

Мукъаддес Китап

Теврат

Тарихий китаплар

Зебур ве икмет китаплары

Пейгъамберлернинъ китаплары

Инджилъ

Эльчилернинъ язылары

Мукъаддес Китапны терджиме институты
2016

Мукъаддес Китап

Проектнинъ консультанты – филология илимлери докторы,
Русие Илимлер Академиясынынъ профессоры А.С. Десницкий

Филологик муаррир – филология илимлери докторы,
профессор А. Муратов

Проектнинъ координаторы, теологик муаррир – гуманитар илимлери
магистри Е.В. Швед

Бу китап акъкъында озь теклифлеринъизни шу адреске ёлланъыз:

ibt_inform@ibt.org.ru
kitap.inform@gmail.com

Мукъаддес Китап акъкъында

«Мукаддес Китап» деген ад текликте къулланылса да, аслында, бу, китаплар джыйынтыгъыдыр. Бу китапларнынъ джыйынтыгъы – Алланынъ Сёзюдир (къ. юн. *библиа* сёзю «китаплар» манасыны анълата; шу сёзнен Мукъаддес Китапнынъ ады бутюн дюнья тиллеринде пейда олды). Бу китапны адет-узъре эки къысымгъа болелер: Эски Васиет (Иса пейгъамбер догъмаздан эвель язылгъан китаплар) ве Янъы Васиет (Иса пейгъамбернинъ яшайышынен багълы олгъан заман акъкъында ве Онынъ олюми ве тирилювинден сонъраки девир акъкъында язылгъан китап ве мектюплер).

Мукъаддес Китап башкъа тюрлю де болуне, бу неширде биз тамам шу усулны къулланамыз. Мукъаддес Китапнынъ биринджи джыйынтыгъы **Теврат** эди. Шу адны Мукъаддес Китапнынъ биринджи беш китабы ташыйлар. Оларнынъ башкъа ады Мусанынъ Беш Китабы я да Мусанынъ Къануны. Булардан сонъ **Тарихий китаплар** келе, мында Ханаан топрагъына кирген сонъ, Израиль девлетининъ ильк тарихий вакъиалары тасвир этиле, девлетнинъ мейдангъа келюви ве Израильнинъ биринджи падишалары акъкъында, озъ топрагъындан сюргюн этильген халкънынъ фаджиясы ве сонъраки къайтувы акъкъында айтыла. Бундан сонъ кельген **Зебур ве икмет китаплары** адлы джыйынтыкъта еудий халкънынъ шахсий ве ичтимаий литургиясы, эм де земаневий ве осеяткъан несильни огретюв ичюн муим олгъан насиатлар ер ала. Бундан сонъ **Пейгъамберлернинъ китаплары** келе, оларны бизге Израиль ве Ехуда девлетлерининъ пйгъамберлери къалдыргъандыр. Бу пейгъамберлер халкъкъа Алланынъ Сёзюни кетире, халкъны арткъа, озъ Яратыжысына къайтара ве агъыр мусибетлер вакътында джесарет бере эдилер. Шуны къайд этмек керек ки, юкъарыда айтылгъан китапларнынъ чокусы хронологик тертипте дегиль, адет-узъре мевзулар шекильде ерлештирилгендир. Китаплардаки вакъиалар ве пейгъамберлернинъ

хызмети акъкъында тафсилятлыджа хронологик малюмат алмакъ ичюн, Сизлерни хронологик джедвеллерге мураджаат этмеге риджа этемиз, оларны неширимизнинъ сонъунда тапа билесиз. Юкъарыда айтылган джыйынтыкълар умумий оларакъ 39 китапны къаплап ала, олар миляттан эвель бир бучукъ бинъ йыл девамында еудий ве арабий тиллеринде чешит муэллифлер тарафындан язылгъандыр. Оларнынъ эсас вазифеси – Алла ве еудий халкъынынъ арасындаки мунасебетлер, сонъра да бутюн инсаниетнен мунасебетлер акъкъында айтып бермектир.

Сонъра кельген 27 китап, эксериятинен къадимий юнанджа язылып, ичине энъ эвеля **Инджилъ** джыйынтыгыны алалар. Инджильге кирген китаплардан дёрт китап Иса Пейгъамбернинъ аяты, талиматы, олюми ве тирилюви акъкъында икяе этелер. Биринджи бакъышта бу дёрт китап айны вакъиалар акъкъында язылган, ве оларнынъ бир чокъ ерлери текрарлана, деген фикир догъмакъ мумкюн. Бир тарафтан бу догърудыр, лякин дёрт айры-айры икяе башкъа-башкъа муэллифлер тарафындан язылып, тек бир дане аятнынъ шаатлары олып келелер ве шунынънен бирликте, олып кечкен вакъиаларнынъ энъ толу тасвирини алмагъа ярдым этелер. Шу дёрт китапнен (бирисининъ догърудан догъру девамы олган) Эльчилернинъ фаалиети китабы сыкъы багълыдыр. Мында Исанынъ кокке котерильгенинден сонъ, месихчилер джемиетининъ биринджи йыллары акъкъында ве Онынъ шегиртлери Рим империясынынъ сакинлери арасында Къуванчлы Хаберни даркъа-тып башлагъанлары акъкъында айтыла. Къалган китаплар **Эльчилернинъ язылары** адында топланып, озюнинъ ичине Иса Пейгъамбернинъ шегиртлери иманлылар джемиетине ве айры адамларгъа иманларыны пекитмек ве догъру ёлгъа къоймакъ ниетинен, агъыр сынавлардан кечмеге ярдым этмек ичюн язгъан мектюплерни топлай. Джыйынтыкъны Юханнынъ Сырларнынъ ачылувы китабы екюнлей; мында символ бир тиль ярдымынен Алланынъ Онъа къаршы тургъан кучълерге къаршы гъалебеси тасвирилене.

Мукъаддес Китапнынъ къырымтатар тилине терджимесининъ тарихы

Шимдики заманда, 2016 сенесине къадар, Мукъаддес Китап дюньянынъ бир чокъ тиллерине терджиме этильди. Толусынен беш юз тильден чокъ тиллерге терджимеси бар (шимди дюньяда аман-аман еди бинъ тиль бар деп эсаплана), Китапнынъ базы къысымлары исе эки бинъ тильден зияде тиллерге терджиме этильди.

Бизге белли олган къырымтатар тилинде биринджи терджимелер XIV-юнджи асыргъа аиттир. Энъ белли къадимий ядикярлыкъта Кодекс Куманикусте къыпчакъ-къуман-половец тилине биринджи кере терджиме этильген Алланынъ Он Эмирини, Сулейманнынъ Икметли сёзлер китабындан парчаларны, Инджильден алынган парчаларны, «Бизим

Бабамыз» дуvasыны ве Зебурдан алынган бир сыра йырларны тапмакъ мумкюн. XVIII-инджи асырнынъ ортасына Марк, Юхан, Матта, Луканен берильген Инджиль аиттир (Къаракъоба метинлери). Бу метинлер шимдики вакъыткъадже толу шекильде келип етмедилер, лякин оларнынъ базы парчалары сакъланып къалган. XX-нджи асырнынъ 70-инджи сенелеринде Мукъаддес Китапнынъ къырымтатар тилине терджимесини «Мукъаддес Китапны терджиме институты» башлады. О заман Юнус пейгамбернинъ китабы терджиме этильди (1978 с.), сонъра Маттанен берильген Инджиль терджиме этилип, нешир этильди (1985 с.). Иш 1990-ынджы сенелери девам эттирильди; о заман 1996 сенеси Озбекистанда «Эйи Хабер» китабы нешир этильди, онынъ ичине Юхан, Луканен берильген Инджиль, Эльчилернинъ фаалиети ве Якъупнынъ мектюби кирди. Сонъра иш XXI-инджи асырда Къырымда девам этти; бир-бири артындан «Иса Месих акъкъында риваетлер» (2002 с.), «Алланынъ пейгамберлери» (2005 с.), «Маттанен берильген Инджиль» (2006 с.), «Сулейманнынъ икмети» (Икметли сёзлер ве Джемаат башы, 2008 с.), «Инджиль» (Матта, Марк, Лука, Юхан ве Эльчилернинъ фаалиети, 2008 с.), «Теврат» (Башланув, Чыкъыш, Къануннынъ текрары, 2009 с.) ве «Зебур» (2011 с.) китаплары басылды.

2002-нджи сенесинден башлап 2015-инджи сенесине къадар бу терджименинъ устюнде «Мукъаддес Китапны терджиме институты»нынъ хадимлер группасы «Мукъаддес Китапны биринджи оларакъ терджиме эткенлер» тешкилятынынъ мутехассысларынен берабер иш бирлик яптылар. Терджиманлар группасынынъ огюнде турган эсас макъсат – къадимий еудий, арабий ве юнан тиллеринде язылган асыл метиннинъ манасыны догъру акс этмек эди.

Бу терджиме япылганда, эсас менба оларакъ шимдики заманда энъ нуфузлы деп эсапланган метинлернинъ нешири ве тенкъидий аппарат къулланылгандыр. Къадимий еудий тили ичюн – бу **Biblia Hebraica Stuttgartensia**, 5-инджи нешир; мында **Ленинград Кодекси** шеклиндеки Масора метини такъдим этильгендир, бу метин къарарнен м. с. 1000-инджи йылы битирилип, сонъра бир чокъ даа да къадимий олган метинлернен тенъештирильди ве догъуртылды. Къадимий юнанджа язылган метинлер ичюн исе бойле менба оларакъ **Greek New Testament** (UBS, 4-юнджи нешир) къулланылды, бу метин толусынен **Novum Testamentum Graece, Nestle-Aland** 27-нджи неширинен айныдыр. Бу метин бир чокъ къадимий эльязмаларгъа эсасланып тизильди, оларнынъ арасында IV-V асырларгъа аит **Синай, Александрия** ве **Ватикан Кодекслеринден** япылды. Бу кодекслерге еудий китапларынынъ (Эски Васиектининъ) терджимелери де кирди; бу терджимелерге **Септуагинта** деген ад берильди.

Юкъарыда къайд этильген менбалардан гъайры, терджиманлар озь ишинде эллеринде олган Мукъаддес Китапларнынъ башкъа тиллерге

япылгъан терджимелеринен иш туттылар, бу терджимелер арасында рус, украин, озъбек, тюрк ве башкъа тиллерге япылгъан терджимелер. Бойле ишнинъ макъсады – метинни даа да яхшы анъламакъ ве терджимелернинъ башкъа вариантларынен таныш олмакъ эди. Бизим базы окъуйыджыларымыз 1876 сенесининъ Синодаль терджимеси деп адландырылгъан ве кениш даркъалгъан Мукъаддес Китапнынъ рус тилине япылгъан терджимесинен таныш олмакъ мумкюнлер. Бизлер терджимелеримизде бу терджимеге мураджаат эткен олсакъ да, оны темель оларакъ къуланмадыкъ. Озюнинъ къыйметине бакъмадан, бу терджиме 150 йыл эвельси япылды; о заманларда терджименинъ башкъа принциптери ишлетиле эди, ве о заманларда базы къадимий менбалар эльде ёкъ эди. Бизим терджимемизде дикъкъат айры бир терджимеге дегиль де, энъ эвеля къадимий менбаларгъа берильди. Лякин сизни ишандырмакъ истеймиз ки, бизим терджимемиз ве Синодаль терджимеси арасында мана джеэттен фаркълар олса биле, бу фаркълар минималь олып, метиннинъ умумий менимсевине тесир этмей.

Метиннинъ мана ве шеки бир къач этаптан ибарет олгъан эр тарафлама тешкерювлерден кечти. Асыл мананынъ догърулыгъындан гъайры, группа бу мананы земаневий, окъуйыджыларгъа анълайышлы олгъан, яхшы эдебий тильде акс эттирмеге гъайрет этти. Биринджи басамакъта, тафсилятлы азырлыкъ ишлери этильген сонъ, къырымтатар тилине терджиме япылды. Сонъ теологик муаррирининъ тарафындан терджиме къадимий эльязмаларнен тенъештирильди. Экинджи басамакъта Къырымнынъ чешит ерлеринде яшагъан къырымтатарлар да, къадын ве эркеклер, эсли башлы ве яшлар, бильгили ве къырымтатар тилинде агъзавий шекильде субетлешкенлер, терджимени тешкермеге ярдым эте эдилер. Учюнджи басамакъта терджименен филолигик муаррир чалышты. Эр бир басамакъта терджимеге янъы тюзетмелер къошулды. Ишнинъ нетиджесинде терджименинъ эр бир къысмы эльязмаларнен чокъ йыл чалышкъан ве зенгин терджиманлыкъ теджрибеси олгъан консультант тарафындан козетильди.

Мукъаддес Китапнынъ къырымтатар тилине терджимеси он учъ йылгъа къадар девам этти.

Ярдымджы материаллар

Бу терджиме ярдымджы материалларнен берабер бериле. Бу материаллар Мукъаддес Китапнынъ асыл метинининъ бир къысмы дегиллер, амма окъуйыджылар даа да яхшы анъласын деп, къошулгъанлар.

Эр бир китаптан эвель кучюк **сёз башы** кирсетиле, мында тарихий контекст акъкъында, эсас мевзулар акъкъында малюмат, ве сыкъ-сыкъ китапнынъ къыскъа планы бериле. Айры китаплар манаджа къысымларгъа болюнген ве бу къысымларнынъ **серлевасы** къайд этильгендир, бу серлевалар икяенинъ мевзусы акъкъында къыскъа хабер берелер.

Йылдызчыкънен (*) къайд этильген базы сёзлер, фразалар ве аетлерге саифенинъ сонъунда **сноскалар** бериле; мында анълашылмагъан адлар, сёзлер, медений хусусиетлернинъ манасы анълатыла, я да аетнинъ башкъа манасы бериле. Китапнынъ сонъунда къыскъа **сёзлюк** бериле; мында базы муим терминлер, анъламлар, базы ад ве джогърафия адлары да анълатыла. Сёзлюктен гъайры, тасвирий менба оларакъ, Ибраим атанынъ **несиллер джедвели** де бардыр. Къадимий ольчулерни тасавур этмек ве оларны шимдики ольчулернен тенъештирмек ичюн, биз **ольчулер джедвелини** де кетиремиз. Бундан да гъайры, тасвирий васта оларакъ къадимий дюнъянынъ **хронология джедвели** ве къадимий дюнъянынъ **хариталары** теклиф этиле. Бунъа къошма оларакъ, башкъа материаллар да бардыр. Бу материаллар Сизлерге окъугъан шейлеринъизни даа да яхшы анъламагъа ярдым этер деген умюттемиз.

Нетидже

Мукъаддес Китап – инсаниетнинъ тарихында буюктен-буюк китаптыр, медениет ве иджат этиов сааларынынъ чокъусына тесир эткен дюнъя эдебиятынынъ классикасыдыр. Лякин о, энъ эвеля, Алланынъ ве инсаниетнинъ арасында олгъан мунасебетлер тарихыдыр, Онынъ Озю акъкъында вахийи ве Онынъ истегени акъкъындадыр. Биз умют этемиз ки, бу терджиме къырымтатар халкъына бу хазинени ана тилинде ачаджакъ ве инсанларгъа Алланынъ къанунларына коре яшамагъа ярдым этеджектир.

«Мукъаддес Китапны терджиме институты» ве «Мукъаддес Китапны биринджи оларакъ терджиме эткенлер» тешкилятлары терджиманларгъа ве муаррирлерге, бу неширни басып чыкъармагъа ярдым эткенлернинъ эписине озь буюк миннетдарлыгъыны бильдирелер.

Урмет иле,
«Мукъаддес Китапны терджиме институты» ве «Мукъаддес
Китапны биринджи оларакъ терджиме эткенлер»нинъ ишдешлери

Къыскъарувлар

ас.	асыр
б.	баб, я да баблар
бакъ.	бакъынъыз
къ. арам.	къадимий арабий тилинде
къ. еуд.	къадимий еудий тилинде
къ. юн.	къадимий юнан тилинде
къыяс.	къыясланъыз
Мас.	Масора, къадимий еудий эльязма
м. с.	миляттан сонъ, я да Иса пейгъамбер догъмаздан сонъ
м. э.	миляттан эвель, я да Иса пейгъамбер догъмаздан эвель
рус.	рус тилинде
с.	сене, я да сенелер
Септ.	Септуагинта, къадимий юнан терджиме эльязмасы

Теврат

Башланув

«Теврат» серлевасы Мукъаддес Китапнынъ биринджи беш китапларына аит. Бу китаплар еудийлерде башта «Къанун» манасыны ташыгъан Тора (Теврат) я да Мусанынъ Китабы деп адлангъан бир китапны теркип эте эдилер. Бу китапларда Исраиль халкъы пейда олгъаны ве Алла оларгъа васиет бергени акъкъында икяе этиле. Къадимий еудийлерде Мусанынъ бу бирлешкен эсерининъ беш болюги эр болюкнинъ башында кельген сёзлернен адлана эди. Амма сонъундан Мусанынъ эр китабы озь мундериджесине коре адланды: Башланув, Чыкъыш, Левийлилер, Сайылар ве Къануннынъ текрары.

Мукъаддес Китапнынъ энъ биринджи китабы къадимий еудий тилинде «Башта» деп адлана, бизим тилимизде исе – «Башланув».

Бу китапнынъ биринджи он бир бабы – бутюн дюньянынъ тарихына кириштир. Алла бу дюньяны ве адамны яратты, амма адам Алланен берабер яшамагъа истемеди, озь ёлуны озю сайлады. Шунунъ ичюн инсаниетнинъ тарихы энъ башындан джинаетлерге ойле толу олды ки, Алла инсаниетни къырып ташламагъа истеди. Ялынъыз инсафлы Нухнынъ къорантасы къала, ондан да янъы адам несили асыл ола.

12-нджи бабдан башлап, Алла сайлагъан адамлар акъкъында икяе башлай. Оларнынъ ярдымынен Алла инсаниетке къуртулышкъа алып баргъан ёлны ачмагъа истеди. Еудий халкъынынъ несиль башлыкълары олгъан Ибраим, Исхакъ, Якъуп ве онынъ он эки огълу акъкъындаки икяеде биз Алланынъ Озь халкъына берген ваделерини тапамыз: эвлятлары чокъ сайылы оладжакъ, олар Алла ваде эткен топракъта ерлешеджеклер ве бутюн инсаниетке акъикъатны ачаджакълар. Олар мукеммель адамлар дегиль

эдилер – олар гунакяр олып, чокъ етишмемезликлерге малик олдылар. Амма, онъа бакъмадан, Алланынъ чагъырувына иман иле джевап берип, Онынъ эмирлерине бойсундылар.

Алла дюнъяны алты кунь ичинде ярата (1–2 б.). Биринджи адамлар, Адем ве Ава, гуна къазанып, Эдем багъчасыны терк этмеге меджбурлар (3 б.). Хаин Хабильни ольдюре. Адамлар ер юзюнде даркъалалар (4–5 б.). Нух сандыкъ къура. Алла ер юзюни бутюн дюнъя сув ташкъынынен джезалай. Нух озь къорантасынен ве чешит тюрлю айванларнен сандыкъта джанларыны къуртара (6–8 б.). Алла Нух ве онынъ эвлятларына васиет бере (9–10 б.). Вавилон къуллесининъ къурулувы. Тиллернинъ болюнюви ве адамларнынъ бундан сонъ ер юзюнде ерлешюви (11 б.). Алла Ибрамны Ханаан топрагъына чагъыра, эвлятларыны ве оларнынъ вастасынен ер юзюндеки бутюн адамларгъа берекетли багъышламагъа сёз бере (12 б.). Лут ве Ибрам (13 б.). Ибрамнынъ Мелкиседекнен корюшюви (14 б.). Алла Ибрамгъа васиет бере (15 б.). Исмаил – Ибрамнынъ Хагъардан олгъан огълу (16 б.). Сюннет – васиетнинъ бельгиси. Алла Ибраимге онынъ Сареден огълу оладжагъына сёз бере (17 б.). Ибраимнинъ учь акъайнен корюшюви. Содом ве Гомора (18–19 б.). Саре ичюн олгъан Ибраим ве Авимелекнинъ давасы (20 б.). Ибраимнинъ огълу Исхакънынъ догъулувы. Алла, Ибраим озь огълуны къурбан чалсын деп, онъа риджа эте (21–22 б.). Саренинъ олюми (23 б.). Исхакъ Рефикъагъа эвлене (24 б.). Ибраимнинъ эвлятлары. Исав ве Якъуп (ангисини Алла Исраиль деп адландыра) – Исхакънынъ огъуллары. Исав озюнинъ биринджи догъгъан акъкъыны Якъупкъа сата (25 б.). Рефикъа ичюн олгъан Исхакъ ве Авимелекнинъ давасы (26 б.). Якъуп ялан ёлунен бабасы Исхакънынъ багъышлавыны ала (27 б.). Якъуп ве онынъ эки апайы: Рахель ве Леа. Якъупнынъ он эки огълу – Исраильнинъ он эки къабилесининъ башлыкълары (28–30 б.). Якъуп Лаванны къалдырып, Ханаангъа къайта. Якъупнынъ агъасы Исавнен корюшюви (31–33 б.). Дина – Якъупнынъ къызы (34 б.). Алла Якъупны багъышлай (35 б.). Исавнынъ эвлятлары (36 б.). Якъупнынъ огъуллары озь къардашыны Юсуфны къулдуккъа саталар (37 б.). Юсуфнынъ агъасы Ехуда (38 б.). Юсуф Мысырда. Юсуф Потифаргъа хызмет эте. Юсуфны апске алалар. Юсуф эсирлернинъ ве фыравуннынъ тюшлерини тарифлей (39–41 б.). Бутюн ер юзюнде ачлыкъ. Юсуфнынъ агъалары Мысыргъа отъмек алмакъ ичюн келелер. Якъупнынъ къорантасы Мысыргъа коче (42–48 б.). Якъуп озь огъулларыны багъышлай. Якъупнынъ олюми (49–50 б.).

Алла дюнъяны ярата

1 Башта Алла коклерни ве ерни яратты. **2** Ер юзю шекильсиз ве бош эди, теренликни къаранлыкъ къаплай эди, ве сувларнынъ устюнден Алланынъ Руху учып юре эди. **3** Алла:

– Ярыкъ олсун! – деди.

Ве ярыкъ олды. ⁴Алла ярыкънынъ насыл яхшы олгъаныны корьди ве оны къаранлыкътан айырды. ⁵Алла ярыкъны «куньдюз», къаранлыкъны исе «гедже» деп адландырды. Акъшам тюшти, саба ачылды – бу, бир кунь сайылды.

⁶Сонъ Алла:

– Сувларнынъ арасында къуббе олсун, ве о, сувларны сувлардан айырсын, – деди.

⁷Алла къуббени яратты ве къуббе тюбюндеки сувларны къуббе устюндеки сувлардан айырды. Ойле де олды. ⁸Алла къуббени «кок» деп адландырды. Акъшам тюшти, саба ачылды – бу, экинджи кунь эди.

⁹Сонъ Алла:

– Коклер тюбюндеки сувлар бир ерге топлансынлар, ве къуру топракъ пейда олсун, – деди.

Ойле де олды. ¹⁰Алла топракъны «ер» деп адландырды, сув топламыны исе «денъиз» деп адландырды. Алла буны насыл яхшы олгъаныны корьди.

¹¹Сонъ Алла:

– Топракъ осюмликлерни: урлугъыны берген отларны ве чешитине коре урлугъы ичинде олгъан махсул берген мейва тереклерини осьтюрсин, – деди.

Ойле де олды. ¹²Топракъ осюмликлерни: чешитине коре урлугъыны берген отларны ве чешитине коре урлугъы ичинде олгъан махсул берген тереклерни осьтюрди. Алла буны насыл яхшы олгъаныны корьди.

¹³Акъшам тюшти, саба ачылды – бу, учюнджи кунь эди.

¹⁴Сонъ Алла:

– Кок къуббесинде ярыкъ менбалары пейда олсунлар. Олар куньдюзни геджеден айырсынлар ве заманларны, куньлерни ве йылларны бельгилесинлер. ¹⁵Олар ер юзюни ярыкълатмакъ ичюн, кок къуббесинде ярыкъ менбалары олсунлар, – деди.

Ойле де олды. ¹⁶Алла эки балабан ярыкъ менбасыны яратты: куннинъ сабысы олсун деп, балабанджа ярыкъ менбасыны, гедженинъ сабысы олсун деп, уфакъча ярыкъ менбасыны, ве йылдызларны яратты. ¹⁷⁻¹⁸Ер юзюни ярыкълатмакъ, куньдюз ве геджени идаре этмек ве ярыкъны къаранлыкътан айырмакъ ичюн, Алла оларны кок къуббесине къойды. Алла буны насыл яхшы олгъаныны корьди. ¹⁹Акъшам тюшти, саба ачылды – бу, дёртюнджи кунь эди.

²⁰Сонъ Алла:

– Сув тири джанларгъа, махлюкъларгъа толсун; кок къуббесинде ер юзю устюнден къушлар учсунлар, – деди.

²¹Алла балабан денъиз аждерхаларыны, сувда толу олгъан чешитине коре эр бир суйрелип юрген тири джанларны ве союна коре чешитюрлю къанатлы къушларны яратты. Алла буны насыл яхшы олгъаныны корьди. ²²О, оларны:

– Чокъ балалар догъып чокълашынъыз, денъиздеки сувларны толдурынъыз. Учкъан махлюкълар исе ер юзюнде чокълашсынлар, – деп багъышлады. ²³Акъшам тюшти, саба ачылды – бу, бешинджи кунь эди.

²⁴Сонъ Алла:

– Топракътан чешитине коре тири джан: сойларына коре айванлар, суйрелип юрген махлюкълар ве ер юзюндеки кийик айванлар чыкъсынлар, – деди.

Ойле де олды. ²⁵Алла сойларына коре ер юзюндеки кийик айванларны, сойларына коре эв айванларыны ве сойларына коре ер юзюндеки эписи суйрелип юрген махлюкъларны яратты. Алла буны насыл яхшы олгъаныны коръди.

²⁶Сонъ Алла:

– Бизим къыяфетимизге коре, Бизге ошагъан адамны ясайыкъ, – деди. – Олар денъиздеки балыкъларгъа, коклердеки къушларгъа ве айванларгъа – бутюн ер юзюне ве ер юзюнде бутюн суйрелип юрген махлюкъларгъа падишалыкъ этсинлер.

²⁷Алла Озюнинъ къыяфетине коре адамны яратты, оны Алланынъ корюнишине коре яратты: оларны эр киши ве къадын оларакъ яратты.

²⁸Алла оларны багъышлап:

– Чокъ балалар догъып чокълашынъыз, ер юзюни толдурынъыз ве оны озюнъизге бойсундырынъыз. Денъиздеки балыкъларгъа, коклердеки къушларгъа ве ер юзюнде юрген эр бир махлюкъларгъа ве айванларгъа падишалыкъ этинъиз, – деди.

²⁹– Сизге аш олсун деп, Мен сизге бутюн ер юзюнде олгъан, урлугъыны берген эписи отларны бердим, махсул ичиндеки урлугъы олгъан эписи тереклерни де бердим. ³⁰Ер юзюндеки эписи айванларгъа, коклердеки эписи къушларгъа ве ер юзюнде суйрелип юрген эписи махлюкъларгъа, – ичинде тири джаны олгъан эписине исе Мен бутюн ешилъ осюмликлерни ашамакъ ичюн бердим, – деди Алла.

Ойле де олды. ³¹Сонъ Алла Озю яраткъан эр бир шейге бакъты, ве о, керчектен де пек яхшы эди.

Акъшам тюшти, саба ачылды – бу, алтынджы кунъ эди.

2 ¹Бойле этип, коклер ве ер, ве яратмаларнынъ бутюн сафы ясалды.

²Единджи кунюне Алла Озюнинъ япкъан ишлерини битирген эди. Единджи куню О, Озюнинъ япкъан эписи ишлеринден раатланды. ³Бу куню Алла Озю яраткъан ве япкъан эписи ишлеринден раатлангъаны ичюн, О, единджи кунни багъышлады ве мукъаддес этип айырды.

Эдем багъчасы

⁴Мына, кокнинъ ве ернинъ яратылгъан вакътында оларнынъ несили.

РАББИ-Таала ер юзю ве кокни яраткъанда, ⁵ер юзюнде не бир тарла чалысы, не бир тарла оту бар эди. РАББИ-Таала ер юзюне ягъмур даа ягъдырмагъан эди, ве топракъны бакъмакъ ве ишлемек ичюн адамлар ёкъ эди. ⁶Ялынъыз ер ичинден чыкъкъан дерья ер юзюни сувгъа тойдура эди.

⁷РАББИ-Тааля топракъ тозундан адамны яратып, бурнунынъ тешиклерине яшайыш нефесини уфюрип киргизди, ве адам тири джан олды. ⁸РАББИ-Тааля шаркъта олгъан Эдемде багъча осьтюрип, Озю яраткъан адамны анда ерлештирди. ⁹Багъчада РАББИ-Тааля козьге гузель ве ашкъа ляйыкъ чешит тюрлю махсуллары олгъан тереклерни осьтюрди. Багъчанынъ ортасында омюр терегини ве яхшылыкънен яманлыкъны айырып таныткъан терекни де сачты.

¹⁰Эдемден дерья акъып чыкъа ве багъчаны сувгъа тойдура эди. Бу дерья дёрт озенге болюне эди. ¹¹Олардан бири Пишон деп адлана. О, алтыны олгъан Хавила мемлекетининъ четинден айланып акъа. ¹²О мемлекеттеки алтын яхшыдыр. Анда даа бедолах * ве шохам деген кыйметли ташлар бардыр. ¹³Экинджи озен – Гихон. О, Хуш мемлекети бою акъа. ¹⁴Учюнджи озеннинъ ады – Хиддекель. О, Ашшурнынъ шаркъ тарафына акъа. Дёртюнджи озен – Фират *. ¹⁵Эдем багъчасынынъ топрагъыны бакъып-ишлеп, сакълап-къорчаламакъ ичюн, РАББИ-Тааля адамны алып, Эдем багъчасына ерлештирди.

¹⁶РАББИ-Тааля адамгъа:

– Багъчада олгъан эр бир терегининъ махсулыны ашамакъ мумкюнсинъ. ¹⁷Лякин яхшылыкънен яманлыкъны айырып таныткъан теректен ашамакъны Мен сангъа ясакъ этем. Шу теректен махсул ашагъан куню оледжексинъ, – деп эмир этти.

¹⁸Сонъ РАББИ-Тааля Озь-Озюне:

– Адамгъа янъгъызлыкъ ярашмаз. Мен онгъа келишкен бир ярдымджи яратайым, – деди.

¹⁹РАББИ-Тааля чешит тюрлю айванларны ве къушларны топракътан яратып, адам оларгъа насыл адлар къояджагъыны бакъмакъ ичюн, онынъ алдына кетирди; адам айванларгъа насыл ад берген олса, оларнынъ ады ойле де къалсын. ²⁰Адам бутюн эв айванларына, бутюн кок къушларына, бутюн кийик айванларгъа ад къойды. Амма оларнынъ арасындан озюне келишкен ярдымджи тапалмады.

²¹О вакъыт РАББИ-Тааля адамны къатты юкзугъа далдырып, къабургъаларынынъ бирини алды ве о ерни вуджутнен къапатты. ²²Шу къабургъадан РАББИ-Тааля къадынны яратты ве адам алдына кетирди. ²³Адам: – Бу, меним кемигимден къопкъан кемиктир, джан-джигеримден къопкъан парчамдыр. О, акъайдан алынгъаны ичюн, апай * деп адланаджакъ, – деди.

²⁴Шу себептен акъай, ана-бабасыны къалдырып, апайына япыша, ве олар бир вуджут олалар.

²⁵Олар экиси: эм Адем, эм онынъ апайы чыпкакъ олсалар да, утанмай эдилер.

* **2.12** *Бедолах* – мис къокзулы чам сакъызы.

* **2.14** *Хиддекель*; *Фират* – Тигр ве Евфрат озенлери.

* **2.23** Къ. еуд. «иша» – «апай», «иш» – «акъай» демектир.

Адамнынъ ильк гунасы

3 ¹РАББИ-Тааля яраткъан бутюн тарла айванларындан энъ айнеджи йылан эди. Йылан апайдан:

– Бу багъчанынъ бир тюрлю махсулыны ашамагъа Алла сизге разылыкъ бермегени догъруму? – деп сорады. ²Апай:

– Бизге махсулларны ашамагъа мумкюн, – деп джевап къайтарды. ³– Амма Алла бизге: «Ольмемек ичюн, ялынъыз багъчанынъ ортасында тургъан теректеки махсулларны ашаманъыз, оларгъа токъунманъыз», – деди.

⁴– Олмайджакъ шей! Ольмезсинъиз, – деди йылан. ⁵– Анджа Алла биле ки, сиз оларны ашагъан куню козьлеринъиз ачылып, яхшылыкънен яманлыкъны айырып таныгъан Алла дайын оладжакъсынъыз.

⁶Апай бу терекнинъ махсуллары ашкъа ляйыкъ, гузель, козьге яхшы корюнсенини ве бильги ваде берсенини коръди. Махсулны узди ве ашады. Янынъда олгъан акъайына да берди. Акъайы да ашады. ⁷Оларнынъ козьлери ачылды, ве олар, бири-бирининъ чыплакъ олгъанларыны корип, инджир япракъларындан озьлерине бель къушанмалары яптылар.

⁸Акъшам салкъыны тюшкенинен, Адем апайынен РАББИ-Таалянынъ багъча бойлап юргенини эшиттилер. РАББИ-Тааля оларны корьмесин деп, тереклер артына сакъландылар. ⁹РАББИ-Тааля адамны чагъырып, ондан:

– Къайдасынъ? – деп сорады.

¹⁰– Мен Сенинъ багъча бойлап юргенинъни эшиттим ве, чыплакъ олгъаным ичюн, къоркъып сакъландым, – деп джевап къайтарды адам.

¹¹– Сен чыплакъ олгъанынъны санъа ким айтты? – деп сорады РАББИ. – Мен махсулларыны ашамагъа ясакъ эткен теректен ашамадынъмы?

¹²– О махсулларны манъа Сен берген апайынъ берди, ве мен ашадым, – деди адам.

¹³РАББИ-Тааля апайдан:

– Не яптынъ сен?! – деп сорады.

– Мени йылан алдатып ёлдан урды, ве мен ашадым, – деп джевап къайтарды апай.

Алланынъ джезасы

¹⁴РАББИ-Тааля йылангъа:

– Япкъан ишинъ ичюн сен лянет оладжакъсынъ, дюньядаки бутюн эв ве кийик айванлардан ред этиледжексинъ! Къурсакъ устюнде суйрекледежексинъ ве омюр-билля тоз ашайджакъсынъ.

¹⁵Сен ве Адемнинъ апайы бири-биринъизни корьмеге козюнъиз олмайджакъ. Сенинъ баланъ ве апайнынъ баласы бири-бирине эр вакъыт душман оладжакълар. Апайнынъ огълу башынъа уджюм этеджектир, сен исе онынъ табанына уджюм этеджексинъ, – деди.

¹⁶Апайгъа РАББИ:

– Юклю олгъан вакътынъны зияде дертли этеджегим. Къыйналып бала тападжакъсынъ. Сен акъайынъны арзулайджакъсынъ, амма о, сенинъ эфендинъ оладжакътыр, – деди.

¹⁷Адамгъа исе РАББИ:

– Апайынъны динълединъ; Мен, ондан махсул ашама деп, ясакъ эткен теректен ашадынъ! Шимди сенинъ ичюн ер юзю лянет олсун! Омюр-билля чекишип, махсулларыны дертнен ашайджакъсынъ. ¹⁸Ер юзю санъа тикенли чалы осьтюреджек, ве сен тарладаки отнен кечинеджексинъ. ¹⁹Къан-теринъе батып, озюнъе нимет къазанаджакъсынъ. Ахыр-сонъу, къара ерден алынып, къара ерге кери киреджексинъ. Сен тозсынъ, тозгъа да чевириледжексинъ, – деди.

²⁰Адам озъ апайына Ава * деген ад берди. О, эписи яшагъан адамларнынъ анасы оладжакъ эди.

²¹РАББИ-Тааля териден Адемнен апайы ичюн урба япып, оларны кийиндирди.

Рабби Адемни ве Аваны Эдем багъчасындан къувалай

²²РАББИ-Тааля:

– Адам, Мен дайын, яхшылыкънен яманлыкъны айырып таныгъан олды. Барып да, адам къолуны узатып, омюр терегинден махсул ашап, эбедиен яшап башламагъайды, – деди.

²³РАББИ-Тааля адамны Эдем багъчасындан къувалады. Барсын, озю асыл олунгъан топракъны ишлеп бакъсын. ²⁴Адамны къувалагъан сонъ, Эдем багъчасынынъ янындаки, шаркътаки омюр терегине алып баргъан ёлны къорчаламакъ ичюн, Керувларны * ве эписи тарафларгъа ургъан атешли къылычны къойды.

Хаин ве Хабиль

4 ¹Адам озъ апайы Аванен ятты. Ава юкке къалып, Хаинни догъды ве: – Мен адамны РАББИден мульк киби алдым *! – деди.

²Сонъ онынъ къардашыны Хабильни догъды. Хабиль къой-эчки бакъа эди, Хаин исе топракъны ишлей эди.

³Бир къач вакъыт кечкен сонъ, Хаин топракънынъ махсулларындан РАББИге бахшыш берди. ⁴Хабиль де озъ сюрюсининъ бир къач биринджи догъгъан, энъ яхшы ве семиз къой-эчкилерини кетирди. РАББИ Хабильни ве онынъ бахшышыны алгъышлады. ⁵Хаинни ве онынъ бахшышыны исе алгъышламады. Хаин пек ачувланды, онынъ чырайы бозулды.

⁶– Сен не ичюн ачувландынъ? – деп сорады РАББИ Хаинден. – Не ичюн чырайынъ бозулды? ⁷Эгер яхшылыкъ япсанъ, башынъны котер-

* 3.20 Ава – къ. еуд. «Хавва» (Ава) сёзю «хай» (яшайыш) сёзюнден келип чыкъа.

* 3.24 Керувлар – Аллагъа хызмет эткен коктеки махлюкълар.

* 4.1 Хаин – къ. еуд. «Каин» адынынъ айтылувы «кана» (мульк алмакъ) сёзюнинъ айтылувына ошай.

мейсинъми? Яхшылыкъ япмасанъ, босагъанънынъ янына гуна ятмакътадыр. О, сени истей, сен исе онынъ эфендиси ол.

⁸Сонъ Хаин озь къардашы Хабильнен лаф этти. Олар тарлада олгъанда, Хаин озь къардашы Хабильге къаршы чыкъып, оны ольдюрди.

⁹РАББИ Хаинден:

– Сенинъ къардашынъ Хабиль къайда? – деп сорады.

– Бильмейим, – деди Хаин. – Мен не, къардашыма къаравулыммы?

¹⁰Сонъ РАББИ:

– Не яптынъ сен? Къардашынъ къанынынъ сеси Манъа топракътан кыямет къопара. ¹¹Энди сен лянетсинъ, къолунъдан тѣкюльген къардашынънынъ къаныны къабул эткен топракътан ред этильгенсинъ. ¹²Топракъны ишлегенинъде, топракъ санъа озь кучюни башкъа бермейджек. Сен ер юзюнде долашкъан къачакъ оладжакъсынъ, – деди.

¹³Хаин РАББИге:

– Джезам котергисиз. ¹⁴Мына шимди Сен мени топракътан къувасынъ. Сенинъ юзюнъден мен сакъланырым ве ер юзюнде долашкъан къачакъ олурым. Ким манъа расткельсе, мени ольдюрим, – деди. ¹⁵РАББИ онъа: – Ким Хаинни ольдюрсе, онынъ акътыманы еди къат алынаджакътыр, – деди.

РАББИ, Хаинге расткельген ич бир ким оны ольдюрмесин деп, онъа нишан къойды. ¹⁶Сонъ Хаин РАББИнинъ юзю огюнден кетип, Эдемден шаркъта яткъан Нод мемлекетинде ерлешти.

Хаиннинъ эвлятлары

¹⁷Хаин озь апайынен ятты. Апайы юкке къалып, Ханокъны догъды. Сонъ Хаин шеэр къурды ве о шеэрни огълунынъ адынен – Ханокъ – деп адландырды. ¹⁸Ханокънынъ Ирад деген огълу олды. Ираднынъ – Мехуяэл, Мехуяэлнинъ – Метушаэл, Метушаэлнинъ исе Ламех деген огълу олды. ¹⁹Ламех озюне эки апай алды: бирисининъ ады Ада эди, экинжисининъ – Цилла. ²⁰Ада Явалны догъды; о, чадырларда яшагъан ве чобанлыкъ эткен адамларнынъ бабасы-дедеси олды. ²¹Явалнынъ Ювал деген къардашы бар эди; о, къавал ве сантыр чалгъан эписининъ бабасы-дедеси олды. ²²Цилла Тувал-Къаинни догъды; о, демирджи олып, бакъыр ве демирни дѣге эди. Тувал-Къаиннинъ Наама деген кызыкъардашы бар эди.

²³Ламех озь апайларына бойле деди:

– Ада ве Цилла, айткъанымны динъленъиз.

Ламехнинъ апайлары, сѣзлериме къулакъ асынъыз:

Эгер акъай мени яраласа, оны ольдюрим,
огълан урса, оны да ольдюрим!

²⁴ Эгер Хаин ичюн еди къат акътыман алынса,

Ламех ичюн етмиш кере еди къат акътыман алынаджакътыр.

Шет ве Энош

²⁵Адем кене апайынен ятты. Апайы огълан бала тапты ве, «Хаин оль-дюрген Хабильнинъ ерине Алла манъа башкъа бала берди», деп, онынъ адыны Шет* къойды. ²⁶Шетнинъ де огълу олды. Шет онъа Энош деген ад къойды.

О замандан башлап, адамлар РАББИге дува этип башладылар.

Адемнинъ эвлятлары

5 ¹Мына, Адемнинъ эвлятлары акъкъында ривает.

Алла адамны яраткъанда, оны Аллагъа ошатып ясады. ²О, оларны эр киши ве къадын киши оларакъ яратты ве оларны багъышлады. Оларны яраткъан куню О, оларгъа «адам» деген ад къойды.

³Адем 130 яшында олгъанда, онынъ озюне ве кыяфетине ошагъан огълу олды. О, огълуна Шет деген ад къойды. ⁴Шет догъгъан сонъ, Адем даа 800 йыл яшады, ве онынъ даа огъулары ве кызылары бар эди. ⁵Адем эписи олып 930 йыл яшады, сонъ о кечинди.

⁶Шет 105 яшында олгъанда, онынъ Энош деген огълу олды. ⁷Энош догъгъан сонъ, Шет 807 йыл яшады, ве онынъ даа огъулары ве кызылары бар эди. ⁸Шет эписи олып 912 йыл яшады, сонъ о кечинди.

⁹Энош 90 яшында олгъанда, онынъ Кенан деген огълу олды. ¹⁰Кенан догъгъан сонъ, Энош 815 йыл яшады, ве онынъ даа огъулары ве кызылары бар эди. ¹¹Энош эписи олып 905 йыл яшады, сонъ о кечинди.

¹²Кенан 70 яшында олгъанда, онынъ Махалалэл деген огълу олды. ¹³Махалалэл догъгъан сонъ, Кенан 840 йыл яшады, ве онынъ даа огъулары ве кызылары бар эди. ¹⁴Кенан эписи олып 910 йыл яшады, сонъ о кечинди.

¹⁵Махалалэл 65 яшында олгъанда, онынъ Еред деген огълу олды. ¹⁶Еред догъгъан сонъ, Махалалэл 830 йыл яшады, ве онынъ даа огъулары ве кызылары бар эди. ¹⁷Махалалэл эписи олып 895 йыл яшады, сонъ о кечинди.

¹⁸Еред 162 яшында олгъанда, онынъ Ханокъ деген огълу олды. ¹⁹Ханокъ догъгъан сонъ, Еред 800 йыл яшады, ве онынъ даа огъулары ве кызылары бар эди. ²⁰Еред эписи олып 962 йыл яшады, сонъ о кечинди.

²¹Ханокъ 65 яшында олгъанда, онынъ Метушелах деген огълу олды. ²²Метушелах догъгъан сонъ, Ханокъ Алланынъ юзю огюнде 300 йыл яшады, ве онынъ даа огъулары ве кызылары бар эди. ²³Ханокъ эписи олып 365 йыл яшады. ²⁴Ханокъ Алланынъ юзю огюнде яшай эди, сонъ о, ёкъ олды, чюнки Алла оны Озюне алды.

²⁵Метушелах 187 яшында олгъанда, онынъ Ламех деген огълу олды. ²⁶Ламех догъгъан сонъ, Метушелах 782 йыл яшады, ве онынъ даа огъулары ве кызылары бар эди. ²⁷Метушелах эписи олып 969 йыл яшады, сонъ о кечинди.

* 4.25 Шет – «Шет» деген къадимий еудий адынынъ айтылувы «шат» (бермек, бахшыш бермек) еудий сёзюнинъ айтылувына ошай.

²⁸Ламех 182 яшында олгъанда, онынъ огълу олды. ²⁹Ламех: «О, бизге ишимизден, РАББИ къаргъагъан топракъта агъыр хызметимизден раатлыкъ берер», – деди ве онъа Нух* деген ад къойды.

³⁰Нух догъгъан сонъ, Ламех 595 йыл яшады, ве онынъ даа огъулары ве къызлары бар эди. ³¹Ламех эписи олып 777 йыл яшады, сонъ о кечинди.

³²Нух 500 яшында олгъанда, онынъ учъ огълу олды: Шем, Хам ве Яфет.

Адам несилининъ ёлдан урулувы

6¹Адамлар ер юзюнде чокълашып башладылар. Оларда къызлар догъа эдилер. ²Адамларнынъ къызлары дюльбер олгъанларыны корип, Алланынъ огъулары, ким къайсы союны сайлап алса, оларны озьлерине апай этип ала эдилер.

³РАББИ:

– Меним нефесим адамда эбедий къалмайджакъ. О – вуджут, онынъ куньлери 120 йыл олсун, – деди.

⁴О куньлерде ве олардан сонъ ер юзюнде нефиллер* бар эдилер. Алланынъ огъулары адамларнынъ къызларына келип башладылар, ве къызлар оларгъа бала тапа эдилер: олар кучьлю къараманлар, эвель-эзельден намлы адамлар ола эдилер.

⁵РАББИ адамларнынъ ер юзюнде яманлыгъы чокъ олгъаныны, оларнынъ эписи тюшюнджелери ве юреклерининъ ынтылувлары эр вакъыт тек яман олгъанларыны корьди. ⁶РАББИ ер юзюнде адамны ясагъанына пешман этти, Онынъ юреги янды.

⁷Сонъ РАББИ деди:

– Озюм яраткъан адамларны ер юзюнден къырарым: адамдан башлап айванларгъа, суйрелип юрген махлюкъларгъа ве кок къушларына баргъандже къырарым. Мен оларны ясагъаныма пешман эттим.

⁸Нух исе РАББИнинъ алгъышына малик олды.

Нух

⁹Мына, Нух ве онынъ эвлятлары акъкъында ривает.

О заман яшагъан адамларнынъ арасында тек Нух къусурсыз ве инсафлы адам эди. О, Алланынъ козю огюнде ачыкъ яшай эди. ¹⁰Нухнынъ учъ огълу бар эди: Шем, Хам ве Яфет.

¹¹Алланынъ козю алдында ер юзю харап олды. Ер юзю акъсызлыкъкъа синъип толды. ¹²Алла ер юзюне бакъты, ве о, керчектен де харап эди. Ер юзюнде эр бир тири джан юрген ёлуны харап этти. ¹³Алла Нухкъа:

– Мен ер юзюндеки эр бир тири джанны ёкъ этерим. Эр бир тири джан ер юзюни акъсызлыкъкъа толдурды. Мен оларны ве оларнен берабер ер юзюни де ёкъ этерим, – деди. ¹⁴– Лякин сен озюнге гофер* терегинден

* 5.29 Нух – къ. еуд. «Ноах» ады «нахам» (раатлыкъ бермек) сёзюнинъ айтылувына ошай.

* 6.4 Нефиллер – девлер, къ. еуд. «ашагъы тюшкенлер» деген манасыны ташый.

* 6.14 Гофер – чам терегине ошагъан терек.

бир сандыкъ яп да, ичини одаларгъа болип, ичини ве тышыны зифтнен зифтле. ¹⁵Онынъ узунлыгы 150 метр, кенълиги 25 метр, юксеклиги де 15 метр* олсун. ¹⁶Таваны төпесинден ярым метр* юкъары котерильсин. Бир тарафындан къапу ач. Сандыкънынъ ичинде биринджи, экинджи ве учюнджи къатларыны яп. ¹⁷Мен ер юзюни сувгъа гъаркъ этерим ве онынъ устюндеки эр бир ичинде аз-бучукъ руху олгъан джанларны ёкъ этерим. Ер юзюнде яшагъан эр бир тири джан гъайып оладжакътыр. ¹⁸Лякин сангъа Меним васиетим оладжакъ. Сандыкъкъа огъулларынъ, къадынынъ ве келинлеринънен берабер кир, ¹⁹янынъа, сеннен сагъ къалсынлар деп, эр бир джанлы махлюкътан эркек-ыргъачыны чифтлеп ал. ²⁰Сеннен сандыкъкъа эписи къушлар, айванлар ве уфакъ махлюкъларнынъ эр бир чешити, сагъ къалмакъ ичюн, чифт-чифт кирсинлер. ²¹Озюнге ве оларгъа аш ве емнинъ эр бир чешитини алып азырла. О озюнге аш, оларгъа ем олур.

²²Алла насыл эмир эткен олса, Нух ойле де япты.

Сув ташкъыны

7 ¹РАББИ Нухкъа:

– Бутюн къорантанъны алып, сандыкъкъа кир. Озь несилинде тек сен инсафлы олгъанынъны корьдим. ²Янынъа элял айванлардан эркек-ыргъачыларыны едишер чифт, арам айванлардан эркек-ыргъачыларыны бирер чифт ³ве кок къушларынынъ эписи сойларындан эркек-ыргъачыларыны едишер чифт ал. Ер юзюнде оларнынъ эвлятлары сакълансын. ⁴Еди куньден сонъ Мен ер юзюне 40 кунь ве 40 гедже девамында ягъаджакъ ягъмур ягъдырырым, ер юзюнден яраткъанларымнынъ эписини силерим, – деди.

⁵Нух РАББИнинъ бутюн эмир эткенлерини япты.

⁶Сув ташкъыны ер юзюне кельгенде, Нух 600 яшында эди. ⁷Нух, огъуullары, къадыны, келинлеринен берабер сув ташкъынындан сакъланмакъ ичюн сандыкъкъа кирдилер. ⁸⁻⁹Алла эмир эткени киби, онгъа эписи элял ве арам айванлар, къушлар ве эр бир джанлы махлюкъларнынъ бутюн сойларындан эркек-ыргъачы чифт-чифт кельдилер.

¹⁰Еди куньден сонъ ташкъын сувлары ер юзюне келе башладылар.

¹¹Нух 600 яшыны толдургъан йылында, экинджи айнынъ 17-нджи кунюне ер ярылды да, буюк теренликтен сув урып ташты, кок къапулары да ачылды, ¹²ве 40 кунь ве 40 гедже девамында ер юзюне ягъмур ягъды. ¹³Тамам шу куню Нух, Нухнынъ огъуullары Шем, Хам ве Яфет, Нухнынъ къадыны ве учь келини сандыкъкъа кирдилер. ¹⁴Оларнен берабер сандыкъкъа чешит сойлардан эписи кийик айванлар ве эв айванлары, чешит сойлардан ер юзюнде булунгъан бутюн махлюкълар, чешит

* 6.15 150 метр; 25 метр; 15 метр – къ. еуд. «300 аммах», «50 аммах», «30 аммах».

* 6.16 Ярым метр – къ. еуд. «бир аммах».

сойлардан эписи къушлар ве учкъан махлюкълар кирдилер. ¹⁵Ичинде аз-бучукъ руху олгъанларнынъ эписи, ¹⁶эр бир союздан эркек-ыргъачы, Алла Нухкъа эмир эткени дайын, онынъ сандыгъына кирдилер. Сонъ РАББИ Нухнынъ артындан къапуны япты.

¹⁷Сув ташкъыны 40 кунь девам этти. Сув кучълешип, артып башлагъанда, сандыкъны котерди, ве сандыкъ ялдап кетти. ¹⁸Сув эп артты ве ер юзюни къаплады. Сандыкъ сув устюнде ялдай эди. ¹⁹Сув кок тюбюнде олгъан энъ юксек байырларнынъ тёпелерини къапатмагъандже, эп юкълары котерильди. ²⁰Оларнынъ устуне еди бучукъ метр* котерилип, байырларны къапатты. ²¹Ер юзюнде къыбырдагъан эр бир тири джан: эм къушлар, эм айванлар, эм махлюкълар, ве эписи адамлар ёкъ олдылар. ²²Топракъ устюнде эписи ичинде аз-бучукъ руху олгъанлар гъайып олдылар. ²³Ер юзюни толдургъан, ичинде джаны олгъан эр бир махлюкъ къырылды: эм адамлар, эм айванлар, эм джанаварлар, эм кок къушлары – эписи ер юзюнден цилиндилер. Ялынъыз Нух ве онен берабер сандыкъта олгъанлар сагъ къалдылар. ²⁴Ер юзю 150 кунь сувгъа гъаркъ олды.

Сув ташкъынынынъ сонъу

8 ¹Алла Нухны, онен берабер сандыкъта олгъан эписи кийик айванлары ве эписи эв айванларыны акъылында тута эди. Алла ельни уфюртти, ве сувлар кери къайтты. ²Буюк теренликнен кок къапулары къапалып, коктен ягъмур ягъмагъа токътады. ³150 кунь кечкен сонъ, сув яваш-яваш ер юзюнден кери къайтмагъа ве эксильмеге башлады. ⁴Единджи айнынъ 17-нджи кунюне сандыкъ Арарат дагъларында ерге тийип токътады. ⁵Йылнынъ онунджи айнадже сув даима эксиле эди; онунджи айнынъ биринджи куню исе байыр тёпелери корюне башладылар.

⁶Къыркъ кунь кечкен сонъ, Нух сандыкънынъ таванында олгъан пенджерени ачып, ⁷тышарыгъа къаргъаны йиберди, къаргъа исе, ер къурумагъандже, де учып кетип, де артына къайтып айлана эди. ⁸Сонъра Нух, ер юзюнден сув кеткенини бильмек ичюн, тышарыгъа гогерджинни йиберди. ⁹Лякин гогерджин, ер юзю аля сув астында олгъаны ичюн, къонмагъа ер тапалмайып, артына къайтты. Нух, къолуны узатып, гогерджинни сандыкъкъа алды. ¹⁰Даа еди кунь беклеп, о, гогерджинни бир даа йиберди. ¹¹Гогерджин, агъзында зейтюн япрагъынен, акъшам артына къайтты. Бойлеликнен Нух, ер юзюнден сув кеткенини бильди. ¹²Нух, даа еди кунь беклеп, кене гогерджинни йиберди, ве бу сефер гогерджин кери къайтмады.

¹³Нух 601 ашында олгъанда, биринджи айнынъ биринджи кунюне сув джыйылды. Нух, сандыкънынъ таванында олгъан пенджерени ачып, ер юзю деерлик къуру олгъаныны коръди.

¹⁴Экинджи айнынъ 27-нджи кунюне ер устю бутюнлей къуруды.

* 7.20 Еди бучукъ метр – къ. еуд. «15 аммах».

¹⁵Алла Нухкъа:

¹⁶– Сандыкътан къадынынънен, огъуллерынънен, келинлеринънен берабер чыкъ. ¹⁷Янынъдаки эр бир тири джанны: къушлар, айванлар, ер юзюндеки бутюн махлюкъларны – эписини чыкъар. Олар дагъылып ер юзюни толдурсынлар ве ер устюнде догъып артсынлар, – деди.

¹⁸Нух огъуллерынен, къадынынен ве келинлеринен берабер сандыкътан чыкъты, ¹⁹артларындан чешит сойларындан эписи кийик айванлар, уфакъ-тюфек махлюкълар ве къушлар – дюньяда яшагъанларнынъ эписи сыра-сыра чыкътылар.

²⁰Нух РАББИге къурбан ерини азырлады, эписи эял айванлардан ве къушлардан алып къурбан чалды ве бутюнлей якъты. ²¹Къурбанларнынъ мис къокъуларыны алып, РАББИ Озю-Озюне:

– Энди адамлар ичюн ер юзюни къаргъамайджагъым. Оларнынъ фикирлери яшыкътан ярамайлыкъкъа ынтылгъанына бакъмадан, Мен ер юзюнде яшагъанларнынъ эписини бир даа къырмайджагъым, – деди.

²² Энди дюнья тургъандже,
сачкъан ве оргъан вакъытлары, сувукъ ве сыджакъ,
яз ве къыш, кунъ ве гедже битмейджеклер, – деди.

Алла Нухкъа ве онынъ эвлятларына Озь васиетини бере

9 ¹Алла Нухны ве огъуллерыны бойле деп багъышлады:

– Догъып чокълашынъыз ве ер юзюни толдурынъыз. ²Ер юзюндеки бутюн айванлар, кок къушлары, ердеки махлюкълар ве денъиздеки эписи балыкълар сизден къоркъсун ве сизинъ огюнъизде титресинлер: олар эписи сизинъ къолунъыздадырлар. ³Эвель сизге ер юзюнде оськен эр бир шейни бергеним дайын, бутюн айванларны ашамагъа разылыкъ берем. ⁴Лякин ичинде джаны, демек къаны олгъан этни ашаманъыз. ⁵Сизинъ къанынъызны, демек джанынъызны алгъанлары ичюн, къан тѣккенлерни джезаларым. Эм айванны, эм озь къардашынынъ джаныны алгъан адамны джезаларым. ⁶Адам Алланынъ къыяфетине коре яратылгъаны ичюн, эгер бирев адамнынъ къаныны тѣксе, онынъ къаныны да адам тѣксюн. ⁷Сизлер догъып артынъыз ве ер юзюнде ерлешип чокълашынъыз.

⁸Сонъ Алла Нухкъа ве онынъ огъуллерына:

⁹⁻¹⁰– Сизге ве сизинъ несилинъизге, эписи сандыкътан чыкъкъан ичинде джаны олгъан махлюкъларгъа: къушлар, айванлар ве кийик айванларгъа – бутюн дюньядаки махлюкъларгъа Меним васиетим бар. ¹¹Васиетим бу дыр: энди ташкъын сувларындан дюньядаки эписи тири джан къырылмайджакъ, ер юзюни бошаткъан сув ташкъыны бир даа олмайджакъ, – деди.

¹²⁻¹³– Ер сакинлерине берген васиетимнинъ бельгиси оларакъ Мен Озь яйымны – кок къушагъыны – булутларда астым. Бу сизге ве бутюн яшагъан махлюкъларгъа эбедиен васиетимнинъ бельгисидир. ¹⁴Кокте булутларны топлагъанымда, булутлар арасында кок къушагъы пейда олур.

¹⁵О заман Меним акъылыма сизге ве бутюн махлюкъларгъа берген васиетим келир, ве эр бир джанны ёкъ эткен сув ташкъыны бир даа текрарланмаз. ¹⁶Булутларда кок къушагъы пейда олур, ве Мен оны корип, ер сакинлерине эбедий берген васиетимни хатырларым, – деди Алла.

¹⁷Даа Алла Нухкъа:

– Бу Меним ер юзюнде яшагъанларнынъ эписине берген васиетимнинъ бельгисидир, – деди.

Нух ве онынъ огъуулары

¹⁸Сандыкътан чыкъкъан Нухнынъ огъуулары Шем, Хам ве Яфет эдилер. (Хам Ханааннынъ бабасы олды.) ¹⁹Бу учеви Нухнынъ огъуулары эдилер, ве олардан бутюн ер юзю толдурылды.

²⁰Нух топракъны ишлемеге башлады ве юзюм багъыны сачты. ²¹Ша-рап ичип сархошланды ве озь чадырында чыр-чыпакъ ята эди. ²²Ханааннынъ бабасы олгъан Хам бабасынынъ чыпакълыгъыны корьди ве чыкъып эки агъа-къардашларына икяе этти. ²³Шем ве Яфет урба алып ве омузларына къойып, арт-артына кеттилер ве бабаларынынъ чыпакълыгъыны къапаттылар. Башкъа тарафкъа бакъып, олар бабаларынынъ чыпакълыгъыны корьмедилер. ²⁴Нух шараптан айынып, онынъ кичик огълу Хам онен нелер япкъаныны билип, ²⁵бойле деди:

– Ханаан лянет олсун! Озь агъаларында о, къууларнынъ къулу олсун.

²⁶Сонъ даа бойле деди:

– Шемнинъ Алласына, РАББИге шукюрлер олсун! Ханаан онынъ къулу олсун! ²⁷Алла Яфетнинъ ерлерини кенълештирсин*. Яфет Шемнинъ чадырларында яшасын. Ханаан исе онынъ къулу олсун.

²⁸Сув ташкъынындан сонъ Нух 350 йыл яшады. ²⁹Нух эписи олып 950 йыл яшады, сонъ о кечинди.

Нух огъууларынынъ эвлятлары

10 ¹Мына Нух огъуулары олгъан Шем, Хам ве Яфетнинъ эвлятлары акъкъында ривает.

Сув ташкъынындан сонъ оларнынъ балалары олдылар.

²Яфетнинъ огъуулары: Гомер, Магог, Мадай, Яван, Тувал, Мешек ве Тирас.

³Гомернинъ огъуулары: Ашкеназ, Рифат ве Тогъарма.

⁴Яваннынъ огъуулары: Элиша ве Таршиш, Киттим ве Доданим.

⁵Булардан ялы боюнда ве адаларда яшагъан миллетлер пейда олдылар; эр кеснинъ озь ери, озь тили ве озь миллетнинъ къабилелери бар эдилер.

⁶Хамнынъ огъуулары: Хуш, Мицраим, Пут ве Ханаан.

⁷Хушнынъ огъуулары: Сева, Хавила, Савта, Раама ве Савтекъа.

* 9.27 Яфет – кь. еуд. «Яфет» адынынъ айтылувы «яфт» (о, кенълештирив) сёзюнинъ айтылувына ошай.

Рааманынъ огъулары: Шева ве Дедан.

⁸Хушнынъ даа Нимрод деген огълу олды. О, ер юзюнде биринджи пельван эди. ⁹РАББИнинъ юзю огюнде о, къудретли авджы эди. Онынъ ичюн къудретли авджылар акъкъында: «О, Нимрод киби, РАББИнинъ юзю огюнде къудретли авджы», – деп айталар. ¹⁰Башта онынъ падишалыгына Вавилон, Эрек, Акъкъад ве Шинар мемлекетинде олгъан Къалне деген шеэрлер кире эдилер. ¹¹Бу мемлекеттен чыкъып, о, Ашшур мемлекетине кетти ве анда Ниневе, Реховот-Ир ве Къалах шеэрлерни къурды. ¹²Эм де Ниневе ве Къалах арасында Ресен деген шеэрни къурды; бу буюк шеэр эди.

¹³Мицраимден лудлылар, анамлылар, лехавлылар, нафтухлылар, ¹⁴патруслылар, къаслухлылар (булардан фелестинлилер чыкътылар) ве къафторлылар асыл олдылар.

¹⁵Ханаандан Сидон (Ханааннынъ биринджи догъгъан огълу) ве Хет, ¹⁶эм де евуслылар, аморлылар, гиргашлылар, ¹⁷хивлилер, аракълылар, синлилер, ¹⁸арвадлылар, цемарлылар ве хаматлылар дюньягъа кельдилер. Сонъундан ханаанлыларнынъ къабилелери кенъ дагъылдылар. ¹⁹Ханаанлыларнынъ сынъырлары Сидондан башлап Герар тарафына Гъазагъадже, ве Содом, Гомора, Адма ве Цевоим тарафына Лашагъадже эдилер. ²⁰Бу, къабилелерине ве тиллерине коре, топракъларында ве миллетлеринде олгъан Хамнынъ эвлятлары.

²¹Шемнинъ де балалары бар эди. О, Эвер огъулары эписининъ бабасы-дедеси, Яфетнинъ буюк агъасы эди.

²²Шемнинъ огъулары булардыр:

Элам, Ашшур, Арпакъшад, Луд ве Арам.

²³Арамнынъ огъулары булардыр:

Уц, Хул, Гетер ве Маш.

²⁴Арпакъшаднынъ Шелах деген огълу бар эди, Шелахнынъ исе Эвер деген огълу бар эди. ²⁵Эвернинъ эки огълу олды: бирисининъ ады Пелег* эди, чюнки тамам о, олгъан заманда ер айырылгъан эди. Къардашынынъ ады исе Ёкътан эди.

²⁶Ёкътаннынъ Алмодад, Шелеф, Хацармавет, Ерах, ²⁷Хадорам, Узал, Дикла, ²⁸Овал, Авимаэл, Шева, ²⁹Офир, Хавила ве Ёвав деген огъулары бар эди.

Булар эписи Ёкътаннынъ огъуларыдыр. ³⁰Оларнынъ яшагъан топракълары Мешадан башлап шаркъ дагъы олгъан Сефаргъа баргъандже эди.

³¹Бу, къабилелерине ве тиллерине коре, топракъларында ве миллетлерине коре олгъан Шемнинъ эвлятлары.

³²Нух огъуларындан башта эвлятлар, эвлятлардан исе миллетлер айырылдылар. Бу, Нух огъуларындан пейда олгъан къабилелердир. Булардан, сув ташкъынындан сонъ, ер юзюндеки миллетлер чыкътылар.

* 10.25 Пелег – кь. еуд. «Пелег» адынынъ айтылувы «палаг» (о, больди) фиилине ошай.

Вавилон кѳуллеси

11 ¹О заманда бутюн ер юзюнде бир тиль эди, сѳзлер де бир эдилер. ²Шаркѳ тарафтан баргѳанда, адамлар Шинар мемлекетиндеки вадийни таптылар ве анда ерлештилер.

³Олар бир-бирлерине бойле айттылар:

– Келинѳ, кирпичлерни япайыкѳ да, оларны атеште пиширейик.

Оларда таш ерине тола, киреч иринтиси ерине зифт эди.

⁴Сонѳ олар бойле дедилер:

– Келинѳ, озюмизге шеэр ве башы кокке тийген кѳулле кѳурайыкѳ; бутюн ер юзюнде дагѳылмайыкѳ деп, озюмизге нам кѳазанайыкѳ.

⁵РАББИ, адам огѳуллары кѳургѳан шеэрге ве кѳулlege бакѳмакѳ ичюн энди. ⁶РАББИ деди ки:

– Иште, бир халкѳ ве эр кесте бир тиль. Мына не япып башлайлар олар! Эм де ниетлеринден кѳайтмазлар. ⁷Келинѳ, тюшейик де, бири башкѳасынынѳ тилини анѳламасын деп, анда оларнынѳ тилини кѳарыштырайыкѳ.

⁸РАББИ оларны андан кѳувып, бутюн ер юзюнде дагѳытты, ве олар шеэр кѳурмакѳны токѳтаттылар. ⁹Бу шеэрге Вавилон* деген ад берильди. Анда РАББИ бутюн ер юзюндеки тильни кѳарыштырды, андан халкѳны кѳувып, бутюн ер юзюнде дагѳытты.

Шемнинѳ эвлятлары

¹⁰Мына Шем ве онынѳ эвлятлары акѳкѳында ривает.

Сув ташкѳынындан эки йыл кечкен сонѳ, Шем 100 яшында олгѳанында, онынѳ Арпакѳшад адлы огѳлу олды. ¹¹Арпакѳшад догѳгѳан сонѳ, Шем даа 500 йыл яшады, ве онынѳ даа огѳуллары ве кѳызлары бар эди.

¹²Арпакѳшад 35 яшында олгѳанда, онынѳ Шелах адлы огѳлу олды. ¹³Шелах догѳгѳан сонѳ, Арпакѳшад 403 йыл яшады, ве онынѳ даа огѳуллары ве кѳызлары бар эди.

¹⁴Шелах 30 яшында олгѳанда, онынѳ Эвер адлы огѳлу олды. ¹⁵Эвер догѳгѳан сонѳ, Шелах 403 йыл яшады, ве онынѳ даа огѳуллары ве кѳызлары бар эди.

¹⁶Эвер 34 яшында олгѳанда, онынѳ Пелег адлы огѳлу олды. ¹⁷Пелег догѳгѳан сонѳ, Эвер 430 йыл яшады, ве онынѳ даа огѳуллары ве кѳызлары бар эди.

¹⁸Пелег 30 яшында олгѳанда, онынѳ Реу адлы огѳлу олды. ¹⁹Реу догѳгѳан сонѳ, Пелег 209 йыл яшады, ве онынѳ даа огѳуллары ве кѳызлары бар эди.

²⁰Реу 32 яшында олгѳанда, онынѳ Серуг адлы огѳлу олды. ²¹Серуг догѳгѳан сонѳ, Реу 207 йыл яшады, ве онынѳ даа огѳуллары ве кѳызлары бар эди.

* 11.9 Вавилон – кѳ. еуд. «Бавел» (Вавилон) сѳзюнинѳ айтылувы «балал» (кѳарыштырмакѳ) сѳзюнинѳ айтылувына ошай.

²²Серуг 30 яшында олгъанда, онынъ Нахор адлы огълу олды. ²³Нахор догъгъан сонъ, Серуг 200 йыл яшады, ве онынъ даа огъуулары ве къызлары бар эди.

²⁴Нахор 29 яшында олгъанда, онынъ Терах адлы огълу олды. ²⁵Терах догъгъан сонъ, Нахор 119 йыл яшады, ве онынъ даа огъуулары ве къызлары бар эди.

²⁶Терах 70 яшында олгъанда, онынъ Ибрам, Нахор ве Харан адлы огъуулары олдылар.

Терахнынъ эвлятлары

²⁷Мына Терах ве онынъ эвлятлары акъкъында ривает.

Терахнынъ Ибрам, Нахор ве Харан адлы огъуулары бар эди. Хараннынъ Лут адлы огълу олды. ²⁸Харан, даа онынъ бабасы Терах сагъ олгъанда, озю догъгъан ерде, къасдийлилернинъ Ур деген шеэринде кечинди. ²⁹Ибрам ве Нахор эвлендилер. Ибрам апайынынъ ады Сарей эди. Нахор апайынынъ ады исе Милкъа эди; о, Хараннынъ къызы эди. Харан Милкъанынъ ве Искъанынъ бабасы эди. ³⁰Сарей бала тапып оламай эди, онынъ баласы ёкъ эди.

³¹Терах, къасдийлилернинъ Ур шеэринден чыкъып, Ханаан топрагына кетмек ичюн ёл алды. О, огълу Ибрамны, Хараннынъ огълу олгъан Лут торуныны ве огълу Ибрамнынъ апайы олгъан Сарей келинини янына алды. Лякин Харан шеэринде келип, анда ерлештилер. ³²Терах 205 йыл яшады, сонъ Харанда кечинди.

Рабби Ибрамны чагъыра

12 ¹РАББИ Ибрамгъа:

– Озь юртунъдан чыкъып, сой-сопларынъны ве баба эвини къалдыр да, Мен санъа косътереджек ерге кет.

² Мен сенден буюк халкъ асыл этерим, сени багъышларым, адынъны намлы этерим.

Сен озюнъ Алланынъ бахшышы ол!

³ Сени багъышлагъанларны багъышларым, сени къаргъагъанларны къаргъарым.

Сенинъ ярдымынънен ер юзюндеки бутюн халкълар эйилик тападжакълар! – деди.

⁴Ибрам, РАББИ айткъаны киби, ёлгъа чыкъты. Ибрамнен берабер Лут да кетти. Харан шеэринден чыкъкъанда, Ибрам 75 яшында эди. ⁵Ибрам къадыны Сарейни, огълан къардашынынъ огълу Лутны, озюнинъ Харандаки бутюн ишлеп тапылгъан мал-мулькюни ве эписи хызметчилерини янына алып, Ханаан мемлекетине ёл алды ве анда кельди.

⁶Ибрам Ханаан топрагында бой-бойгъа кочип юрген сонъ, Шекем шеэринедже Морэ деген терек янына кельди. Бу ерде о заман ханаанлылар яшай эдилер.

⁷РАББИ Ибрамгъа келип:

– Бу ерни сенинъ эвлятларынгъа береджегим, – деди.

Алдында пейда олгъан РАББИге Ибрам къурбан ерини къурды. ⁸Сонъра Бет-Эльден шаркъта яткъан байырларгъа тараф узакъ ёлгъа чыкъты ве анда озь чадырларыны ойле къойды ки, Бет-Эль ондан гъарпта, Ай шеэри исе шаркъта олдылар. Анда да Ибрам къурбан ерини къурып, РАББИге дува этти. ⁹Сонъра Ибрам тургъан еринден кочип, дженюп тарафындаки Негев деген ерге ёлуны девам эттирди.

Ибрам Мысырда

¹⁰О заманда мемлекетте ачлыкъ эди. Мемлекетте агъыр ачлыкъ олгъаны себебинден, Ибрам яшамагъа Мысыргъа кетти. ¹¹Мысыргъа якъынлашкъанда, апайы Сарейге:

– Сен дюльбер апай олгъанынъны билем, – деди. ¹²– Мысырлылар сени корип: «Бу онынъ апайыдыр», – дерлер, мени ольдюрлер, сени исе сагъ къалдырылар. ¹³Манъа яхшы олсун ве сенинъ ярдымынънен джаным къуртулсын деп, оларгъа къызкъардашым олгъанынъны айт.

¹⁴Ибрам Мысыргъа кельген сонъ, мысырлылар Сарей пек дюльбер олгъаныны корьдилер. ¹⁵Фыравуннынъ башлыкълары да Сарейни корип, оны фыравунгъа макътадылар, ве Сарей фыравуннынъ сарайына алынды. ¹⁶Сарейнинъ хатири ичюн Ибрамнынъ ишлери яхшы юрип башладылар: онынъ эм къой-эчкилери, эм туварлары, эм эшеклери, эм хызметчи къызлары ве къулла, эм девелери бар эдилер. ¹⁷Амма РАББИ Ибрамнынъ апайы Сарей ичюн фыравуннынъ башына ве онынъ эвине мушкюль белялар йиберди. ¹⁸Фыравун Ибрамны чагъыртты ве онъа бойле деди:

– Сенинъ меннен якъанынъ недир? Не ичюн Сарей сенинъ апайынъ олгъаныны айтмадынъ манъа? ¹⁹Не ичюн: «О, меним къызкъардашым ола», – дединъ? Бунынъ ичюн мен оны озюме апай этип алдым. Энди мына сенинъ апайынъ, ал оны да, кет.

²⁰Фыравун адамларына Ибрамнынъ акъкъында эмир берди, ве олар оны апайынен ве бутюн мал-мулькюннен берабер йибердилер.

Ибрам Луттан айырыла

13 ¹Мысырдан Ибрам къадынынен ве малы-мулькюннен Негевге къайтты. Оларнен берабер Лут да къайтты. ²Энди Ибрам эм малгъа, эм кумюшке, эм алтынгъа пек зенгин эди. ³⁻⁴Негевден о, Бет-Эльгедже, Бет-Эль ве Ай шеэрлери арасында ерлешкен, эвель чадырларны къойгъан ве къурбанлыкъ къургъан еринедже кочип барды. Анда о, РАББИге дува этти.

⁵Ибрамнен берабер кочип юрген Лутнынъ да озь къой-эчкилери, туварлары ве чадырлары бар эди. ⁶Мал-мульклерининъ чокълугъы ве яшамакъ ичюн ерининъ азлыгъы себебинден, олар берабер яшап оламай эдилер. ⁷Ибрам ве Лутнынъ чобанлары арасында давалар башланды. О заман бу ерге ханаанлылар ве перизлилер яшай эдилер.

⁸Ибрам Луткъа:

– Бизим арамызда ве чобанларымызнынъ арасында дава олмасын. Биз тувгъанмыз да! ⁹Бутюн топракъ козюнъ огюндедир. Айды, менден айырыл. Эгер сен солгъа кетсенъ, мен онгъа ёл алырым, сен онгъа ёл алсанъ, мен солгъа кетерим, – деди.

¹⁰Лут чевре-четине бакъып, бутюн Иордан вадийи Цоар шеэрини къадар РАББИнинъ багъчасына ошагъаныны ве Мысыр топрагъы дайын сувгъа тойгъаныны абайлады. Бу вакъиа, РАББИ Содом ве Гомора шеэрлерини ёкъ этмезден эвель олгъандыр. ¹¹Лут Иордан вадийини сайлап алды ве шаркъ тарафкъа ёнеди. Иште, олар тараф-тараф кеттилер. ¹²Ибрам Ханаан топрагъында ерлешти; Лут исе вадий шеэрлеринде яшап башлады, чадырларыны Содом шеэри янында ерлештирди. ¹³Содом сакинлери исе пек къара юрекли адамлар эдилер. Олар РАББИнинъ козьлеринде чокъ гуна къазана эдилер.

Ибрам Хевронгъа коче

¹⁴Лут Ибрамдан башкъа тарафкъа кеткен сонъ, РАББИ Ибрамгъа:

– Чевре-четинъе бакъ! Тургъан еринъден шималъ ве дженюп, шаркъ ве гъарп тарафларына бакъ. ¹⁵Бутюн бу корьген топракъны Мен эбедиген санъа ве эвлятларынъа береджегим. ¹⁶Сенинъ эвлятларынъны Мен тоз дайын чокъ сайылы этерим: ер юзюнде тоз данелерини саймагъа имкян олмагъаны дайын, эвлятларынъны да саймагъа чареси олмаз.

¹⁷Тур да, бутюн Мен санъа берген ерининъ энине ве боюна кеч. Мен оны санъа береджегим, – деди.

¹⁸Ибрам тургъан еринден кочтыи ве Хевронда олгъан Мамре деген эмен орманы янына барып ерлешти. Анда РАББИге къурбан ерини къурды.

Ибрам Лутны къуртара

14 ¹Шинар падишасы Амрафел, Элласар падишасы Арьёкъ, Элам падишасы Кедорлаомер ве Гоим падишасы Тидал падишалыкъ эткен заманларда ²дженк олды. Олар Содом падишасы Бера, Гомора падишасы Бирша, Адма падишасы Шинав, Цевоим падишасы Шемевевер ве Беланынъ, я да Цоарнынъ, падишасына къаршы чыкътылар. ³Булар эписи, я да беш падиша, Сиддим вадийинде, яни Олю денъиз еринде бирлештилер. ⁴Он эки йыл олар Кедорлаомерге бойсуна эдилер, он учюнджи йылына исьян котердилер. ⁵Он дёртюнджи йылы Кедорлаомер ве онен олгъан падишалар келип, Аштерот-Къарнаимде рефалыларны, Хамда зузлыларны, Шаве-Кирьятаимде эмлилерни, ⁶Сеир деген дагълы топрагъында хорлуларны урдылар, сонъ ёлларыны сахранынъ четинде олгъан Эль-Парангъадже девам эттилер. ⁷Андан къайтып, Эн-Мишпат, я да Къадеш янына кельдилер ве амалеклилернинъ бутюн мемлекетини ве Хацецон-Тамарда яшагъан аморлыларны урып йыкътылар. ⁸⁻⁹Содом падишасы, Гомора падишасы, Адма падишасы, Цевоим падишасы ве

Беланынъ, я да Цоарнынъ, падишасы оларнынъ къаршыларына чыкътылар ве Элам падишасы Кедорлаомернен, Гоим падишасы Тидалнен, Шинар падишасы Амрафелнен ве Элласар падишасы Арьёкънен Сиддим вадийинде дженк этип башладылар. Дёрт падиша беш падишагъа къаршы чыкътылар.

¹⁰Сиддим вадийинде зифт чукъурлары пек чокъ эди. Содом ве Гоморанынъ падишалары къачып башлагъанда, бу чукъурларгъа тюштилер, къалгъанлары дагъларгъа тараф къачып кеттилер. ¹¹⁻¹²Гъалип чыкъкъанлар Содом ве Гоморанынъ бутюн мал-мулькюни ве бутюн ашайтларыны алып, Содомда яшагъан, Ибрам къардашынынъ огълу олгъан Лутны да малы-мулькюнен алып кеттилер. ¹³Сагъ къалгъанлардан бири келип, Ибрам Еудийни хабардар этти. Ибрам о заман Мамре адлы аморлынынъ эмен орманы янында яшай эди. Мамренинъ Эшкъл ве Анер агъа-къардашлары бар эдилер. Олар Ибрамнынъ тарафдарлары эдилер. ¹⁴Ибрам, озюнинъ сою эсирге алынгъаныны эшитип, эвинде догъгъан 318 ишанчлы аскерини чагъырды ве душманларны Дангъадже къувалады. ¹⁵Болюшип, озю ве аскерлери оларгъа геджесинен уджюм этип, оларны урып йыкъты ве Дамаскнынъ шималъ тарафында яткъан Ховагъадже къувалады. ¹⁶Ибрам бутюн мал-мульклерини басып алды, сою Лутны ве онынъ мал-мулькюни, апайларыны ве адамларыны басып алды.

Ибрам ве Мелкиседек

¹⁷Кедорлаомерни ве онен берабер олгъан падишаларны енгъенинден сонъ къайткъанда, Шаве вадийинде, я да Падиша вадийинде, Ибрамнынъ къаршысына Содом падишасы чыкъты.

¹⁸Салимнинъ падишасы Мелкиседек де отъмекнен шарап алып чыкъты. О, Юдже Алланынъ руханийи эди. ¹⁹О, Ибрамны бойле сёзлернен багъышлады:

– Кок ве ернинъ Яратыджысы олгъан Юдже Алла Ибрамны багъышласын! ²⁰Душманларынынъ сенинъ къолунъа берген Юдже Аллагъа шукюрлер олсун!

Сонъ Ибрам Мелкиседекке эписининъ он пайда бир пайыны берди.

²¹Содом падишасы Ибрамгъа:

– Адамларны манъа къайтар, мал-мулькни исе озюнге кълдыр, – деди. ²²Амма Ибрам Содом падишасына бойле деди:

– РАББИге, Юдже Аллагъа, коклернинъ ве ернинъ Яратыджысына къолумны котерип, ²³ант этем: сен сонъундан: «Мен Ибрамны бай эттим», – айтма деп, сенинъ мал-мулькюнден йип ве аякъкъап къайышы биле алмайджагъым. ²⁴Адамларым ашагъанындан гъайры ве менен баргъан Анер, Эшкъл ве Мамре адамларынынъ пайындан гъайры ич бир шей алмайджагъым. Олар озь пайларыны алсынлар.

Алла Ибрамгъа Озь васиетини бере

15 ¹Сонъра Ибрамгъа руя олды. Ибрам РАББИнинъ:

– Къоркъма, Ибрам. Мен – сенинъ къалкъанынъдырым, аркъа-къаянъдырым. Мукъфатынъ пек бол-берекетли оладжакътыр, – дегенини эшитти. ²Ибрам:

– РАББИ-ТААЛЯМ! Мен бала-чагъасыз ольсем, Сенинъ мукъфатларынъ манъа не керек? Олюмимден сонъ бутюн мал-мулькюмни Мешек (Дамаск дегени) огълу Элизер аладжакъ, – деди. ³ – Бакъ, Сен манъа бала бермегенинъ ичюн, мирасчым эвимде яшап тургъан огълан оладжакътыр! – деп девам этти о.

⁴Ибрам РАББИнинъ бойле сёзлерини эшитти:

– О, сенинъ мирасынъны алмайджакъ. Сенинъ мирасчынъ ялынъыз сенден догъгъан бала оладжакътыр.

⁵РАББИ Ибрамны чадырдан чыкъарды ве онъа:

– Кокке бакъып, йылдызларны сай: сайып оладжакъсынъмы? – деди. – Эвлятларынъ да бойле оладжакътыр!

⁶Ибрам РАББИге иман этти, ве РАББИ тарафындан бу онъа инсафлыкъ деп сайылды.

⁷РАББИ Ибрамгъа:

– Мен – РАББИМ. Бу топракъны санъа бермек ичюн, Мен сени къасдийлилернинъ Ур шеэринден чыкъардым, – деди.

⁸ – РАББИ-ТААЛЯМ! – деди Ибрам. – Мен бу топракънынъ саиби оладжакъымны къайдан билейим?

⁹РАББИ онъа:

– Манъа учь яшлы тана, учь яшлы эчки, учь яшлы къочкъар, бир горджердин ве бир яш къушны алып кель, – деди.

¹⁰Ибрам айванларны алып кельди, экиге болип кести ве бир къысмыны экинджи къысмынынъ къаршысында къойды. Къушларны исе экиге больмеди. ¹¹Йыртыджы къушлар учьп келип, беденлерге эндилер, амма Ибрам оларны къувды. ¹²Кунь баткъанда, Ибрамны къатты юкъу сарды, дешетли буюк къаранлыкъ басты. ¹³РАББИ Ибрамгъа бойле деди:

– Биль ки, сенинъ эвлятларынъ гъурбетликте кельмешек оладжакъ; оларны къул этип, 400 йыл зулум этеджеклер. ¹⁴Амма Мен оларны къул эткен миллетни суд этеджегим. Бундан сонъ эвлятларынъ андан буюк мал-мулькнен кетеджеклер. ¹⁵Сен исе сагъ-селямет озь баба-деделеринъе къошулып, баягъы яшта олгъан къарт олып дефн этиледжексинъ. ¹⁶Аморлыларнынъ яманлыгъы озь къарарына даа етмегени ичюн, мында тек дёртюджи неслинъ къайтаджакъ.

¹⁷Кунь батып, къаранлыкъ тюшкен сонъ, иште, болюнген айванларнынъ арасындан тютеген атеш къазаны ве атеш алеви кечти.

¹⁸Бу куню РАББИ Ибрамгъа бойле васиет берди:

– Мысыр дерьясындан башлап, буюк Фират дерьясынадже бутюн бу ерни сенинъ эвлятларынъа бердим. ¹⁹Кенлилернинъ, кенизлилернинъ,

къадмонлыларнынъ, ²⁰хитлилернинъ, перизлилернинъ, рефалыларнынъ, ²¹аморлыларнынъ, ханаанлыларнынъ, гиргашлыларнынъ ве евуслыларнынъ бутюн топракъларыны да эвлятларынга бердим.

Исмаилнинъ догъувы

16 ¹Ибрамнынъ апайы Сарей онъа бала тапмай эди. Онынъ Хагъар адлы мысырлы хызметчи кызы бар эди, ²ве Сарей Ибрамгъа:

– Бакъса, РАББИ манъа бала тапмакъ кысмет этмей. Хызметчи кызымнен ят, бельки, мен ондан бала корерим, – деди.

Ибрам Сарейни динъледи. ³Ибрамнынъ апайы Сарей озь хызметчи кызыны, мысырлы Хагъарны акъайы Ибрамгъа апай этип берди. Ибрам о заман Ханаан топрагъында энди он йылдан берли яшай эди. ⁴Ибрам Хагъарнен ятты, ве Хагъар юкке къалды. Юкке къалгъаныны корип, Хагъар саибесине олгъан сайгъысыны джойып башлады. ⁵Сонъ Сарей Ибрамгъа бойле деди:

– Манъа япкъан акъсызлыгъында сен къабаатлысынъ. Мен сенинъ къолларынга озь хызметчимни бердим, о, исе юкке къалгъан сонъ, манъа олгъан сайгъысыны джойды. Бизим ишимизни РАББИ суд этсин.

⁶– Мына, хызметчинъ сенинъ къолунъда, – деди Ибрам Сарейге. – Онен не истесенъ, оны яп.

Сарей Хагъарны ойле азарлап башлады ки, тап Хагъар ондан къачып кетти. ⁷РАББИнинъ Мелеги оны сахрадаки сув чокърагъы янында тапты. Бу сув чокърагъы Шургъа кеткен ёлда ерлешкен эди. ⁸Мелек ондан:

– Хагъар, Сарейнинъ хызметчиси! Сен къайдан кельдинъ ве къайда кетесинъ? – деп сорады.

– Мен саибем олгъан Сарейден къачам, – деди Хагъар.

⁹РАББИнинъ Мелеги онъа:

– Саибенъе къайт да, онынъ япкъанларына сабыр эт, – деди.

¹⁰РАББИнинъ Мелеги онъа даа бойле деди:

– Сенинъ эвлятларынынъ о къадар чокъ этерим ки, тап онынъ микъдарыны саймакънынъ чареси олмаз.

¹¹Даа РАББИнинъ Мелеги онъа бойле деди:

– Мына, сен юклюдисинъ. Сен огълан бала тападжакъсынъ ве онъа Исмаил* деген ад къояджакъсынъ, чюнки РАББИ сенинъ чеккен азабынынъ корьди.

¹² О, кийик эшек дайын оладжакъ: о, эр кеске къаршы, эр кес де онъа къаршы оладжакътыр.

О, агъаларынен душманлыкъта яшайджакъ.

¹³Онен лакъырды эткен РАББИге Хагъар Эл-Рои* деген ад берди. О: «Керчектен де, мында мени Корьгенни корьдим», – деди. ¹⁴Онынъ ичюн

* 16.11 Исмаил – къ. еуд. «Ишмаэл» сёзю «Алла эшите» манасыны анылата.

* 16.13 Эл-Рои – къ. еуд. «мени корьген Алла» манасыны анылата.

бу чокъракъ Беэр-Лахай-Рои* деп адлана. О, Къадеш ве Беред арасын-да ерлешкендир.

¹⁵Хагъар Ибрамгъа огълан бала тапты, ве Ибрам онгъа, Хагъардан олгъан огълуна, Исмаил деген ад берди. ¹⁶Хагъар Ибрамгъа Исмаилни тапкъанда, Ибрам 86 яшында эди.

Сюннет – васиетнинъ бельгисидир

17 ¹Ибрам 99 яшында олгъанда, онгъа РАББИ келип:

– Мен – Къудретли Алладырым. Козюм огюнде ачыкъ яшап, къусурсыз ол. ²О вакъыт Мен васиетимни беджеририм ве эвлятларынынъ чокълаштырырым, – деди.

³Ибрам седждеге къапанды. Алла девам этип:

⁴– Меним сангъа васиетим будыр: сен чокъ халкъларнынъ бабасы-деси оладжакъсынъ, – деди. ⁵– Энди адынъ «Ибрам» дегиль, «Ибраим» оладжакъ. Мен сени сайысыз халкъларнынъ бабасы-деси этеджегим.

⁶ Сенинъ бала-чагъангъыны чокъ сайылы этерим.

Сенден халкълар асыл олурлар.

Сенден падишалар да асыл оладжакълар!

⁷Сангъа ве эвлятларынгъа берген васиетимни эбедиен сакълайджагъым. Эбедий васиетим будыр: «Мен сенинъ Аллангъа ве эвлятларынгъанынъ Алласы оладжакъым. ⁸Сангъа ве эвлятларынгъа шимди сен кочип юрген бу ерни – бутюн Ханаан топрагъыны эбедиен къуланмагъа береджегим. Мен оларнынъ Алласы оладжакъым».

⁹Алла Ибраимге:

– Эм сен, эм сенден сонгъ несильден несильге олгъан эвлятларынгъа Меним васиетимни тутунгъыз, – деди. ¹⁰– Сиз ве сизден сонгъ олгъан эвлятларынгъыз бу васиетимни тутмагъа борджлусынгъыз: акъайларынгъызнынъ эписи сюннет этильсин. ¹¹Тери парчангъызны кесип сюннет этингъиз. Бу сизге васиетимнинъ бельгиси оладжакътыр. ¹²Сизде несильден несильге эр бир секиз кунлюк огъланчыкъ сюннет этильсин: эм эвингъе догъгъан сою, эм эвлятларынгъа олмагъан, амма насылдыр ябанджыдан кумюшке сатын алынгъан сою. ¹³Экиси де: эм эвингъе догъгъан, эм кумюшингъе сатын алынгъан огълан мытлакъа сюннет этильсинлер. Бойле этип, беденингъизде олгъан васиетим эбедий васиет оладжакътыр. ¹⁴Сюннет этильмеген эр киши, тери парчасыны кесип сюннет этмеген адамнынъ джаны озь халкъындан айырылсын. О, васиетимни бозды.

Ибраимге Сареден огълу оладжакъгы акъкъында ваде

¹⁵Алла Ибраимге:

* 16.14 *Беэр-Лахай-Рои* – къ. еуд. «Эбедий Яшагъаннынъ ве мени Корьгеннинъ къуюсы» манасынъ анылата.

– Апайынъ Сарейге «Сарей» деп айтма. Онъа «Саре» деген ад бериледжек, – деди. ¹⁶– Мен оны багъышларым, ве санъа ондан огълан бала берерим. Сарени багъышларым, ве ондан миллетлер ве халкъ падишалары асыл олурлар.

¹⁷Ибраим бет устуне йыкъылды ве кулип, озю-озюне: «Юз яшлы къарттан огълан бала олурмы, аджеба? Эм де докъсан яшына кельген Саре догъармы, аджеба?» – тюшюнди.

¹⁸Ибраим Аллагъа:

– Ич олмагъанда, Исмаил Сенинъ огюнъде яшасын! – деди.

¹⁹Алла исе Ибраимге бойле деди:

– Санъа огълан баланы апайынъ Саре догъаджакъ. Сен баланынъ адыны Исхакъ деп къояджакъсынъ. Меним онъа этеджек васиетим сенден олгъан эвлятларгъа эбедий васиет оладжакъ. ²⁰Исмаил акъкъын-даки риджанъны да эшиттим. Мен оны мытлакъа багъышларым, онъа чокъ бала берерим ве онынъ эвлятларыны пек чокъ сайылы этерим. Ондан он эки башлыкъ догъаджакъ, ве Мен ондан улу халкъ асыл этерим. ²¹Лякин Меним васиетимни Исхакъкъа этедегим. Саре оны санъа келеджек йылы тамам бу вакъытта догъаджакъ.

²²Сонъ Ибраимнен лакъырды этмекни токътатып, Алла ондан кетти.

²³Ибраим огълу Исмаилни, эписи эвинде догъгъан ве эписи онынъ кумюшине сатын алынгъан адамларны, озь эвиндеки бутюн кишилерни алды ве, Алла айткъаны дайын, тамам о куню тери парчасыны кесип, оларны сюннет эттирди. ²⁴Сюннет этильген вакъытта Ибраим докъсан докъуз яшында эди. ²⁵Огълу Исмаил сюннет этильгенде, он учь яшында эди. ²⁶Ибраим ве онынъ огълу Исмаил бир кунъде сюннет этильген эдилер. ²⁷Оларнен берабер эвиндеки эписи акъайлар: эм эвинде догъгъанлары, эм ябанджылардан кумюшке сатын алынгъанлары сюннет этильген эдилер.

18 ¹Уйле сыджагъында Ибраим чадырнынъ къапусы огюнде, Мамре деген эмен орманы янынъда отургъанда, онъа РАББИ пейда олды. ²Ибраим бакъып, огюнде учь ёлджу тургъанларыны корьди. Оларнынъ къаршысына атылып турып, седждеге къапанды ве:

³– Эфендим, эгер урьметинъе малик олгъан олсам, огюмден кечме.

⁴Сизге аякъ ювмагъа сув кетирирлер. Терек тюбюне отурып раатланынъыз. ⁵Сизге къапынмакъ ичюн, отьмек кетиририм. Сонъ кетерсинъиз, эписи бир огюмден, къулунъызнынъ огюнден кечесинъиз, – деди.

– Яхшы, – дедилер олар, – ойле де яп.

⁶Ибраим чадыргъа чапып кирди ве Сареге:

– Тез-тез учь буюк савут* энъ яхшы ун ал да, хамыр басып, пите пишир, – деди.

⁷Сонъ Ибраим сюрю тарафкъа чапып кетти, яш, яхшы бакъылгъан бузавчыкъны алып, къулуна берди. Къулу оны тез-тез азырламагъа

* 18.6 Олъчио – къ. еуд. «учь сеа».

ашыкты. ⁸Ибраим мусафирлернинъ оглерине къаймакъ, сют, пишкен бузав этини къойды да, озю терек тюбюнде турып, оларнынъ ашагъанларыны бекледи.

⁹Олар Ибраимден:

- Къадынынъ Саре къайдадыр? – деп сорадылар.
- Мында, чадырда, – деп джевап къайтарды Ибраим.

¹⁰Олардан бири деди ки:

– Келеджек йылы тамам бу вакъытта Мен кене санъа келирим. О вакъыт Сареден энди огълан бала догъаджакъ.

Саре о вакъыт онынъ аркъасында, чадырнынъ къапусы артында динълеп турмакъта эди. ¹¹Олар экиси: эм Саре, эм Ибраим энди баягъы яшта къарт адамлар эдилер, ве адетиндже къадынларда олгъан шей Сареден токътагъан эди. ¹²Саре ичинден кулип:

– Манъамы, къартайгъанымда, бу къуванчкъа саип олмакъ? Эфендимден энди къарт, – деп тюшонди.

¹³РАББИ Ибраимге:

– Саренинъ: «Манъа, къарт къадынгъа, бала тапмакъмы?» – деп кульгени недир? ¹⁴РАББИ ичюн кыйын ве япып оламайджакъ шей бармы? Келеджек йылы, кесильген куню Мен санъа келирим, ве о заман Сареден энди огълан бала олур, – деди.

¹⁵– Мен кульмедим, – деп ялан айтты къоркъкъан Саре.

– Ёкъ, – деди онъа РАББИ, – сен кульдинъ.

Ибраим Содом шеэри ичюн Аллагъа ялвара

¹⁶Акъайлар, ёлларыны девам этмек ичюн, ерлеринден турдылар ве Содомгъа ёл алдылар. Оларны озгъармакъ ичюн, Ибраим оларнен кетти.

¹⁷РАББИ: «Япаджакъларымны Ибраимден гизлейджегимми? ¹⁸Ибраимден улу ве кучлю халкъ асыл оладжакътыр; Ибраим вастасынен ер юзюндеки бутюн халкълар эйилик тападжакълар. ¹⁹Ибраим балаларына ве эписи несиллерине адалетли ве инсафлы яшайышны огретсин деп, РАББИнинъ ёлунда юргеге эмир этсин деп, Мен оны сайлап алдым. Онъа бутюн ваде эткенлеримни япарым», – деп тюшонди.

²⁰– Содом ве Гомора тарафларындаки къыямет кучленди, – деди РАББИ. – Гуналары пек агъырдыр. ²¹Тюшейимден, манъа келип еткен къыямет дайын, олар тамам ойле япалармы-ёкъмы, бакъайым. Сонъ билирим.

²²Акъайлар айланып, Содом тарафкъа кеттилер. Ибраим исе эп РАББИнинъ алдында турмакъта эди. ²³Онъа якъынджа келип, Ибраим:

– Сен ярамай адамларнен берабер инсафлы адамларны ёкъ этерсинъми? ²⁴Бельки бу шеэрде элли инсафлы адам тапылыр. Аджеба Сен бу шеэрни андаки элли инсафлы адамларнынъ хатири ичюн афу этмейип, къырсарсынъмы? ²⁵Олмайджакъ шей! Сен ойле япмазсынъ! Ярамай адамларнен берабер инсафлы адамларны ёкъ этмесинъ. Эм ярамай, эм инсафлы

адамнынъ такъдири бир олмаз. Сенден оладжакъ шей дегиль! Бутюн ер юзюнинъ Къадысы адалетсизлик япармы? – деди.

²⁶РАББИ:

– Эгер Мен Содом шеэринде элли инсафлы адам тапсам, оларнынъ ха-тири ичюн бутюн шеэрни афу этерим, – деди.

²⁷– Мен тоз ве куль олсам да, – деп девам этти Ибраим, – Эфендим-ден сорамагъа джесюрлик таптым. ²⁸Эгер эллиге беш инсафлы адам етмесе, аджеба бу етишмеген беши ичюн Сен бутюн шеэрни къырар-сынъмы?

– Ёкъ, эгер Мен анда къыркъ беш инсафлы адам тапсам, къырмам, – джевап къайтарды РАББИ.

²⁹– Эгер анда тек къыркъ инсафлы адам тапылса? – сёзюни девам этип сорады Ибраим.

– Къыркънынъ хатири ичюн де япмам, – деди РАББИ.

³⁰– Эфендим, айткъанларыма гъазапланма. Я тек отуз инсафлы адам олса? – деди Ибраим.

– Эгер анда отуз инсафлы адам олса биле, буны япмам, – деди РАББИ.

³¹– Сенден, Эфендим, сорамагъа джесюрлик таптым. Эгер анда тек йигирми инсафлы адам олса? – деди Ибраим.

– Йигирмининъ хатири ичюн де къырмам, – деп джевап къайтарды РАББИ.

³²– Эфендим, гъазапланма! Меним даа бир суалим бар. Эгер анда тек он инсафлы адам тапылса? – деп сорады Ибраим.

– Оннынъ хатири ичюн де къырмам, – деп джевап къайтарды РАББИ.

³³Ибраимнен лафыны битирген сонъ, РАББИ кетти. Ибраим исе озю-нинъ ерине къайтты.

Содом шеэрининъ гунасы

19 ¹Эки Мелек Содомгъа акъшам кельдилер. Лут Содом шеэрининъ араба къапулары огюнде отурмакъта эди. Лут оларны корип, оларны къаршыламакъ ичюн еринден турды ве бель букип:

²– Эфендилерим, динълесенъиз! Къулунъызнынъ эвине киринъиз ве анда геджеленъиз, аякъларынъызны да ювунъыз. Саба эрте турып, ёлу-нъызны девам эттиривсинъиз, – деди.

Лякин олар:

– Ёкъ, биз мейданда геджелермиз, – дедилер.

³Лут исе оларгъа пек ялваргъан сонъ, олар онъа тараф ёл алып, оннынъ эвине кирдилер. Лут оларгъа софра къойды ве маясыз пите пиширди. Олар ашадылар. ⁴Олар ятмаздан эвель, шеэр акъайлары, Содом акъай-лары – яшы-къарты, эписи четлерден кельген бутюн халкъ – эвнинъ эт-рафларыны сарып алдылар. ⁵Олар Лутны чагъырып, онъа:

– Санъа геджелемеге кельген акъайлар къана? Оларны бизге чыкъар, биз оларнынъ намусына токъунайыкъ, – деди.

⁶Лут босагъагъа чыкъты ве артындан къапуны къапатып, ⁷оларгъа: – Къардашларым, яманлыкъ этменъиз! ⁸Мына, акъай корьмеген эки къызым бар. Мен оларны сизге чыкъарайым да, оларнен истегенинъизни япынъыз. Лякин бу адамларгъа бир шей этменъиз. Олар меним эвие кельдилер, – деди.

⁹– Кет мындан, – дедилер олар. – Энди биз санъа олардан даа бетер шейлер япармыз.

Бири-бирине исе: «О, кельмешек, мында вакътынджа яшамакъ ичюн кельди; о, бизни суд этмеге истейми?» – дедилер.

Сонъ олар Лутны сыкъып башладылар ве, къапуны урып чыкъармакъ ичюн, якъынлаштылар. ¹⁰О заман о акъайлар къолларыны узатып, Лутны ичериге, эвге кирсеттилер ве къапуны къапаттылар. ¹¹Эвнинъ къапусы янында олгъан акъайларнынъ, яшы-къартынынъ козьлерини кёр эттилер, ве къапуны къыдырып, оларнынъ эслери кетти. ¹²Ичеридеки акъайлар Луткъа:

– Сенинъ даа киминъ бар мында? Киевлеринъми, огъулларынъмы, къызларынъмы, шеэрде киминъ олса, эписини бу ерден алып кет. ¹³Биз бу ерни ёкъ этеджекмиз. РАББИге котерильген шу шеэрнинъ сакинлерине къаршы олгъан къыямет къуветленди, ве РАББИ бизни оны ёкъ этмек ичюн ёллады, – дедилер.

¹⁴Сонъ Лут чыкъып, онынъ къызларына нишанлангъан киевлерине бойле деди:

– Тез бу ерден кетинъиз. РАББИ бу шеэрни ёкъ этеджек.

Лякин киевлери, Лут шакъа эте, деп белледилер.

Лут Содомдан чыкъып кете

¹⁵Сааръ вакъытта Мелеклер Лутны ашыкътырып:

– Гунаяр шеэр къырылгъанда, сен де онен берабер гъайып олмамакъ ичюн, тез-тез бу ерден къадынынъны ве эки къызынынъны алып кет! – дедилер.

¹⁶Лут исе, эп вакъыт созып, ашыкъмай эди. РАББИнинъ Луткъа олгъан мерамети ичюн, акъайлар Лутны, къадынынъны ве эки къызыны къолларындан тутып, шеэрден тышары алып чыкътылар. ¹⁷Тышары чыкъаргъан сонъ, олардан бири Луткъа:

– Джанынынъны къуртар! Артынъа айланып бакъма! Бу дживарларда эгленмейип, байырларгъа тараф чап. Олмаса, гъайып олурсынъ, – деди.

¹⁸– Ёкъ, Эфендим, – деди Лут. ¹⁹– Сен манъа, къулунъа, о къадар эйлик яптынъ! Мераметинъ манъа буюктир: Сен меним джанымны къуртардынъ! Лякин байырларгъадже мен чапып етамам, белягъа огърап гъайып олурым. ²⁰Анавы шеэр исе якъын, мен анда чапып етиштирим. О, уфакътыр. О, уфакъ олгъаны ичюн, мен анда чапайым да, джанымны къуртарайым.

²¹– Яхшы, – деди О. – Мен буны сенинъ хатиринъ ичюн япарым, сен айткъан шеэринъни йыкъмам. ²²Лякин анда тез-тез чап. Сен анда кель-мегендже, Мен ишлеримни башлап оламайджагъым.

Бундан сонъ бу шеэр Цоар* деп адландырылды.

²³Кунъ догъгъанда, Лут Цоар шеэрини кельди.

Содом ве Гомора шеэрлери гъайып ола

²⁴РАББИ коктен Содом ве Гоморанынъ устюне атеш ве кукюртни ягъ-мур дайын ягъдырды ²⁵ве эки шеэрни, бутюн дживарларны, бу шеэрлерде яшагъан бутюн сакинлерни, ер юзюнде олгъан бутюн осюмликлерни де къырып ёкъ этти. ²⁶Лутнынъ къадыны исе артына айланып бакъты ве туз диреги олып къалды.

²⁷Саба эрте Ибраим, РАББИнинъ алдында эвель тургъан ерге келип, ²⁸Содом ве Гоморагъа ве бутюн дживарларнынъ этрафларына бакъты. Ер юзюнден тютюн, собадан чыкъкъан дайын, котерильгенини коръди.

²⁹Бойлеликнен, дживардаки шеэрлерни ёкъ эткенде, Алла Ибраимни акъылында тута эди. Алла Лут яшагъан шеэрлерни йыкъкъанда, Лутны йыкъаджакъ ерлеринден къртарды.

Моавлылар ве аммонлыларнынъ келип чыкъувы

³⁰Цоарда яшамагъа къоркъкъаны себептен, Лут шеэрден чыкъып кетти ве дагъларда ерлешти. Эки къызы да онен эди. Лут эки къызынен берабер бир къобада яшай эди.

³¹Лутнынъ буюк къызы кичигине бойле деди:

– Бабамыз энди къарт, ве бутюн ер юзюнинъ адети боюнджа бизге эвленмек ичюн ер юзюнде адам ёкъ. ³²Кель, бабамызгъа шарап ичирейик, онен ятайыкъ. Бойле этип, бабамызгъа эвлят багъышлап, онынъ несилини сакълап къалырмыз.

³³О геджеси олар бабаларына шарап ичирдилер. Сонъ биринджи догъгъан къызы кирип, бабасынен ятты. Бабасы исе, къызы не вакъыт ятып, не вакъыт тургъаныны бильмеди. ³⁴Айланыр куню буюги кичигине:

– Мына, мен тюневин бабамнен яттым. Онъа бу гедже де шарап ичирейик. Сен кир де, онен ят. Бойле этип, бабамызгъа эвлят багъышлап, онынъ несилини сакълап къалырмыз, – деди.

³⁵Бу геджеси де олар бабаларына шарап ичирдилер. Кичиги кирип, бабасынен ятты; бабасы исе, къызы не вакъыт ятып, не вакъыт тургъаныны бильмеди. ³⁶Бойлеликнен, Лутнынъ эки къызы озь бабаларындан юкю олдылар. ³⁷Буюги огълан бала тапты ве онынъ адыны Моав* къойды. О, бу кунъгедже моавлыларнынъ бабасы-дедесидир. ³⁸Кичиги

* 19.22 Цоар – кь. еуд. «уфакъ», «кичкене» манасыны анълата.

* 19.37 Моав – кь. еуд. «бабамдан» манасыны анълаткъан сёзге ошай.

де огълан бала тапты ве онынъ адыны Бен-Амми* къойды. О, бу кунъ-гедже аммонлыларнынъ бабасы-дедесидир.

Ибраим ве Авимелек

20 ¹Ибраим андан чыкъып, Негев деген ерге ёл алды ве Къадешнен Шур арасында яшап башлады. Сонъ вакътынджа Герар шеэринде ерлешти. ²Озюнинъ апайы олгъан Саре акъкъында Ибраим: «О, меним къызкъардашым», – деди. Сонъ Герарнынъ падишасы Авимелек адамларны ёллап, Сарени озюне алды. ³Амма геджеси Алла Авимелекке тюшюнде келип, онъа:

– Динъле, сен алгъан о апай ичюн оледжексинъ, чюнки онынъ акъайы бар, – деди.

⁴Авимелек исе онъа даа токъунмагъан эди ве:

– Эфендим, аджеба, Сен къабаатсыз миллетни ольдюрисинъми? – деди. – ⁵Бу адам озю манъа: «О, меним къызкъардашым», – деп айтмадымы? Апай да: «О, меним агъамдыр», – деди. Мен буны темиз юрекнен ве къабаатсыз эльнен яптым.

⁶Алла онынъ тюшюнде бойле деди:

– Сен буны темиз юрекнен япкъанынъны Мен билем. Онынъ ичюн, Меним огюмде гуна япма деп, санъа о апайгъа токъунмагъа ёл бермедим. ⁷Шимди апайны акъайына къайтар, чюнки о пейгъамбер. О, сенинъ ичюн дува этер, ве сен сагъ-селямет къалырсынъ. Эгер къайтармасанъ, биль ки, сен мытлакъа оледжексинъ. Сен ве бутюн сенинъ эвинъдекилеринъ оледжеклер.

⁸Саба танъда турып, Авимелек озь хызметчилерини чагъыртты ве оларгъа бутюн бу шейни айтып берди. Олар пек къоркъытылар. ⁹Сонъ Авимелек Ибраимни озюне чагъырттып, бойле деди:

– Недир бу сенинъ бизге япкъанынъ? Санъа къаршы мен насыл гуна яптым ки, сен мени ве падишалыгъымны бу буюк гунагъа батырдынъ? Сен манъа олмайджакъ шейлер яптынъ.

¹⁰Сонъ даа къошты Авимелек Ибраимге:

– Бу ишни япкъанда, акъылынъда не тутта эдинъ?

¹¹– Белледим ки, керчектен де бу ерде Алладан къоркъмайлар ве апайым ичюн мени ольдюрирлер, – деди Ибраим. ¹²– Ондан гъайры о, керчектен де меним къызкъардашым: анамнынъ къызы олмайып, о, бабамнынъ къызыдыр. О меним апайым олды. ¹³Алла манъа бабамнынъ эвинден кетмеге буюргъанда, мен Сареге айттым: «Ялварам санъа, манъа бир зйилик яп: къайда кельмесек де, мен сенинъ агъанъ олгъанымны айт».

¹⁴Авимелек къой-эчкилер, туварлар, хызметчи къызлар ве къуллар алып, Ибраимге берди, апайы Сарени де къайтарды. ¹⁵Сонъ Авимелек деди ки:

– Бакъ, бутюн ерим сенинъ огюнде: къайда истесенъ, анда яша.

* 19.38 Бен-Амми – къ. еуд. «халкъымнынъ огълу» манасыны анълата.

¹⁶Сареге исе бойле деди:

– Мен агъанъа бинъ кумюш бердим. Бу, санъа якъын адамларнынъ ко-
зюнде ашалангъанынынъ устюни къаплар, ве эр кеснинъ огюнде сен
темиз олурсынъ.

¹⁷Ибраим Аллагъа дува этти, ве Алла Авимелекни, онынъ апайыны ве
хызметчи апайларыны тедавийледи. Олар кене бала тапып башладылар.
¹⁸Эвель исе Ибраимнинъ апайы олгъан Саре ичюн, РАББИ Авимелек-
нинъ эвинде олгъан эписи апайларгъа бала догъмагъа къысмет этмей эди.

Исхакънынъ догъувы

21 ¹РАББИ айткъаны дайын, Сарени унутмады, айткъаныны япты.

²Саре юклю олды ве къарт Ибраимге, Алла айткъан вакътында, огъ-
лан бала тапты. ³Ибраим озюнинъ Сареден догъгъан огълуна Исхакъ *
деген ад къойды. ⁴Секизинджи куню, Алла эмир эткени киби, Ибра-
им Исхакъ огълуны сюннет эттирди. ⁵Исхакъ догъгъанда, Ибраим юз
яшында эди. ⁶Саре:

– Алла мени кульмеге меджбур этти. Ким меним акъкъымда эшитсе –
куледжектир, – деди ве: ⁷– Ибраимге, онынъ Сареси баланы кокюстен
эмиздиреджегини, ким айтып олур эди? Амма, иште, къартлыгъын-
да Ибраимге менден огълан бала коръмеге насип олды! – деп къошты.

⁸Бала осьти ве кокюстен кестирильди. Исхакъ кокюстен кестириль-
ген куню Ибраим буюк той япты.

Ибраим Хагъарны ве Исмаилни къувалай

⁹Мысырлы Хагъар Ибраимге тапкъан огълан Исхакънынъ устюнден
кульгенде, Саре буны коръди де, ¹⁰Ибраимге:

– Бу къул апайны огълунен берабер айдап йибер. Бу къул апайнынъ
огълу меним огълум Исхакъ киби мирас алмайджакъ, – деди.

¹¹Озь огълу акъкъында айтылгъан бу лафлар Ибраимни пек гъамлан-
дырды. ¹²Лякин Алла Ибраимге бойле деди:

– Къул апайынъ ве огълунъ ичюн гъамлы олма. Саре санъа не айтса,
оны динъле. Сенинъ эвлятларынъ оларакъ Исхакътан чыкъкъанлар са-
йыладжакълар. ¹³Хызметчи апайнынъ огълундан да халкъ асыл этерим,
чюнки о да, сенинъ эвлядынъ.

¹⁴Ибраим саба эрте турып, отъмек ве сувгъа толу мешин торба алып,
Хагъаргъа берди ве онынъ омузларына къойды. Огълуну да онъа бер-
ди ве: «Кет», – деди. Хагъар кетип, Беэр-Шева сахрасында долашты.
¹⁵Мешин торбадаки сув биткен сонъ, Хагъар огълуну чалы тюбюнде
къалдырды. ¹⁶Озю исе барып, «Баланынъ оледжегини коръмеге исте-
мейим», – деп, бир яй атышы узакълыгъында отурды. Отурып, къыя-
мет къопарды ве окюр-окюр агълады.

* **21.3** Исхакъ – къ. еуд. «о куле» манасыны анълата.

¹⁷Алла огъланнынъ сесини эшитти. Алланынъ Мелеги коктен Хагъарны чагъырып, бойле деди:

– Не олды санъа, Хагъар? Къоркъма. Алла огъланнынъ сесини о олгъан еринде эшитти. ¹⁸Тур, огъланни котер да, оны къолундан тут. Мен ондан буюк миллет асыл этеджегим.

¹⁹Алла онынъ козьлерини ачты, ве Хагъар суву олгъан къуюны коръди. Барып, мешин торбаны сувгъа толдурды ве огълангъа ичирди.

²⁰Алла огъланнен эди. Бала осьти, сахрада яшап башлады ве яйдан аткъан окъчу олды. ²¹О, Паран сахрасында яшай эди. Анасы онъа Мысыр топрагъындан апай алды.

Ибраим Авимелекнен анълашма тизе

²²О заман Авимелек озюнинъ аскербашы Пикъолнен берабер Ибраимге деди:

– Алла санъа эр бир туткъан ишингъе ярдым эте. ²³Шимди мында Алланынъ Адынен манъа емин эт ки, сен не манъа, не балаларыма, не эвлятларыма хаинлик япмазсынъ. Насыл мен санъа яхшылыкъ япкъан олсам, сен де ойле манъа ве вакътынджа яшагъан топрагъынъа яхшылыкъ япарсынъ.

²⁴– Емин этем, – деди Ибраим.

²⁵Сонъ Ибраим Авимелекни опыкеледи, чюнки онынъ хызметчилери Ибраимден сувгъа толу къуюны тутып алгъан эдилер.

²⁶– Буны ким япкъаныны бильмейим, – деди Авимелек. – Сен де ма-нъа бир шей айтмадынъ. Бу иш акъкъында мен шимдигеде эшитмедим.

²⁷Ибраим къой-эчкилерининъ ве туварларынынъ бир къысмыны алып, Авимелекке берди, ве олар экиси анълашма тиздилер. ²⁸Сонъ Ибраим къой сюрюсинден еди къойны алып, оларны айры къойды. ²⁹Авимелек Ибраимден:

– Бу, сен айры къойгъан еди къойларынъ негедир? – деп сорады.

³⁰– Бу еди къойны элимден ал. Олар бу къуюны мен къазгъаныма ша-атлыкъ олсунлар, – деди Ибраим.

³¹Ибраим бу ернинъ адыны Беэр-Шева* къойды, чюнки олар экиси мында емин эттилер.

³²Бойлеликнен, олар Беэр-Шевада анълашма тиздилер. Сонъ Авимелек ве онынъ аскербашы Пикъол барып, фелестинлилернинъ топрагъына къайттылар. ³³Ибраим исе Беэр-Шевада тамариск терегини сачты ве анда РАББИге, Эбедий Аллагъа дува этти.

³⁴Сонъ Ибраим фелестинлилернинъ топрагъында даа чокъ вакъыт яшады.

Алла Ибраимни сынай

22 ¹Бу вакъиалардан сонъ, бир кунъ Алла Ибраимни сынады.

* 21.31 Беэр-Шева – къ. еуд. «шива» – «емин», «беэр-шева» – «емин къуюсы» демектир.

– Ибраим! – деди Алла.

– Мен мындам, – деди о.

²– Озь севимли, бирден-бир огълунъ Исхакъны ал да, Мория топрагына бар. Анда Мен санъа айтаджакъ байырларнынъ биринде огълунъны къурбан чалып, бутюнлей якъ, – деди Алла.

³Ибраим саба эрте турды, эшегини екти, янына эки хызметчи огълаыны ве озь огълу Исхакъны алды. Чалынаджакъ къурбанны бутюнлей якъмакъ ичюн одун парлап, онъа Алла айткъан ерге ёл алды. ⁴Учюн-джи куню Ибраим о ерни узакъта коръди.

⁵– Эшекнен мында къалып турунъыз, – деди Ибраим хызметчи огъланларгъа. – Мен исе огъланнен берабер анда барып, ибадет этермиз ве сизге къайтырмыз.

⁶Ибраим чалынаджакъ къурбанны бутюнлей якъмакъ ичюн одунларны алып, огълу Исхакънынъ аркъасына къойды. Озю исе къолуна пычакъ ве атешни алды. Бойлеликнен, олар экиси берабер кеттилер.

⁷– Бабам, – деди Исхакъ бабасына.

– Не, огълум? – деп джевап берди Ибраим.

– Мына атеш ве одунлар, амма къурбан айваны къайда я? – деди Исхакъ.

⁸– Огълум, Алла Озюне къурбан айванны тапар, – деди Ибраим.

Сонъ олар экиси берабер ёлны девам эттирдилер, ⁹Алла Ибраимге айткъан ерге кельдилер. Анда Ибраим къурбан ерини къурды, одунларны азырлады ве, огълу Исхакъны багълап, къурбан ери устюне, одунлар тёпесине къойды. ¹⁰Сонъ, огълуны соймакъ ичюн, къолуны узатып, пычакъ алды. ¹¹Лякин РАББИнинъ Мелеги коктен оны:

– Ибраим, Ибраим! – деп чагъырды.

– Мен мындам, – деди Ибраим.

¹²– Огълангъа къаршы къолунъны котерме, онъа асыл бир шей япма. Энди Мен билем ки, сен Алладан къоркъасынъ. Бирден-бир огълунъны Манъа бермеге аджымадынъ, – деди Мелек.

¹³Ибраим бакъып, артында, чалы-чырпы ичинде бойнузларындан сарылып къалгъан къочкъарны коръди. Ибраим барып, къочкъарны алды ве огълу ерине оны къурбан чалып бутюнлей якъты.

¹⁴Ибраим о ерининъ адыны Яхве-Ире* къойды. Онынъ ичюн шимди де: «РАББИнинъ байырында тапылыр», – деп айтала.

¹⁵РАББИнинъ Мелеги Ибраимни экинджи кере коктен чагъырып, ¹⁶онъа бойле деди:

– РАББИнинъ сёзлери будыр:

Озюмнен ант этем ки, сен бу ишни бойле япкъанынъ ичюн, бирден-бир огълунъны Манъа бермеге аджымагъанынъ ичюн, ¹⁷санъа мытлакъа бол эйиликни берерим, эвлятларынъны кок йылдызлары дайын, дёнъиз ялысындаки къум дайын, мытлакъа чокъ сайылы этерим.

* 22.14 Яхве-Ире – къ. еуд. «РАББИ тапар» демектир.

Сенинъ эвлятларынь душманларыны енъеджеклер ве бойсундыраджакълар.

¹⁸ Мени динълегенинъ ичюн, эвлятларынь ярдымынен ер юзюндеки эписи халкълар яхшылыкъ кореджеклер.

¹⁹ Сонъ Ибраим хызметчи огъланларына къайтты, ве олар берабер Беэр-Шевагъа кеттилер. Ибраим Беэр-Шевада ерлешти.

Нахорнынъ эвлятлары

²⁰ Бу вакъиалардан сонъ, бир кунъ Ибраимге бойле хабер кетирдилер: – Мына Милкъа Нахор къардашынъа огълан балаларны тапты: ²¹ Уцны – бу биринджи догъгъан огълу, Бузны – онынъ къардашы, Кемулни – Арамнынъ бабасы, ²² Кеседни, Хазоны, Пилдашны, Йидлафны ве Бетуэлни. ²³ Бетуэлнинъ Рефикъа адлы къызы олды. Ибраимнинъ къардашы олгъан Нахоргъа Милкъа мына бу секиз огълан баланы тапты. ²⁴ Нахорнынъ джариеси олгъан Реума онъа Тевах, Гъахам, Тахаш ве Маакъа адлы балаларны тапты.

Саренинъ олюми ве дефн этильмеси

23 ¹ Саре 127 йыл яшады; будыр онынъ яшайыш йыллары. ² Саре Кирьят-Арбада, я да Хевронда, Ханаан топрагъында кечинди. Ибраим барып, Саре артындан окюр-окюр яныкълап агълады. ³ Сонъ кечинген апайындан кери чекилип, Хетнинъ огъуллерына бойле деди:

⁴ – Мен сизинъ аранъызда кельмешек олып, вакътынджа яшагъан адамым. Кечинген апайымны мезаргъа къоймакъ ичюн, аранъызда манъа мульк оларакъ мезарлыкъ ери беринъиз.

⁵ Хет огъуллеры Ибраимге бойле джевап бердилер:

⁶ – Эфендимиз, бизни динълесе. Сен бизим арамызда Алланынъ мырзасынынъ. Кечинген апайынъны энъ яхшы къабирлеримизден биринде дефн эт. Кечинген апайынъны дефн этмек ичюн, бизим арамыздан ич биримиз санъа къабир бермеге «ёкъ» демез.

⁷ Ибраим турып, о ернинъ халкъына – Хет огъуллерына – бель букти ⁸ ве оларгъа:

– Эгер кечинген апайымны мезаргъа къояджагъыма разы олсанъыз, ялварам, меним адымдан Цохарнынъ огълу Эфрондан соранъыз, ⁹ о манъа тарласынынъ четинде олгъан Макъпела къобасыны берсин, оны сизинъ огюнъизде кумюшнен яхшы фиаткъа сатсын. Дефн этмек ичюн, къоба меним мулькюм олсун, – деди.

¹⁰ Эфрон Хет огъуллерынынъ арасында отурмакъта эди. Бу хитли Эфрон, Хет огъуллерына, шеэри араба къапусына кельген эписи адамларгъа эшиттирип, Ибраимге бойле джевап берди:

¹¹ – Ёкъ, эфендим! Мени динълесе: мен санъа тарланы берейим, устюндеки къобаны да санъа берейим, халкъымнынъ козю огюнде оны санъа бахшыш этейим. Кечинген апайынъны дефн эт.

¹²Ибраим о ернинъ халкъына бель букип, ¹³оларнынъ эписине эшиттирип, Эфронгъа бойле деди:

– Мени динълесе! Мен санъа бу тарла ичюн кумюш берейим. Оны менден ал, ве мен анда озъ кечинген апайымны дефн этейим.

¹⁴Эфрон Ибраимге бойле джевап берди:

¹⁵– Эфендим, динълесе! Бу ер 400 кумюш * тура – бизим арамызда бу акъча олурмы? Дефн эт кечинген апайынъны.

¹⁶Ибраим Эфроннынъ айткъанларына разы олды, ве Хет огъулары эшиткенлерине коре, Эфрон не къадар айткъан олса, о къадар кумюш, базиргянларда юрген ольчюге коре, 400 кумюш ольчеп, Эфронгъа берди.

¹⁷Бойлеликнен, Мамре къаршысындаки, Макъпела янындаки Эфроннынъ тарласы: тарласы ве устюндеки къоба, тарланынъ этрафындаки сынъырларында ве тарлада олгъан эписи тереклер ¹⁸шеэр араба къапусына кельген эписи Хет огъуларынынъ козю огюнде Ибраимнинъ мулъкю олды.

¹⁹Бундан сонъ Ибраим озъ апайы Сарени Ханаан топрагъында, Мамре – я да Хеврон – къаршысында, Макъпеладаки тарланынъ къобасында дефн этти. ²⁰Бойле этип, тарла ве устюндеки къоба мезарлыкъ мулъкю оларакъ Хет огъуларындан Ибраимге кечтилер.

Исхакънынъ эвленмеси

24 ¹Ибраим энди къарт ве баягъы яшта эди. РАББИ Ибраимге эр шейде берекет берди.

²Ибраим эвиндеки энъ къарт олгъан, онынъ бутюн барлыгъынен ида-ре эткен хызметчисине бойле деди:

– Янбашымнынъ тюбюне къолунъны къой, ³РАББИнен, коклернинъ Алласынен ве ер юзюнинъ Алласынен емин эт ки, араларында мен яшагъан ханаанлыларнынъ къызларындан огълума апай алмайджакъсынъ, ⁴амма меним топрагъыма, сой-сопларыма барып, огълум Исхакъкъа андан апай аладжакъсынъ.

⁵– Бельки, о апай меннен бу ерге къайтып кельмеге истемез. Огълунъны сен чыкъкъан топраккъа къайтармагъа керекимми? – деди хызметчи.

⁶Ибраим онъа бойле деди:

– Ёкъ! Огълумны анда къайтарма. ⁷Бабамнынъ эвинден ве сой-сопларынынъ еринден мени алгъан, манъа: «Бу ерни эвлятларынъа береджегим», – деген ве ант эткен РАББИ, коклернинъ Алласы, сенинъ огюнде Озюнинъ мелегини ёллайджакъ, ве сен андан огълума апай аладжакъсынъ. ⁸Эгер о апай сеннен къайтып кельмеге истемесе, сен бу еминимден бошсынъ. Тек огълумны анда къайтарма.

⁹Хызметчи Ибраим-эфендисини янбашынынъ тюбюне къолуны къойып, емин этти, ¹⁰эфендисининъ девелеринден он деве алып кетти. Янында

* **23.15** 400 кумюш – къ. еуд. «400 шекель-кесеф», я да 400 кумюштен япылгъан шекель деп адлангъан ве пара оларакъ къулланылгъан кумюш парчалары.

эфендисининъ тюрлю яхшы бахшышлары да бар эди. Хызметчи Арам-Нахараим топрагъына, Нахор шеэринне кетти. ¹¹Акъшам устю, апайлар сув чекмеге чыкъкъан вакъытта, о, шеэрге якъынлашып, бир къую янына келип, девелерни токътатты ¹²ве бойле деди:

– Я РАББИ, Ибраим-эфендимнинъ Алласы! Бугунъ манъа къысмет эт, Ибраим-эфендиме мерамет эйле. ¹³Мына, мен сув чокърагъы янында турам, ве шеэр сакинлерининъ къызлары сув чекмеге чыкъалар. ¹⁴Мен олардан бирине: «Гугюминъден манъа сув ичмеге берсе», – деп айтарым. Эгер о: «Ич! Девелеринъе де сув берейим», – деп айтса, демек къулунъ Исхакъкъа бу къызны апай олып тайинлединъ. Сонъ билирим ки, Сен Ибраим-эфендиме мерамет эйлединъ.

¹⁵О, лафыны даа битирмезден эвель, омузында гугюм кетирген Рефикъа пейда олды. О, Милкъанынъ огълу Бетуэлнинъ къызы эди. Милкъа Ибраимнинъ къардашы Нахорнынъ апайы эди. ¹⁶Рефикъа яш, пек дюльбер, акъай корьмеген къыз эди. О, ашагъы чокъракъ янына тюшти ве гугюмни толдуруп, тѳпеге котерилип башлады. ¹⁷Ибраимнинъ хызметчиси онынъ къаршысына чапып барды ве онъа:

– Гугюминъден манъа ичмеге бираз сув берсе, – деди.

¹⁸– Ич, эфендим, – деди о ве деръал гугюмини омузындан тюшюрп, онъа сув ичмеге берди. ¹⁹Оны сувгъа тойдургъан сонъ, къыз:

– Девелеринъе де сувгъа тойгъандже, сув чекип берейим, – деди.

²⁰Тез-тез гугюминдеки сувны ашлавгъа тѳкип, сув чекмек ичюн къуюгъа тараф чапып кетти ве онынъ эписи девелеринне сув чекип берди. ²¹Хызметчи, РАББИ онынъ ёлуны багъышлагъанмы-ѳкъмы экен анъламакъ ичюн, сусып къызгъа бакъып тура эди. ²²Девелер сувгъа тойгъан сонъ, хызметчи, агъырлыгъы беш грамм* олгъан, бурунгъа такъылгъан алтын купе ве къызнынъ къолларына эки дане, агъырлыгъы юз грамм* олгъан алтын билезлик алып, ²³ондан:

– Сен кимнинъ къызы оласынъ? – деп сорады. – Айтса, бабанънынъ эвинде бизге геджелемек ичюн ер тапылырмы экен?

²⁴– Мен Нахор ве Милкъанынъ огълу олгъан Бетуэлнинъ къызым, – деди о. ²⁵Ве даа къошты: – Бизде тобаннен ем чокъ. Геджелемеге де ер тапылыр.

²⁶Хызметчи седждеге къапанып, РАББИге ибадет этти ²⁷ве бойле деди:

– Озюнинъ мераметини эфендиме эйлеген ве ишанчлы олгъан РАББИге, Ибраим-эфендимнинъ Алласына бинъ шукюрлер олсун! РАББИ мени дос-догъру ёлнен эфендимнинъ къардашынынъ эвине кетирди.

²⁸Къыз чапып кетти ве бу шейлер акъкъында анасынынъ эвинде айтып берди. ²⁹Рефикъанынъ Лаван адлы агъасы бар эди. О, чокъракъ янына, бу адамгъа чапып барды. ³⁰Купени ве къардашынынъ къолларында

* 24.22 Беш грамм – къ. еуд. «бека».

* 24.22 Юз грамм – къ. еуд. «он шекель».

билезликлерни корип, къардашы Рефикъанынъ: «Бу адам манъа буны деди», – деген сѣзлерини эшитип, Ибраимнинъ хызметчисине барды ве оны девелеринен чокъракъ янында тургъаныны коръди. О, бойле деди:

³¹– РАББИден багъышлангъан адам, хош кельдинъ! Сен не ичюн тышары турасынъ? Мен сенинъ ичюн эв, девелеринъ ичюн ер азырладым.

³²Хызметчи эвге кирди. Лаван девелернинъ эгерлерини чыкъарды ве оглерине тобаннен ем къойды. Ибраимнинъ хызметчисине ве онен олгъан адамларгъа аякъ ювмагъа сув кетирдилер ³³ве софра къойдылар. Лякин хызметчи:

– Насыл ишнен кельгенимни айтмагъандже ашамайджагъым, – деди.

– Айт, – деди Лаван.

³⁴– Мен Ибраимнинъ къулу олам, – айтып башлады хызметчи. – ³⁵РАББИ меним эфендиме баягъы берекет берди, ве о, буюк адам олды: РАББИ онъа къой-эчкилер ве туварлар, кумюш ве алтын, хызметчи къызлар ве къуллер, девелер ве эшеклер берди. ³⁶Эфендимнинъ апайы Саре къартайгъанында, онъа огълан бала тапты, ве эфендим озюндеки бутюн барлыгъыны огълуна берди. ³⁷Эфендим манъа: «Топракъларында мен яшагъан ханаанлыларнынъ къызларындан огълума апай алма. ³⁸Бабамнынъ эвине ве халкъыма барып, огълума апай андан ал», – деп, мени емин эттирди.

³⁹Мен эфендиме: «Бельки, о апай меннен къайтып кельмез», – дедим. ⁴⁰О, исе манъа бойле деди: «Мен РАББИнинъ козю огюнде яшайым. О, сеннен Озюнинъ мелегини ёллайджакъ ве ишинъни онъундан кетиреджек. Сен огълума халкъымдан, бабамнынъ эвинден апай аладжакъсынъ. ⁴¹Меним халкъыма барсанъ, бу емининъден бош олурсынъ. Олар санъа къыз бермеселер биле, емининъден бошсынъ».

⁴²Бугунъ чокъракъ янына келип, мен дедим: «Я РАББИ, Ибраим-эфендимнинъ Алласы! Япмагъа ниетленген ишимни онъундан кетирсе! ⁴³Мына мен шимди сув чокърагъы янында турам. Сув чекмек ичюн мында бир къыз кельгенде, мен онъа: “Гугюминъден манъа азчыкъ сув ичмеге берсе”, – деп айтарым. ⁴⁴Эгер о манъа: “Ич! Девелеринъе де сув ичмеге берейим”, – деп айтса, демек, эфендимнинъ огълуна РАББИ тайинлеген апай будыр».

⁴⁵Мен даа тюшюнип битирмезден эвель, омузында гугюм кетирген Рефикъа пейда олды. О, чокъракъкъа тараф тюшип, сув чекип башлагъанда, мен онъа: «Манъа сув ичмеге берсе», – дедим. ⁴⁶О, деръал гугюмини омузындан тюшюрди ве: «Ич! Девелеринъе де сув ичмеге берейим», – деди. Мен ичтим, ве о, девелерге де сув ичмеге берди. ⁴⁷Мен ондан: «Сен кимнинъ къызы оласынъ?» – деп сорадым. О манъа: «Нахор ве Милкъанынъ огълу олгъан Бетуэлнинъ къызы олам», – деди. Сонъ мен бурнуна купе ве къолларына билезликлер бердим. ⁴⁸Озюм исе РАББИге седждеге къапаным ибадет эттим ве РАББИге, Ибраим-эфендимнинъ Алласына бинъ шукюрлер эттим. О, мени эфендимнинъ огъ-

луна эфендимнинъ къардашынынъ къызыны алмакъ ичюн дос-догъру ёлнен кетирген эди. ⁴⁹Эфендиме мерамет япаджакъсынъызымы ве онъа ишанчлы оладжакъсынъызымы, шимди манъа айтынъыз. Ёкъ олса биле, эписи бир айтынъыз. Сонъ онъа коре иш корерим.

⁵⁰Лаваннен Бетуэл онъа бойле джевап бердилер:

– Бу иш РАББИдендир. Бизим къолумызда не бар? ⁵¹Рефикъа огюнъ-дедир, ал оны да кет. РАББИ айткъаны киби, о, эфендинънинъ огълуна апай олсун.

⁵²Буны эшиткен Ибраимнинъ хызметчиси РАББИге ерге къадар бель букти. ⁵³Сонъ кумюш ве алтын бахшышларнен берабер дюльбер урбаларны Рефикъагъа берди, онынъ агъасынен анасына да къыйметли бахшышлар берди. ⁵⁴Бундан сонъ о ве онынъ ёлдашлары ашадылар-ичтилер ве анда геджеледилер. Сабадан турып, Ибраимнинъ хызметчиси:

– Манъа эфендиме кетмеге разылыкъ беринъиз, – деди.

⁵⁵Лякин агъасынен анасы онъа:

– Къыз бизнен даа он кунъ къадар олсун да, сонъ кетерсинъиз, – дедилер.

⁵⁶– Мени ёлдан къалдырманъыз, – деди хызметчи. – РАББИ ишимни онъундан кетирди. Манъа кетмек ичюн разылыкъ беринъиз де, мен эфендиме къайтайым.

⁵⁷– Къызы чагъырып, озюнден сорайыкъ, – дедилер олар.

⁵⁸Рефикъаны чагъырдылар ве ондан:

– Бу адамнен кетеджексинъми? – деп сорадылар.

– Кетеджегим, – деди о.

⁵⁹О заман олар къызкъардашы Рефикъаны, онынъ даясыны, Ибраимнинъ хызметчисини ве онынъ ёлдашларыны йибердилер. ⁶⁰Рефикъагъа эяллыкъ берип, онъа бойле дедилер:

– Къызкъардашымыз! Сенден бинълер, онар бинълер эвлят олсун! Эвлятларынъ душманларыны енъсин ве бойсундырсынлар!

⁶¹Рефикъа ве онынъ къыз хызметчилери девелерге минип, Ибраимнинъ хызметчиси пешинден кеттилер. Бойле этип, Ибраимнинъ хызметчиси Рефикъаны алып, эвине къайтып кетти.

⁶²О вакъыт Исхакъ Беэр-Лахай-Роиден кетип, Негевде яшай эди. ⁶³Акъшам устю, Исхакъ тюшюнджелерини ерли-ерине кетирмек ичюн, тарлагъа чыкъты. Козьлерини котерип бакъса – иште, девелер келелер. ⁶⁴Рефикъа бакъып, Исхакъны корьди. Деведен тюшип, о, Ибраимнинъ хызметчисинден:

⁶⁵– Тарла бою бизге тараф кельген бу адам кимдир? – деп сорады.

– Меним эфендим, – деди хызметчи.

О заман Рефикъа орътю алды да, орътюльди.

⁶⁶Хызметчи Исхакъкъа бутюн олгъан шейлерни айтып берди. ⁶⁷Сонъ Исхакъ Рефикъаны анасы Саренинъ чадырына кирсетти ве онъа эвленди. Бойле о, онынъ апайы олды. Исхакъ Рефикъаны севди, ве анасына олгъан яныгъы кечти.

Ибраимнинъ Кетурадан олгъан эвлятлары

25 ¹Ибраим даа бир кере эвленди, апайынынъ ады Кетура эди. ²О, Ибраимге Зимран, Ёкъшан, Медан, Мидьян, Ишбакъ ве Шуах адлы огълан балаларны тапты. ³Ёкъшаннынъ Шева ве Дедан адлы балалары олды. Деданнынъ огъуллары: Ашшурим, Летушим ве Леуммимдир. ⁴Мидьянынъ огъуллары будыр: Эфа, Эфер, Ханокъ, Авида ве Элдаа. Олар эписи Кетуранынъ эвлятларыдыр.

⁵Ибраим бутюн олгъан барлыгъыны огълу Исхакъкъа берди. ⁶Джариелеринден олгъан огъулларына исе Ибраим, даа сагъ олгъанда, бахшышлар берип, оларны огълу Исхакътан четке, шаркъкъа, шаркъ топракъларына ёллады.

Ибраимнинъ олюми ве дефн этильмеси

⁷Эписи олып, Ибраим 175 йыл яшады. ⁸О, баягъы яшта олгъан къарт олып, яшайышкъа тойып кечинди ве баба-деделерине къошулды. ⁹Огъуллары Исхакъ ве Исмаил Ибраимни Мамренинъ къаршысында, Цохар огълунынъ хитли Эфроннынъ тарласындаки Макъпела къобасында дефн этилер. ¹⁰Бу тарланы Ибраим Хетнинъ огъулларындан сатын алгъан эди. Анда Ибраим ве онынъ апайы Саре дефн этильгенлер. ¹¹Ибраим кечинген сонъ, Алла онынъ огълу Исхакъны багъышлады. Исхакъ Беэр-Лахай-Рои янында яшай эди.

Исмаилнинъ эвлятлары

¹²Мына Ибраимнинъ огълу Исмаил (оны Ибраимге Саренинъ хызметчиси мысырлы Хагъар тапты) ве онынъ эвлятлары акъкъында ривает.

¹³Буюгинден башлап кичкенесине баргъандже, Исмаил огъулларынынъ адлары будыр: Невайот (Исмаилнинъ биринджи догъгъан огълу), Кедар, Адбеэл, Мивсам, ¹⁴Мишма, Дума, Масса, ¹⁵Хадад, Тема, Етур, Нафиш ве Кедма. ¹⁶Бу Исмаилнинъ огъуллары ве он эки халкъ башлыкъларынынъ адлары. Оларнынъ адлары койлерининъ ве къасабаларынынъ адлары олдылар.

¹⁷Исмаил эписи олып, 137 йыл яшады. Сонъ о кечинди ве баба-деделерине къошулды. ¹⁸Онынъ эвлятлары Ашшургъа тараф Мысыр огюнде олгъан Хавиладан башлап Шургъадже ерлештилер. Олар озъ агъа къардашларынен душманлыкъта яшай эдилер.

Исав ве Якъупнынъ догъувы

¹⁹Мына Ибраимнинъ огълу Исхакъ ве онынъ эвлятлары акъкъында ривает.

Ибраимнинъ Исхакъ адлы огълу олды. ²⁰Исхакъ къыркъ яшында олгъанда, о, Паддан-Арамдан олгъан арамлы Бетуэлнинъ къызы Рефикъагъа эвленди. Рефикъа, арамлы Лаваннынъ къызкъардашы эди. ²¹Апайы

бала тапып оламагъаны ичюн, Исхакъ РАББИге дува этти. РАББИ Исхакънынъ дуvasыны эшитти, ве апайы Рефикъа юклю олды. ²²Онынъ ичинде олгъан огъуллары талашып башладылар, ве Рефикъа: «Бу манъа не ичюн олды?» – деп тюшюнди ве барып, РАББИден сорады. ²³РАББИ онъа бойле деди:

– Къурсагъынъда эки миллет бар. Ичинъден эки тюрюлю халкъ пейда оладжакълар. Олардан бир халкъы башкъасындан кучълюдже оладжакъ, ве кичкенесине буюги хызмет этеджек.

²⁴Онъа догъмагъа вакъыт кельди. Мына, къурсагъында эгизлер эди. ²⁵Биринджиси бутюн къырмызы ве юнлю урба киби чыкъты; онынъ адыны Исав къойдылар. ²⁶Артындан, Исавнынъ табаныны къолунен тутып, къардашы чыкъты. Онъа Якъуп* деген ад къойдылар. Олар догъгъанда, Исхакъ алтмыш яшында эди.

Исав озюнинъ биринджилигини сата

²⁷Балалар буюдилер. Исав уста авджы, тарла адамы олды. Якъуп исе чадырларда яшагъан юваш адам олды. ²⁸Ав этини бегенип, Исхакъ Исавны севе эди. Рефикъа исе Якъупны севе эди.

²⁹Бир кунъ Якъуп аш пиширгенде, Исав тарладан болдурып-узюлип къайтты. ³⁰Исав Якъупкъа:

– Манъа анавы къырмызыдан ашамагъа берчи, – деди. – Мен болдурдым. (Бунынъ ичюн онъа Эдом* деген лагъап бердилер.)

³¹Якъуп Исавгъа:

– Сен манъа биринджи догъгъан акъкъынъны сат, – деди.

³²– Мен ачтан олерим, – деди Исав. – Биринджи догъгъанымнынъ акъкъындан манъа не файда?

³³– Башта емин эт, – деди Якъуп.

Исав емин этти ве Якъупкъа биринджи догъгъанынынъ акъкъыны сатты. ³⁴Сонъ Якъуп Исавгъа отъмек ве берджимек шорбасыны берди. Исав ашап ичти ве сонъ турып кетти. Бойле этип, Исав биринджи догъгъанынынъ акъкъыны козь огюне биле алмады.

Исхакънынъ Герар шеэринде яшайышы

26 ¹Ибраимнинъ кунълеринде олгъан биринджи ачлыкътан гъайры, мемлекетте даа бир ачлыкъ олды. Исхакъ Герар шеэринде, фелестинлилернинъ падишасы Авимелекке кетти. ²Исхакъкъа РАББИ пейда олды ве бойле деди:

– Мысыргъа барма, Мен санъа айтаджакъ мемлекетте ерлеш. ³Бу мемлекет бою долашып юр. Мен сеннен олурым ве сени багъышларым: санъа ве сенинъ эвлятларынъа эписи бу топракъларны берерим ве бабанъ

* **25.26** *Якъуп* – къ. еуд. «якъов» сёзюнинъ айтылувы «акев» (табан) сёзюнинъ айтылувына ошай.

* **25.30** *Эдом* – къ. еуд. бу сёзнинъ айтылувы «адом» (къырмызы) сёзюнинъ айтылувына ошай.

Ибраимге берген антымны ерине кетиририм. ⁴Эвлятларынъны кок йылдызлары дайын чокъ сайылы этерим, оларгъа эписи бу топракъларны берерим. Эвлятларынъ ярдымынен ер юзюндеки эписи халкълар яхшылыкъ кореджеклер. ⁵Чюнки Ибраим Меним айткъанларымны динъледи ве онъа буюргъан эмирлеримни, низамнамелеримни ве къанунларымны беджере эди.

⁶Исхакъ Герар шеэринде ерлешти. ⁷О ернинъ адамлары ондан апайы акъкъында сорагъанларда, о:

– О, меним къызкъардашымдыр, – деди.

«Бу ернинъ адамлары мени Рефикъанынъ дюльберлиги ичюн ольдюрирлер», – тюшюнип, Исхакъ Рефикъа онынъ апайы олгъаныны айтмагъа къоркъты.

⁸Лякин анда яшагъанына баягъы вакъыт кечкен сонъ, фелестинлилернинъ падишасы Авимелек пенджереге бакъып, Исхакъ апайы Рефикъанен ойнашкъаныны коръди. ⁹Авимелек Исхакъны чагъыртты ве онъа:

– Керчектен де, о, сенинъ апайынъдыр. Насыл олып да, сен: «О, меним къызкъардашымдыр», – дединъ? – деди.

– Мени онынъ ичюн ольдюрирлер, деп тюшюндим, – деди онъа Исхакъ.

¹⁰– Сен бизнен япкъанынъ недир? – деди Авимелек. – Халкъымдан бири апайынънен яткъан олса, сен бизни къабаатлы этер эдинъ!

¹¹Сонъ Авимелек бутюн халкъкъа эмир берди:

– Бу адамгъа я да онынъ апайына токъунгъан эр ким ольдюриледжектир.

¹²О топракътa Исхакъ ашлыкъ сачты, ве о йылы онынъ берекети юз къат чокъ олды. Онъа РАББИ берекет берди. ¹³Исхакъ зенгин олып, даа зияде зенгин адам олмагъандже, эп зенгинлеше эди. ¹⁴Исхакънынъ сюрюнен къой-эчкилери, туварлары, эм къуллары чокъ олдылар. Фелестинлилер оны пахыллап башладылар. ¹⁵Олар даа Ибраим сагъ олгъанда, Ибраимнинъ къуллары къазгъан эписи къуюларны йкъып, топраккъа толдургъанлар. ¹⁶Сонъ Авимелек Исхакъкъа:

– Кет бизим арамыздан. Сен чокъ къудретли олдынъ, – деди.

¹⁷Исхакъ андан кетти, Герар вадийинде чадырларынен ерлешти ве анда яшап башлады. ¹⁸Даа бабасы Ибраим сагъ олгъанда къазылгъан ве Ибраим кечинген сонъ фелестинлилер йкъкъан сув къуюларыны Исхакъ кене къазды, бу къуюларны кене бабасы берген адларнен адландырды.

¹⁹Исхакънынъ къуллары вадийде ер къазгъанда, анда сув чокърагъыны таптылар. ²⁰Амма Герар чобанлары Исхакънынъ чобанларынен: «Бу бизим сувумыз», – деп къавгъа эттилер. Къую «Къавгъа» деп адландырылды, чюнки чокъракъ ичюн Исхакънен къавгъа олды. ²¹Башкъа къую къаздылар, онынъ ичюн де къавгъа олды, ве онъа «Душманлыкъ» деген ад къойдылар. ²²О заман Исхакъ мындан даа узакъ кетти ве башкъа къую къазды. Бу къую ичюн энди къавгъа олмады, ве Исхакъ: «РАББИ бизге бол ер берди, ве биз ер юзюнде чокълашаджакъмыз», – деп, онъа

«Бол Ер» * деген ад къойды. ²³Андан Исхакъ Беэр-Шевагъа барды. ²⁴О геджеси онъа РАББИ корюнди ве бойле деди:

– Мен бабанъ Ибраимнинъ Алласыдырым. Къоркъма, Мен сеннен. Мен сени багъышларым, къулум олгъан бабанъ Ибраимнинъ хатири ичюн эвлятларыньны чокъ сайылы этерим.

²⁵Анда Исхакъ къурбан ерини къурды ве РАББИге дува этти. Сонъ Исхакъ чадырыны къойды, ве онынъ къуллары къую къазып башладылар.

Исхакъ Авимелекнен анълашма тизе

²⁶Сонъ Исхакъкъа Герардан везири Ахуззатнен ве аскербашы Пикъолнен берабер Авимелек кельди.

²⁷– Мени козьден чыкъарып къувгъан сонъ, манъа неге кельдингиз? – деп сорады олардан Исхакъ.

²⁸– Сеннен РАББИ олгъаныны биз ачыкъ-айдын коръдик, – дедилер олар. – Онынъ ичюн бойле айттыкъ: арамызда емин олсун. Айды, анълашма тизейик. ²⁹Бизге ич бир тюрлю яманлыкъ этмейджегинъе емин эт. Биз санъа бир тюрлю яманлыкъ япмайып, тек яхшылыкъ япа эдик ве сени эсен-аман тынч йибердик. Шимди РАББИнинъ багъышлавы сеннен.

³⁰Исхакъ оларгъа зияфет япты, ве олар ашап-ичтилер. ³¹Саба эрте турып, бири-бирлерине емин эттилер. Сонъ Исхакъ оларны йиберди, ве олар ондан эсен-аман кеттилер. ³²Шу куню де Исхакънынъ къуллары онъа келип, къазгъан къуюларындан сув чыкъкъаныны хабер эттилер.

³³Исхакъ бу къуюнынъ адыны Шива деп къойды. Онынъ ичюн бу кунъгедже шу шеэрнинъ ады – Беэр-Шева.

Исавнынъ апайлары

³⁴Исав къыркъ яшында олгъанда, хитли Беэрийнинъ къызы Ехудитни ве хитли Элоннынъ къызы Басематны апай этип алды. ³⁵Олар экиси Исхакъ ве Рефикъа ичюн агъырлыкъ эте эдилер.

Якъуп Исхакъны багъышлай

27 ¹Исхакъ къартайгъанда, козьлери ярамай корип башлагъанда, о, озюнинъ буюк огълу Исавны чагъырды.

– Огълум! – деди онъа Исхакъ.

– Мен мындам, – деди онъа огълу.

²– Мен энди къартайдым, – деди Исхакъ. – Даа не къадар яшайджагъымны бильмейим. ³Озь алетлеринъни, яйнынъны ве окълугъынъны алып, тарлагъа авгъа чыкъ. ⁴Мен севген леззетли ашны азырла ве манъа кетир. Сонъ мен ашарым, ве ольмезден эвель джаным сени багъышлар.

* 26.22 Къавгъа; Душманлыкъ; Бол Ер – къ. еуд. «эсек», «ситна», «реховот» къуюларнынъ адлары.

⁵Рефикъа исе Исхакънынъ огълу Исавгъа айткъанларыны эшитти. Исав ав этинден кетирмек ичюн тарлагъа авгъа чыкъкъан сонъ, ⁶Рефикъа огълу Якъупкъа бойле деди:

– Мен бабанънынъ Исав агъанъа: ⁷«Манъа ав этинден кетирип, леззетли аш азырла да, мен ашарым ве олюмимден эвель РАББИнинъ огюнде сени багъышларым», – деп айткъаныны эшиттим. ⁸Шимди, огълум, мен санъа буюргъан шейни динъле. ⁹Къой-эчкилер сюрюсине бар да, манъа андан эки яхшы бакъылгъан улакъ кетир. Мен олардан бабанъ севген леззетли ашны азырларым. ¹⁰Сен оны бабанъ огюне алып кетерсинъ; о, ашар ве ольмезден эвель сени багъышлар.

¹¹– Агъам Исав юнъюлю адамдыр, – деди Якъуп анасы Рефикъагъа. – Меним терим исе тегиз. ¹²Барып да, бабам мени тутып бакъса, мен онынъ юзю огюнде яланджы олып, башыма багъышлав дегиль, къаргъыш къазанырым!

¹³Лякин анасы онъа:

– Огълум, сенинъ къаргъышынъ манъа олсун, тек айткъанымны динъле. Бар да, сорагъанымны кетир, – деди.

¹⁴Якъуп барып, улакъларны алды ве анасына кетирди. Анасы онынъ бабасы севген леззетли ашны азырлады. ¹⁵Сонъ Рефикъа эвинде олгъан буюк огълу Исавнынъ энъ яхшы урбаларыны алып, кичик огълу Якъупнынъ устюне кийдирди, ¹⁶къолларыны ве тегиз бойнуны улакъларнынъ терисинен сарды. ¹⁷Сонъ азырлагъан леззетли ашнен отъмекни огълу Якъупнынъ къолуна берди. ¹⁸Якъуп бабасына кирип:

– Бабам! – деди.

– Мен мындам, – деди бабасы. – Огълум, сен кимсинъ?

¹⁹– Мен Исав, сенинъ биринджи догъгъан огълунъ, – деди бабасына Якъуп. – Сен манъа насыл айттынъ, мен ойле де яптым. Отурып, ав этинден аша. Сонъ джанынъ мени багъышласын.

²⁰– Огълум, – деди бабасы. – Не о къадар тез тапып кельдинъ я?

– РАББИ, сенинъ Алланъ, манъа къысмет этти, – деди Якъуп.

²¹– Кельчи яныма, огълум, – деди Исхакъ Якъупкъа. – Мен сени тутып бакъайым, огълум Исав сен экенсинъми-ёкъмы?

²²Якъуп бабасы Исхакънынъ янына барды. Исхакъ Якъупны тутып бакъты ве:

– Сеси Якъупнынъ, къоллары Исавнынъ, – деди.

²³Якъупнынъ къоллары агъасы Исавнынъ къоллары киби юнъюлю олгъанлары ичюн, Исхакъ Якъупны танымайып, багъышлады.

²⁴Исхакъ:

– Керчектен де, сен меним огълум Исавсынъмы? – деп сорады.

– Эбет, мен, – деди Якъуп.

²⁵– Манъа ав этинден ашамагъа бер, огълум, – деди Исхакъ. – Сонъ джаным сени багъышлар.

Якъуп бабасына ашнен шарапны алып берди, ве о, ашап-ичти. ²⁶Сонъ бабасы Исхакъ онъа:

– Огълум, яныма келип, мени опь, – деди.

²⁷Якѹп бабасынынъ янына келип, оны опыти. Исхакъ онынъ урбасындан кельген кѹокѹуны алып, оны багъышлап, бойле деди:

– Мына, меним огълумнынъ кѹокѹусы – РАББИ багъышлагъан тарладан кельген кѹокѹу дайын.

²⁸ Алла санъа кок чыкъыны, ернинъ энъ яхшы махсулларыны ве ашлыкънен шарапнынъ бол-берекетини берсин.

²⁹ Санъа халкълар хызмет этсинлер, миллетлер бель буксюнлер. Агъларынъа акимдарлыкъ эт, ананънынъ огълулары санъа бель буксюнлер.

Сени къраргъагъан адамлар къраргъышлы олсун, сени багъышлагъан адамлар багъышлангъан олсунлар!

Исав багъышлав истей

³⁰Исхакъ огълу Якѹпны багъышлагъан сонъ, Якѹп бабасы Исхакънынъ юзю огюнден чыкъкъан сонъ, онынъ агъасы Исав авдан къайтты.

³¹О да лезетли ашны азырлады ве бабасына келип:

– Тур, бабам, огълунъ кетирген ав этинден аша. Сонъ мени багъышла, – деди.

³²Бабасы Исхакъ ондан:

– Сен кимсинъ? – деп сорады.

– Мен сенинъ огълунъ! – деди Исав. – Сенинъ биринджи догъгъан огълунъ Исавым!

³³Исхакъ кѹоркѹусындан чокъ титреп башлады ве бойле деди:

– Я, сен кельмезден эвель манъа ав этинден кетирип ашаткъан ве мен оны багъышлагъан ким эди? Энди о, багъышлангъан оладжакъ.

³⁴Исав, бабасынынъ сѣзлерини эшитип, буюк ве адджы толу кыямет кѹопарды ве бабасына:

– Бабам! Мени де багъышла, – деди.

³⁵Лякин бабасы онъа:

– Сенинъ кърдашынъ айнеджиликнен келип, багъышлавынъны алды, – деди.

³⁶– Тевеккель онынъ адыны Якѹп* деп кѹоймадылар, – деди Исав. – О энди эки кере мени алдатты. Башта биринджи догъгъан акъкъымны алды, шимди исе багъышлавымны алды!

Ве даа кѹошты:

– Аджеба, сен манъа багъышлав кълдырмадынъмы?

³⁷– Мен оны сенинъ устюнъе акимдар этип кѹойдым, эписи агъа кърдашларыны да онъа кѹуллукъкъа бердим, – деп джевап берди Исхакъ Исавгъа. – Ашлыкънен шарапны да онъа бердим. Сен ичюн мен не япып олурым, огълум?

* 27.36 Якѹп – къ. еуд. «якѹов» (акев – табан) адынынъ айтылувы «якѹав» (табанындан тутмакъ, я да айнеджиликнен алдатмакъ) фиилининъ айтылувына ошай.

³⁸Лякин Исав бабасына:

– Бабам, аджеба, сенинъ тек бир дане багъышлавынъ бар эдими? Бабам, мени де багъышла, – деди ве юксек сеснен агълап башлады. ³⁹Сонъ бабасы Исхакъ онъа бойле джевап берди:

– Динъле! Яшагъан ерлеринъ кок чыкъындан ве берекетли ерден узакъ оладжакътыр.

⁴⁰ Къылычынъ не тапса, онен яшайджакъсынъ ве къардашынъа хызмет этеджексинъ.

Лякин вакъыт келир, сен исъян котерип, онынъ зулумыны бойнунъдан алып ташлайджакъсынъ.

⁴¹Якъуп бабасындан багъышлавны алгъаны ичюн, Исавнынъ оны коръмеге козю ёкъ эди, ве Исав юрегинде: «Бабама янып агълайджакъ кунълеримиз якъынлаша. Сонъ мен къардашым Якъупны ольдюрим», – деди. ⁴²Лякин буюк огълу Исавнынъ сёзлерини Рефикъагъа етиштирдилер. Рефикъа кичик огълу Якъупны чагъырттып, онъа бойле деди:

– Агъанъ Исав сени ольдюрмеге истей. ⁴³Огълум, айткъанларымны динъле: Харангъа, меним агъам Лавангъа къач. ⁴⁴⁻⁴⁵Агъанънынъ гъазабы кечип, санъа къаршы олгъан ачувы ятышып, агъанъ сен япкъанынъны унутмагъандже, бир къач вакъыт анда яшап тур. Сонъ мен адам ёлларым ве сени андан алырым. Бир кунъде экинъизни джоймагъа истемейим.

Исхакъ Якъупкъа Лавангъа кетмеге буюра

⁴⁶Рефикъа Исхакъкъа:

– Бу хитли къызларындан яшайышым козюме корюнмей, – деди. – Эгер Якъуп бу ернинъ хитли къызларындан бирини апай этип алса, манъа яшайыш не керек?

28¹Исхакъ Якъупны чагъырып, оны багъышлады ве бойле огют берди:

– Ханаан къызларындан озюнъе апай алма. ²Тур да, Паддан-Арамгъа, ананънынъ бабасы Бетуэлнинъ эвине бар. Озюнъе андан, дайынъ Лаваннынъ къызларындан апай ал. ³Къудретли Алла сени багъышласын, сени арттырсын ве чокъ сайылы этсин. Сенден пек чокъ халкъ асыл олсун. ⁴Сен вакътынджа яшагъан, Алла Ибраимге берген топракъкъа саип ол, Ибраимге берген багъышлавны Алла санъа ве эвлятларынъа берсин.

⁵Сонъ Исхакъ Якъупны йиберди. Якъуп Паддан-Арам топрагъына, арамлы Бетуэлнинъ огълу олгъан Лавангъа, Якъупнынъ ве Исавнынъ анасы Рефикъанынъ агъасына кетти.

Исавнынъ апайы олгъан Махалат

⁶Исав хабер алды ки, Исхакъ Якъупны багъышлады, Якъупны багъышлап, апай алмакъ ичюн Паддан-Арамгъа ёллады, «Ханаан къызларындан апай алма», – деген огют берди, ⁷ве Якъуп ана-бабасынынъ айткъанларыны динълеп, Паддан-Арамгъа кетти. ⁸О вакъыт Исав Ханаан

къызлары бабасы Исхакънынъ юрегине ятмагъанларыны анълады. ⁹Исмаилге барып, Ибраимнинъ огълу Исмаилнинъ къызы Махалатны, Невайотнынъ къызкъардашыны озюне даа бир апай этип алды.

Якъупнынъ тюшо

¹⁰Якъуп Беэр-Шевадан чыкъып, Харангъа ёл алды. ¹¹Бир ерге келип, кунеш къавушкъаны ичюн, анда геджемеге токътады. О ернинъ ташларындан бирини алды да, башынынъ тюбюне къойып, анда ятты ¹²ве бойле тюш коръди: ер устюнде мердивен тура, онынъ тёпеси коклерге тие, ве Алланынъ мелеклери онынъ устюнден котериле ве эне эдилер. ¹³Онынъ устюнде РАББИ турып, Якъупкъа: «Мен – РАББИм, дедень Ибраимнинъ Алласы ве Исхакънынъ Алласыдырым, – деди. – Сен яткъан топракъны сангъа ве эвлятларынгъа береджегим. ¹⁴Эвлятларынгъ топракъ тозу дайын чокъ сайылы оладжакъ, гъарп ве шаркъкъа, шималь ве дженюпке даркъаылып яшайджакъ. Сенинъ ярдымынгънен ве эвлятларынгънынъ ярдымынен бутюн ер юзюндеки халкъларны багъышларым. ¹⁵Мен сеннен оладжакъым. Къайда бармасанъ, эр ерде сени къорчаларым ве сени бу ерге къайтарырым. Сангъа айткъанымны япмагъандже, сени къалдырмайджакъым».

¹⁶Якъуп юкъудан уянды ве:

– Керчектен де бу ерде РАББИ бар! Мен исе бильмей эдим я! – деди. ¹⁷Къоркъып, о: – Не къадар къоркъунчлы экен бу ер. Бу – Алланынъ Эвидир, башкъа бир шей дегиль. Кок къапуларыдыр бу! – деди.

¹⁸Саба эрте турып, Якъуп башынынъ тюбюне къойгъан ташны алып, оны абиде этип, догъру тиклеп къойды ве устюне зейтюн ягъы тёкти. ¹⁹Бу ернинъ адыны Якъуп Бет-Эль * деп къойды, эвель исе о шеэр Луз деп адлана эди.

²⁰Сонъ Якъуп бойле сёз берди:

– Эгер Алла меним янымда олса, кеткен ёлумда мени къорчаласа, ашмакъ ичюн отъмек ве киймек ичюн урба берсе, ²¹эгер мен эсен-аман бабамнынъ эвине къайтсам ве РАББИ меним Аллам олса, ²²мына бу мен абиде этип къойгъан таш Алланынъ Эви олур. Сен береджек эр бир шейингден мен Сангъа он пайда бир пайыны береджегим.

Якъуп Рахельнен корюше

29 ¹Ёлуны девам этип, Якъуп шаркъ огъулларынынъ топрагъына кельди. ²Бакъып, тарлада къуюны ве онынъ янында къой-эчкилерининъ учь сюрюси яткъаныны коръди. Бу къуюдан адамлар сюрюлерге сув бере эдилер. Къуюнынъ агъзы балабан ташнен япылгъан эди. ³Анда бутюн сюрюлер топлангъан сонъ, ташны четке юварлатып къоя эдилер ве къой-эчкилерге сув бере эдилер. Сонъ ташны кене озюнинъ ерине, къуюнынъ агъзына къоя эдилер.

* 28.19 Бет-Эль – къ. еуд. «Алланынъ Эви» демектир.

4 – Агъаларым, сиз къайдансынъыз? – деп сорады чобанлардан Якъуп.
– Харанданмыз, – деп джевап бердилер олар.

5 – Сиз Нахорнынъ торуны Лаванны билесинъизми? – деп сорады олардан Якъуп.

– Билемиз, – дедилер олар.

6 – Сагъ-селяметми о? – деди Якъуп.

– Сагъ-селямет, – дедилер олар. – Мына онынъ кызы Рахель къой-эчкилерни айдап келе.

7 – Кунъ даа ярыгъа етмеди, айванларны топламагъа вакъыт кельмеди, – деди Якъуп чобанларгъа. – Къой-эчкилерге сув беринъиз де, барып отлатынъыз.

8 Лякин олар:

– Сув берип оламаймыз. Эписи сюрюлер топлангъан сонъ, адамлар ташны къуюнынъ агъзындан четке юварлатырлар да, биз къой-эчкилеримизге сув берермиз, – дедилер.

9 Олар лакъырды этип тургъанда, бабасынынъ къой-эчкилеринен берабер Рахель кельди. О, оларны отлата эди. 10 Дайысы Лаваннынъ кызы Рахельни ве къой-эчкилерини корип, Якъуп якъынлашты, къуюнынъ агъзындан ташны алып четке юварлатты, дайысынынъ къой-эчкилерине сув берди.

11 Сонъ Якъуп Рахельни опыти ве окюр-окюр агълап, 12 онынъ сой-сопы, Рефикъанынъ огълу олгъаныны айтты. Рахель чапып кетти ве эписини бабасына айтты. 13 Лаван татасынынъ огълу Якъуп акъкъында эшиткен сонъ, онынъ къаршысына чапып чыкъты, оны къучакълап опыти ве звине алып кетти. Якъуп Лавангъа бутюн олгъан шейни айтып берди. 14 Лаван онъа:

– Керчектен де, сен меним кемигим, меним вуджудымсынъ! – деди.

Якъуп онда бир ай отурды.

Якъуп Рахель ве Леагъа хызмет эте

15 Сонъ Лаван Якъупкъа бойле деди:

– Аджеба, сен меним союм олгъанынъ ичюн, манъа бес-бедава хызмет этеджексинъми? Насыл акъ төлейим санъа, айт.

16 Лаваннынъ эки кызы бар эди: буюгининъ ады Леа, кичигининъ исе Рахель эди. 17 Леанынъ козьлери зайыф эди, Рахель исе эм тюз эндамлы, эм дюльбер эди. 18 Якъуп Рахельге севда олды ве Лавангъа:

– Сенинъ кичик кызынъ Рахель ичюн санъа еди йыл хызмет этеджегим, – деди.

19 – Яхшы, – деди Лаван. – Оны башкъасына бергендже, санъа береним яхшы. Менде къала бер.

20 Якъуп Рахель ичюн еди йыл хызмет этти. Амма, Рахельни севгени ичюн, олар онынъ козюне бир къач кунъ дайын корюндилер. 21 Ахыры сонъу Якъуп Лавангъа:

– Хызметимнинъ вакъты битти. Манъа апаыймны бер, мен онъа эвленмеге истейим, – деди.

²²Лаван о ернинъ эписи адамларыны топлап, той япты. ²³Акъшам исе Лаван къызы Леаны алды, Якъупкъа кирсетти, ве Якъуп онен ятты. ²⁴(Хызмет этмек ичюн, Лаван Леагъа озь хызметчиси Зилпаны берген эди.)

²⁵Саба кельген сонъ, Рахельнинъ ерине Леа олгъаны ачылды!

– Меннен якъъанынъ недир? – деп сорады Якъуп Лавандан. – Мен санъа Рахель ичюн хызмет этмедимми? Не ичюн сен мени алдаттынъ?

²⁶– Бизим тарафларда биринджи догъгъан къыз акъайгъа чыкъмагъандже, кичигини бермеге адет ёкъ, – деди Лаван. ²⁷– Леанынъ той афтасы кечсин. Сонъ даа еди йыл хызметинъ ичюн, биз санъа Рахельни де берермиз.

²⁸Якъуп ойле де япты. Той афтасы кечкен сонъ, Лаван къызы Рахельни онъа акъайгъа берди. ²⁹Лаван къызы Рахельге, онъа хызмет этмек ичюн, озь хызметчисини Билханы берди. ³⁰Якъуп Рахельнен ятты. О, Рахельни Леадан зияде севе эди. Сонъ Якъуп Лавангъа даа еди йыл хызмет этти.

Якъупнынъ балалары

³¹РАББИ Якъупнынъ Леаны корьмеге козю олмагъаныны корьди ве онынъ къурсагъыны бала-чагъалы этти; Рахель исе бала тапып оламай эди. ³²Леа юкю олып, огълан бала тапты ве: «РАББИ меним кедеримни корьди. Энди акъайым мени север», – деп, баланынъ адыны Рубен* къойды. ³³Леа кене юкю олды ве огъул тапты. «РАББИ акъайымнынъ мени корьмеге козю олмагъаныны эшитти, манъа бу баланы да берди», – деп, онынъ адыны Шимеон* къойды. ³⁴Кене юкю олып, огълан бала тапты ве: «Энди акъайым манъа япышыр, чюнки мен онъа учь огълан таптым», – деди. Бунынъ ичюн онынъ адыны Левий* къойды. ³⁵Сонъ кене юкю олып, кене огълан тапты ве: «Бу сефер РАББИни макътарым!» – деди. Онынъ ичюн огълунынъ адыны Ехуда* къойды. Бундан сонъ бала тапмакъны токътатты.

30 ¹Рахель Якъупкъа бала тапып оламагъаныны корип, татасыны пахыллап башлады ве Якъупкъа:

– Манъа бала бер, – деди. – Эгер бермесенъ, мен олерим.

²Якъуп Рахельге ачувланып, онъа:

– Мен санъа бала бермеген Алла дегилим! – деди.

³– Мына меним хызметчим Билха, – деди Рахель. – Онен ят. Ондан балалы олайым деп, о, манъа бала тапсын.

⁴Рахель хызметчиси Билханы онъа апап оларакъ берди, ве Якъуп онен ятты. ⁵Билха юкю олып, Якъупкъа огълан бала тапты.

* **29.32 Рубен** – къ. еуд. «Реуен» адынынъ айтылувы «раа беоний» (о меним кедеримни корьди) ибаресининъ айтылувына ошай.

* **29.33 Шимеон** – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «шама» (о эшитти) сёзюнинъ айтылувына ошай.

* **29.34 Левий** – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «йиллаве» (япышыр) сёзюнинъ айтылувына ошай.

* **29.35 Ехуда** – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «хода» (макътамакъ) сёзюнинъ айтылувына ошай.

6 – Алланынъ козю догъру, – деди Рахель. – Керчектен де О, мени эшитип, манъа огълан бала берди.

Онынъ ичюн огъланнынъ адыны Дан* къойды. 7Рахельнинъ хызметчиси Билха кене юкю олды ве Якъупкъа даа бир огълан тапты.

8 – Алланынъ кучюнен мен татамнен курештим ве гъалип чыкътым, – деп, Рахель огъланнынъ адыны Нафталий* къойды.

9 Леа исе, озю бала тапмакъны токътаткъаныны корип, Зилпаны алып, Якъупкъа апай оларакъ берди. 10 Сонъ Леанынъ хызметчиси Зилпа Якъупкъа огълан бала тапты.

11 – Не къадар къысмет! – деп, Леа баланынъ адыны Гъад* къойды.

12 Сонъ Леанынъ хызметчиси Зилпа Якъупкъа экинджи огълан баланы тапты.

13 – Бу меним бахтыма! Энди апайлар мени бахтлы деп саярлар, – деди Леа ве баланынъ адыны Ашер* къойды.

14 Бир заманда, богъдай орулгъан вакъытта Рубен барып, тарлада мандрагор* махсуларыны тапты ве оларны анасы Леагъа кетирди. Рахель Леагъа:

– Огълунъ кетирген мандрагорлардан манъа берсе, – деди.

15 – Акъайымны менден тутып алгъанынъ аз олдымы санъа? – деди Леа. – Энди огълум кетирген мандрагорларны да алмагъа истейсинъми? – Эгер огълунънынъ мандрагорларыны манъа берсенъ, – деди Рахель, – акъайым бугунъ гедже сеннен ятар.

16 Акъшам Якъуп тарладан къайткъанда, Леа онынъ къаршысына чыкъып:

– Бугунъ манъа кир. Мен сени огълум кетирген мандрагорларгъа сатын алдым, – деди. О геджеси Якъуп Леанен ятты. 17 РАББИ Леаны эшитти. Леа о геджеси кене юкю олды ве Якъупкъа бешинджи огълан баланы тапты.

18 – Бу, – акъайыма хызметчимни бергеним ичюн манъа Алланынъ мукъфатыдыр, – деп, Леа баланынъ адыны Йиссакъар* къойды.

19 Леа кене юкю олды ве Якъупкъа алтынджи огълан баланы тапты.

20 – Алла манъа аджайип бахшыш берди. Энди акъайым манъа урьмет этеджек, чюнки мен онъа алты огълан бала таптым, – деди Леа ве огълунунъ адыны Зевулун* къойды.

21 Сонъ Леа къыз бала тапты ве онынъ адыны Дина къойды. 22 Сонъ Алла Рахельни хатырлады, оны эшитти ве къурсагъыны бала-чагъалы этти. 23 Рахель юкю олды ве огълан бала тапып:

* 30.6 Дан – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «дан» (козю догъру) сёзюнинъ айтылувына ошай.

* 30.8 Нафталий – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «нафтуле» (куреш) сёзюнинъ айтылувына ошай.

* 30.11 Гъад – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «гъад» (къысмет) сёзюнинъ айтылувына ошай.

* 30.13 Ашер – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «ошер» (бахыт) сёзюнинъ айтылувына ошай.

* 30.14 Мандрагор – Акъ денъиз янларында оськен осюмликтир. Риваетлерге коре, бу осюмликнинъ тамырлары я да махсулары этнеджиликте къулланыла эдилер.

* 30.18 Йиссакъар – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «сакъар» (мукъфат) сёзюнинъ айтылувына ошай.

* 30.20 Зевулун – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «завал» (урьмет этмек) сёзюнинъ айтылувына ошай.

– Алла меним масхаралыгъымдан азат этти, – деди. ²⁴Рахель баланынъ адыны Юсуф* къойды ве:

– РАББИ манъа даа бир огълан бала берсин, – деди.

Якъуп ве Лаван арасындаки анълашма

²⁵Рахель Юсуфны догъгъан сонъ, Якъуп Лавангъа бойле деди:

– Манъа озъ ериме, озъ топрагъыма кетмеге разылыкъ бер; мен къайтайым. ²⁶Апайларымнен балаларыма да меннен кетмеге разылыкъ бер. Мен олар ичюн санъа хызмет эттим. Насыл чалышкъанымны озюнъ билесинъ.

²⁷– Сенинъ козюнъде урьмет къазангъан олсам, мени динъле, – деди онъа Лаван. – Фалда чыккъъанына коре, РАББИ мени сенинъ хатиринъ ичюн багъышлады. ²⁸Озюнъе насыл мукъфат истесенъ, санъа берерим.

²⁹– Насыл чалышкъанымны ве мен олгъанда айванларынъ насыл яхшы олгъанларыны озюнъ билесинъ, – деди Якъуп. – ³⁰Мен кельгенде, айванларынъ аз эди, энди исе чокъ олды! Меним келювимнен РАББИ сени багъышлады. Лякин озъ эвим ичюн мен не вакъыт чалышаджагъым?

³¹– Не берейим санъа? – деди Лаван.

– Манъа сенден бир шей керекмей, – деди Якъуп. – Айткъанымны япсанъ, мен кене сенинъ къой-эчкилеринъни бакъарым ве къорчаларым.

³²Бугунъ эписи къой-эчкилерни айланып чыкъайым да, олардан эписи бенекли ве чубар айванларны, къозулардан эписи къара сойларыны, улакълардан да эписи чубар ве бенекли сойларыны айырып алырым. Бу меним мукъфатым олур. ³³Сонъра мукъфатымны бакъмагъа кельгенинъде, санъа догърулыгъым джевап берер: менде бенексиз ве чубар олмагъан улакъларны, я да къара олмагъан къозуны корьсенъ, демек, мен оны сенден хырсызладым.

³⁴– Келиштик, – деди Лаван. – Айткъанынъ дайын олсун.

³⁵О куню Лаван сырлы ве чубар текелерни, эписи бенекли ве чубар эчкилерни, эписи без лекели ве эписи къара къозуларны айырып алды ве огъуларына берди, ³⁶оларны Якъуптан учъ кунълукъ ёлгъа ёллады. Якъуп Лаваннынъ къалгъан къой-эчкилерини бакъа эди. ³⁷Якъуп тазе сельби, бадем ве платаннынъ пытакъларыны алып, оларнынъ къабугъыны кесип, без агъач ёлакъларыны ачты. ³⁸Сыдырылгъан пытакъларны сув ашлавларына, сув ичкен къой-эчкилерининъ огюне къойды. Къой-эчкилер мында ичмеге келе эдилер ве къача эдилер. ³⁹Къой-эчкилер къачкъанда, ёлакъларны пытакъларгъа бакъа ве сырлы, бенекли ве чубар къой-эчкилер догъа эдилер. ⁴⁰Якъуп къозуларны айыра, къой-эчкилерни исе Лаваннынъ сырлы ве эписи къара къой-эчкилерине къаршы къоя эди. Озюнинъ сюрюлерини о айры тута эди, оларны Лаваннынъ къой-эчкилеринен берабер къошмай эди. ⁴¹Эр вакъыт, сагълам

* 30.24 Юсуф – къ. еуд. «Йосеф» адынынъ айтылувы «йосеф» (даа берсин) сёзюнинъ айтылувына ошай.

къой-эчкилер къачкъанда, айванлар пытакъларгъа бакъып къачсынлар деп, Якъуп ашлавларгъа, къой-эчкилернинъ козьлери огюне пытакъларны къоя эди. ⁴²Зайыф къой-эчкилер къачкъанда исе, къоймай эди. Бойлеликнен, зайыф айванлар Лаваннынъки, сагълам айванлар исе Якъупнынъки ола эдилер. ⁴³Якъуп пек зенгин адам олды, онынъ пек чокъ къой-эчкилери, хызметчи къызлары ве къуулары, девелери ве эшеклери бар эдилер.

Якъуп къачып кете

31 ¹Якъуп Лаваннынъ огъуулары бойле деп айткъанларыны эшитти: – Якъуп бабамызнынъ бутюн барлыгъыны алды, бабамызнынъ байлыгъынен бай олды.

²Якъуп, Лаван энди онъа чырай сыткъаныны озю де корип башлады.

³РАББИ Якъупкъа:

– Баба-деделерининъ топрагъына, сой-сопларынъа къайт, – деди. – Мен сеннен олурым.

⁴Якъуп, озюнинъ къой-эчки сюрюлери отлангъан тарлагъа Рахель ве Леаны чагъыртты ⁵ве оларгъа:

– Бабанъыз энди манъа чырай сыткъаныны корем, – деди. – Лякин бабамнынъ Алласы эр вакъыт меннен эди. ⁶Бабанъызгъа олгъан кучъ-къуветимнен хызмет эткенимни озюнгъиз билесингъиз. ⁷О, исе мени алдатып, он кере къадар мукъфатымны денъиштирди. Амма Алла онъа манъа яманлыкъ япмагъа ёл бермеди. ⁸Бабанъыз: «Бенекли айванлар мукъфатынъ оладжакъ», – дегенде, эписи къой-эчкилер бенекли догъа эдилер. «Сырлы айванлар мукъфатынъ оладжакъ», – дегенде де, эписи къой-эчкилер сырлы догъа эдилер. ⁹Бойлеликнен, Алла бабанъызнынъ айванларыны тутып алып, манъа берди.

¹⁰Бир кере, къой-эчкилер къачкъанда, мен тюшюмде къой-эчкилер устюне чыкъкъан эписи текелер ве къочкъарлар сырлы, бенекли ве чешит ренкли олгъанларыны коръдим.

¹¹«Якъуп!» – деп чагъырды мени тюшюмде Алланынъ Мелеги.

«Мен мындам», – дедим мен.

¹²О, манъа:

«Бакъса, къой-эчкилер устюне чыкъкъан эписи текелер ве къочкъарлар сырлы, бенекли ве чешит ренкли, чюнки Мен Лаван сеннен нелер япкъаныны корем. ¹³Мен Бет-Эльде санъа корюнген Алладырым. Анда сен таш абиденинъ устюне зейтюн ягъы тёктинъ ве анда Манъа сёз бердинъ. Шимди бу ерден чыкъып кет де, сой-сопларыннынъ топрагъына къайт», – деди.

¹⁴Рахель ве Леа Якъупкъа бойле джевап бердилер:

– Бабамызнынъ эвинде мирасымыз ве барлыгъымыз ёкъ. ¹⁵О, бизлерни огей киби коре: о бизни сатты ве биз ичюн берильген акъчаны масраф этти. ¹⁶Керчектен де, Алла бабамдан тутып алгъан бутюн барлыгъы

бизимки ве балаларымызнынъкидир. Шимди Алла санъа айткъанынынъ эписини яп.

¹⁷Сонъ Якъуп балаларынен апайларыны девелер устюне отуртты, ¹⁸бутюн айванларыны ве бутюн ишлеп тапкъан барлыгъыны, озюнинъ Паддан-Арамда ишлеп тапкъан айванларыны алды ве бабасы Исхакънынъ топрагъы Ханаангъа ёл алды. ¹⁹Лаван къойларны къыркъмагъа кеткенде, Рахель бабасынынъ путларыны хырсызлады. ²⁰Бойле этип, Якъуп арамлы Лаваны алдатты: озюнинъ кеткени акъкъында бир шей айтмайып, ²¹бутюн барлыкъ-вариетинен къачты. Дерьядан кечип, Гилад байырларына тараф кетти.

Лаван Якъупны излей

²²Учюнджи куню Лавангъа Якъуп къачкъаны акъкъында етиштирдилер. ²³Лаван сой-сопларыны янына алып, Якъупнынъ артындан еди кунъ къувалады, Гилад байырларында онъа якъынлашты. ²⁴Лякин о геджеси Алла арамлы Лавангъа тюшюнде келип, онъа:

– Бакъ, мукъайт ол, Якъупкъа къаршы бир къыйыш лаф айтма! – деди.

²⁵Лаван Якъупнынъ артындан етти. Якъуп чадырыны байырларда къойды. Лаван да озь сой-сопларынен берабер чадырларыны Гилад байырларында къойды. ²⁶Лаван Якъупкъа деди:

– Не яптынъ сен? Сен мени алдаттынъ, къызларымны дженкте туткъан эсирлер дайын алып кеттинъ! ²⁷Не ичюн сен мени алдатып, манъа бир шей айтмайып, менден гизли къачтынъ? Мен сени зевкъ-сефанен, тюркулернен, даре ве сантырны чалдырып озгъарыр эдим. ²⁸Сен манъа торунларымнен къызларымны опымеге биле бермединъ. Сен ахмакълыкъ яптынъ. ²⁹Меним сизге яманлыкъ япмагъа къуветим бар, лякин бабанъызынынъ Алласы кечкен гедже манъа: «Бакъ, мукъайт ол, Якъупкъа къаршы бир къыйыш лаф айтма!» – деди. ³⁰– Сонъ девам этип: – Яхшы. Бабанъ звине къайтмагъа пек истегенинъ ичюн кеткенсинъ, я путларымны не ичюн хырсызладынынъ? – деди.

³¹– Къызларынынъ менден къайтарып алырсынъ, деп къоркътым, – деп джевап берди Якъуп Лавангъа. ³²– Лякин путларынынъ кимден тапсанъ, о, сагъ къалмаз. Сойларымызнынъ козю огюнде шейлеримнинъ бутюнени бакъып чыкъ да, озюнъкини ал.

Путларны Рахель хырсызлагъанындан Якъупнынъ хабери ёкъ эди.

³³Лаван Якъупнынъ, Леанынъ ве эки хызметчи апайынынъ чадырларыны бакъып чыкъты, лякин тапалмады. Леанынъ чадырындан чыкъып, Рахельнинъ чадырына кирди. ³⁴Рахель исе путларны алып, девенинъ эгери тюбюне къойды ве озю эгер устюне отурды. Лаван бутюн чадырны акътарып чыкъты, лякин бир шей тапмады. ³⁵Рахель бабасына:

– Эфендим, къаршынгъа турып оламагъаным ичюн, манъа ачувланма: устюм кирли, – деди.

Лаван эр ерни акътарып чыкъты, лякин путларны тапмады. ³⁶Энди Якъупнынъ ачувы чыкъты, ве о, Лаваннен давалашып башлады. Якъуп Лавангъа деди:

– Меним не къабаатым бар? Сен мени пешимден къайсы гунам ичюн къувалайсынъ? ³⁷Меним бутюн шейлеримни акътарып чыкътынъ, озюнъ шейлеринъден не таптынъ? Оны сой-сопларымнынъ ве сой-сопларынынъ козю огюнде косътер, олар бизни суд этсинлер. ³⁸Мен сеннен йигирми йыл эдим: къойларынъ ве эчкилеринъ ичини ташламай эдилер, сюрюнънинъ къочкъарларыны мен ашамай эдим. ³⁹Кийик айван парчалагъан къой-эчкини санъа кетирмей эдим – бу меним зарарым эди. Кунъдюз гъайып ола эдими, гедже гъайып ола эдими, фаркъы ёкъ, сен менден сорай эдинъ. ⁴⁰Кунъдюз – сьдjackъ, гедже – сувукъ мени къыйнай эди, юкъум да менден къачып кете эди. ⁴¹Эвинъде олгъан йигирми йылым бойле эдилер. Эки къызынъ ичюн мен санъа он дёрт йыл хызмет эттим, къой-эчкилеринъ ичюн даа алты йыл чалыштым, сен исе мукъафатымны он кере денъиштирдинъ. ⁴²Эгер бабамнынъ Алласы, Ибраимнинъ Алласы ве Исхакънынъ Дешети меннен олмагъан олса, сен мени бош къолумнен йиберер эдинъ. Лякин Алла меним белямны ве къолларымнынъ ишини коръди ве тюневин сени суд этти.

Якъупнынъ Лаваннен бирлешмеси

⁴³Лаван Якъупкъа бойле джевабыны берди:

– Къызлар – меним къызларым, балалар – меним балаларым, къой-эчкилер де – меним къой-эчкилеримдир. Мында сен коръген эр бир шей – менимкидир. Амма озь къызларым я да олар догъгъан балалар ичюн мен шимди не япа билем? ⁴⁴Айды, анълашма тизейик; о, бизге шаат олсун.

⁴⁵О заман Якъуп бир таш алып, оны абиде этип, тиклеп къойды. ⁴⁶Якъуп сой-сопларына:

– Ташларны джыйынъыз, – деди.

Олар ташларны кетирип, бир тёпе яптылар, ве о тёпенинъ устюнде ашап-ичтилер. ⁴⁷Лаван бу тёпенинъ адыны Егар-Сахадута деп къойды, Якъуп исе оны Гъал-Эд* деп адландырды. ⁴⁸Лаван Якъупкъа:

– Бугунъ бу тёпе – бизге шааттыр, – деди.

Онынъ ичюн бу ернинъ адыны Гъал-Эд деп къойдылар. ⁴⁹Бу ерге Мицпа* деген ад да къойдылар, чюнки Лаван:

– Биз бири-биримизден узакълашкъанымызда, РАББИ экимизнинъ япкъанларымызны коръсюн. ⁵⁰Эгер сен къызларымнынъ джанларыны агъырттырсанъ, я да олардан гъайры озюнъе даа апай алсанъ, бакъ, арамызда адам олмаса да, бизге Алла шааттыр, – деди.

⁵¹Лаван Якъупкъа даа:

– Мына бу тёпе ве мына арамызгъа къоюлгъан абиде. ⁵²Бу тёпе шааттыр, бу абиде де шааттыр. Мен санъа яманлыкъ япмакъ ичюн тёпенинъ о бир тарафына кечмейджегим, сен де абиденинъ ве тёпенинъ бу тарафына

* **31.47** Къ. арам. «Егар-Сахадута», къ. еуд. «Гъал-Эд» – «шаат тёпеси» демектир.

* **31.49** *Мицпа* – къ. еуд. «къаравул къуллеси» демектир.

манъа яманлыкъ япмакъ ичюн кечме. ⁵³Ибраимнинъ Алласы, Нахорнынъ Алласы, баба-деделерининъ Алласы бизге къады олсун, – деди.

Якъуп бабасы Исхакънынъ Дешетинен емин этти. ⁵⁴Сонъ Якъуп байыр тѣлесинде къурбан чалды ве ашамакъ ичюн сой-сопларыны чагъырды. Олар ашадылар ве байыр тѣлесинде геджеледилер.

⁵⁵Саба эрте Лаван турды ве къызларынен торунларыны опип, оларгъа эйилик тиледи ве озь эвине къайтты.

Якъуп Исавнен корюшмек ичюн азырлана

32 ¹Якъуп исе озь ёлунен кете берди. Онынъ къаршысына Алланынъ мелеклери чыкътылар. ²Оларны корип, Якъуп:

– Бу, Алланынъ ордусы, – деди ве о ернинъ адыны Маханаим* деп къойды.

³Якъуп Эдом мемлекетине, Сеир топрагъында олгъан агъасы Исавгъа хаберджилерни йиберди, ⁴оларгъа эмир берди:

– Эфендим Исавгъа бойле айтынъыз: «Къулунъ Якъупнынъ айткъанлары будыр: “Мен вакътынджа Лаванда яшай эдим, шимдигедже анда отура эдим. ⁵Энди огюзлерим, эшеклерим, къой-эчкилерим, хызметчи къызларым ве къулларым бар. Козюнъ огюнде мерамет къазанайым деп, мен санъа, эфендима, бу хаберни ёллайым”».

⁶Хаберджилер Якъупкъа къайтып:

– Биз сенинъ агъанъ Исавгъа бардыкъ. О, сенинъ къаршынъа келе, онен берабер дѣрт юз адам келелер, – дедилер.

⁷Якъуп пек къоркъты ве шашмалады. Онен олгъан адамларны, къой-эчкилерни, туварларны ве девелерни болип, эки ордунен къойды.

⁸«Эгер Исав бир ордугъа уджюм этип, урса, – деп тюшюнди Якъуп, – ич олмагъанда, экинджи орду къачып къуртарылыр».

⁹Сонъ Якъуп ялварды:

– Дедем Ибраимнинъ Алласы, бабам Исхакънынъ Алласы, манъа: «Сенинъ топрагъынъа, сой-сопларынъа къайт, Мен санъа яхшылыкъ япарым», деген РАББИ! ¹⁰Манъа, къулунъа косътерген бутюн мераметинъе ве ишанчлыгъынъа мен ляйыкъ дегилим. Иордан дерьясыны мен къолумда бир таякънен кечтим, шимди исе эки ордум бар. ¹¹Мени агъамнынъ къолундан, Исавнынъ къолундан къуртар. Мен къоркъам ки, о, мында келип, мени апайларымнен ве балаларымнен берабер ольдюрир. ¹²Сен бойле дединъ: «Керчектен де, Мен санъа яхшылыкъ япарым, сенинъ эвлятларынъны саймагъа чареси олмагъан денъиз къуму дайын чокъ сайылы этерим».

¹³О геджеси Якъуп анда геджеледи. Сонъ озюнинъ барлыгъындан агъасы Исавгъа бахшыш оларакъ ¹⁴200 эчки, 20 теке, 200 къой, 20 къочкъар, ¹⁵боталарынен берабер 30 сагъылгъан ыргъачы деве,

* 32.2 Маханаим – къ. еуд. «эки орду» демектир.

40 сыгъыр, 10 огюз, 20 ыргъачы эшек, 10 эркек эшек айырып къойды. ¹⁶Оларны о, эр бир сюрю айры олсун деп, айры къуллерына берди ве оларгъа:

– Сюрюлернинъ араларында ер къалдырып, огюмден кетинъиз, – деди. ¹⁷Якъуп сюрюджилерининъ биринджисине буюрды:

– Агъам Исавгъа расткельгенинде, о, сенден: «Сен кимнинъ къулусынъ? Къайда кетесинъ? Кимнинъ бу айванлары?» – деп сорагъанда, ¹⁸онъа: «Бу эфендим Исавгъа ёллангъан, къулунъ Якъупнынъ бахшышыдыр. О озю артымыздан келе», – айт.

¹⁹Экинджиге, учюнджиге ве сюрюлерининъ артындан кельген эписи сюрюджилерге де о, бойле буюрды: «Исавгъа расткельгенде, айны шуны айтынъыз ²⁰ве мытлакъа: “Мына, къулунъ Якъуп артымыздан келе”, – денъиз». Якъуп: «Огюме йибериьген бахшышларнен Исавнынъ ачувыны ятыштырайым, – деп тюшюнди. – Сонъундан онынъ огюне озюм корюнирим. Бельки о, мени яхшы къаршылап алыр». ²¹Бахшышларны огюнден йиберип, Якъуп ордуда геджелемеге къалды.

²²Лякин о геджесинен турып, Якъуп эки апайыны, эки хызметчи апайыны ве он бир огълуны янына алды, сай еринден Яббокъ озенини кечти. ²³Оларны алып, озенден кечирген сонъ, озюнинъ бутюн барлыгъыны да акъымдан кечирди.

Якъуп Алланен куреше

²⁴Якъуп бир озю къалды. Сонъ танъ аткъандже Якъупнен Кимдир курешти. ²⁵Якъупны енъип оламагъаныны корип, О, курешип, Якъупнынъ янбаш бугъумындан урды, ве онынъ янбаш кемиги пертильди. ²⁶О, Якъупкъа:

– Мени йибер, энди танъ ата, – деди.

– Мени багъышламагъанынде, сени йибермем, – деди Якъуп.

²⁷– Адынъ недир? – деп сорады О.

– Якъуп, – деди Якъуп. ²⁸О вакъыт О, Якъупкъа:

– Бугунъден сонъ сенинъ адынъ Якъуп дегиль де, Исраиль* оладжакъ. Сен Алланен ве адамларнен курештинъ ве енъинъ, – деди.

²⁹– Манъа Адынъны айтса, – деп ялварды Якъуп.

– Менден Адымны не сорайсынъ? – деди О. Сонъ анда Якъупны багъышлады.

³⁰Якъуп: «Мен Алланы юзьме-юзь коръдим, ве джаным сагъ къалды», – деп, о ерининъ адыны Пениэл* деп къойды. ³¹Якъуп Пенуэлден кеткенде, кунъ догъгъан эди. О, янбашы ичюн топаллай эди. ³²Курешкен Бири Якъупнынъ янбаш дамарына токъунгъаны ичюн, Исраиль огъулары бу кунъгедже янбаш дамарларыны ашамайлар.

* **32.28** *Исраиль* – къ. еуд. «Йисраэл» адынынъ айтылувы «сара» (курешмек) ве «Эл» (Алла) сёзлерининъ айтылувына ошай.

* **32.30** *Пениэл* – къ. еуд. «Алланынъ козю» манасыны анълата.

Якъуп Исавнен корюше

33 ¹Якъуп бакъып, Исавны ве онен берабер 400 адам кельгенлерини корьди. Якъуп Леанынъ, Рахельнинъ ве эки хызметчи апайларынынъ балаларына аналары янларында турмагъа буюрды. ²Хызметчи апайларыны балаларынен берабер огге къойды, оларнынъ артындан Леаны балаларынен берабер, Рахельнен Юсуфны энъ арттан къойды. ³Якъуп озю огге чыкъты ве, агъасынынъ янына бармаздан эвель, еди кере ерге къадар бель букти. ⁴Исав Якъупнынъ къаршысына чапты, оны къучакълады, бойнуна сарылды ве оны опыти. Олар экиси агъладылар. ⁵Апайларнен балаларыны корип, Исав:

– Булар санъа ким олалар? – деди.

– Бу – Алла манъа, сенинъ къулунъа багъышлагъан балалардыр, – деди Якъуп. ⁶Хызметчи апайлары озь балаларынен Исавнынъ янына келип, бель буктилер. ⁷Сонъ Леа озь балаларынен якъынлашып, бель букти, ве энъ сонъунда Рахельнен Юсуф келип, бель буктилер.

⁸– Я бу, манъа расткельген сюрюлер неге? – деп сорады Исав.

– Эфендимнинъ козюнде мерамет къазанмакъ ичюн, – деди Якъуп.

⁹– Къардашым, бойле менде де чокъ, – деди Исав. – Сенинъ малынъ сенде къалсынъ.

¹⁰– Ёкъ, – деди Якъуп, – эгер мен сенинъ козюнде мерамет къазангъан олсам, берген бахшышларымны ал. Сенинъ бетинъни, Алланынъ бетини корьген дайын олдым. Сен мени пек яхшы къаршыладынъ. ¹¹Мен санъа кетирген багъышлавимны ал. Алла мени багъышлады, ве меним эр шейим бар.

Якъуп Исавгъа пек ялварды, ве Исав бахшышларны алмагъа разы олды. ¹²Сонъ о, деди:

– Юр, кеттик. Мен огюнъден кетерим.

¹³– Эфендим, озюнь балалар назик олгъанларыны билесинъ. Къой-эчкилерим ве туварларым да сагъылалар. Оларны бир кунъ ичинде айдасам, эписи айванлар олерлер. ¹⁴Сен, эфендим, меним огюмде кетсе. Мен исе санъа, эфендима, Сеир топрагъына барып чыкъмагъанымдже, огюмде кеткен айванлар киби, балалар кеткенлери дайын, яваш-яваш кетерим, – деди онъа Якъуп.

¹⁵– Янымда олгъан бир къач адамны сеннен къалдырайым, – деди Исав.

– Бунунъ не кереги бар? – деди Якъуп. – Сенинъ манъа мераметинъ пек буюктир!

¹⁶О куню Исав озь ёлунен Сеир топрагъына къайтты. ¹⁷Якъуп исе Сукъкъоткъа ёл алды. Анда о, озюне эв къурды, айванларына чалашлар япты. Онынъ ичюн бу ернинъ адыны Сукъкъот* деп къойдылар. ¹⁸Якъуп Паддан-Арамдан къайтып, Ханаан топрагъында олгъан Шекем шеэрини

* 33.17 Сукъкъот – къ. еуд. «чалашлар» манасыны анълата.

эсен-аман келип чыкты ве шеэрнинъ янында ерлешти. ¹⁹Озь чадырларыны къойгъан тарла къысмыны Шекемнинъ бабасы олгъан Хаморнынъ огъууларындан 100 кумюшке* сатын алды. ²⁰Анда къурбан ери къурып, оны «Алла – Исраильнинъ Алласы»* деп адландырды.

Динанынъ намусына токзунув

34 ¹Леанынъ Якъупкъа тапкъан къызы Дина ерли къызларгъа мусafirликке барды. ²О ернинъ акимдары Хаморнынъ огълу хивли Шекем оны коръди, оны алып онен ятты ве намусына токзунды. ³Якъупнынъ къызы Дина онынъ юрегине ятты, о, онъа севда олды ве назик сёзлер айтты. ⁴Шекем бабасы Хаморгъа:

– Мени бу къызгъа эвлендир, – деди.

⁵Къызы Динанынъ намусына токзунгъанларындан Якъупнынъ хабебри олды. Онынъ огъуулары о вакъыт айванларнен тарлада эдилер, бунынъ ичюн олар кельмезден эвель, о, сусып турды. ⁶Шекемнинъ бабасы Хамор Якъупнен лакъырды этмек ичюн кельди. ⁷Якъупнынъ огъуулары тарладан келип, олгъан шей акъкъында билип ачувландылар, оларнынъ гъазабы пек къайнады. Шекем Якъупнынъ къызынен ятып, Исраильде масхаралыкъ эткен, ойле япмагъа ич олмай эди. ⁸Хамор оларгъа бойле айтып башлады:

– Огълум Шекем къызынъызгъа севда олды. Оны огълума апай оларакъ беринъиз. ⁹Айдынъыз, сой олайыкъ: бизге къызларынъызны беринъиз, озюнъизге къызларымызны алынъыз. ¹⁰Бизнен берабер яшасанъыз, бу топракъ козюнъизнинъ огюнде ачыкъ олур. Мында сербест яшанъыз, кочип юрюнъиз, топраккъа саип олунъыз.

¹¹Шекем Динанынъ бабасына ве агъа-къардашларына бойле деди:

– Козюнъизде мерамет къазанмакъ истейим. Айткъан эр бир шейинъизни берерим. ¹²Энъ балабан мукафат ве энъ кыйметли бахшышлар соранъыз – эписи айткъанларынъызны берерим. Ялынъыз бу къызны манъа апай оларакъ беринъиз.

¹³Шекем оларнынъ къардашлары Динанынъ намусына токзунгъаны ичюн, Якъупнынъ огъуулары онъа ве бабасы Хаморгъа айнеджиликнен джевап бердилер.

¹⁴– Биз буны япып оламаймыз, – дедилер оларгъа. – Къардашымызны сюннетсиз акъайгъа бермек бизге масхаралыкътыр. ¹⁵Эгер сиз эписи акъайларынъызны сюннет эттирип, биз дайын олсанъыз, тек о заман биз разы олурмыз. ¹⁶Сонъ сизге къызларымызны берип, къызларынъызны алырмыз. О заман сизлернен берабер яшармыз ве бир халкъ олурмыз. ¹⁷Айткъанларымызгъа къулакъ асмайып сюннет этмесенъиз, биз къардашымызны алып кетермиз.

* 33.19 100 кумюшке – къ. еуд. «100 кесита».

* 33.20 Къ. еуд. «Эль-Элохе-Исраэл».

¹⁸Бу сёзлер Хаморнынъ ве онынъ огълу Шекемнинъ юреклерине ятты. ¹⁹Огълан Якъупнынъ къызыны пек истегени ичюн, вакъыт джоймайып бу шейни япты. Бабасынынъ эвинде о, энъ урметли адам эди. ²⁰Хамор ве онынъ огълу Шекем шеэрнинъ араба къапулары огюнде турып, шеэр сакинлерине бойле дедилер:

²¹– Бу адамлар бизге яхшы бакъалар. Бизим топрагъымызда яшасынлар ве сербест долашсынлар. Олар ичюн ер чокъ. Оларнынъ къызларыны озьлеримизге апай оларакъ алырмыз ве озь къызларымызны оларгъа берермиз. ²²Тек бизге, олар дайын, эписи акъайларымызны сюннет эттирмек керек. О заман олар бизнен берабер яшамагъа ве бир халкъ олмагъа разы олулар. ²³Сонъ оларнынъ сюрюлери, барлыкъ-вариетлери ве эписи айванлары бизимки олур. Айдынъыз, оларнен разы олайкъ да, олар бизнен берабер яшасынлар.

²⁴Шеэрнинъ араба къапуларындан чыкъкъан эписи сакинлер Хамор ве огълу Шекемнинъ айткъанларынен разы олдылар, ве эписи акъайлар, шеэрнинъ араба къапуларындан чыкъкъан эписи сакинлер озьлерини сюннет эттирдилер. ²⁵Учюнджи куню исе, олар эписи даа хаста олып яткъанларында, Якъупнынъ эки огълу, Динанынъ агъа-къардашлары Шимеон ве Левий къылычларыны алып, шеэрге къаршылыкъсыз кирип, эписи акъайларны ольдюрдилер. ²⁶Хаморнен огълу Шекемни де къылычнен ольдюрди ве Шекемнинъ эвинден Динаны алып чыкъып кеттилер.

²⁷Сонъ Якъупнынъ огъуллары ольдюрильгенлернинъ ерлерине келип, къызкъардашларынынъ намусына токъунгъанлары ичюн шеэрнинъ эписи шейлерини хырсызлап, дарма-дагъын эттилер. ²⁸Къой-эчкилерини, туварларыны, эшеклерини ве эм шеэрде, эм тарлада эписи олгъанларыны алдылар. ²⁹Бутюн барлыкъ-вариетини запт эттилер ве эписи балалары ве апайларыны эсирге алып, эписи эвлерини чайпадылар.

³⁰Якъуп Шимеоннен Левийге:

– Бу ерде яшагъан ханаанлыларнынъ ве перизлилернинъ огюнде яхшы адымызны аякъ асты эттинъиз, меним башыма беля кетирдинъиз. Адамларым аз – олар топлашып, манъа къаршы чыкъып, мени ве меним эвимни ёкъ этерлер, – деди.

³¹Олар исе дедилер:

– Къызкъардашымыз ороспу дегиль, онен ойле япмагъа олмаз.

Рабби Якъупны Бет-Эль шеэринде багъышлай

35 ¹Алла Якъупкъа бойле деди:

– Барып, Бет-Эльге кет ве анда ерлеш. Анда агъанъ Исавдан къачкъанынъда санъа корюнген Аллагъа къурбан ери яп.

²Якъуп озь эвиндекилерине ве онен олгъан эписи адамларына бойле деди:

– Сизде олгъан эписи башкъа аллаларны ташлап кетинъиз, эялланынъыз ве урбаларынъызны денъиштиринъиз. ³Биз Бет-Эльге кетермиз.

Анда башым белягъа къалгъанда манъа джевап берген ве мен юрген ёлларда янымда олгъан Аллагъа къурбан ери япаджагъым.

⁴Олар Якъупкъа эписи башкъа аллаларыны бердилер, къулакъларындаки купелерни де чыкъарып онъа бердилер. Якъуп оларны эписини Шекем шеэри янында олгъан эмен тереги тюрбюнде комип къойды.

⁵Сонъ олар ёлгъа чыкътылар. Этрафтаки шеэрлернинъ сакинлери Алладан къоркъкъанлары ичюн, Якъупнынъ огулларыны къуваламадылар. ⁶Якъуп эписи адамларынен Ханаан топрагъындаки Луз шеэрини, я да Бет-Эль шеэрини кельди ве ⁷анда къурбан ери къурды. О, бу ернинъ адыны Эль-Бет-Эль * деп къойды. Якъуп агъасындан къачкъанда, Алла онъа мында пейда олгъан эди.

⁸Сонъ Рефикъанынъ даясы Девора кечинди. Оны Бет-Эльнинъ янында эмен тереги тюрбюнде дефн этилер. Якъуп бу эменнинъ адыны Агълав Тереги * деп къойды.

⁹Якъуп Паддан-Арамдан къайткъан сонъ, онъа Алла корюнди ве оны багъышлады. ¹⁰Алла:

– Сенинъ адынъ Якъуп. Лякин илериде адынъ Якъуп олмайджакъ, адынъ «Исраиль» оладжакътыр, – деди.

Бойле этип, Алла Якъупнынъ адыны Исраиль къойды. ¹¹Сонъ даа бойле деди:

– Мен – Къудретли Алладырым! Догъып арт ве чокъ сайылы ол! Сенден халкъ, пек чокъ халкълар асыл оладжакъ, падишалар да сенден асыл оладжакълар! ¹²Ибраимге ве Исхакъкъа берген топракъларны Мен саңа берерим, сенден сонъ оладжакъ эвлятларынъа да берерим.

¹³Якъупкъа шуны айтып, Алла о ерден кетти. ¹⁴Якъуп анда бир ташны абиде этип тиклеп къойды ве устуне шарапнен зейтюн ягъы тёлти. ¹⁵Бу ернинъ, онен Алла лакъырды эткен ернинъ адыны Якъуп Бет-Эль деп къойды.

Рахельнинъ олюми

¹⁶Бет-Эльден чыкъып кетип, Эфрат шеэри янына кельгенлеринде, Рахель бала тапты. Онынъ догъувы агъыр эди. ¹⁷Рахель догъып къыйналгъанда, эбанай онъа:

– Къоркъма, – деди. – Сенинъ даа бир огълунъ олды.

¹⁸Рахель кечинеяткъанда, сонъки нефесинен огълунынъ адыны Бен-Они къойды, лякин бабасы онъа Биньямин * деген ад берди.

¹⁹Рахель кечинди. Оны Эфрат шеэрини, я да Вифлеем шеэрини кеткен ёлнынъ боюнда дефн этилер. ²⁰Якъуп онынъ къабрининъ устуне баш таш къойды. Рахельнинъ баш ташы шу кунъгедже тура.

* 35.7 Эль-Бет-Эль – къ. еуд. «Бет-Эльнинъ Алласы» демектир.

* 35.8 Агълав Тереги – къ. еуд. «Аллон-Бакъут» демектир.

* 35.18 Бен-Они – къ. еуд. «белямнынъ огълу» демектир. Биньямин – къ. еуд. «онъ къолумнынъ огълу» демектир.

²¹Исраиль ёлуны девам этти ве чадырларыны Мигдал-Эдер артында ерлештирди.

Якѹпнынъ огъулары

²²Исраиль о топракъта олгъанда, Рубен бабасынынъ джариеси Билханен ятты, ве бабасы бу акъкъында эшитти.

Якѹпнынъ он эки огълу бар эди.

²³Леанынъ огъулары: Якѹпнынъ биринджи огълу Рубен, ондан сонъ Шимеон, Левий, Ехуда, Йиссакъар ве Зевулун.

²⁴Рахельнинъ огъулары: Юсуф ве Биньямин.

²⁵Рахельнинъ хызметчиси Билханынъ огъулары: Дан ве Нафталий.

²⁶Леанынъ хызметчиси Зилпанынъ огъулары: Гъад ве Ашер.

Бу – Якѹпнынъ Паддан-Арамда догъгъан огъулары.

Исхакънынъ олюми

²⁷Якѹп Мамреде, Кирьят-Арбада, яни Хевронда яшагъан бабасы Исхакъкъа кельди. Мында бир заманда Ибраим ве Исхакъ вакътынджа яшай эдилер.

²⁸Исхакъ 180 йыл яшады. ²⁹О, баягъы къарт олып, яшайышкъа бутюней тойып кечинди ве баба-деделерине къошулды. Огъулары Исав ве Якѹп оны дефн эттилер.

Исавнынъ эвлятлары

36 ¹Мына Исав, я да Эдом, ве онынъ эвлятлары акъкъында ривает.

²Исав ханаанлы къызларындан озюне апайлар алды: хитли Элоннынъ къызы Аданы ве хивли Цивоннынъ къыз торуны, Ананынъ къызы Охоливаманы. ³Исав Исмаилнинъ къызы, Невайотнынъ татасы Басематкъа да эвлэнди.

⁴Ада Исавгъа Элифазны догъды, Басемат – Реуэлни, ⁵Охоливама – Еуш, Ялам ве Къорахны догъды.

Бу – Исавнынъ Ханаан топрагъында догъгъан огъулары.

⁶Исав озюнинъ апайларыны, огъуларыны, къызларыны, эвиндеки эписи адамларны, эписи сюрюлерни, эписи айванларны ве Ханаан топрагъында ишлеп тапкъан бутюн барлыкъ-вариетини алып, къардашы Якѹптан башкъа мемлекетке кетти. ⁷Оларнынъ барлыкъ-вариети пек чокъ олды, ве оларгъа берабер яшамакъ ичюн ер тарлыкъ этти. Сюрюлери буюк олгъанлары ичюн, олар долашкъан ер оларны сыгъдырамай эди.

⁸Исав яшамакъ ичюн Сеир деген дагълы топрагъында ерлешти. Исав – бу Эдом.

⁹Мына эдомлыларнынъ бабасы-дедеси олгъан, Сеир деген дагълы топрагъында яшагъан Исав ве онынъ эвлятлары акъкъында ривает.

¹⁰Мына Исав огъуллаарынынъ адлары. Исавнынъ апайы Аданынъ огълу Элифаз ве Исавнынъ апайы Басематнынъ огълу Реуэл.

¹¹Элифазнынъ огъуллаары: Теман, Омар, Цефо, Гъатам ве Кеназ. ¹²Тимна Исавнынъ огълу Элифазнынъ джариеси эди, онъа Амалекни догъды. Бу – Исавнынъ апайы Аданынъ огъуллаары.

¹³Мына Реуэлнинъ огъуллаары: Нахат, Зерах, Шамма ве Мизза. Бу – Исавнынъ апайы олгъан Басематнынъ огъуллаары.

¹⁴Мына Цивоннынъ къыз торуны, Ананынъ къызы Охоливаманынъ, Исавнынъ апайынынъ огъуллаары: Еуш, Ялам ве Къорах. Охоливама оларны Исавгъа догъды.

¹⁵Мына Исав огъуллаарынынъ къабилелери. Исавнынъ биринджи догъгъан огълу Элифазнынъ огъуллаары будыр: Теман къабилеси, Омар къабилеси, Цефо къабилеси, Кеназ къабилеси, ¹⁶Къорах къабилеси, Гъатам къабилеси ве Амалек къабилеси. Бу Эдом топрагъында олгъан Элифазнынъ къабилелери. Мына Аданынъ огъуллаары.

¹⁷Мына Исавнынъ огълу Реуэлнинъ огъуллаары: Нахат къабилеси, Зерах къабилеси, Шамма къабилеси ве Мизза къабилеси. Бу – Эдом топрагъында олгъан Реуэлнинъ къабилелери, олар Исавнынъ апайы Басематнынъ огъуллаарыдыр.

¹⁸Мына Исавнынъ апайы Охоливаманынъ огъуллаары: Еуш къабилеси, Ялам къабилеси ве Къорах къабилеси. Булар – Исавнынъ апайы, Ананынъ къызы олгъан Охоливаманынъ къабилелери.

¹⁹Будыр Исавнынъ, я да Эдомнынъ, огъуллаары ве будыр – оларнынъ къабилелери.

Сеирнинъ эвлятлары

²⁰Мына бу – топракъта яшагъан хорлу Сеирнинъ огъуллаары: Лотан, Шовал, Цивон, Ана, ²¹Дишон, Эцер ве Дишан. Бу – Эдом топрагъында олгъан Сеир огъуллаарынынъ, хорлуларнынъ къабилелери.

²²Лотаннынъ огъуллаары: Хорий ве Хомам. Лотаннынъ къызкъардашы Тимна эди.

²³Шовалнынъ огъуллаары: Алван, Манахат, Эвал, Шефо ве Онам.

²⁴Цивоннынъ огъуллаары: Айя ве Ана. Бу анавы, бабасы Цивоннынъ эшеклерини бакъкъанда сахрада сыджакъ сув тапкъан Анадыр.

²⁵Ананынъ балалары: Дишон ве Ананынъ къызы Охоливама. ²⁶Дишоннынъ огъуллаары: Хемдан, Эшбан, Йитран ве Керан.

²⁷Эцернинъ огъуллаары: Билхан, Зааван ве Акъан.

²⁸Дишаннынъ огъуллаары: Уц ве Аран.

²⁹Хорлуларнынъ къабилелери будыр: Лотан къабилеси, Шовал къабилеси, Цивон къабилеси, Ана къабилеси, ³⁰Дишон къабилеси, Эцер къабилеси ве Дишан къабилеси. Будыр – Сеир топрагъында олгъан, къабилелерине коре хорлуларнынъ къабилелери.

Эдомнынъ падишалары

³¹Исраиль огъуллаарынынъ падишалары падишалыкъ эткенлеринден эвель, Эдом мемлекетинде падишалыкъ эткен падишалар будыр:

³²Эдомда Беорнынъ огълу Бела падишалыкъ эте эди, онынъ шеэри Динхава деп адлана эди. ³³Бела кечинген сонъ, онынъ ерине Боцрадан олгъан, Зерахнынъ огълу Ёвав падиша олды. ³⁴Ёвав кечинген сонъ, онынъ ерине теманлыларнынъ мемлекетинден олгъан Хушам падиша олды. ³⁵Хушам кечинген сонъ, онынъ ерине Бедаднынъ огълу олгъан, Моав топрагъында мидьянлыларны ургъан Хадад падиша олды, онынъ шеэри Авит деп адлана эди. ³⁶Хадад кечинген сонъ, онынъ ерине Масрекъадан олгъан Самла падиша олды. ³⁷Самла кечинген сонъ, онынъ ерине дерьянынъ ялысындаки Реховоттан олгъан Шаул падиша олды. ³⁸Шаул кечинген сонъ, онынъ ерине Акъборнынъ огълу Баал-Ханан падиша олды. ³⁹Акъборнынъ огълу Баал-Ханан кечинген сонъ, онынъ ерине Хадар падиша олды. Онынъ шеэри Пау деп адлана эди. Онынъ апайы, Мезахавнынъ къыз торуны, Матреднинъ къызы Мехетавель эди.

⁴⁰Мына сойларына, яшагъан ерлерине ве адларына коре Исав къабилелерининъ адлары: акъсакъал Тимна, акъсакъал Алва, акъсакъал Етет, ⁴¹Охоливама къабилеси, Эла къабилеси, Пинон къабилеси, ⁴²Кенан къабилеси, Теман къабилеси, Мивцар къабилеси, ⁴³Магдиэл къабилеси ве Ирам къабилеси.

Будыр – олар саип олгъан топракъларында, яшагъан ерлерине коре Эдомнынъ къабилелери.

Будыр Исав, эдомлыларнынъ бабасы-дедеси.

Юсуф ве онынъ агъа-къардашлары

37 ¹Якъуп онынъ бабасы вакътынджа яшагъан мемлекетте, Ханаан топрагъында ерлешти.

²Мына, Якъуп ве онынъ эвлятлары акъкъында ривает.

Юсуф он еди яшында эди. О, яш бир бала олып, озюнинъ агъаларынен ве бабасынынъ апайлары Зилпа ве Билханынъ огъуллаарынен берабер айван бакъып юре эди. Оларнынъ япкъанлары акъкъында бабаларына етиштире эди. ³Юсуф догъгъанда, Исраиль баягъы яшта олгъаны ичюн, Исраиль Юсуфны башкъа огъуллаарындан зияде севе эди. Эм де Якъуп онъа чешит ренкли урба тикип берди. ⁴Агъалары, Якъуп Юсуфны олардан зияде севгенини корип, Юсуфны корьмеге козьлери ёкъ олды; олар онен достане лаф этип оламай эдилер.

⁵Бир вакъыт Юсуф тюш корьди ве оны агъаларына айтып берди, олар исе онъа къаршы даа зияде нефретлендилер. ⁶Юсуф оларгъа:

– Корьген тюшюмни динъленъиз, – деди. ⁷– Мына биз тарлада багъ багълагъанымызда, меним багъым дос-догъру турды. Сизинъ багъларынынъиз меним багъымнынъ этрафыны сарып, онъа седжде этилер!

⁸Агъалары онъа:

– Сен бизге падишалыкъ этеджексинъми, аджеба? Бизге башлыкъ оладжакъсынъмы, аджеба? – дедилер ве Юсуфнынъ бу сёзлери ве корьген тюшлери ичюн онъа даа зияде нефретлендилер.

⁹Юсуф исе бир даа тюш корьди ве кене оны агъаларына айтып берди:

– Мына мен даа бир тюш корьдим: кунеш, ай ве он бир дане йылдыз манъа седжде эттилер!

¹⁰Бу тюшни бабасына ве агъаларына айтып бергенинден сонъ, бабасы оны сёгди:

– Не дайын тюштир бу сенинъ корьгенинъ? Мен, ананъ ве агъаларынъ сенинъ къаршынъа келип, санъа седжде этеджекмизми?

¹¹Агъалары Юсуфны пахылладылар, амма бабасы онынъ икяесини акъылында къалдырды.

Юсуфны къуллукъкъа саталар

¹²Бир кунь Юсуфнынъ агъалары бабаларынынъ айванларыны Шекем шеэрининъ дживарларында бакъмагъа кеттилер. ¹³Исраиль Юсуфкъа: – Агъаларынъ Шекем янында айванларны бакъалар. Айды, мен сени оларгъа ёллайым, – деди.

– Мен азырым, – деп джевап берди бабасына Юсуф.

¹⁴– Агъаларынъ сагъ-селяметлерми, айванлар да яхшылармы, барып бакъса. Джевабыны манъа келип айт, – деди онъа бабасы ве оны Хеврон вадийинден ёллады.

Юсуф Шекемге кельди. ¹⁵Бир адам онынъ тарлада ёлны шашырып юргенини корьди. Бу адам:

– Сен нени къыдырасынъ? – деп сорады.

¹⁶– Агъаларымны къыдырам, – деди Юсуф. – Ялварам, олар айванларны къайда бакъкъанларыны айт манъа.

¹⁷– Олар мындан кеттилер, – деди о адам. – Мен оларнынъ: «Дотангъа кетейик», – дегенлерини эшиттим.

Юсуф агъаларынынъ артындан кетти ве оларны Дотанда тапты. ¹⁸Агъалары оны узакътан корьдилер, ве о, оларнынъ янына кельмезден эвель, оны ольдюрмек ичюн, озъара гизлиден сырлашмагъа башладылар. ¹⁹Олардан бири башкъаларына:

– Ана тюш эфендиси келе, – деди. ²⁰– Айдынъыз, шимди барайыкъ да, оны ольдюрейик, къуюгъа атайыкъ, сонъ: «Оны кийик айван ашады», – деп айттайыкъ. Тюшлеринден не олып чыкъаджагъыны корермиз.

²¹Рубен буну эшиткен сонъ:

– Оны ольдюрмейик, – деп, Юсуфны олардан къуртарды. ²²Юсуфны къардашларынынъ къолларындан къуртармакъ ве бабасына къайтармакъ ичюн, Рубен оларгъа:

– Къан тёмкенъиз. Юсуфны сахрадаки бир къуюгъа ташланъыз. Озь къолларынъызнен оны ольдюрменъиз, – деди.

²³Юсуф агъаларынынъ янларына кельгенинен, олар онынъ устюндеки чешит ренкли урбасыны йыртып алдылар, ²⁴Юсуфнынъ озюни тутып, къуюгъа аттылар. Къую исе бош эди, анда сув ёкъ эди.

²⁵Агъалары аш ашамагъа отургъанда, козьлерини котерип, Гилад тарафындан кельген исмаиллилернинъ керваныны корьдилер. Керван девелери тюрлю тереклерден алынган къокъулы сакъызларны алып кете эдилер, буларны Мысыргъа алып бара эдилер. ²⁶Ехуда озь агъа-къардашларына: – Озь къардашымызны ольдюрп, онынъ тёкюльген къаныны гизлегенимизде не файда? ²⁷Келинъ, оны исмаиллилерге сатайыкъ, бизим къолумыздан ольмесин. Насыл да олса, о, бизим къардашымыз, джан-джигеримиздир, – деди. Агъа-къардашлары онынъ сёзюне къол туттылар.

²⁸Мидьян базиргянлары янларындан кечкенде, агъалары Юсуфны къуюдан чыкъарып, оны исмаиллилерге йигирми кумюш акъчагъа саттылар. Исмаиллилер Юсуфны Мысыргъа алып кеттилер.

²⁹Рубен къую янына келип, бакъса, Юсуф анда ёкъ эди. Рубен устюндеки урбаларыны йыртты ³⁰ве къардашларына къайтып:

– Огълан ёкъ. Я мен? Мен къайда кетейим? – деди.

³¹Агъалары Юсуфнынъ урбасыны алдылар ве улакъны сойып, урбаны улакънынъ къанына батырдылар. ³²Бу урбаны алып, бабаларына кетирдилер ве:

– Биз буны таптыкъ. Бакъ, огълунънынъ урбасыны танийсынъмы? – дедилер. ³³О, урбасыны таныды ве:

– Бу, огълумнынъ урбасы. Оны кийик айван ашагъан. Керчектен де Юсуф парчаланган, – деди.

³⁴Якъуп урбаларыны йыртты, къаба токълугъан басмадан белине къушанма япты ве чокъ куньлер девамында огълу артындан яныкълап агълады. ³⁵Якъупнынъ эписи огълулары ве эписи къызлары онынъ гонъюлни алмакъ ичюн топландылар, амма Якъуп теселли тапмагъа истемеди:

– Эфкъярланып, огълум артындан о бир дюньягъа кетерим, – деди.

Юсуфнынъ артындан бабасы бойле яныкълап агълай эди.

³⁶Мидьянлылар исе Юсуфны Мысырда фыравуннынъ * везири ве сакъчыларнынъ башлыгъы олган Потифаргъа саттылар.

Ехуда ве Тамар

38 ¹О заман Ехуда озь агъа-къардашларындан кетип, Хира адлы бир адулламлы янында яшамакъ ичюн ерлешти. ²Анда Шуа адлы бир ханаанлынынъ къызыны корип, Ехуда онга эвленди ве онен ятты. ³О, юклю олды ве огълан бала тапты; Ехуда онынъ адыны Эр деп къойды. ⁴О, кене юклю олды ве огълан бала тапты; онынъ адыны Онан деп къойды. ⁵Сонъ даа бир огълан бала тапты ве онынъ адыны Шела деп къойды. Апайы бала тапкъанда, Ехуда Кезив шеэринде эди. ⁶Ехуда озюнинъ

* 37.36 *Фыравун* – Мысырнынъ падишасы.

биринджи догъгъан огълу Эрге апай алып берди, онынъ ады Тамар эди. ⁷Лякин Ехуданынъ биринджи догъгъан огълу Эр РАББИнинъ козю огюнде яман эди, ве РАББИ оны ольдюрди. ⁸Ехуда Онангъа:

– Агъанънынъ апайына кирип, онъа къайын киби эвлен ве агъангъа эвлят берип, онынъ несилини сакълап къал, – деди.

⁹Лякин Онан оладжакъ эвлят онынъки сайылмайджагъыны биле эди ве онынъ ичюн дудусынен яткъанда, агъасына эвлят бермемек ичюн, урлугъыны ерге тѣке эди. ¹⁰Онынъ япкъанлары РАББИнинъ козю огюнде яманлыкъ эди, ве О, оны ольдюрди. ¹¹Сонъ Ехуда келини Тамаргъа:

– Огълум Шела осип буюгендже, бабанънынъ эвинде тул апай олып яша, – деди. О: «Буюклерининъ артындан кичигим де ольмегейди», – деп тюшюнди.

Тамар, бабасынынъ эвине къайтып, анда яшап башлады.

¹²Чокъ вакъыт кечти ве Шуанынъ къызы, Ехуданынъ апайы кечинди. Матем кунълери кечкен сонъ, Ехуда досту адулламлы Хиранен Тимна шеэринде, озюнинъ къойларыны къырккъъан адамларгъа кетти.

¹³Тамаргъа: «Ана, къайнатанъ Тимна шеэринде озь къойларыны къырккъамагъа кете», – деген хабер кетирдилер. ¹⁴Тамар туллуку урбаларыны чыкъарып, бетини орътюнен къапатты ве сармаланып, Тимна ёлунда яткъан Энаим шеэрининъ араба къапусы огюнде отурды. О, Шела осип буюгенини, амма оны онъа эвлендирмегенлерини коре эди. ¹⁵Тамар бетини къапаткъаны ичюн, Ехуда онъа бакъып, оны фаише деп белледи. ¹⁶Онынъ янына барды ве:

– Мен сеннен ятаджагъым, – деди. Бу, онынъ келини олгъанындан онынъ хабири ёкъ эди.

– Сен меннен яткъанынъ ичюн мангъа не береджексинъ? – деп сорады Тамар.

¹⁷– Сангъа къой-эчкилеримден бир улакъны ёлларым, – деди Ехуда.

– Ёлламагъанынъдже пей къалдырысынъмы? – деди Тамар.

¹⁸– Сангъа насыл пей къалдырайым? – деп сорады Ехуда.

– Сыджымынен мууринъни ве къолунъдаки таякъны, – деди онъа Тамар. Ехуда онъа бутюн сорагъанларыны берди ве онен ятты. Тамар ондан юкю олды.

¹⁹Сонъ Тамар кетип, бетиндеки орътюни чыкъарып, кене озюнинъ туллуку урбаларыны кийди.

²⁰Ехуда, апайдан пейини алмакъ ичюн, адулламлы достунен улакъны ёллагъанында, досту оны тапмады ²¹ве о ернинъ сакинлеринден:

– Ёлнынъ четинде отургъан Энаимдеки фаише къайда? – деп сорады. Лякин онгъа:

– Анда фаише ёкъ эди, – деп джевап бердилер.

²²Досту Ехудагъа къайтты ве:

– Мен оны тапмадым. О ернинъ сакинлери: «Мында фаише ёкъ эди», – дедилер, – деди.

²³Ехуда:

– Айды, шейлерни озюне къалдырсын, тек устюмизден кульмесинлер. Мына, мен онъа бу улакъны ёлладым, амма сен оны тапмадынъ, – деди.

²⁴Учь ай къадар кечкен сонъ, Ехудагъа:

– Келининъ Тамар ороспулыкъ эткен. О, ороспулыкътан энди юкюлю, – дедилер.

– Оны тышкъа чыкъарынъыз да, – деди Ехуда, – якъынъыз!

²⁵Лякин Тамарны тышкъа чыкъаргъанларда, о, къайнатасына бойле деп айтмаларыны риджа этти:

– Бу кимнинъ шейлери олса, мен ондан юкюлюдирим. – Ве: – Бу мууръ, сыджым ве таякъны бакъса, кимнинъ олгъаныны билесинъми? – деди.

²⁶Ехуда шейлерини таныды ве:

– О, менден акълы, – деди. – Мен оны огълум Шелагъа бермедим.

Ехуда онен бир даа ятмады.

²⁷Тамар бала тапкъанда, къурсагъында эгизлер олгъаны ачылды. ²⁸Догъып башлагъанында ве тышары къолчыкъ чыкъкъанында, эбанай онъа къырмызы йипчик багълады ве:

– Бу биринджи чыкъты, – деди.

²⁹Лякин бала къолуны арткъа чекип алды, ве иште, онынъ къардашы чыкъты.

– Сен насыл этип биринджи чыкътынъ? – деп сорады эбанай.

Онынъ ичюн баланынъ адыны Перец* деп къойдылар. ³⁰Сонъ къолунда къырмызы йипи олгъан агъасы да чыкъты. Онынъ адыны Зерах* деп къойдылар.

Юсуф ве Потифарнынъ апайы

39 ¹Юсуфны Мысыргъа кетирдилер. Оны мында кетирген исмаиллилернинъ къолундан Потифар адлы мысырлы сатын алды. Потифар – фыравуннынъ везири ве сакъчыларнынъ башлыгъы эди. ²РАББИ Юсуфнен олгъаны ичюн, онынъ ишлери онъундан келе эдилер. Юсуф мысырлы эфендисининъ эвинде яшай эди. ³Онынъ эфендиси, РАББИ Юсуфнен бербер олгъаныны ве эписи япкъан ишлерини РАББИ онъундан кетиргенини коръди. ⁴Юсуф онынъ козьлеринде мерамет къазанды ве онъа хызмет этип башлады. Эфендиси Юсуфны озь эвине башлыкъ этип къойды ве онынъ эли астына бутюн барлыкъ-вариетини берди. ⁵Мысырлы озь эвине ве барлыкъ-вариетине Юсуфны башлыкъ этип къойгъан сонъ, РАББИ Юсуфнынъ хатири ичюн мысырлынынъ эвини багъышлады. Онынъ эвинде ве тарласында олгъан эписи шейлерде РАББИнинъ багъышлавы бар эди. ⁶Мысырлы бутюн барлыкъ-вариетини Юсуфнынъ эли астына берди, ашап-ичмектен гъайры ич бир шейнен озюнинъ иши ёкъ эди.

* 38.29 *Перец* – къ. еуд. «йыртып чыкъмакъ» демектир.

* 38.30 *Зерах* – къ. еуд. «къырмызы олмакъ» демектир.

Юсуф бой-къыяфетли ве дюльбер эди. ⁷Эфендисининъ апайы онъа козь ташлады ве:

– Меннен ят, – деди.

⁸Лякин Юсуф ред этти ве эфендисининъ апайына:

– Мен олгъанымда, эфендим бир шей ичюн къасевет этмей. О, бутюн олгъан барлыкъ-вариетини меним элим астына берди. ⁹Бу эвде менден буюк кимсе ёкъ. О, манъа, сенден гъайры, эписи шейлерни берди. Сен онынъ апайысынъ да! Насыл олып да, мен бу буюк хиянетликни япып, Алланынъ огюнде гуна къазанайым? – деди.

¹⁰Апай эр кунь Юсуфны къандыра эди, амма Юсуф онен ятмагъа ве онен олмагъа разы олмай эди.

¹¹Куньлернинъ биринде Юсуф ишини япмакъ ичюн эвге кирди, эвде исе эвдекилерден кимсе ёкъ эди. ¹²Эфендисининъ апайы оны урбасындан тутты ве:

– Меннен ят, – деди.

Лякин Юсуф озь урбасыны онынъ къолларында къалдырып къачты ве тышары чапып кетти. ¹³Апай исе, Юсуф озь урбасыны онынъ къолунда къалдырып, эвден тышары къачкъаныны корип, ¹⁴эвдекилерини чагъырды ве оларгъа бойле деди:

– Бакъынъыз, анавы бизим устюмизден кульсюн деп, бизге еудийни кетирди. О, меннен ятмакъ ичюн кельди. Амма мен юксек сеснен къычырдым. ¹⁵Мен къыямет котерип къычыргъаным ичюн, о, урбасыны менде къалдырды, къачып, тышары чапып кетти.

¹⁶Апай Юсуфнынъ урбасыны эфендисининъ эвге кельмесине къадар озюнде къалдырды. ¹⁷Эфендисине айны сёзлерни айтып берди:

– Сен бизге кетирген еудий деген къул, устюмден кульмек ичюн, ма-нъа кельди. ¹⁸Лякин мен къыямет котерип къычыргъанымда, о, урбасыны менде къалдырып, тышары чапып кетти.

¹⁹Апайынынъ: «Сенинъ къулунъ меннен бойле япты», – деген сёзлерини эшиткен сонъ, Юсуфнынъ эфендиси гъазапланды, ²⁰Юсуфны алды ве падишанынъ эсирлери отургъан зиндангъа ташлады. Шай этип, Юсуф анда, зиндангъа тюшти. ²¹Амма РАББИ Юсуфнен эди. О, онъа мераметини эйледи, онъа зиндан башлыгъынынъ козьлеринде урьметни багъышлады. ²²Зиндан башлыгъы Юсуфнынъ эли астына зинданда яткъан эписи эсирлерни берди. Юсуф оларнынъ бутюн эткен ишлерине реберлик япа башлады. ²³РАББИ Юсуфнен олгъаны, онынъ бутюн эткен ишлерини РАББИ онъундан кетиргени ичюн, зиндан башлыгъы Юсуфнынъ эли астында олгъан бир шейге асла мукъайт олмай эди.

Юсуф эсирлернинъ тюшлерини тарифлей

40 ¹Бираз вакъыт кечкен сонъ, Мысыр падишасынынъ сакиси* ве фурунджысы озьлерининъ эфендиси Мысыр падишасынынъ козю огюнде

* **40.1** Сакис – падишанынъ къадесини шарапнен толдургъан адам.

къабаат ишледилер. ²Фыравун озь эки везири олгъан баш сакиге ве баш фурунджыгъа ачувланды ³ве оларны сакъчылар башлыгъынынъ эвинде олгъан зиндангъа къапатты. Бу зинданда Юсуф да къапалгъан эди. ⁴Сакъчыларнынъ башлыгъы Юсуфны оларгъа хызмет этмеге тайинледи. Везирлер сакъчыларнынъ къолунда бир къач вакъыт олдылар.

⁵Куньлерден биринде зиндангъа къапалгъан Мысыр падишасынынъ сакиси ве фурунджысы тюшлер корьдилер. Эр бири озь тюшюни корьди. Экиси бир геджеде корьдилер. Эр бири хусусий мана ташыгъан тюш корьди. ⁶Саба эрте оларгъа Юсуф кельди ве оларнынъ къасеветленгенлерини корьди. ⁷Юсуф онен берабер эфендисининъ сакъчылары къолунда отургъан фыравуннынъ везирлеринден:

– Сизинъ чырайларынынъыз бугунъ не ичюн кедерли? – деп сорады.

⁸Олар онъа:

– Биз тюш корьдик, амма оларны тарифлемеге адам ёкъ, – дедилер. Юсуф оларгъа:

– Тарифлер Алладан дегильми? Манъа икяе этсенъиз, – деди.

⁹Баш саки Юсуфкъа озь тюшюни икяе этти. О, Юсуфкъа:

– Мен тюшюмде огюмде олгъан юзюм чубугъыны корьдим. ¹⁰Чубукъ устюнде учь пытакъ. Устьлеринде бурьлер пейда олды, олар филиследилер, чечеклер ачылды, ве емишлер пиштилер. ¹¹Къолумда фыравуннынъ къадеси эди. Мен юзюмни алып, фыравуннынъ къадесине сыкътым ве къадени фыравуннынъ къолуна бердим, – деди. ¹²Юсуф онъа:

– Онынъ тарифи будыр: учь пытакъ – учь куньдир. ¹³Учь кунь ичинде фыравун башынъны юксельтир ве сени озь еринъе къайтарыр. Эвельде, саки олгъан вакътынъда киби, фыравуннынъ къадесини онынъ къолуна берерсинъ. ¹⁴Ялварам, санъа яхшы олгъанда, мени хатырла ве манъа зйилик яп: меним акъкъымда фыравунгъа айт ве мени бу зиндандан чыкъар. ¹⁵Мени еудийлернинъ топрагъындан хырсызладылар. Эм мында, мени зиндангъа ташламакъ ичюн, бир шей япмадым, – деди.

¹⁶Баш фурунджы, яхшы тариф олгъаныны корип, Юсуфкъа:

– Мен де тюш корьдим, – деди. – Мына, башымнынъ устюнде безь отьмекке толу учь сепет. ¹⁷Энъ юкъары сепет ичинде фурунджы фыравунгъа пиширген тюрю емектир. Оны башым устюндеки сепеттен къушлар чокъуй эдилер.

¹⁸Юсуф джевап берип:

– Мына онынъ тарифи. Учь сепет – учь куньдир. ¹⁹Учь кунь ичинде фыравун башынъны сенден юксельтип, сени терек устюне асаджакътыр. Сонъ къушлар сенинъ вуджудынъны чокъуйджакълар, – деди.

²⁰Учюнджи куню фыравуннынъ догъгъан куню эди. О, озюнинъ эписи хызметчилери ичюн зияфет берди ве озь хызметчилери арасында баш сакининъ башыны ве баш фурунджынынъ башыны юксельтти. ²¹⁻²²Юсуф тарифлегени киби, фыравун баш сакини эвельки ерине къайтарды, ве саки фыравуннынъ къолуна къадени берди. Баш фурунджыны исе асты. ²³Амма баш саки Юсуфны акъылына кетирмедиди. О, оны унутты.

Юсуф фыравуннынъ тюшлерини тарифлей

41 ¹Эки йыл кечкен сонъ, фыравун тюш корьди. Иште, о, дерья четинде тура эди. ²Дерьядан гузель корюмли ве семиз еди баш сыгъыр чыкъты ве къамышлыкъта отлады. ³Олардан сонъ дерьядан башкъа, чиркин корюмли ве арыкъ еди баш сыгъыр чыкъты. Дерьянынъ ялысында анавы биринджи чыкъкъан сыгъырларнынъ янына турдылар. ⁴Чиркин корюмли ве арыкъ сыгъырлар гузель корюмли ве семиз олгъан еди сыгъырны ашадылар. Фыравун уянды, ⁵сонъ кене юкълап къалды. Экинджи тюш корьди: иште, бир сапта еди толу ве яхшы башакъ осьти. ⁶Амма, иште, олардан сонъ еди дане бош ве шаркъий ель къуруткъан башакъ осьти. ⁷Бош башакълар еди дане толу ве яхшы башакъларны юттылар. Фыравун уянды. Иште, бойле тюш.

⁸Сабасына джаны сыкъылгъаны ичюн, фыравун Мысырнынъ эписи тылсымджыларыны ве икметли адамларыны озюне чагъыртты. Фыравун оларгъа озь тюшюни айтып берди. Амма фыравунгъа оны тарифлеп бермеге кимсе тапылмады. ⁹Сонъ баш саки фыравунгъа:

– Бугунь мен гуналарымны хатырладым, – деди. ¹⁰– Бир кунь фыравун озь къуллаарына ачувланды, мени ве баш фурунджыны сакъчылар башлыгъынынъ эвинде сакъчылар къолуна берди. ¹¹Биз экимиз бир геджеде бир тюш корьдик. Эр биримиз хусусий маналы тюш корьдик. ¹²Анда бизнен берабер сакъчылар башлыгъынынъ къулу, яш еудий бар эди. Биз корьген тюшлеримизни онъа айтып бердик, ве о, эр биримизге тюшюмизни тарифледди. ¹³О, бизге насыл тарифлеген олса, ойле де олды. Мен ериме къайтарылдым, фурунджыны исе астылар.

¹⁴Фыравун Юсуфны чагъырмакъ ичюн адамларны ёллады. Оны ашыкъып, зиндандан алып чыкътылар. Юсуф сачыны алды, урбасыны деңиштирди ве фыравунгъа кельди. ¹⁵Фыравун Юсуфкъа:

– Мен тюш корьдим, лякин оны кимсе тарифлеп оламай. Сен тюш тарифлемеге билесинъ, деп эшиттим, – деди. ¹⁶Юсуф фыравунгъа:

– Мен дегиль, фыравуннынъ эйилигине Алла джевапны берер, – деди. ¹⁷Фыравун Юсуфкъа:

– Тюшюмде, мен дерьянынъ четинде тура эдим. ¹⁸Мына, дерьядан гузель корюмли ве семиз еди баш сыгъыр чыкъты ве къамышлыкъта отлады. ¹⁹Олардан сонъ, бакъсам, башкъа, пек чиркин ве арыкъ еди баш сыгъыр чыкъты. Бутюн Мысыр топрагъында мен ойле, олар дайын, арыкъ олгъанларны корьмедим. ²⁰Арыкъ ве чиркин сыгъырлар биринджи еди семиз сыгъырны ашадылар. ²¹Семизлери оларнынъ къурсакъларына кирдилер. Амма олар арыкъларнынъ къурсакъларына киргенлери козьге корюнмей эди. Олар, башындаки киби, эп арыкъ эдилер. Сонъ мен уяндым.

²²Бир даа тюш корьдим. Иште, бир сапта еди дане толу ве яхшы башакъ котерильди. ²³Амма олардан сонъ, бакъсам, индже, бош ве шаркъий ель

кѳуруткъан еди дане башакъ осьти. ²⁴Бош башакълар еди яхшы башакъны юттылар. Мен буны тылсымджыларгъа икяе эттим, амма кимсе ма-нъа тарифлеп оламады, – деди.

²⁵Юсуф фыравунгъа:

– Фыравун тюшлерининъ манасы бирдир, – деди. – Алла не япаджагъыны фыравунгъа эвельден бильдирди. ²⁶Еди яхшы сыгъыр – еди йылдыр. Еди яхшы башакъ да еди йылдыр: тюш бирдир. ²⁷Олардан сонъ чыкъкъан еди арыкъ ве чиркин сыгъыр да еди йылдыр. Бош ве шаркъий ель кѳуруткъан еди башакъ – ачлыкънынъ еди йылыдыр. ²⁸Мына не себептен мен фыравунгъа: «Алла не япаджагъыны фыравунгъа эвельден косьтерди», – дедим. ²⁹Бутюн Мысыр топрагъында буюк бол-берекетининъ еди йылы башлай. ³⁰Олардан сонъ еди йыл ачлыкъ оладжакъ. Мысыр топрагъында олгъан бол-берекетлик унутылыр. Ачлыкъ топракъны кѳурутыр. ³¹Ачлыкъ пек агъыр оладжагъы ичюн, ер юзюнде олгъан эвельки бол-берекетлик сонъундан кельген ачлыкъ ичюн козьге корюне-мез. ³²Тюшнинъ фыравун ичюн эки кере текрарланувы – Алланынъ сёзю акъикъий ве Алла буны тезден япаджагъы демектир.

³³Шимди фыравун акъыллы ве икметли бир адамны сайлап алсын да, Мысыр мемлекетине башлыкъ этип къойсун. ³⁴Фыравун бутюн Мысыр мемлекетине незаретчилерни къоймагъа ве бол-берекетининъ еди йылында Мысыр топрагъынынъ беш пайда бир пайыны джыймагъа эмир этсин. ³⁵Олар бу келеджек яхшы йылларнынъ эписи ашларны алсынлар ве шеэрлерде фыравуннынъ анбарларына ашлыкъ джыйып къорчаласынлар. ³⁶Бу аш Мысыр топрагъында оладжакъ еди йыллыкъ ачлыкъта, мемлекетнинъ къыйын кунълеринде емек олур. Сонъ мемлекет ачлыкътан гъайып олмаз.

Юсуф – Мысырнынъ укъмдары

³⁷Буны фыравун ве эписи хызметчилери бегендилер. ³⁸Фыравун хызметчилерине:

– Ичинде Мукъаддес Руху олгъан, бунъа ошагъан адамны тапармыз-мы? – деди. ³⁹Сонъ фыравун Юсуфкъа:

– Алла бунынъ эписини санъа ачкъаны ичюн, сен киби акъыллы ве икметли адам ёкътыр. ⁴⁰Эвиме башлыкъ оладжакъсынъ. Бутюн халкъым сёзюнгъи тутаджакъ, мен сенден ялынъыз тахтнен буюк олурым, – деди.

⁴¹– Иште, мен сени бутюн Мысыр топрагъына акимдар этем, – деди фыравун Юсуфкъа.

⁴²Фыравун, озюнинъ къолундан юзюкни чыкъарып, Юсуфнынъ къолуна кийдирди. Устюне индже кетенден тикильген урбалар кийдирди, бойнуна алтын зынджыр такъты. ⁴³Озюнинъ экинджи арабасында оны алып юргеге ве огюнден «Аврех!»* – деп къычырмагъа эмир этти.

* **41.43** *Аврех!* – ачыкъ-айдын манасы белли дегиль, «Табынынъыз!» я да «Ёл беринъиз!» деп терджиме этмек мумкюн.

Бойлеликнен, фыравун Юсуфны бутюн Мысыр топрагъынынъ башлыгъы этти. ⁴⁴Сонъ фыравун Юсуфкъа:

– Мен фыравуным. Амма сенсиз бутюн Мысыр топрагъында кимсе не къолуны, не аягъыны къыбырдатмаз, – деди.

⁴⁵Фыравун Юсуфкъа Цафнат-Панеах деген ад къойды ве Он шеэриндеки руханий Потти-Перанынъ къызы Аснаткъа эвлендирди. Сонъ Юсуф Мысыр топрагъы бою кетти.

⁴⁶Мысыр падишасы фыравуннынъ юзю алдына кельгенде, Юсуф отуз яшында эди. Юсуф фыравундан кетип, бутюн Мысыр топрагъыны айланып чыкъты. ⁴⁷Еди бол-берекетли йыл девамьында топракъ номай махсул берди. ⁴⁸Мысырда еди йыл джыйгъан бутюн ашны Юсуф шеэрлерде топлады. Эр бир шеэрде онынъ этрафында олгъан тарлалардан джыйгъан ашны къойды. ⁴⁹Юсуф денгиз къуму дайын пек чокъ захире топлады. Тап саймакъны да токътатты, чюнки саймакънынъ чареси ёкъ эди.

⁵⁰Ачлыкъ йыллары башламадан, Юсуфнынъ эки огълу олды. Оларны онъа Он шеэрининъ руханий олгъан Потти-Перанынъ къызы Аснат догъды. ⁵¹«Алла манъа эписи гъам-къасеветлеримни ве бабамнынъ бутюн эвини унуттырды», – деп, Юсуф биринджи огълунынъ адыны Менашше* къойды. ⁵²Экинджисине исе Эфраим* деген ад берди, чюнки о: «Мен къыйналгъан топракъта Алла мени махсулдар этти», – деп айта эди.

⁵³Мысыр топрагъында олгъан бол-берекетликнинъ еди йылы кечти. ⁵⁴Юсуф айткъаны дайын, ачлыкънынъ еди йылы башланды. Эписи мемлекетлерде ачлыкъ эди. Бутюн Мысыр мемлекетинде исе захире бар эди. ⁵⁵Мысыр топрагъында ачлыкъ башлангъанда, халкъ фыравундан отъмек сорап, къыямет къопарды. Фыравун эписи мысырлыларгъа: – Юсуфкъа барынъыз да, онынъ сизге айткъанларыны япынъыз, – деди.

⁵⁶Ачлыкъ бутюн ер юзюнде эди. Юсуф ашлыкъ анбарларыны ачты ве ашлыкъны мысырлыларгъа сатып башлады.

Ачлыкъ Мысыр топрагъында эп арта эди. ⁵⁷Ачлыкъ бутюн ер юзюнде кучлю олгъанындан, Юсуфтан ашлыкъ сатын алмакъ ичюн, Мысыргъа эписи мемлекетлернинъ адамлары келе башладылар.

Юсуфнынъ агъа-къардашлары Мысырда

42 ¹Якъуп Мысырда ашлыкъ олгъаныны бильди ве огъуллаарына:

– Не бакъып отурасынъыз? – деди. ²– Мына, Мысырда ашлыкъ бар экен, деп эшиттим. Анда барынъыз да, бизге яшамакъ ве ольмемек ичюн, андан ашлыкъ сатын алынъыз.

* **41.51** Менашше – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «нашшани» (унуттыртмакъ) деген сёзнинъ айтылувына ошай.

* **41.52** Эфраим – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «хифрани» (мени махсулдар этти) деген сёзнинъ айтылувына ошай.

³Юсуфнынъ он агъасы, Мысырдан ашлыкъ сатын алмакъ ичюн, кеттилер. ⁴Юсуфнынъ къардашыны Биньяминни исе, Якъуп: «Онен бир къаза олмасын», – деп тюшонип, агъаларынен йибермеди.

⁵Ачлыкъ бутюн Ханаан топрагъында олгъаны ичюн, Израильнинъ огъуллаарынен берабер башкъа адамлар да отъмек сатын алмагъа кеттилер.

⁶О вакъыт мемлекетнинъ акимдары Юсуф эди. Бутюн ер юзюндеки халкъкъа ашлыкъны о, сата эди. Юсуфнынъ агъалары онъа келип, седжде эттилер. ⁷Юсуф агъаларыны корип, оларны таныды. Лякин оларгъа дуйдурмайып, оларнен серт лакъырды этип башлады.

– Сиз къайдан кельдинъиз? – деп сорады о олардан.

– Ханаан топрагъындан, – дедилер олар. – Аш сатын алмакъ ичюн.

⁸Юсуф агъаларыны таныды, лякин олар оны танымадылар. ⁹Юсуф олар акъкъында корьген тюшлерини хатырлады ве оларгъа:

– Сиз джасуссынъыз, – деди. – Бу мемлекетнинъ зайыф ерлерини бильмек ичюн кельдинъиз.

¹⁰– Ёкъ, эфендимиз, – дедилер олар. – Биз, сенинъ къулларынынъ, аш сатын алмагъа кельдик. ¹¹Биз эпимиз бир адамнынъ балаларымыз. Биз намуслы адамлармыз. Биз, сенинъ къулларынынъ, ич бир заман джасус олмадыкъ.

¹²– Ёкъ, – деди о, оларгъа. – Мемлекетнинъ зайыф ерлерини бильмек ичюн кельдинъиз.

¹³– Бизлер, сенинъ къулларынынъ, он эки агъа-къардашмыз, – дедилер олар. – Ханаан топрагъындан олгъан бир адамнынъ огъуллаары оламыз. Мына, кичигимиз шимди бабамызнен. Даа бири исе энди ёкъ.

¹⁴– Айткъаным киби, сиз джасуссынъыз, – деди оларгъа Юсуф. ¹⁵– Биз сизни сынармыз. Фыравуннынъ яшайышынен ант этем, эгер сизинъ кичик къардашынъыз мында кельмесе, сиз мындан чыкъмазсынъыз.

¹⁶Аранъыздан бирини алып ёлланъыз, о, барсын да, къардашынъызны кетирсин. Сиз исе къапалы олурсынъыз. Сонъ айткъанынъызнынъ догърулыгъы ачылыр. Ёкъ десенъиз, фыравуннынъ яшайышынен ант этем, сиз джасуссынъыз.

¹⁷Ве оларны учь куньге сакъчыларынынъ къолуна берди. ¹⁸Учюнджи куню Юсуф оларгъа:

– Меним айткъанларымны япсанъыз, сагъ къалырсынъыз. Мен Алладан къоркъам. ¹⁹Эгер сиз намуслы адамлар олсанъыз, биринъиз сиз къапалгъан эвде отурсын. Къалгъанлары исе, ачлыкъ чеккен къоранталарына ашлыкъ алып кетсинлер. ²⁰Лякин айткъанынъызнынъ догърулыгъыны исбатламакъ ве сизге ольмемек ичюн, кичик къардашынъызны манъа кетиринъиз, – деди.

Олар ойле де яптылар. ²¹Олар бири-бирине:

– Керчектен де, къардашымызгъа къаршы гуна къазангъандырмыз. О, бизге ялваргъанда, биз онынъ джан азабыны корьдик, амма оны динъ-лемедик. Онынъ ичюн башымызгъа бу беля тюшти, – дедилер. ²²Рубен исе оларгъа джевап берип:

– Огълангъа къаршы гуна этменъиз деп, мен сизге айтмадыммы? Ама сиз динълемединъиз. Мына, онынъ къаны ичюн одемедир, – деди.

²³Олар Юсуфнынъ анълагъаныны бильмей эдилер, чюнки о, оларнен терджиман ярдымынен лакъырды эте эди. ²⁴Юсуф олардан четке чекильди ве агълап башлады. Сонъ оларгъа къайтты ве кене оларнен лакъырды этти. Олардан Шимеонны сайлады ве агъаларынынъ козьлери огюнде оны багъламагъа буюрды.

Юсуфнынъ агъа-къардашлары Ханаангъа къайталар

²⁵Юсуф оларнынъ чувалларыны ашлыкъкъа толдурмагъа, эр бирининъ чувалы ичине кумюшлерини къайтармагъа ве ёлгъа аш бермеге эмир этти. Оларгъа бойле де япылды. ²⁶Олар озь ашлыкъларыны озьлерининъ эшеклери устюне юкледилер ве андан кеттилер. ²⁷Геджелемек ичюн токътагъанда, олардан бири, эшекке ем бермек ичюн, чувалыны ачты. Чувалнынъ агъзында кумюшини корип, ²⁸агъа-къардашларына:

– Кумюшим къайтарылгъан. Мына о, чувалым ичинде, – деди. Олар шаштылар, титреп, бири-биринден:

– Бу бизнен Алланынъ япкъаны недир? – деп сорадылар.

²⁹Олар Ханаан топрагъына, озь бабалары Якъупкъа кельген сонъ, оларнен олгъан шейлер акъкъында онъа бойле икяе эттилер:

³⁰– О ернинъ акимдары бизнен серт лакъырды этти. Бизни джасуслар деп сайды. ³¹Биз онъа: «Биз намуслы адамлармыз, джасус дегильмиз.

³²Биз он эки агъа-къардашмыз, бир бабанынъ огъуллаарымыз, бири энди ёкъ, кичиги исе шимди Ханаан топрагъында бабамызнен», – дедик.

³³О ернинъ акимдары бизге: «Сиз намуслы адамлар олгъанынъызны мен бойле билirim: агъа-къардашларынъыздан бирини менде къалдырынъыз, сиз исе ашлыкъны алып, къоранталарынъыз ачлыкъ чеккенлери ичюн къайтынъыз. ³⁴Лякин кичик къардашынъызны манъа кетиринъиз. О заман мен, сиз джасус олмайып, намуслы адам олгъанларынъызны билirim. Агъанъызны сизге къайтарырым ве сизлерге бу ерде алыш-веришнен огърашмагъа разылыкъ берерим», – деди.

³⁵Чувалларыны бошаткъанда, эр бирининъ чувалындан кумюшке толу киселери чыкъты. Олар озьлерининъ кумюшке толу киселерини корьдилер; олар ве бабалары корьдилер ве къоркътылар. ³⁶Оларнынъ бабалары Якъуп оларгъа:

– Сиз мени балаларымдан марум эттинъиз: Юсуф ёкъ, Шимеон да ёкъ, энди Биньяминни де алмагъа истейсинъиз – эписи белялар манъа! – деди. ³⁷Рубен бабасына:

– Эгер мен Биньяминни арткъа къайтарып кетирмесем, эки огълумны ольдюр. Оны манъа бер. Мен оны санъа къайтарырым, – деди.

³⁸– Огълум сизнен бармайджакъ, – деди бабасы. – Онынъ агъасы ольди, ве о, бир озю къалды. Эгер сиз чыкъаджакъ ёлда онен бир беля олса, сизинъ ичюн мен, чал къарт, кедерден о бир дюньягъа кетерим.

Биньямин агъа-къардашларынен берабер Мысырда

43 ¹Ер юзю устюндеки ачлыкъ кучьленди. ²Юсуфнынъ агъалары Мысырдан кетирген ашны ашап битирген сонъ, бабалары оларгъа:

– Кене барынъыз ве бираз ашлыкъ сатын алынъыз, – деди. ³Ехуда онъа:
– О адам бизге: «Эгер къардашынъыз сизнен олмаса, козюм огюне корюнменъыз», – деп кесен-кес айтты. ⁴Эгер бизнен къардашымызны йиберсенъ, биз барып, санъа ашлыкъ сатын алырмыз. ⁵Эгер йибермесенъ, бармамыз. О адам бизге: «Эгер къардашынъыз сизнен олмаса, козюм огюне кельменъыз», – деди де, – деди. ⁶Исраиль:

– Не ичюн о адамгъа, сизде даа бир къардашынъыз олгъаныны айтып, башыма беля кетирдинъыз? – деди.

⁷– О адам бизден бизим акъкъымызда: «Бабанъыз даа сагъмы? Къардашынъыз бармы?» – деп сорады, – дедилер олар. – Биз онынъ суаллерине коре джевап бердик. «Къардашынъызны кетиринъыз», – дейджегини биз билип олур эдикми?

⁸Сонъ Ехуда бабасы Исраильге:

– Меннен огъланны йибер де, биз кетейик. О заман эм биз, эм сен, эм бизим балаларымыз сагъ къалырмыз ве ольемиз. ⁹Онынъ ичюн джевабыны мен берерим. Оны менден талап этерсинъ. Эгер мен оны санъа кетирмесем ве алдынъа къоймасам, сенинъ огюнъде омюр-билля гуналы олурым. ¹⁰Биз вакъыт созмагъан олсакъ, энди эки кере барып къайтар эдик, – деди. ¹¹Бабалары Исраиль оларгъа:

– Ойле олса, бойле япынъыз: янынъызгъа бу ернинъ энъ яхшы махсулларыны савутларгъа алып, о адамгъа бираз тюрю тереклерден алынгъан къокъулы сакъызлар ве бал, фыстыкъ ве бадемлерни бахшыш оларакъ беринъыз. ¹²Янынъызгъа кумюшни эки къат чокъ алынъыз. Чувалларынъызнынъ агъызларына къайтарылып къоюлгъан кумюшни озъ къолларынъызнен къайтарып беринъыз: бельки бу, хатадыр. ¹³Къардашынъызны алынъыз, ашыкъып, кене о адамгъа барынъыз. ¹⁴О, эм къардашынъызны, эм Биньяминни сизнен йиберсин деп, Къудретли Алла сизге бу адамнынъ мераметини тапмагъа ярдым этер. Манъа исе баласыз олмагъа къысмет олса, баласыз олайым, – деди.

¹⁵Акъайлар бу бахшышларны ве эки къат чокъ кумюшни къолларына, Биньяминни янларына алдылар ве ашыкъып Мысыргъа кеттилер, Юсуфнынъ алдына кельдилер. ¹⁶Юсуф оларнынъ арасында Биньяминни корип, озъ башлыгъына:

– Бу адамларны эвиме алып кет ве айванлардан бирини сойып, аш азырла. Бугунъ уйледе бу адамлар меннен ашайджакълар, – деди.

¹⁷Башлыкъ Юсуфнынъ айткъаны киби япты, агъа-къардашларны Юсуфнынъ эвине алып кетти. ¹⁸Агъа-къардашлар Юсуфнынъ эвине келип, къоркътылар ве:

– Бизни мында чувалларымызгъа къайтарылгъан кумюш ичюн алып кельдилер. Шимди бизге илишеджек ве уджюм этеджеклер, бизни къул япаджакъ ве эшеклеримизни аладжакълар, – дедилер.

¹⁹Эвнинъ къапусы янында олар Юсуфнынъ башлыгъы алдына барып, онъа:

²⁰– Эфенди, динъле! Аш сатын алмакъ ичюн, биз бир кере мында кельдик. ²¹Арткъа къайткъанымызда, геджелемек ичюн токътадыкъ. Чувалларымызны ачтыкъ, эр биримизнинъ чувалы агъзында онынъ тамам одемек ичюн берильген кумюши тургъаныны корьдик. Шимди биз оны озь къолумызнен къайтарамыз. ²²Аш сатын алмакъ ичюн, биз башкъа кумюш кетирдик. Чувалларымызгъа бизим кумюшимизни ким къойгъаныны биз бильмеймиз, – деп айтмагъа башладылар.

²³– Раатсыз олмангъыз, къоркъмангъыз, – деди о. – Чувалларынъызгъа хазинени сизинъ Аллангъыз ве бабангъызнынъ Алласы къойгъандыр. Кумюшингъыз мангъа келип етти.

Сонъ оларгъа Шимеонны алып кельди. ²⁴Агъа-къардашларны Юсуфнынъ эвине кирсетти, оларгъа сув берди. Олар аякъларыны ювдылар. Сонъ эшеклерине ем берди. ²⁵Агъа-къардашлар, анда аш ашайджакълары акъкъында хабердар олып, Юсуфнынъ уйледе келювине бахшышларыны азырладылар. ²⁶Юсуф эвине кирди. Агъа-къардашлар онъа бахшышларыны берип, седждеге къапандылар. ²⁷Юсуф олардан ал-хатир сорап: – Сиз айткъан къарт бабангъыз сагъ-селяметми? О даа сагъмы? – деди.

²⁸– Бабамыз, сенинъ къулунъ, сагъ-селямет, – дедилер олар. – Даа сагъ.

Олар башларыны эгип, кене седждеге къапандылар. ²⁹Юсуф бакъты да, анасынынъ огълу олгъан Биньямин къардашыны корьди ве деди:

– Сиз мангъа айткъан кичик къардашынъыз бумы? Алла сангъа метрилик эйлесин, огълум!

³⁰Сонъ Юсуф ашыкъып кетти, чюнки къардашына севгинен толды ве о, агълайджакъ къарарына кельди. О, ички одагъа кирди ве анда агълады. ³¹Сонъ бетини ювып чыкъты ве озюни тутып:

– Ашны къоюнъыз, – деди.

³²Эм Юсуфкъа, эм оларгъа, эм Юсуфнен берабер ашагъан мысырлыларгъа ашны айры-айры софраларгъа къойдылар. Мысырлылар еудийлернен берабер ашамайлар. Бу, мысырлылар ичюн арамдыр. ³³Агъа-къардашлары Юсуфнынъ къаршысына сыранен отурдылар: биринджи огъул, биринджи догъгъанына коре, биринджи отурды, олардан кичиги исе, онынъ кичиклигине коре сонъ отурды. Агъа-къардашлар бири-бирине тааджипли бакъышлар ата эдилер. ³⁴Юсуф оларгъа озюнинъ софрасындан ашлар ёллай эди, Биньяминнинъ пайы исе, башкъаларына бакъкъанда, беш къат чокъ эди. Олар даа ички ичтилер ве Юсуфнен берабер сархошландылар.

Савутнынъ гъайып олувы

44 ¹Юсуф эвнинъ башлыгъына:

– Бу акъайларнынъ чувалларыны, алып кеткенлери къадар, ашкъа толдур. Эр бирининъ чувал агъзына онынъ кумюшини къайтарып къой.

²Кичикнинъ чувал агъзына исе, о сатын алгъан ашкъа тѣлеген кумюшнен берабер меним къадемни, кумюш къадени къой, – деди. О, Юсуф эмир эткени киби япты.

³Саба, танъ аткъанда, акъайларны ве оларнынъ эшеклерини йибердилер. ⁴Олар даа шеэрден узакъ кетип етиштиралмагъанда, Юсуф эвнинъ башлыгъына:

– Бар, оларнынъ артларындан ет. Артларына еткен сонъ, бойле айт: «Сиз не ичюн яхшылыкъкъа яманлыкъ япасынъыз? ⁵Не ичюн эфендимнинъ къадесини хырсызладынъыз? О, ондан иче ве фал бакъа да! Сиз ярамай яптынъыз», – деди.

⁶Эвнинъ башлыгъы оларнынъ артларына етти ве бу сѣзлерни айтты. ⁷Олар онъа:

– Не себептен эфендимиз бойле сѣзлер айта? Ёкъ, сенинъ къулларынъ ойле шей япмазлар. ⁸Мына, чувалларымызнынъ агъызларында тапылгъан кумюшни биз Ханаан топрагъындан санъа къайтарып кетирдик. Насыл этип де биз эфендинънинъ эвинден кумюш я да алтынны хырсызлап олурмыз? ⁹Къулларынънынъ къайсында тапылса, о ольсюн; биз исе эфендимизге къуллукъ этермиз, – дедилер.

¹⁰– Яхшы, – деди о. – Айткъанынъыз дайын олсун: кимде тапылса, о манъа къуллукъ этер; сиз исе къабаатсыз олурсыз.

¹¹Олар ашыкъып, чувалларыны ерге тюшюрдилер ве эр бири чувалыны ачтылар. ¹²Башлыкъ сыранен, буюгинден башлап кичигинедже къыдырып чыкъты. Къаде Биньяминнинъ чувалында тапылды. ¹³Агъалар озь урбаларыны йырттылар, эр бири эшегине юкни юклеп, шеэрге къайттылар. ¹⁴Ехуда ве онынъ агъа-къардашлары Юсуфнынъ эвине кельгенде, Юсуф даа анда эди. Олар онъа седжде эттилер.

¹⁵– Сизинъ эткенинъиз недир? – деди оларгъа Юсуф. – Мен дайын адам фал бакъмагъа уста олгъаныны бильмей эдинъизми, аджеба?

¹⁶– Эфендимизге не айтайыкъ? – деди Ехуда. – Не дейик? Насыл этип акъланайыкъ? Алла къулларынънынъ къабаатыны чыкъарды. Иште, биз эфендимизге къуллукъ япаджакъмыз. Эм биз, эм анавы къолунда къаде тапылгъан сою.

¹⁷– Ёкъ, – деди о. – Мен буны япмам. Кимнинъ къолунда къаде тапылгъан олса, о, меним къулум оладжакътыр. Сиз исе бабанъызгъа тынчмуаббет къайтынъыз.

Ехуда Биньямин акъкъында риджа эте

¹⁸Ехуда Юсуфнынъ янына кельди ве:

– Эфендим, афу эт. Сен фыравунгъа тенъсинъ, лякин къулунъа, къулакъларынъа бир сѣз айтмагъа разылыкъ бер ве къулунъа гъазапланма. ¹⁹Эфенди къулларындан: «Сизинъ бабанъыз я да къардашынъыз бармы?» – деп сорады. ²⁰Биз эфендиге: «Бизим къарт бабамыз ве онынъ кичик огълу бар. О, онынъ къартлыгъында догъгъан огълудыр. Кичик

огълунынъ агъасы ольди, ве о, анасындан бир озю къалды. Бабасы оны севе», – дедик. ²¹Сонъ сен къулларынъа: «Мен оны корьмек ичюн, оны мында кетиринъиз», – дединъ. ²²Биз эфендиге: «Огълан бабасыны къалдырып оламай, эгер о, бабасыны къалдырса, бабасы олер», – дедик. ²³Лякин сен къулларынъа: «Эгер сизнен кичик къардашынъыз кельмесе, бир даа алдыма кельменъиз», – дединъ.

²⁴Биз сенинъ къулунъа, бабамызгъа кельгенимизде, онъа эфендининъ сёзлерини айттыкъ. ²⁵Сонъ бабамыз бизге: «Кене барып, бираз аш сатын алынъыз», – деди. ²⁶Бизге кетмеге мумкюн олмагъаныны айттыкъ: «Эгер бизнен кичик къардашымыз олса, барармыз. Эгер бизнен кичик къардашымыз олмаса, бизге о адамнынъ юзюни корьмеге мумкюн дегиль». ²⁷Къулунъ бабамыз бизге бойле деди: «Апайым манъа эки огъул тапкъаныны билесиз. ²⁸Бириси менден кетти. Мен: “Оны керчектен йырткъанлар”, – тюшондим. Башкъа мен оны корьмедим. ²⁹Буны да козюм огюнден алсанъыз, о да бир белягъа огъраса, сизинъ ичюн мен, чал къарт, кедерден о бир дюньягъа кетерим».

³⁰Шимди мен къулунъа бабама кельсем, янымызда бабамнен джаннен багълы олгъан огълан олмаса, ³¹о, огъланнынъ олмагъаныны корип, олер. Сенинъ къулларынъ ичюн, чал къарт олгъан къулунъ бабамыз о бир дюньягъа кетер. ³²Мен, къулунъ олып, бабамнынъ огюнде огълан ичюн джевап береджегимни бойнума алдым: эгер оны бабама алып бармасам, бабамнынъ алдында омюр-билля гуналы олурым. ³³Мен, къулунъ, огъланнынъ ерине эфендиге къуллукъ япып къалырым, огълан исе агъаларынен берабер кетсин. ³⁴Огълан меннен олмаса, мен бабама насыл этип барайым? Бабамнынъ башына тюшкен беляны насыл корейим?

Юсуф агъа-къардашларына ким олгъаныны айта

45 ¹Янында тургъанларнынъ огюнде озюни артыкъ къолда туталмайып, Юсуф:

– Эр кес чыкъып кетсин! – деп къычырды.

Юсуфнынъ янында кимсе къалмагъан сонъ, о, агъа-къардашларына ачылды. ²О, ойле окюр-окюр агълады ки, тап мысырлылар эшиттилер, фыравуннынъ эви де эшитти. ³Юсуф агъа-къардашларына:

– Мен – Юсуфым, – деди. – Бабам даа сагъмы?

Амма агъа-къардашлары шашып, джевап къайтарып оламай эдилер. ⁴Юсуф агъа-къардашларына:

– Келинъиз яныма, – деди. Олар кельдилер. – Мен – сиз Мысыргъа саткъан къардашынъыз Юсуфтырым, – деди о. ⁵– Амма мени мында саткъанынъызгъа кедерленменъиз ве пешман этменъиз. Чокъ адамларнынъ яшайшыны сакъламакъ ичюн, Алла мени сизден огюне ёллады. ⁶Ер юзюндеки ачлыкънынъ девамы мына энди эки йыл. Даа беш йыл не ер сюреджеклер, не де орадjackлар. ⁷Сизни ер юзюнде къалдырмакъ,

яшайышынъызны аджайип шекильде сакъламакъ ичюн, Алла мени сизден эвель ёллады. ⁸Демек, мени ёллагъан сиз дегильсинъыз, амма Алладыр. О, мени фыравунгъа – баба, онынъ эвине – эфенди ве бутюн Мысыр топрагъына – акимдар этип къойгъандыр. ⁹Тез-тез бабама барынъыз, онъа огълу Юсуфнынъ сёзлерини айтынъыз: «Алла мени бутюн Мысырнынъ эфендиси этти. Вакъыт созмайып, манъа кель. ¹⁰Гошен топрагъында яшайджакъсынъ. Эм сен, эм огъуллерынъ, эм торунларынъ, эм айванларынъ, эм туварларынъ, эм бутюн сенинъ мал-мулькюнъ янымда оладжакълар. ¹¹Сен, къорантанъ ве бутюн сенинъ мал-мулькюнъ фукъарелешмесин деп, сени анда бакъарым. Ачлыкъ даа беш йыл девам этеджектир». ¹²Иште, сиз ве Биньямин къардашым бу сизнен мен лакъырды эткенимни озъ козьлеринъизнен коресинъыз, – деди о. ¹³– Бабама бутюн корьгенлеринъизни ве Мысырда олгъан бутюн шуретим акъкъында айтынъыз. Тез-тез бабамны мында алып келинъыз.

¹⁴Юсуф озъ къардашы Биньяминнинъ бойнуна сарылды ве агълай башлады. Биньямин де онынъ бойнунда агълады. ¹⁵Юсуф эписи агъаларыны опе ве агълай эди. Сонъ агъа-къардашлары онен лакъырды этмеге башладылар.

¹⁶Юсуфнынъ агъа-къардашлары кельгени акъкъындаки хабер фыравуннынъ эвине барып етти. Фыравун ве онынъ хызметчилери къувандылар. ¹⁷Фыравун Юсуфкъа:

– Агъа-къардашларынъа айт: «Буны япынъыз: эшеклеринъизни юклеп, Ханаан топрагъына барынъыз. ¹⁸Бабанъызны ве озъ къоранталарыны мында кетирип, манъа келинъыз. Мен Мысыр топрагъында энъ яхшысыны сизге берерим – бу мемлекеттеки энъ яхшысыны ашайджакъсынъыз. ¹⁹Сизге бу эмирдир, оны япынъыз: балалар ве апайлар ичюн Мысыр топрагъындан арабаларны алып, бабанъызны алып келинъыз. ²⁰Мал-мульклеринъизге исе языкъсынманъыз, чюнки бутюн Мысыр топрагъынынъ энъ яхшысы сизге олур», – деди.

²¹Исраильнинъ огъуллеры ойле де яптылар. Фыравуннынъ эмирине би-наен, Юсуф оларгъа арабалар берди. Ёллукъ ашыны да берди. ²²Эр бирине янъы урба берди, Биньяминге исе 300 кумюш ве беш янъы урба берди. ²³Бабасына он эшекнинъ устуне Мысырнынъ энъ яхшысыны ве он ыргъачы эшек устуне бабасы ичюн ёллукъ олгъан ашлыкъ, отъмек ве башкъа азыкъ юклеп ёллады. ²⁴Сонъ агъа-къардашларыны йиберди, ве олар кеттилер.

– Ёл бою къавгъа этменъыз, – деди оларгъа Юсуф.

²⁵Олар Мысырдан кеттилер ве бабалары Якъупкъа, Ханаан топрагъына кельдилер. ²⁶Бабаларына:

– Юсуф сагъ. О, шимди бутюн Мысыр топрагъына акимдарлыкъ эте, – деп хабер эттилер.

Якъупнынъ нефеси токътады, чюнки оларгъа инанмады. ²⁷Агъа-къардашлар бабаларына Юсуфнынъ оларгъа бутюн айткъанларыны айтып

бердилер. Оны алып кетмек ичюн Юсуф ёллагъан арабаларыны корьгенде, Якъупнынъ руху котерильди.

²⁸ – Етер, – деди Израиль. – Демек, огълум Юсуф сагъ! Мен ольмезден эвель, барып онен корюшейим.

Якъуп Мысыргъа кочип кете

46¹Израиль бутюн озь мал-мулькюннен ёлгъа чыкъты. Беэр-Шева шеэринне келип, о, бабасы Исхакънынъ Алласына къурбан чалды. ²Геджеси тюшюнде Алла Израильге:

– Якъуп! Якъуп! – деди.

– Мен мындам, – деди о.

³ – Мен – Аллам, бабанънынъ Алласыдырым, – деди Алла. – Мысыргъа бармагъа къоркъма. Анда Мен сенден буюк халкъ асыл этерим. ⁴Мен сеннен Мысыргъа барарым, Мен де сени андан чыкъарырым. Юсуф озь къолунен козьлеринъни къапатыр.

⁵Сонъ Якъуп Беэр-Шевадан кетти. Фыравун оны алып кельмек ичюн ёллагъан арабалар устюнде Израильнинъ огъулары бабалары Якъупны, балаларыны ве апайларыны алып кеттилер. ⁶Ханаан топрагъында ишлеп тапкъан мал-мулькюни ве айванларны озьлеринен алдылар. Шай этип, Якъуп ве бутюн онынъ эвлятлары Мысыргъа кельдилер. ⁷Якъуп озюнен берабер огъуларыны ве торунларыны, къызларыны ве къыз торунларыны, – бутюн эвлятларыны Мысыргъа кетирди.

⁸Мысыргъа кельген Израиль огъуларынынъ адлары будыр:

Якъуп ве онынъ огъулары. Якъупнынъ биринджи огълу Рубен. ⁹Рубеннинъ огъулары: Ханокъ, Паллу, Хецион ве Къармий. ¹⁰Шимеоннынъ огъулары: Емуэл, Ямин, Охад, Якин, Цохар ве ханаанлы къызнынъ огълу Шаул. ¹¹Левийнинъ огъулары: Гершон, Кехат ве Мерарий. ¹²Ехуданынъ огъулары: Эр, Онан, Шела, Перец ве Зерах, амма Эр ве Онан Ханаан топрагъында ольдилер. Перецнинъ огъулары: Хецион ве Хамул. ¹³Йиссакъарнынъ огъулары: Тола, Пува, Йов ве Шимрон. ¹⁴Зевулуннынъ огъулары: Серед, Элон ве Яхлеэл. ¹⁵Бу – Паддан-Арамда догъгъан, Дина къызынен берабер, Леанынъ Якъупкъа тапкъан огъуларыдыр. Онынъ огъулары ве къызлары эписи олып отуз учь джандыр.

¹⁶Гъаднынъ огъулары: Цифион, Хаггий, Шуний, Эцбон, Эрий, Ародий, Арелий. ¹⁷Ашернинъ огъулары: Йимна, Йишва, Йишвий ве Бриа. Оларнынъ къызкъардашы Серах. Брианынъ огъулары: Хевер ве Малкиэл. ¹⁸Бу – Лаван Леа къызына берген Зилпанынъ огъулары. О, Якъупкъа он алты бала догъды.

¹⁹Якъупнынъ апайы олгъан Рахельнинъ огъулары: Юсуф ве Биньямин. ²⁰Мысыр топрагъында Юсуфнынъ Менашше ве Эфраим огъулары догъдылар. Оларны онъа Потти-Пера деген Он шеэриндеки баш руханийнинъ Аснат къызы тапты. ²¹Биньяминнинъ огъулары: Бела, Бекер, Ашбел, Гера, Нааман, Эхий, Рош, Муппим, Хуппим ве Ард. ²²Бу – Якъупнынъ Рахельден олгъан несили – он дёрт джан.

²³Даннынъ огъуллаы: Хушим. ²⁴Нафталийнинъ огъуллаы: Яхцеэл, Гуний, Ецер ве Шиллем. ²⁵Бу – Лаван Рахель къызына берген Билханынъ огъуллаы. О, Якъупкъа еди бала догъды.

²⁶Якъупнен берабер, ондан асыл олгъанлар, келинлеринден гъайры, Мысыргъа эписи олып алтмыш алты джан кельдилер. ²⁷Мысырда догъгъан Юсуфнынъ огъуллаы эки джаннен берабер, Мысыргъа кочъкен Якъупнынъ эвлятлары эписи олып етмиш джандыр.

Якъуп фыравунны багъышлай

²⁸Юсуфкъа, Гошенге ёлны косътермек ичюн, Якъуп озюнден эвель Ехуданы ёллады. Олар Гошен топрагъына кельгенде, ²⁹Юсуф озь арабасыны ектиртти ве, бабасы Исраильни къаршыламакъ ичюн, Гошенге кетти. Оны коръген сонъ, бойнуна сарылды ве онынъ бойнунда чокъ вакъыт агълады. ³⁰Исраиль Юсуфкъа:

– Энди, сенинъ юзюньни, сен даа сагъ олгъанынъны коръген сонъ, ма-нъа ольмек мумкюн, – деди.

³¹Юсуф агъа-къардашларына ве бутюн бабасынынъ эвине:

– Мен барып, фыравунгъа бу хаберни айтайым: «Манъа Ханаан топрагъындан агъа-къардашларым ве бабамнынъ къорантасы кельдилер. Олар къой-эчки бакъып, чобанлыкъ этелер. ³²Олар къой-эчкилернен туварларны ве оларда олгъан бутюн барлыкъ-вариетни алып кельдилер», – деди. ³³– Эгер фыравун сизлерни чагъырып, ненен огърашкъанынъызны сора-са, ³⁴сизлер: «Биз сенинъ къулларынъ, яшлыгъымыздан айванасравджы-лыкънен огърашамыз, эм биз, эм бабаларымыз», – деп айтынъыз. О заман сизни Гошен топрагъында ерлештириллер. Эр къой чобаны мысырлылар ичюн арамыр.

47 ¹Юсуф, фыравунгъа келип:

– Бабам ве агъа-къардашларым къой-эчкилеринен ве туварларынен ве бутюн оларда олгъан малы-мулькюннен Ханаан топрагъындан кельдилер. Шимди олар Гошен топрагъында, – деди.

²Юсуф агъа-къардашларындан беш адам алып, оларны фыравунгъа такъдим этти. ³Фыравун агъаларындан ненен огърашкъанларыны со-рады, ве олар онъа:

– Къулларынъ – къой-эчки чобанларыдыр, эм биз, эм бабаларымыз, – дедилер. ⁴– Биз бу ерге яшамакъ ичюн кельдик, – деп къоштылар олар. – Ханаан топрагъында кучлю ачлыкъ олгъаны ичюн, бизге, къулларынъа, къой-эчки отлатмагъа ер ёкъ. Иште, къулларынъа Гошен топрагъында ерлешмеге разылыкъ бер.

⁵Фыравун Юсуфкъа:

– Санъа бабанънен агъа-къардашларынъ кельдилер. ⁶Мысыр топрагъы козюнь огюндедир. Топракънынъ энъ яхшы еринде бабанънен агъа-къардашларынъны ерлештир. Гошен топрагъында яшасынлар. Эгер

араларында къабилетли адамлар олгъаныны бильсенъ, оларны меним айванларымны бакъмагъа къой, – деди.

⁷Сонъ Юсуф бабасы Якъупны алып кельди ве фыравунгъа такъдим этти. Якъуп фыравунны багъышлады. ⁸Фыравун Якъуптан:

– Къач яшындасынъ? – деп сорады. ⁹Якъуп фыравунгъа:

– Ер юзюндеки яшайышыма 130 йылдыр. Кочебе яшайышымнынъ кунъ-лери аз ве ямандыр, эм де деделеримнинъ ер юзюндеки кочебе яшайыш йылларына еталмайлар, – деди. ¹⁰Сонъ Якъуп фыравунны багъышлады ве фыравундан чыкъып кетти.

¹¹Юсуф, фыравун эмир эткени дайын, бабасыны ве агъа-къардашларыны ерлештирди, Мысыр топрагъында, топрагъынынъ энъ яхшы къысмында, Раамсес топрагъында оларгъа топракъ пайыны берди.

Ачлыкъ

¹²Юсуф бабасыны ве бутюн бабасынынъ эвлятларыны эр бир къорантанынъ керегине коре ашнен теминлей эди.

¹³Ачлыкъ пек кучлю олгъаны ичюн, бутюн мемлекетте аш битти. Мысыр топрагъынен Ханаан топрагъы ачлыкътан пек къыйнала эдилер. ¹⁴Сатылгъан отъмек ичюн Юсуф Мысыр ве Ханаан топракъларында олгъан бутюн кумюшни джыйып алды ве фыравуннынъ эвине кирсетти. ¹⁵Мысыр ве Ханаан топракъларында кумюш биткен сонъ, эписи мысырлылар Юсуфкъа келип, онъа:

– Бизге аш бер, – дедилер. – Кумюшимиз биткени ичюн, козюнъ огюнде ольмеге керекмизми, аджеба?

¹⁶– Айванларынъызны айдап келинъиз, – деди Юсуф. – Кумюшинъиз биткен олса, сизге аш берип, айванларынъызны алырым.

¹⁷Олар озь айванларыны айдап кельдилер, ве Юсуф ашны атларгъа, къой-эчкилерге, туварларгъа ве эшеклерге алмаштыра эди. О йылы оларнынъ бутюн айванларыны алып, оларны ашнен теминледи. ¹⁸Бу йыл кечти. Кельген йылы олар кене Юсуфкъа келип, онъа:

– Эм кумюшимиз биткенини, эм айванларымыз сюрюлеринен санъа, эфендимиз, кечкенини сенден сакъламайджакъмыз, – дедилер. – Эфендимизнинъ огюнде беденлеримизнен топракъларымыздан гъайры бизде бир шей къалмады. ¹⁹Биз ве топракъларымыз козюнъ огюнде гъайып олмакъ керекми, аджеба? Аш ичюн бизни ве топракъларымызны сатын ал, ве биз топракъларымызнен берабер фыравуннынъ къуллары олайыкъ. Сен исе, биз сагъ къалып ольмейик деп ве топрагъымыз бошамасын деп, бизге урлукъ бер.

²⁰Сонъ Юсуф фыравунгъа бутюн Мысыр топрагъыны сатын алды. Мысырлылар ачлыкътан пек къыйналгъанлары ичюн, эр бири озь тарласыны сатты. Бойлеликнен, бутюн топракъ фыравуннынъ мал-мулькю олды. ²¹Халкъны исе Юсуф Мысырнынъ бир уджундан о бир уджунна къадар алып, шеэрлерге ерлештирди. ²²Ялынъыз руханийлернинъ

топракъларыны Юсуф сатын алмады. Руханийлерге фыравундан ер пайы берильген эди, ве олар фыравун оларгъа берген ер пайынен кечине эдилер, онынъ ичюн де озь топракъларыны сатмадылар.

²³Юсуф халкъкъа бойле деди:

– Мына мен сизни топракъларынъызнен берабер фыравунгъа сатын алдым. Мына сизге урлукъ, топракъларынъызгъа сачынъыз. ²⁴Ормагъа вакъыт кельгенде, беш пайда бир пайыны фыравунгъа беринъиз, дёрт пайы исе сизге тарлаларынъызгъа сачмагъа ве сизнен эвдекилеринъизге ве балаларынъызгъа ашамакъ ичюн къалсын.

²⁵– Сен бизим жанларымызны къуртардынъ, – дедилер олар. – Эфендим, козюнъде мерамет къазанайкъ ве фыравуннынъ къуллары олайкъ.

²⁶Шай этип, Юсуф Мысыр топрагъында атта бу куньгедже кутюльген къанун къойды: беш пайда бир пайы фыравуннынъ олсун. Тек руханийлернинъ топракълары фыравуннынъ олмады.

Юсуфнынъ емини

²⁷Исраиллилер Мысырда Гошен топрагъында яшап, топракъларгъа саип олдылар, догъып арттылар ве чокъ сайылы олдылар.

²⁸Якъуп Мысыр топрагъында 17 йыл яшады. Аслында исе онынъ яшайышы 147 йыл эди.

²⁹Исраильге ольмеге вакъыт кельгенде, о, огълу Юсуфны чагъыртты ве онъа бойле деди:

– Эгер мен козюнъде мерамет къазангъан олсам, къолунъны янбашымнынъ тюрбуне къойып, манъа мераметли ве ишанчлы оладжакъынъа, мени Мысырда дефн этмейджегинъе сёз бер. ³⁰Мен баба-деделериме кеткен сонъ, мени Мысырдан алып кет ве баба-деделеримнинъ къабринде дефн эт.

– Айткъанынъ киби япарым, – деди Юсуф.

³¹– Манъа емин эт, – деди Якъуп.

Юсуф онъа емин этти, ве Исраиль тешекнинъ башында ибадет этти.

Юсуф Эфраимни ве Менашшени багъышлай

48 ¹Бу шейлерден бир къач вакъыт кечкен сонъ, Юсуфкъа:

– Бабанъ хаста, – деп хабер эттилер. О, эки огълуны Менашше ве Эфраимни алып кетти.

²– Огълунъ Юсуф кельди, – дедилер Якъупкъа. Исраиль такъатыны топлап, тешекке отурды. ³Якъуп Юсуфкъа бойле деди:

– Ханаан топрагъында, Лузда манъа Къудретли Алла корюнди ве мени багъышлады. ⁴О, манъа: «Мен сени арттырырым, чокъ сайылы этерим. Сенден чокъ халкъ асыл этерим, бу топракъны сенден сонъ олгъан эвлятларынъа эбедий къулламакъ ичюн берерим», – деди. ⁵Шимди, мен Мысыргъа кельмезден эвель Мысыр топрагъында догъгъан сенинъ эки огълунъ Эфраим ве Менашше, огъулларым Рубен ве Шимеон киби, менимки оладжакълар. ⁶Олардан сонъ олгъан балаларынъ исе сенинъки

оладжакълар, агъаларынынъ адларынен адланаджакълар ве оларнынъ пайындан мирас аладжакълар. ⁷Мен Паддандан кельгенимде, Рахелим Ханаан топрагъында, Эфраткъа етмезден ёл бою кечинди. Мен оны Эфраткъа, я да Вифлеемге алып кеткен ёлнынъ янында дефн эттим.

⁸Юсуфнынъ огъуллаарыны корип, Израиль:

– Булар кимдир? – деп сорады.

⁹– Бу – Алла манъа мында берген огъуллаарымдыр, – деди Юсуф бабасына.

– Оларны яныма алып кель, – деди Якъуп. – Мен оларны багъышлайым.

¹⁰Израильнинъ козьлери къартлыкътан ярамай корип башладылар, о яхшы коралмай эди. Юсуф балаларыны Израильнинъ янына алып кельди, ве Израиль оларны опип къучакълады. ¹¹Сонъ Израиль Юсуфкъа:

– Мен сенинъ бетинъни корьмеге умют этмей эдим, амма, бакъ сен, Алла манъа балаларынъны да корьмеге къысмет этти.

¹²Сонъ Юсуф балаларыны бабасынынъ тизлеринден четке алды ве бабасына ерге къадар бель букти. ¹³Юсуф эки огълуны къолуна алды: Эфраимни Израильнинъ сол къолуна къаршы кельген онъ къолуна, Менашшени исе Израильнинъ онъ къолуна къаршы кельген сол къолуна, ве оларны бабасынынъ янына кетирди. ¹⁴Лякин Израиль озъ онъ къолуны узатып, Эфраим кичик олгъанына бакъмадан, онынъ башына къойды, сол къолуны исе Менашшенинъ башына къойды. Менашше биринджи догъгъанына бакъмадан, къолларыны аселет ойле къойды.

¹⁵Израиль Юсуфны бойле сёзлернен багъышлады:

– Алла, кимнинъ козю огюнде баба-деделерим Ибраим ве Исхакъ юре эдилер,

догъгъанымдан берли бугунъгедже манъа чобанлыкъ эткен

Алла,

¹⁶ мени эр бир яманлыкътан къуртаргъан Мелек бу огъланларны багъышласын!

Олар ичюн адамлар меним адымны хатырлайджакълар,

баба-деделерим Ибраим ве Исхакънынъ адларыны да хатырлайджакълар!

Олар ер юзюнде чокъ сайылы олып артсынлар!

¹⁷Юсуф, бабасы онъ къолуны Эфраимнинъ башына къойгъаныны корип, буны бегенмеди. О, Эфраимнинъ башындан Менашшенинъ башына къоймакъ ичюн, бабасынынъ къолуны алды.

¹⁸– Ойле дегиль, бабам, – деди Юсуф. – Мына бу биринджи догъгъан огълум, онъ къолунъны онынъ башына къой.

¹⁹Лякин бабасы разы олмады ве:

– Мен билем, огълум, билем, – деди. – Ондан да халкъ асыл оладжакъ, о да буюк оладжакътыр. Лякин онынъ кичик къардашы ондан буюк оладжакъ, ве онынъ эвлятларындан чокъ халкълар асыл оладжакълар.

²⁰Израиль оларны о куню ойле сёзлернен багъышлады:

– Исраиллилер: «Алла санъа Эфраимнен Менашшенинъ кыысметини берсин», – деп, сенинъ адынънен багъышлайджакълар.

Бойле этип, Исраиль Эфраимни Менашшеден буюк эти.

²¹ Сонъ Исраиль Юсуфкъа бойле деди:

– Мен о бир дюньягъа кетем, лякин Алла сизнен оладжакъ ве сизни баба-деделеринъизнинъ топрагъына къайтараджакъ. ²² Санъа мен агъа-къардашларындан чокъча бир ер пайыны берем. Мен оны аморлылардан яй ве кыылычнен енъип алдым.

Якъуп озъ огъуллаарыны багъышлай

49 ¹ Якъуп огъуллаарыны чагъырып, бойле деди:

– Топлашынъыз, сизлернен келеджекте не оладжакъыны сизге хабер этедегим. ² Якъупнынъ огъуллаары, топланынъыз, бабанъыз Исраильни динъленъиз!

- ³ Рубен! Сен меним биринджи догъгъан огълум, меним такъатымсынъ, акъайлыгъымнынъ илк козъайдыны, дегер ве къудретнинъ юкъары нокътасысынъ.
- ⁴ Сен сувлар дайын къутургъан оласынъ. Эндиден сонъ энъ буюк олмайджакъсынъ, чюнки сен бабанънынъ тешегинде яттынъ ве тешегини арамлдынъ.
- ⁵ Шимеон ве Левий керчектен де агъа-къардашлардыр; оларнынъ кыылычлары – мераметсиз алетлердир!
- ⁶ Оларнынъ якъан ишлерине мен кюшулмайым, топлашувларына шуретим даркъалмасын. Олар гъазапларында акъайларны ольдюрдилер, бош истеклерине коре бузавларны сойдылар.
- ⁷ Оларнынъ гъазабы, шефкъатсыз олгъаны ичюн, лянет олсун, афакъанлары, дешетли олгъаны ичюн, лянет олсун! Якъупнынъ огъуллаары арасында оларны болерим, Исраиль огъуллаары арасында дагъгытып сеперим.
- ⁸ Ехуда! Агъа-къардашларынъ сени макътарлар. Сенинъ кюолунъ душманларынынъ бойнунда олур. Агъа-къардашларынъ санъа къатланаджакълар.
- ⁹ Ехуда огълум, сен яш арслансынъ, гъаниметинънинъ устюнден котерилесинъ. О, арслан дайын, ер устюнде пысып отурды – оны раатсыз этмеге кимнинъ джесарети етер?
- ¹⁰ Ехуданынъ кюолундан акимет таягъы тюшмез,

- аякъларынынъ янындан акимдарнынъ таягъы кетмез.
Сонъ Шило келеджек,
ве халкълар онъа боюн эгеджеклер.
- 11 О, эшегини юзюм чубугъына багълай,
эшек баласыны энъ яхшы юзюм чубугъына багълай.
Урбаларыны шарап ичинде юва,
кийимлерини – салкъымларнынъ къанында.
- 12 Козълери шараптан къара,
тишлери сюттен бем-безлар.
- 13 Зевулун денъиз ялысында яшар,
гемилер искелеси олур.
Сынъыры Сидон шеэринедже олур.
- 14 Йиссакъар юклер арасында узанып яткъан сагълам эшек.
15 Раатлыкъ яхшы олгъаныны
ве бу топракъ хош кельгенини корип,
сыртыны юк тюрбуне эгди ве къул олды.
- 16 Дан озъ халкъына акимдарлыкъ этеджек,
Исраильнинъ башкъа къабилелери киби оладжакъ.
- 17 Дан ёлда яткъан йылан олур,
атлы аттан йыкъылып кетсин деп,
атнынъ аягъыны чакъкъан,
ёл четиндеки зеэрли йылан оладжакъ.
- 18 РАББИМ, Сенинъ къуртарувынъа умют этем!
- 19 Гъадны бир сюрю ёлбасар басаджакълар,
о исе, оларны басып, пешлеринден къувалайджакъ.
- 20 Ашернинъ ашы берекетли олур,
о, падишанынъ софрасына ляйыкъ ашлары еткизеджек.
- 21 Нафталий – сербест сыгъын кибидир.
О, аджайип балалар асыл эте.
- 22 Юсуф – махсулдар терекнинъ пытагъыдыр,
чокъракъ устюнден оськен махсулдар терекнинъ пытагъыдыр.
Онынъ пытакълары дивар устюнден осип кетелер.
- 23 Окъчулар онъа душманлыкъ этип
ве окълар атып, уджюм этилер.
- 24 Лякин онынъ яйы даима къавий къала эди.

- Къолларынынъ къавийлиги –
 Якъупнынъ Кучъю Алласындандыр,
 Чобаннынъ адындан ве Исраильнинъ Къаясындандыр,
 25 баба-деделеринънинъ Алласындандыр!
 О, санъа ярдым этер!
 О – Къудретли Алла,
 О, сени юкъарыдаки коклернинъ багъышлавларынен,
 ашагъыдаки буюк теренликнинъ багъышлавларынен,
 эмчек ве къурсакънынъ багъышлавларынен багъышлар!
 26 Бабанънынъ багъышлавлары
 эбедий дагъларнынъ багъышлавларындан
 ве къадимий тёпелернинъ яхшылыкъларындан буюктир.
 Олар Юсуфнынъ башында,
 агъа-къардашларынынъ арасындан сечилип алынган
 Юсуф башынынъ тёпесинде олсун*.
 27 Биньямин – йыртыджы къашкъыр,
 саба о, туткъаныны ашай,
 акъшам исе гъаниметини боле.

²⁸Будыр – исаиллилернинъ он эки къабилеси ве бабаларынынъ олар-
 гъа айткъан шейлери. Оларнынъ бабасы Исраиль оларны багъышлады,
 эр бирини айры багъышлады.

²⁹Сонъ Якъуп огъулларына бойле эмир берди:
 – Мен о бир дюньягъа, озъ халкъыма кетем. Мени хитли Эфроннынъ
 тарласында олган къобада баба-деделеримнен берабер дефн этинъиз.
³⁰Бу къоба Ханаан топрагъында, Мамренинъ янында, Макъпела тар-
 ласындадыр. Бу къобаны ве тарланы Ибраим мезар ери оларакъ хит-
 ли Эфрондан сатын алды. ³¹Анда Ибраим ве онынъ апайы Саре дефн
 этильгенлер, анда Исхакъ ве апайы Рефикъа дефн этильгенлер, анда
 мен Леаны да дефн эттим. ³²Бу тарла ве устюндеки къоба Хет огъулла-
 рындан сатын алынгандыр.

³³Огъулларына эмирини берген сонъ, Якъуп аякъларыны тёшегине
 къойды ве кечинип, озъ халкъына, о бир дюньягъа кетти.

Якъупнынъ дефн этилюви

50 ¹Юсуф бабасынынъ устуне тюшип, оны опип окюр-окюр агъла-
 ды. ²Сонъ Юсуф озъ хызметчи-экимлерине бабасыны бальзамлама-
 гъа эмир этти, ве экимлер Исраильни бальзамладылар. ³Къыркъ кунъ

* 49.26 Еудий метини даа «Чечек ве башакъларнынъ багъышлавлары, къадимий дагъларнынъ багъышлавлары, эбедий тёпеликлернинъ бол бахшышы» деп терджиме этильмек мумкюн.

кечти. Бальзамламакъ ичюн о къадар вакъыт керек эди. Мысырлылар онъа янып, етмиш кунь агъладылар. ⁴Матем куньлери кечкен сонъ, Юсуф фыравуннынъ хызметчилерине бойле деди:

– Эгер козьлеринъизде мерамет къазангъан олсам, фыравунгъа айтсанъыз: ⁵«Бадам мени емин эттирип, бойле деди: “Мен о бир дюньягъа кетем. Мени Ханаан топрагъында олгъан, озюме эвельден азырлап къойгъан къабримде дефн эт. Мени анда дефн эт”. Шимди мен кетип, бадамны дефн этмеге ве сонъ къайтып кельмеге разылыкъ сорайым».

⁶Фыравун деди:

– Бар, бабанъ сени емин эттиргени киби, оны дефн эт.

⁷Сонъ Юсуф бабасыны дефн этмеге кетти. Онен берабер фыравуннынъ эписи хызметчилери, эвининъ акъсакъаллары ве Мысыр топрагъынынъ эписи акъсакъаллары, ⁸Юсуфнынъ бутюн эви, агъа-къардашлары ве бабасынынъ эви кеттилер. Гошен виляетинде тек балаларыны, къой-эчкилерини ве туварларыны къалдырдылар. ⁹Юсуфнен берабер арабалар ве атлылар да кеттилер. Бойлеликнен, бу орду пек буюк эди.

¹⁰Иорданнынъ артында олгъан Атад арманына барып чыкъкъан сонъ, олар анда аджджы ве кучлю агълап башладылар. Еди кунь Юсуф бабасына матем тутты. ¹¹О ерде яшагъан ханаанлылар Атад арманында олгъан матемни корип:

– Мысырлылар не къадар аджджы агълайлар! – дедилер.

Онынъ ичюн Иорданнынъ артында олгъан бу ернинъ адыны «Мысырлыларнынъ Матеми» * къойдылар.

¹²Якъупнынъ огъуллары, о, оларгъа насыл эмир берген олса, онен ойле де яптылар: ¹³огъуллары, кечинген бабаларыны Ханаан топрагъына кетирдилер ве Мамренинъ янында олгъан, Макъпела тарласындаки къобада оны дефн эттилер. Бу къобаны ве тарланы Ибраим бир заманда мезарлыкъ ери ичюн хитли Эфрондан сатын алгъан эди. ¹⁴Бабасыны дефн эткен сонъ, Юсуф, агъа-къардашлары ве эписи онен берабер бабаларыны дефн этмек ичюн кеткенлер Мысыргъа къайттылар.

Юсуф агъа-къардашларына мерамет эте

¹⁵Юсуфнынъ агъалары бабаларынынъ ольгенини корип:

– Эгер Юсуф бизге къаршы нефретленсе ве, биз онъа япкъан бутюн яманлыкълар ичюн, бизден интикъам алмагъа истесе, не япармыз? – деп тюшюндилер. ¹⁶⁻¹⁷Олар Юсуфкъа бойле деп айтмагъа ёлладылар:

– Бабанъ ольмезден эвель: «Юсуфкъа бойле деп айтынъыз: “Ялварам сангъа, агъаларынънынъ сангъа яманлыкъ япкъанлары ичюн, къабаатларыны ве гуналарыны багъышла”», – деп эмир этти. Шимди бабанънынъ Алласы къулларына къабаатларыны багъышла.

* 50.11 Къ. еуд. «Авел-Мицраим».

Юсуф, онъа буны айткъанда, агълай башлады. ¹⁸Агъалары озълери келип, онъа седжде эттилер ве:

– Иште, биз сенинъ къулларынъмыз, – дедилер.

¹⁹– Къоркъманъыз, – деди Юсуф. – Мен Алла дегилим. ²⁰Сиз манъа къаршы яманлыкъ япмагъа истединъиз, амма Алла, шимди олгъаныны япмакъ ичюн, чокъ адамларнынъ яшайышларыны сакъламакъ ичюн, бундан эйилик япмагъа истеди. ²¹Иште, къоркъманъыз: мен сизни ве балаларынъызны бакъарым.

Юсуф оларгъа теселли берди, ве онынъ айткъанлары агъа-къардашларынынъ юреклерине ятты.

Юсуфнынъ олюми

²²Юсуф бабасынынъ союнен берабер Мысырда яшай эди. Юсуф 110 йыл яшады, ²³Эфраимнинъ балаларыны учюнджи несильгедже коръди. Менашшенинъ огълу Макирнинъ огъуллары да Юсуфнынъ тизлеринде догъдылар.

²⁴Юсуф агъа-къардашларына:

– Мен о бир дюньягъа кетем, – деди. – Лякин Алла мытлакъа сизге ярдымгъа келир ве сизни бу ерден чыкъарып, Ибраимге, Исхакъкъа ве Якъупкъа емин эткен ерге алып кетер.

²⁵Сонъ Юсуф Израиль огъулларына:

– Алла сизге ярдымгъа кельгенде, меним кемиклеримни мындан алып кетинъиз, – деп емин эттирди.

²⁶Юсуф 110 яшында кечинди. Оны бальзамладылар ве Мысырда дюрбеге къойдылар.

ЧЫКЪЫШ

Тевратнынъ экинджи китабы Исраиль халкъынынъ пейда олувыны, Якъуп балаларынынъ Мысыр къуллугъындан къуртулувыны ве оларгъа Къанун бахшыш этилювини тасвирлей. Бу ва къиалар учъ бинъ йылдан эвель олып кечкендир.

Китапнынъ биринджи къысмы (1–19 баблар) Муса акъкъында икяе эте. Рабби оны Озь халкъыны Мысырдан алып чыкъмакъ ичюн сайлап алды. Экинджи къысмы (20–40 баблар) Алланынъ Озь халкъына васиет бергени ве Къанун багъышлагъаны акъкъында икяе эте. Къануннынъ темели оларакъ Алланынъ Он Эмири чыкъа. Тамам бу эмирлер земаневий дюньядаки чокъусы халкъларда ахлякъ нормаларына темель къойдылар.

Алла яваш-яваш Муса ве халкъкъа Озь къанунларыны ве ни замнамелерини, эм де Озь табиатыны ве акъикъий Адыны ача. О, четтен сейир эткен первасыз сейирджи оларакъ къалмай, ва де эткени дайын, Ибраим, Исхакъ ве Якъупнынъ эвлятларыны къуртармакъ ичюн, ер юзюндеки яшайыш кетишатына кирише.

Бу китап адамларнынъ Мусагъа къаршы сыкъ-сыкъ чыкъкъанлары акъкъында икяе эте: олар ичюн алышкъан къуллукъ анълашылмагъан сербестликтен хавфсыз корюне. Башланув китабы киби, Чыкъыш китабы озъ къараманларыны, етишмемезликлерини ве нукъсанлыкъларыны гизлемеден, чешит тюрлю тарафлардан тасвирлей.

Исраиллилер – Мысырда къуллар (1 б.). Мусанынъ догъувы, онынъ Мысырдан къачувы (2 б.). Алла Мусаны исраиллилерни къуллукътан азат этмеге чагъыра (3 б.). Алла мысырлыларны джезалай (4–11 б.). Песах; исраиллилернинъ Мысырдан чыкъышы (13 б.). Исраиллилер Ханаан топрагъына кетелер (14–18 б.). Исраиллилер Синай дагъы янынъда (19 б.).

Алла Мусагга Он Эмирни бере (20 б.). Джемиет мунасебетлери акъкында Алланынъ къанунлары (21–24 б.). Алла Мусагга Корюшов Чадырыны ве онынъ алетлерини япмагга буюра (25–31 б.). Раатлыкъ куню акъкында эмир (31 б.). Исраиллилер алтын бугъагга табыналар (32 б.). Исраиллилер Синай дагъындан кетелер (33 б.). Алла Мусагга Он Эмири язылгъан янғы леваларны бере ве исраиллилерге кене Озь вассиетини эте (34 б.). Исраиллилер Корюшов Чадырыны ве онынъ алетлерини япалар (35–40 б.).

Мысырда исраиллилерге олгъан шефкъатсыз мунасебет

1 Якъупнен берабер Мысыргга кельген Исраиль огъулларынынъ адлары булардыр: ²Рубен, Шимеон, Левий, Ехуда, ³Йиссакъар, Зевулун, Биньямин, ⁴Дан, Нафталий, Гъад ве Ашер. Эр бири озь къорантасынен кельди. ⁵Якъупнынъ бутюн эвлятлары 70 джан эдилер. О заманларда Юсуф къорантасынен берабер Мысырда яшай эди.

⁶Юсуф, эписи агъа-къардашлары ве оларнынъ эписи акъранлары кечиндилер. ⁷Исраиллилер догъып арттылар, зияделештилер ве чокъ сайылы олдылар, ве Гошен виляети оларнен толдурылды. ⁸Сонъра Мысырда Юсуфны бильмеген янғы падиша тахткъа чыккыты. ⁹О, озь халкъына: – Мына Исраиль халкъы бизден чокъ сайылы ве онынъ ичюн къудретли олды. ¹⁰Айдынъыз, оларнен япаджакъ ишимизни акъылнен япайыкъ. Ёкъса, олар даа чокълашырлар ве, дженк башласа, олар бизим душманларымызгга къошулып, бизге къаршы дженк этер ве топрагъымыздан чыккып кетерлер, – деди.

¹¹Исраиллилерни агъыр ишке зорламакъ ичюн, мысырлылар оларгга башлыкълар къойдылар. Исраиллилер фыравунгга, емеклерни сакълмакъ ичюн, Питом ве Раамсес деген шеэрлерни къурдылар. ¹²Лякин не къадар чокъ оларны зорласалар да, о къадар олар бу мемлекетте чокълаша ве даркъала эдилер, тап мысырлылар Исраиль огъулларындан къоркъмагга башладылар. ¹³Онынъ ичюн олар исраиллилерни ишке мераметсизликнен зорлай башладылар. ¹⁴Мысырлылар оларгга киреч ве кирпичлернен агъыр ишни ве эр бир тарла ишини берип, оларнынъ яшайышларыны пек агъыр эттилер. Эр бир агъыр ишке мысырлылар исраиллилерни мераметсизликнен зорлай эдилер.

¹⁵Мысыр падишасы еудий эбанайларындан экисини чагъыртты. Бирисининъ ады Шифра, дигерининъ – Пуа эди. ¹⁶Падиша оларгга: – Еудийлерде эбанайлыкъ япкъанда, олар бала догъгъанларыны корьгенинъизде, эгер огълан олса, оны ольдюринъиз, эгер къыз олса, сагъ къалдырынъыз, – деп эмир этти.

¹⁷Лякин эбанайлар Алладан къоркъа эдилер ве Мысыр падишасы оларгга айткъаны киби япмайып, огълан балаларны сагъ къалдыра эдилер. ¹⁸О заман Мысыр падишасы эбанайларны озюне чагъыртты ве олардан: – Не ичюн бойле япасынъыз? Не ичюн огълан балаларны сагъ къалдырасынъыз? – деп сорады.

¹⁹– Еудий къадынлары Мысыр къадынлары дайын дегиль. Олар сагъ-ламлар. Эбанай кельмезден эвель, олар энди догъалар, – дедилер фыравунгъа эбанайлар.

²⁰Алла эбанайларгъа мераметли эди. Халкъ исе чокъ сайылы ве онынъ ичюн къудретли ве кучълю олды. ²¹Эбанайлар Алладан къоркъкъанлары ичюн, О оларны къоранталы ве эвли-баркълы этти.

²²О заман фыравун бутюн озюнинъ халкъына эмир этти:

– Эр бир янъы догъгъан еудий огъланны дерьягъа ташланъыз, эр бир къызыны исе сагъ къалдырынъыз.

Мусанынъ догъувы

2 ¹Левий къабилесинден бириси шу къабиледен бир къызгъа эвленди.

²Апайы юклю олды ве огълан бала тапты. О, баланынъ пек дюльбер олгъаныны корип, оны учъ ай девамында сакълады. ³Амма оны артыкъ сакъламагъа чареси къалмагъанындан, къамыштан орюльген сепетни алды ве оны къатраннен ве зифтнен зифтледи. Ичине баланы къойып, дерьянынъ ялысы янындаки къамышлыкъкъа къойды. ⁴Баланынъ татасы исе, онен не оладжагъыны коръмек ичюн, авлакъта турды.

⁵Фыравуннынъ къызы дерьягъа ювунмагъа барды, онынъ хызметчи къызлары исе дерьянынъ ялы боюнда юре эдилер. Къыз къамышлыкънынъ арасындаки сепетни коръди ве озюнинъ хызметчисини оны алмакъ ичюн ёллады. ⁶Ачты ве баланы коръди. Бала агълагъаны ичюн, къыз оны аджыды.

– Бу – еудий баласы, – деди.

⁷Баланынъ татасы фыравуннынъ къызындан:

– Барып, баланы сюттен къалмагъандже эмиздирмек ичюн, еудий къадынларындан бирисини сангъа чагъырайыммы? – деп сорады.

⁸– Эбет, бар, – деди онгъа фыравун къызы.

Къыз кетти ве баланынъ анасыны алып кельди. ⁹Фыравун къызы онгъа:

– Бу баланы ал да, оны эмиздир. Сонъ мен сенинъ акъкъынны одерим, – деди.

Къадын баланы алды ве оны эмиздирди. ¹⁰Бала буюк олгъан сонъ, о, оны фыравун къызына алып кельди, ве бала фыравун къызынынъ огълу олды. Фыравун къызы: «Мен оны сувдан чыкъардым», – деп, онгъа Муса* деген ад къойды.

Муса Мысырдан чыкып кете

¹¹Чокъ вакъыт кечкен сонъ, Муса орта яшлы огълан олып, озъ халкъына кельди ве оларнынъ агъыр иш япкъанларыны коръди. Сонъ о, озъ халкъындан бири олгъан еудийни бир мысырлы ургъаныны коръди.

* **2.10** Муса – къ. еуд. «моше» деген сёзнинъ айтылувы «мешетиху» (оны чыкъардым) деген сёзнинъ айтылувына ошай.

¹²Чевре-четине баккыш ве кимсе олмагъаныны корип, о, мысырлыны ольдюрди ве къум ичине сакълады.

¹³Экинджи куню чыккыш, Муса эки еудийнинъ котеклешкенлерини коръди ве ынджыткъан союна:

– Не себептен сен достунъны урасынь? – деди. ¹⁴О исе:

– Сени бизге башлыкъ ве къады этип ким къойды? Мысырлыны ольдюренинь дайын, мени де ольдюрмеге истейсинъми? – деди.

Муса къоркъты ве озь-озюне: «Керчектен, бу ишим ачылды», – деди.

¹⁵Бу иш акъкъында фыравун эшитти ве Мусаны ольдюрмеге истеди. Амма Муса, фыравундан къачып, Мидьян топрагъына яшамакъ ичюн кетти. Анда келип, бир къую янында отурды. ¹⁶Мидьяндаки руханийнинъ еди къызы бар эди. Олар, шу къуюгъа келип, бабаларынынъ къой-эчкилерине сув бермек ичюн, сув чекип ашлавларны толдурдылар. ¹⁷Лякин чобанлар келип, оларны четке къувдылар. О заман Муса турып, къызларны къуртарды, оларнынъ къой-эчкилерине сув берди. ¹⁸Къызлар озь бабалары Реуэлге келип, бабасы олардан:

– Бугунь не ичюн о къадар тез кельдинъиз я? – деп сорады.

¹⁹– Бир мысырлы бизни чобанлардан къуртарды, бизге сув чекип, къой-эчкилеримизге берди, – деди олар. ²⁰Бабасы къызларына:

– Я къайда о? Не ичюн сиз оны къалдырдынъыз? Оны чагъырынъыз да, о бизнен пите ашасын, – деди.

²¹Муса бу адамда яшамагъа разы олды. Сонъ о адам озь къызы Циппораны Мусагъа акъайгъа берди. ²²Циппора Мусагъа огълан бала догъды. Муса: «Мен ябанджы ерде кельмешек олдым», – айтып, онынъ адыны Гершом* къойды.

²³Чокъ вакъыт кечти. Бу вакъыт ичинде Мысыр падишасы ольди. Израиль огъуллары иштен инъильдей ве ярдым сорап, Аллагъа ялвара эдилер, ве агъыр ишлерден къыйналгъанлары ичюн ялварулары Аллагъа котерильди. ²⁴Алла оларнынъ инъильтилерини эшитти ве Озюнинъ Израимге, Исхакъкъа ве Якъупкъа берген васиетини хатырлады. ²⁵Алла Израиль огъулларына бакъты ве оларнынъ гъам-къасеветлерини билъди.

Рабби Мусаны чагъыра

3 ¹Муса мидьянлы руханий олгъан къайнатасы Йитроннынъ къой-эчкилерини бакъа эди. Куньлерден бири о, сюрюни сахранынъ узакъ ерине айдады ве Хорев деген Алланынъ дагъына кельди. ²Тикенли чалынынъ ортасындан онъа атешнинъ алевинде РАББИнинъ Мелеги пейда олды. Муса тикенли чалы атешнен янгъаныны, амма янып битмегенини коръди. ³О:

– Барайым да, бу аджайип шейге бакъайым. Не ичюн чалы янып битмей экен? – деди.

* 2.22 Гершом – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «гер» (кельмешек) деген сёзнинъ айтылувына ошай.

⁴РАББИ онынъ бакъмагъа кельгенини корьди. Чалынынъ ортасындан Алла оны:

– Муса! Муса! – деп чагъырды.

– Мен мындам! – деди Муса.

⁵– Якъын кельме, – деди Алла. – Аякъларындан аякъкъапларынъны чыкъар. Сен тургъан ер – мукъаддес ердир. ⁶– О даа деди ки: – Мен бабанънынъ Алласы, Ибраимнинъ Алласы, Исхакънынъ Алласы ве Якъупнынъ Алласы олам.

Муса, Аллагъа бакъмагъа къоркъкъаны ичюн, бетини къапатты. ⁷РАББИ деди ки:

– Мысырда Меним халкъым чеккен зулумыны корьдим. Незаретчилерининъ япкъан ишлери ичюн къопаргъан къыяметини эшиттим. Халкъымнынъ гъам-къасеветлерини билем. ⁸Оны мысырлылар къолундан къуртарып ве оны бу ерден чыкъарып, сютнен бал акъкъан бол ве яхшы бир ерге алып кетмеге келем. Ханаанлыларнынъ, хитлилернинъ, аморлыларнынъ, перизлилернинъ, хивлилернинъ ве евуслыларнынъ топрагъына оны алып кетмек ичюн келем. ⁹Иште, Манъа Исраиль огъулларынынъ къыямети келип етти. Мен мысырлылар оларны насыл хорлагъанларыны корьдим. ¹⁰Бойлеликнен, бар. Мен сени фыравунгъа ёллайым. Исраиль огъулларыны, Меним халкъымны Мысырдан чыкъар.

¹¹Лякин Муса Аллагъа:

– Фыравунгъа барып, Исраиль халкъыны Мысырдан чыкъармакъ ичюн мен ким олгъаным? – деди.

¹²– Мен сеннен олурым. Сени Мен ёллагъаным акъкъында олгъан алямет будыр: сен халкъны Мысырдан алып чыкъкъан сонъ, бу дагънынъ устюнде Аллагъа ибадет этерсинъиз, – деди Алла. ¹³Муса Аллагъа:

– Мына мен Исраиль огъулларына келип: «Сизге мени бабаларынъызынынъ Алласы ёллады», – деп айтарым. Олар исе менден: «Онынъ Ады недир?» – деп сорасалар, мен оларгъа не айтайым? – деди.

¹⁴– Мен – бу Мендирим, – деди Алла Мусагъа. – Исраиль огъулларына бойле деп айт: «Мени сизге “Мен Барым” деп адландырылгъан ёллады».

¹⁵Алла Мусагъа даа бойле деди:

– Исраиль огъулларына айт:

Мени сизге РАББИ, бабаларынъызынынъ Алласы, Ибраимнинъ Алласы, Исхакънынъ Алласы ве Якъупнынъ Алласы ёллады. Бу – эбедиен Меним Адым. Мени несильден несильге бойле деп акъылларында тутарлар, – айт.

¹⁶Бар, Исраиль акъсакъалларыны джый да, оларгъа:

Манъа РАББИ, бабаларынъызынынъ Алласы, Ибраимнинъ, Исхакънынъ ве Якъупнынъ Алласы корюнди. ¹⁷О, деди ки: «Мен сизлерге бакъып, Мысырда сизлернен олгъан шейлерни корьдим. Мен дедим ки, сизни Мысыр зулумындан ханаанлыларнынъ, хитлилернинъ, аморлыларнынъ, перизлилернинъ, хивлилернинъ ве евуслыларнынъ топрагъына, сютнен бал акъкъан топракъкъа алып кетерим», – айт.

¹⁸Олар сенинъ сёзюнъни динълерлер. Сен ве Исраиль акъсакъаллары Мысыр падишасына барып: «Бизге РАББИ, еудийлернинъ Алласы корюнди. Бизим Алламызгъа, РАББИге къурбан чалмакъ ичюн, бизни учъ кунълукъ ёлгъа сахрагъа йиберсе», – деп айтарлар. ¹⁹Амма оны къатты къолнен меджбур этмегендже, Мысыр падишасы сизге кетмек ичюн разылыкъ бермейджигини билем. ²⁰Сонъ къолумны узатырым ве оларнынъ козю огюнде аджайип шейлер япып, Мысырны джезаларым. Ондан сонъ о, сизлерни йиберер.

²¹Бу халкъкъа мысырлыларнынъ козю огюнде мераметлик берерим, ве кеткенинъизде бош къолнен кетмесинъиз. ²²Эр бир къадын озъ къомшусундан ве озюнинъ эвинде яшагъанындан кумюш ве алтын шейлерни, урбаларны да сорап алып. Бу шейлернен сиз огъуллаарынъызны ве къызларынъызны кийиндирирсинъиз ве мысырлыларнынъ барлыгъыны алып кетерсинъиз.

Мусанынъ акълары

4 ¹Муса:

– Эгер олар манъа инанмасалар ве сёзюмни динълемейип: «Санъа РАББИ корюмеди», – деп айтсалар? – деди.

²– Къолунъдаки шей недир? – деди онъа РАББИ.

– Таякъ! – деп джевап къайтарды о.

³– Оны ерге ташла, – деди РАББИ.

Муса оны ерге ташлады, таякъ йылан олды, ве Муса ондан къачты.

⁴РАББИ Мусагъа:

– Къолунъны узат да, оны къуйругъындан тут, – деди.

Муса къолуны узатып, оны алды, ве йылан онынъ авучында таякъ олды.

⁵– Бунынъ ичюн РАББИ, бабаларынынъ Алласы, Ибраимнинъ Алласы, Исхакънынъ Алласы ве Якъупнынъ Алласы санъа корюнгенине инансынлар.

⁶РАББИ даа:

– Къолунъны къойнунъа къойса, – деди.

Муса къолуны къойнуна къойып, оны чыкъарды. Бакъса, къолу тери хасталыгъындан къар дайын безлашты.

⁷– Къолунъны кене къойнунъа къой, – деди РАББИ.

Муса кене къолуны къойнуна къойды. Кене оны къойнундан чыкъарды. Иште, къолу кене тени дайын олды.

⁸– Эгер олар санъа инанмасалар ве биринджи аджайип шей оларны инандырмаса, экинджи аджайип шей инандырыр, – деди РАББИ. ⁹– Эгер бу эки аджайип шейге инанмасалар ве сени динълемеселер, о заман дерьядан сув ал да, топракъкъа тёк. Дерьядан алынган сув топракъ устюнде къан олуру.

¹⁰Муса РАББИге:

– Эй, я Раббим! Ялварам, лафым чиркин. Эр вакъыт, балалыгъымдан берли, Сен меннен, Озъ къолунънен лаф этип башлагъанынъда биле, мен бойле эдим. Дудакъларым абдал, тилим де къолайсыз, – деди. ¹¹РАББИ:

– Адамгъа агъзыны ким берди? Ким оны тильсиз я да сагъыр япа? Онынъ козьлери коръсюн, я да коръмесин деп, ким япа? Буны япкъан – Мен, РАББИ, дегильми? – деп сорады. ¹²– Демек, бар. Лакъырды эткенинъде, янынъда Мен олурым. Санъа не айтмагъа керек олгъаныны огретирим.

¹³– Я Раббим! – деди Муса. – Ялварам, башкъасыны, кимни истесенъ, ёлласа.

¹⁴РАББИнинъ Мусагъа къаршы гъазабы къызды, ве О:

– Сенинъ Харун деген, Левий къабилесинден олгъан агъанъ бар, керчекми? О, дюльбер лакъырды этип олгъаныны билем. О, сенинъ къаршынъа чыкъар ве сени корип, джан-юректен къуваныр. ¹⁵Сен онъа айтарсынъ ве сёзлерни онынъ агъзына къоярсынъ. Сен лакъырды эткенде, Мен сенинъ янынъда олурым, о, лакъырды эткенде, онынъ янында олурым. Сизге не япмакъ керек оладжагъыны сизге огретирим. ¹⁶Сенинъ еринъе халкъкъа о, айтаджакъ. О, сенинъ агъзынъ оладжакъ, сен онъа Алла ерине олурсынъ. ¹⁷Бу таякъны къолунъа ал, онен сен аджайип шейлерни япаджакъсынъ, – деди.

Мусанынъ къайтмасы

¹⁸Муса кетип, къайнатасы олгъан Йитрогъа къайтты. Онъа:

– Мен Мысырда олгъан халкъыма къайтайым. Олар даа сагъмы-ёкъмы экен бакъайым, – деди. Йитро Мусагъа:

– Аман-эсен бар, – деди.

¹⁹РАББИ Мусагъа Мидьянда: «Мысыргъа къайтып кет. Сени ольдюрмеге истегенлер эписи ольдилер», – деген эди.

²⁰Муса апайыны ве огъулларыны алып, эшекке отуртты ве Мысыр топрагъына къайтты. Къолуна Алланынъ таягъыны да алды.

²¹РАББИ Мусагъа:

– Мысыргъа къайтып баргъанынъдан сонъ, эписи аджайип шейлерни Мен санъа берген къуветнен фыравуннынъ козю огюнде яп. Лякин Мен онынъ юрегини таш киби этерим, ве о, халкъны йибермез. ²²⁻²³Фыравунгъа РАББИнинъ бойле сёзлерини айт: «Исраиль – Меним биринджи догъгъан огълумдыр. Мен санъа бойле айтам: Огълумны, Манъа ибадет этсин деп, йибер. Эгер йибермесенъ, Мен сенинъ огълунъны, биринджи догъгъан огълунъны ольдюририм», – деди.

²⁴Ёл бою геджелемеге токътагъанда, РАББИ Мусагъа кельди ве оны ольдюрмеге истеди. ²⁵О заман Циппора, чакъмакътан япылгъан пычакъны алып, огълуну сюннет этти ве кесильген тери парчасыны Мусанынъ аякъларына тийип, онъа:

– Сен меним къан киевимсинъ, – деди. ²⁶Сонъ РАББИ Мусадан чекильди.

О заман Циппора: «Къан киевимсинъ», – дегенде, сюннет акъкъын-да айта эди.

²⁷РАББИ Харунгъа:

– Мусаны къаршыламакъ ичюн, сахрагъа кет, – деди.

Харун кетип, Мусанен Алланынъ дагъы янында корюшип, опюшти. ²⁸Муса Харунгъа оны ёллагъан РАББИнинъ эписи сёзлерини айтып берди, ве Онынъ эмир эткен эписи аляметлери акъкъында икяе этти. ²⁹Муса Харуннен барып, Исраиль огъуларынынъ эписи акъсакълларыны топлалдылар. ³⁰Харун РАББИнинъ Мусагъа айткъан эписи сёзлерини айтып берди. Муса исе халкънынъ козьлери огюнде эписи аджайип шейлерни япты. ³¹Сонъ халкъ инанды. Олар Исраиль огъуларына РАББИ келип, оларнынъ чеккен зулумларыны корьгенини эшиттилер. Ондан сонъ олар седждеге къапанып ибадет эттилер.

Муса ве Харун фыравуннынъ огюнде

5 Бундан сонъ Муса ве Харун фыравунгъа келип:

– РАББИ – Исраиль халкъынынъ Алласы – бойле деп айта: «Сахрада Мангъа байрам япмакъ ичюн, Меним халкъымны йибер», – дедилер.

²Амма фыравун:

– РАББИ ким олгъан? Не ичюн Онынъ сёзюни динълеп, мангъа Исраиль халкъыны йибермек керек? Мен РАББИни бильмейим ве исраиллилерни йибермем, – деди.

³– Бизге еудийлернинъ Алласы кельди. Алла бизни къылыч я да фелякетнен джезаламасын деп, бизим Алламызгъа, РАББИге къурбан чалмакъ ичюн бизни учъ кунълук ёлгъа сахрагъа йиберсе, – дедилер олар.

⁴– Не ичюн сиз, Муса ве Харун, халкъны оларнынъ ишинден къалдырасынъыз? Юре беринъиз ишинъизге! – деди оларгъа Мысыр падишасы. ⁵– Мына, бу ернинъ халкъы чокъ сайылыдыр. Сиз исе оны ишинден къалдырасынъыз, – деп къошты фыравун.

⁶О куню фыравун халкъ незаретчилерине ве реберлерге:

⁷– Тюневин ве обирскунъ кирпич ясамакъ ичюн халкъкъа тобан бере эдинъиз. Илериде исе берменъиз. Тобанны озьлери юрип джыйсынлар. ⁸Лякин тюневин ве обирскунъ не къадар кирпич япкъан олсалар, о къадар да япсынлар. Кирпичлернинъ сайысыны эксильтменъиз. Олар тенбеллер, онынъ ичюн: «Барайкъ, Аллагъа къурбан чалайкъ», – деп къычыралар. ⁹Оларгъа чокъча иш беринъиз. Олар чалышсынлар ве ялан лафкъа инанмасынлар, – деп эмир этти.

¹⁰Халкъ незаретчилери ве онынъ реберлери чыкып, халкъкъа:

– Фыравун бойле деп айта: «Сизге тобан бермейджегим. ¹¹Озюнъиз барынъыз, озьлеринъизге тобанны къайда тапсанъыз, андан алынъыз. Ишинъизден исе бир шей эксильмейджек», – дедилер.

¹²Халкъ тобан ерине ашлыкъ сапларыны джыймакъ ичюн, бутюн Мысыр топрагъында дагъылды. ¹³Незаретчилер исе меджбур этип:

– Кунълук ишинъизни эр кунъ, сизде тобан олгъан вакъыттаки киби, япынъыз, – дей эдилер.

¹⁴Фыравун незаретчилери къойгъан исраилли реберлерни котеклеп:

– Не ичюн тюневин ве бугунъ, шимдигедже олгъаны дайын, кирпичлернинъ керекли сайысыны япмадынъыз? – дей эдилер.

¹⁵Исраиль халкынынъ реберлери, фыравунгъа келип, онъа:
– Не ичюн сен бизлернен, озъ кзулларынънен, бойле япасынъ? – айтып кыямет кюпардылар. ¹⁶– Бизге, кзулларынъа, тобан бермейлер, амма «кирпичлерни исе япынъыз», деп айталар. Мына, бизни, кзулларынъны, уралар. Халкынъа бу гунадыр.

¹⁷Амма о:

– Сиз тенбельсинъиз, тенбельсинъиздир. Онынъ ичюн сизлер: «Барайкъ, РАББИге кзурбан чалайкъ», – дейсинъиз. ¹⁸Шимди барынъыз да, чалышынъыз. Тобанны сизге бермезлер, амма кирпичлернинъ тайинленген сайысыны беринъиз, – деп айтты.

¹⁹«Кирпичлернинъ эр кунге керекли сайысыны эксилтъменъиз», деген сёзлерде Исраиль реберлери башларына тюшкен беляларны коръдилер.

²⁰Башлыкълар оларнынъ фыравундан чыккъанларыны беклеп турган Муса ве Харуннен корюштилер. ²¹Оларгъа:

– Фыравун ве оннынъ кзулларынынъ огюнде бизим яхшы адымызны аякъ асты эттинъиз. Бизни ольдюрсинлер деп, сиз оларнынъ кюлларына кылыч бердинъиз. РАББИ буны корсюн ве сизге бунынъ ичюн джеза берсин, – дедилер.

Муса Аллагъа шикъет эте

²²Сонъ Муса РАББИге:

– Эй, я Раббим! Не ичюн Сен шу халкъны бойле белягъа огъраттынъ? Не ичюн мени ёлладынъ? ²³Мен фыравунгъа келип, Сенинъ Адынъдан лаф этип башлагъанымдан сонъ, о, бу халкъкъа даа зияде яманлыкълар япмагъа башлады. Бизни кзуртармагъа истединъ, лякин Озь халкъынъны кзуртармадынъ, – деди.

Алла Мусагъа джевап бере

6 ¹РАББИ Мусагъа:

– Энди фыравуннен не япаджагъымны корерсинъ. Кзудретиме бойсунып, о, оларны йиберер. Кзудретиме бойсунып, оларны озъ топрагъындан кзувалар биле, – деди.

²Алла Мусагъа:

– Мен – РАББИМ. ³Мен Ибраимге, Исхаккъа, Якзупкъа «Кзудретли Алла» Адымнен келе эдим, лякин «РАББИ» деген Адымнен оларгъа ачылмадым, – деди. ⁴– Мен оларгъа Ханаан топрагъыны, олар вакътынджа яшагъан топракны бермеге васиет эттим. ⁵Мысырлылар исраиллилерни кзуллукъта туткъанлары аккъында оларнынъ инъильтилерини эшиттим ве Васietetимни хатырладым. ⁶Бойлеликнен, Исраиль огъулларына айт: «Мен – РАББИМ. Сизни мысырлыларнынъ зулумындан алып чыкъарым, оларнынъ кзуллугъындан азат этерим ве кзудретимни косътерип, буюк белялар ярдымынен сизлерни кзуртарырым. ⁷Сизни Озюм халкъым этип, къабул этерим ве сизге Алла олурым. Сонъ сиз

билирсинъиз ки, Мен – РАББИМ, сизни Мысыр топрагындан, Мысыр зулумындан алып чыккыш сизинъ Алланъызым. ⁸Мен сизни Ибраимге, Исхаккыа ве Якъупкыа бермеге емин эткен топраккыа кирсетирим ве оны мулкюнъиз этип, сизге берерим. Мен – РАББИМ».

⁹Муса буны Исраиль огъуларына айтты, лякин олар Мусаны рухтан тюшкенлери ве къуллугы агъыр олгъаны себебинден динълемедилер.

¹⁰РАББИ Мусагъа даа:

¹¹– Фыравунгъа, Мысыр падишасына барып, айт онъа, Исраиль огъуларыны озь топрагындан йиберсин, – деди.

¹²Муса РАББИнинъ огюнде:

– Бакъ, Исраиль огъулары биле мени динълемейлер, насыл этип фыравун мени динълейджек? Чиркин меним лафым, – деди.

¹³Сонъ РАББИ Муса ве Харуннен лаф этип, оларгъа Исраиль огъуларына ве Мысыр падишасы олгъан фыравунгъа бармагъа ве Исраиль огъуларыны Мысыр топрагындан чыкъармагъа буюрды.

Мусанынъ ве Харуннынъ шеджерелери

¹⁴Мына, исраилли къабилелерининъ башлыкълары.

Исраильнинъ биринджи огълу олгъан Рубеннинъ огъулары: Ханокъ, Паллу, Хецион ве Къармий. Бу – Рубенден чыккыш къоранталар.

¹⁵Шимеоннынъ огъулары: Емуэл, Ямин, Охад, Якин, Цохар ве хананлы къызнынъ огълу Шаул. Бу – Шимеондан чыккыш къоранталар.

¹⁶Мына, къоранталарына коре, Левий огъуларынынъ адлары: Гершон, Кехат ве Мерарий. Левий 137 йыл яшады. ¹⁷Гершоннынъ огъулары: Ливний, Шимий ве оларнынъ къоранталары. ¹⁸Кехатнынъ огъулары: Амрам, Йицхар, Хеврон ве Уззиэл. Кехат 133 йыл яшады. ¹⁹Мерарийнинъ огъулары: Махлий ве Муший. Мына, эвлятларына коре, Левийден чыккыш къоранталар.

²⁰Амрам аласы Ёкеведге эвленди, ве о, Амрамгъа Харун ве Мусаны тапты. Амрам 137 йыл яшады.

²¹Йицхарнынъ огъулары: Къорах, Нефег ве Зикрий.

²²Уззиэлнинъ огъулары: Мишаэл, Элцафан ве Ситрий.

²³Харун Нахшоннынъ къызкъардашы олгъан Амминадавнынъ къызына Элишевагъа эвленди. О, Харунгъа Надав, Авиху, Элазар ве Итамар адлы огъуларны тапты.

²⁴Къорахнынъ огъулары: Ассир, Элкъана ве Авиасаф. Бу – Къорахтан чыккыш къоранталар.

²⁵Харуннынъ огълу Элазар Путиэлнинъ бир къызына эвленди. О, Харунгъа Пинехасны тапты.

Мына, къоранталарына коре, Левий къабилелерининъ башлыкълары.

²⁶Мына Харун ве Муса. РАББИ оларгъа бойле айткъан эди:

– Исраиль огъуларыны ордуларынен Мысыр топрагындан алып чыккыш.

²⁷Мысыр падишасы олгъан фыравунгъа Муса ве Харун озьлери Исраиль огъууларыны Мысыр топрагъындан алып чыкъмакъ акъкъын-да айткъан эдилер.

Рабби Мусагъа ве Харунгъа эмир эте

²⁸Бойлеликнен, РАББИ Мысыр топрагъында Мусанен лаф эткенде, ²⁹онъа:

– Мен – РАББИм! Мысыр падишасы олгъан фыравунгъа Мен санъа бутюн айткъанларымны айт, – деди.

³⁰Муса исе РАББИнинъ огюнде:

– Иште, меним нуткъум чиркин. Насыл этип, фыравун меним айткъанларымны динълейджек? – деди.

7 ¹Лякин РАББИ Мусагъа:

– Бакъ, Мен сени фыравунгъа Алла киби этип къойдым; агъанъ Харун сенинъ пейгъамберинъ оладжакъ, – деди. ²– Мен санъа бутюн эмир эткенлеримни Харунгъа айтаджакъсынъ. Агъанъ Харун исе, Исраиль огъууларыны озь топрагъындан йиберсин деп, фыравунгъа айтаджакъ. ³Лякин Мен фыравуннынъ юрегини таш киби этерим ве Мысыр топрагъында чокътан-чокъ аляметлеримни ве аджайип шейлеримни япарым. ⁴Фыравун сизни динълемейджек, ве Мен, Озь къудретимни косътерип, буюк белялар ярдымынен ордуларымны, Исраиль огъууларынынъ халкъыны Мысыр топрагъындан алып чыкъарым. ⁵Къудретимни Мысыргъа косътерип, Исраиль огъууларыны мысырлыларынъ арасындан алып чыкъкъанымдан сонъ, эписи мысырлылар «Мен – РАББИ» олгъанымны билирлер.

⁶Муса ве Харун, РАББИ насыл айткъан олса, ойле де яптылар.

⁷Олар фыравунгъа айтып башлагъанларында, Муса 80 яшында эди, агъасы Харун исе – 83.

Харуннынъ таягъы

⁸⁻⁹РАББИ Мусагъа ве Харунгъа:

– Фыравун сизге: «Аджайип шей япынъыз», – десе, Харунгъа айт, таягъыны алсын да, фыравуннынъ огюне ташласын. Таякъ йылан олур, – деди.

¹⁰Муса ве Харун, фыравунгъа келип, РАББИ эмир эткени дайын яптылар. Харун таягъыны фыравун ве онынъ къуулары огюнде ташлады, ве о, йылан олды. ¹¹Фыравун акъыллы адамларны ве ырымджыларны чагъыртты. Бу Мысыр тылсымджылары озь тылсымларынен айны шуны яптылар: ¹²олардан эр бири озь таягъыны ташлады, ве олар йыланлар олдылар. Амма Харуннынъ таягъы оларнынъ таякъларыны ютты. ¹³Фыравуннынъ юреги таш киби олды, ве РАББИ айткъаны дайын, о, Мусанен Харунны динълемеди.

Мысыргъа тюшкен белялар

¹⁴РАББИ Мусагъа:

– Фыравуннынъ юреги инат, халкъны йибермеге истемей. ¹⁵Ярын йылангъа айлангъан таягъынны кьолунъа алып, фыравунгъа бар да, о, сув янына чыккъанда, онынъ ёлунда, Нил дерьясы ялысында тур, – деди. ¹⁶– Онъа бойле айт: «РАББИ, еудийлернинъ Алласы мени санъа буну айтмакъ ичюн ёллады: “Манъа сахрада ибадет этсинлер деп, Меним халкъымны йибер”. Лякин сен аля даа динълемединъ. ¹⁷РАББИ бойле айта: “Мен – РАББИ олгъанымны япкъанларымдан билирсинъ”. Мына бу кьолумдаки таякънен мен Нил дерьясынынъ сувуна урарым, ве о, къангъа айланыр. ¹⁸Дерьядаки балыкъ олер, дерья фена кьокъу даркъатып башлар, ве мысырлылар дерьядаки сувны ичип оламазлар».

¹⁹Сонъ РАББИ Мусагъа бойле деди:

– Агъанъ Харунгъа айт, таягъыны алып, кьолуны Мысыр топрагъынынъ сувларына: онынъ озенлерине, сув акъымларына, голлерине ве эписи хавузларына тараф котерсин. Олар къангъа айланырлар, бутюн Мысыр топрагъындаки эм таш, эм агъач савутларында къан олуур.

²⁰Муса ве Харун, РАББИ оларгъа насыл эмир эткен олса, ойле де яптылар. Харун фыравуннынъ ве кьулларынынъ козьлери огюнде озь таягъыны котерип, дерья сувуна урды, ве дерьядаки бутюн сув къангъа айланды.

²¹Дерьядаки балыкъ олип, озен сасыгъаны ичюн, мысырлылар дерьядаки сувны ичип оламай эдилер. Бутюн Мысыр топрагъында къан эди. ²²Амма Мысыр тылсымджылары озь тылсымларынен айны шуны яптылар. Фыравуннынъ юреги таш киби олды, ве о, РАББИ айткъаны киби, Мусанен Харунны динълемеди. ²³Фыравун айланып эвине кетти. Бу шейлер онъа тесир этмеди. ²⁴Эписи мысырлылар ичмеге сув тапмакъ ичюн, дерья янындаки ерни къазып башладылар, чюнки озендеки сувны ичип оламай эдилер.

²⁵РАББИ дерьяны харап эткенине еди кунъ толды.

8 ¹РАББИ Мусагъа бойле деп айтты:

– Фыравунгъа барып, онъа айт:

РАББИ: «Манъа ибадет этмек ичюн, халкъымны йибер, – дей. ²– Оларны йибермеге разы олмасанъ, Мен бутюн сенинъ топрагъынны бакъаларгъа толдурырым. ³Нил дерьясынынъ ичи бакъаларгъа толып-ташар, ве олар чыккып, сенинъ эвинъе, юкъллагъан еринъе, тёшегинъе, хызметчилерининъ ве халкъыннынъ эвлерине, собаларынъа ве хамыр савутларына биле кирерлер, ⁴сенинъ, халкъыннынъ ве эписи хызметчилерининъ устуне чыкъларлар».

⁵Сонъ РАББИ Мусагъа бойле деди:

– Агъанъ Харунгъа айт, таягъыны алып, кьолунны озенлерининъ, сув акъымларынынъ ве голлерининъ устьлерине узатсын, Мысыр топрагъына бакъларны чыкъларсын.

⁶Харун кьолуны Мысыр сувларынынъ устуне узатып, бакъаларны чыкъарды. Бакъалар чыкып, Мысыр топрагыны кьапладылар. ⁷Амма Мысыр тылсымджылары да, озьлерининъ тылсымларынен айны шуну япып, Мысыр топрагына бакъаларны чыкъардылар.

⁸Сонъ фыравун, Мусанен Харунны чагъыртып, оларгъа:

– Менден ве халкъымдан бакъаларны ёкъ этсин деп, мен ичюн РАББИге дува этинъиз. Сонъ, РАББИге къурбан чалмакъ ичюн, Исраиль халкъыны йиберерим, – деди.

⁹Муса фыравунгъа:

– Бакъалар сенде, халкъынъда, эвлеринъде ёкъ олып, тек дерьяда къалсынлар деп, сен ичюн, хызметчилеринъ ве халкъынъ ичюн дува этеджегимнинъ вакътыны бильдир, – деди.

¹⁰Фыравун онъа:

– Ярын, – деди.

Муса онъа:

– Айткъанынъ киби олур. Бойледже биль: Алламыз олгъан РАББИ киби кимсе ёкъ. ¹¹Бакъалар сенден, эвлеринъден, хызметчилеринъден ве халкъынъдан кетерлер. Олар тек Нил дерьясында къалырлар, – деп джевап берди.

¹²Муса ве Харун фыравундан чыккъан сонъ, Муса фыравунгъа ёллангъан бакъалар акъкъында РАББИге дува этти. ¹³РАББИ, Муса сорагъаны киби, этти: бакъалар мысырлыларнынъ эвлеринде, азбарларында, тарлаларында олдылер. ¹⁴Оларны обаладылар, ве ер сасып башлады. ¹⁵Фыравун, енгиллик олгъаныны корип, юрегини таш киби къаттырды ве, РАББИ айткъаны дайын, Мусанен Харунны динълемеди.

¹⁶Сонъ РАББИ Мусагъа бойле деп айтты:

– Харунгъа айт, таягыны котерип, оны топракъкъа урсун, ве бутюн Мысыр топрагынынъ тозу боджеклерге айланыр.

¹⁷Олар ойле де яптылар. Харун, кьолундаки таягыны котерип, топракъкъа урды, ве адамларнен айванларнынъ устю боджеклерге толды. Бутюн Мысыр топрагы бою топракъ тозу боджеклерге айланды.

¹⁸Тылсымджылар озь тылсымларынен боджеклерни япмагъа тырыштылар, амма япып оламадылар. Адамларнен айванларнынъ устю-башы исе боджек эди.

¹⁹Сонъ тылсымджылар фыравунгъа:

– Керчектен, Алла Озь къудретини косьтередир, – дедилер.

Лякин фыравуннынъ юреги таш киби къатты эди, ве РАББИ айткъаны киби, о, динълемеди.

²⁰РАББИ Мусагъа:

– Ярын саба эрте туруп, фыравун сувнынъ янына келир, – деди. – Оннынъ огюне бар ве онъа айт:

РАББИ бойле деп айта: «Сахрада Манъа ибадет этсин деп, халкъымны йибер. ²¹Халкъымны йибермесенъ, санъа, хызметчилеринъе, халкъынъа

ве эвлеринъе чокътан-чокъ копек чибинлерини ёлларым, ве мысырлыларнынъ эвлеринен яшагъан ерлери чибинлерге толур. ²²О куню халкъым яшагъан Гошен топрагъыны айырырым, ве анда чибинлер олмаз. О заман, Мен – РАББИ, бу топракъта олгъанымны билирсинъ. ²³Халкъымны чибинлерден къорчалап, оны сенинъ халкъынъдан фаркълы этеджегим. Бу алямет ярын оладжакъ».

²⁴РАББИ ойле де япты: фыравуннынъ эвине, хызметчилерининъ эвлерине ве бутюн Мысыр топрагъына чокътан-чокъ чибинлер учып кельди. Ер юзю чибинлерден харап ола башлады.

²⁵Фыравун, Мусанен Харунны озюне чагъыртып, оларгъа:

– Бу топракътан кетмейип, сизинъ Алланъызгъа къурбан чалынъыз, – деди.

²⁶Лякин Муса онъа:

– Буны япмакънынъ чареси ёкъ, – деп джевап къайтарды. – РАББИге къурбан чалсакъ, мысырлылар ичюн бу арам олур. Мысырлылар ичюн арам олгъан къурбанны оларнынъ козьлери огюнде чалсакъ, олар бизлерни ташларнен урмазлармы? ²⁷Биз учъ кунълукъ ёлгъа сахрагъа чыкъайыкъ ве, РАББИ бизге айткъаны киби, Онъа, бизим Алламызгъа къурбан чалайыкъ.

²⁸Фыравун:

– Сахрада РАББИге, сизинъ Алланъызгъа къурбан чалмакъ ичюн, сизни йиберерим. Тек узакъ кетменъиз. Меним ичюн дува этинъиз, – деди.

²⁹– Иште, мен сенден чыкъып кетип, РАББИге дува этерим, ве чибинлер сенден, хызметчилеринъден, халкъынъдан ярын учып кетерлер, – деп джевап берди онъа Муса. – Тек, РАББИге къурбан чалмакъ ичюн халкъны йибермейип, яландан вазгеч.

³⁰Сонъ Муса фыравундан чыкъып, РАББИге дува этти. ³¹Муса сорагъаны киби япып, РАББИ фыравундан, онынъ хызметчилеринден ве халкъындан чибинлерни ёкъ этти, бир данеси биле къалмады. ³²Лякин фыравун юрегини таш киби этти ве кене де халкъны йибермеди.

9 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

– Фыравунгъа барып, айт:

РАББИ, еудийлернинъ Алласы: «Манъа къурбан чалмакъ ичюн, халкъымны йибер», – дей. ²Эгер сен оларны йибермеге истемесенъ ве оларны даа тутсанъ, ³мына РАББИ тарладаки айванларынъны: атларны, эшеклерни, девелерни, сыгъырларны, бугъаларны ве къой-эчкилерни джезалар; баягъы агъыр хасталыкъ олур. ⁴Амма РАББИ исраиллилернинъ айванларыны мысырлыларнынъ айванларындан айырыр, Исраиль огъуллаарынынъ бутюн айванларындан бири биле ольмез. ⁵РАББИ вакътыны бильдирип: «Бу мемлекетте Мен буны ярын этеджегим», – деди.

⁶Айланыр куню РАББИ буны да япты. Мысырлыларнынъ эписи айванлары олип кеттилер, Исраиль огъуллаарынынъ айванларындан исе

бири биле ольмеди. ⁷Фыравун бильмек ичюн адамларны ёллады, ве, иште, Исраиль огъулларынынъ бутюн айванларындан бири ольмегенини бильди. Лякин фыравуннынъ юреги таш киби эди, ве о, исраиллиерни йибермеди.

⁸Сонъ РАББИ Мусанен Харунгъа:

– Собадан бирер толу авуч куль алынъыз да, Муса оны фыравуннынъ козю огюнде кокке сепсин, – деди. ⁹– Бутюн Мысыр топрагъында тоз котерилер, ве бутюн Мысыр топрагъындаки адамларнынъ ве айванларнынъ устьлеринде иринлеген чибанлар пейда олур.

¹⁰Мусанен Харун собадан куль алып, фыравуннынъ козю огюне кельдилер. Муса оны кокке септи. Адамларнынъ ве айванларнынъ устьлеринде иринлеген чибанлар пейда олды. ¹¹Тылсымджылар чибанлар ичюн Мусагъа къаршы турып оламадылар. Эписи мысырлыларнен тылсымджыларда чибанлар бар эди.

¹²Лякин РАББИ фыравуннынъ юрегини таш киби этти, ве РАББИ айткъаны киби, о, Мусанен Харунны динълемеди.

¹³Сонъ РАББИ Мусагъа:

– Ярын саба эрте турып, фыравуннынъ козю огюне бар, – деди. – Онъа бойле деп айт:

РАББИ, еудийлернинъ Алласы: «Манъа ибадет этмек ичюн, халкъымны йибер, – деп буюра. ¹⁴– Эгер йибермесенъ, бутюн дюньяда Манъа ошагъан кимсе олмагъаныны биль деп, бу сефер сенинъ, хызметчилеринъ ве халкъынъ башына эписи беляларны ёлларым. ¹⁵Къудретимни косътерип, сенинъ ве халкъынънынъ устюне дешетли белямны йибермеге истеген олсам, чокътан берли ер юзюнден ёкъ олур эдинъ. ¹⁶Лякин санъа къудретим корюнсин ве бутюн ер юзюнде Меним Адым намлы олсун деп, Мен сени сакълап къалдырдым. ¹⁷Сен халкъымны даа йибермейип, онъа къаршы турасынъ. ¹⁸Бунынъ ичюн, ярын, тамам бу вакъыт, Мысыр дюньягъа кельген вакъыттан берли шимдигедже, анда олмагъан баягъы къоркъунчлы бурчакъны ёлларым. ¹⁹Адамларны ёлла, сюрюлеринъни ве тарлада олгъанларынынъны джыйсынлар. Эвге джыйылмайып, тарлада къалгъан эписи адамларнен айванларгъа бурчакъ тюшер, ве олар олерлер».

²⁰Фыравуннынъ хызметчилеринден базылары РАББИнинъ сёзлеринден къоркъып, озь сюрюлеринен къулларыны ашыкъып эвлерине джыйдылар. ²¹РАББИнинъ сёзлерине къулакъ асмагъан адамлар исе сюрюлеринен къулларыны тарлада къалдырдылар.

²²РАББИ Мусагъа:

– Къолунъны кокке тараф узат. Бутюн Мысыр топрагъына: адамларгъа, айванларгъа ве Мысырдаки ашлыкънынъ бутюнине бурчакъ тюшюн, – деди.

²³Муса озь таягъыны кокке тараф котерди. РАББИ кок гурюльтисинен бурчакъны йиберди, ве ер юзю бою атеш даркъалды. Бойле этип,

РАББИ Мысыр топрагына бурчакны ягдырды. ²⁴Бурчак тюше эди, ве бурчак арасында атеш де анда, де мында аевлене эди. Мысыр мемлекети пейда олган вакыттан берли олмаган, бутюн Мысыр топрагында бойле баягы кьоркюнчлы бурчак ягды. ²⁵Бурчак бутюн Мысыр топрагы бою, тарлаларда олган бутюнени: адамдан башлап айвангадже, – эписини кырды. Тарлада оськен эписи осюмликлерни урды, тарлада оськен эписи тереклерни сындырды. ²⁶Бурчак тек Израиль огуллары отурган Гошен виляетинде олмады.

²⁷Фыравун, адамларны ёллап, Мусанен Харунны чагыртты ве оларга: – Бу сефер мен гуна кьазандым. РАББИ адалетлидир, меннен халкым исе кьабаатлымыз. ²⁸Меним ичюн РАББИге дува этингиз, Алланын гурюльтилери ве бурчак токтатылсын. Мен сизлерни артык тутмайып йиберерим, – деди.

²⁹– Мен шеэрден чыкып, кьолларымны котерип, РАББИге дува этджем, – деп джевапланды Муса. – Ер юзю – РАББИнин мульки олганыны биль деп, кок гурюльтилери токтар ве бурчак башкьа олмаз. ³⁰Лякин мен билем ки, сен ве сенин хызметчилерин аля даа РАББИ-Таалядан кьоркьмайсынгыз.

³¹Бурчак кетени ве арпаны урды. Арпа энди баш теккен, кетен чечеклеп башлаган эди. ³²Богдайны ве кьызыл богдайны исе урмады, чюнки олар кечче етиштилэр.

³³Муса, фыравундан кетип, шеэрден чыкты, кьолларыны РАББИге тараф узатты. Аман кок гурюльтисинен бурчак токтады, ягмур да ер юзюне ягмакны токтатты.

³⁴Ягмур, кок гурюльтиси ве бурчакнын токтаганларыны корип, фыравун хызметчилеринен эп инатланып, бир даа гуна кьазанды. ³⁵Фыравуннын юреги таш киби кьатты эди, ве о, РАББИ Муса ярдымынен айтканы киби, Израиль огулларыны йибереди.

10 ¹РАББИ Мусага:

– Фыравунга бар. Мен онын ве хызметчилеринин юреклерини инат эттим. Шимди оларнын козьлери огюнде Мен аляметлеримни косьтерим. ²Сен оглуннен торунын мысырлыларнен дешетли шейлерни япканларымны ве анда косьтерген аляметлерим акькында айтып олурсын. Бойлеликнен, Мен – РАББИ олганымны биледжексиз, – деди.

³Мусанен Харун фыравунга келип, бойле дедилер:

– РАББИ, еудийлернин Алласы: «Сен даа не кьадар вакыт Манга бойсунмайджаксын? – деп сорай. – Манга ибадет этмек ичюн, халкымны йибер. ⁴Эгер халкымны йибермесен, ярын бутюн мемлекетин сарынкьа ёлларым. ⁵О, ер юзюни ойле кьаплар ки, ерни корьмеге чареси олмаз. О, топрагынызда бурчактан сагь кьалган эр шейни ашар. Тарлаларынызда оськен эписи тереклерингизни де бутюнлей кемирир. ⁶Сарынкьа эвлеринги, эписи хызметчилерининг

эвлерини, эписи мысырлыларнынъ эвлерининъ ичини толдуыр. Буны не бабаларынъ, не къартбабаларынъ ер юзюнде яшап башлагъан кунълеринден бу кунъгедже корьмедилер».

Айланып, Муса фыравундан чыкып кетти.

⁷Шу вакъыт хызметчилери фыравунгъа:

– О, бизни даа чокъ вакъыт тузакъта тутаджакъмы? Бу адамлар РАББИге, оларнынъ Алласына ибадет этсинлер деп, оларны йибер. Мысыр гъайып олгъаныны сен аля даа корьмейсинъми, аджеба? – дедилер.

⁸Мусанен Харунны фыравунгъа къайтардылар. Фыравун оларгъа:

– Барынъыз, РАББИге, сизинъ Алланъызгъа ибадет этинъиз. Аранъыздан ким кетеджек? – деди.

⁹Муса онъа:

– Бизде РАББИнинъ байрамы олгъаны ичюн, биз уфакъ балаларымыз ве къартларымызнен, огулларымыз ве къызларымызнен, къой-эчкилеримиз ве малларымызнен берабер кетеджекмиз, – деди.

¹⁰Фыравун оларгъа:

– Мен сизни балаларынъызнен берабер йиберсем, РАББИ керчектен де сизнен! Коресинъиз, ниетинъиз къара! – деди. ¹¹– Ёкъ! Сорагъанынъызгъа коре, тек акъайлар барып, РАББИге ибадет этсинлер.

Сонъ оларны фыравундан къувдылар.

¹²О вакъыт РАББИ Мусагъа:

– Мысыр топрагъына тараф къолунъны узат. Бутюн Мысыр топрагъыны сарынчкъа бассын ве топрагъындаки бутюн отны, бурчакътан аман къалгъан бутюн шейлерни ашасын, – деди.

¹³Муса таягъыны Мысыр топрагъына тараф узатты. РАББИ бу мемлекетке бутюн кунъ ве бутюн гедже девам эткен шаркъий ельни уфюртти. Саба ачылмаздан, шаркъий ель сарынчкъаны кетирди. ¹⁴Сарынчкъа бутюн Мысыр топрагъыны басып алып, бутюн мемлекетни толдурды. Бойле сарынчкъа эвель олмагъан эди, бундан сонъ да олмайджакъ. ¹⁵О, бутюн ер юзюни ойле къаплады ки, ерни корьмеге чареси ёкъ эди. О, бутюн мемлекетнинъ отуны ашады ве бурчакътан аман къалгъан тереклердеки махсулларны ашады. Бутюн Мысыр топрагъында не тереклернинъ устюнде, не де тарладаки от устюнде ешиллик къалмады.

¹⁶Фыравун ашыкып, Мусанен Харунны озюне чагъыртты ве оларгъа:

– РАББИнинъ, сизинъ Алланъызнынъ огюнде ве сизинъ огюнъизде гуна къазандым. ¹⁷Шимди гунамны даа бир кере багъышланъыз да, менден бу олюмни къайтарсын деп, РАББИге, сизинъ Алланъызгъа дува этинъиз, – деди.

¹⁸Муса фыравундан чыкып, РАББИге дува этти. ¹⁹РАББИ къаршы кельген тарафтан фена кучлю гъарбий ельни уфюртти, ве о ель сарынчкъаны алып кетип, Къызыл денъизге ташлады. Бутюн Мысыр мемлекетинде бир сарынчкъа биле къалмады. ²⁰Лякин РАББИ фыравуннынъ юрегини таш киби этти, ве о, Израиль огулларыны йибермеди.

²¹РАББИ Мусагъа:

– Къолунгъны кокке тараф узат. Бутюн Мысыр топрагъында къаранлыкъ, сезильген къаранлыкъ олур, – деди.

²²Муса къолуны кокке тараф узатты, ве бутюн Мысыр топрагъыны учь кунь девамында зифт къаранлыкъ къаплап алды. ²³Бири-бирини корьмейип, учь кунь ич бир кимсе ерлеринден турмады. Эписи Исраиль огъуллаарынынъ эвлеринде исе ярыкъ бар эди.

²⁴Фыравун Мусанен Харунны чагъыртып, оларгъа:

– Барынгъыз ве РАББИге ибадет этингъыз. Тек къой-эчкилерингъыз ве малларынгъыз къалсын, балаларынгъыз исе сизлернен кетсинлер, – деди.

²⁵– Ёкъ, – деди Муса, – РАББИге, бизим Алламызгъа бутюнлей якъыладжакъ ве башкъа къурбанларны чалмакъ ичюн айванларны да йибер.

²⁶Бизим сюрюлеримиз, бир баш къалмайып, бизнен кетсин. Биз РАББИге, бизим Алламызгъа къурбанларны олардан аладжакъмыз. Лякин анда кельмегендже, РАББИге нени къурбан чаладжакъымызны бильмейджекмиз.

²⁷Лякин РАББИ фыравуннынъ юрегини таш киби этти, ве о, оларны йибермеге истемеди. ²⁸Фыравун Мусагъа:

– Бар кет! Мукъайт ол, козюм корьмесин сени, козюм корьген куню исе – олерсин! – деди.

²⁹– Айткъанынъ киби де олур, – деди Муса. – Мен козюнге бир даа корюнмем.

Сонгки беля акъкъында хабер

11 ¹РАББИ Мусагъа:

– Мен фыравуннынъ ве мысырлыларнынъ башына даа бир фелякет кетиририм. Ондан сонъ о, сизлерни мындан йиберер. Сизни йибергенде, мындан асыл къуваджакъ. ²Халкъкъа айт, эр бир акъай озь къомшусундан, эр бир къадын озь къомшусундан кумюш ве алтын шейлерни сорап алсынлар, – деди.

³РАББИ халкъына мысырлыларнынъ козьлеринде мерамет берди. Мусанынъ озю Мысыр топрагъында фыравуннынъ къуллары ве халкънынъ козю огюнде баягъы буюк адам эди.

⁴Муса фыравунгъа келип:

– РАББИ: «Яры геджеде Мен Мысыр бою кечерим, – дей. ⁵– О заман озь тахтында отургъан фыравуннынъ биринджи догъгъан баласындан башлап, дегирмен ташларында ун чеккен хызметчи апайнынъ биринджи догъгъан баласынадже Мысыр топрагъында олгъан эр бир биринджи догъгъан бала ве айванларнынъ бутюн биринджи догъгъан балалары оледжектир. ⁶Бутюн Мысыр топрагъында даа олмагъан, эм де башкъа олмайджакъ буюк фигъан къопаджакътыр. ⁷Эписи Исраиль огъуллаарына исе не адамгъа, не де айвангъа зарар олмаз. О заман, РАББИ мысырлылар ве исраиллилер арасында фаркъ эткенини билирсингъыз». ⁸Сенинъ эписи къулларынъ мангъа келип седжде этерлер ве: «Сен

ёлбашчылыкъ эткен бутюн халккынънен чыккып кет», – деп айтарлар. Бундан сонъ мен чыккып кетерим, – деди ве гъазапнен фыравундан чыккып кетти.

⁹РАББИ Мусагъа:

– Меним аджайип шейлерим Мысыр топрагъында чокълашсынлар деп, фыравун сизни динълемейджек, – деди.

¹⁰Муса ве Харун фыравуннынъ огюнде бу аджайип шейлернинъ эписини яптылар, амма РАББИ фыравуннынъ юрегини таш киби этти, ве о, Израиль халккыны озь топрагъындан йибермеди.

Песахнынъ тайинленмеси

12¹Мысыр топрагъында РАББИ Мусагъа ве Харунгъа:

²– Бу ай сизде айларнынъ башы олсун. Йылнынъ айларындан о, биринджи олсун, – деди. ³– Бутюн Израиль джемаатына айтынъыз, бу айнынъ онунджи куню эр бир адам озь къорантасына коре къой-эчкилеринден бирини алсын. Эр бир къорантагъа бирер айван олсун. ⁴Эгер къоранта бир айванны ашап битирип оламайджакъ киби уфакъ олса, эвине энъ якъын олгъан къомшусынен берабер джан сайысына коре айван алсын. Ким не къадар ашайджагъына коре, озюнъизге айван сайып алынъыз. ⁵Айван сизде къусурсыз, эркек ве бир яшлы олмакъ керек. Оны къозулардан я да улакълардан алынъыз. ⁶О, сизде бу айнынъ 14-юнджи кунюнедже турсун. О заман бутюн Израиль джемаатынынъ топлашувы оны акъшам сойсун. ⁷Онынъ къанындан алып, айванны ашайджакъ эвлеринде къапу первазынынъ эки тарафына ве устюне якъсынлар. ⁸Онынъ этини шу геджеси атешке къызартып, ашап битирсинлер. Оны маясыз хамырдан пишкен питенен ве аджджы отларнен ашасынлар. ⁹Оны чий я да сувгъа пиширип ашаманъыз, амма башынен, аягъынен ве ич алетынен берабер атешке къызартып ашанъыз. ¹⁰Ондан сабагъадже бир шей къалдырманъыз. Ондан къалгъаныны сабагъадже атеште якъынъыз. ¹¹Оны ашагъан вакъытта беллеринъиз багълы олсун, аяккъапларынъыз аякъларынъызда, таякъларынъыз къолларынъызда олсун. Оны ашыкъчанлыкънен ашанъыз. Бу – РАББИнинъ Песахыдыр*.

¹²Мен тамам бу геджеси Мысыр топрагъындан кечерим ве адамдан башлап айванларгъа баргъандже, Мысыр топрагъында олгъан эр бир биринджи догъгъан баланы ольдюрим ве эписи Мысыр аллаларыны джезаларым. Мен – РАББИМ. ¹³Сиз олгъан эвлер устюндеки къан бельги олур. Мен къанны корерим ве сизинъ янынъыздан кечип кетерим. Мысыр топрагъыны къыргъанымда, сизни къыргъан фелякет олмаз.

¹⁴Бу кунь сиз ичюн хатырлаткъан кунь олсун: оны РАББИге байрам оларакъ несильден несильге япынъыз. Сиз ичюн бу эбедий эмирдир.

Маясыз Пишкен Пите Байрамы

¹⁵Еди кунь маясыз пишкен пите ашанъыз. Энъ биринджи кунюнден башлап, эвлеринъизден маяны ёкъ этинъиз. Ким биринджи кунюден

* 12.11 Песах – къ. еуд. «янындан кечип кетмек» демектир.

башлап, единджи куньгедже минген хамырдан пишкен пите ашаса, о джан Исраиль халкындан айырылыр. ¹⁶Биринджи куню сизде мукъаддес топлашув оладжакъ, единджи куню де мукъаддес топлашув оладжакътыр. Бу кунълери ич бир тюрлю иш япмагъа олмай. Ялынъыз ашамакъ ичюн аш пиширге мумкюн. ¹⁷Маясыз Пишкен Пите Байрамыны япынъыз. Тамам бу куню Мен сизинъ ордуларынъызны Мысыр топрагъындан чыкъардым. Бу кунни эбедий урф-адет оларакъ несильден несильге япынъыз. ¹⁸Биринджи айнынъ 14-юнджи куннинъ акъшамындан башлап, шу айнынъ 21-инджи куннинъ акъшамынадже маясыз пишкен пите ашанъыз. ¹⁹Эвлеринъизде еди кунь мая олмамакъ керек. Ким минген хамырдан пишкен пите ашаса, о джан, кельмешекми я да исраиллими олсун, Исраиль джемаатындан айырыладжакътыр. ²⁰Минген хамырдан бир шей ашаманъыз. Эр бир яшагъан еринъизде маясыз пишкен пите ашанъыз.

Биринджи Песах

²¹Муса, эписи Исраиль акъсакъалларыны чагъыртып, оларгъа:
– Къоранталарынъызгъа коре айванларны сайлап алынъыз ве оларны сойып, Песахны азырланъыз, – деди. ²²– Эзов отунынъ деметини алып, савутта олгъан къангъа батырып, савуттаки къаннен къапу первазынынъ устуне ве эки тарафына якъынъыз. Ич биринъиз озь эвинъизнинъ къапусындан сабагъадже чыкъманъыз. ²³РАББИ Мысырны къырмагъа чыккып, къапу первазынынъ устундеки ве эки тарафындаки къанны корип, къапуларынынъ янларындан кечип кетер ве олюм кетириджи Мелекке, сизге зарар кетирмек ичюн, эвлеринъизге кирмеге бермез. ²⁴Буны озьлеринъиз ве огулларынъыз эбедий къанун оларакъ кутюнъиз. ²⁵Озю айткъаны дайын, сизге РАББИ береджек топраккъа киргенинъизде, бу адетни кутюнъиз. ²⁶Балаларынъыз сизден: «Бу насыл адет я?» – деп сорагъанларында, ²⁷оларгъа: «Бу – РАББИге Песах кърбаныдыр. РАББИ Мысырда мысырлыларгъа зарар кетирди, эвлеримизни исе къртурды, исраиллилернинъ эвлери янларындан кечип кетти», – айтынъыз.

Халкъ, седждеге къапанып, ибадет этти.

²⁸Исраиль огуллары кетип, Мусагъа ве Харунгъа РАББИ эмир эткени киби, яптылар.

Биринджи догъгъан балаларнынъ олюми

²⁹Яры геджеде РАББИ Мысыр топрагъында олгъан эписи биринджи догъгъан балаларны, тахтында отургъан фыравуннынъ биринджи догъгъан баласындан башлап, зинданда отургъан эсирнинъ биринджи догъгъан баласынадже, ве айванларнынъ бутюн биринджи балаларыны ольдюрди. ³⁰Геджеси фыравун, онынъ эписи къуллары ве бутюн Мысыр турды. Олю олмагъан эв ёкъ эди. Шунынъ ичюн мысырлыларда буюк къыямет къопты. ³¹Фыравун бу геджеси Мусанен Харунны чагъыртты ве:

– Турунъыз! Эм сиз, эм Исраиль огъуллаы халкъымнынъ арасындан чыкып кетинъиз. Барынъыз да, айткъанынъыз дайын, РАББИге ибадет этинъиз. ³²Айткъанынъыз дайын, озь къой-эчкилеринъизни ве туварларынъызны алынъыз. Кетинъиз ве манъа эйилик тиленъиз, – деди.

³³Мысырлылар: «Эпимиз олермиз», – деп къоркъып, израиллилерни къувалап, о топракътан тез-тез ёлладылар. ³⁴Халкъ озюнинъ экшимеген хамырыны алып кетти. Урбаларына сарылган оларнынъ хамыр савутлары омузларында эдилер. ³⁵Исраиллилер, Муса айткъаны киби япып, мысырлылардан кумюш шейлерни, алтын шейлерни ве урбаларны сорадылар. ³⁶РАББИ мысырлыларнынъ козьлеринде халкъкъа мераметлик косьтерди: мысырлылар халкъкъа эр шейни бердилер, ве израиллилер мысырлыларнынъ барлыгъыны алып кеттилер.

Исраиллилер Мысырдан чыкып кетелер

³⁷Сонъ Исраиль огъуллаы Раамсес шеэринден Сукъкъот деген ерге ёл алдылар. Оларнынъ сайысы, къадынлар ве балалардан гъайры, 600 000-ге якъын джаяв кеткен акъайлар эди. ³⁸Оларнен берабер чешит миллетлерден чокъ адамлар ве баягъы буюк сюрюни асыл эткен къой-эчкилернен туварлар да чыкып кеттилер. ³⁹Мысырдан алып чыккъан хамырдан, хамыр экшимегени ичюн, маясыз пите пиширдилер. Олар Мысырдан къуваланган эдилер ве вакъыт джоймагъа имкянлары олмагъанындан, озьлерине ашны биле азырламадылар.

⁴⁰Исраиль огъуллаынынъ Мысырда яшап тургъан вакъты 430 йыл эди. ⁴¹430 йыл кечкен сонъ, тамам бу куннинъ геджесинен РАББИНинъ бутюн ордулары Мысыр топрагъындан чыкып кетти.

⁴²О гедже РАББИ буюк диккъат иле Исраиль огъуллаыны Мысырдан алып чыкты. Бунынъ ичюн несильден несильге бутюн Исраиль огъуллаы бу геджеси юкъламайып, РАББИге ибадет этсинлер.

Песах акъкъында низамнаме

⁴³Мусанен Харунгъа РАББИ:

– Мына Песахнынъ низамнамеси: ич бир ябанджы оны ашамасын. ⁴⁴Кумюшке сатын алынган эр бир къул сюннет этильген сонъ, Песахны ашамакъ мумкюн. ⁴⁵Вакътынджа яшаган адамнен ыргъат исе оны ашамасын. ⁴⁶Оны эв ичинде, сабагъадже къалдырмайып, ашамакъ керек. Этни эвден чыкъарманъыз, кемиклерини де парламанъыз. ⁴⁷Исраиль огъуллаынынъ бутюн джемааты Песахны тутмакъ кереклер. ⁴⁸Эгер сенде вакътынджа яшамакъ ичюн кельмешек ерлешип, РАББИНинъ Песахыны япмагъа истесе, онынъ эвинде олган эписи эркеклерни сюннет эт. Сонъ о, Песахны япмакъ мумкюн, ве энди израилли дайын олур. Ич бир сюннет этильмеген исе оны ашамасын. ⁴⁹Эм израиллиге, эм аранъызда яшамакъ ичюн ерлешкен кельмешекке бир къанун олсун, – деди.

⁵⁰Эписи Исраиль огъуллаы, РАББИ Мусагъа ве Харунгъа насыл эмир эткен олса, ойле де яптылар.

⁵¹Тамам бу куню РАББИ Мысыр топрагындан Исраиль огъуллаарыны ордуларынен чыкъарды.

Биринджи догъгъанларны Аллагъа багъышлайлар

13 ¹Сонъ РАББИ Мусагъа:

²– Исраиль огъуллаарында эр бир биринджи догъгъан джанны, эм адамдан, эм айвандан догъгъан баланы Манъа айырып эялла. Олар Менимкидир, – деди.

Маясыз Пишкен Пите Байрамы акъкъында хатырлатма

³Муса халкъкъа:

– Мысырдан, къуллукъ топрагындан чыккъан бу кунни акъылынызда тутунъыз. РАББИ сизни андан Озь къудретинен чыкъарды. Бу куню минген хамырдан пишкен питени ашаманъыз. ⁴Сиз бугунъ, Авив айында* ёлгъа чыкъасынъыз. ⁵Алланъыз олгъан РАББИ сютнен бал акъкъан топракны, ханаанлыларнынъ, хитлилернинъ, аморлыларнынъ, хивлилернинъ, евуслыларнынъ топрагыны делелеринъизге бермеге емин этти. О, сизни бу топраккъа кирсеткен сонъ, бу айда бойле адетни тутмакъ керексинъиз: ⁶еди кунъ маясыз пишкен пите ашанъыз, единджи куню исе РАББИнинъ байрамы олур. ⁷Еди кунъ маясыз пишкен пите ашамакъ керек. Сизде ве бутюн яшагъан топрагынъызда не маянен пишкен бир шей, не маянынъ озю олмасын. ⁸Огуллаарынъызгъа о кунъде: «Бу – мен Мысырдан чыккъанда, РАББИ манъа нелер япкъанларына хатырадыр», – деп илян этинъиз. ⁹РАББИнинъ къануны агъзынъызда олсун деп, бу шей сизге къолунъыздаки бельги киби ве манълайынъызгъа сарылгъан саргъы ерине олсун, чюнки РАББИ сизни Озь къудретинен Мысырдан алып чыкты. ¹⁰Бойлеликнен, бу низамнамени йылдан-йылгъа тайинленген вакытта ерине кетиринъиз! – деди.

Биринджи догъгъанлар акъкъында эмир

¹¹РАББИ сизге ве делелеринъизге бу ерлер акъкъында емин этти. О, сизни ханаанлыларнынъ топрагына ерлештирген сонъ ве бу топракны сизге берген сонъ, ¹²эр бир биринджи догъгъан огъланларынъызны ве айванларынъызнынъ биринджи догъгъан балаларыны РАББИге багъышланъыз. Огъланлар ве эркеклер – РАББИнинъкидир. ¹³Эшекнинъ биринджи догъгъан эркек баласы ичюн къой я да эчкининъ эркек баласыны беринъиз. Бермеге истемесенъиз, эшек баласынынъ бойнуны сындырынъыз. Эписи биринджи догъгъан огъланларынъыз ичюн айваннынъ янгы догъгъан баласыны беринъиз. ¹⁴Огуллаарынъыз сенден: «Бу недир?» – деп сорагъанда, оларгъа: «Къуллукъ топрагындан, РАББИ бизни Озь къудретинен Мысырдан алып чыкты. ¹⁵Бизни йибермемек

* 13.4 Авив айында – баарьнинъ ильк кунълеринде, къарарнен март, я да апрель айында.

ичюн фыравун инатланып тургъанда, РАББИ адамнынъ биринджи догъгъан баласындан башлап, айванларнынъ биринджи догъгъан несилине баргъандже, Мысыр топрагъында эписи биринджи догъгъан балаларны ольдюрди. Онынъ ичюн мен биринджи догъгъан эр бир эркек несильни РАББИге къурбан чалам, огулларымдан биринджи догъгъан балалары ичюн акъкъыны телейим. ¹⁶Бу, къолунъыздаки бельги киби ве манълайынъызгъа сарылгъан саргъы ерине олсун, чюнки РАББИ бизни Озь къудретинен Мысырдан алып чыккыты», – денъиз.

Булут диреги ве атеш диреги

¹⁷Фыравун исраиллилерни йиберген сонъ, халкъ озюне къаршы дженк этиледжегини корип, пешман этмесин ве Мысыргъа къайтмасын деп, Алла халкъны Фелестин топрагъынынъ ёлундан, о, якъын олса да, алып бармады. ¹⁸О, халкъны айланчыкъ сахра ёлунен Къызыл денъиз тарафына алып кетти. Бойле этип, сияялы исраиллилер Мысыр топрагъындан чыккып кеттилер. ¹⁹Юсуф: «Сизге Алла келир, ве сиз меним кемиклеримни мындан янынъызгъа алып чыккынынъыз», – деп, Израиль огулларыны емин эттиргени ичюн, Муса янына Юсуфнынъ кемиклерини алды.

²⁰Израиль огуллары Сукъкъоттан чыккып, сахранынъ сонъунда олгъан Этам деген ерде ордунен ерлештилер. ²¹Оларнынъ оглеринде РАББИ Озю кете эди. Кунъдюз ёлны косътерип, булут диреги киби, гедже ёлны ярыкълатып, атеш диреги киби кете эди. Бунынъ ичюн исраиллилер эм кунъдюз, эм геджеси кетип ола эдилер. ²²Халкънынъ козю огюнде кунъдюз – булут диреги, геджеси – атеш диреги ич ёкъ олмай эди.

Исраиллилер Къызыл денъизнинъ ортасындан кечелер

14 ¹⁻²РАББИ Мусагъа:

– Израиль огулларына айт, арткъа айлансынлар, Пи-Хахиротнынъ огюнде, Мигдол ве Къызыл денъиз арасында, Баал-Цефоннынъ огюнде ордунен ерлешсинлер. Денъизнинъ янында Баал-Цефоннынъ къаршысында ордунен ерлешинъиз. ³Фыравун исраиллилер акъкъында: «Олар бу ернинъ ёлуну шашыргъанлар. Оларны сахра къапаткъан», – деп айтар. ⁴Мен онынъ юрегини таш киби этерим, ве о, оларнынъ артларындан къувалар. Мен исе фыравунгъа ве онынъ бутюн ордусына яккъан ишимде шуретимни косътеририм. Сонъ мысырлылар, Мен – РАББИ олгъанымны билирлер, – деди. Исраиллилер ойле де яптылар.

⁵Халкънынъ къачкъаны акъкъында Мысыр падишасына хабер этильген эди. Фыравун ве онынъ хызметчилери бу халкъкъа яккъан ишлерине языкъсындылар.

– Недир бизим эткенимиз? – дедилер олар. – Не ичюн биз, исраиллилер бизге даа хызмет этмесинлер деп, оларны йибердик?

⁶Фыравун озь арабасыны екти, янына озь халкъыны алды. ⁷Алты юз дане энъ яхшы арабаларны ве Мысырдаки эписи арабаларны, оларнынъ

эписи башлыкъларыны да алды. ⁸РАББИ Мысыр падишасы олгъан фыравуннынъ юрегини таш киби этти, ве о, исраиллилернинъ артларындан къувалады. Исраиль огъулла-ры исе РАББИнинъ къудретли къолу астында кете эдилер. ⁹Мысырлылар, фыравуннынъ арабаларынен олгъан эписи атлары ве атлылары, онынъ бутюн ордусы исраиллилернинъ артларындан къуваладылар ве денъиз ялысында, Пи-Хахирот огюнде, Баал-Цефон янында ерлешкен исраиллилерге еттилер. ¹⁰Фыравун якъынлашкъанда, Исраиль огъулла-ры аркъаларына айланып бакътылар ве артларындан мысырлыларнынъ кельгенлерини коръдилер. Исраиль огъулла-ры пек къоркъытылар ве ярдым сорап РАББИге ялвардылар. ¹¹Олар Мусагъа:

– Мысырда къабир олмагъаны ичюн, сен бизни сахрагъа ольмеге алып кельдинъми? Бизни Мысырдан алып чыкып бизнен япкъанынъ недир? ¹²Биз Мысырда санъа: «Бизни озъ алымызгъа къалдыр. Мысырлыларгъа чалыша берейик», – деп айтмадыкъмы? Биз ичюн сахрада ольгенимизден мысырлыларгъа къуллукъ эткенимиз бинъ къат яхшыдыр, – дедилер.

¹³Амма Муса халкъкъа:

– Къоркъманъыз. Къатты турунъыз. РАББИ бугунъ сизни къуртаргъаныны корерсинъиз. Бугунъ корьген мысырлыларны бир даа омюрбилля корьмезсинъиз. ¹⁴Сизинъ еринъизге РАББИ дженк этеджек, сиз исе тынч олунъыз, – деди.

¹⁵РАББИ Мусагъа:

– Ярдым сорап, не ичюн Манъа ялварасынъ? Исраиллилерге айт, ёлуны девам этсинлер, – деди. ¹⁶– Сен исе, таягъынъны котерип, къолунъны денъизге тараф узатып, оны экиге боль. Исраиллилер денъизнинъ ортасында олгъан топракъ устюнден кечерлер. ¹⁷Мен мысырлыларнынъ юреклерини таш киби этерим, ве олар исраиллилернинъ артларындан кетерлер. Мен фыравунгъа ве онынъ бутюн ордусына, арабаларына ве атлыларына япаджакъ ишимде шуретимни косътеририм. ¹⁸Фыравунда, онынъ арабаларында ве атлыларында шуретимни косътергенимде, мысырлылар Мен – РАББИ олгъанымны билерлер.

¹⁹Исраиллилер ордусынынъ огюнде кеткен Алланынъ Мелеги ёлгъа чыкып, оларнынъ артларындан кетти. Булут диреги де оглеринден кетип, артларындан турды, ²⁰мысырлылар ве исраиллилернинъ ордулары арасында турды. Бирлери ичюн о, булут ве къаранлыкъ эди, башкъалары ичюн исе геджени ярыкълата эди. Бутюн гедже девамында бири-дигерлерине якъынлашмадылар.

²¹Муса къолуны денъизге къаршы узатты. РАББИ кучлю шаркъий елни уфюртип, бутюн гедже денъиз сувларыны айдады ве денъизни топракъгъа чевирди. Денъиз экиге болюнди, ²²ве Исраиль огъулла-ры денъиз ортасындан, топракътан кеттилер. Оларнынъ онъ ве сол тарафларында сувлар дивар олып тура эдилер. ²³Мысырлылар оларнынъ пешинден къуваладылар ве артларындан фыравуннынъ эписи атлары,

арабалары ве атлылары денъизнинъ ортасына кирдилер. ²⁴Саба танъда РАББИ атеш ве булут дирегинден мысырлыларнынъ ордусына бакъты, ве оларнынъ сыраларыны къалабалыкъ этти. ²⁵Оларнынъ арабаларындан копчеклерни алды да, арабалары зорнен кете башладылар. Мысырлылар:
– Израиллилерден къачайыкъ. Оларнынъ ерине бизге къаршы РАББИ дженк эте, – дедилер.

²⁶РАББИ Мусагъа:

– Къолунъны денъизге тараф узат. Сувлар арткъа, мысырлыларгъа, оларнынъ арабаларына ве атлыларына къайтырлар, – деди.

²⁷Муса къолуны денъизге тараф узатты, ве сабасына сув озь ерине къайтты. Мысырлылар сувнынъ къаршысына чапкъанда, РАББИ оларны денъизнинъ ортасында сувгъа ташлады. ²⁸Сув арткъа къайтып, израиллилернинъ артларындан денъизге кирген бутюн фыравун ордусынынъ арабаларыны ве атлыларны къапатты. Олардан бири сагъ къалмады. ²⁹Израиль огъулары исе денъиз ортасындаки топракътан кечтилер. Сувлар оларнынъ онъ ве сол тарафларында дивар олып турдылар. ³⁰О куню РАББИ израиллилерни мысырлыларнынъ къолундан къуртарды. Израиллилер денъизнинъ ялысында мысырлыларнынъ олюлерини коръдилер. ³¹Израиллилер РАББИнинъ къудрети мысырлыларнен не япкъаныны коръдилер. Халкъ, РАББИден къоркъып, Онъа ве Онынъ къулу олгъан Мусагъа инанды. О заман Муса ве Израиль огъулары РАББИге бу тюркюни йырладылар:

Мусанынъ тюркюси

- 15** ¹РАББИге йырлайым,
О, юксек котерильгендир!
О, атны ве устюндеки атлыны денъизге ташлады.
- ² РАББИ – меним къудретим,
меним макътав тюркюмдир,
О, манъа къуртулыш берди.
О, меним Аллам, Оны макътарым!
О, бабамнынъ Алласы,
Онынъ Адыны юксельтирим.
- ³ РАББИ – аскердир!
Онынъ Ады – РАББИ!
- ⁴ О, фыравуннынъ арабаларыны
ве онынъ ордусыны денъизге ташлады;
фыравуннынъ энъ яхшы башлыкълары
Къызыл денъизде богъулдылар.
- ⁵ Оларны терен денъиз ютты;
олар таш дайын сув тюбюне кеттилер.
- ⁶ РАББИ! Сенинъ онъ къолунъ
къудретнен нам къазанды!

- РАББИ! Сенинъ онъ къолунъ
душманны йыкъты!
- 7 Озь буюк улулыгъынъда
Санъа къаршы чыккъанларны ёкъ этинъ.
Озь гъзабынъны ёлладынъ,
ве о, оларны тобан дайын якъты.
- 8 Нефесинъ уфюрди,
ве сувлар котерильдилер,
сувлар, байырлар киби, турдылар,
денъизнинъ ортасындаки терен сувлар къою олдылар.
- 9 Душман деди ки:
«Артларындан къувалап,
артларына етерим, авны болерим.
Оларнен джаным тояр;
къылычымны чекерим;
къолум оларны къыраp».
- 10 Сен нефесинънен уфюрдинъ,
ве оларны денъиз къаплады,
олар терен сувлар ичине
къуршун дайын далдылар.
- 11 РАББИ! Аллаларнынъ арасында
Сен дайын ким бар?
Мукъаддесликнен улу олгъан,
макътавларгъа даима ляйыкъ олгъан,
аджайип шейлер япкъан
Сен дайын ким бар?
- 12 Сен онъ къолунъны узаттынъ –
оларны ер уюты.
- 13 Озь мераметинънен
Озюнь къуртаргъан бу халкъкъа ёлны косътересинъ.
Озь къудретинънен бу халкъны
Сенинъ отургъан еринъе алып кетесинъ.
- 14 Халкълар эшитирлер ве титрерлер;
Фелестин сакинлерини дешет басар.
- 15 О заман Эдом башлыкълары титрерлер,
Моав ёлбашчыларыны къоркъу басар,
Ханааннынъ эписи сакинлери мугъайырлар.
- 16 Олар къоркъу ве дешет тюбюнде къалсынлар!
РАББИ! Сенинъ халкъынъ кечкендже,
Озюнье айырып алгъан халкъынъ кечкендже,
олар къолунънынъ къудретинден
таш дайын тильсиз олурлар.
- 17 РАББИ! Сенинъ мультюнънинъ дагъына,

Озюнъе отурмакъ ичюн эткен ерге,
Я Рабби, Сенинъ кьолларынъ яратаджакъ Азиз Ерге
Озь халкъынъны алып кирсет ве ерлештир!

18 РАББИ асырлар боюнджа
ве эбедиен падишалыкъ этеджектир!

19Фыравуннынъ атлары арабаларынен ве атлыларынен берабер денъизге киргенде, РАББИ оларнынъ устуне денъиз сувларыны къайтарды. Исраиллилер исе денъиз ортасындаки топракътан кечтилер.

Мерьемнинъ тюркюси

20Сонъ Харуннынъ татасы Мерьем пейгъамбер кьолуна даре алды. Онынъ артындан эписи къадынлар, дарелерини алып, ойнап чыккытлар. 21Мерьем оларнынъ оглеринде йырлады:

РАББИге йырланъыз,
О, юксек котерильгендир,
атны ве устюндеки атлыны
денъизге ташлады!

Аджджы сув

22Муса исраиллилерни Къызыл денъиз янындан алып кетти, ве олар Шур сахрасына кельдилер. Сахра бою учь кунь кеттилер, амма сувны тапалмадылар. 23Марагъа келип, Марадаки сувны ичалмай эдилер, чюнки о, адджжы эди. Онынъ ичюн бу ер Мара* деп адландырылгъандыр. 24Халкъ Мусагъа шикъет иле:

– Бизлер не ичеджекмиз? – дедилер.

25Муса, ярдым сорап, РАББИге ялварды. РАББИ исе онъа бир терек косътерди. Муса терекнинъ парчасыны сувгъа ташлады, ве сув татлы олды.

Анда РАББИ халкъкъа низамнаме ве къанунны берди, анда да халкъны сынады.

26 – Эгер сизлер РАББИ-Таалянъызнынъ айткъанларыны эшитсенъиз ве Онынъ козю алдында истегенини этсенъиз, эгер эмирлерине къулакъ ассанъыз ве эписи низамнамелерини кутьсенъиз, о заман Мен мысырлыларгъа ёллагъан хасталыкълардан бирини сизге ёлламам. Мен – РАББИМ, сенинъ Тедавийлейиджинъим, – деди РАББИ.

27Исраиллилер Элим деген ерге кельдилер. Анда он эки чокъракъ ве етмиш хурма тереги бар эди. Олар анда сувларнынъ янларында ордунен ерлештилер.

* 15.23 Мара – кь. еуд. «адджжы» демектир.

Манна ве боденелер

16¹Мысыр топрагындан чыккыанларына экинджи айнынъ 15-инджи кунюнде Исраиль огъулларынынъ бутюн джемааты Элимден ёлгъа чыккып, Элим ве Синай арасында ерлешкен Син сахрасына кельди. ²Сахрада исраиллилернинъ бутюн джемааты Муса ве Харунгъа къаршы шикъетленди. ³Исраиллилер оларгъа:

– Ах, эгер биз къазан-къазан этлер янында отургъанымызда, тойгъандже отъмек ашагъанымызда, Мысыр топрагында РАББИнинъ къолундан ольген олсакъ! Сиз бизлерни, бутюн бу джемаатны бу сахрагъа ачлыкътан ольдюрмек ичюн, кетирдинъиз, – дедилер.

⁴РАББИ Мусагъа:

– Иште, Мен сизлерге коктен отъмекни ягъмур дайын ягъдырырым. Халкъ эр кунь чыккып, оны кунюне еткени къадар джыйсын. Мен оларны сынайм, Къануныма коре бойсунып, яшайджакълармы? ⁵Алтынджи куню кетиргенлерини сакъласынлар. Бу азырлагъанлары, башкъа куню джыйгъанларына коре, эки къат чокъ олур, – деди.

⁶Муса ве Харун эписи исраиллилерге:

– Мысыр топрагындан сизни керчектен РАББИ чыкъаргъаны акъкъында акъшам биледжексинъиз. ⁷Сабалайын РАББИнинъ Шуретини корерсинъиз. О, Озюне къаршы олгъан шикъетинъизни эшитти. Я биз ким олгъанмыз? Не ичюн бизге къаршы шикъетленесинъиз? – дедилер.

⁸– РАББИ сизге акъшам эт, саба исе тойгъандже отъмек береджек. РАББИ Озюне къаршы шикъетленгенинъизни эшитти. Я биз ким олгъанмыз? Шикъетинъиз бизге къаршы дегиль, РАББИге къаршыдыр, – деп къошты Муса.

⁹Муса Харунгъа:

– Исраиль огъулларынынъ бутюн джемаатына барып, айт, РАББИнинъ юзю огюне якъынлашсынлар. О, шикъетлерини эшитти, – деди.

¹⁰Харун Исраиль огъулларынынъ бутюн джемаатына айткъанда, олар сахрагъа айланып бакътылар, ве, иште, булутта РАББИнинъ Шурети пейда олгъаныны коръдилер.

¹¹⁻¹²РАББИ Мусагъа:

– Мен исраиллилернинъ шикъетини эшиттим. Оларгъа бойле деп айт: «Акъшам эт ашайджакъсынъыз, саба исе отъмекке тояджакъсынъыз. О вакъыт Мен – РАББИ, сизинъ Алланъыз олгъанымны биледжексинъиз», – деди.

¹³Акъшам боденелер учып кельдилер ве орду тѣпесини къапладылар. Сабалайын исе орду янына чыкъ тюшти. ¹⁴Чыкъ котерильди, ве мына, сахранынъ устюнде недир уфакъ, пулчыкъларгъа ошагъан, ерге тюшкен кырав дайын, бир шей пейда олды. ¹⁵Исраиллилер буны корип, бири-биринден:

– Бу недир? – деп айта башладылар, бунынъ не олгъаныны бильмей эдилер.

Муса оларгъа:

– Бу ашамакъ ичюн берильген РАББИнинъ отьмегидир. ¹⁶РАББИнинъ эмир эткени будыр: «Эр биринъиз оны ашап битиреджегинъиз къадар джыйынъыз. Бир адамгъа бир чанакъ * джыйынъыз, чадырынъызда къач джан олгъанына коре алынъыз», – деди.

¹⁷Исраиллилер ойле де яптылар: кими чокъ, кими аз джыйдылар. ¹⁸Чанакънен ольчедилер. Эм чокъ джыйгъан союнда арткъач ёкъ эди, эм аз джыйгъан союнда эксиклиги олмады. Эр бири ашап битиреджеги къадар джыйды. ¹⁹Муса оларгъа:

– Буны сабагъадже кимсе къалдырмасын, – деди.

²⁰Лякин олар Мусанынъ айткъаныны динълемедилер. Базылары бундан сабагъадже къалдырдылар. Қалдырылгъанлары къуртлады, ве фена къокъу даркъата башлады. Муса оларгъа зияде ачувланды. ²¹Сонъра исраиллилер саба эрте эр бири ашап битиреджеги къадар джыя эди. Кунеш къыздыргъанда, аш ирип кете эди.

²²Алтынджы куню ашны эки къат чокъ, эр бир адам башына экишер чанакъ джыйдылар. Джемиетнинъ эписи башлыкълары Мусагъа келип, буны айттылар. ²³Муса оларгъа:

– РАББИнинъ айткъаны будыр: «Ярын – раатлыкъ, РАББИге ибадет этмек ичюн мукъаддес раатлыкъ кунюдир. Қызартыладжакъ шейлеринъизни къызартынъыз, пишириледжек шейлеринъизни пиширинъиз, къалгъаныны исе четке къойып, сабагъадже тутунъыз», – деди.

²⁴Олар ашны, Муса эмир эткени дайын, сабагъадже къалдырдылар. О, фена къокъу джайратмады ве къуртламады. ²⁵Муса деди ки:

– Оны бугунъ ашанъыз. Бугунъ – РАББИге ибадет этмек ичюн раатлыкъ куню. Оны бугунъ чельде тапалмазсынъыз. ²⁶Алты кунъ девамында оны джыйынъыз, единджи куню исе – раатлыкъ. О, бу куню олмаз.

²⁷Лякин халкъ арасындан базылары единджи куню де оны джыймагъа чыкътылар, амма тапалмадылар. ²⁸Сонъ РАББИ Мусагъа:

– Сиз Меним эмирлеримни ве къанунларымны кутъмесинден даа чокъ вакъыт къачынаджакъсынъызмы? ²⁹Бакъынъыз, РАББИ сизге раатлыкъ кунюни берди. Шунунъ ичюн О, сизлерге алтынджы куню эки кунлюк аш бере. Эпинъиз ерлеринъизде къалынъыз. Единджи куню ич бир кимсе озь еринден чыкъмасын, – деди.

³⁰Сонъ халкъ единджи куню раатланды.

³¹Бу ашкъа исраиллилер «манна» деген ад къойды. О, кориандр урлугъы киби, безз тюсте эди; леззети исе баллы пите дайын эди. ³²Муса:

– РАББИнинъ эмир эткени будыр: «Сизни Мысыр топрагъындан чыкъаргъан сонъ, Мен сахрада сизге ашаткъан ашны коръсюнлер деп, несилининъизге сакъламакъ ичюн, маннагъа бир чанакъны толдурынъыз», – деди.

* 16.16 Чанакъ – къ. еуд. «бир омер».

³³Муса Харунгъа:

– Бир савут ал да, ичине толу чанакъ маннаны къой. Оны несилингизге къалдырмакъ ичюн, Алланынъ огюне кетир, – деди.

³⁴РАББИ Мусагъа эмир эткени киби, Харун, оны сакъламакъ ичюн, Шаатлыкъ огюне къойды.

³⁵Исраиль огъулары маннаны отурыла-билир топраккъа кельгенлерине къадар къыркъ йыл девамында ашадылар. Олар маннаны Ханаан топрагъы сынъырына кельгенлерине къадар ашадылар. ³⁶Омер – эфанынъ * он пайда бир пайыдыр.

Къаядан чыккыш сув

17 ¹РАББИнинъ эмиринен исраиллилернинъ бутюн джемааты Син сахрасындан чыккып, озь ёлуны алдылар ве Рефидим деген ерде орду-нен ерлештилер. Анда халккъа ичмек ичюн, сув ёкъ эди. ²Халкъ Мусанен къавгъа этип:

– Бизге ичмеге сув беринъиз, – деди. Муса оларгъа:

– Не ичюн сиз меннен къавгъа этесинъиз? Не ичюн РАББИни сынай-сынъыз? – деди.

³Анда халкъ сувсай эди ве Мусагъа къаршы шикъетленип:

– Бизни Мысырдан неге алып чыккытынъ? Бизни, балаларымызны ве сюрюлеримизни сувсузлыкътан ольдюрмек ичюн алып чыккытынъмы? – дей эди.

⁴Муса, ярдым сорап, РАББИге ялварды:

– Бу халкънен мен не япайым? Даа бираз вакъыт кечсе, олар мени ташнен урарлар.

⁵РАББИ Мусагъа:

– Халкънынъ огюнден кеч. Янынъа Исраиль акъсакъалларындан бир къачыны ал. Нил дерьясына ургъан таягъынъны къолунъа алып кеч. ⁶Иште, Мен алдынъа Хоревдеки къая устюнде турарым. Сен къаягъа урарсынъ, ве ондан сув чыкъар. Оны халкъ ичер, – деди.

Исраиль акъсакъалларынынъ козьлери огюнде Муса ойле де япты.

⁷О ернинъ адыны Масса ве Мерива * къойдылар, чюнки исраиллилер, къавгъа этип: «Арамызда РАББИ бармы я да ёкъмы?» – деп РАББИни сынай эдилер.

Исраиллилер амалеклилерни енъелер

⁸Амалеклилер келип, Рефидим деген ерде исраиллилернен дженк эттилер.

⁹Муса Ехошуагъа бойле деди:

– Озюнге акъайларны сайлап ал да, барып амалеклилернен дженклеш. Ярын мен байыр тёпесинде турарым, къолумда Алланынъ таягъы олур.

* 16.36 Омер – эки литрге тенъ кельген ольчу. Эфа – къарарнен 20 литрлик ольчюси.

* 17.7 Масса ве Мерива – къ. еуд. «сынамакъ» ве «къавгъа этмек» демектир.

¹⁰Ехошуа, Муса онъа айткъаны киби япып, амалеклилернен дженк-лешмеге кетти. Муса, Харун ве Хур исе байырнынъ тѣлесине чыккытылар. ¹¹Муса къолларыны котергенде – исраиллилер енъе эдилер, къолларыны тюшюргенде – амалеклилер енъе эди. ¹²Лякин Мусанынъ къоллары болдурды. О вакъыт Харун ве Хур, таш алып, онынъ тубюне къойдылар, ве Муса онынъ устуне отурды. Харуннен Хур Мусанынъ къолларыны тутып турдылар, бири – бир тарафтан, экинджиси – экинджи тарафтан. Кунъ баткъандже Мусанынъ эки къолу котерилип турды. ¹³Амалекке къаршы къылычларнен дженклешип, Ехошуа онынъ устюнден гъалип чыккыты.

¹⁴Сонъ РАББИ Мусагъа:

– Буны акъылда тутмакъ ичюн, эльязмада язып, Ехошуанынъ къулагына мытлакъа къой ки, Мен ер юзюнде амалеклилернинъ изини биле къалдырмам, – деди.

¹⁵Сонъ Муса РАББИге къурбан ерини къурды, онъа Яхве-Нисси* деген ад къойды ¹⁶ве:

– Къолларым РАББИнинъ тахтына тараф котерилгенлери ичюн, РАББИ Амалекке къаршы несильден несильге дженк этеджек, – деди.

Муса ве Йитро

18 ¹Мусанынъ къайнатасы Мидьяннынъ руханийи Йитро, РАББИ Мысырдан исраиллилерни алып чыккыкъанда, Муса ве Озюнинъ халкъы Исраиль ичюн эписи япкъан шейлери акъкъында эшитти. ²О заман Мусанынъ къайнатасы Йитро ондан эвель эвине къайтарылган Мусанынъ апайы Циппораны ³ве онынъ эки огълуны озюне чагъыртты. Бирининъ ады Гершом* эди, чюнки Муса: «Мен ябанджы ерде вакътынджа яшаган адам олдым», – деди. ⁴Экинджисининъ ады Элизер* эди, чюнки Муса: «Бабамнынъ Алласы, манъа ярдымджы олып, мени фыравуннынъ къылычындан къорчалады», – деди. ⁵Мусанынъ къайнатасы Йитро Мусанынъ апайы ве балаларынен сахрагъа, Алланынъ дагъы янында ордунен ерлешкен Мусагъа ёл алып, ⁶бойле хабер ёллады:

– Мен, къайнатанъ Йитро, сенинъ апайынъ, ве онен берабер эки огълунъ санъа келемиз.

⁷Муса къайнатасыны къаршыламагъа чыккыты, онъа бель букти ве оны опыти. Бири-биринен сорашкъанларындан сонъ, олар чадыргъа кирдилер. ⁸Муса къайнатасына Исраиль ичюн РАББИ фыравуннен ве эписи мысырлыларнен япкъанларыны икяе этти. Эм ёлда расткельген эписи къыйынлыклар акъкъында ве РАББИ оларны фыравуннынъ ве мысырлыларнынъ къолларындан насыл къуртаргъаны акъкъында икяе

* **17.15** *Яхве-Нисси* – къ. еуд. «РАББИ – Меним Байрагым» демектир.

* **18.3** *Гершом* – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «гер» (кельмешек) сѣзюнинъ айтылувына ошай.

* **18.4** *Элизер* – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «Алла – ярдымджы» манасыны анълаткъан ибаренинъ айтылувына ошай.

этти. ⁹Исраиллилерни мысырлылардан ве фыравуннынъ къолларын-
дан къуртаргъанда, РАББИ исраиллилерге япкъан эйиликлерине Йитро
къуванды ¹⁰ве:

– Сизни мысырлыларнынъ ве фыравуннынъ къолундан къуртаргъан
ве бу халкъны мысырлыларнынъ укюминден азат эткен РАББИге бинъ
шукюрлер олсун! ¹¹Шимди мен билем ки, РАББИ эписи аллалардан буюк;
О, бойле шейлер япып, исраиллилерни гъурурлы мысырлыларнынъ
аллаларындан къуртарды, – деди.

¹²Сонъ Мусанынъ къайнатасы Йитро Аллагъа бутюнлей якъылгъан
ве башкъа къурбанлар чалды. Алланынъ огюнде Мусанынъ къайната-
сынен берабер аш ашамакъ ичюн, Харун ве Исраильнинъ акъсакъал-
лары кельдилер.

Йитронынъ меслеатлары

¹³Айланыр куню Муса, халкъны суд этмек ичюн, отурды, ве халкъ Му-
санынъ огюнде сабадан акъшамгъадже турды. ¹⁴Мусанынъ къайнатасы
Муса халкънен япкъанларынынъ эписини корип, ондан:

– Сенинъ халкънен япкъанынъ недир? Не ичюн сен бутюн кунъ оту-
расынъ, халкъ исе сенинъ огюнде сабадан акъшамгъадже тура? – деп
сорады.

¹⁵– Халкъ манъа, Алланынъ ирадесини бильмек ичюн, келе, – деди
Муса къайнатасына. ¹⁶– Оларда насылдыр иш чыккъъанда, олар манъа
келелер. Мен даваларыны чезип, оларгъа Алланынъ низамнамелери-
нен къанунларыны огретем.

¹⁷Мусанынъ къайнатасы:

– Сенинъ япкъанларынъ яхшы дегиль, – деди. ¹⁸– Сен озюньни ве сен-
нен олгъан халкъны къыйнайджакъсынъ. Сен ичюн бу пек агъыр иш;
оны бир озюнь баш этамазсынъ. ¹⁹Шимди айткъанларымны динъле, мен
санъа акъыл огретейим, ве Алла сеннен олур. Халкъ ичюн Алланынъ
огюнде араджы олып, Аллагъа оларнынъ даваларыны еткиз, ²⁰оларгъа
Алланынъ низамнамелерини ве къанунларыны, насыл яшамакъ ве на-
сыл ишлер япмакъны огрет. ²¹Озюнье бутюн халкътан къабилитли,
Алладан къоркъкъан, ачкъозь олмагъан ве адалетли адамларны сайлап
ал да, оларны халкънынъ устюне бинъбашы, юзбашы, эллибашы ве он-
башы оларакъ къой. ²²Олар даима халкънынъ даваларыны чезсинлер.
Эр бир пек муим иш акъкъында сени хабердар этип, чезмесини санъа
берсинлер, уфакъ-тюфек даваларны исе озьлери чезсинлер. Санъа къо-
лайджа олур, ишнинъ агъырлыгъы оларгъа да тюшер. ²³Бу – Алланынъ
санъа эмири. Сен буны япанъ, чыдап олурсынъ. Бутюн халкъ исе къа-
наатленип, озь ерине эсен-аман къайтыр.

²⁴Муса къайнатасынынъ айткъанларыны динъледи ве онынъ эписи
айткъанларыны япты. ²⁵Бутюн Исраильден къабилитли адамларны
сайлады ве оларны халкънынъ башлыкълары этти, бинъбашы, юзбашы,

элибашы ве онбашы оларакъ къойды. ²⁶Олар даима халкънынъ даваларыны чезе эдилер: муим ишлер акъкъында Мусагъа хабер этип, чеземсини онъа бере эдилер, уфакъ-тюфек даваларны исе озълери чезе эдилер.

²⁷Сонъ Муса къайнатасынен сагълыкълашты, ве къайнатасы озъ топрагъына кетти.

Исраиллилер Синай дагъы янында

19 ¹Исраиллилернинъ Мысыр топрагъындан чыккъанларынынъ тамам учюнджи айы догъгъанда, олар Синай сахрасына кельдилер. ²Рефидимден чыккъып, Синай сахрасына кельдилер ве анда, сахрада, ордунен ерлештилер. Исраиллилер анда, дагънынъ къаршысында орду олып ерлешти. ³Муса Алланынъ огюне котерильди. РАББИ дагъдан оны чагъырып:

– Якъупнынъ эвлятларына, Исраиль огъуллаарына бойле деп айт ве хабер эт: ⁴«Сиз мысырлыларгъа нелер япкъанымны, сизни къартал къанатларында киби ташып, Озюме кетиргенимни корьдинъиз. ⁵Эгер сиз Меним айткъанларымны динълесенъиз ве васиетимни кутъсенъиз, эписи халкълардан Меним къысметим олурсынъыз. Бутюн ер – Менимкидир. ⁶Сизлер исе – Меним руханийлернинъ падишалыгъым ве мукъаддес халкъым олурсынъыз». Исраиль огъуллаарына айтаджакъ сёзлеринъ будыр, – деди.

⁷Муса келип, халкънынъ эписи акъсакълларыны чагъырып, оларгъа РАББИ эмир эткен бутюн бу сёзлерни айтып берди. ⁸Бутюн халкъ:

– РАББИнинъ бутюн айткъанларыны япармыз, – деп бир агъыздан джевап бердилер. Муса халкънынъ сёзлерини РАББИге айтты. ⁹РАББИ Мусагъа:

– Мен сеннен лакъырды эткенимни халкъ эшитсин ве санъа эбедиен инансын деп, Мен санъа къою булутта келирим, – деди.

Сонъ Муса РАББИнинъ сёзлерини халкъкъа бильдирди. ¹⁰РАББИ Мусагъа:

– Халкъкъа барып, оны бугунъ ве ярын эяллат. ¹¹Учюнджи кунге азыр олмакъ ичюн, озъ урбаларыны ювсунлар. Учюнджи куню бутюн халкънынъ козю огюнде РАББИ Синай дагъына энер. ¹²Халкъ ичюн дагънынъ чевре-четине сызыкъ сыз ве: «Дагъгъа чыкъмагъа ве онынъ этегине токъунмагъа сакъынынъыз. Дагъгъа токъунгъан эр кимни ольдюринъиз, ¹³амма бу адамгъа къолнен токъунманъыз: оны ташларнен урып, я да окънен атып ольдюринъиз. Айванмы о, адаммы, сагъ къалмасын», – айт. Девамлы бору сеси эшитильген вакъытта олар дагъгъа чыкъмакъ мумкюн, – деди.

¹⁴Муса дагъдан халкъкъа тюшти ве халкъны эяллатты. Олар озъ урбаларыны ювдылар. ¹⁵Муса халкъкъа:

– Учюнджи куню азыр олунъыз, апайларынъызгъа токъунманъыз, – деди.

¹⁶Учюнджи куню танъ аткъанда, кок гурюльдеди, яшын яшынлады, дагъ тёпесинде къою булут пейда олды, пек кучлю бору сеси эшитилди. Ордуда олгъан бутюн халкъ титреди. ¹⁷Муса халкъны ордудан Алланынъ къаршысына чыкъарды, ве олар дагъ этеги янында турдылар. ¹⁸Синай дагъы, онынъ устуне атеш ичинде РАББИ энгени ичюн, бутюндлей тютей эди. Ондан чыккъан тютюн собадан чыккъан тютюн дайын эди, бутюн дагъ кучлю къалтырай эди. ¹⁹Бору сеси эп къуветлеше эди. Муса айта эди, ве Алла онъа давушнен джевап бере эди. ²⁰РАББИ Синай дагъына, дагънынъ тёпесине энди, Мусаны дагънынъ тёпесине чагъырды, ве Муса чыккыты.

²¹РАББИ Мусагъа:

– Тюшип, халкъкъа, олар РАББИни корьмеге, Онъа къаршы ынтылма сынлар ве олардан чокъусы гъайып олмасынлар деп, анълат. ²²РАББИге якъынлашкъан руханийлер, РАББИ оларны ёкъ этмесин деп, эялланмакъ борджлулар, – деди.

²³Муса РАББИге:

– Синай дагъына халкъ чыккып оламай, чюнки Сен бизни: «Дагънынъ чевре-четине сызыкъ сыз, оны азиз эт», – айтып сакъындырдынъ, – деди.

²⁴РАББИ онъа:

– Дагъдан тюш. Сонъ къайтып, сеннен Харун да чыккысын. Руханийлер ве халкъ исе, РАББИ оларны ёкъ этмесин деп, Онъа чыккымагъа ынтылмасынлар, – деди.

²⁵Муса халкъкъа тюшти ве буны айтып берди.

Он Эмир

20 ¹Алла бу сёзлернинъ эписини айтып берди:

²– Мен – РАББИм, сенинъ Алланъдырым. Мен сени Мысыр топрагъындан, сен къуллукъ эткен ерден алып чыккытым. ³Меним юзюм алдында сенде башкъа аллалар олмасын. ⁴Тёпедечи кокте, ашагъыдаки ер юзюнде, ер юзюнден ашагъыдаки сувда олгъанларгъа ошагъан путларны ве ресимлерни япма. ⁵Оларгъа седждеге къапанып ибадет этме. Мен – РАББИм, сенинъ Алланъдырым, куньджю Аллам. Мени корджек козю олмагъан бабаларнынъ къабаатлары ичюн балаларыны учюнджи ве дёртюнджи несильгедже джезалайым. ⁶Мени севген, эмирлеримни кутькен адамларнынъ эвлятларына исе бинъинджи несильгедже мерамет эйлейим.

⁷РАББИ-Таалаянынъ Адыны нафиле айтма. Онынъ Адыны нафиле айткъан адамны РАББИ джезасыз къалдырмаз.

⁸Раатлыкъ кунюни, мукъаддес деп танымакъ ичюн, акъылда тут. ⁹Алты кунь чалыш ве озь тюрюлю ишлеринъни яп. ¹⁰Единджи куню исе – РАББИ-Таалаянъа ибадет этмек ичюн раатлыкъ кунюдир. Бу куню бир тюрюлю иш япма. Не сен, не огълунъ, не къызынъ, не къулунъ, не хызметчи апаынъ, не айванынъ, не де яшагъан ерлеринъизде отургъан

кельмешек бир ишни япмангыз. ¹¹РАББИ коклерни ве топракны, дёнъизни ве оларда олгъан эр бир шейни алты кунде яратты, единджи куню исе раатланды. РАББИ раатлыкъ кунюни багъышлады ве оны айырып мукъаддес этти.

¹²РАББИ-Таальянъ санъа берген ер юзюнде яшагъан кунълеринъ узун олсун деп, бабанъны ве ананъны урьмет эт.

¹³Адамнынъ джаныны алма.

¹⁴Аиле садкыкълыгъыны бозма.

¹⁵Хырсызлама.

¹⁶Яккын адамгъа къаршы ялан шаатлыкъ этме.

¹⁷Яккын адамнынъ эвини арзу этме, онынъ не апайыны, не къулуны, не хызметчи апайыны, не бугъасыны, не эшегини, не бир шейини истеме.

Исраиллилернинъ къоркъусы

¹⁸Эписи исраиллилер, кок гурюльдегенинен бору сесини эшитип, яшын яшынлагъанынен тютеген дагъны корип, къоркъудан къалтырап, артартына чекилип четте турдылар, ¹⁹Мусагъа:

– Бизлернен сен лаф эт, биз сени динълейик. Алла бизлернен лаф этмесин. О, бизнен лаф этсе, биз оледжекмиз, – дедилер.

²⁰– Къоркъмангыз, – деди Муса халкъкъа. – Алла сизлерге ниетлеринъизни билъмек ичюн, пейда олды. Оны даима урьмет этип къоркъкъанынъызны, Оны акъылынъызда тутып, гуна къазанмагъанынъызны истей.

²¹Эписи адамлар четте тургъанда, Муса Алла олгъан ерге, къара булуткъа яккынлашты.

Къурбан чалынгъан ер акъкъында къанун

²²РАББИ Мусагъа:

– Исраиль огъуллаарына бойле хабер эт: «Мен сизлернен коклерден лаф эткениме шаатсынгыз. ²³Меним ериме озълеринъизге алтын ве кумюш аллаларны япмангыз», – деди.

²⁴Манъа топракътан къурбан ерини япынъыз, анда къойларынъызны ве малларынъызны бутюнлей яккыладжакъ къурбанлар ве аманлыкъ къурбанлар оларакъ кетиринъиз. Адыма багъышлангъан эр бир ерде Мен пейда олып, сизге эйилик этерим. ²⁵Эгер Манъа къурбан ерини ташлардан япсангыз, оны тегизленген ташлардан къурмангыз, чонки ташларны тегизленгенде, сиз оларны арамларсынъыз. ²⁶Аврет ерлеринъиз ачылмасынлар деп, Меним къурбан ериме басамакълардан котерильменъиз.

Къуллаар акъкъында къанун

21 ¹Исраиллилерге бойле къанунларны илян эт:

²Еудий къулны сатын алсангыз, о, сизде алты йыл чалышсын, единджи йылы исе бедава азатлыккъкъа чыкъсын. ³Янъгыз кельген олса,

янъгъыз да чыкъсын, эгер эвли олса, онен берабер апайы да чыкып кетсин. ⁴Эгер апайыны онъа эфендиси берген олса, апайы огъланлар я да кызыларны догъгъан олса, о заман апайынен балалары эфендисине къалып, о, янъгъыз чыкъсын. ⁵Эгер къул: «Эфендимни, апайымны ве балаларымны севем, азатлыкъкъа чыкъмайджагъым», – десе, ⁶шу вакъыт эфендиси оны Алланынъ огъуне шаатлыгъына кетирип, оны къапу я да къапунынъ первазы янына къойып, къулагъыны бизнен тешсин. Сонъ о, эфендисине эбедиен къул оладжакъ.

⁷Эгер бирев кызыны къуллукъкъа сатса, кызы къуллукътан эр къул дайын чыкып оламай. ⁸Эфендиси озюне джарие оларакъ сатын алгъан кызыны бегенмесе, оны башкъасына сатын алмагъа рухсет берсин. Амма, оны алдатып, ябанджы халкъкъа сатмагъа эфендисининъ акъкъы ёкъ. ⁹Эгер кызыны джарие этип, огълуна бермеге истесе, оны кызы ери не коръсюн. ¹⁰Эгер эфендиси озюне даа бир апай алса, биринджи апайы ашсыз, урбасыз ве акъайсыз къалмасын. ¹¹Эфендиси бу учъ шейни онъа япмаса, кызы ондан бес-бедава чыкып кетсин.

Зорбалыкъ акъкъында къанун

¹²Эгер бирев адамны урып ольдюрсе, озю де ольдюрильсин. ¹³Эгер бирев ниетленмейип, къаза Алланынъ эмиринен олса, къатиль Мен косътереджек ерге къачып кетмеге мумкюн. ¹⁴Эгер бирев ниетленип, башкъа адамны хинликнен ольдюрсе ве сонъ къурбан ерининъ янына къуртулыш кыдырып чапып кельсе, оны ольдюрмек ичюн, андан биле чыкъарып алынъыз.

¹⁵Ким анасыны я да бабасыны урса, ольдюрильсин.

¹⁶Ким башкъа адамны хырсызласа, хырсызлангъанны къуллукъкъа сатса я да сатып етиштирмесе де, эписи бир ольдюрильсин.

¹⁷Ким бабасыны я да анасыны къаргъаса, ольдюрильсин.

Беден яралары акъкъында къанун

¹⁸Эки адам давалашкъанда, бири башкъасыны ташнен я да юмрукънен урса, урулгъан сою ольмейип, тёшекке ятып къалса ¹⁹ве турып, таякъкъа таянып, эвинден чыкып олса, оны ургъан адам джезаланмасын. Амма урулгъан адамнынъ иши токътагъаны ичюн акъкъыны берсин ве онынъ яхшы олмакъ ичюн эткен масрафларыны къапласын. ²⁰Эгер бирев къулуны я да хызметчи апайыны таякънен урса, ве олар онынъ къолундан ольселер, о джезалансын. ²¹Эгер олар бир-эки кунъ даа яшасалар, о джезаланмасын, чюнки олар онынъ мулькюдир.

²²Адамлар талашкъанда, юкю апайны урсалар, ве онынъ даа догъмагъан баласы тюшсе, лякин башкъа бир зиян олмаса, къабаатлы сою къадыларнынъ козю огюнде апайнынъ акъайы не къадар айтса, о къадар пей берсин. ²³Башкъа зиян олса, джан ичюн джан бер. ²⁴Козь ичюн козь, тиш ичюн тиш, къол ичюн къол, аякъ ичюн аякъ, ²⁵яныкъ ичюн яныкъ, яра ичюн яра, эзик ичюн эзик олсун!

²⁶Эгер бирев кзулунынъ я да къадын кзулунынъ козюни урып чыкърса, козь ичюн оны азатлыккъа йиберсин. ²⁷Эгер кзулунынъ я да къадын кзулунынъ тишини урып сындырса, тиш ичюн оны азатлыккъа йиберсин.

²⁸Эгер бугъа акъай я да апайны тюртип ольдюрсе, бугъаны ташнен урып ольдюринъиз, этини исе ашаманъыз. Бугъанынъ сабысы исе къабаатлы сайылмасын. ²⁹Лякин бугъа эвель де тюрткюч олса ве сабысына бунынъ акъкында хабер этселер, амма о, бугъагъа мукъайт олмагъан олса, ве бугъасы акъай я да апайны тюртип ольдюрген олса, бугъа ташнен урып ольдюрильсин, сабысы да ольдюрильсин. ³⁰Амма эгер ольген адамнынъ сойлары бугъанынъ сабысына одеме тайинлеген олсалар, о, оларгъа джаны ичюн тайинленген одемени телесин. ³¹Эгер бугъа огъланчыкъ я да кызычыккыны тюртип ольдюрсе, сабысыны кене де бу къанун боюнджа джезаламакъ керек. ³²Эгер бугъа кзулны я да къадын кзулны тюртип ольдюрсе, бугъанынъ сабысы оларнынъ эфендисине 30 кумюш* телесин, бугъа исе ташнен урып ольдюрильсин.

³³Эгер бирев кзуюнынъ агъзыны ачса, я да кзуюны къазып, онынъ агъзыны къапатмаса ве онынъ ичине бугъа я да эшек тюшсе, ³⁴кзуюнынъ сабысы айванларнынъ сабысына бугъанынъ фиятыны телесин, бутюн айванны исе озюне къалдырсын.

³⁵Эгер биревнинъ бугъасы къомшусынынъ бугъасыны тюртип ольдюрсе, сагъ къалгъан бугъаны сатсынлар да, тюшкен акъчаны экиге больсюнлер, ольдюрильгенни де экиге больсюнлер. ³⁶Бугъанынъ тюрткюч олгъаны эвель белли олгъан олса, сабысы буны билип онъа мукъайт олмагъан олса, о озю ольдюрильген бугъа ичюн бугъаны бермек керек, ольген бугъа исе онъа къалсын.

Зарарнынъ одемеси акъкында къанун

22 ¹Эгер бирев бугъаны я да къой-эчкини хырсызлап, оны сойса я да сатса, о, бугъа ичюн беш бугъа, къой ичюн дёрт къой берсин.

²Гедже хырсызлыкъ япкъан адамны туткъан бирев оны урып ольдюрсе, ольдюрген адам къабаатлы сайылмасын. ³Лякин оны кунь догъгъан сонъ ольдюрсе, ольдюрген адам къабаатлы олсун.

Хырсыз акъкыны одемек керек. Эгер онынъ акъчасы олмаса, хырсызлагъан шейлер ичюн оны кзуллыккъа сатсынлар. ⁴Оны туткъанда, хырсызлагъан шейлери де, бугъа оламы, эшекми, къоймы, къолунда сагъ-селямет тапылса, олар ичюн акъны эки къат телесин.

⁵Эгер бирев айванларыны тарласында я да юзюм багъында отлаткъанда, башкъа адамнынъ тарласына кирсетип отлатса, зиянны одемек ичюн, айванларнынъ сабысы озь тарла ве юзюм багъындаки энъ яхшы махсулларындан берсин.

* 21.32 30 кумюш – къ. еуд. «30 шекель».

⁶Эгер якъылгъан атеш когемликни алевлетип, багъны, я да орулмагъан ашлыкъны, я да бутюн тарланы якъып битирсе, атешни якъкъан адам кетирильген зиянны одемек керек.

⁷Бирев къомшусына кумюшни я да шейлерни сакъламакъ ичюн берсе, ве олар онынъ эвинден гъайып олсалар, хырсызны тутсалар, хырсыз эки къат телесин. ⁸Хырсыз тапылмаса, эв сабысы Алланынъ огюне келип, къомшусынынъ шейлерини хырсызламагъанында емин этсин.

⁹Эгер эки адам бугъа, эшек, урба я да башкъа насылдыр тапылгъан шейнинъ акъкъында: «Менимки», – деп чеккелешселер, озь акъларыны Аллагъа билдирсинлер. Кимни Алла къабаатлы деп таныса, о, башкъасына эки къат телесин.

¹⁰Эгер бирев эшегини, бугъасыны, къююны, я да башкъа бир айванны къомшусына сакъламакъ ичюн берсе, о да я ольсе, я сакъатланса, я да гъайып олса, ве буны кимсе корьмесе, ¹¹сакълагъан адам РАББИнинъ Адынен къомшусынынъ шейине зарар этмегенинде емин этсин. Айваннынъ сабысы къомшусынынъ сёзюне ишанмакъ борджлу, къомшу исе бир шей телемесин. ¹²Айванны я да башкъа насылдыр шейни къомшусындан хырсызласа, о, айваннынъ сабысына акъкъыны одемек керек. ¹³Эгер айванны кийик айванлар парчаласа, оны сакълагъан адам парчаларыны шаатлыкъ оларакъ косътерсин. Парчалангъан айван ичюн о, акъкъыны одемесин.

¹⁴Эгер бир адам башкъасындан борджкъа айван алса, о да, сабысы янында олмагъанда, сакъатланса я да ольсе, борджкъа алгъан адам акъкъыны одесин. ¹⁵Эгер айван сабысынынъ козю огюнде сакъатланса я да ольсе, борджкъа алгъан адам акъкъыны одемесин. Лякин айван акъча берилип кирагъа алынгъан олса, акъча сабысына къалсын.

Ахлякъ ве дин акъкъындаки къанун

¹⁶Ким къызны ёлдан урып, онен ятса, о, къызгъа богъча берип, онъа эвленсин. ¹⁷Амма эгер бабасы къызыны онъа акъайгъа бермеге разы олмаса, о, къызларгъа къююлгъан богъчагъа тенъ кельген акъчаны телесин.

¹⁸Ырымджыны сагъ къалдырманъыз.

¹⁹Айванны апай я да акъай ерине корьген эр ким ольдюрильсин.

²⁰РАББИден гъайры, башкъа аллаларгъа къурбан чалгъан эр ким ёкъ этильсин.

²¹Ят халкълардан олгъан адамларгъа залымлыкъ этменъиз, оларны хорламанъыз. Сиз озьлеринъиз Мысыр топрагъында кельмешеклер эдинъиз.

²²Не тул апайгъа, не де оксюзге залымлыкъ этменъиз. ²³Залымлыкъ этсенъиз, олар Манъа фигъан къопаргъанда, Мен оларнынъ фигъаныны эшитирим. ²⁴Ачувым къозгъар, ве Мен сизлерни къылычнен ольдюрirim. Апайларынъыз тул, балаларынъыз оксюз къалырлар.

²⁵Меним халкъымдан олгъан фукъарелерге борджкъа акъча берсенъиз, башкъа акъча берген адамлар дайын, фаиз сораманъыз.

²⁶Эгер башкѡа адамнынѡ урбасыны залогѡа алсанѡыз, оны кунѡ баткѡандже кѡайтарынѡыз. ²⁷О, онынѡ урбасыдыр. Онынѡ устюни кѡапатмагѡа башкѡа бир шейи ѡкъ. Урбасыз о, насыл этип юкѡлайджакѡ? О, Манѡа фигѡан кѡопаргѡанда, Мен мераметли олгѡаным ичюн, оны эшитирим.

²⁸Алла акѡкъында яман сѡзлер айтманѡыз, халкѡынѡнынѡ башлыгѡыны да кѡаргѡаманѡыз.

²⁹Ашлыкѡнынѡ биринджи берекетинден, яш шарабынѡыздан ве биринджи сыкѡылгѡан зейтюн ягѡынѡыздан бахшышларны Манѡа кетирмеге кечикменѡыз. Биринджи догѡгѡан огѡланларынѡызны Манѡа беринѡыз.

³⁰Туварлар ве кѡой-ѡчкилеринѡызнен айны шуны япынѡыз: еди кунѡ биринджи догѡгѡан айванлар аналарынынѡ янында кѡалсынлар, секизинджи кунюне исе оларны Манѡа беринѡыз.

³¹Сиз Меним азиз адамларымсыз. Онынѡ ичюн тарлада парчалангѡан айваннынѡ этини ашаманѡыз, оны копеклерге атынѡыз.

Адалетлик акѡкъында

23 ¹Ошек ташыманѡыз. Ялан шаатлыкѡ этип, джинаетчиге кѡол тутманѡыз.

²Чокѡлукѡнынѡ пешинден яманлыкѡкѡа кѡошулманѡыз, судда шаатлыкѡ ѡткенде, чокѡлукѡкѡа кѡошулып, акѡикѡатны бозманѡыз. ³Фукѡарени суд ѡткенинѡызде, фукѡарелигини аджып, ялан айтманѡыз.

⁴Эгер душманынѡнынѡ джоулгѡан бугѡасыны я да ѡшегини тапсанѡыз, онѡа кетиринѡыз. ⁵Душманнынѡ юк агѡырлыгѡындан йыкѡылгѡан ѡшегини корьсенѡыз, душманнынѡ янындан кечменѡыз, ѡшегини котермеге онѡа ярдым ѡтинѡыз.

⁶Башкѡа адамларнынѡ ишлери киби, фукѡаренинѡ ишини де адалетли чезинѡыз. ⁷Ялан шаатлыкѡны кѡабул ѡтменѡыз. Акѡлы ве кѡабаатсыз адамгѡа олюм джезасыны тайинлеменѡыз. Мен бу акѡсызлыкѡта кѡабаатлы олгѡан адамны багѡышламам. ⁸Кѡапарлар алманѡыз. Кѡапарлар корьген козьни кѡр ѡтелер, акѡлыларнынѡ ишлерини терс айландыралар.

⁹Кельмешекнинѡ джаныны агѡырттырманѡыз, онѡа залымлыкѡ ѡтменѡыз. Сиз кельмешекнинѡ алыны билесинѡыз, чюнки Мысыр топрагѡында озюнѡыз кельмешеклер ѡдинѡыз.

Единджи йыл ве единджи кунѡ акѡкъында

¹⁰Алты йыл тарлаларынѡызда ашлыкѡ сачып, берекетини джыйынѡыз, ¹¹единджи йылы исе халкѡынѡыздан олгѡан факѡыр-фукѡарелер кечинсин деп, олардан кѡалгѡаныны да кийик айванлар ашап битирсинлер деп, топрагѡынѡызгѡа раатлыкѡ беринѡыз. Юзюм ве зейтюн багѡларына да ойле япынѡыз.

¹²Алты кунѡ ишлеринѡызни ѡтинѡыз, единджи куню исе раатлыкѡ куню олсун. Бугѡанѡызнен ѡшегинѡыз раатлансынлар, кѡулунѡызнынѡ огѡлу ве кельмешек нефес алсынлар.

¹³Мен сизге бутюн айткѳан шейлеримни тутунѳыз. Башкѳа аллаларнынѳ адларыны анѳманѳыз, олар агѳызларынынѳздан чыкѳмасын.

Учѳ буюк байрам акѳкѳында

¹⁴Йылда учѳ кере Меним байрамларымни кѳайд этинѳыз.

¹⁵Маясыз Пишкен Пите Байрамыны япынѳыз. Мен санѳа эмир этке-
ним киби, Авив айында * тайинленген куньлерде еди кунь маясыз пиш-
кен пите ашанѳыз. Сиз Мысырдан бу айда чыкѳып кеткен эдинѳыз. Ме-
ним огюме кимсе бош кѳолнен кельмесин.

¹⁶Тарлада сачкѳан Биринджи Махсул Байрамыны япынѳыз.

Тарладан бутюн берекетинѳни джыйгѳан сонѳ, берекет джыйылув
куньлерининѳ сонѳунда, Махсул Джыйылув Байрамыны япынѳыз.

¹⁷Йылда учѳ кере эписи акѳайларынынѳз РАББИ-ТААЛЯнѳнынѳ юзю
огюне кельсинлер.

¹⁸Манѳа кѳурбан кетиргенинѳзде, кѳурбаннынѳ кѳаныны маялы отъ-
мекке тѳкменѳиз. Байрам кѳурбанымнынѳ ягѳыны сабагѳадже кѳал-
дырманѳыз.

¹⁹Ернинѳ биринджи берекетинден энѳ яхшы махсулларыны Алланѳ
олгѳан РАББИнинѳ Эвине кетиринѳиз. Улакѳны анасынынѳ сютюнде
пиширменѳиз.

Ваделер ве насиатлар

²⁰Сени ѳлда кѳорчаласын ве Мен санѳа азырлагѳан ерге алып барсын
деп, Мен сенинѳ огюнѳден Мелегимни ѳллайым. ²¹Онынѳ юзю огюн-
де озонѳизни низамлы тутунѳыз ве Онынѳ сѳзюни динѳленѳиз. Онѳа
кѳаршы инатланманѳыз. О, Онда Меним Адым олгѳаны ичюн, гунала-
рынѳызны багѳышламаз. ²²Эгер сиз Онынѳ сѳзюни динѳлеп, сизге бу-
тюн айткѳанларымни япсанѳыз, Мен душманларынынѳзнынѳ душма-
ны олурым, сизге кѳаршы чыкѳкѳан адамларгѳа кѳаршы чыкѳарым.
²³Сизинѳ огюнѳден Мелегим кетип, сизни аморлыларгѳа, хитлилерге,
перизлилерге, ханаанлыларгѳа, хивлилерге ве евуслыларгѳа алып кет-
кенде, Мен бу халкѳларны ѳкѳ этерим. ²⁴Сиз оларнынѳ аллаларына та-
бынманѳыз, оларгѳа хызмет этменѳиз, ишлеринден орьнек алманѳыз.
Оларны парлап-парчаланѳыз, пут ташларыны йыкѳынѳыз.

²⁵РАББИге, сизинѳ Алланѳызгѳа хызмет этинѳиз. О вакѳыт О, сизинѳ отъ-
мегинѳизни ве сувунѳызны багѳышлап, хасталыкѳларны сизден узакѳлаш-
тырыр. ²⁶Сизинѳ топрагѳынѳызда апайларынынѳзнынѳ даа догѳмагѳан ба-
лалары тюшмезлер, кѳадынлар баласыз олмаз, омюрлеринѳиз узакѳ олур.
²⁷Мен ойле япарым ки, сизлер кельмезден эвель, адамлар Менден отълери-
ни патлатып шашмалайджакѳлар, душманларынынѳзны сизден кѳачмагѳа
меджбур этерим. ²⁸Огюнѳизден аманларны ѳлларым, олар юзюнѳиз огюнден

* 23.15 Авив айында – баарьнинѳ ильк куньлеринде, кѳарарнен март я да апрель айында.

хивлилерни, ханаанлыларны ве хитлилерни кзуварлар. ²⁹Амма топракъ бошамасын ве кийик айванлар чокълашмасынлар деп, юзюнъиз огюнден оларны бир йыл ичинде кзуваламам. ³⁰Сизлер бу топракъны толдурмакъ ичюн багыгы артып чокълашмагъанынъыздже, оларны сизден яваш-яваш кзуварым.

³¹Сынъырларынъызны Къызыл денъизден башлап, фелестинлилернинъ денъизинедже* ве сахрадан башлап, улу Фират дерьясынадже кечиририм. Бу ернинъ сакинлерини сизге берерим, ве сиз оларны юзюнъиз огюнден кзуварсынъыз. ³²Не оларнен, не аллаларынен анълашма тизменъиз. ³³Сизни Манъа къаршы гунагъа батырмамакъ ичюн, олар топрагъынъызда яшамасынлар. Эгер сиз оларнынъ аллаларына хызмет этсенъиз, бу сизге къапкъан олур.

Кзурбанлыкъ огюнде халкънынъ ваделери

24 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

– Харунны, Надавны, Авихуны ве Исраильнинъ етмиш акъсакъалларыны янынъа алып, РАББИге котериль. РАББИге узакътан ибадет этинъиз. ²РАББИнинъ янына Муса бир озю кельсин, олар исе якъын кельмесинлер, халкъ да онен котерильмесин.

³Муса келип, халкъкъа РАББИнинъ эписи сёзлерини ве эмирлерини айтып берди. Бутюн халкъ да бир сеснен:

– РАББИнинъ сёзюни тутып, бутюн айткъанларыны япармыз, – деди.

⁴Муса РАББИнинъ эписи сёзлерини язып къойды. Сонъ саба танъда турып, байыр тюбюнде кзурбан ерини кзурды ве Исраиль къабилелерининъ сайысына коре он эки таш къойды. ⁵Сонъ исраилли огъланларгъа, РАББИге бутюнлей якъылгъан кзурбанларыны чалмагъа ве таналарны сойып аманлыкъ кзурбанларыны чалмагъа эмир этти. ⁶Муса къаннынъ ярысыны савутларгъа джыйды, къалгъаныны кзурбан ерине пускюртти. ⁷Сонъ Васиет Китабыны алды ве эшиттирип халкъкъа окъуды. Халкъ: – РАББИнинъ сёзюни тутып, Онынъ бутюн айткъанларыны япармыз, – деди.

⁸Муса савутлардаки къанны алып, халкъкъа пускюртти ве:

– Бу – бутюн айтылгъан шейлер акъкъында РАББИ сизлерге эткен васиетнинъ къаны, – деди.

⁹Сонъ Муса, Харун, Надав, Авиху ве Исраильнинъ етмиш акъсакъалы байыргъа котерильдилер ве ¹⁰Исраильнинъ Алласыны корьдилер. Онынъ аякъларынынъ тюбюнде темиз кок якъуттан япылгъан, кок дайын тер-темиз олгъан мейданчыккъа ошагъан бир шей бар эди. ¹¹Исраилли башлыкълар Алланы корьген олсалар да, Алла оларгъа бир зарар кетирмеди. Башлыкълар анда ашап-ичтилер.

Муса Синай дагъы устюнде

¹²РАББИ Мусагъа бойле деди:

* 23.31 Акъ денъиз.

– Меним огюме байыргъа чыкъ да, мында ол. Исраиллилерни огретмек ичюн, Мен Къанун ве эмирлерни яздым. Оларны Мен санъа къаядан кесильген ташларнен берабер берерим.

¹³Муса ярдымджысы Ехошуанен барып, Алланынъ байырына котерилип башлады. ¹⁴Акъсакъалларгъа исе:

– Биз къайтмагъандже, мында къалып турунъыз. Мына сизлернен Харун ве Хур къалалар. Кимде насыл дава олса, оларгъа барсын, – деди.

¹⁵Муса байыргъа чыккъан сонъ, байырнынъ устюни булут сарды. ¹⁶Алланынъ Шурети Синай дагъына энди, ве онынъ устюни алты кунъ булут къаплады, еинджи куню исе РАББИ булутнынъ ичинден Мусаны чагъырды. ¹⁷Байыр тѣпесинде олгъан Алланынъ Шурети исраиллилерге алевленип янгъан атеш киби корюне эди. ¹⁸Муса, булутнынъ ортасына кирип, байыргъа чыккты. Байыр устюнде Муса къыркъ кунъ ве къыркъ гедже къалды.

Корюшюв Чадыры ичюн бахшышлар акъкъында

25 ¹РАББИ Мусагъа даа бойле деди:

²– Исраиль огъууларына айт ки, олар Манъа бахшышлар кетирсинлер. Эр джаны истеген адамдан Манъа бахшышлар алынъыз. ³Олардан сиз аладжакъ бахшышлар булардыр: алтын, кумюш, тунч, ⁴мор, мавылы къырмызы ве ачыкъ къырмызы юнъ, индже ишленген кетен ве эчки юнюден япылгъан безлер; ⁵къойларнынъ дигагъ этилип къырмызы ренкке боялангъан терилер ве индже ишленген терилер, акация тереклери; ⁶къандиль ичюн зейтюн ягъы, чешит тюрлю шейлерни ягламакъ ичюн зейтюн ягъына къошулгъан гузель къокъулы шейлер ве якъмакъ ичюн къокъулы отлар; ⁷эфод ве кокректеки торба ичюн шохам деген къыйметли ташлар ве дигер, козьлерге къоюлгъан къыйметли ташлар. ⁸Исраиллилер Манъа Азиз Ерни къурсунлар, ве Мен оларнынъ араларында яшарым. ⁹Эписини Мен санъа шимди косьтереджек планларыма коре этинъиз. Мескенни ве онынъ эписи алетлерини япынъыз.

Васиет Сандыгъы акъкъында

¹⁰Акация терегинден Сандыкъ яп. Онынъ узунлыгъы 1,25 метр олсун, кенълигинен юксеклиги 0,75 метр* олсун. ¹¹Ичини ве тышыны темиз алтыннен къапла, чевре-четинде тѣпеден орьнекли чембер яса. ¹²Алтынны иритип, дѣрт алтын алкъа яп да, оларны ашагъыдаки дѣрт кошесине туттур: эки алкъа бир тарафындан олсун, эки алкъа да экинджи тарафындан олсун. ¹³Акация терегинден сырыкълар яса, оларны да темиз алтыннен къапла. ¹⁴Сырыкъларны, оларнынъ ярдымынен Сандыкъны ташымакъ ичюн, онынъ четлеринден, алкъалардан кечир. ¹⁵Сырыкълар Сандыкънынъ алкъаларында даима кечирильген олсунлар, оларны

* **25.10** 1,25 метр; 0,75 метр – къ. еуд. «эки бучукъ аммах», «бир бучукъ аммах».

андан алмагъа олмай. ¹⁶Сандыкънынъ ичине Мен санъа береджек Шаатлыкъны къой.

¹⁷Сандыкънынъ къапагъыны – Мерамет Ерини – темиз алтындан яса: узунлыгъы 1,25 метр, кенълиги исе 0,75 метр олсун. ¹⁸Мерамет Еринен эки Керувлар бир кесек алтындан япылып, Керувларны дёгюльген шекильде Мерамет Ерининъ эки четинден яса. ¹⁹Бир Керувны бир четинден, экинжи Керувны экинжи четинден яса. Оларны ойле яп ки, къапакънынъ эки четинден тюртип чыкъсынлар. ²⁰Керувларнынъ къанатлары Мерамет Ерининъ тёпесини къаплап, юкъары котерильген олсунлар. Бетлеринен бири-бирине къаршы туруп, Керувлар Мерамет Ерине тараф бакъсынлар. ²¹Къапакъны – Мерамет Ерини – Сандыкънынъ устюне къой. Сандыкънынъ ичине исе Мен санъа береджек Шаатлыкъны къой. ²²Анда Мен сеннен корюшеджегим ве Шаатлыкъ Сандыгъынынъ устюнде олгъан эки Керувнынъ арасындан, Мерамет Ерининъ устюнден, исаиллилер ичюн эписи эмирлеримни санъа айтаджагъым.

*Раббининъ булунувыны косьтерген пителери
ичюн олгъан стол акъкъында*

²³Акация терегинден стол яса. Онынъ узунлыгъы бир метр, кенълиги ярым метр, юксеклиги де 0,75 метр* олсун. ²⁴Оны темиз алтыннен къапла, чевре-четинде де орьнекли алтын чембер яса. ²⁵Чевре-четинде авуч кенълигинде* рейка яп, рейканынъ чевре-четине исе алтын чембер яса. ²⁶Стол ичюн дёрт алтын алкъа ясап, оларны дёрт кошесинден, дёрт аягъына пекит. ²⁷Алкъалар, рейканынъ янында олып, тышарыгъа бакъмакъ кереклер: столны ташымакъ ичюн, оларгъа сырыкълар кечириледжек. ²⁸Сырыкъларны акация терегинден ясап, темиз алтыннен къапла. Оларнынъ ярдымынен столны ташырлар. ²⁹Стол ичюн темиз алтындан, ичерлик бахшышларыны кетирмек ичюн, чанакълар ве пиалалар, гугюмлер ве мешребелерни яп. ³⁰Столнынъ устюне, Меним козюм огюне даима Меним булунувымны косьтерген пителерни къой.

Къандиль акъкъында

³¹Темиз алтындан къандиль яп. Бу къандиль бир кесек маденден дёгюлип япылмакъ керек. Темели ве сапы, лампатлар къоймакъ ичюн чаначыкълары, гоньжелери ве чечеклери алтыннынъ бир бутюн кесегинден япылсынлар. ³²Сапынынъ четлеринден алты пытакъ чыкъсын: учь данеси къандильнинъ бир тарафындан, учь данеси де экинжи тарафындан. ³³Бадем чечегине ошагъан учь чаначыкъ, гоньжелери ве чечеклеринен берабер бир пытакъта олсун, бадем чечегине ошагъан учь чаначыкъ да, гоньжелери ве чечеклеринен экинжи пытакъта олсун.

* 25.23 Бир метр; ярым метр; 0,75 метр – къ. еуд. «эки аммах», «бир аммах», «бир бучукъ аммах».

* 25.25 Авуч кенълигинде – къ. еуд. «бир тофах».

Къандильден чыккъан эписи пытакълар да айны ойле олсун. ³⁴Къандильнинъ сапында исе бадем чечегине ошагъан, гоньджелери ве чечеклеринен олгъан дёрт чаначыкъ олмакъ керек. ³⁵Олар къандильнинъ алты пытагъы чыккъан ерлеринде олсунлар. Эки пытакъ чыккъан еринде бир гоньдже, даа эки пытакъ чыккъан еринде экинджи гоньдже, даа эки пытакъ чыккъан еринде де учюнджи гоньдже. ³⁶Эм гоньджелери, эм пытакълары къандильнинъ сапындан чыккъамакъ кереклер. О, бир бутюн кесектен олып, темиз алтындан япылсын. ³⁷Онъа еди лампат ясап, лампатларнынъ огдеки тарафыны ярыкълатсынлар деп, оларны къандиль устюне къой. ³⁸Лампатлар ичюн машачыкъларны ве табачыкъларны темиз алтындан яса. ³⁹Къандильни, бутюн бу алетлеринен, 30 кило * темиз алтындан япсынлар. ⁴⁰Бакъ, Мен санъа байырда насыл косьтерген олсам, эр бир шейни тыпкъы ойле де яп.

Мескен акъкъында

26 ¹Мескенни он дане индже ишленген кетенден ве мор, мавылы къырмызы ве ачыкъ къырмызы юнден япылгъан безлерден яса. Оларнынъ устьлерине усталыкънен Керувларны нагъышла. ²Эр безнинъ узунлыгъы 14 метр олсун, кенълиги – эки метр*. Эписи безлер бир ольчюде олсун. ³Беш безни бири-бирине тиктир, къалгъан беш безни де бири-бирине тиктир. ⁴Бири-бирине тикильген биринджи безлернинъ бир четинден мор безден ильмеклер яса, экинджи бири-бирине тикильген безлернинъ бир четинден де ойле яп. ⁵Биринджи тикильген безлерге 50 ильмек яса, экинджи бири-бирине тикильген безлернинъ четине де 50 ильмек яса. Ильмеклер бири-бирине къаршы олмакъ кереклер. ⁶50 дегмени алтындан япып, дегмелернен безлерни бири-бирине дегмеле де, бир бутюнлик олур. ⁷Мескеннинъ устюни къапатмакъ ичюн, эчки юнүнден безлер яп. Безлер он бир дане олсун. ⁸Бир безнинъ узунлыгъы 15 метр олсун, кенълиги эки метр* – бу бир без. Эписи он бир безнинъ ольчюси бир олсун. ⁹Беш безни бири-биринен айры тиктир, къалгъан алты безни де бири-бирине айры тиктир. Алтынджи безни экиге къатла, о, Мескеннинъ огюни къапатсын. ¹⁰Безнинъ бир парчасыны башкъасынен багъламакъ ичюн, экисининъ четлеринде 50-шер ильмек яп. ¹¹50 дане тунч дегме япып, оларны ильмеклерге кечир де, экиси бир бутюнлик олсун деп, безлернинъ эки парчасыны дегмеле. ¹²Мескеннинъ арттаки диварындан асылгъан безнинъ бир къысмындан, четтеки безнинъ ярысы ерде ятсын. ¹³Эчки юнүнден япылгъан без, ондан ашагъы олгъан индже ишленген кетенден япылгъан безден, Мескенни бутюнлей къапатмакъ ичюн, ярымшар метр асылгъан олсун. ¹⁴Тёпесинден даа эки орътю яп – бири къойнынъ дигагъ этилип къырмызы ренкке боялангъан терисинден, экинджи исе индже ишленген терилерден.

* 25.39 30 кило – къ. еуд. «бир киккар».

* 26.2 14 метр; эки метр – къ. еуд. «28 аммах», «4 аммах».

* 26.8 15 метр; эки метр – къ. еуд. «30 аммах», «4 аммах».

¹⁵Мескен ичюн акация терегинден черчиве яса, олар догъру турсунлар. ¹⁶Оларнынъ узунлыгы беш метр, кенълиги – 0,75 метр* олсун. ¹⁷Эр бир черчивенинъ ашагы кысмында эки багълама яп. Мескеннинъ эписи черчивелеринде ойле яп. ¹⁸Мескеннинъ дженубий тарафы ичюн 20 черчиве, ¹⁹бу 20 черчиве тубюне кумюштен япылган 40 темель яса: бир черчиве тубюне эки темель, черчивенинъ эки багъламасы тубюне бирер дане олсун. ²⁰Мескеннинъ шималъ тарафы ичюн де 20 черчиве яса. ²¹Оларнынъ тубюне де кумюштен япылган 40 темель яса: бир черчиве тубюне эки темель, черчивенинъ эки багъламасы тубюне бирер дане олсун.

²²Мескеннинъ арттаки дивары ичюн, гъарп тарафындан алты черчиве яса. ²³Арттаки тарафынынъ кошелери ичюн даа эки черчиве яса. ²⁴Черчивелер эки къатлы олмакъ керек. Оларнынъ тюплери бири-бирине багълансын, тёпелери бир алкъагъа багълансын, экиси ичюн ойле олсун. Олар эки кошеде турсунлар. ²⁵Бойлеликнен, секиз черчиве олур, оларнынъ тюплерине де кумюштен япылган он алты темель яса: бир черчиве тубюне эки темель олсун. ²⁶Акация терегинден сырыкълар яса. Мескеннинъ бир тарафындаки черчивелери ичюн – беш сырыкъ, ²⁷экинджи тарафындаки черчивелери ичюн – беш сырыкъ яса ве гъарпкъа бакъкъан арттаки тараф ичюн – беш сырыкъ яса. ²⁸Ичеридеки сырыкъ черчивелерининъ орталарындан башындан сонъунадже кечеджек. ²⁹Черчивелерини алтыннен къапла. Сырыкъларны кечирмек ичюн алкъаларны алтындан яп. Сырыкъларны алтыннен къапла.

³⁰Мескенни сангъа байырда косътерильгени киби къой.

³¹Мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы юньден ве индже ишленген кетенден перде яп, онынъ устюне усталыкънен Керувларны нагъышла. ³²О пердени, акация терегинден ясалган, алтыннен къапланган, устлеринде алтын ченгеллери олган ве кумюштен ясалган дёрт темель устюне турган дёрт дирек устюне ас. ³³Пердени ченгеллерге ас, ве анда, онынъ артына, Шаатлыкъ Сандыгъыны кирсет. Перде Мукъаддес Ерни Энъ Мукъаддес Ерден айырыр. ³⁴Энъ Мукъаддес Ерте турган Шаатлыкъ Сандыгъынынъ устюне Мерамет Ери олган къапакъны къой. ³⁵Перденинъ огюнде столны ве столнынъ къаршысына къандильни къой. Къандильни Мескеннинъ дженюп тарафында, столны шаркъий тарафында къой.

³⁶Мескеннинъ къапусы ичюн мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы юньден ве индже ишленген кетенден нагъышланган перде яп. ³⁷Перде ичюн алтын ченгеллерни ве акация терегинден беш дирек яса. Диреклерни алтыннен къапла ве оларнынъ тубюне беш тунч темель яп.

* 26.16 Беш метр; 0,75 метр – къ. еуд. «10 аммах», «бир бучукъ аммах».

Къурбан ери акъкъында

27 ¹Акация терегинден дёрткоше къурбан ерини яп. Узунлыгынен кенълиги эки бучукъ метр олсун, юксеклиги бир бучукъ метр* олсун. ²Къурбан еринен бойнузларны бир бутюн агъач кесегинден япып, бойнузлары дёрт кошесинден тюртип чыкъсын. Бутюн ерни тунчнен къапла. ³Къурбан ери ичюн куль къопкъалары, куречиклер, чанакълар, сенеклер ве комюр табакъларыны яп – эписи алетлерни тунчтан яса. ⁴Онъа тунчтан чильтернинъ бир чешити олгъан пармакълыкъ яп. Дёрт кошесинде дёрт тунч алкъа яса. ⁵Чильтерни къурбан ерининъ ашагъы кенарындан ойле къой ки, ортасына къадар етсин. ⁶Къурбан ери ичюн акация терегинден сырыкълар яса да, оларны тунчнен къапла. ⁷Къурбан ерини ташыгъанда, сырыкъларны онынъ эки четинден алкъаларгъа кечир. ⁸Къурбан ерини тахтадан яп, ичи къувуш олсун. Байырда санъа косътерильгени киби, оны ойле де яп.

Мескен азбары акъкъында

⁹Сонъ Мескеннинъ азбарыны яса. Азбарнынъ дженюп тарафы ичюн индже ишленген кетенден безлер яп. Узунлыгы азбар бою 50 метр* олсун. ¹⁰Безлерни асмакъ ичюн, 20 дирек яса, диреклер тубюне 20 тунч темель яп. Диреклердеки ченгеллернен багъламалар кумюштен олсун. ¹¹Шималь тарафындан айны ойле олсун – узунлыгы 50 метр олгъан безлер. Безлерни асмакъ ичюн, 20 дирек яса, диреклер тубюне 20 тунч темель яп. Диреклердеки ченгеллернен багъламалар кумюштен олсун. ¹²Азбарнынъ гъарбий тарафындан олгъан кенълигине исе безлернинъ узунлыгы 25 метр* олсун. Безлер ичюн он дирек олсун, бу диреклернинъ тубюнде де он темель ясалсын. ¹³Азбарнынъ огюнден, шаркъий тарафындан олгъан кенълигине безлернинъ узунлыгы 25 метр олсун. ¹⁴Киришининъ бир тарафы ичюн безлернинъ кенълиги еди бучукъ метр* олып, олар ичюн учъ темели олгъан учъ дирек олсун. ¹⁵Экинджи тарафына да безлернинъ кенълиги еди бучукъ метр олып, олар ичюн учъ темели олгъан учъ дирек олсун. ¹⁶Азбарнынъ къапурсына исе безнинъ кенълиги он метр* олсун. О, мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы юнден ве индже ишленген ве нагъышлангъан кетенден олсун. Безни асмакъ ичюн дёрт темели олгъан дёрт дирек олсун. ¹⁷Азбарнынъ чевре-четинде олгъан диреклердеки багъламаларнен ченгеллери кумюштен, темеллери исе тунчтан олсун. ¹⁸Азбарнынъ узунлыгы – 50 метр, кенълиги – 25 метр олсун. Азбарнынъ четлеринден индже ишленген кетенден япылгъан, тунч темеллердеки диреклерде асылгъан, юксеклиги эки

* **27.1** Эки бучукъ метр; бир бучукъ метр – къ. еуд. «5 аммах», «3 аммах».

* **27.9** 50 метр – къ. еуд. «100 аммах».

* **27.12** 25 метр – къ. еуд. «50 аммах».

* **27.14** Еди бучукъ метр – къ. еуд. «15 аммах».

* **27.16** Он метр – къ. еуд. «20 аммах».

бучукъ метр олгъан безлер олсун. ¹⁹Къулламакъ ичюн япылгъан Мескендеки эписи алетлер, оны туткъан эписи къазычыкълар, азбарнынъ безлерини туткъан къазычыкълар да тунчтан олсун.

Къандиль акъкъында эмир

²⁰Исраиль огъуллаарына эмир эт ки, олар санъа, орталыкъны ярыкълаткъан лампатлар даима якъылып турсун деп, келиде басылгъан темиз зейтюн ягъыны кетирсинлер. ²¹Харун ве онынъ огъуллаары Корюшюв Чадырында, Шаатлыкъ Сандыгъыны сакълагъан перденинъ огюнде, РАБ-БИНинъ огюнде къандильни акъшамдан сабагъадже якъсынлар. Бу ираиллилерге ве оларнынъ эвлятларына эбедий низамнамедир.

Баш руханий Харуннынъ урбасы акъкъында

28 ¹Исраиль огъуллаарындан олгъан Харун агъанъны ве огъланларыны озюнге чагъыр. Харун ве онынъ Надав, Авиху, Элазар ве Итамар деген огъуллаары Меним руханийлерим олсунлар. ²Шурет ве улу шанлыкъ ичюн Харун агъанъа азиз урбалар яп. ³Мен акъыл-идракъ берген эписи усталаргъа айт, Харун Меним баш руханийим олсун деп, оны айырып азиз этмек ичюн, олар онъа азиз урбалар тиксинлер. ⁴Олар тикеджек урбалар булардыр: кокректеки торба, эфод, усть урба, нагъышлангъан тюп урба, чалма ве бель къушагъы. Агъанъ Харун ве онынъ огъуллаары Меним руханийлерим олсун деп, оларгъа азиз урбалар тиксинлер. ⁵Усталар мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы юнни, индже ишленген кетенни ве алтынны алсынлар.

⁶Алтындан, мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы юнден ве индже ишленген кетенден усталыкънен эфодны япсынлар. ⁷О, багълы олсун деп, онынъ уджларында бири-бирине багълагъан, омузлардан кечирильген, эки къушачыкъ олмакъ керек. ⁸Эфоднынъ устюнден кийильген къушакъ да, тамам эфод киби, алтындан, мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы юнден ве индже ишленген кетенден япылмакъ керек.

⁹Эки шохам деген къыйметли ташны ал да, оларнынъ устюнде Исраиль огъуллаарынынъ адларыны ой. ¹⁰Алты ад бир таш устюнде, алты ад экинджи таш устюнде, яшларына коре, буюгинден кичигинедже олсун. ¹¹Ташнен чалышкъан уста тамгъалар ойгъан киби, ташлар устюнде Исраиль огъуллаарынынъ адларыны ой да, оларны ювагъа отурт. ¹²Бу эки ташны эфоднынъ къушачыкъларына къой: бу ташлар Исраиль огъуллаарына хатырлатма олсун. Бу адларны, хатырлатма олсун деп, Харун РАББИнинъ огюнде эки омузындаки къушачыкъларда ташыр. ¹³Даа алтындан юваларны яса. ¹⁴Темиз алтындан эки зынджырчыкъ яса. Олар орюльген шекильде япылып, къушачыкъларнынъ огдеки тарафына, юваларгъа пекитильсин.

Кокрек торбасы акъкъында

¹⁵Къарар чыкъарыладжакъ вакъытта кийильген кокректеки торбаны усталыкънен яса. О да, тамам эфод киби, алтындан, мор, мавылы

къырмызы, ачыкъ къырмызы тюсте олгъан юньден ве индже ишленген кетенден япылмакъ керек. ¹⁶Онынъ узунлыгъынен кенълиги бирер къарыш* олып, о, дёрткоше ве эки къатлы олмакъ керек. ¹⁷Онынъ устюндеки юваларгъа дёрт сырагъа сыралап, ташларны къой. Якъут, сары якъут, зумрут ташлары – бу биринджи сыра. ¹⁸Экинджи сыра: карбункул, кок якъут ве эльмаз. ¹⁹Учюнджи сыра: яхонт, агат, аметист. ²⁰Дёртюнджи сыра: хризолит, шохам, яспис. Эписи ташларны алтын юваларгъа къой. ²¹Исраиль огулларынынъ он эки адына коре бу ташлар он эки дане олсунлар. Эр бир таш устюне, тамгъада олгъаны киби, он эки къабиленинъ бирер ады оюлмакъ керек.

²²Кокрек торбасы ичюн темиз алтындан йип дайын орюльген шекильде зынджырчыкълар яп. ²³Алтындан эки алкъа япып, оларны кокректеки торбанынъ эки уджуна пекит де, ²⁴орюльген алтын зынджырчыкъларны кокректеки торбанынъ уджларында олгъан эки алкъагъа кечир. ²⁵Зынджырчыкъларнынъ эки бош уджуны эки ювагъа пекитип, эфод къушачыкъларынынъ огдеки тарафына пекит. ²⁶Даа эки алкъа япып, оларны кокректеки торбанынъ эфодгъа яткъан тарафындаки эки уджуна пекит. ²⁷Ондан сонъ алтындан даа эки алкъа яп да, оларны тамам эфоднынъ къушачыгъы устюнден кельген тикишнинъ янында, эфоднынъ эки къушачыкънынъ тюбюне, ог тарафындан пекит. ²⁸Кокректеки торбанынъ алкъаларыны эфоднынъ алкъаларына мор юньден ишленген йипнен багъласынлар. О, эфод къушагъынынъ устюнден олсун ве эфоднынъ устюнден тюшмесин.

²⁹Харун Мукъаддес Ерге киргенде, РАББИнинъ огюнде даимий хатырлатма киби, Исраиль огулларынынъ адларыны юреги янында, суд этмек ичюн кокректеки торбанынъ устюнде ташыйджакъ. ³⁰Махкеме кокректеки торбасына Ур ве Тум* алетлерини къой, ве олар, Харун РАББИнинъ огюне Мукъаддес Ерге киргенде, онынъ юреги янында олурлар. Бойлеликнен, Харун РАББИнинъ огюнде, юреги янында даима Исраиль огулларынынъ махкеме алетлерини ташыйджакъ.

Руханийлер ичюн олгъан урба

³¹Эфоднынъ тюбюнден кийильген руханийнинъ урбасыны мор тюсте эт. ³²Бу урбада, баш кирсетмек ичюн, агъыз олсун, агъызнынъ четлери тифтильмесин деп, пекинген олсун. ³³Этегинде бойдан-бой мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы юньден ве индже ишленген кетенден нарчыкълар япып ас, араларындан да бойдан-бой алтын чанчыкъларны къой. ³⁴Руханийнинъ усттеки урбасынынъ этегинде бойдан-бой алтын чанчыкъ ве нарчыкъ, алтын чанчыкъ ве нарчыкъ олсун. ³⁵Бу урбаны Харун ибадет эткенде киеджек. Харунгъа ольмемек ичюн,

* 28.16 *Къарыш* – кь. еуд. «бир зерет».

* 28.30 *Ур ве Тум* – кь. еуд. «ярыкъ» ве «къусурсызлыкъ» маналарыны анълата. Джерепа алетлери.

о, Мукъаддес Ерге, РАББИнинъ огюне киргенде ве чыккыанда, чанъ-чыкълар чынъласын.

³⁶Темиз алтындан тегиз тахтачыкъ яп да, онынъ устюне, тамгъа устюне оюлгъаны киби, «РАББИнинъ азизлиги» сѣзлерини ой. ³⁷Оны мор йипнен чалма устюне багълап къой, чалманынъ огюнде олсун. ³⁸Тахтачыкъ Харуннынъ манълайында олсун. Исраиллилер бахшышларыны айырып азиз эткенде, эр бир япкъан янълышларыны Харун бойнуна алып. РАББИ оларгъа даима яхшы бакъсын деп, тегиз тахтачыкъ эр вакыт Харуннынъ манълайында олсун.

³⁹Индже ишленген кетенден тюп урбаны ве сарыкыны яп. Даа нагъышлангъан къушакыны яп. ⁴⁰Харуннынъ огъуллаарына да халатлар, къушакълар ве шурет ве улу шанлыкъ ичюн башларына сарыкълар яп. ⁴¹Эписи урбаларны Харун агъанъа ве онынъ огъуллаарына кийдир, башларыны зейтюн ягъынен ягъла, руханийлик вазифесине къой ве айырып азиз эт. Сонъ олар Меним руханийлерим олулар.

⁴²Оларгъа даа белинден янбашларына къадар беденлерини къапаткъан кетенден япылгъан тюбюнден кийильген штан яп. ⁴³Харуннен огъуллаары, Корюшюв Чадырына киргенде, я да Мукъаддес Ерге ибадет этмек ичюн къурбан ерине якъынлашкъанда, башларына беля кетирмемек ве ольмемек ичюн, бу урбалар оларнынъ устюнде олсунлар. Бу – Харун ве онынъ эвлятлары ичюн эбедий низамнамедир.

Руханийлик акъкъында

29 ¹Олар Меним руханийлерим олсунлар деп, сен оларны мына бойле айырып азиз этмек керексинъ: бир яш бузавны ве эки къусурсыз къочкъарны сайлап ал, ²маясыз пишкен пителер, ягънен басылгъан маясыз пителер, пишкен сонъ устьлерине ягъ сюртюльген маясыз пителерни ал. Оларны энъ яхшы богъдай унундан пишир. ³Оларны бир сепетке къойып, сепетни ве тананен эки къочкъарны кетир. ⁴Харуннен огъуллаарыны Корюшюв Чадырынынъ къапусы огюне кетирип, оларны ювундыр. ⁵Хусусий урбаларны алып, Харуннынъ устюне халатны, усть урбаны, эфодны, кокректеки торбаны кийдирип, белини эфоднынъ къушагъынен багъла. ⁶Башына чалманы кийдир, чалманынъ устюне Азизлик Таджыны пекит. ⁷Бир шей сюртмек ичюн ягъны ал да, онынъ башына тѣкип, ягъла. ⁸Огъуллаарыны да кетирип, устьлерине халатларны кийдир, ⁹башларына сарыкъ багъла. Харун ве огъуллаарынынъ беллерине къушакълар багъла. Эбедий низамнаме боюнджа руханийлик оларнынъ оладжакътыр. Бойле эттирип, Харуннен огъуллаарыны руханийликке айырып азиз эт.

¹⁰Корюшюв Чадыры янына тананы кетирип, Харуннен огъуллаары онынъ башына къолларыны къойсунлар. ¹¹РАББИнинъ огюнде, Корюшюв Чадыры янында тананы сой. ¹²Пармагъынъны тананынъ къанына батырып, къурбан ерининъ бойнузуна сюрт. Къалгъан къанны къурбан

ерининъ тубюне тѣк. ¹³Ич алетлерининъ бутюн ягъыны ве къара джигернинъ энъ яхшы къысмыны, эки буйрегини ягъларынен берабер ал да, къурбан еринде якъ, тютюни Манъа котерильсин. ¹⁴Тананынъ этни, терисини ве ич алетлеринен ичеклерини алып, ордудан тыш олгъан ерде якъ. Бу – гуна ичюн къурбан.

¹⁵Бир къочкъарны ал да, Харуннен огъуллаары онынъ башына къолларыны къойсунлар. ¹⁶Къочкъарны сой ве къанындан алып, къурбан ерининъ эписи тарафларына пускюрт. ¹⁷Сонъ къочкъарны парчалап, ич алетлеринен тизлерини юв да, оларны парчалангъан къысымларына ве башына къой. ¹⁸Къочкъарны бутюнлей къурбан ери устюнде якъ, тютюни Манъа котерильсин. РАББИ ичюн бутюнлей якъылгъан бу къурбан – тынчландыргъан, мунис къокъу джайраткъан, РАББИге атеште якъылгъан къурбандыр.

¹⁹Экинджи къочкъарны да ал, Харуннен огъуллаары онынъ башына къолларыны къойсунлар. ²⁰Къочкъарны сойып, къанындан ал да, Харуннынъ ве огъулларынынъ онъ къулагъынынъ мемелерине, онъ къолларынынъ баш пармакъларына ве онъ аякъларынынъ баш пармакъларына сюрт. Къалгъан къанны къурбан ерининъ чевре-четине пускюрт. ²¹Сонъ къурбан ерининъ устюндеки къаннен берабер бир шей ягъламакъ ичюн ягъны ал да, оны Харуннынъ устюне ве онынъ урбаларына, огъулларынынъ устюне ве оларнынъ урбаларына пускюрт. Бойле эттирип, сен Харунны ве онынъ урбаларыны, онен берабер огъулларыны ве оларнынъ урбаларыны айырып азиз этерсинъ.

²²Къочкъарнынъ ягъыны, къуйрукъ ягъыны, ич ягъыны, къара джигернинъ энъ яхшы къысмыны, эки буйрегини ягъларынен берабер ве онъ янбашыны ал. Бу – руханийлерни айырып азиз этмек ичюн къочкъардыр. ²³Бир маясыз пишкен питени, ягънен басылгъан маясыз питени, пишкен сонъ устюне ягъ сюртюльген маясыз питени де РАББИнинъ огюнде олгъан сепеттен ал. ²⁴Буларны эписини Харуннен огъулларынынъ къолларына бер. Олар буларны, РАББИге хусусий бахшыш багъышлагъанда, РАББИнинъ огюнде котерсинлер. ²⁵Сонъ буларны эписини оларнынъ къолларындан ал да, къурбан ерининъ устюнде, бутюнлей якъыладжакъ къурбаннен берабер, РАББИнинъ огюнде хош къокъулар джайрасын деп, якъ. Бу – РАББИге атеште якъылгъан къурбан. ²⁶Харунны айырып азиз этмек ичюн, къочкъарнынъ кокрек кемигиндеки этни алып, оны РАББИге багъышлагъанда, РАББИнинъ огюнде котер. Бу сенинъ пайынъ олур.

²⁷Харун ве огъуллаары ичюн къочкъарнынъ эки къысмыны: котерильген кокрек кемигиндеки этни ве онъ янбашыны айырып азиз эт. ²⁸Келеджекте, израиллилер РАББИге къочкъарны къурбан чалып, аманлыкъ къурбанларыны я да котерильген бахшышларыны бергенде, кокрекнен онъ янбашы даима Харуннынъ ве огъулларынынъ пайы олсун.

²⁹Харун ичюн тикильген азиз урбалар онынъ эвлятларына кечежек. О, оларны бу урбаларда ягълап, оларгъа руханийликни береджек.

³⁰Корюшюв Чадырына кирип, Мукъаддес Ерте РАББИге ибадет этмек ичюн, Харуннынъ огъуллерындан олгъан янъы баш руханий еди кунь девамында бу урбаларны кийсин.

³¹Руханийлерни айырып азиз этмек ичюн къочкъарны алып, этини азиз ерте пишир. ³²Харуннен огъуллеры бу къочкъарнынъ этини ве сепеттеки пителерни Корюшюв Чадырынынъ къапусы янында ашасынлар. ³³Оларгъа руханийликни бермек ве оларны айырып азиз этмек ичюн кетирген багъышлав бахшышларыны ве къурбанларыны тек олар ашамакъ мумкюн. Башкъа кимсенинъ буларны ашамагъа акъкъы ёкъ, чюнки о – азизлик. ³⁴Къочкъарнынъ этинден ве пителерден сабагъадже бир шей къалса, къалгъаныны атеште якъ: оны ашамагъа олмайт, чюнки о – азизлик.

³⁵Харуннен ве огъуллерынен эписини тамам Мен санъа эмир эткедим дайын яп. Еди кунь девамында оларны руханий эт. ³⁶Эр кунь бир тана сойып, гуналар ичюн багъышлав къурбаныны чал. Къурбан ерини темизлемек ичюн, гуналар ичюн къурбанны чал. Сонъ оны ягълап айырып азиз эт. ³⁷Еди кунь девамында къурбан ерини бойле темизле ве айырып азиз эт. Сонъ къурбан ери улу азизлик олур. Онъа тийген эр шей азиз олур.

Эр кунь чалынгъан къурбанлар акъкъында

³⁸Къурбан ерине кетиреджек къурбанларынъ будыр: даима, эр кунь эки баш бир яшлы къусурсыз олгъан къойларны, ³⁹бир къойны сабадан, экинджисини – акъшам кетир. ⁴⁰Бир къойнен берабер бир чанакъ богъдай унунен къарыштырылгъан ярым чанакъ темиз зейтюн ягъыны ве ичерлик бахшышы ичюн ярым чанакъ * шарап кетир. ⁴¹Экинджи къойны акъшам къурбан чал, оны да сабадакине ошагъан ун бахшышынен ве айны ойле ичерлик бахшышынен берабер кетир. Бу – РАББИ ичюн тынчландыргъан, мунис къокъудыр, Онъа атеште якъылгъан къурбандыр.

⁴²Эр бир кунь несильден несильге бутюнлей якъылгъан къурбанны бойле чалынъыз. Оны РАББИнинъ огъюнде, Корюшюв Чадырынынъ къапусы огъюнде чалынъыз. Анда Мен сизлернен корюшип лаф этерим. ⁴³Анда исраиллилернен корюшим, Меним Шуретим бу ерни мукъаддес этер. ⁴⁴Корюшюв Чадырыны ве къурбан ерини айырып азиз этерим. Харуннен огъуллерыны да, олар Манъа руханийлик этсинлер деп, айырып азиз этерим. ⁴⁵Шу вакъыт исраиллилернинъ арасында яшарым ве оларнынъ Алласы олурым. ⁴⁶Сонъ исраиллилер, Мен – РАББИ, оларнынъ Алласы олгъанымны билерлер. Араларында яшамакъ ичюн, Мен оларны Мысыр топрагъындан чыкъардым. Мен – РАББИ, исраиллилернинъ Алласы.

* **29.40** Бир чанакъ; ярым чанакъ – къ. еуд. «(эфанынъ) он пайда бир пайы», «хиннинъ дёрт пайда бир пайы».

Къокъулы отларны якъмакъ ичюн ер акъкъында

30 ¹Акация терегинден къокъулы отларны якъмакъ ичюн ерни яп. ²Узунлыгынен кенълиги ярым метр олсун. О, дёрткоше олмакъ керек. Юсеклиги бир метр* олсун. Ондан бойнузлар тюртип чыкмакъ керек. ³Онынъ тѣпесини, четлерининъ чевре-четини ве бойнузларыны темиз алтыннен къапла. Устюне чевре-четине алтын чембер яп. ⁴Алтындан эки алкъа япып, оларны чембернинъ тюбюнде эки четинден пекит. Отларны якъмакъ ерини ташымакъ ичюн алкъалардан сырыкъларны кечир. ⁵Сырыкъларны акация терегинден япып, алтыннен къапла. ⁶Отларны якъмакъ ичюн ерни Шаатлыкъ Сандыгыны къапаткъан перденинъ огюне къой. О, Шаатлыкъ Сандыгынынъ къапусына – Мерамет Ерине къаршы турсун. Анда Мен сеннен корюширим. ⁷Эр саба лампатларны азырлагъанда, Харун онынъ устюнде къокъулы отларны якъсын. ⁸Акъшам да, лампатларны якъкъанда, оларны якъсын. Къокъулы отлар РАББИнинъ огюнде несильден несильге якъылсынлар.

⁹Бу ернинъ устюнде башкъа отларны якъманъыз, эм де бутюнлей якъыладжакъ къурбанны, пите ве ичерлик бахшышларыны кетирменъиз.

¹⁰Йылда бир кере Харун гуна багъышлав къурбаныны чалып, къанны отларны якъмакъ ерининъ бойнузларына сюртип, оны айырып азиз этсин. Бу – несильден несильге эр йыл оладжакъ арынувдыр. Бу ер – РАББИнинъ улу азизлигидир.

Мескен ичюн олгъан бахшышлар акъкъында

¹¹Сонъ РАББИ Мусагъа даа бойле деди:

¹²– Исраиллиерни сайгъанында, эр бири джаны ичюн РАББИге одеме телесин. Сонъ оларны сайгъанда, араларында веба олмаз. ¹³Эр сайылгъан адам ярым кумюш* бермек керек. (Бир кумюшнинъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде олсун. Бир шекельде йигирми гера бар.) Бу акъча – РАББИге бахшыштыр. ¹⁴Йигирми яшыннан ондан буюк олгъан эр сайылгъанлар РАББИге бу акъчаны бермек керектир. ¹⁵Джанларыны сатын алмакъ ичюн РАББИге бахшыш бергенде, бай адам ярым кумюштен арткъач бермесин, фукъаре ондан эксик бермесин. ¹⁶Исраиллиерден алгъан одеме кумюшини Корюшов Чадыры ичюн къулан. Джанлары ичюн акъча берип, исраиллиер бу одемени РАББИнинъ огюнде хатырласынлар.

Абдест акъкъында

¹⁷Даа РАББИ Мусагъа бойле деди:

¹⁸– Абдест алмакъ ичюн тунч савут ве тунч саджакъ яп. Савутны Корюшов Чадырынен къурбан ерининъ арасына къойып, ичини сувгъа

* **30.2** Ярым метр; бир метр – къ. еуд. «бир аммах», «эки аммах».

* **30.13** Ярым кумюш – къ. еуд. «ярым шекель».

толдур. ¹⁹Харуннен огъулары ондан сув алып, къолларынен аякъларыны ювсунлар. ²⁰Олар Корюшов Чадырына кирмезден эвель, я да РАББИге къурбан якъмакъ ичюн, къурбан ерине ибадет этмек ичюн, якъынлашкъанда, ольмемек ичюн, абдест алсынлар. ²¹Ольмемек ичюн, къолларынен аякъларыны сувнен ювсунлар. Бу олар ичюн, Харунгъа ве онынъ эвлятларына, несильден несильге эбедий низамнаме олсун.

Мукъаддес ягъланув ичюн къокъулы мельэм

²²Сонъ РАББИ Мусагъа даа бойле деди:

²³– Энь яхшы гузель къокъулы шейлерден: суву сербест акъкъан мюрден беш кило, гузель къокъулы тарчыннан онынъ ярысы къадар олсун, я да эки бучукъ кило, гузель къокъулы къамыштан да эки бучукъ кило, ²⁴киддадан беш кило ал, булар мукъаддес шекель чекисинде олсун. Зейтюн ягъындан эки чанакъ * ал. ²⁵Олардан мукъаддес ягълав ягъыны яса – усталыкънен азырлангъан гузель къокъулы мельэм теркип эт. Бу, мукъаддес ягълав ягъы олур. ²⁶Онен Корюшов Чадырыны, Шаатлыкъ Сандыгъыны, ²⁷столны ве онынъ эписи алетлерини, къандильни ве онынъ эписи алетлерини, мукъаддес къокъулы отларны якъмакъ ичюн ерни, ²⁸айванларны бутюнлей якъмакъ ичюн къурбан ерни ве онынъ эписи алетлерини, савутны ве онынъ саджаягъыны ягъла. ²⁹Оларны айырып азиз эт де, улу азизлик олур: оларгъа тийген эр шей мукъаддес олур.

³⁰Харуннен берабер огъуларыны ягълап, олар Меним руханийлерим олсунлар деп, оларны айырып азиз эт.

³¹Исраиллилерге исе бойле деп айт: «Бу, несильден несильге мукъаддес ягълав ягъы олур. ³²Башкъа адамларнынъ тенлерини онен ягъламагъа олмай, озьлеринъизге де теркибинен онъа ошагъан бир шей япманъыз. О – азизлик: сизлер ичюн азизлик олмакъ керек о! ³³Ким онъа ошагъан къокъулы ягъ азырласа я да онен башкъа адамны ягъласа, халкъындан ёкъ этилир».

Къокъулы теркип акъкъында

³⁴РАББИ Мусагъа даа бойле деди:

– Озюнъе мис къокъулы шейлерден ал: натаф сакъызыны, шехелетни, гузель къокъулы галбанны, темиз къара майны *, эписи бир ольчюде олсун. ³⁵Олардан усталыкънен якъмакъ ичюн теркипни яса. О, тузлу, темиз ве мукъаддес олсун. ³⁶Оны уфакъ этип тюйип, Мен санъа ачылгъан Корюшов Чадырындаки Шаатлыкъ огюне къой: бу сиз ичюн улу азизлик олур. ³⁷Бу теркиптеки ягъны озьлеринъизге япманъыз. Бу – РАББИ

* **30.23-24** Беш кило; эки бучукъ кило; эки чанакъ – къ. еуд. «500 шекель», «250 шекель», «бир хин». Кидда – тарчыннынъ бир чешити олгъан шей.

* **30.34** Натаф сакъызы; шехелет; гузель къокъулы галбан; темиз къара май – бугунъде-бугунъ япылувы ачыкъ айдын белли олмагъан гузель къокъулы шейлер.

ичюн айырылгъан мукъаддес шей. ³⁸Ким тютетмек ичюн онъа ошагъан бир шей япса, онынъ джаны халкъ арасындан ёкъ этилир.

Усталар акъкъында

31 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Бакъ, Мен Ехуда къабилесинден Хурнынъ торуны, Урийнинъ огълу Бецалелни сайлап алдым. ³Мен оны Алланынъ Рухунен толдурдым, онъа икмет, акъыл-ферасет, бильги бердим ве эр бир ишни усталыкънен япмакъны огреттим. ⁴Онынъ ичюн о, алтыннен, кумюшнен, тунчнен япылгъан ишнинъ планыны чызып кереги киби япмагъа, ⁵ташларны кесип юваларгъа къоймагъа ве эр бир иш ичюн агъач оймагъа яхшы биле. ⁶Онъа ярдымджы оларакъ Дан къабилесинден Ахисамакънынъ огълу Охолиавны берем. Мен эписи усталаргъа усталыкъ бердим. Санъа эписи эмир эткенлеримни япсынлар: ⁷Корюшюв Чадырыны, Шаатлыкъ Сандыгъыны, оны къапаткъан Мерамет Ерини, Чадырыннъ эписи алетлерини, ⁸столны эписи алетлеринен, темиз алтындан япылгъан къандильни эписи алетлеринен, отларны якъмакъ ичюн ерни, ⁹айванларны бутюнлей якъмакъ ичюн къурбан ерини эписи алетлеринен, савутны саджаягъынен, ¹⁰руханийлик этмек ичюн нагъышлангъан урбаларыны: руханий Харунгъа азиз урбаларны ве онынъ огъуларына оладжакъ урбаларны, ¹¹Мукъаддес Ерте бир шей ягъламакъ ичюн ягъны ве якъмакъ ичюн гузель къокъулы отлардан япылгъан ягъны – эписини Мен санъа эмир эткенлерим киби япсынлар.

Раатлыкъ куню акъкъында

¹²РАББИ Мусагъа бойле деди:

¹³– Израиль огъуларына айт:

Раатлыкъ куньлеримни кутюнъиз. Олар – несильден несильге кечеджек Меннен сизинъ арангъыздаки аляметтир. Сонъ сиз, Мен – сизлерни айырып азиз эткен РАББИ олгъанымны акъылларынгъызда тутарсыз. ¹⁴Раатлыкъ кунюни тунгъыз: о, сиз ичюн мукъаддестир. Ким оны арамласа, ольдюриледжек. Ким раатлыкъ куню иш этип башласа, онынъ джаны халкънынъ арасындан ёкъ этиледжек. ¹⁵Алты кунь ишлерингъизни япынгъыз, единджи куню исе – РАББИге багъышлангъан, мукъаддес раатлыкъ кунюдир. Раатлыкъ куню иш эткен эр ким ольдюрильсин. ¹⁶Израиллилер раатлыкъ кунюни несильден несильге кутсюнлер. Бу – эбедий васиеттир! ¹⁷Бу Меннен Израиль огъуларынынъ арасында олгъан эбедий аляметтир. Алты кунь ичинде РАББИ коклерни ве ер юзюни яратты, единджи куню исе чалышмайып раатланды.

¹⁸Эки тегиз ташнынъ устьлеринде Озь къолунен эмирлерини язып, РАББИ Синай дагъында Мусанен лафны токътаткъан сонъ, бу Шаатлыкъ ташларыны Мусагъа берди.

Алтын бузав

32 ¹Халкъ Мусанынъ дагъдан чокъ вакъыттан берли тюшмегенини корип, Харуннынъ янына кельдилер ве онъа:

– Къана, бизге огюмизден кетеджек алланы яп. Бу адамнен, бизни Мысыр топрагъындан чыкъаргъан Мусанен не олгъаныны биз бильмеймиз, – дедилер.

²О заман Харун оларгъа:

– Апайларынынъ, огъуларынынъ, къызларынынъ къулакъларындан алтын купелерни чыкъарып, манъа кетиринъиз, – деп джевап берди.

³Бутюн халкъ къулакъларындаки алтын купелерни чыкъарып, Харунгъа кетирди. ⁴Харун оларнынъ къолларындан кетирген алтынларыны алып иритти ве ондан бузав япты. Шу вакъыт олар:

– Исраиллилер, мына бизни Мысыр топрагъындан чыкъаргъан алламыз! – дедилер.

⁵Буны корьген Харун бузавнынъ огюне къурбан ерини къурды ве:

– Ярын РАББИге байрам оладжакъ! – деп илян этти.

⁶Айланыр куню олар саба танъда турдылар ве бутюнлей якъылгъан къурбанларны чалдылар, аманлыкъ къурбанларыны да кетирдилер. Сонъ халкъ ашап-ичмеге отурды, сонъундан да шенъленип ороспуланмагъа башлады.

⁷РАББИ Мусагъа:

– Мындан тюшмеге ашыкъ! – деди. – Мысыр топрагъындан чыкъаргъан халкънынъ ороспуланды! ⁸Мен оларгъа васиет эткен ёлдан не къадар тез урулдылар! Озьлерине алтын иритип, бузавны ясадылар, онъа табынып, къурбан чалдылар ве: «Исраиллилер, мына бизни Мысыр топрагъындан чыкъаргъан алламыз!» – дедилер.

⁹– Мен бу халкъны корем, – деди РАББИ Мусагъа. – О инат бир халкътыр. ¹⁰Шимди Мени къалдыр. Оларгъа къаршы олгъан ачувым къозгъасын, ве Мен оларны къырып ёкъ этейим, сенден исе улу халкъны асыл этейим.

¹¹Лякин Муса РАББИге, озюнинъ Алласына ялварып башлады:

– Я РАББИм, Мысыр топрагъындан улу кучюньнен ве къудретинънен Сен алып чыкъаргъан халкънынъа ачувланма! ¹²Ачувлансанъ, мысырлылар: «О оларны ёкъ этмек ичюн, дагъларда ольдюрюп, ер юзюнден силип ташламакъ ичюн алып чыкъты», – дейджеклер. Исраиллилерге ачувланма ве халкънынънынъ башына беля тюшюрме. ¹³Къулларынъ Ибраимни, Исхакъны ве Исраильни акъылынъа кетир. Сен оларгъа: «Эвлятларынынъ коктеки йылдызлар дайын чокъ сайылы этерим. Мен санъа айткъан топракны эвлятларынынъызгъа берерим, ве о топракъ эбедиен оларнынъ олур», – деп Озюньнен емин эткен эдинъ.

¹⁴Сонъ РАББИ халкънынъ башына япаджакъ беляны тюшюрмеди.

¹⁵Муса айланып, дагъдан тюшип башлады. Онынъ къолунда эки Шатлыкъ ташы бар эди. Оларнынъ эки, онъ ве терс тарафында оюлгъан язылар бар эди. ¹⁶Ташлар – Алланынъ иши, оларнынъ язылары – Алла ойгъан язылар эди.

¹⁷Ехошуа, шамата котерген халкънынъ сесини эшитип, Мусагъа:

– Ордуда дженк шаматасы эшитиле, – деди.

¹⁸Муса:

– Бу енъген адамларнынъ сеслери дегиль, енъильгенлернинъ фигъаны да дегиль. Мен йырлагъан адамларнынъ сеслерини эшитем, – деди.

¹⁹Ордугъа якъынджа келип, бузавнен оюнларны корьген сонъ, Мусанынъ ачувы зияде къайнады: о, ташларны атып, байыр тюбюнде парлады.

²⁰Олар ясагъан бузавны алып, атеш ичинде иритти. Сонъ тоз киби тьюди ве сувгъа сепип, о сувны исраиллилерге ичиртти. ²¹Харунгъа исе Муса:

– Бу халкъ санъа не этти де, сен оларны бу буюк гунагъа батырдынъ? – деди.

²²Лякин Харун Мусагъа:

– Эфендим, манъа ачувланма. Бу халкъ яманлыкъкъа азыр олгъаныны сен озюнь билесинъ, – деп джевап къйатарды. ²³– Олар манъа: «Бизге огюмизден кетеджек алланы яп, чюнки бу адамнен, бизни Мысыр топрагъындан чыкъаргъан Мусанен не олгъаныны биз бильмеймиз», – дедилер. ²⁴Сонъ мен оларгъа: «Кимде алтын бар, оны чыкъарсын», – дедим. Олар алтынларны чыкъарып, манъа бердилер, мен оны атешке ташладым, ве мына бу бузав чыкъты.

²⁵Муса халкъ баштан чыкъкъаныны ве душманларынынъ козю огюнде масхара олгъаныны корьди. Бу, Харуннынъ къабааты эди. ²⁶Сонъ Муса ордунынъ къапусы огюнде турып:

– Ким РАББИнинъки – яныма келинъиз! – деди.

Онынъ чевре-четине бутюн Левий къабилеси топландылар. Муса оларгъа:

²⁷– РАББИ, Исраильнинъ Алласы бойле деп айта: «Къылычларынъызны алып, орду бою бир башындан экинджи башынадже кечип, агъаларынъызны, достларынъызны, якъынларынъызны ольдюринъиз», – деди.

²⁸Левий къабилесининъ акъайлары Муса айткъаны киби яптылар. О куню халкътан учь бинъге якъын адам ольдюрильди. ²⁹Муса оларгъа: – Бугунъ, эр биринъиз огъулларынъызны ве агъаларынъызны ольдюррип, озълеринъизни РАББИге ибадет этмек ичюн айырып элялладынъыз. О, бугунъ сизге багъышлав эндирди, – деди.

³⁰Айланыр куню Муса халкъкъа:

– Сиз буюктен-буюк гуна къазандынъыз. Шимди мен РАББИге коте-рилейим, бельки Онынъ огюнде сизинъ гуналарынъыз ичюн багъышлав сорап олурим, – деди.

³¹Муса РАББИге къайтып кельди ве:

– Я РАББИМ, бу халкъ озюне алтындан алла япып, буюк гуна къазанды. ³²Ялварам, оларнынъ бу гуналарыны багъышла. Багъышламасанъ, адымны Сенинъ Китабындан силип ташла, – деди.

³³– Мен Китабымдан огюмде гуна къазангъан адамнынъ адыны силип ташларым, – деди РАББИ Мусагъа. ³⁴– Шимди тюшип, бу халкъны Мен

санга айткан ерге алып кет. Сенин огюнден Мелегим кетеджек. Вакты-саати кельгенде, Мен ираиллилерни гуналары ичюн джезаларым.

³⁵Харунга яптырган алтын бузавы ичюн РАББИ халкны вебанен джезалады.

Синай дагъындан кетмеге эмир

33 ¹РАББИ Мусага:

– Мысыр топрагъындан чыккарган халкыннен берабер мындан чыккып кет ве «оны эвлятларынга берерим» деп Ибраимге, Исхакка ве Яккупка Мен емин эткен топракка ёл ал, – деди. ²– Мен сенин огюнден Мелегимни ёлларым ве ханаанлыларны, аморлыларны, хитлилерни, перизлилерни, хивлилерни ве евуслыларны кюварым. ³Бол берекетли топракка бар. Мен Озюм ёл бою сизлерни ольдюрмемек ичюн, сизлернен бармайджагым, чюнки сиз инат бир халксынъыз.

⁴Халк бу кюркюнчлы сёлзлерни эшитип, окюр-окюр аглап башлады, ве кимсе устуне илван такмады, ⁵чюнки РАББИ Мусага бойле деп айткан эди:

– Ираиллилерге айт: «Сиз инат бир халксынъыз. Мен сизлернен бир дакка кетсем биле, бирден сизлерни кырып ёк этер эдим. Бойликнен, илванларынъызны чыккарынъыз. Мен сизлернен не япаджагымны тюшюнип баккарым».

⁶Ираиллилер Хорев деген дагнынъ янында устлеринден илванларыны чыкардылар.

Раббинен Корюшюв Чадыры

⁷Муса бир чадыр алып, ордудан тыш, авлакка олган ерде кюйды ве «Корюшюв Чадыры» * деп адландырды. РАББИни кыдырган эр ким ордудан тыш олган Корюшюв Чадырыннынъ янына келе эди. ⁸Эр вакыт Муса Корюшюв Чадырына ёл алганда, бутюн халк озь чадырларыннынъ кяпусы огюне турып, Муса Корюшюв Чадырына кирмегендже, онынъ пешинден баккып тура эдилер. ⁹Муса Корюшюв Чадырына киргенде, булут диреги энип, Чадырнынъ кяпусы огюнде тура эди, ве РАББИ Мусанен лаф эте эди. ¹⁰Чадырнынъ кяпусы огюнде турган булут дирегини корьген сайын, бутюн халк озь чадыры янында седжеге кяпана эди. ¹¹Адам достунен лаф эткен киби, РАББИ де Мусанен юзьме-юзь лаф эте эди. Сонъ Муса ордуга кайта эди, онынъ яш ярдымджысы Нуннынъ огюлу Ехошуа Чадырда кала эди.

Рабби Озь халкыннен олмакка сёлз бере

¹²Муса РАББИге бойле деди:

– Сен манга: «Бу халкка ёлбашчылык эт», – деп айтасынъ, ама меннен кимни йибереджегинни манга ачмайсынъ. Сен манга даа:

* **33.7** *Корюшюв Чадыры* – бу Чадыр 26-нджы бабда тасвирленген Чадырдан фарк эте.

«Сени пек яхшы билем, сенден мемнюним», – айткъан эдинъ. ¹³Эгер менден мемнюн олсанъ, ялварам, мен Сени яхшы бильмек ичюн, ёлларыны ач. Сонъ даима менден мемнюн олурсынъ. Амма бу адамлар Сенинъ халкыны олгъанларыны унутма.

¹⁴– Сенинъ огюньден Мен Озюм кетип, санъа раатлыкъ берерим, – деди РАББИ Мусагъа.

¹⁵– Эгер бизнен берабер Озюнь бармасанъ, – деди Муса, – бизни мындан чыкъарма. ¹⁶Сен бизнен бармасанъ, менден ве израиллилерден мемнюн олгъаныны адамлар насыл билирлер? Амма, бизнен барсанъ, мен ве Сенинъ халкыны ер юзюндеки халкълардан фаркълы олурмыз.

¹⁷– Менден сорагъанларыны япарым, – деди РАББИ Мусагъа. – Сенден мемнюним ве сени пек яхшы билем.

¹⁸– Манъа Шуретинъни косътер, – деди Муса.

¹⁹– Мен сенинъ огюньде бутюн эйилигимни косътеририм ве огюньде «РАББИ» Адымны илян этерим, – деди РАББИ Мусагъа. – Кимни аджымагъа истесем – оны аджырым, кимге мерамет эйлемеге истесем – онъа мерамет эйлерим.

²⁰Сонъ даа бойле деди:

– Санъа Меним бетимни коръмеге мумкюн дегиль, – деди РАББИ. – Бетимни коръген адам сагъ къалмайджакъ.

²¹Мына Меним янымда, къаяныны устюнде тур, – деди РАББИ. ²²– Меним Шуретим кечкенде, Мен сени къаяныны чатлагъына къоярым. Янындан кечмегенимдже, устюнъни къолумнен къапатырым. ²³Къолумны алгъан сонъ, сен сыртымны корерсинъ. Бетимни исе кормезсинъ.

Экинджи таш левалар

34 ¹Сонъ РАББИ Мусагъа:

– Эвелькилерине ошагъан эки тегиз таш кес. Мен оларныны устюнде, сен парлагъан эвельки ташларда олгъан сёзлерни бир даа язаджагъым.

²Сабагъа азыр олып, Синай дагъына котериль ве анда, дагъныны тёпесинде Меним огюме кель. ³Сеннен берабер кимсе котерильмесин, дагъныны устюнде кимсе корюльмесин. Малларнен къой-эчкилер биле дагъныны янында отламасын, – деди.

⁴Муса эвелькилерине ошагъан эки таш кести. Саба эрте турып, онъа РАББИ эмир эткени киби, Муса эки ташны алып, Синай дагъына котерильди. ⁵РАББИ булут ичинде энди ве, Мусаныны янында токътап, «РАББИ» Адыны илян этти. ⁶РАББИ Мусаныны юзю огюнде кечти ве бойле илян этти:

– РАББИ, РАББИ! Аджыгъан, эйилик эткен,
тез ачувланмагъан,
пек мераметли ве ишанчлы олгъан Алла!

⁷ О, бинълердже несиллерге мераметини эйлей,
къабаатны, джинаетни, гунаны багъышлай,

лякин джезасыз къалдырмай,
бабаларнынъ къабааты ичюн балаларындан ве торунларындан
учюнджи ве дёртюнджи несилине къадар сорай.

⁸Муса ашыкъып ерге тюшти ве седждеге къапанды.

⁹– Эфендим, эгер менден мемнюн олсанъ, ялварам, Эфендим, бизнен бар. Бу халкъ инат олса да, бизим джинаетлеримизнен гуналарымызны багъышла, ве биз Сенинъ мулъкюнъ олайыкъ, – деди.

Рабби кене Озь васиетини айта

¹⁰– Бакъ, – деди РАББИ. – Мен сизге васиет этем. Эписи исраиллилернинъ огюнде бутюн ер юзюнде ве ич бир халкъта олмагъан аджайип шейлерни япарым. Араларында сиз яшагъан халкълар Мен сизге япкъан шейлерде РАББИнинъ аджайип ишини корерлер. ¹¹Санъа шимди эмир эткенлеримни тут! Мына, Мен сенден аморлыларны, ханаанлыларны, хитлилерни, перизлилерни, хивлилерни ве евуслыларны къувам. ¹²Бакъынъыз, сиз киреджек топракъта яшагъан адамларнен анълашма тизменъиз. Эгер тизсенъиз, олар сизге къапкъан олулар.

¹³Оларнынъ къурбан ерлерини урып йыкъынъыз, пут ташларыны парланъыз, Ашера путуна табынма диреклерини кесип ташланъыз!

¹⁴РАББИден гъайры, башкъа аллагъа табынманъыз, чюнки Онынъ Ады – «Кунъджю»! О – Кунъджю Алла! ¹⁵О ерининъ адамларынен анълашма тизменъиз. Олар, аллаларнынъ оглерине ороспуланып, къурбан чалгъанда, сизни де чагъырырлар. Сиз оларнынъ къурбанындан ашарсыз, ¹⁶огъланларынынъ олларнынъ къызларына эвлендирирсиз, къызлары аллаларнынъ оглерине ороспуланып, огъулларына да аллаларнынъ оглерине ороспулыкъ яптырырлар.

¹⁷Маден иритип, путлар ясаманъыз!

¹⁸Маясыз Пишкен Пите Байрамыны япынъыз. Мен санъа эмир эткеним киби, Авив айында тайинленген кунълерде еди кунъ маясыз пишкен пите ашанъыз. Мысырдан сиз бу айда чыкып кеткен эдинъиз. ¹⁹Эписи биринджи догъгъан огъулларынынъ – Менимки. Айванларынынъ биринджи догъгъан эркек балалары, мал баласы я да къой-эчки баласы да Менимки олсун. ²⁰Эшекнинъ биринджи догъгъан эркек баласы ичюн къой я да эчкининъ эркек баласыны беринъиз. Бермеге истемесенъиз, эшек баласынынъ бойнуны сындырынъыз. Эписи биринджи догъгъан огъланларынынъ ичюн айваннынъ янъы догъгъан баласыны беринъиз. Меним огюме кимсе бош къолнен кельмесин.

²¹Алты кунъ чалышынъыз, единджи куню раатланынъыз. Ашлыкъ сачылгъан ве орулгъан вакътында да раатланынъыз.

²²Биринджи богъдай берекетини джыйып, Афталар Байрамыны, я да Биринджи Махсул Байрамыны япынъыз. Берекет джыйылгъан кунълернинъ сонъунда Махсул Джыйылув Байрамыны япынъыз.

²³Йылда учь кере эписи акъайларынынъ Исраильнинъ Алласы, сенинъ РАББИ-ТААЛЯнъ юзю огюне кельсинлер. ²⁴Башкъа халкъларны

сенден кувалап, ерлеринъни кенълештиририм. Сиз РАББИнинъ, Алланъызнынъ юзю огюне йлда уч кере кельгенде, сизинъ топрагъынъызгъа кимсе козь этмез.

²⁵Меним курбанымнынъ къаныны маялы питенен берабер Манъа кетирменъыз. Песах Байрамынынъ курбаныны сабагъадже къалдырманъыз. ²⁶Ернинъ биринджи берекетинден энъ яхшы махсулларыны Алланъ олгъан РАББИнинъ Эвине кетир. Улакъны анасынынъ сютюнде пиширме.

²⁷РАББИ Мусагъа:

– Меним бутюн айткъанларымны яз. Бу сёзлерге эасланып, Мен сая ве израиллилерге васиет этем, – деди.

²⁸Муса аш ашамайып, сув ичмейип, РАББИнинъ янында 40 кунъ ве 40 гедже турды. О, ташларда васиет сёзлерини, Он Эмирни ойып язды.

Муса Синай дагъындан тюше

²⁹Муса, къолларында Шаатлыкънен эки ташны тутып, Синай дагъындан тюшти. Онен Алла лаф эткени ичюн, бети нурлар джайрата эди, амма Муса буны бильмей эди. ³⁰Харун ве израиллилер Мусанынъ бети парылдагъаныны корип, янына бармагъа къоркътылар. ³¹Лякин Муса оларны чагъырды, ве Харуннен джемаатнынъ башлыкълары онынъ янына кельдилер. Муса оларгъа мураджаат этти. ³²Бундан сонъ эписи израиллилер онынъ янына кельдилер, ве Муса оларгъа РАББИ онъа Синай дагъында бутюн айткъанларыны эмир этти.

³³Муса оларнен лафыны токътаткъан сонъ, бетини орътюнен къапатты. ³⁴РАББИнинъ огюне кирип, Онен лаф эткен вакъытта Муса бетини орътюнен къапатмай эди. РАББИнинъ огюнден чыккъанда, РАББИ онъа не эмир эткен олса, израиллилерге айтып бере эди. ³⁵Израиллилер Мусанынъ бети парылдагъаныны коре эдилер, ве Муса, кене РАББИнен лаф этмек ичюн кирмегендже, бетини орътюнен къапата эди.

Раатлыкъ куню аккъында эмир

35 ¹Муса бутюн Израиль огъулларынынъ джемаатыны джыйып:

– РАББИ мына нени япмагъа эмир этти:

²Алты кунъ ишлеринъизни этинъиз, единджи кунюнъиз исе сизлерде мукъаддес, РАББИге багъышлангъан раатлыкъ куню олсун. Ким раатлыкъ куню иш япса, ольдюриледжек. ³Раатлыкъ кунюнде, яшагъан ерлеринъизде атеш биле якъманъыз, – деди.

Алланынъ Мескени ичюн бахшышлар

⁴Израиль огъулларынынъ бутюн джемаатына Муса даа бойле деди:

– РАББИнинъ эмир эткени мына:

⁵РАББИге бахшышлар этинъиз. Эр биринъиз юрегинден къопкъан бахшышыны: алтын, кумюш, тунч, ⁶мор, мавылы къырмазы, ачыкъ

къырмызы юнь, индже ишленген кетен ве эчки юнүнден япылгъан безлерни, ⁷къойларнынъ дивагъ этилип къырмызы ренкке боялангъан терилерини ве индже ишленген терилерни, акация тереклерини, ⁸къандиль ичюн зейтюн ягъы, чешит тюрлю шейлерни ягъламакъ ичюн зейтюн ягъына къошулгъан гузель къокъулы шейлер ве къандиллерде якъмакъ ичюн зейтюн ягъына къошулгъан къокъулы отларны, ⁹эфод ве кокректеки торба ичюн шохам деген къыйметли ташлар ве дигер, козьлерге къоюлгъан къыйметли ташларны РАББИге кетиринъиз.

Алланынъ Мескени ичюн эшьялар

¹⁰Арангызда олгъан яхшы усталар келип, РАББИнинъ эмир эткенлерини япсынлар: ¹¹Алланынъ Мескенини, онынъ Чадырыны ве устүндеки орътүсини, дѣгмелерини, черчивелерини, сырыкъларыны, диреклерини, темеллерини; ¹²Сандыккыны сырыкъларынен, къапагъы олгъан Мерамет Ерини ве къапаткъан пердени; ¹³столны сырыкъларынен ве алетлеринен берабер ве РАББИнинъ булунувыны косьтерген пителерни; ¹⁴ярыкълатмакъ ичюн къандильни эписи алетлеринен, онынъ лампатларыны ве якъып ярыкълатмакъ ичюн зейтюн ягъыны; ¹⁵къокъулы отларны якъмакъ ичюн ерни, онынъ сырыкъларыны, бир шей ягъламакъ ичюн зейтюн ягъыны, къокъулы ягъны, Мескеннинъ къапүсына асыладжакъ пердени; ¹⁶айванларны бутюнлей якъмакъ ичюн къурбан ерини, онынъ ичюн тунч пармакълыккыны ве онынъ сырыкъларыны эписи алетлеринен, савутны ве онынъ саджаягъыны; ¹⁷азбарнынъ безлерини, онынъ диреклеринен темеллерини ве азбарнынъ къапүсына асыладжакъ пердени; ¹⁸Мескеннинъ къазычыкъларыны, азбарнынъ къазычыкъларыны ве оларнынъ йиплерини; ¹⁹Мукъаддес Ерте ибадет этмек ичюн нагъышлангъан урбаларны, руханийликни беджермек ичюн баш руханий Харунгъа азиз урбаларны ве онынъ огъуллаарына да урбаларны япсынлар.

Халккынынъ бахшышлары

²⁰Исраиллилернинъ бутюн джемааты Мусанынъ янындан кеттилер, ²¹бу ишке къол тутмагъа юреги тарткъан ве джаны истеген эр ким келип, РАББИге Корюшюв Чадырынынъ эписи кереклеринен берабер ве эписи азиз урбалар ичюн олгъан бахшышларны кетирдилер. ²²Акъайларнен апайлар келип, юреклеринден къопкъан тюрлю алтын шейлерни: инелер, купелер, юзюклер ве боюнджакъларны кетирдилер. Эр кес РАББИге багъышлап алтын кетирди.

²³Мор, мавылы къырмызы ве ачыкъ къырмызы юнь, индже ишленген кетен, эчки юнүнден япылгъан безлер, къойларнынъ дивагъ этильген ве къырмызы ренкке боялангъан ве индже ишленген терилери олгъан эр ким оларны РАББИге кетирдилер. ²⁴Кумюш я да тунчны берип олгъан эр ким, оны РАББИге бахшыш оларакъ кетирди. Кимде акация тереги олса, эр ким оны Мескеннинъ чешит кереклиги ичюн кетирди.

²⁵Эписи уста олгъан апайлар, озь кьолларынен мор, мавылы кьырмазы ве ачыкь кьырмазы юнни ишлеп ве индже ишленген кетенни токъуп, оларны кетирдилер. ²⁶Апайлар усталыкънен джанлары истеген эчки юнүнден безлер яптылар. ²⁷Башлыкълар шохам кьыйметли ташларны ве эфоднен кокректеки торбанынъ юваларына кьоюлгъан ташларны, ²⁸къандиль ичюн, ягълайджакъ ягъ ичюн ве кьокъулы ягъ ичюн гузель кьокъулы шейлер ве зейтюн ягъыны кетирдилер. ²⁹Бойлеликнен, эписи юреклери тарткъан исраилли акъайларнен апайлар, Муса ярдымынен РАББИ япмагъа эмир эткен эр бир ишке, озь истегинен даа чокъ бахшышлар РАББИге кетирдилер.

Мескенни донатмакъ ичюн сечильген усталар

³⁰Сонъ Муса исраиллилерге бойле деди:

– Бакъынъыз, РАББИ Ехуда къабилесинден Хурнынъ торуны, Урийнинъ огълу Бецалелни сайлап алды. ³¹Оны Алланынъ Рухунен толдурды, онъа икмет, акъыл-ферасет, бильги берди ве эр бир ишни усталыкънен япмагъа огретти. ³²Онынъ ичюн о, планлар чызып, алтыннен, кумюшнен, тунчнен кереги киби чалышмагъа биле, ³³ташларны кесип, юваларгъа кьоймагъа ве эр бир иш ичюн агъач оймагъа да яхшы биле. ³⁴РАББИ онъа ве Дан къабилесинден олгъан Охолиавнен Ахисамакъкъа башкъа адамларны огретмеге акъыл берди. ³⁵РАББИ оларгъа чешит тюрлю ишлер япмагъа буюк усталыкъны берди, ве олар оймагъа, токъумагъа ве мор, мавылы кьырмазы ве ачыкь кьырмазы юннен индже ишленген кетен устюнде нагъыш нагъышламагъа яхшы огрендилер. Олар тюрлю планлар чызып, чешит шейлерни усталыкънен япмагъа бильдилер.

36 ¹РАББИ Бецалелнен Охолиавгъа ве башкъа адамларгъа Мукъаддес Ерни ве алетлерини кьурмакъ ичюн бильги ве усталыкъны берди. Олар эписи бутюн ишни, РАББИ насыл айткъан олса, тамам ойле де япсынлар.

²Муса Бецалелни, Охолиавны, эписи РАББИден усталыкъ алгъанларны ве кимни юреги тартса, эписини ишни башлап чалышмагъа чагъыртты. ³Олар Мусадан, ишни беджермек ичюн, Мукъаддес Ернинъ эписи кереклерине исраиллилер кетирген бахшышларны алдылар. Исраиллилер озь истегинен даа чокъ бахшышлар Мусагъа эр саба эп кетире эдилер. ⁴Сонъ Мукъаддес Ернинъ тюрлю ишлерини беджерген эписи усталар, ким насыл иш этсе, ишини ташлап, Мусагъа кельдилер ⁵ве онъа: – РАББИ япмагъа эмир эткен ишлер ичюн халкъ керегинден зияде кетире, – дедилер.

⁶Муса эмир этти, ве ордуда бойле илян этильди:

«Мукъаддес Ер ичюн не апайлар, не де акъайлар бахшышлар кетирмесинлер!»

Сонъ халкъкъа бахшышларыны башкъа кетирмеге бермедилер. ⁷Эписи шейлерни япмакъ ичюн керегини арткъачынен кетирген эдилер.

Мескеннинъ япылувы

⁸Ишнен огърашкъан эписи усталар он дане индже ишленген кетенден ве мор, мавылы кырымызы ве ачыкъ кырымызы юньден япылгъан безлерден Мескенни ясадылар. Оларнынъ устьлерине усталыкънен Керувларны нагъышладылар. ⁹Эр безнинъ узунлыгы 14 метр эди, кенълиги – эки метр*. Эписи безлер бир ольчюде олдылар. ¹⁰Беш безни бири-бирине тиктилер, къалгъан беш безни де бири-бирине тиктилер. ¹¹Бири-бирине тикильген биринджи безлернинъ бир четинден мор безден ильмеклер ясадылар, экинджи бири-бирине тикильген безлернинъ бир четинден де ойле яптылар. ¹²Биринджи тикильген безлерге 50 ильмек ясадылар, экинджи бири-бирине тикильген безлернинъ четине де 50 ильмек ясадылар. Ильмеклер бири-бирине къаршы кельдилер. ¹³50 дѣмени алтындан япып, дѣгмелернен безлерни бири-бирине дѣгмеледилер де, Мескен бир бутюн олды. ¹⁴Мескеннинъ устюни къапатмакъ ичюн, эчки юнунден безлер яптылар. Безлер он бир дане эдилер. ¹⁵Бир безнинъ узунлыгы 15 метр эди, кенълиги эки метр* – бу бир без. Эписи он бир безнинъ ольчюси бир эди. ¹⁶Беш безни бири-биринен айры тиктирди, къалгъан алты безни де бири-бирине айры тиктирди. ¹⁷Безлерден япылгъан эки парчаны багъламакъ ичюн, биринджи без парчасынынъ четинде 50 ильмек япты, экинджи онен багъланаджакъ парчанынъ четине де 50 ильмек япты. ¹⁸Орътюни багълламакъ ичюн, 50 дане тунч дѣгме япты, ве бир бутюнлик олды. ¹⁹Тѣпесинден дѣбагъ этильген ве кырымызы ренкке боялангъан териден орътю япты, онынъ тѣпесинден индже ишленген терилерден даа бир орътюни япты. ²⁰Мескен ичюн акация терегинден дос-догъру тургъан черчиве ясады. ²¹Оларнынъ узунлыгы беш метр, кенълиги – 0,75 метр* эди. ²²Эр бир черчивенинъ ашагы кысымында эки багъламалар япты. Мескеннинъ эписи черчивелеринде ойле япты. ²³Мескеннинъ дженюбий тарафы ичюн 20 черчиве, ²⁴бу 20 черчиве тюбюне кумюштен япылгъан 40 темель ясады: бир черчиве тюбюне эки темель, черчивенинъ эки багъламасы тюбюне бирер дане эди. ²⁵Мескеннинъ шималь тарафы ичюн де 20 черчиве ясады. ²⁶Оларнынъ тюбюне кумюштен япылгъан 40 темель ясады: бир черчиве тюбюне эки темель, черчивенинъ эки багъламасы тюбюне бирер дане эди. ²⁷Мескеннинъ арттаки дивары ичюн гъарп тарафтан алты черчиве ясады. ²⁸Арттаки тарафынынъ кошелери ичюн даа эки черчиве ясады. ²⁹Оларнынъ тюплери бири-бирине багълангъан эдилер, тѣпелери бир алкъагъа багъланды, экиси ичюн де ойле эди. Олар эки кошеде турдылар. ³⁰Бойлеликнен, секиз черчиве олды, оларнынъ тюплерине кумюштен япылгъан 16 темель ясады: бир черчиве тюбюне

* 36.9 14 метр; эки метр – къ. еуд. «28 аммах», «4 аммах».

* 36.15 15 метр; эки метр – къ. еуд. «30 аммах», «4 аммах».

* 36.21 Беш метр; 0,75 метр – къ. еуд. «10 аммах», «бир бучукъ аммах».

эки темель эди. ³¹Акация терегинден сырыкълар ясады. Мескеннинъ бир тарафындаки черчивелери ичюн – беш сырыкъ, ³²экинджи тарафындаки черчивелери ичюн – беш сырыкъ ве гъарпкъа бакъкъан артаки тарафы ичюн де – беш сырыкъ ясады. ³³Черчивелерининъ орталарындан башындан сонъунадже кечеджек ичеридеки сырыкъны ясады. ³⁴Черчивелерини алтыннен къаплады. Сырыкъларны кечирмек ичюн алкъаларны алтындан япты. Сырыкъларны алтыннен къаплады. ³⁵Мор, мавылы кырмазы, ачыкъ кырмазы юнден ве индже ишленген кетенден перде япып, онынъ устюне усталыкънен Керувларны нагъышлады. ³⁶Акация терегинден перде ичюн алтын ченгеллери олгъан дёрт дирек япып, оларны алтыннен къаплады. Диреклер тюрбюне дёрт куюш темель япты. ³⁷Мескеннинъ къапусы ичюн мор, мавылы кырмазы, ачыкъ кырмазы юнден ве индже ишленген кетенден нагъышлангъан перде япты. ³⁸Перде ичюн ченгеллери олгъан беш дирек япып, оларнынъ тёпелерини ве багъламаларыны алтыннен къаплады. Диреклер ичюн беш тунч темель япты.

Васиет Сандыгъы

37 ¹Бецалел акация терегинден Сандыкъны япты. Онынъ узунлыгъы 1,25 метр, кенълигинен юксеклиги 0,75* метр эди. ²Ичини ве тышары тарафыны темиз алтыннен къаплады, чевре-четинде орьнекли чембер ясады. ³Алтынны иритип, дёрт алкъа япып, оларны ашагъыдаки дёрт кошесине туттурды: эки алкъа бир тарафындан эди, эки алкъа да экинджи тарафындан эди. ⁴Акация терегинден сырыкълар ясап, оларны темиз алтыннен къаплады. ⁵Сандыкъны ташымакъ ичюн, онынъ четлеринден сырыкъларны алкъалардан кечирди. ⁶Сандыкънынъ къапагъыны – Мерамет Ерини – темиз алтындан ясады: узунлыгъы 1,25 метр, кенълиги исе 0,75 метр эди. ⁷Мерамет Ерининъ эки четинден, дёгюльген шекильде эки алтын Керувларны ясады. ⁸Бир Керувны бир четинден, экинджи Керувны экинджи четинден ясады. Оларны ойле япты ки, къапакънынъ эки четинден тюртип чыкътылар. ⁹Керувларнынъ къанатлары Мерамет Ерининъ тёпесини къаплап, юкъары котерильген эдилер. Бетлеринен бири-бирине къаршы турып, Керувлар Мерамет Ерине тараф бакъа эдилер.

Теклиф пителери ичюн стол

¹⁰Акация терегинден столны ясады. Онынъ узунлыгъы бир метр, кенълиги ярым метр, юксеклиги де 0,75 метр* эди. ¹¹Оны темиз алтыннен къаплап, чевре-четинде орьнекли алтын чембер ясады. ¹²Чевре-четинде авуч кенълигинде* рейка япты, рейканынъ чевре-четине алтын чембер ясады. ¹³Стол ичюн дёрт алтын алкъа ясап, оларны дёрт кошесинден,

* 37.1 1,25 метр; 0,75 метр – къ. еуд. «эки бучукъ аммах», «бир бучукъ аммах».

* 37.10 Бир метр; ярым метр; 0,75 метр – къ. еуд. «эки аммах», «бир аммах», «бир бучукъ аммах».

* 37.12 Авуч кенълигинде – къ. еуд. «бир тофах».

дёрт аягына пекитти. ¹⁴Алкълар тышарыгъа бакъа эдилер; столны ташымакъ ичюн оларгъа сырыкълар кечириледжек эди. ¹⁵Сырыкъларны акация терегинден ясап, темиз алтыннен къаплады. Олар ярдымынен столны ташырлар. ¹⁶Стол ичюн темиз алтындан, ичерлик бахшышларыны кетирмек ичюн, чанакълар ве пиалалар, гугюмлер ве мешреберни япты.

Къандиль

¹⁷Сонъ темиз алтындан къандильни япты. Бу къандильни бир кесек маденден дёгди. Темели ве сапы, лампатлар ичюн чаначыкълар, гонъдже ве чечеклери бир кесек маденден дёгюльген эди. ¹⁸Сапынынъ четлеринден алты пытакъ чыкъа эди: учъ данеси къандильнинъ бир тарафындан, учъ данеси де экинджи тарафындан. ¹⁹Бадем чечегине ошагъан учъ чаначыкъ, гонъжелери ве чечеклеринен берабер бир пытакъта эди. Бадем чечегине ошагъан даа учъ чаначыкъ, гонъжелери ве чечеклеринен экинджи пытакъта эди. Къандильден чыкъкъан эписи пытакъларда айны ойле эди. ²⁰Къандильнинъ сапында бадем чечегине ошагъан, гонъжелери ве чечеклеринен олгъан дёрт чаначыкъны япты. ²¹Олар къандильнинъ алты пытагъы чыкъкъан ерлеринде япылгъан эдилер. Эки пытакъ чыкъкъан еринде бир гонъдже, даа эки пытакъ чыкъкъан еринде экинджи гонъдже, даа эки пытакъ чыкъкъан еринде учюнджи гонъдже. ²²Эм гонъжелери, эм пытакълары къандильнинъ сапындан чыкъа эдилер. О, бир бутюнлик олып, бир кесек темиз алтындан япылгъан эди. ²³Онъа темиз алтындан еди лампат, табачыкъларны ве машачыкъларны ясады. ²⁴Къандильни, бутюн алетлеринен, 30 кило * темиз алтындан яптылар.

Къокъулы отларны якъмакъ ичюн ер

²⁵Акация терегинден мукъаддес къокъулы отларны якъмакъ ичюн ерни япты. Узунлыгынен кенълиги ярым метр олып, о, дёрткоше эди. Юк-секлиги бир метр эди. Ондан бойнузлар тюртип чыкъа эдилер. ²⁶Оннынъ тёпесини, четлерининъ чевре-четини, бойнузларыны темиз алтыннен къаплады. Устюнден чевре-четине алтын чембер япты. ²⁷Алтындан эки алкъа япып, оларны чембернинъ тюбюнде, отларны якъмакъ ичюн ерни ташымагъа алкъалардан сырыкълар кечирмек ичюн эки четинде пекитти. ²⁸Сырыкъларны акация терегинден япып, алтыннен къаплады. ²⁹Сонъ якъмакъ ичюн мукъаддес ягъны азырлады ве буюк усталыкънен тер-темиз мис къокъулы ягъны япты.

Къурбанларны бутюнлей якъмакъ ичюн ер

38 ¹Сонъ акация терегинден, узунлыгынен кенълиги эки бучукъ метр олгъан, къурбанларны бутюнлей якъмакъ ичюн дёрткоше ерни

* 37.24 30 кило – къ. еуд. «бир киккар».

япты. Онынъ юксеклиги бир бучукъ метр* эди. ²Дёрт кошесинде тюр-тип чыккъан бойнузлар япты. Бутюн къурбан ерини тунчнен къаплады. ³Къурбан ери ичюн къопкъалар, куречиклер, чанакълар, сенеклер ве комюр табакъларыны – эписи алетлерни тунчтан ясады. ⁴Онъа тунчтан чильтернинъ бир чешити олгъан пармакълыкъны япты. Чильтерни къурбан ерининъ ашагъы тарафынынъ четлеринден ойле къойды ки, ортасына къадар етти. ⁵Тунч чильтернинъ дёрт кошесинде сырыкъларны кечирмек ичюн дёрт тунч алкъа ясады. ⁶Къурбан ери ичюн акация тегинден сырыкълар ясап, оларны тунчнен къаплады. ⁷Къурбан ерини ташыгъанда, сырыкъларны онынъ эки четинден алкъаларгъа кечирди. Къурбан ерини тюрпюз оларакъ, тахтадан япты.

Тунч савут

⁸Абдест алмакъ ичюн савутны ве саджаягъыны Корюшюв Чадырыннынъ янында хызмет эткен апайларнынъ кузгюлерининъ тунчундан ясады.

Мескеннинъ азбары

⁹Мескеннинъ азбарыны да япты: азбарнынъ дженюп тарафы ичюн перделерни индже ишленген кетенден япты, узунлыгъы азбар бою 50 метр* эди. ¹⁰Перделерни асмакъ ичюн 20 дирек ясады, диреклер тюрбюне 20 тунч темель япты. Диреклердеки ченгеллернен багъламаларны кумюштен ясады. ¹¹Шималь тарафы да 50 метр эди. О, 20 дирек ясады, диреклер тюрбюне 20 тунч темель япты. Диреклердеки ченгеллернен багъламаларны кумюштен ясады. ¹²Гъарбий тарафындан олгъан перделернинъ кенълиги 25 метр эди. Он дирек, оларнынъ тюрбюнде – он темель эди. Диреклердеки ченгеллернен багъламаларны кумюштен ясады. ¹³Азбарнынъ огюнден, шаркъий тарафындан олгъан кенълиги 25 метр эди. ¹⁴Киришининъ бир тарафы ичюн безлернинъ кенълиги еди бучукъ метр* олып, олар ичюн учъ темели олгъан учъ дирек ясады. ¹⁵Экинджи тарафына да перделернинъ кенълиги еди бучукъ метр олып, олар ичюн учъ темели олгъан учъ дирек ясады. ¹⁶Азбарнынъ эписи тарафларына асылгъан перделер индже ишленген кетенден япылгъан эдилер. ¹⁷Азбарнынъ чевре-четинде олгъан диреклердеки багъламаларнен ченгеллерни кумюштен, темеллерини исе тунчтан ясады. ¹⁸Азбарнынъ къапурсына асылгъан перде мор, мавылы къырмызы ве ачыкъ къырмызы юнь йиплеринден ве индже ишленген кетенден япылып, нагъышнен нагъышлангъан эди. Онынъ узунлыгъы он метр, юксеклиги де азбарнынъ перделеринен бир олып, эки бучукъ метр* эди. ¹⁹Перделер ичюн дёрт тунч

* 38.1 Эки бучукъ метр; бир бучукъ метр – къ. еуд. «5 аммах», «3 аммах».

* 38.9 50 метр – къ. еуд. «100 аммах».

* 38.13-14 25 метр; еди бучукъ метр – къ. еуд. «50 аммах», «15 аммах».

* 38.18 Он метр; эки бучукъ метр – къ. еуд. «20 аммах», «5 аммах».

темель устюнде тургъан дёрт дирекни ясады, оларнынъ ченгеллеринен багъламаларыны кумюштен ясады, тёпелерини де кумюшнен къаплады. ²⁰Мескеннинъ эписи къазычыкъларынен азбарнынъ къазычыкъларыны тунчтан ясады.

Мескен ичюн ишленильген маден

²¹Мына Шаатлыкъ Мескенининъ къурулмасына кеткен масрафларынынъ джедвели. Оны баш руханий Харуннынъ огълу Итамарнынъ ёл-башчылыгъында, Мусанынъ эмиринен Левий къабилесинден акъайлар тиздилер. ²²Эр шейни исе, Мусагъа РАББИ эмир эткени киби, Ехуда къабилесинден Хурнынъ торуны, Урийнинъ огълу Бецалел япты. ²³Онъа Дан къабилесинден олгъан Ахисамакънынъ огълу Охолиав ярдым этти. О, усталыкънен оймагъа, планлар чызмагъа ве мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы юньден ве индже ишленген кетенде нагъыш нагъышламагъа биле эди. ²⁴Мукъаддес Ернинъ эписи алетлерининъ къурулмасына бахшыш этилип масраф этильген алтын, мукъаддес шекель чекисине коре, къарарнен 880 кило* эди. ²⁵Джемиетнинъ сайылгъан акъайларындан тюшкен кумюш исе, мукъаддес шекель чекисине коре, къарарнен 3 020 кило* эди. ²⁶Оны 20 яшындан буюк олгъан, саювгъа тюшкен 603 550 адамдан джыйгъан эдилер, бир адам башына, мукъаддес шекель чекисине коре, беш грамм*. ²⁷Мукъаддес Ер ве перде темеллерининъ япылмасына 3 000 кило кумюш кетти. 100 темель ичюн 3 000 кило, я да бир темель ичюн 30 кило кумюш. ²⁸20 кило кумюшнен диреклер ичюн ченгеллернен багъламаларыны ясады ве диреклернинъ тёпелерини къаплады. ²⁹Бахшыш этильген тунч 2 125 кило* эди. ³⁰Ондан Корюшюв Чадыры къапусы диреклернинъ темеллери, къурбан еринен онынъ чильтери ве эписи алетлери, ³¹азбардаки эписи диреклерининъ темеллери, азбарнынъ къапусындаки диреклернинъ темеллери ве Корюшюв Чадырынынъ ве азбарнынъ эписи къазычыкълары япылгъан эди.

Баш руханий Харун ичюн олгъан урба

39 ¹Мусагъа РАББИ эмир эткени киби, усталар, Мукъаддес Ерте ибадет этмек ичюн мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы юньден ибадет урбаларны тиктилер. Харун ичюн азиз урбаларны тиктилер. ²Сонъ алтындан ве мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы юнь йиплеринден ве индже ишленген кетенден эфодны яптылар. ³Олар алтынны башта япракъ-япракъ эзип, индже йиплерге дагъыттылар ве оларны усталыкънен мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы йиплерининъ

* 38.24 880 кило – къ. еуд. «29 киккар ве 730 шекель».

* 38.25 3 020 кило – къ. еуд. «100 киккар ве 1 775 шекель».

* 38.26 Беш грамм – къ. еуд. «бир бека», я да ярым шекель.

* 38.29 2 125 кило – къ. еуд. «70 киккар ве 2 400 шекель».

арасында ве индже ишленген кетенден кечирдилер. ⁴Онынъ уджларында бири-бирине багълангъан, омузлардан кечирильген эки къайыш яптылар, о, эки уджундан багълы эди. ⁵Эфоднынъ устюнден кийильген къушакъ, Мусагъа РАББИ эмир эткени киби, тамам эфод киби, алтындан, мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы юньден ве индже ишленген кетенден япылгъан эди. ⁶Сонъ олар шохам деген кыйметли ташларны алып, алтын юваларгъа отуртты, оларнынъ устюнде Исраиль огъулла-рынынъ адларыны, тамгъалар устюнде оюлгъаны киби, ойдылар. ⁷Мусагъа РАББИ эмир эткени киби, бу эки таш, Исраиль огъулла-рына хатырлатма олсун деп, эфоднынъ къушачыкъларына къоюлды.

Кокрек торбасынынъ япылувы

⁸Сонъ усталыкънен кокректеки торбаны ясады. О, тамам эфод киби, алтындан, мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы юньден ве индже ишленген кетенден япылгъан эди. ⁹Узунлыгъынен кенълиги бирер къарыш* олып, о, дёрткоше ве эки къатлы эди. ¹⁰Онынъ устюндеки юваларгъа дёрт сырагъа сыралап, ташларны къойдылар. Якъут, сары якъут, зумрут ташлары – бу биринджи сыра эди. ¹¹Экинджи сыра: карбункул, кок якъут ве эльмаз. ¹²Учюнджи сыра: яхонт, агат, аметист. ¹³Дёртюнджи сыра: хризолит, шохам, яспис. Эписи ташлар алтын юваларгъа къоюлгъан эдилер. ¹⁴Исраиль огъулла-рынынъ, кичигинден башлап буюгинедже, он эки адына коре бу ташлар он эки дане эди. Эр бир таш устуне, тамгъада олгъаны киби, он эки къабилелернинъ бирер ады оюлгъан эди. ¹⁵Кокректеки торба ичюн темиз алтындан йип дайын орюльген зынджырчыкълар якъан эдилер. ¹⁶Алтындан эки юва ве эки алкъа япып, оларны кокректеки торбанынъ эки уджуна пекитилер де, ¹⁷орюльген алтын зынджырчыкъларны кокректеки торбанынъ уджларында олгъан эки алкъагъа кирсеттилер. ¹⁸Зынджырчыкъларнынъ эки бош уджуны эки ювагъа пекитип, бойлеликнен оларны эфод къушачыкъларынынъ огъ тарафына пекиттилер. ¹⁹Даа эки алкъа япып, оларны кокректеки торбанынъ, эфодгъа яткъан тарафындаки эки уджуна пекиттилер. ²⁰Ондан сонъ алтындан даа эки алкъа япып, оларны тамам эфоднынъ къушачыгъы устюнден кельген тикишнинъ янында, эфоднынъ эки къушачыгъынынъ тюбуне, огъ тарафындан пекиттилер. ²¹Мусагъа РАББИ эмир эткени киби, кокректеки торбанынъ алкъаларыны эфоднынъ алкъаларына мор юньден ишленген йипнен багъладылар. О, эфод къушачыгъынынъ устюнден эди ве эфоднынъ устюнден тюшмей эди.

Харуннынъ огъулла-ры ичюн урбаларны азырлайлар

²²Эфоднынъ тюбден кийильген руханийнинъ урбасыны мор юньден япты. ²³Бу урбада баш кирсетмек ичюн агъыз олсун, агъызнынъ четлери

* 39.9 Къарыш – къ. еуд. «бир зерет».

тифтильмесин деп, баш кечирмек ичюн агъзыны пекитти. ²⁴Урбаларнынъ этегинде бойдан-бой мор, мавылы къырмызы ве ачыкъ къырмызы юнден ве индже ишленген кетенден нарчыкълар яптылар. ²⁵Темиз алтындан чанъчыкъларны япып, нарчыкъларнынъ араларында, урбанынъ этегинде, бойдан-бой асып чыкътылар. ²⁶Бойдан-бой чанъчыкъ ве нарчыкъ, чанъчыкъ ве нарчыкъ олды. Мусагъа РАББИ эмир эткени киби, бу урба ибадет этмек ичюн эди. ²⁷Харун ве огуллары ичюн индже ишленген кетенден япылгъан руханийлик халатларыны тиктилер. ²⁸Индже ишленген кетенден чалманы, башларына саргъыларыны, тюп урбаны япты. ²⁹РАББИ Мусагъа эмир эткени киби, мор, мавылы къырмызы, ачыкъ къырмызы юнден йипишли къушакъны яптылар. ³⁰Темиз алтындан Азизлик Таджы ичюн тегиз тахтачыкъ япып, онынъ устюне, тамгъа устюне оюлгъаны киби, «РАББИнинъ азизлиги» сёзлерини ойдылар. ³¹Мусагъа РАББИ эмир эткени киби, тахтачыкъны мор йипнен чалма устюне багъладылар.

Ишлернинъ сонъу

³²Бойделикнен, Корюшюв Чадырынынъ бутюн ишлери япылып биткен эди. Исраиллилер, РАББИ Мусагъа насыл эмир эткен олса, ойле де эписини эттилер. ³³Сонъ Мусагъа Мескенни: Чадырны ве онынъ алетлерини, дёгмелерини, черчивелерини, сырыкъларыны, диреклерини, темеллерини, ³⁴къырмызы ренкке боялангъан къой-эчки терилеринден япылгъан орътюни ве индже ишленген териден япылгъан орътюни, къапаткъан пердени, ³⁵Шаатлыкъ Сандыгъыны сырыкъларынен ве оны къапаткъан Мерамет Еринен, ³⁶столны алетлеринен берабер ве РАББИнинъ булуנוвыны костьтерген пителерни, ³⁷темиз алтындан япылгъан къандильни эписи алетлеринен, онынъ устюне къоюлгъан лампатларынен берабер эписи алетлерини ве якъып ярыкълатмакъ ичюн зейтюн ягъыны, ³⁸къокъулы отларны якъмакъ ичюн алтындан япылгъан ерни, бир шей ягъламакъ ичюн зейтюн ягъыны, къокъулы ягъны ве Чадырнынъ къапусына асыладжакъ пердени, ³⁹тунчтан япылгъан къурбан ерини, онынъ ичюн тунч пармакълыкъны, онынъ сырыкъларыны эписи алетлеринен, савутны ве онынъ саджаягъыны, ⁴⁰азбарнынъ перделерини, онынъ диреклеринен темеллерини ве азбарнынъ къапуларында олгъан пердени, къазычыкъларыны ве йиплерини, Мескеннинъ Корюшюв Чадырында ибадет этмек ичюн олгъан эписи алетлерни, ⁴¹Мукъаддес Ерте ибадет этмек ичюн нагъышлангъан урбаларны: руханийликни беджермек ичюн, баш руханий Харунгъа азиз урбаларны ве онынъ огулларына тикильген урбаларны кетирдилер. ⁴²РАББИ Мусагъа насыл эмир эткен олса, исраиллилер эписи бу ишлерни ойле де яптылар. ⁴³Муса оларнынъ бутюн эткен ишини козьден кечирди ве, олар оны тамам РАББИ эмир эткени киби якъанларыны корип, оларны багъышлады.

Мескеннинъ азиз этилюви

40 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Биринджи айнынъ биринджи кунюнде Мескенни – Корюшов Чадырыны къой. ³Анда Шаатлыкъ Сандыгъыны кирсетип къой, оны перденен къапат. ⁴Сонъ столны кетирип, устюне эписи шейлерини къой. Къандильни кетирип, онынъ устюне лампатларыны къой. ⁵Къокъулы отларны якъмакъ ичюн алтындан япылгъан ерни Шаатлыкънынъ огюнден къойып, Мескеннинъ къапусына пердени ас. ⁶Сонъ айванларны бутюнлей якъмакъ ичюн къурбан ерини Мескеннинъ, Корюшов Чадырынынъ къапусы огюнде къой. ⁷Абдест алмакъ ичюн савутны Корюшов Чадырынен къурбан ерининъ арасына къойып, ичини сувгъа толдур. ⁸Азбарны безлернен къоралап, азбарнынъ къапусына пердени ас. ⁹Якъыладжакъ ягъны алып, онен Мескенни ве ичинде олгъан эр бир шейини ягълап, оны ве онынъ эписи алетлерини айырып азиз эт. Сонъ о азизлик олур. ¹⁰Айванларны бутюнлей якъмакъ ичюн къурбан ерини ве онынъ бутюн алетлерини ягълап, къурбан ерини айырып азиз эт. Сонъ къурбан ери улу азизлик олур. ¹¹Абдест алмакъ ичюн савутны саджаягъынен ягълап, оларны айырып азиз эт. ¹²Харуннен огъулларыны Корюшов Чадырынынъ къапусына кетирип, оларны ювундыр. ¹³Харуннынъ устюне азиз урбаларыны кийдирип, оны ягънен ягълап, айырып азиз эт. О, руханий оларакъ Мангъа хызмет этеджек. ¹⁴Огъулларыны да кетирип, устьлерине руханийлик халатларыны кийдир. ¹⁵Бабалары киби, оларны ягънен ягъла. Сонъ олар руханий оларакъ Мангъа хызмет этеджеклер. Бойле этип, ягънен ягъланып, олар ве оларнынъ эвлятлары эбеден руханий оладжакълар.

¹⁶Муса, РАББИ онгъа насыл эмир эткен олса, эписини ойле де япты. ¹⁷Мысырдан чыккъанларына экинджи йылнынъ биринджи айындаки биринджи кунюнде Мескен кьоюлгъан эди. ¹⁸Муса Мескенни къойгъанда, темеллерини къойды, черчивелерини котерди, сырыкъларыны кечирди ве диреклерини къойды. ¹⁹Сонъ Мескеннинъ устюнден ортыюни джайратты, ортыюлернинъ устюни, РАББИ эмир эткени киби, даа бир ортыюнен къапатты. ²⁰Шаатлыкъны алып, Сандыкънынъ ичине къойды, Сандыкънынъ алкъаларындан сырыкъларны кечирди ве тѳлесине къапакъ олгъан Мерамет Ерини къойды. ²¹Сандыкъны Мескен ичине кирсетип ве оны къапаткъан пердени асып, РАББИ онгъа эмир эткени киби, Шаатлыкъ Сандыгъыны къапатты. ²²Корюшов Чадырында, Мескеннинъ шималь тарафында, перденинъ огюнде столны къойды. ²³Столнынъ устюне, РАББИ онгъа эмир эткени киби, Муса РАББИнинъ огюнде сыранен пителерни къойды. ²⁴Сонъ Корюшов Чадырында, Мескеннинъ дженюп тарафында, столнынъ къаршысында къандильни къойып, ²⁵РАББИ эмир эткени киби, РАББИнинъ огюнде лампатларны къойды. ²⁶Корюшов Чадырында, перденинъ огюнден, алтындан япылгъан ерни

къойып, ²⁷РАББИ онъа эмир эткени киби, ернинъ устюнде мис къокъулы отларны якъты. ²⁸Сонъ Корюшюв Чадырынынъ къапусына пердени асты. ²⁹Айванларны бутюнлей якъмакъ ичюн къурбан ерини Мескеннинъ, Корюшюв Чадырынынъ къапусы огюне къойды ве, РАББИ онъа эмир эткени киби, онынъ устюнде айван къурбанларыны якъты ве ашлыкъ бахшышларыны кетирди. ³⁰Корюшюв Чадырынен къурбан ерининъ арасында абдест алмакъ ичюн савутны къойып, ичини сувгъа толдурды. ³¹О савуттан Муса, Харун ве онынъ огъуллары сув алып, къолларынен аякъларыны ювдылар. ³²РАББИ Мусагъа эмир эткени киби, Корюшюв Чадырына киргенде, къурбан ерине якъынлашкъанда, даима абдест ала эдилер. ³³Сонъ Мескеннинъ ве къурбан ери азбарынынъ чевре-четини къоралады ве азбарнынъ къапусына перделерни асты. Бойле этитирип, Муса ишини битирди.

Мескен устюндеки булут

³⁴Сонъ Корюшюв Чадырынынъ устюни булут сарды, ве Мескеннинъ ичини РАББИнинъ Шурети толдурды. ³⁵Муса Корюшюв Чадырынынъ ичине кирип оламады, чюнки оны булут сарып алды, ве Мескенни РАББИнинъ Шурети толдурды.

³⁶Исраиллилернинъ бутюн долашкъан вакъытларында, Мескеннинъ устюнден булут котерильгенде, олар ёлгъа чыкъа эдилер. ³⁷Булут котерильмесе, олар, о, котерильмегендже, ёлгъа чыкъмай эдилер. ³⁸Бутюн долашкъан вакъытларында, эписи исраиллилернинъ козю огюнде, Мескеннинъ устюнде кунъдюз РАББИнинъ булуты, геджесинен исе атеши эди.

Левийлилер

Китапнынъ серлевасы Левийнинъ адындан келип чыкъа. Бу китапта эсасен Алла хызметчилерининъ, яни Левий къабилесининъ чокъ вазифелери акъкъында язылгъандыр.

Чыкъыш китабында Алла Муса вастасынен Синай дагъында халкъкъа Озь эмирлерини бергени акъкъында икье этиле, мында исе тасвирленген вакъиалар бу риваетни девам этелер. Китапнынъ башында (1–10 баблар) Алланынъ хызметчилерине Аллагъа къурбан чалмакъ вазифелери акъкъында эмирлер бериле. Къурбанлар чешит мана ташымакъ мумкюнлер: айры адамлар ве бутюн халкъ оларны кетиргенде, Алладан алгъан берекетининъ бир къысмыны Онъа къайтарып берип, миннетдарлыгъыны бильдирелер, Онен лаф этелер я да гуна къазангъанларына тевбе этелер.

Сонъ (11–16 бабларда) арамны эялдан айырмакъны огреткен къаиделер бериле. Алланынъ халкъы кунъделик яшайышында, энъ эвеля аш меселелеринде озь темизлигини сакъламакъ керек.

Китапнынъ невбеттеки къысмында шахсий, къоранта, джемаат ве икътисадий мунасебетлери акъкъында къаиделернинъ чокъусы тасвирленгендир (17–27 бабларда). Бу къанунларнынъ чокъусы къадимий шаркъий халкъларнынъ къанунларына ошай, амма оларнынъ темелинде адамнынъ озь истегинен Къудретли Алла-Яратыджынынъ эртарофлама укюмдарлыгъы астында яшамакъ арзусы тура. Тамам бу китапта Алланынъ халкъы арасындаки мунасебетлерининъ эсас принципи янъгъырады: «якъын адамны озюнъизни киби севинъиз» (19.18).

Къурбанлар акъкъында къанунлар (1–7 б.). Биринджи руханийлернинъ тайинленюви ве оларнынъ хызмети (8–9 б.). Руханийлер ичюн къаиделер (10 б.). Эял ве арам ашлар акъкъында къаиделер, темизлев ве

кечиджи хасталыкълар акъкъында къанунлар (11–15 б.). Одеме акъкъында къанун ве башкъа къанунлар (16 б.). Къан акъкъында (17 б.). Чешит саалардаки азизлик (18–22 б.). Байрамлар (23 б.). Чешит тюрлю низамнамелер (24–25 б.). Багъышлавлар ве джезалар (26 б.). Раббиге багъышлангъан шейлер акъкъында (27 б.).

Бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар

1 РАББИ Мусаны чагъырып, онъа Корюшов Чадырындан бойле деди:

² – Исраиль огъуллаарына бойле айт:

Аранъыздан биринъиз РАББИге айванларыныыздан къурбан чалгъанда, тувардан я да къой-эчкилерден къурбан чалынъыз.

³Эгер адамнынъ бутюнлей якъыладжакъ къурбаны туварлардан олса, эр бир адам къурбан оларакъ къусурсыз эркек айванни кетирсин. РАББИнинъ разылыгъыны къазанмакъ ичюн, айванни Корюшов Чадырынынъ киришине кетирип, ⁴бутюнлей якъыладжакъ къурбаннынъ башына къолуны къойсун. Къурбан адам ичюн одеме оларакъ къабул этиледжек. ⁵Сонъ адам бузавны РАББИнинъ огюнде сойсун. Харуннынъ огъуллаары исе, руханийлер, бираз къаныны алып, Корюшов Чадырынынъ кириши огюнде тургъан къурбан ерининъ чевре-четине сепсинлер. ⁶Адам бутюнлей якъыладжакъ къурбаннынъ терисини сыдырсын ве къурбанни парчаласын. ⁷Харуннынъ огъуллаары, руханийлер, къурбан ерининъ устюнде атеш якъсынлар, атеш устюне одун къойсунлар. ⁸Сонъра Харуннынъ огъуллаары къурбаннынъ парчаларыны, башыны ве ягъыны къурбан ерининъ устюне, янгъан одунларгъа къойсунлар. ⁹Адам къурбаннынъ ич алетлерини ве аякъларыны сувнен ювсун, ве руханий буннынъ эписини къурбан ерининъ устюнде якъсын. Будыр – атеште бутюнлей якъыладжакъ къурбан, РАББИге хош къокъудыр.

¹⁰Эгер адамнынъ къурбаны уфакъ айванлардан олса, о, къойлардан я да эчкилерден олсун. Бутюнлей якъыладжакъ къурбан къусурсыз эркек айван олмакъ керек. ¹¹Адам оны РАББИнинъ огюнде, къурбан ерининъ шималъ тарафында сойсун, ве Харуннынъ огъуллаары, руханийлер, онынъ къаныны къурбан ерининъ чевре-четине сепсинлер, ¹²къурбанни парчаларгъа больсюнлер, башыны ве ягъыны айырсынлар, ве бир руханий оларны къурбан ерининъ устюне, янгъан одунларгъа къойсун. ¹³Адам къурбаннынъ ич алетлерини ве аякъларыны сувнен ювсун, ве руханий буннынъ эписини къурбан ерининъ устюнде якъсын. Будыр – атеште бутюнлей якъыладжакъ къурбан, РАББИге хош къокъудыр.

¹⁴Эгер адамнынъ РАББИ ичюн бутюнлей якъыладжакъ къурбаны къушлардан олса, о заман озь къурбаныны кийик гогерджинден я да гогерджин баласындан чалсын. ¹⁵Руханий оны къурбан ерининъ янына кетирип, башыны узип алсын. Къушны къурбан ерининъ устюнде якъмакъ, къаныны исе къурбан ерининъ янына текмек керек. ¹⁶Руханий богъурдагъыны ве тюклерини айырсын ве къурбан ерининъ шаркъ

тарафына, куль олгъан ерге атсын. ¹⁷Сонъ адам къушнынъ къанатларыны, тенинден айырмайып, сындырсын, ве руханий оны къурбан еринде, янгъан одунлар устюнде якъсын. Будыр – атеште бутюнлей якъыладжакъ къурбан, РАББИге хош къокъудыр.

Ашлыкъ бахшышлары

2 ¹Бир кимсе РАББИге ашлыкъ бахшышыны кетиргенде, бахшышы энъ яхшы богъдай унундан олсун. Адам уннынъ устюне зейтюн ягъыны акъызсын ве темиз къокъулы майны къойсун. ²Буны Харуннынъ огъуллаарына, руханийлерге кетирсин. О, бу ундан ягънен ве темиз къокъулы майнен берабер толу къошавуч алсын, ве руханий буны хатыра пайы оларакъ къурбан еринде якъсын. Будыр – атеште бутюнлей якъыладжакъ бахшыш, РАББИге хош къокъудыр. ³Ашлыкъ бахшышындан къалгъаны Харунгъа ве огъуллаарына олсун: бу – атеште якъыладжакъ РАББИнинъ бахшышларындан улу азизликтир.

⁴Сен ашлыкъ бахшышы оларакъ фурунда пишкен пителерни кетиргенде, зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унундан такос пителерни ве устюне зейтюн ягъы сюртюльген такос пителерни кетир. ⁵Эгер ашлыкъ бахшышы оларакъ тенеке тавада пиширилген пителерни кетирмеге истесенъ, олар зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унундан маясыз пишкен пителер олмакъ керек. ⁶Оны парчаларгъа болип, устюне зейтюн ягъыны тѣк, ве бу, ашлыкъ бахшышы олсун. ⁷Эгер ашлыкъ бахшышы оларакъ къолтавада пиширилген пителерни кетирмеге истесенъ, олар зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унундан олмакъ керек. ⁸Ашлыкъ бахшышыны айтылгъаны киби япып, оны РАББИге кетиргенде, руханийге бер, о оны къурбан ерине алып кетсин. ⁹Руханий бу бахшыштан хатыра пайы оларакъ бир къысым алып, къурбан ерининъ устюнде якъсын. Будыр – атеште бутюнлей якъыладжакъ бахшыш, РАББИге хош къокъудыр. ¹⁰Ашлыкъ бахшышындан къалгъаны Харунгъа ве огъуллаарына олсун. Бу – атеште якъыладжакъ РАББИнинъ бахшышларындан улу азизликтир.

¹¹РАББИге кетирилген ашлыкъ бахшышларынъыздан ич бириси маянен олмасын. Не экиши хамырдан япылгъан отъмекни, не де балны РАББИге бутюнлей якъыладжакъ бахшыш оларакъ кетирмеге олмаз. ¹²Оларны биринджи махсул бахшышы оларакъ РАББИге кетиринъиз, амма хош къокъу даркъатсын деп, оларны къурбан еринде якъмагъа олмаз. ¹³Эписи ашлыкъ бахшышларынъны тузла. Эр бир бахшышынъны РАББИнинъ васиети тузунен тузла. Эр бир бахшышынъны кетиргенде, тузны да кетир.

¹⁴Ашлыкъ бахшышлары оларакъ биринджи махсулларны РАББИге кетиргенде, атеште къурутылгъан биринджи тазе башакъларынъдан чекильген богъдай данелерини кетир. ¹⁵Устюне зейтюн ягъыны тѣк ве темиз къокъулы майны къой. Будыр – ашлыкъ бахшышы. ¹⁶Сонъ руханий хатыра пайы оларакъ богъдай данелерининъ бир

къысмыны ве бутюн зейтюн ягъынен темиз къокъулы майны якъсын. Бу – РАББИге якъыладжакъ бахшыштыр.

Аманлыкъ къурбанлары

3 ¹Бир адам тувардан аманлыкъ къурбаныны кетиргенде, РАББИнинъ огюне къусурсыз эркек я да ыргъачы айванны кетирсин. ²Адам къурбаннынъ башына къолуны къойсун ве оны Корюшюв Чадырынынъ кириши огюнде сойсун. Харуннынъ огъуллаы, руханийлер, айваннынъ къаныны къурбан ерининъ чевре-четине сепсинлер. ³РАББИге якъыладжакъ къурбан оларакъ, аманлыкъ къурбанынынъ ич алетлериндеки ягъны, бутюн ич ягъыны, ⁴эки буйрегини ве устюндеки ягъны, баджагъындаки ягъны ве къара джигериндеки ягъны айырып кетирсин. ⁵Харуннынъ огъуллаы шуларны къурбан еринде, янган одунларда бутюнлей якъыладжакъ къурбаннен берабер якъсынлар. Будыр – атеште бутюнлей якъыладжакъ къурбан, РАББИге хош къокъудыр.

⁶Бир адам къой-эчкилерден аманлыкъ къурбаныны РАББИге кетиргенде, къусурсыз эркек я да ыргъачы айванны кетирсин.

⁷Бир къойны къурбан оларакъ кетиргенде, оны РАББИнинъ огюне кетирсин, ⁸къурбаннынъ башына элини къойсун ве айванны Корюшюв Чадырынынъ кириши огюнде сойсун. Харуннынъ огъуллаы, руханийлер, айваннынъ къаныны къурбан ерининъ чевре-четине сепсинлер. ⁹РАББИге якъыладжакъ къурбан оларакъ, аманлыкъ къурбанынынъ ягъны, белькемигинедже кесильген бутюн къуйругъыны, бутюн ич алетлериндеки ягъны ве бутюн ич ягъыны, ¹⁰эки буйрегини ве устюндеки ягъны, баджагъындаки ягъны ве къара джигериндеки ягъны айырып кетирсин. ¹¹Руханий шуларны къурбан еринде якъсын. Будыр – атешнинъ ашы, атеште РАББИге бутюнлей якъыладжакъ къурбандыр.

¹²Бир эчкини къурбан оларакъ кетиргенде, оны РАББИнинъ огюне кетирсин, ¹³къурбаннынъ башына элини къойсун ве айванны Корюшюв Чадырынынъ кириши огюнде сойсун. Харуннынъ огъуллаы, руханийлер, айваннынъ къаныны къурбан ерининъ чевре-четине сепсинлер. ¹⁴РАББИге якъыладжакъ къурбан оларакъ, айваннынъ ич алетлериндеки ягъны, бутюн ич ягъыны, ¹⁵эки буйрегини ве устюндеки ягъны, баджагъындаки ягъны ве къара джигериндеки ягъны айырып кетирсин. ¹⁶Руханий шуларны къурбан ерининъ устюнде якъсын. Будыр – атешнинъ ашы, бутюнлей якъыладжакъ къурбан, хош къокъудыр. Бутюн ич ягъы – РАББИгедир. ¹⁷Бу – несиллеринъизге, бутюн яшагъан ерлеринъизде эбедий низамнамедир. Ич бир тюрлю ич ягъыны ве бир тюрлю къанны ашаманъыз-ичменъиз.

Бильмейип япылгъан гуна ичюн къурбан

4 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль огъуллаына бойле деп айт:

Бир адам бильмейип, РАББИнинъ насылдыр эмирини бозгъанда ве гуна къазангъанда, эмирлерининъ бирине къаршы бир шейни япкъанда, ³я да ягънен сюртюльген руханий гуна къазанып, халкъны къабатлы эткенде, о заман япкъан гунасы ичюн яш къусурсыз бузавны гуна ичюн къурбан оларакъ РАББИге кетирсин. ⁴О бузавны Корюшов Чадырынынъ киришине, РАББИнинъ огюне кетирсин, къолуны бузавнынъ башына къойсун да, оны РАББИнинъ огюнде сойсун. ⁵Сонъ ягънен сюртюльген руханий бузавнынъ бираз къаныны алып, Корюшов Чадырына алып кирсин. ⁶Руханий озъ пармагъыны къангъа батырсын да, РАББИнинъ огюнде, Мукъаддес Ернинъ пердеси огюне еди кере сепсин. ⁷Сонъ руханий РАББИнинъ огюнде, Корюшов Чадырындаки къокъулы отларны якъмакъ ичюн ернинъ бойнузларына бираз къан сюртсюн. Бузавнынъ бутюн къалгъан къаныны Корюшов Чадырынынъ кириши огюнде тургъан, айванларны бутюнлей якъмакъ ичюн къурбан ерининъ тюбюне тѣксюн. ⁸Руханий гуна ичюн къурбанлыкъ бузавындан бутюн ич ягъыны чыкъарсын. Ич алетлериндеки ягъны, бутюн ич ягъыны, ⁹эки буйрекни ве устюндеки ягъны, баджагъындаки ягъны ве къара джигериндеки ве буйреклериндеки ягъны айырсын. ¹⁰Аманлыкъ къурбанындан алынгъаны киби япсын, ве руханий шу шейлерни айванларны бутюнлей якъмакъ ичюн къурбан еринде якъсын. ¹¹Бузавнынъ терисини, этини, башыны, аякъларыны, ич алетлерини, кубресини, ¹²бузавнынъ бутюн къалгъан шейлерини ордудан тышары, темиз ерге, куль сепильген ерге чыкъарсын да, одунларда якъсын. Оны куль сепильген ерде якъмакъ керек.

¹³Исраильнинъ бутюн джемааты бильмейип гуна къазангъанда, бутюн топлашув буны бильмейип япкъанда, РАББИнинъ эмирлерине къаршы бир шей япкъанда, япмагъа олмагъан шейни япып къабатлы олгъанда, ¹⁴оларнынъ япкъан гуналары ачылгъан вакъытта олар бутюн джемаат адындан яш бузавны гуна ичюн къурбан оларакъ кетирсинлер де, оны Корюшов Чадыры огюне къойсунлар. ¹⁵Джемаат акъсакъаллары РАББИнинъ огюнде бузавнынъ башына къолларыны къойсунлар ве РАББИнинъ огюнде оны сойсунлар. ¹⁶Сонъ ягънен сюртюльген руханий бузавнынъ бираз къаныны Корюшов Чадырына кирсетсин. ¹⁷Руханий озъ пармагъыны къангъа батырсын да, РАББИнинъ огюнде, перденинъ огюне еди кере сепсин. ¹⁸Сонъ руханий РАББИнинъ огюндеки, Корюшов Чадыры ичиндеки къокъулы отлар якъыладжакъ ернинъ бойнузларына бираз къан сюртсюн. Бузавнынъ бутюн къалгъан къаныны Корюшов Чадырынынъ кириши огюнде тургъан къурбан ерининъ тюбюне тѣксюн. ¹⁹Бутюн ич ягъыны чыкъарсын ве оны къурбан еринде якъсын. ²⁰Гуна ичюн бузавнен япылгъан шейлерни шу бузавнен япсын. Руханий бойле япмакъ керек. Бойле этип, руханий олар ичюн одеме этер, ве олар багъышланырлар. ²¹Сонъ бузавны ордудан тышары чыкъарсын ве, биринджи

бузавны якъкъаны киби, якъсын. Бу – джемаатнынъ гунасы ичюн къурбандыр.

²²Бир башлыкъ бильмейип гуна къазангъанда, Алласы РАББИнинъ эмирлерине къаршы япмагъа олмагъан шейлерни япып, къабаатлы олгъанда, ²³гунасы онъа ачылгъан вакъытта, къурбан оларакъ къусурсыз текени кетирсин, ²⁴къолуны текенинъ башына къойсун, оны РАББИнинъ огюнде, бутюнлей якъыладжакъ къурбанларнынъ союлгъан еринде сойсун. Будыр – гуна ичюн къурбан. ²⁵Руханий озь пармагъынен гуна ичюн къурбаннынъ бираз къаныны алып, къурбан якъыладжакъ ерининъ бойнузларына сюртсун, къалгъан къанны къурбан якъыладжакъ ерининъ тюбюне тѣксун. ²⁶Бутюн ич ягъыны, аманлыкъ къурбанынынъ ич ягъы дайын, къурбан ерининъ устюнде якъсын. Бойле этип, руханий башлыкъ ичюн одеде этер, ве о, багъышланыр.

²⁷Халкънынъ бирде-бир адамы бильмейип гуна къазангъанда, РАББИнинъ эмирлерине къаршы япмагъа олмагъан шейлерни япып, къабаатлы олгъанда, ²⁸гунасы онъа ачылгъан вакъытта, якъан гунасы ичюн къурбан оларакъ къусурсыз эчкини кетирсин, ²⁹къолуны гуна ичюн къурбаннынъ башына къойсун, эчкини бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар союлгъан ерде сойсун. ³⁰Руханий озь пармагъынен гуна ичюн къурбаннынъ бираз къаныны алып, айванларны бутюнлей якъмакъ ичюн къурбан ерининъ бойнузларына сюртсун, къалгъан къанны къурбан ерининъ тюбюне тѣксун. ³¹Бутюн ич ягъыны, аманлыкъ къурбанындан айырылгъаны киби, айырсын, руханий оны къурбан ерининъ устюнде якъсын, ве о, РАББИге хош къокъу олсун. Бойле этип, руханий шу адам ичюн одеде этер, ве о, багъышланыр.

³²Эгер бир адам гуна ичюн къурбан оларакъ бир къойны кетирмеге истесе, къусурсыз ыргъачы къойны кетирсин, ³³гуна ичюн къурбаннынъ башына къолуны къойсун, къойны бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар союлгъан еринде сойсун. ³⁴Руханий озь пармагъынен гуна ичюн къурбаннынъ бираз къаныны алып, айванларны бутюнлей якъмакъ ичюн къурбан ерининъ бойнузларына сюртсун, къалгъан къанны къурбан ерининъ тюбюне тѣксун. ³⁵Бутюн ич ягъыны, аманлыкъ къурбаны олгъан къойдан айырылгъаны киби, айырсын да, руханий оны къурбан ерининъ устюнде РАББИге якъыладжакъ къурбан оларакъ якъсын. Бойле этип, руханий онынъ гунасы ичюн одеде этер, ве о, багъышланыр.

Не вакъыт гуна ичюн къурбанны кетирмек керек

5 ¹Бир адам джинаетнинъ шааты олгъанда, оны корьгенде я да онынъ акъкъында бильгенде, шаатлыкъ этмеге къаргъышнен чагъырувны эшитсе, лякин ич бир шейни бильдирмесе, озь башына къабаат къазаныр.

²Эгер бириси бир арам шейге токъунса: арам кийик айваннынъ олюсине, башкъа арам айваннынъ джеседине, я да арам махлюкънынъ джеседине тийсе, онынъ бу шей акъкъында хабери олмаса да, о арамланыр ве къабаатлы олур.

³Я да эгер о, адамнынъ арамлыгына, насыл олса олсун арамлыгына тийсе, ве о буны башта бильмейип, сонъундан хабери олса, о къабатлыдыр.

⁴Эгер бир адам акъылсызлыкътан насылдыр яман я да яхшы шейни япмагъа емин этсе, ве о буны башта бильмейип, сонъундан хабери олса, о бу иште къабаатлыдыр.

⁵Мына бу айтылгъан гуналардан биринде къабаатлы олгъанда, адам озь къабаатыны бойнуна алмакъ керек ⁶ве озь къабааты ичюн РАББИге кьой-эчкилер сюрюсинден кьозуны я да улакъны къабаат ичюн кьурбан оларакъ алып кетирмек керек. Сонъ руханий онынъ гунасы ичюн одеде этер.

⁷Эгер кьозуны кетирип оламаса, озь къабааты ичюн эки кийик гогерджин я да эки гогерджин баласыны алып РАББИге кетирсин. Биринджиси – гуна ичюн кьурбан, экинджиси – бутюнлей якъыладжакъ кьурбан олсун. ⁸О, оларны руханийге кетирсин де, башта гуна ичюн кьурбанлыкъ кьушны алып, онынъ бойнуны сындырсын, амма айырмасын. ⁹Кьурбаннынъ базы къаныны кьурбан ерининъ янына сепсин, къалгъан къанына исе кьурбан ерининъ тьобюне акъмагъа ёл берсин. Бу – гуна ичюн кьурбандыр. ¹⁰Экинджисини, низамнаме боюнджа, бутюнлей якъыладжакъ кьурбан оларакъ кетирсин. Бойлеликнен, руханий онынъ япкъан гунасы ичюн одеде этер, ве о, багъышланыр.

¹¹Эгер адам эки кийик гогерджинни я да эки гогерджин баласыны алып кетирип оламаса, гунасы ичюн кьурбан оларакъ энъ яхшы богъдай унунен толу чанакъ* кетирсин. Унынъ устюне зейтюн ягъыны кьоймасын, темиз кьокъулы майны да тёмесин, чюнки бу – гуна ичюн кьурбандыр. ¹²Бу пайны руханийге кетирсин, руханий ондан толу бир авуч хатыра пайы оларакъ алсын да, РАББИге атеште якъыладжакъ кьурбан оларакъ кьурбан ери устюнде якъсын. Бу – гуна ичюн кьурбандыр. ¹³Бойле этип, руханий онынъ насылдыр айтылгъан гуна япкъаны ичюн одеде этер, ве о, багъышланыр. Къалгъан богъдай уну, ашлыкъ бахшышы киби, руханийге къалсын.

Къабаат ичюн кьурбанлар

¹⁴РАББИ Мусагъа бойле деди:

¹⁵– Бир адам бильмейип, РАББИнинъ азизликлерине кьаршы гуна япып, имансыз арекет этсе, къабааты ичюн РАББИге кьой сюрюсинден кьусурсыз кьочкьарны кетирсин. Онынъ кумюш фияты мукъаддес шекель чекисине коре, сен бильдирген акъкъынъа тенъ кельсин. Бу – къабаат ичюн кьурбандыр. ¹⁶О, бозгъан мукъаддес шей ичюн акъкъыны берсин, бу одевнинъ беш пайында бир пайыны кьошсун ве руханийге берсин. Руханий къабаат ичюн кьурбанлыкъ кьочкьарынен онынъ ичюн одеде этер, ве о, багъышланыр.

* 5.11 Чанакъ – къ. еуд. «эфанынъ он пайында бир пайы».

¹⁷Бир адам япмагъа олмагъан шейлерни япып, РАББИнинъ бир эмирини бозып ве бильмейип къабаатлы олса, о, гунакяр олур. ¹⁸О адам сен кескен фиятынъа коре къабаат ичюн къурбан оларакъ къусурсыз къочкъарны алып, руханийге кетирсин. Руханий онынъ бильмейип япкъан къабааты ичюн одеде этер, ве о, багъышланыр. ¹⁹Бу – къабаат ичюн къурбандыр. Шу адам РАББИнинъ огюнде къабаатлы олды.

6 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Бир адам РАББИге садыкълыгъыны бозгъанда ве гуна япкъанда: о, онъа сакъламагъа берильген шей акъкъында, я да онъа къалдырылгъан залог, я да о хырсызлагъан шей акъкъында башкъасыны алдаткъанда, башкъасынынъ шейини зорлап алгъанда, ³я да о, башкъасынынъ джойгъан мулькюни тапып, онынъ акъкъында айтмагъанда, я да бир шейде ялан ант эткенде, я да башкъа, адамлар япкъан, насылдыр гуна япкъанда, ⁴о, гуна къазана ве къабаат ишлей. О, хырсызлагъан шейни, зорлап алгъан шейни, онъа сакъламагъа берильген шейни, я да джоюлгъан ве о, тапкъан шейни къайтармакъ керек. ⁵Эгер о, ялан шейде емин этсе, бутюнлей одев тѐлемек керек. Бунъа одевнинъ беш пайда бир пайыны къошсун ве къабаат ичюн къурбанны кетиргенде, оны одевни алмагъа акъкъы олгъан адамгъа къайтарсын. ⁶Къабаат ичюн къурбан оларакъ о, къабааты ичюн сен кескен фиятынъа коре, къой сюрюсинден къусурсыз къочкъарны алып, руханийге кетирсин. ⁷Руханий онынъ ичюн РАББИнинъ огюнде одеде этер, ве о, къабаат ишлеп эр бир япкъан шейинде багъышланыр.

Бутюнлей якъыладжакъ къурбан акъкъында башкъа къаиделер

⁸РАББИ Мусагъа бойле деди:

⁹– Харунгъа ве онынъ огъууларына бойле эмир эт:

Мына бутюнлей якъыладжакъ къурбан акъкъында къанун. Бутюнлей якъыладжакъ къурбан якъылгъан ерде, къурбан ерининъ устюнде бутюн гедже сабагъадже къалсын, къурбан ерининъ атешин де сѐнемесин. ¹⁰Руханий кетенден япылгъан штанны ве усть урбасыны кийсин, къурбан ерининъ устюнде атешнен якъылгъан къурбаннынъ кулюни алсын ве къурбан ерининъ янына къойсун. ¹¹Сонъ устюндеки урбаларыны чыкъарсын ве башкъа урба кийсин, сонъ кульни ордудан тыш, темиз ерге алып кетирсин. ¹²Къурбан ериндеки атеш исе янсын ве сѐнемесин. Руханий эр саба онынъ устюнде одун якъсын ве онынъ устуне бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны къойсун, аманлыкъ къурбанынынъ ягъыны да анда якъсын. ¹³Къурбан ерининъ устюндеки атеш сѐнмейип даима янмакъ керек.

Ашлыкъ бахшышы акъкъында башкъа къаиделер

¹⁴Мына ашлыкъ бахшышы акъкъында къанун. Харуннынъ огъуулары оны РАББИнинъ огюне, къурбан ерине кетирмек кереклер. ¹⁵Руханий

авучнен ашлыкъ бахшышынынъ энъ яхшы богъдай унуны, зейтюн ягъыны ве бахшышнынъ темиз къокъулы майынынъ бутюнени алсын ве къурбан ерининъ устюнде якъсын. Бу – хатыра пайы оларакъ РАББИге хош къокъудыр. ¹⁶Къалгъаныны Харун ве онынъ огъуллаары ашасынлар. Оны азиз ерде, Корюшов Чадырынынъ азбарында такос пите киби ашамакъ керек. ¹⁷Оны экиши хамырдан япмагъа олмаз. Буны Мен атеште якъыладжакъ къурбанларымдан оларгъа пай оларакъ айырдым. Бу – гуна ичюн къурбан ве къабаат ичюн къурбан киби, улу азизликтир. ¹⁸Харун несилинден олгъан эписи акъайларнынъ буны ашамагъа акъкъы бар. Бу – РАББИнинъ атеште якъыладжакъ къурбанларындан сизинъ несиллеринъизге эбедий низамнамедир. Онъа эр бир тийген шей азиз олур.

¹⁹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²⁰– Мына Харуннынъ ве огъуллаарынынъ къурбаны. Руханийлик вазифесине ягънен сюртюльген куню олар оны РАББИге кетирсинлер. Вакъыттаки ашлыкъ бахшышы оларакъ олар бир чанакъ * энъ яхшы богъдай унуны – ярысыны саба, ярысыны акъшам – кетирсинлер. ²¹Оны зейтюн ягъынен яхшы къарыштырмакъ ве тенеке тавада азырламакъ керек. Пиширильген бахшышны, ашлыкъ бахшышы дайын, парчала ве оны РАББИге хош къокъу оларакъ кетир. ²²Харуннынъ огъуллаарындан олгъан, бу вазифеге ягънен сюртюльген руханий буны япмагъа борджлу. Бу – РАББИнинъ эбедий низамнамесидир. Бу бахшыш толусынен якъылмакъ керек. ²³Руханий кетирген эр бир ашлыкъ бахшышы ашалмасын, о, якъылмакъ керек.

Гуна ичюн къурбан акъкъында къанун

²⁴РАББИ Мусагъа бойле деди:

²⁵– Харунгъа ве онынъ огъуллаарына бойле айт:

Мына гуна ичюн къурбан акъкъында къанундыр. Гуна ичюн къурбанны РАББИнинъ огюнде, бутюнлей якъыладжакъ къурбан союлгъан ерде соймакъ керек. Бу – улу азизликтир. ²⁶Гуна ичюн къурбанны кетирген руханий оны ашамакъ керек. Оны азиз ерде, Корюшов Чадырынынъ азбарында ашасын. ²⁷Къурбаннынъ этине тийген эр бир шей азиз олур. Эгер къурбаннынъ къаны урбагъа сачраса, оны азиз ерде ювмакъ керек. ²⁸Къурбан эти пиширильген балчыкъ савутны парламакъ керек. Эгер эт бакъыр савутта пишкен олса, оны яхшы этип темизлемек ве сувнен ювмакъ керек. ²⁹Руханийлернинъ эписи акъайлары буны ашамагъа мумкюнлер, бу – улу азизликтир. ³⁰Эгер гуна ичюн бир къурбаннынъ къаны, Мукъаддес Ерте одеме этмек ичюн, Корюшов Чадырына кирсетильсе, оны ашамагъа олмаз, оны атеште якъмакъ керек.

Къабаат ичюн къурбан акъкъында башкъа къаиделер

7 ¹Мына къабаат ичюн къурбан акъкъында къанундыр. Бу – улу азизликтир. ²Къабаат ичюн къурбанны бутюнлей якъыладжакъ къурбан

* 6.20 Чанакъ – къ. еуд. «эфанынъ он пайында бир пайы».

союлгъан ерде соймакъ керек. Къаныны къурбан ерининъ чевре-четине сепмек керек. ³Оны кетирген адам къурбаннынъ бутюн ягъыны: къуй-ругъыны ве ич алетлерини къаплагъан ягъны, ⁴эки буйрекни ве устюндеки ягъны, баджагъындаки ягъны ве къара джигериндеки ве буйреклериндеки ягъны айырсын. ⁵Руханий бунунъ эписини къурбан еринде РАББИге атеште якъыладжакъ къурбан оларакъ якъсын. Бу – къабаат ичюн къурбандыр. ⁶Руханийлер несилининъ эписи акъайлары буны ашамагъа мумкюнлер. Оны азиз ерде ашамакъ керек. Бу – улу азизликтир. ⁷Эм гуна ичюн къурбан акъкъында, эм къабаат ичюн къурбан акъкъындаки къанун бирдир: къурбан эти одеме эткен руханийнинъ олсун. ⁸Руханий бир адамнынъ бутюнлей якъыладжакъ къурбанны кетиргенде, къурбаннынъ териси руханийнинъ олсун. ⁹Фурунда пиширилген эр бир ашлыкъ бахшышы, къолтавада я да тенеке тавада азырлангъан эр бир аш оны кетирген руханийнинъки олсун. ¹⁰Зейтюн ягъынен къарыштырылгъан эр бир ашлыкъ бахшышы я да къуру ашлыкъ бахшышы Харуннынъ эписи огъулларынынъки олсун.

Аманлыкъ къурбаны акъкъында башкъа къаиделер

¹¹Мына РАББИге кетирилген аманлыкъ къурбаны акъкъында къанун. ¹²Эгер бирев шукюр оларакъ оны кетирсе, шукюр къурбанынен берабер о, зейтюн ягъынен къарыштырылгъан такос пителерни, устлерине зейтюн ягъы сюртюльген такос пителерни, зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унундан япылгъан отъмеклерни кетирмек керек. ¹³Такос пителерден гъайры о, озь аманлыкъ, шукюр къурбаны оларакъ экси хамырдан япылгъан отъмеклерни де алып кетирсин. ¹⁴Бутюн бахшышлардан бирде-бир шейни РАББИге котериледжек бахшыш оларакъ кетирсин. Бу – аманлыкъ къурбанынынъ къаныны сепкен руханийнинъки олсун. ¹⁵Шукюр этювининъ аманлыкъ къурбанынынъ этини кетирилген куню ашамакъ керек, сабагъадже оны къалдырмакъ олмаз.

¹⁶Бир адам адакъ оларакъ я да озь истегинен къурбан кетиргенде, бу къурбанны о кетирилген куню ашамакъ керек, ве эртеси куню къалгъаныны ашамакъ мумкюн. ¹⁷Учюнджи куню эт къалса, оны якъмакъ керек. ¹⁸Эгер бир адам аманлыкъ къурбанынынъ этини учюнджи куню ашаса, бу къурбан къабул олунмаз. О – пис шейдир. О, оны кетирген адамгъа сайылмаз, о этни ашагъан адам гуна къазаныр.

¹⁹Арам шейге тийген этни ашамагъа олмаз, оны атеште якъмакъ керек. Элял этни исе эр бир эляллангъан адамнынъ ашамагъа акъкъы бар. ²⁰Эгер насылдыр адам, устюнде арамлыгъы олып, РАББИнинъ аманлыкъ къурбанынынъ этини ашаса, о джан халкъындан ёкъ этильмек керек. ²¹Эгер насылдыр адам бир арам шейге токъунса: адамнынъ арамлыгъына, арам айвангъа, насылдыр арам махлюкъкъа тийсе ве РАББИнинъ аманлыкъ къурбанындан этни ашаса, о джан халкъындан ёкъ этильмек керек.

²²РАББИ Мусагъа бойле деди:

²³– Израиль огъулларына бойле деп айт:

Бугъанынъ, къойнынъ я да текенинъ ягъыны ашаманъыз. ²⁴Ольген айваннынъ я да кийик айванлар парчалагъан айваннынъ ягъыны насылдыр ишке къулламанмагъа мумкюн, амма оны ашаманъыз. ²⁵Эгер бир адам РАББИге атеште якъыладжакъ къурбан оларакъ айванларнынъ ягъыны ашаса, о джан халкъындан ёкъ этилир. ²⁶Яшагъан ерлеринъизде не къушнынъ, не де айваннынъ къаныны ашаманъыз. ²⁷Эгер бир адам насылдыр къанны ашаса, о джан халкъындан ёкъ этильмек керек.

²⁸РАББИ Мусагъа бойле деди:

²⁹– Израиль огъулларына бойле деп айт:

РАББИге аманлыкъ къурбаныны кетирген адам бу къурбаннынъ бир къысмыны РАББИге бахшыш оларакъ кетирмек керек. ³⁰О, озь къолларынен, РАББИге атеште якъыладжакъ къурбан оларакъ айваннынъ тёшини ве онынъ ягъыны кетирмек керек. О, РАББИнинъ огюнде салландырыладжакъ бахшыш олсун. ³¹Руханий ягъны къурбан ерининъ устюнде якъсын, тёш исе Харунгъа ве онынъ огъулларына олсун. ³²Айваннынъ онъ аягъыны, котериледжек бахшыш оларакъ, руханийге беринъиз. ³³Харуннынъ огъулларындан къайсы аманлыкъ къурбанынынъ къаныны ве ягъыны кетирсе, онъа, пай оларакъ, арттаки онъ аягъыны беринъиз. ³⁴Мен Израиль огъулларынынъ аманлыкъ къурбанларындан салландырыладжакъ тёшни ве котериледжек аякъны алып, руханий Харунгъа ве онынъ огъулларына Израиль огъулларындан эбедий пай оларакъ айырдым.

³⁵Харун ве онынъ огъуллары РАББИнинъ огюнде руханийлик вазифесини башлагъан кунюнден бу оларнынъ пайлары олсун. ³⁶Олар Израиль огъулларындан айырылгъан ве вазифеге ягънен сюртюльген куню РАББИ бу пайларны оларгъа бермеге буюрды. Бу – несиллеринъиз ичюн эбедий низамнамедир.

³⁷Будыр бутюн якъыладжакъ къурбан, ашлыкъ бахшышы, гуна ичюн къурбан, къабаат ичюн къурбан, вазифеге тайинленюв ичюн къурбан ве аманлыкъ къурбаны акъкъында къанундыр. ³⁸РАББИ оны Мусагъа Синай дагъында буюрды. О куню Синай сахрасында о, Израиль огъулларына РАББИге бахшышлар кетирмеге эмир этти.

Муса Харунны ве огъулларыны айырып азиз эте

8 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Харунны, огъулларыны, урбаларны, ягълав ичюн зейтюн ягъыны, гуна ичюн къурбан оларакъ бузавны, эки къочкъарны ве бир сепет такос пителерни ал да, ³бутюн джемаатны Корюшюв Чадырынынъ кириши янына топла.

⁴Муса РАББИ онъа буюргъаныны япты, ве бутюн джемаат Корюшюв Чадырынынъ кириши огюнде топланды.

⁵Сонъ Муса джемааткъа бойле деди:

– РАББИ буны япмагъа буюрды.

⁶Муса Харунны ве огъуларыны огге чыкъарып, оларны сувнен ювундырды. ⁷Сонъ Харуннынъ устюне тюп урба кийдирди, белини къушакънен багълады, усть урбаны кийдирди, устюнден эфодны къойды, эфодны пекитмек ичюн, белини эфоднынъ къушагъынен багълады. ⁸Эфоднынъ устюнден кокректеки торбаны кийдирди ве торбанынъ ичине Ур ве Тум* алетлерини къойды. ⁹Башына чалманы кийдирди, чалманынъ огюнден алтын тахтачыкъны, яни Азизлик Таджыны пекитти. Бу, РАББИнинъ Мусагъа буюргъаны эди.

¹⁰Сонъ Муса ягълав ягъыны алды ве Мескенни ве онынъ ичиндеки эр бир шейни сюртип эляллады. ¹¹Бу ягъны еди кере къурбан ерининъ чевре-четине септи ве сонъ ягънен къурбан якъыладжакъ ерни, эм бутюн алетлерини, эм савутны ве онынъ сажаягъыны ягълады ве бойле этип, оларны эляллады. ¹²Сонъ бираз ягълав ягъыны Харуннынъ башына тѣкти ве бойле этип, оны ягълады ве эляллады. ¹³Сонъ Муса Харуннынъ огъуларыны огге чыкъарып, устьлерине тюп урбаларны кийдирди ве беллерини къушакъларнен багълады, башларына сарыкълар багълады. Бу, РАББИнинъ Мусагъа буюргъаны эди.

¹⁴Сонъра Муса гуна ичюн къурбан оларакъ бузавны кетирди. Харун ве онынъ огъулары гуна ичюн къурбанлыкъ бузавнынъ башына къолларыны къойды. ¹⁵Муса бузавны сойды, къаныны алып, къурбан ерининъ бойнузларына эр тарафлама пармагъынен сюртти ве къурбан ерини эляллады, къалгъан къаныны къурбан ерининъ тюбюне тѣкти ве онынъ ичюн одеме этип, азиз этти. ¹⁶Сонъ ич алетлериндеки бутюн ягъны ве къара джигерининъ ягъыны, эки буйрегини ягъларынен бербер алды. Муса оларны къурбан еринде якъты. ¹⁷Бузавны, терисини ве арамлыкъларыны алып, ордудан тыш олгъан ерде якъты. Бу, РАББИнинъ Мусагъа буюргъаны эди.

¹⁸Сонъ Муса бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ къочкъарны кетирди. Харун ве онынъ огъулары къолларыны къочкъарнынъ башына къойды. ¹⁹Муса оны сойды, къаныны къурбан ерининъ чевре-четине септи. ²⁰Къочкъарны парчалады ве эм башыны, эм парчаларыны, эм ягъыны атеште якъты. ²¹Ич алетлерини ве аякъларыны сувнен ювды. Сонъ Муса бутюн къочкъарны къурбан ерининъ устюнде якъты. Бу – бутюнлей якъыладжакъ къурбандыр, атеште якъыладжакъ къурбан, РАББИге хош къокъудыр. Бу, РАББИнинъ Мусагъа буюргъаны эди.

²²Сонъ Муса башкъа, азиз этюв къочкъарыны алып кетирди. Харун ве онынъ огъулары къолларыны къочкъарнынъ башына къойды. ²³Муса къочкъарны сойды, бираз къаныны алып, Харуннынъ онъ къулагъынынъ мемесине, онъ къолунунъ баш пармагъына ве онъ аягъынынъ

* 8.8 Ур ве Тум – къ. еуд. «ярыкъ» ве «къусурсызлыкъ» маналарыны анълата. Джерепа алетлери.

баш пармагына сюртти. ²⁴Сонъ Муса Харуннынъ огъуллаарыны кетирди ве оларнынъ онъ къулакъларынынъ мемелерине, онъ къолларынынъ баш пармакъларына ве онъ аякъларынынъ баш пармакъларына бираз къан сюртти. Сонъ Муса къанны кърбан ерининъ чевре-четине септи. ²⁵Къочкъарнынъ ягыны: къуйрукъ ягыны, ич алетлериндеки бутюн ягыны, къара джигернинъ ягыны, эки буйрегини ягъларынен берабер ве онъ аягыны алды. ²⁶Сонъ РАББИнинъ огюнде тургъан такос питеге толу сепеттен бир такос питени, ягънен басылгъан бир такос питени, пишкен сонъ устюне ягъ сюртюльген такос питени алды ве айваннынъ ягынынъ ве онъ аягынынъ устюне къойды. ²⁷Буларнынъ эписини Муса Харуннынъ ве огъуллаарынынъ къолларына берди. Олар буны РАББИнинъ огюнде салландырыладжакъ бахшыш оларакъ котерди. ²⁸Муса буны оларнынъ къолларындан алып, бутюнлей якъыладжакъ кърбаннен берабер кърбан еринде якъты. Булар – руханийлерни айырып азиз этмек ичюн кърбан, РАББИге атеште якъыладжакъ кърбан ве хош къокъудыр. ²⁹Сонъ Муса къочкъарнынъ тешини алды ве РАББИнинъ огюнде салландырыладжакъ бахшыш оларакъ котерди. Азиз этюв къочкъарындан шу къысым Мусанынъ пайы эди. Бу, РАББИнинъ Мусагъа буюргъаны эди.

³⁰Муса ягълав ягыны ве кърбан ерининъ устюндеки бираз къанны алды, Харунгъа ве урбасына, огъуллаарына ве урбаларына септи. Бойле этип, Харунны ве урбаларыны, огъуллаарыны ве урбаларыны айырып азиз этти.

³¹Муса Харунгъа ве онынъ огъуллаарына бойле деди:

– Корюшов Чадырынынъ кириши янында этни пиширингъиз ве анда азиз этюв сепетиндеки пителернен берабер ашангъыз. Мангъа: «Харун ве огъуллаары оны ашасын», – деген эмир берильген эди. ³²Эттен ве пителерден къалгъаныны якъынгъыз. ³³Азиз этилювингъизнинъ кунълери толсун деп, еди кунъ девамьнда Корюшов Чадырынынъ кириши янында олунгъыз. Сизинъ азиз этилювингъиз еди кунъ девамъ этсин. ³⁴Бугунъ япылгъан эр шейни РАББИ буюрды. Олар – сизлер ичюн одемедир. ³⁵Корюшов Чадырынынъ кириши огюнден айырылмайып, еди кунъ девамьнда гедже-кунъдюз РАББИнинъ бекчилери олунгъыз. Буны япмасангъыз, оледжексингъиз. Мангъа бойле эмир берильген эди.

³⁶Харун ве онынъ огъуллаары РАББИ Мусанен бутюн буюргъанларыны беджердилер.

Харуннынъ кърбан чалувы

9 ¹Секизинджи куню Муса Харунны, огъуллаарыны ве Исраиль акъсакъалларыны чагъырды. ²Харунгъа бойле деди:

– Бугъалардан озюнге гуна ичюн кърбан оларакъ бир бузавны ве бутюнлей якъыладжакъ кърбан оларакъ бир къочкъарны ал. Оларнынъ экиси де къусурсыз олсун. Оларны РАББИнинъ огюне алып кетир.

³Исраиль огъуллаарына буюр, олар гуна ичюн къурбан оларакъ бир йыллыкъ эчкини, эм де бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир йыллыкъ бузавны ве къойны алсынлар. Айванлар къусурсыз олмакъ керек. ⁴Даа аманлыкъ къурбаны оларакъ бир бугъаны ве бир къочкърны алсынлар ве оларны РАББИнинъ огюне кетирсинлер, зейтюн ягъынен къарыштырылгъан ашлыкъ бахшышыны да кетирсинлер. Бугунъ сизге РАББИ корюнеджектир.

⁵Мусанынъ бутюн буюргъанларыны Корюшюв Чадырынынъ кириши огюне алып кетирдилер. РАББИнинъ огюнде бутюн джемаат топланды. ⁶Муса:

– РАББИнинъ сизлерге буюргъаныны япынъыз. Сонъра сизге РАББИнинъ Шурети корюнеджек, – деди.

⁷Муса Харунгъа:

– Къурбан ерининъ янына бар, гуна ичюн къурбанынъны ве бутюнлей якъыладжакъ къурбанынъны алып кетир, озюнъ ве халкъ ичюн одеде эт. Халкънынъ адындан къурбан чал ве халкъ ичюн одеде эт. Бу – РАББИнинъ буюргъаныдыр, – деди.

⁸Харун къурбан ерининъ янына барды, озъ адына гуна ичюн къурбанлыкъ бузавны чалды. ⁹Огъуллаары онъа къанны кетирдилер, ве о, пармагъыны къангъа батырып, къурбан ерининъ бойнузларына сюртти, къалгъан къанны къурбан ерининъ тюбюне тѣкти. ¹⁰Гуна ичюн къурбаннынъ ич ягъыны, буйреклерини ве къара джигернинъ ягъыны, РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, къурбан ерининъ устюнде якъты. ¹¹Этини ве терисини исе ордудан тышта атеште якъты.

¹²Сонъ бутюнлей якъыладжакъ къурбанны чалды. Огъуллаары онъа къанны кетирдилер. Харун къанны къурбан ерининъ чевре-четине септи. ¹³Бутюнлей якъыладжакъ къурбанны: къурбаннынъ эписи къысылларыны ве башыны Харунгъа бердилер. Харун эписини къурбан ерининъ устюнде якъты. ¹⁴Ич алетлеринен аякъларыны сувнен ювды ве бутюнлей якъыладжакъ къурбаннынъ устюнде, къурбан еринде якъты.

¹⁵Бундан сонъ Харун халкънынъ адына къурбанны алып кетирди. Халкънынъ адына гуна ичюн къурбан текени алып чалды ве, биринджи къурбанны киби, оны да гуна ичюн къурбан оларакъ кетирди. ¹⁶Бутюнлей якъыладжакъ къурбанны о, кереги киби алып кетирди. ¹⁷Ашлыкъ бахшышларыны да алып кетирди. Авучларыны ашлыкъкъа толдуруп, къурбаннынъ устюне къойып якъты. Бу, сабадаки бутюнлей якъыладжакъ къурбанлардан гъайры эди.

¹⁸Халкънынъ адына аманлыкъ къурбаны оларакъ бугъаны ве къочкърны чалды. Харуннынъ огъуллаары онъа бираз къан кетирдилер, ве Харун къурбан ерининъ чевре-четине къан септирди. ¹⁹Онъа бугъанынъ ич ягъыны, къочкърнынъ ич ягъыны: къуйрукъ ягъыны, ич алетлериндеки ягъны, буйреклерни ве къара джигернинъ ягъыны кетирдилер, ²⁰ич ягъыны тѣш къысмына къойдылар, ве Харун ягъларны

кърбан ерининъ устюнде якъты. ²¹Муса буюргъаны киби, Харун теш этини ве онъ аягъыны салландырыладжакъ бахшыш оларакъ РАББИнинъ огюне котерди.

²²Гуна ичюн кърбанны, бутюнлей якъыладжакъ кърбанны ве аманлыкъ кърбананы кетирген сонъ, Харун халкъкъа догъру къолларыны узатып, оларгъа яхшылыкъ тиледи ве ашагъы тюшти.

²³Муса ве Харун Корюшов Чадырына кирдилер. Андан тышары чыкъкъан сонъ, халкъкъа яхшылыкъ тиледилер. О заман РАББИнинъ Шурети бутюн халкъкъа корюнди. ²⁴РАББИнинъ огюнден атеш чыкъты ве кърбан ерининъ устюндеки бутюнлей якъыладжакъ кърбанны ве ич ягъларыны бутюнлей якъты. Бутюн халкъ буны корьди. Эписи къуванчтан къычырдылар ве ерге бетлеринен тийдилер.

Надавнынъ ве Авихунинъ гунасы

10 ¹Харуннынъ огъуллаы Надав ве Авиху эр бири озь комюр табакъыны алып, ичлерине атеш, атешнинъ устуне къокъулы отлар къойдылар. Сонъ РАББИнинъ огюне, Онынъ эмирине кършы олгъан атешни кетирдилер. ²Сонъ РАББИден атеш чыкъты ве оларны якъып ёкъ этти. Олар РАББИнинъ огюнде ольдилер. ³Муса Харунгъа бойле деди:

– РАББИ: «Манъа якъынлашкъан адамларда азизлигимни косътерим, бутюн халкънынъ огюнде шуретли олурым», – дегенде, буны козьде тутуа эди.

Харун индемеди.

⁴Муса Харуннынъ эмджеси Уззиэлнинъ огъуллаыны Мишаэлни ве Элцафанны чагъыртты ве оларгъа:

– Барынъыз да, кърдашларынъызны Мукъаддес Ерден алып, ордудан тышарыгъа чыкъарынъыз, – деди.

⁵Олар бардылар ве, Мусанынъ буюргъанына коре, оларнынъ джесетлерини ордудан тышарыгъа чыкъардылар. Олар даа тюп урбаларын да эдилер.

⁶Муса Харунгъа ве онынъ огъуллаына Элазаргъа ве Итамаргъа:

– Сачларынъызны дагъытманъыз, урбаларынъызны йыртманъыз. Ёкъса, сизлер олерсинъыз ве бутюн джемаатнынъ башына РАББИнинъ ачувы тюшер. Кърдашларынъыз ве бутюн Исраиль халкъы исе РАББИнинъ атешине якъкъан бу адамларнынъ артындан янып агъламакъ мумкюн. ⁷Ольмемек ичюн, Корюшов Чадырындан чыкъманъыз, чюнки сиз РАББИнинъ ягълав ягъынен ягъландынъыз, – деди.

Олар Мусанынъ буюргъаныны яптылар.

Руханийлер ичюн къаиделер

⁸РАББИ Харунгъа бойле деди:

⁹– Сен ве огъуллаынъ Корюшов Чадырына киргенинъизде, шарап ве башкъа насылдыр ичкилер ичменъиз. Ёкъса, сиз олерсинъиз.

Несиллерингызге бу эбедий низамнаме олсун. ¹⁰Азиз шейни адий шейден, арам шейни элял шейден айырынъыз, ¹¹Исраиль огъуллаарыны РАББИ Муса ярдымынен бильдирген эр бир низамнамелерге огретингыз.

¹²Муса Харунгъа ве онынъ къалгъан эки огълу Элазаргъа ве Итамаргъа бойле деди:

– РАББИнинъ атеште якъыладжакъ бахшышларындан къалгъан ашлыкъ бахшышыны алынъыз да, такос пителерни къурбан ерининъ янында ашанъыз. Бу – улу азизликтир. ¹³Оны азиз ерде ашанъыз. Бу, РАББИнинъ атеште якъыладжакъ бахшышларындан сенинъ ве огъуллаарынънынъ пайыдыр. Бу, манъа буюрылгъан эди. ¹⁴Салландырыладжакъ бахшыш олгъан тѣшни ве котериледжек бахшыш олгъан аякъны темиз ерде ашанъыз. Эм санъа, эм огъуллаарынъа, эм къызларынъа оны ашамагъа мумкюн. Бу – Исраиль огъуллаарынънынъ аманлыкъ къурбанларындан сенинъ ве огъуллаарынънынъ пайыдыр. ¹⁵Олар котериледжек бахшыш оларакъ аякъны ве салландырыладжакъ бахшыш оларакъ тѣшни атеште якъыладжакъ ягълар бахшышларынен берабер кетирмек ве РАББИнинъ огюнде котермек кереклер. Бу, эбедиен сенинъ ве огъуллаарынънынъ пайы оладжакъ. РАББИнинъ буюргъаны будыр.

¹⁶Муса гуна ичюн къурбан оларакъ кетиреледжек текени къыдырып башлады, лякин теке энди якъылгъан эди. Муса Харуннынъ къалгъан огъуллаарына Элазаргъа ве Итамаргъа пек ачувланды.

¹⁷– Не ичюн сиз гуна ичюн къурбанны азиз ерде ашамадынъыз? – деп сорады о. – Бу – улу азизликтир. Онынъ ярдымынен сизлер РАББИнинъ огюнде джемаатнынъ гуналарыны чыкъармакъ ве олар ичюн оде ме этмек керексингыз. ¹⁸Шимди сиз текенинъ къаныны Мукъаддес Ерге кирсетмедингиз. Манъа буюрылгъанына коре, сиз оны азиз ерде ашмакъ керек эдингиз.

¹⁹Харун Мусагъа бойле деди:

– Бугунь олар гуна ичюн къурбанны ве бутюнлей якъыладжакъ къурбанны РАББИнинъ огюне алып кетирдилер. Бу меним башыма тюшти. Эгер мен гуна ичюн къурбанны ашасам, бу, РАББИнинъ козюнде яхшы олурмы?

²⁰Муса буны эшитип, разы олды.

Арам ве элял айванлар акъкъында

11 ¹РАББИ Мусагъа ве Харунгъа бойле деди:

²– Исраиль огъуллаарына бойле айт:

Ер юзюнде яшагъан бутюн айванлардан буларны ашамагъа мумкюн. ³Туякълары болюнген, я да экиге айырылгъан ве кевшекни кевшеген эр бир айванны ашанъыз. ⁴Лякин кевшекни кевшеген ве туякълары экиге болюнген айванлардан мына буларны ашаманъыз. Девени ашаманъыз, чюнки о, кевшекни кевшесе де, онынъ экиге болюнген туякълары ёкъ. О, сиз ичюн арамдыр. ⁵Къая къоянны ашаманъыз, чюнки о, кевшекни

кевшесе де, онынъ экиге болюнген туякълары ёкъ. О, сиз ичюн арамдыр. ⁶Тавшанны ашаманъыз, чюнки о, кевшекни кевшесе де, онынъ экиге болюнген туякълары ёкъ. О, сиз ичюн арамдыр. ⁷Домузны ашаманъыз, чюнки туякълары болюнген, я да экиге айырылгъан олса да, о, кевше-мей. О, сиз ичюн арамдыр. ⁸Бу айванларнынъ этини ашаманъыз, олю-сине де токъунманъыз. Олар сиз ичюн арамдыр.

⁹Сувда яшагъанларнынъ эписинден буларны ашамакъ мумкюн. Сув-да, денъизде я да дерьяларда яшагъан ялдавучларынен пуллары ол-гъанларнынъ эр тюрлю сойларыны ашанъыз. ¹⁰Сувда ялдагъанларнынъ ве яшагъанларнынъ эписи сойларындан, денъиздеки ве дерьялардаки пулларынен ялдавучлары олмагъан сойлары сиз ичюн арамдыр. ¹¹Бу-лар сиз ичюн арам; этлерини ашаманъыз, олюлери де сиз ичюн пистир. ¹²Сувда яшагъан бутюн пулларынен ялдавучлары олмагъан сойлары сиз ичюн арам.

¹³Мына бу къушлардан игренинъиз, буларны арам сайып, ашаманъыз: къарталны, акъбабаны, денъиз къарталыны, ¹⁴шаинни, санкъурны ве онынъ ич бир союны, ¹⁵къузгъунны ве онынъ ич бир союны, ¹⁶девекъу-шуны, миявкъушны, чагъаланы, къыргъыйны ве онынъ ич бир союны, ¹⁷пугъуны, бакъланны, аджибабаны, ¹⁸акъ байкъушны, къашыкъ къуш-ны, леш къарталыны, ¹⁹лейлекни, балыкъ чильни ве онынъ ич бир сою-ны, опепопны ве яркъанатны.

²⁰Къанатлары олгъан, лякин ерге дёрт аягъынен баскъан боджеклер-нинъ эписи сиз ичюн арамдыр. ²¹Къанатлары олгъан, ерге дёрт аягъы-нен баскъан боджеклерден тек узун баджакълы аякъларыны сычра-макъ ичюн къуллагъан базыларыны ашамагъа мумкюн. ²²Буларны ашанъыз: чель сарынчкъаны ве онынъ союны, адий сарынчкъаны ве онынъ союны, чегертки ве онынъ союны, ве чырчырнаны ве онынъ союны. ²³Къалгъан башкъа эписи дёртаякълы ве къанатлы олгъан бо-джеклер сиз ичюн арам.

²⁴Сизни арам этеджек шейлер булардыр: айтылгъанларнынъ олю-сине токъунгъан эр ким акъшамгъадже арам олур. ²⁵Ким буларнынъ олюсини къолуна алса, урбасыны ювмакъ керек ве акъшамгъадже арам олур. ²⁶Туякълары болюнген, амма экиге айырылмагъан, эм де кевшек-ни кевшемеген эр бир айван сиз ичюн арамдыр. Оларгъа токъунгъан эр бир адам арам олур. ²⁷Дёртаякълы айванлардан панджаларынен ерге басып юргенлер сиз ичюн арамдыр. Оларнынъ олюсине токъунгъан эр бир адам акъшамгъадже арам олур. ²⁸Оларнынъ олюсини къолуна ал-гъан адам озь урбасыны ювдурсын. Акъшамгъадже о, арам олур. Бу ай-ванлар сиз ичюн арамдыр.

²⁹Ер юзюнде огъул чыкъаргъан махлюклардан булар сиз ичюн арам-дыр: кёр сычан, сычан, кесертки ве онынъ сою, ³⁰геккон, варан, сала-мандра ве хамелеон. ³¹Ер юзюнде огъул чыкъаргъан махлюклардан булар сиз ичюн арамдыр. Оларнынъ олюсине токъунгъан эр ким акъ-

шамгъадже арам олур. ³²Эгер оларнынъ олюси бир шейге тюшсе, о шей арам олур: эр бир агъач савут, я да урба, я да тери, я да чувал, я да башкъа бир ишке ярагъан шей арамладжакъ. Оларны сув ичине къоймакъ керек. Акъшамгъадже олар арам оладжакъ, сонъра исе темизленеджек. ³³Булардан бири балчыкъ бардакъкъа тюшсе, ичиндеки арамладжакъ. Савутны парламакъ керек. ³⁴Бу савуттан ичине сув къошулгъан эр бир аш, эм де ичине бойле савуттан къошулгъан сувнен ичимлик арам оладжакъ. ³⁵Шу махлюкъларнынъ олюси ненинъ устюне тюшсе, оны арамлар. Собанен оджакъны бозмакъ керек. Олар арам ве сиз ичюн арам къаладжакъ. ³⁶Ялынъыз чокъракъ ве таш ичинде оюлып япылгъан хавузнынъ суву темиз къаладжакъ. Шу махлюкъларнынъ олюсине токъунгъан адам арам олур. ³⁷Эгер бу махлюкъларнынъ олюси сачыладжакъ урлукъ устюне тюшсе, о урлукъ темиз олур. ³⁸Амма олюси сувгъа къоюлгъан урлукъ устюне тюшсе, урлукъ сиз ичюн арамдыр.

³⁹Эти ашалгъан айванлардан бири ольгенде, онынъ олюсине токъунгъан адам акъшамгъадже арам олур. ⁴⁰Айваннынъ олюсини ашагъан адам озь урбаларыны ювсун ве акъшамгъадже арам олур. Онынъ олюсини алып кеткен адам да урбаларыны ювсун ве акъшамгъадже арам олур.

⁴¹Ер юзюнде огъул чыкъаргъан махлюкълар сиз ичюн арамдыр, оларны ашамагъа олмаз. ⁴²Къурсакъ устюнде суйрекленгенлерни, дёртаякълы юргенлерни я да чокъаякълы махлюкъларны, эм де ер юзюнде огъул чыкъаргъан ич бир махлюкъларны ашаманъыз, чюнки олар арамдыр. ⁴³Насылдыр огъул чыкъаргъан махлюкълар себебинден джанларынъызны пис этменъиз, оларнынъ себебинден озьлеринъизни арамламанъыз. ⁴⁴Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз. Озьлеринъизни азиз этинъиз. Азиз олунъыз, чюнки Мен азизим. Ер юзюнде суйрекленген махлюкънынъ себебинден джанынъызны арамламанъыз. ⁴⁵Мен – РАББИМ. Сизинъ Алланъыз олмакъ ичюн, Мен сизни Мысыр топрагъындан чыкъардым. Шунинъ ичюн азиз олунъыз, чюнки Мен азизим.

⁴⁶Айванлар, къушлар, сувда ве ер юзюнде эр бир чокълашкъан ве къыбырдагъан махлюкълар акъкъында къанун будыр. ⁴⁷Арам шейни эял шейден айырынъыз, эти ашамагъа мумкюн олгъан айванларны мумкюн олмагъан айванлардан айырынъыз.

Догъувдан сонъ темизленюв акъкъында

12 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль огъулларына бойле айт:

Бир къадын юкке къалып огълан бала тапкъан сонъ, еди кунь девамьында арам олур. Устю кирленген куньлеринде киби, о, арам олур. ³Секизинджи куню бала сюннет этильсин. ⁴Къадын 33 кунь беклеп, къанларындан темизленсин. Ич бир азиз шейге токъунмасын, темизленюв куньлери битмегендже, Азиз Ерге якъынлашмасын. ⁵Къадын къыз бала тапкъан сонъ исе, эки афта девамьында арам олур. Устю кирленген

куньлеринде киби, о, арам олур. Сонъра о, 66 кунь беклеп, къанларындан темизленсин.

⁶Огълан я да къыз бала ичюн темизленюв куньлери кечкен сонъ, къадын руханийге, Корюшюв Чадырынынъ киришине бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир йыллыкъ къозуны, эм де гуна ичюн къурбан оларакъ гогерджин баласыны я да кийик гогерджинни кетирмек керек. ⁷Руханий буны РАББИнинъ огюне кетирсин ве къадын ичюн одеде этсин. Сонъ о, озь къанларындан темиз оладжакъ. Огълан я да къыз бала тапкъан къадын акъкъындаки къанун будыр. ⁸Эгер бу къадын къойны кетирип оламаса, эки кийик гогерджинни я да эки гогерджин баласыны кетирсин. Биринджиси – бутюнлей якъыладжакъ къурбан, экинджиси – гуна ичюн къурбан олсун. Руханий онынъ ичюн одеде этсин, ве къадын темиз оладжакъ.

Тери хасталыгъы олгъан адамлар акъкъында

13 ¹РАББИ Мусагъа ве Харунгъа бойле деди:

²– Биревнинъ терисинде шишик, къабукълы яра я да насылдыр парлакъ леке пейда олгъанда ве о, тери хасталыгъына ошагъанда, оны Харун руханийге я да руханий олгъан огъуларындан бирине алып кельмек керек. ³Руханий терисиндеки хасталыкъкъа бакъсын. Эгер хаста ериндеки сачлар агъаргъан, эм де хаста ери терининъ ичине терен кирип кеткен олса, бу – кечиджи тери хасталыгъыдыр. Хастаны бакъкъан руханий оны арам илян этсин. ⁴Эгер хастанынъ терисинде олгъан леке агъаргъан, лякин терининъ ичине терен кирип кетмеген олса, хаста ериндеки сачлар да агъармагъан олса, руханий хаста адамны еди куньге башкъа адамлардан айырсын. ⁵Единджи куню руханий хастаны бакъсын. Эгер хаста ери олгъаны киби къалса ве териси бою даркъалмаса, руханий хастаны даа еди куньге башкъа адамлардан айырсын. ⁶Единджи куню руханий кене хастаны бакъсын. Эгер хаста ери уфакълашса ве териси бою даркъалмаса, руханий адамны темиз илян этсин. Бу – адий бурьтюк тѣкюлюви. Хаста озь урбаларыны ювсун ве темиз сайылсын. ⁷Эгер хаста адам руханийге келип темизленген сонъ, бурьтюк тѣкюлюви териси бою даркъалып башласа, о кене руханийге бармакъ керек. ⁸Руханий бурьтюк тѣкюлювининъ териси бою даркъалып башлагъаныны коръсе, хастаны арам илян этсин. Бу – кечиджи тери хасталыгъыдыр.

⁹Тери хасталыгъы олгъан адамны руханийге кетирмек керек. ¹⁰Руханий оны бакъсын. Эгер терисиндеки шишик безяз, устюндеки сачлары да агъаргъан олса, шишикте де ачыкъ яра корюльсе, ¹¹бу – тенинде девамлы тери хасталыгъыдыр. Руханий хастаны арам илян этсин ве башкъа адамлардан айырсын, чюнки о, арамдыр.

¹²Эгер тери хасталыгъы даркъалса ве хастанынъ бутюн тенини баштан-аякъ къаплап алса, руханий оны бакъсын. ¹³Тери хасталыгъы хастанынъ бутюн тенини баштан-аякъ къаплагъан олса, лякин онынъ бутюн

тени без олса, руханий о адамны темиз деп илян этсин. О, темиздир. ¹⁴Амма хастанынъ тенинде ачыкъ яра корюльсе, о, арамдыр. ¹⁵Эгер руханий ачыкъ яраны коръсе, о, хастаны арам деп илян этсин. Ачыкъ яра арамдыр. Бу – кечиджи тери хасталыгъыдыр. ¹⁶Амма ачыкъ яра денъишип, тюсю беззгъа чевирильсе, хаста адам руханийге кельсин. ¹⁷Руханий хастаны бакъсын. Эгер хаста ери агъаргъан олса, руханий хаста адамны темиз деп илян этсин. Шу адам темиз сайылсын.

¹⁸Эгер биревнинъ терисинде ишлев чыкъып, яхшы олгъан олса, ¹⁹ве ишлевнинъ еринде безз бир шишик я да безз я къырмызылы тюстеки бир леке пейда олгъан олса, о руханийге кетсин. ²⁰Руханий оны бакъсын. Эгер хаста ери терининъ ичине кирип кеткен олса, эм де устюндеки сачлар агъаргъан олса, руханий хастаны арам деп илян этсин. Бу – кечиджи тери хасталыгъы. О, ишлев еринде пейда олды. ²¹Лякин руханий хастаны бакъкъанда, хаста ери устюндеки сачлар агъармагъан олса, эм де терининъ ичине кирип кетмеген олса ве козьге чарпмаса, руханий шу адамны еди кунъге башкъа адамлардан айырсын. ²²Эгер хасталыкъ тери бою даркъалып башласа, руханий адамны арам деп илян этсин. Бу – кечиджи тери хасталыгъыдыр. ²³Эгер парлакъ леке кечмейип, даркъалмагъан олса, бу – ишлевнинъ къабугъыдыр. Руханий адамны темиз деп илян этсин.

²⁴Эгер биревнинъ тенинде атеш яныгъы олса ве яныкъ еринде къырмызылы я безз леке пейда олса, ²⁵руханий яраны бакъсын. Лекенинъ устюндеки сачлар агъаргъан олса, леке тери ичине кирип кеткен олса, бу – кечиджи тери хасталыгъыдыр. О, янгъан ерде пейда олды. Руханий шу адамны арам деп илян этсин. Бу – кечиджи тери хасталыгъыдыр. ²⁶Лякин эгер руханий парлакъ лекедеки сачлар агъармагъаныны, хаста ери тери ичине кирип кетмегенини ве онынъ къараргъаныны коръсе, о, хастаны еди кунъге башкъа адамлардан айырсын. ²⁷Единджи куню руханий хастаны бакъсын. Эгер хаста ери териси бою даркъалгъаныны коръсе, руханий шу адамны арам деп илян этсин. Бу – кечиджи тери хасталыгъыдыр. ²⁸Эгер леке кечмейип, териси бою даркъалмагъан олса, эм де бираз къараргъан олса, бу – яныкътан пейда олгъан бир шишиктир. Руханий адамны темиз деп илян этсин, чюнки бу – яныкъ ярасынынъ изидир.

²⁹Акъайнынъ я да къадыннынъ башында я да сакъалында хаста ери пейда олгъанда, ³⁰руханий хаста ерини бакъсын. Хаста ери тери ичине кирип кеткен олса, устюндеки сачы да индже ве сараргъан олса, руханий адамны арам деп илян этсин. Бу – къуйпадыр, башындаки я да сакъалындаки тери хасталыгъыдыр. ³¹Руханий къуйпаны бакъсын. Эгер о, тери ичине кирип кетмеген олса, эм де устюндеки сачлары къара олмаса, руханий хастаны еди кунъге башкъа адамлардан айырсын. ³²Единджи куню руханий хаста ерини бакъсын. Эгер къуйпа даркъалмагъан, устюндеки сачлар сарармагъан ве къуйпа тери ичине кирип кетмеген олса,

³³хастаны тыраш этмек керек. Амма къуйпа ерини тыраш этмеге олмаз. Руханий хастаны даа еди куньге башкъа адамлардан айырсын. ³⁴Единджи куню руханий къуйпа ерини бакъсын. Къуйпа териси бою даркъалмагъан олса ве тери ичине кирип кетмеген олса, руханий хастаны темиз деп илян этсин. Хаста адам урбаларыны ювсун ве темиз сайылсын. ³⁵Хаста темизленген сонъ, къуйпа онынъ териси бою даркъалып башласа, ³⁶руханий оны кене бакъсын. Къуйпа териси бою даркъалгъан олса, руханий сараргъан сачны кыдырмасын. Шу адам арамдыр. ³⁷Эгер къуйпа олгъаны киби кълалса ве устюнде къара сач осип чыкъса, демек, къуйпа кечкендир. Адам темиздир. Руханий оны темиз деп илян этсин.

³⁸Акъай я да къадыннынъ тенинде безз лекелер пейда олгъанда, ³⁹руханий оларгъа бакъсын. Эгер теридеки лекелер акъчиль беззлы олсалар, бу тери устюнде чыкъкъан адий бурьтюк тѣкюлювидир. Адам темиздир. ⁴⁰Эгер биревнинъ сачы тѣкюлип битсе, бу адам таздыр. О темиз. ⁴¹Эгер башынынъ огдеки сачлары тѣкюлип битсе, бу тазлашкъан манълайлы адамдыр. О темиз. ⁴²Эгер тазда я да тазлашкъан манълайда беззлы-къырмызылы леке олса, анда тери хасталыгъы чыкъкъандыр. ⁴³Руханий адамны бакъсын. Тазындаки я да тазлашкъан манълайындаки шишик беззлы-къырмызылы олып, тери хасталыгъына ошагъаныны коръсе, ⁴⁴адам тери хасталыгъына огърагъандыр. О, арамдыр. Башындаки хасталыгъы ичюн руханий оны арам деп илян этсин.

⁴⁵Тери хасталыгъы олгъан адам озъ урбасыны йыртсын, сачларыны дагъытсын. Адам агъзына къадар къапалы олсун ве: «Арам! Арам!» – деп кычырсын. ⁴⁶Бутюн хаста олгъан вакътында о, арам сайылсын. О, башкъа адамлардан айры, ордудан тыш ерде яшасын.

Куф акъкъында къанун

⁴⁷Урбада куф корюльгенде: юнь я да кетен бир урбада, ⁴⁸юнь я да кетен, я да тери я териден япылгъан шейде пейда олгъанда, ⁴⁹ве урбада, териде, орьме я да токъума безде, териден япылгъан насылдыр шейде ешилтим я да кырмызылы леке корюльгенде, бу – кечиджи куфтир. Шу шейни руханийге косътермек керек. ⁵⁰Руханий шу шейни бакъсын ве еди куньге оны айры кълалдырсын. ⁵¹Единджи куню руханий шу шейни бакъсын. Эгер урбадаки, юнь я да кетен, теридеки я да териден япылгъан башкъа бир шейнинъ устюнде куф даркъалгъан олса, бу – кечиджи куфтир. О, арам. ⁵²Руханий устюнде куфу олгъан урбаны, я да юнь я кетен, я да териден япылгъан бирде-бир шейни якъсын, чюнки бу – кечиджи куфтир. Оны якъмакъ керек.

⁵³Эгер руханий урбадаки, орьме я да токъума безде, я да териден япылгъан бирде-бир шейнинъ устюндеки куф даркъалмагъаныны коръсе, ⁵⁴руханий куф олгъан шейни ювмагъа буюрсын. Сонъ шу шейни даа еди куньге айры кълалдырсын. ⁵⁵Куф тийген шей ювулгъан сонъ, руханий оны бакъсын. Эгер куф денъишмеген олса, о, даркъалмагъан олса да, о,

эп бир арамдыр. Куф шейнинъ онъ я да терс тарафыны ургъаны фаркъы ёкъ, оны эп бир якъмакъ керек. ⁵⁶Эгер ювулгъан сонъ куф козьге чарпма-са, руханий о куфлю ерни урбадан, териден я да орьме я да токъума безден йыртсын. ⁵⁷Эгер куф шу урбада, орьме я да токъума безде я да териден япылгъан бирде-бир шейнинъ устюнде кене чыкъса, бу – кечиджи куфтир. Куфлю шейни якъмакъ керек. ⁵⁸Эгер ювулгъан урбадан, орьме я да токъума безден я да териден япылгъан бирде-бир шейнинъ устюнден куф кетсе, оларны бир даа ювмакъ керек. Сонъ олар темиз оладжакъ.

⁵⁹Мына юнь я да кетен урбасында, орьме я да токъума безден я да териден япылгъан бирде-бир шейде пейда олгъан куф акъкъында ве шу шейлерни арам я да темиз илян эткени акъкъында къанундыр.

Тедавийленген адамларнынъ темизленюви акъкъында

14 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Мына тери хасталыгъы олгъан адамны насыл темизлемек акъкъында къанундыр. Меселени руханийге бильдирсинлер. ³Руханий ордудан тыш чыкъып, хастаны бакъсын. Эгер хаста озь тери хасталыгъындан тюзелип яхшы олгъан олса, ⁴руханий темизленеджек адам ичюн эки тири элял къушны, кедр терегини, ачыкъ къырмызы йипни ве эзов отуны алып кетирмеге буюрсын. ⁵Руханий чокъракъ сувунен толдурылгъан балчыкъ бардакъ устюнде бир къушны соймагъа эмир этсин. ⁶Сонъ руханий сагъ къалгъан къушны алсын ве оны, эм де кедр терегини, ачыкъ къырмызы йипни ве эзов отуны чокъракъ сувунинъ устюнде союлгъан къушнынъ къанына батырсын ⁷ве тери хасталыгъындан темизленеджек адамгъа еди кере сепсин. Сонъ руханий хастаны темиз деп илян этсин, тири къушны исе чёльге йиберсин.

⁸Темизленеджек адам урбаларыны ювсун, бутюн сачларыны тыраш этсин, сувнен ювунсын, ве сонъра темиз оладжакъ. Сонъ онынъ орду-гъа кирмеге акъкъы оладжакъ, амма еди кунь о озь чадырындан тыш яшасын. ⁹Единджи куню о башындаки бутюн сачларыны, сакъалыны, къашларыны ве тенинде олгъан бутюн сачларны тыраш этсин, урбаларыны ювсун, беденини де сувнен ювсун. Сонъ о, темиз оладжакъ.

¹⁰Секизинджи куню о, эки къусурсыз къозуны, бир йыллыкъ къусурсыз къойны, ашлыкъ бахшышы оларакъ зейтюн ягъынен къарыштырылгъан учь чанакъ* энъ яхшы богъдай унны ве бир кучюк бардачыкъ* зейтюн ягъыны алып кетирсин. ¹¹Темизлеген руханий бутюн бу шейлерни ве темизленеджек адамны РАББИнинъ огюне Корюшков Чадырынынъ кириши огюне къойсун. ¹²Руханий бир къозуны алып, оны кучюк бардачыкъ зейтюн ягъынен берабер къабаат ичюн къурбан оларакъ кетирсин ве салландырыладжакъ бахшыш оларакъ РАББИнинъ

* **14.10** *Учь чанакъ* – къ. еуд. «эфанынъ он пайында учь пайы».

* **14.10** *Бир кучюк бардачыкъ* – къ. еуд. «бир лог».

огюнде котерсин. ¹³О, кьозуны азиз ерде, гуна ичюн кьурбан ве бутюнлей якъыладжакъ кьурбан союлгъан ерде сойсун. Къабаат ичюн бу кьурбан – гуна ичюн кьурбан кибидир. О, руханийнинъки олсун. Бу – улу азизликтир. ¹⁴Руханий къабаат ичюн кьурбаннынъ бираз къаныны алсын ве темизленеджек адамнынъ онъ кьулагъынынъ мемесине, онъ кьолунынъ баш пармагъына ве онъ аягъынынъ баш пармагъына сюртсун. ¹⁵Сонъ руханий бираз зейтюн ягъыны сол авучына тѣксюн, ¹⁶онъ кьолунынъ пармагъыны сол авучындаки ягъгъа батырсын ве РАББИнинъ огюне еди кере ягъны сепсин. ¹⁷Сонъ авучындаки ягъны руханий темизленеджек адамнынъ онъ кьулагъынынъ мемесине, онъ кьолунынъ баш пармагъына, онъ аягъынынъ баш пармагъына, къабаат ичюн кьурбандан олгъан къан ерлерине сюртсун. ¹⁸Авучында къалгъан зейтюн ягъыны руханий темизленеджек адамнынъ башына кьойсун ве РАББИнинъ огюнде онынъ ичюн одеме этсин.

¹⁹Руханий гуна ичюн кьурбанны кетирсин, темизленеджек адамнынъ ичюн одеме этсин ве оны озь арамылгъындан темизлесин. Сонъра о, бутюнлей якъыладжакъ кьурбанны кетирсин. ²⁰Руханий бутюнлей якъыладжакъ кьурбанны ве ашлыкъ бахшышыны кьурбанлыкъ устуне кьойсун. Бойле этип, о адам ичюн одеме этсин. Сонъ о, темиз оладжакъ.

²¹Эгер адам фукъаре олып, буларны алмагъа чареси олмаса, о, озю ичюн одеме этмеге, къабаат ичюн кьурбан оларакъ, салландырыладжакъ бахшыш оларакъ бир кьозуны алып кетирсин, эм де ашлыкъ бахшышы оларакъ зейтюн ягъынен къарыштырылгъан бир чанакъ энъ яхшы богъдай унуны ве бир кучюк бардачыкъ зейтюн ягъыны алып кетирсин. ²²Эм де кучю олгъаны къадар, эки кийик гогерджинни я да эки гогерджин баласыны алсын. Олардан бири – гуна ичюн кьурбан, экинжиси исе – бутюнлей якъыладжакъ кьурбан олсун.

²³Темизленювининъ секизинджи куню о, оларны руханийге, Корюшюв Чадырынынъ киришине, РАББИнинъ огюне кетирсин. ²⁴Руханий къабаат ичюн кьурбан кьозусыны ве кучюк бардачыкъ зейтюн ягъыны алсын ве буларны салландырыладжакъ бахшыш оларакъ РАББИнинъ огюнде котерсин. ²⁵Къабаат ичюн кьурбан кьозусыны чалсын. Руханий къабаат ичюн кьурбаннынъ бираз къаныны алсын, темизленеджек адамнынъ сагъ кьулагъынынъ мемесине, онъ кьолунынъ баш пармагъына ве онъ аягъынынъ баш пармагъына сюртсун. ²⁶Сонъ руханий сол авучына бираз зейтюн ягъыны тѣксюн. ²⁷Сагъ пармагъыны сол авучнынъ ягъына батырсын ве РАББИнинъ огюнде еди кере сепсин. ²⁸Сонъ авучындаки ягъны руханий темизленеджек адамнынъ онъ кьулагъынынъ мемесине, онъ кьолунынъ баш пармагъына, онъ аягъынынъ баш пармагъына, къабаат ичюн кьурбандан олгъан къан ерлерине сюртсун. ²⁹Авучында къалгъан зейтюн ягъыны руханий темизленеджек адамнынъ башына кьойсун ве РАББИнинъ огюнде онынъ ичюн одеме этсин. ³⁰Темизленеджек адамнынъ кетирген шейине коре, о, бир кийик гогерджинни я

да бир гогерджин баласыны алсын ³¹ве бир къушны гуна ичюн къурбан оларакъ кетирсин, экинджисини исе ашыкъ бахшышынен берабер бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ кетирсин. Бойле этип, руханий темизленеджек адам ичюн РАББИнинъ огюнде одеде этсин.

³²Бу, тери хасталыгъы олгъан, амма темизленген вакътында ёкъсул олгъан адам акъкъында къанундыр.

Эв устюндеки куф акъкъында

³³РАББИ Мусагъа ве Харунгъа бойле деди:

³⁴ – Мен сизге мулък оларакъ береджек Ханаан топрагъына киргенинъизде, топрагъынъыздаки эвлеринъизге куфни ёлласам, ³⁵эв саиби руханийге барсын, эвинде куфке ошагъан шей пейда олгъаны акъкъында хабер этсин. ³⁶Руханий эвге кирмезден эвель, онынъ буюргъанына коре, эв ичиндеки эписи шейлерни тышкъа чыкъарсынлар. Ёкъса эв ичиндеки бутюн шейлер арам оладжакълар. Бундан сонъ руханий эвни коръмеге кельсин. ³⁷О, куфке бакъсын. Эгер эв диварларындаки куф ешилтим я да къырмызылы лекелер олып, диварнынъ ичине кирип кеткен олса, ³⁸руханий эвден киришине чыкъсын ве эвни еди кунъге къапатсын. ³⁹Единджи куню руханий артына къайтсын ве кене эвни бакъсын. Эгер о, куф диварлар бою даркъалгъаныны коръсе, ⁴⁰руханий куфлю ташларны чыкъармагъа ве шеэрден тышарыгъа, арам бир ерге атмагъа буюрсын. ⁴¹Эвнинъ ичини къырсынлар ве къырылгъаныны шеэрден тышарыгъа, арам бир ерге тёксюнлер. ⁴²Чыкъарылгъан ташларнынъ ерине башкъа ташларны къойсунлар, эвни янъы тобанлы балчыкънен сыласынлар.

⁴³Ташлары чыкъарылып, сылавы къырылып, янъыдан сылангъан эвнинъ диварларында куф кене пейда олса, ⁴⁴руханий барып эвни бакъсын. Куф эв бою даркъалгъан олса, бу – кечиджи куфтир. Эв арамдыр. ⁴⁵Бу эвни йкъмакъ керек, ташларыны, тахталарыны, бутюн сылавыны да шеэрден тышарыгъа, арам бир ерге атмакъ керек.

⁴⁶Эвнинъ къапалы олгъан кунълеринде эвге кирген бирев акъшамгъа къадар арам олур. ⁴⁷О эвде ятып юкълагъан я да аш ашагъан адам озь урбаларыны ювмакъ керек.

⁴⁸Эвни янъыдан сылагъандан сонъ, руханий эвге кирип бакъкъанда, куф даркъалмагъаныны коръсе, руханий эвни темиз деп илян этсин, чюнки куф кечкен эди. ⁴⁹Эвни темизлемек ичюн, о, эки къушны, кедр терегини, ачыкъ къырмызы йипни ве эзов отуны алсын ⁵⁰ве чокъракъ сувунен толдурылгъан балчыкъ бардакъ устюнде бир къушны чалсын. ⁵¹Сонъ кедр терегини, эзов отуны, ачыкъ къырмызы йипни ве тири къушны алсын, оларны союлгъан къушнынъ къанына ве чокъракъ сувуна батырсын, эвнинъ устюне еди кере сепсин. ⁵²Бойле этип, о, эвни къушнынъ къанынен, чокъракъ сувунен, тири къушнен, кедр терегинен, эзов отунен ве ачыкъ къырмызы йипнен темизлейджек. ⁵³Сонъра

тири кѳушны шеэрден тыш, тарлагѳа йиберсин ве эв ичюн одеме этсин. Сонѳ эв темиз олур.

⁵⁴Эр тюрлю тери хасталыгѳы, кѳуйпа, ⁵⁵урба устюндеки ве эв ичиндеки куф, ⁵⁶шишик, кѳабукѳлы яра ве парлакѳ лекелер акѳкѳында кѳанундыр. Булар не вакѳыт арам, не вакѳыт темиз олгѳаны бу кѳанунгѳа коре белли олсун. Тери хасталыгѳы ве куф акѳкѳындаки кѳанун будыр.

Арамлангѳан адамлар акѳкѳында кѳанун

15 ¹РАББИ Мусагѳа ве Харунгѳа бойле деди:

²– Израиль огѳулларына бойле илян этинѳиз:

Адамнынѳ беденинден бир акѳув олгѳанда, озѳ акѳувындан о адам арамдыр. ³Акѳувы ичюн арамлыкѳ акѳкѳында кѳанун будыр. Акѳув акѳа берсе де, акѳып битсе де, адам энди арамдыр. ⁴Акѳувы олгѳан адамнынѳ яткѳан эр тюрлю тѳшеги, отургѳан эр бир ери арамдыр. ⁵Ким онынѳ яткѳан ерине токѳунса, озюни ве озѳ урбаларыны сувнен ювмакѳ керек. Акѳшамгѳадже о, арам олур. ⁶Ким акѳувы олгѳан адамнынѳ отургѳан ерине отурса, озюни ве озѳ урбаларыны сувнен ювмакѳ керек. Акѳшамгѳадже о, арам олур. ⁷Ким акѳувы олгѳан адамнынѳ тенине токѳунса, озюни ве озѳ урбаларыны сувнен ювмакѳ керек. Акѳшамгѳадже о, арам олур. ⁸Акѳувы олгѳан адам темиз адамгѳа тюкюрсе, шу адам озюни ве озѳ урбаларыны сувнен ювмакѳ керек. Акѳшамгѳадже о, арам олур. ⁹Акѳувы олгѳан адам отургѳан эр араба акѳшамгѳадже арам олур. ¹⁰Ким онынѳ отургѳан бирде-бир шейге токѳунса, акѳшамгѳадже арам олур. Ким буларнынѳ бирде-бир шейини ташыса, о, озюни ве озѳ урбаларыны сувнен ювмакѳ керек. Акѳшамгѳадже о, арам олур. ¹¹Акѳувы олгѳан адам кѳолларыны ювмаздан биревге токѳунса, о адам озюни ве озѳ урбаларыны сувнен ювмакѳ керек. Акѳшамгѳадже о, арам олур. ¹²Акѳувы олгѳан адам бирде-бир балчыкѳ бардакѳкѳа токѳунса, оны парламакѳ керек. Агѳачтан япылгѳан эр бир савутны сувнен ювмакѳ керек.

¹³Акѳувы олгѳан адамнынѳ акѳувы кесильген сонѳ, о темизленмек ичюн еди кунѳ беклесин. Сонѳ о, урбаларыны ювсун. Озѳ беденини о, чокѳракѳ сувунен ювмакѳ керек. Сонѳ о, темиз олур. ¹⁴Секизинджи куню о, эки кийик гогерджинни я да эки гогерджин баласыны алсын, РАББИнинѳ огюне, Корюшюв Чадырынынѳ киришине кельсин ве оларны руханийге берсин. ¹⁵Руханий бирини гуна ичюн кѳурбан оларакѳ, экинджисини исе бутюнлей якѳыладжакѳ кѳурбан оларакѳ кетирсин. Бойле этип, руханий онынѳ акѳувы ичюн РАББИнинѳ огюнде одеме этсин.

¹⁶Бир акѳайнынѳ урлугѳы акѳкѳанда, о, бутюн беденини сувнен ювсун. Акѳшамгѳадже о, арам олур. ¹⁷Урлукѳ тийген эр бир урба я да териден япылгѳан шей де ювулсын. Акѳшамгѳадже о, арам олур. ¹⁸Акѳай кѳадыннен ятып, акѳайда урлугѳы акѳкѳанда, олар экиси де сувнен ювунсынлар. Акѳшамгѳадже олар арам олур.

¹⁹Кѳадыннынѳ устю кирленгенде, онынѳ беденинден кѳан акѳкѳанда, о, темизленмек ичюн, еди кунѳ беклесин. Онѳа токѳунгѳан эр ким

акъшамгъадже арам олур. ²⁰Устю кирленген вакътында, темизленюв вакътында къадыннынъ эр яткъан, эм де эр отургъан ери арам олур. ²¹Ким къадыннынъ тѣшегине токъунса, озюни ве озь урбаларыны сувнен ювмакъ керек. Акъшамгъадже о, арам олур. ²²Ким къадыннынъ отургъан насылдыр шейине токъунса, озюни ве озь урбаларыны сувнен ювмакъ керек. Акъшамгъадже о, арам олур. ²³Къадыннынъ яткъан тѣшегине я да отургъан шейине токъунгъан эр кес акъшамгъадже арам олур. ²⁴Эгер акъайы онен ятса, онынъ арамлыгъы акъайына кечеджек. О акъай еди кунь арам олур, ве о, ятаджакъ тѣшек де арам олур.

²⁵Къадыннынъ устю кирленген куньлеринден тыш вакъытта онынъ къан акъувы олгъанда, я да акъув адеттеки куньлеринден сонъ девам эткенде, устю кирленген куньлериндеки киби, бутюн акъув куньлеринде о, арам олур. ²⁶Устю кирли олгъан вакътында киби, бутюн акъув вакътында о яткъан эр бир тѣшек, эр бир отургъан шей арам олур. Бу, устю кирленген вакътында, темизленюв вакътында олгъан арамлыкъкъа ошай. ²⁷Оларгъа токъунгъан эр ким арам олур. О озюни ве озь урбаларыны сувнен ювмакъ керек. Акъшамгъадже о, арам олур.

²⁸Онынъ акъувы биткен сонъ, къадын еди кунь беклесин. Сонъ о, темиз олур. ²⁹Секизинджи куню о, эки кийик гогерджинни я да эки гогерджин баласыны алсын ве оларны руханийге, Корюшов Чадырынынъ киришине кетирсин. ³⁰Руханий бирини гуна ичюн къурбан оларакъ, экинчисини исе бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ чалсын. Бойле этип, руханий онынъ акъувы ичюн РАББИнинъ огюнде одеме этсин.

³¹Бойле этип, Израиль огъулларыны арамлыкътан къорчаланъыз. Ойле олмаса, оларнынъ арасында олгъан Мескенимни арамлайджакълар ве озь арамлыгъында оледжеклер.

³²Будыр – адамны арам эткен акъув ве урлукънынъ акъувы акъкъында къанун, ³³эм де темизленюв вакътында устю кирленген къадын, акъувлары олгъан акъай я да къадын, арам олгъан къадыннен яткъан акъай акъкъында къанундыр.

Эялланув акъкъында

16 ¹РАББИнинъ огюне ябанджы атешнен кельген Харуннынъ эки огълунынъ олюминден сонъ, РАББИ Мусанен лаф этти. ²РАББИ Мусагъа бойле деди:

– Харун агъангъа айт ки, онгъа ольмемек ичюн, перденинъ артындаки Энгъ Мукъаддес Ерге, Сандыкънынъ устюндеки Мерамет Ерининъ огюне истеген вакътында кирмесин. Мерамет Ерининъ устюнде Мен булут ичинде корюним. ³Харун Энгъ Мукъаддес Ерге гуна ичюн къурбан яш бузавынен ве бутюнлей якъыладжакъ къурбанлыкъ къочкъарынен кирсин. ⁴Устюне мукъаддес кетен халат кийсин, тубюнде кетен штан олсун, белини кетен къушакънен багъласын ве кетен чалма сарсын. Бу – мукъаддес урбалардыр. Озю сувнен ювунгъан сонъ, о, оларны кийсин.

⁵О, Исраиль огъулларынынъ джемаатындан гуна ичюн къурбан оларакъ эки текени ве бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир къоч-къарны алсын.

⁶Харун озъ гунасы ичюн къурбан оларакъ бир бузавны кетирсин ве бойле этип, озю ве къорантасы ичюн одеме этсин. ⁷Сонъ эки текени алсын ве оларны РАББИнинъ огюнде, Корюшов Чадырынынъ кириши огюнде къойсун. ⁸Харун эки теке акъкъында джереп чексин. Бир теке РАББИге олсун, экинджиси къувалансын*. ⁹Харун джерепте РАББИге тюшкен текени алсын ве оны гуна ичюн къурбан оларакъ чалсын. ¹⁰Джерепке коре къуваланаджакъ текени исе РАББИнинъ огюнде тири алда къойсун, онынъ ярдымынен одеме этсин ве сонъ оны сахрагъа къуваласын*.

¹¹Харун озъ гунасы ичюн къурбан оларакъ бузавны кетирсин, онынъ ве онынъ эви ичюн одеме этсин ве гунасы ичюн къурбан бузавны чалсын. ¹²РАББИнинъ огюндеки къурбан еринден къорларны алсын, комюр табагъына толдурсын, уфалгъан хош къокъулы отлардан эки толу авуч алып, перде артына кирсетсин. ¹³Анда къокъулы отларны РАББИнинъ огюнде атеш устюне къойсун. Къокъу булуты Шаатлыкъ устюндеки Мерамет Ерини къаплар. Харун ойле япса, ольмез. ¹⁴Сонъ бузавнынъ бираз къаныны алсын ве пармагъынен Мерамет Ерининъ устюне, шаркъ тарафына сепсин. Бираз къанны озъ пармагъынен Мерамет Ерининъ огюне еди кере сепсин.

¹⁵Сонъ халкънынъ адына гуна ичюн къурбан оларакъ текени чалсын, онынъ къаныны перде артына кирсетсин, бузавнынъ къанынен не япкъан олса, айны шуны япсын: оны Мерамет Ерининъ устюне ве Мерамет Ерининъ огюне сепсин. ¹⁶Бойле этип, Мукъаддес Ер ичюн, Исраиль халкъынынъ арамлыгъы, джинаетлери ве эр бир гуналары ичюн одеме этсин. Оларнен берабер булунгъан, оларнынъ арамлыкълары ичинде ерлешкен Корюшов Чадырынен айны шуны япсын. ¹⁷Харун Мукъаддес Ерте одеме этмек ичюн киргенден тышары чыкъмагъандже, Корюшов Чадырында башкъа ич бир кимсе булунмасын. Бойлеликнен, о, озю, къорантасы ве бутюн Исраиль джемааты ичюн одеме этсин. ¹⁸Харун РАББИнинъ огюндеки къурбан ерине чыкъсын ве онынъ ичюн одеме этсин. Бузавнынъ бираз къаныны ве текенинъ бираз къаныны алсын ве къурбан ерининъ бойнузларына эр тарафлама къойсун. ¹⁹Сонъ бираз къанны пармагъынен къурбан ерине еди кере сепсин. Бойле этип, оны азиз этсин ве Исраиль огъулларынынъ арамлыкъларындан эялласын.

Къуваланаджакъ теке

²⁰Мукъаддес Ер ичюн, Корюшов Чадыры ве къурбан ери ичюн одеме этип битирсин. Сонъ тири текени кетирсин. ²¹Харун тири текенинъ

* 16.8 Бу ибаренинъ даа бир манасы бар: «Бир теке РАББИге, экинджиси Азазэлге олсун».

* 16.10 Бу аетнинъ бир даа манасы бар: «Азазэлге джерепте тюшкен текени исе РАББИнинъ огюнде тири алда къойсун, онынъ ярдымынен одеме этсин ве сонъ оны Азазэлге сахрагъа йиберсин».

башына кьолларыны кьойсун ве онынъ устюнден Исраиль огъулла-
рынъ бутюн кьабаатларыны, джинаетлерини, гуналарыны айтсын ве
оларнынъ эписини текенинъ башына юклесин. Сонъ бу иш ичюн айырыл-
гъан бир адамнен бу текени сахрагъа йиберсин. ²²Адам текени сахрагъа
ёлласын, ве теке бутюн кьабаатларны адам олмагъан ерге алып кетсин.

²³Харун Корюшов Чадырына кирсин, Энъ Мукъаддес Ерге киргенин-
де, устуне кийген кетен урбаларыны чыкъарсын ве оларны анда кьал-
дырсын. ²⁴О, азиз ерде сувнен ювунсын ве озь урбаларыны кийсин. Сонъ
чыкъсын ве озюнинъ ве халкънынъ адына бутюнлей якъыладжакъ кьур-
банларны кетирсин ве бойле этип, озю ве халкъы ичюн одеме этсин.
²⁵Гуна ичюн кьурбаннынъ ягъыны кьурбан ерининъ устюнде якъсын.

²⁶Къуваланаджакъ текени алып кеткен адам урбаларыны ве озь беде-
нини сувнен ювсун*. Сонъ ордугъа кирсин. ²⁷Гуна ичюн кьурбан ола-
ракъ чалынгъан ве кьанлары Мукъаддес Ерте одеме этмек ичюн къул-
ланылгъан бузавны ве текени ордудан тыш чыкъарсынлар ве оларны
терилеринен, этлеринен ве арамлыкъларынен берабер якъсынлар. ²⁸Бу-
ларны якъкъан адам озь урбаларыны ве озь беденини сувнен ювсун.
Сонъ ордугъа кирсин.

Одеме этюв куню

²⁹Сиз ичюн бойле эбедий низамнаме олсун: единджи айнынъ онун-
джи куню алчакъгонъюлли олунъыз ве ишке янашманъыз. Эм озьле-
ринъиз, эм аранъызда яшамакъ ичюн ерлешкен кельмешеклер буны яп-
сынлар. ³⁰Шу куню сизлер ичюн одеме этелер, РАББИнинъ огюнде сиз
азиз олунъыз деп, сизлерни бутюн гуналарынъыздан темизлейлер. ³¹О
кунь сиз ичюн энъ муим раатлыкъ кунюдир. Алчакъгонъюлли олунъыз.
Бу – эбедий низамнамедир. ³²Бабасы ерине руханийликке багъышлан-
гъан ве ягънен сюртюльген руханий одеме этсин. О мукъаддес кетен ур-
баларыны кийсин ³³ве Азиз Ер ве Корюшов Чадыры ичюн одеме этсин.
Кьурбан ери, руханийлер ве бутюн джемаат халкъы ичюн де одеме этсин.

³⁴Бу сиз ичюн эбедий низамнаме олсун: Исраиль халкъынынъ бутюн
гуналары ичюн йылда бир кере одеме этсинлер.

РАББИ Мусагъа насыл буюргъан олса, ойле де япылгъан эди.

Къаннынъ азизлиги

17 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Харунгъа, онынъ огъуллаарына ве эписи Исраиль огъуллаарына бой-
ле илян эт:

РАББИнинъ буюргъаны будыр. ³Исраиль халкъындан олгъан би-
рев ордуда я да ордудан тышарыда бузавны, кьойны я да эчкини сойса,

* **16.26** Бу джумленинъ бир даа манасы бар: «Текени Азазэлге алып кеткен адам урбаларыны ве озь беденини сувнен ювсун».

⁴лякин оны Корюшов Чадырынынъ киришине, РАББИге къурбан оларакъ Онынъ Мескени огюне кетирмеген олса, о адам къан тѣккенинде къабаатлы оладжакъ. Шу адам къан тѣккен киби оладжакъ ве халкъ ара-сындан ѳкъ этильсин. ⁵Исраиль огъуллары тарлада сойгъан къурбанларыны РАББИНинъ огюне, Корюшов Чадырынынъ киришине, руханийге кетирсинлер ве оларны РАББИге олгъан аманлыкъ къурбанлары оларакъ чалсынлар. ⁶Руханий къанны Корюшов Чадырынынъ киришиндеки РАББИНинъ къурбан ерине сепсин, ягъыны РАББИге якъсын, ве о, хош къокъу олсун. ⁷Исраиллилер ѳлдан урулып хызмет эткен теке путларына бир даа къурбан чалмасынлар.

Бу, исраиллилернинъ несиллерине эбедий низамнаме олсун. ⁸Оларгъа даа бойле айт:

Исраиль халкъындан я да араларында яшагъан кельмешеклерден бирев бутюнлей якъыладжакъ къурбан кетиргенде, ⁹оны РАББИге къурбан оларакъ Корюшов Чадырынынъ киришине кетирмесе, о адам халкъ арасындан ѳкъ этильсин.

¹⁰Эгер Исраиль халкъындан я да араларында яшагъан кельмешеклерден бирев насылдыр къан ашаса, Мен къан ашагъан адамнынъ къаршысына чыкъаджакъым ве оны халкъ арасындан ѳкъ этеджегим. ¹¹Теннинъ джаны къандадыр. Мен оны сизге къурбан ери ичюн бердим, онен сизинъ джанларынынъыз ичюн одеме этильсин. Бу къан джан ичюн одеме эте. ¹²Шунынъ ичюн Мен Исраиль халкъына бойле дейим: сизлерден ич бир адам къанны ашамасын, аранъызда яшагъан кельмешеклер де къанны ашамасынлар.

¹³Исраиль огъулларындан я да аранъызда яшагъан кельмешеклерден бир адам авда ашамагъа мумкюн олгъан кийик айванны я да къушны туткъанда, къаныны топраккъа акъызсын ве оны топракънен къапатсын. ¹⁴Онынъ къаны – эр бир теннинъ джаныдыр. Къандыр онынъ джаны. Шунынъ ичюн Мен Исраиль огъулларына бойле дейим: ич бир тенден къан ашаманъыз. Онынъ къаны – эр бир теннинъ джаныдыр. Оны ашагъан эр кес ѳкъ этильсин.

¹⁵Исраиллилерден я да кельмешеклерден олгъан бир адам айваннынъ олюсини я да кийик айван парчалагъан айваннынъ этини ашаса, озь урбаларыны ве озь беденини сувнен ювсун. Акъшамгъадже о, арам олур. Сонъра о, темиз олур. ¹⁶Эгер урбаларыны ювмайып, озю де ювунмаса, о, къабаатлы олур.

Озь яшайышында азизлик акъкъында

18 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль халкъына бойле айт:

Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз. ³Сизлер яшагъан Мысыр топрагъындаки адамларнынъ япкъанларыны япманъыз. Мен сизни алып кетеджек Ханаан топрагъындаки адамларнынъ япкъанларыны да япманъыз.

Оларнынъ низамнамелерине коре яшаманъыз. ⁴Меним къарарларымны беджеринъыз, Меним низамнамелеримни тутунъыз ве оларгъа коре яшанъыз. Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз. ⁵Меним низамнамелеримни ве къарарларымни тутунъыз ве беджеринъыз. Оларны беджерген адам оларнынъ ярдымынен яшайджакъ. Мен – РАББИМ.

⁶Ич кимсе озь сой-сопунен ятмагъа ниетленмесин. Мен – РАББИМ.

⁷Ананънен ве бабанънен ятма. Ананънен ятма. О, сенинъ ананъдыр.

⁸Бабанънынъ апайынен ятма. Бу – бабанънынъ аврет ерлерининъ ачылышыдыр.

⁹Озь татанънен, къызкъардашынънен, бабанънынъ къызынен я да ананънынъ къызынен ятма. Олар сенинъ къорантанъда я да башкъа къорантада догъгъан олса да, эп бир оларнен ятма.

¹⁰Огълунънынъ къызынен я да къызынънынъ къызынен ятма. Бу – сенинъ аврет ерлерининъ ачылышыдыр.

¹¹Бабанъдан догъгъан, бабанънынъ апайынынъ къызынен ятма. О – сенинъ татанъ я да къызкъардашынъ. Онен ятма.

¹²Аланънен ятма. О – бабанънынъ догъмушыдыр.

¹³Тизенънен ятма. О – ананънынъ догъмушыдыр.

¹⁴Эмдженънен ятма ве онынъ апайына якъынлашма. О, сенинъ дудунъдыр.

¹⁵Келининънен ятма. О – огълунънынъ апайыдыр, онен ятма.

¹⁶Дудунънен ятма. Бу – агъанънынъ аврет ерлерининъ ачылышыдыр.

¹⁷Къадыннен ве онынъ къызынен ятма. Огълунунъ къызынен ве къызынынъ къызынен ятмагъа ниетленме. Олар къадыннынъ якъын сойларыдыр. Бу – яманлыкътыр.

¹⁸Къадынгъа ве онынъ татасына бирден эвленме. Ёкъса олар бири-бирини кунълер. Сенинъ апайынъ сагъ олгъанда, онынъ татасынен я да къызкъардашынен ятма.

¹⁹Апайынъ устю кирли олгъанда, онен ятмакъ ичюн якъынлашма.

²⁰Башкъа адамнынъ апайынен ятма. Ёкъса сен урлугъынъны йиберип, арамланырсынъ.

²¹Эвлятларынынъ атештен кечирип, Молек путуна берме ве бунынънен Алланънынъ Адыны яманлама. Мен – РАББИМ.

²²Апайнен яткъанынъ киби, акъайнен ятма. Бу, пистир.

²³Насылдыр айваннен ятма. Ёкъса сен урлугъынъны йиберип, арамланырсынъ. Къадын да джынсий мунасебетте булунмакъ ичюн айваннынъ огюне турмасын. Бу, пистир.

²⁴Бутюн айтылгъанларынен озюнъни арамламанъыз. Мен огюнъизден бутюн къувалайджакъ халкълар айны бу ишлернен озьлерини арамладылар. ²⁵Бутюн топракъ арам олды. Шунунъ ичюн Мен халкъларны бутюн яманлыкълары ичюн джезаларым, ве ер юзю онынъ устюнде яшагъанларны къусаджакъ.

²⁶Сизлер исе, эм исраиллилерден олгъан, эм аранъызда яшагъан кель-мешеклерден олгъан эр кес Меним низамнамелеримни ве къарарларымны

беджеринъыз, бу пис ишлерни япманъыз. ²⁷Бу топракъта сизден эвель яшагъан халкълар бутюн бу пис шейлерни япа эдилер, ве топракъ арам олды. ²⁸Топракъ сизден эвель яшагъан халкъларны къускъаны киби, сиз топракъны арамлайджакъ вакъытта о, сизлерни де къусаджакъ.

²⁹Бойле пис шейлерни япкъан адамларнынъ джанлары халкъ арасындан ёкъ этиледжеклер.

³⁰Буюргъанларымны беджеринъыз ве сизден эвель олгъан адамларнынъ пис низамнамелерини тутманъыз, оларнынъ себебинден арам олманъыз. Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз.

Азизлик ве адалетлик акъкъында къанунлар

19 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль джемаатына бойле айт:

Азиз олунъыз, чюнки Мен, РАББИ, сизинъ Алланъыз – азизим.

³Эр кес ана-бабасына сайгъы бильдирсин. Раатлыкъ кунълеримни тунъыз. Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз.

⁴Башкъа аллаларгъа барманъыз. Озюньизге иритильген маденден путларны япманъыз. Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз.

⁵РАББИге аманлыкъ къурбаныны кетиргенде, о къабул этильсин деп, чалынъыз. ⁶Къурбан этини къурбан чалгъан куню ве келеджек куню ашамакъ мумкюн. Учюнджи кунюне къалгъан этни исе якъмакъ керек. ⁷Эгер бир адам оны учюнджи куню ашаса, о, пис шей олур. Бу къурбан къабул олунмаз. ⁸Оны ашагъан адам гуна къазаныр, чюнки о, РАББИнинъ азизлигини, адий шейни киби, бакъты. Шу адам халкънынъ арасындан ёкъ этильсин.

⁹Топрагъынъызда берекет джыйгъанда, тарланынъ кенарларыны орманъыз. Оракъ вакътында ерге тюшип къалгъан башакъларны джыйманъыз. ¹⁰Багъынъызда эр бир юзюм салкъымыны джыйманъыз, ерге тюшкен юзюм данелерини топламанъыз. Буну фукъарелерге ве кельмешеклерге къалдырынъыз. Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз.

¹¹Хырсызламанъыз. Ялан айтманъыз. Бири-биринъизни алдатманъыз.

¹²Ялангъа Меним Адымнен ант этменъиз. Алланъызнынъ Адына адий адгъа киби янашманъыз. Мен – РАББИМ.

¹³Якъын адамнынъ джаныны агъыртманъыз, онынъ малы-мулькюни озюньизге тартып алманъыз.

Ишчинънинъ къазанчыны сабагъа къадар къалдырманъыз.

¹⁴Сагъырны къаргъаманъыз. Кёр адамнынъ огюне, сюрюнсин деп, бир шей къойманъыз. Алланъыздан къоркъунъыз. Мен – РАББИМ.

¹⁵Адалетсиз суд этменъиз. Фукъаре адамгъа керексиз дикъкъат косътерменъиз, буюк адамгъа да чокъ урьмет этменъиз. Якъын адамны адалетнен суд этинъиз.

¹⁶Халкънынъ арасында ошекчи олып юрменъиз.

Якъын адамнынъ джанына зарар кетирменъиз. Мен – РАББИМ.

¹⁷Юреклеринъизде агъа-къардашынъызгъа къаршы душманлыкъ этменъиз. Якъын адамнынъ гунасыны онъа айтынъыз, ве сонъра онынъ гунасына къошулмазсыз.

¹⁸Яманлыкъкъа къаршы яманлыкъ япманъыз, халкъынъыздан ич бир адамгъа къаршы да яман фикирлерни тутманъыз. Лякин якъын адамы озюнъизни киби севинъиз. Мен – РАББИМ.

¹⁹Низамнамелеримни беджеринъиз.

Чешит сой олгъан айванларны чифтлештирменъиз.

Тарланъызгъа эки тюрлю урлукъ сачманъыз.

Эки тюрлю йиптен, юнь ве кетенден токъулгъан урба кийменъиз.

²⁰Бир акъай къадыннен яткъанда ве урлугъыны йибергенде, къадын исе къул олып, башкъа адамгъа нишанлы олса, амма даа азатлыкъкъа сатын алынмагъан олса, я да о даа азатлыкъкъа йиберильмеген олса, эки сини джезаламакъ керек, амма ольдюрмемек, чюнки къадын азат дегиль.

²¹Акъай РАББИге, Корюшов Чадырынынъ киришине къабаат ичюн къурбан оларакъ къабаат къочкъарыны кетирсин. ²²Руханий РАББИнинъ огюнде къабаат къочкъарынынъ ярдымынен акъай ве онынъ япкъан гунасы ичюн одеде этсин. Сонъ о адам япкъан гуна багъышланыр.

²³Сизге бериледжек топракъкъа кельгенинъизде ве анда чешит тюрлю мейва тереклерини сачкъанынъызда, тереклернинъ мейваларыны ашамагъа олмагъан киби сайынъыз. Учъ йыл девамында оларны ашамагъа олмагъан киби сайынъыз. Оларны ашамагъа олмаз. ²⁴Дёртюджи йылы эписи мейваларыны азиз макътав бахшышы оларакъ РАББИге багъышламакъ керек. ²⁵Бешинджи йылы мейваларыны ашанъыз. Бойле этсенъиз, сизинъ берекетинъиз чокълашыр. Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз.

²⁶Къаннен олгъан ашны ашаманъыз.

Ырым этменъиз, фал бакъманъыз.

²⁷Башынъызнынъ чевресиндеки сачларны кесменъиз, сакъалынъызнынъ кенарларыны бозманъыз.

²⁸Олюлер ичюн тенинъизде яра япманъыз, устюнъизге ине санчып бир тюрлю язы язманъыз. Мен – РАББИМ.

²⁹Къызынъны ороспулыкъ ёлуна къойып, оны арама. Ёкъса ороспулыкъ даркъалыр ве ер юзю ахлякъсызлыкъкъа толып ташар.

³⁰Раатлыкъ кунълеримни тутунъыз. Меним Азиз Ериме урьмет косьтеринъиз. Мен – РАББИМ.

³¹Рухларнен лаф эткенлерге барманъыз, джинлерни чагъыргъанларны къыдырманъыз. Ёкъса сиз арам олурсыз. Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз.

³²Чал адамнынъ огюнде аякъкъа турунъыз, къартларны урьмет этинъиз ве Алланъыздан къоркъунъыз. Мен – РАББИМ.

³³Топрагъынъызда ерлешкен кельмешекни хорламанъыз. ³⁴Аранъызда яшамакъ ичюн ерлешкен кельмешек сизлер ичюн ерли адам киби олсун,

оны озюнгъизни киби севингъиз. Сизлер де Мысыр топрагъында кельмешек эдингъиз. Мен – РАББИМ, сизингъ Аллангъыз.

³⁵Адалетсиз суд этменгъиз. Ольчюде, теразеде, микъдарда алдатмангъыз.

³⁶Сизингъ теразенгъиз, теразе ташларынгъыз, ашлыкънынгъ ольчюси эфа ве ичерликнингъ ольчюси хин догъру олсун. Мен – РАББИМ, сизни Мысырдан чыкъаргъан Аллангъыз.

³⁷Эписи низамнамелеримни ве къарарларымни тутунгъыз ве беджерингъиз. Мен – РАББИМ.

Гуналар ичюн джеза

20 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль халкъына бойле айт:

Исраиль огъулларынынгъ бири я да исраиллилернингъ арасында яшагъан кельмешеклернингъ бири озь баласыны Молек путуна багъышласа, о адам мытлакъа ольдюрильсин. Мемлекетнингъ халкъы оны ташларнен урып ольдюрсин. ³Шу адам озь баласыны Молек путуна багъышлагъаны ве бойле этип, Меним Азиз Еримни арамлагъаны ве Меним азиз Адымны яманлагъаны ичюн, Мен о адамгъа къаршы чыкъаджагъым ве оны халкъ арасындан ёкъ этеджегим. ⁴Шу адам озь баласыны Молек путуна багъышлагъанда, мемлекетнингъ халкъы бунгъа козь юмса ве оны ольдюрмесе, ⁵Мен Озюм шу адамгъа ве бутюн союна къаршы чыкъаджагъым ве халкъ арасындан эм оны, эм о киби Мангъа къаршы ороспулыкъ якъанларнынгъ эписини, Молек путунунгъ артындан кеткенлерни ёкъ этеджегим.

⁶Ким рухларнен лаф эткенлерге ве джинлерни чагъыргъанларгъа барса ве бойле этип, Мангъа къаршы ороспулыкъ япса, Мен шу адамгъа къаршы чыкъаджагъым ве оны халкъ арасындан ёкъ этеджегим. ⁷Озълерингъизни эяллангъыз ве азиз олунгъыз. Мен – РАББИМ, сизингъ Аллангъыз. ⁸Низамнамелеримни тутунгъыз ве оларны беджерингъиз. Мен – РАББИМ, сизлерни азиз этем.

⁹Ана-бабасыны къаргъагъан адам мытлакъа ольдюрильсин, чюнки о, ана-бабасыны къаргъады. О, озю озь олюминде къабаатлыдыр.

¹⁰Бир акъай аиле садыкълыгъыны бозып, башкъа къадыннен я да башкъа акъайнынгъ апайынен ятса, эм аиле садыкълыгъыны бозгъан адам, эм къадын мытлакъа ольдюрильсин. ¹¹Бабасынынгъ апайынен яткъан адам озь бабасынынгъ аврет ерлерини ачкъандыр. Оларнынгъ экиси де мытлакъа ольдюрильсинлер. Олар озълери озь олюминде къабаатлы олурлар. ¹²Озь келининен яткъан адам онен берабер мытлакъа ольдюрильсин. Олар пис иш яптылар. Олар озълери озь олюминде къабаатлылар. ¹³Эгер бир акъай къадыннынгъ ерине акъайнен ятса, оларнынгъ экиси пис ишни якъанлар. Олар мытлакъа ольдюрильсинлер. Олар озълери озь олюминде къабаатлылар. ¹⁴Эм къадынгъа, эм онынгъ къызына эвленген акъай яман шей якъандыр. Шу адам ве эки къадын атеште

якъялсынлар. Бойле яман шейлер сизинъ аранъызда олмасын. ¹⁵Айваннен яткъан акъай мытлакъа ольдюрильсин. Айванны да ольдюринъиз. ¹⁶Айвангъа, онен ятмакъ ичюн, якъынлашкъан къадынны ольдюринъиз. Шу айванны да ольдюринъиз. Олар мытлакъа ольмек керек. Олар озьлери озь олюминде къабаатлылар.

¹⁷Бир акъай озь татасына я да къызкъардашына, бабасынынъ къызына я да анасынынъ къызына эвлентсе ве онен ятса, онынъ аврет ерлерини коръсе, бу – масхаралыкътыр. Олар халкъ огюнде ёкъ этильсинлер, чюнки акъай озь татасынынъ я да къызкъардашынынъ аврет ерлерини ачкъандыр. О, къабаатлыдыр. ¹⁸Устю кирли олгъан апайынен яткъан акъай апайнынъ акъувларыны ачкъандыр, къадын да къанларынынъ акъувыны ачкъандыр. Экиси де халкъ арасындан ёкъ этильсин.

¹⁹Тизенъ я да аланънен ятма. Буны япкъан адам озь аврет ерлерини косьтергендир. Олар къабаатлы олулар.

²⁰Эмджесининъ апайынен яткъан адам озь эмджесининъ аврет ерлерини ачкъандыр. Олар гуна япкъанлар ве бала коръмейип оледжеклер. ²¹Агъа-къардашынынъ апайына эвлентген адам озь агъа-къардашынынъ аврет ерлерини ачкъандыр. Олар бала коръмейджек.

²²Меним эписи низамнамелеримни ве къарарларымны тутунъыз ве беджеринъиз. Сонъра Мен сизлерни яшамагъа алып кетеджек топракъ сизлерни къусмайджакъ. ²³Мен сизлерден къуваджакъ халкъларнынъ низамнамелерине коре яшаманъыз. Олар бунынъ эписини япкъанлары ичюн, Мен оларгъа къаршы ачувландым ²⁴ве шуны айттым: «Оларнынъ топрагъыны озюнъизге алынъыз. Бал ве сют акъкъан бу мемлекетни Мен сизге берем». Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз. Мен сизни башкъа халкълардан айырдым.

²⁵Элял айванларны арам айванлардан айырынъыз, эм элял къушларны арам къушлардан айырынъыз. Мен арам деп айыргъан айванларнен, къушларнен ве топракъта чокълашкъан махлюкъларнен озьлеринъизни арамламанъыз. ²⁶Меним огюмде азиз олунъыз, чюнки Мен, РАББИ – азизим. Сиз Менимки олунъыз деп, Мен сизлерни башкъа халкълардан айырдым.

²⁷Рухларнен лаф эткен я да джинлерни чагъыргъан апай я да акъай мытлакъа ольдюрильсин. Оларны ташнен урып ольдюринъиз. Олар озьлери озь олюминде къабаатлылар.

Руханийлерге берильген эмирлер

21 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

– Харуннынъ огъуллаарына, руханийлерге бойле айт:

Халкъындан олгъан ич бири ольген адамгъа токъунмасын ве озьлерини арамламасын. ²Ялынъыз якъын союна, ана-бабасына, огълу я да къызына, агъа-къардашына ³я да янынъда яшагъан, акъайгъа чыкъмагъан къызкъардашына токъунмагъа ве бойле этип, озюни арамламагъа

мумкюн. ⁴Олар халкънынъ ёлбашчылары олып, озьлерини арамлап, азизликлерини джоймагъа акълары ёкъ.

⁵Руханийлер башларыны тыраш этмесинлер, сакъалларынынъ уджларыны кесмесинлер, беденлерини аселет яраламасынлар. ⁶Олар озь Алласы огюнде азиз олмакъ керек, Алланынъ Адына адий адгъа киби янашмасынлар. Олар РАББИнинъ атеште якъыладжакъ къурбанларыны, Алласынынъ ашыны кетиргенлери ичюн, азиз олмакъ кереклер. ⁷Руханий ороспулыкънен арамлангъан апайгъа, я да акъайындан айырылышкъан апайгъа эвленмесин. Руханий Алласынынъ огюнде азиз олмакъ керек. ⁸Оны азиз корюнъиз, чюнки о, сизинъ Алланъызнынъ ашыны кетире. Руханий сиз ичюн азиз олсун, чюнки Мен, сизни азиз эткен РАББИ, азизим. ⁹Руханийнинъ къызы ороспулыкъ этип, арамлангъан да, озь бабасыны да арамлар. Оны якъмакъ керек.

¹⁰Баш руханий агъа-къардашларынынъ бири олсун, сачларыны дагъытмасын ве урбаларыны йыртмасын. О, башына ягълав ягъыны сюртюльген ве мукъаддес урбаларны киймеге багъышлангъан адам олсун. ¹¹О, ич бир олюнинъ янына якъынлашмасын. Ольген ана-бабасына биле токъунмасын ве озюни арамламасын. ¹²О, Азиз Ерден чыкъмасын ве Алланынъ Азиз Ерининъ азизлигини бозмасын, чюнки о, Алланынъ ягълав ягъы ярдымынен азиз этильген эди. Мен – РАББИМ. ¹³Баш руханий акъай корьмеген къызгъа эвленмек керек. ¹⁴Тул апайгъа, акъайындан айырылышкъан апайгъа, намусына токъунгъан апайгъа я да ороспу апайгъа эвленмесин. Ялынъыз озь халкъындан олгъан, акъай корьмеген къызгъа эвленсин. ¹⁵Халкъы арасында о, озь эвлятларынынъ азизлигини бозмасын. Мен – РАББИМ, Мен Оны азиз эттим.

¹⁶РАББИ Мусагъа бойле деди:

¹⁷– Харунгъа бойле анълат:

Сенинъ келеджек эвлятларындан къусуры олгъан ич бир адам Алагъа къурбанлыкъ ашыны кетирмеге якъынлашмасын. ¹⁸Къусуры олгъан адам къурбан кетирмесин: не кёр, не топал, не бешаретли, не де сакъат, ¹⁹не аягъы я да къолу къырылгъан, ²⁰не къамбыр, не карлик, не козюнде акъы олгъан, не иринлеген ярасы олгъан, не мараз бурьтюк тёкюлюви олгъан, не де йымырталары зарарлангъан адам. ²¹Руханий Харуннынъ эвлятларындан олгъан къусурлы ич бириси бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны РАББИге кетирмеге якъынлашмасын. Беден эксиклиги олгъаны ичюн, о, къурбанлыкъ ашыны Алагъа кетирмеге якъынлашмасын. ²²Азизликлерден ве энъ буюк азизликлерден олгъан Алланынъ къурбанлыкъ ашыны о, ашамакъ мумкюн. ²³Лякин, беден эксиклиги олгъаны ичюн, пердеге кельмесин ве къурбан ерине якъынлашмасын, Азиз Ерининъ азизлигини бозмасын. Мен – РАББИМ, Мен оларны азиз эттим.

²⁴Муса буны Харунгъа, онынъ огъуллаарына ве эписи исраиллилерге айтты.

Къурбанларнынъ азизлиги

22 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Харунгъа ве онынъ огъуллаарына буны айт:

Олар Исраиль огъуллаарынынъ азиз къурбанларына мукъайт олсунлар. Исраиллилер буларны Мангъа багъышлайлар, шунунъ ичюн Меним азиз Адума урьметнен янашсынлар. Мен – РАББИМ.

Оларгъа бойле айт:

³Бутюн келеджек несиллерингъизде эр бир эвлядынъыз Исраиль огъуллаарынынъ РАББИге багъышлагъан азиз къурбанларына якъынлашса, озю исе арам олса, Мен оны корьмейим деп, оны ёкъ этмек керек. Мен – РАББИМ.

⁴Харуннынъ эвлятларындан бир адамнынъ тери хасталыгъы, я да акъувы олса, о, эляллангъандже азиз къурбанлардан ашамасын. Олюге тийген ве арам олгъан шейге токъунгъан адам, урлугъы акъкъан адам, ⁵адамны арамлайджакъ насылдыр махлюккъа токъунгъан адам, эр бир арамлыгъы олгъан кишиге токъунгъан адам ⁶акъшамгъадже арам оладжакъ. О, азиз къурбанларны ашамасын, беденини сувнен ювсун. ⁷Кунь баткъан сонъ ве о, эляллангъан сонъ, о, азизликлерни ашамагъа мумкюн. Шу – онынъ ашыдыр. ⁸Олюнинъ я да айванларнен парчалангъан айванларнынъ этини ашамасын. Ёкъса о, арам оладжакъ. Мен – РАББИМ.

⁹Руханийлер къарарларымны беджерсинлер. Эгер олар сёзлеримни бозсалар, озь башларына гуна къазанаджакълар ве оледжеклер. Мен – РАББИМ. Мен оларны азиз эттим.

¹⁰Ич бир чет адам азиз къурбанларны ашамасын. Не руханийнинъ эвинде вакътынджа яшагъан адам, не руханийнинъ ыргъаты азиз къурбанлардан ашамасын. ¹¹Эгер руханий адамны кумюшке сатын алгъан олса, о адамгъа шуны ашамагъа мумкюн. Руханийнинъ эвинде догъулгъанларгъа да бу ашны ашамагъа мумкюн. ¹²Руханийнинъ къызы руханий олмагъан огълангъа акъайгъа чыкъса, о, азиз бахшышлардан ашамасын. ¹³Руханийнинъ къызы тул апай олгъанда я да акъайындан айырылгъанда ве онынъ балалары олмагъанда, о, озь яшлыгъы эвине, бабасынынъ эвине къайтса, о заман бабасынынъ отьмегини ашамагъа мумкюн. Ич бир тыш адам оны ашамасын.

¹⁴Бир адам бильмейип, азиз къурбандан бир шей ашагъанда, руханийге башкъа азиз къурбанны къайтарсын ве янына беш пайда бир пайыны къошсун. ¹⁵Руханийлер исраиллилернинъ РАББИге кетирген азиз къурбанларыны урьмет этсинлер. ¹⁶Ёкъса, азиз къурбанларны ашагъанда, олар къабаатлы оладжакълар. Мен – РАББИМ, Мен къурбанларны азиз эттим.

¹⁷РАББИ Мусагъа бойле деди:

¹⁸– Харунгъа, онынъ огъуллаарына ве бутюн Исраиль огъуллаарына бойле айт:

Исраиллилерден я да араларында яшамакъ ичюн ерлешкен кельмешеклерден бир кимсе насылдыр адагъы я да истегине коре РАББИге бутюнлей якъыладжакъ къурбанны кетиргенде, ¹⁹къурбаны къабул этильмек ичюн, бутюнлей къусурсыз тувардан, къойлардан я да эчкилерден олмакъ керек. ²⁰Къусуры олгъан айванны кетирменъиз, чюнки о, сиз ичюн къабул этильмез. ²¹Адагъы я да истегине коре РАББИге аманлыкъ къурбаныны кетиргенде, эр бир адам айванны тувардан я да къой-эчкилерден кетирсин. Къабул олунмакъ ичюн, айван къусурсыз олсун. Айваннынъ бир тюрлю беден эксиклиги олмасын. ²²Кёр, аягъы сындырылгъан, сакъат, хаста, ярасы иринли олгъан я да мараз буртъюк тёкюлюви олгъан айванны РАББИге кетирменъиз, оларны РАББИге къурбан еринде якъыладжакъ къурбанлар оларакъ берменъиз. ²³Бузав я да къозунынъ мучелери зияде узун я да зияде къыскъа олса, бойле айванны озъ истегинен кетирильген къурбан оларакъ кетирмек мумкюн. Лякин адакъ къурбаны оларакъ о, къабул олунмаз. ²⁴Йымырталары эзилген, зарарлангъан, узюльген я да кесильген айванны РАББИге къурбан оларакъ кетирменъиз. Топрагъынъызда буны япманъыз. ²⁵Ябанджыларгъа да бойле айванларны Алланъызгъа къурбанлыкъ ашы оларакъ кетирмеге ёл берменъиз. Оларнынъ эксиклиги бар, ве, къусурлы олгъанлары ичюн, олар сизден къабул олунмаз.

²⁶РАББИ Мусагъа бойле деди:

²⁷– Бузав, къозу я да улакъ догъгъан сонъ, еди кунъ девамында анасы янынъда олсун. Секизинджи кунюнден сонъ РАББИге атеште якъыладжакъ къурбан оларакъ кетирильмеге ярайджакъ ве къабул олунаджакъ. ²⁸Лякин не бузавны, не де къозуны анасыннен берабер бир кунде сойманъыз.

²⁹РАББИге шукюр къурбанынъызны кетиргенде, оны ойле чалынъыз ки, къабул олунсын. ³⁰Этини шу куню ашап битиринъиз, сабагъа къалдырманъыз. Мен – РАББИМ.

³¹Эмирлеримни тутунъыз, оларны беджеринъиз. Мен – РАББИМ. ³²Меним азиз Адыма урьметсизлик этменъиз. Сонъ Меним азизлигим Исраиль огъуллаарынынъ арасында булуныр. Мен – РАББИМ, сизни азиз этем. ³³Сизинъ Алланъыз олмакъ ичюн, Мен сизни Мысыр топрагъындан алып чыкъардым. Мен – РАББИМ.

Раббининъ байрамлары акъкъында

23 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль огъуллаарына РАББИнинъ байрамлары акъкъында бойле айт:

Бу байрамлар – РАББИнинъ байрамларыдыр. О вакъытларда азиз топлашувларны япынъыз. ³Алты кунъ чалышмакъ мумкюн, единджи куню исе – энъ муим раатлыкъ кунюдир, азиз топлашувдыр. Ишке янашманъыз. Эписи яшагъан ерлеринъизде бу – РАББИнинъ Адына раатлыкъ кунюдир.

⁴Азиз топлашувы олгъан РАББИнинъ байрамлары булардыр. Оларны вакъты-саатинде япынъыз.

Песах ве Маясыз Пишкен Пителер Байрамы

⁵Биринджи айда, 14-юнджи кунюнинъ акъшамы – РАББИнинъ Песахыдыр. ⁶Айны айнынъ 15-инджи куню – РАББИнинъ Маясыз Пишкен Пителер Байрамыдыр. Еди кунь девамында такос пителер ашанъыз. ⁷Биринджи куню азиз топлашув япынъыз, ишке янашманъыз. ⁸Еди кунь девамында РАББИге атеште бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны кетиринъыз. Единджи куню мукъаддес топлашув япынъыз, ишке янашманъыз.

⁹РАББИ Мусагъа бойле деди:

¹⁰– Исраиль огъуллаарына бойле айт:

Мен сизге береджек топраккъа кельгенинъизден сонъ, берекет джыйгъанда, берекетинъизнинъ биринджи культесини руханийге беринъиз. ¹¹Культе къабул олунсын деп, руханий оны РАББИнинъ огюнде, раатлыкъ кунюнинъ экинджи куню салласын. ¹²Культе салланаджакъ куню бир йыллыкъ къусурсыз къозуны бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ РАББИге чалынъыз. ¹³Къозунен берабер ашлыкъ бахшышы оларакъ зейтун ягъынен къарыштырылгъан эки чанакъ энъ яхшы богъдай унуны кетиринъиз. О, РАББИ ичюн атеште якъыладжакъ къурбан, хош къокъу олсун. Шу бахшышнен берабер ичимлик бахшышы оларакъ ярым чанакъ * шарап кетиринъиз. ¹⁴Алланъызгъа бу къурбанны чаладжакъ кунюне къадар янъы берекеттен япылгъан бир тюрлю отъемкни, къавурылгъан богъдай данелерини я да тазе богъдай данелерини ашманъыз. Бутюн яшагъан ерлеринъизде сизинъ эписи несиллеринъизге бу – эбедий низамнамедир.

Берекет Байрамы

¹⁵Раатлыкъ кунюнинъ экинджи куньден башлап, яни культе салландырыладжакъ кунюнден башлап, еди толу афта сайынъыз. ¹⁶Единджи раатлыкъ кунюнинъ экинджи кунюне къадар элли кунь сайынъыз. О куню РАББИге тазе ашлыкъ бахшышыны кетиринъиз. ¹⁷Яшагъан ерлеринъизден РАББИге салландырыладжакъ къурбан оларакъ эки отъемк кетиринъиз. Отъемклер эки чанакъ энъ яхшы богъдай унундан ве эки хамырдан япылсын. Бу – РАББИ ичюн биринджи махсуллар салландырыладжакъ бахшышы олсун. ¹⁸Отъемклернен берабер бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ РАББИге бир йыллыкъ еди къозу ве туварлардан бир бузав ве эки къочкъарны кетиринъиз. Олар РАББИ ичюн бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар олсун. Оларнен берабер ашлыкъ

* 23.13 Эки чанакъ; ярым чанакъ – къ. еуд. «(эфанынъ) он пайда эки пайы», «хиннинъ дёрт пайда бир пайы».

бахшышыны ве ичимлик бахшышыны кетиринъиз. Булар – РАББИ ичюн атеште якъыладжакъ бахшыш, хош къокъу олсун. ¹⁹Гуна ичюн къурбан оларакъ бир текени, аманлыкъ къурбаны оларакъ бир йыллыкъ эки къозуны союнъыз. ²⁰Руханий буны, эм де салландырыладжакъ биринджи махсуллар отъмеклерини ве эки къозуны РАББИнинъ огюнде салласын. Булар – РАББИнинъ азиз бахшышлары, олар руханийнинъки олсун. ²¹О куню илян этинъиз ве мукъаддес топлашув япынъыз. Ишке янашманъыз. Бутюн яшагъан ерлеринъизде сизинъ эписи несиллеринъизге бу – эбедий низамнамедир.

²²Топрагъынъызда берекет оргъанда, тарланынъ кенарларыны орманъыз. Оракъ вакътында ерге тюшип къалгъан башакъларны джыйманъыз. Буны фукъарелерге ве кельмешеклерге къалдырынъыз. Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз.

Боруларнен Бильдирильген Байрам

²³РАББИ Мусагъа бойле деди:

²⁴– Исраиль огъуллаарына бойле айт:

Единджи айнынъ биринджи кунюнде сизге раатлыкъ куню олсун. Бу – Боруларнен Бильдирильген Байрамдыр. Сизде мукъаддес топлашув олсун. ²⁵Ишке янашманъыз, РАББИге атеште якъыладжакъ къурбанларны кетиринъиз.

Одеме Куню

²⁶РАББИ Мусагъа бойле деди:

²⁷– Единджи айнынъ онунджды куню Одеме Куню олсун. Мукъаддес топлашув япынъыз. Алчакъгонъюлли олунъыз*. РАББИге атеште якъыладжакъ къурбанларны кетиринъиз. ²⁸О куню ишке янашманъыз. Бу – Одеме Кунюдир. Бу куню Алланъыз олгъан РАББИнинъ огюнде сизинъ ичюн одеме этильсин. ²⁹О куню алчакъгонъюлли олмагъан, ашагъан ве ичкен адам халкънынъ арасындан ёкъ этильсин. ³⁰Эгер о куню бир адам бир ишке янашса, о джанны Мен халкънынъ арасындан ёкъ этерим. ³¹Ишке янашманъыз. Бутюн яшагъан ерлеринъизде сизинъ эписи несиллеринъизге бу – эбедий низамнамедир. ³²Бу, сиз ичюн энъ муим раатлыкъ кунюдир. Алчакъгонъюлли олунъыз. Айнынъ докъузынджды куню акъшамдан, бу акъшамдан айланыр акъшамгъа къадар раатлыкъ куню япынъыз.

Чалашлар Байрамы

³³РАББИ Мусагъа бойле деди:

³⁴– Исраиль огъуллаарына бойле айт:

Айны единджи айнынъ 15-инджи куню Чалашлар Байрамы олсун. Еди кунъ девамында РАББИ ичюн байрам япынъыз. ³⁵Биринджи куню

* 23.27 Я да «Ич бир шей ашаманъыз ве ичменъиз».

мукъаддес топлашув япынъыз, ишке янашманъыз. ³⁶Еди кунь девамында РАББИге атеште якъыладжакъ бахшышларны кетиринъыз. Секизинджи куню мукъаддес топлашув япынъыз ве РАББИге атеште якъыладжакъ бахшышларны кетиринъыз. Бу, байрамнынъ сонъки топлашувыдыр. Ишке янашманъыз.

³⁷Булар – РАББИнинъ байрамларыдыр. Оларнынъ вакътында мукъаддес топлашувларны япмагъа, РАББИге атеште бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны, ашлыкъ бахшышларыны, башкъа къурбанларны ве ичимлик бахшышларыны озь вакъты-саатинде кетирмеге керек. ³⁸Буларны РАББИнинъ раатлыкъ куньлеринден айры, башкъа бахшышларынъыздан айры, адакъ бахшышларынъыз ве озь истегинен берильген бахшышларынъыздан айры РАББИге кетиринъыз.

³⁹Единджи айнынъ 15-инджи кунюнде, топрагъынъызда берекетни оргъан сонъ, еди кунь девамында РАББИнинъ байрамыны япынъыз. Биринджи ве секизинджи куню раатлыкъ куню олсун. ⁴⁰Биринджи куню дюльбер тереклернинъ пытакъларыны, хурма тереклерининъ пытакъларыны, кенъ япракълы тереклернинъ пытакъларыны, озен талларнынъ пытакъларыны алынъыз ве Алланъыз олгъан РАББИнинъ огюнде еди кунь девамында къуванынъыз. ⁴¹Эр йыл еди кунь девамында РАББИнинъ бу байрамыны япынъыз. Бутюн яшагъан ерлеринъизде сизинъ эписи несиллеринъизге бу – эбедий низамнамедир. Байрамны единджи айда япынъыз. ⁴²Еди кунь чалашларда яшанъыз. Бутюн ерли исраиллилер чалашларда яшасын. ⁴³Сонъра сизинъ эвлятларынъыз билир ки, Мен Исраиль огъулларыны Мысыр топрагъындан алып чыкъкъанымда, оларны чадырларда ерлештирдим. Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз.

⁴⁴Бойле этип, Муса Исраиль халкъына РАББИнинъ байрамлары акъкъында айтты.

Къандиль акъкъында къарарнаме

24 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль огъулларына эмир эт ки, олар санъа, орталыкъны ярыкълаткъан лампатлар даима якъылып турсун деп, келиде басылгъан темиз зейтюн ягъыны кетирсинлер. ³Харун эр вакъыт акъшамдан сабагъадже лампатларны Корюшюв Чадырында, Шаатлыкъ Сандыгъыны сакълагъан перденинъ огюнде, РАББИнинъ огюнде къойсун. Сизинъ эписи несиллеринъизге бу – эбедий низамнамедир. ⁴Олар эр вакъыт темиз къандиль устюнде, РАББИнинъ огюнде лампатларны къойсунлар.

Пителер акъкъында къарарнаме

⁵Энъ яхшы богъдай унуны алып, он эки пите пишир. Эр питеде эки чанакъ* ун олсун. ⁶Оларны алтышар-алтышар эки сырагъа РАББИнинъ огюне темиз

* 24.5 Эки чанакъ – къ. еуд. «(эфанынъ) он пайда эки пайы».

стол устюне къой. ⁷Эр бир сыра устюне темиз къокъулы май къой. Бу, эслетме оларакъ, пите янында олып, РАББИге атеште якъыладжакъ бахшыш олсун. ⁸Исраиль огъуллаары адындан пителерни эр вакъыт, эр раатлыкъ куню РАББИ огюне къоймакъ керек. Бу, эбедий васиеттир. ⁹Пителер Харуннынъ ве онынъ огъуллаарынынъки олсун. Олар пителерни азиз ерде ашасынлар. РАББИНинъ бахшышларындан бу оларгъа улу азизликтир. Бу, эбедий низамнамедир.

Аллагъа къаршы куфюр сёзлер ичюн джеза

¹⁰Бир исраилли къадыннынъ ве мысырлы акъайынынъ бир огълу бар эди. О, исраиллилернинъ ордусына келип, бир исраилли акъайнен къавгъа этти. ¹¹Исраилли къадыннынъ огълу РАББИНинъ Адыны яманлады ве куфюр сёзлерни айтты. Оны Мусагъа кетирдилер. Анасыннынъ ады – Шеломит эди. О, Дан къабилесинден, Диврийнинъ кызы эди. ¹²Огъланны сакъчыларнынъ къолуна бердилер ве РАББИНинъ къарарыны бекледилер.

¹³РАББИ Мусагъа бойле деди:

¹⁴– Куфюр лаф айткъан огъланны ордудан тыш чыкъар. Айткъанларыны эшиткен эр кес онынъ башына къолларыны къойсун да, бутюн джемаат оны ташнен урып ольдюрсин. ¹⁵Исраиль халкъына бойле айт:

Алласы акъкъында куфюр сёзлер айткъан эр бир адам озъ гунасы ичюн джеза алсын. ¹⁶Алланынъ Адыны яманлагъан адам мытлакъа ольдюрильсин. Бутюн джемаат оны ташнен урып ольдюрсин. Кельмешекми, исраиллими РАББИНинъ Адыны яманласа, ольдюрильсин.

¹⁷Башкъа адамны ольдюрген адам мытлакъа ольдюрильсин. ¹⁸Бир айванны ольдюрген адам шу айваннынъ ерине бир айван берип одесин. ¹⁹Ким башкъа адамны яраласа, озюне де айны шей япылсын. ²⁰Къырыкъ ичюн къырыкъ, козь ичюн козь, тиш ичюн тиш къаршылыкъ олсун. Бир адам башкъасыны насыл яраласа, оны да айны яраласынлар. ²¹Бир айванны ольдюрген адам айваннынъ акъкъыны телесин. Башкъа адамны ольдюрген адам исе ольдюрильсин. ²²Эм кельмешекни, эм исраиллини айны бойле суд этинъиз. Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз.

²³Муса буларны Исраиль огъуллаарына бильдиргенинден сонъ, куфюр сёзлерни айткъан адамны ордудан тыш чыкъардылар ве ташларнен урып ольдюрдилер. РАББИ Мусагъа насыл буюргъан олса, Исраиль огъуллаары ойле де яптылар.

Раатлыкъ йылы акъкъында

25 ¹РАББИ Мусагъа Синай дагъында бойле деди:

²– Исраиль огъуллаарына бойле айт:

Мен сизге береджек топраккъа киргенинъизде, топраккъа РАББИ ичюн раатлыкъ вакътыны беринъиз. ³Алты йыл тарлаларынъызда урлукъ сачынъыз, юзюм багъларынъызны пытанъыз ве берекетини джыйынъыз. ⁴Лякин единджи йылы топракыннынъ раатлыкъ вакъты,

РАББИ ичюн раатлыкъ вакъты олсун. Тарланъызда урлукъ сачманъыз, юзюм багъынъызны пытаманъыз. ⁵Тарланъызда озю-озюнден осип чыккъанни джыйманъыз, пыталмагъан пытакълардан салкъымларны узип алманъыз. О йыл топракъ ичюн раатлыкъ йылы олсун. ⁶Топракънынъ раатлыкъ вакътында оськен шейлер сиз ичюн аш олсун: эм сизге, эм къулларынъызгъа, эм ыргъатларынъызгъа, эм сизде вакътын-джа яшагъан адамларгъа. ⁷Топракънынъ бутюн берекети эм сизинъ эв айванларынъызгъа, эм кийик айванларгъа аш олсун.

Юбилей йылы акъкъында

⁸Еди раатлыкъ йыл сайынъыз. Еди кере еди йыл бекленъыз, эписи олып 49 йылдыр. ⁹Сонъра, единджи айнынъ онунджи куню бору чалынъыз. Одеме Куню бутюн мемлекетинъызде борулар чалынъыз. ¹⁰50-нджи йылыны азиз этинъыз ве топрагъынъызда эписи яшагъанларгъа азатлыкъны беринъыз. О йыл сиз ичюн юбилей йылы олсун. Эр биринъыз озь топракъ пайына ве озь союна къайтынъыз. ¹¹50-нджи йыл сизде юбилей йылы олсун. Ич бир шей сачманъыз ве озю-озюнден оськен берекетни джыйманъыз, пыталмагъан юзюмнинъ салкъымларыны джыйманъыз. ¹²Бу – юбилейдир. Сиз ичюн о, азиз олсун. Тарлада озю-озюнден оськен берекетни ашанъыз.

¹³Бу юбилей йылында эпинъыз озь топракъ пайларынъызгъа къайтынъыз. ¹⁴Башкъа адамгъа бир шей саткъанда я да сатын алгъанда, бири-биринъызнинъ джаныны агъыртманъыз. ¹⁵Юбилей йылындан сонъ кечкен йылларнынъ сайысына коре сатын ал, агъа-къардашынъ санъа келир йылларынынъ сайысына коре сатсын. ¹⁶Йылларнынъ сайысы чокъ олса, фиятыны арттыр, аз олса, фиятыны эксилт. О санъа белли олгъан йыллыкъ берекетини сата. ¹⁷Бири-биринъизнинъ жанларынъызны агъыртманъыз. Алланъыздан къоркъунъыз. Мен – РАБ-БИМ, сизинъ Алланъыз.

¹⁸Низамнамелеримни беджеринъыз, къарарларымны тутунъыз ве беджеринъыз. Бойле этсенъыз, топрагъынъызда раат яшайджакъсынъыз. ¹⁹Топракъ берекет береджек, сиз ашاپ тояджакъсынъыз ве бу топракъта раат яшайджакъсынъыз. ²⁰«Эгер биз единджи йылы богъдай сачма-сакъ, берекетини джыймасакъ, нени ашайджакъмыз?» – деп сорамакъ мумкюнсиз. ²¹Алтынджи йылы Мен сизге ойле берекет берерим ки, топракъ учь йыллыкъ махсулыны догъар. ²²Секизинджи йылы урлукъларны сачаджакъсынъыз, амма къалгъан берекетни докъузынджи йылгъа къадар ашайджакъсыз. Докъузынджи йылнынъ берекети догъмагъан-дже, къалгъан берекетинъизни ашайджакъсыз.

Мульк акъларынынъ гъайрыдан тикленмеси

²³Топракъны даимий оларакъ сатманъыз. Топракъ Менимкидир, сиз исе Менде яшагъан кельмешексинъыз. ²⁴Бутюн топракъ пайларынъызда

топракъны къайтарып сатын алмагъа разылыкъ беринъиз. ²⁵Агъа-къардашларыньыздан бири фукъаре олып, топрагъынынъ бир пайыны сатса, якъын сою келип, онынъ саткъаныны къайтарып сатын алсын. ²⁶Топрагъыны сатын аладжакъ якъын сою олмаса, амма сонъундан аякъкъа турьп, етерли акъча тапса, ²⁷саткъанындан сонъ кечкен йылларны сайсын ве къалгъан акъчаны саткъан адамгъа берип, топрагъыны озюне къайтарсын. ²⁸Амма топрагъыны къайтармакъ ичюн акъчаны тапамаса, топракъ юбилей йылына къадар оны сатын алгъан адамда къалсын. Юбилей йылында исе топракъ онъа къайтсын, ве саткъан адам озь топрагъына саип олсун.

²⁹Диварнен къоралангъан шеэрде бир адам озь эвини сатса, эвини саткъан сонъ бир йыл кечмезден эвель, эвини къайтарып сатын алмагъа мумкюн. Бир йылнынъ ичинде оны къайтарып сатын алмагъа мумкюн. ³⁰Эгер бир йылнынъ сонъуна къадар диварнен къоралангъан шеэрдеки эвни къайтармагъа чаре тапамаса, эв эр вакъыткъа, онынъ несиллери боюнджа сатын алгъан адамгъа кечсин. Юбилей йылында шу эв янъы саибининъ къолундан алынмасын. ³¹Амма къораланмагъан койлердеки эвлер тарлаларгъа тенъ бакъылсын. Оларны къайтарып сатын алмагъа мумкюн. Юбилей йылында эвни саткъан адам оны къайтарып алсын.

³²Левийлилернинъ шеэрлеринде озьлерининъ шеэрлериндеки эвлерини левийлилер эр заман къайтарып сатын алмагъа мумкюн. ³³Эгер бир левийли озь эвини къайтарып сатын аламаса, юбилей йылында левийлилернинъ шеэрлеринде сатылгъан эв озь саибине къайтсын. Левийлилернинъ шеэрлеринде олгъан эвлер – Исраиль огъуларынынъ арасында оларнынъ пайларыдыр. ³⁴Оларнынъ шеэрлерининъ чевресинде олгъан тарларар сатылмаз, олар – левийлилернинъ эбедий пайларыдыр.

Фукъарелешкен адамлар ве къуллар акъкъында

³⁵Агъа-къардашларынь фукъарелешсе ве сенинъ янынъда олып, озюнинъ тамагъыны бакъып оламаса, онъа ярдым эт, ве о, кельмешек я да аранъызда яшамакъ ичюн ерлешкен адам олса олсун, яшамакъ ичюн сенде къалсын. ³⁶Ондан фаиз ве къяр алма. Алланъдан къоркъ, агъа-къардашынъ янынъда яшасын. ³⁷Онъа кумюш бергенде, фаиз алма, отьмегинъни саткъанда, къяр къыдырма. ³⁸Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз. Мен сизни Мысыр топрагъындан алып чыкъардым, Ханаан топрагъыны сизге бермеге ве Алланъыз олмагъа истедим.

³⁹Аранъызда яшагъан бир агъа-къардашынъ фукъарелешсе ве озюни санъа къуллукъкъа сатса, оны къул киби чалыштырма. ⁴⁰О, сенинъ янынъда ыргъат я да вакътынджа яшагъан адам киби олсун. Юбилей йылына къадар о, янынъда чалышсын. ⁴¹О вакъыт исе балаларынен бе-рабер янынъдан кетсин ве озь союна, деделерининъ топрагъы пайына къайтсын. ⁴²Олар – Меним къулларым. Мен оларны Мысыр топрагъындан алып чыкъардым, шунунъ ичюн оларны къул киби сатмагъа олмаз. ⁴³Оларгъа шефкъатсызлыкънен эфендилик этме, Алланъдан къоркъ.

⁴⁴Озюнъе къул ве къулкъа къалдыраджакъ олсанъ, къуллаарны чевренъизде яшагъан халкълардан сатын алынъыз. ⁴⁵Ондан гъайры ара-нъызда яшамакъ ичюн ерлешкен адамларнынъ балаларыны я да сизде ерлешкен сойларнынъ топрагъынъызда догъургъан балаларыны сатын алып, оларгъа саип олмакъ мумкюнсинъиз. ⁴⁶Оларны огъуллаарынъызгъа мулък оларакъ мирас этип къалдырмакъ мумкюнсинъиз. Къул киби тутып, оларгъа эбедий саип олмакъ мумкюнсинъиз. Лякин агъа-къардашларынынъызгъа, Исраиль огъуллаарына, бири-биринъизге шефкъатсызлыкънен эфендилик этменъиз.

⁴⁷Эгер кельмешек я да аранъызда вакътынъджа яшагъан адам бай олып, къардашынъ исе фукъарелешип, сенде ерлешкен кельмешекке я да онынъ союздан олгъан биревге озюни сатса, ⁴⁸сатылгъанындан сонъ оны къайтарып сатын алмагъа мумкюн. Онынъ агъа-къардашларынъдан бири оны къайтарып сатын алмагъа мумкюн. ⁴⁹Эм онынъ эмджеси, эм эмджесининъ огълу, эм онынъ союздан бир догъмуш оны къайтарып сатын алмагъа мумкюн. Я да о озю бай олса, озюни къайтарып сатын алсын. ⁵⁰О, оны сатын алгъан адамнен эсаплашмакъ керек. Озюни саткъан йылдан башлап, юбилей йылына къадар кечкен йылларына коре эсаплашсын. О, озю ичюн алгъан кумюшни йылларнынъ сайысына коре къайтарсын, онынъ ыргъаты киби сайылсын. ⁵¹Эгер йылларнынъ сайысы даа чокъ къалса, озюни къайтарып сатын алмакъ ичюн, шу сайысына коре озь кумюш фиятыны къайтарсын. ⁵²Эгер юбилей йылына аз йыл къалса, оларны сайсын ве озюни къайтарып сатын алмакъ ичюн фиятыны шу сайысына коре тёлесин. ⁵³Эписи йыллар девамында о, эфендисининъ ыргъаты киби олсун. Эфендисине онъа шефкъатсызлыкънен эфендилик этмеге ёл берменъиз.

⁵⁴Эгер бу адам бойле этип, озюни къайтарып сатын алмаса, юбилей йылында балаларынен берабер азат оладжакъ. ⁵⁵Исраиль огъуллаары – Меним къуллаарым. Мен оларны Мысыр топрагъынъдан чыкъардым. Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз.

Итаатлыкъ ичюн багъышлав

26 ¹Озюнъизге бош путларны япманъыз, пут диреклерини тиклеменъиз, топрагъынъызда табынмакъ ичюн пут ташларыны къойманъыз. Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз. ²Раатлыкъ кунълеримни тутунъыз, Меним Азиз Еримни урьмет этинъиз. Мен – РАББИМ.

³Низамнамелериме коре яшасанъыз, эмирлеримни тутсанъыз ве беджерсенъиз, ⁴Мен сизге ягъмурны вакътына берерим, топракъ берекет кетирип, тарла тереклери де мейва берерлер. ⁵Арман вакътынъыз юзюм джыйыладжакъ заманына къадар узанаджакъ, юзюм джыйыладжакъ заманы сачув заманына къадар узанаджакъ. Сиз озь ашынъызны тойгъандже ашайджакъсынъыз ве топрагъынъызда раат яшайджакъсынъыз.

⁶Мен топрагъынъызгъа тынчлыкъ-аманлыкъ береджегим. Ятаджакъсыз, ве сизни кимсе раатсыз этмейджек. Яман кийик айванларны

топрагъынъыздан къуваджагъым. Топрагъынъызда дженк корьмейджек-синъиз. ⁷Душманларынъызны къувалайджакъсынъыз, ве олар огюнъиз-де къылычнен ольдюриледжеклер. ⁸Сизинъ бешинъиз юз адамны, юзю-нъиз – он бинъ адамны къуваджакълар, ве душманларынъыз огюнъизде къылычнен ольдюриледжеклер. ⁹Сизге яхшылыкънен бакъаджагъым, сизлерни берекетли этеджегим, сайынъызны арттырырым ве сизге бер-ген васиетимде къатты тураджагъым. ¹⁰Былтырдан къалма берекети-нъизни ашайджакъ вакътында, янъы берекетке ер бермек ичюн, был-тыркисини котерип атмагъа меджбур оладжакъсынъыз. ¹¹Аранъызда Мескенимни къояджагъым, сизден юзюмни чевирмейджегим. ¹²Ара-нъызда юреджегим, сизинъ Алланъыз оладжагъым, ве сиз Меним хал-къым оладжакъсынъыз. ¹³Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз. Мен сиз-ни Мысыр топрагъындан алып чыкъардым, къуллукътан къуртардым, боюндырыгъынъызны парладым, сизге баш эгмейип кетмеге ёл бердим.

Итаатсызлыкъ ичюн джезалар

¹⁴Эгер Мени динълемесенъиз, эписи бу эмирлеримни беджермесенъиз, ¹⁵низамнамелеримден вазгечсенъиз, эгер сиз къарарларымдан юзь че-вирсенъиз ве Меним эписи эмирлеримни беджермесенъиз, Меним ва-сиетимни бозсанъыз, ¹⁶Мен сизге бойле япаджагъым:

Мен сизге дешетли олюм кетириджи хасталыкъларны ве сыджакъ-ларны ёллайджагъым, ве олардан козьлеринъизнинъ нуру сёнеджек ве джанларынъыз чекишеджек. Урлукъларынъызны бошуна сачаджакъсы-нъыз, чюнки берекетни душманларынъыз ашайджакъ. ¹⁷Сизге къаршы чыкъаджагъым, ве сиз душманларынъызнынъ къолундан оледжекси-нъиз. Сизни кореджек козьлери олмагъанлар сизге эфендилик этеджек-лер. Артынъыздан кимсе къуваламагъан вакътында къачаджакъсынъыз.

¹⁸Бу сизинъ башынъызгъа кельген сонъ биле Мени динълемесенъиз, япкъан гуналарынъыз ичюн джезаны еди къат арттыраджагъым. ¹⁹Къо-пай кучьлеринъизни йыкъаджагъым, устюнъиздеки кокни – демир киби, топракъларынъызны – бакъыр киби этеджегим. ²⁰Такъатынъыз бошу-на кетеджек. Топрагъынъыз берекетини бермейджек, тарла тереклери-нъиз мейваларыны кетирмейджек.

²¹Эгер булардан сонъ да Манъа къаршы чыкъмакъны девам этсенъиз, сёзюмни тутмагъа истемесенъиз, япкъан гуналарынъыз ичюн беляла-рынъызны еди къат арттыраджагъым. ²²Мен сизлерге къаршы кийик айванларны ёллайджагъым, олар сизни баласыз къалдыраджакълар ве сизинъ эв айванларынъызны ёкъ этеджеклер. Сизинъ сайынъыз аз ола-джакъ, ве ёлларынъыз бош къаладжакъ.

²³Бундан сонъ да догъру ёлгъа чыкъмасанъыз ве Манъа къаршы чыкъа берсенъиз, ²⁴Мен сизге къаршы ачувнен чыкъаджагъым ве япкъан гуна-ларынъыз ичюн Мен Озюм сизни еди кере джезалайджагъым. ²⁵Башы-нъызгъа васиет ичюн джезалайджакъ къылыч кетирип тюшюреджегим.

Сиз шеэрлеринъизде сакъланаджакъсынъыз, Мен сизинъ аранъызгъа веба хасталыгъыны ёллайджакъым, ве сиз душман къолларына тюшеджексинъиз. ²⁶Адамгъа такъат берген отъмекни сизден ёкъ этеджегим. Бир фурунда он къадынынъыз пителерни пиширеджек, отъмегинъизни чекисине коре береджеклер. Сиз ашайджакъсынъыз, амма тоймайджакъсынъыз.

²⁷Бундан сонъ да Мени динълемесенъиз ве Манъа къаршы чыкъа берсенъиз, ²⁸Мен афакъанланып, сизге къаршы чыкъаджакъым, якъан гуналарынъыз ичюн Мен Озюм сизни еди кере джезалайджакъым. ²⁹Сиз огъуларынъызнынъ этини, къызларынъызнынъ беденлерини ашайджакъсынъыз. ³⁰Ибадет тёпелеринъизни ёкъ этеджегим, къокъулы отларны якъув ерлеринъизни йыкъарым, олюлеринъизни сизинъ йыкъылгъан путларынъызгъа атаджакъым ве сизден юзюмни чевиреджегим. ³¹Шеэрлеринъизни йыкъаджакъым, азиз ерлеринъизни бошатаджакъым, сиз чыкъаргъан хош къокъуларынъызны дуймайджакъым. ³²Мемлекетни дарма-дагъын этеджегим, ве анда ерлешкен душманларынъыз шашып къаладжакълар. ³³Сизлерни исе халкълар арасында дагъытаджакъым, артынъызгъа къылыч ёллайджакъым. Топрагъынъыз харап къаладжакъ, шеэрлеринъиз бозуладжакълар. ³⁴О заман топракъ бутюн бакъымсыз олгъан вакъыт ичинде эписи тутулмагъан раатлыкъ йыллары ичюн къанаатленеджек. Душманларынъызнынъ топрагъында яшайджакъ вакътынъызда топракъ раатланаджакъ ве озь раатлыкъ йыллары ичюн къанаатленеджек. ³⁵Бутюн бакъымсыз олгъан вакъыт ичинде топракъ раатланаджакъ. Сизлер анда яшагъан заманында раатлыкъ йылларында раатланып оламагъан топракъ бакъымсыз къалгъан вакътында раатланаджакъ. ³⁶Сагъ къалгъанларынъызны душманларынъызнынъ топрагъында яшагъан вакътында тавшан юрекли япаджакъым. Олар япракънынъ къыбырдагъанындан къоркъып, къылычтан къачкъанлары киби къачаджакълар, оларны кимсе къуваламагъанда, йыкъыладжакълар. ³⁷Оларны къувалагъан адам олмаса да, олар къылычтан къачкъан киби къачып, сюрюнип-олип бири-бирине йыкъыладжакълар. Душманларынъызгъа къаршы турмакъ ичюн джесюрик тапмайджакълар. ³⁸Халкълар арасында гъайып оладжакъсынъыз, сизлерни душманларынъызнынъ топрагъы ютаджакъ. ³⁹Къалгъанларынъыз исе озь къабаатлары ве деделерининъ къабаатлары ичюн душманларынъызнынъ топрагъында чюрюп къаладжакъсыз.

⁴⁰О заман олар озь имансыз якъанларыны, Манъа къаршы чыкъкъанларыны, озь къабаатларыны ве деделерининъ къабаатларыны бойнуна аладжакълар. ⁴¹Булар ичюн Мен оларгъа къаршы чыкътым ве оларны душманларынынъ топракъларына кирсеттим. О заман оларнынъ сюннет этильмеген юреклери къатланаджакъ, ве олар озь къабаатлары ичюн толусынен тёлейджеклер. ⁴²Сонъ Якъупкъа берген васиетимни, Исхакъкъа берген васиетимни ве Ибраимге берген васиетимни

акъылыма кетиреджегим. Топракъны да акъылыма кетиреджегим. ⁴³О вакъыт топракъ бакъымсыз оладжакъ ве оларсыз къалып, озю-озюни раатлыкъ йыллары ичюн къанаатлендиреджек. Олар исе озь къабаатлары ичюн, къарарларымдан вазгечкенлери ве низамнамелеримден юз чевиргенлери ичюн джезаланаджакълар. ⁴⁴Бунъа бакъмадан, олар душманларынынъ топракъларында оладжакъ вакътында, Мен олардан вазгечмейджегим ве юзюмни олардан бутюнлей чевирмейджегим, оларны ёкъ этмейджегим ве оларгъа берген васиетимни бозмайджагъым. Мен – РАББИМ, оларнынъ Алласы. ⁴⁵Олар ичюн Мен оларнынъ баба-деделерине берген васиетимни акъылыма кетиреджегим. Мен, оларнынъ Алласы олмакъ ичюн, оларны Мысыр топрагъындан алып чыкъардым. Мен – РАББИМ.

⁴⁶Синай дагъында РАББИ Мусагъа бойле низамнамелерни, къарарларны ве къанунларны бильдирди, шуларны Озюнен Исраиль огъулары арасында къойды.

Раббиге айырылып азиз олгъан шейлер акъкъында

27 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль огъуларына бойле айт:

Бир адам башкъа адамнынъ джаныны белли бир фиаткъа коре РАББИГЕ багъышламагъа адагъыны бергенде, ³20 яшындан 60 яшынадже олгъан эркекнинъ фиаты, мукъаддес шекель чекисине коре, 50 кумюш олсун. ⁴Эгер къадын олса, фиаты 30 кумюш олсун. ⁵Беш яшындан башлап 20 яшынадже олгъан огъланнынъ фиаты 20 кумюш, къызнынъ фиаты он кумюш олсун. ⁶Бир айлыкътан беш яшына къадар огъланнынъ фиаты беш кумюш, къызнынъ фиаты учь кумюш олсун. ⁷Алтмыш я да даа буюк яшта олгъан акъайнынъ фиаты 15 кумюш, къадыннынъ фиаты он кумюш олсун. ⁸Лякин бир адам адакъ парасыны берип оламанса, адамны руханийге алып барсынлар, ве руханий адакъ берген адамнынъ алына коре адамнынъ фиатыны кессин.

⁹Берильген адакъ РАББИГЕ къурбанлыкъкъа келишкен айван олса, РАББИГЕ берильген эр шей азиз олсун. ¹⁰Адакъны денъиштирмеге олмаз. Яхшынынъ ерине ярамай я да ярамайнынъ ерине яхшысыны къоймагъа олмаз. Эгер айванны денъиштирселер, денъиштирильген айванларнынъ экиси де азиз къурбанлыкъ оладжакълар. ¹¹Эгер адакъ РАББИГЕ къурбан чалынмайджакъ арам айванлардан бири олса, оны руханийге косътермек керек. ¹²Руханий, айван яхшы я да ярамай олгъанына къарар чыкъарсын. Руханий къыйметини насыл кессе, ойле де олсун. ¹³Лякин бир адам айванны къайтарып сатын алмагъа истесе, бильдирильген къыйметке къыйметнинъ беште бир пайыны къошып телесин.

¹⁴Эгер бир адам озь эвини РАББИнинъ азизлиги деп багъышласа, руханий онынъ яхшы я да ярамай олгъанына къарар чыкъарсын. Руханий къыйметини насыл кессе, ойле де олсун. ¹⁵Адакъ берген адам озь эвини

къайтарып сатын алмагъа истесе, бильдирильген къыйметке къыйметнинъ беште бир пайыны къошып телесин. Сонъ эв онынъки олсун.

¹⁶Эгер бир адам озь пайындан бир тарланы РАББИге адамагъа истесе, тарлагъа сачыладжакъ урлукъ микъдарына коре къыймет кесильсин. Беш чувал* арпа урлугъы сачыладжакъ тарланынъ къыймети 50 кумюш олсун. ¹⁷Эгер тарласыны юбилей йылындан башлап адаса, юкъа-рыдаки фият къалсын. ¹⁸Эгер юбилей йылындан сонъ адаса, руханий юбилей йылынадже къалгъан йылларнынъ сайысына коре къыйметини кесип, фиятыны эксильтсин. ¹⁹Эгер адакъны берген адам тарласыны къайтарып сатын алмагъа истесе, бильдирильген къыйметке къыйметнинъ беште бир пайыны къошып телесин. Сонъ тарла онынъки олсун. ²⁰Лякин тарласыны сатын алмаздан эвель, тарла башкъа бир адамгъа сатылса, тарланы къайтарып сатын алмагъа олмаз. ²¹Юбилей йылы кельгенде, бойле тарла, РАББИге айырылып багъышлангъан шей киби, РАББИНинъ азизлиги олсун ве руханийлерге кетсин.

²²Эгер бир адам озь пайындан олмагъан, лякин сатын алынган тарланы РАББИге адаса, ²³руханий юбилей йылына къадар кечеджек йылларгъа коре тарлагъа къыймет кессин. Айны шу куню фиятыны телемек керек, ве тарла РАББИНинъ азизлиги олсун. ²⁴Юбилей йылында тарла кимден сатын алынган олса, о адамнынъ къолуна кечсин, пайынынъ саибине кетсин. ²⁵Эр кескен къыйметинъ мукъаддес шекельнинъ чеки-сине коре эасланмакъ керек. Бир шекельде йигирми гера бар.

²⁶Биринджи догъгъан айванларны адакъ оларакъ багъышламагъа олмаз. Биринджи догъгъанлар – РАББИНинъдир. Бузав оламы, къозу-улакъ оламы, о эп бир РАББИНинъдир. ²⁷Эгер айван арам айванлардан олса, бильдирильген къыйметке къыйметнинъ беште бир пайыны къошып, оны сатын алмагъа керек. Адам айванны сатын алмаса, оны бильдирильген къыйметинъе башкъа адамгъа сатмакъ керек.

²⁸РАББИге багъышлангъан ич бир шейни, бир адам озь мал-мулькюнден РАББИге айырып берген ич бир шейни – адам оламы, айван оламы, топракъ пайынынъ тарласы оламы – сатмагъа ве сатын алмагъа олмаз. Эр айырылып багъышлангъан шей – РАББИНинъ улу азизлигидир. ²⁹РАББИге айырылып багъышлангъан ич бир адамны сатын алмагъа олмаз. О, мытлакъа ёкъ этильсин.

³⁰Топракъ берекетининъ он пайда бир пайы – ернинъ урлукъ берекетинден ве тереклерининъ мейваларындан онда бир пайы – РАББИНинъкидир. Бу, РАББИНинъ азизлигидир. ³¹Бир кимсе онда бир пайыны сатын алмагъа истесе, онынъ къыйметине беште бир пайыны къошып телесин. ³²Туварларнынъ ве къой-эчкилернинъ онда бир пайы – чобаннынъ таягъы тюбюнде кечкен эр бир онуджы айван РАББИге азиз бахшыш олсун. ³³Айванларны яхшыгъа ве ярамайгъа айырмагъа олмаз,

* 27.16 Беш чувал – къ. еуд. «бир хомер».

бирини башкъасына денъиштирмеге олмаз. Эгер айванлар денъишти-
рильсе, денъиштирильген айванларнынъ экиси де азиз бахшыш олсун
ве оларны къайтарып сатын алмагъа олмаз.

³⁴Синай дагъында Исраиль огъуллаы ичюн Мусагъа буюргъан РАБ-
БИНинъ эмирлери будыр.

Сайылар

Исраиль халкы Мысырдан чыкып Ханаанга ёл алганларында джедвельге алувы ичюн, бу китап «Сайылар» деп адлана. Бунунъ акъкъында китапнынъ энъ башында икяе этиле. Китапнынъ еудий серлевасы – «Сахрада» – тасwirленген вакъиалар олып кечкен ерни ачыкъ-айдын акс эте.

Алла Исраиль халкъына Синай дагъында Озь Къануныны берген сонъ, Муса дженкке ярагъан эписи исраилли акъайлары джедвельге алды, левиликерни исе айры сайды. Сонъ, Алланынъ эмирине бинаен, Къанунгъа базы къошма малюматлар къошулды, ве халкъ Рабби тарафындан ваде этильген топракъкъа кочмеге азыр олды (1–9 баблар).

Амма Къадеш-Барнеагъа (Ханаан топрагъынынъ сынъырында ерлешкен ер) якъынлашкъанда, Исраиль халкы топракъларны бакъмагъа барып кельген адамларнынъ лафына инанып, ваде этильген топракъкъа кирмеге къоркътылар. Озь къоркъусы ичюн исраилликер сыджакъ сахра бою къыркъ йыл девамында долашмагъа меджбур олдылар (10–20 баблар). Алланы динълемеген исраилликернинъ несили сахрада ольген сонъ, халкъ яваш-яваш Ханаан янындаки топракъларда ерлешип башлагъанда, Иордан озенининъ гъарбий тарафында ерлешкен Моав мемлекетине кельдилер (21–36 баблар). Бутюн бу йыллар девамында Исраиль халкы чокъ керелер Мусагъа къаршы баш котердилер, Аллагъа къаршы шикъет эттилер. Рабби исраилликерни сёз тутмагъанлары ичюн джезалай эди, лякин Озь сайлагъан халкъына садыкъ къала эди, ваде этильген топракъкъа кеткенлери къадар оларны къайгъыра, душманларыны енъмеге такъат бере эди.

Исраильнинъ къабилелери (1–4 б.). Яшайыш акъкъында эмирлер ве Алланынъ Эвиндеки хызмет акъкъында къанунлар (5–10 б.). Исраиллилер сахрада. Боденелер. Меръемнинъ джезасы (11–12 б.). Исраиллилернинъ Ханаан топрагъына кельмеси ве топракъны козетмеси. Халкъ исъян коте (13–17 б.). Руханийлер ве левилийлернинъ вазифелери (18–19 б.). Къаядан чыкъкъан сув (20 б.). Бакъыр йылан (21 б.). Белам ве онынъ эшеги (22–24 б.). Исраиллилер путларгъа табынып башлайлар (25 б.). Исраиль халкъыны экинджи кере джедвельге алув (26–27 б.). Къурбанлар, байрамлар ве адакълар акъкъында эмирлер (28–30 б.). Исраиллилернинъ мидьянлыларнен дженки (31 б.). Исраильнинъ эки ярым къабилеси Иорданнынъ шаркъ тарафында ерлешелер (32 б.). Исраиллилернинъ бир ерден башкъа ерге кечкенлерининъ тасвири (33 б.). Алла исраиллилерге бермеге ваде эткен Ханаан топрагъынынъ сынъырлары (34 б.). Левилийлернинъ шеэрлери ве сыгъынакъ шеэрлери (35–36 б.).

Исраильнинъ биринджи сайылувы

1 Исраиллилер Мысыр топрагъындан чыкъкъан сонъ, экинджи йылында, экинджи айнынъ биринджи кунюнде РАББИ Синай сахрасында, Корюшюв Чадырында Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль огулларынынъ бутюн джемаатыны, сойларындаки ве къоранталарындаки эр бир эркекни сайынъыз ве оларнынъ адларыны язынъыз. ³Дженкке ярагъан, йигирми яшында ве йигирми яшындан буюк олгъан эписи исраиллилерни ордуларына коре Харуннен берабер сай. ⁴Сизинъ янынъызда эр бир къабиледен бирер къоранта башлыкъы олмакъ керек. ⁵Янынъызда оладжакъ адамларнынъ адлары будыр: Рубен къабилесинден – Шедеурнынъ огулу Элицур, ⁶Шимеон къабилесинден – Цуришаддаининъ огулу Шелумиэл, ⁷Ехуда къабилесинден – Амминадавнынъ огулу Нахшон, ⁸Йиссакъар къабилесинден – Цуарнынъ огулу Нетанэл, ⁹Зевулун къабилесинден – Хелоннынъ огулу Элиав, ¹⁰Юсуф огулларындан: Эфраим къабилесинден – Аммихуднынъ огулу Элишама, Менашше къабилесинден – Педациурнынъ огулу Гъамалиэл, ¹¹Биньямин къабилесинден – Гидонийнинъ огулу Авидан, ¹²Дан къабилесинден – Аммишаддаининъ огулу Ахиззер, ¹³Ашер къабилесинден – Окъраннынъ огулу Пагиэл, ¹⁴Гъад къабилесинден – Деуэлнинъ огулу Эльясф, ¹⁵Нафталий къабилесинден – Энаннынъ огулу Ахира. ¹⁶Булар – джемаатнынъ сайлангъан акъайларыдыр, деделер къабилелерининъ башлыкълары, Исраильнинъ бинъбашыларыдыр.

¹⁷Муса ве Харун, адлары юкъарыда бильдирилген акъайларнен берабер ¹⁸⁻¹⁹экинджи айнынъ биринджи кунюнде бутюн джемаатны топлалар ве, РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, бутюн джемаатны деделернинъ несиллерине, сойларына ве къоранталарына коре, эписи йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанларны, бирер-бирер оларнынъ адларыны джедвельге яздылар. Бойледже, олар Синай сахрасында сайылды.

²⁰Исраильнинъ биринджи огулу Рубеннинъ огуллары – несиллерине, сойларына ве къоранталарына коре, бирер-бирер язылгъан адамларнынъ

адларына коре, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанлар, дженкке ярагъан акъайларнынъ эписи, – ²¹Рубен къабилесинде 46 500 адам сайылды.

²²Шимеон огъулары – несиллерине, сойларына ве къоранталарына коре, бирер-бирер язылгъан адамларнынъ адларына коре, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанлар, дженкке ярагъан акъайларнынъ эписи, – ²³Шимеон къабилесинде 59 300 адам сайылды.

²⁴Гъад огъулары – несиллерине, сойларына ве къоранталарына коре, бирер-бирер язылгъан адамларнынъ адларына коре, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанлар, дженкке ярагъан акъайларнынъ эписи, – ²⁵Гъад къабилесинде 45 650 адам сайылды.

²⁶Ехуда огъулары – несиллерине, сойларына ве къоранталарына коре, бирер-бирер язылгъан адамларнынъ адларына коре, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанлар, дженкке ярагъан акъайларнынъ эписи, – ²⁷Ехуда къабилесинде 74 600 адам сайылды.

²⁸Йиссакъар огъулары – несиллерине, сойларына ве къоранталарына коре, бирер-бирер язылгъан адамларнынъ адларына коре, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанлар, дженкке ярагъан акъайларнынъ эписи, – ²⁹Йиссакъар къабилесинде 54 400 адам сайылды.

³⁰Зевулун огъулары – несиллерине, сойларына ве къоранталарына коре, бирер-бирер язылгъан адамларнынъ адларына коре, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанлар, дженкке ярагъан акъайларнынъ эписи, – ³¹Зевулун къабилесинде 57 400 адам сайылды.

³²Юсуфнынъ огъулары, Эфраим огъулары – несиллерине, сойларына ве къоранталарына коре, бирер-бирер язылгъан адамларнынъ адларына коре, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанлар, дженкке ярагъан акъайларнынъ эписи, – ³³Эфраим къабилесинде 40 500 адам сайылды.

³⁴Менашше огъулары – несиллерине, сойларына ве къоранталарына коре, бирер-бирер язылгъан адамларнынъ адларына коре, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанлар, дженкке ярагъан акъайларнынъ эписи, – ³⁵Менашше къабилесинде 32 200 адам сайылды.

³⁶Биньямин огъулары – несиллерине, сойларына ве къоранталарына коре, бирер-бирер язылгъан адамларнынъ адларына коре, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанлар, дженкке ярагъан акъайларнынъ эписи, – ³⁷Биньямин къабилесинде 35 400 адам сайылды.

³⁸Дан огъулары – несиллерине, сойларына ве къоранталарына коре, бирер-бирер язылгъан адамларнынъ адларына коре, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанлар, дженкке ярагъан акъайларнынъ эписи, – ³⁹Дан къабилесинде 62 700 адам сайылды.

⁴⁰Ашер огъулары – несиллерине, сойларына ве къоранталарына коре, бирер-бирер язылгъан адамларнынъ адларына коре, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанлар, дженкке ярагъан акъайларнынъ эписи, – ⁴¹Ашер къабилесинде 41 500 сайылды.

⁴²Нафталий огъуллаы – несиллерине, сойларына ве къоранталарына коре, бирер-бирер язылгъан адамларнынъ адларына коре, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанлар, дженкке ярагъан акъайларнынъ эписи, – ⁴³Нафталий къабилесинде 53 400 адам сайылды.

⁴⁴Мусанен Харун ве Исраильнинъ он эки башлыкълары – эр бир къабиледен бирер адам – буларны сайдылар. ⁴⁵Къоранталарына коре эписи исраиллилер, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъанлар ве дженкке ярагъанлар сайылды. ⁴⁶Эписи сайылгъанлар 603 550 адам эди.

⁴⁷Лякин сайылувда деделерининъ къоранталарына коре левийлилер сайылмадылар, ⁴⁸чюнки РАББИ Мусагъа бойле деди:

⁴⁹– Ялынъыз Левий къабилесини сайма. Исраиль огъуллаарыны сайгъанда, оларны сайма. ⁵⁰Левийлилер Шаатлыкъ Мескени, онынъ эписи алетлери ве шейлери ичюн джевапкяр оладжакълар. Олар Мескенни ве онынъ эписи алетлерини ташысынлар, онда хызмет этсинлер ве ордуларыны Мескеннинъ этрафында ерлештирсинлер. ⁵¹Чадырны башкъа ерге кочюрмеге керек олгъанда, левийлилер оны дагъытсынлар, чадырны тиклемеге керек олгъанда, левийлилер оны тиклесинлер. Эгер янына башкъа бир адам якъынлашса, о ольдюрильсин. ⁵²Исраиль огъуллаары озь ордуларына коре озь ордуларында ерлешсинлер, озь байрагъы тюбюнде турсунлар. ⁵³Исраиль огъуллаарына къаршы гъазап олмасын деп, левийлилер озь ордусыны Шаатлыкъ Мескеннининъ этрафында ерлештирсинлер ве Шаатлыкъ Мескенни къаравулласынлар.

⁵⁴Исраиль огъуллаары шуны яптылар. РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, олар эписини яптылар.

Орду ичинде къабилелернинъ ерлешюви

2 ¹РАББИ Мусагъа ве Харунгъа бойле деди:

²– Исраиль огъуллаары айры-айры озь ордуларыны озь байрагъы тюбюнде ве озь къоранталарынынъ бельгилеринен къойсунлар, озь ордуларыны Корюшюв Чадырынынъ этрафында ерлештирсинлер.

³Кунь догъгъан тарафта, шаркъта озь байрагъы тюбюнде Ехуда ордусы озь болюклеринен ерлешсин. Амминадавнынъ огълу Нахшон ехудалыларнынъ башлыгъы олсун. ⁴Онынъ аскерлери – 74 600 сайылгъан акъай. ⁵Ондан сонъ Йиссакъар къабилеси озь ордусыны ерлештирсин. Цуарнынъ огълу Нетанэл йиссакъарлыларнынъ башлыгъы олсун. ⁶Онынъ аскерлери – 54 400 сайылгъан акъай. ⁷Сонъ Зевулун къабилеси озь ордусыны ерлештирсин. Хелоннынъ огълу Элиав зевулунлыларнынъ башлыгъы олсун. ⁸Онынъ аскерлери – 57 400 сайылгъан акъай. ⁹Ехуда ордусынен сайылгъан аскерлер, болюклерине коре, эписи олып, 186 400 адам. Олар ёлгъа биринджи чыкъаджакълар.

¹⁰Дженюпке тараф озь байрагъы тюбюнде Рубен ордусы озь болюклеринен ерлешсин. Шедеурнынъ огълу Элицур рубенлилернинъ башлыгъы олсун. ¹¹Онынъ аскерлери – 46 500 сайылгъан акъай. ¹²Онынъ янына

Шимеон къабилеси озь ордусыны ерлештирсин. Цуришаддайнынъ огълу Шелумиэл шимеонлыларнынъ башлыгъы олсун. ¹³Онынъ аскерлери – 59 300 сайылгъан акъай. ¹⁴Сонъ Гъаднынъ къабилеси озь ордусыны ерлештирсин. Деуэлнинъ огълу Эльясф гъадлыларнынъ башлыгъы олсун. ¹⁵Онынъ аскерлери – 45 650 сайылгъан акъай. ¹⁶Рубен ордусынен сайылгъан аскерлер, болюклерине коре, эписи олып, 151 450 адам. Олар ёлгъа экинджи чыкъаджакълар.

¹⁷Корюшюв Чадыры ёлгъа чыкъкъанда, левийлиернинъ ордусы башкъа ордуларнынъ ортасында олсун. Эр орду, тургъаны киби, озь байрагъы тюрбюнде ёлгъа чыкъсын.

¹⁸Гъарпкъа тараф озь байрагъы тюрбюнде Эфраим ордусы озь болюклеринен ерлешсин. Аммихуднынъ огълу Элишама эфраимлиернинъ башлыгъы олсун. ¹⁹Онынъ аскерлери – 40 500 сайылгъан акъай. ²⁰Онынъ янына Менашшенинъ къабилеси озь ордусыны ерлештирсин. Педацурнынъ огълу Гъамалиэл менашшеллиернинъ башлыгъы олсун. ²¹Онынъ аскерлери – 32 200 сайылгъан акъай. ²²Сонъ Биньяминнинъ къабилеси озь ордусыны ерлештирсин. Гидонийнинъ огълу Авидан биньяминлиернинъ башлыгъы олсун. ²³Онынъ аскерлери – 35 400 сайылгъан акъай. ²⁴Эфраим ордусынен сайылгъан аскерлер, болюклерине коре, эписи олып, 108 100 адам. Олар ёлгъа учюнджи чыкъсынлар.

²⁵Шимальге тараф озь байрагъы тюрбюнде Дан ордусы озь болюклеринен ерлешсин. Аммишаддайнынъ огълу Ахиэзер данлыларнынъ башлыгъы олсун. ²⁶Онынъ аскерлери – 62 700 сайылгъан акъай. ²⁷Онынъ янына Ашернинъ къабилеси озь ордусыны ерлештирсин. Окъраннынъ огълу Пагизэл ашерлилернинъ башлыгъы олсун. ²⁸Онынъ аскерлери – 41 500 сайылгъан акъай. ²⁹Сонъ Нафталийнинъ къабилеси озь ордусыны ерлештирсин. Энаннынъ огълу Ахира нафталийлиернинъ башлыгъы олсун. ³⁰Онынъ аскерлери – 53 400 сайылгъан акъай. ³¹Дан ордусынен сайылгъан аскерлер, болюклерине коре, эписи олып, 157 600 адам. Олар озь байракълары тюрбюнде ёлгъа сонъки чыкъсынлар.

³²Къоранталарына коре сайылгъан Израил огъуллаы булардыр. Ордударда сайылгъан аскерлер, болюклерине коре, эписи олып, 603 550 адам. ³³Левийлиерни исе, РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, башкъа исраиллиернен берабер саймадылар.

³⁴Исраиллиер РАББИ Мусагъа эр буюргъан шейни беджердилер. Олар озь байракълары тюрбюнде ордуларыны ерлештире эдилер ве эр кес, озь сойларынен ве къоранталарынен бирликте ёлгъа чыкъа эдилер.

Харуннынъ огъуллаы

3 ¹Мына, Харун, Муса ве оларнынъ эвлятлары акъкъында ривает. О вакъыт РАББИ Синай дагъында Мусанен лаф этти.

²Харун огъуллаарынынъ адлары шудыр: биринджи огълу Надав, Авиху, Элазар ве Итамар. ³Будыр Харун огъуллаарынынъ, ягълангъан

руханийлернинъ адлары. Харун оларны руханийликке багъышлады. ⁴Лякин Надав ве Авиху РАББИнинъ огюнде ольдилер, чюнки олар Синай сахрасында РАББИнинъ огюнде арам атешни къулланып ибадет эттилер. Оларнынъ балалары ёкъ эди. Элазар ве Итамар Харун бабасы янында руханийлик эттилер.

Левийнинъ къабилеси

⁵РАББИ Мусагъа бойле деди:

⁶– Левийлилернинъ къабилесини кетир де, руханий Харуннынъ янына къой; олар онынъ янында хызмет этсинлер. ⁷Олар Харун ве бутюн джемаат ичюн хызметлерини Корюшюв Чадырынынъ огюнде беджерсинлер, Мескен ичюн хызметлерини япсынлар ⁸ве Корюшюв Чадырынынъ бутюн шейлерини сакълап къорчаласынлар. Исраиль огъууларынынъ ерине олар Мескен ичюн хызметлерини япсынлар. ⁹Левийлилерни Харунгъа ве онынъ огъууларына бер. Исраиль огъууларындан олар бутюнлей Харунгъа берильгендир. ¹⁰Харунны ве онынъ огъууларыны руханийлик вазифесине къой. Олардан башкъа бирев бу хызметни япса, ольдюриледжектир.

¹¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

¹²– Иште, Исраиль огъууларынынъ арасындан, эписи исраиллилернинъ биринджи огъууларынынъ еринде Мен Озюме левийлилерни алдым. Левийлилер Менимки олсунлар. ¹³Бутюн биринджи догъгъанлар Менимкидир. Мысыр топрагъында биринджи догъгъанларнынъ эписини ёкъ эткен кунде, Мен Исраильнинъ эм инсанларда, эм айванларда биринджи догъгъанларыны Озюм ичюн айырдым. Олар Менимки олсунлар. Мен – РАББИМ.

Левийлилернинъ сойларына коре сайылувы

¹⁴РАББИ Мусагъа Синай сахрасында бойле деди:

¹⁵– Левий огъууларыны къоранта ве сойларына коре сай. Бир айлыкъ яшындан башлап ве буюк яшта олгъан эр бир эркекни сай.

¹⁶Муса эмирге бойсунып, РАББИ буюргъаны киби, оларны сайды.

¹⁷Левий огъууларынынъ адлары будыр: Гершон, Кехат ве Мерарий. ¹⁸Сойларына коре Гершон огъууларынынъ адлары будыр: Ливний ве Шимий. ¹⁹Сойларына коре Кехатнынъ огъуулары будыр: Амрам ве Йицхар, Хеврон ве Уззиэл. ²⁰Сойларына коре Мерарийнинъ огъуулары будыр: Махлий ве Муший. Будыр къоранталарына коре левийлилернинъ сойлары.

²¹Гершондан – Ливний сою ве Шимий сою. Бу, гершонлыларнынъ сойлары. ²²Джедвельде язылгъан бир айлыкъ ве даа буюк яштаки бутюн эркеклернинъ сайысы 7 500 эди. ²³Гершонлыларнынъ сойлары Мескеннинъ артындан гъарпкъа тараф ордунен ерлешсинлер. ²⁴Лаэлнинъ огълу Эльясаф гершонлыларнынъ къоранталары башлыгъы олсун. ²⁵Гершон

огъуллаы Корюшнов Чадырында Мескен, Чадырнынъ орътюси ве Корюшнов Чадырынынъ киришиндеки перде ичюн джевапкяр эдилер. ²⁶Азбар перделери, Мескеннинъ ве къурбан ерининъ чевресиндеки азбар киришиндеки перде, йиплер ве бутюн керекли алетлери оларнынъ къолунда эдилер.

²⁷Кехаттан – амрамлыларнынъ сою, йицхарлыларнынъ сою, хевронлыларнынъ сою ве уззиэллилернинъ союдыр. Бу, кехатлыларнынъ сойларыдыр. ²⁸Джедвельде язылгъан бир айлыкъ ве даа буюк яштаки бутюн эркеклернинъ сайысы 8 600 эди. Олар Мукъаддес Ер ичюн джевапкяр эди. ²⁹Кехат огъуллаынынъ сойлары озь ордуларыны Мескеннинъ дженубий тарафында ерлештирсинлер. ³⁰Уззиэлнинъ огълу Элицафан кехатлыларнынъ къоранталары башлыгъы олсун. ³¹Олар Сандыкъ, стол, къандиль, къурбан ерлери, хызмет вакътында къулланылгъан мукъаддес савутлар ве бутюн алетлеринен берабер перде ичюн джевапкяр олсунлар. ³²Руханий Харуннынъ огълу Элазар левийли башлыкъларнынъ башлыгъы олсун. О, Мукъаддес Ер ичюн джевапкяр олгъанларгъа башлыкъ этсин.

³³Мерарийден – Махлий сою ве Муший сою. Бу, Мерарийнинъ сойларыдыр. ³⁴Джедвельде язылгъан бир айлыкъ ве даа буюк яштаки бутюн эркеклернинъ сайысы 6 200 эди. ³⁵Авихаилнинъ огълу Цуриэл мерарийлилернинъ къоранталарына башлыкъ олсун. Олар озь ордусыны Мескеннинъ шималий тарафында ерлештирсинлер. ³⁶Мерарийнинъ огъуллаы Мескеннинъ черчивелери, сырыкълары, диреклери, темеллери, оларнынъ эписи шейлери ве алетлери, ³⁷чевре-четиндеки азбарнынъ диреклери, оларнынъ темеллери, къазычыкълары ве йиплери ичюн джевапкяр олсунлар.

³⁸Мескеннинъ огюнде, Корюшнов Чадырынынъ шаркъ тарафында озь ордуларыны Муса, Харун ве огъуллаы ерлештирсин. Олар Израиль огъуллаы ичюн Мукъаддес Ер ичюн джевапкяр олсунлар. Мукъаддес Ерге башкъа эр ким якъынлашса, ольдюрiledжетир.

³⁹РАББИнинъ буюргъанына коре Муса ве Харун джедвельде язгъан бир айлыкъ ве даа буюк яштаки бутюн левийли эркеклернинъ сайысы, оларнынъ сойларына коре, 22 000 эди.

Левийлилерни биринджи догъгъанларнынъ ерине алув

⁴⁰РАББИ Мусагъа бойле деди:

– Израиллилернинъ бир айлыкъ ве даа буюк яштаки биринджи догъгъан бутюн эркеклерини сай, адларыны яз. ⁴¹Мен ичюн левийлилерни ал. Мен – РАББИМ. Оларны израиллилернинъ бутюн биринджи догъгъанларынынъ ерине ал, израиллилернинъ биринджи догъгъан айванларынынъ ерине Мен ичюн левийлилернинъ айванларыны ал.

⁴²Бойледже, Муса, РАББИ буюргъаны киби, израиллилернинъ биринджи догъгъанларынынъ эписини сайып, джедвельге язды. ⁴³Адлары

язылган, биринджи догъгъан бир айлыкъ ве даа буюк яштаки эркеклернинъ сайысы 22 273 эди.

⁴⁴РАББИ Мусагъа бойле деди:

⁴⁵– Исраиллилернинъ биринджи догъгъанларынынъ ерине левийлилерни, айванларынынъ ерине левийлилернинъ айванларыны ал. Левийлилер Меним олсунлар. Мен – РАББИМ. ⁴⁶Левийлилернинъ сайысына бакъкъанда, исраиллилернинъ биринджи догъгъанларындан къалган 273 адамны сатын алмакъ ичюн, ⁴⁷адам башына бешер кумюш* ал. Кумюшнинъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде олсун, бир шекельде йигирми гера бар. ⁴⁸Къалган адамлар ичюн алынган кумюш акъчаны Харунгъа ве онынъ огъууларына бер.

⁴⁹Муса левийлилернинъ сайысындан къалган исраиллилер ичюн кумюш акъчасыны алды. ⁵⁰Исраиллилернинъ биринджи догъгъанларындан мукъаддес шекель чекисинде 1 365 кумюш акъчасыны алды. ⁵¹РАББИнинъ эмирине коре, РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, Муса кумюш акъчаны Харунгъа ве онынъ огъууларына берди.

Кехатлыларынынъ хызмети

4 ¹РАББИ Мусагъа ве Харунгъа бойле деди:

²– Левий огъууларындан олган Кехат огъууларыны сойларына ве къоранталарына коре, ³отуздан башлап элли яшынадже, хызмет эткенлернинъ эписини сай. Олар Корюшюв Чадырында чалышсынлар.

⁴Корюшюв Чадырындаки Кехат огъууларынынъ хызмети – Энъ Мукъаддес Ерте хызмет этмектир. ⁵Орду ёлгъа чыкъаджакъ вакъытта Харун ве оларнынъ огъуулары келип, къапаткъан пердени тюшюрсинлер ве онынънен Шаатлыкъ Сандыгъынынъ устюни къапатсынлар. ⁶Оны индже ишленген терилер орътюсинен къапатсынлар, онынъ устуне мор юньден япылган безни ташласынлар ве сырыкъларыны ерине кечирсинлер.

⁷РАББИнинъ булунувыны косьтерген пителер ичюн столны мор юньден япылган безнен къапатсынлар, устуне чанакъларны, пиалаларны, гугюмлерни ве тёкюледжек бахшышлар ичюн мешребелерни къойсунлар. Онынъ устунде эр вакъыттаки пителер де олсунлар. ⁸Буларнынъ устуне ачыкъ къырмазы юньден япылган безни тёшесинлер, оны индже ишленген терилер орътюсинен къапатсынлар ве сырыкъларыны ерине кечирсинлер.

⁹Мор юньден япылган безни алсынлар ве ярыкъ къандилини ве онынъ лампатларыны, машачыкъларыны, табачыкъларыны, зейтюн ягъы ичюн къууланган эписи савутларынынъ устуне тёшесинлер. ¹⁰Къандильни бутюн алетлеринен берабер индже ишленген терилер орътюсинен къапатсынлар ве седиенинъ устуне къойсунлар.

* 3.47 Беш кумюш – къ. еуд. «5 шекель».

¹¹Алтын кѳурбан ерининѳ устуне мор юнѳден япылгѳан безни тѳешесинлер, устюни индже ишленген терилер орьтјусинен кѳапатсынлар, сырыкѳларыны ерине кечирсинлер. ¹²Мукѳаддес Ерте ибадет этмек ичюн кѳулланылгѳан бутјон шейлерни алсынлар, мор юнѳден япылгѳан безге сарсынлар, индже ишленген терилер орьтјусинен кѳапатсынлар ве седиенинѳ устуне кѳойсунлар. ¹³Кѳурбан ерини кульден темизлесинлер ве мавылы кѳырмызы юнѳден япылгѳан безнен кѳапатсынлар. ¹⁴Сонѳ ибадет этмек ичюн кѳулланылгѳан бутјон алетлерни: комјор табакѳларыны, сенеклерни, куречиклерни ве чанакѳларны, – кѳурбан ерининѳ эписи алетлерини онынѳ устуне кѳойсунлар, оны индже ишленген терилер орьтјусинен кѳапатсынлар, сырыкѳларыны ерине кечирсинлер.

¹⁵Орду башкѳа ерге кочѳкен вакѳытта Харун ве онынѳ огѳуллары Мукѳаддес Ерни ве Мукѳаддес Ернинѳ эписи алетлерини кѳапаткѳан сонѳ, Кехат огѳуллары оларны ташымагѳа кельсинлер. Лякин Мукѳаддес Ерге токѳунмасынлар, ѳкѳса олар ольдјориледжеклер. Корюшјов Чадырынынѳ бу кѳысымларыны Кехат огѳуллары ташысынлар.

¹⁶Руханий Харуннынѳ огѳлу Элазар кѳандиль ичюн зейтјон ягѳы, якѳыладжакѳ кѳокѳулы отлар, эр вакѳыттаки ашлыкѳ бахшышлары ве ягѳламакѳ ичюн зейтјон ягѳы, бутјон Мескен, бутјон ичиндеки шейлер ве бутјон шейлеринен берабер Мукѳаддес Ер ичюн джевапкјар олсун.

¹⁷РАББИ Мусагѳа ве Харунгѳа бойле деди:

¹⁸– Кехат сойларынынѳ кѳабилесине левийлилернинѳ арасындан ѳкѳ олмагѳа ѳл берменѳиз. ¹⁹Олар сагѳ олсунлар ве Энѳ Мукѳаддес Ерге якѳынлашкѳанда ольмесинлер деп, бойле япынѳыз: Харуннен огѳуллары барсынлар ве эр адамгѳа озѳ хызметини ве ташыйджакѳ юкјони билдирсинлер. ²⁰Олар озѳлери, ольмемек ичюн, Мукѳаддес Ерни кѳапаткѳанда, онѳа якѳынлашып бакѳмасынлар.

Гершон огѳулларынынѳ хызмети

²¹РАББИ Мусагѳа бойле деди:

²²– Гершон огѳулларыны кѳоранталарына ве сойларына коре сай. ²³Корюшјов Чадырында хызмет этмек ичюн, хызметке ляйыкѳ олгѳан отуздан башлап элли яшынадже адамларнынѳ эписини сай.

²⁴Мына гершонлыларнынѳ сойлары япаджакѳ ишлер. Олар бойле этип хызмет этсинлер ве юклер ташысынлар: ²⁵Мескеннинѳ безлерини, Корюшјов Чадырыны ве орьтјусини, устуне тѳешеледжек индже ишленген терилер орьтјусини, Корюшјов Чадырынынѳ киришиндеки пердени, ²⁶азбарнынѳ безлерини, Мескеннинѳ ве кѳурбан ерининѳ чевре-четинде олгѳан азбар киришиндеки пердени, йиплерини, оларнынѳ бутјон алетлерини, олар ичюн япылгѳан эр бир шейни ташысынлар. Бойле этип, хызмет этсинлер. ²⁷Гершон огѳулларынынѳ бутјон япаджакѳ ишлери – юк ташымакѳ я да башкѳа бир хызмет этмек – Харуннынѳ ве огѳулларынынѳ башлыгѳында япылсын. Гершон огѳуллары бутјон

ташыгъан шейлери ичюн джевапкяр олсунлар. ²⁸Гершонлыларнынъ сойлары Корюшюв Чадырында япаджакъ ишлери ве олар джевапкяр оладжакъ шейлер будыр. Руханий Харуннынъ огълу Итамар оларнынъ башлыгъы олсун.

Мерарий огъуллаарынынъ хызмети

²⁹Мерарий огъуллаарыны сойларына ве къоранталарына коре сай. ³⁰Корюшюв Чадырында хызмет этмек ичюн, хызметке ляйыкъ олгъан отуздан башлап элли яшынадже адамларнынъ эписини сай. ³¹Корюшюв Чадырында хызмет эткенде, олар булар ичюн джевапкяр олсунлар: Мескеннинъ черчивелери, сырыкълары, диреклери, темеллери, ³²азбарнынъ чевре-четиндеки диреклери ве темеллери, къязычыкълары, йиплери ве оларнынъ бутюн алетлери ве хызметте къулланылгъан бутюн шейлер. Ташымагъа керек олгъан шейлернинъ адларыны эр бир адамгъа бильдир. ³³Корюшюв Чадырында хызмет эткенде, мерарийлилернинъ сойлары бойле ишлер япсынлар. Руханий Харуннынъ огълу Итамар оларнынъ башлыгъы олсун.

Левийлилер сайылувынынъ нетиджелери

³⁴Муса, Харун ве джемаатнынъ башлыкълары Кехат огъуллаарыны сойларына ве къоранталарына коре сайдылар. ³⁵Корюшюв Чадырында хызмет этмек ичюн, хызметке ляйыкъ олгъан отуздан башлап элли яшынадже адамларнынъ эписини сайдылар. ³⁶Оларнынъ сойларына коре сайылгъанлар 2 750 адам эди. ³⁷Кехатлыларнынъ сойларында сайылгъанлар, Корюшюв Чадырында хызмет эткенлернинъ эписи булардыр. РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, Муса ве Харун оларны сайдылар.

³⁸Гершон огъуллаары сойларына ве къоранталарына коре сайылдылар. ³⁹Корюшюв Чадырында хызмет этмек ичюн, хызметке ляйыкъ олгъан отуздан башлап элли яшынадже адамларнынъ эписини сайдылар. ⁴⁰Оларнынъ сойларына ве къоранталарына коре сайылгъанлар 2 630 адам эди. ⁴¹Гершон огъуллаары сойларында сайылгъанлар, Корюшюв Чадырында хызмет эткенлернинъ эписи булардыр. РАББИ буюргъаны киби, Муса ве Харун оларны сайдылар.

⁴²Мерарий огъуллаары сойларына ве къоранталарына коре сайылдылар. ⁴³Корюшюв Чадырында хызмет этмек ичюн, хызметке ляйыкъ олгъан отуздан башлап элли яшынадже адамларнынъ эписини сайдылар. ⁴⁴Оларнынъ сойларына коре сайылгъанлар 3 200 адам эди. ⁴⁵Мерарий огъуллаары сойларында сайылгъанлар булардыр. РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, Муса ве Харун оларны сайдылар.

⁴⁶Бойледже Муса, Харун ве Исраиль башлыкълары эписи левийлилерни оларнынъ сойларына ве къоранталарына коре сайдылар. ⁴⁷Корюшюв Чадырында хызмет эткенлернинъ ве юклерни ташыгъанларнынъ эписини, отуздан башлап элли яшынадже бутюн адамларны сайдылар.

⁴⁸Сайылгъанлар 8 580 адам эди. ⁴⁹РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, олар сайылдылар ве эр кес япаджакъ ишке ве ташыйджакъ юкке бельгилендилер. РАББИ Мусагъа эмир бергени киби, оларны сайдылар.

Ордуны арамлагъан адамлар акъкъында

5 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль огъууларына буюр, тери хасталыгъына огърагъан, къан ве ирин акъувы олгъанлар я да олю адамгъа токъунып арамлангъан эр кесни ордудан тыш чыкъарсынлар. ³Акъайларны да, къадынларны да ордудан тыш чыкъарынъыз. Олар озь ордуларыны арамламасынлар, чюнки Мен оларнынъ арасында булунам.

⁴Исраиль огъуулары ойле де яптылар, оларны ордудан тыш чыкъардылар. РАББИ Мусагъа насыл айткъан олса, Исраиль огъуулары ойле де яптылар.

Къабаат ичюн одеме

⁵РАББИ Мусагъа бойле деди:

⁶– Исраиль огъууларына бойле айт:

Эгер акъай я да къадын башкъа адамгъа къаршы насылдыр гуна япса, ве шуны япып, РАББИге къаршы гуна япса ве къабаатлы олса, ⁷япкъан гунасы ичюн тевбе этсинлер, кимге къаршы гуна япкъан олса, онъа бутюнлей къайтарсын ве беште бир пайыны къошып, кимге къаршы гуна ишлеген олсалар, онъа берсинлер. ⁸Эгер шу адамнынъ одемесини алмакъ ичюн якъын догъмушы олмаса, къабаатнынъ одемеси РАББИге багъышлансын ве руханийге берильсин. Бундан гъайры руханийге багъышлав къурбаны берильсин, ве о, адамны онен эялласын. ⁹Исраиль огъууларынынъ руханийге бахшыш этильген эписи азизликлери онынъ олсунлар. ¹⁰Эр кеснинъ айырылгъан бахшышлары руханийнинъ олсунлар, ве руханийге берильген эр шей руханийнинъки олсун.

Куньджюлик акъкъында къанун

¹¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

¹²– Исраиль халкъына бойле айт:

Эгер биревнинъ апайы озь акъайына садыкълыгъыны бозса, ¹³башкъа акъай о апайнен ятса ве урлугъыны тексе, апай исе буны акъайындан гизлиден япса ве бойле этип арамланса, лякин шаат олмаса ве апай гунасын да тутулмаса, ¹⁴акъайнынъ юрегинде исе апайына къаршы куньджюлик догъса, апайы къабаатлы я да къабаатлы олмагъан алда, онъа къаршы юрегинде куньджюлик догъса, ¹⁵акъай озь апайыны руханийге кетирсин ве апайы ичюн бахшыш оларакъ бир чанакъ * арпа унуны берсин, лякин уннынъ устуне зейтюн ягъыны текмесин, темиз къокъулы майны да

* 5.15 Бир чанакъ – къ. еуд. «эфанынъ он пайында бир пайы».

къоймасын, чюнки бу, куньджюлик бахшышы, къабаатны хатырлаткъан бахшыштыр. ¹⁶Руханий апайны чагырып, оны РАББИнинъ огюне къойсун. ¹⁷Руханий балчыкъ бардакъкъа азиз сув тѣксюн ве, Мескеннинъ полундан топракъ алып, сувгъа къошсун. ¹⁸Руханий апайны РАББИнинъ огюне къойсун, сачыны ачсын, къолуна хатырлав бахшышыны, яни куньджюлик бахшышыны берсин. Руханийнинъ къолунда къаргъыш кетиреджек адджы сув олсун. ¹⁹Сонъ руханий апайны ант бермеге меджбур этсин ве бойле десин: «Эгер башкъа бир адам сеннен ятмагъан олса, ве сен акъайынъа олгъан садыкълыгъынъны бозып арамланмагъан олсанъ, къаргъыш кетиреджек бу адджы сув санъа зарар кетирмесин. ²⁰Лякин акъайынъа садыкълыгъынъны бозып арамлангъан олсанъ ве акъайынъдан гъайры башкъа бир адамнен яткъан олсанъ, ²¹о заман руханий апайны къаргъыш антыны бермеге меджбур этсин ве апайгъа бойле айтсын: – РАББИ халкъынъ арасында сени къаргъасын. РАББИ сени бош къарын шишик къурсакъ япсын. ²²Къаргъыш кетиреджек бу сув сенинъ ичинъе кирсин ве къурсагъынъны шиширсин, къарынынъны бошатсын».

О заман апай: «Амин, ойле де олсун», – десин.

²³Руханий бу еминни бир кягъыткъа язып, оны адджы сувнен ювсун. ²⁴Сонъ къаргъыш кетиреджек адджы сувны апайгъа ичирсин, ве къаргъыш кетиреджек шу сув онынъ ичине кирсин ве онъа адджы дерт берсин. ²⁵Руханий апайнынъ къолундан куньджюлик бахшышыны алсын, оны РАББИнинъ огюнде котерсин ве къурбан ерининъ янына алып кетсин. ²⁶Руханий ашлыкъ бахшышындан хатыра пайы оларакъ бир авуч алсын ве къурбан еринде якъсын, сонъ апайгъа сувны ичирсин. ²⁷Онъа сувны ичирген сонъ, эгер апай озъ акъайына садыкълыгъыны бозып арамлангъан олса, къаргъыш кетиреджек адджы сув ичине киреджек ве адджы дерт береджек, онынъ къурсагъы шишеджек ве онынъ къарны бошайджакъ. Халкъы арасында бу апай лянет оладжакъ. ²⁸Лякин эгер апай арамланмагъан ве темиз олса, о апай зарар корьмейджек ве бала догъура биледжек.

²⁹Бир апай озъ акъайына садыкълыгъыны бозып арамланса, куньджюлик акъкъында къанун будыр. ³⁰Акъайны куньджюлик руху басса ве о, озъ апайыны куньлеп башласа, о, апайыны РАББИнинъ огюнде къойсун ве руханий апайгъа бу къанун боюнджа япсын. ³¹О вакъыт акъай ич бир гунада къабаатлы олмайджакъ, онынъ апайы исе къабааты ичюн джезасыны чексин.

Назарейлер ичюн къаиделер

6 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

2 – Израиль огъулларына бойле айт:

Эгер бир акъай я да апай назарей* олмагъа гузель адакъ берсе ве озюни РАББИге багъышласа, ³о, шарапны ве башкъа насылдыр

* **6.2 Назарей** – озюни Алланынъ хызметине багъышлагъан адам.

ичкини ичмесин, не шараптан, не де башкъа ичкиден япылгъан сиркени ичмесин, юзюмден япылгъан ич бир ичимликни ичмесин, не тазе, не де къуру юзюм ашамасын. ⁴Назарейлигининъ бутюн вакътында о адам юзюмнинъ не чегирдегинден, не терисинден япылгъан ич бир шейни ашамасын.

⁵Назарейлигининъ бутюн вакътында о адам башыны устранин тыраш этмесин. Озюни РАББИге багъышлагъан куньлер биткендже, о, азиз олсун, башындаки сачларыны осьтюрсин. ⁶РАББИ ичюн назарей олмакънынъ бутюн вакътында о, олю беденге якъынлашмасын. ⁷Бабасы, анасы, агъасы я да къызкъардашы ольгенде, оларгъа токъунмасын ве арамланмасын, чюнки о озю ве башынынъ сачлары Аллагъа багъышлангъандыр. ⁸Назарейлигининъ бутюн вакътында о, РАББИнинъ азизи олсун.

⁹Эгер онынъ янында бирев апансыздан ольсе, ве назарей озь назарейлигини ве башынынъ сачларыны арамласа, о, эяллангъан кунюнде озь башыны тыраш этсин, едиджи куню сачларыны къыркътырсын. ¹⁰Секизинджи куню о, руханийге, Корюшюв Чадырынынъ кириши янына эки гогерджинни я да эки гогерджин баласыны кетирсин. ¹¹Руханий бирисини гуна ичюн къурбан оларакъ кетирсин, экинджисини исе бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ кетирсин ве бойле этип, олю беденге токъунма гунасындан оны эялласын, о куню башыны да азиз этсин. ¹²Сонъ назарей озюни ве назарейлиги куньлерини янъыдан РАББИге багъышласын ве бир йыллыкъ къочкъарны къабаат ичюн къурбан оларакъ кетирсин. Эвельки куньлер сайылмайджакъ, чюнки онынъ назарейлиги арамлангъан эди.

¹³Назарейликнинъ куньлери биткенинен, назарейлер акъкъында бойле къанунны беджеринъиз: назарейни Корюшюв Чадырынынъ кириши янына алып барынъыз. ¹⁴Анда о, РАББИге бойле къурбанларны ве бахшышларны кетирсин: бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ – бир йыллыкъ къусурсыз къочкъарны, гуналар ичюн къурбан оларакъ – бир йыллыкъ къусурсыз къойны, аманлыкъ къурбаны оларакъ – даа бир къусурсыз къочкъарны, ¹⁵бир сепет энъ яхшы богъдай унундан маясыз пишкен пите: зейтюн ягъынен басылгъан пителерни, пишкен сонъ устьлерине зейтюн ягъы сюртюльген маясыз пителерни, ашлыкъ ве тѣкюледжек бахшышларны. ¹⁶Руханий буларны РАББИнинъ огюнде кетирсин ве гуналар ичюн къурбан ве бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ чалсын. ¹⁷Руханий РАББИге аманлыкъ къурбаны оларакъ къочкъарны чалсын ве маясыз пите сепетини бахшыш оларакъ берсин. Руханий даа ашлыкъ ве тѣкюледжек бахшышларны кетирсин. ¹⁸Сонъ назарей назарейликте осьтюрген сачларыны Корюшюв Чадырынынъ кириши янында къыркътырсын, назарейликте осьтюрген сачларыны алып, аманлыкъ къурбаны тѣбюндеки атешке ташласын. ¹⁹Назарей озь назарейлигинде осьтюрген сачларыны къыркътыргъан сонъ, руханий

къочкъарнынъ сувда пишкен курегини, ягънен басылгъан маясыз питени ве устуне ягъ сюртюльген маясыз питени сепеттен алсын ве назарейнинъ къолуна къойсун. ²⁰Сонъ руханий буларны салландырыладжакъ бахшыш оларакъ РАББИнинъ огюнде саллайджакъ. Бу, руханий ичюн айырылгъан азизликтир. Къочкъарнынъ салландыраджакъ кокреги ве котериледжек аягъы онынъкидир. Бундан сонъ назарей шарапны ичмек мумкюн.

²¹Назарей озь адагъына коре назарейлиги ичюн РАББИге берген бахшышлар акъкъындаки къанун будыр. Бундан зияде бермеге элинден кельсе, башкъа бахшышлар кетирмек мумкюн. Назарейлик къануны боюнджа берген адагъыны беджерсинлер.

Руханийлернинъ багъышлавы

²²РАББИ Мусагъа бойле деди:

²³– Харунгъа ве онынъ огъуларына бойле айт:

Исраиль огъуларына яхшылыкъ тиленъиз, оларгъа бойле айтынъыз:

²⁴ «РАББИ санъа эйилик япсын ве сени къорчаласын!

²⁵ РАББИнинъ ачыкъ юзю сизни коръсюн ве санъа мераметли олсун!

²⁶ РАББИ юзюни санъа чевирсин ве тынчылыкъ-аманлыкъ берсин!»

²⁷Бойле этип, олар Исраиль огъуларына Меним Адымны чагъырсынлар, ве Мен оларгъа яхшылыкъ япаджагъым.

Башлыкъларнынъ бахшышлары

7 ¹О куню Муса Мескеннинъ тикленмесини битирди ве оны ягълады. Сонъ о, Мескенни ве онынъ эписи алетлерини, къурбан ерини ве онынъ бутюн алетлерини азиз этти. О, эписи шейлерини ягълады ве азиз этти. ²Сонъ Исраиль башлыкълары, къоранта башлары, эсаплав ичюн джевапкъар олгъан къабиле башлыкълары кельдилер ³ве РАББИнинъ огюне озь бахшышларыны – устю къапалы алты араба ве он эки бугъаны кетирдилер. Эр эки башлыкътан бирер араба ве эр башлыкътан бирер бугъа эди. Олар бу бахшышларны Мескеннинъ огюне кетирдилер.

⁴Сонъ РАББИ Мусагъа бойле деди:

⁵– Буларны ал да, Корюшюв Чадырындаки хызметлерде къулан. Буларны левийлилерге, япаджакъ хызметлерине коре, бер.

⁶Муса арабаларны ве бугъаларны алды ве оларны левийлилерге берди: ⁷хызметлерине коре, Гершон огъуларына эки арабаны ве дёрт бугъаны, ⁸хызметлерине коре, Мерарий огъуларына дёрт арабаны ве секиз бугъаны берди. Руханий Харуннынъ огълу Итамар оларнынъ башлыкъы эди. ⁹Кехат огъуларына исе бир шей бермеди, чюнки оларнынъ иши – Мукъаддес Ерни омузларында ташымакътыр.

¹⁰Къурбан ери ягълангъан куню, оны багъышламакъ ичюн, башлыкълар озь къурбанларыны ве бахшышларыны къурбан ерининъ огюне кетирдилер.

¹¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

– Къурбан ерини багъышламакъ ичюн, эр кунь бирер башлыкъ озь къурбанларыны ве бахшышларыны кетирсин.

¹²Биринджи куню Ехуда къабилесинден Амминадавнынъ огълу Нахшон озь бахшышларыны кетирди. ¹³Онынъ бахшышлары булардыр: 1 300 грамм агъырлыгъында бир кумюш чанакъ, 700 грамм* агъырлыгъында бир буюк кумюш къаде (оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди; ашлыкъ бахшышы ичюн, оларнынъ экиси де зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуна толу эдилер); ¹⁴къокъулы отлардан япылгъан якъыладжакъ ягъгъа толу олгъан 100 грамм* агъырлыгъында бир алтын пиала; ¹⁵бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир бузав, бир къочкъар ве бир йыллыкъ къозу; ¹⁶гуналар ичюн къурбан оларакъ бир улакъ; ¹⁷аманлыкъ къурбаны оларакъ эки бугъа, беш къочкъар, беш теке, беш баш бир йыллыкъ къозу. Амминадавнынъ огълу Нахшон бойле къурбанларны ве бахшышларны кетирди.

¹⁸Экинджи куню Йиссакъар къабилесинден Цуарнынъ огълу Нетанэл озь бахшышларыны кетирди. ¹⁹Онынъ бахшышлары булардыр: 1 300 грамм агъырлыгъында бир кумюш чанакъ, 700 грамм агъырлыгъында бир буюк кумюш къаде (оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди; ашлыкъ бахшышы ичюн, оларнынъ экиси де зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуна толу эдилер); ²⁰къокъулы отлардан япылгъан якъыладжакъ ягъгъа толу олгъан 100 грамм агъырлыгъында бир алтын пиала; ²¹бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир бузав, бир къочкъар ве бир йыллыкъ къозу; ²²гуналар ичюн къурбан оларакъ бир улакъ; ²³аманлыкъ къурбаны оларакъ эки бугъа, беш къочкъар, беш теке, беш баш бир йыллыкъ къозу. Цуарнынъ огълу Нетанэл бойле къурбанларны ве бахшышларны кетирди.

²⁴Учюнджи куню Зевулун огъулларынынъ башлыгъы, Хелоннынъ огълу Элиав озь бахшышларыны кетирди. ²⁵Онынъ бахшышлары булардыр: 1 300 грамм агъырлыгъында бир кумюш чанакъ, 700 грамм агъырлыгъында бир буюк кумюш къаде (оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди; ашлыкъ бахшышы ичюн, оларнынъ экиси де зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуна толу эдилер); ²⁶къокъулы отлардан япылгъан якъыладжакъ ягъгъа толу олгъан 100 грамм агъырлыгъында бир алтын пиала; ²⁷бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир бузав, бир къочкъар ве бир йыллыкъ къозу; ²⁸гуналар ичюн къурбан оларакъ бир улакъ; ²⁹аманлыкъ къурбаны оларакъ эки бугъа, беш къочкъар, беш теке, беш баш бир йыллыкъ къозу. Хелоннынъ огълу Элиав бойле къурбанларны ве бахшышларны кетирди.

³⁰Дертюнджи куню Рубен огъулларынынъ башлыгъы, Шедеурнынъ огълу Элицур озь бахшышларыны кетирди. ³¹Онынъ бахшышлары

* 7.13 1 300 грамм; 700 грамм – къ. еуд. «130 шекель», «70 шекель».

* 7.14 100 грамм – къ. еуд. «10 (шекель)».

булардыр: 1 300 грамм агъырлыгъында бир кумюш чанакъ, 700 грамм агъырлыгъында бир буюк кумюш къаде (оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди; ашлыкъ бахшышы ичюн, оларнынъ экиси де зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуна толу эдилер); ³²къокъулы отлардан япылгъан якъыладжакъ ягъгъа толу олгъан 100 грамм агъырлыгъында бир алтын пиала; ³³бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир бузав, бир къочкъар ве бир йыллыкъ къозу; ³⁴гуналар ичюн къурбан оларакъ бир улакъ; ³⁵аманлыкъ къурбаны оларакъ эки бугъа, беш къочкъар, беш теке, беш баш бир йыллыкъ къозу. Шедурнынъ огълу Элицур бойле къурбанларны ве бахшышларны кетирди.

³⁶Бешинджи куню Шимеон огъулларынынъ башлыгъы, Цуришаддайнынъ огълу Шелумиэл озъ бахшышларыны кетирди. ³⁷Онынъ бахшышлары булардыр: 1 300 грамм агъырлыгъында бир кумюш чанакъ, 700 грамм агъырлыгъында бир буюк кумюш къаде (оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди; ашлыкъ бахшышы ичюн, оларнынъ экиси де зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуна толу эдилер); ³⁸къокъулы отлардан япылгъан якъыладжакъ ягъгъа толу олгъан 100 грамм агъырлыгъында бир алтын пиала; ³⁹бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир бузав, бир къочкъар ве бир йыллыкъ къозу; ⁴⁰гуналар ичюн къурбан оларакъ бир улакъ; ⁴¹аманлыкъ къурбаны оларакъ эки бугъа, беш къочкъар, беш теке, беш баш бир йыллыкъ къозу. Цуришаддайнынъ огълу Шелумиэл бойле къурбанларны ве бахшышларны кетирди.

⁴²Алтынджи куню Гъад огъулларынынъ башлыгъы, Деуэлнинъ огълу Эльясаф озъ бахшышларыны кетирди. ⁴³Онынъ бахшышлары булардыр: 1 300 грамм агъырлыгъында бир кумюш чанакъ, 700 грамм агъырлыгъында бир буюк кумюш къаде (оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди; ашлыкъ бахшышы ичюн, оларнынъ экиси де зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуна толу эдилер); ⁴⁴къокъулы отлардан япылгъан якъыладжакъ ягъгъа толу олгъан 100 грамм агъырлыгъында бир алтын пиала; ⁴⁵бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир бузав, бир къочкъар ве бир йыллыкъ къозу; ⁴⁶гуналар ичюн къурбан оларакъ бир улакъ; ⁴⁷аманлыкъ къурбаны оларакъ эки бугъа, беш къочкъар, беш теке, беш баш бир йыллыкъ къозу. Деуэлнинъ огълу Эльясаф бойле къурбанларны ве бахшышларны кетирди.

⁴⁸Единджи куню Эфраим огъулларынынъ башлыгъы, Аммихуднынъ огълу Элишама озъ бахшышларыны кетирди. ⁴⁹Онынъ бахшышлары булардыр: 1 300 грамм агъырлыгъында бир кумюш чанакъ, 700 грамм агъырлыгъында бир буюк кумюш къаде (оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди; ашлыкъ бахшышы ичюн, оларнынъ экиси де зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуна толу эдилер); ⁵⁰къокъулы отлардан япылгъан якъыладжакъ ягъгъа толу олгъан 100 грамм агъырлыгъында бир алтын пиала; ⁵¹бутюнлей якъыладжакъ

кърбан оларакъ бир бузав, бир къочкърар ве бир йыллыкъ къозу; ⁵²гуналар ичюн кърбан оларакъ бир улакъ; ⁵³аманлыкъ кърбаны оларакъ эки бугъа, беш къочкърар, беш теке, беш баш бир йыллыкъ къозу. Аммихуднынъ огълу Элишама бойле кърбанларны ве бахшышларны кетирди.

⁵⁴Секизинджи куню Менашше огъуллаарынынъ башлыгъы, Педацурнынъ огълу Гъамалиэл озь бахшышларыны кетирди. ⁵⁵Онынъ бахшышлары булардыр: 1 300 грамм агъырлыгъында бир кумюш чанакъ, 700 грамм агъырлыгъында бир буюк кумюш къаде (оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди; ашлыкъ бахшышы ичюн, оларнынъ экиси де зейтюн ягъынен кърарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуна толу эдилер); ⁵⁶къокъулы отлардан япылгъан якъыладжакъ ягъгъа толу олгъан 100 грамм агъырлыгъында бир алтын пиала; ⁵⁷бутюнлей якъыладжакъ кърбан оларакъ бир бузав, бир къочкърар ве бир йыллыкъ къозу; ⁵⁸гуналар ичюн кърбан оларакъ бир улакъ; ⁵⁹аманлыкъ кърбаны оларакъ эки бугъа, беш къочкърар, беш теке, беш баш бир йыллыкъ къозу. Педацурнынъ огълу Гъамалиэл бойле кърбанларны ве бахшышларны кетирди.

⁶⁰Докъузынджи куню Биньямин огъуллаарынынъ башлыгъы, Гидонийнинъ огълу Авидан озь бахшышларыны кетирди. ⁶¹Онынъ бахшышлары булардыр: 1 300 грамм агъырлыгъында бир кумюш чанакъ, 700 грамм агъырлыгъында бир буюк кумюш къаде (оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди; ашлыкъ бахшышы ичюн, оларнынъ экиси де зейтюн ягъынен кърарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуна толу эдилер); ⁶²къокъулы отлардан япылгъан якъыладжакъ ягъгъа толу олгъан 100 грамм агъырлыгъында бир алтын пиала; ⁶³бутюнлей якъыладжакъ кърбан оларакъ бир бузав, бир къочкърар ве бир йыллыкъ къозу; ⁶⁴гуналар ичюн кърбан оларакъ бир улакъ; ⁶⁵аманлыкъ кърбаны оларакъ эки бугъа, беш къочкърар, беш теке, беш баш бир йыллыкъ къозу. Гидонийнинъ огълу Авидан бойле кърбанларны ве бахшышларны кетирди.

⁶⁶Онунджи куню Дан огъуллаарынынъ башлыгъы, Аммишаддайнынъ огълу Ахиэзер озь бахшышларыны кетирди. ⁶⁷Онынъ бахшышлары булардыр: 1 300 грамм агъырлыгъында бир кумюш чанакъ, 700 грамм агъырлыгъында бир буюк кумюш къаде (оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди; ашлыкъ бахшышы ичюн, оларнынъ экиси де зейтюн ягъынен кърарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуна толу эдилер); ⁶⁸къокъулы отлардан япылгъан якъыладжакъ ягъгъа толу олгъан 100 грамм агъырлыгъында бир алтын пиала; ⁶⁹бутюнлей якъыладжакъ кърбан оларакъ бир бузав, бир къочкърар ве бир йыллыкъ къозу; ⁷⁰гуналар ичюн кърбан оларакъ бир улакъ; ⁷¹аманлыкъ кърбаны оларакъ эки бугъа, беш къочкърар, беш теке, беш баш бир йыллыкъ къозу. Аммишаддайнынъ огълу Ахиэзер бойле кърбанларны ве бахшышларны кетирди.

⁷²Он биринджи куню Ашер огъуллаарынынъ башлыгъы, Окъраннынъ огълу Пагизэл озь бахшышларыны кетирди. ⁷³Онынъ бахшышлары

булардыр: 1 300 грамм агъырлыгъында бир кумюш чанакъ, 700 грамм агъырлыгъында бир буюк кумюш къаде (оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди; ашлыкъ бахшышы ичюн, оларнынъ экиси де зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуна толу эдилер); ⁷⁴къокъулы отлардан япылгъан якъыладжакъ ягъгъа толу олгъан 100 грамм агъырлыгъында бир алтын пиала; ⁷⁵бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир бузав, бир къочкъар ве бир йыллыкъ къозу; ⁷⁶гуналар ичюн къурбан оларакъ бир улакъ; ⁷⁷аманлыкъ къурбаны оларакъ эки бугъа, беш къочкъар, беш теке, беш баш бир йыллыкъ къозу. Окъраннынъ огълу Пагизэл бойле къурбанларны ве бахшышларны кетирди.

⁷⁸Он экинджи куню Нафталий огъулларынынъ башлыгъы, Энаннынъ огълу Ахира озъ бахшышларыны кетирди. ⁷⁹Онынъ бахшышлары булардыр: 1 300 грамм агъырлыгъында бир кумюш чанакъ, 700 грамм агъырлыгъында бир буюк кумюш къаде (оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди; ашлыкъ бахшышы ичюн, оларнынъ экиси де зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуна толу эдилер); ⁸⁰къокъулы отлардан япылгъан якъыладжакъ ягъгъа толу олгъан 100 грамм агъырлыгъында бир алтын пиала; ⁸¹бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир бузав, бир къочкъар ве бир йыллыкъ къозу; ⁸²гуналар ичюн къурбан оларакъ бир улакъ; ⁸³аманлыкъ къурбаны оларакъ эки бугъа, беш къочкъар, беш теке, беш баш бир йыллыкъ къозу. Энаннынъ огълу Ахира бойле къурбанларны ве бахшышларны кетирди.

⁸⁴Къурбан ери ягълангъан куню, оны багъышламакъ ичюн, Исраиль башлыкъларынынъ бахшышлары булардыр: 12 кумюш чанакъ, 12 кумюш къаде, 12 алтын пиала ⁸⁵(эр кумюш чанакънынъ агъырлыгъы – 1 300 грамм, эр къаденинъ агъырлыгъы – 700 грамм; эписи оларакъ кумюш шейлернинъ агъырлыгъы – 24 кило*); оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди); ⁸⁶къокъулы отлардан япылгъан якъыладжакъ ягъгъа толу олгъан 100 грамм агъырлыгъында алтын пиалалар – 12 дане (оларнынъ чекиси мукъаддес шекель чекисинде эди; эписи оларакъ алтын пиалаларнынъ агъырлыгъы 1 200 грамм* эди); ⁸⁷бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ 12 бузав, 12 къочкъар ве 12 баш бир йыллыкъ къозу ве оларнен берабер ашлыкъ бахшышлары; гуналар ичюн къурбан оларакъ 12 баш улакъ; ⁸⁸аманлыкъ къурбаны оларакъ 24 бугъа, 60 къочкъар, 60 теке, 60 баш бир йыллыкъ къозу. Къурбан ери ягълангъан сонъ, оны багъышламакъ ичюн, бойле къурбанларны ве бахшышларны кетирдилер.

⁸⁹Муса РАББИнен лакъырды этмек ичюн Корюшюв Чадырына киргенде, о, Шаатлыкъ Сандыгъынынъ къапагъындан, эки Керувнынъ арасында олгъан Мерамет Еринден чыккъан сесни эшите эди. Сес Мусанен, Муса исе сеснен лакъырды эте эди.

* 7.85 24 кило – къ. еуд. «2 400 шекель».

* 7.86 1 200 грамм – къ. еуд. «120 шекель».

Лампатларнынъ ерлешюви

8 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Харунгъа айт ки, о, лампатларны якъкъанда, къандильнинъ огюнде еди лампат янмагъа борджлу.

³Харун ойле де япты. РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, о, къандильнинъ огюнде еди лампатны якъты. ⁴Къандиль бойле япылгъан эди: темелинден башлап чечеклерине къадар о, алтындан дёгюльген эди. РАББИ Мусагъа насыл косътерген олса, о, къандильни маденден ойле де дёгди.

Левийлилернинъ элялланувы ве багъышланувы

⁵РАББИ Мусагъа бойле деди:

⁶– Израиль огъуллаарынынъ арасындан левийлилерни айырып, оларны элялла. ⁷Оларны элялламакъ ичюн, шуны яп: оларгъа темизлейджек сувны септир, олар беденлериндеки бутюн сачларны тыраш этсин ве урбаларыны ювсунлар. Бойле этип, олар элял оладжакъ. ⁸Сонъ олар бир бузавны ве онен берабер ашлыкъ бахшышыны – зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуны – алсынлар. Гуналар ичюн къурбан оларакъ башкъа бир бузавны ал. ⁹Левийлилерни Корюшюв Чадыры огюне кетир ве бутюн Израиль огъуллаарынынъ джемаатыны топла. ¹⁰Левийлилерни РАББИнинъ огюне къой, ве Израиль огъуллаары къолларыны устылерине къойсунлар. ¹¹Харун израиллилернинъ адындан левийлилерни РАББИге салландырыладжакъ бахшыш оларакъ багъышласын, ве о вакъыт левийлилер РАББИге хызмет этмеге азыр оладжакълар.

¹²Левийлилер озъ къолларыны бузавларнынъ башларына къойсунлар, ве сен левийлилер ичюн одеме этмеге, бир бузавны гуналар ичюн къурбан оларакъ чал, экинджисини исе РАББИге бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ чал. ¹³Левийлилерни Харуннынъ ве онынъ огъуллаарынынъ огюнде къой ве оларны РАББИге салландырыладжакъ бахшыш оларакъ багъышла. ¹⁴Бойле этип, левийлилерни Израиль огъуллаарындан айыр, ве левийлилер Менимки оладжакълар.

¹⁵Сен оларны эляллагъан ве салландырыладжакъ бахшыш оларакъ багъышлагъан сонъ, левийлилер Корюшюв Чадырында хызмет этмеге башласынлар. ¹⁶Израиллилернинъ арасындан олар бутюнлей Манъа багъышлангъанлар. Биринджи догъгъанларынынъ, Израиль къадынлары догъгъан биринджи огълан балаларынынъ ерине Мен оларны Озюме алдым. ¹⁷Израиль огъуллаарында биринджи догъгъан бала я да айван Мениmdir. Мысыр топрагъында биринджи догъгъанларны ёкъ эткен куню Мен оларны Озюме айырып азиз эттим ¹⁸ве Израиль огъуллаарында биринджи догъгъан огълан балаларынынъ ерине левийлилерни алдым. ¹⁹Сонъ Израиль огъуллаарынынъ арасындан Мен левийлилерни Харунгъа ве онынъ огъуллаарына бутюнлей бердим, олар Израиль огъуллаары ерине Корюшюв Чадырында хызмет этсинлер ве Израиль огъуллаары

ичюн одеме этсинлер. О вакъыт, Исраиль огъуллаары Мукъаддес Ерге якъынлашкъанда, оларнынъ башларына беля тюшмейджек.

²⁰Муса, Харун ве Исраиль огъуллаарынынъ бутюн джемааты левийлилер акъкъында айтылгъанны яптылар. РАББИ Мусагъа левийлилер акъкъында буюргъаны киби, Исраиль огъуллаары ойле де яптылар. ²¹Левийлилер озълерини гуналарындан темизледилер ве урбаларыны ювдылар. Сонъ Харун оларны салландырыладжакъ бахшыш оларакъ РАББИге багъышлады ве, оларны эялламакъ ичюн, Харун олар ичюн одеме этти. ²²Бундан сонъ левийлилер Харуннынъ ве огъуллаарынынъ башлыгъында озъ хызметлерини япмагъа Корюшюв Чадырына кирдилер. РАББИ Мусагъа левийлилер акъкъында буюргъаны киби, олар ойле де яптылар.

²³РАББИ Мусагъа бойле деди:

²⁴– Левийлилер акъкъында къанун будыр:

Йигирми беш яшындаки ве ондан зияде олгъанлар Корюшюв Чадырында озъ ишлерини япып, хызмет этсинлер. ²⁵Лякин элли яшыны толдургъан сонъ, озъ ишлерини ве хызметини битирсинлер ве бир даа чалышмасынлар. ²⁶О заман олар Корюшюв Чадыры ичюн джевапкъар олгъан агъа-къардашларына ярдым этсинлер, лякин озълери хызмет этмесинлер. Ишлерине бакъкъанда, левийлилернен бойле яп.

Экинджи Песах

9 ¹Исраиллилер Мысыр топрагъындан чыккъан сонъ, экинджи йылыннынъ биринджи айында РАББИ Синай сахрасында Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль огъуллаары вакъты-саатинде Песах Байрамыны япсынлар.

³Бу айнынъ 14-юнджи куню акъшамы Песах Байрамыны вакъты-саатинде япынъыз, бутюн низамнамелери ве къарарлары боюнджа оны япынъыз.

⁴Муса Исраиль огъуллаарына Песах Байрамыны япмагъа буюрды. ⁵Ве олар Синай сахрасында биринджи айнынъ 14-юнджи куню акъшамы Песах Байрамыны яптылар. РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, Исраиль огъуллаары эр бир шейни яптылар.

⁶Оларнынъ арасында олюге токъунгъанларындан арам сайылгъан базы адамлар бар эдилер. Олар о куню Песахны япып оламадылар. Айны куню шу адамлар Мусанен Харунгъа кельдилер ⁷ве оларгъа бойле дедилер:

– Олюге токъунгъанларымыз ичюн арам олсакъ да, не ичюн бизге башкъа Исраиль огъуллаарынен берабер вакъты-саатинде РАББИге бахшышларымызны бермеге мумкюн дегиль?

⁸Муса:

– Бекленъиз, РАББИ сизнен не япмагъа буюраджагъыны динълейим, – деди.

⁹РАББИ Мусагъа бойле деди:

¹⁰– Исраиль огъуллаарына бойле айт:

Эгер сизлер я да эвлятларынынъ олюге токъунгъаны ичюн арамлансанъыз, я да узакъ бир ёлджулукъта олсанъыз, эр биринъиз РАББИ

ичюн Песах Байрамыны япынъыз. ¹¹Экинджи айнынъ 14-юнджи куню акъшамы Байрамны япынъыз ве Песах ашыны маясыз пишкен пителернен ве адджы отларнен берабер ашанъыз. ¹²Песах айванандан бир шей сабагъадже къалдырманъыз, кемиклерини къырманъыз. Песах бутюн низамнамелер боюнджа япылсын. ¹³Лякин эял сайылгъан ве ёлджулыкъта олмагъан бирев Песахны япмаса, о адам халкъынынъ арасындан ёкъ этильсин, чюнки о, вакъты-саатинде РАББИге бахшыш кетирмеди. Шу адам гуна къазанаджакъ.

¹⁴Арангъызда яшагъан бир ябанджы РАББИ ичюн Песах Байрамыны низамнамелерге ве къарарларгъа коре япмагъа истесе, оны япсын. Сизде эр бир адам ичюн – эм ябанджы, эм исраилли ичюн – айны бир низамнаме олсун.

Ёл косьтерген булут

¹⁵Мескен къурулгъан куню, Мескенни, Шаатлыкъ Чадырыны бир булут къаплап алды. Акъшамдан сабагъа къадар Мескен устюнде атешке ошагъан шей корюне эди. ¹⁶Бу эр вакъыт бойле эди. Куньдюз Мескенни булут къаплай эди, гедже исе атешке ошагъан шей корюне эди. ¹⁷Чадырыннынъ тёпесинден булут котерильген сайын, Исраиль огъуллары ёлгъа чыкъа эдилер. Булут токътагъан ерде Исраиль огъуллары токътап, ордусыны къура эдилер. ¹⁸Исраиль огъуллары РАББИнинъ буюргъанына коре ёлгъа чыкъа эдилер ве РАББИнинъ эмирине коре токътап, ордусыны къура эдилер. Булут Мескеннинъ тёпесинде тургъан бутюн вакъыт девамында олар ордусында тура эдилер. ¹⁹Булут Мескеннинъ устюнде девамлы вакъыт тургъанда, Исраиль огъуллары РАББИнинъ буюргъаныны динълей эдилер ве ёлгъа чыкъмай эдилер. ²⁰Базыда булут Мескеннинъ устюнде аз вакъыт девамында тура эди. Исраиллилер РАББИнинъ буюргъанына коре токътап, ордусыны къура эдилер ве РАББИнинъ буюргъанына коре ёлгъа чыкъа эдилер. ²¹Базыда булут тек акъшамдан сабагъадже турып, саба Мескеннинъ устюнден котериле эди, о вакъыт халкъ да ёлгъа чыкъа эди. Кимерде булут эм куньдюз, эм гедже еринден къыбырмамай эди. Булут котерильгенде, олар да ёлгъа чыкъа эдилер. ²²Булут Мескеннинъ устюнде эки кунь, бир ай я да даа чокъ вакъыт девамында токътап турса, Исраиль огъуллары ордусында токътап, ёлгъа чыкъмай эдилер. Лякин булут котерильгенинен, олар ёлгъа чыкъа эдилер. ²³РАББИнинъ буюргъанына коре халкъ токътай эди ве РАББИнинъ буюргъанына коре ёлгъа чыкъа эди. РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, олар РАББИнинъ буюргъанларыны беджере эдилер.

Кумюш боразанлар

10 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Озюнге дёгюльген кумюштен эки боразанны яп. Джемаатны чагъыргъанда ве оларны ёлгъа чыкъаргъанда, боразанларны чал. ³Олар экиси

чалынгъанда, бутюн джемаат санъа, Корюшюв Чадырынынъ киришине топлансын. ⁴Тек бири чалынгъанда, янынъа башлыкълар – Исраильнинъ бинъбашылары – топлансынлар. ⁵Телюке сигналы чалынгъанда, шаркъ тарафында ерлешкен ордулар ёлгъа чыкъсынлар. ⁶Экинджи кере телюке сигналы чалынгъанда, дженюп тарафында ерлешкен ордулар ёлгъа чыкъсынлар. Олар ёлгъа чыкъаяткъан вакъытта боразанда телюке сигналыны чалсынлар. ⁷Джемаатны топламакъ керек вакътында боразанны чалынъыз, амма телюке сигналыны чалманъыз.

⁸Боразанларны Харуннынъ огуллары, руханийлер чалсынлар. Шу, сизлер ве эвлятларынынъз ичюн эбедий низамнаме олсун. ⁹Сизге уджюм эткен душмангъа къаршы топрагъынъызда дженк этмек ичюн чыкъкъанда, боразанларда телюке сигналыны чалынъыз. О заман Алланъыз олгъан РАББИ сизни акъылгъа кетирир ве сизни душманларынынъздан къуртарыр. ¹⁰Къуванчлы кунълерингъизде, бельгиленген байрамларынынъзда, янъы ай догъгъан кунълеринде, бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны ве аманлыкъ къурбанларыны чалып кетиргенингъизде, боразанлар чалынъыз, ве Алланъыз сизни акъылында тутаджакъ. Мен – Алланъыз олгъан РАББИдирим.

Исраиллилер юрюшининъ тертиби

¹¹Экинджи йылнынъ экинджи айында, 20-нджи куню Шаатлыкъ Мескенининъ устюндеки булут котерильди. ¹²Исраиль огуллары Синай сахрасындан озь ордуларынен ёлгъа чыкътылар. Булут Паран сахрасында токътады. ¹³РАББИ Мусанен буюргъанына коре олар биринджи кере ёлгъа чыкътылар.

¹⁴Биринджи Ехуда огулларынынъ ордусы озь байрагъы тюбюнде болюклерине коре ёлгъа чыкъты. Амминадавнынъ огулу Нахшон оларнынъ орду башлыгъы эди. ¹⁵Цуарнынъ огулу Нетанэл – Йиссакъар къабилесининъ орду башы, ¹⁶Хелоннынъ огулу Элиав – Зевулун къабилесининъ орду башы. ¹⁷Мескен къысымларгъа айырылды, ве Гершон огуллары Мерарий огулларынен берабер Мескенни ташып, ёлгъа чыкътылар.

¹⁸Сонъ Рубен ордусы озь байрагъы тюбюнде болюклерине коре ёлгъа чыкъты. Шедеурнынъ огулу Элицур оларнынъ орду башлыгъы эди. ¹⁹Цуришаддаиннынъ огулу Шелумиэл – Шимеон къабилесининъ орду башы, ²⁰Деуэлнинъ огулу Эльясф – Гъад къабилесининъ орду башы. ²¹Сонъ Кехат огуллары Мукъаддес Ерни алып, ёлгъа чыкътылар. Олар кельмезден эвель, Мескен къоюлмакъ керек эди.

²²Сонъ Эфраим огулларынынъ ордусы озь байрагъы тюбюнде болюклерине коре ёлгъа чыкъты. Аммихуднынъ огулу Элишама оларнынъ орду башлыгъы эди. ²³Педацурнынъ огулу Гъамалиэл – Менаше къабилесининъ орду башы, ²⁴Гидонийнинъ огулу Авидан – Биньямин къабилесининъ орду башы.

²⁵Эписи ордулардан сонъ Дан огулларынынъ ордусы озь байрагъы тюбюнде болюклерине коре ёлгъа чыкъты. Аммишаддаиннынъ огулу

Ахиэзер оларнынъ орду башлыгы эди. ²⁶Окъраннынъ огълу Пагизэл – Ашер къабилесининъ орду башы, ²⁷Энаннынъ огълу Ахира – Нафталий къабилесининъ орду башы. ²⁸Будыр Исраиль огъуллаарынынъ ордуларына коре юрүшининъ тертиби. Бойле этип, олар ёлгъа чыктылар.

²⁹Муса мидьянлы Реуэлнинъ огълу Ховавгъа (Реуэл Мусанынъ къайнатасы эди) бойле деди:

– РАББИ бизге бермеге сёз берген ерге ёлгъа чыкъамыз. Бизнен юр, сангъа бизнен яхшы олур. РАББИ Исраильге яхшылыкъ япаджагына сёз берди.

³⁰Ховав исе бойле джевап къайтарды:

– Ёкъ, бармайджагъым. Мен озь топрагъыма ве озь сой-сопларыма къайтаджагъым.

³¹– Ялварам, бизни ташлама, – деди Муса. – Сахрада ордунен ерлешеджек ерлеримизни билесинъ. Бизге ёлны косътереджексинъ. ³²Эгер сен бизнен барсанъ, РАББИнинъ бизге япаджакъ яхшылыгыны биз сангъа япармыз.

Исраиль халкъынынъ ёлгъа чыкзувы

³³Сонъ, ерлешеджек ерни сайламакъ ичюн, олар РАББИнинъ дагъындан учь кунълюк ёлгъа чыктылар. РАББИнинъ Васиет Сандыгы учь кунъ девамында оглеринде кете эди. ³⁴Олар ордудан ёлгъа чыккъанда, кунъдюз оларнынъ устьлеринде РАББИнинъ булуты тура эди.

³⁵Ёлгъа чыкып, Сандыкны котергенлерде, Муса бойле дей эди: «Я РАББИ, тур! Душманларынъ дагъылсын, Сени кореджек козю олмагъанлар огюнъден къачсын!» ³⁶Токътап, Сандыкны ерлештиргенлерде, Муса бойле дей эди: «Я РАББИ, Исраильнинъ бинълерине ве он бинълерине къайт!»

Таверада алевленген Раббининъ атеши

11 ¹Сонъ халкъ Аллагъа къаршы сес котерип, шикъет эткен халкъкъа чевирильди. РАББИ буны эшиткенинен, пек ачувланды, ве оларда РАББИнинъ атеши туташып, ордунынъ кенарларыны якъып ёкъ этти. ²Халкъ Мусаны чагъырып ярдым сорады. Муса РАББИге дува этти, ве атеш ятышты. ³Оларда РАББИнинъ атеши туташкъаны ичюн, о ерге Тавера* деген ад берильди.

Етмиш акъсакъл

⁴Араларындаки ярамай адамлар озь истеклерини анълатып башладылар, Исраиль огъуллаары да оларнен берабер агълап башладылар ве бойле айтып отура эдилер: «Ах, бизге этни ким береджек?» ⁵Мысырда бедава

* **11.3** Тавера – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «туташып янмакъ» манасыны анълаткъан ибаренинъ айтылувына ошай.

ашагъан балыкъны акъылымызда тутамыз, хыярлар, къавунлар, ешил согъан, согъан ве сарымсакъ аля даа акъылымызда. ⁶Шимди джанымыз тарсыкъа, бир шей ёкъ, бу маннадан гъайры бир шей корьмеймиз».

⁷Манна кориандр урлугъына ошай эди, корюниши бедолах* киби эди. ⁸Халкъ долашып, оны топлай ве къол дегирменде чеке я да аванда эзе, къазанларда пишире ве ондан пите япа эди. Леззети зейтюн ягъынен пишкен отъемекке ошай эди. ⁹Геджесинен ордугъа чыкъ тюшкенде, манна да тюше эди.

¹⁰Муса халкънынъ озь сойларында, чадырларынынъ къапулары янын да агълагъаныны эшитти. РАББИ бунъа пек ачувланды, Муса да шуны пек бегенмеди.

¹¹Муса РАББИге:

– Не ичюн Сен къулунъны къыйнайсынъ? Не ичюн мен Сенинъ козюнъде мерамет тапамадым да, Сен манъа бутюн халкънынъ агъырлыгъыны юклединъ? ¹²Бутюн бу халкъны къурсагъымда ташыдыммы, мен оны догъурдыммы? Дая баланы къучакъта ташыгъаны киби, дедерине бермеге емин эткен топрагъынъа мен оларны ташыгъанымны Сен не ичюн истейсинъ? ¹³Бутюн бу халкъкъа береджек этни къайдан алайым? Меним огюмде: «Бизге ашамакъ ичюн эт бер», – деп агълайлар. ¹⁴Бутюн бу халкъны ташымагъа бир озюмнинъ такъатым ёкъ, мен ичюн бу артыкъ агъырдыр. ¹⁵Манъа буны япмагъа истесенъ, – эгер козюнъде мерамет къазангъан олсам, – мени ольдюр, башыма тюшкен беллярны корьмейим, – деди.

¹⁶РАББИ Мусагъа бойле деди:

– Исраиль акъсакъалларындан 70 акъайны, сен бильген акъсакъаларны ве башлыкъларны топла. Оларны Корюшюв Чадыры янына кетир, ве анда сеннен берабер турсунлар. ¹⁷Мен энеджегим ве анда сеннен лакъырды этеджегим. Сенинъ устюндеки Рухтан алып, оларгъа береджегим. Сонъ олар халкънынъ юкюни сеннен берабер ташыйджакълар, сен бир озюнь шу агъырлыкъны бир даа ташымайджакъсынъ. ¹⁸Халкъкъа исе бойле айт: «Ярынгъа озьлеринъизни элялланъыз, ве эт ашайджакъсынъыз. РАББИ сизинъ: “Бизге этни ким береджек? Ах, Мысырда бизге не де яхшы эди!” – деп агълагъанынъызны эшитти ве сизге ашамакъ ичюн эт береджек. ¹⁹Лякин оны ялынъыз бир кунъ, эки кунъ, беш, он я да йигирми кунъ ашамайджакъсынъыз, ²⁰бир ай боюнджа, о, бурнунъыздан чыкып козюнъиз корип оламагъандже ашайджакъсынъыз. Чюнки аранъызда олгъан РАББИден вазгечтинъиз ве Онынъ огюнде: “Неге керек эди бизге Мысырдан чыкып кетмеге?” – деп агъладынъыз».

²¹Муса бойле деди:

– Меним халкъымнынъ арасында 600 000 джаяв юрген акъай бардыр, Сен исе: «Мен оларгъа эт берерим де, олар оны бир ай девамында

* 11.7 *Бедолах* – мис къокъулы чам сакъызы.

ашарлар», – дейсинь. ²²Олар ичюн кьой-эчкилер ве туварлар союлса, олар тоярмы? Денъиздеки бутюн балыкъ тутулса, олар тоярмы?

²³РАББИ Мусагъа:

– Меним къудретим сынъырлымы, аджеба? Санъа айткъанларым ери не келип-кельмейджегини шимди кореджексинь, – деди.

²⁴Муса тышарыгъа чыкъып, халкъкъа РАББИнинъ сёзлерини бильдирди. Халкънынъ акъсакъалларындан 70 акъай сайлады ве оларны Корюшюв Чадырынынъ чевресине ерлештирди. ²⁵Сонъ РАББИ булутнынъ ичинде энди ве Мусанен лакъырды этти. Мусанынъ устюндеки Рухтан алып, 70 акъсакъалгъа берди. Рух оларнынъ устюне энгенде, олар пейгъамберлик этип башладылар, амма ондан сонъ пейгъамберлик этмедилер.

²⁶Эки акъай ордуда къалгъан эди, бирисининъ ады Элдад, экиндининъ ады Медад. Оларгъа да Рух энди, ве олар ордуда пейгъамберлик эттилер. Олар джедвельде язылгъан эдилер, лякин Чадыргъа кетмеген эдилер. ²⁷Бир яш огълан чапып кельди ве Мусагъа:

– Элдад ве Медад ордуда пейгъамберлик этелер, – деген хабер кетирди.

²⁸Муса сайлап алгъан ярдымджыларындан бири Нуннынъ огълу Ехосуа:

– Муса-эфендим, оларгъа буны япмагъа ёл берме! – деди.

²⁹Лякин Муса онъа бойле джевап къайтарды:

– Сен меним адымдан кунълейсинъми? РАББИнинъ бутюн халкъы пейгъамбер оладжагъыны ве РАББИ оларгъа Озь Рухуны береджегини истер эдим!

³⁰Сонъ Муса ве Израиль акъсакъаллары ордугъа къайттылар.

Боденелер ве пек яман хасталыкъ

³¹Сонъра РАББИ ель котерди. Ель денъизден боденелерни кетирди ве оларны ордунынъ чевре-четинде, эр тарафындан бир кунълюк ёл къадар узакълыкъта, ерден бир метр* юксеклигинде ташлады. ³²Халкъ котерилип, бутюн кунъ, бутюн гедже ве бутюн эртеси куню боденелерни джыя эди. Энь аз джыйгъан сойлары элли чувалдан* зияде джыйды. Боденелерни озълери ичюн ордунынъ чевре-четине тёшедилер. ³³Эт даа халкънынъ тишлеринде олып чайналмагъан вакъытта, РАББИнинъ ачувы халкъкъа тюшти, ве РАББИ халкъны пек яман хасталыкънен урды. ³⁴Анда башкъа ашны истеген халкъны джыйгъанлары ичюн, бу ерге Киврот-Хаттаава* ады берильди.

³⁵Халкъ Киврот-Хаттаавадан Хацероткъа ёл алды ве Хацеротта токътады.

* 11.31 Бир метр – къ. еуд. «эки аммах».

* 11.32 Элли чувал – къ. еуд. «10 хомер».

* 11.34 Киврот-Хаттаава – къ. еуд. бу ибаренинъ айтылувы «ачкозь адамларнынъ мезарлары» манасыны анълаткъан ибаренинъ айтылувына ошай.

Мерьемнинъ джезасы

12 ¹Муса хушлу бир апайгъа эвленген эди. Мерьем ве Харун Мусаны онынъ хушлу апайы ичюн сёге башладылар ²ве:

– РАББИ ялынъыз Мусанен лакъырды этtimi? О бизлерге де айтмадымы ёкъса? – дедилер. РАББИ буны эшитти.

³Муса ер юзюнде яшагъан адамлардан энъ юваш адам эди.

⁴РАББИ апансыздан Мусагъа, Харунгъа ве Мерьемге бойле деди:

– Сиз, учевинъиз, Корюшюв Чадырына келинъиз.

Учеви кельдилер. ⁵РАББИ булут дирегинде энди, Чадырнынъ кириши янында турды ве Харуннен Мерьемни чагъырды. Экиси якъынлаштылар.

⁶РАББИ оларгъа бойле деди:

– Сёзлериме къулакъ асынъыз: аранъызда бир пейгъамбер олгъанда, Мен, РАББИ, онъа руюда корюнем, тюшюнде онен лакъырды этем. ⁷Амма къулум Муса ойле дегильдир, о, бутюн эвимде ишанчлыдыр. ⁸Мен онен юзьме-юзь лакъырды этем, кинаенен дегиль, ачыкъ сёзлернен онен лаф этем. О, РАББИнинъ сыфатыны коре. Насыл олды да, сизлер къулум Мусаны сёгмектен къоркъмадынъыз?

⁹РАББИ оларгъа пек ачувлангъаны ичюн, андан кетти. ¹⁰Булут да Чадырдан узакълашты. Апансыздан Мерьем тери хасталыгъына огърады, къар киби бем-без олды. Харун Мерьемге бакъты ве онынъ тери хасталыгъына огърагъаныны коръди.

¹¹Харун Мусагъа:

– Эфендим, ялварам! Ахмакъча озюмизни туттыкъ, гуна къазандыкъ! – деди. – Амма бизни гунамыз ичюн джезалама. ¹²Мерьем олю киби олмасын, анасынынъ къурсагъындан чыкъкъан, тенининъ ярысы гъайып олгъан балагъа ошамасын.

¹³Муса кычырып, РАББИден ярдым сорады:

– Эй, Алла! Ялварам, тедавийле оны!

¹⁴РАББИ Мусагъа:

– Эгер бабасы онынъ бетине тюкюрген олса, о, еди кунъ девамында масхаралыкъта олмаз эдими? Еди кунъ девамында оны ордудан тышарыда къапатынъыз, сонъ арткъа къайтсын, – деди.

¹⁵Бойлеликнен, Мерьем еди кунъ девамында ордудан тышарыда къапатылды. Мерьем ордугъа къайтмагъандже, халкъ ёлгъа чыкъмады.

Джасуслар

13 ¹Бундан сонъ халкъ Хацероттан ёлгъа чыкъты ве Паран сахрасында токътады.

²РАББИ Мусагъа бойле деди:

³– Ханаан топрагъыны бакъмагъа бир къач адамны ёлла. Мен бу топракны Исраиль огъулларына берем. Баба-деделеринъизнинъ къабилелеринден бирер адам ёлла. Олар озь къабилелеринде башлыкъ олмалылар.

⁴РАББИ буюргъаны киби, Муса оларны Паран сахрасындан ёллады. Оларнынъ эписи Исраиль огъуллаарында башлыкълар эдилер. ⁵Оларнынъ адлары будыр: Рубен къабилесинден – Закъкъурнынъ огълу Шаммуа, ⁶Шимеон къабилесинден – Хорийнинъ огълу Шафат, ⁷Ехуда къабилесинден – Ефунненинъ огълу Къалев, ⁸Йиссакъар къабилесинден – Юсуфнынъ огълу Игъал, ⁹Эфраим къабилесинден – Нуннынъ огълу Хошеа, ¹⁰Биньямин къабилесинден – Рафунынъ огълу Палтий, ¹¹Зевулун къабилесинден – Содийнинъ огълу Гъаддиэл, ¹²Юсуф къабилесинден, Менашшеден – Сусийнинъ огълу Гъаддий, ¹³Дан къабилесинден – Гемаллийнинъ огълу Аммиэл, ¹⁴Ашер къабилесинден – Микъаэлнинъ огълу Сетур, ¹⁵Нафталий къабилесинден – Вофсийнинъ огълу Нахбий, ¹⁶Гъад къабилесинден – Макийнинъ огълу Геуэл.

¹⁷Топракъны бакъмакъ ичюн Мусанынъ ёллагъан адамлары булар эди. Муса Нуннынъ огълу Хошеагъа Ехошуа адыны берди.

¹⁸Муса оларны Ханаан топрагъыны бакъып чыкъмагъа ёллагъанынен, оларгъа бойле деди:

– Негевге барып, дагълы топраккъа чыкъынъыз. ¹⁹Бу топракъны бакъынъыз. Топракъ насыл? Анда яшагъан халкъ насыл? Олар кучълюми, зайыфмы, аз сайылымы, чокъ сайылымы? ²⁰Халкъ яшагъан топракълары яхшымы, яманмы, яшагъан шеэрлери насыл? Чадырларда яшайлармы я да пекитильген ерлердеми? ²¹Шу топракъ насыл? Берекетлими, ёкъмы? Анда тереклер осеми, ёкъмы? Джесюр олунъыз, о топракънынъ берекетинден алынъыз.

(О вакъыт юзюм пишип башлагъан вакъты эди.)

²²Адамлар ёлгъа чыкъты ве, Цин сахрасындан башлап, Хамат янындаки Реховгъадже топракъны огренип чыкътылар. ²³Негевге бардылар ве Хеврон шеэрини барып чыкътылар. Анда Анакъ эвлятлары Ахиман, Шешай ве Талмай яшай эдилер. Хеврон шеэри Мысырдаки Цоан шеэринден еди йыл огюне къурулгъан эди. ²⁴Сонъ олар Эшкъл вадийине келип чыкътылар. Анда бир салкъым юзюми олгъан юзюм пытагъыны кесип алдылар да, адамлардан экиси шу пытакъны бир таякъта ташыдылар. Олар даа нар ве инджир алып кеттилер. ²⁵Шу ерге Исраиль огъуллаары «Эшкъл* вадийи» адыны бердилер, чюнки анда бир салкъым юзюмни кесип алдылар.

²⁶Къыркъ куньден сонъ, топракъны бакъып чыкъкъан сонъ, артларына къайттылар. ²⁷Паран сахрасындаки Къадеш шеэрини, Мусанен Харунгъа ве Исраиль джемаатынынъ янына кельдилер. Оларгъа ве бутюн джемааткъа топракъ акъкъында хабер кетирдилер ве о топракънынъ мейваларыны косътердилер. ²⁸Мусагъа бойле дедилер:

– Сен бизни ёллагъан топраккъа бардыкъ. Анда керчектен де сютнен бал акъа, мына о топракънынъ мейвалары. ²⁹Лякин о ерде яшагъан халкъ

* 13.24 Эшкъл – кь. еуд. бу аднынъ айтылувы «эшкъл» (бир салкъым юзюм) сёзюнинъ айтылувына ошай.

кучлю, шеэрлери янына барылмаз ве пек буюктир. Анда биз Анакь-нынъ эвлятларыны корьдик. ³⁰Амалеклилер Негев топрагъында яшайлар. Хитлилер, евуслылар ве аморлылар – дагълыкь ерде, ханаанлылар денъизнинъ янында ве Йорданнынъ ялысында яшайлар.

³¹Къалев Мусанынъ огюнде халкъны суструып:

– Келинъиз, бу топракъны басып алайыкъ! Биз буны шубесиз япып олурмыз, – деди.

³²Онен берабер баргъан акъайлар исе:

– Биз бу халкъкъа къаршы чыкъып оламаймыз. Олар бизден кучлю, – дедилер, ³³Исраиль огъуллары арасында бакъып чыкъкъан топракълары акъкъында яман эмиш-демишлер джайраттылар:

– Биз бакъып чыкъкъан топракъ – устюнде яшагъанларыны ашап битирген бир топракътыр. Биз анда корьген бутюн халкъ – пек узун бойлу адамлардыр. ³⁴Анда биз нефиллерни*, нефиллернинъ союздан олгъан Анакь огъулларыны корьдик. Оларнынъ янында озьлеримизни чегертки киби дую эдик, ве оларгъа ойле олып корюндик.

Исраиль халкъынынъ шикъyeti

14 ¹Бутюн джемаат къычырып, фигъан къопарды. О геджеси халкъ агълады. ²Исраиль огъулларынынъ эписи Мусагъа ве Харунгъа къаршы шикъетлендилер, бутюн джемаат оларгъа:

– Ах, биз Мысыр топрагъында я да бу сахрада ольгейдик! – дедилер. ³– Не ичюн РАББИ бизни бу топракъкъа алып кете? Бизге къылычтан ольмек ичюнми? Апайларымыз ве балаларымыз гъанимет оларакъ душман къолуна тюшеджеклер! Мысыргъа къайтмагъа бизлер ичюн яхшы дегильми?

⁴Сонъ бири-бирлерине:

– Озьлеримизге бир башлыкь сайлап алайыкъ да, Мысыргъа къайтайыкъ, – дедилер.

⁵О вакъыт Муса ве Харун Исраиль огъулларынынъ джемаатынынъ топлашувы огюне бетлеринен ерге тюштилер. ⁶Топракъны бакъып чыкъкъан адамлардан Нуннынъ огълу Ехошуа ве Ефунненинъ огълу Къалев урбаларыны йырттылар ⁷ве Исраиль огъулларынынъ бутюн джемаатына:

– Биз бакъып чыкъкъан топракъ – пек яхшы топракътыр. ⁸Эгер РАББИ бизден разы олса, о бизни бу топракъкъа кирсетир ве балнен сют акъкъан шу топракъны бизге берер. ⁹Ялынъыз РАББИге къаршы чыкъманъыз ве шу топракънынъ халкъындан къоркъманъыз. Олар биз ичюн аш оладжакъ. Оларны къорчалайджакъ кимсе ёкъ. Бизнен исе РАББИ. Олардан къоркъманъыз! – дедилер.

¹⁰– Оларны ташнен урып ольдюринъиз! – деди бутюн джемаат.

Лякин РАББИнинъ Шурети Корюшюв Чадырында Исраиль огъулларынынъ эписине корюнди, ¹¹ве РАББИ Мусагъа:

* 13.34 Нефиллер – девлер, къ. еуд. «ашагъы тюшкенлер» манасыны анълата.

– Бу халкъ не вакъыткъадже Манъа урьметсизлик бильдиреджек? Оларнынъ арасына Мен якъан аджайип шейлериме бакъмадан, не вакъыткъадже олар Манъа ишанмайджакълар? ¹²Оларны агъыр хасталыкънен урайым ве ёкъ этейим, олардан даа чокъ сайылы ве кучлю халкъны сенден асыл этейим, – деди.

Муса халкъ ичюн Раббиге ялвара

¹³Муса исе РАББИге:

– Сен Озь къудретинънен бу халкъны мысырлыларнынъ арасындан чыкъардынъ, – деди. – Эгер олар шуны эшитселер, ¹⁴бу топракъта яшагъан халкъкъа нени айтарлар? (Олар исе эшиткен ки, Сен, я РАББИ, бу халкънынъ арасында оласынъ, Сен, РАББИ, оларгъа юзьме-юзь корюнесинъ, Сенинъ булутынъ оларнынъ устюнде тура, кундюз Сен оларнынъ оглеринден булут дирегинде, геджеси исе атеш дирегинде кетесинъ.) ¹⁵Эгер Сен бу халкъны, бир адамны киби, ёкъ этсенъ, шуретинъ акъкъында лафны эшиткен миллетлер бойле айтарлар: ¹⁶«РАББИ бу халкъны емин этип сёз берген топракъкъа кирсетип оламады, шунунъ ичюн оларны сахрада ёкъ этти». ¹⁷Шимди Эфендимнинъ къудрети улу олсун! Сен Озюнь бойле дединъ: ¹⁸«РАББИ тез ачувланмагъан ве пек мераметлидир. О, къабатларны ве джинаетлерни багъышлай. Лякин О, джезасыз къалдырмай, бабаларнынъ къабааты ичюн балаларындан ве торунларындан учюнджи ве дёртюнджи несилине къадар сорай». ¹⁹Ялварам, Мысырдан чыкъкъанларындан бугунге къадар бу халкъны насыл багъышлагъан олсанъ, буюк мераметинъ иле бу халкънынъ къабаатларыны багъышла.

²⁰– Сенинъ сёзюнге коре оларны багъышлайым, – деди РАББИ Мусагъа. ²¹– Мен барым, бутюн ер юзю Меним шуретиме толып-таша! ²²Лякин Меним шуретимни, Мысырда ве сахрада косътерген аджайип ишлеримни корьген ве он кере Мени сынагъан, Сесимни динълемеген бу адамларнынъ ич бири ²³Мен баба-деделерине бермеге ант эткен топракъны корьмейджек. Манъа урьметсизлик бильдирген ич бири оны корьмейджек. ²⁴Амма къулум Къалевни о, баргъан топракъкъа кирсетеджегим, ве онынъ эвлятлары о топракъны мирас оларакъ аладжакълар, чюнки Къалевнинъ башкъа бир руху бар эди ве чюнки о, джан-юрегинден Меним артымдан кетти. ²⁵Вадийде амалеклилернен ханаанлылар яшайлар. Сиз ярын артынъызгъа чевирилип, сахрагъа, Къызыл денъизге ёл алынъыз.

Шикъет ичюн джеза

²⁶Сонъ РАББИ Мусагъа ве Харунгъа бойле деди:

²⁷– Бу яман джемаат не вакъыткъадже Манъа къаршы шикъет этеджек? Мен Исраил огулларынынъ Манъа къаршы шикъет эткенлерини эшитем. ²⁸Оларгъа бойле айт:

Озюмнен ант этем! – дей РАББИ. – Сиз Манъа насыл айткъан олсанъыз, айнысыны сизге япаджагъым. ²⁹Сиз бу сахрада оледжексинъиз.

Манъа къаршы шикяет эткен, йигирми ве даа буюк яшта сайылгъанлар, эр бир джедвельде язылгъанлар, эр кес сахрада оледжеклер. ³⁰Мен кълумны котерип сизни ерлештирмеге ант эткен топраккъа кимсе кирмейджек. Анда тек Ефунненинъ огълу Къалев ве Нуннынъ огълу Ехошуа киреджек. ³¹Мен топраккъа уфакъ балаларынъызны алып киреджегим (олар душман кълонуна тюшерлер, – дей эдинъиз), ве олар сиз ред эткен шу ерни биледжеклер. ³²Сиз исе бу сахрада оледжексинъиз. ³³Сиз эпинъиз ольмегендже, огъуларынъыз сахра бою къыркъ йыл долашып юреджеклер ве Менден вазгечкенлери ичюн джеза чекеджеклер. ³⁴Сиз къыркъ кунъ девамьнда топракъны бакъып чыккъъан эдинъиз. О къадар йыл девамьнда, къыркъ йыл девамьнда къабаатынъызнынъ джезасыны чекеджексинъиз. Бир кунъ ичюн бир йыл олур. Эр кунъ ичюн – бир йыл. Сонъ Мени ачувландырмакъ не олгъаныны биледжексинъиз!

³⁵Мен, РАББИ, сёз берем: Манъа къаршы топлашып чыккъъан бу яман джемааткъа шуны япаджагъым, оларнынъ эписи бу сахрада гъайып оладжакълар, анда оледжеклер.

³⁶Муса ёллагъан адамлар, топракъны бакъып чыккъъан, арткъа къайтып, топракъ акъкъында яман хаберлер джайраткъан ве бутюн джемаатны РАББИге къаршы шикяет этмеге кызыштыргъан адамлар, ³⁷РАББИнинъ огюнде яман хасталыкътан ольдилер. Олар топракъ акъкъында яман лаф джайраткъан эдилер. ³⁸Топракъны бакъып чыккъъан акъайлардан ялынъыз Нуннынъ огълу Ехошуа ве Ефунненинъ огълу Къалев сагъ къалдылар.

Ваде этильген топракъны кълolgъа алмакъ ниети

³⁹Муса бу сёзлерни Исраиль огъуларынынъ эписине айткъанда, халкъ пек чокъ къаарь-къасевет этти. ⁴⁰Саба эрте турып, дагълыкъ ерининъ тёпесине котерильдилер ве:

– Мына, биз мындамыз. Биз гуна къазандыкъ. Шимди РАББИ айткъан ерге барайыкъ, – дедилер.

⁴¹– Не ичюн сиз РАББИнинъ буюргъанына къаршы чыккъасынъыз? – деди Муса. – Кълунъыздан бир шей кельмейджек. ⁴²Барманъыз! Аранъызда РАББИ ёкъ! Душманлар сизни ёкъ этеджеклер! ⁴³Анда амалеклилернен ханаанлылар сизлерге къаршы чыккъаджакълар да, сизни кылычларынен ольдюреджеклер. Сиз РАББИден вазгечкенинъиз ичюн, РАББИ сизнен олмайджакъ!

⁴⁴Лякин олар озълерине ишанып, дагълыкъ ерининъ тёпесине котерильдилер. РАББИнинъ Васиет Сандыгъы ве Муса исе ордуда къалды. ⁴⁵Шу дагълыкъта яшагъан амалеклилернен ханаанлылар келип, оларны урып енъдилер ве тап Хорма шеэрине къадар къуваладылар.

Къурбанлар акъкъында къанунлар

15 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль халкъына бойле айт:

Яшамакъ ичюн Мен сизге берген мемлекетке кирген сонъ, ³туварларны я да къой-эчкилерни къурбан чалынъыз, къурбанларны – бутюнлей якъыладжакъ къурбан, адакъ къурбаны, озь истегинен берильген къурбан, я да байрам къурбаны – атеште якъып, РАББИге багъышланъыз ве РАББИ ичюн гузель къокъу чыкъарынъыз. ⁴Озь къурбаныны кетирген адам РАББИге ашлыкъ бахшышы оларакъ ярым чанакъ зейтюн ягъынен къарыштырылгъан бир чанакъ * энъ яхшы унны кетирсин. ⁵Бутюнлей якъыладжакъ къурбанны я да башкъа бир къурбанны кетиргиненен, бундан гъайры даа тѣкюледжек бахшыш оларакъ эр къозунен берабер ярим чанакъ шарап кетир.

⁶Бир къочкъарны кетиргенде, ашлыкъ бахшышы оларакъ чанакънынъ учъте экиси зейтюн ягъынен къарыштырылгъан эки чанакъ * энъ яхшы богъдай унуны кетир. ⁷Тѣкюледжек бахшыш оларакъ чанакънынъ учъте экиси шарапны кетир. О, РАББИге гузель къокъу олсун.

⁸Бутюнлей якъыладжакъ къурбан, адакъ къурбаны я да аманлыкъ къурбаны оларакъ бир бузавны РАББИге кетиргенде, ⁹бузавнен берабер ашлыкъ бахшышы оларакъ бир чанакъ зейтюн ягъынен къарыштырылгъан учъ чанакъ * энъ яхшы богъдай унны кетир. ¹⁰Тѣкюледжек бахшыш оларакъ бир чанакъ шарапны кетир. О, РАББИге гузель къокъу олсун.

¹¹Эр бир бугъаны, къочкъарны, къозу я да улакъны кетиргенде, бойле япынъыз. ¹²Къач айван къурбан оларакъ кетирсенъиз, эр бири ичюн айны шейлерни япынъыз.

¹³Бу шейлерни эр бир исраилли япсын, атеште къурбанларны якъып, РАББИге гузель къокъу чыкъарсын. ¹⁴Аранъызда ерлешкен кельмешек я да келеджек несиллеринъизде сизлерде яшамакъ ичюн кельген эр бир адам РАББИге гузель къокъу чыкъармакъ ичюн, атеште якъыладжакъ къурбанны кетирмеге истесе, эр бир шейни сиз киби япсын. ¹⁵Джемаат! Сизлерге ве аранъызда яшагъан кельмешекке бир низамнаме олсун. Бу низамнаме сизинъ несиллеринъизге эбедий олсун. Эм сизлер, эм кельмешеклер РАББИнинъ огюнде олунъыз. ¹⁶Сизлер ве аранъызда яшагъан кельмешеклер ичюн бир къанун ве бир къарар олсун.

¹⁷РАББИ Мусагъа бойле деди:

18 – Исраиль огъуллаарына бойле айт:

Сизни кирсетеджек мемлекетке кирген сонъ, ¹⁹о топракънынъ отьмегини ашагъанынъызда, РАББИге котериледжек бахшыш кетиринъиз. ²⁰Котериледжек бахшыш оларакъ биринджи хамырынъыздан япылгъан питени кетиринъиз. Оны арман бахшышы киби кетиринъиз. ²¹Бутюн несиллеринъиз биринджи хамырынъыздан РАББИге котериледжек бахшыш берсинлер.

* 15.4 *Ярым чанакъ; бир чанакъ* – къ. еуд. «хиннинъ дѣртте бир пайы», «(эфанынъ) онда бир пайы».

* 15.6 *Чанакънынъ учъте экиси; эки чанакъ* – къ. еуд. «хиннинъ учъте бир пайы», «(эфанынъ) онда эки пайы».

* 15.9 *Бир чанакъ; учъ чанакъ* – къ. еуд. «ярым хин», «(эфанынъ) онда учъ пайы».

²²Эгер сиз янълышып, РАББИ Мусагъа айткъан бутюн эмирлерини беджермесенъиз, ²³РАББИ сизге Мусанен эр бир буюргъаныны, РАББИ сизге ве келеджек несиллеринъизге эмир этеджеклерини ерине кетирмесенъиз, ²⁴бу аселет япылмаса ве джемаат бунынъ акъкъында бильмеген олса, бутюн джемаат бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир бузавны кетирсин ве РАББИге гузель къокъу чыкъарсын. Къараргъа коре ашлыкъ бахшышы ве тѣкюледжек бахшышны къошсун. Сонъ бир улакъны гуналар ичюн къурбан оларакъ кетирсинлер. ²⁵Руханий бутюн Исраиль огъуллаарынынъ джемааты ичюн одеме этсин, ве халкъ багъышланаджакъ. Бу – янълыш эди ве бу янълыш ичюн олар РАББИге атеште якъыладжакъ бахшышларны ве гуналары ичюн къурбанны кетирдилер. ²⁶Бутюн Исраиль огъуллаарынынъ джемааты да, арасында яшагъан кельмешеклер де багъышланаджакълар, чюнки бутюн халкъ буны янъылып япты.

²⁷Эгер бирде-бир адам бильмеден гуна япса, гуналар ичюн къурбан оларакъ бир йыллыкъ эчкини алып кетирсин. ²⁸Сонъ янъылып гуна япкъан адамнынъ гунасы ичюн руханий РАББИнинъ огюнде одеме этсин. Одеме этильген сонъ, шу адам багъышланаджакъ. ²⁹Янъылып гуна япкъан адам ичюн – эм исраилли, эм аранъызда яшагъан кельмешек ичюн – бир къанун олсун.

³⁰Исраиллилерден я да кельмешеклерден бири билип-турып гуна япса, РАББИге сайгъысызлыкъ бильдире. О джан халкъ арасындан ёкъ этильсин. ³¹О, РАББИнинъ сѣзюни урьмет этмеди ве Онынъ эмирини бозды. О джан мытлакъа ёкъ этильсин, къабааты онынъ устюнде къалсын.

Раатлыкъ кунюни бозгъан адам акъкъында

³²Исраиль огъуллаары сахрада олгъанда, раатлыкъ куню одун джыйгъан адамны таптылар. ³³Одун джыйгъанны туткъан адамлар оны Муса, Харун ве бутюн джемаат огюне кетирдилер. ³⁴Адамгъа не япыладжагъы белли олмагъанда, оны къаравулларнынъ незарети алтында къалдырдылар.

³⁵РАББИ Мусагъа:

– Шу адам ольмек керек. Ордудан тыш бутюн джемаат оны ташнен урып ольдюрсин, – деди.

³⁶Бутюн джемаат адамны ордудан тыш чыкъарып, РАББИ Мусагъа насыл эмир эткени киби, оны ташнен урып ольдюрдилер.

Пускюллер акъкъында къаиделер

³⁷РАББИ Мусагъа бойле деди:

³⁸– Исраиль огъуллаарына бойле айт:

Бутюн несиллеринъиз урбаларынъызнынъ кенарына пускюллер тикинъиз. Эр пускюльнинъ ичине мор юньден япылгъан йипни кирсети-нъиз. ³⁹Сизде пускюллер олгъанда, пускюллерге бакъкъан вакъытта

сиз РАББИнинъ эписи эмирлерини акълынъызгъа кетиреджексинъиз ве оларны беджереджексинъиз. Сонъ сизни садъкълыкъ ёлундан ургъан юреклеринъизнинъ ве козьлеринъизнинъ артындан бармайджакъсынъыз, ⁴⁰амма бутюн эмирлеримни акълынъызда тутаджакъсынъыз, оларны беджереджексинъиз ве Алланъызнынъ огюнде азиз оладжакъсынъыз. ⁴¹Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз. Сизинъ Алланъыз олмакъ ичюн, Мен сизлерни Мысыр топрагъындан чыкъардым! Мен – РАББИМ, сизинъ Алланъыз!

Къорах, Датан ве Авирамнынъ джезасы

16 ¹Йицхарнынъ огълу Къорах (Йицхар – Кехатнынъ огълу, Кехат – Левийнинъ огълу эди), Элиавнынъ огъулары Датан ве Авирам, Пелетнинъ огълу Он (олар Рубен огъуларындан эдилер) ²Мусагъа къаршы чыкътылар. Оларнен берабер Исраиль огъуларындан даа 250 адам, джемаатнынъ башлыкълары, топлашувларгъа чагъырылгъан белли адамлар эди. ³Топлашып, олар Мусагъа ве Харунгъа къаршы чыкътылар ве: – Етер! Бутюн джемаат, эр бир адам азиздир, араларында РАББИ бардыр! Не ичюн сиз озьлеринъизни РАББИнинъ халкъындан юксек тутасынъыз? – дедилер.

⁴Муса буны эшиткенинен, бетинен ерге тюшти, ⁵Къорахкъа ве эписи аркъадашларына:

– Ярын РАББИ ким Онынъки олгъаныны, ким азиз олгъаныны косътереджек ве о адамны Озюне якъын япаджакъ. РАББИ сайлайджакъ адамны Озюне якъын япаджакъ. ⁶Къорах ве аркъадашлары, бойле япынъыз: озьлеринъизге комюр табакъларыны алынъыз, ⁷ярын РАББИнинъ огюнде оларнынъ ичине атеш, атешнинъ устюне де къокъулы отлар къоюнъыз. РАББИ кимни сайласа, о азиз оладжакътыр. Левий огъулары, бойнунъызгъа артыкъ чокъ юк алдынъыз! – деди.

⁸Сонъ Къорахкъа мураджаат этип:

– Левий огъулары, динъленъиз! ⁹Исраиль Алласы сизни Исраиль джемаатындан айырды ве Озюне якъынлаштырды, – деп къошты. – Сиз РАББИнинъ Мескенинде хызмет этесиз, джемаат ичюн джевапкъар олып, оларнынъ огюнде турасынъыз. Аджеба, сизлер ичюн шу азлыкъ этеми? ¹⁰РАББИ сени ве сеннен берабер агъа-къардашларынынъ, Левийнинъ огъуларыны Озюне якъынлаштырды. Сиз даа руханийликни де истейсинъизми? ¹¹Сен ве сенинъ аркъадашларынъ топлашып, РАББИге къаршы чыкътынъыз. Харун ким? Сиз не ичюн онъа къаршы шикъет этесинъиз?

¹²Сонъ Муса Элиавнынъ огъулары Датан ве Авирамны чагъыртты. Лякин олар:

– Бармайджакъмыз, – дедилер. ¹³– Сен бизни сютнен бал акъкъан топракътан чыкъардынъ, бу сахарада бизни ольдюрмеге истединъ. Бу егерли дегильми, аджеба? Даа бизге башлыкъ этмеге истейсинъми? ¹⁴Сен

бизни сютнен бал акъкъан топраккъа кетирдинъми, бизге тарлаларнен юзюмликлерни бердинъми? Бу адамларнынъ козьлерини кёр этмеге истейсинъми? Бармайджакъмыз!

¹⁵Муса зияде ачувланып, РАББИге:

– Оларнынъ бахшышларына эмиет берме. Мен оларнынъ биринден эшек биле алмадым, оларнынъ бирине бир тюрю яманлыкъ биле япмадым, – деди.

¹⁶Сонъ Муса Къорахкъа:

– Ярын сен ве бутюн аркъадашларынъ РАББИнинъ огюнде олмакъ керек. Сен де, олар да. Харун да келеджек. ¹⁷Эр кес озь комюр табагъыны алып, ичине къокъулы отлар къойсун, ве эр кес озь комюр табагъыны РАББИнинъ огюне кетирсин. Эписи оларакъ 250 комюр табагъы. Эм сен, эм Харун озь комюр табагъыны кетирсин, – деди.

¹⁸Бойледже, эр кес озь комюр табагъыны алып, ичине атеш, атешнинъ устюне къокъулы отларны къойды, сонъ Корюшюв Чадырынынъ кириши огюнде турдылар. Муса ве Харун да бойле яптылар. ¹⁹Къорах бутюн джемаатыны Мусагъа ве Харунгъа къаршы Корюшюв Чадырынынъ кириши огюнде топлады. О вакъыт бутюн джемааткъа РАББИнинъ Шурети корюнди. ²⁰РАББИ Мусагъа ве Харунгъа:

²¹– Бу джемааттан айырылынъыз. Мен оларны бир анъ ичинде ёкъ этерим, – деди.

²²Олар бетлеринен ерге тюшип, бойле ялвардылар:

– Алла, эр джанлы шейге рухуны берген Алла! Бир адам гуна къазанды, Сен исе бутюн джемааткъа къаршы ачувланасынъмы?

²³РАББИ исе Мусагъа:

²⁴– Джемааткъа айт, олар Къорах, Датан ве Авирамнынъ яшагъан чадырларындан узакълашсынлар, – деди.

²⁵Муса турды ве Датангъа ве Авирамгъа кетти. Артындан Исраиль акъсакъаллары кеттилер. ²⁶Муса джемааткъа:

– Бу яман адамларнынъ чадырларындан узакъ турунъыз. Оларнынъ ич бир шейине тийменъиз. Ёкъса оларнынъ бутюн гуналары ичюн гъайып олурсынъыз, – деди.

²⁷Джемаат Къорах, Датан ве Авирамнынъ яшагъан чадырларындан узакълашты. Датан ве Авирам исе чыкъып, апайларынен, огъуларынен ве кичкене балаларынен берабер чадырларынынъ киришинде турдылар.

²⁸Муса бойле деди:

– Сизлер билирсинъиз ки, бутюн бу ишлерни мен озь истегимден япмайым, оларны япмагъа мени РАББИ ёллады. ²⁹Эгер булар эр кес киби ольселер, эр кеске келеджек шей оларгъа кельсе, демек, мени РАББИ ёлламады. ³⁰Амма эгер РАББИ аджайип бир шейни япса ве ер ярылып, оларны ве оларнынъ эр шейини ютса, олар олюлер дюньясына тири алда тюшселер, буны билинъиз: бу адамлар РАББИге урьметсизлик бильдирдилер.

³¹Муса бу сёзлерни айтар-айтмаз, шу адамларнынъ алтындаки ер ярылды. ³²Ер озь агъзыны ачты да, оларны, эвдекилерини, Къорахнынъ адамларыны ве оларнынъ мал-мульклерини ютты. ³³Бутюн олгъан шейлеринен берабер олар тири алда олюлер дюньясына тюштилер. Ер оларнынъ устюнден къапалды, ве олар джемаат арасындан ёкъ олдылар. ³⁴Чевре-четте тургъан эписи исраиллилер оларнынъ къычыргъанларыны эшит-тилер ве: «Ер бизни де ютмасын», – деп къачтылар.

³⁵О вакъыт РАББИден атеш чыкъты ве комюр табакъларыны кетирген 250 адамны якъып ёкъ этти.

Комюр табакълары акъкъында

³⁶РАББИ Мусагъа бойле деди:

³⁷– Руханий Харуннынъ огълу Элазаргъа айт, о, янып ольген адамларнынъ кетирген комюр табакъларыны топласын, оларнынъ ичиндеки атешни алып тышкъа атсын. Комюр табакълары ³⁸шу гунакярларнынъ олюминен азиз этильдилер. Оларны япракъ-япракъ эзип дёгсюнлер ве къурбан ерини къапласынлар. Олар РАББИнинъ огюне кетирильдилер ве азиз олдылар. Олар Исраиль огъулары ичюн бир бельги олсун.

³⁹Руханий Элазар янып ольген адамларнынъ бакъыр комюр табакъларыны топлады, ве олар къурбан ери ичюн япракъ-япракъ эзип дёгюльди. ⁴⁰Исраиль огъуларына бу, хатырлатув олды: Харуннынъ эвлятларындан гъайры башкъа ич кимсе РАББИнинъ огюнде къокъулы отларны якъмагъа якъынлашмасын. Ёкъса, РАББИ Мусагъа айткъанына коре Къорахнен ве аркъадашларынен олгъан шей шу адамнен де оладжакътыр.

Харун халкъ ичюн Аллагъа ялвара

⁴¹Эртеси куню Исраиль огъуларынынъ бутюн джемааты Мусагъа ве Харунгъа къаршы шикъет эттилер:

– Сиз РАББИнинъ халкъыны ольдюрдинъиз, – дедилер.

⁴²Бутюн джемаат Мусагъа ве Харунгъа къаршы топлангъанда, Корюшюв Чадырына бакътылар, иште, оны булут къаплады ве РАББИнинъ Шурети корюнди. ⁴³Мусанен Харун Корюшюв Чадырынынъ огюне кеттилер. ⁴⁴РАББИ Мусагъа:

⁴⁵– Бу джемааттан узакълашынъыз, оларны бир анъ ичинде ёкъ этерим, – деди.

Амма олар бетлеринен ерге тюштилер, ⁴⁶Муса Харунгъа:

– Комюр табакъыны ал да, ичине къурбан еринден атешни, атеш устюне къокъулы отларны къой. Тез джемааткъа чап да, олар ичюн одеме эт. РАББИнинъ гъазабы котерильди ве халкънынъ ёкъ этилюви башланды, – деди.

⁴⁷Харун Муса айткъан шейни алды ве джемаатнынъ ичине чапты. Халкънынъ арасында ёкъ этилюв башланды. Харун къокъулы отларны къойды ве халкъ ичюн одеме этти. ⁴⁸Олюлернен тирилер арасында

турды, ве ёкъ этилюв токътады. ⁴⁹Къорахнен берабер ольгенлерден гъайры, ёкъ этилювден 14 700 адам ольди. ⁵⁰Ёкъ этилюв токътагъан сонъ, Харун Мусагъа, Корюшюв Чадырынынъ кириши янына къайтты.

Харуннынъ чечеклеген таягъы

17 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль огъуллаарына айт, олар эр бир къабиледен бирер таякъ берсинлер, эр бир къабиле башы озь къабилеси ичюн эписи олып он эки таякъ кетирсин. Таякъларнынъ устюнде эр башлыкъларнынъ адларыны яз. ³Левийнинъ таягъы устюне Харуннынъ адыны яз. Эр къабиле башы ичюн бир таякъ олсун. ⁴Таякъларны Корюшюв Чадырында, Шаатлыкъларны огюне къой. Анда Мен сизнен корюшеджегим. ⁵Мен сайлайджакъларны адамнынъ таягъы гуль ачаджакъларны. Бойле этип, Мен Исраиль огъуллаарынынъ сизге бильдирген шикъетлерини токътатырым.

⁶Муса РАББИнинъ сёзлерини Исраиль огъуллаарына бильдирди. Халкънынъ эписи башлыкълары, эр къабиле башы ичюн бирер дане таякъ, он эки таякъны кетирдилер. Таякълар арасында Харуннынъ таягъы да эди. ⁷Муса таякъларны Корюшюв Чадырына РАББИнинъ огюне къойды.

⁸Эртеси куню Муса Шаатлыкъларны Чадырына кирди ве, иште, Левий къабилесинден олгъан Харуннынъ таягъы филис атты. Филис аткъан сонъ, чечек ачты, ве бадем пишти. ⁹Муса бутюн таякъларны РАББИнинъ огюнден чыкъарып, эписи Исраиль огъуллаарына косътерди. Олар таякъларгъа бакъты, эр бири озь таягъыны алды.

¹⁰РАББИ Мусагъа:

– Харуннынъ таягъыны кене Шаатлыкъларны огюне къой. О, сакълансын ве Манъа къаршы чыкъкъанларгъа бельги олсун. Сонъ олар Манъа къаршы шикъет этмейджек ве шунунъ ичюн ольмейджеклер, – деди.

¹¹Муса буны япты. РАББИ онъа буюргъаны киби, Муса ойле де япты.

¹²Исраиль огъуллаары Мусагъа:

– Оледжекмиз! Ёкъ оладжакълармыз! Эпимиз ёкъ оладжакълармыз! ¹³РАББИнинъ Мескенине эр бир якъынлашкъан оле! Эпимиз оледжекмизми?! – дедилер.

Руханийлер ве левийлилернинъ вазифелери

18 ¹РАББИ Харунгъа бойле деди:

– Сен, сенинъ огъуллаарынъ ве къабиленъ Мукъаддес Ерте япыладжакъларны къанунсызлыкъларны ичюн джевапкъар оладжакълармыз. Сен ве огъуллаарынъ озь руханийлигинъизде япыладжакъларны къанунсызлыкъларны ичюн джевапкъар оладжакълармыз. ²Сенинъ агъа-къардашларынъ, Левий къабилеси, баба-деденънинъ сою сенинъ янынъда олсунлар. Олар санъа къошулсынлар ве санъа хызмет этсинлер. Сен ве огъуллаарынъ исе Шаатлыкъларны Чадырында хызмет этинъиз. ³Олар сенинъ огюнде джевапкъар олсун ве Чадырнен багълы бутюн хызметлерни беджерсин. Ялынъыз Мукъаддес

Ернинъ шейлерине ве кърбан ерине якъынлашмасынлар, ёкъса, олар да, сиз де оледжексинъиз. ⁴Олар санъа къошулсын ве Корюшюв Чадырынен багълы бутюн хызметлерни беджерсинлер, Чадырда эр бир ишни япсынлар. Башкъа ич кимсе сизге якъынлашмасын. ⁵Илериде Израиль огъуларына къраршы гъазап тюшмесин деп, Мукъаддес Ернен ве кърбан еринен багълы хызметлерни беджеринъиз. ⁶Иште, Мен Израиль огъулары арасындан агъа-кърардашларыныъз левийлилерни алдым ве оларны сизге бир бахшыш оларакъ бердим. Олар РАББИге багъышлангъандыр ве Корюшюв Чадырынен багълы хызметлерни япсынлар. ⁷Лякин тек сен ве огъуларыныъз кърбан еринен пердениныъз артындакинен багълы руханийлик вазифелерини беджеринъиз ве хызметинъизни этинъиз. Руханийлик хызметини Мен сизге бахшыш оларакъ берем. Сизден башкъа эр ким якъынлашып хызмет этсе, ольдюрiledжек.

Руханийлернинъ пайы

⁸Сонъ РАББИ Харунгъа бойле деди:

– Манъа котериледжек бахшышлар ичюн сен джевапкяр оладжакъсынъ. Израиль огъуларыныныъз эписи азиз бахшышларыны Мен санъа ве огъуларыныъз берем. Олар сизинъ руханийлик пайынъыз олсун. Бу – эбедий низамнамедир. ⁹Энъ азиз бахшышлардан, атеште якъыладжакъ кърбанлардан булар сениныъз олсун: олар Манъа кетириледжек эр бахшыш – ашлыкъ бахшышлары, гуналар ичюн кърбанлар ве къабаат ичюн кърбанларныныъз эписи. Бу улу азизликлер сениныъз ве огъуларыныъз оладжакъ. ¹⁰Оларны энъ азиз бахшыш оларакъ ашанъыз. Эр эркек киши ондан ашап олур. Оларны азизлик деп сайынъыз.

¹¹Оларныныъз котериледжек бахшышларындан булар сениныъз олсун: Израиль огъуларыныныъз эписи салландырыладжакъ бахшышларны Мен санъа, огъуларыныъз ве къызларыныъз берем. Бу – эбедий низамнамедир. Сениныъз эвинъде эял олгъан эр кес оларны ашап олур.

¹²Мен санъа энъ яхшы зейтюн ягъыны, энъ яхшы яныъз шарапны ве ашлыкъны, олар РАББИге берген биринджи берекетлерини бердим. ¹³Топракъныныъз биринджи берекетлеринден РАББИге кетириледжеклерининъ эписи сениныъз олсун. Сениныъз эвинъде эял олгъан эр кес оларны ашап олур.

¹⁴Израиль топрагъында РАББИге багъышлангъан эр шей сениныъз олсун. ¹⁵Эр биринджи догъгъан, РАББИге багъышлангъан эм адам, эм айван сениныъз олсун. Ялынъыз биринджи догъгъан эр бала ве арам сайылгъан айванларныныъз эр биринджи догъгъан баласы сатын алынмакъ керек. ¹⁶Бир айлыкъ чагъында олгъанда, олар ичюн беш кумюш* акъча берильсин. Бир кумюшнинъз чекиси мукъаддес шекель чекисинде олсун. Бир шекельде йигирми гера бар.

* 18.16 Беш кумюш – къ. еуд. «5 шекель».

¹⁷Лякин биринджи догъгъан бугъа, къочкъар, я да эчки ичюн акъча алма. Олар азизликтир. Къанларыны къурбан ерине септир ве ягъыны, РАББИге хош къокъу чыкъармакъ ичюн, къурбан оларакъ атеште якъ. ¹⁸Оларнынъ эти сенинъ оладжакъ. Салландырыладжакъ бахшыш оларакъ кокреги ве огдеки онъ аягъы да сенинъ оладжакъ. ¹⁹Исраиль огъулларынынъ РАББИ ичюн котериледжек азиз башлыкъларнынъ эписини Мен санъа, огъулларынъа ве къызларынъа берем. Бу – эбедий низамнамедир, РАББИнинъ огюнде санъа ве сенинъ эвлятларынъа берильген эбедий туз васиетидир.

²⁰РАББИ Харунгъа бойле деди:

– Оларнынъ топрагъында сенинъ къысметинъ олмайджакъ, араларында ич бир пайынъ олмайджакъ. Исраиль огъулларынынъ арасында сенинъ къысметинъ де, пайынъ да – Меним.

Левийлилернинъ пайы

²¹Левий огъулларына, Корюшюв Чадырында беджерген хызметлери ичюн, Мен Исраильде бутюн олгъан барлыгъынынъ онда бир пайыны оларнынъ пайы оларакъ бердим. ²²Исраиль огъуллары, гуна къазанмакъ ве ольмемек ичюн, илериде Корюшюв Чадырына якъынлашмасынлар. ²³Левийлилер Корюшюв Чадырындаки хызметлерни беджерсин ве оларнынъ якъан къабаатлары ичюн джевапкъяр олсунлар. Бу – несилеринъизге эбедий низамнамедир. Исраиль огъулларынынъ арасында оларнынъ пайы олмайджакъ. ²⁴Исраиль огъулларынынъ кетирилген онда бир пайыны, оларнынъ РАББИге котериледжек бахшышларыны Мен левийлилерге оларнынъ пайы оларакъ берем. Шу себептен Мен левийлилерге, Исраиль огъуллары арасында оларнынъ пайы олмайджакъ, дедим.

Левийлилернинъ он пайда бир пайы

²⁵РАББИ Мусагъа бойле деди:

²⁶– Левийлилерге бойле айт:

Исраиль огъулларындан онда бир пайыны алгъанда (Мен оны сизге пайынъыз оларакъ бердим), ондан да котериледжек бахшыш оларакъ онда бир пайыны Манъа кетиринъиз. Онда бир пайынынъ он пайда бир пайыны беринъиз. ²⁷Армандан ашыкъ ве шарап чапчагъындан шарап оларакъ, олар сизинъ котериледжек бахшышларынъыз деп сайыладжакълар. ²⁸Бойлеликнен, Исраиль огъуллары берген онда бир пайларындан алып, РАББИге котериледжек бахшышларынъызны кетиреджексинъиз. Олардан сиз РАББИ ичюн котериледжек бахшышларны руханий Харунгъа береджексинъиз. ²⁹Бутюн сизге бахшыш этильгенлерден РАББИ ичюн котериледжек бахшышны, эписининъ энъ яхшысыны, мукъаддесини кетиринъиз.

³⁰Оларгъа даа бойле айт:

Буларнынъ энъ яхшысыны кетиргенинъизде, бу левиликлерге армандан ашлыкъ ве шарап чапчагъындан шарап оларакъ сайыладжакъ. ³¹Сиз де, къоранталарынъыз да ондан ашамакъ мумкюн. Бу – Корюшюв Чадырында беджерген ишлеринъиз ичюн къазанчтыр. ³²Буларнынъ энъ яхшысыны кетиргенинъизде, гуна къазанмайджакъсынъыз, Исраиль огъулларынынъ азиз бахшышларыны арамламайджакъсынъыз ве ольмейджексинъиз.

Къунанджын акъкъында низамнаме

19 ¹РАББИ Мусагъа ве Харунгъа бойле деди:

²– РАББИ буюргъан къануннынъ низамнамеси будыр:

Исраиль огъулларына айтынъ, олар сизге къусурсыз, минсиз, боюндырыкъ такъмагъан къырмызы бир къунанджын кетирсинлер. ³Оны руханий Элазаргъа беринъиз. О, оны ордудан тыш чыкъарсын. Сонъ оны Элазарнынъ огюнде сойсунлар. ⁴Руханий Элазар озъ пармагъынен къунанджыннынъ къанындан алып, еди кере Корюшюв Чадырынынъ огюне септирсин. ⁵Сонъ Элазарнынъ козю огюнде къунанджынны озъ терисинен, этинен, къанынен ве кубресинен берабер якъсынлар. ⁶Руханий бираз кедр терегинден, эзов отундан ве ачыкъ къырмызы юнь йипини алсын ве янъан къунанджыннынъ устюне атсын. ⁷Сонъ руханий озъ урбаларыны ювсун, озъ беденини де сувнен ювсун ве ордугъа къайтсын. Акъшамгъа къадар руханий арам оладжакъ. ⁸Къунанджынны якъкъан адам урбаларыны сувнен ювсун, озъ беденини де сувнен ювсун. О акъшамгъа къадар арам оладжакъ.

⁹Эял сайылгъан бир кимсе къунанджыннынъ кулюни топласын ве ордудан тыш темиз сайылгъан бир ерге къойсун. Бу куль Исраиль джемааты ичюн, темизлев суву ичюн, сакълансын. Бу, гуналар ичюн къурбандыр. ¹⁰Къунанджыннынъ кулюни топлагъан адам озъ урбаларыны ювсун ве акъшамгъадже арам оладжакъ. Бу, Исраиль огъуллары ве араларында яшагъан кельмешеклер ичюн эбедий низамнаме олсун.

Адам олюсине токъунув акъкъында

¹¹Насылдыр адамнынъ олюсине токъунгъан эр адам еди кунъ арам оладжакъ. ¹²Учюнджи ве единджи кунълеринде о озюни темизлев сувунен эялласын ве о вакъыт эял оладжакъ. Эгер учюнджи ве единджи кунълери о озюни эялламаса, о эял олмайджакъ. ¹³Насылдыр адамнынъ олюсине токъунгъан ве озюни эялламагъан адам РАББИнинъ Мескенини арамлар. О адам Исраильден ёкъ этильсин, чюнки о, темизлев сувунен септирильмеген ве арам къалгъан, онынъ арамлыгъы устюнде къалды.

¹⁴Мына чадырда ольген адам акъкъында къанун: чадыргъа кирген эр бир адам ве чадырда олгъан бутюн шей еди кунъ арам оладжакъ. ¹⁵Къапакънен къапалмагъан, агъзы ачыкъ эр бир савут арам оладжакъ.

¹⁶Тарлада кылычнен ольдюрильген я да озь олюминен ольген бирине, адам кемигине я да къабирге эр токъунгъан адам еди кунь арам оладжакъ.

¹⁷Арам олгъан адам ичюн бир савутнынъ ичине якъылгъан гуна къурбанынынъ кулюни къойсунлар ве устуне чокъракъ сувуны тѣксюнлер.

¹⁸Элял олгъан адам эзов отуны алсын, оны сувгъа батырсын, сонъ чадыргъа, ичиндеки эписи савутларгъа ве эписи адамларгъа септирсин. Кемикке, ольдюрильген адамгъа, я да озь олюминен ольген адамгъа, я да къабирге токъунгъан адамнынъ устуне сувны септирсин. ¹⁹Учюнджи ве единджи куньлери элял олгъан адам арам олгъан адамгъа сув септирсин. Единджи куню о, оны эялласын. Сонъ озь урбаларыны ювсун, озь беденини де сувнен ювсун. Акъшам о, элял оладжакъ. ²⁰Арам олгъан адам озюни эялламаса, шу адам халкънынъ арасындан ёкъ этильсин, чюнки о, РАББИнинъ Мукъаддес Ерини арамлады. Темизлев сувуны устюне септирмегени ичюн, о, арамдыр. ²¹Олар ичюн бу, эбедий низамнаме олсун. Темизлев сувуны септирген адам озь урбаларыны ювсун. Темизлев сувуна токъунгъан адам акъшамгъа къадар арам оладжакъ. ²²Арам олгъан адам токъунгъан эр шей арам оладжакъ. Токъунгъан адам акъшамгъа къадар арам оладжакъ.

Къадештеки вакъиалар акъкъында

20 ¹Исраиль огъуллаарынынъ бутюн джемааты биринджи айда Цин сахрасына кельди. Халкъ Къадеште ерлешти. Анда Мерьем ольди ве дефн этильди.

²О вакъыт джемаат ичюн сув ёкъ эди, ве олар Мусагъа ве Харунгъа къаршы топландылар. ³Халкъ Мусагъа къаршы шикъяетленип:

– Ах, агъа-къардашларымыз РАББИнинъ огюнде ольгенде, биз де ольгейдик! ⁴РАББИнинъ джемаатыны неге бу сахагъа кетирдинъиз? Биз мында айванларымызнен берабер ольмек ичюнми? ⁵Не ичюн бизни Мысырдан чыкъардынъиз? Бизни бу яман ерге кетирмек ичюнми? Мында сачмагъа ер, инджирлер, юзюмлер, нарлар ёкъ, ичмек ичюн сув да ёкъ! – деди.

⁶Мусанен Харун халкътан кетип, Корюшюв Чадырынынъ киришине кельдилер ве бетлеринен ерге тюштилер. О вакъыт оларгъа РАББИнинъ Шурети корюнди. ⁷РАББИ Мусагъа:

⁸– Озь таягъынъны ал да, агъанъ Харуннен берабер джемаатны топла. Халкънынъ козю огюнде къаягъа айтынъ, ве о, сувны береджек. Сен оларгъа къаядан сувны береджексинъ ве эм джемаатны, эм айванларыны ичиреджексинъ, – деди.

⁹РАББИ буюргъаны киби, Муса таякъны алды ве РАББИнинъ огюнден кетти. ¹⁰Муса ве Харун джемаатны къаянынъ огюнде топладылар, ве Муса оларгъа:

– Динъленъиз, исьянджылар! Бу къаядан сизге сув чыкъарайыкъмы? – деди.

¹¹Сонъ Муса кьолуны котерди ве таягъынен къаягъа эки кере урды. Къаядан чокъ сув акъып башлады. Джемаат да, айванлары да ичти.

¹²РАББИ Мусагъа ве Харунгъа:

– Исраиль огъуллаарынынъ огюнде Меним мукъаддеслигимни косъ-термейип, Мангъа ишанмагъанынынъыз ичюн, сиз бу халкъны Мен оларгъа берген топраккъа алып кирмейджексинъиз, – деди.

¹³Бу – Мерива * суву эди. Исраиль огъуллаары анда РАББИге къаршы къавгъа башладылар, ве РАББИ оларгъа озъ мукъаддеслигини косътерди.

Эдомнынъ гунасы акъкъында

¹⁴Муса Къадештен Эдом падишасына эльчилерни бойле хабернен ёллады:

– Къардашынъ Исраиль бойле дей: «Башымызгъа тюшкен эписи агъырлыкъларны билесинъ. ¹⁵Баба-деделеримиз Мысыргъа кочътилер, ве биз Мысырда чокъ вакъыт девамында яшадыкъ. Мысырлылар баба-деделеримизге ве бизге яманлыкъ япа эдилер. ¹⁶Биз РАББИден ярдым сорадыкъ, ве О, сесимизни эшитти. О, бизге бир мелекни ёллады ве бизни Мысырдан чыкъарды. Шимди биз Къадештемиз, сенинъ сынъырынъда олгъан бир шеэрдемиз. ¹⁷Разылыкъ бер, сенинъ топрагъынъдан кечейик. Биз тарлалардан ве юзюмликлерден кечмейджекмиз, ич бир къуюдан сув ичмейджекмиз. Падиша ёлундан бараджакъмыз, топрагъынъдан кечмегендже, сагъгъа-солгъа урулмайджакъмыз».

¹⁸Лякин эдомлылар онгъа бойле джевап берди:

– Топрагъымыздан кечменъиз! Ёкъса, къаршынъызгъа къылычнен чыкъаджакъмыз.

¹⁹– Буюк ёл бою кечеджекмиз. Эгер биз я да айванларымыз сувунъдан ичсек, парасыны береджекмиз. Олгъаны-оладжакъмыз, джаяв кечеджекмиз, – дедилер Исраиль огъуллаары.

²⁰Эдомлылар кене де:

– Кечменъиз! – дедилер ве исраиллилерге къаршы чокъ сайылы ве кучлю ордусынен чыкътылар.

²¹Бойле этип, эдомлылар исраиллилерге озъ топрагъындан кечмеге разылыкъ бермедилер, ве Исраиль ондан башкъа тарафкъа кетти.

²²Исраиль огъуллаары Къадештен ёлгъа чыкътылар, ве бутюн джемаат Хор дагълыгъына кельдилер.

Харуннынъ олюми

²³Хор дагълыгъында, Эдом топрагъынынъ кенарында РАББИ Мусагъа ве Харунгъа:

²⁴– Харун олип, озъ баба-деделерине къошуладжакъ. Исраиль огъуллаарына берген топраккъа кирмейджек, чюнки сиз Мерива сувларында

* 20.13 Мерива – къ. еуд. «къавгъа этмек» демектир.

буюргъаныма бойсунмадынъыз. ²⁵Харунны ве онынъ огълу Элазарны алып, Хор дагъына бар. ²⁶Харуннынъ урбаларыны устюнден чыкъар ве огълу Элазаргъа кийдир. Харун анда олип, баба-деделерине къошуладжакъ, – деди.

²⁷Муса РАББИнинъ буюргъаныны япты. Бутюн джемаатнынъ огюнде олар Хор дагъына чыкътылар. ²⁸Муса Харуннынъ урбаларыны устюнден чыкъарды ве онынъ огълу Элазаргъа кийдирди. О вакъыт Харун анда, дагънынъ тѣпесинде ольди. Мусанен Элазар дагъдан тюштилер. ²⁹Бутюн джемаат Харуннынъ кечингенини бильди. Бутюн Исраиль халкъы Харуннынъ артындан отуз кунъ агълады.

Ханаанлыларнынъ енъильмеси

21 ¹Исраиль Атарим ёлунен барды. Негев еринде яшагъан, ханаанлы олгъан Арад падишасы шуны эшиткенде, оларнен дженкешти ве базыларыны эсирге алды. ²Исраиль РАББИге шу адакъны берди: «Эгер Сен бу халкъны бизим къолумызгъа берсенъ, оларнынъ эписи шеэрлерини Санъа багъышлап, бутюнлей ёкъ этеджекмиз». ³РАББИ Исраильнинъ сесини эшитти ве ханаанлыларны къолуна берди. Исраиллилер олары да, шеэрлерини де бутюнлей ёкъ эттилер. Бу ернинъ адыны Хорма* деп къойдылар.

Бакъыр йылан

⁴Сонъ исраиллилер Хор дагълыгъындан ёлгъа чыкътылар. Эдом топрагъынынъ четинден кечмек ичюн, олар Къызыл денъиз ёлунен бардылар. Лякин ёлда халкъ сабырсызланды. ⁵Халкъ Аллагъа ве Мусагъа къаршы айтып башладылар:

– Бизни Мысырдан не ичюн чыкъардынъыз? Бизге сахрада ольмек ичюнми? Мында не отъмек бар, не сув. Бу бир шейге кечмеген аштан да джанымыз безди.

⁶О вакъыт РАББИ халкъкъа къаршы зеэрли йыланларны ёллады. Олар халкъны тишлемеге башладылар, ве Исраиль огулларындан пек чокъу ольди. ⁷Халкъ Мусагъа келип:

– Бизлер РАББИге ве санъа къаршы айткъанымыз ичюн гуна къазандыкъ. РАББИге дува эт, О бизден йыланларны алсын, – деди.

Муса халкъ ичюн дува этти.

⁸Сонъ РАББИ Мусагъа:

– Озюнге йылан яп ве оны бир байракъ дирегине къой. Тишленген эр кес онъа бакъып, сагъ къалыр, – деди.

⁹Муса бакъыр йыланни япты ве байракъ дирегининъ устуне къойды. Эгер йылан адамны тишлеген олса, о адам йылангъа бакъып, сагъ къала эди.

* 21.3 Хорма – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «харам» (бутюнлей ёкъ этмек) филине бенъзей.

Сахра бою долашув

¹⁰Исраиль огуллары ёлгъа чыкъып, ордуларыны Овотта ерлештирдилер. ¹¹Овоттан ёлгъа чыкъып, ордуларыны Йие-Аваримде, Моавнынъ къаршысындаки сахрада, кунь догъгъан тарафта ерлештирдилер. ¹²Андан чыкъып, ордуларыны Зеред вадийинде ерлештирдилер. ¹³Андан чыкъып, ордуларыны Арноннынъ башкъа тарафында сахрада ерлештирдилер. Анда шу озен аморлыларнынъ топрагъындан тыш акъа. Арнон озени – Моавнынъ кенарыдыр, озен Моав ве аморлылар арасында акъа. ¹⁴Онынъ ичюн РАББИнинъ дженклери китабында бойле язылгъандыр:

¹⁵«Шевет-Ар шеэрини баргъан ве Моав сынъырына узангъан вадийлер башлары*».

¹⁶Мындан Беэр къуюсына ёл алдылар. Бу къуюнынъ янында РАББИ Мусагъа: «Халкъны бир ерге топла, оларгъа сув береджегим», – деди.

¹⁷О вакъыт Исраиль шу тюркюни йырлады:

«Эй, къую, толып-таш!

Онъа йыр йырланъыз!

¹⁸ Башлыкълар бу къуюны къазды,

халкънынъ мырзалары

оны озь акимет таякъларынен къаздылар».

Сахрадан олар Маттанагъа, ¹⁹Маттанадан – Нахалиэлге, Нахалиэлден – Бамоткъа, ²⁰Бамоттан – вадийге бардылар. Шу вадий Моав топрагъында, сахранынъ къаршысында олгъан Фисга дагъынынъ тёпесинде ерлешкендир.

Сихоннынъ ве Огнынъ енъильмеси

²¹Исраиль аморлыларнынъ падишасына Сихонгъа эльчилернен бу хабарни ёллады:

²²– Топрагъынъдан кечмеге разылыкъ бер. Тарлаларгъа ве юзюмликлерге кирмейджекмиз, ич бир къуюдан сув ичмейджекмиз. Сенинъ топрагъынъдан кечмегендже, Падиша ёлундан кетеджекмиз.

²³Лякин Сихон исраиллилерге озь топрагъындан кечмеге разылыкъ бермеди. О, бутюн халкъыны топлады ве Исраильге къаршы сахрагъа кетти. Яхацкъа кельген сонъ, о, исраиллилернен дженк этти. ²⁴Исраиллилер оны къылычларынен урып енъдилер ве Арнон озенинен Яббокъ озенине къадар, аммонлыларнынъ топрагъына къадар узангъан топракъларыны басып алдылар. Аммонлыларнынъ сынъырлары къавий эди. ²⁵Исраиллилер эписи андаки шеэрлерни запт этти. Сонъ олар аморлыларнынъ эписи шеэрлеринде, Хешбон шеэринде ве этрафындаки койлерде яшамагъа башлады. ²⁶Хешбон аморлы Сихон падишанынъ

* **21.15** Базы эльязмаларда бу аетнинъ башында даа бойле сёзлер бар: «Суфадаки Вахев шеэри, Арнондаки вадийлер».

шеэри эди. Сихон эвельки Моав падишасына къаршы дженк эткен ве элинден Арнонгъа къадар узангъан топракъларыны алгъан эди. ²⁷Бунунъ ичюн кедайлар бойле айталар:

«Хешбонгъа келинъиз, Сихоннынъ шеэри янъыдан къурулсын ве пекитильсин.

²⁸ Хешбондан атеш, Сихоннынъ шеэринден алев чыкъты ве Моавнынъ Ар шеэрини, Арнон тѳепеликлерининъ саиплерини якъып ѳкъ этти.

²⁹ Вай сангъа, эй, Моав! Кемошнынъ * халкъты, сен ѳкъ олдынъ! Огъулары тараф-тараф къачтылар, къызлары аморлыларнынъ падишасы Сихоннынъ эсирлери олды.

³⁰ Биз исе оларны окънен урдыкъ, Хешбон Дивонгъа къадар ѳкъ олды.

Медевагъа узангъан Нофахгъадже оларны дарма-дагъын этип бошатыкъ».

³¹ Бойледже, Израиль аморлыларнынъ топрагъында яшап башлады.

³² Муса Язерни бакъып чыкъмакъ ичюн адамларны ѳллады. Израилдилер Язернинъ этрафындаки койлерни запт эттилер ве анда яшагъан аморлыларны къувдылар. ³³ Сонъ айланып, Башан ѳлунен кеттилер. Башан падишасы Ог бутюн халкъынен берабер оларгъа къаршы Эдрейде дженк этмек ичюн чыкъты.

³⁴ РАББИ Мусагъа:

– Ондан къоркъма! Оны да, бутюн халкъыны да, бутюн топрагъыны да сенинъ къолунгъа энди бердим. Хешбонда яшагъан аморлыларнынъ падишасы Сихонгъа якъанларынъны онгъа да япаджакъсынъ, – деди.

³⁵ Бойледже, израилдилер Огны, онынъ огъуларыны ве бутюн халкъыны ѳкъ этти, кимсени сагъ къалдырмады, топрагъыны да басып алдылар.

Беламны чагъырмакъ ичюн Балакъ адамларны ѳллай

22 ¹ Сонъ Израиль огъулары ѳлгъа чыкътып, ордуларыны Моав тегизликлеринде, Иордан озени ялысында, Ерихоннынъ къаршысында ерлештирдилер.

² Циппорнынъ огълу Балакъ израилдилер аморлыларгъа нелер якъанларыны коръди. ³ Израиль халкъты чокъ сайылы олгъаны ичюн, моавлылар шу халкътан пек къоркътылар. Моавлылар израилдилерден пек къоркътылар. ⁴ Моавлылар Мидьян акъсакълларына:

– Бу халкъ этрафымыздаки бутюн шейни, бугъа тарладаки отны киби, ашамакъта, – дедилер.

О заман моавлыларнынъ падишасы Циппорнынъ огълу Балакъ эди. ⁵ О, эльчилерни Беорнынъ огълу Беламгъа ѳллады. Белам Петор шеэринде,

* 21.29 *Кемош* – моавлылар табынгъан алланынъ ады.

Фират дерьясынынъ ялысында, озь халкъынынъ топрагъында яшай эди. Балакъ оны чагъырып:

– Мысырдан бир халкъ чыкъты ве ер юзюни къаплады. Олар меним янымда ерлештилер. ⁶Ялварам, кель де, менден кучлю олгъан бу халкъны къаргъа. Бельки о заман оларны енъмеге ве топрагъымдан къуваламагъа кучюм етер. Билем ки, сен яхшылыкъ тилеген адамгъа яхшылыкъ япыладжакъ, сен къаргъагъан адам исе къаргъыш тюбюнде оладжакъ, – деди.

⁷Моавнынъ ве Мидьянынъ акъсакъллары, фалджылыкъ ичюн бахшышларны алып, кеттилер. Беламгъа баргъанда, олар онъа Балакънынъ сёзлерини айтып бердилер.

⁸Белам оларгъа:

– Геджени мында кечирингиз. РАББИ манъа не десе, ойле джевабыны сизге берерим, – деди.

Моав акъсакъллары Беламда къалдылар.

⁹Алла Беламгъа келип:

– Сизге кельген адамлар кимдир? – деди.

¹⁰– Моав падишасы, Циппорнынъ огълу Балакъ оларны манъа бойле сёзлернен айтып берди: ¹¹«Мысырдан бир халкъ чыкъты ве ер юзюни къаплады. Ялварам, кель де, оларны къаргъа. Бельки о заман оларны енъмеге ве топрагъымдан къуваламагъа кучюм етер», – деди Белам Аллагъа.

¹²– Оларнен кетме, халкъны къаргъама. Олар – мубарек халкътыр, – деди Алла Беламгъа.

¹³Саба турып, Белам Балакънынъ башлыкъларына:

– Топрагъынъызгъа къайтынъыз. РАББИ сизнен кеткениме разылыкъ бермеге истемей, – деди.

¹⁴Моав башлыкълары кеттилер, Балакъкъа кельдилер ве:

– Белам бизнен кельмеге истемеди, – дедилер.

¹⁵Балакъ баргъан мырзалардан даа буюк ве намлы олгъан башкъа башлыкъларны ёллады. ¹⁶Олар Беламгъа келип:

– Циппорнынъ огълу Балакъ бойле дей: «Ялварам, манъа кельмектен ред этме. ¹⁷Мен санъа буюк урьмет косьтереджегим, не истесенъ, япаджагъым. Кель, бу халкъны меним ичюн къаргъа», – деди.

¹⁸Белам Балакънынъ къулларына бойле джевап берди:

– Балакъ манъа кумюшке ве алтынгъа толу озь эвини берсе биле, Аллам РАББИнинъ буюргъаныны бозмагъа, озь истегимнен кичик я да буюк ич бир шей япып оламам. ¹⁹Сиз бу гедже мында къалынъыз. РАББИ манъа даа бир шей айтаджакъмы-ёкъмы билейим.

²⁰О геджеси Алла Беламгъа келип:

– Эгер бу адамлар сени чагъырмакъ ичюн кельген олсалар, тур да, кет оларнен, лякин ялынъыз Мен санъа айтаджакъ шейлеримни яп, – деди.

²¹Белам саба турып, эшегини эгерледи ве моавлы башлыкъларнен кетти.

Беламнынъ эшеги

²²Алла онынъ кеткенине ачувланды. Ёлны къапатмакъ ичюн, РАББИнинъ мелеги ёлда турды. Белам озь эшеги устюнде кете эди, янында да эки яш хызметчиси бар эди. ²³Эшек РАББИнинъ мелегини корип, ёлдан бурып тарлагъа кетти. Мелек къолунда ачыкъ къылычнен турмакъта эди. Белам эшекни кеткен ёлуна къайтармакъ ичюн, оны урып башлады.

²⁴РАББИнинъ мелеги тар бир ёлда, эки багънынъ арасында турды. Онынъ эм сагъ, эм сол тарафында дивар эди. ²⁵Эшек РАББИнинъ мелегини корип, диваргъа сыкъышты ве Беламнынъ аягъыны диварнен эзди. Белам эшегини кене урды. ²⁶РАББИнинъ мелеги кене башкъа ерге кечти, сагъгъа-солгъа урулмагъа чареси олмагъан тар бир ерге турды. ²⁷Эшек РАББИнинъ мелегини корип, Беламнынъ тюбюнде ерге тюшти. Белам ачувланды ве эшекни таякънен урып башлады. ²⁸О вакъыт РАББИ эшекни лаф эттирди. Эшек Беламгъа:

– Санъа не яптым да, учь кере мени бойле урдынъ? – деди.

²⁹– Сен манъа пек къылындынъ! Къолумда къылыч олгъан олса, шу дакъкъасы сени урып ольдюрюм эдим, – деди Белам.

³⁰– Мен сенинъ эшегинъ дегилимми? Биринджи куньден башлап, бугуньге къадар устуме минип юре эдинъ! Эвель санъа бойле япкъан адетим бар эдими? – деди эшек Беламгъа.

– Ёкъ, – деп джевап берди Белам.

³¹Бундан сонъ РАББИ Беламнынъ козьлерини ачты, ве о ёлда тургъан, къолунда ачыкъ къылычы олгъан РАББИнинъ мелегини корьди ве бетинен ерге тюшти.

³²РАББИнинъ мелеги ондан:

– Не ичюн эшегинъни учь кере урдынъ? – деп сорады. – Мен санъа къаршы чыкъмагъа кельдим. Мен эткенинъден разы олмайым. ³³Эшек мени корип, учь кере ёлдан бурды. О Менден ёлуны бурмагъан олса, Мен сени ольдюрюм эдим, оны исе сагъ къалдырыр эдим.

³⁴Сонъ Белам РАББИнинъ мелегине:

– Гуна ишледим мен. Мени токътатмакъ ичюн ёлда тургъанынъны бильмедим. Эгер Сен буны бегенмесенъ, эвиме къайтайым, – деди.

³⁵РАББИнинъ мелеги Беламгъа:

– Бу адамларнен кет. Лякин ялынъыз Мен санъа айтаджагъымны айт, – деди. Сонъ Белам Балакънынъ башлыкъларынен берабер кетти.

Балакъ ве Белам корюшелер

³⁶Балакъ Беламнынъ кельгенини эшитип, оны къаршыламакъ ичюн, Арнон ялысында, сынъырнынъ узакъ кошесинде ерлешкен моавлыларнынъ шеэринен кетти. ³⁷Балакъ Беламгъа:

– Мен сени чагъырмагъа адамларымны ёлладым! Не ичюн манъа кельмединъ? Сени урмет этмеге кучюм етмезми, аджеба? – деди.

³⁸– Мына, шимди мен санъа кельдим, – деди Белам Балакъкъа. – Лякин озюмден бир шей айтып олурыммы? Алла манъа нени айтса, оны айтаджагъым.

³⁹Бундан сонъ Белам Балакънен кетип, Кирьят-Хуцоткъа кельди. ⁴⁰Балакъ бугъаларнен къойларны къурбан чалып, Беламгъа ве янындаки олгъан башлыкъларына эт ёллады.

Беламнынъ биринджи пейгъамберлиги

⁴¹Саба Балакъ Беламны Бамот-Баалгъа чыкъарды. Белам андан Израиль халкъынынъ бир къысмыны корип олды.

23 ¹– Мында манъа еди къурбан ери къур ве еди бузавнен еди къочкъар азырла, – деди Белам Балакъкъа.

²Балакъ Белам айткъаны киби япты. Балакънен Белам эр къурбан ерининъ устюнде бирер бузавнен къочкъар къурбан оларакъ якътылар.

³Сонъ Белам Балакъкъа:

– Бутюнлей якъыладжакъ къурбанынънынъ янында бекле. Мен барайым, бельки РАББИ къаршыма чыкъар. О, манъа ачаджагъыны санъа бильдереджегим, – деди ве юксек бир ерге чыкъты.

⁴Алла Беламгъа корюнди. Белам Онъа:

– Еди къурбан ерини къурдым, эр къурбан ерининъ устюнде бирер бузавнен къочкъар къурбан оларакъ якътым, – деди.

⁵РАББИ Беламгъа не айтаджагъыны бильдирип: «Балакъкъа къайтып, буны айт», – деди. ⁶Белам къайтты. Иште, Балакъ бутюнлей якъыладжакъ къурбан янында турмакъта, ве Моав башлыкъларынынъ эписи онынъ янындадыр. ⁷Белам бойле кинаели икяени айтып берди:

– Моав падишасы Балакъ мени Арам топрагъындан,

шаркъ дагъларындан алып кетирди.

«Кель, меним ичюн Якъупны къаргъа!

Кель, Израильге яманлыкъ тиле», – деди.

⁸ Эгер Алла оларны къаргъамаса, мен оларны насыл къаргъайым?

Эгер РАББИ оларгъа яманлыкъ тилемесе, мен насыл этип тилейим?

⁹ Мен оларны къаяларнынъ тёпесинден корем,

оларгъа байырлардан бакъам.

Иште, олар айры яшайлар, башкъа миллетлер киби дегиллер.

¹⁰ Ким Якъупнынъ тозуны, Израильнинъ дёртте бирини сайып олур?

Инсафлы адамнынъ олюминен олейим, сонъум оларнынъки

киби олсун!

¹¹Балакъ Беламгъа:

– Манъа япкъанынъ недир? Мен сени душманларымны къаргъамакъ ичюн кетирдим, сен исе оларгъа яхшылыкъ тилейсинь! – деди.

¹²– Аджеба мен РАББИнинъ манъа берген сёзлерини айтмагъа борджлу дегилимми? – деди Белам.

Беламнынъ экинджи пейгъамберлиги

¹³Сонъ Балакъ онъа бойле деди:

– Юр меннен башкъа бир ерге. Андан сен бу халкънынъ эписини дегиль де, бир къысмыны корерсинъ. Оларны мен ичюн шу ерден къаргъа.

¹⁴Балакъ Беламны Цофим яйласына, Фисга дагъынынъ тѣпесине алып барды. Анда еди къурбан ерини къурды, эр къурбан ерининъ устюнде бирер бузав ве бирер къочкъар бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ кетирди.

¹⁵Белам Балакъкъа:

– Мында, бутюнлей якъыладжакъ къурбаннынъ янында бекле, мен Алланынъ къаршысына барайым, – деди.

¹⁶РАББИ Беламнен корюшти ве не айтаджагъыны бильдирди: «Балакъкъа къайтып, буны айт». ¹⁷Белам къайтты. Иште, Балакъ бутюнлей якъыладжакъ къурбан янында турмакъта, ве Моав башлыкълары онынъ янындадыр. Балакъ онъа:

– РАББИ не айтты? – деди.

¹⁸Белам бойле кинаели икяени айтып берди:

– Эй, Балакъ, тур ве динъле!

Циппорнынъ огълу, манъа къулакъ ас!

¹⁹ Алла адам дегиль, О, ялан сѣйлемез.

Алла инсан огълу дегиль. О, тюшонджесини денъиштирмез.

Айтып да, япмазмы? Сѣз берип де, ерине кетирмезми?

²⁰ Мен яхшылыкъ тилемеге башладым,

чюнки О, яхшылыкъ тиледи. Буны денъиштирип оламам.

²¹ Якъупта бея корюнмей, Израильде къаза тапылмай.

РАББИ, оларнынъ Алласы – оларнынъ янындадыр,

олар Оны озъ Падишалары деп илян этип, Онъа боразанларда чалалар.

²² Алла оларны Мысырдан чыкъарды,

О олар ичюн кийик бугъанынъ бойнузлары киби.

²³ Якъупкъа къаршы къаргъыш ёкътыр,

Израильге къаршы ырымджылыкъ ёкътыр.

Бир заманда Якъуп ве Израиль акъкъында:

«Алла нелер япты!» – дениледжек.

²⁴ Иште, бу халкъ, бир ыргъачы арслан киби, тура, арслан киби, котериле.

Гъаниметни ашап битирмегендже,

ольдюрильгенлерининъ къаныны ичмегендже ятмаз.

²⁵О вакъыт Балакъ Беламгъа:

– Не оларны къаргъа, не де оларгъа яхшылыкъ тиле, – деди.

²⁶Белам джевап берип:

– РАББИ не десе, оны япадажагъымны айтмадыммы санъа? – деди Балакъкъа.

Беламнынъ учюнджи пейгъамберлиги

²⁷– Юр, мен сени башкъа бир ерге алып барайым. Бельки, Аллагъа хош келир, андан меним ичюн оларны къаргъарсынъ, – деди Балакъ Беламгъа.

²⁸Бойледже, Балакъ Беламны сахрагъа бакъкъан Пеор дагъынынъ тѣ-песине алып барды.

²⁹– Мында манъа еди къурбан ери къур ве манъа еди бузавнен еди къочкъар азырла, – деди Белам Балакъкъа.

³⁰Балакъ Беламнынъ айткъаныны япты ве эр къурбан еринде бирер бузав ве бирер къочкъарны бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ якъты.

24 ¹Белам, РАББИнинъ Исраильге яхшылыкъ тилемектен хош къалгъаныны корип, эвель якъаны киби фал бакъмады, юзюни сахрагъа чевирди. ²Белам бакъты ве Исраильнинъ къабиле-къабиле ерлешкенини коръди. Онъа Алланынъ Руху энди. ³О, озь кинаели икяесини айтып берди:

– Беорнынъ огълу Белам дей,
козю ачыкъ олгъан акъай айта.

⁴ Алланынъ сесини эшиткен адам дей,
Къудретли Алланынъ руюларыны корьген акъай айта.
О, ерге тюшеята, козьлери исе ачыкътыр.

⁵ Эй, Якъуп, чадырларынъ не гузель!
Эй, Исраиль, сенинъ яшагъан ерлеринъ не гузель!

⁶ Олар, вадийлер киби, джайылып яталар,
озен ялысында багъчалар киби,
РАББИ сачкъан ахалим тереклери киби,
сувлар янындаки кедр тереклери кибидир.

⁷ Онынъ къопкъаларындан сувлар акъаджакъ,
урлукълары номай сувда оладжакъ.
Оларнынъ падишасы Агъагъдан буюк оладжакъ,
онынъ падишалыгъы юкселеджек.

⁸ Алла оларны Мысырдан чыкъарды,
О олар ичюн кийик бугъанынъ бойнузлары кибидир.
О, душман олгъан халкъларны ашап битире,
кемиклерини парчалай, окъларынен оларны теше.

⁹ Арслан киби, ыргъачы арслан киби, пысып ята,
Оны котермеге кимнинъ кучю бар?
Санъа яхшылыкъ тилеген яхшылыкъ корер,
Сени къаргъагъан исе къаргъышкъа огърасын!

¹⁰Балакъ Беламгъа пек ачувланды ве ачувындан элини элине урды.
– Мен сени душманларымны къаргъамакъ ичюн чагъырдым, сен исе энди учюнджи кере оларгъа яхшылыкъ тилейсинъ, – деди Балакъ Беламгъа.

¹¹– Айды, энди эвинъе къач. Санъа урьмет косътереджегимни айттым, лякин РАББИ урьметни сенден узакълаштырды.

¹²Белам Балакъкъа бойле джевап берди:

– Манъа элчилеринъни ёллагъанында, мен оларгъа бойле деп айттым: ¹³«Балакъ манъа кумюшке ве алтынгъа толу озъ эвини берсе биле, РАББИнинъ буюргъаныны бозмагъа, озъ истегимнен кичик я да буюк ич бир шей япып оламам. РАББИ не десе, оны айтаджагъым».

Беламнынъ сонъки пейгъамберлиги

¹⁴Иште, шимди халкъыма къайтайым. Кель, бу халкъ келеджекте халкъынъа нелер япадажагъыны санъа бильдирейим.

¹⁵О вакъыт Белам кинаели икяесини айтып берди:

– Беорнынъ огълу Белам дей,
козю ачыкъ олгъан акъай айта.

¹⁶ Алланынъ сесини эшиткен адам дей.
О, Юдже Алланынъ бильгисини биле,
Къудретли Алланынъ руяларыны коре.
О, ерге тюшеята, козьлери исе ачыкътыр.

¹⁷ Оны корем, амма шимдилик дегиль.
Онъа бакъам, амма О, якъында дегиль.
Якъуптан бир йылдыз чыкъаджакъ,
Исраильден бир таякъ юкселеджек.
О, моавлыларнынъ кенарларыны бозаджакъ,
Шетнинъ огъуллаарыны бутюнлей ёкъ этеджек.

¹⁸ Эдом Онынъ топрагъы оладжакъ,
душманлар Сеирни басып аладжакъ.
Исраиль исе кучлю оладжакъ.

¹⁹ Якъуптан укюмдар пейда оладжакъ,
шеэрде сагъ къалгъанларны ёкъ этеджек.

²⁰Сонъ о, Амалекке тараф бакъты ве кинаели икяесини айтып берди:
– Амалек халкълар арасында биринджидир,
амма сонъу – ёкъ этилювидир.

²¹Сонъ о, кенлилерге тараф бакъты ве кинаели икяесини айтып берди:
– Сиз яшагъан еринъиз къавийдир,
юванъыз къаяларда къурулгъан.

²² Лякин Къаин дарма-дагъын оладжакъ,
Ашшур сизни эсирге аладжакъ.

²³Белам бир даа кинаели икяесини айтып берди:
– Алла буны япкъанда,
сагъ къалгъаннынъ башына беля олсун!

²⁴ Киттимден гемилер келеджек,
Ашшурны ве Эверни бойсундыраджакълар,
лякин олар да гъайып оладжакъ!

²⁵Бундан сонъ Белам турып, эвине къайтты, Балакъ да озъ ёлунен кетти.

Шиттимде олгъан Израильнинъ путперестлиги

25 ¹Исраиллилер Шиттимде яшагъанда, халкъ моавлы къызларнен ороспуланмагъа башладылар. ²Бу къызлар исраиллилерни озъ аллаларына къурбан чалмагъа чагъырдылар. Исраиль халкъы къурбан этини ашай ве оларнынъ аллаларына табына башладылар. ³Исраиль Баал-Пеоргъа табынып башладылар. Бунынъ ичюн РАББИ Исраильге пек гъазапланды. ⁴РАББИ Мусагъа:

– Халкънынъ эписи башлыкъларыны ал да, кунъдюз оларны Меним огюмде ас. О вакъыт Исраильге къаршы олгъан РАББИнинъ гъазабы ятышыр, – деди.

⁵Муса Исраиль къадыларына:

– Эр бирингиз озъ адамларынъыз арасында Баал-Пеоргъа табынгъанларны ольдюрингиз, – деди.

⁶О арада Исраиль огъуллерындан бир адам кельди ве агъа-къардашларына Мусанынъ ве Исраильнинъ бутюн джемаатынынъ козю огюнде мидьянлы бир къызны кетирди. Олар исе о вакъыт Корюшюв Чадырынынъ киришинде агъламакъта эдилер. ⁷Руханий Харуннынъ торуны, Элазарнынъ огълу Пинехас буны корьгенде, турды да, джемааттан айырылды ве къолуна бир мызракъ алды. ⁸Исраиллининъ артындан чадыргъа кирди ве мызрагъыны экисине бирден саплады. Мызракъ эм исраиллини, эм де къызнынъ къарыныны тешип чыкъты. Сонъ Исраиль огъуллерынынъ ёкъ этилюви токътады. ⁹Ёкъ этилювден ольгенлернинъ сайысы 24 000 адам эди.

¹⁰РАББИ Мусагъа:

¹¹– Руханий Харуннынъ торуны, Элазарнынъ огълу Пинехас Меним гъазабымны Исраиль огъуллерындан къайтарды, оларнынъ арасында о, Меним ичюн гъайрет косьтерди. Шунынъ ичюн Мен кунъджюлигимде Исраиль огъуллерыны ёкъ этмедим. ¹²Шу себептен онъа айт ки, Мен онъа аманлыкъ васиетимни береджегим. ¹³Шу васиет онъа ве онынъ эвлятларына эбедий руханийлик васиети оладжакъ. О, Алласы ичюн гъайретни косьтерди ве Исраиль огъуллеры ичюн одеме этти, – деди.

¹⁴Мидьянлы къызнен берабер ольдюрильген исраиллининъ ады Зимрий эди. О, Салунынъ огълу, шимеонлыларнынъ къоранта башлыгъы эди. ¹⁵Ольдюрильген мидьянлы къызнынъ ады исе – Козбий. О, Цурнынъ къызы, Цур исе халкъларнынъ башы, мидьянлы сой башлыгъы эди.

¹⁶РАББИ Мусагъа:

¹⁷– Мидьянлыларгъа уджюм этингиз ве оларны ёкъ этингиз. ¹⁸Олар озъ айнеджиликлеринен сизге къаршы душманджа арекет этилер, Пеорнен ве озъ къызкъардашынен, мидьянлы башлыкъларнынъ къызы Козбийнен сизлерни алдаттылар. Лякин Пеор ичюн ёкъ этилюв кунюнде бу къыз ольдюрильди, – деди.

Исраильнинъ экинджи кере сайылувы

26 ¹Екъ этилювден сонъ, РАББИ Мусагъа ве руханий Харуннынъ огълу Элазаргъа:

² – Исраиль огъуллаарынынъ бутюн джемаатыны, йигирми ве йигирми яшындан буюк олгъан акъайларны эсапланъыз. Къоранталарына коре Исраильде дженкке ярагъан эписини сайынъыз, – деди.

³ Муса ве руханий Элазар Моав тегизлигинде, Иорданнынъ янында, Ерихон къаршысында халкъкъа:

⁴ – РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, йигирми ве даа буюк яштаки акъайларны сайынъыз, – деди.

Мысыр топрагъындан чыкъкъан исраиллилер булардыр:

⁵ Исраильнинъ биринджи догъгъаны Рубен. Рубеннинъ огъуллаары: Ханокътан – ханокълыларнынъ сою, Паллудан – паллулыларнынъ сою, ⁶ Хецрондан – хецронлыларнынъ сою, Къармийден – къармийлилернинъ сою. ⁷ Будыр рубенлилернинъ сойлары. Оларнынъ джедвельде язылгъанлары – 43 730 адам.

⁸ Паллунинъ огълу – Элиав. ⁹ Элиавнынъ огъуллаары: Немуэл, Датан ве Авирам. Шу Датан ве Авирам джемаатнынъ башлыкълары эдилер. Олар Къорах яндашларынен берабер Мусагъа ве Харунгъа къаршы чыкътылар ве РАББИге къаршы шикъет эттилер. ¹⁰ Ер озь агъзыны ачып, олары Къорахнен берабер ютты. Атеш 250 адамларны якъкъанда, Къорахнынъ тарафдарлары да ольди. Бойледже, олар башкъалары ичюн алямет олдылар. ¹¹ Къорахнынъ огъуллаары исе ольмеди.

¹² Сойларына коре Шимеоннынъ огъуллаары: Немуэлден – немуэллилернинъ сою, Яминден – яминлилернинъ сою, Якинден – якинлилернинъ сою, ¹³ Зерахтан – зерахлыларнынъ сою, Шаулдан – шауллыларнынъ сою. ¹⁴ Шимеонлыларнынъ сойлары булардыр – 22 200 адам.

¹⁵ Сойларына коре Гъаднынъ огъуллаары: Цефондан – цефонлыларнынъ сою, Хаггийден – хаггийлилернинъ сою, Шунийден – шунийлилернинъ сою, ¹⁶ Ознийден – ознийлилернинъ сою, Эрийден – эрийлилернинъ сою, ¹⁷ Ароддан – ародлыларнынъ сою, Арелийден – арелийлилернинъ сою. ¹⁸ Будыр Гъаднынъ сойлары. Оларнынъ джедвельде язылгъанлары – 40 500 адам.

¹⁹ Ехуданынъ огъуллаары – Эр ве Онан. Эр ве Онан Ханаан топрагъында ольдилер. ²⁰ Сойларына коре Ехуданынъ огъуллаары: Шеладан – шеладыларнынъ сою, Перецтен – перецлилернинъ сою, Зерахтан – зерахлыларнынъ сою. ²¹ Перецнинъ огъуллаары: Хецрондан – хецронлыларнынъ сою, Хамулдан – хамуллыларнынъ сою. ²² Будыр Ехуданынъ сойлары. Оларнынъ джедвельде язылгъанлары – 76 500 адам.

²³ Сойларына коре Йиссакъарнынъ огъуллаары: Толадан – толалыларнынъ сою, Пувадан – пувалыларнынъ сою, ²⁴ Яшувдан – яшувлыларнынъ сою, Шимрондан – шимронлыларнынъ сою. ²⁵ Будыр Йиссакъарнынъ сойлары. Оларнынъ джедвельде язылгъанлары – 64 300 адам.

²⁶Сойларына коре Зевулуннынъ огуллары: Середден – середлилернинъ сою, Элондан – элонлыларнынъ сою, Яхлеэдден – яхлеэллилернинъ сою. ²⁷Будыр Зевулуннынъ сойлары. Оларнынъ джедвельде язылгъанлары – 60 500 адам.

²⁸Сойларына коре Юсуфнынъ огуллары: Менашше ве Эфраимдир. ²⁹Менашшенинъ огуллары: Макирден – макирлилернинъ сою (Макир Гиладнынъ бабасы олды), Гиладдан – гиладлыларнынъ сою. ³⁰Гиладнынъ огуллары булардыр: Изерден – изерлилернинъ сою, Хелектен – хелеклилернинъ сою, ³¹Асриэлден – асриэллилернинъ сою, Шекемден – шекемлилернинъ сою, ³²Шемидадан – шемидалыларнынъ сою, Хеферден – хеферлилернинъ сою. ³³Хефернинъ огулу Целофехаднынъ огуллары олмады, ялынъыз къызлары бар эди. Целофехад къызларынынъ адлары: Махла, Ноа, Хогъла, Милкъа ве Тирца. ³⁴Будыр Менашшенинъ сойлары. Оларнынъ джедвельде язылгъанлары – 52 700 адам.

³⁵Сойларына коре Эфраимнинъ огуллары булардыр: Шутелахтан – шутелахлыларнынъ сою, Бекерден – бекерлилернинъ сою, Тахандан – таханлыларнынъ сою. ³⁶Шутелахнынъ огуллары булардыр: Эрандан – эранлыларнынъ сою. ³⁷Будыр Эфраим огулларынынъ сойлары. Оларнынъ джедвельде язылгъанлары – 32 500 адам. Будыр сойларына коре Юсуфнынъ огуллары.

³⁸Сойларына коре Биньяминнинъ огуллары булардыр: Беладан – белалыларнынъ сою, Ашбелден – ашбеллилернинъ сою, Ахирамдан – ахирамлыларнынъ сою, ³⁹Шефуфамдан – шуфамлыларнынъ сою, Хуфамдан – хуфамлыларнынъ сою. ⁴⁰Беланынъ огуллары: Ард ве Нааман. Арддан – ардлыларнынъ сою, Наамандан – нааманлыларнынъ сою. ⁴¹Будыр сойларына коре Биньяминнинъ огуллары. Оларнынъ джедвельде язылгъанлары – 45 600 адам.

⁴²Сойларына коре Даннынъ огуллары булардыр: Шухамдан – шухамлыларнынъ сою. Будыр сойларына коре Даннынъ сойлары. ⁴³Шухамлыларнынъ бутюн сойлары, джедвельде язылгъанлары – 64 400 адам.

⁴⁴Сойларына коре Ашернинъ огуллары: Йимнадан – йимналыларнынъ сою, Йишвийден – йишвийлилернинъ сою, Бриадан – бриалыларнынъ сою. ⁴⁵Брианынъ огулларындан: Хеверден – хеверлилернинъ сою, Малкиэлден – малкиэллилернинъ сою. ⁴⁶Ашернинъ Серах адлы бир къызы бар эди. ⁴⁷Будыр Ашер огулларынынъ сойлары. Оларнынъ джедвельде язылгъанлары – 53 400 адам.

⁴⁸Сойларына коре Нафталийнинъ огуллары: Яхцеэдден – яхцеэллилернинъ сою, Гунийден – гунийлилернинъ сою, ⁴⁹Ецерден – ецерлилернинъ сою, Шиллемден – шиллемлилернинъ сою. ⁵⁰Будыр сойларына коре Нафталийнинъ сойлары. Оларнынъ джедвельде язылгъанлары – 45 400 адам.

⁵¹Сайылгъан Исраиль огулларынынъ эписи – 601 730 адам.

⁵²РАББИ Мусагъа бойле деди:

⁵³– Адларынынъ сайысына коре оларгъа пай оларакъ топракъ болунсин. ⁵⁴Сайысы чокъча олгъанларгъа буюк пайны, сайысы азда олгъанларгъа кучюк пайны бер. Эр къабилеге джедвельде язылгъан сайысына коре, адам башына коре пай берильсин. ⁵⁵Топракъ джерепке коре дагъытылсын. Олар озь къабилесининъ адларына коре пайларыны алысынлар. ⁵⁶Эм чокъ сайылы, эм аз сайылы къабиленинъ пайлары джерепке коре дагъытылсынлар.

⁵⁷Сойларына коре сайылгъан левийлилер булардыр: Гершондан – гершонлыларнынъ сою, Кехаттан – кехатлыларнынъ сою, Мерарийден – мерарийлилернинъ сою. ⁵⁸Будыр левийлилернинъ сойлары: ливнийлилернинъ сою, хевронлыларнынъ сою, махлийлилернинъ сою, мушийлилернинъ сою, къорахлыларнынъ сою. Кехат Амрамнынъ бабасы олды. ⁵⁹Амрамнынъ апайы Ёкевед эди. О, Левийнинъ къызы эди. Левийнинъ апайы оны Мысырда догъурды. Ёкевед Амрамгъа Харунны, Мусаны ве къызкъардашлары Меремни догъурды. ⁶⁰Харун Надав, Авиху, Элазар ве Итамарнынъ бабасы олды. ⁶¹Надав ве Авиху ольдилер, чюнки олар РАББИнинъ огюне башкъа бир атешни якътылар.

⁶²Левийлилернинъ джедвельде язылгъанлары – бир айлыкъ ве даа зияде олгъан бутюн эркеклер – 23 000 адам. Олар Исраиль огъууларынен берабер сайылмадылар, чюнки Исраиль огъууларынынъ арасында оларгъа топракъ пайы берильмеген эди.

⁶³Булардыр Муса ве руханий Элазар сайгъан адамлар. Олар Исраиль огъууларыны Моав тегизлигинде, Иорданнынъ янында, Ерихон къаршысында сайды. ⁶⁴Бу сайылгъанларнынъ арасында Мусанынъ ве руханий Харуннынъ Синай сахрасында сайылгъан Исраиль огъууларындан кимсе ёкъ эди. ⁶⁵РАББИ оларгъа мытлакъ сахрада оледжеклерини айткъан эди. Олардан кимсе сагъ къалмагъан эди. Ялынъыз Ефунненинъ огълу Къалев ве Нуннынъ огълу Ехошуа къалдылар.

Целофехаднынъ къызлары

27 ¹Целофехад – Хефернинъ огълу, Хефер – Гиладнынъ огълу, Гилад – Макирнинъ огълу, Макир – Менашшенинъ огълу, Менашше – Юсуфнынъ огълу эди. Менашшенинъ союздан Целофехаднынъ къызлары эди. Оларнынъ адлары: Махла, Ноа, Хогъла, Милкъа ве Тирца. Олар келип, ²Мусанынъ ве руханий Элазарнынъ огюнде, башлыкъларнынъ ве бутюн джемаатнынъ огюнде, Корюшюв Чадырынынъ кириши янында турдылар ве:

³– Бабамыз сахрада ольди. О, РАББИге къаршы чыкъкъан Къорахнынъ яндашлары арасында дегиль эди. О, ишлеген гунасы ичюн ольди. Онынъ огъуулары исе олмады. ⁴Огълу олмагъаны ичюн, бабамызнынъ ады къабилеси арасындан не ичюн ёкъ оладжакъ? Бабамызнынъ агъа-къардашлары арасында бизге де топракъ пайы беринъиз, – дедилер.

⁵Муса оларнынъ ишини РАББИнинъ огюне кетирди. ⁶РАББИ Мусагъа:

⁷– Целофехаднынъ къызлары догъру айталар. Оларгъа эмджелерининъ арасында топракъ пайыны, бабаларынынъ пайыны бер, – деди.

⁸– Израиль огъуллаарына бойле айт:

Эгер бирев огълу олмайып ольсе, онынъ пайы къызына берильсин. ⁹Къызы олмаса, пайыны огълан къардашларына, ¹⁰огълан къардашы олмаса, эмджелерине беринъиз. ¹¹Эмджелери де олмаса, пайыны онынъ союздан олгъан якъын догъмушына беринъиз, ве о, онынъ саиби олсун. РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, бу Израиль огъуллаары ичюн низамнаме ве къарар олсун.

Нуннынъ огълу Ехошуа Мусанынъ ерини ала

¹²Бундан сонъ РАББИ Мусагъа:

– Аварим дагълыгъына чыкъ, Израиль огъуллаарына берген топракъкъа бакъ, – деди. ¹³– Топракъны корьген сонъ, агъанъ Харун киби, сен де олип, баба-деделеринъе къошуладжакъсынъ. ¹⁴Экинъиз Цин сахрасында буюргъанымны динълемединъиз. Джемаат манъа къаршы шикъет эткенде, сиз оларнынъ козю огюнде Мерива сувларында мукъад-деслигимни косътермединъиз.

(Бу, Къадеш янынъдаки, Цин сахрасындаки Мерива сувларыдыр.)

¹⁵Муса РАББИге бойле джевап берди:

¹⁶– РАББИ, эр джанлы шейге рухуны берген Алла бу джемааткъа бир башлыкъ къойсун, ¹⁷о, джемаатнынъ огюнде юрсюн ве джемааткъа ёлбашчылыкъ этсин. РАББИнинъ джемааты чобансыз къойлар киби къалмасын.

¹⁸РАББИ Мусагъа бойле деди:

– Озюнде Рух олгъан Нуннынъ огълу Ехошуаны янынъа ал да, башына къолунъны къой. ¹⁹Оны руханий Элазарнынъ ве бутюн джемаатнынъ огюне чыкъар ве эр кеснинъ огюнде оны халкънынъ ёлбашчысы яп. ²⁰Бутюн Израиль джемааты оны динълесин деп, онъа сенинъ акиметинъни бер. ²¹О, руханий Элазарнынъ огюнде турсун ве Ур алетлери* ярдымынен РАББИнинъ огюнде чыкъкъан къарар акъкъында сорасын. Онынъ сёзюне коре о ве Израиль огъуллаарынынъ эписи, бутюн джемаат эр бир шейни башласынлар ве эр бир шейни битирсинлер.

²²Муса РАББИ онъа буюргъаны киби япты. О, Ехошуаны алды ве оны руханий Элазарнынъ ве бутюн джемаатнынъ огюне къойды. ²³Озь къолларыны онынъ башына къойып, РАББИ Мусагъа айткъаны киби, оны халкънынъ ёлбашчысы япты.

Эр вакъыттаки къурбанлар акъкъында

28 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Израиль огъуллаарына бойле буюр, оларгъа бойле айт:

* 27.21 Ур алетлери – къ. еуд. «ярыкъ» манасыны анылата. Джереп алетлери.

Мукъайт олунъыз ве Меним бахшышларымны, Манъа хош къокъу чыкъармакъ ичюн атеште якъыладжакъ бахшыш оларакъ кетирген ашлыкъ бахшышларымны озъ вакътында кетиринъиз.

³Оларгъа айт:

Атеште якъыладжакъ бахшыш оларакъ РАББИге шуны кетиринъиз: эки баш бир йыллыкъ къусурсыз къочкъарны. Оларны эр вакъыт бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ кетиринъиз. ⁴Къочкъарнынъ бирини саба, экинджисини акъшам кетиринъиз. ⁵Ашлыкъ бахшышы оларакъ ярым чанакъ темиз зейтюн ягъынен къарыштырылгъан бир чанакъ * энъ яхшы богъдай унуны кетиринъиз. ⁶Бу – даимий бутюнлей якъыладжакъ бахшыштыр. О, Синай дагъында буюрылгъан эди, хош къокъу чыкъармакъ ичюн, РАББИге атеште якъыладжакъ къурбандыр. ⁷Эр бир къочкъарнен ярым чанакъ ольчюсинде тѣкюледжек бахшышны кетиринъиз. Азиз ерде тѣкюледжек бахшыш оларакъ РАББИ ичюн ичкини тѣкюнъиз. ⁸Экинджи къочкъарны, сабадаки киби, ашлыкъ бахшышынен ве тѣкюледжек бахшышнен берабер атеште якъыладжакъ къурбан оларакъ акъшам кетиринъиз. О, РАББИге хош къокъу олсун.

Раатлыкъ куню кетирильген бахшышлар

⁹Раатлыкъ куню эки баш бир йыллыкъ къусурсыз къочкъарны, ашлыкъ бахшышы оларакъ зейтюн ягъынен къарыштырылгъан эки чанакъ энъ яхшы богъдай унуны ве тѣкюледжек бахшышны кетиринъиз. ¹⁰Эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбандан ве тѣкюледжек бахшыштан гъайры, эр раатлыкъ куню бойле бутюнлей якъыладжакъ къурбанны кетиринъиз.

Янъы ай догъгъанда кетирильген бахшышлар

¹¹Эр янъы айнынъ биринджи куню РАББИге бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ туварынъыздан эки бузавны, бир къочкъарны ве еди баш бир йыллыкъ къусурсыз къозуны кетиринъиз. ¹²Эр бузавнен берабер ашлыкъ бахшышы оларакъ зейтюн ягъынен къарыштырылгъан учъ чанакъ энъ яхшы богъдай уну, къочкъарнен берабер ашлыкъ бахшышы оларакъ зейтюн ягъынен къарыштырылгъан эки чанакъ энъ яхшы богъдай уну, ¹³эр къозунен берабер ашлыкъ бахшышы оларакъ зейтюн ягъынен къарыштырылгъан бир чанакъ * энъ яхшы богъдай унуны кетиринъиз. Бу – РАББИ ичюн бутюнлей якъыладжакъ къурбандыр ве хош къокъудыр. ¹⁴Эр бузавнен берабер тѣкюледжек бахшыш оларакъ бир чанакъ, къочкъарнен берабер – чанакънынъ учъте экиси, эр къозунен берабер – ярым чанакъ * шарап олсун. Йылларнынъ айларында эр янъы ай куню бойле бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар кетирильсин.

* 28.5 Ярым чанакъ; бир чанакъ – къ. еуд. «хиннинъ дѣртте бир пайы», «(эфанынъ) онда бир пайы».

* 28.12-13 Учъ чанакъ; эки чанакъ; бир чанакъ – къ. еуд. «(эфанынъ) онда учъ пайы», «(эфанынъ) онда эки пайы», «(эфанынъ) онда бир пайы».

¹⁵Эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбандан ве тѣкюледжек бахшыштан гъайры, РАББИге гуналар ичюн къурбан оларакъ бир текени кетиринъиз.

Песах Байрамында кетирильген бахшышлар

¹⁶Биринджи айда, айнынъ 14-юнджи куню – РАББИнинъ Песахыдыр. ¹⁷Шу айнынъ 15-инджи куню байрам олсун. Еди кунь маясыз пишкен пите ашанъыз. ¹⁸Биринджи куню мукъаддес топлашув олсун, ишке янашманъыз. ¹⁹РАББИ ичюн атеште бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ тувардан эки бузав, бир къочкъар ве бир йыллыкъ еди къозуны кетиринъиз. Оларнынъ эписи къусурсыз олмакъ керек. ²⁰Оларнен берабер ашлыкъ бахшышы оларакъ зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуны кетиринъиз: эр бузавнен берабер – учъ чанакъ, къочкъарнен берабер – эки чанакъ, ²¹еди къозудан эр къозунен берабер – бир чанакъ. ²²Гуналар ичюн къурбан оларакъ, сиз ичюн одеде этмеге, бир теке кетиринъиз. ²³Сабадаки бутюнлей якъыладжакъ къурбандан, эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбандан гъайры шу къурбанларны кетиринъиз. ²⁴Бойледже, еди кунь девамында атеште якъыладжакъ аш кетиринъиз. О, РАББИге хош къокъу олсун. Буны эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбандан ве тѣкюледжек бахшыштан гъайры япынъыз. ²⁵Единджи куню мукъаддес топлашувынъыз олсун, ишке янашманъыз.

Биринджи Берекетлер Куню кетирильген бахшышлар

²⁶Биринджи Берекетлер Куню, Афталар Байрамында РАББИге янъы ашлыкъ бахшышларыны кетиргенинъизде, мукъаддес топлашувынъыз олсун, ишке янашманъыз. ²⁷РАББИ ичюн хош къокъу оларакъ, бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ тувардан эки бузав, бир къочкъар ве бир йыллыкъ еди къозуны кетиринъиз. ²⁸Оларнен берабер ашлыкъ бахшышы оларакъ зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуны кетиринъиз: эр бузавнен берабер – учъ чанакъ, къочкъарнен берабер – эки чанакъ, ²⁹еди къозудан эр къозунен берабер – бир чанакъ. ³⁰Сиз ичюн одеде этмеге бир текени кетиринъиз. ³¹Эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбандан ве ашлыкъ бахшышындан гъайры, буларны тѣкюледжек бахшышнен берабер кетиринъиз. Олар къусурсыз олмакъ керек.

Боразанлар Кунюнде кетирильген бахшышлар

29 ¹Единджи айда, айнынъ биринджи куню мукъаддес топлашувынъыз олсун, ишке янашманъыз. О кунь сизлер ичюн Боразанлар Куню

* **28.14** Бир чанакъ; чанакънынъ учъте экиси; ярым чанакъ – къ. еуд. «ярым хин», «хиннинъ учъте бир пайы», «хиннинъ дѣртте бир пайы».

олсун. ²РАББИге хош кьокъу чыкъармакъ ичюн, бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир бузав, бир кьочкъар ве еди баш бир йыллыкъ кьозу кетиринъиз. Олар къусурсыз олмакъ керек. ³Оларнен берабер ашлыкъ бахшышы оларакъ зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуны кетиринъиз: бир бузавнен берабер – учъ чанакъ, бир кьочкъарнен берабер – эки чанакъ, ⁴еди кьозудан эр кьозунен берабер – бир чанакъ. ⁵Гуналар ичюн къурбан оларакъ, сиз ичюн одеме этмеге, бир теке кетиринъиз. ⁶Низамнамеге коре кетирильген янъы айнынъ бутюнлей якъыладжакъ къурбанындан ве ашлыкъ бахшышындан гъайры, эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбандан, ашлыкъ бахшышындан ве оларнынъ тѣкюледжек бахшыштан гъайры, буларны РАББИге хош кьокъу чыкъармакъ ичюн кетиринъиз.

Одеме Куню кетирильген бахшышлар

⁷Единджи айнынъ онунджи куню мукъаддес топлашувынъыз олсун. О куню алчакъгонъюлли олунъыз ве ишке янашманъыз. ⁸РАББИге хош кьокъу чыкъармакъ ичюн, бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир бузав, бир кьочкъар ве еди баш бир йыллыкъ кьозу кетиринъиз. Олар къусурсыз олмакъ керек. ⁹Оларнен берабер ашлыкъ бахшышы оларакъ зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуны кетиринъиз: бир бузавнен берабер – учъ чанакъ, бир кьочкъарнен берабер – эки чанакъ, ¹⁰еди кьозудан эр кьозунен берабер – бир чанакъ. ¹¹Гуналар ичюн къурбан оларакъ бир теке кетиринъиз. Булар, одемелер этмеге гуналар ичюн къурбандан ве эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбаннен тѣкюледжек бахшышлардан ве ашлыкъ бахшышларындан гъайры олсунлар.

Чалашлар Байрамында кетирильген бахшышлар

¹²Единджи айнынъ 15-инджи куню мукъаддес топлашувынъыз олсун, ишке янашманъыз. Еди кунъ девамында РАББИнинъ байрамыны кечиринъиз. ¹³РАББИге хош кьокъу чыкъармакъ ичюн, бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ 13 бузав, эки кьочкъар ве 14 баш бир йыллыкъ кьозу кетиринъиз. Олар къусурсыз олмакъ керек. ¹⁴Оларнен берабер ашлыкъ бахшышы оларакъ зейтюн ягъынен къарыштырылгъан энъ яхшы богъдай унуны кетиринъиз: 13 бузавларнынъ эр бузавынен берабер – учъ чанакъ, эки кьочкъарнынъ эр кьочкъарынен берабер – эки чанакъ, ¹⁵14 кьозудан эр кьозунен берабер – бир чанакъ. ¹⁶Гуналар ичюн къурбан оларакъ бир теке кетиринъиз. Булар, эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбаннен тѣкюледжек бахшышлардан ве ашлыкъ бахшышларындан гъайры олсунлар.

¹⁷Экинджи куню 12 бузав, эки кьочкъар ве 14 баш бир йыллыкъ кьозу кетиринъиз. Олар къусурсыз олмакъ керек. ¹⁸Оларнен берабер бузавларнынъ, кьочкъарларнынъ ве кьозуларнынъ сайысына коре, къараргъа

коре ашлыкъ бахшышларыны ве тѣкюледжек бахшышларны кетиринъиз. ¹⁹Гуналар ичюн къурбан оларакъ бир теке кетиринъиз. Булар, эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбаннен тѣкюледжек бахшышлардан ве ашлыкъ бахшышларындан гъайры олсунлар.

²⁰Учюнджи куню 11 бузав, эки къочкъар ве 14 баш бир йыллыкъ къозу кетиринъиз. Олар къусурсыз олмакъ керек. ²¹Оларнен берабер бузавларнынъ, къочкъарларнынъ ве къозуларнынъ сайысына коре, къараргъа коре ашлыкъ бахшышлары ве тѣкюледжек бахшышларны кетиринъиз.

²²Гуналар ичюн къурбан оларакъ бир теке кетиринъиз. Булар, эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбаннен тѣкюледжек бахшышлардан ве ашлыкъ бахшышларындан гъайры олсунлар.

²³Дѣртюнджи куню он бузав, эки къочкъар ве 14 баш бир йыллыкъ къозу кетиринъиз. Олар къусурсыз олмакъ керек. ²⁴Оларнен берабер бузавларнынъ, къочкъарларнынъ ве къозуларнынъ сайысына коре, къараргъа коре ашлыкъ бахшышлары ве тѣкюледжек бахшышларны кетиринъиз.

²⁵Гуналар ичюн къурбан оларакъ бир теке кетиринъиз. Булар, эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбаннен тѣкюледжек бахшышлардан ве ашлыкъ бахшышларындан гъайры олсунлар.

²⁶Бешинджи куню докъуз бузав, эки къочкъар ве 14 баш бир йыллыкъ къозу кетиринъиз. Олар къусурсыз олмакъ керек. ²⁷Оларнен берабер бузавларнынъ, къочкъарларнынъ ве къозуларнынъ сайысына коре, къараргъа коре ашлыкъ бахшышлары ве тѣкюледжек бахшышларны кетиринъиз.

²⁸Гуналар ичюн къурбан оларакъ бир теке кетиринъиз. Булар, эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбаннен тѣкюледжек бахшышлардан ве ашлыкъ бахшышларындан гъайры олсунлар.

²⁹Алтынджи куню секиз бузав, эки къочкъар ве 14 баш бир йыллыкъ къозу кетиринъиз. Олар къусурсыз олмакъ керек. ³⁰Оларнен берабер бузавларнынъ, къочкъарларнынъ ве къозуларнынъ сайысына коре, къараргъа коре ашлыкъ бахшышлары ве тѣкюледжек бахшышларны кетиринъиз.

³¹Гуналар ичюн къурбан оларакъ бир теке кетиринъиз. Булар, эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбаннен тѣкюледжек бахшышлардан ве ашлыкъ бахшышларындан гъайры олсунлар.

³²Единджи куню еди бузав, эки къочкъар ве 14 баш бир йыллыкъ къозу кетиринъиз. Олар къусурсыз олмакъ керек. ³³Оларнен берабер бузавларнынъ, къочкъарларнынъ ве къозуларнынъ сайысына коре, къараргъа коре ашлыкъ бахшышлары ве тѣкюледжек бахшышларны кетиринъиз.

³⁴Гуналар ичюн къурбан оларакъ бир теке кетиринъиз. Булар, эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбаннен тѣкюледжек бахшышлардан ве ашлыкъ бахшышларындан гъайры олсунлар.

³⁵Секизинджи куню сизде байрам топлашувы олсун, ишке янашманъыз. ³⁶Атеште бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ, РАББИге хош къокъу чыкъармакъ ичюн, бир бузав, бир къочкъар ве еди баш бир йыллыкъ къозу кетиринъиз. Олар къусурсыз олмакъ керек. ³⁷Оларнен

берабер: бузавнен, къочкъарнен ве къозуларнынъ сайысына коре къозуларнен берабер, къараргъа коре ашлыкъ бахшышлары ве тѣкюледжек бахшышларны кетиринъиз. ³⁸Гуналар ичюн къурбан оларакъ бир теке кетиринъиз. Булар, эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбаннен тѣкюледжек бахшышлардан ве ашлыкъ бахшышларыннан гъайры олсунлар.

³⁹Буларны РАББИге тайинленген вакъытта кетиринъиз. Олар адакъ бахшышларынъыздан, озь истегинен кетирильген бахшышларынъыздан, бутюнлей якъыладжакъ къурбанларынъыздан, ашлыкъ ве тѣкюледжек бахшышларынъыздан, аманлыкъ къурбанларынъыздан гъайры олсунлар.

Адакълар акъкъында къаиделер

30 ¹Муса РАББИ буюргъан эр шейни Исраиль огъууларына айтып берди. ²Исраиль огъууларынынъ къабиле башлыкъларына бойле деди: – РАББИ буны буюрды:

³Эгер бир кимсе РАББИге адакъ берсе я да озюни сѣзнен багъласа, берген сѣзюни бозмасын, агъзындан эр чыккъъан лафны ерине кетирсин. ⁴Эгер къадын РАББИге адакъ берсе ве яшлыгъында, бабасынынъ эвинде озюни сѣзнен багъласа, ⁵ве бабасы онынъ адагъыны ве озюни сѣзнен багълагъаныны эшитсе, лякин онъа къаршы чыкъмаса, къадын бутюн адакъларыны ве озюни тутмагъа берген сѣзюни ерине кетирмек керек. ⁶Лякин бабасы буларны эшитип, онъа разылыкъ бермесе, онынъ эписи адакълары ве еминлери ерине кетирильмек керекмей. РАББИ оны багъышлайджакъ, чюнки бабасы онъа разылыкъ бермеди.

⁷Эгер къадын адакъ вакътында, я да агъзындан чыккъъан лафынен озюни багълагъанында, акъайгъа чыкъса, ⁸ве акъайы буны эшитип, къаршы чыкъмаса, къадыннынъ бутюн берген адакълары ве сѣзлери ерине кетирильмек керек. ⁹Лякин акъайы буларны эшитип, онъа разылыкъ бермесе, онынъ адакъларыны ве агъзындан чыккып оны багълагъан лафларыны ѳкъ этеджек. РАББИ къадынны багъышлайджакъ.

¹⁰Тул я да айырылгъан апайнынъ адагъы, джанына насыл агъырлыкъ алса-алсын, ерине кетирильмек керек.

¹¹Эгер бир къадын акъайынынъ эвинде адакъ берсе я да озюни сѣзнен багъласа, ¹²ве акъайы буны эшитип, къаршы чыкъмайып ясакъ этмесе, къадыннынъ бутюн адакълары ве бутюн сѣзлери ерине кетирильмек керек. ¹³Лякин эгер акъай оларны эшитип, оларны инкяр этсе, агъзындан чыккъъан бутюн адакълары ве сѣзлери ерине кетирильмек керекмей. Акъайы оларны ѳкъ этти, ве РАББИ къадынны багъышлайджакъ. ¹⁴Озь джаныны итаат этмек ичюн къадыннынъ берильген эр адагъыны ве эр еминини ерине кетирмеге акъайынынъ эм разылыкъ бермеге, эм разылыкъ бермеге акъкъы бар. ¹⁵Эгер акъай кунь куньден сесини чыкъармайып, онъа къаршы чыкъмаса, демек о, бутюн адакъларыны я

да сёзлерини ерине кетирмеге разылыкъ берди, чюнки оларны эшиткен куню оларгъа къаршы чыкъмады. ¹⁶Эгер оларны эшиткенден бир аз вакъыт кечкен сонъ, оларны бозса, къадыннынъ гунасы акъайынынъ башына тюшер.

¹⁷Акъайнынъ къадынынен, бабанынъ онынъ эвинде яшагъан яш къызынен аралары бойле олсун. Будыр – РАББИ Мусагъа буюргъан низамнамелер.

Исраиллилер мидьянлыларны джезалайлар

31 ¹РАББИ Мусагъа:

²– Исраиль огъуллары ичюн мидьянлыларны джезала. Бундан сонъ сен олип, халкъынъа къошуладжакъсынъ, – деди.

³Муса халкъкъа буны айтты:

– Мидьянлыларгъа къаршы дженк этмек, оларгъа РАББИНинъ джезасыны бермек ичюн, аранъыздан адамларны силяландырынъыз. ⁴Эр къабиледен бирер бинъ адам сайланъыз, исраиллилернинъ эр къабилесинден адамларны дженкке ёлланъыз.

⁵Исраиллилернинъ бинълеринден, эр къабилесинден бирер бинъ адам сайлады, 12 000 адам дженкке силяланды. ⁶Муса оларны, эр къабиледен бинъер адамны дженкке ёлады. Оларнен берабер руханий Элазарнынъ огълу Пинехасны дженкке ёлады. Пинехас янына мукъаддес савутларны ве телюке сигналы чалмакъ ичюн боразанларны алды. ⁷РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, олар мидьянлыларгъа къаршы чыкътылар ве эписи акъайларны ольдюрдилер. ⁸Ольдюрильгенлернинъ арасында мидьянлы падишалар Эвий, Рекем, Цур, Хур ве Рева бар эдилер. Бу, беш мидьянлы падиша эди. Беорнынъ огълу Беламны да къылычнен ольдюрдилер. ⁹Мидьянлы къадынларнен балаларыны исраиллилер эсир алдылар. Бутюн айванларыны, сюрюлерини, малларыны гъаниметке алдылар. ¹⁰Мидьянлылар яшагъан бутюн шеэрлерини ве чадыр ордуларыны атеште якътылар. ¹¹Адамлардан башлап айванларгъадже бутюн алынъан шейлерни ве гъаниметни янларына алдылар. ¹²Эсирлернен гъаниметни ве бутюн алынъан шейлерни Мусагъа ве руханий Элазаргъа ве Исраиль огъулларынынъ джемаатына, ордусына, Моав тегилигине, Иордан озенининъ янына, Ерихон къаршысына кетирдилер.

Эсирлернинъ такъдири ве гъаниметнинъ темизленюви

¹³Муса, руханий Элазар ве джемаатнынъ башлыкълары оларны къаршыламакъ ичюн ордудан тыш чыкътылар. ¹⁴Муса дженктен къайткъан арбий башлыкъларына: бинъбашыларгъа ве юзбашыларгъа ачувланды, ¹⁵оларгъа:

– Не ичюн эписи къадынларны сагъ къалдырдынъыз? ¹⁶Бу къадынлар Беламнынъ огютине коре, Пеорнынъ истегине уйып, Исраиль огъуллары ичюн РАББИден юзь чевирмеге мана олдылар. Шунунъ ичюн

РАББИнинъ джемааты арасында ёкъ этилюв олды. ¹⁷Шимди бутюн огълан балачыкъларны ве акъайнен яткъан къадынларны ольдюринъиз. ¹⁸Ялынъыз акъайнен ятмагъан яш къызларны озълеринъиз ичюн сагъ къалдырынъыз.

¹⁹Аранъызда биревни ольдюрген я да ольдюрильген биревге токъунгъан эр кес еди кунь ордудан тыш олсун. Учюнджи ве единджи куню озюньизни ве эсирлеринъизни эялланъыз. ²⁰Эр урбанъызны ве териден, эчки юнүнден, агъачтан япылгъан эр савутны эялланъыз, – деди.

²¹Бундан сонъ руханий Элазар дженкке баргъан аскерлерге:

– РАББИ Мусагъа буюргъан къануннынъ низамнамеси будыр. ²²Алтынны, кумюшни, бакъырны, демирни, къалайны, къуршунны ²³ве атешке даянгъан эр шейни темизлемек ичюн, атештен кечиринъиз. Ондан гъайры оларны темизлев сувунен темизлемек керек. Атешке даянмагъан шейлерни сувдан кечиринъиз. ²⁴Единджи куню урбаларынъызны ювунъыз ве бойле этип, эял оладжакъсынъыз. Сонъ ордугъа кирмек мумкюнсинъиз, – деди.

Гъаниметнинъ болунюви

²⁵РАББИ Мусагъа бойле деди:

²⁶– Сен, руханий Элазар ве джемаат башлыкълары эсирге алынгъан адамларны ве басып алынгъан айванларны сайынъыз. ²⁷Алынгъан шейлерни дженкке баргъан аскерлер ве бутюн джемаатнынъ арасында болунъиз. ²⁸Дженкке баргъан аскерлерден РАББИ ичюн берги ал. Эр беш юз адамдан, тувардан, эшектен ве къой-эчкиден бир адамны, туварны, эшекини ве къой-эчкини ал. ²⁹Бу бергини аскерлернинъ яры пайындан ал да, РАББИге котериледжек бахшыш оларакъ Элазар руханийге бер. ³⁰Исраиль огъуларынынъ ярысындаки адамлардан, туварлардан, эшеклерден, къой-эчкилерден ве башкъа айванлардан эллиде бирини ал да, РАББИнинъ Мескени ичюн джевапкъяр олгъан левийлилерге бер.

³¹Муса ве руханий Элазар РАББИнинъ Мусагъа буюргъаныны яптылар.

³²Дженкке баргъан аскерлернинъ гъаниметинден къалгъан булар эди: 675 000 къой-эчки, ³³72 000 тувар, ³⁴61 000 эшек ³⁵ве эписи олып, акъайнен ятмагъан 32 000 къыз.

³⁶Дженкке баргъан аскерлерге тюшкен яры пай бу эди: 337 500 къой-эчки, ³⁷олардан РАББИге берги оларакъ – 675 къой-эчки; ³⁸36 000 тувар, олардан РАББИге берги оларакъ – 72 тувар; ³⁹30 500 эшек, олардан РАББИге берги оларакъ – 61 эшек; ⁴⁰16 000 адам, олардан РАББИге берги оларакъ – 32 адам.

⁴¹РАББИ буюргъаны киби, Муса бу бергини, РАББИнинъ котериледжек бахшышыны руханий Элазаргъа берди.

⁴²Дженкке баргъан аскерлерден алынгъан, Исраиль огъуларына берильген яры пайы, ⁴³джемааткъа тюшкен яры пай бу эди: 337 500 къой-эчки, ⁴⁴36 000 тувар, ⁴⁵30 500 эшек, ⁴⁶16 000 адам.

⁴⁷РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, Израиль огъуллаарына тюшкен яры пайдан Муса эр элли адамдан ве айвандан бирини алып, оларны РАББИнинъ Мескени ичюн джевапкяр олгъан левийлилерге берди.

⁴⁸Орду башлары, бинъбашылар ве юзбашылар Мусагъа келип, ⁴⁹онъа: – Биз, къуллаарынъ, бизим къолумызда олгъан аскерлерни сайдыкъ. Ич бир адам гъайып олмады. ⁵⁰Биз РАББИге бахшыш оларакъ тапылгъан алтын шейлерден билек ильванларыны, билезликлерни, юзюклерни, купелерни, кулонларны кетирдик. Буларны РАББИмизнинъ огъуне джанларымыз ичюн одеме этмеге кетирдик, – дедилер.

⁵¹Муса ве руханий Элазар алтынны, эр чешитте япылгъан алтын шейлерни алдылар. ⁵²Бинъбашылардан ве юзбашылардан алынгъан, коте-риледжек бахшыш оларакъ РАББИге кетирильген алтыннынъ джеми агъырлыгъы 167 кило* эди. ⁵³Дженкке баргъан эр бир аскер озю ичюн чайпагъан эди.

⁵⁴Муса ве руханий Элазар бинъбашылардан ве юзбашылардан алтынны алды, Корюшюв Чадыры ичине, РАББИнинъ огъуне, Израиль огъуллаары ичюн бир хатырлатма оларакъ кетирдилер.

Эки бучукъ къабиленинъ ерлешюви

32 ¹Рубен ве Гъад огъуллаарынынъ пек чокъ сюрюлери бар эди. Олар Язер ве Гилад топракъларында сюрюлерни бакъмакъ ичюн ер олгъаныны коръдилер. ²Гъад огъуллаары ве Рубен огъуллаары Мусагъа, руханий Элазаргъа ве джемаатнынъ башлыкъларына келип:

³– Эм Атарот ве Дивон, эм Язер, эм Нимра, эм Хешбон, эм Элале, эм Севам, эм Нево, эм Беон – ⁴Израиль джемаатынынъ огъунде РАББИ бойсундыргъан топракълары – сюрюлер ичюн келишкен топракълар, къуллаарынъызда исе сюрюлер бар, – дедилер. ⁵Ве даа къоштылар: – Козонъде урьмет къазансакъ, шу топракъны сенинъ къуллаарынъа мулък оларакъ бер, бизлерни Иорданнынъ башкъа тарафына кечирме.

⁶Муса Гъад огъуллаарына ве Рубен огъуллаарына бойле джевап къайтарды:

– Агъа-къардашларынъыз дженк этеджеклер, сизлер исе мында къаладжакъсынъызмы? ⁷Не ичюн сиз Израиль огъуллаарынынъ юреклерини оларгъа РАББИ берген топракъкъа кечмектен къайтарасынъыз? ⁸Деделеринъиз де, мен оларны Къадеш-Барнеадан топракъны бакъып чыкъмакъ ичюн ёллагъанымда, ойле яптылар. ⁹Олар Эшкъол вадийине къадар кеттилер, топракъны коръдилер, лякин Израиль огъуллаарыны рухтан тюшюрдилер, ве олар РАББИнинъ оларгъа берген топрагъына кетмедилер. ¹⁰О куню РАББИ оларгъа къаршы пек ачувланды ве емин этип: ¹¹«Мен Ибраимге, Исхакъкъа ве Якъупкъа бу топракъны бермеге ант эттим. Мысырдан чыкъкъан йигирми ве йигирми яшындан буюк

* 31.52 167 кило – къ. еуд. «16 750 шекель».

олгъан бу адамлар исе бу топракъны корьмейджеклер, чюнки олар джан-юректен Меним артымдан кетмедилер. ¹²Ялынъыз кенизли Ефунненинъ огълу Къалев ве Нуннынъ огълу Ехошуа оны кореджеклер, чюнки олар джан-юректен РАББИнинъ артындан кеттилер», – деди. ¹³РАББИнинъ гъазабы Исраильге къаршы къайнады, ве РАББИнинъ козю огюнде яманлыкъ япкъан несиль кесильмегендже, О оларны сахра бою къыркъ йыл долаштырды.

¹⁴Иште, РАББИнинъ гъазабыны Исраильге къаршы даа зияде кучь-лендирмек ичюн, деделеринъизнинъ ерине сиз де, гунакярларнынъ пичлери, чыкътынъыз. ¹⁵Сиз Ондан юзюнъизни чевирсенъиз, О сизни кене сахрада къалдырыр, ве сиз бутюн бу халкъны ёкъ этеджексинъиз.

¹⁶Олар Мусагъа якъынлашып:

– Мында биз сюрюлеримиз ичюн аранларны ве балаларымыз ичюн шеэрлерни къураджакъмыз, – дедилер. ¹⁷– Бизлер биринджи сырада сияланырмыз, Исраиль огъуларынынъ оглеринден кетермиз ве оларны оларнынъ ерлерине алып барармыз. Балаларымыз исе, топракъта яшагъанлардан сакъланып, пекинген шеэрлерде къалсынлар. ¹⁸Исраиль огъуларынынъ эр бири озь пайыны алмагъандже, эвлеримизге къайтмайджакъмыз. ¹⁹Эгер бизге шаркъкъа тараф Иорданнынъ бу ялысында топракъ пайы берильсе, Иорданнынъ башкъа ялысында оларнен берабер пай алмайджакъмыз.

²⁰Муса оларгъа бойле джевапланды:

– Эгер сизлер айткъанынъизни япсанъыз, РАББИнинъ огюнде дженкке сияланып барсанъыз, ²¹эгер РАББИ душманларыны къырмагъандже, эпинъиз сияланып, Онынъ огюнде Иорданнынъ башкъа тарафына кечсенъиз, ²²топракъ РАББИнинъ огюнде бойсунгъан сонъ, къайтып олурсынъыз ве РАББИнинъ ве Исраильнинъ огюнде къабаатсыз оладжакъсынъыз. О вакъыт РАББИнинъ огюнде бу топракъ сизинъ оладжакътыр.

²³Лякин айткъанларынъизни япмасанъыз, РАББИге къаршы гуна къазанджакъсынъыз ве гунанъыз сизинъ башынъызгъа тюшеджек. ²⁴Балаларынъиз ичюн шеэрлерни къурунъыз, къой-эчкилеринъиз ичюн аранларны япынъыз. Берген сёзюнъизни беджеринъиз.

²⁵Гъад огъулары ве Рубен огъулары Мусагъа:

– Бизлер, къулларынъ, эфендимизнинъ буюргъаныны япармыз. ²⁶Балаларымыз, апайларымыз, сюрюлеримиз ве бутюн айванларымыз мында, Гилад шеэрлеринде къаладжакълар. ²⁷Къулларынъ эписи исе сияланып, эфендимизнинъ айткъаны киби, РАББИнинъ огюнде аскерлер оларакъ дженк этмек ичюн кетеджеклер, – дедилер.

²⁸Муса олар акъкъында руханий Элазаргъа, Нуннынъ огълу Ехошуагъа ве исраиллилернинъ къабиле башлыкъларына буюргъанда, ²⁹оларгъа:

– Эгер Гъад огъулары ве Рубен огъулары эписи РАББИнинъ огюнде дженкке сияланып сизлернен берабер Иорданнынъ башкъа тарафына кечселер, сиз топракъларны бойсундыргъан сонъ, оларгъа мал-мульк оларакъ

Гилад топрагъыны беринъиз. ³⁰Амма сияланып сизлернен кетмеселер, Ханаан топрагъында сизлернен берабер топракъны аладжакълар, – деди.

³¹Гъад огъуллеры ве Рубен огъуллеры бойле джевап бердилер:

– РАББИнинъ къуллерынъа айткъаныны япаджакъмыз. ³²Биз сияланып, РАББИнинъ огюнде Ханаан топрагъына кетеджекмиз. Лякин мулъкюмизнинъ пайы Иорданнынъ бу тарафында олсун.

³³Бойледже, Муса оларгъа – Гъад огъуллерына, Рубен огъуллерына ве Юсуфнынъ огълу Менашше къабилесининъ ярысына – аморлыларнынъ падишасы Сихоннынъ падишалыгъыны, Башан падишасы Огнынъ падишалыгъыны, топракъны ве онынъ шеэрлерини ве чевресиндеки койлерини, этрафларындаки топракъларынен шеэрлерни берди.

³⁴Гъад огъуллеры бойле пекинген шеэрлерни къурдылар: Дивон, Атарот, Арозр, ³⁵Атрот-Шофан, Язер, Ёгбеха, ³⁶Бет-Нимра ве Бет-Харан шеэрлерини ве къойлар ичюн аранларны къурдылар. ³⁷Рубен огъуллеры бойле шеэрлерни къурдылар: Хешбон, Элале, Кирьятаим, ³⁸Нево, Баал-Меон (буларнынъ адлары денъиштирилди) ве Сивма. Къургъан шеэрлерге олар янъы адлар бердилер.

³⁹Макирнинъ огъуллеры (Макир Менашшенинъ огълу эди) кетип, Гилад топрагъыны басып алдылар ве анда яшагъан аморлыларны къуваладылар. ⁴⁰Бойледже, Муса Гиладны Менашшенинъ огълу Макирге берди, ве олар анда ерлештилер. ⁴¹Менашшенинъ огълу Яир кетип, аморлыларнынъ чадыр койлерини басып алды ве оларны Хаввот-Яир деп адландырды. ⁴²Новах кетип, Кенат шеэрини ве этрафындаки койлерни запт этти ве оларгъа озь Новах адыны берди.

Исраильнинъ ордулары Ханаан ёлунда

33¹Мусанынъ ве Харуннынъ ёлбашчылыгъында Мысыр топрагъындан орду-орду чыкъкъан Исраиль огъуллерынынъ юрюшинде токътагъан ерлери будыр. ²РАББИ буюргъаны киби, Муса юрюшини токъталгъан ерлерине коре язып алды. Юрюш вакътында токътагъан ерлери будыр.

³Исраиль огъуллеры биринджи айда, айнынъ 15-инджи куню, Песахнынъ эртеси куню, эписи мысырлыларнынъ козю огюнде бурун котерип, Раамсестен ёлгъа чыкътылар. ⁴О вакъыт мысырлылар РАББИ ёкъ эткен биринджи догъгъан балаларыны джыймакъта эдилер. РАББИ оларнынъ аллаларыны да джезалагъан эди.

⁵Исраиль огъуллеры Раамсестен чыкъып, ордуларыны Сукъкъотта ерлештирдилер.

⁶Сукъкъоттан чыкъып, ордуларыны сахра кенарындаки Этамда ерлештирдилер.

⁷Этамдан чыкъып, Баал-Цефон огюнде ерлешкен Пи-Хахироткъа чевирдилер ве ордуларыны Мигдол огюнде ерлештирдилер.

⁸Пи-Хахироттан чыкъып, денъиз ичинден кечтилер ве сахагъа бардылар. Учъ кунъ девамында Этам сахрасында юрген сонъ, ордуларыны Марада ерлештирдилер.

⁹Марадан чыкып, Элимге кельдилер. Элимде он эки чокъракъ ве етмиш хурма тереги бар эди. Анда олар ордуларыны ерлештирдилер.

¹⁰Элимден чыкып, ордуларыны Къызыл денъиз янында ерлештирдилер.

¹¹Къызыл денъизнинъ янындан чыкып, ордуларыны Син сахрасында ерлештирдилер.

¹²Син сахрасындан чыкып, ордуларыны Дофкъада ерлештирдилер.

¹³Дофкъадан чыкып, ордуларыны Алуш еринде ерлештирдилер.

¹⁴Алуштан чыкып, ордуларыны Рефидимде ерлештирдилер. Анда халкъкъа ичмек ичюн сув ёкъ эди.

¹⁵Рефидимден чыкып, ордуларыны Синай сахрасында ерлештирдилер.

¹⁶Синай сахрасындан чыкып, ордуларыны Киврот-Хаттаавада ерлештирдилер.

¹⁷Киврот-Хаттаавадан чыкып, ордуларыны Хацеротте ерлештирдилер.

¹⁸Хацероттан чыкып, ордуларыны Ритмада ерлештирдилер.

¹⁹Ритмадан чыкып, ордуларыны Римнон-Парецте ерлештирдилер.

²⁰Римнон-Парецтен чыкып, ордуларыны Ливнада ерлештирдилер.

²¹Ливнадан чыкып, ордуларыны Риссада ерлештирдилер.

²²Риссадан чыкып, ордуларыны Кехелатада ерлештирдилер.

²³Кехелатадан чыкып, ордуларыны Шафер дагълыгъында ерлештирдилер.

²⁴Шафер дагълыгъындан чыкып, ордуларыны Харадада ерлештирдилер.

²⁵Харададан чыкып, ордуларыны Макхелотта ерлештирдилер.

²⁶Макхелоттан чыкып, ордуларыны Тахатта ерлештирдилер.

²⁷Тахаттан чыкып, ордуларыны Терахта ерлештирдилер.

²⁸Терахтан чыкып, ордуларыны Миткъада ерлештирдилер.

²⁹Миткъадан чыкып, ордуларыны Хашмонада ерлештирдилер.

³⁰Хашмонадан чыкып, ордуларыны Мосеротта ерлештирдилер.

³¹Мосероттан чыкып, ордуларыны Бене-Якъанда ерлештирдилер.

³²Бене-Якъандан чыкып, ордуларыны Хор-Хаггидгъадда ерлештирдилер.

³³Хор-Хаггидгъаддан чыкып, ордуларыны Ётватада ерлештирдилер.

³⁴Ётватадан чыкып, ордуларыны Авронада ерлештирдилер.

³⁵Авронадан чыкып, ордуларыны Эцион-Геверде ерлештирдилер.

³⁶Эцион-Геверден чыкып, ордуларыны Цин сахрасында, яни Къадеште ерлештирдилер.

³⁷Къадештен чыкып, ордуларыны Эдом топрагъынынъ сынъырындаки Хор дагълыгъында ерлештирдилер.

³⁸Руханий Харун, РАББИнинъ буюргъанына коре, Хор дагъына чыкыпты ве анда ольди. Бу, Исраиль огуллары Мысыр топрагъындан чыкыпкъан сонъ, 40-ынды йылында, бешинджи айнынъ биринджи кунюнде олды. ³⁹Хор дагъында ольгенде, Харун 123 яшында эди.

⁴⁰О вакъыт ханаанлыларнынъ падишасы Арад (о Негевде, Ханаан топрагъында яшай эди) Исраиль огъуллаарынынъ кельгенлерини эшитти.

⁴¹Исраиллилер Хор дагълыгъындан чыкъып, ордуларыны Цалмонада ерлештирдилер.

⁴²Цалмонадан чыкъып, ордуларыны Пунонда ерлештирдилер.

⁴³Пунондан чыкъып, ордуларыны Овотта ерлештирдилер.

⁴⁴Овоттан чыкъып, ордуларыны Моавнынъ кенарындаки Ийе-Аваримде ерлештирдилер.

⁴⁵Ийимден чыкъып, ордуларыны Дивон-Гъадда ерлештирдилер.

⁴⁶Дивон-Гъаддан чыкъып, ордуларыны Алмон-Дивлатаимде ерлештирдилер.

⁴⁷Алмон-Дивлатаимден чыкъып, ордуларыны Нево огюнде, Аварим дагълы ерлерде ерлештирдилер.

⁴⁸Аварим дагълы ерлерден чыкъып, ордуларыны Ерихоннынъ къаршысында, Иордан янында, Моав тегизликлеринде ерлештирдилер. ⁴⁹Олар ордуларыны Иордан янында, Бет-Ешимоттан Авел-Шиттимгедже, Моав тегизликлеринде ерлештирдилер.

Иордандан кечмезден эвель насиатлар

⁵⁰Моав тегизликлеринде, Иордан янында, Ерихон къаршысында РАББИ Мусагъа бойле деди:

⁵¹– Исраиль огъуллаарына бойле айт:

Иордандан Ханаан топрагъына кечкен вакъытта, ⁵²топракъта бутюн яшагъанларны огюнъизден къувалангъыз. Оларнынъ таш путларынынъ эписини ве иритильген маденден япылгъан путларынынъ эписини ёкъ этингиз, ибадет тёпелерининъ эписини де йыкъынгъыз. ⁵³Топракъны озюнгизге мулък оларакъ алынгъыз ве анда ерлешингиз. Мен бу топракъны сизге мулък оларакъ бердим. ⁵⁴Топракъны къабилелерингиз арасында джереп чекип пай этингиз. Чокъ сайылы къабилеге балабанджа пайны берингиз, уфакъча союна – уфакъча пайны берингиз. Кимге къайда джереп чыкъса, онынъ пайы анда олсун. Бабаларынгизнынъ къабилелерине коре озьлерингизге пай алынгъыз.

⁵⁵Лякин эгер топракъта яшагъанларны къуваламасангъыз, олардан сагъ къалдырылгъан халкъ сизингиз козьлерингизге ярчыкъ, янбашларынгизгъа тикен оладжакълар, сиз яшайджакъ топракъта олар сизни раатсыз этеджеклер. ⁵⁶О заман оларгъа япмагъа истеген шейлеримни Мен сизге япаджагъым.

Ваде этильген топракънынъ сынгырлары

34 ¹РАББИ Мусагъа бойле деди:

²– Исраиль огъуллаарына эмир эт, оларгъа бойле айт:

Ханаан топрагъына киргенингизде, сизге мулък оларакъ тюшеджек топракъ, кенарларынен берабер Ханаан топрагъы бойле оладжакъ:

³Дженюбий янынъыз Цин сахрасындан Эдом кенары боюнджа узанаджакъ. Шаркъта дженюбий сынъырынъыз Олю денъизнинъ уджундан башлайджакъ. ⁴Сынъыр дженюбий тарафкъа, Акъреплер тёпелигине ёл алып, Цин сахрасындан кечеджек ве сонъ Къадеш-Барнеагъа, дженюбий тарафына узанаджакъ, Хацар-Аддаргъа барып, Ацмондан кечеджек, ⁵Ацмондан сынъыр Мысыр вадийине буруладжакъ ве Акъ денъизге бараджакъ.

⁶Гъарбий сынъырынъыз Акъ денъиз оладжакъ. Будыр гъарпта оладжакъ сынъырынъыз.

⁷Шималий сынъырынъыз бойле оладжакъ: сынъырны Акъ денъизден Хор дагълыгъына къадар сызыкъ чекип къайд этинъиз, ⁸сонъ оны Хор дагълыгъындан Лево-Хаматкъа къадар чызынъыз, сынъырнынъ уджлары Цедадгъа къадар оладжакъ. ⁹Сонъ сынъыр Цифронгъа узанаджакъ, ве сынъырнынъ уджлары Хацар-Энанда битеджек. Будыр шимальде оладжакъ сынъырынъыз.

¹⁰Шаркъий сынъырынъызны Хацар-Энандан Шефамгъадже узатынъыз. ¹¹Шефамдан сынъыр Айиннинъ шаркъ тарафында Ривлагъадже ашагъы тараф тюшер. Сонъ сынъыр ашагъы кетип, Киннерет денъизининъ шаркъ тарафындаки джапкъа къадар узанаджакъ. ¹²Сонъ Иордангъа тараф ашагъы кетеджек, ве сынъырнынъ уджлары Олю денъизде токътайджакъ.

Будыр топрагъынъызнынъ эр тарафтан олгъан сынъырлары.

¹³Муса Исраиль огъуларына бойле буюрды:

– Мульк оларакъ джерепке коре пайлаштыраджакъ топрагъынъыз будыр. РАББИнинъ буюргъанына коре, топракъ докъуз къабилеге ве яры къабилеге пайлаштырылсын, ¹⁴чюнки Рубен огъуларынынъ къабилеси сойларынен берабер, Гъад огъуларынынъ къабилеси сойларынен берабер ве Менашше къабилесининъ ярысы озь пайларыны энди алдылар. ¹⁵Бу эки къабиле ве ярым къабиле озь топракъ пайларыны Ерихоннынъ къаршысында, Иорданнынъ шаркъ тарафында алдылар.

Пай этмек ичюн джевапкъар адамларнынъ тайинленюви

¹⁶РАББИ Мусагъа бойле деди:

¹⁷– Топракъны аранъызда пайлаштыраджакъ акъайларнынъ адлары будыр: руханий Элазар ве Нуннынъ огълу Ехошуа. ¹⁸Бундан гъайры, топракъны пайлаштырмакъ ичюн эр къабиледен бирер башлыкъ алынъыз. ¹⁹Бу акъайларнынъ адлары будыр: Ехуда къабилесинден – Ефуннининъ огълу Къалев, ²⁰Шимеон огъуларынынъ къабилесинден – Амихуднынъ огълу Шемуэл, ²¹Биньямин къабилесинден – Кислоннынъ огълу Элидад, ²²Дан огъуларынынъ къабилесинден – Ёглийнинъ огълу башлыкъ Буккий, ²³Юсуфнынъ огъуларындан, Менашше огъуларынынъ къабилесинден – Эфоднынъ огълу башлыкъ Ханниэл, ²⁴Эфраим огъуларынынъ къабилесинден – Шифтаннынъ огълу башлыкъ Кемуэл,

²⁵Зевулун огъуларынынъ къабилесинден – Парнакънынъ огълу башлыкъ Элицафан, ²⁶Йиссакътар огъуларынынъ къабилесинден – Аззаннынъ огълу башлыкъ Палтиэл, ²⁷Ашер огъуларынынъ къабилесинден – Шеломийнинъ огълу башлыкъ Ахихуд, ²⁸Нафталий огъуларынынъ къабилесинден – Аммихуднынъ огълу Педахел.

²⁹Ханаан топрагъында Исраиль огъуларына топракъны пайлаштырмагъа РАББИ бу адамларгъа буюрды.

Левийлилер ичюн айырылгъан шеэрлер

35 ¹Моав тюзлюклеринде, Иорданнынъ янында, Ерихоннынъ къаршысында РАББИ Мусагъа:

²– Исраиль огъуларына эмир эт, олар озь топракъ пайларында левийлилерге яшамагъа шеэрлерни ве шу шеэрлернинъ чевре-четлериндеки отлакъларны берсинлер. ³Левийлилер шеэрлерде яшасынлар, отлакъларда сюрюлерини, малыны ве башкъа айванларыны бакъсынлар, – деди.

⁴Левийлилерге береджек шеэрлернинъ чевре-четиндеки отлакълар шеэрлерден эр тарафлама ярым километр узакълыгъында олсун. ⁵Шеэрнинъ шаркъ тарафына бир километр*, дженюп тарафына бир километр, гъарп тарафына бир километр ве шималь тарафына бир километр ольченъиз. Шеэр ортада олсун. Шеэрлернинъ янында отлакълар бойле оладжакъ.

⁶Левийлилерге береджек шеэрлеринъизден алты шеэр сакъланув шеэрлери олсун. Башкъасыны ольдюрген адам анда къачмакъ мумкюн. Олардан гъайры 42 шеэр беринъиз. ⁷Эписи оларакъ, левийлилерге этрафларында отлакълары олгъан 48 шеэр бермек керексинъиз. ⁸Исраиль огъуларынынъ мулъкюнден левийлилерге шеэрлерни бергенде, буюк топракъ пайы олгъан къабиле чокъча шеэр берсин, кучюк топракъ пайы олгъан къабиле азджа шеэр берсин. Эр къабиле озюне тюшкен пайына коре левийлилерге шеэрлерни берсин.

Сакъланув шеэрлери

⁹РАББИ Мусагъа бойле деди:

¹⁰– Исраиль огъуларына бойле айт:

Иордандан кечип, Ханаан топрагъына киргенде, ¹¹сакъланув шеэрлеринъиз оладжакъ шеэрлерни сайланъыз. Анда башкъа адамны аселет ольдюрмеген инсан къачмагъа мумкюн. ¹²Шу шеэрлерде акътыманыны аладжакъ адамдан сакъланмагъа чаренъиз олур. Бойледже, башкъасыны ольдюрген адам джемаатнынъ огюнде суд этильмезден эвель ольдюрильмейджек. ¹³Сиз береджек шеэрлерден алты шеэр сизге сакъланув шеэрлери олсун. ¹⁴Учь шеэрни Иорданнынъ шаркъ тарафында, учь шеэрни Ханаан топрагъындан беринъиз. Олар сакъланув шеэрлери олсун.

* 35.4-5 Ярым километр; бир километр – къ. еуд. «1 000 аммах», «2 000 аммах».

¹⁵Бу алты шеэр эм Исраиль огулларына, эм кельмешеклерге, эм араларында вакътынджа яшагъан адамларгъа сакъланув ерлери олсун. Анда башкъа адамны аселет ольдюрмеген эр бир инсан къачмакъ мумкюн.

¹⁶Эгер бирев демир бир алетнен башкъа бирисини урса ве о ольсе, ургъан адам къатиль сайыладжакъ. Оны мытлакъа ольдюрмек керек. ¹⁷Эгер биревнинъ къолунда адамны ольдюрип оладжакъ бир таш олса ве о адам къолундаки ташнен башкъа бирисини урса, ве о бирев ольсе, ургъан адам къатиль сайыладжакъ. Оны мытлакъа ольдюрмек керек. ¹⁸Я да къолунда адамны ольдюрип оладжакъ тахтадан бир алет олса, онен биревни урса ве о ольсе, ургъан адам къатиль сайыладжакъ. Оны мытлакъа ольдюрмек керек. ¹⁹Ольгеннинъ акътыманыны аладжакъ адам озю къатильни ольдюрсин. Оны расткетиргиненен, оны ольдюрсин. ²⁰Эгер бирев башкъа биревге кин беслеп, оны итесе я да аселет онъа бир шей фырлатса ве о адам ольсе, ²¹я да душманлыгъындан оны юрукънен урса ве о адам ольсе, ургъан адамны мытлакъа ольдюрмек керек, о – къатильдир. Ольгеннинъ акътыманыны аладжакъ адам къатильни расткетиргиненен, оны ольдюрсин.

²²Лякин эгер бирев башкъасыны аселет олмайып итесе, онынъ душманлыгъы да олмаса, я да эгер бирев башкъасына къаст этмейип бир шей атса, ²³я да оны коръмейип устюне ольдюрип оладжакъ бир таш тюшюрсе ве о адам ольсе (лякин ольдюрген ольгенге душман олмагъан ве онъа яманлыкъ тилемеген), ²⁴ургъан адамнынъ ве къан акътыманыны аладжакъ адамнынъ арасында джемаат шу къарарларгъа коре суд этсин. ²⁵Джемаат къатильни къан акътыманыны аладжакъ адамнынъ къолундан къуртармакъ ве къачкъан сакъланув шеэринен къайтармакъ керек. Мукъаддес зейтюн ягъынен ягълангъан баш руханий ольмегендже, шу адам анда къалсын. ²⁶Амма башкъа адамны ольдюрген инсан озю къачкъан сакъланув шеэрининъ сынъырындан кетсе, ²⁷ве къан акътыманыны аладжакъ адам къатильни сакъланув шеэрининъ сынъырындан тыш расткетирсе ве ольдюрсе, ольдюрюв ичюн къабаатлы олмайджакъ. ²⁸Къатиль баш руханийнинъ олюмине къадар сакъланув шеэринде къалмакъ керек эди. Тек баш руханийнинъ олюминден сонъ къатиль озь топрагъына къайтып олур.

²⁹Бу къарар несиллеринъизге бутюн яшагъан ерлеринъизде низамнаме олсун.

³⁰Эгер бирев башкъа адамны ольдюрсе, оны шаатларнынъ сёзюне коре ольдюрмек керек. Амма оны ольдюрмек ичюн бир адамнынъ шаатлыгъы етерли дегиль.

³¹Олюмге лайыкъ къатильнинъ джаны ичюн одеде алманъыз, о ольдюрильмек керек. ³²Сакъланув шеэринен къачкъан адам баш руханийнинъ олюминден эвель озь топрагъына къайтып яшамагъа истесе, онынъ ичюн одеде алманъыз.

³³Яшагъан топрагъынъызны арамланъыз. Тёкюльген къан топракъны арамлай. Топракъ ичюн тек ольдюрген адамнынъ къаны одеде этмек мумкюн.

³⁴Сиз яшагъан ве Мен булунгъан топракъны арамламанъыз. Мен, РАББИ, Израиль огъуллаарынынъ арасында булунам.

Целофехаднынъ къызларына айырылгъан пайлар акъкъында

36 ¹Юсуф огъуллаары сойларындан, Гилад огъуллаары сойларындан (Гилад – Макирнинъ огълу, Макир – Менашшенинъ огълу эди) къоранта башлыкълары якъынлашып, Мусанен ве башлыкъларнен, Израиль огъуллаары къабилелерининъ башлыкъларынен лаф эттилер. ²Олар: – РАББИ эфендимизге топракъны джерепке коре Израиль огъуллаары арасында пайлаштырмагъа буюрды. Бундан гъайры, РАББИ эфендимизге Целофехад агъаамызнынъ топракъ пайыны онынъ къызларына бермеге буюрды, – дедилер. ³– Эгер Целофехаднынъ къызлары башкъа бир Израиль огъуллаары къабилесинден олгъан огъланларгъа акъайгъа чыкъсалар, топракъ пайы бизим бабаларымыздан алынып, акъайларынен багълы къабилесине кечеджек. Бойледже, джерепке коре бизге тюшкен пай эксиледжек. ⁴Израиль огъуллаарында 50-нджи йылы* олгъанда биле, къызларнынъ пайы олар оладжакъ къабилеге кечеджек. Бойледже, оларнынъ пайы бабаларымызгъа тюшкен пайдан алынаджакъ.

⁵Муса Израиль огъуллаарына РАББИнинъ сёзюне коре бойле буюрды: – Юсуф огъуллаарынынъ къабилеси догъру айта. ⁶Целофехаднынъ къызлары акъкъында РАББИнинъ буюргъаны будыр: олар бегенген огълангъа акъайгъа чыкъмакъ мумкюн. Лякин тек озь бабасы къабилесининъ сойларындан олгъан акъайларгъа чыкъсынлар. ⁷О вакъыт Израиль огъуллаарынынъ топракъ пайлары бир къабиледен башкъа къабилеге кечмейджек. Израиль огъуллаарындан эр бири озь къабилесининъ топракъ пайына багълы олмакъ керек. ⁸Израиль огъуллаарынынъ къабилелеринде топракъ пайыны алгъан эр бир къыз озь бабасы къабилесининъ сойларындан олгъан акъайгъа чыкъмакъ керек. О заман Израиль огъуллаары бабаларынынъ топракъ пайына саип оладжакълар, ⁹ве топракъ пайлары бир къабиледен башкъа къабилеге кечмейджек. Израиль огъуллаарынынъ эр къабилеси озь топракъ пайына багълы олсун.

¹⁰РАББИ Мусагъа насыл буюргъан олса, Целофехад къызлары ойле де яптылар. ¹¹Целофехаднынъ къызлары Махла, Тирца, Хогъла, Милкъа ве Ноа эмджелерининъ огъуллаарына акъайгъа чыкътылар. ¹²Бойледже, къызлар Юсуфнынъ огълу Менашше огъуллаарынынъ сойларындаки огъланларгъа акъайгъа чыкътылар, ве топракъ пайлары бабасы къабилесининъ сойларында къалды.

¹³Моав тегизликлеринде, Иорданнынъ янында, Ерихон къаршысында РАББИ Мусанынъ ярдымынен Израиль огъуллаарына бойле эмирлерини ве къарарларыны буюрды.

* 36.4 Теврат китабыны, Лев 25 бакъ. Эллинджи йылда, яни Борулар йылында башкъа адамнынъ ве къабиленинъ къолуна тюрло себеплерден кечкен топракъ сабыкъ саиплерине, къабиле ве къорантагъа къайтарылгъан эди.

Къануннынъ текрары

Теврат китабы «Къануннынъ текрары» китабынен екюнлене. Бу китапнынъ маиети – Израильге Алланынъ Къануныны берген Мусанынъ сонъки насиатлары. Моав топрагъында, Ханаангъа кирмезден эвель, Муса Израиль халкъына Ханаанда насыл этип яшамакъ кереклиги акъкъындаки Къанунны хатырлатты. Синай дагъында биринджи васиет берильгенден берли аман-аман къыркъ йыл кечти.

Китап Мусанынъ учъ буюк нуткъундан (1–4, 5–29, 30–31 баблар) ве нетидже къысмындан ибарет. Китапнынъ серлевасы озъ манасыны озю анълата: мында эвельки учъ китапта берильген чокъусы къанунлар текрарлана. Амма оларгъа янъы, хусусан израиллилерге Ханаанда керек оладжакъ эмирлер де къошулгъан.

Бу китапнынъ энъ тесир этиджи бабларында Къанун кутюльмеси ичюн оладжакъ багъышлавлар ве кутюльмемеси ичюн башларына тюшеджек къаргъышлар акъкъында лаф юрсетиле. Олар бизге Израиль тарихынынъ маиетини анъламакъ ве анълатмагъа ярдым этелер. Алланынъ пейгъамберлери ве израиллилер арасындаки ваизлер (хусусан Йирмея), Израиль халкъынынъ башына тюшкен беляларны анълатмакъ ичюн, чокъусы алларда бу багъышлавларгъа ве къаргъышларгъа мураджаат эте эдилер.

Бу китап монотеизмнинъ (екяне Аллагъа иман ве табынув) ве бутюн еудий Къанунынынъ манасыны: джан-юректен Раббини севмек ве Онъа табынмакъ, – ачыкъ-айдын анълата.

Синай дагъындан Иордан озенине къадар еудийлернинъ долашув тарихыны къыскъадан текрарлав (1–3 б.). Итааткъа чагъырув. Он Эмир (4–6 б.). Ханаан топрагъындаки халкъларнынъ къуваланмасы. Алланынъ халкъы ве Ханаан топрагъы акъкъында (7–8 б.). Алтын бузав ве

Алланынъ Къануны олгъан таш левалары тарихыны кыскъадан текрарлав (9–11 б.). Алла къанунларынынъ текрары: табынув ери (12 б.); путперестлик (13 б.); элял ве арам (14 б.); борджлар (15 б.); байрамлар (16 б.); чешит къанунлар (17–25 б.). Бахшышлар ве он пайда бир пайнынъ берильмеси (26 б.). Мусанынъ сонъки буйрукълары; итаат ичюн багъышлавлар; итаатсызлыкъ ичюн джезалар (27–30 б.). Нун огълу Ехошуа – Мусанынъ издеши (31 б.). Мусанынъ васиети ве вефат этмеси (31–34 б.).

Мусанынъ насиатлары

1 ¹Иордан озенини кечмезден эвель, Муса Аравадаки сахрада, Къызыл денъиз янында, Паран ве Тофел, Лаван, Хацерот ве Ди-Захав ерлеринде бутюн Исраильге мына бу сёзлерни айтты. ²(Хорев* еринден Къадеш-Барнеа шеэринедже Сеир дагъларындан кечип кеткен ёлнынъ узунлыгъы он бир кунлюктир.)

³40-ынджи йылы*, 11-инджи айнынъ биринджи куню Муса Исраиль огъууларына РАББИнинъ бутюн эмир эткенини текрарлады. ⁴Муса энди Хешбон шеэринде яшагъан аморлыларнынъ падишасы Сихонны ве, Аштарот ве Эдрей шеэрлеринде яшагъан, Башаннынъ падишасы олгъан Огны енъген эди.

⁵Иордан озенининъ шаркъ янында, Моав топрагъында Муса бу къанунны анълатып башлады:

⁶– Алламыз олгъан РАББИ Хорев еринде бизге бойле айтты:

Бу дагъларда яшагъанынъыз етер! ⁷Аман турып, ёлгъа чыкъынъыз. Аморлыларнынъ дагълы топрагъына кетинъиз, Аравада, дагъларда ве вадийде, Негевде ве денъиз ялысында, ханаанлыларнынъ топрагъында ве Ливанда, буюк Фират дерьясынадже яшагъан къомшу халкъларгъа барынъыз. ⁸Бакъынъыз, Мен бу топракъны энди сизге бердим. РАББИ бу ерлерни Ибраим, Исхакъ ве Якъуп деделеринъизге ве оларнынъ эвлятларына бермеге ант этти. Барынъыз да, оларнынъ саиплери олунъыз.

Муса къадыларны вазифеге къоя

⁹О заман мен сизге айттым: «Сизлернинъ екяне ёлбашчынъыз олмагъа такъатым ёкъ. ¹⁰Алланынъ олгъан РАББИ сизни чокълаштырды, ве сизлер энди кок йылдызлары киби чокъсынъыз. ¹¹Деделеринъизнинъ Алласы олгъан РАББИ сизинъ бугунъки сайынъызны бинъ къат чокълаштырсын ве, сёз бергени киби, сизге буюк яхшылыкълар этсин! ¹²Лякин юклеринъиз, агъырлыкъларынъыз ве даваларынъызны мен бир озюм насыл котерип олурым? ¹³Озьлеринъизге акъыллы, анълагъан ве къабилелеринъизде белли олгъан акъайларны сайланъыз да, мен оларны сизлерге башлыкъ этип къоярым».

* **1.2** Хорев – дагълы топракъ, анда Синай дагъы ерлешкен эди. Шунунъ ичюн бу ад кимерде Синай дагъынынъ экинджи ады киби къууланъла эди.

* **1.3** Исраиллилер Мысыр мемлекетинден чыккъан сонъ.

¹⁴Сиз манъа бойле джевап къайтардынъыз: «Айткъанынъ яхшыдыр».
¹⁵Сонъ мен къабилелеринъизнинъ башлыкъларындан акъыллы ве белли олгъан адамларны алдым, оларны бинъбашы, юзбашы, эллибашы, онбашы ве реберлер этип, къабилелеринъизге башлыкъ этмеге къойдым.

¹⁶О заман къадыларынынъызгъа эмир этип: «Семетдешлеринъизнинъ даваларыны диккъъатнен динъленъиз ве, дава семетдешлер арасында оламы я да семетдеш ве ят халкълардан олгъан адам арасындамы, адлетли суд этинъиз. ¹⁷Суд эткенде, адамлар арасында фаркъ этменъиз. Эм адий, эм буюк адамнынъ лафына къулакъ асынъыз. Адамлардан къоркъманъыз. Суд – Алланынъ ишидир. Сиз чезип оламагъан даваларны исе манъа кетиринъиз, мен оларны бакъарым», – дедим.

¹⁸О заман мен бутюн япаджакъларынъыз акъкъында эмирлерни бердим.

Муса Къадеш-Барнеадан джасусларны ёллай

¹⁹Биз Хорев еринден ёлгъа чыкътыкъ, сиз корьген бутюн бу буюк ве къоркъунчлы сахрадан кечип, РАББИ эмир эткени киби, аморлыларнынъ дагълы топракъларына кеттик ве Къадеш-Барнеа шеэрин кельдик. ²⁰Мен сизге: «Мына, сиз аморлыларнынъ дагълы топрагъына келип чыкътынъыз. РАББИ-Таалямыз оны бизге береджек ола. ²¹Бакъынъыз, РАББИ-Таалянъыз бу топракъны огюнъизге къойды. Энди, баба-деделеринъизнинъ Алласы олгъан РАББИ сизге айткъаны киби, онынъ саиплери олунъыз. Къоркъманъыз ве рухтан тюшменъиз!» – дедим.

²²Лякин сиз эпинъиз яныма келип: «Огюмизге акъайларны ёллайыкъ. Олар бу топракъны яхшы огренсинлер ве къайтып, бизге къайсы ёлдан кетмеге ве къайсы шеэрлерге кирмеге айтсынлар», – дединъиз. ²³Мен буну бегендим ве эр бир къабиледен бир адам, эписи олып он эки адам сайлап алдым. ²⁴Ёлгъа чыкъып, олар дагълы мемлекетке котерильдилер, Эшкъол вадийине бардылар ве оны яхшы огрендилер. ²⁵О тарафнынъ махсулларындан бираз алып, бизге кетирип: «РАББИ-Таалямыз бизге береяткъан ерлер яхшыдыр!» – дедилер.

²⁶Лякин сиз кетмеге истемединъиз, Алланъыз олгъан РАББИнинъ эмирине къаршы исьян котердинъиз. ²⁷Чадырларынынъызда хошнутсыз мырылдап: «РАББИнинъ бизни кореджек козю ёкъ, – айтып башладынынъыз. – Шунынъ ичюн О, аморлыларнынъ къолуна берип ёкъ этмек ичюн, бизни Мысырдан алып чыккъандыр. ²⁸Биз энди къайда кетейик? Агъа-къардашларымыз: “О халкъ бизден чокъ, бойлары да юк-секче. Шеэрлери балабан, пекитильген диварлары кокке тие. Биз анда анакълыларны* биле коръдик”, – айтып, бизни рухтан тюшюрдилер».

²⁹О заман мен сизлерге: «Олардан къоркъманъыз, рухтан тюшменъиз!»
³⁰Сизинъ огюнъизде РАББИ-Таалянъыз кетмекте. Козюнъиз огюнде Мысырда ве сахрада япкъаны киби, О, сиз ичюн дженк этеджек. ³¹Баба

* 1.28 Анакълылар – Ханаан мемлекети дженюбинде яшагъан, Анакъ адлы девден асыл олгъан халкъ.

огълуны къолда ташыгъаны киби, Аллангъыз олгъан РАББИ сизни бу сахрада бутюн ёл бою, бу ергедже кельмезден эвель, ташый эди, ве сиз шуны корьдингиз», – дедим.

³²Лякин бунгъа бакъмадан, сизлер Аллангъыз олгъан РАББИге ишанмадынъыз. ³³О исе, сизлерге чадырларынъызны ерлештирмек ичюн ер къыдырып, сизингъ огюнгъизде кете эди. Геджесинен атеште, куньдюзи булут ичинде кетип, кетеджек ёлунъызны косътере эди.

Рабби Исраильни джезалай

³⁴РАББИ сизингъ сёзлерингъизни эшитип, гъазапланды ве: ³⁵«Мен баба-делерингъизге яхшы топракъны бермеге ант эттим. Амма бу яман несильден олгъан ич бир адам оны корьмез. ³⁶Ялынъыз Ефунненингъ огълу Къалев оны кореджек. О, РАББИни эр бир шейде дингълегени ичюн, Мен энди аягъы баскъан топракъны онгъа ве онынъ эвлятларына берерим», – деп ант этти.

³⁷Сизлер ичюн РАББИ мангъа да гъазапланды ве: «Сен де анда кирмезсингъ, – деди. ³⁸– Анда ярдымджынгъ олгъан Нуннынъ огълу Ехосуа киреджек. Онгъа юрек бер, чюнки онынъ саесинде израиллилер топракънынъ саиплери оладжакъ. ³⁹Сиз, уфакъ балаларымыз ёлда гъайып оладжакъ, деген олсангъыз да, олар сизингъ яманны яхшыдан айырмагъа бильмеген огъуларынъызнен берабер анда кирерлер. О топракъны оларгъа берерим де, олар онынъ саиплери олур. ⁴⁰Сиз исе айланып, Къызыл денгъизге таба, сахрагъа ёл алынъыз».

⁴¹Сонгъ сиз мангъа бойле джевап къайтардынъыз: «Биз РАББИнингъ огюнде гуна къазандыкъ. Барайыкъ да, Алламыз олгъан РАББИ эмир эткени киби, дженклешейикъ».

Эр бирингъиз озь сиянъызны алдынъыз да, дагъларгъа котерильмеге азырландынъыз. ⁴²Лякин РАББИ мангъа бойле сёзлерни сизлерге айтмагъа буюрды: «Дагъларгъа котерильменгъиз, дженк этменгъиз. Мен арнынъзда олмам. Душманларынъыз сизни енъеджеклер».

⁴³Мен сизлерге буны айтып бердим, лякин сиз дингълемедингъиз ве, РАББИнингъ сёзюне къаршы чыкъып, кибирилдингъиз ве дагъларгъа кеттингъиз. ⁴⁴О дагъларда яшагъан аморлылар сизге къаршы чыкъып, балкъуртлар киби сизлерни къуваладылар ве Сеир дагъларында тап Хорма шеэринде баргъандже сизни тар-мар эттилер. ⁴⁵Сизлер къайттынъыз ве РАББИнингъ огюнде агъладынгъыз. Лякин РАББИ даушынъызны эшитмеди ве сизни къабул этмеди.

Сахрада кечирильген йыллар

⁴⁶Сиз чокъ куньлер девамында Къадеш шеэринде яшадынъыз, бутюн бу узакъ вакъыт ичинде анда эдингъиз.

2 ¹Сонгъ биз айланып, РАББИ мангъа айткъанына коре, Къызыл денгъизге таба, сахрагъа ёл алдыкъ ве чокъ вакъыт Сеир дагъларынынъ

чевре-четинде юрдик. ²РАББИ манъа: ³«Бу дагълы топракънынъ чевре-четинде юргенинъиз етер энди, шималъге тараф ёл алынъыз, – деди. ⁴– Халкъкъа бойле эмир эт: “Сеир еринде сизинъ сой-сопларынъыз, Исавнынъ эвлятлары яшайлар. Шимди сиз оларнынъ топрагъына кире-джексинъиз. Олар сизден къоркъаджакълар, лякин козь-къулакълар олу-нъыз. ⁵Оларнен дженкleshменъиз, чюнки Мен оларнынъ топрагъын-дан сизге аякъ басмагъа биле ер берем. Сеир дагълы топрагъына Мен Исавнынъ эвлятларыны саип этип къойдым. ⁶Ашайджакълар ашынъызны ве ичеджек сувунъызны олардан акъчагъа сатын алынъыз”».

⁷Керчектен де, Алланъыз олгъан РАББИ эр бир туткъан ишинъизде сизге бахыт берди. Бу буюк сахра бою юргенинъизде, О, сизге мукъайт ола эди. Къыркъ йыл девамында РАББИ-Таалынынъиз сизлернен эди, ве сиз ич бир шейге мухтадж дегиль эдинъиз.

⁸Сонъ биз Сеир еринде яшагъан ве сой-сопларымыз олгъан Исав эвлятларынынъ янындан кечтик. Элат ве Эцион-Гевер шеэрлеринден баргъан Арава ёлунен кечтик ве сонъ айланып, Моав сахрасы ёлундан кеттик.

⁹РАББИ манъа: «Моавлыларны раатсызлама ве оларнен дженкleshме. Мен оларнынъ топрагъындан сизлерге саип олмакъ ичюн бир шей берем, чюнки Ар шеэринен Мен Лутнынъ эвлятларыны саип этип къойдым», – деди.

¹⁰(Эвель анда эмилер яшай экен. Олар кучлю ве чокъ сайылы халкъ ве анакълылар киби юксек бойлу экенлер. ¹¹Адамлар оларны, анакълыларны киби, рефалылар деп сая эдилер. Моавлылар исе оларгъа эмилер дейлер. ¹²Эвеллери Сеир еринде исе хорлулар яшай экен, лякин Исавнынъ эвлятлары оларнынъ топрагъыны басып алып, оларны ёкъ эткен ве оларнынъ ерине анда яшамакъ ичюн ерлешкен. Исраиллилер РАББИ оларгъа берген топракъта, оларнынъ шахсий оладжакълар топрагъында айны шу шейни яптылар.)

¹³РАББИ: «Энди барып, Зеред вадийини кечинъиз», – деди, ве бизлер Зеред вадийини кечтик.

¹⁴Къадеш-Барнеа шеэринден кеткен кунюмизден Зеред вадийини кечкен вакътынадже 38 йыл кечти. РАББИ бизге ант эткени киби, шу арада ордуларымызда дженк эткен несильден ич бир акъай къалмады. ¹⁵Олар эписи гъайып олмагъандже, РАББИ оларнынъ ордусыны ёкъ этти.

¹⁶Халкъта силяны къолуна алмагъа имкяны олгъан акъайларнынъ эписи гъайып олгъан сонъ, ¹⁷РАББИ манъа: ¹⁸«Бугунъ Моав топрагъына кирип, Ар шеэрининъ янындан кечеджексинъ. ¹⁹Аммонлыларгъа якъынлашкъан сонъ, оларны раатсызлама, оларнен дженкleshме, чюнки аммонлыларнынъ топрагъындан сизлерге саип олмакъ ичюн бир шей берем. Мен онъа Лутнынъ эвлятларыны саип этип къойдым», – деди.

²⁰(Шу топракъны даа рефалыларнынъ топрагъы деп сая эдилер. Бир заманда олар анда яшай экен. Аммонлылар исе оларны замзумлылар деп адландырлар. ²¹Олар къуветли, чокъ сайылы ве анакълылар киби

юксек бойлу экенлер, лякин РАББИ аммонлыларнынъ козьлери огюнде оларны ёкъ эткен. Аммонлылар топракънынъ саиплери олып, анда ерлешкен. ²²Сеир дагълы топрагъында яшагъан Исавнынъ эвлятлары ичюн РАББИ айны шу шейни япкъан. Оларнынъ козьлери огюнде О, хорлуларны ёкъ эткен. Аммонлылар ернинъ саиплери олып, анда ерлешкен ве бу куньгедже анда яшайлар. ²³Къафтор* адасындан чыкъкъан къафторлылар исе, Гъаза шеэринедже койлерде яшагъан аввалыларны ёкъ этип, оларнынъ ерлеринде ерлешкен эди.)

²⁴«Турунъыз ве ёлгъа чыкътып, Арнон дерьясыны кечинъиз. Мына, Мен Хешбоннынъ падишасы олгъан аморлы Сихонны ве онынъ топрагъыны сенинъ къолунъа бердим. Онен дженкни башлап, ернинъ саиби ол. ²⁵Энди бутюн ер юзюнде яшагъан халкълар сенинъ акъкъынъда эшиткенинен, къоркъу ве дешет тюбюне къалырлар. Мен буны япып башларым. Сенинъ огюнде олар къалтырайджакълар ве чекишеджеклер».

Исраиллилер Сихон падишаны енъелер

²⁶Сонъ мен Хешбон падишасы Сихонгъа Кедемот сахрасындан селямнен хаберджилеримни ёлладым: ²⁷«Манъа сенинъ топрагъынъдан кечмеге разылыкъ бер. Бир ёлнен кетип, не сагъгъа, не де солгъа бурулма. ²⁸Аш ве сувны манъа акъчагъа сат, ве мен ашап-ичерим. Манъа тек кечмеге разылыкъ бер. ²⁹Айны шу шейни Сеир топрагъында яшагъан Исавнынъ эвлятлары ве Арда яшагъан моавлылар япты. Сонъ мен Иордан озенинден кечип, Алламыз олгъан РАББИ бизге береджек топраккъа киреджегим».

³⁰Лякин Хешбон падишасы Сихон бизге озь топрагъындан кечмек ичюн разылыкъ бермеди. Алланъ олгъан РАББИ рухуны исрар, юрегини инат эткен. РАББИ оны сенинъ къолунъа бермеге ниет эте эди. Шуны да япты.

³¹РАББИ манъа: «Бакъ, Мен Сихонны топрагъынен берабер сенинъ къолунъа берип башладым. Онынъ топрагъына саиплик этип башла», – деди.

³²Сихон бутюн ордусынен берабер Яхац шеэри янынъда бизге къаршы дженкнен чыкъты. ³³РАББИ-Таалямыз оны къолумызгъа берди, ве биз оны, огъуларыны ве бутюн ордусыны енъдик. ³⁴О заман биз онынъ эписи шеэрлерини запт этип, шеэрлерини, акъайларыны, къадынларыны ве балаларыны Аллагъа берип, бутюнлей ёкъ эттик. Кимсени сагъ къалдырмадыкъ. ³⁵Ялынъыз озьлеримизге туварларны ве биз запт эткен шеэрлерден гъаниметни алдыкъ. ³⁶Арнон вадийининъ сынъырында олгъан Арозр шеэринден ве вадийининъ ортасында ерлешкен башкъа шеэрден башлап, Гилад ерине къадар, бизден къуветли шеэр ёкъ эди. РАББИ-Таалямыз эписини къолумызгъа берди. ³⁷Ялынъыз аммонлыларнынъ топрагъына, Яббокъ вадийининъ янынъда яткъан ерлерге,

* 2.23 Къафтор – Крит адасы.

дагълы топракъта ерлешкен шеэрлерге, – РАББИ-Таалямыз эмир эткен ич бир ерге якъынлашмадыкъ.

Исраиллилер Ог падишаны енъелер

3 ¹Сонъ биз ондан айланып, Башангъа тараф ёл алдыкъ. Башаннынъ падишасы Ог бутюн ордусынен берабер Эдрей шеэри янында бизге къаршы дженкнен чыкъты. ²РАББИ манъа: «Ондан къоркъма, чюнки Мен оны, бутюн ордусыны ве топрагъыны энди сенинъ къолунъа бердим. Хешбонда яшагъан аморлыларнынъ падишасы Сихонгъа не якъан олсанъ, айны шу шейни Оггъа да япаджакъсынъ», – деди.

³Алламыз олгъан РАББИ Башаннынъ падишасы Огны эм де бутюн ордусыны бизим къолумызгъа берди. Биз оларны енъип, кимсени сагъ къалдырмадыкъ. ⁴Онынъ эписи шеэрлерини запт эттик. Оларнынъ запт этильмеген шеэрлери къалмады. Алтмыш шеэрни, бутюн Аргов виляетини, Огнынъ Башан ериндеки падишалыгъыны запт эттик. ⁵Бу шеэрлернинъ эписи янларына барылмаз дивар, юксек араба къапу ве мандалларнен пекитильген эдилер. Олардан гъайры даа чокъ чевре-чети пекитильмеген къасабалар бар эди. ⁶Биз оларны айырып, бутюнлей ёкъ эттик. Хешбоннынъ падишасы Сихонгъа якъанамыз киби, эписи шеэрлерни, акъайлар, къадынлар ве балаларынен берабер бутюнлей ёкъ эттик. ⁷Лякин эписи туварларны ве шеэр халкъындан тутып алгъанларымызны озълеримизге гъанимет оларакъ алдыкъ.

⁸Бойлеликнен, о заман биз бу эки аморлыларнынъ падишаларындан Иордан озенинден шаркъта яткъан, Арнон вадийинден Хермон дагъына къадар топракъларыны алдыкъ. ⁹Сидонлылар Хермонгъа Сирион дейлер, аморлылар исе – Сенир. ¹⁰Тюзлюк ерде олгъан эписи шеэрлерни, бутюн Гилад ерини ве Салекъа ве Эдрейге къадар бутюн Башан ерини алдыкъ. Салекъа ве Эдрей – Башан ериндеки Огнынъ падишалыгъында шеэрлер эдилер. ¹¹Башаннынъ падишасы Ог сонъки рефалы эди. Онынъ демирден япылгъан тёшегининъ * узунлыгъы дёрт бучукъ метр, кенълиги эки метр* эди. О, шимди де аммонлыларнынъ къолунда, Рабба шеэриндедир.

Иорданнынъ шаркъ тарафында яшамакъ ичюн ерлешкен къабилелер

¹²О заман биз шу топракънынъ саиплери олдыкъ. Арнон вадийиндеки Ароэр шеэринден башлап, Гилад дагълы топрагъынынъ ярысыны онынъ шеэрлеринен берабер мен Рубен ве Гъад къабилелерине бердим. ¹³Гилад ерининъ къалгъаныны ве Огнынъ падишалыгъы олгъан бутюн Башан ерини мен Менашше къабилесининъ ярысына бердим, бутюн Аргов виляетини бердим. Бутюн Башан ерине «рефалыларнынъ

* 3.11 Я да «саркофаг, табут».

* 3.11 Дёрт бучукъ метр; эки метр – къ. еуд. «9 аммах», «4 аммах».

топрагъы» дейлер. ¹⁴Менашшенинъ къабилесинден олгъан Яир гешурлыларнен ве маакъалыларнен сынъыргъа къадар бутюн Аргов виляетини алды. Башан ерини о, озь адынен Хаввот-Яир адландырды. Бугунгедже бу онынъ адыдыр. ¹⁵Макирге * Гилад ерини бердим. ¹⁶Рубенлилерге ве гъадлыларгъа Гиладдан башлап Арнон вадийине къадар топракъны бердим. Онынъ бир сынъыры вадийнинъ ортасындан кече эди. Башкъа сынъыры – Яббокъ вадийи – аммонлыларнен сынъырлана эди. ¹⁷Оларгъа Араваны ве Иордан озенини де бердим. Топракънынъ сынъыры Киннерет голюнден Арава денъизинедже, я да Олю денъизгедже ве онынъ шаркъ тарафында яткъан Фисга байырынынъ этеклеринедже узана эди.

¹⁸О заман сизге бойле эмир бердим: «РАББИ-Таалянъыз бу топракъны, онынъ саиплери олунъыз деп, сизге берди. Лякин дженк этип олгъанлар эписи сияланып, агъа-къардашларынынъ израиллилернинъ огюнден кетинъиз. ¹⁹Тек апайларынынънен балаларынынънен ве туварларынынънен (билем ки, туварларынынъ сайысы чокъ) мен сизлерге берген шеэрлерде къалсынлар. ²⁰Башта РАББИ, сизге раатлыкъ бергени киби, агъа-къардашларынынъзгъа да раатлыкъ береджек, ве олар РАББИ-Таалянъыз Иордан озенининъ башкъа тарафында оларгъа берген топракънынъ саиплери оладжакълар. Сонъ эпинъиз Мен сизге саипликке берген ерлеринъизге къайтаджакъсынъыз».

²¹О вакъыт Ехошуагъа бойле эмир бердим: «РАББИ-Таалянъыз бу эки падишагъа эписи япкъанларыны озь козьлеринънен корьдинъ. Сен кечеджек бутюн падишалыкъларгъа РАББИ айны шу шейни япаджакъ. ²²Олардан къоркъманъыз. Алланъыз олгъан РАББИ Озю сизлер ичюн дженк эте».

Рабби Мусагъа Ханаангъа кирмеге ясакъ эте

²³О заман мен РАББИге ялвардым: ²⁴«Эй, РАББИ-ТААЛЯ! Сен Озь къулунгъа улулыгъынъны ве къудретинъни косьтерип башладынъ. Коклерде я да ер юзюнде къайсы бир алла Сенинъ япкъанларынынъ ве къудретли ишлеринъ киби бир шейни япа биле? ²⁵Манъа, Иордан озенинден кечип, онынъ башкъа тарафында яхшы топракъны, шу яхшы дагълы топракъны ве Ливан ерини корьмеге разылыкъ бер!»

²⁶Лякин РАББИ сиз ичюн манъа гъазапланып, динълемеди. О, ма-нъа: «Етер! Бир даа бу акъта манъа бир шей айтма. ²⁷Фисга дагъынынъ тёпесине котерилип, денъизге ве шимальге, дженюп ве шаркъ тарафларына бакъ. Козьлеринънен бакъ. Сен бу Иордан озенинден кечмесинъ. ²⁸Ехошуагъа насиат бер, онъа юрек берип, оны къавийлештир. О, бу халкънынъ башында олып, озенден кечеджек ве сен кореджек топракъны оларгъа пай этип береджек», – деди.

²⁹Сонъ биз Бет-Пеор ерининъ къаршысында, вадийде токътадыкъ.

* 3.15 Макир – Менашшенинъ огълу. Яир Макирининъ эвлятларындан бири эди.

Муса халкъны къандыра

4 ¹Шимди, Израиль, мен сизге огретеджек низамнамелер ве къарарларны динъле. Оларны тутсанъыз, чокъ яшайджакъсыз, топраккъа киреджексиз ве онынъ саиплери оладжакъсыз. Баба-деделеринъизнинъ Алласы олгъан РАББИ бу топракъны сизге бере. ²Сизге эмир эткенлериме бир шей къошманъыз, бир шейни де эксилтъменъиз. Лякин мен сизге буюргъан, Алланъыз олгъан РАББИнинъ эмирлерини тутунъыз.

³Баал-Пеорнен* РАББИ нелер япкъаныны озь козьлеринъизнен корьдинъиз. Баал-Пеорнынъ пешинден юрген эр адамны Алланъыз олгъан РАББИ аранъыздан ёкъ этти. ⁴Сизлер исе, Алланъыз олгъан РАББИге ишанчлы къалып, бугунь де эпинъиз сагъ-селяметсинъиз.

⁵Аллам олгъан РАББИ манъа эмир эткени киби, мен сизлерни низамнамелер ве къарарларгъа огретим. Сизлер саип олмакъ ичюн кирген топрагъынъызда оларны тутмагъа борджлусынъыз. ⁶Оларны унутмайып тутунъыз. Онынъ ичюн башкъа халкълар сизни акъыллы ве анълагъан, деп саяджакълар. Бутюн бу низамнамелер акъкъында эшиткенинен, олар: «Ялынъыз бу миллет – акъыллы ве анълагъан халкътыр!» – дерлер.

⁷Алламыз олгъан РАББИге дува эткенимизде, О бизге эр вакъыт пек якъындыр. Аллалары о къадар якъын олгъан насылдыр бир къудретли миллет бармы? ⁸Бугунь мен огюнъизге бутюн бу къанунны къоям. О къадар адалетли низамнамелер ве къарарларгъа бойсунып яшагъан насылдыр бир къудретли халкъ бармы?

⁹Амма козь-къулакъ олып, буны акъылларынъызда яхшы тутунъыз! Козьлеринъизнен корьген ишлерни унутманъыз, олар омюрбилля юреклеринъизден чыккып кетмесинлер. Бу ишлер акъкъында огъулларынынъызгъа ве торунларынынъызгъа икяе этинъиз.

¹⁰О куню сиз Алланъыз олгъан РАББИнинъ огюнде Хорев еринде турмакъта эдинъиз. О вакъыт РАББИ манъа: «Халкъны Меним огюмде топла. Мен оларгъа эмирлеримни береджегим. Олар омюрбилля Менден къоркъмагъа огренеджеклер ве огъулларыны да бунъа огретеджеклер», – деди. ¹¹Сиз якъынлашып, дагъ тюрбюнде турдынъыз. Бу дагъ коклергеде котерильген атешнен ярмакъта эди, къара булутлар ве зифт къаранлыкънен къапалгъан эди. ¹²Атеш ичинден сизлернен РАББИ лаф этти. Сёзлерни айтаяткъан сесини эшиттинъиз, ич бир къыяфетни исе корьмединъиз. Тек сесини эшиттинъиз. ¹³О сизлерге Озь васиетини – Он Эмирини – берди ве оны тутмагъа буюрды, эм де оны эки таш лева устюнде язды. ¹⁴О заман РАББИ манъа низамнамелерни ве къарарларны сизге огретмеге буюрды, сиз саип олмакъ ичюн киреджек топраккъа оларны тутадажакъ эдинъиз.

* 4.3 Баал-Пеор – моавлыларнынъ алласы.

Муса путперестликтен сакъындыра

¹⁵Буны акъылларынъызда яхшы тутунъыз! РАББИ Хорев еринде атеш ичинден сизлернен лаф эткен куню сиз ич бир къыяфетни корьмединъыз. ¹⁶Шунинъ ичюн бозулманъыз ве озюнъизге ич бир пут япманъыз. Ич бир шекильге ошагъан путны, акъай я да апай бичимли путны япманъыз. ¹⁷Ер юзюндеки насылдыр айван бичимли, коклерде учкъан насылдыр къанатлы къуш бичимли, ¹⁸ер устюнде сюйрекленип юрген махлюкъ бичимли, я да ер туюндеки, сувдаки насылдыр балыкъ бичимли путны япманъыз. ¹⁹Шунинъ ичюн де, кокке бакъып, кунеш, ай ве йылдызларны, – бутюн кок ордусыны корьгиненен, ёлдан урулып, оларгъа бель букип, хызмет этменъыз. Алланъыз олгъан РАББИ оларны кок туюнде яшагъан эписи халкълар ичюн тайинледи. ²⁰Сизлерни исе РАББИ демир ириткен собадан, Мысырдан алып чыкъты. Бугунь олгъанынъыз киби, сиз Онынъ шахсий халкъы оладжакъынъызны истей эди.

²¹РАББИ сизлер ичюн манъа ачувланды ве, мен Иордан озенинден кечмейджегиме ве Алланъыз олгъан РАББИ сизге мирас оларакъ береджек яхшы топракъгъа кирмейджегиме ант этти. ²²Мен Иорданнынъ башкъа тарафына кечмейип, бу топракъта оледжегим, сиз исе кечип, о яхшы топракънынъ саиплери оладжакъсынъыз. ²³Сакъынынъыз, Алланъыз олгъан РАББИнинъ сизге берген васиетини унутманъыз, О сизге эмир эткени киби, озюнъизге ич бир шекильге ошагъан путны япманъыз. ²⁴Алланъыз олгъан РАББИ – эписини якъып ёкъ эткен атештир. О – куньджю Алладыр.

²⁵Сизде огъулларынъыз ве торунларынъыз догъып, ве сиз бу топракъта къартайып харап олсанъыз, бирде-бир шекильге ошагъан путны япып, Алланъыз олгъан РАББИнинъ козю огюнде бу яманлыкъны япсанъыз ве оны ачувландырсанъыз, ²⁶бугунь кок ве ерни шаат оларакъ чагъырып ант этем ки, бу топракътан мытлакъа тез-тез гъайып оладжакъсынъыз. Онынъ саиплери олмакъ ичюн, сиз бугунь Иорданны кечсенъиз де, анда чокъ вакъыт яшамайджакъсынъыз, лякин мытлакъа ёкъ оладжакъсынъыз. ²⁷О заман РАББИ сизни халкълар арасында дагъытаджакъ. РАББИ сизни тюрлю миллетлернен къарыштыраджакъ, ве оларнынъ арасында сизинъ сайынъыз аз оладжакъ. ²⁸Анда сиз адам къолларынен таш ве агъачтан япылгъан, козьлери корьмеген, къулакълары эшитмеген, аш ашамагъан ве бурунларынен къокъу алмагъан аллаларгъа хызмет этджексинъыз. ²⁹Лякин анда РАББИ-Таалянъызны къыдырып башласанъыз, Оны джан-юректен къыдырсанъыз, тападжакъсынъыз. ³⁰Беляларгъа огърагъанда, сонъки куньлерде бу шейлернинъ эписи башынъызгъа тюшкенде, сизлер РАББИ-Таалянъызгъа айланаджакъсынъыз ве Онынъ сесини динълейджексинъыз. ³¹РАББИ-Таалянъыз – мераметли Алладыр. О сизлерни къалдырмайджакъ, сизлерни ер юзюнден сильмейджек, баба-деделеринъизге ант этип, оларгъа берген васиетни унутмайджакъ.

³²Сизден эвель олгъан, чокътан кечкен заманлар акъкъында, Алла ер юзюнде адамны яраткъан куньден башлап бугуньге къадар заманлар акъкъында сорап бакъ. Коклернинъ бир четинден башкъа четинедже сора: бу буюк ишке ошагъан бир шей олып кечкен эдими, онъа ошагъан бир шей акъкъында эшиткен эдилерми? ³³Сизлер атеш ичинден лаф эткен Алланынъ сесини эшиттинъиз ве сагъ къалдынъыз. Башкъа бир халкъ оны, сизлер киби, эшиттими? ³⁴Алланынъ олгъан РАББИ баргъанда, джезалар берип, бельгилер косътерип, аджайип шейлер япып, дженк этип, къудрети ве къуветинен козьлеринъиз огюнде Мысырдан башкъа миллетнинъ арасындан Озюне миллет сайлап алды. Башкъа аллалар, РАББИ-Таалынынъиз сизге япкъаны киби, буны япмагъа тырыштымы?

³⁵Ялынъыз Алла – РАББИ олгъаны сизге косътерильген эди. Ондан башкъасы ёкъ. ³⁶Сизни огретмек ичюн, О коклерден сизге Озюнинъ сесини эшитмеге чаресини берди, ер юзюнде Озюнинъ буюк атешини косътерди, ве сиз Онынъ сёзлерини атеш ичинден эшиттинъиз. ³⁷О баба-делелеринъизни севе эди. Шунынъ ичюн оларнынъ эвлятларыны сайлады ве сизлерни Озюнинъ буюк къудретинен Мысырдан алып чыкъты. ³⁸Буюк ве къудретли миллетлернинъ мулъкюни алып, оларны сизинъ огюнынден къуваджакъ, сизлерни топракъларына кирсетеджек, оларны сизинъ мулъкюнъиз этип, сизге береджек ниетинде эди.

³⁹Шимди шуны билинъиз ве юреклеринъизге къоюнъыз: РАББИ – тёпедечи кокте ве ашагъыдаки ер юзюнде олгъан Алладыр. Ондан башкъасы ёкъ.

⁴⁰Мен бугунъ сизге буюргъан Онынъ низамнамелерини ве эмирлерини тутунъыз. Сонъ сизге ве эвлятларынъызгъа яхшы оладжакъ, ве РАББИ-Таалынынъиз сизге эбедиен береджек топракъта чокъ вакъыт яшайджакъсынъыз.

Сыгъынакъ шеэрлери

⁴¹Сонъ Муса Иорданнынъ шаркъ тарафында учъ шеэр сайлап айырды. ⁴²Якъын адамны аселет дегиль, эвельден онен душманлыкъта олмайып ольдюрген эр бир адам анда къачып кетмек мумкюн эди. О, бу шеэрлерден бирине къачып кетип, озъ джаныны къуртараджакъ эди. ⁴³Мына бу шеэрлер: рубенлилернинъ топрагъында – тегиз ерде, сахрада олгъан Бецер шеэри, гъадлыларнынъ топрагъында – Гилад еринде олгъан Рамот шеэри ве менашшелерининъ топрагъында – Башан еринде Голан шеэри.

Муса сёзюни башлай

⁴⁴Исраиль огъуларына Муса айтып берген къанун будыр. ⁴⁵Булар – шаатлыкълар, низамнамелер ве къарарлардыр. Исраиллилер Мысырдан чыкъкъан сонъ, Муса буларны ⁴⁶Иордандан кечмезден эвель, Бет-Пеорнынъ къаршысында олгъан вадийде, Сихоннынъ топрагъында айтты. Сихон аморлыларнынъ падишасы олгъан ве Хешбон шеэринде

яшагъан эди. (Мысырдан чыкъкъан сонъ, Муса ве истраиллилер бу падишагъа уджюм этип енъген ве ⁴⁷онынъ топрагъынынъ саиплери олгъан. Олар Башаннынъ падишасы Огнынъ топрагъыны да запт эткен. Бойледже, Иорданнынъ шаркъ тарафында олгъан аморлыларнынъ эки падишасынынъ топракъларыны алгъан. ⁴⁸Бу топракълар Арнон вадийиндеки Ароэр шеэринден башлап, Хермон деп адлангъан Сирион дагъынадже ерлешкен. ⁴⁹Иордандан шаркъта олгъан бутюн Арава ери Фисга дагъынынъ этеклериндеки Арава денъизине къадар оларнынъки олгъан эди.)

Он Эмир

5 ¹Муса бутюн Исраильни чагъырып:

– Исраиль, мен бугунъ сизге айтаджакъ низамнамелер ве къарарларны динъленъиз, огренинъиз ве оларны гъайретнен тутунъыз, – деди. ²– РАББИ-Таалымыз Хорев еринде бизлерге васиет берди. ³РАББИ бу васиетни деделеримизге дегиль, бизлерге, бугунъ сагъ олгъанларгъа берди. ⁴О, сизлернен дагъ янынъда юзьме-юзь атеш ичинден лаф этти. ⁵РАББИнинъ айткъанларыны сизге еткизмек ичюн, мен РАББИнен сизинъ араннызда турмакъта эдим, чюнки сизлер атештен къоркъып, дагъгъа котерильмеген эдинъиз. РАББИ о заман бойле деди:

⁶Мен – Алланъ олгъан РАББИм. Мен сени Мысыр топрагъындан, къулдукъ эвинден чыкъардым. ⁷Менден гъайры сенде башкъа аллалар олмасын. ⁸Озюнге ич бир шекильге: тёпедечи кокте, ашагъыдаки ерде ве ер тюбюндеки сувда олгъанларнынъ шекилине ошагъан путны япма. ⁹Оларгъа табынма ве хызмет этме. Мен – Алланъ олгъан РАББИм, кунъджю Алладырым. Эгер насылдыр бир адам Мени ред этип, гуна къазанса, Мен онынъ балаларыны, торунларыны ве торунларынынъ огъуларыны джезалайджакъым. ¹⁰Ким исе Мени севсе ве эмирлеримни тутса, Мен онынъ эвлятларынынъ бинъинджи несилине къадар садыкъ къаладжакъым.

¹¹Алланъ олгъан РАББИнинъ Адыны нафиле айтма. РАББИ Онынъ Адыны нафиле айткъан адамны къабаатсыз къалдырмайджакъ.

¹²Раатлыкъ куню сен ичюн мукъаддес олсун. Алланъ олгъан РАББИ эмир эткени киби, оны тут. ¹³Алты кунъ чалыш ве эр бир тюрлю ишлеринъни яп. ¹⁴Единджи куню исе – Алланъ олгъан РАББИге ибадет этмек ичюн раатлыкъ куню. Бу куню бир тюрлю иш этменъиз: не сен, не огълунъ, не къызынъ, не къулунъ, не хызметчи къызынъ, не огюзинъ, не эшегинъ, не де бир тюрлю туварынъ, не сизде ят халкълардан олгъан адам. Сен киби къулунъ да, хызметчи апаынъ да раатлансынлар. ¹⁵Мысыр топрагъында сен де къул олгъанынынъ акъылында тут. Алланъ олгъан РАББИ буюк къудретини ве къуетини косьтерип, сени андан алып чыкъты. Онынъ ичюн Алланъ олгъан РАББИ сизге раатлыкъ кунюни тутмагъа эмир этти.

¹⁶Алланъ олгъан РАББИ эмир эткени киби, бабанъны ве ананъны урьмет эт. Сонъ яшайышынъ узун оладжакъ, ве Алланъ олгъан РАББИ санныа береджек топракъта эр ишинъ онъундан келеджек.

¹⁷Адамнынъ джаныны алма.

¹⁸Аиле садкъълыгъыны бозма.

¹⁹Хырсызлама.

²⁰Якъын адамгъа къаршы ялан шаатлыкъ этме.

²¹Якъын адамнынъ апайыны арзу этме, онынъ не эвини, не тарласыны, не къулуны, не хызметчи апайыны, не огюзини, не эшегини, не де бутюн мал-мулькюни истеме.

Халкънынъ къоркъу ве ваделери

²²Бу сёзлерни РАББИ бутюн джемаатынъызгъа дагъ устюнде, атеш, булут ве къаранлыкъ ичинден кучьлю сеснен айтты. Башкъа бир шей айтмайып, шу эмирлерни эки таш левасында язып, мангъа берди.

²³Сиз къаранлыкъ ичинден кельген сесни эшиткенинъизнен, дагъ атешнен янгъанда, яныма эписи къабиле башлыкъларынъыз ве акъсакъалларынъыз кельдилер ²⁴ве: «Мына РАББИ-Таалямыз бизге Озюнинъ Шуретини ве улулыгъыны косътерди. Атеш ичинден сесини де эшиттик. Бугунъ биз буны коръдик ки, Алла адамнен лаф этип ола, ве о адам сагъ къала. ²⁵Я энди биз не ичюн ольмек керекмиз? Буюк атеш бизни якъып ташлар! Эгер биз Алламыз олгъан РАББИнинъ сесини эшитсек, оледжекмиз. ²⁶Бизден гъайры, атеш ичинден лаф эткен Тири Алланынъ сесини эшитип де, сагъ къалгъан джан бармы? ²⁷Сен озюнь якъынлашып, Алламыз олгъан РАББИнинъ айткъанларыны динъле. Сонъ РАББИ-Таалямызнынъ сангъа бутюн айткъанларыны бизге айтып бер. Биз эписини динълермиз ве шуны япармыз», – дедилер.

²⁸Сиз меннен лаф этип айткъанларынъызны РАББИ эшитти ве мангъа: «Бу халкънынъ сангъа айткъанларыны эшитим. Оларнынъ бутюн айткъанлары яхшыдыр. ²⁹Ах, эгер олар керчектен де Менден къоркъып, омюрбилля Меним эмирлеримни беджермеге джан-юректен истегейдилер! Оларгъа ве огъуллаарына эбедиен яхшы олур эди! ³⁰Бар да, оларгъа айт, чадырларына къайтсынлар. ³¹Озюнь исе мында Меннен къал. Мен сангъа бутюн Къанунны, низамнамелер ве къарарларны айтаджагъым. Сен шуны оларгъа огрет. Мен оларгъа мульк оларакъ береджек топракътa онгъа риает этсинлер», – деди.

³²Сакъынынъыз, РАББИ-Таалянъыз эмир эткени киби, айны шу шейни япынъыз. Не онгъа, не де солгъа айланмайып, ³³РАББИ-Таалянъыз эмир эткен ёлундан юрюнъиз. Сонъ сагъ олурсынъыз, ишлеринъиз де яхшы олур, ве мульк оларакъ аладжакъ топрагъынъызда чокъ яшарсынъыз.

Буюк Эмир

6 ¹Мына Къанун, низамнамелер ве къарарлар. РАББИ-Таалянъыз шуны сизге огретмеге буюрды. Барып, топракънынъ саиплери олгъан сонъ, анда оны тутмакъ керексинъиз.

²Сонъ Алланъ олгъан РАББИден къоркъып, мен сизге буюргъан бутюн эмирлерни ве къарарларны сакъларсынъ ве оларны огъуллаарынънен ве

торунларынънен берабер тутарсынъ. О заман яшайышынъ узун олур.
³Динъле, Исраиль, ве эписини акъылынъда сакълап тут! О заман, деделеринъизнинъ Алласы олгъан РАББИ сизге айткъаны киби, сютнен бал акъкъан топракъта сизге яхшы олур ве сиз пек чокълашырсынъыз.

⁴Динъле, Исраиль! РАББИ – Алламыздыр, РАББИ – бирден-бирдир!
⁵Аланъ олгъан РАББИни бутюн юрегинънен, бутюн джанынънен, бутюн кучюнънен сев.
⁶Мен санъа бугунъ буюргъан бу сёзлер юрегинъде къалсынлар.
⁷Оларны балаларынъа огрет. Олар акъкъында эвинъде отургъанда, ёл бою кеткенде, яткъанда-тургъанда айт.
⁸Унутмамакъ ичюн, оларны къолунъа багъла ве козьлеринъ арасында ас,
⁹эвинънинъ къапуларына ве араба къапуларына яз.

Сакъындырув ве насиатлар

¹⁰⁻¹¹Шу топракъта сен къурмагъан балабан ве яхшы шеэрлер, сен толдурмагъан чешит мал-мулькке толу олгъан эвлер, сен къаядан кесмеген къуюлар, сен сачмагъан юзюмликлер ве зейтюн тереклери бар. РАББИ бу топракъны Ибраим, Исхакъ ве Якъуп деделеринъизге бермеге ант эткен. Алланъ олгъан РАББИ сени бу топракъкъа алып кельгенинен ве сен анда тойгъандже ашагъанынънен,
¹²сакъын, РАББИни унутма. О, сени Мысыр топрагъындан, къуллукъ эвинден алып чыкъты.
¹³Аланъ олгъан РАББИден къоркъ, Онъа хызмет эт ве тек Онынъ Адынен ант эт.
¹⁴Башкъа аллаларнынъ, чевре-четинъизде олгъан халкъларнынъ аллаларыннынъ пешинден кетме.
¹⁵Аранъыздаки Алланъ олгъан РАББИ – кунъджю Алладыр. Бакъ, Алланъ олгъан РАББИнинъ гъазабы санъа къаршы къызып, сени ер юзюнден ёкъ этмесин.
¹⁶Масса еринде япкъанынъыз киби, Алланъыз олгъан РАББИни сынаманъыз.
¹⁷Аланъыз олгъан РАББИ сизге буюргъан эмирлерни, шаатлыкъларны ве низамнамерни къатты суретте тут.
¹⁸⁻¹⁹РАББИнинъ огюнде догъру ве яхшы ишлер яп. Сонъ санъа яхшы олур, ве сен, РАББИ деделеринъе бермеге ант эткен гузель топракъкъа кирип, РАББИ айткъаны киби, эписи душманларыннынъ сенден къувалап, топракънынъ саиплери олурсынъ.

²⁰Эгер огълунъ бираздан сенден сораса: «РАББИ-Таалямыз сизге буюргъан шаатлыкълар, низамнамерлер ве къарарлар недир?»,
²¹огълунъа бойле джевап къайтар: «Биз Мысыр мемлекетинде фыравуннынъ къуллары эдик, лякин РАББИ бизни буюк къудретинен Мысырдан алып чыкъты.
²²РАББИ козюмизнинъ огюнде бельгилер косътерди ве буюк аджайип шейлер япты, Мысыргъа, фыравунгъа ве онынъ бутюн эвине белялар ёлады.
²³О бизни андан къуртарды, чюнки деделеримизге бермеге ант эткен топракъкъа бизни кетирмеге ве оны бизге бермеге истей эди.
²⁴РАББИ бизге эписи бу къарарларны тутмагъа ве ондан къоркъмагъа буюрды. Сонъ бизге омюрбилля яхшы олур ве, бугунъ олгъаны киби, биз сагъ къалырмыз.
²⁵Эгер биз РАББИ-Таалямызнынъ огюнде, О, бизге буюргъаны киби, эписи бу къанунларны тутсакъ, бу бизге инсафлыкъ деп танылыр».

7 ¹Топракънынъ саиплери олмакъ ичюн, сиз анда кетейтасыз. Алланъ олгъан РАББИ сени анда кетиргенинен, сенинъ козюнъден чокъ сайылы миллетлерни: хитлилерни, гиргашлыларны, аморлыларны, ханаанлыларны, перизлилерни, хивлилерни ве евуслыларны – сенден кучъю ве чокъ сайылы олгъан еди миллетни къувалагъанынен, ²оларны сенинъ къолунъа бергенинен ве сен оларгъа уджюм эткенинънен, оларны айырып, бутюнлей ёкъ эт. Оларнен анълашма тизме ве мераметли олма. ³Эвленип, оларнынъ сой-соплары олманъыз. Къызларынъызны огъулла-рына акъайгъа берменъиз, огъулларынъызгъа къызларыны алманъыз. ⁴Ёкъса олар огъулларынъызны, башкъа аллаларгъа хызмет этмек ичюн, Менден узакълаштырырлар. О заман РАББИНинъ гъазабы сизге къаршы къызар, ве О, сизни тез-тез ёкъ этер. ⁵Оларгъа бойле япынъыз: къурбан чалгъан ерлерини йыкъынъыз, пут ташларыны парланъыз, Ашера пу-туна табынма диреклерини кесинъиз, путларыны да атеште якъынъыз.

Алланынъ халкъы

⁶Сен – Алланъ олгъан РАББИНинъ азиз халкъысынъ. Алланъ олгъан РАББИ сени, Озюнинъ шахсий халкъы япмакъ ичюн, ер юзюндеки бутюн халкълардан сайлап алды. ⁷РАББИ сизни севгени ве сайлагъанынынъ себеби – сизинъ эписи халкълардан чокъ сайылы олгъанынъыз ичюн дегиль. Аксине, сен эписи халкълардан аз сайылы эдинъ. ⁸Лякин О, сени севгени ичюн ве деделеринъизге берген антыны туткъаны ичюн буны япты. Шунынъ ичюн РАББИ къудретинен сизни къуллукъ эвинден, Мысыр падишасы олгъан фыравуннынъ къолундан алып чыкъкъан ве сатын алгъан. ⁹Бойлеликнен, буны билинъиз: Алланъ олгъан РАББИ – керчек Алладыр. О – ишанчлы Алла. Эгер адам Алланы севсе ве эмирлерини тутса, Алла Озь васиетини онынъ бинъинджи несилине къадар къорчалар ве садыкъ къалыр. ¹⁰Эгер адам Алланы саймаса исе, Алла оны ачыкъ-айдын джезалар ве ёкъ этер. Алла беклемез, Оны саймагъан адамны О, тез джезалайджакъ. ¹¹Бойлеликнен, мен бугунъ санъа беджермеге буюргъан эмирлерни, низамнамелерни ве къарарларны тут.

Итаат ичюн багъышлавлар

¹²Эгер сизлер бу къарарларны эшиткенинъизнен, оларны тутып, беджерсенъиз, Алланъыз олгъан РАББИ, деделеринъизге ант эткени киби, васиетни тутаджакъ ве садыкъ къаладжакъ, ¹³сизге яхшылыкълар зйледжек, сизни севеджек ве чокъ сайылы япаджакъ. О сизге чокъ балалар багъышлайджакъ, топракъны берекетли этеджек, сизге богъдай, яш шарап ве зейтюн ягъыны береджек, тувар ве къой-эчкилерининъ сюрюлеринде догъгъанларыны да багъышлайджакъ. РАББИ шуны, деделеринъизге бермеге ант эткен топракъта япаджакъ. ¹⁴РАББИ сизни эписи халкълардан зияде бахтлы этеджек. Сизде не баласы олмагъан къадын, не къысыр тувар олмаз. ¹⁵РАББИ сизден эписи хасталыкъларны

узакълаштырыр. Сиз бильген дешетли Мысыр хасталыкъларынынъ ич бирини ёлламаз, оларны сизни кореджек козьлери олмагъан халкъларнынъ эписине ёллар. ¹⁶Сен, Алланъ олгъан РАББИ сизге береджек эписи халкъларны ёкъ этеджексинъ. Козьлеринъ оларны аджымасын. Оларнынъ аллаларына хызмет этме, чюнки бу сен ичюн къапкъандыр. ¹⁷Юрегинъде: «Бу миллетлер менден буюк. Мен оларнынъ мал-мулькюни насыл этип тутып аладжагъым?» – деп башласанъ, ¹⁸олардан къоркъма, мытлакъа РАББИ-Таала фыравунгъа ве бутюн Мысыргъа нелер япкъаныны акъылынъда тут. ¹⁹Сен корьген буюк беляларны, бельгилер ве аджайип шейлерни, РАББИнинъ буюк къуветини ве къудретини косътерип, Алланъ олгъан РАББИ сени андан чыкъарды. Алланъ олгъан РАББИ сен къоркъкъан бутюн халкъларгъа айны шу шейни япаджакъ. ²⁰Сонъ оларгъа ат чибинлерини ёллайджакъ, ве сенден сакъланып къалгъан сойлары гъайып оладжакълар. ²¹Олардан къоркъма. РАББИ-Таалайны, буюк ве къоркъунчлы Алла сеннендир. ²²Бу миллетлерни Алланъ олгъан РАББИ сенден яваш-яваш къувалар. Сангъа оларны тез къырмагъа олмас. Къырсанъ, кийик айванлар сангъа къаршы пек чокъ олур. ²³РАББИ-Таалайны бу миллетлерни къолунгъа берер, оларны пек теляшландырып олюмге кетирир, ²⁴оларнынъ падишаларыны къолунгъа берер, ве сен коклер тюбюнде адларынынъ эсерини биле къалдырмазсынъ, оларнынъ эписини ёкъ этерсинъ. Сизге къаршы кимсе турып оламаз. ²⁵Аллаларынынъ путларыны атеште якъынъыз. Путларнынъ устюндеки кумюшни ве алтынны истеме, оны озюнге алма. Алсанъ, о сангъа къапкъан олур. Алланъ олгъан РАББИ ичюн бу шей пистир. ²⁶Ич бир пис шейни эвинге кирсетме. Олмаса, о олгъаны киби, сен де айырылып, бутюнлей ёкъ этильмелисинъ. Ондан мытлакъа джиренип четлеш, чюнки о, айырылып, бутюнлей ёкъ этильмелидир.

Алланынъ халкъына багъышланаджакъ топракъ акъкъында

8 ¹Бугунъ сизге буюргъан бутюн Къанунимны гъайретнен тутунъыз. Сонъ сагъ-селямет яшап, чокълашырсынъыз ве баба-деделеринъизге бермеге РАББИ ант эткен топракъкъа барып, онынъ саиплери олурсынъыз. ²Мына РАББИ-Таала сахра бою сизни энди 40 йыл девамында алып барды. Бутюн бу ёлны акъылынъызда тутунъыз. РАББИ сизни юваш юрекли этмек, сынамакъ ве юреклеринъизде олгъаныны, Онынъ эмирлерини сакълайджакъсызмы-ёкъмы бильмек ичюн, шу шейни япты. ³РАББИ сизни юваш юрекли этти, ачлыкънен къыйнады ве не сиз, не делелеринъиз бильген маннагъа тойдурды. О, сизге косътермеге истеди ки, яшамакъ ичюн адамгъа ялынъыз аш ашамакъ етерли дегиль, онгъа РАББИнинъ агъзындан чыкъкъан эр сёз керек. ⁴Мына энди 40 йыл девамында урбаларынъ ипранмай, аякъларынъ шишмей эди. ⁵Юрегинъизде тутунъыз: адам огълуны догъру ёлгъа къойгъаны киби, Алланъ олгъан РАББИ де сизни догъру ёлгъа къоя. ⁶Бойлеликнен, Алланъ

олгъан РАББИден къоркъып ве Онынъ ёлундан юрип, эмирлерини беджеринъиз. ⁷РАББИ-Таалянъ сизни яхшы топракъкъа алып бармакъта. Бу топракъта, вадийлерде ве дагъларда, – дерьялар, чокъракълар ве терен чешмелер бар, ⁸богъдай, арпа, юзюм, инджир ве нар тереклери, зейтюн ягъы ве бал да бар. ⁹Анда бол аш ашайджакъсынъ ве бир шейге мухтадж олмайджакъсынъ. Бу топракъта къаяларда демир бар, дагълардан бакъыр тапып аладжакъсынъ. ¹⁰Ашап-тойгъанда, Алланъ олгъан РАББИни алгъышла, чюнки санъа шу яхшы топракъны О берген.

Алланы унутмангъыз

¹¹Сакъын, мен бугунъ санъа берген Къанунны, къарарларны ве низамнамелерни тутмайып, Алланъ олгъан РАББИни унутма. ¹²Ашап-тойгъанынънен, яхшы эвлер къурып, оларда яшагъанынънен, ¹³туварлар ве къой-эчкилеринъ чокълашкъанынен, кумюш ве алтынларынъ чокъ олгъанынен, – сенинъ бутюн мал-мулькюнъ бол олгъанынен, ¹⁴сакъын, юрегинъ юксек олмасын, Алланъ олгъан РАББИни унутма. О, сени къулдукъ эвинден, Мысыр топрагъындан алып чыкъкъан, ¹⁵зеэрли йыланларынен, чаянларынен ве сувсуз, къуру ерлеринен толу буюк ве къоркъунчлы сахарадан алып кетирген, чакъмакъташ къаясындан сизге сув чыкъаргъан, ¹⁶сени юваш юрекли этип сынамакъ ве сонъундан сизге яхшылыкъ япмакъ ичюн, сахара санъа деделеринъиз бильмеген маннаны ашаткъан. ¹⁷Сен ичинъден: «Бу байлыкъны манъа къуветим ве буюк къудретим кетирди», – деме деп, ¹⁸лякин Алланъ олгъан РАББИни акъылынъда тут деп, Алла шуны япкъан. Шу байлыкъны къазанмакъ ичюн, РАББИ санъа къудрет бере, бойлеликнен, баба-деделеринъе аннен берген васиетини беджере. Бугунъ О, оны беджерди. ¹⁹Насыл да олса, сен Алланъ олгъан РАББИни унутып, башкъа аллаларнынъ пешинден кетсенъ ве оларгъа табынып, хызмет этсенъ, сизни шаат тутам: сиз мытлакъа гъайып оладжакъсынъыз. ²⁰Козълеринъиз огюнде РАББИ гъайып этеджек миллетлер киби, сиз де гъайып оладжакъсынъыз, чюнки сиз Алланъыз олгъан РАББИнинъ сесини эшитмединъиз.

Озь-озюнъизни алдатмангъыз

9 ¹Динъле, Израиль! Шимди сен, сенден буюк ве кучлю миллетлеринъ мулькюни алмакъ ичюн, Иорданнынъ башкъа тарафына кечмектесинъ. Оларнынъ шеэрлери балабан, пекитильген диварлары коклерге тие. ²Анда чокъ сайылы ве юксек бойлу халкъ, анакълылар яшай. Сен оларны билесинъ, олар акъкъында: «Анакънынъ эвлятларына къаршы ким чыкъып олур?» – деп эшиткенсинъ. ³Бугунъ буны биль: Алланъ олгъан РАББИ огюнъден кете. О – эписини якъып ёкъ эткен атештир. О, оларны сенинъ огюнъде ёкъ этеджек, санъа бойсундыраджакъ. РАББИ санъа айткъаны киби, сен оларнынъ мулькюни тез-тез запт этеджесинъ ве озълерини ёкъ этеджесинъ.

⁴Алланъ олгъан РАББИ оларны огюнъден къувалагъан сонъ, юрегинъде: «Мен пек инсафлыдырым. Шунунъ ичюн РАББИ мени бу топракънынъ саиби олмакъ ичюн, алып кетирди», – айтма. РАББИ бу миллетлернинъ мулъкюни оларнынъ яманлыгъы ичюн запт эте. ⁵Кетип, бу топракънынъ саиби олмакънынъ себеби сенинъ инсафлыгъынъ ве юрегининъ догърулыгъы дегиль. Алланъ олгъан РАББИ шу миллетлерни огюнъден яманлыгъы ичюн къувалай. Онынъ баба-деделеринъизге Ибраим, Исхакъ ве Якъупкъа берген антыны беджермеге ниети бар.

Эвельки гуналарынъызны акъылда тутунъыз

⁶Шунунъ ичюн, буны биль: сенинъ догъру яшайышынъ ичюн дегиль Алланъ олгъан РАББИ санъа бу яхшы топракънынъ саиби олмагъа разылыкъ бере. Сен – энъсеси къаткъан бир халкъсынъ. ⁷Сахрада Алланъ олгъан РАББИни не къадар чокъ ачувландыргъанынъны унутма, шуны акъылынъда тут. Мысыр топрагъындан чыкъкъан кунъден башлап бу ерге кельгендже сиз РАББИге къаршы чыкъа эдинъиз. ⁸Хоревде сиз РАББИни ойле ачувландырдынъыз ки, О, сизге гъазапланып, сизни ёкъ этмеге якъын эди. ⁹Мен дагъгъа чыкъып, анда таш леваларыны, РАББИ сизге береджек васиет леваларыны аладжакъ эдим. 40 кунъ ве 40 гедже мен дагъда эдим, аш ашамай, сув ичмей эдим. ¹⁰РАББИ манъа эки таш левасыны берди. Устьлеринде Алланынъ къолунен сёзлер язылгъан эди. РАББИ эписи бу сёзлерни, сиз дагъ янынъда топлашкъан куню, атеш ичинден айткъан эди. ¹¹40 кунъ ве 40 гедже кечкен сонъ, РАББИ манъа эки таш левасы, васиет левасыны берди.

¹²Сонъ РАББИ манъа: «Тур, тез-тез мындан тюш. Сен Мысырдан алып чыкъкъан халкъынъ бозулды. Мен оларгъа буюргъан ёлдан тезден четке чыкътылар, маден иритип, озьлерине путны ясадылар», – деди.

¹³РАББИ даа: «Бакъам-корем, бу халкъ – энъсеси къаткъан бир халкътыр. ¹⁴Кет огюмден. Мен оларны ёкъ этерим, коклер тюбюнде адынынъ эсирини биле къалдырмайджакъым. Сенден исе олардан кучьлю ве чокъ сайылы миллетни асыл этерим», – деди.

¹⁵Мен айланып, дагъдан тюшип башладым. Дагъ атешнен ямакъта эди, эки къолумда васиет левалары бар эди. ¹⁶Иритильген маденден бузавны япып, Алланъыз олгъан РАББИге къаршы гуна къазангъанынъызны кордим. РАББИ сизге буюргъан ёлдан тезден четке чыкъкъансыз. ¹⁷Бу таш леваларыны алып, ерге аттым ве козьлеринъизнинъ огюнде сындырдым. ¹⁸Сонъ кетип, РАББИнинъ огюнде ерге йыкъылдым. Эвельдеки киби, 40 кунъ ве 40 гедже аш ашамай, сув ичмей эдим. Сиз буюк гуналарны къазангъан, бу яманлыкъны Онынъ огюнде япып, Оны пек ачувландыргъан эдинъиз. ¹⁹Мен РАББИнинъ ачувындан ве афакъанындан пек къоркътым, О, сизлерни ёкъ этеджек ола эди.

Бу сефер де РАББИ мени динъледи. ²⁰РАББИ Харунгъа пек гъазапланды, оны ёкъ этмеге якъын эди. О вакъыт мен Харун ичюн дува эттим.

²¹Сонъ сиз якъан гуналы шейинъиз олгъан бузавны атеште якътым, урып парчаладым ве тоз киби уфакъ олгъандже эдим, сонъ бу тозны дагъдан акъкъан дерьягъа аттым.

²²Сонъ сиз РАББИни Тавера, Масса ве Киврот-Хаттаава ерлеринде ачувландырдынъыз.

²³РАББИ: «Барынъыз да, Мен сизге береджек топракънынъ саиплери олунъыз», – айтып, сизни Къадеш-Барнеадан ёллагъан вакъытта, сиз кене Алланъыз олгъан РАББИге къаршы чыкътынъыз, Онъа ишанмадынъыз, сёзюни тутмадынъыз.

²⁴Мен сизни бильген кунден башлап, сиз РАББИге къаршы чыкъа эдинъиз.

²⁵РАББИнинъ огюнде ерге йыкъылып, 40 кунъ ве 40 гедже ерде яттым, чюнки РАББИ сизни ёкъ этедеги акъкъында айткъан эди. ²⁶РАББИге дува этип, мен бойле дей эдим: «Эй, РАББИ-ТААЛЯ! Озюнь халкъынъны, шахсий мулькюнъни ёкъ этме. Улулыгъынъда Сен оны сатын алдынъ, буюк къудретинъ оны Мысырдан алып чыкъты. ²⁷Ибраим, Исхакъ ве Якъуп къулларынъны унутма. Бу халкънынъ инатлыгъына, яманлыгъына ве гуналарына бакъма. ²⁸Ёкъса бизни алып чыкъкъан топракъта яшагъанлар бойле айтарлар: “РАББИ оларны сёз берген топрагъына кирсетип оламады. Оларны кореджек козю олмайып, сахарада ольдюрмек ичюн, алып чыкъкъан”. ²⁹Олар исе – Сенинъ халкъынъ, сенинъ къыйметли мулькюнъ. Сен оларны буюк къудретинънен ве кучюнънен алып чыкъкъансынъ».

10 ¹⁰О вакъыт РАББИ манъа: «Эки таш левасы кес. Олар биринджилерине ошасын. Сонъ Манъа дагъгъа котериль. Даа агъачтан сандыкъ яп. ²Левалар устюнде Мен, сен сындыргъан биринджи леваларда олгъан сёзлерни язаджагъым. Леваларны сандыкъкъа къой», – деди.

³Мен акация терегинден бир сандыкъ яптым ве биринджи олгъаны киби таш левалары кестим. Сонъ дагъгъа котерилип башладым. Кюлумда левалар бар эди. ⁴Левалар устюнде РАББИ, биринджи кере язгъаны киби, он эмирни язды ве манъа берди. Сиз дагънынъ янынъда топлашкъан куню РАББИ шу он эмирни сизге атеш ичинден айткъан эди. ⁵Сонъ мен айланып дагъдан тюштим ве леваларны мен якъан сандыкъкъа къойдым. РАББИ манъа эмир эткени киби, олар бугунъ де андадыр.

Алла экинджи кере эмирлерини бере

⁶Исраиллилер Беэрот Бене-Якъандан Мосерагъа ёл алдылар. Анда Харун ольди ве дефн этильди. Онынъ ерине огълу Элазар руханий олды. ⁷Андан Гудгодагъа, Гудгодадан сув акъымлары олгъан Ётватагъа ёл алдылар. ⁸О заман РАББИ Левий къабилесини айырды. Олар РАББИнинъ Васиегъа Сандыгъыны ташымакъ, РАББИнинъ огюнде туруп, Онъа хызмет этмек ве Онынъ Адындан хайыр дуvasыны окъумакъ керек оладжакъ

эди. Бугунъ де о, девам эте. ⁹Онынъ ичюн левийлининъ агъа-къардашларынынъ арасында пайы ве мулькю ёкътыр. Алланъ олгъан РАББИ онъа айткъаны дайын, РАББИ Озю – онынъ мулькюдир.

¹⁰Мен, эвельдеки киби, дагъ устюнде 40 кунъ ве 40 гедже олдым. Бу сефер де РАББИ мени динъледи ве сизни ёкъ этмектен вазгечти.

¹¹РАББИ маъна: «Бар да, халкънынъ огюнде кетип, ёлгъа чыкъ. Мен баба-деделерине бермеге ант эткен топракъкъа барсынлар ве онынъ саиплери олсунлар», – деди.

Раббининъ талаплары

¹²Демек, Исраиль, Алланъ олгъан РАББИ сенден нени истей? РАББИ-Таалядан къоркъ, Онынъ косътерген ёлларындан кет, РАББИ-Таалянынъ сев, Онъа бутюн гонълюнънен ве бутюн джанынънен хызмет эт. ¹³РАББИнинъ эмирлерини ве бугунъ мен санъа буюргъан къарарларны тут. Сонъ санъа яхшы олур.

¹⁴Бакъ! Коклер ве коклернинъ коклери, ер юзю ве ер юзюнде олгъан эписи шейлер – Алланъ олгъан РАББИнинъдир. ¹⁵Лякин РАББИ баба-деделеринъе ашыкъ олгъан, сизни севген ве эписи халкълардан сизни, оларнынъ эвлятларыны сайлап алгъан эди. Бугунъ де ойледир.

¹⁶Бойлеликнен, юреклеринъизни сюннет этинъиз, энъсеси къаткъан адамлар олманъыз. ¹⁷Алланъыз олгъан РАББИ – аллаларнынъ Алласы, раббилернинъ РАББИсидир, улу, къудретли ве къоркъунчлы Алладыр! О адамларнынъ бетине бакъмай, къапарлар алмай, ¹⁸оксюзлернинъ ве тул къадынларнынъ даваларыны адалетли суд эте, ят халкълардан олгъанларны севе ве оларгъа питенен урба бере. ¹⁹Аранъызда яшагъан ят халкъларындан олгъан адамларны севиъиз. Мысыр топрагъында озълеринъиз де ят эдинъиз. ²⁰Алланъ олгъан РАББИден къоркъ, Онъа хызмет эт, Онъа япыш ве Онынъ Адынен ант эт. ²¹Оны макъта! О – сенинъ Алланъ. Сен козьлеринънен корьген эписи къудретли ве къоркъунчлы ишлерни япкъан – Алладыр! ²²Баба-деделеринъ Мысыргъа 70 джан олып кельген эди. Шимди исе Алланъ олгъан РАББИ сени кок йылдызлары киби чокъ сайылы япты!

Алланынъ улулыгъыны акъылда тутунъыз

11 ¹Бойлеликнен, Алланъ олгъан РАББИни сев ве омюрбилля О буюргъан низамнамерни, къарарларны ве эмирлерни тут. ²Бугунъ унутманъыз: Алланъыз олгъан РАББИнинъ джезаларыны, Онынъ улулыгъыны, буюк къудретини ве кучъ-къуветини бильмеген ве корьмеген огулларынынъзынен лаф этмейим. ³Олар Алланынъ бельгилерини, Мысыр падишасы олгъан фыравунгъа ве бутюн топрагъына нелер япкъанларыны корьмедилер. ⁴Пешинъизден къувалагъан Мысыр ордусыны атларынен ве дженк арабаларынен берабер Къызыл денъизде богъып ольдургенини де корьмедилер. РАББИ бугунъгедже оларны гъайып алында

къалдыра. ⁵Бу ерге кельгенинъиздже, сахрада сизге Алла нелер япкъаныны да корьмедилер. ⁶Рубеннинъ къабилесинден олгъан Элиавнынъ огъуулары Датан ве Авирамнен нелер япкъаныны да олар корьмедилер. О заман эписи исраиллилернинъ козьлери огюнде ер ярылды да, оларнынъ къоранталарыны, чадырларыны ве бутюн малы-мулькюни ютты. ⁷Сиз исе РАББИнинъ япкъан бутюн бу улу ишлерини озь козьлеринъизнен корьдинъиз.

Алланынъ эмирлерини беджермеге кереклиги

⁸Бойлеликнен, мен бугунъ сизге буюргъан бутюн Къанунны тутунъыз. Сонъ сиз къуветлешеджексинъиз ве барып, топракънынъ саиплери оладжакъсынъыз. Онынъ саиплери олмакъ ичюн, сиз озенни кечмекте синъиз. ⁹Сонъ сютнен бал акъкъан бу топракъта чокъ вакъыт яшайджакъсынъыз. Бу топракъны РАББИ баба-деделеринъизге ве оларнынъ эвлятларына бермеге ант эткен. ¹⁰Топракънынъ саиплери олмакъ ичюн, сиз анда бараятасынъыз. Амма бу топракъ сиз чыкъкъан Мысыр топрагъы дайын дегиль. Анда урлукъны сачып, оны озь къолларынъизнен бостан киби суvara эдинъиз. ¹¹Лякин сиз мулък оларакъ аладжакъ топракъта дагълар ве вадийлер бар. О – кок ягъмурыннен суварылгъан топракътыр. ¹²Алланынъ олгъан РАББИ бу топракъны эйбетлей. Йылнынъ башындан сонъунадже Алланынъ олгъан РАББИнинъ козьлери андадыр.

¹³Эгер Мен бугунъ сизге буюргъан Къанунны беджерсенъиз ве Алланынъ олгъан РАББИни севип, джан-юрегинъизден Онъа хызмет этсенъиз, ¹⁴о вакъыт О, дегенини: «Мен топрагъынъызгъа вакъты-вакътына кузь ве баарь ягъмурларыны ёлларым ве сиз ашлыкъны джыярсинъыз, яш шарапны ве зейтюн ягъыны япарсынъыз. ¹⁵Туварларынъыз ичюн тарлаларынъызда отны берерим. Сиз де тойгъандже ашарсынъыз», – япаджакъ. ¹⁶Сакъынынъыз, юреклеринъиз алданмасын. Четке айланып, башкъа аллаларгъа хызмет этип табынманъыз. ¹⁷Ёкъса, РАББИнинъ гъазабы сизге къаршы къайнар, ве О, кокни къапатып, ягъмур бермез, топракъ да берекетини бермез. Сонъ РАББИ сизге береджек яхшы топракъта гъайып олурсынъыз. ¹⁸Бойлеликнен, бу сёзлеримни джан-юреклеринъизге къойып сакъланъыз. Бельги олсун деп, оларны къолларынъызгъа багъланъыз. Хатырлатма олсун деп, козьлеринъиз арасында олсунлар. ¹⁹Оларны огъууларынъызгъа огретинъиз. Эвинъизде олгъанда, ёлгъа чыкъкъанда, юкъламагъа яткъанда ве уянып тургъанда, олар акъкъында лаф этинъиз. ²⁰Оларны эвинъинъ первазларына ве араба къапуларына язынъыз. ²¹Сонъ РАББИ баба-деделеринъизге бермеге ант эткен топракъта сиз ве эвлятларынъыз ернен кок тургъандже яшарсынъыз. ²²Эгер мен сизге буюргъан Къанунны тутсанъыз, Алланынъ олгъан РАББИни севсенъиз, косьтерген ёлларынен юрсенъиз ве Онъа япышсанъыз, ²³РАББИ эписи бу миллетлернинъ мулъкюни козюнъиз огюнде запт этеджек, сизлер сизден буюк ве чокъ сайылы халкъларнынъ

мулькюни аладжакъсынъыз. ²⁴Аягъынъыз басаджакъ эр ер сизинъ олур. Сахра ве Ливан, Фират дерьясы ве Акъ денъиз топрагъынъызнынъ сынъырлары олурлар. ²⁵Кимсе сизге къаршы турып оламаз. Алланъыз олгъан РАББИ сизге айткъаны киби, сиз басаджакъ бутюн топракъны къоркъу ве дешет къаплайджакъ.

²⁶Мына, мен бугунъ сизинъ огюнъизге бахыт ве къаргъышны къоюм. ²⁷Эгер мен бугунъ буюргъан Алланъыз олгъан РАББИнинъ эмирлерини динълесенъиз, сизге бахыт олур. ²⁸Эгер Алланъыз олгъан РАББИнинъ эмирлерини динълемесенъиз, мен сизге бугунъ буюргъан ёлдан четке чыкъып, башкъа, сизге белли олмагъан аллаларнынъ пешинден кетсенъиз, сизге къаргъыш олур.

²⁹Саип олмакъ ичюн, бу топракъкъа бараятасынъ. Алланъ олгъан РАББИ сени анда алып кетиргенинен, бахтлы сёзлерни Геризим дагънынъ тёпесинде, къаргъышны исе Эвал дагънынъ тёпесинде айт. ³⁰Бу дагълар Иорданнынъ башкъа тарафында, кунъ баткъан тарафына кеткен ёлда, Аравада яшагъан ханаанлыларнынъ топрагъында, Гилгалнынъ къаршысында, Морэ орманы янындадыр. ³¹Топракънынъ саиплери олмакъ ичюн, сиз Иордан озенини кечмектесинъиз. Алланъыз олгъан РАББИ оны сизге бере. Сиз онынъ саиплери оладжакъсынъыз ве анда ерлешип яшайджакъсынъыз. ³²Мен сизге бугунъ буюргъан эписи низамнамелерни ве къарарларны мытлакъа тутунъыз.

Раббиге тек бир ерде ибадет этмек керек

12 ¹Мына низамнамелер ве къарарлар. Баба-деделеринъизнинъ РАББИ-Таалысы санъа мулък оларакъ берген топракъта оларны мытлакъа тутунъыз. Оларны топракъта бутюн омрюнъиз девамьнда тутунъыз. ²Миллетлернинъ мулъкюни запт эткенинъизнен, аллаларына хызмет эткен ерлерини: юксек дагъларнынъ ве байырларнынъ устюндеки, эр пытакълы терек тюрбюндеки ерлернинъ эписини мытлакъа ёкъ этинъиз. ³Къурбан чалгъан ерлерини йыкъынъыз, пут ташларыны парланъыз, Ашера путуна табынма диреклерини атеште якъынъыз, аллаларынынъ путларыны кесинъиз. Шу ерден адларыны ёкъ этинъиз. ⁴Олар ибадет эткенлери киби, Алланъыз олгъан РАББИге ибадет этменъиз. ⁵Алланъыз олгъан РАББИ эписи къабилелеринъизден, анда Онынъ Намы олсун деп, бир ерни сайлайджакъ. Анда барынъыз ве анда Алланы къыдырынъыз. ⁶Анда къурбан этип, айванларны бутюнлей якъынъыз, башкъа къурбанларынъызны чалынъыз, махсулларынъыздан он пайда бир пайыны кетиринъиз, шахсий бахшышларынъызны беринъиз, адакъларынъызны япынъыз, озь истегинъиз боюнджа бахшышларынъызны, туварлар ве къой-эчкилеринъизнинъ биринджи несилини кетиринъиз. ⁷Анда, РАББИ-Таалынынъ огюнде къоранталарынъызнен берабер ашанъыз ве РАББИ-Таалынынъ сизге берген бахшышларына, озь къолларынъызнен осьтюрген бутюн махсулларынъызгъа шенъленинъиз.

⁸Бугунъ биз мында, кимге не догъру корюльгенини япамыз. О ерде исе мында япкъанымызны япмакъ керекмей. ⁹Шимди биз раатлыкъ ерине барып етмедик, Алланъыз олгъан РАББИ сизге берген мулъкни алмадыкъ. ¹⁰Лякин Иорданнынъ башкъа тарафына кечип, Алланъыз олгъан РАББИ сизге мулък этип берген топракъкъа ерлешеджексиз. О заман О, чевре-четинъиздеки душманларынъызгъа сени теляшландырмагъа ёл бермес, сиз хавфсыз яшайджакъсыз. ¹¹О заман Алланъыз олгъан РАББИ, Онынъ Намы анда олсун деп, бир ерни сайлайджакъ. Мен сизге буюраджакъ шейлернинъ эписини анда алып кетиринъиз: къурбан этип, айванларны бутюнлей якъынъыз, башкъа къурбанларынъызны чалынъыз, махсулларынъыздан он пайда бир пайыны ве шахсий бахшышларынъызны беринъиз ве адакъларынъызгъа коре РАББИге ваде эткенлеринъизни кетиринъиз. ¹²Алланъыз олгъан РАББИнинъ огюнде огъуларынъыз ве къызларынъызнен, къулларынъыз ве хызметчи апаиларынъызнен берабер шенъленинъиз. Шахсий топракъ мирасы олмагъан, аранъызда яшагъан левийлилер де шенъленсинлер. ¹³Сакъынъыз, истейджек ерлеринъизде бутюнлей якъыладжакъ къурбан чалманъыз. ¹⁴Тек къабилелеринъизнинъ арасында РАББИ сайлайджакъ бир ерде къурбан чалынъыз. Анда къурбан этип, айванларны бутюнлей якъынъыз ве мен сизге буюраджакъ шейлернинъ эписини япынъыз.

¹⁵Алланъыз олгъан РАББИнинъ берекет бергенине коре, джанынъ истеген вакъытта эписи яшагъан ерлеринъизде, РАББИ сизге берген малы соймагъа ве этни ашамагъа мумкюнсинъиз. Оны эм элялланмагъан, эм эляллангъан адамлар гъазельни ве сыгъынны киби ашамакъ мумкюн. ¹⁶Тек къаныны ашап-ичменъиз, оны сув киби ерге тёкюнъиз. ¹⁷Ашлыгъынънынъ, шарабынънынъ, зейтюн ягъынънынъ он пайда бир пайыны, туварларнынъ ве къой-эчкилерининъ биринджи несилни, эписи ваде эткен адакъларынъны, озь истегинънен берген бахшышларынъны ве шахсий бахшышларынъны яшагъан ерлеринъде ашамагъа олмаз. ¹⁸Лякин бунунъ эписини Алланъыз олгъан РАББИ сайлайджакъ ерде, Онынъ огюнде аша. Огълунъ ве къызынънен, къулунъ ве хызметчи апаинънен берабер аша. Аранъызда яшагъан левийли де сеннен ашасын. Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде къолларынъызнен бутюн япылгъанына къуван. ¹⁹Сакъын, топрагъынъда яшагъан эписи кунълеринъде левийлилерни унутма.

²⁰РАББИ-Таала айткъаны киби, сынъырларынъны кенълештиргенинен, джанынъ эт ашамагъа истегенинен: «Айды, эт ашайым», – десенъ, истегинъе коре этни аша. ²¹Намым мында олсун деп, РАББИ-Таала сайлайджакъ ерден узакъ олсанъ биле, бу акъта санъа эмир эткеним киби, РАББИ санъа берген туварлардан ве къой-эчкилерден айванларны алып сой да, оларны истегинъе коре яшагъан ерлеринъде аша. ²²Оларны гъазель ве сыгъынны киби аша. Эм эляллангъан адамлар, эм элялланмагъан адамлар оларны ашамакъ мумкюн. ²³Лякин сакъын-сакъын,

къанны ашап-ичме. Къан – джандыр. Джанны этнен берабер ашама. ²⁴Оны ашап-ичмек олмаз. Оны сув киби ерге тѣк. ²⁵Оны ашап-ичме. Сонъ санъа ве сенинъ эвлятларынъа яхшы олур. Бойле этип, РАББИнинъ козюнде догъру шейни япаджакъсынъ. ²⁶Азиз шейлеринъни ве ваде эткен адакъларынъны алып, РАББИ сайлайджакъ ерге кетир. ²⁷Бутюнлей якъыладжакъ къурбанны, эм этни, эм къанны Алланъ олгъан РАББИнинъ къурбан еринде якъ. Къурбанларынънынъ къаныны Алланъ олгъан РАББИнинъ къурбан ери янына тѣк, этини исе аша.

²⁸Мен санъа буюргъан эписи сѣзлеримни динълеп тут. Алланъ олгъан РАББИнинъ козюнде яхшылыкъ ве догърулыкъ этсенъ, санъа ве сенинъ эвлятларынъа эбедиен яхшы олур.

Путларгъа ибадет этменъиз

²⁹РАББИ-Таала сен мулъкюни запт этмек ичюн бараяткъан миллетлерни огюнъизден ѳкъ эткенден сонъ, сен оларнынъ мулъкюни аладжакъсынъ, топракъларында ерлешеджексинъ. ³⁰Олар ѳкъ этильген сонъ, сакъын, оларнынъ пешинден кетип, олар тюшкен къапкъангъа тюшме. «Бу миллетлер аллаларына насыл ибадет эткенлер? Мен де ойле япайым!» – деп, аллаларыны къыдырма. ³¹Алланъ олгъан РАББИге олар киби ибадет этме. Олар аллаларына РАББИге пис олгъан ве кореджек козю олмагъан шейлерни япалар, озъ аллалары ичюн огъуллаарыны ве къызларыны атеште якъалар.

³²Мен сизге бутюн эмир эткенимни тутып япынъыз. Онъа бир шейни къошманъыз, бир шейини де эксильтменъиз.

13 ¹Эгер аранъызда пейгъамберлик япкъан я да тюшлерден келеджекни бильген адам пейда олса ве сизге бир бельги я да аджайип шей акъкъында айтып, ²сизге белли олмагъан аллалар акъкъында: «Айдынъыз, башкъа аллаларнынъ пешинден кетип, оларгъа хызмет этейик», – десе, бу адам айткъан бельги я да аджайип шей ерине кетирилсе де, ³шу пейгъамбернинъ я да тюшлерден келеджекни бильген шу адамнынъ айткъанларыны динълеменъиз. Алланъыз олгъан РАББИ, сиз Оны бутюн джанынъызнен ве бутюн юрегинъизнен севгенинъизни бильмек ичюн, сизлерни сынай. ⁴Алланъыз олгъан РАББИнинъ пешинден кетинъиз, Ондан къоркъунъыз, Онынъ эмирлерини беджеринъиз, сесини динъленъиз, Онъа хызмет этинъиз ве садъкъ олунъыз. ⁵О пейгъамберни я да тюш тарифлеген адамны ольдюрмек керек. Алланъыз олгъан РАББИ сизни Мысыр топрагъындан чыкъарып, къуллукъ эвинден сагъын алгъан. Шу адам исе сизни Алланъ олгъан РАББИден вазгечтирмеге ве О, буюргъан ёлдан урмагъа истеди. Бу яманлыкъны аранъыздан ѳкъ этинъиз.

⁶Эгер ананънынъ огълу олгъан агъанъ, сенинъ огълунъ, къызынъ, сеvimли апайынъ, я да джанынъ киби якъын олгъан достунъ: «Айды,

башкъа аллаларгъа хызмет этейик», – деп, сени гизли къандырса, сәнъа ве баба-деделеринъе белли олмагъан аллаларгъа, ⁷чевре-четинъде яшагъан, ер юзюнинъ бир башындан сонъунадже, якъын ве узакъ олгъан халкъларнынъ аллаларына хызмет этмеге чагъырса, ⁸онен разы олма, динълеме биле оны. Козюнь оны аджымасын. Онъа мерамет этме, оны къорчалама. ⁹Лякин мытлакъ оны ольдюр. Оны ольдюрмек ичюн, къолунъны биринджи олып котер, сонъ бутюн халкъ къолуны котерсин. ¹⁰Оны ташнен урып ольдюр, чюнки о сени Алланъдан, сени Мысыр топрагъындан, къуллукъ эвинден алып чыкъкъан РАББИден вазгечтирмеге тырышкъан. ¹¹Бутюн Исраиль эшитип къоркъар ве илериде аранъызда бойле яманлыкъны япмаз.

¹²Эгер РАББИ-Таалянъ санъа яшамакъ ичюн береджек шеэрлернинъ биринде, ¹³сизинъ аранъызда бош, ярамаз адамлар пейда олгъанларыны ве шеэр сакинлерини ёлдан урып, сизге белли олмагъан аллалар акъкъында: «Айдынъыз, башкъа аллаларгъа хызмет этейик», – дегенлерини эшитсень, ¹⁴бу шейни яхшы этип тешкер, бакъ ве сора. Эгер бу пис шей аранъызда акъикъатен пейда олгъан олса, ¹⁵о шеэрде яшагъанларны мытлакъа къылычнен урып ольдюр. Оларны айырып, бутюнлей ёкъ эт. Шеэрде олгъан эписини ёкъ эт, туварларыны да къылычнен урып ольдюр. ¹⁶Бутюн запт этильген мал-мулькюни мейданнынъ ортасына джый да, шеэрни ве бутюн гъаниметини толусынен Алланъ олгъан РАББИ ичюн атешнен якъ. Шеэр эбедиен виране олсун, оны ич бир заман янъыдан къурмасынлар. ¹⁷Айырылып, бутюнлей ёкъ этилджек шейлерден ич бирини алма. Сонъ РАББИнинъ гъазабы тынчлапыр, ве О, санъа мерамет косътерип, сени аджыр ве баба-деделеринъе ант эткени киби, сени чокълаштырыр. ¹⁸Шунынъ ичюн Алланъ олгъан РАББИнинъ сесини динъле, Онынъ мен санъа бугунъ буюргъан эмирлерини тут, Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде догърулыкъ япып яша.

Яныгъыны бильдирюв акъкъында

14 ¹Сиз – Алланъыз олгъан РАББИнинъ огъулларысынъыз. Тенинъизни кесменъиз, олюлер ичюн янып, козьлеринъизнинъ устюнден сачларынъызны къыркъманъыз. ²Сиз РАББИ-Таалянынъ азиз халкъысынъыз. РАББИ сизни ер юзюндеки эписи халкълардан Озь шахсий халкъы этип сайлагъан.

Аш акъкъында къануннаме

³Бир тюрюлю пис шейни ашаманъыз. ⁴Сизге ашамагъа мумкюн олгъан айванлар мына: бугъа, къой, эчки, ⁵сыгъын, гъазель, ала кийик, кийик теке, антилопа, джейран, дагъ къою. ⁶Туякълары болюнген, я да экиге айырылгъан ве кевшекни кевшеген айванларнынъ эписини ашанъыз. ⁷Лякин кевшекни кевшеген ве туякълары экиге болюнген айванлардан мына буларны ашаманъыз: девени, тавшанны ве къая къоянны. Олар

кевшеселер де, туякълары экиге болюнмегени ичюн, олар сиз ичюн арамдыр. ⁸Домузны да ашаманъыз. Онынъ туякълары экиге болюнген, ама о кевшемей. Домуз сиз ичюн арамдыр. Бу айванларнынъ этини ашаманъыз, лешине де токъунманъыз.

⁹Сувда яшагъанларнынъ эписинден ялдавучларынен пуллары олгъанларнынъ эр тюрлю сойларыны ашанъыз. ¹⁰Пулларынен ялдавучлары олмагъан сойларыны исе ашаманъыз – олар сиз ичюн арамдыр.

¹¹Эр бир элял къушны ашанъыз. ¹²Лякин буларны сизге ашамагъа мумкюн дегиль: къарталны, акъбабаны, денъиз къарталыны, ¹³чайлакъны, шаинни, санкъурны ве онынъ ич бир союны, ¹⁴къузгъунны ве онынъ ич бир союны, ¹⁵девекъушуну, миявкъушны, чагъаланы, къыргъыйны ве онынъ ич бир союны, ¹⁶пугъуны, аджибабаны, акъ байкъушны, ¹⁷къашыкъ къушны, леш къарталыны, бакъланны, ¹⁸лейлекни, балыкъ чильни ве онынъ ич бир союны, опепопны ве яркъанатны.

¹⁹Учкъан боджеклернинъ эписи сиз ичюн арамдыр, оларны ашаманъыз. ²⁰Эр бир элял къушны ашанъыз.

²¹Ич бир тюрлю ольген шейни ашаманъыз. Оны сизинъ шеэрлеринъизде ят халкълардан олгъанларгъа беринъиз, олар ашасынлар. Я да ольген шейни оларгъа сатынъыз. Сиз исе – Алланъыз олгъан РАББИнинъ азиз халкъысынъыз.

Улакъны анасынынъ сютюнде пиширменъиз.

Он пайда бир пай

²²Тарладан эр йыл джыйгъан берекетинъден он пайда бир пайыны мытлакъа айыр ²³ве оны Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде, Намы олсун деп, сайлагъан ерде аша. Ашлыгъынънынъ, яш шарабынънынъ ве зейтюн ягъынънынъ он пайда бир пайыны, туварлар ве къой-эчкилеринънинъ биринджи несилини, Алланъ олгъан РАББИден омюрбилля къоркъмагъа огренмек ичюн, алып аша. ²⁴РАББИ-Таалынынъ санъа чокъ берекет берген вакъытта, эгер сен РАББИ-Таалынынъ, Намы анда олсун деп, сайлагъан еринден пек узакъ яшасанъ ве шунунъ эписини анда алып кетип оламасанъ, ²⁵шу шейлеринъни парагъа сат да, о паранен къолунъда Алланъ олгъан РАББИ сайлагъан ерге кель. ²⁶О парагъа эр тюрлю джанынъ истеген шейлерни: туварлар, къой-эчкилер, шарап ве ичкини, эм де башкъа эр тюрлю джанынъ сорагъан шейлерни сатын ал ве анда Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде ашап, эвдекилеринънен берабер шенълен.

²⁷Яшагъан ерлеринъизде олгъан левийлилерни унутманъыз, чюнки оларнынъ, сенинъ киби, мал-мулькюнинъ пайы ёкътыр. ²⁸Эр учь йыл кечкенинен, йылнынъ эписи берекетининъ он пайда бир пайыны айыр да, яшагъан ерлеринъе къой. ²⁹Сенинъ киби пайлары ве мал-мулькю олмагъан левийлилер кельсинлер. Сизинъ ерлеринъизде ят халкълардан олгъанлар, оксюзлер, тул апайлар да келип, тойгъандже ашасынлар. Сонъ Алланъ олгъан РАББИ санъа эр бир туткъан ишинъде берекет берер.

Единджи йыл

15 ¹Единджи йылнынъ сонъунда борджларны сорама. ²Якъын адамгъа борджкъа берген эр бир адам борджуны сорамасын, оны не якъын адамдан, не саметдештен сорамасын. РАББИ ичюн борджны сорамамакъ илян этиле. ³Ябанджыдан сора. Саметдешинънинъ борджуны исе сорама. ⁴Аранъызда фукъаре олмамакъ керек, чюнки Алланъ олгъан РАББИ санъа шахсий мал-мулък киби береджек топракъта мытлакъа санъа буюк бахыт береджек. ⁵Ялынъыз Алланъ олгъан РАББИнинъ сесини дикъкъатнен динъле, ве мен санъа бугунъ буюргъан бу эписи эмирлерни гъайретнен беджер. ⁶Алланъ олгъан РАББИ айткъаны киби, санъа берекет береджек. Сен башкъа миллетлерге борджкъа береджексинъ, озюнь исе борджкъа алмайджакъсынъ. Башкъа миллетлерге башлыкъ этеджексинъ, олар исе санъа башлыкъ этмейджек.

⁷Эгер Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек топракъта, сен яшагъан ерлеринънинъ биринде саметдешлеринъден бири фукъаре олса, юрегинъни къаттырма, фукъаре саметдешинъден чевирильме. ⁸Аксине, къолунъны ачып, мытлакъа онынъ эр бир мухтаджыны эда этмек ичюн онъа борджкъа бер. ⁹Сакъын, юрегинъде: «Единджи йыл, я да багъышлав йылы, якъынлаша», – деген ярамазлыкъ тюшюнме, фукъаре саметдешинъе мераметсизликнен бакъма, онъа ёкъ деме. Олмаса, о, санъа къаршы РАББИге агъланыр, ве башынъа гуна олур. ¹⁰Мытлакъа онъа борджкъа бер. Бергенинъде юрегинъ къызгъанмасын, чюнки шу ишинъ ичюн Алланъ олгъан РАББИ санъа эписи япкъанларынъда ве къолунънынъ эписи ишлеринде берекет береджек. ¹¹Яшагъан топрагъынъдан фукъарелер ич бир вакъыт ёкъ олып кетмезлер. Онынъ ичюн мен санъа эмир этем: топрагъынъдаки саметдешинъе, ёкъсулларгъа ве фукъарелерге мытлакъа къолунъны ач.

Къулларгъа оладжакъ мунасебет

¹²Эгер саметдешлеринъден олгъан еудий акъай я да еудий апай санъа сатылсалар ве сен ичюн алты йыл хызмет этселер, единджи йылында оларны азат эт. ¹³Оны азат эткенде, бош къолнен йиберме. ¹⁴Онъа мытлакъа къой-эчкилеринъден, анбарынъдан ве шарап чапчакъынъдан бир пай бер. Алланъ олгъан РАББИ санъа бахшыш оларакъ береджек шейлеринден онъа бир пай бер. ¹⁵Унутма: сен де Мысыр топрагъында къул эдинъ, ве Алланъ олгъан РАББИ сени сатын алды. Шунунъ ичюн бугунъ санъа бу шейни эмир этем. ¹⁶Эгер къулунъ, сенде яхшы олгъаны, сени ве эвинъни бегенгени себебинден санъа: «Мен сенден кетмеге истемейим», – десе, ¹⁷бир биз алып, онынъ къулагъыны бизнен тешип къапугъа мыхла. Сонъ о, эбедиен сенинъ къулунъ олур. Къул апайынъа да ойле яп. ¹⁸Санъа къулунъны азат этмеге къыйын олмасын, чюнки о алты йыл девамында санъа ыргъатнынъ

ишине коре эки къат чокъ чалышкъан. Сонъ Алланъ олгъан РАББИ санъа эр туткъан ишинъде берекет береджек.

Айваннынъ биринджи догъгъан несили

¹⁹Туварларынынъ ве къой-эчкилерининъ бутюн биринджи догъгъан эркек несилини Алланъ олгъан РАББИге багъышла. Биринджи догъгъан бугъаларны чалыштыртма, биринджи догъгъан къой-эчкилерини де къыркъма. ²⁰Эр йыл къорантанънен берабер РАББИ сайлайджакъ ерде, Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде оларны аша. ²¹Лякин эгер о айванларнынъ бир къусуры олса, о топал, кёр я да башкъа бир къусуры олса, оны Алланъ олгъан РАББИге къурбан чалма. ²²Оны яшагъан ерлеринъде аша. Гъазельни я да сыгъынны киби, оны эм элялланмагъан, эм эляллангъан адамлар ашамакъ мумкюн. ²³Тек къаныны ашамагъа олмаз. Оны сув киби ерге тёк.

Песах Байрамы

16 ¹Авив айыны унутмайып, Алланъ олгъан РАББИге Песах Байрамыны яп. Алланъ олгъан РАББИ сени геджесинен Мысырдан Авив айында алып чыкъты. ²Намы олсун деп, РАББИ сайлайджакъ ерде, туварларындан ве къой-эчкилеринден Алланъ олгъан РАББИге Песах къурбаныны чал. ³Оны ашап, маянен пиширильген ич бир шейни ашама. Еди кунъ оны маясыз пишкен отъмекнен, беля отъмегинен аша, чюнки сен ашыкъып, Мысыр топрагъындан чыкъкъансынъ. Буны япып, омюрбилля Мысырдан чыкъкъан кунюни акъылынъда тут. ⁴Еди кунъ девамьнда бутюн топрагъынъда мая олмасын. Биринджи куннинъ акъшам чалгъан къурбан этинден сабагъадже бир шей къалмасын. ⁵Алланъ олгъан РАББИ санъа яшамакъ ичюн береджек эр бир ерлеринъде Песах къурбаныны чалмагъа олмаз. ⁶Ялынъыз, Намы олсун деп, Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ ерде, акъшам вакътында, кунъ баткъанда Песах къурбаныны чал. Айны шу вакъытта сен Мысырдан чыкъкъансынъ. ⁷Къурбанны Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ ерде пишир ве аша. Айланыр куню эвинъе къайтмакъ мумкюнсинъ. ⁸Алты кунъ маясыз пишкен пителерни аша. Единджи куню исе Алланъ олгъан РАББИ ичюн буюк топлашув олсун. Ич бир тюрлю иш япма.

Афталар Байрамы

⁹Озюнье еди афта сай. Пишкен ашлыкъны оракънен орып башлагъан вакътынъдан бу еди афтаны сай. ¹⁰О заман Алланъ олгъан РАББИ ичюн Афталар Байрамыны яп. Алланъ олгъан РАББИ санъа насыл берекет берген олса, истегинъе коре бахшышларынны кетир ¹¹ве Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде шеньлен. Сен, огълунъ, къызынъ, хызметчи акъайларынъ ве апайларынъ, ерлеринизде яшагъан левииллер, аранъызда ят халкълардан олгъанлар, оксюзлер ве тул апайлар,

Намы олсун деп, Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ ерде шенъленинъиз. ¹²Мысырда къул олгъанынъны акъылынъда тут ве эписи бу ни-замнамелерни тут ве беджер.

Чалашлар Байрамы

¹³Арманларындан ашлыкъ джыйылгъанынен ве юзюмликлеринден шарап япылгъанынен, еди кунь девамында Чалашлар Байрамыны яп. ¹⁴Байрамда шенъленинъиз: сен, огълунъ, къызынъ, хызметчи акъайларынынъиз ве апайларынынъиз, ве сизинъ ерлеринъизде олгъан левий-лилер, ят халкълардан олгъанлар, оксюзлер ве тул апайлар. ¹⁵Еди кунь девамында Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ ерде РАББИге байрам эт. Алланъ олгъан РАББИ санъа бутюн япкъанларындa ве эр туткъан ишлеринде берекет береджек. Сен керчектен де шенъленеджексинъ.

¹⁶Йылда учь кере эписи акъайларынынъиз Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ ерге, Онынъ огюне кельмек кереклер: Маясыз Пишкен Пите Байрамында, Афталар Байрамында ве Чалашлар Байрамында. РАББИнинъ огюне кимсе бош къолнен кельмесин. ¹⁷Эписи, Алланъ олгъан РАББИ оларгъа берген берекетине коре бахшышларыны кетирип кельсинлер.

Адалетли ужом

¹⁸Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек эписи ерлеринъизде къабилелеринъиз ичюн къадыларны ве реберлерни къой. Олар халкъны адалетли суд этсинлер. ¹⁹Суд эткенде, Къанунны бозмасынлар, адамлар арасында фаркъ этмесин ве бахшыш-къапарлар алмасынлар. Бахшышлар икметли адамларнынъ козьлерини кёр этелер ве инсафлы адамларнынъ сёзлерини ялангъа чевирелер. ²⁰Къадылар адалетни, ялынъыз адалетни къыдырсынлар. Сонъ сен сагъ къаладжакъсынъ ве Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек топракыннъ саиби оладжакъсынъ.

²¹Алланъ олгъан РАББИ ичюн къурбан ерини къургъаныннен, янында Ашера путуна табынма диреги оларакъ ич бир терек сачма. ²²Пут ташларыны да озюнде тиклеме. Алланъ олгъан РАББИнинъ оларны кореджек козю ёкъ.

17 ¹Алланъ олгъан РАББИге къусуры я да бирде-бир эксиклиги олгъан бугъа я да къойны къурбан чалма, чюнки бу, Алланъ олгъан РАББИ ичюн писликтир.

²Эгер Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек ерлеринде акъай я да апай Онынъ козю огюнде яманлыкъ япса ве бойле этип, Алланъ олгъан РАББИнинъ васиетини бозса, ³разылыгъыма къаршы башкъа аллаларгъа хызмет этип башласа, оларгъа, кунешке, айгъа я да бутюн кок ордусына табынса, ⁴ве сен бунынъ акъкъында эшитип хабердар олсанъ, оны яхшы этип къыдыр. Эгер бу акъикъатен керчек олса ве бу пислик Исраильде япылгъан олса, ⁵бу яманлыкъны япкъан акъайны я да апайны

шеэр араба къапулары янына кетир ве, о, акъаймы, апаймы, ташларнен урып ольдюр. ⁶Эки я да учь шаатнынъ сёзюне коре бу адам ольдюрильмек керек. Бир шаатнынъ сёзюне коре ольдюрмеге олмаз. ⁷Оны ольдюрмек ичюн, шаатлар биринджи ташлар атсын, сонъ бутюн халкъ ташларны атсынлар. Бойле этип, аранъыздаки яманлыкъны ёкъ эт.

⁸Эгер бирде-бир дава: адам ольдюрюви, тартышма, я да уджюм давасыны чезмеге пек къыйын олса ве шеэрлеринъизде меселе давалы къалса, бар да, Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ ерге кет. ⁹Левийли руханийлерге ве о заман олгъан къадыгъа барып, олардан меселенинъ чезювини сора. Олар санъа меселе акъкъында укюм чыкъараджакълар. ¹⁰РАББИ сайлайджакъ ерде олар санъа насыл айтсалар, ойле де яп. Мытлакъа оларнынъ огреткенлерининъ эписини беджер. ¹¹Олар санъа огреткен къанунгъа ве берген къараргъа коре яп. Оларнынъ айткъанларындан не сагъгъа, не солгъа айланма. ¹²Ким терс этип, Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде хызмет эткен руханийни я да къадыны динълемесе, о адамны ольдюрмек керек. Бойлеликнен, яманлыкъны Исраильден ёкъ эт. ¹³Бутюн халкъ буны эшитип къоркъар ве илериде бойле терслик этмез.

Падишаны сайлав

¹⁴Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек топракъкъа кельгенинънен ве онынъ саиби олып, анда ерлешкенинънен: «Чевре-четимдеки миллетлерде олгъаны киби, мен де озюме падиша къояйым», – десенъ, ¹⁵озюне падишалыкъкъа мытлакъа Алланъ олгъан РАББИ сайлайджакъ адамны къой. Падишалыкъкъа семетдешлеринъден олгъан акъайны къой. Санъа семетдеш олмагъан ябанджыны падишалыкъкъа къоймагъа олмаз. ¹⁶Падиша озюне чокъча атларны алмасын, ве, чокъча атларны алмакъ ичюн, халкъны Мысыргъа къайтармасын. РАББИ: «Сизге анда кене къайтмагъа олмаз», – деди. ¹⁷Чокъ апайларны да алмасын. Алса, юреги бозулыр. Кумюшнен алтынны да озюне пек чокъ топламасын.

¹⁸Падишалыкъ этмек ичюн, тахткъа минген сонъ, о, озюне левийли руханийлерде олгъан китаптан бу Къанунны кочюрюп алмакъ керек. ¹⁹Бу Къанун падишада олсун. Падиша оны омюрбилля окъусын, Аллаcы олгъан РАББИден къоркъсун, бу Къануннынъ эписи сёзлерини ве бу низамнамелерни тутсун ве оларны беджерсин. ²⁰Онынъ юреги семетдешлеринден юксек олмасын, о, бу эмирлеринден не сагъгъа, не солгъа айланмасын. Сонъ чокъ кунълер девамында о ве эвлятлары Исраильде падишалыкъ этеджеклер.

Руханийлернинъ пайы

18 ¹Левийли руханийлер, – бутюн Левийнинъ къабилеси, – башкъа исраиллилер аладжакъ топракънынъ пайыны киби бир пайны ве малмулькни алмайджакъ. Олар РАББИге атеште берильген къурбанларындан ве Онынъ мал-мулькюнден ашайджакълар. ²Семетдешлерининъ

арасында онынъ пайы олмасын. РАББИ оларгъа айткъаны киби, О, Озю – оларнынъ мал-мулькюдир. ³Ким халкътан бугъаны я да къой-эчкини къурбан чалса, руханийлерге бир пай бермек керек; къурбаннынъ курегини, эки янагъыны ве къарныны берсинлер. ⁴Ашлыгъыннынъ биринджи берекетинден, яш шарабындан ве зейтюн ягъынндан бир пайны, сюрюнден биринджи къырккъан юнден бир пайны да оларгъа бермек керексинъ. ⁵Аланъ олгъан РАББИ оларны эписи къабилелеринден сайлап алгъан. Олар ве эвлятлары омюрбилля турып, РАББИнинъ Ады ичюн хызмет этсинлер.

⁶Эгер къасабалардан биринде, исаиллилернинъ бутюн топрагъында вакътынджа яшагъан бир левийли джан-юректен истеп, РАББИ сайлайджакъ ерге кельсе, ⁷ве РАББИнинъ огюнде тургъан саметдешлери левийлилер киби, Алласы олгъан РАББИ ичюн хызмет этсе, ⁸башкъаларынен берабер айны шу пайны ашамакъ керек. Бабасындан къалгъан мал-мулькюни сатып алынгъан акъчасына бакъмасынлар.

Мушрикълернинъ адетлерини огренменъиз

⁹Аланъ олгъан РАББИ санъа берджек топракъкъа киргениннен, андаки миллетлер япкъан писликни япмагъа огренме. ¹⁰Аранъызда къызыны я да огълуны атеште якъып къурбан чалгъан адамлар, фалджылар, аляметлерни бакъып келеджекни айткъанлар, ырымджылар, этнеджилер, ¹¹къаргъышлар айткъан, рухларнен лаф эткенлер, джинлерни чагъыргъанлар, ольген адамларнынъ рухларынен лаф эткенлер олмасын. ¹²Чюнки буны япкъан эр ким РАББИнинъ огюнде пистир, ве бу писликлер ичюн Алланъ олгъан РАББИ оларны огюнден къувалай. ¹³Аланъыз олгъан РАББИнинъ огюнде къусурсыз ол.

Келеджек Пейгъамбер

¹⁴Сен бу миллетлернинъ малыны запт этеджексинъ. Олар аляметлерни тарифлегенлерни ве фал бакъкъанларны динълейлер, санъа исе Алланъ олгъан РАББИ бунъа разылыкъ бермеген. ¹⁵Аланъ олгъан РАББИ сизинъ аранъыздан, агъа-къардашларынныздан, сизге манъа ошагъан бир Пейгъамберни асыл этеджек. Оны динъленъиз. ¹⁶Хорев еринде исаиллилер топлашкъан куню Алланъ олгъан РАББИден: «Бир даа Аллам олгъан РАББИнинъ сесини эшитмеге ве бу буюк атешни коръмеге истемеймиз. Ойле олмаса, олермиз!» – деп сорадынъыз. ¹⁷РАББИ манъа о заман: «Оларнынъ айткъанлары яхшыдыр, – деди. ¹⁸– Мен олар ичюн саметдешлерининъ арасындан санъа ошагъан Пейгъамберни асыл этерим. Мен онъа айтаджакъ сёзлерини берджегим. О, оларгъа айтаджакъларынынъ эписи Меним эмирлериме коре оладжакъ. ¹⁹Бирде-бир адам, Меним Адымдан бу Пейгъамбернен айтаджакъ сёзлеримни динълемесе, Мен Озюм о адамдан сорайдагъым. ²⁰Лякин эгер, Мен онъа буюрмайып, бир пейгъамбер, джесарети етип, Меним Адымдан бирде-бир шей айтса, я да

башкъа аллаларнынъ адындан бирде-бир шей айтса, шу пейгъамберни ольдюринъиз». ²¹Сен: «О айткъаныны РАББИ дегенми, демегенми, насыл танып олурмыз?» – деп тюшюнмек мумкюнсинъ. ²²Эгер пейгъамбер бирде-бир шейни РАББИнинъ Адындан айтып, лафы догъру олмаса, я да ерине кельмесе, демек, РАББИ бу сёзлерни айтмагъан, ве бу пейгъамбер, джесарети етип, буны озюнден айткъан. Ондан асыл къоркъма.

Сыгъынакъ шеэрлери акъкъында

19 ¹Алланъ олгъан РАББИ топракъларыны санъа береджек миллетлерни ёкъ эткенинен, сен топракънынъ саиби олгъанынънен ве шеэрлеринде ве эвлеринде ерлешкенинънен, ²Алланъ олгъан РАББИ санъа мулък оларакъ береджек топракъта учъ шеэр айыр. ³Анда ёл яса ве Алланъ олгъан РАББИ санъа мулък оларакъ береджек бутюн топракъны учъ къысымгъа боль. Башкъа адамны ольдюрген эр кимнинъ анда къачмагъа чареси олур. ⁴Кимде-ким якъын адамгъа эвеллери душман олмайып, оны тесадюфен ольдюрсе, бойле къатиль анда къачмакъ ве сагъ къалмакъ мумкюн. ⁵Месея, бирев якъын адамнен ормангъа одун кесмеге кете. Анда терекни кесмек ичюн балтасыны саллагъанда, балта тютесинден тюшип башкъа адамны ура, ве о оле. Ойле адам о шеэрлернинъ бирине къачып сакъланмакъ мумкюн. ⁶Олмаса, акътыманны аладжакъ адам къызгъан алда къатильнинъ пешинден айдап, артына етер ве, ёл узакъ олса, оны ольдюр. Амма о адам олюм джезасына ляйкъ дегиль, чюнки о, онъа не тюневин, не обирскунъ душман дегиль эди. ⁷Шунынъ ичюн Мен санъа учъ шеэрни айырмагъа буюрам.

⁸Баба-деделерингъе ант эткени киби, Алланъ олгъан РАББИ сынъырларынынъ кенълештирип ве баба-деделерингъе береджегини айткъаны киби, бутюн топракъны сизге бергенинен, ⁹эгер мен санъа бугунъ буюргъан эписи бу эмирлерни гъайретнен беджерсенъ, Алланъ олгъан РАББИни севсенъ ве омюрбилля Онынъ ёлларындан юрсенъ, о учъ шеэрге даа учъ шеэрни къош. ¹⁰Алланъ олгъан РАББИ санъа мулък оларакъ береджек топракъта къабаатсыз адамнынъ къаны тёкюльмесин, къан гунасы устюнде олмасын.

¹¹Лякин, эгер бирев башкъа адамгъа душман олып, оны гизлиден беклесе ве, онъа къаршы чыкъып, оны урып ольдюрген сонъ, о шеэрлернинъ бирине къачып кетсе, ¹²къатильнинъ шеэринден акъсакъллар, оны андан алмакъ ичюн, адамларны ёлласынлар да, оны къан акътыманыны аладжакъ адамнынъ къолуна берсинлер. О, ольсюн. ¹³Онъа мераметнен бакъманъыз. Къабаатсыз адамнынъ къаныны Исраильден юв. Сонъ санъа яхшы олур.

Сынъырлар

¹⁴Алланъ олгъан РАББИ санъа мулък оларакъ береджек топракъта, санъа тиеджек топракънынъ пайында деделер къойгъан, якъын адамнынъ пайынынъ сынъырларыны къыбырдатма.

Шаатлар

¹⁵Башкъасыны насылдыр акъсызлыкъта я да гунада къабаатламакъ ичюн бир шаатнынъ сёзлери етерли дегиль. Эр бир ишни эки я да учь шаатнынъ сёзлерине коре чезмек керек. ¹⁶Эгер яман шаат башкъасыны акъсызлыкъта къабаатлап, онъа къаршы чыкъса, ¹⁷давалары олгъан эки адам РАББИнинъ огюне, руханийлернинъ огюне ве о заманларда олгъан къадыларнынъ огюне турсунлар. ¹⁸Къадылар о ишни яхшы бакъсынлар. Эгер о шаат яланджы олып, семетдешине ботен ялан шаатлыкъ эткен олса, ¹⁹о семетдешине не япмагъа истегени озюне япылсын. Бойлеликнен, яманлыкъны аранъыздан ёкъ этинъиз. ²⁰Къалгъанлары да эшитип, къоркъарлар, ве бу яманлыкъны илериде аранъызда кимсе япмаз. ²¹Онъа мераметнен бакъманъыз. Джан ичюн джан, козь ичюн козь, тиш ичюн тиш, къол ичюн къол, аякъ ичюн аякъ олсун.

Дженк этюв къаиделери

20 ¹Сен душманларынъа къаршы дженк этмек ичюн чыкъып, онынъ атлары, дженк арабалары ве ордусы сенинъкиден чокъ олгъаныны корьсенъ, олардан къоркъма. Сени Мысыр топрагъындан чыкъаргъан Алланъ олгъан РАББИ сеннендир. ²Дженк мейданына чыкъкъанынъызда, руханий янынъа якъынлашсын, халкъкъа бойле айтсын: ³«Динъле, Израиль! Сиз бугунъ душманларынъызгъа къаршы дженк этмеге чыкъасынъыз. Юреклеринъызге къоркъу кирмесин. Къоркъманъыз, теляшланманъыз, олар ичюн дешет тюбюне къалманъыз. ⁴Алланъыз олгъан РАББИ сизнен берабер барып, сиз ичюн душманларынъызнен дженк этип, сизни къуртармакъ ичюн кете». ⁵Реберлер ордугъа бойле айтсынлар: «Ким янъы эв къурып, анда яшап башламагъан? О адам эвине къайтсын. Ёкъса о барып, дженк мейданында эляк олур, ве эвинде башкъасы яшар. ⁶Ким юзюмликни сачып, бир салкъымыны узьмеген? О адам эвине къайтсын. Ёкъса о барып, дженк мейданында эляк олур, ве башкъасы юзюмлигинен айдаланыр. ⁷Ким къызны нишанлап, онъа эвленмеген? О адам эвине къайтсын. Ёкъса о барып, дженк мейданында эляк олур, ве онъа башкъасы эвленир». ⁸Сонъ реберлер ордугъа бойле айтсынлар: «Ким къоркъакъ ве тавшан юреклидир? О адам эвине къайтсын. Ёкъса о, башкъаларыны да рухтан тюшюрир». ⁹Бунынъ эписини ордугъа айткъан сонъ, реберлер, ордугъа ёлбашчылыкъ этмек ичюн, башлыкъларны къойсунлар.

¹⁰Бирде-бир шеэрнен дженкleshмек ичюн янына кельгенинънен, анда яшагъанларны барышыкъкъа чагъыр. ¹¹Эгер олар сеннен барышмагъа разы олсалар ве санъа шеэр къапуларыны ачсалар, бутюн ичиндеки халкъ зорлукъ тюбюнде чалышкъан ишчилеринъ ве хызметчилеринъ олсунлар. ¹²Эгер олар сеннен барышмагъа разы олмасалар ве санъа къаршы дженк этселер, шеэрни алкъагъа ал. ¹³Сонъ Алланъ олгъан РАББИ шеэрни къолунъа береджек, сен

анда олгъан акъбайларнынъ эписини къылычнен урып ольдюр. ¹⁴Лякин апайлары, балалары, туварлары, шеэрде олгъан эр шей, – шеэрнинъ бутюн мал-мулькю сенинъ оладжакъ. Алланъ олгъан РАББИ къолунъа береджек душманларынынъ гъаниметинен файдалан. ¹⁵Бойле шейни сенден пек узакъ олгъан ве къомшу миллетлерге аит олмагъан шеэрлернинъ эписине яп. ¹⁶Алланъ олгъан РАББИ санъа мульк оларакъ береджек бу халкъларнынъ шеэрлеринде бир джан сагъ къалдырма. ¹⁷Алланъ олгъан РАББИ санъа эмир эткени киби, оларнынъ эписини мытлакъа айырып, бутюнлей ёкъ этмеге меджбурсынъ: хитлилерни, аморлыларны, ханаанлыларны, перизлилерни, хивлилерни ве евуслыларны. ¹⁸Ёкъса, олар озьлерининъ аллалары ичюн эткен писликлерге сизлерни де огретирилер, ве сиз Алланъыз олгъан РАББИнинъ огюнде гуна къазанырсынъыз. ¹⁹Эгер сен бирде-бир шеэрнен дженклешип, запт этмек ичюн оны чокъ вакъыт девамында алкъада тутып къалсанъ, емиш тереклерини балтанен кесме, чюнки оларнынъ емишлерини ашамакъ мумкюнсинъ. Оларны кесме, чюнки оларны алкъагъа алмагъа керекмей! ²⁰Лякин бирде-бир терекнинъ ашамагъа ич бир шей бермегенини бильсенъ, шу терекни бозып кесмек мумкюнсинъ. Сеннен дженкleshкен шеэр йыкъылып тюшкендже, онъа къаршы шу тереклерден дженк алетлерини яп.

Ачылмагъан ольдюрювлер акъкъында

21 ¹Эгер Алланъ олгъан РАББИ санъа мульк оларакъ береджек топракъта чёлде яткъан ольдюрильген адам тапылып, оны ким ольдюрдени белли олмаса, ²акъсакъллар ве къадылар чыкъып, ольдюрильген адамдан чевре-четинде олгъан шеэрлерине къадар ёлнынъ узунлыгъыны ольчесинлер. ³Ольдюрильген адамгъа энъ якъын олгъан шеэрнинъ акъсакъллары, ишлетильмеген ве боюндырыкъ такъмагъан бир тана алсынлар. ⁴Тананы алып, ишленильмеген ве устюнде бир шей сачылмагъан, акъкъан суву олгъан вадийге кетирсинлер. Вадийде тананынъ бойнуны сындырсынлар. ⁵Сонъ руханийлер олгъан Левийнинъ огъулары якъынлашсынлар. Алланъ олгъан РАББИ Озюне хызмет этмек, Онынъ Адындан хайыр дуvasыны окъумакъ ве эр бир тартышма ве уджюм даvasыны чезмек ичюн оларны сайлагъан. ⁶Сонъ ольдюрильген адамгъа энъ якъын олгъан шеэрнинъ акъсакъллары келип, вадийде бойну сындырылгъан тананынъ устюнден къолларыны ювсунлар ⁷ве бойле айтсынлар: «Къолларымыз бу адамнынъ къаныны тёмеди, козьлеримиз джинаетни корьмеди. ⁸Я РАББИМ, Сен Озь халкъынъ, сатын алгъан Исраиль ичюн одеме эт, бу къабаатсыз ольдюрильген адамнынъ къаны ичюн Озь халкъынъдан акъкъыны сорама». Сонъ оларгъа къан ичюн одеме этилир. ⁹Бойледже, РАББИнинъ козю огюнде сен догърулыкъ япып, озюньни къабаатсыз къан гунасындан арындырысынъ.

Эсирге алынгъан апайлар акъкъында

¹⁰Душманларынънен дженкleshмеге чыкъып, Алланъ олгъан РАББИ оларны къолунъа бергенинен, оларны эсир этип алсанъ ¹¹ве эсир

адамларнынъ арасында дюльбер апайны корип, онъа севда олып эвленмеге истесенъ, ¹²оны эвинъе кетир. Къадын сачларыны тыраш этсин, тырнакъларыны кессин. ¹³Сонъ эсир этильген вакътында ташыгъан урбасыны устюнден чыкъарып, бир ай девамында эвинъде булунып, анасы-бабасы артындан яныкълап агъласын. Бир ай кечкен сонъ, онъа кирип, акъайы олмакъ мумкюнсинъ, о да апайнынъ олур. ¹⁴Ондан разы олмасанъ, оны истеген ерине йибер. Лякин оны парагъа сатмагъа олмаз. Оны къул ерине коръме, чюнки сен артыкъ онынъ намусыны лекелединъ.

Биринджи догъгъан баланынъ мирасы

¹⁵Бир акъайнынъ эки апайы олып, о, бирини севсе, экинджисини исе кореджек козю олмаса, ве олар экиси де онъа огъул тапсалар, акъай севмеген апайы биринджи олып огъул тапса, ¹⁶акъай мал-мулькюни пай эткен кунюнде севмеген апайынынъ биринджи догъгъан огълундан биринджилигини алып, севген апайынынъ огълуна бермеге олмаз. ¹⁷Лякин севмеген апайынынъ огълунынъ биринджилигини тасдыкълап, бутюн мулькюнден пайны эки къат чокъ бермек керек, чюнки шу огълу – акъай кучюнинъ биринджи догъгъан баласыдыр, биринджи догъгъан акъкъы онынъкидир.

Бозулгъан огълан акъкъында

¹⁸Эгер биревнинъ огълу инат, итаатсыз олса ве ана-бабасынынъ сёзюни динълемесе, олар оны догъру ёлгъа къойсалар да, о, къулакъ асманса, ¹⁹анасынен бабасы оны тутып, олар яшагъан шеэрнинъ къапуларына, акъсакъалларгъа кетирсинлер. ²⁰Акъсакъалларгъа: «Мына бизим огълумыз инат ве итаатсыз, сёзюмизни динълемей, акъчаны савура ве иче», – десинлер. ²¹О заман шеэр акъайларнынъ эписи оны ташнен урып ольдюрсинлер. Бойле этип, аранъыздаки яманлыкъны ёкъ эт. Эписи ираиллилер буны эшитип, къоркъарлар.

Ахлякъ къанунлары

²²Эгер бирев олюм джезасына ляйыкъ джинает этсе, ве оны ольдюрип, терекке ассанъыз, ²³онынъ джеседи теректе геджелемесин. Мытлакъа оны о куню де дефн эт. Теректе эр бир къалдырылгъан адам Алланынъ огюнде лянетлидир. Алланъ олгъан РАББИ санъа мульк оларакъ береджек топракъны арама.

22 ¹Семетдешинънинъ джоюлгъан бугъасыны я да къоюны коръсенъ, коръмемезликке урма, мытлакъа оны къайтар. ²Эгер семетдешинъ узакъ яшаса, я да сен айваннынъ саиби ким олгъаныны билъмесенъ, айванны эвинъе ал да, о адам оны къыдырып башламагъандже, айван сенде турып турсун. Сонъ айванны къайтар. ³Семетдешинънинъ джоюлгъан эшеги, урбасы ве эр бир башкъа шейинен де ойле яп. Санъа озюньни

корьмемезликке урмакъ олмаз. ⁴Эгер семетдешинънинъ бугъасы я да эшеги йыкъылгъаныны корьсенъ, корьмемезликке урма, мытлакъа семетдешинъе оларны аякъкъа турсатмагъа ярдым эт.

⁵Апай акъай урба-алетини ташымасын, акъай да апай урбасыны киймесин. Буны япкъан эр ким Алланъыз олгъан РАББИнинъ огюнде пистир.

⁶Эгер ёл бою кеткенинде, теректе я да ерде къуш ювасы расткельсе ве къуш балаларынен я да йымырталарынен анасы да анда отурса, балаларынен я да йымырталарынен берабер анасыны алма. ⁷Мытлакъа анасыны йибер, балаларыны исе озюнде алмакъ мумкюн. Сонъ санъа яхшы олур, куньлеринъ де чокъ оладжакъ.

⁸Янъы эв къургъанынънен, таваннынъ чевре-четинде пармакълыкъ да яп. Ёкъса, бирев йыкъылып ольсе, къаны устюнде олур.

⁹Юзюмлигинъни башкъа урлукъларнен берабер сачма, ёкъса сачкъан урлугъынънынъ махсулы юзюмликлернинъ салкъымларынен берабер арама олур.

¹⁰Бугъаны эшекнен берабер екип ер сюрме.

¹¹Тюрлю шейлерден, юнь ве кетенден тикильген урбаны бирден кийме.

¹²Кийген урбанънынъ дёрт тарафына пускюллер яп.

Къабааты олмагъан апайнынъ къорчаланмасы

¹³Эгер бир акъай озюне апай алып, онен яткъанынен, оны кореджек козю олмаса ¹⁴ве оны къабаатлап, адыны чыкъарып: «Мен онъа эвлендим, амма онен яткъанымда, о къыз олмагъаны ачылды», – десе, ¹⁵къызнынъ ана-бабасы къызлыкъ аляметлерини алып, шеэрнинъ араба къапуларында акъсакъалларгъа алып косътерсинлер. ¹⁶Бабасы акъсакъалларгъа бойле айтсын: «Мен къызымны бу адамгъа акъайгъа бердим, онынъ исе къызымны кореджек козю олмады. ¹⁷Мына энди о, къызымны къабаатлады: “Къызынъда къызлыкъ намусы тапылмагъан”. Лякин къызымнынъ къызлыкъ аляметлери мына!» Сонъ урбаларыны акъсакъалларнынъ козю огюнде тешесин. ¹⁸О заман шеэр акъсакъаллары акъайны алып джезаласынлар. ¹⁹Онъа юз кумюш одемесини юклесинлер, ве пара къызнынъ бабасына берильсин, чюнки шу адам Исраиль къызынынъ адыны чыкъарды. Къыз исе онынъ апайы олып къалсын, акъайынынъ ондан айырылмагъа омюрбилля акъкъы олмаз. ²⁰Лякин эгер къабаатлав догъру олып, къызда къызлыкъ намусы тапылмаса, ²¹шеэр акъайлары къызны бабасынынъ эви янына кетирип, ташнен урып ольдюрсинлер, чюнки о, Исраильде юзсюзлик япкъан: бабасынынъ эвинде яшап, ороспулыкъ эткен эди. Бойле этип, яманлыкъны аранъыздан ёкъ этинъиз.

²²Эгер эвли апайнен яткъан акъай тапылса, экисини де ольдюрмек керек: эм апайнен яткъан акъайны, эм апайны. Бойле этип, Исраильден яманлыкъны ёкъ этинъиз.

²³Эгер бир къыз огълангъа нишанлы олып, башкъасы оны шеэрде расткетирип, онен ятса, ²⁴экисини де шеэрнинъ араба къапуларына кетирип,

ташнен урып ольдюринъиз. Къызны – шеэрде къычырмагъаны ичюн, огъланни исе – башкъа адамнынъ апайынынъ намусына токъунгъаны ичюн. Бойле этип, аранъыздаки яманлыкъны ёкъ этинъиз.

²⁵Эгер бирев нишанлы къызны чельде расткетирип, оны зорлап, онен ятса, тек къызны зорлагъан акъайны ольдюрмек керек. ²⁶Къызгъа исе бир шей этменъиз, онынъ устюнде олюм джезасына ляйкъкъ джинает ёкъ. Бу шей бир адам башкъасына къаршы турып оны ольдюргенине тенъ келе. ²⁷Акъай къызны чельде расткетирген, ве къыз къычырса да, оны къуртармагъа кимсе тапылмагъан.

²⁸Эгер бирев нишанлы олмагъан къызны расткетирип, оны зорлап, онен ятса, ве оларны тутсалар, ²⁹къызнен яткъан акъай къызнынъ бабасына 50 кумюш бермек керек, къыз исе онъа акъайгъа чыкъмакъ керек, чюнки акъай онынъ намусына токъунды. Онынъ омюрбилля о къыздан айырылмагъа акъкъы ёкъ.

³⁰Бабасынынъ апайынен ятмагъа ве бабасыны масхара этмеге кимсенинъ акъкъы ёкъ.

Алланынъ халкъындан чыкъарылмасы акъкъында

23¹Кимнинъ йымырталары эзильген я да чумийи кесильген олса, онъа РАББИнинъ джемаатына кирмеге олмаз.

²Пич балагъа РАББИнинъ джемаатына кирмеге олмаз. Онынъ онунджи несилине биле РАББИнинъ джемаатына кирмеге олмаз.

³Аммонлыларгъа ве моавлыларгъа РАББИнинъ джемаатына кирмеге олмаз. Оларнынъ онунджи несилине биле ич бир вакъыт РАББИнинъ джемаатына кирмеге олмаз. ⁴Чюнки сиз Мысырдан кеткенинъизде, олар сизни пите ве сувнен къаршыламагъанлар ве, сизни къаргъамакъ ичюн, Арам-Нахараим еринден, Петор шеэринден олгъан Беорнынъ огълу Беламны парагъа туткъанлар. ⁵Лякин Алланъ олгъан РАББИ Беламны динълемеге истемеген. Алланъ олгъан РАББИ сени севгени ичюн, къаргъышны бахыткъа чевирген. ⁶Омюрбилля, ич бир вакъыт оларнен барышма, аранъыз аман олгъаныны истеме.

⁷Эдомлыларгъа нефрет беслеме, чюнки олар сенинъ сой-сопларынынъ дыр. Мысырлыларгъа да нефрет беслеме, чюнки сен оларнынъ топрагъында ят олып яшагъансынъ. ⁸Оларнынъ учюнджи несилинде догъгъан эвлятлары РАББИнинъ джемаатына кирмек мумкюнлер.

Ордуда темизлик къаиделери

⁹Душманларынга къаршы сеферге чыкъкъанынгда, эр яманлыкътан сакъын. ¹⁰Эгер аранъызда бирде-бир акъай геджесинен тешегинде олгъанындан арамланса, ордудан чыкъсын ве анда кирмесин. ¹¹Акъшам тышкенинен ювунсын да, кунъ баткъанда ордугъа кирсин.

¹²Ордудан тыш озюнге косътергич яп ве анда аджетинъизни япмакъ ичюн кет. ¹³Алетлерингде куречигинъ де олмакъ керек. Ордудан четте

отургъанда, ерни къаз да, ишинъни битирген сонъ, айланып, оны комип къой. ¹⁴Сени къуртаргъан, душманларынынъ къолунъа берген Алланъ олгъан РАББИ ордунъда юре. Онынъ ичюн ордунъ азиз олсун. Ёкъса РАББИ насылдыр къапатылмагъан айыплыкъны корип, сенден кетеджек.

Джемааттаки яшайыш къаиделери

¹⁵Эфендисинден санъа къачып кельген къулны эфендисине къайтарма. ¹⁶Сенде, аранъызда, бирде-бир яшагъан еринъде озю бегенип сайлагъан ерде яшасын. Оны хорлама.

¹⁷Исраиль къызларында ве огъуллаарында не апай, не акъай путхане ороспулары олмасын. ¹⁸Ороспулыкънен къазангъан акъчаны не апайгъа, не акъайгъа бир тюрю адакъ беджермек ичюн, Алланъ олгъан РАББИнинъ Эвине кирсетмеге ёл берме. Эм биринджиси, эм экинджи-си Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде писликтир.

¹⁹Семетдешинге кумюшни, ашылыкъны, я да башкъа бир шейни борджкъа бергенде, ич бир фаиз сорама. ²⁰Ябанджыгъа бирде-бир шейни борджкъа бергенде, ондан фаиз сорамакъ мумкюнсинъ, амма семетдешинден дегиль. Бу эмирни тутсанъ, Алланъ олгъан РАББИ санъа мулк оларакъ береджек топракъта эр туткъан ишинъде берекет береджек.

²¹Алланъ олгъан РАББИге адакъ берсенъ, оны беджермек вакътыны созма. Ёкъса Алланъ олгъан РАББИ сенден мытлакъа сорар, ве башынъа гуна олур. ²²Эгер адакъ бермеген олсанъ, башынъа гуна олмаз. ²³Агъзынъдан чыккъан эр бир лафынъа бакъ; Алланъ олгъан РАББИге озь истегинънен, озь агъзынънен адагъан шейни ерине кетир.

²⁴Башкъа адамнынъ юзюмлигине кирип, юзюмни джанынъ истегининъ къадар ашамакъ мумкюнсинъ, савутынъны исе толдурма. ²⁵Башкъасынынъ пишкен ашлыгъына кирип, башакъларны къолларынынънен узьмек мумкюнсинъ, орагъынъны исе башкъа адамнынъ махсулына котерме.

Айырылув акъкъында къанун

24 ¹Бир акъай озюне апай алып, эвленсе, амма апайнынъ айыплыгъы ачылгъаны ичюн акъайнынъ козюнде урьмет тапмаса, акъай айрылышув кягъытыны язып, онынъ къолуна бермек ве сонъ оны озь эвинден чыкълармакъ мумкюн. ²О апай, акъайнынъ эвинден чыкълар кетип, башкъасына акъайгъа чыкълар мумкюн. ³Лякин башкъасы да оны кореджек козю олмайып, айырылышув кягъытыны язып ве къолуна берип, озь эвинден чыкъларса, я да онынъ экинджи, оны апай оларакъ алгъан акъайы ольсе, ⁴оны йиберген биринджи акъайы, апайы арамлангъан сонъ, онъа эвленип олмаз. Бу – РАББИнинъ огюнде писликтир. Алланъ олгъан РАББИ санъа мирас оларакъ береджек топракъны гунагъа батырма.

Насиатлар

⁵Ким якъында эвленген олса, дженкке кетмесин, бир тюрлю башкъа иш онъа буюрылмасын. О, азат къалып, бир йыл девамында эвленген апайыны къувандырсын.

⁶Дегирмен я да дегирменнинъ юкъары ташыны залогъа алмагъа олмаз. Бу, адамнынъ джаныны залогъа алмасына тенъдир.

⁷Эгер бир адам семетдешлеринден, Исраиль огулларындан олгъан бирини хырсызлап, онен серт олып, оны сатса, ве бу шей ачылса, хырсызны ольдюрмек керек. Бойле этип, аранъыздаки яманлыкъны ёкъ этинъиз.

⁸Сакъын, тери хасталыкълары пейда олгъанда, левийли руханийлер санъа огреткенлерининъ эписини яп. Мен оларгъа эмир эткенлеримни япынъыз. ⁹Сиз Мысырдан кеткен сонъ, Алланъ олгъан РАББИ Меръемге не япкъаныны акъылынъда тут.

¹⁰Башкъа адамгъа бир шейни борджкъа берсенъ, залог алмакъ ичюн эвине кирмеге акъкъынъ ёкъ. ¹¹Азбарда тур. Сенден борджкъа алгъан адам исе залогны санъа азбаргъа алып чыкъсын. ¹²О, ёкъсул олса, юкъламагъа яткъанынъда, залогыны озюнде къалдырма. ¹³Кунъ батмаздан эвель, залогыны мытлакъа къайтар. Сонъ о, урбасынен япынып юкълар ве санъа яхшылыкъ тилер. Алланъ олгъан РАББИнинъ козю огюнде бу иш санъа инсафлыкъ деп сайыладжакъ.

¹⁴Топрагъынъда, яшагъан ерлеринъде олгъан ёкъсул ве фукъаре ыргъатны, о, семетдешлеринъден я да кельмешеклерден оламы, джаныны агъыртма. ¹⁵Къазанчыны онъа кунъ батмаздан эвель бер, чюнки о, ёкъсул ве джаны къазанчына багълыдыр. Ёкъса, о, санъа къаршы РАББИге къыямет къопарыр да, сен гуна къазанырсынъ.

¹⁶Балаларынынъ къабааты ичюн бабалар ольмесинлер, бабаларынынъ къабааты ичюн балалар ольмесин. Эр бир адам озь гунасы ичюн ольмек керек.

¹⁷Ят халкълардан олгъанны ве оксюзни адалетли суд эт, тул апайнынъ урбасыны залогъа алма. ¹⁸Мысырда къул олгъанынъны, Алланъ олгъан РАББИ сени андан сатын алгъаныны унутма. Онынъ ичюн буны япмагъа эмир этем.

¹⁹Тарланъда махсулынъны джыйып, анда бир талай башакъларны унутсанъ, оларны алмакъ ичюн артынъа къайтма. Олар аранъыздаки ят халкълардан олгъанларгъа, оксюзлерге ве тул апайларгъа къалсын. Сонъ Алланъ олгъан РАББИ санъа эр туткъан ишинъде берекет береджек. ²⁰Зейтюни теректен силькиткенинъде, бир даа пытакъларыны козден кечирме. О зейтюн аранъыздаки ят халкълардан олгъанларгъа, оксюзлерге ве тул апайларгъа къалсын. ²¹Юзюмлигинъде юзюм салкъымларны джыйгъанда, къалгъанларыны джыйма. О, аранъыздаки ят халкълардан олгъанларгъа, оксюзлерге ве тул апайларгъа къалсын. ²²Мысыр топрагъында къул олгъанынъны акъылынъда тут. Онынъ ичюн санъа буны япмагъа эмир этем.

25 ¹Эгер эки адам арасында дава чыкъса, олар судгъа кетсинлер. Анда къадылар даваларыны чезсинлер ве акълы союны акъласынлар, къабаатлыны исе къабаатласынлар. ²Эгер къабаатлы союны урмакъ керек олса, къады оны янында яткъызып, яманлыгъы къач таякъ къазангъан олса, о къадар урмакъны эмир этсин. ³Онъа 40 таякъ бермек мумкюн. Лякин олардан зияде олмасын. Шулардан чокъча таякъ берильсе, семетдешинъе игренченен бакъып башларсынъ.

⁴Арман баскъан бугъанынъ агъзыны къапатма.

Ольген агъа-къардашынъа олгъан бордж

⁵Эгер эки агъа-къардаш берабер яшап, бири, огъул коръмезден кечинсе, онынъ апайы чет адамгъа чыкъмасын. Къайыны онъа барып, эвленмек ве агъасынынъ ерине онъа огъул бермек керек. ⁶Апайнынъ биринджи догъгъан огълу кечинген агъасынынъ адыны алып, несилини девам эттирсинъ, ве бойледже онынъ ады Исраильден гъайып олмаз. ⁷Эгер къайын келинине эвленмеге истемесе, келин шеэр араба къапуларына, акъсакъалларгъа барып: «Къайыным агъасынынъ ерине манъа огъул бермектен, агъасынынъ несилини Исраильде девам эттирмектен вазгече, агъасынынъ ерине манъа эвленмеге истемей», – айтсын. ⁸О заман шеэр акъсакъаллары оны чагъырып, онен лакъырды этсинлер. Эгер о, эписи бир инатланып: «Онъа эвленмеге истемейим», – десе, ⁹келини, акъсакъалларнынъ козю огюнде янына барып, аягъындан аякъкъапыны чыкъарып, бетине тюкюрсин. Сонъ: «Агъасынынъ несилини девам эттирмеге истемегенге бойле япарлар», – десин. ¹⁰Ондан сонъ Исраильде о адамнынъ сой ады «Аякъкъапы Чыкъарылгъан» оладжакъ.

Мунасебетлер къануны

¹¹Эки акъай-семетдеш бири-биринен котеклешкенде, урулгъан акъайыны къуртармакъ ичюн, апайы янларына барып, къолуны узатып, ургъан адамны масхара еринден тутса, ¹²апайнынъ къолуны кесип ташла. Козюнъ оны аджымасын.

¹³Торбанъда эки чекиси догъру олмагъан, балабан ве уфакъ теразе ташлары олмасын. ¹⁴Эвинъде эки тюрлю, балабан ве уфакъ эфа* ольчюси олмасын. ¹⁵Ташынънынъ агъырлыгъы там ве догъру олмакъ керек. Эфа ольчюси де там ве догъру олмакъ керек. Сонъ Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек топракъта кунълеринъ узун оладжакълар. ¹⁶Бойле акъсызлыкъ эткен эр адам Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде пистир.

Амалеклилер акъкъында эмир

¹⁷Сиз Мысырдан чыкъкъан сонъ, ёл бою амалеклилер санъа нелер эткенини унутма. ¹⁸Сен болдурып ёрулгъанынъда, олар сени ёлда къаршылап,

* 25.14 Эфа – къарарнен 20 литрлик ольчюси.

артта къалгъан эписи такъатсызларны урып ольдюргенлер. Олар Алладан къоркъмагъанлар. ¹⁹Алланы олгъан РАББИ санъа, саип олмакъ ичюн мулък оларакъ береджек топракъта, сени эписи чевре-четиндеки душманларынъдан къуртарып, раат этсе, амалеклилернинъ эсири-ни биле ер юзюнде къалдырма. Бакъ, буны унутма!

Берекетнинъ биринджи мейвалары

26 ¹Алланы олгъан РАББИ санъа мулък оларакъ береджек топракъкъа келип, онынъ саиби олгъанынънен ве анда яшап башлагъанынънен, ²Алланы олгъан РАББИ санъа береджек ернинъ, топракънынъ эписи биринджи махсулларындан пай ал да, сепетке къойып, Алланы олгъан РАББИ, Намы олсун деп, сайлап аладжакъ ерине бар. ³О заман олгъан руханийге барып: «Бугунь Аллам олгъан РАББИнинъ огюнде айтам: РАББИ баба-деделеримизге ант эткени киби, бизге береджек олгъан топракъкъа кирдим», – айт.

⁴Руханий къолунъдан сепетни алып, Алланы олгъан РАББИнинъ огюне къояр. ⁵Сен исе Алланы олгъан РАББИнинъ огюнде бойле айт: «Дедем гъурбетликте кочейткъан арамлы экен. О, Мысыргъа кеткен ве анда аз союнен гъурбетликте яшап башлагъан. Анда ондан буюк, къудретли ве чокъ сайылы миллет асыл олгъан. ⁶Мысырлылар бизге ярамай бакъа ве хорлай, агъыр ишлер буюра эдилер. ⁷Биз баба-деделеримизнинъ Алла-сы олгъан РАББИге къыямет къопардыкъ, РАББИ бизим давушымызны эшитти, бея алымызны, агъыр ишлеримизни ве азапларымызны коръди. ⁸РАББИ буюк къудретинен ве кучюнен, буюк дешетнен, бельгилер коьстерип ве аджайип шейлерни япып, бизни Мысырдан чыкъарды. ⁹Сонъ бизни бу ерге кетирип, бу топракъны, балнен сют акъкъан топракъны бизге берди. ¹⁰Мына, РАББИ, мен энди Сен манъа берген топракънынъ биринджи махсулларыны кетирдим». Сонъ сепетни Алланы олгъан РАББИнинъ огюне къой ве РАББИге ибадет эт. ¹¹Сонъ Алланы олгъан РАББИ санъа ве звинъе берген эписи яхшылыкълар ичюн леви-лилернен ве аранъызда ят халкълардан олгъанларнен берабер шенълен.

¹²Учюнджи йылында, он пайда бир пай бериледжек йылында, берекетинъден он пайда бир пайыны айырып битирген сонъ, оны леви-лилерге, аранъыздаки ят халкълардан олгъанларгъа, оксюзлерге ве тул апайларгъа бер, олар оны сен яшагъан ерлеринъде тойгъандже ашасынлар. ¹³Сонъ Алланы олгъан РАББИге бойле айт: «Мен мукъаддес пайны алып, оны эвимден чыкъардым. Сен манъа буюргъанынъ киби, оны леви-лилерге, арамыздаки ят халкълардан олгъанларгъа, оксюзлерге ве тул апайларгъа бердим. Эмирлеринъни бозмадым, оларны унутмадым. ¹⁴Матем туткъанымда ондан ашамадым, эял олмайып оны джыймадым, ондан олюлерге бир шей бермедим. Мен Аллам олгъан РАББИнинъ сёзюни туттым, эписи буюргъанларынъны беджердим. ¹⁵Кок-лерде булунгъан Озь еринъден бакъып, Озь халкъынъа Исраильге ве,

бизге бермеге баба-деделеримизге ант эткенинъ киби, берген топракъкъа, сютнен бал акъкъан топракъкъа берекет бер».

Раббининъ халкъы

¹⁶Бугунъ Алланъ олгъан РАББИ эписи бу низамнамелерни ве къарарларны беджермеге эмир эте. Оларны тутып, бутюн джан-юректен беджер. ¹⁷Сен бугунъ РАББИге айткъансынъ ки, РАББИ – сенинъ Алланъдыр, Онынъ ёлундан юреджексинъ, низамнамелерини, эмирлерини ве къарарларыны тутаджакъсынъ ве Онынъ сёзюни динълейджексинъ. ¹⁸Санъа айткъаны, сёз бергени киби, РАББИ бугунъ, сен Онынъ шахсий халкъы олгъанынъны ве шунынъ ичюн Онынъ эписи эмирлерини тутмагъа борджлу олгъанынъны илян этти. ¹⁹Сонъ О, сени эписи яраткъан миллетлерден устюн къояджакъ, ве сен макътав, нам ве улу шанлыкъ аладжакъсынъ. О, айткъаны киби, сен Алланъ олгъан РАББИнинъ азиз халкъы оладжакъсынъ.

Къурбанлыкъ акъкъында Мусанынъ эмири

27 ¹Сонъ Муса ве Исраиль акъсакъаллары халкъкъа бойле эмир эттилер: – Мен бугунъ сизге берген эписи эмирлерни тутунъыз. ²Алланъыз олгъан РАББИ сизге береджек топракъкъа, Иордан озенининъ башкъа тарафына кечкен куню озюнъе балабан ташлар къойып, устьлерини киречнен сыла. ³Деделеринънинъ Алласы олгъан РАББИ айткъаны киби, О, санъа сютнен бал акъкъан топракъны береджек. Бу топракъкъа кирмек ичюн, озенни кечкенинънен, шу ташларнынъ устюнде бу Къануннынъ сёзлерини яз. ⁴Мен санъа бугунъ буюргъаным киби, Иорданнынъ башкъа тарафына кечкен сонъ, шу ташларны Эвал дагъы устюне къой ве устьлерини киречнен аяла. ⁵Анда Алланъ олгъан РАББИге къурбан ерини, ташлардан япылгъан къурбан ерини къур, амма ташларны демир алетинен ишлеме. ⁶Алланъ олгъан РАББИнинъ къурбан ерини бутюн ташлардан яп ве сонъ Алланъ олгъан РАББИ ичюн айванларны къурбан чалып, бутюнлей якъ. ⁷Анда аманлыкъ къурбанларыны да чалып, оларны аша ве Алланъ олгъан РАББИнинъ огюнде шенълен. ⁸Ташлар устюнде бу Къанун сёзлерини ачыкъ ве окъунакълы яз.

Къаргъышлар

⁹Муса ве левийли руханийлер бутюн Исраильге: – Исраиль, сюкют олып, динъле! Бугунъ сен Алланъ олгъан РАББИнинъ халкъы олдынъ. ¹⁰Алланъ олгъан РАББИнинъ сесини динълемек ве мен санъа бугунъ буюргъан эмирлерни ве низамнамелерни тутмакъ керексинъ, – дедилер.

¹¹Сонъ о куню Муса халкъкъа бойле эмир этти:

¹²– Иорданнынъ башкъа тарафына кечкенинъизнен, халкъкъа бахыт тилемек ичюн, Геризим дагъында бойле къабилелер турсунлар:

Шимеон, Левий, Ехуда, Йиссакъар, Юсуф ве Биньямин. ¹³Къаргъыш айтмакъ ичюн, Эвал дагъында бу къабилелер турсунлар: Рубен, Гъад, Ашер, Зевулун, Дан ве Нафталий. ¹⁴Сонъ левийлилер бутюн исраиллилерге къычырып бойле айтсынлар:

¹⁵«Агъачтан я да иритильген маденден путны япкъан ве оны гизли ерге къойгъан адамгъа лянет! Устанынъ къолундан чыкъкъан бу шей РАББИнинъ козюнде пистир».

Бутюн халкъ джевап берип: «Амин!» – десин.

¹⁶«Ана-бабасыны урьмет этмеген адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» – десин.

¹⁷«Якъын адамнынъ топракъ пайынынъ сынъырыны къыбырдаткъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» – десин.

¹⁸«Кёрны ёлдан ургъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» – десин.

¹⁹«Ят халкълардан олгъанларгъа, оксюзлер ве тул апайларгъа адалетсиз янашкъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» – десин.

²⁰«Бабасынынъ апайынен яткъан адамгъа лянет, чюнки о, бабасыны масхара этти».

Бутюн халкъ: «Амин!» – десин.

²¹«Бирде-бир айваннен джынсий багъда олгъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» – десин.

²²«Татасынен я да къызкъардашынен, бабасынынъ къызынен я да анасыннынъ къызынен яткъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» – десин.

²³«Къайнаасынен яткъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» – десин.

²⁴«Якъын адамны гизлиден ольдюрген адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» – десин.

²⁵«Къабаатсыз адамны ольдюрмек ичюн къапар алгъан адамгъа лянет!»

Бутюн халкъ: «Амин!» – десин.

²⁶«Бу Къануннынъ сёзлерини тутып беджермеген адамгъа лянеттир!»

Бутюн халкъ: «Амин!» – десин.

Итаат ичюн багъышлавлар

28 ¹Эгер сен керчектен де Алланъ олгъан РАББИни динълесенъ ве бугунъ мен санъа буюргъан эписи эмирлерини беджерсенъ, Алланъ олгъан РАББИ сени эписи ер юзюндеки миллетлерден устюн къояджакъ. ²Алланъ олгъан РАББИни динълесенъ, мына бу эписи яхшы багъышлавлар санъа бол-бол келеджеклер.

³Сен эм шеэрде, эм тарлада огъурлы оладжакъсынъ. ⁴Балаларынъ, топрагъыннынъ махсулы, айванларыннынъ несили: бузавларынъ,

улакъларынъ ве къозуларынъ берекетли оладжакъ. ⁵Сепетинъ ве хамыр текненъ берекетли оладжакъ. ⁶Яшайышынъда эр бир япкъан ишинъ-де бахыт тападжакъсынъ. ⁷Санъа къаршы чыкъаджакъ эписи душманларынъны РАББИ сенинъ козюнъ огюнде ураджакъ. Олар санъа бир ёлнен келип уджюм этселер, сенден еди ёлнен къачарлар. ⁸Эр бир туткъан ишинъ ве анбарларынъ РАББИ буюраджагына коре берекетли оладжакъ. Алланъ олгъан РАББИ санъа береджек топракъта санъа берекет береджек.

⁹Эгер сен Алланъ олгъан РАББИнинъ эмирини тутып, ёлларынъдан юрсенъ, РАББИ ант эткени киби, сени Озь азиз халкъы деп къояджакъ. ¹⁰О заман ер юзюндеки халкъларнынъ эписи, сен РАББИнинъ шахсий мулъкю олгъанынъны корип, сенден къоркъарлар. ¹¹РАББИ санъа эр шейде: балаларынъда, айванларынънынъ тёлюнде ве санъа бермеге деделеринъе ант эткен топракъ тарлаларыннынъ махсулында бол берекет береджек.

¹²РАББИ санъа Озь зенгин хазинесини, кок къапуларыны ачаджакъ, топрагынъна вакъты-вакътына ягъмур ягъаджакъ ве къолунъ эр бир япкъан ишини берекетли япаджакъ. Сен чокъ миллетлерге борджкъа береджексинъ, озюнъ исе борджкъа алмайджакъсынъ. ¹³РАББИ сени къуйрукъ дегиль, баш япаджакъ. Эгер мен санъа бугунъ къорчалап беджермеге буюргъан, Алланъ олгъан РАББИнинъ эмирлерини тутсанъ, сен мытлакъа ашагъыда олмайып, тек юкъарыда оладжакъсынъ. ¹⁴Мен санъа бугунъ буюргъан сёзлеримден сагъгъа-солгъа урулма, башкъа алаларнынъ пешинден кетип оларгъа хызмет этме.

Итаатсызлыкъ ичюн къаргъышлар

¹⁵Лякин эгер сен Алланъ олгъан РАББИни динълемесенъ ве мен санъа бугунъ буюргъан эмирлерни ве низамнамелерни беджермесенъ, башынъа къаргъышлар тюшеджек, олар сени къаплап аладжакълар.

¹⁶Сен эм шеэрде, эм тарлада лянет оладжакъсынъ. ¹⁷Сепетинъ ве хамыр текненъ лянет оладжакъ. ¹⁸Балаларынъ, топрагыннынъ махсуллары, бузавларынъ, улакъларынъ ве къозуларынъ лянет оладжакъ. ¹⁹Киргининъде де, чыкъкъанынъда да лянет оладжакъсынъ.

²⁰РАББИ башынъа эр бир туткъан ишинъде къаргъыш, телеш ве беля ёллайджакъ. Сен ёкъ этиледжексинъ ве тезден гъайып оладжакъсынъ, чюнки сен Оны къалдырып, яман ишни яптынъ. ²¹Сен саип олмакъ ичюн кетейткъан топрагыннъдан сени къырмагъандже, РАББИ башынъа ольдюриджи хасталыкълар ёллайджакъ. ²²РАББИ санъа верем, сытма, янгъы, умма хасталыкъларыны, къургъакъ, якъып яндыргъан ель ве куфъ ибереджек. Сен гъайып олмагъандже, олар сени къувалайджакълар. ²³Башынъ тёпесиндеки кок бакъыргъа, аягынъ тюбюндеки ер демир-ге айланыр. ²⁴Ягъмур ерине РАББИ топрагынъа тоз ве куль береджек, ве сен гъайып олмагъандже, о, коктен башынъа тюшеджек.

²⁵РАББИ душманларынъа сени енъмеге ёл ачаджакъ. Оларгъа къаршы бир ёлнен чыкъсанъ, олардан еди ёлнен къачаджакъсынъ, ве ер юзюндеки бутюн падишалыкъларда сенинъ алынъ дешет догъураджакъ. ²⁶Олю беденлеринъ тюрлю кок къушларына ве кийик айванларгъа аш олур, ве оларны къувмагъа кимсе тапылмаз. ²⁷РАББИ санъа мысырлы ишлеген яралар, шишиклер, чибанлар ве къашынты ёллайджакъ. Сен олардан тюзелип оламазсынъ. ²⁸РАББИ сени делиликнен, кёрлукънен ве акъылдан таювнен ураджакъ. ²⁹Кёр адам къаранлыкъта къармаланып юргени дайын, сен де купе-куньдюз къармаланып юреджексинъ. Эписи туткъан ишлеринъ огъурсыз оладжакъ, эр кунь сени хорлайджакъ ве чайпайджакълар, ве кимсе сени къорчаламайджакъ.

³⁰Нишанлы оладжакъсынъ, лякин башкъа акъай нишанлынъны зорлап, онен ятаджакъ. Эв къуарарсынъ, лякин ичинде яшамазсынъ. Юзюмлик сачарсынъ, лякин бир салкъымыны узьмезсинъ. ³¹Козюнъ огюнде бугъанъны сояджакълар, сен исе бир кесек эт ашамайджакъсынъ. Сенинъ козюнъ огюнде эшегинъни алып кетеджеклер ве санъа кери къайтармайджакълар. Къой-эчкилеринъни душманларынъа береджеклер, ве кимсе сени къорчаламайджакъ. ³²Огъул ве къызларынъ башкъа халкъкъа бериледжеклер. Козьлеринъ шуны кореджек, оларны кунь-куньден къыдырып зайыф оладжакълар. Амма сен ич бир шей япып оламайджакъсынъ. ³³Топрагъынънынъ махсулыны ве ишлеринънинъ эписи берекетлерини сен бильмеген халкъ ашайджакъ, сени исе омюрбилля хорлап мазлум этеджеклер. ³⁴Козьлеринъ корьгенлеринден сен акъылдан айырыладжакъсынъ. ³⁵РАББИ тизлеринъни ве аякъларынъны дешетли ве тюзельмейджек чибанларнен ураджакъ. Олар баштан-аякъ устюнъни къаплап аладжакълар.

³⁶РАББИ сени ве озюнъе сайлагъан падишаны, санъа ве деделеринъе белли олмагъан халкъларгъа алып кетеджек. Анда сен башкъа, таштан ве агъачтан ясалгъан аллаларгъа хызмет этеджексинъ. ³⁷РАББИ сени алып къуваджакъ халкъларнынъ арасында алынъ дешет догъураджакъ, сен лятифелеринъ кулькюси ве масхара оладжакъсынъ.

³⁸Тарлаларгъа чокъ урлукъ сачып, аз махсул джыяджакъсынъ, чюнки оны сарынчкъа ашайджакъ. ³⁹Юзюмликлерни сачып ишлейджексинъ, шарабыны исе ичмейджексинъ ве салкъымларыны джыймайджакъсынъ, чюнки эписини къурт ашайджакъ. ⁴⁰Бутюн яшагъан ерлеринъде зейтюн тереклери оладжакълар, амма зейтюн ягъынен сюртюльмейджексинъ, чюнки зейтюнлер ерге пишмейип тюшеджеклер. ⁴¹Сенинъ огъул ве къыз балаларынъ догъаджакъ, лякин олар сенде къалмайджакълар, чюнки эписи эсирликке алынаджакълар. ⁴²Эписи тереклеринъни ве топрагъынънынъ махсулларыны сарынчкъа къаплап аладжакълар.

⁴³Аранъызда ят халкълардан олгъанлар сизден эп юкъары котериледжеклер, сен исе эп ашагъы тюшеджексинъ. ⁴⁴Олар санъа борджкъа береджеклер, сен исе оларгъа борджкъа бермейджексинъ. Олар, баш олып, сен къуйрукъ оладжакъсынъ.

⁴⁵Бу къаргъышларнынъ эписи башынъа тюшеджек. Сен гъайып олмагъандже, олар пешинъден къувалап, сени къаплап аладжакълар, чюнки сен Алланъ олгъан РАББИни динълемегенсинъ, О санъа буюргъан эмирлерини ве низамнамелерини тутмагъансынъ. ⁴⁶Бу къаргъышлар санъа ве эвлятларынъа эбедиен бельги ве аджайип шей оладжакълар.

⁴⁷Эр шейинъ бол олгъанда, къуванчен джан-юректен Алланъ олгъан РАББИге хызмет этмегенинъ ичюн, ⁴⁸ач, сувсуз, чыр-чыпакъ ве эр шейге мухтадж олып, РАББИ санъа ёллайджакъ душманларынъа хызмет этеджексинъ. О, сени ёкъ этмегендже, бойнунъа демир боундырыкъ такъаджакъ.

⁴⁹РАББИ санъа ернинъ о бир четинден узакъта яшагъан миллетни ёллайджакъ. Сен тилини анъламагъан миллет, къартал киби, учып келеджек. ⁵⁰Козълери къан баскъан миллет къартларны урьмет этмейджек, яшларны аджымайджакъ. ⁵¹Олар, ич бир шей къалмагъандже, айванларынънынъ несилини ве топрагъынънынъ махсулыны ашайджакълар. Сени ёкъ этмегендже, олар санъа не ашлыкъ, не яш шарап, не зейтюн ягъы, не бузав, не улакъ, не къозунъны къалдырмайджакълар. ⁵²Бутюн топрагъынъда сен юксек ве пекитильген диварларгъа умют эткенсинъ. Олар эписи яшагъан ерлеринъни сарып аладжакъ ве бу диварларны йыкъаджакълар. Алланъ олгъан РАББИ санъа берген бутюн топрагъынъда яшагъан ерлеринъни сарып аладжакълар.

⁵³Сонъ сен Алланъ олгъан РАББИ санъа берген эвлятларынъны, огъул ве къызларынънынъ беденлерини ашайджакъсынъ, чюнки душманынъ эткен къамачавы ве сенинъ алынъ пек агъыр оладжакъ. ⁵⁴Аранъызда йымшакъ ве пек дуйгъулы олгъан акъайлар яман козълеринен агъасына, сеvimли апайына ве сагъ къалгъан балаларына бакъаджакълар. ⁵⁵Олар озъ балаларынънъ беденини ашайджакълар, амма бир кесек биле кимсеге бермейджеклер, чюнки къамачав ичюн онынъ ич бир шейи къалмайджакъ. Эписи яшагъан ерлеринъде душманынънынъ къамачавы ве сенинъ алынъ пек агъыр оладжакъ. ⁵⁶Эм де аранъызда назик ве тербиели олгъан апайлар шуны япаджакълар. Назиклиги ве тербиеси ичюн олар аягъынен ерге басмагъан биле, энди исе сеvimли акъайына, огълунна ве къызына, ⁵⁷аякъларынынъ арасындан чыкъкъан эшке ве озъ тапкъан уфакъ баласына яман козълеринен бакъаджакълар. Олар, эр шейининъ ёкъсузлыгъында, оны гизли ашамагъа ниетленеджеклер, чюнки яшагъан ерлеринъде душманынънынъ къамачавы ве сенинъ алынъ пек агъыр оладжакъ.

⁵⁸Эгер бу китапта язылгъан бу Къануннынъ эписи сёзлерини тутып беджермесенъ ве Алланъ олгъан РАББИнинъ шуретли ве къоркъунчлы Адындан къоркъмасанъ, ⁵⁹РАББИ сени ве эвлятларынъны олмайджакъ беляларнен, буюк ве узагъан беляларнен, къоркъунчлы ве кечмеген хасталыкъларнен ураджакъ. ⁶⁰РАББИ башынъа сен къоркъкъан эписи Мысыр хасталыкъларыны тюшюреджек, ве олар санъа япышаджакълар.

⁶¹Бундан гъайры, сен гъайып олмагъандже, РАББИ башынъа бу Къанун Китабында язылмагъан эр бир хасталыкъны ве эр бир беляны тюшюреджек. ⁶²Сизлер кок йылдызлары киби чокъ олгъан олсанъыз да, аз сайыда къаладжакъсынъыз, чюнки сен Алланъ олгъан РАББИни динъ-лемегенсинъ. ⁶³Сизге яхшылыкъ япкъанда ве сизни чокълаштыргъанда, РАББИ пек севинген эди. Сизни ёкъ эткенде ве сизни къыргъанда да ойле пек севинеджек. Саип олмакъ ичюн кетейткъан топракътан сен чекип чыкъарыладжакъсынъ.

⁶⁴РАББИ сени эписи халкълар арасында, ер юзюнинъ бир четинден башкъа четинедже даркъатаджакъ. Анда сен башкъа, санъа ве деделеринъе белли олмагъан аллаларгъа, агъачтан ве таштан япылгъан аллаларгъа хызмет этеджексинъ. ⁶⁵Лякин бу миллетлер арасында сен раатлыкъ тапалмайджакъсынъ, раат-раат басмагъа ер де тапалмайджакъсынъ. Анда РАББИ санъа телашлы юрек, зайыфлашкъан козьлер ве умютсиз рух береджек. ⁶⁶Эр вакъыт озь яшайышынынъ тюшюнип къасеветленеджексинъ, гедже-куньдюз къоркъудан къалтырайджакъсынъ ве яринки кунюнде эмин олмайджакъсынъ. ⁶⁷Саба: «Ах, тездже акъшам кельгейди!» – дейджексинъ, акъшам: «Ах, тездже саба ачылгъайды!» – дейджексинъ, чюнки козьлеринъ къоркъунчлы шейлер кореджеклер ве юрегинъни къоркъу къаплап аладжакъ. ⁶⁸Сонъ РАББИ сени, «бир даа бу ёлны корьмезсинъ», деген ёлнен гемилер устюнде Мысыргъа къайтарджакъ. Анда душманларынъа къуллукъкъа сатылырсыз, лякин сизни кимсе сатын алмаз.

Алланынъ Исраильге Моав топрагъында берильген васиети

29 ¹Мына РАББИ Мусагъа буюргъан васиетнинъ сёзлери. Муса оны Исраиль огъууларына Моав топрагъында бермек керек эди. Бу васиет, Хорев еринде берген васиеттен башкъа эди.

²Муса эписи исраиллилерни чагъырып, оларгъа бойле деди:

– Мысыр топрагъында фыравуннен, къулларынен ве бутюн топрагъынен РАББИ козюнъиз огюнде нелер япкъаныны корьдинъиз. ³Буюк джезаларны, буюк бельгилерни ве аджайип шейлерни озь козьлеринъизнен корьдинъиз. ⁴Лякин бу куньгедже РАББИ сизлерге анълагъан акъыл, корьген козь ве эшиткен къулакъ бермеди. ⁵Къыркъ йыл девамьнда мен сизни алып, сахра бою юрдим. Устюнъиздеки урба ипранмады, аякъларынъыздаки аякъкъап тешильмеди. ⁶Мен – Алланъыз олгъан РАББИ олгъанымны бильмек ичюн, пите ашамадынъыз, шарап ве башкъа ички ичмединъиз.

⁷Бу ерге келип чыкъкъанымызнен, къаршымызгъа дженк этмек ичюн, Хешбон падишасы Сихон ве Башан падишасы Ог чыкътылар, лякин биз оларны енъдик. ⁸Сонъ биз оларнынъ топракъларыны алып, мульк оларакъ рубендилерге, гъадлыларгъа ве Менашше къабилесининъ ярысына бердик.

⁹Шунынъ ичюн, бу васиетнинъ сёзлерини тутунъыз ве оларны беджеринъыз. Сонъ эписи япкъан ишлеринъыз онъундан келеджек.

¹⁰Бугунъ сиз эпинъыз Алланъыз олгъан РАББИнинъ огюнде турасынъыз – башлыкъларынъыз, къабилелеринъыз, акъсакъларынъыз, реберлеринъыз, эписи исраилли акъайлар, ¹¹уфакъ балаларынъыз, апайларынъыз, ордунъызда ят халкълардан олгъанлар: одун парлагъанлар ве сув ташыгъанлар. ¹²Бугунъ сиз Алланъыз олгъан РАББИнинъ санъа беряйткъан васиетини ве Онынъ антыны аласынъыз. ¹³Бугунъ О, буны тасдыкълай: сиз – Онынъ халкъысыз, О исе – сизинъ Алланъыз. О, шу акъкъында сизге сёз берген, шу акъкъында баба-деделеринъызге Ибраим, Исхакъ ве Якъупкъа ант эткен эди.

¹⁴Бу васиетни ве Меним антымны Мен тек сизлерге дегиль, ¹⁵мында Алламыз олгъан РАББИнинъ огюнде бугунъ бизнен тургъан адамларгъа, эм де бугунъ мында бизнен олмагъанларгъа берем. ¹⁶Мысырда насыл яшагъанымызны ве ёлда расткельген миллетлерден насыл кечкенимизни билесинъыз. ¹⁷Оларнынъ писликлерини ве оларда олгъан агъач ве таштан, кумюш ве алтындан япылгъан путларыны кординъыз. ¹⁸Сакъынынъыз, аранъызда ич бир акъай ве апай, сой ве къабиле бугунъ Алламыз олгъан РАББИден айланып, шу миллетлернинъ пешинден кетип, оларнынъ аллаларына хызмет этмесин. Сакъынынъыз, аранъызда зеэрли ве аджджы махсулны осьтюрген тамыр олмасын. ¹⁹Шу адам бу антынъ сёзлерини эшитип, юрегинде озюне огъурлар тилеп: «Юрегимде инатлыкънен яшасам да, эписи бир манъа селяметлик олур», – айтса, шу шей къабаатлынен берабер къабаатсызны да ёкъ этер*. ²⁰РАББИ оны багъышламагъа истемез, онъа къаршы РАББИнинъ гъазабы ве кунъджюлиги янаджакъ. Бу китапта язылгъан эписи къаргъышлар башына тюшип, РАББИ онынъ адыны ер юзюнден силип ташлар. ²¹Бу Къанун Китабында язылгъан васиетнинъ къаргъышларына коре оны ёкъ этмек ичюн, РАББИ оны Исраиль къабилелерининъ эписинден айыраджакъ.

²²Сизден сонъ кельген несиллер, сенден сонъ догъгъан эвлятларынъыз ве узакъ мемлекеттен кельген ябанджылар, топракънынъ беляларыны ве РАББИ онъа ёллагъан хасталыкъларны корип, айтарлар: ²³«Кукюрт ве туз... Бутюн топракъ яна... Устюне бир шей сачылмай, топракъ бир шей осьтюрмей... Онда бир шей осьмей, бир от да осьмей. Содом, Гомора, Адма ве Цевоим шеэрлерине ошай. РАББИ оларны гъазабында ве афакъанында йыкъып ёкъ эткендир».

²⁴Сонъ эписи миллетлер бойле деп сорарлар: «Бу топракъкъа РАББИ не ичюн бойле япкъандыр? Онынъ буюк чыккъан афакъаны не ичюндир?»

²⁵Джевабы да бойле олур: «Баба-деделерининъ Алласы олгъан РАББИ оларны Мысыр топрагъындан чыкъларгъан вакытта, РАББИ оларгъа васиет берген, олар исе оны къалдыргъанлар. ²⁶Олар кетип, башкъа

* 29.19 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «шу шей сувлу ве сувсуз олгъаныны ёкъ этер» демектир.

аллаларгъа, белли олмагъан ве РАББИ разылыкъ бермеген аллаларгъа хызмет ве ибадет этип башлагъанлар. ²⁷Бунунъ ичюн РАББИнинъ афакъаны бу топраккъа къаршы къайнагъан, ве О, бу китапта язылгъан эписи къаргъышларны башларына тюшюрген. ²⁸Бугунъ белли олгъаны киби, РАББИ гъазапланып, афакъанланып ве пек океленип, бу халкъны шу топракътан чыкъаргъан, башкъа топраккъа алып къувгъан».

²⁹Эр гизли шейни билъмеге – Алламыз олгъан РАББИнинъ ишидир, ачыкъ олгъан шейлер исе – бизге ве эвлятларымызгъа берильгендир. Бизлер бу Къануннынъ сёзлерини эбедиен беджермек керекмиз.

Аллагъа къайтув

30 ¹Мен сангъа айткъан эписи бу сёзлер – багъышлавлар ве къаргъышлар – башынъа тюшеджек вакъытта, сен олар акъкъында, Аллангъыз олгъан РАББИ сизни къувгъан миллетлер арасында тюшюнеджексинъ. ²Мен сангъа бугунъ буюргъаным киби, эгер сен ве эвлятларынь Аллангъ олгъан РАББИге къайтып, джан-юректен Оны дингълесенъ, ³Аллангъ олгъан РАББИ сени эсирликтен къуртараджакъ ве сангъа мерамет эйлейджек. Аллангъ олгъан РАББИ сени даркъаткъан эписи халкълар ичинден сени кене топлайджакъ. ⁴Сен ернинъ о бир четинедже дагъылгъан олсангъ биле, Аллангъ олгъан РАББИ андан да сени джыяр, андан да алыр. ⁵Сонгъ Аллангъ олгъан РАББИ сени деделерингъ саип олгъан топраккъа кетиреджек, ве сен онынъ саиби оладжакъсынъ. РАББИ сангъа яхшылыкълар япып, сени деделерингъден зияде чокълаштыраджакъ. ⁶Аллангъ олгъан РАББИ сенингъ ве эвлятларынгънынъ юреклерини сюннет этеджек, ве сен Аллангъ олгъан РАББИни джан-юректен севеджексинъ ве узун вакъыт яшайджакъсынъ. ⁷Сонгъ Аллангъ олгъан РАББИ бу къаргъышларнынъ эписини душманларынгънынъ, сени къувалагъанларнынъ ве кореджек козьлери олмагъанларнынъ башларына тюшюреджек. ⁸Сен исе РАББИге къайтып, Оны дингълейджексинъ ве мен бугунъ сангъа буюргъан эписи эмирлерни беджереджексинъ. ⁹Аллангъ олгъан РАББИ эр бир туткъан ишингъде бол-берекет береджек, эвлятларынгъны, туварларынгънынъ несилини ве топрагъынгънынъ махсулларыны берекетли этеджек. РАББИ деделерингъ акъкъында къувангъан киби, кене къуванчнен сангъа яхшылыкъ япаджакъ. ¹⁰Амма сен Аллангъ олгъан РАББИни дингълемек ве бу Къанун Китабында язылгъан эмирлерни ве низамнамелерни тутмакъ, Аллангъ олгъан РАББИге джан-юректен къайтмакъ керексинъ.

Яшайыш я да олюм

¹¹Мен сангъа бугунъ буюргъан Къанун сен ичюн пек агъыр ве иришилмейджек дегиль. ¹²О коклерде дегиль. Олмаса, «Биз къанунны эшитейик ве беджерейик деп, ким коклерге чыкъып, оны бизге кетиреджек?» – айтып олур. ¹³О, денгъизнинъ о бир тарафында да дегиль. Олмаса, «Биз къанунны эшитейик ве беджерейик деп, ким денгъизнинъ о бир тарафына барып, оны

бизге кетиреджек?» – айтып олур. ¹⁴Амма бу шей санъа пек якъындыр. О, агъзынъда ве юрегинъдедир. Сен оны беджерип олурсынъ!

¹⁵Мына мен бугунъ сенинъ огюнъе яшайыш ве яхшылыкъ, олюм ве яманлыкъ къойдым. ¹⁶Мен сизге бугунъ буюргъан шей будыр: Алланъ олгъан РАББИни севмек, Онынъ ёлларындан юрмек ве Онынъ эмирлерини, низамнамелерини ве къарарларыны тутмакъ. О заман яшайджакъсынъ, чокълашаджакъсынъ ве саип олмакъ ичюн кетейткъан топрагъынъда Алланъ олгъан РАББИ санъа берекет береджек. ¹⁷Лякин эгер юрегинъ четке айланып, РАББИнинъ сесини динълемесе, ёлдан урулса ве башкъа аллаларгъа хызмет этип табынса, ¹⁸мен бугунъ сизге ачыкъ айтам: сиз мытлакъа гъайып оладжакъсынъыз, Иордан озенини кечип саип олмакъ ичюн кетейткъан топрагъынъызда чокъ яшамайджакъсынъыз.

¹⁹Коклер ве ер юзю бизге шаат олсунлар: мен сенинъ огюнъде яшайыш ве олюм, багъышлавлар ве къаргъышларны къойдым. Яшайышны сайлап ал, ве сен эвлядынънен яшарсынъ. ²⁰Алланъ олгъан РАББИни сев, Оны динъле, Онъа япыш. О, санъа яшайыш ве узун кунълерни, Ибраим, Исхакъ ве Якъуп деделеринъе бермеге ант эткен топракъта яшамагъа имкяныны бере.

Нун огълу Ехошуа – Мусанынъ издеши

31 ¹Муса бутюн Исраильге бойле сёзлер айтып битирген сонъ, ²оларгъа шай деди:

– Мен энди 120 яшындам, сизге ёлбашчылыкъ башкъа этип оламайым. РАББИ манъа: «Сен Иорданнынъ башкъа тарафына кечмейджексинъ», – деди. ³Алланъ олгъан РАББИ огюнъден кечип, эписи огюнъдеки миллетлерни ёкъ этеджек, ве сен топрагъынынъ саиби оладжакъсынъ. РАББИ айткъаны киби, Ехошуа да сенинъ огюнъде кечеджек. ⁴РАББИ аморлы падишалары Сихонны ве Огны ёкъ эткен. Оларгъа ве топракъларына не япкъан олса, бу миллетлерге де ойле япаджакъ. ⁵РАББИ оларны къолунъызгъа береджек, сиз исе мен сизге эписи буюргъан эмирлериме коре япмакъ керексинъиз. ⁶Къуветли ве джесаретли олунъыз, олардан къоркъманъыз ве чекинменъиз, чюнки сизнен Алланъ олгъан РАББИ кетейта. О, сизни къалдырмайджакъ ве ташламайджакъ.

⁷Сонъ Муса Ехошуаны чагъырып, бутюн Исраильнинъ огюнде онъа шай деди:

– Къуветли ве джесаретли ол. Сен бу халкънен, РАББИ деделеринъе бермеге ант эткен топракъкъа кирип, оны оларгъа пайлаштыраджакъсынъ. ⁸Огюнъден кетейткъан РАББИ сеннен оладжакъ. О сени къалдырмайджакъ ве ташламайджакъ. Къоркъма ве дешет тюбюне къалма.

Къануннынъ окъулмасы

⁹Муса бу Къанунны язды ве оны РАББИнинъ Васиегъ Сандыгъыны ташыгъан, Левий къабилесинден олгъан руханийлерге ве Исраильнинъ эписи акъсакълларына берди. ¹⁰Муса оларгъа бойле эмир этти:

– Единджи йылынынъ сонъунда, борджларны багъышлав йылында, Чалашлар Байрамында, ¹¹бутюн Исраиль Алласы олгъан РАББИ сайлагъан ерге, Онынъ огюне кельгенинен, бу Къанунны, оны эписи эшитсин деп, бутюн Исраильнинъ огюнде окъу. ¹²Халкъны – акъайларны, апайларны ве балаларны, ве аранъызда яшагъан ят халкълардан олгъанларны топла. Олар динълесин ве огренсинлер, Алланъыз олгъан РАББИден къоркъсунлар ве бу Къануннынъ эписи сёзлерини тутып беджерсинлер. ¹³Бу Къанунны бильмеген балалары да эшитирлер ве Иорданны кечип саип олмакъ ичюн кетейткъан топрагъынъызда бутюн яшагъан вакътынъызда Алланъыз олгъан РАББИден къоркъмагъа огренирлер.

Раббининъ Мусагъа сонъки насиаты

¹⁴Сонъ РАББИ Мусагъа:

– Мына, олюм кунюнь якъынлаша. Ехошуаны чагъыр, Корюшков Чадырында турунъыз. Мен онъа эмир берейим, – деди.

Муса ве Ехошуа келип, Корюшков Чадырында турдылар. ¹⁵РАББИ Чадырда булут дирегинде пейда олды. Булут диреси Чадырыннынъ кириши янында турды. ¹⁶Сонъ РАББИ Мусагъа:

– Мына тезден сен баба-деделеринъе къошуладжакъсынъ, – деди. – Бу халкъ, ороспу киби олып, кетейткъан топракъларында эджебий аллаларнынъ пешинден бараджакъ. Олар Мени къалдыраджакълар ве Мен оларгъа берген васиетимни бозаджакълар. ¹⁷О куню Меним гъазабым оларгъа къаршы къызаджакъ, ве Мен оларны къалдыраджагъым. Бетимни олардан сакълайджагъым, ве олар ютуладжакълар. Башларына пек чокъ беля ве къаза тюшер, ве о куню олар: «Керчектен де, бу белялар башымызгъа тюшкенлернинъ себеби – арамизда Алла олмагъаныдыр!» – дерлер. ¹⁸Мен о вакъыт мытлакъа бетимни олардан сакълайджагъым, чюнки оларнынъ башкъа аллаларгъа чевирилъгени пек яман оладжакъ.

¹⁹Энди бу йырны язып ал ве Исраиль огъууларына огрет. Оларгъа къаршы шаатлыгъым олсун деп, оны агъызларына къой. ²⁰Мен баба-деделерине ант эткеним киби, оларны сютнен бал акъкъан топракъкъа кирсетеджегим. Олар тойып ашагъан сонъ, семиз оладжакълар, башкъа аллаларгъа айланып, оларгъа хызмет этеджеклер. Олар Мени терк этеджеклер ве васиетимни бозаджакълар. ²¹Сонъ, оларнынъ башларына чокъ беляларнен къазалар тюшкенинен, бу тюрюкю оларгъа къаршы шаатлыкъ олур, эвлятлары оны унутмайджакълар. Мен деделерине ант эткен топракъкъа оларны кирсетмезден эвель, оларнынъ бугунъки ниетлерини билем.

²²О куню Муса бу йырны язып алды ве оны эписи исраиллилерге огретти.

²³Нун огълу Ехошуагъа РАББИ:

– Къуветли ве джесаретли ол. Сен Исраиль огъууларыны Мен оларгъа ант эткен топракъкъа кирсетеджексинъ. Мен сеннен олурым, – деп буюрды.

²⁴Муса бу Къанунны бутюнлей китапкъа язып алгъан сонъ, ²⁵РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны ташыгъан левийлилерге шай эмир берди:

²⁶– Бу Къанун Китабыны алып, оны Аллангъыз олгъан РАББИнинъ Васиет Сандыгъынынъ янына къоюнъыз. О, анда сизге шаатлыкъ олур. ²⁷Сиз исьянкяр ве инат олгъанынъызны билем. Мына шимди, мен даа сагъ олгъанымда, сиз РАББИнинъ огюнде исьянджылыгъынъызны косътересинъиз, я мен ольген сонъ даа бетер олмазсынъызмы? ²⁸Манъа эписи къабилелерингъизнинъ акъсакълларыны ве эписи реберлерингъизни топланъыз. Мен оларгъа бу сёзлерни айтарым ве оларгъа къаршы коклерни ве ер юзюни шаатлыкъкъа чагъырырым. ²⁹Билем ки, мен ольгенимден сонъ, сиз бозулып, мен сизге буюргъан ёлдан уруладжакъсынъыз. Сонгунда кельген куньлерде башынъызгъа яманлыкъ олур, чюнки сиз РАББИнинъ козю огюнде яманлыкъ япып, сизингъ аркетлерингъизнен Оны ачувлатаджакъсынъыз.

Мусанынъ тюркюси

³⁰Сонъ Муса бу йырнынъ эписи сёзлерини, исраиллилернинъ бутюн джемааты эшитсин деп, айтты:

- 32** 1– Къулакъ асынъыз, коклер, мен айтаджакъым,
динъле, ер юзю, агъзымдан чыкъаджакъ лафларны.
- 2 Сагъанакъ киби огреткеним ягъар,
чыкъ киби лафым тюшер,
ягъмур киби янъы откъа ислер,
ягъмурчыкъ киби ешилликке олур.
- 3 Мен РАББИнинъ Адыны шуретлейджегим;
сиз де Алламызнынъ улулыгъыны танынъыз!
- 4 О – Къаядыр! Япкъанлары къусурсыз, ёллары адалетлидир.
О – ишанчлы Алла, Онда акъикъатсызлыкъ ёкъ,
О догъру ве инсафлыдыр!
- 5 Олар Онъа къаршы ахлякъсыз арекет этти;
Онынъ балалары киби дегиль,
олар къусур олды, бозукъ ве яланджы несильдир.
- 6 РАББИнгъизге бойле къайтарасызмы,
ахмакъ ве акъылсыз халкъ?
О – сенинъ Бабангъ дегильми?
Сени яраткъан, ясагъан ве асыл эткендир!
- 7 Къадимий заманларны акъылынъа кетир,
эвельки несиллернинъ йыллары акъкъында тюшюн.
Бабангъдан сора, о санъа айтар,
къартларынъыздан сора, олар санъа анълатырлар.
- 8 Юдже Алла миллетлерге мульк бергенде

- ве адамларны больгенде,
 О, Алланынъ огъуллаарынынъ сайысына коре
 халкъларгъа сынъырлар къойгъан.
- 9 РАББИнинъ пайы Онынъ халкъы олды,
 Якъуп – Онынъ шахсий мультюкер.
- 10 О, оны бош сахрада,
 кийик увулдагъан чельде тапкъан.
 Оны къорчалап, акъыл берген,
 козь бебеги киби оны сакълагъан.
- 11 Озь ювасыны къыбырдаткъан,
 балаларынынъ устюнден
 къалтырап учкъан къартал киби,
 О, къанатларыны керип, оны алгъан,
 къанатлары устюнде ташыгъан эди.
- 12 Ялынъыз РАББИ онъа ёлбашчылыкъ этти,
 эджнебий алла онен ёкъ эди.
- 13 О, оны ер юзюнинъ тёпелерине котерген,
 тарлаларнынъ берекетинен тойдургъан.
 О, онъа ташлардан – балны,
 чакъмакъташтан – зейтюн ягъыны ашкъа берген,
- 14 эм де тувардан иримчикни, къой-эчкилерден сютни,
 къозуларнынъ, Башан еринден къочкъарларнынъ ве
 текелернинъ ягъыны,
 ве энъ яхшы богъдайны берген.
 Юзюм къаныны, шарапны сен иче эдинъ.
- 15 Ешурун* семиз олгъан ве тепе башлагъан.
 Семиз олгъансынъ, шишманлангъансынъ, толушкъансынъ!
 Сонъ оны яраткъан Алланы къалдыргъан,
 озь къуртулуш Къаясындан игренген.
- 16 Олар Алланы эджнебий аллаларынен ачувландыргъан,
 озь писликлеринен Оны гъазапландыргъан.
- 17 Озь къурбанларыны Аллагъа чалмайып,
 шейтанларгъа, оларгъа белли олмагъан, янъы кельген,
 деделерининъ хаберлери олмагъан аллаларгъа чалгъанлар.
- 18 Сени дюньягъа кетирген Къаяны унуткъансынъ,
 сени дертнен догъгъан Алланы акъылынъдан чыкъаргъансынъ.
- 19 Буну корьген РАББИ олардан игренген,
 чюнки огъуллаары ве къызлары Оны гъазапландыргъан.
- 20 «Бетимни олардан гизлерим, – деди О. –
 Сонъ аллары не оладжакъ бакъарым.
 Олар – бозукъ несиль,

* 32.15 Ешурун – Исраильнинъ шаирани ады, «догъру, намуслы олгъан» демектир.

- садыкъ олмагъан балалардыр.
- 21 Олар Мен танымагъан аллаларынен Мени куньджю эткен,
бош путларынен Мени ачувландыргъанлар.
Мен де олар танымагъан халкънен
оларны куньджю этеджегим,
ахмакъ бир миллетнен ачувландыраджагъым.
- 22 Меним гъазабым атеш алевлендирди,
онынъ янгъаны олюлернинъ дюньясына ете,
о, ер юзюни ве берекетини якъып юта,
дагъларнынъ этеклерини якъа.
- 23 Башларына чокъ яманлыкълар тюшюреджегим,
эписи окъларымны оларгъа атаджагъым.
- 24 Ачлыкъ оларны бошатыр,
веба оларны ашар,
аджджы тишлемелер келир.
Оларгъа къаршы кийик айванларны,
тозда суйрекленген зеэр махлюкъларны ёлларым.
- 25 Тышарыда акъайларны къылыч урар,
ичериде айны шу шейни дешет япар:
йигитлерни ве къызларны,
бебейлерни, чал къартларны гъайып этер.
- 26 Айтмагъа истер эдим: “Оларны парчалайджагъым,
адамлар оларны ич бир вакъыт хатырламайджакълар”.
- 27 Амма душманларынынъ ачувы ичюн шуны япмам.
Ёкъса, душманлары буны янълыш анълап, айтар:
“Бизим къудретимиз улу,
РАББИнинъ иши дегильдир бу!”»
- 28 Олар – акъылыны джойгъан миллет,
араларында анълайыш ёкъ.
- 29 Ах, акъыллы олып, олар буны анълап бильгейди,
оларнен не оладжагъыны анълагъайды!
- 30 Эгер оларнынъ Къаясы оларны сатмагъан олса,
РАББИ оларны душманларынынъ къолуна бермеген олса,
бир адам бинъ адамны къувалап олур эдими?
Эки адам он бинъ адамны къувып олур эдими?
- 31 Оларнынъ къаясы бизим Къаямыз киби дегиль.
Душманларымыз биле буны анълайлар.
- 32 Оларнынъ юзюм пытакълары – Содом чубугъындан,
юзюми – Гоморанынъ тарлаларындандыр.
Юзюм данелери зеэр тёкелер,
салкъымлары аджджы отъ шырасы кибидир.
- 33 Шарабы – аждерхаларнынъ зеэри,
йыланларнынъ ольдюриджи зеэридир.

- 34 РАББИ шай айта:
«Мен буны сакъламадыммы?
Озь анбарларымда килитлемедимми?»
- 35 Аякълары тайгъанда,
Мен акътыман ве интикъам алырым.
Беля-къаза куню якъындыр,
азырландырылгъан шейлер оларгъа ашыкъып келелер».
- 36 Лякин РАББИ Озь халкъыны акълайджакъ.
Къолларында такъат къалмайджакъ вакътында,
не къул, не азат къалмайджагъыны корьгенде,
Озь къулларына мерамет этеджек.
- 37 О айтар: «Къайда аллалары,
олар сыгъынакъ къыдыргъан къаялары?»
- 38 Оларнынъ къурбан ягъларыны ким ашагъан,
шарап бахшышларыны ким ичкен?
Олар турсунлар да, сизге ярдым этсинлер,
сиз ичюн орьтю олсунлар!
- 39 Энди корюнъиз: Керчектен де, Мен – Одыр!
Менден гъайры алла ёкъ!
Мен ольдюрем, Мен де яшайыш берем,
Мен урам, Мен де тедавийлейим.
Меним къолумдан кимсе къуртарып оламаз.
- 40 Емин этип, къолумны кокке тараф котерем ве айтам:
Мен, Эбедий, Озюмнен ант этем:
- 41 парылдагъан къылычымны къайрарым,
суд этип, къолум оны тутар,
душманларымнынъ акътыманыны алырым,
Мени кореджек козьлери олмагъанларны джезаларым.
- 42 Окъларымны къангъа бояларым,
къылычым беденлерни ашар,
ольдюрильген ве эсирге тюшкенлернинъ къаныны ичер,
душман башлыкъларынынъ башларына тояр».
- 43 Эй, халкълар! Алланынъ халкъынен берабер къуванынъыз!
О, къулларынынъ къаны ичюн акътыманыны
ве Озь душманларынынъ интикъамыны алыр,
Озь топрагъы ве халкъы ичюн одеме этер.

⁴⁴Бойледже, Муса Нуннынъ огълу Ехошуанен берабер келип, бу йырнынъ эписи сёзлерини халкъкъа айттылар.

Муса халкъны къандыра

⁴⁵Бу сёзлернинъ эписини бутюн Исраильге айтып битирген сонъ, ⁴⁶Муса оларгъа:

– Мен сизге бугунъ айткъан бу сёзлерни акъылларынъызда тутунъыз, бу Къанун сёзлерининъ эписини тутып беджермеге балаларынъызгъа эмир этинъиз. ⁴⁷Бу сёзлер сиз ичюн бош лаф дегиль, олар – сизинъ яшайышынъыздыр. Иорданны кечип саип олмакъ ичюн кетейткъан топракъта оларнынъ ярдымынен чокъ вакъыт яшарсынъыз, – деди.

Муса Ханаангъа кирмез

⁴⁸О куню де РАББИ Мусагъа бойле деди:

⁴⁹– Аварим дагъларында, Ерихоннынъ къаршысында Моавда ерлешкен Нево дагъына котериль ве Мен Израиль огъулларына мулък оларакъ береджек Ханаан топрагъына бакъ. ⁵⁰Хор дагъында ольген ве баба-деделерине къошулгъан агъанъ Харун киби, сен де котериледжек дагънынъ устюнде оледжексинъ ве баба-деделеринъе къошуладжакъсынъ. ⁵¹Сиз Цин сахрасында, Мериват-Къадеш сувлары янында Израиль огъулларынынъ огюнде Мангъа къаршы имансыз арекет эттинъиз, оларнынъ арасында Меним мукъаддеслигимни къорчаламадынъыз. ⁵²Огюнде олгъан топракъны кореджексинъ, амма Мен Израиль огъулларына береджек бу топракъгъа кирмейджексинъ.

Муса Израиль къабилелерини багъышлай

33 ¹Ольмезден эвель, Алланынъ адамы Муса Израиль огъулларына багъышлавлар тилеп, ²шай деди:

– РАББИ Синайдан кельди,
Сеир дагъларында ачылды,
Паран дагълы топрагъындан нурнен пейда олды,
азизлернинъ ордуларынен кельди,
онъ къолунда Къанун атеши бар эди.

³ О, халкъыны керчектен севе.

Эписи азизлер Сенинъ къолунда,
олар аякъларынъда топлашалар,
айткъанларынъа къулакъ асалар.

⁴ Муса бизге Къанунны буюрды,
о – Якъуп джемаатынынъ мирасыдыр.

⁵ Халкънынъ башлыкълары
къабилелернен берабер топлашкъанда,
о, Ешуруннынъ падишасы эди.

⁶ Яшасын Рубен ве ольмесин,
лякин акъайлары аз сайылы олсун.

⁷ Ехуда къабилесине буны айтты:

– Я РАББИ, Ехуданынъ сесини эшит, оны халкъына кетир.

Озюни Озь къолларынен къорчалай;
онъа душманларына къаршы ярдымджы ол.

⁸Левий къабилесине шай деди:

– Тум ве Ур* алетлери сенинъ инсафлы адамынъдадыр.
Сен оны Масса еринде сынадынъ,
Мерива сувлары янында онен давалаштынъ.

⁹ О, ана-бабасы акъкъында бойле деди:

«Мен оларны бакъмадым».

О, агъа-къардашларыны танымагъан,
озь балаларыны бильмеген,
лякин о, Сенинъ сёзлеринъни сакълагъан,
васиетинъни къорчалагъан.

¹⁰ Олар Якъупны къарарларына огретирлер,
Исраильни – Сенинъ Къанунынъа.

Олар огюнъде къокъулы отларны якъарлар,
къурбан еринъе айванларны бутюнлей къоярлар.

¹¹ РАББИ, онынъ къудрети огъурлы олсун,
туткъан ишлеринден разы ол.

Онъа къаршы тургъанларны
ве оны кореджек козьлери олмагъанларны,
аякъ устюнде турып оламасынлар деп, аякъларындан ур.

¹²Биньямин къабилесине шай деди:

– РАББИнинъ севгилиси янында хавфсыз яшар.

РАББИ оны эр кунъ сакълай;

Биньямин Онынъ омузлары ортасында раат отура.

¹³Юсуф къабилесине шай деди:

– РАББИ онынъ топрагъына коклернинъ,
чыкъларнынъ ве ашагъыда акъкъан сувларнынъ
энь яхшы берекетини берсин,

¹⁴ кунеште оськен ве айлар кетирген
энь яхшы махсулларны,

¹⁵ къадимий дагъларнынъ энь яхшысыны
ве эски байырларнынъ энь яхшысыны,

¹⁶ топракънынъ энь яхшысыны ве онынъ боллугъыны берсин.

Тикенли чалыда Булунгъаннынъ разылыгъы Юсуфнынъ башына,
агъа-къардашларындан сайлангъан бирисининъ манълайына
олсун.

* 33.8 Тум ве Ур – къ. еуд. «ярыкъ» ве «къусурсызлыкъ» маналарыны анълата. Джереп алетлери. Чыкыш 28.30 бакъ.

- 17 Онынъ биринджи догъгъан бугъасы – онынъ сайгъысы, бойнузлары – кийик бугъанынъ бойнузлары киби, оларнен о, ернинъ башкъа четинедже олгъан халкъларны тюртеджек.

Бу – Эфраимнинъ он бинълери ве Менашшенинъ бинълеридир.

- 18 Зевулун къабилесине шай деди:

– Къуван, Зевулун, эвинъден чыкъкъанынъда, ве сен, Йиссакъар, – озь чадырларынъда.

- 19 Олар халкъларны дагъгъа тараф чагъырырлар, анда догъру къурбанларны чаларлар. Олар денъизнинъ боллугъынен ве къумда сакълы хазинелернен кейфленирлер.

- 20 Гъад къабилесине шай деди:

– Гъаднынъ топракъларыны кенълештирген адам бахтлы олсун! О, арслан киби яшай, къолны ве башны парчалай.

- 21 О, озюне ернинъ биринджисини сайлап алды, анда оны башлыкънынъ пайы бекледи. О, халкънынъ башлыкъларынен кельди, РАББИнинъ догъру истегини ве Израильге берильген къарарларыны беджерди.

- 22 Дан къабилесине шай деди:

– Дан – арслан яврусыдыр, Башан еринден секирип тюше.

- 23 Нафталий къабилесине шай деди:

– Нафталийнен РАББИнинъ бол разылыгъы ве Онынъ номай берекети. О, денъизнинъ ве дженюптеки топракънынъ саиби.

- 24 Ашер къабилесине шай деди:

– Огъулардан энъ бахтлы – Ашердир. онен агъа-къардашларынынъ разылыгъы олсун, аягъыны зейтюн ягъына батырсын.

- 25 Къапуларынъдаки мандаллары – демир ве бакъырдандыр, къудретинъ кунълеринъе тенъ оладжакъ.

- 26 Ешуруннынъ Алласына ошагъан ёкъ!

О, коклер устюнден санъа ярдымгъа

- Озь Шуретинде булутлар устюнде келе.
- 27 Эбедий Алла – сени сакълагъан ердир,
сени эбедиен къудрети къорчалай.
О, душманларынъны огюньден къувалай ве:
«Ёкъ эт!» – айта.
- 28 Исраиль хавфсыз яшай,
Якъуп янгъызылыкъта ашлыкъ ве шарапкъа толу топрагъында
тура,
ве коклерден онъа чыкълар тюшелер.
- 29 Исраиль, сен не де бахтлысынъ!
Санъа ошагъан ким бар?
РАББИ къуртаргъан халкъсынъ!
О – сени къорчалагъан къалкъанынъдыр
ве шуретинънинъ къылычыдыр.
Огюньде душманларынъ ялтакъланалар,
сен исе оларнынъ ибадет тёпелерини аякъларынънен басасынъ.

Мусанынъ олюми

34 ¹Сонъ Муса Моав тюзлюгинден Нево дагъына, Ерихоннынъ къаршысында олгъан Фисганынъ тёпесине котерильди. Анда РАББИ онъа Гилад ерини, Дангъадже олгъан топракъны косътерди. ²Нафталийнинъ оладжакъ топрагъыны, Менашше ве Эфраимнинъ топрагъыны, тап гъарбий денъизгедже баргъан бутюн Ехуданынъ топрагъыны, ³Негевни ве Ерихон (Пальмалар шеэри) вадийнининъ тюзлюгини, тап Цоар шеэри-недже олгъан топракъны.

⁴Сонъ РАББИ онъа:

– Мен Ибраим, Исхакъ ве Якъупкъа: «Оны несиллеринъизге берерим», деп ант эткен топракъ мына. Мен санъа оны козьлеринънен коръмеге разылыкъ берерим, лякин о топракъкъа сен кирмесинъ, – деди.

⁵Сонъ РАББИ айткъаны киби, РАББИнинъ къулу Муса Моав еринде ольди. ⁶О, оны вадийде, Моав еринде, Бет-Пеорнынъ къаршысында дефн этти, лякин аля бу кунь онынъ къабри къайда олгъаныны кимсе бильмей. ⁷Муса ольгенде 120 яшында эди, лякин онынъ козьлери зайыфлашмагъан, бедени де такъаттан кесильмеген эди. ⁸Исраиль огъуллаары Моав тюзлюгинде 30 кунь девамында Мусанынъ артындан агъладылар. Сонъ Мусанынъ артындан агълап яныкълангъан матем кунълери битти.

Мусанынъ ерине кечеджек Ехошуа

⁹Нун огълу Ехошуа икмет рухуна толгъан, чюнки Муса онынъ устюне къолларыны къойгъан эди. Исраиллилер онынъ сесини динълей ве, РАББИ Мусагъа эмир эткени киби, ойле де яптылар.

Мусанынъ буюклиги

¹⁰О вакъыттан сонъ Израильде РАББИни юзьме-юзь бильген Муса киби пейгъамбер бир даа олмады. ¹¹Муса, РАББИнинъ ёллагъанына бойсунып, Мысыр топрагъында фыравунгъа, къулларына ве бутюн топрагъына къаршы аджайип шейлерни япкъан ве бельгилерни косътерген эди. ¹²Буюк къудретнен ве къоркъунчлы ишлернен Муса буларны бутюн Израильнинъ козю огюнде япкъан эди.

Тарихий китаплар

Нун огълу Ехошуа

Мукъаддес Китапнынъ тарих болюги Нун огълу Ехошуанынъ китабынен башлана. Бу китаптаки адиселер Ханаан топрагъынынъ сынъырында башлана. Мусанынъ олюминден сонъ, Нун огълу Ехошуа Исраиль халкъына ёлбашчылыкъ этип, оны Ханаангъа алып кирди. Бойледже, Алла Исраиль халкъына Ханаан топрагъыны мулък оларакъ бермек вадесини беджерди. Шуну омюрге кечирмек ичюн, Ехошуанынъ джесюр ёлбашчылыгы Алланынъ къолунда эсас алет олды.

Китапны учъ къысымгъа больмек мумкюн: Ханаан топрагъынынъ запт этилюви (1–12 баблар), Исраиль къабилелери арасында топракънынъ пай этилюви (13–22 баблар), халкъ ве Алланынъ арасындаки васиетнинъ янъартылувы (23–24 баблар).

Топракъ ичюн куреш мукъаддес дженкнинъ къанунларына коре алып барылды. Исраиль халкъы Аллагъа джан-юректен табынса, Рабби оларгъа толу гъалебе бере эди. Алланынъ эмирине коре, израиллилер запт этильген шеэрлерни бутюнлей ёкъ этмек, оларнынъ эр шейини толусынен Раббиге багъышламакъ керек эдилер.

Нун огълу Ехошуа – Мусанынъ издеши (1 б.). Рахав топракъны гизли козеткен израиллилерге къуртулмагъа ярдым эте (2 б.). Израиллилер къурутылгъан Иордан озенининъ тюбюнден кечелер (3–5 б.). Израиллилернинъ къычырувлары себебинден Ерихоннынъ диварлары авдарыла (6 б.). Акъаннынъ гунасы (7 б.). Ай шеэрининъ дарма-дагъын олувы (8 б.). Гивонлыларнынъ яланы. Гивон шеэри янындаки уруш вакътында кунеш токътай (9–10 б.). Чешит шеэр, падиша, топракъларнынъ запт этилюви (10–12 б.). Израильнинъ он эки къабилеси арасында топракъ пай этилюви (13–20 б.). Левийлилер Ханааннынъ чешит кошелеринде ерлешкен шеэрлерге саип олалар (21 б.). Иорданнынъ шаркъ тарафында

ерлешкен къабилелер озь топракъларына къайталар (22 б.). Нун огълу Ехошуа исраиллилернен сагълыкълаша. Алла ве исраиллилер арасын-даки васиетнинъ янъартылувы (23–24 б.).

Нун огълу Ехошуагъа берильген Алланынъ эмири

1 ¹РАББИнинъ къулу Муса кечинген сонъ, РАББИ Мусанынъ ярдым-джысына Нун огълу Ехошуагъа бойле деди:

²– Къулум Муса кечинди. Шимди тур да, бу Иордан озенининъ башкъа тарафына, Мен Израиль халкъына береджек топракъкъа бутюн халкъ-нен берабер кеч. ³Мусагъа айткъаным киби, сизге аягъынъыз баскъан эр ерни береджегим. ⁴Сизинъ сынъырларынъыз сахрадан ве Ливандан башлап, буюк Фират деръясынадже – хитлилернинъ бутюн топракълары – ве гъарпта яткъан буюк денъизге къадар оладжакъ. ⁵Бутюн омрюнъиз девамында сизге къаршы кимсе турып оламайджакъ. Мен Мусанен олгъаным дайын, сеннен оладжагъым. Сенден айырылмам ве сени ташламам. ⁶Къуветли ве джесаретли ол. Халкънынъ деделерине емин эткеним киби, бу топракъны оларгъа мулък оларакъ береджесинъ. ⁷Тек къуветли ве артыкъ джесаретли ол, къулум Муса санъа буюргъан бутюн Къанунны тут ве беджер. Къанундан не солгъа, не сагъгъа урулма, ве эписи туткъан ишлеринъ онъундан келир. ⁸Бу Теврат китабынынъ сёзлери даима агъзынъда олсун. Бу китапны гедже-кунъдюз огрен ве анда язылгъаннынъ эписини тыпкъы-тыпкъына беджер. Сонъ ишлеринъ онъундан келир, ве эр ишке акъылнен янашарсынъ. ⁹Мен санъа эмир этем: къуветли ве джесаретли ол, къоркъма, отюнъ патламасын. Къайда бармасанъ, Алланъ олгъан РАББИ сенинъ эр баргъан еринъде янынъда оладжакъ.

Иордан озенининъ башкъа тарафына кечмек ичюн азырлыкъ

¹⁰Ехошуа халкъ башлыкъларына бойле буюрды:

¹¹– Орду бою кечип, халкъкъа эмир этинъиз: «Озьлеринъизге ёллукъ аш азырланъыз. Учъ кунъ кечкен сонъ, Алланъыз олгъан РАББИ сизге мулък оларакъ береджек топракъны алмакъ ичюн, Иордан озенининъ башкъа тарафына кечеджесинъиз».

¹²Рубеннинъ ве Гъаднынъ къабилелерине ве Менашше къабилесининъ ярысына исе Ехошуа бойле деди:

¹³– РАББИнинъ къулу Муса сизге: «Алланъыз олгъан РАББИ сизни раат этип, сизге бу топракъны берди», – деп берген эмирини акъылынъызгъа кетиринъиз. ¹⁴Апайларынъыз, балаларынъыз ве айван сюрюлеринъиз Иорданнынъ бу тарафында олгъан топракъта, сизге Муса берген топракъта къалсынлар. Дженкке ярагъанлар эпинъиз исе сияланып, агъа-къардашларынъызнынъ огюне барынъыз. ¹⁵РАББИ оларны да, сизлер дайын, раат этмегендже, ве олар да Алланъыз олгъан РАББИ оларгъа берген топракъны мирас оларакъ алмагъандже, ярдым этинъиз.

О заман РАББИнинъ къулу Муса сизге берген, Иордандан шаркъта яткъан асабалыкъ топрагъынъызгъа къайтып, онынъ саиплери олурсынъыз.

¹⁶Олар Ехошуагъа:

– Эписи буюргъанларынынъ япармыз. Къайда бизни ёлласанъ, анда барармыз, – деп джевап къайтардылар. ¹⁷– Мусаны динълегенимиз дайын, сени де динълейджекмиз. Алламыз олгъан РАББИ Мусанен олгъаны дайын, сеннен де олсун. ¹⁸Сенинъ эмиринъе бойсунмагъан, сен буюргъаннынъ эр бир сёзюни тутмагъан адам ольдюрлир. Тек къуветли ве джесаретли ол!

Топракъны гизли козеткен адамлар ве оросну Рахав

2 Нун огълу Ехошуа Шиттимде ерлешкен ордудан топракъны гизлиден бакъып кельмеге эки акъайны ёллап, оларгъа:

– Барып, бу топракъны ве Ерихон шеэрини козьден кечиринъиз, – деди.

Олар ёлгъа чыкътылар. Рахав адлы ороспунынъ эвине келип, анда геджелемеге къалдылар.

²Ерихоннынъ падишасына: «Мына бу геджеси мында Исраиль огъуларындан насылдыр адамлар бизим топрагъымызны коръмек ичюн кельдилер», – деп етиштирдилер.

³Ерихон падишасы Рахавгъа бойле айтмакъ ичюн, адамларны ёллады:

– Сангъа келип, эвинъе кирген адамларны теслим эт. Олар бутюн бу топракъны коръмек ичюн кельдилер.

⁴Апай исе о эки адамны сакълагъан эди. О:

– Керчек, бу адамлар мангъа кельдилер, лякин олар къайдан олгъанларыны мен бильмедим. ⁵Акъшам къаранлыгъында шеэр къапуларыны къапатмакъ вакъты кельгенде, олар кеттилер. Акъайлар къайда кеткенлерини бильмейим. Тез къувалангъыз да, артларындан етерсиз, – деди.

⁶Озю исе оларны эвинъ дамына чыкъаргъан ве анда джайылгъан кетен багъламлары арасында сакълагъан эди. ⁷Артларындан къувалагъанлар Иордан озенине кеткен ёл бою тап озенинъ сай ерлеринедже къувдылар. Олар шеэрден чыкъкъанларынен, шеэр къапуларыны къапаттылар.

⁸Джасуслар юкъламагъа ятмаздан эвель, Рахав оларгъа эвинъ дамына котерильди ⁹ве:

– Бу топракъны РАББИ сизге бергенини билем. Сиз бизни пек къоркъуздынъыз ве бу топракъта эписи яшагъанларнынъ отьлери сизден патлады, – деди. ¹⁰– Сиз Мысырдан чыкъкъанда, РАББИ сизинъ огюнъизде Къызыл денгизнинъ сувларыны къуруткъаныны ве сиз Иорданнынъ башкъа тарафындаки Сихонны ве Огны, бу эки аморлы падишаларны ольдюрип, ёкъ эткенинъизни эшиттик. ¹¹Буну эшиткенимизден сонъ, отьлеримиз патлады ве сизге къаршы турмакъ ичюн кимсе джесюрлик тапалмады. Аллангъыз олгъан РАББИ – тёпедечи коклернинъ ве ашагъыдаки ер юзюнинъ Алласыдыр. ¹²Бойлеликнен, мен сизге мераметлик насыл япкъан олсам, сиз де бабамнынъ эвине бойле мераметлик

япаджагъынъызда РАББИнинъ огюнде манъа емин этинъиз. ¹³Бабамнен анамны, агъаларымнен таталарымны ве оларнынъ эписи якъынларыны сагъ къалдыраджагъынъызда ве джанларымызны олюмден къуртараджагъынъызда сѣз беринъиз.

¹⁴– Эгер сиз ольдюрильсенъиз, бизим джанларымыз гъайып олсунлар! – дедилер бу адамлар онъа. – Сиз бизим ишимизни ачмасанъыз, РАББИ топракъны бизге бергенде, биз санъа мераметлик этип, садъкъ олурмыз.

¹⁵Сонъ Рахав оларны пенджеренде йип ярдымынен ашагъы тюшюрди. Онынъ эви шеэрнинъ диварында эди, ве Рахав дивар ичинде яшай эди. ¹⁶Оларгъа:

– Артынъыздан къувалагъанлар сизни расткетирмесинлер деп, дагъгъа кетип, анда учъ кунъ сакъланып отурынъыз. Артынъыздан къувалагъанлар къайтып кельген сонъ, ёлунъызны девам этерсинъиз, – деди.

¹⁷О адамлар Рахавгъа:

– Эгер сен биз айткъанымыз киби япмасанъ, сен бизни емин эттирген еминимизден азат олурмыз. ¹⁸Бу топракъкъа кельгенимизде, бизни ашагъы тюшюрген пенджерге къырмазы йип багъла. Ана-бабанъны, агъа-къардашларынынъы ве бабанънынъ бутюн сой-сопларыны эвинъе топла. ¹⁹Эгер бирев эвнинъ къапусындан чыкъса, озъ олюминде озю къабаатлы олур, биз исе къабаатлы олмайджакъмыз. Сеннен берабер эвинъде олгъан адамларнынъ бириси ольдюрильсе исе, онынъ олюминде биз къабаатлы олурмыз. ²⁰Лякин сен бу ишимизни ачсанъ, сен бизни емин эттирген емининъден бош олурмыз, – дедилер.

²¹– Яхшы, – деди Рахав, – айткъанынъыз киби олсун.

О, оларны йиберди де, олар кетти. Рахав пенджересине къырмазы йип багълады.

²²Джасуслар кетти ве дагъгъа барып чыкъып, артларындан къувалагъанлар къайтмагъандже, анда учъ кунъ олдылар. Артларындан къувалагъанлар оларны бутюн ёл бою къыдырдылар, лякин тапалмадылар. ²³Бундан сонъ бу эки адам артларына къайттылар. Дагъдан тюштилер ве озенни кечип, Нун огълу Ехошуагъа кельдилер, онъа оларнен олып кечкен эр бир шей акъкъында айтып бердилер. ²⁴Сонъ Ехошуагъа:

– РАББИ бутюн бу топракъны бизим къолумызгъа берди. О ернинъ эписи яшагъанларынынъ бизден отълери патлай, – дедилер.

Иордан озенининъ башкъа тарафына кечюв

3¹Саба танъда Ехошуа исраиллилернен берабер Шиттим шеэринден ёлгъа чыкъып, Иордан янына кельдилер. Озенден кечмейип, Ехошуа ве эписи исраиллилер анда ерлштилер. ²Учъ кунъден сонъ башлыкълар орду бою юрип, ³халкъкъа:

– Алланъыз олгъан РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны ве оны ташыгъан левийли руханийлерни корьгенде, ерлеринъизден турып, оларнынъ артларындан кетинъиз, – деп буюрдылар. ⁴– Аранъыздаки узакълыкъ бир

километр* къадар олсун. Не тюневин, не обирскунь бу ёлдан кечмеген олсанъыз да, ёлунъызны сорамагъа Сандыкъкъа якъын барманъыз.

⁵Ехошуа халкъкъа:

– Эялланынъыз. Ярын РАББИ аранъызда аджайип шейлер япаджакъ, – деди.

⁶Руханийлерге:

– Васиет Сандыгъыны алып, халкънынъ огюнден кетинъиз, – деди.

Олар Сандыкъны алып, халкънынъ огюнден кеттилер.

⁷О заман РАББИ Ехошуагъа:

– Бугунъ Мен сени бутюн Израильнинъ козю огюнде юксельтмеге башларым, – деди. – Сонъ олар, Мен Мусанен олгъаным дайын, сеннен оладжагъымны билирлер. ⁸Васиет Сандыгъыны ташыгъан руханийлерге буюр, олар Иордан озенининъ сувларына киргенинен, анда, Иорданнынъ сувунда токътасынлар.

⁹Ехошуа Израиль огъулларына:

– Яныма келип, Алланъыз олгъан РАББИнинъ айткъанларыны динъленъиз, – деди. ¹⁰Сонъ Ехошуа къошты: – Тири Алла сизинъ огюнгизден ханаанлыларны, хитлилерни, хивлилерни, перизлилерни, гиргашлыларны, аморлыларны ве евуслыларны къуваджакъ. Сонъ сиз Алла аранъызда олгъаныны анълайджакъсынъыз: ¹¹бутюн ер юзюнинъ Падишасынынъ Васиет Сандыгъы сизинъ огюнгизден кетип, Иордан озенине киреджек. ¹²Озюнгизге Израильнинъ къабилесинден он эки адамны, эр бир къабиленъизден бир адамны алынъыз. ¹³Бутюн ер юзюнинъ Падишасы олгъан РАББИнинъ Сандыгъыны ташыгъан руханийлернинъ аякълары Иорданнынъ сувуна баскъанларынен, Иордан сувунунъ акъымы токътар, ашагъы акъкъан суву дивар киби турар.

¹⁴Халкъ озь чадырларыны джыйып, Иорданнынъ башкъа тарафына кечмек ичюн ёлгъа чыкъкъанында, руханийлер Васиет Сандыгъыны алып, халкънынъ огюнден кеттилер. ¹⁵Сандыкъны ташыгъан левийлилер Иордангъа киргенлеринен, Сандыкъны алып кеткен руханийлернинъ аякълары Иордан сувларына баскъанларынен, – Иордан озени исе богъдай орулгъан вакъытта толып-таша, – ¹⁶юкъарыдан акъкъан сув токътады, пек узакъта, Царетан янындаки Адам шеэрининъ янында дивар олып турды. Ашагъы, Арава денъизине, Олю денъизге акъкъан сувнынъ акъымы токътады. ¹⁷Халкъ Ерихоннынъ къаршысында кечти. РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны алып кеткен руханийлер Иорданнынъ ортасында къуру ерде къатты турып, эписи Израиль огъуллары, бутюн халкъ Иордандан кечмегендже, къуру ерде турмакъта эдилер.

Хатыра ташлары

4 ¹Бутюн халкъ Иордан озенинден кечкен сонъ, РАББИ Ехошуагъа:

* 3.4 Бир километр – къ. еуд. «2 000 аммах».

²– Халкътан он эки адамны, эр бир къабилесинден бирер адамны алып, ³оларгъа буюрынъыз, мындан, Иордан озенининъ ортасындан, руханийлер къыбырдамайып тургъан ерден он эки таш алсынлар. О ташларны алып, бу гедже геджелейджек еринъизге тиклеп къойсунлар, – деди.

⁴Ехошуа Израиль огъуларындан, эр бир къабиледен бирер сайлангъан он эки адамны янына чагъырды ⁵ве оларгъа:

– Алланъыз олгъан РАББИнинъ Сандыгъы огюнден кетип, Иорданнынъ ортасына барынъыз, – деди. – Андан, израиллилернинъ къабилелери сайысына коре бирер таш алып, эр биринъиз омузынъызгъа къоюнъыз. ⁶Олар сизде алямет олсунлар. Келеджекте огъуларынынъиз сизден: «Бу ташларнынъ манасы не я?» – деп сорагъанларында, ⁷оларгъа: «Манасы будыр: Иордан озенининъ сувлары РАББИнинъ Васиет Сандыгъы огюнде экиге болюнди. Сандыкъ озенден кечейткъан вакъытта, Иорданнынъ сувлары экиге болюнди. Бойлеликнен, бу ташлар эр вакъыт Израиль огъулары ичюн хатыра оладжакълар», – айтынъыз.

⁸Израиль огъулары Ехошуа буюргъанына коре яптылар. РАББИ Ехошуагъа айткъаны киби, олар Израиль огъуларынынъ къабиле сайысына коре, Иордан ортасындан он эки ташны алып, оларны геджелейджек ерлерине алып кеттилер ве анда къойдылар. ⁹Ехошуа Васиет Сандыгъыны ташыгъан руханийлер къыбырдамайып тургъан ерлерине, Иорданнынъ ортасына даа он эки ташны къойды. Олар бугунъ де андалар.

¹⁰Сандыкъны ташыгъан руханийлер Иорданнынъ ортасында тура эдилер. Муса Ехошуагъа буюргъанлары ве РАББИ Ехошуагъа халкъкъа айтмагъа буюргъан эр бир шей ерине кельди. Халкъ исе тез-тез озенден кечти. ¹¹Бутюн халкъ кечкен сонъ, руханийлер де РАББИнинъ Сандыгъыны кечирдилер. Халкъ бунъа бакъа эди. ¹²Сиялангъан рубенлилер, гъадлылар ве Менашше къабилесининъ ярысы, Муса айткъаны дайын, израиллилернинъ огюнден кечтилер. ¹³Къыркъ бинъге якъын дженкке сиялангъан аскер дженк этмек ичюн, РАББИнинъ огюнде Ерихоннынъ тегиз ерлерине кеттилер. ¹⁴О куню РАББИ Ехошуаны бутюн Израильнинъ козю огюнде шуретледи. Бундан сонъ халкъ, Мусадан къоркъкъаны дайын, Ехошудан да онынъ омрю боюнджа къоркътылар.

¹⁵РАББИ Ехошуагъа:

¹⁶– Эмир эт, Шаатлыкъ Сандыгъыны ташыгъан руханийлер Иордан озенинден чыкъсынлар, – деди.

¹⁷Ехошуа руханийлерге:

– Иордандан чыкъынъыз, – деп эмир берди.

¹⁸РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны ташыгъан руханийлер Иордан озени ортасындан чыкъып, оларнынъ табанлары къуру ялыгъа баскъанларынен, Иорданнынъ сувлары озь ёлунен, тюневин ве обирскунъ олгъаны дайын, бутюн ялыларындан толып-ташып акъа башлады.

¹⁹Бойлеликнен, биринджи айнынъ онунджу куню халкъ Иордан озенинден кечти ве Ерихоннынъ шаркъ тарафында яткъан Гилгал янында

ордунен турды. ²⁰Иордандан алгъан он эки ташны Ехошуа Гилгал еринде къойды ²¹ве Израиль огъулларына бойле деди:

– Келеджекте огъулларынъыз сизден: «Бу ташларнынъ манасы не я?» – деп сорагъанларында, ²²огъулларынъызгъа бойле анълатынъыз: «Израиль Иордан озенининъ ортасындан къуру ерден кечти. ²³Сизлер кечмегендже, Алланъыз олгъан РАББИ Иорданнынъ сувларыны къурутты. Бойле этип, бизлер кечмегендже, Алланъыз олгъан РАББИ огюмизден Къызыл денъизни де къуруткъан эди. ²⁴Шунынъ ичюн ер юзюндеки бутюн халкълар бильсинлер: РАББИнинъ къолу кучълюдир. Сизлер исе омрюнъиз боюнджа Алланъыз олгъан РАББИден къоркъунъыз».

5 ¹РАББИ Иорданнынъ сувларыны, Израиль огъуллары кечсинлер деп, къуруткъаныны денъизге тараф Иорданнынъ гъарп тарафында яшагъан эписи аморлы падишалар ве денъиз янындаки эписи ханаанлы падишалар эшиттилер. Къоркъудан оларнынъ отълери патлады, ве Израиль огъулларына къаршы турмакъ ичюн джесюрликлери къалмады.

Гилгалда олгъан сюннет

²О заман РАББИ Ехошуагъа:

– Чакъмакъташтан кескин пычакъ яп да, Израиль огъулларыны экинджи кере сюннет эт, – деди.

³Ехошуа озюне кескин пычакълар япып, Гивеат-Хааралот* деген ерде Израиль огъулларыны сюннет этти.

⁴Ехошуа оларны сюннет эткенининъ манасы бойледир: Мысырдан чыккъан бутюн халкъ, эписи дженкке ярагъан акъайлар, Мысырдан чыккъып сахара бою юргенлеринде ольдилер. ⁵Мысырдан чыккъан халкъ сюннет этильген эди. Мысырдан чыккъан сонъ, сахарада догъгъан акъайлар исе сюннет этильмеген эдилер. ⁶Мысырдан чыккъан, дженкке ярагъан бутюн халкъ ольмегендже, Израиль огъуллары 40 йыл сахара бою юрдилер. Олар РАББИнинъ сесини динълемедилер. Шунынъ ичюн РАББИ, бизге бермеге баба-деделерине ант эткен, сютнен бал акъкъан топракъны олар коръмезлер, деп емин этти. ⁷Оларнынъ ерине РАББИ оларнынъ огъулларыны осьтюрдди, ве Ехошуа оларны сюннет этти. Олар эвель сюннетсиз эдилер, чюнки ёл бою сюннет этильмедилер.

⁸Бутюн халкъ сюннет этильген сонъ, яхшы олмагъандже, озь ерлеринде, ордуда къалдылар. ⁹РАББИ Ехошуагъа:

– Бугунъ Мен устюнъизден Мысыр масхаралыгъыны алып ташладым, – деди. Онынъ ичюн о ер бу кунге къадар Гилгал* деп адлана.

¹⁰Израиль огъуллары Гилгалда ордунен ерлештилер ве айнынъ 14-юнджи кунюнинъ акъшамы Ерихоннынъ тегиз ерлеринде Песах

* 5.3 Гивеат-Хааралот – къ. еуд. «сюннет тёпелиги» манасыны ташый.

* 5.9 Гилгал – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «алып ташламакъ» манасыны анълаткъан ибаренинъ айтылувына ошай.

Байрамыны кечирдилер. ¹¹Песахнынъ экинджи куню бу топракънынъ берекетини, маясыз пишкен пителерни, къызартылгъан захирени ашап башладылар. ¹²Топракънынъ берекетини ашап башлагъан сонъ, экинджи куню манна башкъа тюшмеди. Израиль огъулларында манна башкъа ёкъ эди, о йылы олар Ханаан топрагъынынъ берекетини ашадылар.

Нун огълу Ехошуа ве мелек

¹³Куньлерден бири Ехошуа Ерихоннынъ янында олгъанында, козьлерини котерип, къолунда къылычы олгъан адамны корьди. Онынъ янына барып, Ехошуа:

– Сен бизимкилеринден я да душманларымыздансынъмы? – деди.

¹⁴– Ёкъ, – деди о. – Мен РАББИнинъ ордусынынъ ёлбашчысы олам, онынъ ичюн мында кельдим.

Ехошуа бель букип, бетини ергедже тийгизди ве:

– Эфендим, къулунъа не айтарсынъ? – деди.

¹⁵РАББИнинъ ордусынынъ ёлбашчысы Ехошуагъа:

– Аякъларындан аякъкъапларынъны чыкъар, чюнки тургъан еринъ азиздир, – деди.

Ехошуа бойле де япты.

¹⁶Ерихон сакинлери Израиль огъулларындан къоркъкъанлары ичюн, шеэрнинъ къапулары япыкъ ве килитли эдилер. Шеэрден кимсе чыкъмай ве кирмей эди.

Израиллилер Ерихон шеэрини енъелер

6 ¹Сонъ РАББИ Ехошуагъа:

– Мына Мен Ерихон шеэрини, онынъ падишасыны ве кучлю аскерлерини сенинъ къолунъа берем. ²Аранъыздан дженкке ярагъан эр кес куньде бир кере, алты кунь девамында шеэрни айланып юрсюн. ³Еди руханий, къой бойнузындан ясалгъан еди бору алып, Сандыкънынъ огюнде кетсинлер. Единджи куню шеэрни еди кере айланынъыз, сонъ руханийлер бору чалсынлар. ⁴Олар къой бойнузындан ясалгъан бору чалгъанда, сиз бору сесини эшиткенинъизде, бутюн халкъ юксек сеснен кыгчырсын. О заман шеэр диварлары ерге йыкъылырлар, ве халкъ бирден эр тарафтан шеэрге кирер, – деди.

⁵Нун огълу Ехошуа руханийлерни чагъыртып, оларгъа:

– Васиет Сандыгъыны алып кетинъиз. Еди руханий, къой бойнузындан ясалгъан еди боруну алып, РАББИнинъ Сандыгъы огюнде кетсинлер, – деди.

⁶Халкъкъа Ехошуа:

– Барынъыз, шеэрни айланынъыз. Силялангъан сойларынъыз РАББИнинъ Сандыгъы огюнде кетсинлер, – деди.

⁷Ехошуа буны халкъкъа айткъан сонъ, къой бойнузындан ясалгъан еди бору алгъан еди руханий РАББИнинъ Сандыгъы огюнде кетип, бору

чала эдилер. РАББИнинъ Васиет Сандыгъы артларындан кете эди. ⁸Бору чалгъан руханийлернинъ огюнден сиялангъан аскерлер кете эдилер, арттакилер Сандыкънынъ артындан кете эдилер. Борулар бутюн ёл бою токътамай чала эдилер.

⁹Ехошуа халкъкъа:

– Къычырманъыз, сеслеринъиз чыкъмасын. Мен сизлерге «Къычырынъыз!» айтмагъанымдже, агъызларынынъиздан бир сёз чыкъмасын. Мен сизге «Къычырынъыз!» деген куню исе къычырырынъыз, – деп эмир берди.

¹⁰Бойлеликнен, руханийлер РАББИнинъ Сандыгъынен берабер шеэрни бир кере айланды, сонъ къайтып, ордуда геджеледилер.

¹¹Саба танъда Ехошуа турды, руханийлер РАББИнинъ Сандыгъыны алып кеттилер. ¹²Къой бойнузындан ясалгъан еди бору алгъан еди руханий РАББИнинъ Сандыгъы огюнден кетип, бору чала эдилер. Аскерлер оларнынъ оглеринден кете эдилер, арттакилер Сандыкънынъ артындан кете эдилер. Кеткенлеринде, бору чала эдилер. ¹³Бойлеликнен, экинджи куню де, шеэрни бир кере айланып, ордугъа къайттылар. Олар алты кунъ бойле эттилер.

¹⁴Екинджи куню исе эрте, танъ аткъанда турдылар ве шай этип, шеэрни еди кере айландылар. Олар тек бу куню шеэрни еди кере айландылар. ¹⁵Руханийлер боруну екинджи кере чалгъанда, Ехошуа халкъкъа:

– Къычырынъыз! РАББИ шеэрни сизинъ къолунъызгъа берди. ¹⁶Шеэр ве ичиндеки эр бир шей РАББИ ичюн багъышланып, бутюнлей ёкъ этильмелидир. Ялынъыз ороспу Рахавнен берабер онынъ эвинде олгъан эр бир адам сагъ къалсын. О, биз ёллагъан эльчилерни сакълады. ¹⁷Мукъайт олунъыз, ёкъ этиледжек шейлерден озюнъизге бир шей алманъыз. Эгер алсанъыз, озьлеринъиз ёкъ этиледжексинъиз, Исраиль огъуллаарынынъ ордусы да айырылгъан шей киби оладжакъ, ве башларына беля тюшюрисинъиз. ¹⁸Бутюн кумюш ве алтын, демир ве бакъырдан ясалгъан савутлар РАББИнинъ азизи олып, Онынъ хазинеси олурлар, – деди.

¹⁹Халкъ юксек сеснен къычырды, ве руханийлер бору чалдылар. Халкъ бору сесини эшиткенинен, юксек сеснен къычырды да, шеэрнинъ дивары ерге йыкъылды, ве бутюн халкъ, эр бири озь тарафындан шеэрге кирип, шеэрни алдылар. ²⁰Шеэрде олгъан эр шейни: акъайларны, апайларны, яшы-къартыны, огюзлерни, къой-эчки ве эшеклерни – бутюнлей къылычнен ольдюрдилер.

²¹Топракъны козеткен эки огълангъа исе Ехошуа:

– Анавы ороспунынъ эвине барып, онъа емин эткенинъиз киби, оны ве онен берабер олгъанларны алып чыкъынъыз, – деди.

²²Шеэрни козеткен огъланлар кетип, Рахавны, онен берабер олгъан анабабасыны, агъа-къардашларыны, башкъа сой-сопларыны ве эписи акърабаларыны алып чыкъып, Исраиль ордусындан четте ерлештирдилер.

²³Шеэрни ве анда олгъан бутюнни якътылар, алынъыз кумюш, алтын, демир ве бакъыр савутларны РАББИ Эвининъ хазинесине кирсетилер. ²⁴Ороспу Рахавны, бабасынынъ эвини ве онен берабер олгъан эписини Ехошуа сагъ къалдырды. Ерихонны козетмек ичюн Ехошуа ёлгагъан адамларны сакълагъаны ичюн, Рахав бу кунге къадар израиллилер арасында яшай.

²⁵О заман Ехошуа емин этип:

– Бу Ерихон шеэрини янъыдан къураджакъ адам РАББИнинъ огюнде лянет олсун. Шу адам шеэрнинъ темелини къойгъанда, биринджи огълуны джояджакъ. Араба къапусыны аскъанда исе, кучюк огълуны джояджакъ, – деди.

²⁶РАББИ Ехошуанен эди, ве онынъ намы бутюн ер юзюнде даркъалды.

Акъаннынъ гунасы

7 ¹Израиль огъулары ёкъ этиледжек шейлерден алып, оларгъа берильген эмирни боздылар. Ехуданынъ къабилесинден олгъан Зерах огълу Завдийнинъ торуны Къармий огълу Акъан бир къач ёкъ этиледжек шейлерни алды. Сонъ Израиль огъуларына къаршы РАББИнинъ гъазабы котерильди.

²Ехошуа Ерихондан бир къач адамларны Ай шеэрини ёллады. Ай шеэри Бет-Эльнинъ шаркъ тарафында, Бет-Авен шеэрининъ янында эди. О, оларгъа:

– Барынъыз да, о топракъны огренип келинъиз, – деди.

Олар кетип, Ай акъкъында билип кельдилер. ³Ехошуагъа къайтып, онъа:

– Бутюн халкъ кетмек керекмей. Эки-учъ бинъге якъын адам кетсинлер, олар Ай шеэрини къолгъа алсынлар. Бутюн халкъны раатсызлама. Ай адамлары чокъ дегиллер, – дедилер.

⁴Анда халкътан учъ бинъге якъын адам кетти, лякин Ай шеэрининъ сакинлеринден къоркъып къачтылар. ⁵Ай сакинлери израиллилернинъ отуз алты адамыны ольдюрюп, шеэр къапуларындан башлап, Шеваримге къадар израиллилерни къуваладылар, дагъдан тюшкен вакъытларында оларны ольдюрдилер. Бу себептен халкъ кедерленди ве рухтан тюшти.

⁶Ехошуа устюндеки урбаларыны йыртты, РАББИнинъ Сандыгъы огюнде йыкъылып, бетини ерге тийгизди ве анда акъшамгъадже ятты. Израиль акъсакъаллары да ойле яптылар, башларына топракъ септилер.

⁷– Ах, РАББИ-ТААЛЯ! – деди Ехошуа. – Бу халкъны Иорданнынъ бу тарафына неге кечирдинъ? Аморлыларнынъ къолуна берип, гъайып этмек ичюнми? Ах, эгер биз Иорданнынъ башкъа тарафында къалып яшагъан олсакъ! ⁸Я Раббим! Израиль озь душманларына аркъасыны косьтерген сонъ, мен энди не айтмакъ кереким? ⁹Ханаанлылар ве топракънынъ эписи адамлары буны эшитип, бизни сарып алырлар ве адымызны ер юзюнден силеп ташларлар. Сонъ Сенинъ улу Адынънен не олур?

¹⁰– Тур, – деди РАББИ Ехошуагъа. – Не ичюн сен йыкъылып, бетинъни ерге тийгиздинъ? ¹¹Израиль гуна къазанды, Мен оларгъа берген

васиетимни боздылар. Олар ёкъ этиледжек шейлерден алдылар, хырсызладылар, ялан айттылар ве озь шейлери арасында къойдылар. ¹²Бунунъ ичюн Исраиль огъулары озь душманларына къаршы турамадылар ве оларгъа аркъаларыны косътердилер. Олар озьлери ёкъ этиледжек шейлер киби олдылар. Эгер аранъыздан ёкъ этиледжек шейлерни ёкъ этмесенъиз, Мен бир даа сизлернен олмам. ¹³Тур, халкъны эялла да, оларгъа айт: «Сабагъа эялланынъыз. Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИ бойле айта: “Аранъызда ёкъ этиледжек шейлер бар, Исраиль! Бунунъ ичюн, ёкъ этиледжек шейлерни озюньден ёкъ этмегенинъдже, душманларынъа къаршы турып оламазсынъ”. ¹⁴Ярын сабадан эпинъиз къабиле-къабиле келинъиз. РАББИ косътерген къабиле сой-сой кельсин. РАББИ косътерген сой къоранта-къоранта кельсин. РАББИ косътерген къорантанынъ адамлары бирер-бирер Онынъ огюне кельсинлер. ¹⁵Ёкъ этиледжек шейни хырсызлагъан адамны эписи олгъанларынен берабер атеште якъынъыз, чюнки о, РАББИнинъ васиетини бозып, Исраильнинъ арасында акъылсыз шей этти».

¹⁶Ехошуа саба эрте турып, Исраильге онынъ янына къабиле-къабиле кельмеге буюрды, ве Ехуданынъ къабилеси косътерильди. ¹⁷Сонъ Ехуданынъ сойларына кельмеге буюрды, ве Зерахнынъ сою косътерильди. Сонъ Зерахнынъ союна къоранта-къоранта кельмеге буюрды, ве Завдийнинъ къорантасы косътерильди. ¹⁸Ехошуа онынъ къорантасындан бирер-бирер адам янына кельмесини буюрды, ве Ехуданынъ къабилесинден олгъан Зерах огълу Завдийнинъ торуны Къармий огълу Акъан косътерильди.

¹⁹– Огълум! – деди Ехошуа Акъангъа. – Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИни шуретле, Онъа шукюр эт! Бир шей гизлемейип, якъанынъны манъа айт.

²⁰Акъан Ехошуагъа бойле джевап къайтарды:

– Догъру, мен Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИнинъ огюнде гуна къазандым. Мен бойле яптым: ²¹гъаниметнинъ арасында Шинар мемлекетининъ аджайип урбасыны, эки кило кумюш ве ярым кило * агъырлыгъында бир кесек алтынны коръдим, оларны бегенип алдым. Бу шейлерни чадырымнынъ ортасында топракъта сакъладым. Кумюшни чукъурнынъ тюбюне къойдым.

²²Ехошуа адамларны ёллады, олар чадыргъа чапып кеттилер ве Акъаннынъ чадырында комюльген эр бир шейни таптылар. Кумюш энъ тюбюнде эди. ²³Олар эписини чадырдан алып, Ехошуагъа ве эписи Исраиль огъуларына кетирип, РАББИнинъ огюне къойдылар. ²⁴Ондан сонъ Ехошуа ве эписи исраиллилер Зерах огълу Акъанны, кумюш, урба, бир кесек алтынны, огъуларыны, кызларыны, огюзлерини, эшеклерини, къой-эчкилерини, чадырыны ве онда бутюн олгъан шейлерини алып, Акъор вадийине кетирдилер.

* 7.21 Эки кило; ярым кило – къ. еуд. «200 шекель», «50 шекель».

²⁵Ехошуа онъа:

– Сен бизим башымызгъа беля тюшюргенинъ ичюн, РАББИ бугунъ сенинъ башынъа беля тюшюре, – деди.

Сонъ эписи исраиллилер Акъанны ташнен урып ольдюрдилер. Анда кетирген эр бир шейни ташнен урып ольдюрдилер ве атеште якътылар. ²⁶Акъаннынъ устуне атып буюк таш обасыны обаладылар. Оба бу кунъге къадар сакъланып къалды. Бундан сонъ РАББИнинъ гъазабы ятышты. О ер бу кунъге къадар Акъор* вадий деп адлана.

Исраиллилер Ай шеэрини енъелер ве виран этелер

8 ¹РАББИ Ехошуагъа:

– Къоркъма, рухтан тюшме! Дженкleshмеге ярагъан бутюн халкъны янынъа алып, Ай шеэрини дженкнен кет, – деди. – Мына, Мен сенинъ къолунъа Ай падишасыны, онынъ халкъыны, шеэрини ве топрагъыны бердим. ²Ерихонгъа ве онынъ падишасына сен якъан шейни Ай шеэрини ве онынъ падишасына да яп. Тек запт этильген малны ве сиз алгъан туварларны озъара пай этинъиз. Шеэрнинъ артынъа сакъланып, анда азыр олунъыз.

³Ехошуа ве дженкке ярагъан бутюн халкъ Айгъа кетмек ичюн азырландылар. Ехошуа 30 000 джесюр аскерни сайлап алды ве оларны геджесинен ёллап:

⁴– Бакъынъыз, сиз шеэрнинъ обир тарафындан сакъланып, анда бекленъиз. Узакъ кетмейип, эпинъиз азыр олунъыз, – деп буюрды. ⁵– Мен халкънен берабер исе шеэрнинъ янына барарым да, олар бизге къаршы чыккъанларынъда, биз, эвель киби, олардан къачармыз. ⁶Олар артымыздан къуваларлар, ве биз оларны шеэрден узакълаштырырмыз, чюнки олар, биз кене къачамыз, деп тюшюнирлер. Биз къачкъанымызда, ⁷сиз сакълангъан еринъизден чыккып, шеэрни запт этинъиз. Алланъыз олгъан РАББИ оны къолунъызгъа берер. ⁸Шеэрни алгъан сонъ, РАББИ айткъаны дайын, оны якъынъыз. Бакъынъыз, буюргъаным киби япынъыз.

⁹Бойлеликнен, Ехошуа оларны ёллады, ве олар сакъланып, Бет-Эль ве Ай арасынъда, Ай шеэрининъ гъарбий тарафында ерлештилер. Ехошуа исе о геджеси халкънен геджеледи.

¹⁰Ехошуа саба эрте туруп, халкъны козьден кечирди ве Исраиль акъ-сакъалларынен берабер халкънынъ огюнде Ай шеэрини тараф ёл алды. ¹¹Онынъ янынъда бутюн дженкleshмеге ярагъан халкъ шеэрге якъынлашып кельди. ¹²Ехошуа ордусыны Ай шеэрининъ шималь тарафында ерлештирди. Орду ве Ай шеэри арасынъда вадий бар эди. Сонъ Ехошуа 5 000 къадар адам алып, оларны Бет-Эль ве Ай шеэри арасынъда, Ай шеэрининъ гъарбий тарафында, гизли ерде ерлештирди. ¹³Халкънынъ бутюн ордусы шеэрнинъ шималь тарафында ерлешкен эди, ордунунъ

* 7.26 Акъор – къ. еуд. «беля кетирмек» манасыны анълата.

сакълангъан аскерлери исе шеэрнинъ гъарбий тарафында эдилер. Шу геджеси Ехошуа вадийнинъ ортасына кельди.

¹⁴Ай падишасы эписини корьди ве ашыкъып, саба эрте турып, шеэр аскерлеринен берабер Израилънен дженк этмек ичюн, оларгъа къаршы чыкътылар. О, озь халкъынен берабер Аравадаки дженк мейданына чыкъты. Шеэрнинъ артында сакълангъан аскерлер акъкъында исе Ай падишасынынъ хабири ёкъ эди. ¹⁵Ехошуа ве Израиль, енъильгенлер киби, чёльге тараф чапып кеттилер. ¹⁶Израиллилерни къуваламакъ ичюн, Ай аскерлери шеэрде олгъан бутюн халкъны чагъырдылар ве Ехошуаны къувалагъанларында, шеэрден узакълаштылар. ¹⁷Ай ве Бет-Эль шеэрлеринде израиллилернинъ артындан къуваламагъан бир адам къалмады. Израильни къувалап, олар шеэр къапуларыны ачыкъ къалдырдылар.

¹⁸О заман РАББИ Ехошуагъа:

– Къолунъдаки мызрагъынъны Ай шеэри тарафына узат. Мен оны сенинъ къолунъа береджегим, – деди.

Ехошуа къолундаки мызрагъыны шеэрге тараф узатты. ¹⁹Къолуны узаткъанынен, сакълы ерде отургъан аскерлер аман ерлеринден турып, шеэрге чапып кирдилер ве оны запт этип, атеште якътылар. ²⁰Ай аскерлери артларына айланып бакъкъанларында, шеэрден чыкъкъан думан кокке котерильгенини корьдилер. Олардан чёльге къачкъан израиллилер энди оларны къуваламакъ ичюн артларына айландылар, лякин оларгъа къачмакъ ичюн не огге, не арткъа чареси ёкъ эди. ²¹Ехошуа ве бутюн Израиль, сакълы ерде отургъан аскерлер шеэрни алгъанларыны ве шеэрден тютюн кокке котерильгенини корип, артларына къайттылар ве Ай шеэрининъ аскерлерини ольдюрп башладылар. ²²Шеэрни запт эткен аскерлер оларгъа къаршы шеэрден чыкътылар ве, бойлеликнен, Ай аскерлери израиллилернинъ ортасында къалдылар. Израиллилер оларны ольдюрп башладылар ве бирини сагъ къалдырмадылар. Ич бир адам не де сагъ къалды, не де къачты. ²³Ай падишасыны исе тири тутып, Ехошуагъа кетирдилер.

²⁴Израиллилер Ай аскерлерининъ эписини тарлада ве чёльде, олар израиллилерни къувалагъан ерлерде урып ольдюрдилер. Олар эписи къылычнен ольдюрильген эдилер, ич бири сагъ къалмады. Сонъ израиллилернинъ эписи Ай шеэрини къайтты ве андаки адамларны къылычнен урып ольдюрдилер. ²⁵О куню ольдюрильген апаи ве акъайларнынъ, Ай шеэрининъ эписи сакинлерининъ сайысы 12 000 эди. ²⁶Израиллилер Ай шеэринде эписи яшагъанларны ольдюрмегендже, Ехошуа мызракънен огюне узаткъан къолуны тюшюрмеди. ²⁷РАББИ Ехошуагъа буюргъанына коре, израиллилер бу шеэрнинъ бутюн айванларыны ве гъаниметини озъара пай эттилер. ²⁸Ехошуа Ай шеэрини атеште якъты ве харабеге чевирди. Бу куньге къадар о, бош ердир. ²⁹Ай падишасыны терекке астылар, ве о, анда акъшамгъадже къалды. Кунъ баткъан сонъ исе, Ехошуанынъ эмиринен олони теректен тюшюрп, шеэр къапулары янына

аттылар, ве устюне бир оба таш обаладылар. О, бу куньге къадар сакъланып къалды.

Ехошуа Эвал дагъында давушнен Къанунны окъуй

³⁰Сонъ Ехошуа Эвал дагъы устюнде Израильнинъ Алласы олгъан РАББИге къурбан ерини къурды, ³¹буны РАББИнинъ къулу олгъан Муса Израиль огъуллаарына буюргъанына коре япты. Муса Теврат китабында язгъанына коре, къурбан ери демир тиймеген бутюн ташлардан къуруладжакъ эди. Онынъ устюнде РАББИге бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны ве аманлыкъ къурбанларыны кетирдилер.

³²Сонъ Израиль огъуллаарынынъ огюнде, Ехошуа ташларда Муса язгъан Къанунны язды. ³³Бутюн Израиль, акъсакълалары, реберлери ве башлыкълары Сандыкънынъ эки четинде, РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны ташыгъан левийли руханийлернинъ къаршысына турдылар. Израиллилер кельмешеклернен берабер тура эдилер: ярысы – Геризим дагъы янында, ярысы – Эвал дагъы янында. Эвельде РАББИнинъ къулу Муса Израиль халкъыны тамам ойле багъышламагъа буюргъан эди. ³⁴Сонъ Ехошуа Къануннынъ эписи сёзлерини, Теврат китабында язылгъаны киби, эм багъышлавларны, эм къаргъышларны окъуды. ³⁵Ехошуа бутюн Израиль джемаатынынъ, апайларнынъ, балаларнынъ ве араларында яшагъан ят халкълардан олгъанларнынъ огюнде Муса васиет берген эр бир шейни окъуды, бир сёз къачырмады.

Гивонлыларнынъ айнеджилиги

9 ¹Иорданнынъ гъарбий тарафында, дагъларда, тегиз ерлерде ве Акъ денъизнинъ бутюн ялысы боюнда Ливангъа баргъандже олгъан хитлилернинъ, аморлыларнынъ, ханаанлыларнынъ, перизлилернинъ, хивлилернинъ ве евуслыларнынъ падишалары буны эшиттилер. ²Сонъ олар Ехошуа ве Израильге къаршы берабер дженк этмек ичюн бирлештилер.

³Лякин Гивоннынъ адамлары, Ехошуа Ай ве Ерихон шеэрлеринен нелер япкъаныны эшитип, ⁴айнеджиликке урулдылар. Янларына аш алып ёлгъа чыкълар, эшеклерининъ устюне эски чувалларны ве эски йыртыкъ ве ямалгъан шарап мешин торбаларыны юкледилер. ⁵Аякъларындаки аякъкъаплаары эски ве ямалгъан, устьлериндеки урбалары эски-пускъю, ёллукъ отъмеклери де къатты ве куфленген эди. ⁶Бойле этип, олар Гилгалгъа Ехошуанынъ ордусына кельдилер де, онъа ве эписи израиллилерге:

– Биз баягъы узакъ яткъан топракътан кельдик. Бизнен барышыкъ шартнамеси тизинъиз, – дедилер.

⁷Израиллилер исе хивлилерге:

– Бельки сиз янымызда яшайсынъыз. Насыл этип биз сизлернен барышыкъ шартнамеси тизмек мумкюнмиз? – деп джевап бердилер.

⁸Олар Ехошуагъа:

– Биз сенинъ къулларынъ оламыз, – дедилер.

– Сиз кимсиз ве къайдан кельдинъиз? – деп сорады олардан Ехошуа.

⁹– Биз, сенинъ къулларынъ, Алланъ олгъан РАББИнинъ Намы ичюн, баягъы узакъ яткъан топракътан кельдик, чюнки биз Онынъ Намы ве Мысырда Онынъ бутюн япкъанлары акъкъында эшиттик. ¹⁰Иорданнынъ башкъа тарафында олгъан эки аморлы падишаларгъа: Хешбон падишасы олгъан Сихонгъа ве Башан падишасы олгъан, Аштарот шеэринде акимлик япкъан Оггъа РАББИнинъ бутюн япкъанлары акъкъында эшиттик. ¹¹Сонъ бизим акъсакъалларымыз ве эписи топрагъымызда яшагъанлар бизге бойле дедилер: «Къолларынъызгъа ёллукъ отъмеклерини алып, оларнынъ къаршысына кетинъиз ве оларгъа: “Биз сизинъ къулларынынъыз, бизнен барышыкъ шартнамеси тизинъиз”, – айтынъыз». ¹²Мына бизим пителеримиз. Сизге кельмек ичюн биз эвден чыкъкъан куню олар даа сыджакъ эдилер, шимди исе мына, къуруп куфленип къалдылар. ¹³Мешин торбалары да, оларны шарапкъа толдургъанымызда, даа янъы эдилер, энди исе йыртылдылар, устюмиздеки урба ве аякъкъапларымыз да баягъы узакъ ёлдан эски олдылар, – дедилер олар.

¹⁴Исраиллилер ёллукъ ашларыны козьден кечирдилер, амма РАББИден акъыл сорамадылар. ¹⁵Ехошуа оларнен барышыкъ шартнамесини тизди, оларны сагъ-селямет къалдыраджагъында сёз берди. Джемаатнынъ башлыкълары да бунъа емин эттилер.

¹⁶Барышыкъ шартнамесини тизгенден сонъ учъ кунъ кечкенинен, исраиллилер о адамлар янларында яшагъан къомшулары олгъаныны эшиттилер. ¹⁷Исраиллилер ёлгъа чыкъып, учюнджи куню хивлилернинъ шеэрлери Гивон, Кефира, Беэрот ве Кирьят-Ярим янына кельдилер. ¹⁸Лякин Исраиль огъуллары оларны йыкъмадылар, чюнки джемаатнынъ башлыкълары Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИнинъ Адынен оларны тиймеге емин эткен эдилер. Бутюн джемаат башлыкъларына къаршы лаф этип башладылар. ¹⁹Башлыкъларнынъ эписи исе халкъкъа:

– Биз оларгъа Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИнинъ огюнде ант эттик, онынъ ичюн биз оларгъа тийип оламаймыз. ²⁰Оларгъа мына не япайыкъ: ант эткен еминимиз ичюн башларымызгъа беля тюшмесин деп, биз оларны сагъ-селямет къалдырайыкъ, – дедилер ²¹ве: – Яшасынлар. Лякин джемаат башлыкълары айткъаны киби, бутюн джемаат ичюн одун парламагъа ве сув чекмеге меджбур олсунлар, – деп къоштылар.

²²Ехошуа хивлилерни янына чагъырып, оларгъа:

– Сиз не мана, янымызда яшап, «биз сизден баягъы узакъта отурамыз», деп ялан айттынъыз? ²³Бунынъ ичюн лянет олунъыз! Эр вакъыт къул олып, Алламнынъ эви ичюн одун парлап, сув ташыйджакъсынъыз, – деди.

²⁴Олар Ехошуагъа бойле джевап къайтардылар:

– Алланъ олгъан РАББИ къулу Мусагъа: «Исраиллилерге бутюн топракъны бер ве бу топракънынъ эписи сакинлерини ольдюр», – буюргъаны бизге, къулларынъа белли олды. Шунынъ ичюн, бизни ольдюрисинъиз,

деп отюмиз патлады, ве биз буны яптыкъ. ²⁵Энди исе сенинъ къолунъ дамыз. Бизлернен насыл догъру ве адалетли сайсанъ, ойле де яп.

²⁶Ехошуа хивлилерни Исраиль огъуллаарынынъ къолларындан азат этти, ве олар ольдюрильмедилер. ²⁷О куню де Ехошуа оларгъа бутюн джемаат ичюн ве РАББИ сайлап алгъан ерде олгъан къурбан ери ичюн одун кесмекни ве сув ташымакъны буюрды. Олар буны бу куньге къадар япалар.

Исраиллилер Гивон шеэри янынъда аморлыларны енъелер

10 ¹Бойле этип, Ехошуа Ай шеэрини запт этип бутюнлей ёкъ этти, Ерихон ве онынъ падишасынен япкъан шейлерни Ай шеэрини ве онынъ падишасына да япты. Гивон адамлары исе исраиллилернен барышыкъ шартнамесини тизип, оларнынъ араларында яшап къалдылар. Ерусалим падишасы Адоний-Цедек буларнынъ эписини эшитти. ²Онынъ отю патлады, чюнки Гивон шеэри, падиша шеэрлеринден бири киби, балабан, Ай шеэринден биле буюк эди, сакинлери де джесюр аскерлер эдилер. ³О вакъыт Ерусалим падишасы Адоний-Цедек озь адамларыны Хеврон падишасы Хохамгъа, Ярмут падишасы Пирамгъа, Лакиш падишасы Яфиягъа ве Эглон падишасы Девирге ёллады. Оларгъа бойле айтмагъа буюрды:

⁴– Манъа келип, Гивон шеэрини запт этмеге ярдым этинъиз, чюнки о, Ехошуа ве Исраиль огъуллаарынен барышыкъ шартнамесини тизди.

⁵Беш аморлы падиша: Ерусалимнинъ падишасы, Хевроннынъ падишасы, Ярмутнынъ падишасы, Лакишнинъ падишасы ве Эглоннынъ падишасы берабер топлашып, ёлгъа чыкътылар. Олар ве ордулары, Гивон шеэрини къаршы дженк этмек ичюн, онынъ янына ордунен турдылар. ⁶Гивоннынъ сакинлери Ехошуанынъ ордусына Гилгалгъа адамларыны ёллап: – Къулларындан юзюньни чевирме. Тездже кель ве ярдым этип, бизни къуртар. Дагъларда яшагъан эписи аморлы падишалар бизге къаршы топлаштылар, – дедилер.

⁷Ехошуа Гилгалдан чыкъты, ве онен берабер дженкке ярагъан бутюн халкъ, эписи джесюр аскерлер чыкъты. ⁸РАББИ Ехошуагъа:

– Олардан къоркъма. Мен оларны сенинъ къолунъа бердим. Олардан бири санъа къаршы турып оламаз, – деди.

⁹Ехошуа Гилгалдан чыкъып, бутюн гедже юрди. Келип, душманларгъа апансыздан атылды. ¹⁰Душманлар исраиллилерни корьгенде, РАББИ оларны рухтан тюшюрди, ве исраиллилер оларны Гивонда бутюнлей енъдилер, эм де Бет-Хорон дагъына кеткен ёл бою артларындан къуваляп, Азекъа ве Маккедагъа къадар ольдюрдилер.

¹¹Аморлылар Бет-Хорон дагъынынъ ашагъы тюшкен тарафындан исраиллилерден къачкъанларында, РАББИ коктен оларнынъ устуне Азекъагъа баргъандже балабан ташлар ата эди, ве олар оле эдилер. Таш бурчакълардан ольгенлернинъ сайысы Исраиль огъуллаары къылычнен ольдюргенлернинъ сайысына коре чокъ эди.

¹²РАББИ аморлыларны Исраильнинъ огъуллаарына берген куню Ехошуа РАББИни чагъырып, исраиллилернинъ огюнде:

– Кунеш! Гивоннынъ устюнде токъта! Ай! Аялон вадийи устюнде токъта! – деди.

¹³Кунеш еринде токътап къалды. Ай да, халкъ озь душманларыны джезалагъандже, къыбырмамай тура эди. Бу вакъиа Адалетлилер Китабында язылгъан эди: «Кунеш кокнинъ ортасында турып, бутюн кунь боюнджа батмагъа ашыкъмай эди». ¹⁴Бу куню РАББИ адамнынъ сорагъаныны пек динъледи. Бунъа ошагъан кунь не эвель, не де сонъ олмады. Исраиль ичюн РАББИ дженк этти.

¹⁵Сонъ Ехошуа ве онен берабер бутюн Исраиль Гилгалгъа ордусына къайттылар.

Исраиллилер беш аморлы падишаны туталар

¹⁶О беш падиша къачып, Маккедада къобада сакъландылар. ¹⁷Ехошуагъа: «О падишалар тапылдылар. Олар Маккедада къобада сакъландылар», – деген хабер кетиргенлеринде, ¹⁸о:

– Къобанынъ агъзыны балабан ташларнен къапатынъыз, ве оларны къаравулламакъ ичюн, адам къоюнъыз, – деп буюрды. ¹⁹– Озьлеринъиз исе токътамайып, душманларынъызны къуваланъыз ве ордуларынынъ арттаки къысмыны ольдюрюп ташланъыз. Оларгъа шеэрлерге кетмек ичюн фырдат къалдырманъыз. Алланъыз олгъан РАББИ оларны сизинъ къолларынъызгъа берди.

²⁰Ехошуа ве Исраиль огъуллаары озь душмаларыны бутюнлей дармадагъын эттилер. Ялынъыз оларнынъ аз къалгъанлары къалелери олгъан шеэрлерге къачып, анда сакъландылар. ²¹Ондан сонъ эписи аскерлер эсен-аман ордугъа, Маккедада олгъан Ехошуагъа къайтты. Исраиль огъуллаарына къаршы ич кимсе бир сёз айтмады.

²²– Энди къобанынъ агъзыны ачынъыз, – деди Ехошуа. – Эписи беш падишаны къобадан чыкъарып, яныма кетиринъиз.

²³Ойле де яптылар. Къобадан онъа беш падишаны: Ерусалимнинъ падишасыны, Хевроннынъ падишасыны, Ярмутнынъ падишасыны, Лакишнинъ падишасыны ве Эглоннынъ падишасыны алып кельдилер. ²⁴О падишаларны Ехошуанынъ янына кетиргенлеринден сонъ, Ехошуа эписи исраиллилерни чагъырды ве онен берабер дженк эткен орду башлыкъларына:

– Янларына келип, бу падишаларнынъ боюнларына аякъларынъызны басынъыз, – деди.

Олар падишаларнынъ янларына келип, аякъларыны боюнларына бастылар.

²⁵– Къоркъманъыз, рухтан тюшменъиз. Къуветли ве джесаретли олуныз. РАББИ сиз дженк эткен эписи душманларынъызнен бойле япджакъ, – деди оларгъа Ехошуа.

²⁶Сонъ Ехошуа падишаларны урып ольдюрди ве беш терек устюне асып къойды. Олар акъшамгъадже тереклер устюнде асылып турдылар. ²⁷Кунъ баткъанда исе, Ехошуа оларны тереклерден тюшюрмеге ве олар сакълангъан къобагъа атып, къобанынъ агъзыны балабан ташларнен къапатмагъа буюрды. О ташлар аля бу кунъ андадыр.

Исраиллилер дженюбий Ханаанны бойсундыралар

²⁸О куню де Ехошуа Маккеда шеэрини запт этти. Ехошуа о шеэрни, шеэрнинъ падишасыны ве эр бир тири джанны бутюнлей ёкъ этти. Кимсени сагъ къалдырмады. Ехошуа Ерихон падишасынен япкъан шейни Маккеда падишасына да япты.

²⁹Сонъ Ехошуа ве эписи исраиллилер Маккедадан ёлгъа чыкъып, Ливна шеэрини тараф ёл алдылар ве Ливнагъа къаршы дженкни башладылар. ³⁰РАББИ о шеэрни ве онынъ падишасыны да исраиллилернинъ къолларына берди. О, оларны къылычнен ольдюрди, эр бир тири джанны къырып ташлады. Кимсени сагъ къалдырмады. Ехошуа Ерихон падишасынен япкъан шейни Ливнанынъ падишасына да япты.

³¹Ехошуа ве онен берабер эписи исраиллилер Ливнадан Лакиш шеэрини ёл алып, этрафында ерлешти ве онъа къаршы дженк этти. ³²РАББИ Лакиш шеэрини Исраильнинъ къолуна берди, ве экинджи куню Ехошуа оны запт этти, Ливнагъа япкъан шейни мында да япты, эр бир тири джанны ольдюрип ташлады. ³³О вакъыт Гезер падишасы Хорам Лакиш шеэрини ярдым этмек ичюн кельди, лякин Ехошуа оны да, халкъыны да къылычнен ольдюрди, кимсени сагъ къалдырмады.

³⁴Лакиштен Ехошуа ве эписи исраиллилер Эглон шеэрини ёл алып, янында ордунен ерлешти ве онъа къаршы дженк этти. ³⁵О куню де оны запт этип, шеэрнинъ адамларыны къылычларнен ольдюрди ве эр бир тири джанны ольдюрип ташладылар. Лакиштеки киби, шеэрде олгъанларны бутюнлей ёкъ эттилер.

³⁶Ехошуа ве онен берабер эписи исраиллилер Эглон шеэринден чыкъып, Хеврон шеэрини тараф ёл алдылар ве онъа къаршы дженк эттилер. ³⁷Оны ве падишанынъ эписи шеэрлерини запт этип, шеэрнинъ падишасыны ве шеэрлериндеки эр бир тири джанны къылычнен ольдюрдилер. Эглонгъа япкъаны киби, кимсени сагъ къалдырмадылар. Шеэрни ве андаки эр бир тири джанны бутюнлей ёкъ эттилер.

³⁸Сонъ Ехошуа ве онен берабер эписи исраиллилер артларына къайтып, Девир шеэрини къаршы дженк эттилер. ³⁹Оны ве эписи шеэрлерини запт этип, шеэрнинъ падишасыны ве шеэрлер сакинлерини къылычнен ольдюрди, андаки эр бир тири джанны бутюнлей ёкъ эттилер. Кимсени сагъ къалдырмадылар. Хевроннен ве Ливна ве онынъ падишасынен япкъан шейлерни Девир шеэрини ве онынъ падишасына да яптылар.

⁴⁰Ехошуа бутюн дагълы ерлерни ве Негев ерлерини, алчакълыкъларыны, дагъ этеклерининъ янында олгъан ерлерни ве оларнынъ эписи

падишаларыны енъди. Кимсени сагъ къалдырмады. Израильнинъ Алласы олгъан РАББИ буюргъаны киби, эр бир тири джанны бутюнлей ёкъ этти. ⁴¹Ехошуа Къадеш-Барнеа шеэринден башлап Гъаза шеэринедже ве Гошенден башлап Гивон шеэринедже баргъандже бутюн виляетлерни енъди. ⁴²Оларнынъ падишаларыны топракъларынен берабер Ехошуа бир кереден алды, чюнки Израильнинъ тарафында Израильнинъ Алласы олгъан РАББИ дженк этти.

⁴³Сонъ Ехошуа ве онен берабер эписи исраиллилер Гилгалгъа, ордуларына къайттылар.

Исраиллилер Явин падишаны ве онынъ тарафдарларыны енъелер

11 ¹Хацор падишасы Явин шуны эшиткенинен, Мадон падишасы Ёвавгъа, Шимроннынъ падишасына, Акъшафнынъ падишасына, ²шималь тарафтаки дагъларнынъ падишаларына ве Аравада Киннеретнинъ дженюп тарафындаки падишаларгъа, алчакълыкъларда ве гъарпта олгъан Нафот-Дор ерининъ падишаларына, ³шаркъ ве гъарптаки ханаанлыларгъа, аморлыларгъа, хитлилерге, перизлилерге, дагълардаки евуслыларгъа ве Мицпа ериндеки Хермон янынъдаки хивлилерге хабер ёллады. ⁴Олар бутюн ордуларынен берабер Ехошуагъа къаршы чыкътылар. Ордуларындаки аскерлернинъ сайысы къарардан чокъ, денъиз ялысындаки къумгъа тенъ кельди. Атларынынъ ве дженк арабаларынынъ да сайысы чокъ эди. ⁵Олар эписи берабер топлашып, Израильге къаршы дженк этмек ичюн, Мером озени янынъда ордунен ерлештилер.

⁶РАББИ Ехошуагъа:

– Олардан къоркъма. Ярын, къарарнен бу вакъытта, Мен оларнынъ эписини Израильнинъ къолуна ольдюрильмек ичюн берерим. Атларнынъ дамарларыны кесип ташла, ат арабаларыны якъ, – деди.

⁷Ехошуа ве онен берабер бутюн дженкке ярагъан адамлар Мером озени янынъда апансыздан пейда олдылар ве оларгъа къаршы атылдылар.

⁸РАББИ оларны исраиллилернинъ къолуна берди. Исраиллилер оларны енъдилер ве улу Сидонгъадже, Мисрефот-Маимгедже ве шаркъта яткъан Мицпа вадийинедже оларнынъ артларындан къуваладылар. Бир тири джан къалдырмайып, эписини ольдюрдилер. ⁹РАББИ насыл айткъаны киби, Ехошуа ойле де япты: атларынынъ дамарларыны кесип ташлады, ат арабаларыны исе якъты.

¹⁰Ехошуа артына къайтып, Хацор шеэрини запт этти, шеэрнинъ падишасыны къылычнен урып ольдюрди. Хацор исе эвеллери эписи бу падишалыкъларынынъ башлыгъы эди. ¹¹Исраиллилер андаки эр бир тири джанны, ич бирини къалдырмайып къылычнен ольдюрди, бутюнлей ёкъ эттилер, Хацор шеэрини якъып ташладылар.

¹²РАББИнинъ къулу Муса буюргъаны киби, Ехошуа бу падишаларнынъ эписи шеэрлерини запт этти ве эписи падишаларыны къылычнен ольдюрди. Бу шеэрлерни бутюнлей ёкъ этти. ¹³Лякин, юксекликте къурулгъан

шеэрлеринден, Ехошуа якъкъан Хацор шеэринден гъайры, исраиллилер бири-ни якъмады. ¹⁴Бу шеэрлернинъ гъаниметини ве айванларыны Исраиль огъулары озьлерине алдылар, эписи адамларыны къылычнен урып ольдюрдилер. Бир тири джанны къалдырмайып, эписини ольдюрип ташладылар. ¹⁵РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, Муса Ехошуагъа ойле де буюрды, Ехошуа исе тамам ойле де япты. О, РАББИ Мусагъа буюргъанындан бир сёз къачырмады.

Нун огълу Ехошуа бойсундыргъан топракълар

¹⁶Бойле этип, Ехошуа бутюн дагълы ерлерни ве Негев виляетини, Гошен топрагъыны ве алчакълыкъта яткъан топракъларны, Арава ерини, Исраиль дагъларыны ве этеклериндеки топракъны енъип алды. ¹⁷Сеиргедже узангъан Халакъ дагъындан башлап, Хермон дагъынынъ этегинде яткъан Ливан вадийиндеки Баал-Гъадгъа баргъандже бутюн топракъларны запт этти ве оларнынъ эписи падишаларыны урып ольдюрди. ¹⁸Ехошуа бу падишаларнен чокъ вакъыт девамында дженк этти. ¹⁹Гивон сакинлери олгъан хивлилерден гъайры, бир шеэр Исраиль огъуларынен барышыкъ шартнамесини тизмеди. Исраиллилер эписини дженк этип алдылар. ²⁰Олар Исраильнен дженк этсинлер деп, РАББИ Озю оларнынъ юреклерини къатгырды. РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, оларны аджымайып ольдюрип ташламакъ, бутюнлей ёкъ этмек керек эди.

²¹Тамам о вакъытта Ехошуа келип, дагълыкъта: Хевронда, Девирде ве Анавада, бутюн Ехуда дагъларында, бутюн Исраиль дагъларында анакълыларны ольдюрди. Оларны шеэрлеринен берабер бутюнлей ёкъ этти. ²²Исраиллилернинъ топрагъында анакълылардан бири къалмады. Олар тек Гъаза, Гъат ве Ашдод шеэрлеринде къалдылар.

²³Бойлеликнен, РАББИ Мусагъа айткъаны киби, Ехошуа бутюн бу топракъны енъип алды ве къабиле болюмелерине коре оны исраиллилерге оларнынъ пайы оларакъ берди. Сонъ топракъ дженктен раатланды.

Муса енъген падишалар

12 ¹Исраиль огъулары енъген падишалар булардыр (исраиллилер бу падишаларнынъ Иордандан шаркъта яткъан, Арнон дерьясындан башлап Хермон дагъынадже олгъан топракъларыны ве шаркътаки бутюн Араваны озьлерине пай оларакъ алды):

²Аморлыларнынъ падишасы Сихон. О, Хешбон шеэринде яшап, Арнон дерьясынынъ ялысындаки Ароэр шеэринден башлап, аммонлыларнынъ сынъыры олгъан Яббокъ озенинедже укюмдарлыкъ эте эди. Вадийнинъ ортасында ве Гиладнынъ ярысында, ³Аравадаки шаркъта яткъан Киннерет денъизинедже, шаркъта яткъан Арава денъизинедже (Олю денъизгедже), Бет-Ешимотке кеткен ёл бою, Фисга дагъынынъ этегинде яткъан дженюбий топракълар онынъки эди.

⁴Онынъ къомшусы Башан падишасы Ог. О, рефалылардан сонъки-си олып, Аштарот ве Эдрей шеэринде яшады. ⁵О, Хермон ве Салекъа

дагъларында, бутюн Башан еринде, гешурлыларнынъ ве маакъалыларнынъ топрагъынадже, Гиладнынъ ярысында, Хешбон падишасы Сихоннынъ сынъырынадже укюмдарлыкъ эте эди.

⁶РАББИнинъ къулу Муса ве Исраиль огъуллары оларны ольдюрдилер. РАББИнинъ къулу Муса оларнынъ топракъларыны рубенлилерге, гъадлыларгъа ве Менашше къабилесининъ ярысына оларнынъ пайы оларакъ берди.

Нун огълу Ехошуа енъген падишалар

⁷Ехошуа ве Исраиль огъуллары Иорданнынъ гъарбий тарафында енъген падишалар булардыр (Ехошуа Ливан вадийиндеки Баал-Гъаддан башлап, Сеирге узангъан Халакъ дагъынадже олгъан топракъларны Исраиль къабилелерине болюмелерине коре берди: ⁸дагъларда, алчакълыкъта яткъан топракъларда, Арава еринде, дагъларнынъ этеклеринде, сахарада, Негев еринде, хитлилернинъ, аморлыларнынъ, ханаанлыларнынъ, перизлилернинъ, хивлилернинъ ве евуслыларнынъ топракъларында):

⁹бир Ерихон падишасы, Бет-Эль янында олгъан бир Ай падишасы,

¹⁰бир Ерусалим падишасы, бир Хеврон падишасы,

¹¹бир Ярмут падишасы, бир Лакиш падишасы,

¹²бир Эглон падишасы, бир Гезер падишасы,

¹³бир Девир падишасы, бир Гедер падишасы,

¹⁴бир Хорма падишасы, бир Арад падишасы,

¹⁵бир Ливна падишасы, бир Адуллам падишасы,

¹⁶бир Маккеда падишасы, бир Бет-Эль падишасы,

¹⁷бир Таппуах падишасы, бир Хефер падишасы,

¹⁸бир Афек падишасы, бир Лашарон падишасы,

¹⁹бир Мадон падишасы, бир Хацор падишасы,

²⁰бир Шимрон-Мерон падишасы, бир Акъшаф падишасы,

²¹бир Таанакъ падишасы, бир Мегиддо падишасы,

²²бир Кедеш падишасы, Къармел янындаки бир Ёкънеам падишасы,

²³Нафат-Дор янындаки бир Дор падишасы, Гилгал янындаки бир Гоим падишасы,

²⁴бир Тирца падишасы, –

джеми олып отуз бир падиша.

Запт этильмеген топракълар

13 ¹Ехошуа къартайып, баягъы яшкъа кирген сонъ, РАББИ онъа бойле деди:

– Сен къартайып баягъы яшкъа кирдинъ, пай оларакъ алынаджакъ топракълар исе даа чокъ. ²Даа енъильмеген топракълар мына: фелестинлилернинъ эписи виляетлери, гешурлыларнынъ бутюн мемлекети, ³Мысырдан шаркъта яткъан Шихор дерьясындан башлап, шимальде яткъан Экроннынъ сынъырларынадже, ханаанлыларнынъ деп сайылгъан,

амма беш фелестинли укюмдарларнынъ топрагъы – Гъаза, Ашдод, Ашкелон, Гъат ве Экрон шеэрлери ве аввалыларнынъ виляетлери. ⁴Дженюпте ханаанлыларнынъ бутюн топрагъы: сидонлыларнынъ Меара шеэринден башлап Афекке къадар, аморлыларнынъ сынъырларынадже; ⁵гиваллыларнынъ топрагъы ве шаркъта олгъан бутюн Ливан дагълары: Хермон дагъынынъ этегинде яткъан Баал-Гъаддан башлап Ливо-Хаматкъа къадар.

⁶Мен Израиль огъуларынынъ огюнден Ливандан башлап Мисрефот-Маимгедже дагъларда эписи яшагъанларны, эписи сидонлыларны къуваларым. О топракъны, санъа буюргъаным киби, Израильге пай этип бер. ⁷Топракъны болип, докъуз къабилеге ве Менашше къабилесининъ ярысына асабалыкъкъа бер.

⁸Менашше къабилесининъ экинджи ярысы, рубенлилер ве гъадлылар, РАББИнинъ къулу Муса оларгъа тайинлегени киби, Иорданнынъ шаркъий тарафында топракъ пайыны энди алдылар. ⁹Оларнынъ топрагъы – Арнон озенининъ ялысындаки Ароэрден, вадийнинъ ортасында олгъан шеэрден ве Медева тегизлигинден башлап Дивонгъадже, ¹⁰Хешбонда аммонлыларнынъ сынъырларына къадар падишалыкъ эткен аморлыларнынъ падишасы Сихоннынъ эписи шеэрлери, ¹¹Гилад, гешурлыларнынъ ве маакъалыларнынъ виляетлери, бутюн Хермон дагълыгъы ве Салекъагъадже олгъан бутюн Башан, ¹²Башандаки Огнынъ бутюн падишалыгъы. (Ог Аштарот ве Эдрей шеэрлеринде падишалыкъ эткен эди. Муса енъип къувалагъан рефалылардан о бир озю къалгъан эди.) ¹³Израиль огъулары гешурлыларны ве маакъалыларны къуваламадылар, ве бу кунге къадар гешурлылар ве маакъалылар Израильнинъ арасында яшайлар.

¹⁴Левийнинъ къабилесине Муса топракъ пайыны бермеди, чюнки РАББИ айткъанына коре, оларнынъ къысмети – Израиль Алласы олгъан РАББИнинъ къурбанларыдыр.

Рубен къабилесининъ пайы

¹⁵Рубен къабилесининъ сойларына Мусанынъ бергени будыр: ¹⁶Арнон дерьясынынъ ялысындаки Ароэр шеэри ве вадийнинъ ортасында ерлешкен шеэрден башлап, Медева шеэрининъ янындаки бутюн тегизлик, ¹⁷Хешбон шеэри ве тегиз ерлерде олгъан эписи шеэрлер, Дивон, Бамот-Баал, Бет-Баал-Меон, ¹⁸Яхац, Кедемот, Мефаат, ¹⁹Кирьятаим, Сивма ве вадийдеки байырда тургъан Церет-Шахар, ²⁰Бет-Пеор, Фисга дагъынынъ этеклери ве Бет-Ешимот, ²¹тегиз ерлерде олгъан эписи шеэрлер ве Хешбонда падишалыкъ эткен аморлыларнынъ падишасы Сихоннынъ бутюн падишалыгъы. Муса оны ве эписи Мидьян ёлбашчыларыны – Эвий, Рекем, Цур, Хур ве Реваны енъди. Олар Сихоннынъ башлыкълары олып, о мемлекетте яшай эдилер. ²²Дженкте ольдюрильгенлерден гъайры, израиллилер келеджекте не оладжагъыны айткъан Беор огълу Беламны ольдюрдилер. ²³Рубен

огъулларынынъ топракъ сынъырлары Иордан озенине къадар бара эдилер. Рубенлилер сойларынынъ топракъ асабалыгъы, шеэрлери ве койлери будыр.

Гъад къабилесининъ пайы

²⁴Гъад къабилесине, Гъаднынъ огъулларына Мусанынъ бергени будыр: ²⁵Язер топрагъы, Гиладнынъ эписи шеэрлери ве Раббанынъ янын-да олгъан Ароэрге къадар аммонлыларнынъ яры топрагъы, ²⁶Хешбондан башлап Рамат-Мицпегедже, Бетоним, Маханаимден башлап Девир топрагъынадже; ²⁷вадийде исе – Бет-Харам, Бет-Нимра, Сукъкъот, Цафон ве Хешбон падишасы Сихоннынъ падишалыгъындан къалгъан парча. Топракънынъ сынъыры Иорданнынъ шаркъий тарафында Киннерет денъизине къадар эди. ²⁸Гъадлылар сойларынынъ топракъ асабалыгъы, шеэрлери ве койлери будыр.

Менашше къабилесининъ шаркъий пайы

²⁹Менашше къабилесининъ ярысына, сойларына коре, Муса бергени будыр: ³⁰сынъыры олгъан Маханаимден башлап бутюн Башан, Башан падишасы Огнынъ бутюн падишалыгъы, Башанда олгъан Яирнинъ эписи койлери, алтмыш шеэр. ³¹Гиладнынъ ярысы, Аштарот ве Эдрей шеэрлери – башанлы Огнынъ падишалыкъ шеэрлери – Менашше огълу Макир звлятларына, яни макирлилернинъ ярысына сойларына коре берильген эди.

³²Будыр Ерихоннынъ къаршысында, Иорданнынъ шаркъ тарафында, Моав тегизлигинде Муса берген топракъ пайлары. ³³Левий къабилесине исе Муса топракъ асабалыгъыны бермеди. О, оларгъа айткъаны киби, оларнынъ пайы – Израильнинъ Алласы олгъан РАББИдир.

Иорданнынъ шаркъ тарафында яткъан топракъларнынъ пай этильмеси

14 ¹Ханаан топрагъында израиллилер алгъан топракъ пайлары будыр. Бу пайларны оларгъа руханий Элазар, Нун огълу Ехошуа ве Израиль огъуллары къабилелерининъ сой башлыкълары болип бердилер. ²РАББИ Мусанынъ ярдымынен буюргъаны киби, олар докъуз бучукъ къабилеге джереп чекип больдилер. ³Эки бучукъ къабилеге Муса Иорданнынъ башкъа тарафында топракъ пайыны берди. Левийлилерге исе оларнынъ арасында топракъ пайы бермеди. ⁴Юсуфнынъ огъулларын-дан эки къабиле асыл олды – Менашше ве Эфраим. Шунынъ ичюн левийлилерге топракъ пайы берильмеди. Оларгъа тек яшамакъ ичюн шеэрлер, ве айванларны бакъмакъ ичюн эм де башкъа ихтияджлар ичюн отлакълар берильди. ⁵Израиль огъуллары топракъны пай эткенлеринде, РАББИ Мусагъа буюргъанына коре яптылар.

Къалевнинъ пайы

⁶Ехуданынъ огъуллары Ехошуагъа Гилгалгъа кельдилер. Кенизли Ефунненинъ огълу Къалев онъа бойле деди:

– РАББИ Къадеш-Барнеа шеэринде Мусагъа, Алланынъ адамына, меним ве сенинъ акъкъынъда нелер айткъаныны сен билесинъ. ⁷РАББИнинъ къулу Муса мени Къадеш-Барнеадан топракъны козетмек ичюн ёллагъанында, мен 40 яшында эдим. Мен онъа догъру хабер кетирдим. ⁸Меннен баргъан агъаларым халкънынъ юрегини къоркъуздылар, мен исе Аллам олгъан РАББИге джан-юректен хызмет эте эдим. ⁹Муса о куню емин этти: «Аягъынъ баскъан ер сенинъ ве балаларынънынъ эбедий къысметидир, чюнки сен Аллам олгъан РАББИге сонъунадже джан-юректен хызмет эттинъ».

¹⁰Мына, РАББИ айткъаны киби, мени сагъ къалдырды. РАББИ Мусагъа буны айткъанындан сонъ, Израиль сахра бою долашып башлагъанындан берли 45 йыл кечти. Иште, бугунъ мен 85 яшындам. ¹¹Мен бугунъ де, Муса мени ёллагъан куню дайын, эп сагъламым. О вакъыт не къадар кучюм олгъан олса, бугунъ де, эм дженк этмек, эм эр бир ишни япмакъ ичюн кучюм бар. ¹²Бойлеликнен, о куню РАББИ айткъан дагъны манъа бер. О заман сен, анда анакълылар яшагъаны ве оларнынъ шеэрлери буюк ве пекинген олгъанлары акъкъында озюнь эшиттинъ. Бельки, РАББИ меннен олур, ве РАББИ айткъаны дайын, мен оларны къуваларым.

¹³Ехошуа Ефунненинъ огълу Къалевге яхшылыкъ тиледи ве Хеврон шеэрини онъа топракъ пайы оларакъ берди. ¹⁴Бойледже, Хеврон шеэри бу куньге къадар кенизли Ефунненинъ огълу Къалевнинъ топракъ пайы олып къалды, чюнки о, Израильнинъ Алласы олгъан РАББИге сонъунадже джан-юректен хызмет этти. ¹⁵Хевроннынъ ады эвель Киръят-Арба эди. О, анакълыларнынъ арасында энъ буюк адамнынъ адын адлангъан эди.

Сонъ топракъ дженктен раатланды.

Ехуда къабилесининъ пайы

15 ¹Ехуда къабилесининъ топракъ пайы, сойларына коре, Эдом сынъырларына къадар, Негевде яткъан Цин сахрасына къадар, дженюпке тараф узана эди. ²Оларнынъ дженюбий сынъыры Олю денъизнинъ дженюп тарафында олгъан коръфезден башлап, ³Акъреплер тѣпелигининъ дженюп тарафындан кечип, Цинге тараф девам эте ве Къадеш-Барнеагъа коре дженюпке котериле эди. Сонъ Хеэроннынъ янындан кечип, Аддаргъа тараф кете ве Къаркъагъа тараф чевире эди. ⁴Сонъ Ацмондан кечип, Мысырнынъ сынъырында олгъан вадийге тараф котерилип, Акъ денъиз янында бите эди. Будыр оларнынъ дженюп сынъыры.

⁵Шаркъ сынъыры – Иорданнынъ агъзынадже баргъан Олю денъиз.

Шималь сынъыры Иордан агъзынынъ янындаки денъиз коръфезинден башлап, ⁶Бет-Хогълагъа котерилип, Бет-Араванынъ шималь тарафындан кечип, Рубен огълу Боханнынъ ташынадже девам эте эди. ⁷Сонъ сынъыр Акъор вадийден Девирге тараф котерилип, шимальге, озенден дженюпте яткъан Адуммим тѣпелигининъ къаршысында олгъан Гилгалгъа

чевире эди. О, Эн-Шемешнинъ сувларына узанып, Эн-Рогель янында бите эди. ⁸Сонъ сынъыр евуслылар шеэри олгъан Ерусалимнинъ дженубий тарафындан Бен-Хинном вадийине тараф котериле эди. Андан сынъыр Рефаим вадийининъ шималь четинде ерлешкен Хинном вадийинден гъарпта яткъан дагънынъ тёпесине котериле эди. ⁹Дагъ тёпесинден сынъыр Нефтоах чокърагъына узана, андан да Эфрон дагънынъ шеэрлерине, сонъ Баалагъа, я да Кирьят-Яримге тараф чевире эди. ¹⁰Сонъ Бааладан гъарпкъа Сеир дагъына тараф чевире, Ярим, я да Кесалон дагънынъ шималь тарафындан кечип, Бет-Шемешке тараф тюше ве Тимнадан кече эди. ¹¹О, Экрон дагънынъ шималь тарафындан кечип, Шиккеронгъа чевире, Баала дагъындан кечип, тап Явнеэльге бара эди. Сынъырнынъ сонъу Акъ денъиз янында бите эди.

¹²Гъарбий сынъыр – Акъ денъизнинъ ялысы.

Ехуда огъулларынынъ, сойларына коре, чевре-четининъ сынъырлары бойледир.

Къалев Хеврон ве Девир шеэрлерини запт эте

¹³РАББИ буюргъаны киби, Ехошуа Ефунненинъ огълу Къалевге Ехуда огъулларынынъ арасында топракъ пайыны берди – Кирьят-Арбаны, я да Хеврон шеэрини. Анакъ бабасынынъ ады Арба эди. ¹⁴Къалев андан Анакънынъ учь огълуны къувалады: Шешайны, Ахиманны ве Талмайны, – Анакънынъ балаларыны. ¹⁵Андан Къалев Девир шеэрининъ адамларына къаршы кетти. Девир эвель Кирьят-Сефер деп адлана эди.

¹⁶– Кирьят-Сеферге атылып оны запт эткен адамгъа мен озь къызым Акъсаны акъайгъа берерим, – деди Къалев.

¹⁷Шеэрни Къалевнинъ къардашы олгъан Кеназнынъ огълу Отниэл запт этти, ве Къалев онъа озь къызы Акъсаны акъайгъа берди.

¹⁸Бир кунъ Акъсаны бабасындан тарла сорамакъны огреттилер. О, онъа кельгенде, эшектен тюшти. Къалев ондан:

– Не истейсинъ? – деп сорады.

¹⁹– Манъа бир бахшыш бер, – деди къызы. – Сен манъа Негевде топракъ бердинъ, энди сув чокъракъларыны да бер.

Ве Къалев онъа юкъары ве ашагъы сув чокъракъларыны да берди.

Ехуда къабилесининъ шеэрлери

²⁰Ехуда къабилесининъ топракъ пайы, сойларына коре, будыр:

²¹Ехуда къабилесининъ энъ дженюп тарафында, Негевде, Эдом мемлекетининъ сынъырына тараф олгъан шеэрлер мына: Къавцеэл, Эдер, Ягур, ²²Кина, Димона, Адада, ²³Кедеш, Хацор, Йитнан, ²⁴Зиф, Телем, Беалот, ²⁵Хацор-Хадатта, Кериот-Хецрон (яни Хацор), ²⁶Амам, Шема, Молада, ²⁷Хацар-Гъадда, Хешмон, Бет-Пелет, ²⁸Хацар-Шуал, Беэр-Шева, Бизиотъя, ²⁹Баала, Иим, Эцем, ³⁰Элтолад, Кесил, Хорма, ³¹Цикълагъ, Мадманна, Сансанна, ³²Леваот, Шилхим, Аийн, Риммон – койлеринен берабер 29 шеэр.

³³Алчакълыкъта олгъан шеэрлер булардыр: Эштаол, Цора, Ашна, ³⁴Заноах, Эн-Гъанним, Таппуах, Энам, ³⁵Ярмут, Адуллам, Сокъо, Азекъа, ³⁶Шараим, Адитаим, Гедера (яни Гедеротаим) – койлеринен берабер 14 шеэр.

³⁷Ценан, Хадаша, Мигдал-Гъад, ³⁸Дилеан, Мицпа, Ёкътеэл, ³⁹Лакиш, Боцкъат, Эглон, ⁴⁰Къаббон, Лахмас, Китлиш, ⁴¹Гедерот, Бет-Дагон, Наама, Маккеда – койлеринен берабер 16 шеэр.

⁴²Ливна, Этер, Ашан, ⁴³Ифтах, Ашна, Нецив, ⁴⁴Кеила, Акъзив, Мареша – койлеринен берабер докъуз шеэр.

⁴⁵Этрафындаки шеэрлер ве койлеринен берабер Экрон шеэри; ⁴⁶Экрондан гъарпта яткъан – Ашдоднынъ янында олгъан эписи шеэрлер койлеринен берабер; ⁴⁷Ашдод ве этрафындаки эписи шеэрлер ве койлер; Гъаза ве этрафындаки эписи шеэрлер ве койлер. Сынъырлары Мысыр вадийи ве улу денъизге къадар узана эди.

⁴⁸Дагъларда олгъан шеэрлер:

Шамир, Яттир, Сокъо, ⁴⁹Данна, Киръят-Санна (яни Девир), ⁵⁰Анав, Эштемо, Аним, ⁵¹Гошен, Холон ве Гило – койлеринен берабер он бир шеэр.

⁵²Арав, Дума, Эшан, ⁵³Яним, Бет-Таппуах, Афекъа, ⁵⁴Хумта, Киръят-Арба (яни Хеврон) ве Циор – койлеринен берабер докъуз шеэр.

⁵⁵Маон, Къармел, Зиф, Ютта, ⁵⁶Иизреэл, Ёкъдеам, Заноах, ⁵⁷Къаин, Гива ве Тимна – койлеринен берабер он шеэр.

⁵⁸Халхул, Бет-Цур, Гедор, ⁵⁹Маарат, Бет-Анот ве Элтекон – койлеринен берабер алты шеэр.

⁶⁰Киръят-Баал (яни Киръят-Ярим), ве Рабба – койлеринен берабер эки шеэр.

⁶¹Сахрада олгъан шеэрлер:

Бет-Арава, Миддин, Секъакъа, ⁶²Нившан, Туз Шеэри ве Эн-Геди – койлеринен берабер алты шеэр.

⁶³Ехуда огъуллаы Ерусалимде яшагъан евуслыларны къувалап оламадылар, ве онынъ ичюн олар бу кунге къадар Ехуда огъуллаынен берабер Ерусалимде яшайлар.

Эфраим ве Менаше къабилелерининъ пайлары

16 ¹Сонъ джереп Юсуф огъуллаына тюшти. Оларнынъ пайы Ерихон янында олгъан Иордандан, Ерихон сувларынынъ шаркъ тарафына, сахарадан кечип, Ерихондан Бет-Эль дагъларына тараф узана эди. ²Бет-Эльден, яни Луддан девам этип, Атароткъа, аркълыларнынъ топракъларына кече, ³сонъ яфлетлилернинъ топракъларына, гъарпкъа, ашагъы Бет-Хорон виляетине ве Гезерге къадар тюше ве Акъ денъиз янында бите эди.

⁴Юсуфнынъ огъуллаы Менаше ве Эфраим озь топракъ пайларыны алдылар.

Эфраим къабилесининъ пайы

⁵Эфраим къабилесининъ сойларына коре олгъан топракълары будыр: пайларынынъ сынъыры шаркъта яткъан Атарот-Аддардан башлап,

юкъары Бет-Хоронгъадже кечип, ⁶денъизге тараф узана эди. Шимальде яткъан Микметаттан шаркъкъа Таанат-Шилогъа тараф айланып, онынъ артындан шаркъта яткъан Яноахкъа кече эди. ⁷Сонъ Яноахтан Атароткъа ве Наарагъа тюшип, Ерихонгъа къошула ве Иордангъа чыкъа эди. ⁸Таппухтан сынъыр Къана озенине тараф гъарпкъа кете ве денъиз янында бите эди. Будыр Эфраим къабилесининъ, сойларына коре олгъан топракъ пайы. ⁹Мында даа менашшелернинъ пайындан эфраимлилерге айырылгъан койлеринен берабер эписи шеэрлер кире эдилер.

¹⁰Олар Гезерде яшагъан ханаанлыларны къуваламадылар. Бу кунъге къадар ханаанлылар Эфраим огъууларынынъ арасында яшайлар ве оларнынъ ыргъатлары олып, агъыр ишлер япалар.

Менашше къабилесининъ гъарбий пайы

17 ¹Сонъ джереп Юсуфнынъ биринджи огълу олгъан Менашшенинъ къабилесине тюшти. Дженкте джесюр олгъан Гиладнынъ дедеси Менашшенинъ огълу Макирге Гилад ве Башан шеэрлери айырылгъан эди. ²Менашшенинъ къалгъан огъууларына, сойларына коре, топракъ пайлары айырылгъан эдилер: Авиэзернинъ огъууларына, Хелекнинъ огъууларына, Асриэлнинъ огъууларына, Шекемнинъ огъууларына, Хефернинъ огъууларына ве Шемиданынъ огъууларына. Олар Юсуф огълу Менашшенинъ эвлятлары, сойларына коре олгъан эркеклеридир.

³Менашше огълу Макир огълу Гилад огълу Хефернинъ огълу Целофехаднынъ огъуулары олмайып, тек къызлары бар эди. Мына оларнынъ адлары: Махла, Ноа, Хогъла, Милкъа ве Тирца. ⁴Олар руханий Элазаргъа, Нун огълу Ехошуагъа ве башлыкъларгъа келип:

– РАББИ Мусагъа бизге топракъ пайыны агъаларымызнынъ арасында бермеге эмир эткен эди, – дедилер.

Ве оларгъа, РАББИ буюргъаны киби, эмджелерининъ арасында топракъ пайы берильди. ⁵Иордан озенинден шаркъта яткъан Гилад ве Башан топракъларындан гъайры, Менашшенинъ пайына даа он топракъ пайы айырылды. ⁶Менашше къабилесининъ къызларына огъууларынынъ арасында пай айырылды. Гилад топрагъы исе Менашшенинъ къалгъан огъууларына берильди.

⁷Менашшенинъ топрагъы Ашерден башлап, Шекемнинъ янында яткъан Микметаткъадже узана эди. Оларнынъ сынъыры андан дженюпке, Эн-Таппуах сакинлерине тараф девам эте эди. ⁸Таппуах топрагъы Менашшеге берильди, Менашшенинъ сынъырында ерлешкен Таппуах шеэри исе эфраимлилерге берильди. ⁹Сонъ сынъыр Къана вадийине тараф, дженюпке узана эди. Анда олгъан Эфраимнинъ шеэрлери Менашшенинъ шеэрлери арасында ерлешкен эдилер. Сонъ Менашшенинъ топракъ сынъыры озенинъ шималь тарафындан кечип, денъиз янында бите эди. ¹⁰Дженюптеки топракъ Эфраимнинъ, шимальдеки исе Менашшенинъ эди. Менашшенинъ топракълары денъизгеде узанып, шимальде Ашернен, шаркъта Йиссакъарнен сынъырдаш эдилер.

¹¹Йиссакъар ве Ашер топракъларында Бет-Шеан ве Ивлеам шеэрлери этрафындаки койлеринен берабер, Дорнынъ, Эн-Дорнынъ, Таанакънынъ ве Мегиддонынъ адамлары этрафындаки койлеринен берабер, ве Нафетнинъ учеви Менашшенинъки эдилер. ¹²Менашше огъуулары бу шеэрлернинъ сакинлерини къувып оламадылар, ве ханаанлылар бу топракъта эп яшай къалдылар. ¹³Исраиллилер кучьке кирген сонъ, ханаанлыларгъа озь ишлерини беджермеге меджбур эттирдилер, амма къуваламадылар.

Юсуф эвлятларынынъ шикъетлери

¹⁴Юсуфнынъ огъуулары Ехошудан:

– РАББИ бизни багъышлагъаны киби чокъ сайылы олгъанымызгъа бакъмадан, не ичюн сен бизим топракъ пайымызгъа бир джереп чекип, тек бир пайны бердинъ? – деп сорадылар.

¹⁵– Эгер сиз чокъ сайылы олсанъыз, – деди Ехошуа, – ве Эфраим дагъы сизге тарашлыкъ этсе, ормангъа барып, озьлеринъизге перизлилер ве рефалыларнынъ топракъларында ер темизлеп алынъыз.

¹⁶Юсуфнынъ огъуулары:

– Дагълар бизге тарашлыкъ этелер, лякин тегиз ерлерде, Бет-Шеан шеэринде ве этрафындаки койлерде ве Йизреэл вадийинде яшагъан эписи ханаанлыларда демир дженк арабалары бар, – дедилер.

¹⁷Ехошуа Юсуфнынъ эвине, Эфраим ве Менашшеге:

– Сиз чокъ сайылысынъыз, ве кучюнъиз буюктир. Сизде тек бир джереп олмаз, ¹⁸дагъ да сизинъ оладжакъ, орман да. Сиз оны темизлерсинъиз, ве о, бутюнлей сизинъ оладжакъ. Ханаанлыларда демир дженк арабалары ве олар кучлю олгъанына бакъмадан, сиз оларны къуварсынъыз, – деди.

Къалгъан топракънынъ пай этильмеси

18 ¹Исраиль огъууларынынъ бутюн джемааты Шилода топлашып, анда Корюшюв Чадырыны къойдылар. Бутюн топракъ энди оларнынъ къолунда эди. ²Исраиль огъууларындан топракъ пайыны даа алмагъан еди къабиле къалды. ³Ехошуа исраиллилерге:

– Барып, деделеринъизнинъ Алласы олгъан РАББИ сизге берген топракъны асабалыккъа алмакъ ичюн, даа чокъ тюшюнип отураджакъсынъызмы? ⁴Эпинъиз къабилелеринъизден учер адам беринъиз. Мен оларны ёлларым да, олар барып топракъ бою кечерлер ве оны пайларгъа не дайын больмек кереги акъкъында айтып берип, манъа къайтып келирлер. ⁵Топракъны еди пайгъа больсюнлер. Ехуда къабилеси озь топрагъында дженюпте къалсын, Юсуф къабилеси озь топрагъында шимальде къалсын. ⁶Топракънынъ еди парчасы акъкъында япкъан тасвиринъизни манъа кетирип беринъиз. Мен мында Алламыз олгъан РАББИнинъ юзю огюнде сизге джереп чекерим. ⁷Левийлилерге исе аранъыздан пай

ёкъ, чюнки оларнынъ къысмети – РАББИнинъ руханийлери олмагъа. Гъад къабилеси, Рубен къабилеси ве Менашше къабилесининъ ярысы озь пайларыны Иорданнынъ шаркъий тарафындан алдылар. Оны оларгъа РАББИнинъ къулу Муса берди, – деди.

⁸О адамлар ёлгъа чыкътылар. Ехошуа топракъны тасвир этмек ичюн кеткен адамларгъа:

– Топракъны бойдан-бойгъа кечинъиз, тасвир этинъиз ве мангъа къайтып келинъиз. Мен мында РАББИнинъ козю огюнде, Шилода сизге джереп чекерим, – деп буюрды.

⁹О адамлар кеттилер, топракъ бою кечтилер, шеэрлерине коре топракънынъ еди пайыны тасвир этип, китапта яздылар ве Ехошуагъа, ордусына Шилогъа къайтып кельдилер. ¹⁰Ехошуа Шилода РАББИнинъ козю огюнде джереп чекти ве анда Исраиль огъулларына топракънынъ пайларыны берди.

Биньямин къабилесининъ пайы

¹¹Биринджи джереп Биньяминнинъ къабилесине, сойларына коре тюшти. Топракъ пайы оларгъа Ехуда огъуллары ве Юсуф огъулларынынъ ортасында тюшти: ¹²оларнынъ сынъыры шималь тарафында Иорданнынъ янындан башлай, Ерихонны шималь тарафындан айлана, гъарпкъа дагъларгъа тараф котериле ве Бет-Авен сахрасында бите эди. ¹³Андан о Лузнынъ, я да Бет-Эльнинъ дженюп тарафына кетип, ашагъы Бет-Хороннынъ дженюп тарафына ерлешкен Атарот-Аддар дагъына тараф тюше эди. ¹⁴Бет-Хороннынъ къаршысында олгъан тёпеликтен, дженюпте сынъыр гъарп тарафы бою дженюпке айлана ве Кирьят-Бал, яни Кирьят-Ярим (Ехуда огъулларынынъ шеэри) янында бите эди. Бу онынъ гъарбий тарафы эди.

¹⁵Дженюбий сынъыр гъарпта Кирьят-Яримден башлап, Нефтоах чокърагъына кете эди, ¹⁶Рефаим вадийинден шимальде яткъан, Бен-Хинном вадийининъ къаршысында олгъан дагъ этегине тараф тюше эди, Хинном вадийи бою евуслылар шеэрининъ дженюп тарафында ве сонъ Эн-Рогельге ашагъы тюше эди. ¹⁷Сонъ о шимальге айлана эди, Эн-Шемеш тарафкъа кетип, Адуммим тёпелиги къаршысында олгъан Гелилоткъа тараф узана ве Рубен огълу Боханнынъ ташына тюше эди. ¹⁸Араванынъ огюнде шималь тарафында джапкъа узана ве Аравагъа тюше эди. ¹⁹Сонъ сынъыр Бет-Хогъланынъ шималь джабына кете ве Иорданнынъ дженюбий четинде олгъан Олю денгизнинъ шималь корьфези янында бите эди. Бу дженюбий сынъырдыр.

²⁰Шаркъ тарафындаки сынъыр Иордан эди.

Будыр Биньямин огъулларынынъ сойларына коре, чевре-четини сынъырлангъан топракъ пайы.

²¹Биньямин къабилесининъ сойларына коре олгъан шеэрлери булардыр: Ерихон, Бет-Хогъла, Эмек-Кециц, ²²Бет-Арава, Цемараим, Бет-Эль,

²³Аввим, Пара, Офра, ²⁴Кефар-Аммоний, Офни, Гева – койлеринен берабер 12 шеэр.

²⁵Гивон, Рама, Беэрот, ²⁶Мицпа, Кефира, Моца, ²⁷Рекем, Ирпеэл, Тарала, ²⁸Цела, Хаэлеф, евуслыларнынъ шеэри (яни Ерусалим), Гива ве Кирьят – койлеринен берабер 14 шеэр.

Будыр Биньямин огъуллаарынынъ сойларына коре олгъан топракъ пайы.

Шимеон къабилесининъ пайы

19 ¹Экинджи джереп Шимеонгъа, сойларына коре Шимеон огъуллаарынынъ къабилесине тюшти. Оларнынъ топракъ пайы Ехуда огъуллаарынынъ топрагъында эди. ²Оларнынъ топракъ пайында бойле шеэрлер бар эди: Беэр-Шева, Шева, Молада, ³Хацар-Шуал, Бала, Эцем, ⁴Элтолад, Бетул, Хорма, ⁵Цикълагъ, Бет-Маркъавот, Хацар-Суса, ⁶Бет-Леваот ве Шарухен – койлеринен берабер 13 шеэр; ⁷Айин, Риммон, Этер ве Ашан – койлеринен берабер дёрт шеэр. ⁸Ондан гъайры, Баалат-Беэрге, яни Негевде ерлешкен Рамагъа баргъандже, бу шеэрлернинъ чевре-четинде олгъан эписи койлер оларнынъки эдилер.

Шимеон огъуллаарынынъ къабилесининъ, сойларына коре олгъан топракъ пайлары будыр. ⁹Шимеон огъуллаарынынъ пайы Ехуда огъуллаарынынъ топракъ пайындан алынгъан эди, чюнки Ехуда огъуллаарынынъ пайы пек чокъ эди. Шунунъ ичюн Шимеон огъуллаары озь пайыны оларнынъ топракълары арасындан алдылар.

Зевулун къабилесининъ пайы

¹⁰Учюнджи джереп Зевулун къабилесине, сойларына коре тюшти.

Оларнынъ пай сынъыры Саридгедже бара эди. ¹¹Гъарпкъа о, денгизге ве Маралагъадже барып, Даббешетке къошулып, Ёкънеам янында олгъан озенгедже узана эди. ¹²Саридден сынъыр шаркъкъа, кунь догъгъан тарафкъа, Кислот-Таворнынъ топракъларына барып, Давераткъадже узана ве Яфиягъа котериле эди. ¹³Сонъ о, шаркъкъа, Гъат-Хефер ве Эт-Къацинге тараф кетип, Риммонгъа котерилип, Неагъа айлана эди. ¹⁴Андан сынъыр шимальде Ханнатонгъа тараф айланып, Ифтах-Эль вадийинде бите эди. ¹⁵Пайгъа даа Къаттат, Нахалал, Шимрон, Идала ве Бет-Лехем шеэрлери кире эдилер – койлеринен берабер 12 шеэр.

¹⁶Будыр Зевулун огъуллаарынынъ, сойларына коре олгъан топракъ пайы, будыр оларнынъ шеэр ве койлери.

Йиссакъар къабилесининъ пайы

¹⁷Дёртюджи джереп Йиссакъаргъа, Йиссакъар огъуллаарына, сойларына коре тюшти.

¹⁸Оларнынъ сынъыры бойле шеэрлерге узана эди: Йизреэл, Кесуллот, Шунем, ¹⁹Хафараим, Шион, Анахарат, ²⁰Раббит, Кишион, Эвец, ²¹Ремет, Эн-Гъанним, Эн-Хадда, Бет-Паццец. ²²Сынъыры Тавор, Шахацума ве

Бет-Шемешке къошулып, Иорданнынъ янында бите эди – койлеринен берабер 16 шеэр.

²³Будыр Йиссакъар огъуллаы къабилесининъ, сойларына коре олгъан топракъ пайы, будыр оларнынъ шеэр ве койлери.

Ашер несилининъ пайы

²⁴Бешинджи джереп Ашер къабилесине, сойларына коре тюшти.

²⁵Онынъ топрагъында бойле шеэрлер бар эди: Хелкъат, Халий, Бетен, Акъшаф, ²⁶Алламмелек, Амад, Мишал. Гъарпта сынъыр Къармел ве Шихор-Ливнаткъа къошула, ²⁷шаркъкъа Бет-Дагонгъа тараф айлана, Зевулун топрагъына ве Ифтах-Эль вадийине къошулып, Къавулнынъ сол тарафындан кечип, Бет-Эмек ве Неизлге тараф шималге кете эди. ²⁸Сонъ о, Эврон, Рехов, Хаммон ве Къанагъа тараф буюк Сидонгъадже кете эди. ²⁹Ондан сонъ сынъыр арткъа Рамагъа тараф айлана, пекинген Тир шеэринне кетип, Хосагъа айлана ве Акъзив деген ерде денъиз янында бите эди. ³⁰Умма, Афек ве Рехов шеэрлери де анда эди. Эписи олып, койлеринен берабер 22 шеэр.

³¹Будыр Ашер огъуллаы къабилесининъ, сойларына коре олгъан топракъ пайы, будыр оларнынъ шеэр ве койлери.

Нафталий къабилесининъ пайы

³²Алтынджи джереп Нафталий огъуллаына, сойларына коре тюшти.

³³Онынъ сынъыры Хелефтен ве Цаананнимдеки эмен орманындан башлап, Адамий-Некевге, Явнеэльге ве Лаккумгъа кетип, Иордан янында бите эди. ³⁴Сонъ сынъыр гъарпкъа Азнот-Таворгъа айлана, андан Хукъокъкъа тараф кете ве дженюпте Зевулуннынъ топрагъына, гъарпта Ашернинъ топрагъына, шаркъта Ехудагъа ве Иордангъа къошула эди. ³⁵Пекитильген шеэрлер булар эди: Циддим, Цер, Хаммат, Ракъкъат, Киннерет, ³⁶Адама, Рама, Хацор, ³⁷Кедеш, Эдрей, Эн-Хацор, ³⁸Йирон, Мигдал-Эль, Хорем, Бет-Анат ве Бет-Шемеш – койлеринен берабер 19 шеэр.

³⁹Будыр Нафталий огъуллаы къабилесининъ, сойларына коре олгъан топракъ пайы, оларнынъ шеэрлери ве койлери.

Дан къабилесининъ пайы

⁴⁰Единджи джереп Дан огъуллаына, сойларына коре, тюшти. ⁴¹Оларнынъ топракъларында бойле шеэрлер бар эди: Цора, Эштаол, Ир-Шемеш, ⁴²Шаалаббин, Аялон, Йитла, ⁴³Элон, Тимна, Экрон, ⁴⁴Элтеке, Гиббетон, Баалат, ⁴⁵Ехуд, Бене-Беракъ, Гъат-Риммон, ⁴⁶Ме-Яркон ве Яффанынъ къаршысында олгъан Ракъкъон шеэри виляетинен берабер. ⁴⁷Дан огъуллаы Лешем шеэринне къаршы дженк этип чыкътылар ве оны запт этип, шеэр адамларыны къылычнен ольдюрдилер, озьлерине асабалыкъкъа алдылар ве анда яшамакъ ичюн ерлештилер. Олар Лешем шеэрини баба-дедесининъ адынен, яни «Дан» деп адландырдылар.

⁴⁸Будыр Дан огъуллаы къабилесининъ, сойларына коре олгъан топракъ пайы, будыр шеэр ве койлери.

Нун огълу Ехошуанынъ пайы

⁴⁹Топракъларны сынъырларына коре пай этип битирген сонъ, израиллилер озь араларында Нун огълу Ехошуагъа да пай айырдылар. ⁵⁰РАББИ буюргъаны киби, олар онъа о озюне сорагъан Эфраим дагъларында ерлешкен Тимнат-Се-рах шеэрини бердилер. Ехошуа о шеэрни янъыдан къурды ве анда яшап башлады.

⁵¹Шилода, Корюшов Чадырынынъ кириши янында, руханий Элазар, Нун огълу Ехошуа ве сойларынынъ башлыкълары Израиль огъуллаы къабилелерине РАББИнинъ огюнде джереп чекип берген топракъ пайлары будыр. Бунынънен топракънынъ пай этильмеси битти.

Сакъланмакъ ичюн шеэрлер

20 ¹РАББИ Ехошуагъа бойле деди:

²– Израиль огъуллаына айт, олар озьлерине сакъланмакъ ичюн шеэрлерни къурсунлар. Мен буны сизге Мусанен айттыргъан эдим. ³Анда къара фикири олмайып, башкъасыны янъылып ольдюрген адамнынъ къачып кетмеге чареси олсун. Олар тѣкюльген къан ичюн акъкъыны аладжакъ адамдан сакъланмакъ ичюн ер олсунлар. ⁴О шеэрлернинъ бирине къачып кеткен адам шеэр къапулары янына турып, озь иши акъкъында бу шеэр акъсакълларына айттып берсин. Олар оны озь шеэрини кирсетип, оларда яшамакъ ичюн онъа ер берсинлер. ⁵Тѣкюльген къан ичюн акъкъыны аладжакъ адам оны къувалап кельгенинде, акъсакъллар къатильни онынъ къолуна бермесинлер, чюнки о, къара фикири олмайып, оны аселет ольдюрмеди ве не тюневин, не де обирскунъ о адамдан нефретленди. ⁶О адам джемаатнынъ огюнде суд этильмек ичюн турмагъандже ве о заман олгъан баш руханий ольмегендже, шеэрде яшасын. Сонъ ольдюрген адам озь эвине, къачып кеткен шеэрини къайтсын.

⁷Израиллилер Галилеяда, Нафталий дагъларында Кедеш шеэрни, Эфраим дагъларында Шекем шеэрни ве Ехуданынъ дагъларында Кирьят-Арба, яни Хеврон шеэрини айырдылар. ⁸Ерихоннынъ къаршысында олгъан Иорданнынъ шаркъий тарафында: Рубеннинъ къабилесинде, тегизликте, сахрада Бецер шеэрини сайладылар, Гъаднынъ къабилесинде Гилад еринде олгъан Рамот шеэрини ве Менашшенинъ къабилесинде Башан еринде олгъан Голан шеэрини сайладылар. ⁹Башкъа адамны аселет ольдюрмеген эр бир израилли я да араларында яшагъан эр бир кельмешек бу айырылгъан шеэрлерде, тѣкюльген къан ичюн акъкъыны аладжакъ адамнынъ къолундан, джемаат огюнде турмагъандже, къачып кетмеге чареси олсун.

Левийлилер ичюн шеэрлер

21 ¹Левийли къоранталарынынъ башлыкълары руханий Элазаргъа, Нун огълу Ехошуагъа ве Израиль огъуллаы къабилелерининъ башлыкъларына келип, ²Шилода, Ханаан топрагъында оларгъа:

– РАББИ Мусагъа буюргъаны киби, бизге яшамакъ ичюн шеэрлер ве айванларымызны отлатмакъ ичюн отлакъларны беринъиз, – дедилер.

³РАББИ буюргъаны киби, исаиллилер озь топракъ пайларындан левийлилерге бу шеэрлерни ве этрафларындаки отлакъларны бердилер.

⁴Биринджи джереп кехатлыларнынъ сойларына тюшти. Руханий Харуннынъ огъулары олгъан левийлилерге, тюшкен джерепке коре, Ехуда, Шимеон ве Биньямин къабилелеринден 13 шеэр айырылды. ⁵Кехатлыларнынъ къалгъан огъуларына джерепке коре Эфраим къабилесининъ сойларындан, Дан къабилесинден ве Менашше къабилесининъ ярысындан он шеэр айырылды.

⁶Йиссакъар къабилесининъ сойларындан, Ашер къабилесинден, Нафталий къабилесинден ве Башанда Менашше къабилесининъ ярысындан Гершон огъуларына джерепке коре 13 шеэр айырылды.

⁷Рубен къабилесинден, Гъад къабилесинден ве Зевулун къабилесинден Мерарий огъуларына сойларына коре 12 шеэр айырылды.

⁸Бойледже, исаиллилер левийлилерге, РАББИ Мусагъа эмир эткени киби, джерепке коре, бу шеэрлерни ве этрафындаки отлакъларны берди.

⁹Ехуда къабилесинден ве Шимеон къабилесинден бойле адлангъан шеэрлерни бердилер. ¹⁰Бу – Харун огъулары олгъан кехатлыларнынъ сойларына, Левий огъуларына берильген шеэрлердир, чюнки оларнынъ джереби биринджи эди. ¹¹Оларгъа Ехуданынъ дагъларында олгъан, Анакъ бабасынынъ Кирьят-Арба шеэри, яни Хеврон шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер берильди. ¹²Амма бу шеэрнинъ чевре-четинде олгъан тарлаларны ве койлерни Ефуннининъ огълу Къалевге бердилер.

¹³Бойледже, руханий Харуннынъ огъуларына, ольдюрген адам ичюн сакъланмакъ ери олгъан, Хеврон шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Ливна шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, ¹⁴Яттир шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Эштемое шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, ¹⁵Холон шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Девир шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, ¹⁶Айин шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Ютта шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер ве Бет-Шемеш шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер берильди – бу эки къабиледен докъуз шеэр.

¹⁷Биньяминнинъ къабилесинден: Гивон шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Гева шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, ¹⁸Анатот шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер ве Алмон шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер берильди – дёрт шеэр.

¹⁹Харуннынъ огъулары олгъан руханийлерге джеми оларакъ этрафындаки отлакъларнен берабер 13 шеэр берильди.

²⁰Левийли олгъан кехатлыларнынъ къалгъан сойларына джерепке коре Эфраим къабилесинден бойле шеэрлер берильди. ²¹Оларгъа, къатыл ичюн сакъланмакъ ери олгъан, Эфраим дагъларында ерлешкен Шекем шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Гезер шеэри этрафындаки отлакъларнен

берабер, ²²Кивцаим шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер ве Бет-Хорон шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер берильди – дёрт шеэр.

²³Дан къабилесинден оларгъа Элтеке шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Гиббетон шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, ²⁴Аялон шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер ве Гъат-Риммон шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер берильди – дёрт шеэр.

²⁵Менашше къабилесининъ ярысындан оларгъа Таанакъ шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер ве Гъат-Риммон шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер берильди – эки шеэр.

²⁶Кехатлыларнынъ къалгъан сойларына джеми оларакъ этрафындаки отлакъларнен берабер он шеэр берильди.

²⁷Левийли сойларындан олгъан Гершон огъулларына, Менашше къабилесининъ ярысындан, къатилъ ичюн сакъланмакъ ери олгъан, Башанда ерлешкен Голан шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер ве Беэштера шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер берильди – эки шеэр.

²⁸Йиссакъарнынъ къабилесинден: Кишион шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Даверат шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, ²⁹Ярмут шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер ве Эн-Гъанним шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер берильди – дёрт шеэр.

³⁰Ашернинъ къабилесинден: Мишал шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Авдон шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, ³¹Хелкъат шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер ве Рехов шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер берильди – дёрт шеэр.

³²Нафталийнинъ къабилесинден, къатилъ ичюн сакъланмакъ ери олгъан: Галилеяда ерлешкен Кедеш шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Хаммот-Дор шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Къартан шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер берильди – учь шеэр.

³³Гершон огъулларынынъ сойларына джеми оларакъ 13 шеэр этрафындаки отлакъларнен берабер берильди.

³⁴Къалгъан левийлилерге, Мерарий огъулларынынъ сойларына Зевулуннынъ къабилесинден: Ёкънеам шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Къарта шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, ³⁵Димна шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер ве Нахалал шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер берильди – дёрт шеэр.

³⁶Рубеннинъ къабилесинден: Бецер шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Яхац шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, ³⁷Кедемот шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер ве Мефаат шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер берильди – дёрт шеэр.

³⁸Гъаднынъ къабилесинден, къатилъ ичюн сакъланмакъ ери олгъан: Гиладда ерлешкен Рамот шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, Маханаим шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер, ³⁹Хешбон шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер ве Язер шеэри этрафындаки отлакъларнен берабер берильди – дёрт шеэр.

⁴⁰Мерарий огъулларынынъ сойларына, къалгъан левийли сойларына, джерепке коре джеми олып 12 шеэр берильди.

⁴¹Исраиль огъулларынынъ топракъларында левийлилерге джеми оларакъ 48 шеэр этрафындаки отлакъларнен берабер берильди. ⁴²Эр бир шеэрнинъ чевре-четинде отлакъ бар эди. Эр бир шеэрнинъ чевре-чети ойле эди.

Исраиллилер – бутюн топракънынъ саиплери

⁴³Бойлеликнен, РАББИ Исраильге, деделерине бермеге ант эткени киби, бутюн топракъны берди. Олар оны асабалыкъкъа алдылар ве анда яшамакъ ичюн ерлештилер. ⁴⁴Деделерине емин эткени дайын, РАББИ оларны эр тарафлама раат этти. Душманларындан оларгъа къаршы бири туралмады, эписини РАББИ оларнынъ къолуна берди. ⁴⁵Исраиль халкъына РАББИнинъ айткъан эр бир яхшы сёзю беджерильмеген къалмады. Эр бири ерине кельди.

*Нун огълу Ехошуа Иордан озенининъ шаркъ тарафында
яшагъан къабилелерни эвге йибере*

22¹О вакъыт Ехошуа Рубен къабилесини, Гъад къабилесини ве Менашше къабилесининъ ярысыны озюне чагъыртып, ²оларгъа бойле деди:

– РАББИнинъ къулу Муса сизге буюргъанларынынъ эписини беджердинъиз, эр бир эмиримни туттынъыз. ³Чокъ вакъыт девамьнда, бу куньге къадар агъа-къардашларынынъизны къалдырмайып, Алланъыз олгъан РАББИнинъ эр бир эмирини ерине кетирдинъиз. ⁴Энди РАББИ, сёз бергени дайын, агъа-къардашларынынъизгъа раатлыкъ берди. Онынъ ичюн шимди чадырларынынъизгъа, Иорданнынъ башкъа тарафына, РАББИнинъ къулу Муса сизге берген топракъкъа къайтынъыз. ⁵Ялынъыз, РАББИнинъ къулу Муса сизге буюргъан Къанунны ве эмирлерни беджермеге тырышынъыз: Алланъыз олгъан РАББИни севинъиз, Онынъ ёлларындан юрюнъиз, эмирлерини беджеринъиз, РАББИге япышып, Онъа джан-юректен хызмет этинъиз.

⁶Сонъ Ехошуа эр кеске яхшылыкъ тилеп, оларны йиберди, ве олар озь чадырларына къайтып кеттилер.

⁷Муса Менашше къабилесининъ ярысына топракъ пайыны Башанда берди, къалгъан ярысына исе Иорданнынъ гъарбий тарафында, агъа-къардашларынен берабер топракъ пайыны берди.

Оларны чадырларына йибергенинде, Ехошуа оларгъа яхшылыкъ тилеп:

⁸– Чадырларынынъизгъа буюк байлыкънен къайтасынъыз. Сизде энди чокътан-чокъ айванлар, кумюш, алтын, бакъыр, демир ве чокътан-чокъ урба бар. Душманларынынъиздан алгъан гъаниметинъизнен агъа-къардашларынынъизнен болюшинъиз, – деди.

⁹Сонъ Рубен огъуллары, Гъад огъуллары ве Менашше къабилесининъ ярысы Ханаан топрагъында ерлешкен Шило шеэринден, Исраиль

огъулларындан кеттилер ве Гиладгъа, озьлерининъ пайы олгъан топракъкъа, РАББИ Мусанен айттыргъан эмирине коре запт этильген топракъларына къайттылар.

Иордан озени янындаки къурбан ери

¹⁰Рубен огъуллары, Гъад огъуллары ве Менашше къабилесининъ ярысы Ханаан топрагъында ерлешкен, Иордан озенининъ янында олгъан Гелилот ерине келип, Иорданнынъ янында улу сыфатлы къурбан ерини къурдылар.

¹¹Рубен огъуллары, Гъад огъуллары ве Менашше къабилесининъ ярысы Ханаан топрагъында, Иорданнынъ янында олгъан Гелилотта, исраиллилернинъ къаршысында къурбан ерини къургъаны акъкъында исраиллилер эшиттилер. ¹²Буны эшитип, Исраиль огъулларынынъ бутюн джемааты Шилода топлашып, оларгъа къаршы дженк этмеге азырландылар.

¹³Лякин Исраиль огъуллары дженк этмезден эвель, Рубен огъулларына, Гъад огъулларына ве Менашше къабилесининъ ярысына Гилад топрагъына руханий Элазарнынъ огълу Пинехасны ёлладылар. ¹⁴Онен берабер он башлыкъ, Исраильнинъ эписи къабилелеринден бирер къабиле башлыгъы кеттилер. Олар Исраильнинъ сой башлыкълары эдилер. ¹⁵Рубен огъулларына, Гъад огъулларына ве Менашше къабилесининъ ярысына Гилад топрагъына келип, оларгъа бойле дедилер:

¹⁶– РАББИНинъ бутюн джемааты бойле айта: Шимди РАББИге къаршы турып, озюнъизге къурбан ерини къурып, Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИден юзюнъизни чевирип, Онынъ огюнде не къадар хаинлик эттинъиз. ¹⁷Бизге бу кунге къадар арынмагъа чаре бермеген, РАББИНинъ джемаатыны белягъа огъраткъан Пеорнынъ гунасы сизге етмезми? ¹⁸Сиз бугунь РАББИден юзюнъизни чевиресинъизми? Бугунь сиз РАББИге къаршы турасынъыз, ярын исе бутюн Исраиль джемаатына къаршы РАББИНинъ гъазабы къозгъар. ¹⁹Эгер алгъан топрагъынъыз сизге арам деп корюльсе, РАББИнен Корюшюв Чадыры тургъан топракъкъа кечип, бизим арамыздан топракъ пайыны алынъыз. Тек, Алламыз олгъан РАББИНинъ къурбан еринден гъайры башкъа къурбан ерини къурманъыз, РАББИге къаршы ве бизге къаршы турманъыз. ²⁰Ёкъ этиледжек шейлерден алып, джинает эткен Зерахнынъ огълу Акъан бир озю дегиль эдими? РАББИНинъ гъазабы исе бутюн Исраиль джемаатына олды. Озь хаинлиги ичюн о, бир озю ольмеди.

²¹Рубен огъуллары, Гъад огъуллары ве Менашше къабилесининъ ярысы Исраиль бинъбашыларына бойле джевап бердилер:

²²– Аллаларнынъ Алласы – РАББИ, аллаларнынъ Алласы – РАББИ-дир! О, биле, эм Исраиль де бильсин! Эгер биз бугунь РАББИге къаршы турып, ондан юзюмизни чевирсек, РАББИ бизни бугунь аджымасын! ²³РАББИден юзюмизни чевирмек, къурбан айванларыны бутюнлей якъмакъ, отъмек бахшышларыны кетирмек ве аманлыкъ къурбанларыны

чалмакъ ичюн къурбан ерини къургъан олсакъ, бизден РАББИнинъ Озю сорасын! ²⁴Биз буны, илериде сизинъ огъулларынъыз бизим огъулла-рымызгъа: «Сизинъ Исраиль Алласы, РАББИнен не алып береджеги-нъиз бар? ²⁵Эй, Рубен огъулла ры ве Гъад огъулла ры, РАББИ бизим ве сизинъ ортанъызгъа сынъыр оларакъ Иорданны къойды. РАББИде си-зинъ къысметинъиз ёкътыр», – айткъанларындан къоркъып, яптыкъ. Бойледже, огъулла рынъыз бизим огъулла рымызгъа РАББИге ибадет этмек ичюн ёл бермез эдилер.

²⁶Онынъ ичюн биз бойле деп тюшюндик: озьлеримизге къурбан ери къурайыкъ, лякин бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны чалмайджакъ-мыз, анда башкъа къурбанларны да кетирмейджекмиз. ²⁷О бизге, сизге ве келеджектеки несиллеримизге шаат олсун: биз де акъикъий къурбан еринде бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны ве башкъа къурбанлар-ны кетирмек ве аманлыкъ къурбанларыны чалмакъ ве бойледже РАБ-БИге хызмет этмек мумкюнмиз. Сонъ сизинъ огъулла рынъыз бизим огъулла рымызгъа: «РАББИде сизинъ къысметинъиз ёкътыр», – айт-мазлар. ²⁸Биз бойле тюшюндик: эгер олар келеджекте бизге ве бизим несиллеримизге бойле айтсалар, биз оларгъа бойле джевап къайтарыр-мыз: «Мына бу РАББИнинъ къурбан ерине ошагъан шейни коресинъиз-ми? Деделеримиз оны, къурбанларны бутюнлей якъмакъ я да башкъа къурбанлар кетирмек ичюн къурмагъанлар. О, сизнен бизим арамызда шаат олмакъ ичюн къурулгъандыр».

²⁹Биз РАББИге къаршы турып, бугунъ РАББИден юзюмизни чевире-джегимиз ёкъ! Къурбанларны бутюнлей якъмакъ, отьмек бахшышла-рыны кетирмек ве башкъа къурбанларны чалмакъ ичюн Корюшюв Ча-дырынынъ огюндеки РАББИ-Таалямызнынъ къурбан еринден гъайры башкъа бир къурбан ерини ич бир вакъыт къураджагъымыз ёкъ!

³⁰Руханий Пинехас ве онен берабер олгъан джемаат башлыкълары ве Исраиль бинъбашылары Рубен огъулла рынынъ, Гъад огъулла рынынъ ве Менашше огъулла рынынъ айткъанларыны эшитип бегендилер. ³¹Эла-зарнынъ огълу руханий Пинехас Рубен огъулла рына, Гъад огъулла ры-на ве Менашше огъулла рына:

– Бугунъ бизим арамызда РАББИ олгъаныны ве сиз РАББИге къаршы бу джинаетни этмегенинъизни бильдик. Энди сиз Исраиль огъулла ры-ны РАББИнинъ къолундан къуртардынъыз, – деди.

³²Элазар огълу руханий Пинехас ве исраиллилернинъ башлыкълары Рубен огъулла рындан ве Гъад огъулла рындан, Гилад топрагъындан Ха-наан топрагъына къайттылар ве Исраиль огъулла рына джевап кетир-дилер. ³³Исраиль огъулла ры буны бегендилер ве Аллагъа шукюр этип, Рубен огъулла рына ве Гъад огъулла рына къаршы дженкнен чыкъмакъ ве яшагъан топракъларыны тар-мар этмек фикиринден вазгечтилер.

³⁴Рубен ве Гъад огъулла ры: «О, бизим шаатымыздыр: Алла – РАББИ-дир», – дегенлери ичюн, къурбан ерини «Шаат» деп адландырдылар.

Нун огълу Ехошуанынъ сонъки насиатлары

23 ¹РАББИ Исраильге этрафтаки душманларындан раатлыкъ берген замандан пек чокъ вакъыт кечти. Ехошуа къартайып, баягъы яшкъа кирди. ²Эписи Исраиль огъуллаарыны, акъсакъалларыны, башлыкъларыны, къадыларыны ве реберлерини озюне чагъыртып, оларгъа бойле деди:

– Мен энди къартайдым ве баягъы яшкъа кирдим. ³Алланыз олгъан РАББИ козюнъиз огюнде эписи бу халкъларнен нелер япкъаныны озълеринъиз корьдинъиз. Алланыз олгъан РАББИ Озю сиз ичюн дженк этти. ⁴Иште, мен бу къалгъан халкъларны сизге джерепке коре, къабилелеринъизге топракъ пайлары олсунлар деп, больдим. Иордандан башлап, кунь отургъан тарафкъадже, Акъ денъизгедже мен эписи бу халкъларны енъдим. ⁵Алланыз олгъан РАББИ Озю о халкъларны сизден къувалар ве оларнынъ топрагъыны огюнъизде запт этип алыр. Сонъ Алланыз олгъан РАББИ сизге айткъаны дайын, оларнынъ топракъларынынъ саиплери олурсынъыз. ⁶Онынъ ичюн пек джесюр олунъыз! Мусанынъ Теврат китабында язылгъан эр шейни тутып, бутюнлей беджеринъиз, ондан сагъгъа-солгъа урулманъыз. ⁷Аранъызда къалгъан халкъларнен достлашманъыз, аллаларынынъ адларыны анъып кечменъиз, аллаларынен емин этменъиз ве оларгъа табынып хызмет этменъиз. ⁸Лякин бу куньге къадар япкъанынъыз киби, Алланыз олгъан РАББИге япышынъыз.

⁹РАББИ сизинъ огюнъизден буюк ве кучлю халкъларны къувалады, бу куньге къадар сизге къаршы кимсе туралмады. ¹⁰Сизден бир даненъиз оларнынъ бинъ адамыны къувалай, чюнки Алланыз олгъан РАББИ сизге сёз бергени дайын, О, Озю сиз ичюн дженк эте. ¹¹Озълеринъизге артыкъ мукъайт олунъыз, Алланыз олгъан РАББИни чокъ севинъиз.

¹²Эгер сиз юзюнъизни РАББИден чевирип, аранъызда къалгъан бу халкъларнен бирлешсенъиз ве оларгъа эвленип, бири-биринъизге къатнасанъыз, ¹³буны билинъиз: Алланыз олгъан РАББИ бу халкъларны сизден бир даа къуваламаз. Олар сиз ичюн къапкъан ве тузакъ, аркъаларынъызгъа къамчы, козълеринъизге тикен киби оладжакълар. Сиз Алланыз олгъан РАББИ сизге берген яхшы топракътан къуру къаладжакъсыз ве ёкъ этиледжексиз.

¹⁴Иште, энди мен эр кес кетеджек ёлгъа кетем. Алланыз олгъан РАББИнинъ сизге берген эписи яхшы сёзлеринден эр бири ерине кельгенини джан-юректен билесинъиз. Эр бири ерине кельди, бир сёз беджерильмеген къалмады. ¹⁵Алланыз олгъан РАББИ сизге берген эписи яхшы сёзлерини насыл ерине кетирген олса, ойле де Алланыз олгъан РАББИ сизге берген бу яхшы топракътан сизни къырып ташламагъандже, эр бир яман сёзюни ерине кетиреджек. ¹⁶Эгер сиз Алланыз олгъан РАББИнинъ сизге берген васиетини бозсанъыз ве барып, башкъа алларгъа хызмет этип табынсанъыз, сизге къаршы РАББИнинъ гъзабы

къозгъар, ве къыскъа вакъыт ичинде О, сизге берген яхшы топракътан гъайып олурсынъыз.

Исраиллилер Шекем шеэринде сёз берелер

24 ¹Ехошуа эписи Исраиль къабилелерини Шекемде толады. О, Исраиль акъсакъалларыны, башлыкъларыны, къадыларыны ве реберлерини чагъыртты, ве олар Алланынъ огюне турдылар. ²Ехошуа бутюн халкъкъа бойле деди:

– Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИнинъ сёзлерини динъленъиз:

Эвель-эзельден деделеринъиз, Ибраимнинъ бабасы Терах ве Нахор Фират дерьясынынъ башкъа тарафында яшай эди ве башкъа аллаларгъа хызмет эте эдилер. ³Лякин Мен деденъиз олгъан Ибраимни дерьянынъ башкъа тарафындан алдым ве оны бутюн Ханаан топрагъы бою алып юрдим. Мен онынъ эвлятларыны арттырдым, онъа Исхакъны бердим. ⁴Исхакъкъа Якъупны ве Исавны бердим. Исавгъа Сеир дагъыны асабалыкъкъа бердим. Якъуп исе огъулларынен берабер Мысыргъа кочты.

⁵Мен Мусанен Харунны ёлладым ве Мысырнынъ ортасына буюк беяларны ёллап, бутюн топракъны беягъа огъраттым, сизлерни исе андан алып чыктым. ⁶Мысырдан деделеринъизни алып чыктым, ве сизлер денъиз янына кельдинъиз. Атлылары ве дженк арабалары олгъан мысырлылар деделеринъизнинъ артларындан Къызыл денъиздеге къуваладылар. ⁷Деделеринъиз РАББИге ялвардылар, ве О, сизлернен мысырлыларнынъ арасында къаранлыкъ тёшеди, денъизни авдарып, мысырлыларны сувларынен къаплады. Мен, РАББИ, Мысырда япкъанларымны озъ козълеринъизнен корьдинъиз. Бундан сонъ сиз чокъ вакъыт девамында чёльде яшадынъыз.

⁸Мен сизни Иорданнынъ янында яшагъан аморлыларнынъ топрагъына кетирдим. Олар сизнен дженк эттилер, лякин Мен оларны къолларынынъызгъа бердим, ве сиз оларнынъ топракъларыны асабалыкъкъа алдынъыз. Мен козюнъиз огюнде аморлыларны ольдюрюп ташладым.

⁹Сонъ Моав падишасы, Циппорнынъ огълу Балакъ Исраильге къаршы чыкып, дженк этти. О, сизни къаргъасын деп, Беорнынъ огълу Беламны чагъыртты. ¹⁰Лякин Мен Беламны динълемеге истемедим, ве о сизлерге яхшылыкъ тиледи. Мен сизни онынъ къолларындан къуртардым.

¹¹Сиз Иорданнынъ башкъа тарафына кечип, Ерихон шеэрине кельдинъиз. Сизлерге къаршы Ерихоннынъ сакинлери, аморлылар, перизлилер, ханаанлылар, хитлилер, гиргашлылар, хивлилер ве евуслылар дженк этип башладылар, лякин Мен оларнынъ эписини сизинъ къолларынынъызгъа бердим. ¹²Сизинъ огюнъизде ат чибинлерини ёлладым. Олар сизден эки аморлы падишаны къуваладылар. Бу иш сенинъ къылычынънен я да яйынънен япылмады. ¹³Бойле этип, Мен сизге сиз ишлемеген топракъны, сиз къурмагъан шеэрлерни бердим. Сиз оларда яшайсынъыз, сиз асрамагъан юзюмлик ве зейтюн багъларындан махсул ашайсынъыз.

¹⁴Бойлеликнен, РАББИден къоркъунъыз, Онъа къабаатсызлыкънен ве садъкълъкънен хызмет этинъиз. Деделеринъиз Фират дерьясынынъ янынъда ве Мысырда хызмет эткен аллаларны быракъынъыз ве РАББИге хызмет этинъиз. ¹⁵Эгер сизге РАББИге хызмет этмек яман шей киби корюнсе, шимди кимге хызмет этмеге сайланъыз: дерьянынъ янынъда яшагъан баба-деделеринъизнинъ аллаларына я да аморлыларнынъ топракъларында яшап, оларнынъ аллаларына хызмет этинъиз. Мен ве эвим исе РАББИге хызмет этеджекмиз.

¹⁶Халкъ бойле джевап берди:

– Ёкъ, биз РАББИни ташлап, ич бир вакъыт башкъа аллаларгъа хызмет этмейджекмиз! ¹⁷Бизим Алламыз – РАББИдир. О бизлерни ве делеримизни Мысыр топрагъындан, къуллукъ эвинден алып чыкъты, козьлеримизнинъ огюнде буюк аляметлерни косътерди, биз кеткен бутюн ёл бою ве биз кечкен халкълардан бизни къорчалады. ¹⁸РАББИ бизден эписи халкъларны ве бу топракъта яшагъан аморлыларны къувалады. Онынъ ичюн биз РАББИге хызмет этеджекмиз. О – бизим Алламыздыр!

¹⁹Ехошуа халкъкъа:

– Сиз РАББИге хызмет этип оламазсынъыз. О – Мукъаддес Алла, кунъджю Алладыр! О, джинаетлеринъизге ве гуналарынъызгъа даянмаз. ²⁰Эгер сиз РАББИни ташласанъыз ве башкъа аллаларгъа хызмет этсенъиз, О, сизге къаршы чыкъаджакъ. Сизге о къадар яхшылыкъ япкъан олса да, башынъызгъа беля тюшюрп, сизни ёкъ этип ташлайджакъ, – деди.

²¹Лякин халкъ Ехошуагъа:

– Ёкъ! Биз РАББИге хызмет этеджекмиз! – деп джевап бердилер.

²²– Хызмет этмек ичюн, РАББИни сайлап алгъанынъызгъа сиз озюнъиз озюнъизге шаатсынъыз, – деди Ехошуа.

– Эбет, биз шаатмыз, – дедилер олар.

²³– Ойле олса, – деди Ехошуа, – сизде олгъан ябанджы аллалардан вазгечинъиз ве юрегинъизни Израильнинъ Алласы олгъан РАББИге чевиринъиз.

²⁴Халкъ Ехошуагъа:

– Алламыз РАББИге хызмет этеджекмиз, Онынъ сёзюни динълейджекмиз, – дедилер.

²⁵О куню Ехошуа халкънен шартнаме тизди, ве анда Шекемде оларгъа низамнаме ве къанунларны берди. ²⁶Бу сёзлерни Ехошуа РАББИнинъ Теврат китабына язды ве балабан ташны алып, анда, РАББИнинъ Азиз Ери янынъда олгъан эмен тюбюне къойды.

²⁷– Мына, – деди Ехошуа халкъкъа, – бу таш бизге шаат олсун, чюнки о, РАББИнинъ бугунъ сизге айткъан эписи сёзлерини эшитти. Алланъыздан вазгечсенъиз, о сизге къаршы шаат оладжакъ.

²⁸Сонъ Ехошуа халкъны озь топракъ пайларына йиберди.

Нун огълу Ехошуанынъ ве Элазарнынъ олюми

²⁹Бу вакъиалардан сонъ РАББИнинъ къулу Нун огълу Ехошуа 110 яшын-да олып кечинди. ³⁰Оны озъ топракъ пайында, Гъааш дагъынынъ шималъ тарафында олгъан Эфраим дагъларында, Тимнат-Серахта дефн эттилер.

³¹Ехошуанынъ бутюн омрю девамында ве Ехошудан сонъ яшагъан акъсакъалларнынъ омюрлери девамында исраиллилер РАББИге хызмет этти. Бу акъсакъаллар РАББИнинъ Израиль ичюн япкъан эписи шейлерини коръдилер.

³²Израиль огъуллары Мысырдан алгъан Юсуфнынъ кемиклерини Шекемде, тарлада дефн эттилер. Якъуп бу тарла парчасыны Хаморнынъ огъулларындан, Шекемнинъ бабасындан юз парагъа сатын алгъан, ве о, Юсуф огъулларынынъ топракъ пайы олгъан эди.

³³Сонъ Харун огълу Элазар кечинди, ве оны Эфраим дагъларында ерлешкен, огълу Пинехаскъа берильген Гива шеэринде дефн эттилер.

Къадылар

Къадылар китабы Исраиль къабилелерининъ яшайышында, Ханааннынъ запт этильмесинден башлап, халкъкъа биринджи падишалар укъом этип башлагъанларына къадар, халкънынъ тарихында энъ къыйын заманыны косьтере. Нун огълу Ехошуанынъ китабында тасвирленген истилялар нетиджесинде, Исраиль къабилелери Ханаан халкъларыны топракътан бутюнлей къувмадылар. Бираз вакъыт кечкен сонъ, олар бу халкъларнынъ адетлерине ве путперестлигине коре яшап башладылар, бунынънен Раббини гъазапландырдылар (1.1–2.9).

Китапнынъ эсас къысмы (2.10–16.31) адиселернинъ чокъ керелер текрарлангъан айны арды-сырасыны тасвирлей: халкъ гуна къазана; Алла оны къомшу халкъларнынъ истилясынен джезалай; израиллилер ярдым къыдырып, Раббиге дува этелер; Рабби, бу беянынъ чаресини тапсын деп, ёлбашчы-къуртараджыны къоя. Бу ёлбашчылар (къадылар) Алла сайлагъан адамлар эдилер, амма эписи бир гунакъяр олып, чокъ шейни янълыш япа эдилер. Онынъ ичюн душманны енъген сонъ, эр шей озь ёлуна къайта эди.

Китапнынъ сонъу, о заман израиллилер арасында укъом сюрген къарышылыкъны, «эр кес озюне акълы деп корюнген шейни япкъаныны» айрыджа къайд эткен эки шефкъатсыз эпизоднен бите (17–21 баблар).

Исраиллилер Ханаан топрагъы ичюн дженк этелер (1 б.) Алла исраиллилерни къадылар ярдымынен къорчалай (2–3 б.). Девора исраиллилер тарафында дженк эте (4–5 б.). Къады Гидон 300 аскернен мидьянлыларнынъ буюк ордусыны енъе. Авимелек (6–9 б.). Исраильнинъ чешит къадылары (10–12 б.). Шимшон Алладан аджайип кучь ала ве фелестинлилерни ура (13–16 б.). Микъа ве онынъ путлары. Биньяминлилернен ветан дженки (17–21 б.).

Ехуда ве Шимеон ханаанлыларнен дженк эте

1 ¹Ехошуанынъ олюминден сонъра, Исраиль огъуулары РАББИни чагъырып, Ондан:

– Ханаанлыларгъа къаршы бизден ким биринджи чыкъаджакъ? – деп сорадылар.

²РАББИ оларгъа:

– Ехуда чыкъаджакъ. Мен энди топракъны онынъ къолуна бердим, – деди.

³Ехуда агъасы Шимеонгъа риджа этип:

– Айды, топракъ пайыма меннен берабер кирип, ханаанлыларнен дженк этейик. Мен де сенинъ топракъ пайынъа кирмеге ярдым этеджегим, – деди. Шимеон разы олып, онен берабер кетти.

⁴Ехудалылар чыкъты, ве РАББИ оларнынъ къолуна ханаанлыларны ве перизлилерни берди. Безек шеэринде оларнынъ он бинъини кыырып ташладылар. ⁵Безекте олар Адоний-Безекнен расткельдилер, онен дженкештилер ве ханаанлыларны ве перизлилерни енъдилер. ⁶Адоний-Безек къачып башлады, лякин олар онынъ артындан къувдылар, оны туттылар ве аякъларынынъ ве къолларынынъ баш пармакъларыны кесип ташладылар. ⁷О заман Адоний-Безек:

– Аякъларынынъ ве къолларынынъ баш пармакълары кесик етмиш падиша меним софрам тюбюнде отъмек уфакъларыны топлай эдилер. Мен япкъанымны энди Алла манъа япты, – деди.

Сонъ оны Ерусалимге кетирдилер, ве о, анда ольди.

⁸Ехуда огъуулары Ерусалимге къаршы дженк эттилер ве оны запт этип, кыылычтан кечирдилер. Сонъра шеэрни якътылар. ⁹Бундан сонъ Ехуда огъуулары дагъларда, Негев еринде ве алчакълыкъта яшагъан ханаанлыларгъа къаршы дженк эттилер. ¹⁰Сонъ Хевронда яшагъан ханаанлыларгъа къаршы чыкътылар. Хевроннынъ эвельки ады Киръят-Арба эди. Анда олар Шешай, Ахиман ве Талмайны енъди. ¹¹Андан чыкъып, ехудалылар Девир сакинлерине къаршы кетти. Девирнинъ эвельки ады Киръят-Сефер эди.

¹²– Кимде-ким Киръят-Сеферге уджюм этип оны алса, шу адамгъа кызым Акъсаны апай оларакъ береджегим, – деди Къалев.

¹³Киръят-Сеферни Кеназнынъ огълу Отниэл алды. Кеназ Къалевнинъ къардашы эди. Къалев Отниэлге кызы Акъсаны апай оларакъ берди.

¹⁴Бир кунь Акъсаны бабасындан тарла сорамагъа огреттилер. О, бабасынынъ янына кельди. О, эшектен тюшкен сонъ, Къалев ондан:

– Не истейсинъ? – деп сорады. ¹⁵Акъса онъа:

– Манъа бир бахшыш бер. Сен манъа Негевде топракъ бердинъ, энди сув чокъракъларыны да бер, – деди.

Бабасы онъа юкъары ве ашагъы сув чокъракъларыны да берди.

¹⁶Мусанынъ къайнатасы олгъан кенлининъ огъуулары Ехуда огъууларынен берабер Пальмалар Шеэринден чыкъып, Ехуда сахрасына ёл

алдылар. Сахра Араднынъ янындаки Негевде ерлешкен эди. Мында келип, олар ерли халкънынъ арасында ерлештилер.

¹⁷Ехудалылар, къардашлары олгъан Шимеон къабилесинен берабер чыкъып, Цефатта яшагъан ханаанлыларны къырдылар. Шеэрни исе бутюнлей ёкъ эттилер. Шунынъ ичюн о шеэр Хорма* адландырылды.

¹⁸Бундан гъайры Ехуда даа Гъаза шеэрини ве этрафындаки топракъларыны, Ашкелон шеэрини ве этрафындаки топракъларыны, Экрон шеэрини ве этрафындаки топракъларыны запт этти. ¹⁹РАББИ ехудалыларнен берабер эди, ве олар дагъларны къолуна алдылар. Лякин вадийнинъ сакинлерини къувып оламады, чюнки оларнынъ демир арабалары бар эди.

²⁰Хеврон шеэрини, Мусанынъ сёзюне коре, Къалевге бердилер. Андан о, Анакънынъ учь огълуны къувалап чыкъарды. ²¹Лякин Биньямин огъуллаары Ерусалимде яшагъан евуслыларны къуваламадылар. Евуслылар Биньямин огъуллаарынен берабер аля даа Ерусалимде яшамакъталар.

Эфраим ве Менашше къабилелери Бет-Эль шеэрини запт этелер

²²Юсуф огъуллаары Бет-Эль шеэрини къаршы чыкътылар. РАББИ оларнен берабер эди. ²³Олар Бет-Эльни козетип башладылар. (Шеэрнинъ эвельки ады исе Луз эди.) ²⁴Козеткен адамлар шеэрден чыкъаяткъан бирисини корип, онъа: – Бизге шеэр ичине киришни косьтер, ве биз санъа мерамет этермиз, – дедилер.

²⁵Адам оларгъа шеэрге насыл кирмек мумкюн олгъаныны косьтерди, ве олар бутюн шеэр адамларыны къылычтан кечирдилер. Шу адамны ве сойларыны исе йибердилер. ²⁶Шу адам хитлилернинъ топракъларына кетип, шеэр къурды, адыны да Луз къойды. Шимдиге къадар бу ад – шеэрнинъ адыдыр.

Исраиллилер арасында къалгъан ханаанлылар

²⁷Менашше огъуллаары Бет-Шеан шеэрининъ ве этрафындаки койлернинъ сакинлерини къувмады. Эм Таанакънынъ ве этрафындаки койлернинъ сакинлерини, Дор шеэрининъ ве этрафындаки койлернинъ сакинлерини, Ивлеам шеэрининъ ве этрафындаки койлернинъ сакинлерини, эм де Мегиддо шеэрининъ ве этрафындаки койлернинъ сакинлерини къуваламады. Шу ерлерде ханаанлылар яшап къалдылар. ²⁸Исраиль кучьке кирген сонъ, исраиллилер ханаанлыларны агъыр иш беджермеге меджбур эттилер, лякин оларны яшагъан ерлеринден къувмадылар.

²⁹Эфраим къабилеси де Гезерде яшагъан ханаанлыларны къувмады. Ханаанлылар оларнынъ арасында Гезерде яшадылар.

³⁰Зевулун къабилеси де Китрон ве Нахалол сакинлерини къувмады. Ханаанлылар оларнынъ арасында яшап, оларнынъ агъыр ишлерини яптылар.

* 1.17 Хорма – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «харам» (бутюнлей ёкъ этмек) фиилининъ айтылувына ошай.

³¹Ашер къабилеси де Акъкъо, Сидон ве Ахлав, Акъзив, Хелва, Афик ве Рехов сакинлерини къувмады. ³²Ашер огъуллаы шу топракъларнынъ сакинлери олгъан ханаанлылар арасында яшады, чюнки оларны къувмады.

³³Нафталий къабилеси де Бет-Шемеш ве Бет-Анат сакинлерини къувмады. Олар шу топракъларнынъ сакинлери олгъан ханаанлылар арасында яшадылар, ве Бет-Шемеш ве Бет-Анат сакинлери оларнынъ агъыр ишлерини яптылар.

³⁴Аморлылар Дан огъуллаыны дагъларда къападылар ве оларгъа вадийге тюшмеге ёл бермедилер. ³⁵Аморлылар Хар-Херес, Аялон ве Шалвим шеэрлеринде къалдылар. Лякин Юсуф огъуллаы аморлыларны бойсундырды, ве олар агъыр иш беджермеге башладылар. ³⁶Аморлыларнынъ сынъыры Акъреплер тёпелигинден ве Села шеэринден юкъарыгъа кете эди.

Раббининъ Мелеги Бохим шеэринде

2 ¹Алланынъ Мелеги Гилгалдан Бохим шеэринде келип:

– Мен сизни Мысырдан чыкъарып, бабаларынъызгъа бермеге ант эткен топракъларгъа алып кельдим. «Мен сизлерге берген васиетимни бир вакъыт бозмам. ²Сизлер де о ерлерининъ сакинлеринен шартнаме япманъыз, оларнынъ къурбан ерлерини бозып ташланъыз», – дедим. Лякин сиз Меним сёзюмни динълемедиңиз. Сизлер не яптынъыз я? ³Шунынъ ичюн Мен бойле айтам: «Мен оларны сизден къувмам, олар сизге тузакъ оладжакъ, оларнынъ аллалары да сизге къапкъан оладжакъ», – деди.

⁴Алланынъ Мелеги бу сёзлерни Исраиль огъуллаына айткъан сонъ, халкъ кычырып агълап башлады.

⁵Шу вакъыттан берли шу ернинъ ады Бохим* олды. Анда халкъ РАББИге къурбан чалды.

Исраиль Раббининъ догъру ёлундан урула

⁶Ехошуа халкъны йиберген сонъ, Исраиль огъуллаы эр кес озь топракъ пайыны, топракъ мирасларыны алмакъ ичюн даркъалды. ⁷Ехошуа яшагъан вакъытта, Ехошудан сонъ къалгъан ве РАББИнинъ Исраильге япкъан улу ишлерини корьген акъсакъалларнынъ вакъытларында халкъ РАББИге ибадет эте эди. ⁸РАББИнинъ къулу Нун огълу Ехошуа 110 яшында кечинди, ⁹оны Гъааш дагъынынъ шималъ янында, Эфраим дагъында, Тимнат-Херес шеэринде, онынъ озь топракъ пайында дефн эттилер. ¹⁰Ехошунанъ заманларында яшагъан несиль олип, баба-дедерине къошулгъан сонъ, башкъа несиль дюньягъа кельди. Олар РАББИни ве РАББИнинъ Исраиль ичюн япкъан ишлерини бильмей эдилер. ¹¹О вакъыт Исраиль огъуллаы РАББИнинъ огюнде ярамай ишлер япып

* 2.5 Бохим – къ. еуд. «агълагъанлар» демектир; бу сёз «бах» (агъламакъ) сёзюнден чыкъа.

ве Баал путларына хызмет этип башладылар. ¹²Оларны Мысыр топракларындан чыкъаргъан бабаларынынъ Алласы РАББИни унуттылар. Олар башкъа аллаларгъа бакъып башладылар, чевре-четинде яшагъан халкъларнынъ аллаларына табынып башладылар ве бойле этип РАББИни ачувландырдылар. ¹³РАББИни къалдырып, Баал ве Ашторет* путларына хызмет эттилер.

¹⁴РАББИнинъ гъазабы Израильге къаршы алевленди. О, израиллилерни ёлбасар айдутларнынъ къолларына берди, ве олар израиллилерни таладылар. РАББИ израиллилерни чевре-четлеринде олгъан душманларгъа сатты, ве олар душманларнынъ къаршысында турып оламадылар. ¹⁵Къайда бармасынлар, РАББИнинъ къолу оларгъа зарар кетире эди. РАББИ дегени киби, оларгъа ант эткени киби япты. Израиллилер пек хорландылар.

Къадыларнынъ тайинленюви

¹⁶РАББИ израиллилерге къадыларны къойды. Къадылар оларны талагъан айдутлардан къуртара эдилер. ¹⁷Лякин израиллилер къадыларгъа да къулакъ асмадылар, ороспу киби олып, башкъа аллаларнынъ пешинден кетип, оларгъа табына башладылар, РАББИнинъ эмирлерине бойсунып юрген бабаларынынъ ёлундан тезден урулдылар, бабалары киби япмадылар. ¹⁸РАББИ оларгъа къадылар къойгъанда, РАББИ Озю къадыларнен берабер эди ве къадыларнынъ омрю бою оларны душманларындан къуртара эди, чюнки эзиет чекип, къыйналып инъильдегенлерини эшиткен РАББИ оларны аджый эди. ¹⁹Лякин къадынынъ олжундан сонъ, олар кене бабаларындан бетер ишлер япа, башкъа аллаларгъа бойсуна, оларгъа хызмет эте ве ибадет эте эдилер. Олар озь ярамай ишлеринден вазгечмейип, яман ёллардан юре эдилер.

Раббининъ гъазабы

²⁰Энди РАББИ Израильге зияде гъазапланды ве:

– Бу халкъ, оларнынъ бабаларына берген васиетимден вазгечип, Меним сёзлеримни динълемегени ичюн, ²¹Мен, Ехошуа ольгенде къуваланмайып къалгъан ич бир халкъны къувмам. ²²Мен олардан файдаланып, Израильни сынайджагъым: бабалары киби, РАББИнинъ ёлуны къавий тутып юреджеклерми, ёкъмы? – деди.

²³Ве РАББИ бу халкъларны къалдырды, оларны тезден къувмады ве Ехошунанынъ къолуна бермедиди.

Къувулмагъан халкълар

3 ¹Ханаан дженклери акъкъында бильмеген бутюн израиллилерни сынамакъ ичюн, РАББИ къалдыргъан халкъларнынъ адлары будыр ²(РАББИ

* **2.13** *Ашторет* – севги ве дженк пугу. Адет-узъре Ханаан пугу олгъан Баалнынъ ёлдашы сайыла.

буны, дженк не олгъаныны бильмеген Исраиль огъууларынынъ келеджек несиллери дженк не олгъаныны бильсин ве дженкешмеге огренсинлер деп, япты): ³беш дане Фелестин падишасы, ханаанлыларнынъ эписи, сидонлылар ве Баал-Хермон дагъындан Лево-Хаматкъа къадар Ливан дагъларында яшагъан хивлилердир. ⁴Бу халкълар сагъ къалдырылгъан. Олардан фйдаланып, РАББИ Исраильни сынамагъа ве, ираиллилер бабаларына Мусадан берильген эмирлерге бойсунаджакълармы, ёкъмы, бильмеге истеди.

⁵Исраиль огъуулары ханаанлылар, хитлилер, аморлылар, перизлилер, хивлилер ве евуслылар арасында яшай эдилер, ⁶оларнынъ къызларыны озьлерине апай оларакъ алып, озь къызларыны оларнынъ огъууларына бере эдилер ве оларнынъ аллаларына хызмет эте эдилер.

Отниэл

⁷Исраиль огъуулары РАББИнинъ огюнде пек ярамай шейлер яптылар, Алласы олгъан РАББИни унуттылар, Баал ве Ашторет путларына хызмет эттилер. ⁸РАББИнинъ гъазабы пек къозгъады. О, ираиллилерни Арам-Нахараим падишасы Хушан-Ришатаим къолуна берди. Исраиль огъуулары Хушан-Ришатаимге секиз йыл хызмет эттилер. ⁹Сонъ Исраиль огъуулары къычырып, РАББИден ярдым истеди. РАББИ Исраиль огъууларына къуртарыджы берди. Бу, Къалев къардашы Кеназнынъ огълу Отниэл эди.

¹⁰Отниэлде РАББИнинъ Руху бар эди. Ве о, Исраильнинъ къадысы эди. О дженкке чыкъты, ве РАББИ Арам падишасы Хушан-Ришатаимни онынъ къолуна берди, ве о Хушан-Ришатаимни енъди.

¹¹Къыркъ йыл девамында шу ерлерде тынчлыкъ эди. Сонъ Кеназ огълу Отниэл ольди.

Эхуд

¹²Исраиль огъуулары кене РАББИнинъ огюнде ярамайлыкъ япып башладылар. РАББИ, шу ярамай ишлери ичюн, Моав падишасы Эглонны ираиллилерден къуветли япты.

¹³Эглон аммонлылар ве амалеклилерни топлап, дженкке чыкъты ве ираиллилерни енъди, Пальмалар Шеэрини запт этти.

¹⁴Исраиль огъуулары Моав падишасы Эглонгъа 18 йыл девамында хызмет эттилер. ¹⁵Сонъ Исраиль огъуулары къычырып, РАББИден ярдым истедилер, ве РАББИ оларгъа къуртарыджы Эхудны берди. Солакъай Эхуд биньяминли Геранынъ огълу эди. Ираиллилер Эхуддан Моав падишасы Эглонгъа бахшышлар йибердилер. ¹⁶Эхуд озюне ярым метр * узунлыкъта эки тарафы кескин къылыч ясады. Къылычны урбасынынъ тюбюнден, сагъ янбашы тарафындан белине такъты. ¹⁷Сонъ

* 3.16 Ярым метр – къ. еуд. «бир аммах».

Моав падишасы Эглонгъа бахшышларны алып барды. Эглон пек семиз бир киши эди. ¹⁸Эхуд, эписи бахшышларны такъдим этип, оларны кетирген кишилерни озгъаргъан сонъ, ¹⁹озю Гилгалдаки эйкель путларындан къайтып келип, падишагъа:

– Падиша, меним санъа лафым бар, – деди. Падиша:

– Сус, – деди. Янындакилер чыкъып кеттилер. ²⁰Эхуд онынъ янына якъынлашты. Падиша айры серинчик бир юкъары одада отура эди. Эхуд:

– Меним санъа Алладан сёзюм бар, – деди.

Эглон тахтындан турды. ²¹Эхуд сол къолуны узатып, сагъ янбашындан къылычыны чыкъарды да, онынъ къурсагъына саплады. ²²Ойле саплады ки, къурсагъына тап къылычнынъ сапы кирип кетти. Падишанынъ ич ягъы къылычны къапатты. Эхуд къылычыны чыкъармайып, арттаки къапудан кечти. ²³Сонъ аяткъа чыкъып, оданынъ къапусыны къапатып килитледи.

²⁴Эхуд чыкъкъан сонъ, Эглоннынъ къуллары келип, не коръсюнлер, оданынъ къапусы къапалы.

– О, мытлакъа юкъары одададыр, бир аджети чыкъкъандыр, – дедилер олар. ²⁵Баягъы вакъыт бекледилер, тап утандылар, сонъ къапуны кимсе ачмагъаныны корип, анахтарны алдылар да, къапуны ачтылар. Мында исе эфендилери ерде олю ята эди.

²⁶Хызметчилер не олгъаныны анъламайып отургъан вакъытта Эхуд чыкъып кетти, эйкель путларынынъ янындан кечти ве Сеира шеэринге къачып къуртулды.

²⁷Эхуд келип, Эфраим дагъында бору чалды, ве Израиль огъуллары онен берабер дагъдан тюштилер. Эхуд оглеринде кетмекте эди. ²⁸О, оларгъа:

– Меним артымдан юрюнъиз. РАББИ моавлы душмаларынъызны къолунъызгъа берди, – деди.

Израиллилер онынъ артындан кетип, Иордан озениндеки Моавгъа кечит ёлуны къолуна алдылар, ве кимсеге кечмеге ёл бермедилер, ²⁹он бинъге якъын моавлыларны ольдюрдилер. Моавлыларнынъ эписи кучьлю ве сагълам акъайлар эди, лякин кимсе къачып къуртулмады. ³⁰Бойле этип, моавлылар Израильге бойсундылар, ве шу ерлерде 80 йыл девамында тынчлыкъ девам этти.

Шамгъар

³¹Эхуддан сонъ Анат огълу Шамгъар кельди. О, 600 фелестинлини суйрю таякънен ольдюрди. О да Израильни къуртара эди.

Девора ве Баракъ

4 ¹Эхуднынъ олюминден сонъра, израиллилер РАББИнинъ огюнде ке не ярамайлыкъ япып башладылар. ²Шунынъ ичюн РАББИ оларны Хацорда укюмдарлыкъ эткен Ханаан падишасы Явиннинъ къолуна сатты. Онынъ орду башлыгъы Харошет-Хагоим шеэринде яшагъан Сисера эди.

³Исраиллилер кене кычырып, РАББИден ярдым сорадылар. Сисеранынъ 900 демир дженк арабасы бар эди, ве о, исраиллилерни 20 йылдан берли мушкюль эзие тлей эди.

⁴О заманларда Исраильнинъ къадысы Лаппидотнынъ апайы, Девора адлы пейгъамбер апай эди. ⁵О, Эфраим дагъларында, Рама ве Бет-Эль арасындаки Деворанынъ Пальмасы тубюнде яшай эди, ве Исраиль огъулла ры онъа судгъа келе эдилер.

⁶Девора Кедеш-Нафталийден Авиноам огълу Баракъны чагъырып, онъа: – Исраильнинъ Алласы РАББИ санъа бойле буюра: бар, Тавор дагъына котериль, озюнънен берабер Нафталий ве Зевулун огъулла рындан 10 000 киши ал. ⁷Мен Явиннинъ орду башы олгъан Сисераны Кишон вадийине озь дженк арабаларынен ве ордусынен берабер санъа алып кетиририм ве оны сенинъ къолунъа берерим, – деди.

⁸Баракъ онъа джевап берип: – Эгер сен меннен берабер кетсенъ, мен кетерим. Эгер кетмесенъ, мен бармам, – деди.

⁹– Мен сеннен кетерим, – деди Девора. – Лякин ойле олса, санъа шурет олмаз. РАББИ Сисераны къадыннынъ къолуна береджек!

Бундан сонъ Девора Баракънен берабер Кедеш шеэрин кетти. ¹⁰Анда Баракъ Кедешке Нафталий ве Зевулун огъулла рыны чагъыртты. Онынъ башчылыгъы алтында 10 000 аскер топланды. Девора да оларнен берабер кетти.

¹¹О заманларда кенли Хевер кенлилерден, Мусанынъ къайнатасы олгъан Ховавнынъ огъулла рындан айрылып, Кедеш якъынларындаки Цананним эменининъ тубюнде чадырларыны ерлештирди.

¹²Авиноам огълу Баракъ Тавор дагъында ерлешкен, деген хаберни Сисерагъа еткиздилер. ¹³Сисера бутюн дженк арабаларыны – 900 демир арабасыны – топлады ве эписи аскерлерини Харошет-Хагоимден Кишон вадийине кетирди. ¹⁴Девора Баракъкъа:

– Айды, илери бас! РАББИ Сисераны сенинъ къолунъа берген кунь кельди. Сенинъ огюнъде РАББИ Озю кете! – деди.

Баракъ 10 000 аскеринен Тавор дагъындан энди. ¹⁵РАББИ ойле япты ки, Баракъ кылычнен Сисераны ве онынъ дженк арабаларыны, бутюн ордусыны къоркъузып шашырды. Сисера арабасындан секирип къачты. ¹⁶Баракъ онынъ дженк арабаларыны ве ордусыны тап Харошет-Хагоимге къадар къувалады. Сисеранынъ бутюн аскерлери кылычтан олды, бириси сагъ къалмады.

¹⁷Сисера кенли Хевернинъ апайы Яэльнинъ чадырына къачып кельди, чюнки кенли Хевернинъ сою ве Хацор падишасы Явиннинъ арасында барышыкъ шартнамеси тизильген эди. ¹⁸Яэль Сисераны къаршылап: – Кир, кир, эфендим! Кир, къоркъма! – деди.

Сисера онынъ чадырына кирди. Къадын онынъ устюни ёргъаннен ортти.

¹⁹Сисера сув сорап:

– Манъа бираз сув бер! Сувсадым, – деди.

Къадын сют сакълангъан мешин торбаны чезип, Сисераны ичирди ве кене устюни ёргъаннен орьтти.

²⁰– Чадырнынъ къапусында тур, – деди Сисера. – Эгер бир кимсе келип, сенден: «Мында бирде-бир акъай бармы?» – деп сораса, «Кимсе ёкъ», – деп джевап бер.

²¹Сисера ёргъунлыкътан юкълап къалды. Хевернинъ апайы Яэль, чадырны пекиткен къазыкъны ве чёкючни алып, яваштан Сисеранынъ янына кельди ве къазыкъны Сисеранынъ чекесине къакъып кёйды – оны ерге мыхлады. Сисера шу дакъкъасы да ольди.

²²Сисеранынъ артындан къувалап кельген Баракъ пейда олгъанда, Яэль онынъ алдына чыкъты да:

– Кель, санъа сен къыдыргъан адамны корьсетейим, – деди.

Баракъ киргенде, не корьсюн: Сисера олю ята. Чекесине исе къазыкъ мыхлангъан.

²³Шу куню РАББИ израиллилерге Ханаан падишасы Явинни бойсундырды.

²⁴Бундан сонъ израиллилер оны эп сыкъыштыра-сыкъыштыра, ахыры, Ханаан падишасы Явинни ер юзюнден ёкъ эттилер.

Девора ве Баракънынъ йыры

5 ¹Шу куню Девора ве Авиноамнынъ огълу Баракъ бойле тюркю йырладылар:

² Ёлбашчылары Израильни алып кеткенде,

халкъ дженкке чыкъкъанда,
РАББИге шукюрлер этинъиз!

³ Эй, падишалар, динъленъиз,

укюмдарлар, эшитинъиз!
Мен йырлайджагъым,
РАББИге йырлайджагъым!

Израильнинъ Алласы олгъан РАББИге чалгъы чаладжагъым!

⁴ РАББИ, Сен Сеирден кельгенде, Эдом тарлаларындан кельгенде,
ер юзю титреди, коклерден ягъмурлар ягъды,
булутлар сувларыны тёкти.

⁵ РАББИнинъ огюнде дагълар титреди,

Израиль Алласы олгъан РАББИнинъ огюнде Синай титреди!

⁶ Анат огълу Шамгъарнынъ заманларында,

Яэльнинъ кунълеринде ёллар бом-бош олды,
ёлджулар айланчыкъ ёллардан кете эдилер.

⁷ Израильнинъ койлеринде ич бир адам ёкъ эди.

Олар гъайып олып кетти.

- Сонъ мен, Девора, пейда олдым,
Исраильде мен, бир ана, пейда олдым!
- 8 Олар янъы аллаларны сайлап алды,
шунунъ ичюн шеэрлернинъ къапусына дженк кельди!
Къыркъ бинъ исраиллининъ
къылыч ве къалкъанлары къайда къалды?
- 9 Юрегим Исраиль ёлбашчыларына,
аскерликке кеткен Исраиль халкъына ынтыла!
РАББИни шуретленъиз!
- 10 Эй, бем-безъ эшеклерде кеткенлер, паалы эгерлерде отургъанлар,
ёллардан джаяв кеткенлер, дикъкъат этинъиз!
- 11 Къуюлар янында сюрюлерни больген адамларнынъ сеслери
РАББИнинъ къусурсыз ишлери акъкъында йырлайджакълар,
Исраиль ёлбашчыларынынъ ишлери акъкъында айтаджакълар!
О заманда РАББИнинъ халкъы шеэрлернинъ къапуларына
келеджек!
- 12 Тур, Девора, тур! Тур, тур, тюркю йырла!
Тур, Баракъ! Авиноам огълу, эсирлеринъни алып кель!
- 13 Сагъ къалгъан йигитлер мырзаларгъа кельди,
манъа РАББИнинъ халкъы кельди, кучлю аскерлер кельди!
- 14 Эфраимден Амалекнинъ топрагъында яшагъанлар кельди,
сенинъ артынъдан Биньямин сенинъ халкъынънен кельди!
Макирден ёлбашчылар кельди,
Зевулундан реберлернинъ таякъларыны алгъанлар кельдилер!
- 15 Йиссакъар ёлбашчылары – Деворанен берабер!
Йиссакъар ве Баракъ вадийге джаяв ашыкъты!
Рубеннинъ сойлары тюшонджелерге далгъан.
- 16 Чобан къавалыны динълеп, къошлар янында не отурасынъ?
Рубен сойлары терен тюшонджелерге далгъан.
- 17 Гилад Иорданнынъ артында къалды,
Дан нечюн гемилерде ерлешти?
Ашер денъиз ялысында ерлешкен,
коръфезлерде къалгъан.
- 18 Зевулун олюмге къаршы чыкъты,
юксеклерде, дагъларда Нафталий ойле де япты!
- 19 Мына падишалар дженкке чыкъты.
Танаакъ янында, Мегиддо сувларынынъ янында
Ханаан падишалары дженкке чыкъты,
лякин кумюш чайпап аламадылар!
- 20 Йылдызлар коклерден дженкке кириштилер,
коклерден чыкъып, Сисеранен дженк этилдер!
- 21 Кишон деръясы оларны сюрюп атты,
къадимий деръя Кишон буны япты.

- Меним джаным, илери юр! Къуветли ол!
- ²² Атлар туякъларынен ерни урдылар,
къудретли атлар чаптылар.
- ²³ РАББИнинъ Мелеги эмир этти:
– Мероз шеэрини лянетленъиз!
Эписи сакинлери лянет олсун!
Олар РАББИге ярдымгъа кельмедилер,
къудретлилерге къаршы чыкъып ярдым этмедилер!
- ²⁴ Кенли Хевернинъ апайы Яэль
къадынлар арасында багъышлансын!
Чадырларда яшагъан къадынлар арасында багъышлансын!
- ²⁵ Сисера сув сорады – Яэль онъа сют берди,
мырзаларгъа ляйыкъ мешребеде онъа къаймакъ кетирди.
- ²⁶ Сонъ къолуна къязыкъны, сагъ элине – ишчилернинъ чёкючини алды
ве Сисераны урды, онынъ башыны ярды,
ярды, чекесини тешти!
- ²⁷ Акъай аякълары тюбюне йыкъылып, ятты,
аякълары тюбюне йыкъылды.
Къайда эгильген олса, анда да олип йыкъылды.
- ²⁸ Сисеранынъ анасы пенджеренден бакъа,
агълап, пенджере пармакълыгъындан кыычыра:
«Нечюн кельмей онынъ дженк арабасы?
Арабаларынынъ тапырдысы нечюн кеч къалды?»
- ²⁹ Акъыллы ханымлары онъа шойле дей,
озю-озюне ойле джевап бере:
- ³⁰ «Дженкте тюшкен авны пайлашалар.
Эр аскерге бирер я экишер къыз!
Сисеранынъ авы – ренкли басмалар,
ренкли, орьнекли басмалар.
Ишлемели, орьнекли басмадан эки кийим – дженкте
къазанылгъан малдыр!»
- ³¹ Я РАББИ, бутюн душманларынъ ёкъ олсун!
РАББИни севгенлер исе кунешке бенъзей,
кучь толу чыкъкъан кунешке бенъзей!

Бундан сонъ 40 йыл девамында мемлекет тынч яшады.

Гидон

6 ¹Исраиллилер кене РАББИнинъ огюнде ярамай ишлер япып башладылар, ве РАББИ оларны еди йылгъа мидьянлыларнынъ къолуна берди. ²Мидьянлыларнынъ эзиети исраиллилер ичюн пек къатты эди. Шунынъ ичюн исраиллилер озьлерине дагъларда сакъланмагъа ерлер яптылар, къобалар ве пекинген ерлер къурдылар.

³Исраиллилернинъ экин вакъты битти, дегенде, мидьянлылар, оларнен бирликте амалеклилер ве шаркъий къабилелер де келе эдилер. ⁴Исраиллилернинъ топракъларында таборыны ерлештирип, бутюн ерлерде, тап Гъазагъа баргъандже бутюн махсулларны ёкъ эте эдилер. Исраиллилерге не аш, не къой, не бугъа, не эшек къалдыра эдилер. ⁵Олар озь айван сюрюлеринен, озь чадырларынен, сарынчкъа киби чокъ олып басып келе эдилер. Оларнынъ ве девелерининъ сайысы ёкъ эди. Келип, бутюн мемлекетни дарма-дагъын эте эдилер.

⁶Мидьянлыларнынъ баскъынларындан чыр-чыплакъ къалгъан исраиллилер РАББИден имдат сорамагъа башладылар. ⁷Исраиллилер РАББИден мидьянлыларгъа къаршы ярдым сорап башлагъанда, ⁸О, исраиллилерге бир пейгъамбер ёллап, пейгъамбер оларгъа:

– Исраильнинъ Алласы, РАББИ шойле дей: «Мен сизлерни Мысырдан чыкъардым, сизлерни къуллукъ эвинден азат эттим, ⁹мысырлылардан ве бутюн залымларыныыздан къуртардым! Оларны сизден къувып йибердим, сизге топракъларыны бердим! ¹⁰Мен сизлерге айттым: “Мен – РАББИ, сизинъ Алланъыз! Аморлыларнынъ топракъларында яшап, оларнынъ аллаларына табынманъыз”. Лякин сиз Мени динълемединъыз!» – деди.

¹¹РАББИнинъ Мелеги келип, Авиэзер союндан олгъан Ёашнынъ Оф-радаки эмени тюбюнде отурды.

Тамам шу вакъытта Ёашнынъ огълу Гидон богъдайны арманлай эди. Мидьянлылар оны коръмесин деп, юзюм эзген ерде арманлай эди. ¹²РАББИнинъ Мелеги онъа келип:

– Эй, джесюр аскер! РАББИ сеннен! – деди.

¹³Гидон джевап берип:

– Багъышларсынъ, эфендим, – деди. – РАББИ бизнен олса, не ичюн биз бойле шейге огърадыкъ? Бабаларымыз бизге айткъан муджизелер къайда? Бабаларымыз РАББИ бизни насыл Мысырдан алып чыкъкъаны акъкъында айта эдилер! Шимди исе РАББИ бизни къалдырып, мидьянлыларнынъ къолуна берди!

¹⁴РАББИ онъа бакъты да:

– Къудретинънен бар да, Исраильни мидьянлылардан азат эт! Мен сени ёллайым, – деди.

¹⁵Гидон исе:

– Багъышларсынъ, эфендим, лякин мен насыл этип Исраильни мидьянлылардан азат этейим? Союм Менашше сойлары арасында энъ сонъкиси, мен де къорантамда энъ кичиким, – деди.

¹⁶РАББИ онъа:

– Мен сеннен оладжакъым. Сен мидьянлыларны, санъки бир адамны киби, енъеджексинъ, – деди.

¹⁷Гидон риджа этти:

– Эгер мен Сенинъ козюнь огюнде мерамет къазангъан олсам, меннен керчектен де Сен лакъырды эткенинънинъ бир бельгисини бер. ¹⁸Мен къайтып кельмегендже, кетме, мен бир бахшыш кетирип, Санъа берерим.

– Мен мында отурып сени беклерим, – деди Мелек.

¹⁹Гидон кетип, улакъ этини пиширди, ярым чувал* ундан маясыз пишкен пителер япты. Этни сепетке къойды, шорбасыны къазанчыкъкъа къойды ве эписини терек астында отургъан мусафирге алып кельди.

²⁰– Этни ве пителерни шу таш устуне къой, шорбасыны исе ерге тѣк, – деди Алланынъ Мелеги.

Гидон ойле де япты. ²¹РАББИнинъ Мелеги къолундаки таягъынынъ уджунен эт ве пителерге тийди – таштан алев чыкъты ве этнен пителерни якъты! РАББИнинъ Мелеги исе козьден гъайып олды.

²²О заман Гидон бу РАББИнинъ Мелеги олгъаныны анълады.

– Ах, РАББИ-ТААЛЯМ! – деп инъледи Гидон. – Мен РАББИнинъ Мелегини козьме-козь коръдим!

²³Лякин РАББИ деди:

– Къоркъма, санъа селямет олсун! Сен ольмейджесинъ.

²⁴Шу ерде Гидон РАББИге къурбан ерини къурды ве шу къурбан ерине Яхве-Шалом* деген ад къойды. О шимдигеже Авиэзер союнынъ Офра ериндедир.

²⁵Шу геджеси РАББИ Гидонгъа:

– Бабанънынъ экинджи бугъасыны, еди йыллыкъ бугъаны ал. Бабанънынъ Баал къурбан ерини боз ве анда тургъан Ашера путуна табынма дирегини кесип ташла. ²⁶Шу къаянынъ тѣлесинде кереги киби Алланъ олгъан РАББИге къурбан ерини къур. Экинджи бугъаны алып, къурбан чал ве бутюнлей якъ, одуны исе сен бычкъан Ашера тереклери олсун, – деди.

²⁷Гидон озь хызметчилеринден он кишини алды ве РАББИ онъа эмир эткени киби япты. Амма буларнынъ эписини кунъдюз дегиль, гедже япты, чюнки эм бабасынынъ сойларындан, эм шеэрнинъ башкъа сакинлеринден къоркъа эди. ²⁸Сабасы шеэрнинъ сакинлери эрте турса, не коръсюнлер: Баалнынъ къурбан ери бозулгъан, янында тургъан Ашера путуна табынма диреги йыкътырылгъан. Янъы къурулгъан къурбан еринде исе экинджи бугъа къурбан чалынгъан ве бутюнлей якъылгъан.

²⁹Адамлар бири-биринден:

– Буну ким япты? – деп сорадылар. Къыдырды-къыдырдылар, ахыры, буну Ёаш огълу Гидон якъаныны бильдилер.

³⁰Шеэр сакинлери Ёашкъа бойле дедилер:

– Огълунъны бизге бер, о ольмек керек. О, Баал ичюн къурбан ерини бозды, янында тургъан Ашера дирегини йыкътырды.

³¹Лякин Ёаш чевре-четинде тургъанларгъа:

– Сизлер Баал ичюн давалашаджакъсынъызмы? Сизлер оны къорчалайджакъсынъызмы? Эгер кимде-ким оны къорчаласа, бу сабасы

* 6.19 Ярым чувал – къ. еуд. «бир эфа».

* 6.24 Яхве-Шалом – къ. еуд. «РАББИ селямет бере» демектир.

ольдюриледжек! Эгер Баал алла олса, онынъ къурбан ери бозулгъаны ичюн, о озю ичюн давалашсын! – деди.

³²Гидон Баалнынъ къурбан ерини бозгъаны ве: «Баал озю ичюн давалашсын», дегени ичюн, шу куню онъа Еруббаал* адыны къойдылар.

³³Сонъ мидьянлыларнынъ эписи, амалеклилер ве шаркъий къабилелер берабер топлашып, озенни кечти ве Йизреэл вадийинде ерлештилер. ³⁴О вакъыт Гидонны РАББИнинъ Руху къаплады. Гидон бору чалды, ве онынъ пешинден кетмек ичюн Авиэзернинъ сою топлашты. ³⁵Гидон бутюн Менашшенинъ къабилесине хабержилерини ёллады, ве оларнынъ эписи онынъ артындан кетмек ичюн топлашты. Ашер, Зевулун ве Нафталий къабилелерине де хабержилер ёллады – олар да онынъ огюне кельдилер.

³⁶Гидон РАББИге:

– Сен керчектен де, сёз бергенинъ киби, меним къолумнен Исраильни къуртарджакъсынъмы? ³⁷Бакъ, мен армангъа янъы къыркъылгъан къой юнioni къояджагъым. Юнь устуне чыкъ тюшсюн, къалгъан ерлер исе къуру олсун. О заман Сен керчектен де меним къолумнен Исраильни къуртарджакъсынъ деген сёзюнге инанырым! – деди.

³⁸Ойле де олды. Саба Гидон турып, юнни сыкъты, юньден сув акъып башлады, бир чанакъ сув олды.

³⁹Гидон Аллагъа:

– Манъа ачувланма. Санъа даа бир кере риджа этмеге рухсет эт, манъа шу юннен даа бир бельги бер. Энди юнь къуру олсун, къалгъан ерге исе чыкъ тюшсюн! – деди.

⁴⁰Шу геджеси Алла ойле де япты. Тек юнь къуру къалды, бутюн ерге исе чыкъ тюшти.

Гидон дженкке азырлана

7 ¹Саба эрте Еруббаал (яни Гидон) ордусынен кетип, ордусыны Харод чокърагъы янында ерлештирди. Мидьянлыларнынъ ордусы шималь тарафында, Морэ дагъынынъ янындаки вадийде эди.

²РАББИ Гидонгъа:

– Сеннен берабер пек чокъ адам бар. Мидьянлыларны сизинъ къолунъызгъа бермем. Ёкъса исраиллилер Меним огюмде бурунларыны котерип, озюмиз озьлеримизни къуртардыкъ, дейджеклер. ³Халкъкъа илян эт: «Ким къоркъып къалтыраса – кери къайтсын, Гилад дагъларындан кетсин!» – деди.

Бундан сонъ, 22 000 аскер эвине къайтып кетти, 10 000 исе къалды.

⁴РАББИ Гидонгъа:

– Халкъ аля даа пек чокъ! Оларны чокъракъ янына алып бар, Мен анда санъа аскерлерни сайлап аладжагъым. Мен санъа: «Бу киши сеннен

* 6.32 Еруббаал – къ. еуд. «Баал давалашсын» демектир.

берабер кетеджек», – десем, шу адам кетеджек. Кимни исе: «Бу сеннен кетмейджек», – десем, шу адам къаладжакъ, – деди.

⁵Гидон адамларыны чокъракъ башына кетиргенде, РАББИ онъа:

– Ким копек киби, тилинен лыкъыр-лыкъыр сув ичсе, оларны бир тарафкъа къой. Ким тизлерине чёкип сув ичсе, оларны башкъа тарафкъа къой, – деди.

⁶Авучындан сув ичкенлер 300 киши олды. Къалгъанлары исе тизлерине чёкип сув ичтилер.

⁷РАББИ Гидонгъа:

– Шу 300 кишининъ кучюнен Мен сизлерге гъалебе береджегим – мидьянлыларны сенинъ къолунъа береджегим. Къалгъанлары исе эвлерине къайтып кетсин, – деди.

⁸Халкъта олгъан бутюн емекни алдылар, бундан гъайры боруларыны да алдылар. Исраиллилерни эв-эвине йиберип, Гидон озюнен берабер 300 киши къалдырды. Мидьянлыларнынъ ордусы исе ашагъыда, вадийде эди. ⁹Шу гедже РАББИ Гидонгъа:

– Ашагъы тюш де, оларнынъ ордусына уджюм эт. Мен оларны сенинъ къолунъа бердим. ¹⁰Эгер бармагъа къоркъсанъ, ордугъа хызметчинъ Пуранен берабер бар, ¹¹олар не айткъанларыны динъле. Сонъ сенинъ джесюрлигинъ артар, ве сен оларнынъ ордусына уджюм этерсинъ, – деди.

Гидон ве хызметчиси Пура душман ордусынынъ къаравул тургъан ерлерине тюштилер. ¹²Мидьянлылар, амалеклилер ве шаркъий къабилелер вадийде ерлешкен эдилер. Оларнынъ сайысы сарынчкъа киби чокъ эди. Оларнынъ денъиз къуму киби сайысыз деве сюрюлери бар эди. ¹³Гидон якъынджа келип, бир киши башкъасына озь тюшюни айткъаныны эшитти:

– Мен тюшюмде мидьянлыларнынъ ордусындан балабан томалакъ арпа отъмегининъ юварланып кеткенини коръдим. Чадыргъа якъынлашып, чадыргъа урулды ве оны авдарды. Отъмек чадырны авдарды, ве чадыр йыкъылды, – деди. ¹⁴Экинджиси:

– Бу исраилли Ёаш огълу Гидоннынъ къылычы! – деди. – Алла мидьянлыларны ве бутюн бу ордуны онынъ къолуна берди.

¹⁵Гидон бу тюшнинъ тарифини ве манасыны эшиткен сонъ, тизлерине йыкъылды. Сонъ исраиллилернинъ ордусына къайтты ве:

– Турунъыз! РАББИ мидьянлыларнынъ ордусыны бизим элимизге берди! – деп илян этти.

¹⁶Гидон 300 адамны учь болюкке больди. Эр бир аскерге бирер бору ве гугюм ичинде сакълангъан мешгаль берди.

¹⁷– Манъа бакъынъыз, меним киби япынъыз, – деп эмир этти аскерлерине. – Мен ордунынъ кенарына якъынлашкъанда, мен не япсам, сизлер де шуны япынъыз. ¹⁸Бизлер, мен ве меннен олгъанлар бору чаладжакъмыз. Сизлер де ордунынъ чевре-четинде борулар чалынъыз ве: «РАББИ ве Гидон ичюн!» – деп къычырынъыз.

¹⁹Гедженинъ ярысы кечкенде, къаравуллар денъишкен вакъыттан сонъ, Гидон ве онынъ юз аскери ордунынъ кенарына якъынлашып, борулар чалды ве къолларындаки гугюмлерини къырдылар. ²⁰Эписи аскерлер, эр учъ къысымлардаки аскерлер бору чалып, гугюмлерини къырдылар. Сол къолларында мешъаль, сагъ къолларында боруларыны тутып, бору чалды ве: – РАББИ ве Гидон ичюн къылыч! – деп къычырдылар.

²¹Олар ордунынъ чевре-четинде, эр бири озъ еринде турды. Ордудакилер исе шашмалады, багъыра-чагъыра къачып башладылар.

²²Учъ юз аскер борулар чалгъанда, РАББИ ойле япты ки, ордудаки кишилер сияларыны бир-бирлерине къаршы догъурттылар. Оларнынъ ордусы Церера тарафкъа тап Бет-Шиттагъа къадар къачып барды. Озен янына, Таббат янындаки Авел-Мехолагъа къадар къачып кеттилер. ²³Сонъ Нафталий ве Ашер къабилелеринден ве Менашшенинъ бутюн къабилесинден олгъан исраиллилерни чагъырды, ве оларнынъ эписи мидьянлыларнынъ пешине тюштилер.

²⁴Гидон Эфраим дагъларына хабержилер йибери:

– Мидьянлыларнынъ къаршысына дагълардан тюшонъиз. Озеннинъ кечит ёлуны къапатынъыз. Иорданнынъ ялысыны Бет-Барагъа къадар къапатынъыз! – деп чагъыртты. Эфраимлилер топлашып, озеннинъ кечит ёлуны къапаттылар, бутюн Иорданнынъ ялысыны Бет-Барагъа къадар къапаттылар.

²⁵Мидьянлыларнынъ эки ёлбашчысыны – Орев ве Зеевни* якъаладылар. Оревни Цур-Оревде, Зеевни исе Екев-Зеев еринде ольдюрдилер.

Исраиллилер мидьянлыларны къуваладылар. Гидонгъа исе Иорданнынъ артындан Орев ве Зеевнинъ башларыны кетирдилер.

Гидон мидьянлыларны енъе

8 ¹Эфраимлилер Гидонгъа келип, онъа:

– Сен не ичюн ойле яптынъ? Мидьянлыларгъа къаршы дженкке чыкъкъанда, не ичюн бизлерни чагъырмадынъ? – дедилер.

Олар пек ачувлы лаф эте эдилер. ²Лякин Гидон оларгъа бойле джевап берди:

– Меним якъанларым сизинъкисине коре не? Эфраимлилернинъ энъ сонъки салкъымлары Авиэзер топлагъан юзюм берекетинден яхшыдыр! ³Сизинъ элинъизге Алла мидьянлыларнынъ Орев ве Зеев адлы башлыкъларыны берди. Меним якъанларымны сизинъ якъанларынынъызнен тенъештирмек биле олмаз.

Гидоннынъ сёзлерини эшиткен сонъ, оларнынъ ачувы ятышты.

⁴Гидон ве онынъ учъ юз аскери Иорданнынъ ялысына чыкъып, о бир тарафкъа кечтилер. Олар пек ёрулды, амма душманны къуваламагъа вазгечмедилер.

* 7.25 Орев, Зеев – къ. еуд. бу адлар «къаргъа» ве «къашкъыр» манасыны ташыйлар.

⁵Гидон Сукъкъот сакинлерине:

– Меним пешимден кеткен адамларыма отъмек беринъиз. Олар пек ёргъун. Мен Мидьян падишалары Зевах ве Цалмуннанынъ пешинден къувалайым! – деди.

⁶Лякин Сукъкъот укюмдарлары онъа:

– Сен не? Зевах ве Цалмуннаны енъдинъми ёкъса? Не ичюн биз санъа отъмек береджек экенмиз? – дедилер.

⁷Гидон оларгъа:

– Шу сёзлеринъиз ичюн, РАББИ меним къолума Зевах ве Цалмуннаны берген сонъ, мен сизинъ беденлеринъизни арманда киби чёлъ тикенлеринен ве когемлеринен джезаларым! – деди.

⁸Гидон Пенуэл тарафкъа ёнельди ве Пенуэл сакинлерине айны риджада булунды. Пенуэл сакинлери де, Сукъкъот сакинлери киби, айны бойле джевап бердилер. ⁹Гидон оларгъа:

– Мен гъалебе къазанып къайткъанда, сизинъ къулленъизни йкъътырырым! – деди.

¹⁰Зевах ве Цалмунна он беш бинълик ордусынен Къаркорда тура эдилер. Булар бутюн шаркъий къабилелернинъ ордусундан къалгъаны эди. Дженкте 120 000 аскер ольдюрильген эди.

¹¹Гидон Новах ве Ёгбеханынъ шаркъ тарафындаки кочебелернинъ ёлундан келип, бир шей беклемеген душман ордусына уджюм этти. ¹²Зевах ве Цалмунна къачып кеттилер. Гидон оларнынъ пешинден къува-лап, эки мидьян падишасыны, эм Зевах, эм Цалмуннаны якъалады ве оларнынъ бутюн ордусыны шашырды.

¹³Сонъ Ёаш огълу Гидон сеферден къайтаяткъанда, Херес ёкъушын-дан кете эди. ¹⁴О, сукъкъотлы бир яшны тутып соргъугъа огъратты. Яш исе шеэрнинъ бутюн башлыкълары ве акъсакълаларнынъ джедвелини, 77 кишини онъа тизип берди. ¹⁵Гидон Сукъкъот сакинлерине келип:

– Мына Зевах ве Цалмунна! Сизлер, Зевах ве Цалмуннаны тутмагъа-ным ичюн, манъа ве ёрулгъан адамларыма аш бермейджекмиз, деп, меним устюмден кульдинъиз, – деди.

¹⁶Сонъра шеэр акъсакълаларыны якъалап, чёлъ тикенлерини ве когем-лерини алып, Сукъкъот сакинлерини джезалады. ¹⁷Пенуэлнинъ къул-лесини исе бозып ташлады ве шеэрнинъ сакинлерини ольдюрди.

¹⁸Гидон Зевах ве Цалмуннагъа:

– Таворда къайсы кишилерни ольдюрдинъиз? – деди.

– Олар сен киби эдилер. Корюнишлери падиша огъулларынынъ корю-ниши эди, – дедилер Зевах ве Цалмунна.

¹⁹Гидон оларгъа:

– Олар меним агъларым, анамнынъ огъуллары эди. РАББИнен ант этем, эгер сиз оларны сагъ къалдыргъан олсанъыз, мен де сизлерни ольдюрмез эдим, – деди.

²⁰Сонъ Етерге, озюнинъ буюк огълуна:

– Оларны ольдюр, – деди.

Лякин огълан даа пек яш эди ве къылычыны къынындан чыкъармагъа къоркъты.

²¹Зевах ве Цалмунна Гидонгъа:

– Бизни сен озюнь ольдюр. Адам насыл буюк олса, кучю де о къадар буюктир, – дедилер.

Гидон оларны ольдюрди ве девелерининъ боюнларында асылгъан безеклерни алды.

²²Исраиллилер Гидонгъа риджа эттилер:

– Сен бизни мидьянлылардан къуртаргъанынъ ичюн, бизим укюмдарымыз ол. Сенден сонъ огълунъ укюмдарлыкъ япсын, сонъ исе торунунъ.

²³Лякин Гидон джевап берип:

– Мен сизинъ укюмдарынъыз олмайджам. Огълум да олмайджакъ. Сизни РАББИ укюм этсин, – деди. ²⁴Сонъ девам этти:

– Меним сизге бойле риджам бар: эр кес мангъа дженк авындан бирер сыргъа берсин.

Душманларынынъ чокъ алтын сыргъасы бар эди, чюнки олар исмаиллилер эди.

²⁵– Эбет, берермиз! – дедилер исраиллилер ве бир джюббе тешеп, озьлерининъ авындан бирер сыргъа къойдылар.

²⁶Гидон алгъан алтын сыргъалар 17 кило* къадар алтын олды. Бундан гъайры безеклер, боюнгъа асыладжакъ ильванлар, Мидьян падишаларынынъ къою мор кийимлери ве девелернинъ боюнларына асыладжакъ герданлыкълар бар эди. ²⁷Шу алтындан Гидон эфод яптырды ве оны озюнинъ Офра шеэринде къойды. Анда бутюн исраиллилер, ороспу киби олып, шу эфодгъа табындылар. Эфод Гидон ве онынъ сою ичюн тузакъ олды.

²⁸Мидьянлылар исраиллилерге бойсунды ве бир даа башларыны котерип оламадылар. Гидоннынъ сагъ олгъан вакътында, 40 йыл девамында мемлекетте тынчылыкъ девам этти.

Гидоннынъ олюми

²⁹Еаш огълу Еруббаал къайтып кельди ве эвинде яшады. ³⁰Гидоннынъ етмиш огълу бар эди, чюнки апайлары чокъ эди. ³¹Олардан гъайры, Шекемде яшагъан джариеси де онгъа огъул догъды. Онынъ адыны Авимелек къойды.

³²Еаш огълу Гидон пек къарт олып кечинди ве Авиэзер союнынъ Офра шеэринде, бабасы Еашнынъ къабринде дефн олунды.

³³Гидоннынъ олюминден сонгъра исраиллилер кене ороспуланып, Баалларгъа табынып башладылар ве озюне Баал-Беритни алла оларакъ яптылар. ³⁴Исраиллилер, оларны чевре-четиндеки яшагъан эписи

* 8.26 17 кило – къ. еуд. «1 700 шекель».

душманлардан къуртаргъан Алласы олгъан РАББИни хатырламай эдилер. ³⁵Еруббаалнынъ, яни Гидоннынъ союна да, Гидон Исраильге япкъан эйиликлери ичюн, мерамет эйлемедилер.

Авимелек

9 ¹Еруббаалнынъ огълу Авимелек Шекем шеэринине дайыларына келип, оларгъа ве бутюн къартбабасынынъ союна бойле сёзлернен мураджат этти:

²– Шекем сакинлерине айтынъыз: «Сизге не яхшы оладжакъ: сизни Еруббаалнынъ етмиш огълу, я да бир киши идаре этсинми? Унутманъыз ки, мен сизинъ къан-къандан, кемик-кемиктен догъмушынъызым».

³Анасынынъ агъалары шу сёзлернинъ эписини Шекем сакинлерине айтып бердилер. Оларнынъ юреклери Авимелекке ынтылды, ве олар: «Эбет, о бизим догъмушымыз», – дедилер. ⁴Олар Авимелекке Баал-Берит эвинден етмиш кумюш * бердилер. Шу парагъа Авимелек чешит ярамай ве шаталакъ адамларны топлады, ве олар онынъ пешинден кетти. ⁵Сонъ Авимелек бабасынынъ эвине, Офра шеэринине кельди ве озъ етмиш агъа-къардашларыны, Еруббаалнынъ огъуларыны бир ташта ольдюрди. Тек Еруббаалнынъ кичик огълу Ётам сагъ къалды, чюнки о, сакъланып къуртулды.

⁶Сонъра Шекемнинъ бутюн сакинлери ве бутюн Бет-Милло топлашып, Шекем шеэринде, эмен терекнинъ янында Авимелекни падиша яптылар.

⁷Ётамгъа буны хабер эткенден сонъ, о, Геризим дагъынынъ тёпесине чыкъып, юксек сеснен къычырды:

– Эй, Шекем сакинлери! Мени эшитинъиз, Алла да сизни эшитир! ⁸Бир заманларда тереклер озълерине падиша къоймакъ истедилер. Зейтюн терегине: «Айды, бизим падишамыз ол», – дедилер. ⁹Лякин о, джевап къайтарып: «Я мен озюмнинъ зейтюн ягъымны бермектен вазгечейимми? Бу ягънен Аллагъа ве инсанларгъа урьмет косътерелер. Мен башкъа тереклернинъ устюнден пытакъларымны саллап турайыммы?» – деди.

¹⁰Сонъ тереклер инджир терегине: «Айды, сен бизим падишамыз ол», – дедилер. ¹¹Лякин о, джевап къайтарып: «Я меним татлылыгъым? Мен энди оны къалдырайыммы, озъ яхшы мейваларымны бермектен вазгечейимми? Мен башкъа тереклернинъ устюнден пытакъларымны саллап турайыммы?» – деди.

¹²Сонъ тереклер юзюмге: «Айды, сен бизим падишамыз ол», – дедилер. ¹³Лякин о, джевап къайтарып: «Мен озюмнинъ шарабымны бермектен вазгечейимми? О, Алланы ве инсанларны къувандыра. Мен башкъа тереклернинъ устюнден пытакъларымны саллап турайыммы?» – деди.

¹⁴Сонъунда тереклер когем чалысына: «Айды, сен бизим падишамыз ол», – дедилер. ¹⁵О исе джевап берип: «Эгер мени керчектен де падиша

* 9.4 70 кумюш – къ. еуд. «70 шекель».

япсанъыз, айды, келинъыз, меним талдамда сакъланынъыз. Эгер мени падиша япмасанъыз, когем чалысындан атеш чыкъар ве бутюн Ливан кедрлерини ёкъ этер!» – деди.

¹⁶Сизлер Авимелекни падиша этип, догъру ве инсафлы шей яптынъызмы? Сиз Еруббаалгъа ве онынъ эвлятларына яхшы шей яптынъызмы? Еруббаалгъа ляйыкъ догъру акъкъыны бердинъизми? ¹⁷Меним бабам сизлер ичюн дженкешти, сизни мидьянлылардан къуртармакъ ичюн, джаныны аджымады. ¹⁸Сизлер исе шимди онынъ союна къаршы исьян котердинъиз, онынъ огъуллаарыны ольдюрдинъиз. Бир ташта етмиш кишини ольдюрдинъиз! Авимелекни исе, тек догъмушынъыз олгъаны ичюн, Шекем сакинлерине падиша этип къойдынъыз. О исе, бабама къллукъ эткен апайнынъ огълу.

¹⁹Эгер сизлер бугунъ Еруббаалгъа ве онынъ эвлятларына догъру ве инсафлы шей япкъан олсанъыз, айды, Авимелекке къуванана беринъиз, о да сизге къувансын. ²⁰Эгер де догъру ве инсафлы шей япмагъан олсанъыз, Авимелектен атеш чыкъсын ве Шекем сакинлерини ве Бет-Миллоны якъсын! Шекем сакинлеринден ве Бет-Миллодан атеш чыкъып, Авимелекни якъсын!

²¹Бундан сонъ Ётам Беэр шеэрини къачып кетти. Агъасы Авимелектен узакъкъа кетип, анда ерлешти.

²²Авимелек Израилге учъ йыл падишалыкъ этти. ²³Лякин Алла Авимелек ве Шекем сакинлерининъ арасына бир яман рух йиберди, ве шекемлилер Авимелекке хаинлик япып башлады. ²⁴Еруббаалнынъ етмиш огълунынъ олюми, оларнынъ тёкюльген къаны ичюн, эм оларны ольдюрген къардашы Авимелек, эм оларны ольдюрмеге Авимелекке ярдым эткен шекемлилер де акъкъыны тёлейджек эдилер.

²⁵Авимелекни тузакъкъа алмакъ ичюн, Шекем сакинлери бир къач адамны дагъларнынъ тёпесинде къойдылар, бу ёлдан кеткен-кечкен эр бир адамны чайпап башладылар. Бу хаберни Авимелекке еткиздилер.

²⁶Эвед огълу Гъаал озъ агъа-къардашларынен берабер Шекем шеэрини кельди. Шекем сакинлери онъа умют багъладылар. ²⁷Юзюм багъчаларына кетип, махсулларыны джыйдылар, юзюмни юзюм сыкъкъан ерде сыкътылар, байрам яптылар. Сонъ озъ аллаларынынъ эвине кетип, ашады-ичти ве Авимелекни сёгдилер. ²⁸Эвед огълу Гъаал:

– Авимелек ким олгъан? Шекем де ким олгъан? Бизлер Авимелекке хызмет этейикми? О, Еруббаалнынъ огълу дегильми? Зевул онынъ ярдымджысы дегильми? Шекем бабасы Хаморнынъ адамларына хызмет этинъиз! Биз не ичюн Авимелекке хызмет этмек керекмиз? ²⁹Мен шу халкъны идаре этсем, Авимелекнинъ къокъусыны биле кълдырмаз эдим! – деди.

Сонъ Авимелекке хабер йиберди: «Ордунъны топла, дженкке чыкъ!»

³⁰Шеэрнинъ башлыгъы Зевул, Эвед огълу Гъаалнынъ лафларыны эшитип, яман ачувланды. ³¹О, гизлиден Авимелекке хаберджилер йиберип:

«Шекемге Эвед огълу Гъаал озь догъмушларынен берабер кельди. О, шеэрлилерни санъа къаршы къозгъай. ³²Сен гедже келип, адамларынынънен берабер шеэрнинъ тышында сакъланып отур, ³³саба эрте исе кунеш чыкъкъанынен, шеэрге уджюм эт. Гъаал адамларынен берабер къаршынга чыкъар да, сен оларны не истесенъ, япарсынъ», – деди.

³⁴Геджеси Авимелек бутюн ордусынен берабер сеферге чыкъты. Олар дёрт болюкке болюнип, Шекемнинъ тышында сакъландылар. ³⁵Эвед огълу Гъаал шеэр араба къапусында тургъанда, сакълангъан Авимелек ве адамлары пейда олды. ³⁶Гъаал оларны корип, Зевулгъа:

– Дагъдан насылдыр адамлар келе, – деди.

– Бу адамлар дегиль, дагъларнынъ талдалары, – деди Зевул.

³⁷Лякин Гъаал кене:

– Бу адамлар, олар ернинъ энъ юксек байырындан тюшелер! Ана, даа бир къысым Фалджыларнынъ Эменинден келеята, – деди.

³⁸О заман Зевул онъа:

– Я сен айтмагъан эдинъми: «Авимелек ким олгъан? Бизлер Авимелекке хызмет этейикми?» Ана энди бакъ, сен кореджек козюнь олмагъан адамлар келеята! Бар да, оларнен дженклеш! – деди.

³⁹Бундан сонъ Гъаал шекемлилерни алып барды ве Авимелекнен дженкке киришти. ⁴⁰Лякин Авимелектен къачып башлады, Авимелек оларнынъ артына тюшти ве тап шеэр араба къапуларына къадар къувалады ве чокъусыны ольдюрди. ⁴¹Бундан сонъ Авимелек Арумада ерлешти. Зевул исе Гъаалны ве догъмушларыны Шекемден къувуып чыкъарды.

⁴²Экинджи куню шекемлилер шеэрден чыкътылар. Бунынъ хабери Авимелекке келип етти. ⁴³О, ордусыны учь къысымгъа болип, тарлада сакъланып отурды. Шеэрден чыкъаяткъан адамларны корип, оларгъа уджюм этти ве эписини ольдюрди. ⁴⁴Авимелек озюнинъ отрядынен шеэр къапусыны запт этти, къалгъан эки отряд исе шеэрден чыкъкъанларгъа атылып, эписини ольдюрди.

⁴⁵Бутюн кунъ Авимелек ве шекемлилер арасында дженк девам этти. Авимелек шеэрни къолуна алды, шеэрнинъ сакинлерини ольдюрди. О, Шекемни тар-мар этти, шеэр олгъан ерге исе туз септи.

⁴⁶Шекем Къуллесининъ сакинлери олып кечкен вакъиалар акъкъында бильген сонъ, Эль-Берит ибадетханенинъ къалесинде топлаштылар. ⁴⁷Шекем Къуллесининъ сакинлери эписи анда топлаштылар, деген хаберни Авимелекке етиштирдилер. ⁴⁸Авимелек адамларыны Цалмон дагына кетирип, балталарны алып, тереклерден пытакълар кести, оларны омузына атты ве аскерлерине:

– Мен не япкъанымны корьдинъиз. Тез олунгъыз, меним япкъанымны сизлер де япынгъыз! – деди.

⁴⁹Аскерлер де пытакълар кесип, Авимелекнинъ артындан кетилер. Къаленинъ чевре-четине пытакъларны къойып якътылар. Бойле этип Шекем Къуллесинде отургъанларнынъ эписи, бинъ акъай-апай ольди.

⁵⁰Сонъ Авимелек Тевец шеэрини ёл алды. Тевецни алкъагъа алды ве запт этти. ⁵¹Шеэрнинъ ортасында яхшы пекитильген бир къулле бар эди. Тевецнинъ акъай-апайлары, шеэрнинъ бутюн сакинлери анда къачып сакъландылар. Къапуны къапатып, къулленинъ энъ тѳепесине чыкътылар. ⁵²Авимелек къуллени къолгъа алмакъ ичюн сарды. Къуллени якъмакъ ниетинде, къулленинъ къапусына якъынлашкъанда, ⁵³насылдыр къадын Авимелекнинъ башына дегирмен ташынынъ парчасыны атты да, къафасыны ярды.

⁵⁴Авимелек аман озь сила ташыгъан хызметчисини чагъырып, онъа эмир этти:

– Къылычынъны чыкъар да, мени ольдюр. Меним акъкъымда: «Оны апай ольдюрди», – демесинлер.

Хызметчиси къылычыны онъа саплады, ве Авимелек ольди. ⁵⁵Онынъ ольгенини корьген исраиллилер озь эвлерине къайтып кеттилер.

⁵⁶Бойле этип, бабасына къаршы якъан джинаети, етмиш агъа-къардашыны ольдюрдени ичюн, Алла Авимелекни джезалады. ⁵⁷Алла, якъан джинаетлери ичюн шекемлилери де джезалады. Бойлеликнен, Еруббаал огълу Ётамнынъ къаргъышы ерине кельди.

Тола

10 ¹Авимелектен сонъ Йиссакъар къабилесинден Додо огълу Пуанынъ огълу Тола Исраильнинъ къуртарыджысы олды. О, Эфраим дагъларын-даки Шамир шеэринде яшай эди. ²Тола 23 йыл девамында Исраильнинъ къадысы олды. Олюминден сонъра оны Шамирде дефн эттилер.

Яир

³Ондан сонъ гиладлы Яир ёлбашчы олды. О, 22 йыл девамында Исраильнинъ къадысы эди. ⁴Яирнинъ отуз огълу бар эди, эр бирининъ озь эшеги бар эди, ве отуз кою бар эди. Бу койлер шимдиге къадар Хаввот-Яир деген адны ташый; олар эписи Гилад топрагъындадыр. ⁵Яир ольди ве Къамонда дефн этильди.

Йифтах

⁶Исраиллилер РАББИнинъ огюнде ярамай ишлер япмагъа девам эте эдилер, Баал ве Ашторет путларына, арамлыларнынъ аллаларына, сидонлыларнынъ аллаларына, моавлыларнынъ аллаларына, Аммон огъулларынынъ аллаларына ве фелестинлилернинъ аллаларына хызмет эте эдилер. РАББИден вазгечип, Онъа хызмет этмедилер. ⁷РАББИ Исраильге гъазапланды ве оны фелестинлилерге ве аммонлыларгъа сатты. ⁸Шу йылдан башлап, олар исраиллилери сыкъыштырып, эзиетлеп башладылар. Он секиз йыл девамында Иордан артында, аморлыларнынъ топракъларындаки Гиладда яшагъан исраиллилери эзиетледилер. ⁹Сонъунда аммонлылар Иордан озенинден кечип, Ехуда, Биньямин

ве Эфраим къабилелеринен дженкleshмеге башладылар. Исраиллилернинъ башына буюк беля тюшти.

¹⁰Исраиллилер РАББИге ялвардылар:

– Я РАББИМ, Сенинъ огюнде гуна яптыкъ! Алламыздан вазгечип, Бал путларына табынып башладыкъ, – дедилер.

¹¹РАББИ оларгъа джевап берип:

– Сизни мысырлылар ве аморлылар, аммонлылар, фелестинлилер ве ¹²сидонлылар, амалеклилер, маонлылар къыйнады. Ве сиз Манъа ялваргъанынъыз сайын, сизни оларнынъ къолларындан къуртара эдим. ¹³Лякин сизлер Менден вазгечип, башкъа аллаларгъа хызмет этип башладынъыз. Шунунъ ичюн эндиден сонъ сизни къуртармайджагъым! ¹⁴Барынъыз, озюнъиз сайлап алгъан аллаларгъа ялварынъыз. Олар сизни белядан къуртарсын! – деди.

¹⁵Исраиллилер РАББИге:

– Биз гуна яптыкъ! Бизге не япмагъа истесенъ, яп, тек шимди къуртар, – дедилер.

¹⁶Олар ят аллаларны терк этип, РАББИге хызмет этип башладылар. Бундан сонъ РАББИ исраиллилернинъ азап чеккенине бакъып оламады.

¹⁷Аммонлылар дженкке чыкъып, ордусыны Гиладда ерлештирдилер. Исраиллилер исе ордусыны топлап, Мицпанынъ янында ерлештилер.

¹⁸Гилад ёлбашчылары да, орду да, бири-бирине:

– Ким бизлерни аммонлыларгъа къаршы дженкке алып бараджакъ? Ким алып барса, Гилад сакинлерини де идаре этеджек! – деди.

11 ¹Гиладлы Йифтах кучлю аскер эди. Онынъ анасы фаише, бабасы исе Гилад озю эди. ²Гиладнынъ апайындан да огъулары бар эди. Олар осип-буюген сонъ, Йифтахны къувдылар ве:

– Санъа бабамызнынъ мирасындан бир шей тюшмейджек. Сен башкъа апайнынъ огълусынъ, – дедилер.

³Йифтах агъаларындан къачып, Тов мемлекетинде яшап башлады. Анда онынъ янында чешит ярамай адамлар топлашты ве Йифтахнен берабер ола эдилер.

⁴Бираз вакъыт кечкен сонъ, аммонлылар исраиллилернен дженкleshип башлады.

⁵Аммонлылар исраиллилернен дженкleshкен вакъытта, Гилад акъсакъллары Йифтахны Тов мемлекетинден алып кельмеге кеттилер.

⁶Олар Йифтахкъа:

– Къайт, бизим ёлбашчымыз ол ве бизни аммонлыларгъа къаршы дженкке алып чыкъ! – дедилер.

⁷Лякин Йифтах Гилад акъсакълларына джевап берип:

– Эвель мени кореджек козюнъиз ёкъ эди, мени бабамнынъ эвинден къуваладынъыз. Шимди исе башынъызгъа беля тюшкенде, мени къыдырып кельдинъизми? – деди.

⁸Гилад акъсакъаллары Йифтахкъа:

– Шунунъ ичюн де биз санъа кельдик. Бизнен кель, аммонлыларнен дженклеш ве бизим башлыгъымыз, бутюн Гиладнынъ башлыгъы ол, – дедилер.

⁹Йифтах Гилад акъсакъалларына:

– Эгер мен сизнен къайтсам, аммонлыларнен дженклешсем, ве РАББИ манъа гъалебе багъышласа, мен сизинъ башлыгъынъыз олурым-мы? – деди.

¹⁰Гилад акъсакъаллары Йифтахкъа:

– РАББИ шаатымыз олсун! Сен айткъанынъ киби япармыз! – дедилер.

¹¹Бундан сонъ Йифтах Гилад акъсакъалларынен кетти. Халкъ оны башлыкъ ве ёлбашчы япты. Йифтах озь шартыны Мицпада, РАББИнинъ огюнде, текрарлады.

¹²Йифтах аммонлыларнынъ падишасына эльчилер йибери: «Сен менден не истейсинъ? Не ичюн топракъларыма дженкнен кельдинъ?» – деди.

¹³Аммонлыларнынъ падишасы Йифтахкъа джевап берип:

– Исраиллилер Мысырдан кетяйткъанда, Арнондан Яббоккъа ве Иордангъа къадар меним топракъларымны тутып алдылар. Шу топракъларны яхшылыкънен къайтарып бер! – деди.

¹⁴Йифтах аммонлыларнынъ падишасына кене эльчилер йиберди ве ¹⁵бу сёзлерни айтмагъа эмир этти:

«Йифтах бойле айта: Исраиль моавлы ве аммонлыларнынъ топрагъыны тутып алмады. ¹⁶Мысырдан чыкъып, израиллилер сахрадан тап Къызыл денъизге къадар кетип, Къадешке кельдилер. ¹⁷Андан израиллилер Эдом падишасына риджа этип: “Сенинъ топракъларынъдан кечмеге рухсет эт”, – деп эльчилер йибердилер. Амма Эдом падишасы рухсет этмеди. Олар Моав падишасына риджа эттилер, о да рухсет этмеди. Исраиллилер Къадеште къалмагъа меджбур олдылар. ¹⁸Сонъ олар Эдом ве Моавны кечмейип, сахрадан кеттилер. Моавнынъ шаркъындан кечип, Арноннынъ артында ордусыны ерлештирдилер. Лякин Моавнынъ сынъырларына кирмедилер. (Арнон исе Моавнынъ сынъыры.) ¹⁹Исраиллилер аморлыларнынъ падишасы Сихонгъа, Хешбон падишасына, эльчилер йибердилер ве риджа этип: “Бизге топракъларынъдан кечип, мемлекетимизге бармагъа рухсет эт”, – дедилер. ²⁰Амма Сихон израиллилерге топракъларындан кечмеге рухсет этмеди. О, бутюн ордусыны топлап, Яхац янында турып, израиллилернен дженк башлады. ²¹Сонъ РАББИ, Исраильнинъ Алласы, Сихонны ве бутюн ордусыны израиллилернинъ къолуна берди. Олар Сихонны къырып, о мемлекеттеки аморлыларнынъ бутюн ерлерини тутып алдылар. ²²Аморлыларнынъ бутюн ерлерини – Арнондан башлап Яббоккъа къадар, сахрадан башлап Иордангъа къадар олгъан топракъларыны тутып алдылар. ²³Бойле этип, РАББИ, Исраильнинъ Алласы, шу топракъларны аморлылардан тартып алды ве Озюнинъ халкъына Исраильге берди. Сен исе энди оны бизден тартып аладжакъ оласынъмы? ²⁴Сен санъа

алланъ Кемош берген топракъларны идаре этесинъ. Биз исе Алламыз РАББИ бизге берген бутюн ерлерни идаре этеджекмиз. ²⁵Сен Моав падишасы Циппор огълу Балакътан яхшысынъмы? О исе, Израильнен давалашмады ве дженкleshмеди! ²⁶Учъ юз йылдан берли исаиллилер Хешбон ве этрафындаки койлерде, Арозр ве этрафындаки койлерде ве Арнон бою бутюн шеэрлерде яшайлар. Не ичюн сен бу ерлерни эвель тартып алмадынъ? ²⁷Мен джанынъны агъыртмадым, сен исе манъа ярамайлыкъ иштеп, меннен дженкleshмеге кельдинъ. Шимди Суд Этиджи РАББИ исаиллилерни ве аммонлыларны суд этсин!» – деди.

²⁸Амма Аммон падишасы Йифтахнынъ сёзлерини динълемеди.

²⁹Йифтахкъа РАББИнинъ Руху энди. Гиладдан кечип, Менашше топракъларындан кечип, Йифтах Гиладдаки Мицпа шеэрини кельди, андан аммонлыларгъа къаршы чыкъты.

³⁰Йифтах РАББИге адакъ берип:

– РАББИм, мен аммонлыларны енъсем, ³¹аммонлыларнен дженктен сонъ эвге аман-эсен къайтып кельгенде, эвимнинъ къапусындан биринджи не чыкъса, оны Санъа багъышларым! О, меним бутюнлей якъыладжакъ къурбаным олур, – деди.

³²Сонъ Йифтах аммонлыларгъа къаршы чыкъты ве оларгъа уджюм этти. РАББИ аммонлыларны онынъ къолуна берди. ³³Йифтах оларны дарма-дагъын этти, Арозрден башлап Миннитке ве Авел-Керамимге къадар йигирми шеэрни якъып-йыкъып ёкъ этти. Бойле этип, аммонлылар исаиллилерге бойсундылар.

Йифтахнынъ кызы

³⁴Йифтах эвине, Мицпагъа къайтып кельди. Оны къаршылап, ойнап, даре чалып кызы келе эди. Бу Йифтахнынъ бирден-бир кызы эди. Башкъа не кызы, не де огълу бар эди. ³⁵Кызыны корьгенде, Йифтах устюндеки урбаларыны йырттып, бар сесинен кычырды:

– Вай, кызым! Не яптынъ сен! Башыма белялар кетирдинъ! Мен РАББИге сёз бердим, сёзюмден вазгечип оламам!

³⁶Кызы исе:

– Бабачыгъым! Эгер РАББИге сёз берген олсанъ, манъа сёз бергенинъ киби яп. РАББИ санъа енъиш багъышлады, ве сен душманларынъ аммонлылардан акъкъынъны алдынъ! – деди.

³⁷Сонъ даа бабасына:

– Тек бир истегим бар: эки ай беклеп тур. Мен дагъларгъа кетип, достларымнен берабер кызы олып къаладжагъыма агълайджагъым! – деп къошты.

³⁸Бабасы:

– Бар, – деди.

Ве оны эки айгъа йиберди. Кызы достларынен дагъларгъа кетти ве анда бутюн омюр кызы олып къаладжагъына агълады. ³⁹Эки ай кечип

кеткен сонъ, бабасына къайтып кельди, ве бабасы эвель берген адагъыны ерине кетирди. Къызына акъай къолу тиймеди.

⁴⁰О замандан берли эр йылы Исраиль къызлары дёрт куньге дагъларгъа кетип, гиладлы Йифтахнынъ къызыны анъмагъа исраиллилернинъ адети олып къалды.

Йифтах ве эфраимлилер

12 ¹Эфраим акъайлары топлашып, Цафонгъа кельдилер ве Йифтахкъа бойле дедилер:

– Сен аммонлыларнен дженкке кеткенде, не ичюн бизни чагъырмадынъ? Бойле япкъанынъ ичюн биз сени эвинънен берабер якъаджакъмыз!

²Йифтах оларгъа джевап берди:

– Мен ве халкъым аммонлыларнен къатты давалаштыкъ. Мен сизлерни чагъыргъан эдим, амма сиз манъа ярдымгъа кельмединъиз. ³Сизлерден ярдым кельмейджегини анълагъан сонъ, мен озюм, джанымны аямайып, аммонлыларгъа къаршы чыкътым. РАББИ оларны меним къолума берди. Сизлер энди не ичюн манъа къаршы дженкешмеге чыкъасынъыз?

⁴Йифтах бутюн Гилад сакинлерини топлап, эфраимлилерге къаршы дженк башлады. Эфраимлилер: «Эй, гиладлылар, сиз Эфраим ве Менаше топрагъында яшагъан эфраимли къачакъларсынъыз!» – деп, гиладлыларны акъаретлегенлери ичюн, гиладлылар эфраимлилернинъ орду сына уджюм этип, оларны енъдилер.

⁵Гиладлылар Иордан озенининъ сай ерлерини запт этип, эфраимлилернинъ ёлларыны къапаттылар. Къачакъ эфраимлилернинъ бирде-бири: «Манъа о бир ялыгъа кечмек керек», – десе, гиладлылар ондан: «Сен Эфраим къабилесинден дегильсинъми?» – деп сорай эдилер. О: «Ёкъ», – деп джевап бере эди. ⁶Лякин гиладлылар: «Айса “шибболет” сёзюни айт», – дей эдилер. О исе сёзни догъру айтып оламай, «сибболет» деп теляффуз эте эди. Оны тутып, Иорданнынъ сай ерлеринде ольдюре эдилер. О вакъытта 42 000 Эфраим аскери ольдюрильген эди.

⁷Йифтах алты йыл девамында Исраильнинъ къадысы олды. Сонъ гиладлы Йифтах ольди ве Гиладнынъ бир шеэринде дефн этильди.

Ивцан, Элон ве Авдон

⁸Ондан сонъ Исраильнинъ къадысы вифлеемли Ивцан олды. ⁹Онынъ отуз огълу бар эди. Отуз къызыны о союздан тышкъа акъайгъа берди, огъулларына да союздан тыш отуз къыз алды. О, еди йыл девамында Исраильнинъ къадысы олды. ¹⁰Сонъ Ивцан ольди ве Вифлеемде дефн этильди.

¹¹Бундан сонъра Исраильнинъ къадысы Зевулун къабилесинден олгъан Элон олды. О, он йыл девамында Исраильнинъ къадысы олды. ¹²Сонъ Зевулун къабилесинден олгъан Элон ольди ве Зевулун топракъларын-даки Аялонда дефн этильди.

¹³Ондан сонъ Израильнинъ къадысы пиратонлы Хиллел огълу Авдон олды. ¹⁴Онынъ къыркъ огълу ве отуз торуны бар эди. Олар етмиш дане эшекке минип юре эдилер. О, секиз йыл девамьнда Израильнинъ къадысы олды. ¹⁵Сонъ пиратонлы Хиллел огълу Авдон ольди ве Пиратон шеэринде, Эфраим топракъларында, Амалек дагъларында дефн этильди.

Шимшоннынъ догъувы

13 ¹Исраиллилер РАББИнинъ огюнде яман шейлер япмагъа девам эте эдилер. Шунунъ ичюн РАББИ оларны фелестинлилернинъ къолуна къыркъ йылгъа берди.

²О заманларда бир адам яшай эди. О, Дан къабилесинден Цора шеэринден эди. Ады Маноах эди. Онынъ апайы юкке къалып, бала догъурып оламай эди. ³Бир кунъ онъа РАББИнинъ Мелеги кельди.

– Сен къысырсынъ. Шунунъ ичюн сенинъ баланъ ёкъ, – деди о. – Лякин сен юкке къалып, огъул догъураджакъсынъ, – деди. ⁴– Бакъ, шарап ве башкъа ички ичме ве арам ашлар ашама. ⁵Сен юкке къалып, огъул догъураджакъсынъ. О бала сачларыны къыркъмайджакъ ве догъгъанындан башлап назарей* оладжакъ. О, Израильни фелестинлилерден къуртарып башлайджакъ, – деди.

⁶Къадын акъайына келип, бойле айтты:

– Манъа Алланынъ адамы кельди. Онынъ къыяфети Алланынъ Мелеги киби, пек къоркъунчлы эди. Мен ондан къайдан кельгенини сорамадым, о да манъа адыны айтмады. ⁷О манъа: «Сен юкке къалып, огъул догъураджакъсынъ. Шарап ве башкъа ички ичме, арам ашлар ашама. Сенинъ огълунъ догъгъандан ольгенине къадар назарей оладжакъ», – деди.

⁸Маноах РАББИге ялварып башлады:

– Я Раббим! Анавы Алланынъ адамы, Сенинъ эльчинъ, кене бизге кельсин! Бизде догъаджакъ балагъа не япаджагъымызны огретсин, – деди.

⁹РАББИ Маноахнынъ сесини эшитти. РАББИнинъ Мелеги кене онынъ апайына кельди. Апай тарлада отура эди, онынъ акъайы Маноах янында ёкъ эди. ¹⁰Апай деръал акъайына чапып кельди ве:

– Манъа кельген анавы адам кене кельди! – деди.

¹¹Маноах тез-тез турды да, апайынынъ артындан кетти. Анавы адамнынъ янына келип:

– Меним апайымнен лакъырды эткен сенсинъми? – деп сорады.

О, джевапланып:

– Меним, – деди.

¹²Маноах:

– Сенинъ сёзлеринъ ерине кельген сонъ, бу бала насыл яшамакъ керек? О не япмакъ керек? – деп сорады.

¹³РАББИнинъ Мелеги Маноахкъа:

* **13.5 Назарей** – озюни Алланынъ хызметине багъышлагъан адам.

– Сенинъ апайынъ мен ясакъ эткен шейлерни япмасын. ¹⁴Юзюм пытагъы берген махсулны ашамасын, шарап ве башкъа ички ичмесин. Арам ашлар ашамасын. Меним эмир эткен сёзлеримни тутсун! – деди.

¹⁵– Бизлернен даа да къал, – деди Маноах РАББИнинъ Мелегине. – Биз улакъ сойып, оны санъа пиширип берермиз.

¹⁶– Сизлернен даа къалсам биле, сенинъ ашынъны ашамам, – деди РАББИнинъ Мелеги Маноахкъа. – Амма РАББИге айван къурбан чалып бутюнлей якъаджакъ олсанъ, чал.

Маноах бу РАББИнинъ Мелеги олгъаныны даа анъламай эди.

¹⁷– Сенинъ адынъ не? – деп сорады о Мелектен. – Сёзлеринъ ерине кельсе, биз сенинъ адынъны алгъышнен анъармыз.

¹⁸Лякин РАББИнинъ Мелеги:

– Санъа меним адым не керек? Меним адым пек аджайиптир, – деди.

¹⁹Бундан сонъ Маноах улакъ ве отъмек бахшышыны алып, къаяда РАББИге теклиф этти. РАББИ Маноах ве къадынынынъ козю огюнде аджайип шей япты. ²⁰Къурбан ерининъ устюнден атеш коклерге котерильгенде, РАББИнинъ Мелеги оларнынъ козю огюнде шу атешнен котерилип кетти. Буны корип, Маноах ве онынъ апайы ерге бетинен йыкъылдылар. ²¹Бундан сонъра Мелек Маноахкъа ве къадынына башкъа кельмеди. Энди Маноах бу РАББИнинъ Мелеги олгъаныны анълады.

²²– Биз мытлакъ оледжекмиз, чюнки биз Алланы коръдик, – деди Маноах апайына.

²³Лякин апайы онъа:

– Эгер РАББИ бизни ольдюреджек олса, бизлерден не бутюнлей якъылгъан къурбан, не де отъмек бахшышыны къабул этмез эди. О, бизге мужизелер косътермез ве бир шей де айтмаз эди, – деди.

²⁴Вакъты кельгенде, апай огъул догъды ве адыны Шимшон къойды. Огълан осип буюди. Онен даима Алланынъ багъышлавы эди. ²⁵Цора ве Эштаол арасындаки Махане-Данда Шимшоннынъ ичинде РАББИнинъ Руху аракет этип башлады.

Шимшон ве фелестин къадыны

14 ¹Бир кере Тимнагъа кельгенде, Шимшон бир фелестинли къызны коръди. ²Эвине къайтып, о анасы-бабасына:

– Мен Тимнада бир фелестинли къызны коръдим. Оны манъа апай алынъыз, – деди.

³– Бизим халкъымыз арасында, сой-сопларынъ арасында къыз ёкъмы? Не ичюн къадын алмакъ ичюн, сюннетсиз фелестинлилерге кетесинъ? – дедилер онъа анасы ве бабасы.

– Манъа бу къызны алынъыз! – деди Шимшон бабасына. – Мен оны бегендим.

⁴Анасы ве бабасы буларнынъ эписи РАББИден олгъаныны бильмей эдилер. РАББИ фелестинлилерге уджюм этмек ичюн, фурсат беклей эди. О заманларда фелестинлилер исраиллилерге укюм эте эдилер.

⁵Шимшон анасы-бабасынен бирликте Тимнагъа кетти. Олар Тимна-нынъ юзюм багъчаларына кельгенде, Шимшоннынъ огюне окюрип яш арслан чапып чыкъты. ⁶Шимшоннынъ устуне РАББИнинъ Руху энди. Шимшон арсланны, улакъны киби, парчалады. Онынъ эллеринде бир шей ёкъ эди. Лякин озь анасы-бабасына бир шей айтмады.

⁷Шимшон Тимнагъа келип, шу къызнен лаф этти ве оны пек бегенди.

⁸Бираз вакъыт кечкен сонъ, шу къызны апай алмакъ ичюн, Шимшон кене анда кетти. Ольдюрген арслангъа бакъмакъ ичюн ёлдан бурулды ве анда, арсланнынъ леши ичинде, бир талай балкъуртлар ве бал коръди. ⁹Шимшон бир авуч балны алды да, ашай-ашай ёлуны девам этти. Анасы-бабасына келип, оларны балнен сыйлады, амма балнынъ арслан лешинден алгъаныны айтмады.

¹⁰Энди Шимшоннынъ бабасы шу къызнынъ эвине кельди. Шимшон, яшларнынъ адетине коре, анда той япты. ¹¹Шимшоннынъ кельгенини корип, эв саиплери тойда онынъ янындаки аркъадашлары олсун деп, отуз киши чагъырдылар.

¹²Шимшон оларгъа:

– Айды, мен сизлерге бир тапмаджа айтайым. Эгер той девам этеджек еди кунъ ичинде тапмаджаны чезип олсанъыз ве догъру джевабыны берсенъиз, мен сизге отуз кетен кольмек ве отуз урба берерим. ¹³Эгер тапып оламасанъыз, сиз манъа отуз кетен кольмек ве отуз урба берерсинъиз, – деди.

Олар джевап берип:

– Айды, айта бер тапмаджанъны. Къана, динълейик! – дедилер.

¹⁴Шимшон оларгъа бойле деди:

– Ашагъан озю аш олды, кучлю – татлы олды.

Фелестинлилер учь кунъ тапмаджаны чезип оламадылар.

¹⁵Тойнынъ единджи куню кельди. Олар Шимшоннынъ апайына:

– Акъайынъны алдатып, тапмаджанынъ джевабыны биль де, бизге айт, – дедилер. – Эгер япмасанъ, сени де, бабанънынъ эвини де якъармыз! Бизни не ичюн чагъырдынъыз? Эр бир шейимизни тартып алмакъ ичюнми?

¹⁶Апайы Шимшонгъа агълап кельди ве:

– Сенинъ мени кореджек козюнъ ёкъ, сен мени энди севмейсинъ! Сен меним халкъымдан олгъан кишилерге тапмаджа айттынъ, манъа исе джевабыны айтмагъа истемейсинъ! – деди.

Шимшон джевап берди:

– Мен джевабыны анама-бабама биле айтмадым. Санъа айтайыммы?

¹⁷Тойнынъ еди куню девамында, апай агълап, Шимшоннынъ пешинден къалмады, агълады. Апайы о къадар бездирди ки, единджи куню Шимшон тапмаджанынъ джевабыны айтты, апайы исе буну озь халкъынынъ адамларына еткизди.

¹⁸Мына тойнынъ единджи куню, кунъ батмаздан эвель, шеэр сакинлери Шимшонгъа:

– Балдан не татлы? Арсландан ким кучлю? – дедилер.

Шимшон оларгъа:

– Эгер сизлер меним танамда ер сюрмеген олсанъыз, тапмаджамны чезип оламаз эдинъиз! – деп джевап берди.

¹⁹Шимшонны РАББИнинъ Руху къаплады. Шимшон Ашкелонгъа кетип, анда отуз киши ольдюрди, урбаларыны чыкъарып, тапмаджасыны чезген адамларгъа берди. Сонъ исе пек ачувлы алда бабасынынъ звине къайтып кетти.

²⁰Шимшоннынъ апайы исе тойгъа кельген аркъадашларындан бирисининъ, киев тарафындаки шаатнынъ апайы олды.

15¹Сонъра, богъдай оргъан вакъыт кельгенде, Шимшон апайынен корюшмеге кельди. Озюнен бир улакъ алып кельди.

– Мен апайыма, онынъ одасына кетем, – деди. Амма апайынынъ бабасы Шимшонны йибермеди ²ве:

– Сен оны ташладынь, деп тюшондим ве оны сенинъ аркъадашларынынъ бирисине бердим. Лякин онынъ къызкъардашы бар, о даа да яхшы! Буюгининъ ерине кичигини ал! – деди.

³Шимшон оларгъа:

– Энди мен фелестинлилерге япаджакъ ярамайлыкъларым ичюн къабаатым олмайджакъ, – деди.

⁴Сонъ Шимшон кетип, учъ юз тильки тутты да, оларны къуйрукъларындан экишер-экишер багълады. Эр бир чифтнинъ къуйругъына бирер мешгаль багълады. ⁵Сонъ мешгальлерни якъып, тилькилерни фелестинлилернинъ пишкен богъдай тарлаларына йиберди. Эр шейни якъты – тобан обаларыны, орулмагъан ашлыкъларны, юзюм багъчалары ве зейтюн тереклерини якъып ташлады.

⁶Фелестинлилер:

– Буны ким япты? – деп сорагъанда, оларгъа:

– Шимшон, тимналы адамнынъ киеви. Чюнки о, Шимшоннынъ апайыны башкъа адамгъа, аркъадашына берди, – деп джевап бердилер.

Фелестинлилер барып, о апайны бабасынен берабер якътылар.

⁷Шимшон оларгъа:

– Ойле япкъан ишинъиз ичюн, сизлерден толусынен акъкъымны алмагъандже токътамам! – деди.

⁸Сонъра фелестинлилерге атылып, оларнынъ аякъ-баджакъларыны къырды, чокъусыны да ольдюрди. Сонъ кетти ве Этам къаясынынъ тюбюндеки къобада ерлешти.

Шимшон фелестинлилерни енъе

⁹Сонъ фелестинлилер Ехудагъа басып кельдилер, анда ордусыны Лехи янында ерлештирдилер.

¹⁰– Сизлер не ичюн бизнен дженклешмеге кельдинъиз? – деп сорадылар Ехуда акъайлары.

Олар джевап берип:

– Бизлер Шимшонны багъламагъа, о бизге бутюн япкъан шейлерини онъа япмагъа кельдик, – дедилер.

¹¹Ехуданынъ учъ бинъ адамы Этам къаясынынъ къобасына кельдилер. Олар Шимшонгъа:

– Биз фелестинлилернинъ укюми алтында олгъанымызны бильмейсинъми, ёкъса? Я не ичюн бизлерге ойле шейлер япасынъ? – дедилер.

– Мен оларгъа манъа япкъан шейлерини яптым, – деди Шимшон.

¹²Ехуда акъайлары:

– Биз сени багълап, фелестинлилерге бермек ичюн кельдик, – дедилер.

– Мени ольдюрмейджегинъизге ант этинъиз, – деди Шимшон.

¹³– Сени ольдюрмейджекмиз! – деди олар. – Тек сени багълап, фелестинлилерге береджекмиз, амма сени ольдюрмейджекмиз.

Олар Шимшонны эки янъы аркъаннен багълап, къобадан чыкъардылар. ¹⁴Шимшон Лехиге якъынлашкъанда, фелестинлилер къычыра-къычыра, онъа къаршы чыкътылар. Шимшонны РАББИнинъ Руху къаплады – къолундаки аркъанлар алевленген кетен киби олды, къолуны багълагъан аркъанлар тюшти. ¹⁵Шимшон эшекнинъ даа къурумагъан ченге кемигини тапты. Къолуны узатып, оны алды ве бинъ дане фелестинлини урып ольдюрди.

¹⁶– Эшек ченгесинен мен сайысыз душман ольдюрдим! Бинъ дане киши эшек ченгесинен ольдюрдим! – деди Шимшон.

¹⁷Шу сёзлерни айтып, эшек ченгесини четке атты. Шу ерге Рамат-Лехи* деген ад къойдылар.

¹⁸Шимшон пек сувсады. О, РАББИни чагъырып:

– Сен манъа, къулунъа, шу буюк гъалебени багъышладынъ! Я РАББИ, энди сувсузлыкътан олейимми, сюннетсизлернинъ элине тюшейимми? – деди.

¹⁹О заман Алла Лехининъ янында къаяны ярды, андан да сув акъып башлады. Шимшон сув ичип тойды, беденине къувети кирди, о, кене такъатыны топлады.

Лехининъ янындаки чокъракъ шимдиге къадар Эн-Хакъкъоре* адыны ташый.

²⁰Шимшон фелестинлилернинъ укюмдарлыгъы заманында йигирми йыл девамында Исраильнинъ къадысы олды.

Шимшон Гъазада

16 ¹Бир кунъ Шимшон Гъазагъа кетип, анда бир фаишени коръди ве онъа кирди. ²Шимшоннынъ шеэрге кельгенини Гъазанынъ сакинлери не айттылар. Олар шу ерни алкъагъа сарып, бутюн гедже шеэр къапусы

* 15.17 Рамат-Лехи – къ. еуд. «ченге байыры» манасыны ташый.

* 15.19 Эн-Хакъкъоре – къ. еуд. «чагъыргъаннынъ чокърагъы» манасыны ташый.

янында беклеп отурдылар. Бутюн гедже сакъланып отурды ве: «Мына кунеш чыкъсын да, биз оны ольдюримиз!» – деп тюшондилер.

³Шимшон яры геджеге къадар юкълады. Яры геджеде турды. Шеэр къапусынынъ диреклерине япышып, къапуны мандалынен берабер чыкъарды. Къапуны омузына къойып, Хеврон къаршысындаки дагънынъ тѣпесине алып кетти.

Шимшон ве Далила

⁴Сонъ Шимшон бир апайгъа севда олды. О апай Сорек вадийинде яшай эди. Онынъ ады Далила эди. ⁵Фелестин укъумдарлары Далилагъа келип, онъа:

– Оны алдатып бакъ: онынъ буюк кучъ-къуветининъ сыры неде экен? Оны насыл багъламакъ, бойсундырмакъ ве енъмек мумкюн? Бизлер исе санъа эр биримиз 1 100 кумюш пара берермиз, – дедилер.

⁶Далила Шимшондан:

– Айтчы манъа, сенинъ буюк къуветининъ сыры неде? Сени насыл багъламагъа, насыл енъмеге мумкюн? – деп соралды.

⁷– Эгер мени даа чий, къурумагъан еди дане дамарнен багъласалар, мен зайыфлашып, адий адам киби олурым, – деди онъа Шимшон.

⁸Фелестин укъумдарлары Далилагъа еди дане чий, даа къурумагъан дамар кетирдилер. Ве о, Шимшонны багълады. ⁹Фелестинлилер исе ичери одада сакъланып отура эдилер.

– Шимшон! Сени алмакъ ичюн фелестинлилер кельди! – деди Далила.

Шимшон бу дамарларны, алевленген кетен йиплери киби, узип ташлады. Къуветининъ сыры ойле де сыр олып къалды.

¹⁰– Сен мени алдаттынъ! – деди Далила. – Сен манъа ялан айттынъ! Айтса манъа, сени насыл багъламакъ мумкюн?

¹¹– Эгер мени янъы, даа къулланылмагъан аркъаннен багъласалар, мен зайыфлашып, адий адам киби олурым, – деди онъа Шимшон.

¹²Далила янъы аркъанлар алып, оны багълады. Сонъ:

– Шимшон! Сени алмакъ ичюн фелестинлилер кельди! – деди. Ичери одада исе адамлар сакъланып отура эдилер.

Шимшон аркъанларны, йип киби, узип ташлады.

¹³– Сен мени эп алдатасынъ! – деди Далила Шимшонгъа. – Ялан айтасынъ! Ач сырынъны, сени ненен багъламакъ мумкюн?

– Эгер меним еди сач орюмимни басмагъа токъусанъ ве оларны агъач иненен пекитсенъ, мен зайыфлашып, адий адам киби олурым, – деди онъа Шимшон.

¹⁴Шимшон юкълагъанда, Далила онынъ еди сач орюмини басмагъа токъуды, ве агъач иненен пекитти*. Сонъ:

* 16.13-14 Бу аетлердеки текст къысмен къадимий еудий язысында ёкътыр, амма къадимий юнан тилиндеки языда бардыр.

– Шимшон! Сени алмакъ ичюн фелестинлилер кельди! – деди.
Шимшон уянды ве токъуджыларнынъ инесини орекенен ве басмасы-
нен берабер сувурып ташлады.

15 – «Сени севем», дейсинъ, амма сенинъ юрегинъ меннен дегиль! – де-
ди Далила. – Сен мени энди учь кере алдаттынъ. Буюк къуветинънинъ
сыры неде олгъаныны манъа ойле де айтмадынъ, – деди Далила.

16 Эр кунъ Далила бойле сёзлернен Шимшонны бездире, оны чекиш-
тире эди. Шимшон булардан безди-тюньюльди, ¹⁷онъа сырыны ачты:

– Мен бир вакъыт сачларымны къыркъмадым, – деди Шимшон. – Догъ-
гъанымдан берли мен Алланынъ назарейим. Эгер сачларымны къыркъ-
салар, кучюм гъайып оладжакъ, мен адий адам киби оладжакъым, – деди.

18 Далила Шимшон онъа сырыны ачкъаныны анълады ве Фелестин
укюмдарларыны чагъыртып:

– Энди келинъиз, – деди. – О манъа сырыны ачты.

Фелестин укюмдарлары онъа кельди, кумюш де алып кетирдилер.

19 Далила Шимшонны тизлеринде юкълатып, бир кишини чагъырды ве
онъа Шимшоннынъ еди сач орюмлерини къыркъып алмагъа буюрды. Бой-
леликнен, Шимшонны адий адам киби этти. Онынъ кучю гъайып олды.

20 – Шимшон! Сени алмакъ ичюн фелестинлилер кельди! – деди Далила.

Шимшон уянды ве: «Зарары ёкъ, бу сефер де къуртулырым», – деп тю-
сюнди. Лякин РАББИ оны къалдыргъаны акъкъында хабери ёкъ эди.

21 Фелестинлилер Шимшонны якъалады, онынъ козьлерини ойып чы-
къардылар. Оны Гъазагъа кетирип, бакъыр зынджырларнен багълады-
лар. Зиндангъа ташлап, онъа дегирменде ашлыкъ чектирттилер.

22 Шимшоннынъ сачлары къыркъылгъан еринден яваш-яваш осип башлады.

Шимшоннынъ олюми

23 Фелестин укюмдарлары озюнинъ Дагон адлы алласына буюк къур-
бан чалмакъ ве шеньленмек ичюн топлаштылар.

– Алламыз душманымыз Шимшонны къолумызгъа берди! – дедилер.

24 Халкъ Шимшонгъа бакъып, озюнинъ алласыны шуретлей ве:

– Алламыз топракъларымызны тар-мар эткен душманымызны, ара-
мыздан чокъ адам ольдюрген адамны къолумызгъа берди! – дей эдилер.

25 Шеньленген фелестинлилер:

– Шимшонны кетиринъиз, о бизни кейфлендирсин, – дедилер.

Шимшонны зиндандан кетирттилер, ве о, оларны эглендире башлады.
Шимшонны эвнинъ эки диреги арасында къойдылар. ²⁶Шимшон оны
етеклеп юрген яш огълангъа:

– Эвни тутып тургъан диреклерни тапмагъа ярдым эт, диреклерге та-
янып турайым, – деди.

27 Эв исе акъай-апай толу эди. Анда эписи Фелестин укюмдарлары топ-
лашкъан эди, эвнинъ дамында да учь бинъ акъай-апай, Шимшон олар-
ны эглендиреджек деп, отура эдилер.

²⁸Шимшон РАББИни чагъырып:

– РАББИ-ТААЛЯ! Мени хатырла! Аллам, манъа тек бу сефер кучъ-къувет бер! Мен бир кереден фелестинлилерден эки козюмнинъ акъкъыны алайым! – деди.

²⁹Сонъ Шимшон эвни тутып тургъан эки орта дирекни тутты ве эки къолунен оларгъа таянды. Онъ къолуны бир дирекке, сол къолуны экинжи дирекке таяды.

³⁰– Фелестинлиернен берабер олейим! – деп къычырды Шимшон.

Бар кучюнен диреклерни уйтеди, ве эв йыкъылды. Эр кес эв тюбюнде къалды – Фелестин укюмдарлары да, анда олгъан эписи кишилер де. Шимшон олеяткъанда, сагъ экенде ольдюрген адамлардан даа чокъ душман ольдюрди!

³¹Шимшоннынъ агъа-къардашлары, бутюн союнен берабер келип, онынъ олюсини алып кеттилер. Оны алып кетип, Цора ве Эштаол арасында, бабасы Маноахнынъ къабринде дефн этилер.

Шимшон йигирми йыл девамында Израильнинъ къадысы олды.

Микъанынъ путлары

17 ¹Эфраим дагъларында Микъа адлы бир адам бар эди. ²О, анасына: – Сенинъ 1 100 кумюш паранъ гъайып олгъанда, сен къаргъыш айттынъ. Мен озюм къулагъымнен эшиттим. Бу кумюш пара менде, оны мен алдым, – деди.

Анасы:

– Огълум, РАББИ санъа эйилик этсин! – деди.

³Огълу 1 100 кумюш параны анасына къайтарды, лякин анасы:

– Мен бу кумюшлерни огълум ичюн РАББИге багъышлайым. Бу кумюшлерден бир пут ве бир иритильген маденден эйкельчик япсынлар. Энди мен буларны санъа къайтарам, – деди.

⁴Амма огълу кумюшни анасына къайтарып берди. Анасы къуюмджыгъа 200 кумюш берди, къуюмджы кумюш иритип, бир пут ве бир эйкельчик япты. Шу вакъыттан берли олар Микъанынъ эвинде тура эдилер.

⁵Шу адамнынъ, Микъанынъ, озь ибадетханеси бар эди. О, эфод ве кичик путлар яптырып, огъуллаарынынъ бирини руханийлик этмеге багъышлады.

⁶О заманларда Израильде падиша ёкъ эди, эр кес озюне коре догъру корюнген шейни япа эди.

⁷Ехудадаки Вифлеемде бир йигит бар эди. О, Левий къабилесинден олып, бу шеэрде яшай эди. ⁸Сонъ Ехудадаки Вифлеем шеэринден кетип, ёлгъа чыкъты ве озюне яшамакъ ичюн ер къыдыра башлады. Шу йигит кезип юрип, Эфраим дагъларына, Микъанынъ эвине кельди. ⁹Микъа ондан:

– Сен къаерден келесинъ? – деп сорады.

– Мен левийлим, Ехудадаки Вифлеемден кельдим. Мына, кезип юрип, озюме яшамагъа ер къыдырам, – деди йигит.

¹⁰Микъа онъа:

– Менде къал. Менде руханийлик япарсынъ, манъа бабам киби олурсынъ. Мен санъа йылынъа он кумюш пара тёлерим, ондан да гъайры урба ве аш-сувунъны берерим, – деди. ¹¹Левийли йигит Микъанынъ эвинде яшамагъа разы олып, анда къалды, онъа огъул киби олды. ¹²Микъа бу левийлини багъышлады, ве йигит онынъ руханийи олды ве Микъанынъ эвинде яшап башлады. ¹³Микъа:

– Шимди мен билем ки, РАББИ манъа эйилик япар, чюнки эвимде левийли руханий бардыр! – деди.

Микъа ве Дан къабилеси

18 ¹О заманларда Израильде падиша ёкъ эди.

Шу заманларда Дан къабилеси озюне яшамагъа топракъ пайы къыдырып юре эди, чюнки онъа башкъа Израиль къабилелерининъ арасында топракъ пайы берильмеген эди. ²Дан огъулары бутюн къабилесинден Цора ве Эштаол шеэринден олгъан беш кучлю аскерни сайлап, оларны шу мемлекет акъкъында эр шейни бильмек ичюн ёлладылар.

– Барынъыз да, бу мемлекет акъкъында эр шейни билип келинъиз, – дедилер шу беш аскерге.

Олар Эфраим дагъларына, Микъанынъ эвине кельдилер. Анда гедже-лемеге къалдылар. ³Олар Микъанынъ эви янында олгъанда, яш левийлининъ сесини эшитип, оны таныдылар. Ичери кирип сорадылар:

– Сени мында ким кетирди? Мында не япасынъ, ненен огърашасынъ?

⁴Йигит оларгъа, Микъа онынъ ичюн не япкъаныны айтты:

– О, мени парагъа тутты, мен онда руханийлик япам.

⁵– Бизлер япаджакъ ишимиз хайырлы олур экенми-ёкъмы? Сен Алладан сорап биль, – дедилер олар.

⁶Руханий:

– Аманлыкънен кете беринъиз. Ёлунъыз РАББИнинъ козю огюнде! – деди.

⁷Шу беш киши ёлуны девам эттилер, Лаиш шеэринде кельдилер. Шеэрнинъ сакинлерининъ къасеветсиз яшагъанларыны корьдилер. Сидонлылар киби, олар раат-раат, къасеветсиз яшай эдилер. О ерлерде оларны эзиетлеген, ерлеринден къувалагъан, оларгъа залымлыкъ эткен кимсе ёкъ эди. Сидонлылар олардан узакъ эди, къомшуларынен исе къатнашмай эдилер.

⁸Беш аскер озь къабилесине, Цора ве Эштаол шеэрлерине къайтып кельген сонъ, агъа-къардашлары олардан:

– Сонъ, не хабер? – деп сорадылар.

⁹Олар:

– Айдынъыз, барып, шу халкънен дженклешейик! Оларнынъ топрагъыны корьдик. О, пек гузельдир! Не беклеп отурасынъыз? Чокъ созманъыз, сеферге чыкъайыкъ да, шу топракъларны запт этейик! ¹⁰Биз анда кель-

генде, гъамсыз яшагъан адамларны тападжакъмыз. Оларнынъ топрагъы да пек чокъ. Алла сизинъ къолунгъызгъа бу мемлекетни энди берди. О топракъларда бир шейде етишмемезлик ёкъ! – дедилер.

¹¹Дан къабилесининъ алты юз аскери дженкке азырланып ве сияланып, Цора ве Эштаолдан чыкътылар. ¹²Ёлгъа чыкъып, Ехудада Кирьят-Яримнинъ якъынларында ордусыны ерлештирдилер. Шу ерге шимдиге къадар Махане-Дан* дейлер. О, Кирьят-Яримнинъ артында ерлешкен. ¹³Андан чыкъып, олар Эфраим дагъларына ёл алдылар ве Микъанынъ эвине еттилер. ¹⁴Анавы беш аскер, Лаиш шеэрининъ ерине барып кельген сойлары, башкъа аскерлерге:

– Бу эвлерде эфод, кичик путлар, мабут ве иритильген маденден япылгъан эйкельчик олгъаныны билесизми? Айды, не япаджагъынгъызны тюшюнингъиз! – дедилер.

¹⁵Олар яш левийлининъ эвине, яни Микъа яшагъан эвге таба бурулдылар, кирип, яш левийлинен селямлаштылар.

¹⁶Дан огъулларындан алты юз сиялангъан аскери араба къапусы янында турдылар. ¹⁷Шу ерлерни бакъып кельген анавы беш аскер исе эвге кирип, мабутны, эфодны, кичик путларны ве иритильген маденден япылгъан эйкельчикни алдылар.

Руханий араба къапусында турмакъта, алты юз сиялангъан аскер де анда тура эдилер. ¹⁸Анавы беш аскер Микъанынъ эвине кирип, мабутны, эфодны, кичик путларны ве иритильген маденден япылгъан эйкельчикни алдылар. Руханий олардан:

– Сиз не япасынгъыз? – деп сорады. ¹⁹Олар:

– Сус, къолунгънен агъзынгъны къапат. Бизнен берабер кель. Бизим руханийимиз, бизим бабамыз киби, олурсынъ. Бир адамнынъ эвинде руханий олмакътан бутюн къабиленинъ, Исраиль союнынъ руханийи олмакъ яхшы дегильми? – дедилер.

²⁰Руханийнинъ юреги къуванды. Эфодны, кичик путларны ве мабутны алып, халкъкъа къошулды. ²¹Сонъ халкъ ёлуны девам этти. Озь балаларыны, мал-мульклеринен берабер, тувар сюрюлерини де огге йибердилер. ²²Олар Микъанынъ эвинден узакълашкъанда, Микъанынъ эви янында яшагъан къомшулары топлашып, Дан огъулларынынъ пешинден къуваладылар ²³ве оларны чагъырып башладылар. Дан огъулары айланып, Микъагъа:

– Не олды? Не ичюн адамларны топлап кельдинъ? – дедилер.

²⁴Микъа оларгъа джевап берип:

– Сизлер мен яптыргъан аллаларымны алып кеттингъиз, руханийимни де алып кеттингъиз, – деди. – Меним бир шейим къалмады! Даа да: «Не олды?» – деп сорайсызми? – деди.

²⁵Дан огъуллары онгъа джевап берип:

– Башкъа сесинъни эшитмейик! Ёкъса, бир къач адамларымыз ачувланып, сизинъ устюнъизге атыладжакълар, сенден де, къорантанъдан да бир шей къалмаз! – дедилер ²⁶ве ёлларыны девам эттилер. Микъа кучь оларнынъ тарафында олгъаныны корип, арткъа чевирильди ве эвине къайтты.

²⁷Аскерлер исе Микъанынъ яптырткъан шейлерини ве Микъада хызмет эткен руханийни алып кетип, Лаиш шеэрини таба ёл алдылар, анда раат-раат, къасеветсиз яшагъан адамларгъа уджюм эттилер ве оларны къылычнен ольдюрюп, шеэрни якътылар. ²⁸Лаиш сакинлерине кимсе ярдымгъа кельмеди, чюнки сидонлылар узакъ эди, къомшуларынен исе олар къатнашмай эдилер. Лаиш шеэри Бет-Реховнынъ янындаки вадийде ерлешкен эди. Дан адамлары бу шеэрни гъайрыдан къурып, анда ерлештилер. ²⁹Шеэрнинъ адыны «Дан» къойдылар. Бу ад данлыларнынъ деделери олгъан Исраиль огъууларындан бирисининъ ады эди. Шеэрнинъ эвельки ады исе Лаиш эди.

³⁰Дан огъуулары озьлерине иритильген маденден япылгъан эйкельчикни къойдылар. Шу ерлерден кочип кеткендже, Менашше огълунынъ Гершом огълу Ехонатан ве онынъ огъуулары Дан къабилесининъ руханийлери олдылар. ³¹Алланынъ Эви бутюн вакъыт Шилода олгъанда, олар Микъа япкъан эйкельчикни озьлеринде туттылар.

Левийли ве онынъ джариеси

19 ¹О заманларда Исраильнинъ падишасы ёкъ эди.

Эфраим дагъларынынъ этеклеринде бир левийли яшай эди. О, озюне апай оларакъ Ехудадаки Вифлеемден бир джарие алды. ²Джариеси акъайына садыкълыгъыны бозып, ондан Ехудадаки Вифлеемге, бабасынынъ эвине къайтып кетти ве анда дёрт ай кечирди. ³Левийли онынъ пешинден кетип, апайынен муляйим лаф этип, оны къайтармагъа истеди. Онен берабер хызметчи ве эки эшек бар эди. Апай оны бабасынынъ эвине кетирди. Къайнатасы киевини корьгенде, корюшювлерине къуванды. ⁴Яш къадыннынъ бабасы оны мусафирликте къалмагъа къандырды. Учъ кунъ, учъ гедже девамында анда олып, олар берабер ашады ичтилер, анда юкъладылар. ⁵Дёртюнджи куню саба эрте левийли турып, ёлгъа азырланып башлады. Къайнатасы киевине:

– Отур, аша. Ёлгъа чыкъмаздан эвель, бираз отъмек ашап такъатлан, – деди.

⁶Олар экиси отурып ашадылар-ичтилер, ве яш къадыннынъ бабасы левийлиге:

– Къал, менде геджелерсинъ. Юрегинъ раатланыр, – деди.

⁷Левийли турып кетмек истеди, амма къайнатасы оны къандырды, ве левийли даа бир гедже къалды.

⁸Бешинджи куню левийли саба эрте турып, кене ёлгъа чыкъмагъа истеди, лякин къайнатасы кене:

– Бираз отъмек ашап такъатлан, акъшамгъадже къал, – деди.

Олар экиси кене софра башында къалдылар.

⁹Сонъ левилийи, джариеси ве хызметчисинен берабер ёлгъа чыкъмагъа истеди. Лякин къайнатасы, яш къадыннынъ бабасы, онъа:

– Бакъ, акъшам тюшкен! Къал, геджеле, энди къаранлыкълашып башлагъан. Мында геджелерсинъ, юрегинъ раатланыр. Ярын исе эрте турып, ёлунъызгъа чыкъарсынъыз, эвинге къайтып кетерсинъыз, – деди.

¹⁰Лякин левилийи артыкъ къалмагъа истемеди ве ёлгъа чыкъты. Евус, яни Ерусалим шеэрини кельди. Онынънен берабер джариеси ве эки юклю эшеги бар эди. ¹¹Олар Евускъа якъынлашкъанда, кунъ энди баткъан эди. Левилийининъ хызметчиси саибине:

– Айдынъыз, шу евуслыларнынъ шеэрини бурулайыкъ, анда къалайыкъ, – деди.

¹²Амма саиби:

– Ёкъ, ябанджыларнынъ шеэрини кирмейджекмиз. Олар исраилли дегиль! Биз Гивагъа кетермиз. ¹³Айды, Гива я да Раманынъ шеэрлерининъ бирине барайыкъ, анда геджелермиз, – деди.

¹⁴Олар ёлуны девам этти. Биньямин топракъларындаки Гиванынъ якъынларында олгъанда, кунеш батты. ¹⁵Олар геджелемек ичюн Гивагъа бурулдылар. Шеэрге кирип, шеэр мейданында отурдылар. Амма оларны озюнде къалмагъа кимсе давет этмеди.

¹⁶Шу арада иштен сонъ, тарладан акъшам устю бир къарт къайтаята эди. О, Эфраим дагъларындан олып, Гива шеэринде яшай эди. О шеэрде биньяминлилер яшай эди. ¹⁷Къарт шеэр мейданында ёлджуну корип, ондан:

– Сен къайдан келесинъ, къайда кетесинъ? – деп сорады.

¹⁸– Биз Ехудадаки Вифлеем шеэринден Эфраим дагъларынынъ узакъ тарафына кетемиз, чюнки мен анда яшайым. Мен Ехудадаки Вифлеемге бардым, энди исе Алланынъ Эвине къайтам. Мени кимсе озь эвине давет этмей! ¹⁹Бизим исе озюмизнинъ эр шейимиз бар: тобан да бар, эшеклеримизнинъ еми де бар. Бизим ашымыз да, шарабымыз да бар. Бизге, сенинъ къуллаарынъа: озюме, апаыйма да, хызметчиме де етеджек. Бизге бир шей керекмей! – деди левилийи.

²⁰Къарт онъа:

– Раатсызланма! Мен сизге керек эр шейни берерим. Тек шеэр мейданында геджеелеменъиз! – деди.

²¹Къарт оларны эвине кетирди ве эшеклерине ем берди. Ёлджулар аякъларыны ювгъан сонъ, ашадылар. ²²Ёлджулар раатланаяткъанда, шеэр сакинлери, бир талай олмайджакълар, эвни сарып, къапуны такъылдагып башладылар. Олар эв саиби къарткъа:

– Мусафирнинъ намусына токъунмакъ ичюн, оны бизге чыкъар, – дедилер.

²³Эв саиби олгъан къарт оларгъа чыкъып, къандырып башлады:

– Къардашларым, яманлыкъ этменъиз! Бу адам меним мусафирим, бойле акъылсыз шейлер этменъиз! ²⁴Яхшысы, меним бир къызым бар, бу адамнынъ исе бир джариеси. Мен оларны сизге чыкъарып берейим. Оларны бойсундырып, оларгъа не япсанъыз япынъыз. Тек мусафириме ойле акъылсыз шейлер япманъыз! – деди.

²⁵Амма олар оны динълемеге биле истемедилер. О заман левилийи озы джариесини алды да, оны тышарыда тургъанларгъа чыкъарды. Олар онынъ намусына токъундылар, бутюн гедже сабагъадже оны къыйнадылар, тек танъда йибердилер.

²⁶Ярыкълашып башлагъанда, къадын саиби олгъан эвге къайтып кельди ве босагъагъа йыкъылып, анда кунеш чыкъкъандже ятты.

²⁷Саба олды. Саиби ёлуны девам этмек ичюн турып, къапуны ачты. Бакъса, не коръсюн, къапунынъ огюнде, босагъагъа япышып, онынъ джариеси ята. ²⁸О апайына:

– Тур, кетейик, – деди.

Амма джевабыны алмады. Адам апайынынъ джеседини эшекке къойып, эвине кетти. ²⁹Эвине келип, пычакъ алды да, джариесининъ джеседини муче-муче он эки парчагъа больди ве Исраильнинъ бутюн ерлерине йиберди. ³⁰Буны коръген эр кес:

– Исраиллилер Мысырдан чыкъкъандан берли бугунъге къадар ойле шей олмады, бунъа ошагъан шей коръмедик! Бакъынъыз! Келинъиз тюшюнейик, бир къарар чыкъарайыкъ! – деди.

Халкъ Биньямин къабилесини джезаламагъа къарар чыкъара

20 ¹Эписи исраиллилер, бутюн джемаат – Дандан Беэр-Шевагъадже яшагъан халкъ ве Гиладнынъ сакинлери – эписи, бир адам киби, Мицпа шеэринде РАББИнинъ огюнде топлаштылар. ²Анда халкънынъ эписи ёлбашчылары, бутюн Исраиль къабилелерининъ ёлбашчылары бар эди. Анда Алланынъ бутюн халкъы, къылычнен сиялангъан 400 000 джаяв аскери топлашты.

³Биньямин къабилеси исраиллилернинъ Мицпада топлашкъаны акъкъында хабер алды. Исраиллилер:

– Бу яман шей насыл олды? – деп сорадылар.

⁴Ольдюрильген апайнынъ акъайы левилийи:

– Мен джариемнен Биньямин топракъларындаки Гивагъа кельдим. Анда геджемеге истедим. ⁵Геджеси Гиванынъ сакинлери келип, мен отургъан эвни сардылар, мени ольдюрмеге истедилер. Олар джариемни зорлап, намусына токъундылар. О ольди. ⁶Мен исе онынъ джеседини парча-парча кесип, оларны исраиллилернинъ эр бир топракъ пайларына йибердим. Олар Исраильде айып ве акъылсыз шей яптылар. ⁷Энди исе, исраиллилер, тюшюнинъиз ве шимди къарар чыкъарынъыз! – деди.

⁸Бутюн халкъ, бир адам киби турып:

– Бизлер эвлеримизге къайтмайджакъмыз, чадырларымызгъа кетмейджекмиз. ⁹Гивагъа бойле япаджакъмыз: джерепке коре онгъа уджюм этеджекмиз. ¹⁰Биз Исраиль къабилелеринингъ 100 адамындан 10 киши, 1 000 адамдан 100 киши, 10 000 адамдан 1 000 киши айыраджакъмыз. Олар бутюн орду ичюн емек тапсын. Орду Биньямин топракъларындаки Гивагъа кетеджек. Япкъан акъылсызлыгъынен Исраильни масхара эткен гивалылардан интикъам аладжакъмыз! – дедилер.

¹¹Бутюн исраилли акъайлар, бир адам киби, берабер Гивагъа кетмеге топлаштылар.

¹²Исраиль къабилелери бутюн Биньямин къабилесине эльчилер йиберип:

– Сизлер насыл этип бойле мушкюль джинает япа бильдингиз? ¹³Бизге шу гивалы олмайджакъларны берингиз! Биз оларны ольдюрп, Исраильни яманлыкътан темизлейджекмиз, – дедилер.

Амма биньяминлилер агъалары исраиллилерни дингълемеге истемедилер, ¹⁴оларнен дженклешмек ичюн, эписи шеэрлеринден чыкъып, Гивада топлаштылар. ¹⁵Шу куню шеэрлерден чыкъкъан, дженкке къылычнен сиялангъан 26 000 биньяминли аскер кельди. Бундан гъайры, Гивадан 700 энгъ яхшы аскер кельди. ¹⁶Ордуда 700 энгъ яхшы солакъай аскер бар эди. Олар сапандан таш атып, сачны биле урып оладилер.

¹⁷Исраиллилернингъ исе (Биньямин къабилесини саймайып), 400 000 киши топланды. Олар эписи къылычнен сиялангъан эди. Эр бири теджибелли аскер эди.

Биньяминлилерге къаршы дженк

¹⁸Исраиллилер Бет-Эль шеэринде келип, Алладан:

– Бизни Биньямин къабилесине къаршы ким алып бараджакъ? – деп сорадылар.

РАББИ джевап берип:

– Сизлерни Ехуда алып бараджакъ, – деди.

¹⁹Саба исраиллилер Гиванынгъ якъынларында ерлештилер.

²⁰Исраилли акъайлар Биньямин къабилесинен дженклешмеге чыкътылар. Гиванынгъ къаршысында исраиллилер дженкке азырланып турдылар. ²¹Шу куню Биньямин къабилесинингъ аскерлери Гивадан чыкъып, исраиллилерге уджюм эттилер, 22 000 кишини ольдюрдилер.

²²Исраиллилер кучюни топлап, кене дженк этмек ичюн сыранен турдылар. Кене тюневин тургъан ерде ерлештилер. ²³Исраиль огуллары кетип, акъшамгъадже РАББИнингъ огюнде агъладылар ве Ондан: «Къардашларымыз биньяминлилернен дженкни девам этейикми, ёкъмы?» – деп сорадылар. РАББИ джевап берип: «Оларнен дженклешингиз!» – деди.

²⁴Бойле этип, экинджи куню де исраиллилер Биньямин аскерлерине къаршы чыкътылар. ²⁵Биньяминлилер экинджи куню де Гивадан

чыкъып, израиллилерге уджюм эттилер ве даа къылычнен сиялангъан 18 000 аскер ольдюрдилер.

²⁶Сонъ израиллилер бутюн ордусынен Бет-Эльге кеттилер. Анда РАБ-БИнинъ огюнде отурдылар, бутюн кунъ акъшамгъадже агълады ве ашамады-ичмедилер. Къурбанлар чалып, РАББИ ичюн оларны бутюнлей якътылар, аманлыкъ къурбанларыны да кетирдилер.

²⁷Сонъ израиллилер РАББИден акъыл сорадылар.

О заманда Алланынъ Васиет Сандыгъы анда эди, ²⁸ве Харун огълу Элазарнынъ огълу Пинехас онынъ огюнде хызмет эте эди.

– Къардашларымыз олгъан Биньямин къабилесинен дженкни девам эте-йикми? – деп сорадылар израиллилер. – Я да дженкни токътатайыкъмы?

РАББИ оларгъа джевап берип:

– Дженклешинъиз! Ярын Мен оларны къолларынгызгъа берерим! – деди.

²⁹Сонъ израиллилер Гиванынъ чевре-четинде сакълы аскерлерни къойдылар.

³⁰Учюнджи куню израиллилер кене Биньямин къабилесинен дженк-лешмеге чыкътылар ве эвелькиси киби Гиванынъ къаршысында сыранен турдылар. ³¹Биньямин аскерлери израилли ордусына атылдылар ве шеэринден узакълаштылар. Олар, эвель япкъаны киби, израиллилерни эки ёлда ольдюрип башладылар: Бет-Эль ёлунда ве Гиванынъ тарла ёлунда оларнынъ артындан къуваладылар, отузгъа якъын израиллини ольдюрдилер. ³²Биньямин къабилесининъ аскерлери: «Биз оларны эвелькиси киби ольдюримиз!» – деп тюшюндилер. Израиллилер исе къачкъан киби олып, биньяминлилерни шеэрден узакълаштырып, ёлгъа чекмеге истедилер.

³³Израиллилернинъ бутюн ордусы еринден кочип, Баал-Тамар янында сырландылар. Гиванынъ гъарбында сакъланып отургъан болюк исе еринден турды. ³⁴Бутюн Израильден топлангъан он бинъ энъ яхшы аскер Гивагъа таба аракет этти. Уруш пек агъыр эди. Биньямин къабилесининъ аскерлери, магълюбиетке огъармыз деп, тюшюнмедилер. ³⁵РАБ-БИ израиллилернинъ огюнде биньяминлилерни къырып ташлады. Шу куню израиллилер биньяминлилернинъ ордусында къылычнен сиялангъан 25 100 кишини ольдюрдилер.

Биньяминлилернинъ енъилюви

³⁶Биньямин аскерлерининъ енъилювини корьгенде, израиллилер Биньямин ордусындан чекильди, Гиванынъ янында сакъланып отургъан аскерлерге умют эттилер. ³⁷Шимди бу аскерлер сакълангъан ерлеринден Гивагъа таба ашыкъып кельдилер, шеэрге атылып, ичине кирдилер ве анда эр кесни къылычнен ольдюрдилер. ³⁸Израиллилер ве сакълы отургъан адамларнынъ арасында бойле анълашма бар эди: шеэрнинъ ичинде атеш якъылып, шеэрден тютюн котериледжек. ³⁹Израиллилер дженк мейданындан чекилип башлагъанда, Биньямин къабилесининъ

аскерлери энди отузгъа якъын адам ольдюрген эдилер ве: «Исраиллилерни биринджи урушта олгъаны киби, къырып ташлайыкъ», – деп белледилер. ⁴⁰Тамам шу вакъытта шеэрнинъ устюнден тютюн диреги котерильди. Биньямин аскерлери арткъа бакъса, не коръсюнлер – бутюн шеэрлерини янгъын къаплагъан, тютюни тап коклерге котерильген. ⁴¹Исраиллилернинъ ордусы арткъа бурулды, Биньямин аскерлерини исе шиддетли къоркъу сарды: олар белягъа огърагъаныны анъладылар. ⁴²Биньяминлилер сахрагъа кеткен ёлдан къачып башладылар. Лякин уруштан къачалмадылар. Шеэр тарафындан кельген исраиллилер алкъагъа тюшкенлерни ёкъ этип башлады.

⁴³Биньямин аскерлери алкъагъа тюштилер. Оларны Ноха шеэринден къуваладылар ве Гиванынъ гъарбындаки ерлерге къувалап кирсеттилер. ⁴⁴Биньяминлилернинъ 18 000 аскери гъайып олды – эр бири джесюр аскер эди. ⁴⁵Къалгъан Биньямин аскерлери сахрагъа, Риммон къаясына къачтылар. Олар ёллардан къачып кеткенде, исраиллилер даа 5 000 адам эсир алдылар. Исраиллилер оларны тап Гидомгъадже къуваладылар ве даа 2 000 адам ольдюрдилер. ⁴⁶Шу куню джеми оларакъ Биньямин аскерлеринден къылычнен сыялангъан 25 000 киши ольдюрильди, эписи джесюр аскерлер эди.

⁴⁷Алты юз Биньямин аскерлери сахрагъа, Риммон къаясына къачтылар. Олар анда, Риммон къаясында дёрт ай девамьнда къалдылар.

⁴⁸Исраиллилер Биньямин къабилесининъ ерлерине къайтып, къалгъан адамларны къылычнен ольдюрдилер, эм шеэрнинъ сакинлерини, эм айванларыны, эм де ёлда расткельген эр кимни ёкъ эттилер. Ёлда расткельген эр бир шеэрни якътылар.

Исраиллилер Биньямин къабилеси ичюн къадынларны тапалар

21 ¹Исраилли акъайлар Мицпа шеэринде къызларыны Биньямин къабилесининъ акъайларына апай оларакъ бермемеге ант эттилер.

²Сонъ исе исраиллилер Бет-Эльге келип, РАББИнинъ огюнде отурып, акъшамгъадже окюр-окюр агъладылар.

³– Я РАББИ, Исраильнинъ Алласы! Не ичюн Исраильде буларнынъ эписи олып кечти? Энди Исраильнинъ бир къабилеси эксик олды! – дедилер.

⁴Келеджек куню, саба эрте, исраиллилер турып, анда къурбан ерини къурдылар ве къурбанлар чалып, бутюнлей якътылар ве аманлыкъ къурбанларыны кетирдилер.

⁵Исраиль огъуллары:

– Исраильнинъ эписи къабилелеринден ким РАББИнинъ огюне кельмеген? – деп сорадылар.

Олар кимде-ким Мицпагъа РАББИнинъ огюне турмагъа кельмесе, ольдюрiledжек, деген буюк къаргъыш эткен эдилер.

⁶Исраиль огъуллары къардашлары Биньямин къабилесине языкъ-сындылар ве:

– Энди Исраиль бир къабилесинден марум олды. ⁷Насыл этип, сагъ къалгъанларгъа апай тапмакъ мумкюн? Биз РАББИнинъ огюнде озюмизнинъ къызларымызны оларгъа бермеге ант эттик!

⁸Олар бири-бирлеринден:

– Исраиль къабилелеринден Мицпагъа, РАББИнинъ огюне турмагъа кельмеген бир кимсе ёкъ экенми? – деп сорап башладылар.

Сорап, не бильсинлер: Явеш-Гиладдан кимсе ордугъа къошулмагъан, кимсе топлашувгъа кельмеген экен.

⁹Ордунунъ аскерлерини сайып, ады-адынен айткъан сонъ, Явеш-Гиладдан кимсе кельмегени белли олды. ¹⁰О заман джемаат анда 12 000 джесюр аскер йиберип, оларгъа бойле буйрукъ бердилер:

– Барынъыз да, Явеш-Гиладнынъ бутюн сакинлерини ольдюринъыз, апайларны балаларынен берабер ёкъ этинъыз. ¹¹Эмиримиз бойле: анда эписи акъайларны ве акъай къолу тийген къадынларны айырып ёкъ этинъыз!

¹²Явеш-Гилад сакинлери арасында акъай эли тиймеген 400 къыз тапылды. Оларны Ханаандаки Шилогъа, исраиллилернинъ ордусына кетирдилер. ¹³Сонъ Исраиль джемааты, Риммон къаясында сакъланып отургъан Биньямин аскерлерине эльчилер йиберип, барышыкъ илян эттилер. ¹⁴О вакъыт Биньямин огъуллаы эвлерине къайтып кельдилер, ве оларгъа Явеш-Гиладда ольдюрмеген къызларыны бердилер. Амма къызлар эр кеске етишмеди.

¹⁵Халкъ Биньямин къабилесине языкъсынды, чюнки РАББИ Исраиль къабилелерининъ бирлигини сакъламагъан эди.

¹⁶Джемаатнынъ акъсакъаллары:

– Биньямин къабилесининъ бутюн апайлары ольдюрильди. Сагъ къалгъанларгъа насыл этип апай тапмакъ мумкюн? – деп сорадылар.

¹⁷– Биньямин къабилесини сакъламакъ керек. Исраильнинъ къабилеси гъайып олмасын. ¹⁸Лякин биз къызларымызны оларгъа берип оламаймыз, – дедилер.

Исраиль огъуллаы ант этип: «Кимде-ким озь къызыны Биньямин къабилесинден олгъан акъайгъа берсе, лянетленеджек!» – деген эдилер.

¹⁹Ахыры сонъу:

– Эр йылы Шилода РАББИнинъ байрамы ола, – дедилер.

Шило Бет-Эльнинъ шималинде, Бет-Эльден Шекемге кеткен ёлнынъ шаркъында ве Левонанынъ дженюбинде ерлешкендир.

²⁰Биньяминлилерге бойле буюрдылар:

– Анда барып, юзюм багъчаларында сакъланынъыз. ²¹Шилодаки къызлар ойнамагъа чыкъкъанда, юзюм багъчасындан чапып чыкъып, оларны тутунъыз. Эр кес озюне Шилодан бирер къыз алып, Биньямин топракларына къайтсын. ²²Къызларнынъ баба я да агъалары бизге шикъет этип кельселер, биз оларгъа: «Бизни аджынъыз, къызларынынъ бизде къалдырынъыз! Эр биримиз дженкте озюне апай алып оламадыкъ!

Бундан да гъайры, сиз оларгъа апай бермедингиз, демек, сизде къабат ёкъ!» – дермиз.

²³Биньямин къабилесинингъ акъайлары ойле де яптылар: озь сайысына коре оюн ойнагъан къызларны хырсызлап алдылар. Сонъ озь топракъ пайына къайттылар, шеэрлерини гъайрыдан къурдылар ве анда яшап башладылар.

²⁴Исраиллилер де о вакъыт эр кес озь къабилесине, озь союна къайтып кетти. Эр кес озь топрагъына кетти.

²⁵О заманларда Исраильде падиша ёкъ эди, эр кес озюне догъру корюнген шейни япа эди.

Рут акъкъында китап

Рутнынъ риваети къадылар укюм сюрген вакъытта олды. Китапнынъ баш къараманы – Моавдан (Исраильнинъ сынъырында ерлешкен ер) олгъан яш къадын Рут. Моавлылар исраиллилернинъ душманлары эдилер, моавлыларнынъ эвлятлары Исраиль халкъына къошулмагъа акълары ёкъ эди. Амма Рут исраиллиге акъайгъа чыкъты, акъайынынъ олюминден сонъ исе, озь къайнанасы Ноомийге садыкъ къалды. Къайнанасынынъ халкъы ве Алласы Рутнынъ да халкъы ве Алласы олдылар. Ондан да гъайры, Рут исраиллилер озьлери биле беджермеге истемеген къанун ве адетлерини беджерди. Китапнынъ сонъунда Рут эвлятларынынъ джедвели бериле, ве андан белли ола ки, о, Исраильнинъ энъ буюк падишасы Давутнынъ къарт битасы эди.

Элимелекнинъ къорантасы Моавгъа кече. Ноомий ве Рут Вифлеемге къайталар (1 б.). Рут Боазнен таныш ола (2–3 б.). Боаз ве Рутнынъ эвленмеси (4 б.).

Элимелекнинъ къорантасы Моавгъа коче

1 ¹Къадылар укюм эткен заманларда мемлекетте ачлыкъ башланды. Бир адам апайынен ве эки огълунен берабер Ехуданынъ Вифлеем шеэринден чыкъып, Моав чёллерине яшамагъа кетти. ²Адамнынъ ады Элимелек, апайынынъ ады Ноомий, огъулларынынъ адлары Махлон ве Килион эди. Олар Ехуданынъ Вифлеем шеэринден эфратлылар эдилер. Олар Моав чёллерине кельдилер ве анда яшамагъа къалдылар. ³Ноомийнинъ акъайы Элимелек ольген сонъ, о, эки огълунен янъгъыз къалды. ⁴Эки огълу моавлы къызларындан озьлерине апай алдылар. Къызларнынъ бирининъ ады Орпа, экинчисининъ ады Рут эди. Анда олар он йыл къадар яшадылар. ⁵Амма сонъра онынъ эки огълу Махлон ве Килион ольдилер, ве къадын эки огъулсыз ве акъайсыз къалды.

Ноомий ве Рут Ехуда топрагъына къайталар

⁶Ноомий Моав чёллеринде олгъанда, Алланынъ озь халкъына ярдым-гъа кельгенини ве оларгъа аш бергенини эшитти, озь келинлеринен ёл-гъа чыккып, Моав чёллеринден эвге догърулды. ⁷Анда отургъан еринден ёлгъа чыккыты, келинлери де онен кетти. Олар Ехуда топрагъына къайтып, ёл бою кеткенлеринде, ⁸Ноомий эки келинине:

– Барынъыз, экинъиз де аналарынъызнынъ эвлерине къайтынъыз. Сиз ольгенлерге ве манъа насыл эйилик япкъан олсанъыз, РАББИ оны сизге къайтарсын! ⁹РАББИ эр биринъизге янъы акъайны тапмагъа ве акъайнынъ эвинде раатлыкъ корьмеге кыысмет этсин! – деди.

Сонъ оларны опыти. Келинлери исе кычырып агълап башладылар ¹⁰ве онъа:

– Ёкъ, биз сеннен берабер халкъынъа къайтаджакъмыз, – дедилер.

¹¹Ноомий исе:

– Къайтынъыз, кызларым. Сизге меннен берабер кетмеге не керек? Сизге акъай оладжакъ огъулларым бармы къурсагъымда, аджеба? – деди. ¹²– Къайтынъыз, кызларым, ёлунъызгъа кетинъиз, мен эндиден сонъ акъайгъа чыкмакъ ичюн къартым. Эгер меним умю-тим бар олса, бу гедже акъайгъа чыккып да, сонъундан огълан балаларны тапкъан олсам да, ¹³олар буюгендже, сиз беклер эдинъизми ве акъайгъа чыкмакътан вазгечер эдинъизми? Ёкъ, кызларым! РАБ-БИнинъ къолу башыма бея тюшюрди, ве мен сизлерни пек къай-гъырам.

¹⁴Олар кене кычырып агълап башлады. Сонъ Орпа къайнанасыны опип, онен сагълыкълашты, Рут исе онъа япышты.

¹⁵Ноомий Руткъа:

– Мына, келиндешинъ озь халкъына ве озь аллаларына къайтты. Сен де онынъ артындан кет, – деди.

¹⁶Рут исе джевап къайтарып:

– Сени быракмагъа ве арткъа къайтмагъа манъа ялварма. Сен къайда кетсенъ, мен де анда кетеджегим, сен къайда яшасанъ, мен де анда яшайджагъым. Сенинъ халкъынъ – меним халкъым оладжакъ, сенинъ Алланъ – меним Аллам оладжакъ. ¹⁷Сен къайда ольсенъ, мен де анда оледжегим ве анда дефн этиледжегим. Ант этем: тек олюм мени сенден айыраджакъ! Бойле олмаса, РАББИ бойнумы урсун! – деди.

¹⁸Ноомий, келиннинъ онен берабер кетмеге къарары къатты олгъаныны корип, оны къандырмакътан вазгечти.

¹⁹Бойледже экиси де ёлуны девам эттирди ве Вифлеемге кельдилер. Вифлеемге кельген сонъ, бутюн шеэр аяккъа турды ве эр кес:

– Ноомийми шу? – деп сорай башлады.

²⁰Ноомий оларгъа:

– Манъа Ноомий* деменъиз, мени Мара* деп чагъырынъыз, чюнки Къудретли Алла манъа буюк гъам берди, – деди. ²¹– Мындан кеткенимде, бир шейге мухтадж дегиль эдим, амма РАББИ мени бош къолларымнен къайтарды. РАББИ манъа азаплар берди, Къудретли Алла башыма беля ёллады, не ичюн мени Ноомий деп адландырасыз?

²²Бойлеликнен, Ноомий къайтты, моавлы келини Рут да онен берабер Моав чёллеринден кельди. Олар Вифлеемге арпанынъ оракъ вакъты башлагъанында кельдилер.

Рут Боазнынъ тарласында

2 ¹Ноомийнинъ акъайы тарафындан, Элимелекнинъ союзндан буюк бир догъмушы бар эди. Онынъ ады Боаз эди. ²Моавлы Рут Ноомийге:

– Тарлагъа барайым ве кимнинъ козюнде мерамет тапсам, онынъ артындан башакъларны джыяйым, – деди.

– Бар, къызым, – деди онъа Ноомий.

³Рут барды ве тарлаларда оракъчыларнынъ артындан башакъ джыймагъа башлады. Бойле олды ки, о тарланынъ къысмы Элимелекнинъ союзндан олгъан Боазнынъки эди.

⁴Бу арада Вифлеемден кельген Боаз оракъчыларгъа:

– РАББИ къолай кетирсин! – деди.

Олар да онъа:

– РАББИ сенден разы олсун, – деп джевап къайтардылар.

⁵Сонъ Боаз оракъчыларнынъ башында олгъан яш хызметчисинден:

– Бу яш къадын кимнинъкидир? – деп сорады.

Оракъчыларнынъ башында олгъан яш хызметчи джевап берип:

⁶– Бу яш къадын – моавлыдыр. О, Ноомийнен берабер Моав чёллеринден кельди. ⁷«Мумкюн олса, оракъчыларнынъ артындан кетип, деметлернинъ арасындан къалгъаныны джыйып топлайым», – деди. Сабадан берли шимдиге къадар тарлада чалыша, тек эвинде бираз раатланды, – деди.

⁸Боаз Руткъа:

– Динъле, къызым. Башакъ джыймагъа башкъа тарлагъа барма, мындан кетме. Мында, меним хызметчи къызларымнен берабер къал. ⁹Козюнъ оракъчылар оргъан тарлада олсун, артларындан кет. Хызметчилериме санъа илишмемеге буюрдым. Сувсагъанынъда, хызметчилерим алгъан савутлардан сен де барып, ал да ич, – деди.

¹⁰Рут эгиллип, бетинен ерге тийди ве ондан:

– Не япып козюнде мерамет таптым да, сен, мен ябанджы олсам да, манъа яхшы бакъасынъ? – деп сорады.

¹¹Боаз джевап берип:

* **1.20** Ноомий – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «хош» манасыны анълата.

* **1.20** Мара – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «гъамлы» манасыны анълата.

– Акъайынъ ольген сонъ къайнананъ ичюн бутюн якъанларынъ акъкъында хаберим бар. Ананъны, бабанъны, ветанынъны ташлап, не тюневин, не де обирскунъ бильмеген халкънынъ арасына кельдинъ. ¹²Бу якъанларынъ ичюн санъа РАББИден къайтсын, ве Израильнинъ Алласы РАББИден санъа бол мукъфат олсун, чюнки сен Онынъ къанатлары тубюнде сакъланмакъ ичюн кельгенсинъ! – деди.

¹³– Козюньде мерамет къазанайым, эфендим! Хызметчи къызларыньа тенъ кельмесем де, сен меним гонълюмни алдынъ ве къулунънынъ юрегине яткъан гузель шейлерни айттынъ, – деди Рут.

¹⁴– Уйлелик вакъты кельди, – деди онъа Боаз. – Мында кель, отъмек ал, экши шарапкъа батырып аша.

Рут оракъчыларнынъ янына отурды. Боаз онъа къавурылгъан богъдай данелерини узатты, о, ашап тойды, ве даа аш къалды. ¹⁵Сонъ Рут башакълар джыймакъ ичюн турды, Боаз яш хызметчилерине:

– Деметлер арасында да башакъ джыйсын, джаныны агъыртманъыз. ¹⁶Деметлерден башакъларны да айырып, ерге ташланъ да, джыйсын. Сакъын, оны сѣгменъиз, – деп буюрды.

¹⁷Бойледже, Рут акъшамгъадже тарлада башакъ джыйды. Джыйылгъанны чеккен сонъ, ярым чувал* арпа чыкъты. ¹⁸Буны алып, шеэрге кетти, къайнанасы онынъ не къадар джыйгъаныны коръди. Рут къойнундан аштан къалгъаныны чыкъарып къайнанасына берди.

¹⁹Къайнанасы ондан:

– Сен бугунъ къаерде башакъ джыйдынъ, къаерде чалыштынъ? – деп сорады. – Санъа о къадар ярдым эткен адамдан Алла разы олсун!

Рут къайнанасына кимде чалышкъаныны айтып берди ве:

– Мен бугунъ чалышкъан адамнынъ ады Боаз, – деп къошты.

²⁰– РАББИ ондан разы олсун, чюнки о сагъларгъа да, олюлерге де мерамет косътерди, – деди Ноомий келинине. Сонъ Ноомий даа къошты: – Бу адам бизим якъынымыз, бизим ичюн джевапкъар* догъмушлардан биридир.

²¹Моавлы Рут даа буны айтты:

– О манъа атта бойле деди: «Оракъ вакъты битмегендже, меним хызметчи къызларымнен къал».

²²– Къызым, сен онынъ хызметчи къызларынен юрсенъ ве башкъа тарлада кимсе санъа илишмесе, яхшы олур, – деди Ноомий озъ келинине Руткъа.

²³Бойледже, Рут Боазнынъ хызметчи къызларынен къалды ве арпа ве богъдайнынъ оракъ вакъты битмегендже, башакъ джыйып юрди. О вакъыт къайнанасында яшай эди.

* 2.17 Ярым чувал – къ. еуд. «бир эфа».

* 2.20 Ольген догъмушынынъ къорантасыны мухтадж къалдырмагъан якъын сой. Эгер онынъ догъмушы бала-чагъасыз олип кетсе, энъ якъын сой (аркъа) онынъ тул апайына эвленмеге борджу эди (Теврат: Текр 25.5-10 бакъ.). О заман оларнынъ биринджи догъгъан огълу ольген союнынъ огълу ве мирасчысы деп сайыла эди.

Рут озюне бир коше тапа

3 ¹Бир кунь Рутнынъ къайнаасы Ноомий онъа:

– Къызым, алынъ яхшы олсун деп, сени раат этеджек бир коше къыдырмакъ кереким. ²Мына Боаз сойларымыздандыр. Сен онынъ хызметчи къызларынен берабер эдинъ. О, бу акъшам арманда арпа савурадджакъ. ³Ювун, ягънен ягълан, энъ гузель урбаларынъны кийип, армангъа кет. Лякин Боаз ашамагъа-ичмеге битирмегендже, козюне корюнде. ⁴О юкъламагъа яткъанда исе, яткъан ерини билъ де, сонъ анда кир, аякъларыны къапаткъан орътюни ачып, анда ят. О санъа не япмакъ кереклигини айтар, – деди.

⁵– Бутюн айткъанларынъны япарым, – деди Рут.

⁶Сонъ армангъа барып, къайнаасынынъ бутюн айткъанларыны япты. ⁷Боаз ашап-ичти, кейфи ерине кельди. Сонъ ашлыкъ обасы янына барып ятты. Рут явашчыкътан келип, аякълары тарафындан орътюни ачып ятты. ⁸Яры геджеде акъай абдырады, айланып бакъса, аякъларынынъ янында къадын ята. ⁹Ондан:

– Сен кимсинъ? – деп сорады.

– Мен къулунъ, Рутым, – деди. – Меним къорчалайыджым олып, мени сенинъ эвинъе ал*, чюнки сен меним ичюн джевапкъар догъмушсынъ.

¹⁰Боаз:

– РАББИ сенден разы олсун, къызым, – деди. – Бу сенинъ сонъки эйи ишинъ эвелькисинден даа да яхшы. Чюнки не фукъаре, не зенгин яш огъланларны къыдырмагъа кетмединъ. ¹¹Шимди къоркъма, къызым, эр айткъанынъны беджеририм. Бутюн шеэрнинъ буюк халкъы сен пек яхшы бир къадын олгъанынъны биле. ¹²Акъикъатен де, мен джевапкъар догъмушынъ олгъаным догърудыр, лякин менден де якъын догъмушынъ бар. ¹³Геджени мында кечир. Ярын исе, о санъа аркъа олмагъа истесе, аркъа олсун, эгер санъа аркъа олмагъа истемесе, РАББИнен ант этем, мен санъа аркъа олурым! Сен сабагъа къадар ят.

¹⁴Рут сабагъадже онынъ аякъларынынъ янында ятты. Амма саба даа ачылмайып, адамларнынъ бетлерини бири-биринден айырмагъа даа мумкюн олмагъанда, турды. Боаз:

– Армангъа къадын кельгенини кимсе бильмесин, – деди.

¹⁵Боаз Руткъа:

– Япынджанъны чыкъар ве ачып тут, – деди.

Рут япынджасыны тутты, Боаз ичине алты ольчо арпа къойды ве онынъ сыртына юкледи. Сонъ шеэрге кетти.

¹⁶Рут къайнаасына къайтты. Къайнаасы ондан:

– Сонъ, къызым, насыл кечти? – деп сорады.

Рут Боазнынъ онъа япкъан эр шейини айтып берди ¹⁷ве:

* 3.9 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «къулунъны орътюннинъ четинен къапла» демектир.

– О, манъа бу алты ольчу арпаны берди ве: «Къайнананъа бош къолнен къайтма», – деди, – деп къошты.

¹⁸Ноомий:

– Ишнинъ сонъу не оладжагъыны бильмегендже, беклеп тур, къызым, – деди. – Бу адам, ишни сонъуна бугунъ чыкъармагъандже, раат олмаз.

Боаз Руткъа эвлене

4 ¹Боаз шеэрнинъ къапусы янына барып отурды. Янындан о айткъан догъмушы кечкенде, онъа: «Кель мында, фелянча адам, бу ерге отур», – деди. Адам барып, онынъ янына отурды. ²Сонъ Боаз шеэр акъсакъбалларындан он адам чагъырып, оларгъа:

– Сиз де келип, отурынъыз, – деди, ве олар отурдылар.

³Боаз догъмушкъа:

– Ноомий Моав чёллеринден къайтып, Элимелек агъамызнынъ тарласынынъ къысмыны сата. ⁴Буны санъа бильдиреджек ве буны айтаджакъ олдым: мында отургъанлар огюнде ве халкъымнынъ акъсакъбаллары огюнде оны сатын ал. Аркъа олмагъа истесенъ, ол, олмагъа истемесенъ исе, манъа бильдир, ве мен билейим. Сенден гъайры аркъа олмагъа кимсенинъ акъкъы ёкъ. Сенден сонъ мен келем, – деди.

– Мен аркъа олурым, – деди о.

⁵Боаз:

– Ноомийнинъ тарласыны алгъанда, ольген адамнынъ ады озь топрагъында къалсын деп, сен ольгеннинъ апайы моавлы Рутнынъ пайыны да алмакъ керексинъ, – деди.

⁶Догъмуш:

– Онъа аркъа олмагъа имкяным ёкъ, ёкъса мен мирасымны бозаджагъым. Сен онынъ аркъасы ол. Мен исе онынъ аркъасы олып оламайым, – деди.

⁷Эвель Израильде бойле адет бар эди: бир шейни сатын алгъанда я да бир шейни башкъа шейге денъиштиргенде, бу ишни тасдыкъламакъ ичюн, бири аякъкъапыны чыкъарып, башкъасына бере эди. Бу, Израильде шаатлыкъ эди.

⁸Джевапкъяр догъмуш Боазгъа:

– Сен озюнь оны ал, – деп, аякъкъапыны чыкъарды.

⁹Сонъ Боаз акъсакъбалларгъа ве бутюн халкъкъа:

– Бугунъ сизлер шаатсынъыз: мен Ноомийден Элимелекнинъ, Килионнынъ ве Махлоннынъ бутюн мал-мулькюни сатын алам. ¹⁰Эм Махлоннынъ апайы моавлы Рутны да апай оларакъ алам. Бойлеликнен, ольгеннинъ ады озь топрагъында къаладжакъ, ве ольгеннинъ ады агъа-къардашларынынъ адлары арасындан ве шеэрден, онынъ еринден ёкъ олмайджакъ. Бугунъ сиз бунъа шаатсынъыз, – деди.

¹¹Шеэр къапусы янында олгъан бутюн халкъ ве акъсакъбаллар:

– Эбет, биз шаатмыз, – дедилер. – Сенинъ эвинъе кирген къадынны РАББИ Рахельге ве Леагъа ошатсын. Бу эки къадын Израиль эвининъ

темелини кьойдылар. Эфратада зенгин ол ве Вифлеемде нам къазан. ¹²РАББИ бу яш апайнен санъа эвлят берсин, ве онынъ ярдымынен Сенинъ кьорантанъ Тамар Ехудагъа догъгъан Перецнинъ кьорантасы киби олсун.

Боаз ве онынъ эвлятлары

¹³Боаз Рутны озюне алды, ве о, онынъ апайы олды. Боаз Рутнен берабер апай-акъай олып ятты. РАББИ онъа агъыр аякълы олмагъа ёл берди, ве Рут огълан бала тапты.

¹⁴Апайлар да Ноомийге:

– РАББИге бинъ шукюр олсун! О, бугунъ санъа мирасчы-кьорчалайыджыны берди. Онынъ ады Исраильде намлы олсун! ¹⁵О, сенинъ гонъюнъни алсын ве кьартлыгъынъда таянчынъ олсун, чюнки оны сени севген ве еди огъулдан да дегерли олгъан келининъ тапты, – дедилер.

¹⁶Ноомий баланы кьолуна алып, багърына басты ве оны бакъты.

¹⁷Кьомшу кьадынлар:

– Ноомийнинъ огълу олды, – деп, балагъа Овед деген ад кьойдылар. Овед – Йишайнынъ бабасы, Йишай – Давутнынъ бабасы олды.

¹⁸Перецнинъ эвлятлары бойледир: Перец Хецроннынъ бабасы, ¹⁹Хецрон Рамнынъ бабасы, Рам Амминадавнынъ бабасы, ²⁰Амминадав Нахшоннынъ бабасы, Нахшон Салмоннынъ бабасы, ²¹Салмон Боазнынъ бабасы, Боаз Оведнинъ бабасы, ²²Овед Йишайнынъ бабасы, Йишай Давутнынъ бабасы олды.

Падишалар акъкъында биринджи китап

Падишалар акъкъында 1–4 китаплары – Исраиль падишаларынынъ тарихыдыр. Смаил пейгъамбер заманында Исраиль къабилелери озьлерине падиша талап этелер. Шаул Исраильнинъ биринджи падишасы ола. Шаулдан сонъ башта Давут падишалыкъ эте, сонъ онынъ огълу Сулейман. Сулейманнынъ огълу Реховоам заманында еяне падишалыкъ экиге болюне: дженюбинде – Ехуда падишалыгъы, шималинде – Исраиль падишалыгъы пейда ола. Чокъусы алларда Ехуда ве Исраиль падишалары Алланынъ къанунларына коре яшамайлар, ве нетиджеде джеза алалар. Ашшур империясы Исраиль падишалыгъыны урып йыкъа (м.э. 722 с.); Вавилон империясы Ехуда падишалыгъыны ёкъ эте (м.э. 586 с.).

Адетиндже, еудийлерде Падишалар акъкъында биринджи ве экинджи китаплар Смаилнинъ китаплары деп адланалар, чюнки анда Смаилнинъ догъгъаны ве Исраиль халкъынынъ тарихында туткъан ери акъкъында икяе этиле. Смаил Алланынъ пейгъамбери ве Исраильнинъ сонъки къадысы эди. Китапнынъ башлангъыч бабларында (1–7 баблар) Смаилнинъ Исраиль халкъына ёлбашчылыкъ эткен заманындаки омюри тасвирлене. Смаил Исраильнинъ биринджи падишаларыны падишалыкъкъа ягълай (бу мерасим адамны хусусий хызметке айырылгъаныны косътере эди). Исраильнинъ биринджи падишасы Шаул тез вакъытта Алла халкъына ляйыкъ олмагъан падиша олып чыкъты. О заман Смаил яш чобан Давутны падишалыкъкъа ягъламагъа чагъыргъан Алланынъ сесини эшитти. Давут падишалыкъ девирини бирден башламады. О, башта Шаул падишанынъ азбарында хызмет этти, сонъундан исе ондан къачып сакъланмагъа меджбур олды (16–30 баблар). Давут Алла

сайлагъан падиша олгъанына бакъмадан, тахткъа зорбалыкънен отурмагъа истемеди. Онынъ ичюн о, Шаулнынъ вакъты-сати кельгенини беклемеге меджбур олды. Биринджи китап, Шаул Алладан юзюни чевирип, этне къулланып башлагъанындан сонъ, озю ве огъуллари дженкте эляк олгъанлары акъкъында икяесинен бите (31 баб).

Алла Смаилни Онъа хызмет этмеге чагъыра (1–3 б.). Алланынъ Сандыгъы фелестинлилернинъ къолунда (4–7 б.). Израиль озюне падиша сорай. Смаил падишалыкъкъа Шаулны ягълай (8–10 б.). Шаулнынъ фелестинлилернен дженки (11–14 б.). Алла Шаулны ред эте (15 б.). Смаил падишалыкъкъа Давутны ягълай (16 б.). Давут ве Гольят (17 б.). Шаул ве Давут (18–30 б.). Шаулнынъ олюми (31 б.).

Элкъана ве онынъ къорантасы Шилода

1 ¹Эфраимлилернинъ дагълы топрагъында, Раматаим-Цофим шеэринде Элкъана адлы бир адам яшай эди. О, Ерохамнынъ огълу, Элихуннынъ торуны эди. Элихуннынъ бабасы исе – Тоху, къартбабасы – Цуф эди. Элкъана Эфраимнинъ къабилесинден эди. ²Онынъ эки апайы: бирисининъ ады – Ханна, дигерининъ ады – Пенинна эди. Пениннанынъ балалары бар эди, Ханнанынъ балалары исе ёкъ эди. ³Эр йыл Элкъана озь шеэринден чыкъып, Ордуларнынъ РАББИсине ибадет этмеге ве къурбан чалмагъа Шило шеэринде бара эди. Анда Элийнинъ эки огълу Хофний ве Пинехас РАББИге хызмет эткен руханийлер бар эдилер. ⁴Къурбан чалгъанда, Элкъана къадыны Пениннагъа ве эписи огъул ве къызларына къурбаннынъ парчаларыны бере эди. ⁵Ханнагъа исе эки парча зияде бере эди, чюнки оны пек севе эди. РАББИ исе Ханнагъа бала догъмагъа къысмет этмеди.

⁶Ханнанынъ юрегинде наразылыкъ догъурмакъ макъсады иле, РАББИ Ханнагъа бала бермегени ичюн, ракъибеси Пенинна оны пек ынджыта эди. ⁷Эр йыл, РАББИнинъ ибадет эвине баргъан сайын, Пенинна оны ойле ынджыта эди ки, Ханна агълай ве бир шей ашамай эди.

⁸Ханнанынъ акъайы Элкъана онъа:

– Ханна! Не ичюн агълайсынъ? Не ичюн ашамайсынъ? Юрегинъ неден къасеветлене? Мен санъа он дане огъулдан яхшы дегилимми? – дей эди.

Ханна ве Ильяс

⁹Бир кунь Ханна, Шилода ашап-ичип, турды. Руханий Элий о вакъыт РАББИге ибадет эви къапусы янында куръюде отура эди. ¹⁰Ханна къайгъырып, окюр-окюр агълап РАББИге дува этти.

¹¹– Эй, Ордуларнынъ РАББИси! Эгер къулунънынъ къайгъысыны корьсенъ, мени акълынъда тутып унутмасанъ ве манъа, Сенинъ къулунъа

огълан бала берсенъ, мен оны Санъа берерим, омюрбилля башына уст-
ра тиймез*, – деп, адакъ берди.

¹²Ханна РАББИнинъ огюнде чокъ вакъыт дува эткенде, Элий онынъ дудакъларына бакъа эди. ¹³Ханна ичинден дува окъуй, дудакълары кыы-
бырдай, сеси исе чыкъмай эди. Шунунъ ичюн Элий оны сархош белле-
ди ¹⁴ве онъа:

– Сен не вакъыткъадже сархош юреджексинъ? Шарабынъдан айын, –
деди. ¹⁵Ханна джевап берип:

– Ёкъ, эфендим, мен сархош дегилим! Мен – юрегинде буюк къайгъы
олгъан къадыным. Шарап ве башкъа бир ички ичмедим, РАББИге джа-
нымны якъкъан шейлерни айта эдим. ¹⁶Къулунъны ярамай къадын деп
беллеме, чюнки мында озюмнинъ буюк къайгъым ве дердим акъкъын-
да айтам, – деди.

¹⁷Элий джевап берип:

– Аманлыкънен бар. Израильнинъ Алласы сен сорагъан шейни яп-
сын, – деди.

¹⁸– Сизинъ манъа мераметинъиз ичюн чокъ сагъ олунгъыз, – деди Хан-
на ве озь ёлуна тюшти, ашады-ичти, онынъ юзю де ачылды.

Смаилнинъ догъмасы ве Раббиге багъышланмасы

¹⁹Сабалайын туруп, РАББИге ибадет эттилер ве кери къайтып, Ра-
магъа, эвлерине кельдилер. Элкъана къадыны Ханнанен ятты. РАББИ
Ханнаны хатырлады. ²⁰Бираз вакъыттан сонъ Ханна юкю олды ве огъ-
лан тапты. «Мен оны РАББИден ялварып алдым», – деп, онынъ адыны
Смаил* къойды.

²¹Келеджек сефер Элкъана бутюн къорантасынен эр йыллыкъ къур-
бан чалмагъа ве адагъыны беджермеге кеткенде, ²²Ханна кетмеди. О,
акъайына:

– Сабийни кокюстен кескенден сонъ, мен оны алып кетип РАББИге
береджегим, ве о анда омюрбилля къаладжакъ, – деди. ²³Акъайы Эл-
къана онъа:

– Не истесенъ, оны яп. Баланы коксюнъден кесмегендже мында къал.
Тек РАББИ берген сёзюни тутсун.

Апайы къалды, огълуны балабан олгъандже эмиздирди. Сонъ оны кок-
сюнден айырды. ²⁴Баласыны кокюстен кескен сонъ, Ханна оны янында
алып кетип, озюнен берабер учь йыллыкъ бугъа, ярым чувал* ун ве бир
мешин торба шарап алып, Шило шеэринде РАББИнинъ Эвине кельди. Бала
даа сабий эди. ²⁵Бугъаны сойгъан сонъ, баланы Элийге кетирди. ²⁶Ханна:

* **1.11** Устра тиймез – Аллагъа ибадет эткен адамгъа, башкъа ясакъларнен берабер, сачларыны биле кесмек ясакъ эди.

* **1.20** Смаил – къ. еуд. «Алланынъ Ады» демектир ве «Алладан сорап алынган» манасыны анъ-
латкъан ибаренинъ айтылувына ошай.

* **1.24** Ярым чувал – къ. еуд. «бир эфа».

– Багъышларсыз, эфендим! Сизге догърусыны айтам, эфендим, Мен – мында янынъызда турып РАББИге дува окъугъан къадыным. ²⁷Мына шу сабийни сорап дува эткен эдим, ве РАББИ сорагъанымны берди. ²⁸Мен де баланы РАББИге омюрбилля хызмет этмеге берем, – деди. Сонъ о, РАББИге ибадет этти.

Ханнанынъ дуvasы

2 ¹Ханна дува окъуп, бойле деди:

- Сен, РАББИ, манъа къуванч бересинъ,
къуветим Сенден келе!
Душманларымнынъ устюнден кулем –
Сен мени олардан къуртардынъ!
- ² РАББИден башкъа мукъаддес ёкъ,
Сенден башкъасы ёкъ!
Алламыз киби къавий таянч ёкъ!
- ³ Кибирли лафларны этменъиз,
агъзынъыздан къопал сёзлер чыкъмасын.
Алла – эр шейни бильген РАББИ,
эр бир япкъан шейнинъ къыйметини кесе!
- ⁴ РАББИ, Сен къараманларнынъ яйларыны сындырасынъ,
сюрюнгенлерге исе такъат бересинъ.
- ⁵ Токъ олгъанлар отъмек ичюн чалыша,
ач олгъанлар исе раатлана.
Баласыз къадын еди бала тапа,
баласы чокъ олгъан къадын исе баласыз къала.
- ⁶ Сен, РАББИ, эм джан бересинъ, эм джан аласынъ,
адамларны о бир дюньягъа тюшюресинъ ве коклерге котересинъ.
- ⁷ Сен фукъаре япасынъ да, зенгинлик бересинъ,
ашалайсынъ да, юксельтесинъ.
- ⁸ Йыкъылгъанны топракъ тозундан котересинъ,
чулсузны чёплюк арасындан чыкъарасынъ,
оларны мырзаларнынъ янында отуртасынъ,
оларгъа шуретли тахтны мирас оларакъ бересинъ.
Ернинъ темелини Сен, РАББИ, къойдынъ,
онынъ устюнде дюньяны ерлештирдинъ.
- ⁹ Санъа иман эткенлерни догъру ёлда тутасынъ,
имансызлар исе къаранлыкъ ичинде гъайып оларар.
Инсан озь къудретинен гъалебе къазаналмаз.
- ¹⁰ РАББИ Онъа къаршы чыкъкъанларны ер юзюнден силир,
оларгъа коклерден РАББИнинъ гудюрдиси энер.
РАББИ бутюн дюньяны суд этер.
Озю къойгъан падишасына кучъ берер,

Озю сайлагъан Месихни къуветнен пекитип, шуретлер.

¹¹Сонъ Элкъана Рамагъа, эвине кетти. Бала исе руханий Элийнинъ янында РАББИге ибадет этмек ичюн къалды.

Элийнинъ огъулары япкъан гунасы

¹²Элийнинъ огъулары ярамай адамлар эди, РАББИни урьмет этмей, ¹³халкъ огюнде озь руханий борджларыны беджермей эдилер. Бир кимсе къурбан чалып эт пишеяткъанда, руханийнинъ хызметчиси элине учь тишли вилка алып келе, ¹⁴оны тавагъа, я да къазангъа, я да башкъа бир савуткъа батыра. Вилкагъа не илишсе, шуны руханий озюне ала эди. Бойле шейни эр бир Шилогъа кельген исраиллинен яптылар. ¹⁵Тувар ягъыны якъмаздан эвель биле келип, руханийнинъ хызметчиси къурбан чалгъан адамгъа: «Руханийнинъ къавурмасына эт бер. О сенден пишкен эт алмаз, чий эттен бер», – деп талап эте эдилер. ¹⁶Эгер де бирде-бири: «Башта кереги киби тувар ягъыны якъсынлар, сонъ истегенинъ къадар озюнге ал», – десе, о: «Ёкъ, шимди бер, эгер бермесенъ, зорлап алырым», – дей эди. ¹⁷РАББИнинъ огюнде Элий огъуларынынъ гуналары пек буюк олды, чюнки олар РАББИге кетирильген къурбанны урьмет этмей эдилер.

Смаил Шило шеэринде

¹⁸Генч Смаил, кетен эфод кийип, РАББИге хызмет эте башлады. ¹⁹Кичик усть урбаларыны онъа анасы тикип, йылда бир кере, акъайынен йыллыкъ къурбан чалмагъа кельгенде, кетире эди. ²⁰Элий Элкъананы ве къадыныны багъышлады ве: «РАББИден сорагъан ве РАББИге берильген бала ерине РАББИ санъа шу къадындан даа бала берсин!» – деп айтты. Сонъ олар озь эвине кеттилер. ²¹РАББИ Ханнагъа мерамет эйледди, ве о, юкю олып, даа учь огълан ве эки къыз бала тапты. Яш Смаил исе РАББИнинъ огюнде етишип осьти.

Элий озь огъуларыны къабаатлай

²²Элий энди пек къарт олды. Огъулары эписи исраиллилерге япкъан шейлерни, Корюшюв Чадыры огюнде топлашкъан апайларнен яткъанларыны эшитти. ²³Оларгъа:

– Не ичюн бойле иш япасынъыз? Бютюн халкътан сизлер акъкъынъызда ярамай лафлар эшитем, – деди. ²⁴– Ёкъ, балаларым. РАББИнинъ халкъы айткъан ве мен эшиткен лафлар яхшы дегил. ²⁵Бир адам башкъа адамгъа къаршы гуна ишлесе, онынъ ичюн Аллагъа дува этелер. Эгер де адам РАББИге къаршы гуна ишлесе, онынъ ичюн ким дува окъуйджакъ?

Лякин олар бабасыны динълемедилер. РАББИ энди оларгъа олюм къарары чыкъаргъан эди. ²⁶Яш Смаил исе кет-кете осип етишти, ве РАББИ де, адамлар да ондан разы эдилер.

Элийнинъ къорантасы акъкъында пейгъамберлик

²⁷Элийге Алла ёллагъан бир адам келип, деди:

– РАББИ бойле айта:

Сен билесинъ ки, баба-деделеринънинъ эви Мысырда фыравунгъа къуллукъ этип юргенде, Мен оларгъа корюндим. ²⁸Эписи Исраиль къабилелеринден Озюме руханий оларакъ къурбан ерине якъынлашмагъа, къокъулы отларны якъмагъа, Меним огюмде эфод кийип юрмек ичюн, деденъни сайлап алдым. Исраиль огъуллаары чалгъан ве якъкъан къурбанларнынъ къысмыны да деденънинъ эвине бердим. ²⁹Айса не ичюн Мен Эвим ичюн буюргъан шейлерни: Манъа кетирильген къурбанларны ве Манъа берильген ашыкъъ бахшышларыны аякъ асты этесинъиз? Не ичюн сен огъуллаарынъны Менден артыкъ коресинъ, Меним халкъым Исраильнинъ кетирген шейлернинъ энъ яхшысыны ашап семиресинъиз? ³⁰РАББИ, Исраильнинъ Алласы бойле дей: Мен о вакъыт дедим ки, сенинъ ве бабанънынъ эви эбедиен Меним руханийлерим оладжакълар. Лякин энди бойле олмайджакъ. Манъа урьмет эткен адамларгъа Мен де урьмет этеджегим, Мени бир шей ерине корьменгерлерни исе Мен де бир шей ерине корьмейджегим. ³¹Иште, бу кунълер келеята, Мен сенинъ эвинъни ве бабанънынъ эвининъ къуветини кеседжегим, ве эвинъде бир кимсе къартлыгъына етмейджек. ³²Эвинъе тюшкен бутюн беляларны кореджексинъ. РАББИ Исраильге хайыр этсе де, эвинъде бир кимсе къартлыгъынадже яшамайджакъ. ³³Манъа къурбан чалгъан ер ичюн сенинъ эвинъден бирисини къалдырырым. О, козьлеринъни кёр этеджек ве джанынъны агъыртаджакъ. Сенинъ эписи эркек эвлятларынъ исе вакъытсыз оледжеклер. ³⁴Пинехас ве Хофний огъуллаарынънен оладжакъ шей санъа алямет олур: олар экиси бир кунде оледжеклер. ³⁵Озюме садыкъ олгъан бир руханий къояджагъым. О, Меним юрегим ве фикирлеримни биледжек ве бунъа коре япаджакъ. Мен онъа ве онынъ эвлятларына садыкъ оладжагъым, ве олар Меним Месихиме эр заман хызмет этеджеклер. ³⁶Сенинъ эвинъден сагъ къалгъан эр бир адам бир къач кумюш капик ве бир тилим отъмек ичюн онъа бель букип келеджек ве: «Мени кечинмек ичюн, бир руханий вазифесини беджермеге къой», – дейджек.

Рабби Смаилни чагъыра

3 ¹Яш Смаил Элийнинъ янында РАББИге хызмет эте эди. О заманларда РАББИ адамларнен сийрек лаф эте эди, Ондан кельген руялар да сыйкъ дегиль эди. ²Элийнинъ козьлери зайыфлашты, о яхшы корип оламай эди. Бир гедже о, тёшегинде ята эди. ³Смаил исе РАББИнинъ Сарайында, Алланынъ Сандыгъы олгъан одада яткъан, Алланынъ къандили даа яна, сёндюрильмеген эди. ⁴РАББИ Смаилни чагъырды.

– Мен мындам! – деп джевапланды Смаил. ⁵Сонъ Элийге чапты ве:

- Мен мындам. Сен мени чагъырдынъ! – деди. Лякин Элий:
 – Мен сени чагъырмадым. Къайт, еринъе ят, – деди. Смаил кетип ятты.
⁶РАББИ экинджи кере Смаилни чагъырды. Смаил турып, кене Элийге кельди ве:
 – Мен мындам. Сен мени чагъырдынъ! – деди. Элий исе:
 – Огълум, мен сени чагъырмадым. Къайт, еринъе ят, – деди.
⁷Смаил о вакъыт РАББИни бильмей эди, РАББИнинъ сёзю онъа даа ачылмагъан эди.
⁸РАББИ Смаилни учюнджи кере чагъырды. Смаил турып, Элийге кельди ве:
 – Мен мындам! Сен мени чагъырдынъ! – деди. Сонъ Элий, генчни РАББИ чагъыргъаныны анълады ⁹ве Смаилге:
 – Бар, къайт да ят. Сени Чагъыргъан чагъырса, «Айт, РАББИ. Сенинъ къулунъ Сени динълей», – де, – деди.
 Смаил кетип, озь ерине ятты. ¹⁰РАББИ кельди ве о сеферлери киби:
 – Смаил, Смаил! – деп чагъырды. Смаил:
 – Айт, РАББИ. Сенинъ къулунъ Сени динълей, – деди. ¹¹РАББИ Смаилге:
 – Мен Израильде ойле иш япарым ки, шу иш акъкъында эшиткенлернинъ эр бири къоркъусындан къалтырап башлар. ¹²О куню Мен Элийнинъ аилеси акъкъында айткъан бутюн шейлерни башындан сонъуна къадар япарым. ¹³Онъа деген эдим ки, онынъ аилесини омюрбилля джезаларым, чюнки огъуллаарынынъ Аллагъа къаршы куфюр сёзлер айткъаныны билип-корип, оларны токътатмады. ¹⁴Элийнинъ аилесине ант этем ки, не къурбан чалмакънен, не ашлыкъ бахшышларыны кетирмекнен ич бир вакъыт Элийнинъ аилеси къабаатындан къуртулмайджакъ.
¹⁵Смаил сабагъадже ятагъында къалды, сонъ турып, РАББИ Эвининъ къапуларыны ачты. Элийге исе озь руясы акъкъында айтмагъа къоркъты. ¹⁶Лякин Элий Смаилни чагъырды ве:
 – Огълум, Смаил, – деди. Смаил:
 – Мен мындам, – деп джевап берди. ¹⁷Элий:
 – Санъа О не айтты? Менден гизлеме. О санъа айткъанларындан бир шейни менден гизлесенъ, Алла бойнунъны урсун, – деди.
¹⁸Смаил онъа эр шейни айтып берди, ондан ич бир шейни гизлемеди. Сонъ Элий:
 – О – РАББИдир. Онынъ истегени насыл олса, шуны да япсын, – деди.
¹⁹Смаил буюгенде, РАББИ онынъ янында эди ве онынъ эр бир айткъан сёзюни беджерди. ²⁰Дандан Беэр-Шевагъа къадар* яшагъан эписи исраиллилер, Смаил РАББИнинъ пейгъамбери олмагъа ляйыкъ олгъаны акъкъында бильдилер. ²¹РАББИ Шилода даа пейда олды, анда О, Смаилнен лаф этти.

* 3.20 Дандан Беэр-Шевагъа къадар – мемлекетнинъ бир башындан дигер башына къадар, шимальден дженюпке къадар демектир.

Васиет Сандыгъыны запт этелер

4 ¹Смаил бутюн истраиллилерге мураджаат этти.

Шу заман истраиллилер фелестинлилерге къраршы дженк этмеге чыкътылар ве ордуларыны Эвен-Хаэзерде ерлештирдилер, фелестинлилер исе Афекнинъ янында ерлештилер. ²Фелестинлилер истраиллилернинъ къраршысында сырагъа тизильдилер. Сонъ дженк олды. Фелестинлилер истраиллилерни енъип, уруш мейданында дёрт бинъге якъын адам ольдюрдилер. ³Аскерлер ордугъа къайтып, Израиль акъсакъаллары:

– РАББИ бугунъ бизни фелестинлилерге не ичюн енъдирди? Шилодан озюмизге РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны алайыкъ да, о бизнен олсун ве душманларымызнынъ къолундан къртарсын, – дедилер.

⁴Аскерлер Шилогъа адамлар йибердилер ве андан Керувлар Устюнде Отургъан РАББИнинъ, Ордулар Алласынынъ Васиет Сандыгъыны кетирдилер. Элийнинъ эки огълу Пинехас ве Хофний де Алла Сандыгъынынъ янында эдилер. ⁵РАББИнинъ Васиет Сандыгъы ордугъа кетирильген сонъ, истраиллилер ойле кычырышып башладылар ки, атта ер титреди. ⁶Фелестинлилер оларнынъ кычырышкъанларыны эшитти ве:

– Еудийлернинъ ордусында не о къадар кычыра экенлер? – дедилер.

Сонъ РАББИнинъ Сандыгъы ордугъа кельгени акъкъында хабер алдылар. ⁷Фелестинлилер къркъты ве:

– Оларнынъ ордуларына Алла кельди, – дедилер. Ве даа: – Башымызгъа беля тюшти! Ич бир вакъыт ойле шей олгъаны ёкъ. ⁸Бу кучъю Алланынъ къолундан бизни ким къртараджакъ? Бу – мысырлыларны сахрада чешит беляларгъа огъраткъан Алладыр. ⁹Эй, фелестинлилер, еудийлер бизим къолумызда къул олгъанлары киби, оларнынъ къуллары олмамакъ ичюн, къудрет ве джесаретинъизни топланъыз! Джесаретли олуныз ве оларнен дженк этинъиз! – дедилер.

¹⁰Фелестинлилер дженк эттилер ве истраиллилерни енъдилер. Эр истраилли озъ чадырына къачты. Магълубиет пек буюк олды, истраиллилернинъ 30 000 пияде аскерлери ольдюрильди. ¹¹Алланынъ Сандыгъы алынды, Элийнинъ эки огълу да, Хофний ве Пинехас ольдилер.

Элийнинъ олюми

¹²Дженк мейданындан Биньямин къабилесинден бир адам къачып, шу куню Шилогъа етип кельди, урбалары йыртыкъ, устю-башы топракъ эди. ¹³О кельгенде, Элий ёл кенарында отургъычта отура, чюнки онынъ юреги Алланынъ Сандыгъы ичюн сыкъыла эди. О адам келип, шеэрде хаберни баян эткен сонъ, бутюн шеэр фигъан къопарды. ¹⁴Элий шу яйгъара сеслерини эшитип:

– Не ичюн ойле кычырышалар? – деп сорады. Шу заман о адам янына келип, эр шейни айтты. ¹⁵Элий о вакъыт докъсан секиз яшында эди, козьлери сёнип, коралмай къалгъан эди. ¹⁶О адам Элийге:

– Мен дженктен кельдим, бугунь уруш мейданындан къачып кельдим, – деди. Элий онъа:

– Огълум, не олды? – деди. ¹⁷Хаберджи онъа:

– Исраиллилер фелестинлилерден къачты, халкъ буюк магълубиетке огърады, пек чокъ аскер эляк олды. Эки огълунъ Хофний ве Пинехас ольдилер. Алланынъ Сандыгъы алынды, – деди.

¹⁸Хаберджи Алланынъ Сандыгъыны анъгъанда, Элий къапунынъ янындаки отургъычтан аркъасына йыкъылды, бойнуны сындырды ве ольди, чюнки о, пек агъыр ве къарт эди. О, къыркъ йыл девамында Исраильнинъ къадысы олды.

Пинехастан тул къалгъан къадыннынъ олюми

¹⁹Элийнинъ келини, Пинехаснынъ къадыны, юклю ве мына-мына бала тападжакъ эди. Алланынъ Сандыгъы алынъганы, къайнатасы ве акъайынынъ олюми акъкъында хаберни эшитип, бирден догъурмагъа башлады, тизлерине йыкъылды ве догъурды. ²⁰Олюм алында яткъанда, янындаки къадынлар онъа:

– Къоркъма, сен огъл таптынъ, – дедилер. О исе кимсеге джевап бермей, къулакъ асмай эди. ²¹Алланынъ Сандыгъы алынъганы ве къайнатасынен акъайы ольгени ичюн, Исраильнинъ шаны-шурети гъайып олды, деп, сабийнинъ адыны Икъавод* къойды. ²²О:

– Алланынъ Сандыгъы алынъганы ичюн, Исраильнинъ шаны-шурети гъайып олды, – деди.

Васиет Сандыгъы – фелестинлилер ичюн лянет

5 ¹Фелестинлилер Алланынъ Сандыгъыны алдылар ве оны Эвен-Хазерден Ашдодгъа кетирдилер. ²Алланынъ Сандыгъыны алып, Дагон* путханесине кирсетти ве оны Дагон путнынъ янына къойдылар. ³Эртеси куню ашдодлылар саба турып, бакъсалар, Дагон ерге авдарылып, РАББИнинъ Сандыгъы огюнде ята. Олар Дагонны алып, кене озь ерине къойдылар. ⁴Эртеси куню кене саба турып, бакъсалар, Дагон ерде бети устюнде РАББИнинъ Сандыгъы огюнде авдарылып ята. Дагоннынъ башы ве къоллары парчаланып, босагъада айры-айры яталар, Дагоннынъ тек кевдеси къалгъан. ⁵Шунынъ ичюн Дагонгъа табынъгъан руханийлер ве Ашдод путханесине кельгенлер бугуньге къадар Дагон путханесининъ босагъасыны басмайлар. ⁶РАББИ ашдодлыларгъа пек гъазапланды. Ашдодда ве этрафларында яшагъанларны къырып, оларны азап кетирген шишиклернен джезалады. ⁷Ашдодлылар бойле шей олгъаныны корип:

– Исраиль Алласынынъ Сандыгъы бизде къалмасын, чюнки Онынъ гъазабы бизге де, бизим алламыз Дагонгъа да пек къатты тие, – дедилер.

* 4.21 Икъавод – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «ич бир шан-шурет ёкъ» манасыны анълаткъан ибаренинъ айтылувына ошай.

* 5.2 Дагон – фелестинлилер табынъгъан пут.

⁸Бутюн Фелестин башлыкъларыны чагъыртып топладылар ве:
– Израиль Алласынынъ Сандыгъына не япайыкъ? – деп сорадылар.
– Израиль Алласынынъ Сандыгъы Гъаткъа кечсин, – деп джевап бердилер олар.

Сонъ Израиль Алласынынъ Сандыгъыны алып, Гъаткъа кетирдилер.
⁹Оны анда кетирген сонъ, РАББИ Гъат шеэринек пек гъазапланды – дешетли къоркъунен къоркъузды, ве Гъат сакинлерининъ, кучюк олсун, буюк олсун эписининъ беденлеринде азаплы шишиклер пейда олды.
¹⁰Олар Алланынъ Сандыгъыны Экронгъа йибердилер. Алланынъ Сандыгъы Экронгъа кельген сонъ, экронлылар яйгъара къопарды ве:

– Израиль Алласынынъ Сандыгъыны мында кетирип, бизни ве бизим халкъымызны ольдюрмек истейлер, – дедилер.
¹¹Бутюн Фелестин башлыкъларыны чагъыртып топладылар ве:

– Израиль Алласынынъ Сандыгъыны къайтарып йиберинъиз. Алла бизни ве халкъымызны ольдюрмесин деп, Сандыкъ озь ерине къайтсын, – дедилер.

Шеэрни олюм къоркъусы сарды. РАББИнинъ гъазабы пек къатты эди.
¹²Ольмегенлернинъ беденлерини шишик басты, яйгъаралары тап коклерге барып етти.

Васиет Сандыгъы озь ерине къайтып келе

6 ¹РАББИнинъ Сандыгъы Фелестин топрагъында еди ай девамында булунды. ²Фелестинлилер руханийлерни ве фалджыларны чагъыртып:
– РАББИнинъ Сандыгъына не япайыкъ? Оны озь ерине къайтармагъа ичюн не япмакъ керекмиз, бизни огретинъиз, – дедилер.

³Булар исе:

– Эгер Израиль Алласынынъ Сандыгъыны ерине къайтармагъа истесенъиз, оны бош йиберменъиз, амма ишлеген къабаатынъыз ичюн бахшышлар кетиринъиз. О заман сагълам олурсынъыз ве Алланынъ гъазабы сизден не себептен къайтмагъаныны билирсинъиз, – дедилер. ⁴Олар:
– Къабаатымыз ичюн биз Онъа насыл бахшышлар кетирмек керекмиз? – деп сорадылар. Булар:

– Фелестин башлыкъларынынъ сайысына коре беш дане алтындан ясалгъан шишик ве беш дане алтын сычан. Сизинъ эпинъизге ве башлыкъларынъызгъа бир сой джеза берильген де, – дедилер. ⁵– Бойлеликнен, шишиклеринъизнинъ эйкеллерини ве топракъларынъызны бошаткъан сычанларнынъ эйкеллерини япынъыз да, Израиль Алласына шукюрлер этинъиз. Бельки О, сизге, аллаларынъызгъа ве топрагъынъызгъа тюшкен гъазабыны азлаштырыр. ⁶«Не ичюн мысырлылар ве фыравун дайын, юрегинъизни таш киби къаттырасынъыз? Олар израиллилерни йибермегендже, РАББИ оларны агъыр джезалады. Сонъ израиллилер кеттилер. ⁷Бойлеликнен, янъы бир араба япынъыз, эки дане янъы бузавлагъан ве екильмеген сыгъыр алынъыз, сыгъырларны арабагъа екинъиз, бузавларыны исе олардан

айырып, эвге къапатынъыз. ⁸РАББИнинъ Сандыгъыны алып, арабанынъ устуне къоюнъыз. Къабаатынъыз ичюн бахшыш кетирилген алтын эйкелерни янындаки къуту ичине къоюнъыз. Сонъ арабаны йиберинъиз, кете берсин. ⁹Озюнъиз бакъып турунъыз. Эгер Сандыкъ озюнинъ сынъырларына, Бет-Шемешке кетсе, шу буюк беляны бизге РАББИ кетирди. Эгер ёкъ исе, бу Онынъ иши дегиль де, озюнден озю олгъаныны анълармыз, – дедилер.

¹⁰Олар бойле де яптылар. Эки янъы бузавлагъан сыгъыр алып, арабагъа ектилер, бузавларыны исе эвде къападылар. ¹¹РАББИнинъ Сандыгъыны ве алтын сычанлар ве шишиклернинъ эйкелеринен къутуны арабагъа къойдылар. ¹²Сыгъырлар догъру Бет-Шемеш ёлуна кеттилер. Бир ёлнен кете, кете ве мунърей, лякин ёлдан сагъгъа-солгъа бурулмай кете эдилер. Фелестин башлыкълары оларнынъ артындан Бет-Шемеш сынъырларына къадар кеттилер. ¹³Бет-Шемеш сакинлери о вакъыт вадийде ашлыкъ ора эдилер. Бакъып, Сандыкъны корьдилер, корьгенлерине пек къувандылар.

¹⁴Араба Бет-Шемешли Ехошуанынъ тарласына келип токътады. Мында буюк бир таш бар эди. Халкъ арабаны одунгъа парчалады, сыгъырларны сойып, РАББИге къурбан чалып, бутюнлей якъты. ¹⁵Левийлилер РАББИнинъ Сандыгъыны ве алтын шейлернен къутуны арабадан алып, шу балабан ташкъа къойдылар. О куню Бет-Шемеш сакинлери РАББИге къурбан чалып, бутюнлей якътылар ве башкъа къурбанлар кетирдилер.

¹⁶Фелестин башлыкъларынынъ беши буны корьдилер ве шу куню Экронгъа къайттылар. ¹⁷Фелестинлилер РАББИге олгъан къабаатлары ичюн кетирген алтын шишиклерден бирер шишикни Ашдод, Гъаза, Ашкелон, Гъат ве Экрон ичюн бердилер. ¹⁸Алтын сычанларнынъ сайысы – РАББИнинъ Сандыгъы къоюлгъан балабан ташкъа къадар джайылгъан, беш Фелестин башлыкъларына малик олгъан, фелестинлилернинъ бутюн шеэрлерининъ – пекитильген шеэрлер ачыкъ койлеринен берабер сайысына тенъ эди. Балабан таш исе аля бугунъ бет-шемешли Ехошуа тарласында булунмакътадыр. ¹⁹Алла Бет-Шемеш сакинлерини РАББИнинъ Сандыгъыны ачып бакъкъанлары ичюн джезалады, халкътан 50 070 адамны ольдюрди. РАББИ пек чокъ халкъны гъайып эткени ичюн, халкъ матем тутты.

Васиет Сандыгъы Кирыят-Яримде

²⁰Бет-Шемеш сакинлери:

– РАББИнинъ огюнде, бу Мукъаддес Алланынъ огюнде ким тура билир? Биз Сандыкъны къайда ёллайкъ? – деп сорадылар. ²¹Сонъ Кирыят-Ярим сакинлерине хабержилер йибери:

– Фелестинлилер РАББИнинъ Сандыгъыны къайтардылар. Келип, оны озюнъизге алынъыз, – дедилер.

Смаил – Израильнинъ ёлбашчысы

7 ¹Кирыят-Яримнинъ сакинлери келип, РАББИнинъ Сандыгъыны алдылар ве оны байыргъа, Авинадавнынъ эвине кетирдилер. РАББИнинъ

Сандыгъыны сакъламакъ ичюн, огълу Элазарны айырып азиз эттилер. ²Сандыкъ Кирьят-Яримде къалдырылгъан сонъ, чокъ вакъыт кечти, йигирми йылгъа къадар. Шу заман бутюн Израильнинъ джемааты РАББИге мураджаат этти. ³Смаил эписи израиллилерге:

– Эгер сиз джан-гонъюльден РАББИге къайтсанъыз, араларынъыздан кельмешек алларны ве Ашторет* путларыны ёкъ этинъиз, ачыкъ юрекнен РАББИге догърулып, тек Онъа ибадет этинъиз. О вакъыт О, сизни фелестинлилерден къуртарыр, – деди.

⁴Сонъ Израиль огъулары Баал ве Ашторет путларыны ёкъ эттилер, тек РАББИге ибадет этип башладылар. ⁵Смаил:

– Бутюн израиллилерни Мицпада топланъыз, мен сиз ичюн РАББИге дува этейим, – деди.

⁶Мицпада топлашып, РАББИнинъ огюнде сув алып тёктилер, шу куню бир шей ашамадылар ве:

– РАББИнинъ огюнде гуна къазандыкъ, – дедилер. Смаил Мицпа шеэринде Израиль огъуларына ёлбашчылыкъ этти.

⁷Фелестинлилер Израиль огъуларынынъ Мицпада топлашкъаныны эшиттилер, Фелестин башлыкълары Израильге къаршы дженкешмеге чыкътылар. Израиллилер буны эшитип, къоркъытылар. ⁸Израиль огъулары Смаилге:

– Бизим Алламызгъа, РАББИмизге бизим ичюн дува этмекни токътатма, бизни фелестинлилерден къуртарсын, – дедилер.

⁹Смаил бир къозуны айырып алды, оны РАББИге къурбан чалып бутюнлей якъты, РАББИге Израиль адындан мураджаат этти, РАББИ де онъа джевап берди. ¹⁰Смаил къозуны къурбан чалып бутюнлей якъкъанда, фелестинлилер Израильнен дженкешмеге кельдилер. Лякин РАББИ о куню фелестинлилерге кучлю гудюрдинен гудюрдеп, оларны къоркъузып шашмалатты, ве фелестинлилер Израиль огюнде енъильдилер. ¹¹Израиллилер Мицпадан чыкътылар, фелестинлилернинъ артындан къувып, оларны Бет-Къар ерине къадар ольдюрдилер. ¹²Смаил бир таш алып, Мицпа ве Шен арасында къойды.

– РАББИ бизге шу ергедже ярдым этти, – деп, ташкъа Эвен-Хаэзер* деген ад къойды.

¹³Бойле этип, фелестинлилер токътатылды ве Израиль сынъырларыны бозмакътан вазгечтилер. РАББИ Смаилнинъ бутюн яшайышы девамында фелестинлилерни токътатып тура эди. ¹⁴РАББИ Израильге Фелестин тарафындан запт этильген Экрондан Гъаткъа къадар бутюн шеэрлерни къайтарды. Израиль шу къайтарылгъан шеэрлернинъ этрафларыны да Фелестин элинден къуртарды. О куньлерде Израиль ве аморлылар муаббетлик акъкъында келишкен эдилер.

* **7.3** *Ашторет* – севги ве дженк пугу. Адет-узъре Ханаан пугу Баалнынъ ёлдашы сайыла.

* **7.12** *Эвен-Хаэзер* – къ. еуд. «ярдым ташы» демектир.

¹⁵Смаил бутюн озюнинъ яшайышы девамьнда Исраильнинъ къадысы олды. ¹⁶Йыл-йылдан о, Бет-Эль, Гилгал ве Мицпа шеэрлерини долашып, Исраильнинъ эписи ерлеринде ёлбашчылыкъ этти. ¹⁷Амма эр вакъыт о, Рамагъа къайта ве исраиллилерге анда ёлбашчылыкъ эте эди. Анда онынъ эви бар эди, ве анда о, РАББИге къурбан ерини къурды.

Халкъ Смаилден падиша истей

8 ¹Смаил къартайгъандан сонъ, о, озь огъуллерыны Исраильге къадылар япты. ²Биринджи догъгъан огълунынъ ады Ёэль, экинджисининъ ады Авия эди. Олар Беэр-Шева шеэринде къадылар олды. ³Лякин олар догъру ёлдан урулдылар, озь файдасыны къыдырып, бахшышлар алдылар ве янълыш суд эттилер. ⁴Исраильнинъ эписи акъсакълалары топлашып, Рамагъа Смаилге кельдилер ⁵ве онъа:

– Мына сен энди къартайдынъ, огъуллерынъ исе догъру ёлдан урулдылар. Бойлеликнен, бизге падиша бер. Башкъа халкъларда олгъаны киби, о, бизге ёлбашчылыкъ япсын, – дедилер.

⁶Смаил оларнынъ «Бизге падиша бер, о бизге ёлбашчылыкъ этсин», деген сёзлерини пек бегенмеди ве РАББИге дувалар окъуп башлады. ⁷РАББИ Смаилге:

– Халкъ санъа не десе де, оларны динъле. Олар сени дегиль де, Меним падишалыгъымны ред эттилер. ⁸Мен оларны Мысырдан чыкъаргъан куньден берли япкъан ишлерини шу куньге къадар япып келелер, Мени къалдырып, башкъа аллаларгъа хызмет этелер. Санъа да бойле япалар. ⁹Бойлеликнен, оларны динъле, лякин сакъындыр, идаре этеджек падишанынъ оларгъа бутюн япаджакъларыны беян эт. ¹⁰Смаил, «бизге падиша бер», деп талап эткен халкъкъа РАББИнинъ эписи сёзлерини текрарлап, ¹¹бойле деди:

– Сизлерге падишалыкъ этеджек падиша бойле шейлер япаджакъ: огъуллерынъызны алып, озь дженк арабаларына ве атлылары арасында къояджакъ, ве олар къаравул оларакъ онынъ дженк арабалары огюнде чападжакълар. ¹²Бир къач огъуллерынъызны озюне бинъбашы ве эллибашы этип къояджакъ. Дигер огъуллерынъыз онынъ тарлаларыны сюреджеклер ве ашлыкъларыны ораджакълар. Башкъаларыны исе, аскер сияларыны ве дженк араба алетлерини япсынлар деп, къояджакъ. ¹³Къызларынъызны да, мельэм япсын, аш ве отъмек пиширсинлер деп, аладжакъ. ¹⁴Сизинъ энъ яхшы тарла, юзюм багъча ве зейтюн багъчаларынъызны алып, озь хызметчилерине береджек. ¹⁵Сизинъ джыйгъан ашлыкъ ве юзюм махсулларынъызнынъ он пайда бир пайыны озюне аладжакъ да, озь хызметчи ве везирлерине береджек. ¹⁶Къуллерынъызны, энъ яхшы йигитлеринъизни де алып, озь ишлеринде ишлетеджек. ¹⁷Къой-эчкилеринъизнинъ он пайда бир пайыны озюне аладжакъ, озьлеринъиз де онъа хызметчи оладжакъсынъыз. ¹⁸Сонъра озюнъизге сечип алгъан падишанынъ зорбалыгъындан инъильдеп башларсынъыз. РАББИ исе шу куню сизге джевап бермез.

¹⁹Халкъ Смаилнинъ сёзлерини динълемеге разы олмады ве:

– Ёкъ, бизим падишамыз олсун, – деди. ²⁰– Биз де башкъа миллетлер киби олайыкъ: падишамыз бизни суд этсин, огюмизде юрсюн, бизим дженклеримизде башлыкъ япсын, – дедилер.

²¹Смаил халкънынъ эписи сёзлерини динълеп, оларны РАББИге айтып берди. ²²РАББИ Смаилге:

– Оларны динъле ве оларгъа падиша къой, – деди. Смаил исраиллилерге:
– Эпинъиз озъ шеэрлеринъизге къайтынъыз, – деди.

Смаил ве Шаул

9 ¹Биньямин къабилесинден Киш деген джесюр къараман бар эди. О – Авиэлнинъ огълу, Церорнынъ торуны эди. Церор – Бекъоратнынъ огълу, Афиахнынъ торуны эди. Афиахнынъ бабасы – Биньяминнинъ къабилесинден бир адам эди. ²Кишнинъ бир огълу бар эди, ады Шаул, о, яш ве дюльбер эди. Исраиллилер арасында ондан дюльбер кимсе ёкъ эди. Халкъкъа коре онынъ бою бир баш устюн эди.

³Бир кунъ Шаулнынъ бабасы Кишнинъ эшеклери джоюлды, ве Киш огълу Шаулгъа:

– Озюньнен бир хызметчи огъланни ал да, бар, эшеклерни къыдыр, – деди.

⁴Олар эфраимлилернинъ дагълы топрагъына бардылар, Шалиша ерлерини кечтилер, лякин эшеклерни тапмадылар. Шаалим ерлерини бакътылар – анда да ёкъ. Биньямин ерлерини де къыдырдылар, кене тапамадылар. ⁵Цуф ерлерине кельгенде, Шаул озюнен берабер олгъан хызметчи огълангъа:

– Айды, артымызгъа къайтайыкъ. Бабам эшеклерни унутып, бизим акъкъымызда раатсызланып башламасын, – деди. ⁶Лякин хызметчи онъа:

– Мына бу шеэрде бир Алланынъ адамы бар, оны эр кес урьмет эте. О, не айтса, эр шей ола экен. Айды, шимди анда барайыкъ. Бельки о бизге догъру ёл корьсетир, – деди. ⁷Шаул озъ хызметчисине:

– Яхшы, эгер биз о адамгъа барсакъ, онъа не берейик? Чанталарымызда отъмек къалмады, шу Алланынъ адамына бир шей багъышламакъ ичюн, бир бахшышымыз ёкъ. Бизде не бар? – деди. ⁸Шаулнынъ хызметчиси онъа кене джевапланып:

– Мына элимде кумюшнинъ * чериги бар. Мен оны Алланынъ адамына берейим, ве о, бизге догъру ёлны корьсетир, – деди.

⁹(Шу кунълерде Исраильде бирев Алладан бир шей сорамагъа барса: «Гизли шейлерни бильген адамгъа барайыкъ», – дегенлер. Шимди «пейгъамбер» деп адландырылгъан адамгъа эвеллери «гизли шейлерни бильген адам» дегенлер.) ¹⁰Шаул хызметчисине:

– Сёзлеринъ догъру, айды барайыкъ, – деди, ве олар Алланынъ адамы отургъан шеэрге ёл алдылар. ¹¹Тёпеге, шеэрге котерильгенде, сувгъа кеткен къызларны расткетирдилер ве олардан:

* 9.8 Кумюш – къ. еуд. «бир шекель кумюш».

– Гизли шейлерни бильген адам мындамы? – деп сорадылар. ¹²Къызлар исе: – Бар, ана о, сизинъ огюнъизде. О, бугунъ шеэрге кельди. Лякин ашыкъынъыз. Шимди халкъ ибадет тѣлесинде кѣурбан чаладжакъ. ¹³Ибадет тѣлесине уйле ашыны ашамагъа кетмезден эвель, оны шеэрде тапып олурсынъыз. О, анда кельмегендже, халкъ ашамагъа башламаз. О, башта кѣурбанны багъышлайджакъ, сонъ чагъыртылгъанлар ашап башлайджакълар. Барынъыз, шимди оны тапып олурсынъыз, – дедилер.

¹⁴Шаулнен хызметчиси шеэрге кеттилер. Шеэрнинъ ортасына келип еткенде, оларнынъ огюне, ибадет тѣлесине котерильмек ичюн, Смаил чыкъты. ¹⁵РАББИ Смаилге Шаулнынъ келеджеги акъкъында бир кунъ эвельси беян этип:

¹⁶– Ярын шу вакъытта Биньямин топрагъындан санъа бир адам ёллайджагъым. Оны ягънен сюрт, ве о, Меним халкъым Израильге ёлбашчы оладжакъ ве халкъымны фелестинлилерден кѣуртараджакъ. Манъа халкънынъ ялварувлары келип етти; Мен халкъны эшиттим, – деди.

¹⁷Смаил Шаулны корьгенде, РАББИ онъа:

– Мен санъа айткъан инсан будыр. Меним халкъымны о идаре этеджек, – деди. ¹⁸Шаул Смаилнинъ янына келип:

– Гизли шейлерни бильген адамнынъ эви къайда? – деп сорады. ¹⁹Смаил Шаулгъа:

– Гизли шейлерни бильген адам меним. Сен меним огюмде тѣпеге чыкъ. Бугунъ меннен берабер уйле ашыны ашайджакъсынъ. Менден бильмеге истеген шейлернинъ эписини айтарым. Сабалайын исе сени йиберерим, – деди. Даа: ²⁰– Учъ кунъ эвельси джоюлгъан эшеклеринъ акъкъында къасеветленме – олар тапылды. Энди санъа ве бабанънынъ эвине Израильде эр бир арзу этильген шей бериледжек, – деди. ²¹Шаул джевапланып:

– Мен биньяминлим, Израильнинъ энъ кучюк къабилесинденим. Союм да бутюн Биньямин къабилеси сойларындан энъ кучюк. Буны манъа не ичюн айтасынъ я? – деди. ²²Смаил исе Шаулны ве онынъ хызметчисини алып, одагъа кирсетти, чагъырылгъанларнынъ арасында энъ яхшы ерге отуртты. Чагъырылгъанлар отуз кишиге якъын эдилер. ²³Смаил ашчыгъа:

– Мен санъа, бир къысымны айырып, озюньде къалдыр, дедим. Шимди оны манъа кетир, – деди.

²⁴Ашчы, къойнынъ баджагъы ве онъа къошулгъан къысымны Шаулнынъ огюне къойды. Смаил:

– Буны айырып къалдырдым. Огюнъе къой да, аша. Адам чагъырылгъанда, буны шу вакъыткъа санъа деп сакъладым, – деди.

Шу куню Шаул Смаилнен берабер ашады. ²⁵Сонъ олар ибадет тѣлесинден шеэрге эндилер, ве Смаил Шаулнен эвнинъ тѣлесинде лакъырды этти.

Смаил Шаулны ягънен сюртип падиша эте

²⁶Саба олар турдылар. Танъ аткъанда, Смаил Шаулны эв тѣлесине чагъырып:

– Тур, мен сени йиберейим, – деди.

Шаул тургъан сонъ, о ве Смаил эвден чыкътылар. ²⁷Шеэрнинъ чети-не якъынлашкъанда, Смаил Шаулгъа:

– Хызметчинъе айт, бизим огюмизде кетсин, – деди. О да огде кетти. – Сен исе шимди токъта, мен санъа Алланынъ айткъанларыны ачайым, – деди.

10 ¹Сонъ Смаил зейтюн ягъына толу савутны алып, оны Шаулнынъ башына тѣкти, оны опыти ве:

– Мына, РАББИ сени ягънен сюртип, Озюнинъ мирасынынъ укъмдары эте. ²Шимди менден кеткенде, Рахельнинъ мезары янында, Биньямин топрагъынынъ сынъырларында олгъан Целцах шеэринде эки адам расткетиреджексинъ, ве олар санъа: «Сен къыдырып кеткен эшеклер тапылды. Бабанъ эшеклерни унутып: “Меним огълума не олды?” – деп къасеветлене», – дейджеклер. ³Андан ёлунъны девам этип, Тавор эмен орманына келеджексинъ, шу ерде сени Аллагъа ибадет этмеге Бет-Эльге кеткен учь адам расткетиреджек. Бирисинде учь улакъ, дигеринде учь отъмек, учюнджисинде шарап толу мешин торба. ⁴Олар сени селямлайджакъ, санъа эки отъмек береджеклер, ве сен оны оларнынъ элинден аладжакъсынъ. ⁵Бундан сонъ фелестинлилернинъ сакъчы болюги булунгъан Алланынъ Байырына* келеджексинъ. Анда шеэр ичине киргенде, ибадет тѣпесинден тюшеяткъан, Алланынъ шейлерини тариф эткен пейгъамберлерни расткетиреджексинъ, оларнынъ огюнде арфа ве даре, къавал ве сантыр чалгъан адамлар оладжакълар. ⁶Санъа да РАББИнинъ Руху энеджек, сен де оларнен берабер пейгъамберлик япаджакъсынъ ве бам-башкъа инсан оладжакъсынъ. ⁷Шу аляметлер ерине кельген сонъ, санъа не яхшы олып корюнесе, шуны яп. Сеннен берабер Алла оладжакъ. ⁸Менден эвель Гилгал шеэринде бар, мен анда айванларны кърбан чалып бутюнлей якъмакъ ве аманлыкъ кърбанлары кетирмек ичюн келирим. Меним кельгенимни еди кунь бекле, сонъ не япмакъ кереклигини санъа анълатырым, – деди.

⁹Шаул Смаилден айланып къайткъанда, Алла онъа бам-башкъа юрек берди, ве бутюн аляметлер шу куню де ерине кельди. ¹⁰Олар Гивагъа кельген сонъ, оларгъа пейгъамберлер расткельди. Шаулгъа Алланынъ Руху энип, о, оларнынъ арасында пейгъамберлик япып башлады. ¹¹Оны эвельден бильген адамлар, онынъ пейгъамберлер сырасында Алланынъ шейлерини айтып юргенини корип, бири-бирлерине:

– Киш огълу Шаулгъа не олды? Шаул да пейгъамберлерденми? – дедилер. ¹²Анда олгъанларнынъ бириси:

– Я оларнынъ бабасы ким? – деп джевапланды.

Шунынъ ичюн «Шаул да пейгъамберлерденми?» деген айтым пейда олды.

* 10.5 Къ. еуд. «Гивеат-Хаэлохим».

¹³Шаул Алланынъ шейлерини айтып битирип, ибадет төпесине чыкты. ¹⁴Шаулнынъ эмджеси Шаулдан ве хызметчи огъландан:
– Сиз къайдаларгъа бардынъыз? – деп сорадылар. О:
– Эшеклерни къыдырмагъа бардыкъ, лякин оларны тапмайып, Смаилге кирдик, – деди. ¹⁵Шаулнынъ эмджеси:
– Смаил санъа не айтты? – деп сорады. ¹⁶Шаул эмджесине:
– О бизге эшеклер тапылгъаны акъкъында айтты, – деди. Лякин падишалыкъ япаджагъы акъкъындаки Смаилнинъ сөзлерини ачмады.

Шаул – биринджи падиша

¹⁷Смаил халкъны РАББИге, Мицпа шеэрини чагъырды. ¹⁸О, Исраиль огъууларына:
– РАББИ, Исраильнинъ Алласы бойле дей: «Мен Исраильни Мысырдан чыкъардым ве мысырлылар элинден къртурардым, сизни эзиетлеген башкъа падишалардан да къртурардым». ¹⁹Сиз исе, сизни бутюн белялардан ве къасеветлерден къртураргъан Алланъызны энди ред эттинъиз. Онъа: «Бизге падиша бер», – дединъиз. Шимди РАББИнинъ огюнде къабиле-къабиле, сой-сой турунъыз, – деди.
²⁰Смаил эр бир Исраиль къабилесининъ огюне кельмесини эмир этти ве оларнынъ арасындан Биньямин къабилеси сечильди. ²¹Сонъ Биньямин къабилесининъ сойларына бирер-бирер кельмесини эмир этти, ве Матрийнинъ сою сечильди. Сонъ Киш огълу Шаул косътерильди. Оны къыдырып башладылар ве тапмадылар. ²²РАББИден:
– О мында энди кельгенми? – деп сорадылар. РАББИ:
– Мына, о керваннынъ алетлери арасында сакълана, – деди. ²³Чапып, оны андан алдылар. О, халкънынъ арасында турды, онынъ бою эр кестен бир баш юксек эди.
²⁴Смаил бутюн халкъкъа:
– РАББИ кимни сечип алгъаныны коресизми? Халкънынъ арасында онъа тенъ кельген ёкъ, – деди. О заман бутюн халкъ:
– Яшасын падиша! – деп кычырды. ²⁵Смаил халкъкъа падишалыкънынъ бутюн акъ-укъукъларыны тарифледи, оларны китапта язды ве РАББИнинъ огюне къойды. Сонъ халкъны озь эвлерине йиберди. ²⁶Шаул Гивагъа, озь эвине кетти; онынънен берабер юреклеринде Алласы олгъан джесюрлер кетти. ²⁷Ярамай кишилер исе: «Омы бизни къртураджакъ?» – деп, оны ред эттилер ве бахшыш багъышламадылар. Шаул исе бир шей айтмады.

Шаул аммонлыларны енъе

11 ¹Бир кунъ аммонлы Нахаш кельди ве Явеш-Гилад шеэрини алкъагъа сарды. Явешнинъ эписи сакинлери Нахашкъа:
– Бизнен бирлеш, биз санъа хызмет этермиз, – дедилер. ²Аммонлы Нахаш исе:

– Мен сизлернен бирлеширим, лякин меним бир шартым бар: бутюн Исраильни масхара этмек ичюн, эр биринъизнинъ онъ козюни чыкъа-рып алырым, – деди. ³Явеш акъсакъаллары:

– Бизге еди кунь бер, бутюн Исраильге эльчи ёллайджакъмыз. Эгер кимсе келип, бизни къуртармаса, биз санъа теслим олурмыз, – дедилер.

⁴Эльчилер Шаул яшагъан Гивагъа келип, халкъкъа эр шейни айтып бердилер. Бутюн халкъ яйгъара котерип агълады. ⁵Шаул туварларыны айдап, тарладан кельди ве:

– Халкъкъа не олды? Не ичюн агълай? – деп сорады. Онъа Явеш халкъынынъ сёзлерини айтып бердилер. ⁶Бу сёзлерни эшиткенде, Шаулгъа Алланынъ Руху энди, ве о, пек ачувланды. ⁷Эки туварны алып парчалады ве бутюн Исраиль сынъырларына эльчилерни ёллап, Шаул ве Смаилнен берабер кетмегенлернинъ туварларынен тыпкъы бойле оладжагъыны беян этти. РАББИ халкъны къоркъунен сарды, ве олар эписи бирлешип чыкътылар. ⁸Шаул Безекте Исраиль огъулларынынъ 300 000 ве Ехуда акъайларынынъ 30 000 кишисини топлады. ⁹Кельген эльчилерге:

– Явеш-гиладлыларгъа бойле айтынъыз: «Ярын кунеш къыздыргъанда, биз сизни къуртараджакъмыз», – деди.

Эльчилер къайтып, Явеш халкъына буны айткъан сонъ, олар пек къувандылар. ¹⁰Явеш халкъы Нахашкъа:

– Ярын сизге теслим оладжакъмыз, бизнен не истесенъиз, оны япынъыз, – дедилер.

¹¹Эртеси куню Шаул халкъны учь болюкке больди, олар кунь догъмаздан эвель ордунынъ ичине сокъулдылар ве аммонлыларны кунеш къыздыргъандже ольдюрдилер. Сагъ къалгъанлар даркъатылды, олар тек бирер-бирер къалды. ¹²Бундан сонъ халкъ Смаилге:

– «Шаулмы бизге падишалыкъ япаджакъ?» – дегенлер къайда? Оларны бизге беринъиз, ольдюрейик, – деди. ¹³Лякин Шаул:

– Бугунь кимсени ольдюрмеге олмаз, чюнки бугунь РАББИ Исраильни къуртарды, – деди. ¹⁴Смаил халкъкъа:

– Гилгалгъа кетейик ве падишалыкъны янъыдан къурайыкъ, – деди.

¹⁵Халкъ Гилгалгъа кетип, Шаулны РАББИнинъ огюнде Гилгалда падиша яптылар ве анда РАББИге аманлыкъ къурбанларыны чалдылар. Шаул ве бутюн Исраиль анда пек шеньленди.

Шаул халкъкъа мураджаат эте

12¹Смаил бутюн Исраиль халкъына:

– Мына мен сизинъ айткъанларынъызны динълеп, сизге падиша къойдым. ²Энди падишанъыз бар. Мен исе къарт олдым, сачларым агъарды, огъулларым да сизинъ аранъызда. Мен яшлыгъымдан бугуньге къадар огюнъизде юрдим. ³Шимди РАББИнинъ огюнде ве Онынъ ягънен сюрткен адамы огюнде шаат олунъыз: эгер мен бирисининъ бугъасыны я эшегини алгъан, бирисини алдаткъан я да бирисини зорлагъан,

бахшышлар алып, ишине козь юмгъан олсам, айтынъыз, эписини одерим, – деди. ⁴Халкъ исе:

– Ёкъ, бизни алдатмадынъ, зорламадынъ, кимседен бир шей алмадынъ, – деди. ⁵Смаил оларгъа:

– Менде ич бир къабаат тапмагъанынъызгъа бугунъ РАББИ ве Онынъ ягънен сюрткен адамы шааттыр, – деди. Олар:

– Шааттыр, – дедилер. ⁶Сонъ Смаил халкъкъа:

– РАББИ Муса ве Харунны къойып, баба-деделеринъизни Мысырдан алып чыкъты. ⁷Шимди огюмде турунъыз, мен РАББИнинъ огюнде, РАББИ сизге ве баба-деделеринъизге япкъан эйиликлери ичюн, сизлернен давалашаджагъым.

⁸Якъуп Мысыргъа кельген сонъ, бабаларынъыз РАББИни чагъырып башлады, ве РАББИ оларгъа Муса ве Харунны ёллады. Олар бабаларынъызны Мысырдан чыкъарып, бу ерде ерлештирдилер. ⁹Лякин бабаларынъыз РАББИни, озь Алласыны унуттылар. Шунунъ ичюн РАББИ оларны Хацор ордусынынъ башы Сисеранынъ элине, фелестинлилернинъ элине ве Моав падишасынынъ элине теслим этти, оларны дженкке огъратты. ¹⁰О вакъыт бабаларынъыз РАББИни чагъырып: «Сени быракъып, гуна ишледик, Баал ве Ашторет путларына хызмет эттик. Энди бизни душманларымыздан къуртар, биз кене Санъа хызмет этермиз», – деп къычырдылар. ¹¹О заман РАББИ Еруббаалны, Беданны*, Йифтахны ве Смаилни ёллап, сизни эписи душманларынъыздан къуртарды. Сиз раат-раат яшап башладынынъыз. ¹²Лякин Аммон падишасы Нахашнынъ сизге къаршы чыкъкъаныны корип, манъа: «Ёкъ, бизни падиша идаре этсин», – дединъиз. Амма сизинъ падишанъыз – Алланъыз, РАББИдир.

¹³Бойлеликнен, сизинъ талап эткен, сечип алгъан падишанъыз – мына. РАББИ сизге падиша къойды. ¹⁴Эгер РАББИден къоркъып, Онъа хызмет этсенъиз, Оны динълеп, эмирлерине къаршы чыкъмасанъыз, озюнъиз де, сизни идаре эткен падишанъыз да Алланъыз олгъан РАББИнинъ ёлунен юреджексинъиз. ¹⁵Эгер де РАББИни динълемейип, РАББИнинъ эмирлерине къаршы чыкъсанъыз, РАББИ, баба-деделеринъизге къаршы чыкъкъаны киби, сизге де къаршы чыкъаджакъ. ¹⁶Энди козюнъиз огюнде РАББИ япкъан буюк ишке бакъынъыз. ¹⁷Шимди ашлыкъ ормакъ вакъты дегильми? Лякин мен РАББИни чагъырырым да, О, гудюрди ве ягъмур йиберер. Сонъ сиз, озюнъизге падиша талап этмекнен РАББИнинъ огюнде насыл буюк гуна къазангъанынъызны корер ве билирсинъиз, – деди.

¹⁸Смаил РАББИни чагъырды, ве РАББИ шу куню гудюрди ве ягъмур йиберди. Халкъ РАББИден ве Смаилден пек къоркъты. ¹⁹Смаилге ялвардылар:

– Биз, къулларынъ, ольмейик деп, РАББИнинъ, сенинъ Алланъ огюнде дува эт, чюнки биз бутюн япкъан гуналарымызгъа, падиша сорап, даа бир гуна къоштыкъ, – дедилер. ²⁰Смаил халкъкъа:

* 12.11 Базы къадимий юнан эльязмаларда «Бедан» адынынъ ерине «Баракъ» ады къулланыла.

– Къоркъманъыз. Эльбет, гуна яптынъыз, лякин РАББИден чекильменъыз, джан-гонъюльден Онъа хызмет этинъыз, ²¹бир шейге ярамайджакъ путларгъа баш урманъыз. Олар сизге файда кетирмез де, къорчаламаз да. Олар – бир шейге ярамайджакъ. ²²РАББИ Озюнинъ шеревфли Ады ичюн Озюнинъ халкъыны къалдырмаз. О сизни Озюнинъ халкъы оларакъ сайлап алды. ²³Мен РАББИнинъ огюнде гуна ишлемем ве сизинъ акъкъынъызда дуваларымны токътатмам, сизге догъру ве адалетли ёл огретирим. ²⁴Факъат РАББИден къоркъунъыз ве Онъа акъикъатнен, джан-гонъюльден ибадет этинъыз. Онынъ насыл буюк ишлер япкъаныны озьлеринъыз корьдинъыз де. ²⁵Эгер де яманлыкъ этеджек олсанъыз, озюнъыз де, падишанъыз да гъайып оладжакъ, – деди.

Шаул фелестинлилернен дженк эте

13 ¹Шаулнынъ падишалыкъ эткенине бир йыл толды. Экинджи йылы Исраильге падишалыкъ эткенде, о, озюне 3 000 исраилли сайлап алды. ²Микмаста ве Бет-Эль дагъында Шаулнен берабер 2 000 адам, Биньямин топракъларында олгъан Гивада Ёнатаннен берабер даа 1 000 адам бар эди. Къалгъанларны исе о, озь эвлерине йиберди. ³Ёнатан фелестинлилернинъ Гевадаки сакъчы болюгини ольдюрди. Фелестинлилер бундан хабардар олды, Шаул бору чалып:

– Еудийлер эшитсин, – деп, бутюн мемлекетке хабар этти.

⁴Бутюн исраиллилер Шаул фелестинлилерни енъгени акъкъында эшитти ве фелестинлилернинъ оларны кореджек козьлери ёкъ олгъаныны билип, Гилгал шеэрини, Шаулгъа топлаштылар.

⁵Фелестинлилер Исраильге къаршы дженк этмеге топландылар: 30 000 дженк арабасы ве 6 000 атлы, денъиз ялысындаки къум киби чокъ адам топланды. Келип, Микмаста, Бет-Авеннинъ шаркъ тарафында, ордунен ерлештилер.

⁶Исраиллилер агъыр алгъа тюшкенлерини ве хавфлы вазиятте къалгъанларыны анълап, къоба ве дагъларда, къаялар арасында, къазылгъан чукъурларда ве къуюларда сакъланмагъа башладылар. ⁷Еудийлернинъ базылары Йордан озенини кечип, Гилад ве Гъад топракъларына къачып кеттилер. Шаул о вакъыт Гилгалда эди, ве онен берабер олгъан халкъ къоркъып башлады. ⁸Шаул еди кунь Смаилни бекледи, лякин Смаил Гилгалгъа кельмеди. Халкъ Шаулдан къачып башлады. ⁹Шаул:

– Бутюнлей якъыладжакъ ве аманлыкъ къурбанлары ичюн бельгиленген шейлерни кетиринъыз, – деди. Сонъ къурбанларны чалып бутюнлей якъты. ¹⁰Лякин къурбанлар янып биткенде, Смаил кельди. Шаул онынъ огюне, оны къаршыламакъ ве селямлашмакъ ичюн чыкъты.

¹¹Амма Смаил онъа:

– Сен не яптынъ? – деди. Шаул:

– Мен халкънынъ къачкъаныны, сен исе бельгиленген вакъытта кельмегини, фелестинлилернинъ Микмаста топлангъаныны корьдим

де: ¹²«Шимди фелестинлилер Гилгалгъа уджюм этеджек, мен исе РАББИге мураджаат этмедим», – деп тюзюндим. Шунунъ ичюн къурбан чалып якъмагъа къарар эттим, – деди. ¹³Смаил Шаулгъа:

– Ахмакъ шей яптынъ, чюнки Алланъ олгъан РАББИнинъ санъа берильген эмирини беджермединъ. Беджерген олсанъ, РАББИ сенинъ Израильге якъан падишалыгъынъны даимий этер эди. ¹⁴Энди исе падишалыгъынъ йыкъыладжакъ. Сен РАББИнинъ эмирлерини беджермегининъ ичюн, РАББИ Озюнинъ юрегине яткъан адамны тападжакъ да, Озюнинъ халкъыны идаре этмеге онъа эмир этеджек, – деди.

¹⁵Сонъ Смаил турды, Гилгалдан чыкъып, Биньяминнинъ Гивасына кетти. Шаул исе, озюнен берабер олгъан халкъны сайып, 600 адам эсаплады. ¹⁶Ёнатан адлы огълунен ве янынъда олгъан адамларнен Биньяминнинъ Гивасында ерлештилер. Фелестинлилернинъ ордусы исе Микмаста ерлешкен эди.

¹⁷Фелестин ордусундан эр ерни дарма-дагъын этмек ичюн учъ отряд чыкъты. Бириси Шуал ериндеки Офра шеэринге догърулды, ¹⁸экинджи-си – Бет-Хоронгъа, учюнджиси исе – Цевоим вадийине бакъкъан байырларнынъ тѳпесиндеки сынъыргъа, сахрагъа ёл алды.

¹⁹Израиль ерлеринде демирджилер ёкъ эди, чюнки фелестинлилер, еудийлер озюне кылыч я сюнгю ясамасын деп, къоркъа эдилер. ²⁰Эписи израиллилер озь сабан тишлерини, кетмен, балта ве оракъларыны фелестинлилерде къайрамагъа меджбур эдилер. ²¹Сабан тишлерини ве чапаны къайрамакънынъ фияты – кумюшнинъ учъте экиси; сенек, балта, я да айван айдагъан таякънынъ уджуны къайрамакънынъ фияты – кумюшнинъ учъте бири эди. * ²²Шу себептен дженк вакътында Шаул ве огълу Ёнатандан гъайры, оларнынъ янынъда олгъан кимсенинъ не кылычы, не мызрагъы бар эди. ²³Фелестинлилернинъ бир болюги Микмаснынъ кечювине кетти.

Ёнатаннынъ къараманлыгъы

14 ¹Шаулнынъ огълу Ёнатан озюнинъ сила ташыгъан хызметчисине: – Айды, о тарафтаки фелестинлилернинъ отрядына кечейик, – деди. Бабасына исе бир шей айтмады.

²Шаул шу вакъыт Гиванынъ четинде, Мигрондаки нар терегининъ тюзюнде эди. Онынънен берабер 600 адам бар эди. ³Анда эфод кийип юрген Ахия да бар эди. Онынъ бабасы Ахитув, эмджеси Икъавод, къарт-бабасы Пинехас эди. Пинехаснынъ бабасы исе Элий, Шилода РАББИге руханийлик якъан адам эди.

Халкъ Ёнатаннынъ кеткенини бильмей къалды.

⁴Фелестинлилернинъ отрядына якъынлашмакъ ичюн, Ёнатангъа бир кечюв ёлуны алмакъ керек эди, онда бир тарафта къая, экинджи тарафта

* **13.21** Кумюшнинъ учъте экиси; кумюшнинъ учъте бири – къ. еуд. «пим», «шалош».

да къяа бар эди. Бирисининъ ады Парылдагъан, экинджисининъ ады Когемли* эди. ⁵Бир къяа шимальден Микмас тарафкъа, экинджиси дженюптен Гевагъа бакъа эди.

⁶Ёнатан озь сия ташыйджысына:

– Айды, шу сюннетсизлернинъ отрядына кечейик. Бельки РАББИ бизге ярдымджи олур. РАББИ эм чокъ адам ярдымынен, эм аз адам ярдымынен къуртара билир, – деди. ⁷Сия ташыйджысы онъа:

– Санъа не догъру олып корюнсе, шуны яп. Къайда кетеджек олсанъ, мен де сеннен кетерим, – деди. ⁸Ёнатан исе:

– Шимди биз оларнынъ янына кечип, козь оглеринде токътармыз. ⁹Эгер олар: «Биз сизге якъынлашмагъандже, токътап турунъыз», – деселер, биз еримизде токътап, оларгъа котерильмемиз. ¹⁰Эгер де олар: «Бизге котерилинъыз», – деселер, биз котерилирмиз. Бу – РАББИ оларны бизим къолумызгъа теслим эткенининъ алямети олур, – деди.

¹¹Олар экиси фелестинлилернинъ козю огюнде тургъанда, фелестинлилер:

– Мына еудийлер сакъланып отургъан чукъурлардан чыкъалар, – дедилер. ¹²Отряддакилер Ёнатан ве сия ташыйджысына:

– Бизге котерилинъыз, сизге бир шей айтаджакъмыз, – деп къычырдылар. Ёнатан сия ташыйджысына:

– Айды, кеттик, РАББИ оларны Израиль къолуна теслим этти, – деди.

¹³Сонъ Ёнатан тырмашып башлады, сия ташыйджысы да онынъ артындан тырмашты. Ёнатан фелестинлилерни йыкъып башлады, сия ташыйджысы да оларны ольдюре башлады. ¹⁴Эки бугъа бир кунде сюррип олгъан тарланынъ ярысында Ёнатан ве онынъ сия ташыйджысы шу биринджи уджюмде йигирмиге якъын адам ольдюрди. ¹⁵Тарладаки Фелестин ордусыны шиддетли къоркъу сарып алды. Илери болюклер ве эр ерни дарма-дагъын эткен адамлары къалтырап башлады, бутюн ер титреди, ве эписини Алладан кельген буюк къоркъу къаплады.

Фелестинлилерге къаршы дженк

¹⁶Биньяминнинъ Гивасындаки Шаулнынъ сакъчылары, фелестинлилернинъ анда-мында къалабалыкъ ичинде дагъылып чапкъаныны корьдилер. ¹⁷Шаул халкъына:

– Адамларымызны топлап, бизнен ким олмагъаныны бакъынъыз, – деди. Бакъып чыкъсалар, Ёнатан ве онынъ сия ташыйджысы ёкъ.

¹⁸Шаул Ахиягъа:

– Алланынъ Сандыгъыны кетир, – деди. Алланынъ Сандыгъы о вакъыт Израиль огъуллаарында эди.

¹⁹Шаул руханийнен лаф этип тургъанда, фелестинлилернинъ ордусындаки къалабалыкъ даа да артты. Шаул руханийге:

* 14.4 Къ. еуд. «Боцец» ве «Сене».

– Айды, ишинъни токътат! – деди.

²⁰Шаул ве онынънен берабер олгъан халкъ кычырып, дженк мейданына кельдилер. Анда фелестинлилер кылычларынен бир-бирлерини ольдюре эдилер; къалабалыкъ пек буюк эди. ²¹О заман, эвеллери фелестинлилерге къошулгъан ве ордунен берабер эр ерде юрген еудийлер Шаул ве Ёнатаннен олгъан исраиллилерге къошулды. ²²Эфраимлилернинъ дагълы топрагъында сакъланып отургъан исраиллилер, фелестинлилернинъ къачкъаны акъкъында эшитип, дженкке кириштилер. ²³Шу куню РАББИ исраиллилерни къуртарды, дженк исе Бет-Авенгедже узанды. ²⁴Исраиль халкъы о куню пек ёрулды. Шаул исе:

– Ким бугунъ кунеш батмаздан эвель ве мен душманларымдан акъкъымны алмаздан эвель бир шей ашаса, лянет олсун, – деп, халкъны емин эттирди. Ве кимсе бир шей ашамады.

Дженктен сонъ олып кечкен вакъиалар

²⁵Бутюн халкъ ормангъа кетти. Анда бир аланчыкъта бал бар эди.

²⁶Халкъ ормангъа киргенде:

– Мына, бал акъа, – деди. Лякин кимсе къолуны биле узатмады, чюнки халкъ еминден къоркъа эди. ²⁷Ёнатан исе бабасынынъ сёзлерини эшитмеген эди. Элиндеки таягъыны узатып, балгъа тыкъты, агъзына узатты ве къапты, шу анъ такъаты кельди. ²⁸Халкътан бириси онъа:

– Бабанъ: «Ким бугунъ аш ашаса, лянет олсун», – деди, шунынъ ичюн халкъ пек ёрулды, – деди. ²⁹Ёнатан:

– Бабам эр кеске беля кетирди. Бакъынъыз, шу балдан бир парча ашагъан сонъ, такъатым кельди. ³⁰Эгер халкъ бугунъ душманларындан не тапып ашагъан олса, фелестинлилернинъ магълубиети даа да бетер олмаз эдими? – деди.

³¹О куню халкъ фелестинлилерни Микмастан Аялонгъа къадар къувып ольдюрди ве зияде ёрулды. ³²Бундан сонъ халкъ дженктен тюшкен авгъа атылып, къой-эчкилер, туварлар, бузав-таналарны алып, ерге серип соя ве къанынен берабер ашай башладылар. ³³Буны Шаулгъа еткиздилер:

– Мына, халкъ РАББИ огюнде гуна къазана, этни къанынен берабер ашай, – дедилер. Шаул:

– Сиз Аллагъа къаршы джинает яптынъыз. Манъа шу дакъкъасы бир балабан таш юварлатып кетиринъиз, – деди. ³⁴Сонъ Шаул:

– Халкъ арасында юрип беян этинъиз: эр кес озь бугъасыны, озь къоюны мында кетирип, ташта сойсун ве ашасын. РАББИнинъ огюнде гуна къазанма сын, къанынен берабер ашамасын, – деди. Геджеси эр кес озь бугъасыны кетирип, озь къолунен сойды. ³⁵Шаул исе РАББИге къурбан чалгъан ерни къурды. Бу онынъ тарафындан РАББИге къурулгъан биринджи къурбан ери олды.

³⁶Шаул:

– Геджеси фелестинлилернинъ пешинден къувайыкъ, сабагъадже оларнынъ эр бир шейини тартып алайыкъ, бирисини сагъ къалдырмайыкъ, – деди. Онъа:

- Санъа не яхшы олып корюнсе, шуны яп, – дедилер. Руханий исе:
 – Аллагъа мураджаат этейик, – деди. ³⁷Шаул Алладан:
 – Фелестинлилернинъ пешинден къувайыкъмы? Оларны Исраиль къолуна теслим этеджексинъми? – деп сорады. Амма Алла шу куню онъа джевап бермеди. ³⁸О заман Шаул:
 – Халкънынъ бутюн ёлбашчылары мында кельсин ве гуна кимнинъ устюнде олгъаныны сорап бильсин. ³⁹Исраильни къуртаргъан Алланен ант этем! Гуна огълум Ёнатаннынъ устюнде олса биле, о да мытлакъа олер, – деди. Лякин халкънынъ арасындан онъа кимсе джевап бермеди. ⁴⁰Сонъ Шаул бутюн исраиллилерге:
 – Сизлер бир тарафта тизилинъиз, мен ве огълум Ёнатан исе дигер тарафта турайыкъ, – деди. Халкъ онъа:
 – Санъа не догъру олып корюнсе, шуны яп, – деди. ⁴¹Шаул:
 – Я РАББИ! Исраильнинъ Алласы! Догъру джевап бер, – деди. Къабаат Шаулнен Ёнатангъа косътерильди, халкъ исе гунасыз олып чыкъты. ⁴²Шаул:
 – Меним я да огълум Ёнатаннынъ къабаатыны косътер, – деди. Къабаат Ёнатангъа костерильди. ⁴³Шаул Ёнатангъа:
 – Айт, не яптынъ? – деди. Ёнатан эр шейни айтып берди:
 – Мына, элимдеки таякънен бираз бал ашадым. Энди ольмек кереким, – деди. ⁴⁴Шаул:
 – Ёнатан, эгер сен бугунъ ольмесенъ, Алла бойнумны урсун, – деди. ⁴⁵Лякин халкъ Шаулгъа:
 – Исраильге бойле буюк къуртулыш кетирген Ёнатан не ичюн оледжек? Олмайджакъ шей! Тири Алланен ант этемиз: онынъ башындан бир сач биле тюшмейджек, чюнки о, Алланынъ ярдымынен иш тутты, – деди. Шу куню халкъ Ёнатанны къорчалады, ве о ольмеди.
⁴⁶Сонъ Шаул фелестинлилернинъ пешинден къувмады, ве фелестинлилер озь ерлерине къайттылар.

Шаулнынъ дженк къараманлыгъы

⁴⁷Шаул Исраильнинъ падишасы олгъан сонъ, эр тарафтаки душманларынен дженкleshти: Моавнен, аммонлыларнен, Эдомнен, Цова падишаларынен, фелестинлилернен де дженкleshти. Кимге къаршы чыкъма сын, эписини енъди. ⁴⁸Шаул джесаретли дженкleshти, амалекилерни енъди ве Исраильни дарма-дагъын эткен адамлардан къуртарды.

⁴⁹Шаулнынъ огъулары Ёнатан, Йишвий ве Малкий-Шуа эдилер. Онынъ даа эки къызы бар эди: буюги – Мерав ве кичиги – Микъал. ⁵⁰Шаулнынъ апайы – Ахимаац къызы Ахиноам, ордусынынъ башы – Шаулнынъ эмджеси Нернинъ огълу Авнер эди. ⁵¹Шаулнынъ бабасы Киш ве Авнернинъ бабасы Нер Авиэлнинъ огъулары эдилер.

⁵²Шаулнынъ бутюн падишалыгъы заманында фелестинлилерге къаршы токътамадан дженк кетти. Шаул бирде-бир къараман ве джесаретли адам коръсе, оны озюне алды.

Амалеклилерге къаршы дженк

15 ¹Бир кунь Смаил Шаулгъа:

– РАББИ мени Озюнинъ халкъына, Израильге падишалыкъ япмагъа сени ягънен сюртмек ичюн йиберди. Энди РАББИнинъ айткъаныны динъле, – деди. ²– Ордуларнынъ РАББИси бойле дей: «Мен, Израиль Мысырдан чыкъкъанда, амалеклилер онынъ ёлуны къапаткъаныны эследим. ³Энди бар да, амалеклилерге уджюм эт, онынъ эр бир шейини ёкъ эт. Оларны аджыма. Акъаймы, апаймы, генчми, къундакътаки ба-ламы, бугъамы, къоймы, девеми, эшекми, – эписини ольдюр».

⁴Шаул халкъыны Телаимде топлады ве 200 000 джаяв аскер ве 10 000 ехудалыларны эсаплады. ⁵Сонъ Шаул амалеклилернинъ шеэ-рине къадар кетип, вадийде сакъланып бекледи. ⁶Шаул кенлилерге:

– Амалеклилерден кетинъиз, мен оларнен берабер сизлерни де ольдюрмейим, чюнки сиз, израиллилер Мысырдан кеткенде, оларгъа ме-рамет эйлединъиз, – деди. Ве кенлилер амалеклилерден айырылдылар.

⁷Шаул амалеклилерни Хавиладан, Мысырдан шаркъта олгъан Шур-гъа къадар къырды. ⁸Амалеклилернинъ падишасы Агъагъны тириле-йин тутты, лякин халкъыны кылычнен урып ольдюрди. ⁹Амма Шаул ве халкъы Агъагъны ве къой-эчкилернинъ, туварларнынъ, семиз бу-зав-таналарнынъ ве къозуларнынъ энъ яхшысыны ве шейлернинъ ях-шысыны бутюнлей ёкъ этмеге истемедилер. Тек ярамай ве керекмеген эписи шейлерни бутюнлей ёкъ эттилер.

Рабби Шаулны ред эте

¹⁰Сонъ РАББИ Смаилге:

¹¹– Мен Шаулны падиша этип къойгъаныма пек языкъсындым, чюн-ки о, Менден юзюни чевирди, Меним эмиримни беджермеди, – деди.

Смаил пек къасеветленди ве бутюн гедже РАББИге дувалар этти.

¹²Саба эрте турып, Смаил Шаулнен корюшмеге кетти. Смаилге, Ша-улнынъ Къармелге барып озюне абиде къойгъаны акъкъында ве Гил-галгъа кеткени акъкъында хабер эттилер. ¹³Смаил Шаулгъа кельген-де, Шаул онъа:

– РАББИ санъа эйилик япсын! Мен РАББИнинъ эмирини беджердим, – деди. ¹⁴Смаил исе:

– Я къулакъларым эшиткен къой-эчки мелегени ве туварларнынъ сес-лери не демек? – деп сорады. ¹⁵Шаул:

– Оларны амалеклилерден кетирдик. Халкъ къой-эчки ве туварларнынъ энъ яхшысыны РАББИге, сенинъ Аллангъа къурбан чалмакъ ичюн сакъ-лады. Къалгъаныны исе бутюнлей ёкъ эттик, – деди. ¹⁶Смаил Шаулгъа:

– Токъта, РАББИ манъа геджеси айткъан сёзлерини айтайым, – де-ди. Шаул исе:

– Айт, – деди. ¹⁷Смаил:

– Сен озь-озюнъни пек алчакъ сая эдинъ, лякин Исраиль къабилелерининъ башлыгъы олдынъ, ве РАББИ сени ягънен сюртип, Исраильнинъ падишасы этти. ¹⁸РАББИ сени ёллап: «Бар да, гуналы амалекилернинъ джанларыны РАББИге къурбан эт, оларны тамамынен къыргъандже, оларгъа къаршы дженк эт», – деди. ¹⁹Не ичюн РАББИнинъ айткъаныны тутмайып, авгъа атылдынъ ве РАББИнинъ огюнде яманлыкъ яптынъ? – деди.

²⁰Шаул Смаилге:

– Мен РАББИнинъ айткъаныны динъледим, РАББИ ёллагъан ерге кеттим, амалекилернинъ падишасы Агъагъны кетирдим, амалекилерни бутюнлей ёкъ эттим. ²¹Халкъ исе авдан къой-эчки ве туварларны, ёкъ этиледжек олгъан шейлернинъ энъ яхшысыны РАББИге, сенинъ Аллангъа, Гилгалда къурбан чалмакъ ичюн къалдырды, – деди. ²²Смаил Шаулгъа:

– РАББИ ичюн, бутюнлей якъылгъан айванлар ве бахшышлар Оны динълемектен хайырлымы? Динълемек – къурбандан яхшы, эмирге бойсунмакъ – къочкъарнынъ ягъындан яхшыдыр, – деди. ²³– Исыян котермек – фал бакъмакъ киби, инатлыкъ – пуларгъа ибадет киби гунадыр. Сен РАББИнинъ сёзлерини ред эткенинъ ичюн, О да сени терк этти, энди падиша олмайджакъсынъ, – деди. ²⁴Шаул Смаилге:

– Мен гуна яптым. РАББИнинъ эмирини беджермедим, сенинъ сёзюнъни де тутмадым. Лякин мен халкътан къоркътым, оны динъледим. ²⁵Шимди исе гунамны багъышла ве меннен берабер РАББИге ибадет этмеге къайт, – деди. ²⁶Смаил Шаулгъа:

– Ёкъ, сеннен берабер къайтмайджагъым. Сен РАББИнинъ сёзюни ред эттинъ, РАББИ де сени терк этти. Исраильнинъ падишасы олмайджакъсынъ, – деп джевап берди. ²⁷Смаил кетмек ичюн айланды, лякин Шаул онынъ урбасына япышып, оны йыртты. ²⁸О вакъыт Смаил:

– Бугунъ РАББИ сенден Исраиль падишалыгъыны тутып алды, оны сенден яхшысына, сенинъ якъынынъа берди. ²⁹Исраильнинъ Эбедий Олгъан ялан айтмай ве языкъсынмай, чюнки О, адам дегиль, инсан киби языкъ этмей, – деди. ³⁰Шаул:

– Мен гуна яптым, амма сен бугунъ халкъымнынъ акъсакъаллары огюнде ве Исраиль огюнде мангъа урьмет косътер, меннен берабер къайт, мен де сенинъ Аллангъа, РАББИге ибадет этейим, – деди. ³¹Смаил Шаулнен берабер къайтты, ве Шаул РАББИге ибадет этти.

³²Сонъ Смаил:

– Мангъа амалекилернинъ падишасы Агъагъны кетиринъиз, – деди. Агъагъ эеджанланмай кельди ве:

– Эльбетте, олюм аджджысы башымдан кечкен, – деди. ³³Лякин Смаил: – Сенинъ къылычынъ аналарны баласыз къалдыргъаны киби, сенинъ ананъ да, башкъа къадынлар арасында, огъулсыз къалсын, – деди де, Агъагъны Гилгалда, РАББИнинъ огюнде къылычнен урып ярды.

³⁴Сонъ Смаил Рамагъа къайтты, Шаул исе озь эвине, Шаулнынъ Гивасына кетти.

³⁵Бундан сонъ Смаил озюнинъ сонъки кунълерине къадар Шаулнен корюшмеди, лякин Шаул акъкъында къайгъырды. РАББИ де Шаулны Исраиль падишалыгъына къойгъанына языкъсынды.

Смаил Давутны ягънен сюртип падиша эте

16 ¹Бир кунъ РАББИ Смаилге деди:

– Шаулгъа даа не къадар янаджакъсынъ? Мен оны Исраиль падишалыгъы тахтындан алып ташладым. Бойнузынъны ягънен толдур да, бар. Мен сени вифлеемли Йишайгъа ёллайым. Онынъ огъуулары арасында Мен падишалыкъкъа ляйыкъ адамны таптым.

²– Мен насыл барайым? Шаул эшитир ве мени ольдюрир, – деди Смаил.

– Бир тана ал да: «Мен РАББИге къурбан чалмакъ ичюн кельдим», – деп айт, – деди РАББИ. ³– Йишайны да къурбангъа чагъыр. Мен санъа не япмакъ кереклигини косътеририм. Мен санъа айткъан адамны ягънен ягъларсынъ.

⁴Смаил РАББИ айткъаны киби япты. Вифлеемге кельген сонъ, онынъ огюне шеэрнинъ акъсакълаллары къалтырап чыкътылар ве:

– Сенинъ кельгенинъ хайырлымы? – деп сорадылар.

⁵– Э, хайырлы. РАББИге къурбан чалмакъ ичюн кельдим. Абдест алып, меннен берабер къурбан чалмагъа келинъиз, – деди о.

Смаил Йишайнен огъууларыны эяллап, оларны къурбан чалмагъа чагъырды. ⁶Олар кельген сонъ, Смаил Элиавны корип:

– Керчектен, бу адам РАББИ ягънен ягълайджакъ адамдыр, – деди.

⁷Лякин РАББИ Смаилге:

– Сен онынъ дюльбер къыяфетине, юксек боюна бакъма. Мен оны ред эттим. Мен адам киби бакъмайым. Адам адамнынъ юзюне бакъа, РАББИ исе юрегине бакъа, – деди.

⁸Сонъ Йишай Авинадав адлы огълуны чагъырды ве Смаилнинъ огюне кетирди. Смаил:

– Буны да РАББИ сайламады, – деди. ⁹Йишай Шамманы кетирди, Смаил:

– Буны да РАББИ сайламады, – деди. ¹⁰Йишай Смаилге еди огълуны кетирди, лякин Смаил онъа:

– Буларнынъ арасындан РАББИ ич бирини сайламады, – деди. ¹¹Сонъра о:

– Эписи огъууларынъ мындамы? – деп Йишайдан сорады.

– Даа кичиги бар. О, къой-эчкилерни бакъа, – деди Йишай.

– Бир адамны ёлла да, оны кетирт. О, мында кельмегендже, уйле ашына отурмамыз, – деди Йишайгъа Смаил.

¹²Йишай бир адамны ёлады ве кичигини кетиртти. О, ал янакълы, дюльбер козьлю ве мулайим эди.

РАББИ Смаилге:

– Оны шимди ягънен ягъла. Мен оны сайлап алдым, – деди.

¹³Смаил ягъ толу бойнузыны алып, Давутны агъларынынъ козю огюнде ягънен ягълады, ве шу кунъден башлап, РАББИнинъ Руху Давутта къуветли эди. Сонъ Смаил Рамагъа кетти.

Давут Шаулнынъ сарайында

¹⁴РАББИнинъ Руху Шаулдан кетип, оны РАББИден кельген яман рух къыйнап башлады. ¹⁵Шаулнынъ хызметчилери онъа:

– Мына, сени Алладан кельген яман рух къыйнай. ¹⁶Эфендимиз бизге, къуллаарынъа, эмир этсин ки, биз сантыр яхшы чалгъан адамны кыдырып тапайыкъ. Алладан кельген яман рух сени къыйнап башлагъанда, о, чалып, сени тынчландырыр, – дедилер.

¹⁷Шаул, оларгъа джевап берип:

– Манъа яхшы чалгъан адамны тапып, яныма кетиринъиз, – деди.

¹⁸О вакъыт хызметчилеринден бири:

– Мына мен вифлеемли Йишайнынъ огълуны коръдим. О яхшы чала. Озю де джесюр ве къараман киши, сёзлери де акъыллы, корюниши де гузель, РАББИ де онен берабер, – деди.

¹⁹Бундан сонъ Шаул Йишайгъа хабержилерни йиберип:

– Манъа сюрюнъни бакъкъан огълунъ Давутны ёлла, – деди.

²⁰Йишай отъмек, бир мешин торба шарап эшекке юклеп ве бир улакъны алып, огълу Давутнен Шаулгъа йиберди. ²¹Давут, Шаулгъа келип, онъа хызмет этти. Шаул оны пек бегенди ве озюнинъ сила ташыйдыжысы япты. ²²Сонъ Шаул Йишайгъа бойле хабер йиберди:

– Давут меним яхшы мунасебетимни къазанды, о, манъа хызмет этсин.

²³Сонъ, Алладан кельген рух Шаулны къыйнагъанда, Давут сантыр алып, чала эди. Шаул озюни енгильдже ис этти, онынъ алы яхшы олды, ве яман рух ондан кете эди.

Гольят чыкъып, исраиллилерни курешмеге давет эте

17 ¹Фелестинлилер, дженкleshмек ичюн, озь ордуларыны топлап, Ехудада булунгъан Сокъо шеэрини кельдилер ве Сокъонен Азекъа арасында олгъан Эфес-Даммим шеэринде дженк ордусыны ерлештирдилер.

²Шаул ве исраиллилер исе, озь ордуларыны топлап, Эла вадийинде ерлештирдилер ве фелестинлилерге къаршы дженкleshмеге азырландылар. ³Фелестинлилер – бир байырда, исраиллилер – башкъа бир байырда ерлештилер, араларында исе – вадий бар эди. ⁴Фелестинлилернинъ ордусындан, Гъат шеэринден олгъан Гольят деген курешчи чыкъты. Онынъ бою учь метр ве бир къарыш * эди. ⁵Башында бакъыр башлыгъы, озю пуллу кольчуга кийген эди, ве бакъыр кольчуганынъ агъырлыгъы элли кило * эди. ⁶Онынъ аякъларында – бакъыр тизликлери, сыртында – бакъыр ханджери бар эди. ⁷Мызрагъынынъ агъачы токъуджыларынынъ орамы киби пек къалын, демир уджу исе алты кило * агъырлыгъында эди. Гольятнынъ огюнде къалкъаныны ташыгъан аскер кете эди.

* **17.4** *Учь метр ве бир къарыш* – къ. еуд. «алты аммах ве бир зерет».

* **17.5** *Элли кило* – къ. еуд. «5 000 шекель».

* **17.7** *Алты кило* – къ. еуд. «600 шекель».

⁸Гольят токътап, израиллилернинъ ордуларына багъырып, оларгъа: – Сиз не ичюн дженкешмеге азырланып чыкътынъыз? Сиз Шаулнынъ къулларысынъыз. Мен исе фелестинлим. Аранъыздан биринъизни сайланъыз да, меним яныма кельсин. ⁹Эгер о, меннен дженклешип, мени ольдюрсе, биз сизлернинъ къулларынъыз олурмыз. Эгер мен оны енъип ольдюрсем исе, сиз бизим къулларымыз олып, бизге хызмет этеджексинъиз, – деди.

¹⁰Фелестинли даа бойле деди:

– Бугунъ мен израиллилернинъ ордуларыны дженкешмеге чагъырам. Беринъ манъа биринъизни, биз экимиз дженклешейик.

¹¹Шаул ве бутюн израиллилер фелестинлининъ бу сёзлерини эшитип, къоркъкъанларыннан отълери патлады.

Давут Шаулнынъ ордусында

¹²Давут Ехудада ерлешкен Вифлеемден олгъан эфратлы Йишайнынъ огълу эди. Йишайнынъ секиз огълу бар эди. О, Шаулнынъ заманларын да къартлыгъына етти ве акъайларнынъ арасындаки къартларнынъ бириси эди.

¹³Йишайнынъ учъ буюк огълу Шаулнен берабер дженкке кеттилер. Мына оларнынъ адлары: буюги – Элиав, экинджиси – Авинадав, учюнджиси – Шамма. ¹⁴Давут исе энъ кучюги эди. Учъ буюк огълу Шаулнен кеттилер, ¹⁵Давут исе де Шаулда эди, де Вифлеемге къайтып, бабасынынъ къойларыны бакъа эди.

¹⁶Анавы фелестинли Гольят саба ве акъшам озюни косътерип чыкъты ве бойле этип, озюни къыркъ кунъ девамында косътерди.

¹⁷Йишай Давут огълуна:

– Агъаларынъа ярым чувал* къавурылгъан богъдай данелери ве мына бу он отъмекни ал да, тез-тез дженк ордусындаки олгъан агъаларынъа чап. ¹⁸Бу он дане къашкъавалны исе бинъбашына алып кет. Агъаларынънынъ ишлери насыл олгъаныны биль ве олардан бир хабер алып кель, – деди.

¹⁹О заман Шаул, Давутнынъ агъалары ве израиллилернинъ бутюн аскерлери Эла вадийинде фелестинлилернен дженклеше эдилер.

²⁰Давут саба-эрте турып, къаравулгъа къой-эчкилерини къалдырды ве Йишай буюргъаны киби, юкюни алып, орду мейданынынъ янына кельди. О заман орду, сырагъа тизилип, дженкке азырлыгъыны косътерип багъырды.

²¹Израиллилер ве фелестинлилер сыра къаршысына сыра къойдылар. ²²Давут озъ юкюни орду емегини къаравуллагъан адамгъа къалдырып, дженк сыраларына чапты. ²³Мында келип, агъаларыннынъ ишлери насыл олгъаныны сорады. Тамам оларнен субетлешип тургъанда,

* 17.17 Ярым чувал – къ. еуд. «бир эфа».

Гъат шеэринден олгъан фелестинли курешчи Гольят, фелестинлилернинъ сыраларындан чыкъып, сёзлерини текрарлады, ве Давут оларны эшитти. ²⁴Бутюн исраиллилернинъ аскерлери исе, бу адамны корип, ондан пек къоркъып къачтылар.

²⁵– Бу чыкъаяткъан адамны коресинъизми? О, исраиллилерни масхара этмек ичюн чыкъа. Эгер бирев оны ольдюрсе, падиша онъа чокъ зенгинликлер бахшыш этер, къызыны да онъа акъайгъа берер ве бутюн бабасынынъ эвдекилерини Израильде налоглардан азат этер, – дедилер.

²⁶Давут янында тургъан адамлардан:

– Шу фелестинлини ольдюрген ве Израильни масхаралыкътан азат эткен адамгъа не оладжакъ? Тири Алланынъ ордусыны дженкешмеге чагъырмакъ ичюн, ким олгъан бу сюннетсиз фелестинли? – деп сорады.

²⁷Халкъ онъа кене падишанынъ сёзлерини текрарлап, фелестинлини ольдюрген адамгъа не оладжакъны айтты. ²⁸Давутнынъ буюк агъасы Элиав, онынъ аскерлернен субет эткенини эшитип, Давуткъа пек ачувланды ве:

– Сен мында не ичюн кельдинъ? О бир къач дане къой-эчкини сахрада кимге къалдырдынъ? – деп сорады. – Сенинъ къопайлыгъынъны, пис юрегинъни билем: сен дженкке бакъмагъа кельдинъ, – деди. ²⁹Давут:

– Мен не яптым? Сёзлеринъ ботен! – деп, ³⁰агъасындан башкъа бир аскерге айланды ве кене шу сёзлерни айтты. Халкъ онъа эвелькиси киби джевап берди.

³¹Адамлар, Давут айткъан сёзлерни эшитип, Шаулгъа еткиздилер, ве Шаул Давутны чагъыртты. ³²Давут Шаулгъа:

– Бу себептен кимсенинъ джесарети тюшмесин. Мен, сенинъ къулунъ, барарым да, шу фелестинлинен дженкеширим, – деди.

³³– Сен бу фелестинлинен дженкешмек ичюн, онъа къаршы чыкъып оламазсынъ. Сен даа генчсинъ, о исе, генчлигинден берли аскер, – деди Давуткъа Шаул.

³⁴– Мен, сенинъ къулунъ, бабамнынъ къой-эчкилерини бакъып юргенимде, ойле ола эди ки, арслан яхут аюв келип, сюрюден айван алып кетсе, ³⁵мен онынъ пешинден къувалай, оны ура ве агъзындан айванны тартып ала эдим. О, меним устюме атылгъанда, мен оны сакъалындан тутып ура ве ольдюре эдим. ³⁶Сенинъ къулунъ арсланны да, аювны да ольдюре эди. Бу сюннетсиз фелестинлининъ алы да оларнынъ алы киби оладжакъ, чюнки о, Тири Алланынъ ордусыны дженкешмеге чагъыра. ³⁷Мени арсландан да, аювдан да къуртаргъан РАББИ шу фелестинлининъ элинден де къуртарыр, – деди Шаулгъа Давут.

– Бар, РАББИ сени къорчаласын, – деди Давуткъа Шаул.

³⁸Сонъ Шаул Давуткъа озь урбаларыны, башына бакъыр башлыкъны, устюне де кольчуганы кийдирди. ³⁹Давут урбасынынъ устюнден онынъ къылычыны белине такъты ве юрип башлады, амма бойле сиягъа ич алышмагъан эди. Сонъ Шаулгъа:

– Мен бойле юрип оламам, чюнки алышмадым, – деди ве бутюн шейлерни устюнден чыкъарды. ⁴⁰Къолуна таягъыны алды ве ирмакътан озюне беш дане тегиз таш чыкъарып, янында олгъан чобан чантасы ичине къойды. Къолундаки таш сапанынен* фелестинлиге якъынлашты.

Давут Гольятны енъе

⁴¹Фелестинли Гольят огге чыкъты ве Давуткъа якъынлашып башлады. Къалкъан ташыгъан аскери онынъ огюнде кете эди. ⁴²Гольят Давутны корип, онъа нефретнен бакъты, чюнки Давут яш, ал янакълы ве муляйим эди.

⁴³– Сен манъа не таякъ котерип чыкътынъ: мен санъа копекми ёкъса? – деди фелестинли ве, озь аллаларыны чагъырып, Давутны къаргъады. ⁴⁴– Манъа якъын кель, сенинъ джесединъни къушларгъа ве кийик айванларгъа берерим, – деди о Давуткъа.

⁴⁵Давут исе фелестинлиге джевап берип:

– Сен манъа къаршы къылыч, мызракъ ве ханджернен чыкътынъ, мен исе санъа къаршы сен дженкешмеге чагъыргъан Коктеки Ордуларнынъ РАББИСинен, Израиль ордуларынынъ Алласынен чыкъам. ⁴⁶Бугунъ РАББИ сени меним къолума береджек. Мен сени урып ольдюрим, башынъны кесерим, фелестинлилер ордусынынъ джесетлерини исе къушларгъа ве кийик айванларгъа берерим. ⁴⁷Бутюн дюнья билир ки, Израильде Алла бардыр. Мында олгъан бутюн халкъ билир ки, РАББИ къылычнен ве мызракънен къуртармай. О, сизни бизим къолумызгъа береджек. РАББИ Озю дженк эте! – деди.

⁴⁸Гольят юрип, Давуткъа якъынлашып башлагъанда, Давут ашыкъып, фелестинлининъ къаршысына, душманларынынъ сыраларына таба чапты. ⁴⁹Къолуны чантасынынъ ичине тыкъып, андан таш алды да, ташны сапанындан атты. Таш фелестинлининъ манълайына урды да, анда санчылды. Фелестинли бет устуне йыкъылды. ⁵⁰Бойле этип, Давут фелестинлини таш сапанынен ве ташнен енъди, урды да, ольдюрди. Къолунда къылычы биле ёкъ эди. ⁵¹Сонъ фелестинлининъ янына чапып келип, устуне басты, фелестинлининъ къылычыны къынындан чыкъарып, оны ольдюрди ве башыны кесип ташлады.

Фелестинлилер, батырлары ольгенини корип, къачтылар. ⁵²Израиль ве Ехуда аскерлери исе багъырып, фелестинлилерни вадийнинъ башына къадар ве Экрон шеэрининъ араба къапусына къадар къувдылар. Ольдюрильген фелестинлилернинъ джесетлери Гъат ве Экрон шеэрлерине къадар узангъан Шаараим ёлунда серилип къалдылар.

⁵³Израиль огуллары фелестинлилерни къувмакътан къайттылар ве оларнынъ ордуларыны дарма-дагъын эттилер.

⁵⁴Давут фелестинлининъ башыны алып, оны Ерусалимге кетирди, онынъ сиясыны исе озь чадырына къойды.

* 17.40 Сапан – рус. «праща».

Давутны Шаулгъа кетирелер

⁵⁵Шаул, фелестинлилерге къаршы чыкъаяткъан Давутны корип, орду башлыгъы Авнерден:

- Авнер! Бу йигит кимнинъ огълу? – деп сорады. Авнер онъа:
- Джанынънен ант этем, падишам, бильмейим, – деди. ⁵⁶Падиша:
- Айса, бу яш кимнинъ огълу экенини сорап биль, – деди.

⁵⁷Давут фелестинлилерни енъгенинден сонъ къайтаяткъанда, Авнер оны Шаулгъа алып кельди. Давутнынъ къолунда фелестинлининъ башы бар эди. ⁵⁸Шаул:

- Йигит, сен кимнинъ огълу оласынъ? – деп сорады. Давут:
- Къулунъ вифлеемли Йишайнынъ огълу олам, – деп джевап берди.

18 ¹Давут Шаулнен лакъырдысыны битиргенде, Ёнатан Давутны пек бегенди, оны озюни севгени киби севди. ²Шаул Давутны шу куню озюнде къалдырды, бабасынынъ эвине къайтмагъа ёл бермеди. ³Ёнатан Давутнен берабер бирлешме къурды, чюнки оны озюни севгени киби севди. ⁴Ёнатан озюнинъ усть урбасыны чыкъарып, Давуткъа берди, бундан гъайры башкъа урбаларыны да берди, къылычыны, яйыны ве къушагъыны да берди.

⁵Давут, Шаул оны къайда йибермесин, эр ерде акъылнен иш тутты, ве Шаул оны аскерлерининъ башы этип къойды. Буны бутюн халкъ ве Шаулнынъ хызметчилери пек бегенди.

Шаул Давутны пахыллай

⁶Давут башкъаларнен берабер фелестинлилерни енъип къайтаяткъанда, бутюн Исраиль шеэрлерининъ апайлары Шаул падишанынъ огюне йырлап, ойнап, даре ве башкъа чалгъы алетлер чалып чыкътылар ве ⁷кулип:

– Шаул бинълерни енъди, Давут исе – он бинълерни! – къычырып дедилер. ⁸Шаул пек къасеветленди, бойле сёзлерни бегенмеди ве:

– Давуткъа он бинълер бердилер, манъа исе бинълер. Онъа энди тек падишалыкъ етишмей, – деди. ⁹Шу куньден сонъ Шаул Давутны кунълеп башлады.

¹⁰Экинджи куню Шаулгъа Алла йиберген бир яман рух япышты, ве о, озь эвинде сачмалап башлады. Давут исе, башкъа вакъытлары олгъаны киби, онынъ янында чалгъы алетини чала эди. Шаулнынъ къолунда сюнго бар эди. ¹¹Шаул: «Давутны диваргъа мыхлап къояйым», – деп тюшюнди ве сюнгюсини Давуткъа атты. Лякин Давут эки кере четке чекильди.

¹²Шаул Давуттан къоркъып башлады, чюнки РАББИ, Шаулдан юзь чевирип, Давутнынъ янында эди. ¹³Шаул Давутны озюнден узакълаштырды, оны бинъбашы этип къойды. Давут дженкте ордугъа ёлбашчылыкъ япа эди. ¹⁴Бутюн ишлерини акъылнен тута эди, чюнки РАББИ онынъ

янында эди. ¹⁵Шаул онынъ пек акъыллы олгъаныны корип, ондан пек къоркъты. ¹⁶Исраильден ве Ехудадан эписи адамлар Давутны пек севдилер, чюнки о, дженкте оларгъа ёлбашчылыкъ япа эди.

Шаулнынъ къызы Давутнынъ апайы ола

¹⁷Шаул Давуткъа:

– Мына буюк къызым Мерав. Мен оны сангъа апай этип берейим. Джесаретли ол да, РАББИнинъ дженклерини алып бар, – деди. Озю-озюне исе: «Давут меним къолумдан дегиль де, фелестинлилернинъ къолундан ольсюн», – деди. ¹⁸Давут исе Шаулгъа:

– Падишагъа киев олмакъ ичюн, Исраильде бабамнынъ сою, мен ве меним аятым ляйыкъ дегиль, – деди.

¹⁹Шаул къызы Меравны Давуткъа береджек вакъыт кельгенде, оны мехолалы Адриэлге бердилер. ²⁰Лякин Давуткъа Шаулнынъ башкъа къызы Микъал севда олды. Буны Шаулгъа хабер эткенде, Шаул къуванды. ²¹Шаул: «Оны Давуткъа берсем, о, Давуткъа къапкъан олур, ве фелестинлилер оны ольдюрюр», – деп тюшюнди. Шаул экинджи кере Давуткъа:

– Къызыма эвленип, меннен тувгъан оладжакъсынъ, – деди.

²²Шаул хызметчилерине:

– Мына, «Падиша сени бегене, хызметчилери де сени севе, айды, падишанынъ киеви ол», деп, Давуткъа гизлиден айтынъыз, – деп буюрды. ²³Шаулнынъ хызметчилери бу сёзлерни Давуткъа еткиздилер. Давут оларгъа:

– Падишанынъ киеви олмакъ къолай бир шей беллейсизми? Мен – фукъаре ве кучюк бир адамым, – деди.

²⁴Шаулнынъ хызметчилери онгъа Давутнынъ сёзлерини айтып бердилер. ²⁵Шаул исе:

– Давуткъа айтынъыз: «Падиша къызы ичюн ич бир къалым истемей, ялынъыз юз фелестинлини сюннет этип, падишанынъ душманларындан акътыман алмакъ ичюн, оларнынъ кесильген тери парчаларыны кетир», – деди. Шаул, фелестинлилер Давутны ольдюрюр, деген умютте эди.

²⁶Хызметчилер бу сёзлерни Давуткъа айтып бердилер, ве Давут падишанынъ киеви олмагъа истеди. ²⁷Бельгиленген куньлер кечмезден эвель, Давут ве онынъ аскерлери ёлгъа чыкъты, эки юз фелестинлини ольдюрди ве оларны сюннет этип, кесильген тери парчаларыны алып кельди. Шуларны падишанынъ киеви олмакъ ичюн кетирди. Шаул къызы Микъалны Давуткъа акъайгъа берди.

²⁸Шаул бакъып, РАББИ Давутнынъ янында олгъаныны ве къызы Микъал оны севгенини анълады. ²⁹Шаул Давуттан даа да бетер къоркъмагъа башлады, ольгендже онынъ душманы олды. ³⁰Фелестинлилер дженкке чыкъкъанда, Давут дженк башлагъанындан берли бутюн Шаулнынъ хызметчилеринден акъыллы иш тутты ве шунынъ ичюн буюк нам къазанды.

Шаул Давутнынъ артындан къувалай

19 ¹Бир кунь Шаул, огълу Ёнатангъа ве хызметчилерине Давутны ольдюрмеге эмир этти. Лякин Шаулнынъ огълу Ёнатан Давутны пек севе эди. ²Шунынъ ичюн о, Давуткъа:

– Меним бабам Шаул сенинъ олюминъни кыдыра. Ярын сакът ол, гизли бир ерге сакълан да, отур, – деп хабер этти. ³– Мен исе бабамнен бе-рабер сен сакълангъан тарлагъа чыкъарым, сенинъ акъкъынъда бабама айтарым ве не бильсем, санъа айтып берерим, – деди.

⁴Ёнатан Шаулгъа Давутны макътады ве:

– Падишам къулу Давуткъа къаршы гуна ишлемесин. О, санъа къаршы бир шей япмады, ве онынъ япкъан ишлери санъа чокъ файда кетирди. ⁵О, фелестинлилерни енъмек ичюн, озъ джаныны аямады, ве РАББИ бутюн Исраильге буюк къуртулыш багъышлады. Сен буны корип, къувана эдинъ. Шимди исе не ичюн къабаатсыз къанни тёкип, гуна ишлеп, Давутны себепсиз ольдюрмек истейсинъ я? – деди. ⁶Шаул Ёнатаннынъ сёзлерини динъледи ве:

– Тири Алланен ант этем! Давут ольмез, – деди.

⁷Сонъ Ёнатан Давутны чагъырды ве Шаулнынъ сёзлерини онъа айтып берди. Давутны Шаулнынъ огъуне кетирди, ве Давут эвеллери киби онынъ янында олды.

⁸Кене дженк башлады, ве Давут чыкъып, фелестинлилернен урушты. Оларны буюк магълюбиетке огъратты, ве фелестинлилер ондан къачып кеттилер.

⁹Шаул эвинде отургъанда, Алла онъа кене яман рухны йиберди. Шаулнынъ къолунда сюнгу бар эди. Давут исе чалгъы алетини чала эди.

¹⁰Шаул Давутны мызракънен диваргъа мыхлайджакъ олды, лякин Давут чекильди ве мызракъ диваргъа сапланды. Шу геджеси Давут къачып къуртулды. ¹¹Шаул озъ хызметчилерини Давутнынъ эвине, оны беклеп сабагъадже ольдюрсинлер деп, ёллады. Давутнынъ къадыны Микъал Давуткъа:

– Эгер бу гедже джанынъны къуртармасанъ, ярын сени ольдюрирлер, – деди.

¹²Давутны пенджерен чыкъарды, ве о, къачып къуртарылды. ¹³Микъал исе бир пут алып, оны тёшекке къойды, башы уджуна эчки терисини къойды ве кийимлернен къапатты. ¹⁴Шаул хызметчилерини Давутны якъаламагъа йиберди, лякин Микъал:

– О хаста, – деди. ¹⁵Шаул хызметчилерине:

– Давутны бакъынъыз, оны манъа ольдюрмек ичюн тёшегинен бе-рабер кетиринъиз, – деди. ¹⁶Хызметчилер келип бакъса, не коръсюнлер: тёшекте пут, башы уджунда исе эчки териси. ¹⁷О заман Шаул Микъалгъа:

– Не ичюн мени алдаттынъ, душманымны къачсын деп, не ичюн йибердинъ? – деди. Микъал исе:

– О манъа: «Мени йибермесенъ, сени ольдюрим», – деди, – деп айтты.
¹⁸Давут къачып къуртулды ве Рамагъа, Смаилнинъ янына кельди. Онъа Шаулнынъ эр бир эткен ишлери акъкъында айтып берди. Олар Смаилнен берабер ёлгъа чыкътылар ве Найотта токътадылар.

¹⁹Шаулгъа:

– Давут Рамада, Найотта, – деп еткиздилер. ²⁰Шаул хызметчилерини Давутны якъаламагъа йиберди, олар исе Алланынъ шейлерини анълаткъан пейгъамберлерни ве оларнынъ башлыгъы олгъан Смаилни коръдилер. Алланынъ Руху Шаулнынъ хызметчилерине де энди, олар да Алланынъ шейлерини анълатып башладылар.

²¹Буны Шаулгъа еткиздилер, ве о, башкъа хаберджилерини йиберди. Лякин олар да пейгъамберлик япып башладылар. Сонъ Шаул учюнджи кере хаберджилерини йиберди. Булар да пейгъамберлик япып башладылар. ²²Сонъ Шаул озю Рамагъа кетти. Секъудаки буюк къуюгъа къадар кельди ве:

– Смаил ве Давут къайдалар? – деп сорады. Онъа:

– Мына, Рамада, Найотта, – дедилер.

²³Шаул анда, Рамадаки Найоткъа кетти. Онъа да Алланынъ Руху энди, ве о, Рамадаки Найоткъа кельгендже ёл бою пейгъамберлик япты.

²⁴Сонъ урбаларыны чыкъарып, Смаил огюнде пейгъамберлик япты, бутюн кунъ ве геджеси чыплакъ ятты. Шунынъ ичюн: «Шаул да пейгъамберлерденми?» деген айтым пейда олды.

Ёнатан ве Давут

20 ¹Давут Рамадаки Найоттан къачты ве Ёнатангъа келип:

– Мен не яптым? Меним къабаатым неде? Къайсы гунам ичюн бабанъ меним джанымны къыдыра? – деп сорады. ²Ёнатан онъа:

– Ёкъ-ёкъ, сен ольмезсинъ. Бабам манъа айтмайып, кучюк-буюк олсун, ич бир ишини башламай. Айса не ичюн бу ишни менден гизлейджек? Олмайджакъ шей, – деди. ³Давут ант этип:

– Бабанъ сенинъ манъа олгъан яхшы мунасебетинъ акъкъында яхшы биле, шунынъ ичюн озь-озюне: «Ёнатан къасевет этмесин деп, онынъ бир шейден хабери олмасын», – дей. Лякин РАББИ Адынен сенинъ огюнде ант этем: меннен олюмнинъ арасында бир адым къалды, – деп айтты. ⁴Ёнатан Давуткъа:

– Джанынъ не истесе, шуны япарым, – деди. ⁵Давут Ёнатангъа:

– Мына ярын янъы ай чыкъар, мен падишанен берабер софра башында отурмакъ кереким, амма сен мени йибер, мен тарлада о бириси кунюнинъ акъшамынадже сакъланайым. ⁶Эгер бабанъ мени сораса, сен: «Давут менден сорап, озюнинъ Вифлеем шеэринине кетти. Олар союнен берабер йыллыкъ къурбан кетиреджек экенлер», – деп айт. ⁷Эгер бунъа: «Яхшы», – десе, демек, бир шей ёкъ. Эгер ачувланса, шуны биль ки, бабанъ ярамай иш тюшюнип чыкъаргъан. ⁸Сен исе къулуиъа мераметли

ол, чюнки сен къулунънен берабер РАББИнинъ огюнде бирлешме къурдынъ. Эгер къабаатым олса, мени ольдюр. Мени бабанъа алып кетмеге не керек? – деди. ⁹Ёнатан Давуткъа:

– Бойле шей сеннен олмаз! Эгер бабамнынъ санъа къаршы бир ярамай шей тюшюнип чыкъаргъаныны бильсем, санъа шу саат хабер этерим, – деди. ¹⁰Давут Ёнатандан:

– Эгер бабанъ санъа къаба джевап берсе, мени ким хабердар этеджек? – деп сорады. ¹¹Ёнатан Давуткъа:

– Айды, юр, тарлагъа чыкъайыкъ, – деди. Экиси де тарлагъа чыкътылар. ¹²Ёнатан Давуткъа:

– РАББИнинъ, Исраиль Алласынынъ огюнде ант этем! Ярын я да о бириси куню бабама хаберим олгъаныны косътермейип сорап бакъайым. Эгер онынъ санъа мунасебети яхшы олса, мен исе бу хаберни санъа шу анъ еткизмесем, ¹³РАББИ бойнумны урсун! Эгер де бабам санъа къаршы бир ярамай шей тюшюнип чыкъаргъан олса, буны да санъа хабер этерим. Сонъ сени йиберерим, ве сен сагълыкънен барарсынъ. РАББИ, эвель бабама ярдымджи олгъаны киби, санъа да ярдымджи олсун! – деди. ¹⁴– Мен сагъ олсам, РАББИ санъа мерамет эткени киби, сен де манъа мерамет эт. ¹⁵Ольгенимден сонъ биле, РАББИ бутюн ер юзюнден Давутнынъ душманларыны силъсе, мераметинъни союмдан кесме, – деди.

¹⁶Бойле этип, Ёнатан Давутнынъ союнен анълашма япты ве:

– РАББИ Давутнынъ душманларыны ёкъ этсин! – деди.

¹⁷Ёнатан Давутны севгенине кене ант этти. О, Давутны озюни севгени киби севе эди. ¹⁸Ёнатан онъа:

– Ярын янъы ай байрамы. Сенинъ акъкъынъда сорарлар, чюнки сен отургъан еринъ бош оладжакъ, – деди. ¹⁹– О бириси куню кетип, бундан эвель сакълангъан еринъе ашыкъып бар да, Эзел деген ташнынъ янынъ да отур. ²⁰Мен бир нишангъа аткъан олып, бу тарафкъа учъ окъ атарым. ²¹Сонъ бир хызметчи огъланны йиберип: «Бар, окъларны тап», – дерим. Эгер онъа: «Окълар ана, санъа якъын олгъан тарафта, бар ал», – десем, сен манъа кель. РАББИнен ант этем, санъа ич бир зарар тиймез. ²²Эгер огълангъа: «Окълар ана, сенинъ огюнде, сенден узакъ олгъан тарафта», – десем, къач, чюнки РАББИ сени йибере. ²³Экимиз бири-биримизге айткъан сёзлерге РАББИ эбедиен шааттыр, – деди.

²⁴Сонъ Давут тарлада сакъланды. Янъы ай чыкъты, ве падиша софрагъа отурды. ²⁵Падиша адет-узъре отургъан дивар янынъдаки ерине отурды. Ёнатан турды, ве Шаулнынъ янына Авнер отурды. Давутнынъ ери исе бош къалды. ²⁶Шаул шу куню бир шей айтмады, бельки, бир шей олгъан, бельки, Давут элялланмагъан, деп тюшюнди. ²⁷Байрамнынъ экинджи куню кельди. Давутнынъ ери кене бош къалды. О заман Шаул огълу Ёнатандан:

– Йишай огълу тюневин де, бугунъ де ашкъа не ичюн кельмеди? – деп сорады. ²⁸Ёнатан Шаулгъа:

– Давут менден сорап, Вифлеемге кетти, – деп джевап берди. ²⁹О манъа: «Мени йибер. Шеэримизде сойларым къурбан чаладжакъ, агъам мени давет этти. Эгер манъа мераметинъни косътереджек олсанъ, мени агъаларымнен корюшмеге йибер», – деди. Шунунъ ичюн де бугунъ падишанынъ софрасына кельмеди, – деди. ³⁰Шаул Ёнатангъа пек ачувланды ве:

– Инат ороспунунъ огълу! Сенинъ ананъны да, озюнъни де масхара этип, Йишай огълунен достлашкъанынъны мен бильмейимми, ёкъса? ³¹Йишай огълу бу дюньяда тири олгъандже, не сен, не падишалыгъынъ турып оламайджакъ! Деръал адам йибер де, оны манъа кетирт. О, мытлакъ оледжек! – деди. ³²Ёнатан бабасы Шаулдан:

– Оны не ичюн ольдюреджеклер? О не япты? – деп сорады. ³³Шаул, Ёнатанны урайым деп, онъа догъру мызракъ атты. Сонъ Ёнатан, бабасы Давутны ольдюрмеге къарар эткенини анълады. ³⁴Ёнатан софра башындан зияде ачувланып турды ве байрамнынъ экинджи куню ашамады. О, Давут ичюн пек къасеветленди, чюнки бабасы джаныны пек агъырткъан эди.

³⁵Эртеси куню саба Ёнатан бельгиленген ерге Давуткъа тарлагъа чыкъты, янынъда огълан бала да эди. ³⁶Ёнатан балагъа:

– Чап, мен аткъан окъларны къыдыр, – деди. Огълан чапты, Ёнатан исе окъларыны огъланнынъ огюнде тюшсюн деп, аткъан эди. ³⁷Огълан Ёнатаннынъ окълары тюшкен ерге таба чапкъанда, Ёнатан онъа:

– Бакъ, окъ сенинъ огюнде, узакъта, – деп къычырды. ³⁸Ёнатан кене огълангъа:

– Тез чап, токътама, – деп къычырды. Бала окъларны топлап, саибине кельди. ³⁹О, бир шей бильмей эди. Тек Ёнатаннен Давутнынъ эр шейден хабири бар эди.

⁴⁰Ёнатан балагъа озъ силасыны берип:

– Бар, шеэрге алып кет, – деди. ⁴¹Огълан бала кетти. Давут исе дженюп тарафындан котерильди, учъ кере бетини ерге тийгизип, эгилип селямлашты. Сонъ экиси къучакълашып-опюшип агъладылар, факъат Давут бетер агълады. ⁴²Сонъ Ёнатан Давуткъа:

– Аман-эсен бар, – деди. – Биз экимиз РАББИнинъ Адынен ант эттик: «РАББИ экимизнинъ арамызда, эвлятларымызнынъ арасында да омюрбилля шаат олсун».

⁴³Сонъ Давут турып кетти, Ёнатан исе шеэрге къайтты.

Давут къачып кете

21 ¹Давут Нов шеэрини руханий Ахимелекке кельди. Ахимелек Давутны корип, къоркъты ве Давуттан:

– Не ичюн бир озюнъсинъ? Янынъда не ичюн кимсе ёкъ? – деп сорады.

²Давут руханий Ахимелекке:

– Падиша манъа бир иш буюрды. «Мен сени не ичюн йиберегимни ве насыл иш буюргъанымны кимсе бильмесин», – деди. Адамларыма мени

къайда къаршыламагъа кереклигини анълаттым, – деди. ³– Энди манъа бир шейлер бер, беш дане отъмек, я да не тапылса, шуны бер, – деди. ⁴Руханий Давуткъа:

– Шимди менде адий отъмек ёкъ, тек азиз отъмегим бар. Эгер акъайларынь озьлерини къадынлардан узакъ туткъан олсалар, оны ашамагъа мумкюнлер, – деди. ⁵Давут Руханийге:

– Мен эр заман дженкке чыкъкъаным киби, бу кере де янымызда къадынларымыз ёкъ эди. Ёлумыз адий олгъан олса да, генчлеримизнинъ беденлери эял олып къалалар. Бойле бир кунде исе олар даа да зияде темизлигини сакълайлар, – деди. ⁶Руханий онъа азиз отъмеклерни берди, чюнки РАББИнинъ булунувыны косътерген пителерден башкъа отъмек ёкъ эди. Олар РАББИнинъ огюнден алынгъан эдилер, оларнынъ ерине исе энди сыджакъ отъмеклер къоюлгъан эди.

⁷Шу куню о ерде РАББИнинъ огюнде олгъан эдомлы Доэг адлы Шаулнынъ бир хызметчиси, чобанларнынъ башлыгъы бар эди.

⁸Давут Ахимелекке:

– Мында сенде мызракъ я да къылыч ёкъмы экен? Падишанынь буйругъы аджеле олды, мен озюме не къылыч, не де башкъа бир силя алмадым, – деди. ⁹Руханий исе:

– Мына сен Эла вадийинде ольдюрген фелестинли Гольятнынъ къылычы бар, эфоднынъ артында, кийимге сарылгъандыр. Истесень, шуны ал, мында башкъасы ёкъ, – деди. Давут онъа:

– Онъа етерли сою ёкътыр, оны манъа бер, – деди.

¹⁰Давут шу куню Шаулдан къачып, Гъат падишасы Акишке кельди.

¹¹Акишке онынъ хызметчилери:

– Бу Давут анавы топрагъынынъ падишасы дегильми? «Шаул бинълерни енъди, Давут исе – он бинълерни», – деп йырлагъан ве ойнагъанда, Давут акъкъында дегильми экен? – деп сорадылар.

¹²Давут бу сёзлерге дикъкъат этти ве Гъат падишасы Акиштен пек къоркъты. ¹³Оларнынъ огюнде бетини къыйыштырды, озюни дели киби косътереджек олып, къапуларда бир шейлер сызды, агъзындан си- лекейини акъызды. ¹⁴Акиш хызметчилерине:

– Корьмейсизми, о акълыны джойгъан, оны не ичюн манъа кетирдинъиз? – деди. ¹⁵– Огюмде озюни дели, акъылсыз киби косътерсин деп, кетирдинъизми? Манъа озюмнинъ делилерим етмегенми? Буны да кетирдинъизми? Оны меним эвиме къойманъыз! – деп айтты.

Руханийлернинъ ольдюрлюви

22 ¹Давут андан чыкъып, Адуллам къобасына къачты. Буны онынъ агъалары ве бабасы эшитип, онъа кельдилер. ²Бутюн белягъа огърагъанлар, борджлу олгъанлар, джанлары гъам ичинде олгъанлар анда топлаштылар, ве Давут оларнынъ ёлбашчысы олды. Онен дёрт юзге якъын адам бирлешти.

³Давут андан Моавдаки Мицпагъа келип, Моав падишасына:

– Алла меним къадиримни бельгилегендже, бабамнен анам сизде къалып турсунлар, – деди. ⁴Оларны Моав падишасына кетирди. Олар анда, Давут къаледе сакълангъаны къадар, отурдылар. ⁵Сонъ Гъад пейгъамбер Давуткъа:

– Бу къаледе къалма. Ехуда ерлерине кет, – деди. Давут кетип, Херет орманына кельди.

⁶Давут ве онынъ адамлары пейда олгъаны акъкъында Шаул эшитти. О вакъыт о, Гивада, дагъда тамариск тереги тюрбюнде элине мызракъ алып отура, этрафында исе хызметчилери бар эди. ⁷Шаул янындаки хызметчилерине:

– Эй, Биньямин огъуллары, мени динъленъиз. Йишайнынъ огълу эпинъизге тарла ве юзюм багъчасы берер, эпинъизни бинъбашы, юзбашы этип къояр, деп беллейсизми? ⁸Не ичюн эпинъиз манъа къаршы анълашып, огълум Йишай огълунен анълашма япкъаныны менден гизледи-нъиз? Сиз манъа языкъсынмайсыз. Огълум къулумны ёлдан урып, манъа къаршы къапкъан къойгъаныны не ичюн манъа айтмадынъыз? – деди.

⁹Шаулнынъ хызметчилеринен берабер отургъан эдомлы Доэг онъа:

– Мен, Йишай огълу Нов шеэринен Ахитув огълу Ахимелекке кельгенини коръдим. ¹⁰Ахимелек РАББИден онынъ акъкъында сорап, онъа аш ве фелестинли Гольятнынъ къылычыны берди, – деди.

¹¹Падиша, Ахитув огълу руханий Ахимелекни ве Новдаки бабасынынъ бутюн союны – Нов шеэринде руханийлик япкъан эписини – чагъыртмакъ ичюн адам ёллады. Олар эписи падишагъа кельдилер. ¹²Шаул:

– Эй, Ахитув огълу, мени динъле, – деди. О исе:

– Эфендим, иште мен динълейим, – деп джевапланды. ¹³Шаул онъа:

– Не ичюн сен Йишай огълунен берабер манъа къаршы анълаштынъ, не ичюн сен онъа отъмек ве къылыч бердинъ, манъа къаршы чыкъып, бугунъ къапкъан къойсун деп, не ичюн Алладан онынъ акъкъында сорадынъ? – деди. ¹⁴Ахимелек падишагъа:

– Хызметчилерининъ арасында Давут киби санъа садыкъ сою бармы? О, эм падишанынъ киеви, эм сакъчыларыннынъ башлыгъы ола, эм эвинъде урьмет къазана. ¹⁵Алладан онынъ акъкъында шу куню биринджи кере дегиль, эвель де сорай эдим. Ёкъ, падишам, мени, къулунны ве къулуннынъ эвини къабаатлама. Бу иш акъкъында мен бир шей бильмей эдим, – деди. ¹⁶Падиша исе:

– Ахимелек, мытлакъа сен оледжексинъ, сен де, бутюн бабаннынъ эви де, – деди. ¹⁷Сонъ сакъчыларына:

– Барынъыз, РАББИнинъ руханийлерини ольдюринъиз. Олар Давуткъа къол туттылар, онынъ къачкъаныны билип, манъа хабер этмедилер, – деди. Лякин хызметчилер РАББИнинъ руханийлерине къол ко-термеге истемедилер. ¹⁸Падиша Доэгге:

– Сен бар, руханийлерни ольдюр, – деди.

Эдомлы Доэг кетип, руханийлерге атылды ве шу куню кетен эфод кийген сексен беш адамны ольдюрди. ¹⁹Руханийлер яшагъан Нов шеэрини де кылычнен тар-мар этти. Акъайларны, апайларны, йигитлерни, балаларны, бугъа, эшек ве къой-эчкилерни – эписини кылычнен сойып чыкъты. ²⁰Ялынъыз Ахитувнынъ торуны, Ахимелекнинъ огълу Авиатар къачып къуртулды, Давуткъа къачып кетти, ²¹онъа Шаул РАББИнинъ руханийлерини къыргъаны акъкъында айтып берди. ²²Давут Авиатаргъа:
– Шу куню, эдомлы Доэг анда олгъанда, мен онынъ Шаулгъа эр шейни еткизеджегини бильдим. Бабанънынъ эписи сойларынынъ гъайып олгъаны – меним къабаатым, – деди. – ²³Менде къал, къоркъма. Меним олюмимни истегенлер сенинъ де ольгенинъни истейлер. Мен сени къорчаларым, – деди.

Давут Кеила шеэрини къуртара

23 ¹Фелестинлилер Кеилагъа уджюм этип, арманларны хырсызлагъанлары акъкъында Давуткъа хабер эттилер. ²Давут РАББИге мураджаат этип:

– Анда барайыммы, фелестинлилерни енъеримми? – деп сорады. РАББИ Давуткъа:

– Бар, фелестинлилерни енъеджексинъ ве Кеиланы азат этеджексинъ, – деп джевап берди. ³Лякин Давутнынъ адамлары онъа:

– Биз мында, Ехудада отурып, къоркъамыз. Кеилагъа, фелестинлилернинъ ордуларына къаршы насыл чыкъайыкъ? – дедилер. ⁴Давут кене РАББИге мураджаат этти, ве РАББИ онъа:

– Тур, Кеилагъа кет. Мен фелестинлилерни сенинъ къолунъа теслим этеджегим, – деди.

⁵Сонъ Давут адамларынен берабер Кеилагъа кетти. Фелестинлилернен дженкешти, оларынъ туварларыны айдап кетти, фелестинлилерни буюк магълюбиетке огъратты ве Кеила сакинлерини къуртарды. ⁶Ахимелек огълу Авиатар Давуткъа Кеилагъа кельгенде, озюнен берабер эфодны кетирген эди.

⁷Давутнынъ Кеилагъа кельгени акъкъында Шаулгъа еткиздилер, ве Шаул:

– Алла Давутны меним къолума теслим этти. О къапу-пенджереси къапалы олгъан шеэрге келип, озю-озюни къапады, – деди.

⁸Сонъ Шаул, Кеилагъа кетмек ве Давутны алкъагъа сармакъ ичюн, бутюн халкъны дженкке чагъырды.

⁹Давут, Шаул онъа къаршы ярамай шей тюшюнип чыкъаргъаны акъкъында бильген сонъ, руханий Авиатаргъа:

– Эфодны кетир, – деди. ¹⁰Давут:

– Я РАББИ, Израильнинъ Алласы! Мен, къулунъ, Шаул Кеилагъа келип, шеэрни меним ичюн дарма-дагъын этеджеги акъкъында эшиттим.

¹¹Кеила сакинлери мени онынъ къолуна теслим этеджеклерми? Къулунъ

эшиткени киби, Шаул мында келеджекми? Я РАББИ, Исраильнинъ Алласы! Къулунъа айт, – деди.

– Шаул келеджек, – деп джевап берди РАББИ. ¹²Давут:

– Кеила сакинлери мени ве адамларымны Шаулнынъ къолуна теслим этеджеклерми? – деп сорады.

– Этеджеклер, – деди РАББИ.

¹³О заман Давут ве 600 кишиге къадар адамлары турып, Кеиладан чыкъты ве анда-мында ер тапамайып юрилер.

Шаулгъа Давутнынъ Кеиладан къачып кеткени акъкъында еткиздилер, ве о, уджюм сеферини токътатты.

Давут Зиф сахрасында

¹⁴Давут сахрадаки пекитильген ерлерде яшады, сонъ Зиф сахрасындаки дагъларда яшады. Шаул оны эр кунъ къыдырды. Лякин Алла Давутны онынъ къолуна теслим этмедди.

¹⁵Бир кунъ Давут, Шаул оны къыдырып юргенини бильди. О озю Зиф сахрасындаки Хореште эди. ¹⁶Шаулнынъ огълу Ёнатан Давуткъа Хореш ерине кельди ве оны Аллагъа инанмагъа юреклендирди. ¹⁷Онъа бойле деди:

– Къоркъма. Бабам Шаулнынъ къолуна тюшмейджексинъ, Исраильге падишалыкъ этеджексинъ. Мен исе сенден сонъ экинджи адам оладжамым. Бабам Шаул буны биле.

¹⁸Олар РАББИнинъ огюнде анълашма яптылар. Сонъра Давут Хореште къалды, Ёнатан исе эвине кетти.

¹⁹Гивагъа, Шаулнынъ огюне зифлилер кельди ве:

– Иште, Давут бизим пекитильген ерлеримизде, Ешимоннынъ сагъындаки Хакила байырында, Хореште сакълана. ²⁰Падиша, эгер истесенъ, бар. Бизим ишимиз исе – оны сенинъ къолунъа теслим этмектир, – дедилер. ²¹Шаул оларгъа:

– Мени аджыгъанынъыз ичюн РАББИ сизге мерамет этсин. ²²Барынъыз да, онынъ къайда олгъаныны ве къайда юргенини даа да бакъынъыз, оны анда ким коръгенини билинъыз. Оны пек айнеджи дейлер де. ²³Даа онынъ сакълангъан ерлерини тапынъыз ве манъа догъру хабер кетиринъыз. Сонъ мен сизлернен барарым. Эгер о, бу ерлерде олса, мен оны бутюн Ехуда аилелеринден къыдырып тапарым, – деди.

²⁴Зифлилер турып, Шаулдан эвель Зифке кеттилер. Давут исе адамларынен берабер Маон сахрасында, Ешимоннынъ сагъындаки Арава вадийинде эди. ²⁵Шаул озюнинъ адамларынен берабер оны къыдырып кетти. Лякин Давуткъа буны хабер эттилер, ве о, къаягъа таба кечип, Маон сахрасында къалды. Шаул буны эшитип, Маон сахрасына Давутнынъ пешинден къувалады. ²⁶Шаул дагънынъ бир тарафындан кете эди, Давут адамларынен исе дагънынъ башкъа тарафында эди. Давут Шаулдан ашыкъып къачаяткъанда, Шаул адамларынен берабер Давутны ве

адамларыны якъалайджакъ олып, дагънынъ янындан чевирилип кетти. ²⁷Шу вакъыт Шаулгъа хаберджи келип:

– Тез артынъа къайт. Топрагъымызгъа фелестинлилер уджюм этти, – деди. ²⁸Шаул Давутны къувмакътан вазгечип, фелестинлилернинъ къаршысына кетти. Шунунъ ичюн шу ерге «Къачув къаясы» деген ад къоюлды.

Давут Шаулны ольдюрмеге истемей

24 ¹Давут андан кетип, Эн-Гедининъ хавфсыз, яхшы пекитильген ерлеринде яшап башлады.

²Шаул фелестинлилернен дженклешип къайткъанда, онъа Давут Эн-Гедиде олгъаныны еткиздилер. ³Шаул учъ бинъ энъ яхшы Исраильнинъ аскерини сайлап алып, Давутны ве адамларыны Дагъ Эчкилери Дагъынынъ янындан къыдырмагъа кетти. ⁴Ёл четиндеки къой-эчки ахырына кельди. О ерге къоба бар экен. Шаул анда аджетини битирмек ичюн кирди. Давут исе адамларынен берабер къобанынъ ичинде отура эди. ⁵Давутнынъ адамлары онъа:

– Мына, РАББИ санъа: «Иште, Мен душманларынъны къолунъа теслим этерим, онынънен не истесенъ, шуны япарсынъ», – деген кунъ кельди, – дедилер.

Давут яваштан барып, Шаулнынъ урбасындан бир парча кесип алды. ⁶Лякин Шаулнынъ урбасындан бир парча кесип алгъаны ичюн, Давутнынъ юреги сыкъылды. ⁷Давут озъ адамларына:

– Меним эфендима, РАББИ ягънен сюрткен адамгъа меним къолумдан зарар кетирмеге РАББИ корьсетмесин. О – РАББИнинъ Месихидир, – деди.

⁸Давут шу сёзлерни айтып, озъ адамларыны токътатты, Шаулгъа къол котермеге ёл бермедиди. Шаул турды да, къобадан ёлгъа чыкъты. ⁹Бундан сонъ Давут къобадан чыкъып:

– Падишам, эфендим! – деп, Шаулны чагъырды. Шаул айланды, Давут исе бетини ерге тийгизип, эгилип селямлашты. ¹⁰Сонъ Давут Шаулгъа:

– Не ичюн санъа: «Мына Давут санъа къаршы ярамай иш япмагъа чаре къыдыра», – деген адамларны динълейсинъ? ¹¹Мына бугунъ озюнъ корип турасынъ, РАББИ сени къобада меним къолума теслим этти. Манъа: «Оны ольдюр», – дедилер, лякин мен сени адждыдым ве: «Эфендима къолумны котермем. О – РАББИнинъ Месихидир», – дедим.

¹²Бабам! Элимдеки шу урба парчасына бакъ. Мен оны сенинъ урбандан кесип алдым, сени исе ольдюрмедим. Энди озюнъ бакъып корьдинъ, менде ярамайлыкъ ве хаинлик ёкъ, санъа къаршы гуна къазанмадым. Сен исе мени къыдырып, ольдюрмеге истейсинъ. ¹³РАББИ озю экимизнинъ арамыздаки даваны чезсин, сенден меним акъкъымны алсын, лякин меним къолум санъа котерильмез. ¹⁴Къадимий айтымда айтылгъандыр: «Яман адамлар яманлыкъ япалар». Мен исе санъа тиймем.

¹⁵Исраиль падишасы кимге къаршы чыкъты? Кимнинъ артындан къуваладынъ? Ольген копекнинъ артындан, бир битнинъ пешинден. ¹⁶РАББИ Озю укюм чыкъарсын, экимизни укюм этсин. О, меним ишиме Озю бакъар, Озю корер, мени сенинъ къолунъдан къртурары, – деди.

¹⁷Давут лафыны битиргенде, Шаул:

– Давут, огълум, мен сени эшитемми? – деп, окюр-окюр агълады. ¹⁸Давуткъа: – Сен менден акълысынъ, чюнки меним яманлыгъыма сен яхшылыкъ къайтардынъ. ¹⁹Бугунъ манъа яхшылыкъ япып, буны манъа косътердинъ. РАББИ мени сенинъ къолунъа теслим эткенде, сен мени ольдюрмединъ. ²⁰Ким душманыны тапкъанда, оны азат этип, «Акъ ёл», – деп йиберер эди? Бугунъ манъа япкъанынъ ичюн РАББИ санъа эйилик этсин. ²¹Шимди билем: сен, шубесиз, падишалыкъ япаджакъсынъ, элинъ Исраиль падишалыгъыны къавий тутаджакъ. ²²Энди манъа РАББИнинъ огюнде ант эт: мен ольген сонъ, эвлятларымны ёкъ этмейджексинъ ве бабамнынъ эвинден адымны сильмейджексинъ, – деди.

²³Давут Шаулгъа ант этти. Шаул эвине кетти, Давут ве онынъ адамлары исе хавфсыз, яхшы кърорулгъан бир ерге котерилдилер.

Давут ве Авигаил

25 ¹Смаил кечинди. Бутюн израиллилер топлашып агълаштылар ве оны Рамада, эвинде джыйдылар. Сонъ Давут Паран сахрасына кетти.

²Маонда бир адам бар эди. Онынъ Къармелде буюк иши бар эди. Шу адам пек зенгин олып, онынъ учь бинъ къою ве бинъ дане эчкиси бар эди. Бир кунъ о, Къармелде къойларыны къркътыра эди. ³Бу адамнынъ ады Навал, апайынынъ ады исе Авигаил эди. Апайы акъыллы ве дюльбер, Навал исе къара юрекли, мераметсиз киши эди. О, Къалев союндан эди.

⁴Давут сахрада олгъанда, Навал къойларыны къркътыргъаны акъкъында эшитти. ⁵Давут, Къармелге он хызметчи огълан йиберип, оларгъа: – Къармелге котерилип, Навалгъа барынъыз, меним адымдан онен селямлашынъыз ⁶ве бойле айтынъыз: «Санъа сагълыкъ-селяметлик, эвинъе – тынчлыкъ-аманлыкъ, сенинъ эр бир шейинъе де аманлыкъ олсун. ⁷Бугунъ мен, къойларынынъ къркътыргъанынъ акъкъында эшиттим. Сенинъ чобанларынъ бизде олгъанда, биз оларнынъ джанларыны агъыртмадыкъ, олар Къармелде булунгъан вакъытта бир шейлери гъайып олмады. ⁸Хызметчилеринъден сора, олар санъа айтарлар. Энди бу хызметчи огъланларгъа мераметинъни косътер, чюнки олар хайырлы бир кунъде кельдилер. Къулларынъа ве Давут огълунъа юрегинъден къопкъаныны бер», – деди.

⁹Давутнынъ хызметчилери келип, Навалгъа Давутнынъ адындан шу сёзлерни айтып бердилер ве индемейип бекледилер. ¹⁰Навал Давутнынъ хызметчилерине джевапланып:

– Давут ким олгъан? Йишай огълу да ким олгъан? Шимди саиплеринден къачып юрген къуллар чокъ. ¹¹Энди мен къойларымны къркъткъан

адамларгъа азырлап къойгъан отъмеклерни, сувны ве этни алып, ким-син-ким олгъан, къайдан кельгени белли олмагъан адамларгъа бере-йимми? – деди.

¹²Давутнынъ хызметчилери озъ ёлларынен кери къайтып кеттилер, келип бу сёзлерни Давуткъа айтып бердилер. ¹³О заман Давут адамларына: – Эр кес къылычыны белине такъсын, – деди. Эр кес къылычыны белине такъты. Давут озю де къылычыны алды, ве онынънен берабер дёрт юзге къадар адам кетти. Эки юз адам исе бутюн шейлерининъ янында къалды.

¹⁴Хызметчилернинъ бириси Навалнынъ апайы Авигаилге: – Мына Давут, бизим эфендимизнен селямлашмакъ ичюн, сахрадан озюнинъ хаберджилерини ёллагъан. Амма саибимиз оларны къаба къабул эткен, – деп хабер этти. ¹⁵– Бу адамлар исе бизге мерамет косътердилер, джанымызны агъыртмадылар, биз оларнен тарлада юргенде, бир шейимиз гъайып олмады. ¹⁶Олар, биз оларнынъ янында сюрюлеримизни отлатып юргенде, гедже-кундюз бизни къорчаладылар. ¹⁷Шимди тюшюнип бакъ, биз не япмалымыз, чюнки бизим саибимиз ве бутюн эвининъ башына мытлакъа беля тюшеджек. О, бир шейге ярамайджакъ адам, онынънен лаф этмеге чареси ёкътыр, – деди.

¹⁸О заман Авигаил ашыкъып, 200 дане отъмек, эки дане шарап толлу мешин торба, беш дане пишемеге азыр олгъан къой, беш буюк савут* къавурылгъан богъдай данелери, 100 багъ къурутылгъан юзюм, 200 тегерек басылгъан инджир алып, эшеклерге юкledi ¹⁹ве хызметчилерине:

– Менден огде кетинъиз. Мен артынъыздан кетейим, – деди. Акъайы Навалгъа исе бир шей айтмады.

²⁰Авигаил эшекте отуруп, дагънынъ айланчыкъ ёлларындан энгенде, онынъ огюне Давут ве адамлары чыкъты. Олар корюштилер. ²¹Давут:

– Эбет, бу адамнынъ малларыны сахрада нафиле къорчаладым, онынъ бир шейи гъайып олмады. О исе, яхшылыкъкъа яманлыкъ япты. ²²Эгер танъ аткъандже мен Навалнынъ союздан бирде-бир эркек адамыны сагъ къалдырсам, Алла бойнумны урсун, – деди.

²³Авигаил Давутны корьгенде, тез-тез эшектен тюшти, онынъ огюнде бетини ергедже тийгизип эгильди. ²⁴Аякълары тюбуне йыкъылып:

– Къабаат менде, эфендим. Меним сёзлериме къулакъ ас, къулунънынъ лафыны динъле, – деди. ²⁵– Эфендим шу бир шейге ярамайджакъ адамгъа, Навалгъа, дикъкъат этмесин. Ады насыл олса, озю де ойле. Онынъ ады – Навал, делилиги де озюнде*. Эфендим! Мен, къулунъ, сенинъ ёллагъан хызметчилеринъни корьмедим. ²⁶Эфендим, РАББИнинъ ве сенинъ огюнде айтам, РАББИ санъа къан тёммеге ёл бермеди ве къолунъны

* 25.18 *Беш буюк савут* – къ. еуд. «беш сеа».

* 25.25 *Навал* – къ. еуд. «дели, акъылсыз» демектир.

акътыман алмакътан тутты. Энди душманларынъа, эфендиме зулум кетирмек истегенлерге Навалгъа олгъаны киби олсун. ²⁷Мына, эфендим, санъа хызмет эткен адамларгъа мен кетирген бу бахшышларны ал. ²⁸Меним къабаатымны багъышла. РАББИ мытлакъа сенинъ сюляленъе чокъ вакъыт девамында падишалыкъ этмеге берер, чюнки сен РАББИнинъ ёлунда курешесинъ ве омюрбилля ярамай шей япмадынъ. ²⁹Эгер бирде-бир адам артынъдан къувуып, сенинъ джанынъны къыдыраджакъ олса, РАББИ, сенинъ Алланъ, сапандан аткъан адам киби, сенинъ джанынъны, эфендим, чантасында сакълар, душманларынънынъ джаныны исе сапандан таш аткъандай атар. ³⁰РАББИ санъа айткъан бутюн эйликлерини япкъанындан сонъ, сени Исраиль башына къойгъанындан сонъра, ³¹«Нафиле къан тётким ве озюмни акътыман алмакътан сакъламадым», – деп сенинъ джанынъ, эфендим, сыкъылмаз. РАББИ санъа эйилик япкъан сонъ, сен мени, къулунъны, хатырла, – деди.

³²Давут Авигаилге:

– Сени меним къаршыма ёллагъан РАББИге, Исраильнинъ Алласына, шукюрлер олсун! ³³Сенинъ икметинъ ичюн Аллагъа шукюр! Мени къан тёткектен ве акътыман алмакътан токътаткъанынъ ичюн санъа Алла мерамет эйлесин! ³⁴Лякин, мени санъа ярамайлыкъ этмектен туткъан РАББИнинъ, Исраиль Алласынынъ огюнде догърусыны айтам: эгер сен огюме ашыкъып чыкъмагъан олсанъ, танъ аткъандже Навалнынъ союндан бир эркек адамыны сагъ къалдырмаз эдим, – деди.

³⁵Давут Авигаилнинъ кетирген шейлерини алды ве:

– Эвинъе аман-эсен къайт. Мына мен лафынъа къулакъ астым ве сенинъ риджанъны беджердим, – деди.

³⁶Авигаил Навалгъа къайтып кельди, бакъса, онынъ эвинде, падишанынъ эвинде киби, той кете, Навал шенълене, зиль сархош. Шунунъ ичюн Авигаил онъа сабагъадже бир шей айтмады. ³⁷Саба эртеси исе, Навал айынгъанындан сонъ, апайы онъа эр шейни айтып берди, буны эшиткенде, Навалнынъ мийине къаны урды, ве Навал къыбырдап олмады. ³⁸Къарарынен он кунъден сонъ, РАББИ Навалны урды, ве о олды. ³⁹Давут Навалнынъ олюми акъкъында эшитип:

– РАББИге шукюрлер олсун! Навал мени масхара эткени ичюн, РАББИ ондан меним акъкъымны алды, мени ярамай иш япмакътан сакълады, Навалнынъ яманлыгъыны исе озюне къайтарды, – деди ве Авигаилге, «Меним апайым ол», – деп, адамлар йиберди. ⁴⁰Давутнынъ хызметчилери Къармел шеэрини Авигаилге келип:

– Давут санъа эвленмек истей, шунунъ ичюн бизни санъа ёллады, – дедилер. ⁴¹Авигаил бетини ергедже тийгизип эгильди ве:

– Мына, мен Давут-эфендимнинъ къулу олмагъа, онынъ хызметчилерининъ аякъларыны ювамагъа азырым, – деди. ⁴²Сонъ Авигаил ашыкъып эшегине минди, беш къыз хызметчисини алып, Давутнынъ хабержилери артындан кетти ве онынъ апайы олды. ⁴³Давут даа Йизреэл

шеэринден Ахиноамгъа эвленди, ве олар экиси де онынъ апайы эдилер. ⁴⁴Шаул исе къызы Микъалны, Давутнынъ апайыны, Гъаллим шеэринден Лаиш огълу Палтийге апай оларакъ берди.

Давут кене Шаулнынъ джаныны сакълай

26 ¹Зифлилер Гивагъа Шаулгъа келип:

– Мына, Давут Ешимоннынъ къаршысындаки Хакила байырында сакълана, – дедилер.

²Шаул, Израильнинъ учъ бинъ энъ яхшы аскерлерини сайлады ве оларны топлап, Зиф сахрасына Давутны кыдырмагъа кетти. ³Шаул Ешимоннынъ къаршысындаки Хакила байырында, ёл янында ерлешти. Давут сахрада булунып, Шаул онынъ артындан сахрагъа кельгенини коръди. ⁴Джасусларны йиберип, Шаулнынъ акъкъикъаттан кельгенини бильди. ⁵Давут, Шаулнынъ ордусынен берабер ерлешкен ерге келип, Шаул ве орду башлыгъы Нер огълу Авнернинъ юкълагъан ерини коръди. Шаул орду ортасында юкълай эди, адамлары онынъ этрафында алкъа кырып ерлешкен эди. ⁶Давут хитли Ахимелекке ве Церуя огълу, Ёавнынъ агъасы Авишайгъа мураджаат этип:

– Ким меннен берабер Шаулнынъ ордусына бараджакъ? – деп сорады. Авишай:

– Мен сеннен бараджакъым, – деди.

⁷Геджеси Давут ве Авишай Шаулнынъ ордусына бардылар. Иште, Шаул ордусында ятып юкълай эди, мызрагъы башы уджунда ерге санчылгъан. Авнернен адамлары этрафында алкъада ята эдилер. ⁸Авишай Давуткъа:

– Алла шимди душманынъны къолунгъа теслим этти. Бер, мен оны бир урып, мызракънен ерге мыхлайым, экинджи кере урмакънынъ кереги олмаз, – деди. ⁹Лякин Давут Авишайгъа:

– Оны ольдюрме. Ким, РАББИнинъ Месихине къол котерип, къабатсыз къалыр? – деди. ¹⁰– РАББИ тёпеде бар! РАББИ оны бир вакъыт ола, Озю урар. Я да озюнинъ вакъты келип олер, я да дженкте эляк олур. Мангъа исе РАББИнинъ Месихине къол котермеге РАББИ коръсетмесин. ¹¹Башы уджундаки мызракъны ве сув гугюмини алайыкъ да, озъ еримизге къайтайыкъ, – деди. ¹²Сонъ Давут Шаулнынъ башы уджундаки мызракъ ве сув гугюмини алды да, олар озъ ерине кеттилер. Буны кимсе коръмеди, кимсе бильмеди, кимсе уянмады, эписи юкълай эдилер. РАББИ оларны терен юкъугъа далдырды. ¹³Давут башкъа тарафкъа кечип, дагънынъ тёпесинде, узакъта турды. Оларнынъ арасында буюк ара бар эди. ¹⁴Давут Нер огълу Авнерге ве халкъкъа мураджаат этти ве:

– Авнер, джевап бер, – деди. Авнер:

– Сен кимсинъ? Падишагъа кычырмагъа сен ким олдынъ? – деп джевапланды. ¹⁵Давут Авнерге:

– Сен акъикъый акъай дегильсинъми? Израильде сангъа тенъ кельген адам бармы? Айса не ичюн эфендинъ падишаны кърчаламайсынъ?

Халкътан бириси келип, эфендинъни, падишаны ольдюрмек истеди. ¹⁶Сен яхшы иш япмайсынъ. РАББИнинъ огюнде айтам: сен ве сенинъ адамларынъ эфендинъизни, РАББИнинъ Месихини кърорчаламагъанынъыз ичюн ольмеге лйыкъсыз. Бар да бакъ, падишанынъ башы уджунда олгъан мызракъ ве сув гугюми къайда экен? – деди.

¹⁷Шаул Давутнынъ сесини таныды ве:

– Давут, огълум, бу сенинъ сесинъми? – деп сорады. Давут онъа:

– Меним сесим, падишам, эфендим, – деди. ¹⁸Ве даа: – Не ичюн эфендим къулунынъ пешинден къувалай? Мен не яптым? Менден не ярамайлыкъ корьдинъ? ¹⁹Шимди падиша-эфендим, къулунънынъ сёзлерине къулакъ ас: эгер сени манъа къраршы РАББИ догъурткъан олса, Онъа кърбан олсун. Эгер де инсан огъуллары олса, РАББИнинъ огюнде оларгъа лянет олсун, чюнки олар мени къувалап, бугунь РАББИнинъ мирасы олгъан пайымдан узакълаштыралар ве: «Бар, кет, ят аллаларгъа хызмет эт», – дейлер. ²⁰РАББИнинъ огюнде меним къанымны ерге тёмке. Исраиль падишасы бир бит кыдырып, дагъларда кийик тавукъ авлагъан адам киби мени авлай, – деди. ²¹Шаул:

– Мен гунакарым. Давут, огълум, къайт. Мен санъа башкъа ярамайлыкъ япмам. Сен бугунь джанымны сакълап кълдырдынъ. Мен исе делилик яптым ве буюк янълыш ишледим, – деди. ²²Давут онъа джевапланып:

– Мына падишанынъ мызрагъы, бир хызметчи огълан кельсин де, оны алсын. ²³РАББИ эр кеске адалетлиги ве садыкълыгъы ичюн эйлик берсин. Бугунь РАББИ сени кълума теслим этти, лякин мен кълумны РАББИнинъ Месихине котермеге истемедим. ²⁴Сенинъ яшайышынъ меним ичюн насыл кыйметли олса, меним яшайышым да РАББИ ичюн бойле кыйметли олсун. О, мени эписи белялардан сакъласын! – деди. ²⁵Шаул Давуткъа:

– Алла сени багъышласын, Давут огълум! Буюк ишлер япаджакъсынъ, ишлеринъ де мувафакъиетли оладжакъ, – деди.

Сонъ Давут озъ ёлунен кетти, Шаул исе озъ ерине къайтты.

Давут фелестинлилерге кете

27 ¹Давут озъ-озюне:

– Бир кунь ола, ахыры Шаулнынъ кълуна тюшерим. Фелестинлилернинъ топрагъына къачмакътан манъа яхшысы ёкъ. Сонъра Шаул уютини узип, бутюн Исраиль ерлеринде мени кыдырмаз, мен де ондан къртулырым, – деди.

²Сонъ Давут ве 600 адамы Гъат падишасына, Маок огълу Акишке кетти ³ве Акиште Гъатта ерлештилер. Эр бири – озъ кърорантасынен, Давут да эки апайынен – ййзрезлли Ахиноам ве Навалнынъ сабыкъ къадыны кърмелли Авигаилнен – анда яшадылар. ⁴Шаулгъа Давутнынъ Гъаткъа кеткени акъкъында еткиздилер, ве о, оны башкъа кыдырмады.

⁵Давут Акишке:

– Эгер урьметинъни къазангъан олсам, манъа тарладаки кичик шеэрлеринъден биринде ер айыр, мен анда отурарым. Манъа, сенинъ къулунъа, падиша шеэринде сеннен берабер отурмагъа керекми? – деди. ⁶Сонъ Акиш онъа шу куню Цикълагъ шеэрини берди. Шунунъ ичюн Цикълагъ шеэри шимдиге къадар Ехуда падишаларынынъ шеэри оларакъ къалды. ⁷Давутнынъ фелестинлилернинъ улькесинде яшагъан вакъты бир йыл дёрт ай олды.

⁸Давут озь адамларынен чыкъып, гешурлылар, гирезлилер ве амалеклилерге уджюм этти. Шу халкълар Шургъа къадар, тап Мысыр топракъларына къадар къадимий заманлардан берли шу ерлерде яшай эдилер. ⁹Давут шу улькени дарма-дагъын эткенде, эр кесни – апай олсун, акъай олсун – къалдырмай ольдюрди, къой-эчки ве туварларыны, эшек ве девелерини, ве кийимлерини алды да, Акишке къайтып кельди.

¹⁰Акиш Давуттан, «Бугунъ кимни дарма-дагъын эттинъ?» – деп сорагъанда, Давут онъа: «Ехуданынъ дженюбий тарафыны», – я да: «Ерахмеэлилернинъ дженюбий тарафыны», – я да: «Кенлилернинъ дженюбий тарафыны», – деп джевап бере эди.

¹¹Давут бир апайны, бир акъайны сагъ къалдырмай, Гъаткъа кетирмей эди, чюнки «Олар: “Давут бойле иш япты”, – айтаджакълар», – деп тюшюнди. Давут фелестинлилерде яшагъанда, бойле япа эди.

¹²Акиш Давутнынъ айткъанларына инанды ве: «Исраиль халкъынынъ оны кореджек козю ёкъ. О, даима манъа хызмет этер», – деп тюшюнди.

28 ¹⁰Заманларда фелестинлилер исраиллилернен дженк этмек ичюн ордуларыны топлады. Акиш Давуткъа:

– Шуну биль ки, сен де, адамларынъ да меннен берабер ордуларымда кетеджексинъиз, – деди. ²Давут Акишке:

– Энди къулунъ не япабильгенни корерсинъ, – деди. Акиш:

– Мен сени озюмнинъ даимий къаравулым этип къояджагъым, – деди.

Шаул джадыгъа келе

³Шу заманда Смаил энди кечинген эди. Бутюн исраиллилер агълап, оны озюнинъ шеэринде, Рамада джыйгъан эдилер. Шаул эписи джады ве тылсымджыларны мемлекеттен къувгъан эди.

⁴Фелестинлилер топлашып, Шунемде ордусынен ерлештилер. Шаул да бутюн исраиллилерни топлады, ве олар Гилбоада ерлештилер. ⁵Шаул фелестинлилернинъ ордусыны корип къоркъты, юреги чапаланды. ⁶Шаул РАББИден не япаджагъыны сорады, лякин РАББИ онъа не тюшюнде, не Ур алетлерининъ* ярдымынен, не пейгъамберлернен джевап бермеди. ⁷Сонъ Шаул озь хызметчилерине:

– Манъа рухларнен лаф эткен бир къадын тапынъыз. Мен онъа барып сорайджагъым, – деди. Хызметчилери онъа:

* 28.6 Ур алетлери – къ. еуд. «ярыкъ» манасыны анълата. Джереп алетлери.

– Мында, Эн-Дорда рухларнен лаф эткен бир къадын бар, – дедилер.
 8 Шаул озь урбаларыны чыкъарып, башкъа урба кийип, озюнен берабер эки киши алып, гедже шу къадынгъа кельдилер. Шаул онъа:

– Ялварам, рух ярдымынен манъа фал ач. Мен санъа айткъан адамнынъ рухуны бу дюньягъа чагъыр, – деди. 9 Лякин къадын онъа:

– Мытлакъа билесинъ ки, Шаул мемлекеттен эписи джады ве тылсым-джыларны къувды. Айса не ичюн джанымны тузакъкъа тюшюрп, меним олюмимни истейсинъ? – деди.

10 Шаул РАББИнинъ огюнде сёз берип:

– Алла тёпедде бар! Бу ишинъ ичюн санъа бир джеза олмаз, – деди. 11 О вакъыт къадын:

– Кимни чагъырайым? – деп сорады.

– Смаилни чагъыр, – деди Шаул.

12 Къадын Смаилни корип, юксек сеснен къычырды. Шаулгъа:

– Мени не ичюн алдаттынъ? Сен Шаулсынъ, – деди. 13 Падиша онъа:

– Къоркъма! Не коресинъ? – деп сорады. Къадын:

– Ер тюбюнден чыкъаяткъан алланы корем, – деди.

14 – Къыяфети насыл? – деп сорады Шаул.

– Къарт, узун урба кийген акъай чыкъа, – деди къадын. Шаул шу заман Смаилни таныды, юзюни ергедже тийгизип эгильди. 15 Смаил Шаулдан:

– Не ичюн мени раатсыз этип, чыкъаджагъымны истейсинъ? – деп сорады. Шаул джевапланып:

– Манъа пек агъыр олды. Фелестинлилер манъа къаршы дженк этелер, Алла исе менден юзюни чевирди, манъа не тюшюмде, не пейгъамберлернен бир тюрлю джевап бермей. Шунунъ ичюн сени чагъырдым. Не япайым, манъа акъыл огрет, – деди. 16 Смаил:

– РАББИ сенден юзюни чевирп, санъа душман олгъан олса, менден не къыдырасынъ? – деди. 17 – РАББИ меним ярдымымнен не айткъан олса, шуны да япаджакъ. О, сенинъ къолунъдан падишалыкъны тартып аладжакъ ве санъа якъын адамгъа, Давуткъа береджек. 18 Сен РАББИнинъ айткъанларыны динълемединъ ве амалеклилерден Онынъ гъазабыны чыкъармадынъ. Шунунъ ичюн шимди РАББИ буну санъа япа. 19 Энди О, Израильни де, сени де фелестинлилернинъ къолуна теслим этеджек: ярын сен де, огъуллерынъ да мен олгъан ерде оладжакъсынъыз, Израиль ордусыны исе РАББИ фелестинлилернинъ къолуна теслим этеджек, – деди.

20 Шаул бирден бутюн беденинен ерге йыкъылды, чюнки Смаилнинъ сёзлеринден пек къоркъты. Эм де такъаттан кесильди, чюнки бутюн кунь ве бутюн гедже бир шей ашамагъан эди. 21 О къадын Шаулнынъ янына келип, онынъ зияде къоркъкъаныны коръди ве:

– Ана, къулунъ сёзлеринъни динълеп, джананы олюм хавфы алтын-да къалдырды, сен берген эмиринъни беджерди. 22 Энди ялварам, сен де къулунънынъ сёзлерине къулакъ ас: мен санъа бир тилим отъмек

берейим, аша, ёлгъа чыкъкъанда, такъатынъ олур, – деди. ²³Лякин Шаул разы олмайып:

– Мен ашамайджагъым, – деди. Хызметчилери ве шу къадын ялварып башладылар, ве Шаул оларны динълеп, ерден турды ве ятакъкъа отурды. ²⁴Къадыннынъ эвинде семиз бузав бар эди, о, оны тез-тез сойды, ун алып хамыр басты ве маясыз пителер пиширди. ²⁵Оларны Шаулгъа ве хызметчилерине берди. Олар ашады, сонъ турып, шу геджеси кеттилер.

Фелестинлилер Давутны ред этелер

29 ¹Фелестинлилер бутюн ордуларыны Афекте топладылар. Израиллилер исе ордусыны Йизреэлдеки чокъракънынъ янында ерлештирдилер. ²Фелестин башлыкълары юзлер ве бинълер башында кете эдилер. Давут ве онынъ адамлары артындан, Акишнен берабер кете эди. ³Фелестин башлыкълары:

– Бу еудийлер мында не япалар? – дедилер. Акиш Фелестин башлыкъларына:

– Бильмейсизми? Бу – Давут, Израиль падишасы Шаулнынъ хызметчиси. О, бир йылдан зяеде меним янымда. О, кельгенинден берли, ондан бир ярамайлыкъ корьмедим, – деди. ⁴Фелестин башлыкълары онъа пек ачувландылар ве:

– Сен бу адамны йибер, сен оларгъа айыргъан ерге къайтсын. Бизнен берабер дженкке кетип, урушта бизге къаршы чыкъмасын. Озь эфендисининъ козюне кирмек ичюн, бизим адамларымызнынъ башындан гъайры даа нени бере биледжек? ⁵Анавы «Шаул бинълерни урды, Давут исе – он бинълерни», – деп йырлангъан ве оюнда ойналгъан Давут дегильми? – деп айттылар. ⁶Сонъ Акиш Давутны чагъыртып, онъа:

– Алла тѳепеде бар! Сен намуслы адамсынъ! Меннен берабер ордуда хызмет этсенъ, манъа яхшы олур эди, чюнки сен манъа кельгенинъден берли, мен сенден бир ярамайлыкъ корьмедим. Лякин башлыкъларым сени бегенмейлер. ⁷Шимди къайт, аман-эсен бар, Фелестин башлыкъларыны ачувландырма, – деди. ⁸Давут Акишке:

– Мен не яптым? Мен санъа кельгенимден берли ве бугунъге къадар къулунъда не таптынъ? Не ичюн мен кетип, эфендим падишамнынъ душманларынен дженклешмейим? – деди. ⁹Акиш Давуткъа джевапланып:

– Джанынъ раат олсун, сен манъа Алланынъ Мелеги киби яхшысынъ, лякин Фелестин башлыкълары: «О бизнен берабер дженкке кетмесин», – дедилер. ¹⁰Бойлеликнен, саба тур да, озюнъ де, сенинъ аскерлеринъ де сабалайын турып, кунъ ачылгъан сонъ, кетинъиз, – деди.

¹¹Сабалайын Давут озю де, адамлары да Фелестин топракъларына къайтмагъа турдылар. Фелестинлилер исе Йизреэлге кеттилер.

Давут амалеклилерни енъе

30 ¹Учюнджи кунюне Давут ве адамлары Цикълагъгъа кеттилер. Амалеклилер исе Негевни ве Цикълагъны дарма-дагъын эткен эдилер.

Цикълагъгъа уджюм этип, оны атешнен якъкъан эдилер, ²апайларны ве эписи шеэрдекилерни – кучюги олсун, буюги олсун – эсир эткен, ич бир адамны ольдюрмеген, лякин оларны къувалап, озь ёлуна кеткен эдилер.

³Давут адамларынен берабер шеэрге кельдилер. Бакъса, не корьсюнлер? Шеэр якъылгъан, апайлары, огъуулары ве къызлары эсирге тюшкен эдилер. ⁴Давут ве адамлары яйгъара котерип, агълап башладылар, кучю къалмагъандже агъладылар. ⁵Давутнынъ эки апайы да: йизреэлли Ахиноам ве Навалнынъ сабыкъ къадыны къармелли Авигаил эсирге тюшкен эдилер. ⁶Давут буюк бир хавф алтына тюшти, чюнки халкъ оны ташларнен ольдюреджек олды. Эр бир киши огъуулары ве къызлары ичюн джандан къасеветленди. ⁷Давут РАББИден, Алласындан кучъ алып, Ахимелех огълу Авиатаргъа:

– Мангъа эфодны кетир, – деди. Авиатар эфодны Давуткъа кетирди.

⁸Давут, РАББИге мураджаат этип:

– Бу айдутлар сюрюси пешинден къувалайыммы? Оларны къувып етеримми? – деп сорады. РАББИ онгъа:

– Къувала. Мытлакъа оларгъа етип олурсынъ ве эписини къуртарырсынъ, – деди.

⁹Давут ве 600 адамы кетип, Бесор дересине кельдилер. Адамларнынъ бир къысмы анда токътады, ¹⁰Давут ве 400 адамы исе къуваламагъа девам эттилер. Къалгъан 200 адам къалды. Олар ойле болдургъан эдилер ки, атта Бесор дересини кечмеге аллары къалмагъан эди.

¹¹Бир мысырлыны тарлада тутып, Давутнынъ огъуне кетирдилер, онгъа отъмек ве сув бердилер, ве о, ашады. ¹²Даа онгъа басылгъан инджир парчасыны ве эки багъ къуругъан юзюм бердилер, ве о, ашап такъатланды. О, учъ кунъ ве учъ гедже ашамагъан-ичмеген экен. ¹³Давут ондан:

– Сенинъ саибинъ ким? Къайдансынъ? – деп сорады. О:

– Мен – мысырлы яшым, бир амалеклининъ къулу олам. Учъ кунъден берли хаста олгъаным ичюн, саибим мени ташлап кетти. ¹⁴Биз кетрилилернинъ Негевини, Ехуда топрагъыны ве Къалевнинъ Негевини дарма-дагъын эттик. Цикълагъны исе якътыкъ, – деди. ¹⁵Давут ондан:

– Сен мени шу айдутлар сюрюсине алып барарсынъмы? – деп сорады. О исе:

– Алланынъ Адынен мени ольдюрмейджегингъе ве эфендимнинъ къолуна теслим этмейджегингъе ант эт. Сонгъ сени шу айдутлар сюрюсине алып барарым, – деди.

¹⁶Мысырлы Давутны алып баргъан сонгъ, иште, амалеклилер бутюн улькеге даркъалып, Фелестин ве Ехуда ерлеринде чокъ мулък тутып алгъанларына къуванып ашай-иче ве байрам эте эдилер. ¹⁷Давут оларны акъшам устюнден башлап экинджи кунюнинъ акъшамынадже урды, девелерге отурып къачкъан 400 йигиттен гъайры, кимсе къуртарылып оламады. ¹⁸Амалеклилернинъ бутюн тутып алгъан шейини кери тартып алды, эки апайыны да къуртарды. ¹⁹Оларнынъ не буюк шейинден, не

уфакъ шейинден бириси, не огъуллаы, не кызылары ёкъ олмады, амалеклилер тутып алгъан бутюн шейлерден бириси ёкъ олмады, – Давут эр шейни къайтарды. ²⁰Давут даа амалеклилернинъ эписи туварларыны ве къой-эчкилерини алды. Оларны озълерининъ сюрюлери алдын да айдап, адамлары:

– Бу Давутнынъ енъиш пайы, – дедилер.

²¹Болдуруп, Давутнынъ пешинден барып оламагъан ве Бесор дере си янын да къалдырылгъан 200 адамларынынъ янына кельгенде, олар онынъ ве адамларынынъ къаршысына чыкътылар. Давут оларгъа якъынлашып, оларнен селямлашты. ²²Сонъ Давутнен кеткен бир къач яман ве бир шейге ярамайджакъ адамлар:

– Олар бизнен берабер кетмегенлери ичюн, айды, оларгъа авдан бир шей бермейик, тек озълерининъ къадын ве балаларыны алсынлар да кетсинлер, – дедилер. ²³Лякин Давут:

– Агъаларым, РАББИ бизге берген шейлерге бойле япманъыз. О, бизни къорчалады ве бизге уджюм эткен айдутлар сюрюсини къолумызгъа теслим этти. ²⁴Бу иште сизнен ким разы оладжакъ? Дженкке кеткенлернинъ пайы не къадар олса, арабаларда къалгъанларнынъ пайы да шу къадар олмакъ керек. Эпинъизге пайлаштырмакъ керек, – деди.

²⁵Шу вакъыттан сонъ, ойле де олып къалды. Шу чыкъарылгъан къарар шимдиге къадар Израильде къанун олып къалды.

²⁶Давут Цикълагъгъа кельди ве онынъ достлары олгъан Ехуда акъсакъалларына мулъкнинъ бир къысымыны йиберип:

– Мына сизге РАББИнинъ душманларындан тартып алынгъан мулъктен бахшыш, – деди.

²⁷Давут бахшышларыны Бет-Эльде, Рамот-Негевде, Яттирде, ²⁸Арозде, Сифмотта, Эштемоада, ²⁹Ракъалда, ерахмеэллилернинъ ве кенлилернинъ шеэрлеринде, ³⁰Хормада, Бор-Ашанда, Атакъта, ³¹Хевронда ве Давут ве адамлары юрген бутюн ерлерде олгъан акъсакъалларгъа ёллады.

Шаул ве огъуллаынынъ эляк олувы

31 ¹Фелестинлилер израиллилернен дженк эттилер, ве Израиль аскерлери фелестинлилерден къачып, Гилбоа дагъында эляк олдылар. ²Фелестинлилер Шаулны ве огъуллаыны къувып еттилер ве Шаулнынъ Ёнатан, Авинадав ве Малкий-Шуа огъуллаыны ольдюрдилер. ³Шаулгъа къаршы дженк пек дешетли олды. Окъчулар оны тапып, окълар атып, пек агъыр яраладылар. ⁴Шаул озюнинъ сия ташыйыджысына:

– Кылычынъны чыкъар да, мени ольдюр. Шу сюннетсизлер келип, мени ольдюрмесин, меним устюмден кульмесинлер, – деди.

Лякин сия ташыйыджысы бойле япмагъа истемеди, чюнки пек къоркъты. О заман Шаул озъ кылычыны алып, кылычынынъ устуне атылды. ⁵Сия ташыйыджысы Шаулнынъ ольгенини корип, озю де кылычына атылып, Шаулнен берабер ольди. ⁶Бойледже, шу куню Шаул да,

онынъ учъ огълу да, сия ташыйджысы да, бутюн адамлары да берабер ольдилер. ⁷Вадийнинъ башкъа тарафында ве Иорданнынъ башкъа тарафында яшагъан исраиллилер Исраиль адамларынынъ къачкъаныны, Шаул ве огъуллары ольгенини корип, озъ шеэрлеринден къачтылар, фелестинлилер исе анда келип ерлештилер. ⁸Экинджи куню фелестинлилер ольгенлерни союндырып, устьлериндеки шейлерни таламагъа кельгенде, Гилбоа дагъында эляк олгъан Шаул ве онынъ учъ огълуны таптылар. ⁹Шаулнынъ башыны кесип, сиясыны чекип алдылар ве бутюн Фелестин топрагъына, путларынынъ эвлеринде ве халкъына бу хаберни еткизмек ичюн, хаберджилерни йибердилер. ¹⁰Онынъ сиясыны Ашторет путларынынъ эвинде къойдылар, джеседини исе Бет-Шан диварында астылар. ¹¹Явеш-гиладлылар фелестинлилер Шаулнен насыл шей япкъаныны эшиттилер. ¹²Эписи кучълю аскерлер, бутюн гедже девамында анда барып, Шаулнынъ ве огъулларынынъ джесетлерини Бет-Шан диварындан алды ве Явешке келип якътылар. ¹³Кемиклерини алып, Явеште тамариск тереги тубюнде дефн эттилер ве еди кунь девамында аштан вазгечтилер.

Падишалар акъкъында экинджи китап

Бу китап, Давут падиша тахтына отурып, Исраильге падишалыкъ эткени акъкъында икяе эте. Башта о, тек Ехуда къабилесининъ падишасы ола (1–4 баблар), сонъундан исе онынъ укюми шималий Исраиль къабилелерине де даркъала (5–20 баблар). Бунунъ эписи миляттан эвель XI асырнынъ сонъунда – X асырнынъ башларында олып кече.

Давут падишанынъ заманында, Исраиль халкъынынъ келеджегини тайин эткен, эки эмиетли вакъиа олып кечти. Биринджи – Давутнынъ Ерусалим шеэрини запт этмеси. Бу шеэр Ерусалимнинъ пайтахты ве мукъаддес шеэр олды, о, аля бугунъ бутюн дюньянынъ дикъкъатыны джелъп эте. Экинджиси – Исраиль халкъына тек Давутнынъ эвлятлары падишалыкъ этеджеклер акъкъында Алланынъ Давуткъа берген вадеси. Бу вакъыттан башлап, тек онынъ эвлятлары Исраильнинъ къануний падишалары олмакъ мумкюн эди.

Давут башта Ехуда падишалыгъынынъ падишасы (1–4 б.), сонъундан исе Исраиль падишалыгъынынъ падишасы ола (5 б.). Давут евуслыларнынъ Ерусалим къалесини тутып ала ве оны озъ пайтахтына чевире (5–6 б.). Алланынъ Давуткъа берген вадеси (7 б.). Давутнынъ дженклери (8–10 б.). Давутнынъ гунасы (11–12 б.). Авишалом Давут бабасына къаршы баш котере (13–19 б.). Ветандаш дженклери ве башкъа дженклер (20–21 б.). Давутнынъ Аллагъа йырлагъан йыры (22 б.). Давутнынъ аскерлери (23–24 б.).

Давут Шаулнынъ олюми акъкъында хабер ала

1 ¹Шаул ольди. Давут исе энди эки кунъден берли Цикълагъгъа къайткъан эди. ²Учюнджи куню Шаулнынъ ордусундан бир адам келе – устюндеки

урбасы йыртыкъ, башы устюнде топракъ бар эди. Давуткъа келип, о, бетинен ерге йыкъылып селямлашты. ³Давут онъа:

– Сен къайдан кельдинъ? – деди. О исе:

– Мен исраиллилернинъ ордусундан къачып къуртулдим, – деди. ⁴Давут онъа:

– Не олды? Манъа айтып бер, – деди. О исе:

– Халкъ дженк мейданындан къачып башлады, чокъ адамлар ольдюрильди. Шаул да, онынъ огълу Ёнатан да ольдюрильди, – деди.

⁵Давут бу хаберни кетирген йигиттен:

– Шаулнынъ ве Ёнатаннынъ олюми акъкъында къайдан билесинъ? – деп сорады.

⁶Йигит:

– Мен Гилбоа дагъларына тесадюфен кельдим, бакъсам, Шаул озь мызрагъына таяна, онынъ артындан исе арабаларда аскерлер келип етмекте эдилер. ⁷Шаул артына айланып, мени коръди ве чагъырды. Мен: «Мына меним», – дедим. ⁸О: «Сен кимсинъ?» – деп сорады. Мен: «Мен – амалеклилерденим», – деп джевап бердим. ⁹О манъа: «Яныма кель, мени ольдюр. Мен олюм алдында ятам, лякин даа сагъым», – деди. ¹⁰Мен онынъ янына кельдим де, оны ольдюрдим. О, бойле агъыр яраланып, сагъ къалмайджагъыны биле эдим. Сонъ онынъ башындаки таджыны, къолуна такъылгъан билезликни алдым да, оларны мында санъа, эфендим, кетирдим, – деди.

¹¹О заман Давут ве онен берабер олгъанлар устюндеки урбаларыны йырттылар. ¹²Шаул ве онынъ огълу Ёнатан, РАББИнинъ аскерлери ве башкъа Исраильнинъ огъулары къылычтан ольгенлери ичюн, Давут адамларынен акъшамгъадже окюр-окюр агълашты ве бир шей ашмай-ичмеди.

¹³Давут йигиттен:

– Сен къаерлисинъ? – деп сорады. О:

– Мен мында вакътынджа яшагъан амалеклининъ огълум, – деди.

¹⁴Давут онъа:

– Сен РАББИнинъ Месихине къол котермеге насыл этип къоркъмадынъ? – деди. ¹⁵Давут, бир аскерини чагъыртып, онъа:

– Бар, оны ольдюр, – деди, ве аскер оны ольдюрди.

¹⁶Амалекли ольгенден эвель, Давут онъа:

– Сенинъ олюминъ – сенинъ озюньнинъ къабаатынъ. «Мен РАББИнинъ Месихини ольдюрдим», – деп, озюньни суд эттинъ, – деди.

Давут Шаулнынъ ве Ёнатаннынъ артындан агълай

¹⁷Давут Шаулнынъ ве онынъ огълу Ёнатаннынъ олюмине агълав тюркюси йырлады. ¹⁸Шу Яй Тюркюсини Давут Ехуда огъуларына огренмеге эмир этти. Иште, бу, Адалетлилер Китабында язылгъандыр. Давут бойле йырлады:

- 19 Эй, Израиль! Сенинъ гузеллигинъ байырларынънынъ
тёпелеринде ольдюрильди!
Не ичюн къараманлар енъильди?
- 20 Фелестинлилернинъ къызлары къуванмасын деп,
сюннетсизлернинъ къызлары байрам япмасын деп,
Гъат шеэринде бир шей айтманъыз,
Ашкелон сокъакъларында лаф этменъиз.
- 21 Гилбоа дагълары!
Устюнъизге чыкъ тюшмесин,
ягъмур ягъмасын,
тарлаларынъыз емиш бермесин,
чюнки къараманларнынъ къалкъаны –
Шаулнынъ къалкъаны – анда арамланды,
энди зейтюн ягъынен сюртюльмеди.
- 22 Ёнатан яйындан атып, джесюр аскерлернинъ къаныны тёкти,
оларнынъ къанынен окъларыны алгъа боялады.
Шаулнынъ къылычы душманларыны кесе-парчалай эди.
- 23 Шаул ве Ёнатанни халкъ севе, озьлери пек яхшы адамлар эдилер,
олюм биле оларны айырмады.
Олар къарталдан тез,
арсландан кучьлю эдилер.
- 24 Израиль къызлары! Сизни мор урбаларгъа кийиндирген,
къыйметли шейлер такътыргъан,
урбаларынъызны алтын нагъышларнен яраштыргъан
Шаул акъкъында агъланъыз.
- 25 Не ичюн къараманлар агъыр дженкте енъильдилер?
Сенинъ тёпелеринде Ёнатан ольдюрильди.
- 26 Агъам Ёнатан, сенинъ акъкъынъда агълай-сызлайым,
меним ичюн пек къыйметли эдинъ.
Сенинъ манъа севгинъ къызларнынъ севгисинден къыйметли
эди.
- 27 Къараманлар не ичюн енъильдилер?
Дженк сиясы гъайып олды!

Давут – Ехуда падишасы

- 2** 1Бундан сонъ Давут РАББИден:
– Ехуданынъ бирде-бир шеэрине кетейимми? – деп сорады. РАББИ онъа:
– Кет, – деди. Давут:
– Къайда кетейим? – деп сорады.
– Хевронгъа, – деди РАББИ.

²Давут ве эки апайы: йизреэлли Ахиноам ве Навалнынъ сабыкъъ апайы кърмелли Авигаил, – анда кеттилер. ³Давут озюнен берабер олгъан адамларны да озь къроранталарынен бирликте кетирип, Хевронда ве онынъ этрафындаки шеэрлеринде ерлештилер. ⁴Ехуда къайлары келип, Давутны Ехуда къабилесине падишалыкъ этмеге ягънен сюрттилер. Давуткъа Явеш-Гилад сакинлери Шаулны дефн эткенлери акъкъында хабар эттилер. ⁵Давут, Явеш-Гилад сакинлерине эльчилер ёллап: – Эфендинъиз Шаулны дефн этип, онъа бойле мераметли шейни япкъанынъыз ичюн РАББИ сизге эйилик эйлесин. ⁶Шимди РАББИ сизге мераметли ве ишанчлы олсун. Мен де сизинъ япкъан ишинъиз ичюн сизге яхшылыкъ этейим. ⁷Эфендинъиз Шаул ольген олса да, эллеринъиз къалтырамасын, джесаретли олунъыз. Ехуда къабилеси мени озюне падиша этип ягънен сюртти, – деди.

Иш-Бошет – Израиль падишасы

⁸Шаулнынъ орду башлыгъы Нер огълу Авнер, Шаулнынъ огълу Иш-Бошетни алып, Маханаим шеэринде кетирди. ⁹Анда Авнер оны бутюн Израильге падишалыкъ этмеге къойды, ве о, Гилад виляетине ве ашурлыларнынъ топрагъына, Йизреэл виляетине, Эфраим ве Биньямин къабилелерине падишалыкъ япып башлады.

¹⁰Шаул огълу Иш-Бошет Израильнинъ падишасы олгъанда, 40 яшында эди ве эки йыл девамында падишалыкъ япты. Ехуда къабилеси исе Давутнен берабер къалды. ¹¹Давут Хеврон шеэринде Ехуда къабилесине еди бучукъ йыл девамында падишалыкъ этти.

Шаул ве Давут сойлары арасында дава

¹²Бир кунь Нер огълу Авнер, Шаул огълу Иш-Бошетнинъ аскерлерини алып, Маханаим шеэринден Гивон шеэринде кетти. ¹³Церуя огълу Ёав да Давутнынъ аскерлеринен бирликте чыкъты, ве олар Гивон тыйнагъы янында бир-бирини къраршыладылар. Анавылар тыйнакънынъ бир тарафында, булар тыйнакънынъ башкъа бир тарафында отурдылар. ¹⁴Авнер Ёавгъа:

- Йигитлер турып, бизим огюмизде урушсынлар, – деди. Ёав:
- Айды, турсунлар, – деди.

¹⁵Сонъ Шаул огълу Иш-Бошет тарафындан он эки биньяминли ве Давут аскерлеринден он экиси турдылар. ¹⁶Олар, бири-бирининъ башларындан тутып, къылычларыны бири-бирлерининъ янларына сокътылар ве бир кереден ольдилер. Шунунъ ичюн Гивондаки шу ерге Къылычлар Тарласы деген ад къоюлды.

¹⁷Шу куню агъыр дженк олып кечти. Давутнынъ аскерлери Авнерни ве израилли аскерлерни енъди.

¹⁸Церуянынъ учь огълу бар эди: Ёав, Авишай ве Асаэл. Асаэл кийик гъазель киби аягъына чабик эди. ¹⁹О, Авнернинъ артындан къувалады,

онынъ пешинден онъгъа-солгъа бурулмайып къувалай эди. ²⁰ Авнер, артына айланып:

– Асаэл, сенсинъми? – деп сорады. О:

– Меним, – деди. ²¹ Авнер онъа:

– Мени къуваламакътан вазгеч. Аскерлерден бирини сайлап, онъа атыл, онынъ эр бир шейини тартып ал, – деди.

Лякин Асаэл онынъ пешинден къалмагъа истемеди. ²² Авнер даа бир кере Асаэлге деди:

– Эгер мени къуваламакътан вазгечмесенъ, сени ольдюрмеге меджбур оладжагъым. О заман агъанъ Ёавгъа насыл бетнен бакъаджагъым?

²³ Лякин Асаэл онынъ пешинден къалмагъа истемеди. Сонъ Авнер мызрагъынынъ сапыны Асаэлнинъ къурсагъына сокъты, мызракъ тап аркъасындан тюртип чыкъты. Асаэл йыкъылды да, шу ерде ольди. Асаэл йыкъылып ольген ерден кечкен-кеткен эписи адамлар токътай эдилер.

²⁴ Ёав ве Авишай Авнернинъ артындан къуваладылар, Аммах байырына якъынлаштылар. Бу байыр Гивон сахрасына кеткен ёлундаки Ги-ахнынъ янында эди. Байыргъа якъынлашкъанда, кунеш батмакъта эди.

²⁵ Биньяминлилер Авнер этрафында топлашты ве, орду тизип, бир байырыннъ тёпесинде турдылар. ²⁶ Авнер Ёавгъа мураджаат этип:

– Бири-биримизни даа не къадар къылычнен ольдюреджекмиз? Сонъу насыл гъамлы оладжагъыны бильмейсинъми я? Адамларынъа, озъ агъаларыны къувмасынлар деп, не вакъыт айтаджакъсынъ? – деп сорады.

²⁷ Ёав:

– Алланен ант этем! Эгер сен буны айтмагъан олсанъ, аскерлер озъ агъаларыны сабагъадже къувалар эдилер, – деди.

²⁸ Ёав бору чалды, ве бутюн халкъ токътады, исраиллилернинъ артындан башкъа къуваламадылар, – дженк токътады. ²⁹ Авнер ве онынъ аскерлери бутюн гедже Аравадан кете эди. Сонъ, Иордан озенини кечип, бутюн Битронны кечти ве Маханаимге кельдилер. ³⁰ Ёав Авнерни къуваламакъны токътатты ве эписи аскерлерини топлап сайды. Асаэлден гъайры Давут аскерлеринден 19 адам етишмей эди. ³¹ Давутнынъ аскерлери исе Биньямин ве Авнернинъ адамларындан 360 адам ольдюрдилер. ³² Асаэлни алып, бабасынынъ къабринде Вифлеемде дефн эттилер. Ёав озъ адамларынен берабер бутюн гедже кетти ве танъ аткъанда Хевронгъа кельди.

3 ¹ Шаулнынъ ве Давутнынъ тарафдарлары арасында девамлы дженк олды. Давут кет-кете кучъке кире, Шаулнынъ тарафдарлары исе кет-кете зайыфлаша эди.

Давутнынъ огъулары

² Давутнынъ Хевронда огъулары олды. Биринджиси йизреэлли Ахиноамдан догъгъан Амнон, ³ экинджиси – Навалнынъ сабыкъ апайы

къармелли Авигаилден олгъан Килеав. Учюнджиси – Маакъа догъгъан Авишалом. Маакъа – Гешур мемлекетининъ падишасы олгъан Талмайнынъ къызы эди. ⁴Дёртюджи огълу – Адонья, анасынынъ ады Хаггит эди. Бешинджиси – Шефатя, анасы Авитал эди. ⁵Алтынджысы – Давутнынъ апайы Эгланынъ огълу Йитреам. Олар Давутта Хеврон шеэринде догъдылар.

⁶Шаулнынъ ве Давутнынъ тарафдарлары арасындаки дженк олгъанда, Авнер Шаулгъа къол туткъанларнынъ ёлбашчысы олды.

Авнер ве Давут бирлешелер

⁷Шаулнынъ бир джариеси бар эди, ады Рицпа, Айянынъ къызы. Бир кунь Шаулнынъ огълу Иш-Бошет Авнерге:

– Сен не ичюн бабамнынъ джариесинен яттынъ? – деди.

⁸Авнер Иш-Бошетнинъ сёзлерине пек ачувланды ве:

– Мен санъа не – Ехуданынъ копегими ёкъса? Мен бугунь бабанъ Шаулнынъ эвине, онынъ агъаларына, достларына садыкъ эдим, сени Давутнынъ къолуна бермедим. Сен исе бир апай ичюн мени къабаатлайсынъ! ⁹Шимди ант этем, ве антымны бозсам, Алла бойнумны урсун! РАББИ Давуткъа насыл эткен олса, онъа ойле де япарым: ¹⁰Шаулдан падишалыгъыны тартып алырым да, Дандан Беэр-Шевагъа къадар Исраильде ве Ехудада Давутнынъ тахтыны къоярым. Буны япмасам, Алла бойнумны урсун, манъа даа да бетер этсин! – деди.

¹¹Иш-Бошет Авнерге къаршы бир шей айталмады, чюнки ондан пек къоркъты. ¹²Сонъ Авнер озь адындан Давуткъа эльчилерни бойле сёзлернен йиберди:

– Бу ерлер менимкидир. Меннен мукъавеле яп, ве мен бутюн Исраильни сенинъ тарафынъа чевирмек ичюн санъа къол тутарым.

¹³Давут:

– Яхшы. Мен сеннен мукъавеле япарым, лякин бир шартым бар. Эгер меннен корюшмеге кельгенде, Шаул къызы Микъалны озюнънен берабер кетирмесенъ, меним огюме кирмесинъ, – деди.

¹⁴Сонъ Давут Шаул огълу Иш-Бошетке эльчилер йиберип:

– Микъал апайымны къайтар. Мен оны юз дане фелестинлини сюннет эткеним ичюн алдым, – деди.

¹⁵Иш-Бошет, адамларны йиберип, Микъалны акъайындан, Лаиш огълу Палтиэлден алды. ¹⁶Акъайы исе, Микъалнынъ артындан кетип, агълай-агълай оны Бахуримге къадар озгъарды. Сонъ Авнер онъа:

– Бар, артынъа къайт, – деди, ве о артына къайтып кетти.

¹⁷Авнер Исраиль акъсакъалларына мураджаат этти ве:

– Сиз энди чокътан берли Давут сизге падиша олмасыны истей эдинъиз. ¹⁸Энди буны япынъыз, чюнки РАББИ Давуткъа: «Къулум Давут ярдымынен Мен Исраиль халкъымны фелестинлилерден ве башкъа эписи душманларындан къуртараджагъым», – деди.

¹⁹Биньяминлилерге де Авнер айны шуны айтты. Сонъ Авнер Давуткъа исраиллилернинъ ве Биньямин къабилесининъ истеклерини айтмакъ ичюн Хевронгъа кетти. ²⁰Авнер ве онен берабер йигирми адам Давуткъа Хевронгъа кельдилер. Давут Авнер ве онен берабер кельген адамларгъа той япты. ²¹Авнер Давуткъа:

– Мен турып кетейим, эфендим падишагъа бутюн Исраиль халкъыны топлайым, олар да сеннен мукъавеле япарлар. Сен джанынъ истегени киби оларгъа падишалыкъ япарсынъ, – деди.

Давут Авнерни йиберди, ве Авнер эсен-аман кетти.

Авнернинъ ольдюрюлюви

²²О вакъыт Давутнынъ аскерлери Ёавнен берабер сеферден къайтып, озьлеринен берабер чокътан-чокъ ав кетирдилер. Авнер Давутнынъ янында Хевронда энди ёкъ эди, чюнки Давут оны йиберген, ве о эсен-аман кеткен эди. ²³Ёав ве онынъ ордусы кельгенде, онъа: «Падишагъа Нер огълу Авнер кельди. Давут оны йиберди, ве о, эсен-аман кетти», – дедилер. ²⁴Ёав, падишагъа келип:

– Сен не яптынъ? Мына санъа Авнер кельген, сен не ичюн оны йибердинъ? Энди о бизден къачып кетти! – деди. ²⁵– Сен Нер огълу Авнерни билесинъ: о сени алдатмагъа, кирген-чыкъкъан ёлларынъны ве бутюн япкъан ишлеринъни билъмек ичюн кельди, – деди.

²⁶Ёав Давуттан чыкъып, Авнернинъ артындан аскерлер йиберди, ве олар Авнерни Сира къуюсынынъ янында тутып, кери къайтардылар. Давутнынъ исе бундан хабери ёкъ эди. ²⁷Авнер Хевронгъа къайтып кельгенде, Ёав оны юзьме-юзь лаф этеджек киби къапудан кирсетти ве анда къурсагъына къылыч саплады. Бойлеликнен, Ёав озь къардашы Асаэл ичюн Авнерни ольдюрди. ²⁸Давут, бу вакъиа акъкъында эшитип:

– РАББИнинъ огюнде меним де, падишалыгъымнынъ да Нер огълу Авнернинъ къаны тёкюльгенинде къабаатым ёкъ. ²⁹Онынъ къаны Ёавнынъ башына ве бабасынынъ бутюн союна тюшсюн. Ёавнынъ союнда арам беден хасталыгъы ве маразнен хасталангъан я да топал олгъан, къылычтан ольген я да бир тилим отъемекке мухтадж олгъан адамлар эр вакъыт олсунлар! – деди.

³⁰Бойлеликнен, Ёав ве къардашы Авишай Авнерни ольдюрдилер, чюнки о, Гивон дженкинде къардашлары Асаэлни ольдюрген эди.

Давут Авнернинъ артындан агълай

³¹Давут Ёавгъа ве оларнен олгъан адамларгъа:

– Бутюн урбаларынъызыны йыртынъыз, къаба токълугъан кетенден урбалар кийинъиз ве Авнернинъ артындан агъланъыз, – деди.

Давут падиша озю табут артындан кетти. ³²Авнерни Хевронда дефн эттилер. Давут онынъ къабири янында пек агълады, бутюн халкъ да агълады. ³³Падиша Авнер акъкъында шойле такъмакълады:

– Авнер, сен бир ахмакъ киби ольмек керек эдинъми?

³⁴ Къолларынь багълы дегиль эди,
аякъларыньда бугъавлар ёкъ эди,
амма сен ярамай адамларнынъ къолунен киби
ольдюрилип ерге тюштинъ, – деди.

Сонъ бутюн халкъ даа да бетер агълады.

³⁵Кунь даа битмегенде, бутюн халкъ Давуткъа аш бермеге кельди, лякин Давут ант этип:

– Эгер мен кунь батмагъандже отъмек я да башкъа бир шей ашасам, Алла бойнумны урсун, даа да бетер этсин! – деди.

³⁶Бутюн халкъ буны корип пек бегенди. Олар падишанынь бутюн башкъа япкъан ишлерини де бегене эдилер. ³⁷Шу куню бутюн халкъ ве бутюн Исраиль Нер огълу Авнернинъ олюми падишанынь къолундан олмагъаныны бильди. ³⁸Падиша хызметчилерине:

– Билинъиз ки, бугунъ Исраильнинъ ёлбашчысы ве къараман акъай ольди, – деди. ³⁹– Мен падишалыкъкъа ягънен сюртюльгениме бакъмадан, шимди даа зайыфым. Бу адамлар исе – Церуя огъулары – менден кучълюер. РАББИ ярамай адамгъа онынъ яманлыгъына коре берсин, – деди.

Иш-Бошетнинъ ольдюрлюви

4 ¹Шаул огълу Иш-Бошет, Авнернинъ Хевронда ольгенини эшитип, рухтан тюшти. Бутюн Исраиль де шашып-шашмалады.

²Шаул огълу Иш-Бошетнинъ янында эки айдут группасынынъ башлыгъы бар эди, бирисининъ ады – Баана, экинджисининъ ады – Рекъав эди. Олар биньяминли Беэрот шеэринден олгъан Риммоннынъ огъулары эди. Беэрот шеэри Биньямин къабилесине аит эди. ³Беэротнынъ темель сакинлери исе, Гиттаимге къачып кетип, анда аля бугунге къадар ябанджы сайылалар.

⁴Шаул огълу Ёнатаннынъ Мефивошет адлы, аякълары топал огълу бар эди. О, беш яшында олгъанда, Йизреэлден Шаул ве Ёнатаннынъ олюми акъкъында хабер кельди. Даясы оны алып къачты. Ашыкъып къачкъанда, бала тюшти ве аякъалары зарарланды. Бундан сонъ топаллап башлады.

⁵Беэротлы Риммоннынъ огъулары Рекъав ве Баана куннинъ энъ сыджагъында Иш-Бошетнинъ эви янына кельдилер. О исе уйле вакътында тешегинде юкълай эди. ⁶Рекъав ве агъасы Баана богъдай аладжакъ киби эвге кирдилер, онынъ къурсагъына къылыч саплап, къачып кеттилер.

⁷Бойлеликнен, агъа-къардашлар эвге киргенде, Иш-Бошет озюнинъ ятакъ одасында, тешегинде ята эди. Оны урып ольдюрип, башыны кесип, озюнен берабер алдылар ве бутюн гедже Арава ёлуен кеттилер. ⁸Иш-Бошетнинъ башыны Давуткъа Хевронгъа кетирип, падишагъа бойле дедилер:

– Бу – сенинъ душманынь олгъан Шаул огълу Иш-Бошетнинъ башы. О сени ольдюрмеге истеди, амма РАББИ бугунъ сенинъ, падиша, акъкъынъны Шаулдан ве союздан алды.

9 Давут беэротлы Риммоннынъ Рекъав ве Баана огъуллаарына бойле джевап берди:

– Джанымны чешит къайгъылардан азат эткен РАББИ тёпедде бар! 10 Бир кунъ манъа бир хаберджи кельди ве манъа Шаулнынъ олюми акъкъында хабер этти. О манъа: «Козь айдын! Шаул ольди!» – деди, ве мени бу хабернен къувандыраджакъ олды. Мен исе, онъа бахшыш береджек ерине, оны якъалап Цикълагъда ольдюрсинлер, деген эмир бердим. 11 Сиз, хиянетлер, шимди къабаатсыз адамны озь эвинде тешегинде ольдюрдинъиз! Онынъ къабаатсыз къаныны тэккенинъиз ичюн сизден акъкъыны сорамам ве сизни ер юзюнден ёкъ этмем деп беллединъизми я?

12 Сонъ Давут аскерлерине оларны ольдюрмеге, къолларыны-аякъларыны кесмеге, джесетлерини исе Хевронда тыйнакънынъ устюнде асмагъа эмир этти.

Иш-Бошетнинъ башы исе Хевронда, Авнернинъ къабыринде дефн этильди.

Давут – Израиль ве Ехуданынъ падишасы

5 1 Эписи Израиль къабилелери Давуткъа Хевронгъа келип, онъа:

– Биз эпимиз – сенинъ сой-сопларынъмыз. 2 Эвеллери, Шаул бизге падишалыкъ япкъанда, сен Израиль халкъыны дженклерге алып кетте эдинъ, РАББИ санъа: «Сен Меним халкъыма Израильге чобан оладжакъсынъ, оларнынъ ёлбашчысы оладжакъсынъ», – деди, – дедилер.

3 Эписи Израиль акъсакъаллары Давут падишагъа Хевронгъа кельгенде, РАББИнинъ огюнде онен мукъавеле япты, оны ягънен сюртип, бутюн Израильнинъ падишасы этти. 4 Давут падиша олгъанда, 30 яшын да эди. 40 йыл девамында Давут падишалыкъ япты. 5 Хевронда Ехуда къабилесине еди йыл алты ай падишалыкъ этти, ве Ерусалимде бутюн Израиль ве Ехудагъа 33 йыл падишалыкъ этти.

6 Бир кунъ падиша Давут ве онынъ адамлары Ерусалимге ве анда яшагъан евуслыларгъа къаршы сеферге кетти. Евуслылар: «Давут шеэрге киралмаз», – деп тюшюнип, онъа:

– Сен мында кирмезсинъ! Топал ве сокъурлар биле сени къувып олурлар! – дедилер.

7 Лякин Давут Сион къалесини* алды. Шимди о – Давут Шеэридир.

8 Давут шу куню:

– Ер тюбюндеки сув каналларындан кечип, евуслыларны, мени кореджек козю олмагъан эм топал, эм сокъурларны да ольдюринъиз, – деди. Шунунъ ичюн: «Сокъур ве топал адам меним эвиме кирмез», – дениле.

9 Давут къаледе ерлешти ве онъа «Давут Шеэри» деген ад къойды. Миллодан башлап, о чевре-четини къурды. 10 Давут буюк кучьке кирди, чюнки онен РАББИ, Ордуларнынъ Алласы эди.

* 5.7 Сион къалеси – Ерусалим шеэрининъ энъ къадимий къысымы.

¹¹ Сонъ Тир падишасы Хирам Давуткъа везирлерини йиберди ве оларнен берабер дюльгерлерни, къуруджыларны ве кедр тереклерини ёллады. Бу усталар Давуткъа сарай къурдылар. ¹² О заман Давут анълады ки, РАББИ оны Озь халкъы Исраиль ичюн Исраильнинъ падишасы япты ве онынъ падишалыгъыны буюкештирди.

¹³ Хеврондан кельген сонъ, Давут Ерусалимде озюне даа къадынлар ве джариелер алды. ¹⁴ Давутнынъ даа огъуллары ве къызлары догъды. Мына онынъ Ерусалимде догъгъан балаларынынъ адлары: Шаммуа, Шовав, Натан, Сулейман, ¹⁵ Йивхар, Элишуа, Нефег, Яфия, ¹⁶ Элишама, Эльяда, Элифелет.

Давут фелестинлилерни енъе

¹⁷ Давутны Исраиль падишалыгъына ягънен сюрткенлерини эшитип, фелестинлилернинъ эписи Давутны къыдырып башладылар. Давут, буны билип, къалеге кетти. ¹⁸ Фелестинлилер келип, Рефаим вадийинде ерлештилер.

¹⁹ Давут РАББИден:

– Фелестинлилерге къаршы чыкъайыммы? Оларны меним къолума берерсинъми? – деп сорады. РАББИ Давуткъа:

– Чыкъ. Мен фелестинлилерни сенинъ къолунъа теслим этерим, – деди.

²⁰ Давут Баал-Перацимге кетти ве анда фелестинлилерге уджюм этти ве енъди. О:

– РАББИ меним огюмде душманларымны сув акъымы дагъыткъаны киби дагъытты, – деди.

Шунунъ ичюн шу ернинъ ады Баал-Перацим* олды. ²¹ Фелестинлилер анда озь путларыны ташлап къачтылар, Давут адамларынен исе оларны алды.

²² Бираз вакъыт кечкен сонъ, фелестинлилер кене келип, Рефаим вадийинде ерлештилер. ²³ Давут кене РАББИден сорады, ве О, онъа джевап берип:

– Оларнынъ огюне чыкъма, лякин артларындан, бака орманы тарафындан бар. ²⁴ Бака тереклерининъ тёпесинден бир кимсенинъ юргенини эшитсенъ, тез къыбырда. О вакъыт РАББИ, фелестинли ордусыны ёкъ этмек ичюн, сенинъ огюнде кетеджек, – деди.

²⁵ Давут РАББИ дегени киби япып, фелестинлилерни Гевадан Гезерге къадар узангъан топракъларда ёкъ этти.

Васиет Сандыгъыны Ерусалимге кетирелер

6 ¹ Давут кене 30 000 энъ яхшы Исраиль аскерлерини топлады. ² О, бутюн халкънен берабер Алланынъ Адыны, Ордулар Раббисининъ Адыны

* 5.20 Баал-Перацим – къ. еуд. бу ибаренинъ айтылувы «баал» (эфенди, саип) ве «парац» (алып ташламакъ, ярып кечмек) сёзлерининъ айтылувына ошай.

ташыгъан Сандыкъны – Керувларнынъ Устюнде Отургъан РАББИнинъ Сандыгъыны Баале-Ехудадан * алмагъа чыкъты. ³Алланынъ Сандыгъыны Авинадавнынъ дагъ устюндеки эвинден чыкъарып, янъы арабагъа къойдылар ве алып чыкътылар. Авинадавнынъ эки огълу – Узза ве Агъё янъы арабаны алып кеттилер. ⁴Бойлеликнен, Алланынъ Сандыгъыны янъы арабада Авинадавнынъ дагъ устюндеки эвинден чыкъардылар. Агъё Сандыкънынъ огюнде кете эди. ⁵Давут ве Исраиль огъулары РАББИнинъ огюнде байрам япып, кипарис агъачындан ясалгъан чешит чалгъы алетлеринде ве сантыр, арфа, даре, шакъылдакъ ве зиллерде чалдылар.

⁶Накъон арманына кельгенде, бугъалар абындылар ве Алланынъ Сандыгъы авдарылды. Узза къолуны узатып, оны тутып къалды. ⁷Лякин РАББИ Уззагъа ачувланды ве онынъ урьметсизлиги ичюн оны шу ерде ольдюрди. Бойлеликнен, о Алланынъ Сандыгъы янында ольди.

⁸РАББИ Уззаны ургъаны ичюн, Давут пек ачувланды. Шу ер шимдиге къадар Перец-Узза * деген ад ташый.

⁹Давут шу куню РАББИден пек къоркъты ве:

– РАББИнинъ Сандыгъыны насыл этип озюме кетирейим? – деди.

¹⁰Бунынъ ичюн Давут РАББИнинъ Сандыгъыны озюне, Давут Шеэринине алып кетмеге истемеди ве ёлдан бурулып, гъатлы Овед-Эдомнынъ эвинде къалдырды. ¹¹РАББИнинъ Сандыгъы гъатлы Овед-Эдомнынъ эвинде учъ ай къалды, ве РАББИ онъа ве бутюн союна берекет берди. ¹²Давуткъа: «РАББИ Озюнинъ Сандыгъы хатири ичюн Овед-Эдомнынъ союна ве онынъ бутюн барлыгъына берекет берди», – дегенде, Давут барып, Овед-Эдомнынъ эвинден Алланынъ Сандыгъыны Давут Шеэринине тантаналы суретте кечирди. ¹³РАББИнинъ Сандыгъыны алып кеткенлернинъ эр алты адымындан сонъ Давут бир бугъа ве бир бесленген тананы къурбан чала эди. ¹⁴Давут, кетен эфод кийип, бар кучюнен РАББИнинъ огюнде ойнай эди. ¹⁵Бойле этип, багъыра-чагъыра, борулар чалып, Давут ве израиллилер РАББИнинъ Сандыгъыны алып кеттилер.

¹⁶РАББИнинъ Сандыгъыны Давут Шеэринине кетиргенде, Микъал, Шаулнынъ къызы, пенджеренде бакъты ве РАББИнинъ огюнде секирген ве ойнагъан Давут падишаны корип, оны кореджек козю олмады.

¹⁷РАББИнинъ Сандыгъыны кетирдилер ве оны озъ ерине, Давут азырлагъан чадырнынъ ортасына къойдылар. Сонъ Давут РАББИнинъ огюнде къурбанлар чалып бутюнлей якъты, аманлыкъ къурбанларыны да чалды. ¹⁸Къурбанларны чалып битирген сонъ, Давут халкъкъа Ордуларнынъ РАББИси Адындан эйилик тиледи ¹⁹ве бутюн халкъкъа: израиллилернинъ эм акъайына, эм апайына – эр бирине бирер отъмек, басылгъан хурма ве юзюм къурусы даркъатты. Сонъ эр кес озъ эвине къайтты.

* 6.2 Баале-Ехуда – бу шеэрнинъ башкъа ады – Кирьят-Ярим.

* 6.8 Перец-Узза – къ. еуд. бу ибаренинъ айтылувы «парац-Узза» (Уззаны урды) ибаресининъ айтылувына ошай.

²⁰Давут озь эвини багъышламагъа къайткъан сонъ, Микъал, Шаулынъ къызы, оны къаршылап чыкъты ве:

– Бугунь Израиль падишасы хызметчилерининъ къадын къуулары огюнде насыл да шурет къазанды! Бир ахмакъ киби, сен озюньнинъ айып ерлеринъни косътердинъ! – деди.

²¹Давут исе Микъалгъа:

– Мен буны РАББИнинъ огюнде яптым. О, мени сенинъ бабанъ ве бутюн бабанънынъ союздан яхшы коръди ве Озюнинъ халкъына Израильге ёлбашчы этип къойды. Шунунъ ичюн мен РАББИнинъ огюнде шенъленип ойнайджакъым! – деди. ²²– Мен даа да бетер алчакъланырым, озь козьлеримде алчакъ олурым, амма сен айткъан къадын къууларынынъ козю огюнде шанлы-шуретли олурым! – деди.

²³Бундан сонъ Шаул къызы Микъал озюнинъ олюмине къадар бир бала догъмады.

Алла Давуткъа васиет эте

7 ¹Падиша Давут озюнинъ сарайында ерлешкен сонъ, РАББИ онынъ этрафындаки бутюн душманларына оны къасеветлендирмеге ёл бермеди. ²О заман падиша Натан пейгъамберге:

– Мына мен кедр агъачындан ясалгъан эвде яшайым, Алланынъ Сандыгъы исе – чадыр тубюнде, – деди.

³Натан падишагъа:

– Бар да, ниетинъни яп. РАББИ сеннен берабер, – деди.

⁴Лякин шу геджеси РАББИ Натангъа деди:

⁵– Бар да, къулум Давуткъа шуны айт: «РАББИ бойле дей: Мен булунаджакъ Сарайны сенми къураджакъсынъ?» ⁶Израиллиерни Мысырдан чыкъаргъан вакъыттан берли шимдигедже бир эвде булунмадым. Чадырда я да Мескенде булунып, бир ерден башкъа ерге кечтим. ⁷Израиллиернен эр ерде юрдим, лякин ич бир вакъыт халкъым Израильни ёлбашчылыкъ эткен бирде-бир башлыкъларына: “Манъа не ичюн кедр терегинден бир эв къурмадынъыз?” – демедим!»

⁸Шимди къулум Давуткъа шуны айт: «Ордуларнынъ РАББИси бойле дей: Мен сени, халкъыма Израильге ёлбашчы ол деп, къой сюрюсини отлаткъан еринъден алдым. ⁹Сен къайда баргъан олсанъ, эр ерде сеннен берабер олдым, сенинъ огюнде бутюн душманларынъны ёкъ эттим ве адынъны, ер юзюндеки намлы адамларнынъ адлары киби, намлы эттим. ¹⁰⁻¹¹Энди халкъыма Израильге ер тапарым, анда оны ерлештирим, ве о, раат-раат озь еринде яшар. Кимсе оны къасеветлендирмез, эвеллери киби, халкъыма Израильге къадылар къойгъан вакъыттан берли, ярамай адамлар сыкъыштырмазлар. Мен эписи душманларынъа сени къасеветлендирмеге ёл бермем».

РАББИ даа бойле сёз бере: «Сенинъ эвлятларынъ падишалыкъ япаджакълар». О Озю буны япаджакъ. ¹²О: «Эджелинъ келип, сен

баба-деделеринънинъ къабыринде дефн этильген сонъ, Мен сенден догъгъан эвлядынъны падиша этерим ве падишалыгъына кучь-къувет берерим. ¹³О, Меним Адыма Сарай къурар, ве Мен онынъ падишалыгъыны эбедий этерим. ¹⁴Мен онынъ бабасы олурым, ве о – Меним огълум олур. Эгер о гуна япса, Мен оны инсанларнынъ къамчыларынен ве котеклеринен джезаларым. ¹⁵Лякин сенинъ огюнъде Мен ред эткен Шаулдан садыкълыгъымны айыргъаным киби, ондан айырмам. ¹⁶Сенинъ сюляленъ ве падишалыгъынъ эбедиен Меним огюмде къыбырдамай тураджакъ, тахтынъ да эбедиен къаладжакъ», – дей.

¹⁷Бутюн бу сёзлерни ве бутюн бу руяларны Натан Давуткъа айтып берди.

Давутнынъ дувасы

¹⁸Давут падиша, Алланынъ Чадырына кирип, РАББИнинъ огюнде турды ве:

– Мен де, къорантам да ким олгъанмыз, РАББИ-ТААЛЯ? Амма Сен мени о къадар юксельтинъ! ¹⁹Бу да Санъа аз олды, РАББИ-ТААЛЯ! Манъа, къулунъа, союмнынъ келеджеги акъкъында да хабер эттинъ. РАББИ-ТААЛЯ, мына насылдыр инсангъа олгъан мунасебетинъ! ²⁰Мен Санъа даа не айтмакъ мумкюним? Сен мени, къулунъны билесинъ, РАББИ-ТААЛЯ! ²¹Сен берген сёзюнъе ве ниетинъе коре бу буюк шейлерни яптынъ. Сен манъа, Сенинъ къулунъа оны ачтынъ.

²²Шунынъ ичюн Сен улусынъ, РАББИ-ТААЛЯ! Санъа тенъ кельген ёкъ! Биз озь къулагъымызнен эшиткенимизге коре, Сенден башкъа Алла ёкъ! ²³Сенинъ халкъынъ Израильге насыл миллет тенъ келир? Сен Мысырдан сатын алгъан халкъ Израиль – дюньяда екянедир. Сен бу халкъны Мысырдан сатын алдынъ ве Адынъны шуретлединъ! Халкъынъ огюнде аджайип ве къоркъунчлы шейлер яптынъ! Озюнънинъ халкъынъдан башкъа халкъларны ве оларнынъ аллаларыны къувдынъ! ²⁴Сен Озюнъ Израильни эбедиен Сенинъ халкъынъ олмагъа сечтинъ, ве Сен, РАББИ, онынъ Алласы олдынъ.

²⁵Шимди де, РАББИ-Тааля, манъа ве меним союма берген сёзюнъни эбедиен тут, айткъан шейлеринъни яп. ²⁶Сенинъ Адынъ эбедиен улу олсун, адамлар айтсынлар ки: «Ордуларнынъ РАББИси – Израильнинъ Алласы». Сенинъ къулунъ Давутнынъ сюлялеси эр вакъыт Сенинъ огюнъде олсун.

²⁷Сен, Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы: «Сенинъ эвинъни, сенинъ сюляленъни асыл этерим», – дегенде, манъа шуны ачтынъ. Шунынъ ичюн мен, Сенинъ къулунъ, бойле дува этмеге джесарет таптым. ²⁸РАББИ-ТААЛЯ! Сен – Алласынъ! Сенинъ сёзлеринъ деньшиmez! Сен манъа, къулунъа, бойле эйилик акъкъында хабер эттинъ! ²⁹Шимди меним сюлялеме яхшылыкъ яп, ве о, даима Сенинъ огюнъде олсун! Сен, РАББИ-ТААЛЯ, манъа сёз бердинъ! Сен манъа яхшылыкъ япкъанынъ ичюн, къулунънынъ эви эбедий Сенинъ хайырынъда олсун! – деди.

Давутнынъ гъалебелери

8 ¹Бир къач вакъыт кечкен сонъ, Давут фелестинлилерни енъди, оларны бойсундырды ве оларнынъ къолларындан Метег-Хаамманы тартып алды. ²Сонъ о, моавлыларны енъди. Моавлыларны ерге серип, оларны аркъаннен ольчеп, учъке больди. Эр учюни аркъаннен ольчеп, учъте экисини ольдюрди, бир аркъанны исе сагъ къалдырды. Сонъ моавлылар Давутнынъ къуулары олды ве салым тѐледилер.

³Сонъ Давут Реховнынъ огълу Хададезерни – Цова падишасыны – енъди. О заман Хададезер Фират дерьясындаки укюмдарлыгъыны гъайрыдан тиклемеге кете эди. ⁴Давут 1 700 атлы ве 20 000 джаяв аскерни алды. 100 дженк араба атыны къалдырып, бутюн дженк арабаларына екильген атларнынъ дамарларыны кести. ⁵Дамасктан арамлылар Цова падишасы Хададезерге ярдымгъа кельдилер, лякин Давут арамлыларнынъ 22 000 аскерини ольдюрди. ⁶Сонъ Давут Дамаск-Арамда къаравул отрядларыны къойды. Арамлылар Давутнынъ къуулары олдылар ве салым тѐледилер. Давут баргъан еринде РАББИ оны къорчалай эди.

⁷Давут, Хададезернинъ хызметчилеринде олгъан алтын къалкъанларыны алып, оларны Ерусалимге кетирди. ⁸Хададезернинъ Бета ве Беротай шеэрлеринден исе Давут падиша пек чокъ бакъыр алды.

⁹Хамат топрагъынынъ падишасы Тои Давутнынъ Хададезер ордусыны енъгени акъкъында эшитип, ¹⁰озюнинъ огълу Ёрамны Давут падишагъа, онен селямлашагъа ве, Хададезернен дженклешип енъгени ичюн, оны хайырламагъа ёллады, чюнки Хададезер Тоинен дженкleshмекте эди. Ёрам кумюш, алтын ве бакъыр бахшышлар кетирди. ¹¹Давут, озюне бойсундыргъан башкъа халкълардан тутып алгъан кумюш ве алтынны РАББИге багъышлагъаны киби, бу шейлерни де РАББИге багъышлады. ¹²Давут оларны арамлылардан, моавлылардан, аммонлылардан, фелестинлилерден, амалекилерден ве Рехов огълундан, Цова падишасы Хададезерден тартып алгъан эди.

¹³18 000 арамлыларны Туз вадийинде ольдюрив къайткъан сонъ, Давут озюне буюк нам къазанды. ¹⁴Эдомда о, къаравул отрядларыны къойды. Бутюн Эдомда къаравул отрядларыны къойды ве эписи эдомлылар Давутнынъ къуулары олдылар. Давут къайда бармасын, РАББИ оны къорчалай эди.

¹⁵Давут бутюн Исраильге падишалыкъ япты, озюнинъ бутюн халкъыны акълы суд этти. ¹⁶Церуя огълу Ёав – орду башлыгъы, Ахилуд огълу Ехошафат – тарихчы эди. ¹⁷Ахигув огълу Цадокъ ве Авиатар огълу Ахимелек – руханийлер, Серая – яzydжы эди. ¹⁸Ехояда огълу Беная керетлилер ве пелетлилер болюгининъ башлыгъы эди, ве Давутнынъ огъулары руханийлер эдилер.

Давут ве Мефивошет

9¹ Давут:

– Шаулнынъ сой-сопларындан кимсе къалмадымы? Мен Ёнатаннынъ хатири ичюн бу адамгъа бирде-бир яхшылыкъ япар эдим, – деди.

²Шаулнынъ эвинде Цива адлы бир къул бар эди. Оны Давутнынъ огюне чагъырдылар. Падиша ондан:

– Сен Цивасынъмы? – деп сорады.

– Э, меним. Сенинъ къулунъ олам, – деди Цива.

³– Шаулнынъ сой-сопларындан башкъа кимсе къалмадымы? Мен онгъа Алладан кельген бирде-бир яхшылыкъ япар эдим, – деди падиша.

– Ёнатаннынъ бир огълу бар, онынъ эки аягъы топал, – деди падишагъа Цива. Падиша ондан:

⁴– Къайда о? – деп сорады. Цива падишагъа:

– Мына о, Ло-Девар шеэринде, Аммиэл огълу Макирнинъ эвинде, – деди.

⁵Давут падиша адамларны йиберди, ве олар Ёнатаннынъ огълуны Ло-Девардан, Аммиэл огълу Макирнинъ эвинден алып кельдилер.

⁶Шаул огълу олгъан Ёнатаннынъ огълу Мефивошет, Давуткъа келип, бет устюне йыкъылып, урьметини бильдирди. Давут:

– Мефивошет! – деди.

– Э, мына мен, сенинъ къулунъым, – деди Мефивошет.

⁷– Къоркъма! Ёнатан бабанънынъ хатири ичюн мен сангъа бирде-бир яхшылыкъ япарым, Шаул къартбабанънынъ бутюн тарлаларыны сангъа къайтарып берерим. Сен меним софрамда эр вакъыт отъмек ашарсынъ, – деди онгъа Давут.

⁸– Мен ким олгъаным? Не ичюн мангъа, еберген копекке, диккъъат эттинъ? – деди, урьметини бильдирип Мефивошет.

⁹Падиша исе, Шаулнынъ къулу Циваны чагъыртып, бойле деди:

– Шаулнынъ ве онынъ бутюн къорантасынынъ малы-мулькюни мен эфендинънинъ торунына берем. ¹⁰Сен де, огъуллаарынъ да, къуллаарынъ да онынъ тарлаларында чалышынъыз ве, эфендинънинъ торунында ашамалыкъ отъмеги олсун деп, тарлалардаки махсулларны кетиринъиз. Эфендинънинъ торуны Мефивошет даима меним софрамда отъмек ашайджакъ.

Циванынъ 15 огълу ве 20 къулу бар эди.

¹¹– Падишам къулуна насыл эмир берсе, мен, къулунъ, беджерим, – деди падишагъа Цива.

Мефивошет, падишанынъ огълу киби, Давутнынъ софрасында отурып ашай башлады.

¹²Мефивошетнинъ Микъа адлы кичик огълу бар эди. Циванынъ эписи эвдекилери Мефивошетнинъ къуллары эди. ¹³Мефивошет озю Ерусалимде отура эди, чюнки даима падишанынъ софрасында отурып ашай эди. Онынъ эки аягъы топал эди.

Аммонлылар ве арамлыларгъа къаршы дженк

10 ¹Бираз вакъыт кечкен сонъ, аммонлыларнынъ падишасы ольди, ве онынъ ерине огълу Ханун падиша олды. ²Давут:

– Нахаш огълу Ханунгъа, бабасы манъа эйилик эткени ичюн, бир яхшылыкъ япайым, – деди.

Сонъ Давут озь хызметчилерини Ханунгъа, бабасынынъ олюми мунасебетинен башынъа сагъ ол демеге, аммонлыларнынъ топракъларына йиберди. Давутнынъ хызметчилери аммонлыларнынъ топрагъына кельдилер. ³Лякин аммонлы мырзалары Ханунгъа:

– Сен не беллейсинъ, Давут бабанъа урьмет этмек ичюн санъа адам йибердими? Давут озь хызметчилерини шеэрни бакъмагъа, эр ерни айланып чыкъып, сонъра оны тар-мар этмеге йибермедими экен? – дедилер.

⁴Сонъ Ханун Давутнынъ хызметчилерини якъаламагъа, эр бирининъ яры сакъалыны тыраш этмеге, урбаларынынъ ашагъы ярысыны янбашларына къадар кесмеге ве оларны бойле алда йибермеге буюрды. ⁵Давут буны эшиткен сонъ, оларнынъ къаршысына адамларыны йиберди, чюнки хызметчилери пек масхара этильген эди.

Падиша оларгъа:

– Ерихон шеэрини барып, анда къалынъыз. Сакъалларынъыз оськен сонъ, кери къайтарсынъыз, – деди.

⁶Аммонлылар, Давутнынъ оларгъа къан душманы олгъаныны корип, Бет-Рехов шеэринден арамлыларны ве Цова шеэринден арамлыларнынъ 20 000 джаяв аскерини, Маакъа топрагъы падишанынъ 1 000 адамыны ве Тов еринден 12 000 адамы парагъа тутмагъа адамлар йибердилер.

⁷Давут буны билип, Ёавнен берабер бутюн къараман ордусыны ёллады. ⁸Аммонлылар чыкътылар ве дженкке азырланып, шеэрнинъ араба къапусы огюнде ерлештилер. Цова ве Реховдан арамлылар, Тов ве Маакъадан аскерлер исе айры тарлада ерлештилер. ⁹Ёав, душман ордусы онъа къаршы эм огюнден, эм артындан тургъаныны корип, израиллилернинъ энъ яхшыларыны сайлады да, оларны арамлыларгъа къаршы тизди. ¹⁰Аскерлернинъ къалгъан къысымыны исе агъасы Авишайгъа, о, аммонлыларгъа къаршы чыкъарсын деп, къалдырды ¹¹ве:

– Эгер арамлылар мени енъип башласалар, сен манъа ярдымгъа келирсинъ. Эгер де аммонлылар сени енъип башласа, мен санъа ярдымгъа келирим. ¹²Джесаретли ол! Халкъымыз ичюн, Алламызнынъ шеэри ичюн къавий турайыкъ, РАББИ исе Озю не истесе, шуны япсын, – деди.

¹³Сонъ Ёав ве онен берабер олгъан халкъ арамлыларнен дженкке киришти, ве арамлылар ондан къачып башладылар. ¹⁴Аммонлылар, арамлыларнынъ къачкъаныны корип, озьлери де Авишайдан къачып, шеэрге кирдилер. Сонъ Ёав, аммонлылардан къайтып, Ерусалимге кельди. ¹⁵Арамлылар, израиллилернинъ энъгенини корип, бирлештилер. ¹⁶Хада-дезер адамларыны йиберип, Фират дерьясынынъ башкъа тарафындаки

арамлыларны чагъыртты, ве олар Хелам шеэрини кельдилер. Хададезернинъ орду башлыгъы Шовакъ оларгъа ёлбашчылыкъ япты.

¹⁷Буны Давуткъа хабер эткенде, о, бутюн исраиллилерини топлап, Иордан озенини кечти ве Хелам янына кельди. Арамлылар Давуткъа къаршы тизилип, онен дженклешип башладылар. ¹⁸Амма арамлылар исраиллилерден къачтылар. Давут арамлыларнынъ 700 араба ве 40 000 атлыларыны ёкъ этти, орду башы Шовакъны да урды, ве о шу ерде ольди. ¹⁹Хададезерге бойсунгъан падишалар Израиль тарафындан енъильгенини корип, исраиллилернен барышыкъ анълашмасыны къурдылар ве оларгъа бойсундылар. Арамлылар эндиден сонъ аммонлыларгъа ярдым этмеге къоркъытылар.

Давут ве Бат-Шева

11 ¹Падишалар дженк сеферлерине чыкъаджакъ заманы кене кельгенде, Давут Ёавны, озь хызметчилерини ве эписи исраилли аскерлерни дженкке ёллады. Олар аммонлыларны енъип, Рабба шеэрини эр тарафтан сардылар. Давут исе Ерусалимде къалды.

²Бир кунъ акъшам устю Давут, тёшегинден турып, сарайынынъ дамында кезине эди ве дам устюнден бир ювунгъан къадынны корьди. О къадын пек дюльбер эди. ³Давут, къадыннынъ ким олгъаныны бильмек ичюн, адам йиберди.

– Бу – Бат-Шева, Элиамнынъ къызы, хитли Уриянынъ апайыдыр, – деди адам.

⁴Давут озь эльчилерини о къадынны алып кельмеге ёллады. Бат-Шеваны алып кельдилер, ве Давут онен ятты. Сонъра Бат-Шева, озюнинъ арамындан темизленип, эвине къайтты. ⁵О, юкю олды ве Давуткъа:

– Мен юкю олдым, – деп хабер йиберди.

⁶Давут: «Манъа хитли Урияны ёлла», – демек ичюн, Ёавгъа адамлар йиберди. Ёав Урияны Давуткъа ёллады. ⁷Урия онъа кельген сонъ, Давут ондан Ёавнынъ ишлери насыл олгъаныны, халкънынъ вазieti ве дженкнинъ кетишаты акъкъында сорады. ⁸Сонъ Давут бойле деди:

– Эвинге барып раатлан.

Урия падишанынъ сарайындан чыкъты, онынъ пешинден падишанынъ бахшышыны алып кеттилер. ⁹Лякин Урия эвине кетмеди, падишанынъ сарайы къапусы янында эфендининъ хызметкярларынен берабер геджеледи. ¹⁰«Урия эвине кетмеди», – деген хаберни Давуткъа еткиздилер.

– Мына сен узакъ ёлдан кельдинъ. Не ичюн эвинге бармадынъ? – деди Уриягъа Давут.

¹¹– Васьет Сандыгъы да, Израиль де, Ехуда да – чадырлар ичинде, Ёав эфендим де, эфендимнинъ къуллары да – тарлада, дженкте. Мен исе, эвие кирип, ашап-ичип, апайымнен насыл ятар эдим! Ёкъ, сенинъ аятынънен ант этем, мен буны япмам! – деди Урия Давуткъа.

¹²– Даа бир кунъ мында къал, ярын исе мен сени йиберерим, – деди Уриягъа Давут.

Урия Ерусалимде эртеси кунюне къадар къалды.

¹³Давут оны озюне давет этти. Урия эфендисининъ алдында ашады-ичти, ве Давут оны ичирип сархошлатты. Лякин Урия акъшам кене эфендисининъ хызметчилеринен берабер кийиз устюнде геджелемеге кетти, озь эвине исе бармады.

¹⁴Саба эртеси Давут Ёавгъа мектюп язды ве мектюпни Уриянен ёллады. ¹⁵Мектюбинде бойле язды: «Урияны дженкнинъ энъ къайнагъан ерине къоюнъыз ве онынъ янындан, душманлар оны урып ольдюрсинлер деп, чекилинъыз».

¹⁶Шунинъ ичюн, шеэрни эр тарафтан саргъанда, Ёав энъ джесюр душманлар олгъан ерни билип, анда Урияны къойды. ¹⁷Шеэр адамлары чыкъып, Ёавнен дженклештилер ве Давутнынъ хызметчилери олгъан бир къач исраилли эляк олды. Хитли Урия да эляк олды.

¹⁸Сонъ Ёав Давуткъа дженкнинъ кетишаты акъкъында хабер йиберди, ¹⁹эльчиге бойле эмир берди ве онъа бойле огретти:

– Сен кирип, падишагъа дженкнинъ кетишаты акъкъында айткъан сонъ, ²⁰падишанынъ пек ачувлангъаныны корерсинъ, о санъа: «Дженклешмек ичюн шеэрнинъ янына не ичюн о къадар якъын кельдинъыз? Диварлардан устюнъизге таш ве окъ атаджакъларыны бильмей эдинъизми? ²¹Ерубешет огълу Авимелекни ким ольдюрди? Къадын ольдюрди! О, Тевец шеэринде онынъ устюне дегирмен ташынынъ парчасыны ташлады ве оны ольдюрди! Я не ичюн сиз диваргъа якъынлаштынъыз?» – дегенде, сен онъа: «Сенинъ къулунъ хитли Урия да ольди», – айт.

²²Эльчи кетип, Давуткъа кельген сонъ, Ёавнынъ эписи айткъанларыны айтып берди. ²³Эльчи Давуткъа:

– О адамлар бизни енъгенде, бизге тарлагъа чыкътылар, лякин сонъ биз оларны шеэр араба къапусына къадар къувдыкъ. ²⁴Шу вакъыт шеэрнинъ окъчулары диварлардан бизни атып башладылар, ве падишанынъ бир къач къулу ольди. Сенинъ къулунъ хитли Урия да ольди, – деди.

²⁵Буны эшиткен Давут эльчиге:

– Ёавгъа бойле айт: «Сен бу шейге пек сыкъылма, чюнки къылыч кимерде бирисине, кимерде башкъасына тиер. Шеэрге къаршы уджюминъни къуветлендир ве оны ёкъ эт». Оны бойле деп юреклендир, – деп джевап берди.

²⁶Уриянынъ апайы Бат-Шева, акъайынынъ олюми акъкъында эшитип, онынъ артындан пек агълады. ²⁷Матем вакъты кечкен сонъ, Давут оны чагъыртып, эвине алды ве озюнинъ апайы япты. Бат-Шева онъа бир огъул тапты. Лякин Давутнынъ шу япкъан иши РАББИнинъ козюнде пек буюк яманлыкъ эди.

Рабби Давутнынъ гунасыны ача

12 ¹РАББИ Давуткъа Натанны йиберди. Натан онъа келип:

– Бир шеэрде эки адам бар экен, бириси бай, экинджиси фукъаре. ²Байнынъ пек чокъ тувары ве къой-эчкилери бар экен. ³Фукъаренинъ исе

къойчыгъындан башкъа бир шейи ёкъ экен. Шу къойчыкъ уфачыкъ экенде, фукъаре оны сатын алып беслеген. Къойчыкъ балаларынен бербер оськен. Фукъаре онъа озь отъмегини ашаткъан, озь савутындан ичирген, багърында юкълаткъан. Фукъареге къызы киби олгъан.

⁴Бир кунь байгъа бир ёлджу кельген. Бай, ёлджугъа аш пиширмек ичюн, озюнинъ къой-эчкилеринден я да туварларындан бирини алмагъа языкъсынып, фукъаренинъ къойчыгъыны алгъан да, озюне кельген адамгъа пиширип берген, – деди.

⁵Давут шу байгъа пек ачувланды ве Натангъа:

– РАББИ тёпеде бар! Буны япкъан адам ольмеге ляйыкъ! ⁶Къойчыкъ ичюн дёрт къат одемек керек, чюнки о, аджымайып бойле япкъан, – деди.

⁷Натан исе Давуткъа:

– Шу адам – сенсинъ, – деди. – РАББИ, Израильнинъ Алласы бойле дей: Мен сени ягънен сюртип, Израильнинъ падишасы эттим. Мен сени Шаулдан къорчаладым. ⁸Санъа – эфендинънинъ эвини, ятагъынъа – къадынларыны бердим. Израиль ве Ехуда топракъларыны да бердим. Эгер бу аз олса, даа да чокъ къошар эдим. ⁹Сен РАББИнинъ сёзлерини динълемейип, Онынъ козьлери огюнде не ичюн яманлыкъ яптынъ? Сен хитли Урияны къылычнен ольдюрдинъ. Онынъ апайыны озюнге апай этип алдынъ, озюни исе аммонлыларнынъ къылычынен ольдюрдинъ. ¹⁰Энди омюрбилля эвинде адамлар къылычтан ольдюриледжеклер, чюнки Мени динълемейип, хитли Уриянынъ апайыны озюнге апай этип алдынъ.

¹¹РАББИ даа бойле дей:

Мен санъа озь эвинден белялар тюшюрим, апайларынъны козьлеринъ огюнде алып, санъа якъын олгъан адамгъа берерим. О, апайларынънен купе-куньдюз юкълайджакъ. ¹²Сен ишинъни гизли яптынъ, Мен исе буны бутюн Израильнинъ козю огюнде купе-куньдюз япарым.

Давут тевбе эте

¹³– Мен РАББИге къаршы гуна яптым, – деди Натангъа Давут. Натан исе Давуткъа:

– РАББИ гунанъны багъышлады. Сен ольмейджексинъ. ¹⁴Лякин озь ишлеринънен РАББИнинъ душманларына Оны масхара этмеге ёл бергенинъ ичюн, догъгъан огълунъ оледжек, – деди.

Давутнынъ огълу оле

¹⁵Сонъ Натан эвине кетти. РАББИ Уриянынъ апайы Давуткъа тапкъан баласыны урды, ве бала пек агъыр хасталанды. ¹⁶Давут Аллагъа бала акъкъында дувалар эте, бир шей ашамай, одасына кирип, ерде ятып гежелей эди. ¹⁷Онынъ акъсакъллары оны ерден турсатмакъ ичюн, эвине кирдилер, лякин о истемеди ве оларнен аш ашамады. ¹⁸Единджи кунюне бала ольди. Давутнынъ хызметчилери исе онъа бала ольгени акъкъында айтмагъа къоркътылар. Олар: «Бала даа сагъ олгъанда, биз

онъа риджа эткенде, о бизни динълемеди, насыл этип биз онъа: “Бала ольди”, – дейик? О, ярамай бир шей япар», – дедилер.

¹⁹Давут, хызметчилерининъ яваштан бир шейлер акъкъында лаф эткенлерини эшитип, бала ольгенини анълады ве хызметчилерден:

– Бала ольдими? – деп сорады. Олар:

– Ольди, – дедилер. ²⁰О заман Давут ерден турды, ювунды, ягънен сюртунди, урбаларыны денъиштирди, ве РАББИнинъ Эвине кетип, дуварлар окъуды. Эвге къайтып, аш талап этти ве ашады.

²¹Хызметчилери онъа:

– Бу сенинъ япкъанынъ не демек? Бала даа сагъ олгъанда, сен ашамай-ичмейип агъладынъ. Бала ольген сонъ исе, турып ашадынъ? – дедилер.

²²Давут оларгъа:

– Бала даа сагъ олгъанда, мен, ким бильсин, бельки, РАББИ манъа мерамет эйлер ве бала сагъ къалыр, деп, ашамай агъладым. ²³Шимди исе о ольди. Ашамамагъа не керек? Мен оны къайтарып олурыммы? Мен онъа кетеджегим, о исе манъа къайтып кельмез, – деди.

Сулейманнынъ догъмасы

²⁴Давут апайы Бат-Шеваны тынчландырды, онъа кирип, онен ятты. Бат-Шева огълан догъды ве адыны Сулейман къойды. РАББИ оны пек севди, ²⁵Натан пейгъамберни йиберди, ве Натан адыны Едидьях* къойды, чюнки РАББИ оны севди.

Давут Рабба шеэрини запт эте

²⁶Еав аммонлыларнынъ Рабба шеэрини къаршы дженк этти ве падишанынъ шу баш шеэрини мына-мына запт этеджек эди. ²⁷Еав Давуткъа хабер йиберди:

– Мен Раббагъа уджюм эттим ве сувларыны къолума алдым. ²⁸Энди къалгъан халкъны топла да, шеэрнинъ янына кель ве оны запт эт. Мен шеэрни алсам, шеэр адыны меним адымнен адландыраджакълар, – деди.

²⁹Давут бутюн халкъны топлап, Раббагъа кетти, онъа къаршы дженк этти ве оны запт этти. ³⁰Давут аммонлыларнынъ падишасынынъ башындан таджыны алды – онынъ агъырлыгъы 30 килогъа* якъын эди, къыйметли ташлары да бар эди, – ве озюнинъ башына кийди. Шеэрден башкъа чокътан-чокъ мал-мульк алды. ³¹Шеэрдеки халкъны чыкъарып, оларны пычкъыларнен, кескин демир алетлернен ве демир балталарнен чалыштырды ве собаларда тола якътырды. Эписи аммонлыларнынъ шеэрлеринен бойле япты. Бундан сонъра Давут ве бутюн халкъ Ерусалимге къайттылар.

* 12.25 Едидьях – къ. еуд. «РАББИ севген» демектир.

* 12.30 30 кило – къ. еуд. «бир киккар».

Амнон ве Тамар

13 ¹Бу вакъиалардан сонъ Давутнынъ огълу Амнон Тамаргъа севда олды. Тамар – Давутнынъ огълу Авишаломнынъ дюльбер бир къызкъардашы эди. ²Амнон, къызкъардашы Тамаргъа севда олгъаны ичюн, ойле кыйнала эди ки, тап хаста олды. Тамар къыз эди, ве Амнон: «Онъа якъынлашып оламам», – деп тюшюне эди. ³Лякин Амноннынъ бир досту бар эди, ады Ёнадав. О, Давутнынъ агъасы Шиманынъ огълу эди. Ёнадав пек айнеджи бир адам эди. ⁴Ёнадав Амнонгъа:

– Эй, падиша огълу, кунъ-кунъден не о къадар башынъны асып юресинъ? Сырынъны манъа ачмазсынъмы? – деди. Амнон онъа:

– Къардашым Авишаломнынъ къызкъардашы Тамаргъа севда олдым, – деди. ⁵Ёнадав онъа:

– Тёшегинъе ятып, хасталангъан киби ол. Бабанъ сени коръмеге кельгенде, онъа: «Къызкъардашым Тамар келип, меним огюмде аш пиширип, манъа аш ашатсын. Мен оны корип, онынъ къолундан ашайым», – айт, – деди.

⁶Амнон тёшекке кирип, хасталангъан киби олды. Падиша оны ёкъламагъа кельди, ве Амнон падишагъа:

– Къызкъардашым Тамар келип, манъа бир-эки пите пиширсин, мен онынъ къолундан ашарым, – деди. ⁷Сонъ Давут Тамарнынъ эвине: «Агъанъ Амноннынъ эвине бар да, онъа аш пишир», – деп бойле эмир этти.

⁸Тамар, агъасы Амноннынъ эвине кельгенде, о, ятмакъта эди. Тамар, ун алып, хамыр басты, онынъ козю огюнде пите азырлап пиширди. ⁹Таваны алып, отъмекни тавадан онынъ огюне къойды. Лякин Амнон ашамагъа истемеди ве:

– Эр кес мындан чыкъып кетсин, – деди. Эписи адамлар чыкътылар. ¹⁰Амнон Тамаргъа:

– Ашны ичери одагъа кетир, мен сенинъ къолундан ашарым, – деди. Тамар, пиширген пителерни алып, агъасы Амнонгъа ичери одагъа кетирди.

¹¹Онынъ огюне, ашасын деп, къойгъанда, Амнон, Тамарнынъ элинден тутып:

– Къызкъардашым, кель, меннен ят, – деди. ¹²Лякин о:
– Ёкъ-ёкъ, агъам, намусыма токъунма! Израильде ойле шей япылмаз! Бойле яманлыкъ япма! ¹³Мен бойле айыпнен къайда барайым? Сен де Израильнинъ яман ахмакъларындан бири олурсынъ. Падишанен лаф эт, о эльбетте мени санъа апай оларакъ берер, – деди.

¹⁴Лякин Амнон онынъ сёзлерини динълемеге истемеди, ондан кучлю олып, оны зорлады ве онен ятты. ¹⁵Бундан сонъра Амноннынъ оны кореджек козю олмады, о, ойле нефретленди ки, нефрети онынъ Тамаргъа беслеген севгисинден даа да зияде олды. Онъа:

– Тур, кет, – деди. ¹⁶Тамар:

– Ёкъ! Мени къувма. Бу – манъа япкъан ярамайлыгъынъдан даа да буюк ярамайлыкъ оладжакъ, – деди. Лякин Амнон оны динълемеге биле истемеди. ¹⁷Хызметчи йигитни чагъырып:

– Буны мындан тышарыгъа къувала да, артындан къапуны къапат, – деп буюрды.

¹⁸Хызметчи, Тамарны тышарыгъа чыкъарып, артындан къапуны къапатты. Тамарнынъ устюнде узун ренкли урбасы бар эди. Бойле урбаларны падишанынъ акъай корьмеген къызлары кие эдилер. ¹⁹Тамар башына куль сепип, устюндеки ренкли урбаларыны йыртып, къолларыны башына къойып, агълай-агълай кетти.

²⁰Агъасы Авишалом онъа:

– Санъа буны сеннен берабер олгъан агъанъ Амнон яптымы? Шимди, къызкъардашым, индеме. О – сенинъ агъанъдыр. Шу шей ичюн юрегинъни къырма, – деди.

Сонъ Тамар агъасы Авишаломнынъ эвинде янъгъыз, кимсенинъ козюне корюнмейип яшады.

²¹Давут падиша, бутюн бу шейлер акъкъында эшитип, гъает ачувланды.

²²Авишалом Амнонгъа не яхшы, не яман бир шей айтмады, лякин къызкъардашы Тамарнынъ намусына токъунгъаны ичюн, Амнонны кореджек козю олмады.

Авишалом Амнондан ахтыманыны ала

²³Эки йыл кечкенинден сонъра, Эфраим топрагъы якъынындаки Баал-Хацорда Авишаломнынъ къойларыны къыркътылар. Авишалом падишанынъ эписи огъуллаарыны озюнен берабер кетмеге чагъыртты. ²⁴Авишалом падишагъа келип:

– Мына шимди мен, сенинъ къулунъ, къойларымны къыркъаджагъым. Сен, падишам, ве хызметчилеринъ меннен кетейик, – деди.

²⁵Лякин падиша Авишаломгъа:

– Ёкъ, огълум, агъырлыгъымыз санъа тюшмесин деп, эпимиз бармайджакъмыз, – деди. Авишалом пек яман ялварды, амма падиша бармагъа истемеди ве огълуна огъурлы ёл тиледи. ²⁶Сонъ Авишалом:

– Ич олмагъанда, къардашым Амнон бизнен барсын, – деди. Падиша:

– Онъа сеннен кетмеге кереги ёкъ, – деди.

²⁷Лякин Авишалом ялвара-ялвара, ахыры падишанынъ разылыгъыны алды, ве падиша Амнонны ве эписи башкъа огъуллаарыны йиберди.

²⁸Авишалом йигитлерине:

– Бакъынъыз, Амнон шарап ичип, тавланып башлагъанда, мен сизге: «Амнонны ольдюринъиз», – деп буюарым. О вакъыт къоркъмайып, оны ольдюринъиз. Бу – меним сизге эмирим. Джесюр ве джесаретли олунъыз, – деп буюрды.

²⁹Авишаломнынъ йигитлери, о, насыл эмир эткен олса, Амнонгъа ойле де яптылар. О вакъыт падишанынъ эписи огъуллаары къатырларына отурып къачтылар. ³⁰Олар даа ёлда олгъанда, Давуткъа: «Авишалом падишанынъ эписи огъуллаарыны бир къалдырмай ольдюрди», – деген хабар келип етти. ³¹Падиша, урбаларыны йыртып, ерге йыкълды. Онъа

хызмет эткен эписи хызметчилер де озь урбаларыны йырттылар. ³²Лякин Давут агъасы Шиманынъ огълу Ёнадав:

– Эфендим! Огъуларынънынъ эписини ольдюрдилер, деп беллеме. Тек бир Амнон ольди, чюнки Амнон къызкъардашынынъ намусына токъунгъанындан берли Авишаломнынъ оны ольдюрмеге ниети бар эди, – деди. ³³– Падиша-эфендим! «Эписи огъуларым ольди», – деп, къасеветленме. Тек бир Амнон ольди, – деди.

³⁴Авишалом исе къачып кетти.

Къаравуллагъан адам бакъып, дагъ янындаки Хонораим ёлундан чокъ адам келеяткъаныны коръди. ³⁵Ёнадав падишагъа:

– Мен, къулунъ, айткъаным киби олды, ана, сенинъ огъуларынъ келеята, – деди.

³⁶О буну даа айтып битирмеди, падиша огъулары кельди. Яйгъара къопарып агълаштылар. Падиша озю де, хызметчилери де пек агъладылар.

³⁷Авишалом Гешур топрагъынынъ падишасы Аммихуд огълу Талмайгъа къачып кетти. Давут исе чокъ вакъыт огълу Амнон акъкъын да агълады.

³⁸Авишалом, Гешургъа къачып, анда учъ йыл девамында булунды.

³⁹Давут падишанынъ Авишаломнынъ пешинден къуваламагъа истеги ёкъ олды, чюнки Амноннынъ олюминден сонъра теселли тапты.

Авишалом къайтып келе

14 ¹Бир кунъ Церуя огълу Ёав падишанынъ юреги Авишаломгъа яткъаныны коръди. ²Текъоагъа бир адам ёллап, андан бир акъыллы къадынны кетиртти ве онъа:

– Агълагъан киби ол, матем урбаларны кий ве олюге кунълер девамында агълап юрген киби ол. ³Падишагъа бар да, онъа бойле-бойле айт, – деп, айтаджакъ шейлерни огретти.

⁴Текъоалы къадын, падишагъа кирип, бетинен ерге йыккъылып селямлашты ве:

– Падишам, ярдым эт! – деди. ⁵Падиша онъа:

– Санъа не керек? – деп сорады. О:

– Мен тул къадыным, акъайым ольди. ⁶Меним, къулунънынъ эки огълум бар эди. Олар тарлада къавгъа эттилер, оларны айырмагъа исе кимсе ёкъ эди. Бириси экинджисини урып ольдюрди. ⁷Шимди бутюн сойсопларым манъа къаршы чыккъылар ве: «Агъасыны ольдюрген адамны бизге бер. Биз оны агъасынынъ джаны ичюн ольдюреджекмиз ве бойлеликнен онъа мирасчы олмагъа ёл бермейджекмиз», – дедилер. Бойле этип, меним сонъ чырагъымны сёндюреджек олалар, ер юзюнде акъайымнынъ адыны ве эвлядыны ёкъ этеджек олалар, – деди.

⁸Падиша къадынгъа:

– Эвинъе раат-раат къайт, мен сенинъ акъкъынъда эмир берерим, – деди. ⁹Лякин текъоалы къадын падишагъа:

– Падиша-эфендим, бу кѳабаат меним устюмде ве бабамнынъ эви устюнде олсун. Падиша ве онынъ тахты исе кѳабаатсыз олсун, – деди.
¹⁰Падиша:

– Ким санѳа кѳаршы чыкѳса, оны манѳа кетир, ве о, санѳа башкѳа тиймез, – деди. ¹¹Кѳадын:

– Падишам, Алланъ олѳан РАББИнинъ Адынен ант эт, кѳан ичюн кѳан аладжакъ адамлар чокѳлашмасын ве огълумны ёкъ этмесинлер, – деди. Падиша:

– РАББИнен ант этем! Огълунънынъ башындан бир сач биле тюшмез, – деди. ¹²Кѳадын:

– Падиша-эфендима даа бир сёз сёйлемеге рухсет бер, – деди. Падиша:

– Айт, – деди. ¹³Кѳадын:

– Не ичюн сен Алланынъ халкѳына кѳаршы бойле шейлер япасынъ? – деди. – Сен, бу сёзлерни айтып, озюнь-озюньни кѳабаатладынь, чюнки озюнь кѳувалагѳан адамны кери кѳайтармайсынъ. ¹⁴Биз оледжекмиз ве ерге тѳкюльген сув киби оладжакъмыз – сувны янъыдан джыймакъ мумкюн дегиль. Лякин Алла джанымызнынъ гѳайып олмасыны истемей ве сюрюнкликте олѳан адамны биле Озюнден узакѳлаштырмагѳа истемей.

¹⁵Шимди мен падишагѳа, эфендима бу сёзлерни айтмакъ ичюн кельдим. Халкъ мени кѳоркѳузды, шунынъ ичюн кѳулунъ озю-озюне: «Падишанен лакѳырды этейим, бельки кѳулунынъ тилегини ерине кетирир», – дедим. ¹⁶«Падиша кѳулуны динълеп, оны ве огълуну Алланынъ халкѳы сырасындан ёкъ этмеге истегенлер кѳолундан кѳуртарыр», – дедим.

¹⁷Падиша-эфендимнинъ сёзю мени тынчландырсын. Падиша-эфендим – Алланынъ мелеги кибидир, эм яхшы, эм ярамай шейлерни динълер. РАББИ, сенинъ Алланъ сеннен берабер олсун, – деди.

¹⁸Падиша джевап берип, кѳадынѳа:

– Мен сенден сорайджакъ шейни гизлеме, – деди.

Кѳадын:

– Падиша-эфендим, айт, – деди. ¹⁹Падиша:

– Бу иште санѳа Ёав ярдым этмедими? – деди. Кѳадын джевап берип:

– Яшасын падиша-эфендим! Сенинъ айткѳан сёзлеринъден не сагѳгѳа, не де солгѳа бурулмакъ мумкюн дегиль. Догѳру таптынъ, кѳулунъ Ёав манѳа эмир берип, бу сёзлерни огретти. ²⁰Кѳулунъ Ёав шимдики вазиретни денъиштирмек ичюн буны япты. Амма эфендим Алланынъ мелеги киби акѳыллыдыр ве ер юзюндеки эр шейни биле, – деди.

²¹Сонъ падиша Ёавѳа:

– Айды, сенинъ дегенинъ олсун. Энди бар, Авишаломны кѳайтар, – деди.

²²Ёав бетинен ерге йыкѳылды ве падишагѳа хайыр тилеп:

– Эй, падиша-эфендим, энди кѳулунъдан мемнюн олѳанынъны билем, чюнки сен меним сёзлеримни динълеп, онѳа коре яптынъ, – деди.

²³Сонъ Ёав Гешур топрагѳына кетип, андан Авишаломны Ерусалимге кетирди. ²⁴Падиша:

– О, эвине къайтып кельсин, амма меним огюме кельмесин, – деди. Авишалом эвине къайтып кельди, лякин падишаны корьмеди.

Авишалом Давутнен акълаша

²⁵Исраильде Авишалом киби дюльбер ве макъталгъан акъай ёкъ эди. Баштан-аякъ онынъ бир къусуры ёкъ эди. ²⁶О, сачларыны, агъыр олгъанлары ичюн, эр йыл къыркъа эди. Оларны къыркъкъанда, сачларынынъ агъырлыгы падишанынъ ольчюсине коре эки кило * ола эди.

²⁷Авишаломнынъ учь огълу ве бир кызы догъды. Кызынынъ ады Тамар эди. О, дюльбер эди.

²⁸Авишалом, падишаны корьмейип, Ерусалимде эки йыл девамында къалгъан сонъ, ²⁹Ёавны падишагъа йибермек ичюн чагъыртты, лякин Ёав онъа кельмеге истемеди. Экинджи кере чагъыртты, лякин о кене кельмеге истемеди. ³⁰Сонъ Авишалом озюнинъ хызметчилерине:

– Меним тарлам янындаки Ёавнынъ тарла парчасыны коресизми? Анда онынъ арпасы осе. Барынъыз да, оны якъынъыз, – деди. Шу вакъыт хызметчилери о тарланы якътылар.

³¹Ёав тез-тез Авишаломнынъ эвине кельди ве:

– Хызметчилеринъ меним тарламны не ичюн якътылар? – деп сорады.

³²Авишалом Ёавгъа:

– Мына, мен сени чагъырттым, сени падишагъа ёлламагъа истедим. Сен падишагъа меним адымдан: «Мен Гешур топрагъындан не ичюн къайтып кельдим? Яхшысы анда къала бергейдим», – айткъанынъны истедим. Мен шимди падишаны корьмеге истейим. Эгер къабаатым ола, о мени ольдюрсин, – деди.

³³Ёав падишагъа кетти ве онъа буны айтып берди. Падиша Авишаломны озюне чагъыртты. Авишалом келип, падишанынъ огюнде бетинен ерге йыкылып, онъа урьмет косътерди. Падиша Авишаломны опыти.

Авишалом Давуткъа къаршы чыкъа

15 ¹Бундан сонъ Авишалом озюне бир араба, атлар ве огюнде чападжакъ элли къаравул азырлады.

²Авишалом саба эрте турып, шеэр къапусына кеткен ёлнынъ янында тура эди. Бир кимсе озюнинъ давасынен падишанынъ судуна кетяткъанда, Авишалом оны янына чагъырып: «Сен къайсы шеэрден келесин?» – деп сорай эди. О адам: «Мен, сенинъ къулунъ, Исраильнинъ бойле-бойле къабилесинден», – десе, ³Авишалом онъа: «Сенинъ ишинъ догъру, акълыдыр, лякин падишада сени динълейджек кимсе ёкъ», – дей эди. ⁴Авишалом даа: «Эгер бу мемлекетте къады этип мени къойсалар, манъа давасы ве къавгъасы олгъан эр ким келир эди, мен оны догъру суд этер эдим», – дей эди.

* 14.26 Эки кило – къ. еуд. «200 шекель».

⁵Бирде-бири бель букип, селямлашмакъ ичюн янына кельсе, Авишалом, кьолуны узатып, оны кьучакълай ве опе эди. ⁶Падишанынъ судуна кельген эр бир исраиллинен бойле япа эди ве бойлеликнен исраиллилернинъ итибарыны кьазана эди. ⁷Давут падишалыгъы кьыркъ йыл девам эткен сонъ, Авишалом падишагъа:

– Мен барып, РАББИге берген адагъымны Хевронда беджерейим, – деди. ⁸– Мен Арамда, Гешур топрагъында яшагъанда, бойле адакъ бердим: эгер РАББИ мени Ерусалимге кьайтарса, мен РАББИге хызмет этеджегим, – дедим.

⁹Падиша:

– Аман-эсен бар, – деди, ве Авишалом Хевронгъа кетти.

¹⁰Авишалом, бутюн Исраиль кьабилелерине гизли хаберджилерни ёллап:

– Бору сеслерини эшиткенде: «Авишалом Хевронда падиша олды», – денъиз, – деди.

¹¹Авишаломнен берабер Ерусалимден 200 адам давет этилип кеткен эди, оларнынъ саф юреклиги ичюн бир шейден хаберлери ёкъ эди. ¹²Къурбан чалгъан вакъытта Авишалом Давутнынъ насиатчысы олгъан гилолы Ахитофелни Гило шеэринден чагъыртты. Олар буюк бир анълашма яптылар, ве халкъ Авишаломнынъ янына топлашып чокълашмагъа башлады.

Давут къачып кете

¹³Бир хаберджи келип, Давуткъа:

– Исраиллилер Авишалом тарафына кечип башлады, – деди.

¹⁴Давут Ерусалимде онынъ янында олгъан хызметчилерине:

– Айды, тез-тез кьачайыкъ. Авишаломдан къуртарылып оламамыз. О, бизге уджюм этип, чокътан-чокъ зарар кетиреджек, бизни де ольдюреджек, шеэрни де кьылычтан кечиреджек, – деди.

¹⁵Хызметчилер падишагъа:

– Биз – кьулунъмыз. Сен, падиша, не десенъ, шуны беджерирмиз, – дедилер.

¹⁶Сонъ падиша ве бутюн эвиндекилери онынъ артындан джаяв кеттилер. Эвни бакъмакъ ичюн, падиша он дане джариедини кьалдырды. ¹⁷Падиша ве халкъы джаяв кетип, шеэрнинъ энъ сонъки эвининъ янында токътадылар. ¹⁸Бутюн хызметчилери янында кете эдилер. Керетлилер, пелетлилер ве Гъат шеэринден джаяв кельген 600 гъатлы падишанынъ огюнде кете эдилер.

¹⁹Падиша гъатлы Иттайгъа:

– Сен не ичюн бизнен берабер кетесинъ? Къайт, Авишалом падишанен берабер кьал. Сен исраилли дегильсинъ, мында башкъа ерлерден сюргюн этильгенсинъ. ²⁰Даа тюневин кельдинъ, мен бугунъ сени бизнен кетмеге зорлайыммы? Мен кетеджек еримни озюм де бильмейим.

Къайт, адамларынъны да озюньнен берабер ал. Алланынъ мерамети ве садъкълыгъы сеннен олсун!

²¹Иттай падишагъа бойле джевап берди:

– РАББИнинъ огюнде ве сенинъ, падиша-эфендим, огюнде ант этем: сен къайда барсанъ, мен де анда оладжакъым. Ольсем де, тири къалсам да, манъа эписи бир.

²²Давут Иттайгъа:

– Айды, меннен кет, – деди. Сонъ гъатлы Иттай, онынъ адамлары ве бала-чагъалары падишанен кеттилер.

²³Бутюн ерли халкъ окюр-окюр агълагъанда, падиша бутюн халкъ-нен берабер Кидрон вадийини кече эди. Сонъ бутюн халкъ сахрагъа догъру ёл алды.

²⁴Анда руханий Цадокъ ве Левий къабилесинден адамлар да бар эдилер. Олар Алланынъ Васиет Сандыгъыны алып кеттилер. Алланынъ Сандыгъыны ерге къойып, руханий Авиатар, бутюн халкъ шеърден чыкъмагъандже, бир тёпедетурды.

²⁵Падиша Цадокъкъа:

– Алланынъ Сандыгъыны шеэрге къайтар. Эгер мен РАББИнинъ козюнде мерамет къазансам, О мени кери къайтарыр, оны ве мескенини корьмеге имкян берер. ²⁶Эгер де О: «Ёкъ, сенден разы дегилим», – десе, мына мен мындам. О, Озюнинъ истегенини япсын, – деди.

²⁷Падиша руханий Цадокъкъа:

– Козь-къулакъ ол! Эсен-аман шеэрге къайт. Огълунъ Ахимаац ве Авиатар огълунъ Ехонатан – сиз бу эки огълунъызнен берабер къайтынъыз.

²⁸Мен сахрадаки вадийде сизден хабер кельгендже беклерим, – деди.

²⁹Цадокъ ве Авиатар Алланынъ Сандыгъыны Ерусалимге къайтардылар ве анда къалдылар.

³⁰Давут исе агълай-агълай Зейтюн дагъына чыкъты. Онынъ башы къапалы эди, озю ялынаякъ кете эди. Онен берабер олгъан адамлар да башларыны къапатып агълай-агълай кете эдилер.

³¹Давуткъа:

– Ахитофел Авишаломнен берабер санъа къаршы анълашма япты, – деди. Давут:

– РАББИ! Ахитофелнинъ огреткен шейни ахмакълыкъкъа чевир! – деди.

³²Давут Аллагъа ибадет эткен тёпеге чыкъкъанда, онъа аркълы Хушай расткельди. Устюндеки урбасы йыртыкъ, башы устюнде топракъ эди. ³³Давут онъа:

– Эгер сен меннен берабер кетсенъ, манъа къыйын оладжакъ. ³⁴Лякин шеэрге къайтып, Авишаломгъа: «Падишам, мен сенинъ къулум, бугунъге къадар бабанънынъ къулу эдим. Шимди исе сенинъ къулунъ оладжакъым», – деп, меним хатирим ичюн Ахитофелнинъ насиатыны боз. ³⁵Анда Цадокъ ве Авиатар руханийлер бар. Оларгъа падишанынъ эвинде эр бир эшиткен шейни айтып бер. ³⁶Оларнен берабер эки огъуллары да бар:

Цадокънынъ огълу Ахимаац ве Авиатарнынъ огълу Ехонатан. Олардан эшиткен эр бир хаберни манъа ёлла, – деди.

³⁷Бойле этип, Давутнынъ досту Хушай шеэрге кельди. Авишалом исе тамам шу вакъыт Ерусалимге кирмекте эди.

Давут ве Цива

16¹ Давут дагъдан бираз энгенде, онынъ къаршысына Мефивошетнинъ хызметчиси Цива расткеле. О, эки эшекнинъ аркъасына 200 отъмек, 100 дане юзюм багъы, 100 дане емиш багъы ве бир шарапкъа толу мешин торба юклеп келе эди. ²Падиша Цивадан:

– Буларны не ичюн кетирдинъ? – деп сорады. Цива падишагъа:

– Эшеклер – падишанынъ эвиндекилерине минмек ичюн, отъмек ве емишлер – йигитлерге ашамагъа, шарап – сахрада ёрулгъанларгъа ичмек ичюн, – деди. ³Падиша:

– Эфендинънинъ огълу къайда? – деп сорады. Цива падишагъа джевап берип:

– Ерусалимде къалды. О: «Энди исраиллилер къартбабамнынъ падишалыгъыны манъа къайтарып берер», – дей, – деди. ⁴Падиша Цивагъа:

– Мен шимди санъа Мефивошетнинъ бутюн мал-мулькюни берейим, – деди. Цива, бель букип:

– Эфендим падишанынъ огюнде мерамет къазанайым! – деди.

Давут ве Шимий

⁵Давут падиша Бахуримге келип еткенде, андан Шаулнынъ союздан олгъан бир адам чыкъты, онынъ ады Шимий, Геранынъ огълу. О сёгюне-сёгюне чыкъты. ⁶Давут падишагъа ве онынъ къулларына таш атып башлады. Падишанынъ джесюр аскерлери онынъ сагъ ве сол тарафында эдилер. ⁷Шимий, лянетлер ягъдырып:

– Кет, ёкъ ол, къатилъ ве бир шейге ярамагъан адам! ⁸Сен Шаулнынъ ерине падиша олдынъ. Шимди онынъ догъмушларынынъ къаныны тёккенинъ ичюн, РАББИ сенден акъкъынъны алды ве сенинъ падишалыгъынъны огълунъ Авишаломнынъ къолуна берди. Сен къан тёккен къатилъ олгъанынъ ичюн, мына шимди белягъа огърадынъ! – деди.

⁹Церуя огълу Авишай падишагъа:

– Бу еберген копек эфендим падишаны не ичюн сёге? Барып, онынъ башыны кесип алайым, – деди. ¹⁰Падиша исе:

– Церуя огъулары, меним де, сизинъ де ишимиз олмасын. О сёгюне берсин. Онъа мени лянетлемеге РАББИ буюрды. Онъа: «Буны не ичюн япасынъ?» – демеге кимнинъ акъкъы бар? – деди.

¹¹Давут Авишайгъа ве хызметчилерине даа бойле деди:

– Эгер менден догъгъан догъмуш огълум мени ольдюрмеге истесе, биньяминли адамдан не къыдырасынъ? Оны озъ башына къалдырыңыз, сёгюне берсин. Буны онъа РАББИ эмир эти. ¹²Бельки РАББИ

ашалангъанымны корип, шимди сёгюшлер ашагъаным ичюн манъа мерамет эйлер.

¹³Давут ве адамлары ёлларыны девам эттилер, Шимий исе дагънынъ кенарындан, оларнынъ къаршысында кетип сёгюне, Давуткъа таш ве топракъ ата эди.

¹⁴Падиша ве онен бирликте баргъан халкъ кеткен ерге кельгенде, эписи пек ёрулгъан эдилер, шуннынъ ичюн раатланмагъа къарар алдылар.

Авишалом Ерусалимге келе

¹⁵Авишалом ве израиллилер Ерусалимге кельдилер. Ахитофел де оларнен берабер эди.

¹⁶Давутнынъ досту аркълы Хушай, Авишаломгъа келип:

– Яшасын падиша! Яшасын падиша! – деди. ¹⁷Авишалом Хушайгъа:
– Достунъа садыкълыгъынъ бойле экен! Не ичюн онен кетмединъ? – деди. ¹⁸Хушай Авишаломгъа:

– Ёкъ! РАББИ кимни сечип алгъан олса, бутюн халкъ, бутюн Израиль кимни сечип алгъан олса, мен шу адамнен къаладжагъым. ¹⁹Бундан да башкъа, мен энди кимге хызмет этеджегим? Онынъ огълуна дегильми? Сенинъ бабанъа насыл хызмет эткен олсам, санъа да ойле хызмет этеджегим! – деди.

²⁰Авишалом Ахитофелге:

– Энди не япайыкъ? Сен не тюшонесинъ? Манъа бир акъыл огрет! – деди. ²¹Ахитофел Авишаломгъа:

– Бабанънынъ эвини бакъмагъа къалдырылгъан онынъ джариелеринен ят. О вакъыт эписи израиллилер бабанънынъ сени кореджек козю ёкъ олгъаны акъкъында хаберни алыр, достларынъ да рухтан котерилирлер, – деди.

²²Сонъ эвнинъ тёпесинде Авишалом ичюн бир чадыр къурдылар, ве Авишалом бутюн Израильнинъ козю огюнде бабасынынъ джариелерине кирди.

²³Ахитофел берген насиатлар о вакъытларда РАББИ берген насиат киби деп сайыла эди. Ахитофелнинъ Давуткъа да, Авишаломгъа да берген эр бир насиаты бойле эди.

Ахитофел ве Хушай Авишаломгъа меслеат берелер

17 ¹Ахитофел Авишаломгъа даа:

– 12 000 адам сайлап алайым да, бу гедже Давутнынъ пешинден къувайлайым. ²О, болдуруп кучьсюз къалгъан вакъытта оны къоркъузайым. Онен берабер олгъан адамлар къачарлар да, олар къачкъан сонъ, мен ялынъыз къалгъан падишаны ольдюрим. ³Бир вакъыт олар эписи сен ольдюрмеге истеген инсангъа къайтып кельдилер. Шимди де тыпкъы ойле оладжакъ: мен оларнынъ эписини санъа къайтарып берерим, ве бутюн халкъ сагъ-селямет къалыр, – деди.

⁴Авишалом ве эписи Исраиль акъсакъаллары бу сёзлерни пек бегендилер. ⁵Авишалом:

– Аркълы Хушайны чагъырынъыз, не айтаджагъыны динълейик, – деди.

⁶Хушай Авишаломгъа кельди, Авишалом:

– Ахитофел мына нелер айта, онынъ айткъаныны япайыкъмы? Эгер ёкъ десенъ, не япмакъ кереклигини озюнь огрет, – деди. ⁷Хушай Авишаломгъа:

– Ахитофелнинъ бу сефер берген насиаты яхшы дегиль, – деди ве ⁸сёзлерини девам этип:

– Сен бабанъны ве аскерлерини билесинъ. Олар джесюр адамлар, чельде баласындан марум олгъан аюв киби ачувландылар. Бабанъ – теджрибели аскер, гедже халкъынен берабер геджелемез. ⁹Шимди я бир къобада, я да башкъа бир ерде гизлене. Эгер биринджи уджюмде аскерлерининъ базылары ольдюрильсе, башкъалары шашмалап: «Давут Авишаломгъа къошулгъанларнынъ эписини къыра», – деп къычырышаджакълар. ¹⁰О заман юреги арслан юреги киби джесюр олгъанлар да рухтан тюшерлер. Бабанънынъ джесюрлиги ве аскерлерининъ джесаретлиги акъкъында бутюн Исраиль биле.

¹¹Шунынъ ичюн меним насиатым бойле: Дандан Беэр-Шевагъа къадар бутюн Исраиль топлашсын, адамлар денъиздеки къум киби чокъ олсун, сен де оларнынъ ортасында дженкке кет. ¹²Биз Давуткъа къаршы чыкъармыз. О, къайда олмаса да, онъа чыкъ тюшкени киби уджюм этермиз. Онынъ янында олгъан адамлардан бириси сагъ къалмаз. ¹³Эгер о, бирде-бир шеэрге кирсе, бутюн Исраиль шу шеэрге аркъанлар кетирир, ве биз шеэрни вадийге сюреклермиз, шеэрде таш устюнде таш биле къалдырмамыз, – деди.

¹⁴Авишалом ве бутюн Исраиль:

– Аркълы Хушайнынъ насиаты Ахитофел берген насиатындан яхшы, – дедилер.

Мына бойле этип, РАББИ, Авишаломгъа бея кетирмек ичюн, Ахитофелнинъ яхшы насиатыны бозмагъа ниет этти.

Хушайнынъ меслеаты Давут эвини сакълап къала

¹⁵Хушай руханий Цадоккъа ве Авиатаргъа:

– Ахитофел Авишаломгъа ве Исраиль акъсакъалларына бойле-бойле насиат берди, мен исе бойле-бойле насиат бердим. ¹⁶Энди Давуткъа аджеле хабер йиберинъиз, онъа: «Бу гедже сахра вадийинде къалма. Сен, падиша, ве адамларынъ сагъ-селямет къалмасы ичюн, андан тез-тез кет», – денъиз, – деди.

¹⁷Ехонатан ве Ахимаац Эн-Рогель янында эдилер, чюнки озьлерине шеэрде корюнмеге чарелери ёкъ эди. Бир хызметчи къыз оларгъа келип, эр шейни айтып бере эди. Олар исе Давут падишагъа хабер эте эдилер. ¹⁸Амма бир йигит оларны корип, Авишаломгъа айтты. Олар аджеле

къачып кетип, Бахурим шеэрини, бир адамнынъ эвине кельдилер. Онынъ азбарында къуюсы бар эди, ве олар бу къуюгъа тюштилер. ¹⁹Адамнынъ апайы, къуюнынъ агъзыны ортынен къапатып, устуне курьпе септи. Бойлеликнен, бир шей корюнмей къалды.

²⁰Авишаломнынъ къуулары къадыннынъ эвине келип:

– Ахимаац ве Ехонатан къайда? – деп сорадылар.

Къадын оларгъа:

– Олар озенни кечип кеттилер, – деди.

Олар къыдыра-къыдыра, бир шей тапмайып, Ерусалимге къайттылар. ²¹Олар кеткен сонъ, Ахимаац ве Ехонатан къуюдан чыкъты ве, Давут падишагъа келип:

– Турунъыз, тез-тез сувдан кечинъиз. Ахитофел бойле-бойле деди, – деп хабер эттилер.

²²Давут ве онен олгъан адамлар Иордан озенини тез-тез кечтилер. Сабагъадже Иордан озенини кечмеген бир адам биле къалмады.

²³Ахитофел, насиаты беджерильмегенини корип, эшегини екти, азырланып ёлгъа чыкъты, шеэрини, эвине кельди, къорантасына сонъки эмирлерини берди, сонъ озь-озюни асып ольдюрди. Оны бабасынынъ къабринде дефн эттилер.

²⁴Давут Маханаим шеэрини кельди. Авишалом ве израиллилернинъ эписи исе Иорданны кечтилер. ²⁵Авишалом Ёавнынъ ерине орду башлыгъы оларакъ Амасаны къойды. Амаса – Йитра адлы йизреэлли бир адамнынъ огълу эди. Онынъ анасы – Авигаил, Нахашнынъ къызы ве Церуянынъ къызкъардашы эди. Церуя – Ёавнынъ анасы эди.

²⁶Авишалом израиллилернинъ ордусынен Гилад топрагъында ерлешти.

²⁷Давут Маханаим шеэрини кельгенде, аммонлы Рабба шеэринден олгъан Нахашнынъ огълу Шовий, Ло-Девар шеэринден Аммиэл огълу Макир ве Рогелим шеэринден олгъан гиладлы Барзиллай ²⁸тёшеклер, легенлер ве чамурдан япылгъан савутлар, богъдай, арпа, ун, къавурылгъан богъдай данелерини, бакъла, берджимек, ²⁹бал, сюзюльген иримчик, сыгъыр сютюнден ясалгъан пенир ве къой-эчки кетирип:

– Халкъ ач, ёрулгъан, сахара сувсузлыккъа чыдагъан, – деп, Давут ве адамларына аш бердилер.

Авишаломнынъ олюми

18 ¹Давут озь адамларыны бакъып чыкъып, оларгъа бинъбашы ве юзбашыны къойды. ²Ордунынъ учте бир къысына Ёавны башлыкъ этип къойды, даа учте бир къысына Ёавнынъ къардашы, Церуянынъ огълу Авишайны башлыкъ этип къойды ве даа учте бир къысына гъатлы Иттайны башлыкъ этип къойды. Падиша адамларына:

– Мен озюм сизлернен берабер кетеджегим, – деди. ³Лякин адамлар:

– Барма. Эгер биз къачып башласакъ, бунъа кимсе эмиет бермез. Ярымыз ольдюрюльгенде биле, кене эмиет бермезлер. Сен бир озюнь исе он

бинъ адам кибисинъ. Сен шеэрде къалып, бизге ярдым этсенъ, даа яхшы олур, – дедилер. ⁴Падиша оларгъа:

– Сизге не яхшы олып корюнсе, шуны япарым, – деди ве араба къапу огюнде турды, халкъ исе юзер-юзер, бинъер-бинъер чыкъты. ⁵Падиша Ёав, Авишай ве Иттайгъа бойле эмир берди:

– Меним хатирим ичюн яш йигит Авишаломгъа зарар кетирменъиз.

Падишанынъ Авишалом акъкъында орду башлыкъларына берген эмирини эписи адамлар эшитти.

⁶Аскерлер исраиллилерге къаршы тарлагъа чыкътылар ве Эфраим дагъында дженкештилер. ⁷Давутнынъ аскерлери исраиллилерни енъди. О куню буюк дженк олып кечти – 20 000 адам ольдюрильди. ⁸Дженк бутюн ерлерге джайрады, о куню дагъда гъайып олгъанлар къылычтан эляк олгъанлардан зияде олды.

⁹Авишалом Давутнынъ аскерлеринен расткельди. О, къатыр устюнде эди. Къатыр буюк эмен терегининъ тюбюне къачкъанда, Авишаломнынъ сачлары терекнинъ пытакъларына илишти, ве о, ернен кок арасында асылып къалды. Тюбюндеки къатыр исе къачып кетти. ¹⁰Адамларнынъ бириси буны корип, Ёавгъа:

– Мен эмен терегинде асылып къалгъан Авишаломны коръдим, – деди. ¹¹Ёав исе бу хаберни кетирген адамгъа:

– Сен буны коръген олсанъ, не ичюн оны шу ерде ольдюрмединъ? Мен сангъа бир къушакъ ве он кумюш акъча берер эдим, – деди. ¹²Адам Ёавгъа джевап берип:

– Элиме бир бинъ кумюш * акъча туттурсалар биле, падиша огълунна къолумны котермем. Падиша, эр кес эшитсин деп, сангъа, Авишайгъа ве Иттайгъа: «Яш йигит Авишаломгъа зарар кетирменъиз», – деген эмир берди. ¹³Эгер мен онынъ джанына зарар кетирсем, падиша бундан хабердар олур. Сен озюнъ менден юзь чевирирсинъ, – деди. ¹⁴Ёав онгъа:

– Сеннен отурмагъа вакътым ёкъ, – деп, элине учъ дане мызракъ алып, барды ве эмен терегинде асылгъан ве даа сагъ олгъан Авишаломнынъ юрегине саплады. ¹⁵Сонгъ Ёавнынъ он дане силя ташыйджысы, Авишаломны алкъагъа алып, оны урып ольдюрдилер. ¹⁶Бундан сонгъ Ёав бору чалды ве халкъны тутып турды, исраиллилернинъ артындан къувалагъан аскерлерини артына къайтарды. ¹⁷Авишаломны алып, дагъдаки терен чукъургъа аттылар, устюни бир оба ташнен къапаттылар. Бутюн исраиллилер исе эр кес озь чадырына къачты.

¹⁸Авишалом даа сагъ олгъанда, падишалар вадийинде озюне абиде яптырды, «Меним адымны сакълайджакъ огълум ёкъ», – деди ве абидеге озюнинъ адыны берди. Шунунъ ичюн аля бугунъ о «Авишаломнынъ Абидеси» деген ад ташый.

* 18.12 Бинъ кумюш – къ. еуд. «1 000 шекель кумюш».

Давут Авишаломнынъ артындан агълай

¹⁹Цадокъ огълу Ахимаац Ёавгъа:

– Мен чапайым, падишагъа: «РАББИ сени душманларыньдан къуртарды», – деген хаберни еткизейим, – деди. ²⁰Лякин Ёав онъа:

– Сен бугунъ хайырлы хаберджи оламазсынъ, чюнки падишанынь огълу ольди. Башкъа вакъыт айтарсынъ, бугунъ дегиль, – деди. ²¹Сонъ Ёав хушлу адамгъа:

– Бар, корьгенинъни падишагъа хабер эт, – деди. Хушлу Ёавгъа бель букти ве чапып кетти.

²²Лякин Цадокъ огълу Ахимаац сёзюнде туруп, Ёавгъа кене:

– Не олса олсун, амма мен хушлунынъ артындан чапайым, – деди. Ёав исе онъа:

– Огълум, санъа бармагъа не керек? Хайырлы хабер кетирмезсинъ, – деди. ²³Ахимаац:

– Не олса олсун, мен чапайым, – деди. Ёав:

– Чап, – деди, ве Ахимаац, догъру ёлдан чапып, хушлу адамдан эвель кельди.

²⁴Давут о заман эки араба къапунынъ янында отура эди. Къаравул диварнынъ янындаки къапунынъ тёпесине чыкъып бакъты ве бир адамнынъ чапып келеяткъаныны корьди. ²⁵Къаравул къычырып падишагъа хабер этти. Падиша:

– Бир озю кельсе, демек, хабер кетире, – деди. Хаберджи кет-кете якъынлаша эди. ²⁶Къаравул даа бир чапып кельген адамны корьди ве къапуджыгъа:

– Мына даа бир адам чапып келе, – деп къычырды. Падиша:

– Бу да – хаберджи, – деди. ²⁷Къаравул:

– Мен беллесем, биринджисининъ юрюши Цадокъ огълу Ахимаацнынъ юрюшине ошай, – деди. Падиша:

– Бу яхшы адам, яхшы хабер кетире, – деди. ²⁸Ахимаац къычырып, падишагъа:

– Селям! – деп, эгилип бетини ерге тийгизди ве:

– Эфендим падиша! РАББИ-Таалаянь санъа къаршы исьян эткенлерни сенинъ къолунъа берди! РАББИге бинъ шукюрлер олсун! – деди. ²⁹Падиша:

– Йигит Авишалом сагъмы? – деп сорады. Ахимаац:

– Ёав падишанынь къулуны ве мени, сенинъ къулунъны, ёллагъанда, мен буюк къалабалыкъ корьдим. Амма не олгъаныны бильмейим, – деди. ³⁰Падиша онъа:

– Чекиль, мында тур, – деди. Ахимаац чекилип, беклемеге башлады.

³¹Шу арада хушлу да кельди ве:

– Козь айдын, падиша-эфендим! Бугунъ РАББИ санъа къаршы исьян котергенлерден сени къуртарды, – деди. ³²Падиша хушлудан:

– Йигит Авишалом сагъмы? – деп сорады. Хушлу:

– Эфендим падишанынъ бутюн душманларынынъ такъдири, санъа къраршы чыккъъанларнынъ такъдири бу яшнынъ такъдири киби олсун! – деди.

³³Падиша буны эшиткенде, юрегини къан басты. Араба къапунынъ устюндеки одагъа кирип агълады. Анда кеткенде:

– Огълум Авишалом! Огълум, огълум Авишалом! Сенинъ еринъе мен ольгейдим! Авишалом огълум, ах, огълум! – деди.

Ёав Давутны оькелей

19 ¹Ёавгъа:

– Падиша Авишалом ичюн пек агълай, матем тута, – дедилер.

²Шу куннинъ гъалебеси бутюн халкъ ичюн матем кунюне айланды, чюнки халкъ падиша, огълу акъкъында пек къайгъыргъаныны эшитти.

³Адамлар шеэрге яваштан, дженк мейданындан къачкъан киби, утанып кире эдилер. ⁴Падиша бетини япып, юксек сеснен:

– Огълум Авишалом! Авишалом огълум, ах, огълум! – деп кычыра эди.

⁵Ёав падишанынъ эвине кельди ве:

– Сен бугунъ эписи аскерлеринъни утандырдынъ. Олар исе джанынъны, огъулларынъ ве кызыларынъ, апайларынъ ве джариелеринънинъ джанларыны къртарды! ⁶Сен сенден нефретленгенлерни севесинъ ве сени севгенлерден нефретленесинъ. Команданлар ве аскерлер санъа ич бир шей олмагъаныны бугунъ косътердинъ. Мен бугунъ бойле шейни анъладым: эгер Авишалом сагъ къалып, биз эпимиз ольген олсакъ, санъа даа гузель олур эди. ⁷Айды, шимди чыкъ да, адамларынънынъ гонъюллерини котер. РАББИнинъ огюнде ант этем: эгер сен чыкъып, халкънен лакъырды этмесенъ, кунъ баткъандже бир аскер кълмайып сени ташлап кетерлер. Бу сен ичюн яшлыгъынъдан шимдиге къадар башынъа тюшкен белялардан энъ бетери олур, – деди.

Давут къайтып келе

⁸Падиша барып, шеэр араба къапусы огюнде отурды. Халкъкъа падишанынъ араба къапусы янынъда отургъаныны хабер эттилер. Бутюн халкъ падишанынъ огюне кельди.

Исраиллилер исе озъ чадырларына къачкъанлар. ⁹Эписи Исраиль кълбилелеринде адамлар давалашып:

– Падиша бизни душманларымыздан кърчалады, бизни фелестинлилерден къртарды, энди исе бу ерден Авишаломдан кълчып кетти.

¹⁰Бизге падишалыкъ япмакъ ичюн ягънен сюртюльген Авишалом ольди, дженкте эляк олды. Айса шимди не ичюн падишаны кери кълйтармагъа керек демейсинъиз? – дей эдилер.

¹¹Давут падиша руханийлер олгъан Цадокъ ве Авиатаргъа хабер ёллады:

– Ехуда акъсакълларына айтынъыз: «Не ичюн сизлер падишаны эвине кълйтарув ишинде сонъки адамлар олмагъа истейсинъиз? Бутюн Исраильде

айтылган сөзлер манға келип етти. ¹²Сиз меним кърдашларымсынъыз, къандаш сой-сопларымсынъыз! Падишаны эвине къайтарув ишинде не ичюн сонъки адамлар олмагъа истейсинъиз?» ¹³Амасагъа да айтынъыз: «Сен меним къандаш тувгъаным дегильсинъми? Эгер сени Ёвнынъ ери не омюрбилля орду башы этип къоймасам, Алла бойнумны урсун!»

¹⁴Бойле этип, о, бутюн Ехуда халкъынынъ урьметини къазанды, эр кес бир адам киби бу кърарны къабул эттилер ве:

– Адамларынънен берабер къайт, – деп хабер йибердилер.

¹⁵Падиша къайтып, Иордан озенине кельди, ехудалылар исе, падишаны кършылап, оны Иордандан кечирмек ичюн, Гилгалгъа кельдилер. ¹⁶О вакъыт Шимий ехудалыларнен берабер Давутны кършыламагъа чыкъты. Шимий Бахурим шеэринде яшагъан биньяминли Геранынъ огълу эди. ¹⁷Онен берабер бир бинъ биньяминли, Шаулнынъ хызметчиси Цива ве онынъ 15 огълу ве 20 къулу Иордангъа, падишаны кършыламагъа чапып кельдилер.

Шимий озь къабаатына тевбе эте

¹⁸Олар, озеннинъ сай еринден кечип, падишаны ве эвиндекилерини, бутюн мал-мулькюни озеннинъ сай еринден кечирдилер. Бойлеликнен падишагъа эйилик япып, онынъ козюне кирмеге истедилер. Иордан озенненден кечиргенинен сонъ, Гера огълу Шимий падишанынъ огюнде йыкъылды ¹⁹ве падишагъа:

– Эфендим, мени къабаатлама! Падиша-эфендим, мен – сенинъ къулунъ! Сен Ерусалимден чыкъкъанда мен якъан яман шейни унут, оны юрегинъде тутма. ²⁰Мен билем ки, мен, къулунъ, гуна яптым. Шимди исе, падиша-эфендим, сени кършыламагъа бутюн Юсуф эвлятларындан мен биринджи кельдим, – деди.

²¹Церуянынъ огълу Авишай онъа:

– РАББИнинъ Месихини лянетлегени ичюн Шимий ольмек керек, – деди. ²²Давут исе:

– Церуя огъуллары, арамызда не олды? Бугунъ не ичюн меним душманларым олдынъыз? Бугунъ Израильде кимсе ольдюрильмейджек, чюнки мен кене Израильнинъ падишасы олдым! – ²³деди. Сонъ Шимийге:

– Сен ольмейджексинъ, – деп ант этти.

Давут Мефивошетни багъышлай

²⁴Сонъ Шаулнынъ торуны Мефивошет падишанынъ кършысына чыкъты. О, падишанынъ кеткенинен берли эсен-аман къайтып кельмегенинде аякъларыны ювагъан, мыйыгъыны къыркъмагъан ве урбаларыны ювагъан эди. ²⁵О, Ерусалимден падишаны кършылап чыкъкъанда, падиша онъа:

– Сен, Мефивошет, не ичюн меннен берабер кетмединъ? – деп сорады. ²⁶О исе:

– Падиша-эфендим! Мени кзулум алдатты. Аякларым топал олгъаны ичюн, мен кзулума: «Эшекни ек, онъа минип, падишанен берабер кетерим», – дедим. ²⁷Кзулум исе эфендим падишагъа меним акъкъым да ботен шейлер айтты. Лякин сен, падиша-эфендим, Алланынъ мелеги кибисинъ. Санъа не догъру олып корюнсе, шуны яп. ²⁸Бутюн къартбабамнынъ сою сенинъ огюнъде олюм джезасына ляйыкъ олса биле, сен мени озюнънинъ софра башына отурттынъ! Меним санъа, падишагъа шикъет этмеге не акъкъым бар? – деди. ²⁹Падиша онъа:

– Санъа бутюн буларны манъа айтмагъа кереги ёкъ. Мен санъа къартбабанънынъ тарлаларыны Циванен пайлаштырмагъа эмир этем, – деп айтты. ³⁰Лякин Мефивошет падишагъа джевап берип:

– Падиша-эфендим, сен эсен-аман эвге къайткъанынъ ичюн, Цива эписи тарлаларны алсын, – деди.

Давут Барзиллайны багъышлай

³¹Гиладлы Барзиллай, Рогелимден барып, падишанен Иорданны кечип, оны озенден озгъармагъа кельди. ³²Барзиллай озю 80 яшларында, пек къарт ве пек зенгин адам эди. Падиша Маханаим шеэринде олгъанда, Барзиллай онъа аш-сув кетире эди. ³³Падиша Барзиллайгъа:

– Меннен берабер кетейик, сени Ерусалимде кечиндиририм, – деди. ³⁴Лякин Барзиллай:

– Мен даа не къадар яшайджагъым? Ерусалимге падишанен кетмеге не аджети бар? ³⁵Мен энди 80 яшыма кирдим. Яхшыны ярамайдан айырып оламайым. Мен ашагъан-ичкен шейлерининъ фаркъына баралмайым. Йырджыларнынъ сеслерини де эшитип оламайым. Падиша-эфендима агъырлыкъ этмеге не керек? ³⁶Мен, кзулунъ, Иорданны кечип, онынъ артындан бираз кетейим. Не ичюн сен, падиша, манъа о къадар мерамет эйлейсинъ? ³⁷Манъа артыма къайтып, озь шеэримде, анамнынъ-бабамнынъ къабири янында ольмеге рухсет бер. Амма мына огълум Кимхам. О, падиша-эфендим, сеннен берабер кетсин. Онен не истесенъ, шуны япарсынъ, – деди. ³⁸Падиша:

– Кимхам меннен берабер кетсин. Сен не истесенъ, онъа шуны япарым. Менден не сорасанъ, сенинъ ичюн эр шей япарым, – деди.

³⁹Сонъра бутюн халкъ падишанен бирликте Иордан озенини кечти. Падиша Барзиллайны опип, онъа яхшылыкъ тиледи, ве о, озь ерине къайтып кетти.

Ехуда ве Исраиль акъайлары дава этелер

⁴⁰Падиша Гилгалгъа ёл алды, Кимхам да онен берабер кетти. Бутюн Ехуда халкъы ве израиллилернинъ ярысы падишаны озгъардылар. ⁴¹Эписи израиллилер падишагъа келип:

– Не ичюн агъа-къардашларымыз Ехуда акъайлары сени алып къачтылар ве сени, падиша, сойларынънен ве мал-мулькюнънен берабер ве

бутюн адамларынъны Иордан озенинден кечирдилер? – деп сорадылар.
⁴²Ехуда акъайлары исраиллилерге:

– Падиша – бизим якъын союмыз. Сиз бунъа не ичюн ачувланасынъыз? Биз падишанынъ софрасындан ашадъкъмы? Ёкъса ондан бахшышлар алдыкъмы? – дедилер. ⁴³Исраиллилер исе Ехуда акъайларына:

– Биз – он дане Исраиль къабилесимиз, сизден он кере чокъмыз. Шунынъ ичюн бизим Давутта он къат чокъ акъкъымыз бар. Не ичюн бизни ашалайсынъыз? Падишамызны къайтарув ишинде биринджи сёз бизимки дегильми я? – дедилер.

Лякин ехудалыларнынъ джевабы исраиллилернинъ сёзлеринден даа серт олды.

Шева исьян котере

20 ¹Шу ерде ярамай бир биньяминли адам – Бикрийнинъ огълу Шева бар эди. О, бору чалып:

– Давутта бизим пайымыз ёкъ! Йишай огълунда мирасымыз ёкъ! Эй, исраиллилер, эр биринъиз озь чадырынъызгъа къайтынъыз! – деди.

²Шу вакъыт эписи исраиллилер Давутны къалдырып, Бикрийнинъ огълу Шева артындан кеттилер. Ехудалылар исе Иордан озенинден Ерусалимге къадар падишанен берабер бардылар.

³Давут Ерусалимдеки эвине келип, эвини бакъмагъа къалдырылгъан он джариедини алды да, оларны сакъчылар къаравуллагъан эвге ерлештирди. Оларны анда тутты, амма оларнен ятмады. Олар бутюн омюрлери девамында анда къалдылар ве тул къадынлар киби яшадылар.

⁴Бир кунь Давут падиша Амасагъа:

– Учъ куньде манъа ехудалы акъайларны чагъыр, озюнъ де кель, – деди.

⁵Амаса ехудалыларны чагъырмагъа кетти, амма бельгиленген вакъыттан кечикти. ⁶Давут Авишайгъа:

– Энди Бикрийнинъ огълу Шева Авишаломдан зияде беля кетирир. Меним аскерлеримни ал да, онынъ пешинден къувала. Бакъ, олар озюне пекитильген шеэрлерни тапып, бизден къуртулмасынлар, – деди.

⁷О вакъыт Ёавнынъ адамлары, керетлилер, пелетлилер ве башкъа джесюр аскерлер Ерусалимден чыкъып, Бикрий огълу Шеванынъ пешинден къувдылар. ⁸Гивон янындаки балабан ташкъа якъынлашкъанда, оларгъа Амаса расткельди. Ёав озюнинъ аскер урбаларыны кийген, белинде къылычы такъылгъан эди. Къылычы къынындан пек тез чыкъа, ойле де тез кире эди. ⁹Ёав Амасагъа:

– Къардашым, яхшысынъмы? – деп, оны опеджек олып, сагъ къолунен сакъалындан тутты. ¹⁰Амаса, Ёавнынъ къолундаки къылычтан сакъынмады, ве Ёав къылычыны онынъ къурсагъына саплады. Амасынынъ бутюн ичеклери тышкъа чыкъып, ерге тюшти. О шу ань ольди. Экинджи кере урмагъа кереги де олмады. Ёав ве къардашы Авишай исе Бикрий

огълу Шеванынъ пешинден къуваладылар. ¹¹Ёавнынъ йигитлеринден бири, Амасанынъ янында турып:

– Ёавнынъ ве Давутнынъ эписи тарафдарлары Ёавнынъ артындан кетсин! – деди.

¹²Амаса исе ёлнынъ ортасында къан ичинде ятмакъта эди. Эр бир адам Амасаны корип, янында токъталды. Йигит буны корип, Амасаны ёлдан тарлагъа суйреклеп чекти ве онынъ устюни урбаларынен къапатты. ¹³Оны ёлдан алгъанындан сонъра, эписи аскерлер Ёавнынъ артындан Бикрий огълу Шеваны къуваламагъа кетти.

¹⁴Шева бутюн исраилли къабилелерининъ топрагъындан Авел-Бет-Маакъагъа къадар кечти, даа бутюн Берим топрагъындан кечти. Адамлар топлашып, онынъ артындан кете эдилер. ¹⁵Ёав ве онынъ аскерлери, Авел-Бет-Маакъагъа келип, шеэрни алкъагъа алдылар. Дивары тюбюнде топракъны обалап ве обаларнынъ тёпесине котерилип, Ёавнынъ аскерлери диварны бозып башладылар. ¹⁶Шу вакъыт бир акъыллы къадын шеэр диварындан:

– Динъленъиз! Динълесенъиз! Ёавгъа айтынъыз, о мында кельсин, онен лакъырды этейим, – деп къычырды. ¹⁷Ёав онынъ янына кельди ве къадын:

– Сен Ёавсынъмы? – деп сорады. О:

– Э, – деди. Къадын:

– Меним, къулунънынъ, сёзлеримни динъле, – деди. О:

– Динълейим, – деди. ¹⁸Къадын:

– Эвеллери: «Ким бир шей сорамагъа истесе, Авелде акъыл сорасын», – дей эдилер ве бойле этип меселелерини чезе эдилер. ¹⁹Мен Исраильнинъ аманлыкъ истеген ишанчлы адамларындан бирисим. Сен исе Исраиль шеэрлерининъ анасы олгъан шеэрни ёкъ этмеге истейсинъ. Не ичюн РАББИнинъ мулькюни ютмагъа истейсинъ? – деди. ²⁰Ёав джевап берип:

– Ютмагъа да, тар-мар этмеге де истеген шейим ёкъ! ²¹Ойле дегиль! Лякин эфраимлилернинъ дагълы топрагъындан Бикрийнинъ огълу Шева адлы бир адам Давут падишагъа къолуны котерди. Оны бир озюни манъа беринъиз де, мен шеэрден чекилим, – деди. Къадын Ёавгъа:

– Онынъ башы санъа дивардан атыладжакъ, – деди.

²²Сонъ шу къадын халкъ арасында акъыллы сёзлерини даркъатты, ве Бикрий огълу Шеванынъ башыны кесип, Ёавгъа аттылар. О заман Ёав бору чалды. Аскерлер шеэрден чекилип, озь эвлерине даркъалдылар. Ёав исе Ерусалимге падишанынъ янына къайтты.

Давутнынъ янында олгъан ёлбашчылар

²³Ёав кене бутюн Исраиль ордусына башлыкъ этип къоюлды. Ехояда огълу Беная керетлилер ве пелетлилер болюгининъ башлыгъы оларакъ къоюлды. ²⁴Адорам – зорлап чалыштырылгъан адамларнынъ ишлерини козь эте эди. Ахилуд огълу Ехошафат – тарихчы, ²⁵Шева – языджы, Цадокъ ве Авиатар – руханийлер эдилер. ²⁶Яир шеэринден Ира – Давутнынъ руханийи эди.

Шаулнынъ эвлятларыны ольдюрелер

21 ¹Давут заманында бир-бир артындан учъ йыл девамында ачлыкъ олды. Давут бу акъта РАББИден сорады, ве РАББИ:

– Бу, Шаул ве онынъ къан ичиджи эви ичюн, гивонлыларыны ольдюр-генлери ичюн олды, – деди.

²Шу вакъыт падиша, гивонлыларыны чагъыртып, оларнен лакъырды этти. Гивонлылар Исраиль къабилесинден дегиль, олар амморлылардан къалгъан эдилер. Исраиллилер оларгъа, ярамайлыкъ япмамыз, деп, сёз берген эдилер, амма Шаул оларны, Исраиль ве Ехуда несилине кунъ-леп, ёкъ этмеге истеди.

³Давут гивонлыларгъа:

– Сизлер ичюн не япайым? Акъкъынъызны насыл одейим? Сиз РАБ-БИнинъ халкъына эйилик тилемек ичюн не япайым? – деди. ⁴Гивон-лылар онъа:

– Шаулдан ве онынъ союндан бизге кумюш де, алтын да керекмей, Ис-раильде бир кимсени ольдюрмеге де акъкъымыз ёкъ, – дедилер. Падиша:

– Не истейсинъиз? Айтынъыз, шуны япарым, – деди. ⁵Олар падишагъа:

– Бизни ольдюрмеге, ёкъ этмеге истеген, Исраильнинъ бир кошесин-де биле аягъымыз олгъаныны истемеген адамнынъ ⁶еди огълуны бизге бер. Биз оларны РАББИнинъ огюнде, РАББИ сечип алгъан Шаулнынъ шеэри Гивада асармыз, – дедилер. Падиша:

– Оларны сизге берерим, – деди.

⁷Лякин Шаулнынъ огълу Ёнатангъа РАББИ Адынен ант эткени ичюн, Давут падиша Шаулнынъ торуны, Ёнатаннынъ огълу Мефивошетни аджып, оны бермеди. ⁸Амма Айянынъ къызы Рицпанынъ эки огълу-ны – Шаулгъа догъгъан Армонийни ве Мефивошетни – алды. Падиша даа Шаул къызы Меравнынъ беш огълуны алды. Мерав оларны мехо-лалы Барзиллайнынъ огълу Адриэлден догъурды. ⁹Оларны гивонлы-ларгъа берди, ве гивонлылар оларны РАББИнинъ огюнде дагъда асты-лар. Едиси берабер эляк олдылар. Оларны оракъ вакътынынъ биринджи кунълеринде, арпа орулып башлагъанда ольдюрдилер.

¹⁰Айянынъ къызы Рицпа, къаба токъулгъан матем безини алып, оны къаянынъ тёпесинде тёшеди ве ашлыкъ ормагъа башлагъанындан ягъ-мурлар ягъып башламагъандже* анда отурды. Кунъдюз олюлерге къуш-ларны якъын кетиртмеди, геджеси кийик айванларны якъынлаштыр-мады. ¹¹Давуткъа Шаулнынъ джарисеси Рицпа – Айянынъ къызы – не якъаны акъкъында хабер эттилер. ¹²Давут барып, Явеш-Гилад шеэри-нинъ башлыкъларындан Шаулнынъ ве онынъ огълу Ёнатаннынъ кемик-лерини алды. Гиладлылар оларны Бет-Шан мейданындан гизли алып кеткен эдилер. Фелестинлилер Шаулны Гилбоа шеэринде ольдюрип,

* 21.10 Къарарнен алты ай девамында демектир.

оны о куню де мейданда аскъан эди. ¹³Давут андан Шаулнынъ ве огълу Ёнатаннынъ кемиклерини алып кельди. Асылгъан еди адамнынъ кемиклерини де топладылар.

¹⁴Шаулнынъ ве онынъ огълу Ёнатаннынъ кемиклерини Биньямин топрагъында, Цела шеэринде, Шаулнынъ бабасы Кишнинъ къабринде дефн эттилер. Падишанынъ эписи эмирлерини беджердилер, ве бундан сонъра Алла топракълары ичюн эткен дуваларыны къабул этти.

Рафа аскерлерине къаршы дженк

¹⁵Исраиллилер ве фелестинлилер арасында кене дженк башлады. Давут, аскерлеринен берабер чыкъып, фелестинлилернен дженккештилер. Давут пек болдурды. ¹⁶О вакъыт Йишбий-Бенов, Рафа союздан бири, Давутны ольдюреджек олды. Онынъ бакъыр мызрагъы учь кило* агъырлыгъында эди, къылычы яп-янъы эди. ¹⁷Лякин Церуянынъ огълу Авишай Давуткъа ярдым этип, фелестинлини урып ольдюрди. Бундан сонъра Давутнынъ акъайлары:

– Исраильнинъ чырагъы сѣнемесин деп, сен бизнен бир даа дженкке чыкъмайджакъсынъ, – деп ант эттилер.

¹⁸Бундан сонъра Гов еринде фелестинлилернен кене дженк олды. О вакъыт Хуша шеэрчигинден Сиббекъай Рафанынъ эвлятларындан олгъан Сафны ольдюрди.

¹⁹Сонъра Говда даа бир дженк олды. О вакъыт вифлеемли Ярий-Орегимнинъ огълу Элханан гъатлы Гольятны ольдюрди, онынъ мызрагъы – токъуджыларнынъ орамы киби къалын эди.

²⁰Сонъ даа бир дженк Гъат шеэринде олып кечти. Анда кене Рафа союздан олгъан бир юксек адам бар эди, онынъ къолларында ве аякъларында алтышар пармагъы бар эди, эписи оларакъ йигирми дѳрт пармагъы бар эди. ²¹О, исраиллилерни пек сѳгди, лякин Давутнынъ агъасы Шимийнинъ огълу Ехонатан оны ольдюрди.

²²Буларнынъ дѳртю Гъаттаки Рафа союздан эдилер, эписи де Давутнынъ ве онынъ аскерлерининъ къолундан олдылер.

Давут Раббиге шурет йыры йырлай

22 ¹РАББИ Давутны эписи душманларындан ве Шаулдан къуртаргъан куню Давут РАББИге бу йырны йырлады:

² РАББИ – меним къаям, меним къалем ве меним
Къуртарыджымдыр,

³ Аллам – меним къаям, меним къорунгъан еримдир.

О – меним къалкъаным, къуртулышымнынъ къувети,
юксек енъильмез керменим, сакълангъан еримдир, меним
Къуртарыджымдыр.

* 21.16 Учь кило – къ. еуд. «300 шекель».

- Сен мени зорбалыкълардан кърчалайсынъ!
- 4 Макътавгъа ляйыкъ РАББИмни чагъыраджагъым,
ве О, мени душманларымдан къртурараджакъ.
- 5 Олюм далгъалары мени сарып алды,
акъсызлыкънынъ чокълугъы зияде къркълугъзы.
- 6 Джеэннем зынджыры мени багълады,
олюм озю козьлериме бакъты.
- 7 Башым беляда кълалгъанда, РАББИмни чагъырдым, Аллама
ялвардым!
Сарайындан О, сесимни эшитти,
яйгъаргъаным Онынъ кълулагъына барып етти.
- 8 Ер юзю тепренип титреди,
коклернинъ темеллери титреп, еринден кълыбырдады,
чюнки О, ачувланды.
- 9 Бурнундан тютюн чыкълты,
агъзындан эр шейни ёкъ этиджи атеш фышкълырды,
алевленген комюр сепильди.
- 10 О, коклерни ачып, ашагъы тюшти,
аякъларынынъ тюрбюнде къларанлыкъл эди.
- 11 Керувнынъ устуне отурып, учты, ельнинъ къланатларында учып
кетти.
- 12 Озюни къларанлыкълнен орытти,
кълара, сувдан агълырашкълан булутларгъа сарылды.
- 13 Онынъ огюнде йылтырагълан нур джайылды,
Ондан эр шей комюр киби алевленди.
- 14 РАББИ коклерден гудюрдеди,
Юдже Алланынъ сеси котерильди.
- 15 Окълар атып, душманларыны дагълтыты,
йылдырымнен оларны шашмалатты.
- 16 РАББИнинъ къркълунчлы сесинден,
Онынъ ачувлы нефесинден
денгизнинъ сув башы ачылды,
ер юзюнинъ темеллери корюнди.
- 17 Юкъларыдан элини узатып, О, мени алды,
терен сувлардан чыкъларды,
- 18 кучълю душмандан сакъллады,
мени кореджек козю олмагъланлардан,
менден кучълю душманларымдан кърчалады.
- 19 Башыма беля тюркенде,
олар мангъа уджюм эттилер,
лякин РАББИ мангъа ярдым этти.
- 20 О, мени чаресиз алдан чыкъларды,
менден разы олгъланы ичюн, мени къртурарды.

- 21 РАББИ инсафлыгыма коре манъа муяфат берди,
эллеримнинъ темизлигине коре къайтарды.
- 22 Мен РАББИнинъ эмирлерини туттым,
Алламнынъ огюнде яманлыкъ япмадым.
- 23 Къарарларынынъ эписи – козюм огюнде,
низамнамелеринден чекильмедим мен.
- 24 Онынъ огюнде къабаатсыз эдим,
гуна япмакътан сакъындым.
- 25 РАББИ инсафлыгыма коре манъа муяфат берди,
Онынъ огюнде темизлигине коре къайтарды.
- 26 Ишанчлы адамнен Сен ишанчлысынъ,
къабаатсыз адамнен – бутюнлей догърусынъ.
- 27 Темиз адамнен – темизсинъ,
яланджыгъа яланына коре бересинъ.
- 28 Алчакъгонъюллини къуртарасынъ,
макътангъан адамны корип, алчакълатасынъ.
- 29 Сен, РАББИ, – меним нурумсынъ!
РАББИ къаранлыгымыны айдынлата.
- 30 Сенинъ къуветинънен ордуларны къырам,
Алламнен берабер диварларгъа чыкъам.
- 31 Алланынъ ёлу къусурсыздыр!
РАББИнинъ сёзю къавийдир!
Онъа умют багълагъанларнынъ эписини О, къорчалай!
- 32 РАББИден гъайры, башкъа Алла бармы?
Алламыздан гъайры, башкъа сарсылмаз къая бармы?
- 33 Алла манъа кучъ бере,
догъру ёлны косьтере.
- 34 Аякъларымыны джейран киби тез япа,
мени юксеклерге къоя.
- 35 Къолларымыны дженк этмеге азырлай,
эллеримни тунч яйны тартмагъа огрете.
- 36 Манъа берильген къуртарувынъ – къалкъан кибидир,
мераметинъ мени къуветлештире.
- 37 Аякъ тубюмдеки ёлны кениш япасынъ,
аякъларыма таймагъа ёл бермейсинъ.
- 38 Душмаларымнынъ пешинден къувалайым,
оларны ёкъ этем.
Олар тамамынен гъайып олмагъандже,
артыма къайтмайым.
- 39 Мен оларны енъем, агъыр яралайым.
Олар бир даа котерильмейлер,
аягъым астына йыкъылалар.
- 40 Манъа дженк этмек ичюн кучъ бересинъ,

- манъа кършы исян котергенлерни огюмде ерге йыкъасынъ.
- 41 Душманларымны менден къачмагъа меджбур этесинъ,
менден нефретленгенлерни ёкъ этем.
- 42 Олар ярдым истейлер, амма оларны къртураргъан кимсе ёкъ.
РАББИни чагъыралар, амма О, оларны эшитмей.
- 43 Мен оларны тозгъа айландырам,
ердеки топракъ киби япам,
сокъакъ чамурыны киби таптап эзем.
- 44 Сен мени халкъымнынъ исянынъдан кърорчаладынъ,
тюрюлю миллетлерге башлыкъ этмек ичюн, сакъладынъ.
Мен бильмеген халкъ манъа хызмет эте,
- 45 ябанджылар манъа ялтакъланып бойсуналар,
эмирлеримни эшитип, шу анъ беджерелер.
- 46 Ябанджыларнынъ отълери патлай,
къалтырап, сакълангъан ерлеринден чыкъалар.
- 47 РАББИ яшай! Онъа, меним къаяма, шукюрлер олсун!
Меним Алламны, Къртурарыджымны,
къаямны шуретленъиз!
- 48 Алла, Сен меним ичюн интикъам аласынъ,
халкъларны манъа бойсундырасынъ,
- 49 мени душманларымдан къртурарасынъ.
Сен мени манъа къраршы чыкъкъанлардан юксельттинъ,
мераметсиз адамлардан къртурардынъ!
- 50 Шунынъ ичюн, РАББИ, чешит тюрюлю миллетлернинъ огюнде
Санъа шукюрлер этеджегим,
Адынъа шан йырларыны йырлайджагъым!
- 51 Сен Озь падишанъны къртурарасынъ,
Озь Месихинъе Давуткъа ве эвлятларына эбедиен севгинъни
къостересинъ!

Давутнынъ сонъки сёзлери

23 ¹Мына Давутнынъ сонъки сёзлери:

– Бу – Йишай огълу Давутнынъ сёзлери. РАББИ юксельткен адам,
Якъупнынъ Алласынынъ Месихи, Израильнинъ татлы сес йырдыжы-
сы бойле айта:

² Ичимден РАББИнинъ Руху айта,

Онынъ сёзю даима меним лафымда.

³ Израиль Алласы, Израильнинъ Къаясы манъа деди:

Адамларгъа адалетли падишалыкъ япкъан адам,

Алладан къроркъып падишалыкъ япкъан адам –

⁴ танъда догъгъан кунешнинъ нуру кибидир,

булутсыз саба, ягъмурдан, кунештен осип чыкъкъан тазе от
кибидир!

- ⁵ Эльбетте, эвим бойлеликнен Аллада!
 О манъа там ве яхшы къорулгъан эбедий васиет берди.
 Бутюн меним къуртулышым,
 бутюн меним истеклерим Ондан дегильми?
- ⁶ Ярамай адамлар исе эльнен тутулмаз тикен киби четке
 атыладжакъ.
- ⁷ Оны туткъанлар исе элине я демир алет, я мызракънынъ сапыны
 алалар
 ве шу ерде бутюнлей атеште якъалар.

Давутнынъ джесюр аскерлери

⁸ Мына Давутнынъ къараманлары:

Тахкемонлы Ёшев-Башшевет, Учевинден энъ буюги. О да – эценли Адидно. О, 800 адамгъа сюнгюсини котерип, эписини бир кереден ольдюрди.

⁹Экинджиси – Ахохий союздан Додонынъ огълу Элазар. О, Учъ Къараманнынъ бириси эди. Давутнен берабер олар дженкleshмеге топлангъан фелестинлилерни дженкке чагъырды. Исраиллилер оларгъа къаршы чыккъанда, ¹⁰Элазар фелестинлилерни о къадар ольдюрди ки, тап къолу болдуруп, къылычына япышып къалды. РАББИ оларгъа шу куню буюк гъалебе берди. Халкъ онынъ артындан тек олюерни топламакъ ичюн кете эди.

¹¹Учюнджиси – Харар союздан Агенинъ огълу Шамма. Фелестинлилер Лехиде, берджимек тарласынынъ янында дженкке топлашкъанда, исраиллилер олардан къачып башлады. ¹²Шамма тарланынъ ортасында туруп, фелестинлилернен дженкleshмеге башлады ве тарланы сакълап къалды. О вакъыт РАББИ буюк гъалебе багъышлады.

¹³Бир кунь оракъ вакътында, Давут Адуллам къобасында отургъанда, фелестинлилернинъ сюрюси Рефаим вадийинде ерлешти. 30 ёлбашчынынъ арасындан шу Учю Давуткъа кельди. ¹⁴Давут о заман пекитильген бир ерде эди, фелестинлилернинъ отряды исе – Вифлеемде. ¹⁵Давут сувсады ве:

– Манъа бирев шеэр къапусынынъ янындаки Вифлеем къуюсындан сув кетирсе эди! – деди.

¹⁶О вакъыт бу Учъ Къараман фелестинлилернинъ ордусындан кечип, шеэр къапусы янындаки Вифлеем къуюсындан сув алдылар ве Давуткъа кетирдилер. Лякин о, ичмеге истемеди, сувны РАББИге багъышлап, ерге текти.

¹⁷– Буны япмагъа манъа Алла косътермесин! Бу – озъ омюрлерини олюм хавфы алтында къалдырып кеткен адамларнынъ къаны дегильми я? – деп, сувны ичмеге истемеди.

Учъ Къараманнынъ япкъанлары бойле эди.

¹⁸Церуянынъ огълу, Ёавнынъ къардашы Авишай Учъ Къараманнынъ башлыгъы эди. Бир кунь о, мызрагъынен 300 адам ольдюрди. О, Учъ

Къараман киби, буюк нам къазанды. ¹⁹О, Учъ Къарамандан энъ намлысы ве оларнынъ башлыгъы олды, лякин Учъ Къарамандан бири дегиль эди.

²⁰Къавцеэл шеэринден Ехояданынъ огълу Беная джесюр эр ве ишлеринен белли олгъан адам эди. О, моавлы Ариэлнинъ эки огълуны ольдюрди. Даа о, къарлы бир вакъытта чукъургъа тюшип, бир арслан ольдюрди.

²¹О корюмли бир мысырлыны да ольдюрди. Мысырлынынъ къолунда мызрагъы бар эди; Беная исе онынъ къаршысына бир таякъ котерип чыкъты ве оны озюнинъ мызрагъынен ольдюрди. ²²Ехояда огълу Беная мына бойле ишлер япты ве, Учъ Къараман киби, буюк нам къазанды. ²³О, Отуз Аскерден урьметли эди, лякин Учъ Къараманнынъ бири дегиль эди. Давут оны озъ къаравулларынынъ башлыгъы этип къойды.

²⁴Ёавнынъ къардашы Асаэл де Отуз Аскернинъ арасында эди. Оларнынъ арасында бойле адамлар бар эди: Вифлеем шеэринден Додонынъ огълу Элханан, ²⁵хародлы Шамма ве хародлы Эликъа, ²⁶палетли Хелец, текъоалы Иккешнинъ огълу Ира, ²⁷анатотлы Авиэзер, хушалы Мибуннай, ²⁸ахохлы Цалмон, нетофалы Махарай, ²⁹нетофалы Баананынъ огълу Хелев, биньяминлилернинъ Гива шеэринден Ривай огълу Иттай, ³⁰пиратонлы Беная, Гъааш вадийлеринден Хиддай, ³¹аравалы Ави-Албон, бархумлы Азмавет, ³²шаалвонлы Эльяхба, Яшен огъуллары, Ехонатан, ³³харарлы Шамма, арарлы Шарар огълу Ахиам, ³⁴Маакъа союздан Ахасбайнынъ огълу Элифелет, гилолы Ахитофел огълу Элиам, ³⁵къармелли Хецро, аравлы Паарай, ³⁶Цова шеэринден Натан огълу Игъал, гъадлы Баний, ³⁷аммонлы Целек, Церуянынъ огълу Ёавнынъ сила ташыйджысы безротлы Нахарай, ³⁸йитрли Ира, йитрли Гъарев ³⁹ве хитли Урия. Джеми оларакъ отуз еди адамдыр.

Давут халкъны сая

24 ¹Даа бойле вакъиа олып кечти. Израиллилерге къаршы РАББИнинъ ачувы къозгъады. О Давутны оларгъа къаршы къойып, онъа:

– Бар, Израиль ве Ехуда халкъыны сай, – деди.

²Падиша, янында олгъан орду башы Ёавгъа:

– Бар, Дандан Беэр-Шевагъа къадар ерлешкен Израиль къабилелерини кечип, халкъны сай. Мен халкънынъ сайысыны бильмек кереким, – деди. ³Ёав падишагъа:

– Сенинъ Алланъ олгъан РАББИ халкъынъны эки кере зияделештирсин, юз кере биле зияделештирсин. Эфендим падиша да буны коръсюн. Лякин эфендим падишагъа буны бильмеге не керек? – деди.

⁴Лякин падишанынъ сёзю Ёавнынъ ве орду башлыкъларынынъ сёзюни бастырды. Ёав, орду башлыкъларынен берабер падишадан кетип, Израиль халкъыны саймагъа барды. ⁵Олар Иордан озенини кечип, Ароэр шеэрининъ сагъ тарафында токътадылар. Шу шеэр Язер шеэрининъ янындаки Гъад вадийининъ ортасында эди. ⁶Олар Гилад ве Тахтим-Ходший деген ерге, сонъ Дан-Яан ерине кельдилер, Сидоннынъ чевресини

айландылар ве Сидон ёлуны кечтилер. ⁷Сонъра Тир къалесине кельдилер ве хивлилернинъ, ханаанлыларнынъ шеэрлерине кирдилер. Мындан Ехуданынъ Негевине, Беэр-Шевагъа кеттилер. ⁸Бутюн ерлерни кечип, тамам докъуз ай йигирми кунъ дегенде Ерусалимге къайтып кельдилер. ⁹Ёав падишагъа халкънынъ сайысы язылгъан джедвельни берди. Исраиллилернинъ 800 000 кучлю, дженкеше биледжек акъайлары, Ехуданынъ исе 500 000 акъайы олгъаны белли олды.

¹⁰Давут халкъны сайгъанындан сонъ, юреги чапаланды, ве о, РАББИге: – Буны япып, пек буюк гуна къазандым. Амма шимди, РАББИ, къулунънынъ гунасыны багъышла, пек балабан акъылсызлыкъ яптым, – деди.

¹¹Давут эртеси куню тургъанда, гизли шейлерни билъген Гъад пейгъамбер РАББИден бойле хабер алды:

¹²– Бар, Давуткъа айт: «РАББИ бойле деди: “Мен санъа учъ джеза теклиф этем. Булардан бирисини сайла, буны санъа япарым”».

¹³Гъад, Давуткъа келип:

– Озюнь сайла: мемлекетинъде еди йыл девамында ачлыкъ олсунмы, я сен учъ ай девамында артынъдан къувалагъан душманларынъдан къачып юреджексинъми, я да мемлекетинъде учъ кунъ девамында веба хасталыгъы олсунмы? Энди тюшюнип, джевап бер, оны мени йибергенге айтайым, – деди.

¹⁴Давут Гъадгъа:

– Буюк белягъа огърадым. Адамнынъ къолуна тюшмеге Алла косъ термесин, яхшысы РАББИнинъ элине тюшейим, чюнки Онынъ мерамету буюктир, – деди.

¹⁵Сонъ РАББИ исраиллилернинъ башына сабадан бельгиленген вакъыткъа къадар веба хасталыгъыны йиберди. Дандан Беэр-Шевагъа къадар 70 000 адам ольди.

¹⁶Мелек Ерусалимни бошатмакъ ичюн элини узаткъанда, РАББИ джезасы акъкъында пешман этти ве халкъны ёкъ эткен мелекке:

– Етер, къолунъны тюшюр, – деди. РАББИнинъ мелеги о вакъыт евуслы Аравнанынъ арманы янында эди. ¹⁷Давут, халкъны ольдюрген мелекни корип, РАББИге:

– Мына мен гуна яптым, къанунгъа къаршы чыкътым. Бу къойлар исе, олар не япты? Сен мени ве бабамнынъ союны джезала, – деди.

¹⁸Шу куню Гъад, Давуткъа келип:

– Бар, РАББИге евуслы Аравнанынъ арманында къурбан ерини къур, – деди.

¹⁹Давут Гъаднынъ айткъанына коре, РАББИ буюргъаны киби кетти.

²⁰Аравна, козьлерини котерип, онъа тараф кельген падишаны ве онынъ хызметчилерини коръди ве чыкъып, падишанынъ огюнде ергедже бетини тийгизип бель бүкти. ²¹Аравна:

– Падиша-эфендим, сен манъа, къулунъа, не ичюн кельдинъ? – деп сорады. Давут онъа:

– Арманынъда РАББИге кърбан ерини кърмакъ ичюн, сенден оны сатын алмагъа кельдим. О вакъыт халкъны ольдюрген веба хасталыгъы ёкъ оладжакъ, – деди. ²²Аравна Давуткъа:

– Падиша-эфендим нени алмагъа истесе алсын, кърбаныны чалсын. Мына санъа бутюнлей якъмакъ ичюн туварлар, арман тахталары ве огюз екильген шейлерни де одунгъа ал, – деди. ²³– Мен бутюн бу шейлерни санъа, падиша, берем.

Аравна падишагъа даа:

– Алланъ олгъан РАББИ санъа мерамет эйлесин! – деди. ²⁴Лякин падиша Аравнагъа:

– Ёкъ! Санъа керек параны телейим, Аллам олгъан РАББИге бедава кърбанлар чалмагъа истемейим, – деди де, элли кумюш* берип, арманны ве туварларны сатып алды. ²⁵Давут анда РАББИге кърбан ерини кърды. Анда айванларны кърбан чалып бутюнлей якъты ве аманлыкъ кърбанларыны да чалды. Бундан сонъ РАББИ мемлекетке мерамет эйледи, ве Исраильде веба хасталыгъы токътады.

* 24.24 Элли кумюш – къ. еуд. «50 шекель кумюш».

Падишалар акъкъында учюнджи китап

Бу китапта Исраиль халкъынынъ девлети ве Рабби-Таалыан олгъан мунасебетлери акъкъында икье девам эте. Мында чокъ падишалар акъкъында языла, ве адет узьре, бу китап небеттеки китапнен берабер, еудийлерде «Падишалар китабы» деп адлана. Бу китапта Ерусалимдеки Алланынъ Сарайы къурулышына айрыджа дикъкъат айырыла. Исраиль халкъы эки падишалыкъкъа болюне: шимальде – Исраиль падишалыгъы, дженюпте – Ехуда падишалыгъы. Мында бу мемлекетлер падишаларынынъ м.э. IX асырнынъ ортасына къадар падишалыкъ эткенлери тасвирлене. Муэллиф эр укюмдаргъа, Рабби-Таалыгъа садыкъ олгъанына коре, къыймет кесе. Падиша джан-юректен тек Раббиге табынып, итаат этсе, мемлекет берекетли ола. Падиша путларгъа табынып, Алланынъ къанунына бойсунмаса, белялар келе.

Падишалардан гъайры, китапта Алланынъ пейгъамберлери де муим ер алалар. Олар халкъкъа Алланынъ эмирлерини еткизелер, адамларны Аллаларына къайтармакъ ичюн, вакъиаларгъа къарыша эдилер. Алланынъ пейгъамберлери арасында о заман энъ эсасы Ильяс эди. О, китапнынъ сонъки къысмынынъ эсас къараманыдыр.

Сулейман – Исраильнинъ янгы падишасы (1–5 б.). Сулейман Алланынъ Сарайыны къура (6–8 б.). Сулейманнынъ икмети ве байлыгъы. Шева къыраличесининъ зиярети (9–10 б.). Сулейманнынъ гунасы (11 б.). Исраиль эки падишалыкъкъа болюне: пайтахты Ерусалимде, падишасы Давутнынъ союздан олгъан Ехуда падишалыгъы ве пайтахты Самарие шеэринде, падишалары тюрлю сюлялелерден олгъан Исраиль падишалыгъы (12 б.). Ехуда ве Исраильнинъ падишалары (13–16 б.). Ильяс

пейгъамбер (17–21 б.). Ильяс ве Баалнынъ хызметчилери Къармел дагъында (18 б.). Ильяс Алланен Хорев дагъында корюше (19 б.). Ахав ве Бен-Хадад (20 б.). Навотнынъ юзюм багъчасы (21 б.). Микъая пейгъамбер Ахавгъа къаршы чыкъа (22 б.).

Давутнынъ къартайгъанда яшайышы

1 ¹Давут падиша къартайып, баягъы яшкъа кирген сонъ, оны къалын урбаларгъа кийиндирип башладылар, лякин о, эписи бир ушюй эди. ²Онынъ хызметчилери онъа: «Падиша-эфендимизге яш бир къыз кыдырып тапсынлар, о, падишанынъ янында олур, оны бакъар, онен бербер ятар, сонъ падиша-эфендилеримиз къызар», – дедилер. ³Бутюн Исраиль топракъларында дюльбер къыз кыдырып башладылар ве шумлы Авишагъны тапып, падишагъа кетирдилер. ⁴Къыз пек дюльбер эди. О, падишаны бакъып, онъа хызмет этти. Лякин падиша онен джынсий мунасебетте олмады.

Адонья тахткъа отурмагъа тырыша

⁵Давутнынъ Хаггит апайындан олгъан огълу Адонья макътанып: «Мен падиша оладжакъым», – дей эди. Озюне арабалар, атлылар ве огюнде чапкъан элли къаравул алды. ⁶Бабасы исе: «Сен нечюн бойле шейлер япасынъ?» – деп, ич бир вакъыт огълуна акъыл огретмеди. Адонья пек дюльбер ве Авишаломдан сонъ догъгъан эди.

⁷Адонья, Церуя огълу Ёавнен ве руханий Авиатарнен меслеатлашты, ве олар онъа ярдым этти. ⁸Лякин руханий Цадокъ, Ехояда огълу Беная, Натан пейгъамбер, Шимий, Рей ве Давутнынъ батырлары Адоньянынъ тарафыны тутмадылар.

⁹Адонья, Эн-Рогель янындаки Зохелет ташы янында бир къач къой-эчки, бугъа ве семиз таналарны сойып, падишанынъ огъуллары олгъан эписи агъа-къардашларыны ве падишагъа хызмет эткен эписи Ехуда акъайларыны давет этти. ¹⁰Лякин Натан пейгъамберни, Бенаяны, анавы батырларыны ве къардашы Сулейманны давет этмеди.

Сулейман тахткъа отура

¹¹О заман Натан Сулейманнынъ анасы Бат-Шевагъа:
– Хаггит огълу Адонья падиша олгъаны акъкъында эшиттинъми? Давут падиша-эфендилеримизнинъ исе бундан хабери ёкъ. ¹²Шимди сана меним меслеатым: озь джанынъны ве огълунъ Сулейманнынъ джаныны къуртар. ¹³Бар, Давут падишагъа кир де, онъа бойле айт: «Сен, падиша-эфендилерим, манъа, къулунъа: “Сенинъ огълунъ Сулейман менден сонъ падиша оладжакъ ве тахтыма отураджакъ”, – деп, сёз бермеген эдинъми? Айса не ичюн шимди Адонья тахткъа отурды?» ¹⁴Сен анда падишанен даа лаф эткенде, мен сенинъ артынъдан кирип, сёзлеринъе къошулырым, – деди.

¹⁵Бат-Шева падишанынъ ятакъ одасына келип кирди. Падиша пек къарт эди. Шунамлы Авишагъ онъа хызмет эте эди. ¹⁶Бат-Шева падишанынъ огюнде эгилип селямлашты. Падиша ондан:

– Не ишинъ бар? – деп сорады. ¹⁷О:

– Эфендилерим! Сен манъа, къулунъа: «Сенинъ огълунъ Сулейман менден сонъ падиша оладжакъ ве тахтыма отураджакъ», – деп, РАББИ-Таалаяннен ант этип, сёз бермеген эдинъми? ¹⁸Шимди исе, ана, Адонья тахткъа отурды. Сенинъ исе, падиша-эфендилерим, бу акъта хаберинъ ёкъ. ¹⁹О, бир талай бугъа, семиз тана ве къой-эчки сойып, падиша огълунларынынъ эписини давет этти, руханий Авиатарны да, орду башы Ёваны да давет этти. Къулунъ Сулейманни исе давет этмедди. ²⁰Лякин сен, эфендим, падишасынъ. Озюнден сонъ падишалыкъ тахтына кимни отуртаджакъ олгъансынъ, деп, эписи исраиллилер сенден беклеп отура. ²¹Ойле олмаса, падиша-эфендилерим баба-деделери кеткен ерге кеткенден сонъ, мени ве огълум Сулейманни къабаатлайджакълар, – деди.

²²О, даа айткъанда, Натан пейгъамбер кельди. ²³Падишагъа:

– Натан пейгъамбер кельди, – дедилер. О, кирди ве ергедже эгилип падишанен селямлашты. ²⁴Натан:

– Падиша-эфендилерим! Сен: «Адонья менден сонъ падишалыкъ япаджакъ ве менден сонъ тахтыма отураджакъ», – деген лаф айткъан эдинъми? ²⁵О, шимди бир талай бугъа, тана, къой-эчки сойып, падиша огълунларынынъ эписини, орду башлыкъларыны ве руханий Авиатарны давет этти. Олар шимди онынъ огюнде ашай-ичелер ве: «Яшасын Адонья падиша!» – дейлер. ²⁶Мени, къулунъны, руханий Цадокъны, Ехояда огълу Бенаяны ве къулунъ Сулейманни исе давет этмедди. ²⁷Бу шей падиша-эфендилеримнинъ эмири боюнджа япылмадымы? Не ичюн сен къулунъа падиша-эфендилеримден сонъ тахткъа ким отураджагъы акъкъында бир шей айтмадынъ? – деп сорады.

²⁸Давут джевап берип:

– Манъа Бат-Шеваны чагъырынъыз, – деди. Бат-Шева келип, падишанынъ огюнде турды. ²⁹Давут емин этип:

– Джанымны эр бир белядан къуртаргъан РАББИнен ант этем! ³⁰Санъа Исраиль Алласы РАББИнен менден сонъ огълунъ Сулейман падишалыкъ япаджакъ деп, ант эттим. Эм о, менден сонъ меним ериме тахткъа отураджакъ. Буны бугунъ япарым, – деди. ³¹Бат-Шева падишагъа ергедже эгилип:

– Падиша-эфендилерим Давут даима яшасын! – деди. ³²Давут падиша:

– Манъа руханий Цадокъны, Натан пейгъамберни, Ехояда огълу Бенаяны да чагъырынъыз, – деди.

Олар падишагъа кельдилер. ³³Падиша оларгъа:

– Эфендилеринъизнинъ къулларыны алынъыз да, барып, огълум Сулейманни меним къатырыма отуртып, оны Гихонгъа алып кетинъиз. ³⁴Анда руханий Цадокъ ве Натан пейгъамбер оны ягънен сюртип, Исраильнинъ

падишасы этсинлер ве борулар чалып: «Яшасын Сулейман падиша!» – деп, илян этсинлер. ³⁵Сонъ онынъ пешинден барынъыз. О, келип, меним тахтыма отураджакъ, меним ериме падишалыкъ япаджакъ. Исраиль ве Ехуда ёлбашчылыгыны япамагъа мен онъа буюрам, – деди.

³⁶Ехояда огълу Беная падишагъа джевап берип:

– Эфендим падишанынъ Алласы олгъан РАББИ дегени киби олсун, амин! ³⁷РАББИ падиша-эфендилеримнен берабер олгъаны киби, Сулейманнен берабер олсун, онынъ тахтыны эфендим Давут падишанынъ тахтындан да буюк япсын! – деди.

³⁸Сонъ руханий Цадокъ, Натан пейгъамбер ве Ехояда огълу Беная, керетлилер ве пелетлилер барып, Сулейманни Давут падишанынъ къатырына отуртып, оны Гихонгъа алып кеттилер. ³⁹Руханий Цадокъ Корюшов Чадырындан зейтюн ягъына толу бойузны алып, Сулейманни ягълады. Сонъ бору чалдылар, ве бутюн халкъ: «Яшасын Сулейман падиша!» – деп къычырды. ⁴⁰Бутюн халкъ онынъ артындан юрип, къавал чалып ойле къуванды ки, къычыргъанларындан тап ер ярылды.

⁴¹Адонья ве онынъ давет этильгенлери ашап-ичкенлеринден сонъ, буны эшиттилер. Ёав бору сесини эшитип:

– Шеэр нечюн о къадар шамата котерген экен? – деди. ⁴²О, даа айткъанда, руханий Авиатарнынъ огълу Ехонатан кельди, ве Адонья:

– Кир, сен яхшы адамсынъ ве яхшы хабер кетиресинъ, – деди. ⁴³Ехонатан Адоньягъа джевап берип:

– Эбет, эфендимиз Давут падиша Сулейманни падиша этип къойды. ⁴⁴Падиша онен берабер руханий Цадокъны, Натан пейгъамберни, Ехояда огълу Бенаяны, керетлилер ве пелетлилерни йиберди. Олар оны падишанынъ къатырына отурттылар. ⁴⁵Руханий Цадокъ ве Натан пейгъамбер оны Гихонда падишалыкъгъа ягънен сюрттилер. Андан къуванып кеттилер, шунинъ ичюн шеэрде шамата котерильди. Сизинъ эшиткенинъиз шудыр, – деди. ⁴⁶– Бундан гъайры, Сулейман энди падиша тахтына отурды. ⁴⁷Даа падишанынъ хызметчилери келип, эфендимиз Давут падишаны хайырладылар ве: «Сенинъ Алланъ Сулейманнынъ адыны сенден намлы япсын, онынъ тахтыны сенинъ тахтынъдан буюк этсин», – дедилер. Падиша ятагъындан эгиллип селямлашты ⁴⁸ве: «РАББИге, Исраильнинъ Алласына шукюрлер олсун! Бугунъ О, бизге тахтымда отураджакъ падиша берди, манъа буны корьмеге къысмет этти!» – деди.

⁴⁹Адоньянынъ мусафирлери буны эшитип, пек къоркътылар ве аман турып, озь ёлларынен кеттилер. ⁵⁰Адонья исе Сулеймандан къоркъып, барып, къурбан ерининъ бойузларына япышты. ⁵¹Сулеймангъа:

– Анавы Адонья Сулейман падишадан къоркъып, энди къурбан ерининъ бойузларына япышкъан ве: «Сулейман падиша мени, къулуны, къылычнен ольдюрмейджегине сёз берсин», – айта, – деп хабер эттилер.

⁵²Сулейман:

– Эгер о яхшы адам олса, онынъ башындан бир дане сач биле тюшмез, эгер де яман олса, олер, – деди. ⁵³Сонъ Сулейман оны къурбан еринден

кетирмек ичюн адамларны ёллады. О, келип, Сулейман падишанынъ огюнде эгильди. Сулейман онъа:

– Бар, эвинъе къайт, – деди.

Давут Сулеймангъа огютлер бере

2¹ Давутнынъ оледжек вакъты кельди. О, огълу Сулеймангъа буюрып:
² – Мына энди мен эр кес кетеджек ёлгъа кетем. Сен исе къуветли ве джесаретли ол.
³ Алланъ олгъан РАББИнинъ буюргъанларыны тут. Мусанынъ Къанунында язылгъаны киби, Алланынъ ёлларынен юр, Онынъ низамнамелерини, эмирлерини, укюмлерини эда эт ве шаатлыкъларыны тут. Сонъ не япсанъ да, къайда баш урсанъ да, акъылнен иш тутарсынъ.
⁴ Сонъ РАББИ меним акъкъымда айткъан сёзлерини беджерир: «Эгер огъулларынъ Меним огюмде ишанчлы олып, джан-юректен ве темиз гонъюльнен яшап, юрген ёлларыны бакъып юрселер, Исраиль тахтында сюяленъ кесильмез», – деди.
⁵ – Даа бир шей къалды: Церуя огълу Ёав мангъа япкъан шейлерини билесинъ. О, Исраиль ордусынынъ эки орду башлыкъларыны – Нер огълу Авнер ве Етер огълу Амасаны ольдюрюп, барышыкъ заманда дженк олгъаны киби къан тёккенини билесинъ. Шу япкъанынен о, белиндеки къушагъыны, аягъындаки аяккъабыны къангъа батырды.
⁶ Акъылнен иш тут ве бу чал къарткъа раат-раат о бир дюньягъа кетмеге ёл берме.

⁷ Гиладлы Барзиллайнынъ огъуларына исе яхшылыкъ яп, олар сенинъ софранъдан ашап-ичкенлернинъ арасында олсунлар. Олар, мен агъанъ Авишаломдан къачкъанда, мангъа кельдилер.
⁸ Даа Бахурим шеэринден Биньямин къабилесинден Геранынъ огълу Шимий бар. Мен Маханаим шеэринде кетаяткъан куню, о, мени пек яман къаргъады. Лякин Иорданынъ янында о мени къаршылап чыккъты, ве мен: «Сени къылычнен ольдюрмем», – деп, онъа РАББИнен сёз бердим.
⁹ Сен исе оны джезаламайып къалдырма. Сен акъыллы инсансынъ ве къанлы интикъам алып, чал башыны о бир дюньягъа насыл этип кечирмеге билесинъ.

Давутнынъ олюми

¹⁰ Давут баба-деделерине къошулды ве Давут Шеэринде дефн этильди.
¹¹ Давутнынъ Исраильде падишалыгъы 40 йыл девам этти: Хевронда о, еди йыл ве Ерусалимде 33 йыл падишалыкъ этти.
¹² Давутнынъ тахтына огълу Сулейман кечти. Онынъ укюмдарлыгъы сарсылмады.

Адоньянынъ олюми

¹³ Сулейманнынъ анасы Бат-Шевагъа Хаггит огълу Адонья кельди. Бат-Шева ондан:

– Кельгенинъ хайырлымы? – деп сорады.

– Хайырлы, – деп джевап берди о.
¹⁴ – Меним сангъа бир лафым бар.

Бат-Шева:

– Айт, – деди.

¹⁵– Сен билесинъ ки, падишалыкъ меним къолумда эди, ве бутюн Исраиль мени падиша оладжакъ деп беклей эди. Лякин падишалыкъ меним къолумдан кетип, къардашымнынъ къолуна кечти, чюнки РАББИ оны онъа берди. ¹⁶Шимди исе сенден бир шей риджа этем, истегимни ред этме, – деди Адонья.

Бат-Шева:

– Риджанъны айт, – деди.

¹⁷– Ялварам, Сулейман падишанен лаф эт, о санъа ёкъ демез. Манъа шунамлы Авишагъны къадын оларакъ берсин, – деди. ¹⁸Бат-Шева:

– Яхшы, падишанен сенинъ акъкъынъда лаф этерим, – деди.

¹⁹Бат-Шева Сулейман падишагъа Адонья акъкъында лаф этмек ичюн кирди. Падиша еринден турды, эгилип селямлашты ве кене тахтына отурды. Падишанынъ анасына бир тахт кетирдилер, ве о, падишанынъ онъ тарафындан отурды.

²⁰– Санъа бир кичик риджам бар, ёкъ деме, – деди. Падиша онъа:

– Анам, сора, ёкъ демем, – деди.

²¹– Шунамлы Авишагъны агъанъ Адоньягъа къадын оларакъ бер, – деди Бат-Шева. ²²Сулейман анасына джевап берип:

– Нечюн сен Адонья ичюн тек шунамлы Авишагъны сорайсынъ? О ичюн падишалыкъны да сора! О, меним буюк агъам да! Онынъ ичюн, руханий Авиатар ичюн де, Церуя огълу Ёав ичюн де сора! – деди.

²³Бундан сонъ Сулейман падиша РАББИнен ант этип:

– Эгер Адоньяны бойле сёзлер айткъаны ичюн сагъ къалдырсам, Алла мытлакъа бойнумны урсун, мени пек къатты джезаласын! ²⁴Шимди, мени къавийлештирген, Давут бабамнынъ тахтына отурткъан, манъа берген сёзюне коре сюлялеме темель къойгъан Тири РАББИнинъ огюнде ант этем: бугунъ Адоньяны ольдюрмек керек, – деди.

²⁵Сонъ Сулейман падиша Ехояда огълу Бенаяны йиберди. Беная Адоньягъа уджюм этип, оны ольдюрди.

Авиатарнынъ джезасы ве Якъупнынъ олюми

²⁶Руханий Авиатаргъа исе падиша:

– Кет, Анатоткъа, озъ тарланъа кет. Сен ольмек керексинъ, амма мен сени шимди ольдюрмем, чюнки сен РАББИ-ТААЛЯнынъ Сандыгъыны Давут бабамнынъ огюнде алып юре эдинъ, бабам чыдагъан шейлерге чыдай эдинъ, – деди.

²⁷Сулейман Авиатарны РАББИге руханийликтен четлештирди. Бойлеликнен, РАББИ Шилода Элийнинъ эви акъкъында айткъан сёзлери ерине кельди.

²⁸Бу хабер Ёавгъа келип етти. Ёав, РАББИнинъ Чадырына къачып, къурбан ерининъ бойнузларына япышты. Ёав Авишаломнынъ тарафыны тутмагъан олса да, Адоньянынъ тарафыны туткъан эди. ²⁹Сулейман

падишагъа Ёавнынъ РАББИнинъ Чадырына къачкъаны ве къурбан еринде олгъаны акъкъында хабер этилер. Сулейман Ехояда огълу Бенайны йибери:

– Бар, онъа уджюм эт, – деди. ³⁰Беная РАББИнинъ чадырына келип, онъа:

– Чыкъ, падиша бойле буюрды, – деди. О исе:

– Ёкъ, мен мында олерим, – деди. Беная буны падишагъа хабер этип, Ёав онъа бойле-бойле деди, бойле джевап бергенини айтты. ³¹Падиша онъа: – Онынъ дегени киби яп. Оны ольдюр де, анда дефн эт. Ёав тѣккен къабаатсыз къанны меним эвим ве бабамнынъ эвинден силь, – деди. ³²– О, эки инсафлы ве ондан яхшы олгъан акъайларгъа уджюм эткен ве, Давут бабамнынъ хабери олмайып, Израиль орду башлыгъы Нер огълу Авнерни ве Ехуда орду башлыгъы Етер огълу Амасаны къылычнен ольдюрдени ичюн, РАББИ оннынъ къаныны озконе чевирсин. ³³Оларнынъ къанлары Ёавнынъ ве эвлятларынынъ башына омюрбилля олсун! Давут ве эвлятларына, оннынъ эвине ве падишалыгъына исе РАББИ омюрбилля селямет берсин! – деди.

³⁴Ехояда огълу Беная кетип, Ёавгъа уджюм этип, оны ольдюрди, ве о, озюнинъ топрагъында, сахарада дефн этильди.

³⁵Сулейман Ехояда огълу Бенайны оннынъ ерине орду башлыгъы этип къойды. Руханий Цадокъны исе Авиатарнынъ ерине къойды.

Шимийнинъ олюми

³⁶Падиша адамларны йиберип, Шимийни чагъыртты, онъа:

– Озюнге Ерусалимде эв къур, анда яша, андан бир якъкъа къыбыр-дама. ³⁷Шуны билъ ки, кетип Кидрон вадийини кечкен кунюнь мытлакъа сенинъ олюм кунюнь оладжакъ. Олюминъде озюнь къабаатлы оладжакъсынъ, – деди.

³⁸Шимий падишагъа:

– Падиша-эфендилерим буюргъаны яхшы. Мен, къулунъ, шуны да япарым, – деди.

Шимий Ерусалимде чокъ вакъыт девамында яшады. ³⁹Лякин учъ йыл кечкенден сонъ, Шимийнинъ эки къулу Акишке къачып кеттилер. Акиш – Маакъанынъ огълу, Гъат шеэрининъ падишасы эди. Шимийге: «Къуллерынъ Гъатта», – деген хабер еткиздилер. ⁴⁰Шимий туруп, эшегини екти ве, къуллерыны къыдырып тапмакъ ичюн, Акишке Гъат шеэринге кетти. Къуллерыны Гъаттан тапып, кери къайтарып кельди. ⁴¹Сулеймангъа Шимий Ерусалимден чыкъып Гъаткъа кеткени ве къайтып келгени акъкъында хабер этилер. ⁴²Падиша адамларыны ёллап, Шимийни чагъыртты ве онъа:

– Мен санъа: «Шуны билъ ки, къайсы куню сен мындан чыкъып бир ерге кетсенъ, шу куню мытлакъа олерсинъ», – РАББИнен ант этип, санъа айтмадыммы? Сен манъа: «Яхшы эшиттим», – деген эдинъ. ⁴³Айса

нечюн РАББИнинъ огюнде берген сёзюньни тутмадынъ, мен санъа берген эмиримни беджермединъ? – деди.

⁴⁴Сонъ падиша Шимийге:

– Давут бабама япкъан бутюн яманлыкъларынъны озюнь ичинъден яхшы билесинъ. РАББИ яманлыгъынъны озюньнинъ башынъа тюшюрсин! ⁴⁵Сулейман падишагъа исе шан-шурет олсун, ве Давутнынъ тахты РАББИнинъ огюнде омюрбилля сарсылмайып турсун! – деди.

⁴⁶Сонъ падиша Ехояда огълу Бенаягъа эмир берди, Беная кетип, Шимийге уджюм этип, оны ольдюрди. Бойлеликнен, падишалыкъ Сулейманнынъ къатты къолуна кечти.

Сулейманнынъ дуасы

3 Сулейман фыравуннынъ къызына эвленип, шу эвленювинен Мысыр падишасы фыравуннен анълашма тизди. Сонъ къадыныны Давут Шеэрини алып кельди. Озюне эвни, РАББИнинъ Сарайыны ве Ерусалимининъ чевре-четинде диварны къургъандже, анда булунды.

²Халкъ аля даа ибадет тёпелеринде къурбан чала эди. О вакъыт РАББИнинъ Сарайы даа къурулмагъан эди.

³Сулейман, бабасы Давутнынъ низамнамелерине коре яшап, РАББИни пек севе эди. Лякин ибадет тёпелеринде къокъулы отларны якъа ве къурбан чала эди.

⁴Бир кунъ падиша Гивон шеэрини къурбан чалмагъа кетти. Шу ибадет тёпеси энъ буюк эди. Сулейман шу къурбан еринде бир бинъ бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар чалды.

⁵Гедже Гивон шеэринде Сулеймангъа тюшюнде РАББИ корюнди. Алла онъа:

– Санъа не берейим, сора, – деди.

⁶Сулейман:

– Сен къулунъ олгъан Давут бабама буюк мерамет эйлединъ, чюнки о, Сенинъ огюньде ишанчлы олып, инсафлыкънен ве ачыкъ юрекнен юре эди. Сен бу буюк мераметинъни сакъладынь ве онъа тахтында отурджакъ огъулны бердинъ. Шимди ойле де олды. ⁷РАББИ, Аллам, Сен мени, къулунъны, Давут бабамнынъ ерине падиша оларакъ къойдынъ, – деди. – Амма мен даа яш балам. Эр шейни догъру япмакъ ичюн, акълым етмей. ⁸Мен, Сенинъ къулунъ, Сен сайлап алгъан халкънынъ арасындам. Халкънынъ о къадар чокъ ки, не саймакъ, не де эсапламакънынъ чареси ёкъ. ⁹Сенинъ халкънынъа укюмдарлыкъ этмек ичюн, яхшылыкъны яманлыкътан айырмакъ ичюн, манъа, Сенинъ къулунъа, анълагъан юрек бер. Сенинъ бойле бир буюк халкънынъа ким укюмдарлыкъ этип оладжакъ?

¹⁰РАББИ Сулейманнынъ акъыл сорагъанындан пек разы олды. ¹¹Алла онъа:

– Сен озюнье узун омюр ве зенгинлик сорамадынъ, амма акъыл сорадынъ, душманларынънынъ жанларыны сорамадынъ, лякин

укумдарлыкъ этмек ичюн зека ве анълайыш сорадынъ. ¹²Бунынъ ичюн сен дегенинъ киби яптым. Санъа икметли ве анълагъан юрек бердим. Сен киби сою сенден эвель ёкъ эди, сенден сонъра да сен киби олмаз. ¹³Сенинъ сорамагъан шейлеринъни де: зенгинлик ве шан-шуретни санъа бердим. Сен яшагъан эписи кунълерде санъа ошагъан падиша олмаз. ¹⁴Эгер Давут бабанъ юргени киби, Меним низамнамелеримни ве эмирлеримни беджерип, Мен косьтерген ёлумдан юрсенъ, Мен омрюнъни узун этерим, – деди.

¹⁵Сонъ Сулейман уянды. Бу, онынъ тюшю эди. О, Ерусалимге келип, РАББИнинъ Васиет Сандыгъы огюнде турып, бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар чалды, аманлыкъ къурбанларыны да кетирди. Сонъ хызметкярларына буюк той япты.

Сулейманнынъ икмети

¹⁶Бир кунъ падишагъа эки ороспу къадын кельди ве онынъ огюнде турдылар. ¹⁷Бириси:

– Эфендим! Мен ве шу къадын бир эвде яшаймыз. Шу къадын эвде олгъанда, мен бала таптым. ¹⁸Мен баламны тапкъанымдан учюнджи кунюне, о къадын да бала тапты. Биз экимиз эдик. Экимизден башкъа эвде кимсе ёкъ эди. Эвде ялынъыз экимиз эдик. ¹⁹Гедже шу къадыннынъ огълу ольди, чюнки о оны юкъусында басты. ²⁰Яры геджеде турып, мен, сенинъ къулунъ, юкълагъанымда, о, огълумны янымдан алып, озюнинъ кокюсине къойды, озюнинъ олю огълуну исе меним кокюсине къойды. ²¹Танъда огълумны эмиздирмеге тургъанымда, онынъ ольгенини коръдим. Амма саба балагъа яхшыджа бакъып, бу бала меним тапкъан огълум олмагъаныны коръдим! – деди.

²²Экинджи къадын:

– Ёкъ, меним огълум сагъ, сенинъки исе олю, – деди.

– Ёкъ, сенинъ огълунъ олю, менимки сагъ, – деди биринджи къадын.

Бойле этип, падишанынъ огюнде давалаштылар.

²³Падиша тюшюнип:

– Бу: «Меним огълум сагъ, сенинъки олю», – дей. О исе: «Ёкъ, сенинъ огълунъ олю, менимки сагъ», – дей! – деди.

²⁴Сонъ падиша:

– Манъа къылыч беринъиз, – деди.

Падишагъа къылыч кетирдилер.

²⁵– Тири баланы къылычнен экиге болюнъиз. Ярысыны биринджисине, ярысыны экинджисине беринъиз, – деди падиша.

²⁶Огълу сагъ олгъан къадын, баласыны аджыгъанындан ичеклери къалтырап, падишагъа:

– Эфендим! Бу баланы о къадынгъа тири беринъиз, сакъын-сакъын ольдюрменъиз оны, – деди.

– Кесинъиз, не манъа, не де санъа олсун, – деди исе экинджи къадын.

²⁷Падиша джевап берип:

– Бу тири баланы биринджисине беринъиз, ольдюрменъиз оны. О, онынъ анасыдыр, – деди.

²⁸Эписи исраиллилер, падишанынъ чыкъаргъан къарары акъкъында эшитип, падишадан къоркъып башладылар, бойле укюм этмек ичюн, онъа Алла икмет бергенини коръдилер.

Сулейманнынъ янында олгъан ёлбашчылар

4 ¹Сулейман падиша бутюн Исраильге падишалыкъ япты. ²Мына онынъ башлыкълары: Цадокъ огълу Азарья – руханий; ³Шиша огъуллары Элихорев ве Ахия – кяттиплер; Ахилуд огълу Ехошафат – тарихчы; ⁴Ехояда огълу Беная – орду башлыгъы; Цадокъ ве Авиатар – руханийлер; ⁵Натан огълу Азарья – виляет башлыкъларынынъ башы; Натан огълу Забуд – руханий ве падишанынъ меслеатчысы; ⁶Ахишар – падиша эвининъ башлыгъы ве Авда огълу Адонирам – зорлап чалыштырылгъан ишчилернинъ башлыгъы эди.

⁷Сулейманнынъ бутюн Исраильге къойгъан виляет башлыкълары он эки киши эди. Олар падишаны ве онынъ бутюн эвини ашнен теминлей эдилер. Эр бири йылнынъ бир айыны ашнен теминлей эди. ⁸Мына оларнынъ адлары: Бен-Хур – Эфраим дагъында; ⁹Бен-Декер – Макъац, Шаалвим, Бет-Шемеш ве Элон-Бет-Ханан шеэринде; ¹⁰Бен-Хесед – Арубботта (онынъ къолунда даа Сокъо ве бутюн Хефер шеэри эди); ¹¹Бен-Авинадав – бутюн Нафат-Дор шеэринде (онынъ къадыны Сулейманнынъ къызы Тафат эди); ¹²Ахилуд огълу Баана – Таанакъ, Мегиддо ве Йизреэлден ашагъы яткъан, Царетан якъынларындаки Бет-Шеан ерлеринде, Бет-Шеандан Авел-Мехолагъа къадар, Ёкъмеамнынъ башкъа тарафына къадар биле; ¹³Бен-Гевер – Рамот-Гилад шеэринде (Гилад шеэринде Менашше огълу Яирнинъ койлери онынъ къолунда эди; бундан гъайры, Башандаки Аргов виляети ве алтмыш буюк, диварларнен къоралангъан ве бакъыр килитлернен килитленген шеэрлер де онынъ къолунда эди); ¹⁴Иддо огълу Ахинадав – Маханаим шеэринде; ¹⁵Ахимаац – Нафталий еринде (о озюне къадын оларакъ Сулейманнынъ къызы Басематны алды); ¹⁶Хушай огълу Баана – Ашер топрагъында ве Беалот шеэринде; ¹⁷Паруах огълу Ехошафат – Йиссакъар топрагъында; ¹⁸Эла огълу Шимий – Биньямин топрагъында; ¹⁹Урий огълу Гевер – Гилад топрагъында (аморлыларнынъ падишасы Сихоннынъ топрагъында ве Башан падишасы Огнынъ топрагъында) эди. Бу топракъта о, бирден-бир башлыкъ эди.

Сулейманнынъ заманындаки парлакъ яшайыш

²⁰Денъиз ялысындаки къум киби чокълашкъан Ехуда ве Исраиль адамлары ашай-иче ве шенълене эди.

²¹Сулейман Фират деръясындан башлап Фелестин топракъларына къадар, тап Мысыр сынъырларына къадар джайрагъан эписи

падишалыкъларда укюмдарлыкъ япа эди. Бу мемлекетлер Сулейманнынъ бутюн омрю девамында онъа бахшышлар кетире ве хызмет эте эдилер.

²²Сулейман ве софрасында ашагъанларнынъ бир кунълюк ашы бу къадар эди: 150 чувал энъ яхшы богъдай уну, 300 чувал* башкъа ун, ²³он баш семиз тувар, яйладан кетирильген 20 баш тувар, 100 къой-эчки, сыгъынлар, ала кийиклер, гъазеллер ве семиртильген къушлар. ²⁴Сулейман Тифсахтан Гъазагъа къадар, Фират дерьясынынъ гъарп тарафындаки бутюн топракъларгъа ве озеннинъ гъарп тарафындаки эписи падишаларгъа укюмдарлыкъ япа эди. Эписи къомшу мемлекетлернен тынчмуаббет яшай эди. ²⁵Дандан Беэр-Шевагъа къадар, Сулейман укюмдарлыгъынынъ девамында, Ехуда ве Исраиль топракъларында эр бир адам озь юзюм багъчасы ичинде ве озь инджири тьбюнде бир шейден къоркъмайып яшады.

²⁶Сулейманнынъ арабалары ичюн 40 000 аты ве 12 000 атлысы бар эди.

²⁷Эр ай виляет башлыкъларынынъ бири Сулейман падишагъа ве онынъ софрасына кельген эписи адамларгъа эр бир керек олгъан шейни кетире эди. Етишмеген шейи ёкъ эди. ²⁸Бундан гъайры олар атларгъа ве джуйрюклерге арпа ве тобан кетире эдилер. Эр бири кетиреджек нормасыны бельгиленген ерге кетирип къоя эди. ²⁹Алла Сулеймангъа икмет ве пек чокъ анълайыш, денъиз ялысындаки къум киби чокъ акъыл берди. ³⁰Сулейманнынъ икмети шаркъта яшагъан адамларнынъ икметинден зияде ве Мысырда олгъан бутюн икметинден зияде эди. ³¹Сулейман эписи адамлардан, эзрахлы Этандан да, Махол огъуулары Хеман, Къалкъол ве Дардадан да акъыллы эди. Бутюн къомшу халкъларда онынъ ады намлы эди. ³²О, 3 000 дане икаяе айтып берди, тюркюлери исе 1 005 дане эди. ³³О, тереклер акъкъында, Ливанда оськен кедр терегинден башлап, диварлардан оськен эзов отунадже айта эди, айванлар ве къушлар акъкъында, сьйрелип юрген махлюкълар ве балыкълар акъкъында айта эди. ³⁴Сулейманнынъ икметли сёзлерини эшитмек ичюн, эписи миллетлерден онынъ икмети акъкъында эшиткен дьоньядаки эписи падишалардан адамлар келе эдилер.

Сулейман Раббининъ Сарайыны къурмагъа азырлана

5 ¹Сулейманны зейтюн ягъынен ягълап, бабасынынъ ерине падиша эткенлери акъкъында эшитип, Тирнинъ падишасы Хирам онъа хызметкярларыны ёллады. Хирам бутюн омюр Давутнынъ якъын досту эди.

²Сулейман Хирамгъа бойле айтсынлар деп, адамларны ёллады:

³«Билесинъ ки, меним бабам Давут къомшу халкъларнен дженк эткени себебинден, РАББИ шу халкъларны онынъ аягъы тьбюне серилтмегендже, РАББИ олгъан Алласына Сарай къурып оламады. ⁴Шимди исе РАББИ-Таалям манъа эр тарафтан тынчлыкъ берди: душманларым

* 4.22 150 чувал; 300 чувал – къ. еуд. «30 кор», «60 кор».

да ёкъъ, къаза-беялар да ёкъъ. ⁵РАББИ бабам Давуткъа айтты: “Сенинъ огълунъ, сенинъ еринъе тахтынъа Мен отуртаджакъ огълунъ Меним Намыма Сарай къураджакъ”. Бунунъ ичюн мен РАББИге, меним Алама Сарай къурмагъа ниетлендим. ⁶Сен мен ичюн Ливандан кедр тереклерини кесмеге эмир эт. Меним къулларым сенинъ къулларынынънен берабер чалышаджакълар. Сенинъ къулларынынъ ичюн не къадар сора-санъ, кира парасыны береджегим. Сен билесинъ ки, бизде сидонлылар киби терек кесмеге бильгенлер ёкъ».

⁷Хирам, Сулейманнынъ хаберини эшитип, пек къуванды ве:

– Шу чокътан-чокъ олгъан миллетке укюмдарлыкъ этмек ичюн Давуткъа акъыллы огъул берген РАББИге бугунъ шукюрлер олсун! – деди ⁸ве Сулеймангъа бойле джевап йиберди: – Манъа не ичюн йибергенинъни эшиттим ве кедрнен кипарис тереклери акъкъындаки эписи истеклеринъни ерине кетиририм. ⁹Къулларым оларны Ливандан Акъ денъиз ялысына алып келирлер, сонъ мен оларны бири-бирлерине багълап, денъизден сен манъа бельгилеген ерге кетиртирим, о ерде дагъыттырырым, ве сен оларны алырсынъ. Амма сен де меним истегимни яп: меним эвиме аш кетирт.

¹⁰Хирам Сулеймангъа, истегине коре, кедр тереги ве кипарис тереги берди. ¹¹Сулейман исе Хирамнынъ эвине аш оларакъ 100 000 чувал богъдай ве 100 чапчакъ* темиз зейтюн ягъыны берди. Бу къадар Сулейман Хирамгъа эр йыл бере эди.

¹²РАББИ Сулеймангъа айткъаны киби, икмет берди. Сулейман ве Хирам, бири-биринен тынч-муаббет яшадылар ве экевлешип анълашма тиздилер.

¹³Сулейман падиша эписи исраиллилерни чалышмагъа меджбур этти. Чагъырылгъан адамларнынъ сайысы 30 000 адам эди. ¹⁴Олар, айда он бинъер киши Ливангъа небетнен ёллана эдилер. Бир ай олар Ливанда ола эдилер, эки ай исе эвлеринде. Адонирам оларнынъ башлыгъы эди. ¹⁵Сулейманнынъ даа 70 000 юк ташыгъан ве 80 000 дагъларда таш кескен адамы бар эди. ¹⁶Булардан гъайры, Сулейман ишке 3 300 башлыкъ къойды. Олар чалышкъан адамларнынъ ишини бакъа эдилер. ¹⁷Падиша эвнинъ темелини къоймакъ ичюн, буюк паалы ташлар кесип кетирмеге эмир этти, ¹⁸ве Сулейманнынъ ве Хирамнынъ къуруджыларынен гиваллылар ташларны кести, Сарайнынъ къурулышына агъач ве ташларны да азырладылар.

Сулейман Раббининъ Сарайыны къура

6 ¹Исраиль огъуллары Мысыр топрагъандан 480 йыл кечкенинден сонъра, Сулейманнынъ Исраильде падишалыгъынынъ дёртюджи йылы, йылынъ экинджи Зив айында, Сулейман РАББИге Сарай къурып башлады.

²Сулейман РАББИге къургъан Сарайнынъ узунлыгъы – 30 метр, кенълиги – 10 метр ве юксеклиги – 15 метр* эди. ³Сарайнынъ Буюк Одасы

* **5.11** 100 000 чувал; 100 чапчакъ – къ. еуд. «20 000 кор», «20 кор».

* **6.2** 30 метр; 10 метр; 15 метр – къ. еуд. «60 аммах», «20 аммах», «30 аммах».

огюнде Эйван къурдылар. Онынъ узунлыгы – 10 метр, Сарайнынъ кенълигине уя эди. Кенълиги беш метр* эди. ⁴Эвнинъ тышындан къапалы пенджерелерини яптырды. ⁵Эвнинъ чевресинде диварларына къошып одалар яптырды, бутюн бинанынъ чевре-четинде, шу джумледен, Буюк Ода ве Энъ Азиз Оданынъ чевре-четинде де одалар яптырды. Бойлеликнен, бутюн бинанынъ чевресинде одалар яптырды. ⁶Ашагы къатнынъ кенълиги – эки бучукъ метр, орта къатынынъ – учь метр ве усть къатынынъ – учь бучукъ метр* эди. Къошма одалар Сарайнынъ диварына тиймесин деп, Сарайнынъ тышындан басамакълар япылгъан эди.

⁷Сарайнынъ къурулышына тегизленген ташлар ишлетильди. Сарайны къураяткъанда я чёкюч, я балта я да башкъа бир демир алетнинъ даушы чыкъмай эди.

⁸Орта къатнынъ кириши Сарайнынъ дженюбий тарафында эди. Айланчыкъ бир мердивенден башта орта къаткъа, андан юкъары къаткъа чыкъа эдилер.

⁹Сулейман Сарайны къурып битирди, онынъ тышыны кедр тахталарынен къаплады. ¹⁰Сарайнынъ бутюн янларына одалар къурдурып къошты. Одаларнынъ юксеклиги эки бучукъ метр эди. Шу одалар Сарайнынъ диварларына кедр агъачлары ярдымынен къошулгъан эди.

¹¹РАББИ Сулеймангъа:

¹²– Мына сен шимди бу Сарайны къурмакътасынъ. Эгер сен Меним низамнамелеримни, укюмлеримни эда этип, эписи эмирлеримни тутьп, оларгъа коре яшасанъ, Мен Давут бабанъа берген сёзюмни сенинъ ярдымынънен беджеририм ¹³ве Исраиль огъуллары арасында яшарым, халкъым Исраильни бир вакъыт къалдырмам, – деди.

¹⁴Мына Сулейман Сарайны тамамынен къурып битирди.

Сарайнынъ ичери одалары

¹⁵Сулейман Сарайнынъ диварларыны ичинден кедр тахталарынен къаплады. Ичерисини табандан тавангъадже кедр тахталарынен къаплады, табанына кипарис агъачларыны тёшеди. ¹⁶Сарайнынъ арт къысмында, четинден он метр узакълыгында ода къурды. Оданы астындан устюнедже кедр тахталарынен къаплады. Бу Энъ Азиз Ода – Энъ Мукъаддес Ер эди. ¹⁷Сарайнынъ Буюк Одасы йигирми метр узунлыгында эди. ¹⁸Сарайнынъ ичиндеки кедр тахталарында хыяргъа бенъзеген ве ачылаяткъан чечеклернинъ ресимлери оюлып япылгъан эди. Сарайнынъ эр бир ери кедрнен къаплангъан эди. Бир ерде таш корюнмей эди.

¹⁹Сарайнынъ ичиндеки Энъ Азиз Оданы Сулейман РАББИнинъ Васиегъи Сандыгыны къоймакъ ичюн къургъан эди. ²⁰Энъ Азиз Оданынъ

* 6.3 10 метр; беш метр – къ. еуд. «20 аммах», «10 аммах».

* 6.6 Эки бучукъ метр; учь метр; учь бучукъ метр – къ. еуд. «5 аммах», «6 аммах», «7 аммах».

узуңлыгы он метр, кенълиги он метр ве юксеклиги де он метр эди. Бу оданы темиз алтыннен къаплады. Бундан гъайры кедр терегинден япылгъан къурбан чалгъан ерни де темиз алтыннен къаплады. ²¹Сулейман Сарайнынъ ичини темиз алтыннен къаплады, Энь Азиз Оданынъ огюнден алтын зынджырлар асты; о, алтыннен къаплангъан эди. ²²Бутюн Сарайны алтыннен бойле къаплап битирди. Энь Азиз Оданынъ огюнде олгъан къурбан ерини де бутюнлей алтыннен къаплады.

²³Энь Азиз Оада зейтюн терегинден эки Керув яптырды. Керуварнынъ бою беш метр эди. ²⁴Керувнынъ бир къанаты эки бучукъ метр, экинджи къанаты да эки бучукъ метр эди. Қъанатларынынъ бир уджундан башкъа уджуна къадар беш метр эди. ²⁵Экинджи Керувнынъ бою да беш метр эди. Экиси де бир бойда, бир къыяфетте эдилер. ²⁶Биринджи Керувнынъ бою беш метр эди. Экинджи Керувнынъ бою да бойле эди. ²⁷Сулейман Керуварны Сарайнынъ ич одасында ерлештирди. Керуварнынъ къанатлары керильген, бир Керувнынъ къанаты бир диваргъа, экинджи Керувнынъ къанаты дигер диваргъа тие эди. Башкъа къанатлары оданынъ ортасында бири-бирине тие эди. ²⁸Керуварны темиз алтыннен къаплады.

²⁹Керуварнынъ ресимлерини, пальма тереклерини, ачылаяткъан чечеклернинъ ресимлерини эки оада, огдеки оада ве ичтеки оада, Сарайнынъ эписи диварларында ойып яптырды. ³⁰Сарайнынъ эм огдеки одасынынъ, эм ичтеки оданынъ табаныны темиз алтыннен тешеди.

³¹Энь Азиз Оданынъ киришинде зейтюн терегинден къапу яптырды. Қъапу первазыны беш кошели яптырды. ³²Қъапунынъ эки къанатында Керуварнынъ ресимлерини, пальма тереклерининъ ве ачылаяткъан чечеклернинъ ресимлерини ойып яптырды. Эм Керуварны, эм пальма тереклерни алтыннен къаплады. ³³Буюк Оданынъ киришине зейтюн терегинден дёрт кошели первазлар яптырды. ³⁴Бундан гъайры кипарис терегинден эки къапу ясатты. Қъапунынъ эки къанаты ачылып-къапала эди. Башкъа къапунынъ къанатлары тыпкъы ойле эди. ³⁵Қъапуларнынъ устюнде Керуварнынъ ресимлерини, пальма тереклерини ве ачылаяткъан чечеклернинъ ресимлерини ойып яптырды. Оюлгъан ерлерини алтыннен къаплады.

³⁶Сарайнынъ азбарыны учъ къат тегизленген ташлардан яптырды, бир къатыны кедр тереклеринден яптырды.

³⁷Дёртюджи йылы, Зив айында, РАББИ Сарайнынъ темели къоюлды. ³⁸Он биринджи йылы, Бул айында, йылнынъ секизинджи айында, бу Сарайнынъ къурулышы бутюн такъымларынен ве бутюн планлаштырылгъан шейлернен битирильди. Сулейман бу Сарайны еди йыл девамында къурды.

Сулейманнынъ сарайы

7 ¹Озюнинъ сарайыны Сулейман он учъ йыл девамында къурып битирди. ²Эвни Ливан тереклеринден къурды. Эвнинъ узуңлыгы – 50 метр,

кенълиги – 25 метр, юксеклиги – 15 метр* эди. Эв дёрт сыра кедр диреклеринде, оларнынъ тёпесинде, ёнулгъан кедр тереклеринде ерлешкен эди. ³Оларнынъ устюнде 45 дирек бар эди, бир сыра 15 директен ибарет эди. Диреклернинъ устю дамда кедр тахталарынен къаплангъан эди. ⁴Пенджерелери учь сыра этип яптырылды. Эр бир пенджеренинъ къаршысына пенджере бакъа эди. ⁵Къапулар ве къапуларнынъ первазлары дёрт коше эди. Учь сыра пенджерелери къаршы къаршыгъа бакъа эди. ⁶Бундан гъайры, 25 метр узунлыгъында, 15 метр кенълигинде бир эйван диреклерден яптырды. Эйваннынъ огюнде бир босагъа япылды, босагъанынъ огюнде – диреклер ве асылгъан бир таван яптырылгъан эди. ⁷Сулейман къарар чыкъармакъ ичюн тахт эйваныны, Укюм Эйваныны къурды. Бу Эйван бир башындан дигер башынадже кедр тахталарынен къаплангъан эди.

⁸Сулейман озю отурадjackъ эвде эйван янындаки азбар тыпкъы ойле къурулгъан эди. Озюне къадын оларакъ алгъан фыравун къызынынъ эви де тыпкъы ойле япылгъан эди. ⁹Бу биналарнынъ эписи, тышындан башлап буюк азбаргъа баргъандже, темелинден таванына къадар паалы ташлардан япылгъан эди. Ташлар бир ольчюде кесильген, эки тарафындан пычкъыларнен тегизленген эди. ¹⁰Эвнинъ темелине буюк паалы ташлар къоюлгъан эди. Базы бир ташлар беш метр эди, базылары дёрт метрге* ете эди. ¹¹Устюнде паалы, ольчюсине коре кесильген ташлар ве кедр агъачлары къоюлгъан эди.

¹²Балабан азбар учь сыра тегизленген ташларнен ве бир сыра кедр тереклеринен къоралангъан эди. РАББИ Сарайынынъ ич азбары тыпкъы ойле къоралангъан эди.

Хирамнынъ аджайип иши

¹³Сулейман падиша адамларны ёллап, Тир шеэринден Хирам адлы адамны чагъыртты. ¹⁴Хирамнынъ анасы Нафталий къабилесинден эди, онынъ кечинген бабасы Тир шеэринден эди, о, тунч устасы эди. Хирам акъыллы ве эписини анълагъан, бакъырдан чешит тюрлю шейлер япкъан теджрибелли уста эди. Хирам Сулейман падишагъа келип, онынъ берген ишлерини беджерди.

Эки бакъыр колонна

¹⁵Хирам эки бакъыр колонна япты. Эр бирининъ юксеклиги докъуз метр, чевресининъ узунлыгъы алты метр* эди. ¹⁶Колонналарнынъ тёпесине къоймакъ ичюн эки бакъыр капитель* япты. Эр бир капительнинъ юксеклиги эки бучукъ метр* эди. ¹⁷Капителлернинъ устюне орюльген агълар

* 7.2 50 метр; 25 метр; 15 метр – къ. еуд. «100 аммах», «50 аммах», «30 аммах».

* 7.10 Беш метр; дёрт метр – къ. еуд. «10 аммах», «8 аммах».

* 7.15 Докъуз метр; алты метр – къ. еуд. «18 аммах», «12 аммах».

* 7.16 Капитель – колоннанынъ башы.

* 7.16 Эки бучукъ метр – къ. еуд. «5 аммах».

ве едишер орюльген зынджырлар, еди данеси бир капительге, еди данесини экинжи капительге япты. ¹⁸Бойле этип о, колонналарны япты ве капительлернинъ устюндеки таджларнынъ тёпесини къапаткъан агънынъ чевре-четине эки сыра нар япты. Экинжи капительнинъ устюни де тыпкъы ойле япты. ¹⁹Эйваннынъ диреклерине капительлер лейля чечеклери киби япылгъан эди. Оларнынъ юксеклиги эки метр* эди. ²⁰Эки дирекнинъ устюнде тадж япты. Олар тамам агънынъ устюнде ерлешкен чанакънынъ тёпесине къоюлды. Эки капительнинъ чевре-четинде 200 нар сыралангъан эди. ²¹Хирам бу диреклерни Буюк Оданынъ огюнде олгъан Эйванда къойды. Бирисини дженубий тарафтан къойды ве Якин деп адландырды, экинжисини шималий тарафтан къойып, Боаз деп адландырды. ²²Диреклернинъ устю занбакъ чечеклери киби эди. Бойлеликнен, колонналар битирильди.

«Денъиз» деп адландырылгъан бакъыр хавуз

²³Сонъра Хирам къуюлгъан бакъырдан «Денъиз» адландырылгъан бир хавуз ясады. Хавуз бир тарафындан экинжи тарафына къадар беш метр эди, эки бучукъ метр юксекликте ве чевреси 15 метр* эди. ²⁴Хавузнынъ кенарларына эки сыра бакъыр къабакъ япты. Эр ярым метр месафеденар къабакъ ерлештирилген эди. Къабакълар хавузнен бирликте къуюлгъан эди. ²⁵Хавуз он эки бугъанынъ устюнде ерлештирилген эди. Бугъаларнынъ учю шимальге бакъа, учю гъарпкъа, учю дженюпке ве учю шаркъкъа бакъа эди. Хавуз бугъаларнынъ устюнде ерлешкен, бугъаларнынъ арт къысымлары ичине бакъа эди. ²⁶Хавуз бир авуч къалынлыкъта эди. Онынъ четлери чанакънынъ четлери киби олып, ачылгъан занбакъкъа бенъзей эди. Хавуз ичине 2 000 буюк къопкъа* сув сыгъа эди.

Бакъыр аякълар

²⁷Хирам бундан гъайры эки метр узунлыгъында, эки метр кенълигинде ве бир бучукъ метр* юксеклигинде он дане бакъыр аякъ япты. ²⁸Олар бойле япылгъан эди: черчивеге диварчыкъларнен къоюлгъан эдилер. ²⁹Диварчыкъларда ве черчивелеринде арслан, бугъа ве Керувларнынъ ресимлери япылгъан эди. Арслан ве бугъанынъ тёпесинде ве ашасында урулып япылгъан гульчемберлер бар эди. ³⁰Эр бир аякънынъ дёрдер бакъыр копчеги ве бакъыр кочерлери бар эди. Дёрт кошесинде, леген тутмакъ ичюн, меснетлер япылгъан эди. Меснетлернинъ эр бир тарафында гульчемберлер къуюлгъан эди. ³¹Меснетнинъ ичинде ярым метр теренликте бир бошлукъ бар эди. Бошлукъ төгерек, черчивесинен кенълиги метрнинъ дёртте учю* эди. Бошлукънынъ чевресинде оюлып япылгъан

* **7.19** Эки метр – къ. еуд. «4 аммах».

* **7.23** Беш метр; эки бучукъ метр; 15 метр – къ. еуд. «10 аммах», «5 аммах», «30 аммах».

* **7.26** Бир авуч; 2 000 буюк къопкъа – къ. еуд. «бир тофах», «2 000 бат».

* **7.27** Эки метр; эки метр; бир бучукъ метр – къ. еуд. «4 аммах», «4 аммах», «3 аммах».

* **7.31** Ярым метр; метрнинъ дёртте учю – къ. еуд. «бир аммах», «бир бучукъ аммах».

ресимлер бар эди. Аякъларнынъ диварчыкълары төгерек дегиль, дёрт коше эди. ³²Диварчыкъларнынъ тубюнде копчеклери бар эди, копчеклернинъ кочерлери аякъкъа къошулгъан эди. Эр бир копчекнинъ юксеклиги метрнинъ дёртте учю эди. ³³Копчеклер араба копчеклери киби япылгъан эди. Кочерлери, къыршавлары, пармакълары ве кобеклери бакъырдан къуюлгъан эди. ³⁴Аякънынъ дёрт кошесинде дёрт меснет бар эди. Эр бир меснет аякъкъа къошулып къуюлгъан эди. ³⁵Аякънынъ тёпесинде метрнинъ дёртте бири* юксеклигинде бирер алкъа бар эди. Черчиве ве диварчыкълар аякънынъ устюне къошулгъан эди. ³⁶Хирам меснетлернинъ янларында ве четлеринде, ве башкъа бош ерлерде Керувлар, арсланлар, пальма тереклери ве гульчемберлерни урып чыкъты. ³⁷Бойле этип он дане аякъ япты. Эписи бакъырдан къуюлып, бир ольчюде ве бир шекильде эдилер.

³⁸Бундан гъайры, юмакъ ичюн Хирам он дане бакъыр леген япты. Эр бирининъ ичине 40 буюк къопкъа* сув сыгъа эди. Эр бир леген экишер метр кенълигинде эди. Эр леген аякъларнынъ биринде ерлеше эди. ³⁹Хирам легенлернинъ беш данесини Сарайнынъ дженюбий тарафындан, беш данесини Сарайнынъ шималий тарафындан къойды. Хавузны дженюбий тарафындан, Сарайнынъ дженюп-шаркъий кошесине къойды.

Раббининъ Сарайы ичюн япылгъан шейлернинъ джедвели

⁴⁰Хирам легенлер, куреклер, чанакълар япты. Бойлеликнен, Хирам Сулейман падиша РАББИнинъ Сарайы ичюн буюргъан ишини битирди. Мына онынъ япкъан шейлери: ⁴¹эки колонна, колонналарнынъ устюндеки чанакъкъа ошагъан эки капитель, колонналарнынъ устюнде чанакъкъа ошагъан эки капительни къапаткъан эки орюльген агълар, ⁴²эки колоннанынъ устюндеки чанакъкъа ошагъан капителлерни безеткен эки сыра орюльген агълар ичюн 400 дане нар, ⁴³он дане аякъ ве он дане аякънынъ устюне къоюлгъан легенлер, ⁴⁴«Денъиз» адландырылгъан хавуз ве тубюндеки он эки бугъа, ⁴⁵къопкъалар, куречиклер ве чанакълар. Хирамнынъ Сулейман падишагъа РАББИнинъ Сарайы ичюн ясалгъан шейлерининъ эписи йылтыраткъан бакъырдан эди. ⁴⁶Падиша бу шейлерни Иорданнынъ тарафында, Сукъкъот ве Царетан арасында, балчыкълы топракъта къуймагъа буюрды. ⁴⁷Шейлер о къадар чокъ эди ки, Сулейман оларны чекмеди, ве бакъырнынъ агъырлыгъы белли дегиль эди.

⁴⁸Сулейман РАББИнинъ Сарайы ичюн даа пек чокъ шейлер яптырды: алтын къурбан ери, РАББИнинъ булунувыны косътерген пителер ичюн алтын маса, ⁴⁹Сарайнынъ Энъ Азиз Одасынынъ алдында беши сагъда, беши солда къоюладжакъ алтын къандиллер, чечеклер, чырачыкълар,

* 7.35 Метрнинъ дёртте бири – къ. еуд. «ярым аммах».

* 7.38 40 буюк къопкъа – къ. еуд. «40 бат».

алтын машачыкълар, ⁵⁰темиз алтындан япылгъан легенчиклер, макъасчыкълар, легенлер, чанакълар ве комюр табакълары. Сарайнынъ Энъ Мукъаддес Ери къапуларынынъ ильгичлери ве Буюк Одасы къапуларынынъ ильгичлери де алтындан ясалгъан эди.

⁵¹Бойлеликнен, Сулейман падиша РАББИге багъышлангъан Сарайнынъ къурулушыны битирди. Анда бабасы Давут тарафындан РАББИге багъышлангъан шейлерни кетирди ве алтын, кумюш ве эписи шейлерни РАББИнинъ Сарайы хазинесине къойды.

Раббининъ Сарайына Васиет Сандыгъыны кетирелер

8 ¹Бундан сонъра Сулейман падиша Израильнинъ акъсакълларыны, къабилелернинъ эписи башлыкъларыны, Израиль огъулларынынъ сой ёлбашчыларыны, РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны Давут Шеэринден, яни Сиондан, алып кетмек ичюн, озюне Ерусалимге чагъыртты. ²Эписи израиллилер йылнынъ единджи айында, Этаним айында, байрам вакътында, Сулейман падишагъа топлашып кельдилер.

³Израильнинъ эписи акъсакъллары кельди, руханийлер Сандыкъны котерди ⁴ве РАББИнинъ Сандыгъыны, Алланен Корюшюв Чадырыны ве Чадырындаки эписи азиз шейлерини алып кетирди. Руханийлер ве Левий къабилесинден акъайлар оларны алып кетти. ⁵Сулейман падиша ве онынъ ве Сандыкънынъ огюнде топлашкъан бутюн Израиль джемааты къой-эчки ве туварларны къурбан чалдылар. Оларнынъ сайысы-эсабы олмады, олар пек чокъ эди. ⁶Руханийлер РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны озь ерине, Сарайнынъ Энъ Азиз Одасына, Энъ Мукъаддес Ерине, Керувларнынъ къанатлары тубюне къойдылар. ⁷Керувлар Сандыкъ ерининъ устюнден къанатларыны керип, Сандыкъны ве ташыгъан таякъларыны къапата эдилер. ⁸Таякълар огге ойле чекильген эдилер ки, оларнынъ уджлары Энъ Азиз Оданынъ огюнде олгъан Мукъаддес Ерден корюне эди, амма тышкъа чыкъмай эдилер. Олар аля бугунь андалар. ⁹Сандыкънынъ ичинде эки дане таш левадан гъайры бир шей ёкъ эди. Израиль огъуллары Мысыр топрагъындан чыккъан сонъ, РАББИ оларгъа Хорев дагъында васиет бергеннен, Муса оларны анда къойгъан эди.

¹⁰Руханийлер Мукъаддес Ерден чыккъан сонъ, РАББИнинъ Сарайыны бир булут толдурды. ¹¹Шу булут себебинден, руханийлер ибадет этип оламадылар, чюнки РАББИнинъ Эвини РАББИнинъ Шурети толдурды. ¹²О вакъыт Сулейман:

– РАББИ къара булутта булунмагъа бегенгенини айтты. ¹³Санъа мында даима булунмакъ ичюн, мен Санъа гузельден-гузель Сарай къурдым, – деди.

Сулейман халкъкъа мураджаат эте

¹⁴Сонъ падиша бетини чевирип, Израильнинъ бутюн джемаатына яхшылыкъ тиледи. Израильнинъ бутюн джемааты аякъ устюнде турды. Падиша бойле деди:

¹⁵ – РАББИге, Израильнинъ Алласына бинъ шукюрлер олсун! О, бабам Давуткъа Озю айткъанларыны бугунъ Озь къолларынен беджерди! О: ¹⁶ «Мен Израиль халкъымны Мысырдан чыкъаргъан куньден башлап, Мен, Намым шу ерде булунаджакъ бир эв къурулсын деп, Израильнинъ ич бир къабилесинден шеэр сайламадым. Амма Мен, израиллилерни идаре этсин деп, Давутны сайлап алдым», – деди. ¹⁷ Давут бабамнынъ юрегинде РАББИнинъ Намына, Израильнинъ Алласына Сарай къурмакъ ниети бар эди. ¹⁸ Лякин РАББИ Давут бабама: «Юрегинъде Меним Намыма Сарай къурмакъ ниетинъ бар. Юрегинъде бу олгъаны пек яхшы. ¹⁹ Амма сен шу Сарайны къурмайджакъсынъ. Лякин сенден догъгъан огълунъ Меним Намыма Сарай къураджакъ», – деди. ²⁰ Шимди РАББИ айткъан сёзюни беджерди. РАББИ сёз бергени киби, мен бабам Давутнынъ ерине кечтим ве Израиль падишалыгъы тахтына отурдым, Израиль Алласы олгъан РАББИнинъ Намына Сарай къурдым, ²¹ ве анда РАББИнинъ Васietetини сакълагъан Сандыкъ ичюн ер азырладым. РАББИ израиллилерни Мысыр топрагъындан алып чыкъкъан сонъ, бу Васietetни баба-деделеримизге берген, – деди.

Раббининъ Сарайы азиз этильгенде, Сулейманнынъ дуvasы

²² Сонъ Сулейман РАББИнинъ къурбан ери огюнде, Израильнинъ бутюн джемаатынынъ алдында турып, къолларыны котерди ²³ ве бойле деди: – Я РАББИ, Израильнинъ Алласы! Юкъарыда коклерде ве ашагъыда ерде Сен киби Алла ёкътыр! Сен Сенинъ огюнде темиз юрекнен юрген къулларынъ ичюн васietetинъни ве буюк севгинъни сакълайсынъ! ²⁴ Сен къулунъ олгъан Давут бабама айткъанынъны беджердинъ! Сен Озюнъ айткъанларынъны бугунъ Озь къолларынънен ерине кетирдинъ! ²⁵ Шимди де, РАББИ, Израильнинъ Алласы, меним бабама, Давут къулунъа берген сёзлеринъни беджер. Сен онъа: «Эгер огъулларынъ, сен Меним огюнде юргенинъ киби, догъру ёлдан юрселер, Израиль тахтындан эвлядынъ кесильмез», – дединъ. ²⁶ Шимди, Израильнинъ Алласы, меним бабама, Давут къулунъа айткъан сёзлеринъни ерине кетир!

²⁷ Амма керчектен де, Алла ерде яшармы? Мына, коклер ве коклернинъ коклери биле Сени сыгъдырамаз! Я мен къургъан Сарай Сени сыгъдырырмы? ²⁸ Лякин Сенинъ къулунънынъ дуvasына ве ялваруларына дикъкъат эт, РАББИ-Таалям! Бугунъ Сенинъ огюнде ялваргъан къулунънынъ чагъырувыны ве дуvasыны эшит! ²⁹ Сенинъ козьлеринъ гедже-куньдюз бу Сарайгъа, Сенинъ Намынъ булунаджакъ бу ерге бакъып турсунлар, Сенинъ къулунъ шу ерге бакъып дува окъугъанда, оны эшит. ³⁰ Сенинъ къулунъ ве Израиль халкъы шу ерге бакъып дувалар окъугъанда, оларнынъ ялваруларыны эшит! Коклерде, Сен яшагъан еринъде эшит ве эшиткенинънен афу эт!

³¹ Башкъа адамгъа къаршы гуна япкъан кимсени ант этмеге меджбур этселер, ве о, ант этмек ичюн, Сенинъ къурбан еринъ огюне, шу

Сарайгъа кирсе, ³²шу вакъыт коклерден эшит, къулларынынъ суд эт. Яман олгъанны къабаатла ве джезасыны бер. Инсафлы олгъанны исе акъла ве инсафлыгъына коре акъкъыны бер. ³³Халкъынъ Исраиль, Сенинъ огюнъде гуна япкъаны ичюн, душман тарафындан енъилъсе, лякин сонъ Сангъа къайтса, Сенинъ Адынъны макътаса ве дува этип, шу Сарайда Сангъа ялварса, ³⁴о вакъыт оларны коклерден эшит, Исраиль халкъынънынъ гунасыны багъышла ве халкъны баба-деделерине берген топраккъа кене алып кетир.

³⁵Олар Сангъа къаршы гуна япкъанлары ичюн, коклер къапатылса ве ягъмур ягъмаса, олар бу ерде дува этип, Сенинъ Адынъны макътасалар ве, Сен оларны джезалагъанынъ ичюн, озъ гуналарындан вазгечселер, ³⁶о вакъыт оларны коклерден эшит, къулларынъ олгъан Исраиль халкъынынъ гуналарыны багъышла. Оларгъа догъру ёлны косьтер ве халкъынъа мирас оларакъ берген топрагъынъа ягъмур ягъдыр!

³⁷Топракъта ачлыкъ, я да веба хасталыгъы, я да бирде-бир осюмлик хасталыгъы, куф, чешит тюрлю сарынчкъа олса, я да душманлар халкънынъ топрагъындаки шеэрлерини хорласалар, эр тюрлю беля-къаза я да хасталыкъ олса, ³⁸ве эр бир адам озъ юрек къайгъысыны билъсе ве бутюн Исраиль халкъынъ я да бирде-бир адам эр бир дува этсе я да Сангъа ялварса ве озъ къолларыны шу Сарайгъа узатсалар, ³⁹о вакъыт Сен коклерден, Озюнъ булунгъан ерден эшит ве оларны багъышла. Эр кимсеге онынъ япкъанларына коре акъкъыны бер, чюнки Сен оларнынъ юреклерини билесинъ. Эписи инсан огъуллаарынынъ юреклерини тек Сен билесинъ! ⁴⁰Сонъ олар баба-деделеримизге берген топракъта яшагъан эписи кунълерде Сенден къоркъсунлар!

⁴¹Сенинъ Исраиль халкъынъдан олмагъан бир ябанджы узакъ мемлекеттен Сенинъ Намынъ ичюн кельсе ⁴²(чюнки олар Сенинъ буюк Намынъ, кучюнъ, къудретинъ акъкъында эшитеджеклер), ве келип, шу Сарайгъа айланып дува этсе, ⁴³о вакъыт Сен коклерден, Сен булунгъан ерден эшит. Ябанджылар Сенден не сораса, шунынъ эписини яп. Сонъ бутюн ернинъ халкълары Сенинъ Намынъны биледжеклер ве, Исраиль халкъынъ киби, Сенден къоркъаджакълар. Сонъ даа мен къургъан бу Сарай Сенинъ Адынънен адландырылгъаныны биледжеклер.

⁴⁴Сенинъ халкъынъ душманларына къаршы чыккъанда, Сен косьтерген ёлларнен кеткенде, Сен сайлагъан шеэрге ве мен Сенинъ Намынъа къургъан Сарайгъа айланып, РАББИге дувалар окъусалар, ⁴⁵о вакъыт коклерден оларнынъ дуваларыны ве ялваргъанларыны эшит ве оларгъа керекли ярдым бер.

⁴⁶Олар Сенинъ огюнъде гуна япкъанда, – чюнки гуна япмагъан инсан ёкъ, – ве Сен оларгъа ачувланып, оларны душманларынынъ къолуна бергенде, душманлары оларны эсирге алып, узакъ я да якъын душманлыкъ ерлерине алып кеткенден сонъ, ⁴⁷олар эсир тюшип отургъан ерлерде озюне келип, тевбе этселер ве эсирлик топрагъында Сангъа ялварып: «Биз гуна

яптыкъ, Къанунны боздыкъ, яманлыкъ яптыкъ», – деселер ⁴⁸ве, оларны эсирге алгъан душманларынынъ ерлеринде олып, бутюн юреккенен ве бутюн джаннен Санъа къайтсалар, Сен оларнынъ бабаларына берген топракъкъа, Сен сайлап алгъан шеэрге ве мен Сенинъ Намынъа къургъан Сарайгъа айланып дува окъусалар, ⁴⁹о вакъыт Сен коклерден, Сен булунгъан ерден оларнынъ дуvasыны ве ялваргъанларыны эшит, оларгъа керекли ярдым эт ⁵⁰ве Сенинъ халкъынъны оларнынъ Санъа къаршы япкъан гуналары ичюн багъышла, эм де Сенинъ огюнде япкъан эписи ярамайлыкъларыны багъышла. Оларны эсир тюшюрген адамлар оларны аджысынлар ве оларгъа мераметли олсунлар. ⁵¹Олар – Сенинъ халкъынъ, Сенинъ къысметинъ. Сен оларны Мысырдан, демир собадан чыкъардынъ.

⁵²Къулунънынъ ялварувы ве Исраиль халкъынънынъ дуvasы Санъа етип кельсинлер! Олар Сени чагъыргъанда, эр вакъыт оларны эшит! ⁵³Къулунъ Мусанен айтып бергенинъ киби, баба-деделеримизни Мысырдан алып чыкъкъан вакъытта Сен оларны Озюнге башкъа халкъларнынъ арасындан айырып къысмет киби алдынъ, РАББИ-ТААЛЯ!

Сулейман халкъкъа яхшылыкъ тилей

⁵⁴Сулейман бутюн бу дуваны ве ялварувны РАББИге айтып, РАББИНинъ къурбан ери огюнден, кокке узангъан къолларынен тизлеринден турды. ⁵⁵Аякъ устюнде турып, израиллилернинъ бутюн топлашувына яхшылыкъ тилеп, юксек сеснен:

⁵⁶– Озь Исраиль халкъына дегени киби раатлыкъ берген РАББИге шукюрлер олсун! – деди. – Къулу олгъан Мусанен берип йиберген сёзлеринден ерине кельмеген бир хайыр сёзю къалмады. ⁵⁷Алламыз олгъан РАББИ бабаларымызнен берабер олгъаны киби, бизнен де берабер олсун, бизни къалдырмасын ве ташламасын! ⁵⁸Онынъ ёлларынен юрмек ичюн, эмирлерини ерине кетирмек ичюн ве бабаларымызгъа буюргъан низамнамелерини ве къарарларыны беджермек ичюн, юреклеримизни Озюне эгсин. ⁵⁹РАББИ огюнде дува этип айткъан сёзлерим геджекунъдюз Алламыз олгъан РАББИге якъын олсун. Сонъ О, Озь къулуна ве Исраиль халкъына кунъ-кунъден адалет берсин. ⁶⁰Дюнъянынъ эписи халкълары Алла – РАББИ олгъаныны ве Ондан башкъасы олмагъаныны бильсинлер! ⁶¹Амма шимди олгъаны киби, Онынъ къарарларына коре юрмек ичюн ве Онынъ эмирлерини ерине кетирмек ичюн, юреклеринъиз бутюнлей РАББИге, Алламызгъа ишанчлы олсун!

Сарайнынъ азиз этилюви

⁶²Сонъра падиша бутюн Исраиль халкъынен берабер РАББИНинъ огюнде къурбанлар чалдылар. ⁶³Сулейман, РАББИге аманлыкъ къурбанлары оларакъ, 22 000 тувар ве 120 000 къой-эчкилерни къурбан чалды, ве, бойле этип, падиша ве Исраиль огъууларынынъ эписи РАББИНинъ Эвини азиз эттилер.

⁶⁴Кене шу куню падиша, РАББИ Сарайынынъ огюндеки азбарнынъ орта кысымында бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар чалып, ашлыкъ бахшышларыны кетирип ве аманлыкъ къурбанларынынъ ягъыны якъып, оны азиз этти. РАББИнинъ огюндеки бакъырдан япылгъан къурбан ери эписи бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар, ашлыкъ бахшышлары ве аманлыкъ къурбанларынынъ ягъы ичюн азлыкъ этти.

⁶⁵Сулейман шу вакъыт буюк байрам япты. Бутюн Исраиль онен эди. Лево-Хаматтан Мысыр вадийине къадар олгъан ерлерден топлашкъан Исраиль джемааты пек чокъ эди. Байрам РАББИнинъ огюнде еди кунь ве даа еди кунь, эписи олып, он дёрт кунь девам этти. ⁶⁶Секизинджи куню Сулейман халкъны йиберди. Падишаны багъышлап, эр кес озь чадырына, РАББИнинъ къулу Давуткъа ве халкъы Исраильге япкъан шейлерге къувана-къувана, шенъленип кетти.

Сулеймангъа Рабби келе

9 ¹Сулейман РАББИнинъ Сарайыны, падиша сарайыны ве о истеген эписи шейлерини къурып битирген сонъ, ²РАББИ Сулеймангъа Гивонда кельгени киби, экинджи кере кельди. ³РАББИ онъа бойле деди:

– Мен сенинъ дувангъыны ве Менден сорагъан ялварувынгъыны эшиттим. Меним Намым мында эр вакъыт булунмакъ ичюн, сен къургъан бу Сарайны Мен азиз эттим. Меним козюм ве юрегим даима анда оладжакъ. ⁴Давут бабанъ киби Меним огюмде темиз юрекнен ве догърулыкънен Мен сангъа буюргъан эписи шейлерни тутып, низамнамелеримни ве къарарларымны сакълап юрсенъ, ⁵бабанъ Давуткъа: «Исраиль тахтында отургъан сюяленъ кесильмез», – дегеним киби, падишалыгъынгъыннъ тахтыны омюрбилля Исраильнинъ устюнде тутарым.

⁶Эгер де сен я да сенден сонъ кельген огъуллаарынъ Менден вазгечсеньиз, Мен сизге берген эмирлеримни ве низамнамелеримни беджермейип, башкъа аллаларгъа хызмет этип табынсангъыз, ⁷Мен Исраильни ер юзюнден, онъа берген топракътан ёкъ этерим, Меним Намым ичюн азиз эткен Сарайны да огюмден терк этерим. Сонъ эписи халкълар Исраильни мыскъыллап, онынъ акъкъында икяелер этеджеклер. ⁸Шу улу Сарайнынъ янындан кечкен эр ким къоркъып сызгъыраджакъ ве: «РАББИ шу Сарайгъа ве шу топракъкъа не ичюн бойле япты?» – дейджек. ⁹Оларгъа джевап берип: «Олар бабаларыны Мысырдан чыкъаргъан РАББИден, Алласындан вазгечип, башкъа аллаларны къабул эттилер ве оларгъа табынып, хызмет эттилер. Шунунъ ичюн РАББИ бу беяны башларына тюшюрди», – дейджеклер.

Сулейманнынъ Хирамнен анълашмасы

¹⁰Сулейман РАББИнинъ Сарайыны ве падишанынъ эвини 20 йыл девамьнда къурды. 20 йыл кечкен сонъ, бу эки эвни къургъан сонъ, ¹¹Сулейман падиша Хирамгъа Галилея топрагъында 20 шеэр берди. (Тир

падишасы Хирам Сулеймангъа истегени къадар кедр тереги, кипарис тереклери ве алтын кетире эди.) ¹²Хирам Тирден чыкъып, шеэрлерге бакъты ве Сулейман онъа берген шеэрлерни бегенмеди. ¹³Хирам:

– Къардашым, сен манъа насыл шеэрлер бердинъ? – деди ве оларны Къавул Ери* деп адландырды. Олар аля бугунъ шу адны ташыйлар.

¹⁴Хирам исе падишагъа 120 чувал* алтын йиберди.

Сулейман заманларындаки Израильнинъ парлакъ яшайышы

¹⁵Бу – Сулейман РАББИнинъ Сарайыны, озюнинъ эвини, Милло, Ерусалим диварыны, Хацор, Мегиддо ве Гезерни къурмакъ ичюн израиллилерни чалышмагъа меджбур эткени акъкъында икяедир.

¹⁶Мысыр падишасы олгъан фыравун келип, Гезерни запт этти. Шеэрни якъты, шеэрде яшагъан ханаанлыларны ольдюрди ве шеэрни озюнинъ къызына, Сулейманнынъ къадынына богъча киби берди. ¹⁷Сулейман Гезер шеэрини янъыдан къурды ве сонъ ашагъы Бет-Хоронны, ¹⁸Баалат шеэрини, топракънынъ сахрасындаки Тамар шеэрини, ¹⁹Сулейманнынъ емеклери сакълангъан эписи шеэрлерини де къурды. Бундан гъайры, арабалар ве атлар ичюн шеэрлерни, Ерусалимде ве Ливанда ве идаре эткен бутюн топрагъында къурмагъа истеген эписи шейлерни къурды.

²⁰Израилли олмагъан халкъларнынъ къалгъанларыны: аморлыларны, хитлилерни, перизлилерни, хивлилерни ве евуслыларны, ²¹олардан сонъ къалгъан, израиллилер ольдюрип оламагъан балаларыны да Сулейман бугунъге къадар къуллар киби чалышмагъа меджбур этти. ²²Израиль огъуллаарыны исе Сулейман къуллар киби чалышмагъа меджбур этмеди. Олар онынъ аскерлери, хызметчилери, везирлери, орду башлыкълары ве онынъ араба башлыкълары ве атлы аскерлери олдылар.

²³Сулейман буюргъан ишлерине бакъкъан башлыкълар 550 адам эди. Олар чалышкъан халкъны идаре эте эдилер. ²⁴Фыравуннынъ къызы Давут Шеэринден Сулейман онъа къурып берген эвине кечти. Сонъра Сулейман Миллоны къурды. ²⁵Сулейман йылда учь кере РАББИге къургъан къурбан еринде бутюнлей якъылгъан къурбанлар ве аманлыкъ къурбанлары чалды ве РАББИнинъ огюнде анда къокъулы отларны якъты. Бойлеликнен о, эвнинъ къурулушыны битирди.

²⁶Бундан гъайры, Сулейман падиша Эдом ерлеринде, Къызыл денъизнинъ ялысында, Элот янындаки Эцион-Геверде гемилер яптырды. ²⁷Хирам денъизни билъген хызметчилерини гемиде ёллады, Сулейманнынъ хызметчилеринен берабер йиберди. ²⁸Олар Офирге кетип, андан 420 чувал* алтын алып, Сулейман падишагъа кетирдилер.

* 9.13 Къавул Ери – къ. еуд. бу ибаренинъ айтылувы «бир шейге ярамагъан» манасыны анълаткъан ибаренинъ айтылувына ошай.

* 9.14 120 чувал – къ. еуд. «120 киккар».

* 9.28 420 чувал – къ. еуд. «420 киккар».

Шева кыраличеси

10 ¹Шева кыраличеси, Сулейман РАББИни насыл шуретлегенини эшитип, оны кыйын суаларнен сынамагъа кельди. ²О, Ерусалимге буюктен буюк байлыкънен кельди: девелер гузель кюкюулы шейлернен ве чокътан-чокъ алтын ве кыйметли ташларнен юкю эди. Сулеймангъа келип, онен юрегинде олгъан эр шей акъкъында субет этти. ³Сулейман онынъ эр суалине джевап берди. Падиша эр шей акъкъында биле эди ве эр шейни Шевагъа анълатып ола эди. ⁴Шева кыраличеси Сулейманнынъ акъылыны ве кюргъан сарайыны, ⁵софрасындаки емеклерини, кюуларынынъ отургъан ерлерини, хызметкярларынынъ яхшы ишини, оларнынъ урбаларыны, ички дагъыткъан адамларыны, онынъ РАББИнинъ Сарайында бутюнлей янгъан кюрбанларыны корьгенде, пек шашты ве:

6 – Мен яшагъан мемлекетимде сенинъ ишлеринъ ве икметинъ акъкъында эшиткенлерим догъру экен. ⁷Амма мен озюм келип, озь козюмнен корьмегенимдже, бу шейлерге инанмай эдим. Энди корем ки, манъа ярысыны да айтмагъан экенлер, – деди. – Сенинъ икметинъ ве зенгинлигинъ мен эшиткенимден де чокъ экен! ⁸Сенинъ адамларынъ бахтлыдыр! Сенинъ огюньде даима тургъан ве акъыллы сёзлеринъни эшиткен хызметкярларынъ да бахтлыдыр! ⁹Сенден разы олгъан, сени Исраиль тахтына отурткъан Алланъ олгъан РАББИге чокътан-чокъ шукюрлер олсун! Исраильге олгъан эбедий севгиси ичюн РАББИ сени укюмдарлыкъ этмек ве акъкъикъатны кюрчаламакъ ичюн падиша этти!

¹⁰Сонъ о, падишагъа 120 чувал* алтын ве чокътан-чокъ гузель кюкюулы шейлер ве кыйметли ташлар багъышлады. Шева кыраличеси Сулеймангъа багъышлагъан гузель кюкюулы шейлернинъ микъдары ич бир вакъыт о къадар чокъ дегиль эди.

¹¹Шу вакъыт Офирден алтын кетирген Хирамнынъ гемилери Офирден чокътан-чокъ алмуг агъачы ве кыйметли ташлар кетирди. ¹²Падиша бу алмуг агъачындан РАББИнинъ Сарайында ве озь эвинде таянчлар яптырды. Бундан гъайры, шу агъачтан чалгъыджылар ичюн сантыр ве арфа яптырды. Бу алмуг агъачы ич бир вакъыт кельмеген эди, ве бугуньгдеже о корюльмеген эди.

¹³Сулейман падиша Шева кыраличесине озь падиша бахшышындан гъайры, онъа даа сорагъанларынынъ ве истегенлерининъ эписини берди. Сонъ о ве онынъ хызметчилери озь мемлекетине къайттылар.

Сулейманнынъ зенгинлиги

¹⁴Сулеймангъа эр бир йылда кельген алтын 666 чувал* эди. ¹⁵Бундан гъайры даа алыш-веришчилернинъ ве базиргянларнынъ саткъанлары,

* **10.10** 120 чувал – къ. еуд. «120 киккар».

* **10.14** 666 чувал – къ. еуд. «666 киккар».

эписи Арабистан падишаларынынъ ве топракънынъ башлыкълары бергенлери де бар эди.

¹⁶Сулейман падиша дёгюльген алтындан 200 балабан къалкъан яптырды. Эр бир къалкъангъа алты кило алтын* кетти. ¹⁷Даа дёгюльген алтындан 300 кичкене къалкъан япты. Эр бирине бир бучукъ кило алтын* кетти. Падиша оларны Ливан Орманы эвинде къойды.

¹⁸Падиша фильтиштен балабан тахт яптырды ве оны темиз алтыннен къаплады. ¹⁹Тахтнынъ алты басамагъы бар эди. Тахтнынъ артындаки тёпеси томалакъ эди. Отургъан ернинъ эки къолтугъы бар эди, эки къолтукънынъ янында бирер арслан япылгъан эди. ²⁰Алты басамакънынъ эки тарафындан он эки дане арслан япылгъан эди. Башкъа падишалыкъларда бу корюльмеген шей эди. ²¹Сулейман падишанынъ эписи ичкен савутлары алтындан ясалгъан эди. Ливан Орманы эвиндеки савутлар да темиз алтындан ясалгъан эди. Кумюштен бир шей яптырылмагъан эди, чюнки Сулейманнынъ заманында кумюшнинъ ич бир къыймети ёкъ эди. ²²Падишанынъ денъизде Таршиш гемилери* ве Хирамнынъ гемилери бар эди. Таршиш гемилери учъ йылда бир кере келип, алтын, кумюш, фильтиш, маймунларны ве тавус къушларыны кетире эдилер.

²³Сулейман падишанынъ зенгинлиги ве икмети ер юзюндеки эр бир падишанынъкисинден зияде олды. ²⁴Ер юзюндеки бутюн падишалар Сулейманнен корюшмек, онынъ юрегине Алла берген икметини динълемек истей эдилер. ²⁵Оларнынъ эр бири озюнден бахшышлар кетире эди. Эр йыл кумюш ве алтын савутлар, урбалар, сила, къокъулы шейлер, ат ве къатырлар кетире эдилер.

²⁶Сулейман озюне дженк арабалары ве атлылар топлады. Онынъ 1 400 дженк арабасы ве 12 000 атлы аскери бар эди. О, оларны дженк арабалары олгъан шеэрлеринде ве Ерусалимде, падишанынъ янында ерлештирди. ²⁷Падиша Ерусалимде кумюшни адий таш ерине сайдырды, кедрлерни исе чокълугъы ичюн Шефелада оськен инджир тереклеринен тенъ этти. ²⁸Атларны Сулеймангъа Мысыр ве Кеведен кетире эдилер. Падишанынъ алыш-веришчилери бу атларны Кеведен парагъа сатын ала эдилер. ²⁹Мысырдан кетирилген дженк арабасы 600 кумюш тура эди. Бир ат исе 150 кумюш* тура эди. Буларны алыш-веришчилер озъ къолларынен хитлилернинъ ве арамлыларнынъ эписи падишаларына да кетире эдилер.

Сулейман Раббиден юзь чевире

11 ¹Сулейман падиша ябанджы олгъан чокъ апайларны севди: фыравуннынъ къызыны ве башкъа моавлы, аммонлы, эдомлы, сидонлы ве хитли

* **10.16** Алты кило алтын – къ. еуд. «600 (шекель) алтын».

* **10.17** Бир бучукъ кило алтын – къ. еуд. «учъ мане алтын».

* **10.22** Таршиш гемилери – узун сеферге чыдагъан буюк гемилер.

* **10.29** 600 кумюш; 150 кумюш – къ. еуд. «600 (шекель) кумюш», «150 (шекель) кумюш».

апайларны. ²РАББИ Исраиль огъуллаарына бу халкълар акъкъында: «Сиз оларгъа кирменъиз, олар да сизге кирмесинлер, чюнки олар мытлакъа сизлернинъ юрегинъизни башкъа аллаларгъа бойсундыраджакълар», – деген эди. Лякин Сулейман оларны пек севди. ³Онынъ 700 падишалар къызлары олгъан къадыны ве 300 джариси бар эди. Олар Сулейманнынъ юрегини ёлдан урдылар. ⁴Сулейман къартайгъанында, олар юрегини башкъа аллаларгъа бойсундырдылар. Давут бабасынынъ юреги бутюнлей РАББИге берильген эди, амма Сулейманнынъ юреги шимди Алласына бутюнлей берильмеген эди. ⁵Сулейман сидонлыларнынъ алласы Ашторетке* ве аммонлыларнынъ арам путу Милкъомгъа табынып башлады. ⁶Сулейман РАББИ ярамай сайгъан шейлерни япып башлады ве бабасы Давут киби япмады, РАББИнинъ пешинден джан-юрекнен бармады.

⁷Сонъ Сулейман Ерусалимнинъ огюндеки дагъда моавлыларнынъ арам путу Кемошкъа ве аммонлыларнынъ арам путу Молекке ибадет тёпесини кърды. ⁸О, эписи ябанджы апайлары ичюн бойле япты, ве олар озь аллаларына кърбанлар чалып, къркъулы отлар якъа эдилер.

⁹⁻¹⁰Сулейман озь юрегини Исраильнинъ Алласындан, РАББИден чевиргени ичюн, РАББИ Сулеймангъа пек гъазапланды. РАББИ Сулеймангъа эки кере корюнип: «Башкъа аллаларнынъ пешинден барма», – деп буюргъан олса да, Сулейман РАББИ буюргъан шейни беджермедди. ¹¹О заман РАББИ Сулеймангъа:

– Бойле шейлер япкъанынъ ичюн, Меним васиетимни ве Мен сангъа буюргъан низамнамелеримни сакъламагъанынъ ичюн, Мен мытлакъа падишалыкъны сенден тартып алып, сенинъ кълунгъа береджегим. ¹²Лякин бабанъ Давут хатири ичюн буны сенинъ яшайышынгда япмам. Падишалыкъны сенинъ огълунънынъ кълундан тартып алырым. ¹³Бутюн падишалыкъны мытлакъа тартып алмам, сенинъ бабанънынъ, Меним кълум Давутнынъ хатири ичюн ве Мен сайлап алгъан Ерусалим ичюн сенинъ огълунгъа тек бир къабилени кълдырырым, – деди.

Сулейманнынъ душманлары

¹⁴Сонъ РАББИ Сулеймангъа къаршы Эдом падиша сюлялесинден олгъан эдомлы Хададны алып кетирди. ¹⁵Эвеллери Давут Эдомда олгъанда, орду башы Ёав олюлерни дефн этмек ичюн келип, Эдомдаки эписи акъайларны ольдюрген эди. ¹⁶Ёав ве эписи исраиллилер Эдомдаки бутюн акъайларны ёкъ этмегендже, анда алты ай девамьнда турдылар. ¹⁷О вакъыт бу Хадад ве бир къач дане бабасына хызмет эткен эдомлылар Мысыргъа къачып къртулгъан эдилер. Хадад о маальде кичкене бала эди. ¹⁸Мидьяндан чыкып, олар Паран топрагъына кельдилер. Парандан адамлар алып, Мысыргъа, Мысыр фыравунына кельдилер. Фыравун онгъа эв берди, аш тайинледи ве топракъ берди.

* **11.5** *Ашторет* – севги ве дженк путу. Адет-узъре, Ханаан путу Баалнынъ ёлдашы сайыла эди.

¹⁹Хадад фыравуннынъ буюк мемнюниетини къазанды, ве фыравун оны апайынынъ, къыраличе Тахпенеснинъ къызкъардашына эвлендирди. ²⁰Тахпенеснинъ къызкъардашы онъа огълан Генуватны тапты. Тахпенес оны фыравуннынъ эвинде тербиеледи. Генуват фыравуннынъ эвинде фыравуннынъ огъулларынен берабер яшады.

²¹Хадад Мысырда олгъанда, Давутнынъ баба-деделерине къошулгъаны ве орду башы Ёавнынъ ольгени акъкъында хабер алып, фыравунгъа: «Мени йибер, озь ерлериме кетейим», – деди. ²²Фыравун ондан: «Не ичюн озь ерлеринъе кетеджек оласынь? Менде бир шейге мухтаджсынъмы ёкъса?» – деп сорады. О исе: «Ёкъ, лякин эписи бир мени йибер!» – деди.

²³Алла Сулеймангъа къаршы даа бир душманны чыкъарды. Бу – Эльяда огълу Резон эди. О, озюнинъ эфендисе Цова падишасы Хададезерден къачкъан эди. ²⁴Резон, янында бир къач адам топлап, айдутлар башлыгъы олды. Давут оларгъа уджюм эткен сонъ, олар Дамаск шеэринге келип, анда ерлештилер ве падишалыкъ яптылар. ²⁵Резон Сулейманнынъ бутюн яшайышы девамында Исраильнинъ душманы эди. Хададнынъ япкъан яманлыгъындан гъайры, о, Исраильге зарар кетире эди ве Арамгъа падишалыкъ япа эди.

Аланынъ Еровоамгъа берген вадеси

²⁶Цереда шеэрден, Эфраим къабилесинден, Сулейманнынъ къулу олгъан Неват огълу Еровоам падишагъа къаршы чыкъты. Онынъ тул къалгъан анасынынъ ады Церуа эди. ²⁷Онынъ Сулейман падишагъа къол котергенининъ себеби шунда эди: Сулейман Миллоны къура эди, бабасы Давут Шеэринде тар-мар этильген ерлерни гъайрыдан тиклей эди. ²⁸Еровоам джесаретли аскер эди. Сулейман, бу адам ишини анълагъаныны корип, оны Юсуфнынъ эвиндеки зорлап чалыштырылгъан ишчилерге козетиджи этип къойды.

²⁹Бир кунъ Еровоам Ерусалимден чыкъып кетти. Ёлда оны шилолы Ахия пейгъамбер расткетирди. Устюнде янъы урбасы бар эди. Тарлада ялынъыз экиси эдилер. ³⁰Ахия устюндеки янъы урбасына япышып, он эки парчагъа йыртты. ³¹Сонъ Еровоамгъа берип:

– Озюнге он парчасыны ал, чюнки РАББИ, Исраильнинъ Алласы шойле деди: «Мына Мен Сулейманнынъ элинден падишалыкъны тартып алам ве санъа он къабилени берем. ³²Бир къабиле исе къулум Давут хатири ве Исраильнинъ эписи къабилелеринден Мен сайлап алгъан Ерусалим шеэри ичюн онда къалсын. ³³Бу – олар Мени ташлап, сидонлыларнынъ алласы Ашторетке, Моав алласы Кемошкъа, Аммон огъулларынынъ алласы Милкъомгъа табынгъанлары, Меним ёлларымдан урулгъанлары, бабасы Давуткъа ошамайып, Меним низамнамелеримни ве къарарларымны тутмагъанлары ве Меним огюмде догъру ишлер япмагъанлары ичюндир.

³⁴Мен онынъ элинден бутюн падишалыкъны тартып алмайым. Амма Давутнынъ хатири, Меним эмирлеримни ве низамнамелеримни сакълап

юрген ве Мен сайлап алгъан къулум хатири ичюн бутюн яшайышы девамьнда о, падиша къаладжакъ. ³⁵Лякин падишалыкъны онынъ огълундан тартып аладжагъым ве онынъ он къабилесини санъа береджегим. ³⁶Къулум Давутнынъ къандили Меним огюмде, Намым даима булунаджакъ деп сайлап алгъан Ерусалим шеэринде сёнмейип янсын деп, онынъ огълуна бир къабиле къалдырырым. ³⁷Мен сени сайлап аладжагъым, ве сен джанынъ истеген шейге укюмдарлыкъ япаджакъсынъ ве Израильнинъ падишасы оладжакъсынъ. ³⁸Эгер Мен санъа буюргъан эписи шейлерни беджерсенъ, Меним ёлларымдан юрсенъ, къулум Давут япкъан киби, Меним низамнамелеримни ве эмирлеримни тутып, Меним огюмде догъру ишлер япанъ, Мен сенинъ янынъда оладжагъым ве, къулум Давуткъа япкъаным киби, сенинъ сюяленъни де къавий этеджегим, санъа Израильни береджегим. ³⁹Давутнынъ союны боюн эгдиреджегим. Амма омюрбилля дегиль», – деди.

⁴⁰Сулейман Еровоамны ольдюрмеге истеди. Лякин Еровоам Мысыргъа, Мысыр падишасы Шишакъкъа къачып кетти ве анда Сулейманнынъ олюминедже яшады.

Сулейманнынъ олюми

⁴¹Сулейманнынъ яшайышы акъкъындаки башкъа малюматлар, Сулейманнынъ ишлери ве онынъ икмети акъкъында Сулейманнынъ ишлери китабында язылгъандыр. ⁴²Сулейманнынъ Ерусалимде Израильге падишалыкъ эткен бутюн вакъты 40 йылдыр. ⁴³Сулейман баба-деделерине къошулды ве бабасы Давут Шеэринде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Реховоам падиша олды.

Израиль эки падишалыкъкъа болуне

12 ¹Реховоам Шекемге кетти, ве эписи израиллилер оны падиша япмакъ ичюн анда кельдилер. ²Неват огълу Еровоам буны эшиткенде, Мысырда яшай эди. О анда Сулейман падишадан къачкъан ве шимди Мысырдан къайтып кельген. ³Адамларны ёллап, Еровоамны чагъырттылар. Еровоам ве бутюн Израиль джемааты келип, Реховоамгъа:

4 – Сенинъ бабанъ бойнумызгъа агъыр юк юкледи. Сен исе бабанъ бизге берген даяналмаз ишни ве бизим бойнумызгъа юклеген агъыр юкни энгиллештир. О заман биз санъа хызмет этермиз, – дедилер.

⁵Реховоам оларгъа:

– Кетинъиз, манъа учъ куньден сонъ къайтып келинъиз, – деди. Халкъ кетти.

⁶Реховоам падиша, бабасы Сулеймангъа хызмет эткен акъсакъларнен акъыл танышып:

– Бу халкъкъа насыл джевап берейим? Сизинъ меслеатынъыз не? – деп сорады.

⁷Олар онъа:

– Эгер сен бугунь шу халкънынъ хызметчиси олып, онъа хызмет этсенъ, о истеген шейни япсанъ, онен яхшы лакъырды этсенъ, олар санъа омюрбилля къул олур, – деди.

⁸Лякин о, акъсакъаллар онъа берген меслеатына къулакъ асмады, берабер оськен ве онъа хызмет эткен яш йигитлернен акъыл танышты. ⁹Олардан: – Сизинъ меслеатынъыз не? Манъа: «Бабанъ бизим бойнумызгъа юклеген агъыр юкни енгиллештир», – деген бу халкъкъа насыл джевап берайим? – деп сорады.

¹⁰Онен берабер оськен яш йигитлер онъа:

– Санъа: «Сенинъ бабанъ бойнумызгъа агъыр юк юкледи. Сен исе оны енгиллештир», – деген халкъкъа сен айт: «Меним уфакъ пармагъым бабамнынъ белинден къалыны! ¹¹Меним бабам сизге буюк агъырлыкъ юклеген, мен исе бу агъырлыкъны даа да зияделештиреджегим. Меним бабам сизни къамчыларнен джезалагъан, мен исе сизни чаянларнен джезалайджагъым», – дедилер.

¹²Учюнджи куню Еровоам ве бутюн халкъ Реховоамгъа кельди, чюнки падиша оларгъа: «Манъа учь куньден сонъ къайтып келинъиз», – деп буюргъан эди. ¹³Падиша, акъсакъалларнынъ берген меслеатындан вазгечип, халкъкъа пек серт джевап берди. ¹⁴Яш йигитлернинъ меслеатыны динълеп, о: – Меним бабам сизге буюк агъырлыкъ юклеген, мен исе бу агъырлыкъны даа да зияделештиреджегим. Меним бабам сизни къамчыларнен джезалагъан, мен исе сизни чаянларнен джезалайджагъым, – деди.

¹⁵Падиша халкъны динълемеди, чюнки бу, РАББИнинъ истегени эди. РАББИ шилолы Ахиянынъ ярдымынен Неват огълу Еровоамгъа айткъан сёз ерине кельмек керек эди.

¹⁶Бутюн исраиллилер, падиша оларны динълемегенини корип, падишагъа джевап берип:

– Давуттан бизге не файда? Йишай огълунда бир пайымыз ёкъ. Эй, Исраиль! Эвлеринъизге къайт! Сен де, Давут, озь сюляленъе озюнь бакъ! – дедилер, ве бутюн Исраиль озь чадырларына къайтты. ¹⁷Бойледже, Реховоам тек Ехуда шеэрлеринде яшагъан исраиллилерге падишалыкъ япып башлады.

¹⁸Реховоам падиша зорлап чалыштырылгъан ишчилернинъ башлыгъы олгъан Адорамны йиберди. Лякин исраиллилер оны ташларнен урып ольдюрдилер. Реховоам падиша тез-тез арабасына минип, Ерусалимге къачты. ¹⁹Шу куньден башлап бугуньге къадар Исраиль Давут эвине къаршы исьянда булунмакъта.

²⁰Исраиллилер, Еровоамнынъ къайтып кельгени акъкъында эшитип, оны топлашувгъа чагъырттылар ве бутюн Исраильге падиша этип къойдылар. Давут сюлялесине исе тек Ехуда къабилеси къалды.

Шемаянынъ пейгъамберлиги

²¹Реховоам Ерусалимге кельди, Ехуда къабилесинден ве Биньямин къабилесинден 180 000 энъ яхшы аскерлерни топлады. Сулейман огълу

Реховоам исраиллилернен дженк этип, падишалыкъны озюне къайтармагъа истеди.

²² Алланынъ адамы Шемагъа Алла бойле деди:

²³ – Ехуда падишасы олгъан Сулейман огълу Реховоамгъа, Ехуда ве Биньямин огъулларына ве халкънынъ башкъа адамларына бойле айт: ²⁴ «РАББИ бойле дей: Барып, Израиль огъулларынен, агъаларынъызнен дженкешменъиз. Эр биринъиз эвине къайтсын, чюнки бу шейлер Менден олды».

Олар РАББИнинъ сёзлерини динъледилер ве, Онынъ айткъаны киби япып, эвлерине къайтып кеттилер.

²⁵ Еровоам Эфраим дагълы топрагъында Шекем шеэрини къавийлештирди ве анда ерлешти. Шу ерден барып, Пенуэл шеэрини янъыдан къурды.

²⁶ Еровоам озь-озюне: «Падишалыкъ кене Давутнынъ сюлялесине кечмек мумкюн. ²⁷ Эгер бу халкъ Ерусалимдеки РАББИнинъ Сарайында къурбан чалмагъа барып башласа, бу халкънынъ юреги кене озюнинъ эфендисине, Ехуда падишасы Реховоамгъа ятаджакъ. Сонъ олар мени ольдюрюп, Ехуда падишасы Реховоамгъа къайтаджакълар», – деди.

²⁸ Сонъ падиша акъыл танышып, эки алтын тана яптырды ве халкъкъа: – Сизлерге Ерусалимге кетмеге кереги ёкъ. Израиль, мына сени Мысыр топрагъындан алып чыкъкъан аллаларынъ, – деди ²⁹ ве бир тананы Бет-Эль шеэринде, экинджисини исе Данда къойды. ³⁰ Бу вакъиа буюк гунагъа ёл ачты, чюнки халкъ оларнынъ бирисине тап Дангъа къатнап башлады.

³¹ Еровоам ибадет тёпелеринде ибадетханелер къурдурды. Анда Левий къабилесинден дегиль де, халкътан олгъан адий адамларны руханийлер япып къойды. ³² Еровоам даа сененинъ 8-инджи айынынъ 15-инджи кунюни байрам куню япты (бу байрам куню Ехудада олгъан байрам киби олды); къурбан еринде къурбанларны чалды. Бу шейни Бет-Эльде япты, озь яптыргъан таналаргъа къурбанларны кетирип башлады. Бет-Эльде де о, яптыргъан ибадет тёпелеринде руханийлерни къойды. ³³ Сененинъ 8-инджи айынынъ 15-инджи кунюнде (озю сечип алгъан айда), Еровоам Бет-Эль яптыргъан къурбан еринде къурбанлар кетирди. Бойле этип, исраиллилерге байрам куню тайинледи ве къурбан еринде къурбанларны кетирип башлады.

Пейгъамбер Еровоамнынъ ярамай ишлерини ача

13 ¹ Бир кунъ Алланынъ адамы, РАББИнинъ эмирине бойсунып, Ехудадан Бет-Эльге кельди. Шу вакъыт Еровоам къурбан ерининъ огюнде къокъулы отлар якъмакъ ичюн тура эди. ² Алланынъ адамы къурбан ерине айланып, РАББИнинъ сёзлерини айтып башлады:

– Эй, къурбан ери! Эй, къурбан ери! РАББИ бойле дей: «Давут союнда бир бала догъаджакъ, ады Ёшия. О, сенинъ устюнъде къокъулы отлар

якъкъан ибадет тѣпелерининъ руханийлерини къурбан чаладжакъ, сенинъ устюнде инсан кемиклери якъыладжакъ».

³Сонъ о куню бир бельги берип:

– Бу шей РАББИден кельгенининъ бельгиси шудыр: бу къурбан ери парча-кесек оладжакъ, онынъ устюндеки куль сачыладжакъ, – деди.

⁴Еровоам падиша, Алланынъ адамы Бет-Эльдеки къурбан ерине айткъан сѣзлерини эшиткенде, къолуны къурбан еринден алып, оны Алланынъ адамы тарафкъа узатты ве:

– Тутунъыз оны! – деди.

Шу дакъкъасы онынъ къолу къуруп къалды, ве о, къолуны озюне догъру къыбырдатамай къалды. ⁵РАББИнинъ сѣзюне, Алланынъ адамы берильген бельгиге коре, къурбан ери парча-кесек олды, онынъ устюндеки куль сачылып кетти.

⁶Падиша Алланынъ адамына джевап берип:

– Алланъ олгъан РАББИге ялварып, меним акъкъымда дува эт, къолум кене къыбырдап башласын, – деди. Алланынъ адамы РАББИге ялварды, ве падишанынъ къолу кене къыбырдап башлады, эвелькиси киби олды.

⁷Сонъ падиша Алланынъ адамына:

– Кель, эвиме кир, аш аша, мен санъа бир бахшыш берерим, – деди.

⁸Лякин Алланынъ адамы падишагъа бойле деди:

– Манъа эвинънинъ ярысыны берсенъ биле, мен сеннен кеттем, бу ерде не отъмекни ашайджагъым, не сувны ичеджегим. ⁹Чюнки РАББИ манъа: «Аш ашама, сув ичме, кеткен ёлундан да къайтма», – деп буюрды.

¹⁰Сонъ о, башкъа ёлнен кетти, Бет-Эльге кельген ёлнен къайтмады.

¹¹Бет-Эльде бир къарт пейгъамбер бар эди. Онынъ огъуллары келип, онъа Алланынъ адамы шу куню Бет-Эльде якъкъан бутюн шейлерни айтып берди. Падишагъа айткъан сѣзлерни де бабаларына айтып берди.

¹²Бабалары олардан:

– О къайсы ёлнен кетти? – деп сорады. Огъуллары исе Ехудадан кельген Алланынъ адамы къайсы ёлнен кеткенини корьген эдилер. ¹³Къарт огъулларына:

– Манъа бир эшек эгерленъиз, – деди. Олар бир эшек эгерледилер, ве о, эшекке минип, ¹⁴Алланынъ адамы артындан кетти. Оны эмен терегининъ тюбюнде отургъаныны тапып, ондан:

– Ехудадан кельген Алланынъ адамы сенсинъми? – деп сорады. О исе:

– Э, меним, – деди. ¹⁵Къарт онъа:

– Кель, меним эвиме кир, аш аша, – деди. ¹⁶О исе:

– Ёкъ, ёлундан къайтып, сенинъ эвинъе кирип оламайым. Бу ерде аш ашамам, сув да ичтем. ¹⁷Чюнки РАББИ манъа: «Анда аш ашама, сув ичме, кеткен ёлундан къайтма», – деп буюрды, – деди.

¹⁸Къарт исе бойле деди:

– Мен де сенинъ киби пейгъамберим. Бир мелек манъа РАББИнинъ эмиринен: «Оны эвинъе къайтар, аш ашасын, сув ичсин», – деди.

Лякин о, ялан айтты.

¹⁹Алланынъ адамы онен берабер къайтты, онынъ эвинде аш ашады, сув ичти. ²⁰Олар даа софра башында отургъанда, Алланынъ адамыны къайтаргъан пейгъамберге РАББИнинъ лафы олды. ²¹О, Ехудадан кельген Алланынъ адамына бойле деди:

– РАББИ бойле дей: «Сен РАББИни динълемегенинъ ичюн, РАББИ-Таалаянъ санъа буюргъан эмирине бойсунмагъанынъ ичюн, ²²ёлунъдан къайтып, Алланъ санъа: “аш ашама, сув ичме”, деген ерде аш ашап, сув ичкенинъ ичюн, джесединъ деделеринъ дюрбесинде дефн этильмейджек».

²³Алланынъ адамы ашап-ичкенинден сонъ, оны къайтаргъан къарт онъа эшегини екти. ²⁴О кетти. Ёлда оны бир арслан расткетирип, ольдюрди. Онынъ джеседи ёлда серилип ята эди, эшеги исе янында тура эди. Арслан да джесетнинъ янында отура эди. ²⁵Ёлдан кечкен-кеткен адамлар серилип яткъан джесетни ве джесетнинъ янында отургъан арсланны корип, буны къарт пейгъамбер яшагъан шеэрде айтып бердилер.

²⁶Алланынъ адамыны ёлундан къайтаргъан пейгъамбер буны эшитип: – Бу – анавы РАББИнинъ эмирини динълемеген Алланынъ адамы. РАББИ оны арслангъа берди, ве арслан оны парчалап ольдюрди. РАББИ дегени киби япты, – деди. ²⁷Сонъ огъулларына:

– Манъа бир эшек екинъиз, – деди. Олар ектилер.

²⁸Къарт кетип, ёлда серилип яткъан джесетни тапты. Джесетнинъ янында эшекнен арслан турмакъта эдилер. Арслан джесетни ашамагъан, эшегни парчаламагъан эди. ²⁹Пейгъамбер, Алла адамынынъ джесетини котерип, оны эшекнинъ устуне къойды ве къайтып кельди. Онынъ артындан агъламакъ ве оны дефн этмек ичюн, къарт пейгъамбер озюнинъ шеэрини кирди. ³⁰Оны озюнинъ дюрбесинде дефн этти ве онынъ артындан агълап: «Ах, меним агъачыгъым!» – деди.

³¹Оны дефн эткенден сонъ, огъулларына:

– Мен ольгенимден сонъ, мени Алланынъ адамы дефн этильген дюрбеде дефн этинъиз. Онынъ кемиклери янында меним кемиклеримни де къоюнъыз. ³²Бет-Эльде олгъан къурбан ери ве Самарие шеэрлеринде, тёпелерде олгъан эписи ибадетханелер акъкъында РАББИнинъ эмири боюнджа айткъан сёзлери мытлакъа ерине келеджектир, – деди.

Еровоам озь ярамай ишлерини девам эте

³³Еровоам бу вакъиадан сонъ биле озь ярамай ёлундан къайтмады, ибадет тёпелерине адий халкътан адамларны руханийлер этип къоймагъа девам этти. Истегенлерни тайин этти, ве олар руханий олдылар. ³⁴Бу шейлер Еровоамнынъ сюлялесини гуналаргъа батырды, оларны олюмге ве ер юзюнден ёкъ олмасына кетирди.

Еровоамнынъ огълу оле

14 ¹Шу вакъыт Еровоамнынъ огълу Авия хасталанды. ²Еровоам къадынына:

– Сен Еровоамнынъ къадыны олгъанынъны танымасынлар деп, тез урбаларынъны денъиштир ве Шилогъа бар. Анда Ахия пейгъамбер бар. О, манъа: «Сен бу халкънынъ падишасы оладжакъсынъ», – деди. ³Озюнънен берабер он дане отъмек, пителер, бир бардакъ бал ал да, онъа алып кет. О санъа баланынъ келеджегини айтып берер, – деди.

⁴Еровоамнынъ къадыны ойле де япты: Шилогъа кетип, Ахиянынъ эвине кирди.

Ахия энди корьмей эди, чюнки козьлери къартлыкътан зайыфлашып къалгъан. ⁵РАББИ исе Ахиягъа: «Ана, Еровоамнынъ къадыны сенден огълунынъ келеджегини сорамагъа келе, чюнки огълу хаста. О, башкъа урбалар кийип, озюни башкъа бир адам косътермеге истеп кельсе де, онъа бойле-бойле дерсинъ», – деген эди.

⁶Ахия, онынъ къапудан кирейткъанда аякъ давушларыны эшитип:

– Кир, Еровоамнынъ къадыны. Санъа озюнъни башкъа бир адам косътермеге не керек? Меним санъа къоркъунчлы хаберим бар. ⁷Бар да, Еровоамгъа бойле айт: «РАББИ, Израильнинъ Алласы шойле дей: “Мен сени адий халкъ ичинден юксельттим, Меним халкъыма, Израильге ёлбашчы этип къойдым. ⁸Падишалыкъны Давут сюлялесинден чекип алдым ве санъа бердим. Сен исе Меним къулум Давут киби дегильсинъ. О, эмирлериме бойсуна, чин юректен ёлумдан юре, Меним огюмде тек догъру ишлер япа эди. ⁹Сен исе сенден эвель кельгенлернинъ эписинден чокъ ярамайлыкъ яптынъ. Барып, Мени ачувландырмакъ ичюн, озюнъе башкъа аллалар ве путларны яптынъ. Мени исе бутюнлей ред эттинъ. ¹⁰Шунынъ ичюн Мен Еровоам эвине белялар ягъдыраджагъым, Израильде яшагъан Еровоамнынъ союзда эр бир акъайны: къул олсун, азат олсун, – оларнынъ эписини ольдюрджегим. Тезекни насыл бутюнлей якъалар, Мен Еровоамнынъ сюлялесини бутюнлей якъаджагъым. ¹¹Еровоамнынъ союзда ким шеэрде ольсе, оны копеклер ашап кетер, ким тарлада ольсе, оны кок къушлары чокъуп кетерлер”. РАББИ шойле деди! ¹²Шимди бар, эвинъе кет. Аягъынъ шеэр ичине басар-басмаз, баланъ оледжек. ¹³Онынъ артындан эписи исраиллилер агълайджакъ ве сонъ оны дефн этеджеклер. Бутюн Еровоамнынъ эвинден тек о, дюрбеде дефн этиледжек. Еровоамнынъ эвинден тек онда Израиль Алласы олгъан РАББИнинъ огюнде бирде-бир яхшылыкъ тапылды. ¹⁴РАББИ Израильге Озюнинъ падишасыны къояджакъ, ве шу куню о, Еровоамнынъ сюлялесини кеседжек. Вакъты-саати кельди! ¹⁵РАББИ Израильни ураджакъ, ве о, сувда саллангъан къамыш киби салланаджакъ. РАББИ Израильни, бабаларына берген бу гузель ерлерден тамырдан чыкъарып

ташлайджакъ ве оларны, озьлерине Ашера* путуна табынма диреклерини къойып, РАББИни ачувландыргъаны ичюн, Фират дерьясынынъ башкъа тарафына дагъытаджакъ. ¹⁶Еровоамнынъ гуналары ичюн ве Израильни гуналаргъа батыргъаны ичюн, РАББИ Израильни душманларынынъ къолларына береджекъ», – деди.

¹⁷Сонъ Еровоамнынъ къадыны кетти ве Тирцагъа барды. Эвининъ бо сагъасыны басар-басмаз, баласы ольди. ¹⁸Баланы дефн эттилер. Онынъ артындан, РАББИ къулу Ахия пейгъамберден айткъаны киби, бутюн Израиль агълады.

Еровоамнынъ олюми

¹⁹Еровоамнынъ башкъа ишлери, онынъ дженклери ве падишалыкъ эткени акъкъында Израиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ²⁰Еровоам 22 йыл падишалыкъ этти. Сонъ о, бабаларына къошулды. Онынъ ерине огълу Надав тахткъа отурды.

Ехуданынъ падишасы Реховоам

²¹Сулейманнынъ огълу Реховоам Ехудада падишалыкъ япты. Реховоам тахткъа кечкенде, 41 яшында эди. О, Ерусалим шеэринде 17 йыл падишалыкъ этти. РАББИ, Намы анда булунсын деп, бу шеэрни Израиль эписи къабилелеринден сайлап алды. Анасы аммонлы эди, онынъ ады Наама.

²²Ехуда РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япты, бабаларынынъ ишлеген гуналарындан чокъ гуна ишлеп, Оны даа да бетер гъазапландырды. ²³Олар озьлерине эр бир юксек байырда, эр бир талдалы терекнинъ тубюнде ибадет тёпелери, пут ташлары ве Ашера путуна табынма диреклерини къойдылар. ²⁴Бу ерде акъай путхане ороспулары* да бар эди. Ехудада яшагъанлар, РАББИ израиллилернинъ огюнден къувалагъан халкълар киби, чешит писликлерни яптылар.

²⁵Реховоам падишалыгъынынъ бешинджи йылында Мысыр падишасы Шишакъ Ерусалимге уджюм этти. ²⁶О, РАББИ Сарайындан ве падиша сарайындан къыйметли шейлерни алды. Эр шейни алды, Сулейман яптыргъан эписи алтын къалкъанларны да алды. ²⁷Реховоам падиша алтын къалкъанларнынъ ерине бакъыр къалкъанлар яптырды ве оларны падишанынъ къапусыны къаравуллагъан сакъчыларнынъ башлыкъларына берди. ²⁸Падиша РАББИнинъ Сарайына киргенде, сакъчылар къалкъанларны алып келе эдилер, сонъ исе сакъчыларнынъ одасына алып кете эдилер.

²⁹Реховоам акъкъындаки башкъа шейлер ве онынъ эписи ишлери Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ³⁰Реховоам ве

* **14.15** *Ашера* – ханаанлыларнынъ баш алласы, берекетлик алласы. Онынъ путханесини я тереклернинъ янында я да орманларнынъ янында къоя эдилер, терек олмаса, агъач диреклер къоюлгъан ерлерде ерлештире эдилер.

* **14.24** *Акъай путхане ороспулары* – путларгъа табынган халкъларнынъ берекет путханелеринде эм апай, эм де акъайлар, путларгъа хызмет этип, ороспулукъ япа эдилер.

Еровоам арасында бутюн омюрлери девамында дженк кете эди. ³¹Реховоам бабаларына къошулды ве бабаларынен берабер Давут Шеэринде дефн этильди. Анасы аммонлы эди, онынъ ады Наама. Онынъ ерине огълу Авиям тахткъа отурды.

Ехуданынъ падишасы Авиям

15 ¹Неват огълу Еровоамнынъ падишалыгъынынъ 18-инджи йылында Авиям Ехуданынъ падишасы олды. ²О, Ерусалимде учъ йыл девамында падишалыкъ япты. Анасы Авишаломнынъ къызы Маакъа эди. ³Бабасы ондан эвель япкъан гуналарны о да япты. Бабасы Давутнынъ юреги бутюнлей РАББИге берильген эди, амма Авиямнынъ юреги РАББИге бутюнлей берильмеген эди. ⁴Лякин Давутнынъ хатири ичюн онынъ Алласы олгъан РАББИ, ерини тутаджакъ огълуны бермек ичюн ве Ерусалимни къветлендирмек ичюн, онынъ сюлялесини Ерусалимде къалдырды. ⁵Давут РАББИнинъ огюнде догъру ишлер япып, Онынъ буюргъанларындан къайтмады. Хитли Уриянен олгъан вакъиадан гъайры, бутюн омрю девамында догъру ишлер япып яшады.

⁶Бутюн омюрлери девамында Реховоам ве Еровоам бири-биринен дженкештилер. ⁷Авиям акъкъындаки башкъа шейлер ве онынъ япкъанлары Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

Авиям ве Еровоам арасында дженк бар эди. ⁸Авиям баба-деделерине къошулды ве Давут Шеэринде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Аса тахткъа отурды.

Ехуданынъ падишасы Аса

⁹Еровоам Исраильде 20 йыл падишалыкъ япкъанда, Аса Ехуданынъ падишасы олды. ¹⁰О, Ерусалимде 41 йыл девамында падишалыкъ этти. Къартанасы – Авишалом къызы Маакъа эди. ¹¹Аса, дедеси Давут киби, РАББИнинъ огюнде догъру ишлер япты. ¹²О, мемлекеттен эркек пугхане ороспуларыны къувып йиберди, баба-деделери япкъан пис пугларны ёкъ этти. ¹³Аса Маакъа анасыны биле къыраличеликтен узакълаштырды, чюнки о, Ашера путуна бир пис табынма дирегини къойды. Аса пис дирекни балталап, оны Кидрон вадийинде якъты. ¹⁴Ибадет тёпелери ёкъ этильмеди, лякин Асанынъ юреги омюрбилля РАББИге толусынен берильген эди. ¹⁵О, озюнинъ ве бабасынынъ азиз шейлерини: кумюш, алтын ве савутларны, – РАББИнинъ Сарайына кирсетти.

¹⁶Бутюн омюрлери девамында Аса ве Исраиль падишасы Бааша бири-биринен дженкештилер.

¹⁷Бир кунь Исраиль падишасы Бааша Ехудагъа къаршы чыкъты. Ехуда падишасы Асагъа кимсе чыкъып кеталмасын деп, Рама шеэрини къавийлештирип башлады. ¹⁸Шу себептен Аса, РАББИнинъ Сарайы хазинелеринде ве падиша сарайынынъ хазинесинде къалгъан кумюшни ве алтынны алып, хызметчилерине берди ве оларны Дамаскта яшагъан

Арамнынъ падишасы олгъан Бен-Хададгъа ййберди. Бен-Хадад – Хе-зион огълу Тавриммоннынъ эвляды эди. Аса онъа:

¹⁹– Бабаларымыз арасындаки анълашма тизильген эди. Энди биз де арамызда анълашма тизейик. Мына сангъа бахшыш оларакъ алтын ве кумюш ёллайым. Сен исе Израиль падишасы Баашанен олгъан анълашманъны боз, сонъ о, топрагъымдан кетсин, – деди.

²⁰Бен-Хадад Аса падишаны динъледи ве Израиль шеэрлерине къаршы озъ орду башлыкъларыны ёллады. Олар Йён, Дан, Авел-Бет-Маакъа шеэрлерине, Нафталий топракъларына ве бутюн Киннеретке уджюм этти. ²¹Бааша буны эшитип, Раманы къавийлештирге токътанды ве Тирцагъа къайтты. ²²Аса падиша эписи ехудалыларны бир кълдырмай чагъыртты ве Бааша къурулышта ишлеткен таш ве тереклерни Рамадан чыкъартты. Шу таш ве тереклерден Аса падиша Биньямин Гевасы ве Мицпаны къурды.

²³Асанынъ башкъа эписи ишлери, онынъ къараманлыгъы, эписи япкъанлары ве къургъан шеэрлери акъкъында Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. Аса къартайгъанындан сонъ, аякълары агъыра башлады.

²⁴Аса баба-деделерине кшошулгъан сонъ, оларнынъ дюрбесинде, дедеси Давут Шеэринде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Ехошафат тахткъа отурды.

Израильнинъ падишасы Надав

²⁵Аса Ехудада эки йыл девамында падишалыкъ эткенинен, Еровоам огълу Надав Израильнинъ падишасы олды ве Израильге эки йыл девамында падишалыкъ япты. ²⁶О, РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япты, бабасы юрген ёллардан юрип, бабасы Израильни гуналаргъа батыргъан гуналарны япты. ²⁷Йиссакъар союндан олгъан Ахия огълу Бааша онъа къаршы фитне этти ве, Надав ве израиллилернинъ эписи Гиббетон шеэрини алкъагъа алгъанда, Бааша оны фелестинлилернинъ Гиббетон шеэри янында ольдюрди. ²⁸Аса Ехудагъа учюнджи йылы падишалыкъ эткенде, Бааша Надавын ольдюрди ве онынъ ерине падиша олды. ²⁹Падиша олып, о, Еровоамнынъ эписи сойларыны ольдюрди, Еровоамнынъ ич бир сой-сопуны кълдырмады. РАББИ кзулу шилолы Ахиянен айткъаны киби япты, бир кимсени сагъ кълдырмады. ³⁰О, шуны Еровоам япкъан гуналары ве бутюн Израильни гуналаргъа батыргъаны ичюн, Израильнинъ Алласы олгъан РАББИни ачувландыргъаны ичюн япты. ³¹Надавынъ башкъа ишлери ве эписи япкъанлары акъкъында Израиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

³²Бутюн омюрлери девамында Аса ве Израиль падишасы Бааша бири-биринен дженклештилер.

Исраильнинъ падишасы Бааша

³³Ехуда падишасы Аса учюнджи йылы падишалыкъ эткенде, Ахия огълу Бааша Тирца шеэринде бутюн Исраильнинъ падишасы олды ве 24 йыл падишалыкъ япты. ³⁴О, РАББИнинъ огюнде ярамай ишлер япты, Еровоамнынъ ёлундан юрип, гуналар япты ве Исраильни гуналаргъа батырды.

16 ¹РАББИ Хананий огълу Ехугъа Бааша акъкъында бойле деди: ²«Мен сени топракъ тозундан котерип юксельттим ве Меним халкъыма Исраильге ёлбашчы яптым. Сен исе Еровоамнынъ ёлундан кетип, Меним халкъымны, Исраильни, гуналаргъа батырдынъ, ве халкъым гуна ишлеп Мени гъазапландырды. ³Бунунъ ичюн Мен Баашаны ве онынъ союны ёкъ этедегим. Неват огълу Еровоамнен япкъаным киби, сенинъ союнен де шуны япарым. ⁴Баашанынъ союнда ким шеэрде ольсе, оны копеклер ашап кетер, ким тарлада ольсе, оны кок къушлары чокъуп кетерлер».

⁵Баашанынъ башкъа ишлери, онынъ эписи япкъанлары ве къараманлыгъы акъкъында Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

⁶Бааша баба-деделерине къошулды ве Тирцада дефн этильди. Онынъ ерине огълу Эла падиша олды. ⁷Лякин Хананий огълу Еху пейгъамберден Бааша ве онынъ сою акъкъында РАББИнинъ сёзю энди айтылгъан эди, чюнки о, РАББИнинъ огюнде пек чокъ ярамай шейлер япты. Еровоамнынъ союна ошап, озь къоллары иле япкъанларынен РАББИни ачувландырды ве бунунъ ичюн ёкъ этильди.

Исраильнинъ падишасы Эла

⁸Ехуда падишасы Аса 26-нджи йылы падишалыкъ эткенде, Бааша огълу Эла Тирца шеэринде Исраиль падишасы олды ве эки йыл девамында падишалыкъ япты. ⁹Сонъ арабаларынынъ ярысына башлыкъ эткен хызметчиси Зимрий онъа къаршы фитне япты. Эла, Тирцада сарай башы Арцанынъ эвинде ичип, зиль сархош олгъанда, ¹⁰Зимрий кирип, оны урып ольдюрди ве онынъ ерине падиша олды. Бу вакъиа Ехуда падишасы Аса падишалыгъынынъ 27-нджи йылында олып кечти. ¹¹Зимрий падиша олып, падиша тахтына отургъан сонъ, Баашанынъ бутюн союны ёкъ этти. Онынъ ич бир эркек сой-сопу, догъмушы ве достуны биле сагъ къалдырмады. ¹²РАББИ Еху пейгъамбернен Баашагъа къаршы айтып йиберген сёзлери боюнджа, Зимрий Баашанынъ бутюн союны ёкъ этти, ¹³чюнки Бааша ве онынъ огълу Эла чокъ гуна япты, озь гуналарынен Исраильни гуналаргъа батырды ве бош путларынен РАББИни, Исраильнинъ Алласыны пек ачувландырды. ¹⁴Эланынъ башкъа ишлери ве онынъ эписи япкъанлары акъкъында Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

Исраильнинъ падишасы Зимрий

¹⁵Ехуда падишасы Аса 27-нджи йылы падишалыкъ эткенде, Зимрий падиша олды ве Тирца шеэринде еди кунь падишалыкъ япты. Шу вакъыт орду фелестинлилернинъ Гиббетон шеэрини алкъада тута эди.

¹⁶Дженкте олгъан халкъ Зимрийнинъ яманлыкъ япкъаныны, падишаны ольдюрсенини эшиткенде, шу куню эписи исраиллилер орду башлыгъы Омрийни ордуда Исраильнинъ падишасы эттилер. ¹⁷Сонъ Омрий ве эписи исраиллилер Гиббетон шеэринден кетип, Тирца шеэрини алкъагъа алдылар. ¹⁸Зимрий, шеэрнинъ алынгъаныны корип, падиша сарайынынъ къалесине кирип, падиша сарайыны якъты ве озю атеште янып ольди. ¹⁹Зимрий РАББИнинъ огюнде ярамай ишлер япып, гуналар ишледи, Еровоамнынъ ёлларындан юрип, онынъ гуналарыны текрарлады, гуналарынен Исраильни де гуналаргъа батырды.

²⁰Зимрийнинъ башкъа ишлери ве о япкъан фитне акъкъында Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

Исраильнинъ падишасы Омрий

²¹Бундан сонъ Исраиль халкъы экиге болюнди: халкънынъ ярысы Гинат огълу Тивнийни падиша япмагъа истеди, башкъа ярысы исе – Омрийни. ²²Ахыры сонъу, Омрийнинъ тарафындаки халкъ Гинат огълу Тивнийнен олгъан халкъны енъди. Тивний ольди, Омрий исе падиша олды.

²³Ехуда падишасы Аса 31 йыл падишалыкъ эткенде, Омрий Исраильнинъ падишасы олды. О, он эки йыл девамында падишалыкъ этти, бу йыллардан алты йыл девамында о, Тирца шеэринде падиша олды.

²⁴Омрий Шемерден Самарие байырыны эки чувал кумюшке * сатын алды. Бу ерде шеэр къурды, шеэрнинъ адыны дагънынъ эвельки саибининъ адынен Самарие деп адландырды.

²⁵Омрий РАББИнинъ огюнде ярамай ишлер япты, ондан эвелькилерден даа да бетер япты. ²⁶О, Неват огълу Еровоамнынъ эписи ёлларындан юрип, гуналарыны япып текрарлады ве гуналарынен Исраильни гуналаргъа батырып, бош путларынен Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИни ачувландырды.

²⁷Омрийнинъ япкъан башкъа ишлери ве онынъ косътерген къараманлыгъы акъкъында Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ²⁸Омрий баба-деделерине къошулды ве Самариеде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Ахав падиша олды.

Исраильнинъ падишасы Ахав

²⁹Ехуда падишасы Аса 38 йыл падишалыкъ эткенде, Омрий огълу Ахав падиша олды. Омрий огълу Ахав Исраильге Самариеде 22 йыл

* 16.24 Эки чувал – къ. еуд. «эки киккар».

падишалыкъ япты. ³⁰Омрий огълу Ахав РАББИнинъ огюнде ярамай ишлер япты, ондан эвелькилеринден даа да бетер япты. ³¹Неват огълу Еровоамнынъ якъан гуналары аз олгъандайын, о, сидонлыларнынъ падишасы Этбаалнынъ Изевель къызына эленип, Баалгъа хызмет этип ве онгъа табынып башлады. ³²Самариеде Баал сарайыны къурып, анда Бал ичюн къурбан ерини къойды. ³³Сонъ Ашера путуна табынма диреги ни яптырды. Ондан эвельки Исраиль падишаларына коре, Ахав Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИни даа да бетер ачувландырды. ³⁴Онынъ куньлеринде Бет-Эльден олгъан Хиэл Ерихон шеэрини къурды: темель къойгъанда, – биринджи огълу Авирам ольди, араба къапусыны къойгъанда исе, – кучюк огълу Сегув ольди. Бойледже, Нун огълу Ехошууанен айткъан РАББИнинъ сёзю ерине кельди.

Ильяс пейгъамбер ве къургъакълыкъ

17 ¹Куньлернинъ биринде Гилад топрагъындаки Тишбе шеэринден олгъан Ильяс Ахавгъа:

– Исраиль Алласы олгъан РАББИнинъ огюнде турып, ант этем: эгер мен буюрмасам, бу йылларда не чыкъ тюшеджек, не де ягъмур ягъаджакъ, – деди.

²РАББИ онгъа бойле буюрды: ³«Мындан кет, шаркъкъа догърул. Иорданнынъ янында, Керит вадийинде сакълан. ⁴Шу озенден сув ич. Мен къаргъаларгъа сангъа аш кетирмеге буюрдым».

⁵Ильяс РАББИнинъ айткъаныны япты. Иорданнынъ янына, Керит вадийине барып, анда ерлешти. ⁶Къаргъалар онгъа саба отъмекнен эт кетирди ве акъшам да отъмекнен эт кетирдилер, озенден исе о ичти. ⁷Бираз вакъыт кечкен сонъ, озен къуруды, чюнки топракъкъа ягъмур ич ягъмады.

Ильяс ве Царефат шеэринден олгъан тул къадын

⁸О вакъыт РАББИ Ильяскъа: ⁹«Шимди Сидоннынъ Царефатына кет, анда къалып тур. Мен бир тул къадынгъа сени ашатмагъа буюрдым», – деди.

¹⁰Ильяс турып, Царефаткъа кетти. Шеэрнинъ араба къапусына якъынлашкъанда, одун джыйып юрген тул къадынны корьди. О, къадынны чагъырып:

– Мангъа савутынгдан бираз сув бер, ичейим, – деди. ¹¹Къадын сув кетирмеге кетти, о исе онынъ пешинден: – Бир кесек отъмек де алып кель, – деди.

¹²Къадын онгъа:

– РАББИ-Таалаяннынъ огюнде ант этем: бир тилим отъмегим биле ёкъ. Ун савутымда бир авуч унум, бардакъта азачыкъ зейтюн ягъым къалды. Шимди бир-эки одун топлайым да, барып огълумнен озюме отъмек пиширейим. Буны ашармыз да, сонгъра олермиз, – деди. ¹³Ильяс онгъа джевап къайтарып:

– Къоркъма, бар, япаджагъынъны яп. Лякин бундан эвель бир уфакъ маясыз пите пишир ве манъа кетир. Огълунънен озюнъе исе сонъ пишир синъ. ¹⁴Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИ бойле дей: «РАББИ бу топраккъа ягъмур йибермегендже, савутынъда ун эксильмез, бардагъынъда зейтюн ягъы гъайып олмаз», – деди.

¹⁵Къадын кетип, Ильяс айткъаны киби япты. Бойле этип, бир къач вакъыт девамында Ильяснен къадын ве онынъ бутюн къорантасы ашап яшады. ¹⁶РАББИ Ильястан айтып йиберген сѣзлерине коре, ун савутынъдаки ун эксильмеди, бардакътаки зейтюн ягъы да азлашмады.

¹⁷Бираз вакъыт кечкен сонъ, эвнинъ саибеси олгъан къадыннынъ огълу хасталанды. Хасталыгъы ойле агъыр эди ки, нефеси биле къалмады.

¹⁸Къадын Ильяскъа:

– Эй, Алланынъ адамы! Манъа не ичюн кельдинъ? Гуналарымны хатырлатмагъа ве огълумны ольдюрмеге кельдинъми? – деди. ¹⁹Ильяс:

– Огълунъны манъа бер, – деп, огълуну къолундан алды, озю отургъан одагъа киргизди ве ятагъына яткъызды.

²⁰Сонъ РАББИни чагъырып: «Я РАББИ! Аллам! Мен эвинде отургъан къадыннынъ огълуну ольдюрип, онъа яманлыкъ япаджакъсынъмы?» – деди.

²¹Учъ кере огъланнынъ устуне узанып ятты, РАББИни чагъырды ве: «Я РАББИ! Аллам! Шу огъланнынъ нефеси беденине къайтсын!» – деди. ²²РАББИ Ильяснынъ даушыны динъледи, огъланнынъ джаны беденине къайтты, ве о, тирильди. ²³Ильяс огъланны алып, оны эвнинъ юкъары одасындан алып чыкъты ве анасына берди. Сонъ Ильяс къадынгъа:

– Бакъ, огълунъ тири, – деди.

²⁴Къадын Ильяскъа:

– Энди сен Алланынъ адамы олгъанынъны бильдим, РАББИнинъ догъру сѣзлерини айткъанынъны анъладым, – деди.

Ильяс ве Баалнынъ пейгъамберлери

18 ¹Чокъ вакъыт кечкен сонъ, къургъакълыкънынъ учюнджи йылында РАББИ Ильяскъа:

– Бар, Ахавнынъ козюне корюн, сонъ Мен ер юзюне ягъмур йиберим, – деди.

²Ильяс Ахавнынъ козюне корюнмеге кетти. Самариеде исе шиддетли ачлыкъ эди.

³Ахав сарай башлыгъы Овадьяны чагъыртты.

Овадья РАББИден пек къоркъкъан адам эди. ⁴Изевель РАББИнинъ пейгъамберлерини ёкъ эткенде, Овадья юз пейгъамберни алып, оларны эллишер адам къобаларда сакълап, аш-сувнен теминлеген эди.

⁵Ахав Овадьягъа:

– Айды, мемлекетнинъ эписи чокъракълары ве озенлерини бакъып чыкъайыкъ. Бельки от тапармыз, сонъ атларгъа ве къатырларгъа аш олур ве туварларны ольдюрмек керек олмаз, – деди.

⁶Олар, топракъны айланып чыкъмакъ ичюн, оны озъара болуштирди. Ахав бир ёлдан кетти, Овадья башкъа ёлдан кетти. ⁷Овадья ёлдан кететкъанда, Ильясны расткетирди. Овадья оны танып, ерге бети устюне йыкъылды ве:

– Эфендим Ильяс, сенсинъми аджеба? – деп сорады.

⁸Ильяс онъа:

– Меним, мен. Шимди бар да, эфендинъе: «Ильяс мында», – айт, – деди.

⁹Овадья исе:

– Эфендим, гунам не? Не ичюн мени Ахавнынъ элине ольдюрмеге берсинъ? ¹⁰Сенинъ Алланъ, РАББИнен ант этем! Эфендим эр бир халкъкъа ве эр бир падишалыкъкъа сени къыдырмагъа адамларны ёллагъан. Онъа: «О мында ёкъ», – деселер, падиша эр бир халкътан, эр бир падишалыкътан сени тапалмагъанында ант этмеге меджбур эткен. ¹¹Сен исе шимди манъа: «Бар, эфендинъе: “Ильяс мында”, – айт», – дейсинъ! ¹²Мен сенден кетсем, РАББИнинъ Руху сени бильмем къайда алып кетер. Мен Ахавгъа хабер этип де, о сени тапалмаса, мени ольдюр. Мен исе, сенинъ къулунъ, яшлыгъымдан РАББИден къоркъам. ¹³Изевель РАББИнинъ пейгъамберлерини ольдюргенде, мен япкъанымны санъа хабер этмедилерми? РАББИнинъ пейгъамберлеринден юз адамны эллишер киши къобаларда сакълап, аш-сувнен теминледим. ¹⁴Сен исе шимди манъа: «Бар, эфендинъе: “Ильяс мында”, – айт», – дейсинъ! О, мени ольдюреджек! – деди.

¹⁵Ильяс онъа:

– Ордулар РАББИсининъ огюнде турып ант этем: бугунъ онынъ козюне корюнеджегим! – деди.

¹⁶Овадья Ахавгъа келип, онъа хабер этти. Ахав Ильясны къаршыламагъа кетти. ¹⁷Ахав Ильясны корип, ондан:

– Бу сенсинъми, Израильге къаза-беля кетирген адам? – деп сорады.

¹⁸Ильяс онъа джевап берип:

– Израильге къаза-беля кетирген мен дегиль, амма сен ве бабанънынъ сою! Сиз РАББИнинъ эмирлерини къалдырып, Баалларнынъ пешинден юресинъиз. ¹⁹Шимди манъа бутюн Израильни Къармел дагъына чагъырт. Дёрт юз элли Баалнынъ пейгъамберини ве Изевельнинъ софрасында ашагъан дёрт юз Ашеранынъ пейгъамберини де чагъырт, – деди.

²⁰Ахав эписи израиллилерге хабер этмеге адамларыны йиберди ве пейгъамберлерни Къармел дагъында топлады. ²¹Ильяс бутюн халкъкъа якъынлашып:

– Сиз даа не къадар бир ерден экинджисине чапкъалап юреджексиз? Эгер РАББИ Алла олса, Онынъ пешинден юрюнъиз. Эгер Баал олса, онынъ пешинден барынъыз, – деди.

Халкъ бир сёз биле джевап къайтармады. ²²Ильяс халкъкъа:

– РАББИнинъ пейгъамбери бир меним, Баалнынъ пейгъамберлери исе дёрт юз элли киши. ²³Айды, беринъиз бизге эки яш бугъа. Олар бирисини сайлап алсын, парчаласын, одунлар устюне къойсунлар, амма одунларны якъмасынлар. Мен экинджи бугъанен де шуны япайым, одунлар устюне къояйым, амма одунларны якъмайым. ²⁴Сиз озюнъизнинъ алланъызны чагъырынъыз, мен исе РАББИни чагъырайым. Къайсы Алла одунларны якъса, шу алла керчек Алладыр, – деди.

Бутюн халкъ:

– Яхшы, яхшы! – деди.

²⁵Ильяс Баалнынъ пейгъамберлерине:

– Бир бугъаны сайлап алынъыз ве биринджи олунъыз, чюнки сизлер чокълукъсынъыз. Алланъызны чагъырынъыз, амма одунларны якъманъыз, – деди.

²⁶О, айткъаны киби, олар бир бугъаны алып азырладылар ве сабадан уйлегедже Баалны чагъырып:

– Баал, бизге джевап бер! – деп къычырдылар.

Лякин не бир сес эшитилер, не де бир джевап алдылар. Сонъ олар япкъан къурбан ерининъ этрафында сычрап башладылар. ²⁷Уйле вакъты Ильяс оларнынъ устюнден кулип башлады ве:

– Эй, оны къатты сеснен чагъырынъыз, чюнки о – алла да! Бельки бир шейлер акъкъында тюшюнип къалгъандыр, я да тышарыгъа чыкъмасы келип, кеткендир, бельки де ёлгъа чыкъкъандыр, бельки юкълап къалгъандыр! Уяндырынъыз оны! – деди.

²⁸Олар бар кучюнен къычырып, адетлерине коре мызракъ ве къылычларнен беденлерини тешти-ойдылар ве бутюнлей къангъа бояндылар. ²⁹Бойле этип уйледен акъшам къурбаны вакътынадже къутурдылар. Лякин не бир сес эшитилди, не де бир джевап берилди, оларны кимсе эшитмеди.

³⁰О вакъыт Ильяс халкъкъа:

– Яныма келинъиз, – деди.

Бутюн халкъ онъа якъынлашты. Ильяс тар-мар этильген РАББИнинъ къурбан ерини янъыдан тиклеп башлады. ³¹Якъупнынъ он эки къабилесининъ сайысына тенъ олгъан он эки дане таш алды. РАББИ бу Якъупкъа: «Адынъ Исраиль оладжакъ», – деген эди. ³²Шу ташлардан Ильяс РАББИнинъ Адына бир къурбан ери къурды. Шу ернинъ чевре-четинде арычыкъ къазды. Арычыкънынъ чукъурлыгъыны эки буюк савут* ашлыкъ сыгъсын деп япты. ³³Сонъ одунларны къойып, бугъаны парчалады ве оны одунларнынъ устюне къойды. ³⁴Бундан сонъ:

– Дёрт гугюм сув алынъыз да, бутюнлей якъыладжакъ къурбаннынъ ве одунларнынъ устюне тёкюнъиз, – деди. Сонъра: – Текрарланъыз, – деди. Олар текрарладылар.

* 18.32 Эки буюк савут – къ. еуд. «эки сеа».

Сонъ Ильяс учюнджи кере сув төкмеге буюрды. Учюнджи кере сув төктилер. ³⁵Сув кърбан ерининъ чевре-четинден акъты, ве арычыкъ сувгъа толды.

³⁶Акъшам кърбаны кетирильген вакъыт кельген сонъ, Ильяс пейгъамбер кърбан ерине якъынлашты ве:

– Я РАББИ! Ибраимнинъ, Исхакънынъ ве Исраильнинъ Алласы! Бугунъ эр кес Исраильде тек Сен Алла олгъанынъны бильсин! Мен кълунъ олгъанынъны, Сенинъ буюргъанынъны беджергенимни эр кес бильсин! ³⁷Эшит мени, РАББИ, эшит мени! Шу халкъ Сенинъ керчек РАББИ ве Алла олгъанынъны анъласын. Сен оларнынъ юреклерини кене Озюнъе чевир, – деди.

³⁸Шу вакъыт РАББИнинъ атеши тюшти. Атеш кърбанны бутюнлей якъты, одунларны, ташларны, топракъны да якъты ве арычыкътаки сувны кълуртты. ³⁹Бутюн халкъ буны корьгенде, ерге бети устуне йыкъылды ве:

– Алла – РАББИдир, Алла – РАББИдир! – деди.

⁴⁰Ильяс оларгъа:

– Баалнынъ пейгъамберлерини якъаланъыз, бириси де къачып кълуртулмасын, – деди.

Оларны якъаладылар. Ильяс оларны Кишон вадийине кетирип, ольдюрди.

Ильяс Къармел дагъында

⁴¹Бундан сонъра Ильяс Ахавгъа:

– Бар, аша-ич. Буюк ягъмур шувултысы эшитилип башлады, – деди.

⁴²Ахав кетип ашады-ичти, Ильяс исе Къармелнинъ төпесине чыкъып, ерге эгильди, бетини тизлерининъ арасына къойды ⁴³ве яш кълуна:

– Бар, денъизге бакъ, – деди. Бала барып денъизге бакъты, къайтып келип:

– Анда бир шей ёкъ, – деди. Ильяс онъа:

– Бир даа бар, – деди ве бойледже еди кере япты. ⁴⁴Единджи сефери кълу:

– Ана, денъизден кучючик, инсаннынъ авучы къадар бир булут коте-риле, – деди. Ильяс онъа бойле деди:

– Бар, Ахавгъа: «Арабанъны ек де, ягъмур тюбуне къалмаздан эвель, кетмеге етиштир», – айт.

⁴⁵Шу вакъыт коклер булутлардан къарарды, ель эсти, ве пек кучълю ягъмур ягъмагъа башлады. Ахав арабасына отурып, Йизреэлге кетти.

⁴⁶РАББИнинъ къувети Ильяснен эди. О, урбаларыны къушакънен багълады ве тап Йизреэлге къадар Ахавнынъ огюнде чапты.

Ильяс Хорев дагъында

19 ¹Ахав Изевельге Ильяснынъ эписи япкъанларыны ве эписи пейгъамберлерни къылычнен ольдюргенини айтып берди. ²Изевель Ильяс-къа бир хаберджи ёллап:

– Эгер мен ярын мына шу вакъыткъа къадар пейгъамберлернинъ джанларыны алгъанынъ киби, джанынъны алмасам, аллаларым бойнумны урсун, мени пек къатты джезаласынлар! – деди.

³Ильяс къоркъып, джаныны къуртармакъ ичюн, аман кетти ве Ехуда ерлериндеки Беэр-Шевагъа кельди. Анда о, яш къулуны къалдырды.

⁴Озю исе бир кунълук узакълыгъында сахрагъа кетип, анда арча тюбюнде отурды ве озюне олюм сорап:

– Етер, я РАББИ! Джанымны ал. Мен баба-деделеримден яхшы дегим, – деди.

⁵Сонъ арча тюбюнде ятып юкълап къалды. Бир мелек онъа тийип:

– Тур, аш аша, – деди.

⁶Ильяс бакъса, не коръсюн: башы уджунда къор устюнде бир пите ве бир гугюм сув турмакъта. О, ашады-ичти, сонъ кене юкълап къалды.

⁷Алланынъ Мелеги экинджи кере къайтып, кене онъа тийди ве:

– Тур, аш аша, олмаса узакъ ёлгъа чыдап оламазсынъ, – деди. ⁸Ильяс турып, ашады-ичти ве шу аштан такъат алып, 40 кунъ ве 40 гедже кетип, Алланынъ дагъы олгъан Хоревге кельди. ⁹Анда къобагъа кирип, онда геджеледи. Апансыздан РАББИ Ильяскъа деди:

– Ильяс, мында не япасынъ?

¹⁰Ильяс:

– Мен РАББИ, Ордуларнынъ Алласы ичюн пек къасеветлендим. Исраиль огъуллары Сенинъ васиетинъни къалдырып, къурбан ерлеринъни къырдылар, пейгъамберлеринъни къылычнен ольдюрдилер. Бир мен къалдым, мени де ольдюрмеге истейлер, – деди. ¹¹РАББИ онъа:

– Чыкъ, РАББИнинъ огюнде дагъда тур. Сонъ РАББИ кечеджек, – деди.

РАББИнинъ огюнде буюк ве кучлю, дагъларны парчалайджакъ ве къаяларны йыкъаджакъ ель эсти. Лякин РАББИ бу ельнинъ ичинде дегиль эди. Ельден сонъ ер тепренип башлады, лякин РАББИ зельзеленинъ ичинде дегиль эди. ¹²Зельзеледен сонъ атеш пейда олды, лякин РАББИ атешнинъ ичинде дегиль эди. Атештен сонъ эшитилир-эшителъмез фысылты эшитильди. ¹³Шуны эшитип, Ильяс урбасынен бетини сюртти ве чыкъып, къобанынъ агъзы янынъда турды. Шу вакъыт бир сес ондан:

– Ильяс, мында не япасынъ? – деп сорады. ¹⁴Ильяс джевап къайтарып:

– Мен РАББИ, Ордуларнынъ Алласы ичюн пек къасеветлендим, чюнки Исраиль огъуллары Сенинъ васиетинъни къалдырып, къурбан ерлеринъни боздылар, пейгъамберлеринъни къылычнен ольдюрдилер. Бир мен къалдым, мени де ольдюрмеге истейлер, – деди.

¹⁵РАББИ онъа:

– Бар, кельген ёлунънен Дамаск сахрасына кет. Анда келип, Хазаэлни ягънен сюртип, Арамнынъ падишасы эт. ¹⁶Нимший огълу Ехуны исе Исраиль падишалыгъына ягънен сюрт. Авел-Мехола шеэринден олгъан Шафат огълу Эль-Ясаны озюнънинъ еринъе пейгъамберликке ягънен

сюрт. ¹⁷Хазаэлнинъ кыылычындан ким къачса, оны Еху ольдюрир. Ехунынъ кыылычындан бир кимсе къуртулса, оны Эль-Яса ольдюрир. ¹⁸Амма Мен исраиллилернинъ арасында Баалгъа тиз чёкмеген ве онынъ пу-
туны опьмеген 7 000 киши сакъладым, – деди.

Рабби Эль-Ясаны чагъыра

¹⁹Ильяс андан кетип, Шафат огълу Эль-Ясаны тапты. Эль-Яса о вакъыт он эки чифт бугъасынен топракъ сюре эди. О, он экинджи чифтининъ янынъда эди. Ильяс Эль-Ясанынъ янындан кечейткъанда, онынъ устю-
не озь урбасыны атты. ²⁰Эль-Яса бугъаларыны къалдырып, Ильяснынъ пешинден чапты ве онъа:

– Манъа анам-бабамны опьмеге рухсет бер, сонъ сенинъ пешинъден кетерим, – деди.

– Айды, бар, сонъ артынъа къайтып келирсинъ. Меним якъанымны анълайсынъмы? – деп джевап берди Ильяс.

²¹Эль-Яса кетип, эки бугъаны алып сойды, чифт бугъанынъ этини къавурды, адамларгъа даркъатты. Олар ашадылар. Озю исе турып кетти ве Ильяскъа хызмет этип башлады.

Арам мемлекетинен олгъан дженк

20 ¹Арамнынъ падишасы Бен-Хадад бутюн ордусыны топлады. Онъа 32 падиша озь атлары ве дженк арабаларынен берабер къошулгъан эди. Бен-Хадад кетип, Самарие шеэрини алкъагъа алды ве онъа къаршы уджюм этти. ²О, шеэрге, Израиль падишасы Ахавгъа хаберджилер йибери:

³– Бен-Хадад бойле дей: «Сенинъ бутюн алтын ве кумюшинъ – менимки, сенинъ энъ яхшы къадынларынынъ ве огъулларынынъ да – менимки», – деди.

⁴Израиль падишасы джевап берип:

– Падиша-эфендимнинъ дегени киби олсун. Мен ве меним эписи шейлерим – сенинъки, – деди.

⁵Кене хаберджилер кельдилер ве бойле дедилер:

– Бен-Хадад бойле дей: «Мен санъа: “Алтын-кумюшинъни, къадынларынынъ, огъулларынынъ манъа бер”, – дедим. ⁶Шунынъ ичюн ярын санъа къулларымны йибереджегим. Олар сенинъ эвинъни ве хызметчилеринънинъ эвлерини тинтеджеклер ве санъа къыйметли олгъан эр бир шейни алып кетеджеклер».

⁷Израиль падишасы топракнынъ эписи акъсакъалларыны чагъыртып:

– Ана бакъынъыз ве буны билинъиз: Бен-Хадад ярамай шей тюшюнип чыкъаргъан. О, меним къадынларым ве огъулларымны, алтын-кумюшимни алмакъ ичюн, адамларыны ёллады, ве мен онъа ёкъ демедим, – деди.

⁸Эписи акъсакъаллар ве халкъ онъа:

– Оны динълеме, разы олма, – дедилер.

⁹Ахав Бен-Хададнынъ хаберджилерине:

– Падиша-эфендиме бойле айтынъыз: менден, къулунъдан биринджи кере сорагъан шейлеринъни япмагъа азырым. Амма бу сонъки шейни япалмам, – деди.

Хаберджилер къайтып, бу джевапны айтып бердилер. ¹⁰Бен-Хадад даа бир хабер ёллап:

– Мен Самарие шеэрининъ кулюни кокке савурарым. Джаяв аскерлериме бирер авуч куль биле тийсе, аллалар бойнумны урып, мени пек къатты джезаласынлар! – деди.

¹¹Исраиль падишасы онъа джевап берип:

– Онъа айтынъыз: «Дженкни башламагъан адам дженкте енъген адам киби макътанмасын», – деди.

¹²Бу хаберни кетирген вакъытта Бен-Хадад падишаларнен берабер чадырларда отурып иче эди. Буны эшитип къулларына:

– Шеэрге уджюм этинъиз! – деди. Олар шеэрге уджюм этмеге кеттилер.

¹³Бир пейгъамбер Исраиль падишасы Ахавнынъ янына келип:

– РАББИ бойле дей: «Шу буюк ордуны коресинъми? Мен бугунъ шуны сенинъ къолларынъа береджегим. Сонъ сен Мен РАББИ олгъанымны биледжексинъ», – деди. ¹⁴Ахав:

– Шуны ким япаджакъ? – деп сорады. Пейгъамбер:

– РАББИ бойле дей: «Виляетлер башлыкъларынынъ хызметчилери шуны япаджакълар», – деди. Ахав кене:

– Дженкни ким башлайджакъ? – деп сорады.

– Сен башлайджакъсынъ, – деп джевап берди.

¹⁵Ахав виляет башлыкъларынынъ хызметчилерини сайып чыкъты, олар 232 киши эди. Олардан сонъ бутюн халкъны, Исраильнинъ огъууларыны сайып чыкъты, олар 7 000 киши эди. ¹⁶Уйле вакътын-да ёлгъа чыкътылар. Бен-Хадад онъа ярдым эткен 32 падишанен берабер ичип, зиль сархош олды. ¹⁷Башта виляет башлыкъларынынъ хызметчилери чыкътылар. Бен-Хадад хаберджилерини ёллап, олар онъа:

– Аскерлер Самариеден чыкътылар, – деген хабер еткиздилер. ¹⁸Бен-Хадад:

– Эгер олар муаббетликнен кельсе, оларны тири якъаланъыз, эгер дженкнен кельген олсалар, эписи бир тири якъаланъыз, – деди.

¹⁹Башта виляет башлыкъларынынъ хызметчилери шеэрден чыкъты, оларнынъ артындан орду чыкъты. ²⁰Эр кес озь душманыны урды. Арамлылар къачып башлады, исраиллилер исе оларнынъ артындан къуваладылар. Арам падишасы Бен-Хадад исе атына минип, атлыларынен бирликте къачып кетти. ²¹Исраиль падишасы чыкъып, арамлыларнынъ атлыларына ве дженк арабаларына уджюм этип, оларны буюк магълубиетке огъратты.

²²Пейгъамбер Исраиль падишасы янына келип, онъа:

– Энди бар да, яхшы этип кѳуветинъни джый. Не япаджагъынъны яхшы тюшюн. Бир йылдан сонъ Арам падишасы кене санъа къаршы дженке чыкъаджакъ, – деди.

Арамлы Бен-Хадад исраиллиернен дженк эте

²³Арам падишасынынъ хызметчилери онъа:

– Оларнынъ аллалары – дагъларнынъ аллаларыдыр, шунунъ ичюн олар бизни енъди. Эгер биз оларнен тегиз ерде дженклешсек, оларны мытлакъа енъермиз. ²⁴Шимди, падиша, бойле яп: падишаларны озъ еринден алып ташла да, оларнынъ ерине башлыкъларны къой. ²⁵Ордунъда не къадар аскер эляк олгъан олса, шу къадар аскер ал, не къадар ат олген олса, шу къадар ат ал, не къадар дженк арабасы олгъан олса, шу къадар дженк арабасы да ал. О вакъыт исраиллиернен тегиз ерде дженкешип, оларны мытлакъа енъермиз, – дедилер. Падиша оларны динълеп, оларнынъ дегени киби япты.

²⁶Бир йыл кечкен сонъ, Бен-Хадад эписи арамлыларны топлады ве исраиллиернен дженклешмек ичюн Афекнинъ янына кельди. ²⁷Исраиль огъуллары да топланып, аш-сув алып, арамлыларнынъ къаршысына чыкътылар. Исраиль огъуллары ордуларыны арамлыларнынъ огюнде ерлештирдилер. Исраильнинъ ордусы эки уфакъ эчки сюрюси киби эди, арамлылар исе бутюн орталыкъны толдурдылар.

²⁸Алланынъ адамы Исраиль падишасы янына келип:

– РАББИ бойле дей: «Арамлылар: “РАББИ – дагъларнынъ Алласыдыр, О, вадийлернинъ Алласы дегиль”, – дейлер. Шунунъ ичюн Мен бутюн шу буюк ордуны сенинъ кълларынъа береджегим. Сонъ сиз Мен РАББИ олгъанымны билирсинъиз», – деди.

²⁹Эки орду бири-бирининъ къаршысында еди кунъ девамында турдылар. Единджи куню дженк башланды. Бир кунъ ичинде Исраиль огъуллары 100 000 арамлы джаяв аскерни урып ольдюрди. ³⁰Сагъ къалгъанлар Афек шеэринде къачып кеттилер. Анда сагъ къалгъан 27 000 кишининъ устюне дивар йыкъылды. Бен-Хадад шеэрге къачып, бир ичери одагъа кирип, анда сакъланды. ³¹Хызметчилери онъа:

– Бизим эшиткенимизге коре, Исраиль сюлялесининъ падишалары мераметли падишалардыр. Сен бизге белимизни къаба токълугъан кумачнен, башларымызны аркъанларнен сарып, Исраиль падишасынынъ огюнде тиз чѳкмеге рухсет бер. Бельки о сенинъ джанынъны сакълар, – дедилер.

³²Сонъ беллерини къаба токълугъан кумачнен, башларыны аркъанларнен сарып, Исраиль падишасына кельдилер ве онъа:

– Къулунъ Бен-Хадад санъа: «Меним джанымны сакъла!» – деп ялвара, – дедилер.

Ахав исе:

– Бен-Хадад даа сагъмы? О, меним къардашым олсун!* – деди.

³³Бен-Хададнынъ адамлары буны бельги деп сайып, тез-тез онынъ сёзлерини агъзындан алып:

– Эбет, Бен-Хадад сенинъ къардашынъ олсун! – дедилер. Ахав оларгъа:

– Барынъыз, оны кетиринъиз, – деди.

Бен-Хадад чыкъып, онынъ огюне кельди. Падиша оны озюнинъ арабасына отуртты. ³⁴Сонъ Бен-Хадад онъа:

– Бабам сенинъ бабанъдан тартып алгъан шеэрлерни санъа къайтарырым. Бабам Самариеде озюне базарлар якъан киби, сен де Дамаскта озюне базарлар япа билирсинъ, – деди.

– Анълашма тизгенимизден сонъ, мен сени азат этерим, – деди Ахав. Анълашма тизгенлеринден сонъ, Ахав оны йиберди.

Пейгъамбер Ахав падишаны къабаатлай

³⁵Бундан сонъ пейгъамберлерден бириси РАББИнинъ айткъанына коре башкъасына:

– Мени ур! – деди, лякин башкъа пейгъамбер оны урмагъа разы олмады. ³⁶Биринджиси онъа:

– Сен РАББИнинъ сесини динълемейсинъ! Шунунъ ичюн сен мындан кеткенде, сени арслан ольдюреджек, – деди.

Адам кетти, ве арслан оны расткетирип ольдюрди.

³⁷Пейгъамбер башкъа бир адамны тапты, онъа да:

– Мени ур! – деди. О адам оны урып пек яралады.

³⁸Пейгъамбер кетти ве, падишаны беклеп, ёлнынъ кенарында турды. Танымасынлар деп, козьлерини орътюнен къапатты. ³⁹Падиша янындан кечаяткъанда, о, къычырып:

– Мен, къулунъ, дженкнинъ къайнагъан еринде эдим. Бир адам четке чыкъып, манъа бир адамны кетирди ве: «Шу адамны къаравулла. Эгер о къачып кетсе, сенинъ джанынъ онынъ джаны ерине кечеджек, я да бир чувал кумюш * тёлейджексинъ», – деди. ⁴⁰Амма мен башкъа шейлернен огърашкъанда, шу адам къачып кетти, – деди.

Исраиль падишасы онъа джевап къайтарып:

– Сен озюнъ озюне къарар чыкъардынъ, – деди.

⁴¹Шу заман пейгъамбер бетиндеки орътюни алып ташлады, ве Исраильнинъ падишасы онынъ пейгъамберлернинъ бириси олгъаныны таныды. ⁴²Пейгъамбер онъа:

– РАББИ бойле дей: «Мен олюмге махкюм эткен адамны азат эткенинъ ичюн, сенинъ джанынъ онынъ джаны ерине алынаджакъ, сенинъ халкъынъ онынъ халкъы ерине къыйналаджакъ», – деди.

* 20.32 О – меним къардашым олсун! – бойле джевап, Ахав Бен-Хададнен анълашма тизмеге азыр демектир.

* 20.39 Бир чувал кумюш – къ. еуд. «бир киккар».

⁴³Падиша буны эшиткен сонъ, буюк къасеветке далып ве ачувланып, Самариеге къайтып кельди.

Навотнынъ юзюм багъчасы

21 ¹Бу вакъиалардан сонъ бойле шейлер олып кечти: йизреэлли Навотнынъ Йизреэлде бир юзюм багъы бар эди. Шу багъ Самарие падишасы Ахавнынъ сарайы янында эди. ²Бир кунъ Ахав Навоткъа:

– Манъа юзюм багъынъны бер, мен анда озюме бостан япарым, чюн-ки о меним эвиме якъын. Онынъ ерине мен санъа даа яхшысыны берерим. Эгер истесенъ, парасыны кумюшнен тёлерим, – деди. ³Лякин Навот Ахавгъа:

– РАББИ сакъласын, мен санъа бабаларымдан къалгъан асабалыкъны бермейджегим! – деди.

⁴Ахав, йизреэлли Навотнынъ: «Бабаларымнынъ асабалыгъыны санъа бермем», – деген сёзлерине къасеветленип ве ачувланып, эвине кирди. Тёшегине ятты, бурнуны шиширди, аш ашамады. ⁵Къадыны Изевель онъа кирип:

– Не ичюн ачувланасынъ, аш биле ашамайсынъ? – деп сорады. ⁶Ахав къадынына деди:

– Мен йизреэлли Навоткъа: «Манъа юзюм багъынъны бер, онынъ ерине кумюш тёлерим, истесенъ, онынъ ерине башкъа багъ берерим», – дедим, о исе манъа: «Ёкъ, багъчамны санъа бермем», – деди.

⁷Изевель онъа:

– Шимди Израильге падишалыкъ япкъан сенсинъ! Тур, аш аша, джанынъ раат олсун. Йизреэлли Навотнынъ багъыны мен санъа берерим, – деди.

⁸Сонъ о, Ахавнынъ адындан мектюплер язып, оларны падишанынъ муурюнен басты ве шу мектюплерни Навотнынъ шеэринде яшагъан акъсакъалларгъа ве мырзаларгъа ййберди. ⁹Мектюплерде бойле язылгъан эди: «Аштан-суддан вазгечюв адетининъ башланувуны илян этинъиз ве Навотны халкънынъ огюнде отуртынъыз. ¹⁰Онынъ къаршысына эки ярамай адам отуртынъыз. Олар Навоткъа къаршы: “Сен Алланы ве падишаны яманладынъ”, – деп шаатлыкъ этсинлер. Сонъ оны чыкъарып, ташларнен урып ольдюринъиз, о ольсюн».

¹¹Шеэрдеки акъайлар, Навотнынъ шеэринде яшагъан мырзалар ве акъсакъаллар Изевельнинъ буйругъыны, оларгъа ёллагъан мектюплерде язгъаныны яптылар. ¹²Аштан-суддан вазгечюв башланувуны илян этти ве Навотны халкънынъ огюнде отуртты. ¹³Сонъ эки ярамай адам чыкъып, онынъ къаршысына отурды ве халкънынъ огюнде Навоткъа къаршы шаатлыкъ этип:

– Навот Алланы ве падишаны яманлады, – дедилер.

Навотны шеэрден чыкъарып, ташларнен урып ольдюрдилер. Бойле о, ольди. ¹⁴Сонъ Изевельге: «Навотны ташларнен урып ольдюрдилер. Шимди о, олю», – деген хабер ййбердилер.

¹⁵Изевель, Навотнынъ ташларнен урып ольдюрильгени акъкъында эшитип, Ахавгъа:

– Тур, йизреэлли санъа кумюшке сатмагъа истемеген Навотнынъ юзюм багъыны озюнье ал. Навот сагъ дегиль, о, ольди, – деди.

¹⁶Ахав, Навотнынъ ольгенини эшитип, турды ве йизреэлли Навотнынъ юзюм багъыны алмагъа кетти.

¹⁷РАББИ тишбели Ильяскъа бойле деди:

¹⁸– Тур, Самариедечи Израиль падишасы Ахавны къаршыламагъа кет. О шимди Навотнынъ юзюм багъында. Шу багъны озюне алмагъа кетти. ¹⁹Онъа бойле айт: «РАББИ бойле дей: “Адамны ольдюрис, даа онынъ барлыгъыны да тартып алдынъмы?!”» Онъа даа айт: «РАББИ бойле дей: “Копеклер Навотнынъ къаныны ялагъан еринде сенинъ къанынъны да ялайджакълар! Э, сенинъкини!”».

²⁰Ахав Ильяскъа:

– Эй, душманым, сен кене мени таптынъмы?! – деди. Ильяс исе:

– Эбет, таптым! Чюнки сен РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япмагъа берильдинъ. ²¹РАББИ бойле дей: «Мына, сенинъ башынъа белялар тюшюреджегим, сени ёкъ этеджегим. Израильде олгъан Ахавнынъ союнда эр бир акъайны: къул олсун, азат олсун, – эписини ёкъ этеджегим. ²²Неват огълу Еровоам сюлялесине ве Ахия огълу Баашанынъ сюлялесине япкъан шейни сенинъ сюляленъе де япаджагъым. Сен Мени ачувландырдынъ ве бутюн Израильни гуналаргъа батырдынъ». ²³РАББИ Изевель акъкъында да дей: «Изевельни копеклер Йизреэлнинъ тыш диварлары тюбюнде ашайджакълар». ²⁴Ахавнынъ союнда ким шеэрде ольсе, оны копеклер ашап кетер, ким тарлада ольсе, оны кок къушлары чокъуп кетерлер, – деди.

²⁵РАББИнинъ огюнде Ахав киби яманлыкъ япкъан адам ёкъ эди, шу яманлыкъларны япмагъа оны апайы Изевель огретти. ²⁶РАББИ израиллилернинъ огюнден аморлыларны къувалап йиберген олса да, Ахав, аморлылар киби, бош путларгъа табынып, пек пис шей япты.

²⁷Ахав бу шейлерни эшитип, устюндеки урбаларыны йыртты, къаба урбалар кийди, аштан-сувдан вазгечти. Къаба урбаларыны чыкъармай юкълады ве пек къайгъырып-къасеветленип юрди.

²⁸Бундан сонъ РАББИ тишбели Ильяскъа:

²⁹– Ахав Меним огюмде насыл баш эггенини коресинъми? О Меним огюмде башыны эггени ичюн, Мен оны яшайышы девамында белягъа огъратмам. Онынъ огълу заманында союны беляларгъа огъратырым, – деди.

Микъая пейгъамбер ве Ахав падиша

22 ¹Учь йыл девамында Арам ве Израиль арасында дженк олмады. ²Учюнджи йылы Ехуда падишасы Ехошафат Израиль падишасына кельди. ³Израиль падишасы хызметчилерине:

– Рамот-Гилад бизимки олгъанындан хаберингъиз бармы? Биз исе не къадар вакъыттан берли индемеймиз, оны Арам падишасы къолундан тартып алмаймыз, – деди.

⁴Сонъ Ехошафаттан:

– Меннен Рамот-Гиладгъа къаршы дженкке чыкъаджакъсынъмы? – деп сорады. Ехошафат Исраиль падишасына джевап берип:

– Эбет, озюм де, адамларым да, атларым да сенинъ ордунъа къошулмагъа азырмыз, – деди.

⁵Сонъ Ехошафат Исраиль падишасына:

– Лякин башта РАББИден сора, – деди.

⁶Исраиль падишасы 400-ге якъын пейгъамберни топлап, олардан:

– Рамот-Гиладгъа къаршы дженкке кетейимми я да кетмейимми? – деп сорады. Олар:

– Кет. Рабби оны падишанынъ къолуна береджек, – дедилер.

⁷Ехошафат кене:

– Мында даа бир РАББИнинъ пейгъамбери ёкъмы экен? Ондан сорамакъ, – деди. ⁸Исраиль падишасы Ехошафаткъа:

– Бар бир адам, ондан РАББИни сорамакъ мумкюн. Лякин меним оны кореджек козюм ёкъ, чюнки о, меним акъкъымда яхшы шей айтмай, тек ярамай хаберлер кетире. Онынъ ады Микъая, Йимланынъ огълу, – деди. Ехошафат онъа:

– Падиша ойле демесин, – деди.

⁹Сонъ Исраиль падишасы бир везирини чагъырып, онъа:

– Бар, Йимла огълу Микъаяны тез-тез алып кель, – деди.

¹⁰Исраиль падишасы ве Ехуда падишасы Ехошафат, падиша урбаларыны кийип, озь тахтларында, арман янында, Самариенинъ араба къапусы огюнде отура эдилер. Пейгъамберлер исе оларнынъ огюнде пейгъамберлик эте эдилер. ¹¹Кенаананынъ огълу Цидкия озюне демир бойнузлар япты ве:

– РАББИ бойле дей: «Шу бойнузларнен арамлыларны ёкъ эткендже тюртеджексинъ», – деди.

¹²Къалгъан пейгъамберлер де ойле пейгъамберлик эте эдилер:

– Бар, Рамот-Гиладгъа уджюм эт. Гъалебе къазанаджакъсынъ. РАББИ шу шеэрни падишанынъ къолуна береджек.

¹³Микъаянынъ артындан йиберильген хаберджи онъа:

– Мына, бутюн пейгъамберлер бир агъыздан падишагъа яхшы шейлер айталар. Сенинъ сёзлеринъ де оларнынъ айткъанларынен бир кельсин. Сен де яхшы шейлер айт, – деди. ¹⁴Микъая исе:

– Тири РАББИнен ант этем! РАББИ манъа айткъаныны айтаджагъым, – деди.

¹⁵О, падишагъа кельди. Падиша ондан:

– Микъая! Рамот-Гиладгъа къаршы дженкке чыкъайыкъмы, ёкъмы? – деп сорады. Микъая онъа джевап къайтарып:

– Бар, Рамот-Гиладгъа уджюм эт. Гъалебе къазанаджакъсынъ. РАББИ шу шеэрни падишанынъ къолуна береджек, – деди.

¹⁶Падиша кене онъа:

– Даа къач кере мен сени, РАББИнинъ Ады ичюн, манъа тек догърусыны айтмагъа ант этмеге меджбур этеджегим? – деди. ¹⁷О исе:

– Чобансыз къалгъан къой-эчки сюрюси киби дагъларгъа дагъылгъан исраиллилерни корем. РАББИ дей: «Оларнынъ башлыгъы ёкъ, эр кес эвине эсен-аман къайтсын», – деди.

¹⁸Исраиль падишасы Ехошафаткъа:

– О манъа тек ярамай пейгъамберлик эте, яхшы пейгъамберлик этмей, демеген эдимми? – деди.

¹⁹Микъая джевап берип:

– РАББИнинъ сёзлерини динъле! Мен Озь тахтында отургъан РАББИни коръдим. Бутюн коклернинъ ордусы Онынъ сагъ ве сол тарафында турмакъта эди. ²⁰РАББИ: «Рамот-Гиладгъа кетсин де, анда эляк олсун деп, ким Ахавны къандыраджакъ?» – деди. Бириси бир шей деди, башкъасы башкъа шей деди. ²¹Сонъ бир рух чыкъып, РАББИнинъ огюнде турды ве: «Мен оны къандыраджагъым», – деди. РАББИ ондан: «Насыл?» – деп сорады. ²²О исе: «Мен барып, онынъ эписи пейгъамберлерининъ агъызларында яланджы рух олурым», – деди. РАББИ шу рухкъа: «Къандыр оны ве ишинъни беджер. Бар да, бойле де яп», – деди. ²³Мына, энди РАББИ сенинъ эписи пейгъамберлерининъ агъызларына яланджы рухны къойды. Лякин РАББИ сен ичюн къаза-беля азырлады, – деди.

²⁴Бундан сонъ Кенаананынъ огълу Цидкия Микъаягъа якъынлашып, онынъ янагъына яндырып:

– Менден чыкъып, РАББИнинъ Руху насыл этип, санъа кельди? – деди.

²⁵Микъая онъа:

– Корерсинъ сен. Сакъланайым деп, ичери одагъа кирип юрген куню корерсинъ, – деди.

²⁶Исраиль падишасы:

– Микъаяны алынъыз да, шеэр башлыгъы Амонгъа ве падишанынъ огълу Ёашкъа алып кетинъиз. ²⁷Анда айтынъыз: «Падиша бойле деди: “Мынавы алынъыз да, оны зиндангъа атынъыз. Мен аман-эсен къайтып кельмегендже, онъа азачыкъ сув ве отъмектен башкъа бир шей берменъиз”», – деди.

²⁸Микъая исе:

– Эгер аман-эсен къайтып кельсенъ, демек, РАББИ менден айтмады! Бутюн халкъ, буны эшитинъиз! – деди.

Ахавнынъ олюми

²⁹Сонъ Исраиль падишасы Ехуда падишасы Ехошафатнен берабер Рамот-Гиладгъа къаршы чыкътылар. ³⁰Исраиль падишасы Ехошафаткъа:

– Мени танымасынлар деп, мен адий бир урба кийип, дженкке киришейим, сен исе падиша урбаларынъны кий, – деди. Сонъ Исраиль падишасы, оны танымасынлар деп, адий урба кийди ве дженкке киришти.

³¹Арам падишасы исе озюнинъ 32 дженк арабалары башлыкъларына шойле эмир этти:

– Исраиль падишасындан башкъа, буюк олсун, кучюк олсун, кимсенен дженкleshменъиз.

³²Дженк арабаларынынъ башлыкълары Ехошафатны корип: «Керчектен де, бу Исраиль падишасы», – деп, онен дженкleshмек ичюн, арабаларыны чевирдилер. Ехошафат къычырмагъа башлады. ³³Арабаларнынъ башлыкълары, онынъ Исраиль падишасы олмагъаныны анълап, онынъ артындан айландылар.

³⁴Бир аскер, тийсе-тиер, тиймесе-тиймез, деп, яйындан бир окъ атып, Исраиль падишасыны зырхы къошулгъан бир ерден яралады. Падиша озъ арабаджысына:

– Арабаны артына айландыр да, мени дженк мейданындан чыкъар, чюнки яраландым, – деди.

³⁵Шу куню дженк пек шиддетли олды. Падиша арамлыларнынъ къаршысында арабасында тура эди, акъшам исе ольди. Ярасындан акъкъан къан арабасына акъты.

³⁶Кунеш баткъан вакътында бутюн ордугъа:

– Эр кес озъ шеэринен, озъ ерлеринен къайтсын! – къычырып беян этильди.

³⁷Падиша ольди. Оны Самариенге кетирдилер ве анда дефн эттилер. ³⁸Арабасыны исе Самариен хавузында ювдылар. Ороспулар ювунгъан ерде копеклер падишанынъ къаныны ялады. Эр шей РАББИнинъ дегени киби олды.

³⁹Ахавнынъ башкъа ишлери ве онынъ эписи якъанлары, фильтиштен къургъан эви, онынъ къургъан шеэрлери акъкъында Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ⁴⁰Ахав баба-деделеринен къошулды. Онынъ ерине огълу Ахазъа тахткъа отурды.

Ехуданынъ падишасы Ехошафат

⁴¹Исраиль падишасы Ахав падишалыгъынынъ дёртюджи йылында, Асанынъ огълу Ехошафат Ехуданынъ падишасы олды. ⁴²Ехошафат падиша олгъанда, 35 яшында эди. Ерусалимде 25 йыл падишалыкъ этти. Онынъ анасы Азува, Шилхийнинъ къызы эди. ⁴³Ехошафат, бабасы Асанынъ эписи ёлларындан юрип, олардан чекинмеди, РАББИнинъ огюнде догъру ишлер япты. Лякин ибадет тёпелери ёкъ этильмеди, халкъ ибадет тёпелеринде къурбанлар чалмагъа ве къокъулы отлар якъмагъа девам этти.

⁴⁴Ехошафат Исраиль падишасынен муаббет яшады.

⁴⁵Ехошафатнынъ башкъа ишлери ве онынъ къараманлыкълары ве дженкleshкени Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ⁴⁶Ехошафат, бабасы Асанынъ кунюнден къалгъан эркек путхане ороспуларны топракътан ёкъ этти.

⁴⁷О вакъыт Эдом топрагъында падиша ёкъ эди. Онынъ ерине падиша вазифесини беджерген бир адам къоюлды.

⁴⁸Ехошафат Офирге алтын алмагъа кетмек ичюн, денъизде Таршиш гемилери яптырды, лякин олар анда келип етиштирмеди, Эцион-Геверде парчландылар. ⁴⁹Бундан сонъ Ахавнынъ огълу Ахазья Ехошафаткъа:

– Меним хызметчилерим сенинъ хызметчилеринънен берабер гемилерде юрсюн, – деди.

Лякин Ехошафат разы олмады.

⁵⁰Ехошафат баба-деделерине къошулды ве бабаларынынъ дюрбесинде, бабасы Давут Шеэринде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Ехорам падиша олды.

Исраильнинъ падишасы Ахазья

⁵¹Ехуда падишасы Ехошафат падишалыгъынынъ 17-нджи йылында Ахавнынъ огълу Ахазья Самариеде Исраильнинъ падишасы олды. О, Исраильге эки йыл девамында падишалыкъ этти. ⁵²О, РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япып, ана-бабасынынъ ёлларынен ве бутюн Исраильни гуналаргъа батыргъан, Неват огълу Еровоамнынъ ёлларынен юрди. ⁵³О, Баалгъа табынып, онъа ибадет этти. Бабасы япкъан эписи ярамай ишлерни япып, Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИни ачувландырды.

Падишалар акъкъында дёртюджи китап

Бу китапта Исраиль ве Ехуда падишалыкълары акъкъында икяе девам этиле. Китап м.э. IX асырнынъ ортасындан башлап VI асырнынъ ортасына къадар заманны къаплап ала. Оны эки эсас къысымгъа больмек мумкюн: 1) м.э. 722 с. ашшурлылар Самариени запт этмезден эвель эки падишалыкънынъ тарихы (1–17 б.); 2) м.э. 586 с. вавилонлылар Ерусалимни запт этмезден эвель дженубий падишалыкънынъ тарихы (18–25 б.).

Бу фелякетлер исраиллилернинъ башларына, олар Рабби-Та-алягъа садыкълыгъыны бозгъанлары ичюн, тюштилер. Бу акъ-та Алла оларгъа чокъ керелер кунь эвельден айткъан эди. Ерусалимнинъ ёкъ этильмеси ве Ехуда эалисининъ буюк къысмы Вавилонгъа эсирге алынмасы еудий халкъынынъ тарихында эсас вакъиалардан биридир.

Бу китапнынъ эсас къараманы – Ильяснынъ талевеси олгъан ве онынъ ишини девам эттирген Эль-Яса пейгъамбер. Эль-Яса халкъкъа ве укюмдарларгъа оларнынъ арекетлери Алланынъ огюнде не деп корюнгенлери, ве Алла олардан нени беклегенини икяе эте, амма чокъусу буны эшитмеге истемейлер.

Ильяс ве Ахазья. Алла Ильяс пейгъамберни кокке ала (1–2 б.). Эль-Яса пейгъамбер хызмет этмеге башлай (3–4 б.). Нааманнынъ хасталыкътан тедавийленюви (5 б.). Самарие къамачавда (6–7 б.). Ехуда ве Исраиль падишалыкъларынынъ тарихы. Ехуда ве Исраиль падишалары: Ахазья, Ехорам, Еху, Аталья, Ёаш, Ехоахаз, Амацья, Еровоам, Азарья, Ахаз (8–16 б.). Хошеа – Исраильнинъ падишасы. Исраиль падишалыгъынынъ сонъу (17 б.). Хизкия – Ехуданынъ падишасы (18–20 б.). Менашише – Ехуданынъ падишасы (21 б.). Ёшия – Ехуданынъ падишасы. Халкъ Алланынъ васиет сёзлерини тутмагъа ант эте (22–23 б.). Невукъаднецар – Вавилон падишасы. Ерусалимнинъ йыкъылувы; Ехуда падишалыгъынынъ сонъу (24–25 б.).

Ильяс пейгъамбер ве Ахазья падиша

- 1** ¹Ахавнынъ олюминден сонъ, Моав Израильге къаршы котерильди.
- ²Ахазья исе Самариедеки эвининъ юкъары одасынынъ пармакълыгъындан йыкъылып яраланды. Эльчилерине эмир берип: «Барынъыз, Экрон шеэрининъ алласы олгъан Баал-Зевувдан соранъыз ки, Мен ярамдан тедавийленер экенимми?» – деп, оларны ёллады.
- ³РАББИнинъ Мелеги тишбели Ильяскъа бойле деди:
- Тур, Самарие падишасынынъ эльчилерини къаршыламагъа чыкъ да, оларгъа бойле айт: «Не? Израильнинъ Алласы ёкъмы ёкъса? Экрон алласы олгъан Баал-Зевувдан сорамагъа кетесинъизми? ⁴Шунынъ ичюн РАББИ бойле дей: “Яткъан тёшегинъден турмайджакъсынъ, мытлакъа оледжексинъ!”»
- Бундан сонъ Ильяс кетти.
- ⁵Эльчилер къайтып кельдилер. Ахазья олардан:
- Нечюн къайтып кельдинъиз? – деп сорады.
- ⁶Олар:
- Бир адам бизни къаршыламагъа чыкъты ве бойле айтты: «Барынъыз, сизни йиберген падишагъа къайтып кетинъиз, онъа бу сёзлерни айтынъыз: “РАББИ бойле дей: Не? Израильнинъ Алласы ёкъмы ёкъса? Экрон алласы олгъан Баал-Зевувдан сорамагъа кетесинъизми? Шунынъ ичюн, яткъан тёшегинъден турмайджакъсынъ, мытлакъа оледжексинъ!”» – дедилер.
- ⁷Ахазья:
- Сизни къаршыламагъа чыкъып, бу сёзлерни айткъан адамнынъ корюниши насыл эди? – деп сорады.
- ⁸Олар:
- Шу адам пек юнлю, белиндеки кзушагъы териден эди, – дедилер.
- Ахазья исе:
- Бу – тишбели Ильяс, – деди.
- ⁹Сонъра падиша эллибашыны элли аскеринен бирликте Ильяскъа йиберди. Эллибашы онъа барды. Ильяс исе дагънынъ тёпесинде отурмакъта эди. Эллибашы онъа:
- Эй, Алланынъ адамы! Падиша санъа ашагъы тюшмеге риджа эте, – деди.
- ¹⁰Ильяс эллибашына джевап берип:
- Эгер мен Алланынъ адамы олсам, коктен атеш энсин де, сени де, аскерлеринъни де якъсын, – деди.
- Шу дакъкъасы коктен атеш энип, эллибашыны ве онынъ аскерлерини якъты.
- ¹¹Падиша башкъа эллибашы ве элли аскерини ёллады. О да:
- Эй, Алланынъ адамы! Падиша санъа айта: «Тез тюш мында!» – деди.
- ¹²Ильяс кене джевап берип:

– Эгер мен Алланынъ адамы олсам, коктен атеш энсин де, сени де, аскерлеринъни де якъсын, – деди.

Шу дакъкъасы коктен Алланынъ атеши энип, эллибашыны ве онынъ аскерлерини якъты.

¹³Падиша озь учюнджи эллибашыны ве элли аскерини йиберди. Учюнджи эллибашы келип, Ильяснынъ огюнде тизлерине йыкъылып, мераметини тилеп:

– Эй, Алланынъ адамы! Меним джанымны ве бу сенинъ къулларынъ олгъан элли аскернинъ джанларыны аджы! ¹⁴Мына коктен атеш энди де, менден эвель кельген эки эллибашыны ве оларнынъ эллишер аскерини якъты. Лякин меним джанымны аджы! – деди.

¹⁵РАББИнинъ Мелеги Ильяскъа:

– Ондан къоркъма, тюшип онен бар, – деди, ве Ильяс турып падишагъа кетти. ¹⁶О, падишагъа:

– РАББИ бойле дей: «Сен Экрон алласы олгъан Баал-Зевудан сорамагъа эльчилер йибердинъ. Израильнинъ Алласы ёкъмы ёкъса? Онынъ сёзюни сорамагъа мумкюн дегилми? Шунынъ ичюн яткъан тёшегинъден турмайджакъсынъ, мытлакъа оледжесинъ!» – деди.

¹⁷Ильяскъа айтылгъан РАББИнинъ сёзлерине коре олды: Ахазья олды. Онынъ ерине къардашы Ёрам тахткъа кечти, чюнки Ахазьянынъ огълу ёкъ эди. Бу вакъиа Ехуда падишасы олгъан Ехошафат огълу Ехрамнынъ падишалыгъынынъ экинджи йылында олып кечти. ¹⁸Ахазьянынъ башкъа ишлери акъкъында Израиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

Ильяснынъ кокке котерилюви

2 ¹РАББИ Ильясны фуртуна ичинде коклерге чыкъармагъа истеген вакъытта, Ильяс Эль-Ясанен берабер Гилгалдан чыкъып кетейта эди. ²Ильяс Эль-Ясагъа:

– Сен мында къал. Мени исе РАББИ Бет-Эльге ёллай, – деди. Лякин Эль-Яса онъа джевап къайтарып:

– РАББИнинъ огюнде ве сенинъ огюнде ант этем: мен сени бир озюньни къалдырмам! – деди, ве олар экиси де Бет-Эльге кеттилер.

³Бет-Эльдеки пейгъамберлернинъ шегиртлери Эль-Ясанынъ огюне чыкътылар ве ондан:

– Бугунь РАББИ сенинъ эфендинъни сенден аладжагъы акъкъында хаберинъ бармы? – деп сорадылар.

Эль-Яса:

– Меним де хаберим бар. Индеменъиз! – деди.

⁴Ильяс Эль-Ясагъа:

– Сен мында къал. Мени исе РАББИ Ерихонгъа ёллай, – деди. Эль-Яса исе: – РАББИнинъ огюнде ве сенинъ огюнде ант этем: мен сени бир озюньни къалдырмам! – деди, ве олар экиси де Ерихонгъа бардылар.

⁵Ерихондаки пейгъамберлернинъ шегиртлери Эль-Ясагъа якъынлашып, онъа:

– Бугунъ РАББИ эфендинъни сенден аладжагъы акъкъында хаберинъ бармы? – дедилер.

О исе:

– Меним де хаберим бар. Индеменъиз! – деди.

⁶Ильяс Эль-Ясагъа:

– Сен мында къал. Мени исе РАББИ Иордан озенининъ янына ёллай, – деди.

Эль-Яса исе:

– РАББИнинъ огюнде ве сенинъ огюнде ант этем: мен сени бир озюньни къалдырмам! – деди, ве олар экиси де кеттилер.

⁷Олар экиси Иордан озенининъ янында тургъанда, элли пейгъамбер келип, оларнынъ къаршысында узакъта турдылар. ⁸Ильяс озюнинъ усть урбасыны алып сарды ве сувгъа урды. Сув экиге болюнип айырылды, ве олар экиси къурудан кеттилер. ⁹Олар кечкенден сонъ, Ильяс Эль-Ясагъа:

– Мен сенден айырылмаздан эвель, сен ичюн не япайым, сора! – деди. Эль-Яса онъа:

– Сенде олгъан рух менде эки къат зияде олсун! – деди.

¹⁰Ильяс:

– Къыйын шей истейсинъ. Эгер мени аладжакъларыны корьсенъ, истегенинъни алырсынъ. Эгер де корьмесенъ – ёкъ, – деди.

¹¹Олар ёлдан кетип лаф этеяткъанда, бирден атешли арабагъа екильген атешли атлар пейда олды. Олар Ильясны Эль-Ясадан айырдылар, ве Ильяс фуртуна ичинде коклерге котерильди. ¹²Эль-Яса исе бакъып:

– Бабам, бабам! Исральнинъ арабасы ве атлылары! – деп къычырды. Бундан сонъ о, Ильясны башкъа корьмеди ве, озь урбаларына япышып, оларны экиге йыртты. ¹³Сонъ Ильяснынъ устюнден тюшкен урбасыны котерип, артына къайтты ве Иорданнынъ ялысында турды. ¹⁴Ильяснынъ устюнден тюшкен урбасыны алып, сувгъа урды ве:

– Ильяснынъ Алласы олгъан РАББИ къайда? О Озю къайда? – деп сорады.

Сувгъа урды, ве сув экиге болюнип айырылды. Эль-Яса кечип кетти.

¹⁵Узакъта тургъан Ерихондаки пейгъамберлернинъ шегиртлери онынъ япкъаныны корип:

– Ильяснынъ руху Эль-Ясагъа энген, – дедилер.

Сонъра онынъ къаршысына келип, ергедже бель буктилер, ¹⁶Эль-Ясагъа: – Мына бизде, къулларында, элли адам бар. Къуветли адамлар. Олар кетип, эфендинъни къыдырсынлар. Бельки, РАББИнинъ Руху оны котерип, дагъларнынъ я да вадийлернинъ биринде тюшюргендир, – дедилер.

Лякин Эль-Яса:

– Ёкъ, йиберменъиз оларны, – деди.

¹⁷Лякин олар вазгечмейип ялвара бердилер, Эль-Яса тап утанды ве:

– Айды, йиберинъыз оларны, – деди.

Элли адамны йибердилер, олар Ильясны учь кунь къыдырдылар, амма тапалмадылар. ¹⁸Сонъ къайтып кельдилер. Эль-Яса о вакъыт Ерихонда эди. Олардан о:

– Мен сизлерге: «Барманъыз», – демедимми? – деп сорады.

Эль-Яса пейгъамбернинъ муджизелери

¹⁹Сонъ шеэрнинъ сакинлери Эль-Ясагъа:

– Мына эфендим, корип турасынъ ки, шеэримизнинъ ерлешкен ери яхшы, амма суву яхшы дегиль, шунунъ ичюн топрагъы да берекетсиз, – дедилер. ²⁰Эль-Яса:

– Манъа бир янъы савут беринъыз, ичине туз къоюнъыз, – деди.

Онъа савут кетирдилер. ²¹Эль-Яса сув башына чыкъып, анда тузны септи ве:

– РАББИ бойле дей: «Мен шимди бу сувларны темизледим. Эндиден сонъ бу сувдан не олюм, не де берекетсизлик олур», – деди.

²²Бундан сонъ сув темиз олды ве бугунъге къадар, Эль-Ясанынъ дегени киби, ойле де темиз къала.

²³Эль-Яса андан чыкъып, Бет-Эльге кетти. О ёлдан кеткенде, кичик балалар шеэрден чыкъып, оны мыскъыллап башладылар ве:

– Кет, тазбаш! Кет, тазбаш! – деп кычырыштылар.

²⁴Эль-Яса айланып, оларны коръди ве РАББИни чагъырып, оларны къаргъады. Ормандан эки аюв анасы чыкъып, балаларнынъ къыркъ эки данесини парчаладылар. ²⁵Мындан Эль-Яса Къармел дагъына кетти, андан Самарие шеэринге къайтты.

Исраиль ве Ехуда Моавгъа къаршы дженк этелер

3 ¹Ехуда падишасы Ехошафат 18-инджи йыл падишалыкъ эткенде, Ахавнынъ огълу Ёрам Исраиль падишасы олды. О, Самарие шеэринде 12 йыл девамында падишалыкъ этти. ²О, РАББИнинъ козю огюнде, бабасы-анасы къадар олмаса да, ярамай шейлер япты. Лякин бабасы къойгъан Баалнынъ пут ташыны алып ташлады. ³Амма Исраильни гуналаргъа батыргъан Неват огълу Еровоамнынъ япкъан гуналарыны о да япты, олардан вазгечмеди.

⁴Моав мемлекетининъ падишасы Меша къой асравджылыкънен огъраша эди. О, Исраиль падишасына 100 000 баш къоюн ве 100 000 баш къоюннынъ юнioni йибере эди. ⁵Амма Ахавнынъ олюминден сонъра Моавнынъ падишасы Исраильнинъ падишасына къаршы котерильди.

⁶О вакъытта Ёрам Самариеден чыкъып, бутюн исраиллилерни дженкке толады. ⁷Ехуда падишасы олгъан Ехошафаткъа бойле хабер йиберди:

– Моавнынъ падишасы манъа къаршы котерильди. Моавлыларгъа къаршы дженкке меннен берабер кетеджексинъми? – деп соратты.

Ехошафат онъа джевап берип:

– Мен сеннен кетерим. Аскер ве атлыларым да сенинъ олсун, – деди. ⁸– Къайсы ёлдан кетеджекмиз? – деп сорады.

– Эдом сахрасы ёлундан кетеджекмиз, – деп джевап берди Ёрам.

⁹Бундан сонъ Исраиль падишасы, Ехуда падишасы ве Эдом падишасы ёлгъа чыкътылар. Еди кунь девамында ёлларда анда-мында юрдилер. Ордуларынынъ ве оларнен берабер кеткен айванларынынъ суву битти.

¹⁰– Ах! Вах! – деди Исраиль падишасы. – РАББИ бу учь падишаны моавлыларнынъ элине бермек ичюн топлады.

¹¹Ехошафат исе:

– Мында РАББИнинъ пейгъамбери ёкъ экенми? Биз ондан РАББИнинъ эмири акъкъында сорар эдик, – деди.

Исраиль падишасынынъ хызметчилеринден бири:

– Мында Шафат огълу Эль-Яса бар. О, Ильяснынъ хызметчиси эди, – деди.

¹²Ехошафат:

– РАББИ онен Озь эмирлерини бильдире, – деди.

Сонъ Исраиль падишасы, Ехошафат ве Эдом падишасы Эль-Ясагъа кеттилер. ¹³Эль-Яса Исраиль падишасына:

– Менден санъа не керек? Бар, бабанънынъ ве ананънынъ пейгъамберлеринден сора, – деди. Амма Исраиль падишасы онъа:

– Ёкъ, бармам. РАББИ учь падишаны моавлыларгъа бермек ичюн мында топлады, – деди.

¹⁴Эль-Яса джевап берип:

– Мен хызмет эткен Ордулар РАББИСининъ огюнде ант этем: мен урьмет эткен Ехуда падишасы Ехошафат мында олмаса, санъа айланып да бакъмаз эдим. ¹⁵Манъа сантырда яхшы чалгъан бирисини чагъырынъыз, – деди.

Чалгъыджи сантыр чалгъанда, Эль-Ясагъа РАББИнинъ къолу тийди. ¹⁶О:

– «Вадийде сыра-сыра арыкълар къазынъыз, – дей РАББИ. ¹⁷– Сизлер ель дуймайджакъсынъыз, ягъмур корьмейджексинъиз, лякин шу вадий сувгъа толаджакъ. Бу сувны сизлер де, туварларынъыз ве айванларынъыз да ичеджексинъиз», – дей РАББИ. ¹⁸Бу, РАББИ ичюн къолай. О, моавлыларны къолларынъызгъа береджек. ¹⁹Сиз оларнынъ бутюн пекитильген ве бутюн буюк шеэрлерини енъеджексинъиз. Бутюн яхшы тереклерини кесинъиз, сув чокъракъларыны къапатынъыз ве энъ яхшы тарлаларыны ташларнен толдурып бозунъыз, – деди.

²⁰Саба эрте, саба къурбанлары чалынгъан вакъытта, Эдом тарафындан сувлар акъып башлады. Бутюн ер сувгъа толды.

²¹Моавлылар, падишаларнынъ оларгъа къаршы дженкке чыкъкъанларыны эшитип, яш огълан балалардан башлап акъайларнынъ эписи топландылар ве сынъырлары бою ерлештилер. ²²Саба эрте олар тургъанда, кунеш сувларны ярыкълатты. Узакътан моавлыларнынъ козюне шу сув къан киби къырмызы олып корюнди. ²³Олар:

– Бу къан! Мытлакъа, падишалар бири-биринен дженклешип, бир-бирлерини ёкъ эттилер! Эй, моавлылар! Барып оларнынъ къалгъан шейлерини алынъыз! – деди.

²⁴Олар исраиллилернинъ ордусына якъынлашкъанынен, исраиллилер турып, моавлыларгъа уджюм эттилер. Моавлылар къачып башлады, исраиллилер исе пешинден тюшип, моавлыларны къырмагъа девам эттилер. ²⁵Аскерлер шеэрлерни темелинден йыкътылар, эр бир яхшы тарлагъа бирер таш атып, оларны ташкъа толдурдылар, эр бир сув чокъракъны къапаттылар, эр яхшы терекни кестилер. Тек Кир-Харесет шеэрининъ ташлы диварлары токъунылмайып къалды. Лякин сонъра таш аткъан аскерлер шеэрни сарып, онъа да уджюм эттилер.

²⁶Моав падишасы дженкте енъиледжегини корип, озюнен берабер 700 къылычнен дженклешкен аскер алды ве Эдом падишасына якъынлашып уджюм этмеге истеди, амма якъынлашып оламады. ²⁷Сонъра озюнден сонъ падиша оладжакъ биринджи огълуны алып, оны диварнынъ устюнде къурбан чалып бутюнлей якъты. Бойле шей исраиллилерге къаршы пек буюк гъазап къозгъады. Олар артына чекилип, озь топрагъына къайттылар.

Эль-Яса ве фукъаре тул къадын

4 ¹Пейгъамберлернинъ шегиртлери бирисининъ къадыны агълап, Эль-Ясагъа:

– Сенинъ къулунъ олгъан меним акъайым ольди. Сен билесинъ ки, къулунъ РАББИден къоркъкъан бир инсан эди. Шимди исе онъа борджкъа берген бириси кельди де, борджу ерине эки баламны къуллукъкъа алып кетеджек ола, – деди.

²Эль-Яса онъа:

– Мен санъа насыл ярдым этейим? Айтчы, эвинъде нелер бар? – деп сорады.

Къадын онъа:

– Эвимде бир кичик савут зейтюн ягъындан гъайры бир шейим ёкъ, – деди.

³Эль-Яса:

– Бар, эр ерден савут сора, бутюн къомшуларынъдан чокъча бош савут топла. ⁴Сонъра эвинъе кирип, озюнь ве огъуларнынъ артындан къапуны яхшы къапат да, шу савутларнынъ эписине зейтюн ягъыны тёк, толуларыны исе четке къой, – деди.

⁵Къадын ондан кетип, озю ве огъуларынынъ артындан къапуны къапатты. Огъулары онъа савутлар бере эдилер, о исе оларны толдура эди. ⁶Савутлар толгъан сонъ, къадын огълундан даа савут сорады. Огълу: «Башкъа савут къалмады», – деди. Бундан сонъ зейтюн ягъынынъ тёкюлюви токътады. ⁷Сонъ къадын Алланынъ адамына келип, бутюн бу шейлерни айтып берди. О исе:

– Бар, зейтюн ягъыны сат да, борджунъ олгъан адамгъа борджунъны къайтар. Къалгъан парагъа исе огъулларынынънен берабер кечинирсинъиз, – деди.

Эль-Яса ве зенгин шунамлы къадын

⁸Бир кунъ Эль-Яса Шунем шеэринге кельди. Анда яшагъан бир зенгин къадын оны отъмек ашамагъа чагъыра берди. Шунунъ ичюн Эль-Яса Шунемге не вакъыт кельмесин, шу къадынгъа ашамагъа кире эди.

⁹Къадын акъайына:

– Мен билем ки, эр вакъыт бизим янымыздан кечкен Алланынъ адамы – эвлиядыр. ¹⁰Айды, онъа эвимизнинъ төпесинде бир одачыкъ къурайыкъ. Анда төшек, бир маса, отургъыч ве къандиль къояйыкъ. Бизге кельгенде, анда кирсин, – деди.

¹¹Кунълерден биринде Эль-Яса анда келип, одачыкънынъ ичине кирип ятты. ¹²О, хызметчиси олгъан Гехазийге:

– Бар, шу шунамлы къадынны чагъыр, – деди.

Хызметчиси къадынны чагъырып кельди. О келип, огюнде турды.

¹³Эль-Яса хызметчисине:

– Айт онъа: «Сен бизге буюк урьмет косьтердинъ. Сенинъ ичюн не япайыкъ? Бельки сенинъ акъкъынгда падишанен я да орду башынен лакъырды этмек керектир?» – деди.

Къадын исе:

– Ёкъ, мен озюм халкъым арасында раат яшайым, – деди.

¹⁴Эль-Яса:

– Онъа не япайыкъ экен? – деди.

– Иште, онынъ огълу ёкъ, акъайы исе къарт, – деди Гехазий.

¹⁵Эль-Яса хызметчисине оны якъынджа чагъырмагъа буюрды. О чагъырып кельди. Къадын келип, къапунынъ огюнде турды. ¹⁶Эль-Яса онъа:

– Бир йыл кечкен сонъ, тамам шу вакъытта сен къолунгда огълунъны тутаджакъсынъ, – деди. Къадын исе:

– Ёкъ, эфендим! Алланынъ адамы, мени, къулунъны, алдатма! – деди.

¹⁷Бираз вакъыт кечкен сонъ, къадын агъыраякълы олды ве, Эль-Яса онъа айткъаны киби, бир йыл кечкен сонъ, тамам шу вакъытта огълан догъды. ¹⁸Бала осьти ве кунълернинъ биринде бабасына, оракъчыларгъа кельди. ¹⁹Бабасына:

– Вай, башым! Вай, башым! – деди. Бабасы хызметчисине:

– Оны анасына алып кет, – деди.

²⁰О, баланы анасына алып кетирди. Бала анасынынъ тизлеринде уй-леге къадар отурды, ондан сонъ олды. ²¹Къадын төпеге котерилип, баланы Алланынъ адамы төшегине къойды ве къапуны къапатып кетти. ²²Сонъ акъайыны чагъырып:

– Мангъа хызметчилерден бирисини ве бир эшекни бер. Мен тез-тез Алланынъ адамына барып келеджегим, – деди. ²³Акъайы исе:

– Санъа онъа кетмеге не керек? Бугунъ янъы ай дегиль, раатлыкъ куню де дегиль, – деди.

Лякин къадын:

– Эписи яхшы, – деп, ²⁴эшекни эгерледи де, хызметчисине:

– Юр, эшекни айда, мен айтмагъандже токътама, – деди.

²⁵Къадын кетип, Къармел дагъына, Алланынъ адамына кельди. Алланынъ адамы оны узакътан корип, хызметчиси олгъан Гехазийге:

– Бу анавы шунамлы къадын. ²⁶Оны къаршыламагъа чап да: «Сагъ-амансынъмы? Акъайынъ сагъмы? Баланъ сагъмы?» – деп сора, – деди.

Къадын исе:

– Эписи яхшы, – деп джевап берди.

²⁷Лякин Алланынъ адамына дагъгъа кельгенде, йыкъылып, онынъ аякъларына япышты. Гехазий оны четке алып кетмек ичюн якъынлашты, амма Алланынъ адамы:

– Къой оны, джаны сыкъынтыда. РАББИ бу ишни менден гизледи, онынъ акъкъында манъа бир шей айтмады, – деди.

²⁸Къадын онъа:

– Мен эфендимден огъул сорадыммы? «Мени алдатма», – демедимми? – деди.

²⁹Алланынъ адамы Гехазийге:

– Белинъни багъла, элинъе меним таягъымны ал да, бар. Ёлда бири-сини расткетирсенъ – селямлашма, сеннен селямлашсалар – селямыны алма. Таягъымны баланынъ бетине къой, – деди.

³⁰Баланынъ анасы:

– РАББИнинъ огъюнде ве сенинъ огъюнде ант этем: сенинъ пешинъден къалмам! – деди.

Сонъ Эль-Яса турып, онынъ артындан кетти. ³¹Гехазий оларнынъ огъюнде кетти ве келип, таякъны баланынъ бетине къойды. Лякин не бир сес, не бир джевап олды. Сонъ Эль-Ясанынъ огъюне чыкъып:

– Бала уянмады, – деди.

³²Эль-Яса эвге кирди. Олю бала онынъ тешегинде ята эди. ³³Эль-Яса кирип, артындан къапуны къапатты. РАББИге дува этти. ³⁴Сонъ турып, баланынъ устюнден ятты, дудакъларыны баланынъ дудакъларына, козьлерини баланынъ козьлерине, эллерини баланынъ эллерине тийгизди. Баланынъ устюнден узанды, ве баланынъ тени къызды. ³⁵Сонъ турып, одачыкънынъ ичинде анда-мында юрди. Сонъ кене турып, баланынъ устюнден узанды. Бала еди кере къадар акъсырды ве козьлерини ачты.

³⁶Сонъ Эль-Яса Гехазийни чагъырып:

– Шунамлы къадынны чагъыр, – деди. О, къадынны чагъырды. Къадын кельди. О исе:

– Огълунъны ал, – деди.

³⁷Къадын келип, онынъ аякълары туюне йыкъылып, ергедже эгильди, сонъра огълуны алып кетти.

³⁸Эль-Яса исе Гилгалгъа къайтты. О ерлерде ачлыкъ олды. Пейгъамберлернинъ шегиртлери Эль-Ясанен корюшмеге кельдилер. Эль-Яса хызметчисине:

– Балабан къазан ал да, пейгъамберлернинъ шегиртлерине шорба пишир, – деди.

³⁹Оларнынъ бириси тарлагъа къокъулы отлар джыймагъа кетти. Анда бир кийик къабакъ тапып, онынъ къабачыкъларыны джыйып, этегине толдурды. Артына къайтып, оларны шорба пишкен къазангъа догърады. Осюмликнинъ не олгъаныны бильмей эди. ⁴⁰Аш адамларнынъ огюне къоюлды. Лякин олар шорбаны ашап башлагъанындан сонъ, шамата котердилер ве:

– Алланынъ адамы! Къазаннынъ ичинде олюм бар! – деп, ашап оламадылар.

⁴¹Эль-Яса:

– Манъа ун кетиринъиз, – деди. Оны алып, къазангъа къойды. Сонъ:
– Адамларгъа аш къоюнъыз, ашасынлар, – деди.

Къазаннынъ ичинде бир зарарлы шей къалмады.

⁴²Баал-Шалиша деген ерден бир адам кельди ве Алланынъ адамына биринджи орулгъан ашлыкътан 20 дане арпа отъмегини ве темизленмеген чий арпа ашлыгъыны кетирди. Эль-Яса:

– Адамларгъа бер, ашасынлар, – деди. ⁴³Хызметчиси:

– Буну юз адамнынъ огюнде насыл къоюджагъым? – деди. Эль-Яса исе:

– Адамларгъа бер, ашасынлар. РАББИ бойле дей: «Олар тойгъан сонъ, даа къалыр», – деди.

⁴⁴Ашны адамларгъа берди, ве РАББИ айткъаны киби, аш даа къалды.

Нааманнынъ хасталыкътан тедавийленюви

5 ¹Арам мемлекети падишасынынъ Нааман адлы орду башлыгъы бар эди. О, буюк адам эди ве эфендисининъ козюнде урьмет къазангъан, чюнки онынъ ярдымынен РАББИ арамлыларгъа дженклерде гъалебелер берген эди. Лякин бу къуветли къараманнынъ тери хасталыгъы бар эди.

²Бир кунъ арамлыларнынъ айдутлар сюрюлери Израильге келип, бир кучючик къыз баланы эсир алгъанлар. Шу къызчыкъ Нааманнынъ къадынына хызметчи олгъан эди. ³Къызчыкъ озь ханымына:

– Эфендимиз Самариедеки пейгъамберге барып кельсе, о пейгъамбер эфендимизнинъ тери хасталыгъыны тедавийлер эди! – деди.

⁴Нааман барып, Израиль ерлеринден кельген къызчыкънынъ бойле сёзлерини эфендисине айтып берди.

⁵Арамнынъ падишасы Наамангъа:

– Бар, мен Израиль падишасына мектюп ёлларым, – деди.

Нааман озюнен он чувал кумюш, эки чувал* алтын ве он тюрюл урба алып, барды. ⁶Израиль падишасына мектюпни кетирди. Мектюпте бойле

* 5.5 Он чувал; эки чувал – къ. еуд. «он киккар», «6 000 (шекель) алтын».

язылган эди: «Мына шу мектюпнен берабер мен санга меним хызметчим олган Нааманны ёллайым. Онынъ тери хасталыгыны яхшы эт».

⁷Исраиль падишасы мектюпни алып окъуды да, устюндеки урбасыны йыртты ве:

– Ёкъса, мен ольдюрмек ве олюлерни тирильтмек кучюне саип олган Алламмы?! Не ичюн манга тери хасталыгыны тедавийлемеге адамны йибере? Мына бакъынъыз да корюнъиз: о, къавга чыкъармакъ ичюн мана къыдыра! – деди.

⁸Алланынъ адамы Эль-Яса, Исраиль падишасы озь урбаларыны йырткъаны акъкъында эшитип, падишага бойле хабер йиберип:

– Не ичюн озь урбаларынъны йырттынъ? О адам манга кельсин, Исраильде пейгъамбер олганыны бильсин, – деди.

⁹Нааман озь атлары ве арабасында келип етти ве Эль-Ясанынъ эви огюнде токътады. ¹⁰Эль-Яса онга бойле хабер йиберди:

– Бар, еди кере Иордан озенинде ювун. Бундан сонъ беденинъ тазеленир, ве сен темизленирсинъ.

¹¹Нааман ачувланып кетти де, бойле деди:

– Мына мен тюшондим ки, мытлакга о чыкъып ве турып, РАББИни, озь Алласыны чагырыр, къолуны зарарланган ериме къояр ве тери хасталыгымны тедавийлер! ¹²Не? Дамасктаки Авана ве Парпар озенлери бутюн Исраиль озенлеринден яхшы дегильми я? Мен шу озенлерде ювунуп тедавийленмез эдимми я?

Сонъра айланды да, ачувланып кетти. ¹³Онынъ хызметчилери янына келип, онга бойле дедилер:

– Бабам! Эгер пейгъамбер санга къыйын бир шей айткъан олса, сен барып да, айткъаныны япмаз эдинъми? О санга тек: «Ювун ве темизленирсинъ», – деди!

¹⁴Бундан сонъ Нааман барып, Алланынъ адамы айткъаны киби, Иордан озенине еди кере далып чыкъты, ве онынъ бедени кичик баланынъ бедени киби темиз олды. ¹⁵Сонъ о ве онен берабер олганларнынъ эписи Алланынъ адамына къайтып кельдилер. Келип, онынъ огюнде турып:

– Шимди мен билем ки, Исраильден башкъа бир ерде Алла ёкъ экен! Энди менден, сенинъ къулундан, бир бахшыш къабул эт, – деди.

¹⁶Лякин Эль-Яса онга:

– РАББИнинъ огюнде турып ант этем: ёкъ, къабул этмем! – деди.

Нааман не къадар меджбур этмесин, Эль-Яса разы олмады.

¹⁷Бундан сонъ Нааман:

– Ойле олса, къулунга эки къатыр котерип аладжакъ топракъ берсинлер. Къулунъ энди РАББИден башкъа аллаларга бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар чалмайджакъ ве бахшышлар бермейджек. ¹⁸Тек бир шейни РАББИ багъышласын: меним падишам Риммон путунунъ эвине ибадетке барганда, меним къолума таянганда, мен де Риммоннынъ эвинде ибадет этерим. Меним ибадетим ичюн РАББИ мени, къулунъны, багъышласын, – деди.

¹⁹Эль-Яса онъа:

– Аман-эсен бар, – деди.

Нааман онынъ янындан кетип, бираз ёл кечкен сонъ, ²⁰Алланынъ адамы Эль-Ясанынъ хызметчиси Гехазий бойле тюшонди: «Мына эфендим шу арамы Нааман кетирген шейлерини онынъ къолундан алмады. РАББИнинъ огюнде ант этем: шимди артындан чапарым да, ондан бир шей алырым!»

²¹Сонъ Гехазий Нааманнынъ артындан чапып кетти. Нааман артындан чапып кельген адамны коръди, оны къаршыламагъа арабасындан тюшти ве:

– Не олды? Хайырлымы? – деп сорады. ²²Гехазий джевап берип:

– Хайырлы! Эфендим мени санъа бойле деп йиберди: «Манъа Эфраим дагълы топрагъындан эки пейгъамбер энди кельди. Оларгъа бир чувал* кумюш ве эки къат урба берсе», – деди.

²³Нааман онъа:

– Ялварам, эки чувал* кумюш ал! – деп оны къандырды. Сонъ эки чувал кумюшни ве эки къат урбаны алды да, эки хызметчисине берди. Олар буны Гехазийнинъ огюнде алып кеттилер. ²⁴Байырнынъ янына кельгенде, Гехазий эписини оларнынъ къолундан алды да, эвинде сакълады. Хызметчилерни артына къайтарды, ве олар кеттилер. ²⁵Гехазий эфендисине къайтып кельгенде, Эль-Яса ондан:

– Гехазий, къайдан келесинъ? – деп сорады. Гехазий исе:

– Ёкъ-ёкъ, къулунъ бир якъкъа бармады, – деди.

²⁶Эль-Яса онъа:

– Шу адам арабасындан сени къаршыламагъа тюшкенде, анда мен рух оларакъ эдим. Шимди кумюш, урбалар я да зейтюн тереклеринен юзюм багъчаларыны алмагъа, къой-эчкилер ве туварларны, акъай-апай къулларны алмагъа вакъыт кельдими? ²⁷Нааманнынъ хасталыгъы санъа ве сенинъ эвлятларына омюрбилля япышсын! – деди.

Сонъ хызметчиси тери хасталыгъына огърагъаны ичюн, къар киби без олып, онынъ огюнден чыкъып кетти.

Иордандан балта чыкъаралар

6 ¹Пейгъамберлернинъ шегиртлери Эль-Ясагъа:

– Сенинъ янынъда яшагъан еримиз бизге тарлыкъ эте. ²Иордан озени янына барайыкъ да, бирер терек кесип, озюмизге анда яшамагъа ер къурайыкъ, – дедилер. Эль-Яса оларгъа:

– Айды, барынъыз, – деди. ³Олардан бириси:

– Ялварам, сен де къулларынынъ бирликте бар, – деди.

– Айды, барайым, – деди Эль-Яса ⁴ве оларнен берабер барды. Олар Иордангъа келип, терек кесип башладылар. ⁵Бириси терекни йыкъаяткъанда, балтасы сувгъа тюше. О, къычырып:

* 5.22 Бир чувал – къ. еуд. «бир киккар».

* 5.23 Эки чувал – къ. еуд. «эки киккар».

– Вай, эфендим! Балтаны кьулламанмагъа сорап алгъан эдим я! – деди.

⁶Алланынъ адамы:

– Къайда тюшти? – деп сорады. Адам балта тюшкен ерни косътерди. Эль-Яса терек парчасыны кесип анда атты, ве балта сув устуне ялдап чыкъты. ⁷Сонъ:

– Озюнъе ал, – деди. Адам кьолуны узатып, балтаны алды.

Арамлыларнынъ козьлери кёр ола

⁸Бир кунъ Арамнынъ падишасы исраиллиерге къаршы дженкке чыкъты. Озь хызметчилеринен акъыл танышты ве:

– Озь ордуларымны фелянча ерде ерлештиририм, – деди.

⁹Алланынъ адамы Исраиль падишасына бойле хаберни йиберди: «Сакъын, шу ерден кечме, чюнки анда арамлылар баралар».

¹⁰Исраиль падишасы Алланынъ адамы айткъан ерге хабер йиберип, адамларгъа сакът олмагъа деди ве шу ерни кьоруды. Бу шей бир къач кере олды.

¹¹Арамнынъ падишасы шу себептен гъазапланды. Хызметчилерини чагъыртып, олардан:

– Айтынъыз манъа, бизимкилерден ким Исраильнинъ падишасына ярдым эте? – деп сорады.

¹²Хызметчилерден бири:

– Кимсе, падиша-эфендилерим! Амма Исраильнинъ Эль-Яса адлы пейгъамбери Исраиль падишасына сен ятакъ оданъда айткъан шейлерни биле айтып бере, – деди.

¹³Падиша:

– Барынъыз, онынъ къайда олгъаныны билинъиз. Сонъ мен адамларны ёллап, оны тутарым, – деди.

Падишагъа бойле хабер кельди: «О, Дотан шеэринде».

¹⁴Дотангъа атлыларыны, дженк арабаларыны ве буюк бир ордуны йиберди. Анда гедже келип, шеэрни сардылар.

¹⁵Саба эрте турып, Алла адамынынъ хызметчиси чыкъты ве шеэрни сарып алгъан орду, атлар ве арабаларны корьди. Келип, эфендисине:

– Вай, эфендим! Энди не япармыз? – деди.

¹⁶Эль-Яса:

– Къоркъма! Бизнен олгъанлар оларнен олгъанлардан чокъ, – деди.

¹⁷Сонъ Эль-Яса дува окъуп башлады ве:

– Я РАББИ! Онынъ козьлерини ач, корьсюн, – деди.

РАББИ хызметчининъ козьлерини ачты, ве о, Эль-Ясанынъ этрафындаки бутюн дагъ атешли атлар ве арабаларнен толу олгъаныны корьди.

¹⁸Арамлылар бастырып кельгенде, Эль-Яса РАББИге дува этип:

– Бу миллетнинъ козьлери кёр олсун! – деди. РАББИ, Эль-Ясанынъ сёзлерине коре, оларны кёр этти.

¹⁹Эль-Яса оларгъа:

– Бу – башкѡа ёл, бу – башкѡа шеэр. Меним пешимден келинѡиз, мен сиз кѡыдыргѡан адамгѡа сизни алып кетерим, – деди ве оларны Самарие шеэрини кетирди.

²⁰Олар Самариеге кельгенде, Эль-Яса:

– Я РАББИ! Оларнынъ козьлерини ач, корьсюнлер, – деди.

РАББИ оларнынъ козьлерини ачкѡанда, Самариенинъ ортасында олгѡанларыны корьдилер.

²¹Исраиль падишасы оларны корип, Эль-Ясадан:

– Бабам, оларны ольдюрейимми? – деп сорады.

²²Лякин Эль-Яса онѡа:

– Оларны ольдюрме! Сен оларны кѡылыч ве яйынѡны ишлетмейип алдынъ, оларны ольдюрмеге акѡкъынъ бармы? Оларгѡа сувнен отѡмек бер. Ашасын-ичсинлер, сонъ эфендисине кетсинлер, – деди.

²³Оларгѡа буюк зияфет азырлады, олар ашады-ичтилер. Сонѡра оларны йибердилер, ве олар эфендисине кѡайтып кеттилер. Бундан сонѡра арамлыларнынъ айдутлар сюрюлери Исраиль топракѡларына кельмедилер.

Самарие кѡамачавда кѡала

²⁴Бу вакѡиалардан сонъ, Арамнынъ падишасы Бен-Хадад бутюн орду-сыны топлап, дженкнен чыкѡты ве Самарие шеэрини алкѡагѡа сарды.

²⁵Самариеле буюк ачлыкѡ башланды. О кѡадар чокѡ вакѡыттан берли шеэрни алкѡада тута эдилер ки, бир эшек башы 80 кумюш парагѡа сатылып башлады, кѡошавучнынъ дѡртте бири ашлыкѡ кѡабугѡы исе беш кумюш * парагѡа сатыла эди.

²⁶Исраиль падишасы бир кунъ дивар устюнден кечкенде, бир кѡадын онѡа кѡычырып:

– Падиша-эфендим, ярдым эт! – деп ялварды.

²⁷Падиша онѡа:

– Эгер санѡа РАББИ ярдым этмесе, мен насыл ярдым этейим? Арманданмы, юзюм басылгѡан ерденми, кѡайдан алайым? – деди. ²⁸Сонъ падиша ондан: – Санѡа не керек? – деп сорады.

Кѡадын:

– Шу кѡадын манѡа: «Огълунѡны бер, оны бугунъ ашайыкѡ, меним огълумны исе ярын ашармыз», – деди. ²⁹Меним огълумны пиширип ашадыкѡ. Мен экинджи кунюне онѡа: «Огълунѡны бер, оны да ашайыкѡ», – дедим, о исе, озь огълуны сакѡлады, – деди.

³⁰Падиша бу кѡадыннынъ айткѡаныны эшитип, устюндеки урбаларыны йыртты. О, дивар устюнден кечкенде, халкѡ онынъ устюндеки чувал токѡумасындан япылгѡан урбалар кийильгенини корьди.

³¹Сонъ падиша:

---

* 6.25 80 кумюш; кѡошавучнынъ дѡртте бири; беш кумюш – кѡ. еуд. «80 (шекель) кумюш», «бир кѡавнынъ дѡртте бири», «беш (шекель) кумюш».

– Шафат огълу Эль-Ясанынъ башыны бугунъ алмасам, Алла бойнумы урсун! – деди.

³²Эль-Яса исе озь эвинде отура эди. Онынъ янында акъсакъаллар да отура эдилер. Падиша бир адам йиберди, лякин хаберджи кельмезден эвель, Эль-Яса акъсакъалларга:

– Коресизми? Бу ольдюрджининъ огълу меним башымны алмагъа истей! Бакъынъыз, о хаберджи кельгенде, къапуны къапатынъыз да, оны бойле тутунъыз. Ана онынъ пешинден эфендисиде адымлайджакъ! – деди.

³³Эль-Яса даа айтаяткъанда, хаберджи келип чыкъа ве:

– Мына РАББИден насыл беля кельди! Энди РАББИден нелер беклемек керек? – дей.

7 ¹Эль-Яса онъа:

– РАББИнинъ айткъаныны дингъле! РАББИ бойле дей: Ярын Самариенинъ араба къапусынынъ янында бир буюк савут энъ яхшы уннынъ фиаты бир кумюш оладжакъ, эки буюк савут арпанынъ фиаты да бир кумюш* оладжакъ, – деди.

²Падиша везирнинъ къолуна таянып тургъанда, везир Алланынъ адамына джевапланып:

– РАББИ бутюн кок къапуларыны ачса биле, ойле шей ола билирми? – деп сорады. Эль-Яса исе:

– Сен буны озь козьлеринънен кореджексинъ, амма бир шей ашап ола майджакъсынъ, – деди.

Арам ордусы къачып кете

³Шеэр араба къапулары янында тери хасталыгъынен маразлангъан дёрт адам отурып, бири-бирлерине айта эдилер:

– Биз мында олюм беклеп не отурамыз шу? ⁴Эгер шеэрге кирсек – шеэрде ачлыкъ, анда олермиз. Мында отурсакъ – олермиз. Айды, яхшысы арамлыларнынъ ордусы янына кетейик. Эгер бизни сагъ къалдырсалар, яшармыз, эгер ольдюрселер, олермиз.

⁵Сонъ акъшам тюшеяткъанда, арамлыларнынъ ордусына кетмек ичюн турдылар. Амма арамлыларнынъ ордусы ерлешкен ерге якъынлашып, анда бир кимсени корьмедилер. ⁶Рабби ойле япты ки, арамлылар дженк арабаларынынъ, атларнынъ, къоджаман бир ордунынъ келеяткъаныны эшиттилер. Бири-бирлерине: «Исраиль падишасы бизге къаршы дженк-лешмеге хитлилернинъ ве мысырлыларнынъ падишаларыны парагъа туткъан, гъалиба!» – дедилер. ⁷Акъшам устю турдылар, чадыр ве ат-эшеклерини, бутюн ордусыны къалдырып, джанларыны къуртармакъ ичюн къачып кеттилер.

* **7.1** *Бир буюк савут; эки буюк савут* – къ. еуд. «бир сеа», «эки сеа». *Бир кумюш* – къ. еуд. «бир шекель».

⁸Тери хасталыгъы олгъан адамлар ордунынъ четине келип, бир чадыргъа кирди, ашады-ичтилер, андан алтын-кумюшлерни, урбаларны алып сакъладылар. Къайтып, башкъа чадыргъа кирдилер, андан да шейлер алып сакъладылар. ⁹Сонъ бири-бирине:

– Биз янълыш япамыз! Бу кунъ – буюк къуванчлы хабер куню! Эгер отурып, танъ аткъаныны беклесек, бизге къабаат тюшеджек. Айды барайкъ да, падишагъа ве онынъ адамларына хабер этейик, – дедилер.

¹⁰Шеэр къапу къаравуллерына келип, оларгъа къычырып:

– Биз арамлыларнынъ ордусына бардыкъ. Анда бир кимсе ёкъ, бир адам давушы биле эшитильмей. Тек атлар ве эшеклер багълы тура, чадырлар да эвельси киби тура, – деп, эписини айтып бердилер.

¹¹Сонъ къапу къаравуллеры бу хаберни падишанынъ сарайында айттылар. ¹²Падиша гедже турды ве хызметчилерине:

– Мен сизге арамлыларнынъ не япкъанларыны анълатайым. Олар бизде ачлыкъ олгъаныны билелер. Шунунъ ичюн ордудан чыкъып, тарлада сакълангъанлар. Олар бойле тюшюнелер: «Олар шеэрден чыкъкъанда, биз оларны тирилейин тутармыз да, шеэрге уджюм этермиз», – деди.

¹³Хызметчилеринден бири онъа джевапланып:

– Бир къач адамны сайланъыз, олар шеэрде къалгъан атлардан бешини алсынлар. Олар ольселер, оларнынъ такъдири бутюн исраиллилер ордусынынъ такъдиринден башкъа олмайджакъ. Олар барып бакъсынлар, – деди.

¹⁴Сонъ арабагъа екильген эки чифт ат алып, падиша адамларны арамлыларнынъ артындан йиберди ве:

– Бар да, бакъынъыз, – деди.

¹⁵Иордан озенине къадар кеттилер. Арамлыларнынъ ашыкъып къачаяткъанда ташлагъан урбалары ве сиялары бутюн ёл бою яткъаныны корьдилер. Адамлар артына къайтып, падишагъа буларны хабер эттилер.

¹⁶Сонъра бутюн халкъ чыкъты ве арамлыларнынъ бутюн ордусыны чайпады. РАББИ айткъаны киби олды: бир буюк савут энъ яхшы уннынъ фияты бир кумюш, эки буюк савут арпа да бир кумюш эди. ¹⁷Падиша, къолуна таянып тургъан везирини араба къапу янына къойды. Халкъ оны таптады, ве о, ольди. Эр шей, падиша кельгенде, Алланынъ адамы дегени киби олды. ¹⁸О вакъыт Алланынъ адамы: «Ярын бу вакъытта Самарие шеэрининъ араба къапусы янында эки буюк савут арпанынъ фияты бир кумюш, бир буюк савут энъ яхшы уннынъ фияты да бир кумюш оладжакъ», – деди. ¹⁹Везир исе Алланынъ адамына джевап берип: «Эгер РАББИ коклернинъ бутюн къапуларыны ачса биле, ойле шей ола билирми?» – деди. Эль-Яса исе: «Озь козюнънен кореджексинъ, амма бир шей ашап оламайджакъсынъ», – деди. ²⁰Ойле де олды: халкъ оны шеэр къапу огюнде таптады, ве о, ольди.

Шунамлы къадынъ тарласыны къайтарып берелер

8¹Къадыннынъ ольген огълуны тирильткен Эль-Яса апайгъа:

– Тур, озюнь де, бутюн эв халкъынъ да мындан башкъа бир ерге кетинъиз, анда яшап турынъыз. РАББИ ачлыкъ йибермек къарарына кельди, еди йыл девамында бу ерлерде ачлыкъ оладжакъ, – деди.

²Къадын, Алланынъ адамы айткъаныны япты. Шу ерлерден озю де, эв халкъы да кеттилер ве фелестинлилернинъ топракъларында еди йыл яшадылар.

³Еди йыл кечкен сонъ, шу къадын фелестинлилернинъ топракъларындан къайтып кельди ве падишадан озю эвини ве тарласыны сорады.

⁴Падиша о вакъытта Алланынъ адамынынъ хызметчиси Гехазийнен лакъырды этип: «Манъа Эль-Ясанынъ япкъан энъ аджайип шейлери акъкъында айтып бер», – деген. ⁵Гехазий падишагъа Эль-Ясанынъ ольген адамны тирильткени акъкъында айтаяткъанда, тамам огълу тирильген къадын келип, озю эви ве тарласыны сорады. Гехазий:

– Падиша-эфендим, мына айны шу къадын. Эль-Яса айны шу къадыннынъ огълуны тирильткен эди, – деди.

⁶Падиша къадындан сорады, ве о, эр шейни айтып берди. Падиша шу къадыннен берабер бир везирини йиберип, къадыннынъ бутюн шейлерини къайтармагъа ве тарласынынъ, топракъны кълдыргъан вакъыттан башлап шу вакъыткъа къадар келирини де тълемеге эмир берди.

Эль-Яса пейгъамбер ве Хазаэл

⁷Эль-Яса Дамасккъа кельгенде, Арамнынъ падишасы Бен-Хадад хаста ята эди. Падишагъа: «Алланынъ адамы мында кельди», – деп хабер эттилер. ⁸Падиша Хазаэлге:

– Элинъе бир бахшыш ал да, Алланынъ адамыны къаршыламагъа чыкъ. О, РАББИден сорасын: мен шу хасталыкътан яхшы олурыммы, ёкъмы? – деди.

⁹Хазаэл онынъ къаршысына чыкъты. Элине бир бахшыш ве Дамаскнынъ чешит тюрлю яхшы шейлеринен къыркъ девени юкледи. Келип огюне турды да:

– Огълунъ Бен-Хадад, Арамнынъ падишасы, мени санъа ёллады ве: «Мен шу хасталыкътан яхшы олурыммы, ёкъмы?» – деп соратты, – деди.

¹⁰Эль-Яса онъа:

– Бар. «Мытлакъа яхшы олурсынъ», – айт. Лякин РАББИ манъа ачты ки, сонъ о мытлакъа оледжек, – деди.

¹¹Сонъ Эль-Яса Хазаэлге ойле тикилип бакъты ки, о тап шашмалады. Алланынъ адамы агълады. ¹²Хазаэл ондан:

– Эфендим не ичюн агълай? – деп сорады. Эль-Яса исе:

– Мен Исраиль огъуларына не къадар агъыр беля кетиреджегинъни билем. Сен оларнынъ кълелерини якъаджакъсынъ, яшларыны

къылычнен ольдюреджексинъ, балаларыны парча-кесек этеджексинъ, юклю къадынларыны къылычнен экиге боледжексинъ, – деди.

¹³Хазаэл:

– Мен, къулунъ, бир копек, бойле буюк шейни насыл япа биледжегим? – деп сорады.

Эль-Яса онъа джевап берип:

– РАББИ манъа сенинъ Арамнынъ падишасы оладжагъынъны косътерди, – деди.

¹⁴Хазаэл Эль-Ясадан кетип, эфендисине кельди. Падиша:

– Эль-Яса санъа не айтты? – деп сорады.

– Манъа айтты ки, сен мытлакъа сагъ оладжакъсынъ, – деп джевап берди Хазаэл.

¹⁵Эртеси куню исе о, ёргъанны сылатып, падишанынъ бетине къойып басты ве, падиша ольмегендже, тутты. Падишанынъ ерине Хазаэл тахткъа чыкъты.

Ехуданынъ падишасы Ехорам

¹⁶Ахав огълу Ёрам Исраильде бешинджи йыл падишалыкъ эткенде, Ехошафат Ехуданынъ падишасы олгъанда, онынъ огълу Ехорам Ехуданынъ падишасы олды. ¹⁷О, падиша олгъанда, 32 яшында эди ве секиз йыл девамында Ерусалим шеэринде падишалыкъ этти. ¹⁸О, Исраиль падишаларынынъ ёлларынен юрди, Ахавнынъ къызыны озюне апай этип алгъаны ичюн, Ахав союнынъ япкъанларыны япты. РАББИНинъ огюнде о, ярамай шейлер япты. ¹⁹Лякин РАББИ, озюнинъ къулу Давутнынъ ха-тири ичюн, Ехуда мемлекетини ёкъ этмеге истемеди, чюнки Давутнынъ звятларына омюрбилля Ехуданынъ тахтыны бермеге ваде эткен эди.

²⁰Ехорамнынъ кунълеринде Эдом мемлекети Ехудагъа къаршы котерильди ве озюне падиша къойды.

²¹Ехорам Цаир шеэринде кечти, онынънен берабер бутюн арабалары да чыкъты. Гедже турып, оны алкъагъа алгъан эдомлыларгъа ве оларнынъ дженк арабджыларына уджюм этти. Ордусы озь чадырларына къачып кетти. ²²Бугунъге къадар Эдом Ехудадан айрыдыр.

Айны шу вакъытта Ливна да Ехудагъа къаршы котерильди.

²³Ехорамнынъ башкъа ишлери, онынъ эписи япкъанлары акъкъында Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

²⁴Ехорам кечинип, баба-деделерине къошулды ве бабаларынынъ къабринде, Давут Шеэринде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Ахазья тахткъа отурды. ²⁵Ахав огълу Ёрам Исраильде 12-нджи йыл падишалыкъ эткенде, Ехорам огълу Ахазья Ехуданынъ падишасы олды. ²⁶Падиша олгъанда, Ахазья 22 яшында эди ве бир йыл девамында Ерусалимде падишалыкъ этти. Анасынынъ ады – Аталья; о, Исраиль падишасы олгъан Омрийнинъ къызы эди. ²⁷Ахазья Ахав союнынъ юрген ёлларын-дан юрди, Ахавнынъ сою киби РАББИНинъ огюнде ярамай шейлер

япты, чюнки Ахавнынъ союнен догъмуш эди. ²⁸О, Ахав огълу Ёрамнен Арамнынъ падишасы олгъан Хазаэлге къаршы Рамот-Гилад шеэрининъ янында дженкке чыкъты. Анда арамлылар Ёрамны яраладылар. ²⁹Падиша Ёрам Йизреэл шеэринине къайтты. Анда о, Рама шеэринде Арамнынъ падишасы олгъан Хазаэлге къаршы дженкте арамлылардан алынгъан яраларыны тюзельтмеге истеди. Ахав огълу Ёрам хаста олгъаны ичюн, Ехуда падишасы олгъан Ехорам огълу Ахазья оны Йизреэлде зиярет этти.

Ехуны ягънен сюртип, Исраильнинъ падишасы япалар

9 ¹Эль-Яса пейгъамбер, пейгъамберлернинъ бирисини чагъыртып, онъа: – Белинъни багъла, шу зейтюн ягъынен толу савутны ал да, Рамот-Гиладгъа бар. ²Анда кельген сонъ, Нимший огълу Ехошафатнынъ огълу Ехуны тап. Оны агъаларынынъ сырасындан айырып, ичери одагъа кирсет. ³Зейтюн ягъынен толу савутны ал да, онынъ башына тѣк ве бойле айт: «РАББИ бойле дей: Сени ягънен сюртип, Мен сени Исраиль падишасы этем». Сонъ къапуны ач да, беклемейип къач, – деди.

⁴Сонъ яш пейгъамбер Рамот-Гиладгъа кетти. ⁵Анда кельди. Анда орду башлыкълары отура эдилер. Яш:

– Орду башлыгъы, санъа лафым бар, – деди.

– Арамыздан кимнен лаф этеджексинъ? – деп сорады Еху. Пейгъамбер:

– Сеннен, орду башлыгъы, – деди.

⁶Еху турып эвге кирди. Яш пейгъамбер онынъ башына зейтюн ягъыны тѣкти ве:

– Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИ бойле дей:

Сени ягънен сюртип, Мен сени РАББИнинъ халкъы олгъан Исраильнинъ падишасы япам. ⁷Сен эфендинъ Ахавнынъ союны ёкъ этеджексинъ. Шунунънен меним къулларым пейгъамберлернинъ тѣкюльген къанлары ичюн ве РАББИнинъ эписи къулларынынъ къанлары ичюн Мен Изевельден акътыман аладжакъым. ⁸Ахавнынъ бутюн сою гъайып оладжакъ. Мен Ахавнынъ союнда эр бир акъайны: къул олсун, азат олсун, – Исраильде оларнынъ эписини ёкъ этеджегим. ⁹Ахавнынъ союны Неват огълу Еровоамнынъ ве Ахия огълу Башанынъ сою киби япарым. ¹⁰Изевельни исе Йизреэлдеки топракъта копеклер ашар, кимсе оны дефн этмез, – деди де, къапуны ачып къачып кетти.

¹¹Еху эфендисининъ хызметчилерине чыкъып, ондан:

– Эписи яхшымы? – деп сорадылар. – Не ичюн санъа бу дели кельди?

– Сиз бу адамны билесинъиз, онынъ айткъаны да сизге белли, – деди Еху. ¹²Олар:

– Ялан, айт бизге, – дедилер. О, оларгъа эписини айттып:

– Бу яш манъа айтты: «РАББИ бойле дей: Сени ягънен сюртип, Мен сени Исраильнинъ падишасы этем», – деди.

¹³Сонъ олар ашыкъып турдылар, эр бири урбасыны алып, мердивен басамакъларына тѣшеди, бору чалдылар ве:

– Еху падиша олды! – деп илян эттилер.

Ёрамнынъ ольдюрлюви

¹⁴Сонъ Нимший огълу Ехошафатнынъ огълу Еху Ёрамгъа къаршы фитнеджилик япты. Ёрам бутюн исраилли ордусынен берабер Рамот-Гилад янында Арамнынъ падишасы Хазаэлге къаршы тура эди. ¹⁵Арамнынъ падишасы Хазаэлнен дженк эткенде, арамлылар Ёрам падишаны яраладылар, ве Ёрам яраларыны тюзельтмек ичюн, Йизреэлге къайтты.

Еху:

– Эгер бунъа разы олсангъыз, кимсе шеэрден Йизреэлге хабер этмеге къачып кетмесин, – деди.

¹⁶Сонъ арабагъа отуруп, Йизреэлге кетти. Ёрам анда ятмакъта эди. Ехуда падишасы Ахазья да анда эди, чюнки о хаста Ёрамны ёкълап кельген эди.

¹⁷Йизреэлнинъ къуллесинде къаравул тура эди. О, келеяткъан Ехунынъ ордусыны корьди ве:

– Мен орду корем! – деди. Ёрам:

– Бир атлы адамны ал да, оларнынъ къаршысына йибер. «Эписи яхшымы?» – деп сорасын, – деди.

¹⁸Атлы, ордунынъ къаршысына чыкъты ве:

– Падиша: «Эписи яхшымы?» – деп сорай, – деди. Еху исе:

– Сенинъ не ишинъ бар? Меним пешимден кет, – деди.

Къаравул буларны корип:

– Атлы оларгъа етти, амма артына къайтмай, – деди.

¹⁹Экинджи атлыны йибердилер. О да ордугъа келип:

– Падиша: «Эписи яхшымы?» – деп сорай, – деди.

Еху кене:

– Сенинъ не ишинъ бар? Меним пешимден кет, – деди.

²⁰Къаравул буларны корип:

– О, оларгъа етти, амма артына къайтмай. Арабаджы Нимший огълу Еху киби атларны айдай. О, дели киби айдай, – деди.

²¹Ёрам:

– Арабама ат екинъиз, – деди. Арабасыны ектилер. Исраиль падишасы Ёрам ве Ехуда падишасы Ахазья эр бири озь арабасында Ехуны къаршыламагъа чыкътылар ве онынънен йизреэлли Навотнынъ тарласын да расткелиштилер. ²²Ёрам Ехуны корип:

– Еху, эписи яхшымы? – деп сорады. Еху исе:

– Сенинъ ананъ Изевель ороспулыкъ ве чокътан-чокъ этне япып юргенде, неси яхшы оладжакъ? – деди.

²³Ёрам арабасыны артына айландырды да, къачып кетти. О, Ахазьягъа:

– Ахазья, хаинлик! – деп къычырды.

²⁴Еху исе яйыны чекип, окъны Ёрамнынъ омузлары арасына саплады. Окъ онынъ юрегинден кечти, ве о арабасы ичине йыкъылды.

²⁵Еху Бидкъар везирине:

– Оны ал да, йизреэлли Навотнынъ тарласына ат. Хатырлайсынъмы, биз экимиз онынъ бабасы олгъан Ахавнынъ артындан арабаларда кеткенде, РАББИ онынъ акъкъында бойле хабер эвельден бильдирди: ²⁶«Биль ки, тюневин Мен керчектен Навотнынъ ве огъуллаарынынъ къаныны коръдим. Бу тарлада сенден акътыман алырым, – дей РАББИ». Шимди, РАББИ айткъаны киби, оны ал да, бу тарлагъа ат, – деди.

Ахазьянынъ ольдюрлюви

²⁷Ехуда падишасы Ахазья бутюн буларны корип, Бет-Хагъгъангъа догъру чапып кетти. Еху онынъ пешинден къувалап буюрды:

– Оны да урунъыз!

Ахазьяны, Ивлеам янындаки Гур төпесине арабасында котериле-яткъанда яраладылар. О, Мегиддо ерине къачып кетти, анда да ольди. ²⁸Къуллаары онынъ олюсини Ерусалимге алып кеттилер, анда озь къабринде, баба-деделеринен бирликте, Давут Шеэринде дефн эттилер. ²⁹Ахав огълу Ёрам 11-инджи йыл падишалыкъ эткенде, Ахазья Ехуданынъ падишасы олды.

Изевель къыраличесининъ ольдюрлюви

³⁰Еху Йизреэлге якъынлашты. Изевель бундан хабер алып, козьлерини сурьмеледи, башыны яраштырды ве пенджереге бакъып отурды.

³¹Еху шеэрнинъ къапусындан киргенде, Изевель:

– Эй, озь эфендисини ольдюрген Зимрий, эписи яхшымы? – деп сорады.

³²Еху пенджереге башыны котерип:

– Ким меним тарафымда? Ким? – деп сорады.

Пенджерен онъа эки-учь везир бакъты.

³³Еху:

– Оны котерип ашагъы атынъыз, – деди. Изевельни котерип аттылар. Онынъ къаны диваргъа ве атларгъа сачрады, ве атлар оны таптадылар.

³⁴Еху эвге кирип, ашады-ичти, сонъ:

– Анавы лянетлини алып джыйынъыз ве дефн этинъиз. Насыл да ола, о, падишанынъ къызыдыр, – деди.

³⁵Изевельни дефн этмеге кеттилер, лякин къафасы, аякълары ве элдеринден гъайры бир шейини тапмадылар. ³⁶Къайтып келип, Ехугъа айтып бердилер. О исе:

– Къулу олгъан тишбели Ильясен айткъан РАББИнинъ сёзлери ерине кельди: «Изевельнинъ джеседини Йизреэлнинъ янында тарлада копклер ашайджакъ. ³⁷Йизреэлнинъ янында тарлада Изевельнинъ бедени кубре дайын ятаджакъ, шу джесет Изевельнинъ олюси олгъаныны кимсе бильмейджек», – деди.

Ахав эвлятларынынъ ольдюрлюви

10¹ Ахавнынъ Самариеге шеэринде етмиш огълу бар эди. Еху мектюплер язып, Самариеге, Йизреэл башлыкъларына, акъсакълаларына ве Ахав балаларынынъ тербиеджилерине ёллады. Мектюплерде бойле язылгъан эди: ² «Бу мектюпни алгъан сонъ, эфендинъизнинъ огъулары, арабалары, атлары, пекитильген шеэр ве сиялары сизлерде олгъаны ичюн, ³ эфендинъизнинъ огъуларындан энъ яхшысыны эм ляйыгъыны сечип алып, оны бабасынынъ тахтына отуртынъыз. Эфендинъизнинъ сою ичюн дженк этинъиз».

⁴ Мектюпни окъугъан сонъ, олар пек къоркътылар ве:

– Ана, эки падиша онъа къаршы туруп оламадылар, биз насыл этип къаршы турайыкъ? – дедилер.

⁵ Сонъ падиша эвининъ башлыгъы, шеэр башы, акъсакълалар ве тербиеджилер Ехугъа бойле хабер йибердилер: «Биз – сенинъ къулларынынъмыз. Бизге не буюрсанъ, шуны япармыз. Озюмизге падиша этип, кимсени къоймамыз. Санъа не яхшы олса, шуны яп».

⁶ Еху экинджи мектюп язды. Мектюпте бойле язылгъан эди: «Эгер сиз меним тарафымны тутсанъыз, меним сёзюме бойсунсанъыз, ярын шу вакъытта манъа, Йизреэлге эфендинъизнинъ огъуларынынъ башларынен келинъиз».

Падишанынъ етмиш огълу оларны тербиелеген энъ буюк адамларнен берабер эдилер.

⁷ Мектюп кельген сонъ, олар падишанынъ етмиш огълуны алып, оларны ольдюрдилер. Башларыны сепетлерге къойдылар ве Йизреэлге Ехугъа ёлладылар.

⁸ Хабержи келип, Ехугъа:

– Падиша огъуларынынъ башларыны кетирдилер, – деди.

– Оларны экиге болип обаланъыз. Сабагъадже шеэрнинъ араба къапусы янында турсунлар, – деди Еху.

⁹ Саба чыкъып, анда турды ве бутюн халкъкъа:

– Сиз къабаатлы дегильсинъиз. Мына мен эфендиме къаршы фитнеслик яптым ве оны ольдюрдим. Я буларнынъ эписини ким ольдюрди? ¹⁰ Билинъиз ки, РАББИ Ахавнынъ сою акъкъында айткъан эр бир сёз ерине келир. РАББИ озюнинъ къулу Ильясен айткъан эр бир шейини япты, – деди.

¹¹ Бундан сонъ Еху Йизреэлдеки Ахав союздан къалгъанларнынъ эписини, мырзалары, якъынлары ве руханийлерининъ эписини ольдюрди, онынъ адамларындан бириси тири къалмады.

Ахазья сой-сопларынынъ ольдюрлюви

¹² Сонъ Еху кетип, Самариеге барды. Чобанларнынъ Бет-Экед шеэри ёлунда олгъанда, ¹³ Еху Ехуда падишасы Ахазьянынъ тувгъанларыны расткетирди. О:

– Сиз кимсинъиз? – деп сорады.

Олар:

– Биз Ахазьянынъ тувгъанларымыз. Падиша огъуллаарынынъ сагълыгъы ве падиша апайы огъуллаарынынъ сагълыгъыны ёкъламагъа кетемиз, – дедилер.

¹⁴Еху:

– Оларны якъаланъыз! – деди. Оларны якъаладылар. Сонъ оларнынъ къыркъ эки адамыны Бет-Экед къуюсында ольдюрдилер, бирисини тире къалдырмадылар.

Ахав сой-сопларынынъ ольдюрлюви

¹⁵Андан кетип, оны къаршыламагъа чыкъкъан Рекъав огълу Ехонадавен расткельдилер. Ехонадавен селямлашып:

– Меним юрегим санъа яткъаны киби, сенинъ юрегинъ манъа ятамы? – деди.

Ехонадав:

– Эбет, – деди.

– Эгер ойле олса, къолунъны бер, – деди Еху. Ехонадав къолуны берди, ве Еху оны арабасына котерди.

¹⁶– Меннен кель, РАББИнинъ сёзлерини насыл гъайретнен туткъанымны бакъ, – деди Еху. Бойле этип о оны арабасында алып кетти.

¹⁷Самариеге келип, Еху Ахавнынъ Самариеде къалгъан бутюн адамларыны, РАББИ Ильясенен айткъаны киби, ольдюрди.

Баалнынъ хызметчилери джезагъа огърайлар

¹⁸Еху бутюн халкъны топлап:

– Ахав Баалгъа аз табынды. Еху исе чокъча табынаджакъ. ¹⁹Шимди манъа Баалнынъ эписи пейгъамберлерини, эписи хызметчилерини ве эписи руханийлерини чагъырынъыз. Джумлеси мында кельсин. Мен Баалгъа буюктен-буюк къурбан чаладжагъым. Ким кельмесе – сагъ къалмаз, – деди.

Еху бу шейлерни аселет япты. О, Баалнынъ эписи хызметчилерини алдатып ёкъ этеджек олды.

²⁰Сонъ Еху:

– Баалнынъ адына буюк байрам топлашувуны илян этинъиз, – деди.

Топлашувны илян этилер. ²¹Еху бу хаберни бутюн Израильнинъ топракълары бою даркъатты. Баалнынъ эписи хызметчилери кельди. Кельмеген кимсе къалмады. Эписи Баалнынъ путханесине кирдилер. Эвнинъ эр ери адамгъа толды. ²²Еху урбаларны сакълагъан адамгъа:

– Баал хызметчилерининъ эписине урба кетир, – деди.

О, урбаларны кетирди. ²³Сонъ Еху Рекъав огълу Ехонадавен Баалнынъ путханесине кирди ве Баалнынъ хызметчилерине:

– Сорап билинъиз, араларынъызда РАББИнинъ хызметчилери ёкъмы? Мында тек Баалнынъ хызметчилери олмакъ керек, – деди.

²⁴Сонъра кърбанлар чалмагъа ве бутюнлей якъыладжакъ кърбанлар кетирмеге эвге кирдилер. Еху эвнинъ тышында сексен адам къоып, оларгъа:

– Эгер мен сизлернинъ къолунъызгъа берген адамларнынъ бир данеси биле къртулса, эр биринъиз озь джанынъызнен джевап береджек, – деди.

²⁵Бутюнлей якъыладжакъ кърбанларны кетирип битиргенде, Еху къаравулларгъа ве башлыкъларгъа:

– Киринъиз ве оларны ольдюринъиз. Бириси къачып къртулмасын, – деди.

Къаравуллар ве башлыкълар оларнынъ эписини къылычнен ольдюрдилер ве анда аттылар. Сонъра шеэрдеки Баалнынъ путханесине ёл алдылар. ²⁶Баалнынъ путханесинден пут ташларыны чыкъарып, оны якътылар. ²⁷Олар эм Баал путунынъ ташларыны, эм путханесини ёкъ эттилер. Онынъ ерине аякъёл яптылар, шимдиге къадар ойле де къалды. ²⁸Бойлеликнен, Еху бутюн Исраиль топракъларындан Баалны ёкъ этти. ²⁹Амма, Исраильни гуналаргъа батыргъан Неват огълу Еровоамнынъ гуналарындан вазгечмеди, Бет-Эльдеки ве Дандаки алтын бузавлардан вазгечмеди.

³⁰РАББИ Ехугъа:

– Меним огюмде догъру иш яптынъ. Ахав сою акъкъында Меним юрегимде олгъан эписи истеклеримни ерине кетирдинъ. Шунунъ ичюн огъуллаарынъ дёртюджи несилине къадар Исраиль тахтында отурдажакълар, – деди.

³¹Лякин Еху Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИнинъ Къануныны чин юректен тутмады. О, Исраильни гуналаргъа батыргъан Еровоамнынъ гуналарындан вазгечмеди.

Ехунынъ олюми

³²О кунълерде РАББИ Исраиль топрагъыны эксильтип башлады. Хазаэл бутюн Исраиль сынъыры бою исраиллилерге уджюм этти: ³³Иордандан шаркъта яткъан бутюн Гилад топрагъыны, Гъад, Рубен ве Менашше къабилелерининъ топракъларыны, Арнон вадийи янындаки Ароэрдэн башлап, Гилад ве Башан ерини запт этти.

³⁴Еху акъкъында башкъа шейлер, онынъ эписи япкъан ишлери, онынъ къараманий ишлери акъкъында Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

³⁵Еху кечинип, баба-деделерине къошулды ве Самариеде дефн этилди. Онынъ ерине огълу Ехоахаз падиша олды. ³⁶Еху Исраильде, Самарие шеэринде 28 йыл девамында падишалыкъ этти.

Къыраличе Аталъя

11 ¹Ахазьянынъ анасы Аталъя, огълунунъ ольгенини корип, падишанынъ бутюн сой-сопларыны ольдюрди. ²Лякин Ехошева, падиша

Ехорамнынъ къызы ве Ахазьянынъ къызкъардашы, Ахазьянынъ огълу Ёашны гизлиден алып, оны ольдюрилеяткъан падиша огъуллаарынынъ арасындан алып кетти. Онынънен берабер сютанасыны да ятакъ ода-сында сакълады. Бойлеликнен, оны Аталъядан сакълады, ве о, олюмден къуртулды. ³Аталъя мемлекетте падишалыкъ эткен вакъыт, алты йыл девамында олар РАББИнинъ Сарайында сакъландылар. ⁴Единджи йылы Ехояда юзбашыларны, бекчилерни ве къаравуларны топлап, оларнен РАББИнинъ Сарайында корюшюв кечирди. РАББИнинъ Сарайында оларнен анълашма тизди ве ант эттирип, оларгъа падишанынъ огълуны косътерди. ⁵Сонъра оларгъа буюрды:

– Буны япынъыз: раатлыкъ куню сменагъа чыкъаджакъ падиша эвини къаравуллагъан учъте бир къысмынъыз, ⁶Сур араба къапусы янында олгъан учъте бир къысмынъыз ве шеэрнинъ араба къапусы янында, Сарай сакъчыларынынъ артында тургъан учъте бир къысмынъыз падишанынъ эвини небет-небет яхшы къаравуллагъанъыз. ⁷Раатлыкъ куню сменадан чыкъаджакъ эки къысмынъыз къалып, падишаны къорчаламакъ ичюн РАББИнинъ Сарайыны къаравуллагъанъыз. ⁸Падишанынъ чевре-четини сарынъыз, эр кеснинъ элинде сиясы олсун. Араларынъызгъа ким кирсе, ольдюрильсин. Падиша киргенде-чыкъкъанда, янында олунъыз.

⁹Юзбашылар, руханий Ехояданынъ бутюн буюргъаныны беджердилер. Эр бир юзбашы озъ адамларыны, эм раатлыкъ кунюнде чалышкъан, эм чалышмагъан адамларыны алып, руханий Ехоядагъа кельдилер. ¹⁰Руханий юзбашыларгъа РАББИнинъ Сарайында олгъан Давут падишанынъ мызракълары ве къалкъанларыны дагъытты. ¹¹Къаравуларнынъ эр бири, сиясы элинде, Сарайнынъ сагъ тарафындан сол тарафына, къурбан ери ве Сарай къаршысында падишанынъ чевре-четини сардылар.

¹²Руханий, падишанынъ огълуны чыкъарып, онъа падиша таджыны ве шаатлыкъ безеклерини берди. Олар оны падиша япты ве зейтюн ягъынен сюрттилер. Эр кес эль чырпып: «Яшасын падиша!» – деп къычырды.

¹³Аталъя, къаравуларнынъ ве халкънынъ селерини эшитип, халкънынъ тарафына, РАББИнинъ Сарайына догърулды. ¹⁴Бакъса, не корсюн: падиша, адетке коре, дирек янында турмакъта, онынъ янында башлыкълары ве боразан чалгъанлар да бар. Бутюн халкъ шенълене, боразан чалалар. Аталъя урбаларыны йыртып: «Хаинлик! Хаинлик!» – деп къычырды.

¹⁵Руханий Ехояда, ордугъа ёлбашчылыкъ япкъан юзбашыларгъа: – Оны Сарайдан къаравуларгъа чыкъарынъыз. Онынъ артындан бир кимсе кетсе, къылычнен ольдюринъиз, – деп буюрды, чюнки руханий онынъ РАББИнинъ Сарайында ольдюрильмесини истемеди.

¹⁶Аталъяны тутты. Атлар кирген къапудан о, падиша эвине кечти ве анда ольдюрильди.

Ехояда руханий

¹⁷Ехояда РАББИ, падиша ве халкъ арасында анълашма тизди. Шу анълашмагъа коре, о, РАББИнинъ халкъы оладжакъ эди. Сонъра халкъ ве падиша арасында да анълашма тизди.

¹⁸Сонъра мемлекетнинъ бутюн халкъы Баалнынъ путханесине кирип, къурбан ерлерини бозды ве путларыны тамамынен йыкъты. Баалнынъ руханий олгъан Маттанны исе къурбан ерининъ огюнде ольдюрдилер. Руханий Ехояда РАББИнинъ Сарайына сакъчылар къойды. ¹⁹Юзбашыларны, бекчилерни, къаравулларны ве мемлекетнинъ бутюн халкъыны алып, падишаны РАББИнинъ Сарайындан озгъардылар. Къаравуллар къапусындан кечип, падишанынъ эвине кельдилер. Мында падиша тахткъа отурды. ²⁰Мемлекетнинъ бутюн халкъы шенъленип башлады. Аталъа падишанынъ эвинде къылычнен ольдюрильгени ичюн, шеэрге тынчлыкъ кельди.

²¹Ёаш падиша олгъанда, еди яшында эди.

Ехуданынъ падишасы Ёаш

12 ¹Еху единджи йыл падишалыкъ эткенде, Ёаш падиша олды ве Ерусалимде къыркъ йыл девамында падишалыкъ этти. Анасы – Беэр-Шева шеэринден олгъан Цивья. ²Руханий Ехояда онъа огреткенине коре, Ёаш омюрбилля РАББИнинъ огюнде догъру ишлер япып яшады. ³Лякин ибадет тёпелери ёкъ этильмеди, ве халкъ бу ибадет тёпелеринде къурбанлар чалмагъа ве къокъулы отлар якъмагъа девам эте эди.

⁴Ёаш руханийлерге:

– РАББИнинъ Сарайына багъышланып кетирильген бутюн кумюшни: адам башындан алынган кумюшни, адакъланган кумюшлерни ве адамларнынъ озълери истеп берген кумюшлерни РАББИнинъ Сарайында топланъыз. ⁵Руханийлер хазинеджилерден кумюш алсынлар, Сарайнынъ бирде-бир бозулган ерини тапып, тюзетильмесине масраф этсинлер, – деди.

⁶Лякин Ёаш падишалыкъ эткенининъ 23-юнджи йылына биле руханийлер Сарайнынъ бозулган ерлерини тюзетмедилер. ⁷О вакъыт Ёаш руханий Ехояданы ве башкъа руханийлерни чагъыртып:

– Не ичюн сиз Сарайнынъ бозулган ерлерини тюзетмейсинъиз? – деп сорады. – Энди хазинеджилерден кумюшни озюнъизге алманъыз, оны Сарайны тюзетмеге беринъиз, – деди.

⁸Руханийлер халкътан кумюш алмайджакъларына ве озълери Сарайны тюзетмейджеклерине разы олдылар.

⁹Руханий Ехояда бир сандыкъ алып, тёпесинде тешик япты. Сандыкъны къурбан ерининъ сагъ янына, РАББИнинъ Сарайына кирген ерге къойды. РАББИ Сарайынынъ киришинде къаравул турган руханийлер РАББИнинъ Сарайына кетирильген кумюшлерни анда къоя эдилер.

¹⁰Сандыкъ кумюшке толгъан сонъ, падишанынъ кятиби ве руханийлернинъ башы келип, РАББИ Сарайындаки кумюшни сайып, чувалларгъа багълай эди. ¹¹Сайылгъан кумюшни РАББИнинъ Сарайыны тюзеткен ишчилернинъ башлыкъларына бере эдилер. Олар исе РАББИнинъ Сарайында чалышкъан дюльгер ве ишчилерге, ¹²диварджы ве ташчыларгъа телей эдилер. Бу парагъа, РАББИнинъ Сарайыны тюзетмек ичюн, тереклер ве ёнулгъан ташлар сатып алдылар ве Сарайнынъ кереклерине масраф эттилер. ¹³РАББИнинъ Сарайы ичюн кумюш табакълар, мельте макъаслары, чанакълар, боразанлар, – чешит алтын-кумюш алетлер РАББИнинъ Сарайына кетирильген кумюштен яптырылмады. ¹⁴Кумюшни тек РАББИнинъ Сарайыны тюзеткен ишчилерге бере эдилер. ¹⁵Кумюшни ишчилерге берген адамлардан эсабат талап этмей эдилер, чюнки олар догъру инсанлар эдилер. ¹⁶Къабааты я да гунасы ичюн кетирильген кумюш РАББИнинъ Сарайына берильмей, оны руханийлер озюне ала эдилер.

¹⁷О заманларда Арамнынъ падишасы Хазаэл Гъат шеэринде уджюм этип, оны запт этти. Бундан сонъ Хазаэл Ерусалимге къаршы чыкъмагъа ниет этти. ¹⁸Лякин Ехуда падишасы Ёаш, Ехуда падишалары олгъан бабалары Ехошафат, Ехорам ве Ахазъя багъышлагъан мукъаддес алетлерни ве озю багъышлагъан мукъаддес алетлерни, РАББИнинъ Сарайында ве падиша эвиндеки хазинелерде тапылгъан бутюн алтынны алып, оларны Арамнынъ падишасы Хазаэлге йиберди. Бундан сонъ Хазаэл Ерусалимден чекильди.

¹⁹Ёаш акъкъындаки башкъа шейлер, онынъ япкъан ишлери Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

²⁰Ёашнынъ хызметчилери онъа къаршы котерилип, фитнеджилик яптылар ве оны Бет-Милло шеэри янында, Силлагъа баргъан ёлунда ольдюрдилер. ²¹Оны ольдюргенлер – къуллеры Шимеат огълу Ёзавад ве Шомер огълу Ехозавад эдилер. Олюминден сонъ Ёаш Давут Шеэринде баба-деделерининъ къабринде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Амацъя падиша олды.

Исраильнинъ падишасы Ехоахаз

13 ¹Ахазъянынъ огълу Ёаш Ехудада 23-юнджи йыл падишалыкъ эткенде, Ехунунъ огълу Ехоахаз Исраиль падишасы олды. О, 17 йыл девамьнда Самарие шеэринде падишалыкъ этти. ²О, РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япты, Исраильни гуналаргъа батыргъан Неват огълу Еровоамнынъ ёлларында юрди, олардан вазгечмедди. ³Шунунъ ичюн РАББИ исраиллилерге пек гъазапланды. О, оларны чокъ вакъыткъа Арамнынъ падишасы Хазаэлге ве Хазаэлнинъ огълу Бен-Хададгъа берди. ⁴Ехоахаз РАББИге дувалар этти. РАББИ оны эшитти, чюнки исраиллилернинъ, Арамнынъ падишасы ичюн чеккен сыкъынтысыны коре эди. ⁵РАББИ исраиллилерге бир къуртартарыджы йиберди, исраиллилер

арамлыларнынъ укюминден къртулды, ве эвелькиси киби озь эвлеринде хавфсыз яшап башладылар. ⁶Лякин олар Исраильни гуналаргъа батыргъан Еровоамнынъ гуналарындан вазгечмедилер, гуналар япып яшадылар. Ашера путуна табынма диреги Самарие шеэринде еринде къалды. ⁷Ехоахазнынъ ордусындан тек 50 атлысы, 10 дженк арабасы ве 10 000 джаяв аскери къалгъан эди, чюнки Арамнынъ падишасы оларны топракъ тозуны киби таптап, ордусыны ёкъ этти.

⁸Ехоахазнынъ башкъа ишлери, онынъ эписи япкъан шейлери ве онынъ къараманлыгъы акъкъында Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ⁹Ехоахаз кечинип, баба-деделерине къошулды ве Самарие шеэринде дефн этильди. Онынъ еринде огълу Ёаш падиша олды.

Исраильнинъ падишасы Ёаш

¹⁰Ёаш Ехудада 37-нджи йыл падишалыкъ эткенде, Ехоахазнынъ огълу Ёаш Исраиль падишасы олды. О, Самарие шеэринде 16 йыл девамында падишалыкъ япты. ¹¹О, РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япты, Исраильни гуналаргъа батыргъан Неват огълу Еровоамнынъ гуналарындан вазгечмедилер, оларны япып яшады. ¹²Ёаш акъкъында башкъа шейлери, онынъ эписи япкъан ишлери, онынъ къараманлыгъы ве Ехуда падишасы олгъан Амацьягъа къаршы дженки акъкъында Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ¹³Ёаш кечинип, баба-деделерине къошулды, ве онынъ тахтына Еровоам кечти. Ёаш исе Исраиль падишаларынынъ къабринде Самарие шеэринде дефн этильди.

Эль-Ясанынъ олюми

¹⁴Эль-Яса хаста эди. Шу хасталыкъ сонъра онъа олюм кетирди. Исраиль падишасы Ёаш онъа келип агълады ве:

– Бабам, бабам! Исраильнинъ арабасы ве атлылары! – деди.

¹⁵Эль-Яса онъа:

– Яйнен окъларны ал, – деди.

Ёаш яйнен окъларны алды. ¹⁶Сонъ Эль-Яса Исраиль падишасына:

– Яйны чек, – деди. О, яйны чекти. Эль-Яса озь къолларыны падишанынъ къолларына къойды.

¹⁷– Шаркъкъа бакъкъан пенджерени ач, – деди Эль-Яса.

О, ачты. Эль-Яса:

– Ат, – деди.

О, атты. Бундан сонъ Эль-Яса бойле деди:

– Бу окъ – РАББИден кельген къртарыджы окътыр, о, сени Арамдан къртараджакъ. Сен арамлыларны Афек шеэри янында бутюнлей енъеджексинъ.

¹⁸Сонъ Эль-Яса:

– Окъларны ал, – деди.

Падиша окъларны алды. Сонъ Эль-Яса Исраиль падишасына:

– Ерге ур, – деди.

О, учь кере ерге урып токътады. ¹⁹Алланынъ адамы онъа ачувланып: – Беш-алты кере ургъан олсанъ, арамлыларны бутюнлей ёкъ этеджек эдинъ, шимди исе арамлыларны тек учь кере енъеджексинъ! – деди.

²⁰Эль-Яса ольди ве дефн этильди. Йылындан моавлыларнынъ айдутлар сюрюлери топракъларны басты.

²¹Бир кунъ бир адамны дефн эткенде, адамлар бир айдутлар сюрюсини коръди. Олюни Эль-Ясанынъ къабири ичине атып къачтылар. Олю Эль-Ясанынъ кемиклерине тийип тирильди ве аякъларына турды.

Исраиль ве Арам арасындаки дженк

²²Арамнынъ падишасы олгъан Хазаэл, Ехоахазнынъ бутюн падишалыгъы боюнджа исраиллилерни хорлай эди. ²³Лякин РАББИ оларны аджып, мерамет зйледи. Ибраим, Исхакъ ве Якъупкъа берген васиети ичюн, исраиллилерни ёкъ этмеге истемеди ве Озюнден бугунъгедже ред этмеди.

²⁴Арамнынъ падишасы Хазаэл ольди. Онынъ ерине огълу Бен-Хадад падиша олды. ²⁵Хазаэлнинъ огълу Бен-Хадад Ехоахаздан дженкте Исраильнинъ бир къач шеэрлерини запт этти. Ехоахазнынъ огълу Ёаш исе Бен-Хададгъа къаршы дженк этип, шу шеэрлерни къайтарды. Ёаш оны учь кере енъди ве Исраиль шеэрлерини кери къайтарды.

Ехуданынъ падишасы Амацья

14 ¹Ехоахаз огълу Ёаш Исраильде экинджи йыл падишалыкъ эткенде, Ёаш огълу Амацья Ехуда падишасы олды. ²О, падиша олгъанда, 25 яшында эди. Ерусалимде о, 29 йыл девамьнда падишалыкъ этти. Анасы – ерусалимли Ехоаддан эди. ³Амацья РАББИнинъ огюнде догъру ишлер япып яшады, лякин бабасы Давут къадар дегиль. О, эр шейни бабасы Ёаш киби япа эди. ⁴Амма ибадет тёпелери бутюнлей ёкъ этильмеди, халкъ ибадет тёпелеринде къурбанлар чалмагъа ве къокъулы отлар якъмагъа девам этти. ⁵Падишалыкъ элинде пекинген сонъ, о, падиша олгъан бабасыны ольдюрген хызметчилерини ольдюрди. ⁶Лякин ольдюргенлернинъ балаларыны ольдюрмеди, чюнки Мусанынъ Къанун Китабында РАББИ шойле буюргъандыр: «Бабалар балалары ичюн олюм джезасыны корьмесинлер, ве балалар да бабалары ичюн олюм джезасыны корьмесинлер. Эр кес озь гунасы ичюн олюмнен джезалансын».

⁷Амацья Туз вадийинде 10 000 эдомлыларны енъди, Села шеэрини дженклешип алды ве онъа Ёкътеэл адыны къойды. Бу ад шимдигедже сакъланып къалды. ⁸Сонъра Амацья, Исраиль падишасы олгъан Еху огълу Ехоахазнынъ огълу Ёашкъа эльчилер йиберип:

– Чыкъ, юзьме-юзь корюшейик, – деди.

⁹Исраиль падишасы Ёаш исе Ехуда падишасы Амацьягъа джевап йиберип: – Ливанда оськен когем Ливанда оськен кедр терегине: «Къызынъны огълума апай оларакъ бер», – деген. Лякин Ливандаки кийик айванлар

кельген де, шу когемни таптагъанлар. ¹⁰Керчектен де, сен эдомлыларны енъдинъ, бундан юрегинъ къабарды. Гъалебенъе къуван, амма эвинъ де отур. Не ичюн башынъа бея къыдырасынъ? Сен де йыкъылырсынъ, сеннен берабер Ехуда да йыкъылыр, – деди.

¹¹Лякин Амацъя оны динълемеди. Израиль падишасы Ёаш чыкъып, Ехудадаки Бет-Шемеште Ехуда падишасы Амацъянен расткельди. ¹²Израиллилер ехудалыларны урып енъдилер, ве ехудалылар озъ эвлерине къачыштылар. ¹³Израиль падишасы Ёаш Ехуда падишасы Амацъяны (Амацъя – Ахазъянынъ торуну, Ёашнынъ огълу эди) Бет-Шемеште якъалады. О, Ерусалимге уджюм этти ве анда Эфраим Къапусундан Коше Къапусына къадар Ерусалим диварынынъ 200 метрлик* бир къысмыны бозды. ¹⁴РАББИнинъ Сарайында ве падиша эвининъ хазинелеринде тапкъан алтын-кумюш ве бутюн алетлерни алды. Эсирлерни де алып, Самариеге къайтты.

¹⁵Ёашнынъ башкъа япкъан ишлери, онынъ къараманлыгъы, онынъ Ехуда падишасы Амацъянен дженки акъкъында Израиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ¹⁶Ёаш кечинип, баба-деделерине къошулды ве Израиль падишаларынынъ къабринде Самарие шеэринде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Еровоам падиша олды.

Амацъя падишанынъ олюми

¹⁷Израиль падишасы Ехоахаз огълу Ёашнынъ олюминден сонъ, Ехуда падишасы Ёаш огълу Амацъя даа он беш йыл яшады. ¹⁸Амацъянынъ башкъа ишлери Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

¹⁹Фитнеджилер Амацъягъа къаршы Ерусалимде фитнеджилик япты, ве о, Лакиш шеэрине къачып кетти. Лякин фитнеджилер онынъ артындан Лакишке адамларны йибериш, оны анда ольдюрдилер. ²⁰Сонъ олюсини атларда Ерусалимге кетирдилер ве оны Давут Шеэринде баба-деделерининъ къабринде дефн эттилер.

²¹Ехудалыларнынъ эписи он алты яшында олгъан Азарьяны алып, оны бабасы Амацъя ерине падиша япты. ²²Бабасы кечинип, баба-деделерине къошулгъан сонъ, Азарья Элат шеэрини гъайрыдан къурып, оны Ехудагъа къайтарып берди.

Израильнинъ падишасы Еровоам

²³Ёаш огълу Амацъя Ехудада 15-инджи йыл падишалыкъ эткенде, Ёаш огълу Еровоам Израильнинъ падишасы олды. О, 41 йыл девамында Самарие шеэринде падишалыкъ этти. ²⁴О, РАББИнинъ огюнде ярмай шейлер япты: Израильни гуналаргъа батыргъан Неват огълу Еровоамнынъ эписи гуналарындан вазгечмеди. ²⁵О, Лего-Хамат шеэринден

* 14.13 200 метр – къ. еуд. «400 аммах».

Арава денъизине къадар Исраиль сынъырларыны гъайрыдан тикледи. Шу шейлер, Исраиль Алласы олгъан РАББИнинъ, Озь къулу Гъат-Хефер шеэринден олгъан Амиттай огълу Юнус пейгъамбернен эвельден айткъан сёзлерине коре олды. ²⁶РАББИ корьген ки, израиллилернинъ эписи, къул олсун, азат олсун, сыкъынты чеке эди ве Исраильнинъ бир къуртарыджысы ёкъ эди. ²⁷РАББИ израиллилернинъ адыны ер юзюнден сильмеге истемеди ве оларны Ёаш огълу Еровоамнынъ къолунен къуртарды. ²⁸Еровоамнынъ башкъа шейлери, онынъ эписи япкъан ишлери, онынъ дженктеки къараманлыгъы ве Исраильнинъ Ехуда къабилесине Дамаск ве Хамат шеэрини къайтаргъаны акъкъында Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

²⁹Еровоам кечинип, Исраильнинъ падишалары олгъан баба-деделерине къошулды. Онынъ ерине огълу Зекъарья падиша олды.

Ехуданынъ падишасы Азарья

15 ¹Еровоам Исраильде 27-нджи йыл падишалыкъ эткенде, Амацьа огълу Азарья Ехуда падишасы олды. ²Падиша олгъанда, о, 16 яшында эди ве 52 йыл девамында Ерусалимде падишалыкъ этти. Анасы – ерусалимли Еколья эди. ³Азарья РАББИнинъ огюнде, бабасы Амацьа киби, догъру ишлер япып яшады. ⁴Лякин ибадет тёпелери ёкъ этильмеди, халкъ ибадет тёпелеринде къурбанлар чалмагъа ве къокъулы отлар якъмагъа девам этти. ⁵РАББИ падишаны джезалады, ве Азарья олюминдже тери хасталыгъынен зарарланып, айры бир эвде яшады. Падишанынъ огълу Ётам исе сарайда башчылыкъ япып, мемлекетнинъ халкъына ёлбашчылыкъ эте эди. ⁶Азарья акъкъында башкъа шейлер, онынъ япкъан ишлери акъкъында Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ⁷Азарья кечинип, баба-деделерине къошулды ве Давут Шеэринде бабаларынынъ къабринде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Ётам падиша олды.

Исраильнинъ падишасы Зекъарья

⁸Азарья Ехудада 38-инджи йыл падишалыкъ эткенде, Еровоам огълу Зекъарья Исраильнинъ падишасы олды. О, Самарие шеэринде алты ай девамында падишалыкъ этти. ⁹Зекъарья, баба-деделери киби, РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япты, Исраильни гуналаргъа батыргъан Неват огълу Еровоамнынъ гуналарындан вазгечмеди. ¹⁰Явеш огълу Шаллум онъа къаршы фитнеджилик япты ве оны халкънынъ огюнде ольдюрди. Озю исе онынъ ерине падиша олды. ¹¹Зекъарья акъкъында башкъа шейлер Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

¹²Бойлеликнен, РАББИ Ехунен: «Огъулларыны дёртюнджи несиликне къадар Исраиль тахтында отураджакълар», – деген сёзлери ерине кельди.

Исраильнинъ падишасы Шаллум

¹³Уззия* Ехудада 39-ынджы йыл падишалыкъ эткенде, Явеш огълу Шаллум падиша олды ве бир ай девамында Самарие шеэринде падишалыкъ этти.

¹⁴Гъадий огълу Менахем Тирцадан чыкъып, Самариеге кельди. О, Самарие шеэринде Явеш огълу Шаллумгъа къаршы чыкъып, оны ольдюрди ве онынъ ерине падиша олды. ¹⁵Шаллум акъкъында башкъа шейлер, онынъ япкъан фитнелери акъкъында Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

Исраильнинъ падишасы Менахем

¹⁶Тифсах шеэрининъ къапусыны онъа ачмагъанлары ичюн, Менахем шеэрге ве анда яшагъанларнынъ эписине уджум этти, Тирцадан башлап бутюн тарафыны тар-мар этти, эр бир юкю къадынны кылычнен парчалады.

¹⁷Азарья Ехудада 39-ынджы йыл падишалыкъ эткенде, Гъадий огълу Менахем Исраильнинъ падишасы олды ве Самарие шеэринде он йыл девамында падишалыкъ этти. ¹⁸О, РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япты, Исраильни гуналаргъа батыргъан Неват огълу Еровоамнынъ гуналарындан бутюн омрю девамында възгечмеди.

¹⁹О вакъыт Исраиль топракъларына Ашшур падишасы Пул кельди. Менахем, Пулнынъ ярдымы ичюн ве падишалыкъны озь элинде къавийдже тутмакъ ичюн, Пулгъа 1 000 чувал* кумюш берди. ²⁰Ашшур падишасына кумюшлерни тѐлемек ичюн, Менахем Исраильдеки бутюн зенгин адамларгъа эллишер кумюш* салым юкледи. Сонъра Ашшур падишасы артына къайтты, бу топракъларда къалмады.

²¹Менахем акъкъындаки башкъа шейлер, онынъ бутюн япкъан ишлери акъкъында Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ²²Менахем кечинип, баба-деделерине къошулды, онынъ ерине огълу Пекъахья падиша олды.

Исраильнинъ падишасы Пекъахья

²³Азарья Ехудада 50-нджи йыл падишалыкъ эткенде, Менахем огълу Пекъахья Исраиль падишасы олды. О, Самарие шеэринде эки йыл девамында падишалыкъ этти. ²⁴О, РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япты, Исраильни гуналаргъа батыргъан Неват огълу Еровоамнынъ гуналарындан възгечмеди. ²⁵Пекъахьянынъ везири олгъан Ремальяху огълу Пекъах онъа къаршы фитнеджилик япты ве Аргов ве Арейнен берабер Самариеде,

* **15.13** Азарьянынъ башкъа ады.

* **15.19** 1 000 чувал – къ. еуд. «1 000 киккар».

* **15.20** Эллишер кумюш – къ. еуд. «50 шекель кумюш».

падиша эвининъ къалесинде падишаны ольдюрдилер. Озюнен берабер 50 гиладлы адамны алып, оны ольдюрди ве онынъ ерине падиша олды. ²⁶Пекъахъа акъкъында башкъа шейлер ве онынъ бутюн япкъан ишлери акъкъында Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

Исраильнинъ падишасы Пекъах

²⁷Азарья Ехудада 52-нджи йыл падишалыкъ эткенде, Ремальяху огълу Пекъах Исраильнинъ падишасы олды. О, йигирми йыл девамында Самарие шеэринде падишалыкъ этти. ²⁸О, РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япты, Исраильни гуналаргъа батыргъан Неват огълу Еровоамнынъ гуналарындан вазгечмеди.

²⁹Исраиль падишасы Пекъах кунълеринде Ашшур падишасы Тиглат-Пилесер* келип, Иён, Авел-Бет-Маакъа, Яноах, Кедеш, Хацор, Гилад, Галилея, бутюн Нафталий топракъларыны запт этип, халкъны Ашшур мемлекетине кочюрди.

³⁰Эла огълу Хошеа Ремальяху огълу Пекъахкъа къаршы фитнеджик япып, оны урып ольдюрди. Уззия огълу Ётам 12-нджи йыл падишалыкъ эткенде, Хошеа падиша олды. ³¹Пекъах акъкъындаки башкъа шейлер, онынъ бутюн япкъан ишлери акъкъында Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

Ехуданынъ падишасы Ётам

³²Ремальяху огълу Пекъах Исраильде экинджи йыл падишалыкъ эткенде, Уззия огълу Ётам Ехуданынъ падишасы олды. ³³О, падиша олгъанда, 25 яшында эди ве Ерусалимде 16 йыл девамында падишалыкъ этти. Анасы – Цадокъ къызы Еруша. ³⁴О, РАББИнинъ огюнде догъру ишлер япып яшады. Бабасы Уззия насыл япса, о да ойле япа эди. ³⁵Лякин ибадет тёпелери ёкъ этильмеди, халкъ ибадет тёпелеринде къурбанлар чалмагъа ве къокъулы отлар якъмагъа девам этти. О, РАББИнинъ Сарайы ичюн Юкъары Къапуны яптырды. ³⁶Ётам акъкъындаки башкъа шейлер, онынъ бутюн япкъан ишлери акъкъында Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

³⁷О заманда РАББИ Арамнынъ падишасы Рецинни ве Ремальяху огълу Пекъахны Ехудагъа къаршы йибермеге башлады.

³⁸Ётам кечинип, баба-деделерине къошулды ве Давут бабасынынъ шеэринде баба-деделерининъ къабринде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Ахаз падиша олды.

Ехуданынъ падишасы Ахаз

16 ¹Ремальяху огълу Пекъах 17-нджи йыл падишалыкъ эткенде, Ётам огълу Ахаз Ехуданынъ падишасы олды. ²Ахаз падиша олгъанда,

* 15.29 Тиглат-Пилесер – Ашшур падишасы Пулнынъ башкъа ады.

20 яшында эди. О, Ерусалимде 16 йыл девамында падишалыкъ этти. Бабасы Давут РАББИ олгъан Алласы огюнде догъру ишлер япкъан эди, Ахаз исе догъру ишлер япмады. ³Лякин Исраиль падишалары юрген ёллардан юре эди, огълуны биле атештен кечирди. Башкъа миллетлер бу дешетли шейни япа эди. РАББИ бу миллетлернинъ топрагъыны исраилдилернинъ козю огюнде тартып алгъан эди. ⁴Ахаз ибадет тёпелеринде, байырларда ве эр бир талдалы терек тюбюнде къурбанлар чала ве къо-къулы отларны якъа эди. ⁵О вакъыт Арамнынъ падишасы Рецин ве Исраиль падишасы олгъан Ремальяху огълу Пекъах Ерусалимге уджюм эттилер. Олар Ахазны алкъагъа алдылар, лякин енъип оламадылар. ⁶О заман Арамнынъ падишасы Рецин Элат шеэрини кене запт этип, оны Арамгъа къошты ве андан ехудалыларны къувалады. Элаткъа арамлылар кирдилер, анда шимдиге къадар яшамакъталар.

⁷Ахаз, Ашшур падишасы Тиглат-Пилесерге эльберип: «Мен сенинъ къулунъ ве огълунъ олам. Кель, манъа къаршы чыкъкъан Арамнынъ падишасындан ве Исраиль падишасындан къорчала», – деди. ⁸Сонъ Ахаз РАББИнинъ Сарайында ве падиша сарайындаки хазинелеринде тапылгъан алтын-кумюшлерни алып, оларны Ашшур падишасына бахшыш оларакъ ёллады. ⁹Ашшур падишасы оны динъледи. Дамаск шеэрини уджюм этти, оны запт этти ве эалисини Кирге кочюрди. Рецинни исе ольдюрди.

¹⁰Падиша Ахаз Ашшур падишасы Тиглат-Пилесерни къаршыламагъа Дамасккъа кетти. Анда о, къурбан ерини коръди. Падиша Ахаз онынъ ресимини ве планыны руханий Уриягъа йиберди. ¹¹Урия, Ахаз Дамасктан ёллагъан ресим ве плангъа коре къурбан ерини ясады. Падиша Ахаз Дамасктан кельмезден эвель, руханий Урия эписини япты. ¹²Падиша Дамасктан кельгенинен, къурбан ерини корип, онынъ янына кельди ве анда къурбанлар чалды, ¹³бутюнлей якъыладжакъ къурбанны чалды ве ашлыкъ бахшышыны кетирди. Сонъ ичерлик бахшышыны кетирди ве аманлыкъ къурбанынынъ къанынен къурбан ерини сылатты. ¹⁴РАББИнинъ огюнде тургъан бакъыр къурбан ерини исе Сарайнынъ огюнден, янъы къурбан ери ве РАББИнинъ Сарайынынъ арасындан алып, оны янъы къурбан ерининъ янына, шималь тарафына ерлештирди. ¹⁵Сонъ падиша Ахаз руханий Уриягъа буюрып:

– Балабан къурбан ери устюнде саба бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны ве акъшам ашлыкъ бахшышларыны якъ. Анда падиша ичюн бутюнлей якъыладжакъ къурбанны ве ашлыкъ бахшышларыны кетир, эм бутюн топракъта яшагъан адамлар ичюн бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны ве ашлыкъ бахшышларыны кетир, ичерлик бахшышларыны да мында кетир. Эр бир бутюнлей якъыладжакъ ве башкъа къурбаннынъ къанынен оны сылат. Бакъыр къурбан еринен исе мен къулланырым, – деди.

¹⁶Руханий Урия падиша Ахазнынъ буюргъаныны япты.

¹⁷Падиша Ахаз савутлар ичюн аякъларнынъ рейкаларыны сындырып алды ве савутларыны чыкъарды, бакъыр бугъаларнынъ устюндеки «Денъиз» адландырылгъан хавузны алып, оны таш табангъа къойды. ¹⁸Сонъ Ашшур падишасы ичюн Ахаз Сарайда къурулгъан раатлыкъ куню якъынлашма ёлуны къапатты, РАББИнинъ Сарайына кеткен падишанынъ ёлуны да ёкъ этти.

¹⁹Ахаз акъкъында башкъа шейлер, онынъ япкъан ишлери Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ²⁰Сонъ Ахаз кечинип, баба-деделерине къошулды ве Давут Шеэринде баба-деделерининъ къабринде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Хизкия тахткъа кечти.

Исраильнинъ падишасы Хошеа

17 ¹Ахаз Ехудада 12-нджи йыл падишалыкъ эткенде, Эла огълу Хошеа Самарие шеэринде Исраильнинъ падишасы олды. О, докъуз йыл девамында падишалыкъ этти. ²О, РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япып яшады, амма онынъ ишлери озюнден эвель кельген Исраиль падишалары киби ярамай дегиль эди. ³Ашшур падишасы Шалманесер Хошеагъа къаршы дженкке чыкъты, ве Хошеа, онынъ къулу олып, берги тёлемеге башлады.

⁴Хошеа Мысыр падишасы Согъа эльчилер ёллады ве Ашшур падишасына эр йыллыкъ бергисини тёлемей башлады. Ашшур падишасы Хошеанынъ фитнеджилик япкъаныны бильди, Хошеаны якъалап, оны зиндангъа къапады.

Самариенинъ йыкъылувы

⁵Сонъ Ашшур падишасы бутюн Исраиль топрагъына уджюм этти. Самарие шеэринде къаршы чыкъып, оны учъ йыл девамында алкъада тутты. ⁶Хошеа докъузынджи йыл падишалыкъ эткенде, Ашшур падишасы Самарие шеэрини къолгъа алды ве исраиллилерни Ашшур мемлекетине сюрдюню этти, оларны Халах еринде, Гозаннынъ озени янындаки Хаворда ве мадайлыларнынъ шеэрлеринде ерлештирди.

⁷РАББИ олгъан Алласы Исраиль огъуларыны Мысыр падишасы олгъан фыравундан къуртарып, Мысыр топракъларындан чыкъаргъан олса да, исраиллилер РАББИге къаршы гуналар япты, башкъа аллаларгъа табындылар, ⁸РАББИ оларнынъ огюнден къувалагъан халкъларнынъ адетлерине коре ве Исраиль падишаларынынъ япкъанлары киби яшап башладылар. ⁹Исраиллилер РАББИ олгъан Алласы разы олмагъан шейлерни гизлиден япып башладылар, къаравул къуллелерден башлап, пекитильген шеэрлерге баргъандже, бутюн шеэрлеринде ибадет тёпелери къурдылар. ¹⁰Эр бир юксек байырда ве эр бир талдалы терек тюбюнде озьлерине пут ташларыны ве Ашера путуна табынма диреклерини къойдылар, ¹¹РАББИ оларнынъ огюнден къувалагъан халкълар киби, бутюн ибадет тёпелеринде къокъулы отларны якътылар,

РАББИни гъзаплагъан ярамай шейлерни яптылар, ¹²РАББИ ясакъ эткен пис путларгъа хызмет эттилер. ¹³О заман РАББИ Израильни ве Ехуданы Озюнинъ бутюн пейгъамберлеринен ве гизли шейлерни бильген эр бир адамнен сакъындырып: «Ярамай ёлларыньыздан вазгечинъиз, Къанунда язылгъан Меним эмирлеримни ве низамнамелеримни тутунъыз. Мен бу Къанунны баба-деделеринъизге буюрдым, къулларым олгъан пейгъамберлернинъ ярдымынен оны сизге огреттим», – дей эди. ¹⁴Амма олар динълемедилер, РАББИ олгъан Алласына иман этмеген бабалары киби, инат олдылар. ¹⁵Онынъ къарарларындан вазгечтилер ве Алла оларнынъ бабаларына берген васиетини ред эттилер, О, ачкъан шатлыкъларыны да ред эттилер, бош путларнынъ пешинден кетип, озлери бош олдылар. РАББИ оларгъа къомшу миллетлернинъ япкъанларыны япмагъа ясакъ этсе де, олар шуны эп бир яптылар. ¹⁶Олар РАББИ олгъан Алласынынъ бутюн эмирлерини ред эттилер, озлереине эки да не маденден ясалгъан бугъа ве Ашера путуна табынма дирегини яптылар, бутюн коклернинъ ордусына табындылар ве Баалгъа хызмет эттилер, ¹⁷огълан-къызларыны атештен кечирдилер, фал бакъты ве этне эттилер, РАББИнинъ огюнде ярамай ве Оны гъзаплагъан шейлер япмагъа берильдилер. ¹⁸Шунынъ ичюн РАББИ израиллилерге пек гъзапланды, оларны огюнден къувалады. Тек Ехуда къабилесинден гъайры кимсени къалдырмады. ¹⁹Лякин Ехуда да Алласы олгъан РАББИнинъ эмирлерини беджермеди, израиллилерге уйып, оларнынъ низамнамелерине коре яшадылар. ²⁰Шунынъ ичюн РАББИ бутюн Израиль несини ред этти, оларны джезалады, айдутларнынъ къолларына берди ве энъ сонъунда оларны огюнден къувды. ²¹О, израиллилерни Давут союндан айырды, ве Неват огълу Еровоам оларнынъ падишасы олды. Еровоам израиллилерни РАББИнинъ ёлундан урды ве оларны буюк гуналаргъа батырды. ²²Израиллилер эр бир Еровоамнынъ гуналы ёлларындан юрдилер ве олардан вазгечмедилер. ²³Сонъунда РАББИ, Озь къулла-ры пейгъамберлеринен эвель айткъаны киби, израиллилерни огюнден къувды, израиллилерни озь топракларындан Ашшургъа сюрдюгюн этти. Олар бугунъге къадар анда къалмакъталар.

Израильде башкъа халкълар ерлеше

²⁴Ашшур падишасы Вавилон, Къута, Авва, Хамат, Сефарваимден адамларны алып кетирип, оларны Израиль огъуллаарынынъ ерине Самарие шеэрлеринде ерлештирди. Олар Самариени къолгъа алып, шеэрлеринде яшап башладылар. ²⁵Анда яшап башлагъанда, РАББИден къоркъмадылар. Шунынъ ичюн РАББИ оларгъа арсланларны йиберди, ве арсланлар оларны ольдюрюп башлады.

²⁶Ашшур падишасына шойле хабер етиштирдилер:

– Сен Самарие шеэрлерине кочюрген халкъларнынъ адамлары о ерлернинъ Алласынынъ къанунларыны бильмейлер. Шунынъ ичюн О,

арсланлар йибере, ве олар халкъны ольдюрелер, чюнки адамлар о ерлернинъ Алласынынъ къанунларыны бильмейлер.

²⁷Ашшур падишасы:

– Андан сюрдюен этильген руханийлернинъ бирисини алып, кене анда ёлланъыз. Барсын да, анда яшасын ве шу ерлер Алласынынъ къанунларыны огретсин, – деди.

²⁸Самариеден сюрдюен этильген руханийлернинъ бириси келип, Бет-Эльде ерлешти ве халкъны РАББИден насыл къоркъмагъа кереклигини огретти. ²⁹Лякин анда яшагъан эр бир халкъ озюнинъ алласыны ясап, оларны Самариедининъ сакинлери къургъан ибадет тёпелерине къойды. Эр бир халкъ озь яшагъан шеэринде бойле япты. ³⁰Вавилонлылар Сукъкъот-Бенотны яптылар, Къут шеэринде яшагъанлар Нергъалны, Хаматта яшагъанлар Ашиманы, ³¹Авва шеэринде яшагъанлар Нивхаз ве Тартакъны яптылар. Сефарваимлилер Сефарваим аллалары Адраммелек ве Анаммелек ичюн озь огъуллаарыны атештен кечире эдилер. ³²Оларнен бирликте РАББИге де ибадет эте эдилер. Озьлерининъ арасындан ибадет тёпелериндеки руханийлер сайладылар, шу руханийлер ибадет тёпелериндеки путханелерде хызмет эте эдилер. ³³Бойлеликнен, олар эм РАББИге ибадет эте, эм озьлери сюрдюен этильген миллетлернинъ низамнамелерине коре озь аллаларына да табына эдилер.

³⁴Шимдиге къадар эвельки къанунларына коре япалар: РАББИден къоркъмайлар, РАББИ Исраиль адыны къойгъан Якъупнынъ огъуллаарына буюргъан низамнамелерни, къарарларны, Къанунны ве эмирлерни беджермейлер. ³⁵РАББИ исе оларгъа васиет бергенинен: «Ят аллаларгъа табынманъыз, оларгъа тиз чёкменъиз, хызмет этменъиз ве оларгъа къурбанлар чалманъыз. ³⁶Амма сизни Мысыр топракъларындан Озь къудретли кучю-къуветинен чыкъаргъан РАББИге ибадет этинъиз. Ондан къоркъунъыз, Онъа тиз чёкюнъиз ве Онъа къурбанлар чалынъыз. ³⁷Сизлер ичюн О язгъан низамнамелерни, къарарларны, Къанунны ве эмирлерни эр вакъыт беджеринъиз ве башкъа аллаларгъа табынманъыз. ³⁸Мен сизлерге берген васиетни унутманъыз ве башкъа аллаларгъа табынманъыз. ³⁹Тек Алланъыз олгъан РАББИге ибадет этинъиз. Тек О сизни эписи душманларынынъыздан къуртараджакъ», – деп буюрды.

⁴⁰Лякин олар динълемедилер, эски адетлерине коре яшамагъа девам этилер. ⁴¹Бойле этип, шу халкълар эм РАББИге ибадет этилер, эм озь путларына табындылар. Шимдигеже балалары да, торунлары да бабаларынынъ япкъанлары киби япалар.

Ехуданынъ падишасы Хизкия

18 ¹Эла огълу Хошеа Исраильде учюнджи йыл падишалыкъ эткенде, Ахаз огълу Хизкия Ехуданынъ падишасы олды. ²Падиша олгъанда, о, 25 яшында эди ве Ерусалимде 29 йыл девамында падишалыкъ япты. Анасы – Зекъарья къызы Ави эди. ³Хизкия РАББИнинъ огюнде эр бир

шейде бабасы Давут киби догъру ишлер япып яшай эди. ⁴О, ибадет төпелерини ёкъ этти, пут ташларыны парча-парча этти, Ашера путуна табынма диреклерини кести, Муса якъан бакъыр йыланны йыкъты. Аля шу куньлерге къадар исраиллилер онынъ огюнде къокъулы отларны якъа эдилер ве онъа «Нехуштан*» дей эдилер. ⁵Хизкия Израильнинъ Алласы олгъан РАББИге ишана эди. Онынъ киби инсан, ондан эвель ве сонъра Ехуда падишалары арасында олмады. ⁶О, РАББИге пек япышты, РАББИнинъ пешинден къалмады, РАББИ Мусанен буюргъан эмирлерни тута эди. ⁷РАББИ эр вакъыт онен эди. Эр бир туткъан иши онъ келе эди. Хизкия Ашшур падишасына къаршы котерильди, онъа хызмет этмеге истемеди. ⁸О, Гъазагъадже чевре-четиндеки къаравул къуллесинден башлап пекитильген шеэрлерге баргъандже, эр ерде фелестинлилерни енъди.

⁹Хизкия дёртюджи йыл падишалыкъ эткенде, яни Эла огълу Хошеа Израильде единджи йыл падишалыкъ эткенде, Ашшур падишасы Шалманесер Самарие шеэринге къаршы чыкъты ве оны алкъагъа алды. ¹⁰Учъ йыл сонъра оны запт этти. Бу, Хизкия падишалыгъынынъ алтынджи йылында эди. Израиль падишасы Хошеанынъ докъузынджи йылында Самарие шеэрини басып алдыдар. ¹¹Ашшур падишасы исраиллилерни Ашшургъа сюрдюн этти, оларны Халах еринде, Гозаннынъ озени янындаки Хаворда ве мадайлыларнынъ шеэрлеринде ерлештирди. ¹²Исраиллилер РАББИ-Тааланынъ сёзлерини динълемеген ве Онынъ васиетини бозгъан, РАББИнинъ къулу Мусанынъ эмирлеринге бойсунмайып, оларны беджермеген эдилер.

Ашшурлылар Ерусалимни къамачавгъа алалар

¹³Хизкия 14-юнджи йыл падишалыкъ эткенде, Ашшур падишасы Санхерив Ехуданынъ бутюн пекитильген шеэрлеринге къаршы чыкъып, оларны алды. ¹⁴Ехуда падишасы Хизкия Лакиш шеэринде тургъан Ашшур падишасына хабер йиберди:

– Мен къабаатлым. Менден чекиль. Не къадар сорасанъ, шу къадар төлерим, – деди.

Сонъ Ашшур падишасы Ехуда падишасы Хизкиягъа 300 чувал кумюш ве 30 чувал* алтын бергини юкледи. ¹⁵Хизкия онъа РАББИнинъ Сарайында ве падиша сарайынынъ хазинелеринде тапылгъан бутюн кумюшни берди. ¹⁶О вакъытта Ехуда падишасы Хизкия РАББИ Сарайы къапурларынынъ ве диреклерининъ алтыныны да кесип, Ашшур падишасына берди. О, озю оларны алтыннен къапламагъа буюргъан эди.

¹⁷Ашшур падишасы озъ башкоманданыны, баш везирини ве орду башыны буюк ордусынен берабер Лакиш шеэринден падиша Хизкиягъа

* **18.4** *Нехуштан* – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «нехаш ханехошет» (бакъыр йылан) ибаресининъ айтылувына ошай.

* **18.14** *300 чувал; 30 чувал* – къ. еуд. «300 киккар» ве «30 киккар».

Ерусалимге ёллады. Олар Ерусалимге кельди. Келип, юкъары хавуздан акъкъан арыкъ янында токътадылар. О ер, токъумаларны ювып къуруткъан тарлагъа баргъан ёлундадыр. ¹⁸Падишаны чагъырттылар. Оларгъа сарай башлыгъы Хилкия огълу Эльяким, яzydжы Шевна ве тарихчы Асаф огълу Ёах чыкътылар. ¹⁹Орду башы оларгъа бойле деди:

– Хизкиягъа айтынъыз:

Ашшурнынъ улу падишасы бойле дей:

Сен кимге ишанасынъ? ²⁰Сенинъ айткъан шейлеринъ – бош лаф. Дженк этмек ичюн акъыл танышув ве къувет керек. Сен исе манъа къаршы котерилип, кимге ишанасынъ? ²¹Сен Мысыргъа, бу сынгъан таякъкъа ишанасынъ, гъалиба? Мысыргъа ким таянса, о къолуны санчып яралай. Мысыр падишасы фыравун онъа ишангъанларнынъ эписине ойле япа. ²²Гъалиба, сиз манъа: «Биз РАББИге, Алламызгъа ишанамыз», – дерсиз. Лякин Хизкия шу Алланынъ ибадет тёпелерини ве къурбан ерлерини ёкъ этип, бутюн Ехуда ве Ерусалим халкъына: «Тек Ерусалимдеки къурбан еринде ибадет этинъиз», – демедими?

²³Шимди эфендимнен Ашшур падишасынен анълашсанъ, ве мен са-нъа эки бинъ ат берсем, оларнынъ устюне атлылар тапып олурсынъмы? ²⁴Сен эфендимнинъ энъ кичик башлыгъындан юзь чевирме, Мысыргъа ве онынъ дженк арабалары ве атлыларына ишанма. ²⁵Бундан да гъайры, мен бу ерлерни йыкъмагъа Алланынъ эмиринен кельдим. РАББИ манъа: «Шу мемлекетке бар да, оны ёкъ эт», – деди.

²⁶Хилкия огълу Эльякимнен Шевна ве Ёах орду башына бойле дедилер: – Бизге, къулларынъа арабий тилинде айт, чюнки биз арабийдже анълаймыз. Бизнен еудийдже лаф этме, чюнки дивардаки адамлар бизни эшителер.

²⁷Орду башы оларгъа джевап къайтарып:

– Эфендим бу сёзлерни тек сизге ве эфендинъизге айт деп, мени йибердими? Ёкъ! Диварларнынъ устюнде отургъан бу халкъкъа да йиберди. Олар сизлернен берабер ачлыкътан озь бокъларыны ашайджакълар, озь сийдиклерини ичмеге меджбур оладжакълар, – деди.

²⁸Сонъ орду башы турып, бар сесинен еудийдже къычырды:

– Ашшурнынъ улу падишасынынъ сёзлерини динъленъиз! ²⁹Падиша бойле дей: «Хизкия сизни алдатмасын, о сизни меним къолумдан къуртарып оламаз!» ³⁰Хизкия Алла акъкъында: «РАББИ бизни мытлакъ къуртарып, бу шеэр Ашшур падишасынынъ къолуна тюшмез», – деп сизни ишандырмасын. ³¹Хизкияны динълеменъиз! Ашшур падишасы бойле дей: «Меннен барышынъыз ве огюме чыкъынъыз. Сонъра эр кес озь юзюми ве инджирлерини ашасын, озь къуюсындан сув ичсин. ³²Мен келип, сизни тыпкъы топрагъынъыз дайын топракъкъа алып кетеджегим. О топракъ – ашлыкъ ве яш шарап, отъмек ве юзюмликлер, зейтюн ягъы ве бал топрагъыдыр. Анда яшайджакъсынъыз да, ольмейджексинъиз. Хизкияны динълеменъиз, о: “РАББИ бизни къуртарып”, – деп,

сизни алдата. ³³Миллетлернинъ аллалары озь топракъларыны Ашшур падишасы къолундан къуртардымы? ³⁴Хамат ве Арпад шеэрлерининъ аллалары къайда? Сефарваим, Хена ве Ивва шеэрлерининъ аллалары къайда? Аллалар Самарие шеэрини меним къолумдан къуртардылармы? ³⁵Бутюн ерлернинъ аллаларындан къайсы алла озь мемлекетини меним къолумдан къуртардымы? РАББИ Ерусалимни меним къолумдан къуртара билirmi?»

³⁶Халкъ сусып къалды, онъа бир сёз биле къайтармады, чюнки падиша: «Онъа сёз къайтарманъыз», – деп буюргъан эди.

³⁷Сарай башлыгъы Хилкия огълу Эляким, яызджы Шевна ве тарихчы Асаф огълу Ёах, кедернен урбаларыны йыртып, Хизкиянынъ огюне кельди ве орду башынынъ сёзлерини айтып бердилер.

Хизкия Ешаягъа мураджаат эте

19 ¹Буларны эшиткен Хизкия устюндеки урбаларыны йыртты, чувал токъумасындан тикильген урбаны кийип, РАББИнинъ Сарайына кетти, ²сарай башлыгъы Элякимни, яызджы Шевнаны ве баш руханийлерни чувал токъумасындан тикильген урбаларда Амоц огълу Ешая пейгъамберге ёллады. ³Олар келип:

– Хизкия шойле дей: «Бу кунь – сыкъынты, джеза ве масхаралыкъ куню. Балаларнынъ догъаджакъ вакъты кельди, амма догъурмагъа кучь ёкъ. ⁴Бельки РАББИ, сенинъ Алланъ Ашшур падишасы йиберген ве Тирри Алланы сёгген орду башынынъ эписи сёзлерини эшитир ве айткъан ярамай шейлери ичюн оны джезалар. Сен исе сагъ къалгъанлар ичюн дува окъу», – дедилер.

⁵Хизкиянынъ хызметчилери Ешаягъа кельгенинен, ⁶Ешая оларгъа бойле деди:

– Эфендинъизге айтынъыз: «РАББИ бойле дей: Сен эшиткен шейлерден, Ашшур падишасынынъ хызметчилери Мени сёгип айткъан сёзлеринден къоркъма. ⁷Мен онъа ойле бир рух ёлларым ки, падиша бир хабер эшитип, озь ерлерине къайтар. Мен оны озь топракъларында къылычнен ураджагъым».

Орду башынынъ къоркъузувы ве Хизкиянынъ дуvasы

⁸Ашшур падишасынынъ Лакиш шеэринден кеткени акъкъында хаберни алып, орду башы кетти ве Ливна шеэринге къаршы дженклекшен падишагъа кельди. ⁹Падиша, Хуш падишасы олгъан Тирхакъа акъкъында: «Мына, о санъа къаршы дженклекшеме чыкъкъан», – деген сёзлерни эшитти. Падиша кене Хизкиягъа эльчилер ёллап, бойле деди:

¹⁰– Ехуда падишасы Хизкиягъа бойле айтынъыз: «Сен ишангъан Алланъ: “Ерусалим шеэри Ашшур падишасынынъ къолуна тюшмез”, – деп сени алдатмасын. ¹¹Ашшур падишалары бутюн ерлерге нелер эткенлери акъкъында ве оларны бутюнлей ёкъ эткенлери акъкъында эшиттинъ.

Сен сагъ къаладжакъсынъмы? ¹²Баба-деделерим ёкъ эткен миллетлерни аллалары къуртардымы? Гозан ве Харанны, Рецеф ве Телассардаки Эден огъуларыны къуртардылармы? ¹³Хамат шеэри падишасы ве Арпад шеэри падишасы къайда? Лаир, Сефарваим, Хена ве Ивва шеэри падишалары шимди къайда?»

¹⁴Хизкия эльчилернинъ къолларындан мектюпни алып, оны окъуды. Сонъ РАББИнинъ Сарайына кетип, мектюпни РАББИнинъ огюнде ачты. ¹⁵Хизкия РАББИнинъ огюнде дувалар окъуп:

– Я РАББИ, Керувларнынъ устюнде отургъан Израильнинъ Алласы! Бутюн ер падишалыкъларынынъ Алласы – бирден-бир Сенсинъ. Сен ернен коклерни яраттынъ. ¹⁶Я РАББИ, къулакъ ас да, эшит. Козьлеринъни ач да, Озюнь корь. Санхеривнинъ сёзлерини, Тири Алланы насыл сёггенини эшит! ¹⁷РАББИМ, догърусы шу ки, Ашшур падишалары халкъларны ве топракъларыны ёкъ эттилер, ¹⁸оларнынъ аллаларыны атеште якътылар. Олар исе аллалар дегиль, олар инсан якъан шейдир: агъач ве таш. Шунинъ ичюн де оларны ёкъ эттилер. ¹⁹Шимди исе, РАББИМ, бизим Алламыз, бизни оларнынъ къолундан къуртар. Бутюн ернинъ падишалыкълары бильсин ки, Сен РАББИсинъ, бирден-бир Алласынъ, – деди.

Ешаянен берильген Алланынъ джевабы

²⁰Сонъ Амоцнынъ огълу Ешая Хизкиягъа бойле хабер ёллады:
– РАББИ, Израильнинъ Алласы бойле дей: «Ашшур падишасына Санхеривге къаршы дуваларынъны эшиттим».

²¹Мына онынъ акъкъында РАББИнинъ сёзлери:

Сион къызы сенден нефретленир, устюнден кулер. Ерусалим къызы артынъдан башыны саллар. ²²Кимни сёгдинъ, кимни ашаладынъ? Кимге сесинъни котерип, юкъарыдан бакътынъ? Израильнинъ Азизине! ²³Эльчилеринънен Раббини ашаладынъ ве: «Чокътан-чокъ арабаларымнен дагъларнынъ тёпесине, Ливаннынъ къаяларына чыкътым, юксек кедр тереклерини кестим, энъ яхшы кипарислерини кестим. Онынъ энъ тёрюне кельдим, багъынынъ гурь ерине кирдим. ²⁴Ябанджы ерлерде къую къазып, сувуны ичтим, бутюн Мысыр озенлерини табанларымнен къурруттым», – дединъ. ²⁵Бутюн буларны Мен чокътан якъаным акъкъында эшитмединъми сен? Мен буны къадимий заманларда яздым, шимди исе къавийлештирильген шеэрлерни сенинъ къолларынънен ёкъ эттим. ²⁶Шеэрде яшагъанлар кучьсюз къалып, къалтырай ве утаналар. Олар тарладаки от киби, назик ешиллик киби, дамлардаки от ве баш багъламай янгъан ашлыкъ кибилер. ²⁷Сен отурасынъмы, кирип-чыкъасынъмы – Мен эписини билем. Сенинъ Манъа къаршы олган ачувынъны да билем. ²⁸Сенинъ Манъа къаршы ачувынъ, къопайлыгъынъ Манъа келип етти. Мен бурнунъа алкъа къоярым, агъзынъа агъызлыкъ такъарым. Кельген ёлунънен сени алып къайтарырым.

²⁹Иште санъа, Хизкия, бир алямет: бу йыл тюшкен ашлыкъны ашайджакъсынъыз, экинджи йылы – озю осип чыкъкъан ашлыкъ, учюнджи йылы ашлыкъ сачып ораджакъсынъыз, юзюм багъчаларыны сачып, емишини ашайджакъсынъыз. ³⁰Ехуда эвинден сагъ къалгъанлар, кене тамыр аткъан ве мейва кетирген тереклер киби оладжакълар. ³¹Сагъ къалгъанлар Ерусалимден, къуртулгъанлар Сион дагъындан чыкъаджакъ. Буны Ордулар РАББИСининъ кучлю севгиси япаджакъ.

³²Шунынъ ичюн РАББИ Ашшур падишасы акъкъында бойле дей:

О, бу шеэрге кирмейджек, анда окъ атмайджакъ, къалкъаннен якъынлашмайджакъ, онынъ дивары янында уджюм обаларыны обаламайджакъ. ³³Кельген ёлунен къайтаджакъ, бу шеэрге кирмейджек, – дей РАББИ. ³⁴– Озюм ичюн, къулум Давут хатири ичюн Мен бу шеэрни къорчалайджагъым.

³⁵Шу геджеси Алланынъ Мелеги келип, Ашшур ордусынынъ 185 000 аскерини къырды. Адамлар саба турып, бутюн аскерлер олип-серилип яткъанларыны коръди.

³⁶Ашшур падишасы Санхерив кетип, артына къайтты ве сонъра Ниневеде яшады.

³⁷Бир кунъ, о, озюнинъ алласы Нисрок путханесинде табынгъанда, огъуллаары Адраммелек ве Сарецер оны къылычнен ольдюрдилер, озълери исе Арарат мемлекетине къачып кеттилер. Санхеривнинъ ерине огълу Эсар-Хаддон падиша олды.

Хизкия падишанынъ хасталыгъы ве хасталыкътан тедавийленюви

20 ¹Шу кунълери Хизкия агъыр хасталанып, олюм тёшегинде яткъанда, онъа Амоц огълу Ешая пейгъамбер кельди ве:

– Эвинъдекилеринъе васиетинъни къалдыр. Сен оледжексинъ, тюзельмейджексинъ, – деди.

²Хизкия диваргъа айланып, РАББИге дува этип:

³– Я РАББИ! Мен Сенинъ огюнъде насыл садыкълыкънен ве бутюн юрегимнен Санъа берилип юргенимни эсле. Сенинъ огюнъде яхшылыкъ яптым, – деп, адджы агълап башлады.

⁴Ешая даа шеэрнинъ ичинден чыкъмаздан эвель, РАББИ онъа бойле деди:

⁵– Артынъа къайт да, Хизкиягъа, халкъымнынъ укъумдарына, шойле айт: «РАББИ, Бабанъ Давутнынъ Алласы бойле дей: Мен сенинъ дуваларынъны эшиттим, козь яшларынъны коръдим. Мен сени тедавийледжегим. Учюнджи куню РАББИнинъ Сарайына кетеджексинъ. ⁶Омрюнъе даа он беш йыл къошаджагъым, сени ве шу шеэрни Ашшур падишасы къолундан къуртараджагъым. Озюм ичюн ве къулум Давутнынъ хатири ичюн бу шеэрни къорчалайджагъым».

⁷Сонъра Ешая:

– Бир төгерек басылгъан инджир алынъыз, – деди. Алып, оны чибанына къойдылар, ве о тюзелип кетти.

⁸Хизкия Ешайдан:

– РАББИ мени тюзельтеджегининъ ве мен о бириси куню РАББИнинъ Сарайына бараджагъымнынъ насыл алямети бар? – деп сорады.

⁹Ешая онъа:

– Мына санъа РАББИ айткъан сёзюни ерине кетиреджеги акъкъын да алямет: кольге он басамакъ узансынмы, он басамакъ къыскъартылсынмы? – деди.

¹⁰Хизкия:

– Кольгеге он басамакъ огге узанмасы къолай, ёкъ, кольге он басамакъ арткъа къыскъартылсын, – деди.

¹¹Шу вакъыт Ешая РАББИге мураджаат этти, ве РАББИ Ахазнынъ мердивенинден тюшкен кольгени мердивенининъ он басамагъына къыскъартты.

Хизкиянынъ тюшюнмейип япкъан иши

¹²О заманда Баладаннынъ огълу Меродакъ-Баладан, Вавилон падишасы, Хизкиянынъ хаста олгъаныны эшитип, онъа мектюплер ве бахшыш ёллады. ¹³Хизкия эльчилерни къуванчнен къаршылап, оларгъа эвининъ хазинесини косътерди: алтын-кумюшни, къокъулы отлар ве темиз ягъларны, силяханесини ве хазинесиндеки эр шейни косътерди. Хизкия эвинде ве саип олгъан ерлеринде оларгъа косътермеген бир шейи къалмады.

¹⁴Ешая пейгъамбер Хизкия падишагъа келип, ондан:

– Бу адамлар нелер айттылар, олар санъа къайдан кельдилер? – деп сорады.

– Узакъ мемлекеттен, Вавилондан кельдилер, – деп джевап берди Хизкия.

¹⁵– Эвинде нелер корьдилер? – деп сорады Ешая. Хизкия:

– Эвимде олгъан эписи шейлерни корьдилер. Хазинемде оларгъа косътермеген бир шей къалмады, – деди.

¹⁶Ешая онъа:

– РАББИнинъ сёзлерини динъле. ¹⁷«Ойле куньлер келеджек ки, эвиндеки бутюн шейлерни ве бугуньге къадар бабаларынъ топлагъан шейлерини Вавилонгъа алып кетеджеклер. Бир шей къалмайджакъ, – дей РАББИ. ¹⁸– Сенден догъгъан огулларынъны алып, Вавилон падишасынынъ эвинде хызметчилер япаджакълар», – деди.

¹⁹Хизкия Ешаягъа:

– Сен РАББИден кетирген сёзлер яхшыдыр, – деди. Сонъ даа кшошты: – Ич олмаса, меним куньлеримде тынчлыкъ ве аманлыкъ оладжакъ!

Хизкия падишалыгъынынъ сонъу

²⁰Хизкия акъкъында башкъа шейлер, онынъ къараманлыгъы, насыл хавуз япкъаны ве шеэрге сув кечиргени акъкъында Ехуда падишаларыннынъ

тарихы китабында язылгъандыр. ²¹Хизкия кечинип, баба-деделерине къошулды. Онынъ ерине огълу Менашше падиша олды.

Ехуданынъ падишасы Менашше

21 ¹Менашше падиша олгъанда, 12 яшында эди. О, Ерусалимде 55 йыл девамында падишалыкъ япты. Анасынынъ ады – Хефци-Вах. ²Менашше РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япып яшады, РАББИ Исраиль огъулларынынъ огюнден къувалагъан халкъларгъа уйып, пис шейлер япты. ³О, бабасы Хизкия ёкъ эткен ибадет тёпелерини гъайрыдан тикледи, Баалгъа къурбан ерини къурды, Исраиль падишасы Ахав киби, Ашера путуна табынма дирегини ясады, коклернинъ ордусына табынды ве хызмет этти. ⁴РАББИ: «Мында Меним Намым оладжакъ», – дегенине бакъмадан, о, РАББИнинъ Сарайында чешит къурбан ерлерини къурды, ⁵РАББИ Сарайынынъ эки азбарында коклернинъ ордусына къурбан ерлерини къурды. ⁶О, огълуны атештен кечирди, аляметлерни бакъып келеджекни айтты ве фал бакъты, джинлерни чагъыргъанларны ве ольген адамларнынъ рухларынен лаф эткенлерни озюнинъ янына топлады. РАББИнинъ огюнде о, чокъ ярамай шейлер япты ве РАББИни гъазапландырды.

⁷Менашше РАББИнинъ Сарайында озю яптыргъан Ашера путуны ерлештирди. Шу Сарай акъкъында РАББИ Давуткъа ве огълу Сулеймангъа: «Шу Сарайда ве Исраильнинъ бутюн къабилелеринден Мен сайлангъан Ерусалим шеэринде Меним Намым даима оладжакъ. ⁸Эгер Меним эмирлеримнинъ эписини ве Меним къулум Муса буюргъан бутюн Къанунны тутып беджерселер, исраиллилер Мен баба-деделерине берген ерден бир даа чыкъмазлар», – деген эди.

⁹Лякин халкъ къулакъ асмады. Менашше оларны ёлдан ойле урды ки, олар тап РАББИ Исраиль огъулларынынъ огюнде ёкъ эткен миллетлерден бетер шейлер яптылар. ¹⁰Шунынъ ичюн РАББИ, Озь къуллары пейгъамберлеринен бойле деди:

¹¹– Ехуда падишасы Менашше бойле пис шейлерни япты, ондан эвель олгъан аморлылардан бетер шейлер япты, Ехуданы путларгъа толдурып гуналаргъа батырды. ¹²Шунынъ ичюн РАББИ, Исраильнинъ Алласы бойле дей: «Ехуданынъ ве Ерусалимнинъ башына ойле белялар кетиририм ки, эшиткенлернинъ отьлери патлар. ¹³Самариени ве Ахавнынъ союны насыл ёкъ эткен олсам, Ерусалимни де бойле ёкъ этедегим. Чанакъны насыл ичинден-тышындан темизлеп сюртелер, Ерусалимни де ойле сюртерим. ¹⁴Мен шахсий мулькюмнинъ сонъки мирасымны алырым ве оны душманларына берерим. Душманларынынъ эписи оны чайпап сыдырырлар. ¹⁵Олар Меним огюмде чокъ ярамай шейлер яптылар ве Ехуда бабалары Мысырдан чыкъкъан вакъыттан башлап шимдигедеже Мени гъазапландырдылар».

¹⁶РАББИнинъ огюнде Ехуданы ярамай шейлер яптырып гуналаргъа батыргъанындан гъайры, Менашше чокъ къабаатсыз къан тёкип, Ерусалимни бир кенарындан экинджи кенарына къадар къангъа толдурды.

¹⁷Менашшенинъ башкъа ишлери ве онынъ япкъанлары акъкъында, онынъ ишлеген гуналары акъкъында Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

¹⁸Менашше кечинип, баба-деделерине къошулды ве эвининъ багъчасында, Уззанынъ багъчасында дефн этильди. Онынъ ерине огълу Амон падиша олды.

Ехуданынъ падишасы Амон

¹⁹Амон падиша олгъанда, 22 яшында эди. О, Ерусалим шеэринде эки йыл девамында падишалыкъ этти. Анасы – Ётва шеэринден олгъан Харуцнынъ къызы Мешуллетет. ²⁰Амон, бабасы Менашше киби, РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япты. ²¹О, бабасы юрген ёллардан юрди, бабасы хызмет эткен путларгъа хызмет этти ве оларгъа табынды, ²²бабаларынынъ Алласы олгъан РАББИни къалдырып, РАББИнинъ ёлларындан юрмеди.

²³Амоннынъ хызметчилери онъа къаршы фитнеджилик япып, падишаны эвинде ольдюрдилер. ²⁴Лякин ерли халкъ Амонгъа къаршы чыкъкъанларнынъ эписини ольдюрди ве онынъ ерине огълу Ёшияны падиша япты.

²⁵Амоннынъ башкъа ишлери ве онынъ япкъанлары акъкъында Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ²⁶Оны озь къабринде Уззанынъ багъчасында дефн этилдер. Онынъ ерине огълу Ёшия падиша олды.

Ехуданынъ падишасы Ёшия

22 ¹Ёшия падиша олгъанда, секиз яшында эди. О, Ерусалимде 31 йыл девамында падишалыкъ этти. Онынъ анасы – Боцкъат шеэринден олгъан Адая къызы Едида эди. ²Ёшия РАББИнинъ огюнде догъру ишлер япып яшады, бабасы Давутнынъ ёлларындан сагъгъа-солгъа бурулмайып юрди.

Мусанынъ Къанун Китабы

³Ёшия 18-инджи йыл падишалыкъ эткенде, падиша Мешуллам огълу Ацальянынъ огълу Шафан языджыны РАББИнинъ Сарайына ёллап:

⁴– Руханийлернинъ башлыгъы Хилкиягъа барып кель. О, къапу къаравулла халкътан топлагъан ве РАББИнинъ Сарайына кетирильген кумюшни сайсын да, ⁵оны РАББИнинъ Сарайындаки ишчилернинъ башлыкъларына берсин, олар исе, РАББИнинъ Сарайыны тюзетмек ичюн, ишчилерге даркъатсынлар. ⁶Дюльгерлерге, къуруджыларгъа, диварджыларгъа, Сарайны тюзетмеге кереккен терек ве ёнулгъан ташларгъа масраф этсинлер. ⁷Масраф этильген кумюшнинъ эсабыны сорамасын, чюнки олар ишанчлы адамлар, – деди.

⁸Руханийлернинъ башлыгъы Хилкия языджы Шафангъа:

– РАББИнинъ Сарайында Къанун Китабыны таптым, – деди де, китапны Шафангъа берди. Шафан китапны окъуды. ⁹Сонъ Шафан падишагъа кельди, онъа джевап берди ве:

– Къулларынь эвде тапылгъан кумюшни алдылар ве оны РАББИнинъ Сарайыны тюзеткен ишчилернинъ башлыкъларына бердилер, – деди.
¹⁰Сонъ Шафан лафыны девам этип:

– Хилкия руханий манъа бир китап берди, – деди ве оны гурь сеснен падишагъа окъуды. ¹¹Падиша Къанун Китабынынъ сёзлерини эшиткенинен, устюндеки урбаларыны йыртты, ¹²сонъ руханий Хилкиягъа, Шафан огълу Ахикъамгъа, Микъая огълу Акъборгъа, яzydжы Шафангъа ве падишанынъ хызметчиси Асаягъа бойле буюрды:

¹³– Барынъыз, шу тапылгъан китапнынъ сёзлери акъкъында мен ичюн, халкъым ве бутюн Ехуда ичюн РАББИден соранъыз. РАББИнинъ гъазабы бизге къаршы пек кучълюдир, чюнки бабаларымыз китапта язылгъан шейлерге бойсунмадылар, онда биз ичюн бутюн язылгъаныны тутмадылар.

¹⁴Хилкия руханий, Ахикъам, Акъбор, Шафан ве Асая кетип, пейгъамберлик япкъан къадын Хулдагъа кельдилер. Хулда – урбаларнынъ къаравулы олгъан Хархас огълу Тикванынъ огълу олгъан Шаллумнынъ апайы эди, Ерусалимнинъ Мишне мааллесинде яшады. Олар онен лакъырды этилер. ¹⁵Хулда оларгъа:

– Исраильнинъ РАББИ-Тааласы Онъа ёллангъан адамгъа бойле дей: ¹⁶«Шу топракъкъа ве мында яшагъанларгъа агъыр белялар тюшюрим, Ехуда падишасы китапта окъугъан шейлернинъ эписини япарым. ¹⁷Чюнки олар Мени къалдырды, башкъа алларгъа къурбанлар чалып, озь ишлеринен Мени ачувландырды. Шу ерге Меним гъазабым зияде алевленди ве энди сёнмейджек». ¹⁸Сизни, РАББИден сорасын деп, ёлагъан Ехуда падишасына о эшиткен сёзлер акъкъында Исраильнинъ РАББИ-Тааласы бойле дей: ¹⁹«Виран олып лянетленеджек бу ер ве онынъ сакинлери акъкъында сёзлеримни эшитип, юрегинъ йымшады, ве сен РАББИнинъ огюнде боюн эгинъ. Сен урбаларынъны йырттынъ ве Меним огюмде агъладынъ. Онынъ ичюн Мен сени эшиттим, – дей РАББИ. ²⁰– Шунынъ ичюн де козьлеринъ Мен шу ерге кетиреджек беляларны корьмейджек. Мен сени тынч-аман баба-деделеринъе къошаджагъым, ве сен дефн этиледжексинъ», – деди.

Шу джевапны падишагъа кетирдилер.

Путперестлик адетининъ ёкъ этилюви

23 ¹Падиша Ехуданынъ ве Ерусалимнинъ акъсакълларыны озюне чгъыртты. Олар эписи топлаштылар. ²Падиша РАББИнинъ Сарайына ёл алды, онынъ пешинден бутюн ехудалылар, Ерусалим сакинлери, руханийлер ве пейгъамберлер, халкънынъ буюги-кичиги – эписи кеттилер. РАББИнинъ Сарайында тапылгъан Васиет Китабынынъ бутюн сёзлерини эр кес эшитеджек киби окъуды. ³Сонъра падиша колонна янына турып, РАББИнинъ ёлларындан юрге, Онынъ эмирлерини, шаатлыкъларыны ве къанунларыны джан-гонъюльден беджермеге, бу китапта

язылгъан васиетнинъ сёзлерини тутмагъа РАББИнинъ огюнде ант этти. Бутюн халкъ да ант этти. ⁴Сонъ падиша руханийлернинъ башлыгъына Хилкиягъа, экинджи дередже руханийлерге ве къапуда тургъан къаравуларгъа РАББИнинъ Сарайындан Баал, Ашера ве коклернинъ ордусына япылгъан шейлернинъ эписини чыкъармагъа эмир берди. Падиша оларны Ерусалимнинъ тышында, Кидрон тарлаларында якъты, кулюни исе Бет-Эль шеэрини кетиртти. ⁵Сонъ о, пут руханийлерини ёкъ этти. Ехуда падишаларынынъ тарафындан къоюлып, олар ибадет тёпелеринде, Ехуда шеэрлеринде ве Ерусалим этрафларында Баал, кунеш, ай, йылдыз такъымларына ве коклернинъ бутюн ордусына къокъулы отларны якъкъан эдилер. ⁶Падиша РАББИнинъ Сарайындан Ашера путуна табынма дирегини чыкъарып, Ерусалимнинъ ичинден Кидрон вадийине кетиртти ве анда оны якъты, кульге айландырды, кулюни исе халкънынъ мезарларына септи. ⁷РАББИнинъ Сарайында олгъан эркек путхане ороспуларынынъ эвлерини йыкътырды. Анда апайлар Ашера путуна табынмакъ ичюн чадырларны тиккен эдилер. ⁸Падиша руханийлернинъ эписини Ехуда шеэрлеринден чыкъартты, Гевадан Беэр-Шевагъа баргъандже руханийлер къокъулы отларны якъкъан ибадет тёпелерини арамлады, араба къапулары огюндеки ибадет тёпелерини де йыкътырды. Тёпелер шеэр башы олгъан Ехошуанынъ къапусы огюнде ве шеэр къапусынынъ сол тарафында къурулгъан эдилер. ⁹Ибадет тёпелерининъ руханийлери Ерусалимдеки РАББИнинъ къурбан ерине бармай эди, лякин маясыз отъмекни ишдешлеринен берабер ашай эдилер. ¹⁰Кимсе огълуны я да къызыны атештен кечирип Молек путуна кетирмесин деп, падиша Бен-Хинном вадийиндеки Тофет* ерини арамлады. ¹¹Ёшия Ехуда падишалары кунеш ичюн къойгъан атларны РАББИнинъ Сарайы киришинден алып йыкъты. Атлар Парварим еринде, везир Неган-Мелех одаларынынъ янында эдилер. Сонъ о, кунешке багъышлангъан арабаларны атеште якъты.

¹²Падиша Ехуда падишалары япкъан Ахаз эвининъ юкъары одасынынъ дамындаки къурбан ерлерини ве РАББИнинъ Сарайы эки азбарында Менашше тарафындан япылгъан къурбан ерлерини йыкътырды. Оларны къырып, тозуны Кидрон вадийине септи. ¹³Падиша Харап адлы дагънынъ дженюп тарафында, Ерусалимнинъ шаркъ тарафында олгъан ибадет тёпелерини арамлады. Бу тёпелерни Исраиль падишасы Сулейман сидонлыларнынъ пис путу олгъан Ашторетке, моавлыларнынъ пис путу олгъан Кемошкъа ве аммонлыларнынъ пислиги олгъан Милкъомгъа къургъан эди. ¹⁴Ёшия пут ташларыны бозды, Ашера путуна табынма диреклерини кести, оларнынъ ерлерини адам кемиклеринен толдурды. ¹⁵Бундан да гъайры, падиша Бет-Эльдеки къурбан ерини йыкътырды. Бу ибадет тёпесини Исраильни гуналаргъа батыр-

* 23.10 *Тофет* – халкъларнынъ чешит тюрлю аллаларына табынмакъ ичюн ер.

гъан Неват огълу Еровоам къургъан эди. Эм шу къурбан ерини, эм ибадет тѣлесини йыкътырды. Ибадет тѣлесини якъып, оны тоз-думан этти, Ашера путуна табынма дирегини де якъты.

¹⁶Ёшия бакъып, дагъдаки мезарларны корьди. Мезарлардан кемиклерни алсынлар деп, адамларны ййберди. Кемиклерни къурбан ерининъ атешинде якъып, оны арамады ве бойле этип, РАББИнинъ сѣзлерине коре шу вакъиаларны эвельден айтып берген Алланынъ адамынынъ сѣзлери ерине кельди.

¹⁷Ёшия:

– Анавы мен корип тургъан абиде недир? – деп сорады.

Шеэрнинъ сакинлери джевап къайтарып:

– Бу – Алла адамынынъ къабири. О, Ехудадан келип, сенинъ Бет-Эльдеки къурбан еринен не якъканынъны эвельден айтып берди, – дедилер.

¹⁸Ёшия:

– Тийменъиз, онынъ кемиклерине токъунманъыз, – деди.

Бойле этип онынъ кемиклерини ве Самариеден кельген пейгъамбернинъ кемиклерини сакълап къалдырдылар.

¹⁹Булардан башкъа, Ёшия Самарие шеэрлеринде ибадет тѣпелериндеки путханелернинъ эписини йыкъты. Израиль падишалары оларны къурып, РАББИни пек гъазапландыргъан эдилер. Ёшия Бет-Эльдеки ибадет тѣпелерине якъкъан шейлернинъ эписини оларгъа да япты. ²⁰О, тѣпелерининъ руханийлерини андаки къурбан ерлеринде къурбан чалды ве анда адамларнынъ кемиклерини якъты. Сонъра Ерусалимге къайтып кетти.

Песах Байрамы

²¹Падиша бутюн халкъкъа эмир этти:

– Бу Васиет Китабында язылгъаны киби, Алланъыз олгъан РАББИ ичюн Песах Байрамыны тутунъыз!

²²Бу Песах Байрамыны Израильге ёлбашчылыкъ эткен къадыларнынъ кунюнден берли Израиль ве Ехуда падишаларынынъ бутюн кунълерининъ девамында тутулмагъан эди.

²³Ёшия 18-инджи йыл падишалыкъ эткенде, Ерусалим шеэринде РАББИ ичюн бу Песах Байрамы тутулды.

Ёшиянынъ денъиштирювлери

²⁴Ёшия ольгенлернинъ рухларыны ве джинлерни чагъыргъан адамларны, шахсий эв путчыкъларны ве башкъа путларны, эм де Ехуда топрагъында ве Ерусалим шеэринде тапылгъан эр бир пис олгъан шейни ёкъ этти. Бойле этип, о, руханий Хилкия РАББИнинъ Сарайында тапкъан Къанун Китабынынъ сѣзлерини ерине кетирди.

²⁵Ёшия Мусанынъ къанунына бойсунып, РАББИге бутюн джан-гонълюнен ве бар кучюнен берильди. О киби якъкъан падиша ондан эвель ёкъ эди. Ондан сонъ да онынъ киби падиша олмады.

²⁶Лякин РАББИнинъ буюк гъзабы эксильмеди. О, Ехудагъа пек ачуwлы эди, чюнки Менашше Оны гъзапландыргъан чокъ шей япкъан эди.
²⁷РАББИ:

– Израильни ред эткеним киби, Ехуданы да огюмден ред этерим. Мен сайлагъан бу шеэрден де, Ерусалим шеэринден ве «Меним Намым анда оладжакъ», – деген Сарайындан да вазгечерим, – деди.

Ёшия падишалыгъынынъ сонъу

²⁸Ёшия акъкъында башкъа шейлер, онынъ япкъанлары акъкъында Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр.

²⁹Ёшиянынъ кунълеринде, Мысыр падишасы олгъан фыравун Неко Ашшур падишасына къаршы Фират дерьясына чыкъты. Ёшия падиша онынъ къаршысына чыкъты, о исе Ёшияны Мегиддо еринде корип, оны ольдюрди. ³⁰Хызметчилери Ёшиянынъ беденини Мегиддодан Ерусалимге арабада кетирдилер ве оны озъ къабринде дефн эттилер. Халкъ Ёшиянынъ огълу Ехоахазны алып, зейтюн ягъынен сюртип, оны бабасынынъ ерине падиша яптылар.

Ехуданынъ падишасы Ехоахаз

³¹Ехоахаз падиша олгъанда, 23 яшында эди. О, Ерусалимде учъ ай девамьнда падишалыкъ этти. Анасы – Ливна шеэринден олгъан Йирмеянынъ къызы Хамутал эди. ³²Ехоахаз, баба-деделери киби, РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япып яшады. ³³Фыравун Неко оны Ривла еринде, Хамат топракъларында, Ерусалимде падишалыкъ этмесин деп, тутып якъалады ве 100 чувал кумюш ве бир чувал* алтын микъдарында бергини истеди. ³⁴Фыравун Неко Ёшиянынъ огълу Эльякимни бабасы Ёшия ерине падиша япты ве адыны Ехояким адына денъиштирди. Ехоахазны исе Мысыргъа алып кетти, ве о, анда ольди.

Ехуданынъ падишасы Ехояким

³⁵Ехояким фыравунгъа алтын-кумюшлер берди. Фыравуннынъ эмирине коре кумюш бермек ичюн, мемлекетке берги юкледи. Фыравун Некогъа алтын-кумюш бермек ичюн, о, топракънынъ халкъындан, эр кестен хусусий берги оларакъ алтын-кумюш алды.

³⁶Ехояким падиша олгъанда, 25 яшында эди. О, Ерусалимде 11 йыл девамьнда падишалыкъ этти. Анасы – Рума шеэринден олгъан Педаянынъ къызы Зевида эди. ³⁷Ехояким РАББИнинъ огюнде, баба-деделери киби, ярамай ишлер япып яшады.

24 ¹Ехоякимнинъ кунълеринде Вавилон падишасы Невукъаднецар онъа къаршы чыкъты, ве Ехояким онъа бойсунды. Учъ йыл девамьнда

* 23.33 100 чувал; бир чувал – къ. еуд. «100 киккар» ве «бир киккар».

онъа бойсунды, сонъ онъа къаршы котерильди. ²РАББИ онъа къаршы къасдийлилернинъ, арамлыларнынъ, моавлыларнынъ ве аммонлыларнынъ айдутлар сюрюлерини йиберди. РАББИ къуллары пейгъамберлернен звельден айткъаны киби, О, шу сюрюлерни Ехуданы ёкъ этмек ичюн йиберди. ³Бутюн бу шейлер РАББИнинъ эмирине коре Ехуданынъ башына тюшти, чюнки Менашшенинъ япкъан гуна ишлери ичюн РАББИ Ехудадан вазгечти. ⁴Менашше къабаатсыз къан тёкип, Ерусалимни къабаатсыз къангъа толдургъан, шунунъ ичюн РАББИ оны багъышламагъа истемеди.

⁵Ехояким акъкъында башкъа шейлер, онынъ япкъан шейлери акъкъында Ехуда падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ⁶Ехояким кечинип, баба-деделерине къошулды. Онынъ ерине огълу Ехоякин падиша олды.

⁷Мысыр падишасы бир даа озюнинъ мемлекетинден чыкъмады, чюнки Вавилон падишасы Мысыр дерьясындан башлап Фират дерьясына баргъандже Мысыр падишасынынъ бутюн ерлерини тартып алды.

Ехуданынъ падишасы Ехоякин

⁸Ехоякин падиша олгъанда, 18 яшында эди. О, Ерусалимде учъ ай девамьнда падишалыкъ этти. Анасы – ерусалимли Элнатаннынъ къызы Нехушта эди. ⁹Ехоякин РАББИнинъ огюнде бабасы киби ярамай шейлер япып яшады.

¹⁰О куньлерде Вавилон падишасы Невукъаднецарнынъ аскерлери Ерусалимге якъынлашты ве шеэрни алкъагъа сардылар. ¹¹Аскерлери шеэрни сарып алгъан вакъытта, Вавилон падишасы Невукъаднецар шеэрге кельди. ¹²Ехуда падишасы Ехоякин озю, анасы да, хызметчилери де, мырзалары ве везирлери де Вавилон падишасы Невукъаднецарнынъ огюне чыкъты. Вавилон падишасы секизинджи йыл падишалыкъ эткенде, Ехоякинни запт этти.

¹³Невукъаднецар РАББИ Сарайынынъ ве падиша сарайынынъ хази-несинден бутюн къыйметли шейлерни алып кетти. РАББИнинъ сёзлерине коре, Израиль падишасы Сулейман РАББИнинъ Сарайы ичюн яптыргъан бутюн алтын шейлерни кесип алды. ¹⁴О, Ерусалимде яшагъан эр бир адамны, эр бир мырзаны ве джесюр ордуны – он бинъ адамны – сюрюгюн этти. Шеэрден бутюн зенаатчы ве демирджилерни чыкъарды. Факъыр-фукъаре халкътан гъайры кимсе къалмады. ¹⁵Ехоякинни де Вавилонгъа сюрюгюн этти. Падишанынъ анасыны, къадынларыны, везирлерини ве мемлекетнинъ буюк мырзаларыны Ерусалимден Вавилонгъа сюрюгюн этти. ¹⁶Вавилон падишасы еди бинълик бутюн ордуны, бинъ зенаатчы ве демирджини, дженкте иштирак эткен эписи джесюр адамларны Вавилонгъа сюрюгюн этти.

¹⁷Вавилон падишасы Ехоякиннинъ ерине онынъ эмджеси Маттаньяны падиша япты, адыны Цидкиягъа денъиштирди.

Ехуданынъ падишасы Цидкия

¹⁸Цидкия падиша олгъанда, 21 яшында эди. О, Ерусалимде 11 йыл девамында падишалыкъ этти. Анасы – Ливна шеэринден олгъан Йирмеянынъ къызы Хамутал. ¹⁹Цидкия РАББИнинъ огюнде, Ехояким киби, ярамай шейлер япып яшады.

²⁰РАББИ Ерусалим ве Ехудагъа гъазаплангъаны ичюн, оларны Озюнден ред этти.

Цидкия исе Вавилон падишасына къаршы котерильди.

Ерусалимнинъ йыкъылувы

25 ¹Цидкия докъузынджы йыл падишалыкъ эткенде, онунджы айнынъ онунджы кунюнде Вавилон падишасы Невукъаднеццар бутюн ордусынен Ерусалимге кельди ве оны сарып алды. Шеэрнинъ чевре-четине уджюм обаларыны обалады. ²Шеэр Цидкия падишалыгъынынъ 11-инджи йылына къадар алкъада къалды. ³Айнынъ докъузынджы кунюнде шеэрдеки ачлыкъ пек къуветленди, халкъта отъмек уфагъы биле къалмады. ⁴Душман шеэрге сокъулды. Геджеси аскерлернинъ эписи падиша багъчасынынъ янындаки эки дивар арасында араба къапусындан чыкъып къачтылар. Къасдийлилер шеэрнинъ этрафында турса да, падиша Арава ёлунен къачып кетти. ⁵Къасдийлилер ордусы падишанынъ пешинден къувалап, Ерихон тегизликлеринде артындан етти. Падишанынъ бутюн ордусы къачып дагъылды. ⁶Къасдийлилер падишаны тутып, Вавилон падишасына Ривла шеэринге кетирдилер. Анда суд эттилер. ⁷Падишанынъ козю огюнде огъуллаарыны къылычнен ольдюрдилер. Сонъ Цидкиянынъ козълерини ойдылар, аягъыны-къолуны бакъыр зынджырнен багълап, Вавилонгъа алып кеттилер.

Рабби Сарайынынъ бербат этилюви

⁸Бешинджи айнынъ единджи кунюнде, Вавилон падишасы Невукъаднеццар 19-ынджи йыл падишалыкъ эткенде, Ерусалимге Вавилон падишасынынъ хызметчиси олгъан къаравулла башлыгъы Невузарадан кельди. ⁹О, РАББИнинъ Сарайыны, падишанынъ эвини ве Ерусалимдеки эвлернинъ эписини якъты. Эр бир буюк эвни атеште якъты. ¹⁰Къаравулла башлыгъынен кельген къасдийли ордусы Ерусалимнинъ диварларыны йыкъты. ¹¹Сонъ къаравуллаарнынъ башлыгъы Невузарадан шеэрде къалгъан халкъны да, Вавилон падишасы тарафына кечкен адамларны да, башкъа къалгъан адий халкъны да шеэрден сюрдюню этти. ¹²Къаравуллаарнынъ башлыгъы ялынъыз энъ фукъаре халкънынъ бир къач адамларыны топракъны ишлемек ве багъчаджылыкъ япмакъ ичюн къалдырды.

¹³Къасдийлилер РАББИнинъ Сарайы янындаки бакъыр колоннаарны, буюк аякъларны ве РАББИнинъ Сарайындаки «Денъиз» адландырылгъан

бакъыр хавузны парлап, бакъырыны Вавилонгъа алып кеттилер. ¹⁴Ибадетте къулланылгъан легенлер, куречиклер, мелъте макъаслары, лотоклар ве бутюн бакъыр савутларны алдылар. ¹⁵Къаравулларнынъ башлыгъы алтындан ве кумюштен япылгъан чанакъ ве комюр табакъларыны алды. ¹⁶Эки дане колоннанынъ, бир дане «Денъиз»нинъ, РАББИнинъ Эви ичюн Сулейман яптыргъан аякъларнынъ бакъыры, бутюн бу бакъыр шейлернинъ агъырлыгъы эсапсыз эди. ¹⁷Бир колоннанынъ юксеклиги докъуз метр эди. Устюнде бир бакъыр капитель бар эди. Капительнинъ юксеклиги бир бучукъ метр* эди. Капительнинъ чевре-четинде нарлар ве агъ да – эписи бакъырдан эди. Экинджи колонна, биринджи си киби, агълы эди.

Ехудалыларны Вавилонгъа сюрдюн этелер

¹⁸Къаравулларнынъ башлыгъы руханийлернинъ башлыгъы Сераяны, экинджи руханий Цефаньяны ве къапуда къаравул тургъан учъ адамны алды. ¹⁹Шеэрден аскерлернинъ башлыгъы олгъан бир везирни, шеэрде тапылгъан падишанынъ беш меслеатчысыны, халкъны аскерликке яздыргъан баш арбий язиджысыны ве шеэрде булунгъан халкъ арасындан алтмыш адамны да алды. ²⁰Къаравулларнынъ башлыгъы Невузарадан оларны алып, Ривла шеэринде, Вавилон падишасына кетирди. ²¹Вавилон падишасы оларны Хамат топракъларындаки Ривлада ольдюрди. Бойледже, ехудалылар озь топракъларындан сюрдюн этильди.

Ехуданынъ ёлбашчысы Гедалья

²²Вавилон падишасы Невукъаднецар Ехуда мемлекетинде къалдыргъан халкънынъ башлыгъы оларакъ Шафан огълу Ахикъамнынъ огълу Гедальяны къойды. ²³Орду башлыкълары ве оларнынъ адамлары, Вавилон падишасы оларгъа башлыкъ оларакъ Гедальяны къойгъаныны эшитип, Гедальягъа Мицпа шеэринде кельдилер. Нетанья огълу Исмаил, Къареах огълу Ёханан, нетофалы Танхуметнинъ огълу Серая, маакъалынынъ огълу Язанья ве оларнынъ адамлары кельдилер. ²⁴Гедалья оларнынъ ве адамларынынъ алдында ант этип: «Къасдийли башлыкълардан къоркъманъыз. Топракъта ерлешинъиз ве Вавилон падишасына хызмет этинъиз, сизде эписи яхшы олур», – деди.

²⁵Единджи айында падиша союндан олгъан Элишама огълу Нетанья огълу Исмаил он адамнен келип, Гедальяны урып ольдюрди. Онынънен берабер Мицпада олгъан ехудалыларны ве къасдийлилерни де ольдюрди. ²⁶Сонъ бутюн халкъ – кичиги-буюги ве орду башлыкълары – аякъкъа къалкъты ве Мысыргъа кеттилер, чюнки къасдийлилерден къоркъа эдилер.

* 25.17 Докъуз метр; бир бучукъ метр – къ. еуд. «18 аммах», «3 аммах».

Ехоякиннинъ зиндандан азат этилюви

²⁷Эвил-Меродакъ Вавилоннынъ падишасы олды. Озь падишалыгъынынъ биринджи йылында, Ехуда падишасы Ехоякиннинъ сюрдюнликтеки 37-нджи йылында, 12-нджи айында, айнынъ 27-нджи кунюнде, о, Ехуданынъ падишасы олгъан Ехоякинни зиндандан чыкъарды. ²⁸Онен яхшы лакъырды этти ве онынъ тахтыны башкъа Вавилонгъа кельген падишаларнынъ тахтындан юксек къойды. ²⁹Ехоякин озь зиндан урбаларыны денъиштирди ве бутюн яшайышы девамьнда падишанынъ софрасындан ашады. ³⁰О, яшайышы боюнджа падишадан эр кунь даимий ашамалыкъ-ичмелик алды.

Тарих вакъиалары. Биринджи къысым

Тарих вакъиалары китабында чокъусынен Падишалар акъкъын-да китапларда язылгъан вакъиалар текрарлана, амма олар бираз башкъа нокътай назардан бериле. 1–9 бабларда Исраиль халкъынынъ несиллер джедвели кетириле, мында халкънынъ Вавилон эсиринден къайткъан вакъты (м.э. V асыргъа къадар) да кирсетиле. Бу джедвеллерде энъ чокъ дикъкъат Ехуда, Биньямин ве Левийнинъ къабилелерине айырыла.

10–21 баблары Шаул падишанынъ олюминден башлап, Давут падишалыкъ эткенининъ муим вакъиаларыны косътерелер. Давут падиша – биринджи китапнынъ баш къараманыдыр. О, Ерусалим шеэрини азиз этип, оны исраиллилернинъ Раббиге дува этип шукюр эткен ерге чевирди.

22–29 бабларында Давут Алланынъ Сарайыны къурмагъа азырлана. Мында айры дикъкъат левийлилерге ве руханийлерге айырыла. Сарайнынъ бинасыны Сулейман къура, лякин муэллиф айрыджа къайд эте: акъикъатта бу къуруджылыкъ – Давутнынъ ниетидир.

Исраиль къабилелерининъ несиллери (1–9 б.). Исраильнинъ биринджи падишасы Шаулнынъ олюми (10 б.). Давут – Исраильнинъ падишасы (11–22 б.). Алла Сарайынынъ хызметчилери; халкънынъ башлыкълары (23–27 б.). Давут Алланынъ Сарайыны къурмакъ ичюн эр шейни азырлай (28–29 б.).

Адемден Ибраимге къадар

1 ¹Адем, Шет, Энош, ²Кенан, Махалалэл, Еред, ³Ханокъ, Метушелах, Ламех, ⁴Нух, Шем, Хам ве Яфет.

⁵Яфетнинъ огъулары: Гомер, Магог, Мадай, Яван, Тувал, Мешек ве Тирас.

⁶Гомернинъ огъулары: Ашкеназ, Рифат ве Тогъарма.

⁷Яваннынъ огъулары: Элиша, Таршиш, Киттим ве Роданим.

⁸Хамнынъ огъулары: Хуш, Мицраим, Пут ве Ханаан.

⁹Хушнынъ огъулары: Сева, Хавила, Савта, Раама ве Савтекъа. Рааманынъ огъулары: Шева ве Дедан.

¹⁰Хуштан даа Нимрод догъды. Нимрод дюнья юзюнде улу аскер олды.

¹¹Мицраимден лудлылар, анамлылар, лехавлылар, нафтухлылар, ¹²патруслылар, къаслухлылар догъды. Къаслухлылардан фелестинлилер ве къафторлылар келип чыкъты.

¹³Ханааннынъ биринджи огълу Сидон олды. Бундан гъайры Ханаан Хетнинъ, ¹⁴евуслыларнынъ, аморлыларнынъ, гиргашлыларнынъ, ¹⁵хивлилернинъ, аракълыларнынъ, синлилернинъ, ¹⁶арвадлыларнынъ, цемарлыларнынъ, хаматлыларнынъ да бабасы олды.

¹⁷Шемнинъ огъулары булардыр: Элам, Ашшур, Арпакъшад, Луд, Арам, Уц, Хул, Гетер ве Мешек.

¹⁸Арпакъшаддан Шелах деген огълу догъды, Шеллахтан исе Эвер.

¹⁹Эвернинъ эки огълу олды: биринджисининъ ады Пелег* эди, чюнки о догъгъан вакъытта ер юзю айырылды. Пелегининъ къардашы Ёкътан эди.

²⁰Ёкътан Алмодад, Шелеф, Хацармавет, Ерах, ²¹Хадорам, Узал, Дикла, ²²Эвал, Авимаэл, Шева, ²³Офир, Хавила ве Ёвавнынъ бабасы эди. Булар эписи Ёкътаннынъ огъулары эди.

²⁴Шем, Арпакъшад, Шелах, ²⁵Эвер, Пелег, Реу, ²⁶Серуг, Нахор, Терах, ²⁷Ибрам (демек, Ибраим).

Исмаилнинъ эвлятлары

²⁸Ибраимнинъ огъулары: Исхакъ ве Исмаил.

²⁹Оларнынъ эвлятлары шулардыр: Исмаилнинъ биринджи догъгъан огълу Невайот, ондан сонъ Кедар, Адбезл, Мивсам, ³⁰Мишма, Дума, Масса, Хадад, Тема, ³¹Етур, Нафиш ве Кедма. Булар Исмаилнинъ огъуларыдыр.

³²Ибраимнинъ джариеси Кетурадан олгъан огъланлар: Зимран, Ёкъшан, Медан, Мидьян, Ишбакъ ве Шуах. Ёкъшаннынъ огъулары – Шева ве Дедан.

³³Мидьяннынъ огъулары: Эфа, Эфер, Ханокъ, Авида ве Элдаа. Булар эписи Кетуранынъ эвлятларыдыр.

Исавнынъ эвлятлары

³⁴Ибраимден Исхакъ догъды. Исхакънынъ огъулары: Исав ве Исраиль.

³⁵Исавнынъ огъулары: Элифаз, Реуэл, Еуш, Ялам ве Къорах.

³⁶Элифазнынъ огъулары: Теман, Омар, Цефий, Гъатам, Кеназ, Тимна, Амалек.

³⁷Реуэлнинъ огъулары: Нахат, Зерах, Шамма ве Мизза.

* 1.19 Пелег – къ. еуд. «айырылув» демектир.

³⁸Сеирнинъ огъуллаы: Лотан, Шовал, Цивон, Ана, Дишон, Эцер, Дишан.

³⁹Лотаннынъ огъуллаы: Хорий ве Хомам. Тимна исе Лотаннынъ къыз-къардашы эди.

⁴⁰Шовалнынъ огъуллаы: Альян, Манахат, Эвал, Шефий ве Онам.

Цивоннынъ огъуллаы: Айя ве Ана.

⁴¹Ананынъ огъуллаы: Дишон.

Дишоннынъ огъуллаы: Хамран, Эшбан, Йитран ве Керан.

⁴²Эцернинъ огъуллаы: Билхан, Зааван ве Якъбан.

Дишаннынъ огъуллаы: Уц ве Аран.

Эдом падишалары

⁴³Исраильде падишалар даа олмагъан заманда, Эдомда энди падишалар бар эди. Мына Эдомнынъ падишалары:

Беорнынъ огълу Бела. Беланынъ шеэри Динхава деп адлана эди. ⁴⁴Беланынъ олюминден сонъра Боцрадан олгъан Зерах огълу Ёвав тахткъа отурды. ⁴⁵Ёвавынъ олюминден сонъра, теманлыларнынъ топрагъындан олгъан Хушам падиша олды. ⁴⁶Хушамнынъ олюминден сонъра, Бедад огълу Хадад падиша олды. О, Моав топрагъында мидьянлыларны енъди. Онынъ шеэри Авит деп адлана эди. ⁴⁷Хададнынъ олюминден сонъра, Масрекъалы Самла падиша олды. ⁴⁸Самланынъ олюминден сонъра, онынъ еринде Фират деръясы янындаки Реховот шеэринден олгъан Шаул падиша олды. ⁴⁹Шаул ольди, ондан сонъ Акъбор огълу Баал-Ханан падиша олды. ⁵⁰Баал-Ханан ольди, ондан сонъ Хадад падиша олды. Онынъ шеэри Паий деп адлана эди. Апайы МеЗахав къызы Матреднинъ къызы Мехетавель эди. ⁵¹Сонъра Хадад да ольди.

Эдом ёлбашчылары шулар эди: Тимна, Алва, Етет, ⁵²Охоливама, Эла, Пинон, ⁵³Кеназ, Теман, Мивцар, ⁵⁴Магдиэл, Ирам. Булар Эдом ёлбашчылары эди.

Якъупнынъ эвлятлары

2 ¹Исраильнинъ огъуллаы шулар эди: Рубен, Шимеон, Левий, Ехуда, Йиссакъар, Зевулун, ²Дан, Юсуф, Биньямин, Нафталий, Гъад ве Ашер.

Ехуданынъ эвлятлары

³Ехуданынъ огъуллаы: Эр, Онан ве Шела. Шу учъ огълуны ханаанлы Бат-Шуа тапты. Ехуданынъ биринджи огълу Эр РАББИнинъ козюнде ярамай эди. Шунунъ ичюн РАББИ оны ольдюрди.

⁴Ехуданынъ келини Тамар Перец ве Зерахны тапты. Ехуданынъ эписи оларакъ беш огълу бар эди.

⁵Перецнинъ огъуллаы Хецрон ве Хамул эди.

⁶Зерахнынъ огъуллаы: Зимрий, Этан, Хеман, Къалкъол ве Дара. Эписи оларакъ беш киши эди.

⁷Къармийнинъ огълу Акъар эди. О, РАББИ ичюн айырылгъан бутюнлей ёкъ этиледжек шейлерни алгъаны ичюн, Исраильнинъ башына беля кетирди.

⁸Этаннынъ огълу Азарья эди.

⁹Хецроннынъ огъуллеры: Ерахмеэл, Рам ве Къалев* эди.

Давут падишанынъ несиллер джедвели

¹⁰Рам Амминадавынъ бабасы эди. Амминадав исе Нахшоннынъ бабасы эди. Нахшон Ехуда огъуллерынынъ ёлбашчысы олды. ¹¹Нахшондан Салма догъды, Салмадан исе Боаз догъды. ¹²Боаз Оведнинъ бабасы эди, Овед исе Йишайнинъ бабасы эди. ¹³Йишайнинъ биринджи огълу Элиав, экинджи – Авинадав, учюнджиси исе Шима эди. ¹⁴Дёртюнджиси – Нетанэл, бешинджи – Раддай, ¹⁵алтынджи – Оцем, единджи Давут эди. ¹⁶Къызкъардашлары Церуя ве Авигаил эди. Церуянынъ учь огълу бар эди: Авишай, Ёав ве Асаэл. ¹⁷Авигаил Амасанынъ анасы эди. Амасанынъ бабасы исе исмаилли Етер эди.

Хецроннынъ эвлятлары

¹⁸Хецрон огълу Къалевнинъ Азува ве Ериот апайлары бар эди. Къалевнинъ огъуллеры: Ешер, Шовав ве Ардон. ¹⁹Азуванынъ олюминден сонъ, Къалев Эфраткъа эвленди. Эфрат онъа Хур адлы огъул догъды. ²⁰Хурнынъ Урий деген огълу бар эди. Урийнинъ исе Бецалел адлы огълу бар эди.

²¹Сонъра, Хецрон 60 яшында экенде, о, Макирнинъ къызына эвленди. Макир Гиладнынъ бабасы эди. Хецрон Макирнинъ къызынен ятты, ве о, Сегувны догъды. ²²Яир Сегувнынъ огълу эди. Гилад улькесинде онынъ 23 шеэри бар эди. ²³Лякин гешурлылар ве арамлылар Яирнинъ шеэрлерини, Кенат шеэрини ве этрафындаки койлерни запт эттилер. Джем оларакъ 60 шеэрчик бар эди. Бутюн бу шеэрлер Гилад огълу Макирнинъ огъуллерынынъ шеэрлери эди.

²⁴Хецрон Къалев-Эфрата шеэринде ольди. Хецроннынъ олюминден сонъ онынъ апайы Авия Ашхурны догъды. Ашхур Текъоанынъ бабасы эди.

Ерахмеэлнинъ эвлятлары

²⁵Хецроннынъ биринджи огълу Ерахмеэлнинъ огъуллеры шулар эди: биринджиси Рам, ондан сонъ Буна, Орен, Оцем ве Ахия. ²⁶Ерахмеэлнинъ башкъа бир апайы да бар эди. Ады – Атара. Атара Онамнынъ анасы эди.

²⁷Ерахмеэлнинъ биринджи огълу Рамнынъ огъуллеры булардыр: Маац, Ямин ве Экер.

²⁸Онамнынъ огъуллеры булардыр: Шаммай ве Яда. Шаммайнынъ огъуллеры: Надав ве Авишур. ²⁹Авишурнынъ Авихаил адлы апайы бар эди, о, Агъбан ве Молидни догъды.

³⁰Надавынъ огъуллеры: Селед ве Аппаим. Селед баласыз ольди. ³¹Аппаимнинъ огълу: Йиший. Йишийнинъ Шешан адлы огълу олды. Шешаннынъ исе Ахлай адлы огълу олды.

* 2.9 Къ. еуд. «Келувай». 2.18 бакъ.

³²Шаммайнынъ къардашы Яданынъ огъулары: Етер ве Ёнатан. Етер баласыз ольди. ³³Ёнатаннынъ огъулары: Пелет ве Заза. Булар эписи Ерахмеэлнинъ эвлятларыдыр.

³⁴Шешаннынъ огъулары ёкъ эди, тек къызлары бар эди. Шешаннынъ бир мысырлы къулу бар эди, ады – Ярха. ³⁵Шешан озь къызыны къулу олгъан Ярхагъа апай оларакъ берди. О, онъа Аттай огълуны догъды. ³⁶Аттай Натаннынъ бабасы эди. Заваднынъ бабасы исе Натан эди. ³⁷Завад Эфлалнынъ бабасы эди. Эфлал Оведнинъ бабасы эди. ³⁸Овед Ехуннынъ бабасы эди. Ехуннынъ Азарья адлы огълу олды. ³⁹Азарьянынъ Хелец адлы огълу олды. Хелецнинъ исе Эласа адлы огълу олды. ⁴⁰Эласа Сисмайнынъ бабасы, Сисмай Шаллумнынъ бабасы эди. ⁴¹Шаллум Екъамьянынъ бабасы, Екамья Элишаманынъ бабасы эди.

Къалевнинъ эвлятлары

⁴²Ерахмеэлнинъ къардашы олгъан Къалевнинъ огъулары: биринджи огълу Меша. О, Зифнинъ бабасы эди. Къалевнинъ даа бир Мареша адлы огълу бар эди. Мареша Хевроннынъ бабасы эди.

⁴³Хевроннынъ огъулары Къорах, Таппуах, Рекем ве Шема. ⁴⁴Шема Рахамнынъ бабасы эди. Рахам Ёркеамнынъ бабасы эди. Рекем Шаммайнынъ бабасы эди. ⁴⁵Шаммайнынъ огълу Маон эди. Маон исе Бет-Цурнынъ бабасы эди.

⁴⁶Къалев джариезининъ ады Эфа эди. Эфа Харан, Моца ве Гъазезнинъ анасы эди. Харан Гъазезнинъ бабасы эди.

⁴⁷Яхдайнынъ огъулары Регем, Ётам, Гешан, Пелет, Эфа ве Шааф эди.

⁴⁸Маакъа Къалевнинъ башкъа джариееси эди. О, Шевер ве Тирхананынъ анасы эди. ⁴⁹Булардан башкъа, Маакъа Шааф ве Шеваны догъды. Шааф Мадманнанынъ бабасы, Шева исе Макъбенанынъ ве Гивеанынъ бабасы эди. Къалевнинъ Акъса адлы къызы олды. ⁵⁰Къалевнинъ эвлятлары булардыр.

Эфратанынъ биринджиси олгъан Хурнынъ огъулары: Кирьят-Яримнинъ бабасы олгъан Шовал, ⁵¹Вифлеемнинъ бабасы Салма ве Бет-Гъадернинъ бабасы Хареф.

⁵²Кирьят-Яримнинъ бабасы олгъан Шовалнынъ эвлятлары булардыр: Хароз ве манахатлыларнынъ ярысы. ⁵³Кирьят-Яримнинъ сойлары: йитрлилер, путлылар, шуматлылар, мишралылар. Мишралылардан цоралылар ве эштаоллылар келип чыкъты.

⁵⁴Салманынъ эвлятлары булардыр: Вифлеем, нетофалылар, Атрот-Бет-Ёав, манахатлыларнынъ ярысы, цорлылар ⁵⁵ве Яббецте яшагъан соферлилернинъ сойлары*, тиратлылар, шималылар ве сукъатлылар. Булар кенлилер эди, олар Хамматтан келип чыкъкъанлар. Хаммат исе Бет-Рекъавнынъ бабасы эди.

* 2.55 Я да «языджыларнынъ сойлары».

Давут падишанынъ балалары

3¹Хеврон шеэринде догъгъан Давутнынъ огъуллаы шулардыр: биринджиси Амнон. Амноннынъ анасы йизреэлли Ахиноам эди. Экинджиси Даниял. Онынъ анасы къармелли Авигаил эди. ²Учюнджи огълу Авишалом. Анасы Талмай къызы Маакъа эди. Талмай Гешур падишасы эди. Дёртюнджи огълу Адонья. Онынъ анасы Хаггит эди. ³Бешинджи огълу Шефатья. Анасы Авитал. Алтынджи огълу Йитреам. Онынъ анасы Давутнынъ апайы Эгла эди.

⁴Давутнынъ бу алты огълу Хевронда догъды. Давут анда еди йыл ве алты ай девамьнда падишалыкъ этти. Ерусалимде исе о, 33 йыл девамьнда падишалыкъ япты.

⁵Мына онынъ Ерусалимде догъгъан балалары: Шима, Шовав, Натан ве Сулейман. Шу дёрт баласы Аммиэл къызы Бат-Шевадан догъды. ⁶Башкъа докъуз баласы: Йивхар, Элишама, Элифелет, ⁷Ногах, Нефег, Яфия, ⁸Элишама, Эльяда ве Элифелет. ⁹Булар эписи Давутнынъ огъуллаыдыр. Тамар оларнынъ къызкъардашы эди. Давутнынъ джариелеринден де башкъа балалары бар эди.

Сулейман падишанынъ эвлятлары

¹⁰Сулейманнынъ огълу Реховоам эди. Реховоамнынъ огълу Авия эди. Авиянынъ огълу Аса. Асанынъ огълу исе Ехошафат. ¹¹Ехошафатнынъ огълу Ехорам. Ехорамнынъ огълу Ахазья. Ахазьянынъ огълу исе Ёаш эди. ¹²Ёашнынъ огълу Амаця. Амацянынъ огълу Азарья. Азарьянынъ огълу Ётам эди. ¹³Ётамнынъ огълу Ахаз эди. Ахазнынъ огълу исе Хизкия эди. Хизкиянынъ огълу Менаше. ¹⁴Менашенинъ огълу Амон эди. Амоннынъ огълу Ёшия эди.

¹⁵Ёшиянынъ огъуллаы: биринджиси Ёханан, экинджиси Ехояким, учюнджи огълу Цидкия ве дёртюнджи огълу Шаллум.

¹⁶Ехоякимнынъ огъуллаы: Еконья ве онынъ огълу Цидкия.

Еконья падишанынъ эвлятлары

¹⁷Эсир олгъан Еконьянынъ огъуллаы: Шеалтиэл, ¹⁸Малкирам, Педая, Шенацар, Екъамья, Хошама ве Недавья.

¹⁹Педаянынъ огъуллаы Зеруббавел ве Шимий. Зеруббавелнинъ Мешулам ве Хананья огъуллаы бар эди. Шеломит оларнынъ къызкъардашы эди. ²⁰Онынъ даа беш огълу бар эди. Оларнынъ адлары: Хашува, Охел, Берекия, Хасадья ве Юшав-Хесед.

²¹Хананьянынъ огълу Пелатья эди, онынъ огълу Ешая эди. Онынъ огълу Рефая. Рефаянынъ Арнан огълу бар эди, Арнаннынъ Овадья деген огълу бар эди. Овадьянынъ исе Шекъанья огълу бар эди.

²²Шекъаньянынъ эвлятлары: огълу Шемая. Шемаянынъ огъуллаы: Хаттуш, Игъал, Бариах, Неарья ве Шафат. Эписи оларакъ алты киши.

²³Неарьянынъ огъуллары: Эльёэнай, Хизкия ве Азрикъам. Эписи оларакъ учь киши.

²⁴Эльёэнайнынъ огъуллары: Ходавья, Эльяшив, Пелая, Акъкъув, Ёханан, Делая ве Ананий. Эписи оларакъ еди киши.

Ехуданынъ эвлятлары

4 ¹Ехуданынъ огъуллары: Перец, Хецрон, Къармий, Хур ве Шовал.

²Реая Шовалнынъ огълу эди. Реаянынъ огълу Яхат эди. Яхат Ахумай ве Лахаднынъ бабасы эди. Булар – цоралыларнынъ сойларыдыр.

³Этамнынъ огъуллары булардыр: Йизреэл, Йишма ве Йидбаш. Къызкъардашларынынъ ады Хацелелпоний эди.

⁴Пенуэл Гедорнынъ бабасы эди. Эзер Хушанынъ бабасы эди. Булар Эфратанынъ биринджи огълу ве Вифлеемнинъ бабасы олгъан Хурнынъ балаларыдыр.

⁵Текъоанынъ бабасы Ашхурнынъ эки апайы бар эди, Хела ве Наара.

⁶Наара онъа Ахуззам, Хефер, Темений ве Хаахаштарийни догъды. Булар Нааранынъ огъуллары эди. ⁷Хеланынъ огъуллары: Церет, Йицхар ве Этнан. ⁸Къоц Анув ве Хаццовеванынъ бабасы эди. Бундан гъайры, Къоц Ахархел сойларынынъ бабасы эди. Ахархел Харумнынъ огълу эди.

⁹Явец агъа-къардашларындан урьметли эди. Онынъ анасы онъа Явец адыны бергенде, бойле айткъан эди: «Мен оны догъургъанда, пек чокъ агъры чектим*».

¹⁰Явец Исраильнинъ Алласыны чагъырып: «РАББИМ! Манъа Озь эйлигинъни косътергейдинъ, топрагъымнынъ сынъырларыны кенишлеткейдинъ, меним янымда олгъайдынъ, мени къорчалагъайдынъ, мен дерт чекмегейдим!» – деди. Сонъ РАББИ Явецке тилегини берди.

¹¹Келув Шуханынъ агъасы эди. Келув Мехирнинъ бабасы эди. Мехир Эштоннынъ бабасы эди. ¹²Эштон Бет-Рафа, Пасаех ве Техиннанынъ бабасы эди. Техинна Ир-Нахашнынъ бабасы эди. Олар Рекъанынъ сакин-леридир.

¹³Кеназнынъ огъуллары: Отниэл ве Серая. Отниэлнинъ огъуллары Хатат ве Меонотай. ¹⁴Меонотай Офранынъ бабасы, Серая исе Ёавнынъ бабасы эди. Ёав Ге-Харашимни* асыл эткен эди, чюнки олар зенаатчылар эдилер.

¹⁵Ефунне огълу Къалевнинъ огъуллары: Иру, Эла ве Наам. Эланынъ огълу Кеназ эди.

¹⁶Ехаллелэлнинъ огъуллары: Зиф, Зифа, Тирея ве Асарезл.

¹⁷Эзрахнынъ огъуллары: Етер, Меред, Эфер ве Ялон.

Мереднинъ апайы Мирьямны, Шаммайны ве Ишбахны догъды. Ишбах Эштемоанынъ бабасы эди. ¹⁸Онынъ ехудалы апайы Ередни, Хеверни

* 4.9 Къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «ацев» (агъры, дерт) сёзюнинъ айтылувына ошай.

* 4.14 Ге-Харашим – къ. еуд. «зенаатчылар вадийи» демектир.

ве Екъутиэлни догъды. Еред Гедорнынъ бабасы эди. Хевер исе Сокъонынъ бабасы, Екъутиэл – Заноахнынъ бабасы эди. Булар эписи Меред эвленген фыравун къызы Битьянынъ балалары эди.

¹⁹Нахамнынъ къызкъардашы Ходиянынъ апайы эди. Оларнынъ балалары: гъармлы Кеиланынъ бабасы ве маакъалы Эштемоанынъ бабасы.

²⁰Шимоннынъ огъулары: Амнон, Ринна, Бен-Ханан ве Тилон.

Йишийнинъ огъулары: Зохет ве Бен-Зохет эдилер.

²¹Шела Ехуданынъ огълу эди. Шеланынъ огъулары: Лекъанынъ бабасы Эр ве Марешанынъ бабасы Лаада, Бет-Ашбеанынъ индже кетен ишленювинде чалышкъан сойлары, ²²Ёким ве Козеванынъ сакинлери, Моав топрагъында башлыкъ эткен Ёаш ве Сараф, ве Яшувий Лехем. Буннынъ акъкъында язылар эски замандан кельгендир. ²³Булар балчыкътан чешит савутлар ясай эдилер ве Нетаим ве Гедера шеэрлеринде яшай эдилер. Шу шеэрлерде яшап, падишагъа чалыша эдилер.

Шимеоннынъ эвлятлары

²⁴Шимеоннынъ огъулары: Немуэл, Ямин, Ярив, Зерах ве Шаул. ²⁵Шаллум Шаулнынъ огълу эди. Шаллумнынъ огълу Мивсам эди. Мивсамнынъ огълу Мишма.

²⁶Мишманынъ эвлятлары: онынъ огълу Хаммуэл, Хаммуэлнинъ огълу Закъкъур, Закъкъурнынъ огълу Шимий эди. ²⁷Шимийнинъ он алты огълу ве алты къызы бар эди. Лякин Шимийнинъ агъа-къардашларынынъ огъулары чокъ дегиль эди. Оларнынъ бутюн сою да Ехуданынъ къабилеси киби балабан дегиль эди. ²⁸Олар Беэр-Шева, Молада, Хацар-Шуал, ²⁹Билха, Эцем, Толад, ³⁰Бетуэл, Хорма, Цикълагъ, ³¹Бет-Маркъавот, Хацар-Сусим, Бет-Бирий ве Шаараимде яшай эдилер. Олар бу шеэрлерде Давутнынъ падишалыгъындан эвель яшай эдилер. ³²Шеэрлернинъ янында ерлешкен койлер булардыр: Этам, Аин, Риммон, Токен ве Ашан. Эписи оларакъ беш шеэр. ³³Бу шеэрлернинъ этрафында башкъа койлер де бар эди, олар тап Баалгъа къадар узана эдилер. Будыр оларнынъ яшагъан ерлери ве озь сойларынынъ тарихий джедвели.

³⁴Мешовав, Ямлек ве Амацьянынъ огълу Ёша, ³⁵Ёэль, Асиэл огълу Серая огълу Ёшивьянынъ огълу Еху, ³⁶Эльёнай, Якъова, Ешохая, Асая, Адиэл, Есимиэл, Беная ³⁷ве Шемая огълу Шимрий огълу Едая огълу Аллон огълу Шифийнинъ огълу Зиза. ³⁸Юкъарыда ады айтылгъанларнынъ эр бири озь сойларынынъ башлыкълары эдилер. Оларнынъ сойлары пек чокълашты. ³⁹Къой сюрюлерине отлакъ тапмакъ ичюн, олар Гедор шеэрининъ дживарларына къадар, вадийнинъ шаркъий тарафына къадар бардылар. ⁴⁰Олар яхшы, отлары бол олгъан отлакълар таптылар. О ерлер кениш, раат ве хавфсыз эди, эвельден анда бир къач Хамнынъ эвлятлары яшай эди. ⁴¹Юкъарыда адлары язылып кечкен бутюн булар, Хизкия Ехуданынъ падишасы олгъан заманда анда келип, хамлыларнен дженкке киришип, оларны къырдылар, чадырларында яшагъан

хамлыларгъа ве анда отургъан меунлыларгъа уджюм эттилер ве оларны бутюнлей ёкъ эттилер. Бугунгё къадар ойле де олып къалды. Озьлери исе оларнынъ ерлеринде ерлештилер, чюнки оларнынъ къой сюрюлери ичюн анда отлакълар бар эди.

⁴²Шимеон эвлятларындан 500 киши дагълы Сеир улькесине кеттилер. Йишийнинъ огъулары Пелатья, Неарья, Рефая ве Уззиэл оларнынъ башлыкълары эдилер. ⁴³Олар амалеклилернинъ къачып сагъ къалгъанларыны ольдюрдилер, озьлери исе бугунгё къадар анда яшамакъталар.

Рубеннинъ эвлятлары

5 ¹Исраильнинъ биринджи огълу Рубеннинъ огъулары.

О биринджи догъгъандыр, лякин бабасынынъ ятагъыны арамагъаны ичюн, онынъ биринджилиги Исраиль огълу Юсуфнынъ огъуларына кечти. Шунунъ ичюн несиллернинъ джедвелинде Рубен биринджи огъул оларакъ язылмагъандыр. ²Ехуда къардашлары арасында энъ кучьлюси эди, ве онынъ союздан ёлбашчы чыкъты, амма биринджиклик имтиязлары Юсуфкъа кечти.

³Исраильнинъ биринджиси олгъан Рубеннинъ огъулары: Ханокъ, Паллу, Хецрон ве Къармий.

⁴Ёэлынъ огъулары: огълу Шемая, огълу Гог, огълу Шимий, ⁵онынъ огълу Микъа, огълу Реая, огълу Баал, ⁶огълу Беэра. Беэраны Ашшур падишасы Тилгъат-Пилнесер эсир алгъан эди. Беэра рубенлилернинъ ёлбашчысы эди. ⁷Онынъ агъа-къардашлары, сойларына коре, несиллернинъ джедвелинде бойле язылгъанлар: башлыгъы Еиэл, сонъра Зекъарья ⁸ве Ёэль огълу Шема огълу Азазнынъ огълу Бела. О, Ароэр шеэринде, тап Невогъа ве Баал-Меонгъа къадар яшай эди. ⁹Шаркъта онынъ халкъы Фират дерьясындан кечкен сахранынъ сынъырына къадар узангъан топракъларда яшай эди, чюнки оларнынъ Гилад топракъларында айванлары пек чокъ эди. ¹⁰Шаулнынъ заманында олар хагрийлилернен дженкешип, оларны ольдюрдилер. Сонъ олар хагрийлилернинъ чадырларында Гиладнынъ бутюн шаркъий тарафында ерлештилер.

Гъаднынъ эвлятлары

¹¹Гъад огъулары оларнынъ къаршысында, Башан топракъларында Салекъагъа къадар яшай эдилер. ¹²Башан еринде Ёэль биринджи ёлбашчы эди, Шафам исе экинджи ёлбашчы олды. Сонъра Янай ве Шафат.

¹³Оларнынъ агъа-къардашлары, бабаларынынъ сойларына коре, еди дане эди: Микъаэл, Мешуллам, Шева, Ёрай, Якъан, Зия ве Эвер.

¹⁴Булар Авихаилнинъ огъулары эдилер. Авихаил Хурийнинъ огълу, Хурий Яроахнынъ огълу, Яроах Гиладнынъ огълу, Гилад Микъаэлнинъ огълу, Микъаэл Ешишайнынъ огълу, Ешишай Яхдоннынъ огълу, Яхдо Бузнынъ огълу эди. ¹⁵Авдиэл Гунийнинъ огълу эди. Авдиэлнинъ огълу Ахий озь бабасы союнынъ башы эди.

¹⁶Гъадлылар Гилад топракъларында, Башанда, этрафындаки койлерде ве Шарон чевресиндеки бутюн отлакъларда, тап сынъырларгъа къадар яшай эдилер.

¹⁷Бутюн бу адамларнынъ адлары Ётам ве Еровоамнынъ заманларында несиллернинъ джедвелинде язылгъан эди. Ётам Ехуданынъ падишасы эди, Еровоам исе Исраильнинъ падишасы эди.

Шаркъий къабилелернинъ енъип алгъан топракълары

¹⁸Рубен ве Гъад къабилелеринде ве Менашше къабилесининъ ярысында къалкъан ташыгъан, къылыч къуллана бильген, окъ аткъан, дженк этмеге ярагъан 44 760 джесюр аскер бар эди. Олар дженкке азыр эдилер. ¹⁹Олар хагрийлилернен, Етурнен, Нафишнен ве Нодавнен дженк эттилер. ²⁰Олар дженк мейданында Алладан ярдым истедилер, ве О, оларны эшитти, чюнки олар Аллагъа ишанды. О, оларгъа ярдым берди ве хагрийлилерни ве оларнен бирликте олгъанлары оларнынъ къолуна теслим этти. ²¹Олар душманларынынъ бутюн айванларыны: 50 000 баш деве, 250 000 къой-эчки, 2 000 эшекни запт этти ве 100 000 адам да эсир алдылар. ²²Дженкте къылычнен ольдюрильген адам пек чокъ эди, чюнки бу дженк Алладан эди. Сонъра олар тап сюрдюен этильгендже хагрийлилернинъ топракъларында яшадылар.

Менашшенинъ шаркъий яры къабилесининъ эвлятлары

²³Менашше къабилесининъ ярысы бу топракъта, Башандан Баал-Хермонгъа къадар, Сенир ве Хермон дагъына къадар яшадылар. Оларнынъ сайысы пек чокъ эди. ²⁴Сойларынынъ башлыкълары булар эди: Эфер, Йиший, Элиэл, Азриэл, Йирмея, Ходавья ве Яхдиэл. Эписи кучлю аскерлер, белли адамлар, бабаларынынъ сойлары башлыкълары эди.

Шаркъий къабилелерни эсир этелер

²⁵Лякин олар баба-деделерининъ Алласыны къалдырып, Алла оларнынъ огюнден къувалагъан халкъларнынъ аллалары пешинден, ороспу киби, юрип башладылар. ²⁶О вакъыт Исраильнинъ Алласы оларгъа къаршы Ашшур падишасы Пулны, Ашшур падишасы олгъан Тиглат-Пилнесернинъ рухуны къозгъады, ве о, рубенлилерни, гъадлыларны ве Менашше къабилесининъ ярысыны эсир этти ве оларны Халах, Хавор, Харагъа ве Гозан озени тарафына сюрдюен этти. Олар шу ерлерде бугунге къадар яшайлар.

Эсирден эвельки баш руханийлернинъ сойлары

6 ¹Левийнинъ огъуллары: Гершон, Кехат ве Мерарий.

²Кехатнынъ огъуллары: Амрам, Йицхар, Хеврон ве Уззиэл.

³Амрамнынъ балалары: Харун, Муса ве Меръем. Харуннынъ огъуллары: Надав, Авиху, Элазар ве Итамар.

- ⁴Элазардан Пинехас догъды, Пинехастан Авишуа догъды.
⁵Авишуадан Буккий догъды, Буккийден Уззий догъды.
⁶Уззийден Зерахья догъды, Зерахьядан Мераёт догъды.
⁷Мераёттан Амарья догъды, Амарьядан Ахитув догъды.
⁸Ахитувдан Цадокъ догъды, Цадокътан Ахимаац догъды.
⁹Ахимаацтан Азарья, Азарьядан Ёханан догъды.
¹⁰Ёханандан Азарья догъды. О, Сулейман Ерусалимде къургъан Алланынъ Сарайында руханийлик япа эди.
¹¹Азарьядан Амарья догъды, Амарьядан Ахитув догъды.
¹²Ахитувдан Цадокъ догъды, Цадокътан Шаллум догъды.
¹³Шаллумдан Хилкия догъды, Хилкиядан Азарья догъды.
¹⁴Азарьядан Серая, Сераядан Ехоадакъ догъды. ¹⁵РАББИ ехудалыларны ве ерусалимдилерни Невукъаднецарнынъ къолунен сюрдюен эткенде, Ехоадакъ да сюрдюен этильди.

Левийнинъ башкъа эвлятлары

- ¹⁶Левийнинъ огуллары: Гершон, Кехат ве Мерарий.
¹⁷Гершоннынъ огулларынынъ адлары: Ливний ве Шимий.
¹⁸Кехатнынъ огуллары: Амрам, Йицхар, Хеврон ве Уззиэл.
¹⁹Мерарийнинъ огуллары: Махлий ве Муший.
 Булар къоранталарына коре язылгъан Левийнинъ сойлары.
²⁰Гершоннынъ къорантасы: огулу Ливний, огулу Яхат, огулу Зимма,
²¹огулу Ёах, огулу Иддо, огулу Зерах, огулу Еатрай.
²²Кехатнынъ огуллары: огулу Амминадав, огулу Къорах, огулу Ассир,
²³огулу Элкъана, огулу Эвиасаф, огулу Ассир, ²⁴огулу Тахат, огулу Уриэл, огулу Уззия, огулу Шаул.
²⁵Элкъананынъ огуллары: Амасай ве Ахимот, ²⁶огулу Элкъана, огулу Цофай, ве огулу Нахат, ²⁷огулу Элиав, огулу Ерохам, огулу Элкъана эди.
²⁸Смаилнинъ огуллары: биринджи огулу Ёэль, экинджи огулу Авия эди.
²⁹Мерарийнинъ огуллары: Махлий, огулу Ливний, огулу Шимий, огулу Узза, ³⁰огулу Шима, огулу Хаггия, огулу Асая эди.

Рабби Сарайынынъ чалгъыджылары

- ³¹РАББИнинъ Сарайына Васиет Сандыгъы къоюлгъандан сонъра, Давут сайлап алгъан йырджыларнынъ башлыкълары шулардыр. ³²Олар, Сулейман Ерусалимде РАББИнинъ Эвини къурмакътан эвель, Корюшов Чадырында йырджылар олып хызмет эте эдилер ве невбетине коре хызметлерини беджере эдилер. ³³Огулларынен берабер йырджы олып хызмет эткенлер шулардыр:

Кехат огулларындан – Хеман йырджы.

Хеман Ёэльнинъ огулу, Ёэль Смаилнинъ огулу, ³⁴Смаил Элкъананынъ огулу эди, Элкъана Ерохамнынъ огулу эди; Ерохам Элиэлнинъ огулу, Элиэл

Тоахнынъ огълу, ³⁵Тоах Цуфнынъ огълу, Цуф Элкъананынъ огълу, Элкъана Махатнынъ огълу, Махат Амасайнынъ огълу, ³⁶Амасай Элкъананынъ огълу, Элкъана Ёэльнинъ огълу, Ёэль Азарьянынъ огълу, Азарья Цефаньянынъ огълу, ³⁷Цефанья Тахатнынъ огълу, Тахат Ассирнинъ огълу, Ассир Эвиасафнынъ огълу, Эвиасаф Къорахнынъ огълу, ³⁸Къорах Йицхарнынъ огълу, Йицхар Кехатнынъ огълу, Кехат Левийнинъ огълу, Левий Исраильнинъ огълу эди.

³⁹Ве онынъ къардашы Асаф. О, Хеманнынъ сагъ янынъда хызмет эте эди.

Асаф Берекиянынъ огълу, Берекия Шиманынъ огълу, ⁴⁰Шима Микъаэлнинъ огълу эди; Микъаэл Баасеянынъ огълу, Баасея Малкиянынъ огълу, ⁴¹Малкия Этнийнинъ огълу, Этний Зерахнынъ огълу, Зерах Адаянынъ огълу, ⁴²Адая Этаннынъ огълу, Этан Зимманынъ огълу, Зимма Шимийнинъ огълу, ⁴³Шимий Яхатнынъ огълу, Яхат Гершоннынъ огълу, Гершом Левийнинъ огълу эди.

⁴⁴Мерарийнинъ огъулла, оларнынъ догъмушлары сол тарафында хызмет эте эди: Этан. Этан Кишийнинъ огълу, Киший Авдийнинъ огълу, Авдий Маллукънынъ огълу, ⁴⁵Малукъ Хашавьянынъ огълу, Хашавья Амацьянынъ огълу, Амацья Хилкиянынъ огълу, ⁴⁶Хилкия Амцийнинъ огълу, Амций Банийнинъ огълу, Баний Шемернинъ огълу, ⁴⁷Шемер Махлийнинъ огълу, Махлий Мушийнинъ огълу, Муший Мерарийнинъ огълу, Мерарий исе Левийнинъ огълу эди.

⁴⁸Оларнынъ агъа-къардашлары левийлилер Мескенде, Алланынъ Эвинде хызмет этмек ичюн сайлангъан эдилер.

Харуннынъ эвлятлары

⁴⁹Харун ве онынъ эвлятлары исе, Алланынъ къулу Муса буюргъанына коре, айванларны бутюнлей якъмакъ ичюн, къурбан ери янынъда ве къокъулы отлар якъыладжакъ ернинъ янынъда хызмет этти, Энъ Мукъаддес Ерте де эр бир керекли ишни япа ве исраиллилер ичюн одеме эте эди.

⁵⁰Харуннынъ огъулла, булардыр: огълу Элазар, огълу Пинехас, огълу Авишуа, ⁵¹огълу Буккий, огълу Уззий, огълу Зерахья, ⁵²огълу Мераёт, огълу Амарья, огълу Ахитув, ⁵³огълу Цадокъ, огълу Ахимаац.

Левийлилернинъ яшагъан ерлери

⁵⁴Оларнынъ топрагъындаки, шеэрлерине коре, олар яшагъан ерлери шулардыр. Харуннынъ огъулла, олгъан Кехатнынъ союна биринджи джереп тюшти. ⁵⁵Оларгъа Ехуда топрагъындаки Хеврон шеэри ве этрафларындаки отлакълар берильди. ⁵⁶Лякин шеэрнинъ дживарындаки тарлалар ве койлер Ефунне огълу Къалевге берильди.

⁵⁷Харун огъулла, даа сакъланмакъ ичюн шеэрлерни бердилер: Хеврон ве Ливна ве этрафларындаки отлакъларны, Яттир ве Эштемоа ве этрафларындаки отлакъларны, ⁵⁸Хилен ве этрафларындаки отлакъларны, Девир ве этрафларындаки отлакъларны, ⁵⁹Ашан ве этрафларындаки отлакъларны, Бет-Шемеш ве этрафларындаки отлакъларны.

⁶⁰Биньямин къабилесинден оларгъа бу шеэрлер берильди: Гева ве этрафларындаки отлакълары, Алемет ве этрафларындаки отлакълары, Анатот ве этрафларындаки отлакълары. Джеми оларакъ оларнынъ сойларына 13 шеэр берильди.

⁶¹Кехатнынъ къалгъан огъууларына джереп боюнджа Менашше къабилеси ярысынынъ сойларындан он дане шеэр берильди.

⁶²Гершон огъууларына, сойларына коре, Йиссакъар къабилесинден, Ашер къабилесинден, Нафталий къабилесинден ве Башандаки Менашше къабилесинден 13 шеэр берильди.

⁶³Мерарий огъууларына, сойларына коре, джерепнен Рубен къабилесинден, Гъад къабилесинден ве Зевулун къабилесинден 12 шеэр берильди.

⁶⁴Бойлеликнен, Исраиль огъуулары левийлилерге шеэрлерни ве этрафларындаки отлакъларны бердилер. ⁶⁵Олар шу юкъарыда айтылгъан шеэрлерни джерепке коре Ехуда къабилесинден, Шимеон къабилесинден ве Биньямин къабилесинден айырып бердилер.

⁶⁶Кехат огъууларынынъ базы сойларына исе Эфраим къабилесининъ шеэрлери берильди. ⁶⁷Оларгъа сакъланмакъ ичюн ер оларакъ бойле шеэрлер берильди: Эфраим дагъындаки Шекем ве этрафларындаки отлакълар, Гезер ве этрафларындаки отлакълар, ⁶⁸Ёкъмеам ве этрафларындаки отлакълар, Бет-Хорон ве этрафларындаки отлакълар, ⁶⁹Аялон ве этрафларындаки отлакълар, Гъат-Риммон ве этрафларындаки отлакълар. ⁷⁰Менашше къабилесининъ ярысындан Анер ве этрафларындаки отлакълар, Билеам ве этрафларындаки отлакълар берильди. Бу шеэрлер – Кехат огъууларынынъ къалгъан сойларына берильген шеэрлер.

⁷¹Менашше къабилесининъ ярысындан Гершон огъууларына Башандаки Голан шеэри ве этрафларындаки отлакълар, Аштарот ве этрафларындаки отлакълар берильди.

⁷²Йиссакъар къабилесинден Кедеш шеэри ве этрафларындаки отлакълар, Даверат ве этрафларындаки отлакълар, ⁷³Рамот ве этрафларындаки отлакълар, Анем ве этрафларындаки отлакълар берильди.

⁷⁴Ашер къабилесинден Машал шеэри ве этрафларындаки отлакълар, Авдон ве этрафларындаки отлакълар, ⁷⁵Хукъокъ ве этрафларындаки отлакълар, Рехов ве этрафларындаки отлакълар берильди.

⁷⁶Нафталий къабилесинден Галилеядаки Кедеш шеэри ве этрафларындаки отлакълар, Хаммон ве этрафларындаки отлакълар, Кирьятим ве этрафларындаки отлакълар берильди.

⁷⁷Мерарийнинъ башкъа огъууларына Зевулун къабилесинден Риммонно шеэри ве этрафларындаки отлакълар, Тавор ве этрафларындаки отлакълар берильди.

⁷⁸Рубен къабилесинден оларгъа Иордан озенининъ шаркъында, Ерихон шеэри къаршысындаки Бецер шеэри ве этрафларындаки отлакъларны, Яхца ве этрафларындаки отлакъларны, ⁷⁹Кедемот ве этрафларындаки отлакъларны, Мефаат ве этрафларындаки отлакъларны бердилер.

⁸⁰Гъад къабилесинден Гиладдаки Рамот ве этрафларындаки отлакълар, Маханаим ве этрафларындаки отлакълар, ⁸¹Хешбон ве этрафларындаки отлакълар ве Язер ве этрафларындаки отлакълар берильди.

Йиссакъарнынъ эвлятлары

7 ¹Йиссакъарнынъ дёрт огълу бар эди: Тола, Пуа, Яшув ве Шимрон.

²Толанынъ огъуллары: Уззий, Рефая, Ериэл, Яхмай, Ивсам ве Шемуэл. Олар Тола союзда озь къоранталарынынъ башлыкълары эди. Олар озь несиллеринде джесюр аскерлер эдилер. Давутнынъ куньлеринде оларнынъ сайысы 22 600 киши эди.

³Уззийнинъ огълу Йизрахья. Йизрахьянынъ беш огълу бар эди: Микъаэл, Овадья, Ёэль, Йишшия. Олар эписи башлыкъ эдилер. ⁴Оларнынъ сойлары джедвелине коре, къоранталарында дженкке азыр олгъан 36 000 аскер бар эди, чюнки оларнынъ чокъ апайлары ве огъуллары бар эди.

⁵Джедвельге коре, Йиссакъар сойларынынъ огъулларындан джеми оларакъ 87 000 къараман аскер бар эди.

Биньяминнинъ эвлятлары

⁶Биньяминнинъ учь огълу бар эди: Бела, Бекер ве Едиаэл.

⁷Беланынъ беш огълу бар эди: Эцбон, Уззий, Уззиэл, Еримот ве Ирий. Олар къоранталарынынъ башлыкълары, джесюр аскерлер эди. Несиллернинъ джедвелинде олар 22 034 киши язылгъан эдилер.

⁸Бекернинъ огъуллары: Земира, Ёаш, Элизер, Эльёэнай, Омрий, Еремот, Авия, Анатот ве Алемет. Булар эписи Бекернинъ огъулларыдыр. ⁹Несиллернинъ джедвелинде оларнынъ сойларына коре, къоранталарнынъ башлыкъларына коре 22 200 джесюр аскерлер язылгъандыр.

¹⁰Едиаэлнинъ огълу Билхан. Билханнынъ огъуллары: Еуш, Биньямин, Эхуд, Кенаана, Зетан, Таршиш ве Ахишахар. ¹¹Едиаэлнинъ эписи огъуллары къоранталарнынъ башлыкълары, джесюр аскерлер эди. Ордуларында дженкке азыр 17 200 аскер бар эди.

¹²Ирнинъ огъуллары Хуппим ве Шуппим. Хушим Ахернинъ огълу эди.

Нафталийнинъ эвлятлары

¹³Нафталийнинъ огъуллары: Яхциэл, Гуний, Ецер ве Шаллум, олар Билханынъ эвлятлары эди.

Менашшенинъ эвлятлары

¹⁴Менашшенинъ огъуллары: Асриэл, оны Менашшенинъ арамлы джариеси догъды. Ондан даа бир огълу, Гиладнынъ бабасы Макир догъды.

¹⁵Макир озюне апай этип, Хуппим ве Шуппимнинъ къызкъардашы Маакъаны алды. Менашшенинъ экинджи огълу Целофехад эди. Целофехаднынъ тек къызлары олды.

¹⁶Макирнинъ апайы Маакъа огълан тапып, адыны Переш къойды, къардашынынъ адыны исе Шереш къойды. Шерешнинъ де Улам ве Рекем адлы огъуллеры догъды.

¹⁷Уламнынъ огълу: Бедан.

Менашше огълу Макир огълу Гиладнынъ огъуллеры булар эди. ¹⁸Гиладнынъ къызкъардашы Хаммолекет Ишход, Авиэзер ве Махланы догъды.

¹⁹Шемиданынъ огъуллеры: Ахиан, Шекем, Ликхий ве Аниам.

Эфраимнинъ эвлятлары

²⁰Эфраимнинъ огъуллеры: Шутелах, огълу Беренд, огълу Тахат, огълу Элада, огълу Тахат, ²¹огълу Завад, огълу Шутелах, Эзер ве Элад. Олар Гъат сакинлерининъ сюрюлерини хырсызламагъа кельгенлери ичюн, ерли халкъ оларны ольдюрди.

²²Бабасы Эфраим оларнынъ артындан чокъ кунълер агълады. Агъа къардашлары онъа теселли бермеге кельдилер. ²³Сонъ Эфраим апайына кирди, ве апайы юкке къалып огълан тапты. Бабасы онынъ адыны Бриа* къойды, чюнки оларнынъ эвине буюк беля тюшкен эди.

²⁴Эфраимнинъ Шеэра адлы къызы бар эди. О, ашагъы ве юкъары Бет-Хоронны ве Уззен-Шеэра шеэрини къурды. ²⁵Даа Эфраимнинъ огълу Рефах, Решеф, огълу Телах ве огълу Тахан, ²⁶огълу Ладан, огълу Аммихуд, огълу Элишама, ²⁷огълу Нун ве огълу Ехошуа эди.

²⁸Оларнынъ ерлешкен ве саиплик эткен топракълары: Бет-Эль ве этрафындаки койлер, шаркъ тарафта Нааран, гъарп тарафта Гезер ве этрафындаки койлер, Шекем ве этрафындаки койлер, тап Айя ве этрафындаки койлерге къадар. ²⁹Менашше огъуллеры топракъларынынъ сынъыры боюнда – Бет-Шеан ве этрафындаки койлер, Таанакъ ве этрафындаки койлер, Мегиддо ве этрафындаки койлер, Дор ве этрафындаки койлер. Анда Исраиль огълу Юсуфнынъ эвлятлары яшай эди.

Ашернинъ эвлятлары

³⁰Ашернинъ огъуллеры: Йимна, Йишва, Йишвий ве Бриа, ве къызкъардашлары Серах эди.

³¹Брианынъ огъуллеры: Хевер ве Малкиэл. Малкиэл Бирзаитнинъ бабасы эди.

³²Хевернинъ Яфлет, Шомер ве Хотам адлы огъуллеры ве Шуа адлы къызы бар эди.

³³Яфлетнинъ огъуллеры: Пасакъ, Бимхал ве Ашват. Булар Яфлетнинъ огъуллеры эди.

³⁴Шемернинъ огъуллеры: Ахий, Рохгъа, Хубба ве Арам.

³⁵Онынъ къардашы Хелемнинъ огъуллеры Цофах, Йимна, Шелеш ве Амал.

* **7.23** Бриа – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «беля» я да «ярамайлыкъ» манасыны ташыгъан еудий сёзюне бенъзей.

³⁶Цофахнынъ огъуллеры: Суах, Харнефер, Шуал, Берий, Йимра, ³⁷Бецер, Ход, Шамма, Шилша, Йитран ве Беэра.

³⁸Етернинъ огъуллеры: Ефунне, Фиспа ве Ара.

³⁹Улланынъ огъуллеры: Арах, Ханниэл ве Рицья.

⁴⁰Бу адамлар Ашернинъ эвлятлары эди. Эписи къоранталарынынъ башлыкълары, сечилип алынган адамлар, джесюр аскерлер ве баш реберлер эди.

Несиллернинъ джедвелинде 26 000 дженкке чыкъаджакъ орду аскерлери язылган эди.

Биньямин эвлятларынынъ ерлешкен топракълары

8 ¹Биньяминнинъ биринджи огълу Бела эди, экинджиси Ашбел, учунджиси Ахарах, ²дэртюнджиси Ноха ве бешинджиси Рафа эди.

³Беланынъ огъуллеры: Аддар, Гера, Авихуд, ⁴Авишуа, Нааман, Ахах, ⁵Гера, Шефуфан ве Хурам.

⁶Гевада яшаган, сонъра Манахаткъа сюрдюен этильген ве къоранталарынынъ башлыкълары олган Эхуднынъ огъуллеры булардыр: ⁷Нааман, Ахия ве оларны сюрдюенге огъраткъан Гера. Гера Узза ве Ахихуднынъ бабасы эди.

⁸Хушим ве Баара адлы апайларынен айырылышкъан сонъ, Шахарим Моав топракъларында бала корьди. ⁹Апайы Ходеш онъа Ёвав, Цивья, Меша, Малкъам, ¹⁰Еуц, Сакъя ве Мирманы тапты. Будыр онынъ огъуллеры, озь къоранталарынынъ башлыкълары. ¹¹Апайы Хушим исе Авитув ве Элпаалны тапты.

¹²Элпаалнынъ огъуллеры: Эвер, Мишам ве Шемед. О, Оно ве Лод шеэрлерини ве этрафындаки койлерни къурды. ¹³Даа онынъ огъуллеры Бриа ве Шема эди. Олар Аялоннынъ къоранта башлыкълары эди. Олар Гъат сакинлерини шеэрден къувдылар.

¹⁴Агъё, Шашакъ, Еремот, ¹⁵Зевадья, Арад, Эдер, ¹⁶Микъаэл, Йишпа ве Ёха Брианынъ огъуллеры эди.

¹⁷Зевадья, Мешуллам, Хизкий, Хевер, ¹⁸Йишмерай, Йизлиа ве Ёвав Элпаалнынъ огъуллеры эди.

¹⁹Яким, Зикрий, Завдий, ²⁰Элиэнай, Циллетай, Элиэл, ²¹Адая, Берая ве Шимрат Шимийнинъ огъуллеры эди.

²²Йишпан, Эвер, Элиэл, ²³Авдон, Зикрий, Ханан, ²⁴Хананья, Элам, Антотья, ²⁵Ифдея ве Пенуэл Шашакънынъ огъуллеры эди.

²⁶Шамшерай, Шехарья, Аталья, ²⁷Ярешья, Элия ве Зикрий Ерохамнынъ огъуллеры эди. ²⁸Олар озь къоранталарынынъ башлыкълары, сойларынынъ ёлбашчылары эди. Олар Ерусалимде яшай эдилер.

²⁹Гивоннынъ бабасы Гивон шеэринде яшады. Онынъ апайынынъ ады Маакъа эди. ³⁰Биринджи огълу Авдон, ондан сонъ Цур, Киш, Баал, Надав, ³¹Гедор, Агъё ве Зекер. ³²Миклотнынъ огълу Шима эди. Олар агъа-къардашларынынъ янында Ерусалимде яшай эдилер.

Падиша Шаулнынъ сою

³³Нернинъ огълу Киш эди. Кишнинъ огълу Шаул. Шаулнынъ огъулары: Ёнатан, Малкий-Шуа, Авинадав ве Эшбаал. ³⁴Ёнатаннынъ огълу Мерив-Баал. Мерив-Баалнынъ огълу Микъа. ³⁵Микъанынъ огъулары: Питон, Мелек, Таареа ве Ахаз. ³⁶Ахазнынъ огълу Ехоадда, Ехоадданынъ огъулары Алемет, Азмавет ве Зимрий. Зимрийнинъ огълу Моца. ³⁷Мозанынъ огълу Бинеа. Онынъ огълу Рафа, Рафанынъ огълу Эласа, Эласанынъ огълу Ацел. ³⁸Ацелнинъ алты огълу бар эди. Оларнынъ адлары: Азрикъам, Бокеру, Исмаил, Шеарья, Овадья ве Ханан. Олар эписи Ацелнинъ огъулары эди.

³⁹Ацел къардашы олгъан Ишекнинъ огъулары: биринджиси Улам, экинджиси Еуш, учюнджиси Элифелет. ⁴⁰Уламнынъ огъулары джесюр дженкчилер, окъ аткъан аскерлер эди, оларнынъ балалары ве торунлары чокъ, 150 киши эди. Эписи Биньямин эвлятларындан эдилер.

Эсирликтен къайткъан халкъ

9 ¹Бойлеликнен, бутюн израиллилернинъ несиллери джедвельде ве даа Израиль падишаларынынъ китабында язылгъан эдилер. Ехудалылар исе Къанунны бозгъан ишлери ичюн Вавилонгъа сюрдюн этильген эдилер.

²Озь топракъ пайларына, Израиль шеэрлерине биринджи олып къайткъан израиллилер эдилер – бу руханийлер, левийлилер ве Алланынъ Сарайында чалышкъан хызметчилер эди.

³Ерусалимде ехудалылардан, биньяминлилерден, эфраимлилерден ве менашшеллерден базы адамлар яшай эди. ⁴Ехуда огълу Перец эвлятларындан – Утай. Утай Аммихуднынъ огълу, Аммихуд Омрийнинъ огълу, Омрий Имрийнинъ огълу, Имрий Банийнинъ огълу эди. ⁵Шило огъуларындан – биринджи огълу Асая ве онынъ огъулары. ⁶Зерах огъуларындан – Еуэл ве онынъ агъа-къардашлары. Эписи оларакъ 690 адам эди. ⁷Биньямин эвлятларындан – Саллу (Саллу – Мешулламнынъ огълу, Мешуллам – Ходавьянынъ огълу, Ходавья – Хассенуанынъ огълу эди), ⁸Ерохамнынъ огълу Ивнея, Эла (Эла – Уззийнинъ огълу, Уззий – Микрийнинъ огълу, Микрий – Мешулламнынъ огълу, Мешуллам – Шефатьянынъ огълу, Шефатья – Реуэлнинъ огълу, Реуэл – Ивниянынъ огълу эди) ⁹ве оларнынъ сой-соплары. Сойлар джедвелине коре, оларнынъ эписи оларакъ 956 адамы эди. Олар эписи къоранталарнынъ башлыкълары эди.

Ерусалимде яшагъан руханийлер

¹⁰Руханийлерден: Едая, Ехоярив, Якин ¹¹ве Азарья. Азарья – Хилкиянынъ огълу, Хилкия – Мешулламнынъ огълу, Мешуллам – Цадокънынъ огълу, Цадокъ – Мераётнынъ огълу, Мераёт – Ахитувнынъ огълу эди. Азарья Алланынъ Эвинде башлыкъ эди. ¹²Даа Адая (Адая – Ерохамнынъ

огълу, Ерохам – Пашхурнынъ огълу, Пашхур – Малкиянынъ огълу эди) ве Маасай (Маасай – Адиеэлнинъ огълу, Адиеэл – Яхзеранынъ огълу, Яхзера – Мешулламинъ огълу, Мешуллам – Мешиллемитнинъ огълу, Мешиллемит – Иммернинъ огълу эди) ¹³ве оларнынъ сой-соплары. Олар къоранта башлыкълары эди. Эписи оларакъ 1 760 адам. Алланынъ Эвиндеки хызметте энъ къабилиетлидир.

Левийлилер

¹⁴Левийлилерден: Мерарий огъууларындан – Шемая (Шемая – Хашшувнынъ огълу, Хашшув – Азрикъамнынъ огълу, Азрикъам – Хашавьянынъ огълу эди), ¹⁵сонъ Бакъбакъкъар, Хереш, Гъалал ве Маттанья (Маттанья – Микъанынъ огълу, Микъа – Зикрийнинъ огълу, Зикрий – Асафнынъ огълу эди), ¹⁶Овадья (Овадья – Шемаянынъ огълу, Шемая – Гъалалнынъ огълу, Гъалал – Едутуннынъ огълу эди) ве нетофалыларнынъ койлеринде яшагъан Берекия эди. (Берекия – Асанынъ огълу, Аса – Элкъананынъ огълу эди.)

Рабби Сарайынынъ къапу къаравуулары

¹⁷Къапуджылардан: Шаллум, Акъкъув, Талмон, Ахиман ве агъа-къардашлары. Шаллум къапуджыларнынъ башлыгъы эди. ¹⁸Олар бугунге къадар падиша сарайынынъ шаркъ къапусыны къаравуулайлар. Олар Левий огъууларынынъ ордусынынъ къапуджылары эдилер. ¹⁹Шаллум Къорэнинъ огълу, Къорэ Эвиасафнынъ огълу, Эвиасаф Къорахнынъ огълу эди. Шаллум ве онынъ сой-соплары олгъан къорахлылар, хызметлерине коре, Корюшюв Чадырынынъ кириш къапусынынъ къаравууларыдыр. Оларнынъ бабалары исе РАББИнинъ ордусына киришни къаравуулай эдилер.

²⁰Башта Элазарнынъ огълу Пинехас оларнынъ башлыгъы эди. РАББИ онен эди.

²¹Корюшюв Чадырынынъ киришинде Мешелемьянынъ огълу Зекъарья къапуджы эди.

²²Киришлерде къапуджы оларакъ сайлангъан кишилернинъ сайысы 212 эди. Оларнынъ адлары олар яшагъан шеэрлерининъ несиллер джедвелине язылгъандыр. Давут ве Смаил пейгъамбер оларны къапуджы оларакъ къойгъандырлар. ²³Олар озьлери ве оларнынъ огъуулары РАББИнинъ Эви къапуларында, Корюшюв Чадыры къапуларында къаравул эдилер. ²⁴Къапуджылар дёрт тарафта – шаркъ, гъарп, шималь ве дженюп тарафта къаравул тура эдилер. ²⁵Оларнынъ агъа-къардашлары исе озь койлеринде яшап, эр еди кунге оларнен берабер хызмет этмеге небетнен келе эдилер.

²⁶Къапуджыларнынъ дёрт башлыгъы, левийлилер олып, хусусий вазифелерни беджердилер. Олар Алланынъ Эви одаларыны ве хазинесини бакътылар. ²⁷Геджелери Алланынъ Эви этрафында кечире эдилер,

чюнки Сарайны къорумакъ ве эр саба къапуларны ачмакъ оларнынъ вазифеси эди.

Рабби Сарайында хызмет эткен левийлилер

²⁸Базы левийлилер ибадет савутларына джевапкъяр эдилер. Савутларны эсапнен алып, эсапнен къайтара эдилер. ²⁹Башкъа левийлилер эшьялар ве хызметте керек олгъан башкъа мукъаддес шейлернинъ эписи: индже чекильген ун, шарап, зейтюн ягъы, темиз къара май ве гузель къокъулы шейлер ичюн джевапкъяр эдилер. ³⁰Руханийлернинъ базылары исе гузель къокъулы шейлерден теркип этильген мельэм япа эдилер.

³¹Къорах огъулларындан Шаллумнынъ биринджи огълу левийли Маттитья тава пителерини пиширмек ичюн джевапкъяр эди. ³²Кехатнынъ огъулларындан олгъан агъа-къардашларынынъ базылары теклиф пителери ичюн джевапкъяр эдилер. Олар эр джумаэртеси куню пителерни азырлай эдилер.

³³Левийлилернинъ къоранта башлыкълары олгъан йырджылар, Сарайнынъ одаларында яшап, башкъа хызметтен бошатылгъан эдилер, чюнки гедже-куньдюз озь ишлеринен мешгъуль олмагъа борджлу эдилер.

³⁴Буларнынъ эписи Левий къабилесининъ къоранта башлыкълары эди. Олар Ерусалимде яшай эдилер.

Шаул падишанынъ баба-деделери ве эвлятлары

³⁵Гивонда Гивоннынъ дедеси Еиэл яшай эди. Онынъ апаиынынъ ады Маакъа эди. ³⁶Биринджи огълу Авдон, ондан сонъ Цур, Киш, Баал, Нер, Надав, ³⁷Гедор, Агъё, Зекъарья ве Миклот. ³⁸Миклот Шимеамнынъ бабасы эди. Олар эписи Ерусалимде къардашларынен берабер, ян-янына яшай эдилер.

³⁹Нер Кишнинъ бабасы, Киш исе Шаулнынъ бабасы эди. Шаулнынъ огъуллары: Ёнатан, Малкий-Шуа, Авинадав ве Эшбаал.

⁴⁰Ёнатаннынъ огъу Мерив-Баал, Мерив-Баалнынъ огълу Микъа.

⁴¹Микъанынъ огъулары: Питон, Мелек, Тахреа ве Ахаз. ⁴²Ахаз Яранынъ бабасы эди. Яранынъ огъулары: Алемет, Азмавет ве Зимрий. Зимрийнинъ огълу Моца. ⁴³Моца Бинеанынъ бабасы эди. Бинеанынъ огълу Рефая. Рефаянынъ огълу Эласа, Эласанынъ огълу Ацел эди.

⁴⁴Ацелнинъ алты огълу бар эди. Оларнынъ адлары: Азрикъам, Боке-ру, Исмаил, Шеарья, Овадья ве Ханан. Булар Ацелнинъ огъулары эди.

Шаул падишанынъ олюми

10 ¹Фелестинлилер исраиллилернен дженк эттилер, ве Исраиль аскерлери фелестинлилерден къачып, исраиллилернинъ чокъусы Гилбоа дагъында ольдюрильди. ²Фелестинлилер Шаулнынъ ве оннынъ огъуларынынъ артындан къувып еттилер ве Шаулнынъ огъулары Ёнатанны, Авинадавны ве Малкий-Шуаны ольдюрдилер. ³Шаулгъа къаршы олгъан

дженк пек дешетли олды. Фелестин окъчулары оны тапып, окълар атылар ве пек агъыр яраладылар.

⁴Шаул озь сия ташыйджысына:

– Къылычынъны къындан чыкъар да, мени ольдюр, анавы сюннетсизлер келип, мени хорламасынлар, – деди. Лякин сия ташыйджысы оны ольдюрмеге истемеди, чюнки пек къоркъты. О заман Шаул къылычны алып, онынъ устуне атылды. ⁵Сия ташыйджысы Шаулнынъ ольгенини корип, озю де къылычына атылып ольди. ⁶Бойлеликнен, шу куню Шаул да, онынъ учь огълу да, онынъ бутюн адамлары да берабер ольдилер. ⁷Вадийде олгъан исраиллилернинъ эписи, Израиль адамларынынъ къачкъаныны ве Шаул ве онынъ огъуларынынъ ольгенини корип, озь шеэрлерини къалдырып къачтылар, фелестинлилер исе анда келип ерлештилер.

⁸Экинджи куню фелестинлилер ольгенлерни союндырып, устьлериндеки шейлерни таламагъа кельгенде, Гилбоа дагъында эляк олгъан Шаул ве онынъ учь огълуны таптылар. ⁹Олар онынъ урбаларыны чыкъардылар, башыны кесип, сиясыны чекип алдылар ве бутюн Фелестин топрагъына, путханелерине ве халкъына бу хаберни еткизмеге хабержи йибердилер. ¹⁰Онынъ сиясыны аллаларнынъ путханесине къойдылар, башыны исе Дагон путханесинде къойдылар.

¹¹Явеш-Гилад шеэрининъ сакинлери, фелестинлилер Шаулнен насыл шей япкъаны акъкъында эшиттилер. ¹²Бутюн кучлю акъайлар кетип, Шаулнынъ ве огъуларынынъ джесетлерини алып, Явеш шеэринде кетирдилер. Кемиклерини алып, Явештеки буюк терек тюбюнде дефн эттилер ве еди кунь девамында аштан вазгечтилер. ¹³Бойлеликнен, Шаул ольди, чюнки о, РАББИге озь садыкълыгъыны сакъламады. О, РАББИНинъ сёзлерини динълемеди ве рухларнен лакъырды эткен апайгъа суаль берди, ¹⁴РАББИден исе сорамады. Шунунъ ичюн де РАББИ оны ольдюрди, онынъ падишалыгъыны исе Йишайнынъ огълу Давуткъа берди.

Давут – Израильнинъ ве Ехуданынъ падишасы

11 ¹Бутюн Израиль Хеврон шеэринде Давуткъа келип, онъа:

– Биз эпимиз сенинъ сой-сопларынынъ, – дедилер. ²– Эвель, Шаул бизге падишалыкъ япкъанда, сен Израиль халкъыны дженклерге алып кете эдинъ, ве РАББИ санъа: «Сен Меним халкъыма, Израильге, чобан оладжакъсынъ, Меним халкъым олгъан Израильнинъ ёлбашчысы оладжакъсынъ», – деген эди.

³Эписи Израиль акъсакъллары падишагъа Хевронгъа кельгенде, Давут падиша РАББИНинъ огюнде Хеврон шеэринде оларнен шартнаме тизди, сонъра Давутны ягънен сюртип, оны Израильнинъ падишасы этти. Булар эписи Смаилден айтылгъан РАББИНинъ сёзюне коре олды.

⁴Сонъра Давут ве бутюн Израиль Ерусалимге, яни Евускъа, кеттилер. Анда шу топракъларнынъ сакинлери олгъан евуслылар яшай эди. ⁵Евуслылар Давуткъа:

– Сен мында киралмазсынъ, – дедилер.

Лякин Давут Сион къалесини запт этти. О – Давут Шеэридир.

⁶Давут:

– Евуслыларны ким биринджи олып енъсе, шу адам башлыкъ ве башкомандан оладжакъ, – деди. Биринджи олып, Церуянынъ огълу Ёав дженкке чыкъты ве башлыкъ олды.

⁷Давут шу къаледе ерлешти, шунунъ ичюн онъа «Давут Шеэри» деген ад къоюлды. ⁸О, Миллодан башлап, шеэрнинъ чевре-четини къурды, Ёав исе шеэрнинъ къалгъан къысымларыны янъыдан къурды.

⁹Давут буюк кучъке кирди, чюнки Ордуларнынъ РАББИси онен эди.

Давутнынъ сафдашлары

¹⁰Булар – Давутнынъ кучълю аскерлернинъ башлыкълары. Олар РАББИнинъ сёзюне коре, Давутны Исраилъге падиша япмакъ ичюн, Исраиль халкъынен бирликте онынъ падишалыгъында онъа пек буюк ярдым эттилер.

¹¹Булар да Давутнынъ къараман аскерлери: Хакъмонийнинъ огълу Яшо-веам, Отуз Аскернинъ башлыгъы. О, мызрагъыны котерип, учъ юз адамны бир кереден ольдюрди. ¹²Ондан сонъ учъ къараманнынъ бириси олгъан ахохлы Додонунъ огълу Элазар. ¹³О, Давутнен берабер Пас-Даммимде эди.

Анда фелестинлилер дженкке топлашкъан эдилер. Анда арпа сачылгъан тарла бар эди, ве исраиллилер фелестинлилерден къачып башладылар.

¹⁴Лякин олар тарланынъ ортасында турдылар, тарланы сакълап къалды ве фелестинлилерни енъдилер. РАББИ оларгъа буюк гъалебе багъышлады.

¹⁵Бир кунъ Давут Адуллам къобасында эди, фелестинлилер исе ашагъыда Рефаим вадийинде эдилер. Отуз башлыкълардан шу учю Давутнынъ янында олмакъ ичюн къаягъа чыкътылар.

¹⁶Давут о вакъыт пекитильген ерде эди, фелестинлилернинъ къаравул отряды исе Вифлеемде эди. ¹⁷Давут пек сувсады ве:

– Ким манъа Вифлеем къапусынынъ янындаки къуюдан сув кетирир? – деди.

¹⁸О вакъыт бу Учъ Къараман, фелестинлилернинъ ордусындан дженкнен кечип, шеэр къапусы янындаки Вифлеем къуюсындан сув алдылар ве Давуткъа кетирдилер. Лякин о, ичмеге истемеди ве оны РАББИге багъышлап ерге тёкти.

¹⁹– Буны япмагъа манъа Алла косътермесин! Бу – озъ омюрлерини олюм хавфы алтында къалдырып кеткен адамларнынъ къаны дегильми я? Озь джанларыны олюм хавфына огъратып, олар сув кетирдилер, – деп, сувны ичмеге истемеди.

Учъ Къараманнынъ япкъанлары бойле эди!

²⁰Ёавнынъ къардашы Авишай Учъ Къараманнынъ башлыгъы эди. Бир кунъ о, мызрагъынен 300 адам ольдюрди. О, Учъ Къараман киби, буюк нам къазанды. ²¹О, Учъ Къарамандан энъ намлысы ве оларнынъ башлыгъы олды, лякин Учъ Къарамандан бири дегиль эди.

²²Къавцеэл шеэринден Ехояданынъ огълу Беная джесюр аскер ве озь ишлеринен белли олгъан адам эди. О, моавлы Ариэлнинъ эки огълуны ольдюрди. Даа о, къарлы бир вакъытта чукъургъа тюшип, бир арслан ольдюрди. ²³О, даа эки бучукъ метр* бойлу олгъан бир мысырлыны ольдюрди. Мысырлынынъ къолунда мызрагъы бар эди, мызрагъынынъ агъачы токъуджыларнынъ орамы киби къалын эди. Бу исе онынъ къаршысына бир таякъ котерип чыкъты ве мысырлынынъ къолундан мызрагъыны тартып алды да, оны озюнинъ мызрагъынен ольдюрди. ²⁴Ехояда огълу Беная мына бойле ишлер япты ве, Учъ Къараман киби, буюк нам къазанды. ²⁵О, Отуз Аскерден урьметли эди, лякин Учъ Къараманнынъ бири дегиль эди. Давут оны озь къаравулларынынъ башлыгъы этип къойды.

²⁶Джесюр аскерлер булар эди: Ёавнынъ къардашы Асаэл; Вифлеем шеэринден Додоннынъ огълу Элханан; ²⁷харорлы Шаммот; пелонлы Хелец; ²⁸текъоалы Иккешнинъ огълу Ира; анатотлы Авиэзер; ²⁹хушалы Сиббекъай; ахохлы Илай; ³⁰нетофалы Махарай; нетофалы Баананынъ огълу Хелед; ³¹биньяминлилернинъ Гива шеэринден Ривай огълу Иттай; пиратонлы Беная; ³²Гъааш вадийлеринден Хурай; аравалы Авиэл; ³³бахарумлы Азмавет; шаалвонлы Эльяхба; ³⁴гизонлы Хашемнинъ огъуллары; харарлы Шаге огълу Ёнатан; ³⁵харарлы Сакъар огълу Ахиам; Ур огълу Элифал; ³⁶мекералы Хефер; пелонлы Ахия; ³⁷къармелли Хецро; Эзбай огълу Наарай; ³⁸Натаннынъ къардашы Ёэль; Хагрий огълу Мивхар; ³⁹аммонлы Целек; Церуянынъ огълу Ёавнынъ сила ташыйдыжысы безротлы Нахарай; ⁴⁰йитрли Ира; йитрли Гъарев; ⁴¹хитли Урия; Ахлай огълу Завад; ⁴²рубенли Шиза огълу Адина, рубенлилернинъ башлыгъы ве онынъ отуз адамы; ⁴³Маакъа огълу Ханан; митинли Ёшафат; ⁴⁴аштеротлы Уззия; ароэрли Хотамнынъ огъуллары Шама ве Еиэл; ⁴⁵Шимрий огълу Едиаэл ве онынъ къардашы тизли Ёха; ⁴⁶махавлы Элиэл; Элнам огъуллары Еривай ве Ёшавья; моавлы Йитма; ⁴⁷Элиэл, Овед ве мевцвалы Ясиэл.

Давутнынъ биринджи тарафдарлары

12¹Давут Киш огълу Шаулдан Цикълагъда сакъланып юргенде, янына келип, дженкте онъа ярдым эткен джесюрлер булар эди. ²Олар яй ташыгъан, окъ аткъан, сагъ ве сол къолунен таш аткъан аскерлер, Биньямин къабилесинден олгъан Шаулнынъ агъа-къардашлары эдилер: ³башлыгъы Ахиэзер, ондан сонъ Ёаш – гивалы Шемаанынъ огъуллары; Азмаветнинъ огъуллары Езиэл ве Пелет; Беракъа ве анатотлы Еху; ⁴гивонлы Йишмая (о, Отуз Аскерден джесюр къараман ве Отуз Аскернинъ башлыгъы эди); Йирмея, Яхазиэл, Ёханан ве гедералы Ёзавад; ⁵Элузай, Еримот, Беалья, Шемарья ве харуфлы Шефатъя; ⁶Элкъана, Йишшия,

* 11.23 Эки бучукъ метр – къ. еуд. «5 аммах».

Азарел, къорахлы Ёэзер ве Яшовеам; ⁷гедорлы Ерохамнынъ огъулары Ёэла ве Зевадья.

Давутнынъ Гъад къабилесинден олгъан тарафдарлары

⁸Гъадлылардан да Давутнынъ тарафына, сахрадаки пекитильген ерге кельген адамлар бар эди. Олар джесюр къараманлар, яхшы дженкчилер, къалкъан ве мызракънен сиялангъан адамлар эди. Бетлери – арслан юзю киби, озьлери исе дагълардаки гъазеллер киби чабик эдилер. ⁹Оларнынъ башлыгъы Эзер эди, экинджиси Овадья, учюнджиси Элиав, ¹⁰дёртюнджиси Мишманна, бешинджиси Йирмея, ¹¹алтынджысы Атай, единджиси Элиэл, ¹²секизинджиси Ёханан, докъузынджысы Элзавад, ¹³онунджысы Йирмеяху, он биринджиси Макъбаннай.

¹⁴Шу гъадлылар ордуда башлыкълар эди. Оларнынъ энъ зайыфы юз аскерге тенъ эди, энъ кучлюси исе бинъ аскерге тенъ эди. ¹⁵Олар сененинъ биринджи айында ташкъын олгъан вакъытта Иордан озенини кечтилер ве вадийде шаркътан гъарпкъа яшагъанларны къуваладылар.

Давутнынъ Биньямин ве Ехуда къабилелеринден олгъан тарафдарлары

¹⁶Булардан гъайры, бир къач биньяминлилер ве ехудалылар да Давутнынъ пекитильген ерине кельдилер.

¹⁷Давут оларнынъ къаршысына чыкъып, бойле деди:

– Эгер хайырлы олып, манъа ярдым этмеге кельген олсангъыз, юрегим сизнен оладжакъ, манъа къошулынгъыз. Эгер де яман ниетнен келип, мени душманларымнынъ къолуна бермеге истесенгиз, – меним исе дешетли джинаетлерде къабаатым ёкъ, – баба-деделеримизнинъ Алласы корьсюн де, Озю суд этсин.

¹⁸Алланынъ Руху Отуз Аскернинъ башлыгъы Амасайгъа энди, ве о: – Сагълыкъ-селяметлик сенде ве сеннен олсун, Йишайнынъ огълу Давут. Биз сеннен. Сагълыкъ-селяметлик сенинъ ярдымджыларынгъан де олсун, чюнки санъа Алланъ ярдым эте, – деди. Бундан сонъ Давут оларны къабул этти ве ордусынынъ башлыкълары этип къойды.

Давутнынъ Менашше къабилесинден олгъан тарафдарлары

¹⁹Менашше къабилесинден базы адамлар да Давуткъа къошулдылар. О вакъыт Давут фелестинлилернен Шаулгъа къаршы дженкке чыкъты, лякин оларгъа ярдым этмедди, чюнки фелестинлилернинъ башлыкълары бири-бирлеринен акъыл танышты ве: «Давут Шаулнынъ тарафына кечип, бизим башымызгъа бея чыкъарыр», – деп, оны арткъа къайтардылар. ²⁰Давут Цикълагъгъа къайтаткъанда, менашшелерининъ бинъбашылары Аднах, Ёзавад, Едиаэл, Микъаэл, Ёзавад, Элиху ве Циллетай онъа къошулдылар. ²¹Олар Давуткъа айдут ве ёлбасарларнен дженклешмеге ярдым эттилер. Эписи джесюр дженкчилер ве орду башлыкълары эди.

²²Бойлеликнен, кунъ-кунъден Давуткъа ярдымгъа адамлар келе берди, ве онынъ ордусы Алланынъ ордусы киби буюк олды.

Давутнынъ ордусы

²³РАББИнинъ сёзюне коре, Шаулнынъ падишалыгыны Давуткъа бермек ичюн, онъа Хеврон шеэрини кельген орду башлыкъларынынъ сайысы шу къадардыр: ²⁴ехудалылардан къалкъан ве мызракъ ташыгъан 6 800 дженкке азыр адамы бар эди; ²⁵шимеонлылардан ордуда 7 100 джесюр аскер бар эди; ²⁶левилийлерден 4 600; ²⁷Харун союздан къоранта башлыгы Ехояда ве онынъ 3 700 адамы; ²⁸джесюр яш аскер Цадокъ ве къорантасындан 22 башлыкъ; ²⁹Шаулнынъ агъа-къардашлары олгъан биньяминлилерден 3 000 адам. Оларнынъ чокъусы исе о вакъытта Шаулгъа садыкъ къала эдилер.

³⁰Эфраим къабилесинден – къоранталарында намлы олгъан 20 800 джесюр аскер бар эди.

³¹Менашше къабилесининъ ярысындан 18 000 адам. Давутны падишалыкъкъа отуртмакъ ичюн, оларнынъ эр бирисини адынен чагъыргъан эдилер.

³²Йиссакъар огулларындан акъыллы адамлар кельген эди. Олар израиллилерге не заман нени япмагъа кереклигини биле эдилер. Эписи олып, олар 200 къоранта башлыкълары эди ве бутюн къоранталары оларнынъ эмирлерини беджере бар эди.

³³Зевулун къабилесинден дженкке азыр олгъан, тюрлю сиянен сиялангъан 50 000 Давуткъа юректен берильген адамлар бар эди.

³⁴Нафталий къабилесинден бир бинъ орду башлыгы ве къалкъан ве мызракънен сиялангъан 37 000 аскер.

³⁵Дан къабилесинден дженкке азыр олгъан 28 600 адам.

³⁶Ашерден 40 000 дженкке азыр олгъан аскер.

³⁷Иордан озенининъ о бир тарафындан кельген Рубен, Гъад ве Менашше къабилесининъ ярысындан тюрлю сиянен сиялангъан 120 000 аскер.

³⁸Буларнынъ эписи дженк сафларында юрге билъдилер. Олар джан-юректен Давутны Израильге падиша этип къоймакъ ичюн, Хевронгъа кельген эдилер. Эм къалгъан израиллилер де Давутны падиша этип къоймагъа бир агъыздан истей эдилер.

³⁹Олар Давутнынъ янында учъ кунъ девамында къалдылар, ашады-ичтилер, чюнки агъа-къардашлары оларгъа эр шейни азырлагъан эдилер.

⁴⁰Йиссакъар, Зевулун ве Нафталий къабилелеринден олгъан къомшулары да эшеклерге, девелерге, къатырларгъа ве огюзлерге юклеп ашайт махсуллар кетире эдилер. Мында чокътан-чокъ ун, къуру инджир, юзюм къуруссы, шарап, зейтюн ягъы, къой-эчки ве туварлар кетириле эди, чюнки Израильде буюк къуванч бар эди.

Васиет Сандыгъыны Киръят-Ярим шеэринден алып кетирелер

13 ¹Давут бинъбашыларынен, юзбашыларынен ве бутюн башлыкъларнен акъыл танышты. ²Сонъра исе Давут бутюн Израиль топлашувына бойле деди:

– Эгер бунъа РАББИмизнинъ, Алламызнынъ эмири олса, эгер сизлернинъ истегинъиз олса, айдынъыз, бутюн Исраиль топракъларына къардашларымызгъа, оларнен бирликте руханий ве левилийлерге, шеэр ве койлерине хаберджи йиберейик. Олар мында топлашсынлар. ³Сонъра Алламызнынъ Сандыгъыны къайтарып кетирейик, чюнки Шаулнынъ кунълеринде онъа эмиет бермеген эдик.

⁴Ве бутюн Исраиль топлашуву: «Айткъанынъ олсун», – деди, чюнки бутюн халкъ бу ишни адалетли эсаплады.

⁵Бойлеликнен, Алланынъ Сандыгъыны Киръят-Ярим шеэринден кетирмек ичюн, Давут Мысырдаки Шихордан Лево-Хаматкъа къадар олгъан бутюн исраиллилерни топлады.

⁶Давутнен бирликте бутюн Исраиль, Керувларнынъ Устюнде Отургъан РАББИнинъ Сандыгъы, Алланынъ Адыны ташыгъан Сандыкъны кетирмек ичюн, Баалагъа, яни Ехудадаки Киръят-Ярим шеэринде кетти.

⁷Алланынъ Сандыгъыны Авинадавнынъ эвинден алып, яп-янъы арабагъа къойдылар ве алып кеттилер. Узза ве Агъё арабаны айдадылар. ⁸Давут ве исраиллилер исе Алланынъ огюнде бар кучюнен чалгъы чалып, йырлап, сантыр, арфа, дарелер ве зиллерде, эм де боразан чалып кете эдилер.

⁹Кидоннынъ арманына келип еткенде, огюзлер сюрюнди, ве Узза, Сандыкъны тутмакъ ичюн, къолуны узатты. ¹⁰Узза Сандыкъкъа къолуны узаткъаны ичюн, РАББИ онъа пек ачувланды ве оны ольдюрди, ве Узза шу анъ Алланынъ огюнде ольди.

¹¹РАББИ Уззаны ургъаны ичюн, Давут ачувланды, шу ерни Перец-Узза* деп адландырды. Бугунъге къадар бу ер шу адны ташый.

¹²Шу куню Давут Алладан зияде къоркъты ве:

– Алланынъ Сандыгъыны насыл этип озюме кирсетейим? – деди.

¹³Сонъра Сандыкъны озюне, Давут Шеэринде, алып кетмеде де, оны гъатлы Овед-Эдомнынъ эвине алып кетти.

¹⁴Алланынъ Сандыгъы Овед-Эдомнынъ эвинде учъ ай девамында къалды. РАББИ Овед-Эдомнынъ къорантасына ве онынъ олгъан шеэринде чокъ яхшылыкъ берди.

Давутнынъ падишалыгъы къавийлеше

14 ¹Тир падишасы Хирам Давуткъа эльчилерини йиберди ве оларнен берабер, сарай къурсунлар деп, дюльгерлерни, къуруджыларны ве кедр тереклерини ёллады. ²Давут РАББИ оны Озь халкъы Исраильге падиша этип къойгъаныны ве Исраиль халкъы ичюн падишалыгъыны юксельткенини коръди.

³Давут озюне Ерусалимде даа апайлар алды. Онынъ даа огъулары ве къызлары догъды. ⁴Онынъ Ерусалимде догъгъан балалары булардыр:

* 13.11 Перец-Узза – къ. еуд. бу ибаренинъ айтылувы «парац-Узза» (Уззаны урды) ибаресининъ айтылувына ошай.

Шаммуа, Шовав, Натан, Сулейман, ⁵Йивхар, Элишуа, Элпелет, ⁶Ногах, Нефег, Яфия, ⁷Элишама, Беэльяда ве Элифелет.

⁸Фелестинлилер, Давут бутюн Исраиль падишалыгъына ягънен сюртюльгенини эшитип, эписи Давутны кыдырып башладылар. Давут буны эшитип, оларгъа къаршы дженкке чыкъты.

⁹Фелестинлилер келип, Рефаим вадийинде ерлештилер. ¹⁰Давут Алладан:

– Фелестинлилерге къаршы чыкъайыммы? Оларны меним кълума берерсинъми? – деп сорады. РАББИ Давуткъа:

– Чыкъ. Мен оларны сенинъ кълунъа теслим этерим, – деди.

¹¹Сонъра Давут Баал-Перацимге кетти ве анда фелестинлилерни енъди. О:

– РАББИ меним кълларымнен душманларны, сув акъымыны дагъыткъаны киби, дагъытты, – деди. Шунунъ ичюн шу ернинъ ады Баал-Перацим* олды.

¹²Фелестинлилер анда озь путларыны ташлап кеттилер. Давутнынъ буюргъанынен путларны якътылар.

¹³Бираз вакъыт кечкен сонъ, фелестинлилер кене кельдилер ве вадийде ерлештилер. ¹⁴Давут кене Алладан сорады, ве О, бойле деди:

– Оларнынъ артындан барма, лякин айланып, бака тереклери тарафындан бар. ¹⁵Бака тереклерининъ тѳпесинде адым давушыны эшиткенде, о вакъыт дженкке кириш. Фелестинлилернинъ ордусыны ѳкъ этмек ичюн, Алла сенинъ огюнъде кетер.

¹⁶Давут РАББИ буюргъаны киби япты ве Гивондан Гезерге къадар узангъан топракъларда фелестинлилернинъ ордусыны ѳкъ этти.

¹⁷Бундан сонъ Давутнынъ намы бутюн мемлекетлерде белли олды. РАББИ оны бутюн халкълар ичюн къркъунчлы этти.

Васиет Сандыгъыны алып кетмеге азырлайлар

15 ¹Давут озюне Давут Шеэринде эвлер кърды, Алланынъ Сандыгъына ер азырлады ве онъа чадыр кърды.

²Бундан сонъ Давут бойле деди:

– Алланынъ Сандыгъыны левийлилерден гъайры башкъа бир кимсе ташымайджакъ. РАББИнинъ Сандыгъыны ташымакъ ве Онъа даима хызмет этмек РАББИ тек оларны сайлап алды.

³Давут, РАББИнинъ Сандыгъыны озю азырлагъан ерге къоймакъ ичюн, бутюн исраиллилерни Ерусалимге топлады. ⁴Сонъра Давут Харун огъуллаарыны ве левийлилерни чагъырды: ⁵Кехат огъуллаарындан – башлыкъ Уриэлни ве 120 сой-соплаарыны, ⁶Мерарий огъуллаарындан – башлыкъ Асаяны ве 220 сой-соплаарыны, ⁷Гершон огъуллаарындан – башлыкъ Ёэлыни ве 130 сой-соплаарыны, ⁸Элицафан огъуллаарындан – башлыкъ

* 14.11 Баал-Перацим – къ. еуд. «Рабби дагъыта» демектир.

Шемайны ве 200 сой-сопларыны, ⁹Хеврон огъуллаарындан – башлыкъ Элиэлни ве 80 сой-сопларыны, ¹⁰Уззиэл огъуллаарындан – башлыкъ Амминадав ве 112 сой-сопларыны.

¹¹Давут руханийлер Цадокъ ве Авиатарны ве левийлилер Уриэл, Асая, Ёэль, Шемая, Элиэл ве Амминадавын чагъыртты, ¹²оларгъа:

– Сизлер левийли къоранталарынынъ башлыкъларысынъыз. Озюньиз де, агъа-къардашларынынъ да эялланынынъыз. РАББИнинъ, Израиль Алласынынъ Сандыгъыны мен азырлагъан ерге кетиринъиз. ¹³Бизлер кереги киби РАББИден сорамагъанымыз, сизлер биринджи кере Сандыкъны ташымагъанынынъыз ичюн, РАББИ бизге пек ачувланды, – деди.

¹⁴Сонъра руханий ве левийлилер, РАББИнинъ, Израиль Алласынынъ Сандыгъыны ташымакъ ичюн, эялландылар. ¹⁵РАББИнинъ сёзюне кере, Мусанынъ эмирини тутып, левийлилернинъ огъуллаары Алланынъ Сандыгъынынъ сырыкъларыны омузларына къойып алып кеттилер.

¹⁶Давут левийлилернинъ башлыкъларына, озълери йырджы къардашларыны чалгъы алетлеринен, арфа, сантыр ве зиллер чалып, къуванч тюркюлерини юксек сеснен йырмамагъа къойсун деп, буюрды. ¹⁷Левийлилер Ёэль огълу Хеманны, онынъ агъа-къардашларындан исе – Берекиянынъ огълу Асафны, сойлары Мерарий огъуллаарындан – Къушаянынъ огълу Этанны къойдылар. ¹⁸Экинджи сырагъа оларнен берабер башкъа якъынларыны: Зекъарьяны, Бенний, Язиэлни, Шемирамотны, Ехиэлни, Уннийни, Элиавны, Бенаяны, Маасеяны, Маттитьяны, Элифелехуны, Микнеяны ве къапуджылар олгъан Овед-Эдом ве Еиэлни къойдылар.

¹⁹Хеман, Асаф ве Этан бакъыр зиллерде юксек сеснен чалмакъ ичюн, ²⁰Зекъарья, Азиэл, Шемирамот, Ехиэл, Унний, Элиав, Маасея ве Беная арфада яш къызлар хору* ичюн чалмагъа, ²¹Маттитья, Элифелеху, Микнея, Овед-Эдом, Еиэл ве Азаяху сантырларда акъайларнынъ хору* ичюн чалмагъа сайлангъан эдилер. ²²Левийлилернинъ башлыгъы Кенанья пек яхшы йырагъаны ичюн, йырджыларнынъ оджасы олды.

²³Берекия ве Элкъана Сандыкъны къаравулладылар. ²⁴Руханийлер Шеванья, Ёшафат, Нетанэл, Амасай, Зекъарья, Беная ве Элизер Алланынъ Сандыгъы огюнде кетип, боразан чала эдилер. Овед-Эдом ве Ехия Сандыкъны къаравулладылар.

Васиет Сандыгъыны Ерусалимге алып кетирелер

²⁵Бойле этип, Давут, Израиль акъсакълаллары ве бинъбашылары РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны Овед-Эдомнынъ эвинден къуванчнен кетирмеге кеттилер.

* **15.20** Къ. еуд. «аль-аламот». Бу музыка терминининъ манасы аныкъ дегиль. «Алма» (чокълукъта «аламот») – яш къыз.

* **15.21** Къ. еуд. «аль-хашмеминит». Бу музыка терминининъ манасы аныкъ дегиль. «Шемини» (чокълукъта «шеминит») – «секизинджи» демектир (бельки, секизинджи кунъ я да секиз телли чалгъы алет).

²⁶ Алла РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны ташыгъан левийлилерге ярдым этти, олар исе еди бузав ве еди къочкъар къурбан чалды.

²⁷ Давут индже ишленген кетенден урба кийген эди. Сандыкъны ташыгъан левийлилер, йырджылар ве чалгъыджыларнынъ ве йырджыларнынъ башлыгъы Кенанья да индже ишленген кетенден урбалар кийген эди. Давутнынъ устюнде даа кетен эфод бар эди.

²⁸ Бойле этип, бутюн Исраиль къуванчнен къычырышып, бору, боразан, янъгъырагъан зиллер, арфа ве сантыр чалып, РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны алып келе эди.

²⁹ РАББИнинъ Васиет Сандыгъы Давут Шеэрини кирсетилеяткъанда, Шаулнынъ къызы Микъал пенджерен ашагъы бакъты ве РАББИнинъ огюнде секирген ве ойнагъан Давут падишаны корип, ичинден онъа сайгъысызлыкънен бакъты.

16 ¹ Алланынъ Сандыгъыны кетирдилер ве оны Давут азырлагъан чадырнынъ ортасына къойдылар. Сонъра Алла ичюн къурбанлар чалып, оларны бутюнлей якътылар ве аманлыкъ къурбанлары кетирдилер.

² Давут бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар ве аманлыкъ къурбанлары чалып битирген сонъ, халкъкъа РАББИнинъ Адындан хайыр тиледи. ³ Бутюн исраиллилерге, эм акъайына, эм апайына – эр бирине бирер отъмек, басылгъан хурма ве юзюм къурусы берди.

⁴ Сонъ Давут левийлилернинъ базыларыны РАББИнинъ Сандыгъы янында хызмет этмек, Исраильнинъ Алласы РАББИни алгъышламакъ, шукюрлер этмек ве Оны юксельтмек ичюн къойды. ⁵ Асафны башлыкъ оларакъ, ондан сонъ Зекъарьяны, Еиэлни, Шемирамотны, Ехиэлни, Матитьяны, Элиавны, Бенаяны, Овед-Эдомны ве Еиэлни арфа ве сантырларда чалмагъа, Асафны исе зиллерде чалмагъа, ⁶ руханийлер олгъан Беная ве Яхазиэлни исе Алланынъ Васиет Сандыгъы огюнде даима боразан чалсынлар деп, къойды.

Давутнынъ шукюр йыры

⁷ Шу куню Давут биринджи кере Асафкъа ве къардашларына РАББИге шукюр йырыны берди.

⁸ РАББИге шукюр этингиз, Онынъ Адыны чагъырынгыз, халкълар арасында ишлерини бильдирингиз!

⁹ Онъа йырлангыз, Онъа чалгъы чалынгыз, бутюн аджайип япкъанлары акъкъында айтынгыз!

¹⁰ Мукъаддес Адынен макътанынгыз, РАББИни къыдыргъанларнынъ юреги къувансын!

¹¹ РАББИни ве Онынъ къудретини къыдырынгыз, Онынъ юзюни эр вакъыт арангыз!

¹² Онынъ яраткъан аджайип шейлерини ве аляметлерини,

- агъзындан чыккъъан къарарларыны хатырланъыз!
- 13 Эй, Онынъ къулу Исраильнинъ сою,
Озю сайлагъан Якъупнынъ огъулары!
- 14 О – Алламыз олгъан РАББИдир,
бутюн ер юзюнде Онынъ падишалыгъы кече.
- 15 О, берген васиетни эбедий акъылда тутунъыз,
О, берген сёзюни бинъ несиллер девамында унутманъыз.
- 16 О, Озь сёзюни Ибраимге
ве Озь антыны Исхакъкъа берген эди.
- 17 Буны Якъупкъа низамнаме деп къойды,
Исраильге эбедий васиет деп берди.
- 18 «Ханаан ерини санъа береджегим,
о, сенинъ топракъ мирасынъ олур», – деди.
- 19 О вакъытта оларнынъ сайысы пек аз,
о ерде олар кельмешеклер эди.
- 20 Бир халкътан башкъа халкъкъа,
бир падишалыкътан башкъа девлетке кече эдилер.
- 21 Алла оларнынъ джаныны агъыртмагъа кимсеге ёл бермеди,
олар ичюн падишаларгъа сертликнен дей эди:
- 22 «Меним сайлагъанларыма тийменъыз,
пейгъамберлериме яманлыкъ этменъыз!»
- 23 Эй, бутюн дюнья, РАББИге йырлар йырланъыз,
Онынъ къуртарувыны кунъ-куньден илян этинъыз!
- 24 Шан-шуретини миллетлер арасында хабер этинъыз,
Онынъ аджайип япкъанларыны бутюн халкъларгъа
бильдиринъыз!
- 25 Акъикъатен РАББИ улудыр!
О, чокъ макътавларгъа ляйыкъ!
Бутюн аллалардан зияде Ондан къоркъмакъ керек!
- 26 Халкъларнынъ бутюн аллалары – бош путлардыр,
РАББИ исе коклерни яратты!
- 27 О, шан ве шурет ичинде,
мукъаддес мескенинде – кучъ ве къуванч!
- 28 Эй, халкъ къабилелери, РАББИни алгъышланъыз,
РАББИнинъ шурети ве къудретини алгъышланъыз!
- 29 РАББИнинъ Адына ярашкъан шуретини беринъыз,
бахшышлар кетирип, Онынъ огъуне келинъыз!
Мукъаддес шуретинде олгъан РАББИге ибадет этинъыз!
- 30 Бутюн ер юзю, Онынъ алдында титре!
Дюнья къатты тура, о, къыбырдамаз асла!
- 31 Коклер севинсин, ер юзю къувансын,
халкълар арасында илян этсинлер:
«РАББИ – падишадыр!»

- ³² Денъиз ве ичиндекилер янъгъырасын,
тарлалар ве олардаки барлыкъ тантана этсин!
- ³³ РАББИнинъ огюнде ормандаки бутюн тереклер къуванчнен
къычырсынлар,
чюнки РАББИ ер юзюни суд этмеге келе.
- ³⁴ РАББИге шукюр этинъиз,
чюнки О, хайырлыдыр,
Онынъ севгиси эбедийдир!
- ³⁵ Шойле айтынъыз: «Эй, Алла, бизим Къуртарыджымыз! Къуртар
бизни!
Халкълар арасындан бизни топлап ал,
башкъа халкълардан къорчала!
Сенинъ мукъаддес Адынъны шуретлейик,
Сенинъ шуретли ишлеринънен макътанайыкъ!»
- ³⁶ РАББИге, Исраильнинъ Алласына
эбедиен, бутюн асырларда бинъ шукюрлер олсун!

Сонъ бутюн халкъ: «Амин! РАББИге макътав олсун!» – деди.

Ерусалимдеки ве Гивондаки олып кечкен Аллагъа ибадет

³⁷ Давут РАББИнинъ Васиет Сандыгъы огюнде, эр вакъыт Сандыкъ-нынъ янында хызмет этсинлер деп, Асафны ве онынъ къардашларыны къалдырды. ³⁸ Оларнен берабер Овед-Эдомны ве 68 агъа-къардашларыны къалдырды. Къапуджылар оларакъ исе Едутуннынъ огълу Овед-Эдомны ве Хосаны къойды. ³⁹ Руханий Цадокъны ве руханий олгъан къардашларыны РАББИнинъ Мескени огюнде, Гивондаки ибадет тѣ-песинде къалдырды. ⁴⁰ Олар бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны къурбан еринде якъмакъ, даима, саба-акъшам оларны РАББИге кетир-мек ве РАББИ Исраильге буюргъан ве Къанунда язылгъан эр бир шей-лерни япмакъ керек эди. ⁴¹ РАББИни, Онынъ севгиси даимий олгъаны ичюн, шеревфлесинлер деп, Давут анда Хеманны, Едутунны ве башкъа ады-адынен сайлангъанларны да къалдырды.

⁴² Хеман ве Едутун оларнен берабер эди. Олар, РАББИни шуретлемек ичюн керек олгъан боразан, зиллер ве башкъа чалгъы алетлерине дже-вапкъар эдилер. Едутуннынъ огъуллары исе къапуджылар эдилер.

⁴³ Сонъра бутюн халкъ эв-эвине къайтып кетти. Давут да эписи эвде-килерине эйилик тилемек ичюн эвине къайтты.

Давут ве Натан пейгъамбер

17 ¹ Давут озь сарайында ерлешкен сонъ, о, Натан пейгъамберге бой-ле деди:

– Мына мен кедр агъачындан ясалгъан эвде яшайым. РАББИнинъ Ва-сиет Сандыгъы исе – чадыр тюбюнде.

²Натан Давуткъа:

– Бар да, ниетинъни яп. Алла сеннен берабер, – деди.

³Лякин шу геджеси Алла Натангъа деди:

⁴– Бар да, къулум Давуткъа шуны айт: «РАББИ бойле дей: “Мен булунаджакъ сарайны сен къурмайджакъсынъ. ⁵Мен исраиллилерни Мысырдан чыкъаргъан вакъыттан берли шимдигеде Мен бир эвде булунмадым, чадырдан чадыргъа кечтим, чешит ерлерде булундым. ⁶Исраильнен эр ерде юрдим, лякин ич бир вакъыт халкъым Исраильге ёлбашчылыкъ этмеге Мен буюргъан бирде-бир къадысына: ‘Манъа не ичюн кедр агъа-чындан бир эв къурмадынъыз?’ – демедим”».

⁷Шимди къулум Давуткъа шуны айт: «Ордуларнынъ РАББИси бойле дей: “Халкъыма Исраильге ёлбашчы олмагъа Мен сени къой сюрюсини отлаткъан еринъден алдым. ⁸Сен къайда баргъан олсанъ, эр ерде сеннен берабер олдым, сенинъ огюнде бутюн душманларынъны ёкъ эттим ве адынъны, ер юзюндеки намлы адамларнынъ адлары киби, намлы эттим. ⁹Энди халкъым Исраильге ер таптым, анда оны ерлештирдим, о да раат-раат озь еринде яшар. Кимсе оны къасеветлендирмез, ве ярамайлар оны, эвелькиси киби, ськъыштырмаз. ¹⁰Халкъым Исраильге къадылар къойгъан вакъыттан берли, Мен эписи душманларынъа сени къасеветлендирмеге ёл бермедим. Санъа сёз берем: сенинъ эвлятларынъ падишалыкъ япаджакъ. Мен Озюм буны япаджагъым. ¹¹Эджелинъ келип, сен баба-деделеринънинъ къабиринде дефн этильген сонъ, Мен сенден догъгъан эвлядынъны падиша этерим ве онынъ падишалыгъына кучь-къувет берерим. ¹²О, Манъа Сарай къурар, Мен исе онынъ тахтыны эбедий этерим. ¹³Мен онынъ бабасы олурим, ве о, Меним огълум олур. Сенинъ огюнде олгъан падишадан Мен буюк севгимни айырдым, ондан исе Меним буюк севгимни айырмам. ¹⁴Сенинъ сюляленъ ве падишалыгъынъ эбедиен Меним огюмде къыбырдамай тураджакъ, тахтынъ да эбедиен къаладжакъ”».

¹⁵Бутюн бу сёзлерни ве бутюн бу руяларны Натан Давуткъа догъру айттып берди.

Давутнынъ шукюр дуvasы

¹⁶Давут падиша Алланынъ Чадырына кельди, РАББИнинъ огюнде турды ве:

– Я РАББИ-Таала, мен де, къорантам да ким олгъанмыз? Сен мени о къадар юксельтинъ! ¹⁷Бу да Санъа аз олды, Алла! Манъа, къулунъа, союмнынъ келеджеги акъкъында хабер этесинъ ве манъа буюк адамгъа киби бакъасынъ, РАББИ-Таала! ¹⁸Сенинъ огюнде даа не къошып айтмакъ мумкюнум? Сен мени, къулунъны билесинъ! ¹⁹Я РАББИ! Сен берген сёзюнге ве ниетинге коре бу буюк шейлерни яптынъ ве буюклигинъни косътердинъ.

²⁰Я РАББИ! Санъа тенъ кельгени ёкъ! Сенден башкъа алла да ёкъ! Озь къулакъларымызнен эшиткенине бакъкъанда бу догърудыр! ²¹Сенинъ

халкъынъ Израильге насыл миллет тенъ келир? Сен дюньядаки тек Израиль халкъына келип, оны Мысырдан сатын алдынъ. Сен, Адынъны шуретлемек ичюн, бу халкъны Мысырдан сатын алдынъ! Халкъынъ огюнде аджайип ве къоркъунчлы шейлер яптынъ! Сен Озь халкъынънынъ огюнден башкъа халкъларны ве оларнынъ аллаларыны къувдынъ!

²²Сен Озюнь Израильни эбедиен Сенинъ халкъынъ олмагъа сайладынъ, ве Сен, РАББИ, онынъ Алласы олдынъ. ²³Шимди де, РАББИ, манъа ве меним союма берген сёзюньни эбедиен тут. Айткъан шейлеринъни яп.

²⁴Сенинъ Адынъ эбедиен юксек олсун, адамлар айтсын ки: «Ордуларнынъ РАББИси – Израильнинъ Алласыдыр, Израиль ичюн Алладыр!» Сенинъ къулунъ Давутнынъ сюлялеси эр вакъыт Сенинъ огюнде олсун! ²⁵Сен, эй, Аллам, падишалыгъымны ве сюлялемни асыл этеджегинъни манъа, Сенинъ къулунъа ачтынъ. Шунунъ ичюн мен, Сенинъ къулунъ, бойле дува этмеге джесарет таптым. ²⁶Я РАББИ! Сен Алласынъ, Сен къулунъ акъкъында бойле эйи хабер бердинъ.

²⁷Меним сюлялеме яхшылыкъ япып башла, ве о, даима Сенинъ огюнде олсун! Эгер Сен, РАББИ, эйилик эйлесенъ, эйилигинъ къулунънынъ эвинде даима олур! – деди.

Давутнынъ дженк гъалебелери

18 ¹Бир къач вакъыт кечкен сонъ, Давут фелестинлилерни енъди, оларны бойсундырды ве олардан Гъат ве этрафындаки койлерни тартып алды. ²Сонъ о, моавлыларны енъди. Моавлылар Давутнынъ къуллары олды ве салым тёлеп башладылар.

³Сонъ Давут Цова падишасы Хададезерни Хаматта енъди. О заман Хададезер Фират дерьясы боюндаки укюмдарлыгъыны пекитмек ичюн кете эди. ⁴Давут онынъ 1 000 дане арабасыны, 7 000 атлы ве 20 000 джаяв аскерини эсир алды. Давут эписи атларынынъ джылынларыны кести, тек 100 дане дженк арабасы ичюн атлар къалдырды.

⁵Арамлылар Дамаск шеэринден Цова падишасы Хададезерге ярдымгъа кельдилер, лякин Давут арамлыларнынъ 22 000 аскерини ольдюрди.

⁶Сонъ Давут арамлыларнынъ Дамаск шеэринде озь къаравул отрядларыны къойды. Арамлылар Давутнынъ къуллары олдылар ве салым тёледилер. Давут къайда бармасын, РАББИ онъа ярдым эте эди.

⁷Давут Хададезернинъ хызметчилеринде олгъан алтын къалкъанларыны алып, оларны Ерусалимге кетирди. ⁸Давут падиша Хададезернинъ Тивхат ве Кун шеэрлеринден пек чокъ бакъыр алды. Шу бакъырдан Сулейман бакъыр хавуз, бакъыр диреклер ве савутлар ясаттырды.

⁹Хамат ерининъ падишасы Тоу, Давут Цова падишасы Хададезернинъ ордусыны енъгени акъкъында эшитип, ¹⁰Давут падишанен селямлашмакъ ве, онынъ Хададезернен дженклешип енъгени ичюн, тебриклемеге, кумюш, алтын ве бакъыр бахшышлар бермеге, озюнинъ огълу Хадорамны ёллады. Тоу озю Хададезернен дженклеше эди.

¹¹Давут, озюне бойсундыргъан эдомлылар, моавлылар, аммонлылар, фелестинлилер, амалеклилерден тутып алгъан кумюш ве алтынны РАББИге багъышлагъаны киби, бу шейлерни де РАББИге багъышлады.

¹²Церуя огълу Авишай Туз вадийинде 18 000 эдомлыны ольдюрди.

¹³Сонъ Эдомда къаравул отрядларыны къойды, ве эписи эдомлылар Давутнынъ къуллары олдылар. Давут къайда бармасын, РАББИ онъа ярдым эте эди.

¹⁴Давут бутюн Исраильге падишалыкъ япты, озюнинъ бутюн халкъыны догъру суд этти. ¹⁵Церуя огълу Ёав – орду башлыгъы, Ахилуд огълу Ехошафат – тарихчы эди. ¹⁶Ахитув огълу Цадокъ ве Авиатар огълу Ахимелек – руханийлер, Шавша исе яызджы эди. ¹⁷Ехояда огълу Беная керетлилер ве пелетлилер болюгининъ башлыгъы эди, ве Давутнынъ огъулары падишанынъ янында биринджи эдилер.

Давут аммонлыларны ве арамлиларны енъе

19 ¹Бираз вакъыт кечкен сонъ, аммонлы падишасы Нахаш ольди, ве онынъ ерине огълу падиша олды.

²Давут:

– Хануннынъ бабасы Нахаш манъа яхшылыкъ япты. Шунунъ ичюн мен де Ханунгъа бир яхшылыкъ япайым, – деди. Сонъ Давут Ханунгъа, бабасынынъ олюми себебинден онынъ гонълюни алмагъа, аммонлыларнынъ топракъларына озь хызметчилерини йиберди. Давутнынъ хызметчилери аммонлыларнынъ топрагъына, Хануннынъ гонълюни алмакъ ичюн кельдилер. ³Лякин аммонлы мырзалар Ханунгъа бойле дедилер:

– Сен не беллейсинъ, Давут бабангъа урьмет этмек ичюн сангъа адам йибердими? Давут озь хызметчилерини шеэрни бакъмагъа, эр ерни айланып чыкъып, сонъра оны тар-мар этмеге йибермедими экен?

⁴Сонъ Ханун Давутнынъ хызметчилерини якъаламагъа, эр бирининъ яры сакъалыны тыраш этмеге, урбаларынынъ ашагъы ярысыны янбашларына къадар кесмеге ве оларны бойле алда йибермеге буюрды. ⁵Олар пек масхара этилип, къайтып кеттилер. Давут буны эшиткен сонъ, оларнынъ къаршысына адам йиберди, оларгъа:

– Ерихон шеэрини барып, анда къалынъыз. Сакъалларынъыз оськен сонъ, арткъа къайтарсынъыз, – деди.

⁶Аммонлылар Давут оларгъа къан душманы олгъаныны ангъладылар. О заман Ханун ве аммонлылар Арам-Нахараим, Арам-Маакъа ве Цовадан дженк арабаларыны ве атлыларны акъчагъа тутмагъа 1 000 чувал кумюш* йибердилер. ⁷32 000 дженк арабасы ве Маакъа падишасыны аскерлеринен берабер акъчагъа туттылар. Олар келип, Медеванынъ янында ордусыны ерлештирдилер. Аммонлылар да шеэрлеринден чыкъып дженкке кельдилер.

* 19.6 1 000 чувал кумюш – къ. еуд. «1 000 киккар».

⁸Давут буны билип, Ёавнен берабер бутюн къараман ордусыны ёллады.

⁹Аммонлылар чыкъты ве дженкке азырландылар, шеэрнинъ араба къапусы огюнде ерлештилер. Дженкке чыкъкъан падишалар исе айры тарлада ерлештилер.

¹⁰Ёав, душман ордусы онъа къаршы эм огюнден, эм артындан тургъаныны корип, израиллилернинъ энъ яхшыларыны сайлады да, оларны арамлыларгъа къаршы тизди. ¹¹Аскерлернинъ къалгъан къысмыны исе къардашы Авишайгъа, о, аммонлыларгъа къаршы чыкъсын деп, къалдырды ¹²ве бойле деди:

– Эгер арамлылар мени енъип башласалар, сен манъа ярдымгъа келирсинъ. Эгер де аммонлылар сени енъип башласа, мен санъа ярдымгъа келирим. ¹³Джесаретли ол! Халкъымыз ичюн, Алламызнынъ шеэрлери ичюн къавий турайыкъ. РАББИ Озю исе не истесе, шуны япсын.

¹⁴Сонъ Ёав ве онен олгъан халкъ арамлыларнен дженкке киришти, ве арамлылар ондан къачып башладылар. ¹⁵Аммонлылар исе, арамлыларнынъ къачкъаныны корип, озьлери де Ёавнынъ къардашы Авишайдан къачып, шеэрге кирдилер. Сонъ Ёав Ерусалимге къайтып кельди.

¹⁶Израиллилернинъ енъгенини корьген арамлылар эльчилер йибердилер ве Фират дерьясынынъ башкъа тарафындаки арамлыларны чагъырдылар. Хададезернинъ орду башы Шофакъ оларнынъ башлыгъы эди.

¹⁷Буны Давуткъа хабер эткенде, о, бутюн израиллилерни топлап, Иордан озенини кечти ве оларнынъ янына келип, къаршыларында ерлешти. Сонъ Давут арамлыларгъа къаршы дженк башлады, арамлылар да онен дженклештилер. ¹⁸Арамлылар израиллилерден къачып башладылар. Давут арамлыларнынъ 7 000 араба ве 40 000 джаяв аскерини ёкъ этти, орду башы Шофакъны да ольдюрди.

¹⁹Хададезернинъ хызметчилери Израиль тарафындан енъильгенини корип, Давутнен барышыкъ шартнамесини тиздилер ве онъа бойсундылар. Арамлылар исе эндиден сонъ аммонлыларгъа ярдым этмеге истемедилер.

Давут Рабба шеэрини запт эте

20 ¹Падишалар дженк сеферлерине чыкъаджакъ заманы кене кельгенде, Ёав ордунен дженкке чыкъты, аммонлыларнынъ топрагъыны бозып, Рабба шеэрини эр тарафтан сарды. Давут исе Ерусалимде къалды. Ёав Рабба шеэрини уджюм этти ве оны йыкъты.

²Давут аммонлылар падишасынынъ башындан таджыны алды – онынъ агъырлыгъы 30 килогъа* якъын эди ве онынъ къыйметли ташлары да бар эди. Таджны Давутнынъ башына къойдылар. Шеэрден даа башкъа чокътан-чокъ мал-мульк алды. ³Шеэрдеки халкъны исе чыкъарып, оларны пычкъыларнен, кескин демир алетлернен ве демир балталарнен

* 20.2 30 кило – къ. еуд. «бир киккар».

чалышмагъа меджбур этти. Аммонлыларнынъ эписи шеэрлеринен Давут бойле япты. Бундан сонъра Давут ве бутюн халкъ Ерусалимге къайтты.

Батырларнен олып кечкен дженк

⁴Бундан сонъ Гезерде фелестинлилернен дженк башланды. О вакъыт Хуша шеэрчигинден олгъан Сиббекъай Сиппайны ольдюрди. Сиппай Рафанынъ эвлятларындан эди. Сонъра фелестинлилер боюн эгдилер.

⁵Сонъ кене фелестинлилернен дженк чыкъты. О вакъыт Яир огълу Элханан Лахмийни ольдюрди. Лахмий гъатлы Гольятнынъ къардашы эди. Онынъ мызрагъы токъуджыларнынъ орамы киби къалын эди.

⁶Сонъ Гъат шеэринде даа бир дженк олды. Анда бир юксек адам бар эди, онынъ къоллары ве аякъларында алтышар пармакъ, эписи оларакъ йигирми дёрт пармагъы бар эди. О да Рафа союзндан эди. ⁷О, израиллилерни пек сёгди, лякин Давутнынъ агъасы Шиманынъ огълу Ехонатан оны ольдюрди.

⁸Булар Гъаттаки Рафа союзндан эдилер, эписи де Давутнынъ ве аскерлерининъ къолундан ольдилер.

Давут халкъны саймагъа буюра

21 ¹Сонъра Шейтан Давуткъа къаршы турып, оны Израиль халкъыны сайып чыкъмагъа къозгъады. ²Давут Ёавгъа ве халкънынъ башлыкъларына бойле деди:

– Барынъыз, Беэр-Шева шеэринден Дан шеэринге къадаар ерлешкен израиллилерни сайынъыз, сонъ къайтып, сайысыны манъа айтынъыз, мен сайысыны бильмек кереким.

³Ёав падишагъа:

– РАББИ Озь халкъыны шимдикисинден юз къат зияделештирсин. Эфендим, олар эписи эфендим падишанынъ къуллары дегильми я? Эфендим, санъа буны бильмеге не керек? Не ичюн Израильни гунагъа батырмагъа истейсинъ? – деди.

⁴Лякин падишанынъ сёзю Ёавнынъ сёзюни бастырды. Ёав бутюн Израильни сайып чыкъмагъа кетти. Сонъра Ерусалимге къайтып кельди. ⁵Ёав Давуткъа халкънынъ сайысы язылгъан джедвельни берди. Израиллилернинъ 1 100 000 кучлю, дженклеше биледжек акъайлары, ехудалыларнынъ исе 470 000 аскери олгъаны белли олды. ⁶Ёав падишанынъ эмирини пек бегенмегени ичюн, левийлилерни ве биньяминлилерни саймады.

⁷Бу иш Алланынъ козюнде ярамай бир иш эди, шунунъ ичюн О, Израильни джезалады.

⁸Давут Аллагъа:

– Буны япып, мен пек буюк гуна къазандым. Амма шимди къулуннынъ гунасыны багъышла, пек балабан акъылсызлыкъ яптым, – деди.

⁹РАББИ Гъадгъа, Давутнынъ гизли шейлерни бильген пейгъамбери-не бойле деди:

¹⁰ – Бар, Давуткъа бойле айт: «РАББИ шойле дей: “Мен санъа учъ джеза теклиф этем. Булардан бирисини сайла, буны санъа япарым”».

¹¹ Гъад Давуткъа келип, бойле айтты:

– РАББИ шойле дей: «Озюнь сайла: ¹²сенинь мемлекетинъде учъ йыл девамында ачлыкъ оладжакъмы, я сен учъ ай девамында артынъдан къувалагъан душманларынънынъ къылычындан къачып юреджексинъми, я да мемлекетинъде учъ кунъ девамында РАББИнинъ къылычы ве РАББИнинъ мелеги дешетли хасталыкътан бутюн Исраиль топрагъындаки адамларны ёкъ этеджекми?» Энди тюшюнип, джевап бер, мени Йибергенге насыл джевап берейим.

¹³ Давут Гъадгъа:

– Буюк белягъа огърадым. Алла манъа адамнынъ къолуна тюшмеге косътермесин, яхшысы РАББИнинъ элине тюшейим, чюнки Онынъ мерамети буюктир, – деди.

¹⁴ Сонъ РАББИ исраиллилернинъ башына веба хасталыгъыны йиберди. Исраиллилернинъ 70 000 кишиси ольди. ¹⁵ Алла Ерусалимни ёкъ этмек ичюн Озь мелегини йиберди. Амма мелек шеэрни ёкъ этип башлагъанда, РАББИ шуны корип, белягъа огърагъан халкъны аджыды ве ёкъ эткен мелекке:

– Етер, къолунъны йибер, – деди.

РАББИнинъ мелеги о вакъыт евуслы Орнаннынъ арманы устюнде эди.

¹⁶ Давут козьлерини котерип, элинде къылыч туткъан РАББИнинъ мелегини коръди. Мелек ер ве кок арасында тура ве къынындан чыкъарылгъан къылычыны Ерусалимге узата эди. Давут ве акъсакъаллар, чувал токъумасындан тикильген урбаларны кийип, бетинен ерге йыкъылдылар. ¹⁷ Давут Аллагъа шойле мураджаат этти:

– Халкъны саймагъа буюргъан мен дегиль эдимми? Мен гуна яптым, мен бу яман ишни яптым! Бу къююнлар исе не япты? Я РАББИ, я Аллам! Мени ве бабамнынъ союны джезала, Озь халкъынъны исе джезалап ёкъ этме.

¹⁸ РАББИнинъ мелеги Гъаднен Давуткъа шойле хабер ёллады:

– Давут барсын да, РАББИге евуслы Орнаннынъ арманында къурбан ерини къурсун, – деди. ¹⁹ Сонъ Давут РАББИнинъ сёзлерини еткизген Гъаднынъ айткъанына коре япмагъа кетти.

²⁰ Орнан арманында богъдай баскъанда, айланып мелекни коръди ве дёрт огълунен берабер сакъланды. ²¹ Давут Орнангъа кельди. Орнан бакъып, Давутны коръди ве армандан чыкъып, падишанынъ огюнде ергеже бетини тийгизип бель букти. ²² Давут Орнангъа бойле деди:

– Манъа арманнынъ ерини бер, мен мында РАББИге къурбан ерини къураджагъым. Манъа оны толу фиатына сат, о вакъыт халкъны гъаёйып эткен хасталыкъ ёкъ оладжакъ, – деди.

²³ Орнан Давуткъа:

– Оны озюнге ал. Эфендим падиша, озюнь не истесенъ, шуны яп, – деди. – Мына санъа бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар ичюн туварлар,

арман басмакъ ичюн тахталар одун олсун, мына ашлыкъ бахшышлары ичюн богъдай. Санъа эписини бедава берем, – деди.

²⁴Лякин Давут Орнангъа:

– Ёкъ! Мен толу фиатыны тёлеп сатын алмакъ истейим. Сенинъ мультюнъни РАББИге кетирмеге истемейим, бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны да бедава чалмагъа истемейим, – деди ²⁵ве арман ери ичюн 600 алтын пара* берди.

²⁶Давут анда РАББИге къурбан ерини къурды. Сонъ айванларны къурбан чалып бутюнлей якъты ве аманлыкъ къурбанларыны да чалды. РАББИни чагъырды, РАББИ де оны эшитти ве коклерден бутюнлей якъыладжакъ къурбан ерине атеш йиберди.

²⁷Бундан сонъ РАББИ мелекке къылычыны къынына къоймагъа буюрды. ²⁸Шу вакъыт Давут, РАББИ оны евуслы Орнаннынъ арманында эшиткенини корип, даа къурбанлар чалды.

²⁹О вакъыт Муса сахрада ясагъан РАББИнинъ Мескени ве къурбанларны бутюнлей якъмакъ ичюн ер Гивондаки тёпедде ерлешкен эдилер. ³⁰Амма, РАББИнинъ мелегининъ къылычындан пек къоркъкъяны ичюн, Давут анда РАББИге мураджаат этмеге баралмай эди.

22 ¹Давут:

– Алламыз РАББИнинъ Эви ве Исраильнинъ къурбанларыны бутюнлей якъмакъ ичюн ер мында оладжакъ, – деди.

Раббининъ Сарайы къурулышына азырлану

²Сонъ Давут Исраиль топракъларында яшагъан ят халкълардан олгъан адамларны топламагъа буюрды, Алланынъ Эвини къурмакъ ичюн ташларны ёнсунлар деп, ташчыларны къойды. ³Къапуларнынъ мыхлары ве багълары ичюн чокътан-чокъ демир ве ольчюсиз бакъыр азырлады. ⁴Бундан гъайры, сидонлылар ве тирлилер Давуткъа бир талай кедр тереклери кетиргенлери ичюн, саймагъа чареси олмагъан кедр тереклери азырланды.

⁵Давут:

– Огълум Сулейман даа яш ве теджрибесиздир. РАББИге къуруладжакъ эв исе бутюн мемлекетлер козюнде буюк, гузель ве белли олмакъ керек. Шунунъ ичюн мен эр шейни азырламакъ кереким, – деди. Бойлеликнен, Давут ольгенине къадар пек чокъ шей азырлады.

⁶Давут озь огълум Сулейманни чагъырды ве онъа Исраильнинъ Аллаcы РАББИге эв къурмагъа буюрып, ⁷Сулеймангъа бойле деди:

– Огълум! Аллам РАББИнинъ Намы ичюн эв къурмагъа юрегимнинъ истеги эди. ⁸Лякин РАББИ манъа: «Сен буюк дженклер кечирдинъ, чокъ къан тёктинъ. Сен Меним огюмде о къадар къан ерге тёккенинъ ичюн,

* 21.25 600 алтын пара – къ. еуд. «600 шекель алтын».

Намым ичюн эв къурып оламайсынъ. ⁹Амма сенинъ огълунъ оладжакъ, о, барышыкъ ве тынчлыкъ севген адам оладжакъ. Мен оны эр тарафтан саргъан душманларындан къуртарып, раатлыкъ береджегим, шунынъ ичюн онынъ ады Сулейман* оладжакъ. Сулейманнынъ куньлеринде Мен Израильге аманлыкъ ве тынчлыкъ береджегим. ¹⁰О, Намым ичюн эв къураджакъ. О, Меним огълум оладжакъ, Мен онъа баба оладжагъым ве онынъ Израильде падишалыгъыны эбедиен япаджагъым», – деди. ¹¹Шимди, огълум, РАББИ сеннен олсун! РАББИнинъ сѣзлерине коре, Алланъа РАББИге эв къурмакъ ичюн, сенинъ ишлеринъ онъундан кельсин. ¹²РАББИ санъа акъыл ве анълав берсин, сени Израильге падиша этип къойсун. Сен исе Алланъ РАББИнинъ къанунларыны тут ве беджер. ¹³Эгер РАББИнинъ Израильге Мусанен буюргъан низамна мелерини ве къарарларыны тутсанъ ве беджерсенъ, ишлеринъ онъундан келеджек. Кучлю ве джесаретли ол, къоркъма ве рухтан тюшме.

¹⁴Мына мен буюк гъайретнен РАББИнинъ Эви ичюн 100 000 чувал алтын ве 1 000 000 чувал* кумюш топладым. Бакъыр ве демирнинъ исе ады-ѣсабы биле ѣкъ. Агъач ве таш да азырладым. Сен бунъа даа къошып оладжакъсынъ. ¹⁵Сенинъ ишчилеринъ чокъ, ташчыларыны, диварджыларыны, дюльгерлеринъ ве чешит унерлерге саип олгъан усталарынъ чокъ. ¹⁶Алтын, кумюш, бакъыр ве демирнинъ ады-ѣсабы ѣкъ. Айды, ишке башла! РАББИ сеннен олсун!

¹⁷Давут Израильнинъ эписи башлыкъларына огълу Сулеймангъа ярдым этмеге буюрды ве бойле деди:

¹⁸– Алламыз РАББИ сизнен дегильми? О сизге эр тарафтан тынчлыкъ бермедими? О, бу ерлердеки халкъларны меним элиме теслим этти, о халкълар РАББИнинъ огюнде ве Онынъ халкы огюнде боюн эгдилер. ¹⁹Шунынъ ичюн джан-юректен Алланъыз олгъан РАББИни къыдырынъыз. РАББИ олгъан Аллагъа Азиз Ер къурунъыз. РАББИнинъ Намы ичюн къуруладжакъ эвге РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны ве Алланынъ азиз савутларыны къоюнъыз.

23 ¹Давут къартайып ве яшайшына тойып, огълу Сулейманны Израильнинъ падишасы этти.

Левийлилернинъ хызметлери

²Давут Израильнинъ эписи башлыкъларыны, руханийлерини ве левийлилерни топлады. ³Отуз яшыннан кечкен левийлилернинъ сайысы бельгиленди. Олар джеми оларакъ 38 000 киши эди. ⁴Оларнынъ арасындан РАББИнинъ Эвинде хызмет этмеге 24 000 киши айырылды. 6 000 исе языджы ве къады оладжакъ эди. ⁵4 000 къапуджы олмакъ керек эди, ве

* **22.9** *Сулейман* – къ. еуд. «Шеломо» адынынъ айтылувы «шалом» (тынчлыкъ-аманлыкъ, раатлыкъ) сѣзюнинъ айтылувына ошай.

* **22.14** *100 000 чувал; 1 000 000 чувал* – къ. еуд. «100 000 киккар», «1 000 000 киккар».

4 000 адам Давут яптыргъан чалгъы алетлеринде чалып, РАББИни ше-рефлемек керек эди.

⁶Давут левийлилернинъ эписини, Левийнинъ эвлятларына коре, блоуклерге айырды: Гершон, Кехат ве Мерарий. ⁷Гершонлылардан – Ладан ве Шимий.

⁸Ладан огъуулары: биринджиси Ехиэл, сонъ Зетам ве Ёэль – учъ киши.

⁹Шимийнинъ огъуулары: Шеломот, Хазизэл ве Харан – учъ киши. Олар Ладан къоранталарынынъ башлыкълары эди. ¹⁰Шимийнинъ башкъа огъуулары: Яхат, Зиза, Еуш ве Бриа – дёрт киши. Олар Шимийнинъ огъуулары эдилер. ¹¹Яхат биринджи, Зиза исе экинджиси эди. Еуш ве Брианынъ балалары аз эди, шунунъ ичюн олар бабасынен берабер бир къоранта оларакъ эсаплана эдилер, ве вазифелери де бир эди.

¹²Кехатнынъ огъуулары: Амрам, Йицхар, Хеврон ве Уззиэл – дёрт киши.

¹³Амрамнынъ огъуулары: Харун ве Муса.

Харун ве онынъ огъуулары эбедиен улу азизликлерни багъышламакъ ичюн, РАББИнинъ огюнде къокъулы отларны якъмакъ, Онъа хызмет этмек ве Онынъ Адынен даима яхшылыкъ тилемек ичюн айырылгъан эдилер.

¹⁴Алланынъ адамы Муса ве онынъ огъуулары Левий къабилесинен эсапланды.

¹⁵Мусанынъ огъуулары: Гершом ве Элизер.

¹⁶Гершомнынъ огъуулары: биринджиси Шевуэл эди.

¹⁷Элизернинъ огъуулары: биринджиси Рехавья. Элизернинъ башкъа огъуулары олмады, Рехавьянынъ исе огъуулары чокъ эди.

¹⁸Йицхарнынъ огъуулары: биринджиси Шеломит.

¹⁹Хевроннынъ огъуулары: биринджиси Ерия, экинджиси Амарья, учюнджиси Яхазизэл ве дёртюнджиси Екъамеам эди.

²⁰Уззиэлнинъ огъуулары: биринджиси Микъа, экинджиси Йишшия.

²¹Мерарийнинъ огъуулары: Махлий ве Муший. Махлийнинъ огъуулары Элазар ве Киш.

²²Элазар огъул коръмейип ольди, онынъ тек къызлары олды. Кишининъ огъуулары оларгъа эвлендилер.

²³Мушийнинъ огъуулары: Махлий, Эдер ве Еремот – учъ киши.

²⁴Левий огъууларынынъ къоранталары ве къоранталарнынъ башлыкълары булар эдилер. Къоранта башлыкъларынынъ эр бир ады-адынен эсаплангъан эди. Олар йигирми яшыны кечкен сонъ, РАББИнинъ Эвинде ибадет хызметини беджере эдилер. ²⁵Давут бойле айткъан эди: «РАББИ, Исраильнинъ Алласы, Озюнинъ халкъына тынчлыкъ берди ве оны Ерусалимде эбедиен ерлештирди. ²⁶Шунунъ ичюн левийлилерге Алланынъ Мескенини ве ибадет хызметинде къулланылгъан чешит шейлерни ташымагъа кереги ёкъ». ²⁷Бойлеликнен, Давутнынъ сонъки эмирлерине коре, йигирми яшыны кечкен левийлилер сайылып, ²⁸Харун огъууларынынъ янында хызмет эте эдилер. Олар РАББИнинъ

Эвинде, азбары ве Эвнинъ четиндеки одаларда хызмет эте, азиз шейлерни темизлей ве башкъа хызметлерни беджере эдилер. ²⁹Теклиф пителири, ашлыкъ бахшышлары ичюн ун, маясыз пителир, таваларда пишкен ашлар, чешит ашайт малларны къарыштырув, эр тюрлю ольчюлер ичюн олар джевапкъар эдилер. ³⁰Эр саба олар турып, РАББИге шукюр этмеге ве Оны макътамагъа керек эдилер. Эр акъшам да шуны япа эдилер. ³¹Раатлыкъ кунълеринде, янъы ай кунълеринде ве эр бир байрам кунълеринде олар бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны РАББИге чалып, эр вакъыт, язылгъан къаиделерге коре, РАББИнинъ огюнде олмагъа керек эдилер. Олар бельгиленген сайысына коре, кереги киби хызмет этмек керек эди. ³²Левийлилер Корюшюв Чадыры ве Мукъаддес Ер ичюн джевапкъар эдилер, къардашлары Харун огъууларына РАББИнинъ Эвиндеки ибадетлерде ярдым эте эдилер.

Руханийлернинъ болюклери

24 ¹Харун огъууларынынъ айырылгъан болюклери:

Харуннынъ огъуулары: Надав, Авиху, Элазар ве Итамар. ²Надав ве Авиху бабасындан эвель кечиндилер, оларнынъ огъуулары олмады, шунынъ ичюн Элазар ве Итамар руханийлик яптылар. ³Давут, Элазар огъууларындан олгъан Цадокъ ве Итамар огъууларындан Ахимелек оларны, хызметлерини япсынлар деп, болюклерге больди. ⁴Элазар огъуулары арасында Итамар огъууларына коре къоранта башлыкълары чокъча олды. Оларны бойле айырдылар: Элазар огъууларындан он алты къоранта башлыкълары, Итамар огъууларындан исе секиз къоранта башлыкълары. ⁵Оларны джереп чекип больдилер. Ибадет еринде ве РАББИнинъ огюндеки хызметте эм Элазар огъуулары, эм Итамар огъуулары джевапкъар эдилер.

⁶Левий къабилесинден олгъан Нетанэлнинъ огълу Шемая ребер оларны ады-адынен язып алды. Падиша ве башлыкъларнынъ огюнде, руханий Цадокъ ве Авиатар огълу Ахимелек огюнде, руханийлернинъ къоранта башлыкълары ве левийлилернинъ огюнде джереп чектилер, сырасынен бир къоранта Элазар союздан, бир къоранта Итамар союздан джереп чекильди.

⁷Биринджи джереп Ехояривге, экинджиси Едаягъа чыкъты.

⁸Учюнджиси Харимге, дёртюнджиси Сеоримге,

⁹бешинджиси Малкиягъа, алтындысы Мияминге,

¹⁰единджиси Хакъкъоцкъа, секизинджиси Авиягъа,

¹¹докъузынджысы Ешуагъа, онунджысы Шекъаньягъа,

¹²он биринджиси Эльяшивге, он экинджиси Якимге,

¹³он учюнджиси Хуппагъа, он дёртюнджиси Ешевеавгъа,

¹⁴он бешинджиси Билгъагъа, он алтындысы Иммерге,

¹⁵он единджиси Хезирге, он секизинджиси Хаппиццеке,

¹⁶он докъузынджысы Петахьягъа, йигирминджиси Ехезкелге,

¹⁷Йигирми биринджиси Якинге, йигирми экинджиси Гъамулгъа,
¹⁸Йигирми учюнджиси Делаягъа, йигирми дёртюнджиси Маазыгъа чыкъты.

¹⁹Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИ бабалары Харунгъа берген ни-
 замнамесине коре РАББИнинъ Эвинде оларнынъ хызмет этеджек сы-
 расы бойле эди.

Къалгъан левийлилернинъ болюклери

- ²⁰Башкъа левийлилернинъ болюклери:
 Амрам огъулларындан – Шуваэл, Шуваэл огъулларындан – Ехдея,
²¹Рехавьядан ве Рехавьянынъ огъулларындан – биринджиси Йишшия.
²²Йицхардан – Шеломот, Шеломот огъулларындан – Яхат.
²³Хеврон огъулларындан – биринджиси Ерия, экинджиси Амарья,
 учюнджиси Яхазиеэл, дёртюнджиси Екъамеам.
²⁴Уззиэл огъуллары – Микъа, Микъа огъулларындан – Шамир.
²⁵Микъанынъ къардашы Йишшия, Йишшия огъулларындан – Зекъарья.
²⁶Мерарийнинъ огъуллары Махлий ве Муший, Язия огълу Бено.
²⁷Мерарийнинъ огъуллары: Язиянынъ огъуллары Бено, Шохам, Закъ-
 къур ве Иврий.
²⁸Махлийнинъ огълу Элазар. Элазарнынъ огъуллары ёкъ эди.
²⁹Киштан, Киш огъулларындан – Ерахмеэл.
³⁰Муший огъуллары: Махлий, Эдер ве Еримот.
 Левийлилер, къоранталарына коре, булар эди.
³¹Олар, къардашлары Харун огъуллары киби, джереп чектилер. Олар
 Давут, Цадокъ, Ахимелек, руханийлернинъ ве левийлилернинъ къоран-
 та башлыкъларынынъ огюнде джереп чектилер. Къоранталарнынъ баш-
 лыкълары кучюк къардашларынен берабер бир сырада джереп чектилер.

Сарайнынъ чалгъыджилары

25¹ Давут ве орду башлыкълары махсус хызметке Асафны, Хеманны ве
 Едутунны айырдылар. Олар сантыр, арфа ве зиллерде чалып, пейгъам-
 берлик этмек керек эдилер. Шу хызмет ичюн айырылгъанлар булар эди:

²Асаф огъулларындан: Закъкъур, Юсуф, Нетанья ве Асарела. Асаф-
 нынъ огъуллары Асафнынъ огюнде джевапкъяр эдилер, Асаф озю исе
 падиша огюнде джевапкъяр эди.

³Едутун огъулларындан: Едутун огъуллары олгъан Гедалья, Церий,
 Ешая, Шимий, Хашавья ве Маттитья – алты киши. РАББИни сантыр
 чалып шеревфлеген, макътагъан ве пейгъамберлик япкъан бабасы Еду-
 тун оларнынъ ребери эди.

⁴Хеманнынъ огъулларындан: Хеманнынъ огъуллары олгъан Буккия,
 Маттанья, Уззиэл, Шевуэл, Еримот, Хананья, Хананий, Элиата, Гид-
 далтий, Ромамтий-Эзер, Ёшвекъаша, Маллотий, Хотир ве Махазитот.
⁵Булар эписи падишанынъ хызметчисининъ, гизли шейлерни билген

Хеманнынъ огъуллеры эди. Олар, Алланынъ вадесине коре, онъа берильген эди ве РАББИни шерефлемек керек эдилер. РАББИ Хемангъа он дёрт огълан ве учъ къыз берди. ⁶Олар эписи бабасынынъ ёлбашчылыгъында РАББИнинъ Сарайында зиллер, арфалар ве сантырларда чалып, Алланынъ Эвинде хызмет эте эдилер. Асаф, Едутун ве Хеман падишанынъ эмирлерини беджере эдилер.

⁷РАББИнинъ огюнде усталыкънен йырламагъа огренген адамларнынъ сайысы 288 эди. Оларнынъ арасында сой-соплары да бар эди. ⁸Оларнынъ эр бири, буюги де кучюги де, оджасы эм талebesи, хызмет беджереджек сырасыны бельгилемек ичюн, джереп чектилер.

⁹Биринджи олып, Асафнынъ къорантасына Юсуф ичюн чыкъты.

Экинджиси Гедальянынъ огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

¹⁰Учюнджи джереп Закъкъбургъа, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

¹¹Дёртюнджиси Йицрийге, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

¹²Бешинджиси Нетаньягъа, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

¹³Алтындысы Буккиягъа, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

¹⁴Единджиси Есарелагъа, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

¹⁵Секизинджиси Ешаягъа, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

¹⁶Докъузынджысы Маттаньягъа, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

¹⁷Онундысы Шимийге, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

¹⁸Он биринджиси Азарелге, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

¹⁹Он экинджиси Хашавьягъа, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

²⁰Он учюнджиси Шуваэлге, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

²¹Он дёртюнджиси Маттитьягъа, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

²²Он бешинджиси Еремоткъа, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

²³Он алтындысы Хананьягъа, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

²⁴Он единджиси Ёшвекъашагъа, огъуллеры ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

²⁵Он секизинджиси Хананийге, огъуллары ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

²⁶Он докъузынджысы Маллотийге, огъуллары ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

²⁷Йигирминджиси Элиатагъа, огъуллары ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

²⁸Йигирми биринджиси Хотирге, огъуллары ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

²⁹Йигирми экинджиси Гиддалтийге, огъуллары ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

³⁰Йигирми учюнджиси Махазияткъа, огъуллары ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

³¹Йигирми дёртюнджиси Ромамтий-Эзер, огъуллары ве къардашларына чыкъты. Он эки киши.

Сарайнынъ къапуджылары

26 ¹Къапуджыларнынъ болюклери булардыр:

Къорахлылардан: Асаф союздан Къорэ огълу Мешелемья.

²Мешелемьянынъ огъуллары: биринджиси Зекъарья, экинджиси Едиаэл, учюнджиси Зевадья, дёртюнджиси Ятнийэл. ³Бешинджиси Элам, алтындыжысы Ехеханан, единджиси Эльехознай.

⁴Овед-Эдом огъуллары: биринджиси Шемая, экинджиси Ехозавад, учюнджиси Ёах, дёртюнджиси Сакъар, бешинджиси Нетанэл, ⁵алтындыжысы Аммиэл, единджиси Йиссакъар, секизинджиси Пеуллетай. Алла Овед-Эдомны багъышлагъан эди.

⁶Овед-Эдомнынъ огълу Шемаянынъ да огъуллары бар эди. Олар кучлю адамлар олып, къоранта башлыкълары олдылар. ⁷Шемаянынъ огъуллары: Отний, Рефаэл, Овед ве Элзавад. Оларнынъ къардашлары Элиху ве Семакъяху да кучлю адамлар эдилер. ⁸Булар эписи Овед-Эдомнынъ союздан эдилер. Олар, оларнынъ огъуллары ве къардашлары кучлю ве беджерикли инсанлар эдилер. Овед-Эдомнынъ союздан 62 киши эди.

⁹Мешелемьянынъ огъул ве къардашлары да беджерикли адамлар эдилер. Джеми оларакъ 18 киши эди.

¹⁰Мерарий союздан Хосанынъ огъуллары: Шимрий, биринджи огълу олмаса да, башлыкъ эди, оны бабасы башлыкъ этип тайинледи. ¹¹Экинджиси Хилкия, учюнджиси Тевалья, дёртюнджиси Зекъарья. Хосанынъ огъул ве къардашлары джеми оларакъ 13 киши эди.

¹²Буларнынъ эписи къапуджылар хызметинде булунгъан болюклернинъ башлыкълары эдилер. Олар РАББИнинъ Сарайында къардашлары киби хызмет эте эдилер.

¹³Олар къоранталарына коре, буюги де, кучюги де эр бир къапу ичюнджереп чектилер.

¹⁴Джерепке коре, Шелемья шаркъ къапуны къаравулламакъ керек эди. Онынъ огълу Зекъарья, акъыллы бир меслеатчы, джереп чекип, шималий къапуны къаравулламакъ керек эди. ¹⁵Овед-Эдомгъа дженюп къапусы чыкъты, огъуллаарына исе, джерепке коре, анбарлар чыкъты.

¹⁶Шуппим ве Хосагъа гъарп къапусы ве Шаллекет къапусы чыкъты. Шу ерде ёл юкъарыгъа котерилип кете, ве къаравуллаарнынъ бир болюги экинджи болюкнинъ янында тура эди.

¹⁷Шаркъ къапусында алты левийли тура эди, шималь къапусында эр кунь – дёрт, дженюп къапусында эр кунь – дёрт, анбарларда исе – экишер киши тура эди. ¹⁸Парбарнынъ * гъарп тарафында, ёлда дёрт киши, Парбарда исе эки киши къаравулла эди.

¹⁹Къорах ве Мерарий къоранталарындан олгъан къапуджылар болюклери булар эди.

Сарай хазинеси ичюн джевапкъар олгъан кишилер

²⁰Оларнынъ къардашлары левийлилер исе Алланынъ Сарайындаки хазинелерни ве айырылып азиз этильген шейлерни къаравулла эдилер.

²¹Ладаннынъ эвлятлары, яни Ладаннынъ союздан олгъан гершонлылар, гершонлы Ладаннынъ къоранталары башлыкълары: Ехиэлий, ²²Ехиэлийнинъ огъулары: Зетам ве къардашы Ёэль. Олар РАББИ Сарайынынъ хазинеджилери эдилер.

²³Амрамнынъ, Йицхарнынъ, Хевроннынъ, Уззиэлнинъ эвлятлары да хазинеджилер эдилер. ²⁴Муса огълу Гершом огълу Шеувэл хазинеджилернинъ башы эди. ²⁵Шевуэлнинъ догъмушы Элизернинъ Рехавья адлы огълу бар эди. Рехавьянынъ огълу Ешай, Ешайнынъ огълу Ёрам, Ёрамнынъ огълу Зикрий, Зикрийнинъ огълу Шеломот эди. ²⁶Давут падиша, къоранталарнынъ башлыкълары, бинъбашылары, юзбашылары ве орду башлыкълары топлагъан эписи айырылып азиз этильген шейлерни Шеломот ве онынъ догъмушлары сакълай эдилер. ²⁷Олар дженклерде алынгъан малларнынъ бир къысмыны РАББИнинъ Сарайыны тюзетмек ичюн багъышладылар. ²⁸Бундан гъайры, Шеломот ве онынъ догъмушлары Смаил пейгъамбер, Киш огълу Шаул, Нер огълу Авнер, Церуя огълу Ёав айырып азиз этильген шейлерни сакълай эдилер.

Падишанынъ хызметкъарлары

²⁹Йицхарнынъ союздан – огълу Кенанья ве огъулары Сарайдан тыш олгъан ишлерни бакъмакъ ичюн къоюлгъан эдилер. Олар Исраильнинъ реберлери ве къадылары эдилер.

³⁰Хеврон союздан – Хашавья ве къардашлары, 1 700 джесюр аскер, РАББИнинъ хызметинде ве падишанынъ хызметинде Йорданнынъ о бир ялысында, гъарп тарфта Исраильни козете эдилер. ³¹Къоранталарнынъ

* 26.18 Парбар – насылдыр бинанынъ ады, бу бинаны Сулейман къургъан эди. 4 Пад 23.11 бакъ.

джедвелине коре, Хеврон союзда Ерия хевронлыларнынъ башлыгъы эди. Давут падишалыгъынынъ къыркъынджы йылында оларны сайгъан эдилер, ве Гиладдаки Язерде оларнынъ арасындан джесюр аскерлер тапылды. ³²Ериянынъ къоранта башлыкълары олгъан 2 700 беджерикли догъмушы бар эди. Давут падиша оларны РАББИнинъ эр бир хызмети ве падишанынъ эр бир хызметини беджермек ичюн, Рубен къабилеси, Гъад къабилеси ве Менашше къабилесининъ ярысына ребер этип къойгъан эди.

Арбий ве граждан башлыкълары

27 ¹Будыр исраиллилернинъ сайысы: къоранталарнынъ башлыкълары, бинъбашылары, юзбашылары ве реберлер. Олар, болюклерине коре, падишагъа эр бир иште хызмет эте эдилер. Эр бир болюк йыл девамында, сырасына коре, бир ай – бир ай хызмет эте эдилер. Эр бир болюкте 24 000 адам бар эди.

²Йылнынъ биринджи айында биринджи болюкке Завдиэл огълу Яшовам башлыкъ эди. Онынъ болюгинде 24 000 адам бар эди. ³Яшовам Перецнинъ союздан эди. О, биринджи айда орду башлыкъларынынъ эписине ёлбашчылыкъ япты.

⁴Экинджи айнынъ болюгине аохлы Додай башлыкъ эди. Онынъ болюгинде Миклот адлы башлыкъ да бар эди. Додайнынъ болюгинде 24 000 адам бар эди.

⁵Учюнджи айда учюнджи орду башлыгъы Беная башлыкъ эди. Беная, руханий Ехояданынъ огълу эди. О, башлыкъ эди, ве онынъ болюгинде 24 000 адам бар эди. ⁶Шу Беная Отуз Аскернинъ бириси, Отуз Аскернинъ башлыгъы ве болюгининъ башлыгъы эди. Онынъ огълу Аммизавад эди.

⁷Дёртюнджи айда Ёавнынъ къардашы Асаэл дёртюнджи башлыкъ эди. Ондан сонъ ерине огълу Зевадья кечти. Онынъ болюгинде 24 000 адам бар эди.

⁸Бешинджи айда йизрахлы Шамхут бешинджи башлыкъ эди. Онынъ болюгинде 24 000 адам бар эди.

⁹Алтынджы айда Иккеш огълу текъоалы Ира алтынджы башлыкъ эди. Онынъ болюгинде 24 000 адам бар эди.

¹⁰Единджи айда Эфраим огъулларындан пелонлы Хелец единджи башлыкъ эди. Онынъ болюгинде 24 000 адам бар эди.

¹¹Секизинджи айда Зерах союздан хшалы Сиббекъай секизинджи башлыкъ эди. Онынъ болюгинде 24 000 адам бар эди.

¹²Докъузынджы айда Биньямин огъулларындан анатотлы Авиэзер докъузынджы башлыкъ эди. Онынъ болюгинде 24 000 адам эди.

¹³Онунджы айда Зерах союздан нетофалы Махарай онунджы башлыкъ эди. Онынъ болюгинде 24 000 адам бар эди.

¹⁴Он биринджи айда Эфраим огъулларындан пиратонлы Беная он биринджи башлыкъ эди. Онынъ болюгинде 24 000 адам бар эди.

¹⁵Он экинджи айда Отниэл эвлятларындан нетофалы Хелдай он экинджи башлыкъ эди. Онынъ болюгинде 24 000 адам бар эди.

Исраиль къабилелерининъ ёлбашчылары

¹⁶Исраиль къабилелерининъ башлыкълары булар эди:

Рубен къабилесинде – Зикрий огълу Элиэзер, Шимеон къабилесинде – Маакъа огълу Шефатъя. ¹⁷Левий къабилесинде – Хашавъя огълу Кемуэл, Харун къабилесинде – Цадокъ. ¹⁸Ехуда къабилесинде – Давутнынъ агъасы Элиху, Йиссакъар къабилесинде – Микъаэл огълу Омрий. ¹⁹Зевулун къабилесинде – Овадъя огълу Йишмая, Нафталий къабилесинде – Азриэл огълу Еримот. ²⁰Эфраим къабилесинде – Азаяху огълу Хошеа, Менашше къабилесининъ ярысында – Педая огълу Ёэль. ²¹Гиладдаки Менашше къабилесининъ ярысында – Зекъарья огълу Иддо, Биньямин къабилесинде – Авнер огълу Яасиэл. ²²Дан къабилесинде – Ерохам огълу Азарел. Булар Исраиль къабилелерининъ башлыкълары эди.

²³Давут йигирми яшына етмегенлерни саймады, чюнки РАББИ исраиллилерни кок йылдызлары къадар чокълаштыраджагъы акъкъында айткъан эди. ²⁴Церуя огълу Ёав халкъны саймагъа башлагъан эди, ама сайып битирмеди. Алланынъ гъзабы исраиллилерге тюшкени ичюн, шу сайынынъ нетиджеси Давут падишанынъ тарих китабына кирмеди.

Падишанынъ мулъкюни бакъкъан адамлар

²⁵Падишанынъ хазинеджиси Адиэлнинъ огълу Азмавет эди. Тарлардаки, шеэрлердеки, кой ве къалелердеки сакъланаджакъ махсулларгъа исе Уззиянынъ огълу Ехонатан джевапкъар эди. ²⁶Келувнынъ огълу Эзрий топракъны ишлеген адамларнынъ башлыгъы эди. ²⁷Рамалы Шимий юзюм багъчаларыны идаре эте эди, шефамлы Завдий исе юзюмден япылгъан шарап ичюн джевапкъар эди. ²⁸Гедерли Баал-Ханан Шефеладаки зейтюн ве инджир тереклери ичюн джевапкъар эди, Ёаш зейтюн ягъы ичюн джевапкъар эди. ²⁹Шаронлы Шитрай Шаронда отлагъан туварлар ичюн, Адлай огълу Шафат исе вадийлерде отлагъан айванлар ичюн джевапкъар эди. ³⁰Исмаилли Овил девелер ичюн, меронотлы Ехдея исе эшеклер ичюн джевапкъар эди. ³¹Хагрийли Язиз къой-эчкилер ичюн джевапкъар эди. Буларнынъ эписи Давут падишанынъ мал-мулъкюне джевапкъар адамлар эдилер.

Давутнынъ меслеатчылары

³²Давутнынъ догъмушы Ехонатан падишанынъ меслеатчысы эди. О, пек акъыллы киши ве языджы да эди. Хакмони огълу Ехиэл падишанынъ огъуларыны бакъа эди. ³³Ахитофел падишанынъ меслеатчысы эди. Аркълы Оушай падишанынъ досту эди. ³⁴Ахитофелнинъ ерине Бенаянынъ огълу Ехояда ве Авиатар кельди. Ёав падишанынъ орду башлыгъы эди.

Сарай акъкъында Давутнынъ эмирлери

28 ¹Давут Ерусалимге бутюн Исраиль ёлбашчыларыны, къабилелер башлыкъларыны, падишагъа хызмет эткен болюк башлыкъларыны, бинъбашыларыны, юзбашыларыны, падишанынъ ве падиша огъуларынынъ мал-мулькю ве сюрюлерине джевапкъяр олгъанларны, везирлерини, орду башлыкъларыны ве эписи джесюр аскерлерни топлады.

²Давут падиша аякъ устюне турып, шойле деди:

– Эй, къардашларым ве халкъым! Мени динъленъиз. Джан-гонълюмден РАББИнинъ Васиет Сандыгъы ичюн ве Алламызнынъ аякъ басмагъы ичюн бир раатлыкъ эви къурмагъа истедим. Къуруджылыкъ ичюн керек шейлерни азырлап къойдым. ³Лякин Алла манъа: «Меним Намым ичюн эв къурма, чюнки сен дженкчи адамсынъ ве чокъ къан тётинъ», – деди.

⁴Амма Исраильнинъ Алласы олгъан РАББИ бутюн бабамнынъ эвинден Исраильге эбедиен падиша олмакъ ичюн мени сайлап алды. О, Ехуда къабилесини Исраильнинъ ёлбашчысы этип сайлады, Ехуда къабилесинде бабамнынъ эвини сайлады. Бабамнынъ огъуларындан исе мени бутюн Исраильге падиша этип къоймагъа РАББИнинъ истеги эди. ⁵РАББИ манъа чокъ огъул берди. Огъуларымынынъ арасындан исе Исраильде РАББИнинъ падишалыкъ тахтында отурмакъ ичюн, огълум Сулейманни сайлады.

⁶РАББИ манъа: «Огълунъ Сулейман Манъа Сарай къураджакъ, Эвининъ азбарыны да къураджакъ. Мен оны Озюме огълум этип сайладым ве онынъ Бабасы оладжакъым. ⁷Эгер о, эмирлеримни ве къарарларымны бугунъ киби яхшы тутса, онынъ падишалыгъыны эбедий япаджакъым», – деди.

⁸Шимди де, бутюн Исраильнинъ козю огюнде, РАББИнинъ топлашуву огюнде, Алла эшитсин деп, айтам: шу гузель топракъларнынъ саиби олмакъ ичюн, озюнгъизден сонъ балаларынъызгъа оны мирас оларакъ эбедиен къалдырмакъ ичюн, Алланъыз РАББИнинъ эписи эмирлерини тутунъыз ве беджеринъиз.

⁹Эй, Сулейман, огълум! Бабанънынъ Алласыны биль. Онъа джан-гонъюльден ве озь ираденънен хызмет эт. РАББИ эписи юреклерни сынай, эписи ой-фикирлерни анълай. Эгер Оны къыдырсанъ, тапарсынъ. Эгер Оны унутып къалдырсанъ, О да сени эбедий къалдырыр. ¹⁰Энди бакъ, Азиз Ер ичюн Эв къурмагъа РАББИ сени сечти. Къавий ол да, ишни башла!

¹¹Бундан сонъ, Давут огълум Сулеймангъа Сарай Эиванынынъ, эвлерининъ, анбарларынынъ, юкъары одаларынынъ, ичери одаларынынъ ве Мерамет Ерининъ сызылгъан ресимлерини берди. ¹²Давут гонълюнде олгъан РАББИнинъ Эвиндеки бутюн азбарларнынъ ресимини, этрафындаки одаларнынъ ресимини, Алланынъ Эвиндеки хазинелернинъ,

айырылып азиз этильген шейлернинъ хазинесининъ ресимини де берди. ¹³Давут руханийлернинъ ве левийлилернинъ болюклерини акъкъында, РАББИнинъ Эвиндеки хызмет акъкъында ве хызметте къулланылган бутюн савутлар акъкъында айтып берди. ¹⁴О, хызметте къулланыладжакъ алтын савутларга масраф этиледжек алтыннынъ микъдарыны, хызметте къулланыладжакъ кумюш савутларга масраф этиледжек кумюшнинъ микъдарыны бельгиледи. ¹⁵Сонъ алтын къандиль ве лампатларга керек олган алтынны, эр бир къандильнинъ ве лампатнынъ агъырлыгыны эсапкъа алып берди. Эр бир къандильнинъ хызметте ишлетильген вазифесини эсапкъа алып, кумюш къандиль ве лампатларга керек олган кумюшни берди. ¹⁶Давут теклиф пителери масалары ичюн эр бир масанынъ агъырлыгына коре масраф этиледжек алтынны ве кумюш масаларга масраф этиледжек кумюшнинъ микъдарыны бельгиледи. ¹⁷Сенеклер, чанакълар, гугюмлер ичюн эр бир савутнынъ агъырлыгына коре масраф этиледжек темиз алтынны, эр бир алтын табакънынъ, эр бир кумюш табакънынъ ольчюсини бельгиледи. ¹⁸Къокъулы шейлерни якъмакъ ичюн ерни япмага керек олган темиз алтыннынъ микъдарыны айтты, устюнде къанатларыны керип турган ве Сандыкъны къанатларынен къапаткъан алтын Керувлар олган РАББИнинъ Васиет Сандыгынынъ арабасынынъ ресимини берди.

¹⁹Давут:

– Буларнынъ эписини РАББИнинъ буюргъанына коре яздым. О манъа къурулышнынъ планларыны япмага акъыл берди, – деди.

²⁰Сонъ огълу Сулейманга бойле деди:

– Къавий ол, джесаретли ол да, ишке кириш. Къоркъма, рухтан тюшме. РАББИ-Таала, меним Аллам, сеннен берабердир. Сен РАББИнинъ Сарайы къурулышында керек ишлерни битирмегендже, О, сени къалдырмаз, сенден вазгечмез. ²¹Руханийлернинъ ве левийлилернинъ болюклерини Алланынъ Сарайында эр бир ишни беджермеге азырлар. Эр бир теджрибелери уста эр бир ишинде ярдым этмеге азыр. Ёлбашчылар ве бутюн халкъ сенинъ эр бир эмиринъни беклей.

Раббининъ Сарайы къурулышына берильген паралар

29 ¹Давут падиша бутюн топлашувга бойле деди:

– Алла сайлап алган огълум Сулейман даа яш ве теджрибесиздир. Бу вазифе исе гъаает буюктир, чюнки бу бина инсан ичюн дегиль, Алламыз РАББИ ичюндир. ²Бар кучюмнен Алланынъ Сарайы ичюн алтын шейлер ичюн алтын, кумюш шейлер ичюн кумюш, бакъыр шейлер ичюн бакъыр, демир шейлер ичюн демир, агъач шейлер ичюн агъач топлалдым, шохам ташлары ве къююладжакъ къыйметли ташлар, мозаик ташлар, гузель чешит ренкли къыйметли ташлар, чешит тюрюлю къыйметли ташлар ве беяз ташлар азырладым. ³Алламнынъ Эвини севгеним ичюн, Мукъадес Эвге азырлагъан шейлерден гъайры, шахсий хазинемден алтын ве

кумюш шейлерни Алламнынъ Сарайы ичюн берем: 43 000 чувал Офир алтыны ве 7 000 чувал* темиз кумюшни берем. Оны эвлернинъ диварларыны къапламагъа, 5эр бир алтын шей ичюн, эр бир кумюш шей ичюн, санаат устасынынъ элинден чыкъкъан эр бир шей ичюн берем. Ким даа бугунъ РАББИ ичюн бахшыш кетирмек истей?

6Бундан сонъ, къоранталарнынъ башлыкълары, Исраиль къабилелернинъ башлыкълары, бинъбашылары ве юзбашылары ве падишанынъ хызметинде булунгъан башлыкълар бахшыш кетирип башладылар. 7Олар Алланынъ Сарайы къуруджылыгъына 5 000 чувал алтын ве 10 000 алтын пара, 10 000 чувал кумюш, 18 000 чувал бакъыр, 100 000 чувал* демир бердилер. 8Кимнинъ къыйметли ташлары олса, оларны РАББИнинъ Сарайы хазинесине бердилер. Оларны гершонлы Ехиэл къабул этти. 9Халкъ джан-гонъюльден шу къадар шей РАББИге бахшыш кетиргенлери ичюн, пек севинди. Давут падиша да пек севинди.

Давут Алланы шуретлей

10Давут бутюн топлашувнынъ огюнде РАББИге шукюр этти ве бойле деди:

Я РАББИ, бизим бабамыз олгъан Исраильнинъ Алласы,
Санъа асыр-асырдан шукюрлер олсун!

11 Я РАББИ, улулыкъ, къудрет, шериф, гъалебе ве шан Сенинъкидир!
Коклерде ве ер юзюндеки эр шей Сенинъки!

Сен, РАББИ, Падишасынъ!
Сен эр шейден Юджесинъ!

12 Зенгинлик ве шурет Сенден келир,
Сен эр шейге Укюмдарсынъ!

Кучъ ве къудрет Сенинъ элинъдедир,
Сен эр кимни юксельтмек ве къудретли этмек мумкюнсинъ!

13 Алламыз, шимди биз Санъа шукюр этемиз!
Сенинъ гузель Адынъны шерейлемиз!

14 Мен кимим, халкъым ким,
бойле буюк бахшышлар кетире бильмек ичюн?
Амма буларнынъ эписи Сенден,
биз тек Сенден кельген шейлерни Санъа къайтарып бердик!

15 Биз Сенинъ огюнде гъурбетчимиз,
эписи бабаларымыз киби, кельмешекмиз.
Ер юзюндеки кунълеримиз бир кольге киби,
ве уютимиз ёкъ.

16 Я РАББИ, бизим Алламыз! Сенинъ Эвинъе, Сенинъ мукъаддес
Адынъа

* 29.4 3 000 чувал; 7 000 чувал – къ. еуд. «3 000 киккар», «7 000 киккар».

* 29.7 5 000 чувал; 10 000 чувал; 18 000 чувал; 100 000 чувал – къ. еуд. «5 000 киккар», «10 000 киккар», «18 000 киккар», «100 000 киккар». 10 000 алтын пара – «10 000 адарконим алтын», алтын паралар.

эв кърмакъ ичюн топлагъан бутюн бу шейлер Сендендир,
эписи Сенинъдир!

¹⁷ Аллам! Билем ки, Сен юреклерни сынайсунъ,
догъру юреклерни севесинъ!

Мен джан-гонъюльден бутюн буларны бахшыш оларакъ бердим,
шимди корем ки, мында топлангъан Сенинъ халкъынъ да
къуванып Санъа бахшышлар кетире.

¹⁸ Я РАББИ! Бабаларымыз Ибраимнинъ, Исхакънынъ ве
Исраильнинъ Алласы!

Халкъынънынъ юрегинде бу эйи дуйгъуларны даима сакъла,
оларгъа Санъа садыкъ къалмагъа ярдым эт.

¹⁹ Огълум Сулеймангъа исе Сенинъ эмирлеринъни,
шаатлыкъларынъны,
низамнамелеринъни тутмакъ ве беджермек ичюн догъру
юрек бер.

Сулеймангъа буларны беджермеге ве мен азырлыкъ япкъан
Сарайны кърмагъа ярдым эт.

²⁰ Сонъ Давут бутюн топлашувгъа:

– РАББИге, Аллангызгъа шукюр этинъиз, – деди. Ве бутюн джемаат
бабаларынънъ Алласы олгъан РАББИге шукюр этти, РАББИнинъ ве
падишанынъ огюнде эгилип, ерге къапанды.

²¹Эртеси куню халкъ РАББИге кърбанлар чалды, РАББИге бутюнлей
якъыладжакъ кърбанлар чалды: 1 000 бугъа, 1 000 къой, 1 000 къозу
кърбан эттилер, ичерлик бахшышлары кетирдилер. Бутюн Исраиль
халкъындан даа чокътан-чокъ кърбанлар кетирилди. ²²Буюк къу-
ванчен РАББИнинъ огюнде ашады-ичтилер, ве экинжи кере Давут
огълу Сулейманнъ РАББИнинъ огюнде падишалыкъкъа ягънен сюрт-
тилер. Цадокъны исе руханийликке ягънен сюрттилер.

²³Бойлеликнен, Сулейман бабасы Давут ерине РАББИ берген тахт-
къа падиша олып отурды. Сулейманнынъ ишлери даима онъундан
кельди, бутюн Исраиль онъа бойсунды. ²⁴Бутюн башлыкълар, кучь-
лю аскерлер, Давутнынъ башкъа огъуллаары да Сулейман падишагъа
бойсундылар. ²⁵РАББИ Сулейманнъ бутюн Исраиль огюнде юксельт-
ти ве ондан эвель Исраильнинъ ич бир падишасында олмагъан шерейф-
ни онъа берди.

Давут падишалыгъынынъ нетиджелери

²⁶Йишай огълу Давут бутюн Исраиль топрагъында падишалыкъ эт-
ти. ²⁷Исраильге 40 йыл девамында падишалыкъ этти: Хевронда еди йыл
падишалыкъ этти ве Ерусалимде 33 йыл девамында падиша эди. ²⁸Да-
вут пек къарт олып ольди, яшайышына тойып, зенгинлик ве шуретине
тойып кечинди. Оннынъ ерине огълу Сулейман падиша олды.

²⁹Давутнынъ бутюн ишлери акъкъында, башындан сонъунадже, гизли шейлерни бильген Смаилнинъ тарих китабында, Натан пейгъамбернинъ тарих китабында ве гизли шейлерни бильген Гъаднынъ китабында язылгъандыр. ³⁰Анда да Давутнынъ бутюн падишалыкъ эткени, онынъ джесурлиги, Давутнен ве Израильнен олып кечкен вакъиалар ве бутюн башкъа падишалыкъларнен олып кечкен вакъиалар акъкъында язылгъандыр.

Тарих вакъиалары. Экинджи къысым

Тарих вакъиаларынынъ экинджи китабы м.э. Х асырдан башлап, VI асыргъадже олгъан Исраиль халкъынынъ тарихы акъкъында икяе эте. 1–9 баблар Сулейманнынъ падишалыгъы ве Алла Сарайынынъ къурулушы акъкъында. 10–36 баблар Исраильнинъ экиге болюнгени ве Сулейманнынъ эвлятлары дженубий Ехудагъа падишалыкъ эткени акъкъында. Падишалар акъкъында китаплардан фаркълы оларакъ, бу китапта шималий Исраиль падишалыгъынынъ падишалары тек дженубий падишалыкънынъ ишлеринде иштирак эткенлеринде анъылалар.

Муэллиф Ерусалимдеки Алла Сарайынынъ муимлигине, девлет ишлеринде руханий ве левилилернинъ туткъан ерине айры диккъат айыра. Падишалар акъкъында китаплардаки киби, Раббининъ пейгъамберлери мында муим ерни туталар.

Тарих вакъиалары китаплары Кореш падишанынъ еудийлер Ерусалимге къайтмалары акъкъында эмиринен бителер. Бу эмир Вавилон эсиринден эвель олгъан Исраильнинъ тарихыны Исраиль халкъынынъ озь топрагъында, амма фарс падишаларынынъ укюми астында олгъан илеридеки тарихынен багълай.

Сулейман Исраильнинъ падишасы ола (1 б.). Сулейман Алланынъ Сарайыны къура (2–7 б.). Сулейманнынъ укюми, падишалыгъынынъ байлыгъы (8–9 б.). Ехуданынъ падишалары: Реховоам (10–12 б.); Авия (13 б.); Аса (14–16 б.); Ехошафат (17–20 б.); Ехорам (21 б.); Ахазья; Ёаш (22–24 б.); Амацья (25 б.); Уззия (26 б.); Ётам (27 б.); Ахаз (28 б.); Хизкия (Ашшур падишасы Санхерив Ерусалим янында) (29–32 б.); Менаше (33 б.); Ёшия (34–35 б.); Цидкия (36 б.). Вавилон падишасы Ерусалимни урып йыкъа (36 б.).

Сулейман, Раббиден акъыл соран, дува эте

1 ¹Давут огълу Сулейман озь падишалыгъында къавийлешти. РАББИ онен эди ве оны пек юксельтти.

²Сулейман бутюн Исраильге: бинъбашыларгъа, юзбашыларгъа, къадыларгъа, Исраильнинъ эписи башлыкъларына ве къоранталарнынъ башлыкъларына топлашмагъа эмир этти. ³Сонъра Сулейман ве онен берабер бутюн джемаат Гивондаки ибадет тѣпесине кеттилер, чюнки анда Алланынъ Корюшюв Чадыры бар эди. Оны РАББИнинъ къулу Муса сахрада къургъан эди. ⁴Давут, Алланынъ Сандыгъы ичюн Ерусалимде чадыр къурып, Сандыкъны Кирьят-Яримден озю азырлагъан ерге кетирген эди. ⁵Бецалелнинъ (Бецалел – Урийнинъ огълу, Урий – Хурнынъ огълу эди) бакъырдан япылгъан къурбан ери РАББИнинъ Мескени огюнде олды. Сулейман джемаатнен берабер Алланы чагъырды. ⁶Анда, РАББИнинъ огюнде, Корюшюв Чадырынынъ огюнде тургъан бакъыр къурбан еринде, Сулейман бинъ дане бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар кетирди.

⁷Шу гедже Алла Сулеймангъа кельди ве ондан:

– Сора, санъа не берейим? – деп сорады.

⁸Сулейман Аллагъа:

– Сен Давут бабама буюк севгинъни косътердинъ ве мени онынъ ерине падиша оларакъ къойдынъ. ⁹Шимди, РАББИ-Тааля, мени ер тозу киби чокъ халкъкъа падиша этип къойып, бабама берген сѣзюнь ерине кельсин. ¹⁰Бу халкъкъа ёлбашчылыкъ этмек ичюн, манъа бильги ве акъыл бер, чюнки Сенинъ бойле бир буюк халкъынъа ким укюмдарлыкъ этип оладжакъ? – деди.

¹¹Алла Сулеймангъа шойле деди:

– Сенинъ юрегинъде бойле шейлер олгъаны ичюн, сен Менден зенгинлик, байлыкъ ве шан-шуретни ве душманларынънынъ джаныны сорамагъанынъ ичюн, озюнье узун омюр биле сорамагъанынъ ичюн, лякин Меним халкъыма укюмдарлыкъ этмеге бильги ве акъыл сорагъанынъ ичюн, ¹²санъа акъыл ве бильги береджегим. Бундан гъайры, Мен санъа ойле зенгинлик, байлыкъ ве шан-шуретни береджегим ки, сенден эвель олгъан падишаларнынъ биринде о къадар олмады, ве сенден сонъ келеджек падишаларнынъ биринде де о къадар олмаз.

Сулейманнынъ кучю ве зенгинлиги

¹³Сулейман Гивондаки ибадет тѣпесинден, Корюшюв Чадырындан Ерусалимге къайтып кельди ве Исраильге падишалыкъ этип башлады.

¹⁴Сулейман дженк арабалары ве атлыларны топлады. О, 1 400 дженк арабасы ве 12 000 атлы топлады ве оларны дженк арабалары олгъан шеэрлеринде ве Ерусалимде, падишанынъ янында ерлештирди. ¹⁵Падиша Ерусалим шеэринде кумюшнинъ ве алтыннынъ фиатыны адий

ташларнынъ фиятынен бир этти, кедр тереклери исе Шефелада оськен инджир тереклери киби чокъ олды. ¹⁶Атларны Сулеймангъа Мысыр ве Кеведен кетире эдилер. Падишанынъ алыш-веришчилери оларны Кеведен парагъа сатын алдылар. ¹⁷Олар Мысырдан бир дженк арабасыны 600 кумюш парагъа, бир атны исе 150 кумюш парагъа* сатын алып кетирдилер. Сонъра олар озь къолларынен буларны хитлилернинъ ве арамыларнынъ эписи падишаларына да кетирдилер.

Раббининъ Сарайы къурулушына азырланув

2 ¹Сулейман РАББИнинъ Намына эв ве озюне падиша сарайы къурмагъа буюрды. ²Шу макъсатнен о, 70 000 юк ташыйджы ве 80 000 дагъларда таш кескен адамларны айырды. Оларны козеткен де 3 600 адам тайинледи.

³Сонъ Сулейман Тир падишасы Хурамгъа адам ёллап шойле деди:

«Сен бабам Давуткъа эв къурмагъа кедрлер йибердинъ. Онъа ярдым эткенинъ киби, манъа да ярдым эт. ⁴Мына мен РАББИ-Таалямнынъ Адына эв къурам. О, Раббиге багъышладжакъ, ве Онынъ огюнде къокъулы шейлер якъыладжакъ, даима теклиф пителери къоюладжакъ, саба-акъшам бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар кетириледжеклер, раатлыкъ кунълери, янъы ай кунълеринде ве РАББИ-Таалямнынъ тайин эткен байрамларында бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар кетириледжеклер. Буларнынъ эписини Исраиль эр вакъыт япмакъ керек.

⁵Меним къураджакъ эвим пек буюк оладжакъ, чюнки бизим Алламыз эписи аллалардан буюктир. ⁶Онъа эв къурмагъа кимнинъ кучю етеджек? Оны коклер ве коклернинъ коклери сыгъдырып оламаз. Мен ким олгъаным да, Онъа эв къурмакъ ичюн? Мен тек Онынъ огюнде къокъулы шейлер якъмакъ ичюн, эв къурып оладжагъым.

⁷Шуннынъ ичюн манъа алтындан, кумюштен, бакъыр ве демирден чешит шейлер япа бильген акъыллы адамны ёлла. Бу адам мавылы къырмызы, къою къырмызы ве мор тюсте басмаларнен чалышмагъа ве оймагъа бильмек керек. О, бабам Давут азырлагъан меним Ехудадаки ве Ерусалимдеки усталарымнен берабер чалышаджакъ. ⁸Бундан гъайры, манъа кедр ве кипарис тереклери, эм де Ливандан алгум тереклерини ёлла. Мен билем ки, сенинъ къулларынъ Ливан тереклерини яхшы кесмеге билелер. Меним къулларым сенинъ къулларынынънен берабер чалышаджакълар ⁹ве манъа чокъ тереклер азырлайджакълар. Мен къураджакъ эв буюк ве аджайип оладжакъ.

¹⁰Терек кеседжек балтаджыларгъа, сенинъ къулларынга ашамагъа мен 100 000 чувал богъдай, 100 000 чувал арпа, 10 000 чапчакъ шарап ве 10 000 чапчакъ* зейтюн ягъы береджегим».

* **1.17** 600 кумюш пара; 150 кумюш пара – къ. еуд. «600 (шекель) кумюш», «150 (шекель) кумюш».

* **2.10** 100 000 чувал; 10 000 чапчакъ – къ. еуд. «20 000 кор», «20 000 бат».

¹¹Тир падишасы Хурам Сулеймангъа язгъан мектюбинде шойле джевап берди: «Сулейман! РАББИ Озь халкъыны севгени ичюн, сени онъа падиша этип къойды. ¹²– Сонъ Хурам къошты: – Коклерни ве ерни яраткъан Исраильнинъ РАББИ-Таалясына шукюрлер олсун! О, Давут падишагъа икметли, бильгили, акъыллы ве анълагъан огъул берди, ве бу огъул РАББИге эв ве озюне падиша эви къураджакъ. ¹³Мына мен санъа Хурам-Авини ёллайым. О акъыллы, бильгили ве анълагъан адам. ¹⁴Онынъ анасы Дан къабилесинден чыкъты, бабасы исе Тирден; о, алтын ве кумюштен, бакъыр ве демирден, таш ве агъачтан шейлер япмагъа биле, мавылы къырмызы ве мор басмаларнен, индже кетеннен ве къою къырмызы басмаларнен чалышмагъа биле. О, эр тюрлю шейлер оймагъа биле ве не буюрсанъ, о, сенинъ акъыллы усталарынънен бирликте ве эфендим Давут бабанънынъ акъыллы усталарынен бирликте шуны япа билир.

¹⁵Сен айткъан богъдай ве арпа, зейтюн ягъы ве шарапны исе, эфендим, озюнънинъ къулларына йибер. ¹⁶Бизлер исе санъа кереги къадар Ливандан тереклер кесип-кесип, денъизден плотларнен Яффагъа кетирирмиз. Сен исе оларны Ерусалимге алып кетерсинъ».

Рабининъ Сарайыны къурып башлайлар

¹⁷Сонъ Сулейман Исраиль топракъларында яшагъан эписи ябанджыларны сайды. Бу, бабасы Давут сайгъанындан сонъ олды, ве 153 600 адам сайылды. ¹⁸Оларнынъ арасындан о, 70 000 юк ташыйыджи ве дагъларда таш кескен 80 000 ишчи айырды ве оларнынъ ишини козетеджек 3 600 киши сайлады.

3 ¹Сонъ Сулейман Ерусалимде, Мория дагъында РАББИнинъ Сарайыны къурып башлады. Шу ер онынъ бабасына Давуткъа косьтерильген эди. Давут шу ерни евуслы Орнаннынъ ашлыкъ арманында азырлагъан эди. ²Къурулуш ишлерини Сулейман озь падишалыгъынынъ дёртюджи йылында, экинджи айнынъ экинджи кунюнде башлады.

³Алланынъ Сарайыны къургъанда, Сулейман бойле ольчюде темель къойды: эвнинъ узунлыгъы, эски ольчюге коре, 30 метр, кенълиги исе 10 метр* олды. ⁴Сарай огюндеки Эйваннынъ узунлыгъы Сарайнынъ кенълигине тенъ эди – 10 метр. Эйваннынъ юксеклиги де 10 метр* эди. Онынъ ичини темиз алтыннен къаплады. ⁵Сарайнынъ Буюк Одасыны кипарис агъачларынен ве сонъра яхшы алтыннен къаплады, алтыннынъ устюнде пальма тереклери ве зынджырчыкълар япты. ⁶Сонъ Оданы, гузель олсун деп, паалы ташларнен безетти. Алтын исе Парваим алтыны эди. ⁷Сулейман бутюн Сарайны: таван агъачыны, босагъаларыны,

* 3.3 30 метр; 10 метр – къ. еуд. «60 аммах», «20 аммах».

* 3.4 Бу терджиме базы къадимий юнан ве суриели эльязмаларгъа коре этильгендир. Мас. ве Септ. эльязмаларында «120 аммах», яни къарарнен 60 метр.

диварларыны ве къапуларыны алтыннен къаплады ве диварларда Керувларны ойып япты.

⁸Сонъра Сулейман Энь Мукъаддес Ерни къурды. Онынъ узунлыгъы, Сарайнынъ кенълиги киби, 10 метр эди, ве онынъ кенълиги 10 метр эди. Сонъ 600 чувал* энъ яхшы алтын алып, алтыннен Оданы къаплады. ⁹Алтын мыхлары ярым кило* агъырлыкъта эди. Сарайнынъ юкъары одаларыны да алтыннен къаплады. ¹⁰Сарайнынъ Энь Мукъаддес Еринде о, эки Керувнынъ образыны кесип яптырды, оларны да алтыннен къаплады. ¹¹Керувларнынъ къанатлары он метр узунлыгъында эди. Керувларнынъ бири эки бучукъ метр узунлыгъындаки биринджи къанатынен Сарайнынъ диварына тие эди ве эки бучукъ метр узунлыгъындаки экинжи къанатнен башкъа Керувнынъ къанатына тие эди. ¹²Экинжи Керув да эки бучукъ метр узунлыгъындаки бир къанатынен Сарайнынъ диварына тие эди ве эки бучукъ метр узунлыгъындаки экинжи къанатынен башкъа Керувнынъ къанатына тие эди. ¹³Бу Керувларнынъ къанатлары он метрге керильген эди. Олар озъ аякъларында тура эдилер, ве юзьлери Буюк Одагъа чевирилген эдилер.

¹⁴Сулейман кок, мавылы къырмызы ве къою къырмызы басмадан ве индже кетенден перде яптырды. Перденинъ устюнде Керувлар япылгъан эди.

Эки бакъыр колонна

¹⁵Сарайнынъ огюнде эки колонна япты. Оларнынъ бутюн юксеклиги 17,5 метр эди. Эр бир колоннанынъ тѳесине къоймакъ ичюн капитель япты, онынъ юксеклиги эки бучукъ метр* эди. ¹⁶Сонъра, Энь Азиз Одада олгъаны киби, зынджырчыкълар япты ве колонналарнынъ тѳесине ерлештирди. Даа юз дане нар япып, оларны зынджырларнынъ устюне къойды. ¹⁷Шу колонналарны Сарайнынъ огюне къойды. Бирисини сагъ тарафтан къойды ве Якин деп адландырды, экинджисини сол тарафкъа къойды ве Боаз деп адландырды.

Рабби Сарайынынъ ибадет алетлери

4 ¹Сулейман бакъырдан къурбан ерини яптырды. Онынъ узунлыгъы он метр эди, кенълиги де он метр эди. Юксеклиги исе беш метр* эди. ²Сонъ Сулейман къуюлгъан бакъырдан «Денъиз» адландырылгъан бир хавуз ясады. Хавуз бир тарафындан экинжи тарафына къадар беш метр олып, тѳгерек эди. Эки бучукъ метр юксекликте эди, ве онынъ чевресини 15 метр* эди. ³Хавуз тюбюнинъ чевресинде бугъагъа ошагъан шейлер

* 3.8 10 метр; 600 чувал – къ. еуд. «20 аммах», «600 киккар».

* 3.9 Ярым кило – къ. еуд. «50 шекель».

* 3.15 17,5 метр; эки бучукъ метр – къ. еуд. «35 аммах», «беш аммах».

* 4.1 Он метр; беш метр – къ. еуд. «20 аммах», «10 аммах».

* 4.2 Беш метр; эки бучукъ метр; 15 метр – къ. еуд. «10 аммах», «беш аммах», «30 аммах».

бар эди. Олар ярым метр месафедә олар дане олып, хавузнынъ этрафында ерлешкен эдилер ве хавузнен бирликте къююлгъан эдилер. ⁴Хавуз он эки бугъанынъ устюнде ерлештирилген эди. Бугъаларнынъ учю шималъге бакъа, учю гъарпкъа, учю дженюпке бакъа ве учю шаркъкъа бакъа эди. Оларнынъ устюнде хавуз ерлешкен, бугъаларнынъ арт къысымлары исе ичине бакъа эди. ⁵Хавуз бир авуч къалынлыкъта эди. Онынъ четлери чанакънынъ четлери киби олып, ачылгъан занбакъкъа ошай эди. Хавузнынъ ичине 3 000 буюк къопкъа* сув сыгъа эди.

⁶Сонъ он дане леген япты. Оларнынъ беш данесини сагъ тарафтан, беш данесини де сол тарафтан къойды. Бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны мында юмакъ керек эди. «Денъиз» исе, руханийлер мында ювунсынлар деп, олар ичюн япылгъан эди.

⁷Сонъ о, он дане алтын къандильни кереги киби япты ве оларны Сарайнынъ ичине – беш данесини сагъ тарафтан, беш данесини де сол тарафтан къойды. ⁸Сонъ он дане маса япты, оларны Сарайнынъ ичине – беш данесини сагъ тарафтан, беш данесини де сол тарафтан къойды. Даа юз дане алтын чанакъ япты. ⁹Сонъра руханийлер ичюн азбар, ба-лабан азбар, ве бу азбаргъа къапу япты ве къапуны бакъырнен къаплады. ¹⁰«Денъиз»ни сагъ тарафкъа, дженюбий-шаркъта къойды.

¹¹Хурам къопкъалар, куречиклер ве чанакълар япты. Бойлеликнен, Хурам Алланынъ Эвинде Сулейман падиша онъа буюргъан ишлерини битирди: ¹²эки колонна, колонналарнынъ устюндеки чанакъкъа ошагъан эки капитель ве колонналарнынъ устюндеки чанакъкъа ошагъан эки капительни къапаткъан эки агъ, ¹³эки агъ ичюн 400 дане нар – эки колоннанынъ устюндеки чанакъкъа ошагъан капителлерни безеткен эр агъ ичюн экишер сыра нар япты, ¹⁴ве аякълар ве аякъларнынъ устюне къоюлгъан легенлер, ¹⁵бир дане «Денъиз» адландырылгъан хавуз ве хавузнынъ тубюндеки он эки бугъа, ¹⁶къопкъалар, куречиклер ве сенечиклерни япты. Хурам-Авининъ Сулейман падишагъа РАББИнинъ Эви ичюн япылгъан эписи алетлери йылтырагъан бакъырдан эди. ¹⁷Падиша бу шейлерни Иордан этрафында, Сукъкъот ве Цереда арасында, балчыкълы топракъта къуймагъа буюрды. ¹⁸Сулейман о къадар чокъ алетлер япты ки, бакъырнынъ агъырлыгъы белли олмады.

¹⁹Сулейман Алланынъ Эви ичюн эписи шейлерни яптырды: алтын къурбан ери, РАББИнинъ булунувыны косьтерген пителер ичюн масалар, ²⁰темиз алтындан ясалгъан къандиллер ве лампатлар (олар Энь Азиз Оданынъ огюнде къанун буюргъанына коре якъыладжакъ эдилер), ²¹энь темиз алтындан ясалгъан чечеклер, лампатлар ве алтын машачыкълар, ²²энь темиз алтындан ясалгъан макъасчыкълар, легенлер, чанакълар ве комюр табакълары. Сарайнынъ Энь Мукъаддес Ерининъ къапулары ве Буюк Оданынъ къапусы да темиз алтындан ясалгъан эди.

* 4.5 Бир авуч; 3 000 буюк къопкъа – къ. еуд. «бир тофах», «3 000 бат».

5 ¹Бойлеликнен, Сулейман РАББИнинъ Эви ичюн якъан бутюн ишлери битти. Сонъ Сулейман, бабасы Давутнынъ азизликлерини: кумюш, алтын ве эписи шейлерни кетирип, оларны РАББИнинъ Эви хазинесине берди.

Васиет Сандыгъыны Сарайгъа кетирелер

²Бундан сонъра, Сулейман падиша Израиль акъсакълларыны, къабилелернинъ эписи башлыкъларыны ве Израиль огулларынынъ сой ёлбашчыларыны, РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны Давут Шеэринден, яни Сиондан, алып кетмек ичюн, Ерусалимге чагъыртты. ³Эписи израиллилер йылнынъ единджи айында, байрам вакътында, Сулейман падишагъа топлашып кельдилер.

⁴Израильнинъ эписи акъсакъллары кельди. Левийлилер Сандыкъны котердилер ⁵ве РАББИнинъ Сандыгъыны, Корюшюв Чадырыны ве Чадырда олгъан эписи азиз шейлерни алып кеттилер. Левий къабилесинден олгъан руханийлер оларны алып кеттилер. ⁶Сулейман падиша ве онынъ огюнде ве Сандыкънынъ огюнде топлашкъан бутюн Израиль джемааты къой-эчки ве туварларны къурбан чала эдилер. Олар пек чокъ олгъаны ичюн, сайысы-эсабы олмады. ⁷Руханийлер РАББИнинъ Васиет Сандыгъыны озь ерине, Сарайнынъ Энъ Азиз Одасына, Энъ Мукъаддес Ерине, Керувларнынъ къанатлары тюбуне къойдылар. ⁸Керувлар Сандыкъ ерининъ устюнден къанатларыны керип, къанатларынен Сандыкъны ве ташыгъан таякъларны къапата эдилер. ⁹Таякълар огге ойле чекильген эдилер ки, Сандыкъ таякъларынынъ уджлары Энъ Азиз Оданынъ огюнде корюнелер, амма тышкъа чыкъмай эдилер. Олар аля бугунь андалар. ¹⁰Сандыкънынъ ичинде эки дане левадан гъайры бир шей ёкъ эди. Израиль огуллары Мысырдан чыкъкъан сонъ, РАББИ оларгъа Хорев дагъында васиет бергенинен, Муса оларны анда къойгъан эди.

Раббининъ Шурети

¹¹Сонъ руханийлер Мукъаддес Ерден чыкътылар. Анда олгъан эписи руханийлер, болюклерине бакъмадан, эяллангъан эдилер. ¹²Левийли йырджыларынынъ да эписи: Асаф, Хеман, Едутун, оларнынъ огуллары ве къардашлары, индже кетенден япылгъан урбалар кийип, зиллер, арфа ве сантырларнен къурбан ерининъ шаркъ тарафында тура эдилер, оларнынъ янында 120 руханий боразан чала эди. ¹³Йырджылар да, боразан чалгъанлар да бирдай олып, бир сеснен РАББИни макътай ве Онъа шукюр эте эдилер. Боразанларнынъ, зиллернинъ ве чалгъы алетлерининъ сеси янъгъырады, ве оларнынъ эписи: «РАББИ хайырлыдыр, ве Онынъ буюк севгиси эбедийдир!» – деп РАББИни макътадылар. Сонъ булут бутюн Эвни, РАББИнинъ Сарайыны толдурды. ¹⁴Алланынъ Эвини РАББИнинъ Шурети толдургъаны ичюн, руханийлер озь ибадетлерини девам этип оламадылар.

Сулейман халкънен лакъырды эте

6 ¹О вакъыт Сулейман бойле деди:

– РАББИ деди ки, О, къаранлыкъта булунмакъ истей. ²Я РАББИ, мен исе Санъа шуретли эвни къурдым, Сен эбедиен яшайджакъ ерни азырладым!

³Сонъ падиша бетини чевирип, Израильнинъ бутюн джемаатына яхшылыкъ тиледи. Израильнинъ бутюн джемааты аякъ устюнде тура эди.

⁴Падиша бойле деди:

– РАББИге, Израильнинъ Алласына бинъ шукюрлер олсун! О, бабам Давуткъа Озю айткъанларыны бугунъ Озь къолларынен беджерди! О, шойле деген эди: ⁵«Мен халкъымны Мысыр топрагъындан чыкъаргъан куньден башлап, Мен, Намым шу ерде булунаджакъ бир эв къурулсын деп, Израильнинъ ич бир къабилесинден шеэр сайламадым. Меним халкъымны Израильни идаре этсин деп, ич бир адам сайламадым. ⁶Амма Меним Намым анда булунсын деп, Ерусалимни сайладым, ве Меним халкъым Израильни идаре этсин деп, Давутны сайладым».

⁷Давут бабамнынъ юрегинде РАББИнинъ Намына, Израильнинъ Алласына Сарай къурмакъ ниети бар эди. ⁸Лякин РАББИ Давут бабама шойле деди: «Юрегинъде Меним Намыма Сарай къурмакъ ниетинъ бар. Юрегинъде бу шей олгъаны пек яхшы. ⁹Амма сен шу Сарайны къурмайджакъсынъ. Лякин сенден догъгъан огълунъ Меним Намыма Сарай къураджакъ».

¹⁰Шимди РАББИ айткъан сёзюни беджерди. РАББИ сёз бергени киби, мен бабам Давутнынъ ерине кечтим ве Израиль падишалыгъы тахтына отурдым, Израиль Алласы олгъан РАББИнинъ Намына Сарай къурдым ¹¹ве РАББИ исраиллилерге берген васиетни сакълагъан Сандыкъны анда къойдым.

Сулейманнынъ дуvasы

¹²Сонъ Сулейман РАББИнинъ къурбан ери огюнде, Израильнинъ бутюн джемааты алдында турып, къолларыны котерди. ¹³Сулейман, бакъыр сана япкъан ве оны азбарнынъ ортасына къойгъан эди. О, эки бучукъ метр узунлыкъта, эки бучукъ метр кенъликте, бир бучукъ метр* юксекликте эди. Сананынъ устюне турып, о, Израиль джемаатынынъ огюнде тиз чёкти ве къолларыны кокке котерди. ¹⁴О, шойле деди:

– Я РАББИ, Израильнинъ Алласы! Коклерде ве ерде Сен киби Алла ёкътыр! Сенинъ огюнде темиз юрекнен юрген къулларынъ ичюн Сен васиетинъни ве буюк севгинъни сакълайсынъ! ¹⁵Сен къулунъ олгъан Давут бабама айткъанынъны беджердинъ! Сен Озюнъ айткъанларынъны бугунъ Озь къолларынънен ерине кетирдинъ! ¹⁶Шимди де, РАББИ, Израильнинъ Алласы! Меним бабама, къулунъ Давуткъа айткъан сёзлеринъни ерине кетир. Сен онъа: «Эгер сенинъ огулларынъ, сен Меним

* 6.13 Эки бучукъ метр; бир бучукъ метр – къ. еуд. «5 аммах», «3 аммах».

огюмде юргенинъ киби, юрген ёлларыны бакъсалар ве Меним Къанунымны беджерселер, Меним огюмде Исраиль тахтындан Сенинъ эвлядынъ кесильмез», – дединъ. ¹⁷Шимди де, РАББИ, Исраильнинъ Алла-сы, Давут къулунъа айткъанларынъны ерине кетир!

¹⁸Амма керчектен де, Алла ерде адамларнен берабер яшармы? Мына, коклер ве коклернинъ коклери биле Сени сыгъдырып оламаз! Я мен къургъан Сарай Сени сыгъдырырмы? ¹⁹Лякин Сенинъ къулунънынъ ду-васына ве ялваруварына дикъкъат эт, РАББИ-Таалам! Сенинъ огюнъ-де ялваргъан къулунънынъ чагъырувыны ве дуvasыны эшит! ²⁰Сенинъ козьлеринъ гедже-кунъдюз бу Сарайгъа, Сенинъ Намынъ булунаджакъ бу ерге бакъып турсун, ве Сенинъ къулунъ шу ерге бакъып дува окъу-гъанда, Сен оны эшит. ²¹Сенинъ къулунъ ве Исраиль халкъы шу ерге ба-къып дувалар окъугъанда, оларнынъ ялваруварыны эшит! Коклерден, Сен яшагъан еринъден эшит ве эшиткенинънен афу эт!

²²Эгер бирде-бир адам башкъа адамгъа къаршы гуна япса, ве оны ант этмеге меджбур этселер, ве о, ант этмек ичюн, Сенинъ къурбан еринъ огюне, шу Сарайгъа кирсе, ²³Сен шу вакъыт коклерден эшит ве Сенинъ къулларынъны суд эт. Яман адамгъа онынъ япкъан яманлыгъына коре бер. Инсафлы олгъанны исе, онынъ инсафлыгъы ичюн, акъла.

²⁴Халкъынъ Исраиль, Сенинъ огюнъде гуна япкъаны ичюн, душман тара-фындан енъильсе, лякин сонъ Санъа къайтса, Сенинъ Адынъны макътаса ве дува этип, шу Сарайда Сенинъ огюнъде Санъа ялварса, ²⁵о вакъыт Сен олар-ны коклерден эшит, Исраиль халкъынънынъ гунасыны багъышла ве халкъ-ны Сен оларгъа ве баба-деделерине берген топраккъа кене алып кетир.

²⁶Олар Санъа къаршы гуна япкъанлары ичюн, коклер къапатылса ве ягъмур ягъмаса, олар исе бу ерде дува этип, Сенинъ Адынъны макътаса-лар ве, Сен оларны джезалагъанынъ ичюн, озь гуналарындан вазгечсе-лер, ²⁷о вакъыт Сен оларны коклерден эшит, къулларынъ олгъан Исра-иль халкъынынъ гуналарыны багъышла. Оларгъа догъру ёлны косьтер ве халкъынъа мирас оларакъ берген топрагъынъа ягъмур ягъдыр!

²⁸Топракъта ачлыкъ олса, я да веба хасталыгъы, я да бирде-бир осюмлик хасталыгъы, куф, чешит тюрлю чегертки басса, я да душманлар халкъ-нынъ топрагъындаки шеэрлерини хорласалар, эр тюрлю беля-къаза я да хасталыкъ олса, ²⁹ве эр бир адам озь дердини ве къайгъысыны биль-се ве бутюн Исраиль халкъынъ я да бирде-бир адам дува этсе я да Са-нъа ялварса ве озь къолларыны шу Сарайгъа узатса, ³⁰о вакъыт Сен кок-лерден, Озюнъ булунгъан ерден эшит ве оларны багъышла. Оларнынъ юреклерини билип, эр кимсеге онынъ япкъанларына коре акъкъыны бер. Инсан огъулларынынъ юреклерини тек Сен билесинъ де! ³¹Сонъ олар Сен баба-деделеримизге берген топракъта яшагъан эписи кунълеринде Сенден къоркъсунлар ве Сенинъ косьтерген ёлларынъдан юрсюнлер!

³²Сенинъ Исраиль халкъынъдан олмагъан бир ябанджы Сенинъ буюк Намынъ, Сенинъ кучюнъ ве Сенинъ буюк къудретинъ ичюн узакъ

мемлекеттен кельсе ве келип, шу Сарайгъа айланып дува этсе, ³³о вакъыт Сен коклерден, Сен булунгъан ерден эшит ве ябанджылар Сенден не сораса, шунунъ эписини яп. Сонъ бутюн дюнья халкълары Сенинъ Намынъны биледжеклер ве, Сенинъ Исраиль халкъынъ киби, Сенден къоркъаджакълар. Сонъ даа мен къургъан Сарай Сенинъ Адынънен адландырылгъаныны биледжеклер.

³⁴Сенинъ халкъынъ душманларына къаршы чыкъкъанда, Сен косъ-терген ёлларнен кеткенде, Сен сайлагъан бу шеэрге ве мен Сенинъ Намынъа къургъан Сарайгъа айланып, Санъа дувалар окъусалар, ³⁵о вакъыт коклерден оларнынъ дуваларыны ве ялваргъанларыны эшит ве оларгъа керекли ярдым эт.

³⁶Олар Сенинъ огюнде гуна япкъанда, – гуна япмагъан инсан ёкъ да, – ве Сен оларгъа ачувланып, оларны душман къолуна бергенде, душманлары оларны эсирге алып, узакъ я да якъын ерлерге алып кеткенден сонъ, ³⁷олар эсир тюшип отургъан ерлерде озюне келип, тевбе этселер ве эсирлик топрагъында Санъа ялварып: «Биз гуна яптыкъ, Къанунны боздыкъ, яманлыкъ яптыкъ», – деселер ³⁸ве, оларны эсирге алгъанларнынъ ерлеринде олып, бутюн юрекнен ве бутюн джаннен Санъа къайтсалар, Сен оларнынъ бабаларына берген топрагъына, Сен сайлагъан шеэрге ве мен Сенинъ Намынъа къургъан Сарайгъа айланып дува окъусалар, ³⁹о вакъыт Сен коклерден, Сен булунгъан ерден оларнынъ дуvasыны ве ялваргъанларыны эшит, оларгъа керекли ярдым эт ве Сенинъ халкъынъны оларнынъ Санъа къаршы япкъан гуналары ичюн багъышла.

⁴⁰Я Аллам! Сенинъ козьлеринъ ачыкъ олсун, Сенинъ къулакъларынъ шу ерде окъулгъан дуваларны эшитсинлер! ⁴¹Шимди исе, РАББИ-Тааля, Сен де, Сенинъ къудрет Сандыгъынъ да Сенинъ раатлыкъ еринъе киригъиз. Сенинъ руханийлеринъ исе, РАББИ-Тааля, къуртарув коръсюнлер! Сенинъ азизлеринъ яхшылыкъкъа къувансынлар!

⁴²РАББИ-Тааля! Сенинъ Месихинъден юзь чевирме. Сенинъ къулуна Давуткъа олгъан буюк севгинъни акъылда тут.

Раббининъ Сарайыны азиз этелер

7 ¹Сулейман озь дуvasыны битирген сонъ, коктен атеш энди ве бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны ве башкъа къурбанларны якъты, ве РАББИнинъ Шурети Сарайны толдурды. ²Руханийлер РАББИнинъ Эвине кирип оламай эдилер, чюнки РАББИнинъ Эвини РАББИнинъ Шурети толдурды. ³Исраиль огъуллары, атеш ве РАББИнинъ Шурети Эвге энгенини корип, бетинен ерге йыкъылдылар ве РАББИни макътап: «РАББИ хайырлыдыр, Онынъ буюк севгиси эбедийдир!» – дедилер.

⁴Сонъ падиша ве бутюн халкъ РАББИнинъ огюнде къурбанлар чалдылар. ⁵Сулейман падиша 22 000 тувар ве 120 000 къой-эчкилерни къурбан чалды, ве, бойле этип, падиша ве бутюн халкъ Алланынъ Эвини азиз эттилер. ⁶Руханийлер озь хызмет ерлеринде тура эдилер. Левийлилер,

РАББИге йырламакъ ичюн япылгъан чалгъы алетлеринен тура эдилер. Давут падиша бу алетлерни, РАББИни макътамакъ ичюн, япкъан эди ве олардан айдаланып: «РАББИнинъ буюк севгиси эбедийдир!» – деп, РАББИни макътагъан эди. Оларнынъ къаршысында руханийлер бозан чала эдилер, бутюн исраиллилер исе аякъ устюнде тура эдилер.

⁷Сонъра Сулейман РАББИнинъ Эви огюндеки азбарнынъ ортасыны да азиз этти. Анда о, бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны чалды ве аманлыкъ къурбанларынынъ ягъыны якъты, чюнки Сулейман япкъан бакъыр къурбан ери якъыладжакъ къурбанларны, ашлыкъ бахшышларыны ве ягъ бахшышларыны сыгъдырып оламай эди.

⁸О заманда Сулейман бутюн Исраиль халкъынен берабер еди кунь девамьнда байрам этти. Лево-Хаматтан Мысыр вадийине къадар олгъан ерлерден кельген джемаат пек чокъ эди. ⁹Къурбан ерини еди кунь девамьнда азиз этилер ве еди кунь девамьнда байрам яптылар, секизинджи куню исе тантаналы топлашув яптылар. ¹⁰Единджи айнынъ 23-юнджи куню Сулейман халкъны озь чадырларына йиберди. Эр кес, РАББИ Давуткъа, Сулеймангъа ве озь халкъына Исраильге япкъан эйиликлерге къуванып ве шенъленип кетти.

Рабби экинджи кере Сулеймангъа келе

¹¹Сулейман РАББИнинъ Эвини ве падиша сарайыны къурып битирди. Сулейман озь юреги истеген, РАББИнинъ Эвинде ве озь эвинде япджакъ олгъан эписи шейлерни яхшы япып беджерди. ¹²Геджеси РАББИ Сулеймангъа кельди ве онъа бойле деди:

– Мен сенинъ дуванъны эшиттим ве Озюме шу ерни къурбан эви олакъ сайладым. ¹³Эгер Мен коклерни къапатсам ве ягъмур ягъмаса, эгер Мен сарынчкъагъа топракъны ёкъ этмеге буюрсам я да Меним халкъыма веба хасталыгъыны йиберсем, ¹⁴ве о вакъыт Меним Адымнен адлангъан Меним халкъым боюн эгсе, дувалар этсе ве Мени къыдырсалар, эгер озь яман ёлларындан вазгечселер, Мен оларны коклерден эшитирим, гуналарыны багъышларым ве оларнынъ топрагъыны тедавийлерим. ¹⁵Шимди Меним козьлерим ачыкъ оладжакъ, Меним къулакъларым шу ерде этильген дуваларгъа дикъкъат этеджеклер. ¹⁶Шимди, Меним Намым мында эбедиен олсун деп, Мен бу Эвни сайладым ве оны азиз эттим. Меним козьлерим ве юрегим эр вакъыт мында оладжакъ. ¹⁷Сен исе, эгер сен, Давут бабанъ киби, Меним огюмде юрсенъ ве Мен санъа буюргъан эписи шейлерни беджерсенъ, Меним низамнамелеримни ве къарарларымынъ тутсанъ, ¹⁸бабанъ Давуткъа: «Сюляленъ кесильмейип Исраильге падишалыкъ этеджек», – дегеним киби, Мен падишалыгъыннынъ тахтыны къуветлештирим.

¹⁹Эгер де сиз чевирильсенъиз ве Мен берген низамнамелеримни ве эмирлеримни ташлап кетсенъиз, эгер сиз барып, башкъа аллаларгъа хызмет этсенъиз ве оларгъа табынсанъиз, ²⁰сонъ Мен исраиллилерни

Мен оларгъа берген топрагъымдан тамырынен чыкъарып ташларым, Меним Намым ичюн Мен азиз эткен бу Сарайны исе, эписи халкълар оны мыскъыллап, ярамай шакъа этсин деп, къалдырырым. ²¹Шу улу Сарайнынъ янындан кечкен-кеткен эр бир адам дешет ичинде: «РАББИ шу топраккъа ве шу Сарайгъа не ичюн бойле япты?» – дейджек. ²²Оларгъа исе джевап берип: «Олар РАББИден, оларны Мысыр топрагъындан чыкъаргъан озь бабаларынынъ Алласындан вазгечтилер, башкъа аллаларгъа япыштылар, оларгъа табындылар ве оларгъа хызмет эттилер. Шунунъ ичюн РАББИ башларына шу беляны тюшюрди», – дейджеклер.

Сулейманнынъ шуретли ишлери

8 ¹Сулейман РАББИнинъ Сарайны ве озюнинъ эвини 20 йыл девамында къурды. ²Сонъра Сулейман Хурам онъа берген шеэрлерни гъайрыдан къурды ве анда Исраиль огъуллаарыны ерлештирди. ³Сонъра Сулейман Хамат-Цова шеэрини уджюм этти ве оны алды. ⁴Сонъ о, чельде Тадмор шеэрини ве Хамат еринде аш сакъламакъ ичюн шеэрлерни къурды. ⁵Сулейман даа юкъары Бет-Хорон ве ашагъы Бет-Хорон шеэрлерини къурды. Бу шеэрлер диварларнен, къапуларнен ве килитлернен пекитилген шеэрлер эди. ⁶Сулейман даа да Баалат шеэрини, озь ашларыны сакъламакъ ичюн эписи шеэрлерини, дженк арабалары ичюн эписи шеэрлерни ве атлылар ичюн шеэрлерни тюзетип абаданлаштырды. Сулейман Ерусалимде, Ливанда ве падишалыкъ эткен бутюн топрагъында къурмагъа истеген эписи шейлерни къурды.

⁷Исраилли олмагъанларны исе: хитли, аморлы, перизли, хивли ве евуслы халкъларнынъ къалгъанларыны ⁸ве олардан сонъ къалгъан ве исраиллилер ольдюрмеген балаларыны да Сулейман озюне чалышмагъа меджбур этти. Бойле ал шимдигеде сакъланып къала. ⁹Исраиль огъуллаарыны исе Сулейман озюне чалышмагъа меджбур этмедди. Олар онынъ аскерлери ве къаравул башлыкълары, дженк арабаларынынъ ве атлыларынынъ башлыкълары олдылар. ¹⁰Булардан Сулейман падишанынъ башлыкълары, 250 адам эди. Олар халкъны идаре эттилер.

¹¹Сулейман фыравуннынъ кызыны Давут Шеэринден алып:

– Меним апайыма Давутнынъ эвинде, Исраиль падишасынынъ эвинде яшамагъа олмаз, чюнки РАББИнинъ Сандыгъы кирген ерлер азиздир, – деп, апайыны онъа къурып берген эвге кочюрди.

¹²Сонъра Сулейман Эйван огюнде къурулгъан РАББИнинъ къурбан еринде бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны РАББИге кетирип башлады. ¹³Муса буюргъаны киби, о, эм де эр кунь керекли къурбанларны, эм де эр раатлыкъ куню, эм де янъы ай догъгъан куньлеринде, эм де йылда учь кер: Маясыз Пишкен Пите Байрамында, Афталар Байрамында ве Чалашлар Байрамы куньлеринде бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны кетире эди. ¹⁴Сулейман, Давут бабасынынъ къарарына коре, ибадет этмек ичюн руханийлернинъ болуклерини бельгиледи ве

вазифелерини беджермек ичюн левийлилернинъ болюклерини тайинледи. Левийлилер РАББИни шуретлемек ве эр кунъ руханийлернинъ ишлеринде ярдым этмек керек эдилер. Сулейман эр бир къапу ичюн къапуджыларнынъ небетлерини де тайинледи. Алланынъ адамы Давутнынъ буюргъанлары бойле эди. ¹⁵Олар падишанынъ эм руханийлер акъкъында, эм левийлилер акъкъында, эм хазине, эм де эр бир шей акъкъында буюргъанларыны бозмайып беджере эдилер.

¹⁶Бойлеликнен, РАББИнинъ Сарайы темелининъ къурулушындан башлап, къуруджылыкънынъ сонъунадже Сулейманнынъ бутюн иши беджерильген эди.

¹⁷Бундан сонъ Сулейман Эдом топрагъында, денъиз ялысында ерлешкен Эцион-Гевер ве Элоткъа кетти. ¹⁸Хурам озь хызметчилеринен Сулеймангъа гемилерни ве денъизни бильген хызметчилерини ёллады. Олар Сулейманнынъ хызметчилеринен берабер Офирге кеттилер ве андан 450 чувал* алтын алып, Сулейман падишагъа кетирдилер.

Шева къыраличеси

9 ¹Шева къыраличеси, Сулейманнынъ шурети акъкъында эшитип, оны къыйын суаллернен сынамакъ ичюн, Ерусалимге кельди. О, буюктен буюк байлыкънен кельди: девелер гузель къокъулы шейлернен ве чокътанчокъ алтын ве къыйметли ташларнен юклю эди. О, Сулеймангъа келип, юрегинде олгъан эр шей акъкъында онен субет этти. ²Сулейман онынъ эр бир суалине джевап берди. О, эр шей акъкъында биле эди ве эр шейни Шевагъа анълатып ола эди. ³Шева къыраличеси Сулейманнынъ акълыны ве къургъан эвини, ⁴софрасындаки ашыны, къулларынынъ отургъан эвлерини, хызметкъярларынынъ яхшы ишини ве оларнынъ урбаларыны, ички дагъыткъан адамларыны ве оларнынъ урбаларыны, Сулейман РАББИнинъ Сарайына алып баргъан ёлны да корьгенде, пек шашты ⁵ве падишагъа бойле деди:

– Мен яшагъан мемлекетимде сенинъ ишлеринъ ве икметинъ акъкъында эшиткеним догърудыр. ⁶Лякин мен озюм келип, озь козюмнен корьмегендже, бу шейлерге инанмай эдим. Энди корем ки, сенинъ буюк икметинъ акъкъында мангъа ярысыны да айтмагъан экенлер. Сенинъ акъкъында айтылгъан шейлерден даа да устюнсинъ! ⁷Сенинъ адамларынъ бахтлыдыр! Сенинъ огюнъде даима тургъан ве акъыллы сёзлеринъни эшиткен бу хызметкъярларынъ да бахтлыдыр! ⁸Сенден разы олгъан РАББИ-Таалыгъа шукюрлер олсун! РАББИ-Таала сени Озь тахтына, Озь падишасы олмакъ ичюн, отуртты! Алланънынъ Исраильге олгъан севгиси ичюн, оны эбедиен къавий этмек ичюн, О, сени, укюмдарлыкъ этмек ве акъкъикъатны къорчаламакъ ичюн, падиша этти!

* 8.18 450 чувал – къ. еуд. «450 киккар».

⁹Сонъ о, падишагъа 120 чувал* алтын ве чокътан-чокъ гузель къокъулы шейлер ве къыйметли ташлар багъышлады. Шева къыраличеси Сулейман падишагъа багъышлагъан гузель къокъулы шейлерге ошагъан шейлер даа олмагъан эди.

¹⁰Офирден алтын кетирген Хурамнынъ хызметчилери ве Сулейманнынъ хызметчилери чокътан-чокъ алгум агъачы ве къыйметли ташлар да кетирди. ¹¹Падиша шу алгум агъачындан РАББИнинъ Сарайына ве падишанынъ эвине мердивен япты, бундан гъайры йырджылар ичюн сантырлар ве арфалар да яптырды. Бундан эвель Ехуда топракъларын да ойле шейлер корюльмеген эди.

¹²Сулейман падиша Шева къыраличесине бахшыш оларакъ о сорагъан ве истеген эр шейни берди, ве бу шейлер Шеванынъ падишагъа кетирген шейлеринден чокъ эди. Сонъра о ве онынъ хызметчилери озь мемлекетине къайттылар.

Сулейманнынъ зенгинлиги

¹³Сулеймангъа эр бир йылда кельген алтын 666 чувал* эди. ¹⁴Ондан гъайры, алыш-веришчилер ве базиргянлар, эм де эписи Арабистан падишалары ве виляетлер башлыкълары Сулеймангъа алтын ве кумюш кетире эдилер.

¹⁵Сулейман падиша дегюльген алтындан 200 дане балабан къалкъан яптырды. Эр бир къалкъангъа алты кило* дегюльген алтын кетти. ¹⁶Даа дегюльген алтындан 300 дане кичкене къалкъан яптырды. Эр бирине учь кило* алтын кетти. Падиша оларны Ливан Орманы эвинде къойды.

¹⁷Падиша фильтиштен балабан тахт яптырды ве оны темиз алтыннен къаплады. ¹⁸Тахтынъ алты басамагъы ве тахткъа къошулгъан аякъ тюбюне къоюлгъан алтын скемлечик бар эди. Отургъан ернинъ эки тарафындан эки тирсеклик бар эди, тирсекликлернинъ янында бирер арслан япылгъан эди. ¹⁹Алты басамакънынъ эки тарафындан он эки дане арслан япылгъан эди. Башкъа падишалыкъларда бу корюльмеген шей эди. ²⁰Сулейман падишанынъ эписи ичкен савутлары алтындан ясалгъан эди. Ливан Орманы эвиндеки савутлар да темиз алтындан ясалгъан эди. Сулейманнынъ заманында кумюшнинъ бир къыймети ёкъ эди. ²¹Падишанынъ гемилери Хурамнынъ хызметчилеринен берабер Таршишке кете эдилер, учь йылда бир кере Таршиштен кельген гемилер алтын, кумюш, фильтиш, маймунлар ве тавус къушларыны кетире эдилер.

²²Сулейман падишанынъ зенгинлиги ве икмети ер юзюндеки эр бир падишанынъкисинден зияде олды. ²³Ер юзюндеки бутюн падишалар Сулейманнен корюшмек, онынъ юрегине Алла берген икметини динълемек

* 9.9 120 чувал – къ. еуд. «120 киккар».

* 9.13 666 чувал – къ. еуд. «666 киккар».

* 9.15 Алты кило – къ. еуд. «600 (шекель)».

* 9.16 Учь кило – къ. еуд. «300 (шекель)».

истей эдилер. ²⁴Оларнынъ эр бири озюнден бахшышларны: кумюш ве алтын шейлер, урбалар, сия ве къокъулы шейлер, ат ве къатырларны, – эр йыл кетире эдилер.

²⁵Сулейман озюне дженк арабалары ве атлы аскерлер топлады. Атлары ве дженк арабалары ичюн онынъ 4 000 араны бар эди, эм де онынъ 12 000 атлы аскери бар эди. Оларны о, дженк арабалары шеэрлеринде ве Ерусалимде, падишанынъ янында ерлештирди. ²⁶Сулейман, Фират дерьясындан башлап, Фелестин топракъларына къадар ве Мысыр сынъырларына къадар яшагъан падишаларгъа укюмдарлыкъ япа эди. ²⁷Падиша Ерусалимде кумюшни адий таш ерине сайдырды, кедрлерни исе, оларнынъ чокълугъы себебинден, Шефелада оськен инджир тереклерине тенъ этти. ²⁸Атларны исе Сулеймангъа Мысырдан ве башкъа мемлекетлерден кетире эдилер.

Сулейман падишалыгъынынъ нетиджелери

²⁹Сулейманнынъ башкъа ишлери башындан сонъунадже Натан пейгъамбернинъ китабында, шилолы Ахиянынъ пейгъамберлик китабында ве Неват огълу Еровоам акъкъындаки гизли шейлерни бильген Иддонынъ руюларында язылгъандыр. ³⁰Сулейман Ерусалимде бутюн Исраильге 40 йыл девамында падишалыкъ этти. ³¹Сонъ Сулейман баба-деделерине къошулды ве Давут бабасынынъ шеэринде дефн этилди. Огълу Реховоам онынъ ерине падиша олды.

Исраиль эки падишалыкъкъа болуне

10 ¹Реховоам Шекемге кетти, чюнки эписи исраиллилер оны падиша япмакъ ичюн анда кельдилер. ²Сулейман падишадан Мысыргъа къачып кеткен Неват огълу Еровоам буны Мысырда эшиткенде, Мысырдан къайтып кельди. ³Исраиллилер адамлар ёллап, Еровоамны чагъырттылар. Еровоам ве бутюн Исраиль джемааты келип, Реховоамгъа бойле дедилер:

⁴– Сенинъ бабанъ бойнумызгъа агъыр юк юкледи. Сен исе бабанъ бизге берген даяналмаз ишни ве бизим бойнумызгъа юклеген агъыр юкни энгиллештир. О заман биз санъа хызмет этермиз.

⁵Реховоам оларгъа:

– Манъа учъ кунъден сонъ къайтып келинъиз, – деди. Халкъ кетти.

⁶Реховоамнынъ бабасы Сулейман сагъ олгъанда, онъа хызмет эткен акъсакълар бар эди. Падиша оларнен акъыл танышып, буны сорады:

– Бу халкъкъа насыл джевап берейим? Сиз насыл меслеат берерсинъиз?

⁷Олар онъа:

– Эгер сен бу халкъкъа мераметли олсанъ, о истеген шейни япсанъ, онен яхшы лаф этсенъ, олар санъа омюрбилля къул олур, – дедилер.

⁸Лякин Реховоам акъсакълар онъа берген меслеатына къулакъ асмады, берабер оськен ве онъа хызмет эткен яш йигитлернен акъыл танышты. ⁹Реховоам олардан:

– Сизинъ меслеатынъыз не? Манъа: «Бабанъ бизим бойнумызгъа юклеген агъыр юкни енгиллештир», – деген халкъкъа насыл джевап берейим? – деп сорады.

¹⁰Онен берабер оськен яш йигитлер онъа бойле дедилер:

– Санъа: «Сенинъ бабанъ бойнумызгъа агъыр юк юкледи. Сен исе оны енгиллештир», – деген халкъкъа сен айт: «Меним уфакъ пармагъым бабамнынъ белинден къалын! ¹¹Меним бабам сизге буюк агъырлыкъ юклеген, мен исе бу агъырлыкъны даа да зияделештиреджегим. Меним бабам сизни къамчыларнен джезалагъан, мен исе сизни чаянларнен джезалайджагъым».

¹²Учюнджи куню Еровоам ве бутюн халкъ Реховоамнынъ огюне кельди, чюнки падиша оларгъа: «Манъа учъ куньден сонъ къайтып келинъиз», – деп буюргъан эди. ¹³Реховоам падиша, акъсакъалларнынъ берген меслеатындан вазгечип, халкъкъа пек серт джевап берди. Яш йигитлернинъ сёзлерини динълеп, бойле джевап берди:

¹⁴– Меним бабам сизге буюк агъырлыкъ юклеген, мен исе бу агъырлыкъны даа да зияделештиреджегим. Меним бабам сизни къамчыларнен джезалагъан, мен исе сизни чаянларнен джезалайджагъым.

¹⁵Падиша халкъны динълемеди, чюнки бу, РАББИнинъ истегени эди. РАББИ шилолы Ахиянынъ ярдымынен Неват огълу Еровоамгъа айткъан сёзю ерине кельмек керек эди.

¹⁶Бутюн Израиль, падиша оларны динълемегенини корип, падишагъа бойле джевап берип:

– Давуттан бизге не файда? Йишай огълунда бир пайымыз ёкъ. Эй, Израиль! Эвлеринъизге къайт! Сен де, Давут, озь сюляленъни озюнь бакъ! – дедилер, ве бутюн Израиль озь чадырларына къайтты.

¹⁷Бойледже, Реховоам тек Ехуда шеэрлеринде яшагъан израиллилерге падиша олды.

¹⁸Реховоам падиша зорлап чалыштырылгъан ишчилернинъ башлыгъы олгъан Хадорамны йиберди. Лякин израиллилер оны ташларнен урып ольдюрдилер. Реховоам падиша исе тез-тез арабасына минип, Ерусалимге къачты. ¹⁹Шу куньден башлап бугуньге къадар Израиль Давут эвине къаршы исьян этмекте.

Шемай пейгъамбер Алланынъ эмирини анълата

11 ¹Реховоам Ерусалимге кельди, Ехуда ве Биньямин къабилелеринден 180 000 энъ яхшы аскерини топлады. О, Израильнен дженк этмеге ве падишалыкъны озюне къайтармагъа истеди. ²Лякин Алланынъ адамы Шемайгъа Алла бойле деди:

³– Ехуда падишасына Сулейман огълу Реховоамгъа, Ехуда ве Биньямин къабилелеринден эписи израиллилерге бойле айт: ⁴«РАББИ бойле дей: “Барманъыз, агъа-къардашларынъызнен дженкешменъиз. Эр биринъиз эвине къайтсын. Бу шейлер Менден олды”».

Олар РАББИнинъ сѣзлерини динъледилер ве Еровоамгъа къаршы дженкке чыкъмадылар.

Реховоам шеэрлерни къуветлештире

⁵Реховоам Ерусалимде яшады. О, Ехуда шеэрлерини къуветлештирди. ⁶О, Вифлеем, Этам, Текъоа, ⁷Бет-Цур, Сокъо, Адуллам, ⁸Гъат, Мареша, Зиф, ⁹Адораим, Лакиш, Азекъа, ¹⁰Цора, Аялон ве Хеврон шеэрлерини къуветлештирди. Булар – Ехуда ве Биньямин къабилелеринде пекитильген шеэрлердир. ¹¹Пекитильген шеэрлерни къуветлештирип, о, анда башлыкълар ерлештирди, эм де аш, ягъ ве шарап тутумларыны азырлап къойды. ¹²Булардан гъайры, Реховоам эр бир шеэрге буюк къалкъанлар ве мызракъларны берди ве бойле этип, оларны пек яхшы къуветлештирди. Ехуда ве Биньямин къабилелери онынъ къолунда эди.

Руханийлер ве левийлилер Исраильден Ехудагъа кетелер

¹³Бир кунь бутюн Исраильде олгъан руханий ве левийлилер эр еринден келип, Реховоамнынъ янында топлаштылар. ¹⁴Левийлилер озь отлакъларыны ве мулькюни къалдырды ве Ехудагъа Ерусалимге кельдилер, чюнки Еровоам ве онынъ огуллары оларгъа РАББИнинъ руханийлери олмагъа ёл бермей эди, ¹⁵ибадет тёпелеринде хызмет этмеге озь руханийлерини къойды. Олар о япкъан теке ве бугъа путларына да хызмет эттилер.

¹⁶Сонъ Исраильнинъ Алласы РАББИни кыдырмагъа джан-юректен истеген адамлар да Исраильнинъ эписи къабилелеринден левийлилернинъ артындан Ерусалимге кельдилер ве РАББИге, бабаларынынъ Алласына кърбанлар чалдылар. ¹⁷Олар Ехуда падишалыгъыны къуветлештирдилер ве учъ йыл девамында Сулейман огълу Реховоамгъа къол туттылар, ве шу учъ йыл девамында олар Давутнынъ ве Сулейманнынъ ёлларынен юрдилер.

Реховоамнынъ къорантасы

¹⁸Реховоам Давут огълу Еримотнынъ кызы Махалаткъа ве Йишай огълу Элиавнынъ кызы Авихаилге эвленди. ¹⁹О, онъа Еуш, Шемарья ве Захам огулларыны догъды.

²⁰Сонъ Реховоам Авишаломнынъ кызы Маакъагъа эвленди. О онъа Авия, Аттай, Зиза ве Шеломитни догъды. ²¹Реховоам Авишаломнынъ кызы Маакъаны башкъа апайларындан ве джариелеринден зияде себе эди. Онынъ 18 апайы ве 60 джариееси бар эди. Онынъ 28 огълу ве 60 кызы олды.

²²Реховоам Маакъанынъ огълу Авияны агъа-кърдашларына башлыкъ этип къойды, чюнки оны падиша япаджакъ олды. ²³Акъылнен иштутып, о, эписи огулларыны Ехуда ве Биньямин къабилелерининъ виляетлерине, къуветлештирильген шеэрлерге ёллады, оларгъа пек чокъ аш берди ве чокъ апайлар кыдырып тапты.

Реховоам Раббиден юзь чевире, ве мысырлылар онъа уджюм этелер

12¹Реховоам кучкы кирип, онынъ падишалыгъы пекинген сонъ, о ве онен берабер бутюн Исраиль де РАББИнинъ Къанунындан вазгечти.

²Реховоам ве халкъы РАББИден вазгечкенлери ичюн, Реховоам падишалыгъынынъ бешинджи йылында Мысыр падишасы Шишакъ Ерусалимге уджюм этти. ³Шишакънынъ ордусында 1 200 дженк арабасы ве 60 000 атлы аскери бар эди. Онен берабер Мысырдан ливиялылар, сукхийлилер ве хушлулар кельди. Бу халкънынъ сайысы-эсабы ёкъ эди. ⁴Шишакъ Ехуданынъ пекитильген шеэрлерини басып алды ве Ерусалимге якъынлашты.

⁵Бу вакъыт Шишакътан сакъланып Ерусалимде топлашкъан Реховоам ве Ехуда башлыкъларына Шемай пейгъамбер кельди. О оларгъа: – РАББИ бойле дей: «Сизлер Мени къалдырдынъыз. Мен де сизлерни Шишакънынъ къолуна къалдыраджагъым», – деди.

⁶Исраильнинъ башлыкъларынен падиша боюн эгди ве:

– РАББИ адалетлидир, – деди.

⁷РАББИ оларнынъ боюн эггенлерини корип, Шемайгъа бойле деди:

– Олар боюн эгдилер. Шунунъ ичюн Мен оларны ёкъ этмем. Якъын вакъытта оларны къуртарырым. Озюмнинъ гъазабымны Шишакъ аркъалы Ерусалимге тёмем. ⁸Лякин олар Шишакъкъа хызмет этеджеклер. Манъа хызмет этмекнинъ ве башкъа падишалыкъларгъа хызмет этмекнинъ арасындаки фаркъны анъласынлар.

⁹Мысыр падишасы Шишакъ Ерусалимге кирди ве РАББИнинъ Сарайындан ве падиша сарайындан къыйметли шейлерни алды. О, эр шейни алды, Сулейман яптыргъан алтын къалкъанларны да алды. ¹⁰Реховоам падиша оларнынъ ерине бакъыр къалкъанларны яптырды ве оларны падиша сарайынынъ къапусыны къаравуллагъан сакъчыларынынъ башлыкъларына берди. ¹¹Падиша РАББИнинъ Сарайына киргенде, сакъчылар къалкъанларны алып келе эдилер, сонъ исе сакъчыларынынъ одасына къайтара эдилер.

¹²Реховоам боюн эгген сонъ, РАББИ Озь ачувыны кести, ве О, Реховоамны бутюнлей ёкъ этмеди. Ехудада яхшы шейлер де япыла эди.

Реховоам падишалыгъынынъ нетиджелери

¹³Падиша Реховоам Ерусалимде къавийлешти ве падишалыкъ япты. Реховоам падиша олгъанда, о, 41 яшында эди. О, Ерусалимде 17 йыл девамында падишалыкъ япты. Анда РАББИнинъ Намы булунсын деп, РАББИ бу шеэрни Исраильнинъ бутюн къабилелерининъ шеэрлери арасындан сайлады.

Онынъ анасынынъ ады аммонлы Наама эди.

¹⁴Реховоам джан-юректен РАББИни къыдырмады, о, яманлыкъ япты.

¹⁵Реховоамнынъ ишлери, башындан сонъунадже, Шемай пейгъамбернинъ китабында ве гизли шейлерни бильген Иддонынъ язысында,

несиллернинъ джедвелинен берабер язылгъандыр. Реховоам ве Еровоам бутюн омюрлери бою бири-биринен дженк эте эдилер.

¹⁶Реховоам бабаларына къошулды ве Давут Шеэринде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Авия падиша олды.

Авия Еровоамнен дженк эте

13¹Еровоам падишалыгъынынъ 18-инджи йылында Авия Ехуданынъ падишасы олды. ²О, Ерусалимде учъ йыл девамында падишалыкъ япты. Анасынынъ ады Микъая эди. О, Гива шеэрли Уриэлнинъ къызы эди.

Авия ве Еровоамнынъ арасында дженк башланды.

³Авия ордусынен дженкке киришти. Онынъ ордусында 400 000 энъ яхшы аскер, джесюр къараманлар бар эди. Еровоам онъа къаршы 800 000 аскернен чыкъты. Олар энъ яхшы, джесюр къараманлар эдилер. ⁴Авия Эфраим дагълыгъында, Цемараим дагъынынъ тѣлесинде турды ве шойле деди:

– Эй, Еровоам ве бутюн Исраиль! ⁵РАББИ, Исраильнинъ Алласы, Исраиль падишалыгъыны туз васиетине* коре Давуткъа ве онынъ огъуларына эбедиен бергенини бильмейсизми? ⁶Лякин Неват огълу Еровоам, Давут огълу Сулейманнынъ къулу, озъ эфендисине къаршы чыкъты. ⁷Онынъ янында бош, бозукъ адамлар топланды. Олар Сулейман огълу Реховоамгъа къаршы чыкътылар. Еровоам исе яш эди, онынъ юреги зайыф олды, ве о, оларгъа къаршы турып оламады.

⁸Сизлер пек чокъ олгъанынъыз ве сизде Еровоам якъан аллалар, алтын бугъалар олгъаны ичюн, шимди сиз Давут огъуллаарынынъ къолларына берильген РАББИнинъ падишалыгъына къаршы чыкъмагъа тюшюнесинъиз. ⁹Сизлер РАББИнинъ руханийлерини, Харун огъуллаарыны ве левийлилерни къувдынъыз. Озюнъизге исе, башкъа мемлекетлернинъ халкълары дайын, озъ руханийлеринъизни къойдынъыз. Яш бугъа ве еди къочкъар алып кельген эр ким озюни бир вазифеге къоя билер ве алла олмагъан шейлернинъ руханийи ола билер.

¹⁰Бизим Алламыз исе – РАББИдир. Биз оны къалдырмадыкъ, ве руханийлер, Харун огъуллаары ве левийлилер озъ ишини якъанда, РАББИге хызмет этелер. ¹¹Олар РАББИ ичюн эр саба-акъшам бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар чалалар, къокъулы шейлер якъалар, темиз столда сыра-сыра теклиф пителерни къоялар, ве, эр акъшам янсын деп, алтын къандильнинъ лампатларыны якъалар. Биз Алламыз РАББИнинъ низамнамелерини тутамыз, сизлер исе Оны къалдырдынъыз. ¹²Бизим башлыгъымыз – Алла. Онынъ руханийлери сизлерге къаршы янъгъырагъан боразанларда телюке сигналы чалалар. Эй, Исраиль огъуллаары! РАББИнен, бабаларынъызнынъ Алласынен дженклешменъиз! Сиз ич бир вакъыт енъмезсинъиз!

* 13.5 Васиет берген вакъытта къурбанлар кетирилген эдилер. Къурбанларгъа эр вакъыт туз къойдылар. Теврат: Лев 2.13, Сай 18.19; Ехез 43.24 бакъ.

¹³Лякин Еровоам оларнынъ аркъаларындан гизлиден бир отрядны ёллады. О, озю ехудалыларнынъ огюнде эди, отряд исе артында эди. ¹⁴Ехудалылар артына бакътылар ве эм арттан, эм огден оларгъа уджум эткенлерини корьдилер. Олар РАББИни чагъырдылар, руханийлер исе боразанлар чалдылар. ¹⁵Сонъ ехудалылар бир сеснен кычырдылар. Ехудалылар кычыргъан аньде РАББИ Еровоамны ве исраиллилерни ёкъ этти, Авия ве ехудалылар исе буны корьдилер. ¹⁶Сонъ исраиллилер ехудалылардан къачып башладылар, РАББИ исе оларны ехудалыларнынъ къолуна берди.

¹⁷Авия ве онынъ халкъы исраиллилерни дарма-дагъын эттилер. Исраильнинъ 500 000 энъ яхшы аскери ольдюрильди. ¹⁸Бундан сонъ Исраиль огъуллаары бойсундылар. Ехуда огъуллаары исе, бабаларынынъ Алласы РАББИге ишангъанлары ичюн, енъиш къазандылар.

¹⁹Авия Еровоамнынъ артындан къувалап, онынъ Бет-Эль шеэрини ве этрафындаки койлерни, Ешана шеэрини ве этрафындаки койлерни, Эфрон шеэрини ве этрафындаки койлерни запт этип алды.

²⁰Бундан сонъ Еровоам Авиянынъ кунълеринде кучюни топлап оламады. РАББИ оны урды, ве о, ольди. ²¹Авия исе кучюлю олды. О, озюне он дёрт апай алды ве 22 огъул ве 16 кызынынъ бабасы олды.

²²Авиянынъ башкъа ишлери, онынъ якъанлары ве сёзлери Иддо пейгъамбернинъ язысында берильгендир.

Падиша Аса хушлуларны енъе

14 ¹Авия ольди, баба-деделерине къошулды ве Давут Шеэринде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Аса падиша олды. Онынъ падишалыгъы вакътында мемлекетте он йыл девамында тынчлыкъ олды. ²Аса Алласы РАББИнинъ огюнде яхшы ве догъру ишлер япты. ³О, ят аллаларнынъ къурбан ерлерини ве ибадет тёпелерини ёкъ этти, путларыны бозды, Ашера диреклерини кесип ташлады. ⁴О, ехудалыларгъа бабаларынынъ Алласы РАББИни кыдырмагъа ве Онынъ Къанун ве эмирлерини беджермеге буюрды. ⁵О, Ехуда топрагъындаки эписи шеэрлерде олгъан ибадет тёпелерини ве къокъулы отларны якъмакъ ичюн ерлерни ёкъ этти. Онынъ заманында падишалыкъта тынч яшадылар.

⁶Аса Ехудада пекитильген шеэрлер къурды. О вакъытта дженк олмады, ве топракъта тынч яшадылар. РАББИ Асагъа тынч яшайыш берди.

⁷Аса ехудалыларгъа:

– Айдынъыз, бу шеэрлерни къурайыкъ, оларны диварларнен къоралайыкъ, къуллелер япайыкъ, килитли къапулар къояйыкъ. Бу топракълар даа бизимки. Биз Алламыз РАББИге ибадет эттик, шунынъ ичюн О, бизге эр тарафтан тынчлыкъ берди, – деди.

Олар къуруджылыкъны башладылар ве ниетлерине ириштилер.

⁸Асанынъ ордусында къалкъан ве мызракънен селялангъан 300 000 ехудалы, къалкъаннен селялангъан ве окъ аткъан 280 000 биньяминли бар эди. Олар эписи джесюр аскерлер эди.

⁹Хушлу Зерах озюнинъ 1 000 000 аскери ве 300 арабасынен Асанынъ ордусына къаршы чыкъты ве Марешагъа къадар кельди. ¹⁰Аса онынъ къаршысына чыкъты ве Марешанынъ янындаки Цефата вадийинде дженкке азырланды.

¹¹Аса озюнинъ Алласы РАББИни чагъырып:

– Я РАББИ! Сен зайыфнынъ кучълуге къаршы олгъан дженкинде ярдым эте билесинъ. Я РАББИ, Алламыз! Бизге ярдымджи ол, биз Сангъа ишанамыз. Биз Сенинъ Адынънен бу чокътан-чокъ олгъан душмангъа къаршы чыкътыкъ. Я РАББИ! Сен бизим Алламызсынъ! Инсангъа Сени енъмеге ёл берме! – деди.

¹²Сонъ РАББИ Асанынъ ве ехудалыларнынъ козю огюнде хушуларны урды. Хушулар къачып башладылар. ¹³Аса ве онынъ ордусы оларны тап Герар шеэринге къадар къувалады. Хушулар ольдюрильдилер, РАББИ ве Онынъ ордусы тарафындан енъильдилер, оларнынъ ич бири си тири къалмады. Аса пек буюк гъаниметни эльде этти. ¹⁴Шеэрлилер РАББИден пек къоркъкъанлары ичюн, ехудалылар Герар шеэрининъ янындаки бутюн шеэрлерни боздылар, анда пек чокъ къыйметли шейлер бар олгъаны ичюн, эписи шеэрлерни чайпадылар. ¹⁵Чобанларнынъ чадырларына да уджум эттилер, къой-эчкилернинъ ве девелернинъ бир чокъуны алып кеттилер, сонъра Ерусалимге къайттылар.

Раббинен олгъан васиет янъыдан яыла

15 ¹Одед огълу Азарьягъа Алланынъ Руху энди. ²О, Асанынъ огюне чыкъып, шойле деди:

– Динъленъиз мени, Аса ве ехудалыларнынъ ве биньяминлилернинъ эписи! Сиз РАББИнен олгъанда, РАББИ де сизлернен ола. Эгер сиз Оны къыдырсанъыз, Оны тапарсынъыз. Эгер сиз Оны къалдырсанъыз, О да сизни къалдыраджакъ. ³Исраиль чокъ вакъыт девамьнда акъикъий Алласыз оладжакъ, халкъны огреткен руханий олмайджакъ, къануны да олмайджакъ. ⁴Амма беля кунълеринде олар РАББИге, Исраильнинъ Алласына ялварсалар ве Оны къыдырсалар, РАББИ оларгъа Озюни тапмагъа ёл косътереджек. ⁵Шу вакъытларда кимсе тынч-раат эвден чыкъмайджакъ ве эвине къайтмайджакъ. Чешит тюрлю мемлекетлерде яшагъанларнынъ эписине буюк белялар тюшеджек. ⁶Алла оларны чешит беляларнен ёлдан шашыраджакъ, ве бир халкъ башкъасынен ве бир шеэр башкъасынен дженклешеджек. ⁷Амма сиз кучълю олунъыз. Сизинъ къолларынъыз кучътен кесильмесин, ишлеринъиз ичюн сизни мукъфат беклей.

⁸Аса бу сёзлерни ве Одед пейгъамбернинъ пейгъамберлигини эшитип, рухланды ве Ехуда ве Биньямин топракъларындан, эм де Эфраим дагъында запт эткен шеэрлеринден пис путларны ёкъ этти ве РАББИнинъ Эйваны огюндеки тургъан РАББИнинъ къурбан ерини тюзетти.

⁹Сонъра Аса бутюн ехудалыларны, биньяминлилерни ве оларнен о вакъытта яшагъан эфраимлилерни, менашшелилерни ве шимеонлыларны топлады.

(Чокъ исраиллилер, Асанынъ Алласы РАББИ Асанен олгъаныны корип, онъа къошулдылар.) ¹⁰Олар Аса падишалыгъынынъ 15-инджи йылынынъ учюнджи айында Ерусалимге топлашып кельди. ¹¹Шу куню дженкте тутып алынган айванлардан базыларыны РАББИге къурбан кетирдилер: туварлардан 700 ве къой-эчкилерден 7 000 башны къурбан чалдылар. ¹²Сонъ олар васиетни къабул этип, РАББИни, баба-деделерининъ Алласыны бутюн юрекнен ве бутюн джаннен къыдырмагъа разы олдылар. ¹³Ким де ким, кучюк я да буюк олсун, акъай я да апай олсун, РАББИни, Исраильнинъ Алласыны къыдырма са, о, ольдюрильмек керек эди. ¹⁴Олар юксек сеснен къычырып, боразанлар ве борулар чалынганда, Аллагъа ант эттилер. ¹⁵Бутюн ехудалылар джан-юректен ант эттилер ве бу антына къувандылар, буюк гъайретнен РАББИни къыдырдылар, ве О, оларгъа Озюни тапмагъа ёл косътерди. РАББИ оларгъа эр та рафтан тынчлыкъ берди.

¹⁶Аса падиша озь анасы Маакъаны падиша анасы мертебесинден бошатты, чюнки анасы Ашера путуна пис дирек тиклеген эди. Аса пис дирекни йыкътырды, парча-кесек этти ве Кидрон вадийинде якъты. ¹⁷Исраильдеки ибадет тѣпелери даа къалды, лякин Асанынъ юреги бутюн куньлеринде Аллагъа ишанчлы эди.

¹⁸Аса онынъ бабасы азиз эткен шейлерни ве озю азиз эткен шейлерни: кумюш, алтын ве савутларны, – Алланынъ Сарайына кирсетти. ¹⁹Аса падишалыгъынынъ 35-инджи йылына къадар дженк олмады.

Аса Бен-Хададен бирлеше

16 ¹Аса падишалыгъынынъ 36-нджи йылында Исраиль падишасы Бааша Ехудагъа къаршы чыкъты ве, кимсе Ехуда падишасы Асагъа чыкъып кеталмасын-келялмасын деп, Рама шеэрини пекитип башлады.

²Аса, РАББИ Сарайынынъ хазинелеринде ве падиша сарайынынъ хазинесинде олган кумюшни ве алтынны алып, оларны Дамаск шеэринде яшаган Арамнынъ падишасы Бен-Хададгъа йиберди. Аса онъа:

³– Бабанънынъ бабамнен бирлешмеси олгъаны киби, бизим арамызда да бирлеше олсун. Мына мен санъа кумюш ве алтын ёллайым. Сен бар да, Исраиль падишасы Баашанен олган бирлешменьни боз, о, менден кетсин, – деди.

⁴Бен-Хадад Аса падишаны динъледи ве Исраиль шеэрлерине къаршы озь орду башлыкъларыны ёллады. Олар Йѣн, Дан, Авел-Маим шеэрлерини ве Нафталий шеэрлерининъ бутюн анбарларыны бом-бош эттилер. ⁵Бааша буны эшитип, Раманы пекитмеге токътады ве озь ишини къалдырды. ⁶Аса падиша исе эписи ехудалыларны топлады. Олар Бааша къурулушта ишлеткен ташлар ве тереклерни Рамадан чыкъардылар, ве шу ташлар ве тереклернен о, Гева ве Мицпа шеэрлерини пекитти.

Пейгъамбер Хананий Асаны опъкелей

⁷Шу вакъытта гизли шейлерни бильген Хананий Ехуда падишасы Асагъа кельди ве бойле деди:

– Сен Арамнынъ падишасындан ярдым сорадынъ, Алланъ РАББИден исе ярдым сорамадынъ. Шунунъ ичюн Арам падишасынынъ ордусы сенден къртарылды. ⁸Хушлуларнынъ ве ливиялыларнынъ да пек буюк ордусы бар эди. Оларнынъ дженк арабалары ве атлы аскерлери де пек чокъ эди. Амма сен РАББИге ишандынъ, ве О, оларны сенинъ кърлуна берди. ⁹РАББИнинъ козьлери ер юзюндеки эр шейге бакъа, О, Озюне юректен ишангъан адамларгъа кърлу тутта. Сен бу иште акъылсыз шей яптынъ. Шунунъ ичюн сенинъ падишалыгъынъда энди дженклер оладжакъ.

¹⁰Аса пек гъазапланды, гизли шейлер бильген адамгъа пек ачувланды ве оны зиндангъа ташлады.

О заманларда Аса башкъа адамларгъа да зулумлыкъ япа эди.

Асанынъ хасталыгъы ве олюми

¹¹Асанынъ ишлери, башындан сонъунадже, Ехуда ве Исраиль падишаларынынъ китабында язылгъандыр.

¹²Падишалыгъынынъ 39-ынджи йылында Асанынъ аякълары агъырып башлады. Сонъ хасталыгъы пек агъыр олды. Аса пек хаста олса да, о, РАББИни кърдырмады, лякин экимлернинъ ярдымыны кърдырды.

¹³Падишалыгъынынъ 41-инджи йылында Аса ольди ве озь баба-деделерине кършулды. ¹⁴Сонъ Асаны о озю таш ойып яптыргъан дюрбеде, Давут Шеэринде дефн эттилер. Оны чешит тюрлю къркорулы шейлер ве гузель къркорулы мельэм толу ятакъкъа кърдыдылар ве онынъ адына пек балабан атеш якътылар.

Ехошафат падиша ола

17 ¹Сонъ Асанынъ ерине онынъ огълу Ехошафат падиша олды. О, Исраильге къраршы турмакъ ичюн, кървийлешти. ²Ехошафат Ехуданынъ эписи пекитильген шеэрлеринде озь аскерлерини кърдыды ве Ехуда топрагъында ве бабасы Аса запт эткен Эфраим шеэрлеринде къраравул отрядларыны кърдыды.

³Ехошафат бабасы Давутнынъ эски ёлларынен юргени ичюн, РАББИ онен эди. Ехошафат Баал путларына табынмады ⁴ве бабасынынъ Алласыны кърдырды, Онынъ эмирлерине коре яшады. Исраиллилернинъ япкъанларыны исе о япмады. ⁵РАББИ Ехошафатнынъ падишалыгъыны пекитти. Ехудалыларнынъ эписи онъа бахшышлар бере эди, ве Ехошафатнынъ зенгинлиги ве шурети буюк олды. ⁶РАББИнинъ ёлунда юрген Ехошафатнынъ юреги юксельди, ве Ехошафат Ехудадан ибадет тёпелерини ве Ашера путуна табынма диреклерини ёкъ этмеге девам этти.

⁷Озь падишалыгъынынъ учюнджи йылында Ехошафат озь башлыкъларыны Бен-Хаил, Овадьа, Зекъарья, Нетанэл ве Микъаяны Ехуда шеэрлеринде халкъны огретмеге ёллады. ⁸Оларнен берабер де левийлилерни: Шемая, Нетанья, Зевадьа, Асаэл, Шемирамот, Ехонатан, Адонья, Товьяху ве Тов-Адоньяны ёллады. Оларнен берабер руханийлер Элишама ве

Ехорамны да ёллады. ⁹Олар халкъны огрете эдилер, ве оларнынъ къолларында РАББИнинъ Къанун Китабы бар эди. Олар Ехуданынъ шеэр-шеэринден юрип, халкъны огрете эдилер.

Ехошафат – кучлю падиша

¹⁰Ехуданынъ этрафындаки падишалыкъларнынъ эписинде РАББИден пек къоркъа эдилер, шунынъ ичюн Ехошафатнен дженк этмей эдилер. ¹¹Фелестинлилер Ехошафаткъа бахшышлар кетире эдилер ве салымны кумюшнен төлей эдилер. Араплар биле онъа къой-эчкилерни: 7 700 баш къочкъар ве 7 700 текени кетире эдилер.

¹²Ехошафат кет-кете пек кучлю олды. О, Ехудада къалелер ве аш сакъламакъ ичюн шеэрлер къурды. ¹³Ехуданынъ шеэрлеринде онынъ пек чокъ байлыгъы бар эди, Ерусалимде исе онынъ джесаретли къараманлары, аскерлери бар эди. ¹⁴Оларнынъ джедвели, къоранталарына коре, булар эди:

Ехуданынъ бинъбашылары: башлыкъ Аднах ве онынъ 300 000 джесюр аскери; ¹⁵ондан сонъ башлыкъ Ехоханан ве онынъ 280 000 аскери; ¹⁶ондан сонъ озюни РАББИге багъышлагъан Зикрийнинъ огълу Амастья ве онынъ 200 000 джесюр аскери. ¹⁷Биньямин къабилесинден джесюр аскер Эльяда ве онынъ яй ве къалкъаннен сиялангъан 200 000 аскери. ¹⁸Ондан сонъ Ехозавад ве онынъ 180 000 сиялангъан аскери.

¹⁹Бу аскерлер падишагъа хызмет эте эдилер. Олар падиша бутюн Ехудадаки пекитильген шеэрлерде къойгъан аскерлеринден гъайры эдилер.

Ахав ве Микъая пейгъамбер

18 ¹Ехошафатнынъ байлыгъы ве шурети буюк эди. О, Ахав падишанынъ догъмушы олды ве онен бирлешип анълашма япты. ²Бир къач йылдан сонъ, Ехошафат Ахав падишагъа Самарие шеэринде кетти. Ахав Ехошафат ве онен берабер олгъан адамлар ичюн чокъ тувар ве къой-эчки сойды ве оны Рамот-Гиладгъа къаршы кетмеге къандырды. ³Исраильнинъ падишасы Ахав Ехуданынъ падишасы Ехошафаткъа бойле деди:

– Меннен Рамот-Гиладгъа кетеджексинъми?

Ехошафат онъа:

– Эбет, сен не япанъ, мен де шуны япарым, халкъым да сенинъ халкъынъ киби япаджакъ. Сеннен дженкке кетеджегим, – деди. ⁴Сонъ Ехошафат Исраиль падишасына:

– Бугунъ РАББИден Онынъ истегини сораса, – деди.

⁵Исраиль падишасы 400 пейгъамберни топлап, олардан:

– Рамот-Гиладгъа къаршы дженкнен чыкъайыкъмы я да чыкъмайыкъмы? – деп сорады. Олар:

– Бар, Алла оны падишанынъ къолуна береджек, – дедилер.

⁶Лякин Ехошафат кене:

– Мында РАББИнинъ даа бир пейгъамбери ёкъмы экен? Ондан да сорайыкъ, – деди.

⁷Исраиль падишасы Ехошафаткъа:

– Даа бир адам бар, онынъ ярдымынен РАББИден сорамакъ мумкюн. Лякин меним оны кореджек козюм ёкъ, чюнки о меним акъкъымда яхшы шей айтмай, эр вакъыт тек ярамай хаберлер кетире. Онынъ ады Микъая, Йимланынъ огълу, – деди. Ехошафат онъа:

– Падиша, ойле деме, – деди.

⁸Сонъ Исраиль падишасы бир везирини чагъырып, онъа:

– Бар, тез-тез Йимланынъ огълу Микъаяны алып кель, – деди.

⁹Исраиль падишасы исе Ехуда падишасы Ехошафатнен берабер озь падиша урбаларында, озь тахтларында отура эдилер. Олар арманда, Самариенинъ араба къапусы огюнде отура эдилер. Пейгъамберлернинъ эписи исе оларнынъ огюнде пейгъамберлик япа эдилер. ¹⁰Кенаананынъ огълу Цидкия озюне демир бойнузлар япты ве:

– РАББИ бойле дей: «Шу бойнузларнен арамлыларны ёкъ эткендже тюртеджексинъ», – деди.

¹¹Башкъа пейгъамберлер де ойле пейгъамберлик япа эдилер:

– Бар, Рамот-Гиладгъа къаршы чыкъ. Енъиш къазанаджакъсынъ. РАББИ шу шеэрни падишанынъ къолуна береджек.

¹²Микъаяны чагъыраджакъ хаберджи онъа:

– Мына, бутюн пейгъамберлер бир агъыздан падишагъа яхшы шейлер айталар. Сенинъ сёзлеринъ де оларнынъ сёзюнен бир кельсин. Сен де яхшы айт, – деди.

¹³Сонъ Микъая:

– Тири РАББИнен ант этем! Мен тек Аллам манъа айтаджагъыны айтаджагъым, – деди.

¹⁴О, падишагъа кельди. Падиша ондан:

– Микъая! Рамот-Гиладгъа къаршы дженкнен чыкъайыкъмы я да чыкъмайыкъмы? – деп сорады. Микъая онъа джевап къайтарып:

– Барынъыз, барынъыз. Рамот-Гиладгъа къаршы кетинъиз. Енъиш къазанаджакъсынъыз. Олар тамам сизинъ къолунъызгъа тюшеджек халкъ, – деди.

¹⁵Падиша онъа:

– Даа къач кере мен сени РАББИнинъ Адынен манъа тек догърусыны айтмагъа ант этмеге меджбур этеджегим? – деди.

¹⁶Бундан сонъ Микъая:

– Чобансыз къалгъан къой-эчки сюрюси киби дагъларда дагъылгъан исраиллилерни корьдим. РАББИ дей: «Оларнынъ башлыгъы ёкъ, эр кес эвине эсен-аман къайтсын», – деди.

¹⁷Исраиль падишасы Ехошафаткъа:

– О манъа тек ярамай пейгъамберлик эте, яхшы шейлер айтмай, деген эдимми? – деди.

¹⁸Сонъ Микъая бойле деди:

– РАББИнинъ сёзлерини динъленъиз! Мен Озь тахтында отургъан РАББИни корьдим. Коклернинъ бутюн ордусы Онынъ сагъ ве сол тарафында

турмакъта эди. ¹⁹РАББИ: «Рамот-Гиладгъа кетсин де, анда эляк олсун деп, Израильнинъ падишасы Ахавны ким къандыраджакъ?» – деди. Бириси бойле деди, башкъасы ойле деди. ²⁰Сонъ бир рух чыкъып, РАББИнинъ огюнде турды ве: «Мен оны къандыраджагъым», – деди. РАББИ ондан: «Насыл?» – деп сорады. ²¹О исе: «Мен барып, онынъ эписи пейгъамберлерининъ агъызларында яланджы рух олурым», – деди. РАББИ: «Къандыр оны ве ишинъни беджер. Бар да, бойле де яп», – деди. ²²Мына, энди РАББИ сенинъ эписи пейгъамберлерининъ агъызларына яланджы рухны къойды. Лякин РАББИ сен ичюн къаза-беля азырлады.

²³Бундан сонъ Кенаананынъ огълу Цидкия Микъаягъа якъынлашты ве онынъ янагъына яндырып:

– Менден чыкъып, РАББИнинъ Руху насыл этип, санъа кельди? – деди. ²⁴Микъая онъа:

– Корерсинъ сен. Сакъланайым деп, ичери одагъа къачып кирген кую корерсинъ, – деди.

²⁵Исраиль падишасы:

– Микъаяны алынъыз да, шеэр башлыгъы Амонгъа ве падишанынъ огълу Ёашкъа беринъиз. ²⁶Анда айтынъыз: «Падиша бойле деди: “Мынавынъ зиндангъа атынъыз. Мен эсен-аман къайтып кельмегендже, онъа азачыкъ сув ве отъмектен гъайры башкъа бир шей берменъиз”», – деди.

²⁷Микъая исе:

– Эгер эсен-аман къайтып кельсенъ, демек, РАББИ меннен айтмады! – деди. – Эй, бутюн халкъ, буны эшит!

Ахавнынъ олюми

²⁸Сонъ Израильнинъ падишасы Ехуданынъ падишасы Ехошафатнен берабер Рамот-Гиладгъа къаршы чыкътылар. ²⁹Израильнинъ падишасы Ехошафаткъа:

– Мени танымасынлар деп, мен адий бир урба кийип, дженкке киришейим, сен исе падиша урбаларынъны кий, – деди. Сонъ Израиль падишасы, оны танымасынлар деп, адий урба кийди ве дженкке киришти.

³⁰Арамнынъ падишасы озюнинъ дженк арабалары башлыкъларына шойле эмир этти:

– Исраиль падишасындан башкъа, буюк олсун, кучюк олсун, кимсенен дженккешменъиз.

³¹Дженк арабаларынынъ башлыкълары, Ехошафатны корип: «Керчектен де, бу Исраиль падишасы», – деп, онен дженккешмек ичюн, оны арабаларынен сарып алдылар. Лякин Ехошафат къычырды, ве РАББИ онъа ярдым этти. Алла оларны ондан четке алып кетти. ³²Арабаларнынъ башлыкълары, онынъ Исраиль падишасы олмагъаныны анълап, онынъ артындан къувмадылар.

³³Лякин бир аскер яйындан къаерге бильмейип бир окъ атты ве зырхы къошулгъан бир ерден Исраиль падишасыны яралады. Падиша озъ арабаджысына:

– Мен яраландым. Арабаны арткъа айландыр да, мени дженк мейданындан чыкъар, – деди.

³⁴Шу куню дженк шиддетли олды. Исраильнинъ падишасы арамлыларнынъ къаршысында акъшамгъадже озь арабасында турды, кунь баткъанда исе ольди.

Еху Ехошафатны оъкелей

19 ¹Ехуда падишасы Ехошафат Ерусалимге эвине эсен-аман къайтып кельди. ²Онынъ къаршысына гизли шейлерни бильген Еху, Хананийнинъ огълу чыкъты ве Ехошафат падишагъа:

– Санъа, ярамай адамгъа, ярдым этмек керекми? Не ичюн сен РАББИ севмеген кишилерни севесинъ? Шунунъ ичюн РАББИнинъ гъазабы санъа тюше, – деди. ³– Лякин япкъан яхшылыкъларынъ да бар, чюнки сен топракътан Ашера путуна табынма диреклерини ёкъ этинъ ве джанюректен РАББИни къыдырдынъ.

Керчек ибадетнинъ гъайрыдан тикленюви

⁴Ехошафат Ерусалимде яшай эди. О, кене Беэр-Шевадан башлап Эфрам дагълыгъына къадар яшагъан халкъыны долашты ве оларны бабаларынынъ Алласы РАББИге догърултты. ⁵О, мемлекетнинъ эр бир шеэринде, Ехуданынъ пекитильген шеэрлерининъ эписинде къадыларны къойды. ⁶Къадыларгъа бойле деди:

– Япкъан ишинъизни бакъып япынъыз. Сизлер инсан судуны дегиль, РАББИнинъ судуны япасынъыз. Сиз суд эткенде, О, сизлернен оладжакъ. ⁷Шунунъ ичюн РАББИден къоркъунъыз, сиз япкъан ишинъизде дикъкъат этинъиз. Алламыз РАББИде адалетсизлик, экиюзлюлик ве къапар алмакъ деген шей ёкъ.

⁸Сонъ Ехошафат Ерусалимде базы левийлилерни, руханийлерни ве Исраиль сойларынынъ башлыкъларыны, РАББИнинъ судуны япмакъ ве Ерусалим сакинлерининъ даваларыны чезмек ичюн, къойды. ⁹Ехошафат оларгъа бойле буюрды:

– Ишинъизни япкъанда, РАББИден къоркъунъыз, ишанчлы ве темиз юрекли олунъыз. ¹⁰Озь шеэрлеринде яшагъан агъа-къардашларынъыздан кельген эр бир давада – бир кимсенинъ ольдюрлюви олсун, къанун, эмирлер, низамнамелер я да къарарлар акъкъында давасы олсун – оларны огретинъиз. Сонъ олар РАББИнинъ огюнде къабаатлы олмайджакълар, Онынъ гъазабы да сизлерге ве агъа-къардашларынъызгъа тюшмейджек. Бойле япынъыз, ве о вакъыт сиз къабаатлы олмайджакъсынъыз.

¹¹Амарья РАББИнинъ эр бир ишинде сизинъ баш руханийинъиз оладжакъ. Зевадья исе, Исмаилнинъ огълу ве Ехуда эвининъ башлыгъы, падишанынъ эр бир ишлеринде сизге башлыкъ оладжакъ. Левийли хызметчилер де сизинъ ярдымджыларынъыз оладжакъ. Джесюр олунъыз ве аракет этинъиз. РАББИ исе догъру япкъан адамнен берабер олсун!

Ехошафатнынъ дуvasына берильген джеван

20¹Бундан сонъра моавлылар ве аммонлылар ве оларнен бирликте олгъан базы меунлылар Ехошафаткъа къаршы дженкке чыкътылар. ²Ехошафаткъа адамлар келип, бойле хабер эттилер:

– Денъизнинъ о бир тарафындан, Арамдан санъа къаршы буюк орду келе. Олар шимди Хацецон-Тамарда, яни Эн-Геди шеэринде.

³Ехошафат пек къоркъты ве джан-юректен РАББИни къыдырмагъа башлады ве бутюн Ехудада эр бир адамгъа ашамамагъа-ичмемеге буюрды. ⁴Ехудалылар РАББИден ярдым сорамагъа топлаштылар. РАББИден ярдым сорамакъ ичюн, олар бутюн Ехуда шеэрлеринден кельдилер.

⁵Ехошафат РАББИнинъ Сарайында, янъы азбарнынъ огюнде, Ехуда ве Ерусалим джемаатынынъ арасында турып, ⁶шойле деди:

– Я РАББИ, бабаларымызнынъ Алласы! Коклернинъ Алласы Сен дегильсинъми? Эр бир халкънынъ падишалыгъында Сен падишалыкъ этесинъ. Кучь ве къудрет Сенинъ элинъде. Санъа къаршы кимсе турып оламаз! ⁷Сен бу топракъларда яшагъанларны Сенинъ Исраиль халкънынънынъ козю огюнде къуваладынъ ве шу топракъларны достунъ Ибраимнинъ эвлятларына омюрбилля бердинъ. ⁸Олар шу топракъларда ерлештилер, мында Сенинъ Намынъа Азиз Сарай къурдылар ве бойле дедилер: ⁹«Эгер бизге яманлыкъ кельсе, къылыч, джеза, агъыр хасталыкъ я да ачлыкъ олса, бу Сарайда Сенинъ Намынъ булунгъаны ичюн, биз онынъ огюнде ве Сенинъ огюнде турармыз. Бизге беля кельген куню биз Сени чагъыраджакъмыз, ве Сен эшитип, бизни къуртараджакъсынъ».

¹⁰Амма шимди мында аммонлылар, моавлылар ве Сеир дагъында яшагъан халкъ кельди. Исраиллилер Мысыр топрагъындан чыкъкъанда, оларнынъ топракъларындан кечмеге Сен ёл бермединъ, шунынъ ичюн олар ёлдан бурулып, оларны ёкъ этмедиле. ¹¹Амма коресинъми, олар бизге насыл къайтаралар? Олар Сен бизге мирас оларакъ берген топракътан бизни къуваламакъ ичюн кельдилер. ¹²Бизим Алламыз, Сен оларны джезаламазсынъмы? Бизге кельген ойле буюк ордугъа къаршы чыкъмагъа бизим кучюмиз ёкъ! Не япадагъымызны бильмеймиз! Биз Сенден ярдым беклеймиз!

¹³Бутюн ехудалылар, бала-чагъалары, апайлары ве огъуллаарынен бирликте РАББИнинъ огюнде тура эдилер. ¹⁴Шу вакъыт РАББИнинъ Руху джемаат арасында Яхазилге энди. (Яхазил левийли Асафнынъ эвлятларындан эди. Онынъ бабасы Зекъарья эди, Зекъарья – Бенаянынъ огълу, Беная – Еиэлнинъ огълу, Еиэл – Маттаньянынъ огълу эди.) ¹⁵О бойле деди:

– Эй, бутюн ехудалылар, Ерусалим халкъы ве Ехошафат падиша, дикъкъат этинъиз! РАББИ сизге бойле дей: «Бу буюк ордудан къоркъманъыз, оларнынъ огюнде къалтыраманъыз. Бу дженк сизинъки дегиль, бу дженк Алланынъ дженкидир. ¹⁶Ярын оларгъа къаршы чыкъынъыз. Олар Циц котерилишине кечелер. Сиз оларны вадийнинъ сонъунда, Еруэл

сахрасынынъ агъзында тападжакъсыз. ¹⁷Сизлер бу кере дженкешмей-джексинъиз. Келинъиз ве еринъизде турып, РАББИ сизге ёллайджакъ къуртулышкъа бакъынъыз. Эй, Ехуда ве Ерусалим! Къоркъманъыз ве къалтыраманъыз. Ярын оларгъа къаршы чыкъынъыз. РАББИ сизнен!»

¹⁸Ехошафат бетини ерге тийгизди. Ехудалылар ве Ерусалим халкъы да РАББИНинъ огюнде ерге йыкъылдылар ве РАББИге ибадет эттилер. ¹⁹Сонъ кехатлылардан ве къорахлылардан олгъан левийлилер турдылар ве Исраильнинъ Алласы РАББИни пек къычырып макътадылар.

²⁰Эртеси куню сабадан турып, олар Текъоа сахрасына кеттилер. Олар кетееаткъанда, Ехошафат токътап, шойле деди:

– Эй, Ехуда ве Ерусалим халкъы, мени динъленъиз! Алланъыз РАББИге ишанынъыз ве шубеленменъиз. Онынъ пейгъамберлерине ишанынъыз, сонъ енъиш кореджексинъиз.

²¹Сонъ Ехошафат халкънен акъыл танышты ве РАББИге йырламагъа йырджылар къойды. Олар Онынъ мукъаддес шуретини макътайджакъ, аскерлернинъ огюнде кетеджек ве: «РАББИни макътанъыз, чюнки эбедийдир Онынъ севгиси!» – дейджек эдилер.

²²Олар къуванчен къычырып ве макътав йырларыны йырлап башлагъанда, РАББИни шуретлеп, тюркюлер йырлап башлагъанда, РАББИ Ехудагъа къаршы чыкъкъан аммонлылар, моавлылар ве Сеир дагъындан олгъан халкънынъ арасына къавгъа ёллады, ве олар енъильдилер.

²³Аммонлылар ве моавлылар Сеир дагъында яшагъан халкъкъа къаршы котерильди ве оларны урып ве ольдюрюп башладылар. Сеир халкъыны ёкъ эткен сонъ исе, бири-бирини къырдылар.

²⁴Ехудалылар сахра корюнеджек тёпеге котерильгенде ве шу буюк ордугъа айлангъанда, бакъса, не корьсюнлер – ерде тек серилип яткъан олюлер, бир тири къалгъан киши ёкъ. ²⁵Ехошафат ве онынъ халкъы оларны чайпап башладылар. Олар чокътан-чокъ мал, урбалар ве къыйметли шейлер таптылар. Олар шу къадар шей топлады ки, тап оларнынъ эписини алып кетип оламадылар. Шу маллар о къадар чокъ эди ки, оны учъ кунъ девамьнда ташыдылар. ²⁶Дёртюджи куню олар эписи Беракъа вадийинде топлаштылар, чюнки олар анда РАББИни макътагъан эдилер. Шунунъ ичюн бу вадийге шимдиге къадар Беракъа * вадийи дейлер.

²⁷Бундан сонъ бутюн ехудалылар ве Ерусалим халкъы Ехошафатнынъ башлыгъында Ерусалимге къуванчен къайттылар. РАББИ оларнынъ душманларыны енъип, оларны пек къувандырды. ²⁸Олар арфа, сантыр ве боразан чалып, Ерусалимге кирдилер ве РАББИНинъ Сарайына якъынлаштылар.

²⁹РАББИ Озю Исраиль душманларынен дженкешкени акъкъында эшитип, бутюн мемлекетлернинъ падишалыкълары РАББИден къоркъып башладылар.

* 20.26 Беракъа – къ. еуд. бу сёзнинъ айтылувы «макътав» манасыны анълаткъан сёзнинъ айтылувына ошай.

³⁰Сонъра Ехошафатнынъ падишалыгъы тынч яшап башлады. РАББИ онъа эр тарафтан тынчлыкъ берди.

Ехошафат падишалыгъынынъ сонъу

³¹Ехошафат Ехуданынъ падишасы эди. О, 35 яшында падиша олды ве 25 йыл девамьнда Ерусалимде падишалыкъ этти. Онынъ анасы Азува, Шилхийнинъ кызы эди. ³²Ехошафат, бабасы Асанынъ ёлундан юрип, ондан чекильмеди ве РАББИнинъ огюнде догъру ишлер япты. ³³Лякин ибадет тёпелери ёкъ этильмеген эди, ве халкъ озь юреклерини бабаларынынъ Алласына догърултмагъан эди.

³⁴Ехошафатнынъ башкъа ишлери, башындан сонъунадже, Хананий огълу Ехунынъ тарих языларында ве сонъ Исраиль падишалары китабында язылгъандыр.

³⁵Вакъыт кечкен сонъ, Ехуданынъ падишасы Ехошафат Исраильнинъ падишасы Ахазьянен бирлешти. О, яман шей япты. ³⁶Таршишке кетеджек гемилер къурмакъ ичюн, о, Ахазьянен бирлешти. Гемилер Эцион-Гевер шеэринде къурулды.

³⁷Бундан сонъ маршалы Додаванынъ огълу Элизер Ехошафат акъкында бойле пейгъамберлик берди:

– Сен Ахазьянен бирлешкенинъ ичюн, РАББИ сенинъ ишлеринъни бозды.

Ойле де олды: гемилер бозулды ве Таршишке кетип оламады.

21 ¹Ехошафат ольди ве баба-деделерине къошулды. Оны баба-деделеринен берабер Давут Шеэринде дефнэттилер. Онынъ ерине огълу Ехорам падиша олды.

Ехуданынъ падишасы Ехорам

²Ехорамнынъ къардашлары, Ехошафат огъулары булардыр: Азарья, Ехиэл, Зекъарья, Азарьяху, Микъаэл ве Шефатья. Оларнынъ эписи Исраиль падишасы Ехошафатнынъ огъулары эди. ³Бабасы озь огъуларына буюк бахшышлар берди, кумюш, алтын, кыйметли шейлерни ве Ехудадаки пекитильген шеэрлерни багъышлады. Падишалыкъны исе о, огълу Ехорамгъа берди, чюнки о, биринджи огълу эди.

⁴Ехорам бабасынынъ падишалыгъынынъ башлыгъы ве пек къудретли олгъан сонъ, о, эписи къардашларыны ве базы Исраиль башлыкъларыны кылычнен ольдюрди. ⁵Ехорам падиша олгъанда, 32 яшында эди. О, Ерусалимде секиз йыл девамьнда падишалыкъ япты. ⁶Ехорам Исраиль падишалары киби яшады, Ахавнынъ къорантасы киби япты, чюнки Ахавнынъ кызы онынъ апайы эди. Ехорам РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япа эди. ⁷Лякин РАББИ Давуткъа Озь васиетини багъышлагъаны, онъа ве эвлятларына эбедий къандиль* бермеге сёз бергени ичюн, Давутнынъ союны ёкъ этмеге истемеди.

* 21.7 Мында «къандиль» сёзю «кесильмез сюляле» манасында къулланыла, яни Алла Давуткъа, онынъ эвлятлары даима Исраильнинъ падишалары оладжакъ, деген ваде берди.

⁸Онынъ куньлеринде эдомлылар Ехудагъа къаршы котерильдилер ве озьлерине падиша къойдылар. ⁹Ехорам озь орду башлыкъларынен ве эписи дженк арабаларынен ёлгъа чыкъты. Гедже турып, оны сарып алгъан эдомлыларгъа ве оларнынъ дженк арабаджыларына уджюм этти. ¹⁰Лякин шу замандан башлап бугуньге къадар эдомлылар Ехуда акимиединден чыкътылар. Айны шу вакъытта Ливна да онынъ акимиединден чыкъты, чюнки Ехорам РАББИни, бабаларынынъ Алласыны унуткъан эди. ¹¹Ехорам даа Ехуданынъ дагъларында ибадет тёпелери къурды, Ерусалимде яшагъанларны Аллагъа садыкълыгъыны бозмагъа меджбур этти, Ехуда халкъыны да гуналаргъа батырды.

¹²Ехорам Ильяс пейгъамберден мектюп алды. Мектюпте шойле языла эди: «Бабанъ Давутнынъ Алласы РАББИ бойле дей: “Сен бабанъ Ехошафатнынъ ёлларындан ве Ехуда падишасы Асанынъ ёлларындан юрмединъ, ¹³аксине, Исраиль падишаларынынъ ёлларындан юрдинъ. Ахавнынъ сою япкъаны киби, сен де Ехуданы ве Ерусалим халкъыны Аллагъа садыкълыгъыны бозмагъа меджбур эттинъ. Бундан гъайры, сен къардашларынынъ, бабанънынъ эвлятларыны ольдюрдинъ. Олар исе сенден яхшы эдилер. ¹⁴Шунынъ ичюн РАББИ халкъынъны, огъуларынынъны, апайларынынъны, бутюн баркъынъны буюк джезанен джезалайджакъ. ¹⁵Сени исе агъыр хасталыкънен, къурсакъ хасталыгъынен джезалайджакъ. Сонъунда шу хасталыкъ себебинден сенинъ ичеклеринъ къурсагъынъдан чыкъаджакъ”».

¹⁶РАББИ Ехорамгъа къаршы фелестинлилерни ве хушлуларнынъ къомшулары олгъан арапларны котерди. ¹⁷Олар Ехудагъа къаршы чыкътылар ве онынъ топракъларыны басып алдылар. Падишанынъ сарайында тапылгъан бутюн малларны запт этип алдылар, падишанынъ огъулары ве апайларыны да алдылар. Ехорамнынъ кучюк огълу Ехоахаздан гъайры, онынъ башкъа огълу къалмады.

¹⁸Бундан сонъ РАББИ онынъ къурсагъыны тедавийленмеген хасталыкънен джезалады. ¹⁹Вакъыт кечти, ве экинджи йылнынъ сонъуна онынъ ичеклери хасталыкътан тышкъа чыкъты. О, пек къыйналып ольди. Халкъ онынъ баба-деделерининъ адына буюк атеш якъа эди, онъа исе якъмады.

²⁰Ехорам падиша олгъанда, 32 яшында эди. О, секиз йыл девамында Ерусалимде падишалыкъ япты. Онынъ олюмине кимсе аджынмады. Оны Давут Шеэринде дефн эттилер де, падишалар къабринде дефн этмедилер.

Ехуданынъ падишасы Ахазья

22 ¹Арапларнен кельген аскерлер дженкнен келип, Ехорамнынъ эписи буюк огъуларыны ольдюргенлери ичюн, Ерусалим халкъы падиша оларакъ онынъ кучюк огълуны Ахазьяны къойдылар. Бойле этип, Ехорамнынъ огълу Ахазья Ехуданынъ падишасы олды.

²Ахазья падиша олгъанда, 22 яшында эди. О, Ерусалимде бир йыл девамында падишалыкъ этти. (Анасынынъ ады – Аталья. О, Омрийнинъ

къызы эди.)³ Ахазьянынъ анасы оны ярамай шейлер япмагъа огретти, ве Ахазья Ахав союнынъ юрген ёлларынен юрди. ⁴Бабасынынъ олюминден сонъ, Ахазьягъа Ахавнынъ сою акъыл огреттилер, ве о, Ахавнынъ сою киби, РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер япты. Шу оны олюмге алып кетирди. ⁵Оларнынъ сёзюни динълеп, Ахазья Израильнинъ падишасынен, Ахавнынъ огълу Ёрамнен берабер дженкнен Арамнынъ падишасы Хазаэлге къаршы Рамот-Гиладгъа кетти. Анда арамлылар Ёрамны яраладылар. ⁶О, Йизреэл шеэринне къайтты. Анда о, Рама шеэринде Арам падишасы олгъан Хазаэлге къаршы дженкте арамлылардан алынгъан яраларыны тедавийлемеге истеди. Ехуда падишасы Ехорамнынъ огълу Ахазья Ахавнынъ огълу Ёрамны Йизреэлде хаста олгъан вакътында барып бакъты.

⁷Ахазьянынъ Ёрамгъа кельгени Алладан эди ве онынъ олюмине себеп олды. Анда кельген сонъ, Ахазья Ёрамнен берабер Нимшийнинъ огълу Ехугъа къаршы чыкъты. РАББИ исе Ехуны Ахав союны ёкъ этмек ичюн сайлады ве ягънен ягълады. ⁸Еху Ахав союны джезалагъанда, Ехуда башлыкъларыны ве Ахазьянынъ агъаларынынъ огъулларыны (олар Ахазьягъа хызмет эте эдилер) тапты ве ольдюрди.

⁹Сонъ Еху Ахазьяны къыдырып тапмагъа буюрды. Оны Самариеде сакъланып отургъанда къыдырып таптылар, Ехугъа кетирдилер ве ольдюрдилер. Сонъ оны дефн этилер. Онынъ акъкъында шойле дедилер: «О, джан-юректен РАББИни къыдыргъан Ехошафатнынъ огълудыр». Ахазьянынъ союнда падишалыкъ япмагъа къабилиети олгъан бир адам биле къалмады.

Къыраличе Аталъя

¹⁰Ахазьянынъ анасы Аталъя, огълунунъ ольгенини корип, Ехуда падишасынынъ бутюн сой-сопларыны ольдюрди. ¹¹Лякин Ехорам падишанынъ къызы Ехошавеат Ахазьянынъ огълу Ёашны алды, оны ольдюрiledягъан падиша огъулларынынъ арасындан хырсызлады. Онынънен берабер сютанасыны да ятакъ одасында сакълады. Бойлеликнен, Ехорам падишанынъ къызы Ехошавеат Ёашны Аталъядан сакълады, ве Аталъя оны ольдюрмеди. Ехошавеат руханий Ехояданынъ апайы ве Ахазьянынъ къызкъардашы эди. ¹²Ёаш алты йыл девамында РАББИнинъ Сарайында сакъланды. Аталъя исе бу вакъытта мемлекетте падишалыкъ япа эди.

Аталъягъа къаршы котерильген исъян

23 ¹Единджи йылы Ехояда кучке кирди ве юзбашыларнен – Ерохамнынъ огълу Азарьянен, Ехохананнынъ огълу Исмаилнен, Оведнинъ огълу Азарьянен, Адаянынъ огълу Маасеянен ве Зикрийнинъ огълу Элишафатнен – анълашма тизди. ²Олар Ехуданы долашып, Ехуданынъ эписи шеэрлеринден левийлиерни ве Израиль сойларынынъ башлыкъларыны топлады ве Ерусалимге кельдилер. ³Бутюн джемаат Алланынъ Сарайында падишанен анълашма тизди. Ехояда оларгъа шойле деди:

– Мына, РАББИ Давут огъулла ры акъкъында айткъанына коре, оладжакъ падиша падишанынъ огълу олмалы. ⁴Сизлер исе шуны япаджакъ-сынъыз: раатлыкъ куню сменагъа чыкъаджакъ руханийлернинъ ве левийлилернинъ учъте бир къысмынъыз къапуларда невбетчи оладжакъ, ⁵учъте бир къысмы падиша эвинде оладжакъ, ве учъте бир къысмы Темель къапусында тураджакъ. Бутюн халкъ исе РАББИнинъ Сарайы азбарларында оладжакъ. ⁶Руханийлерден ве хызмет эткен левийлилерден башкъа, кимсе РАББИнинъ Сарайына кирмесин. Олар кирмек мумкюнлер, чюнки олар эяллангъандырлар. Бутюн халкъ исе озъ хызметини РАББИге этсин. ⁷Левийлилер падишанынъ чевре-четини сараджакълар, эр кеснинъ элинде озюнинъ сиясы олсун. Сарайгъа ким кирсе, ольдюрильсин. Падиша киргенде-чыкъкъанда, янында олунъыз.

⁸Левийлилер ве бутюн ехудалылар руханий Ехояданынъ эписи буюргъанларыны беджердилер. Эр бир юзбашы озъ адамларыны, эм раатлыкъ куню сменагъа кельгенлерни, эм раатлыкъ куню сменадан чыкъкъанларны алды, чюнки руханий Ехояда невбетини битирген ич бир кимсени бошатмады. ⁹Руханий Ехояда юзбашыларына Алланынъ Сарайында олгъан Давут падишанынъ мызракълары ве кучюк ве буюк къалкъанларыны берди ¹⁰ве бутюн аскерлерни, сиясы элинде, Сарайнынъ сагъ тарафындан Сарайнынъ сол тарафына, къурбан ерининъ ве Сарайнынъ янында ве падишанынъ чевре-четинде къойды. ¹¹Сонъ падишанынъ огълуны чыкъарып, онъа падиша таджыны ве шаатлыкъны бердилер ве оны падиша яптылар. Ехояда ве онынъ огъулла ры оны зейтюн ягъынен сюрттилер ве: «Яшасын падиша!» – деп къычырдылар.

¹²Аталъя, чапаяткъан ве падишаны алгъышляяткъан халкънынъ сеслерини эшитип, халкъ тарафкъа, РАББИнинъ Сарайына барды. ¹³Бакъса, не коръсун: падиша дирек янында кириш алдында турмакъта, онынъ янында башлыкълар ве боразан чалгъанлар да бар. Бутюн халкъ шенълене, боразан чалалар, макътавларгъа уста йырджылар чалгъы алетлеринде чалалар. Аталъя урбаларыны йыртып: «Хаинлик! Хаинлик!» – деп къычырды.

¹⁴Руханий Ехояда, ордугъа ёлбашчылыкъ япкъан юзбашыларны чагъырып, оларгъа:

– Оны азбардан тышары чыкъарынъыз. Онынъ артындан ким кетсе, къылычтан оледжек, – деди. Руханий онынъ РАББИнинъ Сарайында ольдюрильмесини буюргъан эди. ¹⁵Аталъяны туттылар. О, падиша эвининъ Атлар къапусындан киргенде, оны анда ольдюрдилер.

Ехояданынъ денъиштирювлери

¹⁶Бундан сонъ Ехояда бутюн халкънен ве падишанен берабер РАББИнинъ халкъы олмагъа анълашма тиздилер. ¹⁷Сонъра бутюн халкъ Баалнынъ путханесине бардылар ве оны боздылар, онынъ къурбан ерлерини ве путларыны бутюнлей парчаладылар. Баалнынъ руханийи Маттанны исе къурбан ерининъ огюнде ольдюрдилер.

¹⁸Ехояда РАББИнинъ Сарайындаки ишлерни левийли руханийлернинъ къолуна берди. Давут оларгъа РАББИнинъ Сарайындаки хызметлерини больгени киби, олар Муса Къанунда язылгъанына коре РАББИге бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны, Давутнынъ буюргъанына коре къуванчнен ве йырларнен кетиреджек эдилер. ¹⁹Сонъра Ехояда, бирде-бир себептен арамлангъан адам кирмесин деп, РАББИнинъ Сарайы Къапусы огюне къапуджыларны къойды. ²⁰Сонъ о, юзбашыларны, мырзаларны, халкъ башлыкъларыны ве мемлекетнинъ бутюн халкъыны алып, падишаны РАББИнинъ Сарайындан озгъардылар ве Юкъары къапусындан кечип, падишанынъ эвине кельдилер. Мында падишаны падишалыкъ тахтына отурттылар. ²¹Мемлекетнинъ бутюн халкъы къуванып башлады. Сонъ шеэрге тынчлыкъ кельди. Аталъя исе къылычнен ольдюрильген эди.

Ехуданынъ падишасы Ёаш

24 ¹Ёаш падиша олгъанда, еди яшында эди. О, Ерусалимде 40 йыл девамьнда падишалыкъ этти. Онынъ анасы – Беэр-Шева шеэринден олгъан Цивья. ²Ёаш, руханий Ехояда сагъ олгъан бутюн кунълеринде РАББИнинъ огюнде догъру ишлер япты. ³Ехояда онъа эки апай алып берди. Олар Ёашкъа огълан ве къызлар догъдылар.

⁴Бундан сонъ Ёаш РАББИнинъ Сарайыны тюзетмеге юректен истеди. ⁵О, руханийлерни ве левийлилерни топлап, оларгъа бойле деди:
– Ехуда шеэрлерине кетинъиз, Аллангъызнынъ Эвини тюзетмек ичюн керекли кумюшни эр йыл эписи исраиллилерден топланъыз. Эм бу ишни тез-тез япынъыз.

Амма левийдилер ашыкъмады.

⁶Падиша оларнынъ башлыгъы Ехюданы чагъыртты ве ондан:
– Не ичюн сен левийлилерге Ерусалимден ве Ехудадан берги топлап кетирмеге буюрмайсынъ? – деп сорады. – РАББИнинъ къулу Муса ве бутюн джемаат бу бергини Шаатлыкъ Чадыры ичюн исраиллилерден топламагъа буюрдылар. ⁷Ярамаз Аталъя ве онынъ огъулары исе Алланынъ Эвини боздылар, РАББИнинъ Сарайындаки азиз шейлерни Баал путлары ичюн ишлеттилер.

⁸Падиша бир сандыкъ япмагъа буюрды. Шу сандыкъны РАББИнинъ Сарайы къапусынынъ тышында къойдылар. ⁹Сонъ Ехудада ве Ерусалимде РАББИге берги кетирмеге хабер эттилер. Алланынъ къулу Муса бу бергини исраиллилерден топламагъа сахрада буюрды. ¹⁰Халкъ башлыкъларынынъ эписи ве бутюн халкъ пек къувандылар. Олар келип, сандыкъкъа пара ташладылар ве сандыкъны толдурдылар. ¹¹Левийлилер сандыкъны падишанынъ ярдымджыларына кетиргенде, олар сандыкътаки кумюш чокъ олгъаныны корьгенде, падишанынъ кятиби ве баш руханийнинъ ишанчлы ярдымджысы кельдилер, сандыкъны бошаттылар, сонъ сандыкъны кене ерине къойдылар. Кунъ-куньден бойле

яптылар ве пек чокъ кумюш топладылар. ¹²Падиша ве Ехояда шу парларны РАББИнинъ Сарайында хызмет эткен ишчилерге бере эдилер. Бу пара РАББИнинъ Сарайыны тюзеткен ташчыларгъа ве дюльгерлерге къазанч эди, РАББИнинъ Сарайыны пекиткен демирджилернинъ ве бакъыр ишлеген ишчилернинъ къазанчы да эди.

¹³Ишчилер чалыштылар ве озъ къолларынен тюзетювни битирдилер. Олар Алланынъ Сарайыны кереги киби тюзеттилер ве оны пекиттилер. ¹⁴Ишни битирип, олар падиша ве Ехоядагъа къалгъан кумюшлерни кетирип бердилер. Шу парадан РАББИнинъ Сарайы ичюн савутларны: ибадет савутлары, бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар ичюн савутлар, табакълар ве башкъа алтын ве кумюш савутларны яптылар.

Ехояданынъ эписи кунълеринде РАББИнинъ Сарайында бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны эр вакъыт кетире эдилер.

Ёаш РАББИден юзь чевире, ве арамлылар онъа уджюм этелер

¹⁵Ехояда къартайды ве яшайышкъа тойып ольди. О, ольгенде, 130 яшын да эди. ¹⁶Оны Давут Шеэринде, падишаларнен берабер дефн эттилер, чюнки о, Исраильде Алла ве Онынъ Сарайы ичюн яхшылыкъ якъан эди.

¹⁷Ехояданынъ олюминден сонъ, Ехуданынъ башлыкълары кельдилер ве падишанынъ огюнде бель буктилер. Падиша оларны динълеп башлады. ¹⁸Олар бабаларынынъ Алласы олгъан РАББИнинъ Сарайыны къалдырып, Ашера путуна табынма тереклерине ве башкъа путларгъа табынып башладылар. Шу къабааты ичюн Алланынъ гъазабы Ехоядагъа ве Ерусалимге тюшти. ¹⁹О, оларны РАББИге къайтармакъ ичюн, пейгъамберлерни йибере эди. Пейгъамберлер халкъны тенбиеледилер, лякин халкъ къулакъ асмады.

²⁰Алланынъ Руху руханий Ехояданынъ огълу Зекъарьяны къаплады. О, халкънынъ огюнде бир тёпедетурып, шойле деди:

– Алла бойле дей: «Не ичюн сиз РАББИнинъ эмирлерине къаршы чыкъасынъыз? Сизлер онъмазсынъыз. Сиз РАББИни къалдырдынъыз, шунинъ ичюн РАББИ де сизни къалдырды».

²¹Сонъ Зекъарьягъа къаршы фитне яптылар ве, падишанынъ буюргъанына коре, Зекъарьяны РАББИнинъ Сарайынынъ азбарында ташларнен урып ольдюрдилер. ²²Ёаш падиша Зекъарьянынъ бабасы Ехояда онъа якъан яхшылыкъны хатырламады ве онынъ огълуны ольдюрди. Зекъарья олеяткъанда исе: «РАББИ буны коръсюн ве сени джезаласын», – деди.

²³Бир йыл кечкен сонъ, падишагъа къаршы Арам ордусы кельди ве Ехоядагъа ве Ерусалимге кирдилер. Олар халкънынъ эписи башлыкъларыны ольдюрдилер ве бутюн алгъан гъаниметлерни падишагъа Дамасккъа йибердилер. ²⁴Ехудалылар бабаларынынъ Алласы РАББИни къалдыргъанлары ичюн, Арам ордусы кучюк бир орду олып кельди, лякин РАББИ оларнынъ къолларына пек буюк ордуны берди, ве олар Ёашны джезаладылар.

Ёашкъа къаршы япылган фитне

²⁵Арамлылар кеткенде, олар Ёашны пек агъыр хасталыкъта къалдырдылар. Ёашнынъ хызметчилери онъа къаршы фитне яптылар ве руханий Ехояданынъ огълунынъ къаны ичюн оны озь тёшегинде урып ольдюрдилер. Ёаш ольген сонъ, оны Давут Шеэринде дефн эттилер, лякин падишаларнынъ къабринде дефн этмедилер.

²⁶Онъа къаршы фитне япкъанлар шулар эди: аммонлы къадын Ши-меатнынъ огълу Завад ве моавлы къадын Шимритнинъ огълу Ехозавад.

²⁷Онынъ огъулары акъкъында, онъа къаршы чокътан-чокъ олган сёзлер акъкъында, Алланынъ Сарайыны тюзеткени акъкъында Падишалар китабы акъкъындаки изаатта бойле язылгъандыр. Онынъ ери-не огълу Амацья падиша олды.

Ехуданынъ падишасы Амацья

25 ¹Амацья 25 яшында олгъанда, падиша олды ве 29 йыл девамында Ерусалимде падишалыкъ япты. Анасынынъ ады – ерусалимли Ехоаддан эди. ²О, РАББИнинъ огюнде догъру ишлер япты, амма буны чин юректен япмады. ³О, падишалыкъны озь къолларында яхшы пекиткен сонъ, падиша бабасыны ольдюрген хызметчилерини ольдюрди. ⁴Лякин оларнынъ балаларыны ольдюрмед, чюнки Мусанынъ Къанун Китабында РАББИ шойле буюргъандыр: «Бабалар озь балалары ичюн ольмесинлер, балалар да озь бабалары ичюн ольмесинлер, амма эр кес озь гунасы ичюн оледжек».

Эдомнен олган дженк

⁵Амацья ехудалыларны топлады ве оларнынъ сойларына коре оларгъа бинъбашыларны ве юзбашыларны къойды. О, ехудалыларны ве биньяминлилерни топлап, халкъны 20 яшындан башлап сайды. Оларнынъ арасындан о, энъ яхшы, дженкке азыр, мызракънен ве къалкъаннен слялангъан 300 000 аскерни тапты. ⁶О, даа исраиллилерден 100 000 джесюр аскерни 100 чувал* кумюшке тутты. ⁷Лякин онъа Алланынъ адамы келип, шойле деди:

– Падиша! Исраиль аскерлери сеннен дженкке чыкъмасынлар. РАББИ исраиллилернен, бутюн Эфраим огъуларынен берабер дегиль. ⁸Сен дженкке чыкъсанъ ве джесюр олып дженклешсенъ де, Алла сени душманынънынъ огюнде ерге атаджакъ. Санъа ярдым этмеге я да сени ерге атмагъа Алланынъ къудрети бар.

⁹Амацья Алланынъ адамындан:

– Я энди мен Исраиль ордусына берген 100 чувал паранен не оладжакъ? – деп сорады. Алланынъ адамы:

* 25.6 100 чувал – къ. еуд. «100 киккар».

- РАББИ санъа ондан чокъусыны да бере билир, – деп джевап берди.
- ¹⁰Бундан сонъра Амацъя Эфраим топрагъындан онъа кельген ордуны айырды ве озь ерлерине къайтмагъа буюрды. Олар ехудалыларгъа пек ачувландылар, лякин ачувгъа толу алда озь ерлерине къайтып кеттилер.
- ¹¹Амацъя исе джесаретини топлап, озь ордусыны алып кетти ве Туз вади-йине кельди ве 10 000 Сеир аскерлерини ольдюрди. ¹²Ехуда огъуллаы даа 10 000 сеирлини тири алдылар. Оларны бир къаянынъ тёпесине кетирип, къая тёпесинден ашагъы аттылар. Оларнынъ эписи урулып парчаландылар.
- ¹³Шу арада, дженкке кетмесин деп, Амацъя кери къайтаргъан орду Ехуданынъ базы шеэрлерининъ арасында, Самариеден Бет-Хоронгъа къа-дар дагъылдылар ве бу шеэрлерде 3 000 адам ольдюрдилер ве бир чокъ шейлер чайпап алдылар.
- ¹⁴Амацъя исе эдомлыларны енъип къайткъанда, Сеир халкъынынъ путларыны да алып кельди ве оларны озюне аллалар оларакъ къойды. О, оларнынъ огюнде белъ эгди ве къокъулы отлар якъты.
- ¹⁵РАББИ Амацъягъа пек ачувланды ве бир пейгъамбер ёллады. Пейгъамбер онъа:
- Сен нечюн бу халкънынъ аллаларына табынасынъ? Олар озь халкъыны биле сенинъ къолларындан къуртарып оламадылар, – деди.
- ¹⁶Пейгъамбер бу сёзлерни айткъан сонъ, падиша онъа:
- Сенинъ падишагъа акъыл огретмеге не акъкъынъ бар? Лафынъны битир, ёкъса сени ольдюреджеклер! – деди. Пейгъамбер:
- Мен билем: сен шу ярамай ишни япкъанынъ ве меним сёзюмни динъ-лемегенинъ ичюн, Алла сени ёкъ этмеге къарар этти, – деп, сёзюни кести.

Исраильнен олгъан дженк

- ¹⁷Ехуданынъ падишасы Амацъя акъыл танышып, Исраильнинъ падишасы Ёашкъа (Ёаш – Ехоахазнынъ огълу, Ехоахаз – Ехунынъ огълу эди) адамларыны ёллады ве онъа:
- Кель, юзьме-юзь корюшейик, – деди.
- ¹⁸Исраильнинъ падишасы Ёаш исе Ехуданынъ падишасы Амацъягъа бойле джевап йиберди:
- Ливанда оськен когем Ливанда оськен кедр терегине бойле хабер йиберген: «Къызынъны апай оларакъ меним огълума бер». Лякин Ливандаки кийик айванлар кельген де, шу когемни таптагъанлар. ¹⁹Сен: «Мына, мен эдомлыларны енъдим», – дединъ. Сенинъ юрегинъ макътанып пек юксельди. Сен эвинъде отур. Не керек яман беляны чагъырмагъа? Сен йыкъылырсынъ, Ехуда да сеннен берабер йыкъылыр.
- ²⁰Амма Амацъя оны динълемеди, чюнки бу Алланынъ истеги эди. О, оларны, Эдом аллаларыны къыдыргъанлары ичюн, Ёашнынъ элине береджек олды.
- ²¹Исраильнинъ падишасы Ёаш кельди ве Ехуданынъ падишасы Амацъянен Ехудадаки Бет-Шемеш шеэринде юзьме-юзь корюшти. ²²Исраиллилер

ехудалыларны енъдилер, ве ехудалылар озь чадырларына къачып кеттилер. ²³Исраильнинъ падишасы Ёаш Ехуданынъ падишасы Амацьяны (Амацья – Ёашнынъ огълу, Ёаш – Ехоахазнынъ огълу эди) Бет-Шемеште тутты ве Ерусалимге алып барды. О, Эфраим Къапусындан Коше Къапусына къадар Ерусалим диварынынъ 200 метр* олгъан къысмыны бозды. ²⁴О, Алланынъ Сарайында Овед-Эдом бакъкъан алтын, куюш, бутюн савутларны ве падиша эвининъ байлыгъыны тапты, эм де эсирлерни алды ве Самариеге къайтты.

²⁵Исраильнинъ падишасы Ёаш (Ехоахазнынъ огълу) ольген сонъ, Ехуданынъ падишасы Амацья (Ёашнынъ огълу) даа 15 йыл яшады.

²⁶Амацьянынъ башкъа ишлери, башындан сонъунадже, Ехуда ве Исраиль падишаларынынъ китабында язылгъандыр.

²⁷Амацья РАББИден вазгечкен сонъ, онъа къаршы Ерусалимде фитне яптылар, ве о, Лакиш шеэринге къачып кетти. Лякин фитнеджилер онынъ артындан Лакишке адамлар йибериш, оны анда ольдюрдилер. ²⁸Сонъ оны атларда кетирдилер ве Ехуданынъ баш шеэринде баба-деделеринен берабер дефн эттилер.

Ехуданынъ падишасы Уззия

26 ¹Ехуданынъ бутюн халкъы 16 яшлы Уззияны алдылар ве оны Амацья бабасынынъ ерине падиша этип къойдылар. ²Падиша олип, баба-деделерине къошулгъан сонъ, Уззия Элот шеэрини гъайрыдан къурды ве оны Ехудагъа къайтарды. ³Уззия падиша олгъанда, 16 яшында эди ве 52 йыл девамында Ерусалимде падишалыкъ этти. Анасынынъ ады ерусалимли Еколья эди. ⁴О, бабасы Амацья япкъаны киби, РАББИнинъ огюнде догъру ишлер япып яшады. ⁵О, онъа Алладан къоркъмагъа огреткен Зекъарьянынъ кунълеринде Алланынъ истегини къыдырды. Уззия РАББИден ярдым къыдыргъанда, Алла онъа ярдым этти.

⁶Уззия фелестинлилернен дженклемге барды ве Гъат, Явне ве Ашдод шеэрлерининъ диварларыны йыкътырды. Сонъра Ашдод якъынларында ве Фелестин топракларында шеэрлер къурды. ⁷Алла онъа фелестинлилерге, Гур-Баалда яшагъан арапларгъа къаршы ве меунлыларгъа къаршы дженк этмеге ярдым этти. ⁸Аммонлылар Уззиягъа берги телей эдилер. О, пек къудретли олгъаны ичюн, онынъ намы Мысыр сынъырларына къадар белли олды.

⁹Уззия Ерусалимде Коше Къапусында, Вадий Къапусында ве дивар бурулгъан кошуде къуллелер къурды ве оларны пекитти. ¹⁰О, даа сахрада къуллелер къурды ве чокъ къуюлар къаздырды, чюнки онынъ Шефелада ве тегизликте чокъ айваны бар эди. Онынъ дагъларда ве Къармелде топракны ишлеген къуллары ве юзюмджилери де бар эди, чюнки о, топракны пек севе эди.

* 25.23 200 метр – къ. еуд. «400 аммах».

¹¹Уззиянынъ дженкке азыр ордусы да бар эди. Орду, озь болуклерине коре ве сайысына коре чыкъты. Еиэл кяттип ве башлыкъ Маасея оларнынъ джедвелини яптылар. Олар буны падишанынъ башлыгы Хана-ньянынъ янында яптылар. ¹²Джесюр аскерлерге башлыкъ эткен сой башлыкъларынынъ бутюн сайысы 2 600 эди. ¹³Бу башлыкъларнынъ реберлиги алтында 307 500 аскер бар эди. Олар душмангъа къаршы къараманджасына дженкештилер, падишагъа ярдым эттилер. ¹⁴Уззия бутюн ордусына къалкъан ве мызракълар, шлем ве зырхлар, яйлар ве сапан ташлары азырлады. ¹⁵Ерусалимде о, акъылнен тюшюнип чыкъаргъан алетлер яптырды. Олар къуллелерде ве диварнынъ кошелеринде ерлешип, окъларны аттылар ве буюк ташларны фырлаттылар. Уззиянынъ ады узакъларда белли олды, чюнки о, аджайип ярдым алды ве пек къудретли олды.

Къанунны бозгъаны ичюн, Уззиягъа берильген джеза

¹⁶Лякин о, пек къудретли олгъан сонъ, онынъ юреги юкселип гъурурланды ве онынъ олюмине себеп олды. О, РАББИнинъ Сарайына кирип, къокъулы шейлер якъылгъан ерде къокъулы шейлер якъты ве бойле этип, Алласы олгъан РАББИге къаршы джинает япты. ¹⁷Руханий Азарья ве онен берабер РАББИнинъ башкъа 80 руханийи, джесюр адамлар, онынъ артындан кеттилер. ¹⁸Олар Уззия падишагъа къаршы чыкъып, онъа бойле дедилер:

– Уззия, сенинъ РАББИге къокъулы отлар якъмагъа акъкъынъ ёкъ. Бу – руханийлернинъ, якъмагъа ичюн азиз этильген Харун огъуллаарынынъ ишидир. Сен джинает яптынъ. Шунунъ ичюн Мукъаддес Ерден чыкъ. Алла олгъан РАББИден санъа итибар олмайджакъ!

¹⁹Лякин Уззия пек ачувланды. Онынъ къолунда исе къокъулы отлары якъмакъ ичюн бухурдан бар эди. Уззия руханийлерге ачувлангъан вакъытта, руханийлернинъ козю огюнде онынъ манълайында тери хасталыгы пейда олды. Бу, РАББИнинъ Сарайында, къокъулы шейлер якъылгъан ернинъ янында олды. ²⁰Баш руханий Азарья ве эписи руханийлер Уззиягъа бакътылар ве онынъ манълайында тери хасталыгыны коръдилер. Олар оны Сарайдан чыкъмагъа ашыкътырдылар. РАББИ оны джезалагъаны ичюн, о, озю де чыкъмагъа ашыкъты. ²¹Уззия падиша олюминедже тери хасталыгынен чекишти ве айры бир эвде хаста олып яшады. О, РАББИнинъ Сарайындан айырылгъан эди. Онынъ огълу Ётам исе падиша сарайында башлыкъ япты ве мемлекетнинъ халкъына къады олды.

²²Уззиянынъ башкъа ишлери акъкъында, башындан сонъунадже, Амоцнынъ огълу пейгъамбер Ешая язды. ²³Уззия ольди ве баба-деделерине къошулды. Онынъ тери хасталыгы олгъаны ичюн, оны бабаларынен берабер падишаларнынъ къабирлер тарласында дефн эттилер. Онынъ ерине огълу Ётам падиша олды.

Ехуданынъ падишасы Ётам

27 ¹Ётам падиша олгъанда, о, 25 яшында эди ве 16 йыл девамында Ерусалимде падишалыкъ этти. Анасынынъ ады – Цадокънынъ къызы Еруша эди. ²Бабасы Уззия япкъаны киби, Ётам да РАББИнинъ огюнде догъру ишлер япып яшады, тек РАББИнинъ Сарайына кирмеди. Халкъ исе эп бозукъ ёлларда юре эдилер. ³О, РАББИнинъ Сарайы ичюн Юкъары Къапуны яптырды ве Офел диварында чокъ шейлер къурды. ⁴Ётам Ехуда дагъларында шеэрлер къурды, орманларда исе къалелер ве къуллелер къурды. ⁵Ётам аммонлыларнынъ падишасынен дженк этти ве оларны енъди. Шу йылы аммонлылар онъа 100 чувал* кумюш, 50 000 чувал богъдай ве 50 000 чувал* арпа бердилер. Аммонлылар шуларны онъа экинджи йылы да, учюнджи йылы да бердилер.

⁶Ётам Алласы РАББИнинъ огюнде озь ишлерини япты, ве шунинъ ичюн пек къудретли олды.

⁷Ётамнынъ башкъа ишлери акъкъында, онынъ эписи дженклери ве яшайышы акъкъында Израиль ве Ехуда падишаларынынъ китабында язылгъандыр.

⁸Ётам падиша олгъанда, о, 25 яшында эди. Ерусалимде о, 16 йыл девамында падишалыкъ этти.

⁹Ётам ольди ве баба-деделерине къошулды ве Давут Шеэринде дефн этильди. Онынъ ерине огълу Ахаз падиша олды.

Ехуданынъ падишасы Ахаз

28 ¹Ахаз падиша олгъанда, о, 20 яшында эди. О, Ерусалимде 16 йыл девамында падишалыкъ этти. Бабасы Давут РАББИнинъ огюнде догъру ишлер япкъан эди, Ахаз исе догъру ишлер япмады. ²О, Израиль падишалары юрген ёлларындан юре эди, Баалларгъа къуюлгъан табынма путларыны биле япты. ³О, Бен-Хинном вадийинде къокъулы шейлер якъты. РАББИ Израиль огъуллаарынынъ огюнден халкъларны къувалагъан эди, Ахаз исе оларнынъ пис адетлерине уйып, озь огъуллаарыны атештен кечирди. ⁴О, даа ибадет тёпелеринде, байырларда ве эр бир талдалы терек тюбюнде къурбанлар чала ве къокъулы отлар якъа эди.

Ехуданынъ Арамнен ве Израильнен дженки

⁵Алласы РАББИ Ахазны Арам падишасынынъ къолуна берди. Арамлылар оны енъдилер, бир чокъ адамыны туттылар ве Дамаск шеэринде алып бардылар.

Бундан гъайры о, Израиль падишасынынъ къолуна тюшти ве бунтунлей енъильди. ⁶Ехудалылар бабаларынынъ Алласы РАББИни

* 27.5 100 чувал – къ. еуд. «100 киккар».

* 27.5 50 000 чувал – къ. еуд. «10 000 кор».

къалдыргъанлары ичюн, Ремальяхунунъ огълу Пекъах бир кунде оларнынъ 21 000 джесюр аскерини ольдюрди. ⁷Эфраимли батыр Зикрий исе падишанынъ огълу Маасеяны, сарай бакъыджысы Азрикъамны ве падишадан сонъ экинджи адам олгъан Элкъананы ольдюрди.

⁸Исраиль огъулары агъа-къардашлары олгъан ехудалыларнынъ 200 000 апайларыны, къызларыны ве огъланларыны туттылар. Бундан гъайры бир чокъ шейлерни чайпап алдылар ве буларны Самарие шеэрини ёлладылар.

Пейгъамбер Оded

⁹Анда РАББИнинъ бир пейгъамбери бар эди. Онынъ ады – Оded. О, Самариеге келеяткъан ордунынъ огъуне чыкъты да, шойле деди:

– РАББИ, бабаларынъызнынъ Алласы, ехудалыларгъа пек ачувланып, оларны сизинъ къолунъызгъа берди. Сизлер исе оларны тап коклерге еткен гъазапнен ольдюрдинъиз. ¹⁰Шимди исе Ехуданы ве Ерусалим халкъыны озюнъизге акъай ве апай къуллары япмакъ истейсинъиз. Алланъыз РАББИнинъ огъунде сизлер ич бир къабаат ишлемединъизми?

¹¹Шимди мени динъленъиз. Сиз туткъан агъа-къардашларынъызны къайтарынъиз. Сизлерге къаршы РАББИнинъ гъазап атеши алевленди.

¹²Эфраим башлыкъларындан базылары: Ехохананнынъ огълу Азарья, Мешиллемотнынъ огълу Берекия, Шаллумнынъ огълу Ехизкия ве Хадлайнынъ огълу Амоса дженктен къайтаяткъанларнынъ къаршысында турдылар ¹³ве оларгъа бойле дедилер:

– Эсирлерни мында кетирменъиз. Ёкъса, биз РАББИнинъ огъунде гуна къазанаджакъмыз. Гуналарымызгъа ве джинаетлеримизге даа да къошмакъ истейсизми? Къабаатымыз пек буюк, ве гъазап атеши Исраильге къаршы алевленди.

¹⁴Бундан сонъ, сиялангъан аскерлер туткъан адамларны ве чайпап алынган шейлерни башлыкъларнынъ огъунде ве Исраиль джемаатынынъ огъунде къалдырдылар. ¹⁵Адлары юкъарыда айтылып кечкен акъайлар турдылар ве эсирлерни озьлерине алдылар, чыпкакъ эсирлерге чайпап алынган урбаларны бердилер. Оларны кийиндирдилер, оларгъа аякъкъапларны бердилер, оларны ашатты-ичирдилер ве ягънен сюрттилер. Сонъ эписи зайыф олгъанларны эшеклерге отурттылар, агъаларына Пальмалар шеэрини, яни Ерихон шеэрини ёлладылар. Озьлери исе Самариеге къайттылар.

Ахаз ашшурлылардан ярдым сорай

¹⁶О вакъытта Ахаз падиша Ашшурнынъ падишаларындан ярдым сорап, оларгъа адамлар йиберди. ¹⁷Эдомлылар кене келип, ехудалыларгъа уджюм эттилер ве чокъ адам эсир алдылар. ¹⁸Фелестинлилер де даркъалып, Ехуданынъ Шефеладаки шеэрлерини ве Негевни басып алдылар. Олар Бет-Шемеш ве Аялон, Гедерот ве Сокъо шеэрини ве этрафындаки койлерни,

Тимна шеэрини ве этрафындаки койлерни, Гимзо шеэрини ве этрафындаки койлерни басып алдылар ве анда ерлештилер. ¹⁹Бойлеликнен, РАББИ Ехуданы Израильнинъ падишасы Ахазнынъ япкъанлары ичюн ашалады, чюнки Ахаз Ехудада яманлыкъкъа ёл ачты ве РАББИге ишанчлы олмады.

²⁰Ашшур падишасы Тиглат-Пилнесер Ахазгъа кельди, амма ярдым этмек ерине, тек белялар кетирди. ²¹Ахаз, РАББИнинъ Сарайындан, падиша эвинден ве башлыкъларнынъ эвинден къыйметли шейлерни алып, оларны Ашшур падишасына берген эди. Лякин бу ярдым этмедиди.

Ахазнынъ гуналары

²²Белялар кунълеринде биле Ахаз падиша РАББИге къаршы япкъан озъ гуналарына даа гуна къоша эди. ²³Ахаз, оны енъген Дамаск халкъы табынгъан аллаларгъа къурбанлар чалды. О, бойле деди: «Арам падишаларынынъ аллалары оларгъа ярдым этелер. Эгер мен де оларгъа къурбан кетирсем, олар манъа да ярдым этерлер». Лякин олар Ахазны ве бутюн Израильни ёлдан урдылар.

²⁴Ахаз Алланынъ Сарайындан савутларны чыкъарды, Алланынъ Сарайындан алынгъан савутларны парчалады. Сонъ о, РАББИнинъ Сарайы къапусыны къапатты ве Ерусалимнинъ эр бир кошесинде къурбан ерлерини къойды. ²⁵Ехуданынъ эр бир шеэринде де Ахаз, башкъа аллаларгъа къокъулы отларны якъмакъ ичюн, ибадет тёпелерини къурды. Ахаз баба-деделерининъ Алласы РАББИни пек ачувландырды.

²⁶Ахазнынъ башкъа ишлери ве эписи арекетлери акъкъында, башындан сонъунадже, Ехуда ве Израиль падишаларынынъ китабында язылгъандыр. ²⁷Ахаз ольди ве баба-деделерине къошулды. Оны Ерусалим шеэринде дефн эттилер, амма оны Израиль падишаларынынъ къабирлерине къоймадылар. Онынъ ерине огълу Хизкия падиша олды.

Ехуданынъ падишасы Хизкия

29 ¹Хизкия 25 яшында олгъанда, о, падиша олды ве 29 йыл девамында Ерусалимде падишалыкъ этти. Анасынынъ ады – Зекъарьянынъ къызы Авия эди. ²О, РАББИнинъ огюнде, эр бир шейде бабасы Давут япкъаны киби, догъру ишлер япып яшады.

Раббининъ Сарайыны темизлейлер

³Хизкия озъ падишалыгъынынъ биринджи йылынынъ биринджи айында РАББИнинъ Сарайы къапуларыны ачты ве оларны тюзетти. ⁴Сонъра руханийлерни ве левийлилерни чагъырып, оларны шаркъ мейданында топлады. ⁵Оларгъа шойле деди:

– Левийлилер, мени динъленъиз! Озьлеринъизни элялланъыз, бабаларынъызнынъ Алласы РАББИнинъ Сарайыны да азиз этинъиз, писликлерни Азиз Ерден чыкъарып атынъыз! ⁶Бизим бабаларымыз имандан вазгечтилер, Алламыз РАББИнинъ огюнде яманлыкъ яптылар ве

Оны къалдырдылар. Олар РАББИнинъ Мескенинден юзъ чевирип, онъа аркъасынен айландылар. ⁷Олар Эйваннынъ къапусыны къапаттылар, къандиллерни сѣндюрдилер, Израиль Алласынынъ Азиз Еринде къо-къулы отлар якъмадылар ве бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар кетир-медилер. ⁸Шунынъ ичюн РАББИнинъ буюк ачувы Ехудагъа ве Ерусалимге тюшти, ве О, оларны къоркъунчлы джезасына огъратты, ве олар дешет ичине далып, масхара олдылар. Буны козьлерингъиз корип тура. ⁹Мына бабаларымыз къылычтан ольди. Шу себептен де огъуллаарымыз, къызларымыз ве апайларымыз эсир алынды. ¹⁰Шунынъ ичюн мен, РАББИ бизге къаршы олгъан атешли ачувыны ятыштырсын деп, Израильнинъ Алласы РАББИнен мукъавеле япмагъа истейим. ¹¹Огъуллаарым, энди мукъайтсыз олмангъыз. РАББИ сизлерни Онынъ огюнде турмакъ, Онъа хызмет этмек, Онынъ хызметчилери олмакъ ве Онъа къокъулы отларны якъмакъ ичюн сайлады.

¹²Сонъра бу левийлилер турдылар: Кехат огъуллаарындан – Амасайнынъ огълу Махат ве Азарьянынъ огълу Ёэль; Мерарий огъуллаарындан – Авдийнинъ огълу Киш ве Ехаллелэлнинъ огълу Азарья; гершонлылардан – Зимманынъ огълу Ёах ве Ёахнынъ огълу Эден; ¹³Элицафаннынъ огъуллаарындан – Шимрий ве Еуэл; Асафнынъ огъуллаарындан – Зекъарья ве Маттанья; ¹⁴Хеманнынъ огъуллаарындан – Ехиэл ве Шимий; Едутуннынъ огъуллаарындан – Шемая ве Уззиэл.

¹⁵Олар агъа-къардашларыны топладылар ве эялландылар ве падишанынъ буюргъанына ве РАББИнинъ сѣзлерине коре, РАББИнинъ Сарайыны темизлемеге бардылар. ¹⁶Руханийлер РАББИнинъ Сарайыны темизлемек ичюн, Онынъ ичерисине кирдилер ве РАББИнинъ Сарайында бутюн тапылгъан писликлерни чыкъарып, Сарайнынъ азбарына алып чыкътылар. Левийлилер буларны алып, тышарыгъа, Кидрон вадийине алып кеттилер. ¹⁷Биринджи айнынъ биринджи куню азиз этювни башладылар. Айнынъ секизинджи куню РАББИнинъ Эйванына кирдилер ве секиз кунь девамында РАББИнинъ Сарайыны азиз эттилер ве биринджи айнынъ 16-нджи куню хызметини битирдилер.

Сарайны азиз этелер

¹⁸Сонъ ичери, Хизкия падишанынъ огюне келип, шойле дедилер:
– Биз бутюн РАББИнинъ Сарайыны темизледик: къурбанларны бутюнлей якъмакъ ичюн къурбан ерини де, эписи савутларыны да, сыра-сыра теклиф пителери къоюлгъан столны да, эписи савутларыны да. ¹⁹Ахаз озюнинъ падишалыгъы заманында имансыз арекет эткенде, чыкъарып аткъан эписи савутларны да тюзеттик ве азиз эттик. Мына, олар эписи РАББИнинъ къурбан ерининъ алдында туралар.

²⁰Хизкия падиша саба-эрте турды, шеэрнинъ башлыкъларыны топлалды ве РАББИнинъ Сарайына кетти. ²¹Гуналар ичюн къурбан чалмагъа падишалыкъ, Мукъаддес Ер ве Ехуда огъруна еди баш бугъа, еди баш

къочкъар, еди баш къозу ве еди баш текени алып кетирдилер. Сонъ о, Харун огъулары руханийлерге РАББИнинъ къурбан ерине бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны кетирмеге буюрды. ²²Бугъаларны сойдылар. Руханийлер оларнынъ къаныны алдылар ве къурбан ерине септилер. Сонъ къочкъарларны сойдылар ве оларнынъ къаныны къурбан ерине септилер. Сонъ къозуларны сойдылар ве оларнынъ къаныны къурбан ерине септилер. ²³Сонъ гуналар ичюн къурбан чалмагъа, падишанынъ ве джемаатнынъ огъуне текелерни алып кетирдилер. Олар къолларыны текелернинъ устуне къойдылар. ²⁴Сонъ руханийлер оларны сойдылар ве, бутюн Исраильнинъ гуналары ичюн одеме этмеге, оларнынъ къанынен къурбан ерини темизледилер. Чюнки падиша бутюн Исраиль ичюн бутюнлей якъыладжакъ къурбанны ве гуналар ичюн къурбанны кетирмеге буюрды.

²⁵Падиша РАББИнинъ Сарайында левилийлерни зиллер, арфалар ве сантырларынен берабер ерлештирди. Буны падиша Давут, онынъ гизли шейлерни бильген адамы Гъад ве Натан пейгъамбер буюргъан эдилер. РАББИ буны Озь пейгъамберлери ярдымынен буюрды. ²⁶Левилийлер Давутнынъ чалгъы алетлеринен, руханийлер исе боразанларнен турдылар. ²⁷Хизкия къурбан еринде бутюнлей якъыладжакъ къурбан кетирмеге буюрды. Къурбан янмагъа башлагъан вакъытта РАББИге йырлар да башланды, эм де боразанлар ве Исраиль падишасы Давутнынъ чалгъы алетлери де чалынды. ²⁸Бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны кетирип битирмегендже, бутюн джемаат ибадет эте, йырджылар йырлай, боразанлар чалына эди. ²⁹Бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны кетирип битирген сонъ, падиша ве онен олгъанларнынъ эписи тиз чектилер ве ергедже эгильдилер.

³⁰Сонъ Хизкия падиша ве башлыкълар левилийлерге РАББИни Давутнынъ ве гизли шейлерни бильген Асафнынъ сёзлеринен макътамагъа буюрды. Олар да къуванчен РАББИни макътадылар ве тиз чёкип, ергедже эгильдилер.

³¹Хизкия сёзлерини девам этип, шойле деди:

– Энди сиз озьлеринъизни РАББИге багъышладынынъыз. Айдынъыз, РАББИнинъ Сарайына къурбанларны ве шукюр бахшышларыны кетиринъиз.

Бундан сонъ джемаат къурбанларны ве шукюр бахшышларыны кетирип башлады. Истеген эр ким бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны кетирди. ³²Джемиет 70 баш бугъа, 100 баш къочкъар ве 200 баш къозуны алып кетирип, буларнынъ эписини РАББИге бутюнлей якъыладжакъ къурбан эттилер. ³³Азиз къурбанларнынъ сайысы 600 баш тувар ве 3 000 баш къочкъар-теке эди. ³⁴Амма руханийлер аз эди, ве олар бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ кетирильген айванларнынъ терисини сыдырмагъа етиштиралмай эдилер. Шуннынъ ичюн оларнынъ агъа-къардашлары левилийлер оларгъа, иш битмегендже ве башкъа руханийлер эялланмагъандже, ярдым эттилер. Левилийлер озьлерини

эялламакъ ишинде руханийлерден даа да яхшы азырлана эдилер. ³⁵Бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар чокъ эди, аманлыкъ къурбанларнынъ ягъы ве бутюнлей якъыладжакъ къурбанларнен берабер берильген ичерлик бахшышлары да чокъ эди. Бойлеликнен, РАББИнинъ Сарайындаки хызмет гъайрыдан тикленген эди. ³⁶Хизкия ве бутюн халкъ, Алла Озь халкъына азырлагъан шейлерге пек къуванды, чюнки эр шей апансыздан олып кечти.

Песахкъа азырланув

30 ¹Хизкия бутюн Исраиль ве Ехуда топракъларына хабер ёллады, Эфраим ве Менашше къабилелерине де мектюплер язды ве оларны Ерусалимдеки РАББИнинъ Сарайына кельмеге ве Исраильнинъ Алласы РАББИ ичюн Песах Байрамыны кечирмеге чагъырды. ²Падиша, онынъ башлыкълары ве бутюн Ерусалимдеки джемаат Песахны экинджи айда кечирмек къарарына кельдилер. ³Оны озь вакътында кечирип оламай эдилер, чюнки руханийлер кереги киби даа эялланмагъан эдилер ве халкъ Ерусалимде даа топлашмагъан эди. ⁴Бу, падишанынъ ве джемаатнынъ козюне догъру корюнди. ⁵Бутюн Исраиль топрагъында, Беэр-Шевадан Дангъа къадар, бойле хаберни бильдирмеге къарар бердилер: Исраильнинъ Алласы РАББИге Песах Байрамыны кечирсин деп, халкъ Ерусалимге кельсин. Чюнки чокътан Байрамны язылгъанына коре кечирмей эдилер. ⁶Хаберджилер падишанынъ ве онынъ башлыкъларынынъ мектюплерини бутюн Исраиль ве Ехуда топракъларына алып кеттилер ве, падишанынъ буюргъанына коре, бойле дей эдилер:

– Эй, Исраиль огъуллары! Ибраим, Исхакъ ве Исраильнинъ Алласына РАББИге къайтынъыз. Сонъ О да, Ашшур падишаларынынъ къолундан сагъ къалгъанларынынъызгъа къайтар. ⁷Бабаларынынъыз ве агъа-къардашларынынъыз киби олманъыз. Олар, бабаларынынъ Алласы РАББИнинъ огюнде имансыз олдылар, ве О, корьгенинъиз киби, оларны олюмге берди. ⁸Бабаларынынъызгъа ошап, энъсеси къаткъанлар киби олманъыз. РАББИге боюн эгинъиз, Онынъ омюрбилля азиз эткен Мукъаддес Ерине келинъиз, Алланынъ РАББИге хызмет этинъиз, ве Онынъ гъазап атеши сизлерден узакълашыр. ⁹Сизлер РАББИге къайтсанъыз, сизинъ агъа-къардашларынынъыз ве огъулларынынъыз оларны эсир эткенлернинъ мераметини кореджеклер ве бу топракъкъа къайтып келирлер. РАББИ-Таалынынъыз мераметли олып, эйилик эте. Сизлер Онъа къайтсанъыз, О, сизден юзь чевирмез.

¹⁰Хаберджилер Эфраим ве Менашше топракъларында шеэр-шеэрден юрдилер, тап Зевулун топрагъына къадар кеттилер, лякин оларнынъ устюнден тек кульдилер ве оларны мыскъылладылар. ¹¹Амма Ашер, Менашше ве Зевулун къабилелеринден олгъан базы адамлар боюн эгип, Ерусалимге кельдилер. ¹²Алланынъ къолу исе Ехуданынъ устюнде эди. РАББИнинъ сёзюне коре, падишанынъ ве башлыкъларнынъ буюргъаныны беджермек ичюн, О, оларгъа бирлик берди.

Песах Байрамы

¹³Маясыз Пишкен Пителер Байрамыны япмакъ ичюн, экинджи айда Ерусалимде чокътан-чокъ халкъ топланды. Джемаат пек чокъ сайылы эди. ¹⁴Олар Ерусалимдеки кърбан ерлерини ве къркъулы отлар якъмакъ ичюн ерлерни боздылар ве Кидрон вадийине ташладылар. ¹⁵Сонъ экинджи айнынъ 14-юнджи куню Песах кърбозусыны сойдылар. Руханий ве левилийлер утандылар ве эялландылар, ве бутюнлей якъыладжакъ кърбанларны РАББИнинъ Сарайына кетирдилер. ¹⁶Алланынъ адамы олгъан Мусанынъ Къануны боюнджа, тертибине коре озь ерлерине турдылар. Руханийлер исе левилийлернинъ къролундан кърбан къаныны алып, оны септилер. ¹⁷Джемиетнинъ арасында пек чокъ озюни эялламагъан адамлар бар эди. Шунунъ ичюн левилийлер эялланмагъан адамларнынъ ерине Песах айванларыны соя эдилер ве оларны РАББИге багъышлай эдилер. ¹⁸Эфраим, Менашше, Йиссакъар ве Зевулун къабилесинден олгъан бир чокъ адамлар темизленмедилер, лякин язылгъанына бакъмадан, Песах ашыны ашадылар. ¹⁹Хизкия олар ичюн дува этип:

– Эйи РАББИ! РАББИ-Таалыны, бабаларынынъ Алласыны джан-юректен кърдыргъан эр бир адамны, олар мукъаддес адетине коре эялланмагъан олсалар биле, багъышла! – деди.

²⁰РАББИ Хизкиянынъ дуvasыны эшитти ве халкъны тедавийледи.

²¹Ерусалимде булунгъан Израиль огъуллары еди кунъ девамында Маясыз Пишкен Пителер Байрамыны буюк кърванчнен яптылар. Эр кунъ левилийлер ве руханийлер РАББИни шеревлемек ичюн япылгъан чалгъы алетлеринде РАББИни макътадылар.

²²Хизкия падиша РАББИге хызметлерини яхшы ангълагъан левилийлерге яхшы сөзлер айтты. Еди кунъ девамында байрам ашларыны ашадылар, аманлыкъ кърбанларыны чалдылар ве бабаларынынъ Алласы РАББИни макътадылар.

²³Бутюн джемаат даа еди кунъ байрамны девам этмеге кърар этти ве шу еди кунни буюк кърванчнен кечирдилер. ²⁴Ехуданынъ падишасы Хизкия джемаат ичюн 1 000 баш бузав ве 7 000 кърбой-эчки берди. Башлыкълар да джемаат ичюн 1 000 баш бузав ве 10 000 кърбой-эчки бердилер. Бир чокъ руханийлер озьлерини эялладылар. ²⁵Бутюн Ехуда джемааты, руханийлер, левилийлер, Израильден кельген бутюн джемаат ве Израильден келип Ехудада яшагъан халкъ да пек кървандылар. ²⁶Ерусалимде буюк кърванч бар эди. Израиль падишасы Давутнынъ огълу Сулейманнынъ заманларындан берли Ерусалимде ойле байрам олмагъан эди. ²⁷Сонъ левилий руханийлер турды ве халкъкъа яхшылыкъ тиледилер. Оларнынъ сеслери эшитильди, ве дувалары коклерге, Онынъ мукъаддес мескенине барып еттилер.

Хизкия падишанынъ денгъиштирювлери

31 ¹Бунунъ эписинден сонъ, анда олгъан израиллилер Ехуда шеэрлерине кеттилер ве бутюн пут ташларыны парчаладылар, Ашера путуна

табынма диреклерини кестилер ве бутюн Ехуда, Биньямин, Эфраим ве Менаше топракъларындаки ибадет тѣпелерини ве кѣурбан ерлерини бутюнлей ѳкъ эттилер. Сонъ Исраиль огъуллаары озъ ерлерине, озъ шеэрлерине къайттылар.

²Хизкия руханийлернинъ ве левийлилернинъ болюклерини къойды. Олар, болюклерге коре ве оларнынъ руханий я да левийли хызметлерине коре, бутюнлей якъыладжакъ кѣурбанлар ве аманлыкъ кѣурбанлары кетирмек, ибадет этмек, РАББИнинъ чадырлары къапусы огюнде макътамакъ ве шуретлемек керек эдилер. ³Падиша озъ байлыгъындан бутюнлей якъыладжакъ кѣурбанлар ичюн айванларнынъ сайысыны бельгиледи: саба-акъшам кетирильген бутюнлей якъыладжакъ кѣурбанлар, раатлыкъ куньлеринде, янъы ай куньлеринде ве байрам куньлеринде кетирильген бутюнлей якъыладжакъ кѣурбанлар ичюн айванларны, РАББИнинъ Къанунында язылгъаны киби, бельгиледи. ⁴Сонъ о, бойле буюрды: левийлилер ве руханийлер РАББИнинъ Къануныны яхшы беджерсин деп, Ерусалимде яшагъан халкъ оларгъа керекли шейлерни бермеге керек эдилер. ⁵Буюргъанлары белли олгъан сонъ, Исраиль огъуллаары биринджи берекетлеринден ашлыкъ, янъы шарап, ягъ, бал ве тарлаларда етиштирген чешит тюрлю махсуллаарыны кетирди. Бундан гъайры, олар даа башкъа шейлернинъ онда бир къысмыны кетирдилер. ⁶Ехуда шеэрлеринде яшагъан исраиллилер ве ехудалылар да озъ тувар ве къой-ѳкилерининъ онда бир къысмыны кетирдилер. Олар Алласы РАББИге багъышлагъан азиз шейлернинъ онда бир къысмыны да кетирдилер ве оба-оба шейлер джыйдылар.

⁷Йылнынъ учюнджи айында джыйып башладылар ве еинджи айында битирдилер. ⁸Хизкия ве башлыкълары келип, джыйылгъан шейлерни корьдилер ве РАББИге ве Онынъ халкъы Исраильге шукюр этилер.

⁹Хизкия руханийлерден ве левийлилерден шу шейлернинъ обалары акъкъында сорады. ¹⁰Цадокъ эвинден олгъан баш руханий Азарья онгъа джевап берди:

– РАББИнинъ Сарайына бахшышларны кетирип башлагъанлардан сонъ, биз тойгъандже ашадыкъ. Даа чокъу къалды, чюнки РАББИ Озюнинъ халкъыны буюк берекетнен багъышлады. Пек чокъ шей исе къалды.

¹¹Сонъ Хизкия РАББИнинъ Эвинде одалар азырламагъа буюрды. Одаларны азырладылар. ¹²Сонъра шу одаларгъа бутюн бахшышларны, онда бир къысымларны, багъышлангъан шейлерни садъкълыкънен алып кирдилер. Оларнынъ башында левийли Конанья эди, ве экинджиси исе – къардашы Шимий эди. ¹³Ехиэл, Азазьяху, Нахат ве Асаэл, Еримот ве Ёзавад, Элиэл ве Йисмахья, Махат ве Беная Конаньянынъ ве къардашы Шимийнинъ эли астында бакъыджылар эдилер. Хизкия падиша ве РАББИнинъ Сарайынынъ башлыгъы Азарья оларны къойгъан эдилер. ¹⁴Йимнанынъ огълу Къорэ, левийли, шаркъ тарафында тургъан къапуджы, Аллагъа озъ истегинен кетирильген бахшышлар ичюн джевапкъар

эди. О, РАББИге кетирильген шейлерни ве энъ азиз багъышлангъан шейлерни дагъыта эди. ¹⁵Онынъ къолунда руханийлернинъ шеэрлеринде Эден, Миньямин, Ешуа, Шемая, Амарья ве Шекъанья эдилер. Олар садъкълыкънен агъа-къардашларына, буюк олсун, кучюк олсун, оларнынъ болюклерине коре, пайларны дагъыта эдилер. ¹⁶Несиллернинъ джедвелинде язылгъанлардан гъайры, олар учъ яшындан буюк олгъан эркеклерге, РАББИнинъ Сарайына кунъделик хызмет этмеге ве озъ вазифелерини беджермеге кирген эписине, оларнынъ болюклерине коре, дагъыта эдилер. ¹⁷Сонъ джедвельде язылгъан руханийлерге де, оларнынъ сойларына коре, ве левилийлерге, йигирми яшындан буюк олгъанларгъа, оларнынъ вазифелерине ве болюклерине коре, ¹⁸ве даа джедвельде язылгъанларгъа уфакъ балаларынен, апайларынен, огъуларынен ве къызларынен, – бутюн джемаатына дагъыта эдилер, чюнки олар садъкълыкънен озълерини азиз хызметке багъышладылар. ¹⁹Адарынен бельгиленген адамлар эр бир шеэрде ве шеэрлернинъ тарафларында яшагъан Харун огъулары ичюн, руханийлер ичюн къоюлгъан эдилер. Олар руханий олгъан эписи акъайларгъа ве джедвельде язылгъан эписи левилийлерге пайларны бере эдилер.

²⁰Хизкия падиша бутюн Ехудада бойле япты. О, Алласы РАББИнинъ огюнде яхшы, догъру ве адалетли шейлер япты. ²¹РАББИнинъ Сарайындаки хызмет ичюн эр бир башлагъан ишинде, Алланы къыдыргъанда Къанунны ве эмирлерни беджерювде о, эр шейни джан-юректен япты ве енъиш корди.

Санхерив къоркъуза

32 ¹Хизкиянынъ бутюн шу садъкъ ишлеринден сонъ, Ашшурнынъ падишасы Санхерив кельди ве Ехуда топрагъына кирди. О, пекитильген шеэрлерни алкъагъа алды ве оларны запт этмеге истеди. ²Хизкия, Санхеривнинъ Ерусалимге къаршы дженк этмеге истегини корьген сонъ, ³озъ башлыкъларынен ве арбий адамларынен акъыл танышты ве шеэр тышындаки сув чокъракъларыны къапатмагъа буюрды. Олар Хизкиягъа ярдым эттилер. ⁴Чокътан-чокъ адам топланды ве: «Ашшурнынъ падишалары мында кельгенде, чокъ сув тапмасынлар», – деп, бутюн чокъракъларны ве мемлекетнинъ ортасындан акъкъан озенни къапаттылар. ⁵Хизкия гъайретнен ишке берильди ве бутюн йыкътырылгъан диварны янгыдан къурды, диварда къуллелер яптырды. Диварнынъ тышындан даа бир дивар япты. Давут Шеэрининъ Миллосыны пекитти ве бир чокъ сила ве къалкъанлар япты.

⁶Халкънынъ башында о, дженк башлыкъларыны къойды. Сонъ оларны шеэр къапусынынъ огюндеки мейданда топлады ве оларны юреклендирип, шойле деди:

⁷– Къуветли ве джесаретли олунъыз! Ашшур падишасындан ве онен берабер олгъан буюк ордусындан къоркъманъыз, рухтан тюшменъиз,

чюнки бизнен олгъаны онен олгъандан буюк. ⁸Онен берабер – адамларнынъ къудрети, бизнен берабер исе – Алламыз РАББИдир. О бизге ярдым этеджек ве бизнен бирликте дженк этеджек.

Халкъ Ехуданынъ падишасы Хизкиянынъ сёзлерини эшитти ве юрекленди.

⁹Бундан сонъ Ашшурнынъ падишасы Санхерив озь къуллаарыны Ерусалимге хабернен ёллады. О, озь буюк къудретинен берабер Лакиш шеэрининъ къаршысында тура эди. Ехуданынъ падишасы Хизкиягъа ве Ерусалимдеки бутюн ехудалыларгъа о, бойле хабер йиберди:

¹⁰– Ашшурнынъ падишасы Санхерив бойле дей: «Алкъада Ерусалимде отургъанда, сиз неге ишанасынъыз? ¹¹Хизкия сизни ёлдан ура. О, сизлерни ачлыкътан ве сувсузлыкътан олюмге береджек. О: “Алламыз РАББИ бизни Ашшур падишасынынъ къолларындан къуртараджакъ”, – дей, ¹²лякин Онынъ ибадет тёпелерини ве къурбан ерлерини бозгъан Хизкия дегиль эдими? О, ехудалыларгъа ве Ерусалимге: “Тек бир дане къурбан ерининъ огюнде ибадет этинъиз ве тек онынъ устюнде къо къулы шейлерни якъынъыз”, – демедими? ¹³Меним бабаларым ве мен мемлекетлернинъ эписи халкъларынен не якъанымызны бильмейсизми? Мемлекетлерде яшагъан миллетлернинъ аллалары озь мемлекетини меним къолумдан къуртарып олдылармы? ¹⁴Бабаларым ёкъ эткен бу халкъларнынъ эписи аллаларындан къайсы бир алласы озь халкъыны меним къолумдан къуртарып олды? Сонъ сизинъ Алланъыз меним къолумдан къуртарып олурмы? ¹⁵Хизкия сизлерни алдатмасын ве бойле айтып, сизлерни ёлдан урмасын. Онъа инанманъыз, чюнки ич бир халкънынъ ве падишалыкънынъ ич бир алласы меним къолумдан я да бабаларымнынъ къолундан озь халкъыны къуртарып оламады. Сизинъ Алланъыз да сизлерни меним къолумдан къуртармаз».

¹⁶Санхеривнинъ къуллаары Алла РАББИге къаршы ве Онынъ къулу Хизкия акъкъында даа чокъ шейлер айттылар. ¹⁷Санхерив Израильнинъ Алласы РАББИни акъаретлеген мектюплерни язды ве Онъа къаршы бойле айтты: «Мемлекетлерде яшагъан халкъларнынъ аллалары озь халкъларыны меним къолумдан къуртарып оламагъаны киби, Хизкиянынъ Алласы да Озь халкъыны меним къолумдан къуртарып оламаз». ¹⁸Олар ехудалыларнынъ тилинде диварларда тургъан ерусалимдилерге къычырдылар, оларны къоркъузмагъа, дешет сачмагъа ве шеэрни аламагъа истедилер. ¹⁹Олар Ерусалимнинъ Алласы акъкъында айткъанда, дюнья халкъларнынъ аллалары, инсан къолунен япылгъан аллалар акъкъында киби айта эдилер.

²⁰Хизкия падиша ве Амоцнынъ огълу пейгъамбер Ешяя бунинъ акъкъында дува этип, коклерге ялвардылар. ²¹Бундан сонъ РАББИ бир мелекни йиберди. О, Ашшур падишасынынъ ордусында эр бир джесюр аскерни, башлыкъны ве реберни ёкъ этти. Ашшур падишасы масхара олып, озь мемлекетине къайтып кетти. О, озь алласынынъ ибадетханесине

киргенде, онынъ балалары оны анда къылычнен ольдюрдилер. ²²Бойле этип, РАББИ Хизкияны ве Ерусалимде яшагъанларны Ашшурнынъ падишасы Санхеривнинъ къолундан къуртарды. Башкъаларнынъ къолларындан да къуртарды ве эр тарафтан сакълады. ²³О заманларда чокъ адамлар Ерусалимге РАББИге бахшышлар ве Ехуданынъ падишасына Хизкиягъа къыйметли шейлер алып кетирдилер. Бундан сонъ о, бутюн халкъларнынъ козюнде юксельди.

Хизкиянынъ хасталыгъы ве хасталыкътан тедавийленюви

²⁴О куньлерде Хизкия олюм хасталыгъынен хасталанды. О, РАББИге дува этти ве РАББИ оны эшитип, бир алямет берди. ²⁵Лякин Хизкиянынъ юреги пек юксельди, ве о, онъа косътерильген эйиликке къаршылыкъ бермеди. Шунунъ ичюн онынъ башына, Ехудагъа ве Ерусалимге гъазап тюшти. ²⁶Амма юреги юксельгенде, Хизкия ве Ерусалимде яшагъанлар боюн эгдилер, ве шунунъ ичюн Хизкиянынъ куньлеринде оларнынъ башына гъазап тюшмеди.

Падиша Хизкиянынъ зенгинлиги

²⁷Хизкиянынъ байлыгъы ве шурети пек буюк олды. О, озюне кумюш, алтын, къыйметли ташлар, къокъулы отлар, къалкъанлар ве чешит тюрлю гузель савутларны сакъламакъ ичюн хазинелер яптырды. ²⁸Тарла махсуллары ичюн: ашыкъ, янъы шарап ве зейтюн ягъы ичюн о, анбарларны яптырды. Чешит айванлар ичюн ахырлар ве сюрюлер ичюн авлалар яптырды. ²⁹О, озюне шеэрлер къурды. Онынъ тувар ве къой-эчкилер сюрюлери пек буюк эди, чюнки Алла онъа пек чокъ мал-мульк берди. ³⁰Хизкия озю Гихон озенининъ юкъарысындаки агъзыны къапатты ве сув акъымыны догъру ашагъы, Давут Шеэрининъ гъарбий тарафына кечирди. Хизкиянынъ эр бир иши онъундан келе эди. ³¹Тек Вавилон башлыкъларынынъ эльчилери мемлекетте олып кечкен алямет акъкъында сорамагъа онъа кельгенде, Алла оны бир озюни къалдырды, онынъ юрегини сынамагъа ве онынъ ичиндеки эр бир шейни бильмеге истеди.

Хизкиянынъ олюми

³²Хизкиянынъ башкъа ишлери ве онынъ эйилиги акъкъында, Амоцнынъ огълу Ешая пейгъамбернинъ руясында, Ехуда ве Исраиль падишаларынынъ китабында язылгъандыр. ³³Хизкия ольди ве баба-деделерине къошулды. Оны Давут огъулларынынъ дюрбелерине котерилиш ёлунда дефн этилер. Бутюн ехудалылар ве Ерусалим халкъы Хизкияны олюминде буюк урьметнен анъдылар. Онынъ ерине огълу Менашше падиша олды.

Ехуданынъ падишасы Менашше

33¹Менашше падиша олгъанда, о, 12 яшында эди ве Ерусалимде 55 йыл девамында падишалыкъ япты. ²О, РАББИнинъ огюнде ярамай шейлер

япты, РАББИ Исраиль огъуллаарынынъ огъунден къувалагъан халкъларнынъ пис адетлерине уйып яшады. ³Бабасы Хизкия ёкъ эткен ибадет тёпелерини кене къурды, Бааллар ичюн къурбан ерлерини къойды, Ашера путуна табынма диреклерини янъыдан япты ве бутюн коклернинъ ордусына табынды ве оларгъа хызмет этти. ⁴РАББИ: «Ерусалимде Меним Намым даима оладжакъ», – деген РАББИнинъ Сарайында къурбан ерлерини къурды. ⁵РАББИнинъ Сарайынынъ эки азбарында да о, коклернинъ ордусына къурбан ерлерини къурды. ⁶Бен-Хинном вадийинде о, озь огъуллаарыны атештен кечирди, аляметлерни бакъып келеджекни айтты, фал бакъты, ырымджылыкъ япты, джинлерни чагъыргъанларнен ве ольген адамларнынъ рухларынен лаф эткенлернен акъыл танышты. О, РАББИнинъ огъунде чокъ ярамай шейлер япты ве Оны гъазапландырды.

⁷Менашше путнынъ эйкелини япты ве оны РАББИнинъ Сарайында ерлештирди. РАББИ бу Сарай акъкъында Давуткъа ве онынъ огълу Сулеймангъа шойле деген эди: «Мен бутюн Исраиль къабилелеринден сайлагъан Ерусалим шеэринде ве бу Эвде Меним Намым даима оладжакъ. ⁸Исраиль огъуллаарынынъ аякълары бир даа Мен бабаларына берген топракънынъ тышына чыкъмаз, тек олар Мен Мусанен берильген бутюн эмирлеримни, бутюн Къанунны, низамнамелерни ве къарарларны тутсунлар ве беджерсинлер». ⁹Лякин Менашше ехудалыларны ве Ерусалимде яшагъанларны ойле ёлдан урды ки, олар РАББИ Исраильнинъ огъулары огъунде ёкъ эткен халкълардан бетер шейлер япып башладылар.

Менашшенинъ тевъбеси

¹⁰РАББИ Менашше ве онынъ халкъына айтып анълатты, лякин олар къулакъ асады. ¹¹Шунынъ ичюн РАББИ Ашшур падишасынынъ орду башлыкъларыны ёллады. Олар Менашшени тутып алдылар да, зынжырларнен ве бакъыр бугъавларнен багъладылар ве Вавилонгъа алып бардылар. ¹²Буюк бея онынъ башына тюшкенде, о, Алласы РАББИге ялварып башлады ве бабаларынынъ Алласы алдында бойнуны ашагъы эгди. ¹³О, Онъа дува этти, ве Алла онъа къулакъ асты, онынъ ялварувыны эшитти ве оны Ерусалимге падишалыгъына къайтарды. О заман Менашше Алла РАББИ олгъаныны анълады.

¹⁴Бундан сонъ о, Гихоннынъ гъарп тарафында вадийде Балыкъ къапусына къадар Давут Шеэрининъ тыш диварыны къурды. Сонъ диварны Офелнинъ чевресинде къурды ве пек юксек котерди. Сонъ Ехуданынъ бутюн пекитильген шеэрлеринде орду башлыкъларыны къойды. ¹⁵Сонъ РАББИнинъ Эвинден ят аллаларны ве путларны чыкъарып атты. РАББИнинъ Сарайы олгъан дагъда ве Ерусалимде къургъан бутюн къурбан ерлерини чыкъарды ве шеэрнинъ тышына атты. ¹⁶РАББИнинъ къурбан ерини исе гъайрыдан тикледи ве онда аманлыкъ ве шукюр къурбанларыны кетирди ве ехудалыларгъа Исраильнинъ Алласы

РАББИге ибадет этмеге буюрды. ¹⁷Лякин халкъ даа ибадет төпелеринде кърбанлар соймагъа девам эте эди, булар исе тек Алласы РАББИге кърбанлар эдилер.

Менашше падишалыгъынынъ сонъу

¹⁸Менашшенинъ башкъа ишлери акъкъында, онынъ озь Алласына эткен дуvasы ве онъа Исраильнинъ Алласы РАББИнинъ Адынен айткъан, гизли шейлерни бильген адамларнынъ сёзлери Исраиль падишаларынынъ тарихы китабында язылгъандыр. ¹⁹Онынъ дуvasы, онъа кзулакъ аскъаны, онынъ бутюн гуналары ве имансыз арекетлери, ве о боюн эггенден эвель ибадет төпелерини кърургъан ве Ашера путуна табынма диреклер ве эйкеллер къойгъан ерлер Хозайнынъ тарих языларында язылгъандыр. ²⁰Менашше ольди ве баба-деделерине кшошуды. Оны озь эвинде дефн этилер. Онынъ ерине огълу Амон падиша олды.

Ехуданынъ падишасы Амон

²¹Амон 22 яшында падиша олды ве эки йыл девамында Ерусалимде падишалыкъ этти. ²²Амон, бабасы Менашше киби, РАББИнинъ огюнде ярамай ишлер япып яшады. Бабасы Менашше япкъан эписи путларгъа о, кърбанлар кетирди ве оларгъа хызмет этти. ²³Бабасы Менашше боюн эгди, лякин Амон РАББИнинъ огюнде боюн эгмеди, аксине, Амон озь къабаатларыны чокълаштырды. ²⁴Онынъ хызметчилери онъа кършы чыкътылар ве онынъ эвинде оны ольдюрдилер. ²⁵Лякин топракънынъ халкъы Амон падишагъа кършы чыкъкъанларнынъ эписини ольдюрди ве онынъ ерине огълу Ёшияны падиша яптылар.

Ехуданынъ падишасы Ёшия

34 ¹Ёшия падиша олгъанда, о, секиз яшында эди. О, 31 йыл девамында Ерусалимде падишалыкъ этти. ²О, РАББИнинъ огюнде догъру шейлер япып яшады ве бабасы Давутнынъ ёлларындан юрди ве сагъгъа-солгъа бурулмады.

Ёшиянынъ денъиштирювлери

³Озь падишалыгъынынъ секизинджи йылында, Ёшия даа яш йигит олгъанда, о, бабасы Давутнынъ Алласыны къыдырып башлады. Падишалыгъынынъ 12-нджи йылында исе о, Ехуданы ве Ерусалимни ибадет төпелеринден, Ашера путуна табынма диреклеринден ве башкъа, агъачтан я да иритильген маденден япылгъан путлардан темизлеп башлады. ⁴Ёшиянынъ козю огюнде Баалларнынъ кърбан ерлерини бозып ташладылар, оларнынъ устюнде тургъан къокъулы отларны якъмакъ ичюн ерлерини де парчаладылар. О, Ашера путуна табынма диреклери ни балталады, агъачтан я да иритильген маденден япылгъан путларны исе парчалап эди, сонъ тозуны оларгъа кърбанлар кетиргенлернинъ

къабирлерине септи. ⁵О, руханийлернинъ кемиклерини оларнынъ къурбан ерлеринде якъты ве бойле этип, Ехуданы ве Ерусалимни темизледи. ⁶Менашше къабилесининъ, Эфраим къабилесининъ ве Шимеон къабилесининъ шеэрлеринде, тап Нафталий къабилесининъ шеэрлеринде ве оларнынъ дживарындаки бошагъан ерлерде ⁷о, къурбан ерлерини ёкъ этти, Ашера путуна табынма диреклерини ве агъачтан япылгъан путларны парчалады ве тоз этти. Бутюн Исраиль топрагъында о, къокъулы отлар якъмакъ ичюн эписи ерлерни парчалады ве сонъ Ерусалимге къайтты.

Мусанынъ Къанун Китабы

⁸Озь падишалыгъынынъ 18-инджи йылында, Ёшия топракъны ве Сарайны темизлеген сонъ, о, Ацальянынъ огълу Шафанны, шеэр башлыгъы Маасеяны ве тарихчы Ёахазнынъ огълу Ёахны озюнинъ Алласы олгъан РАББИнинъ Сарайыны тюзетмеге ёллады. ⁹Олар буюк руханий Хилкиягъа кельдилер ве онъа Алланынъ Эви ичюн топлагъан кумюшни бердилер. Шу кумюшни къапу къаравуллеры олгъан левийлилер Менашше къабилесинден, Эфраим къабилесинден ве башкъа къалгъан исраиллилернинъ эписинден ве бутюн Ехуда къабилесинден, Биньямин къабилесинден ве Ерусалимде яшагъанлардан топлагъан эдилер. ¹⁰Кумюшни РАББИнинъ Сарайындаки иш башында тургъанларгъа бердилер. Олар исе кумюшни чалышкъанларгъа, РАББИнинъ Сарайыны тюзеткен ве Эвини пекиткен ишчилерге берджек эдилер. ¹¹Олар, ёнулгъан ташларны, керишлерни ве эвлерге таван агъачларны сатын алсынлар деп, кумюшни дюльгерлерге ве къуруджыларгъа бердилер. Бу эвлерни Ехуданынъ падишалары бозгъан эдилер. ¹²Чалышкъан адамлар ишини ишанчлы япа эдилер. Оларнынъ башында Мерарий огъуллерындан – левийли Яхат ве Овадья, Кехат огъуллерындан – Зекъарья ве Мешуллам къоюлгъан эди. Чалгъы алетлеринде чалмагъа бильген бутюн левийлилер ¹³юк ташыйдыжыларнынъ башында олдылар ве эр бир иште чалышкъан ишчилернинъ ишини козете эдилер. Левийлилернинъ базылары языджылар, реберлер ве къапуджылар эди.

¹⁴РАББИнинъ Сарайына кетирилген кумюшни алып чыкъаргъанларда, руханий Хилкия Мусанен берильген РАББИнинъ Къанун Китабыны тапты. ¹⁵Хилкия Шафан языджыгъа:

– Мен РАББИнинъ Сарайында Къанун Китабыны таптым, – деди ве Шафангъа китапны берди.

¹⁶Шафан китапны падишагъа кетирди ве даа бойле хабер берди:

– Къуллерынъ бутюн буюргъан ишлеринъни беджерелер. ¹⁷РАББИнинъ Сарайында тапылгъан кумюшни алып чыкъардылар ве оны иш бакъыджыларына ве ишчилерге бердилер, – деди.

¹⁸Языджы Шафан падишагъа даа:

– Хилкия руханий манъа бир китап берди, – деди.

Сонъ Шафан китапны падишагъа окъуды. ¹⁹Падиша Къануннынъ сёзлерини эшитип, устюндеки урбаларыны йыртты. ²⁰Сонъ падиша Хилкиягъа,

Шафаннынъ огълу Ахикъамгъа, Микъанынъ огълу Авдонгъа, Шафан языджыгъа ве падишанынъ хызметчиси Асаягъа шойле буюрды:

²¹ – Барынъыз, тапылгъан китапта язылгъан сёзлер акъкъында меним ичюн, Израильде ве Ехудада къалгъан халкъ ичюн РАББИден соранъыз. РАББИнинъ бизге тюшкен ачувы пек буюк, чюнки бабаларымыз РАББИнинъ сёзлерини беджермедилер, бу китапта эписи язылгъанларны япмадылар!

²² Хилкия ве падишанынъ адамлары Хулдагъа, къадын пейгъамберге кеттилер. О, урбаларнынъ къаравулы олгъан Шаллумнынъ апайы эди. Шаллум – Токъхатнынъ огълу, Токъхат – Хасранынъ огълу эди. Хулда Ерусалимнинъ экинджи къысмында яшай эди. Бу адамлар келип, онен бунунъ акъкъында лаф эттилер. ²³ О, оларгъа шойле деди:

– Израильнинъ Алласы РАББИ бойле дей: «Сизлерни манъа ёллагъан адамгъа шуны айтынъыз: ²⁴“РАББИ бойле дей: Мен шу ерге ве онынъ яшагъанларына китапта язылгъан ве Ехуданынъ падишасына окъулгъан бутюн белялар ве лянетлерни кетиреджегим, ²⁵чюнки олар Мени къалдырып, башкъа аллаларгъа къокъулы отлар якътылар ве озь къолларынен япкъан шейлернен Мени ачувландырдылар. Меним гъазабым шу ерге алевленир ве даа сёнмейджек”». ²⁶ РАББИден сорамакъ ичюн сизлерни ёллагъан Ехуданынъ падишасына исе бойле айтынъыз: «Израильнинъ Алласы РАББИ сен эшиткен сёзлер акъкъында бойле дей: ²⁷“Шу ер ве онынъ сакинлери акъкъында сёзлерни эшиткенде, юрегинъ йымшагъан ве сен Аллагъа боюн эггенинъ ичюн, Меним огюмде бойсунгъанынъ ве урбаларынъны йырткъанынъ ичюн, Меним огюмде агълагъанынъ ичюн, Мен сени эшиттим. Бу – РАББИнинъ сёздюдир. ²⁸ Мен сени баба-деделерингъе къошаджагъым, сени аманлыкъта къабрингъе къоюджакълар. Меним шу ерге ве шу ернинъ яшагъанларына ягъдыраджакъ беляларымынъ козьлеринъ корьмейджек”».

Шу сёзлерни падишагъа келип айттылар.

Ёшия Раббининъ ёлундан юргеге сёз бере

²⁹ Падиша адамларыны ёллады ве Ехуданынъ ве Ерусалимнинъ эписи акъсакъалларыны топлады. ³⁰ Сонъ падиша эписи ехудалыларнен ве Ерусалимде яшагъанларнен берабер, руханийлер ве левилийлернен, халкънынъ буюги де кучюгинен РАББИнинъ Сарайына кеттилер. О, оларнынъ огюнде РАББИнинъ Сарайында тапылгъан Васиет Китабынынъ бутюн сёзлерини къычырып окъуды. ³¹ Сонъ падиша озь еринде турды ве РАББИнинъ огюнде РАББИнинъ артында юргеге, Онынъ эмирлерини, шаатлыкъларыны, низамнамелерини бутюн юрекнен ве бутюн джаннен тутмагъа ве бу китаптаки васиетнинъ бутюн сёзлерини беджермеге ант этти. ³² Сонъ Ёшия Ерусалимде булунгъан эр бир адамны ве Биньямин халкъыны буны беджермеге ант эттирди. Ве Ерусалим халкъы бабаларынынъ Алласы олгъан Алланынъ васиетине коре яшап башладылар.

³³ Ёшия истраиллилернинъ бутюн топракъларындан писликлерни ёкъ этти ве Истраильде олгъан бутюн халкъкъа озь Алласына РАББИге хызмет этмеге буюрды. Падишанынъ яшайышы девамында олар бабаларынынъ Алласы РАББИден вазгечмедилер.

Песах Байрамыны кереги киби кечирелер

35 ¹ Ёшия Ерусалимде РАББИге Песах Байрамыны япты. Йылнынъ биринджи айынынъ 14-юнджи куню Песах айваныны сойдылар. ² Ёшия руханийлерни озь вазифелерине къойды ве РАББИнинъ Сарайында хызмет этмеге юреклендирди. ³ Бутюн Истраильни огреткен ве РАББИге багъышлангъан левилийлерге шойле деди:

– Истраильнинъ падишасы Давутнынъ огълу Сулейман къургъан Сарайгъа мукъаддес Сандыкъны кирсетингиз. Оны омузларынынъызда ташымакъ керекмей. Шимди Аллангъыз РАББИге ве онынъ халкъы Истраильге хызмет этингиз. ⁴ Истраильнинъ падишасы Давут ве онынъ огълу Сулейман сизге язгъанлары киби, бабаларынынъызнынъ сойларына ве болюклерингизге коре азырланынгыз ⁵ ве азиз ерде, халкънынъ огъулары олгъан агъа-къардашларнынъ бабалары сойлары болюклерине коре ве левилийлернинъ сойлары болюклерине коре турунгыз. ⁶ Песах къурбаныны чалынгыз ве эялланынгыз. Оны агъа-къардашларынынъызгъа азырлагъанда, РАББИ бизге Мусанен буюргъанларыны япынгыз.

⁷ Ёшия, Песах Байрамына къурбан чалмакъ ичюн, халкъкъа ве шу ерде булунгъан эр бир адамгъа озь сюрюлеринден къозуларны ве улакъларны берди. Падишанынъ сюрюлеринден 30 000 къозу-улакъ ве 3 000 тувар берильди. ⁸ Онынъ башлыкълары да халкъкъа, руханийлерге ве левилийлерге озь истегинен бахшышларны бердилер. Алланынъ Эвинде олгъан башлыкълар Хилкия, Зекъарья ве Ехиэл руханийлерге, Песах къурбанлары оларакъ, 2 600 къозу-улакъ ве 300 баш тувар бердилер. ⁹ Конанья, Шемая, Нетанэл ве онынъ агъа-къардашлары, левилийлернинъ башлыкълары Хашавья, Еиэл ве Ёзавад Песах къурбаны оларакъ левилийлерге 5 000 къозу-улакъ ве 500 баш тувар багъышладылар.

¹⁰ Ибадет ичюн бойле азырландылар. Сонъ, падишанынъ буюргъанынен, руханийлер ве левилийлер, болюклерине коре, озь ерлерине турдылар ¹¹ ве Песах къурбаныны чалдылар. Левилийлер къурбан айванларыны сыдырдылар, руханийлер исе оларнынъ къаныны алып, септилер. ¹² Бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны бир четке къойдылар, оларны болюклерге коре халкъкъа, бабаларнынъ сойларына береджек ве РАББИге къурбан кетиреджек эдилер. Буны Мусанынъ китабында язылгъанларына коре яптылар. Туварларнен де ойле яптылар. ¹³ Песах къурбанларыны, кереги киби, атеште къызарттылар. Азиз къурбанларны чоюнларда, къазанларда ве таваларда пиширдилер ве халкъкъа тез-тез даркъаттылар. ¹⁴ Сонъ озьлерине ве руханийлерге эт азырладылар. Харун огъулары руханийлер къаранлыкъ тюшкендже бутюнлей якъыладжакъ

къурбанларны чалдылар ве ягъларыны якътылар, шунунъ ичюн левийлилер озьлерине ве Харун огъуллаары руханийлерге эт азырладылар.

¹⁵Давутнынъ, Асафнынъ, Хеманнынъ ве падишанынъ гизли шейлерни билген адамы Едутуннынъ буюргъанларына коре, Асафнынъ огъуллаарындан олгъан йырджылар ер-еринде къала эдилер. Къапу къаравуллаары эр бир къапунынъ янында тура эдилер, озь хызметинден четке чыкъмагъа оларгъа керекмей эди, чюнки оларнынъ агъа-къардашлары левийлилер оларгъа эр шейни азырладылар.

¹⁶Бойледже, шу куню РАББИге ибадет эттилер. Ёшия падишанынъ буюргъанына коре, Песах Байрамыны яптылар ве РАББИнинъ къурбан еринде бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар кетирдилер. ¹⁷Анда олгъан Исраиль халкъы о вакъытта Песах Байрамыны япты ве еди кунь девамында Маясыз Пишкен Пителер Байрамыны яптылар. ¹⁸Бойле Песах Байрамы Исраильде Смаил пейгъамбернинъ куньлеринден берли япылмагъан эди. Ёшия, руханийлер, левийлилер, бутюн ехудалылар ве анда булунгъан исраиллилер ве Ерусалимде яшагъан адамлар бойле этип, Песах Байрамы япты ки, Исраиль падишаларындан ич бири байрам бойледже япмагъан эди. ¹⁹Бу Песах Байрамы Ёшия падишалыгъынынъ 18-инджи йылында олып кечти.

Ёшия падишалыгъынынъ сонъу

²⁰Ёшия Сарайда шу шейлернинъ эписини япкъан сонъ, Мысырнынъ падишасы Неко Фират дерьясындаки Къаркемиш шеэринен дженкешмеге кельди. Ёшия онъа къаршы чыкъты. ²¹Неко онъа эльчилерини ёллап, шойле деди:

– Ехуданынъ падишасы, манъа къаршы нечюн чыкъасынъ? Бугунъ мен сеннен дженкешмеге кельмедим. Мен башкъа душманнен дженкешмеге кельдим. Алла мени ашыкътыра. Алла меним янымда, шунунъ ичюн Онъа къаршы чыкъма, ёкъса Алла сени ёкъ этер!

²²Лякин Ёшия ондан кетмеди, амма Неконен дженкешмек ичюн, башкъа урбалар кийди ве азырланды. Ёшия, Алланынъ Некодан айтылгъан сёзлерини динълемеди ве Мегиддо тегизлигине дженкке чыкъты.

²³Окъчулар Ёшия падишаны яраладылар. Падиша озь хызметчилерине:

– Мени мындан алып кетинъиз, мен агъыр яраландым, – деди.

²⁴Хызметчилери оны дженк арабасындан алып, онынъ экинджи арабасына къойдылар ве Ерусалимге алып кеттилер. О, ольди ве баба-делерининъ къабринде дефн этильди. Бутюн Ехуда ве Ерусалим Ёшиянынъ артындан агъладылар. ²⁵Йирмея да Ёшия акъкъында бир агълав йырыны язды. Акъай ве къадын йырджылары да Ёшия акъкъында агълав йырларыны бугунъге къадар йырлайлар. Бу агълав йырлары Исраиль ичюн адет олдылар ве Агълав Йырлары китабында язылгъандыр.

²⁶Ёшиянынъ башкъа ишлери, РАББИнинъ Къанунына коре япылгъан онынъ яхшы ишлери, ²⁷башындан сонъунадже онынъ япкъанлары Исраиль ве Ехуда падишаларынынъ китабында язылгъандыр.

Ехуданынъ падишасы Ехоахаз

36 ¹Мемлекетнинъ халкъы Ёшиянынъ огълу Ехоахазны алды ве оны Ерусалимде бабасынынъ ерине падиша этип къойды. ²Ехоахаз падиша олгъанда, 23 яшында эди. О, Ерусалимде учъ ай девамында падишалыкъ этти. ³Мысырнынъ падишасы ондан Ерусалимде падишалыкъны тутып алды ве мемлекетни юз чувал кумюш ве бир чувал* алтын берги төлемеге меджбур этти. ⁴Мысырнынъ падишасы Неко Ехудагъа ве Ерусалимге янъы падишаны – Ехоахазнынъ агъасы Эльякимни берди ве онынъ адыны Ехоякимге деньиштирди. Агъасы Ехоахазны исе о, Мысыргъа алып кетти.

Ехуданынъ падишасы Ехояким

⁵Ехояким падиша олгъанда, о, 25 яшында эди. О, Ерусалимде 11 йыл девамында падишалыкъ этти. О, Алласы РАББИнинъ огюнде яман шейлерни япты. ⁶Вавилон падишасы Невукъаднеццар онъа къаршы чыкъты, оны бакъыр зынджырларнен багълады ве Вавилонгъа алып кетти. ⁷Невукъаднеццар РАББИнинъ Сарайындан базы савутларны чыкъарды, оларны Вавилонгъа кетирди ве Вавилондаки озюнинъ сарайына къойды. ⁸Ехоякимнинъ башкъа ишлери, онынъ япкъан пис ишлери ве онынъ ичинде олгъан писликлери акъкъында Израиль ве Ехуда падишаларнынъ китабында язылгъандыр. Онынъ ерине огълу Ехоякин падиша олды.

Ехуданынъ падишасы Ехоякин

⁹Ехоякин падиша олгъанда, о, 18 яшында эди. О, Ерусалимде учъ ай ве он кунъ падишалыкъ этти. О, РАББИнинъ огюнде яман шейлер япып яшады.

¹⁰Йылнынъ сонъунда Невукъаднеццар падиша озь адамларыны ёллады ве Ехоякинни ве РАББИнинъ Сарайындаки гузель савутларны Вавилонгъа алып бармагъа буюрды, Ехоякиннинъ эмджеси Цидкияны исе Ехуданынъ ве Ерусалимнинъ падишасы япты.

Ехуданынъ падишасы Цидкия

¹¹Цидкия падиша олгъанда, о, 21 яшында эди. О, Ерусалимде 11 йыл девамында падишалыкъ этти, ¹²Алласы РАББИнинъ огюнде яман шейлер япты. О, РАББИнинъ сёзлерини бильдирген Йирмея пейгъамбернинъ огюнде боюн эгмеди.

Ерусалимнинъ йыкъылувы

¹³Невукъаднеццар падишагъа Алланынъ Адынен ант бергенине бакъмадан, Цидкия онъа къаршы котерильди. Цидкия энъсесини къатты этти,

* 36.3 Юз чувал; бир чувал – къ. еуд. «100 киккар», «бир киккар».

юрегини де таш киби япты ве Исраильнинъ Алласы РАББИге къайтмады. ¹⁴Бундан гъайры, руханийлернинъ ве халкънынъ эписи башлыкълары да чокъ имансыз шейлер яптылар, башкъа миллетлернинъ эписи писликлерининъ артындан юрдилер, РАББИ Ерусалимде азиз эткен Сарайыны арамадылар.

¹⁵Бабаларынынъ Алласы РАББИ Озь халкъыны ве Озь яшагъан ерини аджыгъаны ичюн, оларгъа къач керелер озь хаберджилеринен хабер ёллады. ¹⁶Лякин олар Алланынъ хаберджилерини мыскъыллай, Онынъ сёзлерини динълемей, Онынъ пейгъамберлерини масхара эттилер. Бундан сонъ РАББИнинъ гъазабы Озь халкъына ойле алевленди ки, тюзельмеге чаре къалмады. ¹⁷РАББИ оларгъа къасдийлилернинъ падишасыны ёллады. О, Азиз Еркеди Эвде бутюн йигитлерни къылычнен ольдюрди ве кимсени аджымады – йигитни де, къызны да, акъсакъларны да, хаста къартны да, – Алла онынъ къолуна эр бирини берди. ¹⁸РАББИнинъ Сарайындаки бутюн савутларны, буюги-кучюгини де, РАББИнинъ Сарайындаки къыйметли шейлерни де, падишанынъ ве башлыкъларынынъ байлыкъларыны, – эр бир шейни о, Вавилонгъа алып кетирди. ¹⁹Алланынъ Сарайыны якътылар, Ерусалим диварыны йыкътылар, эписи сарайларны атеште якътылар ве эр бир къыйметли савутларны боздылар. ²⁰Къылычнен ольдюрмегенлерни Вавилонгъа сюрдюнюн этти, ве Фарс падишалыгъы мемлекетке кельмегендже, олар Вавилонда онынъ къуллары ве огулларынынъ къуллары олдылар. ²¹Йирмеядан айтылгъан РАББИнинъ сёзлери ерине келеджек эди, ве топракъ раатлыкъ кунълери раатланаджакъ эди. Етмиш йыл битмегендже, бошлукъ кунълери девамында топракъ раатлыкъ кунълери раатлана эди.

Кореш падиша ехудалыларгъа эвлерине къайтмагъа буюра

²²Фарс падишасы Корешнинъ падишалыгъынынъ биринджи йылында, Йирмеянен айтылгъан РАББИнинъ сёзлери беджерильсинлер деп, РАББИ Фарс падишасы Корешнинъ рухуна токъунды, ве о, бутюн падишалыгъына шойле хабер агъыздан бильдирмеге ве язып бермеге адамларны ёллады:

²³ – Фарс падишасы Кореш бойле дей: «Коклернинъ Алласы РАББИ ер юзюндеки бутюн падишалыкъларны манъа берди. О, манъа Ехудада Ерусалимде Онынъ ичюн Эвни къурмагъа буюрды. Араларынъызда Онынъ халкъындан ким олса, Алласы РАББИ онен олсун, анда кетсинлер!»

Узеир

Узеир китабы, фарслылар Вавилонны запт эткенлеринден сонъ, еудий халкъынынъ Вавилон эсиринден Ехудагъа къайткъанлары акъкъында икяе эте: бундан сонъ Ерусалим гъайрыдан къурула, ве мында кене Раббиге табынып башлайлар. Ветангъа къайтув къолай олмады: чевре-четтеки халкълар еудийлер бу улу шеэр-ни, эвель дарма-дагъын этильген падишалыгъынынъ пайтахтыны янъыдан къургъанларыны истемей эдилер. Амма, бунъа бакъмадан, Сарайнынъ къурулышы м.э. 515 сенесинде екюнленди, бунъа эсас себеп Хагъгъай ве Зекерьянынъ рухландыргъан пейгъамберликлери олды.

Китапны учъ къысымгъа больмек мумкюн: 1) Фарс падишасы Кореш заманында (1–2 б.) еудийлернинъ биринджи къайтувы (м.э. 538 с.); 2) м.э. 586 с. Вавилон ордусы йыкъкъан Рабби Сарайынынъ янъыдан тикленюви ве эяллап айырылувы (3–6 б.); 3) Мусанынъ Къануныны огреткен ве руханий олгъан Узеирнинъ башкъа еудийлернен берабер Ерусалимге къайтувы (7–10 б.).

Узеир озъ халкъына Раббиге иман этмеге ве Онынъ Къануныны догърудан-догъру беджермеге ярдым этти. Узеир илеридеки заманларда еудийлер сакълап кельген диний адетлернинъ темелини къойды.

Фарс падишасы Кореш еудийлерге Вавилондан Ехудагъа къайтмагъа разылыкъ берген эмир чыкъара (1–2 б.). Ерусалимдеки Алла Сарайынынъ гъайрыдан тикленюви (3–6 б.). Узеир еудийлернинъ базы сойларынен берабер Вавилондан Ерусалимге коче (7–8 б.). Еудийлернинъ ят къызларгъа эвленюви (9–10 б.).

Кореш Алланынъ Сарайыны гъайрыдан тиклемеге буюра

1 ¹Фарс падишасы Кореш падишалыгъынынъ биринджи йылында, Йирмеянен айтылгъан РАББИнинъ сѣзлери беджерильсин деп, РАББИ Фарс падишасы Корешнинъ рухуна токъунды, ве о, бутюн падишалыгъына шойле хаберни агъыздан бильдирмеге ве язып бермеге адамларны ёллады:

²– Фарс падишасы Кореш бойле дей: «Коклернинъ Алласы РАББИ ер юзюндеки бутюн падишалыкъларны манъа берди. О, манъа Ехудадаки Ерусалимде Онынъ ичюн Эвни къурмагъа буюрды. ³Араларынъызда Онынъ халкъындан ким олса, Алласы РАББИ онен олсун, Ехудадаки Ерусалимге кетсинлер, Израиль Алласы РАББИнинъ Сарайыны къурсунлар, Ерусалимде олгъан Алла ичюн къурсунлар. ⁴Сагъ къалгъанларнынъ эписи ичюн эр бир топракъта яшагъан адамлар оларгъа ярдым этсинлер: кумюш, алтын, тувар ве башкъа шейлер берсинлер ве истеклерине коре Ерусалимдеки Алланынъ Сарайы ичюн бахшышлар берсинлер».

⁵Бундан сонъ, Ехуда ве Биньямин сойларынынъ башлыкълары, руханийлер ве левиликлер, ве Алла рухландыргъан эр бир адам турды ве Ерусалимде РАББИнинъ Эвини къурмагъа кеттилер.

⁶Оларнынъ эписи къомшулары, оларгъа ярдым этмек ичюн, оларгъа кумюш савутларны, алтын, башкъа шейлер, туварлар ве къыйметли шейлерни, ве озь истегинен берильген бахшышларны багъышладылар.

⁷Кореш падиша Невукъаднеццар Ерусалимден, РАББИнинъ Сарайындан алып кельген, озь аллаларынынъ эвине къойгъан савутларны чыкъарды. ⁸Фарс падишасы Корешнинъ хазинеджиси Митредат шу шейлерни чыкъарып кетирди ве сайып, Ехуда башлыгъы Шешбаццаргъа оларны берди. ⁹Мына шу шейлернинъ сайысы: 30 алтын табакъ, 1 000 кумюш табакъ, 29 пычакъ, ¹⁰30 алтын чанакъ, айны 410 кумюш чанакъ, 1 000 башкъа савутлар. ¹¹Эписи оларакъ алтын ве кумюш савутларнынъ сайысы 5 400. Сюрдюгюн этильгенлер Вавилондан Ерусалимге кочип кеткенде, Шешбаццар буларнынъ эписини алып кетирди.

Сюрдюгюнликтен къайтып кельгенлернинъ джедвели

2 ¹Вавилон падишасы Невукъаднеццар Вавилонгъа сюрдюгюн эткен ерлерден чыкъкъан, Ерусалимге ве Ехудагъа, эр бири озь шеэрини къайткъан виляет адамлары будыр. ²Олар Зеруббавел, Ешуа, Нехемья, Серая, Релая, Мордекъай, Билшан, Миспар, Бигвай, Рехум ве Баананен берабер къайтып кельдилер.

Израиль халкъындан акъайларнынъ сайысы бойле эди:

³Парош огъуулары – 2 172,

⁴Шефатъа огъуулары – 372,

⁵Арах огъуулары – 775,

⁶Ешуа ве Ёав огъулларындан олгъан Пахат-Моавнынъ огъуллары – 2 812,

⁷Элам огъуллары – 1 254,

⁸Затту огъуллары – 945,

⁹Закъкъай огъуллары – 760,

¹⁰Баний огъуллары – 642,

¹¹Бевай огъуллары – 623,

¹²Азгъад огъуллары – 1 222,

¹³Адоникъам огъуллары – 666,

¹⁴Бигвай огъуллары – 2 056,

¹⁵Адин огъуллары – 454,

¹⁶Хизкиянынъ союздан Атер огъуллары – 98,

¹⁷Бецай огъуллары – 323,

¹⁸Ёра огъуллары – 112,

¹⁹Хашум огъуллары – 223,

²⁰Гиббар огъуллары – 95,

²¹Вифлеем акъайлары – 123,

²²Нетофа акъайлары – 56,

²³Анатот акъайлары – 128,

²⁴Азмавет акъайлары – 42,

²⁵Кирьят-Ярим, Кефира ве Беэрот акъайлары – 743,

²⁶Рама ве Гева акъайлары – 621,

²⁷Микмас акъайлары – 122,

²⁸Бет-Эль ве Ай акъайлары – 223,

²⁹Нево огъуллары – 52,

³⁰Магбиш огъуллары – 156,

³¹башкъа Эламнынъ огъуллары – 1 254,

³²Харим огъуллары – 320,

³³Лод, Хадид ве Оно акъайлары – 725,

³⁴Ерихон акъайлары – 345,

³⁵Сенаа акъайлары – 3 630.

³⁶Руханийлер: Ешуанынъ союздан Едаянынъ огъуллары – 973,

³⁷Иммер огъуллары – 1 052,

³⁸Пашхур огъуллары – 1 247,

³⁹Харим огъуллары – 1 017.

⁴⁰Левийлилер: Ходавья союздан Ешуанынъ ве Къадмиэлнинъ огъуллары – 74.

⁴¹Йырджылар: Асаф огъуллары – 128.

⁴²Къапуджыларнынъ огъуллары: Шаллум огъуллары, Атер огъуллары, Талмон огъуллары, Акъкъув огъуллары, Хатита огъуллары, Шовай огъуллары – эписи оларакъ 139.

⁴³Сарай хызметчилери: Циха огъуллары, Хасуфа огъуллары, Табба-от огъуллары,

⁴⁴ Керос огъуллары, Сиаха огъуллары, Падон огъуллары,
⁴⁵ Левана огъуллары, Хагъава огъуллары, Акъкъув огъуллары,
⁴⁶ Хагъав огъуллары, Шамлай огъуллары, Ханан огъуллары,
⁴⁷ Гиддел огъуллары, Гъахар огъуллары, Реая огъуллары,
⁴⁸ Рецин огъуллары, Некъода огъуллары, Гъаззам огъуллары,
⁴⁹ Узза огъуллары, Пасаех огъуллары, Бесай огъуллары,
⁵⁰ Асна огъуллары, Меуним огъуллары, Нефисим огъуллары,
⁵¹ Бакъбукъ огъуллары, Хакъуфа огъуллары, Хархур огъуллары,
⁵² Бацлут огъуллары, Мехида огъуллары, Харша огъуллары,
⁵³ Баркъос огъуллары, Сисера огъуллары, Темах огъуллары,
⁵⁴ Нециах огъуллары, Хатифа огъуллары.
⁵⁵ Сулейман хызметчилерининъ огъуллары: Сотай огъуллары, Хассо-
ферет огъуллары, Перуда огъуллары,
⁵⁶ Яала огъуллары, Даркъон огъуллары, Гиддел огъуллары,
⁵⁷ Шефатъя огъуллары, Хаттил огъуллары, Поккерет-Хаццеваим огъул-
лары, Амий огъуллары.
⁵⁸ Эписи оларакъ Сарай хызметчилери ве Сулейман хызметчилери-
нинъ огъуллары – 392.
⁵⁹ Тель-Мелах, Тель-Харша, Керув, Аддан, Иммерден кельгенлер, ам-
ма къайсы сойдан ве къорантадан айтмагъа ве озьлерининъ Исраиль-
ден чыкъкъанларыны косътермеге оламагъанлар шудыр: ⁶⁰ Делая огъул-
лары, Товья огъуллары, Некъода огъуллары – 652. ⁶¹ Руханийлернинъ
огъулларындан: Хавая огъуллары, Хакъкъоц огъуллары, Барзиллай
огъуллары. Бу Барзиллай гиладлы Барзиллайнынъ къызына эвленди
ве оларнынъ адыны алды. ⁶² Олар несиллер джедвелинде озьлери акъ-
къында язылувны къыдырдылар, амма тапалмадылар, шунунъ ичюн
руханийлер сырасындан чыкъарылдылар. ⁶³ Аким оларгъа, Ур ве Тум *
алетлери олгъан руханий кельмегендже, азизликлерни ашамагъа ра-
зылыкъ бермеди.
⁶⁴ Бутюн джемаат 42 360 адам эди. ⁶⁵ Бундан гъайры, акъай ве къадын
къуллары – 7 337, ве 200 акъай ве къадын йырджылары эди. ⁶⁶ Оларнынъ
736 аты, 245 къатыры, ⁶⁷ 435 девеси, 6 720 эшеги бар эди.
⁶⁸ Къоранталарнынъ базы башлыкълары Ерусалимге, РАББИнинъ
Сарайына кельгенде, Алланынъ Эвини темелинден тиклемек ичюн озь
истегинен бахшышлар кетирдилер. ⁶⁹ Эр бири алына коре, иш ичюн ха-
зинеге 61 000 алтын пара *, 5 000 кесек кумюш * ве 100 руханий урбасы
багъышладылар.
⁷⁰ Руханийлер ве левийлилер, халкъ ве йырджылар, къапуджылар ве
Сарай хызметчилери озь шеэрлеринде яшап башладылар, исраиллилер-
нинъ эписи озь шеэрлеринде яшамагъа башлады.

* 2.63 Ур ве Тум – къ. еуд. «ярыкъ» ве «къусурсызлыкъ» маналарыны анълата. Джереп алетлери.

* 2.69 61 000 алтын пара – къ. еуд. «61 000 даркемон».

* 2.69 5 000 кесек кумюш – къ. еуд. «5 000 мане».

Аллагъа ибадетлер кене башлана

3 ¹Единджи ай кельгенде, Исраиль огъуллаы озы шеэрлеринде ерлешкен сонъ, бутюн халкъ, бир адам киби, Ерусалимде топланды. ²Ёцадакънынъ огълу Ешуа, онынъ руханий олгъан агъа-къардашлары, Шеалтиэлнинъ огълу Зеруббавел ве онынъ агъа-къардашлары бардылар ве Исраиль Алласынынъ къурбан ерини къурдылар. Анда, Алланынъ адамы Мусанынъ Къанунунда язылгъаны киби, къурбанларны бутюнлей якъаджакъ эдилер. ³Къомшу халкълардан пек къоркъсалар да, къурбан ерини озы эски темелинде къурдылар. Шу ерге РАББИге саба ве акъшам бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны кетирмеге башладылар. ⁴Сонъ, язылгъанына коре, Чалашлар Байрамыны яптылар ве эр кунъ, куннинъ теркибине коре, бельгиленген сайыда бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны чалдылар. ⁵Бундан сонъра эр вакъыттаки къурбанлар чалмагъа башладылар: янъы ай кунълеринде, РАББИге багъышлангъан эр бир байрамда ве РАББИ ичюн озы истегинен бахшыш берильген вакъытта. ⁶Единджи айнынъ биринджи кунюнден башлап, РАББИге бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар кетирип башладылар. РАББИнинъ Сарайына исе даа темель къоюлмагъан эди.

Сарайны гъайрыдан тиклемеге башлайлар

⁷Сонъра ташчыларгъа ве дюльгерлерге кумюш тёлеп башладылар. Ливандан кедр тереклерини денъизнен Яффагъа кетирсин деп, тирлилерге ве сидонлыларгъа аш-сув ве зейтюн ягъы берип башладылар. Фарс падишасы Кореш бунъа разылыкъ берген эди.

⁸Ерусалимге, Алланынъ Сарайына кельгенден сонъ, экинджи йылынынъ экинджи айында Шеалтиэлнинъ огълу Зеруббавел ве Ёцадакънынъ огълу Ешуа, оларнынъ башкъа агъа-къардашлары, руханийлер ве левийлилер, эсирликтен Ерусалимге къайтып кельгенлернинъ эписи ишни башладылар ве РАББИнинъ Сарайындаки ишлерни бакъмагъа йигирми яштан буюк олгъан левийлилерни къойдылар.

⁹Бундан сонъ Ешуа, онынъ огъуллаы ве агъа-къардашлары, Къадмил ве онынъ огъуллаы, Ехуда огъуллаы бирликте Алланынъ Сарайындаки ишлерни япкъан ишчилерге башлыкъ япмагъа башладылар. Олардан гъайры Хенададнынъ огъуллаы ве агъа-къардашлары левийлилер оларнен берабер чалыштылар.

¹⁰Къуруджылар РАББИнинъ Сарайына темель къойгъан сонъ, Исраиль падишасы Давутнынъ буюргъанына коре РАББИни макътамакъ ичюн, озы кийимлерини кийген руханийлер боразанларнен къоюлды ве Асаф огъуллаы левийлилер зильнен къоюлды. ¹¹Олар РАББИге макътавларнен ве шукюрлернен йырлап башладылар: «О, хайырлыдыр! Онынъ Исраильге севгиси даимийдир!» Бутюн халкъ да, Сарайгъа темель къоюлгъаны ичюн, РАББИни макътап, бар сесинен къычырдылар.

¹²Лякин чокъ руханийлер, левилийлер ве сойлар башлыкълары, эвельки Сарайны корьген къартлар, бу Эвнинъ темели къоюлгъаныны корьгенде, пек къычырып агълай эдилер. Амма чокъ адамлар къуванчен къычыра эдилер. ¹³Халкъ о къадар чокъ къычыра эди ки, агълав сеслерини къуванч сеслеринден айырмкънынъ чареси ёкъ эди. Шамата узакъларда эшитильди.

Сарайнынъ гъайрыдан тикленювине къаршы олгъанлар

4 ¹Эсирден къайткъанлар Израильнинъ Алласына РАББИге Сарай къурмакъта эдилер. Ехуданынъ ве Биньяминнинъ душманлары буны эшиттилер ²ве Зеруббавелге ве сойлар башлыкъларына якъынлашып: – Биз де сизлернен берабер къурайыкъ. Бизлер де сизинъ Алланъызгъа ибадет этемиз ве Ашшур падишасы Эсар-Хаддон бизни мында кетиргенден берли Онъа къурбанлар чаламыз, – дедилер.

³Лякин Зеруббавел, Ешуа ве башкъа Израильнинъ сой башлыкълары оларгъа шойле джевап бердилер:

– Ёкъ, сизлер бизнен берабер бизим Алламызнынъ Эвини къурмайджакъсынъыз. Израильнинъ Алласы РАББИ ичюн тек биз къураджакъмыз. Фарс падишасы Кореш буюргъанына коре, буны биз япаджакъмыз.

⁴Бундан сонъ о ердеки халкъ Ехуда халкъыны рухтан тюшюрмеге, къуруджылыкъта кедер этмеге башлады. ⁵Фарс падишасы Корешнинъ бутюн кунълеринде, тап Дарьявеш Фарс падишасы олгъан вакъыткъа къадар олар акъыл огреткенлерге къапарлар бердилер ве оларнынъ ишини бозмагъа истедилер.

⁶Ахашверош падиша олгъанда, онынъ падишалыгъы башлангъанда, олар Ехудада ве Ерусалимде яшагъанларны къабаатлагъан бир мектуп яздылар.

⁷Артахшастанынъ кунълеринде Бишлам, Митредат, Тавезл ве башкъа аркъадашлары Фарс падишасы Артахшастагъа мектуп яздылар. Мектуп арабий тилинде язылгъан ве сонъра арабий тилинден терджиме этильген эди.

⁸Баш буюрыджы Рехум ве кятуп Шимшай Ерусалимге къаршы Артахшастагъа бойле мектуп яздылар:

⁹«Баш буюрыджы Рехум, кятуп Шимшай ве оларнынъ аркъадашлары – къадылар, башлыкълар, акимлер, хызметчилер, Эрек шеэри халкъы, вавилонлылар, Шушан шеэри халкъы, дахавалылар, эламлылар ¹⁰ве башкъа халкълар. Улу ве урьметли падиша Оснаппар бу халкъларны Самарие шеэринде ве Фират дерьясынынъ башкъа боюнда ерлештирди».

¹¹Мына олар онъа ёллагъан мектупнинъ копиясы:

«Артахшаста падишагъа, озеннинъ башкъа боюнда яшагъан сенинъ къулларындан...» ве иляхре.

¹²«Падишагъа белли олсун ки, сенден чыкъып, мында Ерусалимге кельген ехудалылар бу исьянджы ве ярамай шеэрни къуралар, диварларыны тиклейлер, оларнынъ темелини энди тюзеттилер.

¹³Падишанынъ даа шундан хабери олсун ки, эгер бу шеэр къурулса, онынъ диварлары гъайрыдан тикленильсе, олар не бергилер, не салымлар, не гумрюк парасыны төлемейджеклер, ве падишанынъ хазинеси не бу, зарар олур. ¹⁴Бизлер падиша сарайына садыкъ хызмет этемиз* ве падишагъа зарар кетирильмесини истемеймиз, шунынъ ичюн биз падишагъа шу мектюпни яздыкъ.

¹⁵Баба-деделеринънинъ тарих китабыны бакъмагъа буюр, ве шу китапта сен тападжакъсынъ ве биледжексинъ ки, бу шеэр – падишалар ве башкъа виляетлер ичюн зарарлы ве исьянджы шеэрдир. Бу шеэрде эвель-эзельден исьянлар котерильди, шунынъ ичюн де бу шеэр ёкъ этильди.

¹⁶Шу себептен де падишагъа хабер этемиз, эгер бу шеэр къурулып битсе ве онынъ диварлары тикленсе, сонъра озеннинъ башкъа тарафтаки топракълары сенинъки олмайджакълар».

¹⁷Падиша баш буюрыджы Рехумгъа, Шимшай кятипке, оларнынъ аркъадашларына, Самариесе ве озеннинъ башкъа тарафындаки шеэрлерде яшагъанларгъа шойле джевап къайтарды:

«Селям...» ве иляхре.

¹⁸«Сиз ёллагъан мектюпни манъа терджиме этип окъудылар. ¹⁹Меним буюргъаныма коре, къыдырдылар ве буны таптылар: бу шеэр эвель-эзельден падишаларгъа къаршы котерильди, ве анда исьянлар ве къаршыкълар олдылар. ²⁰Ерусалим падишалары кучлю эдилер, озеннинъ о бир тарафындаки бутюн топракъларда падишалыкъ яптылар, ве оларгъа берги, салым ве гумрюк алынмалары төленди.

²¹Шимди сизлер бойле эмир беринъиз: ишчилер ишини токътатсынлар, менден башкъа эмир кельмегендже, бу шеэр къурулмасын. ²²Мукъайт олунъыз, буны гъайретнен беджеринъиз. Падишаларгъа къаршы зарарлы шейлерни даркъатмагъа не керек?»

²³Артахшаста падишанынъ мектюп копиясы Рехумгъа, Шимшай кятипке ве аркъадашларына окъулыр-окъулмаз, олар ашыкъып Ерусалимге ехудалыларгъа кеттилер ве оларнынъ ишини зорлап токътаттылар.

²⁴Бундан сонъ Ерусалимдеки Алланынъ Сарайында ишлер токътатылды ве Фарс падишасы Дарьявешнинъ падишалыгъынынъ экинджи йылынадже токътап къалды.

Ишлер гъайрыдан башлана

5 ¹О заман Хагъгъай пейгъамбер ве Иддонынъ огълу Зекерья пейгъамбер Ехудада ве Ерусалимде яшагъан ехудалыларгъа Исраильнинъ Алласы РАББИ Адынен пейгъамберлик япып башладылар. ²Бундан сонъ Шеалтиэлнинъ огълу Зеруббавел ве Ёцадакънынъ огълу Ешуа барып, Ерусалимдеки Алланынъ Эвини кене къурып башладылар. Алланынъ пейгъамберлери оларнен берабер олып, оларгъа ярдым эте эдилер.

* 4.14 Къ. еуд. «Падиша сарайынынъ тузуны ашаймыз» демектир.

³Шу вакъыт Фират дерьясынынъ о бир тарафындаки виляетнинъ акими Таттенай ве Шетар-Бознай озь аркъадашларынен келип, олардан: – Шу эвни къурмагъа ве диварларыны тиклемеге сизге ким разылыкъ берди? – деп сорадылар.

⁴Сонъ биз оларгъа бинаны къургъан адамларнынъ адларыны айттыкъ. ⁵Амма оларнынъ Алласынынъ козьлери Ехуданынъ акъсакъларынен эди, ве Дарьявешке хабер ёлланылып, ондан мектюпнен джевап кельмегендже, оларгъа кимсе кедер этмедди.

Дарьявеш падишагъа ёллангъан шикъят

⁶Озеннинъ о бир тарафындаки виляетнинъ акими Таттенай ве Шетар-Бознай озь аркъадашларынен, озеннинъ о бир тарафындаки виляетнинъ башлыкъларынен берабер Дарьявеш падишагъа ёллагъан мектюпнинъ копиясы бойле эди. ⁷Олар ёллагъан мектюпте ашагъыдакилер язылгъан эди:

«Дарьявеш падишагъа чокъ-чокъ селямлар!

⁸Падишагъа белли олсун ки, биз Ехуда виляетине, улу Алланынъ Эвине баргъан эдик. Эв буюк ташлардан къурула, диварларына тереклер кююла. Къуруджылыкъ ишлери гъайретнен япыла ве онъ келелер.

⁹Бизлер оларнынъ акъсакъларындан бойле сорадыкъ: “Сизлерге бу эвни къурмагъа ве бу диварларны пекитип битирмеге ким разылыкъ берди?” ¹⁰Бундан гъайры, оларнынъ башлыкъларынынъ адларыны язмакъ ве санъа бильдирмек ичюн, оларнынъ адларыны да сорадыкъ. ¹¹Олар бизге шойле джевап бердилер: “Биз – коклернинъ ве ернинъ Алласынынъ къулларымыз. Эвель-эзельден къурулгъан Эвни гъайрыдан къурамыз. Исраильнинъ улу падишасы оны мында къурды. ¹²Бизим бабадеделеримиз коклернинъ Алласыны ачувландыргъан сонъ, О, оларны къасдийли Невукъаднецаргъа, Вавилон падишасынынъ къолуна берди. О, бу Эвни ёкъ этти, халкъны исе Вавилонгъа сюрдю. ¹³Амма Вавилон падишасы Кореш биринджи йыл падишалыкъ япкъанда, шу Алланынъ Эвини къурмагъа разылыкъ берди. ¹⁴Бундан да башкъа, Невукъаднецар Алланынъ Эвиндеки алтын ве кумюш савутларны Ерусалим Сарайындан алып чыкъкъан ве Вавилон сарайына кетирген эди. Кореш падиша исе бу савутларны Вавилон сарайындан чыкъарды ве оларны сайып, Шешбацаргъа, озю кюйгъан виляет акимине берди ¹⁵ве онъа шойле деди: ‘Шу савутларны ал да, оларны Ерусалим Сарайына алып бар. Алланынъ Эви озь еринде къурулсын’. ¹⁶Бойлеликнен, шу Шешбацар кельди ве Ерусалимдеки Алланынъ Эвине темель кюйды. Шу вакъыттан берли о эв къурула ве аля даа къурулып битмегендир”.

¹⁷Энди падишанынъ истеги олса, падишанынъ хазине эвинде, анда Вавилонда бакъсынлар: Кореш падиша Ерусалимдеки Алланынъ Эвини къурмагъа разылыкъ эткени догъру экенми? Бунынъ акъкъында падишанынъ истегини бизге де бильдирсинлер».

Кореш чыкъаргъан эмирни тапалар

6 ¹Сонъра Дарьявеш падишанынъ буюргъанына коре, Вавилонда, китаплар сакълагъан эвинде, хазинелер къоюлгъан ерде къыдырып башладылар. ²Экбатана шеэринде, Мадай виляетиндеки сарайда бир бургу тапылды. Ичинде шойле язылгъан эди:

«Хатыра оларакъ.

³Кореш падишалыгъынынъ биринджи йылында, Кореш падиша Ерусалимдеки Алланынъ Сарайы акъкъында шойле буюрды: “Къурбанлар кетирилген ерде эв къурулсын, къавий темеллер къоюлсынлар. Эвининъ юксеклиги 30 метр олсун, кенълиги де 30 метр* олсун. ⁴Учъ сыра буюк таш ве бир сыра агъачтан олсун. Бутюн масрафлар падиша сарайындан төленсин. ⁵Невукъаднеццар Алланынъ Сарайындаки алтын ве кумюш савутларны Ерусалимдеки Сарайдан алып чыкъкъан ве Вавилонгъа кетирген эди. Шимди бу савутлар Ерусалимдеки Сарайгъа, эр бири озъ ерине къайтарылсын ве Алланынъ Сарайында къоюлсынлар”».

Дарьявеш падишанынъ эмири

⁶«Шимди, Таттенай, озеннинъ о бир тарафындаки виляетнинъ акими, Шетар-Бознай озъ аркъадашларынынъ озеннинъ о бир тарафындаки виляетнинъ башлыкъларынен берабер андан узакъ кетинъиз. ⁷Алланынъ Эвини къурмагъа кедер этменъиз. Ехуданынъ акими ве Ехуда акъсакълалары шу Алланынъ Эвини озъ еринде къурсунлар. ⁸Мен исе сизге бойле буюрам: Алланынъ Эви къуруджылыгъында шу Ехуда акъсакълаларына ярдым этинъиз, падишанынъ байлыгъындан, озеннинъ о бир тарафындаки виляетте топлангъан бергилерден явашлатмайып керекли шейлер алынъыз ве шу адамларгъа беринъиз, ишлери токътамасын. ⁹Коклернинъ Алласына бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар ичюн кереги къадар бугъа, къочкъар я да къозулар беринъиз. Булардан да гъайры, Ерусалим руханийлери не къадар богъдай, туз, шарап ве ягъ сорасалар, эр кунъ оларгъа токътавсыз берильсин. ¹⁰Олар коклернинъ Алласыны разы этеджек къурбанлар кетирсинлер ве падиша ве онынъ огъууларынынъ сагълыгъы ичюн дувалар окъусынлар. ¹¹Мен исе даа шойле буюрам: ким де ким шу эмирни денъиштиреджек олса, шу адамнынъ эвинден бир агъач чыкъарыладжакъ ве адам шу агъачкъа котерилип ольдюриледжек, онынъ эви исе бир оба чёплюкке чевириледжек.

¹²Эгер бирде-бир падиша я да халкъ шу эмирни денъиштиреджек ве Ерусалимдеки Алланынъ Эвини ёкъ этеджек олса, Намы анда булунгъан Алла оларны ёкъ этсин! Мен, Дарьявеш, шуны буюрам. Буюргъаным гъайретнен беджерильсин».

* 6.3 30 метр – къ. еуд. «60 аммах».

¹³Бундан сонъра, озеннинъ о бир тарафындаки виляетнинъ акими Таттенай, Шетар-Бознай ве оларнынъ аркъадашлары Дарьявеш падиша буюргъаныны гъайретнен яптылар. ¹⁴Ехуда акъсакъаллары да, Хагъгъай пейгъамбернинъ ве Иддонынъ огълу Зекерьянынъ пейгъамберлигине коре, къурдылар, ве оларнынъ ишлери онъ келе эди. Исраиль Алласынынъ истегенине коре ве Фарс падишалары Кореш, Дарьявеш ве Артахшастанынъ буюргъанларына коре, олар къурдылар ве битирдилер. ¹⁵Бу Эвнинъ къурулмасы Адар айынынъ учюнджи кунюне, Дарьявеш падишанынъ падишалыгъынынъ алтынджи йылында битирильди.

Алланынъ Сарайыны азиз этелер

¹⁶Бундан сонъ Исраиль огъуллары, руханийлер, левилийлер ве эсирден къайтып кельген башкъалары да буюк къуванчнен Алланынъ Сарайыны азиз эттилер. ¹⁷Алланынъ Сарайыны азиз эткенде, 100 баш бугъа, 200 баш къочкъар, 400 баш къозу ве, бутюн Исраильнинъ гуналары ичюн он эки къабилесининъ сайысына коре, он эки баш теке къурбан чалдылар. ¹⁸Сонъра Мусанынъ китабында язылгъанына коре, руханийлерни болюклерине коре ве левилийлерни невбетлерине коре Ерусалимде Аллагъа хызмет этмеге къойдылар.

Песах Байрамы

¹⁹Эсирден къайтып кельгенлер биринджи айнынъ 14-юнджи куню Песах Байрамыны яптылар. ²⁰Руханийлер ве левилийлер эялландылар, бир адам киби темизлендилер. Олар эсирден къайтып кельгенлернинъ эписине, агъа-къардашлары руханийлерге ве озълерине Песах къурбаныны чалдылар. ²¹Эсирден къайтып кельген Исраиль огъуллары ве, Исраильнинъ Алласы РАББИге ибадет этмек ичюн, башкъа халкъларнынъ писликлеринден айырылгъан адамлар да оны ашадылар. ²²Еди кунъ девамында къуванчнен Маясыз Пишкен Пителер Байрамыны яптылар, чюнки РАББИ оларны къувандырды ве, Алланынъ, Исраиль Алласынынъ Эвини къурмагъа ярдым этмек ичюн, оларгъа Ашшур падишасынынъ юрегини чевирди.

Узеир Ерусалимге келе

7 ¹Бу вакъиалардан сонъ, Фарс падишасы Артахшаста падишалыгъынынъ заманында, Сераянынъ огълу Узеир (Серая – Азарьянынъ огълу, Азарья – Хилкиянынъ огълу, ²Хилкия – Шаллумнынъ огълу, Шаллум – Цадокънынъ огълу, Цадокъ – Ахитувнынъ огълу, ³Ахитув – Амарьянынъ огълу, Амарья – Азарьянынъ огълу, Азарья – Мераётнынъ огълу, ⁴Мераёт – Зерахьянынъ огълу, Зерахья – Уззийнинъ огълу, Уззий – Буккийнинъ огълу, ⁵Буккий – Авишуанынъ огълу, Авишуа – Пинехаснынъ огълу, Пинехас – Элазарнынъ огълу, Элазар – баш руханий Харуннынъ огълу эди) ⁶Вавилондан чыкты. О, Исраильнинъ Алласы

РАББИ Мусагъа берген къануныны яхшы бильген кяттип эди. Онен Алласы РАББИнинъ къолу эди, ве падиша онъа эр бир истеген шейини берди. ⁷Узеирнен берабер Ерусалимге исраиллилернинъ базылары, руханийлернинъ ве левилийлернинъ базылары, йирджылар ве къапуджылар, Сарай хызметчилери де кеттилер. Бу, Артахшаста падишалыгъынынъ единджи йылында олды. ⁸О, падишанынъ единджи йылынынъ бешинджи айында Ерусалимге кельди. ⁹Узеир ве онынъ адамлары биринджи айнынъ биринджи кунюнде Вавилондан чыкъты ве бешинджи айнынъ биринджи куню Ерусалимге кельди. Узеирнинъ Алласы онъа ярдым этти. ¹⁰Узеир РАББИнинъ Къануныны огренмеге ве беджермеге, эм де бутюн Исраильде низамнамелерни ве къарарларны огретмеге джан-юрекнен берильди.

Артахшаста падишанынъ мектюби

¹¹Мына Артахшаста падиша Узеирге берген мектюпнинъ копиясы. Узеир руханий ве кяттип эди ве РАББИ Исраильге берген эмирлерни ве низамнамелерни яхшы биле эди.

¹²«Падишаларнынъ падишасы олгъан Артахшастадан

Узеир руханийге, коклердеки мукеммель Алласынынъ къануныны огреткен кяттипке...» ве иляхре.

¹³«Мен шойле буюрам: меним падишалыгъымда яшагъан, Ерусалимге къайтмагъа истеген эр бир исраилли, руханий ве левилий сеннен кетсин. ¹⁴Падиша ве онынъ еди меслеатчылары сени ёллайлар. Бар, Ехуданы ве Ерусалимни бакъ, олар сенинъ къолларынъда олгъан Алланънынъ къанунына коре яшаймы? ¹⁵Бундан гъайры, падиша ве онынъ меслеатчылары Ерусалимде булунгъан Исраильнинъ Алласына багъышлагъан кумюшни ве алтынны озюнгънен алып кет. ¹⁶Бутюн Вавилон виляетинде топлагъан кумюш ве алтынны, эм де Ерусалимдеки Алланынъ Сарайы ичюн озь истегинен берильген халкънынъ ве руханийлернинъ бахшышларыны алып бар. ¹⁷Шу параларгъа сен гъайретнен бугъалар, къочкъарлар, къозулар, ашлыкъ бахшышлары ве ичерлик бахшышларыны сатын ал ве буларнынъ эписини Ерусалимдеки Алланынъ Эвинде олгъан къурбан ерине кетир. ¹⁸Къалгъан кумюш ве алтыннен сен ве агъа-къардашларынъ истеген шейлерни, Алланъыз истеген шейлерини япынъыз. ¹⁹Санъа берильген, Алланънынъ Сарайындаки ибадет этмек ичюн керек олгъан савутларны исе Ерусалим Алласы огюне къой. ²⁰Алланънынъ Сарайына санъа коре керек олгъан башкъа шейлерни падишанынъ хазине эвинден чыкъарып ал.

²¹Менден, Артахшаста падишадан, озеннинъ о бир тарафында яшагъан бутюн хазинеджилерге буюргъаным бойле: коклердеки Алласынынъ къануныны огреткен кяттип, Узеир руханий къайсы бир шейни сизден сораса, онъа эр шейни гъайретнен беринъиз: ²²100 чувал къадар кумюш,

500 чувал къадар богъдай, 50 чапчакъ къадар шарап ве 50 чапчакъ* къадар ягъны. Тузны исе къарарсыз беринъиз. ²³Коклернинъ Алласы буюргъанлары коклердеки Алланынъ Эви ичюн гъайретнен ве бутюнлей япылмалы, ёкъса Онынъ гъазабы падишанынъ ве огъуллаарынынъ падишалыгъына тюшеджек.

²⁴Биз даа буны бильдиремиз: ич бир руханийлерден, левийлилерден, йырджылардан, къапуджылардан, Сарай хызметчилеринден ве Алланынъ Эвинде башкъа хызмет эткенлерден не берги, не салым, не гумрюк парасыны топламасынлар.

²⁵Сен исе, Узеир, санъа Алладан берильген икметинъе коре, Алланынъ къануныны бильген эр бир адамны башлыкълар ве къадылар оларакъ къой, олар озеннинъ башкъа тарафындаки халкъны укюм этсинлер. Къанунны бильмегенлерни исе огретинъиз. ²⁶Алланынъ къануныны ве падишанынъ къануныны гъайретнен беджермеген эр ким суд этильсин, ве оны ольдюрсинлер, я да къуваласынлар, я да онынъ барлыкъ-вариетини тартып алсынлар, я да оны зиндангъа атсынлар».

Узеир Алланы шерефлей

²⁷Бабаларымызнынъ Алласына РАББИге шукюрлер олсун! О, падишанынъ юрегине Ерусалимдеки РАББИнинъ Сарайыны безетмек итегини къойды. ²⁸Падишанынъ, меслеатчыларынынъ ве падишанынъ эписи къудретли башлыкъларынынъ огюнде О, манъа Озь буюк севгисини косътерди! Аллам РАББИнинъ къолу меннен олгъаны ичюн, мен рухландым ве, меннен кетсинлер деп, Израильнинъ башлыкъларыны топладым.

Сюргюнликтен къайтып кельген халкъ

8 ¹Артахшаста падишанынъ заманында меннен берабер Вавилондан чыкъкъан сойларнынъ башлыкълары ве несиллер джедвелинде язылгъанлар шулардыр: ²Пинехаснынъ огъуллаарындан – Гершом, Итамарнынъ огъуллаарындан – Даниял, Давутнынъ огъуллаарындан – Хаттуш, ³Шекъаньянынъ огъуллаарындан, Парошнынъ огъуллаарындан – Зекъарья ве онен берабер несиллернинъ джедвелинде язылгъан 150 акъай, ⁴Пахат-Моавнынъ огъуллаарындан – Зерахьянынъ огълу Эльехоэнай ве онен берабер 200 акъай, ⁵Шекъаньянынъ огъуллаарындан – Яхазиэлнинъ огълу* ве онен берабер 300 акъай, ⁶Адиннинъ огъуллаарындан – Ёнатаннынъ огълу Эвед ве онен берабер 50 акъай, ⁷Эламнынъ огъуллаарындан – Атальянынъ огълу Ешая ве онен берабер 70 акъай, ⁸Шефатьянынъ огъуллаарындан – Микъаэлнинъ огълу Зевадя ве онен берабер 80 акъай, ⁹Ёавнынъ огъуллаарындан – Ехиэлнинъ огълу Овадя ве онен берабер

* 7.22 100 чувал; 500 чувал; 50 чапчакъ – къ. еуд. «100 киккар», «100 кор», «100 бат».

* 8.5 Базы къадимий юнан къольязмаларда «Заттунынъ огъуллаарындан – Яхазиэлнинъ огълу Шекъанья».

218 акъай, ¹⁰Шеломит огъуллаарындан – Ёсифьянынъ огълу* ве онен берабер 160 акъай, ¹¹Бевай огъуллаарындан – Бевайннынъ огълу Зекъарья ве онен берабер 28 акъай, ¹²Азгъаднынъ огъуллаарындан – Хакъкъатаннынъ огълу Ёханан ве онен берабер 110 акъай, ¹³Адоникъамнынъ огъуллаарындан – сонъки олгъанлар, оларнынъ адлары Элифелет, Еиэл, Шемая ве оларнен берабер 60 акъай, ¹⁴Бигвайнынъ огъуллаарындан – Утай ве Завуд* ве оларнен берабер 70 акъай.

Узеир левийлилерни чагъырта

¹⁵Мен оларны Ахава шеэрини акъкъан озеннинъ боюнда топларым. Биз анда учъ кунъ девамьнда турдыкъ. Мен халкъны ве руханийлерни бакъып чыкътым ве оларнынъ арасындан левийлилерден ич кимсени тапмадым. ¹⁶Сонъ Элизер, Ариэл, Шемая, Элнатан, Ярив, Элнатан, Натан, Зекъарья ве Мешуллам башлыкъларны ве Ёярив ве Элнатан оджаларны чагъырттым. ¹⁷Мен оларны Къасифья ерининъ Иддо башлыкъына йибердим ве Иддогъа ве агъа-къардашларына, Къасифья еринде яшагъан Сарай хызметчилерине нелер айтмагъа анълаттым: бизге Алламызнынъ Эви ичюн хызметчилер йиберсинлер. ¹⁸Алламызнынъ яхшылыкъы бизнен эди, шунунъ ичюн олар бизге акъыллы адамны Шеревьяны (Шеревья – Махлийнинъ огъуллаарындан, Махлий – Левийнинъ огълу, Левий – Исраильнинъ огълудыр), онынъ огъуллаарыны ве агъа-къардашларыны – 18 адамны алып кельдилер. ¹⁹Даа Хашавьяны ве онен берабер Мерарийнинъ огъуллаарындан Ешяны, онынъ агъа-къардашларыны ве огъуллаарыны – 20 адамны ²⁰ве Давут ве онынъ башлыкълары левийлилерге хызметчи оларакъ берген Сарай хызметчилерден 220 адам алып кельдилер. Оларнынъ адлары джедвельде язылгъан эди.

Ахава озенининъ боюнда окъулгъан дува

²¹Алламыз огюнде боюн эгмек ичюн, Ондан озюмизге, балаларымызгъа ве бутюн малларымызгъа ачыкъ ёл тилемек ичюн, Ахава озенининъ боюнда мен ашамамакъ-ичмемекнинъ башланувьны илян эттим. ²²Мен падишадан, бизни ёлумызда чешит душманлардан сакъласын деп, аскер ве атлылар сорамагъа утандым, чюнки биз падишагъа: «Алламызны къыдыргъан эр бир адам Онынъ яхшылыкъыны корер, лякин Оны къалдыргъан эр бир адамгъа Онынъ къудрети ве гъазабы тюшер!» – деген эдик. ²³Биз ашамадыкъ-ичмедик ве бунынъ акъкъында Алламызгъа ялвардыкъ, ве О, бизни эшитти.

Сарайгъа берильген бахшышлар

²⁴Сонъра мен руханийлернинъ башлыкълары арасындан он эки адамны: Шеревьяны, Хашавьяны ве оларнен берабер агъа-къардашларындан

* **8.10** Базы къадимий юнан къольязмаларда «Баний огъуллаарындан – Ёсифьянынъ огълу Шеломит».

* **8.14** Я да «Закъкъур».

он адамны айырдым ²⁵ве оларгъа кумюш, алтын ве савутларны чекип бердим. Падиша, меслеатчылары ве башлыкълары, ве анда булунгъан исраиллилернинъ эписи бу бахшышларны Алламызнынъ Эви ичюн багъышлагъан эдилер. ²⁶Оларнынъ къолуна 650 чувал кумюш, 100 чувал кумюш савутлар ве 100 чувал* алтын чекип бердим. ²⁷Булардан башкъа фияты 1 000 алтын пара* олгъан 20 дане алтын чанакъ ве алтын киби паалы эки дане ялтырагъан бакъыр чанакъ бердим.

²⁸Мен оларгъа бойле дедим: «Сизлер РАББИ огюнде азизсинъиз, бу савутлар да – азизлик, кумюш ве алтын да – бабаларымызнынъ Алламыз РАББИге озь истегинен берильген бахшышлардыр. ²⁹Мукъайт олунъыз, буларны сакъланъыз ве руханийлернинъ ве левийлилернинъ башлыкъларына ве Исраиль сойларынынъ башлыкъларына Ерусалимде РАББИнинъ Эвиндеки одаларда чекип беринъиз».

³⁰Руханийлер ве левийлилер Ерусалимге, Алламызнынъ Эвине алып кетмек ичюн, кумюш, алтын ве савутларны чекип къабул эттилер.

Ерусалимге къайтув

³¹Биринджи айнынъ 12-нджи кунюнде бизлер Ахава озенинден Ерусалимге ёл алдыкъ. Алламызнынъ къудрети бизнен берабер эди ве бизни ёл бою душмандан ве ёлбаскъындылардан къорчалады. ³²Биз Ерусалимге кельдик ве учь кунь анда къалдыкъ.

³³Дёртюджи куню биз кумюш, алтын ве савутларны Алламызнынъ Эвине алып бардыкъ, чектик ве Уриянынъ огълу Меремот руханийге, Пинехаснынъ огълу Элазаргъа, Ешуанынъ огълу Ёзавадгъа, Биннуйнынъ огълу Ноадья левийлилерге бердик. ³⁴Эписини эсапладыкъ ве чектик. Берильген шейлернинъ агъырлыгы о вакъытта язылгъан эди.

³⁵Бундан сонъ эсирден къайтып кельгенлер Исраильнинъ Алласына, бутюн Исраиль ичюн, бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ – 12 бугъа, 96 къочкъар ве 77 къозу, ве гуна ичюн къурбан оларакъ – 12 теке алып кетирдилер. Буларнынъ эписи РАББИге бутюнлей якъыладжакъ къурбан олды.

³⁶Сонъра падишанынъ буюргъанларыны падишанынъ акимлерине ве озенинъ о бир тарафындаки виляетлернинъ башлыкъларына еткиздилер, ве олар халкъкъа ве Алланынъ Эвине къол туттылар.

Ехудалыларнынъ ябанджыларнен эвленгени

9 ¹Буларнынъ эписи биткен сонъ, башлыкълар яныма келип, шойле дедилер:

– Исраиль халкъы, руханийлер ве левийлилер башкъа мемлекетлернинъ халкъларындан: ханаанлылардан, хитлилерден, перизлилерден,

* 8.26 650 чувал; 100 чувал – къ. еуд. «650 киккар», «100 киккар».

* 8.27 Алтын пара – къ. еуд. «адарконим».

евуслылардан, аммонлылардан, моавлылардан, мысырлылардан, аморлылардан ве оларнынъ писликлеринден айрылмадылар, ²оларнынъ къызларыны озюне ве огъуллаарына апай этип алдылар ве азиз сой урлугъы чешит мемлекетлернинъ халкъларынен къарышты. Бу яман иште башлыкълар ве ёлбашчылар биринджи олдылар.

³Мен бу хаберни эшиткен сонъ, усть ве ич урбаларымны йырттым, сачымны-сакъалымны юлкътым, гъам-къасевет ичинде отурып къалдым. ⁴Эсирликтен кельгенлернинъ яман иши себептен айтылгъан Исраиль Алласынынъ сёзлеринден къоркъкъанларнынъ эписи меним янымда топланды. Мен исе акъшам къурбанлары кетириледжек вакътынадже гъам-къасевет ичинде отурдым.

⁵Акъшам къурбанлары кетириледжек вакъты кельгенде, мен къасевет эткен еримден турдым, йырткъ усть ве ич урбаларымда тизлериме чёктим де, къолларымны Аллам РАББИге узаттым.

⁶– Аллам! – дедим. – Бетимни Санъа чевирмеге утанам ве къоркъам, Аллам! Бизим чокъ гуналарымыз башымыздан ашты, къабаатларымыз кокке барып етти. ⁷Бабаларымызнынъ заманындан берли бугуньгедже буюк къабаатларымыз ичинде яшаймыз. Япкъан гуналарымыз ичюн озюмиз де, падишаларымыз да, руханийлеримиз де башкъа мемлекетлернинъ падишаларына берильдик; бизни къылычнен ольдюрдилер, эсир алдылар, чайпадылар, масхара эттилер, бугунь де бу алда оламыз.

⁸Энди исе Алламыз РАББИ бизге къыскъа вакъыткъа эйилик япты, бир къачымызны къуртарды, Озь азиз еринде ерлешмеге бизге ёл ачты. Алламыз козьлеримизге ярыкъ берди, бизни къуллукъта бираз жанландырды. ⁹Бизлер къул эдик, амма Алламыз бизни къуллукъта къалдырмады. О, Фарс падишаларыны бизге мераметли яптырды, олар исе бизге жанланмагъа ве Алламызнынъ Сарайыны котермеге, онынъ йыкътырылгъан диварларыны гъайрыдан тиклемеге, Ехудада ве Ерусалимде дивар къорумагъа ёл бердилер.

¹⁰Энди исе, Алламыз, бундан сонъ даа не айтып оламыз? Биз Сенинъ эмирлеринъни къалдырдыкъ. ¹¹Сен исе оларны Озь къулларынынънен пейгъамберлеринънен буюрдынъ: «Сизинъ келеджек мирасынъыз, сиз киреяткъан топракъ – бозукъ топракътыр. О, мемлекетлер халкъларынынъ писликлеринен арамлангъан. Олар топракъны башындан сонъунадже арам шейлеринен толдурдылар. ¹²Шунунъ ичюн шимди озь къызларынъызны оларнынъ огъуллаарына берменъиз, оларнынъ къызларыны озь огъуллаарынъызгъа апай этип алманъыз. Оларнен барышыкъ тизменъиз ве оларнынъ байлыгъыны ич бир вакъыт истеменъиз! Сонъ сиз кучлю оладжакъсынъыз, шу топракънынъ яхшы берекетини ашайджакъсынъыз ве топракъны огъуллаарынъызгъа мирас этип къалдыраджакъсынъыз».

¹³Яман ишлеримиз ве буюк къабаатларымыз ичюн башымызгъа чокъ белялар тюшти. Амма сен, Алламыз, бизни гуналарымызгъа

коре джезаламадынъ ве бизни шойле къуртардынъ. ¹⁴Бундан сонъ исе кене Сенинъ эмирлеринъни бозаджакъмызмы, шу пис халкъларгъа эвленаджекмизми? Эльбетте, Сен бизге ачувланаджакъсынъ ве бизни ёкъ этеджексинъ! Бир адам сагъ къалмайджакъ, ич кимсе къуртарылмайджакъ.

¹⁵Я РАББИ, Израильнинъ Алласы! Сен адалетлисинъ ве бугунъгедже Сен бизни сагъ къалдырдынъ. Шимди исе бизлер Сенинъ огюнъде турамыз, лякин япкъан къабаатымыз ичюн Сенинъ огюнъде турмагъа акъкъымыз ёкъ.

Къарышыкъ къоранталар меселесининъ чезильмеси

10 ¹Узеир дува окъуды, агълай-агълай тевбе этти, агълады, Алланынъ Эви огюнде ерге йыкъылды. Шу вакъытта онынъ янынъда чокътан-чокъ израиллилер джемааты топланды, акъайлар, апайлар, балалар да кельди. Олар окюр-окюр агълай эдилер. ²Элам союндан олгъан Ехиэлнинъ огълу Шекъанья Узеирге шойле деди:

– Биз Алламыз огюнде имансыз шей яптыкъ, мемлекетнинъ халкъларындан къызларыны апай этип алдыкъ, амма Израильнинъ даа умюти бар! ³Шимди Алламызнынъ огюнде ант этейик: эфендимнинъ айткъанларына ве Алламызнынъ къанунларындан къоркъкъан адамларнынъ айткъанларына коре, эписи бойле апайларны ве олардан догъгъан балаларны озюмизден узакълаштырайыкъ. Къанунгъа коре олсун! ⁴Тур, Узеир! Бу сенинъ ишинъдир. Биз сеннен олурмыз. Джесаретли ол да, керек шейни яп!

⁵Узеир еринден турып, руханийлернинъ башлыкъларыны, левийлилерни ве бутюн Израильни, олар айткъанларыны беджерсинлер деп, ант эттирди. Олар ант эттилер. ⁶Сонъра Узеир турып, Алланынъ Эвинден кетти, Эльяшивнинъ огълу Ехохананнынъ эвине кетти. Анда келип, бир шей ашамады ве сув ичмеди, эсирликтен кельгенлернинъ имансыз иши себебинден агълады.

⁷Ехудада ве Ерусалимде, эсирликтен кельгенлернинъ эписине Ерусалимде топланмагъа хабар бердилер. ⁸Эгер кимде-ким учъ кунъден кельмесе, башлыкъларнынъ ве акъсакъларнынъ къарары боюнджа, онынъ мал-мулькю бутюнлей ёкъ этиледжек, озю исе эсирликтен къайткъанларнынъ джемаатындан чыкъарыладжакътыр.

⁹Учъ кунъден сонъ Ехуда ве Биньямин акъайлары Ерусалимде топлаштылар. Бу, докъузунджи айнынъ 20-нджи кунюнде олды. Бутюн халкъ Алланынъ Эви огюндеки мейданда отурды, топлашувнынъ себебинден ве кучлю ягъмурдан дыр-дыр къалтырай эди. ¹⁰Узеир руханий турды да, оларгъа шойле деди:

– Сизлер ят апай алып, имансыз шей яптынъыз ве Израиль къабаатларыны даа да зияде эттинъиз. ¹¹Шимди бабаларынъызнынъ Алласы РАББИнинъ огюнде тевбе этип шукюр этинъиз, Онынъ истегенини

беджеринъиз ве мемлекетнинъ халкъларындан ве ябанджы апайлардан айырылынъыз.

¹²Бутюн джемаат кычырып деди:

– Сен бизге айткъанынъ киби япармыз. ¹³Амма халкъ чокъ, ягъмур да ягъып тура. Тышарыда турмагъа чаремиз ёкъ. Эм де бу, бир-эки кунълук иш дегиль, бунда бизим гуналарымыз чокъ. ¹⁴Башлыкъларымыз бутюн джемаат адындан арекет этсинлер, ве шеэрлеримиздеки ябанджы апай алгъанларнынъ эр бири бельгиленген вакъытта кельсин. Оларнен бербер эр бир шеэрнинъ башлыкълары ве къадылары кельсинлер. Алламызнынъ алевли гъазабы бизден кетмегендже, бойле япылсын.

¹⁵Тек Асаэлнинъ огълу Ёнатан ве Тикванынъ огълу Яхзея бунъа къаршы чыкътылар, ве Мешуллам ве левийли Шаббетай оларгъа къол туттылар.

¹⁶Эсирликтен кельгенлер алынгъан къараргъа коре яптылар. Узеир руханий эр бир сойдан сойларнынъ башлыкъларыны айырды, эр бири ады-адынен бельгиленди. Онунджы айнынъ биринджи кунюнде олар бу ишни бакъмакъ ичюн топлашув яптылар. ¹⁷Биринджи айнынъ биринджи кунюне олар ят апайгъа эвленген эр бир адамнынъ ишини бакъып битирдилер.

Ябанджы кызыларгъа эвленген ехудалылар

¹⁸Шу ачылды: руханийлернинъ огъулларындан ят апайларгъа эвленгенлер шулардыр: Ёцадакънынъ огълу Ешуанынъ огъулларындан ве онынъ агъа-къардашларындан – Маасея, Элиэзер, Ярив ве Гедаля. ¹⁹Олар апайларынен айырылмагъа сёз бердилер. Озь къабааты ичюн исе бирер къочкъар къурбан эттилер.

²⁰Иммернинъ огъулларындан – Хананий ве Зевадья; ²¹Харимнинъ огъулларындан – Маасея, Элия, Шемая, Ехиэл ве Уззия; ²²Пашхурнынъ огъулларындан – Эльёэнай, Маасея, Исмаил, Нетанэл, Ёзавад ве Эласа; ²³левийлилерден – Ёзавад, Шимий ве Келая (яни Келита), Петахья, Ехуда ве Элиэзер; ²⁴йырджылардан – Эльяшив; къапуджылардан – Шаллум, Телем ве Урий; ²⁵исраиллилерден, Парошнынъ огъулларындан – Рамья, Йиззия, Малкия, Миямин, Элазар, Малкия ве Беная; ²⁶Эламнынъ огъулларындан – Маттанья, Зекъарья, Ехиэл, Авдий, Еремот ве Элия; ²⁷Заттунынъ огъулларындан – Эльёэнай, Эльяшив, Маттанья, Еремот, Завад ве Азиза; ²⁸Бевайнынъ огъулларындан – Ехоханан, Хананья, Заббай ве Атлай; ²⁹Банийнинъ огъулларындан – Мешуллам, Маллукъ, Адая, Яшув, Шеал ве Еремот; ³⁰Пахат-Моавнынъ огъулларындан – Адна, Келал, Беная, Маасея, Маттанья, Бецалел, Биннуй ве Менашше; ³¹Харимнинъ огъулларындан – Элиэзер, Йишшия, Малкия, Шемая, Шимон, ³²Биньямин, Маллукъ, Шемарья; ³³Хашумнынъ огъулларындан – Маттеная, Маттатта, Завад, Элифелет, Еремай, Менашше ве Шимий; ³⁴Банийнинъ огъулларындан – Маадай, Амрам ве Уэл, ³⁵Беная, Бедея, Келухий, ³⁶Ванья, Меремот, Эльяшив, ³⁷Маттанья, Маттеная, Яасай, ³⁸Бани, Биннуй,

Шимий, ³⁹Шелемья, Натан, Адая, ⁴⁰Макънадвай, Шашай, Шарай, ⁴¹Азарел, Шелемья, Шемарья, ⁴²Шаллум, Амарья, Юсуф; ⁴³Невонынъ огъуларындан – Еиэл, Маттитья, Завад, Зевина, Яддай, Ёэль ве Беная.

⁴⁴Булар эписи ят апайларгъа эвленген эдилер, базыларынынъ балалары да догъулгъан эди.

Нехемья

Бу китап Узеир китабындаки мевзуны девам эте – Вавилон эси-ринден къайткъан сонъ, Ехудада еудий джемаатынынъ гъайрыдан тикленмеси. Узеир руханий ве Мусанынъ Къануныны огреткен адам эди, Нехемья исе – сиясий ёлбашчы ве тешкилятчыдыр. Ерусалим шеэрини ве Сарайны гъайрыдан тиклемек ичюн, олар гъайрет иле берабер иш корьмек керек эдилер.

Еудий Нехемья фарс падишанынъ пайтахтында онынъ якъын мемуры олса да, юрегинде Раббини ве озь халкъыны джан-юректен севе эди. Ехудада ерлешкен сойларынынъ аджнынкълы алы акъкъында билип, Нехемья Ерусалимге къайта ве оны харабелерден гъайрыдан тиклемеге падишадан разылыкъ ала (1.1–2.10). Ондан да гъайры, падиша онъа энъ кениш акъ-укъукълар бере.

Ерусалимге Ехуданынъ ёлбашчысы оларакъ къайтып, Нехемья, шеэрни душман халкълардан къорчаламакъ макъсадынен, диварларыны ве къапуларыны къурмакъ ичюн, исраиллилерни топлай (2.11–7.72). Ябанджы халкъларнынъ онъа къаршы чыкъкъанларына ве еудийлернинъ арасында дава олгъанына бакъмадан, Нехемья озь макъсадына ирише. Бойледже, еудий халкъынынъ сиясий ве диний яшайышы гъайрыдан тиклене (8–13 б.).

Фарс падишасы Артахшаста Нехемьяны Ерусалимге ёллай (1–2 б.). Ерусалим диварларынынъ гъайрыдан тикленмеси. Самариелилер къуруджылыкъкъа кедер этмеге арекет этелер (3–6 б.). Къайткъан еудийлернинъ джедвеллери (7 б.). Узеир Къанунны окъуй. Еудийлер тёвбе этелер ве Алланынъ къанунларына коре яшамагъа сёз берелер (8–10 б.). Ерусалим сакинлери, руханийлер ве левийлилер джедвеллери (11–12 б.). Нехемьянынъ денъишмелери (13 б.).

Нехемья Ерусалим акъкъында къасеветлене

1 ¹Хакальянынъ огълу Нехемья айткъан сёзлери:

Кислев айында, Фарс падишасы Артахшаста падишалыгъынынъ 20-нджи йылында, мен Шушан къалесинде эдим. ²Агъа-къардашларымдан бири Хананий бир къач адамнен берабер яныма Ехудадан кельдилер. Сюрюнлик чеккен, амма сагъ къалгъан ве къайткъан ехудалылар акъкъында ве Ерусалим акъкъында мен олардан сорадым. ³Олар манъа:

«Сюрюнлик чеккен ве сагъ къалгъан ехудалылар анда, озъ виляетинде хор яшайлар, оларны кимсе урьмет этмей. Ерусалим дивары йыкъылгъан, шеэр къапулары янгъан», – дедилер.

⁴Бу сёзлерни эшиткен сонъ, мен отурып агъладым. Бир къач кунъ гъам ичинде эдим, ич бир шей ашамадым-ичмедим, коклернинъ Алласына дува эттим. ⁵Мен бойле дедим:

«Я РАББИ, коклернинъ Алласы! Улу ве къоркъунчлы Алла! Сени севген ве эмирлеринъни беджерген адамларгъа Сен буюк севгинъни косътересинъ ве васиетинъни сакълап къалдырасынъ! ⁶Сенинъ къулакъларынъ дикъкъатлы олсун, Сенинъ козьлеринъ ачыкъ олсун! Сенинъ къулунънынъ дуvasыны эшит! Гедже-кунъдюз мен Сенинъ огюньде Исраиль огъулла, Сенинъ къулларынъ ичюн дувалар этем. Исраиль огъулла, япкъан гуналар ичюн тевбе этем. Мен де, бабамнынъ эви де Сенинъ огюньде гуна яптыкъ. ⁷Биз Санъа урьметсизлик косътердик, къулунъ Мусагъа буюргъан эмирлеринъни, низамнамелеринъни ве къарарларынъны беджермедик.

⁸Амма къулунъ Мусагъа берген сёзюнъни акъылгъа кетир! Сен: “Сизлер имансыз шейлер япсанъыз, Мен сизлерни башкъа халкъларнынъ арасында даркъатырым. ⁹Лякин Манъа къайтсанъыз, эмирлеримни тутсанъыз ве оларны беджерсенъиз, коклернинъ узакъ четине сюрюн этильсенъиз биле, Мен сизни андан топлап кетиририм ве Намыма сайлагъан ерге сизлерни кирсетирим”, – деген эдинъ.

¹⁰Олар – Сенинъ къулларынъ ве Сенинъ халкъынъ, Сен оларны улу къудретинънен ве буюк кучюнънен къуртардынъ. ¹¹Я Рабби, Санъа ялварам, къулунънынъ дуваларына къулакъ ас, Сенинъ Адынъдан севинген ве Сенден къоркъкъан къулларынънынъ дуваларыны да эшит. Шимди манъа, къулунъа, къысмет эт. Мен шу адамнынъ козьлеринде мерамет къазанайым!»

О вакъыт мен падишанынъ сакиси* эдим.

Нехемья Ерусалимге къайтып келе

2 ¹Нисан айында, падиша Артахшаста падишалыгъынынъ 20-нджи йылында, падишагъа шарап кетирильгенде, мен оны алып, падишагъа

* **1.11** Саки – падишанынъ къадесини шарапнен толдургъан адам.

бердим. О куньге къадар падиша мени бир вакъыт гъамлы корьмеген эди. ²Падиша менден:

– Не ичюн гъамлы корюнесинъ? – деп сорады. – Хаста дегильсинъ, демек, мытлакъа юрегинъде бир дерт бар.

Мен пек къоркътым. ³Падишагъа бойле дедим:

– Эбедиен яшасын падиша! Мен гъамлы олмайыммы? Баба-деделеримнинъ къабирлери олгъан шеэр бозулгъан, шеэр къапулары атеште якъылгъан.

⁴Падиша менден:

– Сен не истейсинъ? – деп сорады.

Мен коклернинъ Алласына дува эттим ве ⁵падишагъа бойле дедим:

– Эгер падишанынъ истеги олса, эгер мен, къулунъ, сенинъ мераметинъни къазангъан олсам, мени Ехудагъа, баба-деделеримнинъ къабирлери олгъан шеэрге йибер. Мен шу шеэрни гъайрыдан къурайым.

⁶Падиша ве янында отургъан къадыны менден:

– Ёлунъ не къадар узайджакъ? Не вакъыт къайтып келеджексинъ? – деп сорадылар. Мен къайтып келеджек вакътымны айткъан сонъ, падиша мени йиберди.

⁷Мен падишагъа шойле дедим:

– Эгер падиша разы олса, Фират дерьясынынъ о бир кенарындаки башлыкъларгъа мектюплер язып, манъа берсин. Олар, мен Ехудагъа барып етмегендже, мени ёлумда токътатмасынлар. ⁸Даа бир мектюп падишанынъ орманларыны къорчалагъан Асафкъа яз. О манъа Алланынъ Эви янындаки къаленинъ къапулары ичюн, эм де шеэр диварлары ве мен яшайджакъ эв ичюн агъач берсин.

Алла манъа ярдымджи олгъаны ичюн, падиша манъа мектюплер язып берди.

⁹Мен дерьянынъ башкъа четиндеки башлыкъларгъа келип, падишанынъ мектюплерини оларгъа бердим. Меннен берабер падиша ёллагъан аскер башлыкълары ве атлылары бар эди. ¹⁰Мен Исраиль огулларына эйилик истеп кельдим. Хоронлы Санбаллат ве аммонлы хызметчи Товья буны эшиткенде, пек чокъ раатсызландылар.

¹¹Сонъра мен Ерусалимге келип чыкътым. Анда учь кунь олгъан сонъ, ¹²гедже мен янымда олгъан бир къач адамнен берабер турдым. Аллам юрегиме къойгъаныны, Ерусалим ичюн этеджек шейлеримни мен кимсеге айтмагъан эдим. Янымда мен минип кеткен айвандан башкъа айван ёкъ эди. ¹³Геджеси Аждерха чокърагъынынъ огюндеки Вадий Къапусындан кечип, мен Кубре Къапусына кельдим. Ерусалимнинъ йыкългъан диварларыны ве атешнен якъылгъан къапуларыны бакъып чыкътым. ¹⁴Сонъ Чокъракъ Къапусына ве Падиша хавузына кельдим. Амма мен минип кельген айван ичюн анда кечмеге ёл ёкъ эди. ¹⁵Мен гедже къаранлыгъында дере бою арткъа котерильдим, диварны бакъып чыкътым, сонъ кене Вадий Къапусындан кечип арткъа къайттым.

¹⁶Башлыкъларнынъ меним къайда кеткенимден, нелер япкъанымдан хаберлери ёкъ эди. Бундан эвель не ехудалыларгъа, не руханийлерге, не мырзаларгъа, не башлыкъларгъа, не де башкъа ишчилерге мен бир шей айтмагъан эдим. ¹⁷Сонъ оларгъа шойле дедим:

– Сизлер насыл аджыныкълы алда олгъанымызны коресингъиз. Ерусалим бозулгъан, онынъ къапулары атеште якъылгъан. Айдынъыз, Ерусалимнинъ диварыны къурайыкъ ве илериде масхара олмайыкъ.

¹⁸Мен оларгъа Алламнынъ ярдымы акъкъында айтып бердим, падишанынъ сёзлерини де айтым бердим. Олар исе:

– Айдынъыз, къурайыкъ, – дедилер ве шу хайырлы ишке азырландылар.

¹⁹Хоронлы Санбаллат, аммонлы хызметчи Товья ве арап Гешем устьлеринден кулип ве оларгъа къылынып, шойле дей эдилер:

– Бу япкъан ишинъиз насыл иштир? Падишагъа къаршы чыкъмагъа истейсиз, гъалиба?

²⁰Мен оларгъа джевап берип, шойле дедим:

– Коклернинъ Алласы бизим ярдымджымыз оладжакъ. Бизлер де, Онынъ къуллары, къурмагъа башлайджакъмыз. Сизинъ исе Ерусалимде не пайынъыз, не акъкъынъыз оладжакъ, сизинъ адларынъыз да мында анъылмайджакъ.

Ерусалим дивары гъайрыдан къурула

3 ¹Баш руханий Эльяшив ве онынъ къардашлары руханийлер ишке башлап Къойлар Къапусыны къурдылар. Олар къапунынъ къанатларыны эляллады ве ерине астылар, Юз Къуллесине ве Хананел Къуллесине къадар оларны элялладылар. ²Онынъ янында Ерихон акъайлары чалыша эдилер, оларнынъ янында исе Имрийнинъ огълу Закъкъур къура эди.

³Хассенаанынъ огъуллары Балыкълар Къапусыны къурдылар: олар къапу агъачларыны къойдылар, къанатларыны ерине астылар, сюрдюлерини ве мандалларыны ерлештирдилер. ⁴Оларнынъ янында Меремот диварны тюзете эди. (Меремот – Уриянынъ огълу, Урия – Хакъкъоцнынъ огълу эди.) Оларнынъ янында Мешуллам диварны тюзете эди. (Мешуллам – Берекиянынъ огълу, Берекия – Мешезавелнинъ огълу эди.) Оларнынъ янында Баананынъ огълу Цадокъ диварны тюзете эди.

⁵Оларнынъ янында текъоалылар чалыша эди. Амма оларнынъ мырзалары Раббиси ичюн боюн эгип чалышмадылар.

⁶Пасахнынъ огълу Ёяда ве Бесодеянынъ огълу Мешуллам Эски Къапуны тюзетдилер. Олар къапу агъачларыны къойдылар, къанатларыны ерине астылар, сюрдюлерини ве мандалларыны ерлештирдилер. ⁷Оларнынъ янында гивонлы Мелатъя ве меронотлы Ядон, эм де Гивон акъайлары ве Мицпа акъайлары чалыша эдилер. (Олар Фират дерьясынынъ гъарбий боюндаки виляетнинъ акимине бойсуна эдилер.) ⁸Оларнынъ янында Хархаянынъ огълу Уззиэл къуюмджы чалыша эди, онынъ янында исе мис къокъу япкъан адамнынъ огълу Хананья чалыша эди. Олар

Ерусалим диварыны Кенъ диваргъа къадар тюзеттилер. ⁹Оларнынъ янында Ерусалим дживарынынъ ярысына башчылыкъ япкъан Хурнынъ огълу Рефая чалыша эди. ¹⁰Оларнынъ янында ве озъ эвининъ къаршысында Харумафнынъ огълу Едая диварны тюзете, онынъ янында да Хашавнеянынъ огълу Хатгуш чалыша эди.

¹¹Харимнинъ огълу Малкия ве Пахат-Моавнынъ огълу Хашшув башкъа ерде диварны ве Собалар Къуллесини тюзете эдилер. ¹²Оларнынъ янында Халлохешнинъ огълу Шаллум озъ къызларынен берабер чалыша эди. Шаллум Ерусалим дживарынынъ ярысынынъ башлыгъы эди.

¹³Ханун ве Заноахнынъ сакинлери Вадий Къапусыны тюзеттилер. Олар къапуны япып, къапунынъ къанатларыны ерине астылар, сюрдюлерини ве мандалларыны ерлештирди. Олар даа Кубре Къапусына къадар 500 метрге* узангъан диварнынъ къысымыны къурдылар. ¹⁴Бет-Хаккерем дживарынынъ башлыгъы, Рекъавнынъ огълу Малкия исе Кубре Къапусыны тюзетти. О, къапуны япып, къапунынъ къанатларыны асты, сюрдюлерини ве мандалларыны ерлештирди.

¹⁵Мицпа дживарынынъ башлыгъы, Кол-Хозенинъ огълу Шаллум Чокъракъ Къапусыны тюзетти. О, къапуны япып, онынъ устуне къапакъ япты, къапунынъ къанатларыны асты, сюрдюлерини ве мандалларыны ерлештирди. Бундан гъайры о, падиша багъчасындаки Шелах хавузынынъ диварыны Давут Шеэринден энген мердивенлерге къадар янъыдан къурды. ¹⁶Онынъ артында Бет-Цур дживарынынъ ярысынынъ башлыгъы, Азбукънынъ огълу Нехемья Давутнынъ дюрбесине къадар, къазылгъан хавуз ве джесюрлернинъ эвине къадар диварны тюзетти.

Диварны тюзеткен левийлилер

¹⁷Оларнынъ артында левийлилер чалыша эдилер. Банийнинъ огълу Рехум, онынъ янында Хашавья, Кеила дживарынынъ ярысынынъ башлыгъы диварны тюзетти. О, озъ дживары ичюн чалыша эди. ¹⁸Оларнынъ артында агъа-къардашлары чалыша эди. Кеила дживарынынъ ярысынынъ башлыгъы, Хенададнынъ огълу Баввай чалыша, ¹⁹онынъ янында Мицпанынъ башлыгъы, Ешуанынъ огълу Эзер экинджи ерде, Кошедеки силаханеге котерилишине къадар диварны тюзете эди. ²⁰Ондан сонъ Заббайнынъ огълу Барукъ Кошеден баш руханий Эльяшивнинъ эви киришине къадар диварнынъ башкъа ерини гъайретнен тюзетти. ²¹Ондан сонъ Хакъкъоцнынъ торуны, Уриянынъ огълу Меремот Эльяшивнинъ эви киришинден эвининъ сонъуна къадар диварнынъ башкъа ерини тюзетти.

Диварны тюзеткен руханийлер

²²Онынъ янында этрафларда яшагъан руханийлер диварны тюзете эди. ²³Олардан сонъ, озъ эвлерининъ къаршысында Биньямин ве Хашшув

* 3.13 500 метр – къ. еуд. «1 000 аммах».

чалыша эдилер. Олардан сонъ Ананьянынъ торуны, Маасеянынъ огълу Азарья озь эвининъ янынъда диварны тюзете эди. ²⁴Ондан сонъ Хенададнынъ огълу Биннуй Азарьянынъ эвинден Кошеге ве дивар тиремесине къадар диварнынъ башкъа ерини къура эди. ²⁵Узайнынъ огълу Палал Кошенинъ къаршысында ве падишанынъ юкъары эвиндеки къуллесининъ къаршысында, къаравуллернынъ азбары янынъда чалыша эди. Ондан сонъ Парошнынъ огълу Педая чалыша эди. ²⁶Офелде яшагъан Сарай хызметчилери Сув Къапусынынъ къаршысында шаркъий тарафны ве онынъ янынъдаки тышкъа чыкъкъан къуллеге къадар узангъан диварны янъыдан къурдылар.

Башкъа къуруджылар

²⁷Ондан сонъ текъоалылар тышкъа чыкъкъан буюк къулледен башлап Офелнинъ диварына къадар диварнынъ къысмыны тюзеттилер. ²⁸Атлар Къапусындан сонъ руханийлер озь эвининъ къаршысындаки диварны озълери тюзеттилер. ²⁹Олардан сонъ Иммернинъ огълу Цадокъ озь эвининъ къаршысындаки олгъан диварнынъ къысмыны тюзетти. Ондан сонъ Шекъаньянынъ огълу Шемая диварны тюзете эди. О, Шаркъий Къапунынъ къаравулы эди. ³⁰Ондан сонъ Шелемьянынъ огълу Хананья ве Цалафнынъ алтынъджы огълу Ханан диварнынъ башкъа ерини тюзетти. Олардан сонъ Берекиянынъ огълу Мешуллам озь яшагъан ери къаршысындаки диварны тюзетти. ³¹Ондан сонъ къуюмджынынъ огълу Малкия Мифкъад Къапусынынъ Незаретчи Къуллеси къаршысында, Сарай хызметчилерининъ эвине къадар ве алыш-веришчилернинъ яшагъан ерине къадар, кошедеки юкъары ханеге къадар янъыдан диварны къурды. ³²Дивар кошесиндеки юкъары ханеден Къойлар Къапусына къадар олгъан диварны исе къуюмджылар ве алыш-веришчилер тюзеттилер.

Нехемьянынъ дуvasы

4 ¹Диварларны янъыдан къургъанларымызны эшиткенде, Санбаллат пек ачувланды, нервасы къозгъалды ве ехудалыларгъа къылынып башлады. ²О, къардашларынынъ огюнде ве Самарие аскерлерининъ огюнде:

– Бу заваллы ехудалылар не япалар я? Оларгъа разылыкъ берилирми? Олар къурбан чаларлармы? Бир кунъде битирирлерми? Шу куль обалары арасындан якъылгъан ташларны джанландырырлармы? – дей эди.

³Онынъ янынъда олгъан аммонлы Товья исе:

– Айды шуларны, къой, къура берсинлер. Бир тильки диварларына чыкъса, оларнынъ таш диварларыны бозар, – деди.

⁴Алламыз, бизим насыл хорлангъанымызны эшит! Оларнынъ сёгюшлерини озълерининъ башларына чевир, оларны сюргюн эт ве ашала. ⁵Олар къуруджыларнынъ джанларыны агъырткъанлары ичюн, оларнынъ къабаатларыны багъышлама, гуналарыны афу этме.

⁶Бизлер диварны кърумагъа девам эттик. Эр кес буюк гъайретнен чалыша эди. Диварнынъ юксеклиги энди ярысынадже етти.

⁷Санбаллат, Товья, араплар, аммонлылар ве ашдоудлылар Ерусалим диварларынынъ тикленгени акъкъында, диварнынъ тешиклери къапатылгъаны акъкъында хабер алып, пек ачувландылар. ⁸Олар эписи топлашып, Ерусалимге къраршы дженкке чыкъмагъа ве оны йыкъмагъа келиштилер. ⁹Бизлер исе Алламызгъа дувалар эттик, гедже-кунъдюз олардан къртулмакъ ичюн, къравуллер къойдыкъ.

¹⁰О вакъытта ехудалылар дедилер:

– Юк ташыгъанларнынъ кучю кълмады, чѐплюк исе даа чокъ. Диварны кърумагъа чаремиз ъкъ.

¹¹Душманларымыз исе:

– Олар бильмезлер де, корьмезлер де, биз бир кереден араларына кирип, оларнынъ эписини ольдюримиз, ишлерини де токътатырмыз, – дедилер.

¹²Оларнынъ этрафында яшагъан ехудалылар эр ерден келип, оларнынъ уджюм этеджеги акъкъында беш-он кере бизге айттылар. ¹³Шунынъ ичюн ашагъы ерлерде, диварнынъ артындаки ачыкъ ерлеринде мен халкъны сойларына коре къылычларынен, мызракъларынен ве яйларынен къойдым. ¹⁴Мен чевре-четке бакътым, сонъ турдым ве мырзаларгъа, башлыкъларгъа ве башкъа халкъкъа шойле дедим:

– Олардан къроркъманъыз. Улу ве къроркъунчлы Раббини акълынъызда тутунъыз. Агъа-кърардашларынъыз, огъуллерынъыз, къызларынъыз, къадынларынъыз ве эвлеринъиз ичюн дженк этинъиз.

¹⁵Душманларымыз оларнынъ тизген анълашмалары акъкъында бизим хаберимиз олгъаныны эшиттилер, Алла оларнынъ ниетлерини бозды. Сонъ эпимиз диваргъа, озь ишимизге къайтып кеттик.

¹⁶Шу кунъден башлап менде олгъан яшларнынъ ярысы чалыша, экинжи ярысы исе мызракъ, къалкъан, яйлар ве зырхларынен силялангъан эдилер. Башлыкълар исе ехудалыларнынъ артында тура эдилер. ¹⁷Диварны кърургъанлар, юк ташыгъанлар, юклегенлер де бир кълнен чалыша, экинджи кълунен исе силя тута эдилер. ¹⁸Къруджыларнынъ эр бири белине къылыч такъып, ойле чалыша эди. Меним янымда бору чалгъан адам бар эди. ¹⁹Мен мырзаларгъа, башлыкъларгъа ве башкъа халкъкъа шойле дедим:

– Ишимиз пек буюк ве кеништир, бизлер исе дивар бою дагъылдыкъ ве бири-биримизден узакъ кълдыкъ. ²⁰Шунынъ ичюн бору сесини къайдан эшитсенъиз, шу ерге бизге топлашынъыз. Алламыз бизим ичюн дженк этеджек.

²¹Бойле этип чалыша эдик, ярымыз кунъ догъгъанындан йылдызлар чыкъкъандже мызракънен тура эди. ²²Бундан гъайры мен о заман халкъкъа дедим, эр кес озь хызметчилеринен берабер Ерусалимде геджелесин. Гедже олар бизим къравуллерымыз олсун, кунъдюз исе чалышсынлар. ²³Не мен, не агъа-кърардашларым, не хызметчилерим, не де

меним янымдаки къаравуллаарым озь кийимини чыкъармады. Сувгъа кеткенде биле кълонда кылычы бар эди.

Факъыр-фукъарелернинъ борджларыны багъышлайлар

5 ¹Бир кунь акъайлар ве оларнынъ апайлары озь ехудалы къардашларына къаршы чыкътылар. ²Базылары:

– Бизлер, огъуллаарымыз ве кызларымыз чокъмыз. Бизлерге яшамакъ, сагъ къалмакъ ичюн, ашлыкъ керек, – дедилер.

³Башкъалары:

– Ачлыкъ себебинден ашлыкъ сатын алмакъ ичюн, биз тарлаларымызны, юзюмликлеримизни, эвлеримизни залоггъа бермеге меджбур олдыкъ, – дедилер.

⁴Даа башкъалары исе:

– Биз падишагъа берги телемек ичюн, тарлаларымызны ве юзюмликлеримизни залоггъа берип, борджкъа кумюш алмагъа меджбурмыз. ⁵Биз де ехудалы къардашларымыз кибимиз! Огъуллаарымызнынъ оларнынъ огъуллаарындан фаркъы ёкъ! Бизлер исе огъул-кызларымызны къл оларакъ бермек керекмиз. Кызларымызнынъ базылары энди кълулукъкъа берильди. Лякин биз бир шей япып оламаймыз, чюнки бизим тарла ве юзюмликлеримиз энди башкъаларнынъ кълондадыр! – дедилер.

⁶Мен оларнынъ ярдым истегенини ве бойле сёллерини эшитип, пек ачувландым. ⁷Юрегим сызлады, мен мырзаларны ве башлыкъларны сёлдим ве оларгъа серт-серт:

– Сизлер къардашларынынъыздан фаиз аласынъыз! – дедим.

Сонъ оларгъа къаршы буюк топлашув чагъырдым ⁸ве бойле дедим:

– Биз кълумыздан кельгени къадар ябанджы халкъларгъа сатылгъан озь къардашларымыз ехудалыларны кери сатын алмагъа тырышамыз. Сизлер исе озь къардашларынынъызны сатасынъыз. Кене бизге сатылсынлар депми?

Олар исе индемей, бир шей айтып оламай эдилер. ⁹Сонъ мен:

– Япкъанынъыз яхшы шей дегиль. Душманларымыз олгъан башкъа халкълар сизни масхара этмесин деп, Алламыздан кълоркъып яшамакъ керек дегильсизми? – дедим. ¹⁰– Мен де, агъа-къардашларым да, хызметчилерим де халкъкъа борджкъа кумюш ве отъмек бердик. Шу борджлардан фаиз алмайыкъ! ¹¹Шимди оларгъа тарлаларыны, юзюмликлерини, зейтюн багъларыны ве эвлерини къайтарып беринъиз. Олардан кумюш ве ашлыкътан, шарап ве зейтюн ягъындан алынгъан фаизлерни де къайтарынъыз!

¹²О вакъыт олар:

– Къайтарып берермиз ве башкъа сорамамыз. Сен айткъанынъ киби япармыз, – дедилер.

Мен руханийлерни чагъыртып, оларны руханийлернинъ огюнде ант эттирдим. ¹³Сонъра мен урбаларымны къакътым ве бойле дедим:

– Алла сёзюни тутмагъан эр кимни бойле этип озь эвинден къакъсын, малыны-мулькюни элинден алсын! Эр шейи къакъылып алынсын, бомбош къалсын! – дедим. Бутюн джемаат да бунъа:

– Амин! – деди, РАББИге шукюр этти, ве халкъ сёзлерини тутты.

Нехемья – мераметли виляет башлыгъы

¹⁴Бундан да гъайры, мен Ехуда топрагъынынъ виляет башлыгъы олып тайинленген кунъден, Артахшаста падишалыгъынынъ 20-нджи йылындан 32-нджи йылына къадар, 12 йыл девамында мен ве агъа-къардашларым виляет башлыгъынынъ ашларыны ашамадыкъ. ¹⁵Менден эвель олгъан виляет башлыкълары исе халкъкъа юк эдилер, 40 кумюш* берги алып, бундан гъайры ашлыкъ ве шарап ала эдилер. Оларнынъ хызметчилери биле халкъкъа башчылыкъ япа эдилер. Амма мен, Алладан къоркъып, бойле япмадым. ¹⁶Мен Ерусалим диварыны къурмагъа девам эттим. Эписи хызметчилерим анда ишке топланды. Тарлаларны исе биз сатын алмадыкъ.

¹⁷Софрамда 150 ехудалы ве башлыкъ, бундан да гъайры, къомшу халкълардан кельген адамлар ашай эдилер. ¹⁸Бир кунъде бир баш бугъа, алты баш семиз къой ве бир къач къуш союла эди. Он кунъде чешит шараплар бол-бол ичиле эди. Бунъа къошма оларакъ, халкънынъ япкъан иши пек агъыр олгъаны ичюн, мен озюме виляет башлыгъы ашыны сорамадым.

¹⁹Аллам! Шу халкъкъа япкъан эйиликлеримни унутма!

Душманлар Нехемьягъа къаршы чыкъалар

6 ¹Мен диварны янъыдан къургъаным, бозулгъан ерлерини тюзеткеним акъкъындаки хабер Санбаллаткъа, Товьягъа, арап Гешемге ве башкъа душманларымызгъа барып этти. Амма о вакъытта къапуларнынъ къанатлары даа ерине асылмагъан эди. ²Санбаллат ве Гешем манъа хабер йибердилер ве:

– Кель, Оно тегизлигиндеки койлернинъ биринде корюшейик, – дедилер. Олар манъа бир яманлыкъ япмагъа тюшюне эдилер. ³Амма мен оларгъа хаберджи йиберип:

– Мен буюк ишнен мешгъулим, келип оламам. Эгер мен ишлеримни ташлап сизге кельсем, бутюн иш токътайджакъ, – дедим.

⁴Олар манъа дёрт кере айны шу хаберни йибердилер, амма мен эп айны шойле джевап бердим. ⁵О заман Санбаллат манъа хызметчисини бешинджи кере йиберди. Хызметчининъ элинде ачыкъ мектюп бар эди. ⁶Мектюпте шойле язылгъан эди:

«Халкълар арасында хабер юре, Гешем де буны айта: сен ве ехудалылар исъян котермеге истей экенсинъиз, диварны да шунунъ ичюн къура

* 5.15 40 кумюш – къ. еуд. «40 шекель».

экенсинъ. Эшиткениме коре, сен оларнынъ падишасы олмакъ истей экенсинъ. ⁷Сенинъ акъкъынъда “Ехуданынъ падишасы!” – деп хабер этмек ичюн, Ерусалимде пейгъамберлерни къойгъан экенсинъ. Бу хаберлернинъ эписи падишанынъ къулагъына барып етеджек. Шунунъ ичюн кель де, берабер акъыл танышайыкъ».

⁸Лякин мен онъа шойле хабер йибердим ве:

– Сен айткъан шейлер догъру дегиль. Буларнынъ эписини сен озюнь тюшюнип чыкъардынъ, – дедим.

⁹Олар бизни къоркъузмага тырыша эдилер ве: «Олар такъаттан кесиледжек, ишлери токътап къалыр, ондан бир шей чыкъмаз», – деп тюшюне эдилер.

Шимди исе, Алла, манъа такъат бер!

¹⁰Бир кунь мен Шемаянынъ эвине кеттим. (Шемая – Делаянынъ огълу, Делая – Мехетавельнинъ огълу эди.) О исе эвинде къапалы отура эди. О, манъа бойле деди:

– Айды, Алланынъ Эвине кетейик, Сарайнынъ ичине кирейик, къапуларыны къапатайыкъ, чюнки сени ольдюрмеге келеджеклер. Сени ольдюрмеге гедже келеджеклер.

¹¹Мен онъа:

– Мен киби адам къачармы? Мен киби адам джаныны къуртармакъ ичюн, Сарайгъа кирерми? Ёкъ, бармам, – дедим.

¹²О, пейгъамбер оларакъ буны айтты, лякин мен Алла оны йибермегенини анъладым. Товья ве Санбаллат оны сатын алгъан эдилер. ¹³Мени къоркъузмага ве гуна япып, буны япмага меджбур этмек ичюн, оны сатын алгъан эдилер. О вакъыт душманларым меним адымны лекелемеге ве масхара этмеге истедилер.

¹⁴Аллам, Товьянынъ ве Санбаллатнынъ япкъанларыны унутма! Къадын пейгъамбер Ноадьяны ве башкъа мени къоркъузмага истеген пейгъамберлерни де унутма!

Къурулыш ишлери сонъуна ете

¹⁵Эдул айынынъ 25-инджи кунюнде, 52 кунь ичинде дивар къурулып битти. ¹⁶Эписи душманларымыз буны эшиткенде, этрафымыздаки халкълар буны корьгенде, рухтан тюштилер ве бу иш Алламызнынъ иши олгъаныны анъладылар.

¹⁷Шу куньлерде ехудалы мырзалар Товьягъа чокъ мектюплер яздылар, ве Товьядан оларгъа джеваплар кельди. ¹⁸Товья Арахнынъ огълу Шекъаньянынъ киеви эди, ве онынъ огълу Ехоханан Берекиянынъ огълу Мешулламнынъ къызына эвли эди. Шунунъ ичюн чокъ ехудалы Товьягъа антнен багълы эдилер. ¹⁹Олар меним огюмде Товьянынъ яхшы ишлери

акъкъында айта эдилер. Меним айткъанларымны исе Товьягъа айтып бере эдилер. Товья исе мени къоркъузмакъ ичюн мектюплер ёллай эди.

7 ¹Дивар къурулып биткен сонъ, къапуларнынъ къанатлары асылгъан сонъ, къапу къаравуллары, йирджылар ве левилийлер озь хызметине къоюлды. ²Бундан сонъ мен къардашым Хананийни ве къаленинъ башлыгъы Хананьяны Ерусалимнинъ башлыкълары яптым. О, садыкъ адам эди, ве башкъа адамлардан чокъ Алладан къоркъа эди. ³Мен оларгъа:
– Кунеш чыкъып, къыздырып башламагъандже, Ерусалим къапулары ачылмасынлар. Къапуджылар къаравуллыкъ эткенде, къапуларны къапатмагъа ве килитлемеге керек, – дедим. – Ерусалимде яшагъан адамлардан къаравулларны сайлап алынъыз. Базыларыны шеэрни къаравулламагъа, базыларыны исе эвлерини къаравулламагъа къоюнъыз.

Сюргюнликтен къайткъанларнынъ адлары

⁴Шеэр буюк ве кениш эди, халкъы исе чокъ дегиль, эвлер де къурулмагъан эди. ⁵Аллам меним юрегиме мырзаларны, башлыкъларны ве бутюн халкъны топламакъ ве несиллер джедвелини тизмек истегини къойды. Мен биринджи къайткъанларнынъ несиллер джедвели китабыны таптым. Анда шойле язылгъан эди:

⁶Мына эсирликтен къайткъан виляет адамлары. Вавилон падишасы Невукъаднецар оларны сюргюн эткен эди. Олар Ерусалимге ве Ехудагъа, эр кес озь шеэрини къайтып кельдилер. ⁷Булар Зеруббавел, Ешуа, Нехемья, Азарья, Раамья, Нахаманий, Мордекъай, Билшан, Мисперет, Бигвай, Нехум ве Баананен берабер кельдилер.

Исраиль халкъы акъайларынынъ сайысы:

⁸Парошнынъ огъулары – 2 172,

⁹Шефатьянынъ огъулары – 372,

¹⁰Арахнынъ огъулары – 652,

¹¹Пахат-Моавнынъ огъулары (Ешуанынъ ве Ёавнынъ огъуларындан) – 2 818,

¹²Эламнынъ огъулары – 1 254,

¹³Заттуннынъ огъулары – 845,

¹⁴Закъкъайнынъ огъулары – 760,

¹⁵Биннуйнынъ огъулары – 648,

¹⁶Бевайнынъ огъулары – 628,

¹⁷Азгъаднынъ огъулары – 2 322,

¹⁸Адоникъамнынъ огъулары – 667,

¹⁹Бигвайнынъ огъулары – 2 067,

²⁰Адиннинъ огъулары – 655,

²¹Хизкиянынъ союздан Атернинъ огъулары – 98,

²²Хашумнынъ огъулары – 328,

- ²³Бецайнынъ огъуллаы – 324,
²⁴Харифнинъ огъуллаы – 112,
²⁵Гивоннынъ огъуллаы – 95,
²⁶Вифлеем ве Нетофа шеэр акъайлары – 188,
²⁷Анатот шеэр акъайлары – 128,
²⁸Бет-Азмавет – 42,
²⁹Кирьят-Ярим, Кефира ве Беэрот шеэр акъайлары – 743,
³⁰Рама ве Гева шеэр акъайлары – 621,
³¹Микмас шеэр акъайлары – 122,
³²Бет-Эль ве Ай шеэр акъайлары – 123,
³³башкъа Нево шеэр акъайлары – 52,
³⁴башкъа Элам шеэр акъайлары – 1 254,
³⁵Харимнинъ огъуллаы – 320,
³⁶Ерихоннынъ огъуллаы – 345,
³⁷Лод, Хадид ве Ононынъ огъуллаы – 721,
³⁸Сенаанынъ огъуллаы – 3 930.

³⁹Руханийлер:

Ешуанынъ союздан Едаянынъ огъуллаы – 973,

⁴⁰Иммернинъ огъуллаы – 1 052,

⁴¹Пашхурнынъ огъуллаы – 1 247,

⁴²Харимнинъ огъуллаы – 1 017.

⁴³Левийлилер:

Ешуанынъ огъуллаы (Къадмиэлнинъ ве Ходеванынъ огъуллаарындан) – 74.

⁴⁴Йырджылар:

Асафнынъ огъуллаы – 148.

⁴⁵Къапуджылар:

Шаллумнынъ огъуллаы, Атернинъ огъуллаы, Талмоннынъ огъуллаы, Акъкъувнынъ огъуллаы, Хатитанынъ огъуллаы, Шовайнынъ огъуллаы – 138 адам.

⁴⁶Сарай хызметчилери:

Циханынъ огъуллаы, Хасуфанынъ огъуллаы, Таббаотнынъ огъуллаы,

⁴⁷Кероснынъ огъуллаы, Сианынъ огъуллаы, Падоннынъ огъуллаы,

⁴⁸Левананынъ огъуллаы, Хагъаванынъ огъуллаы, Шалмайнынъ огъуллаы,

⁴⁹Хананнынъ огъуллаы, Гидделнинъ огъуллаы, Гъахарнынъ огъуллаы,

⁵⁰Реаянынъ огъуллаы, Рециннинъ огъуллаы, Некъоданынъ огъуллаы,

⁵¹Гъаззамнынъ огъулары, Уззанынъ огъулары, Пасеахнынъ огъулары,

⁵²Бесайнынъ огъулары, Меунимнинъ огъулары, Нефушесимнинъ огъулары,

⁵³Бакъбукънынъ огъулары, Хакъуфанынъ огъулары, Хархурнынъ огъулары,

⁵⁴Бацлитнинъ огъулары, Мехиданынъ огъулары, Харшанынъ огъулары,

⁵⁵Баркъоснынъ огъулары, Сисеранынъ огъулары, Темахнынъ огъулары,

⁵⁶Нециахнынъ огъулары, Хатифанынъ огъулары.

⁵⁷Сулейман хызметчилерининъ огъулары:

Сотайнынъ огъулары, Соферетнинъ огъулары, Периданынъ огъулары,

⁵⁸Яланынъ огъулары, Даркъоннынъ огъулары, Гидделнинъ огъулары,

⁵⁹Шефатьянынъ огъулары, Хаттилнинъ огъулары, Поккерет-Хаццеваимнинъ огъулары, Амоннынъ огъулары.

⁶⁰Сарай хызметчилерининъ ве Сулейман хызметчилерининъ огъуларынынъ эписи – 392.

⁶¹Тель-Мелах, Тель-Харша, Керув, Аддон ве Иммерден кельгенлер, амма къайсы сойдан ве къорантадан олгъаныны айтмагъа ве озълерининъ Израильден чыкъкъанларыны косьтермеге оламагъанлар шудыр:

⁶²Делаянынъ огъулары, Товьянынъ огъулары, Некъоданынъ огъулары – 642. ⁶³Руханийлерден: Ховаянынъ огъулары, Хакъкъоцнынъ огъулары, Барзиллайнынъ огъулары. (Бу Барзиллай гиладлы Барзиллайнынъ къызына эвленген ве онынъ адыны алгъан эди.)

⁶⁴Олар несиллер джедвелинде озъ сойлары акъкъында язувны къыдырдылар, амма тапып оламадылар. Шунунъ ичюн олар руханийлер сырасындан чыкъарылдылар. ⁶⁵Аким оларгъа, Ур ве Тум* алетлери олгъан руханий кельмегендже, азизликлерни ашамагъа разылыкъ бермеди.

⁶⁶Бутюн джемаат эписи оларакъ 42 360 адам эди. ⁶⁷Бундан гъайры, оларнынъ акъай ве къадын къулары – 7 337, ве оларнен берабер даа 245 акъай ве апай йырджылары бар эди.

⁶⁸Оларнынъ 736 аты, 245 къатыры, ⁶⁹435 девеси, 6 720 эшеги бар эди.

⁷⁰Къоранталарнынъ базы башлыкълары къуруджылыкъ ишлерине пара бердилер. Аким хазинеге 1 000 алтын пара*, 50 дане чанакъ ве 530 руханий урбасы багъышлады. ⁷¹Къоранталарнынъ базы башлыкълары

* **7.65** Ур ве Тум – къ. еуд. «ярыкъ» ве «къусурсызлыкъ» маналарыны анълата. Джереп алетлери.

* **7.70** 1 000 алтын пара – къ. еуд. «1 000 даркемон».

къуруджылыкъ ишлерине къол тутмакъ ичюн хазинеге 20 000 алтын пара ве 2 200 кесек кумюш * багъышладылар. ⁷²Халкънынъ къалгъанлары даа 20 000 алтын пара, 2 000 кесек кумюш ве 67 руханий урбасы багъышладылар.

⁷³Бойлеликнен, руханий ве левийлилер, къапуджы ве йырджылар, халкъ акъайлары ве Сарай хызметчилери, бутюн Исраиль де озъ шеэрлеринде яшап башладылар.

Узеир халкъкъа Къанун Китабыны окъуй

8 ¹Единджи айда, израиллилер озъ шеэрлеринде яшагъан заманда, бутюн халкъ, бир адам киби, Сув Къапусынынъ огюндеки мейданда топлашты, Узеир кяттипке РАББИ Исраильге берген Мусанынъ Къанун Китабыны кетирмеге буюрды. ²Единджи айнынъ биринджи куню Узеир руханий акъайларнынъ, апайларнынъ ве анълап оладжакъ эр кеснинъ топлашувына Къанунны кетирди ³ве Сув Къапусынынъ огюндеки мейданда акъайларнынъ, апайларнынъ ве анълап оладжакъ эр кеснинъ огюнде, сабадан уйлегедже Къанунны окъуды. Бутюн халкъ Къанун Китабыны дикъкъатнен динъледи.

⁴Узеир кяттип махсус ясалгъан агъач юксекликте турды. Онынъ сагъ тарафындан Маттитья ве Шема, Аная ве Урия, Хилкия ве Маасея тура эдилер. Сол тарафындан исе Педая ве Мишаэл, Малкия ве Хашум, Хашбаддана, Зекъарья ве Мешуллам тура эдилер.

⁵Узеир халкътан юксек бир ерде турып, китапны ачкъанда, бутюн халкъ оны коръди. Узеир китапны ачкъан сонъ, бутюн халкъ аякъ устюне турды. ⁶Узеир РАББИге, буюк Аллагъа шукюрлер этти. Бутюн халкъ да: «Амин! Амин!» – деп, къолларыны кокке котерди, эгильди, РАББИнинъ огюнде бетлеринен ерге тийдилер.

⁷Ешуа, Баний, Шеревья, Ямин, Акъкъув, Шаббетай, Ходия, Маасея, Келита, Азарья, Ёзавад, Ханан, Пелая ве левийлилер халкъкъа Къанунны анълата эдилер, халкъ исе озъ еринде тура эди. ⁸Китаптан, Алланынъ Къанунындан парча-парча окъуй, сонъ анълата эдилер, ве халкъ окъугъанларыны анълай эди. ⁹Бутюн халкъ Къануннынъ сёзлерини динълеп агълап башлады. Нехемья аким, руханий ве кяттип олгъан Узеир ве халкъны огреткен левийлилер бутюн халкъкъа:

– Бу кунь Алланъыз РАББИ ичюн азиз бир куньдир. Къасевет этменъиз ве агъламанъыз, – дедилер. ¹⁰Сонъ Нехемья оларгъа:

– Энди барынъыз, энъ яхшы ашлар ашанъыз, татлы ичимликлер ичинъиз, кимнинъ азырлагъан шейи олмаса, оларнен пайлашынъыз. Бу кунь Раббимиз ичюн азиз куньдир! Гъамлы олманъыз! РАББИнинъ огюнде къуванч – сизинъ кучюнъиз, – деди.

¹¹Левийлилер бутюн халкъны тынчландырып:

* **7.71** 20 000 алтын пара; 2 200 кесек кумюш – къ. еуд. «20 000 даркемон» ве «2 200 мане».

– Тынчланынъыз. Бу кунь – азиз куньдир! Гъамлы олманъыз, – дей эдилер.

¹²Сонъра бутюн халкъ, оларгъа айтылгъан сёзлерни анълап, ашамагъа-ичмеге, башкъаларынен пайлашамагъа, буюк къуванчнен байрам этмеге кетти.

Чалашлар Байрамы

¹³Эртеси куню бутюн халкънынъ къоранта башлыкълары, руханийлер ве левийлилер Узеир кятипнинъ янында, Къануннынъ сёзлерини окъуп анъламакъ ичюн, топлаштылар. ¹⁴Олар РАББИ Мусанен буюргъан Къанунда окъудылар ки, Исраиль огъуллары единджи айда, байрам вакътында чалашларда яшамакъ керек эдилер. ¹⁵Шунынъ ичюн эр бир шеэрлеринде ве Ерусалимде бойле илян этилер: «Дагъларгъа чыкъынъыз, андан зейтюн пытакъларыны, кийик зейтюн пытакъларыны, мерсин тереги пытакъларыны, хурма пальмасы пытакъларыны ве башкъа тереклернинъ пытакъларыны алып чыкъынъыз. Язылгъаны киби, чалашлар япынъыз».

¹⁶Халкъ пытакъларны кетирип, эр кес озюнинъ дамында ве азбарында озьлерине чалашлар япты. Эм Алланынъ Эви азбарларында, эм Сув Къапусы огюндеки мейданда, эм де Эфраим Къапусы огюндеки мейданда чалашлар яптылар. ¹⁷Сюргюнликтен къайтып кельген бутюн джемаат чалашлар япып, чалашларда яшады. Нуннынъ огълу Ехошуанынъ кунюнден шу куньге къадар Исраиль огъуллары ойле япмагъан эди. Эр кес буюк къуванч ичинде эди. ¹⁸Еди кунь девамында байрам этилер ве эр кунь, биринджи куньден сонъки куньгеде Алланынъ Къанун Китабыны окъудылар. Секизинджи куню исе къараргъа коре байрам топлашувы яптылар.

Халкъ озь гуналары акъкъында айта

9 ¹Шу айнынъ 24-юнджи куню израиллилер топлашты, ич бир шей ашамады-ичмеди, чувал безинден япылгъан урбалар кийдилер, башларына куль септилер. ²Израиллилер башкъа халкъларнынъ адамларындан айрылдылар ве озь гуналары ве бабаларынынъ япкъан къабаатлары акъкъында айтып башладылар. ³Озь ерлеринден къыбырдамайып, куннинъ дёртте бири боюнджа Аллалары РАББИнинъ Къануныны окъудылар, куннинъ дёртте бириси исе гуналары акъкъында айтып, озь Аллалары РАББИге ибадет этилер. ⁴Ешуа, Баний, Къадмиэл, Шеванья, Бунний, Шеревья, Баний, Кенаний левийлилернинъ юксек ерине чыкътылар ве къычырып, Алласы РАББИни чагъырып башладылар. ⁵Левийлилер Ешуа, Къадмиэл, Баний, Хашавнея, Шеревья, Ходия, Шеванья, Петахья: – Турунъыз, Алланъыз РАББИге даимий шукюрлер этинъиз! – дедилер. – Сенинъ шуретли Адынъ макътансын! О, бутюн шукюр ве макътавдан юксек олсун!

Төвбе дуvasы

6 – РАББИ тек Сенсинь! Сен коклерни ве коклернинь коклерини яраттынъ. Бутюн ордуларны, ерни ве ерде яшагъанларнынъ эписини, денъизлерни ве денъиздеки эр шейни яраттынъ. Сен эписине джан бересинь, ве коклернинъ ордулары Санъа ибадет этелер.

7 Сен Озюнь, я РАББИ, Алла, Ибрамы сайлап алдынъ ве оны къасдий-дилернинъ Ур шеэринден алып чыкъардынъ ве онъа «Ибраим» адыны бердинъ. 8 Онынъ юрегини Озюнье садыкъ олгъаныны корьдинъ, онъа васиет бердинъ, ханаанлыларнынъ, хитлилернинъ, аморлыларнынъ, перизлилернинъ, евуслыларнынъ ве гиргашлыларнынъ топракъларыны онынъ эвлятларына бермеге истединъ. Сонъ Сен ишанчлы олып, сёзюнъни беджердинъ.

9 Сен бабаларымызнынъ Мысырда чекишкенлерини корьдинъ, оларнынъ Къызыл денъизнинъ ялысында къычыргъанларыны эшиттинъ. 10 Мысырлылар бабаларымызгъа кибирнен бакъкъанларыны билип, Сен фыравунгъа, онынъ эписи къуллаарына ве бутюн топрагъынынъ халкъларына аляметлеринъни ве аджайип ишлеринъни косътердинъ. Сен Озюнье шурет къазандынъ, бу шурет бугунъге къадар етип кельди. 11 Сен оларнынъ огюнде денъизни ярдынъ, ве олар денъизнинъ ортасындан къуру ерден кечип кеттилер. Оларны къувалагъанларны исе Сен, кучлю сувларгъа таш батыргъанынъ киби, теренликке батырдынъ. 12 Куньдюз Сен оларны булут диреги ярдымынен алып бардынъ, гедже исе кетеджек ёлларыны атеш дирегинен ярыкълаттынъ.

13 Сен Синай дагъына энип, оларнен коклерден лакъырды эттинъ. Оларгъа догъру къарарларны, ишанчлы къанунларны, низамнамелерни ве яхшы эмирлерни бердинъ. 14 Сен оларгъа Озь азиз раатлыкъ кунюни бильдирдинъ, къулунъ Муса ярдымынен эмирлерни, низамнамелерни ве Къанунны буюрдынъ. 15 Ачлыкъта Сен оларгъа коклерден отъмек бердинъ, сувсузлыкъта къаядан сув чыкъарып бердинъ. Оларгъа бир топракъ бермеге ант эткен эдинъ ве оны тартып алмагъа оларгъа эмир эттинъ.

16 Амма бизим баба-деделеримиз къопай олдылар, боюнларыны эгмедилер, Сенинъ эмирлеринъни динълемедилер, 17 бойсунмагъа истемедилер, Сенинъ оларгъа япкъан аджайип ишлеринъни акъылгъа кетирмедилер, боюнларыны эгмедилер ве инатланып, озьлерине башлыкъ къойдылар ве къуллукъ яшайышларына къайттылар. Лякин Сен – гуналарны багъышлагъан Алласынъ, эйилик япкъан ве аджыгъан, тез ачувланмагъан ве пек мераметлисинъ! Сен оларны къалдырмадынъ. 18 Олар озьлерине иритильген маденден бугъа япкъан, «Мына сени Мысырдан чыкъаргъан алладыр», – деген, Сени пек акъарет эткен олсалар да, 19 Сен оларны пек аджыгъанынъ ичюн, сахарада ташламадынъ. Куньдюзлери оларгъа ёл косътермек ичюн булут диреги, геджелери исе ёлларыны

ярыкълатмакъ ичюн атеш диреги олардан айырылмады. ²⁰Оларны огретмек ичюн, Озюнънинъ Мукъаддес Рухунъны бердинъ, агъызларындан маннаны тартып алмадынъ, олар сувсагъанда, Сен оларгъа сув бердинъ. ²¹Къыркъ йыл девамында Сен оларны сахрада ашаттынъ, олар бир шейге мухтадж олмадылар, урбалары эскирмеди, аякълары шишмеди.

²²Сен оларгъа башкъа падишалыкъларны ве халкъларны бердинъ, оларны пайлаштырдынъ. Олар Сихоннынъ топрагъыны, Хешбон падишасынынъ топрагъыны ве Башан падишасы Огнынъ топрагъыны тартып алдылар. ²³Оларнынъ огъууларыны коктеки йылдызлар киби чокъ эттинъ, оларнынъ баба-деделерине бермеге ант эткен топракъкъа оларны кирсеттинъ. ²⁴Оларнынъ огъуулары келип, шу топракъны тартып алдылар. Сен топракъта яшагъан ханаанлыларны оларгъа бойсундырдынъ. Сен эм оларны, эм падишаларыны, эм де топракънынъ башкъа халкъларыны оларгъа бердинъ, ве олар не истеселер, оларгъа яптылар. ²⁵Олар енъильмез шеэрлерни ве берекетли топракъларны, чешит яхшы мал-мулъкке толу эвлерни, къаядан кесильген къуюларны, юзюмликлерни ве зейтюн багъчаларыны, чокътан-чокъ мейва тереклерини тартып алдылар. Олар ашап тойдылар, семирп, Сенинъ япкъан буюк эйликлеринъден кейфлендилер.

²⁶Лякин олар инатланды ве Санъа къаршы баш котерди, Сенинъ Къанунунъны четке ташладылар, Санъа къайтмагъа чагъыргъан пейгъамберлеринъни ольдюрдилер ве акъаретлеген шейлер айттылар. ²⁷Шунунъ ичюн Сен оларны душманларынынъ къолларына бердинъ, ве душманлары оларны пек сыкъыштырдылар. Олар беляда олгъанда, Сени чагъырып башладылар. Сен оларны коклерден эшиттинъ ве буюк мераметинъ ичюн, оларгъа къуртардылар бердинъ. Къуртардылар оларны душманларынынъ къолларындан къуртардылар. ²⁸Эр шей ятышкъан сонъ исе, олар кене Сенинъ огюнъде яман ишлер япып башладылар, Сен кене оларны душманларынынъ къолуна бердинъ, ве душманлары оларгъа башлыкъ эттилер. Олар кене Сени чагъырып башлагъанда, Сен коклерден эшитип, Озь буюк мераметинъ ичюн, оларны чокъ кере къуртардынъ.

²⁹Сен оларны Сенинъ Къанунунъа къайтмагъа тенбиелединъ, амма олар кибирли олып, Сенинъ эмирлеринъни динълемедилер. Сенинъ къарарларынынъ бозып, гуна яптылар. (Бу къарарлар исе оларны беджерген адамгъа омюр берелер.) Олар исе беллерини букмедилер, боюнларыны эгмедилер, Сени динълемедилер. ³⁰Сен чокъ йыл оларнен сабырлы олдынъ, Озь Рухунънен, пейгъамберлеринъ ярдымынен оларны тенбиелединъ, амма олар динълемедилер. Сонъра Сен оларны ябанджы халкъларнынъ къолуна бердинъ. ³¹Амма Сенинъ мераметинъ ичюн, Сен оларны бутюнлей ёкъ этмединъ ве оларны къалдырмадынъ. Сен – аджыгъан ве пек мераметли Алласынъ!

³²Шимди исе, Алламыз, улу, кучлю ве къоркъунчлы, васиетинъни сакълагъан ве бизни чокъ севген Алла! Биз, падишаларымыз, мырзаларымыз,

руханийлеримиз, пейгъамберлеримиз, баба-деделеримиз – Ашшур падишаларнынъ кунюнден башлап шимдики замангъадже азап чектилер. Бу азаплар Сенинъ козюнде аз корюнемсин! ³³Бизим башымызгъа беляларны тюшюргенде, Сен догъру яптынъ. Сен адалетлисинъ, бизлер исе яман ишлер яптыкъ. ³⁴Падишаларымыз, башлыкъларымыз, руханийлеримиз ве баба-деделеримиз Къанунынъны беджермей эдилер. Сен оларны тенбиелеген олсанъ да, олар эмирлеринъе ве шаатлыкъларынъа къулакъ асмай эдилер. ³⁵Олар не озь мемлекетинде, не Сен берген буюк яхшылыкъта, не Сен айырып берген кениш бол-берекетли топракъларда Санъа хызмет этмедилер, озьлерининъ ярамай ишлеринден вазгечмедилер.

³⁶Мына энди биз къуллармыз. Сен баба-деделеримизге бу топракъны бердинъ, олар берекетлеринен ве мейваларынен ашап тойсунлар деп, биз исе мында къуллукъ япып юремиз. ³⁷Гуналарымыз ичюн Сен бизни падишаларгъа бойсундырдынъ, ве олар бу топракънынъ махсулыны ашайлар. Олар эм беденлеримизге, эм туварларымызгъа башлыкъ япалар, не истеселер, шуны да япалар. Бизлер исе буюк белягъа къалдыкъ.

Халкъ Къанунны беджермеге ант эте

³⁸Шунынъ ичюн биз язылы шекильде къатты сёз беремиз, ве онъа башлыкъларымыз, левилийлеримиз ве руханийлеримиз озь муурьлерини басалар.

10 ¹Озь муурьлерини баскъанлар: Хакальянынъ огълу Нехемья аким ве Цидкия, ²Серая, Азарья, Йирмея, ³Пашхур, Амарья, Малкия, ⁴Хаттуш, Шеванья, Маллукъ, ⁵Харим, Меремот, Овадья, ⁶Даниял, Гиннетон, Барукъ, ⁷Мешуллам, Авия, Миямин, ⁸Маазья, Билгъай, Шемая. Булар – руханийлердир.

⁹Левилийлер: Азаньянынъ огълу Ешуа, Хенададнынъ огъулларындан Биннуй, Къадмиэл, ¹⁰оларнынъ къардашлары: Шеванья, Ходия, Келита, Пелая, Ханан, ¹¹Микъа, Рехов, Хашавья, ¹²Закъкъур, Шеревья, Шеванья, ¹³Ходия, Баний, Бенину.

¹⁴Халкъ башлыкълары: Парош, Пахат-Моав, Элам, Затту, Баний, ¹⁵Бунний, Азгъад, Бевай, ¹⁶Адонья, Бигвай, Адин, ¹⁷Атер, Хизкия, Аззур, ¹⁸Ходия, Хашум, Бецай, ¹⁹Хариф, Анатот, Невай, ²⁰Магпиаш, Мешуллам, Хезир, ²¹Мешезавел, Цадокъ, Яддуа, ²²Пелатья, Ханан, Аная, ²³Хошеа, Хананья, Хашшув, ²⁴Халлохеш, Пилха, Шовек, ²⁵Рехум, Хашавна, Масаея, ²⁶Ахия, Ханан, Анан, ²⁷Маллукъ, Харим, Баана.

²⁸Къалгъан халкъ: руханийлер, левилийлер, къапуджылар, йырджылар, Сарай хызметчилери, чешит халкълардан айырылгъан ве Алланынъ Къанунына къошулгъанларнынъ эписи, оларнынъ апайлары, огъуллары ве къызлары, – олып кечкенни анълагъан эр бир адам ²⁹озь агъа къардашларына, оларнынъ энъ урьметли сойларына къошулдылар ве

Алланынъ къулу Мусанен берильген Къанунгъа коре яшамагъа, РАББИ-Таалямызнынъ эмирлерини, къарарларыны ве низамнамелерини тутмагъа ве беджермеге ант этилер ве озьлерини еминнен багъладылар.

³⁰– Мемлекетнинъ башкъа халкъларына къызларымызны бермеге ве оларнынъ къызларыны огъулларымызгъа алмамагъа сёз беремиз.

³¹Эгер мемлекетнинъ башкъа халкълары раатлыкъ кунюнде бизге сатыладжакъ маллар ве ашлыкъ кетирсе, биз раатлыкъ кунюнде я да азиз бир кунде шу малларны сатын алмайджакъмыз. Эр единджи йылы топракъны ишлетмейджекмиз ве эр тюрю борджларны багъышлайджакъмыз.

³²Эр бир йылда кумюшнинъ учте бирини* телемеге сёз беремиз. Бу параларны биз Алланынъ Эвиндеки хызмети ичюн, ³³теклиф пителери ичюн, эр вакъыттаки ашлыкъ бахшышлары ве эр вакъыттаки бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар ичюн, раатлыкъ куньлери, янъы ай куньлери ве байрам куньлери ичюн, азизликлер ичюн, Исраиль ичюн одеме этмеге гуналар къурбанлары ичюн ве Алламызнынъ Эвиндеки бутюн ишлер ичюн беремиз.

³⁴Биз – руханийлер, левийлилер ве халкъ – ким одунлар кетиреджек акъкъында джереп чектик. Къанунда язылгъанына коре Алламыз РАББИнинъ къурбан еринде одунлар янсын деп, эр йыл Алламызнынъ Эвине оларны кетирмеге къоранталаргъа небет вакътыны тайинледик.

³⁵Эр йыл РАББИнинъ Эвине топрагъымызнынъ биринджи махсулыны ве эр терекнинъ биринджи махсулыны кетирмеге сёз беремиз.

³⁶Къанунда язылгъаны киби, Алламызнынъ Эвине, анда хызмет эткен руханийлерге биринджи догъгъан огъулларымызны, айванларымызны, биринджи догъгъан тувар ве къой-эчкилеримизни кетирмеге сёз беремиз.

³⁷Булардан гъайры, чекильген уннынъ биринджисини, ашлыкъ бахшышларымызны, эр бир терек махсулларынынъ биринджисини, шарап ве зейтюн ягъынынъ биринджисини руханийлеримизге Алланынъ Эвиндеки ханелерге кетиреджекмиз, топракъ махсулларынынъ онда бир пайыны левийлилерге береджекмиз. Левийлилер топракъны ишлеген эр бир шеэримизден онда бир пайыны алсынлар. ³⁸Левийлилер онда бир пайыны алаяткъанда, оларнынъ янында Харуннынъ союздан бир руханий олсун. Сонъ левийлилер озь пайындан онда бир пайыны Алламызнынъ Эвине, анбар оларакъ айырылгъан ханелерге кетирсинлер. ³⁹Бу ханелерге эм левийлилер, эм Исраиль халкъы бахшыш оларакъ берильген ашлыкъ, янъы шарап ве зейтюн ягъыны алып кетирмек кереклер. Анда Азиз Ернинъ савутлары сакъланалар, анда да хызмет эткен руханийлер, къапуджылар ве йирджылар отуралар.

Биз Алламызнынъ Эвини ташламайджакъмыз!

* 10.32 Кумюшнинъ учте бири – къ. еуд. «шекельнинъ учте бири» демектир.

Ерусалим сакинлери

11 ¹Халкънынъ башлыкълары Ерусалимде яшай эдилер. Къалгъан халкъ исе джереп чекти, ве джерепке коре халкънынъ онда бир къысмы мукъаддес шеэрге Ерусалимге яшамагъа кетти, башкъа докъуз къысмы исе озъ шеэрлеринде къалдылар. ²Озь истегинен Ерусалимде яшамагъа разы олгъанларны халкъ макътады.

³Ерусалимде яшагъан виляет башлыкълары будыр.

Исраиллилер, руханийлер, левийлилер, Сарай хызметчилери ве Сулейман къулларынынъ эвлятлары Ехуда шеэрлеринде, эр бири озъ еринде, озъ шеэрлеринде яшай эди. ⁴Ехуда огъуллаары ве Биньямин огъуллаары исе Ерусалимде яшай эдилер.

Ехуда огъуллаары:

Атая (Атая – Уззиянынъ огълу, Уззия – Зекъарьянынъ огълу, Зекъарья – Амарьянынъ огълу, Амарья – Шефатьянынъ огълу, Шефатья – Махалалэлнинъ огълу, Махалалэл – Перец огъуллаарындан эди), ⁵Маасея (Маасея – Барукънынъ огълу, Барукъ – Кол-Хозенинъ огълу, Кол-Хозе – Хазаянынъ огълу, Хазая – Адаянынъ огълу, Адая – Ёяривнинъ огълу, Ёярив – Зекъарьянынъ огълу, Зекъарья – шилолынынъ огълу эди). ⁶Эписи оларакъ Ерусалимде Перецнинъ огъуллаарындан 468 кучълю адам яшай эди.

⁷Биньямин огъуллаары будыр:

Саллу (Саллу – Мешуллаамнынъ огълу, Мешуллаам – Ёэднинъ огълу, Ёэд – Педаянынъ огълу, Педая – Къолаянынъ огълу, Къолая – Маасеянынъ огълу, Маасея – Итиэлнинъ огълу, Итиэл – Ешаянынъ огълу эди).

⁸Ондан сонъ Гъаббай ве Саллай, эписи оларакъ 928 адам.

⁹Зикрийнинъ огълу Ёэль оларнынъ башлыгъы эди, Хассенуанынъ огълу Ехуда исе шеэрнинъ экинджи башлыгъы эди.

¹⁰Руханийлерден:

Ёяривнинъ огълу Едая, Якин, ¹¹Алланынъ Эвинде башлыкъ япкъан Серая (Серая – Хилкиянынъ огълу, Хилкия – Мешуллаамнынъ огълу, Мешуллаам – Цадокънынъ огълу, Цадокъ – Мераётнынъ огълу, Мераёт – Ахитувнынъ огълу эди) ¹²ве Алланынъ Эвинде хызмет эткен оларнынъ къардашлары – эписи оларакъ 822 адам; Адая (Адая – Ерохамнынъ огълу, Ерохам – Пелальянынъ огълу, Пелалья – Амцийнинъ огълу, Амций – Зекъарьянынъ огълу, Зекъарья – Пашхурнынъ огълу, Пашхур – Малкиянынъ огълу эди) ¹³ве онынъ къардашлары, сой башлыкълары – эписи оларакъ 242 адам; Амашсай (Амашсай – Азарелнинъ огълу, Азарел – Ахцайнынъ огълу, Ахцай – Мешиллемотнинъ огълу, Мешиллемот – Иммернинъ огълу эди) ¹⁴ве оларнынъ къардашлары – 128 джесюр адам. Оларнынъ башында Хаггедолимнинъ огълу Завдиэл эди.

¹⁵Левийлилерден:

Шемая (Шемая – Хашшувнынъ огълу, Хашшув – Азрикъамнынъ огълу, Азрикъам – Хашавьянынъ огълу, Хашавья – Буннийнинъ огълу эди),¹⁶ Алланынъ Эвинден тышкъы олгъан ишлер боюнджа левийлилернинъ башлыкълары Шаббетай ве Ёзавад,¹⁷ дува кечиргенде шукюрлер окъугъанларнынъ башлыгъы Маттанья (Маттанья – Микъанынъ огълу, Микъа – Завдийнинъ огълу, Завдий – Асафнынъ огълу эди) ве онынъ экинджи къардашы Бакъбукъя, Авда (Авда – Шаммуанынъ огълу, Шаммуа – Гъалалнынъ огълу, Гъалал – Едутуннынъ огълу эди).¹⁸ Мукъадес шеэриндеки яшагъан левийлилер – эписи оларакъ 284 адам.

¹⁹Къапуджылар:

Акъкъув, Талмон ве оларнынъ агъа-къардашлары. Олар къапуларда къаравуллыкъ эте эдилер. Эписи оларакъ 172 адам.

Башкъа шеэрлернинъ сакинлери

²⁰Къалгъан исраиллилер, руханийлер ве левийлилер Ехуданынъ эписи шеэрлеринде, озъ топракъ пайында яшай эдилер.

²¹Сарай хызметчилери Офелде яшай эдилер. Циха ве Гишпа оларнынъ башлыкълары эди.

²²Ерусалимдеки левийлилернинъ башлыгъы Уззий эди. Уззий – Банийнинъ огълу, Баний – Хашавьянынъ огълу, Хашавья – Маттаньянынъ огълу, Маттанья – Микъанынъ огълу, Микъа – Асаф огъууларындан, Алланынъ Эвинде хызмет эткен йырджылардан эди.²³ Падиша оларнынъ акъкъында айры бир эмир чыкъарды, ве йырджыларгъа кунъделик хызмет бельгиленген эди.

²⁴Петахья халкънен багълы олгъан чешит ишлер боюнджа падишанынъ ярдымджысы эди. (Петахья – Мешезавелнинъ огълу, Мешезавел – Зерахнынъ огъууларындан бири, Зерах – Ехуданынъ огълу эди.)

²⁵Кой ерлеринде Ехуда огъуулары Кирьят-Арба шеэринде ве этрафындаки койлерде, Дивон шеэринде ве этрафындаки койлерде, Екъвациэл шеэринде ве этрафындаки койлерде,²⁶ Ешуа шеэринде, Молада шеэринде ве Бет-Пелет шеэринде,²⁷ Хацар-Шуал шеэринде, Беэр-Шева шеэринде ве этрафындаки койлерде,²⁸ Цикълагъ шеэринде, Мекона шеэринде ве этрафындаки койлерде,²⁹ Эн-Риммон, Цора, Ярмут шеэрлеринде,³⁰ Заноах шеэринде, Адуллам шеэринде ве этрафындаки койлерде, Лакиш ве онынъ тарлаларында, Азекъа шеэринде ве этрафындаки койлерде ерлешкен эдилер. Ехудалылар Беэр-Шевадан Хинном вадийинде ерлештилер.

³¹Биньямин огъуулары Гева шеэринден башлап, Микмас шеэринде, Айя шеэринде, Бет-Эль шеэринде ве этрафындаки койлерде,³² Анатот, Нов, Ананья шеэрлеринде,³³ Хацор, Рама, Гиттаим шеэрлеринде,³⁴ Хадид, Цевоим, Неваллат шеэрлеринде,³⁵ Лод шеэринде, Оно шеэринде ве Зенаатчылар вадийинде ерлештилер.³⁶ Базы левийлилер Ехуда ве Биньямин топракъларында ерлештилер.

Руханийлернинъ ве левийлилернинъ адлары

12¹ Шеалтиэлнинъ огълу Зеруббавелнен ве Ешуанен кельген руханийлер ве левийлилер шулардыр: Серая, Йирмея, Эзра, ²Амарья, Маллукъ, Хатгуш, ³Шекъанья, Рехум, Меремот, ⁴Иддо, Гиннетой, Авия, ⁵Миямин, Маадья, Билгъа, ⁶Шемая, Ёярив, Едая, ⁷Саллу, Амокъ, Хилкия, Едая. Булар – Ешуанынъ заманында руханийлернинъ ве оларнынъ агъа-къардашларынынъ башлыкълары.

⁸Левийлилер: Ешуа, Биннуй, Къадмиэл, Шеревья, Ехуда, Маттанья ве онынъ къардашлары (Маттанья макътав йырлары ичюн джевапкъяр эди), ⁹эм де ибадетлерде оларнынъ къаршысында тургъан агъа-къардашлары Бакъбукъя ве Унний.

Руханийлернинъ несиллер джедвели

¹⁰Ешуа – Ёякимнинъ бабасы, Ёяким – Эльяшивнинъ бабасы, Эльяшив – Ёяданынъ бабасы, ¹¹Ёяд – Ёнатаннынъ бабасы, Ёнатан – Яддуанынъ бабасы эди.

¹²Ёякимнинъ заманында руханийлернинъ къоранта башлыкълары шулар эди: Мерая – Серая къорантасынынъ башлыгъы, Хананья – Йирмея къорантасынынъ башлыгъы, ¹³Мешуллам – Эзра къорантасынынъ башлыгъы, Ехоханан – Амарья къорантасынынъ башлыгъы, ¹⁴Ёнатан – Мелику къорантасынынъ башлыгъы, Юсуф – Шеванья къорантасынынъ башлыгъы, ¹⁵Адна – Харим къорантасынынъ башлыгъы, Хелкъай – Мерает къорантасынынъ башлыгъы, ¹⁶Зекерья – Иддо къорантасынынъ башлыгъы, Мешуллам – Гиннетон къорантасынынъ башлыгъы, ¹⁷Зикрий – Авия къорантасынынъ башлыгъы, Пилтай – Миньямин ве Моадья къоранталарынынъ башлыгъы, ¹⁸Шаммуа – Билгъа къорантасынынъ башлыгъы, Ехонатан – Шемая къорантасынынъ башлыгъы, ¹⁹Маттенай – Ёярив къорантасынынъ башлыгъы, Уззий – Едая къорантасынынъ башлыгъы, ²⁰Къаллай – Саллай къорантасынынъ башлыгъы, Эвер – Амокъ къорантасынынъ башлыгъы, ²¹Хашавья – Хилкия къорантасынынъ башлыгъы, Нетанэл – Едая къорантасынынъ башлыгъы.

Руханийлер къоранталарынынъ башлыкълары

²²Левийлилер къоранта башлыкълары оларакъ Эльяшив, Ёяда, Ёханан ве Яддуа заманларында язылгъан эдилер. Руханийлер Фарс падишасы Дарьявешнинъ заманында джедвельге язылгъан эдилер. ²³Левий огъулары, къоранта башлыкъларынынъ адлары Эльяшивнинъ огълу Ёханан куньлерине къадар тарих китабында язылгъан эди.

²⁴Левийлилернинъ башлыкълары: Хашавья, Шеревья ве Къадмиэлнинъ огълу Ешуа. Агъа-къардашлары оларнынъ къаршысында тура эдилер ве Алланынъ адамы Давутнынъ къарарына коре, бир такъым экинджи такъымнынъ къаршысында Аллагъа шукюр эте ве Оны макътай эдилер.

²⁵Маттанья, Бакъбукъя, Овадья, Мешуллам, Талмон ве Акъкъув къапуджылар эдилер ве къапуларнынъ огюндеки анбарларны да къаравуллай эдилер. ²⁶Олар Ёякимнинъ заманларында (Ёяким – Ешуанынъ огълу, Ешуа – Ёцадакънынъ огълу) ве виляет башлыгъы Нехемьянынъ ве кятит олгъан руханий Узеирнинъ заманларында яшай эдилер.

Ерусалим диварыны багъышлайлар

²⁷Ерусалим диварыны багъышлагъанда, левийлилерни эр ерден чгъырттылар ве оларгъа Ерусалимге кельмеге буюрдылар. Олар диварны багъышламагъа, къуванмагъа, шукюрлернен ве макътавларнен йырламагъа ве зиллер, арфа ве сантырда чалмагъа керек эдилер. ²⁸Йырджылар Ерусалимнинъ чевре-этрафларындан ве нетофалыларнынъ койлеринден, ²⁹Бет-Гилгалдан, Гева тарлаларындан ве Азмавет тарлаларындан топлаштылар. (Йырджылар Ерусалимнинъ этрафында озьлерине койлер къургъан эдилер.) ³⁰Руханийлер ве левийлилер эялландылар, сонъ халкъны, къапуларны ве диварны эялладылар.

³¹Сонъра мен Ехуда башлыкъларыны диваргъа чыкъардым ве, макътавларны йырласын деп, эки буюк йырджылар такъымы къойдым. Бириси диварнынъ сагъ тарафындан Кубре Къапусына кетти. ³²Оларнынъ артындан бу адамлар кеттилер: Хошая ве Ехуда башлыкъларынынъ ярысы, ³³Азарья, Узеир, Мешуллам, ³⁴Ехуда, Биньямин, Шемая, Йирмея, ³⁵боразан чалгъанлардан, руханийлернинъ огъулларындан: Зекъарья (Зекъарья – Ёнатаннынъ огълу, Ёнатан – Шемаянынъ огълу, Шемая – Маттаньянынъ огълу, Маттанья – Микъаянынъ огълу, Микъая – Закъкъурнынъ огълу, Закъкъур – Асафнынъ огълу) ³⁶ве онынъ къардашлары Шемая, Азарел, Милалай, Гилалай, Маай, Нетанэл, Ехуда ве Хананий Алланынъ адамы Давутнынъ чалгъы алетлерини котерип кеттилер, оларнынъ огюнде Узеир кятит кетти. ³⁷Чокъракъ Къапусынынъ янында ве къаршысында олар Давут Шеэрининъ мердивенинден чыкътылар ве Давутнынъ эви тѣпесинден кечип, Сув Къапусына догъру шаркъ тарафкъа кеттилер.

³⁸Экинджи йырджылар такъымы исе сол тарафтан кетти. Онынъ артындан мен ве халкънынъ ярысы Собалар Къуллесинден Кенъ диваргъа, ³⁹сонъра Эфраим Къапусындан, Эски Къапу ве Балыкъ Къапуларындан кечип, Хананел Къуллесинден ве Юз Къуллесинден Къойлар Къапусына кельдилер ве Къаравулла Къапусында токътадылар.

⁴⁰Сонъ йырджылар такъымларынынъ экиси де Алланынъ Эви янында турдылар. Мен ве башлыкъларнынъ ярысы да токътадыкъ. ⁴¹Руханийлер Эляким, Маасея, Миньямин, Микъая, Эльѣнай, Зекъарья, Хананья боразанларнен берабер, ⁴²Маасея, Шемая, Элазар, Уззий, Ехоханан, Малкия, Элам ве Эзер турдылар. Йырджылар къычырып йырладылар. Оларнынъ башлыгъы Йизрахья эди.

⁴³Алла оларгъа буюк къуванч багъышлады, ве о куню олар чокъ къурбанлар кетирдилер ве пек къувандылар. Эм къадынлар ве балалар къувандылар, ве Ерусалимнинъ къуванчы узакъкъа эшитилди.

Алланынъ Сарайында кене ибадет этелер

⁴⁴Шу куню бахшышлар, биринджи махсуллар ве онда бир пайлар ичюн ве анбарлар ичюн джевапкъяр оладжакъ адамларны къойдылар. Анбарджылар шеэр дживарындаки тарлалардан руханийлер ве левийлилер ичюн къануний пайларны топлайджакъ эдилер. Ехуда халкъы хызмет эткен руханийлерге ве левийлилерге пек севине эди. ⁴⁵Руханийлер ве левийлилер исе Аллагъа хызмет эте эдилер ве эяллав хызметини беджере эдилер. Давут ве онынъ огълу Сулейманнынъ къарарына коре, олар къапуджылар ве йырджылар олдылар. ⁴⁶Эвель-эзельден Давутнынъ ве Асафнынъ заманларында йырджыларнынъ башлыкълары ве Аллагъа багъышлангъан макътав ве шукюр йырлары бельгиленген эди. ⁴⁷Зерубавел заманында ве Нехемья заманында бутюн израиллилер йырджыларгъа ве къапуджыларгъа эр кунлюк пайларны бере эдилер, левийлилерге азизликлерни айыра эдилер, левийлилер исе азизликлернинъ бир къысмыны Харун огъуллаарына бере эдилер.

Ехудалыларнынъ чет адамларындан айырылувы

13 ¹Шу куню халкъкъа сес чыкъарып Мусанынъ Китабы окъулды, ве онда аммонлылар ве моавлылар ич бир вакъыт Алланынъ джемаатына кирип оламайджакъы акъкъында язылгъаны ачылды. ²Чюнки олар израиллилерни отъмек ве сувнен къаршыламадылар ве оларны къаргъамакъ ичюн Беламгъа пара тѳледилер. (Амма Алламыз къаргъышны багъышлавгъа чевирди.) ³Шу къанунны эшиткен сонъ, халкъ бутюн ябанджыларны Израильден айырды.

Нехемьянынъ реформалары

⁴Эльяшив руханий Алламызнынъ Эвиндеки ханелерге джевапкъяр олгъан эди. О, Товьянынъ якъын догъмушы эди ⁵ве буюк бир ханени онъа айырып берди. Шу ханеге исе эвель ашлыкъ бахшышларыны, темиз къокъулы майны ве савутларны, захиренинъ, янъы шарапнынъ ве зейтюн ягъынынъ онда бир пайыны къоя эдилер. Булар къанун боюнджа левийлилернинъ, йырджыларнынъ ве къапу къаравулларынынъ пайлары ве руханийлерге кетирильген бахшышлар эди.

⁶Буларнынъ эписи олып кечкенде, мен Ерусалимде ёкъ эдим, чюнки Вавилон падишасы Артахшаста падишалыгъынынъ 32-нджи йылында мен падишагъа къайттым. Бир къач вакъыттан сонъ мен падишадан сорап кеттим. ⁷Ерусалимге кельгенде, мен Эльяшивнинъ ярамай иши, Алланынъ Эви азбарларында Товьягъа хане бергени акъкъында эшитим. ⁸Мен пек ачувландым ве Товьянынъ эписи шейлерини ханеден

тышарыгъа чыкъарып аттым ⁹ве ханелерни элялламагъа буюрдым, анда Алланынъ Эвиндеки савутларны, ашлыкъ бахшышларыны ве темиз къокъулы майны алып кирмеге эмир бердим.

¹⁰Даа мен бильдим ки, керекли пайлар левийлилерге берильмеген ве озь хызметлерини беджерген левийлилер ве йырджылар озь тарла-ларына чапа-чапа къайтып кеткенлер. ¹¹Мен башлыкъларны серт тенбиеледим ве: «Не ичюн Алланынъ Эвини къалдырдынъыз?» – дедим. Сонъ левийлилерни ве йырджыларны топладым ве оларны озь ерлерине къойдым. ¹²Сонъра эписи ехудалылар ашлыкънынъ, янъы шарапнынъ ве зейтюн ягъынынъ онда бирини анбарларгъа кетирип башладылар. ¹³Шелемья руханий, Цадокъ кятип ве левийли Педая ишанчлы адам-лар сайылгъанлары ичюн, мен оларны анбарларгъа джевапкяр оларакъ тайинледим ве Хананны (о, Закъкъурнынъ огълу ве Маттаньянынъ то-руны эди) оларнынъ ярдымджысы яптым. Олар агъа-къардашларына пайларны бермек керек эдилер.

¹⁴Аллам! Бу ишимни акълынъда тут, Алламнынъ Эви ве андаки иба-детлер ичюн япкъан ишлеримни ич унутма!

Раатлыкъ кунюнинъ бозулувы

¹⁵О заманда раатлыкъ кунюнде Ехудада базы адамларнынъ юзюм сыкъкъанларыны, ашлыкъ культелерини ташыгъанларыны ве эшек-лернинъ устуне оларны, эм шарапны, юзюмни, инджирни, чешит тюр-лю юклерни къойып, раатлыкъ кунюнде Ерусалимге алып кеткенлери-ни коръдим. Мен оларны шу куню ашлар саткъанлары ичюн пек серт тенбиеледим. ¹⁶Анда даа тирлилер яшай эдилер. Олар балыкъ ве чешит башкъа малларны кетирип, раатлыкъ кунюнде оларны ехудалыларгъа ве Ерусалимде сата эдилер. ¹⁷Мен ехудалыларнынъ мырзаларыны серт тенбиеледим ве оларгъа шойле дедим:

– Не ичюн сизлер бойле яманлыкъ япып, раатлыкъ кунюни арамлай-сынъыз? ¹⁸Бабаларынъыз айны шу шейлерни япмагъан эдими? Шунынъ ичюн Алламыз бизге ве бу шеэрге бутюн шу беляларны ёллады! Сиз-лер исе раатлыкъ кунюни арамлап, Онынъ Исраильге олгъан гъазабы-ны чокълаштырасынъыз.

¹⁹Раатлыкъ кунюнден кунъ огюне, Ерусалим къапуларында акъшам оляяткъанда, мен къапуларны килитлемеге ве тек раатлыкъ кунюнден сонъра оларны ачмагъа буюрдым ве, раатлыкъ кунюнде ич бир юк ке-чирмемек ичюн, къапуларгъа озь хызметчилеримни къойдым. ²⁰Алыш-веришчилер ве чешит малларны саткъанлар бир-эки кере Ерусалим-нинъ тышында геджеледилер. ²¹Мен оларны серт-серт тенбиеледим ве:

– Сизлер не ичюн диварнынъ тубюнде геджелейсиз? Даа бир кере ой-ле япанъыз, мен сизни джезаларым, – дедим.

Шундан сонъ олар раатлыкъ кунюнде кельмедилер.

²²Раатлыкъ кунюни азизликнен тутмакъ ичюн, мен левийлилерге, олар эяллансынлар ве къапуларда къаравул оларакъ турсунлар, дедим.

Аллам! Бу ишимни де акълынъда тут, Сенинъ буюк севгинъ ичюн мени аджы!

Исраиллилернинъ башкъа халкълардан апайлары

²³Шу куньлерде ехудалылар кене ашдоуды, аммонлы ве моавлы къызларгъа эвленгенлерини корьдим. ²⁴Шу себептен оларнынъ огъулары яры ашдоуд тилинде я да башкъа халкъларнынъ тилинде лакъырды эттилер, лякин еудийдже лаф этип оламай эдилер. ²⁵Мен оларны серт тенбиеледим ве къаргъадым, оларнынъ базы акъайларыны котекледим, башында сачларыны юлкътым ве озь къызларыны оларнынъ огъуларына бермемек ве оларнынъ къызларыны озь огъуларына ве озьлерине алмамагъа Алланынъ Адынен ант этмеге меджбур эттирдим.

²⁶– Исраиль падишасы Сулейман шу себептен гуна япмадымы? О киби падиша башкъа халкъларда ёкъ эди. Алла оны севди ве бутюн Исраильге падиша этип къойды. Амма башкъа халкъларнынъ апайлары оны да гуналаргъа батырдылар. ²⁷Энди исе сизлер бойле буюк яманлыкъ япкъанынъызны ве башкъа халкъларнынъ апайларына эвленип, Алламыз огюнде имансыз шей япкъанынъызны эшитмек керекмизми? – дедим.

²⁸Баш руханий Эльяшивнинъ огълу Ёяданынъ бир огълу хоронлы Санбаллатнынъ киеви эди. Мен оны озюмден къувалап йибердим.

²⁹Аллам! Олар руханийликни, руханийлернинъ ве левийлилернинъ васиетини арамадылар. Буны унутма!

³⁰Бойлеликнен, мен оларны эр бир ят шейден темизледим, руханийлернинъ ве левийлилернинъ вазифелерини гъайрыдан тикледим, эр бир адамгъа онынъ хызметини бердим. ³¹Даа мен вакъты-саатинде одунлары кетирмеге ве биринджи махсуллары бермеге буюрдым.

Аллам! Мени унутма, манъа эйилик яп!

Эстер акъкъында китап

Эстер акъкъында китапта еудий халкъынынъ Фарс-Мадай империясында бутюнлей къырып ташланмасы хавфындан къуртулгъаны акъкъында икяе этиле. Бу империя о заманларда (м.э. V асырда) Индистан сынъырындан башлап, Мысыргъа-дже бутюн топракъларнынъ саиби эди. Фарслылар бутюн Вавилон империясыны запт этип (м.э. 539 с.), эсирликте яшагъан еудийлерге тувгъан топракъларгъа къайтмагъа разылыкъ бердилер. Амма чокъусылары бу фырдатнен файдаланмайып, гъурбетликте къалдылар.

Еудийлернинъ дин ве адетлери башкъа халкъларнынъ урф-адетлеринден фаркъ эте эдилер, шунунъ ичюн олар еудийлерни чокъусы алларда душман сая эдилер. Бу сефер санки къуртулмакънынъ ич чареси ёкъ: падишалыкъта экинджи адам мырза Хаман эписи еудийлерни ёкъ этмеге ниетлене... Амма Эстер къыраличе, еудий олып, озь халкъыны къуртара. О, къадынджасына йымшакъ ве назик арекет эте: душмангъа къаршы ачыкъ-ачыкътан чыкъмайып, акъайы олгъан падишаны озь тарафына чевире. Онъа икметли тербиеджи Мордекъай огют иле ярдым эте. Еудийлер бу куньге къадар Пурим Байрамында бу китапны окъуп, шу муим вакъианы хатырлайлар.

Шуны да къайд этмек керек ки, бу китапта Алланынъ Ады ич бир ерде анъылмай. Амма вакъиаларнынъ кетишаты – бири-бири артындан кельген тесадюф вакъиалар дегильдир. Биз Алланынъ акъкъында айтмагъанымызда биле, О, тарихта арекет эте.

Ахашверош падиша озь апайындан айырылып, Эстерге эвлене (1–2 б.). Хаман еудийлерни къырып ташламагъа къарар ала (3 б.). Мордекъай Эстерни озь халкъына ярдым этмеге къандыра (4 б.). Эстер падишагъа

мураджаат эте (5 б.). Мордекъайгъа шерэф косътерелер, Хаманны исе асып ольдюрелер (6–7 б.). Падиша янъы эмир чыкъара; еудийлер къорчалана; Пурим Байрамы къайд этиле (8–10 б.).

Вашти къыраличенинъ тарихы

1 ¹Бу, Ахашверошнынъ кунълеринде олды. Шу Ахашверош Индистандан Хушкъадже 127 виляетке падишалыкъ япа эди. ²О заман Ахашверош падиша Шушан къалесиндеки тахттан падишалыкъ япа эди. ³Падишалыгъынынъ учюнджи йылында о, бутюн башлыкълары ве хызметчилери ичюн, фарслы ве мадайлы орду башлыкълары ве мырзалары, эм де озь янындаки виляетлерининъ башлыкълары ичюн байрам япты. ⁴О, чокъ кунь, 180 кунь ичинде озь падишалыгъынынъ сонъсуз байлыгъыны ве улулыгъынынъ шуретли гузеллигини косътерди. ⁵Бу куньлерден сонъ падиша Шушан къалесинде олгъан бутюн халкъ ичюн – эм буюклер, эм уфакълар ичюн – озь сарайынынъ багъчасы азбарында еди кунь байрам япты. ⁶Безь ве мор тюстеки басмалар мермер колонналардаки кумюш алкъаларгъа индже ишленген кетен ве мавылы къырмызы тюстеки йиплернен багъланып асылгъан эдилер. ⁷Мермер, садеф ве дегерли ешилъ ве къара ташларнен тешельген юксекликте алтын ве кумюш ятакълар ерлештирилди. ⁸Ичимликлер алтын ве чешит тюрлю савутларда бериле эди. Падишанынъ шараплары, онынъ байлыгъы киби, пек чокъ эди. Кимсе мусафирлерни къабул этильген къанунгъа коре ичмеге зорламай эди, чюнки падиша бутюн эвдеки хызметчилерине эр кеснинъ истеклерини беджермеге буюрды. ⁹Вашти къыраличе де Ахашверош падишанынъ сарайында къадынлар ичюн байрам япты.

¹⁰Единджи куню падишанынъ юреги шараптан шеньленгенде, Ахашверош падиша онъа хызмет эткен еди везирлерине – Мехуман, Бизта, Харбона, Бигта, Абагта, Зетар ве Къаркъаскъа – ¹¹Вашти къыраличени, башында къыраличе таджынен, онъа алып кельмеге буюрды. Падиша халкъларгъа ве башлыкъларына онынъ не къадар дюльбер олгъаныны косътермеге истеди. О, керчектен де пек дюльбер эди. ¹²Лякин Вашти къыраличе везирлернен берильген падишанынъ эмирине бойсунмагъа ве кельмеге истемеди. ¹³Падиша пек ачувланды ве гъзаптап пек къызды. Падиша эр вакъыт озь ишлери акъкъында къанунларны ве акъукъукъларны бильген адамларнен акъыл таныша эди. Шунунъ ичюн бу сефер де падиша заманларны бильген икметли адамларнен акъыл танышты. ¹⁴О вакъыт Къаршена, Шетар, Адмата, Таршиш, Мерес, Марсена ве Мемукъан падишанынъ якъынлары эдилер. Бу еди фарслы ве мадайлы башлыкъ даима падишанен корюшкен ве падишалыкъта энъ буюк адамлар эдилер. ¹⁵Падиша олардан:

– Ахашверошнынъ везирлеринен берильген эмирине бойсунмагъаны ичюн, Вашти къыраличенен къанунгъа коре не япмалы? – деп сорады.

¹⁶Падишанынъ ве башлыкъларнынъ огюнде Мемукъан бойле деди:
 – Вашти кыраличе ялынъыз падишанынъ огюнде къабаатлы дегиль.
 О, эписи башлыкъларнынъ огюнде ве Ахашверош падишанынъ бутюн виляетлеринде яшагъан эписи халкъларнынъ огюнде къабаатлы олды.
¹⁷Эгер онынъ япкъаны эписи къадынларгъа барып етсе, олар: «Ахашверош падиша Вашти кыраличени озюне кетирмеге буюрды да, о бармады», – дейджеклер ве озьлерининъ акъайларыны ашалайджакълар.
¹⁸Энди фарслы ве мадайлы ханымлар кыраличенинъ япкъаныны эшитеджеклер ве айны шу сёзлерни падишанынъ башлыкъларына айтаджакълар. Шунунъ ичюн ачувнынъ ве масхаралыкънынъ сонъу олмайджакъ.
¹⁹Падишанынъ истеги олса, падишанынъ къарары чыкъсын, ве о, фарсылыларгъа ве мадайлыларгъа къанун олсун. О, ич бир вакъыт бозулмасын. Къанунгъа коре, Вашти бир даа Ахашверош падишанынъ огюне кельмесин ве онынъ кыраличе шаны ондан да яхшы къадынгъа кечсин.
²⁰Падиша чыкъаргъан буюк къарарны бутюн падишалыкъта эшитеджеклер, ве эписи къадынлар озьлерининъ акъайларыны, буюк олсун, уфакъ олсун, урмет этеджеклер.
²¹Падиша ве башлыкълар бу сёзлерни бегенди. Падиша Мемукъаннынъ айткъаны киби япты. ²²О, озюнинъ эписи виляетлерине мектюплерни ёллады. Эр виляетке келишкен языларынен ве эр халкъкъа озь тилинен язылды: эр бир акъай озь эвининъ башы олсун. Шу къарар халкъларгъа озь тилинде бильдирилген эди.

Эстер кыраличе

2 ¹Бундан сонъ Ахашверош падишанынъ гъазабы ятышты, ве о, Вашти акъкъында, онынъ япкъаны ве онъа къаршы чыкъарылгъан къарар акъкъында тюшюнди. ²Падишанынъ янында хызмет эткен яш огъланлар онъа бойле дедилер:

– Падишагъа яш дюльбер кызларны кыдырсынлар. ³Падиша бутюн падишалыкънынъ виляетлеринде озь векиллерини къойсун, ве олар эндамлары дюльбер эписи кызларны Шушан къалесинде, падишанынъ апайлары эвинде топласынлар. Падишанынъ везири Хегай, апайларнынъ къаравулы, оларны бакъсын. Апайларгъа мис къокъулы майлар берсинлер. ⁴Сонъ падиша бегенген кызы Ваштининъ ерине кыраличе олсун.

Падиша бу сёзлерни бегенди ве ойле де япты.

⁵Шушан къалесинде Мордекъай адлы бир ехудалы яшай эди. Онынъ бабасы – Яир, Яирнинъ бабасы – Шимий, Шимийнинъ бабасы – Киш, Киш исе Биньяминнинъ къабилесинден эди. ⁶Вавилон падишасы Невукъаднецар Мордекъайны Ерусалимден кочюрген. О, Ехуда падишасы Еконьянен берабер кочюрилген эсирлерден бири эди. ⁷О, эмджесининъ кызы Хадассаны (яни Эстерни) осьтюрип тербиеледи, чюнки онынъ не анасы, не де бабасы бар эди. Къызнынъ эм бедени, эм бети дюльбер эди. Ана-бабасы ольген сонъ, Мордекъай оны озь кызы оларакъ озюне алгъан.

⁸Падишанынъ буюргъаныны ве къануныны илян эттилер ве Шушан къалесинде чокъ къызларны топладылар. Хегай олар ичюн джевапкяр эди. О заман Эстерни де падишанынъ сарайына алып кетирдилер, ве Хегай, апайларнынъ къаравулы, оны да козьден кечирди ⁹ве къызны пек бегенди. Къыз онынъ козюнде урьмет къазанды. Хегай ашыкъып, онъа керекли майларны ве онынъ пайыны берди. Падишанынъ сарайындан Хегай еди корюмли къызны, Эстернинъ янында олсунлар деп, алып кетирди ве оны къызларынен берабер апайлар эвининъ энъ яхшы къысмында ерлештирди.

¹⁰Эстер не озь халкъы, не сою акъкъында бир шей айтмады, чюнки Мордекъай онъа буны айтмамагъа буюргъан эди. ¹¹Мордекъай Эстернинъ сагълыгъыны ве алыны бильмек ичюн, эр кунь апайлар эвининъ азбарына келе эди.

¹²Эр бир къыз озь сырасында Ахашверош падишанынъ янына кельди. Апайлар акъкъындаки къанунгъа коре, эр бир къызны он эки ай ичинде азырладылар. Бу вакъыт ичинде къызны сюрттилер: алты ай оны мюр майынен сюрте эдилер ве башкъа алты ай оны мис къокъулы шейлернен ве мельэмлернен сюрте эдилер. ¹³Бундан сонъ къыз падишанынъ янына келе эди. Апайларнынъ эвинден чыкъып падишанынъ сарайына кирмек ичюн, къызгъа бутюн истеген шейлерини бере эдилер. ¹⁴Акъшам къыз падишанынъ эвине кире эди, ве саба о, апайларнынъ башкъа эвине бара эди ве энди оны падишанынъ везири, джариелернинъ къаравулы Шаашгъаз бакъа эди. Бундан сонъ къыз кене падишанынъ огюне кельмей эди. Амма падиша оны бегенген олса, оны падишагъа адынен чагъыра эдилер.

¹⁵Эстернинъ падишагъа кирмеге вакъты кельди. (Эстер Авихаилнинъ къызы, Авихаил – Мордекъайнынъ эмджеси эди. Мордекъай Эстерни озь къызы оларакъ озюне алгъан.) Эстер озюне ич бир шейни истемеди, тек падишанынъ везири, апайларнынъ къаравулы Хегай онъа айткъан шейлерни алды. Ве бойледже Эстер эр кеснинъ урьметини къазанды. ¹⁶Ахашверош падишалыгъынынъ единджи йылында, онунджы айда, яни Тевет айында Эстерни Ахашверош падишагъа, падишанынъ сарайына алып кетирдилер.

¹⁷Падиша Эстерни башкъа къызлардан зияде севди. Эстер эр бир яш къызлардан зияде онынъ урьметини ве севгисини къазанды. Падиша Эстернинъ башына къыраличе таджыны кийдирди ве оны Ваштининъ ерине къыраличе япты. ¹⁸Падиша эписи башлыкъларына ве хызметчилерине буюк байрам япты. Байрамны Эстер ичюн япты. Ондан гъайры падиша озь виляетлери ичюн раатлыкъ кунюни ве падишагъа ляйкъкъ джумертликнен бахшышлар берди.

Мордекъай падишаны къуртара

¹⁹Къызларны экинджи кере алып топлагъанларда, Мордекъай падишанынъ къапусы янында отура эди. ²⁰Эстер, Мордекъай онъа буюргъаны киби, озь

сой-сопругъы ве халкъы акъкъында бир шей айтмагъан эди. Мордекъайнынъ эвинде осип яшагъанындаки киби, Эстер эп онынъ айткъанларыны япа эди.

²¹Мордекъай падишанынъ къапусы янында отургъан вакъытта, къапунунъ къаравуллеры, падишанынъ эки везири Бигтан ве Тереш, Ахашверош падишагъа къаршы ачувланып, оны ольдюрмеге истедилер. ²²Бу хабер Мордекъайгъа белли олды, ве о, бунунъ акъкъында Эстер къыраличеге хабер этти. Эстер исе Мордекъайнынъ адындан хаберни падишагъа бильдирди. ²³Иш огренильди, ве лаф догъру олгъаны билинди. Эки везирни исе терекке астылар. Бу вакъиа падишанынъ огюнде кунъделик тарих китабына язылгъан эди.

Хаманнынъ къара ниети

3 ¹Бу вакъиалардан сонъ Ахашверош падиша агъагълы Хаммедатанынъ огълу Хаманны буюк адам япты. Падиша оны юксельтти ве онъа эписи башлыкълардан юксек ерни берди. ²Падишанынъ буюргъанына бойсунып, сарай къапусы янында отургъан падишанынъ эписи хызметчилери Хаманнынъ огюнде тиз чёке ве бель буке эдилер. Мордекъай исе не тиз чёкти, не де бель букти. ³Падишанынъ эписи хызметчилери сарай къапусы янында отургъанда, Мордекъайдан:

– Сен не ичюн падишанынъ буюргъаныны бозасынъ? – деп сорай эдилер.

⁴Олар буны Мордекъайгъа эр кунъ айта эдилер, лякин о, оларгъа къулакъ асмай эди. Сонъ олар буны Хамангъа бильдирдилер, Мордекъайнынъ ехудалы олгъаныны билип, о, озь сёзюнде тураджакъмы-ёкъмы бакъмагъа истедилер. ⁵Хаман, Мордекъай онъа тиз чёкмегенини ве бель букмегенини корип, онъа къаршы олгъан ачувы толып-ташты. ⁶Хамангъа, Мордекъайнынъ къайсы халкътан олгъаныны бильдирдилер, шунунъ ичюн ялынъыз Мордекъайны ольдюрмеге Хамангъа аз корюнди. О, Мордекъайнынъ бутюн халкъыны, Ахашверошнынъ падишалыгъында яшагъан эписи ехудалыларны ёкъ этмеге истеди.

⁷Ахашверош падишалыгъынынъ 12-нджи йылында, биринджи айда, яни Нисан айында, олар Хаманнынъ огюнде «пур» ташладылар, яни джереп чектилер, къайсы кунъде ве къайсы айда арекет этмеге кереклигини бильмеге истедилер. Джереп 12-нджи айгъа, яни Адар айына тюшти.

⁸Хаман Ахашверош падишагъа бойле деди:

– Падишалыгъынънынъ бутюн виляетлери бою халкълар арасында даркъалгъан ве дагъылгъан бир халкъ яшай. Оларнынъ къанунлары башкъа халкъларнынъ къанунларындан фаркълыдыр, ве падишанынъ къанунларыны олар беджермейлер. Падишагъа оларны озь алына къалдырмагъа олмаз. ⁹Падишанынъ истеги олса, оларны ольдюрмеге бир эмир язылсын. Мен исе ишни беджереджек адамларгъа 10 000 чувал* кумюш береджегим, оларны падишанынъ хазинесине къойсунлар.

* 3.9 10 000 чувал – къ. еуд. «10 000 киккар».

¹⁰О заман падиша кьолундаки юзюгини чыкьарды ве агъагълы Хаммедатанынъ огълу Хамангъа, ехудалыларнынъ душманына берди. ¹¹Падиша Хамангъа:

– Кумюшни озюнъе кьалдыр. Халкъны да сангъа берем. Не истесенъ, оны яп, – деди.

¹²Биринджи айнынъ 13-юнджи куню падишанынъ кяттиплерини чагъырдылар. Хаманнынъ буюргъанына коре, олар эр бир шейни падишанынъ акимлерине, эр виляетнинъ башлыкъларына ве эр халкънынъ башлыкъларына яздылар. Мектюплер эр виляетке озьлерининъ языларынен ве эр халкъкъа озюнинъ тилинен, Ахашверош падишанынъ аындан язылдылар ве падишанынъ юзюгинен муурьлендилер. ¹³Мектюплер падишанынъ эписи виляетлерине хаберджилернен ёлланды. 12-нджи айда, яни Адар айында, 13-юнджи куню бутюн ехудалыларны – яшыкьартыны, балаларны ве къадынларны – бир кунь ичинде кьырмакъ, ольдюрмек, ёкъ этмек ве оларнынъ шейлерини чайпап алмагъа мумкюн оладжакъ эди. ¹⁴Язылгъан кягъытнынъ копиясы къанун оларакъ эр виляеттеки бутюн халкъларгъа бильдириледжекъ эди, олар бу кунь ичюн азыр олсунлар.

¹⁵Хаберджилер падишанынъ эмиринен тез ёлгъа чыкьтылар. Къанун Шушан къалесинде де илян этильген эди. Падишанен Хаман отурып иче эдилер, Шушан шеэрининъ халкъы исе шашкъынлыкъ ичинде эди.

Ехудалылар аштан вазгечелер ве дува окъуйлар

4 ¹Мордекъай эр олып кечкен шейни бильген сонъ, озь урбаларыны йыртты, устюне чувал токьумасыны кийди, озь башына куль септи, шеэрнинъ меркезине барды ве кьычырып аджджы сеснен агълап башлады. ²Сарайнынъ къапусы янына барып токьтады. Сарай къапуларына чувал токьумасыны кийип кирмеге мумкюн дегиль эди. ³Эр бир виляетте де, падишанынъ буюргъаны ве къануны бильдирилъген эр бир ерде ехудалылар чокъ агълап башладылар, ашамакътан вазгечтилер, козь яшы тектилер ве кьычырдылар. Бир чокълары чувал токьумасы ве куль устюнде ята эдилер.

⁴Эстернинъ къул кьызлары ве хызметчилери келип, онгъа эр шейни айтып бердилер. Кьыраличе пек раатсызланды. О, Мордекъай чувал токьумасыны чыкьарсын ве башкъа урбаларны кийсин деп, онгъа урбаларны йиберди. Лякин о урбаны алмады. ⁵О заман Эстер Хатакъны, падишанынъ онгъа хызмет этмек ичюн кьойгъан бир везирини чагъырды. О, оны Мордекъайдан, не олгъаныны ве о, буны не ичюн япкъаныны бильмек ичюн ёллады.

⁶Хатакъ Мордекъайгъа шеэр мейданына, падиша сарайы къапусынынъ огюне кетти. ⁷Мордекъай бутюн олгъан шейлерни онгъа айтып берди. Ехудалыларны ёкъ этмек ичюн Хаманнынъ сарай хазинесине бермеге сёз берген кумюшнинъ там сайысыны да бильдирди. ⁸Бундан гъайры,

о, ехудалыларны ольдюрюв акъкъында Шушанда даркъалгъан къануннынъ копиясыны да онъа берди. О, къгъытны Эстерге косътереджек ве анълатаджакъ эди. Мордекъай Эстерге, о, падишагъа барсын, ондан мерамет истесин ве озъ халкъы ичюн ялварсын деп, буюрды. ⁹Хатакъ келип, Мордекъайнынъ сёзлерини Эстерге айтып берди. ¹⁰Эстер Хатакъны Мордекъайгъа бойле хабарнен ёллады:

¹¹ «Падишанынъ эписи хызметчилери ве падишанынъ виляетлеринде яшагъан халкълар билелер ки, эгер бирде-бир акъай, я да къадын чагъырылмайып падишанынъ янына ички азбаргъа кирсе, онынъ джезасы бир оладжакъ – оны ольдюреджеклер. Ялынъыз, падиша кимге алтын таягъыны узатса, о сагъ къалыр. Мени исе энди отуз кундир падишанынъ огюне чагъырмадылар».

¹²Мордекъайгъа Эстернинъ сёзлерини бильдирдилер.

¹³Мордекъай исе Эстерге бойле джевап берди:

«Эписи ехудалыларны ольдюргенде, сен падишанынъ эвинде къртуладжакъсынъ, деп тюшюмме. ¹⁴Эгер сен шимди агъзынъны ачмасанъ, ярдым ве къртулуш ехудалыларгъа башкъа ерден келир. Сен ве бабанънынъ сою исе гъайып оладжакъсынъыз. Ким бильсин, бельки сен тамам бойле вакъыт ичюн къыраличе олдынъ?»

¹⁵Эстер Мордекъайгъа бойле джевап берди:

¹⁶ «Бар да, Шушанда олгъан эписи ехудалыларны топла. Мен ичюн ашамакътан вазгечинъиз, учъ кунъ не гедже, не кунъдюз ашаманъыз ичменъиз. Мен де хызметчи къызларымнен берабер ашамакътан вазгечерим. Сонъ, къанунгъа къаршы олса да, падишанынъ янына барарым. Эгер мен ольсем – олерим».

¹⁷Мордекъай андан кетип, Эстернинъ онъа буюргъаныны япты.

Эстернинъ джесюрлиги

5 ¹Учюнджи куню Эстер, къыраличе урбаларыны кийип, падиша эвининъ ички азбарына кирди ве падишанынъ эви огюнде турды. Падиша о вакъыт озъ эвинде, падишалыкъ тахты устюнде, тамам эвнинъ къапсы огюнде отурмакъта эди. Падиша азбарда тургъан Эстер къыраличени коръди, ве о, падишанынъ козюнде мерамет тапты. ²Падиша онъа тараф къолундаки алтын таягъыны узатты. Эстер якъынлашты ве таякънынъ уджуна тийди.

³ – Не олды, Эстер къыраличе? Юрегинъ не истей? Падишалыкънынъ ярысыны сорасанъ биле, санъа бериледжектир! – деди онъа падиша.

⁴ – Падишанынъ истеги олса, бугунъ падиша Хаманнен берабер мен онъа азырлагъан зияфетке кельсин, – деп джевап берди Эстер.

⁵ – Тез, Эстернинъ айткъаныны япмакъ ичюн, Хаманны чагъырынъыз, – деди падиша.

Бойлеликнен, падиша ве Хаман Эстернинъ азырлагъан зияфетине кельдилер. ⁶Шарап ичкен вакъытта падиша Эстерге:

– Юрегинъ не истей? Оны беджереджегим! Истеклеринъ насыл? Падишалыкънынъ ярысыны сорасанъ биле, санъа бериледжектир! – деди. ⁷Эстер бойле джевап берди:

– Мен буны истейим: ⁸эгер падишанынъ козюнде мерамет тапкъан олам, эгер падиша меним истегимни беджермеге истесе, падиша ве Хаман ярын да мен оларгъа азырлагъан зияфетке кельсинлер. Ярын мен падишанынъ суалине джевап берерим.

Хаманнынъ фитнелери

⁹О куню Хаман зияфеттен шенъ ве кейфли алда чыкъты. Лякин о вакъыт о, сарайнынъ къапусунда Мордекъайны коръди. Мордекъай онынъ огюнде еринден турмайып къыбырдамады. Хаманнынъ Мордекъайгъа къаршы ачувы толып-ташты. ¹⁰Лякин Хаман озюни тутты. Эвине къайткъан сонъ исе, озь достларыны ве апайы Зерешни чагъырды. ¹¹Хаман оларгъа озь буюк байлыгъы, чокъ сайылы огъуллеры, падиша оны пек юкселтъкени ве башкъа башлыкъларындан ве хызметчилеринден устюн туткъаны акъкъында икяе этти.

¹²– Эстер къыраличе де озю азырлагъан зияфетке падишанен берабер менден гъайры кимсени чагъырмады, – деди Хаман. – Ярын да кене мени падишанен берабер давет этти. ¹³Лякин ехудалы Мордекъайны сарай къапусы огюнде коръгенимде, ич бир шей мени къувандырмай.

¹⁴Апайы Зереш ве эписи достлары онъа бойле дедилер:

– Йигирми беш метр* юксек бир дирек азырласынлар. Саба падишагъа айт, Мордекъайны анда ассынлар. Сонъ къуванчнен падишанен берабер зияфетке бар.

Хаман бу сёзлерни бегенди ве дирекни азырламагъа буюрды.

Мордекъайгъа урьмет бильдирелер

Б¹О гедже падишанынъ юкъусы къачты, ве о, хатыралыкъ кунъделик тарих китабыны кетирмеге буюрды. Китапны падишагъа окъуп башладылар. ²Китапта къапунынъ къаравуллеры, падишанынъ эки везири Бигтан ве Тереш Ахашверош падишаны ольдюрмеге истегени, Мордекъай исе буны бильдиргени акъкъында язылгъан эди.

³Падиша:

– Буны япкъаны ичюн Мордекъайгъа насыл урьмет косътерильген? Оны ненен мукъяфатладылар? – деп сорады.

Падишанынъ янынъда хызмет эткен яш огъланлар:

– Онъа ич бир шей япылмады, – деп джевап бердилер.

⁴– Азбарда ким бар? – деп сорады падиша.

О вакъыт падиша эвининъ тыш азбарында Хаман турмакъта эди. О, озю азырлагъан директе Мордекъайны асмакъ акъкъында падишанен лаф этмек ичюн кельген эди.

* 5.14 Йигирми беш метр – къ. еуд. «50 аммах».

⁵Яш хызметчилер падишагъа:

– Азбарда Хаман турмакъта, – дедилер.

– Кирсин, – деди падиша.

⁶Хаман кирди. Падиша ондан:

– Эгер падиша насылдыр бир адамгъа урьмет косътермеге истесе, шу адамгъа не япмалы? – деп сорады.

Хаман ичинден: «Менден гъайры падиша кимге урьмет косътермеге истейджек?» – деп тюшюнди. ⁷Падишагъа исе Хаман бойле джевап берди:

– Падиша урьмет косътереджек адамгъа ⁸падишалыкъ урбасыны, падишагъа ляйыкъ урбаларны кетирсинлер, падиша юрген атны да кетирсинлер, атнынъ башына падишагъа ляйыкъ ильванлар такъсынлар. ⁹Урбанен атны падишанынъ башлыкъларындан энъ яхшысына берсинлер, о исе падиша урьмет косътермеге истеген адамны кийиндирсин. Оны ат устюнде шеэр мейданына чыкъарсынлар ве онынъ огюнде кычырып бойле илян этсинлер: «Падиша урьмет косътермеге истеген адамгъа бойле япылыр!»

¹⁰Падиша Хамангъа:

– Тез урбанен атны ал да, сен айткъанынъ киби, сарайнынъ къапусы янында отургъан ехудалы Мордекъайгъа яп. Бакъ, айткъанларындан бир шейни къачырма, – деди.

¹¹Хаман урбанен атны алды ве Мордекъайны кийиндирди, оны ат устюнде шеэрнинъ мейданына чыкъарды ве онынъ огюнде кычырып бойле илян этти: «Падиша урьмет косътермеге истеген адамгъа бойле япылыр!»

¹²Сонъ Мордекъай кене сарай къапусы янына къайтты. Хаман исе бетини къапатып, гъам ичинде эвине ашыкъты. ¹³Хаман Зереш апайына ве эписи достларына онен олгъанларнынъ эписини айтып берди. Онынъ акъылданелери ве апайы Зереш онъа бойле дедилер:

– Эгер Мордекъай ехудалы халкъындан олса, – сен исе онынъ огюнде бойле алчакъланмагъа башладынъ, – сен оны енъмейджексинъ, мытлакъа онынъ огюнде ёкъ олып кетеджексинъ.

Хаманны ольдюрелер

¹⁴Олар онен даа лаф эткенде, падишанынъ везирлери келип, Хаманны Эстернинъ азырлагъан зияфетине кетмек ичюн ашыкътырып башладылар.

7 ¹Падиша ве Хаман Эстер къыраличенинъ зияфетине кельдилер. ²Экинджи куню де, зияфет вакътында падиша Эстерден:

– Юрегинъ не истей, Эстер къыраличе? Оны беджереджегим! Истеклеринъ насыл? Падишалыкънынъ ярысыны сорасанъ биле, санъа бериледжектир! – деп сорады.

³Эстер къыраличе бойле джевап берди:

– Падиша, эгер сенинъ козюнъде урьмет къазангъан олсам, падишанынъ истеги олса, истегиме коре меним джанымны ве халкъымны къуртарсынлар! ⁴Мени де, халкъымны да ёкъ этмек, ольдюрмек ве къырмакъ ичюн парасыны бердилер. Эгер бизлерни къул оларакъ саткъан олсалар, мен индеме эдим, о заман падишаны раатсыз этмек ичюн бу етерлик джиддий себеп олмаз эди.

⁵– Юрегинде бойле шейни япмагъа джуръат эткен ким? Къайда о адам? – деп сорады Ахашверош падиша Эстер къыраличеден.

⁶– Бизге къаршы чыкъкъан душман – бу яман Хамандыр! – деди Эстер къыраличе.

Хаман падишанынъ ве къыраличенинъ огюнде пек къоркъты. ⁷Падиша гъазап ичинде зияфет софрасындан турды ве сарайдаки багъчагъа чыкъты. Хаман исе, падиша онынъ сонъуны къара этеджегини анълап, джаныны сакъламакъ ичюн, Эстер къыраличеге ялварып къалды.

⁸Падиша сарайнынъ багъчасындан зияфет эвине къайткъанда, Хаманнынъ Эстер отургъан ятакъкъа таянгъаныны коръди ве:

– Меним эвимде даа къыраличенинъ намусына да токъунмагъа истей! – деп къычырды.

Падишанынъ сёзлери агъзындан чыкъкъанынен, Хаманнынъ бетини къапаттылар.

⁹Падишанынъ везирлеринден бири Харбона бойле деди:

– Мордекъай падишагъа эйилик этти, Хаман исе онъа бу дирекни азырлады. Мына о, Хаманнынъ эви янында тура, юксеклиги йигирми беш метр.

– Хаманны о дирекке асынъыз, – деди падиша.

¹⁰Бойледже, Хаманны дирекке астылар. Хаман исе оны Мордекъайгъа азырлагъан эди. Сонъ падишанынъ гъазабы ятышты.

Ехудалыларгъа озьлерини къорчаламагъа разылыкъ берелер

8 ¹О куню Ахашверош падиша ехудалыларнынъ душманы Хаманнынъ звини Эстер къыраличеге берди. Эстер падишагъа Мордекъай онъа ким олгъаныны анълатты, ве Мордекъай падишанынъ огюне кельди. ²Падиша Хамандан къайтарып алгъан юзюгини пармагъындан чыкъарып, оны Мордекъайгъа берди. Сонъ Эстер Мордекъайны Хаманнынъ эвине бакъыджи япты.

³Сонъ Эстер кене падишанен лаф этти, онынъ аякълары астына ерге тюшти, чокъ агълады ве агъагълы Хаманнынъ яман ишини ве онынъ ехудалыларгъа къаршы тюшюнип чыкъаргъан ниетлерини токътатмагъа ялварды. ⁴Падиша Эстерге тараф алтын таягъыны узатты. Эстер аякъ устуне турып, падишанынъ огюнде турды ⁵ве бойле деди:

– Эгер падишанынъ истеги олса, эгер мен падишанынъ урьметини къазангъан олсам, эгер бу иш падишагъа догъру корюнсе, эгер де падиша мени бегенсе, къагъыт язсынлар, агъагълы Хаммедатанынъ огълу Хаман яздыргъан, падишалыкънынъ эр виляетиндеки ехудалыларны ёкъ

этмеге буюргъан мектюплерни кери къайтарсынлар. ⁶Халкъымнынъ башына тюшкен беляны насыл этип корерим? Тувгъанларымнынъ олюмини корьгениме насыл этип даянырым?

⁷Ахашверош падиша Эстер къыраличеге ве ехудалы Мордекъайгъа бойле деди:

– Мына, мен Хаманнынъ эвини Эстерге бердим. Хаман ехудалыларны ольдюрмеге истегени ичюн, онынъ озюни дирекке астылар. ⁸Сиз ехудалылар акъкъында истегенинъизни падишанынъ адындан язынъыз ве падишанынъ юзюгинен басынъыз. Падишанынъ адындан язылгъан ве падишанынъ юзюгинен басылгъан мектюплерни къайтармагъа исе чаре ёкъ.

⁹О вакъыт учюнджи айнынъ, яни Сиван айынынъ 23-юнджи куню падишанынъ кятиплерини чагъырдылар. Олар ехудалыларгъа, акимлерге, башлыкъларгъа ве Индистандан Хушкъадже 127 виляеттеки виляет башлыкъларына Мордекъайнынъ эр буюргъанларыны яздылар. Эр виляет ичюн озь языларынен, эр халкъ ичюн озь тилинен яздылар. Ехудалыларгъа да оларнынъ озь язысында ве озь тилинде яздылар. ¹⁰Мордекъай мектюплерни Ахашверош падишанынъ адындан язды, оларны падишанынъ юзюгинен басты ве хаберджилернен ёллады. Хаберджилер падиша ичюн махсус бесленген чабик атлар устюне минип кеткен эдилер. ¹¹Мектюплерде падиша эр бир шеэрде яшагъан ехудалыларгъа топланмагъа ве яшайышларыны къорчаламагъа, ехудалыларнынъ душманларыны, виляетлернинъ ве халкъларнынъ кучлю адамларыны, оларнынъ балаларыны ве апайларыны ёкъ этмеге, ольдюрмеге ве къырмагъа, мал-мульклерини де чайпап алмагъа разылыкъ бере эди. ¹²12-нджи айнынъ, яни Адар айынынъ 13-юнджи кунюнде Ахашверош падишанынъ бутюн виляетлеринде буны япмагъа мумкюн эди. ¹³Шу кягъытнынъ копиясы эр бир виляетке бериледжек эди. Ехудалылар шу кунюде душманларына джезасыны бермеге азыр олсунлар деп, шу кягъыт къанун оларакъ эр бир халкъкъа бильдириледжек эди.

¹⁴Падишанынъ чабик атларына минген хаберджилер тез кеттилер, падишанынъ буюргъаныны беджермеге ашыкътылар. Къанун Шушан къалесинде де илян этильди.

¹⁵Мордекъай мор ве без тюстеки падиша урбасынен, башында ба-лабан алтын таджынен, сыртында индже кетенден мавылы къырмызы бир япынджанен падишадан чыкъты. Шушан шеэри де шеньленди ве къуванды.

¹⁶Ехудалылар къуванчтан ве севинчтен парылдай эдилер, ве эр ким оларны урьмет эте эди. ¹⁷Эр бир виляетте, эр бир шеэрде, падишанынъ буюргъаны ве къануны барып еткен эр бир ерде ехудалыларда къуванч ве севинч, зияфет ве байрам эди. Мемлекетнинъ халкъларындан чокълары ехудалылардан пек къоркъып, озьлери ехудалы олдылар.

Ехудалыларнынъ акътыманы

9 ¹12-нджи айнынъ, яни Адар айынынъ 13-юнджи кунюнде падишанынъ буюргъаны ве къануны беджерильмеге вакъты-саати кельди. О куню ехудалыларнынъ душманлары оларны бойсундырмакъ умятинде эдилер, амма аксине чыкъып, ехудалылар душманларыны бойсундырдылар. ²Ехудалылар Ахашверош падишанынъ бутюн виляетлериндеки шеэрлерде топландылар ве оларгъа яманлыкъ япмагъа истегенлерни ольдюрдилер. Эписи халкълар ехудалылардан пек къоркъкъанлары ичюн, оларгъа къаршы кимсе чыкъмады. ³Виляет башлыкъларынынъ эписи, акимлер, башкъа башлыкълар ве падиша ишлерини беджергенлер Мордекъайдан пек къоркътылар ве ехудалыларгъа къол туттылар. ⁴Падишанынъ эвинде Мордекъай буюк адам олды, онынъ намы бутюн виляетлерде белли эди. Кунь-куньден Мордекъайнынъ кучю арта эди.

⁵Ехудалылар бутюн душманларыны къылычнен урып ольдюрдилер ве ёкъ эттилер. Озь душманларынен истегенлерини яптылар. ⁶Шушан къалесинде ехудалылар 500 адамны ольдюрив ёкъ эттилер. ⁷Паршанда-та, Далфон, Аспатаны, ⁸Пората, Адалья, Аридатаны, ⁹Пармашта, Арисай, Аридай ве Вайзатаны ¹⁰– ехудалыларнынъ душманынынъ, Хаммедатанынъ огълу Хаманнынъ он огълуны ольдюрдилер. Мал-мульклерине исе къолларыны узатмадылар.

¹¹Шушан къалесинде ольдюрильгенлернинъ сайысы шу куню падишагъа хабер этильди.

¹²Падиша Эстер къыраличеге:

– Шушан къалесинде ехудалылар 500 адамны ве Хаманнынъ он огълуны ольдюрив ёкъ эттилер. Падишалыкънынъ башкъа виляетлеринде олар нелер яптылар? Юрегинъ не истей? Оны беджереджегим! Башкъа истеклеринъ насыл? Олар да япыладжакълар, – деди.

¹³– Эгер падишанынъ истеги олса, Шушандаки ехудалыларгъа ярын да бугуньки къанунгъа коре япмагъа разылыкъ берсинлер. Хаманнынъ он огълуны исе дирекке ассынлар, – деди Эстер.

¹⁴Падиша буны япмагъа буюрды. Шушанда къанун чыкъарылды, ве Хаманнынъ он огълуны астылар. ¹⁵Шушандаки ехудалылар Адар айынынъ 14-юнджи куню де кене топланып, шеэрде 300 адамны ольдюрдилер. Мал-мульклерине исе къолларыны узатмадылар.

¹⁶Падишанынъ башкъа виляетлеринде яшагъан башкъа ехудалылар топлаштылар, душманлардан къоркъмайып яшамакъ ичюн, яшайышларыны къорчаламагъа турдылар ве 75 000 душманны ольдюрдилер. Мал-мульклерине исе къолларыны узатмадылар. ¹⁷Булар эписи Адар айынынъ 13-юнджи куню олып кечти. Айнынъ 14-юнджи куню исе олар тынчландылар ве о кунни байрам ве къуванч куню яптылар.

¹⁸Шушандаки ехудалылар исе айнынъ эм 13-юнджи, эм 14-юнджи куню топландылар. Айнынъ 15-инджи куню исе олар тынчландылар ве о кунни байрам ве къуванч куню яптылар. ¹⁹Онынъ ичюн диварсыз шеэрлерде яшагъан ехудалылар Адар айынынъ 14-юнджи куню къуванчнен ве зияфетлернен байрам япалар ве бири-бирлерине бахшышлар ёллайлар.

Пурим Байрамы

²⁰Мордекъай бу вакъиаларны язып алды ве Ахашверош падишанынъ узакъ ве якъын эписи виляетлеринде яшагъан ехудалыларгъа мектюплерни ёллады ²¹ве эр йыл Адар айынынъ 14-юнджи ве 15-инджи куньлер байрам япмагъа буюрды. ²²О куньлерде ехудалылар душманларындан къуртулдылар, ве о айда оларнынъ гъамы къуванчкъа, кедерлери де байрам кунюне айландылар. Шунунъ ичюн о куньлер зияфет ве шенълик куньлери олдылар, ве шу куньлери бири-бирлерине бахшышларыны ёлламагъа, фукъарелерге де бахшышларыны бермеге башладылар.

²³Бойделикнен, ехудалылар Мордекъайнынъ оларгъа язгъанларыны къабул эттилер ве озьлери де башлагъаныны девам эттилер.

²⁴Эписи ехудалыларнынъ душманы агъагълы Хаммедатанынъ огълу Хаман ехудалыларны ёкъ этмеге истеди ве оларны ольдюрмеге ве къырмагъа ичюн «пур» ташлады, яни джереп чекти. ²⁵Лякин хабар падишагъа кельген сонъ, падиша къягъытны йиберди ве Хаманнынъ ехудалыларгъа къаршы тюшюнип чыкъаргъан яманлыгъыны онынъ башына къайтарды, ве онен огъууларыны да дирекке астылар. ²⁶Онынъ ичюн бу куньлерге «пур» сёзюнден келип чыкъкъан «Пурим» деген ад бердилер. Шу мектюпнинъ бутюн сёзлерине, озь козьлеринен корип эшиткенлерине коре, ²⁷ехудалылар эписини къабул эттилер ве сёз бердилер ки, озьлери, эвлятлары ве оларгъа къошулгъанларнынъ эписи бу эки кунни мытлакъа байрам япаджакълар, язылгъанына коре ве озь вакътында, эр бир йыл буны этеджеклер. ²⁸Бу куньлер хатыралыкъ куньлери оладжакъ эди, ве оларны эр несильде, эр къабиледе, эр виляетте, эр шеэрде тутаджакъ эдилер. Пурим куньлери ехудалылардан айырылмасынлар, олар даима эвлятларнынъ акълында олсун.

²⁹Ехудалылар Пурим акъкъында язылгъан мектюпни тутсунлар деп, Авихаилнинъ къызы Эстер къырраличе ве ехудалы Мордекъай гъайретнен сорап яздылар ³⁰ве Ахашверош падишалыгъынынъ 127 виляетине бу мектюплерни аманлыкъ ве акъикъатлыкъ тилеклеринен ёлладылар. ³¹Эстер къырраличе ве ехудалы Мордекъай тайинлеген вакътында ехудалылар бу Пурим куньлерини эр вакъыт тутмакъ керек эдилер. Бу куньлерни аштан вазгечюв ве матем куньлери оларакъ озьлерине ве балларына сайладылар. ³²Бойледже Эстернинъ эмири Пурим акъкъында сёзни тасдыкълады, ве о, китапкъа язылды.

Мордекъай юкселе

10 ¹Сонъ Ахашверош падиша бутюн мемлекет ичюн ве денъиз адалары ичюн берги тайинледи. ²Падишанынъ кучълю ишлери, онынъ къудретли япкъанлары ве падиша юксельткен Мордекъайнынъ улулыгъы акъкъында икяе мадайлы ве фарслы падишаларнынъ кунъделик тарих китабында язылды. ³Ехудалы Мордекъай Ахашверош падишадан сонъ экинджи адам эди. Ехудалыларнынъ арасында о, буюк адам эди. О, халкъы ичюн яхшылыкъ къыдыра ве бутюн миллетининъ аманлыгъыны истей эди. Шунынъ ичюн чокъ агъа-къардашлары оны пек севе эдилер.

Зебур
ве икмет
китаплары

Эюп акъкъында китап

Эюп китабы, башына пек яман вакъиалар тюшкен, пек яхшы адамнынъ тарихыны тариф эте: онынъ эписи балалары эляк оларар, о, бутюн мал-мулькюнден марум къала ве пек ярамай ве азаплы хасталыкъкъа огърай. Эюпнынъ достлары онъа тессели бермек ниетинен келелер, амма тез арада опыкеге кечелер. Оларнынъ мантыкъларына коре, Эюп азап чексе, демек, о, гунакяр экен. Амма Эюп буны къабул этип оламай, о, бойле джезагъа ляйкъ олгъан гуна къазанмагъаныны биле. О, Алланен юзьме-юзь корюшип, озюнинъ къабаатсыз олгъаныны ве Алланынъ акъсызлыгъыны исбатламакъ истей. Сонъ лакъырдыгъа Элиху адлы бир адам къошула, ве ахыры сонъу, Эюпкъа Рабби Озю мураджаат эте. Рабби Эюпнынъ суаллерине догърудан-догъру джевап бермесе де, Алланынъ ве азап чеккен инсафлы адамнынъ корюшюви барышыкънен бите.

Эюп – инсафлы адам. Шейтан Эюпны сынамагъа ниетлене (1–2 б.). Эюпнынъ достларынен олгъан лакъырдысы (3–27 б.). Икмет акъкъында йыр (28 б.). Эюпнынъ сонъки нуткъу (29–31 б.). Элихунинъ сёзлери (32–37 б.). Алла Эюпкъа джевап бере (38–41 б.). Эюп тевбе эте. Алла Эюпнынъ достларыны къабаатлай (42 б.).

Эюп акъкъында

1 Уц топрагъында Эюп адлы бир адам яшай эди. Къусурсыз, догъру адам олып, о, Алладан къоркъа ве яманлыкътан къача эди. ² Онынъ еди огълу ве учъ къызы бар эди. ³ Онынъ даа 7 000 къой-эчкилери, 3 000 девеси, 500 чифт бугъасы, 500 эшеги ве чокътан-чокъ хызметчилери бар эди. Куньдогъушта яшагъанларнынъ арасында шу акъай энъ намлы адам эди.

⁴Огъуллаы топлашып, озь эвлеринде невбетнен байрамлар япа эдилер ве учь къызкърдашларыны озьлеринен берабер ашап-ичмеге чагъыра эдилер. ⁵Байрамларынынъ кунълери биткенинен, Эюп эр вакъыт огъуллаыны чагъыртып, оларны темизлеп, Алланынъ огюнде азиз эте эди. Саба эрте турып, о, эр бир огълунынъ адындан бутюнлей якъыладжакъ кърбанлар кетире эди, чюнки: «Бельки, огъулларым Алла акъкъын-да яман сёзлер тюшонип, гуна къазангъандырлар», – деп тюшюне эди. Эюп эр вакъыт ойле япа эди.

Алланынъ Шейтаннен биринджи субети

⁶Бир кунь Алланынъ огъуллаы * РАББИнинъ огюне кельгенде, Шейтан * да оларнен берабер кельди. ⁷РАББИ Шейтандан:

– Къайдан кельдинъ? – деп сорады.

Шейтан:

– Ер юзюни доланып кельдим, – деп джевап берди РАББИге.

⁸РАББИ Шейтангъа:

– Къулум Эюпны корьдинъми? – деди. – Дюнъяда онынъ киби адам ёкъ. Къусурсыз, догъру бир адамдыр. О, Алладан къркъа ве яманлыкъ-тан къача.

⁹Шейтан РАББИге:

– Эюп Алладан кърккъанындан файда корьмейми? – деп джевап берди. ¹⁰– Сен оны, эвини ве бутюн барлыкъ-вариетини эр тарафлама кърчаламайсынъмы? Онынъ япкъан эр шейини Сен багъышладынъ, ве айванлары бутюн ер юзюнде чокълаштылар. ¹¹Амма къролунъны узатып, онынъ эр шейине зарар кетирсенъ, о, Сени ачыкъ яманлайджакъ!

¹²О вакъыт РАББИ Шейтангъа:

– Яхшы, онынъ бутюн малы-мулькюнен не япмагъа истесенъ, яп, янъгъыз озюне тийме, – деди.

Сонъра Шейтан РАББИнинъ огюнден кетти.

Эюпнынъ биринджи сыналувы

¹³Бир кунь Эюпнынъ огъуллаынен къызлары буюк агъасынынъ эвинде аш ашап шарап иче эдилер. ¹⁴Бир хаберджи Эюпкъа келип, бойле деди:

¹⁵– Биз огюзлернен топракъны сюре эдик, янларымызда эшеклер отлай эди. Бирден шевалылар бизге атылып, айванларынынъ тутуп алдылар, хызметчилеринъни исе кылычнен ольдюрдилер. Янъгъыз мен къртулдым ве санъа бу хаберни кетирдим.

¹⁶О сёзюни битирмезден, башкъа бир хаберджи келип:

* 1.6 Бельки, мында Алла яраткъан мелеклер акъкъында лаф этиле.

* 1.6 Шейтан – кь. еуд. мында «сатан» сёзю къулланыла. О, «душман» манасыны ташый.

– Алланынъ атеши коктен тюшип, къой-эчкилернен берабер хызметчилеринъни якъып ташлады. Янъгъыз мен къртурулдым ве санъа бу хаберни кетирдим, – деди.

¹⁷О сѣзюни битирмезден, башкъа бир хаберджи келип:

– Къасдийлилер учь тарафтан кельдилер ве девелерге атылып, оларны тутып алдылар, хызметчилеринъни исе къылычнен ольдюрдилер. Янъгъыз мен къртурулдым ве санъа бу хаберни кетирдим, – деди.

¹⁸О сѣзюни битирмезден, башкъа бир хаберджи келип:

– Огъулларынынънен къызларынынъ буюк огълунънынъ эвинде аш ашап шарап ичкенлеринде, ¹⁹апансыздан сахра тарафтан буюк боран къопып, дѣрт тарафтан эвге урды ве эвни йыкъты. Эв йыкъылды, ве балаларынънен хызметчилеринъ ольди. Янъгъыз мен къртурулдым ве санъа бу хаберни кетирдим, – деди.

²⁰О заман Эюп турды, урбасыны йыртты, сачларыны кести де, ерге тюшип, Аллагъа ибадет этти ²¹ве бойле деди:

– Бу дюньягъа чыплакъ кельдим,
мындан чыплакъ да кетеджегим.
РАББИ берди, РАББИ алды,
РАББИнинъ Ады мубарек олсун!

²²Башына тюшкенлерине бакъмадан, Эюп гуна ишлемеди ве Алланы къабаатламады.

Алланынъ Шейтаннен экинджи субети

2 ¹Башкъа бир кунь Алланынъ огъуллары РАББИнинъ огъуне кельгенде, Шейтан да оларнен берабер кельди. Шейтан РАББИнинъ огъуне кельгенде, ²РАББИ Шейтандан:

– Къайдан кельдинъ? – деп сорады.

Шейтан:

– Ер юзюни доланып кельдим, – деди.

³РАББИ Шейтангъа:

– Къулум Эюпны корьдинъми? – деди. – Дюньяда онынъ киби адам ёкъ. Къусурсыз, догъру бир адамдыр. О, Алладан къоркъа ве яманлыкътан къача. О озь къусурсызлыгъында але даа къатты тура, сен исе бош ерде оны къабаатсыз ёкъ этмеге Мени къозгъадынъ.

⁴Шейтан РАББИге:

– Джангъа джан*, – деп джевап берди. – Адам озь джаны ичюн эр шейини берер. ⁵Амма къолунъны узатып, онынъ беденине ве кемиклерине зарар кетирсенъ, о, Сени ачыкъ яманлайджакъ!

⁶РАББИ Шейтангъа:

– Яхшы, онъа не япмагъа истесенъ, яп, янъгъыз джаныны алма, – деди.

* 2.4 Къ. еуд. «тери ичюн тери» демектир.

Эюпнынъ экинджи сыналувы

⁷Сонъра Шейтан РАББИнинъ огюнден кетти. О, Эюпкъа зарар кетирип, къоркъунчлы тери хасталыкънен онынъ беденини табанларындан башынынъ тѣлесинедже къаплады.

⁸Эюп бир бардакъ парчасы алды да, куль ичине отурып, яраларыны кырып башлады.

⁹Апайы онъа:

– Сен эп даа къусурсызлыгъынъда къатты турасынъмы? Алланы яманла да, ебер, – деди.

¹⁰Лякин о, апайына бойле джевап берди:

– Къабакъбаш къадын дайын лаф этесинъ. Алладан яхшылыкъны къабул этип, аджеба яманлыкъны къабул этмейджекмизми?

Башына тюшкенлерине бакъмадан, Эюп озь айткъанында гуна ишлемеди.

Эюпнынъ достлары

¹¹Эюпнынъ учь досту бар эди: теманлы Элифаз, шуалы Билдад ве намалы Цофар. Олар онынъ башына тюшкен бутюн белялар акъкъында эшитип, эр бири озь еринден ёлгъа чыкъып топлаштылар ве, оны аджып, рухуны котермек ичюн, онъа кетмеге анълаштылар. ¹²Оны узакътан корип, танып оламадылар. Сонъра олар кычырып, агъладылар, урбаларыны йырттылар ве башларынынъ устюнден кокке топракъ септилер. ¹³Еди кунь еди гедже онен берабер ерде отурдылар. Кимсе агъзыны ачмады, чюнки Эюпнынъ хорлугъы адджы олгъаныны коре эдилер.

Эюп догъгъанына пешман

З ¹Ондан сонъ Эюп агъзыны ачты ве догъгъан кунюни къаргъады. ²Сѣзюни башлап, о, бойле деди:

³ – Догъгъан кунюм ёкъ олгъайды,
Мен анамнынъ къурсагъында пейда олгъан гедже гъайып
олгъайды!

⁴ О кунь къаранлыкъкъа чевирильгейди,
Юдже Алла оны унуткъайды,
о куню кунеш де догъмагъайды.

⁵ О кунь къаранлыкънынъ ве олюм кольгесининъ къысмети
олгъайды,

булутлар оны къаплагъайды,
къаранлыкъ о куннинъ отюни патлаткъайды.

⁶ О геджени зифт къаранлыкъ къаплагъайды,
йылнынъ кунълери арасындан силингеиди,
айлардан ич бирине кирмегейди.

- 7 О геджеси бир къадын юкке къалмагъайды,
шу геджеси шеньлик сеслери эшитилмегейди.
- 8 Ырымджылар шу геджени къаргъагъайды,
ливъятанны* уяндыра бильгенлер
оны лянетлегейди.
- 9 Танъ йылдызлары къара къалгъайды.
Шу гедже ярыкъны беклеп отургъайды,
лякин догъгъан кунешнинъ шавлелерини коръмегейди.
- 10 Ойле олгъайды, чюнки шу гедже анамнынъ къарыныны
къапатмады,
чюнки о, манъа чокъ беля ве кедер кетирди.
- 11 Не ичюн догъгъанымда ольмедим?
Неге къарындан чыкъкъан сонъ гъайып олмадым?
- 12 Не ичюн мени къучакъларына алдылар?
Неге манъа эмчек бердилер?
- 13 Энди ятар да, тынчланыр эдим,
раат олып, юкълар эдим.
- 14 Йыкъылгъан шеэрлерни янъыдан къургъан*
дюньянынъ падишаларынен ве насиатчыларынен берабер энди
олур эдим,
- 15 алтын топлагъан, эвлерини кумюшке толдургъан
башлыкъларнен бирликте къалыр эдим.
- 16 Мени, тюшюкни киби, гизли сакълагъайдылар,
кунъ ярыгъыны коръмеген сабийлерни киби,
топракъкъа комгейдилер.
- 17 Анда яман адамлар къоркъузмаз,
о ерде такъаттан кесильген инсанлар раатланыр.
- 18 Эсирлернинъ эписи раатлыкъ тапар,
озъ хорлайыджыларнынъ сесини эшитмезлер.
- 19 Кучюклер де, буюклер де андадыр,
ве къуллер эфендисинден азаттыр.
- 20 Хорлангъанларнынъ,
ичлери къасеветлерге толу адамларнынъ омюри неден девам этер?
- 21 Олар олюмни беклей, о исе кельмей,
оны сакълангъан байлыкътан зияде къыдыралар.
- 22 Олар мезаргъа тюшкенде,
юреклери пек къуванаалар.
- 23 Келеджекте не оладжагъыны бильмеген инсангъа,
чевресини Алла коръсетмеген адамгъа

* 3.8 Ливъятан – сувда, денъиз теренлигинде яшагъан дешетли махлюкъ.

* 3.14 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Биналары энди виран къалгъан».

неге яшайыш берилир?

- ²⁴ Ынъранувларым – меним ашым,
агълавларым – акъкъан сувлар кибиدير.
²⁵ Къоркъунчлы къасеветлер меним башыма тюшти,
неден пек къоркъа эдим, о да башыма кельди.
²⁶ Тынчлыкъ-аманлыкъ ёкъ, раатлыкъ ёкъ,
башыма белялар тюше.

Элифазнынъ биринджи лафы

- 4** ¹ Теманлы Элифаз бойле джевап берди:
² – Санъа бир шей айтсам,
джанынъ агъырмазмы?
Айтмасам, ичим дерт толаджакъ!
³ Сен чокъусына огют бердинъ,
рухтан тюшкенлерге таянч эдинъ,
⁴ ёлдан урулгъанларгъа сёзлеринъ такъат берди,
тизи титрегенлерге сен къувет бердинъ.
⁵ Лякин бея санъа кельгенде, сен такъаттан тюштинъ,
къаза башынъа тюшкенде, сен къоркътынъ.
⁶ Алладан къоркъкъанынъ санъа эминлик бермезми,
догъру яшагъанынъ санъа ишанч олмазмы?
⁷ Тюшюн да бакъ, къабаатсыз адам гъайып олдымы?
Догъру адамлар бирде-бир ерде ёкъ этильдими?
⁸ Коръгениме коре, кемлик ве яманлыкъ сачкъанлар
белялар берекетини джыяр.
⁹ Алла уфюрер ве оларны гъайып этер,
гъазабы эсер, ве олар ёкъ олур.
¹⁰ Багъыргъан арсланнынъ сеси кесилир,
яш арсланларнынъ тишлери къырылыр.
¹¹ Аш тапамагъаны ичюн арслан олер,
балалары тараф-тараф къачар.

Элифазнынъ коръгени

- ¹² Бир сёз гизли манъа келип етти,
къулагъым фысылтыны эшитти.
¹³ О гедже мен къоркъунчлы тюшни коръдим,
о вакъыт къатты юкъу адамларны сарды.
¹⁴ Мен къоркътым ве пек титредим,
эписи кемиклерим къалтырады.
¹⁵ Устюмден бир ель кечти,
ве тёпе сачларым тикленди.
¹⁶ Кимдир турды, амма не олгъаныны анъламадым,
козюм огюнде анълашылмагъан бир шей тура эди.

Тынчлыкъ ерни къаплады. Сонъ сесни эшиттим:

- 17 – Алланынъ огюнде адам къабаатсыз олурмы?
Яратыджысынынъ огюнде инсан темиз ола билirmi?*
- 18 Мына, Алла Озь къуллерына ишанмаз,
Озь мелеклерини биле хаталарда къабаатлар.
- 19 Я адамлар акъкъында не айтмагъа мумкюн?
Олар тоз-топракъта тургъан,
балчыкътан япылгъан эвлерине ошайлар.
Оларны сюмеден къолай эзмеге мумкюн.
- 20 Саба сагъ-селямет олып, акъшамгъа олелер.
Гъайып олгъанларда да, кимсе фаркъына бармаз.
- 21 Олардан къалгъан барлыкъ башкъаларына къысмет ола.
Алланынъ истегини анъламайып,
олар олип кетелер.

Элифаз Эюпны къабаатлай

- 5** 1 Эгер ялварсанъ, санъа джевап бериледжекми?
Азиз мелеклернинъ къайсына кетеджексинъ?
- 2 Ахмакъны ачувы ольдюрир,
акъылсызны пахыллыгъы гъайып этер.
- 3 Мен ахмакънынъ яхшы яшагъаныны корьгенимнен,
шу дакъкъасы онынъ эвини къаргъадым.
- 4 Балалары ярдым корьмез,
шеэр къапусы янында олар адалетни тапмаз,
оларнынъ къорчалайыджысы олмаз.
- 5 Ач олгъанлар онынъ берекетини ашар,
тикенлернинъ арасында олгъанларыны биле топлар,
ве сувсагъанлар ахмакънынъ байлыгъыны ютар.
- 6 Бея тоз-топракътан пейда олмаз,
къаза бош ерден кельмез.
- 7 Атеш ялынлары тёпеге учкъаны киби,
азап чекмек де – эр кеснинъ къысметидир.

Элифаз айта ки, эр шейни Аллагъа къалдырмакъ керек

- 8 Сенинъ еринъде мен Аллагъа ялварыр эдим,
ишимни Аллагъа къалдырыр эдим.
- 9 О, акъылымыз етмеген буюк ишлерни япа,
аджайип шейлер япкъанларыны саймагъа чаре ёкъ.
- 10 Ер юзюне ягъмур ягъдырыр,
тарлаларгъа сувлар акъызыр.

* 4.17 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Адам Алладан адалетли олмакъ мумкюнми? Инсан Яратыджыдан саф олмакъ мумкюнми?»

- 11 Хорлангъанларны О, юксельтир,
агълагъанларны къуртарыр.
- 12 Айнеджи олгъанларнынъ макъсатларыны бозар,
къоллары ниетлерини беджермез.
- 13 О, акъыллы адамларны оларнынъ айнеджилигинен тутып алыр,
яланджыларнынъ планлары да бошуна олур.
- 14 Кунъдюз къаранлыкъ оларны къаплар,
уйле вакътында да, геджеси киби, къармаланалар.
- 15 Алла фукъарени къылычтан къорчалар,
кучълюнинъ агъзындан ве къолундан оларны къуртарыр.
- 16 Гъарип ишаныр,
яманлыкъ озъ агъзыны къапатыр.
- 17 Алла акъыл огреткен адам не бахтлыдыр,
шунунъ ичюн Къудретли Алланынъ тербиесини ред этме.
- 18 О, эм яралар, эм яраларны сарар.
Урса биле, къоллары шифа берер.
- 19 Алты белядан сени къуртарыр,
единджиси де санъа зарар кетирип олмаз.
- 20 Ачлыкъта олюмден,
дженкте къылычтан О, сени къорчалайджакъ.
- 21 Къамчыдай аджджы тиллерден сакъланаджакъсынъ,
буюк белялар кельгенде, къоркъмайджакъсынъ.
- 22 Ёкъ этилюв ве ачлыкъ олгъанда, куледжексинъ,
кийик айванлар да сени къоркъузмайджакъ.
- 23 Тарладаки ташлар – сенинъ тарафынъда,
кийик айванларнен муаббетликте яшайджакъсынъ.
- 24 Биледжексинъ ки, чадырынъда аманлыкъ бар.
Эвинъе бакъып, ич бир къусур тапмайджакъсынъ.
- 25 Балаларынъ чокълашаджакъ,
эвлятларынъ да ер юзюндеки от киби оладжакъ.
- 26 Пишкен богъдай вакътына джыйылгъаны киби,
мезаргъа къартлыгъынъда киреджексинъ.
- 27 Бакъ, биз бойле нетиджеге кельдик,
мен санъа айткъаным догърудыр.
Онынъ ичюн буны динъле ве акълынъда тут.

Эюпнынъ джевабы

Эюп озюнинъ чеккен азапларына шикъет эте

6 1 Эюп бойле джевап берди:

2 – Ах, эгер гъамны чеккейдилер,

- азабымны да онен берабер теразеге кьойгъайдылар!
- ³ О, мытлакъа денъизнинъ къумундан агъыр олур эди!
Шунынъ ичюн мен тюшюнмейип лаф эттим.
- ⁴ Къудретли Алланынъ окълары манъа сапланды,
рухум оларнынъ зеэрини иче,
Алланынъ дешетлери манъа къаршы чыкътылар.
- ⁵ Оту олгъан кийик эшек кыгычырмы?
Ашы олгъан бугъа мунърерми?
- ⁶ Дамсыз бир аш тузсуз ашалырмы?
Йымырта акъы леззетли олурмы?
- ⁷ Мен тиймеге биле истемеген шейлер
меним игренч ашым олды.
- ⁸ Ах, ялварувым ерине кельгейди,
Алла истегимни беджергейди!
- ⁹ Алла мени йыкъмагъа истегейди,
Озь кьолунен мени ольдюргейди!
- ¹⁰ Мукъаддес Алланынъ сёзюни ред этмегеним ичюн,
бу меним рухумны котерир эди,
мерапетсиз дердиме мен къуваныр эдим.
- ¹¹ Даа беклемеге кучюм ёкъ.
Омрюмнинъ сонъу недир? Неге сабыр этейим?
- ¹² Кучюм таш къаттылыгъына ошармы?
Беденим демирденми?
- ¹³ Озь-озюме ярдым этип олурыммы?
Насылдыр таянчым бармы?

Эюпнынъ ишанчсыз достлары

- ¹⁴ Башкъа адамгъа мерапет этмеген адам
Къудретли Алланынъ огюнде кьоркъусыны джойгъан.
- ¹⁵ Акъкъан ёлундан урулгъан акъым киби,
къардашларым хаинлик яптылар,
ёлуны денъиштирген селлер дайын олдылар.
- ¹⁶ Олар ириген бузлардан къараралар,
устьлерине тюшкен къар оларны сакълай.
- ¹⁷ Амма сыджакъ вакъыт кельгенде, олар гъайып ола,
ава сыджакълашкъанда, олар къуруп кетелер.
- ¹⁸ Керванлар сув кыдырып, ёлларыны денъиштирелер,
там-такъыр ерлерге кирип, гъайып оларлар.
- ¹⁹ Тема мемлекетининъ керванлары сувлар кыдыра,
Шевадан кельген ёлджулар оларгъа ишана.
- ²⁰ Олар ишанды, лякин алдандылар,
анда келип, масхара олдылар.
- ²¹ Энди сиз де ойле олдынъыз,

- къоркъунчлы бир шейни корип, отюнъиз патлады.
 22 Мен сизден ич бир бахшыш истемедим,
 меним ичюн къапар бермеге сорамадым,
 23 душманларымнынъ къолундан мени къуртармагъа,
 хорлагъанларнынъ къолундан мени сатын алмагъа сизни
 чагъырмадым.

Эюп озь къабаатсызлыгъы акъкъында айта

- 24 Огретинъиз мени, ве мен сёзюмни кесерим,
 къаерде ёлдан урулгъанымны манъа анълатынъыз.
 25 Догъру сёзлер не кучьлюдир!
 Лякин айткъанларынъыз нени косътерелер?
 26 Сёзлериме илишмеге мумкюн деп саясынъыз.
 Умютини гъайып эткен адамнынъ сёзлери
 сизлер ичюн бош ельми?
 27 Джерепа атып, етим кимге тюшеджегине къарар чыкъарасыз,
 базар этип, достунъызны сатасынъыз.
 28 Ялварам, манъа бакъынъыз.
 Козьлеринъизге бакъып, ялан айтар эдимми я?
 29 Вазгечинъиз, манъа адалетсиз янашманъыз,
 вазгечинъиз, адалет эп даа меним тарафымдадыр.
 30 Агъзымда ялан сёз бармы?
 Аджджы сёзлер айткъанымда, богъазым буны анъламазмы?

Эюпнынъ къасевети

- 7** 1 Адамнынъ ер юзюндеки кунълери – аскернинъ агъыр хызмети
 кибидир,
 онынъ кунълери – ыргъатнынъ кунълери киби.
 2 Талдада раатланмакъ ичюн айырылгъан вакъытны
 къул сабырсызлыкънен беклегени дайын,
 ыргъат да иш кунюнинъ акъкъыны беклей.
 3 Джанымнынъ айлары бири-бири артындан бошуна кетелер,
 геджелери де къаарь-къасеветте кечелер.
 4 Ятар-ятмам, танъ аткъаныны беклейим,
 амма гедже пек узанып, уджу-буджу корюнемей,
 ве танъ аткъандже юварланам.
 5 Беденимни къуртлар ве чамурлы къотур къаплады,
 чатлагъан теримден ирин акъа.
 6 Кунълерим тез-тез кечелер*,
 ишанчсыз битмектелер.

* 7.6 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «кунълерим токъуйджынынъ аткъычындан тез кечелер» демектир.

- 7 Акълынъда тут, омюрим – бир ель эсмесидир,
козюм де бир даа яхшылыкъ корьмез.
- 8 Шимди манъа бакъкъан козьлер бир даа мени корьмейджек,
манъа бакъкъанынъда, мен ёкъ оладжагъым.
- 9 Булутлар дагъылып ёкъ олгъаны киби,
олюлер дюньясына тюшкен бир даа чыкъмаз,
- 10 бир даа эвине къайтмаз,
булунгъан ери де оны танымаз.
- 11 Шунунъ ичюн индемейип отурмайджагъым,
юрек сыкъынтысынен айтаджагъым,
джаным агъырлыгъы акъкъында агъланаджагъым.
- 12 Аджеба, мен санъа денъизимми?
Я да денъиз джанаварыммы?
Не ичюн башыма къаравул къойдынъ?
- 13 «Тёшегим манъа гонъюль берер,
ятагъым белямны алып кетер», – деп тюшюнгенимде,
- 14 Сен мени тюшлернен къоркъутасынъ,
руяларнен отюмни патлатасынъ.
- 15 Мени бирев богъып ташлагъайды,
бу хайырсыз беден ичине яшамакътан ольмек хайырлыдыр.
- 16 Бездим.
Яшайышым эбедий дегильдир.
Мени озь алыма къалдыр!
Яшагъан кунълерим бошунадыр!

Эюп Алланы чагъыра

- 17 Адамларгъа не о къадар къыймет кесесинъ?
Неден токътамайып олар акъкъында тюшюнесинъ?
- 18 Неден Сен эр саба оны корьмеге келесинъ?
Неден Сен эр дакъкъа оны сынайсинъ?
- 19 Козюнъни менден ич айырмайджакъсынъмы?
Тюкюримни ютмагъа биле манъа вакъыт
бермейджексинъми?
- 20 Гуна къазангъан олсам биле,
Санъа не зарар кетирир эдим,
эй, адамларнынъ къаравулы?
Нечюн мени токътамаздан урасынъ?
Нечюн санъа бир юк олдым?
- 21 Нечюн гунамны багъышламайсынъ?
Нечюн къабаатымны кечирмейсинъ?
Энди топракъкъа киреджегим,
мени къыдырысынъ, амма мен олмайджагъым.

*Билдаднынъ биринджи лафы**Билдад Эюпкъа Аллагъа дува этмесини огрете***8** ¹Шуалы Билдад бойле джевап берди:

- 2 – Даа чокъ ойле айтаджакъсынъмы?
Сёзлеринъ бошуна уфюрген ель киби.
- 3 Алла адалетсиз суд этерми?
Къудретли Олгъан акъикъатны чевирирми?
- 4 Огъуллеринъ Алланынъ огъуне гуна ишлеген олсалар,
О, оларгъа къабаатларынынъ джезасыны бергендир.
- 5 Эгер сен Алланы къыдырсанъ,
Къудретлиге ялварсанъ,
- 6 эгер сен темиз ве догъру олсанъ,
О, шимди сени къорчалар
ве сенинъ инсафлы эвинъе тынчлыкъ-аманлыкъ берер.
- 7 Илериде оладжакъ байлыгъынъ ойле буюк оладжакъ ки,
эвельки бутюнлей козюнъе корюнмейджек.

Гунакяр ве инсафлы адамларнынъ яшайышы акъкъында

- 8 Эвель яшагъан несиллерден сора,
деделери нелер огренгенини анъла.
- 9 Биз тек тюневин догъдыкъ,
бир шей бильмеймиз,
ер юзюндеки кунълеримиз – бир талдадыр.
- 10 Деделер санъа акъыл огретир,
икмет сёзлерини айтарлар.
- 11 Батакълыкъ олмагъан ерде папирус оту осерми?
Сув олмагъан ерде къамыш осерми?
- 12 О, даа ешилъ олып, кесильмеден,
сув олмаса, башкъа отлардан эвель къуруп кетер.
- 13 Алланы унуткъан эр кеснинъ сонъу бойледир,
алласызларнынъ умюти гъайып олур.
- 14 Онынъ ишанчы дагъылыр,
о, орюмчекнинъ йипчигине ишаныр.
- 15 Эвине таяныр да, эви авдарылыр,
онъа япышыр да, турып оламаз.
- 16 Ойле адам кунешнинъ тюбюнде семирир,
пытакълары багъча бою дагъылыр,
- 17 тамырлары таш обасына сарылыр,
ташларнынъ арасында ер къыдырыр.
- 18 Амма еринден чыкъарылгъанда,

ери: «Сени ич корьмедим», – деп оны ред этеджек.

¹⁹ Бакъ, къуванчынынъ сонъу будыр.

Топракътан исе башкъалар котерилир.

²⁰ Алла мытлакъа инсафлы адамны ред этмез,
яманлыкъ эткенлерине ярдым этмез.

²¹ О, сенинъ агъзынъны кене кулькюге,
дудакъларынъны къуванч къычырувларына толдураджакъ.

²² Сени кореджек козю олмагъанлар масхара олурлар,
яман адамларнынъ чадырлары ёкъ олурлар.

Эюпнынъ джевабы

*Эюп Аллагъа къаршы турып оламайджагъы
акъкъында айта*

9 ¹Эюп бойле джевап берди:

² – Догъру! Керчектен де ойле олгъаныны билем,
амма Алланынъ огюнде адам насыл акъланып олур?

³ Бирев Онен давалашмагъа истесе,
бинъ суалининъ бирине биле Онъа джевап берип оламаз.

⁴ Онынъ акъылы буюк, кучю сонъсуздыр,
Онъа къаршы ким чыкъты да, сагъ къалды?

⁵ Кунъ эвельден хабер этмейип,
О, дагъларны тепретир,
гъазабында оларны аст-устъ этер.

⁶ Дюнъяны сарсытыр,
темеллерини титретир.

⁷ О, кунешке буюрыр, ве кунеш догъмаз,
О, йылдызларны къаранлыкънен къаплай.

⁸ Янъгъыз О, коклерни ерлештирген
ве денъиз далгъларыны бойсундыргъан.

⁹ Джетемен йылдыз уюрини, Орионны, Улькерни,
дженюп йылдызларыны О, яраткъан.

¹⁰ О, буюк ишлер ярата,
оларнынъ фаркъына бармакъ чареси ёкъ,
аджайип шейлерни косътере,
оларнынъ ады-эсабы олмаз.

¹¹ Мына, янымдан кечсе, Оны корип оламам,
кечип кетсе, Оны сеззем.

¹² Эгер О, бир шей алмагъа истесе,
Оны кимсе токътатып оламаз,
«Недир эткенинъ?» – деп кимсе айтып олмаз.

- 13 Алла гъзабыны ятыштырмаз,
Рахавнынъ * хызметчилерини О, енъер.
- 14 Онъа насыл джевап берип олурым?
Насыл сёзлернен файдаланайым?
- 15 Акълы олсам биле, Онъа джевап бермем,
коклердеки Къадымдан тек мерамет истерим.
- 16 Оны чагъыргъанда, О манъа джевап берсе де,
сесимни эшиткенине инанмаз эдим.
- 17 О, боран киби, мени ура,
бир шейсиз яраларымны арттыра.
- 18 Нефес алмагъа ёл бермей манъа,
омюримни дертке толдура.
- 19 Эгер бу кучъ сынавы олса,
О, артыкъ кучълюдир.
Эгер суд олса,
Онен оладжакъ давамнынъ кунюни ким бельгилейджек?
- 20 Озюмни акълап башласам, агъзым мени къабаатлар,
инсафлы олсам биле, О, мени къабаатлы саяр.
- 21 Къабаатсызым мен,
джанымнен ишим ёкъ,
омюримни коръмеге истемейим.
- 22 Эписи бир! Шунунъ ичюн дедим ки:
«О, инсафлыны да, яман адамны да ёкъ этер».
- 23 Апансыздан къамчынен урар,
къабаатсызларнынъ азабына кулер.
- 24 Дюнъя яманларнынъ къолуна берильгендир,
О исе къадыларнынъ козюни къапатыр.
Эгер Алла буны япмагъан олса, кимдир?

Эюп Алланынъ огюнде бутюнлей къуветсиз

- 25 Кунълерим чабик хаберджиден тез чапа,
яхшылыкъ коръмезден олар уча.
- 26 Къамыштан япылгъан енгиль къайыкълар киби,
авына атылгъан къартал киби, кечмектелер.
- 27 «Шикъяетимни унутайым,
гъамлы чырайымны денъиштирип,
кулюмсирейим», – десем,
- 28 эп бир бутюн дертлеримден къалтырарым,
чюнки мени акъламайджагъынъны билем.
- 29 Мен къабаатлы чыкъарым,

* 9.13 Рахав – денъиз джанавары. Бельки, шу джанаварнынъ ады «гъурур» сёзюне манадаш олып келир ве Алланынъ душманы деп сайылып. Даа 26.12 бакъ.

- неден бошуна чекишмеге?
³⁰ Къар сувунен ювунуып,
 эллеримни тер-темиз ювсам биле,
³¹ мени кене кирге батырырсынъ,
 урбаларым биле менден джиренир.
³² О, мен дайын, бир адам дегильдир,
 Онъа джевап бермем,
 Онен берабер судгъа бармам.
³³ Бизни акълы-акъсыз деп къарар чыкъараджакъ,
 арамызда тураджакъ кимсе ёкъ*.
³⁴ Алла менден озь джеза таягъыны алсын,
 О, мени къоркъузмакътан вазгечсин.
³⁵ О заман Ондан къоркъмайып, лаф этерим,
 чюнки озюмни сербест дуярым.

Эюп Алланы адалетсизликте къабаатлай

- 10** ¹ Омрюмден бездим.
 Шикяетимни ачыкъ айтаджагъым,
 джанымнынъ адджжылыгъынен айтаджагъым.
² Аллагъа: «Мени къабаатлама.
 Айт манъа, не ичюн меннен давалашасынъ?» – дейджегим.
³ Озюнь яраткъан шейлеринъни хорлагъанынъ ве ред эткенинъ,
 ярамазларнынъ ниетлеринен разы олгъанынъ
 Сен ичюн яхшымы?
⁴ Сенде адам козю бармы?
 Адам корьген киби коресинъми?
⁵ Кунълеринъ адамнынъ кунълери кибими?
 Йылларынъ да инсаннынъ кибими?
⁶ Не ичюн менде къабаат къыдырасынъ?
 Неге гуналарымны тапмагъа истейсинъ?
⁷ Ярамаз адам олмагъанымны билесинъ,
 ве Сенинъ къолунъдан мени кимсе къуртармайджакъ.
⁸ Къолларынъ манъа бичим берип, мени бутюнлей яратты,
 шимди исе мени ёкъ этесинъ.
⁹ Унутма, Сен мени чамурдан яптынъ!
 Энди исе тоз-топракъкъа чевиреджексинъми?
¹⁰ Мени сют киби тёттинъ,
 пенир киби къаттырдынъ.
¹¹ Манъа эт ве тери кийдирдинъ,

* 9.33 Метинде берильген терджиме еудий метафора «элини экимизнинъ устюне къоймакъ» манасыны акис эте.

мени кемиклернен ве джылынларнен пекиттинъ.

- ¹² Манъа омюр бердинъ, мени севдинъ,
джаныма Озюнъ мукъайт олдынъ.
- ¹³ Амма юрегинъде бир шейлер гизлединъ,
акъылынъда ойле ниет бар эди:
- ¹⁴ гуна япкъанымны Сен беклеп тура эдинъ,
къабаатымны джезаламагъа истединъ.
- ¹⁵ Яманлыкъ япкъан олсам, башыма беля!
Инсафлы олсам биле, башымны котералмам.
Масхаралыккъа ве дертлерге тойдым.
- ¹⁶ Аяккъа турсам,
арслан киби, манъа атыласынъ,
Озь аджайип къуветинъни кене манъа косътересинъ.
- ¹⁷ Манъа къаршы янъы шаатларынъны чыкъарасынъ
ве гъазабынъны арттырасынъ.
Сыра-сыра беляларны башыма тюшюресинъ.

Эюп Аллагъа оны унутмагъа ялвара

- ¹⁸ Нечюн манъа догъмагъа ёл бердинъ?
Мени ич кимсенинъ козю коръмеден, ольгейдим!
- ¹⁹ Ич бар олмагъан олур эдим,
къарындан мезаргъа къоюлып эдим.
- ²⁰ Омюрим къыскъа дегильми?
Вазгеч, ташла мени.
Аз олса да, къуванмагъа чаре бер манъа.
- ²¹ Къайтмагъа ёлу олмагъан ерге кетмезден эвель,
къаранлыкъ ве олюм кольгеси ерине,
- ²² зультет мемлекетине,
зифт къаранлыккъа, олюм кольгесине,
тек къалабалыкъ олгъан ерге,
ярыкъ зультет киби олгъан ерге кетмезден эвель,
озь алыма къалдыр мени.

Цофарнынъ биринджи лафы

Алла Эюпны къазангъанына коре джезаламай

11 ¹ Наамалы Цофар бойле джевап берди:

- ² – О къадар сёз джевапсыз къалсынмы?
Чокъ лаф эткен адам акълы сайылсынмы?
- ³ Бош лафларынъа къаршы
адамлар индемесинлерми?

Сен мыскъыллайджакъсынъ да,
кимсе сени утандырмасынмы?

⁴ Сен: «Тюшюнгенлерим догъру,
ве мен Сенинъ огюнъде темизим», – дейсинъ.

⁵ Амма эгер Алла лаф этсе,
санъа джевап берип, агъзыны ачса

⁶ ве икметнинъ сырларыны санъа айтса
(акъыл-идракъ эки тарафламадыр),
биль ки, Алла гуналарынынъ базыларыны унутты биле.

Алланынъ акъылыны анъламакъ чареси ёкъ

⁷ Алланынъ терен тюшюнджелерини анълап олурсынъмы?
Къудретлини бутюнлей огренип олурсынъмы?

⁸ Икмети коклерден юксектир – не япып олурсынъ?
О, олюлер дюньясындан терендир – не билип олурсынъ?

⁹ Ольчулери ер юзюнден узун,
денъизден кеништир.

¹⁰ Эгер О, келип, биревни тутып къапатса
ве суд топлашувыны чагъырса,
Онъа къаршы ким чыкъып олур?

¹¹ О, бош адамларны биле.
Яманлыкъны коръсе, оны унутмаз.

¹² Кийик эшек адам олгъан сонъ,
къабакъбаш акъыллы олур*.

Эюп тевбе этсе, Алла оны мукъяфатлар

¹³ Эгер сен юрегинъни темизлесенъ,
ярдым сорап, къолларынынъ Аллагъа узатсанъ,

¹⁴ япкъан гуналарынынъ озюнден узакълаштырсанъ,
акъсызлыкъкъа чадырларында булунмагъа ёл бермесенъ,

¹⁵ утанмайып башынъны котерирсинъ,
сагълам ве къоркъусыз ола билирсинъ.

¹⁶ О заман беляларынынъ унутырсынъ,
оларны акъкъан сувлар киби анъарсынъ.

¹⁷ Омрюнъ уйле кунешинден айдын олур,
къаранлыкъ сабагъа чевирилир.

¹⁸ Умют тапарсынъ ве ишанырсынъ,
этрафынъ сакълы олып, раат юкъларсынъ.

¹⁹ Ятарсынъ, ве ич кимсе сени къоркъузмаз.

* 11.12 Метиннинъ манасыны даа бойле анъламагъа мумкюн: «Къабакъбаш адам акъыллы олур, ве кийик эшек адамгъа чевирилир».

- Чокъ адам сенинъ мераметинъни къыдырыр.
 20 Яман адамларнынъ козьлери исе сёнеджек,
 олар сакъланмагъа ер тапмайджакъ,
 умютлери де гъайып оладжакъ*.

Эюпнынъ джевабы

Эюп озь достларындан токъал дегиль

12¹ Эюп бойле джевап берди:

- 2 – Керчектен де, тек сизни динълемеге керек!
 Икмет де сизнен оледжек!
 3 Сизинъ къадар меним де акъылым бар,
 сизден ашагъы дегилим.
 Сизинъ айткъанларынгъызыны ким бильмез?
- 4 Масхара олдым достларыма.
 Мен Аллагъа ялвара эдим,
 О да манъа джевап бере эди.
 Догъру ве къусурсыз адам масхара олды.
 5 Бол-берекетте яшагъан адам
 белягъа огърагъанны аджымаса,
 тезден озю де сюрюнир.
 6 Айдутларнынъ чадырларында раатлыкъ бар,
 Алланы ачувландыргъанлар къоркъу бильмез,
 санки оларнынъ къолларында Алланынъ кучю бар*.

Алла бутюн яраткъанларына акъыл берди

- 7 Керчектен, айванлардан сора, ве олар сени огретир,
 кокте учкъан къушлардан сора, олар санъа анълатыр.
 8 Топракъкъа айт, о сени огретир,
 денъиздеки балыкълар санъа айтып берерлер.
 9 Эр шейни РАББИ яраткъаныны
 буларнынъ эписинден ким бильмез?
 10 Эр яраткъанынынъ омюри,
 эр бир адамнынъ джаны Онынъ къолундадыр.
 11 Къулакъ сёзлерни айырмазмы?
 Тиль ашнынъ дадыны анъламазмы?
 12 Акъыл – къартларда,

* 11.20 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «ишангъан шейлери оларгъа къаршы дертли азап олып чевириледжек».

* 12.6 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «оларнынъ алласы – къолларындаки кучь». Къ. еуд. «олар санки Алланы къолларында туталар» демектир.

анълав – узакъ омюр яшагъанларда.

Эр шей Алланынъ къолунда

- 13 Акъыл ве кучь Аллададыр,
огют ве анълав Ондадыр.
- 14 Онынъ йыкъкъяны янъыдан къурулмаз,
Онынъ къапаткъан адамы азат этильмез.
- 15 Сувларны токътатса, эр шей къурур,
оларны йиберсе,
олар ер юзюнден эр шейни ёкъ этер.
- 16 Къудрет ве енъиш Ондадыр,
эм ёлдан ургъан, эм ёлдан урулгъан адам Онынъ къолундадыр.
- 17 О, насиатчыларны ахмакълыкъкъа урар,
къадыларны акъылсыз этер.
- 18 Алла адамларгъа падишалыкъ этмеге кучь бере,
О да падишалардан бу кучьни ала*.
- 19 О, руханийлерден оларнынъ акъылыны тартып алыр*,
озь ерлеринде къатты отургъан акимиетлерни авдарыр,
- 20 ишанчлы адамларнынъ сесини кесер,
беязны къарадан айырмагъа къабилиетини къартлардан алыр,
- 21 намлы адамларны масхара этер,
къудретли адамларны къуветсиз япар,
- 22 къаранлыкънынъ теренликлерини ачар,
олюм кольгесини ярыкъкъа чыкъарыр,
- 23 халкъларны буюк япар, оларны да ёкъ этер,
халкъларны чокълаштырыр, оларны да алып кетер,
- 24 ер юзюндеки халкъ башлыкъларынынъ акъылыны алыр,
ёлу къалмагъан бош ерлерде юрсетир.
- 25 Олар къаранлыкъта, ярыкъ олмагъан ерде къармаланыр,
О, оларны, сархошлар киби, шалтыр-шултыр юрсетир.

Эюп Алланен дава эте

- 13** 1 Мына, козьлерим эр шейни коръди,
къулагъым эшитти ве анълады.
- 2 Сизинъ бильгенлеринъизни мен де билем,
сизден бетер олмам.
- 3 Амма мен Къудретлинен лаф этмек,
давамны Алланен чезмек истер эдим.
- 4 Сизлер исе ялан къурасынъыз,
эпинъиз – файдасыз экимлерсиз.

* 12.18 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «О падишаларнынъ къушакъларыны чезер, эм де оларнынъ беллерине къушакълар багълар» демектир.

* 12.19 Къ. еуд. мында «яланаякъ къувалай» манасыны анълаткъан метафора къулланыла.

- 5 Ах, эгер сизлер тынч олып отургъайдынъыз,
бу сизге акъыллы шей олур эди.
- 6 Айтаджакъларымны динъленъиз,
итиразларыма къулакъ асынъыз.
- 7 Алланынъ Адындан яман сёзлерни айтмагъа,
Онынъ Адындан ялан сёйлемеге яхшы олурмы?
- 8 Онъа ярдым этеджексинъизми?
Алланынъ ишини къорчалайджакъсынъызмы?
- 9 О, сизни сынагъанда, сынавдан кечип олурсызмы?
Адамны мыскъыллагъаны киби, Оны мыскъылларсынъызмы?
- 10 Аллагъа гизлиден ярдым этсенъиз,
О, сизлерни мытлакъа къатты джезалар.
- 11 Онынъ буюклиги сизлерни къоркъутмазмы?
Онынъ къоркъусы башынъызгъа тюшмезми?
- 12 Акъылыма кетиргенлеринъиз – эски куль тюбюне къалгъан
масаллардыр.
Чамурдан япылгъан темель устюнде турасынъыз.

- 13 Индеменъиз, мен лаф этейим,
башыма не кельсе, кельсин.
- 14 Башымны неден телюкеге къояйым?
Омрюмни неден озь къолума алайым? *
- 15 Бакъ, О, мени ольдюрсе биле, Онъа ишанырым,
япкъанларымны Онынъ огюнде къорчаларым.
- 16 Бу манъа къуртулыш кетирир,
чюнки алласыз адам Онъа якъынлашмаз.
- 17 Сёзлеримни яхшы динъленъиз,
айтаджакъларыма къулакъ асынъыз.
- 18 Мен давамны азырладым,
къабаатсыз чыкъаджагъыма эминим.
- 19 Ким меннен давалашаджакъ?
Къабаатлы олсам, энди индемейджегим
ве ольмеге азыр оладжагъым.

Эюп Аллагъа мураджаат эте

- 20 Тек шу эки шейни этме манъа,
о заман Сенден сакъламайджагъым:
21 джезалагъан къолунъ устюмден чекильсин,
Сенинъ къоркъуларынъ отюмни патлатмасын.
- 22 Сонъ мени чагъыр, ве мен джевап берерим,
я да мен айтайым, Сен джевап бер.

* 13.14 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Башымны телюкеге къояджагъым, не олса – олсун».

- 23 Къбаатларым ве гуналарым не къадар?
Акъсызлыкъларымны ве гуналарымны манъа косътер.
- 24 Не ичюн юзюнъни гизлейсинъ,
мени Озюнъе душман саясынъ?
- 25 Узюльген япракъны къоркъутаджакъсынъмы?
Къуру тобан чѣпюни къувалайджакъсынъмы?
- 26 Лякин манъа къаршы аджджы шейлер язасынъ,
яшлыгъымда япкъан гуналарымда мени къабаатлайсынъ.
- 27 Аякъларымны бир къалыпкъа къойдынъ,
табанларыма тамгъа урып,
меним эр бир арекетимни козетесинъ.
- 28 Беденим исе чюрюк шейге ошап дагъыла,
сюе ашагъан урба киби ипрана.

Адамнынъ омюри къыскъа

- 14** 1 Къадын догъгъан адам аз кунъ яшай,
олар да гъамгъа толудыр.
- 2 Чечек киби ачып солар,
кольге киби, къачып гъайып этер.
- 3 Бойле адамгъа тикилип бакъасынъмы?
Мени судгъа чагъырасынъмы?
- 4 Кирли адамдан ким темиз олып догъар?
Ич кимсе!
- 5 Адамнынъ кунълерини бельгилединъ,
айларнынъ сайысыны тайинлединъ,
кечип оламайджакъ сынъырыны Сен онъа къойдынъ.
- 6 Шуннынъ ичюн ондан юзюнъни чевир,
къалдыр оны озъ алына,
о, иш кунюнинъ сонъуны беклеген ыргъаткъа ошап,
оледжек кунюни коръмеге истемесин.

Эюпнынъ шикъетине коре, Алла онынъ умютлерини ёкъ эте

- 7 Бир терек ичюн умют бардыр:
кесильсе биле, янъыдан джанланып,
эп бир фидан берер.
- 8 Тамыры ерде къартайып,
кутюги топракъта ольсе биле,
- 9 сув къокъусыны алыр-алмаз филисленир,
бир яш фидан киби пытакъланыр.
- 10 Адам исе къуветсиз олып, олер,
гъайып олур, ондан бир шей къалмаз.
- 11 Сувлар бувгъа чевирилип, денъизден учар,
озен суву къуруп кетер.

- 12 Адам да ойле, ятар ве бир даа турмаз,
коклер тургъандже уянмаз,
юкъусындан уяндырылмаз.
- 13 Ах, мени олюлер дюньясында гизлегейдинъ,
гъзабабынъ кечкендже, мени сакълагъайдынъ,
белли вакъыттан сонъ исе мени акъылгъа
кетиргейдинъ!
- 14 Адам ольген сонъ, сагъ олурмы?
Хызметимнинъ бутюн кунълеринде
денъишмелер вакътыны беклерим.
- 15 Къолларынынънен яраткъанынынъны коръмеге истесенъ,
Сен чагъыргъанда, мен джевап берерим.
- 16 Энди исе Сен адымларымны саясынъ,
ве гуна япаджагъымны беклемейсинъ.
- 17 Торбада бир шей сакълагъанлары киби,
Сен де меним акъсызлыгъымны сакълагъайдынъ,
къабаатымны къапаткъайдынъ.
- 18 Амма дагъ йыкъылып этрафларгъа дагъыла,
къая еринден коче,
- 19 сув ташларны ашай,
сув ташкъыны тоз-топракъны алып кете.
Ойле де Сен адамнынъ умютини ёкъ этерсинъ.
- 20 Сен адамны енъерсинъ, ве о, бу дюньядан кетер.
Бет-сымасыны денъиштирип,
Сен оны узакъкъа ёлларсынъ.
- 21 Балалары сайгъы коръсе, онынъ хабери олмаз,
олар ашалансалар, о, шуны бильмез.
- 22 Тек беденининъ агъыраджагъыны,
джанынынъ азап чекеджегини дуяр.

Элифазнынъ экинджи лафы

Инсафлы адам ёкъ

15 1Теманлы Элифаз бойле джевап берди:

- 2 – Акъыллы адам ель бошлугъына джевап берерми?
Къарныны сыджакъ шаркъий ельге толдурырмы?
- 3 Файдасыз лафларнен, къуветсиз сёзлернен
озъ ишини къорчалармы?
- 4 Эбет, сен къоркъуны джойдынъ
ве Алланынъ огюнде тюшюнмекни аз бир шей сайдынъ.

- 5 Къабаатынъ агъзынъны бойле ёлгъа къойды,
ве сен айнеджилернинъ тилини сайладынъ.
- 6 Озь агъзынъ сени къабаатлай,
мен дегиль, тилинъ санъа къаршы чыкъа.
- 7 Биринджи догъгъан адам сенсинъми, аджеба?
Я байырлардан эвель яратылгъан эдинъми?
- 8 Алланынъ огреткенини динълединъми?
Акъыл сабысы тек сен олдынъмы?
- 9 Биз бильмеген шейден сен не билесинъ?
Биз анъламагъандан да сен нени анъладынъ?
- 10 Арамызда чал да бар,
бабанъдан буюк къарт да бар.
- 11 Алла берген гонъюль
ве йымшакъ лафлары санъа етерлик дегильми?
- 12 Юрегинъ сени алып кеткен ер недир?
Нечюн козьлеринъ ачувнен айлана?
- 13 Нечюн Аллагъа къаршы чыкъасынъ?
Нечюн бойле лафлар айтасынъ?
- 14 Адам недир? О, темиз олмакъ мумкюнми?
Къадын догъгъан бирев инсафлы ола билирми?
- 15 Бакъ, Алла азиз мелеклерине биле ишанмаз,
коклер де Онынъ козюнде айдын дегиль.
- 16 Сув ичкени киби, акъсызлыкъны япкъан адам
о къадар бетер джиренч ве бозукътыр.

Имансызларнынъ пайы

- 17 Мен анълатырым, сен мени динъле,
корьгенлеримни айтып берерим.
- 18 Буны акъыллы адамлар айта эди,
бабалары буны гизлемей эди.
- 19 Топракъ янъгъыз оларгъа берильген эди,
араларында ябанджы юрмей эди.
- 20 Яман адам омюрбилля хорланыр,
хорлайыджы къач йыл яшаса да,
омюри ойле оладжакътыр.
- 21 Дешет сеслери къулагъындадыр,
аманлыкъ вакътында айдутлар онъа атылыр.
- 22 Къаранлыкътан къуртулып оладжагъына ишанмаз,
даима огюнде къылычны корер.
- 23 Долашып, отъмек тилимини къыдырыр,
къаранлыкъ куню якъын олгъаныны билир.

- 24 Ёкъсуллыкъ ве сыкъынты отюни патлатыр,
урушкъа азыр бир падиша киби оны енъер.
- 25 Чюнки о, Аллагъа къаршы къол котерип,
Къудретлиге къаршы чыкъты,
- 26 къалын къалкъаныны котерип,
Онъа къаршы юзьсюзликнен атылды.
- 27 Онынъ бетини ягъ къаплады,
янбашларыны ягъ басты.
- 28 Шунынъ ичюн о, хараплангъан шеэрлерде,
отурылмаз эвлерде,
йыкъылаяткъан ерлерде яшайджакъ.
- 29 О, зенгин олмайджакъ,
байлыгъы сакъланмайджакъ,
ер юзюнде берекети де олмайджакъ.
- 30 Къаранлыкътан къуртулмайджакъ,
атеш онынъ филислерини къурутаджакъ,
ель эсип, оны ёкъ этеджек.
- 31 О, бош шейге ишанмасын, озюни алдатмасын;
ондан о, тек бош шей аладжакъ.
- 32 О, вакъытсыз къуругъан терек киби солып къаладжакъ,
ве пытакълары бир даа ешермейджек.
- 33 Юзюм кутюги киби, о, чий мейвасыны тюшюрир,
зейтюн тереги киби, чечегини дагъытыр.
- 34 Бойледже алласыз адамнынъ топлашуву бош къалыр,
къапар алгъанларнынъ чадырларыны атеш якъып
ёкъ этер.
- 35 Олар беля тюшюнип, яманлыкъ догъар,
къарынлары да алдав азырлар.

Эюпнынъ джевабы

16 ¹Эюп бойле джевап берди:

- 2 – Бунъа ошагъан чокъ шей эшиттим,
эпинъиз – фена гонъюль бериджисинъиз!
- 3 Бош сёзлернинъ сонъу бармы?
Бойле джевабынъа не себеп олды?
- 4 Сиз еримде олсанъыз,
мен де сиз киби лаф этер эдим,
сизге къаршы гузель сёзлер тизип,
башымны саллай берер эдим,
- 5 сёзлернен сизни юреклендирип,
дудакъларымнен сизге гонъюль берер эдим.

Эюп агълай

- 6 Лякин лаф этсем, дердим битмез,
индемесем, агъырым кечерми?
7 Энди о, къуветимни алды.
- Сен бутюн якъынларымны гъайып эттинъ.
- 8 Мени сыкъып бурюштирдинъ,
манъа къаршы шаат олды бу,
хасталыгъым манъа къаршы айта.
- 9 Онынъ гъазабы мени парчалай,
мени кореджек козю ёкъ,
манъа тишлерини гъыджырдата.
Душманларым манъа козьлерини тиклей,
- 10 манъа къаршы агъызларыны ача,
сёгип, янакъларымдан уралар.
Эписи манъа къаршы бирлешти.
- 11 Алла мени имансызларгъа берди,
яман адамларнынъ къолуна атты.
- 12 Раат эдим, лякин О, мени сарсытты,
бойнумдан алып, урып эзди,
Озю манъа къаршы уджюм этти.
- 13 Онынъ окъчулары мени сарды.
О, аджымайып буйреклеримни окъларнен ура,
зафрамны ерге тёке,
- 14 мени яндыргъанда яндыра,
аскер киби, къаршыма атыла.
- 15 Беденим ичюн чувал урбасы яптым,
тоз-топраккъа кучюмни аттым.
- 16 Агъламакътан бетим къызарды,
козь къапакъларымда – олюм кольгесидир.
- 17 Къолларым исе яманлыкътан узакъ,
дувам да темиз-пак.

Коклердеки Къорчалайыджы

- 18 Эй, топракъ! Тёкюльген къанымны къапатма,
къычыргъаным басылмасын.
- 19 Лякин энди коклерде Шаатым бар,
юксек ерлерде Къорчалайыджым отура.
- 20 Якъынларым – меним мыскъылджыларымдыр.
Козьлерим Аллагъа яш тёкер.

²¹ Инсан огълу башкъасынен тартышкъаны киби,
адам Алланен тартышып олгъайды!

²² Йылларым сонъуна етелер,
мен къайтмагъан ёлгъа кетем.

17 ¹Рухтан тюштим,
кунълерим битетя,
мезар мени беклей.
² Мыскъылджылар этрафымны сарды,
мыскъыллары даима козюм огюндедирлер.

Эюп Аллагъа оны къорчаламагъа ялвара

³ Ялварам сангъа, Озюнь борджумны бойнунгъа ал.
Сенден гъайры меним ичюн ким къол береджек?
⁴ Сен акъылларыны къапаттынъ,
ве олар анълап оламаз,
шунунъ ичюн енъмеге оларгъа ёл бермезсинъ.
⁵ Бирев озъ файдасы ичюн достларыны сатса,
балаларынынъ козь нурлары сёнер.

⁶ Алла мени халкънынъ тилине тюшюрди,
бетлерине тюкюрген адамларнынъ сырасына кечирди.
⁷ Къасеветлерден козьлерим бунарланды,
къолларым-аякъларым азып кетти.
⁸ Догъру адамлар бунгъа шашар,
къабаатсызлар алласызларгъа ачувланыр.
⁹ Лякин инсафлы адам ёлунда къатты турар,
къоллары темиз адам даа зияде кучлю олур.

¹⁰ Сизлер эпингиз, къайтынгыз, яныма келингиз!
Арангызда бир акъыллы адам тапамайджагъым!

Эюпнынъ бир умюти – джан бермектир

¹¹ Кунълерим кечти,
планларым ёкъ олды,
юрек истеклери гъайып олды.
¹² Бу адамлар геджени куньдюзге чевирелер,
«Ярыкъ якъын», – деселер де,
къаранлыкъ чевре-четини къаплай.
¹³ Эгер олюлернинъ дюньясыны эвим япсам,
къаранлыкъта тёшегимни тёшесем,
¹⁴ мезаргъа: «Сен – бабамсынъ»,

- къртурларгъа: «Сиз – анам ве къызкърдашымсынъыз», – айтсам,
¹⁵ бундан сонъ неге ишанырым?
 Беклегенимни ким корер?
¹⁶ Умютим де олюлер дюнъясына тюшеджек,
 меннен барабер тоз-топракъ устуне энеджек.

Билдаднынъ экинджи лафы

Билдад Эюпны айткъан сёзлери ичюн сёге

18 ¹Шуалы Билдад джевап берип, бойле деди:

- ² – Бу сёзлернинъ сонъу оладжакъмы?
 Яхшы тюшюнинъиз, сонъ айтайыкъ.
³ Нечюн бизлерни айван ерине тутасынъ?
 Нечюн сенинъ козьлеринъде акъылсызмыз?
⁴ Сен гъазабынъда джанынъны чиль-парча этесинъ!
 Сенсиз ер юзю бош олурмы?
 Сенинъ ичюн къаялар озь еринден кочерми?

Алла яман адамларны джезалай

- ⁵ Эбет, яман адамнынъ ярыгъы сёнеджек,
 атешинден къыгъылчымы къалмайджакъ.
⁶ Чадырындаки ярыкъ къаранлыкъкъа дёнеджек,
 устюндеки лампат сёнеджек.
⁷ Адымлары къуветини джояджакъ,
 онынъ планлары онъа къаршы чыкъаджакъ.
⁸ Аякълары оны тузакъкъа кетиреджек,
 озь аягъынен къапкъангъа басаджакъ.
⁹ Аягъы ильмекке тюшеджек,
 тузакъ оны тутаджакъ.
¹⁰ Топракъкъа сакълангъан бир аркъан,
 ёлунда кьоюлгъан бир къапкъан оны беклейджек.
¹¹ Къоркъулар оны эр тарафтан сараджакъ,
 артындан къувалайджакъ.
¹² Ачлыкъ онынъ кучюни кемирив битиреджек,
 беля азыр олып, янында оладжакъ.
¹³ Терисини хасталыкъ ашайджакъ,
 мучелерини олюм* ютаджакъ.
¹⁴ Чадырындан, ишанчындан къувуладжакъ,
 къоркъулар падишанынъ огюне атыладжакъ.
¹⁵ Чадырында атеш отураджакъ,

* 18.13 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «олюмнинъ биринджи догъгъаны» демектир.

- юртунунъ устюне кукюрт сепиледжек.
 16 Тамырлары ашагъыдан къуруйджакъ,
 пытакълары устытен соладжакъ.
 17 Ер юзюнде оны ич кимсе акъылгъа кетирмейджек,
 ады сокъакъларда унутыладжакъ.
 18 Оны ярыкътан къаранлыкъкъа къувалайджакълар,
 ер юзюнден оны ёкъ этеджеклер.
 19 Халкъ арасында не огълу, не де торуны къаладжакъ,
 яшагъан ерлеринде ич кимсе сагъ къалмайджакъ.
 20 Келеджек несиллер омюри акъкъында эшитип шашаджакъ,
 замандашлары къоркъу ичинде къаладжакъ*.
 21 Яманлыкъ япкъан адамларнынъ эвлерине ойле олур,
 Алланы танымагъанларнынъ ерлерине бойле къысмет тюшер.

Эюпнынъ джевабы

Эюп субетдешлерини къабаатлай

19 1 Эюп бойле джевап берди:

- 2 – Джанымны не вакъыткъадже кыйнайджакъсыз?
 Не вакъыткъадже мени сёзлерингизнен хорлайджакъсыз?
 3 Он кере мени сёгдингиз,
 утанмадан мени сыкътынгыз.
 4 Эгер керчектен де ёлдан урулгъан олсам,
 меним гунам менде къалыр.
 5 Эгер исе менден устюн юксельмеге,
 масхаралыгъымны акъылыма кетирмеге истесенгиз,
 6 билингиз: башыма беляны Алла тюшюрди,
 Озь агъынен О, чевремни сарды.
 7 Мен: «Беля!» – деп кычырам,
 джевап берген сою ёкъ,
 ярдымгъа чагъырам,
 адалет ёкъ!
 8 О, ёлумны къапатты, кечалмайым,
 ёлларымны къаранлыкънен сарды.
 9 Менден намымны алды,
 башымдаки таджымны алып ташлады.
 10 Эр якътан йыкъа мени,
 мен гъайып олып кетем,

* 18.20 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Куньдогъуш тарафта яшагъан сойлары онынъ акъкъында эшитип, шашаджакълар, куньбаты тарафындакилер де дешетке келеджеклер».

- умютимни, терекни киби,
тамырындан чыкъара.
- 11 Манъа къаршы ачувы къайнады,
О, мени душман деп коръди.
- 12 Ордуларынынъ эписи манъа якъынлашты,
манъа тараф ёл алды,
чадырымнынъ чевресинде ерлешти.
- 13 О, агъа-къардашларымны менден узакълаштырды,
эписи танышларым менден четлешти.
- 14 Сой-сопум мени быракъты,
якъынларым мени унутты.
- 15 Эвимдеки мусафирлернен къыз хызметчилери
мени ябанджы деп саялар,
мен козьлеринде ят адам олдым.
- 16 Къулумны чагъырам, сес бермез,
мен онъа ялвармагъа меджбурым.
- 17 Нефесимден апайым джиренир,
балаларыма да мен сасыкъ къокъусы кибидирим.
- 18 Уфакъ балалар биле мени адам саймайлар,
пейда олсам, олар мени мыскъыллай.
- 19 Бутюн якъын достларым менден джиренди,
севгенлерим менден юзь чевирди.
- 20 Кемик-тери олып къалдым,
янъгъыз тишлерим ве ченгелерим сагъ къалды.
- 21 Эй, достларым! Аджынъыз, аджынъыз мени!
Алланынъ къолу мени урды.
- 22 Нечюн, Алла киби, сиз де мени къувалайсынъыз?
Нечюн этиме тойып оламайсынъыз?

Къорчалайыджы Эюпны къорчалар

- 23 Ах, сёзлерим язылгъайды!
Олар китапкъа кечкейди!
- 24 Демир къалемнен, къуршуннен
эбедиен ташкъа оюлгъайды!
- 25 Билем ки, Къорчалайыджым бар,
ве О, сонъунадже оладжакъ*.
Устюмде тери олмагъанындан сонъ,
мени парчалагъанлардан сонъ,
- 26 джаным беденимден чыккъанындан сонъ,

* 19.25 Я да «О Сонъки, ерининъ устюнде О, тураджакъ».

мен Алланы кореджегим*.

²⁷ Мен озюм Оны кореджегим,
башкъасынынъ дегиль, меним козьлерим Оны кореджек*.
Багърымда юрегим байыла!

²⁸ Сизлер айтасынъыз:

«Насыл этип де оны даа хорлайыкъ?»

Менде тапылгъан яманлыкънынъ тамыры неде?

²⁹ Къылычтан къоркъунъыз,
чюнки къылыч ачувнен къабаатлыны джезалар,
ве адалет бар олгъаныны билирсинъыз!

Цофарнынъ экинджи лафы

20 ¹ Наамалы Цофар бойле джевап берди:

² – Мени къасеветлендирген тюшюнджелер джевап бермеге
меджбур этелер,
юрегим мени айтмагъа ашыкътыра.

³ Мени масхара эткенини эшиттим,
ангълав рухунен мен джевап берерим.

Яман адамларнынъ келеджеги

⁴ Бильмейсинъми, аджеба?

Эвель-эзельден берли,
адам ер юзюнде яратылгъанындан берли,

⁵ яман адамларнынъ шенълиги къыскъадыр,
алласызларнынъ къуванчы бир анъдир.

⁶ Буюклиги коклерге юксельсе де,
башы булутларгъа тийсе биле,

⁷ озь пислиги киби, о, эбедиен гъайып оладжакъ,
оны корьгенлер: «Къайдадыр о?» – деп сорайджакълар.

⁸ Тюш киби, учаджакъ, оны тапмазлар,
гедже руюсы киби, ёкъ оладжакъ.

⁹ Оны корьген козьлер бир даа оны корьмейджек,
яшагъан ерлери онъа бакъмайджакъ.

¹⁰ Балалары фукъарелернинъ мераметини къыдыраджакъ,
хырсызлагъаныны озь къолунен къайтараджакъ.

¹¹ Кемиклери яш къуветке толу олгъанда,
онен берабер топракъта ятаджакъ.

* 19.26 Я да «тири оларакъ мен Алланы кореджегим».

* 19.27 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Меним козьлерим Оны кореджек, О, манъа ябанджы олмайджакъ».

- 12 Яманлыкъ агъзында татлы корюнсе де,
оны тилининъ тюбюне гизлесе биле,
13 оны тутып, ташламаса да,
агъзынынъ ичинде оны сакъласа биле,
14 бойле аш онынъ ичинде,
къарнынъда йылан зеэрине чевириледжек.
15 Юткъан байлыгъыны къусаджакъ,
Алла зенгинлигини къурсагъындан зорлап чыкъараджакъ.
16 Кобранынъ зеэрини о, эмеджек,
йылан тиши оны ольдюреджек.
17 Чокъракъларны, бал ве сют акъкъан озенлерни
о, корьмейджек.
18 Арам къазанчыны
ашамайып кери къайтараджакъ.
Байлыгъына коре акъкъы оладжакъ,
лякин о, къуванмайджакъ.
19 Чюнки ёкъсулларны хорлап къувалады,
озю къурмагъан эвлерни запт этти.
20 Онынъ нефси тоймакъ бильмеди,
къызгъанчлыгъында кимсени аджымады.
21 Ачкъозлюгинден бир шей къуртулып оламады,
шунунъ ичюн байлыгъы къатты турамаз.
22 Барлыкъ ичинде олгъанда, о, сыкъынтыгъа огърайджакъ,
эр хорлангъаннынъ къолу онъа къаршы котериледжек.
23 Къарныны бутюнлей толдурмакъ ичюн,
Алла онъа къызгъын ачувыны ёллайджакъ,
устюне ягъмур киби ягъдыраджакъ.
24 О, демир силядан къачса,
бакъыр яйдан окъ оны тешип кечеджек.
25 Окъ оны урып, аркъасындан чыкъаджакъ,
о зафра иле парылдап чыкъаджакъ,
олюм къоркъусы башына тюшеджек.
26 Къап-къара къаранлыкъ оны гизли беклейджек,
уфюрильмеген атеш оны ашап битиреджек,
чадырында къалгъанларнынъ башына
яманлыкъ тюшеджек.
27 Коклер акъсызлыгъыны ачаджакъ,
ер юзю онъа къаршы чыкъаджакъ.
28 Эвининъ берекети гъайып оладжакъ,
Алла гъазабынынъ кунюнде эр шей ирип кетеджек.
29 Будыр яман адамнынъ Алладан аладжакъ къысмети,
будыр Алланынъ онъа береджек пайы.

Эюпнынъ джевабы

21 ¹Эюп бойле джевап берди:

- ² – Сёзюмни диккъъатнен динъленъиз,
бойле этип, манъа гонъюль беринъиз.
- ³ Сабыр этинъиз, мен айтайым,
мен айткъан сонъ, мыскъылланъыз.
- ⁴ Айткъанларым адамгъамы, аджеба?
Нечюн сабырсызланмайым?
- ⁵ Манъа бакъынъыз да, къоркъу тюбюне къалынъыз,
элинъизнен агъзынъызны къапатынъыз.
- ⁶ Буны тюшюнгенде, ичимни къоркъу сара,
вуджудым титремеге башлай.

*Эюп яман адамлар бахтлы олгъанлары
акъкъында айта*

- ⁷ Яман адамлар не ичюн яшай берелер?
Омюрлери узакъ олып,
кучълери де арта.
- ⁸ Балалары эсен-аман олып, янларында,
торунлары козьлери огюнде.
- ⁹ Эвлери къоркъудан узакъ,
Алланынъ джезасы оларгъа тиймей.
- ¹⁰ Бугъаларнынъ чифтлешмеси ич бошкъа чыкъмаз,
сыгъырлары эп бузавлай, ич ташламаз.
- ¹¹ Балалары, къойлар киби, секирелер,
кучюк эвлятлары ойнайлар.
- ¹² Даре ве сантырнынъ авасына тюркю йырлайлар,
къавал сесине къуваналар.
- ¹³ Кунълерини бахыт ичинде кечирелер,
ве бир анъде олюлернинъ дюньясына кечелер.
- ¹⁴ Аллагъа: «Бизден узакъ тур! – дейлер.
– Сенинъ истеклеринъни огренмеге истемеймиз.
- ¹⁵ Къудретли Алла ким олгъан?
Не ичюн онъа хызмет этейик?
Онъа дува эткенде не файда?»
- ¹⁶ Коресинъми, бахытлары къолларында дегильми?
Лякин яман адамларнынъ огюти менден узакъ олсун.
- ¹⁷ Къач кере яман адамларнынъ лампыды сене,
башларына бея тюше?

- Алла ачувында оларгъа азап береми?
 18 Олар ель къувалагъан тобан киби,
 боран учургъан саман киби олурлар.
 19 Алла яман адамнынъ джезасыны балаларына берерми?
 Озь башына тюшюрсин,
 насыл олгъаныны бильсин.
 20 Беясыны озь козьлеринен корьсюн,
 Къудретли Алланынъ гъазабыны ичсин.
 21 Чюнки сайылы айлары сонъуна еткен сонъ,
 артындан къалгъан эви ичюн неге къайгъы чексин?
- 22 Алла юкъарыда олгъанларны суд эте,
 лякин Онъа ким акъыл огретип олур?
 23 Бирлери сап-сагълам олып олер,
 бус-бутюн раат ве къайгъысыз.
 24 Ичи-багъры ягъ толу,
 кемиклери кучьке толу.
 25 Башкъалары къасеветке толу олер,
 эйиликнинъ дадыны бильмеден.
 26 Топракъта берабер ятарлар,
 устьлерини къуртлар къаплар.
 27 Манъа къаршы тизген тюшюнджелеринъизни,
 сизинъ ниетлеринъизни билем.
 28 «Мырзанынъ эви къайда? – дерсинъиз.
 – Яман адамларнынъ чадырлары не ерде?»
 29 Узакъ мемлекетлерге баргъанлардан ич сорамадынъызмы?
 Оларнынъ хаберлерине къулакъ асмадынъызмы?
 30 Бея куню яман адам къорчаланыр,
 гъазап куню о сакъланып къалыр*.
 31 Ким оны япкъанлары ичюн бетине бакъып къабаатлар?
 Ким япкъанынынъ къаршылыгъыны онъа берер?
 32 Оны мезарлыккъа алып кетеджеклер,
 къабири башында къаравул къоюджакълар.
 33 Вадий топрагъы онъа йымшакъ олур.
 Артындан бир сюрю адам кетер,
 огюнден кеткенлер де сайысыздыр.
- 34 Бош лафларнен манъа гонъюль бермеге истейсинъизми?
 Джевапларынъыз ялангъа толудыр.

* 21.30 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Яман адам гъайып олув куню ичюн сакъланыр, гъазап куню оларны огге чыкъарырлар».

*Элифазнынъ учюнджи лафы**Элифаз Эюпны къабаатлай*

22 ¹Теманлы Элифаз бойле джевап берди:

- ² – Адам Аллагъа файда кетирип олурмы?
Акъыллы адам биле тек озюне файда кетире.
- ³ Догърулыгъынъ Къудретлиге не къуванч берип олур?
Къусурсыз омюринъ Онъа не файда кетирип олур?
- ⁴ О, сени джезалай
ве сеннен дава эте
диндарлыгъынъ ичюнми, аджеба?
- ⁵ Ачувынъ буюк дегильми?
Къабаатларынъ да сонъсуз дегильми?
- ⁶ Керчектен де, къардашларынъдан бош ерде залог алып,
урбаларыны алып, оларны чыр-чыплакъ къалдырдынъ.
- ⁷ Сувсузлыкътан янгъангъа сув ичирмединъ,
ач олгъангъа да отъмек бермединъ.
- ⁸ Кучю олгъанлар топракъны запт этелер,
башыны юксек туткъанлар о топракъта яшай!
- ⁹ Сен тул апайларны бош къолнен къайтардынъ,
оксюзлернинъ таянчыны йыкътынъ.
- ¹⁰ Онынъ ичюн чевре-четинъ къапкъандыр,
апансыздан башынъа къоркъунчлы беля тюшти.
- ¹¹ Ярыкъ сен ичюн къаранлыкъкъа чевирильди,
ич бир шей корьмейсинъ.
Сен сув акъымлары тюбюнде къалдынъ.
- ¹² Алла коклерден юксек дегильми?
Йылдызларгъа бакъ, не къадар юксектелер!
- ¹³ Сен исе: «Алла не билир? – дейсинъ.
– Зифт къаранлыкъ ичинден О, суд этип олурмы?»
- ¹⁴ Булутлар Онъа пердедир, бир шей коралмаз,
О, тек кок къуббесининъ устюнде юрер».
- ¹⁵ Яман адамларнынъ юрген
эски ёлуны тутаджакъсынъмы, аджеба?
- ¹⁶ Олар исе вакъытлары кельмезден къырылдылар,
темеллерини сувлар басты.
- ¹⁷ Олар Аллагъа: «Бизден узакъ тур! – дедилер.
– Къудретли Алла бизге не япып олур?»
- ¹⁸ Амма оларнынъ эвлерини эйиликке толдургъан О эди.

Лякин яман адамларнынъ огюти менден узакъ олсун!

- ¹⁹ Догъру адамлар оларнынъ алыны корип къуваныр,
къабаатсызлар бойле деп кулер:
²⁰ «Душманларымыз ёкъ этильди,
олардан къалгъаныны атеш якъты».

Элифаз Эюпны яманлыкътан вазгечмеге чагъыра

- ²¹ Аллагъа якъын олсанъ, раат олурсынъ,
ве яхшылыкъ санъа келир.
²² Агъзындан чыккъан Къанунны къабул эт,
сёзлерини юрегинъе къой.
²³ Къудретлиге айлансанъ, янъыдан котерилрсинъ,
тек яманлыкъны чадырынъдан узакълаштыр.
²⁴ Алтын маденини ерге,
Офир алтыныны вадийдеки ташларнынъ арасына ат.
²⁵ Къудретли Алла сенинъ алтын маденинъ,
парлакъ кумюшинъ олур.
²⁶ О вакъыт Къудретлиде къуванч тапарсынъ,
юзюнъни Аллагъа котерирсинъ.
²⁷ Онъа дува этерсинъ, О, эшитир сени,
адакъларынынъ ерине кетирирсинъ.
²⁸ Не ниетинъ олса, оны беджерирсинъ,
ёлларынынъ ярыкъ айдынлатыр.
²⁹ Бирев йыкъылса,
сен: «Оны котер!» – деп айтарсынъ,
ве О, алчакъгонъюллилерни къуртарыр*.
³⁰ О, къабаатлы олгъанны биле къуртарыр,
эллерининъ темизлиги ичюн о къуртулыр.

Эюпнынъ джевабы

Эюп Алланы тапмагъа истей

23 ¹Эюп бойле джевап берди:

- ² – Бугунъ мен эп даа шикяет эте берем,
эп даа инълеп агълайым.
³ Оны къайда тападжагъымны бильгейдим,
О, булунгъан ерге якъынлашып олгъайдым!
⁴ Онынъ огюне ишимни айтып,

* 22.29 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Адам ашаланса, сен, бу онынъ къопайлыгъы ичюн, дейсинъ, амма Алла алчакъгонъюллини къуртарыр».

- агъызымдан чыккъъан сёзлернен акъланыр эдим.
- ⁵ Манъа берген джевабыны билип,
не айтаджагъыны анълар эдим.
- ⁶ О, буюк кучюнен манъа къаршы чыкълармы? Ёкъ!
Лякин О, мытлакъа мени динълер эди.
- ⁷ Догъру адам давасыны Онъа ачып олур эди,
ве Къадым мени эбедиен акълар эди.
- ⁸ Мына, куньдогъушкъа кетсем, Алла анда дегиль,
куньбатыгъа айлансам, Оны тапамайым.
- ⁹ Шимальде бир иш япса, шуны корамайым,
дженюпке чевирсе, фаркъына барамайым.
- ¹⁰ Амма О, мен туткъан ёлумны билир,
мени сынагъанында, алтын киби олып чыкъаджагъым.
- ¹¹ Аякъларым Онынъ изинден догъру кетти,
Онынъ ёлуны къавий туттым, ёлдан урулмадым.
- ¹² О, берген эмирлеринден
ве низамнамелеринден мен айырылмадым,
Онынъ сёзлерини юрегимде сакъладым.
- ¹³ О – бирден-бир.
Эгер О, бир шей япмагъа истесе,
ким Онъа къаршы чыкъаджакъ?
Джаны не истесе, оны япар!
- ¹⁴ Манъа япмагъа истегенини ерине кетирир,
бунъа ошагъан чокъ иши бардыр.
- ¹⁵ Онынъ ичюн юзю огюнде титрерим,
тюшюнгенде, Ондан къоркъарым.
- ¹⁶ Алла юрегимни къырды,
Къудретли мени къоркъузды.
- ¹⁷ Къаранлыкъкъа бакъмадан,
зифт къаранлыкъ тюбюнде къалгъаныма бакъмадан,
мен сесимни кесмедим.

Фукъарелернинъ агъыр яшайышы

- 24** ¹ Нечюн Къудретлиге джеза вакъты белли олса да,
Алланы таныгъанлар исе Онынъ суд кунълери кельгенини
коръмейлер?
- ² Яман адамлар меджа ташларыны чекелер,
башкъаларнынъ къой-эчкилерини тутып алалар,
озълерининъ киби бакъалар.
- ³ Етимлерден эшегини алып кетелер,
тул къадыннынъ бугъасыны залогъа алалар.
- ⁴ Фукъарелерни ёлдан итейлер,

- ве мемлекетнинъ хорлангъанлары бир ерде сакъланалар.
- ⁵ Фукъарелер сахрадаки кийик эшеклерге ошап,
ишлерине чыкъалар, ашайджакъ ашыны кыдыралар,
сувсуз ерлер оларгъа ве балаларына аш бере.
- ⁶ Олар тарладаки отны оралар,
яман адам багъчасында юзюм джыйгъан сонъ,
анда къалгъаныны кыдыралар.
- ⁷ Геджени чыр-чыпакъ, урбасыз кечирелер,
сувукъта орытюзиз къалалар.
- ⁸ Дагълардаки ягъмурдан сыланалар,
сакъланмагъа ер олмагъаны ичюн,
къаяларгъа япышалар.
- ⁹ Яман адамлар бабасыз баланы мемеден айыралар,
ёкъсулдан залог алалар.
- ¹⁰ Олар чыр-чыпакъ, урбасыз юрелер,
демет ташыйлар, амма бир шей ашамайлар.
- ¹¹ Диварлар янында зейтюн эзелер,
юзюм сыкъалар,
амма сувсузлыкътан яналар.
- ¹² Шеэрлерде адамлар агълай,
ольдюрилгенлернинъ жанлары ярдымгъа чагъыралар,
лякин Алла бу акъсызлыкъны джезаламай.

Яман адамлар озь акъсыз ишлерини гедже къаранлыгъында япалар

- ¹³ Араларында ярыкъ душманлары бардыр,
Алланынъ ёлуны танымаз,
Онынъ изинден юрмезлер.
- ¹⁴ Танъ аткъанынен айдут турар,
фукъарени ве ёкъсулны ольдюрер,
гедже исе хырсызлыкъ этер.
- ¹⁵ Ороспулыкъ эткеннинъ козю де акъшам къаранлыгъыны беклер,
«Мени кимсе коръмез», – дер
ве бетини япар.
- ¹⁶ Къаранлыкъта эвлернинъ тюрюни къазар ве чайпап алырлар,
кунъдюз исе къапалы алда беклерлер.
Ярыкъ недир бильмез,
- ¹⁷ чюнки оларгъа саба – олюм кольгесидир,
олюм кольгесининъ къоркъусынен олар таныш ола.

Аллагъа инанмагъанларнынъ такъдири

- ¹⁸ Сувлар бойле адамларны, енгиль чёплюкни киби,
алып кетерлер.
Онынъ топракъ пайы лянетлидир,

ич бир ким онынъ юзюм багъчаларына кетмез.

- ¹⁹ Сыджакъ ве къургъакълыкъ ириген къар сувуны юткъаны киби,
олюлер дюньясы да гунакарларны юта.
- ²⁰ Ананынъ къарны оларны унутыр,
къуртларгъа олар татлы аш олур
ве бир даа анъылмазлар.
Ярамазлыкъ бир терек киби къырылыр.
- ²¹ Олар баласыз, бала тапмагъан апайнынъ къасеветини чекерлер,
тул къадынгъа исе яхшылыкъ этмезлер.
- ²² Алла къудретинен кучьлюлерни чыкъарыр,
олар турар да, яшайышлары ичюн эмин олмаз.
- ²³ Алла оларгъа аманлыкъ берер,
ве олар онъа таянырлар,
лякин Онынъ козю олар туткъан ёлдадыр.
- ²⁴ Бираз юксельсе де, энди ёкъ олурлар,
тюшерлер, эр кес киби олерлер,
башакъ башы киби кесилирлер.
- ²⁵ Бойле олмаса, ким мени яланда къабаатлар?
Айткъанларымнынъ бош олгъаныны ким косътерип олур?

Билдаднынъ учюнджи лафы

Адам Алланынъ огюнде инсафлы дегиль

25 ¹Шуалы Билдад бойле джевап берди:

- ² – Акимием ве къоркъу Алланынъ къолундадыр,
юдже коклеринде аманлыкъ яраткъан Одыр.
- ³ Онынъ ордуларыны саймакъ мумкюнми?
Ярыгъы кимнинъ устюне догъмаз?
- ⁴ Адам Алланынъ огюнде насыл инсафлы ола билир?
Къадындан догъгъан бирев насыл темиз ола билир?
- ⁵ Онынъ козюнде ай нур сачмаз,
ве йылдызлар айдын олмаз!
- ⁶ Адам исе – бир къурт,
адам огълу да – бир къуртчыкътыр!

Эюпнынъ джевабы

Эюп Билдад лафларынынъ устюнден куле

26 ¹Эюп бойле джевап берди:

- ² – Къуветсиз адамгъа сен буюк ярдым эттинъ!

Такъаттан кесильгенге ярдым къолуны узаттынъ!

- ³ Акъыллы олмагъангъа насыл акъыл огреттинъ!
Ишни бутюнлей пек гузель анълаттынъ!
- ⁴ Кимнинъ ярдымынен бу сёзлерни айттынъ?
Бойле лаф этмеге сени ким рухландырды?
- ⁵ Сувларнынъ тюбюнде олюлернинъ рухлары
ве анда яшагъанлар титрер.
- ⁶ Алланынъ огюнде олюлернинъ дюньясы ачыкътыр,
ве эляк дияры ич бир шей къапатмаз.
- ⁷ О, бошлукънынъ устюне шимальни джайды,
ич бир шейнинъ устюне дюньяны асты.
- ⁸ Булутларынынъ ичине сувларны къапата,
оларнынъ агъырлыгъы тюбюнде булутлар йыртылмаз.
- ⁹ О, Озь тахтынынъ огюни сакълады,
устюни булутларнен къаплады.
- ¹⁰ Ярыкънен къаранлыкъны айыргъан ерде
сувларнынъ устюнден сынъыр чызды.
- ¹¹ Алланынъ ачувлы гудюрдисинден
коклернинъ диреклери титреди
ве шашып къалды.
- ¹² Озь кучюнен О, денъизни далгъалатты,
акъылынен Рахавны урып-йыкъты.
- ¹³ Онынъ нефесинден коклер ачылды,
Онынъ къолу къачкъан йыланни ольдюрди.
- ¹⁴ Будыр якъанларынынъ кучюк парчалары.
Онынъ акъкъында тек азчыкъ эшиттик,
амма къудретининъ гудюрдисини ким анълап олур?

Эюпнынъ сонъки айткъанлары

27 ¹Эюп лафыны кене девам этип, бойле деди:

- ² – Мангъа адалет косътермеген Алланынъ огюнде,
джанымны ынджыткъан Къудретлининъ огюнде ант этем:
- ³ Мен сагъ олып, нефес алгъаныма къадар,
ичимде Алла берген яшайыш руху олгъанына къадар,
- ⁴ агъзымдан яман сёз чыкъмайджакъ,
тилим ялан айтмайджакъ.
- ⁵ Сизни ич бир вакъыт акълы саймайджагъым,
олерим, амма инсафлы олгъанымдан вазгечмейджегим.
- ⁶ Акъикъатымда къатты тураджагъым,
ондан вазгечмейджегим,
яшагъан кунълерим ичюн юрегим мени сёгмейджек.

Яман адамларнынъ устюнден Алланынъ суду

- 7 Душманларым къабаатлы сайсын,
манъа къаршы тургъанлар акъсызлыкъ япкъанлар киби олсун.
- 8 Алласыз адам неге ишаныр?
Алла оны ёкъ этер, онынъ джаныны алыр!
- 9 Башына бея кельгенде,
Алла онынъ ярдымгъа чагъыргъаныны эшитирми?
- 10 Ойле адам Къудретлиде къуванч къыдырырмы?
Эр заман Аллагъа ялварырмы?
- 11 Алланынъ къолунда не олгъаныны сизге хабер этеджегим,
Къудретлининъ барлыгъыны гизлемейджегим.
- 12 Сиз эпинъиз буны коръдинъиз,
ойле олса, нечюн о къадар бош лафлар этесинъиз?
- 13 Яман адамнынъ Алладан аладжакъ пайы,
хорлагъаннынъ Къудретли береджек къысмети бойле:
- 14 огъланлары чокъ олса да, къылычнен ольдюриледжек,
эвлятлары отъемекке тоймайджакъ,
- 15 сагъ къалгъанларны олюм мезаргъа тюшюреджек,
артларындан тул апайлары агъламайджакъ.
- 16 О, бир оба топракъ киби кумюш топласа да,
чокъ чамур киби урбалар азырласа да,
- 17 онынъ азырлагъаныны догъру адам киеджек,
кумюш къабаатсызнынъ пайы оладжакъ.
- 18 Сюме киби, эвини къура,
яшагъан ери къаравул япкъан чалашкъа ошай.
- 19 Бай олып ятса да, зенгин олып уянмаз,
козьлерини ачкъанда, эписи ёкъ олып кеткендир.
- 20 Къоркъулар оны, буюк сувлар киби, басар,
боран оны гедже алып къачар,
- 21 кунъдогъуш ели учып, оны котерир,
еринден алып, фуртунадан алып кетер,
- 22 онъа атылыр ве ич аджымаз,
ельнинъ кучюнден о, мытлакъа къачмагъа тырышыр.
- 23 Оны мыскъыллап, артындан сызгъырып,
ель оны еринден къувалар.

Икмет акъкъында йыр

28 ¹Кумюш маден оджагъындан чыкъар,
алтынны темизлеген ер де бар.

² Демир топракътан чыкъарылыр,

- таштан бакъыр иритилир.
- ³ Адам къаранлыкътан устюн келир,
къою къаранлыкъта ве олюм кольгесинде,
энь терен ерлеринде гизли ташларны къыдырыр.
- ⁴ Адам олмагъан ерлерде, адам аягъы басмагъан ерде
маден къуюсыны къазар,
эр кестен узакъта йиплерге сарылып салланыр.
- ⁵ Ашлыкъ берген топракънынъ ичи-багърыны
санки атеш ириткендир.
- ⁶ Топракънынъ ташларында кок якъутлар сакълана,
онынъ тозунда – алтын данелеридир.
- ⁷ Йыртыджы къушлар анда ёлны бильмез,
чайлакънынъ козю оны корьмегендир.
- ⁸ Кучълю айванлар анда аякъ басмагъандыр,
яш арслан андан кечмегендир.
- ⁹ Адамлар исе алетлеринен къатты къаяларгъа якъынлашып,
дагъларны тьюбу-темелинден авдарыр,
- ¹⁰ къаяларнынъ ичинден кечитлер ачар,
козьлери бутюн къыйметли шейлерни корер,
- ¹¹ сув акъымларыны токътатыр,
гизли олгъанны ярыкъкъа чыкъарыр.
- ¹² Лякин акъыл къайдан тапылыр?
Анълавнынъ ери къайда?
- ¹³ Адам онынъ къыйметини бильмез,
тирилернинъ топрагъында оны тапмаз.
- ¹⁴ Тюпсюз теренлик: «О, менде дегиль», – дер,
денъиз: «Янымда дегиль о».
- ¹⁵ Икмет энъ яхшы алтынгъа сатылмаз,
кумюш агъырлыгъына алынмаз,
- ¹⁶ онъа Офирнинъ темиз алтынынен,
къыйметли шохам ташынен,
кок якъутнен къыймет кесильмез,
- ¹⁷ не алтын, не тыныкъ кристалл онъа тенъ кельмез;
темиз алтын савутларына о, денъиштирильмез.
- ¹⁸ Мерджаннен инджининъ къыймети етерлик олмаз,
икметнинъ дегери паалы ташлардан устюндир.
- ¹⁹ Хуш мемлекетинден сары якъут онъа тенъ кельмез,
темиз алтыннен онъа къыймет кесильмез.
- ²⁰ Айса акъыл къайдан келир?
Анълавнынъ ери къайда?

- ²¹ О, бутюн джанлыларнынъ козюнден узакътыр,
кокте учкъан къушлардан сакълыдыр.
- ²² Эляк диярынен Олюм:
«Онынъ акъкъында тек къулакъларымызнен эшиттик», –
дейлер.
- ²³ Алла икмет не олгъаныны биле,
о, булунгъан ерини де биле,
- ²⁴ чюнки О, ер юзюни четлерине къадар коре,
коклер тюрюндеки эр шейни де коре.
- ²⁵ Ельге кучъ бергенде,
сувларны ольчегенде,
- ²⁶ ягъмургъа буюргъанда,
кок гудюрдисине ёл ачкъанда,
- ²⁷ о вакъыт О, икметни коръди,
оны сайды, азырлады ве сынады
- ²⁸ ве адамгъа: «РАББИден къоркъмакъ – икметтир,
яманлыкътан узакъ олмакъ – анълавдыр», – деди.

Эюп озь хайырлы яшайышыны акълына кетире

29 ¹Эюп лафыны эп девам этип, бойле деди:

- ² – Ах, кечкен айлар,
Алла мени къорчалагъан кунълер арткъа къайткъайды!
- ³ Онынъ лампыды башымнынъ устюнде нур сача эди,
Онынъ ярыгъынен мен къаранлыкъта юре эдим!
- ⁴ Эвель кунълерде ишлерим онъ келе эди,
Алланен достлугъым чадырымнынъ устюнде эди.
- ⁵ О вакъыт Къудретли Алла меннен эди,
балаларым да чевре-четимде эдилер,
- ⁶ мен артыкъ бай адам эдим,
къаялар да мангъа зейтюн ягъыны акъыза эдилер!
- ⁷ О заман мен шеэр къапусына кетип,
курсюмни мейдангъа къоя эдим.
- ⁸ Яш огъланлар мени корип, сакълана,
къарт адамлар турып, аякъта тура эди.
- ⁹ Башлыкълар лаф этмектен чекинип,
къолларынен агъызларыны къапата эди.
- ¹⁰ Белли адамларнынъ сеси кесиле,
тиллери тамакъларына япыша эди.
- ¹¹ Мени эшиткенлер мени бахтлы деп сая эди,
мени корьгенлер мени макътай эди.

- 12 Ярдымгъа чагъыргъан заваллыны,
ярдымсыз етимни мен къуртара эдим.
- 13 Олюмден къуртулгъан мени алгъышлай эди,
тул къадыннынъ юрегини мен къувандыра эдим.
- 14 Акъикъатны урба киби кие эдим,
адалетлик манъа чалма киби эди.
- 15 Кёрларгъа – козь,
топалларгъа – аякъ эдим.
- 16 Фукъарелерге бабалыкъ эте,
таныш олмагъан адамнынъ давасыны гъайретнен чезе эдим.
- 17 Акъсызлыкъ япкъан адамнынъ ченгесини къырып,
хырсызлагъаныны тишлерининъ арасындан чыкъара эдим.
- 18 «Озь эвимде олерим, – деп тюшюне эдим.
– Кунълерим къум данелери дайын чокъ олур.
- 19 Тамырларым сувларгъа тие,
пытакъларымда чыкъ геджелей.
- 20 Шуретим эксильмейджек,
къолумдаки яй эп къавий оладжакъ».
- 21 Адамлар мени урьметнен динълеп,
огютимни индемейип беклей эди.
- 22 Мен лаф эткенимден сонъ, лаф этмей эдилер,
сув къуру ерге киби, сёзлерим оларнынъ устьлерине
тамлай эди.
- 23 Ягъмурны беклеген киби, мени беклей эдилер,
баарь ягъмурыны ичкен киби, сёзлеримни иче эдилер.
- 24 Оларгъа кулюмсирегенде, козьлерине инанмай эдилер,
ачыкъ чырайым оларны юреклендире эди.
- 25 Мен оларнынъ ёлуны сайладым,
башларында отура эдим,
аскерлернинъ ортасында падиша киби эдим,
агълагъанларгъа гонъюль бере эдим.

- 30** 1Амма шимди яшы менден кучюк олгъанлар
устюмден кулелер,
мен исе бабаларыны къой-эчкилернинъ копеклеримнен берабер
къоймагъа разы олмаз эдим.
- 2 Лякин къолларынынъ кучю манъа не керек?
Оларнынъ кучлю олгъан заманлары энди битти.
- 3 Ёкъсуллыкъ ве ачлыкъ оларнынъ кучюни алды,
геджелери олар бакъымсыз бош ерлерде къуру топракъ
кемирелер,

- 4 чалы тьюбуне от кюопара,
ракитник чалысынынъ тамырлары – оларнынъ ашларыдыр.
- 5 Оларны джемааттан куваладылар,
хырсызларгъа кычыргъанлары киби,
олагъа кычыралар.
- 6 Олар озенлернинъ кюругъан агъызларында,
ердеки тешиклерде,
къая къобаларында яшайлар.
- 7 Чалыларнынъ арасында кычырып,
кийик отларда бири-бирине сыкъылалар.
- 8 Акъылсыз, ады бельгисиз олгъан адамлар,
олар эр ерден къамчынен кувалангъанлар!
- 9 Шимди исе олар тиллеринен озь йырларында мени
мыскъыллайлар,
меним акъкъымда лаф этелер.
- 10 Менден игренип, узакъ туралар,
бетиме тюкюрмектен чекинмейлер.
- 11 Алла яйымнынъ йипини чезгени ве мени ашалагъаны ичюн,
козюм огюнде озьлерини йибере бердилер.
- 12 Онъ тарафымдан бу олмайджакъ чыкъа,
мени аякътан урып йыкъа,
озь гъайып этиджи ёлуны манъа тараф тута.
- 13 Ёлумны исе олар кести,
кимседен ярдым корьмейип,
мени ёкъ этмек ичюн эр шей азырлайлар.
- 14 Олар манъа кенъ бир тешиктен келелер,
эр шейни йыкъып, устюме атылалар.
- 15 Дешет мени къаплады,
буюклигим ель киби учып кетти,
булут киби, кюртулмагъа умютим кечип кетти.

Эюпнынъ кедер куньлери

- 16 Шимди джаным тамчы-тамчы ичимден чыкъа,
беля куньлери этрафымны сарды.
- 17 Геджелери кемиклерим сызлай,
токътамагъан агърылар раатлыкъ бермей.
- 18 Буюк зорлукънен урбаларымны чыкъарам,
кольмегимнинъ якъасы мени богъа*.
- 19 Мен чамургъа ташландым,

* 30.18 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Алла чекип чыкъара устюмдеки урбамны, кольмегимнинъ якъасындан чекип, мени суйрей».

тозгъа ве кульге чевирильдим.

- 20 Сени ярдымгъа чагъырам, лякин Сен джевап бермейсинъ,
аякъ устюнде турам – тек бакъасынъ манъа.
- 21 Манъа къаршы шефкъатсыз олдынъ,
къатты къолунънен мени урдынъ.
- 22 Мени еллерге бердинъ,
олар мени туттылар,
бир тарафтан экинджи тарафкъа мени боран ата.
- 23 Билем, Сен мени олюмге,
эписи яшагъанлар ичюн корюшюв эвине кетиреджексинъ.
- 24 Эбет, О, къолуны ёллай,
амма ёкъ этмек ичюн дегиль.
О, урса биле,
сонъра къуртулыш берер.
- 25 Омюринде агъыр кунълери олгъан адамлар ичюн агъламадыммы?
Ёкъсуллар ичюн юрегим янмадымы?
- 26 Амма мен яхшылыкъ беклегенде, яманлыкъ кельди,
ярыкъны истегенде, къаранлыкъ кельди.
- 27 Ичим-багърым токътамайып къайнай,
къааръ кунълер манъа якъынлашты.
- 28 Мен къарарып юрдим, лякин кунештен дегиль,
джемаат ичинде турып, ярдымгъа чагъырдым.
- 29 Шакъалларгъа – къардаш,
девекъушуларгъа – дост олдым.
- 30 Терим къарарды,
кемиклерим сыджакътан янды.
- 31 Сантырым агълавгъа айланды,
къавалым аджыныкълы сеснен йырламагъа башлады.

Эюп Алланынъ огюнде къабаатлы олмагъаныны айта

- 31** 1 Истекнен ич бир къызгъа бакъмамагъа
козьлериме буюрдым.
- 2 Юкъарыдаки Алладан адамнынъ аладжакъ пайы недир?
Коклердеки Къудретли онъа не береджек?
- 3 Адалетсиз адамларгъа О, бея ёлламайджакъмы?
Акъсызлыкъ япкъанларгъа бахытсызлыкъ бермейджекми?
- 4 Юрген ёлларымны О, корьмедими?
Эр аткъан адымымны саймадымы?
- 5 Эгер ялан ёлунда юрген олсам,
аягъым алдавгъа тараф ашыкъкъан олса,
- 6 Алла мени догъру терезеде чексин
ве догърулыгъымны корьсюн.

- 7 Табанларым ёлуны джойгъан,
юрегим козьлеримнинъ артындан кеткен,
къолларыма кирли бир шей япышкъан олса,
8 сачкъанымны башкъалары ашасын,
оськен берекетим тамырындан чыкъбарылсын.
- 9 Эгер юрегим бир къадыннынъ артындан кеткен олса,
башкъа адамнынъ къапусы янында пусып отургъан олсам,
10 апайым башкъасынынъ богъдайыны чексин,
башкъа акъайлар онен ятсын.
- 11 Чюнки меним япкъаным – ахлякъсызлыкъ,
джезаланаджакъ арекет олур эди,
12 Эляк диярына тюшюреджек атеш киби,
ойле япкъаным бутюн барлыгъымны ёкъ этер эди.
- 13 Эгер хызметчилерим меннен давалашкъанда,
мен адалетсиз олып, оларны ред эткен олсам,
14 Алланынъ огюнде тургъанда, не япарым?
О, манъа бакъкъанда, насыл джевап берерим?
15 О, мени де, хызметчимни де ана къурсагъында яратмадымы?
О да, бизим экимизни къарында ясамадымы?
- 16 Ёкъсулларнынъ тилегини беджермедимми?
Тул къадыннынъ умятини къырдыммы?
17 Отъмегимни бир озюм ашадыммы?
Оксюзлернен пайлашмадыммы?
18 Балалыгъындан берли мен оксюзлерге баба киби олып,
оларны осьтюрдим,
догъгъанымдан берли тул къадынгъа ёл косьтердим.
- 19 Урбасы олмагъаны ичюн гъайып олгъанны,
я да кийимсиз бир ёкъсулны корьгенде,
20 къойларымнынъ юньлеринден онъа сьджакъ урба бермедимми?
Онынъ ичюн о, манъа яхшылыкъ тилемедими?
21 Шеэр къапулары янында къол тутув олгъаныны билип,
оксюзге къол котерген олсам,
22 къолум омузымдан айырылсын,
тирсек кемигим къырылсын.
- 23 Амма мен Алладан келеджек джезадан къоркъам,
Онынъ буюклигине къаршы турып оламам.
- 24 Алтынгъа мен ишандыммы?
Шу темиз маденге: «Сен – умятимсинъ», – дедимми?
- 25 Барлыгъым буюк олгъанына,
озь къолумнен чокъ къазангъаныма къувандыммы?

- 26 Парылдагъан кунешке,
арекет эткен къыйметли айгъа бакъкъанда,
- 27 юрегим гизлиден алдандымы?
Оларгъа къолларымны узатып,
оларгъа ибадет эттимми?*
- 28 Бу да джезаланаджакъ шей олур эди,
чюнки о вакъыт Юдже Алладан вазгечир эдим.
- 29 Мени кореджек козю олмагъан адам белягъа огърагъанда,
мен къувандыммы?
Яманлыкъ онъа кельгенде,
севинчнен къычырдыммы?
- 30 Биревни къаргъамагъа
ве бойле этип, гуна къазанмагъа
агъзыма ёл бермедим.
- 31 Чадырымдаки адамлар:
«Онынъ этине къурсакъны тойдурмагъан адам ёкъ!»
– айтмай эдими?
- 32 Ич бир ёлджу геджени сокъакъта кечирмеди,
чюнки къапуларым кельген-кечкенлерге ачыкъ эди.
- 33 Адем киби, къабаатларымны гизледимми?
Яманлыкъларымны багърымда сакъламагъа тырыштыммы?
- 34 Ойле олса, буюк джемааттан къоркъып,
сойларымнынъ нефретинден отюм патлап,
сусар эдим ве къапудан чыкъмаз эдим.
- 35 Ах, эгер мени эшиткен бири олса эди!
Лафымны битирем*.
Къудретли Алла манъа джевап берсин,
меннен давалашкъан къыгытыны язсын.
- 36 Оны омузымда ташып,
тадж киби башыма къояр эдим,
- 37 эр аткъан адымымны онъа бильдирип,
онъа, бир башлыкъ киби, якъынлашыр эдим.
- 38 Эгер топрагъым манъа къаршы къычыргъан,
ве онен берабер ёлакълары агълангъан олса,
- 39 эгер мен махсулыны пара одемеден ашагъан,

* 31.27 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «агъзымнен къолумны опе эдимми?» демектир. Ихтимал, бойле этип, адамлар урьмет ве ибадет бильдире эдилер.

* 31.35 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «Мына меним печатим!» демектир. О заманларда мектюпнинъ я да башкъа бир къыгытнынъ сонъунда еудий элифбесининъ сонъки арифини «тав» яза эдилер. Онынъ корюниши хачкъа (X) ошай эди.

я да сабыларынынъ джаныны агъырткъан олсам,
 40 богъдай ерине тикен,
 арпа ерине кийик отлар осьсюн!

Эюпнынъ лафы сонъуна етти.

Элихунинъ сёзлери

32 ¹Эюп озь догърулыгъында эмин олгъаны ичюн, бу учь акъай Эюпкъа джевап бермектен вазгечтилер. ²О вакъыт Буз союндан, Рам къаби-лесинден олгъан Баракелнинъ огълу Элиху, Эюп озюни Алладан акъ-лы сайгъаныны корип, онъа гъает ачувланды. ³Эюпнынъ учь достуна да ачувланды, чюнки олар Эюпкъа джевап бермеге бильмейип, оны къа-баатладылар*. ⁴Эюпнынъ достлары Элихунинъ буюк олгъаны ичюн, о, Эюпнен лаф этмек ичюн сырасыны беклей эди. ⁵Бу учь адам джевап бермегенини корип, Элихунинъ ачувы къайнады.

Элихунинъ биринджи лафы

⁶Буз союндан Баракелнинъ огълу Элиху бойле деди:

– Мен – яшым, сизлер – баягъы яштасынъыз,
 онынъ ичюн чекидим,
 тюшюнгенимни айтмагъа къоркътым.

⁷«Чокъ кунь корьгенлер лаф этсин, – дедим.

– Чокъ йыл яшагъанлар акъыл огретсин».

⁸Лякин адамнынъ ичинде рух бар*,

Къудретлининъ нефеси анълав берер.

⁹Акъыл адамнынъ яшына багълы дегиль,

адалетнинъ анъламасы да къартлыккъа багълы дегиль.

¹⁰Онынъ ичюн: «Мени динъленъиз, – дейим.

– Мен де тюшюнгенимни айтайым».

Элиху достларыны къабаатлай

¹¹Сиз лаф эткенде, мен бекледим,
 сиз не дейджегинъизни къыдыргъанда,
 тюшюнджелеринъизни динъледим.

¹²Бутюн диккъъатымны сизге чевирдим.

Амма ич биринъиз Эюпнынъ акъсызлыгъыны

къостералмадынъыз,

онынъ айткъанларына джевап берип оламадынъыз.

¹³«Биз бир акъыллы шейнинъ фаркъына бардыкъ:

* 32.3 Еудийлернинъ адетине коре, бу къысым бойле терджиме этильмек керек: «Олар джевапны тапмадылар ве, бойледже, Алланы адалетсизликте къабаатладылар».

* 32.8 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «адамнынъ ичинде Алланынъ Руху бар».

“Оны Алла къабаатласын, адам дегиль”», – деменъиз*.

- 14 Лякин Эюп меннен лаф этмеди,
шу себептен онъа сизинъ сёзлеринъизнен джевап бермейджегим.
- 15 Олар къоркъты, джевап бермейлер,
айтаджакъ шейлери къалмады!
- 16 Не къадар беклесем де, олар лаф этмейлер,
токътадылар, джевап бермейлер!
- 17 Меним исе айтаджакъ сёзюм бар,
мен тюшюнгимни айтаджагъым.
- 18 Ичим сёзлерге толу,
ичимдеки рух мени зорлай.
- 19 Иште, ичим ачылмагъан шарап киби,
янгы шарап мешин торбалары киби
аман-аман патлайджакъ.
- 20 Айтарым да, енгиллеширим,
агъзымны ачып, джевап берерим.
- 21 Кимсенинъ бетине бакъмайджагъым,
кимсенинъ шерефи ичюн, айры-айры сёзлер
къыдырмайджагъым,
- 22 чюнки ялтакъланмагъа бильмейим.
Ойле олмаса, Яратыджым мени шимди ольдюрсин!

Элиху Эюпкъа мураджаат эте

- 33** 1 Шимди сёзюмни динъле, Эюп,
айтаджакъ эр шейме къулакъ ас.
- 2 Мына, агъзымны ачтым,
тилим дудакъларымнен айтарлар.
- 3 Сёзлерим догъру юректен чыкъар,
дудакъларым бильгенлеримни ачыкъ айтар.
- 4 Мени Алланынъ Руху яратты,
Къудретлининъ нефеси манъа омюр берди.
- 5 Элинъден кельсе, манъа джевап бер,
азырлан ве къаршымда тур.
- 6 Алланынъ огюнде мен де сен кибидирим*,
мен де чамурдан яратылдым.
- 7 Онынъ ичюн дешетим сени къоркъузып оламаз,
къолум санъа агъыр кельмез.
- 8 Айткъанларынъ аля даа къулакъларымда,

* 32.13 Я да «Биз – икмет саибимиз», – деменъиз. Эюпкъа джевапны адам дегиль, Алла береджек».

* 33.6 Я да «Мына, айткъанынъа коре, мен Алланынъ еринедирим».

сёзлеринъни мен яхшы эшиттим:

- 9 «Мен темизим, менде акъсызлыкъ ёкъ,
саф адамым мен, къабаатым да ёкъ.
10 Алла исе манъа къаршы чыкъты,
мени душман ерине коръди.
11 Аякъларымны бир къалыпкъа къойды,
меним эр арекетимни козете».
- 12 Мында янъыласынъ, дейим санъа.
Алла адамдан буюктир.
13 Нечюн Онен давалашмагъа истейсинъ?
О, эткенлери ичюн сенинъ огюньде джевапкъяр дегиль.
14 Алла бир кере айтар.
Эгер адам анъламаса,
Алла даа бир кере анълатыр*.
15 Тюште, гедже руясында,
адамларны терен юкъу баскъанда,
олар ятакъта яткъанларында,
16 о вакъыт Алла къулакъларына айтар,
огютинен оларгъа ачыкъ анълатыр,
17 оларны япкъан яманлыкъларындан къайтармагъа,
адамдан кибирлигини узакълаштырмагъа,
18 джаныны мезардан къорчаламагъа,
омюрини къылычтан къуртармагъа истер*.
19 Я да адам озь ятагъында хасталыгъынен,
кемиклерининъ сонъсуз агърысынен джезаланыр.
20 О заман омюри отъмектен,
джаны исе энъ севген ашындан ред этер.
21 Эти ирип кетер, корюнмез олур,
эвель корюнмеген кемиклери тюртип чыкъар,
22 ве джаны мезаргъа,
омюри олюмге якъынлашыр.

Адамларны къуртармакъ ичюн, Алла мелеклерни ёллай

- 23 Лякин бинъ мелектен
онынъ тарафыны туткъан бир мелек олса,
ве о, адамгъа догъру ёлны косътерсе*,
24 онъа мерамет косътерсе ве:
«Оны мезардан къуртар,
мен онынъ ичюн одеде таптым», – десе,

* 33.14 Я да «Алла бир-эки кере айтса да, Оны анъламайлар».

* 33.18 Я да «онынъ омрюне озенден кечмеге ёл бермемек». Даа 36.12 бакъ.

* 33.23 Я да «о адамнынъ догърулыгъы акъкъында айтса».

- ²⁵ О заман адамнынъ тени огълан тенинден тазе олур,
ве о, яшлыкъ куньлерине къайтар.
- ²⁶ О, Аллагъа дува этер,
ве Алла ондан разы олур.
Алланынъ юзюни корип къуваныр,
ве Алла онынъ догърулыгъыны къайтарыр.
- ²⁷ Сонъ адамларнынъ огюнде бойле айтаджакъ:
«Гуна къазандым, догъру лаф ерине ялан айттым,
амма манъа джеза берильмеди.
- ²⁸ О, джанымны мезардан къуртарды,
манъа ярыкъны корьмеге ёл берди».
- ²⁹ Буларнынъ эписини Алла адамгъа
эки-учь кере япар,
- ³⁰ джаныны мезардан къуртармагъа,
оны омюр ярыгъынен айдынлатмагъа истер.
- ³¹ Яхшы динъле, Эюп, къулакъ ас,
сен индеме, мен айтаджагъым.
- ³² Айтаджакъ бир шейинъ олса, айт,
сени акъламагъа истейим.
- ³³ Ёкъса, энди мени динъле,
индеме де, санъа акъыл огретирим.

Элихунынъ экинджи лафы

34 ¹ Элиху лафыны девам этип бойле деди:

- ² – Эй, акъыллы адамлар, айткъанларымны динъленъиз,
къулакъ асынъ манъа, эй, бильгенлер!
- ³ Тамакъ ашнынъ леззетини насыл айырса,
къулакъ да сёзлерни сынай.
- ⁴ Келинъ, адалет не олгъаны акъкъында къарар чыкъарайыкъ,
яхшы дегени не олгъаныны билейик.

Элиху Эюпны адалетсизликте къабаатлай

- ⁵ Эюп: «Мен къабаатсызым, – деди.
– Алла исе манъа адалет косьтермеди.
- ⁶ Чыкъарылгъан къараргъа коре, мен яланджым*.
Акъсызлыгъым ёкъ,
лякин пек агъыр яраландым».

* 34.6 Бу джумленинъ манасыны даа бойле тариф этмеге мумкюн: «“Мен къабаатлым”, – деп ялан айтмакъ керекимми мен?»

- 7 Эюп киби адам бармы?
 Сув ичкени киби,
 о, мыскъыллай,
 башкъаларнынъ устюнден куле,
 8 беля кетиргенлернен достлаша,
 яман адамларнен бир ёлда юре.
 9 О: «Алланынъ разылыгыны кыдырмакъ
 адам ичюн файдасыздыр», – деди.

Элиху Алланынъ адалетлиги акъкъында айта

- 10 Бойледже, анълагъан адамлар, мени динъленъиз!
 Яманлыкъ Алладан узакътыр,
 адалетсизлик Къудретлининъ янында ёкъ.
 11 О, эр кеске ишине коре берер,
 арекетлерине коре акъкъыны кетирир.
 12 Акъикъатен, Алла яманлыкъ япмаз,
 Къудретли акъсызлыкъ этмез.
 13 Ер юзюни бакъмагъа Оны ким къойды?
 Бутюн дюньягъа башлыкъ этмеге Онъа ким буюрды?
 14 Эгер О, юрегинде истеп,
 Рухуны ве омюр берген нефесини арткъа алса,
 15 эр бир джан бир анъде ёкъ олур,
 адам кене тозгъа чевирилир эди.
- 16 Бойледже, сенде анълав олса, динъле,
 сёзлериме къулакъ ас.
 17 Акъикъатны кореджек козю олмагъан бири
 башлыкъ этип олурмы? *
 Догърулыкъта буюк Алланы
 яманлыкъ япкъанында къабаатларсынъмы?
 18 Падишагъа: «Ярамазсынъ»,
 мырзаларгъа: «Яман адамларсынъыз», – демеге мумкюнми?
 19 Лякин О, ёлбашчыларгъа айры урьмет косътермей,
 бай-фукъарени айырмай,
 чюнки олар эписи – Онынъ яраткъанларыдыр.
 20 Бир анъде олар олелер,
 гедже ярысында халкъ къалтырар ве ёкъ олур,
 кучълю инсанлар да гъайып олып кетер,
 оларгъа къаршы исе кимсе кучъ къуланмаз.

- 21 РАББИнинъ козю адамларнынъ ёлунда,

* 34.17 Я да «яраларыны багълармы?»

- эр аткъан адымларыны О, корер.
- 22 Акъсызлыкъ япкъанларнынъ сакъланып оладжакъ
не къаранлыгъы, не де олюм кольгеси бардыр.
- 23 Шунунъ ичюн джевап бермек ичюн
огюне кельсинлер деп,
Аллагъа адамларны чагъырмагъа керекмей.
- 24 Кучълюлерни сорамаздан кырып ташлар,
оларнынъ ерине башкъаларны къояр.
- 25 Керчектен де, О, оларнынъ япкъанларыны билир,
гедже оларны авдарыр, ве олар кырылыр.
- 26 Эр кеснинъ козю огюнде,
къанунны бозгъанлар джезалангъан ерде оларны урар,
- 27 чюнки олар Ондан вазгечтилер,
эписи ёлларыны анъламагъа истемедилер.
- 28 Шунунъ ичюн ёкъсулларнынъ ярдымгъа чагъыргъаны
Онъа барып егти,
фукъарелернинъ агълавыны О, эшитти.
- 29 Лякин О, сессиз къалса,
Оны ким къабаатлап олур?
Юзюни гизлесе,
Оны ким корип олур?
Эм халкъкъа, эм бир адамгъа бир олур,
- 30 алласыз адам падишалыкъ этмесин,
халкъны ёлдан урмасын деп.
- 31 Бирев Аллагъа:
«Джезаландым, башкъа гуна япмайджагъым,
32 бильмегенлеримни манъа огрет,
акъсызлыкъ эткен олсам, бир даа этмем», – айтса,
33 сенинъ тюшюнгенлеринъе коре,
Алла акъкъыны береджекми?
Оны ред эткенинъ ичюн,
сен сайлайджакъсынъ, мен дегиль,
бильгенлеринъни айт, бакъайым.
- 34 Акъыл-ферасетли адамлар,
мени динълеген икметли инсанлар манъа ойле айтаджакълар:
- 35 «Эюп не айткъаныны бильмей,
сёзлери де манасыз».
- 36 Инсафсыз адамлар дайын джевап бергени ичюн,
Эюп бутюнлей сыналгъайды!
- 37 О, гунасына даа Аллагъа къаршылыгъыны къоша,
бизим арамызда Алланы мыскъыллай,

Онъа къаршы даа зияде лаф эте.

Элихунынъ учюнджи лафы

35 ¹Элиху девам этип, бойле деди:

- ² «Алладан акълым», – дегенинъни
догъру саясынъмы?
- ³ Сен: «Манъа не файда?
Гуна ишлемесем де, не файда?» – дейсинъ.
- ⁴ Мен санъа ве достларынъа
бойле джевап берерим:
- ⁵ – Коклерге бакъ да коръ,
устюнде юксельген булутларгъа козь ташла.
- ⁶ Гуна ишлесенъ, Аллагъа не зарар олур?
Акъсызлыкъларынъ чокълашса, Онъа не япар?
- ⁷ Догъру олсанъ, Онъа бергенинъ недир?
Я да О, сенинъ къолунъдан не алып?
- ⁸ Яманлыгъынъ янъгъыз сен дайын адамларгъа зарар кетирир,
догърулыгъынъ да тек инсан огълу ичюндир.
- ⁹ Хорлавларнынъ чокълугъындан
адамлар агълай,
кучълюернинъ къолундан къуртулуш истегенде,
олар ярдымгъа чагъыралар.
- ¹⁰ Амма кимсе демей:
«Алла къайда?
Геджелери манъа такъат берген * Яратыджым къаерде?
- ¹¹ О, бизни ер юзюндеки айванлардан чокъ огрете,
коктеки къушлардан зияде бизге акъыл бере».
- ¹² Яман адамларнынъ къопайлыгъы ичюн,
олар ярдымгъа чагъырса да,
О, оларгъа джевап бермез.
- ¹³ Алла керчектен бош лафны эшитмез,
Къудретли онъа къулакъ асмаз.
- ¹⁴ Сен исе айтасынъ: «Оны коръмейим,
Давам Онынъ огюнде, Оны беклерим»,
- ¹⁵ ве: «Энди Алланынъ гъазабы ич бир адамны джезаламаз!
О, акъсызлыкъны акъылына биле алмаз!»
- ¹⁶ Эюп агъзыны бошуна ачты,
бир шей бильмей,
сёзлерни исе арттыра.

* 35.10 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «манъа геджеде тюркюлерни берген» демектир.

Элихунынъ сонъки лафы

Алла адалетли

36 ¹Элиху даа бойле сёзлерни къошты:

- 2 – Бираз бекле, санъа бир шей айтаджагъым,
Алланынъ Адындан бир къач сёзюм бар.
- 3 Лафымны узақътан башлайджагъым,
Яратыджыма акъ береджегим.
- 4 Керчектен де, сёзлерим ялан дегиль,
огюньде энъ бильгили адам бар.
- 5 Мына, Алла буюктир,
ве О, кимсени хорламаз.
Буюк Алла эр шейни анълай.
- 6 О, яман адамларны сагъ къалдырмаз,
хорлангъанларгъа адалет косътерир.
- 7 Козълерини догъру адамлардан айырмаз,
оларны юксельтир
ве падишалар оларакъ эбедиен тахткъа отуртыр.
- 8 Эгер олар зынджырларнен багъланып,
бахытсызлыкъ йиплеринде тутулсалар,
- 9 оларгъа япкъан ишлерини,
акъсыз япкъанларыны ве къопайлыгъыны косътерир,
- 10 бея ёлундан къайтсынлар деп,
огютлерине къулакъларыны ачар.
- 11 Эгер Оны динълеп, Онъа хызмет этселер,
къалгъан кунълери яхшы
ве йыллары татлы олурлар.
- 12 Амма Оны динълемеселер,
къылычтан олерлер*,
бильгисиз адамлар дайын гъайып олурлар.
- 13 Алласыз адамларнынъ юреклери ачувгъа толу,
Алла оларны къыйналувнен багълагъанда,
Ондан ярдым истемезлер.
- 14 Шунынъ ичюм яшлыкъ вакътында олип кетерлер,
омюрлери де путхане янында,
ороспуларнынъ арасында сонъуна етер.
- 15 Амма Алла заваллыларны беядан къуртарыр,

* 36.12 Я да «озен оларнынъ омюрлерини олюмге алып кетер». Даа 33.18 бакъ.

сыкъынты вакътында олар Оны эшитир.

- 16 Сени де сыкъынтыдан тар олмагъан кениш бир ерге
чекип чыкъарыр эди,
софранъа къоюлгъан ашларынъ бол-берекетли олур эди.
- 17 Сен яман адамларнынъ джезасыны толусынен алдынъ,
къарар ве суд башынъа тюшти.
- 18 Эгер сенинъ мыскъылларынъ чокълашса,
Алланынъ хышымы башынъа тюшер,
ве буюк къапар биле сени къуртармаз*.
- 19 Башынъ белягъа къалмайып,
сап-сагълам олгъанынъда,
ярдым сорап ялвараджанъмы?
- 20 Халкъларны апансыздан
къыраджакъ геджени истеме.
- 21 Яманлыкъкъа урулмакътан къачын –
башынъа сынавлар бошуна тюшюрильмеген.

Алланынъ буюклиги

- 22 Алланынъ къудрети не буюк!
Онынъ киби оджа бармы?
- 23 Ким Онъа не япмагъа айтып олур?
Ким Онъа: «Сен акъсызлыкъ эттинъ», – деп олур?
- 24 Онынъ ишлерини, адамлар тюркюлеринде йырлагъан ишлерини
макътамагъа унутма.
- 25 Эписи адамлар оларны корелер,
адам оларны узакътан корьмек мумкюн.
- 26 Мына, Алла буюк,
ве биз Оны бутюнлей анълап оламаймыз,
йырларынынъ сайысы эсапланмаз.
- 27 О, сув тамчыларыны топлай
ве оларны туманда ягъмургъа чевире;
- 28 олар булутлардан тамчылап,
адамларнынъ устюне боллукънен ягъа.
- 29 Булутларнынъ джайгъаныны,
Алла булунгъан коклернинъ гудюрдисини ким анълап олур?
- 30 Мына, О, оларнынъ устюне Озь ярыгъыны джайрата
ве денъизнинъ тюбюни къаранлыкънен къаплай.
- 31 Оларнынъ ярдымынен Алла халкъларны суд эте,

* 36.18 Я да «Гъазапкъа сени мыскъылджыгъа чевирмеге ёл берме, буюк къапаргъа сени ёлдан урмагъа ёл берме».

олагъа бол-берекет ашны бере.

³² Йылдырымны къолларында тута,
не ерге урмагъа буюра.

³³ Гудюрдилер Онынъ акъкъында хабер берелер,
айванлар биле боран якъынлашкъаныны сезелер.

37 ¹Юрегим бунунъ ичюн титрер
ве еринден ойнар.

² Алланынъ гудюрдили сесини дикъкъатнен динъленъиз
ве агъзындан чыкъкъан гудюрдилерини эшитинъиз!

³ Олар кокнинъ тубюндеки эр ерде эшитилир,
йылдырымнынъ ярыгъы ер юзюнинъ эр кошесинде корюнир.

⁴ Артындан бир сес гудюрдер,
Озь гъурурлы сесинен гурълер,
сеси эшитильген сонъ да, оны токътатмаз.

⁵ Алланынъ сеси гудюрдер,
аджайип ишлерни косътерир,
бизлер исе оларны анъламамыз.

⁶ Къаргъа: «Ерге тюш», – деп буюрыр,
эм сагъанакъ, эм ягъмур Онынъ кучюне бойсуныр.

⁷ Бутюн инсанлар Онынъ ишлерини бильсинлер деп,
О, эр кеснинъ къолуна тамгъа къояр*.

⁸ О заман айванлар да сакълангъан ерлерге кетер,
юваларында отуларлар.

⁹ Дженюптен боран къопар,
шимальден – къатты сувукъ*.

¹⁰ Алланынъ уфюргенинден буз пейда олур,
ве сув юзю къаттылашыр.

¹¹ О, даа булутларны дымгъа толдурыр,
ве олар яшынларны эр якъкъа ягъдырыр.

¹² Булутлар айланалар,
Онынъ истегине коре ёл тутар,
ер юзюнде буюргъаныны беджерир.

¹³ Я инсанларны джезаламакъ,
я топракъны сувармакъ,
я мерамет косътермек ичюн
ягъмурны ягъдырыр.

¹⁴ – Динъле шуны, Эюп,

* 37.7 Я да «О, эр кесни, раатлансынлар деп, япыкъ къапу артында отурта».

* 37.9 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «чадырдан боран келе, сувукъ кетирген еллерден аджджы сувукъ» демектир.

- тур да, Алланынъ аджайип ишлерини тюшюн.
 15 Алла булутларны насыл ерлештиргенини,
 яшын насыл этип парылдагъаныны билесинъми?
 16 Булутлар кокте насыл асылып тургъанларыны билесинъми?
 Онынъ бильгиси къусурсыз,
 япкъанлары да аджайиптир!
 17 Дженюптен ель кельгенде
 ве ер юзюни тынчландыргъанда,
 санъа да урбаларынъда сыджакъ ола.
 18 Лякин тѣкме кузьгю киби сагълам олгъан кок къуббесини
 Онен берабер сен джаярсынъми?
- 19 Онъа не айтаджагъымызны огрет бизге,
 чюнки бу къаранлыкъта биз бир шей азырлап оламаймыз.
 20 Онъа не айтаджагъым акъкъында айтмакъ керек экенми?
 Адам Алланен лаф этсе,
 мытлакъа ёкъ этиледжек.
 21 Ель урып-йыкъып, коклерни темизлегенде,
 булутлар устюнден парылдагъан ярыкъкъа
 бакъмакънынъ чареси олмай.
 22 Алтын ярыкъ шимальден келир,
 Алланынъ чевресинде къоркъунчлы шуреттир.
 23 Къудретли Алланы акъылымыз анъламаз.
 Онынъ кучю – буюк,
 суду – адалетли, догърулыгъы – сонъсуздыр.
 Ич бир адамны О, хорламаз.
 24 Шунынъ ичюн, эй, адамлар, Алладан къоркъунъыз!
 О, сизинъ акъыллы олгъанынъызгъа бакъмаз!

Алла Эюпкъа джевап бере

38 1 РАББИ бораннынъ ичинден Эюпкъа бойле джевап берди:

- 2 – Бильгисиз сѣзлернен
 Меним япкъанларыма шубеленген бу адам кимдир?
 3 Шимди эркек киби, азырлан да,
 Мен сорайым, сен анълат.

Денъиз ве ер юзю акъкъында

- 4 Мен дюньянынъ темелини къойгъанда,
 сен къайда эдинъ?
 Эгер бильсенъ, айт.
 5 Онынъ ольчюлерини ким бельгиледи? Билесинъми?
 Оны ольчеп, устюнден йипни ким чекти?

- 6-7 Ненинъ устуне темеллери къоюлды?
 Саба йылдызлары бирликте къувангъанынен,
 Алланынъ эписи огъуулары севинчлеринден кычыргъанынен,
 ким темельташыны къойды?
- 8 Денъиз теренликтен фышкырып чыккъанда,
 онынъ къапуларыны ким къапатты?
- 9 О вакъыт Мен оны булутларнен, урбанен киби, сардым,
 къою къаранлыкънен, къундаккъа саргъан киби сардым,
- 10 онъа сынъырларыны къойдым,
 къапуларынен мандалларыны ерлештирдим.
- 11 «Бу ерге къадар келип токътайджакъсынъ,
 гъурурлы далгъаларынъ бу ерде токътап къаладжакъ», – дедим.

Танъ, къаранлыкъ ве олюлернинъ дюньясы акъкъында

- 12 Омюринъде сабагъа буюрдынъмы?
 Танъгъа ерини косътердинъми?
- 13 Ер юзюнинъ уджларыны тутып,
 андаки яман адамларны силькитмеге,
- 14 печат чамурны денъиштиргени киби,
 ер юзюни денъиштирмеге,
 оны чешит ренкли урбаны киби, донатмагъа,
- 15 яман адамларнынъ ярыгъыны алмагъа,
 къолларынынъ кучюни ёкъ этмеге танъгъа айттынъмы?
- 16 Денъизнинъ чокъракъларына далдынъмы?
 Теренликнинъ тюбюнде юрдинъми?
- 17 Олюм къапулары сенинъ огюнде ачылдымы?
 Олюм кольгесининъ къапуларыны корьдинъми?
- 18 Дюньянынъ кенишлигини огрендинъми?
 Эгер буларнынъ эписини бильсенъ, айт.
- 19 Ярыкъ булунгъан ерге ёл къайда?
 Къаранлыкънынъ чети де къаерде?
- 20 Онынъ сынъырларына барып еттинъ, эбет?
 Эвине кеткен ёлны билесинъ?
- 21 Шуны билесинъ,
 чюнки санки о заманда энди догъдынъ!
 Йылларынынъ сайысы да пек буюктир!

Коклер акъкъында

- 22 Къаргъа толу анбарларгъа кирдинъми?
 Бурчакъ сакълангъан ерни корьдинъми?

- 23 Мен оларны сыкъынты кунълери ичюн,
уруш ве дженк кунълери ичюн сакълайым.
- 24 Яшын парылдагъан ёлу къайда?
Куньдогъуш елининъ ер юзюнде эскен ёлу къаерде?
- 25 Ягъмур тамчылары акъсын деп,
ёлны ким ача?
Гудюрдили яшынгъа ёлуны ким косътере?
- 26 Сонъ ягъмур бакъымсыз топракъларгъа,
адам яшамагъан чельге ягъа,
27 сахраны ве чельни сувгъа тойдура
ве отны осьтюре.
- 28 Ягъмурнынъ бабасы бармы?
Чыкъ тамчыларыны ким яратыр?
- 29 Буз кимнинъ къурсагъындан чыкъбар?
Коктен тюшкен къыравны ким догъар?
- 30 Сувлар таш киби къаттылашыр,
терен сувларнынъ устю бузлап къалыр.
- 31 Улькер йылдызларыны багълап олурсынъмы?
Орионнынъ багъларыны чезерсинъми?
- 32 Мевсимлеринде йылдыз такъымларыны чыкъарып олурсынъмы?
Джетемен йылдыз уюрине ёл косътерирсинъми?
- 33 Коклернинъ низамнамелерини билесинъми?
Ер юзюнде Онынъ акимдарлыгъыны къурып олурсынъмы?
- 34 Башынгъа номай ягъмур ягъсын деп,
булутларгъа сесинъни эшиттирирсинъми?
- 35 Яшынлар йибергенинге коре кетерлерми?
Сангъа: «Бизлер мындамыз», – деп айтарлармы?
- 36 Юрекке акъыл ким къойды?
Акъылгъа анълавны ким берди?*
- 37 Булутларны саймагъа кимнинъ акъылы етер?
Кок савутларыны авдарып,
38 тозны ятыштырып,
ер юзюни къурутып,
топракъ томарларыны ким япып олур?

Кийик айванларнынъ омюри акъкъында

- 39-40 Арслан сакъланып яткъанда,
онгъа кийик айванны тутып олурсынъмы?
Балалары ювасында, я да талда тюбюнде раатлангъанда,

* 38.36 Я да «Къара лейлекке акъыл, хоразгъа анълавны ким берди?»

оларнынъ къурсакъларыны тойдурысынъмы?

- 41 Къузгъуннынъ балалары ашсыз вакътында анда-мында
атылгъанда,
Алланы ярдымгъа чагъыргъанда,
къузгъунгъа ашайджакъ ашыны ким азырлай?

39 1 Дагъ эчкилерининъ не вакъыт догъаджагъыны билесинъми?

Кийик сыгъыннынъ балалагъаныны корьдинъми?

- 2 Юкюлерининъ айларыны сайып олурсынъмы?

Догъаджакъ вакъытларыны билесинъми?

- 3 Чёкип, балаларыны догъарлар,
юклеринден къуртулырлар.

- 4 Балалары кучьке кирип, къырда осерлер,
кетер, бир даа къайтмазлар.

- 5 Кийик эшекни ким бошатып йиберди?

Ким онынъ багълавларыны чезди?

- 6 Юрт оларакъ онъа чёльни,
мескен оларакъ тузлу топракъны бердим.

- 7 Шеэрдеки къалабалыккъа о кулер,
чобаннынъ кычыргъаныны эшитмез.

- 8 Отлагъанда, дагъларны доланыр,
эр тюрлю ешиллик кыдырыр.

- 9 Кийик бугъа санъа хызмет этмеге истерми?

Ашлавынънынъ янында о, геджени кечирирми?

- 10 Сабаннен баразна ачсын деп,
оны йипнен багълап олурсынъмы?
Артынъдан кетип, топракъны уфатырмы?

- 11 Кучю чокъ олгъаны ичюн,
умютинъни онъа багъларсынъмы?
Озь ишинъни онъа ишанырсынъмы?

- 12 Урлугъынъны санъа къайтарып,
богъдайынъны арманынъа топлайджагъында эминсинъми?

Девекъушу, ат ве къыргъый акъкъында

- 13 Девекъушу къанатларынен къувана-къувана ура,
амма олар лейлекнинъ къанаты ве пуфы киби оламаз.

- 14 Девекъушу йымырталарыны ерге къояр,
оларны къумда кыыздырыр,

- 15 аякъ астында эзиледжеклерини,
кийик айванлар таптайджакъларыны тюшюнмез.

- 16 О, балаларына, озюнки дегиль киби, серт бакъар,

- чеккен замети бошуна кетеджегинден кьоркъмаз.
- 17 Чюнки Алла онъа акъыл огретмеди,
анълавдан пай бермеди.
- 18 Лякин къанатларыны керип чапмакъ ичюн котерильгенде,
атнен атлыгъа кулер.
- 19 Аتكъа кучь берген,
бойнуна ялын кийдирген сенсинъми?
- 20 Оны сарынчкъа киби секирге огреткен сенсинъми?
Бурун къапакъларынынъ хырылдысынен кьоркъу сачар!
- 21 Аякълары топракъны басар,
кучюнден севинчнен джошар,
силягъа къаршы чыкъар.
- 22 Телюкеге кулер, ич бир шейден кьоркъмаз,
къылыч огюнде арткъа адым атмаз.
- 23 Атнынъ устюнде окълукъ жанъгъырдар,
мызракъ ве къылыч парылдар.
- 24 Афакъаны къайнагъанда,
о ерни тепинип, тез секире,
бору чалгъанда, еринде турамаз.
- 25 Бору чалгъанда, о: «И-го-го», – деп кишнер,
дженк къокъусыны, ёлбашчыларнынъ гурьлеген сесини,
къычыргъанларыны узакътан дуяр.
- 26 Къыргъый сенинъ акъылынънен учармы,
къанатларыны дженюпке догъру ачармы?
- 27 Къартал сенинъ эмиринъе коре тёпеге котерилirmi,
буюргъанынъа коре ювасыны юксекликте кьурармы?
- 28 О къаяда, кескин ташларнынъ кенарында,
янына барылмаз ерлерде яшай.
- 29 Ашайджагъыны андан къаравлар,
козьлери узакъ корелер.
- 30 Онынъ балалары къаннен бесленир,
олюлер къайда олса, о да андадыр.

Алла Эюпны джевап бермеге чагъыра

- 31 РАББИ Эюпкъа лафыны бойле девам этти:
- 32 – Къудретли Алланен давалашкъан адам
Оны догъру ёлгъа къойып олурмы?
Алланы къабаатлагъан джевап берсин.
- 33 О заман Эюп РАББИге бойле джевап берди:

- 34 – Мына, мен мискин бир инсаным,
Санъа насыл джевап берип олурым?
Агъзымны кьоолумнен къапатырым.
- 35 Бир кере агъзымны ачтым –
бир даа джевап бермем,
экинджи кере айттым,
амма башкъа бир шей кьошмам.

40¹ РАББИ боран ичинден Эюпкъа бойле джевап берди:

- 2 – Шимди эркек киби, азырлан да,
Мен сорайым, сен анълат.
- 3 Къарарларымны бошуна чевиреджек оласынъмы?
Озюнъни акъламакъ ичюн,
Мени къабаатлайджакъсынъмы?
- 4 Сенде Алланынъ кучю киби кучъ бармы?
Сесинъ Онынъ сеси дайын гурълеп олурмы?
- 5 Ойле олса, озюнъни шан-шуретнен яраштыр,
шереф ве буюкликнен озюнъни косътер.
- 6 Ачувынъны тѣкип йибер,
гъурурлы адамларгъа бакъып,
оларны алчакъгонъюлли эт.
- 7 Эписи къопайларгъа бакъып, оларны ашала,
яман адамларны олгъан ерлеринде ёкъ эт.
- 8 Оларны бирликте топракъта сакъла,
гизли ерде оларны къапат.
- 9 О заман Мен къабул этерим ки,
сен озь кьоолунънен озюнъни къуртарып оласынъ.
- 10 Сеннен берабер яраткъан бехемоткъа* бакъ.
О, бугъа киби, от ашай,
- 11 онынъ санында не къадар буюк кучъ бар,
къурсагъынынъ адалелери де не кучълюдир!
- 12 Къуйругъы кедр тереги киби къатты,
бутындаки дамарлары сым-сыкътыр.
- 13 Кемиклери – тунч боразанлар киби къавий,
аякълары – демир чубукълар кибидир.
- 14 Алланынъ яраткъанлары арасында о, биринджи яратылды*,
янъгъыз Яратыджысы онъа къылычнен якъынлашыр.
- 15 Дагълар онъа ашайджагъыны кетире,

* 40.10 Къ. еуд. «бехемот» сѣзю дегенде, къайсы айван козьде тутулгъаны бельгисиздир. Бу къоркъунчлы бир айван эди. Онынъ буюк аякълары, къуйругъы ве бедени бар эди.

* 40.14 Я да «о, баш олды».

- бутюн кийик айванлар янында ойнай.
 16 Талдалы тереклер тубюнде сакъланыр,
 къамышлы батакълыкъта ятар.
 17 Тереклер оны талдаларында сакълар,
 ирмакъ башындаки таллар этрафыны сарар.
 18 Онъа къаршы сув акъымы акъса биле,
 еринден къыбырмадаз,
 Иордан дерьясы богъазына таянса биле,
 раат къалыр.
 19 Козьлери ачыкъ олгъанда,
 оны ким къапкъангъа тутып олур,
 бурнуны зыпкъыннен ким тешип олур?

Ливьятан акъкъында

- 20 Ливьятанны* къармакънен чекип олурсынъмы?
 Тилини йипнен багълап олурсынъмы?
 21 Бурнуна йип кечирип олурсынъмы,
 ченгесини ыргъакънен тешип олурсынъмы?
 22 О, сенден мерамет истерми?
 Сеннен татлы-татлы лаф этерми?
 23 Сеннен анълашма тизерми?
 Омюрбилля оны къул этип озюнъе алырсынъмы?
 24 Къушчыкънен ойнагъан киби, онен ойнарсынъмы?
 Къызчыкъларынгъа эглендже оларакъ,
 оны багълап олурсынъмы?
 25 Балыкъчылар онынъ ичюн базарлыкъ этеджеклерми?
 Алыш-веришчилер* араларында оны болерлерми?
 26 Терисини зыпкъынларнен,
 башыны мызракънен урып олурсынъмы?
 27 Къолунъны устуне къойсанъ,
 онен уруш акъылынгъдан кетмез,
 ве буны бир даа япмайджакъсынъ.

- 41** 1 Умютинъ бошуна:
 онынъ бир бакъышындан отюнъ патламазмы?
 2 Оны раатсызлайджакъ юрекли адам ёкъ!
 Меним огюме исе ким турып олур?
 3 Манъа къаршы озь талапларынен ким чыкъып олур?
 Кимге Мен борджлу экеним?
 Коклернинъ тубюнде олгъан эр шей Менимки.

* 40.20 *Ливьятан* – сувда, денъиз теренлигинде яшагъан дешетли махлюкъ. 3.8 бакъ.

* 40.25 Къ. еуд. «ханаанлылар» манасыны анълаткъан сёз къулланыла. Къадимий заманларда ханаанлыларнынъ чокъусы алыш-веришнен огъраша эдилер.

- 4 Ливъятаннынъ мучелери, онынъ кучю
ве уйгъун бичимининъ дюльберлиги акъкъында да айтарым.
- 5 Онынъ урбасынынъ огюни ким ачып олур?
онынъ эки къатлы зырхыны ким тешип олур?
- 6 Агъзыны ким ачып олур?
Тишлерининъ сырасы дешетке алып келе.
- 7 Сыртындаки пуллары – сыра-сыра къалкъанлары кибидир,
бири-биринен багълангъан ве къаттыдыр.
- 8 Бири-бирине ойле якъын ки,
араларындан ава биле кечмез.
- 9 Бири-бирлерине сым-сыкъы багъланып япышкъан
ве ич айырылмазлар.
- 10 Акъсырса, ярыкъ сачар,
козьлери танъ киби парылдар.
- 11 Агъзындан алевлер фышкъырыр,
атеш къыгъылчымлары сачылыр.
- 12 Атеште къайнагъан къазандан киби,
бурнундан думан чыкъар.
- 13 Нефеси комюрлерни туташтырыр,
агъзындан алев чыкъар.
- 14 Бойну – кучю еридир,
чевресине дешет сачар.
- 15 Этининъ къатмерлери озъ-ара къатты япышып,
къыбырдамазлар.
- 16 Юреги таш киби къаттыдыр,
дегирменнинъ ашагъы ташы киби къап-къатты.
- 17 Аякъкъа тургъанда, кучлюлернинъ * отю патлар,
къоркъкъанларындан арткъа чевирелер.
- 18 Онъа къаршы не къылыч, не мызракъ,
не шемшир, не де окъ турып оламаз.
- 19 Демир онъа, тобан киби, олур,
бакъыр – чюрюк одун кибидир.
- 20 Окъчуларнынъ окъларындан къачмайджакъ,
сапан ташлары онъа саман кибидир.
- 21 Чокъмар онъа тобан чёпю кибидир,
онъа къаршы атылгъан мызракъкъа кулер.
- 22 Къурсагъынынъ тьюбю чельмек парчалары киби кескин,
оларнен чамур ичинде баразна ачар.
- 23 Къазанда къайнаткъан киби, терен сувларны къайнатыр,
денъизни къайнагъан ягъгъа чевирир.
- 24 Артындан парлакъ бир из къалдырыр,

---

* 41.17 Къ. еуд. «аллаларнынъ» сёзю къулланыла.

- тюпсюз теренлик агъаргъан сачны анъдырыр.
²⁵ Ер юзюнде онъа ошагъан бир шей ёкътыр,
 яратылгъан бу айван къоркъу бильмез.
²⁶ Озюни юксек туткъан эр кеске ачыкъ бакъар,
 эр гъурурлы кийик айваннынъ падишасы одыр.

Эюп тевбе эте

42 ¹⁰О заман Эюп РАББИге бойле джевап берди:

- ² – Сен эр шейни япып оладжагъыннынъ билем,
 ич бир ниетинъ токътатылмаз.
³ «Бильгисиз сёзлернен
 Меним якъанларыма шубеленген бу адам кимдир?» – деп
 сорадынъ.
 Бойледже, мен анъламайып айта эдим,
 аджайип ишлеринъ акъкъында бильмей эдим.
⁴ «Энди динъле, Мен лаф этейим, – дединъ.
 – Мен сорайым, сен джевап бер».
⁵ Сенинъ акъкъынъда къулакънен эшиткен эдим,
 шимди исе козьлеримнен Сени коръдим.
⁶ Шунынъ ичюн озюмни коръмеге козюм ёкъ*,
 тоз ве куль ичинде тевбе этем.

Нетидже

⁷РАББИ бойле сёзлерни Эюпкъа айткъан сонъ, теманлы Элифазгъа бойле деди:

– Санъа ве эки достунъа ачувландым, чюнки къулум Эюп догъру лаф эткен олса да, сиз Меним акъкъымда догъру лаф этмединъиз. ⁸Шимди еди бузав ве еди къочкъар алынъыз, къулум Эюпкъа кетинъиз ве оларны озьлеринъиз ичюн бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ кетиринъиз. Къулум Эюп сиз ичюн дува этер. Мен онынъ дувасыны къабул этерим ве, сизлер Меним акъкъымда къулум Эюп киби догъру айтма-санъыз да, сизни джезаламам.

⁹Теманлы Элифаз, шуалы Билдад ве наамалы Цофар кетип, РАББИнинъ оларгъа буюргъаныны яптылар. РАББИ Эюпнынъ дувасыны къабул этти.

¹⁰Эюп достлары ичюн дува эткенден сонъ, РАББИ онъа эвельки барлыгъыны къайтарды. Бундан гъайры, РАББИ Эюпта олгъанынынъ эки къат зиядесини берди. ¹¹О вакъыт бутюн огълан къардашлары ве къыз-къардашлары, эвельки танышларнынъ эписи Эюпнынъ янына кельди ве эвинде онен берабер байрам яптылар. Къасеветлеринен пайлашып,

* 42.6 Я да «айткъанымдан къайтам».

РАББИ Эюпнынъ башына тюшюрген белялары ичюн гонълюни ала эдилер. Эр бири онъа пара * ве бир алтын юзюк берди.

¹²РАББИ Эюпнынъ сонъки йылларыны берекетли япып, эвелькисинден чокъ багъышлады. Онынъ 14 000 къой-эчкиси, 6 000 девеси, 1 000 чифт бугъасы, 1 000 эшеги олды. ¹³Онынъ даа еди огълу ве учъ къызы олды. ¹⁴Биринджи къызынынъ адыны «Гогерджин», экинджисининъ «Хош Къокъулы Чечек», учюнджисининъ «Кирпиклернинъ Парылдысы» * адыны къойды. ¹⁵Мемлекетнинъ ич бир еринде Эюпнынъ къызлары къадар дюльбер къызлар ёкъ эди. Бабалары оларгъа, агъа-къардашларына киби, байлыгъынынъ пайларыны берди.

¹⁶Бундан сонъ Эюп 140 йыл даа яшады, огъуллаарыны ве дёртюнджи несильге къадар торунларыны коръди. ¹⁷Эюп омюрине тойды ве къартайып кечинди.

* 42.11 *Пара* – къ. еуд. «бир кесита», агъырлыгъы ве дегери бельгисиз олгъан бир къадимий парадыр.

* 42.14 Къ. еуд. «Емима», «Кеция», «Керен-Хаппук».

Зебур: йырлар ве дувалар

«Зебур» серлевасы энъ эвеля Зебур китабына аит, мында Аллагъа дувалар ве макътав йырлары топлангъандыр. Амма бу серлева, акъыл-идракъ огреткен китаплар бирлешмесини шекиллendirген башкъа китаплагъа да аиттир. Оларнынъ базылары ер юзюнде энъ икметли адам олгъан Сулейманнынъ адынен багълыдыр, башкъаларынынъ исе муэллифи ким олгъаны бельгисиздир. Амма оларнынъ эписи Алла къабул эткен, Онынъ истегине ляйыкъ олгъан омюр кечирмек ичюн акъыл огретелер. Ондан гъайры, Алланы терк эткен адамнынъ башына нелер тюшеджегини де бильдирелер.

Еудийдже китапнынъ серлевасы «Техиллим», яни «макътав йырлары». Китап 150 зебурдан ибарет (къадимий юнан эльязмаларында 151-инджи зебур да расткеле). Зебур китабы беш къысымдан ибарет. Исраиль халкъынынъ Вавилон эсиринден къайткъан заманындан башлап, бу беш джыйынтыкъ бир китапны тешкиль этти. Базы йырлар (меселя, 13 и 52 зебурлар) уфакъ-тюфек денъишмелернен Зебурнынъ чешит къысымларында текрарланалар, башкъалары исе Мукъаддес Китапнынъ башкъа китапларында расткелелер (меселя, 17 зебур ве Падишалар акъкъында экинджи китап, 22 баб).

Бу зебурлар шекиль ве мундериджелерине коре пек фаркълылар. Оларнынъ арасында эм ярдым сорап, Аллагъа джанюректен чыкъкъан ялварувлар да бар, эм душманлардан къорчалав сорап, оларны джезаламагъа окъулгъан дувалар да бар. Къыйын заманлардаки Алланынъ сонъсуз мераметини ве ярдымы

ичюн шукюр дувалары да бар. Базы зебурлар Исраиль падишасыны шуретлейлер, къайсына Алла гъалебелер бахшыш этип, къорчалай. Дигерлери къадимий Исраиль тарихынынъ вакъиаларыны хатырлайлар. Энь парлакъ йырлар Мукъаддес Китапнынъ баш къараманы олгъан Алла-Яратыджыны макътап шуретлейлер. Иманлы адам бу китапта чешит тюрлю кейфи ве алына коре келишкен дуваларны тапып олур. Шу себептен Зебур иманлы адамлар насыл халкътан ве насыл диний адет кутъкенине бакъмадан, олар ичюн даима дува дерслиги эди. Чешит халкълардан олгъан шаирлер бу китаптан образ ве усулларны ала эдилер, мукъаддес йырларны тувгъан тиллеринде яза эдилер.

Базы йырларнынъ башында тарихий шахыс ве оларнен багълы вакъиалар акъкъында лаф юрсетиле. Эр кестен чокъ Давут падишанынъ ады ангыла. Давутнынъ бу зебур-йырларгъа не алякъасы олгъаны акъкъында айтмакъ къыйын: о, я муэлиф, я баш къараман, я да бу поэтик жанрнынъ яратыджысы. Биз бойле серлеваларыны «Давутнынъ зебуры» оларакъ терджиме этемиз.

Базы зебурлар (9, 24, 33, 36, 110, 111, 118, 144) акрошир шекилинде язылгъандырлар. Бу зебур-йырларда эр сатыр я да строфа еудий элифбенинъ невбеттеки арифинен башлана. Бу усул даа Йирмеянынъ агълав йырлары китабында ве Икметли сёзлер китабынынъ сонъки бабларын да къулланыла.

Биринджи китап (1–40 б.). Экинджи китап (41–71 б.). Учюнджи китап (72–88 б.). Дёртюнджи китап (89–105 б.). Бешинджи китап (106–150 б.).

Йырларнынъ сайылары

Дюнъяда Зебурнынъ йырлары эки эсас анъанеге коре сайыла. Бириси къадимий еудий эльязмаларда ве гъарбий терджимелерде, башкъасы исе къадимий юнан ве шаркъий Европа, оларнынъ арасында рус, украин ве къырымтатар тиллерине терджиме этильген неширлерде къулланыла. Бойле фаркъ пейда олгъанынъ себеби шундадыр: базы йырлар экиге айырыла, я да, аксине, эки йыр бирлеше билелер. Лякин бу шей йырларнынъ мундериджесине тесир этмей.

Ашагъыдаки джедвель бу эки анъане арасында олгъан фаркъны косътере.

**Къадимий
еудий анъанеси
(Масора язысы)**

**Къадимий юнан анъанеси
(Септуагинта), Синадаль терджиме
(рус тилинде) ве къырымтатар
терджимеси**

1–8	1–8
9	9.1-21
10	9.22-39
11–113	10–112
114	113.1-8
116.1-9	114
116.10-19	115
117–146	116–145
147.1-11	146
147.12-20	147
148–150	148–150

Зебур китабында олгъан терминлер

Зебур китабында (кучюк мевзуларда) бир сыра терминлер раст-келе, оларнынъ маналары бу кунъге къадар толусынен айдынлатылмады. Бу терминлернинъ къуланувы, йырлар акъкъында къошма малюмат берюв ве оларнынъ иджра этюв усулларынен багълыдыр. Къырымтатар тилинде берильген терджимеде бу терминлер къадимий еудий тилинде олгъаны киби къалдырылды. Мында биз Зебур китабында расткельген бу терминлернинъ толу джедвелини ве мумкюн олгъанына къадар оларнынъ маналарыны беремиз. Биз оларны учъ эсас къысымгъа болемиз: 1) жанрлар, 2) чалгъы алетлери, 3) нагъмелер.

1) Жанрлар

Шиггайон (7.1) – манасы «агълав йыры» (бакъ. Хав 3.1).

Хиггайон (9.17; 91.4) – манасы «тюшюндже».

Маскиль (31.1; 41.1; 43.1; 44.1; 46.8; 51.1; 52.1; 53.1; 54.1; 73.1; 77.1; 87.1; 88.1; 141.1) – манасы «тюшюндже» я да «насиат».

Аль-хашшеминит (6.1; 11.1) – терминнинъ манасы «секизинджи». Бельки акъайларнынъ къошулып йырлагъаныны яш къызларнынъ къошулып йырлагъанынен (Аль-аламот (45.1) термининен) къыясламакъ ичюн къулангъандыр. Бу йырджыларнынъ эки такъымы 1 Тарих вакъиалары китабында (15.19-21) косътериле. Ондан гъайры, терминлер, йырларны алчакъ (акъай) я да юксек (къадын-сопрано) сесинен иджра этмек кереклигини де анълата билелер.

Миктам (15.1; 55.1; 56.1; 57.1; 58.1; 59.1) – раввинист анъанесине коре «алтын шиир».

Аль-махалат (52.1; 87.1) – «оюнлар» манасыны анълаткъан терминдир. Давут падиша Сионгъа Алланынъ Сандыгъыны къайтаргъан вакътыны хатырлата (2 Падишалар 6.14, 15).

Зиярет йыры – «чыкъув йыры», он беш йырнынъ кучюк мевзусыдыр. Бу йырларны Ерусалимге, эр йыл олгъан байрамларны келип къайд этмек ичюн, якъынлашкъан зияретчилернинъ такъымлары айткъандыр.

Аль-ташхет (56.1; 57.1; 58.1; 74.1) – «бойнуны урма, бозма» деп терджиме этиле.

2) Чалгъы алетлери

Телли чалгъы алетлеринде (4.1; 6.1; 53.1; 54.1; 60.1; 66.1; 75.1) – еудий термини «негинот» йырны телли чалгъы алетлеринде иджра этильгенини анълата.

Аль-ханнехилот (5.1) термини «нефесли чалгъы алетлери» флейта я да къавалда иджра этильген йырларны анълата.

Аль-хаггиттит (8.1; 80.1; 83.1) термини Гъат шеэринде тюшюнип чыкъарылгъан чалгъы алетини, я да музыканынъ бир чешитини анълаткъан терминдир. Ондан гъайры, бу сёзиниъ терджимеси «юзюм эзильген ер» олып, Чалашлар Байрамыны хатырлата.

3) Нагъмелер

Йонат элем рехоким (55.1) – «узакъ эмен тереклеринден кельген гогерджин» я да «узакъларда индемейип отургъан гогерджин» деп терджиме этиле.

Шошаним (44.1; 68.1) – «замбакълар» манасында. Шушан эдут (59.1), Шошаним эдут (79.1) терминлерини «васиет замбагъы» деп терджиме этмеге мумкюн. Бельки, олар бааръде къайд этильген Песах Байрамыны хатырлата.

Аййелет хашшахар (21.1) – «саба ачылгъаны»ны я да «сабанынъ ярдымы»ны анълата. Бельки бир вакъытлары популяр йырнынъ башланувыдыр.

Алмут лаббен (9.1) – «огъулнынъ олюми» я да «батырнынъ олюми» деп терджиме этмеге мумкюн. Бельки, Давут тарафындан енъильген Гольят акъкъындадыр.

Бу китапта къулланылгъан базы терминлер бираз анълатувны талап этелер:

Сэла (71 кере Зебур, бир кере Йирмеянынъ агълав йырлары китабында ве учь кере Хавакъкъукъ пейгъамбернинъ китабында расткеле) – техникий музыка термини, бельки

эвельде къыскъа бир пауза япмакъ я да иджра этиов услюпни денъиштирмек ичюн къулланылгъандыр.
 Едутун (38.1; 61.1; 76.1) – Давут падишанынъ девринде Алланынъ Чадыры янында топланып йырлагъан йырджыларнынъ ребери (1 Тар 16.41; 25.1, 3, 6).

Акъикъий бахыт

- 1** ¹ Не де бахтлыдыр
 ярамазларнынъ акъылынен юрмеген,
 гунакярлар ёлуна тюшмеген,
 мыскъылджылар топлашувында отурмагъан адам!
² О, РАББИнинъ Къанунындан кейф ала,
 гедже-куньдюз Онынъ Къануныны тюшюне.
³ Акъгъан сувлар янында сачылгъан,
 мейвасыны озь вакътында берген,
 япракълары ич солмагъан терек кибидир о адам!
 О не япса да, эр шейни беджерир!
⁴ Ярамайлар бойле дегиллер,
 олар ельде савурылгъан тобан киби олурлар.
⁵ Шунынъ ичюн ярамай адамлар къыямет куню къуртулып
 оламазлар,
 гунакярлар да инсафлыларнынъ топлашувында олмазлар.
⁶ РАББИ инсафлыларнынъ ёлуны биле,
 ярамайларнынъ ёлу исе гъайып олур.

Алла сайлагъан Падиша

- 2** ¹ Не ичюн миллетлер шамата котерелер?
 Не ичюн халкълар бош шейлерни акъылгъа къоялар?
² Дюнъя падишалары баш котерелер,
 башлыкълары бирлешип, акъыл танышалар,
 РАББИге ве Онынъ Месихине къаршы чыкъалар:
³ «Къана, оларнынъ зынджырларыны бозып ташлайыкъ,
 оларнынъ бугъавларындан азат олайыкъ!»
⁴ Коклерде Отургъан куледжек,
 Рабби оларны масхара этеджек.
⁵ О вакъыт О, ачувнен айтаджакъ,
 гъазапланып, оларнынъ юрегине къоркъу сачаджакъ.
⁶ «Мен Падишаны сайлап,
 мукъаддес Сион дагъымда оны ерлештирдим», – дейджек.
⁷ Мен РАББИнинъ низамнамесини бильдиреджегим.
 О, Мангъа деди: «Сен Меним Огълумсынъ.
 Бугунъ Мен Сангъа Баба олдым.

- ⁸ Менден истеп сорасанъ,
 Мен Сени халкъларнынъ саиби япаджагъым,
 бутюн ер юзюни санъа береджегим,
 ве о, Сенинъ барлыгъынъ олур.
- ⁹ Демир таякънен халкъларны тар-мар этеджексинъ,
 чѣлмекчининъ бардагъыны киби, оларны
 парчалайджакъсынъ», – деди.
- ¹⁰ Энди, эй, падишалар, акъыллы олунъыз!
 Эй, дюнья ёлбашчылары, огренинъиз!
- ¹¹ РАББИден къоркъып, Онъа хызмет этинъиз,
 эм де къалтырап, къуванынъыз!
- ¹² Огълуны урьмет этинъиз *,
 ёкъса Онынъ ачувы чыкъар,
 ве сиз озь ёлунъызда гъайып олурсынъыз,
 чюнки Онынъ ачувы тезден алевленир!
 Онъа ишангъан адамлар не де бахтлы олурлар!

Саба дувасы

3 ¹ Давут озь огълу Авишаломдан къачаяткъан вакъытта бу зебурны айтты.

- ² Я РАББИ, душманларым не къадар чокълашты!
 Чокълары манъа къаршы баш котерелер!
- ³ Чокълары меним джаныма:
 «Алла оны къуртармаз», – дейлер.

Сэла

- ⁴ Амма Сен, я РАББИ,
 чевре-четимде къалкъансынъ,
 меним шуретимсинъ,
 башымны юкъарыгъа котерген – Сенсинъ.
- ⁵ РАББИни къычырып чагъырырым,
 ве Озь мукъаддес дагъындан О мени эшитир.

Сэла

- ⁶ РАББИ мени къорчалагъаны ичюн,
 мен ятып юкълайым, уянып турам.
- ⁷ Эр тарафтан манъа къаршы чыкъкъан он бинълердже адамлар
 юрегиме къоркъу ич кирсетмез.
- ⁸ Я РАББИ, еринъден тур,
 къуртар мени, эй, Аллам!
 Сен эписи душманларымны ченгесине урып,
 ярамазларнынъ тишлерини сындырысынъ!
- ⁹ РАББИ къуртара!

* 2.12 Я да «Онынъ аякълары астында ерни опюнъиз».

Сенинъ разылыгъынъ халкъынънен олсун!

Сэла

Акъшам дувасы

4 ¹Баш чалгъыджы ичюн. Телли чалгъы алетлеринде. Давутнынъ зебуры.

² Сени чагъыргъанымда, мени эшит,
эй, меним адиль Аллам!
Белягъа огърагъанымда,
Сен манъа ярдым эттинъ.
Кене манъа мерамет эйле де,
дувамны эшит!

³ Эй, акъайларнынъ огъуллеры,
не вакъыткъадже шуретимни масхарагъа чевиреджексинъиз?
Не вакъыткъадже бош ниетлерни севеджексинъиз?
Не вакъыткъадже ялан къыдыраджакъсынъыз?

Сэла

⁴ Амма билинъиз:
РАББИ инсафлыларны Озю ичюн айырып алды.
Мен Оны чагъыргъанымда,
РАББИ мени эшитир.

⁵ Ачувлангъанынъызда, гуна япманъыз.
Яткъанынъызда, эр бир шейни юреклеринъизде тюшюнинъиз
ве тынчланынъыз.

Сэла

⁶ Инсафнен къурбанлар чалынъыз
ве РАББИге ишанынъыз!

⁷ Чокъ адамлар:
«Ким бизге яхшылыкъ косътереджек?» – дейлер.
Юзюнънинъ нуру устюмизни ярыкълатсын,
я РАББИ!

⁸ Адамлар богъдай ве шарап боллугъына къуваналар,
лякин Сен меним юрегиме чокъча къуванч къойдынъ!

⁹ Аман-эсен ятып юкълайым,
чюнки, тек Сен, я РАББИ,
манъа хавфсызлыкъта яшамагъа ёл бересинъ!

Къорчалав дувасы

5 ¹Баш чалгъыджы ичюн. Аль-ханнехилот. Давутнынъ зебуры.

² Сёзлеримни эшит, я РАББИ,
тюшюнджелеримни анъла.

³ Фигъан къопаргъан сесимни динъле,
эй, Падишам ве Аллам,

мен Санъа дува этем.

⁴ Саба сесимни эшит, я РАББИ.

Сабадан Сенинъ алдынъа дувамны кетирип,
джевапны уютнен беклерим.

⁵ Сен яманлыкъны севген Алла дегильсинъ,
яман адам Сенинъ янынъда ер тапмаз.

⁶ Макътангъан адамлар Сенинъ къаршынынъда турмаз.
Къанун бозгъанларнынъ эписини кореджек козюнъ ёкъ.

⁷ Ялан айткъанларны Сен ёкъ этерсинъ.

РАББИ къанназ ве яланджы адамларгъа игренчнен бакъар.

⁸ Мен исе, Сенинъ буюк севгинъ ичюн,

Сенинъ Эвинъе киреджегим,

Сенден къоркъып, Мукъаддес Сарайынъа тараф бель букеджегим.

⁹ Душманларым мени козеткенлери ичюн,
мени Сенинъ адалет ёлунъа къой.

Сенинъ ёлунъ огюмде догъру олсун, я РАББИ!

¹⁰ Оларнынъ агъзында догърулыкъ ёкътыр,
ичлеринде исе олюм.

Богъазлары – ачыкъ мезар,

озь тиллеринен алдатарлар.

¹¹ Эй, Алла, оларны джезагъа укюм эт!

Оларнынъ яман ниетлери озьлерини урсун!

Гуналары чокъ олгъаны ичюн,

олар Санъа къаршы чыкъкъанлары ичюн,

оларны тышарыгъа къув.

¹² Сонъ Санъа ишангъанлар эписи къувансынлар,
даима севинчнен къычырсынлар!

Оларны Озюнъ къорчалайджакъсынъ,

Адынъны севгенлер Сен ичюн шеньленеджеклер!

¹³ Сен, я РАББИ, инсафлыларгъа яхшылыкъ япасынъ.

Сенинъ разылыгъынъ оларнынъ чевре-четлерини,
къалкъан киби, къорчалай.

Беля куньлеринде окъулгъан ярдым дуvasы

6 ¹ Баш чалгъыджы ичюн. Телли чалгъы алетлеринде. Аль-хашшеми-нит. Давутнынъ зебуры.

² Я РАББИ, ачувынъда тазирлеме мени,
гъазабынъда мени джезалама!

³ Аджи мени, я РАББИ,
меним кучь-къуветим ёкъ.

Мени тедавийле, я РАББИ,

кемиклерим къоркъудан титрей.

⁴ Джаным да къоркъудан пек титрей.

- Сен исе, я РАББИ, не вакъыткъадже бу шей девам этеджек?
 5 Къайт манъа, я РАББИ, джанымны къуртар,
 буюк севгинъ ичюн къуртар мени!
 6 Ольгенлер Сени анъмазлар,
 олюлер дюньясында ким Санъа шукюр этер?
 7 Инълей-инълей мен ёрулдым.
 Эр гедже агълагъаным ичюн, тёшегим сым-сылакъ,
 козьашларым тёшегимни сылата.
 8 Козюмнинъ нуру къайгъыдан къуру,
 козьлерим бутюн душманларымдан зайыфлашты.
 9 Эй, яманлыкъ япкъанларнынъ эписи,
 узакълашынъыз менден,
 чюнки РАББИ агълагъанымны эшитти.
 10 РАББИ ялваргъанымны эшитти.
 РАББИ дувамны къабул этеджек.
 11 Бутюн душманларым масхара олып,
 эписини дешет къапласын!
 Кери къайтсынлар, апансыздан утансынлар!

Догърулыкъ акъкъында дува

- 7** 1 Шиггайон. Давут бу йырны РАББИге Биньямин къабилесинден олгъан Хуш акъкъында йырлады.
 2 Мен Санъа ишанам, Аллам, я РАББИ!
 Мени эписи къувалагъанлардан къуртар ве къорчала мени!
 3 Акис алда олар, арслан киби, джанымны йыртып
 парчалайджакълар,
 ве кимсе мени къуртармайджакъ.
 4 Аллам, я РАББИ,
 эгер мен бирде-бир яман шейни япкъан олсам,
 эгер къолларымда акъсызлыкъ олса,
 5 эгер меннен муаббетте яшагъан адамгъа яманлыкъ япкъан олсам,
 эгер мен себепсиз озюмнинъ душманымны чайпагъан олсам*,
 6 о вакъыт душман меним джанымны къувалап етишсин,
 омрюмни ерге таптасын, шуретимни топраккъа атсын.

Сэла

- 7 Тур, я РАББИ, гъазабынъны косътер!
 Къутургъан душманларымнынъ къаршысына чыкъ!
 Уян, Аллам!
 Сен энди къарар чыкъардынъ!
 8 Халкълар Сенинъ этрафынъда топлансынлар,

* 7.5 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «мен исе, манъа себепсиз душман олгъанны биле къуртаргъаным».

- оларны юксектен идаре этмек ичюн, къайтып кель!
- ⁹ РАББИ халкъларны адалетнен суд эте!
Догърулыгъымны ве къабаатсызлыгъымны эсапкъа алып,
мени де суд эт, я РАББИ!
- ¹⁰ Ярамайларнынъ яманлыгъы токътап къалсын,
инсафлыгъа исе кучъ бер, эй, адиль Алла,
Сен юреклернен акъылларны сынавдан кечиресинъ!
- ¹¹ Аллам – мени къорчалагъан къалкъаным,
темиз юреклилери О, къуртара.
- ¹² Алла адалетли суд эте.
О, эр кунъ адамларны къатты соравгъа чеке.
- ¹³ Адамлар гуна ёлундан къайтмасалар,
О, къылычыны чыкъарыр,
ййыны котерип, оларны нишангъа алыр.
- ¹⁴ Окъларыны алевлендирип,
О, эджель сиясыны азырлар.
- ¹⁵ Мына, яманлыкънен юкю олгъан адам
белягъа толур ве дюньягъа яланни кетирир.
- ¹⁶ Чукъур къазгъан адам да
къазгъан чукъурына озю тюшер.
- ¹⁷ Онынъ белясы озюнинъ башына келеджек,
онинъ зулумлыгъы озюнинъ тёпесине тюшеджек.
- ¹⁸ РАББИге Онынъ догърулыгъы ичюн шукюр этерим,
Юдже РАББИнинъ Адына йыр йырларым!

Алланынъ шурети ве инсаннынъ къыймети

- 8** ¹ Баш чалгъыджы ичюн. Аль-хаггитит. Давутнынъ зебуры.
- ² Я РАББИ, бизим Алламыз,
бутюн ер юзюнде Сенинъ Адынъ не къадар юдже!
Шуретинъ коктен де юксектир!
- ³ Санъа къаршы чыкъкъан душманнынъ
ве интикъамджынынъ агъызларыны къапатмакъ ичюн,
Сен ойле яптынъ ки,
Сени сабийлер ве уфакъ балалар макътай,
Санъа такъат берелер.
- ⁴ Козюм Сенинъ къолларынъ яраткъан кокке тикильсем,
Сен ерлештирген ай ве йылдызларынъа бакъсам,
- ⁵ адам недир? Сен оны не ичюн акъылда тутасынъ?
Инсан огълу недир? Оны не ичюн къайгъырасынъ?
- ⁶ Сен инсаннынъ эмиетини мелеклерден бираз уфакъча яптынъ,
шурет ве урмет таджыны онъа бердинъ.
- ⁷ Сен инсанны бутюн яратыджылыгъынънынъ падишасы яптынъ,
бутюн барлыкъны онынъ аякълары астына къойдынъ:

- ⁸ къой-эчкилернен туварларнынъ эписини,
эм де кийик айванларны,
⁹ коктеки къушларны ве денъиз балыкъларыны,
ве денъиз ичиндеки бутюн джанлыларны.
¹⁰ Я РАББИ, бизим Алламыз,
бутюн ер юзюнде Сенинъ Адынъ не къадар юдже!

Алланынъ догърулыгъы

9 ¹ Баш чалгъыджы ичюн. Алмут лаббен. Давутнынъ зебуры.
Алеф

- ² Джан-юректен РАББИге шукюр этерим,
Сенинъ аджайип ишлеринънинъ эписини айтып берерим!
³ Санъа къуванып, тантана этерим,
Адынъа чалгъы чаладжагъым, эй, Юдже Алла!

Беит

- ⁴ Меним душманларым артына къайттылар,
Сенинъ огюнъде сюрюнип, ёкъ олып кеттилер.
⁵ Сен суд этип, меним давамны чездинъ,
тахткъа отурдынъ, адалетли суд эттинъ.

Гимел

- ⁶ Сен халкъларны сёгдинъ,
инсафсызны ёкъ эттинъ,
эбедиен оларнынъ адларыны ер юзюнден сильдинъ.

Далет

- ⁷ Душманларны бутюнлей дарма-дагъын эттинъ,
шеэрлеринде таш устюнде таш къалдырмадынъ,
олардан хатыра биле къалмады.

Хе

- ⁸ РАББИ эбедиен падишалыкъ этер,
суд этмек ичюн, О, тахтыны ерлештирди.
⁹ О, дюньяны адалетнен суд этеджек,
халкъларгъа догъру укюм чыкъараджакъ.

Вав

- ¹⁰ Эзиетленгенлер ичюн РАББИ – сыгъынакътыр,
беля заманларда О – сакъланмакъ ичюн ердир.
¹¹ Адынъны билгенлер Санъа ишаныр,
чюнки Сени къыдыргъанларны къалдырмайсынъ,
я РАББИ!

Зайин

- ¹² Сионда яшагъан РАББИге чалгъы чалынъыз!
Халкълар арасында Онынъ ишлерини айтып
беринъиз!
¹³ Тёкюльген къан ичюн О, джеза бере,

азаплангъанларны О, акъылында тута,
оларнынъ фи́гъанларыны ич унутмай.

Хет

- ¹⁴ Манъа мерамет эт, я РАББИ,
мени кореджек козю олмагъанлар мени азаплагъанына бакъ!
Сен мени олюм къапусындан къуртарасынъ!
¹⁵ Сонъ мен Сион кызынынъ * къапуларында
Санъа бутюн макътавларны бильдиририм,
Сен берген къуртарув ичюн къуванченен кычырырым!

Тет

- ¹⁶ Халкълар озьлери къызгъан чукъургъа тюшти,
озьлери къойгъан тузагъына аякълары илинди.
¹⁷ РАББИ суд этип, адамлар Оны таныды,
инсафсыз адам исе озь япкъанларынен тутулды.

Хиггайон. Сэла

Ёд

- ¹⁸ Ярамай адамлар, Алланы унуткъан бутюн халкълар
олюлернинъ дюньясына тюшип кетеджеклер.

Каф

- ¹⁹ Амма факъыр адам бутюнлей унутылмаз,
фукъаренинъ умюти эбедиен битмез.
²⁰ Тур, я РАББИ!
Инсанлар енъип чыкъмасын,
халкълар Сенинъ огюньде суд этильсинлер!
²¹ Я РАББИ, халкъларгъа къоркъу сач,
олар адий инсан олгъанларыны бильсинлер.

Сэла

Ламет

- ²² Я РАББИ, не ичюн менден узакътасынъ?
Не ичюн беля заманларда сакъланасынъ?
²³ Ярамайлар гъурурланып, фукъарени къувалай,
олар япкъан тузакъларда озьлери тутулсынлар!

Мим

- ²⁴ Ярамай адам озь юрегининъ истеклеринен макътана,
ачкозьге яхшылыкъ япа, РАББИге исе аркъасыны чевире.

Нун

- ²⁵ Ярамай къопайып, Алланы кыдырмаз.
Онынъ бутюн акъылында Аллагъа ер ёкъ.

Айин

- ²⁶ О эр вакъыт яхшы яшай;
Сенинъ къарарларынь ондан узакъта,

* 9.15 Сион кызы – Сион дагъында ерлешкен Давут Шеэри, сонъ Ерусалим шеэрининъ ады.

о, бурнуны котерип, душманларгъа бакъа.

²⁷ О, тюшюне:

«Мен ич сарсылмам,
несильден несильге беянен корюшмем!»

Пе

²⁸ Онынъ агъзы лянетке, ялан ве зулумгъа толу,
тилининъ тюбюнде – бея ве бозукълыкъ.

Саде

²⁹ О, койден тыш сакъланып ята,
къабаатсыз адамны гизли ерлерде ольдюре,
онынъ козьлери фукъаре адамны кыдыралар.

³⁰ Чалылар ичинде сакълангъан арслан киби,
о, гизли ерде отура,
фукъарени тутмакъ ичюн, о, сакълана.
Авына тюшюрп, гъарипни тута.

³¹ Урулгъан, ерге басылгъан фукъаре
онынъ кучлю панджаларына тюше.

³² О, тюшюне:

«Алла унутты, юзюни къапатты,
япкъанымны ич бир вакъыт корьмез!»

Коф

³³ Тур, я РАББИ!
Узат къолунъны, эй, Алла!
Унутма заваллыларны!

³⁴ Не ичюн ярамайлар Алладан къоркъмай,
не ичюн: «Алла эсап сорамаз», – деп тюшюнелер?

Реш

³⁵ Лякин Сен коресинъ!
Джан агърыларына ве зулумларгъа Сен бакъасынъ,
Озь къолунънен ярамайларнынъ акъкъыны бересинъ.
Заваллы озюни Санъа багълай,
оксюзнинъ ярдымджысы – Сенсинъ.

Шин

³⁶ Инсафсыз ве яман адамнынъ къудретини эксилът,
онынъ яманлыкъларынынъ изи биле къалмасын!

³⁷ РАББИ эбедиен, эр вакъыт Падишадыр!
Халкълар Онынъ еринден ёкъ олурлар!

Тав

³⁸ Сен алчакъгонъюллилернинъ тилегини эшитесинъ,
я РАББИ!

Юреклерине такъат берип, оларгъа къулакъ ас.

³⁹ Инсан ер юзюнде бир даа къоркъу сачмасын деп,
оксюзлерни ве азаплангъанларны къорчала.

Раббиге умют

10 Баш чалгъыджы ичюн. Давутнынъ зебуры.

- ¹ Мен РАББИге умют багълайым.
Сизлер насыл этип, джаныма дейсиз:
«Къуш киби, дагъынъызгъа учып кет.
- ² Бакъынъыз, инсафсызлар яйларыны тартып,
адалетли яшагъан адамларны къаранлыкъта атмакъ ичюн,
окъларыны яйгъа къурдылар.
- ³ Темеллер бозулгъан сонъ,
инсафлы адам не япаджакъ?»
- ⁴ РАББИ Озь Мукъаддес Сарайындадыр.
РАББИ коклерде, Озь тахтында отура.
Онынъ козьлери корелер;
Онынъ бакъышы инсан огъуллаарыны сынавдан кечире.
- ⁵ РАББИ инсафлы адамны сынап бакъа,
лякин инсафсыз адамны ве зорбалыкъны севген адамны
Онынъ кореджек козю ёкъ.
- ⁶ Инсафсызларнынъ башына О, янгъан къорны, ягъмур киби,
ташлайджакъ,
эм де атеш ве кукюрт ягъдыраджакъ,
куйдюрген ель де оларнынъ къысмети оладжакъ.
- ⁷ РАББИ инсафлыдыр,
О, адалетни сева.
Догъру яшагъан адамлар Онынъ юзюни кореджеклер.

Ярдым дуvasы

11 ¹Баш чалгъыджы ичюн. Аль-хашшеминит. Давутнынъ зебуры.

- ² Къуртар мени, я РАББИ!
Иманлылар гъайып олды,
адам огъуллаарынынъ арасында ишанчлылар къалмады.
- ³ Эр кес бир-бирине ялан айта,
дудакълары ялтакъланалар,
юреклери экиюзлюдир.
- ⁴ Эр бир ялтакълангъан агъызыны,
буюк лафлар эткен тиллерни
РАББИ къырып ташласын!
- ⁵ «Биз тилимизнен енъеджекмиз,
дудакъларымыз бизнен!
Ким бизге эфендилик япар?» – дей олар.
- ⁶ «Фукъарелер къыйналар,
ёкъсуллар агълайлар.
Шунынъ ичюн шимди тураджагъым, – дей РАББИ.

- Олар тузакъкъа тюшюреджек адамны хавфсыз ерде сакълайджагъым».
- ⁷ РАББИнинъ сёзлери – темиз сёзлердир.
Олар топракътан алынып, оджакъта темизленген, еди кере иритильген кумюшке ошай.
- ⁸ Сен, я РАББИ, оларны сакъларсынъ;
Сен эр вакъыт оларны бойле адамлардан къорчаларсынъ.
- ⁹ Адам огъуллаарынынъ арасында ярамайлыкъ юкъарыгъа котерильгенде, инсафсызлар эр ерде юрелер.

Алланынъ яхшылыгъына умют

- 12** ¹ Баш чалгъыджи ичюн. Давутнынъ зебуры.
² Я РАББИ, не вакъыткъадже мени унутаджакъсынъ?
Не вакъыткъадже менден юзюньни сакълайджакъсынъ?
³ Не вакъыткъадже озь тюшонджелеримнен дженклешеджегим,
не вакъыткъадже юрегимни чекиштиреджегим?
Не вакъыткъадже душман мени енъеджек?
⁴ Я РАББИ, Аллам, манъа бакъып, джевап бер,
меним козьлериме ярыкъ бер,
олюм юкъусына батып къалмайым!
⁵ Душманым: «Оны енъдим», – демесин,
аякъларым тайгъанда, мени къувгъанлар севинмесин.
⁶ Мен Сенинъ буюк севгинъе ишанам,
Сенден кельген къуртарув ичюн юрегим къувана.
РАББИге йыр йырлайджагъым,
чюнки О, манъа яхшылыкъ япты!

Акъылсызлыкъ ве инсафсызларнынъ ишлери

- 13** Баш чалгъыджи ичюн. Давутнынъ зебуры.
¹ Акъылсыз озь юрегинде: «Алла ёкъ», – деди.
Адамлар бозулды, игренч ишлер япып башлады.
Яхшылыкъ япкъан ич кимсе ёкъ.
² РАББИ инсан огъуллаарына коклерден бакъты,
«Алланы къыдыргъан бир акъыллы адам бармы?» – деди.
³ Амма эписи ёлдан урулып, бозулдылар,
бири-бирине ошадылар.
Яхшылыкъ япкъан ич кимсе ёкъ,
бир адам биле ёкъ!
⁴ Яманлыкъ япкъанларнынъ акъылы етмезми?
Олар халкъымны, бир отъмек киби, ашайлар,
РАББИни исе ич чагъырмайлар.
⁵ Оларны буюк къоркъу басаджакъ,

- чюнки Алла тек инсафлыларнынъ арасындадыр.
 6 Фукъарелер РАББИге умют багъласалар да,
 сиз оларнынъ ниетини мыскъыллайсыз.
 7 Ким Сиондан Израильге къуртарувны береджек?
 РАББИ Озь халкъыны эсирликтен къайтаргъанда,
 Якъупнынъ сою къуванаджакъ,
 Израиль севинеджек.

Ким Алланынъ огюнде турмагъа ляйыкъъ

14 Давутнынъ зебуры.

- 1 Я РАББИ, Сенинъ эвинъде ким отураджакъ?
 Ким мукъаддес дагъынъда яшайджакъ?
 2 Къабаатсыз юрген, адалетни къорчалагъан,
 юрегинден акъикъятны айткъан адам.
 3 Онынъ тили ошек айтмаз,
 о, достуна яманлыкъ япмаз,
 якъын адамыны акъаретлемез.
 4 Аллагъа сайгъысызлыкъ косътерген адамны онынъ кореджек
 козю олмаз,
 амма РАББИден къоркъкъанларны о, урьмет этер,
 озь зарарына олса да, берильген сёзюни беджерир.
 5 О, кумюш парасыны борджкъа берип,
 фаиз алмаз,
 гунасызны къараламакъ ичюн,
 бахшыш алмаз.
 Бойле яшагъан адам ич бир вакъыт сарсылмаз.

Месих акъкъында пейгъамберлик

15 Давутнынъ миктамы.

- 1 Эй, Аллам, мени сакъла,
 Санъа умют багълайым.
 2 Мен РАББИге дедим:
 «Сен меним Раббимсинъ,
 Сенден башкъа мен ичюн яхшы шей ёкъ».
 3 Ер юзюнде олгъан азиз адамларгъа, асылзаделерге,
 оларнынъ эписине меним бутюн муратларым.
 4 Башкъа аллаларгъа инангъанларнынъ дертлери чокълашсын!
 Олар къан тёкип, ичерлик бахшышларыны кетирелер;
 мен исе буны яппам,
 агъзымдан оларнынъ адлары биле чыкъмаз.
 5 РАББИ – меним къысметим, меним къадирым;
 башымнынъ язысы Сенинъ къолунъда.
 6 Манъа ольчеп берильген топракъкъа не гузель ерлер тюшти,

- меним топракъ пайым манъа гузель корюне.
 7 Манъа акъыл берген РАББИни алгъышлайым,
 геджелери биле виджданым мени огрете.
 8 РАББИМ эр вакъыт козюм огюнде.
 О, онъ тарафымда,
 мен ич бир вакъыт сарсылмам.
 9 Шунунъ ичюн юрегим къувана,
 тилимден севинч тѣкюле,
 беденим де хавфсызлыкъта раат олур.
 10 Сен олюлер дюньясында джанымны ташлап кетмесинъ,
 Озъ азизинъе мезарда чюрюмеге ёл бермесинъ.
 11 Сен аят ёлуны манъа бильдирирсинъ.
 Сенинъ янынъда адам къуванчкъа тола,
 Сенинъ онъ къолунъда эр вакъыт зевкъ-сефа.

Раббиге умют

16 Давутнынъ дуvasы.

- 1 Я РАББИ, меним акъикъатымны динъле,
 фигъаныма къулакъ ас,
 ялансыз дудакъларымдан чыкъкъан дувамны къабул эт!
 2 Озюнь мени суд эт,
 Сенинъ козьлеринъ акъикъаткъа бакъсын!
 3 Сен юрегимни сынадынъ, гедже манъа кельдинъ.
 Сен мени сынадынъ ве ич бир яманлыкъ тапмадынъ.
 Дудакъларым гуна япмайджакъ, къарарына кельдим.
 4 Сенинъ сѣзлеринъе коре,
 мен адамларнынъ ишлеринде
 зулумлыкъ ёлларындан озюмни сакъладым.
 5 Адымларымны Сенинъ ёлларынъда туттым,
 меним аякъларым таймады.
 6 Санъа ялварам мен, эй, Алла,
 Сен мени эшитеджексинъ.
 Къулагъынъны ас манъа, сѣзюмни динъле!
 7 Аджайип севгинъни косътер!
 Сен онъ къолунънен Санъа ишангъанларны
 Санъа къаршы чыкъкъанлардан къуртарасынъ!
 8 Козъ бебеги киби, мени къорчала,
 Озъ къанатларынънынъ кольгесинде мени сакъла
 9 манъа уджюм эткен яман адамлардан,
 эр ерден джанымны сарып алгъан душманларымдан!
 10 Оларнынъ юрегини ягъ баскъан,
 агъызлары къопайып макътаналар.
 11 Эр адымда мени сарып алып,

- мени ерге урмакъ ичюн,
козьлерини манъа тиктилер.
- ¹² Олар парча-парча этмеге истеген арслангъа,
гизли ерде яткъан арслан баласына ошайлар.
- ¹³ Я РАББИ, тур!
Оларгъа уджюм этип, оларны ерге йыкътыр!
Озь къылычынънен джанымны ярамайлардан къуртар!
- ¹⁴ Я РАББИ, бойле адамлардан,
шу дюньянынъ адамларындан
Озь къолунънен мени къуртар!
Олар озь пайыны бу дюньяда алдылар.
Сен оларнынъ къурсакъларыны анбарларындан толдурасынъ:
огъуллаары токъ, къалымты исе балаларына етеджек!
- ¹⁵ Мен исе акъикъатта Сенинъ бетинъе бакъаджагъым,
уянгъанымда, Сенинъ сыфатынъа тояджагъым.

Давутнынъ йыры

17 Баш чалгъыджи ичюн. РАББИнинъ къулу акъкъында. РАББИ Давутны эписи душманларындан ве Шаулнынъ къолундан къуртаргъан куню, Давут РАББИге бу йырны йырады:

² Сени севем, я РАББИ!

Сен меним къуветимсинъ!

³ РАББИ – меним къаям,

меним къалем ве меним къуртарыджымдыр!

Аллам – меним къаям, мен Онъа умют багълайым.

О – меним къалкъаным, къуртулышымнынъ къувети,
меним юксек, енъильмез керменим!

⁴ Макътавгъа ляйыкъ РАББИмни чагъыраджагъым,
ве О, мени душманларымдан къуртараджакъ.

⁵ Олюм йиплери мени сарып алды,
акъсызлыкънынъ дерьялары мени зияде къоркъузды.

⁶ Джеэннем зынджыры мени багълады,
олюм тузакълары мени якъалады.

⁷ Башым беляда къалгъанда,

РАББИмни чагъырдым,

Алламдан имдат истедим.

Сарайындан О, сесимни эшитти,

ййгъаргъаным Онынъ къулагъына барып етти.

⁸ О, гъазаплангъаны ичюн, ер юзю тепренип титреди,
дагъларнынъ темеллери сарсылып, еринден къыбырдады.

⁹ Бурнундан тютюн чыкъты,

агъзындан эр шейни ёкъ этиджи атеш фышкъырды,

алевленген комюр сепильди.

- 10 О, коклерни ачып, ашагъы тюшти,
аякъларынынъ тюбюнде къаранлыкъ эди.
- 11 Керувнынъ устуне минип, учты,
ельнинъ къанатларында авеледи.
- 12 Озюни къаранлыкънен орытти,
къара, сувдан агъырлашкъан булутларгъа сарылды.
- 13 Онынъ къаранлыгъы огюнде йылтырагъан нур джайыла,
ондан бурчакъ ве комюр алеви чыкъа.
- 14 РАББИ коклерден гудюрдеди,
Юдже Алланынъ сеси котерильди,
бурчакъ ве атешли комюр ёллады.
- 15 О, окълар атып, душманларыны дагъытты,
йылдырымнен оларны шашмалатты.
- 16 РАББИнинъ къоркъунчлы сесинден,
Онынъ ачувлы нефесинден денъизнинъ сув башы ачылды,
ер юзюнинъ темеллери корюнди.
- 17 Юкъарыдан элини узатып, О, мени алды,
терен сувлардан чыкъарды,
- 18 кучлю душмандан сакълады,
мени кореджек козю олмагъанлардан,
менден кучлю душманларымдан къорчалады.
- 19 Башыма бея тюшкенде,
олар манъа уджюм эттилер,
лякин РАББИ манъа ярдым этти.
- 20 О, мени чаресиз алдан чыкъарды,
менден разы олгъаны ичюн, мени къуртарды.
- 21 РАББИ инсафлыгъыма коре манъа мукъфат берди,
эллеримнинъ темизлигине коре манъа къайтарды.
- 22 Мен РАББИнинъ эмирлерини тута эдим,
Алламнынъ огюнде яманлыкъ япмадым.
- 23 Къарарларынынъ эписи – козюм огюнде,
низамнамелеринден чекильмедим мен.
- 24 Онынъ огюнде къабаатсыз эдим,
гуна япмакътан сакъындым.
- 25 РАББИ инсафлыгъыма коре манъа мукъфат берди,
Онынъ огюнде эллеримнинъ темизлигине коре манъа
къайтарды.
- 26 Ишанчлы адамнен Сен ишанчлысынъ,
къабаатсыз адамнен – бутюнлей догърусынъ.
- 27 Темиз адамнен – темизсинъ,
яланджыгъа яланына коре бересинъ.
- 28 Алчакъгонъюллини къуртарасынъ,
макътангъан адамны исе алчакълатасынъ.

- 29 Сен лампадыма нур бересинъ!
РАББИ олгъан Аллам къаранлыгъымны айдынлата.
- 30 Сенинъ къуветинънен мен ордуларны къырам,
Алламнен берабер диварларгъа чыкъам.
- 31 Алланынъ ёлу къусурсыздыр!
РАББИнинъ сёзю къавийдир!
Онъа умют багълагъанларнынъ эписини О, къорчалай!
- 32 РАББИден гъайры башкъа Алла бармы?
Алламыздан гъайры башкъа сарсылмаз къая бармы?
- 33 Алла манъа кучъ бере,
догъру ёлны косътере.
- 34 Аякъларымны джейран киби тез япа,
юксеклерге мени къоя.
- 35 Къолларымны дженк этмеге азырлай,
эллеримни тунч яйны тартмагъа огрете.
- 36 Манъа берильген къуртарувынъ – къалкъан кибидир,
онъ къолунъ манъа ярдым эте,
мераметинъ мени къуветлештире.
- 37 Аякъ тюбюмдеки ёлны кениш япасынъ,
аякъларыма таймагъа ёл бермейсинъ.
- 38 Душманларымнынъ пешинден къувалайым,
артларындан етем.
Олар тамамынен гъайып олмагъандже,
артыма къайтмайым.
- 39 Мен оларны агъыр яралайым.
Олар бир даа котерильмейлер,
аягъым астына йыкъылалар.
- 40 Сен манъа дженк этмек ичюн кучъ бересинъ,
манъа къаршы исьян котергенлерни огюмде ерге йыкъасынъ.
- 41 Душманларымны менден къачмагъа меджбур этесинъ,
менден нефретленгенлерни ёкъ этем.
- 42 Олар ярдым истейлер,
амма оларны къуртаргъан кимсе ёкъ.
РАББИни чагъыралар,
амма О, оларны эшитмей.
- 43 Мен оларны топракъкъа айландырам,
ель огюнде тоз киби япам,
сокъакъ чамуры киби таптап эзем.
- 44 Сен мени халкъымнынъ исьянындан къорчаладынъ.
Мени тюрлю миллетлерге башлыкъ этмек ичюн къойдынъ.
Мен бильмеген халкъ манъа хызмет эте.
- 45 Олар эмирлеримни эшитип, шу анъ беджерелер;
ябанджылар манъа ялтакъланып бойсуналар.

- 46 Ябанджыларнынъ отьлери патлай,
къалтырап, сакълангъан ерлеринден чыкъалар.
- 47 РАББИ яшай! Онъа, меним Къаяма, шукюрлер олсун!
Меним Алламны, Къуртарыджымны,
Къаямны шуретленъиз!
- 48 Алла, Сен меним ичюн интикъам аласынъ,
халкъларны манъа бойсундырасынъ,
- 49 мени душманларымдан къуртарасынъ.
Манъа къаршы чыкъкъанлардан
Сен мени юксельттинъ,
мераметсиз адамдан мени къуртардынъ!
- 50 Шунынъ ичюн, РАББИ, чешит тюрю миллетлернинъ огюнде
Санъа шукюрлер этедегим,
Адынъа шан йырларыны йырлайджагъым!
- 51 Сен Озь падишанъны къуртарасынъ,
Озь Месихинъе Давуткъа ве эвлятларына эбедиен Сенинъ
севгинъни косьтересинъ!

*Алланынъ Шурети Онынъ къанунларында
ве О яраткъан шейлеринде корюне*

- 18** 1 Баш чалгъыджи ичюн. Давутнынъ зебуры.
- 2 Коклер Алланынъ шуретини бильдире,
кок къуббеси Онынъ яраткъаны акъкъында хабер бере.
- 3 Коклер кунъден-кунъге лаф эте,
геджелери олар бильги сачалар.
- 4 Эр бир тильде, эр бир шиведе
оларнынъ сеси эшитиле.
- 5 Оларнынъ сеси бутюн ер юзюнден кече,
оларнынъ хабери дюньянынъ четине ете.
Алла кунеш ичюн анда мескен япты;
- 6 кунеш, никях одасындан киев киби, чыкъа,
батыр киби, къуванып, озь месафесини чапып кече.
- 7 Онынъ чыкъкъан ери – кокнинъ четиндедир,
ёлу исе башкъа четине бара,
сыджагъындан ич бир шей сакъланмаз.
- 8 РАББИнинъ Къануны мукеммельдир,
о, джангъа кучь бере.
РАББИнинъ шаатлыгъы догърудыр,
о, саде адамгъа акъыл бере.
- 9 РАББИнинъ къаиделери догърудыр,
олар юрекни къувандыра.
РАББИнинъ эмири темиздир,
о, козьлерни ярыкълата.

- 10 РАББИден къркмакъ – темиз ве эбедийдир,
РАББИнинъ кърарлары керчек ве бутюнлей догърудыр.
- 11 Олар алтындан, чокъ ве темиз алтындан зияде истек догъура,
олар балдан, солакъ балынынъ тамчысындан да татлыдыр.
- 12 Сенинъ кзулунъны да олар сакълай,
оларгъа бойсунгъан адам буюк мукъфат алыр.
- 13 Ким озъ янълышларыны коре билир?
Гизли хаталардан мени темизле!
- 14 Биле-биле япылгъан гуналардан Озь кзулунъны сакъла,
олар мангъа аким олмасын.
О вакъытта мен къабаатсыз,
буюк бозукълыкътан темиз олурым.
- 15 Агъзымдан чыккъан сёзлернен,
юрегимден кечкен тюшкунджелернен
разы ол, я РАББИ!
Сен – меним таянгъан Къаям ве Къртарыджымсынъ!

Енъиш дувасы

- 19** 1 Баш чалгъыджи ичюн. Давутнынъ зебуры.
- 2 Агъыр кунъде РАББИ сени эшитсин,
Якзупнынъ Алласынынъ Ады сени кърчаласын!
- 3 О, мукъаддес мескенинден сангъа ярдым ёлласын,
Сиондан сангъа такъат берсин!
- 4 О, сенинъ бутюн бахшышларынъны хатырласын,
бутюнлей якъыладжакъ кърбанларынъны къабул этсин!

Сэла

- 5 Алла сангъа гонъюнъ истегенини берсин,
бутюн муратларынъны беджерсин!
- 6 Биз Сенинъ къртарувынъ ичюн кычырып къуванаджакъмыз,
Алламызнынъ Адынен байракъ котереджекмиз.
РАББИ бутюн истеклеринъни беджерсин!
- 7 Энди ачыкъ-айдын бильдим ки,
РАББИ Озь Месихини къртараджакъ;
Онъ къолунынъ къртарыджи кучюнен
мукъаддес коклерден онгъа джевап береджек.
- 8 Базылары – дженк арабаларына,
даа базылары – атларына ишаныр.
Бизлер исе – РАББИмизнинъ Адына,
Алламызнынъ Адына ишанырмыз.
- 9 Олар салланып тюштилер,
бизлер исе котерилип тик турамыз.
- 10 Я РАББИ, падишаны къртар,
Сени чагъыргъан кунюмизде бизге джевап бер!

Енъиш къазангъаны ичюн макътав

- 20** ¹ Баш чалгъыджи ичюн. Давутнынъ зебуры.
² Я РАББИ, Сенинъ къудретинънен падиша севинир,
 Сен берген къуртарув ичюн пек къычырып къуваныр!
³ Сен гонъю истегенини онъа бердинъ,
 агъзындан чыкъкъан тилегини ред этмединъ.
- Сэла*
- ⁴ Сен оны яхшы бахшышларнен къаршыладынъ,
 онынъ башына темиз алтындан тадж кийдинъ.
⁵ О, Сенден аят истеди,
 ве Сен онъа асырларгъа узангъан омюрни бердинъ.
⁶ Сен берген къуртулышнен онынъ шурети юксельди,
 Сен онъа шан-шурет ве улулыкъ бердинъ.
⁷ Сен онъа эбедий бахшышларны бердинъ,
 Сенинъ юзюнъ онъа къуванч кетирди.
⁸ Падиша РАББИге ишана;
 Юдже Алланынъ севгисинде олып, о, сарсылмаз.
⁹ Сенинъ къолунъ бутюн душманларынъны тападжакъ,
 Сенинъ онъ къолунъ Сени кореджек козю олмагъанларны
 тападжакъ.
¹⁰ Я РАББИ, Сен ачувлангъан вакъытта,
 оларны янгъан фурунгъа чевиреджексинъ.
 РАББИнинъ гъазабы оларны ютаджакъ,
 атеш оларны ёкъ этеджек.
¹¹ Сен оларнынъ несилини ер юзюнден ёкъ этеджексинъ,
 оларнынъ эвлятларыны инсанларнынъ арасындан
 силеджексинъ.
¹² Олар Санъа къаршы яманлыкъ япаджакъ олсалар,
 къара ниетлерине иришип оламайджакълар.
¹³ Сен оларны къачып къуртулмагъа меджбур этеджексинъ,
 яйларынъны чекип, бетлерини нишангъа аладжакъсынъ.
¹⁴ Тур, я РАББИ, бутюн кучюнъни косътер!
 Сенинъ къудретинъ акъкъында йырлайджакъмыз
 ве чалгъы чаладжакъмыз!

Месихнинъ азаплары ве шурети акъкъында

- 21** ¹ Баш чалгъыджи ичюн. «Аййелет хашшахар» авасында. Давутнынъ зебуры.
² Аллам! Аллам!
 Сен не ичюн Мени къалдырып кеттинъ?
 Не ичюн манъа ярдым этмектен,
 фигъаныма къулакъ асмакътан узакътасынъ?

- 3 Эй, Аллам, куньдюзлери Сени чагъырам,
amma Сен манъа джевап бермейсинъ,
геджелери де Сени кыдырам,
лякин раат оламайым.
- 4 Сен Мукъаддессинъ,
Исраильнинъ макътавлары арасында
отурасынъ.
- 5 Баба-деделеримиз Санъа ишанды;
олар Санъа ишанды,
ве Сен оларны къуртардынъ.
- 6 Олар Сенден ярдым истеди,
ве Сен оларны къорчаладынъ.
Олар Санъа ишанды ве алданмадылар.
- 7 Лякин мен акъай дегиль, къуртым мен;
адамлар мени масхара эте,
халкъ исе менден игрене.
- 8 Мени корьген эр кес мени мыскъыллай,
башларыны саллап, менден нефретленип,
лаф этелер:
- 9 «О, РАББИге ишанды! РАББИ оны сакъласын!
РАББИ ондан разы олса, оны къуртарсын!»
- 10 Сен мени анамнынъ къурсагъындан чыкъардынъ,
анамнынъ къучагъында олгъанымда,
Санъа ишанмагъа огреттинъ.
- 11 Догъулгъанымдан берли мен Санъа берильдим,
мен анамнынъ къурсагъындан чыккъанымдан берли
Сен меним Алламсынъ.
- 12 Энди менден узакълашма,
чюнки беля якъынлашты,
ярдым этеджеклер исе ёкъ.
- 13 Чокъ бугъалар мени сарып алды,
къуветли Башан бугъалары этрафымны сарды.
- 14 Парчаламагъа азыр олып,
окюрген арслан киби,
олар манъа агъызларыны ачты.
- 15 Мен, сув киби, тёкюльдим,
бутюн кемиклерим бугъумларындан айырылды,
юрегим ичимде, балавуз киби, ирип битти.
- 16 Къуветим, балчыкъ череп парчасы киби, къуруды;
тилим танълайыма япышып къалды;
Сен мени олюм топрагъына яткъыздынъ.
- 17 Мына, копеклер мени сарып алды;
ачувлы сюрю этрафымны сарды,

- олар кӱолларымны ве аякӱларымны тештилер*.
- 18 Кемиклеримни бирер-бирер саймагӱа мумкюн,
олар исе манӱа тикилип бакӱалар.
- 19 Урбаларымны озӱара болелер,
кийимлерим ичюн джереп чекелер.
- 20 Я РАББИ, менден узакӱлашма!
Сен манӱа кӱует бересинӱ,
манӱа ярдымгӱа ашыкӱып кель!
- 21 Джанымны кӱылычтан кӱуртар,
копек панджасындан бирден-бир аятымны сакӱла!
- 22 Мени арслан агӱзындан кӱуртар,
кийик бугӱаларнынӱ бойнузындан кӱуртар!
Сен манӱа джевап бердинӱ.
- 23 Сенинӱ Адынӱны агӱа-кӱардашларыма айтып берерим,
топлашув ичинде Сени макӱтарым!
- 24 Эй, РАББИден кӱоркӱкӱанлар,
Оны макӱтангӱыз!
Эй, Якӱупнынӱ сою, Оны шуретленгӱыз!
Бутюн Исраиль сою Онӱа урӱмет косӱтерсин!
- 25 О, фукӱаренинӱ кӱайгӱысындан игренмеди ве нефретленмеди,
ондан юзюни чевирмеди,
лякин онынӱ чагӱыргӱанына кӱулакӱ асты.
- 26 Буюк топлашувда Сени макӱтайджагӱым;
Сенден кӱоркӱкӱанларнынӱ огюнде
адакӱларымны ерине кетиреджегим.
- 27 Фукӱарелер ашап тойсунлар;
РАББИни кӱыдыргӱанлар Оны макӱтасынлар;
юреклерингӱыз эбедий яшасынлар!
- 28 Дюнӱянынӱ дӱрт кошесинде яшагӱан адамлар
РАББИни хатырлап, Онӱа кӱайтаджакӱлар;
бутюн халкӱларнынӱ кӱабилелери Санӱа бель букеджеклер.
- 29 Падишалыкӱ РАББИнинӱкидир,
О, халкӱларнынӱ устюнден укюм эте.
- 30 Ер юзюнде бутюн сагӱламлар ашкӱа тойып,
Онӱа бель букеджеклер.
Топракӱ ичине киргенлернинӱ эписи,
озӱ омрюни сакӱлап оламагӱанларнынӱ эписи
Онынӱ алдында тиз чӱекеджеклер.
- 31 Меним эвлятларым Онӱа хызмет этеджек,
олар эбедиен РАББИнинӱки оладжакӱ.

* 21.17 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Олар, арслан киби, кӱолларымны ве аякӱларымны йыргатар».

- ³² Олар, келеджекте догъуладжакъ адамларгъа келип,
Онынъ акъкъында бутюн акъикъатны
ве Онынъ япкъанларыны хабер этеджеклер!

Рабби – меним Чобаным

22 Давутнынъ зебуры.

- ¹ РАББИ – меним Чобаным,
меним бир шейге мухтаджым олмаз.
² О, мени ем-ешиль отлакъларда яткъыза,
сакин сувларгъа етеклеп бара.
³ О, джаныма тазелик бере,
Озь Ады ичюн мени адалет ёлунен юрсете.
⁴ Олюм вадийининъ къаранлыгъында юрсем де,
яманлыкълардан къоркъмам,
чюнки Сен меним янымдасынъ.
Сенинъ таягъынъ ве Сенинъ ыргъагъынъ манъа теселли бере.
⁵ Душманларымнынъ козю огюнде Сен манъа софра къурдынъ,
зейтюн ягъынен башымны ягъладынъ;
къадем исе толып таша.
⁶ Хайыр ве севги бутюн омрюм бою изимден юреджеклер;
мен исе чокъ куньлер девамында РАББИнинъ Эвинде
яшайджагъым!

Улу Падиша

23 Давутнынъ зебуры.

- ¹ Бутюн дюнья ве оны толдургъан барлыкъ,
ер юзю ве онда яшагъанларнынъ эписи – РАББИнинъдир!
² О, ерни денъизлер устюнде темеллештирди,
дерьялар устюнде оны къатты япып ерлештирди.
³ РАББИнинъ дагъына ким чыкъаджакъ?
Онынъ азиз еринде ким тураджакъ?
⁴ Къабаатсыз къолу, темиз юрекли,
джаныны бош путларгъа бермеген,
ялан айтып ант этмеген адам.
⁵ О, РАББИден яхшылыкъ алып,
Къуртарыджы олгъан Алладан догърулыкъ тапар.
⁶ Мына будыр Оны къыдыргъан адамлар.
Эй, Якъупнынъ Алласы, олар бойледир,
Сенинъ юзюньни къыдыргъанлар!

- ⁷ Эй, араба къапулары, башынъызны котеринъиз,
ачылынъыз, эбедий къапулар!
Шуретли Падиша кирсин ичери!

Сэла

- ⁸ Кимдир бу шуретли Падиша?
Къудретли ве къуветли РАББИдир,
дженкте кучлю РАББИдир!
- ⁹ Эй, араба къапулары, башынъызны котеринъиз,
ачылынъыз, эбедий къапулар!
Шуретли Падиша кирсин ичери!
- ¹⁰ Кимдир бу шуретли Падиша?
Ордуларнынъ РАББИси,
Одыр шуретли Падиша!

Сэла

*Къорчалав ве ёл косътерюв дуvasы***24** Давутнынъ зебуры.*Алеф*¹ Я РАББИ, джаным Сени чагъыра!*Беит*² Санъа ишанам, меним Аллам!

Мен эбедиен утанмайым,

душманларым меним устюмден тантана этмесинлер!

*Гимел*³ Санъа ишангъан ич кимсе утанмасын,

себепсиз хаинлик япкъанлар исе утансынлар.

*Далет*⁴ Я РАББИ, манъа Озь ёлларынъны косътер,

Сенинъ излеринъден юргега огрет.

*Хе*⁵ Мени акъикъатынъ ёлуна догърулт ве огрет мени,

чюнки Сен – Къуртарыджы Алламсынъ,

Вав

мен Санъа эр кунъ ишанам.

*Зайин*⁶ Я РАББИ, Озь шефкъатынъны,

эм де севгинъни эсинъе кетир,

чюнки олар асыр-асырдан.

*Хет*⁷ Яшлыгъымда япкъан гуналарымны

ве къанун бозгъанымны эсинъде тутма.

Лякин Сенинъ буюк севгинъ

ве Сенинъ эйилигинъ ичюн,

мени эсинъе кетир, я РАББИ!

*Тет*⁸ РАББИ хайырлы ве догърудыр,

О, гунакярларгъа ёл косътере.

Ёд

⁹ О, юваш адамларны акъикъат ёлуна къоя,
олагъа Озь ёлларыны огрете.

Каф

¹⁰ Онынъ васиетини ве шаатлыкъларыны туткъанлар ичюн
РАББИнинъ бутюн ёллары – севги ве акъикъаттыр.

Ламет

¹¹ Я РАББИ, Озь Адынънынъ хатири ичюн,
къабаатым чокъ олса да, оны багъышла.

Мим

¹² РАББИден къоркъкъан адам ким?
РАББИ онъа сайлайджакъ ёлуны косътерир.

Нун

¹³ Онынъ джаны яхшылыкъта оладжакъ,
эвлятлары исе топракъкъа саип оладжакъ.

Самек

¹⁴ РАББИ Озь сырыны Ондан къоркъкъанларгъа ачар,
Озь васиетини де олагъа бильдирир.

Айин

¹⁵ Козълерим эр вакъыт РАББИге бакълалар,
О, аякъларымны тузакътан чыкъара.

Пе

¹⁶ Манъа бакъып, манъа мерамет эйле,
чюнки мен ялынъыз къалдым ве азап чекем.

Саде

¹⁷ Юрегимде дертлер толып-таша,
беляларымдан мени къуртар!
¹⁸ Азапларыма ве беляларгъа огърагъаныма бакъ,
бутюн гуналарымны багъышла!

Реш

¹⁹ Душманларыма бакъ, олар не къадар чокълашкъан!
Оларнынъ мени кореджек козю ёкъ!

Шин

²⁰ Джанымны сакъла ве къорчала мени!
Санъа умют багъладым, деп утанмайым.

Тав

²¹ Къабаатсызлыкъ ве догърулыкъ мени сакъласынлар,
чюнки мен Санъа ишандым.

²² Эй, Алла,
Исраильни бутюн белялардан къуртар!

Къорчалав акъкъында ялварув

25 Давутнынъ зебуры.

- ¹ Я РАББИ, мени акъла,
чюнки мен къабаатсыз олып яшадым.
Сарсылмайып, РАББИге ишандым.
- ² Я РАББИ, мени сынап бакъ,
тюшюнджелеримни ве юрегимни сынавдан кечир!
- ³ Сенинъ севгинъ меним козюм огюнде,
Мен Сенинъ акъикъатынънен эр вакъыт юрдим.
- ⁴ Яланджы акъайларнен отурмадым,
ичи къара адамларнен де юрмем.
- ⁵ Яманлыкъ япкъанларнынъ топлашувыны кореджек козюм ёкъ,
инсафсызларнен де отурмам.
- ⁶ Къолларымны къабаатсыз тутарым,
Сенинъ къурбан еринъе чыкъарым, я РАББИ.
- ⁷ Санъа давушнен шукюр этерим,
бутюн аджайип ишлеринъни айтып берерим.
- ⁸ Я РАББИ, Сен яшагъан эвинъни
ве Шуретинъ ерлешкен ерини мен седем.
- ⁹ Гунакярларны ве къанназ адамларны ёкъ эткенде,
джанымны ве омрюмни ёкъ этме.
- ¹⁰ Оларнынъ къоллары яманлыкъ япмагъа азырлар,
онъ къоллары къапарларгъа толып-таша.
- ¹¹ Мен исе къабаатсыз яшайым;
къуртар мени ве мерамет эйле.
- ¹² Меним аякъларым тегиз ёлда тура;
адамлар топлашкъан ерлерде РАББИни алгъышлайым!

Давутнынъ умути

26 Давутнынъ зебуры.

- ¹ РАББИ – меним ярыгъым ве къуртулышымдыр,
мен кимден къоркъарым?
РАББИ – омрюмнинъ къалесидир,
мен кимнинъ огюнде титрерим?
- ² Яманлыкъ япкъанлар манъа якъынлашсалар,
душманларым ве манъа къаршы олгъанлар беденимни ашамагъа
истеселер,
олар озълери сюрюнип йыкъыладжакълар.
- ³ Къаршыма бир орду чыкъса да,
юрегиме къоркъу тюшмез.
Манъа къаршы дженк башланса да,
кене умюттен кесильмем.

- 4 Бир шейни истедим РАББИден,
мен тек бир шейни кыдырам:
РАББИнинъ Эвинде омюр боюнджа кълмакъ,
РАББИнинъ дюльберлигини корьмек,
Онынъ Сарайыны сейир этмек.
- 5 Агъыр кунъде О, мени Озь сыгъынагъында сакълар,
Озь чадырында мени кърчалар,
юксек къая устуне мени алып чыкълар.
- 6 О вакъытта мени сарып алгъан душманларыма кършы
мен башымны котерип юреджегим;
РАББИнинъ чадырында кърбанлар чалып,
кърванчнен кычыраджагъым,
РАББИге йырлайджагъым ве чалгъы чаладжагъым!
- 7 Я РАББИ, меним чагъыргъан сесимни эшит,
манъа мерамет эт ве манъа джевап бер.
- 8 Сен юрегиме: «Меним юзюмни кыдыр», – дединъ.
Сенинъ юзюнни кыдыраджагъым, я РАББИ!
- 9 Юзюнни менден сакълама,
гъзап ичинде кърлунынъ ред этме.
Сен меним ярдымджым олдынъ,
менден вазгечме, ташлап кетме мени,
эй, Аллам, меним Къртарыджым!
- 10 Анам-бабам мени ташлап кетселер де,
РАББИ мени кърбул этер.
- 11 Я РАББИ, Озь ёлунны манъа огрет,
душманларым ичюн, манъа догъру ёлны косътер.
- 12 Яланджы шаатлар манъа кършы баш котерди,
агъызларындан зулум чыкъа,
лякин душманларымнынъ кърлуна мени берме.
- 13 Меним ишанчым къратты:
мен мытлакъа тирилер дюньясында
РАББИнинъ яхшылыгъыны кореджегим.
- 14 РАББИге ишан!
Джесюр ол, юрегинъе кучь бер
ве РАББИге ишан!

Ярдым дуvasы

27 Давутнынъ зебуры.

- 1 Я РАББИ, Сени чагъырам!
Меним Къаям! Мени джевапсыз кълдырма!
Ёкъса, Сен манъа джевап бермесенъ,
мен мезаргъа тюшкенге ошайджагъым.
- 2 Мен Сенден ярдым истегенимде,

- Энъ Мукъаддес Еринъе тараф къолларымны котергенимде,
ялваргъан сесиме къулакъ ас!
- ³ Ярамай ве беля кетириджи адамлар
озь къомшуларынен муаббет лаф этелер,
лякин юреклеринде къара ниет сакълайлар.
Оларны ёкъ эткенде,
оларнен берабер мени де къырып ташлама!
- ⁴ Оларнынъ ишлерине коре,
яманлыкъларына коре,
къоллары япкъанларына коре,
къазангъанларына коре акъларыны бер!
- ⁵ Олар РАББИнинъ эткенлерине,
Онынъ къолларынынъ ишлерине
эмиет бермегенлери ичюн,
О, оларны ерге йыкъар,
кене аякъ устуне турсатмаз.
- ⁶ РАББИни алгъышлайым,
чюнки О, меним ялваргъанымны эшитти.
- ⁷ РАББИ манъа къудрет бере ве мени къорчалай!
Мен Онъа ишандым, ве О, манъа ярдым этти!
Юрегим къуванчкъа толды,
мен йыр йырлап, Онъа шукюр этерим!
- ⁸ РАББИ – Озь халкъынынъ къудретидир;
Озь сайлагъан падишаны О, къорчалар ве къуртарыр!
- ⁹ Озь халкъынъны къуртар,
Озь мирасынъа яхшылыкъ яп;
оларнынъ чобаны ол,
оларны эр вакъыт юксельт!

Раббини шурет этмеге чагъырув

28 Давутнынъ зебуры.

- ¹ Эй, Алланынъ огъуллары, РАББИге шукюр этинъиз!
РАББИнинъ шаны ве шуретине шукюр этинъиз!
- ² РАББИнинъ Ады шуретине шукюр этинъиз!
Мукъаддес шуретли ерде РАББИге ибадет этинъиз!
- ³ РАББИнинъ сеси сувларнынъ устюндендир;
шуретли Алла гудюрдеди;
РАББИ бутюн сувлар устюндендир!
- ⁴ РАББИнинъ сеси кучълюдир,
РАББИнинъ сеси улудыр!
- ⁵ РАББИнинъ сеси кедр тереклерини йыкътыра,
РАББИ Ливан кедрлерини ярып ташлай!
- ⁶ О, оларны, бузавлар киби, ойната,

- Ливан ве Сирион дагъыны, кийик яш бугъа киби, чаптыра.
- ⁷ РАББИнинъ сеси янгъан атеш чыкъара.
- ⁸ РАББИнинъ сеси сахраны титрете,
РАББИ Къадеш сахрасыны титрете.
- ⁹ РАББИнинъ сеси буюк тереклерни бурып ташлай,
орманларны чыплакълаштыра.
Онынъ Сарайында исе эр шей Онынъ шуретини бильдире.
- ¹⁰ Туфан олгъанда,
РАББИ онынъ устюнде тахтында отура эди,
РАББИ эбедиен Падиша олып, тахтында отураджакъ!
- ¹¹ РАББИ Озь халкъына кучь-къудрет береджекъ,
РАББИ Озь халкъына аманлыкъ япадджакъ!

Къуртулыш йыры

29 ¹ Давутнынъ зебуры. Сарайны багъышламакъ вакътында йырлангъан йыр.

- ² Сени юксельгирим, я РАББИ,
чюнки Сен мени аякъкъа турсаттынъ,
душманларыма меним устюмден тантана этмеге ёл бермединъ.
- ³ Я РАББИ, Аллам, мен Сенден ярдым истедим,
ве Сен мени тедавийлединъ.
- ⁴ Джанымны олюлер дюньясындан къайтардынъ,
я РАББИ,
мезаргъа кирмейджегим ичюн,
манъа омюр багъышладынъ.
- ⁵ РАББИге чалгъы чалынъыз,
эй, Онынъ азизлери!
Онынъ мукъаддес шеревине шукюр этинъиз!
- ⁶ Онынъ гъазабы – бир анъ,
разылыгъы исе – омюр боюнджа девам этер.
Акъшам агълав эшитилсе,
саба къуванч кетирир.
- ⁷ Мен къайгъысыз яшагъанда:
«Ич бир вакъыт мен сарсылмам», – дедим.
- ⁸ Я РАББИ, менден разы олгъан вакътында
Сен меним дагъымны къавийлештирдинъ,
амма сонъ менден юзюнъни сакъладынъ,
ве мен шашмаладым.
- ⁹ Я РАББИ, Сени чагъырдым,
мен Раббиден мерамет истедим:
- ¹⁰ «Мен мезаргъа кирсем,
аятымдан не файда?
Топракъ Санъа шукюр этерми,

акъикъатынъны айтып берерми?

- ¹¹ Эшит мени, я РАББИ, ве мерамет эт манъа!
Я РАББИ, манъа ярдымджы ол!»
- ¹² Сен агълавымны оюн-кулькюге айландырдынь,
матем урбамны чыкъарып, белиме къуванч такътынь!
- ¹³ Джаным токътамайып, Сени шуретлесин!
Аллам, я РАББИ, мен Санъа эбедий шукюрлер этеджегим!

Аллагъа умют дуvasы

- 30** ¹ Баш чалгъыджы ичюн. Давутнынъ зебуры.
- ² Я РАББИ, Санъа умют багъладым,
мен ич бир вакъыт утанмайым!
Озь догърулыгъынъда къуртар мени!
- ³ Манъа къулакъ ас, тез-тез къуртар мени!
Меним таянаджакъ къаям,
мени къуртараджакъ сыгъынакъ эви ол!
- ⁴ Меним къаям ве сакълангъан ерим – Сенсинъ;
Озь Адынъ ичюн мени етеклеп,
манъа ёл косътер!
- ⁵ Мен ичюн япылгъан гизли тузакътан чыкъар мени,
чюнки сакълангъан ерим – Сенсинъ.
- ⁶ Рухумны Сенинъ къолунъа берем.
Сен мени сатын алдынъ,
я РАББИ, эй, акъикъий Алла!
- ⁷ Бош путларгъа ибадет эткенлерни кореджек козюм ёкъ,
мен тек РАББИге ишанам.
- ⁸ Сенинъ буюк севгинъ ичюн мен къуванчнен къычырып
севинеджегим,
чюнки Сен ярамай алымны корьдинъ,
джаным азап чеккенини бильдинъ.
- ⁹ Сен мени душманымнынъ къолуна бермединъ,
аякъларымны къатты ерге къойдынъ.
- ¹⁰ Я РАББИ, манъа мерамет эт.
Мен сыкъылып къалдым,
къайгъыдан козьлерим коралмай,
джаным ве беденим де такъаттан кесильди.
- ¹¹ Мына, аятым къасеветтен азды,
омюр йылларым агълай-агълай кечип кетти.
Гуналарымдан такъаттан кесильдим,
кемиклерим де къуруды.
- ¹² Душманларым чокъ олгъаны ичюн,
адамлар мени масхара этелер,
къомшуларым манъа къыйыш бакъа,

танышларыма да кърккъу сачам.

Мени сокъакъларда корьгенлер менден къача.

13 Адамларнынъ юрекleri мени, олюни киби, унуттылар;
мен парчалангъан савуткъа ошап къалдым.

14 Чокъ адамнынъ яман сѣзлерини эшитем;
мына, кърккъу эр ерни басты,
олар манъа кършы анълашалар,
джанымны алмагъа ниетленелер.

15 Мен исе Санъа ишанам, я РАББИ!
«Сенсинъ меним Аллам», – дейим.

16 Эр бир кунюм Сенинъ къолунъда;
душманларымнынъ ве мени къувалагъаннынъ
къолларындан
къуртар мени, я РАББИ!

17 Юзюнънинъ нуру къулунъны ярыкълатсын;
Сенинъ буюк севгинъде мени къртар!

18 Я РАББИ, Сени чагъыргъаныма утанмайым.
Ярамайлар исе масхара олсун,
олюлер дюньясында оларнынъ селери кесильсин.

19 Яланджыларнынъ тили тутулсын;
олар утанмайып, инсафлыны акъаретлей,
макътанып, юкъарыдан бакъалар.

20 Сенден кърккъкъан адамлар ичюн
Сен не къадар чокъ яхшылыкълар азырладынъ!
Инсан огъулларынынъ козю огюнде
Сен оларны Санъа ишангъанлар ичюн сакъладынъ!

21 Сен Санъа ишангъанларны янынъда сакълап,
инсанларнынъ фитнесинден оларны кърчалайсынъ.
Адамларнынъ яман тиллеринден
гизли ерде оларны сакълайсынъ.

22 РАББИге шукюрлер олсун!
Пекитильген шеэрде О, манъа аджайип севгисини
косьтерди!

23 Къасевет ичинде: «Козюнъден джоулдым», – дедим.
Амма Сенден ярдым истедим,
ве Сен ялваргъан сесимни эшиттинъ.

24 РАББИни севингиз, Онынъ бутюн азизлери!
РАББИ ишанчлы адамларны кърчалай,
озьлерини юксек туткъанларгъа исе арткъачнен
акъларыны бере.

25 Эй, РАББИге ишангъанларнынъ эписи!
Къуветли олунгыз, юреклерингиз къавий олсунлар!

Төвбе ве баггышлав

31 Давутнынъ маскили.

- ¹ Эгер адамнынъ къанунсыз ишлери баггышланса,
онынъ гуналары афу этильсе,
не де бахтлыдыр бойле адам!
- ² РАББИ къабаатламагъан адам,
рухунда айнеджилик олмагъан адам
не де бахтлыдыр!
- ³ Мен индемейип отургъан сайын,
кунъ бою агълагъанымдан
кемиклерим зайыфлашты.
- ⁴ Гедже-кунъдюз Сенинъ къолунъ устюмде агъырлашты,
язнынъ къургъакълыгъында киби,
къуруп къалдым.

Сэла

- ⁵ Сенинъ алдынъда гунамны ачтым,
ич бир къабаатымны гизлемедим.
«Къанунсыз япкъанларымны РАББИге ачарым», – дедим,
ве Сен гунамнынъ къабаатыны баггышладынъ.

Сэла

- ⁶ Шу себептен эр бир иманлы
керек вакътында Санъа дува этсин;
акъкъан сувлар ташса биле,
онъа зарар кетирмесин.
- ⁷ Сен – меним сыгъынагъым!
Сен мени белядан сакълайсынъ,
къуванчлы енъиш къычырувларынен
Сен мени сарып аласынъ!

Сэла

- ⁸ «Мен санъа акъыл огретеджегим,
юреджек ёлунъны косьтереджегим.
Козюм сенинъ устюнде олып,
Мен санъа ёлбашчылыкъ япаджагъым», – дединъ.
- ⁹ Ат я да къатыр киби, акъылсыз олманъыз!
Оларнынъ агъызларына юген ве агъызлыкъ такъмасанъ,
олар санъа якъынлашып бойсунмаз.
- ¹⁰ Ярамай адамнынъ дертлери чокъ олур.
РАББИге ишангъан адамны исе
севги сарып ала.
- ¹¹ Эй, инсафлылар, РАББИ ичюн къуванынъыз,
къуванчнен къычырынъыз,
севининъыз, эй, догъру юреклилер!

Макътав йыры

- 32** ¹Эй, инсафлылар, РАББИ ичюн кычырып севининъиз!
Догъру юреклилерге шукюр сёзлери яраша.
- ² Сантыр чалып, РАББИге шукюр этинъиз,
Он телли арфада Онъа чалгъы чалынъыз!
- ³ Онъа янъы бир йыр йырланъыз,
Онъа кычырып, усталыкънен йырланъыз!
- ⁴ РАББИнинъ сёзю догърудыр,
Онынъ бутюн ишлери ишанчлыдыр!
- ⁵ О, акъикъат ве адалетни севе;
дюнья РАББИнинъ севгисине толды.
- ⁶ Коклер РАББИнинъ сёзюнен яратылгъан,
бутюн кок ордулары Онынъ Рухунен япылгъан.
- ⁷ О, денъиз сувларыны обалап къойгъан,
тюбю олмагъан чукъурларны Озь анбарына ерлештирген.
- ⁸ Бутюн ер юзю РАББИден къоркъсун,
дюньяда яшагъанларнынъ эписи Онынъ огюнде къалтырасын!
- ⁹ О, айтты – айткъаны олды;
О, буюрды – эмири беджерильди.
- ¹⁰ РАББИ башкъа миллетлернинъ ниетини боза,
халкъларнынъ мурадыны ёкъ эте.
- ¹¹ РАББИнинъ ниети исе эбедий тура,
Онынъ юрегининъ мурады несильден несильге кече.
- ¹² Не де бахтлыдыр «РАББИ – Алламыз» деген халкъ!
РАББИ Озюне сайлагъан халкъ не де бахтлыдыр!
- ¹³ РАББИ коктен бакъа,
бутюн инсан огъуллаарыны коре.
- ¹⁴ О, Озь отургъан еринден
ер юзюнде яшагъанларнынъ эписини коре.
- ¹⁵ О, бутюн адамларнынъ юрегини яраткъан,
инсан ишлерини бутюнлей анълай.
- ¹⁶ Аскерлери чокъ олса да, падиша къуртуламаз,
батырнынъ буюк къудрети онынъ озюни къорчаламаз.
- ¹⁷ Адам аткъа бошуна умют этер,
бу ат буюк къуветинен кимсени къуртарып оламаз.
- ¹⁸ Мына, РАББИ Ондан къоркъкъан адамларны,
Онынъ севгисине ишангъан адамларны коре.
- ¹⁹ Олар: «Алла бизим джанларымызны олюмден къуртарып,
ачлыкъ вакътында бизни сакълар», – деп беклейлер.
- ²⁰ Джанымыз РАББИге ишана.
О, бизге ярдым этер ве бизни къорчалар.
- ²¹ Юрегимиз Онынъ ичюн къувана,

биз Онынъ мукъаддес Адына ишанамыз.

²² Я РАББИ, биз Санъа умют багъладыкъ,
Сенинъ севгинъ бизнен олсун!

Алланынъ яхшылыгъына макътав

33 ¹Давутнынъ зебуры. Давут Авимелекнинъ огюнде озюни делиликке урып, онынъ янындан къувулып кетти.

Алеф

² Эр вакъыт РАББИни алгъышлайым,
Онъа макътавларым тилимден тюшмез!

Беит

³ Джаным РАББИнен макътаныр,
алчакъгонъюллилер буны эшитип къуваныр!

Гимел

⁴ Меннен берабер РАББИнинъ улулыгъыны бильдирингиз;
айдынъыз, берабер Онынъ Адыны шерефлейик!

Далет

⁵ РАББИни чагъыргъанымда,
О, манъа джевап берди,
бутюн къоркъуларымдан мени къуртарды.

Хе

⁶ Онъа бакъкъанларны ярыкъ къаплады,
оларнынъ бетлери энди къызармаз.

Зайин

⁷ Бу фукъаре чагъыргъанда, РАББИ эшитти,
бутюн белялардан оны къуртарды.

Хет

⁸ РАББИнинъ Мелеги РАББИден къоркъкъанларны къорчалай
ве оларны къуртара.

Тет

⁹ Дамыны бакъынъыз, РАББИ не къадар эйидир!
Не къадар бахтлыдыр Онъа умют багълагъан адам!

Ёд

¹⁰ РАББИден къоркъунъыз, эй, Онынъ азизлери!
Ондан къоркъкъан адам ич мухтадж олмаз.

Каф

¹¹ Яш арсланлар къыйнала ве ач олалар;
РАББИни къыдыргъанлар исе ич бир яхшы шейден эксик олмаз.

Ламет

¹² Эй, огъуларым, келинъиз, мени динъленъиз!
РАББИден къоркъмакъны сизге огретейим.

Мим

¹³ Гузель аят ве узун омюр севген,

яхшы куньлер корейим, деген адам ким?

Нун

¹⁴ Сенинъ тилинъ яман сёзлерни айтмасын,
сенинъ агъзынъ алдатмасын.

Самек

¹⁵ Яманлыкътан къачып, яхшылыкъ яп,
муаббетни къыдырып, оны илерилет.

Айин

¹⁶ РАББИнинъ козьлери инсафлыларгъа бакъа,
къулакълары ярдым фигъанларына ачыкъ.

Пе

¹⁷ РАББИ яманлыкъ япкъанлардан юзь чевиреджек,
оларнынъ хатырасыны ер юзюнден ёкъ этеджек.

Саде

¹⁸ Инсафлылар чагъырса, РАББИ эшитир,
бутюн белялардан оларны къорчалар.

Коф

¹⁹ РАББИ къырыкъ юрекли адамларгъа якъын,
О, рухтан тюшкенлерни къуртараджакъ.

Реш

²⁰ Инсафлынынъ белялары чокъ олур,
амма РАББИ оны эписинден къуртарыр.

Шин

²¹ Кемиклерининъ ич бириси сынмасын деп,
О, оларнынъ эписини сакълар.

Тав

²² Яманлыкъ ярамай адамны ольдюрир,
инсафлыдан нефретленгенлер де джезаланыр.
²³ РАББИ Озь къуллаарынынъ джаныны сатын алыр,
Онъа умют багълагъанлардан ич бириси
джезаланмаз!

Ярдым дуvasы

34 Давутнынъ зебуры.

- ¹ Я РАББИ, меннен давалашкъанларнен давалаш!
Меннен дженк эткенлернен дженк эт!
- ² Къорчалав алетлеринъни ве къалкъанынъны алып,
манъа ярдымгъа кель!
- ³ Къылычынъны ве балтанъны чыкъарып,
мени къувалагъанларгъа къаршы чыкъ!
Джаныма айт: «Мен сени къуртарырым!».
- ⁴ Джанымны къыдыргъанлар утансын
ве масхара олсун.

- Манъа яманлыкъ истегенлер
 аркъагъа къайтсын,
 олар намусыны джойсунлар.
- 5 РАББИнинъ Мелеги оларны,
 ельде учып кеткен тобанны киби, айдасын.
- 6 Оларнынъ ёлу къаранлыкъ ве тайгъалакъ олсун,
 РАББИнинъ Мелеги оларны къуваласын.
- 7 Олар себепсиз мен ичюн гизли тузакъны азырлады,
 себепсиз джаным ичюн чукъурны къазды.
- 8 Апансыздан оларнынъ башына олюм кельсин,
 гизли тузакълары оларны тутсун,
 озълери онъа тюшип, гъайып олсун!
- 9 Меним джаным исе РАББИге къуванчнен къычырыр,
 О берген къуртулышкъа севинир!
- 10 Бутюн кемиклерим дейджек:
 «Я РАББИ, Сен эзильген адамны къуветлиден,
 ёкъсул ве фукъарени баскъынджыдан къуртарасынъ.
 Санъа ошагъан ким бар?»
- 11 Къара ниетли шаатлар манъа къаршы чыкъты,
 бильмеген шейлерим акъкъында мени соргъугъа чекти.
- 12 Яхшылыгъыма къаршы яманлыкъ япып,
 джанымны оксюз къалдыралар.
- 13 Мен исе, олар хаста олгъанда, чувал урбасыны кийдим,
 джанымны алчакълатып, аштан вазгечтим,
 амма меним дувам озъ багърыма джевапсыз къайтты.
- 14 О, манъа достум ве къардашым киби эди;
 бойле тюшюнип, мен яшадым.
 Анасы ичюн козьяш тёккен адам киби,
 мен кедерден башымны котермедим.
- 15 Амма мен сюрюнгенде, олар къуванып топланды;
 манъа уджюм эткенлер, мен бильмейим не ичюн,
 манъа къаршы топлашты,
 токътамайып мени къараладылар.
- 16 Юзьлерини бурюштирип, мени мыскъылладылар,
 манъа тишлерини гъыджырдаттылар.
- 17 Я Рабби, не вакъыткъадже бакъып тураджакъсынъ?
 Джанымны оларнынъ зулумындан къуртар,
 меним бир джанымны арсланлардан къорчала!
- 18 Буюк топлашувда Санъа шукюр этеджегим,
 чокъ адамнынъ арасында Сени макътайджагъым!
- 19 Бош ерде манъа душман олгъанлар тантана япмасын,
 себепсиз нефрет эткенлер бири-бирине козь къыпмасын.
- 20 Олар барышыкъны агъзына алмайлар,

ер юзюнде тынч яшагъан сакинлерге къаршы фитнеджилик
япалар.

- ²¹ Манъа агъызларыны кенъ ачып:
«Аха! Аха! Козюмиз коръди!» – дейлер.
- ²² Я РАББИ, Сен буны коръдинъ,
индемейип отурма!
Я Рабби, менден узакълашма!
- ²³ Уян, арекет эт,
меним судумны, давамны чез,
я Рабби, меним Аллам!
- ²⁴ Меним РАББИМ ве Аллам,
мени Сенинъ догърулыгъынънен суд эт,
душманларым устюмден тантана этмесин!
- ²⁵ «Аха, тилегимиз беджерильди!» – юреклеринде айтмасынлар,
«Оны бутюнлей юттыкъ!» – демесинлер.
- ²⁶ Бахытсызлыгъыма къувангъанлар эписи утансын,
олар масхара олсун!
Манъа юксектен бакъкъанлар
утанч ве айыпны урба киби кийсин!
- ²⁷ Меним акълы чыкъаджагъымны истегенлер къуванчнен
къычырсынлар,
даима: «Озь къулуна аманлыкъ тилеген
РАББИге макътавлар олсун!» – десинлер.
- ²⁸ Сенинъ догърулыгъынъ тилимден тюшмез,
кунъ бою Санъа макътавларым кесильмез!

Алланынъ севгиси ве Къанун бозуджылыкъ

35 ¹ Баш чалгъыджи ичюн. РАББИнинъ къулу акъкъында. Давут-
нынъ зебуры.

- ² Ичимде юрегим ярамай адамнынъ
къанунсыз япкъанлары акъкъында айтып бере:
«Онынъ козю огюнде Алладан къоркъмакъ деген шей ёкъ».
- ³ О, озь-озюне пек чокъ ялтакълана,
шунунъ ичюн озь гунасыны тапып оламаз
ве ондан нефретленмез.
- ⁴ Онынъ агъзындан чыкъкъан сёзлер – айнеджилик ве ялан,
акъылланмагъа ве эйилик япмагъа даа истемез.
- ⁵ О, яткъан тёшегинде беляны тюшюне,
яхшы олмагъан ёлгъа адым атып,
яманлыкътан юзь чевирмей.
- ⁶ Я РАББИ, Сенинъ севгинъ коклергедже,
ишанчлылыгъынъ булутларгъа къадар!
- ⁷ Догърулыгъынъ – буюк дагълар киби,

къарарларынъ исе – тюзсюз теренлик.

Инсан ве айванларны Сен къорчалайсынъ, я РАББИ!

- 8 Эй, Алла, не де паалыдыр Сенинъ буюк севгинъ!
 Къанатларынънынъ кольгесинде
 адам огъуллеры хавфсызлыкъ тапалар.
- 9 Олар Сенинъ эвинънинъ энъ яхшы берекетинден тоялар;
 Сен оларгъа татлы сувларынъдан ичмеге бересинъ.
- 10 Омюр чокърагъы Сендедир;
 Сенинъ нурунъдан биз ярыкъ коремиз.
- 11 Сени билъгенлерге севгинъни косьтермеге девам эт,
 акъикъатынъны догъру юреклилерге бермеге девам эт!
- 12 Макътангъан адамнынъ аягъы мени басмасын,
 гунакарнынъ къолу мени эвсиз къалдырмасын.
- 13 Къанунны бозгъанлар ашагъы тюштилер,
 олар йыкъылдылар ве турып оламайлар.

Инсафлыгъа одеме

36 Давутнынъ зебуры.

Алеф

- 1 Яманлыкъ япкъанлар ичюн къасевет этме,
 къанунны бозгъанларгъа сукъланма!
- 2 Олар, от киби, тезден чалынаджакъ,
 ешилъ осюмлик киби, солып кетеджеклер.

Беит

- 3 РАББИге ишанып, яхшылыкъ яп,
 ер юзюнде яшап, акъикъатны тут.
- 4 РАББИден зевкъ ал,
 ве О, санъа юрегинънинъ истеклерини берер.

Гимел

- 5 Ёлунъны РАББИнинъ тарафына чевир,
 Онъа ишан, ве О, аркет этеджек.
- 6 О, сенинъ акъикъатынъны, ярыкъ киби, парылдатыр,
 догърулыгъынъны, уйле ярыгъы киби, япар.

Далет

- 7 РАББИнинъ огюнде индемейип отур,
 Онынъ джевабыны сабырнен бекле.
 Яманлыкъ япкъанлар ичюн къасевет этме.

Хе

- 8 Ачувынъны токътат, гъазабынъны ятыштыр,
 тарсыкъма – бу шей тек белягъа алып бара.
- 9 Яманлыкъ япкъанлар къырылып ташланаджакъ,
 РАББИден джевап беклегенлер исе ер юзюнинъ саиплери
 оладжакълар.

Вав

- ¹⁰ Бираздан сонъ ярамай адамлар ёкъ оладжакъ,
онынъ ерине бакъсанъ, анда ич кимсе ёкъ.
¹¹ Алчакъгонъюллилер исе ер юзюнинъ саиплери оладжакъ,
олар аманлыкънынъ чокълугъынен зевкъ сюреджеклер.

Зайин

- ¹² Ярамай адам инсафлыгъа яманлыкъ тилей,
онъа къаршы тишлерини гъыджырдата.
¹³ РАББИ исе онынъ устюнден куле,
онынъ куню биткенини коре.

Хет

- ¹⁴ Фукъарени ве факъырны ерге урмакъ ичюн,
догъру ёлдан юргенлерни ольдюрмек ичюн,
ярамай адамлар кылычыны чыкъара да, яйларыны тарталар.
¹⁵ Амма кылычлары озьлерининъ юрегине сапланаджакъ,
яйлары исе сындырылып парчаланаджакълар.

Тет

- ¹⁶ Инсафлынынъ къолундаки аз шей
чокъ инсафсызнынъ зенгинлигинден яхшыдыр,
¹⁷ чюнки инсафсызнынъ къудрети сындырылып кетеджек,
инсафлыларгъа исе РАББИ кучь береджек.

Ёд

- ¹⁸ РАББИ къабаатсызларнынъ кунълерини биле;
оларнынъ мирасы эбедиен оладжакъ.
¹⁹ Агъыр заманда олар масхара олмаз,
ачлыкъ кунълеринде де ашап тояджакълар.

Каф

- ²⁰ Амма ярамайлар гъайып оладжакъ,
РАББИнинъ душманлары исе, къой ягъы киби,
тютюн ичинде ирип кетеджек.

Ламет

- ²¹ Инсафсыз борджкъа алып, оны къайтармай,
инсафлы исе мерамет эте де, бере.
²² Алла Озю О, разы олгъан адамларгъа
ер юзюни малы-мулькю киби береджек.
О, къаргъагъан адамлар исе кырылып ташланаджакълар.

Мим

- ²³ РАББИ адамнынъ адымларыны догъурта,
ве О, онынъ ёлундан разы олур.
²⁴ Шу адам йыкългъанда биле, ерге тюшмез,
чюнки РАББИ онынъ къолуны тута.

Нун

- ²⁵ Мен яш эдим, энди къартайдым,

амма инсафлыны ташлап кеткенлерини,
я да онынъ сою отъмек тилегенини ич коръмедим.

²⁶ Куньден-кунь о, мерамет эте ве борджкъа бере,
онынъ сою да адамларнынъ бахшышы олур.

Самек

²⁷ Яманлыкътан баш тартып, яхшылыкъ яп,
о вакъыт эбедий яшайджакъсынъ.

²⁸ РАББИ догърулыкъны севе,
О, Озь азизлерини ташлап кетмез.
Олар эбедий къорчаланаджакълар,
инсафсызларнынъ эвлятлары исе
къырыладжакълар.

Айин

²⁹ Инсафлылар ер юзюнинъ саиплери олып,
анда эбедиен яшайджакъ.

Пе

³⁰ Инсафлынынъ агъзындан икмет чыкъа,
тили исе акъикъатны бильдире.

³¹ Алласынынъ Къануны онынъ юрегинде,
онынъ аякълары ич сарсылмаз.

Саде

³² Ярамай адамлар инсафлынынъ артындан бакъа,
оны ольдюрмек ичюн чаре къыдыра.

³³ Лякин РАББИ инсафлыны оларнынъ къолуна бермез,
суд вакътында оны къабаатламагъа ёл бермез.

Коф

³⁴ РАББИден джевап бекле, Онынъ ёлуны тут.

Сени ер юзюнинъ саиби япмакъ ичюн,
РАББИ сени юксельтеджек.

Ярамайлар къырылгъан заманны
сен озюнь кореджексинъ.

Реш

³⁵ Амансыз ярамай адамны коръдим:
чокъ пытакълы ешилъ терек киби,
онынъ тесири артты.

³⁶ Амма о, кечип кетти, ёкъ олды,
оны къыдырсам да, тапмайым.

Шин

³⁷ Саф юреклиге козь ташла,
догъру яшагъан адамгъа бакъ!

Бойле адамнынъ келеджеги – аманлыкъ.

³⁸ Амма Къанунны бозгъанлар эписи ёкъ этиледжек,
ярамайларнынъ келеджеги кесиледжек.

Тав

- ³⁹ Инсафлыларнынъ къуртулышы РАББИден келир,
къайгъы заманында О, Озю оларгъа къале олур.
⁴⁰ РАББИ оларгъа ярдым этер, оларны къорчалар,
ярамайларнынъ къолундан оларны сакълар.
Олар РАББИге сыгъынгъанлары ичюн,
О, оларны къуртарыр.

Азап чеккеннинъ дуvasы

- 37** ¹ Давутнынъ зебуры. Хатырлав ичюн.
² Я РАББИ, ачувынгда тазирлеме мени,
гъазабынгда мени джезалама!
³ Сенинъ окъларынъ манъа санчылды,
къолунъ устюме агъыр басып тюшти.
⁴ Гъазабынъдан беденимде сагълам ер къалмады,
гуналарымдан кемиклерим раат олмай.
⁵ Меним яманлыкъларым башымдан ташты,
агъыр юк киби, устюме басты.
⁶ Акъылсызлыгъымдан яраларым иринлеп сасымакъта.
⁷ Белим букюлип, чёкип къалдым,
кунъ бою гъам ичип юрем.
⁸ Белим атеш ичинде,
беденимде сагълам ер къалмады.
⁹ Такъаттан кесильдим ве пек эзильдим,
юрегим сызлагъанынен къычырам.
¹⁰ Я Рабби! Бутюн тилеклерим Сенинъ алдынгда,
агълагъаным Сенден гизли дегиль.
¹¹ Юрегим къалтырай, къуветтен кесильдим,
козьлеримнинъ ярыгъы биле сёнди.
¹² Мени джан-юректен севгенлер ве достларым
дердимден авлакъта туралар,
якъынларым да менден узакъта тура.
¹³ Меним джанымны къыдыргъанлар къапкъан къоя;
манъа яманлыкъ истегенлер исе,
оledgeгим акъкъында айтып,
эр кунъ манъа къаршы фитне къуралар.
¹⁴ Мен исе, сагъыр киби, эшитмейим,
агъзыны ачалмагъан тильсизге ошайым.
¹⁵ Мен агъзындан джевап чыкъмагъан,
эшитмеген адам олып къалдым.
¹⁶ Я РАББИ, уютюм этем Санъа,
я Рабби, Аллам, Сен джевап берерсинь!
¹⁷ Мен: «Душманларым тантана этмесин.

- Аякъларым къалтырагъанда,
менден устюн олмасынлар», – дедим.
- 18 Мен аз къалдым йыкъылмагъа,
къасеветим эр вакъыт огюмде.
- 19 Мен къабаатымны бойнума алдым,
гунам ичюн пешман этем.
- 20 Душманларым исе тири ве кучъке тола,
себепсиз мени кореджек козю олмагъанлар чокълаша.
- 21 Яхшылыгъыма яманлыкъ япкъан адамлар,
мен яхшылыкъ япкъаным ичюн,
манъа къаршы чыкъалар.
- 22 Я РАББИ, мени ташлап кетме,
эй, Аллам, менден узакълашма!
- 23 Манъа ярдымгъа ашыкъып кель,
я Рабби, меним Къуртарыджым!

Азап чеккен адамнынъ тевбеси

38 1 Баш чалгъыджи ичюн. Едутун ичюн. Давутнынъ зебуры.

- 2 «Тилимнен гуна япмамакъ ичюн,
мен юреджек ёлума бакъаджагъым;
ярамай адам къаршымда тургъанда,
агъзымны къапатып тутарым», – дедим.
- 3 Тилимни тутып, агъзымны къапаттым,
эр бир яхшы лафны биле агъзыма алмадым,
лякин меним дердим даа артты.
- 4 Юрегим ичимде туташты,
фикирлеримни атеш алды,
озь тилимнен лафны башладым:
- 5 «Я РАББИ, манъа омрюмнинъ сонъуны бильдир.
Кунълеримнинъ сайысы не къадар экен?
Аятымнынъ сынъырыны билейим!» – дедим.
- 6 Сен манъа бир къарыш кунълер бердинъ,
Сенинъ огюнде аятым бир шей дегиль.
Эр бир яшагъан адамнынъ омрю
акъикъатен ельнинъ эскенине ошай.

Сэла

- 7 Керчектен де, адам, кольге киби, юре;
керчектен де, эр бир арекети бошуна.
Мал топлай, амма кимге къалдыраджагъыны бильмей.
- 8 Энди, я Рабби, мен нени беклейим?
Сендедир меним умютим!
- 9 Бютюн къанунсызлыкъларымдан мени къуртар,
акъылсызнынъ акъаретине мени берме!

- ¹⁰ Индемедим, агъзымны ачмадым,
чюнки бу Сенинъ ишинъдир.
- ¹¹ Сенден котек ашамамны четлештир,
ураджакъ къолунъдан мен ёкъ олам.
- ¹² Сен адамны джинаети ичюн къабаатлап,
джезасыны азырлап бересинъ,
онынъ къыйметли шейлерини, сюме киби, ёкъ этесинъ.
Керчектен де, эр бир инсаннынъ омрю ельнинъ эскенине ошай.

Сэла

- ¹³ Дувамны эшит, я РАББИ,
къулакъ ас фигъаныма!
Козьяшларымны джевапсыз къалдырма!
Сенинъ янынъда мен бир ёлджум,
бутюн бабаларым киби, бир кельмешеким.
- ¹⁴ Манъа бакъма.
О бир дюньягъа кетип, ёкъ олмаздан эвель,
мен кене теселли тапарым!

Месихнинъ итааты акъкъында

- 39** ¹ Баш чалгъыджы ичюн. Давутнынъ зебуры.
- ² Мен РАББИнинъ джевабыны сабырлыкънен бекледим;
О, манъа якъынлашып, къычыргъанымны эшитти.
- ³ О, мени къоркъунчлы чукъурдан,
балчыкълы батакътан чыкъарып алды.
Аякъларымны къаягъа бастырып,
адымларымны къатты этти.
- ⁴ О, агъзыма янъы йырны,
Алламызгъа макътавларны къойды.
Чокъ адамлар буны корип, къоркъаджакълар,
РАББИге ишанаджакълар.
- ⁵ Не де бахтлыдыр РАББИге ишангъан,
макътанчакъларны ве яланджыларны чагъырмагъан адам!
- ⁶ Я РАББИ, Аллам,
Сен чокъ ишлер яптынъ!
Санъа ошагъаны ёкъ!
Аджайип шейлеринъни
ве биз ичюн олгъан ниетлеринъни
бильдирмеге истер эдим мен,
лякин оларнынъ сайысы ёкъ!
- ⁷ Къурбан ве бахшышларны Сен истемединъ.
Сен меним къулакъларымны ачтынъ.
Гуна ичюн къурбан ве бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны да
Сен истемединъ.

- ⁸ О вакъыт мен:
«Мына, мен келем;
бурулгъан кягъытта, китапта меним акъкъымда язылгъан», – дедим.
- ⁹ Аллам, мен Сенинъ ниетлеринъни беджермеге истейим;
Сенинъ Къанунынъ меним юрегимде.
- ¹⁰ Буюк топлашувда акъикъатынъны айтып бердим,
агъызымны ич къапатмадым.
Я РАББИ, Сен билесинъ шуны!
- ¹¹ Сенинъ догърулыгъынъны юрегимде сакъламадым,
садыкълыкъ ве къуртулышынъны айтып бердим.
Сенинъ севгинъни ве акъикъатынъны буюк топлашувдан
гизлемедим.
- ¹² Я РАББИ, Озь шефкъатынъны менден аяма,
Сенинъ севгинъ ве акъикъатынъ мени эр вакъыт сакъласын!
- ¹³ Мени сайысыз белялар сарып алды,
меним гуналарым мени къувып, башыма етти,
энди козьлеримни котерип оламайым.
Гуналарым башымдаки сачларымдан чокълар;
мен рухтан тюштим.
- ¹⁴ Я РАББИ, мени азат этмеге разы ол,
манъа ярдым бермеге ашыкъ, я РАББИ!
- ¹⁵ Джанымны алмагъа истегенлернинъ эписи утансынлар,
оларнынъ бетлери къызарсынлар!
Манъа яманлыкъ япып кейфленгенлер
арткъа къайтып, масхара олсунлар!
- ¹⁶ Манъа: «Аха, аха!» – дегенлер
озь масхаралыгъындан утанып титресинлер.
- ¹⁷ Сени къыдыргъанларнынъ эписи
Сенде къуванып севинсинлер!
Сенинъ къуртарувынъны севгенлер токътамайып:
«РАББИ улудыр!» – десинлер!
- ¹⁸ Мен фукъаре ве ёкъсул олсам да,
Рабби мени унутмаз!
Сен меним ярдымджым ве къуртарыджымсынъ!
Кеч къалма, меним Аллам!

Не де бахтлыдыр мераметли адам!

- 40** ¹ Баш чалгъыджи ичюн. Давутнынъ зебуры.
² Не де бахтлыдыр фукъарени тюшюнген адам!
Яман кунюнде РАББИ оны къуртарып.
³ РАББИ оны къорчалар, онынъ омрюни сакълар,
ве о, ер юзюнде бахтлы олур.
Сен оны душманларнынъ истегенине бермесинъ, я РАББИ.

- 4 О, хасталыкъ тѣшегинде яткъанда, РАББИ онъа кучь берер.
О, хаста олгъанда, Сен Озюнъ оны тедавийледжексинь!
- 5 Мен дедим:
«Манъа мерамет эт, я РАББИ!
Мен Санъа къаршы гуна япкъан олсам да,
джанымны яхшы эт.
- 6 Душманларым мени яманлап:
“Не вакъыт олер де, не вакъыт онынъ ады ёкъ олур?” – дейлер».
- 7 Олар мени корьмеге кельсе де,
ялан айтып, юрегинде яманлыкъ топлайлар,
тышарыгъа чыкъар-чыкъмаз, лаф уйдуралар.
- 8 Мени кореджек козю олмагъанлар эписи
озъара фысылдашып,
манъа къаршы яманлыкъ япмагъа ниетленелер.
- 9 «Ольдюрджи беля-къаза япышты онъа;
шунынъ ичюн бир яткъан сонъ,
энди еринден турмаз!» – дейлер.
- 10 Мен ишангъан достум биле,
отъмегимни ашап,
манъа къаршы табаныны котерди.
- 11 Амма Сен, я РАББИ,
манъа мерамет косътерип, мени аякъкъа турсат.
Сонъ мен оларны джезаларым.
- 12 Мен билем: Сен менден разысынъ.
Меним душманым менден устюн чыкъмаз,
тантана этмез.
- 13 Сен манъа къабаатсыз къалмагъа ёл береджексинъ,
Сенинъ огюнъде эр вакъыт олмагъа имкъан береджексинъ.
- 14 Израильнинъ Алласы олгъан РАББИге
асырдан асыргъа шуретлер олсун!
Амин ве амин!

Къувулгъан адамнынъ къасевети ве теселлиси

- 41** 1 Баш чалгъыджи ичюн. Къорах огъуллаарынынъ маскили.
- 2 Сыгъын чокъракъ сувларына ынтылгъаны киби,
джаным Санъа ынтыла, эй, Алла!
- 3 Аллагъа, Тири Аллагъа джаным сувсады.
Не вакъыт келип, Алланынъ огюнде корюнеджегим?
- 4 «Сенинъ Алланъ къайда?» – деп,
менден кунъ бою сорагъанларда,
козьяшым гедже-кунъдюз манъа отъмек олды.
- 5 Бу шей акълыма кельгенде, мен джанымны ачам.
Мен чокъ адамларнен берабер юрип,

- Алланынъ Эвине бара эдим,
байрам эткен халкънен бирликте
къуванчнен къычырып, шукюр эте эдим.
- 6 Эй, джаным, не ичюн бойле тюшкюнсинъ?
Не ичюн ичимде сыкъыласынъ?
Аллагъа умют багъла!
Мен Онъа даа шукюр этеджегим;
О, меним Къуртарыджым ве Аллам!
- 7 Джаным ичимде къыйнала.
Шунынъ ичюн мен Иордан топрагъында,
Хермон ве Мицар дагъларында тургъанымда,
Сен акълыма келесинъ, эй, Аллам!
- 8 Буюк теренликлер Сенинъ учансувларынънынъ сеслеринен
бири-бирини чагъыралар;
Сенинъ бутюн далгъаларынъ ве толкъунларынъ
меним башымдан кечтилер.
- 9 Кундюз РАББИ Озь буюк севгисини косътерир,
гедже Онынъ йыры манъа келир,
меним дувам исе аятымнынъ Алласына кетер.
- 10 Мен таянгъан Къаягъа, Аллагъа айтаджагъым:
«Не ичюн Сен мени унуттынъ?
Не ичюн мен душманларымнынъ зулумы астында
гъам чекип юрем?»
- 11 «Сенинъ Алланъ къайда?» – деп,
кунь бою душманларым сорай.
Олар мени масхара эткенде,
кемиклерим сынгъан киби ола.
- 12 Эй, джаным, не ичюн бойле тюшкюнсинъ?
Не ичюн ичимде сыкъыласынъ?
Аллагъа умют багъла!
Мен Онъа даа шукюр этеджегим;
О, меним Къуртарыджым ве Аллам!

Къувулгъан адамнынъ дуvasы

- 42** 1 Эй, Алла, меним давамны чез!
Алласыз халкънен давамда меним тарафымны тут!
Яланджы ве инсафсыз адамдан мени къорчала!
- 2 Сен, Алла, – меним къалемсинъ;
не ичюн мени ред эттинъ?
Не ичюн мен душманларымнынъ зулумы астында
гъам чекип юрем?
- 3 Озь ярыгъынъны ве акъикъатынъны ёлла,
олар манъа ёл косътерсин.

Олар мени Сенинъ азиз дагъынъа,
 Сен яшагъан ерлеринъе алып барсынлар.

4 О вакъыт мен Алланынъ къурбан ерине,
 мени чокъ къувандыргъан Аллама бараджагъым.

Санъа сантыр чаладжагъым,
 эй, Алла, меним Аллам!

5 Эй, джаным, не ичюн бойле тюшкюнсинъ?

Не ичюн ичимде сыкъыласынъ?

Аллагъа умют багъла!

Мен Онъа даа шукюр этеджегим;

О, меним Къуртарыджым ве Аллам!

Алланынъ халкъыны къорчалагъан дува

43 1 Баш чалгъыджи ичюн. Къорах огъуллаарынынъ маскили.

2 Эй, Алла! Биз озь къулакъларымызнен эшиттик,

кечкен кунълерде, къадимий заманларда,

Сен якъан аджайип ишлеринъ акъкъында

бабаларымыз бизге икяе этти.

3 Сен Озь къолунънен халкъларны къуваладынъ,

баба-деделеримизни исе оларнынъ топрагъында ерлештирдинъ.

Сен къабилелернинъ бойнуны урдынъ,

оларны яшагъан ерлеринден къувдынъ.

4 Бабаларымыз бу ерни озь къылычынен алмадылар,

къолларынынъ кучълери оларны къуртармады,

тек Сенинъ онъ къолунъ, Сенинъ кучюнъ,

юзюнънинъ ярыгъы оларны къуртарды,

чюнки Сен олардан разы эдинъ.

5 Эй, Алла, Сен – меним Падишам.

Якъупкъа къуртулыш бер!

6 Сенинъ къуветинънен душманларымызны енъермиз,

бизге къаршы чыкъкъанларны

Сенинъ Адынъ иле аякъларымызнен эзермиз.

7 Мен озь яйыма ишанмам,

къылычым да мени къуртармаз.

8 Сен бизни душманларымыздан къуртараджакъсынъ,

бизни кореджек козю олмагъанларны масхара этеджексинъ.

9 Алланы эр кунъ макътайджакъмыз,

Сенинъ Адынъны эбедиен шерефлейджекмиз.

Сэла

10 Амма шимди Сен бизни ташлап, масхара эттинъ.

Сен энди бизим ордумызынынъ янында дженкке чыкъмайсынъ.

11 Сен бизни душманларымызынынъ огюнде къачмагъа меджбур эттинъ,

бизни кореджек козьлери олмагъанлар бизни талайлар.

- 12 Сен бизни, къойларны киби, ашамагъа бердинъ,
халкълар арасында бизни даркъаттынъ.
- 13 Озь халкъынъны уджузгъа саттынъ,
оларны сатып, зенгин олмадынъ.
- 14 Къомшуларымызгъа бизим устюмизден кульмеге ёл бердинъ,
этрафтакилер бизим устюмизден кульди ве масхара этти.
- 15 Адамлар бизим акъкъымызда шакъа этелер,
башкъа халкълар бизге бакъып, башыны саллай.
- 16 Эр кунъ масхаралыкъ козюм огюнде,
бетим утангъанымдан къапалы.
- 17 Адамлар мени мыскъыллай ве акъарет этелер,
душман ве очь алыджы манъа къыйыш бакъалар.
- 18 Буларнынъ эписи башымызгъа кельди,
амма биз Сени унутмадыкъ,
Сенинъ васиетинъни бозмадыкъ.
- 19 Юрегимиз Сенден къайтмады,
табанларымыз Сенинъ ёлунъдан таймады.
- 20 Лякин Сен бизни кийик копеклернинъ топрагъында тар-мар эттинъ,
олюм кольгесинен башымызны къапаттынъ.
- 21 Эгер биз Алламызнынъ Адыны унутып,
башкъа бир аллагъа къолларымызны узаткъан олсакъ,
- 22 Алла бунынъ эсабыны сорамаз эдими?
О, юрек сырларыны биле де!
- 23 Бизни эр кунъ Сенинъ ичюн ольдюрелер,
къурбанлыкъ къойлар, деп саялар.
- 24 Я Рабби, уян, не ичюн юкълайсынъ?
Тур да, бизни эбедиен ташлама!
- 25 Не ичюн Сен юзюнъни сакълайсынъ,
бизим къайгъымызны ве азаплангъанымызны унутасынъ?
- 26 Джанымыз топракъкъа тюшти,
беденлеримиз ерге япышып къалды.
- 27 Сен турып, бизге ярдым эт,
буюк севгинъ ичюн бизни сатын алып къуртар!

Падишанынъ келюви ве Онынъ келини акъкъында

44 1 Баш чалгъыджы ичюн. Шошаним авасында. Къорах огъуллаарынынъ маскили. Севги йыры.

- 2 Меним юрегимден гузель сёзлер тёкюле,
меним йырымны падишагъа багъышлайым,
тилим – уста бир яызджынынъ къалемидир.

3 Сен инсан огъуллаарындан гузельсинъ,
дудакъларындан мерамет тёкюле.

Шунынъ ичюн Алла эбедиен сенден разы.

- 4 Эй, батыр, шуретинъ ве дюльберлигинънен берабер,
къылычынъны белинъе такъ.
- 5 Бу улу урбанъда енъиш къазан,
акъикъат, алчакъгонъюллик ве адалетни къорчаламакъ ичюн,
дженк арабасына чыкъ.
Сенинъ онъ къолунъ Санъа аджайип ишлер косътерир.
- 6 Сенинъ окъларынъ пек сюрю,
олар падиша душманларынынъ юреклерине кирерлер.
Халкълар Сенинъ аякъ астынъа йыкътылырлар.
- 7 Эй, Алла, Сенинъ тахтынъ эбедий,
догърулыкънен падишалыкъ япасынъ.
- 8 Сен адалетни севесинъ,
акъсыз ишлерни исе кореджек козюнъ ёкъ.
Шунунъ ичюн Алла, Сенинъ Алланъ,
Сенинъ башынъа къуванчнен ягъны тёкти,
Сени аркъадашларынъдан устюн къойды.
- 9 Бутюн урбаларынъдан мюр,
алоз, тарчын къокъусы чыкъар;
фильнинъ тишинден япылгъан сарайларда
телли чалгъы алетлерининъ сеслери эшитиле,
олар Сени къувандыралар.
- 10 Сайгъылы къадынларынъ арасында падишаларнынъ
къызлары бар;
къыраличе исе Офир алтынлары ичинде,
Сенинъ онъ тарафынъда тура.
- 11 Динъле, эй, къыз, къулакъ асып бакъ,
халкъынъны ве баба эвинъни унут.
- 12 Падиша сенинъ дюльберлигинъни арзу этмекте,
О, сенинъ Эфендинъдир, Онъа белинъни бук.
- 13 Тир къызы Санъа бахшыш кетиреджек;
халкънынъ энъ зенгин сойлары
Сенинъ разылыгъынъны къыдыраджакълар.
- 14 Падишанынъ къызы – шурет ичинде,
онынъ урбасы алтындан тикильген.
- 15 Нагъышлангъан урбада оны падишагъа чыкъараджакълар;
онынъ артындан онынъ къыз достлары,
оларны Санъа алып кирсетеджеклер.
- 16 Оларны севинч ве къуванчнен кирсетеджеклер,
олар падишанынъ сарайына киреджеклер.
- 17 Бабаларынънынъ ерине огъуларынъ оладжакълар;
Сен оларны бутюн дюньяда башлыкъ этип къоюджакъсынъ.
- 18 Мен несильден несильге Сенинъ Адынъны белли япаджакътым,
шунунъ ичюн халкълар Сени эбедиен макътайджакълар!

Алла бизнен!

45 ¹Баш чалгъыджы ичюн. Къорах огъуллаары ичюн. Аль-аламот. Йыр.

- ² Биз Аллагъа сыгъынамыз, О, бизге къувет бере.
Агъыр вакъытларымызда О, бизге тез-тез ярдым этип тура.
- ³ Шунунъ ичюн ер юзю тепренсе биле,
дагълар денъизлернинъ багърына барып тюшсе де,
биз къоркъмамыз.
- ⁴ Сувлар шувулдап, копюрийлсе де,
дагълар фуртунадан титресе де,
биз къоркъмамыз!

Сэла

- ⁵ Дерьянынъ сувлары Алланынъ шеэрини къуванч кетире,
Юдже Алланынъ азиз яшагъан ерини сеvindире.
- ⁶ Алла онынъ ортасында, о, тепренмез.
Танъ аткъанынен Алла Озь шеэрини ярдым этер.
- ⁷ Халкълар шамата къопарды, падишалыкълар озь ерлеринден
кочъти.
Алла сес берди, ве дюнья ирип кетти.
- ⁸ Ордударнынъ РАББИси бизнен,
Якъупнынъ Алласы – бизим къалемиз!

Сэла

- ⁹ Келинъиз, РАББИнинъ ишлерине бакъынъыз;
О, ер юзюни бозып, оны бош къалдырды.
- ¹⁰ О, ернинъ четлерине къадар дженклерни токътата,
ййны сындырып, мызракъны парчалай,
дженк арабаларыны якъып, оларны кульге айландыра.
- ¹¹ «Токътанъыз да, билинъиз: Мен – Аллам.
Халкълар арасында Мени юксельтеджеклер,
ер юзюнде Мени юксельтеджеклер».
- ¹² Ордударнынъ РАББИси бизнен,
Якъупнынъ Алласы – бизим къалемиз!

Сэла

Алла – бутюн дюньянынъ Падишасы!

46 ¹Баш чалгъыджы ичюн. Къорах огъуллаарынынъ зебуры.

- ² Эй, бутюн халкълар, Аллагъа эль чырпынъыз,
къуванчлы сеснен Аллагъа кычырынъыз!
- ³ Юдже РАББИ къоркъунчлыдыр,
бутюн ер юзюнде О – улу Падиша!
- ⁴ О, бизге халкъларны бойсундырды,
къабилелерни аягъымыз астына ташлады.

- 5 О, бизге гузель топракъны сайлады,
севген къулу Якъупнынъ гузеллигини бизге берди.
- 6 Алла къуванчлы къычырувлар арасында юксельди;
РАББИ боруларнынъ селери арасында котерильди.
- 7 Макътав йырларыны айтынъыз Аллагъа,
макътав йырланъыз!
Макътав йырларыны айтынъыз Падишамызгъа,
макътав йырланъыз!
- 8 Алла – бутюн ер юзюнинъ Падишасыдыр;
усталыкънен Онъа макътав йырларыны айтынъыз!
- 9 Алла халкъларнынъ Падишасы олды;
Алла мукъаддес тахтына отурды!
- 10 Халкъларнынъ мырзалары топландылар,
Ибраимнинъ Алласынынъ халкъына къошулдылар,
чюнки ер юзюнинъ къалкъанлары Алланынъкидир!
О, юксек котерильгендир!

Сэла

Сион – Алланынъ шеэри

- 47** ¹Къорах огъулларынынъ зебуры. Йыр.
- ² РАББИ улудыр!
Алламызнынъ шеэринде, Онынъ азиз дагъында
Онъа чокъ макътавлар олсун!
- ³ Сион дагъы – гузель тѣпеликтир,
бутюн ер юзюнинъ къуванчыдыр!
Онынъ шималь тарафында
улу падишанынъ шеэри бар.
- ⁴ Алла онынъ сарайларында
къорчалайыджы къале киби белли.
- ⁵ Шунунъ ичюн падишалар топланып,
онынъ янына эписи якъынлашты.
- ⁶ Шеэрни корьгенде исе, шаштылар,
пек къоркътылар да, къачтылар.
- ⁷ Догъаяткъан къадыннынъ агърысы киби,
о ерде оларны къоркъу ве азап къаплады.
- ⁸ Сен, куньдогъуш елини кетирип,
Таршиш гемилерини парчалап ташладынъ.
- ⁹ Биз эшиткен шейлерни
Алламызнынъ шеэринде,
Ордуларнынъ РАББИсининъ шеэринде корьдик.
Алла шеэрни эбедиен къавийлештиреджек.

Сэла

- 10 Эй, Алла, Сенинъ Сарайынънынъ ортасында

- биз буюк севгинъ акъкъында
 тюшонджеге далдыкъ.
- 11 Эй, Алла, Сенинъ Адынъ киби,
 шуретинъ де бутюн ер юзюнде даркъалгъан;
 Сенинъ онъ къолунъ адалетке толгъан!
- 12 Сенинъ адалетли къарарларынъ ичюн,
 Сион дагъы севинсин,
 Ехуда къызлары къуванчнен къычырсын!
- 13 Сион этрафында кезип,
 оны айланып чыкъынъыз,
 къуллелерни сайынъыз.
- 14 Онынъ пекитильген ерлерине юрегинъизни чевирынъыз,
 къуветлештирильген сарайларына бакъынъыз,
 келеджек несильге шуны айтып беринъыз.
- 15 Мына бу Алла эбедиен бизим Алламыздыр,
 ольгенимиздже О, бизим Ёлбашчымыздыр!

Зенгинликке умют багълагъан адам акъылсыздыр

- 48** 1 Баш чалгъыджы ичюн. Къорах огъуллаарынынъ зебуры.
 2 Бунъа къулакъ асынъыз, эй, бутюн халкълар!
 Эй, дюньяда яшагъанларнынъ эписи, буны эшитинъиз!
- 3 Эй, бутюн яратылгъан инсаниет, акъайларнынъ огъуллаары,
 эм фукъаре, эм зенгин!
- 4 Агъзымдан акъыллы сёзлер чыкъаджакъ,
 юрегимнинъ тюшонджелери билги береджек.
- 5 Мен кинаели икяеге къулакъ асаджагъым,
 сырымны сантырнен анълатаджагъым.
- 6 Мени къувалагъанлар эр тарафтан мени сарып алгъанда,
 белялы кунълерде не ичюн къоркъаджагъым?
- 7 Олар озь кучюне ишанып,
 байлыкъларынынъ чокълугъындан къопаялар.
- 8 Ич бир адам башкъасыны къуртаралмаз,
 о ичюн Аллагъа бахшыш бермез.
- 9 Джан сатын алгъан фияты буюктир,
 адам бунъа ич иришип оламаз.
- 10 Ич бир адам эбедий яшамаз,
 эр бир инсан мезар юзюни корер.
- 11 Эр кес коре ки, атта акъыллы адамлар да олелер,
 ахмакъ ве акъылсыз адамлар да гъайып олып,
 озь байлыгъыны башкъаларгъа къалдыралар.
- 12 Олар бойле тюшонелер:
 «Бизим эвлеримиз эбедийдир,
 яшагъан еримиз несильден несильге кечеджек».

Олар яшагъан ерлерине озь адларыны берелер.

- ¹³ Амма адамнынъ шурети кече,
о, айвангъа ошап, ёкъ олып кете.
¹⁴ Оларнынъ бу ёлу – акъылсызлыкътыр,
амма оларнынъ артларындан кеткенлер
оларнынъ айткъанларыны къабул этер.

Сэла

- ¹⁵ Олар, къойлар киби, олюлер дюньясына азырлангъан,
ве олюм оларнынъ чобаны оладжакъ.
Сабадан исе догъру яшагъанлар
оларгъа падишалыкъ этеджеклер.
Оларнынъ кучьлери ирип кетеджек,
олюлер дюньясы оларнынъ эви оладжакъ.
¹⁶ Амма Алла меним джанымны
олюлер дюньясындан къуртараджакъ.
О, мытлакъа мени къабул этеджек.

Сэла

- ¹⁷ Бириси зенгинлешкенде,
я да онынъ эвининъ шурети чокълашкъанда, къоркъма.
¹⁸ О ольгенде, озюнен ич бир шейни алып оламаз,
онынъ шурети онынъ артындан бармаз.
¹⁹ Адам яшагъанда, озь джанына яхшы шейлер бере.
Эгер озюнге яхшылыкъ япсанъ,
адамлар сени макътар.
²⁰ Амма бойле адам озь бабаларына къошулып,
оларнен берабер ярыкъны ич бир вакъыт корьмез.
²¹ Сайгъылы, лякин акъылдан эксик адам
айванларгъа ошап, ёкъ олып кетер.

Алланы унуткъан адамларгъа насиат

49 Асафнынъ зебуры.

- ¹ Аллаларнынъ Алласы, РАББИ буюрды,
кунешнинъ догъгъан еринден
баткъан еринедже
О, ер юзюни чагъырды.
² Алла гузельден-гузель Сиондан парылдады.
³ Алламыз келе, индемей турмаз.
Онынъ огюнде – эр шейни якъаджакъ атеш,
этрафында исе – кучлю боран.
⁴ Озь халкъына суд этмек ичюн,
О, ер юзюни ве юкъарыдан коклерни чагъыра:
⁵ «Мен азизлериме Озь васиетимни къурбан вастасынен бердим.
Энди оларны Мангъа топлангъыз», – дей.

- 6 Коклер Онынъ акъикъатыны бильдиреджеклер,
Алланынъ Озю – Укюм Чыкъарыджыдыр.
- 7 «Эй, халкъым, динъле, Мен айтаджагъым!
Эй, Израиль, санъа къаршы шаатлыкъ береджегим.
Мен – Аллам, Сенинъ Алланъ.
- 8 Бахшышларынъ ичюн сени тазирлемейджегим,
бутюнлей якъылгъан къурбанларынъ эр вакъыт къаршымда.
- 9 Мен не эвинъдеки тананы,
не къошларынъдаки эчкилерни истейим.
- 10 Орманларнынъ бутюн айванлары Менимки,
бинъ къыр устюнде яшагъан джанаварлар да Менимки.
- 11 Бутюн дагъ къушларыны Мен билем,
кийик айванлар да Меним алдымда.
- 12 Ач олсам да, санъа айтмаз эдим,
чюнки Менимкидир дюнья ве оны толдургъан барлыкъ.
- 13 Мен бугъа этини ашайыммы,
текелернинъ къаныны ичемми?
- 14 Аллагъа къурбан ерине шукюр кетир,
Юдже Аллагъа берген адакъларынынъ беджер.
- 15 Бея кунълеринде Мени чагъыр,
Мен сени къуртарырым,
ве сен Мени шуретлерсинъ».
- 16 Гунакяргъа исе Алла шойле дей:
«Не ичюн сен Меним низамнамелеримни айтып бересинъ?
Меним васиетимни агъзынъа не ичюн аласынъ?
- 17 Озюнъ исе огютимден нефретленип,
Меним сёзлеримни артынъа ташлайсынъ.
- 18 Хырсызны коръгенде, онен келишесинъ.
Аиле садъкълыгъыны бозгъанларнен де дост оласынъ.
- 19 Агъзынъны яман сёзлер ичюн ачасынъ,
тилинънен де фитнелер къурасынъ.
- 20 Отурып, къардашынъа къаршы,
озь ананънынъ огълуна ялан айтасынъ.
- 21 Сен бу ишлерни яптынъ,
Мен исе индемедим;
Мени де сен киби, деп тюшюндиң.
Энди Мен сени тазирлерим,
гуналарынынъ козюнъ огюне тизерим.
- 22 Буны анълап алынъыз,
эй, сизлер, Алланы унуткъанлар!
Ёкъса Мен сизлерни парчалап ташлайым,
къуртарыджынъыз да олмаз.

²³ Ким кърбан ерине шукюр кетирсе,
 Мени урьмет эте.
 Ким озь ёлуна дикъкъат этсе,
 Мен онъа Алланынъ къртарувыны косътереджегим».

Багъышлав дуvasы

50 ¹Баш чалгъыджи ичюн. Давутнынъ зебуры. ²Давут Бат-Шеванен яткъан сонъ, Натан пейгъамбер онынъ алдына кельген сонъ, Давут бу дуваны окъуды.

- ³ Эй, Алла, Сенинъ буюк севгинъ ичюн
 манъа мерамет эт!
 Сынъырсыз шефкъатынъ ичюн
 къанунсыз ишлеримни менден узакълаштыр!
- ⁴ Мени къабаатымдан бутюнлей ювып,
 мени гуналарымдан темизле!
- ⁵ Къанунсыз ишлер япкъанларымны мен анълайым,
 япкъан гуна эр вакъыт козюм огюнде.
- ⁶ Мен Санъа, тек Санъа къаршы гуна яптым,
 Сенинъ козюнъ огюнде яманлыкъ яптым.
 Сенинъ сёзюнъ эр вакъыт догъру,
 суд эткенде де Сен адалетлисинъ.
- ⁷ Мен къабаатлы олып догъдым,
 анам меннен юкке къалгъанда, мен гуналы эдим.
- ⁸ Сен юректеки акъикъатны коръмеге истейсинъ,
 эм де ичиме бильги къоясынъ.
- ⁹ Эзов отуны сувгъа батырып, устюме септир, темиз олайым,
 мени юв, къардан да без олайым!
- ¹⁰ Манъа къуванч ве шенъликни эшиттир,
 Сен сындыргъан кемиклериме кене къуванч кирсин!
- ¹¹ Гуналарымдан юзь чевир,
 бутюн къанунсыз ишлеримни менден узакълаштыр!
- ¹² Эй, Алла, ичимде темиз юрек ярат,
 ичиме янъы, догъру рух къой.
- ¹³ Мени Озюнъден терк этип ташлама,
 Озь Мукъаддес Рухунъны менден алма.
- ¹⁴ Къртарувынънен кельген къуванчны манъа къайтарып бер.
 Сени динълемеге истекни рухума берип, мени къуветлештир.
- ¹⁵ Къанун бозгъанларгъа Сенинъ ёлларыныны огретеджегим,
 ве гунакарлар Санъа къайтып келеджеклер.
- ¹⁶ Къан теккеним ичюн къабаатымны менден ал,
 эй, Аллам, Къртарыджым,
 ве тилим Сенинъ догърулыгъынъ акъкъында
 къуванчнен къычырыр.

- 17 Я Рабби, дудакъларымны ач,
ве тилим Сени макътайджакъ!
- 18 Сен къурбан истемейсинъ, –
мен оны кетирир эдим.
Бутюнлей якъылгъан къурбандан да Сен разы олмайсынъ.
- 19 Алла къабул эткен къурбан – тынч юректир.
Юваш ве пешман эткен юрекни Сен ред этмесинъ, Эй, Алла.
- 20 Озь разылыгъынъа коре Сионгъа яхшылыкъ эт,
Ерусалимнинъ диварларыны котер!
- 21 О вакъыт темиз къурбанларны,
атеште якъылгъан, бутюнлей якъылгъан къурбанларны
Сен къабул этеджексинъ.
О вакъыт Сенинъ къурбан еринъе
таналарны кетирип къояджакълар.

Алланынъ махкемеси ве Алланынъ мерамети

51 1 Баш чалгъыджи ичюн. Давутнынъ маскили. Эдомлы Доэг Шаулнынъ алдына барып: 2 «Давут Ахимелекнинъ эвине кирди», – деп онъа бильдирди.

- 3 Эй, кучълю адам, не ичюн яман ишлеринънен макътанасынъ?
Алланынъ буюк севгиси меннен эр вакъыт булуныр!
- 4 Сенинъ тилинъ олюм кетирмеге ниетлене,
о, – кескин устра киби, сенинъ ичинъ къара.
- 5 Сен яхшылыкътан зияде яманлыкъны,
керчектен зияде яланны севесинъ.

Сэла

- 6 Эй, сен, хиянет тиль,
олюм лафларыны пек севесинъ!
- 7 Алла Озю сени эбедиен ёкъ этеджек,
сени булунгъан еринъден къувуып айыраджакъ,
тирилер топрагъындан сенинъ тамырынъны
чыкъараджакъ.

Сэла

- 8 Инсафлылар буны корип, къоркъаджакълар,
онынъ устюнден кулип, дейджеклер:
- 9 «Бакъынъыз, бу адам Аллагъа сыгъынмады,
амма зенгинлигининъ чокълугъына ишанды,
озь яманлыгъында кучъ топлады!»
- 10 Мен исе Алланынъ Эвинде, ешерип тургъан зейтюн
тереги киби,
Алланынъ буюк севгисине эбедиен ишанам.
- 11 Бу шейлерни беджергенинъ ичюн,
Сени эбедиен шуретлейджегим.

Сенинъ Адынъа ишанаджагъым,
чюнки азизлеринънинъ огюнде
Сенинъ Адынъ эйдир!

Адамларнынъ акъылсызлыгъы акъкъында

- 52** ¹Баш чалгъыджы ичюн. Аль-махалат. Давутнынъ маскили.
² Акъылсыз озъ юрегинде: «Алла ёкъ», – деди.
 Адамлар бозулды, игренч ишлер япып башлады.
 Яхшылыкъ япкъан ич кимсе ёкъ.
³ Алла инсан огулларына коклерден бакъты,
 «Алланы кыдыргъан бир акъыллы адам бармы?» – деди.
⁴ Амма эписи ёлдан урулып,
 бири-бирине ошап, бозулдылар.
 Яхшылыкъ япкъан ич кимсе ёкъ,
 бир адам биле ёкъ!
⁵ Къанунсызлыкъ япкъанларнынъ акъылы етmezми?
 Олар халкъымны, бир отъмек киби, ашагъанлар,
 Алланы исе ич чагъырмагъанлар.
⁶ Олар къоркъу олмагъан ерде къоркъаджакълар,
 Алла санъа къаршы чыккъанларнынъ кемиклерини
 дагъытаджакъ.
 Алла оларны ред эткени ичюн,
 сен оларны масхара этеджексинъ.
⁷ Исраильни къуртармакъ ичюн, ким Сион дагъындан келеджек?
 Алла Озь халкъыны оларнынъ топрагъына къайтаргъанда,
 Якъупнынъ сою къуванчен кычыраджакъ,
 Исраиль пек севинеджек!

Душманлардан къорчалагъан дува

- 53** ¹Баш чалгъыджы ичюн. Телли чалгъы алетлеринде. Давутнынъ
 маскили. ²Зифлилер Шаулнынъ алдына барып: «Давут бизим арамыз-
 да сакълана», – деген вакъытта *Давут бу йырны язды.*
³ Эй, Алла, Адынъ иле мени къуртар,
 къудретинъ иле мени догъру суд эт!
⁴ Эй, Алла, дувамны динъле,
 агъзымдан чыккъан сёзлериме къулакъ ас.
⁵ Ябанджы адамлар манъа къаршы чыкъты,
 мераметсиз адамлар джанымны алмагъа истей;
 оларнынъ алдында Алла ёкъ.

Сэла

- ⁶ Мына, Алла манъа ярдымджыдыр,
 Рабби джаныма кучъ бере.
⁷ О, меним душманларымны яманлыкълары ичюн

мытлакъа джезалайджакъ.

Ишанчлы олып, оларны ёкъ эт!

8 Санъа озь истегимнен къурбан чаладжагъым,

Адынъны шуретлейджегим, я РАББИ,

чюнки Сенинъ Адынъ эйдир!

9 Сен мени бутюн белялардан къуртардынъ,

ве козьлерим енъильген душманларымны коръди.

Азап чеккен адамнынъ дуvasы

54 1 Баш чалгъыджи ичюн. Телли чалгъы алетлеринде. Давутнынъ маскили.

2 Эй, Алла, меним дувамны эшит,

ялваргъанымдан юзь чевирме!

3 Манъа дикъкъат эт, джевап бер манъа!

Мен къасевет этип, озюмни джойдым.

4 Душман сесини котере,

ярамай адам манъа зулум кетире.

Олар мени белягъа тюшюрелер,

ачувнен манъа душманлыкъ япалар.

5 Ичимде юрегим сызлай,

башыма олюм дешетлери тюшти.

6 Къоркъу ве титрев мени басты,

дешет юрегимни къаплады.

7 Мен айттым: «Ким манъа, гогерджиннинъ къанатлары киби,

къанат берер эди?

Мен учып кетер ве раат олур эдим.

8 Узакъларгъа учып кетип,

чельде къалыр эдим.

Сэла

9 Фуртунадан, борандан тез къачып,

сакъланмагъа бир ер тапар эдим».

10 Я РАББИ, Сен оларны шашмалат,

ниетлерини ерине кетирмеге ёл берме,

чюнки шеэрде тек зулум ве къавгъа корем.

11 Олар гедже ве кунъдюз шеэр диварлары устюнде юрелер,

шеэр беля ве адалетсизликнен толып-ташкъан.

12 Шеэрнинъ ортасында беля,

алдав ве зорбалыкъ мейданларындан кетмей.

13 Эгер душман мени яманласа,

мен шунъа чыдар эдим.

Эгер мени кореджек козю олмагъан адам меним устюмде турса,

мен ондан къачар эдим.

14 Амма бу сенсинъ, манъа тенъ олгъан, сен озюнъсинъ,

- меним якъын достум, меним джан достум!
 15 Биз татлы субетлер этип,
 халкънен бирликте Алланынъ Эвине бара эдик.
 16 Оларнынъ башына олюм кельсин,
 оларнынъ эвлеринде ве ичлеринде – тек яманлыкъ олгъаны ичюн,
 олар тири олгъанда, олюлернинъ дюньясына тюшсюнлер.
 17 Мен исе Алланы чагъыраджагъым,
 ве РАББИ мени къуртараджакъ.
 18 Акъшам, саба ве уйледе
 мен Онъа ялварып къычыраджагъым,
 ве РАББИ меним сесимни эшитеджек.
 19 О, мени аман-эсен этип,
 манъа къаршы чыкъкъанлар чокъ олса да,
 меним джанымны олардан сатын алып.
 20 О, эшитеджек ве оларны бойсундыраджакъ.
 О, эбедиен Озь тахтында отура!

Сэла

- Олар исе ич денъишмей,
 Алладан да къоркъмайлар.
 21 Достум онен муаббет яшагъанларгъа къол узатып,
 озь анълашмасыны бозды.
 22 Онынъ тили ягъдан йымшакъ олса да,
 юрегинде исе – душманлыкъ.
 Сёзлери зейтюн ягъындан назик олса да,
 керчектен исе олар – къынындан чыкъкъан къылыч.
 23 Къасеветлеринъни РАББИге ташла,
 ве О, санъа ярдымджи олур.
 О, ич бир вакъыт инсафлы адамгъа
 сарсылмагъа ёл бермез.
 24 Къанназ ве хаин адамлар исе
 омрунинъ ярысыны биле яшамайджакъ.
 Сен оларны олюм чукъурына атаджакъсынъ,
 эй, Алла!
 Мен исе Санъа ишанаджагъым!

Аллагъа умют дуvasы

55 Баш чалгъыджи ичюн. «Йонат элем рехоким» авасында. Давутнынъ миктамы. Фелестинлилер Давутны Гъат шеэринде туткъан вакъытта *язылгъан йыр*.

- ² Эй, Алла, манъа мерамет эт!
 Инсан мени ютмагъа истей.
 Кунъ бою манъа атылып, о, мени сыкъыштыра.
³ Эр кунъ душманларым мени ютмагъа истей,

- манъа къаршы дженк эткенлер пек чокъ, эй, Юксельген Алла!
- 4 Къоркъкъан кунюмде
мен Санъа ишанам.
- 5 Мен Аллагъа, –
Онынъ сёзюни макътайджагъым, –
мен Аллагъа ишандым
ве ич къоркъмам;
инсан манъа не япа билир?
- 6 Эр кунь олар сёзлеримни бозалар,
манъа къаршы бутюн ниетлери яман.
- 7 Олар топлашып, сакъланалар,
гизлиден излериме бакълалар,
джанымны алмагъа истейлер.
- 8 Аджеба олар озълери адалетсиз япкъанлары ичюн
джезадан къуртуладжакълармы?
Эй, Алла, ачувынъны косътерип, халкъларны ерге тюшюр!
- 9 Сен меним долашкъанымны эсапкъа алгъансынъ;
козьяшларымны Озь мешин торбанъа къой;
олар Сенинъ китабынъда язылгъан дегильми?
- 10 Мен Сени чагъыргъан кунюмде
душманларым артына къайталар;
бундан мен билем: Алла меним тарафымда.
- 11 Мен Аллагъа, –
Онынъ сёзюни макътайджагъым, –
мен РАББИге, –
Онынъ сёзюни макътайджагъым, –
- 12 мен Аллагъа ишандым
ве ич къоркъмам;
инсан манъа не япа билир?
- 13 Эй, Алла, Санъа берген адакъларым бар;
мен Санъа шукюрлер кетиреджегим.
- 14 Сен джанымны олюмден къуртардынъ,
аякъларымны сюрюнмектен сакълადынъ.
Мен энди омюр ярыгъында,
Алланынъ козю огюнде юреджегим!

Ярдым дуvasы

56 1 Баш чалгъыджи ичюн. Аль-ташхет. Давутнынъ миктамы. Шаулдан къачып Давут къобада сакълангъан вакъытта *язылгъан йыр*.

- 2 Мерамет эт манъа, эй, Алла,
мерамет эт манъа!
Джаным Санъа умют багълай;
белялар кечмегенине къадар,

къанатларынъ кольгесинде сакъланаджагъым.

- ³ Мен Юдже Алланы,
мен ичюн эр шейни япкъан Алланы чагъыраджагъым.
⁴ О, коктен манъа къуртулыш ёллайджакъ,
мени ёкъ этмеге истегенлерни масхара этеджек.

Сэла

Алла Озюнинъ севгисини ве акъикъатыны ёллайджакъ.

- ⁵ Джаным арсланлар арасында къалды;
атеш къускъанларнынъ,
инсан огъуллерынынъ арасында ятам:
оларнынъ тишлери – сюйрю мызракъ ве окъ киби,
тиллери – кескин къылыч кибидир.
⁶ Эй, Алла, коклерден де юкъарыгъа чыкъ,
шуретинъ бутюн ер юзюни къапласын!
⁷ Олар аякъларыма къапкъан азырлады, –
джаным ашагъы тюшти, –
ёлумда чукъур къаздылар, –
озьлери онынъ ичине тюшти.

Сэла

- ⁸ Юрегим азыр, эй, Алла, юрегим азыр.
Мен Санъа йыр йырлайджагъым,
Сени шуретлейджегим!

- ⁹ Уян, эй, шуретим!
Уянынъыз, эй, арфа ве сантыр!
Мен эрте тураджагъым.

- ¹⁰ Халкълар арасында Сени шуретлейджегим, я Рабби,
къабилелер арасында Санъа йыр йырлайджагъым!

- ¹¹ Сенинъ буюк севгинъ коклерге ете,
акъикъатынъ да булутларгъа етише!

- ¹² Эй, Алла, коклерден де юкъарыгъа чыкъ,
шуретинъ бутюн ер юзюни къапласын!

Имансызларнынъ джезасы акъкъында Аллагъа дува

57 ¹ Баш чалгъыджи ичюн. Аль-ташхет. Давутнынъ миктамы.

- ² Эй, башлыкълар, сиз догърусыны айтасынъызмы?
Эй, инсан огъуллеры, сиз догъру суд этесинъизми?

- ³ Аксине, юрегинъизде инсафсыз шейлерни тюшюнесинъиз,
къолларынъызнен яманлыкъларны ольчеп,
оларны ер юзюне ёллайсынъыз.

- ⁴ Ярамайлар догъулгъандан берли ёлдан урулдылар,
анасынынъ къурсагъындан чыкъкъанынен,
олар яланджыдыр, янълыш ёлнен кетелер.

- ⁵ Оларнынъ зеэри – йыланнынъ зеэри киби.

- Олар сагъыр йылангъа ошап, къулакъларыны тыкъаталар:
- 6 шу йылан ырымджынынъ сесини эшитмей,
ырымджы энъ уста олса биле, эшитмей.
- 7 Эй, Аллам, оларнынъ агъзындаки тишлерни сындырып ташла,
я РАББИ, арсланларнынъ тишлерини чыкъарып ташла!
- 8 Акъкъан сув киби, олар ёкъ олып кетсинлер,
олар яйларыны тарткъанда, окълары сынып къалсынлар.
- 9 Чыкъчыкъ балабан киби, олар ирип кетсинлер;
олу догъулгъан балалар киби, олар кунешни коръмесинлер.
- 10 Къазанларынъыз когем атешини дуймаздан эвель,
ель эм тазени, эм куйгенни савурадjackъ.
- 11 Инсафлы адам, оларгъа джеза берильгенини корип, къуванаджакъ,
ярамайнынъ къаны ичинде аякъларыны юваджакъ.
- 12 О вакъытта инсанлар айтаджакъ:
«Инсафлы адамгъа мытлакъа акъкъы бериледжек,
мытлакъа ер юзюнде суд эткен Алла бар!»

Къуртулыш дуvasы

58 ¹Баш чалгъыджы ичюн. Аль-ташхет. Давутнынъ миктамы. Шаул Давутны ольдюрмек ичюн, онынъ эвини козетмеге адам ёллагъан вакъытта *язылгъан йыр*.

- ² Мени душманларымдан къуртар, эй, Аллам!
Манъа къаршы чыкъкъанлардан мени къорчала!
- ³ Къанунны бозгъанлардан мени къуртар,
къан тёккен адамлардан мени къорчала.
- ⁴ Мына, олар сакъланып, джанымны алмагъа истейлер,
кучлюлер манъа къаршы топлашалар,
мен исе джинает я да гуна япмадым,
я РАББИ.
- ⁵ Мен къабаатсыз олсам да, манъа атылмагъа азырланалар.
Манъа ярдым этмек ичюн тур да, бакъ!
- ⁶ Сен – Ордуларнынъ РАББИ-Тааласынынъ!
Исраильнинъ Алласы,
бутюн халкъларгъа джеза бермек ичюн тур,
имансыз хаинлернинъ ич бирисини аджыма!
- ⁷ Акъшам олар къайтып, копек киби, увулдайлар,
шеэрнинъ етрафыны айланып чыкъалар.
- ⁸ Оларнынъ агъызлары яман сёзлер айтып токътамай,
дудакъларында исе къылычлар!
Олар: «Ким эшитир экен?» – дейлер.
- ⁹ Сен исе, я РАББИ,
оларнынъ устюнден куледжексинъ,

Сэла

- бутюн халкъларны масхара этеджексинъ.
- ¹⁰ Къудрет – оларнынъ тарафындадыр.
Мен исе Сенинъ джевабынъны беклерим;
Аллам – меним сакълангъан ерим!
- ¹¹ Мени севген Аллаам меним огюмде кете,
О, манъа душманларыма къоркъусыз бакъмагъа ёл береджек.
- ¹² Оларны ольдюрме, ёкъса халкъым унутыр.
Озь къудретинънен оларны дагъытып, оларны ашала,
я Рабби, бизим Къорчалайыджымыз!
- ¹³ Агъызларындан чыкъкъан гуналы сёзлер ичюн,
оларнынъ къаргъышлары ве яланлары ичюн,
олар озь макътанчакълыгъынен тутулып къалсынлар.
- ¹⁴ Гъазапланып, оларны ёкъ эт,
олар даа ёкъ олсун деп, ёкъ эт оларны!
Олар бильсинлер: бутюн ер юзюнде
Алла Якъупкъа падишалыкъ эте.

Сэла

- ¹⁵ Акъшам олар къайтып, копек киби, увулдасынлар,
шеэрнинъ этрафыны айланып чыкъсынлар.
- ¹⁶ Айлана-айлана аш къыдырсынлар,
бутюн гедже ач олып отурсынлар.
- ¹⁷ Мен исе Сенинъ къудретинъ акъкъында йыр йырлайджагъым,
саба эртеден Сенинъ севгинъ акъкъында къуванчнен
къычыраджагъым.
Сен мени къорчаладынъ,
белялы кунюмде меним сакълангъан ерим эдинъ.
- ¹⁸ Эй, Къудретим, Санъа чалгъы чаладжагъым;
Алла – меним къалем, мени севген Аллаам!

Исраильнинъ къуртулышы ичюн окъулгъан дува

59 ¹Баш чалгъыджи ичюн. «Шушан эдут» авасында. Давутнынъ миктамы. Огретюв ичюн. ²Давут Арам-Нахараим ве Арам-Цованен дженк эткенде, Ёав къайтып, 12 000 эдомлыны Туз вадийинде ургъаны акъкъында *язылгъан йыр*.

³ Эй, Алла, Сен бизлерни ташлап кеттинъ,
сыраларымызны ярып къойдынъ,
бизлерге гъазапландынъ.

Бизге чевириль!

⁴ Сен ерни тепреттинъ, оны ярдынъ.
Энди исе бозукъ ерлерини тедавийле,
чюнки ер тепрене бере.

⁵ Сен Озь халкъынъа агъыр азаплар бердинъ,
бизге серсемлетиджи шарапны ичирдинъ.

6 Сенден кьорккъъанлар огърунда Сен байракъ котердинъ,
олар онынъ янына яйдан кьуртулып къачсынлар!

Сэла

7 Сенинъ севгенлеринъ кьуртулсынлар!
Сенинъ онъ кьолунънен оларны кьуртар!
Джевап бер манъа!

8 Алла Озь азиз еринде деди:
«Мен Шекемни тантана иле боледжегим,
Сукъкъот вадийини ольчейджегим.

9 Гилад Меним, Менашше де Меним.
Эфраим – башымдаки къале,
Ехуда – падишалыкъ таягъым.

10 Моав – ювунгъан чанагъым;
Эдом устюне чызмамнен басаджагъым.
Фелестин топрагъында Мен гъалебе къазанып
кычыраджагъым!»

11 Ким мени пекитильген шеэрге кирсетеджек?
Ким мени Эдомгъа озгъарып бараджакъ?

12 Эй, Алла, Озюнь бизни ташлап кетмединъми?
Ордуларымызнен чыкъмайсынъ да, эй, Алла!

13 Белялардан бизге ярдым эт,
чюнки инсаннынъ ярдымы боштыр.

14 Биз Алланен батырлыкъ япармыз,
О, душманларымызны тар-мар этер!

Рухкъа такъат берген дува

60 1 Баш чалгъыджи ичюн. Телли чалгъы алетлеринде. Давутнынъ зебуры.

2 Эй, Алла, меним фигъанымны эшит,
дувама диккъат эт!

3 Юрегим такъаттан кесильди,
ернинъ четинден Сени чагъырам.
Мен чыкъып оламагъан къаягъа мени алып чыкъ!

4 Сен меним сакъланмакъ ичюн ерим,
душмангъа къаршы къавий бир кьуллесинъ.

5 Сенинъ чадырынъда эбедиен яшайым,
къанатларынъ кольгесинде хавфсызлыкъ тапайым.

Сэла

6 Эй, Алла, меним адакъларымны Сен эшиттинъ,
Адынъдан кьорккъъанларнынъ кысметини манъа бердинъ.

7 Падишанынъ кунълерине кунълер къош;
онынъ омрю несильден несильге девам этсин!

8 О, Алланынъ огюнде эбедиен турсун,

севгиге ве акъикъаткъа буюр,
олар оны къорчаласын!

⁹ Мен Сенинъ Адынъа эбедиен йырлайджагъым,
эр кунъ адакъларымны беджереджегим!

Аллагъа умют этюв

61 ¹ Баш чалгъыджи ичюн. Едутун ичюн. Давутнынъ зебуры.

² Джаным ялынъыз Аллада раат ола,
О, мени къуртараджакъ.

³ Тек О, меним къаям, къуртулышым,
Одыр меним къалем, энди мен ич тепренмем.

⁴ Эпинъиз даа не къадар адамны басаджакъсынъыз?
Эгильген дивар, салланып къалгъан къора киби,
сиз эпинъиз ерге йыкъыладжакъсынъыз.

⁵ Оны юкъарыдан тюшюрмеге истедилер,
ялан лафларны ортагъа къойдылар.
Оларнынъ агъзындан хайыр дуvasы тѣкюле,
лякин юреклеринде олар лянетлер окъуйлар.

Сѣла

⁶ Эй, джаным, ялынъыз Аллада раат ол,
чюнки Ондадыр меним умютим.

⁷ Тек О, меним къаям, къуртулышым,
Одыр меним къалем, энди мен ич тепренмем.

⁸ Къуртулышым ве шуретим Алладан келир;
Алла – къудретли къаям, меним сакълангъан ерим.

⁹ Эй, халкъым, эр вакъыт Онъа ишан,
Онынъ алдында юреклеринъизни ачынъыз,
чюнки Алла – бизим сыгъынагъымыз.

Сѣла

¹⁰ Адам огъулары уфюрген ельге ошай,
акъай огъулары – эписи ялан.
Олар теразеде чекильсе,
джумлеси эскен ельден де енгиль чыкъаджакълар.

¹¹ Айдутлыкъкъа ишанманъыз,
хырсызлыкънен ич макътанманъыз.
Байлыгъынъыз артса биле, онъа юрек багъламанъыз!

¹² Алла бир кере айтты,
мен шуны эки кере эшиттим:
«Алла къудретлидир!»

¹³ Севги де Сенден келир, я Рабби,
Сен эр кеснинъ япкъанына коре акъкъыны берерсинъ.

Алланен булунмагъа истеги

62 ¹Давутнынъ зебуры. Давут Ехуда сахрасында олгъан вакъытта язылгъан йыр.

- ² Эй, Алла, Сен меним Алламсынъ,
танъ аткъанынен Сени кыдырам.
Джаным Сени истей;
къуру, бош, сувсуз топракъларда
беденим Сени беклеп кыйнала.
- ³ Мукъаддес булунгъан еринъде Сени корьгеним киби,
къудретинъ ве шуретинъни корьмеге истейим.
- ⁴ Сенинъ севгинъ аяттан гузельдир,
меним дудакъларым Сени макътайджакъ.
- ⁵ Омрюм боюнджа Санъа шукюр этеджегим,
къолларымны Сенинъ Адынънен юкъларыгъа котереджегим.
- ⁶ Ич ягъы ве зейтюн ягъынен джаным тойгъаны киби,
агъзым ве дудакъларым къуванчнен Сени макътай.
- ⁷ Яткъанымда Сени акъылдан чыкъармайым,
геджелери Сени тюшюнем.
- ⁸ Къанатларынъ кольгесинде къуванаджакъым,
чюнки Сен манъа ярдымджы олдынъ.
- ⁹ Джаным Санъа япышты,
Сенинъ онъ къолунъ мени къатты тута.
- ¹⁰ Амма джанымны ёкъ этмеге истеген адамлар
ернинъ теренлигине тюшип кетсинлер.
- ¹¹ Олар кылычтан олюм кореджеклер,
кийик копеклерге аш оладжакълар.
- ¹² Падиша исе Аллагъа къуванаджакъ.
Алланынъ Адыннен ант эткен эр кес макътавгъа огърайджакъ,
чюнки яланджыларнынъ агъызлары къапаладжакъ!

Гизли душманлардан къорчалагъан дува

63 ¹Баш чалгъыджы ичюн. Давутнынъ зебуры.

- ² Эй, Алла, дува окъугъанымда, сесимни эшит,
душман къоркъусындан джанымны сакъла!
- ³ Хиянет адамларнынъ фитнесинден,
яман адамларнынъ белясындан мени къорчала!
- ⁴ Олар тиллерини, кылыч киби, къайрайлар,
аджджы сёзлери, атыладжакъ окъ киби, азыр.
- ⁵ Саф юрекли адамны гизлиден беклеп,
ич къоркъмайып, апансыздан онъа окъ аталар.
- ⁶ Олар къара ниетлеринде къатты туралар,
къапкъанларыны сакъламакъ ичюн анълашып:

«Ишимизни ким кореджек?» – дейлер.

- ⁷ Олар яманлыкъны тюшюнелер,
яхшы азырлангъан ишни битирелер.
Адамнынъ ичи ве юреги терен ериндедир.
- ⁸ Амма Алла оларгъа окъ атып,
апансыздан оларны яралайджакъ.
- ⁹ Озь тиллеринен озьлерини ураджакълар,
оларны корьгенлер эписи къачаджакъ.
- ¹⁰ Бутюн адамларны къоркъу басаджакъ,
олар Алланынъ ишини айтып береджек,
Алланынъ япкъанлары акъкъында тюшюнеджеклер.
- ¹¹ Инсафлылар РАББИден къуваныр
ве Онъа умют багъларлар;
бутюн догъру юреклилер Оны макътайджакълар!

*Коклернинъ ве ернинъ бахшышлары ичюн
тешеккюр*

- 64** ¹ Баш чалгъыджи ичюн. Давутнынъ зебуры. Йыр.
- ² Эй, Алла, макътавлар Сени Сион дагъында беклей.
Санъа берильген адакълар беджериледжек.
- ³ Сен дуваны эшитесинъ,
бутюн инсанлар Санъа келеджек.
- ⁴ Гуналы ишлер мени енъелер,
амма Сен къабаатларымызны багъышларсынъ.
- ⁵ Сен сайлагъан ве Озюнъе чеккен адам,
Сенинъ азбарларында яшайджакъ адам
не де бахтлыдыр!
Биз Сенинъ Эвинънинъ,
Мукъаддес Сарайынънынъ яхшылыгъындан
тояджакъмыз.
- ⁶ Эй, Алла, бизим Къуртарыджымыз,
догъру укюм чыкъаргъанда, Сен къоркъунчлысынъ,
Сен бизге джевап бересинъ.
Ернинъ бутюн четлеринде,
узакъ денъизлерде олгъанлар биле
Санъа ишаналар.
- ⁷ Озь кучюнънен дагъларны къойгъансынъ,
батырлыкъны белинъе саргъансынъ.
- ⁸ Сен денъизлернинъ давушыны,
далгъаларнынъ шувулдысыны,
халкъларнынъ исьяныны токътатасынъ.
- ⁹ Ер юзюнинъ башкъа тарафында яшагъанлар
Сенинъ япкъанларынынъ корип къоркъаджакълар.

- Сен кунь догъгъан ве кунь баткъан ерлерни де
 Озь шуретинъе кетиреджексинъ.
- ¹⁰ Сен ерни зиярет этип, оны сувгъа тойдурасынъ
 ве оны зенгинлештиресинъ.
 Алланынъ деръясы сувгъа толып таша.
 Сен ашлыкъ азырлайсынъ,
 чюнки ер юзюни ойле яраткъансынъ.
- ¹¹ Сабан ачкъан ёлакъларны сувгъа толдуруп,
 топракъ кесеклерини Озюнь парлайсынъ.
 Топракъны ягъмур тамчыларынен йымшатып,
 осюмликлерге берекет бересинъ.
- ¹² Йылны берекетнен яраштырасынъ,
 Сенинъ излеринъден ягъ акъа.
- ¹³ Чельдеки отлакълар ешерелер,
 къырлар чечеклернен гузеллешелер.
- ¹⁴ Отлакъларгъа сюрюлер чыкъа,
 вадийлер богъдайгъа тола,
 олар къувангъанындан къычырып,
 йыр йырлайлар.

Макътав ве тешеккюр йыры

65 Баш чалгъыджы ичюн. Йыр. Зебур.

- ¹ Эй, бутюн ер юзю,
 Аллагъа къуванчнен къычырынъыз!
- ² Онынъ улу Адыны шуретлеп, тюркю йырланъыз,
 шан-шуретини юксельтинъиз, макътанъыз Оны!
- ³ Аллагъа айтынъыз:
 Сенинъ ишлеринъ не къадар къоркъунчлы!
 Буюк къудретинъ ичюн
 душманларынъ Санъа боюн эгеджек.
- ⁴ Бутюн дюнья Санъа бель букеджек,
 Санъа йыр йырлайджакъ,
 Адынъа чалгъы чаладжакъ!

Сэла

- ⁵ Келинъиз де, Алланынъ аджайип ишлерини корюнъиз!
 О, инсан огъулларына не де къоркъунчлы ишлерни косътерди!
- ⁶ О, денъизни къуру топракъкъа айландырды;
 олар озенден джаяв кечти.
 О ерде биз Онъа къувандыкъ!
- ⁷ О, Озь къудретинен эр вакъыт падишалыкъ этеджек.
 Онынъ козьлери халкъларгъа дикъкъатнен бакъалар.
 Исьянджылар Онъа къаршы котерильмезлер!

Сэла

- ⁸ Эй, халкълар, Алламызгъа шукюр этинъиз,
Оны макътагъан сеслерни эшиттиринъиз!
- ⁹ О, Озю бизим джанымызны сакълады,
аягъымызнынъ таймасына ёл бермеди.
- ¹⁰ Сен бизни сынап бакътынъ, эй, Алла,
кумюшни атешнен темизлегенлери киби,
Сен де бизни темизлединъ.
- ¹¹ Сен бизни къапкъанларгъа тутып,
аркъамызгъа агъыр юк къойдынъ.
- ¹² Сен башкъа адамларны башымыз устюнде къойдынъ;
биз атештен ве сувдан кечтик;
Сен исе бизни аманлыкъ ерге чыкъардынъ.
- ¹³ Мен Сенинъ Эвинъе бараджагъым,
бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны кетиреджегим,
Санъа берген адакъларымынны беджереджегим.
- ¹⁴ Бея кунълеримде озь агъзымнен,
озь дудакъларымнен бу адакъларымынны бердим.
- ¹⁵ Санъа семиз айванларны къурбан чалып, багъышларым,
къочкъарнынъ ич ягъыны куйдюрип, тютетирим,
бугъаларнен текелерни Санъа багъышларым.

Сэла

- ¹⁶ Эй, сиз, эпинъиз Алладан къоркъкъанлар!
Келинъиз, динъленъиз,
джаным ичюн О, нелер япкъаныны айтып береджегим.
- ¹⁷ Озь агъзымнен Оны чагъырдым,
тилимнен мен Оны юксельттим.
- ¹⁸ Юрегимде яманлыкъ олгъан олса,
Рабби мени динълемез эди.
- ¹⁹ Амма Алла мытлакъа мени эшитти,
дувамнынъ сесине къулакъ асты.
- ²⁰ Алла дувамны ред этмеди,
Озь севгисини менден узакълаштырмады.
Онъа шукюрлер олсун!

Бутюн халкълар ичюн дува

66 ¹ Баш чалгъыджы ичюн. Телли чалгъы алетлеринде.
Зебур. Йыр.

- ² Эй, Алла, бизге мерамет эт,
эм де разылыкъ бер!
Сенинъ юзюнь бизни ярыкълатсын!

Сэла

- ³ Ер юзюнде яшагъанлар Сенинъ ёлунъны бильсинлер,
къуртарувынъ акъкъында бутюн халкъларнынъ хабери олсун!

- 4 Эй, Алла, халкълар Сени макътасын,
 бутюн халкълар Сени макътасынлар!
 5 Миллетлер севинсин, къуванчнен къычырсын!
 Сен халкъларны догърулыкънен суд этесинь,
 ер юзюндеки миллетлерге ёл косътересинь.

Сэла

- 6 Эй, Алла, халкълар Сени макътасын,
 халкълар Сени макътасынлар!

Сэла

- 7 Мына, топракъ озь берекетини берди.
 Алла-Алламыз бизнен разы олсун!
 8 Алла бизнен разы олсун,
 ер юзюнинъ бутюн четлери Ондан къоркъсун!

Енъиш йыры

- 67** ¹Баш чалгъыджы ичюн. Давутнынъ зебуры. Йыр.
² Алла котерильсин, душманлары дагъылсын,
 Оны кореджек козю олмагъанлар Онынъ алдындан къачып
 кетсин!
³ Сен оларны, тютюн киби, даркъатып ташла!
 Атеште мум насыл ирип кетсе,
 ярамайлар Алланынъ алдындан
 шойле ёкъ олсун!
⁴ Инсафлылар исе къувансын,
 Алланынъ огюнде севинсинлер,
 къуванч иле шенъленсинлер олар!
⁵ Аллагъа тюркюлер йырланъыз,
 Онынъ Адына чалгъы чалынъыз!
 Булутларнынъ устюнде Юргенни юксельгинъиз!
 Онынъ Ады – РАББИ,
 къуванынъыз Онынъ алдында!
⁶ Алла Озюнинъ азиз ериндедир!
 О, оксюзлернинъ Бабасыдыр,
 тул къадынларнынъ Къорчалайджысыдыр.
⁷ Алла бир озълери къалгъанларгъа къоранта бере,
 зынджырларда олгъанларны азатлыкъкъа чыкъара,
 исянджылар исе къуру сахрада къалалар.
⁸ Эй, Алла, Сен Озь халкъынънынъ алдына чыкътынъ,
 сахрада адым аттынъ.

Сэла

- ⁹ Алланынъ алдында ер юзю тепренди,
 коклер дагъылып кетти.
 Алланынъ алдында, Израильнинъ Алласы алдында

Синай дагъы да тепренди.

10 Сен Озь мирасынъа кучьлю ягъмур ягъдырдынъ,
эй, Алла.

Олар такъаттан кесильгенде, Сен оларны джанландырдынъ.

11 Сенинъ халкъынъ о ерде ерлешти,
Сен фукъарелерге Озь яхшылыгъынъны азырладынъ,
эй, Алла!

12 Рабби эмирини айтып бере,
пек чокъ къызлар хабер кетире:

13 «Ордуларнынъ падишалары къача, къача,
эвде къалгъан къадынлар исе хазинени болелер».

14 Озь топракъларынынъызда ерлешип,
сиз гузель бир гогерджинге ошап къалдынъыз:
онынъ къанатлары кумюшнен,
онынъ тюклери исе темиз алтыннен къапланды.

15 Къудретли Олгъан бу дюньянынъ падишаларыны дагъыткъанда,
санки къар Цалмон дагъыны басты.

16 Башан дагъы – Алланынъ дагъы,
Башан дагъы – юксек дагъ.

17 Эй, юксек дагълар, не ичюн
Алланынъ булунмакъ ичюн сайлап алгъан дагъына
пахыллыкънен бакъасынъыз?
Эльбетте, РАББИ анда эбедий отурадjackъ!

18 Алланынъ дженк арабалары бинълернен,
олар сайысыз;
оларнынъ арасында Раббининъ Озю,
О, Озь азиз еринде, Синай дагъындадыр.

19 Сен юксекликке котерильдинъ, эсирлерни эсирге алдынъ,
инсанларнынъ ве исьянджыларнынъ бахшышларыны къабул
эттинъ.

РАББИ-Тааля анда яшасын!

20 Эр кунъ РАББИге бинъ шукюрлер олсун!
Алла бизим юклеримизни эр кунъ алып юре;
О, бизим Къуртарыджымыз!

Сэла

21 Алла – бизни къуртаргъан Алладыр!

Олюмден къуртарув – РАББИ-ТААЛЯнынъ къолундадыр.

22 Алла Озь душманларынынъ башыны мытлакъа эзип ташлар,
гуна ичинде яшагъаннынъ сачлы къафасыны эзер.

23 «Мен сени Башандан къайтараджагъым, – деди Рабби, –
денъиз тубюнден къайтараджагъым сени.

24 Аякъларынынъ душманларынынъ къаныны таптайджакъсынъ,
сенинъ копеклеринъ душман джесетлерини ашайджакъ!»

- ²⁵ Алла, олар Сенинъ юргенинъни корьди.
Олар Алламнынъ, меним Падишамнынъ юргенини
корьдилер.
О, азизликнен орътюльген!
- ²⁶ Башта йыр йырагъанлар, аркъада чалгъыджылар,
ортада даре чалгъан яш къызлар келе.
- ²⁷ Эй, сизлер, Израиль союздан олгъанлар,
топлашувларда РАББИ-Таалягъа шукюрлер олсун!
- ²⁸ Мына, кендже Биньямин – оларнынъ ёлбашчысы,
Ехуданынъ башлыкълары пек чокъ,
Зевулун башлыкълары ве Нафталий башлыкълары
да анда.
- ²⁹ Алла санъа: «Къудретли оладжакъсынъ», – деди.
Бизге япкъанынъны тасдыкъла, я РАББИ!
- ³⁰ Ерусалимдеки Сарайынъ ичюн
падишалар Санъа бахшышлар кетиреджек.
- ³¹ Къамышлар ичинде яшагъан джанаварны,
халкъларнынъ бузавлары арасындаки бугъаларнынъ
сююсини тынчландыр.
Олар кумюш кесеклери кетирип, Санъа бойсунсынлар.
Дженк этмеге истеген халкъларны Озюнъ дагъытып ташла!
- ³² Мысырдан эльчилер келеджек,
Хуш Аллагъа къол узатаджакъ.
- ³³ Эй, ер юзю падишалыкълары,
Аллагъа йыр йырланъыз,
Раббиге чалгъы чалынъыз!
- ³⁴ Коклерде, къадимий коклерде О, юре,
О, Озь сесине кучь бере.
- ³⁵ Алланынъ къудретини шуретленъиз!
Онынъ улулыгъы Израильнинъ устюнде,
къудрети исе булутларда!
- ³⁶ Алла Озь азиз еринде къоркъунчлыдыр,
О, Израильнинъ Алласы,
Озь халкъына кучь ве къавийлик бере!
Аллагъа бинъ шукюрлер олсун!

Сэла

Къасеветте ярдым сорап агълавы

68 ¹Баш чалгъыджы ичюн. Шошаним авасында. Давутнынъ зебуры.

² Къуртар мени, эй, Алла,
сувлар джаныма къадар етти.

³ Терен батакъкъа баттым,

- аякъ басмагъа ерим ёкъ;
терен сувлар ичине кирдим,
олярнынъ акъынтысы мени алып кете.
- 4 Мен фигъан котерип, болдурдым,
тамагъым къуруп къалды.
Алланы беклей-беклей,
козьлерим зайыфлашты.
- 5 Себепсиз мени кореджек козьлери олмагъанлар
башымдаки сачлардан да чокъ олды.
Манасыз манъа къаршы чыкъкъанлар,
меним душманларым кучъке кирди.
Мен ич бир шей алмагъан олсам да,
къайтарып бермеге меджбур этелер.
- 6 Эй, Алла, акъылсызлыгъымны Озюнъ билесинъ,
къабаатларымны да Сенден гизлемейим.
- 7 Ордуларнынъ РАББИ-ТААЛЯсы,
меним ичюн Санъа уют эткенлер утанмасын!
Эй, Исраильнинъ Алласы,
меним ичюн Сени къыдыргъанлар масхара олмасын!
- 8 Сенинъ ичюн мен акъаретке къатландым,
утангъанымдан юзюмни къапаттым.
- 9 Агъа-къардашларыма ят адам олдым,
озь анамнынъ огъуллагына ябанджы олып къалдым.
- 10 Сенинъ Эвинъе олгъан шевкъим ичимде яна.
Сени яманлагъанларнынъ сёзлери
меним башыма тюшти.
- 11 Агълап, аштан вазгечип, джанымны къыйнадым,
бу да манъа къабаат олды.
- 12 Чувалдан озюме урба япкъанымда,
олар ичюн мен къара шакъа олдым.
- 13 Шеэрнинъ араба къапусы янында
отургъанларнынъ агъзына тюштим,
шарап ичкенлер де меним акъкъымда йырлай.
- 14 Я РАББИ, дувам Санъа разылыкъ вакътында етсин.
Эй, Алла, Сенинъ буюк севгинъде
манъа джевап бер,
манъа акъикъий къуртарувынъны косътер.
- 15 Мени балчыкътан чыкъар, батып кетмейим!
Мени кореджек козю олмагъан адамлардан,
терен сувлардан къуртулайым!
- 16 Акъкъан сувлар мени алып кетмесин,
теренлик мени ютмасын,
олюм чукъурынынъ агъзы устюмден япылмасын!

- 17 Манъа джевап бер, я РАББИ!
Сенинъ севгинъ эйидир,
шефкъатынъ буюклигинде манъа айлан.
- 18 Озь юзюньни къулунъдан гизлеме!
Юрегим яна. Манъа тез джевап бер!
- 19 Якъынджа келип, джанымны сатын ал,
къуртар мени душманларымдан!
- 20 Озюнь билесинъ,
башыма не къадар акъарет тюшти,
не къадар утандым, масхара олдым.
Душманларымнынъ эписи Сенинъ огюньде.
- 21 Акъареттен юрегимни къан басты,
мен хасталандым,
аджыгъанларыны бекледим, олмады,
теселли къыдырдым, лякин тапмадым.
- 22 Ашамакъ ичюн манъа отъ бердилер,
сувсагъанымда манъа сирке ичирдилер.
- 23 Софралары оларгъа тузакъ олсун,
аманлыкъ зияфетлери къапкъан олсун!
- 24 Оларнынъ козь нурлары сёнип къалсын,
беллери эр даим зайыф олсун!
- 25 Сен гъазабынъны оларнынъ башына сач,
ачувынънынъ атеши оларгъа япышсын!
- 26 Оларнынъ яшагъан ерлери бош къалсын,
чадырларында тири джан къалмасын!
- 27 Сенден джеза алгъан адамны олар къува,
Сен яралагъан адамнынъ азапларыны даа зияде япалар.
- 28 Оларнынъ гунасына гуна къош,
Сен оларны акълама!
- 29 Тирилер китабындан адлары силинсин,
инсафлыларнен берабер олмасынлар!
- 30 Мен исе фукъаре ве азап чекем,
эй, Алла, Сенинъ къуртарувынъ мени аякъкъа тургъузсын!
- 31 Йырымда Алланынъ Адыны макътайджыгъым,
шукюрлер айтып, Оны юксельтеджегим!
- 32 Мына бу шей РАББИге эр бир туякълы, бойнузлы бугъадан,
я да танадан чокъ кейф кетирир.
- 33 Тынч адамлар буны корип къуванаджакълар.
Эй, Алланы къыдыргъанлар,
сизинъ юреклерингизге кене джан кирсин!
- 34 РАББИ фукъарелерни эшите,
эсирликке тюшкенлерден О, игренмей.
- 35 Коклер, ер юзю ве денгизлер,

олардаки бутюн джанлылар

Алланы макътасынлар!

³⁶ Алла Сионгъа къуртулыш берер,

Ехуданынъ шеэрлерини янъыдан къураджакъ.

Халкъ анда ерлешип, топракънынъ саиби оладжакъ.

³⁷ Алланынъ къулларынынъ эвлятлары топракъта

ерлешеджеклер,

Алланынъ Адыны севгенлер анда яшайджакълар!

Къувгъанлардан къуртаргъан дува

69 ¹ Баш чалгъыджи ичюн. Давутнынъ зебуры. Хатырлав ичюн.

² Эй, Аллам, мени азат этмеге,

я РАББИ, мени къуртармагъа ашыкъып кель!

³ Джанымны алмагъа истегенлер утансынлар,

оларнынъ бетлери къызарсын!

Манъа яманлыкъ тилеген адамлар

арткъа къайтып, масхара олсунлар!

⁴ Манъа: «Аха, аха!» – дегенлер

озь масхаралыгъындан утанып, арткъа чекильсинлер!

⁵ Сени къыдыргъанларнынъ эписи

Сенде къуванып севинсинлер!

Сенинъ къуртарувынъны севгенлер токътамайып:

«Алла улудыр!» – десинлер!

⁶ Мен исе – фукъаре ве ёкъсулым,

эй, Алла, манъа тездже кель!

Сен меним ярдымджым ве къуртарыджымсынъ!

Кеч къалма, я РАББИ!

Къартлыкъта къорчалагъан дува

70 ¹ Я РАББИ, мен Санъа сыгъынам,

эбедий масхара олмайым!

² Догърулыгъынъ хатири ичюн мени къорчала

ве сакъла мени,

къулагъынъны меним тарафыма чевир

ве къуртар мени!

³ Сен мен ичюн сакълангъан къая ол,

эр вакъыт къачып, сакълангъан ерим олсун!

Сен мени къуртармагъа буюрдынъ;

къаям ве къалем Сенсинъ!

⁴ Эй, Аллам, мени ярамай адамдан,

къанун бозгъан адамдан ве залымнынъ панджасындан къуртар!

⁵ Меним умятим Сенсинъ, я РАББИ-ТААЛЯ,

яшлыгъымдан берли Санъа ишандым!

- 6 Догъулгъанымдан мен Санъа таяндым,
анамнынъ къурсагъындан Озюнъ мени чыкъардынъ,
Сени макътамагъа токътамам.
- 7 Мен чокъларнынъ козюнде аджайип бир шей эдим,
амма Сен – меним къудретли сыгъынагъым.
- 8 Агъзым Сени эр вакъыт макътасын,
Сенинъ гузеллигинъни эр кунъ бильдирсин.
- 9 Къартайгъанымда, мени ташлап кетме,
къуветим биткенде, мени къалдырма!
- 10 Душманларым манъа къаршы
яман сёзлер айталар,
джанымны алмагъа истегенлер
озъара анълашалар.
- 11 Олар: «Алла оны ташлап кеткен.
Оны къувалап етинъиз де, тутунъыз оны;
оны къуртараджакъ кимсеси ёкъ да», – дейлер.
- 12 Эй, Алла, менден узакълашма,
манъа ярдым этмеге ашыкъ, эй, Аллам!
- 13 Джанымнынъ душманлары масхара олып,
ёкъ олсун!
Манъа яманлыкъ истегенлерни
утанч ве акъарет къапласын!
- 14 Мен исе эр вакъыт Санъа умют багълайджагъым,
Санъа макътавларны чокълаштыраджагъым.
- 15 Агъзым Сенинъ догърулыгъынъны
ве къуртарувынъны эр кунъ айтып береджек;
аджайип ишлеринънинъ сайысыны бильмейим де.
- 16 Мен РАББИ-ГААЛЯнынъ къудрети акъкъында тюшюнеджегим,
Сенинъ догърулыгъынъны хатырлайджагъым,
ялынъыз Сенинъ догърулыгъынъны.
- 17 Яшлыгъымдан Сен мени огреттинъ, эй, Алла,
бугунъге къадар аджайип шейлеринъни айтып берем.
- 18 Эй, Алла, мен къартайгъанымда да,
сачым агъаргъанда да, мени къалдырма,
шу несильге Сенинъ къудретинъни бильдирмегенимдже,
келеджек эвлятларыма батырлыгъынъны айтып бермегенимдже!
- 19 Эй, Алла, акъикъатынъ кок киби юксектир,
Сен улу ишлер беджердинъ.
Эй, Алла, Сен киби ким бар?
- 20 Сен мени чокъ яман беляларгъа огъраттынъ,
амма янъыдан мени джанландырдынъ,
ернинъ буюк теренлигинден къайтарып,
мени чыкъардынъ!

- ²¹ Мени юксельтип, меним гонълюмни алдынъ!
²² Эй, Аллам, арфада чалып,
 Сени ве Сенинъ акъикъатынъны макътайджагъым;
 Санъа сантырда чаладжагъым,
 эй, Израильнинъ Азизи!
²³ Мен Санъа йырагъанымда,
 дудакъларым къувана,
 Сен къуртаргъан джаным да къувана.
²⁴ Меним тилим эр кунъ акъикъатынъны бильдиреджек,
 чюнки манъа яманлыкъ истегенлер утанып,
 масхара олдылар!

Падиша акъкъында дува

71 Сулейманнынъ зебуры.

- ¹ Эй, Алла, падишагъа – Озь укюминъни,
 падишанынъ огълуна – адалетинъни багъышла!
² О, Сенинъ халкъынъны догърулыкънен,
 фукъарелеринъни адалетнен суд этсин.
³ Дагълар адамларгъа аманлыкъны кетирсин,
 тёпеликлер исе – адалетни.
⁴ О, халкънынъ фукъарелерине суд этсин,
 гъарипнинъ огъуларыны къорчаласын,
 залымны исе эзип ташласын!
⁵ Кунеш ве ай олгъан вакъытта,
 бутюн несиллер Сенден къоркъаджакъ.
⁶ Отлары чалынгъан чайыргъа тюшкен ягъмур киби,
 топракны суваргъан тамчылар киби,
 О, дюньягъа тюшсюн.
⁷ Онынъ кунълеринде инсафлы онъаджакъ,
 ай ёкъ олгъандже, аманлыкъ чокълашаджакъ.
⁸ Денъизден денъизге къадар,
 буюк дерьядан ернинъ четлеринедже О, укюм этеджек.
⁹ Сахранынъ халкъы Онынъ алдында тиз чёкеджек,
 душманлары топракъ ялайджакъ.
¹⁰ Таршишинъ ве адаларнынъ падишалары Онъа бахшышлар
 кетиреджек,
 Шева ве Сева падишалары Онъа берги береджек.
¹¹ Бутюн падишалар Онъа бель букеджек,
 бутюн халкълар Онъа хызмет этеджек.
¹² О, ярдым истеген факъырны,
 ярдымджысы олмагъан фукъарени къуртараджакъ.
¹³ Гъарип ве факъырны аджыйджакъ,
 заваллыларнынъ джанларыны къуртараджакъ.

- 14 О, баскъынджыдан ве залымдан оларнынъ джанларыны азат этеджек,
Онынъ козю огюнде оларнынъ къаны пек паалы оладжакъ.
- 15 О, чокъ яшайджакъ, Онъа Шева алтыныны береджеклер,
токътамайып Онынъ ичюн дува окъуйджакълар,
эр кунь Онъа шукюр этеджеклер.
- 16 Дюнъяда чокъ ашлыкъ олсун,
о, дагъларнынъ башында далгъалансын,
мейва тереклери Ливан орманы киби олсун.
Шеэр халкъы исе ердеки от киби чокълашсын.
- 17 Онынъ Ады эбедиен яшасын,
кунеш тургъандже Ады турсун.
Къабилелер О аркъалы яхшылыкъ кореджеклер,
бутюн халкълар Онъа «бахтлы» дейджеклер.
- 18 РАББИ-Таалягъа,
Исраильнинъ Алласына бинъ шукюр олсун!
Аджайип ишлерини ялынъыз Озю япа!
- 19 Онынъ шуретли Адына эр вакъыт шукюрлер олсун,
бутюн ер юзю Онынъ шуретинен толсун!
Амин! Амин!
- 20 Шунынънен, Йишай огълу Давутнынъ дувалары битти.

Имансызларнынъ вакътынджа кейфи

72 Асафнынъ зебуры.

- 1 Исраильге, бутюн темиз юреклилерге
Алла мытлакъа яхшылыкъ япар!
- 2 Мен исе, меним аякъларым аз къалды абынаджакъ эди,
табанларым аз къалды таяджакъ эди.
- 3 Мен инсафсызларнынъ аманлыгъыны коръдим,
макътангъанларнынъ алына сукъландым.
- 4 Олар ольмегендже азап чекмейлер,
беденлери де сап-сагълам.
- 5 Башкъаларнен берабер ишлеп, къыйналмайлар,
адамларнен берабер азап чекмейлер.
- 6 Кибирлилик оларнынъ герданлыгъы олды,
залымлыкъ оларнынъ урбасы олды.
- 7 Козълери семизликтен патлап чыкъар,
юреклери яман фикирлерни догъар.
- 8 Мыскъыллап, ачувнен залымлыкъ даркъаталар,
юкъарыдан бакъып, лаф этелер.
- 9 Агъызлары кокке къаршы котерилелер,
сёзлеринен олар ерни толдуралар.
- 10 Шунынъ ичюн Алланынъ халкъы оларгъа юзь чевире,

- оларда сув чокъ экен, тойгъандже ичелер.
- 11 «Алла къайдан бильсин?
Юдже Алланынъ хабери бармы?» – дейлер.
- 12 Ана ойледир инсафсызлар:
эр заман аман-эсен яшайлар,
байлыкъларыны чокълаштыралар.
- 13 Мытлакъа, бошуна мен юрегимни темиз сакълагъаным,
бошуна къолларымны къабаатсыз туткъаным.
- 14 Мен эр кунъ чекиштим,
эр саба джезамны коръдим.
- 15 Эгер: «Бойле айтаджагъым», – деген олсам,
Сенинъ огъуллерынъа хаинлик япар эдим.
- 16 Буны насыл анъламакъ керек,
деп тюшонгенимде,
шу манъа агъыр олып корюнди.
- 17 Мен Алланынъ азиз ерине кирмегенимдже,
оларнынъ сонъу не оладжагъыны анъламадым!
- 18 Эбет, Сен оларны тайгъалакъ ерлерге къойдынъ,
буюк теренликке оларны атаджакъсынъ.
- 19 Апансыздан олар гъайып олды,
оларнынъ сонъу кельди,
къоркъунчлы белялар оларны къаплады.
- 20 Уянгъанда тюш насыл унутылса,
Сен, я РАББИ, уянып,
оларны, руйа киби, ёкъ этеджексинъ.
- 21 Меним юрегим аджджы олды,
бутюн ичим буюк азап чекти.
- 22 Мен джаиль ве акъылсыз олдым,
Сенинъ алдынъда айван киби эдим.
- 23 Амма мен эр вакъыт Сеннен бераберим,
Сен меним онъ къолумдан тутасынъ.
- 24 Манъа акъыл огретип, ёл косьтересинъ,
сонъунда мени шурет иле къабул этеджексинъ.
- 25 Коклерде Сенден гъайры ким бар?
Ерде де Сенден башкъасыны истемейим.
- 26 Беденим, юрегим такъаттан кесильди,
амма Алла – юрегимнинъ кучюдир,
О – манъа тюшкен эбедий къысметтир.
- 27 Мына, Сенден узакъта къалгъанлар гъайып олур,
Санъа хаинлик япкъан эр бир адамны ёкъ этерсинъ.
- 28 Лякин мен ичюн Аллагъа якъынлашмакъ яхшыдыр!
РАББИ-Таала меним сакълангъан ерим олды.
Сенинъ бутюн ишлеринъни айтып берерим!

*Халкъны къртараджакъ дува***73** Асафнынъ маскили.

- ¹ Эй, Алла, Сен не ичюн бизни эбедий ред эттинъ?
Не ичюн гъзабынъ Озь отлагъынънынъ къойларына атеш олды?
- ² Къадимий замандан Сен сатын алгъан топлашувынъны акълынъда тут;
къысметинъ олгъан бу миллет ичюн Сен одеме бердинъ.
Булунгъан еринъ олгъан Сион дагъыны унутма!
- ³ Асырларнен тургъан йыкътырмагъа бакъып, адым ат:
душман Азиз Ерте эр шейни харап этти.
- ⁴ Корюшюв ерининъ ортасында душманларынъ авулдай,
бельги олсун деп, озь бельгилерини къойгъанлар.
- ⁵ Олар санки сыкъ орманда балта котергени киби
арекет эттилер.
- ⁶ Олар бутюн агъач оймаларыны
балталарнен ве буюк чёкючлернен ёкъ эттилер.
- ⁷ Азиз Еринъни бус-бутюн якътылар,
Адынъ булунгъан Мескенни арамадылар.
- ⁸ Юреклеринде: «Оларнынъ эписини бойсундыраджакъмыз!» –
дедилер;
ер юзюнде Аллагъа ибадет эткен бутюн ерлерни кульге
чевирдилер.
- ⁹ Бельгилеримизни энди коръмеймиз,
пейгъамбер де къалмады бизде,
не вакъыткъадже девам этеджегини ич кимсе бильмей.
- ¹⁰ Эй, Алла, не вакъыткъадже душман Сени мыскъыллайджакъ?
Душман Адынъны эбедиен яманлайджакъмы?
- ¹¹ Не ичюн къолунъны, кучлю онъ къолунъны узатмайсынъ?
Къойнунъдан къолунъны чыкъар да, ёкъ эт оларны.
- ¹² Эй, Алла, Сен къадимий замандан берли меним Падишамсынъ,
ернинъ ортасында къртарув бересинъ!
- ¹³ Сен къудретинънен денъизни ярдынъ,
аждержанынъ башларыны сувда парчаладынъ.
- ¹⁴ Ливьятаннынъ * башларыны эздинъ,
оны сахранынъ сакинлерине аш этинъ.
- ¹⁵ Сен янъы чокъракъ ве озенни ерни ярып яраттынъ,
буюк дерьялары къруттынъ.
- ¹⁶ Кунъдюз Сенинъ, гедже де Сенинъ.
Ай ве йылдызларны, кунешни де Сен ерлештирдинъ.

* 73.14 *Ливьятан* – денъизде яшагъан пек буюк махлюкъ.

- 17 Ер юзюнинъ бутюн сынғырларыны Сен къойдынъ,
яз ве къышны яраткъан Сенсинъ.
- 18 Шуны унутма, я РАББИ:
душман Сени яманлады,
акъылсыз адамлар Адынъны сѣгди.
- 19 Гогерджининънинъ джаныны кийик айванларгъа берме,
заваллыларнынъ аятыны эбедиен унутма!
- 20 Сен берген васиетинъни козь огюне ал,
чюнки ернинъ къаранлыкъ кошелери
зулум эвлеринен толып кетти.
- 21 Азап чеккенлер масхара олып къайтмасынлар,
заваллы ве фукъарелер кене Адынъны макътасынлар!
- 22 Тур, эй, Алла, Озь давалы ишинъни къорчала!
Кунь бою акъылсызлар Сени яманлагъаныны хатырла!
- 23 Душманларынъ къычыргъаныны унутма!
Санъа къаршы чыкъкъанларнынъ шаматасы токътамайып
юкселе де!

Алла – Укюмдар!

74 1 Баш чалгъыджы ичюн. Аль-ташхет. Асафнынъ зебуры.
Йыр.

- 2 Санъа шукюрю этемиз, эй, Алла,
шукюрю этемиз, чюнки Сенинъ Адынъ якъын.
Адамлар аджайип ишлеринъни айтып берелер!
- 3 «Мен бельгилеген вакъыт кельгенде,
догърулыкънен суд этеджегим.

Сэла

- 4 Ер ве онынъ устюнде яшагъанлар къалтырагъанда,
онынъ темеллерини Озюм къавийлештиреджегим».
- 5 Макътангъанларгъа дейим: «Макътанманъыз»,
ярамайларгъа: «Бурнунъызны котерменъиз.
- 6 Бурунларынъызны юкъарыгъа котерменъиз,
къатты боюнлы олып, лаф этменъиз».
- 7 Не шаркътан, не гъарптан,
не де сахрадан адамгъа юксеклик келе.
- 8 Тек Алла – Суд Этиджидир,
бирини алчакълата, башкъасыны юкселте.
- 9 Мына, РАББИнинъ къолунда гъазап къадеси бар,
онда шарап, къокъулы къарышмаларгъа къошулып,
копюрип къайнай.
О, шу къадеден тѣкип йибере.
Ер юзюнинъ бутюн ярамайлары
шарапны иче-иче,

онынъ къалымтысыны биле ялап чыкъаджакълар.

- ¹⁰ Буны мен эр вакъыт айтып береджегим,
 Якъупнынъ Алласына чалгъы чаладжагъым.
¹¹ Ярамайларнынъ бутюн кучюни ёкъ этеджегим,
 инсафлыларнынъ кучю исе юкселеджек!

Алла енъер!

75 ¹ Баш чалгъыджы ичюн. Телли чалгъы алетлеринде. Асафнынъ зебуры. Йыр.

- ² Ехудада Алла беллидир,
 Израильде Онынъ Ады улу.
³ Онынъ мескени – Салимде,
 яшагъан ери – Сионда эди.
⁴ Шу ерде О, яйнынъ окъларыны сындырды,
 къалкъаннен къылычны ве дженк силияларыны.

Сэла

- ⁵ Сен нурлусынъ,
 джанаварларнен толу дагълардан да салтанатлысынъ.
⁶ Къавий юреклилер ав эти олды,
 олюм юкъусына далды.
 Бутюн акъайлардан ич бирисининъ къолунда кучъ тапалмады.
⁷ Эй, Якъупнынъ Алласы, Сенинъ азарламанъдан,
 эм араба, эм ат сонъки юкъусына далды.
⁸ Сен къоркъунчлысынъ,
 гъазабынъ кельгенде, къаршынъда ким тура билир?
⁹ Коклерден къарарынъны бильдирдинъ,
 ер къоркъып, сесини кести.
¹⁰ Эй, Алла, Сен суд этмеге турдынъ,
 ердеки бутюн заваллыларгъа къуртарувны кетирдинъ.

Сэла

- ¹¹ Инсанларнынъ гъазабы биле Санъа шурет догъура,
 къалгъан гъазапны исе Сен ятыштырасынъ.
¹² РАББИ олгъан Алланъызгъа адакълар беринъиз,
 сонъ оларны беджеринъиз!
 Эй, Онынъ этрафында олгъанларнынъ эписи,
 Къоркъунчлы Аллагъа бахшыш кетиринъиз!
¹³ О, башлыкъларнынъ рухуны югенлей,
 О, дюнья падишалары ичюн къоркъунчлыдыр!

Къайгъы вакътында теселли

76 ¹ Баш чалгъыджы ичюн. Едутун ичюн. Асафнынъ зебуры.

- ² Аллагъа сесимни юксельтирим, Оны чагъырырым,
 Аллагъа сесимни юксельтирим, О, манъа къулакъ асар.

- 3 Бея кунюмде Раббини кыдырдым,
гедже кюлумны котерип, ич тюшюрмейджегим,
джаным исе теселлини ред эте.
- 4 Алланы хатырлап, инъильдедим,
тюшюнджеге далып, джаным зайыфлашты.

Сэла

- 5 Сен козь юммагъа ёл бермединъ,
джаным раатсыз эди, лафларым кесильди.
- 6 Мен эски кунълерни,
кечкен девирлерни тюшюндим.
- 7 Геджелери йырларымны хатырлап,
юрегимнен субетлештим,
рухум исе менден сорады:
- 8 «Рабби бизни эбедиен ташладымы,
разылыгыны энди бермейджекми?»
- 9 Онынъ севгиси бутюнлей ёкъ олдымы,
келеджек несиллерге Сёзю кечмейджекми?»
- 10 Алла мерамет эйлемекни унуткъанмы,
шефкъатыны гъазап къапладымы?»

Сэла

- 11 «Алланынъ кюдрети денъишкени –
бу меним дердим», – дедим.
- 12 Мен РАББИнинъ ишлерини хатырлайджагъым,
Сенинъ къадимий аджайип ишлеринъни эсиме кетиреджегим.
- 13 Сенинъ бутюн ишлеринъ акъкъында фикир юрсетип,
косътерген аджайип ишлеринъни тюшюнеджегим.
- 14 Эй, Алла, Сенинъ ёлунъ мукъаддестир,
Алламыз киби улу ким бар экен?
- 15 Аджайип ишлер япкъан Алла тек Сенсинъ,
халкълар арасында кюдретинъни бильдирдинъ!
- 16 Озь халкъынъны кучълю кюлунънен сатын алдынъ,
Якъуп ве Юсуфнынъ огъулларыны кюуртардынъ.

Сэла

- 17 Сувлар Сени коръди, эй, Алла,
сувлар Сени коръди де, сарсылды,
тюпсюз чукъурлар да титреди.
- 18 Булутлар ягъмур ягъдырды,
къара булутлар гудюрдеди,
ве окъларынъ анда-мында учты.
- 19 Къасыргъа ичинден Сенинъ коклеринъ гудюрдеди,
яшынларынъ дюньяны ярыкълатты,
ве ер юзю къалтырап титреди.
- 20 Сенинъ ёлларынъ денъизден кечти,

сокъакъларынъ – буюк сувлардан.

Излеринъ исе белли дегиль.

- 21 Сен халкъынъны Муса ве Харуннынъ къолунен
къойларны киби етеклеп бардынъ.

Алла ве Онынъ халкъы

77 Асафнынъ маскили.

- 1 Эй, халкъым, Къануныма дикъкъат эт,
агъзымдан чыкъкъан сёзлериме къулакъ асынъыз!
- 2 Агъзымны ачып, кинаели икяе айтарым,
къадимий сырларны беян этерим:
- 3 эшиткен ве бильгенлеримизни
ве бабаларымыз бизге айткъанларыны.
- 4 Оларны огъуullарындан гизлемемиз,
келеджек несильге хабер этермиз
РАББИнинъ шурети ве буюк къудретини,
Онынъ косътерген аджайип шейлерини.
- 5 О, Якъуп ичюн шаатлыкъ берди,
Исраиль ичюн Къанунны къойды,
оны огъуullарына огретмеге бабаларымызгъа буюрды.
- 6 Келеджек несиль, догъуладжакъ балалар да оны бильсин,
олар исе озъ вакътында огъуullарына огретсин.
- 7 Олар Аллагъа умют багъласынлар,
Алла яраткъан шейлерни унутмасынлар,
Онынъ эмирлерини беджерсинлер.
- 8 Бабаларымыз киби инат ве исьянджы,
юреклери вефалы олмагъан,
рухлары Аллагъа садыкъ олмагъан несиль олмасынлар.
- 9 Окълар ве яйнен сиялангъан Эфраимнинъ огъуullары
женк кунюнде арткъа къайттылар.
- 10 Олар Алла берген васиетни тутмадылар,
О ёллагъан Къанун ёлундан кетмеге истемедилер.
- 11 Онынъ ишлерини эслеринден чыкъардылар,
косътерген аджайип шейлерини унуттылар.
- 12 Мысыр топрагъында, Цоан тарласында,
оларнынъ бабалары огюнде
Алла аджайип шейлер косътерген эди:
- 13 денъизни ярды, ортасындан оларны кечирди,
сувларны бир дивар киби къойды.
- 14 Кунъдюз булутнен оларны етекледди,
гедже исе атеш ярыгъынен ёл косътере эди.
- 15 Олар ичюн сахрада ташны ярып,
санки тюпсюз чокъракътан сув чыкъарып берди.

- 16 О, къаядан сувларны акъыздырды,
олар озенлер киби акъып кетти.
- 17 Амма олар Онъа къраршы гуна япмакъны девам этти,
къруру чельде Юдже Алланы гъзаапландырды.
- 18 Джанлары истеген ашны талап этти,
юреклеринде Алланы сынап бакъты.
- 19 Аллагъа къраршы айтып, шойле дедилер:
«Алла сахрада софра кърурып олурмы?»
- 20 Мына, О, къаяны урды, сувлар чыккыты,
ирмакълар акъып башлады.
«Озь халкъына отьмек де бере билирми,
этни де азырлап олурмы?»
- 21 РАББИ буларны эшитип гъзаапланды,
Якъупнынъ устуне атеш тюшти,
Исраильге къраршы ачувы котерильди.
- 22 Олар Аллагъа инанмадылар,
Онынъ къртарувына ишанмадылар.
- 23 О, юкърарыдаки булутларгъа эмир этти,
кок кърпуларыны ачып ташлады.
- 24 Ашамакъ ичюн оларгъа манна ягъдырды,
оларгъа коктеки отьмекни берди.
- 25 Адамлар мелеклернинъ отьмегини ашады;
О, оларгъа тойгъандже аш ёллады.
- 26 Кок юзюнден О, шаркъ елини кърозгъады,
кърудретинен дженюп елини эстирди.
- 27 Оларнынъ устуне тоз киби этни ягъдырды,
денъиздеки кърум кърадар къранатлы къруш берди.
- 28 Оларнынъ ордулары ортасында,
чадырлары этрафында буларны ягъдырды.
- 29 Олар тоя-тоя ашадылар,
истегенлери кърадар О, оларгъа берди.
- 30 Амма маделери даа кесильмеди,
ашлары даа агъызларында эди,
- 31 Алланынъ ачувы башларына тюшти,
О, энъ кучълюлерини ольдюрди,
Исраиль йигитлерини кърырды.
- 32 Бунъа бакъмадан, олар кене гуна яптылар,
РАББИнинъ аджайип ишлерине инанмадылар.
- 33 О, оларнынъ куньлерини бошлукъта,
омюр йылларыны дешет ичинде битирди.
- 34 Алла оларны ольдюргенинен,
олар Оны кърдырып башлады;
олар кърайтып, Аллагъа чапып кельди,

- 35 Алла оларнынъ къаясы олгъаныны,
Юдже Алла оларнынъ Къуртарыджысы олгъаныны
хатырладылар.
- 36 Агъызларынен Онъа ялтакъландылар,
тиллеринен Онъа ялан айттылар.
- 37 Онынъ алдында юреклери къыйыш эди,
буюргъан васиетине садыкъ олмадылар.
- 38 Амма О, шефкъатлы эди,
гуналарыны багъышлап, оларны ёкъ этмеді.
Чокъ кере ачувыны олардан къайтарып,
бутюн гъазабыны бирден тѣкмеді.
- 39 Олар – кечип кеткен вуджуттыр,
чыкъып кетип, къайтып кельмез нефес киби олгъанлары
Онынъ акътылында эди.
- 40 Не къадар сахрада Оны ачувландырдылар,
бош чѣльде Оны акъарет эттилер!
- 41 Олар Алланы къайта-къайта сынадылар,
Исраильнинъ Мукъаддес Алласынынъ джаныны агъырттылар.
- 42 Олар Онынъ къудретини,
оларны зулумдан къуртаргъан кунюни хатырламадылар.
- 43 Онынъ Мысырда косътерген бельгилерини,
Цоан тарласында косътерген аджайип шейлерини эслеринден
чыкъардылар.
- 44 О, оларнынъ озенлерини къангъа айландырды,
олар ичмеге акъкъан сув тапалмадылар.
- 45 Оларны тишлесин деп, боджеклерни ёллады,
гъайып этсин деп, къыр бакъаларыны ёллады.
- 46 Оларнынъ ер махсулларыны сарынчкъаларгъа берди,
эмеклерининъ нетиджесини чегерткилерге берди.
- 47 Юзюмлерини бурчакънен урды,
инджир тереклерини бузнен гъайып этти.
- 48 Малларынынъ башына бурчакъ ягъдырды,
сюрюлерини йылдырым атешине берди.
- 49 Оларгъа къаршы буюк гъазабы,
хышымы, ачувыны ве беляларны, –
бир талай яман эльчилерни ёллады.
- 50 Алла Озь гъазабына ёл ачты,
оларнынъ джанларыны олюмден сакъламады,
ольдюріджи хасталыгъына джанларыны берди.
- 51 Мысырда бутюн биринджи догъгъан балаларны ольдюрди,
Хамнынъ чадырларындаки бабаларнынъ гъурурыны ёкъ этти.
- 52 Алла Озь халкъыны къой-эчкилер киби айдап чыкъарды,
сахрада оларны сюрю киби етеклеп барды.

- 53 Оларны сагъ-селямет юрсетти, бир шейден
къоркъмадылар,
душманлары исе денъизге батты.
- 54 Оларны Озюнинъ мукъаддес топрагъына,
Онъ къолу алгъан бу дагъгъа кетирди.
- 55 Озь алдындан башкъа халкъларны къувып чыкъарды,
Исраиль къабилелерине о ерни мирас этип берди,
бошалгъан чадырларда оларны ерлештирди.
- 56 Олар исе але даа Юдже Алланы сынап,
Онынъ джаныны агъырттылар,
Онынъ шаатлыкъларыны сакъламадылар.
- 57 Бабалары киби артына къайтып, хаинлик яптылар,
окъу джоюлгъан яй киби бозукъ чыкътылар.
- 58 Озь ибадет тёпелеринде табынып,
Онынъ джаныны агъырттылар,
путларынен Оны кунълемеге меджбур этилер.
- 59 Алла буну эшитип, пек гъазапланды
ве Исраильни бутюнлей ред этти.
- 60 Адамлар арасында Озю яшагъан чадырыны,
Шилода къургъан мескенини ташлап кетти.
- 61 Къудретини эсирликке,
Озь гузеллигини душман къолуна берди.
- 62 Озь халкъыны къылычкъа теслим этти,
ачувыны Озь мирасындан чыкъарды.
- 63 Оларнынъ йигитлерини атеш ютты,
къызларына никях йырларыны айтмадылар.
- 64 Руханийлери къылычтан ольди,
тул апайлары агълап оламады.
- 65 О вакъытта Рабби юкъудан киби турды,
шараптан енъильген батыр киби уянды.
- 66 Душманларыны аркъасындан урды,
оларны эбедиен масхара этти.
- 67 Алла Юсуфнынъ чадырыны ред этти,
Эфраимнинъ къабилесини сайламады.
- 68 Лякин Ехуданынъ къабилесини сайлады,
Озю севген Сион дагъыны сечип алды.
- 69 Озюнинъ мукъаддес мескенини коклер киби яратты,
ер юзю киби эбедиен ерлештирди,
- 70 Озь къулу Давутны сайлады
ве оны къой къораларындан алып чыкъты.
- 71 Оны мал бакъкъанлардан алды,
Озь халкъы олгъан Якъупны,
Озь мирасы олгъан Исраильни бакъмагъа къойды.

⁷² Давут исе темиз юрекнен оларгъа чобан олды,
беджерикли къолларынен оларгъа ёл косътерди.

Исраильнинъ къуртулышы ичюн окъулгъан дува

78 Асафнынъ зебуры.

- ¹ Эй, Алла, халкълар Сенинъ мирасынъны басып алдылар,
Мукъаддес Сарайынъны арам эттилер,
Ерусалимни харабеге чевирдилер.
- ² Къулларынынъ джесетлерини ем ичюн кок къушларына,
азизлеринънинъ этини ер юзюнинъ кийик айванларына
бердилер.
- ³ Ерусалимнинъ этрафында оларнынъ къаныны сув киби тѣктилер,
оларны дефн этмеге ич бир адам къалмады.
- ⁴ Къомшуларымыз бизни масхара этелер,
этрафымыздакилер бизни мыскъыллайлар ве акъарет этелер.
- ⁵ Я РАББИ, не вакъыткъадже токътамайып ачувланаджакъсынъ?
Не вакъыткъадже кунъджулигинъ янаджакъ?
- ⁶ Сени танымагъан халкъларнынъ устюне,
Адынъны чагъырмагъан падишалыкъларгъа гъазабынъны тѣк.
- ⁷ Олар Якъупны ашап юттылар,
онынъ юртуны виран эттилер.
- ⁸ Бабаларымызнынъ гуналарыны бизге хатырлатма,
якъында шефкъатынъ бизим тарафымызгъа айлансын,
чюнки биз пек зайыфлаштыкъ.
- ⁹ Эй, Алла, Къуртариджымыз,
Намынъ шуретли олсун деп, бизге ярдым эт,
Озь Адынънынъ хатири ичюн бизни къуртар,
гуналарымызны багъышла!
- ¹⁰ Не ичюн башкъа халкълар:
«Оларнынъ Алласы къайда?» – десин?
Къулларынынъ тѣкюльген къанлары ичюн Сен
очъ алырсынъ;
халкъларнынъ арасында шу шей белли олсун,
оны козьлеримиз де коръсюн!
- ¹¹ Эсирлернинъ инъильтиси Сенинъ къулагъынъа етсин;
олюмге суд этильген адамларны
буюк къудретинънен сакъла!
- ¹² Я Рабби, къомшуларымызнынъ Санъа япкъан акъаретлерини
еди кере чокълаштырып, озьлерининъ ичлерине къайтар!
- ¹³ Сенинъ халкъынъ ве отлагъынънынъ къойлары олып исе,
бизлер Сени эбедиен шуретлейджекмиз,
несильден несильге Сени макътайджакъмыз!

Исраильнинъ гъайрыдан тикленюви ичюн дува

79 ¹ Баш чалгъыджи ичюн. «Шошаним-эдут» авасында. Асафнынъ зебуры.

- ² Эй, Исраильнинъ Чобаны, динъле!
Озюньни косътер, эй, Юсуфны сюрю киби етеклеген,
Керувлар устюнде отургъан Алла!
- ³ Эфраим, Биньямин, Менаше эвлятларынынъ алдында
Озъ къудретинъни косътер,
бизни къуртармагъа кель!
- ⁴ Эй, Алла, бизни Озюнье къайтар,
Сенинъ юзюнь парылдасын,
сонъ бизлер къуртулырмыз!
- ⁵ Ордуларнынъ РАББИ-Тааласы,
не вакъыткъадаже халкъынънынъ дуваларына
ачувланаджакъсынъ?
- ⁶ Сен оларгъа козьяшлы отъмек ашаттынъ,
къаде-къаде козьяшыны ичирдинъ.
- ⁷ Къомшуларымызнынъ бизнен талашкъанына себеп олдынъ,
душманларымыз бизни мыскъыллай.
- ⁸ Эй, Ордуларнынъ Алласы,
бизни Озюнье къайтар,
Сенинъ юзюнь парылдасын,
сонъ бизлер къуртулырмыз!
- ⁹ Мысырдан юзюм чубугъыны кетирдинъ,
халкъларны къувып, оны сачтынъ.
- ¹⁰ О ичюн ер азырлагъан эдинъ,
о да терен тамыр атып, бутюн ерни къаплады.
- ¹¹ Дагълар онынъ кольгесининъ тюрюнде къалды,
онынъ пытакълары Алланынъ кедр тереклери киби.
- ¹² Онынъ пытакълары денъизге къадар,
филислери исе дерьягъа* етти.
- ¹³ Не ичюн Сен онынъ диварларыны боздынъ?
Кечкен-кеткен эр бир ордулар онынъ юзюмини къопара.
- ¹⁴ Кийик домузлар онынъ тамырыны кемире,
тарла айванлары да оны ашай.
- ¹⁵ Эй, Ордуларнынъ Алласы, бизге къайтып кельсе!
Коктен бакъып, алымызны коръ,
шу багъны сакъла!
- ¹⁶ Онъ къолунънен сачкъан чубукъны,
Озюнь ичюн пекиткен пытакъны къорчала!

* 79.12 *Денъизге; дерьягъа* – Акъ денъиз ве Фират дерьясы акъкъында айтыладыр.

- 17 Мына, оны кесип, атешке ташлайлар,
олар Сенинъ гъазабынъдан ёкъ оладжакъ!
- 18 Элинъ онъ къолунъ олгъан акъайнынъ устюнде,
Озюнъ ичюн пекиткен инсан огълунынъ устюнде олсун!
- 19 Биз энди Сенден юзъ чевиремиз,
джанландыр бизни, ве биз Сенинъ Адынъны чагъырырмыз.
- 20 Ордуларнынъ РАББИ-Тааласы,
бизни Озюнъе къайтар,
Сенинъ юзюнъ парылдасын,
сонъ бизлер къуртулырмыз!

Байрам йыры

80 1 Баш чалгъыджи ичюн. Аль-хаггиттит. Асафнынъ *зебуры*.

- 2 Бизге кучъ берген Аллагъа къуванчнен йырлангъыз!
Якъупнынъ Алласына севинчнен къычырынгъыз!
- 3 Чалгъы ачынгъыз, даре урунгъыз,
татлы сесли сантыр ве арфаны чалынгъыз!
- 4 Янгъы ай пейда олгъан куню бору чалынгъыз,
толу ай куню, байрамымыз кунюнде!
- 5 Бу – Израильге къанундыр,
Якъуп Алласынынъ ферманыдыр.
- 6 Алла Мысыр топрагъына къаршы чыкъкъанда,
О, буны Юсуфкъа шаатлыкъ этип берди.
Анда мен англамагъан бир тиль эшиттим.
- 7 «Онынъ елькесиндеки юкни энгиллештирдим,
къоллары сепетлерден къуртулды.
- 8 Белялы кунъде Мени чагъырдынъ,
ве Мен сени къуртардым,
гурюльдеген кок ичинден санъа джевап бердим,
Мерива сувларында сени сынадым».

Сэла

- 9 «Динъле, халкъым, Мен санъа шаатлыкъ этеджегим,
эй, Израиль, эгер сен Мени динълеген олсанъ!
- 10 Арангъызда башкъа алла олмасын,
ят халкънынъ алласына бель букме.
- 11 РАББИ олгъан Алланъ – Меним,
Мен сени Мысыр топрагъындан алып чыкътым.
Агъзынъны кенъдже ач, Мен оны толдураджагъым!
- 12 Амма халкъым лафыма къулакъ асмады,
Израиль Мангъа бойсунмагъа истемеди.
- 13 Шунунъ ичюн Мен оларны инат юреклеринен къалдырдым,
бильгенлери киби яшасынлар, дедим.
- 14 Къана, эгер халкъым Мангъа къулакъ асса,

- Исраиль Меним ёлларымдан юрсе,
¹⁵ душманларыны бир анъде енъер эдим,
 зулум эткенлернинъ устюне къолумнен басар эдим!
¹⁶ РАББИден нефрет эткенлер Онъа боюн эгер эдилер,
 оларнынъ вакътына сонъ олмаз эди!
¹⁷ Оларгъа энъ яхшы богъдайны ашаттырыр эдим,
 къаядан бал акъыздырып, оларны тойдурыр эдим!»

Алла – баш Къады!

81 Асафнынъ зебуры.

- ¹ Алла, аллаларнынъ топлашувунда турып,
 аллалар арасында къарар чыкъара.
² «Не вакъыткъадже сиз адалетсиз суд этерсиз,
 ярамай адамларгъа кулер юзьнен бакъарсыз?»
- ³ Фукъаре ве оксюзининъ тарафыны алынъыз,
 заваллы ве факъыргъа адалет косьтеринъиз!
⁴ Фукъаре ве факъырни къорчаланъыз,
 ярамайларнынъ къолундан азат этинъиз оларны!
⁵ Олар бильмейип ве анъламайып къаранлыкъта юрелер;
 атта ер юзюнинъ темеллери сарсыла.
⁶ Мен айттым: “Сиз аллаларсынъыз,
 эпинъиз Юдже Алланынъ огъуллаарысынъыз!”
⁷ Лякин инсан киби оледжексинъиз,
 эр бир башлыкъ киби тюшеджексинъиз!»
⁸ Тур, эй, Алла, ер юзюни укюм эт,
 бутюн халкълар Сенинъкидир!

Сэла

Душманларны магълюбиетке огъраткъан дува

82 ¹Йыр. Асафнынъ зебуры.

- ² Эй, Алла, индемей турма,
 сесинъни кесме, арекетсиз къалма, эй, Алла!
³ Мына, Сенинъ душманларынъ
 шамата къопара,
 Сенден нефрет эткенлер
 баш котерелер.
⁴ Сенинъ халкъынъа къаршы
 фитнеджилик япалар,
 Сен къорчалагъан адамларынъа къаршы
 акъыл танышалар.
⁵ «Барайыкъ да, оларны халкълар сырасындан
 ёкъ этейик,
 Исраильнинъ ады башкъа хатырланмасын!» – дедилер.

- 6 Олар бир юрек олып,
Санъа кършы анълашма тиздилер.
- 7 Мына, Эдом ве Исмаилнинъ чадырлары,
Моав ве хагрийлилер,
- 8 Гивал, Аммон ве Амалек огъуллеры,
фелестинлилер эм де Тир сакинлери.
- 9 Ашшур да оларгъа къошулып,
Лут огъуллерына кучь берди.
- 10 Сен Кишон вадийинде мидьянлыларгъа,
Сисера ве Явинге япкъанынъны оларгъа да яп.
- 11 Олар Эн-Дорда ёкъ этильди,
топракъ ичюн кубре олды.
- 12 Орев ве Зеевге япкъанынъны
оларнынъ мырзаларына яп,
Зевах ве Цалмуннагъа не япкъан олсанъ,
оларнынъ бутюн башлыкъларына да шойле яп.
- 13 «Алланынъ мескенлерини озюмизге
мульк этип алайыкъ!» – деген эди олар.
- 14 Эй, Аллам, олар савурылгъан тоз киби,
ельнинъ огъуне тюшкен тобан киби олсунлар.
- 15 Атеште дагълар янгъаны киби,
алев къаяларны куйдюрген киби,
- 16 Сен боран чагъырып оларны айда,
башларына туфан кетирип, кърккъуз.
- 17 Олар Сенинъ Адынъны къыдырсынлар деп,
бетлерини утанчнен къапла, я РАББИ!
- 18 Олар эбедий масхара олып, кърккъугъа далсынлар,
резиль олып, ёкъ олсунлар!
- 19 Эм де бильсинлер: Сенинъ Адынъ – РАББИ,
бутюн дюньяда ялынъыз Сен – Юдже Алласынъ!

Сэла

Раббининъ Эвинде олмагъа истек

83 1 Баш чалгъыджи ичюн. Аль-хаггиттит. Къорах огъуллерынынъ зебуры.

- 2 Ордуларнынъ РАББИси,
Сенинъ мескенлеринъ не къадар гузельдир!
- 3 РАББИнинъ азбарларыны сагъынып, джаным тарсыкъа,
юрегим, беденим Тири Аллагъа къуванчнен кычыра!
- 4 Сенинъ кърбан ерлеринъ янында
къушчыкъ биле озюне ер
ве кърарылгъач балалары ичюн юва тапа,
Ордуларнынъ РАББИси, меним Падишам ве Аллам!

5 Не де бахтлыдыр Сенинъ эвинъде яшагъанлар!
Олар токътамайып Сени макътайджакълар!

Сэла

6 Не де бахтлыдыр кучюни Сенде тапкъан,
юрек сокъакълары Сенинъ тарафынъа бакъкъанлар!

7 Агълав вадийинден* кечкенде,
анда чешмелерни ачар,
ягъмур анда ягъып, берекет берер.

8 Оларнынъ кучюне кучъ къошулуыр,
Сионда Алланынъ огюнде олар корюнир!

9 Ордуларнынъ РАББИ-Тааласы,
меним дувамны динъле!
Къулакъ ас, эй, Якъупнынъ Алласы!

Сэла

10 Эй, Алла, бизим Къалкъанымызгъа бакъ,
Месихинънинъ бетини корь!

11 Сарайынънынъ азбарында кечкен бир кунь
башкъа бинъ куньден яхшыдыр!
Ярамайларнынъ чадырларында яшагъанымдан
Алла Сарайынынъ босагъасы янында тургъаным яхшыдыр!

12 РАББИ-Таала – кунеш ве къалкъандыр;
хайыр ве шуретни РАББИ багъышлар,
къабаатсыз ёлларнен юргенлерден О, эйиликни айырмаз!

13 Ордуларнынъ РАББИси,
не де бахтлыдыр Санъа ишангъан инсан!

Исраильге мераметлик дуvasы

84 1 Баш чалгъыджи ичюн. Къорах огъулларынынъ зебуры.

2 Я РАББИ, Сен Озь топрагъынъа мерамет косътердинъ,
Якъупны эсирликтен къайтардынъ,

3 халкъынънынъ къабаатыны багъышладынъ,
бутюн гуналарыны ёкъ эттинъ!

Сэла

4 Бутюн гъазабынъны ичинъе сакълап,
янаяткъан ачувынъдан вазгечтинъ.

5 Эй, Алла, бизим Къуртарыджымыз,
кене бизни Озюнге къайтар,
бизге къаршы афакъанынъны тындыр!

6 Бизге эбедиен гъазапланаджакъсынъмы?
Несильден несильге гъазабынъны сачаджакъсынъмы?

* 83.7 Агълав вадийи – къ. еуд. «Бака вадийи» демектир. Ерусалимге кеткен ёлджуларнынъ огюне расткельген къуру вадийдир.

- 7 Халкъынъ Сенден къувансын деп,
бизни гъайрыдан джанландырмазсынъмы?
- 8 Я РАББИ, бизге севгинъни косътер,
къуртарувынъны бизге багъышла!
- 9 РАББИ олгъан Алла не айтаджагъына мен къулакъ асарым.
О, Озь халкъынен ве азизлеринен барышыкъ тюзер,
амма олар кене ахмакълыкъкъа къайтмасынлар.
- 10 Акъикъатен, Алладан къоркъкъанларгъа
къуртулыш пек якъындыр,
бизим топрагъымызда шурети битмесин!
- 11 Севгинен акъикъат корюшелер,
догърулыкъ ве аманлыкъ опюшелер!
- 12 Акъикъат ерден чыкъар,
догърулыкъ коктен бакъар,
- 13 РАББИ эйилик ёллар,
ве топрагъымыз мейва берер.
- 14 Адалет Онынъ алдында юрер,
адымларына ёлни косътерир.

Къаарь кунюнде ярдым дуvasы

85 Давутнынъ дуvasы.

- 1 Къулагъынъны меним тарафыма тутып,
манъа джевап бер, я РАББИ,
чюнки мен заваллы ве факъырым.
- 2 Джанымны сакъла, чюнки мен Сенден къоркъам.
Санъа умют багълагъан къулунъны къуртар,
я РАББИ!
- 3 Манъа мерамет эт, Рабби,
мен эр кунъ Санъа ялварам.
- 4 Къулунънынъ джаныны къувандыр,
чюнки Санъа, я Рабби, джаным ынтыла.
- 5 Сен, Рабби, хайырлы багъышлайыджысынъ,
Сени чагъыргъанларнынъ эписине буюк севгинъни
ачасынъ!
- 6 Меним дувамны эшит, я РАББИ,
ялваргъан сесиме къулакъ ас!
- 7 Мусибет кунюнде Сени чагъыраджагъым,
ве Сен манъа джевап береджексинъ.
- 8 Аллалар арасында Санъа ошагъаны ёкъ,
ишлеринъе тенъ кельгени де ёкъ, я Рабби!
- 9 Сен яраткъан бутюн халкълар келип,
Сенинъ алдынъда бель букеджеклер
ве Адынъны шуретлейджеклер, я Рабби!

- 10 Сен улусынъ, аджайип шейлер япасынъ.
Ялынъыз Сен – Алласынъ.
- 11 Озь ёлунъны манъа огрет, я РАББИ,
Сенинъ акъикъатынъа коре юреджегим;
Адынъдан къоркъмакъ ичюн
юрегимни къавий эт!
- 12 Рабби-Таала, джан-юректен Санъа шукюр этеджегим,
эбедиен Адынъны шуретлейджегим!
- 13 Сен манъа буюк севгинъни косътердинъ,
олюлер дюньясынынъ чукъурындан джанымны къуртардынъ!
- 14 Аллам, къопай адамлар манъа къаршы котерильди,
джанаварлар ордусы джанымны къыдыра;
олар Сени акъылына биле кетирмейлер!
- 15 Амма Сен, Рабби, шефкъатлы ве мераметлисинъ,
пек сабырлы, чокъ севген ве ишанчлысынъ!
- 16 Манъа бакъып, аджы мени,
Озь къулунъны къуветлендир,
къул-къадынынънынъ огълуны къуртар!
- 17 Разылыгъынънынъ бельгисини манъа косътер,
оны менден нефрет эткенлер коръсюн
ве масхара олсунлар!
Сен, РАББИ, манъа ярдым эттинъ
ве меним гонълюмни алдынъ!

Ерусалимге шурет

- 86** 1 Къорах огъулларынынъ зебуры. Йыр.
2 Онынъ темели азиз дагълар устюндедир.
РАББИ Якъупнынъ бутюн мескенлеринден
Сион шеэрининъ араба къапуларыны севе.
3 Сенинъ акъкъынъда шанлы сёзлер айтыла,
эй, Алланынъ шеэри!

Сэла

- 4 «Мени таныгъанларгъа Рахав ве Вавилонны анъарым;
мына, Фелестин, Тир, Хуш акъкъында:
“О, шу ерде догъгъан”, – дерлер.
5 Сион акъкъында исе:
“Бу адам ве шу адам о ерде догъгъан;
Юдже Алла оны пекитир”», – дерлер.
6 РАББИ халкъларны джедвельге алгъанда:
«О, шу ерде догъгъан», – деп язып къояр.

Сэла

- 7 Эм йырлайлар, эм ойнайлар:
«Меним бутюн менбаларым Сенде!»

Аджыныкълы ярдым сорап

87 ¹Йыр. Къорах огъуларынынъ зебуры. Баш чалгъыджи ичюн. Аль-махалат леаннот. Эзрахлы Хеманнынъ маскили.

- ² Я РАББИ, Алла-Къуртарыджым,
гедже-куньдюз Санъа фигъан къопарам.
- ³ Дувам алдынъа етип барсын,
меним фигъаныма къулакъ ас!
- ⁴ Мусибетлерден джаным тойды,
олюлер дюньясына аятым якъынлашты.
- ⁵ Мезаргъа кетейткъанларнен бир олдым,
кучътен кесильген адам киби олдым.
- ⁶ Олюлер арасына ташлангъаным,
мезарда яткъан джесетлер киби.
Сен оларны энди хатырламайсынъ,
олар тюшип кеткен къолунъдан.
- ⁷ Сен мени энъ терен чукъургъа къойдынъ,
къаранлыкъ, тюпсюзлик ичине ташладынъ.
- ⁸ Гъазабынъ устюме агъыр юк киби чёкти,
бутюн далгъаларынънен мени эзип ташладынъ.

Сэла

- ⁹ Танышларымны менден узакълаштырдынъ,
мени олар ичюн игренч яптынъ;
мен къапалдым, чыкъып оламайым.
- ¹⁰ Яныкътан козьлерим зайыфлашты.
Я РАББИ, Сени бутюн кунь чагъыра эдим,
къолларымны Санъа таба узаттым.
- ¹¹ Олюлерге аджайип шей косътереджексинъми?
Олюлернинъ рухлары турып, Сени шуретлейджеклерми?

Сэла

- ¹² Мезарда Сенинъ севгинъ илян этилирми?
Сенинъ садакъатынъ олюм еринде олурмы?
- ¹³ Къаранлыкъта Сенинъ аджайип ишлеринъни,
унутылгъан дюньяда Сенинъ догърулыгъынъны биледжеклерми?
- ¹⁴ Амма мен Сенден ярдым истейим, я РАББИ,
саба эрте дувам Сени къаршылай.
- ¹⁵ Я РАББИ, не ичюн джанымны ред этесинъ?
Не себептен менден юзъ чевиресинъ?
- ¹⁶ Мен гъарип, яшлыгъымдан башлап сёнем,
Сенинъ дешетли шейлеринъни чектим, уют джойдым.
- ¹⁷ Гъазабынъ меним башыма тюшти,
Сенинъ къоркъузгъанынъ мени йыкътырды.
- ¹⁸ Сув киби олар мени эр кунь саралар,

эписи мени алкъагъа алалар.

- ¹⁹ Севгилилеримни ве достларымны Сен менден
узакълаштырдынъ,
меним танышларым къаранлыкъта.

Аллагъа садыкъ падиша

88 ¹Эзрахлы Этаннынъ маскили.

- ² Я РАББИ, Сенинъ буюк севгинъ акъкъында эбедиен
йырлайджагъым,
акъикъатынъны бутюн несиллерге бильдиреджегим!
- ³ Севгинъ эбедиен къатты турар, дедим;
акъикъатынъны коклерде ерлештирдинъ!
- ⁴ «Мен Озь сайлагъаныма васиет бердим,
къулум Давуткъа ант эттим:
- ⁵ Сенинъ союзъ эбедиен кесильмез,
эвлятларынъ несиллернинъ эписине падишалыкъ этер».
- ⁶ Я РАББИ, коклер Сенинъ аджайип ишлеринъни шуретлер,
азизлер топлашувунда акъикъатынъны макътарлар!
- ⁷ Коклерде РАББИге тенъ бармы?
Алланынъ огуллары арасында РАББИ киби сою бармы?
- ⁸ Азизлернинъ буюк топлашувунда Алла къоркъунчлы,
этрафындакилернинъ эписи ичюн О, къоркъунчлыдыр.
- ⁹ Я РАББИ, Ордуларнынъ Алласы!
Сен киби къудретли кимдир, я РАББИ?
Акъикъатынъ бутюн этрафынъны сарды!
- ¹⁰ Сен къутургъан денъизге падишалыкъ этесинъ,
далгъалары котерильгенде, оларны Сен тынчландырасынъ.
- ¹¹ Сен Рахавны тар-мар этип, олюм алына кетирдинъ,
кучлю къолунънен душманларынъны дагъыттынъ.
- ¹² Коклер – Сенинъ, ер де Сенинъ,
дюнья ве онынъ барлыгъыны Сен яраттынъ.
- ¹³ Шималь ве дженюп тарафларыны Сен яраттынъ,
Тавор ве Хермон дагълары Адынъа къуванчнен къычыралар.
- ¹⁴ Сенинъ къолларынъ къавий,
къолунъ кучлю, онъ къолунъ юксектир!
- ¹⁵ Тахтынънынъ темели – адалет ве догърулыкъ,
севгинен садыкълыкъ – эр даим алдынъда.
- ¹⁶ Не де бахтлыдыр бору сесини бильген халкъ,
олар Сенинъ юзюнь ярыгъында юрерлер!
- ¹⁷ Адынъа халкъ бутюн кунъ севинир,
адалетинънен юкъарыгъа котерилир!
- ¹⁸ Оларнынъ къувети – Сенсинъ,

Сэла

- Сенинъ разылыгъынънен бизим союмыз гъалебе къазаныр!
- 19 Керчектен, бизим къалкъанымыз – РАББИнинъкидир,
падишамыз – Израильнинъ Азизининъкидир.
- 20 Бир вакъытта Сен Озь азизлеринъе руяда дединъ:
«Мен бир джесюрге ярдым ёлладым,
халкъ арасындан сайлангъанны юксельттим.
- 21 Къулум Давутны таптым,
мукъаддес ягънен оны якътым.
- 22 Къолум эбедиен онен оладжакъ,
Озюм онъа кучъ береджегим.
- 23 Душман оны енъип оламаз,
къанун бозгъаннынъ огълу онъа зулум эталмаз.
- 24 Душманларыны онынъ козю огюнде къыраджагъым,
ондан нефрет эткенлерни ураджагъым.
- 25 Меним акъикъатым ве севгим онен,
Меним Адымнен о, енъеджек.
- 26 Онынъ къолуны денъиз устюне,
онъ къолуны – озенлер устюне къояджагъым».
- 27 О, мени чагъырып, дейджек:
«Сен меним Бабамсынъ,
Алламсынъ, меним къуртарыджы Къаямсынъ!»
- 28 Мен оны биринджи огълум япарым,
дюнья падишаларындан юкъары къоярым.
- 29 Онъа севгимни эбедиен сакъларым,
онъа берген васиетим бозулмаз.
- 30 Онынъ сою эбедиен кесильмез,
онынъ падишалыкъ этювини коклернинъ кунълери киби девам
эйтирим.
- 31 «Эгер онынъ огъуллеры къанунларымны къалдырып,
къарарларыма коре юрмеселер,
32 эгер Меним къаиделеримни бозып,
эмирлеримни тутмасалар,
33 акъсызлыгъы ичюн оларны таягъымнен,
къабаатлары ичюн – котекнен джезаларым.
- 34 Лякин Озь севгимни ондан алмам,
садыкълыгъымны да денъиштирмем,
35 Озь васиетимни бозмам,
берген сёзюмден къайтмам.
- 36 Бир кере мукъаддеслигимнен ант эттим, –
Давуткъа ялан айтарыммы?
- 37 Онынъ сою эбедиен кесильмез,
тахты къаршымда кунеш киби турар!
- 38 Кок юзюндеки догъру шаат олгъан ай киби,

о, эбедиен къатты олып турар!»

Сэла

- 39 Амма энди Сен ред эттинъ, юзь чевирдинъ,
Озь Месихинъе пек гъзапландынъ,
40 къулунъа берген васиетинъден вазгечтинъ,
Онынъ таджыны топракъкъа аттынъ.
41 Бутюн къораларыны йыкътынъ,
къалелерини харабеге чевирдинъ.
42 Ёлдан кечкенлер эписи оны талай,
къомшуларынынъ алдында о масхара олды.
43 Онъа къаршы чыкъкъанларгъа Сен гъалебе бердинъ,
бутюн душманларыны къувандырдынъ.
44 Кылычынынъ уджуны къайтардынъ,
дженкте онъа кучь бермединъ.
45 Онынъ йылтыравыны битирдинъ,
тахтыны исе ерге урдынъ,
46 Яшлыкъ кунълерини къыскъарттынъ,
оны пек утандырдынъ.

Сэла.

- 47 Не вакъыткъадже, я РАББИ,
Озюнъни эбедий сакъларсынъ?
Не вакъыткъадже гъазабынъ атеш киби январ?
48 Омрюм не къадар къыскъа экенини хатырла!
Инсан огъуллаарыны бошуна яраттынъмы?
49 Яшагъан да, олюмни коръмеген адам бармы?
Олюлер дюньясындан джаныны къуртаргъан инсан бармы?

Сэла

- 50 Эвельки буюк севгинъ къаерде къалды,
я РАББИ?
Давуткъа Озь садъкълыгъынънен ант эткен эдинъ.
51 Къуллаарынъ не къадар масхара олгъаныны,
бутюн къудретли халкъларнынъ акъаретини
ичимде насыл ташыгъанымны хатырла,
я РАББИ!
52 Душманларынъ насыл сёггенлерини,
Месихинънинъ излерини мыскъыллагъанларыны унутма,
я РАББИ!
53 РАББИни эбедиен алгъышланъыз!
Амин! Амин!

Мусанынъ йыры

89 ¹ Алланынъ адамы Мусанынъ дуvasы.

² Я РАББИ, Сен бутюн несиллеримизге сыгъынакъ эдинъ.

- 3 Дагълар пейда олмаздан эвель,
ер ве дюньяны яратмаздан эвель,
асырлардан асырларгъа Сен Алласынъ!
- 4 Сен адамны топраккъа къайтарасынъ,
«Эй, инсан огъулары, къайтынъыз!» – дейсинъ.
- 5 Мына, Сенинъ козюнъ огюнде бинъ йыл
кечип кеткен тюневин киби,
бир гедже парчасы киби.
- 6 Адамларны сув ташкъыны киби алып кетесинъ,
олар тюш киби, саба оськен откъа ошайлар.
Саба отлар гуль ачып ешерир,
акъшам исе солып, къуруп кетер.
- 7 Сенинъ гъазабынъдан биз ёкъ олаятамыз,
Сенинъ ачувынъдан биз шашмалаймыз.
- 8 Сен гуналарымызны къаршынъа къойдынъ,
гизли ишлеримизни юзюннинъ ярыгъына чыкъарып къойдынъ.
- 9 Бутюн кунълеримиз Сенинъ гъазабынъ астында кече,
йылларымыз инъильтинен бите.
- 10 Омрюмизнинъ муддети етмиш йыл экен,
пек сагълам олсакъ – сексен.
Энъ гузель йыллар да замет ве беляда кече.
Олар тез кече, ве биз учып кетемиз!
- 11 Ким гъазабынънынъ кучюни,
Сенден къоркъусына ляйыкъ Сенинъ ачувынъны ким билир?
- 12 Кунълеримизни саймагъа бизни огрет,
ве бизим юрегимиз икметли олур.
- 13 Къайт бизге, я РАББИ, не къадар мумкюн?
Къулларынъны аджы!
- 14 Саба бизни буюк севгинъе тойдур,
ве биз бутюн омрюмиз севинчен кычырып къуванырмыз!
- 15 Сен бизни джезалагъан кунълеримизге коре,
беля коръген йылларымызгъа коре
энди къувандыр бизни!
- 16 Къулларынъа улу ишлеринъни,
оларнынъ огъулларына – шан-шуретинъни косътер!
- 17 Рабби-Тааламызнынъ разылыгъы бизнен олсун!
Къолларымызгъа О, берекет берсин,
къолларымызнынъ ишлери онъ кельсин!

Юдже Алланынъ дамы астында

- 90** 1 Юдже Алланынъ сыгъынагъында яшагъан адам
Къудретли Алланынъ кольгесинде раатланыр!
2 О, РАББИге айта:

- «О, меним сыгъынагъым ве къалем,
О, меним Аллам; умятим Онда!»
- ³ О, сени авджы тузагъындан,
ольдюриджи хасталыгъындан къуртарыр,
- ⁴ Озь къанатларынен сени япар,
къанатлары астында хавфсыз алда олурсынъ;
Онынъ акъикъаты санъа къалкъан ве къора олур!
- ⁵ Не гедженинъ дешетинден,
не кунъдюз учкъан окътан къоркъарсынъ,
- ⁶ не къаранлыкъта кезген вебадан,
не де уйледе къыргъан юкъма хасталыгъындан.
- ⁷ Сенинъ янынъда бинъ адам йыкъылып,
он бинъ адам онъ тарафынъда къырылса да,
бея санъа якъынлашып оламаз.
- ⁸ Сен тек козьлеринънен бакъып,
ярамайларгъа берильген джезаны кореджексинъ.
- ⁹ Сен: «РАББИ – сыгъынагъым», – дегенинъ,
Юдже Алланы мескен деп сайлагъанынъ ичюн,
- ¹⁰ башынъа бирде-бир бея тюшмез,
чадырынъа веба якъынлашмаз.
- ¹¹ О, сенинъ акъкъынъда Озь мелеклерине эмир этер,
ве олар бутюн ёлларынъда сени къорчалар.
- ¹² Олар сени къолларында котерип кетерлер,
аякъларынъ ташкъа сюрюнмез.
- ¹³ Арслан баласы ве зеэрли йыланларнынъ устюнден басып
кечерсинъ,
арслан ве аждерханы эзип ташларсынъ.
- ¹⁴ «Мени севгени ичюн, оны къуртараджагъым;
Адымны бильгени ичюн, оны къорчалайджагъым.
- ¹⁵ Мени чагъыргъанда, оны эшитеджегим,
къайгъылы кунюнде онен оладжагъым,
оны къуртарып, шуретлейджегим.
- ¹⁶ Узун омюрнен оны тойдураджагъым
ве онъа къуртарувымны косътереджегим!»

Шукюр йыры

- 91** ¹Зебур. Раатлыкъ куню ичюн йыр.
- ² Не де яхшыдыр РАББИни шуретлемек,
Сенинъ Адынъа чалгъы чалмакъ, Юдже Алла!
- ³ Саба – буюк севгинъни хабер этмек,
гедже исе – ишанчлы олгъанынъны!
- ⁴ Он телли алет ве арфа чалып,
сантырны чалып йырламакъ яхшы!

- 5 Я РАББИ, Озь ишлеринънен мени къувандырдынъ,
яраткъанларынъдан севинчнен къычырам!
- 6 Ишлеринъ не къадар буюктир, я РАББИ!
Пек терендир Сенинъ тюшюнджелеринъ!
- 7 Акъылы етмеген адам буны бильмез,
ахмакъ да буны анъламаз.
- 8 Ярамайларнынъ от киби пейда олгъаны,
акъсызлыкъ япкъанларнынъ гуль ачкъаны –
оларнынъ эбедий ёкъ олувы ичюндир.
- 9 Лякин Сен, я РАББИ, эбедиен Юджесинъ!
- 10 Душманларынъ, я РАББИ,
душманларынъ мытлакъа ёкъ олур,
акъсызлыкъ япкъанларнынъ эписи даркъалып кетер!
- 11 Лякин кийик бугъа насыл бойнузыны котерип юрсе,
Сен башымны шойле котерип юрсетирсинъ!
Меним башыма тазе зейтюн ягъыны якътылар.
- 12 Душманларым йыкъылгъаныны озь козюмнен корьдим,
манъа къаршы чыкъкъан яман душманнынъ къычыргъаныны
озь къулагъымнен эшиттим.
- 13 Инсафлы адам хурма тереги киби гуль ача,
Ливандаки кедр тереги киби юкселип осе.
- 14 РАББИнинъ Эвинде сачылгъан адамлар
Алламызнынъ азбарларында гуль ачарлар.
- 15 Олар къартайгъанда да, чокъ мейва берерлер,
тазе ве ешиль олурлар,
- 16 РАББИнинъ догърулыгъыны хабер этерлер,
«Къаям О, Онда ялан ёкъ», – дерлер!

Раббини шурет этмеге чагъырув

- 92** 1 РАББИ – Падишадыр!
О, улулыкъкъа кийинген!
РАББИ къудретке кийинген ве онен къушангъан!
Акъикъатен, дюнья къатты тура ве ич сарсылмаз!
- 2 Сенинъ тахтынъ къадимий замандан берли пекитильген,
Сен – асырлардансынъ!
- 3 Озенлер котериле, я РАББИ,
озенлер сесини котере,
озенлер буюк далгъаларыны котере.
- 4 Чокъ сувларнынъ шувултысындан,
денъизнинъ кучлю далгъаларындан
юкъарыдаки РАББИ кучлюдир!
- 5 Сенинъ шаатлыкъларынъ пек ишанчлыдыр,
Эвинъе эбедий мукъаддеслик яраша, я РАББИ!

Очь алгъан Алланы чагъырув

- 93** ¹Я РАББИ, очь алыджы Алла!
Очь алыджы Алла, Озь нурунъда корюн!
² Котериль, ернинъ Къадысы,
кибирли адамларнынъ джезасыны бер!
³ Я РАББИ, не вакъыткъадже ярамайлар тантана этеджеклер?
⁴ Олар ярамай сёзлерни къусалар,
акъсызлыкъ япкъанларнынъ эписи макътаналар,
⁵ Я РАББИ, Сенинъ халкъынъны хорлайлар,
Сенинъ мирасынъны азаплайлар,
⁶ тул къадынны ве ят халкълардан олгъанларны ольдюрелер,
оксюзлернинъ джаныны алаалар.
⁷ «РАББИ коръмез!
Якъупнынъ Алласы бильмез», – дейлер.
⁸ Эй, тентек адамлар, акъылынъызны топланъыз!
Не вакъыт акъылладжакъсыз, ахмакълар?
⁹ Къулакъны япкъан эшитмезми?
Козъни яраткъан коръмезми?
¹⁰ Халкъларны низамгъа къойгъан джезаламазми?
О, адамларгъа акъыл огрете!
¹¹ РАББИ инсанларнынъ фикирлерини,
оларнынъ бош олгъаныны биле.
¹² Не де бахтлыдыр, Сен оны низамгъа чеккен
ве Сен онъа къанунны огреткен адам,
я РАББИ!
¹³ Бойледже оны яман кунълерден сакълар,
ярамай адам ичюн чукъур къазылмагъандже.
¹⁴ РАББИ Озь халкъыны ред этмез,
Озь мирасыны ташлап кетмез.
¹⁵ Укюм этиов кене адалетли олур,
ве эписи догъру юреклилер онынъ пешинден бараджакъ.
¹⁶ Яманлыкъ япкъан адамлар алдында ким мени къорчалар?
Акъсызлыкъ япкъанларнынъ огюнде ким мени акълар?
¹⁷ Эгер РАББИ ярдымджым олмаса эди,
джаным чокътан сюкюнет дюньясында ятар эди.
¹⁸ «Аягъым тайды», – дегенимде,
Сенинъ буюк севгинъ мени тутып турды,
я РАББИ!
¹⁹ Ичимде къайгъыларым чокъ олгъанда,
Сенинъ теселлинъ юрегиме зевкъ берди.
²⁰ Олюм кетириджилернинъ тахты Сенинъ янынъда олурмы?
Олар низамнамелеринен беля кетирелер!

- ²¹ Олар топнен инсафлы адамгъа къаршы уджюм этелер
ве къабаатсыз къанны ерге тѣкелер.
- ²² Амма РАББИ меним къалем олды,
Аллам – сыгъынагъымнынъ къаясы.
- ²³ Оларнынъ къанунсызлыгъыны озьлерининъ башларына кетирир,
озьлерининъ яманлыкъларынен оларны къырып ташлар;
РАББИ олгъан Алламыз оларны къырып ташлар.

Шукюр йыры

- 94** ¹ Айдынъыз, келейик, РАББИге юксек сеснен йырлайыкъ!
Бизим Къуртарыджы Къаямызны алгъышлап къычырайыкъ!
- ² Онынъ янына шукюр сѣзюнен якъынлашайыкъ,
Онъа къуванчнен багъырып йырлайыкъ!
- ³ РАББИ – улу Алладыр,
бутюн аллалардан устюн улу Падишадыр!
- ⁴ Ернинъ теренликлери Онынъ къолундадыр,
дагълар тѣпелери де Онынъки.
- ⁵ Денъиз Онынъ, чюнки оны Озю яратты,
топракъны да Онынъ къоллары япты.
- ⁶ Айдынъыз, келейик, Онъа бель букип ибадет этейик,
бизни яраткъан РАББИнинъ огюнде тиз чѣкейик!
- ⁷ О, бизим Алламыздыр,
бизлер исе – Онынъ яйласынынъ халкъы,
Онынъ къолундаки къойлармыз.
Эгер бугунъ Онынъ сесине къулакъ аскъан олсанъыз!
- ⁸ «Сахрада Меривада олгъаны киби
ве шу куню Массада олгъаны киби*
юрегинъизни таш этменъиз!
- ⁹ О ерде бабаларынъыз Мени сынавдан кечирдилер,
ишимни корьген олсалар да, Мени сынадылар.
- ¹⁰ Къыркъ йыл бу несиль мени ачувландыра эди.
“Бу халкънынъ юреги адашкъан,
олар Меним ёлларымны бильмегенлер”, – дедим Мен.
- ¹¹ Шунинъ ичюн Мен гъазапланып ант эттим:
“Олар мытлакъа Меним раатлыкъ ериме кирмейджеклер”».

Раббини шурет этмеге чагъырув

- 95** ¹ РАББИге янъы бир йыр айтынъыз!
Эй, бутюн ер юзю, РАББИге йырланъыз!
- ² РАББИге йырланъыз, Адыны алгъышланъыз,

* 94.8 Мерива; Масса – къ. еуд. «масса» ве «мерива» деген сѣзлери «сынамакъ» ве «къавгъа этмек» демектир. Чыкъ 17.1-7 бакъ.

- къртарувыны кунь-куньден айтып беринъиз!
- ³ Шан-шуретини миллетлер арасында хабер этинъиз,
аджайип шейлерини бутюн халкъларгъа бильдиринъиз!
- ⁴ Акъикъатен РАББИ улудыр!
О, чокъ макътавларгъа ляйкъ!
Бутюн аллалардан зияде Ондан къркъмакъ керек!
- ⁵ Халкъларнынъ бутюн аллалары – бош путлардыр,
РАББИ исе коклерни яратты!
- ⁶ О, шан ве шурет ичинде,
мукъаддес мескенинде – къудрет ве гузеллик!
- ⁷ Эй, халкъ къабилелери, РАББИни алгъышланъыз,
РАББИнинъ шурети ве къудретини алгъышланъыз!
- ⁸ РАББИнинъ Адына ярашкъан шуретини беринъиз,
бахшышлар кетирип, Онынъ азбарларына киринъиз!
- ⁹ Мукъаддес шуретинде олгъан РАББИге ибадет этинъиз!
Бутюн ер юзю, Онынъ алдында титре!
- ¹⁰ Халкълар арасында бильдиринъиз:
«РАББИ – Падишадыр!»
Шунынъ ичюн дюнья къатты тура, о, къыбырдамаз асла.
Халкъларны О, адалетнен укюм этеджек!
- ¹¹ Коклер севинсин, ер юзю къувансын,
денъиз ве ичиндекилер гурьлесин!
- ¹² Тарлалар ве олардаки барлыкъ тантана этсинлер,
ормандаки бутюн тереклер къуванчнен къычырсынлар!
- ¹³ Буны РАББИнинъ огюнде этсинлер!
О, мында келе, ерни укюм этмеге келе!
О, дюньяны Озь адалетинен,
дюнья халкъларыны акъикъатынен укюм этеджек!

Рабби – Падишадыр!

- 96** ¹ РАББИ – Падишадыр!
Ер юзю къувансын,
чокъ адалар севинсин!
- ² Булутлар ве къаранлыкъ – Онынъ этрафында,
догърулыкъ ве адалет – тахтынынъ темелидир!
- ³ Онынъ огюнде атеш юре,
этрафтаки душманларны якъып ташлай.
- ⁴ Онынъ яшынлары дюньяны ярыкълата,
ер юзю буны корип титрей.
- ⁵ РАББИнинъ огюнде,
бутюн ернинъ Эфендиси огюнде
дагълар балавуз киби ирип кете.
- ⁶ Коклер Онынъ догърулыгъыны бильдире,

- Онынъ шуретини бутюн халкълар коре.
⁷ Утансын путларгъа хызмет эткенлер,
 бош путларынен макътанып юргенлер!
 Аллаларнынъ эписи, РАББИге ибадет этинъиз!
⁸ Я РАББИ, Сенинъ къарарларынъны эшитип,
 Сион къувана, Ехуданынъ шеэрлери севине.
⁹ Я РАББИ, бутюн ер юзюнинъ энъ Юджеси Сенсинъ,
 бутюн аллаларнынъ устюнден Сен юкъарысынъ!
¹⁰ Эй, РАББИни севгенлер, яманлыкътан нефретленинъиз!
 Озь азизлерининъ джаныны О, сакълай,
 ярамайларнынъ къолундан оларны къуртара.
¹¹ Инсафлыларгъа нур сачыла,
 догъру юреклилер къувана.
¹² Эй, инсафлылар, РАББИге къуванынъыз,
 Онынъ мукъаддес Адыны алгъышланъыз!

Алла дюньяда падишалыкъ япа

97 Зебур.

- ¹ РАББИге янъы бир йыр айтынъыз,
 чюнки О, аджайип шейлер япты!
 Озюнинъ онъ къолу, мукъаддес къудрети
 Онъа гъалебе кетирди!
² РАББИ Озь къуртарувыны косътерди,
 халкълар огюнде акъикъатыны ачты!
³ Исраиль халкъына олгъан севгиси ве
 садыкълыгъыны эседи,
 дюньянынъ дёрт тарафы Алланынъ
 къуртарувыны коръди!
⁴ Эй, бутюн ер юзю, РАББИге къуванчнен сесинъизни
 юксельтинъиз,
 севинчнен багъырынъыз ве чалгъы чалынъыз!
⁵ РАББИ ичюн сантыр чалынъыз,
 сантыр чалып, йырлар айтынъыз!
⁶ Боразан ве бору чалып,
 Падиша РАББИ огюнде къуванчнен кычырынъыз!
⁷ Гурълесин денъиз ве ичиндекилер,
 гурълесин дюнья ве узериндекилер!
⁸ РАББИнинъ алдында дерьялар шувулдасын,
 дагълар да къошулып севинчнен багъырсын!
⁹ О, ерни укюм этмеге келе.
 О, дюньяны адалетнен,
 халкъларны догърулыкънен укюм этеджек!

Мукъаддес Аллагъа шукюр

- 98** ¹РАББИ – Падишадыр,
титресин халкълар!
Керулар устюнде отура О,
ер юзю къалтырасын!
- ² Сионда РАББИ улудыр,
Юджедир О, бутюн халкълардан устюндир!
- ³ Сенинъ улу ве къоркъунчлы Адынъны шуретлесинлер!
О – мукъаддестир!
- ⁴ Падиша къудретлидир, О, адалет севе!
Сен догърулыкъны къургъансынъ,
Якъупнынъ союна адалет ве акъикъатны косътергенсинъ.
- ⁵ Юксельтинъиз Алламыз олгъан РАББИни,
Онынъ аякълары астына йыкъылып ибадет этинъиз!
О – мукъаддестир!
- ⁶ Онынъ руханийлери арасында Муса ве Харун бар эди,
Смаил де Онынъ Адыны чагъыргъанлар ичинде эди.
Олар РАББИни чагъыргъанда,
О, оларны эшите эди.
- ⁷ О, булут дирегинден оларнен субетлешти,
олар исе О берген шаатлыкъларны ве низамнамени сакълап
туттылар.
- ⁸ Алламыз олгъан РАББИ, Сен оларгъа джевап бердинъ.
Сен оларгъа багъышлайыджы Алла олдынъ,
лякин ишлери ичюн джезалайыджы да эдинъ.
- ⁹ Алламыз олгъан РАББИни юксельтинъиз,
азиз дагъында Онъа ибадет этинъиз,
чюнки Алламыз олгъан РАББИ мукъаддестир!

Шукюр гимни

- 99** Шукюр зебуры.
- ¹ Эй, бутюн дюнья, РАББИге къуванченен къычырынъыз!
- ² РАББИге севине-севине хызмет этинъиз,
Онынъ янына къуванчлы къычырувнен барынъыз!
- ³ Билинъиз ки, РАББИ – Алладыр,
О, бизни яраткъан,
бизлер де Онынъки оламыз!
Биз Онынъ халкъы ве яйласынынъ къойлары оламыз.
- ⁴ Къапуларына шукюр этип киринъиз,
азбарларына макътавлар айтып киринъиз!
Шуретленъиз Оны, Адыны алгъышланъыз!
- ⁵ РАББИ хайырлыдыр!

Онынъ мерамети эбедийдир!
Несильден несильге О, ишанчлы!

Давут падишанынъ вадеси

100 Давутнынъ зебуры.

- ¹ Севги ве адалетинъ акъкъында йырлайджагъым,
Санъа чалгъы чаладжагъым, я РАББИ!
- ² Гунасыз ёл акъкъында фикир юрсетеджегим,
Сен не вакъыт келеджексинъ манъа?
Эвим ичинде темиз юрекнен юреджегим.
- ³ Ярамай шейни козюм огюне кетирмейджегим,
мен джинает ишинден нефретленем,
бойле шей манъа япышмаз.
- ⁴ Бозукъ юрек менден узакълашыр,
яманлыкънен багълы олмам.
- ⁵ Башкъасы акъкъында гизлиден ошек айткъанны
мен ёкъ этерим,
юксектен бакъкъан ве юреги къабаргъан адамны асыл чыдамам.
- ⁶ Козьлерим дюньянынъ иманлыларында,
олар меним янымда олсун!
Къусурсыз ёллардан кеткен адам манъа хызмет этер!
- ⁷ Хаинлик япкъан адам меним эвимде яшамаз,
яланджы инсан козюм огюнде турмаз.
- ⁸ Саба эртеден дюньянынъ яманлыкъ япкъанларынынъ эписини
ёкъ этерим,
бутюн бея кетириджилерни РАББИнинъ шеэринден йыкъып
ташларым.

Азап чеккеннинъ дувасы

101 ¹Такъаттан кесильген, къасеветини РАББИнинъ алдына тёккен
заваллынынъ дувасы.

- ² Я РАББИ, дувамны эшит,
ярдым къычырувым Санъа етип барсын!
- ³ Бея баскъан кунюмде Сен менден юзь чевирме,
сесиме къулакъ ас,
Сени чагъыргъан кунюмде манъа тез джевап бер!
- ⁴ Мына, куньлерим тютюн киби ёкъ олып кетти,
кемиклерим атеште янгъан къарачыкълар киби!
- ⁵ Юрегим – къуругъан ве йыкъылгъан от киби,
отъмегимни ашамагъа биле унутама.
- ⁶ Аджыныкълы инъильдегенимден,
терим кемигиме япышып къалды.
- ⁷ Мен сахра пугъусына,

- харабеде кѡнгѡан байкѡушкѡа ошайым.
- ⁸ Козюме юкѡу кирмей,
дам устюнде ялынѡыз кѡалгѡан кѡуш киби отурам.
- ⁹ Душманларым эр кунъ мени акѡаретлейлер,
мени мыскѡыллагѡанлар меним адымнен лянет этелер.
- ¹⁰ Мен кульни отѡмек киби ашайым,
ичимлигимни козѡяшымнен кѡарыштырам.
- ¹¹ Сенинѡ ачувынѡ ве гѡазабынѡ ичюндир бу,
Сен мени котердинѡ де, ерге урдынѡ.
- ¹² Кунълерим – узангѡан кольге киби,
мен от киби кѡурудым.
- ¹³ Амма Сен эбедий олурсынѡ, я РАББИ,
несиллернинѡ эписи Сени акѡылда тутар.
- ¹⁴ Сен котерилип, Сионгѡа шефкѡат косьтереджексинѡ,
чюнки онѡа мерамет этмек вакѡты кельди,
бельгиленген вакѡыт кельди!
- ¹⁵ Онынѡ ташларыны кѡулларынѡ севди,
онынѡ тозуны биле аджыдылар.
- ¹⁶ Халкѡлар РАББИнинѡ Адындан,
бутюн дюнѡя падишалары – Сенинѡ шуретинѡден кѡоркѡар.
- ¹⁷ РАББИ Сионны янѡыдан кѡураджакѡ,
Озюнинѡ Шуретинде корюнеджек.
- ¹⁸ Заваллыларнынѡ дуvasына кѡулакѡ асаджакѡ,
ялварувларына хор бакѡмайджакѡ.
- ¹⁹ Бу шей келеджек несиль ичюн язылыр,
ве догѡуладжакѡ халкѡ РАББИни макѡтар.
- ²⁰ РАББИ мукѡаддес юксекликтен ашагѡы бакѡты,
коклерден ер юзюни козетти,
- ²¹ эсирлернинѡ инѡильтисини эшитти
ве олюм огѡулларыны азат этти.
- ²² Сонѡ Сионда РАББИнинѡ Адыны олар бильдирсинлер,
Ерусалимде Оны макѡтасынлар
- ²³ халкѡлар берабер топланаджакѡ вакѡытта,
падишалыкѡлар РАББИге хызмет этеджек вакѡытта.
- ²⁴ Ёлумда О, кѡуветимни алды,
кунълеримни О, кѡыскѡартты.
- ²⁵ «Аллам, омрюмнинѡ ярысында мени алма!» – дедим.
«Сенинѡ йылларынѡ да несиллерде девам этер!»
- ²⁶ Башында ерни Сен яраткѡансынѡ,
коклер де – Сенинѡ кѡолларынынѡ ишидир.
- ²⁷ Олар ёкѡ олып кетеджек,
амма Сен кѡаладжакѡсынѡ.
Бир урба киби, эписи ипранаджакѡ;

кирли урба дайын, оларны денъиштиреджексинъ,
 ве оларнынъ ерине башкъалары келеджек.

- ²⁸ Сен Озюнъ исе денъишмейджексинъ,
 Сенинъ йылларынъ ич битмейджек.
²⁹ Къулларынънынъ огъуллары яшайджакъ,
 оларнынъ эвлятлары Сенинъ огюнъде сарсылмаз тураджакъ.

Алланы шуретлев

102 Давутнынъ йыры.

- ¹ Эй, джаным, РАББИни алгъышла!
 Онынъ мукъаддес Адыны алгъышла,
 эй, бутюн ичим!
² Эй, джаным, РАББИни алгъышла,
 Онынъ бутюн эйиликлерини унутма!
³ О, бутюн къанунсызлыкъларынъны багъышлай,
 бутюн хасталыкъларынъны тедавийлей.
⁴ Аятынъны мезардан къуртара,
 башынъа буюк севги ве шефкъат таджыны кийдире.
⁵ Сен истеген эйиликлернен сени тойдура,
 яшлыгынънынъ кучюни къартал кучю киби янъарта.
⁶ РАББИ догъру арекет эте,
 бутюн эзильгенлерни адалетли укюм эте.
⁷ О, Озь ёлларыны Мусагъа,
 Озь ишлерини Израильнинъ огъулларына косътерди.
⁸ РАББИ мераметли ве шефкъатлыдыр!
 О, пек сабырлы; севгиси пек буюк!
⁹ О, эр вакъыт къабаатлап юрмез,
 О, эр вакъыт хошнутсыз олмаз.
¹⁰ Гуналарымыз ичюн къазангъанымызгъа коре О, япмады,
 бизге къабаатларымызгъа ярашкъан джеза бермеди.
¹¹ Кок ерден не къадар юксек олса,
 Ондан къоркъкъанларгъа буюк севгиси о къадар чокъ.
¹² Шаркъ гъарптан не къадар узакъта олса,
 акъсызлыкъларымызны бизден о къадар узакълаштырды.
¹³ Баба балаларына насыл шефкъатлы олса,
 РАББИ Ондан къоркъкъанларгъа шефкъатлы ола.
¹⁴ О, бизим теркибимизни биле,
 топракъ олгъанымызны эсинде тута.
¹⁵ Инсан кунълери бир откъа ошай,
 тарла чечеги киби гуль ача.
¹⁶ Онынъ устюнден ель эсип кече, ве о, ёкъ ола,
 онынъ ери биле оны танымаз.
¹⁷ Амма РАББИнинъ севгиси эбедийдир,

- Ондан къорккъъанларгъа бутюн асырларда даркъала.
- 18 Онынъ акъикъаты оларнынъ эвлятларына,
Онынъ васиетини туткъанларгъа
ве къаиделерини беджермеге ичюн унутмагъанларгъа даркъала.
- 19 РАББИ тахтыны коклерде ерлештирген,
Онынъ падишалыгъы эр ерге акимдир.
- 20 Эй, Онынъ мелеклери,
кучлю батырлар,
Онынъ сёзюне къулакъ аскъан
ве Онынъ айткъанларыны беджергенлер,
РАББИни алгъышлангъыз!
- 21 Эй, сизлер, Онынъ бутюн ордулары,
ирадесини эда эткен хызметчилер,
РАББИни алгъышлангъыз!
- 22 Эй, РАББИнинъ бутюн ишлери,
падишалыгъынынъ эр бир еринде Оны алгъышлангъыз!
Эй, меним джаным, РАББИни алгъышла!

Яратыджыгъа шукюр

- 103** 1 Эй, джаным, РАББИни алгъышла!
Аллам я РАББИ, Сен пек улусынъ,
шан-шуретке кийингенсинъ!
- 2 Сен ярыкъны урба киби киесинъ,
коклерни перде киби джаясынъ!
- 3 Сарайынънынъ юкъары одаларыны кок къуббеси устюнде
къургъансынъ,
булутлары Озюнге араба этип,
ельнинъ къанатлары устюнде кезесинъ.
- 4 Сен мелеклеринъни еллерге чевиресинъ,
хызметчилеринъни аевленген атешке айландырасынъ.
- 5 Ер эбедиен тепренмесин деп,
оны къатты темель устюне къойгъансынъ.
- 6 Онъа учурымны урба киби кийдиргенсинъ,
сувлар дагъларнынъ башына етип барды.
- 7 Сенинъ серт эмиринъден олар акъты,
Сесинъ гудюрдисинден тез къачып кеттилер.
- 8 Олар дагъларгъа чыкътылар,
вадийлерге тюштилер,
Сен бельгилеген ерге акътылар.
- 9 Сен оларгъа сынъыр къойдынъ,
сувлар оны кене кечип кетмез,
ерни кене къапламагъа сув ташкъыны къайтмаз.
- 10 Вадийлерде чешмелерни ачып йибердинъ,

- олар дагълар арасындан акъа,
11 бутюн кийик айванларны суvara,
кийик эшеклер де сувсап сув ичелер.
12 Шу сувлар боюнда кок къушлары къона,
олар пытакълар арасындан оте.
13 Юкъары эвлеринъден дагъларны суvarасынъ,
ер юзю ишлеринънинъ мейвасына тоя.
14 Сен айван ичюн от
ве инсан ичюн ешиллик осьтюресинъ.
Инсан ешиллик ишлете – топракъ аш бере.
15 Адамнынъ юрегини къувандыргъан шарапны,
инсан юзюнинъ йылтыраткъан ягъны,
юрегине къувет берген отъмекни де Сен яратасынъ.
16 РАББИнинъ тереклери,
Озю сачкъан Ливан кедрлери сувгъа тоя.
17 Оларнынъ пытакъларында къушлар юва ясай,
лейлекнинъ ювасы – чам тереклеринде.
18 Юксек дагълар – дагъ эчкилерине,
къаялар исе – къая къоянларнынъ сыгъынагъы.
19 Мевсимлерни косътермек ичюн О, айны яратты,
ве кунеш батаджакъ ерини биле.
20 Орталыкъкъа къаранлыкъ тюшюресинъ,
гедже ола,
ормандаки айванлар авгъа чыкъа.
21 Яш арсланлар ав къыдырып окюре,
Алладан аш истейлер.
22 Кунеш чыкъкъанда, олар топланалар,
юваларына къайтып, яталар.
23 Инсан исе озь ишине чыкъа,
акъшамгъадже чалышмакъ ичюн.
24 Я РАББИ, Сенинъ ишлеринъ не къадар чокътыр!
Эр шейни икметнен яраттынъ,
ер Сенинъ иджадынънен толу.
25 Мына, буюк, уджу корюндеген денъиз!
Анда махлюкъларнынъ сайысы ёкъ,
уфакъ ве буюк джанлылар бар.
26 Денъизде гемилер ялдай,
Сен, анда ойнасын деп, яраткъан ливьятан * да мында.
27 Оларнынъ эписи Сангъа умют этелер,
озь вакътында ашымызны берсин деп, беклейлер.
28 Оларгъа берсенъ, алалар,

* 103.26 *Ливьятан* – денъизде яшагъан пек буюк махлюкъ.

- кѡолунъны ачкъанынъда, эйилигинъе тоялар.
- ²⁹ Юзюнъни сакълагъанынъда, олар пек кѡоркъа,
нефеслерини кессенъ, ёкъ олалар
ве кене топраккъа кѡайталар.
- ³⁰ Озь джан берген Рухунъны ёлласанъ, яратылалар,
ер юзюне Сен янъы кѡыяфет бересинъ.
- ³¹ РАББИнинъ шурети эбедий олсун,
Озь ишлерине кѡувансын РАББИ!
- ³² О, ерге бакъкъанда, ер титрей,
дагъларгъа тийгенде, олар тютюн чыкъара.
- ³³ Омюрбилля РАББИге йырларым,
мен яшагъан вакътымда Аллама чалгъы чаларым!
- ³⁴ Меним лафым Онъа хош кельсин,
мен РАББИ ичюн кѡуванырым.
- ³⁵ Гуналылар дюньядан ёкъ олсун,
къанун бозгъанлар ёкъ олып кетсин!
Эй, джаным, РАББИни алгъышла!
Эльхамдюлилля!

Алла ве Онынъ халкъы

- 104** ¹ РАББИге шукюр этинъиз, Онынъ Адыны чагъырынъыз,
халкълар арасында ишлерини айтып беринъиз!
- ² Онъа йырланъыз, Онъа чалгъы чалынъыз,
бутюн аджайип шейлери акъкъында айтынъыз!
- ³ Мукъаддес Адынен макътанынъыз,
РАББИни къыдыргъанларнынъ юреги кѡувансын!
- ⁴ РАББИни ве Онынъ кѡудретини къыдырынъыз,
Онынъ юзюни эр вакъыт аранъыз!
- ⁵ Онынъ яраткъан аджайип шейлерини ве аляметлерини,
агъзындан чыкъкъан кѡарарларыны хатырланъыз!
- ⁶ Эй, Онынъ кѡулу Ибраимнинъ сою,
Озю сайлагъан Якъупнынъ огъулары!
- ⁷ О – Алламыз олгъан РАББИдир,
бутюн ер юзюнде Онынъ падишалыгъы кече.
- ⁸ О, берген васиетни эбедий акъылында тута,
берген сѡзюни – бинъ несиллер девамында.
- ⁹ О, сѡзюни – Ибраимге
ве антыны – Исхакъкъа берген эди.
- ¹⁰ Буны Якъупкъа низамнаме деп кѡойды,
Исраильге эбедий васиет деп берди.
- ¹¹ «Ханаан ерини санъа береджегим,
о, сенинъ топракъ мирасынъ олур», – деди.
- ¹² О вакъытта оларнынъ сайысы пек аз,

- о ерде исе кельмешеклер эди.
- 13 Бир халкътан башкъа халкъкъа,
бир падишалыкътан башкъа девлетке кече эдилер.
- 14 Алла оларнынъ джаныны агъыртмагъа кимсеге ёл бермеди,
олар ичюн падишаларгъа сертликнен дей эди:
- 15 «Меним сайлагъанларыма тийменъиз,
пейгъамберлериме яманлыкъ этменъиз!»
- 16 Ерге ачлыкъ кетирди,
бутюн ашлыкъны къурутып ташлады.
- 17 Лякин олардан алдын бир адамны,
къул олып сатылгъан Юсуфны ёллагъан эди.
- 18 Онынъ аякъларыны бугъавлады,
бойнуны демир алкъанен сарды.
- 19 Онынъ сёзю беджерильгендже,
РАББИнинъ сёзю оны сынады.
- 20 Падиша адам ёллап, оны къуртарды,
халкъларнынъ укюмдары оны азат этти.
- 21 Оны озь эвинде эфенди этип къойды,
бутюн мал-мулькюне башлыкъ этип къойды,
- 22 джаны истегени киби, везирлерини огютлесин,
акъсакълларына исе икметни огретсин.
- 23 О вакъытта Исраиль Мысыргъа кельди,
Якъуп Хам топрагъына кочъти.
- 24 Алла халкъыны пек чокълаштырды,
душманларындан кучълю япты.
- 25 Сонъ оларнынъ юреклеринде Озь халкъына къаршы нефрет,
къулларына къаршы фитнеджилик догъурды.
- 26 О, Озь къулу Мусаны
ве Озю сайлагъан Харунны ёллады.
- 27 Оларнынъ арасында РАББИнинъ аляметлерини,
Хам топрагъында аджайип ишлерини косътерди.
- 28 РАББИ къаранлыкъ йиберди,
ве къаранлыкъ этрафны къаплады,
олар Онынъ эмирине къаршы чыкъмады.
- 29 Оларнынъ сувларыны къангъа чевирди
ве балыкъларыны ольдюрди.
- 30 Топракълларыны къыр бакълалары басты,
тап падишаларынынъ яткъан одасы толды.
- 31 Онынъ эмирине коре тюрлю боджеклер кельди,
мемлекетнинъ дёрт тарафыны чиркийлер басып алды.
- 32 Башларына ягъмур ерине бурчакъ ягъдырды,
топракълларына куйдюрген атеш ёллады.
- 33 Багълларыны ве инджир тереклерини урып йыкъты,

- эм оларнынъ ерлеринде тереклерни парчалады.
- 34 Онынъ эмирине коре сарынчкъалар пейда олды,
сайысы олмагъан чегерткилер чыкъты.
- 35 Топракъларынынъ бутюн отларыны ашап ташладылар,
тарладаки берекетни ашап битирдилер.
- 36 Бутюн мемлекетинде биринджи догъгъанларны,
эркеклик гъурурларыны ольдюрди.
- 37 Озь халкъыны исе алтын ве кумюшнен чыкъарды,
къабилелеринде ич бир хаста ёкъ эди.
- 38 Оларнынъ чыкъкъанына Мысыр севинди,
чюнки олардан къоркъу оларны къаплады.
- 39 РАББИ булутны перде киби джайды,
гедже ярыкъ олсун деп, атеш берди.
- 40 Олар истеди, ве Алла оларгъа боденелерни ёллады,
ве коктеки отъмекнен оларны тойдурды.
- 41 РАББИ къаяны ярып, сув акъызды,
къуру ерлер ортасында озен киби сув акъты.
- 42 О, Озь къулу Ибраимге сёз берген эди
ве акъикъатен бу мукъаддес сёзюни хатырлады.
- 43 Озь сайлагъан халкъыны къувандырып,
шенълендирип чыкъарды.
- 44 Оларгъа халкъларнынъ топракъларыны берди,
башкъа миллетлернинъ эмегининъ махсуллары оларгъа мирас
олды,
- 45 олар Алланынъ низамнамелерини беджерсинлер,
Онынъ къанунына бойсунсынлар!
Эльхамдюлилля!

Исраильнинъ гуналары акъкъында

- 105** ¹Эльхамдюлилля!
РАББИге шукюр этинъиз!
О, хайырлыдыр, ве эбедийдир Онынъ севгиси!
- ² РАББИнинъ къудретли ишлерини ким бутюнлей айта билир?
Онынъ макътавлы шейлерини ким толусынен беян эте билир?
- ³ Не де бахтлыдыр адалетли укюм эткенлер,
эр вакъыт догъру япкъан адамлар!
- ⁴ Я РАББИ, халкъынъа разылыгъынъны косътерген вакъытта
мени хатырла,
къуртарувынъны меним тарафыма ёлла!
- ⁵ Сайлагъанларынынъ аманлыгъыны корейим,
халкъынънен берабер къуванчнен шенъленейим,
Сенинъ мирасынънен макътанып юрейим!
- ⁶ Биз бабаларымызнен гуна яптыкъ,

- ёлдан урулдыкъ, бозукълыкъ яптыкъ.
- ⁷ Бабаларымыз Мысырда олгъанда,
Сенинъ аджайип шейлеринъни анъламадылар,
чокътан-чокъ мераметли ишлеринъни хатырламадылар,
денъиз янында, Къызыл денъиз янында исьян котердилер.
- ⁸ РАББИ исе, къудретимни косътермейим деп,
Озь Ады ичюн оларны къуртарды.
- ⁹ О, Къызыл денъизге къатты сёз айтты,
ве денъиз къуруды.
Санки сахранынъ ортасындан кечкенлери киби,
оларны терен денъиз тубюнден кечирди.
- ¹⁰ Нефрет эткеннинъ къолундан оларны къуртарды,
душман панджасындан сатын алды.
- ¹¹ Душманларыны сувлар басты,
олардан ич бириси къалмады.
- ¹² О вакъыт инандылар Онынъ сёзлерине,
макътав йырыны айттылар Онъа.
- ¹³ Амма тезден унуттылар Онынъ ишлерини,
Онынъ огютлерини беклемедилер.
- ¹⁴ Сахрада нефислерине бойсундылар,
адам олмагъан ерлерде Алланы сынадылар.
- ¹⁵ О, оларгъа истегенлерини берди,
амма джанларына ольдюриджи хасталыкъны ёллады.
- ¹⁶ Ордуда Мусаны пахыллададылар,
ве Харунны, РАББИнинъ азизини.
- ¹⁷ Ер ярылып, Датанны ютты,
Авирамнынъ тарафдарларыны къаплап алды.
- ¹⁸ Топлангъан ерлеринде атеш янды,
ярамайларны якъып ташлады.
- ¹⁹ Хорев дагъында бузавны ясадылар,
иритильген маденден япылгъан путкъа табындылар.
- ²⁰ Шунынънен шуретли Алласыны
от ашагъан огюз путуна денъиштирдилер.
- ²¹ Мысырда буюк ишлер япкъан,
Къуртарыджылары олгъан Алланы унуттылар.
- ²² Хам топрагъында аджайип шейлер япкъан,
Къызыл денъизде къоркъунчлы ишлер косътерген
Алланы унуттылар.
- ²³ Алла оларны ёкъ этмеге ниетленди.
Лякин Алла сайлагъан Муса
Онынъ огюнде арада турды,
гъазабыны къайтарды,
ве О, оларны ёкъ этмеди.

- 24 Сонъ олар гузель ерни хор эттилер,
инанмай эдилер Алланынъ сёзюне.
- 25 Чадырларында мырылдап отурдылар,
бойсунмадылар РАББИнинъ сесине.
- 26 О вакъыт Алла оларгъа къаршы къол котерди,
сахрада оларны ёкъ этмеге истеди.
- 27 Тюрлю топракъларда оларны даркъатып,
оларнынъ эвлятларыны халкълар арасында ёкъ этмеге истеди.
- 28 Олар Баал-Пеор адлы путкъа япыштылар,
олюлер ичюн берильген къурбанларны ашадылар.
- 29 Япкъан ишлеринен Алланы ачувландырдылар,
сонъ ольдюрюджи маразгъа огърадылар.
- 30 Пинехас турды да, арагъа чыкъты,
ве ольдюрюджи мараз кесильди.
- 31 Бу иш онъа инсафлыкъ деп сайылды,
несильден несильге эбедий олды.
- 32 Мерива сувлары янында Алланы гъазапландырдылар,
олар ичюн Мусанынъ башына бея кельди.
- 33 Олар онынъ джаныны агъырткъанларында,
Муса тюшюнмейип лаф къачырды.
- 34 РАББИ оларгъа эмир эткен эди,
олар исе къырмадылар ят халкъларны,
- 35 амма башкъа халкъларнен къарышып,
оларнынъ ишлерини огрендилер,
- 36 оларнынъ путларына табындылар,
путлар исе тузакъ олды оларгъа.
- 37 Озь огъулларынен къызларыны ольдюрюп,
джинлерге къурбан кетирдилер.
- 38 Ханаан путларына къурбан кетирюп,
огъул ве къызларынынъ гунасыз къаныны тёктилер,
топракъ исе къангъа батып арам олды.
- 39 Олар япкъан ишлери ичюн арам олдылар,
арекетлеринен ороспулыкъ япкъан киби олдылар.
- 40 О вакъыт РАББИ Озь халкъына гъазапланды,
Озюнинъ мирасындан нефретленди.
- 41 Оларны башкъа халкъларнынъ къолуна берди,
олардан нефрет эткенлер оларгъа эфендилик этип башлады.
- 42 Душманларындан олар зулум чектилер,
оларнынъ къолу астында баш эгип юрдилер.
- 43 Чокъ керелер РАББИ оларны къуртаргъан эди,
олар исе даа инатлана эдилер,
ве озь яманлыкълары ичюн алчакълаштырылдылар.
- 44 Лякин О, оларнынъ агъыр алларына итибар этти,

- оларнынъ ярдымгъа чагъырувыны эшитти.
- 45 Оларгъа берген васиетини хатырлады,
буюк севгиси ичюн оларны адждыды.
- 46 Оларны эсир алгъан эписининъ юрегинде
оларгъа нисбетен шефкъат догъурды.
- 47 РАББИ олгъан Алламыз, бизни къуртар!
Халкълар арасындан бизни топлап ал,
Сенинъ мукъаддес Адынъны шуретлейик,
Сенинъ шуретли ишлеринънен макътанайыкъ!
- 48 РАББИ олгъан Исраильнинъ Алласына
эбедиен, бутюн асырларда бинъ шукюрлер олсун!
Бутюн халкъ исе: «Амин» – десин!
Эльхамдюлилля!

Раббининъ Озь халкъына севгиси

- 106** 1 РАББИге шукюр этинъиз!
О, хайырлыдыр ве эбедийдир Онынъ севгиси!
- 2 РАББИ сатын алгъан адамлар бойле айтсынлар!
О, оларны душман къолундан къуртарды,
- 3 тюрю мемлекетлерден топлап алды:
шаркътан ве гъарптан, шималь ве дженюптен!
- 4 Олар сахрада, адам олмагъан ёлларда юре эдилер,
адам яшагъан бир шеэр тапамадылар.
- 5 Ач олып, сувсуз къалгъан эдилер,
джанлары ичлеринде иримекте эди.
- 6 Беяда РАББИни чагъырдылар,
ве О, оларны азапларындан къуртарды.
- 7 О, оларны догъру ёлгъа чыкъарды,
олар ерлешеджек ерге алып кетирди.
- 8 РАББИге шукюр этсинлер буюк севгиси ичюн,
инсан огъууларына косътерген аджайип ишлери ичюн!
- 9 О, сувсагъан джанны тойдурды,
ач олгъан джанны эйиликнен толдурды.
- 10 Къаранлыкъта, олюм кольгесининъ тубюнде къалдылар,
демир зынджырларында азап чеке эдилер,
- 11 чюнки Алланынъ эмирлерине къаршылыкъ косътердилер,
Юдже Алланынъ ирадесине хор бакътылар.
- 12 О, агъыр ишнен оларнынъ юрегини йымшакъ этти,
олар абынды, ярдымджылары исе ёкъ эди.
- 13 Беяда РАББИни чагъырдылар,
ве О, оларны азапларындан къуртарды.
- 14 Къаранлыкъ ве олюм кольгесинден оларны азат этти,
бугъавларыны сындырып ташлады.

- 15 РАББИге шукюр этсинлер буюк севгиси ичюн,
инсан огъуллаарына косътерген аджайип ишлери ичюн!
- 16 О, бакъыр араба къапуларны парча-парча этти,
демир пармакълыкъларны сындырып ташлады.
- 17 Къанунсыз ёллардан кетип, олар ахмакъ олдылар,
япкъан яманлыкълары ичюн азап чектилер.
- 18 Джанлары эр бир ашны ред этти,
олюм араба къапусына якъынлаша эдилер.
- 19 Беяда РАББИден ярдым истедилер,
ве О, оларны азапларындан къуртарды.
- 20 Сёзюни ёллап, оларны тедавийледи,
оларны мезарларындан чыкъарып алды.
- 21 РАББИге шукюр этсинлер буюк севгиси ичюн,
инсан огъуллаарына косътерген аджайип ишлери ичюн!
- 22 РАББИге шукюр къурбаныны кетирсинлер,
Онынъ ишлерини къуванчнен къычырып бильдирсинлер!
- 23 Гемилерде денъизге чыкъкъанлар да,
буюк сувларда иш япкъанлар да
- 24 РАББИнинъ ишлерини,
теренликлерде косътерген аджайип шейлерини коръдилер.
- 25 О, эмир этти ве кучлю боран кетирди,
денъиз далгъаларыны юкъярыгъа котерди.
- 26 Далгъалар коклерге чыкъып,
теренликке йыкъылды,
шу беядан гемиджилер
рухтан тюшти.
- 27 Олар сархош киби салланып айланды,
бутюн акъыллары башындан учты.
- 28 Беяда РАББИни чагъырдылар,
ве О, оларны азапларындан къуртарды.
- 29 РАББИ боранны тындырды,
сув далгъаларыны да ятыштырды.
- 30 Сувлар ятышкъаны ичюн, адамлар севинди,
ве О, оларны арзу эткен ялыгъа алып кельди.
- 31 РАББИге шукюр этсинлер буюк севгиси ичюн,
инсан огъуллаарына косътерген аджайип ишлери ичюн!
- 32 Халкъ топлашувларында Оны юксельтсинлер,
акъсакълалар джемиетинде Оны макътасынлар!
- 33 РАББИ озенлерни сахрагъа айландырып,
чокъракъларны исе – къуру топракъкъа.
- 34 Ернинъ сакинлерининъ яманлыгъы ичюн,
берекетли топракъны тузлу ерге чевирир.
- 35 О, сахрани гольге айландырып,

- ве кѳуру топракѳны – чокѳракѳларгѳа.
³⁶ Ач олгѳанларны шу ерге ерлештирир,
 олар яшамакѳ ичюн шеэр кѳурарлар.
³⁷ Тарлаларны экерлер, юзюм багѳларыны сачарлар,
 андан буюк берекет алырлар.
³⁸ РАББИ оларнен разы олур,
 олар пек чокѳлашыр,
 маллары да ич эксильмез.
³⁹ Олар азлашып кѳалдылар,
 зулум, бея ве кѳайгѳыдан йыкѳылдылар.
⁴⁰ О, мырзаларны масхара этти,
 ёлсуз сахрада оларны юрсетти.
⁴¹ Фукѳарени исе факѳырлыкѳтан чыкѳарыр,
 несилини кѳой сюрюси киби чокѳлаштырыр.
⁴² Догѳру олгѳанлар буны корип кѳуваныр,
 бутюн арам олгѳанлар агѳзыны кѳапатып отурыр.
⁴³ Кимде акѳылы олса, буларны акѳылында тутаджакѳ,
 РАББИнинѳ буюк севгисини анѳлайджакѳ.

Алланынѳ севгисине шукюр!

- 107** ¹Тюркю. Давутнынѳ зебуры.
² Юрегим азыр!
 Йырларым ве чалгѳы чаларым,
 эй, Алла, меним шуретим!
³ Уянынѳыз, эй, арфа ве сантыр!
 Мен танѳда турарым!
⁴ Халкѳлар арасында Сени шуретлерим, я РАББИ,
 миллетлер ичинде Санѳа йырларым!
⁵ Сенинѳ севгинѳ коклерден де юксек,
 акѳикѳатынѳ да булутларгѳа узанып етер.
⁶ Эй, Алла, коклерден юкѳарыгѳа чыкѳ,
 шуретинѳ бутюн ер юзюни кѳапласын!
⁷ Севгенлеринѳ азат олсун деп,
 кѳудретинѳнен оларны кѳуртар,
 эм де манѳа джевап бер!
⁸ Алла Озюнинѳ мукѳаддес мескенинде айтты:
 «Тантана этип, Шекемни болерим,
 Сукѳкѳот вадийини ольчеп алырым.
⁹ Гилад Менимки, Менашше де Менимки.
 Эфраим – демир кѳалпагѳым,
 Ехуда – падишалыкѳ таягѳым.
¹⁰ Моав – меним легеним;
 Эдомны аякѳкѳапларымнен басаджагѳым,

Фелестин топрагъында кычырып,
гъалебемни илян этедегим».

- 11 Ким мени пекитильген шеэрге алып киреджек?
Эдомгъа мени ким озгъарып бараджакъ?
12 Эй, Алла, бизни ташлап кеткен Сен дегильсинъми?
Ордуларымызнен берабер чыкъмайсынъ,
эй, Алла!
13 Душмангъа къаршы куреште бизге ярдым эт!
Инсаннынъ къуртарувы исе файдасыз.
14 Алланынъ ярдымынен батырлыкъ япармыз,
душманларымызны О, ерге таптар.

Беягъа огърагъан адамнынъ шикъяети

- 108** Баш чалгъыджы ичюн. Давутнынъ зебуры.
1 Эй, мен макътагъан Аллам, сесинъни кесме!
2 Ярамайлар ве хаинлер агъызларыны ачып,
манъа ялан айталар.
3 Олар нефрет сёзлеринен мени сарып алдылар,
себепсиз манъа къаршы силяландылар.
4 Севгим ичюн манъа душманлыкъ япалар,
мен исе дува окъуйым.
5 Яхшылыгъым ичюн яманлыкъ этелер,
севгиме къаршы нефрет берелер.
6 Бойле адамнынъ башына ярамай адамны къой,
къабаатлайды турсун онынъ онъ тарафында.
7 О, суд къаршысына кельгенде,
къабаатлы олып чыкъсын,
дувасы гуна киби эсаплансын.
8 Омрю кыскъа олсун,
онынъ ерине башкъасы отурсын.
9 Балалары оксюз къалсын,
апайы тул олсун.
10 Огъуллары доланып тиленджилик япсын,
озь виранелеринде отъмек сорасын.
11 Бутюн малыны борджкъа берген адам тутып алсын,
ишлерининъ махсулларындан башкъалары файдалансын.
12 Онъа кимсе мерамет косътермесин,
оксюзлерине кимсе аджып бакъмасын.
13 Онынъ сою кырылып ташлансын,
келеджек несильде адлары къалмасын.
14 Бабаларынынъ къабаатлары РАББИнинъ акъылына кельсин,
аналарынынъ гуналары унутылмасын.
15 Оларнынъ къабаатлары эр вакъыт РАББИнинъ огюнде олсун,

- озюнинъ хатырасыны исе ер юзюнден сильсин.
- 16 О, яхшылыкъ этмеге ич тюшонмеди,
лякин фукъаре, факъырны ве алчакъ гонъюллини эзиетледи,
оны ольдюрмеге истеди.
- 17 Лянетни севгеннинъ башына лянет тюшер,
эйилик истемеген адамдан яхшылыкъ узакълашыр.
- 18 Лянетни о, урба киби кийсин,
къаргъыш онынъ ичини сув киби урсун,
кемиклерине зейтюн ягъы киби кирсин.
- 19 Лянет онъа эр вакъыт кийген урба,
эр вакъыт къушангъан къушакъ олсун.
- 20 Джаныма яманлыкъ тилегенлерни,
душманларымны РАББИ бойле джезаласын!
- 21 РАББИ-ТААЛЯ, Адынънынъ урьмети ичюн манъа
эйилик косътер,
чюнки Сенинъ севгинъ хайырлыдыр!
Къуртар мени,
- 22 чюнки мен фукъаре ве факъырым,
ичимде юрегим яралы.
- 23 Акъшам кольгеси киби тез кечип кетем,
сарынчкъа киби къувалар мени.
- 24 Тизлерим аштан вазгечмектен титрей,
терим кемигиме япышып къалды.
- 25 Адамларнынъ акъаретине нишан олдым,
манъа козь ташлап, башыны саллайлар.
- 26 Я РАББИ, меним Аллам,
ярдым эт манъа!
Буюк севгинъни косътерип, мени къуртар!
- 27 Бильсинлер ки, бу Сенинъ къолунъдыр,
буны беджерген Сенсинъ, я РАББИ!
- 28 Олар лянет этсе де, Сен эйилик япарсынъ!
Олар уджюмге атылса да, масхара олурлар!
Сенинъ къулунъ исе севинир!
- 29 Душманларым намуссызлыкъ урбасыны кийсин,
утанчнен урба киби орътюльсинлер.
- 30 Дудакъларым РАББИни чокъ шуретлер,
чокъ адам ичинде мен Оны макътарым!
- 31 РАББИ фукъаренинъ онъ тарафында турар,
оны къабаатлагъанлардан джаныны О, къуртарыр.

Алла Баба Озь Огълуна мураджаат эте

109 Давутнынъ зебуры.

¹ РАББИ меним Раббиме айтты:

- «Душманларынъны аякъларынъ ичюн курсю япмагъанымдже,
Меним онъ тарафымда отур!»
- ² Сенинъ къудрет таягъынъны
РАББИ Сиондан узатып йибереджек.
Душманларынъ ортасында укюмдар ол!
- ³ Къудретинъни косътереджек кунюнде
Сенинъ халкъынъ –
озъ истегенинен чалынгъан азиз къурбан киби,
Санъа ишангъан йигитлеринъ –
танъ багърындан тюшкен чыкъ кибидир.
- ⁴ РАББИ ант эткен ве сёзюнден къайтмаз:
«Сенинъ унванынъ – Мелкиседекнинъ * унваныдыр:
Сен эбедий руханий оладжакъсынъ».
- ⁵ Рабби Сенинъ онъ тарафынъдадыр;
гъазабы чыкъкъан кунъде О, падишаларны къырып ташлар.
- ⁶ О, халкъларны суд этер,
ер юзю адамларнынъ олюсинен толур,
кениш дженк мейданында башлыкъларны къырып ташлар.
- ⁷ Ёл боюнда, акъкъан сувдан ичип,
озъ башыны котерип юрер.

Раббиден къоркъу

110 Эльхамдюлилля!

Алеф

¹ Мен догъруларнынъ шурасында ве топлашувында

Беит

ачыкъ юрекнен РАББИни шуретлерим!

Гимел

² РАББИнинъ ишлери буюктир,

Далет

оларда зевкъ тапкъанларнынъ эписи оларны огренелер.

Хе

³ РАББИнинъ ишлери – шанлы-шуретлидир,

Вав

Онынъ адалети – эбедийдир.

Зайин

⁴ Озь аджайип шейлерини унутылмайджакъ этип яратты,

Хет

РАББИ мераметли ве шефкъатлы!

* 109.4 *Мелкиседек* – Теврат: Баш 14.18-20 бакъ. Мелкиседек Салиминъ падишасы ве Юдже Алланынъ руханий олгъаны акъкъында айтыла. Ибраим онъа озъ арбий гъаниметининъ он пайындан бир пайыны берген. Еудийлерге мектюпнинъ 7 болюгинде бу пейгъамберлик сёзлери Иса Месихке аит олгъаны анылатыла.

Тет

⁵ Ондан къоркъкъанларгъа аш берер,

Ёд

Озь васиетини эбедиен эсинде тутар.

Каф

⁶ Озь халкъына къудретли ишлерини косътерди,

Ламет

халкъларнынъ топракъ мирасыны оларгъа берди.

Мим

⁷ Къоллары беджерген ишлери ишанчлы ве адалетлидир,

Нун

бутюн къаиделери къавийдир.

Самек

⁸ Олар даимий ве эбедий къаттыдыр,

Айин

акъ ве догърулыкънен япылгъан.

Пе

⁹ РАББИ Озь халкъы ичюн одеме берди,

Саде

эбедий васиетини буюрды.

Коф

Онынъ Ады мукъаддес ве къоркъунчлыдыр.

Реш

¹⁰ Бильгининъ башы – Алладан къоркъмакътыр,

Шин

бойле ёл туткъан эписининъ акъылы ериндедир.

Тав

РАББИге эбедиен макътавлар олсун!

Раббиден къоркъкъан инсан бахтлыдыр

111 ¹Эльхамдюлилля!

Алеф

Не де бахтлыдыр РАББИден къоркъкъан,

Беит

Онынъ эмирлеринде чокъ зевкъ тапкъан адам!

Гимел

² Бу адамнынъ сою ер юзюнде къудретли олур,

Далет

догъруларнынъ несилини алгъышларлар.

Хе

³ Боллукъ ве зенгинлик онынъ эвинде,

Вав

онынъ инсафлыгъы эбедий олур.

Зайин

⁴ Догъруларгъа къаранлыкъта да нур сачылыр,

Хет

мераметли, шефкъатлы ве адалетли о.

Тет

⁵ Мерамет косътерген, борджкъа берген,

Ёд

озь ишлерини адалетли япкъан адамгъа яхшылыкъ олур.

Каф

⁶ О, ич бир вакъыт сарсылмаз,

Ламет

эбедий яшар адалетли адамнынъ хатырасы.

Мим

⁷ Яман хаберден къоркъмаз о,

Нун

РАББИге умют эте, юреги къавий.

Самек

⁸ Юреги къавийдир;

Айин

душманларына бакъып, о, къоркъмаз.

Пе

⁹ Къолуны ачып ёкъсулларгъа бере,

Саде

онынъ инсафлыгъы эбедийдир,

Коф

къудрети шуретте юкселир.

Реш

¹⁰ Ярамай буны корип гъазапланыр,

Шин

тишлерини гъыджырдатып озюни ашар,

Тав

ярамайларнынъ истеги бошуна чыкъар.

Раббининъ эйилигине шукюр

112 Эльхамдюлилля!

¹ Эй, РАББИнинъ къуллары, Оны макътанъыз!

РАББИнинъ Адыны макътанъыз!

² РАББИнинъ Адына алгъышлар олсун,

шимдиден башлап эбедиен олсун!

³ Кунъ догъгъан ерден, баткъан ерине къадар,

РАББИнинъ Адына макътавлар олсун!

⁴ РАББИ бутюн халкъларнынъ устюндедир,

шурети исе коклерден де юкъары!

- 5 Алламыз олгъан РАББИге ошагъан ким бар?
 О, юксеклерде отура,
 6 эм ерни, эм коклерни бакъмакъ ичюн эгиле;
 7 фукъарени О, топракътан котере,
 ёкъсулны куль тёпеден чыкъарып юксельте
 8 ве оларны мырзаларнен,
 Озь халкъынынъ мырзаларынен отурта.
 9 О, бала тапмагъан къадынны эвде ерлештирип,
 оны балаларына къувангъан бир ана япа.
 Эльхамдюлилля!

Тири Алла ве путлар акъкъында

- 113** 1 Исраиль Мысырдан чыкъкъанда,
 Якъупнынъ сою ябанджы тильде лаф эткен халкътан
 айырылгъанда,
 2 Ехуда РАББИнинъ мукъаддес мескени олды,
 Исраиль де – Онынъ падишалыкъ эткен ери.
 3 Денъиз суву бакъты да, къачты,
 Иордан озени артына акъты.
 4 Дагълар къой киби секирди,
 байырлар къозу киби сычрады.
 5 Эй, денъиз, санъа не олды да, къачасынъ?
 Иордан, не ичюн артынъа къайтасынъ?
 6 Эй, дагълар, не ичюн къой киби секиресинъиз?
 Эй, байырлар, не ичюн къозу киби сычрайсынъыз?
 7 Эй, ер юзю, Раббининъ алдында,
 Якъупнынъ Алласы алдында къоркъудан титре!
 8 О, къаяны сув хавузына айландырды,
 чакъмакъташны исе – сув чокърагъына.
 9 Бизлерге дегиль, я РАББИ, бизлерге дегиль,
 лякин Сенинъ буюк севгинъ ве вефадарлыгъынъ ичюн
 Озь Адынъа шурет бер!
- 10 Не ичюн халкълар:
 «Къана оларнынъ Алласы?» – дейлер.
 11 Бизим Алламыз коклердедир,
 О, истегенини япа.
 12 Оларнынъ путлары исе – кумюш ве алтындыр,
 инсан къолларынынъ ишлеридир.
 13 Агъызлары бар, лякин лаф этмейлер,
 козьлери бар, амма коръмейлер.
 14 Къулакълары бар – эшитмейлер,

- бурунлары бар – кьокъу алмайлар.
- 15 Кьоллары бар – сезмейлер,
аяклары бар – юрмейлер,
ве богъазларындан давуш чыкъмай.
- 16 Оларны ясагъан эр бир адам,
олагъа умют багълагъан эр кес
олар киби олсун.
- 17 Эй, Израиль, РАББИге умют багъла!
О, сенинъ ярдымджынъ ве кьалкъанынъдыр.
- 18 Эй, Харуннынъ сою, РАББИге умют багъла!
О, сенинъ ярдымджынъ ве кьалкъанынъдыр.
- 19 Эй, РАББИден кьоркъкъанлар, РАББИге умют багъланъыз!
О, сизинъ ярдымджынъыз ве кьалкъанынъыздыр.
- 20 РАББИ бизни эсинде тута.
О, эйилик косьтерир:
О, Израиль халкъына эйилик япар,
Харуннынъ союна эйилик япар,
- 21 РАББИден кьоркъкъанларгъа –
кучюк ве буюк олгъанларгъа –
РАББИ эйилик япар!
- 22 РАББИ сизлерни ве огъуллерынъызны
къоша-къоша чокълаштырсын!
- 23 Ер ве кокни яраткъан РАББИ
сизлерге эйилик япсын!
- 24 Коклернинъ коклери – РАББИнинъдир,
амма ерни О, инсан огъуллерына берген.
- 25 Олюлер, сюкюнет диярына кеткенлер
РАББИни макътамаз.
- 26 Биз исе, шимдиден башлап эбедиен
РАББИни алгъышлармыз!
Эльхамдюлилля!

Къуртулыш йыры

114 1 РАББИни севем!

- О, меним ялварувымны,
меним сесимни эшитти.
- 2 О, манъа къулакъ аскъаны ичюн,
омюрбилля Оны чагъырырым!
- 3 Олюм багълавлары мени сарды,
джеэннем азаплары башыма тюшти,
сыкъынты ве беля мени басып алды.
- 4 О вакъыт РАББИнинъ Адыны чагъырдым,

«Я РАББИ, джанымны къртур», – дедим.

- ⁵ РАББИ рахман ве адалетлидир,
Алламыз мераметлидир.
⁶ РАББИ адий инсанларны сакълай.
Мен белягъа огърагъанымда, О, мени къртурарды.
⁷ Эй, джаным, раатлыкъ ерине бир даа къайт,
чюнки РАББИ санъа эйилик япты!
⁸ Джанымны олюмден, козьлеримни яштан,
аякъларымны таймакътан Сен къртурардынъ,
я РАББИМ!
⁹ Тирилер дюньясында РАББИнинъ алдында юрерим!

Раббининъ эйилиги ичюн берильген адакъ

115 ¹ Мен инандым, шунинъ ичюн лаф этмеге башладым:

- «Чокъ азап чектим».
² «Бутюн инсанлар яланджы», – ашыкъып дедим мен.
³ Манъа япкъан бутюн яхшылыкълары ичюн,
РАББИни насыл такъдирлерим?
⁴ Мен къртурулыш къадесини котерип,
РАББИнинъ Адыны чагъырырым.
⁵ Бутюн Онынъ халкъы огюнде
РАББИге берген адакъларымны беджеририм.
⁶ Озь азизлерининъ олюми
РАББИнинъ козюнде къыйметли.
⁷ Я РАББИ, мен керчектен Сенинъ къулунъ олам,
Сенинъ къулунъ мен, хызметчинънинъ огълу олам,
Сен чездинъ багълавларымны.
⁸ Санъа шукюр кърурбаныны кетиририм,
Сенинъ Адынъны чагъырырым, эй, РАББИ!
⁹ Бутюн Онынъ халкъы огюнде
РАББИге берген адакъларымны беджеририм,
¹⁰ РАББИнинъ Сарайы азбарларында,
сенинъ меркезинъде, Ерусалим, беджеририм!
Эльхамдюлилля!

Раббиге шукюр!

116 ¹ Эй, бутюн миллетлер,

- РАББИни макътангъыз!
Эй, бутюн халкълар,
Оны шуретленгъиз!
² Бизге берген Онынъ севгиси буюктир,
РАББИ эбедиен ишанчлыдыр!
Эльхамдюлилля!

Гъалебе ичюн шукюр дувасы

- 117** ¹РАББИге шукюр этинъиз!
 О, хайырлыдыр, ве эбедийдир Онынъ севгиси!
- ² Исраиль халкъы бойле айтсын:
 «Акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!»
- ³ Харуннынъ сою айтсын:
 «Акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!»
- ⁴ РАББИден къоркъкъанлар айтсын:
 «Акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!»
- ⁵ Хавфлы бир алда РАББИни чагъырдым;
 О, мени эшитти де,
 хавфсыз бир ерге чыкъарып къойды.
- ⁶ РАББИ меним тарафымда,
 ич бир шейден къоркъмам!
 Инсан манъа не япа билир?
- ⁷ РАББИ меним тарафымда, О, меним ярдымджымдыр.
 Душманларыма къоркъмайып бакъам.
- ⁸ Инсангъа ишанмакътан
 РАББИге умют багъламакъ яхшы.
- ⁹ Мырзаларгъа ишанмакътан
 РАББИге умют багъламакъ яхшы.
- ¹⁰ Халкъларнынъ эписи мени сарып алды,
 лякин РАББИнинъ Адынен оларны къырып ташладым.
- ¹¹ Этрафымны сардылар, мени алкъагъа алдылар,
 лякин РАББИнинъ Адынен оларны къырып ташладым.
- ¹² Балкъуртлар киби мени сарып алдылар
 ве тикенде сѣнген атеш киби сѣндилер,
 лякин мен оларны РАББИнинъ Адынен къырып ташладым.
- ¹³ Йыкъылсын деп, мени пек тюрттилер,
 амма РАББИ манъа ярдым этти.
- ¹⁴ РАББИ – меним къуветим ве йырым,
 О – меним къуртарувым олды!
- ¹⁵ Къуванч ве къуртулыш сеслери
 инсафлыларнынъ чадырларында янъгъырай,
 РАББИнинъ онъ къолу кучълю ишлер япа!
- ¹⁶ РАББИнинъ онъ къолу юксек котериле,
 РАББИнинъ онъ къолу кучълю ишлер япа!
- ¹⁷ Мен ольмем, яшай берерим,
 РАББИнинъ ишлерини хабер этерим.
- ¹⁸ РАББИ мени къатты джезалады,
 амма олюмге джанымны бермеди.
- ¹⁹ Акъикъат къапуларыны манъа ачып беринъиз,

- олардан кирип, РАББИни шуретлерим!
 20 Бу – РАББИнинъ къапусыдыр,
 инсафлылар ондан кирерлер.
 21 Сени шуретлерим, я РАББИ!
 Сен мени эшиттинъ
 ве меним Къуртарыджым олдынъ.
 22 Къуруджылар келишиксиз деп четке ташлагъан таш
 бинанынъ темельташы олды.
 23 Козюмиз огюнде япылгъан аджайип шей –
 Алланынъ ишидир!
 24 Бу кунни РАББИ яратты,
 онда севинип шенъленейик!
 25 Я РАББИ, бизни къуртар,
 я РАББИ, бизге мувафакъиет бер!
 26 РАББИнинъ Ады иле Келеяткъанны шуретленъиз!
 РАББИнинъ Эвинден сизни алгъышладыкъ!
 27 РАББИ – Алладыр, бизге ярыкъ берди.
 Байрам къурбаныны йиплернен багъланъыз,
 бойнузлы къурбан ерине оны алып барынъыз.
 28 Аллам Сенсинъ, Сени шуретлерим,
 Аллам Сенсинъ, Сени юксельтирим.
 29 РАББИни шуретленъиз!
 О, хайырлыдыр,
 акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!

Раббининъ Къануны

118 *Алеф

- 1 Не де бахтлыдыр къабаатсыз ёлунен,
 РАББИнинъ Къанунынен юрген адамлар!
 2 Не де бахтлыдыр РАББИнинъ шаатлыкъларыны сакълап,
 бутюн юрекнен Алланы къыдыргъанлар!
 3 Олар къанунсыз ишни япмайып,
 РАББИнинъ ёлларындан юрелер.
 4 Сен къаиделеринъни джиддий сакъламагъа
 Озюнъ бизге буюрдынъ.
 5 Ах, низамнамелеринъни тутмагъа
 меним ёлларым баргъан олса эди!
 6 О вакъытта утанмаз эдим,
 бутюн эмирлеринъе бакъып.

* 118-инджи зебур (9, 24, 33, 36, 110, 111, 144 зебурлар киби) акрошиир шеклинде язылгъан. О, 22 строфадан ибарет, эр биринде 8 сатыр бар. Бу 22 строфанынъ 8 сатырындан эписи, еудий элифбесининъ бир арфинен башлана. Эр бир строфа исе алефтен (еудий элифбенинъ биринджи арфи) башланып, еудий элифбесининъ сонъки тав арфине къадар девам эте.

- 7 Догъру юрекнен Санъа шукюр этерим,
Сенинъ адиль къарарларынъны огренип.
8 Сенинъ низамнамелеринъни тутарым,
мени бутюнлей ташлап кетме!

Беит

- 9 Йигит озь ёлуны насыл этип темиз сакълар?
Сенинъ Сёзюнъни тутса, бойле олур.
10 Мен Сени бутюн юрегимнен къыдырам,
эмирлеринъден узакълашмагъа ёл берме.
11 Санъа къаршы гуна япмамакъ ичюн,
Сёзюнъни юрегимде сакъладым.
12 РАББИге бинъ шукюрлер олсун!
Низамнамелеринъни манъа огрет.
13 Агъзынъдан чыккъъан бутюн къарарларны
озь тилимнен хабер этем.
14 Сенинъ шаатлыкъларынъ акъкъында
буюк байлыкъ акъкъында киби къуванам.
15 Къаиделеринъни теренден тюшюнирим,
Сенинъ ёлларынъа тюшюнип бакъарым.
16 Къанунларынъдан зевкъ тапам,
Сенинъ Сёзюнъни ич унутмам.

Гимел

- 17 Къулунъа эйилик яп,
сонъ мен яшап, Сёзюнъни тутарым.
18 Козълеримни ачып ташла,
ве мен Къанунынънынъ аджайип шейлерини корерим.
19 Мен бу дюньяда ят адамым,
эмирлеринъни менден сакълама.
20 Къарарларынъны эр вакъыт арзу этем,
бундан джанымнынъ алы ёкъ.
21 Кибирли адамларны юзьлединъ,
эмирлеринъден четлешкенлерге лянет.
22 Масхаралыкъ ве акъаретни менден узакълаштыр,
чюнки мен шаатлыкъларынъны сакълап туттым.
23 Башлыкълар отурып, манъа къаршы анълаша,
къулунъ исе низамнамелеринъни тюшюнип бакъа.
24 Сенинъ шаатлыкъларынъ манъа зевкъ бере,
олар манъа акъыл огрете.

Далет

- 25 Джаным топраккъа япышып къалгъан,
Озь Сёзюнънен мени джанландыр!
26 Ёлларымны Санъа ачкъанымда, мени эшиттинъ,
низамнамелеринъни манъа огрет!

27 Къаиделеринънинъ ёлуны манъа анълат,
аджайип шейлеринъни теренден тюшюнейим!

28 Джаным кедерден иримекте,
Сёзюнънен мени къуветлендир!

29 Яланджылыкъ ёлуны менден узакълаштыр,
Къанунынъны манъа багъышла!

30 Мен акъикъат ёлуны сайладым,
къарарларынъны алдыма къойдым.

31 Шаатлыкъларынъа къатты япыштым,
мени масхара этме, я РАББИ!

32 Сен манъа чокъ шейлерни анълаткъанынъ ичюн,
эмирлеринъ ёлундан чапып кетерим.

Хе

33 Я РАББИ, низамнамелеринънинъ ёлуны манъа огрет,
оларны сонъунадже тутып беджеририм.

34 Манъа анълав бер,
ве мен Къанунынъны беджеририм,
оны бутюн юрегимнен тутарым.

35 Мени эмирлеринъ ёлуна къой,
чюнки шуны мен истедим.

36 Юрегимни акъсыз къазанчкъа дегиль,
Озь шаатлыкъларынъа чевир.

37 Козьлеримни бош шейлерден бур,
Озь ёлларынъда мени жанландыр.

38 Сенден къоркъкъанларгъа берген Сёзюнъни
Озь къулунъ ичюн де ерине кетир!

39 Мен къоркъкъан акъаретни менден узакълаштыр,
чюнки Сенинъ къарарларынъ хайырлыдыр.

40 Сенинъ къаиделеринъни истедим,
Озь адалетинънен жанландыр мени.

Вав

41 Берген Сёзюнъе коре, я РАББИ,
буюк севгинъ ве къуртарувынъ манъа кельсин!

42 О вакъыт мени акъаретлегенлерге джевап берерим,
чюнки Сенинъ Сёзюнъе ишандым.

43 Агъзымдан акъикъат сёзлерини бутюнлей тартып алма,
мен Сенинъ къарарларынъа умют багъладым.

44 Сенинъ Къанунынъны мен эр вакъыт,
даима ве эбедиен сакъларым.

45 Юрегим сербест олып юерим,
чюнки къаиделеринъни къыдырдым.

46 Падишалар огюнде шаатлыкъларынъ акъкъында айтарым,
эм де ич утанмам.

- 47 Мен Сенинъ эмирлеринъден зевкъ алырым,
чюнки оларны севдим.
48 Къолларымны севген эмирлеринъе узатырым,
низамнамелеринъни теренден тюшюнирим.

Зайин

- 49 Къулунъа берген сёзюньни хатырла,
бунынънен умют бердинъ манъа!
50 Бея кельген кунъде о манъа теселлидир,
чюнки Сёзюнь мени джанландырды.
51 Къопайлар мени чокъ масхара эттилер,
мен исе къайтмадым Къанунынъдан.
52 Я РАББИ, Сенинъ къадимий къарарларынъны ерине кетирдим
ве теселли таптым.
53 Къанунынъны ташлап кеткен яманларны корьгенимде,
мени ачув баса.
54 Эр бир яшагъан еримде
низамнамелеринъ акъкъында йырладым.
55 Я РАББИ, гедже Сенинъ Адынъны хатырлап,
Къанунынъны сакълап туттым.
56 О меним ичим олды,
акъикъатен къаиделеринъни сакъладым.

Хет

- 57 «РАББИ – меним къысметим», – дедим.
Айткъанларынъны тутмагъа мен сёз бердим.
58 Мен бутюн юрегимнен Санъа ялвардым:
Сёзюнье коре манъа мерамет эт.
59 Мен ёлларымны тюшюнип бакътым,
аякъларымны шаатлыкъларынънынъ тарафына бурдым.
60 Эмирлеринъни тутмакъ ичюн ашыкътым,
бу ёлда мен ич токътамадым.
61 Ярамайларнынъ тузакълары мени сарып алды,
амма Сенинъ Къанунынъны унутмадым.
62 Адалетли къарарларынъ ичюн шукюр этейим деп,
мен яры геджеде де турарым.
63 Мен Сенден къоркъкъанларнынъ
ве къаиделеринъни туткъанларнынъ эписине дост олурым.
64 Я РАББИ, Сенинъ буюк севгинънен ер юзю толу,
манъа низамнамелеринъни огрет!

Тет

- 65 Я РАББИ, Озь Сёзюнье коре,
къулунъа яхшылыкъ эттинъ!
66 Манъа сагълам дуйгъу ве бильги бер,
чюнки мен эмирлеринъе инандым.

- 67 Азап чекмезден эвель янълыша эдим,
энди исе Сёзюнъни тутам.
- 68 Сен яхшысынъ, яхшылыкъ япасынъ,
низамнамелеринъни манъа огрет!
- 69 Къопайлар артымдан ялан айта,
мен исе бутюн юрегимнен къаиделеринъни тутарым.
- 70 Оларнынъ юреклерини ич ягъы баскъан,
мен исе Сенинъ Къанунынъдан зевкъ тапам.
- 71 Азап чеккеним манъа яхшы олды,
чюнки низамнамелеринъни огренип алдым.
- 72 Бинълер алтын ве кумюштен яхшы
Сенинъ агъзынъдан чыкъкъан Къанунынъ.

Ёд

- 73 Сенинъ къолларынъ мени яраткъан, ясагъан,
эмирлеринъни огренмек ичюн манъа анълав бер!
- 74 Сенден къоркъкъанлар мени корип севинир,
чюнки Сенинъ Сёзюнъе умют багъладым.
- 75 Я РАББИ, къарарларынъ адалетли олгъаныны билем,
садакъатынъ ичюн мени къыйнадынъ.
- 76 Къулунъа берген Сёзюнъе коре,
буюк севгинъ манъа теселли олсун!
- 77 Шефкъатынъ манъа кельсин, ве мен яшарым,
чюнки Сенинъ Къанунынъдан зевкъ алам.
- 78 Къопайлар масхара олсун,
чюнки олар ялан айтып, мени яманлады.
Мен исе Сенинъ къаиделеринъни тюшюнирим.
- 79 Сенден къоркъкъан ве шаатлыкъларынъны билгенлер
меним тарафыма айлансын.
- 80 Низамнамелеринъ ёлунда юрегимни темиз тутайым,
сонъ Мен масхара олмам.

Каф

- 81 Къуртарувынъны беклеп, джаным иримекте,
Сёзюнъе мен умют багъладым.
- 82 Сёзюнъни беклеп, козьлерим зайыфлаша;
«Не вакъыт меним гонълюмни алырсынъ?» – дейим.
- 83 Тютюн ичинде къуругъан мешин торбасына ошайым,
лякин Сенинъ низамнамелеринъни унутмадым.
- 84 Къулунънынъ омюри не къадар олур?
Манъа зулум эткенлерни не вакъыт укюм этеджексинъ?
- 85 Къанунынъа къаршы чыкъып,
къопайлар манъа чукъур къаздылар.
- 86 Бутюн Сенинъ эмирлеринъ ишанчлыдыр,
лякин адамлар манъа адалетсиз зулум этелер;

манъа ярдым эт!

87 Мени ер юзюнден ёкъ этмелерине аз къалды,
амма мен къаиделеринъни ташлап кетмедим.

88 Буюк севгинъ ичюн мени джанландыр,
Сенинъ агъзынъдан чыкъкъан шаатлыкъларынъны сакълап
тутарым!

Ламет

89 Я РАББИ, Сенинъ Сёзюнь эбедийдир,
о, коклерде къатты ерлештирильген.

90 Несильден несильге Сен ишанчлысынъ,
Сен ерни къавий пекиттинъ, ве о, тура.

91 Къарарларынъа коре бу кунъге къадар эр шей тура,
чюнки Сенинъ къулларынъдыр бутюн барлыкъ.

92 Къанунынъдан зевкъ тапмагъан олсам,
мен белядан ёкъ олып кетер эдим.

93 Къаиделеринъни эбедий унутмам,
чюнки оларнен мени джанландырасынъ.

94 Мен Сенинъки олам, азат эт мени,
чюнки Сенинъ къаиделеринъни къыдырам.

95 Ярамайлар мени ёкъ этмек ичюн сакъланып туралар,
мен исе шаатлыкъларынъны юрегимнен тюшюнип бакъарым.

96 Эр бир мукеммель шейнинъ сонъуны коръдим,
Сенинъ эмиринънинъ сонъу исе ёкъ.

Мим

97 Не къадар севем Къанунынъны,
о, бутюн кунъ меним фикримде.

98 Эмирлеринъ мени душманларымдан икметли япты,
чюнки олар эр вакъыт меннен.

99 Бутюн оджаларымдан акъыллы олдым,
чюнки Сенинъ шаатлыкъларынъны тюшюнем.

100 Акъсакълалардан да зияде анълайым,
чюнки Сенинъ къаиделеринъни сакълап тутам.

101 Сенинъ сёзюньни тутмакъ ичюн,
аякъларымны бутюн яман ёллардан сакъладым.

102 Сенинъ къарарларынъдан юзь чевирмедим,
чюнки Сен Озюнь мени огреттинъ.

103 Сёзлеринъ тамагъыма татлы келе,
агъзыма олар балдан гузель корюне!

104 Къаиделеринъден акъыл огренгеним ичюн,
эр бир ялан ёлундан нефретленем.

Нун

105 Сенинъ Сёзюнь адымларым ичюн лампаттыр,
ёлума нур сачкъан ярыкътыр.

- 106 Адалетли къарарларынъны беджерип тутмагъа ант эттим,
эм антымны тутаджагъым.
- 107 Мен пек чокъ азап чектим, я РАББИ,
Сёзюнъе коре мени джанландыр.
- 108 Я РАББИ, тилимдеки алгъышлав бахшышларындан разы ол,
манъа къарарларынъны огрет!
- 109 Джаным эр вакъыт хавфлы алда,
Сенинъ Къанунынъны исе унутмадым.
- 110 Ярамайлар манъа тузакъ къойдылар,
амма мен Сенинъ къаиделеринъден юзь чевирмедим.
- 111 Шаатлыкъларынъны эбедий мирас этип алдым,
олар юрегиме къуванч берелер.
- 112 Низамнамелеринъе юрегимни бердим,
омюр бою, сонъунадже оларны беджеририм.
- Самек*
- 113 Фикирлери экиге болюнген адамлардан нефретленем,
Сенинъ Къанунынъны исе севем.
- 114 Сыгъынагъым ве къалкъаным Сенсинъ,
Сенинъ Сёзюнъе умют багъладым.
- 115 Эй, Къанун бозгъанлар, менден узакълашынъыз,
ве мен Алламнынъ эмирлерини беджерип юерим.
- 116 Сёзюнъе коре манъа аркъа ол,
ве мен яшап къалырым,
умютимни масхара этме!
- 117 Манъа ярдым эт, ве мен къртулырым,
низамнамелеринъе дикъкъатнен бакъарым!
- 118 Низамнамелеринъден чыккъъан адамларнынъ эписини Сен ред
этесинъ,
чюнки оларнынъ яланджы арекетлери бошуна!
- 119 Ер юзюндеки бутюн ярамайларны Сен куль киби чыкъарып
ташлайсынъ,
шунунъ ичюн шаатлыкъларынъны севдим.
- 120 Сенден кърккъкъанымдан вуджудым титрей,
къарарларынъдан мен пек къркъам.

Айин

- 121 Мен догъру ве адалетли арекет эттим;
манъа зулум эткенлернинъ къолуна берме мени!
- 122 Озь къулунъны онынъ хайыры ичюн кърчала,
къопайлар манъа зулум этмесин!
- 123 Сенинъ къртарувынъны
ве адалетли укюминъни беклеп, козьлерим ёрулды.
- 124 Къулунъа буюк севгинъе коре арекет эт,
манъа низамнамелеринъни огрет!

- 125 Мен Сенинъ кѳулунъ олам,
манъа акъыл бер, сонъ шаатлыкъларынъны анъларым!
126 РАББИнинъ иш япмакъ вакъты кельди,
чюнки Сенинъ Къанунынъны бозып ташладылар!
127 Мен эмирлеринъни алтындан да,
энь темиз алтындан зияде севем.
128 Бутюн къаиделеринъни догъру саям,
эр бир ялан ёлундан исе нефрет этем.

Пе

- 129 Сенинъ шаатлыкъларынъ аджайиптир,
шунунъ ичюн джаным оларны беджере.
130 Сёзюнъ ачылгъанда, ярыкъ сача,
адий адамларгъа анълав бере.
131 Агъзымны ачып нефес алам,
Сенинъ эмирлеринъни беклейим!
132 Адынъны севгенлерге япкъанынъ киби,
манъа да бакъып, эйилик яп манъа!
133 Сёзюнъде адымларымны пекит,
ич бир бея манъа укюмдар олмасын!
134 Инсанларнынъ зулумындан мени сатын алып кѳуртар,
къаиделеринъни сакълап тутарым!
135 Кѳулунъа юзюнънинъ ярыгъыны косътер,
низамнамелеринъни огрет манъа!
136 Козьяшымны озен киби акъызам,
чюнки адамлар Къанунынъны бозгъанлар.

Саде

- 137 Сен адалетлисинъ, я РАББИ,
къарарларынъ исе догърудыр.
138 Сен берген шаатлыкъларынъ адалетли
ве пек ишанчлыдыр.
139 Кунъджюлигим мени чекиштире,
чюнки душманларым Сёзюнъни унуттылар!
140 Сенинъ Сёзюнъ пек темиздир,
кѳулунъ оны севди!
141 Мен кичиким, сайгъылы дегилим,
лякин къаиделеринъни унутмадым.
142 Сенинъ адалетинъ эбедиен адалетлидир,
Къанунынъ да даимийдир.
143 Азап ве сыкъынты манъа кельди,
эмирлеринъде исе зевкъ таптым.
144 Шаатлыкъларынъ эбедиен адалетлидир;
манъа акъыл бер, ве мен яшарым.

Коф

- 145 Бутюн юрегимнен ялвардым:
 «Манъа джевап бер, я РАББИ,
 Сенинъ низамнамелеринъни тутарым».
- 146 Сени чагъырдым: «Къуртар мени,
 шаатлыкъларынъны сакъларым!»
- 147 Саба эрте турып, ярдым истейим,
 Сенинъ Сёзюнъе умют багъладым.
- 148 Сёзюнъни тюшюнмек ичюн,
 гедже козьлериме юкъу бермейим.
- 149 Буюк севгинъ ичюн сесимни эшит, я РАББИ,
 къарарларынъа коре мени джанландыр!
- 150 Бозукъ ниетли адамлар манъа якъынлашты,
 олар Сенинъ Къанунынъдан узакътадыр.
- 151 Сен пек якъынсынъ, я РАББИ,
 бутюн эмирлеринъ исе – ишанчлыдыр.
- 152 Чокътан берли бильдим ки,
 Сен шаатлыкъларынъны эбедиен темеллештирдинъ.

Реш

- 153 Заваллы алыма бакъып, мени къуртар,
 чюнки Сенинъ Къанунынъны унутмадым!
- 154 Давамда меним тарафымны тут, мени сатын алып къорчала,
 Сёзюнъе коре мени джанландыр!
- 155 Къуртулыш ярамай адамлардан узакътадыр,
 чюнки олар низамнамелеринъни къыдырмайлар.
- 156 Сенинъ шефкъатынъ буюктир, я РАББИ,
 къарарларынъа коре мени джанландыр!
- 157 Мени къувалагъанлар ве душманларым чокъ,
 амма Сенинъ шаатлыкъларынъдан мен юзь чевирмем.
- 158 Имансыз адамларны корьдим ве олардан игрендим,
 чюнки олар эмирлеринъни тутмадылар.
- 159 Бакъ, къаиделеринъни мен не къадар севем!
 Я РАББИ, буюк севгинъ ичюн мени джанландыр!
- 160 Сенинъ Сёзюнънинъ темели акъикъаттыр,
 эр бир адалетли къарарынъ эбедийдир.

Син, Шин

- 161 Башлыкълар себепсиз мени къуваладылар,
 юрегиме исе Сенинъ Сёзюнъ къоркъу бере.
- 162 Мен Сенинъ Сёзюнъ ичюн,
 буюк келир тапкъан киби къуванам.
- 163 Яланджылыкътан нефретленип игренем,
 лякин Сенинъ Къанунынъны севем.
- 164 Адалетли къарарларынъ ичюн

эр кунь еди кере Сени алгъышлайым.

165 Къанунынъны севгенлер буюк аманлыкъта яшайлар,
оларнынъ огюнде мания ёкъ.

166 Къуртарувынъа умют багъладым, я РАББИ,
Сенинъ эмирлеринъни беджерем.

167 Шаатлыкъларынъны юрегимде сакълап юрем,
оларны чокъ севем.

168 Къаиде ве шаатлыкъларынъны сакълап тутам,
чюнки бутюн ёлларым Сенинъ алдынъда.

Тае

169 Агълавым Санъа барып етсин, я РАББИ,
Сёзюнънен манъа акъыл бер!

170 Ялваргъаным Санъа барып етсин,
Сёзюнъе коре мени къуртар!

171 Низамнамелеринъни манъа огреткенинъ ичюн,
дудакъларым Санъа макътавлар айтар!

172 Тилим сёзлеринъни йырлар,
чюнки бутюн эмирлеринъ адалетлидир!

173 Къолунъ манъа ярдым этсин,
чюнки мен къаиделеринъни сайладым.

174 Къуртарувынъны чокъ беклейим, я РАББИ,
Къанунынъда мен зевкъ тапам.

175 Джаным яшасын, Сени макътасын,
къарарларынъ манъа ярдым этсин!

176 Джозулгъан къой киби, ёлумны шашырдым.
Озь къулунъны къыдырып тап,
чюнки эмирлеринъни унутмадым!

Яланджылардан къуртаргъан дува

119 Зиярет йыры.

1 Къайгъымда мен РАББИден имдат истедим,
ве О манъа джевап берди.

2 «Яланджы дудакълардан ве алдаткъан тильден
джанымны къуртар, я РАББИ!»

3 Алдаткъан тиль, Алла санъа нени берер?
О, даа нелер къошар санъа?

4 Батырнынъ сойрю окъларыны
ве ротем чалысындан аевли къорларны!

5 Алыма беля, чюнки мен Мешек топрагъында яшадым,
Кедар чадырлары арасында отурдым.

6 Джаным тынчылыкътан нефретленгенлернен
къарардан зияде яшады!

7 Мен тынчылыкъ тарафдары олам,

амма сѣз алгъанымда,
олар дженкке атылып тура!

Рабби – бизим Къорчалайыджымыз

120 Зиярет йыры.

- 1 Дагъларгъа козьлеримни котеририм,
манъа ярдым къайдан келир?
- 2 Ер ве кокни яраткъан РАББИден
манъа ярдым келир!
- 3 Аягъынънынъ таймасына О, ёл бермез,
сени Къорчалагъан юкъламаз.
- 4 Израильнинъ Къорчалайыджысы
не юкъусырар да, не юкълар.
- 5 РАББИ – сенинъ Къорчалайыджынъ,
сенинъ онъ къолунъ Онынъ имаесинде.
- 6 Кундюз кунеш сени якъмаз,
гедже ай санъа зарар эталмаз.
- 7 РАББИ сени эр бир яманлыкътан сакълар,
джанынъны да къорчалар.
- 8 Шимдиден башлап эбедиен
РАББИ сени эр бир ишинъде сакълар.

Ерусалим ичюн аманлыкъ дуvasы

121 Давутнынъ зиярет йыры.

- 1 Олар манъа: «Айды, РАББИнинъ Эвине барайыкъ!» – дегенде,
мен къувандым.
- 2 Энди сенинъ къапуларынъда
аякъларымыз турды, Ерусалим!
- 3 Ерусалим, сен шеэр оларакъ къурулдынъ,
къысымларнынъ бирлиги олдынъ!
- 4 Шу шеэрге къабилелер келир,
РАББИнинъ къабилелери Онынъ Адына тешеккюр этип,
Израильге берильген шаатлыкъны беджерир.
- 5 О ерде укюм этмек ичюн тахтлар къоюлды,
Давут падиша союнынъ тахтлары.
- 6 Ерусалим ичюн селямет соранъыз!
Сени севгенлер аманлыкъ коръсюн!
- 7 Къалелеринъде селямет олсун,
керменлеринъде – аманлыкъ!
- 8 Агъа-къардашларым ве якъынларым ичюн айтарым:
«Сенде селямет олсун!»
- 9 Алламыз олгъан РАББИнинъ Эви ичюн,
санъа эйилик тилерим!

*Мерамет дуvasы***122** Зиярет йыры.

- ¹ Козьлеримни Санъа котердим,
эй, Коклерде Отургъан!
- ² Къул эфендисининъ къолуна бакъкъаны киби,
къадын къул – ханымынынъ къолуна бакъкъаны киби,
биз де РАББИге бакъармыз,
ве О, бизге мерамет этеджек.
- ³ Бизге мерамет эт, я РАББИ!
Бизге мерамет эт!
Биз чокъ нефрет коръдик.
- ⁴ Магърурларнынъ масхарасындан,
кибирлилернинъ нефретинден
джанымыз тойды!

*Алла – Озь халкъынынъ Имаеджиси***123** Давутнынъ зиярет йыры.

- ¹ Десин Израиль:
– Эгер РАББИ бизнен олмаса эди,
² эгер РАББИ бизнен олмаса эди,
адамлар бизге къаршы чыкъкъанда,
³ бизге къаршы гъазаплангъанда,
олар бизни тири-тири ютар эди,
⁴ сувлар бизни богъар эди,
джанымыз устюнден селлер кечер эди,
⁵ джанымыз устюнден сув ташкъыны кечер эди.
⁶ РАББИге бинъ шукюрлер олсун,
чюнки оларгъа бизни тишлернен йыртмагъа
ёл бермеди.
- ⁷ Бизим джанымыз, бир къуш киби,
авджыларнынъ тузагъындан къачып къуртулды.
Тузакъ парланды,
биз къачып къуртулдыкъ!
- ⁸ Ярдымымыз – РАББИнинъ Адында,
ер ве кокнинъ Яратыджысында!

*Алланынъ халкъы хавфсызлыкъта***124** Зиярет йыры.

- ¹ РАББИге ишангъан адам Сион дагъына ошай;
о, къыбырдамаз, эбедий турар.
- ² Ерусалимнинъ этрафыны дагълар сара,
РАББИ де Озь халкъынынъ этрафыны

шимдиден башлап эбедиен сарар.

- ³ Ярамаз падиша инсафлыларнынъ топракъ мирасы устюнде идаре этмез,
ёкъса инсафлылар ярамайлыккъа къол урар.
- ⁴ Яхшы ве догъру юрекли адамларгъа
яхшылыкъ эт, я РАББИ!
- ⁵ Амма къыйыш ёлларына айлангъан адамларны исе
РАББИ акъсызлыкъ япкъанларнен берабер алып кетир.
Исраильге селямет олсун!

Къуртулыш дуvasы

125 Зиярет йыры.

- ¹ РАББИ Сион эсирлерини сюрдюнюктен къайтаргъанда,
биз тюш корьген киби эдик.
- ² О вакъыт агъызларымыз кулькю иле толып-таша,
тиллеримиз исе къуванчен къычыра эди.
О заман халкълар:
«РАББИ олар ичюн буюк ишлер япты», – деди.
- ³ РАББИ бизлер ичюн буюк ишлер япты,
биз севинчке толдыкъ!
- ⁴ Я РАББИ, Негев акъымларыны киби
эсаретте олгъанларымызны къайтар!
- ⁵ Козь яшларыны тёкип сачкъан адамлар
къуванчен къычырып берекет джыяр.
- ⁶ Агълай-агълай урлукъ торбасыны алып кеткен сою,
къуванчен къычырып, ашлыкъ культелерини алып келир.

Балалар – Раббиден берильген мукъяфаттыр

126 Сулейманнынъ зиярет йыры.

- ¹ Эгер эвни РАББИ къурмаса,
къуруджылар бошуна ишлер.
Эгер шеэрни РАББИ къорчаламаса,
къаравуллар бошуна юкъламайып турар.
- ² Бошуна сизлер эрте турасынъыз,
чокъ вакъыт чалышып раатланмайсынъыз,
замет этип отъмегинъизни къазанасынъыз.
РАББИ исе севгенине юкту берер.
- ³ Мына, огъулар – РАББИ берген мирастыр,
балалар – Онынъ мукъяфатыдыр.
- ⁴ Яшлыкъ чагъында догъургъан огъулар –
батырнынъ къолунда окълар кибидир.
- ⁵ Окълугъы оларнен толу адам бахтлыдыр!
Араба къапуларында душманларнен давалашсалар,
олар масхаралыкъ корьмез.

Раббиден кърккъангъа мукяфат

127 Зиярет йыры.

- 1 Не де бахтлыдыр РАББИден кърккъан,
Онынъ ёлларындан юрген эр бир инсан!
- 2 Къолларынынъ ишинден ашарсынъ сен.
Бахтлысынъ сен, ве яхшылыкъ олсун санъа!
- 3 Мейва берген юзюм киби апайынъ эвинъдедир,
зейтюн пытакълары киби огъулларынынъ софранъ этрафындадыр.
- 4 Иште, РАББИден кърккъан адам бойле бахтлы олур!
- 5 РАББИ Сиондан санъа эйилик япар,
ве сен бутюн омрюнъ девамында
Ерусалимнинъ аманлыгъыны корерсинъ,
- 6 огъулларынынъ огъулларына бакъарсынъ!
Исраильге селямет олсун!

Исраильнинъ душманларыны утандыргъан дува

128 Зиярет йыры.

- 1 – Яшлыгъымдан берли манъа кършы чокъ дженкешти, –
десин Исраиль.
- 2 – Яшлыгъымдан берли манъа кършы чокъ дженкешти,
амма мени енъип оламадылар.
- 3 Сабанджылар аркъамны сюрдилер,
узун баразналар ачтылар.
- 4 РАББИ исе адалетлидир,
О, ярамайларнынъ багълавларыны кести.
- 5 Сиондан нефрет эткен эписи,
утана-утана къайтып кетерлер!
- 6 Юлкзулмаздан эвель къуруп кеткен,
дам устюндеки от киби олурлар!
- 7 Онен не оракъчынынъ авучы,
не де култе багълайыджынынъ къучагъы толур.
- 8 Кеткен-кечкенлер де:
«РАББИнинъ эйилиги сеннен олсун!
РАББИнинъ Адындан сизге эйилик тилеймиз!» – демезлер.

Алланынъ шефкъатыны чагъырув

129 Зиярет йыры.

- 1 Я РАББИ,
теренликтен мен Сени чагъырдым.
- 2 Раббим, сесимни эшит,
къулакъларынъ ялварувларыма диккъат этсин!
- 3 Раббим, Сен гуналарны эсапкъа алсанъ,

- ким аякъ устюнде турар?
⁴ Амма Сен афу этесинъ,
 шу себептен Сенден къоркъарлар.
⁵ РАББИге мен умют багъладым,
 джаным да Онъа умют багълады;
 Онынъ сёзюне ишандым.
⁶ Къаравул сабаны беклегенинден зияде,
 э, къаравул сабаны беклегенинден зияде
 джаным Раббини беклей.
⁷ Израиль РАББИге умют багъласын,
 чюнки РАББИнинъ севгиси буюк,
 Онда буюк одеде бар.
⁸ О, Израильнинъ бутюн акъсызлыкъларыны одер.

Иман дувасы

130 Давутнынъ зиярет йыры.

- ¹ Я РАББИ, юрегим кибирленмеди,
 козьлерим юксектен бакъмады.
 Мен улу ве аджайип ишлерге киришмедим.
² Анасынынъ къучагъында сюттен кесильген бала киби,
 джанымны ятыштырмадым ве тынчландырмадыммы?
 Бала киби ичимде меним джаным.
³ Шимдиден башлап эбедиен
 Израиль РАББИге умют багъласын!

Давутнынъ анты ве Алланынъ васиети

131 Зиярет йыры.

- ¹ Я РАББИ, Давутны да,
 онынъ бутюн къасеветлерини унутма.
² О, РАББИ огюнде ант эткен,
 Якъупнынъ Кучью Алласына адакъ берип, деген:
³ «Мен чадырыма-эвиме кирмейджегим,
 тёшегиме ятмайджагъым,
⁴ козьлериме юкъу кирмейджек,
 юммайджагъым козь къапакъларымны
⁵ РАББИге бир ер,
 Якъупнынъ Кучью Алласына бир яшагъан ер тапмагъанымдже».
⁶ О, Эфрата шеэринде олгъаныны эшиттик,
 Яр топрагъында оны таптыкъ*.

* 131.6 Бельки мында Яар (Кирьят-Ярим) шеэринде олгъан Васиет Сандыгъы акъкъында айтыладыр. Фелестинлилер оны мында къайтардылар.

- 7 Айдынъыз, Онынъ мескенине барайыкъ,
аякълары астына йыкъылайыкъ!
- 8 Тур, я РАББИ,
ве раатланаджакъ еринъе чыкъ,
Озюнь иле Къудрет Сандыгъынъ!
- 9 Руханийлеринъ адалетке кийинсин,
азизлеринъ исе къуванчнен къычырсун!
- 10 Къулунъ Давутнынъ хатири ичюн,
Сенинъ Месихинъни ред этме!
- 11 РАББИ Давуткъа акъикъый ант этти,
О, сёзюнден ич къайтмаз:
«Тахтынъа сенинъ эвлятларындан адам къояджагъым.
- 12 Эгер огъулларынъ Меним васиетимни
ве Озюм огретеджек шаатлыкъларны тутсалар,
оларнынъ огъуллары да эбедиен падиша тахтынъда
отураджакълар», – деди.
- 13 РАББИ Сионны сайлап алды,
Озюне мескен этмек ичюн, шу ерни истеди.
- 14 «Бу ер эбедиен меним раатланаджакъ ерим олур.
Бу ерни сечтим ве мында ерлеширим, – деди.
- 15 – Оны мытлакъа берекетнен кечиндиририм,
онынъ фукъарелерини отъемкеке тойдурырым.
- 16 Руханийлерине къуртулыш урбасыны кийдиририм,
азизлери буюк севинчнен къычырырлар.
- 17 О ерде Давут ичюн къудретли эвлядыны асыл этерим.
Месихим ичюн девамлы падишалыкъны Мен азырладым*.
- 18 Онынъ душманларыны масхара этерим,
башында исе тадж парылдар».

Агъа-къардаш севгисини алгъышлав

132 Давутнынъ зиярет йыры.

- 1 Не къадар яхшы ве не гузельдир
агъа-къардашкъа бирликте яшамакъ!
- 2 О – башына якъылгъан паалы зейтюн ягъы киби,
сакъалына, Харуннынъ сакъалына акъып тюшкен,
урбасынынъ якъасына акъып тюшкен ягъ кибидир.
- 3 Шу – Хермон дагъынынъ чыкъы киби,
Сион дагъларына тюшкен чыкъ кибидир.
Анда РАББИ багъышлавларны берди –
эбедий аят акъкъында эмир этти.

* 131.17 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «Мен анда Давуткъа бойнуз (демек, къудретли эвлят, падиша) осьтюририм; Мен меним Месихиме къандиль азырладым» демектир.

Раббини шуретлеге чаггырув

133 Зиярет йыры.

- ¹ Эй, РАББИнинъ бутюн къуллары,
геджелери РАББИнинъ Эвинде тургъанлар,
РАББИни алгъышланъыз!
- ² Онынъ Мукъаддес Ери тарафына
къолларынъызны котеринъиз
ве РАББИни алгъышланъыз!
- ³ Кок ве ерни яраткъан РАББИ
Сиондан санъа яхшылыкъ эйлесин!

Макътав гимни

134 ¹Эльхамдюилля! РАББИнинъ Адыны макътанъыз,

- Оны макътанъыз, РАББИнинъ къуллары,
- ² РАББИнинъ Эвинде
ве Алламызнынъ Эви азбарларында тургъанлар!
- ³ РАББИни макътанъыз, чюнки О, хайырлыдыр!
Адына йырланъыз, чюнки бу шей татлыдыр!
- ⁴ РАББИ Озюне Якъупны,
Озь шахсий мультети оларакъ Израильни сайлады.
- ⁵ Мен бильдим ки, РАББИ улудыр,
Раббимиз бутюн аллалардан устюн.
- ⁶ Ер ве коклерде,
денъизлер ве бутюн теренликлерде
РАББИ истегенини япа.
- ⁷ Ернинъ четинден О, булутларны котере,
ягъмур ичюн яшын ярата,
Озь хазинелеринден елни чыкъара.
- ⁸ О, инсанлардан тап айвангъа къадар
Мысырнынъ биринджи догъгъан балаларыны къырды,
- ⁹ Мысыр ортасында фыравунгъа
ве онынъ бутюн къулларына къаршы
бельги ве аджайип аляметлер йиберди.
- ¹⁰ О, чокъ халкъларны ольдюрди,
къудретли падишаларны ёкъ этти.
- ¹¹ Аморлыларнынъ падишасы Сихонны да,
Башаннынъ падишасы Огны да,
бутюн Ханаандаки падишалыкъларыны да
О, ёкъ этип ташлады
- ¹² ве оларнынъ топракъларыны
Озь халкъы Израильге мирас этип берди.
- ¹³ Я РАББИ, Сенинъ Адынъ эбедийдир!

- Несиллернинъ эписи Сени хатырлар, я РАББИ!
 14 РАББИ Озь халкъыны акълайджакъ,
 Озь къулларына мерамет этеджек!
 15 Халкъларнынъ путлары – кумюш ве алтындыр,
 инсан къолларынынъ ишидир.
 16 Агъызлары бар, амма лаф этмезлер,
 козьлери бар, амма корьмезлер.
 17 Къулакълары бар, амма эшитмезлер,
 агъызларындан нефес чыкъмаз.
 18 Оларны ясагъан адамлар,
 оларгъа ишангъанларнынъ эписи
 оларгъа ошап къаладжакъ.
 19 Эй, Израиль сою, РАББИни алгъышлангъыз!
 Эй, Харуннынъ сою, РАББИни алгъышлангъыз!
 20 Эй, Левийнинъ сою, РАББИни алгъышлангъыз!
 Эй, РАББИден къоркъкъанлар, Оны алгъышлангъыз!
 21 Ерусалимде отургъан РАББИге
 Сиондан шукюрлер олсун!
 Эльхамдюлилля!

Тешеккюр гимни

- 135** 1 РАББИге шукюр этингиз!
 О, хайырлыдыр,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!
 2 Аллаларнынъ Алласына шукюр этингиз,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!
 3 Раббилернинъ Раббисине шукюр этингиз,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!
 4 О, Озь башына буюк аджайип ишлер япты,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
 5 коклерни икметнен яратты,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
 6 ерни сувлар устюне пекитти,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
 7 буюк ярыкъларны яратты,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
 8 куннинъ сабысы олсун деп, кунешни яратты,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
 9 гедженинъ сабысы олсун деп, ай ве йылдызларны яратты,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!
 10 О, Мысырда биринджи догъгъанларны ольдюрди,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
 11 Израильни андан алып чыкъарды,

- акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
¹² Озюнинъ къудретинен, кучь-къуветинен,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!
¹³ О, Къызыл денъизни экиге больди,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
¹⁴ Израильни денъиз ортасындан кечирди,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
¹⁵ фыравунны ве ордусыны Къызыл денъизге ташлады,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!
¹⁶ О, Озь халкъыны сахрадан кечирди,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
¹⁷ буюк падишаларны ольдюрди,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
¹⁸ къудретли падишаларны ёкъ этти,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
¹⁹ аморлыларнынъ падишасы Сихонны,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
²⁰ ве Башаннынъ падишасы Огны ёкъ этти,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!
²¹ О, оларнынъ топрагъыны мирас этип берди,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
²² Озь къулу Израильге мирас этип берди,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!
²³ Хор олгъанымызда, О, бизни унутмады,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси, –
²⁴ ве душманларымыздан бизни къуртарды,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!
²⁵ О, эр бир джангъа аш бере,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!
²⁶ Коклернинъ Алласына шукюр этинъиз,
 – акъикъатен эбедийдир Онынъ севгиси!

Эсир алынган израиллилернинъ агълавы

- 136** ¹ Вавилон озенлери боюнда отурып,
 биз Сионны акъылымызгъа кетирип, агълай эдик.
² Вавилоннынъ ортасында тал тереклерине
 арфаларымызны асып къойгъан эдик.
³ Бизни эсир этип алгъанлар,
 бизни о ерде масхара этип,
 бизден йыр айтып бергенимизни истей эдилер:
 «Сион йырларындан айтып беринъиз!» – деп,
 джанымызны къыйнай эдилер.
⁴ Амма ят ерде олып,

- РАББИнинъ йырыны насыл айтайкыкъ?
- ⁵ Эгер сени унутсам, эй, Ерусалим,
онъ къолум мени унутсын!
- ⁶ Эй, Ерусалим, эгер сени хатырламасам,
энь буюк къуванчымдан юкъары тутмасам,
тилим танълайыма япышып къалсын!
- ⁷ Эдом огъуллаарыны хатырла, я РАББИ!
О куню Ерусалимде олар:
«Оны темелине къадар йыкъынъыз,
йыкъып харабеге чевиринъиз!» – дедилер.
- ⁸ Эй, харап этиледжек Вавилон къызы!
Бизге япкъан ишлеринъ ичюн
не де бахтлыдыр сени джезалайджакълар!
- ⁹ Не де бахтлыдыр къундакъ балаларынъны алып,
къаягъа урып ольдюреджек инсанлар!

Шукюр дуvasы

137 Давутнынъ йыры.

- ¹ Бутюн юрегимден Сени алгъышларым,
аллалар огюнде Санъа йырларым!
- ² Мукъаддес Сарайынънынъ тарафына бель букерим.
Сенинъ буюк севгинъ ве акъикъатынъ ичюн
Сенинъ Адынъны алгъышларым,
чюнки Сен Озь Сёзюнъни бутюн Намынъдан улу яптынъ.
- ³ Мен Сени чагъыргъан куню Сен манъа джевапландынъ,
меним джаныма кучъ-къувет бердинъ.
- ⁴ Я РАББИ, агъзынъдан чыкъкъан сёзлеринъни эшиткенде,
ер юзюнинъ падишалары эписи Сени алгъышлар
- ⁵ ве РАББИнинъ ёллары акъкъында йырлар.
РАББИнинъ шурети улудыр!
- ⁶ РАББИ юксекте олып, ювашларгъа бакъар,
къопайларны исе узакътан таныр.
- ⁷ Беялар ичинде юрсем де,
Сен меним рухумны котерирсинъ,
душманларымнынъ гъазабына къаршы къол котерирсинъ,
онъ къолунънен мени къуртарырсынъ.
- ⁸ РАББИ мен ичюн очь алып.
Сенинъ буюк севгинъ эбедийдир, я РАББИ!
Озь яраткъанларынъны къалдырма!

Алла эр шейни коре

138 Баш чалгъыджы ичюн. Давутнынъ зебуры.

- ¹ Я РАББИ, Сен мени сынадынъ,

- эм де билип алдынъ.
- 2 Отурып-тургъанымны Сен билесинъ,
тюшюнджелеримни узакътан анълайсынъ.
- 3 Юргенимде де, раатлангъанымда да Сен мени бакъасынъ,
бутюн ёлларымны Сен эвельден билесинъ.
- 4 Даа бир сёзни агъзыма алмаздан эвель,
Сен бутюн айтаджагъымны билесинъ, я РАББИ!
- 5 Огюмден ве артымдан мени сарып аласынъ,
Озь къолунъны устюме къоясынъ.
- 6 Сени бильмек меним ичюн пек аджайип,
юксектир о, акълым етмез онъа.
- 7 Сенинъ Рухунъдан къайда кетмек мумкюним?
Сенинъ огюнъден къайда къачып олурым?
- 8 Эгер кокке чыкъсам – Сен о ердесинъ,
олюлер дюньясына тюшсем – анда да Сенсинъ.
- 9 Шефакъ къанатларыны алып учсам,
денъизнинъ узакъ четине кочип ерлешсем,
- 10 о ерде де Сенинъ къолунъ манъа ёл косътерир,
онъ къолунъ мени тутар.
- 11 Эгер мен: «Къаранлыкъ мени къапласын,
этрафымдаки ярыкъ геджеге айлансын», – десем де,
- 12 къаранлыкъ биле Сен ичюн къара дегиль,
гедже де кунъдюз киби айдын,
къаранлыкъ ве ярыкъ Сен ичюн бирдир.
- 13 Бутюн ичимни Сен яраттынъ,
анамнынъ къурсагъында мени ясадынъ.
- 14 Санъа шукюр этем,
чюнки мен аджайип олып яратылгъаным.
Сенинъ ишлеринъ аджайиптир,
буны джаным толусынен анълай.
- 15 Гизли оларакъ яратылгъанымда,
ернинъ къурсагъында япылгъанымда,
кемиклерим Сенден гизли дегиль эди.
- 16 Анамнынъ къурсагъында олгъанымда,
козьлеринъ коре эди мени.
Даа бир кунъ биле яшамагъанымда,
Сен кунълеримни тайинлеп,
эписини китабынъа язгъан эдинъ.
- 17 Сенинъ тюшюнджелеринъ манъа пек азиздир,
олар не къадар чокътыр, эй, Алла!
- 18 Оларны сайсам, къумдан да чокъ олып чыкъар эди.
Мен уянгъанымда, але даа Сеннен бераберим.
- 19 Эй, Алла, Сен ярамай инсанларны ольдюргейдинъ!

- Узакълашынъыз менден, къанназ инсанлар!
 20 Арам ниетнен Сени тильге алалар,
 бошуна душманларынъ фитне этелер.
 21 Я РАББИ, Сенден нефретленгенлерден
 мен нефретленмейимми?
 Санъа къаршы чыкъкъанлардан игренмейимми?
 22 Бар нефретнен олардан игренем,
 озюме душман, деп саям оларны.
 23 Эй, Аллам, мени сынап, юрегимни билип ал!
 мени сынап, тюшюнджелеримни огренип ал!
 24 Бакъ, мен хавфлы ёлда дегилимми?
 Эбедийликке баргъан ёлгъа мени догърулт!

Ярамайлардан къуртулыш риджасы

- 139** 1 Баш чалгъыджы ичюн. Давутнынъ йыры.
 2 Я РАББИ, мени яман адамлардан къуртар,
 залым инсанлардан мени сакъла!
 3 Олар юрегинде яманлыкъны тюшюнип,
 эр кунъ арамызны бозалар,
 4 йылан киби, тиллерини къайрайлар,
 дудакъларынынъ ичинде къара йыланнынъ зеэри бар.

Сэла

- 5 Я РАББИ, ярамай адамнынъ къолундан мени сакъла,
 залым адамдан мени къуртар!
 Олар мени ёлдан урмагъа истей.
 6 Къопайлар мен ичюн тузакъ ве аркъанлар гизледилер,
 бараджакъ ёлумнынъ четине авларны къойдылар,
 мен ичюн къапкъан къурдылар.

Сэла

- 7 «Меним Аллам Сенсинъ!» – дедим РАББИге.
 Ялваруварыма къулакъ ас, я РАББИ!
 8 РАББИ-ТААЛЯ, Сенсинъ меним къуветим ве къуртулышым,
 дженк кунюнде башымны къорчаладынъ.
 9 Ярамайларнынъ истегенини берме, я РАББИ!
 яман ниетлери ерине кельмесин,
 ёкъса олар къопаяджакълар.

Сэла

- 10 Мени сарып алгъанларнынъ тиль яманлыкълары
 озъ башларына кельсин.
 11 Башларына янаяткъан къорлар ягъсын,
 олар атешке, учурымларгъа тюшюн,
 о ерлерден къайтып чыкъмасын.
 12 Аджджы тилли адам ер юзюнде къалмаз,

- залым севген инсанны онынъ яманлыгъы олюмге таба къувар.
- ¹³ Мен билем, РАББИ хорлангъан адамны къорчалар,
фукъарени адалетли укум этер.
- ¹⁴ Акъикъбатен, инсафлылар Сенинъ Адынъа шукюр этер,
догъру олгъанлар Сенинъ огюнде яшар.

Къанунны бозгъан адамлардан сакълагъан дува

140 Давутнынъ зебуры.

- ¹ Я РАББИ, Сени чагъырам, ашыкъ манъа!
Сени чагъыргъанда, къулакъ ас ялварувларыма!
- ² Дувам Сенинъ алдынъа
якъылгъан отларнынъ хош къокъусы киби етип барсын,
къол котергенлерим акъшам бахшышы киби олсун!
- ³ Я РАББИ, агъзыма бекчи къой,
дудакъларымнынъ къапусыны къору!
- ⁴ Юрегиме яман ишлерге ынтылмагъа ёл берме,
яманлыкъ япкъан адамларгъа къошулып,
къанунсызлыкъ эйлемесини багъышламайым,
оларнынъ татлы ашларыны ашамайым!
- ⁵ Инсафлы адам мени урса – севги косьтерир,
мени къабаатласа – башыма ягъ силер,
бундан мен баш тартмам.
Дуваларым але даа къанунсызлыкъ япкъанларгъа къаршы.
- ⁶ Башлыкълары Къаягъа урулып дагъылдылар.
Меним сёзлериме къулакъ асарлар,
оларнынъ татлы олгъаныны анъларлар.
- ⁷ Санки ерде ачылгъан тюпсиоз аралыкъкъа
кемиклеримиз олюлер дюньясы агъзына тёкюлелер.
- ⁸ Лякин козьлерим Санъа тикильген,
РАББИ-ТААЛЯ, Санъа умют багъладым,
джанымны олюмге йиберме.
- ⁹ Манъа къоюлгъан тузакълардан,
беля кетириджилернинъ къапкъанларындан сакъла мени.
- ¹⁰ Ярамайлар озь авларына тюшер,
мен исе къуртулып кетерим.

Ярдым дувасы

141 Давутнынъ маскили. Онынъ къобада сакълангъан вакътында окъугъан дувасы.

- ¹ РАББИден имдат истейим,
озь сесимнен РАББИден мерамет сорайым.
- ² Онынъ огюне къасеветлеримни тёктим,
къайгъыларымны Онъа ачып бердим.

- ³ Меним тенимде гонъюль такъаттан кесильгенде,
мен баргъан ёлумны Сен биле эдинъ.
Мен келеяткъан ёлумда исе
олар гизли тузакъ къойдылар.
- ⁴ Онъ тарафыма бакъсам,
мени таныгъан ич кимсе ёкъ.
Мен ичюн бир сыгъынакъ да къалмады,
джаным акъкъында кимсе къайгъырмай.
- ⁵ Я РАББИ, Сени къычырып чагъырдым:
«Сенсинъ меним сыгъынагъым,
тирилер дюньясындаки къысметим!»
- ⁶ Агълавымны эшит, мен рухтан тюштим.
Мени къувгъанларнынъ къолундан къуртар,
олар менден кучлюдир!
- ⁷ Адынъны шуретлемек ичюн,
зиндандан джанымны чыкъар!
Манъа эйилик япкъанынъ ичюн,
ишанчлылар этрафымда топланаджакълар.

Мерамет дуvasы

142 Давутнынъ зебуры.

- ¹ Я РАББИ, дувамны эшит,
ялварувыма къулакъ ас,
акъикъатынъ ве адалетинъ иле манъа джевап бер!
- ² Къулунгънен давагъа кирме,
чюнки яшагъанлардан ич бириси
Сенинъ алдынъда акъланмаз.
- ³ Душман джанымны къувалай,
аятымны аякъ астына къойды,
чокътан ольгенлерни киби,
мени къаранлыкъта яшамагъа меджбур этти.
- ⁴ Меним тенимде гонъюль такъаттан кесильди,
ичимдеки юрегим къатып къалды.
- ⁵ Къадимий куньлерни хатырлайым,
бутюн ишлеринъ акъкъында тюшюнем,
къолларынънынъ ишлери акъкъында ойлайым.
- ⁶ Къолларымны Сенинъ тарафынъа узатам,
джаным, къуругъан ер киби, Санъа ынтыла.
- ⁷ Я РАББИ, мени тездже эшит,
рухум такъаттан кесильди.
Юзюнъни менден сакълама,
ёкъса мен мезаргъа киргенлер киби олурым.

- ⁸ Саба эрте буюк севгинъ акъкъында эшитейим,
чюнки Санъа ишандым.
Бараджакъ ёлумны манъа косътер,
чюнки джаным Санъа ынтыла.
- ⁹ Душманларымдан къуртар мени, я РАББИ,
чюнки мен Сенинъ алдынъа чаптым.
- ¹⁰ Ираденъни беджермеге мени огрет,
чюнки Сенсинъ меним Аллам!
Сенинъ хайырлы Рухунъ
мени догъру топракъкъа алып барсын.
- ¹¹ Я РАББИ, Озь Адынъ ичюн тирильт мени,
догърулыгъынъда джанымны белядан къуртар!
- ¹² Буюк севгинъ иле душманларымнынъ агъзыны къапат,
джаныма зулум эткенлернинъ эписини ёкъ эт,
чюнки мен Сенинъ къулунъ олам!

Не де бахтлыдыр Раббиси Алла олгъан халкъ!

143 Давутнынъ йыры.

- ¹ РАББИге бинъ шукюрлер олсун!
О – меним Къаям,
къолларымны дженкке,
пармакъларымны урушкъа огретир.
- ² О – меним севгим ве къалем,
юксек сакълангъан ерим, къуртарыджым,
къалкъаным, мен Онъа умют багъладым.
О, халкъымны манъа бойсундыра.
- ³ Я РАББИ, инсаннынъ эмиети недир,
не ичюн онъа итибар этесинъ?
Инсан огълунынъ эмиети недир,
не ичюн онъа дикъкъат этесинъ?
- ⁴ Адам бир нефес киби,
онынъ кунълери, бир кольге киби, кечип кете.
- ⁵ Я РАББИ, коклерни ярып, ашагъы тюш,
дагъларгъа тийип, олардан тютюн чыкъар!
- ⁶ Яшын яшынлатып, душманларны дагъыт,
окъларынъны атып, оларны шашырт!
- ⁷ Юкъарыдан къолунъны узатып, мени къуртар,
терен сувлардан, эдждебийлернинъ къолундан
мени сакъла!
- ⁸ Оларнынъ агъзындан бош лафлар таша,
онъ къоллары ялангъа ынтылалар.
- ⁹ Эй, Алла, Санъа янъы бир йыр айтарым,
он телли арфада Санъа чаларым.

- ¹⁰ Сен падишаларгъа къртулуш бересинъ,
кьулунъ Давутны олюм кылычындан къртарасынъ.
- ¹¹ Сакъла мени,
эднебийлернинъ кьолундан къртар мени.
Оларнынъ агъзындан бош лафлар таша,
онъ кьоллары ялангъа ынтылалар.
- ¹² Огъуллаарымыз
яшлыгъында оськен ве къалынлашкъан
фиданлар киби,
кызыларымыз
сарайда уста япкъан диреклер киби олсунлар!
- ¹³ Анбарларымыз малымызгъа толу олсун,
эр бир ашларнен толып-ташсын!
Отлакъларымызда кьой-эчкилер бинълер
ве он бинълернен чокълашсын!
- ¹⁴ Туварларымыз семиз олсун,
диварларымызны кьыргъан бириси олмасын,
ярдым истеген адам олмасын,
мейданларымызда агълагъан адам къалмасын!
- ¹⁵ Не де бахтлыдыр бунгъа саип олгъан халкъ!
Не де бахтлыдыр Алласы РАББИ олгъан халкъ!

Макътав гимни

144 Давутнынъ макътав йыры.

Алеф

- ¹ Эй, Аллам, эй, Падишам! Сени юксельтирим,
Адынъны эбедий алгъышларым!

Беит

- ² Сени эр кунъ алгъышларым,
Адынъны эбедий макътарым!

Гимел

- ³ РАББИ улудыр,
О, чокъ макътавгъа ляйыкътыр,
Онынъ улулыгъына акъыл етмез!

Далет

- ⁴ Бир несиль башкъа несильге Сенинъ ишлеринъни макътар,
Сенинъ кьудретинъ акъкъында айтарлар.

Хе

- ⁵ Сенинъ буюклигинъ, шан-шуретинъ,
аджайип ишлеринъ акъкъында тюшюнирим!

Вав

- ⁶ Кьоркъунчлы ишлеринънинъ кьудрети акъкъында айтарлар.
Сенинъ улулыгъынъны айтып берерим!

Зайин

⁷ Буюк эйилигинъни хатырлап бильдирирлер,
Сенинъ адалетинъе йырлар айтарлар!

Хет

⁸ РАББИ мераметли ве шефкъатлы!
О, пек сабырлы! Севгиси буюк!

Тет

⁹ РАББИ эр бир инсангъа хайырлыдыр!
Онынъ шефкъаты бутюн ишлериндедир!

Ёд

¹⁰ Я РАББИ! Бутюн яраткъанларынъ Санъа шукюр этер!
Азизлеринъ Сени алгъышлар!

Каф

¹¹⁻¹² Инсан огъуллаарына Сенинъ къудретинъни
ве шан-шуретли Падишалыгъынъны бильдирмек ичюн,

Ламет

Падишалыгъынънынъ шурети акъкъында айтарлар,
кучъ-къудретинъ акъкъында икяе этерлер!

Мим

¹³ Сенинъ Падишалыгъынъ – эбедий Падишалыкътыр,
несильден несильге Сен – Укюмдарсынъ.

Самек

¹⁴ Эр бир йыкъылгъангъа РАББИ – аркъа,
эр бир бели букюльгенни О, котерип тура.

Айин

¹⁵ Эписининъ козьлери Санъа беклеп бакъа,
озъ вакътында оларнынъ ашыны Сен бересинъ.

Пе

¹⁶ Сен къолунъны ачасынъ да,
бутюн джанлыларны истегени къадар тойдурасынъ.

Саде

¹⁷ РАББИ бутюн арекетлеринде адалетлидир!
Бутюн ишлеринде О, эйидир!

Коф

¹⁸ РАББИни чагъыргъангъа,
Оны ишанчнен чагъыргъан эр бир инсангъа якъындыр О.

Реш

¹⁹ Ондан къоркъкъанларнынъ истегини О, беджерир,
агълап имдат истегенлерни эшитир ве оларны
къуртарыр!

Шин

²⁰ РАББИни севген эр кесни О, къорчалай,
ярамайларнынъ эписини исе ёкъ этер.

Тав

- ²¹ Тилим РАББИге макътавлар айтар,
 бутюн яшагъанлар Онынъ мукъаддес Адыны эбедиен
 алгъышлар!

Аллагъа умют этмек – бахыт

- 145** ¹Эльхамдюлилля!
 Эй, джаным, РАББИни макъта!
² Омюрбилля РАББИни макътарым,
 сагъ олгъанымда, Аллагъа йырларым!
³ Ишанманъыз мырзаларгъа,
 къуртарып оламайджакъ адамларгъа!
⁴ Адамнынъ руху чыкъып, о, озь топрагъына къайта,
 ве о куню бутюн ниетлери ёкъ олып кетелер.
⁵ Якъупнынъ Алласы ярдым эткен адам,
 РАББИ олгъан Алласына умют эткен инсан бахтлыдыр!
⁶ О, ер юзюни, кокни ве денъизни,
 олардаки эр бир шейни де яратты!
 Эбедиен О, ишанчлы!
⁷ О, эзильгенлерге адалетли укюм эте,
 ачларгъа отъмек бере!
 РАББИ эсирлерни азат эте!
⁸ РАББИ сокъурларнынъ козюни ача,
 эр бир бели букюльгенни О, котерип турсата!
 РАББИ инсафлыларны севе!
⁹ РАББИ ят халкълардан олгъанларны къорчалай,
 оксюзлерге ве тул апайларгъа ярдым эте,
 ярамайларнынъ ёлуны исе боза.
¹⁰ Эй, Сион! Сенинъ Алланъ олгъан РАББИ
 эбедиен несильден несильге Падиша олур!
 Эльхамдюлилля!

Алланынъ улулыгъы акъкъында йыр

- 146** ¹Эльхамдюлилля!
 Не де гузель макътавлар йырламакъ Алламызгъа!
 Шырын макътавлар Онъа яраша!
² РАББИ Ерусалимни янъыдан къура,
 О, Израильнинъ сюрдюнлерини джыя.
³ Умютсизликке тюшкенлернинъ гонълюни О, ала,
 оларнынъ юрек яраларыны багълай.
⁴ О, йылдызларнынъ сайысыны тайинлей,
 эр бирине адыны бере.
⁵ Раббимиз улу ве пек кучлюдир,

- Онынъ акъылы ольчюсиз.
- 6 РАББИ алчакъгонъюллилерни юкъарыгъа котере,
ярамайларны исе ерге тюшюрип ташлай.
- 7 РАББИге тешеккюр йырланъыз,
Алламызгъа сантыр чалынъыз!
- 8 О, булутларнен кокни къаплай,
ер ичюн О, ягъмур азырлай,
байырларда от осьтюре,
- 9 айванларгъа аш бере,
Оны чагъыргъан къаргъа баласыны ашата.
- 10 Атнынъ кучю Оны хошнут этмез,
адамнынъ чабиклиги де тесир къалдырмаз.
- 11 Лякин РАББИнинъ разылыгъы Ондан къоркъкъан
ве Онынъ эйилигини беклеген адамларнен олур.

Исраильни Алланы макътамагъа чагъырув

- 147** 1Эй, Ерусалим, РАББИни макъта!
Алланъны макъта, эй, Сион!
- 2 О, къапуларынънынъ мандалларыны пеките,
ичинъдеки огъулларынъа эйилик тиле,
- 3 сынъырларынъ ичинде аманлыкъ бере,
энь яхшы богъдайнен сени тойдура.
- 4 О, ер юзюне Сёзюни ёллай,
Онынъ Келимеси тез етип бара.
- 5 О, юнь киби къар ягъдыра,
куль киби къырав сача.
- 6 О, парчачыкълар киби Озь бурчагъыны ташлай;
Онынъ аязына ким даяныр?
- 7 О, сёзюни ёллар – эписи ирир,
Озь елини ёллар – сувлар акъар.
- 8 О, Озь Сёзюни Якъупкъа бильдирди,
Озь низамнаме ве къарарларыны Исраильге берди.
- 9 Башкъа ич бир халкъ ичюн япмады буны,
олар Онынъ къарарларыны бильмейлер.
Эльхамдюлилля!

Бутюн дюнья Алланы макътасын!

- 148** 1Эльхамдюлилля!
Коктен РАББИни макътанъыз,
тёпелерде Оны макътанъыз!
- 2 Эй, Онынъ бутюн мелеклери,
Оны макътанъыз!
Эй, Онынъ бутюн ордулары,

- Оны макътанъыз!
³ Эй, кунеш ве ай,
 Оны макътанъыз!
 Эй, бутюн нурлу йылдызлар,
 Оны макътанъыз!
⁴ Эй, коклернинъ коклери,
 эй, кок устюндеки сувлар,
 Оны макътанъыз!
⁵ Олар РАББИнинъ Адыны макътасынлар.
 О, эмир этти, ве олар яратылды.
⁶ О, оларны эбедий ерлештирди,
 оларгъа бозулмайджакъ бир низамнаме берди.
⁷ Эй, денъиз аждерхалары ве тюбю олмагъан чукъурлар,
 ерден РАББИни макътанъыз!
⁸ Эй, атеш ве бурчакъ, къар ве туман,
 Онынъ эмирини ерине кетирген боран!
⁹ Эй, дагълар ве бутюн байырлар,
 мейва тереклери ве кедрлернинъ эписи!
¹⁰ Эй, джанаварлар ве бутюн тувар,
 суюрекленгенлер ве къанатлы къушлар!
¹¹ Эй, дюнья падишалары ве эписи халкълар,
 ёлбашчылар ве ернинъ эписи башлары!
¹² Эй, йигитлер ве къызлар,
 къартлар ве яшлар!
¹³ Эписи РАББИнинъ Адыны макътасынлар!
 Ялынъыз Онынъ Ады Юджедир!
 Онынъ буюклиги ер ве кок устюнде кенишлей!
¹⁴ РАББИ Озь халкъы ичюн бойнуз* котерди;
 Озь азизлерининъ эписине,
 Исраиль огъуллаарына,
 Озюне якъын олгъан халкъына макътав йырыны берди!
 Эльхамдюлилля!

Макътав гимни

149 ¹Эльхамдюлилля!

РАББИге янъы бир йыр айтынъыз!

Азизлернинъ топлашувунда

Онъа макътавлар олсун!

² Исраиль озюнинъ Яратыджысындан севинсин,

Сион огъуллаары озь Падишасындан къувансын!

³ Оюнгъа тюшип Онынъ Адыны макътасынлар,

* 148.14 Бойнуз – «къудрет», «дженкте гъалебе», я да «къудретли падиша» манасы олмасы мумкюн.

- даре ве сантыр чалып, Онъа йырласынлар!
⁴ РАББИ Озь халкъынен разы,
 алчакъгонъюллилерни къуртарып шерефлер!
⁵ Азизлер шурет ичинде тантана этсинлер,
 озь ятакъларында къычырып къувансынлар!
⁶ Агъызларында Аллагъа шуретлер олсун,
 къолларында исе – эки агъызлы къылыч!
⁷ Олар миллетлерден интикъам алып,
 халкъларгъа джезасыны берер,
⁸ падишаларны зынджырларнен,
 асылзаделерни демир бугъавларнен багълар,
⁹ оларны, язылгъаны киби, укюм этерлер!
 Бу шереф Онынъ бутюн азизлерине берилир!
 Эльхамдюлилля!

Раббини макътангъыз!

- 150** ¹Эльхамдюлилля!
 Мукъаддес мескенинде олгъан Алланы макътангъыз!
 Къуббесинде къудретинде олгъан Оны макътангъыз!
² Батыр ишлери ичюн Оны макътангъыз!
 Сынъырсыз улулыгъы ичюн Оны макътангъыз!
³ Бору чалып, Оны макътангъыз!
 Арфа ве сантырда Оны макътангъыз!
⁴ Даре чалып ве ойнап, Оны макътангъыз!
 Най ве телли алетлерде Оны макътангъыз!
⁵ Даушлы зиллернен Оны макътангъыз!
 Янъгыравукъ зиллернен Оны макътангъыз!
⁶ Эр бир джан РАББИни макътасын!
 Эльхамдюлилля!

Икметли сёзлер

Икметли сёзлер китабы – чешит тюрлю яшайыш сааларынен багълы олгъан акъыллы сёзлер ве огютлернинъ топламыдыр, амма энъ эвеля, олар Алла ве инсаннынъ арасында олгъан мунасебетлер акъкъында икяе этелер. Икметли сёзлернинъ чокъусы Исраильнинъ акъыллы падишасы Сулейманнен багълыдыр. Бу сёзлер Алланынъ Къанунына ве Аллагъа садъкълыкъ аятынынъ эсас манасы олгъанына эсаслангъандыр.

Китап учъ къысымдан ибареттир. Биринджисине (1–9 баб) икмет ве догъру яшамакъ акъкъында сёзлер киргендир, олар бабанынъ озъ огълуна насиат берюв шеклинде тизильгендир. Мында икмет мераметли къыраличе образында косътерильген, о, озъ тоюна онен танышмагъа истеген эр кесни чагъыра. Озъ сырасында, ахмакълыкъ ороспу къадын образында косътериле, о, теджрибесиз яш огъланны озъ агъларына тутмагъа истей.

Китапнынъ экинджи къысымына (10.1–22.16) – Сулейманнынъ икметли сёзлерининъ буюк джыйынтыгъы – яшайышнынъ тюрлю мевзуларынен багълы огютлер киргендир. Мында эсас диккъат адамларнынъ арасындаки мунасебетлерге ве эв ишлерине айырыла.

Китапнынъ учюнджи къысымы (22.17–31.31) бир къач джыйынтыкътан ибарет олып, тек Сулейманнынъ дегиль, исраилли олмагъан башкъа икметли адамларнынъ сёзлери де кире. Китапнынъ сонъунда фазилетли къадынгъа макътав тюркюси бардыр (31.10–31), бу тюркю еудий тилинде акрошиир шеклинде язылгъандыр. Бойле къадын озъ кунъделик яшайышында китапта айтылгъан икметни косътере ве акъайы ичюн эм къыйметли ильван, эм таянч оларакъ тасвирлене.

Икмет ве догъру яшайыш акъкъында (1–9 б.). Сулейманнынъ икметли сёзлерининъ биринджи джыйынтыгы – яшайыш мевзулары акъкъында насиатлар (10–22 б.). Икметли насиатлар (22–24 б.). Сулейманнынъ ве баикъа икмет саиплерининъ икметли сёзлерининъ экинджи джыйынтыгы (22–31 б.). Инсафлы къадыннынъ адына макътав йыры (31 б.).

Икметли сёзлернинъ макъсады

1 Исраиль падишасы, Давут огълу Сулейманнынъ икметли сёзлери:

- 2 Бу икметли сёзлер – икметнинъ ве огютнинъ манасына етмеге ве акъыллы лафларны анъламагъа,
- 3 акъыл-ферасет, инсафлыкъ, адалетлик ве догърулыкъ акъкъында огютлерни алмагъа истеген адамлар ичюн.
- 4 Саде адамгъа олар зеканы, яш огълангъа – бильги ве ферасетни берерлер.
- 5 Оларны эшитип, икметли адам бильгилерини арттырыр ве акъыллы адам яхшы насиатлар тапар.
- 6 Сонъ о, икметли сёзни ве кинаели икяени, акъыл саиплерининъ лафларыны ве оларнынъ тапмаджаларыны анълар.

Яшларгъа насиат

- 7 Бильгининъ башы – РАББИден къоркъмакътыр, огютни ве икметни бир шей ерине коръмеген адам – ахмакътыр.
- 8 Динъле, огълум, бабанънынъ огютини ве ананънынъ эмирини ташлама.
- 9 Олар башынъа – гузель тадж, бойнунъа да – ильвандыр.
- 10 Огълум, эгер гуналы адамлар сени яманлыкъ япмагъа къандырсалар, разы олма.
- 11 Эгер олар санъа: «Юр бизнен, тузакъта сакъланып, къабаатсыз адамны бир манасы олмайып беклермиз, ольдюримиз оны.
- 12 О бир дюнья – тири алда адамларны, мезар – бутюн алда онъа тюшкенлерни киби, бойле де биз оларны тири ютармыз.
- 13 Чешит тюрлю къыйметли мал-мулк алып, эвлеримизни гъаниметке толдурып-ташырармыз.
- 14 Бизнен берабер джереп чекерсинъ, эпимизнинъ пара кисеси бир оладжакъ», – деселер,

- 15 огълум, оларнен берабер ёлгъа чыкъма,
оларнынъ ёлуна аягъынъ басмасын,
16 чюнки оларнынъ аякълары яманлыкъкъа чапалар,
олар къан тѣкмеге ашыкъалар.
17 Къушларнынъ козю огюнде тузакъны къоймакъ бошунадыр,
18 олар исе озьлерининъ къаныны тѣкмек ичюн, тузакъ япалар,
сакъланып, джанларыны гъайып этелер.
19 Адалетсиз къазанчкъа къызгъан эр кимнинъ сонъу бойледир:
бу къазанч, онъа саип олгъан адамларнынъ джаныны ала.

Икмет чагъыра

- 20 Икмет сокъакъларда къычыра,
мейданларда сесини котере,
21 топлашувларынынъ баш ерлеринде чагъыра,
шеэрлернинъ араба къапусында бойле сёзлерни айта:
- 22 «Эй, саде адамлар, саделикни не вакъыткъадже
севеджексинъиз?
Мыскъылджылар не вакъыткъадже
мыскъылламакътан кейф чатаджакълар?
Акъылсызларнынъ не вакъыткъадже
бильгини коръмеге козьлери олмайджакъ?»
- 23 Меним опыкеме къулакъ асынъыз,
сонъ мен сизге озь рухумны тѣкеджегим,
сёзлеримни айтаджагъым.
- 24 Мен чагъырдым – сиз эшитмединъиз,
къолумны узаттым – абайлагъан адам олмады.
- 25 Эписи насиатларымны ред эттинъиз,
опькелеримни де къабул этмединъиз.
- 26 Онынъ ичюн мен де сизинъ белянъыз устюнден кулерим,
сизни дешет баскъанда, мен де сизни мыскъылларым.
- 27 Сизни дешет фуртуна киби баскъанда
ве беля къасыргъа киби сарып алгъанда,
къайгъы ве сыкъынты туюнде къалгъанынъызда,
къуванырым.
- 28 О заман мени чагъыраджакълар,
лякин мен эшитмейджегим,
саба-танъдан мени къыдыраджакълар,
лякин тапалмайджакълар.
- 29 Олар бильгиден нефрет эттилер
ве РАББИден къоркъуны озьлерине сайлап алмадылар.
- 30 Олар насиатымны къабул этмедилер,
опькелеримни де аякъ асты эттилер.

- 31 Онынъ ичюн туткъан ёлларынынъ мейвасыны ашайджакълар,
озь тюшонджелеринден тояджакълар.
32 Саделернинъ инатлыгы озьлерини гъайып этеджек,
акъылсызларнынъ гъамсызлыгы озьлерининъ башына етеджек.
33 Мени динълеген адам исе,
яманлыкътан къоркъмайып,
раат ве тынч яшайджакъ».

Огют ве насиатлар

- 2** 1 Огълум, эгер айткъанларымны къабул этип,
эмирлеримни акъылынъда тутсанъ,
2 икметке къулакъ асып,
юрегинъни анълайыш тарафкъа чевирсенъ,
3 акъылны чагъырып,
анълайышкъа ынтылсанъ,
4 кумюш пара киби, оны къыдырсанъ,
сакълангъан хазине киби, оны тапмагъа тырышсанъ,
5 о заман РАББИ къоркъусыны анълап,
Алла акъкъында бильгини тапарсынъ.
6 РАББИ икметни бере,
бильгинен анълайыш Онынъ агъзындан чыкъалар.
7 Догъру адамлар ичюн – Онда енъиш бар,
къусурсыз яшагъанлар ичюн – къалкъан.
8 О, адалет ёлуны къорчалай,
садыкъ олгъанларнынъ ёлларыны сакълай.
- 9 О заман сен инсафлыкъ, адалет, догърулыкъ,
эр бир яхшылыкънынъ ёлуны анъларсынъ.
10 Юрегинъе икмет киреджек,
джанынъ ичюн бильги гузель оладжакъ.
11 Ферасет сени сакълайджакъ,
акъыл сени къорчалайджакъ.
- 12 Олар сени яман ёлдан,
ялан сѣзлер айткъан адамдан къуртараджакъ,
13 къаранлыкъ ёлдан юрмек ичюн
догъру ёлны ташлагъан адамлардан,
14 яманлыкъ япып къувангъан,
яман куфюрликтен кейф чаткъан адамлардан,
15 къыйыш ёлларда юрген,
ёлларыны шашыргъан адамлардан къорчалайджакъ.
- 16 Олар да сени башкъасынынъ апайындан,

- акъайы олгъан, сёзлерини татлы-татлы айткъан къадындан,
 17 яшлыгъынынъ омюр-къардашыны ташлагъан,
 озь Алласынынъ васиетини унуткъан апайдан
 къуртараджакълар.
- 18 Онынъ эви – олюм къапкъаныдыр,
 юрген ёлу да – олюлернинъ дюньясына алып баргъан ёлдыр.
- 19 Онъа кирген эр ким арткъа къайтмайджакъ,
 яшайышкъа алып баргъан ёлгъа иришип оламайджакъ.
- 20 Бунынъ ичюн яхшы адамларнынъ ёлундан юр,
 инсафлыларнынъ ёлларыны тут.
- 21 Догъру адамлар ер юзюнде яшайджакъ,
 къусурсызлар онынъ устюнде къаладжакълар.
- 22 Ярамазлар исе ер юзюнден ред этиледжек,
 къара юрекли олгъанлар ондан къырыладжакълар.

Огъуларгъа насиат

- 3** 1 Огълум, огреткенлеримни унутма,
 эмирлеримни юрегинъде сакъла.
- 2 Олар омрюнънинъ кунълерини
 ве йылларыны узатаджакълар,
 санъа муаббетлик кетиреджеклер.
- 3 Мерамет ве садыкълыкъ сени къалдырмасын:
 оларны бойнунъа сар,
 пиляки таш устуне киби, юрегинънинъ устуне яз.
- 4 Сонъ Алланынъ ве адамларнынъ козьлери огюнде
 санъа хайыр ве акъыл-ферасет оладжакълар.
- 5 РАББИге джан-юректен ишан,
 озь акъылынъа таянма.
- 6 Эписи ёлларында РАББИни бильмеге тырыш,
 ве О, сенинъ ёлларыны догъру япаджакъ.
- 7 Озюнъни икметли сайма,
 амма РАББИден къоркъ ве яманлыкътан узакъ тур.
- 8 Бу, беденинъе – сагълыкъ,
 кемиклеринъе де – къувет олур.
- 9 Мал-мулькюнден ве эр бир ишинънинъ
 биринджи берекетинъден РАББИге пай айырып,
 Оны урьмет эт.
- 10 Сонъ анбарларыныны мал басар,

фычыларынъ да яш шарапнен толып-ташар.

- 11 Огълум, РАББИнинъ огютини ред этме
ве опыкесинден нефретленме.
- 12 Баба севимли огълуну джезалагъаны киби,
РАББИ де кимни севе, оны да джезалай.
- 13 Икметке иришкен адам,
анълайышкъа саип олгъан адам не бахтлыдыр!
- 14 Оны къазангъаны кумюш къазангъанындан яхшыдыр,
онынъ келири алтындан олгъан келирден берекетлидир,
- 15 о, дегерли ташлардан паалыдыр,
бутюн истегенлеринъден ич бир шей онъа тенъ олмаз.
- 16 Онынъ онъ къолунда – узакъ омюр,
сол къолунда исе – байлыкъ ве шурет.
- 17 Онынъ ёллары – гузель ёллардыр,
ве эписи ёлчыкълары – муаббетликтир.
- 18 Икметни тапып алгъан адам ичюн, о – омюр терегидир,
оны яхшы туткъан – бахтлыдыр!
- 19 РАББИ ернинъ темелини икметнен къойды,
усталыкънен коклерни ерлештирди.
- 20 Онынъ билъгиси теренликлер яра
ве булутлардан чыкъ тюшюре.
- 21 Огълум, буны козь огюнъден къачырма,
идракъ ве ферасетинъни даима сакъла.
- 22 Олар джанынъ ичюн – омюр,
бойнунъ ичюн – хайырлы ильван олур.
- 23 О вакъыт ёлунъ хавфсыз олур,
аягъынъ да абынмаз.
- 24 Юкъламагъа къоркъусыз ятарсынъ,
юкълап къалгъанынъдан сонъ да юкъунъ татлы олур.
- 25 Апансыз белядан ве ярамайларгъа кельген къазадан къоркъма,
- 26 чюнки РАББИ сенинъ ишанчынъ оладжакъ,
аягъынъны къапкъандан О, сакълайджакъ.
- 27 Элинъден кельсе,
адамнынъ акъкъыны бермектен къачынма.
- 28 Янынъда олып да, башкъа адамгъа:
«Кет, ярын келирсинъ, о вакъыт берерим», – деме.
- 29 Сенден хавф беклемеген къомшугъа къаршы

- бир яманлыкъ япмагъа тюшонме.
 30 Санъа яманлыкъ этмеген адамнен
 бош ерде къавгъа этме.
- 31 Зорбалыкъ эткен адамны пахыллама,
 онынъ ёлларындан ич бирини сайлама.
 32 РАББИ къара юрекли адамдан нефретлене,
 догъру адамларгъа исе О, ишана.
- 33 Гунакярнынъ эвини РАББИ къаргъай,
 инсафлы адамларнынъ эвини исе багъышлай!
 34 Мыскъылджыларны О, мыскъыллайджакъ,
 алчакъгонъюллилерге исе эйилик япаджакъ.
 35 Икмет саиплери мирас оларакъ шурет аладжакълар,
 акъылсызлар исе – масхаралыкъ.

Икметтен ве бильгиден файда

- 4** 1 Балалар, бабанъызнынъ огютини динъленъиз,
 акъыллы олмакъ ичюн, къулакъ асынъыз,
 2 Сизге яхшы акъыл огретем,
 огреткенлеримни унутманъыз.
 3 Мен бабамнынъ севимли огълу эдим,
 анамнынъ бирден-бир баласы.
 4 Бабам мени огретип, манъа бойле айта эди:
 «Айткъанларымны юрегинъе къой,
 эмирлеримни тутып яша.
 5 Икметке саип ол, акъылгъа малик ол!
 Айткъанларымны унутма, олардан четке чекильме.
 6 Икметни къалдырма – о сени къорчалайджакъ,
 оны сев – о сени сакълайджакъ.
 7 Башы – икмет! Икметке саип ол!
 Бутюн мал-мулькюнънинъ устюнден акъылгъа саип ол!
 8 Оны баш устюнде тут – о да сени юксельтеджек,
 онъа япышсанъ – о сени шуретлейджек.
 9 О, башынъа хайырлы чембер къояджакъ,
 аджайип таджны санъа кийдиреджек».
- 10 Динъле, огълум, ве айткъанларымны къабул эт,
 сонъ омрюнънинъ йыллары узаныр.
 11 Мен санъа икмет ёлуны косьтеририм,
 догъру ёлларнен алып кетерим.
 12 Ёлдан кеткенде, аякъларынъа ич бир шей кедер этмейджек,
 чапкъанда, абынмазсынъ.

- 13 Огютни яхшы тут, оны йиберме,
сакъла оны, о – сенинъ яшайышынъ.
- 14 Ярамайларнынъ ёлуна аякъ басма,
яманларнынъ ёлундан да юрме.
- 15 О ёлны ташла, ондан кетме,
ондан четке чекиль, янындан кеч.
- 16 Яман адамлар яманлыкъ япмагъандже,
юкълап оламайлар,
биревни ёлдан урмагъандже,
оларнынъ козюне юкъу кирмей.
- 17 Олар отъмек ерине яманлыкъ ашайлар,
шарап ерине – зорбалыкъ ичелер.
- 18 Инсафлы адамларнынъ ёлу –
нур сачкъан ярыкъ киби,
уйле маали келеята –
о эп парлакъ ола.
- 19 Ярамайларнынъ ёлу исе –
зифт къаранлыкъ киби,
олар неге сюрюнеджеклерини бильмейлер.
- 20 Огълум, сёзлериме дикъкъат эт,
айткъанларыма къулакъ ас.
- 21 Олар акъылынъдан чыкъмасын,
оларны юрегинъде сакъла.
- 22 Оларны тапкъан адам ичюн олар – яшайыш,
бутюн бедени ичюн – шифадыр.
- 23 Эр шейден зияде юрегинъе мукъайт ол,
чюнки яшайыш чокъракълары ондандыр.
- 24 Агъзынъдан ялан сёзлер чыкъмасын,
айнеджиликни узакъ ташла.
- 25 Козълеринъ дос-догъру бакъсын,
бакъышынъ да огге догърулсын.
- 26 Кетеджек ёлунъны яхшы этип тюшюн,
сонъ эписи ёлларынъ онъундан келир.
- 27 Сагъгъа-солгъа урулма,
аягъынъны яман ёлдан узакъ тут.

Къоранта садыкълыгъыны бозмакътан тенбиелев

- 5** ¹Огълум, икметиме дикъкъат эт,
фикириме къулакъ ас.
- ² Сонъ сен ферасетни сакълап къалырсынъ,
дудакъларынъ да бильгини сакълар.

- 3 Башкъасынынъ апайынынъ агъзындан бал тамлай,
онынъ лафы да – эльвадан татлы.
- 4 Онынъ сонъу исе, юшан оту киби, адджы,
эки агъызлы къылыч киби кескин.
- 5 Аякълары олюмге алып баралар,
табанлары о бир дюньягъа догъру кетелер.
- 6 Яшайыш ёлуны о ич тюшюнмей,
ёллары насыл саллангъаныны о озю бильмей.
- 7 Балаларым, мени динъленъиз!
Айткъанларымны ред этменъиз!
- 8 Шу апайдан узакъ тур,
эвининъ къапусына якъын барма!
- 9 Ёкъса, сагълыгъынъны башкъасына берип,
йылларынъны да шефкъатсыз адамларгъа масраф этерсинъ,
- 10 кучюнъден ят адамлар такъатланырлар,
япкъанларынъ да – башкъасынынъ эви ичюн олур.
- 11 Омрюнънинъ сонъки кунълеринде исе,
беденинъ азып-тозып, инъильдемеге башларсынъ:
- 12 «Ах, не ичюн огютни кореджек козюм олмады?
Юрегим де не ичюн опыкелерни бир шей ерине коръмеди?
- 13 Оджаларымнынъ сёзлерини динълемедим,
мени огреткенлернинъ айткъанларына да къулакъ асмадым!
- 14 Джемаат ве топлашувнынъ козю огюнде
аз къалдым масхара олмагъа!»
- 15 Сувны озь хавузынъдан,
озь къуюнъдан ич.
- 16 Сувларынъны сокъакълар бою,
сув акъымларынъны мейданларда акъызма.
- 17 Олар тек сенинъ олсунлар,
башкъаларынен пайлашма.
- 18 Чешменъ берекетли олсун,
яшлыгъынъда эвленген апайынънен бахтлы ол.
- 19 Севимли ала кийик, назик бир къараджа о –
кокюслери даима сени мемнюн этсин,
онъа олгъан севгинъден эр вакъыт зевкъ ал.
- 20 Огълум, санъа башкъасынынъ апайынен кейф чатмагъа,
бирев апайынынъ белине сарылмагъа не керек?
- 21 Адамнынъ ёллары – РАББИнинъ козю огюндедир,
эр баскъан адымны О, биле.
- 22 Ярамайны озь яманлыкълары сарып аладжакъ,
озь гуналарынынъ къапкъаны оны тутып багълайджакъ.

- 23 Огют эксиклиги оны гъайып этер,
бунок акъылсызлыгъы оны ёлдан урар.

Чешит тюрлю тенбиелевлер

- 6** 1 Огълум! Эгер сен башкъа адам ичюн кефиль олсанъ,
ябанджы адам ичюн «Келиштик!» деген олсанъ,
2 озъ агъзынъдан чыкъкъан лафларынъ
къапкъангъа тюшюрди сени,
озъ айткъанларынъ сени якъалады.
3 Башкъа адамнынъ къолуна тюштинъ сен, огълум!
Озюнъни къуртармакъ ичюн, буны яп:
бар да, о адамнынъ аякъларына сарылып,
онъа ялвар.
4 Козюнъе юкъу кирмесин,
козь къапакъларынъ агъырлашмасын.
5 Авджынынъ элинден гъазель киби,
къушчунунъ къолундан къуш киби, озюнъни къуртар.
- 6 Эй, дембель, бар да, къырмакъагъа бакъ,
онынъ ёлларыны корип, икметли ол.
7 Онынъ не башлыгъы, не незаретчиси, не де укъумдары бар.
8 Лякин о, ашыны язда азырлап къоя,
ашлыкъны оракъ вакътында топлай.
- 9 Эй, дембель! Сен не вакъыткъадже ятаджакъсынъ?
Юкъунъдан не заман уянаджакъсынъ?
10 Азачыкъ юкъласанъ, бир дирем юкъусырасанъ,
бираз да къол къавуштырып ятсанъ, –
11 санъа быралкъы киби ёкълукъ,
сиялы айдут киби – ёкъсуллыкъ келир.
- 12 Ярамай адам – бея кетирген,
ялан айткъан адамдыр.
13 О козюни къыпа, аякъларынен бельгилей,
пармакъларынен ишаретлер япа.
14 Онынъ юрегинде хаинлик яшай,
о эр вакъыт яманлыкъны тюшюне, къавгъа чыкъара.
15 Бунунъ ичюн бея онъа апансыздан келир,
оны бирден къырып ёкъ этер, – арткъа ёлу олмаз.
- 16 РАББИ алты шейден нефрет эте,
еди шей Онынъ козюнде пистир:
17 гъурурлы бакъыш, ялан айткъан тиль,

- къабаатсыз къанны тѣккен къоллар,
18 къара фикир эткен юрек,
яманлыкъкъа тез чапкъан аякълар,
19 ялан айткъан яланджы шаат
ве агъа-къардашларнынъ арасыны бозгъан адам.

Яман къадындан тенбиелев

- 20 Огълум, бабанънынъ буюргъаныны тут,
ананънынъ огреткенини ташлама.
21 Оларны юрегинъе эбедиен багъла,
такъ оларны бойнунъа.
22 Ёлда олгъанда, олар санъа мукъайт олурлар,
юкъламагъа яткъанда – къорчаларлар,
уянгъанда исе – сеннен лакъырды этерлер.
23 Эмирлер санъа – лампат,
огретювлер – ярыкъ,
ве опыкели огют – яшайышкъа ёл.
24 Олар сени яман къадындан,
башкъасынынъ апайынынъ татлы тилинден
къорчалайджакъ.
25 Бойле апайларнынъ дюльберлиги сени ёлдан урмасын,
бакъышлары сени тутмасынлар.
26 Ороспу апайнынъ фияты – бир тилим отъмек,
башкъасынынъ апайы исе къыйметли джанынъны авлай.
27 Адам къойнуна атеш алып,
урбасыны якъмазмы?
28 Къорлар устюнде юрип,
аякъларыны якъмазмы?
29 Башкъасынынъ апайынен яткъан адамгъа тамам ойле олур –
онъа токъунгъан бирев къабаатсыз къалмаз.
- 30 Ач хырсыз къурсагъыны тойдурмакъ ичюн хырсызласа,
оны къатты укюм этмезлер,
31 лякин эгер оны тутсалар, еди къат тѣлер,
бутюн мал-мулькюни берер.
32 Зина эткен адам акъылдан эксик,
буны япкъан адам озъ джаныны гъайып эте.
33 Масхаралыкъ ве котек ашар,
намуссызлыкъ – онынъ омюрбилля къысметидир.
34 Кунъджюлик акъайны якъып-куйдюрир,
акътыманыны алгъанда о, аджымаз.
35 Бир одемеге разы олмаз,
дюньяны бахшыш этсенъ биле, гонълюни аламазсынъ.

- 7¹ Огълум, айткъанларымны акъылынъда тут,
эмирлеримни унутма.
2 Эмирлеримни тут ве яша,
огреткенлеримни, козь бебеги киби, сакъла.
3 Оларны пармакъларынъа багъла,
таш устюне киби, юрегинънинъ устюне яз.
4 Икметке: «Сен – меним татамсынъ!»,
акъылгъа да: «Сой-акърабамсынъ!» – айт.
5 Олар сени башкъасынынъ апайындан,
татлы-татлы лаф эткен биревнинъ апайындан
къорчаласынлар.

Акъылдан эксик огълан ве ороспу акъкъында

- 6 Куньлерден бири пенджеремден тышары,
пенджере пармакълыгъындан сокъакъкъа бакътым.
7 Саде адамларнынъ, яш огъланларнынъ арасында
бир акъылдан эксик огъланны коръдим.
8-9 О огълан акъшам устю, кунь баткъанда,
гедже къаранлыгъы тюшкен вакъытта,
бир апай отургъан сокъакъ бою,
онынъ эвине тараф кете эди.
- 10 Иште, онынъ къаршысына апай чыкъты,
къара юрекли, устюнде – ороспу урбасы.
11 Шаматаджы ве инат бу апай,
бир дакъкъа биле эвде отурып оламаз.
12 Де сокъакъта, де мейданда,
эр кошеде авлап отургъан апай.
13 Япышып тутты, опыти огъланны,
утанмаз бетинен онъа бойле деди:
- 14 «Аманлыкъ къурбанларымны чалдым,
адагъымны мен бугунъ ерине кетирдим.
15 Онынъ ичюн огюнъе чыкътым,
къыдырдым сени ве таптым!
16 Тёшегиме дюльбер орътюлерни,
тюрлю ренкте олгъан Мысыр басмаларыны төшедим.
17 Яткъан еримни мюр, алоэ ве тарчыннен къокъулаттым.
18 Кель, сабагъадже бири-биримизни тойгъандже севейик,
севгиден зевкъ алайыкъ.
19 Акъайым эвде ёкъ,
узакъ ёлгъа кетти,
20 акъчасы олгъан кисени де янына алды,

ай толмагъандже эвге къайтмаз».

- 21 Чокъ назик сёзлернен оны къандырды,
татлы лафынен артындан алып кетти.
- 22 Шу дакъкъа кетти огълан онынъ пешинден.
Бойле шекильде де бугъа – бойнагъа
ве сыгъын – къапкъангъа кете,
- 23 анда атылгъан окъ джигерини ура.
Бойле де джаныны гъайып этеджегинден хабери
олмагъан,
учкъан къуш тузакъкъа кете.
- 24 Демек, балалар, динъленъиз мени,
сёзлериме дикъкъат этинъиз:
- 25 сакъын, о къадынгъа юрегинъ айланмасын,
онынъ ёлларындан юрменъиз.
- 26 Чокъ адам яраланып, онъа ола гъайып олдылар,
чокъ адамларны о йыкътырды.
- 27 Онынъ эви – о бир дюньягъа алып кеткен ёлдыр,
олюм эвининъ одаларына тюшкен ёлдыр.

Икметке макътав

- 8** 1 Къычыргъан Икмет дегильми?
Сесини юксельткен Анълайыш дегильми?
- 2 Ёл кенарында, байыр тёпесинде,
ёллар чатышмасында тура о,
3 шеэрнинъ араба къапусы янында,
кириш ери огюнде сесини юксельте:
- 4 «Эй, акъайлар, сизге меним чагъыргъанларым,
адам союна меним сесим!
- 5 Саде олгъанлар! Зекалы олмагъа огренинъиз!
Акъылсызлар! Анълагъан юрекни тапынъыз!
- 6 Динъленъиз, муим сёзлер айтаджагъым,
догърусыны айтмакъ ичюн, агъзымны ачам!
- 7 Тилим тек керчекни айта,
дудакъларым яландан нефретлене!
- 8 Агъзымдан чыкъкъан эр сёз догърудыр,
олар айнеджи ве ялан олмаз.
- 9 Ап-ачыкътыр олар эписи анълагъанларгъа,
бильгини къыдыргъанлар ичюн – догърудыр.
- 10 Огреткеним кумюштен хайырлыдыр,
бильги темиз алтындан паалыдыр!
- 11 Икмет – къыйметли ташлардан яхшы,

истегенинъден бир шей онъа тенъ кельмез!

- 12 Мен – Икмет, зеянен бирликте яшайым,
билги ве ферасетни мен таптым.
- 13 РАББИден къоркъмакъ – яманлыкътан нефрет этмектир.
Гъурурдан, юксектен бакъыштан,
яман ёлдан ве ялан агъыздан нефрет этем.
- 14 Насиат ве идракъ мендедир,
мен – акъылым, менде – къудрет.
- 15 Меним ярдымымнен падишалар падишалыкъ этелер,
укюмдарлар адалетни къоялар.
- 16 Меним ярдымымнен башлыкълар,
мырзалар ве ер юзюндеки эписи къадылар укюм этелер.
- 17 Мени севгенлерни мен де севем,
мени къыдыргъанлар мени тапарлар.
- 18 Байлыкъ ве шурет,
гъайып олмагъан хазине ве инсафлыкъ – мендедир.
- 19 Махсулларым алтындан, темиз алтындан яхшы,
менден келир энъ яхшы кумюштен чокъ.
- 20 Инсафлыкъ ёлундан кетем,
адалет сокъакъларындан юрем.
- 21 Бойлеликнен, мени севгенлерни зенгинлик саиплери япам,
анбарларыны байлыккъа толдурам.
- 22 РАББИ мени ёлунынъ башы япты,
чокътан берли яратылгъан шейлерден биринджи этти.
- 23 Къадимий заман башында мен пейда олдым,
дюнья яратылмаздан эвель мен еримни алдым.
- 24 Буюк теренликлер олмаздан эвель,
сув чокъракълары даа олмагъан вакъытта догъдым мен.
- 25 Дагълар тикленмезден эвель,
байырлардан эвель догъдым.
- 26 О вакъыт не ерни ве онынъ кенълигини,
не дюньянынъ биринджи тозуны япкъан эди О.
- 27 РАББИ коклерни къойгъанда, мен анда эдим.
Теренликнинъ устюнден даире чызгъанда,
- 28 тёпеден булутларны ерлештиргенде,
теренликнинъ чокъракъларыны къавийлештиргенде,
- 29 сувлары ташмасын деп,
денъизнинъ сынъырларыны тайинлегенде,
дюньянынъ темеллерини къойгъанда,
- 30 мен Онынъ янында мимар олдым,
эр кунде – Онынъ къуванчы,

- Онынъ огюнде эр заман зевкъ сюре эдим.
 31 Онынъ дюньясы ичюн севилип,
 адамларнынъ огъуллеры ичюн къуванчлы эдим.
- 32 Демек, балаларым, динъленъиз мени:
 ёлларымдан баргъанлар бахтлыдыр!
 33 Огютимни динълеп, икметли олунъыз,
 оны ред этменъиз.
 34 Мени динълеген, къапуларымнынъ огюнде гедже-кунъдюз
 олгъан,
 къапуларымдан ич айырылмагъан адам бахтлыдыр!
 35 Мени тапкъан адам яшайыш тапа
 ве РАББИнинъ мемнюнлигине малик ола!
 36 Мени тапмагъан исе джанына зарар кетире:
 менден нефретленгенлер эписи олжумни севелер!»

Икмет ве ахмакълыкъ

- 9¹ Икмет озюне эв къурды,
 онынъ еди дирегини тикледи,
 2 айванлар сойды, къокъулы шараплар азырлады,
 софраны донатты.
 3 Шеэрнинъ юксек ерлеринден илян этмек ичюн,
 хызметчи къызларыны ёллады:
 4 «Саде олгъанлар, келинъиз манъа!»
 Акъылдан эксик олгъанларгъа исе бойле деди:
 5 «Келинъиз, ашымдан ашанъыз,
 мен азырлагъан къокъулы шарапны ичинъиз.
 6 Саде ёлларынъызны ташланъыз ве яшанъыз,
 анълайыш ёлундан кетинъиз.
 7 Мыскъылджыны огретсенъ – башынъа сёгюнч къазанырсынъ,
 яман адамны опъкелесенъ – озюнъе масхаралыкъ олур.
 8 Мыскъылджыны опъкелеме, ёкъса о сенден нефрет этер.
 Икмет саибини опъкеле, ве о сени север.
 9 Икметли адамгъа акъыл огрет – о даа икметли олур,
 инсафлы адамны огрет – бильгисини арттырыр.
 10 Икметнинъ башы – РАББИден къоркъмакътыр,
 Мукъаддесни бильмек – анълайышнынъ манасы!
 11 Меним ярдымымнен кунълеринъ чокъ олур,
 яшайышнынъ йыллары чокълашаджакълар.
 12 Икметли олсанъ – икметинъ озюнъе хызмет этер,
 мыскъылджы олсанъ – ялынъыз сен зарарыны чекеджексинъ».
- 13 Акъылсыз къадын шаматаджыдыр,

- о саде ве ич бир шей бильмей!
 14 Эвнинъ къапусы янында,
 шеэрнинъ юксек ерлеринде тахта отура.
 15 Кельген-кечкенлерни,
 озъ ёлларынен кеткен адамларны чагъыра:
 16 «Саде олгъанлар, келинъиз манъа!»
 Акъылдан эксиклерге бойле дей:
 17 «Хырсызлангъан сувлар татлыдыр,
 сакъланып ашалгъан отъмек леззетлидир!»
 18 Амма анда олюлернинъ олгъаныны,
 о чагъыргъан адамлар о бир дюньянынъ
 теренлигине огърагъаныны бильмей шу адам!

Гунанынъ акъылсызлыгъы ве инсафлыкънынъ икмети

10¹ Сулейманнынъ икметли сёзлери.

- Икметли огълан – бабасына къуванчтыр,
 акъылсыз огълан – анасына беля!
- 2 Адалетсиз къазанылгъан байлыкътан файда ёкъ,
 инсафлыкъ исе олюмден къуртара.
- 3 РАББИ инсафлы адамны ач къалдырмаз,
 яман адамнынъ истегини исе бош чыкъарыр.
- 4 Тенбель къол адамны фукъаре эте,
 амма чалышкъан къол зенгин эте.
- 5 Язда махсул джыйгъан огъул акъыл-ферасетлидир,
 оракъ вакъытта юкълагъан огъул исе –
 къорантасынынъ масхарасыдыр.
- 6 Яхшы бахшышлар инсафлы адамларнынъ башына ягъа,
 яман адамнынъ агъзы исе зорбалыкъларыны гизлей.
- 7 Инсафлы адамны макътавнен хатырларлар,
 яман адамнынъ ады исе гъайып олур.
- 8 Икметли юрек эмирлерни къабул эте,
 ахмакънынъ тили исе – онынъ башына беля.
- 9 Ким къусурсызлыкъта юре, хавфсызлыкъта яшай,
 къыйыш ёлдан юргеннинъ исе тюшонгенлери ачылыр.

- 10 Козь кыпкъан адам къасевет кетире,
ахмакънынъ тили исе – онынъ башына беля.
- 11 Инсафлы адамнынъ агъзы – яшайыш чокърагъыдыр,
яман адамнынъ агъзы исе зорбалыкъларыны гизлей.
- 12 Нефрет къавгъаларны къозгъай,
севги исе эписи къабаатларны багъышлай.
- 13 Акъыллы адамнынъ агъзында икмет яшай,
акъылсызнынъ аркъасында исе – таякъ.
- 14 Икметли адамлар бильгини сакълай,
ахмакънынъ тили исе башына беля кетире.
- 15 Байнынъ малы-мулькю – онынъ пекитильген къалеси,
фукъаренинъ ёкъсуллыгъы исе – онынъ белясы.
- 16 Инсафлы адамнынъ чалышкъаны – яшайышкъадыр,
яман адамнынъ келири исе – гунагъадыр.
- 17 Огютни сакълагъан адам омюр ёлундадыр,
опъкеге къулакъ асмагъан исе ёлуны шашыра.
- 18 Яланджы тиль нефретни гизлей,
ошек ташыгъан – акъылсыздыр.
- 19 Чокъ лафнынъ сонъу – гунадыр,
акъыл-ферасетли адам исе тилини туту.
- 20 Инсафлы адамнынъ тили темиз кумюш кибидир,
яман адамнынъ юреги исе – бир капиктир.
- 21 Инсафлы адамнынъ тили чобан киби чокъ адамны бакъа,
ахмакълар исе акъыл эксиклиги ичюн олелер.
- 22 РАББИнинъ бахшышлары бай эте,
онен берабер О, гъам бермей.
- 23 Акъылсыз адам яманлыкъ япкъанындан зевкъ ала,
анълагъан адам исе – икметтен.
- 24 Яман адамнынъ къоркъкъаны башына келир,

инсафлы адамнынъ истеги исе ерине келир.

25 Къасыргъа келир – яман адамны ёкъ этер,
инсафлы адамнынъ темели исе – эр вакъыт къавийдир.

26 Тишлер ичюн – сирке киби,
козьлер ичюн – тютюн киби,
дембель де онъа иш бергенлер ичюн – тамам ойледи.

27 РАББИден къоркъмакъ – куньлерни арттырмакъ,
яман адамларнынъ йыллары исе къыскъадыр.

28 Инсафлы адамларнынъ умюти – къуванчтыр,
яман адамларнынъ беклегенлери исе харап олур.

29 РАББИнинъ ёлу къусурсыз адам ичюн – сыгъынувдыр,
джинаетчи ичюн исе – дешеттир.

30 Инсафлы адам ич бир вакъыт сарсылмаз,
яманлар исе ер юзюнде яшамаз.

31 Инсафлы адамнынъ тили икмет айта,
яланджы тиль исе кесилир.

32 Инсафлы адамнынъ дудакълары хош лаф айта,
яман адамнынъ агъзы исе – ялан.

11 ¹Ялан теразеден РАББИ нефрет эте,
догъру таштан исе разы къала.

2 Къопайлыкъ артындан – масхаралыкъ келе,
алчакъ гонъюль иле – икмет.

3 Догъру адамларнынъ къусурсызлыгъы оларгъа ёл косьтере,
къара юреклилернинъ айнеджилиги исе башларына ете.

4 Гъазап Куню байлыкъ ярдым этмез,
инсафлыкъ исе олюмден къуртарыр.

5 Къусурсыз адамнынъ инсафлыгъы ёлуны тегизлей,
яман адам исе яманлыгъындан йыкъылып тюшер.

6 Догъру адамнынъ инсафлыгъы оны къуртара,

къара юрекли адамларны исе яман истеклери къолгъа ала.

- 7 Яман адам олер – умюти де кесилир,
фена адамнынъ беклегенлери де гъайып олур.
- 8 Инсафлы адам белядан къуртула,
онынъ ерине беля яман адамнынъ башына тюше.
- 9 Аллагъа инанмагъан адам озь тилинен башкъа адамны
гъайып этер,
инсафлы адамларны исе бильги къуртарыр.
- 10 Инсафлы адамнынъ ишлери онъундан кельгенде –
шеэр шенълене,
яман адам гъайып олгъанда – адамлар къуванчнен къычыра.
- 11 Догъру адамларнынъ эйилиги шеэрни къура,
яман адамларнынъ лафлары оны йыкъа.
- 12 Акъылдан эксик адам башкъа адамны ашалай,
анълагъан адам исе сусып тура.
- 13 Ошек ташыгъан адам башкъасынынъ сырларыны ача,
ишанчлы адам исе сырдаш ола.
- 14 Яхшы насиат эксик олса – халкъ гъайып олур,
чокъ насиат олса исе – къуртулыр.
- 15 Ябанджы адам ичюн кефиль олгъан адам
озюне зарар кетире,
«Келиштик!» демектен къачынгъан адам исе
эсен-аман яшар.
- 16 Яхшы табиатлы апай шурет къазана,
шефкъатсызлар исе байлыкъ алалар.
- 17 Мераметли адам озюнинъ джанына файда кетире,
мераметсиз адам исе – зарар.
- 18 Яман адамнынъ къазанчы яландыр,
акъикъатны сачкъан адам исе ишанчлы мукъфатны джыя.
- 19 Акъикъатен, инсафлыкъ – яшайыштыр,

- яманлыкъ этмеге ашыкъкъан адам исе
олюмге ашыкъа.
- 20 Къара юрекли адамлардан РАББИ нефрет эте,
ёллары къусурсыз адамлардан исе разы къала.
- 21 Керчектен, яман адам джезасыз къалмайджагына
баш бермек мумкюн,
инсафлы адамларнынъ эвлятлары исе
сагъ къуртурылыр.
- 22 Акъыл-ферасеттен эксик апайнынъ дюльберлиги –
домуз бурнундаки алтын алкъа.
- 23 Инсафлы адамларнынъ истеклери яхшылыкънен бите,
яман адамларнынъ умюти исе – Алланынъ гъазабынен.
- 24 Джан-юректен берген джумерт адамгъа даа чокъ бериле,
ачкозь адамгъа исе ёкъсуллыкъ келе.
- 25 Джумерт адам боллукъта яшар,
башкъасына сув ичирген адам сувсуз къалмаз.
- 26 Ашлыгыны сакълап къойгъан адамны халкъ къаргъай,
ашлыгыны саткъанны исе – макътай.
- 27 Яхшылыкъкъа ынтылгъан разылыкъ къыдыра,
яман къыдыргъаннынъ башына исе яманлыкъ тюшер.
- 28 Байлыгына ишангъан йыкъылыр,
инсафлы адамлар исе япракъ киби ешерир.
- 29 Къорантасыны йыкъкъан адамнынъ къысмети ель олур,
ве ахмакъ – икметли адамнынъ къулу олур.
- 30 Инсафлы адамнынъ махсулы – омюр терегидир,
икметли адам адамларнынъ юреклерини къазана.
- 31 Бу дюньяда инсафлы адам биле джезаланса,
яман адам ве гунакяр исе ондан бетер джезаланыр.

12 ¹Огютни севген – бильгини севе,
опъкеден нефретленген – ахмакъ.

- 2 Яхшы адам РАББИнинъ огюнде разылыкъ къазана,
яман ниетлери олгъан адамны исе РАББИ уюм этер.
- 3 Ич бир адам яманлыгъында къатты турмаз,
инсафлы адамларнынъ темеллери йыкъылмаз.
- 4 Яхшы апай – акъайынынъ башына таждыр,
масхаралыкъ кетирген апай исе – кемик чюрюги киби.
- 5 Инсафлы адамлар адалет акъкъында тюшюне,
яман адамларнынъ насиаты исе алдата.
- 6 Яман адамнынъ сёзлери – олюм къапкъаныдыр,
догъруларнынъ айткъанлары исе озьлерини олюмден кьуртара.
- 7 Яман адам йыкъыла ве ёкъ ола,
инсафлы адамларнынъ эви исе йыкъылмайып тура.
- 8 Адамны акъыл-ферасетине коре макътайлар,
къара юрекли адамгъа исе нефретнен бакъалар.
- 9 Чокъ урьмет къазанмагъан, амма бир кьулу олгъан адам
озюни бай сайып, отьмекке мухтадж олгъан адамдан яхшыдыр.
- 10 Инсафлы адам айванларынынъ да къасеветини чекер,
лякин яман адамнынъ мерамети биле – зулум.
- 11 Топрагъыны ишлеген адамнынъ ашы бол олур,
бош шейлернинъ пешинден чапкъан адам исе акъылдан эксик.
- 12 Яман адам яман сачмаларынен тутмагъа истей,
инсафлы адамларнынъ тамыры исе махсул осьтюре.
- 13 Яман адам ялан лафларынынъ къапкъанына тюше,
инсафлы адам исе белядан кьуртула.
- 14 Айткъан лафына коре адам яхшылыкъ тапа,
япкъан ишлери онъа мукъфатнен къайта.
- 15 Ахмакънынъ ёлу озюне коре догърудыр,
насиаткъа кьулакъ аскъан адам исе икметлидир.
- 16 Ахмакъ гъазабыны бирден ача,

зекаялы адам исе джаны агъыргъаныны сакълай.

- 17 Намуслы адам догърусыны айта,
ялан шаатлыкъ эткен адам алдата.
- 18 Бошбогъазнынъ тили – кылыч киби кескиндир,
икметли адамнынъ тили исе – дертке дерман.
- 19 Керчек сёзлернинъ омрю узакъ,
ялан лафнынъ исе – кыскъа.
- 20 Яманлыкъны тюшюнген адамнынъ юреги къара,
яхшылыкъ эткен адамнынъ юрегинде исе къуванч толып-
ташар.
- 21 Догъру адамгъа бир зарар олмаз,
яман адамнынъ башы исе белядан къуртулмаз.
- 22 РАББИ ялан айткъан дудакълардан нефретлене,
догърусыны айткъан адамлардан исе разы къала.
- 23 Зекаялы адам бильгисини сакълай,
акъылсызнынъ юреги исе ахмакълыгъыны косътере.
- 24 Ишкир къол падишалыкъ этер,
тенбель къол исе салым берер.
- 25 Къасевет адамнынъ юрегини къыرار,
гузель сёз исе оны къувандырыр.
- 26 Инсафлы адам башкъасына ёл косътере*,
яманларнынъ туткъан ёлу исе оларны адаштыра.
- 27 Тенбель къазан къайнатмаз,
ишкирнинъ кысмети кыт олмаз.
- 28 Инсафлыкъ ёлу – яшайыштыр,
ёлларында олюм ёкъ.

13 ¹Икметли огълан бабасынынъ огютини динълей,
мыскъылджы исе опъкеге къулакъ асмай.

* 12.26 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Инсафлы адам якъыныны анъламагъа тырыша».

- 2 Айткъан лафына коре адам яхшылыкъ тапа,
къара юрекли олгъанлар исе яманлыкъ этип яшай.
- 3 Тилини туткъан джаныны сакълай,
озь агъзыны кениш ачкъан исе гъайып олур.
- 4 Тенбельнинъ джаны мурадына етмез,
ишкирнинъ джаны исе ач къалмаз.
- 5 Инсафлы адам ялан лафтан нефрет эте,
яман адам исе озюни ашалап масхара эте.
- 6 Къусурсыз адамны ёлунда инсафлыкъ къорчалай,
гунакарны исе яманлыкъ ёкъ эте.
- 7 Бири, онынъ ич бир шейи олмагъанда, озюни бай деп тута,
башкъасы, байлыгъы буюк олгъанда, озюни фукъаре деп тута.
- 8 Адамнынъ омрюни байлыкъ къорчалар,
фукъаре исе ич бир телюкели сёз эшитмез.
- 9 Инсафлы адамларнынъ чырагъы парлакъ яна,
яман адамларнынъ чырагъы исе сёне.
- 10 Къопайлыкътан тек къавгъа чыкъа,
акъыл танышмакътан исе – икмет.
- 11 Авадан кельген байлыкъ тез азлаша,
тер тёкюлип джыйылгъан мулк исе чокълаша.
- 12 Бошуна чыкъкъан умют – юрек азабы,
ерине кельген истек – омюр тереги.
- 13 Айтылгъан сёзге къулакъ асмагъан адам озюне зарар кетире,
эмирлерден къоркъкъан исе бол къысмет алыр.
- 14 Икметли адамнынъ огреткени – омюр чокърагъыдыр,
о, адамны олюм къапкъанындан узакълаштыра.
- 15 Акъыл-ферасет мерамет къазана,
хиянетлик ёлу исе эляккъа алып кете.
- 16 Эр бир зекалы адам бильгинен арекет эте,

акъылсыз адам исе ахмакълыгъыны косътере.

- 17 Яман хаберджи белягъа огърай,
ишанчлы эльчининъ элинде исе шифа.
- 18 Огютни терк эткен адамны ёкъсуллыкъ ве утанч беклей,
тербиени алгъан адамгъа исе шан-шурет.
- 19 Ерине кетирильген истек – джан ичюн шербет,
акъылсыз адамгъа исе яманлыкътан айырылмагъа –
пис бир шей.
- 20 Икметли адамларнен акъыл танышкъан адам
икметли олур,
акъылсызларнен иш туткъан адам исе белягъа огърар.
- 21 Яманлыкъ гунакъярнынъ пешинден кетейта,
инсафлы адамны исе яхшылыкъ къалдырмаз.
- 22 Яхшы адам торунларына къадар мирас къалдыра,
гунакъярнынъ байлыгъы исе инсафлы адамлар ичюн
сакъланып тутула.
- 23 Фукъаренинъ тарласы бол-берекетли олса да,
адалетсизлик оны алып кетер.
- 24 Таякъны аджыгъан адам огълундан нефрет эте,
огълуну севген исе оны гъайретнен тербиелей.
- 25 Инсафлы адам тойып ашай,
яман адамнынъ къурсагъы исе ач къала.

14 1 Икметли апай эвини къура,
ахмакъ апай исе эвини озь къолунен урып йыкъа.

- 2 Догъру ёлдан кеткен адам РАББИден къоркъа,
къыйыш ёлдан кеткен исе Ондан нефрет эте.
- 3 Ахмакънынъ агъзында гъурур къамчысыдыр,
икметлининъ тили исе икметлини къорчалай.
- 4 Огюз олмаса, анбарлар бош къалыр,
амма берекет кучлю огюзлерден пейда олур.

- 5 Ишанчлы шаат ялан айтмаз,
яланджы шаат исе дюнъя яланы уйдурыр.
- 6 Мыскъылджы икметни къыдырса да, тапалмаз,
акъыллы адам ичюн исе бильги къазанмакъ къолай.
- 7 Акъылсыз адамдан узакъ ол,
онынъ агъзында бильги тапалмазсынъ.
- 8 Зекаялы адамнынъ икмети – ёлуны анъламакътыр,
акъылсызларнынъ ахмакълыгъы исе – алданмакътыр.
- 9 Ахмакълар гунанынъ устюнден кулелер,
РАББИнинъ разылыгъы исе – догъру адамларнен.
- 10 Адамнынъ гъамыны тек юреги билир,
озъ къуванчыны да башкъасынен больмез.
- 11 Яман адамларнынъ эви харап олур,
догъру адамларнынъ чадыры исе боллукъкъа толур.
- 12 Базы ёл адамгъа догъру киби корюне,
амма онынъ сонъу – олюмдир.
- 13 Шакъылдап кульгенде биле юрек сызламакъ мумкюн,
ве къуванчтан сонъ гъам кельмек мумкюн.
- 14 Ярамаз адам – туткъан ёлундан,
яхшы адам да – озъ ёлундан тояр.
- 15 Саде адам эр бир сёзге инаныр,
зекаялы адам исе эр аткъан адымына мукъайт олур.
- 16 Икметли адам мукъайт олып, яманлыкътан узакъ турар,
акъылсыз исе гъафлетсиз алда хоразланыр.
- 17 Тез ачувлангъан адам ахмакълыкъ япмакъ мумкюн,
лякин яман ниетлери олгъан адамдан эр кес нефрет эте.
- 18 Саде адамларнынъ мирасы – ахмакълыкътыр,
зекаялы адамларнынъ таджы исе – бильгидир.
- 19 Ярамай адамлар – яхшы адамларнынъ огюнде,

яман адамлар – инсафлы адамларнынъ араба къапусы огюнде
баш эгерлер.

- 20 Фукъареден досту биле нефрет эте,
бай адамны исе чокъ адам севе.
- 21 Башкъа адамны ашалагъан гуна къазаныр,
фукъареге мераметли олгъан исе бахтлы олур.
- 22 Яманлыкъ япмагъа тюшюнген адам ёлдан урулыр,
амма яхшылыкъ япмагъа тюшюнген адамнен
мерамет ве садыкълыкъ олур.
- 23 Эр бир агъыр иш келир кетире,
амма бошбогъазлыкъ – тек ёкъсуллыкъны!
- 24 Икметлилернинъ таджы – оларнынъ байлыгъы,
амма акъылсызларнынъ ахмакълыгъы – тек ахмакълыкъ!
- 25 Ишанчлы шаат джан къуртара,
яланджы шаат исе хиянетлик эте.
- 26 РАББИден къоркъу – акъикъий къорчалавдыр,
Озюнинъ балаларына О – яхшы къоралангъан ердир.
- 27 РАББИден къоркъу – омюр чокърагъыдыр,
о, адамны олюм къапкъанларындан къуртара.
- 28 Халкънынъ чокълугъы – падишанынъ шуретидир,
халкъы ёкъ олса, укюмдаргъа белядыр.
- 29 Чокъ сабырлы адам чокъ анълагъандыр,
тез ачувлангъан исе ахмакълыгъыны косътере.
- 30 Джан раатлыгъы – беден сагълыгъыдыр,
пахыллыкъ исе – кемиклернинъ чюрюклигидир.
- 31 Фукъарени къыйнагъан адам Яратыджыгъа къаршы чыкъа,
Алланы севип-сайгъан исе ёкъсулгъа къол узата.
- 32 Яман адамнынъ башына озь яманлыгъы тюшер,
инсафлы адамнынъ исе ольгенде биле сыгъынаджакъ
ери бар.

- 33 Икмет анълагъан адамнынъ юрегинде яшай,
акъылсызларнынъ арасында биле оны билелер.
- 34 Инсафлыкъ миллетни юкселте,
гуналар исе оны масхара эте.
- 35 Акъыл-ферасетли къулунен падишанынъ разылыгъы,
масхаралыкъ япкъан къулгъа исе – онынъ гъзабы.

15 1 Йымшакъ джевап гъзапны ятыштырыр,
акъаретли сёз исе ачув къозгъар.

- 2 Икметли адамнынъ тили бильги айтар,
акъылсызнынъ агъзындан исе тек ахмакълыкъ чыкъар.
- 3 РАББИнинъ козю эр бир ерни корер,
эм яхшы, эм яман адамны.
- 4 Юваш тиль – омюр береги,
алдатыджы сёз – рухнынъ олюми.
- 5 Ахмакъ бабасынынъ огютини урьмет этmez,
опъкеге къулакъ аскъан исе зекалы олур.
- 6 Инсафлы адамнынъ эвинде буюк байлыкъ,
яман адамнынъ келири исе бея кетире.
- 7 Икметлининъ тили бильги даркъатыр,
акъылсызлар исе ойле япмаз.
- 8 Яман адамларнынъ къурбанындан РАББИ нефретленир,
догъру адамларнынъ дуvasындан исе разы къалыр.
- 9 Яман адамнынъ ёлундан РАББИ нефретленир,
инсафлыкъ ёлуны туткъан адамны исе север.
- 10 Ёлны къалдыргъангъа – къатты джеза,
опъкеден нефрет эткен олер.
- 11 О бир дюнья ве эляк дияры – РАББИнинъ огюнде ачыкъ,
адамнынъ юреги Онынъ ичюн сыр олурмы?
- 12 Мыскъылджы оны опъкелегенлерни севмей,

икметли адамларгъа о бармаз.

- 13 Юрек къуванчы адамнынъ бетини ачар,
юрек дерди исе рух сёндюр.
- 14 Акъыллы юрек бильги къыдырыр,
акъылсыз исе ахмакълыкънен бесленир.
- 15 Заваллынынъ эр куню – гъам-къасевет,
бахтлыда исе эр заман той-зияфет.
- 16 Факъыр олып да, РАББИден къоркъмакъ,
бай олып да, къайгъы-къасевет ичинде яшамакътан яхшыдыр.
- 17 Севги толу емиш ашы,
нефрет толу семиз бузав этинден яхшыдыр.
- 18 Тез ачувлангъан адам ара бозар,
сабырлы исе къавгъаны ятыштырыр.
- 19 Тенбельнинъ ёлу тикен толудыр,
догъру адамнынъ ёлу исе кениш ве тер-тегиздир.
- 20 Икметли огълан бабасыны къуwandырыр,
акъылсыз огълан исе анасыны саймаз.
- 21 Акъылдан эксик адам ахмакълыгъына къуваныр,
анълагъан адам исе догъру ёлдан кетер.
- 22 Адам акъыл танышмаса – иши фена чыкъар,
акъыл огреткенлерге къулакъ асса эгер – мурадына етер.
- 23 Джевап берип олгъан адам къуваныр,
вакътында айтылгъан сёз пек гузельдир.
- 24 Омюр ёлу акъыл-ферасетли адамны юкъарыгъа алып кете
ве о бир дюньядан узакълаштыра.
- 25 РАББИ кибирлилернинъ эвини харап этер,
тул апайнынъ сынъырыны исе къуветлендирир.
- 26 Яманнынъ фикиринден РАББИ нефретленир,
темиз юрекли адамларнынъ сёзлеринден исе разы къалыр.

- 27 Акъчагъа ачкозьленген эвини йыкъар,
къапарлардан нефретленген исе раат яшар.
- 28 Инсафлы адам джевап акъкъында тюшюнир,
яман адамнынъ агъзы исе яманлыкъ сачар.
- 29 Яман адамлардан РАББИ пек узакътыр,
инсафлыларнынъ дуваларыны исе эшитир.
- 30 Ярыкъ козьлер юрек къувандырыр,
хайырлы хабер де кемиклерни къавий этер.
- 31 Омюрнинъ тербиесине къулакъ аскъан адам
икметли адамларнынъ арасында олур.
- 32 Огютни ред эткен адам джанына зарар кетирир,
опъкеге къулакъ аскъан акъыл къазаныр.
- 33 РАББИ къоркъусы икметке огретир,
ве шуретнинъ огюнден алчакъгонъюллик келир.

16¹Юрек ниетлери – адамдандыр,
тильнинъ джевабы исе – РАББИдендир.

- 2 Адам озюнинъ эр япкъаныны догъру саяр,
лякин РАББИ адамнынъ джаныны сынар.
- 3 Эр бир ишинъни РАББИге ташла,
сонъ ниетлеринъе етерсинъ.
- 4 РАББИ япкъан эр шейнинъ озъ макъсады бар,
яман адамы биле беля куню ичюн азырлады.
- 5 Кибирли юректен РАББИ нефретленир,
керчектен де, о джезасыз къалмаз.
- 6 Мерамет ве садыкълыкъ къабааттан арындыра,
РАББИден къоркъу белядан къуртара.
- 7 Адам туткъан ёлундан РАББИ разы олса,
душманларыны биле онен барыштыра.
- 8 Инсафлыкънен къазанылгъан аз шей,

адалетсизликнен къазанылгъан буюк келирден яхшыдыр.

- 9 Адам юрегинде кетеджек ёлуны тюшюнир,
лякин адымларыны РАББИ идаре этер.
- 10 Падишанынъ агъзындан чыккъъан лаф эялдыр,
суд эткенде, о янъылмаз!
- 11 Догъру теразе ве къантар – РАББИден,
чантадаки эписи ташлар да – Ондан.
- 12 Падишалар яманлыкъ япмакътан нефретленир,
чюнки тахт инсафлыкъта къатты турар.
- 13 Падиша инсафлы дудакълардан разы къалыр,
догърусыны айткъан адамны о север.
- 14 Падишанынъ гъзабы – олюм хабержиси,
лякин икметли адам оны ятыштырыр.
- 15 Падишанынъ ачыкъ бакъышында – омюр,
онынъ разылыгъы – ягъмур кетирген булут кибидир.
- 16 Икмет саиби олмакъ – алтындан,
акъыл саиби олмакъ – кумюштен яхшыдыр.
- 17 Догъру адамларнынъ кениш ёлу – яманлыкътан узакъ турмакъ,
ёлуна мукъайт олгъан адам джаныны къорчалар.
- 18 Кибир артындан – эяк,
къопайлыкъ артындан – йыкъылув келир.
- 19 Ювашларнен берабер алчакъгонъюлли олмакъ
кибирлилернен берабер гъаниметни пайлаштырмакътан
яхшыдыр.
- 20 Ишини акъыл-ферасетнен тюшюнген адам яхшылыкъ корер,
РАББИге ишангъан бахтлы олур.
- 21 Икметли адам анълагъан деп айтылыр,
татлы лаф да огреткеннинъ кучюни арттырыр.
- 22 Акъыл-ферасет, саиби ичюн – омюр чокърагъы,

ахмакънынъ тербиеси исе – ахмакълыкъ.

- 23 Икметли юрек адамнынъ агъзына ферасет бере
ве дудакъларында огренюв арттыра.
- 24 Гузель сёзлер – солакъ балы киби,
джан ичюн – эльва, беден ичюн – шифа.
- 25 Базы ёл адамгъа догъру деп корюне,
амма онынъ сонъу – олюмдир.
- 26 Чалышкъан адам нефиси ичюн чалыша,
чюнки ашамакъ истеги оны айдай.
- 27 Ярамай адам яманлыкъ тюшюне,
онынъ лафы – якъып-йыкъкъан алев кибидир.
- 28 Хиянет тюшюнген адам къавгъа чыкъарыр,
ошекчи достларнынъ араларыны бозар.
- 29 Къара юрекли адам башкъасыны ёлдан ура
ве яман ёлгъа къоя.
- 30 Козълерини къыпкъан адам хиянетлик тюшюне,
агъзыны къыйыштыргъан адам яманлыкъ япа.
- 31 Чаларгъан сач – шурет таджыдыр,
о – инсафлы яшайышнынъ нетиджесидир.
- 32 Чокъ сабырлы адам – къарамандан яхшыдыр,
озюни туткъан адам – шеэрни басып алгъандан хайырлыдыр.
- 33 Адам джереп ташыны ата,
амма онынъ косътергени РАББИден келе.

17 ¹Тынчлыкъ ичинде бир къаткъан тилим отъмек
къавгъа-дава ичинде буюк тойгъа толу эвден яхшыдыр.

- ² Акъыл-ферасетли къул
эфендисининъ масхаралыкъ япкъан огълуна эфендилик этер,
онынъ агъа-къардашларынен берабер мирастан пай алыр.
- ³ Алтын – оджакъта, кумюш – иритильгенде сыналыр,

- юрекни сынагъан исе – РАББИдир.
- 4 Яман адам яман лафкъа къулакъ аса,
яланджы йыкъыджы лафларны динълей.
  - 5 Фукъарени ашалагъан онынъ Яратыджысыны акъаретлей,
белянынъ устюнден кульген джезасыз къалмаз.
  - 6 Къарт адамларнынъ таджы – торунларыдыр,
балаларнынъ шурети – ана-бабаларыдыр.
  - 7 Будалагъа гузель лафлар ярашмаз,
ондан бетер мырзагъа – ялан лафлар.
  - 8 Къапар берген адам ичюн онынъ бахшышы –
тылсымлы таш кибидир,
къайда айланмаса – эр ерде о онъар.
  - 9 Севги къыдыргъан къабаатны багъышлар,
оны кене хатырлагъан исе достуны узакълаштырыр.
  - 10 Анълагъан адамны опъкелемек,
акъылсызгъа юз таякъ урмакътан яхшыдыр.
  - 11 Арабозар тек яманлыкъ къыдыра,
онъа къаршы мераметсиз мелек ёлланыр.
  - 12 Яврусундан айырылгъан аювны расткетирмек
акъылсызны ахмакълыгъында расткетирмектен яхшыдыр.
  - 13 Эгер адам яхшылыкъкъа яманлыкъ къайтарса,
онынъ эви белядан къуртулмаз.
  - 14 Къавгъанынъ башланувы сув акъувына ошай.
Бея чыкъмаздан эвель, къавгъаны токътат.
  - 15 Эм яманны акълагъан, эм инсафлыны къабаатлагъан адамдан
РАББИ нефретлене.
  - 16 Акъылсызгъа хазинеден не файда?
Икметни акъчагъа сатын алмагъа онынъ акъылы ёкътыр.
  - 17 Дост эр вакъыт сева,

беля заманында ярдым этмек ичюн
агъа-къардаш догъа.

- 18 Акъылдан эксик адам къол узатып,
башкъа адам ичюн кефиль ола.
- 19 Исьянны севген къавгъаны север,
къапусыны юксек къургъан адам
йыкъылмагъа къыдыра.
- 20 Къара юрек яхшылыкъ тапмаз,
яланджы тиль де белягъа огърар.
- 21 Акъылсыз огъланни тапкъан ана кунь коръмез,
будаланынъ бабасы да къуванмаз.
- 22 Юрек къуванчы – гузель шифа,
тюшкюн рух исе беденни къурутыр.
- 23 Яман адам гизлиден къапар ала
ве адалетнинъ ёлуны боза.
- 24 Акъыллы адам икметтен козюни алмаз,
акъылсыз исе бакъышыны дюньянынъ эр ерине ташлар.
- 25 Акъылсыз огълан – бабасынынъ дерди,
оны догъгъан ананынъ да кедери.
- 26 Эм къабаатсыз адамны къабаатламакъ,
эм мырзаны, догърусыны айткъаны ичюн, урмакъ –
яхшы дегильдир.
- 27 Бильгили адам бошуна лаф сатмаз,
анълагъан адам да тынч юреклидир.
- 28 Индемегенде, ахмакъ биле икметли сайылыр,
агъзыны къапаткъан да анълагъан олып корюнир.

18 ¹Озь истегини къыдыргъан адам башкъаларындан айырыла,
эр бир акъыл-идракълы шейге къаршы чыкъа.

- ² Акъылсыз адам бир шейни анъламакътан
озюни акъыллы этип косьтермеге бегенир.

- 3 Яманлыкънынъ артындан – нефрет,
айыпнынъ артындан – масхаралыкъ келир.
- 4 Адамнынъ агъзындан чыкъкъан сёз – терен сув,
икметнинъ чокърагъы – сув акъымы.
- 5 Яман адамгъа яхшы бакъмакъ да,
инсафлы адамгъа адалетни бермемек де ямандыр!
- 6 Акъылсызнынъ тили къавгъагъа ёл ача,
дудакълары да котек чагъыра.
- 7-8 Акъылсызнынъ агъзы – онынъ олюми,
дудакълары да – джанына къапкъан.
- 9 Ошекчининъ лафы – пек леззетли тилимлер кибидир,
олар адамнынъ ичине тез кирелер.
- 10 Тенбель йыкъыджы адамгъа къардаштыр.
- 11 РАББИнинъ Ады – къатты къаледир,
инсафлы адам онъа чапа ве онда хавфсызлыкъта тура.
- 12 Байнынъ малы-мулькю – онынъ пекитильген къалеси,
тасавурында юксек дивар киби корюне.
- 13 Йыкъылмакътан эвель кибирли юрек озюни юксельте,
алчакъгонъюлик артындан исе шурет келе.
- 14 Динълемезден джевап бермек –
акъылсызлыкъ ве масхаралыкътыр!
- 15 Адамнынъ руху хасталыкъкъа даяныр,
руху сёнюк олса, оны насыл кечирир?
- 16 Анълагъан акъыл-бильги топлай,
икметлининъ къулагъы да бильги къыдыра.
- 17 Берильген бахшыш адамгъа ёл ачар
ве буюк инсанларнынъ огюне алып барар.
- 18 Давада биринджи айткъан акълы корюнир,
лякин башкъасы келип оны сынар.

- 19 Атылгъан джереп даваны токътатыр
ве кучлю адамларнынъ къавгъасыны чезер.
- 20 Ынджытылгъан къардаш пекитильген шеэрден къавийдир,
къавгъа да къаледе къапу мандалы кибидир.
- 21 Агъзындан чыкъкъан лафынен адам къурсагъыны тойдурыр,
тилинен не къазанса, оны ашар.
- 22 Эм олюм, эм яшайыш тильге бойсуныр,
оны севген махсулындан ашар.
- 23 Апайны тапкъан яхшылыкъ тапа
ве РАББИнинъ разылыгъыны къазана.
- 24 Ёкъсул ялварып сорай,
бай исе къаба джевап къайтара.
- 25 Досту чокъ олгъан адам эляк олур,
амма бир достнынъ севгиси
къардашнынъ севгисинден къавий ола.

19 1 Къусурсыз яшагъан фукъаре
яланджы акъылсыздан яхшыдыр.

- 2 Адамгъа бильгисиз олмагъа яхшы дегиль,
ашыкъкъан аякълар ёлдан урулырлар.
- 3 Адамнынъ ахмакълыгъы онынъ ёлуны къыйыш эте,
юреги де РАББИге къаршы гъазаплана.
- 4 Зенгинлик чокъ дост къоша,
фукъарени исе бир досту биле ташлай.
- 5 Яланджы шаат джезасыз къалмаз,
ялан айткъан адам да къуртулып оламаз.
- 6 Чокъ адам мырзаларнынъ мераметини къыдыра,
эр кес бахшыш берген адамнынъ досту олмагъа тырыша.
- 7 Фукъареден эписи агъа-къардашлары нефрет эте,
достлары да олардан бетер ондан узакълаша.
Оларнен лаф этмеге фукъаре ашыкъа,

лякин оларнынъ эсери биле къалмады.

- 8 Акъыл къыдыргъан адам джаныны севе,
анъламагъа тырышкъан яхшылыкъ тапа.
- 9 Яланджы шаат джезасыз къалмаз,
ялан айткъан да ёкъ олур.
- 10 Акъылсызгъа гузель яшамагъа яхшы дегиль,
къулгъа башлыкъларгъа укюм этмек ондан да бетер.
- 11 Акъыл-ферасет адамгъа тез ачувланмагъа ёл бермей,
башкъасынынъ къабаатыны багъышламакъ исе онъа шурет
кетире.
- 12 Падишанынъ гъзабы арсланнынъ окюрюгине ошай,
онынъ разылыгъы исе – отнынъ устюнде чыкъ кибидир.
- 13 Акъылсыз огълан – бабасынынъ башына бея,
къавгъаджы апай исе токътамайып тамлагъан сув кибидир.
- 14 Эв ве байлыкъ – ана-бабадан мирастыр,
акъыл-ферасетли апай исе – РАББИдендир.
- 15 Тенбеллик терен юкъугъа далдыра,
иштен къачкъан адам да ач къала.
- 16 Эмирлерни туткъан адам джаныны къорчалар,
кеткен ёлуны тюшонмеген исе ёкъ олур.
- 17 Фукъарени аджыгъан адам РАББИге борджкъа бере,
РАББИ де онынъ яхшылыгъыны къайтарыр.
- 18 Умют олгъаны къадар огълунъны тербиеле,
амма онынъ олюмини истеме.
- 19 Тез гъзаплангъан адам джезасыны чексин,
оны бир кере къуртарсанъ, кене шуны япмагъа керек олурсынъ.
- 20 Акъыл огреткенлерине къулакъ ас, огютни къабул эт
ве сонъра икметли олурсынъ.
- 21 Адамнынъ юрегинде чокъ ниет бар,

лякин РАББИнинъ мурады ерине келир.

- 22 Адамнынъ садыкълыгъы пек къыйметлидир,
фукъаре де яланджыдан яхшыдыр.
- 23 РАББИден къоркъкъан адам омюрни ала,
тойып ашай ве раат юкълай, яманлыкъ онъа кельмей.
- 24 Тенбель ашкъа батыргъан къолуны
агъзына къайтармагъа биле эринир.
- 25 Мыскъылджыны джезаласанъ, саде адамлар зеялы олур,
анълагъан адамны опькелесенъ исе, о, бильгисини арттырыр.
- 26 Бабасына къол котерген
ве анасыны эвден къувгъан огълан –
къоранта ичюн айып ве масхаралыкътыр.
- 27 Огълум! Огютни динълемесенъ,
бильги сёзлеринден узакълашырсынъ.
- 28 Ярамай шаат адалетни мыскъыллай,
яманларнынъ агъзы исе яланни юта.
- 29 Мыскъылджылар ичюн джеза,
акъылсызларнынъ сырты ичюн котек азырдыр.

20 1Шарап мыскъыллай, ички кучьлю сеснен къычыра,
оларнынъ артындан эр бир кеткен адам икметли дегиль!

- 2 Падишанынъ гъзабы арсланнынъ окюрюгине ошай,
оны ачувлаткъан озь джанына зарар кетире.
- 3 Къавгъадан къачынмакъ адам ичюн шуреттир,
эр ахмакъ исе тартышмагъа азырдыр.
- 4 Тенбель озь вакътында сюрмей,
оракъ вакъты кене кельгенде, бир шей тапмай.
- 5 Адамнынъ ниетлери онынъ юрегинде терен сувлар киби,
лякин анълагъан адам ондан оларны чекип чыкъарыр.
- 6 Чокъ адам озь садыкълыгъы акъкъында къопайып айта,

- лякин керчектен ишанчлы адамны ким тапып олур?
- 7 Инсафлы адам къусурсыз яшай,
онынъ огъулары бахтлыдыр!
  - 8 Махкеме тахтында отургъан падиша
козьлеринен эр бир яман шейни бир къачырмай корер.
  - 9 «Юрегимни темизледим,
гуналарымдан арындым», – деп ким айтып олур?
  - 10 РАББИ эм ялан теразеден,
эм догъру олмагъан ташлардан, – экисинден де нефрет эте.
  - 11 Япкъанлары темизми, догърумы олгъанына коре,
йигит эткен ишлеринден белли олур.
  - 12 Эм эшиткен къулакъны, эм корьген козьни –
эксини яраткъан РАББИдир!
  - 13 Юкъу севсенъ – ёкъсул олурсынъ,
козь юммасанъ – ашынъ бол олур.
  - 14 Сатын алгъан адам: «Бир шейге ярамаз, бир шейге ярамаз», –
айтар,
лякин алып кеткен сонъ макътаныр.
  - 15 Дюнъяда алтын ве чокътан-чокъ кыйметли ташлар бардыр,
лякин бильгили агъыз олардан паалыдыр.
  - 16 Бир кимсе ябанджыгъа кефиль олса, онынъ урбасыны ал,
чет адам ичюн ондан залог ал.
  - 17 Алдавнен къазанылгъан отъмек башта адамгъа татлы корюнир,
лякин сонъундан о, агъзында ташчыкъларгъа айланыр.
  - 18 Акъыл танышкъанда ниетлер ерине келир,
бойлеликнен, насиатны динълеп, дженк эт.
  - 19 Ошек ташыгъан адам сыр ачар,
бошбогъаздан узакъ тур.
  - 20 Ана-бабасыны къаргъагъан адамнынъ чырагъы

гедже къаранлыгынын сёнер.

- 21 Тез алынган мирас
сонъундан берекетли олмаз.
  - 22 «Япкъан яманлыкъны къайтарырым», – деме,
РАББИге ташла, О, сени къорчалар.
  - 23 РАББИ ялан ташлардан нефрет эте,
ялан теразе де – яхшы дегиль.
  - 24 Адамнынъ адымларыны РАББИ догърулта,
ойле олса, туткъан ёлуны адам насыл анълап олур?
  - 25 Ашыкъып этильген ант ве тюшюнмейип берильген адакъ –
адам ичюн къапкъандыр.
  - 26 Икметли падиша яман адамларны савурыр,
оларны арман копчегинен эзип ташлар.
  - 27 Адамнынъ руху – РАББИнинъ нурудыр,
о, юрекнинъ теренликлерини сынай.
  - 28 Мерамет ве садыкълыкъ падишаны къорчалай,
акъикъатнен о, таджыны тута.
  - 29 Яш огъланларнынъ шурети – кучъте,
къарт адамларнынъ шерифи – чаларган сачта.
  - 30 Котек ашаган адамнынъ яралары яманлыкътан арындырыр,
ве домпузлама юрекнинъ теренликлерини тюзетир.
- 21** 1 Падишанынъ юреги РАББИнинъ элиндедир,
акъымдаки сув киби, оны истегени киби чевирир.
- 2 Адам озюнинъ эр алган ёлуны догъру саяр,
амма РАББИ адамларнынъ юреклерини сынар.
  - 3 Инсафлы ве адалетли шейлерни япмакъ
РАББИнинъ огюнде къурбандан яхшыдыр.
  - 4 Козьлернинъ кибирлилиги, юрекнинъ магърурлыгы,
яманларнынъ нуру – гунадыр.

- 5 Ишкыр адамнынъ тюшюнгени оны боллукъкъа алып кетирир,
эр бир ашыкъыш исе адамны ёкъсул этер.
- 6 Ялан тильнен къазанылгъан байлыкъ –
тез гъайып олгъан думан, олюм тузагъыдыр.
- 7 Яман адамларнынъ зорбалыгъы оларны гъайып этер,
чюнки олар адалетни ред эттилер.
- 8 Къабаатлы адамнынъ ёлу кыйыш,
къабаатсызнынъ япкъанлары исе дос-догърудыр.
- 9 Таваннынъ бир кошечигинде отурмакъ
къавгъаджы апайнен эвде яшамакътан яхшыдыр.
- 10 Яман адамнынъ джан истеги – яманлыкътыр,
досту биле онынъ козюнде мерамет тапамаз.
- 11 Мыскъылджыны джезаласалар, саде адам икмет топлар,
акъыл-ферасетли адамгъа бир шей анълатсалар, о, бильгини
джыяр.
- 12 Инсафлы адам яманларнынъ эвине анълайышнен бакъа
ве оларнынъ белягъа тюшкенини коре.
- 13 Фукъаренинъ къыяметине къулакъ къапаткъан,
бир кунь ола озю къыямет къопарыр, лякин онъа кимсе джевап
бермез.
- 14 Гизли берильген бахшыш – гъазапны,
къоюнгъа сокъулгъан къапар исе – къызгъын ачувны ятыштыра.
- 15 Адалет ерине кельсе – инсафлы адам къуваныр,
яман адам исе дешет тюбюне къалыр.
- 16 Акъыл-ферасет ёлундан узакълашкъан адам
олюлернинъ топлашувинда тынчлыкъ тапар.
- 17 Шенълик севген ёкъсуллыкъ корер,
шарапнен зейтюн ягъыны севген зенгин олмаз.
- 18 Догъру адам ичюн одеде – яман адам,
догърусыны айткъан адам ичюн одеде – къара юрекли адам.

- 19 Сахрада отурмакъ
джарис ве къавгъаджы апайнен яшамакътан яхшыдыр.
- 20 Икметли адамнынъ эви паалы шейлерге ве зейтюн ягъына
толудыр,
акъылсыз исе бутюн малыны тез юта.
- 21 Инсафлыкъкъа ве садъкълыкъкъа ынтылгъан адам
яшайыш, инсафлыкъ ве шурет тапар.
- 22 Икметли адам къараманларнынъ шеэрине кире,
олар ишангъан къалени йыкъа.
- 23 Агъзыны ве тилини туткъан адам
башыны белядан къуртара.
- 24 Кибирли ве магърур адамнынъ ады – мыскъылджы,
къызгъын къопайлыгъында арекет эте.
- 25 Тенбельнинъ нефисхорлыгъы оны ольдюрир,
чюнки къоллары чалышмагъа истемез.
- 26 Кунь-куньден истеклеринден джаны яна,
инсафлы адам исе аджымайып бере.
- 27 Яман адамларнынъ чалгъан къурбаны пистир,
къара ниетнен чалынгъан къурбан ондан бетердир.
- 28 Ялан айткъан шаат ёкъ олур,
дикъкъатнен динълеген адамнынъ исе айткъаны олур.
- 29 Яман адам озюни кибирли тута,
догъру адам исе озь ёлунда къатты тура.
- 30 Адамларнынъ икмети, анълайышы, насиаты –
РАББИнинъ огюнде бош шей.
- 31 Атны дженк ичюн азырларлар,
гъалебе исе РАББИдендир.

22 ¹Яхшы ад – буюк байлыкътан,
урьмет де – кумюш ве алтындан яхшыдыр.

- 2 Зенгин ве ёкъсул ян-янаша туралар:
эксини РАББИ яратты.
- 3 Зекалы адам келеяткъан беляны коре ве сакълана,
саде исе, огге атылып, зарарлана.
- 4 Алчакъгонъюликнинъ ве РАББИ къоркъусынынъ пешинден
зенгинлик, шурет ве яшайыш келир.
- 5 Къара юрекли адамнынъ ёлу тикен ве къапкъангъа толудыр,
джанына мукъайт олгъан адам ондан узакълашыр.
- 6 Огъланны башындан догъру ёлгъа къой,
къартайгъан сонъ да ондан таймаз.
- 7 Зенгин адам фукъаренинъ саиби олур,
борджкъа алгъан – борджкъа бергеннинъ къулу олур.
- 8 Адалетсизлик сачкъан – беля джыяр,
онынъ гъазабындан бир шей биле къалмаз.
- 9 Озь отъмегини алып, фукъаренен пайлашкъан
джумерт адам яхшы бахшышлар корер.
- 10 Мыскъылджыны къуваласанъ, къавгъа битер,
даванен сёгюнч де сонъуна етер.
- 11 Юрек темизлигини севген адам гузель лаф эте
ве падишанынъ достлугъыны къазаныр.
- 12 РАББИ бильгини къорчалар,
къара юреклининъ сёзлерини исе силип ташлар.
- 13 «Тышарыда арслан бар!
Сокъакъкъа чыкъсам, мени парчалар!» – дей тенбель.
- 14 Башкъасынынъ апайынынъ агъзы – тюпсюз чукъур,
РАББИНинъ гъазабына огърагъан анда тюшер.
- 15 Огъланнынъ юреги ахмакълыккъа толу,
амма тербие таягъы оны узакъ къувар.
- 16 Байлыгъыны арттырмакъ ичюн,

фукъаренинъ джаныны агъырткъан да,
зенгин адамгъа бахшыш берген адам да
ахыр-сонъу ёкъсуллыкъкъа огърар.

Отуз икметли ибаре

- 17 Къулакъ асып, икметли адамларнынъ сёзлерини динъле,
юрегинъ бильгиме дикъкъат этсин.
- 18 Айткъанларымны ичинъде сакъласанъ, бахтлы олурсынъ,
олар эр вакъыт агъзынъда азыр олурлар.
- 19 Сен РАББИге ишаныр деп,
мен бугунъ оларны санъа огретем.
- 20-21 Акъикъатны бильдирмек ичюн,
мен санъа насиаткъа ве бильгиге толу отуз ибаре яздым.
Сонъ сен сени ёллагъанларгъа догъру джевап кетире билирсинъ.
- 22 Ёкъсулны, фукъаре олгъаны ичюн, сыдырма,
шеэрнинъ араба къапусы янынъда заваллынынъ джаныны
агъырттырма.
- 23 РАББИ оларнынъ давасыны чезер
ве оларгъа залым эткен адамларнынъ джаныны алыр.
- 24 Ачувлы адамнен дост олма,
тез къызгъан адамгъа ёлдаш олма.
- 25 Ёкъса оларнынъ ёлуна тюшип,
джанынъа къапкъан къоярсынъ.
- 26 Башкъасынынъ борджу ичюн къол берип,
кефиль олмакътан къачын.
- 27 Борджны къайтармакъ ичюн акъчанъ олмаса,
яткъан тёшегинъни биле тартып чыкъарырлар.
- 28 Баба-деделеринъ кечирген
эски сынъырнынъ ерини денъиштирме.
- 29 Ишини усталыкънен эткен адамны корьдинъми?
О, адий адамлар огюнде турмаз,
падишаларнынъ огюнде турар.

23 1 Акимдарнен ашамагъа отургъанда,
огюнъде олгъанына дикъкъат эт.

2 Буюк нефисинъ олса,
агъзынъа сынъыр къой.

3 Онынъ леззетли аш-сувларыны истеме,
чюнки о – алдатыджы аш.

- 4 Зенгинликни топламагъа замет этме,
ойле тюшюнджени биле акъылынъдан чыкъар.
- 5 Энди байлыкъ корьдим, дегенде, о ёкъ олур,
къанатланып, къартал киби, кокке учар.
- 6 Къытмыр адамнынъ софрасындан ашама,
онынъ леззетли ашларыны истеме.
- 7 Онынъ озю, тюшюнджелери киби, къарадыр.
«Аша, ич», – айтар санъа,
лякин юреги сеннен дегильдир.
- 8 Ашагъан кесекни къусарсынъ,
гузель сёзлеринъ де бошуна кетер.
- 9 Акъылсызнен лаф этме,
о, сенинъ акъыллы сёзлеринъни бир шей ерине корьмез.
- 10 Эвельде кечирильген сынъырларнынъ ерини денъиштирме,
оксюзлернинъ тарлаларына да кирме.
- 11 Оларнынъ Къорууйджысы кучьлюдир,
О, оларнынъ давасыны санъа къаршы чезер.
- 12 Огютке юрегинънен янаш,
акъыллы сёзлерге де къулакъ ас.
- 13 Огъланны тербиесиз къалдырма,
оны таякънен котеклесенъ, о ольмез.
- 14 Оны таякънен урсанъ да,
джаныны о бир дюньядан къуртарысынъ.
- 15 Огълум, эгер юрегинъ икметли олса,
меним юрегим де къуваныр.
- 16 Дудакъларынъ догърулыкъ айткъанда,
джан-юректен севинирим.
- 17 Юрегинъ гунакъярларны пахылламасын,
амма даима РАББИден къоркъсун.
- 18 Керчектен де, бир келеджегинъ бар,
умютинъ де кесильмез.
- 19 Огълум, динъле ве икметли ол,
юрегинъни догъру ёлгъа къой.
- 20 Шарап севген ичкиджилернинъ ве
этке къарарсыз быкъкъанларнынъ арасында олма.
- 21 Сархошларнен ачкюзьлер ёкъсуллашыр,

тенбеллик де адамнынъ устюне йыртыкъ урба кийдирир.

- 22 Санъа омюр берген бабанъны динъле,
ананъ къартайгъан сонъ, оны унутма.
- 23 Акъикъатны сатын ал да,
икметни, огютни, акъылны сатма.
- 24 Инсафлы адамнынъ бабасы пек къуваныр,
икметлиге омюр берген адам да шенъленир!
- 25 Ана-бабанъ къувансын,
сени тапкъан ананъ севинсин!
- 26 Огълум! Мени бутюн юрегинъден динъле,
кеткен ёлумдан козюнъни алма.
- 27 Фаише – терен чукъурдыр,
башкъасынынъ апайы – тар къуюдыр.
- 28 О, бир айдут киби, сакъланып отура да,
адамларнынъ арасында къара юреклилернинъ сайысыны
арттыра.
- 29 Ах-вах чеккен ким?
Къавгъалашкъан ве шикъетленген ким?
Бош ерде яралангъан ким?
Козю къангъа толгъан ким?
- 30 Шарап башына отурып ичип-шишленген адам,
чешит тюрлю къокъулы шарапларны къыдыргъан инсан!
- 31 Шарапнынъ къырмызы ренкине,
онынъ къаде ичинде ойнагъанына,
богъаздан ашагъы енгиль кеткенине бакъма.
- 32 Сонъунда йылан киби тишлер,
зеэрли йылан киби чакъар,
33 козьлеринъ де башкъаларынынъ апайларына бакъмагъа башлар,
акъылынъа да куфюр шейлер келип башлар,
34 денъизнинъ ортасында яткъан киби,
геми дирегининъ тёпесинде юкълагъан киби олурсынъ.
- 35 «Мени урдылар, – дерсинъ, – агъры олмады,
домпузладылар мени – ич бир шейни дуймадым!
Уянгъандан сонъ, кене ичмеге къыдыраджагъым».

24 ¹ Яман адамларны пахыллама,
оларнен берабер олмагъа истеме.

² Оларнынъ юреклери зорбалыкъ акъкъында тюшюнелер,
дудақлары бея акъкъында лаф этелер.

³ Эв икметнен къурулыр

- ве анълайышнен темеллешир.
- 4 Бильги эвнинъ козьлерини
паалы ве аджайип шейлерге толдурыр.
- 5 Икмет саиби кучьлюдир,
бильгили адам кучь-къуветлидир.
- 6 Онынъ ичюн насиаткъа къулакъ асып дженк эт,
акъыл огреткен адамлар чокъ олса, енъерсинъ.
- 7 Ахмакъ ичюн икмет чыкъып оламайджакъ юксекликтедир,
шеэрнинъ араба къапусы янында о, агъзыны ачмаз.
- 8 Къара ниетли адамгъа
«беля кетириджи» дерлер.
- 9 Ахмакънынъ япкъанлары – гунадыр,
адамлар мыскъылджыдан нефрет этелер.
- 10 Агъыр кунълерде рухтан тюшсенъ,
кучюнъ аз демектир.
- 11 Олюм панджасына тюшкен адамларны къуртар,
олюмге кеткенлерни къорчаламакътан къачма.
- 12 Сен: «Биз буны бильмедик де», – айтарсынъ да,
лякин инсанларнынъ юреклерини Сынагъан эписини анълай,
джанынъны Къорчалагъан эр бир шейни биле
ве эр кеснинъ акъкъыны бере.
- 13 Огълум, бал аша, чюнки о, леззетлидир,
солакъ балы тамагъынъ ичюн татлыдыр.
- 14 Икмет де джанынъ ичюн тамам ойледир.
Икметни тапсанъ, келеджегинъ олур,
умютинъ де кесильмез.
- 15 Эй, яман адам, инсафлы адамнынъ эвине къаршы сакъланып
ятма,
раатлангъан ерини ёкъ этме.
- 16 Инсафлы адам еди кере йыкъылса,
эписи бир аякъкъа турар,
яман адам исе бир сюрюнгенде турамаз.
- 17 Душманынъ йыкъылгъанда, къуванма,
о сюрюнгенде, юрегинъ севинмесин.
- 18 Ёкъса буны корьген РАББИ мемнюн къалмаз,

душманынъа къаршы олгъан гъзабабы да ятышыр.

- 19 Яманларгъа къаршы ачувланма,
ярамай адамларны пахыллама.
- 20 Яманлыкънынъ келеджеги ёкъ олур,
ярамай адамларнынъ чырагъы сёнип кетер.
- 21 Огълум, РАББИден ве падишадан къоркъ,
фикирлерини тез денъиштирген адамларнен берабер
олма.
- 22 Олардан кельген фелякет апансыздан келир,
олардан кельген беляны ким билир?

Икметли адамларнынъ икметли сёзлери

- 23 Булар да икметли адамларнынъ айткъанларыдыр.
- Судда даваны аселет янълыш чезмек – яхшы дегильдир.
- 24 Къабаатлы адамгъа: «Къабаатынъ ёкъ», – деген адамны
халкълар къаргъар, къабилелер де силип ташлар.
- 25 Къабаатлыны джезалагъан адамлар исе онъар,
РАББИ оларгъа яхшы бахшышлар берер.
- 26 Догъру джевап –
дудакъларгъа опюш кибидир.
- 27 Башта азбардаки ишлерни битирип,
тарланы азырла да, сонъ эвинъни котер.
- 28 Башкъа адамгъа къаршы ботен шаатлыкъ этме,
агъзынъдан ялан лаф чыкъмасын.
- 29 «Манъа не япкъан олса, мен де онъа шуны япарым,
япкъанларына коре къайтарырым», – деме.
- 30 Тенбельнинъ тарласы янындан
ве акъылдан эксик адамнынъ юзюм багъы янындан
кечкенимде,
- 31 иште, бакъсам не корейим:
эр бир ер когемликке толгъан,
орталыкъны от баскъан,
таш дивары да йыкъылгъан.
- 32 Корьгенлеримден тюшюнджеге далдым,
ве бойле дерс алдым:
- 33 «Азачыкъ юкъласанъ, азачыкъ юкъусырасанъ,

- азачыкъ къол къавушып ятсанъ, –
 34 бир быралкъы киби, келир сенинъ ёкъсуллыгъынъ,
 фукъарелик де, бир айдут киби, келир».

Сулейманнынъ икметли сёзлери

25¹ Мына Сулейманнынъ башкъа икметли сёзлери. Оларны Ехуда падишасы Хизкиянынъ адамлары топлады.

- 2 Шейлерни гизлеген Аллагъа шан-шурет!
 Гизли шейлерни ачкъан падишаларгъа да шан-шурет!
- 3 Кокнинъ юксеклиги, ернинъ теренлиги,
 падишанынъ юрегинде не олгъаны да билинмез.
- 4 Кумюшке къошулгъаныны айыр,
 ве къуюмджы бир савут япар.
- 5 Падишанынъ янындан яманларны узакълаштыр,
 ве падишанынъ тахты акъикъатта темеллешир.
- 6 Падишанынъ огюнде озюньни юксек тутма,
 буюк адамларнынъ еринде де турма.
- 7 Сен корьген мырзаларнынъ огюнде ашаланмакътан,
 санъа: «Якъынджа келип отур», – дегенлери яхшыдыр.
- 8 Судгъа даванъны еткизмеге ашыкъма.
 Сонъунда башкъасы сени масхара этсе, не япаджакъсынъ?
- 9 Башкъа адамнен даванъны юзьме-юзь чез
 ве башкъасынынъ сырларыны ачма.
- 10 Ёкъса буны эшиткен сени утандырыр,
 ве яман намдан къуртулып оламазсынъ.
- 11 Еринде айтылгъан сёз
 кумюш оймаларында алтын алма кибидир.
- 12 Динълеген къулакъ ичюн икметли адамнынъ опькеси –
 алтын купе, темиз алтындан япылгъан ильван кибидир.
- 13 Ишанчлы эльчи оны ёллагъан саиби ичюн –
 оракъ вакътында къар салкъыны киби,
 эфендисининъ джанына о, кучь-къувет къайтара.
- 14 Ягъмурсыз булутнен ель насыл олса,

«бахшыш берерим» деп макътангъан,
амма бермеген адам да ойледи.

- 15 Сабырнен укюмдарны да къандырмакъ мумкюн,
йымшакъ тиль кемикни де сындырыр.
- 16 Бал тапсанъ, къарарынен аша,
арткъач ашасанъ, къусарсынъ.
- 17 Достунънынъ эвине сыкъ-сыкъ барма,
ёкъса сенден безер ве сени кореджек козю олмаз.
- 18 Башкъа адамгъа къаршы ялан шаатлыкъ эткен адам
чокъмар, къылыч ве сюйрю окъ кибидир.
- 19 Агъыр кунюнде ишанчсыз адамгъа ишанч –
чюрюк тиш я да сакъат аякъ кибидир.
- 20 Юреги агълагъан адамгъа тюркю айтмагъа –
сувукъ авада урбаны чыкъармакъ,
я да содагъа сирке къоймакъ кибидир.
- 21 Душманынъ ач олса, онъа аш бер,
суссагъан олса, сув бер.
- 22 Бойле япып, башына янгъан куллер киби топларсынъ,
РАББИ исе санъа къайтарыр.
- 23 Шимальден эскен ель ягъмур кетиргени киби,
ошекчининъ тили де ачувлы бакъышларгъа ёл ачар.
- 24 Таваннынъ бир кошечигинде отурмакъ
къавгъаджы апайнен эвде яшамакътан яхшыдыр.
- 25 Узакъ мемлекеттен кельген яхшы хабер –
пек суссагъан джан ичюн салкъын сув кибидир.
- 26 Яман адамнынъ огюнде къалтырагъан инсафлы адам –
суву булангъан чокъракъ, кирленген чешме кибидир.
- 27 Пек чокъ бал ашамакъ – яхшы дегиль,
шанлы адамларнынъ шуретини къыдырмакъ да ойледи.
- 28 Озюни тутып оламагъан адам –
диварсыз, йыкътырылгъан шеэр кибидир.

- 26**¹ Язгъа – къар, оракъ вакътына – ягъмур киби,
акъылсызгъа да ойле шурет ярашмаз.
- 2 Къуш учар, къарылгъач кетер,
акъсыз къаргъыш да тиймейип кечер.
- 3 Аتكъа – къамчы, эшекке – юген,
акъылсызнынъ сыртына да – сопа.
- 4 Акъылсызгъа ахмакълыгъына коре джевап къайтарма,
ёкъса сен де о киби ахмакъ олурсынъ.
- 5 Акъылсыз озюни акъыллы деп саймамакъ ичюн,
онъа ахмакъча джевап къайтар.
- 6 Хабер еткизмекни акъылсызгъа буюргъан
озь-озюни аякътан кесер, озюне зарар кетирир.
- 7 Акъылсызнынъ агъзындан чыкъкъан икметли сёз
топал адамнынъ юрюшине ошар.
- 8 Акъылсызны шуретлемек –
яйгъа окъны багъламакъ кибидир.
- 9 Акъылсызнынъ агъзындан чыкъкъан икметли сёз –
сархошнынъ къолундаки когемлик киби.
- 10 Адамларны акъылсызджа аткъан окъчу киби,
ёлдан кечкенни я да акъылсызны ишке алгъан адам
да ойледир.
- 11 Къускъагъына къайткъан копек киби,
ахмакълыгъында инатлангъан акъылсыз адам да ойледир.
- 12 Озюни икметли деп туткъан адамны корьдинъми?
Акъылсыз биле ондан ишанчлыдыр.
- 13 Тенбель: «Ёлда арслан бар!
Мейданларда джанавар юре!» – дер.
- 14 Къапу ильмеклерде саллана,
тенбель де тёшегинде бир янындан башкъа янына айлана.

- 15 Тенбель ашкъя узангъан къяолуны
агъзына къяйтармагъя биле эринир.
- 16 Тенбель озюни, тюшюнип джевап къяйтаргъан
еди адамдан икметли саяр.
- 17 Башкъясынынъ къявгъасына киришкен адам
кечекткъан копекни къяуйругъындан тарткъан адамгъя ошар.
- 18 Атешли окъялар
ве ольдюримджи сила аткъан дели киби,
19 башкъя адамны алдатып,
сонъундан: «Шакъя эттим!» – деген адам да ойледир.
- 20 Одун олмаса – атеш сёнер,
ошекчи олмаса – къявгъя битер.
- 21 Къор ичюн – комюр, атеш ичюн – одун,
къявгъяны да алевлендирмек ичюн – ошекчи керек.
- 22 Ошекчининъ лафы – пек леззетли тилимлер кибидир,
олар адамнынъ ичине тез кирелер.
- 23 Къара юрекли адамнынъ татлы сёзлери
балчыкъятан япылгъан,
кумюшке къяшулгъан айырмалардан къяплангъан
савуткъя ошар.
- 24 Душман лафларынен разылыкъ бере,
ичинде исе хиянетликни тюшюне;
25 онынъ назик сесине биле инанма,
чюнки юрегинде еди нефретли шей бардыр;
26 алдавен нефретини сакъласа да,
яманлыгъя джемаат арасында ачылыр.
- 27 Чукъяур къязгъан адам ичине озю тюшер,
ташны юварлаткъан инсан тюбюне озю огърар.
- 28 Яланджы тиль ынджынгъан адамлардан нефрет эте,
ялтакъялангъан агъыз эляк азырлай.

27 1Ярынки куннен макъятанма,
чюнки не кетиреджегинден хаберинъ ёкъ.

- 2 Озь тилинъ дегиль – башкъасынынъ тили,
озь дудакъларынынъ дегиль – чет дудакълар сени макътасын.
- 3 Таш – бир юктир, къум – енгиль дегиль,
ахмакънынъ агъырткъаны исе экисинден агъыр.
- 4 Гъзап мераметсиз, афакъанны баш эталмазсынъ,
лякин кунъджюликке ким даянып олур?
- 5 Ачыкъ бир опъке
сакълы севгиден яхшыдыр.
- 6 Севген адамдан кельген яралар,
нефретленген адамнынъ чокъ опюшинден яхшыдыр.
- 7 Токъ адамнынъ джаны солакъ балны истемез,
ач адамгъа исе адджы шей биле татлы келир.
- 8 Тувгъан ерини къалдыргъан адам
ювасындан узакъ учкъан къуш кибидир.
- 9 Гузель ягълар ве къокъулар юрекни къувандыра,
достнынъ джан-юректен берген насиаты да татлы келе.
- 10 Эм озюнънинъ достларынынъ,
эм бабанънынъ достларыны къалдырма,
башынъа беля тюшкенде, сой-соп къыдырма,
якъын къомшу узакъ сойдан яхшыдыр.
- 11 Огълум, икметли ол ве бойледже юрегимни къувандыр,
сонъ мени опъкелегенлерге мен джевап берип олурым.
- 12 Зекалы адам беляны коръгенинен сакъланыр,
саде адамлар исе чыкъып джезаланыр.
- 13 Бир кимсе ябанджыгъа кефиль олса, онынъ урбасыны ал,
чет адам ичюн ондан залог ал.
- 14 Саба танъда достны кучъю сеснен макътагъан адамны
къаргъагъан инсан киби саярлар.
- 15 Къавгъаджы апай –
ягъмурлы кунъде токътамайып тамлагъан сув кибидир;

- 16 бойле апайны тынчландырмакъ –
ельни тутмакъ я да ягъны авучнен алмакъ кибидир.
- 17 Демирни демир къайрай,
адамгъа исе башкъа адам акъыл огретир.
- 18 Инджир терегини бакъкъан адам мейвасындан ашар,
эфендисини къорчалагъан исе шурет къазаныр.
- 19 Адамнынъ бети сувда корюнгени киби,
адамнынъ юреги де башкъа адамнынъ юрегинде корюнир.
- 20 О бир дюнья ве эляк дияры адамгъа тоймаз,
бойле де адамнынъ козю бакъмагъа ёрулмаз.
- 21 Алтын – оджакъта, кумюш – иритильгенде сыналыр,
адам исе макъталып сыналыр.
- 22 Ахмакъны аванда богъдайнен берабер
аван токъмагъынен тюйсень биле,
онынъ ахмакълыгъы ондан айырылмаз.
- 23 Къой-эчкилеринъни яхшы бакъ,
сюрюлеринъе мукъайт ол.
- 24 Байлыкъ омюрлик дегильдир,
тадж да эр вакъыт несильден несильге кечмез.
- 25 От солгъанынен тазе ешиллик пейда олур,
дагълардаки отлар да джыйылыр;
- 26 къойлар сени кийиндирир,
текелер де тарланынъ фиятыны котерир;
- 27 эчкилеринънинъ сютю санъа да ашамагъа етер,
эвдекилеринънен хызметчи къызларынынъ
да тойдурыр.

28 1 Яман адамнынъ пешинден кимсе къуваламаса биле, чапар,
инсафлы адам исе арслан киби тынчтыр.

- 2 Исыян толу мемлекетте чокъ башлыкъ олур,
лякин анълагъан, бильгили акимдарнен
мемлекет чокъ вакъыт турар.
- 3 Фукъарелерни хорлагъан ёкъсул адам –
ашлыкъны хараплагъан сагъанакъ ягъмур кибидир.

- 4 Къанундан четке чыккъан адамлар яманларны макътар,
къанунны туткъан адамлар исе оларгъа къаршы чыкъар.
- 5 Яман адамлар адалетни анъламаз,
РАББИни къыдыргъанлар исе оны бутюнлей анълар.
- 6 Къусурсыз яшагъан фукъаре
къыйыш ёлда юрген зенгин адамдан яхшыдыр.
- 7 Къанунны кутъкен огъул акъыллыдыр,
ярамай адамларнен достлукъ эткен исе бабасыны утандырыр.
- 8 Фаиз ичюн акъча берген ве бойле байлыгъыны
арттыргъан адам
зенгинлигини фукъарелерни аджыгъан адам
ичюн топлар.
- 9 Къанунгъа къулакъ асмагъан адамнынъ
дувасы да пистир.
- 10 Догъру адамларны яман ёлгъа ургъанлар
къазгъан чукъурларына озю тюшер,
къусурсыз адамлар исе яхшы мирас алыр.
- 11 Зенгин адам озюни икметли саяр,
лякин акъыллы ёкъсул оны не олгъаныны корер.
- 12 Инсафлы адамлар байрам япкъанда, эр кес къуваныр,
яман адамлар юксельгенде исе, эр кес сакъланыр.
- 13 Гуналарыны гизлеген адам хайырыны коръмез,
тёвбе этип оларны ташлагъангъа исе мерамет этерлер.
- 14 Эр бир заман РАББИден къорккъан адам бахтлыдыр,
инатлангъан адамнынъ башына исе беля тюшер.
- 15 Заваллы халкънынъ яман акимдары –
окюрген арслан, адамгъа атылгъан аюв кибидир.
- 16 Анълайыштан эксик акимдар халкъны чокъ къыйнар,
намуссыз келирден нефретленген исе яшайышны узатыр.
- 17 Адам къаныны тёккен адам ольгендже къачып юреджектир,

онъа кимсе ярдым этмесин.

- 18 Къусурсыз яшагъан къуртарылыр,
къыйыш ёллардан юрген исе бир ёлунда йыкъылыр.
- 19 Топрагъыны ишлеген адамнынъ ашы бол олур,
бошлукъны къувалагъан исе ёкъсуллыкъкъа тояр.
- 20 Садыкъ адам чокъ бахшыш алыр,
бай олмагъа ашыкъкъан исе белядан къуртулмаз.
- 21 Экиюзлю олмакъ – яхшы дегиль,
адам бир тилим отъмек ичюн адалетсизлик япар.
- 22 Ачкозь адам байлыкъкъа ашыкъып,
фукъаре оладжагъындан хабери ёкъ.
- 23 Башкъасыны опъкелеген адам
сонъунда тильнен ялтакълангъан адамдан буюк
разылыкъ тапар.
- 24 Ана-бабасыны союндырып, «Бу – гуна дегиль», – деген адам –
айдутларнынъ достудыр.
- 25 Нефисхор адам къавгъа чыкъарыр,
РАББИге ишангъан исе онъар.
- 26 Озюне ишангъан – акъылсыздыр,
икмет ёлунда юрген исе къуртурылыр.
- 27 Фукъареге берген ёкъсул олмаз,
козьлерини юмгъан исе къаргъышларыны арттырыр.
- 28 Яман адамлар юксельгенде, эр кес сакъланыр,
олар ёкъ олгъан сонъ исе, инсафлы адамлар чокълашыр.
- 29** 1Сыкъ опъкени эшитип, юрегини инатландыргъан адам
апансыздан эляк олур, – арткъа ёлу олмаз.

2 Инсафлы адамлар чокълашса, халкъ къуваныр,
яман адамлар акимдарлыкъ этсе, халкъ инъильдер.

3 Икметни севген адам бабасыны къувандырыр,

- фаишелернен юрген исе байлыгыны кокке савурыр.
- 4 Адалетли акимдарлыкъ эткен падиша мемлекетини къавийлештирир,
къапар севген падиша исе топрагыны гъайып этер.
  - 5 Башкъасына ялтакълангъан адам
онъа къапкъан къояр.
  - 6 Яман адамнынъ гунасы – онъа къапкъан,
инсафлы адам исе шеньленип къуваныр.
  - 7 Инсафлы адам ёкъсулларнынъ давасыны акъылнен чезер,
яман адамнынъ исе бойле къасевети ёкъ.
  - 8 Мыскъылджылар шеэрни биле ёлдан урар,
икметли адамлар исе афакъанны ятыштырыр.
  - 9 Икметли адам ахмакънен давалашкъанда,
ачувланса да, кульсе де, – раат олмаз.
  - 10 Къанназ адамлар къусурсызлардан нефретленелер
ве догъру адамларны ольдюрмеге къыдыралар.
  - 11 Акъылсыз гъазабыны тутмаз,
икметли исе оны ятыштырыр.
  - 12 Акимдар ялан лафкъа къулакъ асса,
эписи везирлери де яман олур.
  - 13 Ёкъсул ве залым эткен адам ян-янаша тура:
экисининъ козьлерине РАББИ ярыкъ бере.
  - 14 Эгер падиша ёкъсулларнынъ давасыны акъикъатлы чезсе,
онынъ тахты эбедий олур.
  - 15 Таякъ ве опыке икмет берер,
озь алына къалдырылгъан бала исе анасынынъ
масхаралыгы олур.
  - 16 Яман адамлар чокълашкъан ерде акъсызлыкъ
да чокълашыр,
лякин инсафлы адамлар оларнынъ ёкъ олгъанларыны корер.

- 17 Огълунъны тербиелесенъ, о, сени раат этер,
джанынъны да къувандырыр.
- 18 Коктен берильген рую олмаса, халкъ башсыз олур,
къанунны кутъкен исе пек бахтлы олур!
- 19 Къул сёзнен тербие этильмез,
айткъан лафынъны анъласа да, къулакъ асмаз.
- 20 Лаф этмеге ашыкъкъан адамны корьдинъми?
Акъялсыз биле ондан ишанчлыдыр.
- 21 Эгер къулны балалыгъындан эркелесенъ,
хайырыны корьмезсинъ.
- 22 Ачувлы адам къавгъа чыкъара,
гъзаплы да чокъ акъсызлыкъ япа.
- 23 Кибирлилик адамны ашалай,
алчакъгонъюлли исе шурет къазаныр.
- 24 Хырсызгъа ортакъ олгъан адам – озь-озюне душман,
къаргъышны о эшитсе биле, бир шей айтмаз.
- 25 Адамлардан къоркъмакъ – озюнъе къапкъан къоймакъ,
лякин РАББИге ишангъан сарсылмаз.
- 26 Чокъ адамлар акимдарнынъ козюне кирмеге истер,
лякин адамгъа адалет РАББИден келе.
- 27 Инсафлы адамлар адалетсизлерден нефрет этер,
яман адамлар исе догъру ёлда юргенлерге кин беслер.

Агъурнынъ икметли сёзлери

30 ¹Массадан олгъан Яке огълу Агъурнынъ сёзлери. Агъур оларны Итиэлге, Итиэлге ве Укъалгъа айтты.

- 2 Керчектен де, мен эписи адамлардан будалам,
менде адам акъылы ёкъ.
- 3 Икметке де огренмедим,
мукъаддес бильгиге де малик олмадым.
- 4 Ким коклерге чыкъып, андан энди?
Ким ельни авучларына топлады?

Сувларны урбасына ким сарып алды?
 Ернинъ сынъырларыны ким къойды?
 Ады недир? Огълунынъ ады недир? Билесинъми?

- 5 Алланынъ эр сёзю темиз,
 онъа ишангъан адамлар ичюн О – къалкъандыр.
- 6 Онынъ сёзлерине бир сёз къошма,
 ёкъса О сени утандырыр, яланджы чыкъарсынъ.
- 7 Сенден сорагъаным эки шейдир,
 сагъ олгъанымда, манъа «ёкъ» деме.
- 8 Бош шейлерни ве яланны менден узакълаштыр,
 мени не фукъаре, не де зенгин эт,
 тек керек олгъан ашны бер манъа.
- 9 Ёкъса боллукъ корип, мен: «Кимдир о РАББИ?» –
 айтарым да, Сенден ред этерим,
 я да фукъарелешип, хырсызлыкъкъа урулырым
 ве Алламнынъ Адыны лекелерим.
- 10 Къулны эфендисининъ огюнде яманлама,
 ёкъса о сени къаргъар да, сен къабаатлы чыкъарсынъ.
- 11 Ойле несиль бар ки, бабасыны къаргъар,
 озъ анасына да яхшылыкъ тилемез.
- 12 Ойле несиль бар ки, озюни тер-темиз саяр,
 лякин озъ арамлыгъындан эялланмагъан.
- 13 Ойле несиль бар ки, озьлерини эр кестен устюн тутар,
 эр кеске тёпеден бакъар.
- 14 Ойле несиль бар ки, тишлери – къылыч, ченгелери – пычакътыр,
 олар ер юзюндеки заваллы ве адамларнынъ
 фукъарелерини ютып ёкъ этерлер.
- 15 Нефисхорлыкънынъ эки къызы бар,
 адлары «Бер!» ве «Бер!».

Учь шей ич тоймаз,
 дёрт шей: «Етер!» – айтмаз:

- 16 о бир дюнья,
 бала тапып оламагъан къурсакъ,
 сувгъа тойып оламагъан топракъ
 ве ич бир вакъыт «Етер!» демеген атеш.
- 17 Бабасыны мыскъыллагъан

ве анасынынъ сёзюни динълемеген адамнынъ козюни
вадийдеки къаргъалар чокъуп чыкъараджакъ,
о, къартал балаларына аш олур.

- 18 Учъ шейге акъылым етмей,
дёрт шейни анъламайым:
- 19 къарталнынъ кокте учкъан ёлуны,
йыланнынъ къая устюнде сюйрекленип юрген ёлуны,
гемининъ денъизде къалдыргъан ёлуны
ве акъайнынъ къызгъа туткъан ёлуны.
- 20 Фаише апайнынъ ёлу бойледир:
ашар, агъзыны сюртер, сонъундан да:
«Ич бир яман шей япмадым», – дер.
- 21 Учъ шейден ер юзю сарсылыр,
чыдап оламагъан дёрт шейи бардыр:
- 22 падиша олгъан къул,
тойгъандже ашагъан будала,
- 23 акъайгъа чыкъкъан ороспу,
эфенди-ханымнынъ ерине кечкен хызметчи къызы.
- 24 Ер юзюнде дёрт уфакъ махлюкъ бардыр,
лякин олар икметлилерден де икметлидир:
- 25 къырмыскъалар – кучълю олмагъан бир халкътыр,
лякин ашларыны яздан башлап азырлайлар;
- 26 къая къоянлар да – кучъсюз бир халкътыр,
лякин яшагъан ерлерини къая чатлакъларында япалар;
- 27 сарынчкъанынъ падишасы олмаса да,
лякин сыра-сыра адымлайлар;
- 28 кесерткени къолнен тутмакъ мумкюн,
лякин о, падиша сарайларында булуна.
- 29 Мына учевининъ юрюши гузель,
дёртю де дюльбер адымлагъан сою:
- 30 айванларнынъ падишасы олгъан,
кимсеге ёл бермеген арслан,
- 31 хораз, теке
ве ордусынынъ башында кеткен падиша.
- 32 Эгер сен акъылсызланып, озюнъни юксельткен олсанъ
я да яманлыкъ тюшюнген олсанъ,
къолнен агъзынъны къапат!

- 33 Сютни атлагъанда ягъ ола,
бурунгда яндыргъанда къан чыкъа,
гъазап къозгъагъанда къавгъа чыкъа.

Лемуэлнинъ икметли сёзлери

31 ¹Массанынъ падишасы Лемуэлнинъ сёзлери, онъа анасы берген огютлер.

- 2 «Не, огълум?
Не, къарным огълу?
Не, адакъларымнынъ огълу?»
- 3 Кучюнъни къадынларгъа берме,
падишаларны ольдюрген къадынларгъа ёлларынъны ачма.
- 4 Падишаларгъа ярашмаз, эй, Лемуэл!
Шарап ичмек падишаларгъа ярашмаз!
Башлыкъларгъа да ички къыдырмакъ келишмез.
- 5 Ёкъса ичип-сархошланып, олар къанунны унутырлар да,
эписи ёкъсулларнынъ акъларыны ашарлар.
- 6 Ичкини харап олаяткъан адамгъа беринъиз,
шарапны – юреги агълагъангъа.
- 7 Ичсин де, фукъарелигини унутсын,
чеккен азабы да акъылына кельмесин.
- 8 Айтып оламагъан адамны
ве эписи бичарелерни къорчаламакъ ичюн сен айт!
- 9 Акъикъатны къорумакъ
ве заваллынен фукъаренинъ акъларыны къорчаламакъ
ичюн айт!»

Яхшы апай акъкъында

- 10 Яхшы апайны ким тапып олур?
Онынъ фияты къыйметли ташлардан чокъ паалыдыр.
- 11 Акъайы онъа чокъ ишана,
онен берабер о, къытлыкъны бильмез.
- 12 Омюрбилля шу апай акъайына яманлыкънен дегиль де,
яхшылыкънен къайтара.
- 13 Юнь ве кетен тапып,
оларны къолларынен усталыкънен ишлей.
- 14 О, базирганларнынъ гемилери киби,
озь ашыны узакътан кетире.
- 15 Танъ атмагъанындан эвель тура,
эвдекилерине аш азырлай,

- хызметчи кызыларына да буйрукълар бере.
- 16 Тарланы алмагъа тюшюнип, оны сатын ала,
озь эллеринен ишлеп-къазанып чаресини тапып,
юзюм багъыны осьтюре.
- 17 Онынъ аякълары къудретлидир,
къоллары да кучъке толудыр.
- 18 Иши яхшы келир кетиргенини корер де,
чырагъыны геджеде сѣндюрмез.
- 19 Къолларынен орекени тутар,
пармакълары да урчукъны йибермез.
- 20 Заваллы ичюн эли ачыкъ,
фукъареге де къол узатыр.
- 21 Къыш сувугъында о, эвдекилери ичюн къоркъмаз,
чюнки эписининъ эки къат урбасы бардыр.
- 22 О, тѣшек устюне ортыюлер токъуй,
озю исе индже ишленген кетенден
ве мор юньден урбалар кийип юре.
- 23 Шеэрнинъ араба къапусы янында отургъан
топракънынъ акъсакъаллары арасында
онынъ акъайы белли адамдыр.
- 24 О, кетен урбалар япып сатар,
Ханаан базиргянларына да къушакълар ясар.
- 25 Кучъ ве шерѣф – онынъ урбасыдыр,
келеджекке де къуванчнен бакъар.
- 26 Онынъ айткъан лафы икметлидир,
огреткенлери де ишанчлы.
- 27 О, эв халкъынынъ ишини козетир,
тенбеллик де не олгъаныны бильмез.
- 28 Балалары онынъ огюнде турып, оны шуретлер,
акъайы да даима оны макътар:
- 29 «Яхшы апай чокъ,
лякин санъа еткен ёкъ!»
- 30 Гузеллик яланджыдыр,
дюльберлик де боштыр,
лякин РАББИден къоркъкъан апай
макътавгъа ляйыкътыр!
- 31 Онынъ акъкъыны бер онъа,
шеэрнинъ араба къапусы янында
онынъ ишлери оны макътасын.

Джемаат Башы

Къадимий еудийдже бу китапнынъ ады «Кохелет», къадимий юнанджа «Экклесиаст»тыр. Догърудан-догъру терджимеси «джемаат адамы» демектир (китабымызда «джемаат башы») – бесебелли, иманлыларнынъ топлашувындаки оджа я да ваиз козьде тутула.

Бу китапта ваиз намлы икметли падиша Сулейманнынъ адындан сёз юрсете. Муэллиф, башындан чокъ шейлер кечирип, дюньянынъ къуванчлары кечиджи олгъаныны, инсан бахты насыл морт олгъаныны анълай. Ваиз озь китабында аятнынъ чешит сааларыны бакъып чыкъа, инсан яшайышынынъ макъсадыны ве манасыны тапмагъа тырыша. Бунунъ нетиджелери шунда ки, адамлар яшайышнынъ манасыны анълап оламазлар, омюр къыска ве къартлыкънен екюнлене, къартлыкъта исе инсан эвельки зевкълернинъ дадыны джоя, кучюни гъайып эте ве озь аят ёлунунъ сонъуны беклей, бу сонъ исе эр яшагъан ичюн – эм улу падиша ичюн, эм фукъаре ичюн бирдир.

Лякин ваиз шуны тасдыкълай ки, аятта пек къыйметли бир шей бар – энъ эвеля бу, икметтир. Аятнынъ бош ве яланджы олгъанына бакъмадан, Алла инсанларгъа башкъа шейлерден зевкъ алмагъа имкян бере. Бу шейлер – достлукъ, бахтлы эвлилик – адамларгъа Алланынъ эмирлери сынъырлары ичинде, Алладан берильгендир. Энъ эсасы – бутюн бу эйиликлерни берген Аллагъа садыкълыкъны сакъламакътыр.

Эр шей бошуна (1–3 б.). Къанунсызлыкъ ве джан сыкъынтысы (3–6 б.). Эр бир икмет яшайыш теджрибесинен келе (7–9 б.). Икмет ве ахмакълыкъ акъкъында тюшюндже. Эр шей акъкъында нетидже чыкъарув (9–12 б.).

Эр шей бошуна

1 ¹Мына Джемаат Башынынъ сёзлери. О, Давутнынъ огълу олып, Ерусалим шеэринде падишалыкъ япа эди.

2 – Бош, бош, эр шей бошуна, – деди Джемаат Башы.

3 Ер юзюнде япкъан ишлеринден адамгъа не файда?

4 Несиллер келир, несиллер кечер,
дюнья исе эбедий турар.

5 Кунеш догъар, кунеш къавушыр,
къавушкъан сонъ, догъаджакъ ерине ашыкъар.

6 Ель дженюпке уфюрип, шимальге айланыр.
Ель айланыр-айланыр ве озь ёлуна къайтыр.

7 Эписи дерьялар денъизге акъар,
денъиз исе толып-ташмаз.

Сонъ дерьялар, акъмакъ ичюн,
кене ирмакъларына къайтыр.

8 Эр бир шей ёрулта;
адам эр шейни анълатып оламаз.

Козь бакъып тоймаз,
къулакъ эшитип толмаз.

9 Эвель не олгъан олса, кене о олур,
эвель не япылгъан олса, кене о япылыр.

Ер юзюнде ич бир янъылыкъ ёкъ.

10 Базыда: «Бакъ, бу янъылыкътыр!» – деп,
бирде-бир шей акъкъында айталар.

Амма бу да бизден эвель,
кечкен асырларда олгъан эди.

11 Эвель олып кечкен кимсенинъ акъылында ёкъ,
илериде оладжакъы да бизден сонъ кельгенлернинъ
акъылларында къалмаз.

Джемаат Башынынъ омюр теджрибеси

¹² Мен Джемаат Башы, Ерусалимде Исраильнинъ падишасы эдим.

¹³ Кок тюбюнде бутюн олгъан шейлерни икмет иле огренип анъламакъ ичюн, бутюн юрегимнен янаштым. Бу, Алла инсан огъулла-рына огърашмакъ ичюн берген иш къыйындыр. ¹⁴ Ер юзюнде олгъан эписи ишлерни мен тюшюнип коръдим, эписи бошуна ве ель къувалавдыр!

15 Къыйышны догъуртмагъа,
олмагъан шейни де саймагъа чаре олмаз.

¹⁶Мен бойле тюшюндим: «Мына мен улу олдым ве Ерусалимде менден эвель олгъан эписи падишалардан зияде икметке саип олдым. Акъылым чокъ икмет ве бильгиге толды». ¹⁷Икметни ве акъылсызлыкънен ахмакълыкъны анъламакъ ичюн, бутюн юрегимнен ынтылдым – бу да ель къувалав олгъаныны анъладым.

- ¹⁸ Чокъ икмет чокъ къасевет догъурыр,
 бильги арттыргъан кедер де арттырыр.

2 ¹Озь-озюме: «Къана, мен озюмни бахыт ве шеньликнен сынап бакъайым», – дедим. Амма бу да бош иш олгъаныны анъладым. ²Бош кулькю акъкъында: «Ахмакълыкъ», шеньлик акъкъында: «Ондан не файда?» – айттым. ³Беденимни шарапнен сынап бакъмакъ къарарына кельдим. Эм де, инсан огъуллаы ичюн нелер яхшы ве бу дюньядаки яшайышларнынъ саювлы кунълери девамында олар нелер япмакъ кереклигини бильмек ичюн, юрегим икметли къалып, ахмакълыкъкъа урулмагъа ниетлендим.

⁴Буюк ишлер яптым мен: озюме эвлер къурдым, юзюм багъларыны сачтым. ⁵Озюме багъчаларны ве паркларны асрадым, анда чешит тюрлю мейва тереклерини осътюрдим. ⁶Оськен терекликлерни сувармакъ ичюн озюме хавузлар яптым. ⁷Озюме къуллаарны ве къыз къуллаарыны алдым, эвимде догъгъан къуллаарым да бар эди. Меним туварларымы ве къой-эчкилерим Ерусалимде менден эвель эписи яшагъанларнынъ айванларындан зияде эди. ⁸Озюме кумюш, алтын ве виляетлердеки падишаларнынъ къыйметли шейлерини топладым. Озюме йырджыларны ве йырджы къызларны ве инсан огъуллаарына зевкъ берген гузель харем алдым. ⁹Мен пек улу ве Ерусалимде менден эвель олгъан эписи яшагъанлардан зенгин олдым. Икметим де меннен эди.

- ¹⁰ Козьлерим не истесе, оны ала эдим,
 юрегиме де ич бир шеньликте ред этмей эдим,
 юрегим эписи япкъан ишлериме къувана эди,
 бу, эписи ишлеримден олгъан къысметим эди.
- ¹¹ Мен къолларым япкъан ишлеримнинъ эписине,
 бу ишлерни япкъанымда эткен заметиме айланып бакътым:
 Иште, эписи бошуна ве ель къувалавдыр,
 ер юзюнде олардан да бир файда ёкъ.
- ¹² Сонъ мен икмет, акъылсызлыкъ ве ахмакълыкъкъа
 айланып бакътым.
 Падишалыкъкъа янъы отургъан адам
 энди япылгъанындан арткъач не япып олур?
- ¹³ Къаранлыкътан ярыкъ хайырлы олгъаны киби,

мен ахмакълыкътан икмет хайырлы олгъаныны корьдим.

- 14 Икметли къайда кеткенини корер,
ахмакъ исе къаранлыкъта къармаланыр.
Амма мен эр кеснинъ сонъу бир олгъаныны анъладым.
- 15 «Ахмакънынъ башына кельгени,
меним де башыма келеджек, – дедим озь-озюме.
– Ойле олса, о къадар икметли олгъанымдан не файда?»
«Бу да бошуна», – деп тюшюндим.
- 16 Икметли де, ахмакъ киби,
эбедиен кимсенинъ акъылында къалмайджакъ.
Келеджекте эр шей унутылыр.
Языкъ ки, икметли де, ахмакъ киби, оле!
- 17 Бойлеликнен, яшайышны кореджек козюм олмады,
чюнки ер юзюнде япылгъан ишлер
манъа файдасыз корюнди.
Эр шей бошуна ве ель къувалавдыр.

18 Эткен заметимни де кореджек козюм олмады, чюнки оны менден сонъ келеджек адамгъа къалдырмакъ кереким. 19 О адам икметли, я да ахмакъ оладжагъыны ким биле? Мен замет эткен ве ер юзюнде озюмни икметли косътерген заметимнен о къулланаджакъ. Бу да бошуна. 20 Сонъ ер юзюнде эткен заметимден умютим кесильди. 21 Бир адам икмет иле, бильги ве мувафакъиетнен замет этип, озь къазангъанларыны асыл замет этмеген адамгъа бермеге борджлу. Бу да бош шей ве буюк адалетсизликтир. 22 Ер юзюндеки заметинден ве юрегининъ къайгъысындан адамгъа не къаладжакъ? 23 Онынъ эписи кунълери – кедер, замети де – къасеветтир, геджеси биле онынъ юреги раатлыкъ бильмей. Бу да бошуна!

24 Ашап-ичмектен ве эткен заметинден зевкъ алмакътан ич бир шей адамгъа яхшы дегиль. Бу да, корьгениме коре, Алладандыр! 25 Онсуз ким ашап олур я да зевкъ алып олур? 26 Алла, Онынъ козюнде яхшы олгъан адамгъа икмет, бильги ве къуванч бере. Гунакяргъа исе, сонъундан Алланынъ огюнде яхшы олгъан адамгъа къалдырсын деп, топлап-джыймакъ къасеветини бере. Бу да бошуна ве ель къувалавдыр!

Эр шейнинъ озь вакъты-саати бар

3 Эр шейнинъ озь вакъты-саати бар, ер юзюнде эр бир ишнинъ заманы келир:

- 2 догъмакъ вакъты ве ольмек вакъты;
сачмакъ вакъты ве сачылгъан шейни чыкъармакъ вакъты;
- 3 ольдюрмек вакъты ве тедавийлемек вакъты;

- йыкъмакъ вакъты ве кърмакъ вакъты;
 4 агъламакъ вакъты ве кульмек вакъты;
 матем тутмакъ вакъты ве ойнамакъ вакъты;
 5 ташларны дагъытмакъ вакъты ве оларны джыймакъ вакъты;
 кърчакъламакъ вакъты ве кърчакъламакътан кърчачынмакъ
 вакъты;
 6 кърдырмакъ вакъты ве джоймакъ вакъты;
 сакъламакъ вакъты ве ташламакъ вакъты;
 7 йыртмакъ вакъты ве тикмек вакъты;
 сусып отурмакъ вакъты ве айтмакъ вакъты;
 8 севмек вакъты ве нефретленмек вакъты;
 дженк вакъты ве барышыкъ вакъты.

⁹Чалышкъан адамгъа эткен заметинден не файда? ¹⁰Мен, Алла адамларгъа огърашмакъ ичюн берген ишни корьдим. ¹¹Алла яраткъан эр бир шей озь вакътында гузельдир. О, адамларнынъ юреклерине эбедийлик кърыйды, лякин башындан сонъунадже Онынъ ишлерине адамнынъ акъылы етмез. ¹²Яшайышларында шеньленмектен ве яхшылыкъ япмакътан гъайры адамлар ичюн яхшы шей олмагъаныны анъладым. ¹³Эгер адам ашап-ичсе ве эр бир эткен заметинде яхшылыкъ корьсе, бу – Алладан бахшыштыр. ¹⁴Алланынъ бутюн япкъанлары эбедий оладжагъыны да анъладым: онъа бир шей кърошмагъа я да алып ташламагъа чаре ёкъ. Адамлар Алладан къроркъсунлар деп, О, бойле иш япа.

- ¹⁵ Эвель не олгъан олса, шимди де о, оладжакъ, илериде не оладжакъ олса, о, энди олгъан эди, ве Алла кечмишни кърыйтарыр.

Дюнъядаки акъсызлыкъ акъкъында

- ¹⁶ Даа ер юзюнде мен адалет ерине акъсызлыкъ ве инсафлыкъ ерине акъсызлыкъ корьдим.
- ¹⁷ «Инсафлы да, инсафсыз да Алланынъ огюнде джевап береджек, – деп тюшюндим.
 – Эр ишнинъ озь вакъты-саати бар
 ве эр бир ишнинъ бакъыладжакъ вакъты бар».

¹⁸«Инсан огъулла ры акъкъында исе, Алла оларны сынасын да, олар айван олгъанларыны анъласынлар», – деп тюшюндим. ¹⁹Инсан огъулла рынынъ башына кельгени айванларнынъ да башына келир. Оларнынъ сонъу бир. Бири насыл ольсе, башкъасы да ойле оле. Нефес алгъанлары да бир. Адамнынъ айван огюнде бир устюнлиги ёкъ. Эр шей

бош! ²⁰Эписи бир ерге кете: эр бир шей топракътан кельген, топраккъа да айланаджакъ. ²¹Инсан огъуллерынынъ руху тёпеге котерилгенини, айванларнынъ руху исе ашагъы тюшкенини ким бильсин?

²²Бойлеликнен, мен, адам ичюн озь якъан ишлеринден зевкъ сюрмектен гъайры яхшы шей олмагъаныны анъладым. Бу онынъ къысметидир, чюнки ондан сонъ не оладжакъыны онъа ким косътерип олур?

4 ¹Сонъ мен ер юзюнде чешит тюрлю зулумлыкъларны корьдим.

Мазлумларнынъ тѣккен козьашларыны
ве оларгъа кимсе теселли бермейджегини корьдим.

Кучь зулум эткенлернинъ къолунда,
теселли береджек исе ѳкъ.

² Сонъ мен ольгенлернинъ сагъ олгъанлардан
бахтлы олгъаныны бильдим.

³ Амма оларгъа коре даа дюньягъа асыл кельмегенининъ,
ер юзюндеки яман ишлерни
даа корьмегенининъ алы яхшыдыр.

⁴Сонъ мен корьдим ки, эр бир замет ве эр бир уста ишнинъ янында пахыллыкъ пейда ола. Бу да бошуна ве ель къувалавдыр.

⁵ Ахмакъ къол къавуштырып отура
ве озь башыны ашай.

⁶ Раатлыкъта къазанылгъан бир авуч,
замет этип ель къувалап,
къазанылгъан къошавучтан хайырлыдыр.

⁷Ер юзюнде олгъан даа бир бош шейни корьдим:

⁸ Янъгъыз бир адам бар эди,
янында не огълу бар эди, не агъа-къардашы.
Заметине сонъу олмагъан,
зенгинлигине исе козю ич бир вакъыт тоймагъан эди.
«Мен ким ичюн замет этем,
джанымны яхшылыкътан марум этем?»
Бу да – бош шей ве фена иштир.

⁹ Бир адамгъа коре эки адамгъа яхшыдыр,
чюнки оларнынъ заметлери ичюн
яхшы мукъфат аладжакълар.

¹⁰ Бири йыкъылса, башкъасы достуна ярдым этер.
Амма бири йыкъылса,

оны котермеге кимсе олмагъанынынъ алы фенадыр.

- 11 Эки адам ятса, бири-бирини къыздырыр,
янъгъыз яткъан исе насыл этип къызынсын?
12 Эгер бирев бирине къаршы котерилсе,
экиси онъа къаршы чыкъып олурлар,
ве учь къатлы йип къолайлыкънен узюльмез.

13 Ёкъсул, амма акъыллы огълан къарт ве акъылы етмеген, огютке къулакъ асмагъан падишадан яхшыдыр. 14 Озь падишалыгъында ёкъсул догъгъан огълан, зиндандан чыкъып, падишалыккъа юкселип ола. 15 Мен корьдим ки, ер юзюнде эписи яшагъанлар падишанынъ ерине отургъан огъланнынъ янына турдылар. 16 Халкъны ве эвель яшагъанларны саймагъа чаре ёкъ эди, амма артындан кельген несиллер оларнен разы олмаз. Бу да – бошуна ве ель къувалавдыр.

17 Алланынъ Эвине кеткенинде, аягъынъа мукъайт ол. Динълемек ичюн якъынлаш, ахмакънынъ къурбаныны кетирмек ичюн якъынлашма. Олар яманлыкъ япсалар да, бунъа акъыллары етмей.

Алель-аджеле берильген адакълар акъкъында

- 5** 1 Бир шей айтмагъа ашыкъма,
Алланынъ огюне бир шей кетирмеге чапма.
Алла кокте, сен исе ердесинъ.
Шунынъ ичюн чокъ лаф этме.
2 Чокъ къасевет олгъан ерде тюшлер келе.
Чокъ лаф да бойле этип ахмакълыкъ догъура.

3 Аллагъа адакъ бергенинънен, оны беджермеге ашыкъ. О, ахмакълардан разы олмай. Берген адагъынъны беджер! 4 Адакъ берип де, оны беджермемектен адакъ бермемек яхшыдыр. 5 Башынъа гуна тюшюрмесин деп, тилинъни тут, мелекнинъ огюнде де: «Мен янъылдым», – де ме. Алла япкъан ишлеринъни дарма-дагъын этмесин деп, лафынънен Оны гъазапландырма. 6 Чокъ лафта да, чокъ тюшлерде де – бошлукъ. Сен исе Алладан къоркъ!

Байлыкъ файдасыздыр

7 Эгер сен ёкъсулны хорлагъанларыны я да бирде-бир ерде адалетнен акъыкъатны бозгъанларыны корьсенъ, бунъа шашма. Бир башлыкънынъ устюнден башкъа башлыкъ бар, экисинден юкъары исе даа башкъасы бар. 8 Топракъ эр бир адамгъа файда кетире, тарлалар падишагъа биле хызмет этелер.

- 9 Параны севген адам парагъа тоймаз,

зенгинликни севген де къазанчындан разы олмаз.
Бу да бошуна!

¹⁰ Яхшы маллар арткъан сайын,
оларны къулангъанлар да арта.
Лякин оларгъа козьлеринен бакъмакътан гъайры,
онынъ сабысына не хайыр?

¹¹ Азмы-чокъмы ашагъанына бакъмадан,
чалышкъан адамнынъ юкъусы татлы,
зенгиннинъ байлыгъы исе онъа юкъу бермей.

¹² Мен ер юзюнде бир аджджы беля коръдим:

Адамнынъ толагъан байлыгъы онъа зарар кетире.

¹³ Бу байлыкъ огъурсызлыкътан гъайып ола.
О, догъгъан огълуна бир шей къалдырып оламай.

¹⁴ Анасындан насыл догъгъан олса, адам ойле де кетер.
Заметинден янына бир шей алып кетмез.

¹⁵ Бу буюк белядыр:
адам насыл кельген олса, ойле де кетеджек.
Бошуна чалышкъанындан онъа не файда?

¹⁶ О исе, бутюн кунълери девамында къаранлыкъта ашагъан,
башына баягъы кедер, сыкъынты ве гъазаплар тюшкен.

¹⁷ Мен даа буны коръдим: адамгъа ашап-ичмеге ве Алла берген бутюн омрю девамында ер юзюнде эткен заметлеринден разы олмагъа – хош ве яхшыдыр, чюнки будыр онынъ къысмети. ¹⁸ Эгер Алла адамгъа мал-мульк ве байлыкъ берип, оларнен файдаланмагъа, озь пайыны алмагъа, эм де эткен заметлеринден зевкъ алмагъа имкян берсе, бу – Алладан бахшыштыр. ¹⁹ Адам яшайышнынъ кунълери акъкъында тюшюнджеге далмаз, чюнки Алла онынъ юрегине къуванч ёллай.

6 ¹ Ер юзюнде даа бир фенолыкъ коръдим. О, адамлар арасында сыкъ ола. ² Алла адамгъа эм байлыкъ, эм мал-мульк, эм шурет бере, джаны ичюн эр бир истегинде бир аджет ёкъ. Амма бунынъ эписинен Алла онъа къуланмагъа имкян бермей, ве эписи ят адамгъа къала. Бу – бош шей ве аджджы бир белядыр!

³ Биревнинъ юз баласы биле олып, узун омюр яшаса да, яшайышыннынъ кунълери пек чокъ олса да, джаны исе яхшы шейлеринден зевкъ алмагъан ве дженазеси де олмагъан олса, мен бойле айтар эдим: «Къадыннынъ вакътындан эвель олю догъгъан баласы ондан бахтлыдыр».

⁴Чюнки о ботен келип, къаранлыкъкъа кетти, онынъ адыны да къаранлыкъ къаплады. ⁵О кунешни корьмеген, ич бир шейни бильмеген олса да, о, бойле адамгъа коре чокъ раатлыкъ корер. ⁶Бу адам исе эки кере бинъ йыл яшап да, яхшы шейлеринден зевкъ алмагъан олса биле, эписи бир! Олар экиси де бир ерге кетеджеклер!

- ⁷ Адамнынъ эписи заметлери тамакъ токълугъы ичюн, онынъ истеги исе токъ олмаз.
- ⁸ Икметлининъ ахмакътан устюнлиги неде?
Ёкъсулгъа да яшайышта не япмагъа кереклигини бильгенинден не файда?
- ⁹ Козь корьгени джан истегенинден яхшыдыр.
Бу да бошуна ве ель къувалавдыр.
- ¹⁰ Дюнъяда не олса, онынъ энди ады бар,
адамнынъ да не олгъаны белли.
О, озюнден кучлюю олгъангъа къаршы чыкъмаз.
- ¹¹ Чокъ сёз буюк бошлукъ догъура.
Адам ичюн бундан не файда?

¹²Адам ичюн яшайышында, къаралты киби кечирген бош яшайышынынъ саювлы куньлеринде не яхшы олгъаныны ким бильсин? Эм де адамгъа, ондан сонъ ер юзюнде не оладжагъыны ким айтып олур?

Яшайыш акъкъында тюшюнджелер

- 7** ¹ Яхшы нам гузель мистен яхшыдыр.
Олюм куню де догъгъан куньден яхшыдыр.
- ² Матем эвине бармакъ
шенълик олгъан эвге бармакътан яхшыдыр,
чюнки эр бир адамнынъ сонъу будыр.
Сагъ олгъанлар шуны акъылларында тутсун.
- ³ Кедер кулькюден яхшыдыр,
бет-сымадаки гъам юрек ичюн яхшы.
- ⁴ Икметлининъ юреги – матем эвинде,
ахмакънынъ юреги исе – шенълик эвиндедир.
- ⁵ Икметли адамнынъ тенбиесини динълемек
ахмакъларнынъ тюркюлерини динълемектен яхшыдыр.
- ⁶ Чюнки ахмакъларнынъ кулькюси
къазан тюбюндеки чалы-чырпынынъ чытырдысы кибидир.
Бу да бошуна!
- ⁷ Башкъаларынынъ джанларыны агъыртып,

икметли адам ахмакъкъа айланыр,
къапарлар да юрекни бозар.

- 8 Ишнинъ сонъу онынъ башындан яхшыдыр,
ве сабырлы рух къопай рухтан яхшыдыр.
- 9 Рухунъ къызма табан олмасын,
чюнки гъазап ахмакънынъ юрегинде яшай.
- 10 «Эвельки кунълер бугунъкилеринден
не ичюн яхшы олгъанлар?» – деп сорама.
Бойле суаль бермеге икметлиге ляйыкъ дегиль.
- 11 Мираснен икмет яхшыдыр,
кунешни корьгенлер ичюн о файдалы.
- 12 Икмет, пара киби, къорчалай,
икмет онъа саип олгъанынынъ яшайышыны сакълай,
ве бундадыр бильгининъ устюнлиги.
- 13 Алла япкъан ишлерине бакъ:
Онынъ бир шейни къыйыш яраткъаныны
ким догъурлап олур?
- 14 Яхшы кунълеринъде бахтлы ол,
яман кунълеринъде исе буны тюшюн:
эм яхшы, эм яман кунълерни Алла яраткъан,
адам онынъ артындан не оладжагъыны бильмез.
- 15 Бош кунълеримде тюрлю шейлерни корьдим:
инсафлы озь инсафлыгъында гъайып ола,
инсафсыз исе озь инсафсызлыгъында узакъ
омюр яшай.
- 16 Не зияде инсафлы, не де зияде икметли ол,
не ичюн озюнъни ёкъ этесинъ?
- 17 Пек яман олма, ахмакълыккъа да урулма,
вакътсыз ольмек санъа керекми?
- 18 Биринджи огютни алып тут,
экинджисини де къолунъдан йиберме.
Алладан къоркъкъан адам экисини де тутар.
- 19 Икмет икметли адамгъа
шеэрнинъ он акимдарындан чокъ кучь берер.
- 20 Дюнъяда тек яхшылыкъ япкъан
ве асыл гуна къазанмагъан инсафлы адам ёкъ.

- 21 Эр бир айтылгъан сёзге къулакъ асма.
Ёкъса, къулунъ сени яманлагъаныны эшитеджексинъ.
- 22 Сен де юрегинъде
башкъаларыны чокъ яманлагъанынъны билесинъ де.
- 23 Эр шейни икметнен сынадым,
озюм икметли олмакъ къарарына кельдим,
лякин икмет менден узакъ олды.
- 24 Кечмиш узакътыр ве теренден-терендир,
оны ким анълап олур?
- 25 Икмет ве шейлернинъ манасыны тапмакъ,
бильмек ве огренмек,
яманлыкъ, ахмакълыкъ ве джаилликни
анъламакъ ичюн юрегимнен берильдим.
- 26 Мен буны таптым:
авджынынъ тузагъына ошагъан къадын
олюмден адджыдыр.
Юреги – авджынынъ къапкъаныдыр,
къоллары – зынджырлардыр.
Алланынъ огюнде догъру яшагъан ондан къуртулыр,
гунакяр исе онынъ къолуна тутулыр.

27 Джемаат Башы деди ки:

«Сынай-сынай, шейлернинъ манасыны къыдырып,
мен буларны таптым.

- 28 Джаным къыдырып тапалмагъан шейлер булардыр:
бинъде бир инсафлы акъай таптым,
бир инсафлы апай исе тапалмадым.
- 29 Ялынъыз бир шейни анъладым мен:
Алла эписи адамларны догъру оларакъ яраткъан,
амма олар чокъ шейлер къыдырып башладылар».

8¹ Икметли адам ким экен?
Шейлернинъ маналарыны ким анълатып олур?
Икмет адамнынъ юзюни ачар,
бет-сымасынынъ сертлигини йымшатыр.

Падишагъа итаат этюв акъкъында

²Падишанынъ сёзлерини ве Алланынъ огюнде берген антынъны тут.
³Падишанынъ огюнден кетмеге ашыкъма ве яман ишке къошулма,

чюнки падиша озь истеклерининъ эписини япып олур. ⁴Падишанынъ сёзюнде кучь бар, онъа: «Недир сенинъ япкъанынъ?» – деп, ким айтып олур? ⁵Онынъ эмирлерини беджерген бир беля корьмез, икметли адам онынъ вакътыны ве ёлуны билир.

- 6 Эр шейнинъ озь вакъты-саати бар,
адамлар ичюн исе бу пек агъыр шейдир.
- 7 Кимсе келеджегини бильмез,
ким кимге келеджегини бильдирип олур?
- 8 Кимсенинъ елни бойсундырмагъа къувети ёкъ*,
олюм куню де онъа къатланмаз.
Аскерни дженк вакътында йибермезлер,
яманлыкъ да яман япкъанларны йибермез.

Яман ве инсафлы адамлар

⁹Мен бунинъ эписини корьдим, ер юзюнде бутюн япылгъан шейлерни тюшюнип башладым. Базида адам башкъа адамнынъ устюнден башлыкъ этип, онъа зарар кетирир. ¹⁰Мен яман олгъанларны дефн эткенлерини корьдим. Олар азиз ерге келип къайткъан эди, ве шу шейни корьген шеэрде унутылгъан эди. Бу да бош.

¹¹Яман ишлер тез суд этильмез. Бунинъ ичюн инсан огъуллаары яманлыкъ япмагъа къоркъмаз. ¹²Гунакяр юз кере яманлыкъ япса да, узун омюр яшай. Амма мен билем ки, Алладан къоркъкъанларгъа, Оны къоркъып яшагъанларгъа яхшы олур. ¹³Яман адамларгъа исе яхшы олмаз, олар Алладан къоркъмагъанлары ичюн, оларнынъ кунълери узун талда киби олмаз.

¹⁴Бойле бош шей де бар дюньяда: инсафлынынъ башына инсафсызнынъ къазангъаны тюше, инсафсызгъа исе инсафлынынъ ишине ляйкъ олгъаны тюше. Бу да бошуна. ¹⁵Сонъ мен шеньликни макътадым, чюнки ер юзюнде адамлар ичюн ашап-ичип шеньленмектен яхшы шей ёкъ. Бу – Алла онъа ер юзюнде берген омрю девамында эткен заметлерининъ махсулыдыр.

¹⁶Мен икметни анъламакъ ве ер юзюнде япылгъан ишлерни бакъмакъ ичюн, бутюн юрегимнен янаштым. Шу ишлери ичюн адамларнынъ козюне гедже-куньдюз юкю кирмез. ¹⁷Сонъ мен Алланынъ эписи ишлерини анъладым: адамлар ер юзюнде япылгъан ишлернинъ манасыны анълап оламазлар. Адам шуны анъламагъа не къадар тырышса-тырышсын, манасыны тапмаз. Икметли адам биле: «Буны билем!» – десе де, эписи бир манасыны тапалмаз о.

---

* 8.8 Я да «Кимсенинъ джаныны бойсундырмагъа къувети ёкъ».

9¹ Буларнынъ эписини тюшюндим ве бойле нетиджеге кельдим: инсафлылар, икметлилер ве оларнынъ япкъан ишлери эписи Алланынъ къолундадыр. Оларны илериде севги я да нефрет беклегенини кимсе бильмез. ²Эр кеснинъ: инсафлынынъ ве инсафсызнынъ, яхшы, эял ве арам олгъаннынъ, къурбан чалгъан ве къурбан чалмагъаннынъ башына тюшеджеги бирдир.

Догъру яшагъангъа гунакяр олгъангъа киби олур.
Емин эткен ве еминден къоркъкъаннынъ оладжагъы бир.

³Эр кеснинъ сонъу бирдир. Бу – ер юзюнде япылгъан ишлерининъ эписинде яманлыкътыр. Шунунъ ичюн инсан огъулларынынъ юрек-лери омюр девамында яманлыкъ ве акъылсызлыкъкъа тола, ве сонъ олар олип кетелер. ⁴Лякин сагъ олгъанларнынъ эписининъ умюти бар. Эбет, сагъ копекнинъ алы ольген арсланнынъ алындан хайырлыдыр.

- ⁵ Сагъ олгъанлар оледжеклерини билелер, ольгенлер исе бир шей бильмейлер, олар бир даа мукъфатланмазлар, чюнки олар эр кеснинъ акъылларындан чыкъып кеттилер.
- ⁶ Севгилери, нефретлери, кунъджюликлери чокътан гъайып олдылар. Ер юзюнде япылгъанындан оларнынъ пайы бир даа олмаз.

⁷Бар, шенъликнен отъмегинъни ашап, къуванч иле шарабынъны ич. Алла ишлеринъден энди разы олды. ⁸Эр вакъыт беяз урбаларны кий, башынъа сюрткен зейтюн ягъынъ да эксильмесин. ⁹Бутюн бош яшайышынънынъ девамында севимли апайынънен берабер зевкъ сюр. Ер юзюнде бутюн бош кунълеринъде оны санъа Алла берди. Бу – ер юзюнде чеккен заметлеринънинъ ве яшайышынънынъ къысметидир. ¹⁰Къолунъдан эписи кельгенлеринъни бутюн кучь-къуветинъе коре яп, чюнки сен кетеджек олюлернинъ дюньясында не иш, не макъсат, не бильги, не де икмет бар.

¹¹Ер юзюнде мен даа бир шей коръдим:

Атиклер мувафакъиетли чапувны,
джесюрлер енъишни,
икметлилер отъмекни,
акъыллылар байлыкъны,
бильген адамлар яхшы мунасебетни эр вакъыт къазанмай,
амма олар ичюн эр шейнинъ озь вакъты-саати ве къысмети бар.

¹² Адам озь вакъты-саатини бильмез.

Балыкъ ольдюрджи авгъа,
къуш да тузакъкъа тюшкени дайын,
инсан огъуллеры да,
фелякет вакъты апансыздан башларына тюшкенде,
онынъ къолуна тюшелер.

Икмет ве ахмакълыкъ акъкъында тюшюнджелер

¹³ Ер юзюнде даа башкъа икметни расткетирдим, эм де о манъа эмитли корюнди. ¹⁴ Бир заманда сакинлери аз олгъан уфакъ бир шеэр бар эди. Кучлю падиша келип, оны къамачавгъа алды ве буюк уджюм алетлерини къурды. ¹⁵ О шеэрде ёкъсул, амма икметли бир адам яшай эди. Озь икметлигинен о, шеэрни къуртарды. Лякин бу ёкъсулны кимсе анъмады. ¹⁶ Бунъа бойле айттым: «Икмет кучтен яхшыдыр, лякин фукъаренинъ икметлигини ашалайлар, сёзлерине де къулакъ асмайлар».

- ¹⁷ Яваш айтылгъан икметлилернинъ сёзлери ахмакъларнынъ башлыгъы къычырувындан яхшы эшитилир.
- ¹⁸ Икмет дженк силяларындан яхшыдыр, амма бир гунакяр чокъ яхшылыкъны ёкъ этер.

10 ¹ Ольген чибинлер къыйметли майларнынъ мис къокъусыны агъыр къокъугъа чевирир.

Бираз ахмакълыкъ да икмет ве шуретликтен устюн келе.

- ² Акъыллынынъ юреги догърулыкъкъа ынтылыр, ахмакънынъ юреги исе яманлыкъкъа.
- ³ Ахмакъ насыл ёлнен кетсе де, акъылы етмез, озь ахмакълыгъыны эписине косътерир.
- ⁴ Башлыгъынъ санъа къаршы гъазапланса, еринъден кетме, чюнки сувукъкъанлыкъ буюк янълышларны бастырыр.
- ⁵ Ер юзюнде бир даа яманлыкъны корьдим: укюмдар япкъан янълышны.
- ⁶ Джаиллик юкъары котериле, зенгинлер исе ашагъы отуралар.
- ⁷ Къуллер ат аркъасында кеткенлерини, мырзалар исе къуллер киби, джаяв кеткенлерини корьдим.
- ⁸ Чукъур къазгъан онъа тюшмек мумкюн,

диварны йыккъъан адамны
йылан чакъмакъ мумкюн.

- 9 Ташлар ташыгъан адам
озюне зарар кетирмек мумкюн,
одун парлагъан адам да
телюкеге къалмакъ мумкюн.
- 10 Балтанынъ агъзы токъалланып да къайралмаса,
чалышмагъа зор олур,
лякин икмет буны догъурлап олур.
- 11 Йылан ырымдан эвель чакъса,
ырымджынынъ файдасы олмаз.
- 12 Икметли адамнынъ агъзындан
чыккъъан сёзлери онъа мерамет кетирир,
ахмакънынъ сёзлери озь башыны ашар.
- 13 Агъзындан чыккъъан сёзюнинъ башы – ахмакълыкъ,
сонъу – яман акъылсызлыкъ,
- 14 ве ахмакъ чокъ лаф этер.

Кимсе келеджекте не оладжагъыны бильмез.
Ондан сонъ не оладжагъыны онъа ким айтып олур?

- 15 Ахмакънынъ замети оны ёрулта,
о, шеэрге кеткен ёлны биле бильмез.
- 16 Эгер бирде-бир мемлекетнинъ падишасы
яш огълан олса ве
мырзалары сабадан зияфет этселер,
шу мемлекетнинъ алы фена!
- 17 Падишасы асылзаде табакъасындан олса,
мырзалары да, сархош олмакъ ичюн дегиль де,
такъатланмакъ ичюн вакътында ашаса,
не бахтлыдыр бу мемлекет!
- 18 Тенбелликтен таван асылып къалыр,
къол къавуштырып отурмакътан
эвнинъ дамы акъбар.
- 19 Зияфет зевкъ ичюн япылыр,
шарап яшайышны шенъ этер,
акъча исе эписине джевап берер.

- 20 Падишаны ичинъден биле къаргъама,
яткъан оданъда биле байны къаргъама,
чюнки кокте учкъан къушлар
сёзюнъни еткизмек мумкюн,
къанаты олгъан сою лафынъны айтып берер.

Икметли адамнынъ аркетлери акъкъында

- 11** 1 Отъмегинъни сувгъа акъыз,
вакыт кечкен сонъ, о, огюнъе чыкъар.
- 2 Сенде олгъанындан еди,
атта секиз адамгъа пай айырып бер,
чюнки ер юзюнде насыл беля оладжагъындан хаберинъ ёкъ.
- 3 Булутлар сувгъа толса,
ерге ягъмур ягъдырыр.
Терек истер дженюп, истер шимальге йыкъылыр,
йыкъылгъан еринде де къалыр.
- 4 Ельге бакъкъан сачмаз,
булуткъа бакъкъан ормаз.
- 5 Ельнинъ ёлларыны
ве агъыраякълынынъ къурсагъында
кемик къайдан пейда олгъаныны бильмегининъ дайын,
эр шейни яраткъан Алланынъ ишини де анълап оламазсынъ.
- 6 Сабадан урлугъынъны сач,
акъшам да къол къавуштырып отурма,
чюнки насыл ишинъ берекетли оладжагъындан,
я экиси де яхшы берекет береджегинден хаберинъ ёкъ.
- 7 Ярыкъ – гузель,
кунеш тюбюнде яшамакъ да яхшы.
- 8 Эгер адам чокъ яшаса,
бутюн омюр девамында шенъленсин,
амма къара кунълерни унутмасын, –
олар да чокъ олур.
Бутюн оладжакъ шей – боштыр.

Яш адамларгъа насиат

- 9 Эй, огълан, яшлыгъынъда шенълен,
юрегинъ сени яшлыкъ кунълеринъде къувандырсын,
юрегинъ истеген, козюнъ корьген ёлларнен юр,

лякин ахыр-сонъу Алланынъ огюнде
эр шей ичюн джевап береджегинъни биль.

- ¹⁰ Юрегинъни къасеветтен узакъ тут,
беденинъден яманлыкъны узакълаштыр.
Балалыкъ ве яшлыкъ – боштыр.

12¹⁻² Агъыр куньлер кельмезден,
«Оларда бир къуванч ёкъ», – дейджек йыллар башынъа
тюшмезден,

кунеш, ай, ярыкъ ве йылдызлар сёнмезден,
ягъмур артындан янъы булутлар кельмезден,
яшлыгъынъда Яратыджынъны акъылынъда тут.

- ³ Бир кунь эвни къаравуллагъанлар къалтырар,
кучълю акъайлар къатланыр,
ун чеккенлер, аз къалгъанлары ичюн, токътар,
пенджереге бакъкъанлар агъыр корер.

- ⁴ Сокъакъкъа бакъкъан къапулар япылыр,
дегирменнинъ сеси тынар.
Адам хораз къычыргъанда турар,
амма къушларнынъ тюркюлерини эшитип оламаз.

- ⁵ Тёпеликлерден къоркъар,
ёлнынъ дешетлеринден де къоркъар.
Бадем ачар, чегертки агъырлашыр,
истек де гъайып олур.
Адам озь эбедий эвине кетер,
такъмакъчылар сокъакъ бою юрер.

- ⁶ Кумюш йип йыртылмаздан,
алтын савут патламаздан,
чокъракъ башындаки бардакъ парланмаздан,
къуюнынъ макъарасы къырылмаздан,
Алланы унутма.

- ⁷ Сонъ тоз топракътан келип, топракъкъа чевирилир,
джан исе оны берген Аллагъа къайтыр.

- ⁸ «Бош, бош! – деди Джемаат Башы.
– Эр шей бошуна!»

Нетидже

⁹ Джемаат Башы икметли олгъанындан гъайры, халкъкъа бильги бере эди. О, эр шейни сынап огренди ве чокъ икметли сёзлер къалдырды.

¹⁰ Джемаат Башы гузель сёзлерни тапмагъа тырышты ве акъикъат сёзлерини о догъру язып алды.

¹¹Икметлининъ сёзлери – инелер ве къакъылгъан мыхлар дайын, оларны топлагъанлар да – бир чобандандыр. ¹²Бундан артыкъ олгъан шейлерден сакъын, огълум!

Чокъ китап язмакънынъ сонъу олмаз, чокъ окъумакъ да – беден къыйнамакътыр.

- ¹³ Бутюн эшиткенлернинъ нетиджеси бойледир:
Алладан къоркъ ве эмирлерини тут.
Будыр адамнынъ боюн-борджу.
- ¹⁴ Яхшымы-яманмы, эр бир сырлы ишни,
эр бир япылгъан шейни Алла укюм этер.

Сулейманнынъ энъ яхшы йыры

Бу китап – къадимий еудий ашыкъ тюркюлерининъ джыйынтыгыдыр. Еудий адетине коре, о, Сулейман падишанынъ адыннен багълыдыр. Образлар ве тенъештирювлер Якъын Шаркънынъ медениет ве турмушынен багълыдыр. Севдалар бири-бирини оларгъа белли олгъан энъ гузель шейлернен тенъештирелер: гъазельнинъ зарифлиги ве незакетлигинен, падиша ордусынынъ улулыгъы, сархошлаткъан юзюм шарабынен.

Бу китап инсанны шойле бир фикирге алып кетире ки, акъай ве къадын арасындаки севги – Яратыджынынъ ниетидир. Алланынъ тарафындан тешкиль этильген аиле мунасебетлери – аят севгисининъ энъ юксек нокътасыдыр.

Бу китапны кинаели тарафтан анълаткъан еудийлер бу севгини Алланынъ озъ халкъына севгиси деп сая эдилер. Месихчилер исе бу китапны Иса Месих ве месихчилер джемиетининъ арасында олгъан мунасебетлери акъкъында кинаели икяе деп анълай эдилер. Эм олар, эм булар сыкъ-сыкъ бу мунасебетлерни Алланы севген джаннынъ озъ Севгилиси Раббиге олгъан къавушувынен тенъештире эдилер.

Севги акъкъында йырлар джыйынтыгъы (1–8 б.).

Севги шараптан яхшы

1 ¹Сулейманнынъ энъ яхшы йыры.

Къыз:

– Опъ мени, дудакъларынънен опъ мени,
чюнки севгинъ шараптан яхшы!

² Не де аджайип къокъуй мискълеринъ!

Сенинъ адынъ – мискъ къокъусы киби!
 Къызлар бунынъ ичюн сени севелер.
 3 Мени янынъа ал, кель ашыкъайыкъ!
 Эфендим мени озъ одасына кирсетти!

Къызлар:

– Сеннен тааджипленип къуванайыкъ,
 севгинъни шараптан зияде юксельтейик.

Къыз:

– Севги ичюн не къадар ляйыкъсыны!

4 Эй, Ерусалимнинъ къызлары!
 Теним къара, лякин мен гузелим.
 Кедар огъулларынынъ чадырлары киби къарам,
 Сулейманнынъ перделери киби гузелим!
 5 Эсмери олгъаныма бакъманъыз –
 кунеш мени къарартты.
 Агъаларым манъа ачувландылар,
 юзюм багъларыны къаравулламагъа мени къойдылар,
 амма озъ юзюм багъымны сакълап оламадым.
 6 Эй, джанымнынъ севгиси, айт манъа,
 къой-эчкилеринъни къайда отлатасынъ,
 уйледе къаерде раатланасынъ?
 Не себептен аркъадашларынънынъ айванлары янында кезинип,
 сени къыдырайым?

Къызлар:

7 – Эй, гузеллернинъ гузели, бильмесенъ,
 къойларнынъ изинден кет,
 чобанларнынъ чадырлары янында
 улакъларынъны отлат.

Огълан:

8 – Эй, ярем!
 Фыравуннынъ дженк арабасына екильген аткъа ошатам сени!
 9 Янакъларынъ ильваннен,
 бойнунъ герданлыкъларнен не гузель!
 10 Санъа кумюш пулларнен алтын ильван япаджакъмыз.

Къыз:

11 – Падиша софра башына отургъанда,
 къыйметли нард ягъларымнынъ гузель къокъусы джайылды.

¹² Севгилим – кокюслерим арасында яткъан
мюр* толу бир кисе кибидир!

¹³ Севгилим – Эн-Геди* юзюм багъларында
бир топ къына чечеги кибидир!

Огълан:

¹⁴ – Ах, не гузельсинъ, ярем, не гузель!
Козьеринъ тамам гогерджин козьерери кибидир!

Къыз:

¹⁵ – Ах, не аджайипсинъ, севгилим, не татлысынъ!
Ятагъымыз – ешилликтир.

Огълан:

¹⁶ – Эвимизнинъ дамы – кедр тереклеридир,
таван агъачларымыз – кипарислердир.

Къыз:

2¹ – Мен Шарон тегизлигинде тек бир чечегим,
вадийлернинъ занбагъым.

Огълан:

² – Ярем къызларнынъ арасында –
тикенлик арасында бир занбакъ кибидир.

Къыз:

³ – Севгилим яш йигитлернинъ арасында –
орман тереклерининъ арасында бир алма тереги кибидир.
Онынъ кольгесинде отурмагъа севем,
мейваларынынъ дамы агъзым ичюн татлыдыр.

⁴ О, мени зевкъ-сефа эвине кирсетти,
мени севгисинен къаплады.

⁵ Къуветлендининъ мени юзюм кзурусинен,
джанландырынъ алмаларнен,
чюнки севгиден кучюмни джоям.

⁶ Сол къолу – башымнынъ тюбюнде,
сагъ къолу мени къучакълай.

⁷ Эй, Ерусалим къызлары!

Гъазеллер ве кийик сыгъынларнен емин этингиз:

* **1.12** *Мюр* – Аравияда оськен осюмликнинъ хош къокъугъан сакъызыдыр.

* **1.13** *Эн-Геди* – Олю деньзининъ дженюбий-гъарбий тарафында ерлешкен, тазелик джайраткъан берекетли ешилъ ваха.

севгимизни раатсызламанъыз,
вакъты кельмегендже, онъа кедер этменъыз.

Севгилернинъ гузеллиги

- ⁸ Мен севгилимнинъ сесини эшитем!
Мына о, дагъларнынъ устюнден секирип,
байырларнынъ устюнден сычрап келе!
- ⁹ Севгилим гъазельге,
яш сыгъынгъа ошай.
Мына, о, диварымызнынъ артында тура,
пенджерелерден ве
пармакълыкътан бакъа.
- ¹⁰ Севгилим манъа бойле деди:
«Тур, ярем, гузелим!
Чыкъ манъа!
- ¹¹ Мына, къыш кечти,
ягъмурлар битип кетти.
- ¹² Топракъта чечеклер ачты,
йырлар вакъты кельди,
еримизде гогерджинлер йырламагъа башлады.
- ¹³ Инджир тереклери бурьленди,
юзюм пытакълары ешерип, хош къокъулар сача.
Тур, ярем, гузелим! Чыкъ манъа!»

Огълан:

- ¹⁴ – Меним гогерджиним якъынлашылмаз ерде,
юксек къаялар араларындадыр!
Юзюнъни косътер манъа,
сесинъни эшиттир!
Сесинъ не татлы,
юзюнъ не гузельдир!
- ¹⁵ Бизлер ичюн тилькилерни,
юзюмликлерни бозгъан кучюк тилькилерни тутунъыз;
бизим юзюмликлеримиз чечек ачтылар.

Къыз:

- ¹⁶ – Севгилим – менимдир,
мен де – онынъ!
Занбакълар арасында о, кейфлене*.
- ¹⁷ Танъ атмаздан,

* 2.16 Я да «Занбакълар арасында о, айванларыны бакъа».

къаранлыкъ гъайып олмаздан эвель, къайт, севгилим!
Дагъларнынъ чатлакъларында бир гъазель киби,
яш сыгъын киби, тез ол.

- 3** ¹Гедже бою тѣшегимде
севгилимни къыдырдым,
къыдырдым, амма тапалмадым.
- ² «Турайым да, шеэр бою доланып,
сокъакъларда ве мейданларда
севгилимни къыдырайым», – деп тюшюндим.
Мен оны къыдырдым, амма тапалмадым.
- ³ Шеэрни бойлап юрген къаравуллар манъа расткельди.
«Севгилимни коръмединъизми?» – деп сорадым.
- ⁴ Олардан кетер-кетмез,
севгилимни таптым.
Туттым оны, йибермедим.
Оны анамнынъ эвине,
ич одасына кирсеттим.
- ⁵ Эй, Ерусалим къызлары!
Гъазеллер ве кийик сыгъынларнен емин этинъиз:
севгимизни раатсызламанъыз,
вакъты кельмегендже, онъа кедер этменъиз.

Джаным, кель манъа!

Къызлар:

- ⁶ – Бу ким экен чѣльден чыкъаята?
Тютюн диреклери киби, котериле,
мюр ве темиз къокъулы мискънинъ,
алыш-веришчилернинъ тюрюлю къокъулы шейлерининъ
къокъусыны даркъата.
- ⁷ Мына, Сулейманнынъ тахты!
Онынъ чевресинде – алтмыш аскер,
исраилли джесюр батырлар.
- ⁸ Эр бир аскернинъ къолунда – кылыч,
олар дженк этмеге усталар.
Гедже телюкелер олса,
оларнынъ кылычлары азыр.
- ⁹ Сулейман падиша тахтыны
Ливан тереклеринден япты.
- ¹⁰ Диреклери – кумюштен,
темели – алтындан япылды.
Отургъан ери – мавылы кырмазы,
Ерусалим къызлары чадырнынъ ичини севгинен яраштырды.

¹¹ Келинъиз, эй, Сион къызлары,
 Сулейман падишагъа бакъынъыз!
 Онынъ башында – гузель тадж!
 Юреги ичюн къуванчлы кунюнде,
 Сулейман эвленген кунюнде
 онынъ анасы онъа бу таджны кийдирди!

Огълан:

- 4** ¹ – Ах, не гузельсинъ, ярем, ах, не гузель!
 Зулюфлеринъ тюбюндеки козьлеринъ
 гогерджин козьлери киби назик.
 Сачларынъ Гилад дагъындан тюшип кельген эчкилер киби къара.
- ² Тишлеринъ – къыркъылып ювунгъан беяз къойлар кибидир;
 эр бирининъ чифти бар,
 араларында да къысыр сою ёкъ.
- ³ Дудакъларынъ ачыкъ къырмызыдыр,
 агъзынъ да не къадар гузель!
 Зулюфлеринънинъ тюбюндеки янакъларынъ –
 санки нар парчасыдыр!
- ⁴ Бойнунъ – юксек ве усталыкънен къурулгъан Давутнынъ къуллеси
 кибидир,
 боюндаки ильванларынъ – джесюр аскерлернинъ къулледе
 асылгъан бинъ къалкъаны кибидир.
- ⁵ Кокюслеринъ – сыгъыннынъ эки уфакъ баласы киби назиктир,
 занбакълар арасында отлагъан яш гъазельнинъ эгизидир.
- ⁶ Танъ атмаздан,
 къаранлыкъ гъайып олмаздан эвель,
 мюр дагъына,
 темиз къокъулы мискъ байырына бараджагъым.
- ⁷ Баштан-аякъ гузельсинъ, ярем!
 Ич къусурынъ ёкъ.
- ⁸ Кель манъа Ливандан, джаным,
 кель манъа Ливандан!
 Амана тёпелигинден,
 Сенир ве Хермон дагъ тёпесинден,
 арсланларнынъ къобаларындан,
 леопардларнынъ дагъларындан тюш.
- ⁹ Къызкъардашым, келиним!
 Сен козьлеринънинъ бир бакъышынен,
 бойнунъдаки герданлыгъынынъ бир алкъасынен юрегимни
 хырсызладынъ!
- ¹⁰ Къызкъардашым, келиним!

Севгинъ не гузель,
 севгинъ шараптан да яхшы!
 Не де аджайип къокъуй мискълеринъ,
 олар эр бир къокъудан гузель!

¹¹ Эй, келиним! Дудакъларынъдан бал тамлай,
 тилинъден бал ве сют тѣкюле.
 Урбаларынъдан кельген къокъу –
 Ливаннынъ хош къокъусы кибидир!

¹² Меним къызкъардашым, келиним – килитленген багъча,
 къорчалангъан бир къую, къапалы бир чокъракъ.

¹³ Сен – нар багъчасысынъ!
 Анда энъ яхшы мейвалар,
 къына ве нард ягълары,

¹⁴ нард ве шафран,
 тюрлю къокъулы шейлернен шекер къамышы ве тарчын,
 эр бир хош къокъуларнен мюр ве алоэ.

¹⁵ Багъча чокърагъы –
 тазе сув къуюсыдыр,
 Ливандан акъкъан сувлардыр.

Къыз:

¹⁶ – Уян, эй, шималь ели,
 сен де кель, эй, дженюп ели!
 Багъчама эс де, онынъ гузель къокъуларыны сач.
 Севгилим багъчасына кельсин, татлы мейваларыны ашасын!

Огълан:

5¹– Къызкъардашым, келиним! Мен багъчама кирдим,
 мюрюмни къокъулы отларымнен топладым,
 солакъ балымны ашадым,
 шарабымны сютюмнен ичтим.

Къызлар:

– Эй, достлар! Ашанъ, ичинъ!
 Эй, севгилилер! Севгиден сархош олунъ!

Севгиден эсимни джоям

Къыз:

² – Мен юкълай эдим, амма юрегим уяныкъ эди.
 Мына, севгилимнинъ сеси,
 къапуны къакъып деди:
 «Къызкъардашым, ярем,

- гогерджиним, темиз-пакым,
ач манъа!
Башым сылакъ олды чыкътан,
къувурчыкъларым гедженинъ дымындан».
- ³ Урбамны чыкъардым,
кене кийинейимми?
Аякъларымны ювдым,
кене кирлелейимми?
- ⁴ Севгилим къолуны къапу арасындан узатты,
онынъ ичюн ичим-багърым къайнап кетти.
- ⁵ Севгилиме къапу ачмагъа турдым,
мюр меним къолумдан тамлады,
пармакъларымдан мандал устюне акъты.
- ⁶ Къапуны севгилиме ачтым,
амма севгилим кеткен эди!
О, лаф эткенде, джаным ичимден чыкъа эди!
Къыдырдым оны, амма тапалмадым,
чагъырдым, амма о, джевап бермеди.
- ⁷ Шеэрни бойлап юрген къаравуллар мени расткетирди,
мени урдылар ве яраладылар.
Шеэр диварларыны къаравуллагъанлар
устюмдеки шалымны чыкъардылар.
- ⁸ Эй, Ерусалим къызлары! Емин этинъиз:
эгер севгилимни тапсанъыз,
айтынъыз онъа, севгиден эсимни джоям.

Къызлар:

- ⁹ – Эй, энъ гузель къадын!
Севгилинънинъ башкъаларындан не фаркъы бар?
Бизге бойле емин эттиресинъ,
лякин севгилинъ неде яхшы башкъаларындан?

Къыз:

- ¹⁰ – Севгилим сагълам, янакълары алдыр!
Бинълер арасында энъ гузельдир!
- ¹¹ Бети – темиз алтын дайын дюльбер,
сачлары – къувурчыкъ, къузгъун киби къара.
- ¹² Козълери – сувлар янындаки гогерджинлер кибидир,
сют ичине ювунуп, раат отуралар.
- ¹³ Янакълары – къокъулы отларгъа толу ёлакълар,
хош къокъу сачалар.
Дудакълары – занбакълар,
олардан мюр тамлай.

- ¹⁴ Къоллары – алтын дайын, олар кучьлю,
сары якъутларнен яраштырылгъан.
Къурсагъы фильтиштен япылгъандай,
кок якъутларнен донатылгъан.
- ¹⁵ Баджакълары – алтын темельге къоюлгъан
мермер колонналар кибидир.
Къыяфети Ливан дагъларына ошай,
кедр тереклери киби, о, къудретли.
- ¹⁶ Дудакълары татлы,
баштан-аякъ истек догъура!
Бойледир севгилим,
бойледир достум,
эй, Ерусалим къызлары!

Къызлар:

- 6** ¹ – Къадынларнынъ энъ гузели!
Къайда кетти севгилинъ?
Не якъкъа севгилинъ ёл алды?
Биз де оны сеннен берабер къыдырайыкъ!

Къыз:

- ² – Севгилим кетти багъчасына,
къокъулы отлар бостанына,
багъчада айванларны отлатмагъа,
занбакъларны топламагъа.
- ³ Мен – севгилимнинъки,
севгилим де – менимки.
Занбакълар арасында о, кейфлене*.

Аджайип келин

Огълан:

- ⁴ – Ярем, Тирца шеэри киби, сен гузельсинъ,
Ерусалим киби, дюльберсинъ,
байракълар тюбюнде бир орду киби, аджайипсинъ.
- ⁵ Козьлеринъни менден чевир,
олар мени раатсызландыра!
- ⁶ Сачларынь Гилад дагъындан тюшип кельген эчкилер киби, къара.
Тишлеринъ – къыркъылып ювунгъан безз къойлар кибидир;
эр бирининъ чифти бар,
араларында да къысыр сою ёкъ.
- ⁷ Зулюфлеринънинъ тюбюнден янакъларынь –

* 6.3 Я да «Занбакълар арасында о, айванларыны бакъа».

санки нар парчасыдыр!

- ⁸ Падишанынъ алтмыш апайы,
сексен джариеси,
эсабы олмагъан къызлары олса да,
⁹ амма бир данедир меним гузель гогерджиним,
анасынынъ бирден-бир къызы,
догъургъан анасынынъ козь бебегидир.
Къызлар оны корип, онъа «бахтлы» дедилер,
падишанынъ апайлары ве джариелери оны макътадылар.

Къызлар:

- ¹⁰ – Кимдир бу къыз?
Танъ киби бакъа о,
ай дайын дюльбер,
кунеш дайын темиз,
байракълар тюбюнде бир орду киби аджайип.

Къыз:

- ¹¹ – Джевизликке эндим,
ешилъ вадийге бакъмагъа истедим.
Юзюм пытакълары ешердими?
Нарлар чечек ачтымы?
¹² Насыл олды, бильмейим,
джаным мени халкъымнынъ асылзаделерине,
оларнынъ арабаларына алып кетирди.

Къызлар:

- 7** ¹– Къайт, къайт, Шуламмит*,
къайт, къайт, биз санъа бакъайыкъ.

Огълан:

- Не ичюн Шуламмитке,
Маханаим оюнына киби, бакъмагъа истейсинъыз?
² Сандалетли аякъларынъ не гузель,
эй, асылзаде къыз!
Герданлыкъ киби, толу баджакъларынъ,
олар – уста къолунунъ ишидир.
³ Кобегинъ – аджайип шарабы эксильмеген,
тёгерек чаначыкъ кибидир.
Къурсагъыннынъ тюбю – чевре-чети занбакъ олгъан,

* **7.1** «Шуламмит» сёзю къызнынъ эм хас ады олмакъ мумкюн, эм онынъ догъгъан ерини косьтермеге мумкюн: «шуламлы», «Шулам къызы», я да «Шунем къызы». Еудий сёзюнинъ тамырыны козь огюне алгъанда, бу сёзни «мукеммель» сёзюне ошатмагъа мумкюн.

- богъдай багъы кибидир.
- ⁴ Кокюслеринъ – сыгъыннынъ эки уфакъ баласы киби назиктир,
яш гъазельнинъ эгизидир.
- ⁵ Бойнунъ – фильтиштен япылгъан юксек колонна кибидир,
козьлеринъ – Бат-Раббим къапусы янындаки
Хешбон шеэрининъ тыныкъ хавузлары кибидир.
Бурнунъ – Дамасккъа бакъкъан
догъру Ливан къуллеси кибидир.
- ⁶ Башынъ, Къармел дагъы киби, юксек тура,
башынъдаки сачларынъ – къап-къара,
падиша къувурчыкъларынъны севе.
- ⁷ Не де гузельсинъ, не шырынсынъ!
Ярем, сен пек аджайипсинъ!
- ⁸ Эндамынъ хурма пальмасына ошай,
кокюслеринъ – онынъ мейваларыдыр.
- ⁹ «Мытлакъа чыкъарым хурма пальмасына,
япышарым онынъ мейваларына», – дедим мен.
Кокюслеринъ юзюм салкъымлары киби олсун,
нефесинъ алма киби къокъусын.
- ¹⁰ Дудакъларынъ – энъ яхшы шарап кибидир.

Къыз:

- Шарап севгилиме догъру акъсын,
юкълагъанларнынъ агъзына зевкъ берсин.
- ¹¹ Мен – севгилимнинъким,
о да мени истей.
- ¹² Кель, севгилим, чельге чыкъайыкъ,
койлерде геджелейик.
- ¹³ Танъ аткъанда, юзюмликлерге барайыкъ,
юзюм пытакълары ешердими,
нарлар буръленип, чечек ачтымы, бакъайыкъ.
Анда санъа севгимни береджегим.
- ¹⁴ Мандрагор* чечеклери хош къокъуны сача,
ве къапумызнынъ устюнде
тазе ве пишкен, эр тюрлю аджайип мейва бар.
Мен оларны сенинъ ичюн сакъладым, севгилим.

8 ¹Ах, сен анамнынъ сютюни эмген
агъам олгъайдынъ!
Ойле олса, сени ёлда расткетирип, опер эдим,

* **7.14 Мандрагор** – Акъ денъиз янларында оськен осюмликтир. Риваетлерге коре, бу осюмликнинъ тамырлары я да махсуллары адамнынъ джынсий истеклерини арттыра эдилер.

кимсе де мени яманламаз эди.

- ² Сени кѡолунъдан алып,
мени огреткен анамнынъ эвине кетирир эдим.
Аджайип шарапнен,
озъ нарларымнынъ шырасынен сени ичирир эдим.
- ³ Сол кѡолу – башымнынъ тюрбюнде,
сагъ кѡолу мени кѡучакълай.
- ⁴ Эй, Ерусалим кѡызлары!
Емин этинъиз:
севгимизни раатсызламанъыз,
вакыт кельмегендже, онъа кедер этменъиз.

Юрегининъ устюнде бир тамгъа

Кѡызлар:

- ⁵ – Севгилисине таянып, чѡльден ким чыкъаята?

Кѡыз:

- Алма тюрбюнде сени уяттым:
ананъ сени анда тапты,
аначыгъынъ сени анда догъды.
- ⁶ Юрегинининъ устюне мени, бир тамгъа киби, кѡой,
кѡолунънынъ устюне, юзюкни киби, такъ.
Севги, олюм дайын, кучълю,
кунъджулик, олюернинъ дюньясы дайын, кѡуветлидир.
Онынъ окълары – атеш ялынларыдыр,
о – кучълю атеш-алевдир!
- ⁷ Буюк сувлар севгини сѣндюрмез,
дерьялар оны батырмаз.
Эгер бирев бутюн байлыгъыны севги ичюн берсе биле,
оны джиренчен инкяр этеджеклер.

Агъа-кѡардашлар:

- ⁸ – Кичкене бир кѡызкѡардашымыз бар,
даа кокюслери чыкъмады.
Башы багъланаджакъ куню
кѡызкѡардашымыз ичюн не япайыкъ?
- ⁹ Эгер о, бир диваргъа ошаса,
устюне кумюштен кѡуллелер кѡуармыз,
эгер бир кѡапугъа ошаса,
кедр тахталарынен оны кѡаплармыз.

Къыз:

- ¹⁰ – Мен бир дивар дайыным,
лякин энди кокюслерим – юксек къуллелер кибидир!
Шунынъ ичюн мен онынъ козюнде эвине аманлыкъ кетиреджем.
- ¹¹ Баал-Хамонда Сулейманнынъ юзюмлиги бар эди,
бу юзюмликни о, къаравулларгъа берди,
эр бири юзюмликнинъ мейвалары ичюн бинъ кумюш одеи эди.
- ¹² Меним юзюмлигим тек меним малымдыр.
Бинъ кумюш сенинъ олсун, эй, Сулейман,
эки юз кумюш исе – мейваларыны къаравуллагъанларгъа.

Огълан:

- ¹³ – Эй, сен, багъчаларда яшагъан къадын!
достларым сесинъни динълей,
манъа да эшиттир оны!

Къыз:

- ¹⁴ – Ашыкъ, севгилим!
Хош къокъулы дагъларнынъ устюнде
бир гъазель киби, яш сыгъын киби ол!

Пейгъамберлернинъ
китаплары

Ешая пейгъамбернинъ китабы

Къадимий заманларда руханийлер къанун боюнджа къурбанлар кетире эдилер. Пейгъамберлернинъ эсас вазифеси исе еудий халкъыны догъру яшамагъа ве инанмагъа огретмек эди. Еудийлернинъ руханийлик вазифеси несиль-несильден кечкени сырасында, пейгъамберлик хызметини япмакъ ичюн, Алла айры-айры адамларны чагъыра эди. Алланынъ Къануундан вазгечкен адамларыны корип, пейгъамберлер гуналыларны къабаатлай, динълегенлерни исе тевбеге ве Аллагъа джан-гонъюльден инанмагъа чагъыра эдилер.

Ерусалимде хызмет эткен пейгъамбер Ешая миляттан эвель VIII-инджи асырнынъ экинджи ярысында Ехуда халкъына Алланынъ Сёзюни огрете эди. Бу китап бир къач къысымгъа болуне: 1) 1–39 баблар 740–700-юнджи йылларгъа аит. Шу вакъытта кучлю Ашшур империясы кучюк къомшу девлетлерни запт этти. Ашшур шималь еудий падишалыгъы Израильни ёкъ эткенден сонъра, дженубий еудий падишалыгъы Ехуда хавф алтында къалды.

Хизкия падиша Ашшургъа баш эгмеге истемеген сонъ, Ашшур падишасы Ерусалимни ёкъ этмек ичюн озь ордусыны ёллады (701 с.). Бу къоркъунчлы сиясий вакъиаларгъа бакъмадан, Ешая пейгъамберлик япып, Ехуда ичюн акъкъикъий хавф тышкъы душманлар дегиль де, озь гуналары, Аллагъа итаатсызлыкъта ве имансызлыкътадыр, дей эди. Озь джанлы сёзлери ве символик аркетлеринен пейгъамбер халкъны ве ёлбашчыларны яманлыкътан вазгечмек ве догъру яшамагъа чагъыра эди. Алланы динълемемекнинъ сонъу ёкъ этюв ве олюм оладжагъы акъкъында хабер бере эди. Ешая пейгъамберлик эткенине коре,

бутюн беляларгъа бакъмадан, бойле вакъытлар келеджек ки, падиша Давутнынъ несили тынчыкъ ве аманлыкъ ичинде халкъны идаре этеджек.

- 2) 40–55 бабларны «Теселли китабы» деп адландырмагъа мумкюн. Бу баблар Ехуда халкъы Вавилон эсиринде олгъан вакъытны тасвир эте (м.э. VI-нджы асырнынъ биринджи ярысы). Пейгъамбер ашалангъан ве къувалангъан халкъкъа, Алла оларны тезден азат этеджек ве Ерусалимге къайтараджакъ, деген хаберни беян эте. Бу бабларнынъ эсас мевзусундан бири – Алланынъ келеджекни айтмакъ ве Озь ваделерини беджермек кучю бардыр. Вавилонлыларнынъ ве башкъа халкъларнынъ аллалары исе тек олю тасвирлер, къолларындан ич бир аракетлер кельмей. Бундан да башкъа, Алла – тек еудийлернинъ Алласы дегиль де, бутюн ер юзюнде яшагъан халкъларнынъ Алласыдыр, оларнынъ эписи бир кунъ ола, еудий халкъындан шаатлыкъ алып, Онъа келирлер. Мында даа насылдыр бир «Алланынъ къулу» акъкъында дёрт муим болюк расткеле (42.1-4; 49.1-6; 50.4-9; 52.13–53.12). Оны эм исраиллилерни азат эткен фарс падишасы Корешнен, эм Исраиль халкъынен, эм Исраиль халкъыны эписи белялардан азат этеджек Алла ваде эткен Падиша – Месихнен багъламакъ мумкюн (Инджилъде бу пейгъамберликлер назаретли Иса акъкъында деп айтыла).
- 3) 56–66 баблар эсасен Алланынъ халкъы Алланынъ ваделерине ишанчнынъ къавийлештирильмесининъ ихтияджи олгъаны вакъытларнен багълыдыр. (Бельки де, бу вакъыт Вавилон эсиринден къайтувдан сонъ вакъыттыр.) Бу бабларда джемиеттеки адалетке ве Аллагъа акъкъыкый ибадетке эсас диккъят айырыла. Аллагъа ишанчлы олгъанларнынъ эписине О, къураджакъ янъы дюньяда парлакъ яшайыш ваде этиле. Бу дюнья битмез-тюкенмез къуванчкъа толу оладжакъ ве тек еудийлерге дегиль де, башкъа бутюн халкъларгъа да ачыкъ оладжакътыр.

Ешяя пейгъамбер экиюзлю укюмдарларны тенкъитке огърата. Алланынъ суду акъкъында пейгъамберлик (1–5 б.). Ешяя пейгъамбернинъ пейгъамберлик хызметининъ башланувы (6–9 б.). Сагъ къалгъан исраиллилер къуртуладжакъ (10–12 б.). Алланынъ кунюнде оладжакъ халкъларнынъ такъдири акъкъында пейгъамберлик (13–23 б.). Исраильнинъ енгилюви ве гъайрыдан тикленюви (24–27 б.). Самарие ве Ерусалим (28–33 б.), Алланынъ душманлары (34 б.) ве шуретли падишалыкъ (35 б.) акъкъында пейгъамберлик. Исраиль озь топрагъындан къувула, Ехуда падишасы Хизкия исе къачып къуртула (36–38 б.). Пейгъамбер Исраиль халкъы Вавилонгъа эсирге алынаджагъы акъкъында хабер эте (39 б.). Алла Ешяяны эсирликте кедерленгенлерге теселли бермеге ве

рухландырмагъа чагъыра (40–55 б.). Ешая путперест Вавилоннынъ йыккъыладжагъы (46–47 б.) ве сагъ къалгъан исраиллилер янъыдан къуртуладжагъы акъкъында пейгъамберлик эте. Фарс падишасы Кореш – Алланынъ сечип алгъан адамы ве эльчиси; о, сагъ къалгъан исраиллилерни ваде этилген топракъларгъа къайтараджакъ (44–45 б.). Ешая Хызметкяр-Къуртарыджынынъ келиши акъкъында пейгъамберлик эте. Бу Къул халкъларгъа адалетли суд кетиреджек, Алланен янъы васиет къураджакъ (42 б.), халкълар ичюн ярыкъ оладжакъ (49 б.), бутюн дюнъянынъ гуналарыны озюне аладжакъ ве олюлерден тириледжек (52–53 б.). Эписи халкълар ичюн къуртулыш. Гуналар ичюн джеза. Джеза куню. Янъы ер ве кок (56–66 б.).

1 Уззия, Ётам, Ахаз ве Хизкия Ехудада падишалыкъ эткенде, Амоцнынъ огълу Ешая Ехуда ве Ерусалим акъкъында бойле руяларны коръди.

Рабби Озь халкъыны опъкелей

² Эй, коклер, динъленъиз!

Эй, ер юзю, къулакъ ас!

РАББИ бойле дей:

– Мен огъулларымны тербиелеп осьтюрдим,
олар исе Манъа къаршы чыкътылар.

³ Огюз сабысыны, эшек эфендисининъ отлугъыны таный,
Исраиль исе Мени танымай,
халкъым Мени анъламай!

⁴ Вай-вай-вай! Гуналы миллет,
пек къабаатлы халкъ,
ярамазларнынъ сою,
бозукъ огъуллар
РАББИден вазгечтилер,
Исраильнинъ Азизини терк эттилер,
Онъа аркъа чевирдилер.

⁵ Эй, РАББИни эп танымагъанлар!
Сизлерни даа къайсы еринъизге урмакъ керек?
Башларынъыз бутюн яра!
Юреклеринъиз – хаста!

⁶ Баштан-аякъ сагъ еринъиз къалмады:
сиярынты, яра излери, къанагъан яралар –
темизленмеген, сарылмагъан,
ягънен йымшатылмагъан!

⁷ Топрагъынъыз бошاپ къалды,
шеэрлеринъиз атешке берильди.
Ябанджылар тарлаларынъызны

козьлеринъиз огюнде ашап битирелер.
 Орталыкъ бошап къалды,
 санки ябанджылар сизлерни басты!

- 8 Сион къызы – юзюм багъындаки,
 бостандаки чалаш киби,
 алкъагъа алынган шеэр киби къалды.
- 9 Ордуларнынъ РАББИси базыларымызны
 сагъ къалдырмаган олса,
 биз де Содом киби олып,
 Гоморагъа ошар эдик.
- 10 Эй, «Содом башлыкълары»!
 РАББИнинъ сёзюни динъленъиз!
 Эй, «Гомора халкъы»!
 Алламызнынъ Къанунына къулакъ асынъыз!
- 11 – Къурбанларынъызнынъ чокълугъы
 Манъа керекмей! – дей РАББИ. –
 Бутюнлей якъылган къочкъар къурбанларына,
 бесленген айванларнынъ ягъларына быкътым;
 бузав, къозу, текелернинъ къаныны истемейим!
- 12 Юзюмнинъ огюне кельгенинъизде,
 азбарларымны таптап юргенинъизни
 ким сизден истеди?
- 13 Манъа файдасыз бахшыш кетирменъиз!
 Якъылган отларынъызнынъ къокъусу Мен ичюн пис;
 янъы ай ве раатлыкъ кунълерине,
 байрам топлашувларына даянып оламайым!
 Ичлеринъиз яманлыккъа толу олып, топлашасынъыз.
- 14 Янъы ай кунълеринъиз ве байрамларынъызны
 кореджек козюм ёкъ;
 олар Манъа юк олды,
 оларны ташымакътан болдурдым!
- 15 Къолларынъызны Манъа
 узаткъанларынъызда,
 сизни корьмейим деп, козьлеримни къапатаджагъым.
 Дуваларынъызны чокълаштыргъанынъызда,
 эшитмейджегим.
 Ольдюрген адамларнынъ къанындан къолларынъыз къырмызы.
- 16 Ювунынъыз, темизленинъиз,
 яман ишлеринъизни козьлеримден
 узакълаштырынъыз,
 яманлыкъ этмектен вазгечинъиз.

- 17 Эйилик япмагъа огренинъиз,
адалет кыдырынъыз,
залымны джезаланъыз,
етимни къорчаланъыз,
тул апайнынъ тарафыны тутунъыз.
- 18 – Айдынъыз, – дей РАББИ, – давамызны бакъайыкъ.
Гуналарынъыз кып-кырмазы олса биле,
къар киби ап-акъ оладжакъсынъыз,
ачыкъ кызыл олса биле,
юнъ киби бем-без этерим.
- 19 Эгер Мени динълемеге истесенъиз,
топракънынъ энъ яхшы берекетлери
сизинъ оладжакъ.
- 20 Эгер динълемейип, Менден вазгечсенъиз,
сизлерни кылыч ашап битиреджек.
Буны айткъан – РАББИдир.

Гуна шеэри

- 21 Адалетке толу
ишанчлы баш шеэр насыл олды да,
ороспу шеэринче чевирильди?
Эвель ичинде акъикъат яшай эди,
шимди исе – ольдюргенлер.
- 22 Кумюшинъ шлаккъа чевирильди,
ичкилеринъ сув къошулып бозулды.
- 23 Башлыкъларынъ къанунны бозалар
хырсызларнен достлашалар.
Оларнынъ эписи бахшышларны севе
ве къапарларны кыдыра.
Етимни къорчаламайлар,
тул къадыннынъ давасы оларгъа барып етмей.
- 24 Онынъ ичюн Рабби, Ордуларнынъ РАББИси,
Исраильнинъ Кучълуси бойле дей:
– Вай-вай-вай...
Мангъа къаршы чыкъкъанларны енъедегим,
душманларымны джезалайджакъым!
- 25 Къолумны сангъа къаршы узатып,
кумюшни ириткен киби, сени иритирим,
къошмалардан сени арындырырым.
- 26 Эвельки киби, сангъа къадыларны тайинлерим,
башында олгъаны дайын,

меслеатчыларны къояджагъым.

О заман сенинъ акъкъынъда:

«Акъикъят шеэри,
ишанчлы баш шеэр», – дейджеклер.

27 РАББИ Сионны адалетнен,
тёвбе эткен огъуллаарыны
акъикъятнен къуртараджакъ.

28 Ёлдан урулгъанлар
ве гунакярлар гъайып оладжакълар.
РАББИден вазгечкенлер ёкъ оладжакълар.

29 – Сиз истеген эмен тереклеринъизден утанаджакъсынъыз,
сиз сайлагъан багъчаларынъыз ичюн
бетлеринъиз кызараджакъ.

30 Япракълары тюшкен эмен киби оладжакъсынъыз,
сувсуз къалгъан багъчагъа ошайджакъсынъыз.

31 Кучълю адам – памукъ киби,
ишлери де кыгъылчым киби оладжакъ.
Экиси берабер янаджакъ,
кимсе сёндюрп оламайджакъ.

Ер юзюнде Алланынъ Падишалыгъы оладжакъ

2 1 Ехуда ве Ерусалим акъкъында Амоцнынъ огълу Ешяягъа берильген хабер.

2 Сонъки кунълерде РАББИнинъ Эви тургъан дагъ
дагъларнынъ башы оладжакъ,
байырлардан юксек котериледжек,
ве онъа тараф бутюн миллетлер, озенлер киби, акъып
кетеджеклер.

3 Чокъ халкълар келип, бойле дейджек:
– Айдынъыз, РАББИнинъ дагъына котерилейик,
Якъуп Алласынынъ Эвине кирейик.

О бизге Озь ёлларыны корьсетеджек,
ве бизлер Онынъ ёлларындан юреджекмиз.

О заман РАББИ Сиондан Къанунны огретеджек,
Ерусалимден Озь Сёзюни ёллайджакъ.

4 РАББИ миллетлерни суд этеджек
ве чокъ халкъларны къабаатлайджакъ.

Адамлар кыылычларындан сабан тишлерини дёгеджек,
мызракъларындан юзюм кесмек ичюн пычакълар япаджакъ.

Бир даа халкъ халкъгъа къаршы кыылыч котермейджек,

энди дженк этмеге огренмейджек.

⁵ Эй, Якъупнынъ эви!

Келинъиз, РАББИнинъ ярыгъында юрейик!

Багъышлав огюнден джеза келе

⁶ Сен, РАББИ, халкъынъны,

Якъупнынъ эвини терк эттинъ,

чюнки олар кунъдогъуштакилерден пек чокъ шейни

озьлерине адет эттилер.

Фелестинлилерде олгъаны дайын,

оларда аляметлерни бакъып келеджекни айткъанлар пейда олды,

ябанджы огъланларнен аралары якъын.

⁷ Халкънынъ топрагъы алтын ве кумюшке толу олды,

байлыгъынынъ сонъу ёкъ.

Топрагъы атларгъа да толу олды,

арабалары сайысыздыр.

⁸ Топрагъы бош путларгъа да толу олды,

къолларынен япылгъан,

пармакъларынен ясалгъан путларгъа табыналар.

⁹ Адамлар йыкъылды,

акъайлар ашаланды.

Багъышлама оларны!

¹⁰ РАББИнинъ гъазабындан

ве шуретли буюклигинден къоркъып,

къаяларгъа кет,

ер тюрюнде сакълан.

¹¹ Къопай адамлар козьлерини ашагъы тюрюреджек,

гъурурлы адамлар ашаланаджакъ.

О куню тек РАББИ юксек оладжакъ!

¹² Бутюн къопай, гъурур

ве юксельтильген адамларгъа къаршы

Ордулар РАББИсининъ куню келеджек,

ве олар эписи ашаланаджакълар!

¹³ Юксек ве юксельтильген

бутюн Ливан кедрлери

ве эписи Башан эменлери,

¹⁴ бутюн юксек дагълар

ве эписи юксельтильген байырлар,

¹⁵ бутюн юксек къуллелер

ве эписи кучлю диварлар,

¹⁶ бутюн Таршиш гемилери

ве эписи истенильген ильванларгъа кършы
РАББИнинъ гъазабы келеджек.

¹⁷ Адамларнынъ къопайлыгъы ерге тюшеджек,
гъурурлы адамлар ашаланаджакъ.

О куню тек РАББИ юксек оладжакъ,

¹⁸ путлар исе бутюнлей гъайып оладжакъ.

¹⁹ РАББИ ер юзюни титретмеге келеджек вакъытта
адамлар Онынъ гъазабындан къркъып,
шуретли буюклигинден сакъланып,
къая чатлакъларына киреджек,
ер чукъурларына тюшеджеклер.

²⁰ О куню адамлар озь кумюш ве алтын путларыны,
ибадет ичюн япылгъан бош шейлерини
ерсычан ве яркъанатларгъа атаджакълар

²¹ ве РАББИнинъ гъазабындан къркъып,
шуретли буюклигинден сакъланып,
къая чатлакъларына киреджеклер,
ер дерелерине тюшеджеклер.

РАББИ ер юзюни сарсытмагъа келеджек вакъытта
ойле оладжакъ.

²² Тек нефеси олгъан адамларгъа ишанмакътан вазгечинъиз!
Онынъ омюри ярым капик этмез!

Рабби Ехуда топрагъыны ве Ерусалим шеэрини джезалайджакъ

3 ¹ Иште, Рабби, Ордуларнынъ РАББИси,
Ерусалим ве Ехуда ишангъан емек ве аш-сувларыны,
отъмек ве сув запасларыны ёкъ этеджек.

² Кучълюлерни ве аскерлерни,
къадыларны ве пейгъамберлерни,
фалджыларны ве акъсакъларны,

³ эллибашыларны ве мырзаларны,
меслеатчыларны ве акъыллы усталарны,
эм де ырымджыларны тартып аладжакъ.

⁴ Яш огъланларны оларгъа башлыкъ этеджек,
къылынгъан балалар истегенлерине коре оларгъа
шорбаджылыкъ этеджек.

⁵ Халкъ арасында бири-бирини къыйнайджакъ,
эр бири къомшусына яманлыкъ этеджек.
Яш огълан – кърарт адамнынъ огюнде,
урьметсиз адам мырзанынъ огюнде

бурун котереджек.

- 6 О заман адам озь бабасынынъ эвинде
агъасына япышып:
«Ич олмагъанда, сенинъ урбанъ бар!
Ёлбашчымыз ол,
бу йыкътырылгъан ерлерге падишалыкъ эт», – дейджек.
- 7 О адам исе бойле дейджек:
«Бир шей япмагъа мумкюн дегилим!
Эвимде не отъмек, не урба бар!
Мени ёлбашчы этменъиз!»
- 8 Ерусалим сюрюнди,
Ехуда йыкъылды.
Айткъанларынен япкъанлары
РАББИге къаршыдыр,
Онынъ шуретли козьлерине къаршы акъаретнен чыкъалар!
- 9 Бетлерининъ сымалары
оларгъа къаршы шаатлыкъ эте;
олар гуналары акъкъында ачыкъ айталар,
Содом халкъы киби, гизлемейлер!
Вай, джанларына беля!
Бу яманлыкъны
башларына озълери тюшюрдилер!
- 10 Инсафлы адамгъа
яхшылыкъ кореджегини айтынъыз.
О, озь ишлерининъ акъкъыны аладжакъ.
- 11 Яман адамларнынъ башына исе беля!
Эткен ишлери ичюн
къазангъанларыны кореджек.
- 12 Халкъымны къылынган балаларгъа ошагъан адамлар
къыйнайджакъ!
Оларгъа апайлар эфендилик этеджек!
Эй, халкъым!
Ёлбашчыларынъ сени ёлдан уралар,
яньлыш ёлундан алып кетелер.

Рабби Озь халкъыны суд эте

- 13 РАББИ къабаатламакъ ичюн турды,
халкъларны суд этмек ичюн

аякъ устюнде тура.

¹⁴ РАББИ Озь халкъынынъ башлыкъларынен
ве акъсакъалларынен давалашаджакъ:
«Сиз юзюм багъларыны боздынъыз,
эвлеринъиз ёкъсуллардан тартып алынган шейлерге толу.

¹⁵ Сиз не ичюн халкъымны кыйнайсынъыз?
Не ичюн ёкъсулларны чекиштиресинъиз?» –
дей Ордуларнынъ РАББИ-ТААЛЯсы.

¹⁶ РАББИ бойле деди:

– Сион кызылары къопай олып юрелер,
башларыны юксек котерелер,
козьлерини кымып ойнайлар,
яваш-яваш адымлайлар,
аякъларындаки зынджырларынен шакъырдайлар.

¹⁷ Шунунъ ичюн Рабби Сион кызыларынынъ башларыны тыраш
этеджек,
масхаралыгъынъызны РАББИ ачаджакъ.

¹⁸ О куню Рабби оларнынъ аякъларындаки дюльбер зынджырларыны,
йылдызчыкъ ве айчыкъларыны, ¹⁹купелерини, билезликлерини, дувакъларыны,
аткыларыны, тобукълар ичюн ильванларыны, къушакъларыны,
мис шишечиклерини, тылсым боюнджакъларыны, ²⁰юзюклерини,
бурун алкъларыны, ²¹байрам урбаларыны, япынджаларыны, киселерини,
²²кузгючиклерини, кетен кольмеклерини, баш саргъыларыны ве
шалларыны тартып аладжакъ.

²³ О заман мис къокъусы ерине – яман къокъу,
къушакъ ерине – йип,
дюльбер сачлар ерине – таз,
паалы урба ерине – чувал токъумасы,
дюльберлик ерине – буларнынъ эписи оладжакъ.

²⁴ Акъайларыны кылычтан гъайып оладжакъ,
кучлю аскерлеринъ дженкте эляк оладжакъ.

²⁵ Шеэр къапулары олган ерлерде ах чекип,
аджджы агълайджакълар.

Шеэр, къадын киби, ер устюнде отурып,
бом-бош олып къаладжакъ.

Ерусалимнинъ келеджеги

4 ¹ О куню еди къадын бир эркекни тутып, онъа бойле айтаджакълар:
– Озь отъмегимизни ашайджакъмыз, озь урбаларымызны киеджекмиз,
тек бизге эвлен де, адынъны ташымагъа разылыкъ бер. Акъайгъа чыкъ-
магъанымыз ичюн, устюмиздеки масхаралыкътан азат эт.

²О куню Исраильнинъ сагъ къалгъан огъуллаарына РАББИден аджайип ве урьмет этильген бирев келеджек. О адам оларнынъ мемлекетинде юкселип, оларнынъ гъуруры ве шурети оладжакъ. ³Сионда къалдырылгъанларгъа, Ерусалимде сагъ къалгъанларгъа, Ерусалимде яшамакъ ичюн Алла сайлагъан эр кеске «азиз» дейджеклер. ⁴Рабби Сион къызларынынъ арамлыкъларыны юваджакъ, адалетли суд ве атеш рухунен Ерусалимни анда тѣкюльген къандан темизлейджек. ⁵РАББИ ойле япаджакъ ки, бутюн Сион дагъынынъ устюнде ве анда топлашкъанларнынъ устюнде кундюзлери булут ве думан тураджакъ, геджелери исе парлакъ алевли атеш янаджакъ. Олар бутюн шуретли ерни къаплайджакъ ⁶ве, чадыр киби олып, кундюзлери талда берип, сыджакътан къорчалайджакъ, эм де сагъанакъ ве ягъмурдан сакъланаджакъ ер оладжакъ.

Юзюм багъы акъкъында тюркю

5 ¹Севгилиме бир йыр йырлайым.

Севимли достум бу йырны юзюм багъы акъкъында йырлады.

Берекетли байырнынъ устюнде

Севгилимнинъ бир юзюм багъы бар эди.

² Чапанен къазды, ташлардан темизледи,
энь яхшы юзюм чубукъларыны сачты,
багънынъ ортасында къаравул къуллесини къурды,
юзюм басмакъ ичюн къаяда чукъур ойды,
яхшы юзюм бекледи,
амма багъ кийик экши юзюмни берди.

³ – Шимди исе, Ерусалимде яшагъанлар,
Ехуданынъ акъайлары!

Юзюм багъымнен не япаджагъымны огретинъиз.

⁴ Юзюм багъым ичюн даа нелер япмакъ кереким?

Мен япмагъан шей къалдымы?

Яхшы юзюм береджегини беклегенимде,
не ичюн о, кийик экши юзюмни берди?

⁵ Багъыма нелер япаджагъымны

сизге шимди айтаджагъым:

къорасыны алып ташларым –
барсын оны гъайып этсинлер,
диварыны йыкъарым –
барсын оны таптасынлар.

⁶ Оны бакъымсыз къалдырып, кетеджегим;

не пыталаджакъ, не чапаланаджакъ.

Тикенлер ве кийик отлар оны басып аладжакъ;

ягъмур булутларына онъа сув бермеге буюраджагъым.

7 Ордулар РАББИсининъ юзюм багъы –
 Израиль эвидир;
 Ехуда акъайлары –
 О, сачкъан севимли юзюм пытакъларыдыр.
 РАББИ адалет бекледи –
 къан тѣкюльгенини коръди,
 акъикъат бекледи –
 ярдымгъа чагъырувларны эшитти.

Израильнинъ башына тюшеджек белялар

8 Эвге эв къошкъан,
 тарлагъа тарла къошкъанларнынъ башларына беля!
 Башкъаларына ер къалмай!
 Ер юзюнде яшагъан тек сизлерми?!

9 Ордуларнынъ РАББИси къулакъларыма бойле айтты:
 – Чокъ сайылы бу эвлер бом-бош оладжакъ,
 буюк ве дюльбер эвлерде кимсе яшамайджакъ.

10 Буюк юзюмлик*
 бир буюк къопкъа шарап береджек,
 беш чувал сачылгъан богъдай
 зорнен ярым чувал* берекет береджек.

11 Саба-танъдан ичмеге къыдырып юрген,
 акъшамгъадже шарап ичип
 кейф чеккенлернинъ башларына беля!

12 Оларнынъ байрамларында сантыр, арфа,
 даре ве дюдюк чалыныр, шарап ичилер.
 Лякин РАББИнинъ ишлерине олар бакъмайлар,
 Онынъ япкъанларыны коръмейлер.

13 Шунунъ ичюн анълавы олмагъанындан халкъым сюрюнликке
 кетеджек,
 мырзалары ачлыкъ чекеджек,
 топ-топ адамлар сувсузлыкътан къыйналаджакъ.

14 Онынъ ичюн олюлер дюньясы чокъча ашамагъа истеди,
 агъзыны пек кенъ ачты.
 Онынъ ичине эм мырзалары, эм топ-топ адамлар,
 шаматанен, оларны шенълендирген эр шейинен анда тюшеджек.

15 Адамлар ашаланаджакъ,
 акъайлар къатланаджакъ,

* 5.10 Къ. еуд. «он цемед юзюмлик пайы» демектир. Бир цемед – бир кунь ичинде эки огюз сюрип чыкъаджакъ киби буюклигинде топракъ пайы.

* 5.10 Бир буюк къопкъа; беш чувал; ярым чувал – къ. еуд. «бир бат», «бир хомер», «бир эфа».

- къопайларнынъ козьлери ашагъы бакъаджакъ.
16 Ордуларнынъ РАББИси яманларны джезалагъанда,
буюклигини косътереджек.
Азиз Алла адалетнен суд эткенде,
Озь Азизлигини бильдиреджек.
17 Яйлада киби, къойлар отлайджакълар,
ябанджылар байларнынъ йыкъылгъан эвлерини тинтеджеклер.
- 18 Яланнен, санки йипнен, артындан яманлыкъны чеккенлерге,
екильген ат киби, артындан гуна арабасыны чеккенлернинъ
башларына бея!
- 19 Олар айталар ки:
– Ашыкъсын, истеген ишини тездже япсын,
бизлер корейик!
Исраиль Азизининъ ниети беджерильсин,
бизлер билейик!
- 20 Яманлыкъкъа – яхшылыкъ, яхшылыкъкъа – яманлыкъ дегенлерге,
къаранлыкъны – ярыкъкъа, ярыкъны – къаранлыкъкъа
чевиргенлернинъ башларына,
адджы ерине татлыны, татлы ерине адджыны
бергенлерининъ башларына бея!
- 21 Озьлерини акъыллы корьген,
озюни анълагъан сайгъанларнынъ башларына бея!
- 22-23 Шарап ичмекте батырларгъа,
тюрю ичерликлерни азырламакъта кучлюлерге,
къапар алып, къабаатлыны акълагъанларгъа,
акълыларнынъ акъкъыны тартып алгъанларгъа бея!
- 24 Атеш тобанны, алев де пиченни якъып ёкъ эте;
оларнынъ тамырлары да чюрюп, ёкъ олур,
чечеклери куль киби авагъа савурылыр.
Олар Ордулар РАББИсининъ Къануныны ред эттилер,
Исраиль Азизининъ Сёзюнден вазгечтилер.
- 25 Шунунъ ичюн РАББИнинъ гъазабы халкъына къаршы алевленди,
Озь къолуны узатып, О, оларны урды.
Дагълар титреди,
олюлер, чёплюк киби, сокъакъларны толдурды.
Бундан сонъ да РАББИнинъ гъазабы тынмады,
къолу эп бир узатылгъандыр.
- 26 РАББИ узакътаки халкъларгъа хабер береджек,

дюньянынъ четинде яшагъанларны сызгъырып
чагъыраджакъ.

Иште, олар тез ве якъын арада келеджеклер.

²⁷ Олар не такъаттан кесиледжек, не йыкъыладжакъ,
не юкъусырайджакъ, не де юкълап къаладжакъ.

Къушакълары беллеринден тюшмейджек,
аякъкъапларынынъ багълары йыртылмайджакъ.

²⁸ Окълары сюйрю, яйларынынъ эписи тартылгъан,
атларынынъ туякълары чакъмакъташ киби,
арабаларнынъ копчеклери де – къасыргъа киби,
пек тез айланалар.

²⁹ Олар, арсланлар киби, багъыралар,
яш арсланлар киби, къычыралар.

Багъырып, гъаниметни тутар да, алып кетер,
ич кимсе къуртулып оламаз.

³⁰ Олар о куню Исраильге къаршы, денгъиз киби, гурълейджек.
Топракъкъа бакъса, къаранлыкъ ве ськъынты,
ярыкъны ёкъ этип, булутлар этрафны сарды.

Рабби Ешяяны чагъыра

6 ¹ Уззия падишанынъ ольген йылында, юдже ве юксельтильген тахт-
нынъ устюнде отургъан Раббини корьдим. Урбасынынъ этеклери бу-
тюн Сарай бою тешеле эди. ² Онынъ устюнден Серафлар* булуна эди-
лер. Эр бирининъ алты къанаты бар эди. Эки къанатынен бетини, эки
къанатынен аякъларыны къапата эдилер, эки къанатынен де уча эди-
лер. ³ Олар къычырып, бири-бирине бойле дей эдилер:

– Ордуларнынъ РАББИси

Мукъаддес, Мукъаддес, Мукъаддестир!

Бутюн ер юзюни шурети толдура!

⁴ Оларнынъ къычырувындан къапуларнынъ темеллери сарсылды, ве
Эв тютюнге толды.

⁵ – Ах! – дедим. – Башыма беля! Агъзы арам бир адамь мен, ве агъыз-
лары арам бир халкънынъ арасында яшайым. Козьлерим де Падишаны,
Ордуларнынъ РАББИсини корьди!

⁶ О заман Серафлардан бири, къурбан еринден машачыкънен бир къор-
ны алып, яныма учып кельди. ⁷ Оны дудакъларыма тийдирип:

– Мына, бу, агъзынъа тийди, энди къабаатынъ ёкъ олды, гунанъ да ба-
гъышланды, – деди.

⁸ Сонъ Раббининъ сесини эшиттим. О, манъа:

– Мен кимни ёллайым? Биз ичюн ким кетеджек? – деди.

– Мына меним, – дедим мен, – мени ёлла.

* 6.2 Сераф – коклердеки махлюкъ, къ. еуд. «алевли» манасыны анълата.

⁹– Кет, – деди РАББИ, – ве бу халкъкъа айт: «Къулакъларынъызнен эшитеджексиз, амма анъламайджакъсыз, козьлеринъизнен бакъаджакъсыз, амма корип оламайджакъсыз!»

¹⁰Бу халкънынъ акъылларыны токълал эт, къулакъларыны тыкъат, козьлерини къапат. Козьлеринен корьмесинлер, къулакъларынен эшитмесинлер, юреклеринен анъламасынлар. Оларны тедавийлемеге Манъа ялвармасынлар.

¹¹– Я Рабби, бу не къадар вакъыт сюреджек? – деп сорадым.

РАББИ бойле джевап берди:

– Шеэрлер бошاپ, бакъымсыз къаладжакъ; эвлер адамсыз къаладжакъ; бутюн топракъ бом-бош оладжакъ. ¹²РАББИ адамларны узакъ ерлерге къувалайджакъ, ве бу топракъ бакъымсыз, там-такъыр къалдырыладжакъ. ¹³Халкънынъ онда бири сагъ къалып кери къайтса да, топракъта кене эр шей йыкътырыладжакъ. Амма эмен агъачны, къудретли терекни кескенде, кутюги насыл къалса, Израильнинъ де кутюги, азиз урлугъы къаладжакъ.

Рабби Ахаз падишагъа алямет косътере

7 ¹Уззиянынъ торуны, Ётамнынъ огълу Ахаз Ехудада падишалыкъ эткенде, Арамнынъ падишасы Рецин Израильнинъ падишасынен Ремальяхунынъ огълу Пекъахнен берабер Ерусалимге къаршы чыкътылар. Олар шеэрни запт этмеге истедилер, амма запт этип оламадылар.

²Арамлылар Эфраимнинъ топрагъында ерлешкени акъкъында Давутнынъ союна хабер этильди. Ормандаки тереклер елден титрегени дайын, Ахазнынъ ве халкънынъ юрекleri титреп башлады.

³РАББИ Ешаягъа бойле деди:

– Огълунъ Шеар-Яшувнен* берабер кетип, юкъары хавузнынъ сув ёлунынъ сонъуна, юнъ ишлегенлернинъ тарласына кеткен ёлгъа чыкъ ве Ахазнен корюш. ⁴Онъа бойле айт:

Мукъайт ве раат ол! Къоркъма, юрегинъ сызламасын! Рецин ве арамлыларнынъ гъазабы, эм де Ремальяхунынъ огълунунъ гъазабы – эки янгъан кусевден тютюн кибидир. ⁵Арамлылар эфраимлилернен ве Ремальяхунынъ огълунен берабер санъа къаршы яманлыкъ япмагъа истейлер. Олар: ⁶«Айды, Ехудагъа къаршы чыкъайыкъ, ехудалыларны къоркъузайыкъ, топракъларыны запт этейик. Тавеэлнинъ огълуну да падишалыкъкъа къоярмыз», – дейлер. ⁷Лякин РАББИ-ТААЛЯ бойле дей: «Ёкъ, бу олмайджакъ шей. ⁸Дамаск шеэри – Арамнынъ баш шеэри, Дамаскнынъ башы исе – Рецин. Алтмыш беш йыл кечкен сонъ, Эфраим деген халкъ ер юзюнде олмайджакъ. ⁹Эфраимнинъ баш шеэри – Самарие шеэри, Самариенинъ башы исе – Ремальяхунынъ огълудыр. Иманынъызда къатты турмасынъыз, гъайып оладжакъсынъыз».

* **7.3 Шеар-Яшув** – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «сагъ къалгъанлар къайтаджакъ» манасыны анълаткъан ибаренинъ айтылувына ошай.

¹⁰РАББИ Ахазгъа айткъаныны девам этти:

¹¹– РАББИ-Таалындан бир алямет сора, я ашагъыдан, олюлернинъ дюньясындан, я да коклерден олсун.

¹²– Ёкъ, – деди Ахаз, – сорамайджагъым, РАББИмни сынамайджагъым.

¹³О заман Ешая бойле деди:

– Эй, Давутнынъ эви, динъленъиз! Не, сизлерге адамларны къыйнамакъ азлыкъ этtimi? Даа Алламны да къыйнамагъа истейсинъизми?

Алланынъ алямети: Иммануэл

¹⁴Мына, Рабби Озю сизге алямет береджек. Бакъынъыз, къыз юкю олып, огъул догъаджакъ, адыны Иммануэл* къоюджакълар. ¹⁵Яманлыкъны терк этмеге ве яхшылыкъны сайлап алмагъа огренмегендже, иримчик ве бал ашайджакъ. ¹⁶Бу бала яманны терк этмеге ве яхшылыкъны сайлап алмагъа огренгенден эвель, сен къоркъкъан эки падишанынъ топракълары адамсыз къаладжакъ.

¹⁷Лякин РАББИ санъа, халкъынъа ве бабанънынъ союна агъыр кунълерни берип, санъа Ашшурнынъ падишасыны алып кетиреджек. Эфраим Ехудадан айырылгъан заманындан берли ойле агъыр дегиль эди.

¹⁸О куню РАББИ сызгъырыр ве Мысыр дерьясындан чибинлерни, эм де Ашшур топрагъында яшагъан балкъуртларны чагъырыр. ¹⁹Олар учып келеджек, тик вадийлерни ве къая чатлакъларыны толдураджакълар, бутюн тикенли чалыларгъа ве эписи яйлаларгъа къонаджакълар.

²⁰О куню Фират дерьясынынъ обир тарафындан кирагъа алынган устраны – Ашшур падишасыны – ишлетип, Рабби башларынъызны, аякъларынъызны, атта сакъалларынъызны тыраш этеджек. ²¹О куню бир сюрюден бир бузавны ве бир чифт къойны сакълап олганлар ²²бу айванлар берген сютюнден япылган иримчикнен кечинеджеклер. Сагъ къалган эр кес де тек иримчик ве балнен бесленеджек.

²³О куню фияты бинъ кумюш олган бинъ юзюм чубугъы оськен юзюмликлер тикенлернен кийик отлар оськен ерлерге чевириледжеклер. ²⁴Бутюн ер тикенли чалыгъа ве кийик отларгъа толгъаны ичюн, анда яй ве окънен бараджакълар. ²⁵Бир заманларда чапанен ишленген ве бакъылган байырларгъа бармайджакъсынъыз, тикенли чалылардан ве кийик отлардан къоркъаджакъсынъыз. Анда бугъалар отлайджакъ ве къойларнен эчкилер юреджеклер.

Ашшур – Раббининъ сиясы

8 ¹РАББИ манъа:

– Балабан бир тахта ал да, устюнде эр кес ичюн анълайышлы язынен: «Хырсызлыкъ япмагъа ашыкъа, гъанимет къазанмагъа тез келе»* деп

* **7.14** Иммануэл – къ. еуд. «Алла бизнен» манасыны анълата.

* **8.1** Къ. еуд. «Махер-шалал-хаш-баз».

яз, – деди. – ²Мен руханий Урияны ве Еверекъяхунынъ огълу Зекъарьяны – эки ишанчлы шаатны чагъырырым.

³Сонъ апай пейгъамбернен яттым, ве о юкке къалып, огълан бала тапты. РАББИ манъа:

– Онынъ адыны Махер-Шалал-Хаш-Баз деп къой, – деди. ⁴– Бала «бам» ве «анам» айтмагъа огренмезден эвель, Дамаскнынъ байлыгъыны ве Самариенинъ гъаниметини Ашшур падишасынынъ огъуне алып кетиреджеклер.

⁵РАББИ манъа даа бойле айтты:

⁶ – Бу халкъ яваш акъкъан Шилоах озенининъ сувларына хор бакъкъаны, лякин Рецинге ве Ремальяхунынъ огълуна къувангъаны ичюн,

⁷Рабби оларгъа къаршы буюк Фират дерьясынынъ кучлю къабаргъан чокътан-чокъ сувларыны – Ашшур падишасыны ве бутюн шуретли ордусыны алып кетиреджек.

Дерья бутюн ирмакъларында котерилип, эписи ялыларындан толып-ташаджакъ,

⁸Ехуда бою акъып, оны сувгъа толдураджакъ, юксек котерилип, тап богъазына къадар етеджек. Топрагъынъны бойдан-бой къаплап аладжакъ о, Эй, Иммануэл!*

⁹Эй, халкълар! Рухтан тюшонъиз ве къоркъудан къалтыранъыз! Эй, узакътаки топракълар, къулакъ асынъыз!

Дженкке азырланынъыз, амма къоркъудан къалтыранъыз!

Дженкке азырланынъыз, амма къоркъудан къалтыранъыз!

¹⁰Планларынъызны япсанъыз да, ниетлеринъиз гъайып оладжакъ.

Сёз берсенъиз де, о, беджерильмейджек! Алла бизнен!*

Сюрюндирген таш

¹¹РАББИ кучлю къолунен мени тутып, бу халкънынъ ёлундан кетмеге насиат берип, бойле деди:

* 8.8 Я да «Амма къуш чипчесини къанатларынен япкъаны киби, Алла сени къорчалар. Алла бизнен!»

* 8.10 Къ. еуд. «Иммануэл».

- ¹² – Бу халкъ фитне деген эр шейине
фитне деменъиз,
къоркъкъан шейинден къоркъманъыз,
отюнъиз патламасын.
- ¹³ Амма Ордуларнынъ РАББИсини
ве Онынъ азизлигини урьмет этинъиз!
Ондан къоркъунъыз,
Онынъ огюнде къалтыранъыз!
- ¹⁴ О, сизге азиз ер киби,
эм де йыкътырыджы таш киби оладжакъ.
Исраильнинъ эки падишалыгъы
бу къаягъа сюрюнеджеклер!
Ерусалимде яшагъанларгъа
О, къапкъан ве тузакъ киби оладжакъ;
- ¹⁵ оларнынъ чокълары сюрюнип,
йыкъыладжакъ ве парчаланаджакъ,
къапкъангъа тюшип,
сарыладжакъ да, тутуладжакъ.

Раббиге ишанч

- ¹⁶ – Шаатнынъ сёзлери киби, бу кягъытны сарып, багъла,
шегиртлерим огюнде эмирлериме печат къой.
- ¹⁷ Якъупнынъ эвинден юзюни сакълагъан РАББИни беклейджегим,
Онъа ишанаджагъым.
- ¹⁸Мына, мен ве РАББИ манъа берген балалардыр. Биз – Сион дагъын-
да яшагъан Ордулар РАББИСинден Исраильге берильген аляметлер ве
бельгилермиз.
- ¹⁹Сизлерге: «Рухларнен лаф эткенлерге, джинлерни чагъыргъанлар-
гъа, фысылдашкъан ве мыдырдагъанларгъа барынъыз. Эр халкъ озь
аллаларынынъ истегини къыдыра, тири адамлар ичюн олюлерден со-
райлар», – дерлер. ²⁰Къанунда ве Алланынъ сёзлеринде догърусыны
къыдырынъыз. Эгер адамлар буларгъа коре айтмасалар, оларда ярыкъ
ёкътыр! ²¹Олар ер юзю бою долашаджакълар, чекишип, ачлыкъ чеке-
джеклер. Ачлыкъ заманда ачувланып, падишаларыны ве аллаларыны
къаргъайджакъ. ²²Тёпеге бакъаджакълармы, ерге козь ташлайджакъ-
лармы, бакъсалар, эр ерде – сыкъынты ве къаранлыкъ, гъам ве къасе-
вет. Оларны къаранлыкъ ичине къуваджакълар. Лякин азап чеккенлер
ичюн гъам олмайджакъ*.

* 8.22 Я да «Сюрюн этильгенлер ичюн азчыкъ ярыкъ биле ёкъ».

Келеджек Падиша

9¹ Кечкен заманда Зевулун ве Нафталий топрагъы ашаланды, амма келеджек заманда денъиз ёлу, Иорданнынъ башкъа тарафында яткъан мемлекет ве халкълар яшагъан Галилея шуретли оладжакъ.

2 Къаранлыкъта юрген халкъ
буюк ярыкъ коръди!

Олюм топрагъында, олюм кольгесинде
яшагъан адамлар ичюн
ярыкъ парылдады.

3 Я РАББИ, Сен халкъны чокълаштырдынъ,
оларгъа буюк къуванч багъышладынъ.

Берекет джыйгъан заманда киби,
алынгъан гъаниметнен пайлашкъан вакъытта киби,
халкъ Сенинъ огюнъде къувана.

4 Мидьян йыкъылгъан куню киби,
халкъкъа агъырлыкъ эткен боюндырыкъны ёкъ эттинъ,
омузларыны ургъан сопаны ве залымнынъ таягъыны
Сен къырдынъ.

5 Топракъны таптагъан аскерлернинъ аякъкъаплары,
къангъа булангъан урбалары якъыладжакъ,
атешке аш оладжакъ.

6 Бизге бир Бала догъды,
бизге бир Огъул берильди!
Омузлары устуне акимет къоюлды.

Онъа «Аджайип», «Насиатчы»,
«Кучълю Алла», «Эбедий Баба»,
«Аманлыкъ Падишасы» дейджеклер.

7 Падишалыкъ эткенине ве акимieti тубюнде аманлыкъ-
тынчлыкъкъа сонъ олмайджакъ.

Давутнынъ тахтындан эбедиен падишалыкъ этип,
адалетнен ве догърулыкънен
падишалыкъны пекитеджек ве къавийлештиреджек.

Буларнынъ эписи – гъайрет ве буюк севгинен япылгъан
Ордулар РАББИсининъ ишидир.

Раббининъ Израильге къаршы ачувы

8 Рабби Якъупкъа къаршы хабер этти,
хабер этильгени Израильде беджериледжек.

9 О вакъыт бутюн халкъ, Эфраим ве Самариеде яшагъанлар
буны анълайджакълар.

Къопайланып, кибирли юрекнен:

- 10 – Кирпичлерден япылгъан эвлер йыкъылгъан олса да,
ёнма таштан къурармыз.
Инджир тереклер кесильген олса да,
ерлерине кедр сачармыз, – айталар.
- 11 РАББИ оларгъа къаршы Рециннинъ душманларыны котереджек,
залымларыны юреклендиреджек.
- 12 Арамлылар куньдогъуш тарафындан,
фелестинлилер куньбатыш тарафындан келип,
Исраильни тишлеринен кемирив, ашайджакълар.
Бундан сонъ да РАББИнинъ гъазабы тынмады,
къолу эп бир узатылгъандыр.
- 13 Амма халкъ оны Ургъангъа ялвармады,
Ордулар РАББИСини къыдырмады.
- 14 РАББИ Исраильнинъ эм башыны, эм къуйругъыны кеседжек,
бир куньде эм пальма фиданларыны,
эм къамышларыны да кесип атаджакъ.
- 15 Акъсакъаллар ве мырзалар – онынъ башыдыр,
ялан айткъан пейгъамберлер – онынъ къуйругъыдыр.
- 16 Халкънынъ ёлбашчылары оларны ёлдан урдылар,
артларындан кеткенлер гъайып олдылар.
- 17 Шунинъ ичюн Рабби оларнынъ йигитлерине къуванмайджакъ,
оксюзлеринен тул апайларыны аджымайджакъ,
олар эписи имансыз ве яман,
агъызларынен гуна япалар.
Бундан сонъ да РАББИнинъ гъазабы тынмады,
къолу эп бир узатылгъандыр.
- 18 Ярамазлыкъ, атешке ошап, алевленди,
тикенли чалыны ве кийик отларны ашап битире,
ормандаки чалыларны якъа,
тютюн бурум-бурум котериле.
- 19 Ордулар РАББИСининъ хышымы
ер юзюни атеш киби сарды,
халкъ атешке аш ерине олды,
агъа къардашыны аджымай.
- 20 Онъ тарафта ашайлар – ач къалалар,
сол тарафта кемирелер – тоймайлар,
эр бири озь къолуны ашап битире.
- 21 Менашше – Эфраимни,
Эфраим – Менашшени кемире,
экиси де Ехудагъа къаршы баш котерелер.
Бундан сонъ да РАББИнинъ гъазабы тынмады,
къолу эп бир узатылгъандыр.

- 10** ¹ Адалетсиз къанунларны якъанларгъа,
акъсыз къарарларны чыкъаргъанларгъа беля!
- ² Сиз фукъарелерге адалет къыдырмагъа ёл бермейсинъиз,
зулум тюбюнде къалгъан халкъымдан адалет къыдырмакъ
акъкъыны тартып аласынъыз,
тул къадынларнынъ мультюни чекип аласынъыз
ве оксюзлерни союздырасынъыз.
- ³ Рабби джезанен кельгенде,
узакътан башынъызгъа беля тюшкенде,
не япаджакъсынъыз?
Ярдым сорап, кимге ялвараджакъсынъыз?
Байлыгъынъызны къайда сакълайджакъсынъыз?
- ⁴ Бель букип, сюрдюонликке кетеджексинъиз,
ольдюрилип, ерге тюшеджексинъиз.
Бундан сонъ да РАББИнинъ гъазабы тынмайджакъ,
къолу эп бир узатылгъандыр.

Рабби Ашшурны суд эте

- ⁵ Ашшургъа беля!
Оны, таякъны киби, къолумда тутам,
ачувымда ве гъазабымда халкъларны джезалайым!
- ⁶ Оны имансыз миллетке,
Мени ачувландыргъан халкъкъа къаршы ёллайджагъым;
оны бутюнлей чайпамагъа,
эр шейини тартып алмагъа,
оны, сокъакътаки чамурны киби, таптамагъа буюраджагъым.
- ⁷ Амма Ашшур башкъа ишлерни япмагъа да тюшюнир,
башкъа ниетлерининъ артындан кетер,
чокъ миллетлерни де гъайып этип, ёкъ этмеге юрегинде истер.
- ⁸ – Башлыкъларымнынъ эписи падишалар киби дегиллерми? – дей.
- ⁹ – Къално ве Къаркемиш,
Хамат ве Арпад,
Самарие ве Дамаск –
манъа эп бир!
- ¹⁰ Мен чокъ падишалыкъларны енъдим,
оларнынъ путлары ве аллалары исе
Ерусалимдеки ве Самариедекилерден буюк эдилер.
- ¹¹ Ерусалимни де айны ойле енъеджегим,
Самариеге ве путларына якъан шейлеримни онъа да япаджагъым.

¹² Рабби Сион дагъында ве Ерусалимде озъ ишини битирген сонъ, Ашшурнынъ падишасыны къопай юреги ве юкъарыдан бакъкъан козьле-ри ичюн джезалайджакъ.

- 13 «Эр шейни къолумнынъ кучюнен яптым,
акъыл-идрагъымнен къазандым, – деди падиша.
– Мен акъыллым! Халкъларнынъ сынъырларыны ёкъ эттим,
хазинелерини тартып алдым,
кучъю бугъа киби,
тахтларында отургъанларны йыкътым.
- 14 Теректеки къуш ювасыны дайын,
халкъларнынъ зенгинликлерини къолай таптым,
ювадан йымырта алгъан киби,
озюме бутюн топракъларны алдым.
Къанат къыбырдаткъан, агъыз ачкъан,
“ин” деген кимсе олмады».
- 15 Балтанен ишлеген адамгъа къаршы
балта котерилип олурмы?
Пычкъынен чалышкъан адамнынъ огюнде
пычкъы макътанырмы?
Таякъ оны котергенни саллармы?
Сопа терек олмагъан адамны котерирми?
- 16 Шунунъ ичюн Рабби, Ордуларнынъ РАББИси,
Ашшурнынъ кучъю аскерлерини
такъаттан тюшюрген хасталыкъкъа огъратаджакъ,
онынъ шурети, атештен киби, янып битеджек.
- 17 Израильнинъ Ярыгъы – атеш,
онынъ Азизи – алев оладжакъ.
Бир кунь ичинде Ашшурнынъ тикенли чалыларыны
ве кийик отларыны якъып битиреджек,
- 18 шуретли орманыны ве багъчасыны
бутюнлей ёкъ этеджек;
падиша озю олюм алдындаки хаста киби оладжакъ.
- 19 Орманда къалгъан тереклери
о къадар аз оладжакъ ки,
уфакъ бала биле оларны сайып оладжакъ.

Къалгъан исраиллилер

- 20 О куню сагъ къалгъан исраиллилер,
Якъупнынъ къуртулгъан эвлятлары,
оларны ургъангъа таянмайджакъ,
амма РАББИге, Израильнинъ Азизине,
джан-юректен ишанаджакълар.
- 21 Сагъ къалгъанлар къайтаджакъ,
Якъупнынъ къуртулгъан эвлятлары
Кучъю Аллагъа ялвараджакълар.

22 Эй, Израиль!

Халкынъ денъиз къуму къадар чокъ олса да,
Аллагъа тек бир къач адам къайтаджакъ!
Къырылувынъ эвельден язылгъан,
адалет эр тарафлама даркъалгъан.

23 Ордуларнынъ РАББИ-ТААЛЯсы

бутюн ер юзюнде эвельден тайинленген къырылувыны
толусынен этеджек.

Ашшурнынъ джезасы акъкъында

24 Шунинъ ичюн Ордуларнынъ РАББИ-ТААЛЯсы бойле дей:

– Эй, Сионда яшагъан халкъым!

Ашшурдан къоркъманъыз!

О, эвельден Мысыр киби, сени таякънен урар,
сопасыны санъа къаршы котерир.

25 Якъынларда гъазабым ятышаджакъ,
ачувнен Ашшурны ёкъ этедегим.

26 Цур-Оревде мидьянлыларны ургъаны киби,

Ордуларнынъ РАББИси Ашшурны да къамчынен ураджакъ.

Мысырда япкъаны киби,

О, буюк сувлар устюнден таягъыны котереджек.

27 О куню омузларынъыздаки юк,

бойнунъыздаки боюндырыкъ тюшеджек.

Семиргенинъиз ичюн боюндырыгъынъыз къырыладжакъ.

28 Олар Айят шеэринде кельдилер,

Мигрондан кечтилер,

Микмаста аш-сув запасларыны къалдырдылар.

29 Озенни кечтилер, Гевада геджеледилер.

Рама шеэри къоркъудан къалтырады,

Шаулнынъ Гива шеэринде яшагъанлар къачты.

30 Эй, Гъаллим халкъы, сесинъни котерип увулда!

Эй, Лайша халкъы, динъле!

Бичаре Анатот халкъы!

31 Мадмена халкъы чапып кетти,

Гевим халкъы къачмагъа ашыкъты.

32 Бир кунъ Нов шеэринде къалып,

Сион дагъына, Ерусалим тёпелигине

юмрукъ саллайджакъ.

33 Мына, Рабби, Ордуларнынъ РАББИси

дешетли кучюнен терек пытакъларыны къопаджакъ,

- узун бойлу тереклерни балталайджакъ,
 юкъары котерильгенлерни ерге йыкътыраджакъ,
 34 сыкъ орманларны демирнен кеседжек.
 Къудретли Алланынъ огюнде Ливан йыкъыладжакъ.

Иммануэлнинъ падишалыгы

- 11** 1 Кутюктен филис чыкъкъаны киби,
 тамырындан бир пытакъ аткъаны киби,
 Йишайнынъ союзда бир эвлят догъаджакъ.
 2 Онынъ ичинде РАББИнинъ Руху олып,
 Онъа акъыл ве анълав, насиат, кучъ ве бильги береджек
 ве Алладан къоркъмагъа огретеджек.
 3 О, РАББИ къоркъусынен толаджакъ,
 козьлери корьгенине коре суд этмейджек,
 къулакълары эшиткенине коре къарар чыкъармайджакъ.
 4 Фукъарелерни адалетнен суд этеджек,
 ер юзюнде эзиетленгенлернинъ ишлеринде
 догърулыкънен къарар чыкъараджакъ.
 Таякънен ургъан киби, дюньяны сёзлеринен ураджакъ,
 яман адамларны агъызнынъ айткъанларынен ольдюреджек.
 5 Инсафлыгы – белине багълагъан къушакъ киби,
 ишанчлылыгы – янбашына багълагъан къушакъ киби оладжакъ!
- 6 О заман къашкъырнен къозу берабер яшайджакъ,
 леопарднен улакъ бир ерде ятаджакъ,
 яш арслан бузавчыкъ ве семиз айванларнен ян-янаша оладжакъ,
 уфакъ бир бала оларны бакъаджакъ.
 7 Сыгъырнен аюв анасы берабер отлайджакъ,
 балалары да бир ерде ятаджакъ.
 Арслан, огюз киби, тобан ашайджакъ.
 8 Сабий кобранынъ ювасы устюнде ойнайджакъ,
 къучакъ баласы къолуны йыланнынъ ювасына узатаджакъ.
 9 Бютюн азиз дагъымнынъ устюнде
 яманлыкъ этильмейджек, зарар кетирильмейджек.
 Сувлар денъизни насыл толдурсалар,
 РАББИ акъкъында бильги бутюн дюньяны толдураджакъ.

Месих ве Исраильнинъ гъайрыдан тикленмеси

10 О куню Йишайнынъ эвляды халкъларгъа котерильген байракъ киби оладжакъ; Онъа миллетлер келеджек, ве О, яшагъан ерлер шуретли оладжакъ. 11 О куню Рабби кене къолуны узатаджакъ ве Озь халкъынынъ сагъ къалгъанларыны Ашшур ве Мысырдан, Патрос ве Хуштан, Элам ве Шинардан, Хамат ве денъиз адаларындан къайтараджакъ.

- ¹² Миллетлерге хабер этип, байракъ котереджек,
сюрдюен этильген истраиллилерни топлайджакъ,
ер юзюнинъ дёрт тарафында дагъылган
ехудалыларны джыяджакъ.
- ¹³ Эфраимнинъ пахыллыгы битеджек,
Ехудагъа къаршы дженк эткенлер къырыладжакъ.
Эфраим Ехуданы пахылламайджакъ,
Ехуда Эфраимни хорламайджакъ.
- ¹⁴ Олар экиси кунъбатышта фелестинлилерге атыладжакъ,
уджюм этип, кунъдогъушта яшагъанларны талайджакълар,
Эдом ве Моавны юмрукънен ураджакълар,
Аммон балаларыны бойсундыраджакълар.
- ¹⁵ РАББИ Мысыр денъизининъ коръфезини къурутаджакъ,
къолуны котерип, дерьягъа къаршы
кучлю елни ёллайджакъ.
Дерьяны еди озенчикке боледжек ки,
аякъбапларны чыкъармайып, оны кечип оладжакъ.
- ¹⁶ О заман, истраиллилер Мысырдан чыкъкъан вакъытта киби,
Раббининъ сагъ къалган халкъы
Ашшурдан кениш ёлдан келеджеклер.

Раббини макътагъан йырлар

12 ¹О куню бойле дейджексинъ:

– Я РАББИ! Санъа шукюрлер олсун!

Сен манъа ачувлана эдинъ,
амма ачувынъ ятышып,
юрегимни алдынъ.

² Мени Алла къуртара!

Онъа ишанып, къоркъмайджагъым!
РАББИ-Таала – кучюм, Онъа йырларым!
О мени къуртарды!

³ Къуртулыш чокъракъларындан
къуванчен сув аладжакъсынъыз.

⁴ О куню бойле дейджексинъиз:

– РАББИни макътанъыз!
Адыны чагъырынъыз!

Япкъан ишлери акъкъында
халкъларгъа хабер этинъиз!

Ады юдже олгъаныны акъылларына кетиринъиз!

⁵ РАББИге йырланъыз,

- О, аджайип ишлер япты!
 Бутюн дюнья бильсин буны!
 6 Эй, Сион халкы, къуванчнен кыгычырынъыз!
 Аранъыздаки булунгъан Израильнинъ Азизи буюктир!

Вавилон акъкъында пейгъамберлик

13 ¹Амоцнынъ огулу Ешаянынъ Вавилон акъкъында айткъан пейгъамберлиги.

- ² Чыплакъ бир дагъ устюнде байракъ котеринъыз!
 Сесинъизни котерип, къолларынъызнен ишмар этинъыз,
 мырзаларнынъ къапуларына кирсинлер.
- ³ Мен сайлагъан азизлериме эмир бердим,
 гъазабымны ерине кетирмек ичюн,
 батырларымны, буюклигиме къувангъанларны чагъырдым.
- ⁴ Дагълардаки буюк шамата –
 буюк бир халкънынъ сеси кибидир;
 миллетлернинъ падишалыкълары берабер топлашты.
 Ордуларнынъ РАББИси озь ордусыны козьден кечире.
- ⁵ Бутюн ер юзюни урып йыкъмакъ ичюн,
 РАББИ ве гъазабыны ерине кетирген аскерлери
 узакъ мемлекеттен,
 коклернинъ уджундан келелер.
- ⁶ Агъланъыз! РАББИнинъ куню якъындыр!
 Эр шейни йыкътыраджакъ Къудретлининъ кучю келе!
- ⁷ Эр кес такъаттан кесиледжек,
 эр адам рухтан тюшеджек.
- ⁸ Дешет тубюнде къаладжакълар,
 оларны дерт ве агъры сараджакъ.
 Догъургъан апай киби чекишеджеклер,
 бири-бирине шашып бакъаджакълар,
 бетлери кызараджакъ.
- ⁹ Мына, РАББИнинъ куню келе!
 Къоркъунчлы, гъазапкъа ве шиддетли ачувгъа толу куньдир!
 Ер юзю сахрагъа чевириледжек,
 анда яшагъан эписи гуналылар ёкъ этиледжек.
- ¹⁰ Коктеки йылдызлар, Орион ве онынъ йылдызлары
 нуруны бермейджеклер;
 кунеш догъгъанда сёнеджек,
 ай да озь ярыгынен ярыкълатмайджакъ.

- 11 Мен дюньяны – яманлыкъ ичюн,
яман адамларны – акъсыз япкъанлары ичюн
джезалайджагъым,
къопайларнынъ гъурурыны ёкъ этеджегим,
макътангъан залымларны ашалайджагъым.
- 12 Адамларны темиз алтындан аз этеджегим,
акъайларны Офир алтынындан паалы япаджагъым.
- 13 Гъазабым къайнагъан куню
Мен, Ордуларнынъ РАББИси, коклерни о къадар чокъ
сарсытаджагъым ки,
ер юзю еринден къыбырдайджакъ.
- 14 О заман эр кес,
артындан къувалангъан гъазель киби,
чобансыз къой-эчкилер киби,
озь халкъларына къайтаджакълар,
озь топракъларына къачаджакълар.
- 15 Эр тутулгъан окънен тешиледжек,
къолгъа эр тюшкен къылычнен ольдюриледжек.
- 16 Къундакъ балалары оларнынъ козьлери огюнде ташнен урулып
ольдюриледжек,
эвлери чайпаланаджакъ,
апайларынынъ намусларына токъунаджакълар.
- 17 Иште, оларгъа къаршы,
кумюшни ич бир шей ерине корьмеген,
алтынны севмеген мадайлыларны котереджегим.
- 18 Яйлардан йигитлерни ураджакъ,
сабийлерни аджымайджакъ,
кичик балаларгъа мераметли олмайджакъ.
- 19 Бойле этип, падишалыкъларнынъ гузеллиги Вавилон,
къасдийлилер гъурурлангъан дюльберлиги, гъайып оладжакъ,
Алла ёкъ эткен Содом ве Гоморагъа ошайджакъ.
- 20 Анда бир даа ич кимсе яшамайджакъ,
несиллерден несиллерге ич кимсе отурмайджакъ,
араплар чадырларыны къоймайджакъ,
чобанлар айванларынен раатланмайджакъ.
- 21 Анда кийик айванлар яшайджакъ,
эвлерини байкъушлар толдураджакъ,
анда девекъушулар ерлешеджек,
теке шейтанлары секиреджек.
- 22 Сарайларында сыртланлар,
байрам эвлеринде шакъаллар увулдайджакъ.

Шу заман якъынлаша,
шу куньлер тез келеджеклер.

Сюргюнликтен къайтув

- 14** ¹РАББИ Якъупны аджыйджакъ,
кене Исраильни сайлайджакъ,
оларны топракъларында ерлештиреджек.
Башкъа халкълар оларгъа къошуладжакъ,
Якъупнынъ эвине япышаджакълар.
² Халкълар оларны алып, ерлерине кетиреджек,
ве анда, РАББИнинъ топрагъында,
халкълар исраиллилернинъ къуллары оладжакъ.
Озьлерини эсирликке алгъанларны эсирликке аладжакъ,
залымларынынъ устуне эфендилик этеджек.

Вавилон падишасы енъильгени себбинден гъалебе тюркюси

³О куню РАББИ сени дертлерден, къаарь-къасеветтен ве агъыр къул-
дукътан къуртаргъанда, ⁴сен Вавилоннынъ падишасыны мыскъыллап,
онынъ акъкъында бойле йырлайджакъсынъ:

– Залым ёкъ олды,
гъазабы да битти.

- ⁵ РАББИ яман адамларнынъ таягъыны къырды,
кучьюлернинъ акимиятини йыкъты.
⁶ Падиша ачувында халкъларны токътамаздан ура,
гъазабында миллетлерни даима чекиштире эди.
⁷ Шимди исе бутюн ер юзуне раатлыкъ ве тынчлыкъ кельди,
эр шей къуванчнен кычыра.
⁸ Кипарислер ве Ливан кедрлери шенъленип:
«Сен енъилип ятасынъ,
бизлерни кесмек ичюн ич кимсе кельмей», – дейлер.
- ⁹ Ашагъыдаки олюернинъ дюньясы,
сени киришинде къаршыламакъ ичюн, арекет этти;
сенинъ ичюн олюернинъ рухларыны*,
дюньянынъ башлыкъларыны уятты;
миллетлернинъ эписи падишаларны тахтларындан котерди!
- ¹⁰ Олар эписи санъа:
«Сен де, бизлер киби, кучюнъни джойдынъ!
Сен де бизге ошадынъ!» – айтаджакълар.
- ¹¹ Арфаларынъ чалгъан авасынен

* 14.9 Олюернинъ рухлары – къ. еуд. «рефалылар» демектир.

буюклигинъ олюлернинъ дюньясына авдарылды.
Къуртлар устюнде ятасынъ,
ортыю киби, устюнъни къуртчыкълар къаплайлар.

- 12 Эй, танъ йылдызы, саарь огълу!
Бутюн халкъларны енъдинъ!
Шимди исе, кесильген терек киби, ерге йыкъылдынъ!
- 13 Сен: «Кокке чыкъарым,
Алланынъ йылдызларынъдан юкъары тахтымны къоярым,
Цафон дагъында,
аллалар топлангъан дагъында отураджагъым.
- 14 Булутларнынъ тѣпесине котериледжегим,
Юдже Алла киби оладжагъым», – деп тюшондинъ.
- 15 Амма сени олюлернинъ дюньясына,
олюм чукъурынынъ теренлигине алып кеттилер!
- 16 Сени корьгенлер дикъкъат этип,
тюшонджеге даладжакълар:
«Ер юзюни тепреткен,
падишалыкъларны сарсыткъан,
17 дюньяны сахрагъа чевирген,
шеэрлерини йыкъкъан,
эсирлерини запт этип, эвлерине йибермеген адам бумы?»
- 18 Эписи миллетлернинъ падишалары
шереф иле эр бири озь мезарында яталар.
- 19 Сени исе дефн этмейип, ташладылар,
бир шейге кечмеген пытакъны киби, ерге аттылар.
Таш чукъурларына тюшюрильгенлернинъ,
къылычнен ольдюрильгенлернинъ урбасы киби ятасынъ,
сени, леш киби, таптайлар.
- 20 Башкъаларны дефн этеджеклер,
сен исе къабирде ятмайджакъсынъ,
чюнки сен озь топрагъынъны боздынъ,
халкъынъны ольдюрдинъ.
Яманларнынъ эвлятлары омюрбилля анъылмайджакъ.
- 21 Бабанынъ къабаатлары ичюн,
огъуллаарыны, къурбанларны киби, соймагъа ер азырлангъыз.
Олар кучлю олып, топракъкъа сабы олмасынлар,
ер юзюни шеэрлерине толдурмасынлар.
- 22 – Оларгъа къаршы чыкъаджагъым, –
дей Ордуларнынъ РАББИси. –
Вавилоннынъ намыны ёкъ этеджегим,
сагъ къалгъанларны,

эвлятларыны ве несиллерини ольдюреджегим, –
дей РАББИ.

- 23 – Онынъ топрагъыны кирпичлерге береджегим,
батакълыккъа чевиреджегим,
орталыкъны йыкъаджагъым,
сипиркинен киби сипиреджегим, –
дей Ордуларнынъ РАББИси.

Ашшур акъкъында пейгъамберлик

- 24 Ордуларнынъ РАББИси ант этти:
– Не япмагъа ниетленсем – о оладжакъ,
не этмеге тюшюнсем – о беджериледжек.
25 Ашшурны Меним топрагъымда ёкъ этеджегим,
дагъларымда таптайджагъым.
Халкъым Ашшурнынъ боюндырыгъындан,
омузларындаки юктен къуртуладжакъ.
26 Бутюн ер юзю акъкъында чыкъарылгъан къарар будыр.
Алланынъ къолу бутюн халкъларгъа къаршы
котерильгендир.
27 Ордулар РАББИСининъ къарарыны ким ёкъ этип олур?
Котерильген къолуны ким токътатып олур?

Фелестинлилер акъкъында пейгъамберлик

- 28 Ахаз падиша ольген йылында ойле пейгъамберлик олды:
29 – Эй, фелестинлилернинъ топрагъы!
Сени ургъан таякъ харап олгъанына къуванма!
Йыланнынъ союздан кобра чыкъаджакъ,
онынъ баласы – учкъан аждерха оладжакъ.
30 О заман энъ ёкъсуллар,
яйладаки къойлар киби, тойып ашайджакълар,
фукъарелер къоркъмайып юкълайджакълар.
Сенинъ союзны исе ачлыкътан ольдюреджегим,
сагъ къалгъанларынъыз биле оледжек.

- 31 Агълангъыз, эй, шеэр къапулары!
Эй, шеэр, сес чыкъарып улу!
Эй, бутюн Фелестин топрагъы,
сен гъайып оладжакъсынъ!
Шималъ тарафтан тютюн котериле,
душман ордулары сыра-сыра келе,
аскерлерден бири артта къалмай.

- ³² Халкъларнынъ хаберджилерине не айтмакъ керек?
– Сионнынъ темелини РАББИ къойды,
чекиштирильген халкъ анда сакъланаджакъ!

Моав акъкъында пейгъамберлик

15 ¹ Моав акъкъында пейгъамберлик:

- Ар-Моав шеэри бир геджеде йыкъылды,
харап этильди!
Кир-Моав шеэри бир геджеде йыкъылды,
харап этильди!
- ² Аллаларынынъ эвине,
Дивон шеэрининъ ибадет тёпелерине
агъламакъ ичюн кеттилер.
Моав халкъы
Нево ве Медева шеэрлери ичюн адджы агълай;
эр кеснинъ баш сачлары алынгъан,
сакъаллары тыраш олунгъан.
- ³ Сокъакъларында чувал токъумаларына сарылалар,
дамларда ве мейданларда эр кес агълай,
эр кес козьаш ичинде богъула.
- ⁴ Хешбон ве Элале шеэрлери къычырып агълай,
оларнынъ сеси тап Яхац шеэринде эшитиле.
Шунынъ ичюн Моав аскерлери де агълайлар,
олар рухтан тюштилер.
- ⁵ Моав ичюн юрегим агълай.
Андан къачкъанлар Цоар шеэрине,
Эглат-Шелишьягъа кельдилер.
Агълай-агълай, Лухит ерине котерилелер,
Хоронаим ёлунда багъырып, дешетли айкъыралар.
- ⁶ Нимрим озенининъ сувлары чекильди,
чайырлар къуруды, отлар сарарып солды,
ешиллик битти.
- ⁷ Шунынъ ичюн халкъ къазанып не топлагъан олса,
Аравим дерьясынынъ башкъа ялысына алып кете.
- ⁸ Моавнынъ дёрт тарафында къычырувлар эшитиле,
агълагъаны Эглаимге ве Беэр-Элимге къадар кете,
- ⁹ Димон озенининъ сувлары къангъа толды,
амма Димонгъа къаршы даа бетерини тюшюреджегим,
Моавдан къачып къуртулгъанларгъа
ве мемлекетте сагъ къалгъанларгъа къаршы
арсланларны ёллайджагъым.

Моавнынъ умютсиз алы акъкъында

- 16** ¹Топракънынъ падишасына
 Села шеэринден, сахра ёлундан,
 Сион къызынынъ дагъына къочкъарларны ёлланъыз.
- ² Арнон дерьясынынъ сай ерлеринде
 Моав къызлары – ювасындан атылгъан,
 эвсиз къушлар киби оладжакълар.
- ³ «Огют беринъиз, къарар чыкъарынъыз,
 уйле сыджагъында терек талдасы къорчалагъан дайын,
 бизни белядан къорчала,
 къувалангъанларны сакъла,
 къачакъларны сатма.
- ⁴ Къувалангъан моавлыларым
 сеннен берабер яшасын,
 оларны залымлардан сакъла».
- Залымнынъ сонъу келеджек,
 зулум битеджек,
 чекиштиргенлер ер юзюнден гъайып оладжакъ.
- ⁵ Падишанынъ укюмети севги ве яхшылыкънен къавий оладжакъ;
 тахтнынъ устюнде, Давутнынъ чадырында
 ишанчлы Суд Этиджи отураджакъ,
 адалетни къыдыраджакъ,
 усталыкънен суд этеджек.
- ⁶ – Моавнынъ макътангъаныны,
 пек къопай, гъурурлы,
 кибирли ве магърур айткъанларыны эшиттик.
 Айткъанлары исе бошуна!
- ⁷ Шунынъ ичюн моавлылар Моав акъкъында агълайджакъ,
 эр кес агълайджакъ.
 Рухтан тюшкенлер!
 Кир-Харесетнинъ юзюм къурусы артындан адджы агъланъыз!
- ⁸ Хешбон тарлаларынынъ берекети къыт олды,
 Сивманынъ юзюмликлери къуруды.
 Халкъларнынъ башлыкълары
 энъ яхшы юзюм пытакъларыны къырдылар.
 Юзюм исе Язер шеэринде къадар етип,
 сахра бою джайыла эди,
 денъизнинъ обир ялысына кече эди.

⁹ Онынъ ичюн Язер акъкъында,
 Сивмадаки юзюмлик артындан агълайджагъым.
 Хешбон ве Элале шеэрлери,
 сизинъ акъкъынъызда козьяш төкеджегим!
 Юзюм джыйылгъан вакътында,
 оракъ мевсиминъде шенъли къуванч ёкъ да!

¹⁰ Багъчалардан шенълик ве къуванч гъайып олды,
 юзюм багъларында къуванчнен къычырмай ве йырламайлар,
 юзюм сыкъылгъан чукъурларында юзюм таптамайлар.
 Мен къуванчны токътаттым.

¹¹ Моав ичюн ичим-багърым, сантыр киби, инълей,
 Кир-Херес ичюн юрегим сызлай.

¹² Моавлылар келип, ибадет төпелеринде йыкъылгъандже табынса
 да,
 азиз еринде дува этсе де,
 бир шей ярдым этмейджек.

¹³РАББИ Моав акъкъында бойле хабер этти. ¹⁴Энди РАББИ айта ки:
 – Моавнынъ шурети ве онынъ чокъ сайылы адамлары учь ыргъатлыкъ
 йылларындан сонъра ашаланаджакъ. Сагъ къалгъанлары да пек аз са-
 йылы ве кучьсюз оладжакъ.

Дамаск шеэри ве Эфраим топрагъы акъкъында пейгъамберлик

17 ¹Дамаск акъкъында пейгъамберлик.

– Иште, Дамаск шеэрлер сырасындан чыкъаджакъ
 ве бир оба таш оладжакъ.

² Арозр шеэрлери бошап къаладжакъ,
 айванлар отлагъан ерлер оладжакъ.

Олар анда раатланаджакъ,
 оларны къоркъузмагъа ич кимсе олмайджакъ.

³ Эфраимнинъ къавийлештирильген шеэрлери къалмайджакъ,
 падиша Дамасктан падишалыкъ этмейджек.

Исраильнинъ шуретинен не олгъан олса,
 ойле де Арам падишалыгъындан къалгъанларнен оладжакъ, –
 дей Ордуларнынъ РАББИси.

⁴ – О куню Якъупнынъ шурети сёнеджек,
 семиз тени арыкъ оладжакъ.

⁵ О вакъыт оракъ вакътына ошайджакъ:
 оракъчылар башакъларны ораджакъ,
 Рефаим вадийинде башакъларны джыяджакълар,

- 6 кългъанлары исе пек аз оладжакъ.
Зейтюн джыйгъанда, терекнинъ тѣлесинде эки-учь данеси,
берекетли пытакъларында дѣрт-беш данеси кългъаны киби,
ойле де анда оладжакъ, – дей РАББИ, Израильнинъ Алласы.
- 7 О куню адамлар Яраткъангъа бакъаджакъ,
козьлери Израильнинъ Азизини кореджеклер.
- 8 Къоллары япкъан къурбан ерлерине бакъмайджакъ,
пармакълары япкъанларыны корьмейджеклер,
Ашера путуна табынма диреклерине
ве отлар якъыладжакъ ерлерине къулакъ асмайджакъ.
- 9 О куню оларнынъ къавийлештирильген шеэрлери
бакъымсыз оладжакъ.
Израиль огъууларындан къуртулып,
орман ве дагъ тѣпелериндеки ерлерни насыл
ташлагъан олсалар,
шеэрлерни де ташлап кетеджеклер.
Шеэрлери бом-бош оладжакъ.
- 10 Сени къуртаргъан Алланъны унуттынъ,
сени сакълагъан Къаянъны акъылынъа кетирмединъ,
бунынъ ерине шенълендирген багъларны осътюрдинъ,
ябан юзюм пытагъындан чубукъ сачтынъ.
- 11 Сачкъан кунюнде сачкъанларынъ осип,
эрте чечеклесин деп, къайгъырдынъ,
амма джыймагъа кунъ кельгенде,
берекет ерине аджджы къааръ
ве яхшы олмагъан агъры джыяджакъсынъ.
- 12 Вай-вай-вай! Чокъ халкъларнынъ шаматасы!
Олар денъиз дайын шувулдайлар.
Къабилелер окюре!
Олар кучьлю сувлар киби окюрелер!
- 13 Халкълар кучьлю сувлар дайын окюрелер,
амма Алла оларны гъазапнен опъкелейджек,
олар узакъларгъа къачып кетеджеклер.
Ель дагъларда тозны,
къасыргъа кепекни къувалагъаны киби,
олар да къувуладжакълар.
- 14 Акъшам дешет келеджек,
саба ачылгъандже олар гъайып олып кетеджеклер.
Бизни чайпагъанларнынъ такъдири,
бизни талагъанларнынъ къысмети ойледи.

Хуш топрагъы акъкъында пейгъамберлик

- 18** ¹ Хуш озенлерининъ башкъа тарафында олгъан,
чыр-чыр мазинлер топрагъына бея!
- ² О топракъ къамыш къайыкъларнен
денъиз сувларындан эльчилерини ёллай.
- Эй, чабик хаберджилер!
Озенлер больген топракъкъа,
бойлу ве тегиз тенли миллетке,
бутюн орталыкъта эр кеснинъ отюни патлаткъан,
лафлары анълашылмагъан*,
эр шейни таптагъан халкъкъа кетинъиз.
- ³ Эй, дюньяда яшагъан эр кес!
Эй, ер юзюнде ерлешкенлер!
Дагъларда байракъ котерильгенини кореджексинъиз,
бору чалгъаныны динълейджексинъиз.
- ⁴ РАББИ манъа бойле деди:
«Тынч олып, булунгъан еримден бакъаджагъым,
кунешли куннинъ сыджагъы,
оракъ вакътындаки чыкъ киби оладжагъым».
- ⁵ Юзюм чечеклери тюшкен сонъ,
салкъымлары аман-аман пишкенде,
джыймакътан эвель,
юзюмликнинъ пытакълары пычакънен
кесиледжек,
чубукълары къопарылып атыладжакъ.
- ⁶ Эписи йыртыджы дагъ къушларына,
кийик айванларгъа къалдырыладжакъ.
Къушлар анда яз кечиреджеклер,
кийик айванлар анда къышлайджакълар.
- ⁷ О заман Ордуларнынъ РАББИСине
бахшыш кетиреджеклер.
Озенлер больген топракъта яшагъан,
бойлу ве тегиз тенли миллет,
бутюн орталыкъта эр кеснинъ отюни патлаткъан,
лафлары анълашылмагъан,
эр шейни таптагъан халкъ бахшышыны

* 18.2 Я да «къудретли». Даа 18.7 бакъ.

Ордулар РАББИсининъ Намы булунгъан ерге,
Сион дагъына кетиреджеклер.

Мысыр акъкъында пейгъамберлик

19 ¹Мысыр акъкъында пейгъамберлик.

Иште, РАББИ енгиль булуткъа отурып, Мысыргъа келе!
Мысырнынъ путлары Онынъ юзюнден къалтырай,
мысырлыларнынъ юреги къопып кете.

² – Мысырлыларгъа къаршы мысырлыларны ёллайджагъым,
къардаш къардашына, дост достуна,
шеэр шеэрге, падишалыкъ падишалыкъкъа къаршы
дженк этеджеклер.

³ Мысырлылар рухтан тюшеджек,
оларнынъ ниетлерини ёкъ этедегим.
Ярдым ичюн бош путларгъа, олюернинъ рухларына,
рухларнен лаф эткенлерге,
джинлерни чагъыргъанларгъа бараджакълар.

⁴ Мысырлыларны мераметсиз укюмдарнынъ къолуна береджегим,
кучлю бир падиша оларгъа падишалыкъ этеджек, –
дей Рабби, Ордуларнынъ РАББИси.

⁵ Денъиздеки сувлар чекиледжек,
буюк дерья битип къуруйджакъ.

⁶ Озенлер сасып башлайджакъ,
Мысыр каналлары сай олып къуруйджакъ,
къамыш ве саз солып къаладжакъ.

⁷ Дерья янындаки ве озен агъзындаки осюмликлер,
дерья янында бутюн сачылгъан тарлалар
къуруйджакъ, савурыладжакъ, ёкъ оладжакъ.

⁸ Балыкъчылар агълайджакъ,
дерьягъа къармакъ ташлагъанлар эписи окюр-окюр
агълайджакъ,
сувда агъ къойгъанлар рухтан тюшеджеклер.

⁹ Кетен ишлегенлер,
беяз басма токъугъанлар рухтан тюшеджеклер.

¹⁰ Мемлекет таянгъан адамлар харап оладжакъ,
эписи ыргъатлар рухтан тюшеджек.

¹¹ Цоан башлыкълары не къадар акъылсыз!
Фыравуннынъ акъыллы насиатчылары акъылсыз меслеат
берелер.

Сизлер фыравунгъа:

«Мен икметли адамларнынъ огълу,
къадим падишаларынынъ огълудырым», – насыл этип,
дейджексинъизми?

- ¹² Къайдалар сенинъ акъыллы адамларынъ?
Ордуларнынъ РАББИси Мысыр акъкъында
насыл къарар чыкъаргъаныны
энди санъа айтсынлар,
оны эр адам бильсин.
- ¹³ Цоан башлыкълары акъылдан тайды,
Ноф башлыкълары алданды,
къабилелерининъ ёлбашчылары Мысырны ёлдан урдылар.
- ¹⁴ РАББИ оларнынъ акъылларыны ойнатты,
олар, сархош озь къускъагъында насыл тапталса,
айны Мысырны да бутюн ишлеринде ёлдан урдылар.
- ¹⁵ Мысыргъа энди кимсе ярдым этип оламайджакъ,
не башлыкълар, не адий ишчилер,
не белли адамлар, не де белли олмагъанлар*.

Мысыр Раббиге шукюр этеджек

¹⁶О куню мысырлылар къадынларгъа ошап, оларгъа къаршы коте-
рильген Ордулар РАББИсининъ къол арекетинден къалтырап, къор-
къаджакълар. ¹⁷Ехуданынъ топрагъы Мысырны дешетке кетиреджек.
Ордуларнынъ РАББИси Мысырнен не япкъаныны хатырлагъан эр кес
къоркъудан къалтырайджакъ.

¹⁸О куню Мысыр топрагъында беш шеэр ханаанлыларнынъ тилинде
лаф этеджек ве Ордуларнынъ РАББИсине садыкъ олмагъа ант этеджек-
лер. Олардан бириси «Херес* шеэри» деп адланаджакъ.

¹⁹О куню Мысыр топрагъынынъ ортасында РАББИнинъ къурбан ери
ерлешеджек, сынъырында исе – РАББИге багъышлангъан таш диреги
тураджакъ. ²⁰О таш Мысыр топрагъында Ордуларнынъ РАББИси акъ-
къында алямет ве шеадетнаме оладжакъ. Залымлар оларны къыйна-
гъанда, олар РАББИден ярдым сорайджакъ, ве РАББИ оларгъа къурта-
рыджы ве къорчалайыджыны ёллайджакъ ве оларны къуртараджакъ.
²¹РАББИ Мысырда пейда оладжакъ, ве о куню мысырлылар РАББИни
биледжеклер, къурбанларны ве бахшышларны кетиреджеклер, РАББИге
адакълар береджеклер ве оларны беджереджеклер. ²²РАББИ Мысырны
ураджакъ, амма ургъан сонъ яхшы этеджек. Олар РАББИге къайтаджакъ-
лар, О оларнынъ ялваргъаныны эшитеджек ве оларны тедавийлейджек.

* 19.15 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «не баш, не къуйрукъ, не пальма пытагъы, не къамыш» демектир.

* 19.18 Херес – къ. еуд. бу сёз «йыкылув» я да «кунеш» манасыны анълатмакъ мумкюн.

²³О куню Мысырдан Ашшургъа кенъ бир ёл оладжакъ. Ашшурлылар Мысыргъа, мысырлылар да Ашшургъа къатнайджакълар. Ашшурлылар мысырлыларнен берабер Раббиге хызмет этеджеклер.

²⁴О куню Мысыр ве Ашшурнынъ янында Исраиль учюнджи мемлекет оладжакъ. Мемлекетнинъ ортасында багъышлав оладжакъ, ²⁵ве Ордуларнынъ РАББИси: «Мысырлылар – халкъым, ашшурлылар – къолларымнынъ ишидир, Исраиль – Меним мулъкъумдир», – деп, мемлекетни багъышлайджакъ.

Мысыр ве Хуш акъкъында пейгъамберлик

20 ¹Ашшурнынъ падишасы Саргон башкоманданни Ашдод шеэрини къаршы дженк этмеге ёллады. Башкомандан Ашдодгъа келип, шеэрни запт этти. ²РАББИ Амоцнынъ огълу Ешаягъа тамам о йылында:

– Белинъдеки чувал токъумаларынъны, аякъларынъдан сандалетлеринъни чыкъар, – деди.

Ешая ойле де япты, чыплакъ ве ялынаякъ юрип башлады.

³РАББИ деди ки:

– Къулум Ешая чыплакъ ве ялынаякъ учъ йыл юргени – мысырлыларгъа ве хушлуларгъа ишарет ве алямет олсун. ⁴Ашшур падишасы мысырлыларны ве хушлуларны сюрдюн эткенде, олар ойле де оладжакъ. Яшы-къарты чыплакъ ве ялынаякъ, аврет ерлерини ачып, кетеджеклер. Мысырлылар ичюн бу буюк масхаралыкъ оладжакъ. ⁵О заман Хушкъа ишангъан, Мысырнен макътангъан халкъ дешет тюрбуне къалып утанаджакъ. ⁶О куню бу ялы боюндаки мемлекетте яшагъанлар: «Бизлер бу мемлекетлерге ишандыкъ, олардан ярдым сорадыкъ, оларнынъ ярдымынен Ашшур падишасындан къуртулмакъ истедик! Энди насыл этип къуртуладжакъмыз?» – дейджеклер.

Вавилон акъкъында пейгъамберлик

21 ¹Денъиз ялысындаки сахара акъкъында пейгъамберлик.

Негев ериндеки боран киби,

о, сахара тарафындан, къоркъунчлы топракътан келе.

² Къоркъунчлы бир шейни коръдим:

адамлар бири-бирине хаинлик этелер,

душманлар орталыкъны урып йыкъалар.

«Эй, Элам, кель мында!

Эй, Мадай, шеэрни алкъагъа ал!

Бутюн ич чеккенлерини токътатаджагъым».

³ Шуннынъ ичюн белимни адджы агъры тутты,

дерди туткъан къадын киби, дерттен чекишем.

Эшиткенимден мен пек кедерлендим,
корьгенимден пек къасеветлендим.

⁴ Юрегим ойнай, къоркъудан къалтырайым,
эвель сабырсызлыкънен беклеген гедже
шимди мени дешет тюбюнде къалдыра.

⁵ Софраны донаттылар,
килимлерни джайдылар, ашап-ичип башладылар.
«Эй, башлыкълар! Турунъыз,
къалкъанларынъызны ягъланъыз!»

⁶ Рабби манъа бойле деди:
– Бар, къаравул къой, корьген шейлерини бильдирсин.

⁷ Чифт-чифт атлар устюнде,
эшеклер ве девелер устюнде
кельген атлыларны корьгенде,
буюк диккъъатнен динълесин.

⁸ Къаравуллыкъ эткен къычырды:
– Раббим! Эр кунъ къаравуллыкъ эттим,
эр гедже еримден айырылмадым.

⁹ Мына, адамлар, чифт-чифт ат устюндеки
атлылар келе!

Сонъ сесини чыкъарып, бойле деди:
– Йыкъылды, Вавилон йыкъылды!
Бутюн аллаларынынъ путлары ерге урулып къырылдылар.

¹⁰ Эй, халкъым! Арман еринде урулып темизленген богъдай
кибисинъ!
Ордуларнынъ РАББИсинден, Израильнинъ Алласындан
не эшиткен олсам, сизге хабер эттим.

Эдом акъкъында пейгъамберлик

¹¹ Дума акъкъында пейгъамберлик.

Сеир тарафтан манъа къычыралар:
– Эй, къаравул! Гедже даа чокъ сюреджекми?
Эй, къаравул! Гедже тез битеджекми?

¹² Мен къаравуллыкъ этип:
– Саба якъын, амма гедже даа битмеди.
Даа сорайджакъ олсанъыз, келип соранъыз, –
деп джевап бердим.

Араплар акъкъында

¹³ Арабистан акъкъында пейгъамберлик.

Эй, Дедан керванлары!

Арабистан орманында геджеленъиз!

¹⁴ Эй, Тема топрагъында яшагъанлар!

Сувсагъанларгъа сув беринъиз,
къачкъанларны отъмекнен къаршыланъыз.

¹⁵ Олар къылычтан, ялын къылычтан,

тартылгъан яйдан, дженкнинъ дешетинден къачалар.

¹⁶ Рабби манъа бойле деди:

– Даа бир, ыргъатлыкъ йылына тень кельген, йылдан сонъра Кедарнынъ бутюн шурети гъайып оладжакъ. ¹⁷Кедарнынъ сагъ къалгъан аскерлери, джесюр окъчулары пек аз оладжакъ.

РАББИ, Исраильнинъ Алласы, бойле хабер этти.

Ерусалим акъкъында пейгъамберлик

22 ¹ Руя вадийи акъкъында пейгъамберлик.

Сизге не олды? Неден эпинъиз дамгъа чыкътынъыз?

² Шеэр шаматагъа толу, онынъ ичинде шенъленип къычыралар.

Адамларынъыз ольдюрильди, лякин къылычтан дегиль,
ольди, амма дженкте дегиль.

³ Эписи ёлбашчыларынъыз бирликте къачтылар,

амма оларны тутып багъладылар,
окъчулар бир окъ биле атмадылар.

Не къадар узакъ къачып кетмесенъиз де,
эпинъизни тапып багъладылар.

⁴ Онынъ ичюн айттым:

«Быракъынъыз мени, адджы-адджы агълайым,
манъа юрек бермеге ашыкъманъыз,
халкъым гъайып олды да!»

⁵ Раббининъ куню, Ордулар РАББИсининъ куню кельди;

Рую вадийнде шашмалайлар,
къыйналалар ве теляшланалар;
диварлар йыкъылалар,
дагъларда къычыралар.

⁶ Элам аскерлери окълукъларыны ала;

дженк арабалары устюндеки аскерлер ве атлылар дженкке азыр;
Кир аскерлери къалкъанларыны ачалар.

- 7 Энь яхшы вадийлеринъиз дженк арабаларына толу,
атлылар шеэр къапулары къаршысына тизиле.
- 8 Ехуданынъ къорчалавы ёкъ олды.
О куню сиз Орман Эвиндеки сияларгъа айланасыз.
- 9 Сизлер Давут Шеэрининъ диварында
чокъ тешик олгъаныны коресиз,
ашагъы хавузда сув топлайсыз.
- 10 Ерусалимдеки эвлерни саясыз,
диварларны къавийлештирмек ичюн, эвлерни йыкъасыз.
- 11 Эки дивар арасында,
эски хавузнынъ сувларыны топламакъ ичюн,
янъы хавуз япасыз.
Амма буны эвель-эзельден тайинлеп япкъан Аллагъа
къулакъ асмайсынъыз, Онъа бакъмайсынъыз.
- 12 Шунынъ ичюн о куню Ордуларнынъ РАББИ-ТААЛЯсы
сизни агъламагъа, айтынмагъа,
сачларынъызны кесмеге,
чувал токъумаларына кийинмеге чагъыра.
- 13 Лякин орталыкъта шенълик ве къуванч,
туварларны, къой-эчкилерни соясыз,
эт ашайсыз, шарап ичесиз;
«Айдынъыз, ашап-ичейик! Ярын оледжекмиз де!» – дейсиз.
- 14 Ордуларнынъ РАББИси къулакъларыма:
– Омюрбилля бу къабаатынъыз багъышланмайджакъ, –
бойле сёзлерни къойды.
Ордуларнынъ РАББИ-ТААЛЯсы бойле деди.

Шевнанынъ тенбиеленмеси

- 15 Ордуларнынъ РАББИ-ТААЛЯсы бойле деди:
– Къана, анавы сарай башлыгъына Шевнагъа бар ве айт:
- 16 Мында сенинъ не акъларынъ бар?
Сой-сопларынъдан мында ким бар?
Озюнъе мында дюрбе япмагъа не акъкъынъ бар?
О озюне юксекте дюрбе япты,
къая ичинде мескен азырлады.
- 17 Бакъ, адам! РАББИ сени яхшы тутып,
мытлакъа узакъ атаджакъ,
- 18 яхшы этип, бир томалакъкъа топлап,
сени кениш бир топракъкъа фырлатаджакъ.
Анда сен оледжексинъ,
аджайип дженк арабаларынъ да анда оладжакъ.

Эфендинънинъ эвинде масхаралыкъсынъ!

¹⁹ Сени еринъден итеп ташлайджагъым,
вазифенъден бошатаджагъым.

²⁰ О куню Хилкиянынъ огълуны, къулум Эльякимни чагъыраджагъым.
²¹ Онъа сенинъ урбанъны кийдирип, къушагъынънен белини багълай-
джагъым ве онынъ къолуна акимьетинъни береджегим. О, Ерусалим-
де яшагъанларгъа, Ехуданынъ халкъына баба киби оладжакъ. ²² Да-
вутнынъ эвинде онъа буюк укюм береджегим. О насыл айтса, ойле де
оладжакъ. Анахтары олгъан адам киби: ачса, кимсе къапатып оламаз,
къапатса, кимсе ачып оламаз. ²³ Мен ойле япарым ки, о, диваргъа къа-
къылгъан мых киби, къатты тураджагъ, бабасынынъ союна шурет ве
шереп кетиреджек. ²⁴ Бабанынъ бутюн сою, балалары ве торунлары
онынъ шуретинен файдаланаджагъ, эписи онъа багълы оладжакъ. Бу-
юк ве уфакъ савутлар, чешит тюрлю гугюмлер мых устюнде асылгъан
дайын, сой-сопларынынъ шурети онъа асыладжакъ.

²⁵ Амма сонъ, – дей Ордуларнынъ РАББИси, – къатты ерде пекинген
мыш, еринден къыбырдап, чыкъаджакъ ве тюшеджек, онъа асылгъан
юк де гъайып оладжакъ.

РАББИ бойле дей.

Тир, Сидон ве Таршиш акъкъында пейгъамберлик

23 ¹ Тир шеэри акъкъында пейгъамберлик.

Таршиш гемилери, окюр-окюр агъланъыз!

Тир шеэри йыкъылды,
не эвлери бар, не лиманы!

Киттим топрагъында оларгъа Тир ёкъ олгъаны акъкъында хабер
кельди.

² Эй, ялы боюнда яшагъанлар, сусунъыз!

Денъизде юрген Сидон базиргянлары сизлерни бай эттилер.

³ Буюк сувлардан Шихорнынъ ашлыгъыны,

Нил деръясынынъ берекетини мында кетире эдилер,
халкълар мында алыш-вериш эте эди.

⁴ Эй, Сидон шеэри, утан!

Денъиз ве денъиз къалеси бойле дей:

«Догъув агърыларнен чекишмедим,
балаларны тапмадым,
огъланларны тербиелемедим,
къызларны беслемедим!»

⁵ Тир акъкъындаки хабер

мысырлыларгъа барып чыкъкъанда,

олар къркюдан кълтырайджакълар.

- ⁶ Таршишке ёл алынъыз,
эй, ялы боюнда яшагъанлар!
Окюр-окюр агъланъыз.
- ⁷ Эвель-эзельден тургъан,
шенъленген шеэринъиз бумы?
Адамлары узакъ мемлекетлерде
яшамагъа кеткен шеэринъиз бумы?*
- ⁸ Бу шеэрде падишаларны падишалыкъкъа отурта эдилер,
мында алыш-веришчилер башлыкъ эткенлер,
базиргянларны дюнъяджа урьмет эте эдилер.
Тир шеэрининъ башына бу кърарарны ким чыкъраргъан?
- ⁹ Эр бир шуретли адамнынъ къропайлыгъыны масхара этмек,
бутюн ер юзю урьмет эткен адамларны ашаламакъ ичюн,
бу кърарарны Ордуларнынъ РАББИси чыкърарды.

- ¹⁰ Эй, Таршиш кызы, озь топракъларынъда,
Нил дерьясы киби, басып кеч,
сени кимсе тутып оламайджакъ*.
- ¹¹ РАББИ къролуны денъизге къраршы узатты,
падишалыкъларны сарсытты,
РАББИ Ханаан къралелерини йыкъмагъа буюрды.
- ¹² – Энди шенъленмейджексинъ,
масхаралыгъы чыкъкъан Сидон кызы!
Тур, кет Киттимге, анда да раатлыкъ корьмейджексинъ, – деди.
- ¹³ Мына кърасдийлилернинъ топрагъы.
Бу халкъ ёкъ энди.
Ашшур бу топракъны кийик айванларгъа берди:
уджюм кърулелерини кърурдылар,
сарайларыны кърырдылар,
йыкъыкъ ерлерни къралдырдылар.
- ¹⁴ Эй, Таршиш гемилери! Окюр-окюр агъланъыз!
Къраленъиз харап олды.

¹⁵ Бундан сонъ Тирни етмиш йылгъа, бир падишанынъ омюри узунлыгъына унутаджакълар. Етмиш йыл кечкен сонъ, тюркюдеки ороспунен не олгъан олса, Тирнен де оладжакъ:

* 23.7 Я да «Энди сизлер узакъ мемлекетте гърбетликке огърайджакъсынъыз».

* 23.10 Я да «Таршиш гемилери! Эвге кърайтынъыз! Энди лиманынъыз ёкъ!»

16 – Сантыр алып, шеэр бою долан,
эй, унутылгъан ороспу!
Сени хатырласынлар деп, яхшы чалып,
чокъ тюркюлер йырла.

17Етмиш йыл кечкен сонъ РАББИ кене Тирнинъ къасеветини чеке-
джек. Кярларыны алмакъ ичюн, шеэр кене бутюн дюньядаки эписи па-
дишалыкъларынен ороспуладжакъ. 18Лякин алыш-вериштен олгъан
кяр айырылып, РАББИге багъышладжакъ. Оны сакъламайджакъ, ан-
барларгъа къоймайджакълар. Алыш-веришлеринден олгъан кяр РАБ-
БИнинъ юзю огюнде яшагъанларгъа кетеджек; олар тойгъандже ашай-
джакъ, яхшы урба кийип юреджеклер.

Бутюн ер юзю ичюн джеза

24 1Иште, РАББИ ер юзюни хараплайджакъ ве бош этеджек,
ер юзюнинъ корюнишини денъиштиреджек,
устюнде яшагъанларны дагъытаджакъ.

2 Эм халкъкъа, эм руханийлерге,
эм къулгъа, эм эфендисине,
эм хызметчи къызына, эм онынъ саибесине,
эм сатын алгъангъа, эм саткъангъа,
эм борджкъа алгъангъа, эм борджкъа бергенге,
параны фаизге эм алгъангъа, эм бергенге
бир беля келеджек.

3 Ер юзю бутюнлей харап оладжакъ,
бутюнлей чайпаланаджакъ.
Буны РАББИ дей.

4 Ер юзю къуруп сола,
дюнья харап ола,
ер юзюндеки кучълю адамлар такъаттан кесиле.

5 Ер юзюнде яшагъан адамлар оны арамлады,
Къанунны таптадылар,
низамнамени денъиштирдилер,
эбедий Васиетни боздылар.

6 Онынъ ичюн къаргъыш ер юзюни ашай,
устюнде яшагъанлар джезаларыны чекелер.
Онынъ ичюн ер юзюнде яшагъанлар яналар,
пек аз адам къалды.

7 Тазе шарап агълай,
юзюм пытагъы хасталана.
Джан-юректен къувангъан эр кес
агъыр кокиос кечирелер.

- ⁸ Даре иле олгъан шенълик токътады,
къувангъанларнынъ сеслери кесильди,
сантырнынъ сеси сусты.
- ⁹ Тюркю йырламай, шарап ичмейлер энди,
ичкининъ леззети ичкенлер ичюн аджджыдыр.
- ¹⁰ Бошاپ къалгъан шеэр йыкъылды,
кимсе кирмесин деп, эписи эвлери къапалы.
- ¹¹ Шарап артындан сокъакъларда агълайлар,
къуванчнынъ эсери биле къалмады,
шенълик топракъны ташлап кетти.
- ¹² Шеэр къоркъунчлы ерге чевирильди,
къапулары чиль-парча олды.
- ¹³ Зейтюнлерни къакъкъанда,
юзюм салкъымларыны джыйгъанда,
берекет джыйылувындан сонъра насыл олса,
топракъ ортасында, халкълар арасында да ойле оладжакъ.
- ¹⁴ Сагъ къалгъанлар сеслерини юксельтеджек,
РАББИнинъ буюклиги акъкъында къуванчнен къычыраджакъ,
кунъбатышта сес котерип, Раббини шуретлейджеклер!
- ¹⁵ Онынъ ичюн, кунъдогъушта яшагъанлар!
РАББИни макътанъыз!
Денъиз адаларында яшагъанлар!
РАББИнинъ, Исраиль Алласынынъ Адыны шуретленъиз!
- ¹⁶ Дюнъянынъ четинден тюркюни эшитемиз:
«Догъру Олгъангъа шан-шурет!»
Амма мен:
«Ах, башыма беля, башыма беля!
Вай-вай-вай!
Имансызлар имансыз ишлер япалар!
Имансызлыкъ эткенлер имансыз ишлер этелер!» – дедим.
- ¹⁷ Эй, ер юзюнде яшагъанлар!
Дешет, чукъур ве къапкъан сизни беклей!
- ¹⁸ О вакъыт кок къапулары ачыладжакъ;
ер юзюнинъ темеллери сарсыладжакъ.
Дешет къычырувындан къачкъанлар чукъургъа тюшеджек;
чукъурдан чыкъкъанлар къапкъангъа тюшеджек.
- ¹⁹ Ер юзю чатлап ярыла,
саллана-саллана сарсыла,
шалтырай-шалтырай къакъына.
- ²⁰ Ер юзю, сархош киби, тентир-ментирдир,
чалаш киби саллана.

Онынъ къабаатлары пек агъыр,
олярнынъ тубюнде йыкъыладжакъ,
бир даа турамайджакъ.

²¹ О куню РАББИ юкъарыда кок ордусыны джезалайджакъ,
ер юзюнде ер падишаларыны джезалайджакъ.

²² Оларнынъ эписи эсир этиледжек,
чукъургъа ташланаджакъ,
зиндангъа къапатыладжакълар,
чокъ вакъыт кечкен сонъ джезаланаджакълар.

²³ Ай арланаджакъ, кунеш утанаджакъ.
Ордуларнынъ РАББИси
Сион дагъында ве Ерусалимде падишалыкъ этеджек,
акъсакъаллар Онынъ шуретини кореджек.

Раббиге шукюр

- 25** ¹ Я РАББИ! Сен Меним Алламсынъ,
Сени юксельтип, Адынъны макътарым.
Сен аджайип ишни яптынъ,
эвель-эзельден ниет эткенинъни толусынен беджердинъ.
- ² Сен шеэрлерни таш обасына чевирдинъ,
къавийлештирильген къалелерни йыкътынъ.
Ябанджыларнынъ сарайлары шеэрден ёкъ олды;
бир даа омюрбилля гъайрыдан къурулмайджакъ.
- ³ Шунынъ ичюн кучълю халкълар Сени шуретлейджек,
къоркъунчлы миллетлернинъ шеэрлери Сенден къоркъадажакъ.
- ⁴ Сен фукъарелерни сакълайсынъ,
сыкъынты вакътында гъариплерни къорчалайсынъ,
боранда сакъланув ерни бересинъ,
сыджакъта салкъын ёллайсынъ.
Залымларнынъ гъазабы – сувукъ авада боран киби,
- ⁵ сувсуз ерде адджы сыджакъ кибидир.
Ябанджыларнынъ шаматасыны ятыштырдынъ,
адджы сыджакъны булут кольгесинен къапаткъаны киби,
зулум эткенлернинъ къуванчыны ёкъ эттинъ.
- ⁶ Ордуларнынъ РАББИси бу дагъда
бутюн халкълар ичюн семиз ашларнен,
темиз шарапнен, энъ гузель этнен,
буллюр киби темиз шарапнен софра донатаджакъ.
- ⁷ Бу дагъда эписи халкъларны орыткен орытюни ёкъ этеджек,
эписи миллетлерни къаплагъан орымени гъайып этеджек:
- ⁸ олюм эбедиен енъиледжек,

РАББИ-ТААЛЯ бутюн юзьлерден козьяшларны силеджек,
ер юзюнде Онынъ халкъыны бир вакъыт
яманламайджакълар ве масхара этмейджеклер.
РАББИ бойле дей.

- ⁹ О куню бойле дейджеклер:
– Мына, бу – бизим Алламыз!
Онъа ишандыкъ, ве О бизни къуртарды!
Бу – РАББИдир! Биз Онъа ишандыкъ!
О бизни къуртарды! Къуванып, шенъленейик!

Моавнынъ джезасы акъкъында

- ¹⁰ РАББИнинъ къолу бу дагъда къаладжакъ.
Моав исе, тобан кубре чукъурында тапталгъаны дайын,
озь еринде тапталаджакъ.
¹¹ Ялдагъан адам къолларыны саллагъаны киби,
Моав къолларыны саллайджакъ,
амма къол айнеджилигине бакъмадан,
РАББИ онынъ къопайлыгъыны ашалайджакъ.
¹² Къавийлештирильген ерлеринъни,
юксек диварларынъны йыкъаджакъ,
авдарып, ерге урып, тозгъа чевиреджек.

Рабби – Израильнинъ Къуртарыджысыдыр

26 ¹⁰ О куню Ехуда топрагъында бу тюркюни йырлайджакълар:

- Бизим шеэримиз къавий!
Рабби бизни, дивар ве къале киби, къорчалай.
² Къапуларынъызны ачынъыз:
инсафлы миллет, ишанчлы халкъ кирсин.
³ Санъа бутюнлей ишангъангъа тынчыкъ-аманлыкъ бересинъ,
иманлары сарсылмаз олгъанны сакълайсынъ,
чюнки о, Санъа ишана.
⁴ Эбедиен РАББИге ишанынъыз,
РАББИ-Таала – эбедий Къаядыр.
⁵ Юкъарыда яшагъанларны,
юксекликте тургъан шеэрни авдарды,
ерге урды, тозгъа ташлады.
⁶ Гъариплер шеэрни аякъларнен таптайлар,
фукъарелер анда юрелер.
⁷ Инсафлы адамнынъ ёлу догъру.
Сен инсафлы адамнынъ ёлуны догъурлайсынъ!

- 8 Я РАББИ! Къарарларынъ ёлунда кетип,
Санъа ишанамыз!
Адынъны чагъырмагъа, Сени тюшюнмеге –
джанларымызнынъ истегиدير!
- 9 Санъа геджесинен джаным ынтыла,
Сени ичимдеки рухум кыдыра!
Ер юзюнде къарарларынъ олгъанда,
дюньяда яшагъанлар догърулыкъкъа огренир.
- 10 Яман адам багъышланса да,
догърулыкъкъа огренмез.
Догърулыкъ топрагъында да яманлыкъ япар,
РАББИнинъ буюклигини танымаз.
- 11 Я РАББИ! Сен къолунъны юкъары котердинъ,
амма олар коръмейлер.
Сен халкъынъны севгенинъни корип, утанаджакълар,
атешинъ душманларынъны ашап битиреджек.
- 12 Я РАББИ! Сен бизге тынчлыкъ-аманлыкъ бересинъ,
бутюн ишлеримизни онъундан кетиресинъ!
- 13 Я РАББИ-Тааламыз!
Сенден гъайры башкъа падишалар бизге башлыкъ этти,
амма ялынъыз Санъа, Сенинъ Адынъа ибадет этемиз.
- 14 Ольгенлер бир даа яшамаз,
олюлернинъ рухлары* турмаз.
Сен оларны джезаладынъ,
йыкъып, ёкъ эттинъ,
эсерлерини силип ташладынъ.
- 15 Сен миллетни чокълаштырдынъ, я РАББИ,
миллетни чокълаштырдынъ.
Озюнъни шерёфлединъ,
мемлекетнинъ четлерини кенълештирдинъ.
- 16 Я РАББИ! Сени сыкъынты вакътында кыдырдылар,
башларына джеза тюшкенде,
Санъа явашчыкътан ялвардылар.
- 17 Юкю къадын догъып башлагъанда,
агърылардан насыл чекишип, яйгъара,
бизлер де Сенинъ огюнъде ойле эдик, я РАББИМ!
- 18 Юкю эдик, чекиштик, лякин тек елни догъурдыкъ.
Мемлекетни къорчаламадыкъ,
дюньянынъ башкъа халкъларыны енъмедик.

* 26.14 Олюлернинъ рухлары – къ. еуд. «рефалылар» демектир.

¹⁹ Сенинъ олюлеринъ тириледжек,
 ольген беденлер тураджакъ.
 Топракъта яткъанлар, уянынъыз,
 къуванчнен къычырынъыз!
 Чыкъ откъа тюшкени дайын,
 Сенинъ мераметинъ олю рухларнынъ
 мемлекетине энеджек.

²⁰ Кет, халкъым, ички одаларынъа кир,
 артынъдан къапуларынъны къапат!
 Раббининъ гъазабы кечкендже,
 аз вакъыткъа сакъланып отурынъыз.
²¹ Бакъынъыз! Ер юзюнде яшагъанларны,
 акъсыз ишлери ичюн джезаламагъа
 Озь мескенинден РАББИ чыкъа.
 Топракъ тѣкюльген къанны ачып,
 ольдюрильгенлерни энди
 сакъламайджакъ.

Исраильнинъ къуртулышы

- 27** ¹О куню РАББИ агъыр, буюк ве къавий къылычынен
 ливъятанны – къачкъан йыланни ураджакъ,
 ливъятанны – бургъучлангъан йыланни джезалайджакъ,
 денъиз аждерханы ольдюреджек.
² О куню истенильген юзюм багъы акъкъында йырланъыз!
³ – Мен, РАББИ, юзюм багъыны къорчалайым,
 оны кереккенде суварайым,
 анда кимсе кирмесин деп,
 гедже-кунъдюз къаравуллайым.
⁴ Мен гъазаплы дегилим,
 лякин къаршыма тикенлер ве кийик отлар чыкъса,
 оларгъа къаршы дженк этерим,
 бутюнлей якъып ташларым.
⁵ Юзюмлик Манъа ишансын,
 Меннен муаббет яшасын,
 тынчлыкъ-аманлыкъ яшасын.
⁶ Келеджекте Якъуп, терек киби, тамыр атаджакъ,
 Исраиль, филис атып, чечекленеджек,
 бутюн дюнья онынъ махсулларына толаджакъ.
⁷ РАББИ эм исраиллилерни,

- эм оларны ургъан ве ольдюргенлерни де ургъанда ве ольдюргенде,
Исраильге мерамети олмадымы?
Оны ольдюргенлерни ольдюрген киби ольдюрдими?
- ⁸ Исраильни ольчюнөн джезалап,
оларны сюргюн эттинъ.
Куньдогъуш ели уфюргени киби,
оны кучлю нефесинънен котерип аттынъ.
- ⁹ Бунинънен Якъупнынъ къабааты одеме этиледжек,
гунасындан вазгечкенде, ишлери ойле оладжакъ:
къурбан ерлерининъ эписи ташларыны,
киреч киби, тозгъа чевиреджек,
Ашера путуна табынма диреклерини кеседжек,
къокъулы отлар якъыладжакъ ерлерни бозаджакълар.
- ¹⁰ Янына барылмаз шеэр бошاپ къалды,
яшагъан ерлери, сахра киби, адамсыз, бакъымсыз олды.
Анда бузавлар отлап раатланыр,
филислерини ашап битирир.
- ¹¹ Къуруп къалгъан пытакълары къопарылалар,
къадынлар келип, оларны якълалар.
Бу халкъ бир шейни анъламагъаны ичюн,
РАББИ оны аджымайджакъ,
Яратыджы мерамет эйлемейджек.

¹²О куню Фират дерьясындан башлап, Мысыр вадийине баргъандже, арманда богъдайны баскъанлары киби, РАББИ эр кесни урып джезалайджакъ ве сизни, Исраиль огъулларыны, бирер-бирер топлайджакъ. ¹³О куню буюк бору чаладжакъ ве Ашшур топрагъында гъайып олгъанлар ве Мысыр топрагъына сюргюн этильгенлер къайтаджакъ, Ерусалимдеки азиз дагъ устюнде РАББИге ибадет этеджеклер.

Эфраимнинъ такъдири

- 28** ¹Эфраимнинъ сархош огъуллары макътангъан таджгъа беля!
Соляяткъан чечекке,
Эфраимнинъ дюльберлигине ве шуретине беля!
Чечек берекетли вадийининъ башында,
анда яшагъанлар исе шарапнен харапландылар!
- ² Мына Раббининъ сагълам ве кучлю бириси бар.
Бурчакълы ягъмур, йыкъыджы боран,
кучлю сув ташкъыны киби келеджек.
Рабби Озь къолунен буны ерге ёллайджакъ.
- ³ Сархош эфраимлилер макътангъан тадж аякъ асты этиледжек.

- 4 Соляяткъан чечек,
Эфраимнинъ дюльберлиги ве шурети,
берекетли вадийининъ башындаки чечек –
вакътындан эрте пишкен инджир киби олур:
корюнир-корюнмез, аман къопарылып ютуладжакъ.
- 5 О куню сагъ къалгъан халкъына
Ордуларнынъ РАББИси аджайип тадж,
дюльберлик ве шурет оладжакъ.
- 6 Суд эткенлерге О, адалет рухуны береджек,
шеэр къапуларында душманларнен дженклешкенлерге О, юрек
оладжакъ.
- 7 Булар да шараптан тентир-ментир юрелер,
ичкиджиликтен ёлларыны шашырлар,
руханийлернен пейгъамберлер сюрюнелер.
Шарапкъа берилип,
ичкиджиликтен акъылларыны ашадылар,
руяларында янъылалар,
тарифлеринде абыналар.
- 8 Софралары джиренч къускъакъкъа ве бокъкъа толу,
темиз ер къалмады.
- 9 Кимге акъыл огретип оладжакъ?
Кимге Раббининъ хаберини анълатаджакъ?
Ана сютюни якъында эмгенлерге,
янчыкъ кокюстен айырылгъан балаларгъамы?
- 10 Бутюн огреткенлери – сонъсуз къаиделер, къаиделер, огютлер,
огютлер.
Азачыкъ андан, азачыкъ мындан алынгъан огютлер ве къаиделер.
- 11 Рабби бу халкъкъа ябанджы тильде,
анълашылмагъан сёзлернен айтаджакъ.
- 12 Оларгъа:
«Мына – раатлыкъ, ёргъунгъа раатлыкъ беринъиз.
Тескин будыр», – деди,
амма олар динълемеге истемедилер.
- 13 РАББИнинъ сёзлери олар ичюн:
«Сонъсуз къаиделер, къаиделер, огютлер, огютлер.
Азачыкъ андан, азачыкъ мындан алынгъан огютлер ве
къаиделер».
- Онынъ ичюн олар кетеджек, авдарылып йыкъыладжакълар,
яраланаджакълар, къапкъангъа тюшип, тутуладжакълар.

Сионнынъ темель ташы

- 14 Эй, мыскъылджылар, Ерусалимдеки халкъкъа падишалыкъ эткенлер!
РАББИнинъ сёзюни динъленъиз!
- 15 Сизлер: «Олюмнен анълаштыкъ,
олюлернинъ дюнъясынен бирлештик, – дейсинъиз. –
Орталыкъны ёкъ эткен сув ташкъыны кельгенде,
бизге зарар кетирмейджек.
Бизни ялан къорчалай,
алдав тюбюнде сакъланамыз».
- 16 Бунинъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ бойле дей:
– Бакъынъыз! Мен Сионда бир ташны –
сыналгъан, къыйметли, коше башында темельташны къояйым.
Онъа ишангъан адам къоркъмайджакъ.
- 17 Ольчу йипинен ольчеген дайын, адалетнен суд этеджегим,
акъикъатны догърулыкънен ольчейджегим.
Ялан булунгъан ерни бурчакъ урып ёкъ этеджек,
сакълангъан ерлерни сув басаджакъ.
- 18 Олюмнен тизген анълашманъыз дагъыладжакъ,
олюлернинъ дюнъясынен бирлигинъиз де гъайып оладжакъ.
Орталыкъны ёкъ эткен сув ташкъыны кельгенде,
о, сизни таптайджакъ.
- 19 Бу беля кельген сайын,
сизлернинъ башынъызгъа тюшеджек,
эр саба, эр кунъдюз, эр гедже сизге келеджек.
Хаберни анълап, къоркъудан къалтырайджакъсынъыз.
- 20 Аякъларынынъ узатмакъ ичюн,
тёшегинъиз къыскъа оладжакъ,
сарылып ятмакъ ичюн,
ёргъанынынъ тар оладжакъ.
- 21 РАББИ Перацим дагъында олгъаны дайын тураджакъ,
Гивон вадийинде олгъаны киби ачувланаджакъ,
Озюнинъ меракълы, аджайип ишини япаджакъ,
о вакъыттан эвель корюльмеген арекетини этеджек.
- 22 Энди мыскъылджы олманъыз,
ёкъса зынджырларынъыз даа зияде агъыр оладжакъ.
Ордуларнынъ РАББИ-ТААЛЯсындан эшиттим ки,
бутюн ер юзю къырыладжакъ ве гъайып оладжакъ.

Раббининъ икмети

- 23 Къулакъ асып, айткъанларымны динъленъиз,
дикъкъат этип, лафымны динъленъиз.

- 24 Сачмакъ вакъты кельгенде,
сабанджы токътамаздан топрагъыны сюрерми?
Баразна этип, токътамаздан тырнакълармы?
- 25 Ёкъ! Топракънынъ тѣлесини тегизлеген сонъ,
къара зира сачар, кимъѣн сепер,
я да сыра-сыра богъдай, айры ерде арпа,
янына да къызыл богъдай сачар.
- 26 Боиле тертип-низамны онъа Алла тенбиелеп огрете.
- 27 Къара зира кескин алетнен бастырылмаз,
кимъѣннынъ устюнден баскъан копчекни юварлатмазлар.
Зираны да, кимъѣнны да таякънен дѣгерлер.
- 28 Богъдай отъмеги басылыр, амма эзильмез,
онынъ устюнден баскъан копчеклерни атларынен берабер
кечирселер де,
эписи бир эзмезлер.
- 29 Буларнынъ эписи – Ордулар РАББИсининъ эмиридир.
О, энъ аджайип акъыл огретиджидир, акъылы буюктир!

Ерусалимнинъ такъдири

- 29** 1 Вай-вай-вай, Ариэл, Ариэл *! Давут яшагъан шеэр!
Йылдан йылгъа байрамларынъызны япынъыз,
2 амма Мен ойле япарым ки, Ариэлде агъыр заманлар башлар.
Шеэрде окюр-окюр агълап, такъмакълайджакълар.
Меним огюмде шеэр къурбан ери киби оладжакъ.
- 3 Мен сени алкъагъа аладжакъым,
чевре-четинъе уджюм къуллелерини къураджакъым,
уджюм алетлерини къояджакъым.
- 4 Ашаланаджакъсынъ, ер тюбюнден лаф этеджексинъ,
тоз-топракъ ичинде ятып сесленеджексинъ,
сесинъ – олюнинъ сеси киби оладжакъ,
тоз-топракъ тюбюнден фысылдайджакъ.
- 5 Сайысыз душманларынъ – уфакъ тозгъа,
къоркъунчлы ордулар – ель алып кеткен кепекке ошайджакъ.
Бу апансыздан, бир анъде оладжакъ.
- 6 Ордуларнынъ РАББИси сени джезалайджакъ,
санъа къаршы кок гудюрдисини,
ер тепренювини, кучлю шувултыны,
боран ве кучлю ельни,

* 29.1 Ариэл – къ. еуд. бу сѣз «Алланынъ арсланы», я да «къурбан ери» манасыны (29.2) анълата.

- эм де йыкъыджы атешни ёллайджакъ.
- ⁷ Ариэлге къаршы дженк эткенлер,
онъа ве онынъ къалелерине къаршы чыкъкъанлар,
оны сыйкъкъан сайысыз халкълар
гедже корьген тюш дайын оладжакълар.
- ⁸ Тюшюнде аш ашагъаныны корьген ач адам уянгъанында
эп ач ола;
тюшюнде сув ичкенини корьген сувсагъан адам уянгъанында
эп кучьсюз, сувсузлыкътан чекише.
Сион дагъына къаршы дженк эткен
сайысыз халкъларнынъ да алы ойле оладжакъ.
- ⁹ Шашынъыз, къатып къалынъыз!
Кёр олунъыз, козьлеринъиз корьмесин!
Олар сархошлар, амма шараптан дегиль,
тентир-ментир юрелер, амма ичкиджиликтен дегиль.
- ¹⁰ РАББИ сизни къатты юкъугъа далдырды!
Эй, пейгъамберлер! О козьлеринъизни къапатты!
Эй, гизли шейлерни корьгенлер! О башларынъызны орътти!
- ¹¹ Сизлер ичюн эр бир пейгъамберлик
япылгъан китаптаки сёзлер киби олды:
оны китап окъумагъа бильгенге: «Окъу», – деп берелер де,
о: «Окъуп оламайм.
О, печатнен басылгъан да», – деп джевап бере.
- ¹² Сонъ китапны окъумагъа бильмегенге берип:
«Окъу», – дейлер де,
о да: «Мен окъумагъа бильмейим», – деп джеваплана.
- ¹³ Рабби бойле деди:
– Бу халкъ Манъа тек сёзлеринен якъын,
Мени тек тиллеринен урьмет этелер.
Юреклери исе Менден узакъ,
инсанларнынъ буюргъанларыны тутып, Мени саялар, деп
тюшюнелер.
- ¹⁴ Онынъ ичюн Мен бу халкъкъа эвель олмагъан шейлерни япмагъа
девам этедегим;
акъыллы адамларынынъ акъылы гъайып оладжакъ,
анълагъан адамларынынъ анълавы ёкъ оладжакъ.
- ¹⁵ Ниетини РАББИден гизлегенлерге,
онынъ ичюн чукъурда сакълангъанларгъа бея!
Озь ишлерини къаранлыкъта япып:

«Бизни ким кореджек? Ишимизни ким биледжек?» – деп тьюшюнелер.

16 Кереги киби тьюшюнемейсинъиз!

Чельмекчини чамур ерине корьмеге мумкюнми?

Япылгъан шей оны япкъаннынъ акъкъында:

«О мени япмады», – деп олурмы я?

Бардакъ чельмекчи акъкъында:

«О, бир шей анъламай», – деп олурмы я?

Якъупнынъ муджизели чевирильмеси акъкъында

17Тез вакъытта Ливан орманы багъчагъа чевириледжек,
багъны да орман ерине кореджеклер.

18 О куню сагъырлар китапнынъ сёзлерини эшитеджек,
къаранлыкъта ве зуьметте олгъан кёрлар корип башлайджакъ.

19 Алчакъгонъюллилер РАББИде кене къуванаджакъ,
фукъарелер Исраильнинъ Азизине шенъленеджеклер.

20 Къоркъунчлы залымлар ёкъ оладжакъ,
мыскъылджылар гъайып оладжакъ,
акъсызлыкъ япкъанлар эписи къырыладжакъ.

21 Адамларны лафларынен ёлдан ургъанлар,
шеэр къапуларында акъыкъатны къыдыргъанларгъа къапкъан
къойгъанлар,
адалетни ялан ёлунен ёкъ эткенлер гъайып оладжакълар.

22 Онынъ ичюн Ибраимни сатын алгъан РАББИ
Якъупнынъ эви акъкъында деди ки:

– О заман Якъуп бир даа утанмаз,
бир даа бети ап-акъ кесильмез.

23 О, къолумнынъ яратувы олгъан озь балаларыны кореджек,
балалары Адымны Азиз оларакъ саяджакълар,
Якъупнынъ Алласыны Азиз саяджакълар,
Исраильнинъ Алласындан къоркъаджакълар.

24 О заман рухлары ёлны шашыргъан сойлары анълайджакълар,
динълеменгерлер динълемеге огренеджеклер.

Инат халкъкъа беля

30 1– Инат огъуларнынъ башларына беля! – дей РАББИ. –
Олар Менден сорамайып, ниетлерини беджерелер,
Менден рухланмайып, башкъаларнен бирлешелер,
гунагъа гуна къошалар.

2 Менден сорамайып, Мысыргъа кетелер,
фыравундан ярдым сорайлар,
Мысырнынъ къолу астында сакъланмагъа истейлер.

- 3 Амма фыравуннынъ кучю сизлерге тек айып кетиреджек,
Мысырнынъ сакъланув ери де масхаралыгъынъыз оладжакъ.
- 4 Ерусалимнинъ башлыкълары энди Цоанда,
эльчилери Ханес шеэрини барып етилер.
- 5 Олар эписи утанаджакълар;
бу халкъ оларгъа ярдым этип олмаз.
Халкътан не ярдым, не файда оладжакъ,
тек утанч ве масхаралыкъ.
- 6 Негев ерининъ айванлары акъкъында пейгъамберлик.
Эльчилер кетип,
арсланлар, йыланлар ве аждерхалар яшагъан топракътан,
зулум чеккен ве сыйкынты корьген ерлерден кечелер,
эшеклерининъ аркъаларына байлыкъларыны,
девелерининъ орькечлерине хазинелерини юклеп,
озьлерине ич бир файда кетирмейджек халкъкъа алып кетелер.
- 7 Мысырлылар ич бир ярдым этмез,
шунунъ ичюн Мен оларгъа: «Чокъ лаф эте, бир шей этмей*», –
айттым.
- 8 Энди барып, бу сёзлерни левагъа сыз,
бурулгъан кыгъыткъа язып къой,
олар келеджек заманларгъа, омюрбилля къалсын!
- 9 Бу халкъ инаттыр, яланджы балалардыр,
РАББИнинъ Къанунына бойсунмагъа истемейлер.
- 10 Не оладжакъларыны эвельден бильгенлерге:
«Не оладжакъларыны эвельден бильмеге вазгечинъиз», – дейлер,
пейгъамберлерге:
«Бизге догърусыны айтманъыз,
юрегимизге хош кельген шейни айтынъыз!
- 11 Ёлдан чекилинъиз, туткъан ёлунъыздан урулынъыз,
Исраильнинъ Азизини козюмизнинъ огюнден джоюнъыз», –
дейлер.
- 12 Шунунъ ичюн Исраильнинъ Азизи бойле дей:
– Сёзюмни ред эткенинъиз ичюн,
ялан ве алдагъа таянып, ишангъанынъыз ичюн,
- 13 бу гуна сизлер ичюн диварда пейда олгъан чатлакъ киби,
авдарыладжакъ олгъан юксек дивар киби оладжакъ:
бир кунь апансыздан, бир анъде о, йыкъыладжакъ.

* 30.7 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «кибирли Рахав киби, отуралар» демектир. «Рахав» сёзюнинъ манасы – кибир, къопайлыкъ.

- ¹⁴ Чѣльмекчи бардакъны аджымаздан къыргъаны киби,
о, бутюнлей парчаланаджакъ.
Оджакътан атеш алмакъ
я да хавуздан сув чыкъармакъ ичюн
ярагъан бир парча биле къалмайджакъ.
- ¹⁵ РАББИ-ТААЛЯ, Израильнинъ Азизи бойле деди:
– Эгер сиз къайтсанъыз ве тынч олсанъыз,
джанларынъызны къуртарырсынъыз;
раат олып, Раббиге ишансанъыз, кучлю олурсынъыз.
Амма сизлер истемединъиз:
¹⁶ – Ёкъ, ат устюнде къачаджакъмыз, – дединъиз.
Онынъ ичюн къачаджакъсынъыз.
– Тез атлар устюне минип къачаджакъмыз, – дединъиз.
Онынъ ичюн сизлерни къувалагъанлар да тез оладжакъ.
- ¹⁷ Бир адам сизни къоркъутса, бинъ адам къачаджакъ,
беш адам къоркъутса, эпинъиз къачаджакъсынъыз.
Сагъ къалгъанларынъыз исе дагъ устюндеки байракъ
сапы киби,
байыр устюндеки байракъ киби оладжакъсынъыз.
- ¹⁸ Онынъ ичюн РАББИ сизлерге мерамет эйлемеге истеп, беклей,
турып, сизлерни аджыйджакъ.
РАББИ – адалетли суд эткен Алладыр,
Онъа ишангъан эр кес бахтлыдыр.

Алла Озь халкъыны багъышлай

¹⁹Эй, Сионда ве Ерусалимде яшагъан халкъ! Сен чокъ агъламайджакъ-сынъ: ярдымгъа чагъырувларынъызны эшитип, РАББИ санъа мытлакъа мерамет эйлейджек. Сизни эшиткенде, джевап береджек. ²⁰Сыкъынты вакътында Рабби сизге отъмек береджек, ве белягъа огърагъанынъызда, сизни ичиреджек*. Оджанъыз башкъа сакъланмайджакъ, Оны козьлеринъизнен кореджексинъиз. ²¹О заман сизлер онгъа я да солгъа урулгъанынъызда, артынъыздан, къулакъларынъызгъа: «Мына ёлдыр, бу ёлдан кетинъиз», – дегенлерини эшитеджексинъиз. ²²Сонъ кумюшнен къаплангъан путларынъызны, алтыннен къаплангъан путларынъызны арам деп саяджакъсынъыз, пис шей киби, котерип атаджакъсынъыз, «Кет мындан», – айтаджакъсынъыз.

²³Тарланъызда сачкъан урлукъларгъа Рабби ягъмур ягъдыраджакъ; топракъ береджек махсуллар бол ве берекетли оладжакъ. О куню айванларынъ кениш отлакъларда отлап юреджеклер. ²⁴Тарланы ишленген огюзлеринъиз ве эшеклеринъиз энъ яхшы, курекнен ве сенекнен

* **30.20** Я да «Чокъ хорлангъан ве сыкъылгъан олсанъыз да».

темизленген, тузлу ем ашайджакълар. ²⁵Къуллелер тюшкен куню, буюк енвилюв куню, эр юксек дагъда ве эр байырда чокъракълар ве сув акъымлары акъаджакъ. ²⁶Ай, кунеш киби, ярыкъ береджек, кунеш исе еди къат кучлю, еди куннинъ ярыгъы киби, нур сачаджакъ. О куню РАББИ халкъынынъ яраларыны сараджакъ, агъыр яраланувларыны тедавийлейджек.

Исраиль душманларынынъ джезасы акъкъында

- ²⁷ Бакъынъыз, РАББИНинъ Ады узакътан келе,
гъазабы къайнай, атешине чыдамагъа чареси ёкъ,
агъзы ачув толу, тили – якъыджы атеш кибидир.
- ²⁸ Нефеси – адамнынъ богъазына къадар котерильген сув
ташкъыны киби,
электен унны кечирген киби, О, халкъларны сынап
джезалайджакъ;
халкъларнынъ агъызларына
ёлны адаштырыджы агъызлыкъны такъаджакъ.
- ²⁹ Азиз байрам геджесинде дайын, йырлайджакъсынъыз,
РАББИНинъ дагъына, Исраильнинъ Къаясына
къавал чалып кеткен киби, юректен къуванаджакъсынъыз.
- ³⁰ РАББИ шуретли сесинен гудюрдейджек,
буюк ачувнен къолуны котерип, къудретини косътереджек,
йыкъыджы атешни, дешетли боранны, ягъмурны
ве ташлы бурчакъны ёллайджакъ.
- ³¹ РАББИНинъ сесинден Ашшур къалтырайджакъ,
таякънен уруладжакъ.
- ³² РАББИ оны джезалап, таякънен ургъанда,
даре ве сантырны чаладжакъ,
эр шейни ёкъ этип, онъа къаршы дженк этеджек.
- ³³ Къурбан атешни * чокътан азырланды,
падишаны терен чукъурдаки буюк атеш беклей.
Атешинде одуны пек чокъ.
РАББИНинъ уфюрмеси, янгъан кукюрт киби, оны
туташтыраджакъ.

Алла Ерусалимни къорчалай

- 31** ¹Вай-вай-вай! Мысырдан ярдым сорап кеткенлернинъ башына
бея!
Атларгъа таяналар,
дженк арабаларынынъ чокълугъына

* 30.33 Къ. еуд. «Тофет», Ерусалимнинъ янында ерлешкен, халкъларнынъ чешит тюрлю аллаларына табынмакъ ичюн ер, мында балаларны атешке атып, къурбан чала эдилер.

- ве аскерлерининъ буюк кучюне ишаналар,
Исраильнинъ Азизине исе къулакъ асмайлар,
РАББИни къыдырмайлар.
- ² Амма О да акъыллыдыр, беляны ёллайджакъ,
сёзюнден къайтмайджакъ,
яман адамларнынъ союна
ве акъсызлыкъ япкъанларнынъ ярдымджыларына
къаршы чыкъаджакъ.
- ³ Мысырлылар – Алла дегиль, адамдыр,
атлары да – рух дегиль, эт ве кемиктир.
РАББИ къолуны узатыр, ве ярдым эткенлер абыныр,
къорчалангъанлар да йыкъылыр,
эписи гъайып олур.
- ⁴ РАББИ манъа бойле деди:
– Окюрген арслан, авнынъ устюнде багъыргъан яш арслан,
чобанларнынъ чокълугъы онъа къычырса да,
оларнынъ къычырувындан къалтырамаз,
шаматасындан къоркъмаз.
Ойле де Ордуларнынъ РАББИси,
Сион дагъына, юксек байыргъа тюшип, дженк этеджек.
- ⁵ Ювасы устюнде учкъан къуш киби,
Ордуларнынъ РАББИси Ерусалимни къорчалайджакъ,
къоруйджакъ,
аджыйджакъ ве къуртараджакъ.
- ⁶ Эй, Исраиль огъулары!
о къадар инатлыкънен юзюнгъизни чевирген РАББИнгъизге
къайтынъыз!
- ⁷ О куню сиз эпинъиз кумюш ве алтын бош путларынъызны
котерип атаджакъсынъыз.
Къолларынъызнен япылгъан путлар сизни ёлдан урдылар.
- ⁸ – Ашшурлылар адамнынъ олмагъан къылычындан
йыкъыладжакъ,
адамнынъ олмагъан къылычы оларны ольдюреджек.
Олар къылычтан къачаджакъ,
яш огъланлары къул оладжакъ.
- ⁹ Къоркъудан олар таянгъан аркъа-къая йыкъыладжакъ,
байракъларны корип, башлыкъларынынъ отълери
патлайджакъ, – дей РАББИ.
Онынъ атешини – Сион дагъында,
оджагъы – Ерусалимде яна.

Адалетли Падиша

- 32** ¹ Бакъынъыз, Падиша адалетли падишалыкъ этеджек,
 башлыкълар догърулыкънен суд этеджек.
- ² Эр бири ельге къаршы бир къорув киби,
 борандан сакъланув ери,
 сувсуз топракъта бир чокъракъ,
 къуругъан топракътаки юксек къаянынъ аткъан талдасы
 киби оладжакъ.
- ³ Корьгенлернинъ козьлери къапалмайджакъ,
 эшиткенлернинъ къулакълары динълейджек.
- ⁴ Фикирсизлернинъ акъылы анъламагъа огренеджек,
 тиллери абдал сойлары да айдын лаф этеджек.
- ⁵ Бир даа акъылсызгъа «мырза»,
 алчакъ кишиге де «намуслы адам» айтмайджакълар.
- ⁶ Акъылсыз акъылсызлыкъ айта,
 акъылы-фикри яманлыкъкъа ынтыла,
 имансыз ишлер япа,
 РАББИни яманлай,
 ач адамгъа ашамагъа ёл бермей,
 сувсагъанны сувгъа тоюрмай.
- ⁷ Алчакъ адамнынъ да арекетлери яман,
 къара ишлерни япмагъа ниетлене;
 фукъаре акълы олса да,
 оны яланларнен ёкъ эте.
- ⁸ Намуслы адам исе намуслы шейлер акъкъында тюшюне,
 озъ намуслыгъында эбедий тура.

Ерусалимнинъ апайлары акъкъында

- ⁹ Эй, къасеветсиз къадынлар!
 Турунъыз, сесимни динъленъиз!
 Эй, къайгъысыз къызлар!
 Айткъанларыма къулакъ асынъыз!
- ¹⁰ Бир йылдан азачыкъ зияде кечкен сонъ,
 къоркъудан къалтырайджакъсынъыз, эй,
 къайгъысызлар!
 Юзюм багълары мейва бермез,
 оракъ вакътында джыйыладжакъ берекет олмаз.
- ¹¹ Эй, къасеветсизлер, къалтыранъыз!
 Эй, къайгъысызлар, титренъиз!
 Урбаларынъызны чыкъарынъыз, союнынъыз,
 белинъызге чувал токъумасыны багъланъыз.

- 12 Аджайип тарлаларнынъ, берекетли юзюмликлернинъ
артындан янып,
кедерден кокюслеринъизни урунъыз.
- 13 Халкъымнынъ топрагъында
тикенлер ве кийик отлар оськени акъкъында,
шенъленген шеэрнинъ къувангъан эвлери акъкъында
агъланъыз.
- 14 Падишанынъ сарайы бакъымсыз оладжакъ,
шаматалы шеэрни ташлап кетеджеклер.
Офел байыры ве къаравул къуллеси омюрбилля къобалар
оладжакъ,
кийик эшеклер ве отлагъан айванлар бегенген ерге
чевириледжек.
- 15 Бойле ал чокъкъа сюреджек,
амма сонъундан устюмизге юкъарыдан Рух энеджек,
сахра багъ-багъчагъа чевириледжек,
багъча да орман киби юксек оладжакъ.
- 16 О заман сахрада адалетнен яшайджакълар,
берекетли тарлада догърулыкънен суд этеджеклер.
- 17 Догърулыкъ тынчлыкъ-аманлыкъ кетиреджек,
догърулыкъ эбедиен раатлыкъ ве хавфсызлыкъ береджек.
- 18 Сонъ халкъым аманлыкъ ерлеринде яшайджакъ,
ич бир шейден къоркъмайджакъ, къасеветсиз ве раат оладжакъ.
- 19 Бурчакъ орманларны ураджакъ,
шеэр ернен ексан оладжакъ.
- 20 Сизлер исе бахтлы олурсынъыз:
суву олгъан эр бир ерде урлукъ сачаджакъсынъыз,
туварынъызны ве эшеклеринъизни эр ерде отлатаджакъсынъыз!

Ярдым ичюн дува

33 1 Вай-вай-вай! Сен башкъаларны йыкъып ёкъ эте эдинъ,
сени исе бир кимсе йыкъмады.
Башкъаларны алдата эдинъ,
сени исе бир кимсе алдатмады.
Йыкъып битиргенинъден сонъ, сени де йыкъаджакълар,
алдатып битиргенинъден сонъ, сени де алдатаджакълар.

- 2 Я РАББИ! Бизни аджы! Санъа ишанамыз!
Бизге эр саба-танъда такъат бер,
бизни сыкъынты заманда къуртар!
- 3 Шамата сесинден халкълар къачалар,
аякъкъа тургъанынъда, миллетлер чевре-четке чапалар.

- 4 Тыртырлар киби, адамлар гъаниметни джыялар,
онъа, сарынчкъа дайын, атылалар.
- 5 Юксеклерде отургъан РАББИ юджедир!
О Сионны адалетке ве догърулыккъа толдурадjackъ.
- 6 Сенинъ яшайышынъны къорчалайджакъ,
сени бутюнлей къуртарадjackъ,
акъыл ве бильги береджек.
РАББИден къоркъмакъ – энъ кыйметлидир.
- 7 Бакъынъыз, кучлю адамлар сокъакъларда ярдымгъа чагъыралар,
барышыкъ шартнамесини тизеджек олгъан эльчилер адджы-
адджы агълайлар.
- 8 Ёллар бошاپ къалды, ёлджулар ёкъ олды.
Берген сёзюни бозды, шеэрлерни къырды,
адамларны адам ерине коръмеди.
- 9 Ер юзю зарлана, къуруп къала,
Ливан дагълары солып къалды,
Шарон тегизлиги къуру сахарагъа чевирильди,
Башан ери ве Къармел дагъларынынъ тереклери япракъларыны
тёкти.

Алланынъ джезасы

- 10 РАББИ:
– Энди тураджагъым, юкселеджегим,
не къадар устюн олгъанымны косътереджегим, – дей.
- 11 – Сизлер пиченнен юкюсинъиз, тобан догъурадjackъсынъыз,
нефесинъиз атеш олып, сизни ашап битиреджек.
- 12 Халкълар – янгъан киреч киби оладjackъ,
кесильген тикенлер киби атеште янып битеджеклер.
- 13 Эй, узакътакилер, нелер япаджагъымны эшитинъиз!
Эй, якъындакилер, къудретимни билинъиз!
- 14 Сиондаки гунакярларнынъ отълери патлады,
имансызлар къалтырап башлады:
«Арамыздан эр шейни ашап битирген атешнинъ янында
ким отурып олур?
Арамыздан эбедий алевнинъ янында ким яшап олур?»
- 15 Амма адалетнен яшагъан, догърусыны айткъан,
арам къазанчтан нефретленген,
къолларыны къапардан узакъ туткъан,
къан төкюльгени акъкъында эшитмеге къулакъларыны
тыкъаткъан,

яманлыкъны корьмеге козьлерини къапаткъан адам
 16 юксекликте ерлешеджек,
 янына барылмаз къаяларда сакъланаджакъ,
 керекли ашлары оладжакъ, суву да битмейджек.

Шуретли келеджек

17 Козьлеринъ Падишагъа бутюн гузеллигинен бакъаджакълар,
 узакъ топракъны кореджеклер.

18 Кечмиштеки дешетлеринъизни хатырлап:
 «Халкъымызны сайып чыкъкъан,
 бергилерни терезеге чеккен,
 къуллелеримизни сайгъан къайда?» – дейджексинъиз.

19 Къопай халкъны бир даа корьмейджексинъиз,
 анълашылмагъан, богъукъ тильде лаф эткен,
 абдал лакъырдысы олгъан халкъкъа энди
 бакъмайджакъсынъыз.

20 Байрам топлашувларымызнынъ шеэрини, Сионгъа бакъ!
 Козьлеринъ Ерусалимни, раатлыкъ ерини корьсюнлер.
 О – букленмез бир чадыр!
 Къазыкълары еринден чыкъмайджакъ,
 бир йипи узяльмейджек.

21 Анда аджайип РАББИ бизнен оладжакъ,
 анда дерьялар ве кенъ каналлар ерлешеджек.
 Амма бир курекли къайыкъ, бир буюк геми
 анда кечалмайджакъ.

22 РАББИ – бизим Суд Этиджимиз,
 РАББИ – Къанун Бериджимиз,
 РАББИ – бизим Падишамыз,
 О – бизим Къуртарыджымыз!

23 Гемидеки аркъанларынъ бошады,
 мачтаны тутып оламайлар,
 елькенни котермеге мумкюн дегиль.
 О заман буюк гъанимет пай этиледжек,
 топаллар биле чайпавгъа къошуладжакъ.

24 Анда отургъанларнынъ ич бириси:
 «Мен хастам», – демейджек;
 анда яшагъан халкънынъ гуналары багъышланаджакъ.

Алла Озь душманларыны джезалай

34 1Эй, миллетлер, динълемек ичюн, якъынлашынъыз!
 Эй, халкълар, къулакъ асынъыз!

- Ер юзю ве ер устюнде яшагъан эр шей,
 дюнья ве анда эписи догъгъанлар, динъленгиз!
- ² РАББИ эписи миллетлерге ачувланды,
 оларнынъ бутюн ордуларына гъзапланды.
 Оларны ёкъ этеджек, чокъларыны ольдуреджек.
- ³ Олюлери анда-мында атыладжакъ,
 джесетлеринден сасыкъ даркъаладжакъ,
 дагълары къандан сылакъ оладжакъ.
- ⁴ Бутюн кок ордусы ирип кетеджек,
 коклер, бурулгъан кягъыт киби, сарыладжакъ.
 Юзюм пытагъындан, я да инджир терегинден
 солгъан япракъ тюшкени дайын,
 бутюн ордулары йыкыладжакъ.
- ⁵ – Къылычым кокте тойгъандже ичти,
 энди де Эдомгъа тюшеджек,
 ёкъ этиледжек халкъны джезалайджакъ, – дей РАББИ.
- ⁶ РАББИнинъ къылычы чокъ къан тёкеджек,
 къочкъарларнынъ ве текелернинъ ягъларына ве къанына,
 къочкъарларнынъ ич ягъына тояджакъ.
 Боцра шеэринде РАББИ къурбан чаладжакъ,
 Эдом топрагъында чокъ сояджакъ.
- ⁷ Оларнен берабер кийик бугъалар,
 эм бузавлар, эм кучълю огюзлер союладжакъ.
 Топракъ къанларына тояджакъ,
 ягъларындан семиреджек.
- ⁸ О куню РАББИ джезалай,
 о йылы Сион давасы ичюн халкъларнынъ акъларыны бере.
- ⁹ Эдом озенлери зифтке,
 топрагъы кукюртке чевиреледжек;
 бутюн мемлекети янгъан зифт оладжакъ.
- ¹⁰ Гедже-куньдюз сёнмейджек,
 омюрбилля тютейджек.
 Несильден несильгедже мемлекет бом-бош къаладжакъ,
 адамлар анда эбедиен юрмейджек.
- ¹¹ О топракънынъ сабылары миявкъушнен кирпичлер оладжакъ,
 анда пугъу ве къузгъун яшайджакъ.
 РАББИ Эдомнынъ бойдан-боюна харап этювини тайинлейджек,
 ёкъ этювини чекеджек.
- ¹² Мырзалар: «Энди падишалыкъ ёкъ», – дейджек,
 башлыкъларынынъ эписи гъайып оладжакъ.
- ¹³ Сарайларында тикенли осюмликлер,

къавийлештирильген шеэрлерде къыджыткъан ве кийик отлар оседжек.

О ер шакъалларнынъ яшагъан ери,
девекъшуларнынъ юрту оладжакъ.

14 Кийик айванлар сыртланларнен корюседжек,
анда теке шейтанлары къычырышаджакълар,
Лилит* анда ерлешип, раатланаджакъ.

15 Кийик къушлар* анда юва япып,
йымырта къозлап, балаларыны чыкъараджакълар да,
талдалары тюбюнде оларны топлайджакълар.
Чайлакълар анда ерлешип топланаджакълар.

16 Оларнынъ эписи, бири четте къалмай, анда чифт-чифт пейда оладжакъ.

РАББИнинъ Китабында тапып окъунъыз,
айтылгъан эр шей мытлакъа оладжакъ.

Бу эмир РАББИнинъ агъзындан чыкъты,
Руху да оларны топлайджакъ.

17 Олар ичюн РАББИ джереп чекти,
къолунен мемлекетни ольчеп, оларгъа пай этти.
Олар омюрбилля о топраккъа саиплик этип,
несильден несильгедже анда яшайджакълар.

Шан-шурет падишалыгъы ве азизлик ёлу акъкъында

35 1 Сахра ве къуру чёль къуванаджакъ,
сувсуз топракъ* шенъленип,
гузель чечек киби ачаджакъ.

2 Аджайип чечекленип къуванаджакъ,
къуванчнен къычырып шенъленеджек.
Ливан шурети онынъ оладжакъ,
Къармел дагъларынынъ ве Шарон тегизлигининъ дюльберлиги
онъа бериледжек.

Олар РАББИнинъ шуретини,
Алламызнынъ дюльберлигини кореджеклер.

3 Такъаттан кесильген къолларынъызны къуветлендиринъиз,
къалтырагъан тизлеринъизни къавийлештиринъиз.

4 Къоркъакъларгъа:

– Бир шейден къоркъмайып, къатты олунъыз,
Бакъынъыз, Алланъыз келе! – айтынъыз. –

* 34.14 *Лилит* – гедже хаялети, джинлернинъ бир чешити.

* 34.15 Я да «герек йылань».

* 35.1 Къ. еуд. «Арава».

О джезалайджакъ,
эр кеснинъ къазангъанына коре береджек.
О келеджек ве сизлерни къуртаджакъ.

- ⁵ О заман кёр адамларнынъ козьлери ачыладжакъ,
сагъырларнынъ къулакълары эшитеджек.
- ⁶ О заман топал, сыгъын киби, сычрайджакъ,
тильсизлер йырлап башлайджакъ;
сахрада сувлар фышкъыраджакъ,
къуру чельде чокъракълар акъаджакъ.
- ⁷ Сыджакъ топракъта голь,
сувсагъан топракъта чокъраклар пейда оладжакъ.
Шакъалларнынъ отургъан ерлеринде ешилъ къамыш оседжек.
- ⁸ Анда буюк бир ёл оладжакъ, о ёл «Азиз Ёл» деп адланаджакъ.
Арам адамлар андан юралмайджакъ,
о, тек Алланынъ ёлундан кеткенлер ичюн оладжакъ.
Бу ёлдан кеткен, акъылсыз олса да, ёлуны шашырмайджакъ.
- ⁹ Анда арсланлар олмайджакъ,
йыртыджы айван да о ёлгъа чыкъмайджакъ.
Олар анда тапылмайджакълар.
Анда тек къуртулгъанлар юреджек.
- ¹⁰ РАББИ сатын алгъан адамлар къайтаджакъ,
Сионгъа къуванчнен къычырып келеджек,
къуванч оларнен эбедиен оладжакъ.
Олар къуванч ве шенълик тападжакъ,
гъам ве къасевет исе олардан узакълашаджакъ.

Санхерив Ерусалимни къоркъуза

36¹ Хизкия 14-юнджи йылы падишалыкъ эткенде, Ашшур падишасы Санхерив, Ехуданынъ бутюн къавийлештирильген шеэрлерине къаршы чыкъып, оларны запт этти. ² Ашшур падишасы Лакиш шеэринден Ерусалимге Хизкия падишасына орду башыны буюк ордусынен берабер ёллады. О келип, юкълары хавуздан акъкъан арыкъ янында токътады. О ер токъумаларны ювып къуруткъан тарлагъа баргъан ёлунда эди. ³ Оны къаршыламакъ ичюн, Хилкиянынъ огълу сарай башлыгъы Эльяким, яызджы Шевна ве Асафнынъ огълу тарихчы Ёах чыкътылар.

⁴ Орду башы оларгъа бойле деди:

– Хизкиягъа айтынъыз:

Ашшурнынъ улу падишасы бойле дей:

Сен кимге ишанасынъ? ⁵ Сенинъ айткъан шейлеринъ – бош лаф. Дженк этмек ичюн акъыл танышув ве къувет керек. Сен исе манъа къаршы котерилип, кимге ишанасынъ? ⁶ Сен Мысыргъа, бу сынгъан таякъкъа

ишанасынъ, гъалиба? Мысыргъа ким таянса, о кьоолуны санчып яра-
лай. Мысыр падишасы олгъан фыравун онъа ишангъанларнынъ эпи-
сине ойле япа. ⁷Сен, гъалиба, манъа: «Биз РАББИге, Алламызгъа иша-
намыз», – дерсинъ. Лякин Хизкия шу Алланынъ ибадет тепелерини ве
къурбан ерлерини ёкъ этип, бутюн Ехуда ве Ерусалим халкъына: «Тек
бу къурбан еринде ибадет этингиз», – демедими?

⁸Шимди эфендимнен Ашшур падишасынен анълашсанъ ве мен са-
нъа эки бинъ ат берсем, оларнынъ устюне атлылар тапып олурсынъмы?
⁹Сен эфендимнинъ энъ кичик башлыгъындан юзь чевирме, Мысыргъа
ве онынъ дженк арабалары ве атлыларына ишанма. ¹⁰Бундан да гъай-
ры, мен бу мемлекетни йыкъмагъа Алланынъ эмиринен кельдим. РАБ-
БИ манъа: «Шу мемлекетке бар да, оны ёкъ эт», – деди.

¹¹Эльяким, Шевна ве Ёах орду башына:

– Бизге, къулларынъа арабий тилинде айт, биз арабийдже анълаймыз.
Еудийдже лаф этме, дивардаки адамлар бизни эшителер де, – дедилер.

¹²Орду башы оларгъа джевап къайтарып:

– Эфендим бу сёзлерни тек сизге ве эфендинъизге айт деп, мени йи-
бердими? Ёкъ! Диварларнынъ устюнде отургъан бу халкъкъа да йибер-
ди. Олар сизлернен берабер ачлыкътан озь бокъларыны ашайджакълар,
озь сийдиклерини ичмеге меджбур оладжакълар, – деди.

¹³Сонъ орду башы турып, бар сесинен еудийдже къычырды:

– Ашшурнынъ улу падишасынынъ сёзлерини динъленгиз! ¹⁴Падиша
бойле дей:

Хизкия сизни алдатмасын, о сизни къуртарып оламаз! ¹⁵Хизкия Алла
акъкъында: «РАББИ бизни мытлакъ къуртарып, бу шеэр Ашшур пади-
шасынынъ кьоолуна тюшмез», – деп сизни ишандырмасын. ¹⁶Хизкия-
ны динълеменгиз! Ашшур падишасы бойле дей: Меннен барышынъыз
ве огюме чыкъынъыз. Сонъра эр кес озь юзюми ве озь инджирлерини
ашасын, озь къуюсындан сув ичсин. ¹⁷Сонъ мен келип, сизни тыпкъы
сизинъ топрагъынъыз дайын топраккъа алып кетеджегим. О топракъ –
ашлыкъ ве яш шарап, отъмек ве юзюмликлер топрагъыдыр.

¹⁸Хизкия: «РАББИ бизни къуртарып», – деп, сизлерни алдатмасын.
Миллетлернинъ аллалары озь топракъларыны Ашшур падишасы кьо-
лундан къуртардымы? ¹⁹Хамат ве Арпад шеэрлерининъ аллалары къай-
да? Сефарваим шеэрининъ аллалары къайда? Аллалар Самарие шеэри-
ни менден къуртардылармы? ²⁰Бутюн ерлернинъ аллаларындан къайсы
алла озь мемлекетини менден къуртарды? РАББИ Ерусалимни менден
къуртара билirmi?

²¹Эр кес индемеди, кимсе онъа бир сёз биле джевап бермеди, чюнки
падиша джевап бермеге буюргъан эди. ²²Сонъ Хилкиянынъ огълу са-
рай башлыгъы Эльяким, яызжы Шевна ве Асафнынъ огълу Ёах тарих-
чы урбаларыны йыртып, Хизкиягъа кельдилер, онъа орду башынынъ
сёзлерини айтып бердилер.

Ерусалимнинъ къртулышы акъкъында пейгъамберлик

37 ¹Буларны эшиткен Хизкия устюндеки урбаларыны йыртты, чувал токъумасындан тикильген урбаны кийип, РАББИнинъ Сарайына кетти. ²О, сарай башлыгъы Эльякимни, яызджы Шевнаны ве баш руханийлерни чувал токъумасындан тикильген урбаларда Амоцнынъ огълу Ешая пейгъамберге ёллады. ³Олар келип, бойле дедилер:

– Хизкия шойле дей: «Бу кунь – сыкъынты, джеза ве масхаралыкъ куню. Балаларнынъ догъаджакъ вакъты кельди, амма догъурмагъа кучъ ёкъ. ⁴Бельки РАББИ, сенинъ Алланъ Ашшур падишасы йиберген, Тири Алланы сёгген орду башынынъ сёзлерини эшитир ве айткъан ярамай шейлери ичюн оны джезалар. Сен исе сагъ къалгъанлар ичюн дува окъу».

⁵Хизкиянынъ хызметчилери Ешаягъа кельгенинен, ⁶Ешая оларгъа бойле деди:

– Эфендинъизге айтынъыз: «РАББИ бойле дей: Сен эшиткен шейлерден, Ашшур падишасынынъ хызметчилери Мени сёгип айткъан сёзлеринден къроркъма. ⁷Мына Мен онъа бир рух ёлларым да, о, хаберни эшитип, озъ топрагъына къайтаджакъ. Мен оны анда къылычнен ольдюреджегим».

Санхерив кене Хизкияны къроркъуза

⁸Ашшур падишасынынъ Лакиш шеэринден кеткени акъкъында хаберни алып, орду башы кетти ве Ливна шеэринде къаршы дженклекшен падишагъа кельди. ⁹Падиша, Хуш падишасы олгъан Тирхакъа акъкъында: «Мына, о санъа къаршы дженклекшеме чыкъкъан», – деген сёзлерни эшиткен сонъ, Хизкиягъа эльчилер ёллап, бойле деди:

¹⁰– Ехуда падишасы Хизкиягъа айтынъыз: «Сен ишангъан Алланъ: “Ерусалим шеэри Ашшур падишасынынъ къолуна тюшмез”, – деп, сени алдатмасын. ¹¹Ашшур падишалары бутюн ерлерге нелер эткенлери акъкъында ве оларны бутюнлей ёкъ эткенлери акъкъында эшиттинъ. Сен сагъ къаладжакъсынъмы? ¹²Баба-деделерим ёкъ эткен миллетлерни аллалары къртардымы? Гозан ве Харанны, Рецеф ве Телассардаки Эден огъуларыны къртардылармы? ¹³Хамат шеэри падишасы ве Арпад шеэри падишасы къайда? Лаир, Сефарваим, Хена ве Йвва шеэри падишалары шимди къайда?»

¹⁴Хизкия эльчилернинъ къолларындан мектюпни алып, оны окъуды. Сонъ РАББИнинъ Сарайына кетип, мектюпни РАББИнинъ огюнде ачты. ¹⁵Хизкия РАББИнинъ огюнде дувалар окъуп, бойле деди:

¹⁶– Ордуларнынъ РАББИси, Керувларнынъ устюнде отургъан Израильнинъ Алласы! Бутюн ер падишалыкъларнынъ Алласы – бирден-бир Сенсинъ. Сен ернен коклерни яраттынъ. ¹⁷Я РАББИ, къулакъ ас да, эшит. Козълеринъни ач да, Озюнъ коръ. Санхеривнинъ эписи сёзлерини, Тири Алланы насыл сёггенини эшит! ¹⁸РАББИМ, догърусы шу ки, Ашшур падишалары эписи топракъларны ёкъ эттилер,

¹⁹оларнынъ аллаларыны атеште якътылар. Олар исе аллалар дегиль, олар инсан якъан шейдир: агъач ве таш. Шунунъ ичюн де оларны ёкъ эттилер. ²⁰Шимди исе, РАББИМ, бизим Алламыз, бизни олардан къуртар. Бутюн ернинъ падишалыкълары бильсин ки, бирден-бир РАББИ – Сенсинъ.

Алла Ешяянен джевап бере

²¹ Сонъ Амоцнынъ огълу Ешяя Хизкиягъа бойле хабер ёллады:
– РАББИ, Израильнинъ Алласы бойле дей: «Ашшур падишасына Сан-херивге къаршы дуваларынъны эшиттим». ²²Мына онынъ акъкъында РАББИнинъ сёзлери:

Сион къызы сенден нефретленир, устюнден кулер. Ерусалим къызы артынъдан башыны саллар. ²³Кимни сёгдинъ, кимни ашаладынъ? Кимге сес котерип, юкъарыдан бакътынъ? Израильнинъ Азизине! ²⁴Къулларынънен Раббини ашаладынъ ве: «Чокътан-чокъ арабаларымнен дагъларнынъ тёпесине, Ливаннынъ къаяларына чыкътым, юксек кедр тереклерини кестим, энъ яхшы кипарислерини кестим. Онынъ энъ юксек тёпелерине кельдим, багъынынъ гурь ерине кирдим. ²⁵Къую къазып, сувны ичтим, бутюн Мысыр озенлерини табанларымнен къуруттым», – дединъ.

²⁶Бутюн буларны Мен чокътан якъаным акъкъында эшитмединъми сен? Къадимий заманларда буны Мен яздым. Шимди исе къавий-лештирильген шеэрлерни сенинъ къолларынънен ёкъ эттим. ²⁷Шеэрде яшагъанлар кучьсюзленди, къалтырай ве утаналар. Олар тарладаки от киби, назик ешиллик киби, дамлардаки от ве баш багъламай янгъан ашлыкъ кибилер.

²⁸Сен отурасынъмы, кирип-чыкъасынъмы – Мен эписини билем. Сенинъ Манъа къаршы олгъан ачувынъны да билем. ²⁹Сенинъ Манъа къаршы ачувынъ, къопайлыгъынъ Манъа келип етти. Мен бурнунъа алкъа къоярым, агъзынъа агъызлыкъ такъарым. Кельген ёлунънен сени алып къайтарырым.

³⁰Иште санъа, Хизкия, бир алямет: бу йыл тюшкен ашлыкъны ашайджакъсынъыз, экинджи йылы – озю осип чыкъкъан ашлыкъ, учюнджи йылы ашлыкъ сачып ораджакъсынъыз, юзюм багъчаларыны сачып, емишини ашайджакъсынъыз. ³¹Ехуда эвинден сагъ къалгъанлар кене тамыр аткъан ве мейва кетирген тереклер киби оладжакълар. ³²Сагъ къалгъанлар Ерусалимден, къуртулгъанлар Сион дагъындан чыкъаджакъ. Буны Ордулар РАББИсининъ кучлю севгиси япаджакъ. ³³Шунунъ ичюн РАББИ Ашшур падишасы акъкъында бойле дей: «О, бу шеэрге кирмейджек, анда окъ атмайджакъ, къалкъаннен якъынлашмайджакъ, онынъ дивары янында уджюм обаларыны обаламайджакъ. ³⁴Кельген ёлунен къайтаджакъ, бу шеэрге кирмейджек, – дей РАББИ. ³⁵– Озюм ичюн, къулум Давут хатири ичюн Мен бу шеэрни къорчалайджагъым».

³⁶Алланынъ Мелеги келип, Ашшур ордусынынъ 185 000 аскерини къырды. Адамлар саба тургъанда, бутюн аскерлер олип-серилип ята эди. ³⁷Ашшур падишасы Санхерив кетип, артына къайтты ве сонъра Ниневеде яшады.

³⁸Бир кунъ, о, озюнинъ алласы Нисрок путханесинде табынгъанда, огъуллаы Адраммелек ве Сарецер оны къылычнен ольдюрдилер. Озьлери исе Арарат мемлекетине къачып кеттилер. Онынъ ерине огълу Эсар-Хаддон падиша олды.

Хизкиянынъ хасталанувы ве тедавийленюви

38 ¹Шу кунълери Хизкия агъыр хасталанып, олюм тѣшегинде яткъанда, онъа Амоцнынъ огълу Ешая пейгъамбер кельди ве бойле деди:

– Эвинъдекилеринге васиетингни къалдыр. Сен оледжексинъ, тюзельмейджексинъ.

²Хизкия диваргъа айланып, РАББИге:

³– Я РАББИ! Сенинъ огюнде насыл садъкълыкънен ве бутюн юрегимнен Санъа берилип юргенимни эсле. Сенинъ огюнде яхшылыкъ яптым, – дува этип, аджджы агълап башлады.

⁴РАББИ Ешаягъа бойле деди:

⁵– Артынъа къайт да, Хизкиягъа шойле айт: «РАББИ, бабанъ Давутнынъ Алласы бойле дей: Мен сенинъ дуваларынъны эшиттим, козь яшларынъны корьдим. Омрюнге даа он беш йыл къошаджагъым, ⁶сени ве шу шеэрни Ашшур падишасы къолундан къуртараджагъым, бу шеэрни къорчалайджагъым». ⁷Мына санъа РАББИ айткъан сѣзлерини тутаджакъ алямети: ⁸Ахазнынъ басамакъларындан он басамакъ тюшкен кольгени арткъа къайтараджагъым.

Кунеш къайтты, кольге де энген он басамагъындан арткъа къайтты.

⁹Ехуда падишасы Хизкия хаста олып, яхшы олгъан сонъ, шуны язды:

¹⁰ – Ярым омюр яшап, кетем,
омюримнинъ яшамагъан йылларына
мени олюлернинъ дюньясына чагъырдылар, – дедим.

¹¹ – РАББИни корьмейджегим!
Яшагъанлар топрагъында РАББИни корьмейджегим! – деп
тюшюндим.

Адамларгъа энди бакъмайджагъым,
дюньяда яшагъанларнынъ арасында энди олмайджагъым.

¹² Яшагъан ерим менден алына,
чобан чалашы киби, менден узакълаша.
Кетен безини сарып джыйыштыргъан токъумаджыгъа ошап,
омюримни битирмек кереким;
о, басманы кескени киби, омрюмни кесе.
Гедже-куньдюз мени гъайып этесинъ.

- ¹³ Сабагъадже ярдым сорап кычырам,
О исе, арслангъа ошап, бутюн кемиклеримни парчалай.
Гедже-кунъдюз мени гъайып этесинъ.
- ¹⁴ Къарылгъач, турна киби, аджнынкълы сеснен кычырам,
гогерджин киби, ах чекем.
Сёнюк козьлеримнен кокке бакъам.
Я Раббим! Тарсыкъам, манъа аркъа-къая ол!
- ¹⁵ Не айтаджагъым?
О манъа айткъаныны беджерди.
Йылларымны кедер толу битирем.
- ¹⁶ Я Раббим, адамлар сёзлеринънен яшайлар,
рухумнынъ яшайышы да бундадыр.
Мени тедавийлеп, манъа омюр багъышла!
- ¹⁷ Иште, буюк аджджылыкъ меним ичюн хайырлы олды.
Сен джанымны олюм чукъурындан къуртардынъ,
эписи гуналарымны четке ташлап аттынъ.
- ¹⁸ Олюернинъ дюньясы Санъа шукюр этмез,
олюм Сени макътамаз,
мезаргъа тюшкенлер Санъа ишанмаз.
- ¹⁹ Санъа тирилер, тек тирилер шукюр этелер,
бугунъ мен эткеним дайын, Сени макътайлар.
Бабалар балаларына ишанчлыгъынъны анълата.
- ²⁰ Меним Къуртарыджым – РАББИдир;
омюрбилля РАББИнинъ Эвинде
телли чалгъыларымызны чалдырып,
тюркюлер йырлайджакъмыз!

²¹ Ешяя бойле деди:

– Бир тегерек басылгъан инджир алып кетирсинлер, оны чибанына къойсунлар, ве о тюзелип кетеджек.

²² Хизкия исе:

– Мен РАББИнинъ Эвине бараджагъымнынъ алямети недир? – деп сорады.

Хизкиянынъ фена аркети

39 ¹О заманда Баладаннынъ огълу Меродакъ-Баладан, Вавилон падишасы, Хизкиянынъ хаста олгъаныны эшитип, онъа мектюплер ве бахшыш ёллады. ²Хизкия эльчилерни къуванчнен къаршылап, оларгъа эвининъ хазинесини косътерди: алтын-кумюшни, къокъулы отлар ве темиз ягъларны, бутюн силяханесини ве хазинесиндеки эр шейни косътерди. Хизкия эвинде ве саип олгъан бутюн ерлеринде оларгъа косътермеген бир шейи къалмады.

³Ешяя пейгъамбер, Хизкия падишагъа келип, ондан:

– Бу адамлар нелер айттылар, олар санъа къайдан кельдилер? – деп сорады. Хизкия исе:

– Узакъ мемлекеттен, Вавилондан кельдилер, – деп джевап берди.

⁴– Эвинъде нелер корьдилер? – деп сорады Ешая. Хизкия:

– Эвимде олгъан эписи шейлерни корьдилер. Хазинемде оларгъа косъ-термеген бир шей къалмады, – деди.

⁵Ешая онъа:

– РАББИнинъ сёзлерини динъле. ⁶«Ойле кунълер келеджек ки, эвинъ-деки бутюн шейлерни ве бугунъге къадар бабаларынъ топлагъан шейлерини Вавилонгъа алып кетеджеклер. Бир шей къалмайджакъ, – дей РАББИ. ⁷– Сенден догъгъан огъулларынъны алып, Вавилон падишасынынъ эвинде хызметчилер япаджакълар», – деди.

⁸Хизкия Ешаягъа:

– Сен РАББИден кетирген сёзлер яхшыдыр, – деди. Сонъ даа къошты: – Ич олмаса, меним кунълеримде тынчлыкъ ве аманлыкъ оладжакъ!

Умют шурети

40 ¹– Гонъюль алынъыз, халкъымнынъ гонъюли алынъыз! – дей сизинъ Алланъыз.

²– Ерусалимнен йымшакъ лаф этинъиз, онъа хабер этинъиз:
 дженк вакъты битти,
 къабааты ичюн одеде этильди,
 бутюн ишлеген гуналары ичюн
 РАББИнинъ къолундан эки къат корьди.

³– Раббининъ ёлуны азырланъыз, бакъымсыз ерлерде Алламыз кечеджек ёлны тюм-тюз этинъиз! – деп къычыра сахрада бир сес.

⁴– Эписи вадийлер толдурылсынлар, байырлар ве дагълар алчакъ этильсинлер.
 Къыйыш ёллар догъру олсунлар,
 чукъурлы ёлчыкълар тегиз этильсинлер!

⁵ РАББИнинъ Шурети пейда оладжакъ, оны эр бир джан кореджек.
 Буны РАББИ Озю деди.

⁶– Хабер эт! – дей сес.
 – Нени хабер этейим? – деп сорадым.

– Бутюн инсанлыкъ откъа ошай, онынъ дюльберлиги – тарла чечеги киби.

- 7 РАББИ уфюргинен,
от кзуруй, чечек тюше;
керчектен де, инсанлыкъ откъа ошай.
- 8 От кзуруй, чечек тюше,
РАББИнинъ Сёзю исе эбедиен яшай!
- 9 Эй, Сионнынъ хаберджиси *,
юксек дагъгъа чыкъ!
Эй, Ерусалимнинъ хаберджиси *,
юксельт сесинъни, юксельт, къоркъма!
Ехуда шеэрлерине айт:
«Мына сизинъ Алланъыз!»
- 10 Бакъынъыз, РАББИ-ТААЛЯ кучюнен келе,
акимет кудретинен якъынлаша.
Бакъынъыз, О, мукъфатлайджакъ,
адамларгъа акъларыны береджек!
- 11 Чобан айванларны бакъкъаны киби,
о, адамларны бакъаджакъ:
къозуларны къолунен топлайджакъ,
оларны багърына басаджакъ,
ана-къойларны зорламайып алып кетеджек.
- 12 Сувларны къошавучынен ким олъчеди?
Коклерни къарышнен ким олъчеп олды?
Топракъ тозуны ким чекти?
Дагъларнен байырларны теразеде ким чекип олды?
- 13 РАББИнинъ Рухуны ким анълап олды?
Онъа огют берип акъыл огретеджек бармы?
- 14 О, кимнен акъыл таныша?
Онъа ким акъыл огрете?
Акъикъат ёлуна ким къоя?
Оны бильгиге ким огрете?
Онъа икмет ёлуны ким корьсете?
- 15 РАББИ ичюн миллетлер – къопкъадаки сув тамчысы,
теразедеки тоз зерреси кибидир.
Мына, индже тоз киби, адаларны котере.
- 16 Бутюнлей якъыладжакъ кзурбан кетирмек ичюн,
Ливан дагъларындаки тереклер етмез,
анда яшагъан айванлар етерли олмаз.

* 40.9 Я да «хабер эткен Сион».

* 40.9 Я да «хабер эткен Ерусалим».

- 17 РАББИнинъ огюнде эписи миллетлер – ич бир шей кибидир,
ич бир шейден ашагъы, бошлукъ дайын сайыла.
- 18 РАББИни кимге ошатаджакъсынъыз?
Онъа бенъзегенни тападжакъсынъызмы?
- 19 Уста маден иритип, путны япа,
къуюмджы оны алтыннен къаплай,
онынъ ичюн темиз кумюштен зынджырчыкълар ясай.
- 20 Бойле бахшыш кетирмек ичюн фукъаре олгъан сою
чюрюмейджек бир терекни сайлап ала,
къатты тураджакъ бир путны япмакъ ичюн,
устаны къыдыра.
- 21 Бильмейсинъыз, аджеба?
Эшитмединъыз, аджеба?
Энъ башындан сизлерге айтмадылармы?
Дюнья насыл къурулгъаныны анъламайсынъызмы?
- 22 О, ер тегерегининъ устюнде отура,
ер юзюнде яшагъанлар – сарынчкъа кибидир!
Коклерни индже басма киби керген,
яшамакъ ичюн бир чадыр киби къургъан!
- 23 О, мырзаларны ич бир шейге чевире,
ернинъ къадыларыны бош бир шейге айландыра.
- 24 Якъында сачылып, якъында сепилип,
якъында топракъкъа тамыр аткъанда,
РАББИнинъ уфюргенинден къуруйлар,
боран оларны, тобан киби, савура.
- 25 – Мени кимге ошатаджакъсынъыз?
Манъа ким тенъ? – дей Мукъаддес Олгъан.
- 26 – Козьлеринъизни котерип, коклер юксеклигине бакъынъыз!
Оларны ким яратты?
Коклердеки ордуларны сыранен алып келе,
эр бирини адынен чагъыра.
Улу къудрети, буюк кучю ичюн,
Онынъ эр шейи озь ериндедир.
- 27 Насыл ола да, сен, Якъуп,
не ичюн сен, Израиль, бойле айтасынъыз:
«Башыма нелер тюшкени РАББИден сакълыдыр,
манъа адалетнен бакъсынлар деп, Алла къасевет этмей».
- 28 Бильмейсинъми, аджеба?
Эшитмединъми, аджеба?

Дюнъянынъ четлерини яраткъан РАББИ,
Эбедий Алла такъаттан тюшмей ве ёрулмай.
Оны анъламагъа мумкюн дегиль.

- ²⁹ Болдургъангъа – кучъ,
такъаттан кесильгенге буюк къудрет бере.
³⁰ Йигитлер де болдурып, такъаттан кесиле,
яш огъланлар да абынып, йыкъыла.
³¹ РАББИге ишангъанлар исе тазе кучъ аладжакъ,
къарталлар киби, къанатларыны котереджек,
чапып, болдурмайджакъ,
юрп, такъаттан кесильмейджеклер.

Алла – Исраильнинъ ярдымджысы

41 ¹ – Эй, адалар, огюмде индеменъиз!

Халкълар кучъ тапсынлар да,
якъынлашып десинлер.
Бирликте судгъа топлашайкъ.

² Куньдогъуштан Алланынъ адалетини беджерген бирини ким алып
кетирди?

Ким оны артындан кетмек ичюн чагъырды?
Ким онъа миллетлерни берди
ве падишаларны бойсундырды?

О, оларны къылычнен тозгъа чевирди,
окънен ель савургъан тобангъа айландырды.

³ Оларны къувалай,
тынч олып, аякъ басмагъан ёлдан кете.

⁴ Буларнынъ эписини ким япты?
Мен келеджек несиллерни башындан чагъырам!
Мен, РАББИ, – биринджим,
сонъкилернен де оладжакъым!

⁵ Адалар буны корип, къоркътылар,
ер юзюнинъ кенарлары къалтырадылар,
якъынлашып кельдилер.

⁶ Эр бири аркъадашына ярдым эте,
бири-бирине: «Кучълю ол», – дей.

⁷ Зенаатчы маден иритиджисини,
дөгюджи демирджини юреклендире,
бирикюв акъкъында: «Аджайип», – айта,
пут къатты турсун деп, мыхларнен мыхлай.

⁸ – Сен исе, Исраиль – Меним къулум,

- Мен сайлагъан Якъуп,
сеvimли достум Ибраимнинъ эвлятлары!
- ⁹ Сизлерни ер юзюнинъ кенарларындан алып кетирдим,
дюньянынъ четлеринден чагъырдым, санъа:
«Сен Меним къулумсынъ! Мен сени сайладым,
сени ред этмедим», – дедим.
- ¹⁰ Къоркъма! Мен янынъдадырым!
Дешетке къалма! Мен Алланъдырым!
Мен сени къавийлештирим, санъа ярдым этерим,
онъ къолумнен санъа адалет берерим.
- ¹¹ Санъа къаршы ачувлангъан эр кес
утанаджакъ ве масхара оладжакъ.
Сеннен дженкleshкенлер
бош ер киби олып, гъайып оладжакъ.
- ¹² Санъа къаршы душманлыкъ эткенлерни
къыдырып тапамайджакъсынъ,
санъа къаршы курешкен олмайджакъ бир шей,
асла олмайджакъ бир шей киби оладжакъ.
- ¹³ Мен – РАББИ, сенинъ Алланъ,
сени сагъ къолунъдан тутам, санъа:
– Къоркъма! Мен санъа ярдым этеджегим, – дейим.
- ¹⁴ – Къоркъма, Якъуп-къурт, Исраиль акъайлары!
Санъа Мен ярдым этеджегим, – дей РАББИ,
сени сатын алгъан Исраильнинъ Азизи.
- ¹⁵ – Иште, Мен сени янъы, кескин тишли бир арман чанасы япаджагъым.
Дагъларны арман этип, уфакълатаджакъсынъ,
байырларны кепек киби этеджексинъ.
- ¹⁶ Оларны савураджакъсынъ,
оларны ель алып дагъытаджакъ,
боран алып кетеджек.
Сен исе РАББИде къуванаджакъсынъ,
Исраильнинъ Азизинен макътанаджакъсынъ.
- ¹⁷ Ёкъсулларнен фукъарелер сув къыдыраджакълар,
амма тапалмайджакълар.
Сувсузлыкътан тиллери къуруйджакъ.
Мен, РАББИ, оларгъа джевап береджегим,
Мен, Исраильнинъ Алласы, оларны къалдырмайджагъым.
- ¹⁸ Дагъларда озенлерни акъызаджагъым,
вадийлерде чокъракъларны ачаджагъым,
сахраны – гольге, къуру топракъларны – сув акъкъан ерге чевиреджегим.

- ¹⁹ Сахрада кедр, акация, мирт
ве зейтюн тереклерини сачаджагъым,
сувсуз чёльде кипарис, къарагъач ве чам осьтюреджегим.
- ²⁰ Халкълар корип бильсинлер,
тюшюнип анъласынлар ки,
бутюн бу шейлерни РАББИнинъ къолу этти,
Исраильнинъ Азизи яратты.

Рабби – акъикъий Алла

- ²¹ – Даванъызны беян этинъиз, – дей РАББИ.
– Исбатларынъызны кетиринъиз, –
дей Якъупнынъ Падишасы.
- ²² Олар не оладжагъыны айтсынлар;
кечмиште олгъаныны хабер этсинлер.
Иште, айтынъыз, бизлер де тюшюнип,
ненен битеджегини биледжекмиз.
Я да келеджекте не оладжагъы акъкъында хабер этсинлер.
- ²³ Келеджекте не оладжагъыны айтынъыз да,
сиз аллалар олгъанынъызны билейик;
я да яхшы, я да яман бир шей этинъиз,
эпимиз де корип шашып къалайыкъ.
- ²⁴ Бакъынъыз, сиз – ич бир шейсинъиз,
эткенинъиз де бир шейге ярамайджакъ,
сизни сайлагъан – пистир.
- ²⁵ – Мен оны шимальден алып кетирдим;
бакъынъыз, о кельди.
О, кунъдогъуштан Меним Адымны чагъырды.
Башлыкъларны, чамур киби, эзе,
чёльмекчи балчыкъны баскъаны киби, таптай.
- ²⁶ Мен билейим деп, бунынъ акъкъында башындан ким хабер этти?
«О, догъру эди!» – дейик деп, буны ким билдирди?
Кимсе айтмады, кимсе хабер этмедди,
кимсе сёзлеринъизни эшитмедди!
- ²⁷ Сионгъа: «Бакъынъыз!» – деген,
хайырлы хаберджини Ерусалимге ёллагъан
биринджи оларакъ Мен эдим.
- ²⁸ Бакъсам, ич бир адам ёкъ,
Менден сорагъан я да акъыл берген адам ёкъ,
джевап берип оладжакъ сою ёкъ.
- ²⁹ Иште, эписи бир олмайджакъ,
ишлери де бир шейге ярамайджакътыр,
путлары – ель ве бошлукътыр!

Раббининъ кѳулу

42¹ – Мына – кѳулум!

Мен оны сайладым ве онѳа ярдым этем!

О – джанымнынъ чырагъыдыр.

Онѳа Озь Рухумны бердим;

О, халкъларгѳа адалетликни илян этер.

² Давалашмаз О ве кѳычырмаз,
сокъакъларда кимсе Онынъ сесини эшитмез.

³ О, чатлакъ кѳамышны кѳопармаз,
тютеп тургъан фитильни сѳндюрмез,
акъикъятнен адалетликни илян этер.

⁴ Ер юзюнде адалетни пекитмегендже,
болдурмаз, такъаттан кесильмез,
адалардаки халкълар Онынъ кѳанунына умют багълар.

⁵ Коклерни яраткъан ве джайгъан,
ерни ве анда булунгъан эписи шейлерни ясагъан,
дюньядаки адамларгѳа нефес берген,
устюнде юргенлерге джан берген РАББИ-Таала бойле дей:

⁶ – Мен, РАББИ, сени адалетнен чагъырдым.
Сени кѳолунъдан тутаджагъым ве кѳорчалайджагъым.
Сенинъ ярдымынънен инсанларгѳа васиет береджегим,
миллетлерге ярыкъ оладжакъсынъ:

⁷ кѳр адамларнынъ козьлерини ачаджакъсынъ,
эсирлерни зиндандан,
кѳаранлыкъта яшагъанларны аписханеден чыкъараджакъсынъ.

⁸ Мен – РАББИМ; Адым будыр.
Ич кимсеге шуретимни,
путларгѳа шанымны бермейджегим.

⁹ Мына, эвельден хабер эткенлерим эписи олды,
энди исе янъыларны хабер этем,
олар ерине кельмезден эвель,
сизге хабер этем.

Макътав йѳры

¹⁰ Эй, денъизнен ялдагъанлар ве денъизде олгъанлар!
Эй, адалар ве устьлеринде яшагъанлар!
РАББИге янъы бир йѳрны йѳрланъыз,
дюньянынъ дѳрт тарафындан Оны макътанъыз!

¹¹ Сахра ве андаки шеэрлер,
Кедарнынъ койлери сеслерини юксельтсин.

Селада яшагъанлар тантана этсин,
дагъларнынъ тёпелеринден къуванчнен къычырсынлар.

- 12 РАББИни шуретлесинлер,
адаларда шаныны макътасынлар.
13 Батыр киби, РАББИ чыкъаджакъ,
дженкчи киби, ачувгъа толаджакъ.
Гудюрди киби, гъазап толу олып, къычыраджакъ,
душманларыны енъеджек.

Рабби Озь халкъыны къалдырмамагъа сёз бере

- 14 Чокъ вакъыт индемедим,
агъыз ачмайып, озюмни туттым.
Энди догъгъан апай киби инъильдейджегим,
зорнен нефес алып, ах чекеджегим.
15 Дагъ ве тёпелерни харап этеджегим,
бутюн ешиллигини къурутаджагъым.
Озенлерини ойле сай этеджегим ки,
оларда адалар пейда оладжакъ,
голлерини къурутаджагъым.
16 Кёр адамларны белли олмагъан ёлларындан алып кетеджегим,
таныш олмагъан ёлларда юрсетеджегим,
оглериндеки къаранлыкъны ярыкъкъа чевиреджегим,
къыйыш ёлларыны догъру этеджегим.
Олар ичюн япаджакъларым будыр,
оларны къалдырмайджагъым.
17 О заман путларгъа ишангъанлар, оларгъа:
«Сиздир бизим аллаларымыз», – дегенлер
арткъа чекиледжеклер,
буюк масхаралыкъкъа огърайджакълар.

Корьмеген ве динълемеген Исраиль

- 18 – Эй, сагъырлар, динъленъиз,
эй, кёр адамлар, бакъынъ ве корюнъиз!
19 Къулум къадар кёр олгъан бармы?
Мен ёллагъан хаберджим къадар сагъыр олгъан бармы?
Севгилим къадар кёр,
РАББИнинъ къулу къадар кёр олгъан бармы?
20 Чокъ шей коресинъ, амма фаркъына бармайсынъ,
къулакъларынъ ачыкъ, амма эшитмейсинъ.

- 21 Озь догърулыгъы ичюн
РАББИ Къанунны юксельтмеге ве шуретлемеге истеди.
22 Амма бу халкъны харап эттилер,

эр бир шейини тартып алдылар.
 Эписини къапкъан чукъурларына туттылар,
 зинданларгъа къапаттылар,
 мулъкюни чайпап алдылар,
 ич кимсе оларны къуртармады.
 Чайпалгъанлар, кимсе де:
 «Кери къайтар!» – демей.

²³ Бунъа ким къулакъ асаджакъ?
 Ким дикъкъат этип, келеджекте эшитеджек?

²⁴ Якъупны харап этмеге,
 Израильни чайпамагъа ким ёл берди?
 Биз РАББИнинъ огюнде гуна яптыкъ,
 шунунъ ичюн О, ойле шейлер япты.

Исраиллилер Онынъ ёлларындан юргеге истемедилер,
 Къануныны динълемедилер.

²⁵ Шунунъ ичюн устьлерине къызгъын ачувуны тёкти,
 шиддетли дженкни ёллады.
 Чевре-четлерини атеш сарды,
 амма олар анъламай эди,
 оларны якъа эди,
 амма фаркъына бармадылар.

Исраильнинъ Къуртарыджысы

43 ¹Эй, Якъуп! Эй, Израиль!

Сени яраткъан, дюньягъа кетирген РАББИ шимди
 бойле дей:

– Къоркъма! Мен сени сатын алдым,
 сени адынънен чагъырдым;
 сен Менимсинь!

² Сувларнынъ ичинден кечкенинде,
 янынъда оладжагъым,
 озенлерден кечкенинде, богъулмайджакъсынъ,
 атештен кечкенинде, янмайджакъсынъ,
 алев сени якъмайджакъ.

³ Мен – РАББИ, сенинъ Алланъ,
 Израильнинъ Азизи,
 сенинъ Къуртарыджынъ!
 Сени сатын алмакъ ичюн,
 Мысыр, Хуш ве Сева мемлекетлерини бердим.

⁴ Сен козюмде дегерли ве пек сайгъылысынъ,
 Мен сени севам.

Сенинъ ичюн башкъа адамларны,
джанынъ ичюн халкъларны береджегим.

5 Къоркъма! Мен янынъдам.

Эвлятларынъны кунъдогъуш тарафындан
алып келеджегим,
кунъбатыш тарафындан топлайджагъым.

6 Шималь тарафына: «Бер!» – айтаджагъым;
дженюпке: «Токътатма! Огъулларымны узакътан,
къызларымны ернинъ кенарындан кетир, –
дейджегим.

7 – Менимки олгъан эр кесни,
шуретиме яратылгъанларны,
Мен япкъан ве ясагъанларны алып кель».

Исраиль – Раббининъ шааты

8 Козьлери олып да, кёр олгъан,
къулакълары олып да, сагъыр олгъан халкъны огге чыкъар.

9 Эписи миллетлер берабер топлаштылар,
халкълар бир ерде олдылар.
Араларында буны ким хабер этти?
Сонъундан олып кечкен шейни кунъ эвельден ким айтты?
Шаатларны кетирсинлер,
догъру олгъанларыны косътерсинлер,
адамлар эшитип, «Бу керчектир!» – десинлер.

10 – Сизлер – Меним шаатларым ве къулларымсыз, –
дей РАББИ.

– Сиз Мени билинъиз, Манъа ишанынъыз,
Мен РАББИ олгъанымны анъланъыз деп,
сизлерни сайладым.

Менден эвель алла ёкъ эди,
Менден сонъ да олмайджакъ.

11 Мен, тек Мен – РАББИдирим,
Менден гъайры Къуртарыджы ёкъ.

12 Эвельден Мен хабер эттим,
къуртардым, бильдирдим.
Башкъа бир ябанджы алла буны япмады.
Сизлер – шаатларымсынъыз, – дей РАББИ-Таала.

– Мен – Аллам!

13 Дюнъя къурулгъанындан берли Мен – Аллам!
Къолумдан кимсе къуртармаз;
Мен эткенимни кимсе къайтарып оламаз.

Алланынъ мерамети ве Израильнинъ имансызлыгъы

- 14 РАББИ, сизлерни Сатын Алгъан,
Израильнинъ Азизи бойле дей:
– Сизинъ ичюн Вавилонгъа ордуны ёллайджагъым,
оларнынъ эписини къачакъ этедегим,
къасдийлилер гемилеринде янгъанларындан
къычыраджакълар.
- 15 Мен – РАББИ, Азизинъиз,
Израильнинъ Яратыджысы,
Падишанъыздырым.
- 16 РАББИ бойле дей.
О, денъизде ёл ачты,
кучлю сувлар ичинде ёл косътерди,
- 17 дженк арабаларыны, атларны, орду
ве бутюн олгъан кучь-къуветини алып кетирди.
Оларнынъ эписи берабер ерге тюшип, турмадылар,
фитиль киби сёнди, гъайып олдылар.
- 18 Эвельдекилерни хатырламанъыз,
къадим шейлерни тюшонменъиз.
- 19 Бакъынъыз, янъы бир шей япадагъым!
Мына-мына пейда оладжакъ,
аджеба буны да бильмеге истемейсинъиз?
Мен сахрада ёл япадагъым,
бакъымсыз ерлерде озенлер акъызаджакъым.
- 20 Кийик айванлар, шакъалларнен девекъушулар Мени шуретлейджек.
Сайлагъан халкъымны сувармакъ ичюн,
сахрада сув, бакъымсыз ерлерде озенлер акъызаджакъым.
- 21 Шуретимни макътамакъ ичюн,
Мен Озюме бу халкъны яраттым.
- 22 – Сен исе, Якъуп, Мени чагъырмадынъ!
Менден болдурдынъ, Израиль!
- 23 Бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ,
Манъа озь къозуларынынъ кетирмединъ,
шуретиме къурбанларынынъ чалмадынъ.
Манъа ашлыкъ бахшышларыны кетирмеге
сени хызмет эттиремедим,
къокъулы отларны якъмагъа зорламадым.
- 24 Меним ичюн, кумюш берип, къокъулы къамыш алмадынъ,
къурбанларынынъ ягъларынен Мени тойдурмадынъ.
Амма гуналарынынъ агъырлыкъ кетире эдинъ,

- Мени къабаатларынъызнен чекиштире эдинъ.
²⁵ Гуналарны багъышлагъан – Меним, тек Меним.
 Бир даа оларны акъылыма кетирмейджегим.
²⁶ Не олгъаныны Манъа хатырлатынъ да,
 айды, давамызны чезейик;
 акъланмакъ ичюн, бир шей айт.
²⁷ Баба-деделеринъиз гуна япты,
 векиллеринъиз Манъа къаршы чыкъты.
²⁸ Мукъаддес Ернинъ башлыкъларындан
 руханийликни алдым,
 Якъупны бутюнлей ёкъ этмеге,
 Израильни яманламагъа ёл ачтым.

Алла Израильни сайлады

- 44** ¹– Эй, къулум Якъуп! Шимди динъле!
 Эй, Мен сайлагъан Израиль! Къулакъ ас!
² Сени ананънынъ къарнында яраткъан,
 санъа ярдым эткен РАББИ бойле дей:
 – Эй, къулум Якъуп!
 Эй, Мен сайлагъан Ешурун*! Къоркъма!
³ Сувсагъан топракъкъа сувларны,
 къуру ерге озенлерни акъызаджагъым.
 Балаларынъа Рухумны тёкеджегим,
 эвлятларынъа багъышлавымны береджегим.
⁴ Сув акъымлары янында оськен сельбилер киби,
 отлар арасында оседжеклер.
⁵ Бири: «Мен РАББИнинъ», – дер,
 башкъасы Якъупнынъ адынен адланыр,
 даа бири къолунен: «РАББИнинъ», – язаджакъ
 ве «Израиль» деп адланаджакъ.
⁶ РАББИ, Израильнинъ Падишасы,
 оны сатын алгъан Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:
 – Мен биринджи,
 ве Мен сонъки!
 Менден гъайры алла ёкъ!
⁷ Мен киби олгъан бармы? Сесини чыкъарсын,
 къадимий халкъны яраткъан вакътымдан башлап,
 эр шейни бирер-бирер айтып берсин.
 Я да келеджекте оладжакъ шейлер акъкъында
 хабер этсин.

* 44.2 Ешурун – Израильнинъ шаирине ады, «догъру, намуслы олгъан» манасыны анялата.

- ⁸ Къоркъманъыз, отюнъиз патламасын!
Эвель-эзельден сизге хабер этип,
оладжакъны эвельден бильдирмеген эдимми?
Сиз – Меним шаатларымсынъыз.
Менден гъайры алла бармы?
Ёкъ, башкъа бир Къая ёкътыр,
ич бирини бильмейим!
- ⁹ Путларны ясагъан эр кес – бош ердир,
оларнынъ истенильген сойларындан бир файда ёкъ.
Олар озьлери – шаатлардыр:
путлар бир шей корьмейлер,
бир шей бильмейлер,
ве масхара оладжакълар.
- ¹⁰ Алланы ким япты?
Ич бир файда кетирмеген путны ким ясады?
- ¹¹ Путнынъ тарафдарлары эписи утанаджакъ,
оларны япкъанлар – тек адамлар!
Олар эписи бир ерге топланып, берабер турсунлар,
оларнынъ эписининъ отьлери патлайджакъ,
олар эписи масхара оладжакълар!
- ¹² Демирджи демирден балта япар,
комюр атешинде чалышыр,
чёкючнен онъа бичим берер.
Такъаттан кесилип ач олмагъандже,
сув ичмейип болдурмагъандже,
кучлю къолунен оны япар.
- ¹³ Дюльгер йипни тарттырыр,
кескин пычакънен четлерини сызар,
кёзев ве пергельнен ишлер,
онъа дюльбер адамнынъ бичимини берер,
эвде тураджакъ бир путны япар.
- ¹⁴ Кедр тереклерини кесер,
ормандаки тереклерден чам ве эмен тереклерини
сайлап алыр.
Я да озю терекни сачар,
ве оны ягъмур осьтюрир.
- ¹⁵ Адам тереклерни одун оларакъ къуллааныр,
бир къысмыны бузламамакъ ичюн якъар,
отъмек пиширмек ичюн де атеш туташтырыр.
Теректен де алланы япып, онъа табыныр,
путны ясап, огюнде ерге тюшер.

- 16 Терекнинъ бир къысмыны атеште якъар,
эт къавурып, тойгъандже ашар,
къызынып: «Э, къызындым,
атешни дуйдым», – айтар.
- 17 Терекнинъ къалгъанындан исе алланы япар,
озь путуны ясап, онъа табыныр,
огюнде бель букип, онъа:
«Ялварам, къуртар мени,
сен – меним алламсынъ», – деп дува этер.
- 18 Бойле сойлары бир шей бильмез,
бир шейни анъламаз.
Козълери кёр, ич бир шейни корьмейлер,
акъыллары къапалы, ич бир шейни анъламайлар.
- 19 Ич кимсе буны акъылына алмаз:
«Ярысыны атеште якъып,
комюр атешинде отъмек пиширдим,
эт къавурдым ве ашадым.
Къалгъанындан джиренч бир шей япадjamмы?
Терек парчасына табынадjamмы?» –
айтмакъ ичюн, не акъылы, не анълавы етер.
- 20 Тознынъ артындан къувалай,
алдангъан юреги оны ёлдан урды.
Джаныны къуртарамаз;
«Сагъ къолумдаки шей алдав дегильми?» – деп сорамаз.
- 21 – Эй, Якъуп ве Исраиль!
Буларны акъылынъда тут, сен – къулумсынъ.
Мен сени яраттым,
Сен Меним къулумсынъ, сен, Исраиль!
Мени унутма!
- 22 Къанунсыз якъанларынъны, думан киби, къувдым,
гуналарынъны, булут киби, къуваладым.
Мен сени сатын алдым,
шунынъ ичюн Манъа къайтынъыз.
- 23 Эй, коклер, тантана этинъиз!
РАББИ буны япты!
Эй, топракъ теренликлери,
сес котерип къычырынъыз!
Эй, дагълар, орман ве ормандаки эр терек,
къуванчынъыздан шамата котеринъиз!
РАББИ Якъупны сатын алды,
Исраильде шурет къазанды.

Ерусалимде кене яшайджакълар

- 24 Сени сатын алгъан,
ананънынъ къарынында санъа бичим берген РАББИ бойле дей:
– Мен – бутюн шейни яраткъан РАББИМ!
Коклерни ялынъыз кердим,
ер юзюни янгъыз ясадым.
- 25 Яланджы пейгъамберлернинъ бельгилерини
бош шейлерге чевирем,
фалджыларны акъылсыз этем,
акъыллы адамларны арткъа къувам,
бильгилерини ахмакълыкъкъа чевирем.
- 26 Мен къулумнынъ сёзюни пекитем,
эльчилеримнинъ айткъанларыны ерине кетирем,
Ерусалимге: «Ичинъде адамлар яшайджакъ»,
Ехуда шеэрлерине: «Сизлер къуруладжакъсынъыз,
йкъыкъ ерлерни янъыдан тиклейджегим», – дейим.
- 27 Терен денъызге: «Къуру ол!
Акъымларынъны къурутаджагъым», – дейим.
- 28 Кореш акъкъында бойле дейим:
– О – Меним чобанымдыр,
эр истегимни беджереджек.
Ерусалимге: «Янъыдан къуруладжакъсынъ»,
Сарайгъа: «Янъыдан темелинъни къояджакълар», – дейджек.

Кореш акъкъында пейгъамберлик

- 45** 1– Мен, РАББИ, месихимни * Корешни сагъ къолундан тутам,
онынъ огюнде миллетлерни бойсундырам,
падишаларнынъ къолларындан укюмни тартып алам,
огюнде къапуларны ачам,
араба къапуларыны къапатмайым.
РАББИ Корешке бойле дей:
- 2 – Огюнден кетип, дагъларны тегизлейджегим,
бакъыр къапуларны къыраджагъым,
демир мандалларны сындыраджагъым,
- 3 санъа къаранлыкъта сакълагъан хазинелерни,
гизли байлыкъларны береджегим.
Сонъра сен биледжексинъ ки,
Мен – РАББИМ, Исраильнинъ Алласыдырым,
сени адынънен чагъырам.

* 45.1 Месих – (къ. еуд. «машиах») Алланынъ истегини ерине кетирмек ичюн сайлангъан адам. Бу вазифени беджермекнинъ алямети – бу адамнынъ зейтюн ягъынен ягъланмасыдыр.

- 4 Къулум Якъуп ве Мен сайлагъан Исраиль ичюн,
сени адынънен чагъырдым.
Сен Мени танымасанъ да,
санъа сайгъылы ад бердим.
- 5 Мен РАББИ, башкъасы ёкъ.
Менден гъайры алла ёкъ.
Сен Мени танымасанъ да,
къолунъа буюк укюм бердим.
- 6 О заман кунъдогъуш тарафындан кунъбатышкъадже
биледжеклер ки,
Менден гъайры алла ёкъ,
Мен – РАББИм, башкъасы ёкътыр.
- 7 Мен ярыкъны ясайым, къаранлыкъны япам,
аманлыкъ яратам ве беля ёллайым.
Буны эписини япкъан – Мен, РАББИдирим!
- 8 Эй, юкъарыдаки коклер, адалетни кетиринъиз;
булутлар да догърулыкъны ягъдырсынлар.
Ер ачылсын да, къуртулуш пейда олсун,
онен берабер адалет де кельсин.
Буларны яраткъан – Мен, РАББИдирим!
- 9 Вай-вай-вай! Яратыджысынен давалашкъангъа беля!
Ернинъ чамурындан япылгъан балчыкъ савуты чельмекчиге:
«Недир эткенинъ?» – дерми?
Сен япкъан шей: «Къоллары ёкъ!» – айтармы?
- 10 Вай-вай-вай!
«Мени бу дюньягъа неге кетирдинъ?» – бабасына дегенге,
«Мени неге догъдынъ?» – деп, анасындан сорагъангъа беля!
- 11 РАББИ, Исраильнинъ Азизи,
онынъ Яратыджысы бойле дей:
– Огъулларым акъкъында Менден сорайджакъсынъызмы?
Къолларымнынъ япкъанлары акъкъында Манъа
буюраджакъсынъызмы?
- 12 Ер юзюни Мен яптым,
устюнде адамны яраттым.
Коклерни Мен Озь къолларымнен кердим,
ве бутюн кок ордусына буюрам.
- 13 Адалетнен Корешни кетиреджегим,
о юреджек эписи ёлларны догъру ве тегиз этеджегим.
О, шеэримни къураджакъ,

сюргюн этильген халкъымны къайтараджакъ,
олардан не акъча, не къапар алмайджакъ, –
дей Ордуларнынъ РАББИси.

14 РАББИ бойле дей:

– Мысырлыларнынъ топлагъан шейлери,
хушлуларнынъ алыш-веришнен къазангъанлары,
юксек бойлу шевалылар да санъа кечип,
сенинъки оладжакълар.
Олар артынъдан кетеджеклер,
зынджырларынен келип,
огюнъде ерге тюшеджеклер, санъа:
«Алла тек сеннен,
башкъа алла ёкъ», – деп ялвараджакълар.

15 Керчектен, Сен – Озюнъни гизлеген бир Алласынъ,
Исраильнинъ Алласы, Къуртарыджыдыр.

16 Олар эписи бирликте масхара олып, утанаджакълар,
пут ясагъанларнынъ эписи айып олып,
узакълашаджакълар.

17 РАББИ Исраильни исе къуртараджакъ,
Исраиль эбедиен къуртулгъан оладжакъ.
Сизлер эбедиен не масхара оладжакъсынъыз,
не де утанаджакъсынъыз.

18 РАББИ коклерни яратты,
ер юзюни ясап, онъа бичим берди, оны пекитти,
бошуна яратмады, анда яшасынлар деп, оны япты.
РАББИ бойле дей:

– Мен – РАББИ! Башкъасы ёкъ!

19 Мен дегенде, ер юзюнинъ къаранлыкъ еринде гизли айтмадым.
Якъупнынъ эвлятларына:

«Мени бошуна къыдырасынъыз», – демедим.

Мен – акъикъатны айткъан, догърусыны ачкъан РАББИдиirim!

Акъикъат, кучъ ве къуртулыш – Алладандыр!

20 Эй, халкълардан къачып къуртулгъанлар!

Эпинъиз топлашып, яныма келинъиз.

Озь агъач путуны ташыгъан,
оларны къуртарып оламайджакъ аллагъа дува эткенлер
ич бир шейни анъламайлар.

21 Озьара акъыл танышып, айтынъыз,
буны къадим замандан ким хабер этти,

оладжагъындан эвель ким бильдирди?
 Мен РАББИм дегильми?
 Менден гъайры аллалар ёкъ!
 Мен – адалетли Алла ве Къуртарыджы!
 Менден башкъасы ёкъ!

- 22 Эй, дюньянынъ дёрт тарафындакилер!
 Манъа айланынъыз ве къуртулуш тапынъыз.
 Мен – Алла! Башкъасы ёкъ!
- 23 Озюмнен ант этем,
 агъзымдан чыкъкъан сёз догъру ве ич денъишмез.
 Эр тиз огюме чёкеджек,
 эр тиль Меннен ант этеджек.
- 24 Меним акъкъымда бойле дейджеклер:
 «Адалет ве кучь тек РАББИдедир!»
 Онъа къаршы душманлыкъ эткен эр кес
 Онъа келеджек ве утанаджакъ.
- 25 Израильнинъ эписи эвлятларыны
 РАББИ акълайджакъ ве шуретлейджек.

Вавилоннынъ аллалары

- 46** 1 Бел бель букти, Нево* баш эгди,
 оларнынъ путлары айванларгъа, туваргъа юкленди.
 Эвельден сиз оларны ташый эдинъиз,
 энди олар болдургъан айванларынынъызгъа агъырлыкъ эте.
- 2 Берабер баш эгип, бель буктилер,
 юклерини къорчалап оламадылар,
 озълери сюрдюнликке кеттилер.
- 3 Эй, Якъупнынъ эви, Израиль эвинден эписи сагъ къалгъанлар!
 Ананъыз сизни догъгъан сонъ, сизни ташып юре эдим.
 Мени динъленъиз!
- 4 Къартлыгъынъызгъа къадар Мен денъишмем!
 Башынъыз чаларгъандже сизлерни къолумда ташыйджагъым.
 Сизни Мен яраттым,
 Мен де ташыйджагъым, Мен де къорчалайджагъым.
- 5 Мени кимге ошатаджакъсынъыз?
 Кимнен тенъештиреджексинъиз,
 кимнен къаршылаштыраджакъсынъыз?
 Кимге ошайджагъым?

* 46.1 Бел; Нево – Вавилонлыларнынъ аллалары.

- 6 Киседен алтын сепелер,
теразеде кумюш чекелер,
къуюмджыгъа акъча берелер,
ве о, алланы ясай.
Огюнде ерге тюшелер ве ибадет этелер.
- 7 Оны омузларына котерип ташыйлар,
озь ерине къоялар;
пут къыбырдамайып еринде тура,
онъа къычыргъанда биле, джевап бермей,
белядан къуртарамай.
- 8 Буны акъылда тутунъыз, юрек алынъыз!
Эй, ёлдан урулгъанлар! Буны тюшюнинъыз.
- 9 Эвель-эзельден олгъаныны акъылгъа кетиринъыз;
Мен – Аллам, башкъасы ёкъ,
Мен – Аллам, Манъа ошагъан ёкътыр!
- 10 Башындан башлап сонъунадже оладжагъыны хабер этем,
къадимий заманлардан даа олмагъан шейлер акъкъында айтам:
– Ниетлерим оладжакъ,
истеген эр шейни япаджагъым.
- 11 Кунъдогъуштан, узакъ мемлекеттен йыртыджы къушларны
чагъырдым,
ниетлеримни беджереджек адамны алып кетирдим.
Мен айттым ве мытлакъа беджереджегим,
ниетлендим ве япаджагъым.
- 12 Эй, юреклери инат олгъанлар,
догърулыкътан узакълашкъанлар!
Мени динъленъиз!
- 13 Догърулыгъымны якъынлаштырдым,
энди о узакъ дегиль,
къуртарышым кечикмейджек.
Сионгъа къуртулышны,
Исраильге дюльбер шуретимни береджегим.

Вавилоннынъ суд этильмеси

- 47** 1– Эй, Вавилон къызы, тюш ашагъы,
ерге отур!
Эй, къасдийлилернинъ къызы, тахт ёкъ,
топракъкъа отур!
Эндиден сонъ санъа:
«Назик, салтанатлы», – демейджеклер.
- 2 Дегирмен ташларыны ал да, ун чек.
Орътюнъни чыкъар, этегинъни котер,

- тизлеринъни ачып, озенден кеч.
- ³ Чыплакълыгъынъ ачыладжакъ,
аврет еринъ де корюнеджек.
Очюмни аладжагъым,
кимсени аджымайджагъым.
- ⁴ Бизни сатын алгъан – Ордуларнынъ РАББИси,
Онынъ Ады – Израильнинъ Азизи.
- ⁵ Къасдийлилернинъ къызы!
Къаранлыкъкъа кет, индемейип отур.
Эндиден сонъ санъа:
«Падишалыкъларнынъ ханым-эфендиси», – демейджеклер.
- ⁶ Озь халкъыма ачувландым,
Озь мулък-мирасымны ашаладым да, къолунъа бердим,
амма сен оларны аджымадынъ,
къарт адамларгъа биле
агъыр боюндырыгъынъны такътынъ.
- ⁷ «Омюрбилля ханым-эфенди оладжагъым», – айта эдинъ,
амма бундан сонъ нелер оладжагъыны
акълынъда тюшюнмединъ.
- ⁸ Эй, къасеветсиз яшап, назлы олгъан,
ичинден: «Манъа тенъ кельген дюньяда ёкътыр,
тул къалмайджагъым,
балаларымнынъ ольгенини корьмейджегим», – деген!
Буны динъле:
- ⁹ – Бир кунъ ичинде шу эки беля
апансыздан башынъа тюшеджек.
Ырымларынънынъ чокълугъына,
тылсымларынънынъ буюк кучюне бакъмадан,
эм бала адджысыны кореджексинъ,
эм тул къаладжакъсынъ,
бу беялар толусынен сени къаплайджакъ.
- ¹⁰ Яманлыгъынъа ишандынъ;
«Мени кимсе корьмей», – дединъ.
Акъылынънен бильгинъ сени ёлдан урды,
ичинъден: «Менден башкъасы ёкъ», – дединъ.
- ¹¹ Санъа яманлыкъ келеджек,
ондан ырым ярдымынен биле къуртулып оламайджакъсынъ.
Башынъа беля тюшеджек,
оны къайтармагъа кучюнь олмайджакъ,
ич бир шейни анъламайып,

апансыздан гъайып оладжакъсынъ.

- ¹² Яшлыгъынъдан гъайретнен огърашкъан тылсымларынънен,
ырымларынънынъ чокълугъынен отура бер;
бельки, озюнъе ярдым этерсинъ,
бельки, биревни къоркъузып да олурсынъ!
- ¹³ Чокъ акъыл танышкъанынъдан ёрулдынъ.
Йылдыз фалджыларынъ, йылдыз сайгъанларынъ,
янъы ай догъгъанда не оладжакъыны бильдиргенлеринъ
шимди турып, башынъа тюшеджегинден
сени къуртарсынлар.
- ¹⁴ Мына, олар тобан киби,
оларны атеш якъып битирди,
озъ джанларыны атештен къуртараманылар.
Не къызмакъ ичюн къор,
не де къаршысында отурыладжакъ атеш къалмады.
- ¹⁵ Яшлыгъынъдан берли алыш-веришнен огърашкъан,
бирликте хызмет эткен адамларынъ
сенинъ ичюн ойле олды.
Эр бири озъ тарафына кетти,
сени кимсе къуртармады.

Инат Израиль

- 48**¹– Эй, Якъупнынъ эви, буны динъленъиз!
Израиль адынен адланасыз,
Ехуда союндан келип чыкъасыз,
РАББИнинъ Адынен ант этесиз,
Израильнинъ Алласыны чагъырасыз,
лякин ишанчлыкъ ве инсафлыкътан узакъ оласыз.
- ² Азиз шеэринде яшайсыз,
Израильнинъ Алласына ишанасыз.
Онынъ Ады – Ордуларнынъ РАББИсидир.
- ³ Олып кечкенлерни баягъы эвельден бильдирдим,
агъзымны ачып айткъан эдим,
хабер эттим ве апансыздан эттим,
эписи ерине кельди.
- ⁴ Инат олгъанынъны,
бойнунъда демир дамарлары,
манълайынъ да бакъырдан япылгъаныны биле эдим.
- ⁵ Онынъ ичюн оладжакъ шейлерни
баягъы эвельден бильдирдим.

Ёкъса сен:

«Буны путум япты,
буны иритильген маденден япылгъан аллам буюрды», –
дер эдинъ.

- ⁶ Буларны эшиттинъ, энди исе бакъ!
Буны да къабул этмейджексинъиз, аджеба?

Бугунъ исе сен бильмеген,
янъы ве гизли олгъан шейни хабер этеджегим.

- ⁷ Булар шимди ерине келеджек,
эвельден олмады.
Сен бунунъ акъкъында шимдигеже эшитмединъ,
ёкъса: «Мына, мен буны биле эдим!» – айтар эдинъ.

- ⁸ Сен бунунъ акъкъында эшитмединъ, бильмединъ,
къулакъларынъ къапалы эди.
Биле эдим ки, мытлакъа Менден вазгечеджексинъ,
ананънынъ къарнындан башлап,
«инат» деп адлана эдинъ.

- ⁹ Адым ичюн гъазабымны ятыштырырым,
Мени макътасынлар деп, Озюмни тутарым,
сени къырмайджагъым.

- ¹⁰ Иште, сизлерни сынадым,
амма кумюшни ириткенлери киби дегиль,
сени сыкъынты оджагъында темизледим.

- ¹¹ Буны Озюм ичюн, тек Озюм ичюн япам,
Адымны яманламасынлар да!
Меним шуретимни кимсеге бермейджегим.

Кореш – сайлангъан ёлбашчы

- ¹² – Эй, Якъуп, Мен чагъыргъан Исраиль,
Мени динъле:
– Бу – Меним!

Мен – биринджи, Мен де – сонъки!

- ¹³ Меним къолум ер юзюни яратты,
Онъ элим коклерни керди.
Оларны чагъыргъанымда,
берабер огюмде турарлар.

- ¹⁴ Эпинъиз топланып, динъленъиз:
Олардан къайсы бири буны эвельден бильдирди?
РАББИ оны севди,
ве о, Вавилонгъа япмагъа истегенини беджереджек,
Онынъ кучюни къасдийлилерге косътереджек.

- 15 Мен, Мен буны айттым,
оны чагъырдым ве алып кетирдим,
о, енъеджек.
- 16 Яныма келинъиз, буны динъленъиз:
– Башындан да Мен гизли айтмадым,
буларнынъ башлагъан вакътындан
Мен анда эдим.
- Энди РАББИ-Тааля мени Рухунен ёллай.
- 17 Сени сатын алгъан РАББИ,
Исраильнинъ Азизи бойле дей:
– Мен – РАББИ, сенинъ Алланъ.
Сени фйдалы шейлерге огретем,
санъа кетмеге керек олгъан ёлдан юрсетем.
- 18 Ах, сен Меним эмирлериме бойсунгъайдынъ!
О заман тынчлыкъ-аманлыкъынъ – кениш дерья киби,
догърулыкъынъ да – буюк денъиз далгъалары киби
олур эди.
- 19 Эвлятларынъ – къум киби,
сенинъ торунларынъ – къум данелери киби чокъ сайылы
олур эди.
О заман адлары Меним огюмден силинмез,
ёкъ олмаз эди.
- 20 Вавилондан чыкъынъыз,
къасдийлилерден къачынъыз,
къуванчнен къычырып хабер этинъиз,
буны дюньянынъ кенарларына бильдиринъиз;
«РАББИ Озь къулуны Якъупны сатын алып къуртарды», –
айтынъыз.
- 21 РАББИ оларны сахрадан кечиргенде,
сувсузлыкънен чекиштирмеди,
олагъа къаядан сувны чыкъарды,
къаяны ярды да, сувлар фышкъырды.
- 22 – Яманларгъа тынчлыкъ-аманлыкъ ёкъ! – дей РАББИ.

Раббининъ къулу

49 1– Адалар, Мени динъленъиз,
узакътаки халкълар, къулакъ асынъыз!
Догъгъанымдан мени РАББИ чагъырды,

адымны ана къурсагъындан бильди.

- ² Агъзымны кескин къылыч киби япты,
мени Озь къолунен къорчалады,
мени кескин бир окъкъа чевирди,
Озь окълугъына сакълады.
- ³ Манъа: «Исраиль, сен – Меним къулумсынъ,
шуретимни сенде косътереджегим», – деди.
- ⁴ Амма мен: «Бошуна хызмет эттим, – дедим.
– Кучюмни ич бир шейге, бошуна масраф эттим.
Амма РАББИ манъа мытлакъа адалет косътереджек,
Аллам мытлакъа мукъяфатлайджакъ».
- ⁵ Якъупны Озюне къайтармагъа,
Исраильни Озюне топламагъа,
догъгъанымдан берли РАББИ мени Озь къулу япты.
РАББИнинъ козюнде шурет къазандым,
Аллам – меним кучюмдир.
Шимди О, дей:
- ⁶ – Сен – Меним къулумсынъ,
Якъупнынъ къабилелерини гъайрыдан тиклейджексинъ,
Исраильнинъ къалгъанларыны къайтараджакъсынъ.
Бундан гъайры, миллетлер ичюн бир ярыкъ оладжакъсынъ,
сенинъ ярдымынънен дюньянынъ кенарларында яшагъанларны
къуртараджагъым.
- ⁷ Исраильни сатын алгъан РАББИ, Азиз Алла,
масхара олгъангъа, халкъларнынъ кореджек козю олмагъангъа,
падишаларнынъ къулуна бойле дей:
– Ишанчлы РАББИ, сени сайлагъан Исраильнинъ Азизи ичюн,
падишалар сени корип, аякъкъа тураджакълар,
сенинъ огюнде башлыкълар ерге тюшеджеклер.

Исраильнинъ гъайрыдан тикленмеси

- ⁸ РАББИ бойле дей:
– Келишикли вакъытта сени эшиттим,
о куню сангъа ярдым бердим, сени къуртардым.
Сени къорчалайджагъым,
халкълар ичюн сени васиет этеджегим,
ер юзюни гъайрыдан тиклейджегим,
йыкъылгъан ерлерни сабыларына къайтараджагъым,
- ⁹ зинданда яткъанларгъа: «Чыкынъыз»,
къаранлыкъта отургъанларгъа:
«Корюнинъиз», – дейджегим.

- Ёллар бою айванларыны бакъаджакълар,
эр тёпелеринде отлакълары оладжакъ.
- 10 Ачлыкъ чекмейджеклер, сувсамайджакълар,
оларны сыджакънен кунъ къырмайджакъ.
Оларны Аджыгъан оларгъа ёл косътереджек,
сув чокъракъларына алып келеджек.
- 11 Бутюн дагъларны ёлгъа чевиреджегим,
ёлларым котериледжек.
- 12 Мына, базылары узакътан келеджек,
башкълары шималъ тарафындан ве денъизден,
даа башкълары Синим тарафтан келеджеклер.
- 13 Эй, коклер, къуванынъыз,
ер юзю, шенълен,
дагълар, къуванчнен къычырынъыз!
РАББИ Озь халкъынынъ юрегини алды,
Озь азап чеккенлерини аджыды.
- 14 Сион исе: «РАББИ мени ташлап кетти,
Раббим мени унутты», – дей эди.
- 15 Къадын къундакъ баласыны унутырмы?
Догъгъан огълуну аджымазмы?
Унутса биле, сени Мен унутмайджагъым.
- 16 Мына, сенинъ адынъны къолларымда яздым,
диварларынъ даима козюм огюнде.
- 17 Огъулларынъ арткъа ашыкълалар,
сени йыккъанлар ве бошаткъанлар исе кетеджеклер.
- 18 Козюнъни котерип, чевренъе бакъ:
эписи топлашып, санъа келелер.
– Озюмнен ант этем, – дей РАББИ.
– Олар эписи санъа бир ильван киби оладжакъ,
оларны, бир келин киби, киеджексинъ.
- 19 Сенинъ йыктыкъ ве бакъымсыз ерлеринъде
ве бозулгъан топрагъынъда тар оладжакъ,
о къадар чокъ адамлар анда яшайджакълар да.
Сени харап эткенлер сенден узакълашаджакъ.
- 20 Балаларынъны джойдынъ,
амма башкъа эвлятларынъ оладжакъ,
олар сенинъ къулакъларынъа:
«Ерим тар, яшамакъ ичюн бир ер бер бизге», –
дейджеклер.

- 21 О заман юрегинъде: «Буларны манъа ким тапты? –
айтаджакъсынъ.
– Мен баласыз ве къысыр эдим,
сюргюнликке къувулдым, узакъкъа кеттим.
Оларны ким осьгюрди?
Яп-янъгъыз эдим, булар къайдан чыкты?»

Исраильнинъ къайтувы ве зорбаларнынъ суд этильмеси

- 22 РАББИ-ТААЛЯ бойле дей:
– Бакъынъыз! Мен къолумны миллетлерге котереджегим,
халкъларгъа байрагъымны юксельтеджегим.
Олар огъуларынъны къолларында кетиреджек,
къызларынынъ омузларында ташыйджакълар.
- 23 Падишалар сизни беслейджек,
апайлары сизге даялыкъ этеджек.
Бетлеринен ерге тюшип,
аякъларынынъ тозуны ялайджакълар.
О заман Мен РАББИ олгъанымны биледжексинъ,
Манъа ишангъанлар утанмайджакъ.
- 24 Кучълюнинъ гъанимети къолундан тартып алынырмы?
Енъгеннинъ эсирлери къуртулып олурмы?
- 25 РАББИ бойле дей:
– Кучълюнинъ элинден эсирлер алынаджакъ,
зорбанынъ гъанимети олгъанлар да къуртарыладжакъ.
Душманларынъа къаршы Мен чыкъаджагъым,
Мен огъуларынынъ къуртараджагъым.
- 26 Сени чекиштиргенлерге озъ этлерини ашатаджагъым,
тазе шараптан киби, озъ къанларындан сархош оладжакълар.
О заман эр бир джан биледжек ки,
Мен – РАББИ, сенинъ Къуртарыджынъ,
сени сатын алгъан Батыр, Якъупнынъ Алласыдырым.

Исраильнинъ гунасы

- 50** 1РАББИ бойле дей:
– Ананъызгъа айырылув кягъытыны бермейип,
оны къувдым.
Кимсеге борджлу олмайып, сизни саттым. Не ичюн?
Сизни гуналарынынъ ичюн саттым,
ананъызны акъсыз япкъанларынынъ ичюн къувдым.
- 2 Мен кельгенимде, не ичюн кимсе ёкъ эди?
Чагъыргъанымда, не ичюн кимсе джевап бермедиди?

Сизлерни къртурмакъ ичюн,
кълум кыскърдымы, аджеба?

Сизлерни кърчаламакъ ичюн,
кучюм битими?

Бакъынъыз! Сертнен кычыргъанымда,
денъиз къруй, озенлер сахрагъа чевириле,
сув етмегенинден балыкълар оле ве сасый.

³ Коклерни къранлыкънен кърпайым,
чувал токъумаларынен киби оны япам.

Кърлу Раббини динълей

⁴ Рухтан тюркенни сързен юреклендирейим деп,
РАББИ-ТААЛЯ мангъа акъыллы лаф этмеге
кърбилиетини берди.

Акъыллы адам киби динълейим деп,
эр саба кърлагъымны уята.

⁵ РАББИ-ТААЛЯ кърлагъымны ачты,
мен бунгъа къраршы чыкмадым, арткъа чекильмедим.

⁶ Мени ургъанларгъа аркърамны,
сакъралымны алгъанларгъа янакърларымны ачтым.
Ашаламакътан ве тюркюриктен бетимни кърпатмадым.

⁷ РАББИ-Тааля мангъа ярдым эте,
шунунъ ичюн утанмайым,
бетимни чакърмакъташы киби этем,
масхара къралмайджагъымны билем.

⁸ Мени акърлайджакъ Алла якърындыр,
мангъа къраршы ким чыкърмагъа азыр?
Юзьме-юзь турайыкъ!
Мени кърбаатламагъа ким азыр?
Яныма кельсин!

⁹ Мына, мангъа РАББИ-ТААЛЯ ярдым эте,
мени ким кърбаатлайджакъ?
Оларнынъ эписи, урба киби, ипранаджакъ,
оларны сюме ашап битиреджек.

¹⁰ Арангъыздан РАББИден ким къроркъа?
Кърлунынъ сърюни ким тута?
Ярыкъ олмайып, къранлыкърта юргенлер
РАББИнинъ Адына ишансын,
Алласына таянсын.

¹¹ Эй, атешни алевлендиргенлернинъ эписи!
Эй, янгъан окърлары туткъранлар!
Атешингъизнинъ ялынына,
окърларынгъизнен якъркъран атешке кетингъиз.

Буны сизге къолум япаджакъ,
чекишип оледжексинъиз.

Алла Израильни къуртара

- 51** ¹Эй, инсафлыккъъа ынтылгъанлар,
РАББИни къыдыргъанлар,
динъленъиз мени!
Сизлер оюлгъан къаягъа,
сизлер чыкъарылгъан чукъургъа бакъынъыз.
- ² Деденъиз Ибраимге,
сизни догъгъан Сареге бакъынъыз.
Мен Ибраимни чагъыргъанда,
о, бир адам эди.
Мен оны багъышладым,
онъа чокъ эвлятлар бердим.
- ³ РАББИ Сионнынъ юреклерини аладжакъ,
онынъ йыкъылгъан ерлерине теселли береджек;
сахралары ве чёллери
РАББИнинъ Эдем багъчасы киби оладжакъ.
Анда къуванаджакъ ве шеньленеджеклер,
Алланы макътайджакъ ве йырлайджакълар.
- ⁴ Эй, халкъым, Мени динъленъиз!
Эй, джемаатым, Мангъа къулакъ асынъыз!
Менден Къанун чыкъаджакъ,
халкъларгъа ярыкъ Меним адалетли судум оладжакъ.
- ⁵ Тезден эр кесни адалетли джезалайджагъым,
къуртармагъа якъынлашам,
халкъларны кучлю къолумнен суд этедегим.
Адалар Мангъа ишанаджакъ,
кучюме умют багълайджакълар.
- ⁶ Козьлеринъизни коклерге котеринъиз,
сонъ ашагъы, ер юзюне бакъынъыз.
Коклер, думан киби, гъайып оладжакъ,
ер юзю, урба киби, ипранаджакъ,
анда яшагъанлар, къурт-къырмыскъа киби, оледжек.
Амма Мен эбедиен къуртарув береджегим,
адалетимнинъ сонъу олмайджакъ.
- ⁷ Эй, адалетни бильгенлер!
Эй, юреклеринде Къануным олгъан халкъ!
Динъленъиз Мени!
Адамлар сизни яманлагъанларындан къоркъманъыз,
куфюр сёзлеринден отюнъиз патламасын!

- 8 Сюме оларны, урбаны киби, ашайджакъ,
къуртлар да оларны, къой юнюни киби, ашап битиреджек.
Адалетим исе эбедий оладжакъ,
несильден-несильгедже къуртарув береджегим.
- 9 Котериль, котериль, эй, РАББИнинъ къолу!
Къудретли ол!
Къадимий заманлардаки киби,
эвельки несиллерде олгъаны киби, котериль!
Сен Рахавны* парча-парча кесмединъми?
Денъиз аждержаны урмадынъми?
- 10 Денъизни, буюк теренликнинъ сувларыны
къурутмадынъми, аджеба?
Сатын алынганлар, къуртарылганлар кечсин деп,
денъиз теренликлерини ёлгъа чевирген сен дегиль эдинъми?
- 11 РАББИ къуртарганлары къайтаджакъ,
тюркюнен Сионгъа келеджек,
эбедиен къуванаджакълар,
къуванчнен шенълик тападжакълар,
къасеветлернен ынъранувлар узакълашаджакълар.
- 12 – Мен, Мен Озюм гонълюнъизни аладжакъым!
Не ичюн сиз оледжек адамдан,
от киби олган адам огълундан къоркъасынъыз?
- 13 Не ичюн сизни яраткъанны, коклерни кергенни,
ер юзюне темель къойган РАББИни унутасынъыз?
Не ичюн сизни ёкъ этмеге азырланган
залимнынъ ачувындан даима, эр кунъ
къоркъып отурасынъыз?
Къана, не ерде залимнынъ ачувы?
- 14 Зынджырларнен багланган тезден азатлыккъа
чыкъаджакъ,
зинданда ольмейджек,
отъмекке мухтадж олмайджакъ.
- 15 Мен – РАББИ, сенинъ Алланъ;
Мен денъизни далгъалатам,
ве далгъалары гудюрдей.
Меним Адым – Ордуларнынъ РАББИСидир.
- 16 Сёзлеримни агъзынъа къойдым,
сени къолумнен къорчаладым,
коклерни ерлештирдим,

* 51.9 Рахав – денъиз джанавары. Бельки, шу джанаварнынъ ады «гъурур» сёзюне манадаш олып келир ве Алланынъ душманы деп сайылыр. Даа Эюп 9.13 бакъ.

ер юзюни пекиттим,

Сионгъа: «Сен – Меним халкъымсынъ!» – дедим.

Ерусалим душманларындан акътыманнынъ алынувы

- ¹⁷ Эй, Ерусалим! Котериль, котериль, тур аякъкъа!
РАББИ санъа Озь къолунен къадени берди,
къаде Онынъ ачувына толу эди.
Сен къадеден ичтинъ ве аякъларынъда турып оламадынъ.
- ¹⁸ Догъгъан эписи огъуллаарындан
онъа ёл косътерген ёкъ,
осьтюрген о къадар огъуллаарынъдан
къолундан туткъан кимсе ёкъ.
- ¹⁹ Башынъа эки беля тюшти,
лякин сени ким аджыйджакъ?
Зорбалыкъ, йыкъылув,
ачлыкъ ве къылыч.
Сенинъ гонълюнъни ким аладжакъ?
- ²⁰ Огъуллаарынъ такъаттан кесильди,
къапкъангъа тюшкен антилопа киби,
эр сокъакъ башында яталар.
РАББИнинъ ачувыны бутюнлей коръдилер,
Алланынъ джезасыны алдылар.
- ²¹ Шунынъ ичюн, эй, эзиеденген,
шарапсыз сархош олгъан!
Буны динъле!
- ²² РАББИ-Таалянъ,
Озь халкъыны къорчалагъан Алланъ бойле дей:
– Бакъ! Къолунъдан сархошлаткъан къадени,
гъазабым къайнагъан савутны алдым.
Бир даа ондан ичмейджексинъ.
- ²³ Оны сени чекиштиргенлерге береджегим.
Санъа: «Ерге тюш, устюнъден кечейим», – айткъанларда,
ерге тюштинъ, ве олар устюнъден,
топракъ ве сокъакътан киби, келе-кече эдилер.
Энди оларнынъ къолуна ачувым савутыны къояджагъым.

Рабби Ерусалимни къуртараджакъ

52 ¹Котериль, эй, Сион, котериль! Къудретли ол!

Эй, азиз шеэр Ерусалим!

Дюльбер урбаларынъны кий!

Эндиден сонъ сюннет этильмеген, арам олгъан ич кимсе
къапуларындан кирмейджек!

² Устюндеки тозунъны къакъ,

- тур, эй, эсир Ерусалим!
Бойнунъдан зынджырынъны чыкъар,
эй, эсир Сионнынъ кызы!
- 3 РАББИ бойле дей:
– Бедава сатылдынъыз,
парасыз да сатын алынаджакъсынъыз.
- 4 РАББИ-ТААЛЯ:
– Башта халкъым Мысыргъа кетти,
анда яшады, – дей, –
сонъра Ашшур оларны токътамайып чекиштире эди.
- 5 Энди не япаджагъым? – дей РАББИ.
– Халкъым бес-бедава алынды,
онъа башлыкъ эткенлер агълай, – дей РАББИ, –
Адымны эр кунъ, токътамайып яманлайлар.
- 6 Онынъ ичюн халкъым Адымны биледжек,
о куню: «Мына – Меним!» деген – Мен олгъанымны анълайджакъ.
- 7 Дагълар бою кельген,
тынчылыкъ-аманлыкъны илян эткен,
хайырлы хаберни кетиргеннинъ келюви не къадар хоштыр!
О, къуртулыш акъкъында бильдире,
Сионгъа: «Алланы падишалыкъ этмеге башлады», – дей.
- 8 Къаравулларынънынъ сеслери эшитиле,
эписи берабер къуванчен кычыралар,
РАББИнинъ Сионгъа къайткъаныны
козьлеринен корьмектелер.
- 9 Тантана этинъиз, къуванчен кычырынъыз,
эй, йыкъылгъан Ерусалим!
РАББИ Озь халкъынынъ гонълюни алды,
Ерусалимни сатын алып, къуртарды.
- 10 Бютюн халкъларнынъ козю огюнде
РАББИ Озь кучюни косьтерди.
Дюнъянынъ эписи кенарлары
Алламызнынъ къуртарувыны кореджек.
- 11 Кетинъиз, кетинъиз, андан чыкъынъыз!
Арамгъа токъунманъыз,
арасындан чыкъынъыз,
озьлеринъизни элялланъыз,
эй, РАББИнинъ савутларыны ташыгъанлар!
- 12 Ашыкъмаздан чыкъаджакъсынъыз,

къачмайып кетеджексинъиз,
 РАББИ огюнъизден кетеджек,
 Исраильнинъ Алласы артынъыздан сизни къорчалайджакъ.

Раббининъ къулу чекеджек азаплар

- ¹³ Мына, къулумнынъ ишлери онъ келеджек,
 котериледжек, юкселеджек, пек буюк оладжакъ.
¹⁴ Чокъусы санъа бакъып, шашып къалдылар;
 оны ойле котекледилер ки,
 оны танымагъа мумкюн дегиль эди,
 адам сыфаты къалмады.
¹⁵ Лякин чокъ миллетлерни шашыртаджакъ,
 онынъ огюнде падишаларнынъ агъызлары къапаладжакъ.
 Оларгъа айтылмагъан шейлерни кореджеклер,
 эшитмеген шейлерни биледжеклер.

- 53** ¹ Бизим хаберимизге ким инанды?
 РАББИнинъ къудрети кимге ачылды?
² О, РАББИнинъ огюнде бир фидан киби,
 къуру топракътан бир филис киби чыкъты.
 О, не дюльбер, не де улу эди.
 Бизлер Оны коръдик,
 ве корюниши бизни меракъландырмай эди.
³ Адамлар Оны ашалады,
 Ондан башыны чевирди.
 Азап чеккен, чокъ хасталыкъ корьген акъай эди.
 Бизлер Ондан бетимизни чевире эдик,
 адамлар Оны ашалады,
 ве биз Оны адам ерине саймай эдик.
⁴ О хасталыкъларымызны Озюне алды,
 дертлеримизни Озь омузларына къойды.
 Бизлер исе, Оны Алла урды ве джезалады,
 деп тюшюндик.
⁵ Амма О гуналарымыз ичюн яраланды,
 къабаатларымыз ичюн урулып къырылды.
 Бизде тынчыкъ-аманлыкъ олсун деп,
 джеза Онынъ устюне тюшти,
 Онынъ яраларынен бизлер яхшы олдыкъ.
⁶ Эпимиз, къойлар киби, долаштыкъ,
 эпимиз озь ёлумызнен кеттик,
 ве РАББИ бизим эписи гуналарымызны
 Онъа юкледи.

- ⁷ Оны эзиетледи, кыйнадылар,
 О исе агъзыны ачмады.
 Оны къой киби соймагъа айдап кетирдилер,
 къозу юнь къыркъкъан адамнынъ алдында индемейип
 тургъан киби,
 О да агъзыны ачмады.
- ⁸ Оны туттылар, судгъа кетирдилер;
 Онынъ несилини ким анъаджакъ?
 Ер юзюндеки омрю узюльди,
 халкъымнынъ гуналары ичюн джезаланды.
- ⁹ Оны яман адамларнен мезаргъа къоймагъа ниетлендилер,
 лякин зенгиннинъ янынъда джыйылгъан эди.
 О ич бир яман шейни япмады,
 агъзындан ялан чыкъмады.
- ¹⁰ Оны йыкъмагъа РАББИ истеди,
 Оны чекишмеге ёллады.
 Джаныны къабаат ичюн къурбаны оларакъ берсе,
 эвлятлары узакъ йыллар яшайджакълар,
 Озю исе РАББИнинъ истегини беджереджек.
- ¹¹ Азап чеккен сонъ, О бакъып къуванаджакъ.
 Инсафлы олып, РАББИнинъ къулу озь анълавынен
 чокъ адамларны акълайджакъ,
 къабаатларыны Озюне юклейджек.
- ¹² Шунунъ ичюн буюклернинъ арасында Онъа бир пай
 береджегим,
 кучлю адамларнен гъаниметни болюшеджек.
 О, джаныны олюмге берди,
 джинаетчилернен бир сайылды,
 устюне чокъ адамларнынъ гуналарыны алды,
 джинаетчилер ичюн ялварды.

Янъы Исраиль

- 54** ¹– Эй, догъып оламагъан, баласыз къадын, къуван!
 Багъыр, къуванчнен кычыр,
 эй, догъып азап чекмеген!
 Кысыр къадыннынъ балалары
 акъайы олгъан къадыннынъ балаларындан чокътыр! –
 дей РАББИ.
- ² – Чадырынънынъ ерини кенълештир,
 яшагъан еринънинъ перделерини узат,
 утанма, йиплеринъни узат,
 къазыкъларынъны пекит.

- ³ Сен сагъгъа ве солгъа джайыладжакъсынъ,
эвлятларынъ халкъларнынъ топракъларыны аладжакъ,
бакъымсыз шеэрлерде ерлешеджек.
- ⁴ Къоркъма, масхара олмайджакъсынъ,
утанма, ашаланмайджакъсынъ.
Яшлыкъ айыбынъны унутаджакъсынъ,
туллыкъ масхаралыгъынъны бир даа хатырламайджакъсынъ.
- ⁵ Сени Яраткъан – акъайынъдыр.
Онынъ Ады – Ордуларнынъ РАББИси,
Исраильнинъ Азизи – Къуртарыджынъ!
Онъа «Бутюн Ер Юзюнинъ Алласы» дейлер!
- ⁶ Къувулгъан ве пешман олгъан апайны киби,
айдалгъан яшлыкъ апайны киби,
РАББИ сени артка чагъыра:
- ⁷ – Сени аз вакъыткъа къувдым,
амма буюк мераметнен кери къабул этедегим.
- ⁸ Гъазабымнынъ къызгъын заманында
бир аныге сенден юзюмни чевирдим,
амма эбедий севгинен багъышлайджагъым,
– дей сени къуртаргъан РАББИ.
- ⁹ – Бу меним ичюн Нухнынъ сув ташкъыны кибидир.
Нухнынъ сув ташкъыны ер юзюни бир даа басмайджакъ,
деп ант эттим,
ойле де, санъа ачувланмамагъа,
сени серт опъкелемемеге ант эттим.
- ¹⁰ Дагълар гъайып олур,
байырлар сарсылыр,
буюк севгим исе сенден айырылмаз,
аманлыкъ васиетим де сарсылмаз, –
дей санъа мерамет эткен РАББИ.

Янъы Ерусалим

- ¹¹ Эй, заваллы, борангъа тутулгъан,
теселли тапмагъан шеэр!
Ташларынъны ферузе устюне къояджагъым,
темелинъни кок якъуттан япаджагъым.
- ¹² Къуллелеринъни къыйметли ташлардан,
къапуларынъны парлакъ ташлардан,
бутюн диварынъны дегерли ташлардан япаджагъым.
- ¹³ Огъуллерынъ эписини РАББИ акъкъында огретеджеклер,
огъуллерынъ буюк тынчылыкъ-аманлыкъ ичинде яшайджакъ.

- 14 Сенинъ догърулыгъынъ къавий оладжакъ,
зорбалыкъ сенден узакълашаджакъ,
ич бир шейден къоркъмайджакъсынъ,
дешет де санъа якъынлашмайджакъ.
- 15 Санъа къаршы дженклешмеге ич бирини
ёлламайджагъым.
Ким исе санъа къаршы чыкъса,
енъилип йыкъыладжакъ.
- 16 Мына, мен демирджини яраттым.
О, атештеки къорларгъа уфюре,
дженк ичюн сила япа.
Йыкъсын деп, Мен залымны яраттым.
- 17 Санъа къаршы ич бир япылгъан сила
енъиш къазанмайджакъ,
судда сеннен давалашкъан эр кимни
къабаатлайджакъсынъ.
РАББИ къуллаарынынъ къысмети бойледир,
оларны Мен акълайджагъым, – дей РАББИ.

Бахыт оларакъ къуртулыш

- 55** 1Эй, сувсагъанлар!
Эпинъиз сувларгъа келинъиз!
Кумюши олмагъанлар!
Барынъыз, сатын алынъыз, ашанъыз!
Барынъыз, шарап ве сютни
кумюшсиз, парасыз алынъыз.
- 2 Отъмек олмагъан шей ичюн кумюшинъизни берменъиз,
тойдурып оламагъан шейлер ичюн
къазангъан паранъызны тэлеменъиз.
Мени дикъкъатнен динъленъиз,
ве яхшы шейлерни ашайджакъсынъыз,
джанынъыз леззетли ашларгъа тояджакъ.
- 3 Къулакъ асынъыз, яныма келинъиз;
динъленъиз де, джанынъыз сагъ оладжакъ.
Мен сизге эбедий васиет береджегим,
Давуткъа берильген сёзлерни береджегим.
- 4 Мына, Мен оны халкъларгъа шаат эттим,
миллетлерге буюргъан ёлбашчы яптым.
- 5 Сен танымагъан миллетни чагъыраджакъсынъ;
сени бильмеген миллет санъа ашыкъаджакъ,
РАББИ, сенинъ Алланъ,
сизни шуретлеген Израильнинъ Азизи ичюн
санъа келеджеклер.

- 6 РАББИни тапмагъа чареси олгъанда,
Оны кыдырынъыз,
О, якъын олгъанында, Оны чагъырынъыз.
- 7 Яман адам – озь ёлуны,
беля кетирген киши – озь къара ниетлерини ташласын
ве РАББИге, Алламызгъа, къайтсын.
Рабби мераметли олып, оны багъышлайджакъ.
- 8 – Меним фикирлерим – сизинъ фикирлеринъиз дегиль,
туткъан ёлларынъыз – Меним ёлларым дегиль, – дей РАББИ.
- 9 – Амма ер юзюне коре кок не къадар юксек олса,
Меним ёлларым да сизинъ ёлларынъызгъа коре,
фикирлерим де сизинъкине коре о къадар юксектир!
- 10 Ягъмур ве къар, коктен тюшип, анда къайтмаз,
лякин топракъны сувнен тойдурыр,
топракъ исе берекет кетирир,
эм сачмакъ ичюн урлукъларны,
эм ашамакъ ичюн отъмек берер.
- 11 Агъзымдан чыккъан сёзюм ойле де,
Манъа бош къайтмайджакъ.
О, истегимни беджереджек,
япсын деп оны ёллагъан ишни беджереджек.
- 12 Шенъликнен чыкъаджакъсынъыз,
тынчлыкъ-аманлыкънен сизни алып кетеджеклер,
дагълар ве байырлар огюнъизде
тюркю йырлайджакълар,
чельдеки эписи тереклер
сизге эль чырпаджакълар.
- 13 Тикенлер ерине кипарис оседжек,
къыджыткъан ерине мирт береги котериледжек.
Булар эписи РАББИге нам къазанаджакъ,
эбедий, сонъсуз бир алямет оладжакъ.

Эписи халкълар ичюн къуртулыш

56 ¹РАББИ бойле дей:

- Адалетни къорчаланъыз,
инсафлы ишлер япынъыз.
Якъында Мен къуртараджагъым,
чокъ кечмеден, догърулыгъымны косътереджегим.
- ² Инсафлы ишлерни япкъан адам,
буны гъайретнен эткен адам не де бахтлыдыр!
Раатлыкъ кунюни туткъан,

оны арамламагъан,
бир тюрлю яманлыкъ этмектен озюни сакълагъан адам
бахтлыдыр!

³ РАББИге инангъан ябанджы:

«РАББИ мени Озь халкъындан айырды», – айтмасын,
пичильген киши де:

«Мына, мен къуру бир тереким», – демесин.

⁴ РАББИ дей:

– Эгер пичильген эр ким раатлыкъ куньлерини тутса,
Мен бегенген шейлерни сайласа,
васиетимни яхшы тутса,

⁵ Мен эвимде ве диварларымда

онъа огулларымдан ве къызларымдан яхшы
ад ве ер береджегим.

Ёкъ олмайджакъ, эбедий бир адны береджегим.

⁶ РАББИге кельген, Онъа хызмет эткен,

РАББИнинъ Адыны севген,

Онынъ къулу олгъан,

раатлыкъ кунюни туткъан, оны арамламагъан,
васиетимни яхшы туткъан ябанджыларны

⁷ азиз дагъыма алып кетиреджегим,

Ибадет Эвимде къувандыраджагъым,

бутюнлей якъыладжакъ ве башкъа къурбанлар

къурбан еринде къабул этиледжек;

Эвиме «Бутюн халкълар ичюн Ибадет Эви» дейджеклер.

⁸ Сургюн этильген исраиллилерни

топлагъан РАББИ-ТААЛЯ бойле дей:

– Энди топлангъанлардан гъайры,

башкъаларны да топлайджагъым.

Яман ёлбашчыларнынъ джезасы

⁹ Эй, эписи кийик айванлар,

ормандаки бутюн айванлар!

Ашамагъа келинъиз!

¹⁰ Къаравулларнынъ эписи кёр ве бильгисиз,

оларнынъ эписи – тильсиз копеклер;

авулдап оламай,

тюш корип, яталар,

юкъламагъа пек севелер.

¹¹ Олар тойып оламагъан,

ачкозь копеклердир,
 акъылсыз чобанлардыр,
 эписи озь ёлуна бакъалар,
 тек озь файдаларыны тюшюнелер.

- ¹² «Келинъиз, мен шарап кетиририм,
 тойгъандже ички ичейик,
 ярын да бугунъ киби оладжакъ,
 атта даа яхшы оладжакъ», – дейлер.

Путларгъа табынгъанларнынъ джезасы

- 57** ¹Догъру адам олип кеткенде,
 кимсе эмиет бермей,
 эйи юрекли адамлар дюньяны терк этелер,
 бунынъ не ичюн олгъаныны кимсе анъламай.
 Бойледже, Рабби догъру адамны яманлыкътан айыра,
² ве о, тынчлыкъ-аманлыкъ ерине кече;
 догъру ёлда юргенлер озь ятакъларында раат ятаджакълар.
³ Амма сизлер, джадынынъ огъуулары,
 ороспулыкъ эткен акъайнынъ ве кахпенинъ балалары,
 мында келинъиз!
⁴ Сиз кимнинъ устюнден кулесинъиз?
 Агъыз кениш ачып, кимге къаршы тилинъизни чыкъарасынъыз?
 Сизлер акъсыз ишнинъ балалары, ялан урлугъы
 дегильсинъизми?
⁵ Эр бир даллы терекнинъ тюбюнде,
 эменлернинъ арасында истекнен янып туташасынъыз;
 къая чатлакъларында,
 асылып тургъан къаяларнынъ этеклеринде
 балаларны къурбан чаласынъыз.
⁶ Сенинъ къысметинъ – вадийдеки тегиз ташлардыр;
 санъа тюшкен джереп – олардыр!
 Ичимлик бахшышларыны оларнынъ огюнде тёке,
 ашлыкъ бахшышларыны оларгъа кетире эдинъ.
 Башынъызгъа тюшюреджек джезам ичюн пешман олурыммы?
⁷ Ятагъынъны буюк, юксек дагъгъа къойдынъ,
 къурбан чалмакъ ичюн анда котерильдинъ.
⁸ Къапуларнынъ ве первазларнынъ артындан
 пуларынъны къойдынъ;
 Менден башынъны чевирип,
 чыплакълашып котерильдинъ,
 ятагъынъны кенишлеттинъ,
 ойнашларынънен келиштинъ,
 аврет ерлерине бакъа эдинъ.

- 9 Сен Молек путкъа барып, онъа бахшыш оларакъ
 зейтюн ягъыны кетире эдинъ,
 къокъулы мислеринъни онъа аджымаздан масраф эте эдинъ,
 эльчилеринъни узакъ ерлерге ёлладынъ,
 оларны тап олюернинъ дюньясына йибердинъ.
- 10 Узун ёлдан болдургъанда:
 «Умютим гъайып олды», – айтмадынъ.
 Эп даа такъат таптынъ,
 шунынъ ичюн кучътен тюшмединъ.
- 11 Сен кимден къоркътынъ?
 Кимден отюнъиз патлады?
 Не ичюн Менден вазгечтинъ,
 Мени унуттынъ, юрегинъде сакъламадынъ?
 Мен чокъ вакъыт индемедим;
 Менден къоркъмакътан вазгечтинъ бунынъ ичюнми?
- 12 Сенинъ инсафлы ишлеринънен япкъанларынъны
 бильдирежегим,
 амма бундан санъа файда олмайджакъ.
- 13 Фигъан къопаргъанынъда,
 топлагъан путларынъ сени къуртарып олурмы?
 Ель оларнынъ эписини алып кетеджек,
 оларны бир уфюрюв савурадджакъ.
 Меним къорчалавымны къыдыргъанлар исе ерни аладжакълар,
 азиз дагъымнынъ сабылары оладжакълар.

Тёвбе эткенге мерамет

- 14 Рабби дей:
 – Джыйыштырынъыз, темизленъиз, ёлны тегизленъиз,
 халкъымнынъ ёлундан юрге кедер эткен балабан ташларны ве
 чёплюкни алынъыз.
- 15 Юдже, Юксельген, эбедий Яшагъан, Ады Азиз олгъан дей ки:
 – Юксек ве мукъаддес ерде яшайым,
 лякин тёвбе эткенлернен ве алчакъгонъюллилернен олам.
 Алчакъгонъюллилернинъ рухларыны джанландырадджакъым,
 тёвбе эткенлернинъ джанларыны тирильтеджегим.
- 16 Дава этеджегим эбедий дегиль,
 ачувланадджакъым эр вакъыткъа дегильдир.
 Ойле олса, Мен яраткъан эр джан ве эр рух такъаттан кесилир эди.
- 17 Арам къазанч гуналарына ачувланып, оны урдым,
 юзюмни сакъладым, пек гъазапландым,
 лякин олар, юзь чевирип, озь ёлларындан кеттилер.
- 18 Арекетлерини коръдим,

амма оларны яхшы этеджегим,
 ёл косьтереджегим,
 онынъ ве агълагъанларынынъ юреклерини аладжагъым,
 19 ве олар Мени макътайджакълар.
 Узакътаки ве якъындакилерге
 тынчлыкъ-аманлыкъ олсун! – дей РАББИ.
 – Мен оларны яхшы этеджегим!

20 Амма яман адамлар – къутургъан денъиз кибидир.
 Раат олып оламай,
 сувлары чамурны ве писликни котерип аталар.
 21 – Яманлар тынчлыкъ-аманлыкъны коръмез! – дей Аллам.

Акъикъий ораза акъкъында

58 1– Озонъни тутмайып, къычырып чагъыр,
 боразан сеси киби, сесинъни юксельт!
 Халкъыма акъсыз япкъанларыны,
 Якъупнынъ эвине гуналарыны косьтер.
 2 Олар эр кунъ Мени къыдыралар,
 ёлларымны бильмеге истейлер;
 догъру яшагъан,
 Алласынынъ къарарларыны туткъан миллет киби,
 арекет этелер;
 адалетли къанунлар акъкъында сорайлар,
 Аллагъа якъынлашмагъа истейлер.
 3 «Аштан-суддан вазгечемиз де, нечюн коръмейсинъ? – дейлер.
 – Джанларымызнынъ истеклерини тутамыз да,
 нечюн шуны бильмейсинъ?»

Бакъынъыз! Аштан-суддан вазгечкен куню
 истеклеринъизни ерине кетиресинъиз,
 башкъаларны агъыр хызмет эттиресинъиз.

4 Оразаны туткъанда,
 къавгъа ве даваларны чокълаштырасынъыз,
 башкъаларны юмрукънен яман урасынъыз.
 Оразаны ойле туткъанда,
 сеслеринъиз тёпеде эшитильмейджек.

5 Мен сайлагъан ораза ойле олурмы?
 Алчакъгонъюлли олмагъа куню ойлеми?
 Башны, къамыш киби, эгмеге,
 чувал токъумасыны киймеге, кульде отурмагъа керекми?
 «РАББИ истеген ораза куню» деп,
 бунъа айтасынъызмы?

- 6 Мен сайлагъан ораза будыр:
 яманлыкъ бугъавларыны чыкъарынъыз,
 боюндырыкъ багъларыны чезинъиз,
 эзиегенлерни азатлыккъа йиберинъиз,
 эр бир боюндырыкъны йыкъынъыз.
- 7 Ашынъызны ачнен пай этинъиз,
 эвлери олмагъан фукъарелерни эвинъизге кирсетинъиз,
 урбасы олмагъанны корьсенъиз, кийиндиринъиз оны,
 сой-сопларынъыздан сакъланманъыз.

- 8 О заман ярыгъынъыз танъ киби агъараджакъ,
 тезден яхшы оладжакъсынъыз,
 догърулыгъынъыз огюнъизден кетеджек,
 РАББИнинъ Шурети сизни озгъараджакъ.

- 9 О вакъыт РАББИни чагъыргъанда,
 О эшитеджек,
 ярдым сорагъанда, РАББИ:
 «Мен мындам», – айтаджакъ.

Аранъыздан эр тюрлю боюндырыкъны гъайып этсенъиз,
 къабаатламагъа битирсенъиз,
 яманламакътан вазгечсенъиз,

- 10 ач адамгъа юрекнен берильсенъиз,
 чекишкенлернинъ истеклерини беджерсенъиз,
 о заман ярыгъынъыз къаранлыккъа парылдайджакъ,
 къара геджеси уйле киби оладжакъ.
- 11 О заман РАББИ эр заман ёлбашчынъыз оладжакъ,
 къургъакъ заманында сизлерни тойдураджакъ,
 беденлеринъизни къавийлештиреджек;
 сувгъа тойгъан бир багъча,
 суву битмеген чокъракъ киби оладжакъсынъыз.
- 12 Чокътан йыкъылгъан шеэрлерни янъыдан къураджакъсынъыз,
 къадимий несиллер къойгъан темеллерни тиклейджексинъиз,
 сизге: «Йыкъыкъ диварны янъыдан тиклеген,
 инсанларгъа ёлларны янъыдан ачкъан», – дейджеклер.

Раатлыкъ куню акъкъында

- 13 – Раатлыкъ кунюни тутсанъыз,
 азиз кунюмде истеклеринъизден вазгечсенъиз,
 раатлыкъ кунюни къувачнен беклесенъиз,
 РАББИнинъ азиз кунюне сайгъы этсенъиз,
 эр вакъыттаки ишлеринъизнен огърашмасанъыз,
 истеклеринъизни ерине кетирмесенъиз

ве бош лаф этмесенъиз,

- ¹⁴ о заман РАББИде шенълик тападжакъсынъыз;
ер юзюнинъ тёпелерине котерилип,
деденъиз Якъупкъа берильген топракънынъ
берекетини ашайджакъсынъыз, – дей РАББИ.

Гуна, тевбе, багъышлав

- 59** ¹Мына, РАББИнинъ къолу, эвельдеки киби,
къуртарып ола,
сагъыр олмайып, къулагъы эп даа эшите.
- ² Амма къабаатларынъыз сизни Алладан айырды,
гуналарынъыз ичюн, сизни эшитмесин деп,
О сизден башыны чевирди.
- ³ Къолларынъыз къаннен,
пармакъларынъыз къабаатнен арамланды.
Агъзынъызнен ялан айтасыз,
тилинъизнен яманлайсыз.
- ⁴ Адалет ичюн агъзыны ачкъан,
керчекни къорчалагъан кимсе ёкъ.
Бош шейге ишаналар, ялан айталар,
яманлыкъ тюшюнип, ярамазлыкъ догъалар.
- ⁵ Йылан йымырталарында кулюк яталар,
орюмчек ювасыны япалар;
йымырталарыны ашагъан олер,
эзильген йымыртадан йылан чыкъар.
- ⁶ Орюмчек йиплери урбагъа ярамаз,
эллеринен япкъан шейлерини кийип оламазлар,
япкъанлары – адалетсиз ишлер,
къолларында – зорбалыкътыр;
- ⁷ аякълары яманлыкъкъа чапар,
къабаатсыз къанны тёмге ашыкъар.
Фикирлери – яман фикирлердир,
чевре-четини йыкъа ве къыралар.
- ⁸ Аманлыкъ ёлларындан хаберлери ёкъ,
юрген ерлеринде адалет ёкъ.
Туткъан ёллары къыйыштыр,
о ёлдан кеткен эр кес аманлыкъны бильмез.
- ⁹ Онынъ ичюн адалет бизден узакътыр,
догърулыкъ бизге кельмей.
Ярыкъ бекледик, къаранлыкъ кельди,
парылдыгъа ишандыкъ, зифт къаранлыкъкъа
огърадыкъ.

- 10 Кёр адамлар киби, дивар тутып кетемиз,
козьсюз киби, къармаланамыз,
уйле ярыгъында акъшам къаранлыгъында киби абынамыз,
сагъ адамларнынъ арасында олюлер кибимиз.
- 11 Эпимиз, аюв киби, окюремиз,
гогерджинлер киби, ингильдеймиз,
адалет беклеймиз, орталыкъта ёкъ,
къуртулыш беклеймиз, бизден узакъ.
- 12 Сенинъ огюнъде чокъ къанунсызлыкъ яптыкъ,
гуналарымыз бизни къабаатлайлар,
къанунсыз япкъанларымыз козюмиз огюнде,
къабаатларымызны билемиз.
- 13 РАББИге къаршы чыкътыкъ,
Ондан вазгечтик,
Алламыздан юзь чевирдик.
Зорбалыкъ ве хаинлик акъкъында айттыкъ,
ялан сёзлерини тюшюнип, сёйледик.
- 14 Адалетни къувдыкъ,
догърулыкъны узакълаштырдыкъ;
керчек мейданда сюрюнди,
намускъарлыкъ кирип оламады.
- 15 Ич бир ерде акъикъат ёкъ,
яманлыкътан узакълашкъан адам
яманлыкънынъ къурбаны олды.
РАББИ бакъты да,
адалетнинъ ёкъ олгъаны Онынъ козюнде яманлыкъ эди.
- 16 Адам олмагъаныны коръди,
оларны къорчаламагъанына шашты.
Лякин Онынъ кучю ярдым этти,
догърулыгъы таянч олды.
- 17 Устюне бир зырх киби, догърулыкъны кийди,
Озь башына башлыкъ киби, къуртарувны къойды.
Акътыман урбасыны кийди,
гъазапнен, япынджанен киби, устюни къаплады.
- 18 Эр кеске япкъанларына коре береджек,
душманларына гъазабыны ёллайджакъ,
джавларына джезасыны береджек,
адаларда яшагъанлар да акъларыны аладжакъ.
- 19 Кунъбатышта РАББИнинъ Адындан къоркъаджакълар,
кунъдогъушта Шуретинден отълери патлайджакълар,
О, ташкъын дерья киби келеджек,

РАББИнинъ ели оны къувалайджакъ.

²⁰ – Сионгъа Къуртарыджы келеджек,
яманлыкътан юзь чевирген Якъупнынъ огъуллаыны О,
къуртараджакъ, – дей РАББИ.

²¹ – Оларгъа берген васиетим будыр, – дей РАББИ. – Сеннен булунгъан
Рухум ве агъзынъа къойгъан сѣзлерим эбедиен эм сенинъ агъзынъда,
эм балаларынънынъ агъзында, эм торунларынънынъ агъызларында
къаладжакъ. Шимдиден ве эбедиен ойле оладжакъ!

Ерусалимнинъ келеджек шурети

- 60** ¹– Тур, парылда, ярыгъынъ кельди,
РАББИнинъ Шурети устюнден догъды.
- ² Бакъынъыз! Дюньяны къаранлыкъ къаплайджакъ,
халкъларны къою булутлар япаджакъ,
сенинъ устюнден исе РАББИ котериледжек,
устюнден Шурети корюнеджек.
- ³ Халкълар ярыгъынъа келеджек,
устюнден догъгъан парылдыгъа падишалар топлашаджакъ.
- ⁴ Козьлеринъни котерип, чевренъе бакъ:
эписи топланып санъа келелер,
узакътан огъуллаынынъ келе,
къучакъта къызларынынъ кетирелер.
- ⁵ Буны корип, бет-сымалары къуванч толу оладжакъ,
юрегинъ титреп ойнайджакъ,
денъиздеки байлыкъны санъа кетиреджеклер,
халкъларнынъ зенгинлиги санъа бериледжек.
- ⁶ Чокътан-чокъ девелер,
Мидьяндан ве Эфадан боталар
топрагъынъны толдураджакъ.
Шевадаки бутюн халкъ санъа келеджек,
алтын ве къокъулы майны кетиреджек,
РАББИге макътав йырларыны йырлайджакълар.
- ⁷ Сенде Кедарнынъ эписи къой-эчкилери топлашаджакъ,
санъа Невайотнынъ къочкъарларыны кетиреджеклер,
къурбан еримде олар Мен бегенген къурбанлар оладжакълар,
ве Мен дюльбер Эвимни шан-шурет этеджегим.
- ⁸ Булар кимдир?
Булутлар киби учалар,
юваларына ынтылгъан гогерджинлерге ошайлар.
- ⁹ Манъа адалар ишаналар,

башында Таршиш гемилери келелер,
узакълардан кумюш ве алтынларынен огъулларынъны
кетирелер,
РАББИнинъ Ады, сенинъ Алланъ,
Исраильнинъ Азизи ичюн шуны япалар.
РАББИ сени шуретледи!

- ¹⁰ О заман диварларынъны
ябанджыларнынъ огъуллары къураджакълар,
санъа падишалары хызмет этеджеклер.
Гъазапланып, сени урдым,
сени аджып исе, мерамет эйледим.
- ¹¹ Къапуларынъ даима ачыкъ оладжакъ,
гедже-кунъдюз къапалмайджакъ.
Халкъларнынъ байлыгъыны,
эм де падишаларыны санъа кетиреджеклер.
- ¹² Санъа хызмет этмеге истемеген
халкълар ве падишалыкълар гъайып оладжакъ,
бойле халкълар бутюнлей ёкъ оладжакълар.
- ¹³ Ливаннынъ шуретини –
кипарислер, къарагъач ве чам тереклерини, –
бирликте санъа кетиреджеклер,
оларнен Мукъаддес Еримни безетеджеклер,
ве Мен аякъ баскъан еримни шуретлейджегим.
- ¹⁴ Сени эзиетлегенлернинъ огъуллары
баш эгип санъа келеджеклер,
санъа сайгъысызлыкъ косьтерген эр кес
аякъларынъа тюшеджеклер,
санъа: «РАББИнинъ шеэри,
Исраиль Азизининъ Сионы», – дейджеклер.
- ¹⁵ Сени къувдылар, корьмеге истемедилер,
сенден четлендилер,
энди исе сеннен гъурурланаджакълар,
несильден несильге къуванаджакълар.
- ¹⁶ Халкъларнынъ сютюне тояджакъсынъ,
падишанынъ къолундан кечинеджексинъ.
Сонъра биледжексинъ ки,
Мен – РАББИ, сенинъ Къуртарыджынъ,
сени сатын алгъан Якъупнынъ Кучлюсим.
- ¹⁷ Бакъыр ерине – алтын,
демир ерине – кумюш, терек ерине – бакъыр,

- таш ерине – демир береджегим.
Тынчлыкъ-аманлыкъ сени къаравуллайджакъ,
догърулыкъ сени бакъаджакъ.
- 18 Топрагъынъда бир даа зорбалыкъ этмейджеклер,
йыкъмайджакъ ве къырмайджакълар.
Диварларынъа – «Къуртулыш»,
араба къапуларынъа – «Макътав» дейджексинъ.
- 19 Кунеш санъа кунъ ярыгъы олмайджакъ,
ай да сени артыкъ айдынлатмайджакъ.
РАББИ сенинъ эбедий ярыгъынъ,
Алланъ – шуретинъ оладжакъ.
- 20 Кунешинъ энди батмайджакъ,
айынъ сакъланмайджакъ,
эбедий ярыгъынъ РАББИ Озю оладжакъ,
агълагъан кунълеринъ битеджек.
- 21 Бутюн халкъынъ инсафлы оладжакъ,
топракъкъа эбедиен сабылыкъ этеджек.
Олар – Мен сачкъан фидан, къолларымнынъ иши, –
Мени шуретлейджеклер.
- 22 Энъ уфакъ адамдан бинъ адам,
энъ кичкене союздан кучьлю халкъ асыл оладжакъ.
Вакъты-саати кельгенде,
Мен, РАББИ, буну тез япаджагъым.

Къуртулыш акъкъында хайырлы хабер

- 61** 1 Устюмде РАББИ-ТААЛЯнынъ Руху булуна;
РАББИ мени ягънен сюртип,
алчакъгонъюллилерге хайырлы хабер этмеге чагъырды,
юреклери къырылгъанларгъа шифа бермеге,
эсирлерге – азатлыкъ акъкъында,
зинданда яткъанларгъа – къуртулыш акъкъында айтмагъа,
- 2 РАББИнинъ разылыгъы йылыны
ве Алламызнынъ джеза кунюни беян этмеге,
эписи агълагъанларнынъ гонъюллерини алмагъа,
- 3 Сионда къасеветленгенлерге куль ерине – сарыкъны,
агълав ерине – къуванч ягъыны,
тюшкен рух ерине – аджайип макътав урбасыны бермеге
ёллады.
Оларгъа: «Догърулыкъ эменлери,
Озь шурети ичюн РАББИнинъ сачкъанлары», – дейджеклер.
- 4 Чокътан йыкъылгъан шеэрлерни янъыдан къураджакълар,
эски заманларда къырылгъан ерлерни тиклейджеклер,

къадимий несиллерден бошاپ къалгъан шеэрлерни
янъыдан къураджакълар.

- ⁵ Ябанджылар келип, къой-эчкилерингъизни бакъаджакълар,
ябанджыларнынъ огъуллеры топрагъынъызны ишлейджеклер,
юзюмликлерингъизде чалышаджакълар.
- ⁶ Сизлерге «РАББИнинъ руханийлери» дейджеклер,
«Алланынъ хызметчилери» деп адланаджакъсынъыз.
Халкъларнынъ байлыгъыны къулланаджакъсынъыз,
оларнынъ шурети сизинъки оладжакъ.
- ⁷ Масхаралыгъынъыз ичюн эки къат аладжакъсынъыз.

Ашалангъаны ичюн къысметине къуванаджакълар,
озь топрагъында эки къат мульк аладжакълар,
шенълиги сонъсуз оладжакъ.

- ⁸ Мен, РАББИ, адалетни севем,
чайпапнен зорбалыкъны корьмеге истемейим,
мукъфатларыны акълылыкънен береджегим,
оларгъа эбедий васиетни береджегим.
- ⁹ Миллетлер арасында оларнынъ балаларыны биледжеклер,
халкъларнынъ арасында эвлятлары намлы оладжакълар.
Оларны корьген эр кес биледжеклер ки,
олар – РАББИнинъ багъышлагъан эвлятларыдыр.

- ¹⁰ РАББИде буюк къуванч тападжагъым,
Аллам ичюн джаным шенъленеджек.
О манъа къуртулыш урбаларыны,
инсафлыкъ урбасыны кийдирди.
Киевге, руханийге киби, башыма сарыкъ къойды,
бир келинни киби, ильванларнен безетти.
- ¹¹ Топракъ осюмликлерни насыл осьтюрге,
багъча сачылгъаныны насыл етиштирсе,
РАББИ-ТААЛЯ да бутюн миллетлернинъ огюнде
догърулыгъыны ве шуретини косътереджек.

Азиз халкъ акъкъында

- 62** ¹ Догърулыгъы ярыкъ киби корюнмегендже,
къуртулышы янгъан къандиль киби олмагъандже,
Сионнынъ файдасы ичюн сусып отурмайджагъым,
Ерусалим ичюн тынчланмайджагъым.
- ² Халкълар сенинъ догърулыгъынъны кореджеклер,
эписи падишалар Шуретингъе бакъаджакълар,
РАББИ Озю береджек янъы бир аднен сени адлайджакълар.
- ³ РАББИнинъ къолунда дюльбер тадж киби оладжакъсынъ,

- Алланънынъ элинде падишанынъ сарыгъы киби булунаджакъсынъ.
- ⁴ Эндиден сонъ санъа «къувулгъан» демейджеклер,
топрагъынъа «харап этильген» айтмайджакълар,
бунынъ ерине санъа «севимли»,
топрагъынъа «эвли» дениледжек.
Сеннен РАББИнинъ разылыгъы оладжакъ,
топрагъынъ акъайсыз олмайджакъ.
- ⁵ Огълан къызгъа эвленген дайын,
огъулларынъ да санъа ойле эвленеджек.
Киев келинге насыл къуванса,
Алланъ да санъа ойле къуванаджакъ.
- ⁶ Эй, Ерусалим, диварларынъда къаравуларны къойдым,
гедже-кунъдюз ич сусмайджакълар.
Эй, РАББИни акъылда туткъанлар!
Сусманъыз!
- ⁷ Ерусалимни гъайрыдан тиклеп,
шеэрни ер юзюнде намлы этмегендже,
Раббининъ огюнде сусманъыз!
- ⁸ РАББИ кучълю онъ къолуны котерип, ант этти:
– Бир даа душманларынъ богъдайынъны ашамайджакъ,
ябанджыларнынъ огъуллары
сен япкъан тазе шарабынъны ичмейджеклер.
- ⁹ Отъмекни богъдайны топлагъанлар ашайджакъ,
шарапны юзюмни джыйгъанлар ичеджек
ве Мукъаддес Еримнинъ азбарында РАББИни шуретлейджек.
- ¹⁰ Кечинъиз, араба къапуларындан кечинъиз,
халкънынъ ёлуны ачынъыз!
Джыйыштырынъыз, темизленъиз, ёлны тегизленъиз,
ташларыны джыйынъыз,
халкълар ичюн байракъны котеринъиз!
- ¹¹ Мына, РАББИ ер юзюнинъ кенарларына илян эте:
– Сион къызына:
«Мына, Къуртарыджынъ келеята!
О, мукъяфатлайджакъ, акъларыны береджек», – денъиз.
- ¹² Сион халкъына «азиз халкъ»,
«РАББИ сатын алгъан» дейджеклер,
Санъа исе «истенильген»,
«къувулмагъан шеэр» айтаджакълар.

Джеза куню

- 63**¹ – Эдомдан, Боцрадан,
 ачыкъ къырмазы урбаларында,
 шерефли кийимлеринде,
 буюк кучьнен кельген ким?
 – Бу – Меним! Догърусыны айтам,
 къуртамагъа кучюм бар.
- ² – Не ичюн урбаларынъ къырмазы?
 Не ичюн кийимлеринъ юзюм баскъаннынъ кийими кибидир?
- ³ – Юзюмни бир Озюм бастым,
 халкълардан ич бири ёкъ эди янымда.
 Оларны ачувнен бастым,
 гъазапнен таптадым;
 къанлары урбаларыма сачрады,
 бутюн кийимлериме септирдим.
- ⁴ Джеза кунюни тайинледим,
 халкъымны сатын алып, къуртараджакъ йылы кельди.
- ⁵ Бакътым, ярдым этеджекни корьмедим,
 къол тутаджакъ олмагъанына шаштым.
 Амма кучюм Манъа енъиш берди,
 гъазабым Манъа къол тутты.
- ⁶ Ачувнен халкъларны таптадым,
 оларгъа гъазабымны тюшюрдим,
 къанларыны ерге акъыздым.

Исраильге олгъан Алланынъ мерамети

- ⁷ РАББИнинъ буюк севгисини акъылымда тутаджакъым,
 Оны эр япкъан шейи ичюн макътайджакъым.
 РАББИ бизге эр шейни берди,
 исраиллилерге чокъ яхшылыкъ япты,
 Онынъ шефкъаты пек буюк,
 Онынъ севгиси пек кучьлюдир.
- ⁸ – Олар керчектен Меним халкъым,
 Мени алдатмайджакъ балаларымдыр, –
 деди РАББИ
 ве оларнынъ Къуртарыджысы олды.
- ⁹ Эр тюрлю къасеветлерини Озюне алды,
 юзюнинъ Мелеги оларны къуртарды,
 севгиси ве мераметинен оларны сатын алды,
 къадимий заманларда оларны къолларында алып ташыды.

- ¹⁰ Амма олар инат олып,
Онынъ Мукъаддес Рухуны ынджыттылар,
ве О, оларнынъ душманы олды,
олагъа къаршы дженк этти.
- ¹¹ О вакъыт Онынъ халкъы эски заманны,
Мусанынъ куньлерини хатырлады.
– Къойларынынъ чобанларынен берабер
оларны денъизден кечирген не ерде?
Мусанынъ юрегине Мукъаддес Рухуны ерлештирген,
- ¹² Мусанынъ сагъ къолунен шанлы кучюни ёллагъан,
онынъ огюнде сувларны экиге больген,
бойле этип, Озюне эбедий нам къазангъан,
- ¹³ исраиллилерни теренликтен кечирген не ерде?
Атны тегиз чельден киби,
О, оларны алып кетти, ве олар срююмеди.
- ¹⁴ РАББИнинъ Руху оларны,
вадийде айванларны киби,
раатлыкъ ерине алып кетти.
Шанлы нам къазанмакъ ичюн,
халкъыны ойле айдап кетти.

Исраильнинъ дуvasы

- ¹⁵ Коклерден бакъ,
азиз ве шанлы булунгъан ерингден бизни корь.
Гъазабынънен къудретинъ къайда?
Шефкъатынънен мераметинъ менден узакълашты.
- ¹⁶ Бизим Бабамыз – тек Сенсинъ.
Ибраим бизни танымаса да,
Исраиль бизни къабул этмесе де,
Сен, я РАББИ – бизим Бабамызсынъ,
эвель-эзельден Адынъ –
бизни сатын алгъан Къуртарыджымыздыр.
- ¹⁷ Я РАББИ, не ичюн ёлунгдан урулмагъа,
юреклеримизге инат олмагъа,
Сенден къоркъмамагъа бизге ёл бердинъ?
Къулларынъ, Сенинъ къысметинъ олгъан къабилелер ичюн
бизге къайтып кель.
- ¹⁸ Азиз халкъынъ мында
къыскъа вакъыт шорбаджылыкъ этти,
душманларымыз келип, Азиз Еринъни таптады.
- ¹⁹ Сен санки бир вакъыт башлыкъ этмеген,
Адынънен адланмагъан бир халкъ олдыкъ.

- 64** ¹ Сен коклерни яргъайдынъ, ашагъы тюшкейдинъ!
Сенинъ огюнъде дагълар,
² одунны якъкъан атештен,
сувны къайнаткъан алевден киби, ирип кеткейди!
Адынъны душманларынъа белли эткейдинъ!
Халкълар Сенинъ юзюнъден титрейгейди!
³ Бизлер беклемеген вакъытта
Сен ашагъы тюше,
аджайип ишлеринъни япа эдинъ,
ве Сенинъ огюнъде дагълар къалтырай эди.
⁴ Эвель-эзельден онъа ишангъанлар ичюн
о къадар шей япкъан башкъа алла акъкъында
кимсе эшитмеди, ойлени ич бир козь коръмеди.
⁵ Догърулыкънен яшагъанларны,
ёлларынъны акъылында туткъанларны
Сен къуванчнен къаршылайсынъ.
Мына, бизлер чокътан гуна япкъанларымыз ичюн,
бизге къаршы ачувландынъ.
Биз насыл къуртуладжакъмыз?
⁶ Эпимиз арам шей киби олдыкъ,
догъру ишлеримиз де – кирленген урба кибидир.
Биз эпимиз, япракълар киби, соламыз,
бизни, ель киби, къабаатларымыз алып кете.
⁷ Кимсе Адынъны чагъырмай,
Сени гъайретнен къыдыргъан да ёкъ.
Сен бизден юзюнъни сакъладынъ,
бизге къабаатларымызда ирип кетмеге ёл бердинъ.
- ⁸ Амма шимди, я РАББИ, Сен – бизим Бабамызсынъ!
Биз – чамурмыз, Сен – чельмекчисинъ,
эпимиз – сенинъ къолларынънынъ ишимиз.
⁹ Я РАББИМ! Къарардан зияде ачувланма,
къабаатымызны эбедий акъылынъда тутма.
Бизге бакъ, эпимиз – Сенинъ халкъынъмыз!
¹⁰ Азиз шеэрлеринъ сахрагъа чевирильди,
Сион бакъымсыз, Ерусалим харап олды.
¹¹ Деделеримиз Сени шуретлеген,
азиз, шанлы Эвимиз бутюнлей янды,
бутюн къыйметли шейлеримиз ёкъ олды.
¹² Я РАББИ! Бундан сонъ да Озюнъни
тутаджакъсынъмы,
индемейип, бизни къарардан зияде
къыйнайджакъсынъмы?

Алла инатларны джезалай

- 65** ¹ Къыдырмагъанлар Мени таптылар,
истемегенлерге Озюмни ачыкъ косьтердим.
Адымны чагъырмагъан халкъкъа:
«Мен Мындам! Мындам!» – дедим.
- ² Яман ёлда юрген,
къара ниетлерини беджерген,
инат бир халкъкъа
кунь бою къолларымны узаттым.
- ³ О халкъ козюме бакъып,
Мени эр вакъыт ачувландыра,
багъчаларында къурбанлар чала,
кирпичлерде къокъулы отларны якъа,
- ⁴ дюрбелерде отуралар,
къобаларда геджелейлер,
домуз этини ашайлар,
къазанларында арам аш пиширелер,
- ⁵ башкъаларгъа: «Токъта! Якъынлашма,
мен сенден азизим», – дейлер.
Олар – буруныма кирген тютюн кибидир,
эр кунь янгъан атештир.
- ⁶ Бу огюмде язылгъандыр;
индемейджегим, джезалайджагъым,
акъларынгъызны береджегим.
- ⁷ Дагъларда къокъулы отларны якътылар,
Мени байырларда яманладылар, – дей РАББИ.
– Шунунъ ичюн гуналары
ве бабаларынынъ гуналары ичюн джезасыны береджегим,
эвель эткен ишлери ичюн
джезасыны башларынгъызгъа тюшюреджегим.
- ⁸ РАББИ бойле дей:
– Данелери сувлу юзюм салкъымыны корьгенде,
«Эзменъиз, онда берекеттир», – дейлер.
Къуллерымнынъ хатири ичюн Мен де ойле япаджагъым,
эписини ёкъ этмейджегим.
- ⁹ Якъуптан – эвлятны,
Худадан – дагъларымнынъ сабысыны асыл этеджегим.
Сайлагъанларым топракънынъ сабылары оладжакъ,
анда къуллерым яшайджакъ.

- ¹⁰ Мени кыдыргъан халкъым
Шарон еринде къой-эчкилерини отлатаджакъ,
туварлары Акъор вадийинде раатланаджакъ.
- ¹¹ Амма сизлер, РАББИден вазгечкенлер,
азиз дагъымны унуткъанлар,
«Къысмет» алласына софра къойгъанлар,
«Такъдир» алласына* савутны къокъулы шарапнен толдургъан
адамлар!
- ¹² Мен сизни кылычкъа кысмет этедегим,
союлмакъ ичюн эпинъиз эгиледежесиз,
чюнки Мен чагъыргъанымда, джевап бермединъиз,
айткъанымда, динълемединъиз,
козьлерим огюнде яманлыкъ эттинъиз,
бегенмегенимни сайладыныз.
- ¹³ Онынъ ичюн РАББИ-Таала бойле дей:
– Мына, къулларым аш ашайджакъ,
сизлер исе ач къаладжакъсынъыз.
Къулларым ичеджек,
сизлер исе сувсузлыкътан чекишеджексинъиз.
- ¹⁴ Къулларым шенъленедежеклер,
сизлер исе масхара оладжакъсынъыз,
къулларым юрек къуванченен йырлайджакълар,
сизлер исе юрек сыкъынтысындан кычыраджакъсынъыз,
рухунъызнынъ эзилгенинден агълайджакъсынъыз.
- ¹⁵ Сайлагъан халкъым адынъызнен къаргъайджакълар,
РАББИ-ТААЛЯ сизни ольдюреджек,
къулларына исе башкъа ад береджек.
- ¹⁶ Ер юзюнде озюне багъышлав кыдыргъан
Ишанчлы Алланынъ багъышлавны кыдыраджакъ;
ер юзюнде ант эткен
Ишанчлы Алланен ант этедек.
Эвельки сыкъынтылар унутыладжакъ,
козюмден сакъланаджакълар.

Янъы ер ве янъы коклер

- ¹⁷ Бакъынъыз, Мен янъы коклерни
ве янъы бир ерни яратаджагъым.
Эвелькилери анъылмайджакъ,
акъылгъа биле кельмейджек.

* 65.11 Къысмет; Такъдир – кь. еуд. «Гъад» ве «Мений».

- 18 Меним яраткъанларыма
эбедиен шеньленип къуванаджакъсынъыз.
Бакъынъыз, Мен яраткъан Ерусалим ве халкъ
шенъ ве къуванчлы оладжакълар.
- 19 Ерусалим ичюн шеньленеджегим,
халкъым ичюн къуванаджагъым.
Анда ич агъламайджакълар, ич кычырмайджакълар.
- 20 Анда тек кыыскъа вакъыт яшагъан балалар,
омюрининъ кунълери толмагъан къартлар олмайджакъ.
Юз яшында ольгенни яш огълан деп, саяджакълар,
юз яшыны толдурмагъан исе лянетли сайыладжакъ.
- 21 Эвлерини къурып, ичлеринде яшайджакълар,
юзюм багъларыны сачып, салкъымларыны ашайджакълар.
- 22 Олар къургъан эвлеринде башкъалар яшамайджакъ,
сачкъанларынынъ берекетини башкъалар ашамайджакъ.
Халкънынъ кунълери
терекнинъ кунълери киби узун оладжакъ,
сайлагъанларым япкъанларынен
узун вакъыт къулланаджакълар.
- 23 Бошуна чалышмайджакълар,
беля ичюн де бала тапмайджакълар.
Озьлери де, эвлятлары да
РАББИ яхшылыкъ этильген халкъы оладжакъ.
- 24 Олар чагъырмаздан эвель,
Мен джевап береджегим,
лафларыны битирмезден эвель,
Мен энди эшитеджегим.
- 25 Къашкъырнен къозу берабер отлайджакъ,
арслан, бугъа киби, тобан ашайджакъ,
йылан ашайджагъы исе топракъ оладжакъ.
Азиз дагъымнынъ ич бир еринде
кимсе яманлыкъ этмейджек, зарар кетирмейджек, –
дей РАББИ.

Алла халкъларны суд эте

66 1 РАББИ бойле дей:

– Коклер – тахтым,
ер юзю – аякъларыма таяма.

Меним ичюн эвни къайда къураджакъсынъыз?
Раатланмагъа ерим не ерде оладжакъ?

2 Къолларым бутюн буларны япты,
бойле этип, эр шей пейда олды, – дей РАББИ.

Лякин Мен алчакъгонъюллилерге,
рухтан тюшкенлерге,
сёзюм огюнде къалтырагъанларгъа бакъаджагъым.

- ³ Бугъаны сойгъан – адамны ольдюргенге ошай,
къойны къурбан чалгъан – копекнинъ бойнуны къыргъан
кибидир,
ашлыкъ бахшышыны кетирген – домуз къаныны кетирген киби,
къокъулы отларны якъкъан – бош путкъа ибадет эткен кибидир.
Олар озь ёлларыны сайладылар,
жанлары да эткен арамлыкъларындан кейф ала.
- ⁴ Мен де шуны сайлап, оларны джезалайджагъым,
башларына дешетли шей тюшюреджегим,
чюнки Мен чагъыргъанымда, джевап бермедилер,
айткъанымда, динълемедилер,
козьлерим огюнде яманлыкъ эттилер,
бегенмегенимни сайладылар.
- ⁵ РАББИнинъ сёзюнден къалтырагъанлар,
Онынъ сёзюни динъленъиз:
– Сизни коръмеге истемеген,
Адым ичюн сизни къувалагъан къардашларынъыз:
«РАББИ Озюни шуретинде косътерсин де,
шенълигинъизге бакъайыкъ!» – дейлер.
Амма олар масхара оладжакълар.
- ⁶ Шеэрден шамата,
РАББИнинъ Сарайындан сеси эшитиле!
РАББИ душманларыны къазангъанларына коре джезалай.
- ⁷ Догъув агърысыны бильмейип, догъды,
оны агърылары тутмаздан, бир огълан бала тапты!
- ⁸ Бойле шейни ким эшитти?
Бунъа ошагъанны ким коръди?
Бир мемлекет бир кунъде догъармы,
халкъ бир анъде пейда олурмы?
Сион исе, агърысы тутар-тутмаз,
огъуллаарыны тапты.
- ⁹ Догъув вакътына кетиририм де,
догъурмагъа ёл беремми? – дей РАББИ.
– Я да догъурмагъа кучь берип,
къарныны къапатырыммы? – дей Алланъ.

- 10 – Ерусалимнен берабер къуванынъыз,
оны севгенлер, эпинъиз онынъ ичюн шенъленинъиз!
Ерусалим ичюн агълагъанлар!
Энди онен берабер къуванынъыз!
- 11 Бала анасынынъ кокюсинден ашап-тойып теселли алгъан киби,
сиз де шеэрнинъ шуретинден зевкъ сюреджексинъиз.
- 12 РАББИ бойле дей:
– Бакъынъыз, бу шеэрге озенге ошагъан
тынчлыкъ-аманлыкъ береджегим,
сув ташкъыны киби,
онъа халкъларнынъ байлыгъыны ёллайджагъым
ве сизге кейф береджегим.
Сизлерни къучакъта ташыйджакълар,
тиз устюне къойып охшайджакълар.
- 13 Анасы огълунынъ гонълюни алгъаны дайын,
сизинъ гонълюнъизни Мен аладжагъым,
сиз Ерусалимде теселли тападжакъсыз.
- 14 Буны корип, къуванаджакъсынъыз,
беденлеринъиз, тазе от киби, кучъке толаджакъ.
РАББИнинъ къолу къуллерына белли оладжакъ,
душманларына исе О, ачувланаджакъ.
- 15 Бакъынъыз, РАББИ атеште келир,
Онынъ арабалары – боран кибидир.
О, гъазапнен джезалайджакъ,
алевли атешни ёллап, серт кычыраджакъ.
- 16 РАББИ эр бир тири джанны
атеш ве кылычнен суд этеджек,
РАББИ чокъларны ольдюреджек.

17– Озьлерини «эяллап ве темизлеп», багъчаларгъа бирер-бирер киргенлер, домуз этини, джиренч шейлерни ве сычанларны ашагъан эр кес гъайып оладжакълар, – дей РАББИ.

18– Мен оларнынъ эткенлерини ве ниетлерини билем. Бутюн халкъларны, тюрлю тиллернен лаф эткенлерни топламагъа келеятам. Олар келип, шуретимни кореджеклер. ¹⁹Оларнынъ арасында бир алямет косьтереджегим. Сагъ къалгъанларны халкъларгъа, Таршишке, Пулгъа ве Лудгъа (яй кергенлерге), Тувалгъа, Явангъа, Меним акъкъымда эшитмеген, шуретимни коръмеген, узакъ адаларгъа ёллайджагъым. Олар халкъларгъа шуретимни хабер этеджеклер. ²⁰О вакъыт бутюн халкъларнынъ арасында яшагъан эписи агъа-къардашларынъызны атларда, ачыкъ ве япыкъ арабаларда, къатырларда ве тез юрген девелерде азиз

дагъыма, Ерусалимге РАББИге бахшыш оларакъ алып кетиреджек-лер, – дей РАББИ. – Бунъа ошап, Исраиль огъуулары темиз савутларда РАББИнинъ Эвине ашлыкъ бахшышларыны кетирелер. ²¹Алып кетирильген исраиллилернинъ арасындан башкъаларны руханийлер ве левийлилер этеджегим, – дей РАББИ.

²²– Яратаджакъ янъы коклер ве янъы ер огюмде эбедиен тураджакъ, эвлятларынъыз ве сойларынъызнынъ адлары да эбедий оладжакъ, – дей РАББИ. ²³– О заман эр янъы ай куню ве эр раатлыкъ куню эр джан огюме ибадет этмеге келеджек, – дей РАББИ. ²⁴– Тышары чыкъкъанда исе, Менден юзь чевиргенлернинъ джесетлерине бакъаджакълар. Оларны кемирген къурт ольмез, якъкъан атеш сёнмез. Эр бир джан олардан нефретленеджек.

Йирмея пейгъамбернинъ китабы

Якъын Шаркъны запт эткен кучъю Ашшур империясы милянтан эвель VII-нджи асырнынъ экинжи ярысында йыкъылды. Онынъ ерине о заман къасдийлилер укюм эткен даа бир девлет Вавилон кельди. О, яваш-яваш Якъын Шаркънынъ мемлекетлерини озюне бойсундырды. Лякин Ханааннынъ дженюбиндеки даа бир девлет – улу тарихынен белли олгъан Мысыр баш котерип башлады. О, Вавилон тарафындан енъиледжек эди, лякин о вакъытта бу шей даа белли дегиль эди. Бельки, Мысыр оны Вавилон уджюминден къуртарыр?

Кучючик Ехуда девлети бу эки буюк мемлекетлер арасында де анда, де мында атылып, сыкъ-сыкъ Мысыр тарафкъа эгиле эди. Ехуданы джезаламакъ ичюн, Вавилон падишасы Невукъаднецар 597-нджи сенеси яш Ехуда падишасы Еконьяны эсирге алды ве онынъ ерине эмджеси Цидкияны къойды. Амма бир къач йылдан сонъра Цидкия да Вавилонгъа къаршы исьян котерди, ве Невукъаднецар Ехудагъа къаршы уджюм этти. Эки йыллыкъ къамачавдан сонъра (589–587 с.), баш шеэр Ерусалим къасдийлилернинъ ордусу уджюминден йыкъылды. Вавилонлылар шеэрни бербат этип, онынъ бир чокъ сакинлерини эсирге алып кеттилер.

Бу тарихий вакъиаларнынъ земининде Йирмея пейгъамбер пейда ола. О, Алланынъ сёзюни аман-аман элли йыл девамында еудий халкъына беян этти (620–580 с.). Онынъ пейгъамберлик хызметининъ биринджи йылларында Ёшия падиша падишалыкъ эте эди. О, Аллагъа ишанчлы олып, Ехуданы гуналар ве путперстликтен темизлемеге тырышты. Лякин Ёшиянынъ олюминден сонъра, тахткъа бир сыра падишалар чыкъты (Ехоахаз, Ехояким, Еконья, Цидкия), олар Алланынъ огюнде яманлыкъ япа эдилер. Бу падишаларнынъ ве бутюн халкънынъ озь гуналарындан

вазгечип, Аллагъа къайтмагъа истемегенлери ичюн, Йирмея келеджектеки Алланынъ суду акъкъында пейгъамберлик эте эди.

Адет-узъре, Йирмеянынъ агълав йырлары китабынынъ да муэллифи Йирмея сайыла.

Алла Йирмеяны чагъыра (1 б.). Алланынъ Ехуданы суд эткени акъкъында пейгъамберлик (2–20 б.). Падишалар ве ялан пейгъамберлер (21–22 б.). Ехуданынъ келеджектеки адалетли укюмдары акъкъында (23 б.). Невукъаднецарнынъ келюви ве келеджектеки 70-йыллыкъ ехудалыларнынъ эсирлиги акъкъында пейгъамберлик (24–29 б.). Алланынъ Давут несилининъ гъайрыдан тиклейджеги ве янгы васиетни береджеги акъкъында вадеси (30–33 б.). Йирмея Цидкияны ве рекъавлыларны тенбиелей (34–35 б.). Ехуда падишасы Ехояким Йирмеянынъ тенбиелерини ред эте, онынъ пейгъамберлик бургъу кягъытны якъа (36 б.). Йирмея пейгъамберликлери ичюн зинданда отура (37–38 б.). Невукъаднецар Ерусалимни запт эте ве харабеге чевире; ехудалылар (ве Йирмея) эсир алынып, Вавилонгъа сюрюн этилелер; Йирмея къуллукъ зынджырларындан азат этиле (39–40 б.). Ехудалылар Мысыргъа къачалар; Йирмея къачувгъа къаршы чыкъа (41–45 б.). Йирмеянынъ Алла халкъларны суд этеджеги акъкъында пейгъамберлиги (46–51 б.). Ерусалимнинъ йыкълывы (52 б.).

Кириш

1 ¹Йирмеянынъ сёзлери. Хилкия руханийнинъ огълу олып, о, Биньяминнинъ топрагъындан, Анатот шеэринден эди. ²Амоннынъ огълу Ёшия Ехудагъа он учюнджи йылы падишалыкъ эткенде, РАББИ Йирмеягъа Озь хаберлерини берип башлады. ³Сонъра, Ёшиянынъ огълу Ехояким Ехудагъа падишалыкъ эткенде, тап Ёшиянынъ огълу Цидкия Ехудагъа падишалыкъ эткенининъ он биринджи йылына, бешинджи айына, яни Ерусалим халкъынынъ сюрюн этильгенине къадар, Рабби Йирмеягъа хаберлер бере эди.

Рабби Йирмеяны чагъыра

⁴РАББИ манъа бойле айтты:

⁵– Сени ана къурсагъында яратмагъанымдан эвель, сени сайладым. Сен догъмаздан эвель, Мен сени айырып элялладым, халкъларгъа пейгъамбер оларакъ къойдым.

⁶– РАББИ-ТААЛЯ! Лаф этмеге уста дегилим, мен пек яшым! – дедим.

⁷РАББИ исе:

– «Мен пек яшым» деме, – деди манъа. – Сени кимге ёлласам, эр кеске бараджакъсынъ, санъа бутюн буюргъанларымны айтаджакъсынъ.

⁸Олардан къоркъма. Мен сенинъ янынъда оладжагъым ве олардан къуртараджакъым, – деди РАББИ.

⁹Сонъ РАББИ къолуны узатып, агъзыма тийдирди ве манъа:

– Иште, агъзынъа сёзлеримни къойдым, – деди.¹⁰ – Бакъ, бугунь Мен сени халкълар ве падишалыкъларнынъ устуне къойдым. Сен тюбютемелинден къыраджакъсынъ ве бозаджакъсынъ, ёкъ этеджексинъ ве йыкъаджакъсынъ, къураджакъсынъ ве сачаджакъсынъ.

Эки руя

¹¹РАББИ манъа:

– Йирмея, не коресинъ? – деди.

– Бадем терегинден япылгъан таякъны корем, – дедим.

¹²– Догъру коресинъ, – деди манъа РАББИ. – Мен юкъламайым, айткъанларымны беджереджегим.

¹³Башкъа вакъыт РАББИ менден:

– Не коресинъ? – деп сорады.

– Къайнагъан бир къазан корем. Шимальден бу тарафкъа эгильген, – дедим.

¹⁴Сонъ РАББИ манъа бойле деди:

– Ер юзюнде яшагъанларнынъ эписине бея шимальден келеджек.

¹⁵Бакъ, Мен шималь падишалыкъларынынъ бутюн халкъларыны чагъыраджагъым, – дей РАББИ. – Олар келип, Ерусалим къапуларынынъ янында, диварларынынъ чевре-четинде, бутюн Ехуда шеэрлеринде тахтларыны къояджакълар.¹⁶Ишлеген къабаатлары, Менден вазгечкенлери, ябанджы аллаларгъа къокъулы отларны якъкъанлары, къоллары яраткъанларына ибадет эткенлери ичюн Ехуданы суд этип, джезалайджакъым.¹⁷Сен тур, азырлан! Санъа бутюн буюраджакъларымны оларгъа айт. Олардан къоркъма! Ёкъса, оларнынъ козьлери огюнде сени урып йыкъарым.¹⁸Бугунь Мен сени, къавийлештирилген шеэр, демир дирек ве тунч бир дивар киби къавий яптым. Сен бутюн мемлекетке къаршы, Ехуда падишаларына, башлыкъларына ве руханийлерине, бу топракънынъ халкъына къаршы оладжакъсынъ.¹⁹Олар санъа къаршы дженк этеджек, амма сени енъип оламайджакълар. Мен сеннен оладжакъым, сени къуртараджагъым, – деди РАББИ.

Исраильнинъ гунасы акъкъында

2 ¹РАББИ манъа бойле деди:

²– Бар, Ерусалим халкъына беян эт:

РАББИ бойле айта:

– Акъылымда тутам ки,
яшлыгъынъда Манъа ишанчлы эдинъ,
Мени, келин киби, севдинъ,
Меним артымдан сахрагъа,
сачылмагъан топракъкъа кеттинъ.

- ³ Исраиль – РАББИнинъ азизлиги,
биринджи берекети эдинъ!
Онъа зарар кетирген эр кес къабаатлы сайылды,
башына беля кельди, – дей РАББИ.
- ⁴ Эй, Якъупнынъ халкъы ве Исраильнинъ эписи сойлары!
РАББИнинъ сёзюни динъленъиз!
- ⁵ РАББИ дей ки:
– Деделеринъиз Менде насыл акъсызлыкъ таптылар?
Не ичюн Менден узакълаштылар,
бош путларнынъ артындан кетип,
озьлери де бош олдылар?
- ⁶ Олар: «Мысыр топрагъындан бизни чыкъаргъан,
сахрада, къуру ве сувсуз чельде алып юрген,
олюм къаранлыгъы олгъан топракъта,
бош, адам бармагъан, ич кимсе яшамагъан топракъта
бизни алып кеткен РАББИ не ерде?» – деп сорамадылар.
- ⁷ Мейваларыны ве бол берекетини ашангъыз деп,
Мен сизни багъчалар топрагъына кирсеттим.
Сизлер исе топрагъыма кирип,
оны арамладынгъыз,
Меним мулькюмни джиренч бир шейге чевирдингъыз.
- ⁸ Руханийлер РАББИни къыдырмадылар,
Къанун оджалары Мени танымадылар,
чобанлар Мангъа къаршы чыкътылар,
пейгъамберлер Баал адындан пейгъамберлик эте эдилер,
файдасыз путларнынъ артындан юре эдилер.
- Алла Озь халкъынен дава эте*
- ⁹ Шунунъ ичюн сизлернен дава этеджегим, – дей РАББИ, –
торунларынгъызнен де дава этеджегим.
- ¹⁰ Кетингъиз де, Киттим адаларына бакъынгъыз!
Кедар мемлекетине адам ёллап,
яхшы этип, сорап билингъиз ве огренингъиз.
Бунгъа ошагъан бир шей олдымы?
- ¹¹ Аллалары алла олмаса да,
насылдыр бир халкъ аллаларыны денъиштирдими?
Меним халкъым исе озь шуретли Алласыны
файдасыз путларгъа денъиштирди.
- ¹² Эй, коклер, бунгъа шашынгъыз,
къоркъудан къалтырангъыз, – дей РАББИ.
- ¹³ – Халкъым эки яманлыкъ япты:

Мени, джанлы сувлар чокърагъыны быракъты,
озьлерине сув тутмагъан, чатлакъ хавузлар къаздылар.

14 Израиль къулмы я?

Къуллукъта догъдымы?

Не ичюн гъанимет олды о?

15 Яш арсланлар онъа къаршы ырылдады,
сес чыкъарды ве топрагъыны харап этти;
шеэрлери якъылды, адамсыз къалды.

16 Ноф ве Тахпанхес халкъы башынъны тыраш эттилер.

17 Буны озюнь озюнье этмединъми, аджеба?

Сени ёлда юрсеткен РАББИден,
сенинъ Алланъдан вазгечмединъми?

18 Шимди не ичюн Мысыргъа кетесинъ?

Шихор озенинден сув ичмек ичюнми?

Ашшургъа кетмек не керек?

Фират дерьясындан сув ичмек ичюнми?

19 Озь яманлыгъынъ сени джезалар,
хиянетлигинъ сени къабаатлар.

Биль де, бакъ:

РАББИден, сенинъ Алланъдан вазгечкенинъ –
фена ве аджджы бир шей,
ичинъде Меним огюмде къоркъунъ ёкъ, –
дей Ордуларнынъ РАББИ-ТААЛЯсы.

Израильнинъ хаинлиги

20 Боюндырыгъынъны чокътан парчаладым,

багълавларынъны къопардым,

сен де: «Ибадет этмейджегим», – дединъ.

Эр юксек байырда

ве эр даллы терек тюбюнде ороспуландынъ.

21 Мен сени сачкъанда, сен энъ яхшы юзюм пытагъы,
тер-темиз урлукъ эдинъ.

Насыл этип, Меним огюмде кийик юзюм пытагъына
чевирильдинъ?

22 Сабуннен ювунсанъ да, башкъа темизлейджек шей къуллансанъ да,

къабаатынъ огюмде къара леке киби олды, –

дей РАББИ-ТААЛЯ.

23 «Мен арамланмадым,

Баал путларынынъ артындан юрмедим», – айтаджакъсынъмы?

Вадийде озюньни насыл туткъанынъны бакъ да,

не якъанынъны анъла.

Сен анда-мында урулгъан

ойнакъ бир деве киби олдынъ,

- 24 чѣльде оськен эшекке ошадынъ:
джаны истекнен янгъанда,
эшек агъзынен нефес ала.
Ким оны тутып олур?
Оны къыдыргъан эр кес болдурмаз,
чифтлешме заманында оны тапар.
- 25 Ялынаякъ юрмектен сакъын,
сувсузлыкътан богъазынъны сакъла*.
Амма сен: «Ә-эй, эписи джоюлып кетсин!
Ябанджы аллаларны севем,
оларнынъ артындан кетеджегим», – дединъ.

Исраильнинъ джезасы

- 26 – Тутулгъан хырсыз насыл масхара олса,
Исраиль эви де:
исраиллер, падишалары, башлыкълары,
руханийлери ве пейгъамберлери де масхара олды.
- 27 Олар терекке: «Сен бабамсынъ»,
ташкъа: «Сен мени догъурдынъ», – дейлер.
Манъа юзьлерини дегиль, аркъаларыны чевирдилер.
Амма башларына беля тюшкенде,
олар: «Тур да, бизни къуртар», – деп ялварырлар.
- 28 Къана, озьлеринъизге япкъан аллаларынъыз къайда?
Беля кельгенде, сизни къуртарып олсалар,
айды, турсунлар!
Шеэрлеринъиз не къадар олса,
о къадар аллаларынъыз да бар, эй, Ехуда!
- 29 Сизге Меннен дава этмеге не керек?
Манъа къаршы эпинъиз чыкътынъыз, – дей РАББИ.
- 30 – Балаларынъызны бошуна джезаладым,
олар тербиелеримни огренмедилер.
Йыртыджы арслан киби,
къылычларынъызнен пейгъамберлеринъизни ольдюрдинъиз.
- 31 Эй, бугунъки несиль! РАББИнинъ сѣзлерине къулакъ асынъыз!
Исраиль ичюн Мен сахра киби эдимми?
Къап-къаранлыкъ бир мемлекет олдыммы?
Сонъ не ичюн халкъым: «Истеген еримизге кетемиз,
энди Санъа къайтмайджакъмыз», – дей?
- 32 Къыз озь ильванларыны,
келин озь келин урбасыны унутып олурмы?

* 2.25 Я да «Ороспулыкътан къачын, ёкъса ялынаякъ юреджексинъ, богъазынъ да сувсузлыкътан къуруйджакъ».

- Халкъым исе сайылмаз куньлерден берли Мени унутты.
- 33 Севгини тапмакъ ичюн,
не къадар устасынъ!
Яман къадынларны биле буны япмагъа
яхшы огретип оласынъ.
- 34 Къабаатсыз ёкъсулларнынъ къанынен
урбаларынъ биле булашты.
Сен оларны хырсызлыкъта туттынъмы?
Эписи бир, бунъа бакъмадан:
- 35 «Мен къабаатсызым!
РАББИнинъ ачувы манъа тиймез», – дейсинъ.
Бакъ! «Гуна ишлемедим», – дегенинъ ичюн,
Мен сени суд этеджегим.
- 36 Неден ёлунъны денъиштирип,
о къадар чокъ долашасынъ?
Ашшур сени насыл масхара эткен олса,
Мысыр да сени масхара этеджек.
- 37 Къолларынънен башынъны тутып, андан чыкъаджакъсынъ,
РАББИ сен ишангъанларны ред этти,
олар санъа бахыт кетирмейджек.

Хаин Израиль

- 3** 1– «Бир адам апайыны къуваласа,
о да кетип, башкъасынынъ апайы олса,
биринджи акъайы апайына къайтармы?» – дейлер.
Мемлекет бундан арам олмаз эдими?
Сен бир чокъ ойнашларынънен ороспуландынъ,
лякин кене де Манъа къайт! – дей РАББИ.
- 2 Бош тёпелерге бакъ да коръ,
сеннен ороспуланмагъан ер къалдымы?
Сахрада отургъан араплар киби,
ёл четинде оларны беклеп отура эдинъ,
орталыкъны ороспулыгъынъ ве яманлыгъынънен
арамладынъ.
- 3 Онынъ ичюн ягъмурлар кесильди,
баарь ягъмуры да ягъмады.
Сенинъ бетинъ – ороспунынъ бетидир,
ич де утанмадынъ-арланмадынъ.
- 4 Энди кене де Манъа ялварып:
«Бабачыгъым! Яшлыгъымдан берли сен ишанчлы ёлдашым
эдинъ!
- 5 Даима ачувланаджакъсынъмы, аджеба?
Гъзабынъ эбедий суреджекми?» – демейджексинъми?

Лафынъ бойле,
амма хиянетлик эп япа бересинъ.

Тёвбеге чагъырув

⁶Ёшия падишалыкъ эткенде, РАББИ манъа бойле деди:

– Имансыз Исраиль кызы нелер эткенини корьдинъми? Эр юксек байыргъа котерилип, эр даллы терек тюбюне барып, анда ороспулыкъ этти. ⁷Буларны якъанындан сонъ, Мен: «Манъа къайт», – дедим, амма о къайтмады. Хаин кызыкъардашы Ехуда буны корьди. ⁸Имансыз Исраиль кызынынъ ороспу арекетлери ичюн, Мен оны йибердим, айырылышув мектубини бердим. Хаин кызыкъардашы Ехуда ич къоркъмады, лякин кетип, озю ороспулыкъ этип башлады. Мен буны корьдим. ⁹Ачыкъ-айдын ороспулыкъындан мемлекет харап олды; эм ташларгъа, эм тереклерге ибадет этип, о, ороспулана эди. ¹⁰Бунъа бакъмадан, хаин кызыкъардашы Ехуда юректен дегиль де, алдавен Манъа къайтты, – дей РАББИ.

¹¹РАББИ даа:

– Имансыз Исраиль кызы хаин Ехудадан даа догъру олды, – деди. ¹²– Кет, бу сёзлерни шимальге илян эт. Айт ки:

Эй, имансыз Исраиль! Арткъа къайт, – дей РАББИ. – Энди башынъа гъазабымны тюшюрмейджегим. Мен мераметлидирим, – дей РАББИ. – Ачувым эбедий олмаз. ¹³Тек къабаатынъны таны. РАББИге, сенинъ Алланъа къаршы чыкътынъ, ябанджыларнен эр даллы терек тюбюнде ябанджыларны бол-бол охшай эдинъ. Сесиме исе къулакъ асмадынъ, – дей РАББИ.

¹⁴– Арткъа къайтынъыз, эй, ёлдан урулгъан балалар! – дей РАББИ. – Мен сизинъ эфендинъиз олдым. Шеэрлеринъизден бирер адам, къабилелеринъизден экишер адам алып, Сионгъа кетиреджегим, ¹⁵сизге юрегиме яткъан чобанларны береджегим. Олар сизни бильги ве анълавнен отлатаджакълар. ¹⁶Сиз мемлекетте чокъ олгъанда, – дей РАББИ, – о куньлерде халкъ РАББИнинъ Васиегъи Сандыгъы акъкъында лаф этмейджек. Сандыкъ оларнынъ акъылына кельмейджек, оны хатырламайджакъ, онъа кетмейджек, эм де башкъа сандыкъны олар япмайджакъ. ¹⁷О заман Ерусалимге «РАББИнинъ тахты» дейджеклер. Эписи халкълар РАББИнинъ Намы ичюн Ерусалимде топланаджакълар, яман юреклерининъ инатлыгъына коре бир даа арекет этмейджеклер. ¹⁸О куньлерде Ехуда халкъы Исраиль халкъынен топланып, берабер шималь топрагъындан чыкъададжакълар, Мен делелеринъизге берген топракъкъа кетеджеклер.

Алланынъ халкъы путларгъа табына

¹⁹ – Мен Озюме айттым ки,
сени Озь балам киби саяджагъым,
санъа истеген топрагъынъны,

чокъ халкъларнынъ энъ аджайип пайыны берип оладжакъым.
 Мен тюшондим ки, Манъа «Баба» айтаджакъсынъ,
 Менден айырылмайджакъсынъ.

²⁰ Лякин, керчектен де, апай акъайына насыл хаинлик этсе,
 сен де, Израиль эви, Манъа ойле хаинлик эттинъ, – дей РАББИ.

²¹ Бош тёпеликлерден бир сес, Израиль огъуллаарынынъ аджыныкъ-
 лы агълавы эшитиле. Олар догъру ёлдан урулдылар, РАББИни, олар-
 нынъ Алласыны унуттылар.

²² – Арткъа къайтынъыз, ёлдан урулган балалар,
 инатлыгъынъызны тедавийлерим.

– Иште, биз Санъа келемиз.
 Сен – РАББИ, бизим Алламызсынъ.

²³ Керчектен де, байырлардан ве чокътан-чокъ дагълардан
 тек алдав келе,

Керчектен де, РАББИ, бизим Алламыз, –
 Израильнинъ Къуртарыджысыдыр!

²⁴ Яшлыгъымыздан башлап, деделеримизнинъ эмегини,
 къой-эчкилеримизни ве туварларымызны,
 огъул ве къызларымызны арам шейлер ашады.

²⁵ Утанч ичинде ятамыз, масхаралыгъымыз бизни къаплай;
 биз ве деделеримиз яшлыгъымыздан бу кунге къадар
 РАББИнинъ, Алламызнынъ огюнде гуна япа эдик,
 РАББИнинъ, Алламызнынъ сесине къулакъ асмай эдик.

Раббиге къайтынъыз!

4 ¹– Эй, Израиль, сен къайткъанда,
 Манъа къайтаджакъсынъ, – дей РАББИ.
 – Юзюмнинъ огюнден джиренч шейлерни узакълаштыргъанда,
 бир даа манасыз долашмайджакъсынъ;
² РАББИнинъ Адынен ант этип,
 акъикъатнен, адалетнен ве догърулыкънен ант этеджексинъ;
 Рабби халкъларгъа яхшылыкъ этеджек,
 ве олар Оны макътайджакълар.

³ РАББИ Ехуда акъайларына
 ве Ерусалим халкъына бойле дей:
 – Ишлетьилмеген топрагъынъызны сюрюнъиз,
 тикенлер арасында сачманъыз.

⁴ Ехуда акъайлары, Ерусалим халкъы!
 РАББИ ичюн сюннет олунъыз,

юреклеринъизни сюннет этинъиз.
 Ёкъса, гъазабым атеш киби ягъаджакъ,
 яман япкъанларынъыз ичюн сёнмейип янаджакъ.

Шимальден кельген беля

- 5 – Ехудада хабер этинъиз,
 Ерусалимде бильдиринъиз,
 мемлекет бою бору чалып, айтынъыз,
 бар сесинъизнен кычырынъыз:
 «Топланынъыз, айдынъыз, къавийлештирильген шеэрлерге
 кетейик!»
- 6 Сионгъа сигнал беринъиз,
 токътамаздан къачынъыз!
 Мен шимальден беляны,
 эр шейни йыкъаджакъ фелякетни алып кетиреджегим.
- 7 Арслан ормандан еринден чыкъа,
 халкъларны харап этмеге келе,
 мемлекетинъизни бош ве бакъымсыз этмек ичюн,
 озь еринден чыкъа.
 Шеэрлеринъ йыкъыладжакъ,
 адамсыз къаладжакъ.
- 8 Онынъ ичюн чувал токъумасына сарылынъыз,
 адджы агъланъыз,
 РАББИнинъ янгъан ачувы бизден къайтмайджакъ.
- 9 – О куню, – дей РАББИ, –
 падиша да, башлыкълар да рухтан тюшеджеклер,
 руханийлернинъ отьлери патлайджакъ,
 пейгъамберлер шашып къаладжакълар.
- 10 О заман:
 – Ах, РАББИ-ТААЛЯ! – дедим. –
 Аджеба, «Сизде тынчлыкъ-аманлыкъ оладжакъ», – дегенде,
 бу халкъны ве Ерусалимни алдаттынъмы?
 Олар кыылычтан джан береджекми?
- 11 О заман бу халкъкъа ве Ерусалимге айтыладжакъ:
 – Сахрадаки бош тёпеликлерден
 халкъымнынъ кызына сыджакъ ель уфюреджек,
 амма онен арманда савурмакъ,
 кепекни айырмакъ мумкюн дегиль,
- 12 Мен ёллагъан ель бундан даа кучьлю оладжакъ,

о заман Мен сизлерни суд этеджегим.

¹³ Бакъынъыз, душман, булут киби, котериле,
дженк арабалары – боран кибидир,
атлары къарталлардан чабик!
Вай-вай-вай! Ёкъ оладжакъмыз!

¹⁴ Эй, Ерусалим, къуртулмакъ ичюн,
юрегинъни яман шейлерден темизле.
Къара ниетлеринъ ичинъде даа не къадар къаладжакъ?

¹⁵ Дандан бир сес эшитиле,
Эфраим дагъларындан фена хабер келе!

¹⁶ Халкъларгъа бильдиринъиз,
Ерусалимни хабердар этинъиз ки,
узакъ мемлекеттен алкъагъа аладжакъ аскерлер келелер,
Ехуда шеэрлеринде къычыралар,

¹⁷ чель къаравуллары киби,
Ерусалимининъ чевресини саралар.

– Шеэр Манъа къаршы чыкъты, – дей РАББИ. –

¹⁸ Бунинъ эписини башынъа
арекетлеринъ ве япкъанларынъ тюшюрдилер.
Яманлыгъынъ аджджы джеза кетирди,
юрегинъни урды.

¹⁹ Ах, ичим-багърым, ичим-багърым!
Юрегим яна, юрегим сызлай,
сусып оламайым!
Джаным боразан сесини,
дженк давушларыны эшите!

²⁰ Бея артындан бея келе:
бутюн мемлекет бошاپ къалды,
чадырларым апансыздан йыкъылды,
перделерим бир анъде ёкъ олды.

²¹ Байракъларны даа чокъ кореджегимми,
боразан сесини не къадар эшитеджегим?

²² – Халкъым акъылсыз,
Мени танымайлар.

Олар – акъылсыз балалар,
ич бир шейни анъламайлар.

Яманлыкъ япмагъа усталар,
яхшылыкъ этмеге исе бильмейлер.

Мемлекетнинъ йыкъылувы

- 23 Мен мемлекетке бакътым,
о, бакъымсыз ве боштыр;
кокке бакътым, ярыкъ ёкътыр.
- 24 Дагъларгъа бакътым,
иште, тепренелер,
бутюн байырлар къалтырайлар.
- 25 Бакътым, бир инсан ёкъ,
коктеки эписи къушлар къачкъанлар.
- 26 Бакътым, берекетли топракъ сахрагъа чевирилген,
РАББИнинъ къызгъын ачувындан
бутюн шеэрлери харап олгъандыр.
- 27 РАББИ бойле дей:
- Бутюн мемлекет бакъымсыз оладжакъ,
амма бутюнлей йыкълмайджакъ.
- 28 Мемкелет агълайджакъ,
юкъарыдаки коклер къарараджакъ.
Мен айттым, къарар эттим,
пешман этмейджегим,
ниетимден къайтмайджагъым.
- 29 Эр шеэрнинъ халкъы
атлыларнен окъчуларнынъ гудюрдисинден къачаджакъ;
кими орманларгъа кетеджек,
кими къаяларгъа тырмашаджакъ.
Эписи шеэрлер бакъымсыз къаладжакъ,
анда кимсе яшамайджакъ.
- 30 Эй, сен, йыкългъан шеэр,
энди не япаджакъсынъ?
Ал урба кийсенъ де,
озюньни алтын ильванларнен безетсенъ де,
козьлеринъе суръме къойсанъ да,
бошуна озюньни яраштырасынъ.
Ойнашларынъ сенден вазгечти,
джанынъны алмагъа истейлер.
- 31 Дерди туткъан къадыннынъ къычырувыны,
биринджи баласыны догъгъан къадынны,
Сион къызынынъ сесини киби эшитем.
О, къолларыны узатып:
«Вай-вай-вай! Белягъа огърадым!

Мени ольдюргенлернинъ огюнде такъаттан кесильдим», – дей.

Ерусалимнинъ гунасы

- 5**¹– Ерусалимнинъ сокъакъларында юрюнъиз,
чеврелерини бакъып, билинъиз,
шеэр мейданларында кыдырынъыз.
Эгер адалетли кишини,
догърусыны кыдыргъан адамны тапсанъыз,
бу шеэрни багъышлайджагъым.
- 2** РАББИнинъ Адынен ант этселер де,
ялан айтып емин этелер.
- 3** Я РАББИ, козьлеринъ акъикъатны коръмейджекми?
Сен оларны урдынъ –
олар такъаттан кесильмеди;
кыырып ташладынъ –
джезаны къабул этмеге истемейлер,
таштан къатты олдылар,
тёвбе этмеге истемедилер.
- 4** Мен тюшюндим:
– Фукъаре олгъаны ичюн,
оларгъа акъыл етмей,
РАББИнинъ ёлуны, Алланынъ Къануныны бильмейлер.
- 5** Буюк олгъанларгъа барайым да,
оларнен лаф этейим.
РАББИнинъ ёлуны,
Алланынъ Къануныны олар билелер.
Лякин олар да боюндырыкъны кыырдылар,
багълавларыны уздилер.
- 6** Онынъ ичюн ормандан арсланлар чыкъып,
оларгъа атыладжакъ,
сахрадаки къашкыырлар парчалайджакъ,
шеэрлерининъ огюнде оларны леопардлар беклейджек,
андан чыкъкъан эр кес парчаланаджакъ.
Акъсыз ишлери пек чокълашты,
хиянетлиги пек буюк олды.
- 7** – Насыл этип, санъа буны багъышлайым?
Огъуларынъ Менден вазгечтилер,
алла олмагъанларынен ант этип башлады.
Мен оларны тойдура эдим,
олар исе ороспулана,
топ-топ ороспуларнынъ эвлерине бара эди.
- 8** Олар бесленген айгъырлардыр,

эр бири къомшусынынъ апаына кишней.

⁹ Аджeba, Мен бунынъ ичюн джезаламаммы? – дей РАББИ. –
Мытлакъа оларнынъ акъларыны береджегим!

¹⁰ Диварларына тырмашынъыз,
эр шейни йыкъынъыз,
амма бутюнлей ёкъ этменъиз.

Багъчаларыны харап этинъиз,
олар энди РАББИнинъ дегиль.

¹¹ Исраиль халкъы ве Ехуда халкъы
Манъа хаинлик этилер, – дей РАББИ.

¹² Олар РАББИ акъкъында ялан айттылар:
«РАББИ ёкъ, башымызгъа беля тюшмез,
не къылыч, не ачлыкъ корьмейджекмиз.

¹³ Пейгъамберлер – ель кибидир,
оларда РАББИнинъ сёзлери дегиль,
оларгъа оларнынъ айткъанлары япыладжакъ».

¹⁴ Шунынъ ичюн РАББИ, Ордуларнынъ Алласы бойле дей:
– Бойле сёзлер айткъанлары ичюн,
сёзюм агъзынъда атеш оладжакъ,
бу халкъны да одун киби этеджегим,
ве атеш оларны якъып ёкъ этеджек.

¹⁵ Бакъынъыз, Исраиль халкъы!
Узакътан сизге къаршы бир халкъны,
кучлю, къадимий бир халкъны кетиреджегим,
– дей РАББИ. –

Сиз оларнынъ тилини бильмезсиз,
не дегенлерини анъламазсыз.

¹⁶ Аскерлернинъ эписи – кучлю ве юреклидир,
окълукълары ачыкъ бир мезар кибидир.

¹⁷ Олар бутюн берекетинъизни ве ашларынъызны ашайджакълар,
огъуллаарынъызны ве къызларынъызны ольдюреджеклер,
къой-эчкилеринъизни ве малынъызны ашап битиреджеклер,
юзюм ве инджирлеринъизни ашап къоюджакълар,
сиз ишангъан къавийлештирильген шеэрлеринъизни
къылычларнен йыкътыраджакълар.

¹⁸– Амма о куньлерде биле сизни бутюнлей ёкъ этмейджегим, – дей РАБ-
БИ. ¹⁹– «РАББИ, бизим Алламыз бизге буларны не ичюн япты?» – деп со-
рагъанларгъа бойле джевап бер: «Менден вазгечтинъиз, мемлекетинъизде

ябанджы аллаларгъа хызмет эттинъиз, шунынъ ичюн де сизинъ олмагъан мемлекетте ябанджы аллаларгъа хызмет этеджексинъиз».

Алла Озь халкъыны сакъындыра

- 20 Якъупнынъ халкъына илян этинъиз,
Ехуда топрагъында хабер этинъиз:
- 21 – Эй, акъылсыз ве таш юрекли халкъ,
козьлери олгъан, амма корьмеген,
къулакълары олгъан, амма эшитмеген адамлар,
буны динъленъиз:
- 22 Менден къоркъмакъ керексинъиз,
Меним огюме къалтырамакъ меджбурсынъыз.
Денъизге эбедий сынъыр оларакъ,
къумны къойдым,
денъиз сынъырыны кечалмаз.
Далгъалары огге ынтылсалар да,
кечип оламаз,
гудюрдеселер де,
сынъырдан чыкъып оламаз.
- 23 Амма бу халкънынъ юреги инат ве исьянджы,
аркъасыны чевирип, озь ёлларындан кеттилер;
- 24 «РАББИ, бизим Алламыз озь вакътында,
эм баарьде, эм кузьде бизге ягъмурларны бере,
оракъ вакъты ичюн афталарны сайлай.
Айдынъыз, Ондан къоркъайыкъ!» – деп тюшонмедилер.
- 25 Сизден буларны акъсыз якъанларынынъ алды,
бу эйиликни сизден гуналарынынъ узакълаштырды.
- 26 Халкъымнынъ арасында яман адамлар бар.
Къуш тутмакъ ичюн ерде яткъанлар киби,
къапкъан къоялар, адамларны туталар.
- 27 Къушларгъа толу бир къафес киби,
эвлери ялангъа толудыр,
онынъ ичюн олар юкселип, байыдылар,
- 28 шишманлады ве семирдилер,
яманлыкъ япмагъа уста олдылар,
оксюзнинъ давасыны адалетсиз суд этип,
арам къазанч алалар,
фукъарелернинъ ишини адалетнен чезмейлер.
- 29 Аджeba, Мен бунынъ ичюн джезаламаммы? – дей РАББИ. –
Бойле халкънынъ акъларыны беремми?
- 30 Бу мемлекетте шашыладжакъ ве къоркъунчлы шейлер япыла:
- 31 пейгъамберлер ялан пейгъамберлик этелер,
оларнынъ ярдымынен руханийлер башлыкъ этелер,

халкъым да буны бегене.
Амма сонъунда не япаджакъсынъыз?

Ерусалимининъ алкъагъа алынувы

- 6** ¹Эй, Биньяминнинъ балалары, Ерусалимден къачынъыз!
Текъоада боразан чалынъыз!
Бет-Хаккеремде атешнен бир сигнал беринъиз,
шимальден яманлыкъ, буюк бир къырылув якъынлаша.
- ² Дюльбер ве назлы Сион къызыны ёкъ этеджегим.
- ³ Чобанлар озь айванларынен онъа келеджеклер,
чевресинде чадырларыны къураджакълар,
эр кес озь айванларыны отлатаджакъ.
- ⁴ – Онъа къаршы азиз дженкке азырланынъыз,
турунъыз, уйледе ёлгъа чыкъайыкъ!
– Вай-вай-вай, башымызгъа беля!
Кунь къарарып башлады,
акъшам кольгелери кет-кете узаналар.
- ⁵ – Айды, турунъыз, гедже де ёлгъа чыкъайыкъ,
къалелерини харап этейик!
- ⁶ Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:
– Тереклерини кесинъиз,
Ерусалимге къаршы уджюм обаларыны япынъыз.
Бу шеэр джезаланаджакъ,
ичи эр тюрлю зорбалыкъкъа толу.
- ⁷ Чокъракъ сувны фышкъырткъаны дайын,
Ерусалим де яманлыкъны фышкъырта.
Анда зулум ве хырсызлыкъ токътамай,
адамларнынъ азаплары ве яралары эр вакъыт козюм огюндедир.
- ⁸ Эй, Ерусалим! Джезагъа къулакъ ас,
ёкъса, Мен сенден узакълашырым,
сени бакъымсыз топракъкъа чевиририм,
анда кимсе яшамайджакъ.

Исраильнинъ ялан ве кяр къыдырмаларында къабаатланмасы

- ⁹ Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:
– Сонъки салкъымына къадар юзюм джыйылгъаны киби,
Исраильде къалгъанларны да ойле топлайджакълар.
Юзюм джыйгъан бирев киби,
къолларынынъ пытакъларгъа узат.
- ¹⁰ – Эшитсинлер деп, кимнен лаф этейим?
Кимни тенбиелейим?

- Къулакълары къапалы, эшитип оламайлар,
РАББИнинъ сёзлерини динълемеге истемейлер,
оларны бегенмейлер.
- 11 Мен РАББИнинъ ачувына толудырым,
оны ичимде тутып оламайым.
– Соқъакъта оны балаларгъа,
топлангъан йигитлернинъ устюне ягъдыр.
Апайнен акъай да,
къартларнен къарт деделер де тутуладжакъ.
- 12 Эвлери, тарлалары ве апайлары
башкъаларнынъ къолуна кечеджек.
Къолумны мемлекетте яшагъанларгъа къаршы узатаджакъым, –
дей РАББИ.
- 13 – Эм кучюги, эм буюги –
эр кес арам къазанчны къыдыралар;
эм пейгъамберлер, эм руханийлер –
эписи алдаталар.
- 14 Халкъымнынъ джан яраларыны тек сёзде яхшы этелер;
«Аманлыкъ! Аманлыкъ!» – дейлер,
амма аманлыкъ ёкъ.
- 15 Пис ишлерни япкъанда, утандылармы?
Ёкъ! Ич утанмайып, къызарып бозармайлар да!
Онынъ ичюн тюшкенлернинъ арасына тюшеджеклер,
джезанен кельгенимде,
ерге йыкъыладжакълар, – дей РАББИ.
- 16 РАББИ бойле дей:
– Туткъан ёлларынынъызда токътанъыз,
бакъынъыз, эвельки ёллар акъкъында соращтырынъыз,
догъру ёл къайда олгъаныны тапынъыз да,
о ёлнен кетинъиз.
О заман джанларынынъыз ичюн
раатлыкъ ерини тападжакъсынъыз.
Амма олар:
«О ёлнен кетмейджекмиз», – дедилер.
- 17 Сизге къаравулла къойып:
«Боразан сесини динъленъиз», – дедим,
амма олар: «Динълемейджекмиз», – дедилер.
- 18 Бойлеликнен, миллетлер, динъленъиз!
Эй, джемаат, башларына нелер келеджегини билинъиз!
- 19 Динъле, мемлекет!
Мына, бу халкъкъа яман беляны ёллайджакъым,

къара фикирлерининъ акъларыны кетиреджегим.
Сёзлериме къулакъ асмадылар,
Къанунымны ред эттилер де.

- ²⁰ Шевадан кетирилген къокъулы май,
узакъ бир мемлекеттен кельген къокъулы къамыш
Манъа не керек?
Бутюнлей якъыладжакъ къурбанларынъызны къабул этмейим,
къурбан ве бахшышларынъызны бегенмейим.

- ²¹ Бунунъ ичюн РАББИ бойле дей:
– Бу халкънынъ огюне ёлдан ураджакъ шейлерни
къояджагъым,
бабалар да, огъулар да оларгъа сюрюнеджеклер,
къомшу да достунен берабер гъайып оладжакъ.

Шимальден кельген беля акъкъында

- ²² РАББИ бойле дей:
– Иште, шимальден бир халкъ келе,
дюньянынъ кенарындан кучлю миллет котериле,
²³ къолларында мызракънен яй туталар,
олар шефкъатсыз ве мераметсизлер,
сеслери денъиз гудюрдиси кибидир.
Сеннен дженк этмек ичюн, эй, Сион къызы,
бир адам киби тизилип, ат чаптыралар.

- ²⁴ – Олар акъкъында хабер кельгиненен,
рухтан тюштик.
Догъургъан къадынны киби,
бизни агъры ве дерт сарды.
²⁵ Тарлагъа чыкъманъыз, ёл бою юрменъиз!
Душман къылычны котерди,
орталыкъны къоркъу къаплады.

- ²⁶ Эй, халкъымнынъ къызы!
Чувал токъумасына сарыл,
тозгъа йыкъыл.
Бирден-бир огълунъны джойгъан киби,
адджы-адджы агъла;
гъайып этиджи бизге апансыздан келеджек.

- ²⁷ – Халкъымнынъ ёлларыны сынап, бильмек ичюн,
сени оларнынъ арасына ерлештирдим,
бир къале киби эттим.

- ²⁸ Олар эписи ёлдан урулган инатлардыр,
башкъларны яманлап яшайлар.
Олар бакъыр ве демирдир,
эписи бозукъ арекет этелер.
- ²⁹ Корюк уфюре-уфюре,
къуршунны атеште ирите,
амма иритиджи бошуна гъайрет этти,
яманлар айырылмадылар.
- ³⁰ Оларгъа «ред этильген кумюш» дейджеклер;
РАББИ оларны ред этти.

Йирмеянынъ Ерусалимге къаршы пейгъамберлиги

7 ¹РАББИ Йирмеягъа бойле деди:

² – РАББИнинъ Эви къапусында турып, буны беян эт:

Эй, Ехуданынъ бутюн халкъы, РАББИге ибадет этмеге бу къапулардан кирген адамлар! РАББИнинъ сёзюни динъленъиз! ³Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы бойле дей:

Туткъан ёлларынъызны ве ишлеринъизни догъурланъыз. О заман сизге бу ерде яшамагъа разылыкъ берерим. ⁴«РАББИнинъ Сарайы, РАББИнинъ Сарайы, РАББИнинъ Сарайы бу ердидир!» – деген алдатыджы сёзлерге ишанманъыз. ⁵Егер туткъан ёлларынъызны ве ишлеринъизни керчектен догъурласанъыз, адамларнынъ арасында адалетли суд этсе-нъиз, ⁶ябанджыларны, оксюзлерни ве тул апайларны хорламасанъыз, бу ерде къабаатсыз адамларны ольдюрмесенъиз, башынъызгъа беля чыкъарып, башкъа аллаларнынъ артындан кетмесенъиз, ⁷о заман сизлерге бу ерде, чокътан деделеринъизге берген топракъта яшамагъа разылыкъ береджегим. ⁸Иште, сиз алдатыджы сёзлерге ишанып отура-сынъыз, олар сизге файда кетирмейджек.

⁹Хырсызлайсынъыз, ольдюресинъиз, ороспуланасынъыз, ялан айтып, ант этесинъиз, Баал путуна къокъулы отларны якъасынъыз, сизге белли олмагъан башкъа аллаларнынъ артындан юресинъиз, ¹⁰сонъ исе Меним Адымнен адлангъан Эвиме келип, огюмде турасынъыз ве: «Бизлер къуртулдукъ», – дейсинъиз ве озъ пис ишлеринъизни япа бересинъиз. ¹¹Фикирлеринъизге коре, Меним Адымнен адлангъан бу Эв айдутлар къобасына чевирильди? Мен нелер якъанынъызны корем, – дей РАББИ.

¹² – Башында Адымны ерлештирген ериме Шилогъа кетинъиз, Израиль халкъымнынъ яманлыгъы ичюн онъа не якъанымны корюнъиз. ¹³Мен сизге сабадан айттым, сизлер исе динълемединъиз, сизлерни чагъырдым, амма джевап бермединъиз, – дей РАББИ. – Энди, бутюн яман ишлеринъизни якъанынъыз ичюн, ¹⁴Шилогъа не якъан олсам, сиз ишангъан, Меним Адымнен адлангъан Эвиме, деделеринъизге ве сизге берген бу ерге де айнысыны япаджагъым, ¹⁵эписи къардашларынъыздан,

Эфраимнинъ бутюн эвлятларындан насыл вазгечкен олсам, сизлерден де вазгечеджегим.

¹⁶Сен исе, Йирмея, бу халкъ ичюн дува этме, олар ичюн не ялвар, не сора, Меним огюмде оларны къорчалама. Мен сени динълемейджегим. ¹⁷Ехуда шеэрлеринде ве Ерусалимнинъ сокъакъларында нелер япкъанларыны коръмейсинъми? ¹⁸Балалар одун топлай, бабалары атеш якъа, къадынлар Коклернинъ Къыраличесине пите пиширмек ичюн хамыр басалар. Мени ачувландырмакъ ичюн, олар башкъа аллаларгъа ичимлик бахшышларыны кетирелер. ¹⁹Лякин Мени ачувландыралармы? – дей РАББИ. – Ёкъ, озълерини масхара этелер.

²⁰Онынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ дей ки:

– Бакъынъыз, бу ернинъ устюне, адамларнынъ, айванларнынъ, тарладаки тереклернинъ, топракънынъ берекетине ачувымны ве гъазабымны тѳкеджегим. Атеш киби, янып башлайджакъ ве сѳнмейджек.

²¹Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы бойле дей:

– Бутюнлей якъыладжакъ къурбанларынынъ башкъа къурбанларынынъ гъа къошунъыз да, эт ашанъыз. ²²Деделеринъизни Мысыр топрагъындан чыкъаргъан куню Мен бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар ве башкъа къурбанлар акъкъында оларгъа ич бир шей айтмадым, ич бир шейни буюрмадым. ²³О заман исе оларгъа буны буюрдым: «Сесимни динъленъиз, ве Мен сизинъ Алланъыз олурым, сиз де Меним халкъым олурсынъыз. Сизде яхшылыкъ олсун деп, эр буюргъан ёлумдан юрюнъиз». ²⁴Амма олар не динъледи, не къулакъ астылар, лякин инат олып, юреклерининъ яман ниетлерине коре яшадылар, Манъа юзьлерини дегиль, аркъаларыны чевирдилер. ²⁵Деделеринъиз Мысыр топрагъындан чыкъкъан куньден башлап бу куньгедже Мен сизлерге къулларым пейгъамберлерни ёллай эдим, эр кунь сабадан ёллай эдим. ²⁶Амма олар Мени динълемедилер, къулакъ асмадылар ве инат олып, деделеринден бетер олдылар.

²⁷Оларгъа бутюн бу сѳзлерни айтаджакъсынъ, амма сени динълемейджеклер; оларны чагъыраджакъсынъ, амма джевап бермейджеклер. ²⁸О вакъыт оларгъа: «Бу халкъкъа РАББИнинъ, Алласынынъ сесини динълемей ве насиатыны къабул этмей, – айт. – Акъикъат гъайып олды, агъызларындан алынды».

²⁹Узун сачынъны кес де ат, байырларда агълав тюркюсини йырла. РАББИ бу несильге ачувланып, олардан вазгечип, кетти.

³⁰– Ехуда огъулла ры козюм огюнде яман шейлер япты, – дей РАББИ. – Адымнен адлангъан Эвимде пис шейлерни къойдылар ве оны арамладылар, ³¹огъулла рыны ве къызларыны атеште якъып къурбан этмек ичюн, Бен-Хинном вадийинде Тофет ибадет тѳесини къурдылар. Буны Мен буюрмадым, шу, акъылыма биле кельмеди. ³²Шунынъ ичюн бакъынъыз, ойле куньлер келеята ки, о ер Тофет я да Бен-Хинном вадийи дегиль, Ольдюрюв вадийи адланаджакъ, – дей РАББИ. – Ер къалмагъаны

ичюн, олюлерни Тофетте джыяджакълар. ³³Бу халкънынъ олюлери кок къушларына ве кийик айванларгъа аш оладжакъ, ве ич кимсе оларны къуваламайджакъ. ³⁴Ехуда шеэрлеринде, Ерусалим сокъакъларында къуванч ве шенълик сеслерини токътатадждагъым, келиннен киевнинъ сеслерини кеседжегим, ве мемлекет харап оладжакъ.

8 ¹– О заман, – дей РАББИ, – Ехуда падишаларынынъ, башлыкъларынынъ, руханийлерининъ, пейгъамберлерининъ, Ерусалимде яшагъанларнынъ кемиклерини мезарларындан чыкъараджакълар ²ве кунешнинъ, айнынъ ве бутюн кок ордусынынъ тюрбюнде дагъытаджакълар. Оларны Ерусалим халкъы севген, оларгъа хызмет эткен, артындан юрген, къыдыргъан, табынгъан эди. Кемиклер джыйылмайджакъ да, дефн олмайджакъ, топракънынъ устюнде кубре киби ятаджакъ. ³Бу яман къабиледен бутюн сагъ къалгъанлар яшайышкъа коре олюмни сайлайджакълар. Мен оларны къуваляйджакъ бутюн ерлерде, олар сагъ къаладжакъ топракъларда айны шей оладжакъ, – дей Ордуларнынъ РАББИси.

Гуна ичюн джеза

⁴– Оларгъа айт:

РАББИ бойле дей:

Адам ерге йыкъылып, аякъкъа турмазмы?

Ёлуны джойып, арткъа къайтмазмы?

⁵ Ойле олса, не ичюн Ерусалим халкъы инатланып,
эр вакъыт долаша?

Олар ялангъа къатты япыштылар,
арткъа къайтмакътан вазгечтилер.

⁶ Мен гъайретнен динъледим,
лякин догърусыны айтмадылар,
кимсе озь яманлыгъы ичюн пешман этмеди,
кимсе «Недир япкъаным?» – деп сорамады,
дженкке атылгъан ат киби,
эр бири озь ёлуна къайтты.

⁷ Озь заманларыны коктеки лейлек биле билир;
гогерджин, къарылгъач ве турна
учып келеджек заманыны беклер.
Халкъым исе РАББИнинъ къарарларыны бильмез.

⁸ Насыл ола да, сизлер:

«Бизлер акъыллымыз,

бизде РАББИнинъ Къануны бар», – дейсингъыз?

Амма иште, кятиплернинъ яланджы къалеми
Къанунны ялангъа чевирди.

⁹ Акъыллы адамлар масхара олды,
къоркъып, къапкъангъа тутулды.

- Олар РАББИнинъ сёзюни ред эттилер,
акъыллары недедир?
- 10 Бунунъ ичюн апайларыны башкъаларына,
тарлаларыны башкъа сабыларгъа береджегим.
Олар, эм кучюги, эм буюги арам къазанчны къыдыралар,
эм пейгъамберлер, эм руханийлер эписи алдаталар.
- 11 Халкъымнынъ джан яраларыны тек сёзде яхшы этелер;
«Аманлыкъ! Аманлыкъ!» – дейлер,
амма аманлыкъ ёкъ.
- 12 Пис ишлерни япкъанда, утандылармы?
Ёкъ! Ич утанмайып, къызарып бозармайлар да!
Онынъ ичюн тюшкенлернинъ арасына тюшеджеклер,
джезанен кельгенимде,
ерге йыкъыладжакълар, – дей РАББИ.
- 13 – Берекетлерини бутюнлей джыяджагъым, – дей РАББИ.
Юзюм багъында бир юзюм данеси,
инджир терегинде бир инджир къалмайджакъ,
япракълары да солып къуруйджакъ.
Оларгъа не берген олсам, гъайып оладжакъ.
- 14 «Не ичюн отурамыз?
Азырланынъыз, къавийлештирильген шеэрлерге барайыкъ да,
анда гъайып олайыкъ.
РАББИ, бизим Алламыз, бизни гъайып олмагъа тайинледи,
бизге зеэрли сувны ичиртти;
Онъа къаршы гуна ишледик.
- 15 Аманлыкъ бекледик,
эйилик кельмеди.
Шифа заманыны бекледик,
иште, къоркъунчлы белялар кельди».
- 16 Душман атларынынъ хырылдысы Дандан эшитиле,
айгъырларнынъ кишнемесинден бутюн ер юзю титрей.
Душманлар келеджек,
эм мемлекетни ве устюндеки эр шейни,
эм шеэрни ве анда эписи яшагъанларны ёкъ этеджек.
- 17 – Бакъынъыз, Мен сизге къаршы йыланларны,
зеэрли йыланларны ёллайджагъым;
оларгъа къаршы ич бир ырым кечмез,
олар сизлерни чакъаджакълар, – дей РАББИ.

Хаинлик ичюн джеза

- 18 Къасеветимде ич кимсе гонъюмни алмаз,
юрегим такъаттан кесиле.
- 19 Иште, узакъ мемлекеттен халкъымнынъ къызы къычыра:

«Сионда РАББИ ёкъмы, аджеба?

Падиша анда дегильми?»

– Ябанджы бош путларынен

Мени не ичюн ачувландырдылар? – дей Рабби.

20 – Оракъ вакъты кечти, яз битти,

биз исе къуртулмадыкъ.

21 – Халкъым къызынынъ янгъанындан

мен де янам,

агълайым, къоркъугъа далдым.

22 Гилад еринде мельэм ёкъмы, анда эким ёкъмы?

Не ичюн халкъымнынъ ярасы яхшы олмады?

9 1 Ах, башым сув олса,

козьлерим де козьаш чокърагъы олса эди,

гедже-куньдюз халкъымнынъ ольдюрильгенлери ичюн

агълар эдим.

2 Сахрада манъа раатлыкъ ери олса эди!

Халкъымны ташлап, кетер эдим.

Оларнынъ эписи ороспулар, хаинлер джемиетидир!

3 Керильген яй окъ атмагъа азыр олгъаны киби,

тиллери ялан айтмагъа азырдыр;

олар кучъю, амма курешлери акъикъат ичюн дегиль,

бир яландан башкъасына кечелер

ве Мени бильмейлер, – дей РАББИ.

4 – Эр кес достундан сакъынсын,

къардашларынынъ ич бирине ишанмасын;

эр къардаш башкъасына къапкъан къоя,

эр дост башкъасыны яманлай.

5 Дост достны алдата,

кимсе догърусыны айтмай.

Тиллерини ялан айтмагъа огретилер,

бар кучюнөн гуна япып, болдуралар.

6 Сен, Йирмея, хиянетлик ортасында яшайсынъ.

Хиянетлиги ичюн,

олар Мени танымагъа истемейлер, – дей РАББИ.

7 Онынъ ичюн Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– Бакъынъыз, оларны иритип сынайджагъым.

Халкъыма башкъа не япып олурым?

8 Тиллери – ольдюриджи бир окъ,

агъызлары хиянетликке толудыр.

Къомшуларынен достане лаф этсе де,

юреклеринде онъа къапкъан къоялар.

⁹ Оларны бунунъ ичюн джезаламаммы, аджеба? – дей РАББИ. –
Бойле халкъкъа акъларыны бермемми?

¹⁰ Дагълар ичюн агълап къычыраджагъым,
чѣль отлакълары ичюн аджджы агълайджагъым,
олар толусынен янып биткендир,
олардан кимсе кечмей.
Айванларнынъ манърагъаны эшитильмей,
эм кок къушлары, эм кийик айванлар эр кес къачып кетти.

¹¹ Ерусалимни таш обасына,
шакъалларнынъ ювасына чевиририм;
Ехуда шеэрлерини бакъымсыз этедегим,
оларда ич кимсе яшамаз.

¹² Буны анълайджакъ акъыллы адам бармы?
РАББИнен лаф эткен адам не ерде?
Мемлекет не себептен гъайып олгъаныны анълатсын,
адамсыз чѣль киби неден харап олгъаныны бильдирсин.

¹³ РАББИ деди ки:

– Оларгъа берильген Къанунымдан вазгечтилер, сесимни динълемедилер, сёзюме коре арекет этмедилер, ¹⁴амма юреклерининъ инатлыгъына коре яшадылар, деделери огреткенлери киби, Баал путларынынъ артындан юрдилер.

¹⁵ Бунынъ ичюн Ордуларнынъ РАББИси, Исраильнинъ Алласы бойле дей:

– Мына, Мен бу халкъкъа аджджы отларны ашатаджагъым,
зеэрли сув ичмеге береджегим.

¹⁶ Не озьерине, не деделерине белли олмагъан халкълар арасында
оларны дагъытаджагъым,
артларындан къылыч ёллайджагъым
ве оларны бутюнлей ёкъ этедегим.

¹⁷ Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– Тюшюнинъиз, агъламакъ ичюн къадынларны чагъырынъыз.
Бу иште энъ уста сойларыны чагъырынъыз, кельсинлер.

¹⁸ Ашыкъып кельсинлер де, бизлер ичюн агъласынлар,
козьлеримиз козьаш тѣксюн,
кирпиклеримизден сувлар акъсын.

¹⁹ Сиондан агълав сеси эшитиле:

«Бизим эр шейимиз тутып алынды,

буюк масхара олдыкъ.
Мемлекетимизни ташлап кетемиз,
эвлеримиз йыкъылды».

²⁰ Эй, къадынлар, РАББИнинъ сёзюни динъленъиз,
агъызындан чыкъкъан эр сёзге къулакъ асынъыз.
Къызларынъызгъа агъламакъны огретинъиз,
бири-биринъизге агълав тюркюлерини йырламакъны
окъутынъыз.

²¹ Олюм пенджерелеримизге тырмаша,
къалелеримизге кире,
сокъакъларда балаларны ольдюре,
мейданларда йигитлерни ёкъ эте.

²² Айт:

РАББИ бойле дей:

– Чёльде кубре киби, олюлер джайылып ятаджакълар,
орулгъан богъдай киби, ерге йыкъыладжакъ,
ве кимсе оларны джыймайджакъ.

²³ РАББИ бойле дей:

– Акъыллы адам акъыллыгъынен,
кучлю адам къудретинен,
бай адам байлыгъынен макътанмасын.

²⁴ Бирев макътанса,

Мени анълагъанынен ве бильгенинен макътансын.
Мен – РАББИм! Дюнъяда севгинен яхшылыкъ этем,
адалет ве догърулыкънен суд этем.
Мен булардан разы олам, – дей РАББИ.

²⁵ – Мына, ойле кунълер келеята ки, Мен сюннетли корюнгенлерни, амма керчектен де сюннетсиз олгъанларны джезалайджагъым, – дей РАББИ. ²⁶ – Мысырлыларны, ехудалыларны, эдомлыларны, аммонлыларны, моавлыларны, сахрада яшагъан, зулюфлерни тыраш эткенлернинъ эписини джезалайджагъым. Бутюн бу халкълар сюннетсиздир, бутюн Израиль халкъынынъ юреги исе сюннет олмагъандыр.

Путларгъа ве Аллагъа табынув акъкъында

10 ¹Израиль эви! РАББИнинъ санъа айткъанларыны динъле!

² РАББИ бойле дей:

– Башкъа халкъларнынъ ёлуны огренменъиз,
миллетлер къоркъкъан кок аляметлеринден къоркъманъыз.

- 3 Халкъларнынъ низамнамелери – бош бир шейдир.
Ормандан терек кеселер,
уста къолларынен, балта ярдымынен оны ишлете,
- 4 кумюш ве алтыннен безете,
еринден къыбырдамасын деп,
чёкюннен урып, мыхларнен пеките.
- 5 Хыяр бостанында къушларны къоркъузмакъ ичюн
къоюлгъан шей киби, путлар туралар,
ич бир шей айтып оламайлар,
юрп оламагъанлары ичюн, оларны ташыйлар.
Олардан къоркъмангъыз!
Олар зарар кетирип оламайлар,
яхшылыкъ да къолларындан кельмей.
- 6 Я РАББИ, Сен киби ёкъ!
Сен улусынъ!
Къудретинъ ичюн Сен намлысынъ!
- 7 Халкъларнынъ Падишасы!
Сенден ким къоркъмаз?
Сенден къоркъмагъа – догъру арекеттир!
Халкъларнынъ эписи акъыллы адамлары арасында,
эписи падишалыкъларында Санъа ошагъан ёкъ!
- 8 Путларгъа ибадет эткенлер ахмакъ ве акъылсыздыр,
бош путларнынъ тенбиеси теректен келе!
- 9 Кумюш япракълары Таршиштен кетирильди,
алтын Уфаздан кельди,
уста къуюмджынынъ къоллары оларны ясады,
оларнынъ устуне мор ве мавылы къырмазы урба кийдирильди,
путларнынъ эписи – акъыллы усталарнынъ ишидир.
- 10 Амма РАББИ-Таала – акъикъаттыр!
О, Тири Алла ве эбедий Падишадыр!
Ер юзю гъазабындан титрей,
халкълар ачувына даянып оламай.
- 11 Оларгъа бойле дейджексинъиз:
«Ерни ве коклерни яратмагъан аллалар
ерден, кокнинъ тюбюнден ёкъ оладжакълар».

Аллагъа шан-шурет бильдирген гимн

- 12 Рабби Озь кучюнен ерни яратты,
акъылынен дюньяны пекитти,
анълавынен коклерни джайды.

- ¹³ О гудюрдесе, коктеки сувлар шувулдар,
ер юзюнинъ кенарындан О, булутларны кетирир,
ягъмур арасында яшын яратыр,
анбарларындан ель уфюртир.
- ¹⁴ Эр бильгисиз адам акъылсыздыр;
путларны яраткъан уста утаныр;
онынъ ириткени – ялан, онда рух ёкътыр.
- ¹⁵ Олар бош, кулькюнчли бир шейдир,
джеза вакъты кельгенде, олар ёкъ оладжакълар.
- ¹⁶ Якъупнынъ пайы исе оларгъа ошамаз;
Алла эр шейни яратты,
ве Исраиль – Онынъ шахсий халкъы.
Алланынъ Ады – Ордуларнынъ РАББИсидир.

Келеяткъан сюрюнлик акъкъында

- ¹⁷ Алкъагъа алынган шеэрде отургъанлар!
Ерден богъчаларынъызны джыйынъыз.
- ¹⁸ РАББИ бойле дей:
– Бакъынъыз! Шимди мында яшагъанларны
мемлекеттен фырлатып атаджагъым,
оларны белягъа огъратаджагъым,
беляны бутюнлей биледжеклер.
- ¹⁹ – Вай-вай-вай! Мен дерт чекем,
ярам пек агъыра.
Озюме: «Бу тек хасталыкъ,
онъа даянаджагъым», – деген эдим.
- ²⁰ Чадырым бошады, эписи йиплери къопты;
балаларым менден айырылып, кетти;
чадырымны къураджакъ,
перделеримни асаджакъ кимсе къалмады.
- ²¹ Чобанлар акъылсыз олды,
РАББИни кыдырмайлар.
Онынъ ичюн ишлери онъундан кельмеди,
бутюн айванлары да дагъылды.
- ²² Иште, хабер эшитиле,
шималь мемлекетинден буюк гудюрди келе!
Ехуда шеэрлерини харап этеджек,
шакълаларгъа юва япаджакъ.

- ²³ – Я РАББИ, мен билем ки,
адамнынъ омюри къолунда дегиль,
башына келеджегини денъиштирмек къолундан кельмез.
- ²⁴ Я РАББИ, мени ачувынъда дегиль де,
адалетнен джезала,
ёкъса мен бутюнлей гъайып оладжагъым.
- ²⁵ Сени бильмеген халкъларгъа гъазабынъны тѣк,
Адынъны чагъырмагъан миллетлерге ачувынъны ягъдыр.
Олар Якъупны ашадылар,
оны ашап битирип, ёкъ эттилер,
яшагъан ерини харап эттилер.

Бозулгъан васиет акъкъында

11 ¹РАББИ Йирмеягъа айткъан сѣзлер.

²– Бу васиетнинъ сѣзлерини динъле, оларны Ехуда халкъына ве Ерусалимде яшагъанларгъа анылат. ³Оларгъа бойле айт:

РАББИ, Исраильнинъ Алласы бойле дей: «Бу васиетнинъ сѣзлерини динълемеген адам лянетлидир! ⁴Деделеринъизни Мысыр топрагъындан, демир ириткен собадан чыкъаргъанда, оларгъа буны айтып, васиетимни бердим: “Сесимни динъленъиз ве Мен буюргъан эр шейни беджеринъиз. Сиз Меним халкъым олурсынъыз, ве Мен сизинъ Алланъыз олурим. ⁵О заман деделеринъизге берген антымны беджереджегим, оларгъа сют ве бал акъкъан топракъны, бугунъ сизинъ олгъан топракъны беджегим”».

– Ойле олсун, я РАББИ, – деп джевап бердим.

⁶РАББИ манъа:

– Ехуда шеэрлеринде, Ерусалимнинъ сокъакъларында бутюн бу сѣзлеримни илян эт, – деди. – Бойле айт: Бу васиетнинъ сѣзлерини динъленъиз ве оларны беджеринъиз. ⁷Мысыр топрагъындан чыкъаргъан кунюмден башлап, бу кунъгедже Мен деделеринъизни даима тенбиелей эдим, къайта-къайта: «Сесимни динъленъиз», – деп къандыра эдим. ⁸Амма олар динълемедилер, къулакъ асмадылар, эр бири озюнинъ къара юрегининъ инатлыгъына коре яшай эдилер. Бу васиетте буюргъанларымны беджермегенлери ичюн, Мен онда бутюн айтылгъаныны башларына кетирдим.

⁹РАББИ манъа деди ки:

– Ехуда акъайлары Ерусалимде яшагъанларнен берабер келиштилер, ¹⁰деделерининъ эвельки къабаатларына къошулдылар, Меним сѣзлеримни динълемедилер, ябанджы аллаларнынъ артындан кеттилер, оларгъа хызмет эттилер. Исраиль ве Ехуда халкълары Мен деделерине берген васиетимни боздылар. ¹¹Онынъ ичюн РАББИ бойле дей: Бакъынъыз! Мен башларына беля тюшюреджегим, ве олар ондан къуртулып оламайджакълар. Менден ярдым истейджеклер де, Мен оларны эшитмейджегим. ¹²О заман Ехуда шеэрлеринде ве Ерусалимде яшагъанлар къокъулы отларны якъкъан

аллаларына бараджакълар, олардан ярдым истейджеклер. Амма олар башларына тюшкен беляларында ич бир ярдым этип оламайджакълар.

¹³Шеэрлеринънинъ сайысы къадар аллаларынъ да бар, эй, Ехуда! Ерусалим сокъакъларынынъ сайысы къадар джиренч аллаларгъа къурбан ерлерини къурдынъыз, Баалгъа къокъулы отларны якъмакъ ичюн ерлери яптынъыз.

¹⁴– Сен исе, Йирмея, бу халкъ ичюн ялварма, не сора, не дува окъу. Озь беляларында Мени чагыргъанларында, оларны эшитмейджегим.

¹⁵ – Севгили халкъым Меним Эвимде къаладжакъмы?

О япкъан яманлыкълары пек чокъ,
азиз къурбанларнынъ этлери биле
онынъ къабаатларыны багъышламагъа ярдым этмез.

Яманлыкъ япкъанда, олар къуваналар.

¹⁶ РАББИ санъа «Аджайип мейвалы дюльбер ешерген зейтюн тереги» адыны берди.

Амма кучлю гудюрдисинен чевре-четине атеш ёллады,
ве пытакълары къырылды.

¹⁷Сени сачкъан Ордуларнынъ РАББИси башынъа беля кетирмеге къарар берди, чюнки Израиль ве Ехуда халкълары яманлыкъ яптылар, Балгъа къокъулы отларны якъып, Мени ачувландырдылар.

Йирмеягъа къаршы фитне

¹⁸РАББИ манъа хабер этти де, мен бильдим. Оларнынъ яман япкъанларыны Сен манъа косътердинъ. ¹⁹Юваш бир къозу киби олып, союлмагъа алып кетирилген эдим ве оны бильмедим. Манъа къаршы къара ниетлендилер, манъа бойле дей эдилер:

– Гуллеп тургъан терекни гъайып этермиз,
оны тирилернинъ арасындан ёкъ этейик,
ады биле анъылмасын.

²⁰– Ордуларнынъ РАББИси! Сен джанларны ве юреклерни сынап, адалетнен суд этесинъ! Оларны джезалайджакънынъны коръмеге ёл бер ма-нъа! Давамны мен Санъа ташладым!

²¹Анатот шеэринде яшагъанлар: «РАББИнинъ Адындан пейгъамберлик этме, ёкъса сени къолларымызнен ольдюреджекмиз», – дейлер ве джанынъны къыдыралар. Онынъ ичюн РАББИ дей, ²²Ордуларнынъ РАББИси бойле айта:

– Мына, оларны джезаларым; йигитлери къылычнен ольдюриледжеклер, огъууларынен къызлары ачлыкътан оледжеклер. ²³Кимсе сагъ къалмайджакъ, оларны джезалайджакъ йылда Анатот акъайларынынъ башына беля тюшюреджегим.

Йирмеянынъ ялварувы

12 ¹– Я РАББИ, Сен адалетлисинъ,
даваларымнен Санъа келеджегим.

Сеннен къарарларынъ акъкъында лаф этмеге истейим:
не ичюн яманларнынъ ишлери онъундан келелер?
Не ичюн имансызлар боллукъ ичинде яшайлар?

- 2 Сен оларны сачтынъ,
олар тамыр атып, осьтилер
ве мейва берелер.
Адынъ агъызларындан тюшмей,
лякин юреклери Сенден узакъ.
- 3 Я РАББИ, Сен мени билесинъ,
манъа бакъасынъ,
юрегимнинъ Санъа ишангъаныны сынайсинъ.
Къойларны киби, оларны соймагъа айыр,
ольдюрилюв кунюне азырла!
- 4 Устюндеки яшагъанларнынъ яманлыгъы ичюн
ер юзю не вакъыткъадже чекишеджек,
чельдеки отлар не вакъыткъадже сарарып соладжакъ?
Адамлар: «Алла келеджегимизни бильмей», –
дегенлери ичюн,
айванларнен къушлар ёкъ олды.

Алланынъ джевабы

- 5 – Эгер сен джаяв кеткенлернен берабер чапып, ёрулсанъ,
атлыларнен насыл ярышаджакъсынъ?
Эгер тюм-тюз ерде йыкъылсанъ,
Иордандаки чалыларда* не япаджакъсынъ?
- 6 Эм агъа-къардашларынъ, эм бабанънынъ эви санъа хаинлик
япалар,
артынъдан юксек сеснен къычыралар.
Санъа яхшы шейлер айтсалар биле, инанма.
- 7 Эвимни ташлап кеттим,
къысметим олгъан халкъымны къалдырдым,
душманларнынъ къолуна джанымнынъ къуванчыны бердим.
- 8 Халкъым Манъа ормандаки арслан киби олды,
Манъа къаршы ырылдады,
онынъ ичюн онъа хор бакътым.
- 9 Халкъым Манъа чубар йыртыджы къуш киби олды,
башкъа йыртыджы къушлар да оны сарды.
Кетинъиз, эписи кийик айванларны топланъыз,
оны ашап битиринъиз.
- 10 Чокъ чобан юзюм багъымны бозды,
Меним топракъ пайымны аякънен таптады;

* 12.5 Я да «Иордандаки сув ташкъынында».

севимли топракъ пайымны бакъымсыз чѣльге чевирдилер.

- ¹¹ Оны харап сахрагъа чевирдилер;
йыкъыкъ олып, о, огюмде агълай,
бутюн мемлекет харап олды.
Кимсенинъ иши де ёкъ.
- ¹² Чѣльдеки байырларгъа гъайып этиджилер кельди,
мемлекетнинъ бир кенарындан башкъа кенарынадже
РАББИнинъ къылычы ольдюре,
кимсе аман-эсен къуртулмаз.
- ¹³ Олар богъдай сачтылар, лякин тикен джыйдылар,
чекишип, такъаттан кесильдилер,
амма файдасыны коръмедилер.
Утанынъыз! Сизинъ къазангъанынъыз –
РАББИнинъ алевли гъазабыдыр.

Исраильнинъ къомшуларына Раббининъ ваделери

¹⁴РАББИ бойле дей:

– Исраиль халкъыма берильген топрагъына уджюм эткен эписи яман къомшуларымны топрагъындан къувалайджагъым, Ехуда халкъыны да араларындан чыкъараджагъым. ¹⁵Лякин чыкъаргъанымдан сонъ, оларгъа мерамет этип, кене къайтараджагъым, эр бирини озь топракъ пайына, озь мемлекетине алып кетиреджегим. ¹⁶Халкъыма Баалнынъ адынен ант этмеге огреткенлери киби, Меннен, РАББИнинъ Адынен ант этмеге ве халкъымнынъ ёлундан юргеге огренселер, халкъымнынъ арасында яшамагъа ерлери оладжакъ. ¹⁷Мени динълемеген халкъны исе тьюбю-тамырындан чыкъарып, ёкъ этеджегим, – дей РАББИ.

Кетен къушакъ

13 ¹РАББИ манъа:

– Бар да, озюнъе кетен бир къушакъ сатын ал. Оны белинъе сар, сувгъа къойма, – деди.

²РАББИ буюргъаны дайын, бир къушакъ сатын алып, белиме сардым.

³РАББИ кене меннен лаф этип:

⁴– Сатын алгъан белинъдеки къушакъны ал да, турып Перат озенине* бар. Къушакъны анда бир къая чатлагъына сакъла, – деди.

⁵РАББИ буюргъаны киби, мен кетип, къушакъны Ператкъа якъын бир ерде сакъладым.

⁶Баягъы вакъыт кечкен сонъ, РАББИ манъа:

– Тур, Перат озенине кет, Мен анда сакъламагъа буюргъан къушакъны ал, – деди.

* 13.4 Я да «Фират дерьясына».

⁷Мен Ператкѡа кеттим, сакѡлагѡан еримден кѡушакѡны кѡзып чыкѡарып алдым. Амма кѡушакѡ чѡрюген, ич бир шейге ярамайджакѡ эди.

⁸О вакѡыт РАББИнинѡ хабери манѡа кельди.

⁹– РАББИ бойле дей: Мына, Ехуданынѡ кѡопайлыгѡыны, Ерусалиминѡ буюк кѡопайлыгѡыны бойле чѡрютеджегим. ¹⁰Бу яман халкѡ сѡзлеримни динѡлемеге истемей, юрегининѡ инатлыгѡына коре яшай, ябанджы аллаларнынѡ артындан юре, оларгѡа хызмет ве ибадет эте. Олар бу кѡушакѡ киби оладжакѡ, ич бир шейге ярамайджакѡ. ¹¹Кѡушакѡ адамнынѡ белине насыл якѡын олса, бутюн Исраиль халкѡыны ве бутюн Ехуда халкѡыны Озюме якѡынлаштырдым, – дей РАББИ. – Олар Меним халкѡым, намым, макѡтав йырым ве дюльбер шуретим оладжакѡыны истедим, амма олар Мени динѡлемедилер.

Шарап бардакѡлары

¹²Онынѡ ичюн оларгѡа бойле айт:

– РАББИ, Исраильнинѡ Алласы бойле дей: «Бардакѡны шарапкѡа толдуралар». Олар санѡа: «Бардакѡны шарапкѡа толдургѡанларны бизлер бильмеймизми, аджеба?» – дегенде, ¹³оларгѡа айт: «РАББИ бойле дей: Бакѡынѡыз, бу мемлекетте яшагѡан эр кесни: Давутнынѡ тахтында отургѡан падишаларны, руханийлерни, пейгѡамберлерни, Ерусалимде яшагѡанларнынѡ эписини сархошлаткѡандже шарапкѡа толдураджакѡым, ¹⁴бири-бирлерине ураджакѡым, бабаларны огѡуллаарынен берабер ѡкѡ этеджегим, – дей РАББИ. – Аджымайып, пешман олмайып, мерамет этмейип, оларны бутюнлей ѡкѡ этеджегим».

Кибирлиликтен сакѡындырув

¹⁵ Динѡленѡыз, кѡулакѡ асынѡыз, кибирленменѡыз.

РАББИ бойле дей:

¹⁶ РАББИни, сизинѡ Алланѡызны шуретленѡыз!

Бир кунѡ О, кѡаранлыкѡ ѡллайджакѡ,
кѡараргѡан дагѡларда
аякѡларынынѡз сѡрюнип башлайджакѡ.

Сиз ярыкѡ беклейджексиз,
Рабби исе оны олѡм кольгесине,
кѡою кѡаранлыкѡкѡа чевиреджек.

¹⁷ Эгер бунѡа кѡулакѡ асмасанѡыз,
кибирлигинѡиз ичюн
джаным гизли ерде агѡлайджакѡ,
окур-окур кѡычыраджакѡ
козьлерим аджджы козьаш тѡкеджек,
РАББИнинѡ халкѡы эсирге алынаджакѡ.

¹⁸ Падиша ве онынѡ апайына бойле айт:

– Ерге отурунъыз! Шуретинъизнинъ таджы башынъыздан тюшти. ¹⁹Негев шеэрлери алкъагъа алынды, оларны къуртараджакъ сою ёкъ. Бутюн Ехуда сюрюн этильди, халкъны бутюнлей сюрюн эттилер.

- ²⁰ Козьлеринъизни котерип бакъынъыз,
шимальден кельгенлерни корюнъиз.
Санъа берильген айванлар,
аджайип къой-эчкилеринъ не ерде?
- ²¹ Базыларгъа озюнъе башлыкъ этмеге огреттинъ.
Рабби санъа кельгенде,
не айтаджакъсынъ?
- Догъургъан къадыннынъ дерди киби,
сени де дерт тутмайджакъмы?
- ²² «Булар неден башыма кельди?» – ичинъден дейджексинъ.
Гуналарынънынъ чокълугъындан этегинъ ачылды,
аврет ерлери корюндилер.
- ²³ Хушлу озь терисининъ тюсюни,
леопард озь лекелерини денъиштирип олурмы?
Сизлер де, яманлыкъ япмагъа огренип,
яхшылыкъ япып олурсынъызмы?
- ²⁴ Чёль елинен савурылгъан тоз киби,
сизлерни дагъытаджагъым.
- ²⁵ Мен санъа берген къысметинъ,
пайынъ будыр, – дей РАББИ. –
Сен Мени унутынъ ве ялангъа ишандынъ.
- ²⁶ Шунунъ ичюн урбанънынъ этеклигини чыкъараджагъым,
бетинъе къадар котереджегим,
аврет ерлеринъни ачыкъ этеджегим.
- ²⁷ Ороспулыкъ эткенинъни, истекнен кишнегенинъизни,
фаишелликлеринъни ве чёльдеки тёпеликлерде япкъан джиренч
ишлеринъни корьдим.
Вай-вай-вай санъа, эй, Ерусалим!
Бундан сонъ да темизленмейджексинъми?
Не замангъадже ойле къаладжакъсынъ?

Къургъакълыкъ

14 ¹Къургъакълыкъ акъкъында РАББИНинъ Йирмеягъа берген хабери.

- ² – Ехуда агълай, шеэр къапулары йыкъылды,
ер устюнде ята-ята къарардылар;
Ерусалимде къычырувлар котериле.

- ³ Мырзалар хызметчилерини сувгъа ёллайлар,
олар кую янына келип, сув тапамайлар,
бош савутнен кыйталар.
Утанып чекинерлер,
башларыны орьтелер.
- ⁴ Ягъмур олмагъаны ичюн,
мемлекетте ер чатлады,
топракны ишлегенлер де утанып,
башларыны орьтелер.
- ⁵ Ала кийик биле янгы догъгъан баласыны чельде ташлай,
отлар да ёкъ.
- ⁶ Кийик эшеклер байырларда туруп,
шакъал киби зорнен нефес алалар.
Козьлери сёнген, отлар да ёкъ.

⁷ – Гуналарымыз бизни къабаатлайлар,
лякин, я РАББИ, Адынъ ичюн бир шейлер яп да!
Пек чокъ хаинлик эттик,
Санъа къаршы гуна ишледик.

⁸ Эй, Израильнинъ Умюти!
Яман вакъытларындаки Къуртарыджысы!
Не ичюн мемлекетте бир ябанджы дайынсынъ,
ялынъыз геджелемек ичюн кирген ёлджу кибисинъ?

⁹ Не ичюн шашкъан бир адамгъа,
къуртармагъа кучю олмагъан аскерге ошайсынъ?
Лякин, я РАББИ, эписи бир Сен арамыздасынъ,
Адынънен адланамыз.
Бизни быракъма!

¹⁰ Бу халкъ акъкъында РАББИ бойле дей:
– Аякъларыны тутмайып,
токътамаздан кезмеге севгенлери ичюн,
РАББИ олардан разы дегиль,
къабаатларыны акъылында тутар,
гуналары ичюн джезалар.

¹¹ РАББИ манъа:

– Бу халкънынъ зйилиги ичюн дува этме, – деди. ¹² – Ораза тутаджакълар, лякин къычырувларыны эшитмейджегим. Бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны ве ашлыкъ бахшышларыны кетиреджеклер, амма олардан разы олмайджагъым. Оларны къылычнен, ачылыкънен ве ольдюрджи хасталыкънен ёкъ этеджегим.

¹³ О вакъыт:

– Ах, РАББИ-ТААЛЯ! – дедим. – Пейгъамберлер оларгъа: «Къылычны корьмейджексинъиз, ачлыкъ сизге кельмейджек. Бу ерде мен сизге даимий тынчлыкъ-аманлыкъ береджегим», – дейлер.

¹⁴РАББИ манъа:

– Пейгъамберлер Меним Адымдан ялан пейгъамберлик этелер, – де-ди. – Мен оларны не ёлладым, не эмир бердим, не де оларгъа бир шей айттым. Олар сизге ялан руяларны, фалджылыкъны, бош шейлерни, юреклерининъ арзуларыны айтып, пейгъамберлик этелер. ¹⁵Онынъ ичюн РАББИ бойле дей: Мен ёлламагъан, амма Адымдан пейгъамберлик япкъан пейгъамберлер: «Бу мемлекетте къылыч да, ачлыкъ да олмайджакъ», – дейлер, лякин бойле пейгъамберлер къылыч ве ачлыкънен ёкъ этиледжеклер. ¹⁶Олар пейгъамберлик эткен халкъ къылычтан ве ачлыкътан гъайып олып, Ерусалимнинъ сокъакъларында ятаджакълар. Оларны да, апайларыны, огулларыны, къызларыны да комеджек кимсе олмайджакъ. Япкъан яманлыкъларыны озьлерининъ башларына тюшюреджегим. ¹⁷Оларгъа бойле хабер эт:

– Козьлерим гедже-куньдюз, токътамаздан козьяш тёксюн;
халкъымнынъ къызыны чокъ урдылар,
ве о йыкъылды, пек агъыр яраланды.

¹⁸Тарлагъа чыкъсам,

анда къылычнен ольдюрильгенлер яталар,
шеэрге кирсем,
ачлыкътан битип кеткенлерни корем.

Пейгъамбернен руханий биле мемлекет бою долашалар,
ич бир шейни анъламайлар.

¹⁹ – Керчектен де, Сен Ехуданы ред эттинъми?

Сионгъа нефретнен бакъасынъмы?

Не ичюн бизни чекиштиресинъ?

Не ичюн шифа тапып оламаймыз?

Тынчлыкъ-аманлыкъны беклей эдик,
яхшылыкъ кельмеди.

Шифа кореджек вакътыны бекледик,
къоркъуларны таптыкъ.

²⁰ Я РАББИ! Япкъан яманлыкъларымызны,

деделеримизнинъ гуналарыны билемиз.

Керчектен де, Санъа къаршы гуна ишледик.

²¹ Адынъ ичюн бизге хор бакъма,

шуретли тахтынъны ашалама!

Хатырла! Бизге берильген васиетинъни четке ташлама!

²² Халкъларнынъ бош путлары ягъмур ягъдыралармы?

Кок озю-озюнден ягъмур ягъдырамы?

Сен – РАББИсинъ, бизим Алламызсынъ!

Биз Санъа ишанамыз,
тек Сен бутюн буларны япасынь!

Ехуданынь джезаланмасы

15 ¹РАББИ манъа деди ки:

– Мусанен Смаил огюмде турып, ялварсалар биле, бу халкъкъа юрегим ятмаз. Оларны огюмден къувала, кетсинлер. ²Сенден: «Къайда кетейик?» – деп сорасалар, айт оларгъа: «РАББИ бойле дей: Олюм ичюн айырылгъанлар ольсюн, къылыч ичюн айырылгъанлар ольдюрюльсин, ачлыкъ ичюн айырылгъанлар ач олсун, эсир ичюн айырылгъанлар сюргюнликке кетсин».

³Оларгъа дёрт джезаны ёллайджагъым, – дей РАББИ. – Ольдюрмек ичюн къылычны, парчаламакъ ичюн копеклерни, ашап битирмек ве ёкъ этмек ичюн йыртыджы къушларнен кийик айванларны ёллайджагъым. ⁴Ехуда падишасы, Хизкиянынъ огълу Менашше Ерусалимде япкъанлары ичюн, бутюн ер юзюндеки падишалыкълар джезасыны корип, къоркъаджакълар.

⁵Сени ким аджыр, эй, Ерусалим?
Сенинъ ичюн ким языкъсыныр?
Санъа ким якъынлашыр?
Алынъны ким сорар?

⁶Сен Мени ташлап кеттинъ, – дей РАББИ, –
Манъа аркъанъны чевирдинъ.
Мен къолумны санъа къаршы котерип,
сени гъайып этеджегим.
Сени аджымакътан ёрулдым.

⁷Мемлекетнинъ шеэрлери къапуларында
халкъымны уфюрюп савурдым*,
баласыз къалдырдым,
халкъымны ёкъ эттим,
лякин эписи бир туткъан ёлларындан къайтмадылар.

⁸Тул къадынлары денъиз къумундан чокъ олды,
уйле вакътында йигитлернинъ аналарына къаршы
гъайып этиджини ёлладым,
къоркъу ве дешет оларны апансыздан къаплады.

⁹Еди балалы къадын эсини джойып,
сонъки нефесини ала.
Даа кунъдюз олгъанда, кунеши батты,
утанды, масхара олды.
Сагъ къалгъанларны душманларгъа береджегим,
олар къылычнен ольдюрюледжеклер, – дей РАББИ.

* 15.7 Я да «Мен оларны сенекнен бутюн ер юзюне савурырым».

Йирмеянынъ дуvasы ве Раббининъ джевабы

- 10 Вай-вай-вай! Башыма беля!
 Ах, анам! Сен мени догъып,
 давалашкъан адам олдым,
 бутюн ернен къавгъалаштым!
 Не борджкъа бердим,
 не борджкъа алдым,
 лякин мени эр кес къаргъай.
- 11 РАББИ бойле деди:
 – Сонъунъ хайырлы оладжакъ.
 Беля ве сыкъынты вакътында
 душманларынъ санъа ялвараджакълар.
- 12 Демирни, шимальден кельген демирни ве бакъырны
 ким къыраджакъ?*
- 13 Япкъан гуналарынъ ичюн
 бутюн мемлекетинъ бою сени чайпайджакълар,
 байлыкънен хазинелеринъни ич одемесиз аладжакълар.
- 14 Сени душманларынъа,
 сен бильмеген мемлекетке ёллайджагъым;
 гъазабымнынъ алеви туташты,
 атеш киби, санъа къаршы янып башлады.
- 15 – Я РАББИ, Сен эр шейни билесинъ!
 Мени акъылынъа кетир ве кель манъа,
 мени къувалагъанларны джезала.
 Чокъ сабырлы олгъанынъ ичюн, джанымны алма.
 Сенинъ ичюн ашалангъанымны биль.
- 16 Сёзлеринъ огюме келип-кечмез, мен оларны юттым;
 олар манъа къуванч, юрегиме шеньлик олды.
 РАББИ, Ордуларнынъ Алласы!
 Адынънен адлангъаным.
- 17 Мыскъылджыларнынъ арасында кулип отурмадым,
 къолунъ тюбюнде олгъанда, бир озюм къалдым,
 Сен мени ачувгъа толдурдынъ.
- 18 Не ичюн хасталыгъым кечмей,
 не ичюн ярам яхшы олмайып, шифаны къабул этмей?
 Алдатыджи бир чокъракъ,
 ишанчсыз сувлар дайын, манъа оладжакъсынъмы, аджеба?

---

* 15.12 Я да «Демир насыл этип, шимальден кельген демирни ве бакъырны къыраджакъ?»

¹⁹ Бунъа РАББИ бойле джевап берди:

– Эгер төвбе этсенъ,
сени арткъа алып кетиреджегим,
кене огюмде тураджакъсынъ.

Бош шейлерден къыйметлисини айры этсенъ,
Меним агъзым киби лаф этеджексинъ.

Халкъ санъа келеджек,
сен исе оларгъа кетмейджексинъ.

²⁰ Сени бу халкъ ичюн къавий бакъыр дивар киби этеджегим.

Олар санъа къаршы дженк этеджеклер,
амма енъалмайджакълар.

Мен янынъда оладжагъым,
сени къорчалап, къуртараджагъым, – дей РАББИ.

²¹ – Яман адамлардан сени сакълайджагъым,
душман къолундан сени къуртараджагъым.

Беля куню

16 ¹РАББИ манъа:

²– Озюнге апай алма, бу ерде не огъулларынъ, не къызларынъ олсун, – деди. ³– Бу мемлекетте догъгъан огъулларнен къызлар ве оларны догъургъан ана-бабалары акъкъында РАББИ бойле дей: ⁴Олар чекишип оледжеклер, артларындан кимсе агъламайджакъ, эм де оларны джыймайджакълар. Ер устюнде кубре киби оладжакълар. Къылыч ве ачылыктан ёкъ оладжакълар, джесетлери кок къушлары ве кийик айванлар ичюн аш оладжакълар.

⁵РАББИ бойле дей:

– Дженазе дуvasы олгъан эвге барма, агъламакъ ичюн барма, эмир Алла айтма. Мен бу халкътан тынчлыкъ-аманлыкъны, мераметимни ве шефкъатымны узакълаштырдым, – дей РАББИ. ⁶– Бу мемлекетте буюклер де, кучюклер де оледжек, комюльмейджеклер. Олар ичюн агъламайджакълар; къасеветнен беденини яралагъан, башыны тыраш эткен сою олмайджакъ. ⁷Ольгеннинъ артындан янып отургъанларында, берберликте отъмек ашап, къасеветини пайлашаджакъ кимсе тапылмайджакъ. Ана-бабаларынынъ артындан янгъанларында, савутны оларгъа узатып, гонъюллерини кимсе алмайджакъ. ⁸Байрам олгъан эвге де барма, анда отурма, ашама-ичме.

⁹Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы бойле дей:

– Бакъынъыз! Мында къуванч ве шенълик сесини, келин-киев сесини сенинъ кунълеринъде, козюнгъ огюнде кеседжегим.

¹⁰Бутюн бу сёзлерни халкъкъа айтып бергенинъде, олар санъа: «Бу буюк беяны РАББИ не себептен башымызгъа тюшюрди? РАББИнинъ, бизим Алламызнынъ огюнде япкъан акъсызлыгъымыз, ишлеген гунамыз недедир?» – дегенде, ¹¹айт оларгъа: «Деделеринъиз Мени ташладылар, –

дей РАББИ, – башкъа аллаларнынъ артындан кеттилер, оларгъа хызмет этип, ибадет эттилер. Олар Мени ташладылар, Къанунымны беджер-медилер. ¹²Сиз исе деделерингизден даа бетер этесингиз. Эр бирингиз юрегингизнинъ яман инатлыгына коре яшайсынгыз, Мени динълемейсингиз. ¹³Онынъ ичюн сизни бу мемлекеттен чыкъарып, не сиз, не деделерингиз бильмеген мемлекетке атаджагъым. Анда гедже-кунъ-дюз башкъа аллаларгъа хызмет этеджексингиз, ве Мен сизге мерамет эйлемейджегим».

¹⁴– Онынъ ичюн бакъынгыз! – дей РАББИ. – Ойле кунълер келеяталар ки, о заман: «Исраиль огъуллаарыны Мысыр топрагъындан чыкъаргъан РАББИ тиридик!» – айткъанлар тапылмайджакълар. ¹⁵Бунунъ ерине: «Исраиль огъуллаарыны шималь мемлекетинден ве бутюн башкъа Озю къувалагъан мемлекетлерден чыкъаргъан РАББИ тиридик!» – айтаджакълар. Оларны деделерине берген топракъларгъа къайтараджагъым.

¹⁶– Энди оларны тутмагъа чокътан-чокъ балыкъчыларны ёллайым, – дей РАББИ. – Сонъ чокътан-чокъ авджыларны ёлларым да, оларны эр дагъдан, эр байырдан, эр къаянынъ чатлакъларындан къуваларлар. ¹⁷Бутюн туткъан ёллары козюм огюндедик, Менден бир шей сакъланмаз, къабаатлары да козюмден къачмаз. ¹⁸Энъ эвеля, акъсызлыкълары ве гуналары ичюн оларны къатты джезалайджагъым, чюнки Меним топрагъымны джиренч олюлернен арамадылар ве Меним мемлекетимни писликлерге толдурдылар.

¹⁹ – Я РАББИ! Сен меним кучюмсинъ,
беля куню мени къорчалайсынъ ве сакълайсынъ.

Дюнъянынъ кенарларындан

Санъа халкълар келип:

«Деделеримиз бизге къалдыргъанлары –
ялынъыз яланлар, бош шейлер
ве файдасыз путлар, – дейджеклер.

²⁰ – Адам озюне аллаларны япып олурмы?

Олар аллалар да дегиль!»

²¹ Онынъ ичюн шимди оларгъа бильдиреджегим,

къудретли кучюмни косьтереджегим.

О заман Адым – РАББИ олгъаныны биледжеклер!

Ехуданынъ гунасы ве джезасы

17 ¹Ехуданынъ гуналары демир алетнен язылды,
юреклеринде ве къурбан ерининъ бойнузларында
эльмаз уджлу тишнен оюлды.

² Юксек байырлардаки, гурь тереклер тюрюндеки
Ашера путуна табынма диреклери

ве кърбан ерлери акъкъында
санки огъуллеры деп къайгъырлар.

- ³ Мемлекеттеки дагъымны, мал-мулькюнъни,
бютюн байлыгъынъны чайпамагъа ёл ачаджагъым,
мемлекетинъде ишлеген гуналарынъ ичюн,
ибадет тѣпеликлеринъни харап этеджегим.
- ⁴ Озь къабаатынъа ола, санъа берген къысмет
сенден алынаджакъ.
Санъа белли олмагъан мемлекетте
душманларынънынъ къулу оладжакъсынъ.
Сиз ачувымны алевлендирдинъиз,
о эбедий янаджакътыр.

Инсафлы адам Раббиге ишаныр

- ⁵ РАББИ бойле дей:
– Адамгъа ишангъан, кишилернинъ кучюне инангъан,
юреги РАББИден узакълашкъан адам лянетлидир.
- ⁶ О, сахрадаки тикенли чалы киби оладжакъ,
яхшылыкъ кельгенини коръмейджек,
сыджакъ чѣльде, тузлу ве адамсыз ерде ерлешеджек.
- ⁷ РАББИге ишангъан,
умютини РАББИге багълагъан адам бахтлыдыр!
- ⁸ О, акъкъан сувлар янында сачылгъан,
дерья янына тамыр аткъан терекке ошар,
къара сыджакътан къоркъмаз.
Япракълары ешилъ,
къургъакълыкъ заманда къасеветленмез,
мейва бермекни токътамаз.
- ⁹ Адамнынъ юреги эр шейден алдатыджы
ве пек бозукъ;
оны ким анълап олур?
- ¹⁰ – Мен, РАББИ, юрекнинъ ичини корем,
адамнынъ джаныны сынайм,
эр адамгъа арекетлерине ве япкъан ишлерине коре
акъларыны берем.
- ¹¹ Йымырталар устюнде отургъан,
амма чипче чыкъармагъан кеклик киби,
байлыгъыны акъсыз къазангъан адам да ойледир.
Омюрининъ ортасында байлыгъыны джояджакъ,
сонъунда ахмакъ олып чыкъар.
- ¹² Азизлигимизнинъ ери –
эвель-эзельден юксельген шурет тахтыдыр.
- ¹³ РАББИ, Сен – Израильнинъ ишанчысынъ!

Сени ташлап кеткенлер эписи масхара оладжакълар.
Сени ред эткенлернинъ адлары куль устюнде языладжакъ;
олар РАББИни, тири сувнынъ чокърагъыны быракътылар.

- ¹⁴ Шифа бер манъа, РАББИ, о заман яхшы олурым!
Къуртар мени, ве мен къуртулырым!
Мен Сеннен макътанам!
- ¹⁵ Олар манъа:
«Къана, РАББИнинъ сёзю не ерде?
Ерине кельсин, бакъайыкъ», – дейлер.
- ¹⁶ Сенинъ чобанынъ олмагъа ашыкъмай эдим,
беля кунюни де истемедим, Сен буны билесинъ.
Агъзымдан чыкъкъан эр сёзюм юзюнь огюндедир.
- ¹⁷ Меним ичюн къоркъунчлы олма,
беля кунюмде Сен – сакълангъан еримсинъ.
- ¹⁸ Мени къувалагъанлар утансынлар,
мен исе масхара олмам;
олар титресинлер, мен исе титремейим;
башларына беля кунюни тюшюр,
оларны къатты джезанен джезала.

Раатлыкъ куню – азиздир

¹⁹РАББИ манъа бойле деди:
– Ехуда падишаларынынъ кирип чыкъкъан къапуларына, Халкъ Къапу-сына ве Ерусалимнинъ эписи къапуларына бар да, анда тур. ²⁰Халкъкъа айт: «Эй, Ехуданынъ падишалары, бутюн Ехуда ве Ерусалимде яшагъанлар, бу къапуларгъа киргенлернинъ эписи! РАББИнинъ сёзюни динъленъиз! ²¹РАББИ бойле айта: Джанларынъызны сакъламакъ ичюн, раатлыкъ куню юклер ташыманъыз, оларны Ерусалимнинъ къапуларындан кирсетменъиз, ²²раатлыкъ куню эвлеринъизден де юклерни чыкъарманъыз, ич бир тюрлю иш этменъиз, баба-деделеринъизге буюргъаным киби, раатлыкъ куню сизге мукъаддес куню олсун. ²³Деделеринъиз Мени не динъледи, не де къулакъ астылар. Оларнынъ энъселери къатты олды, Мени динълемедилер, огютлеримни де къабул этмедилер. ²⁴Эгер сиз Мени динълесенъиз, – дей РАББИ, – раатлыкъ куню бу шеэрнинъ къапуларындан бир тюрлю юк ташымасанъыз, бир тюрлю иш этмесенъиз, эгер раатлыкъ кунюни мукъаддес куню сайсанъыз, ²⁵о заман Давутнынъ тахтында отургъан падишаларнен башлыкълар бу шеэрнинъ къапуларындан киреджеклер. Арабаларында ве атларында юрген олар ве башлыкълар, Ехуда халкъы ве Ерусалимде яшагъанлар киреджеклер, ве бу шеэрде эбедиен адамлар яшайджакълар. ²⁶Ехуда шеэрлеринден, Ерусалимнинъ чеврелеринден, Биньяминнинъ топрагъындан, тегиз Шефела еринден, дагълыкътан ве Негев еринден келеджеклер, РАББИнинъ

Эвине бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны ве башкъа къурбанларны, ашлыкъ бахшышларыны, къокъулы майларны ве шукюр бахшышларыны кетиреджеклер. ²⁷Лякин Мени динълемесенъиз, раатлыкъ куню сизде мукъаддес куню олмаса ве бу кунде Ерусалиминъ къапуларындан юк кирсетсенъиз, шеэр къапуларында атеш янаджакъ ве Ерусалиминъ сарайларыны якъып, ёкъ этеджек ве ич сёнмейджек».

Чельмекчи ве бардакъ

18 ¹РАББИнинъ Йирмеягъа айткъан сёзлери.

²– Тур, чельмекчининъ эвине бар, санъа анда хабер береджегим.

³Мен чельмекчининъ эвине кеттим, бакъсам, о чарх устюнде чалыша эди. ⁴Чельмекчининъ чамурдан япкъан савуты къолунда дагъылгъанда, о чамурдан истегени дайын башкъа савут япа эди.

⁵РАББИ манъа кене деди:

⁶– Израиль халкъы! Бу чельмекчининъ япкъаныны Мен де сизнен япып олмаммы? – дей РАББИ. – Чельмекчининъ элинде чамур не олса, сиз де Меним къолумда ойлесинъиз, Израиль эви! ⁷Бир анъде Мен бирде-бир халкъ я да падишалыкъ акъкъында къарар этип олам ве оларыны къырып ташлайджагъым, ёкъ этеджегим, ве олар гъайып оладжакълар. ⁸Амма Мен джезаламагъа истеген халкъ яман ишлеринден къайтса, Мен де онъа япаджакъ яманлыкътан вазгечем. ⁹Бир анъде Мен бирде-бир халкъ я да падишалыкъ акъкъында къарар чыкъарып олам ве оларыны къавий этем ве къуветлештирем. ¹⁰Лякин о халкъ сесимни динълемейип, козюм огюнде яман шей япсалар, онъа яхшылыкъны япмакътан вазгечеджегим.

¹¹Бойледже, Ехуда акъайларына ве Ерусалимде яшагъанларгъа РАББИнинъ сёзлерини бильдир: «Мына, Мен сизге къаршы бир яманлыкъ япмагъа азырланам. Онынъ ичюн эр биринъиз яман ёлунъыздан къайтынъыз, ёлларынынъизни ве ишлеринъизни тюзетинъиз». ¹²Амма олар: «Акъылгъа биле кетирме! Озь тюшюнджелеримизге коре яшайджакъмыз, яман юреклеримизнинъ инатлыгъына коре арекет этеджекмиз», – дейлер.

¹³Бунунъ ичюн РАББИ бойле дей:

– Халкълардан соранъыз,
бунъа ошагъан бир шейни ким эшитти?
Израиль къызы пек джиренч шейлер япты.

¹⁴Ливаннынъ къаялы дагъларында къар эксилirmi?
Узакътан акъкъан сувукъ сувлар кесилirmi?

¹⁵Халкъым исе Мени унутты,
бош путларгъа къокъулы отларны якъалар,
къадимий ёлундан урулдылар,
юрюльген ёлдан дегиль де, насылдыр сокъачыкътан кеттилер.

¹⁶Шунунъ ичюн мемлекетлери къоркъунчлы оладжакъ,

эбедий масхаралыккъъа огърайджакъ.
Андан эр кечкен адам къоркъуда къалып,
башыны саллайджакъ.

- ¹⁷ Куньдогъуш ель киби олып,
оларны душманларынынъ огюнде савураджагъым.
Беля куньлеринде оларгъа юзюмни дегиль,
аркъамны чевиреджегим.

Къорчалав акъкъында Йирмеянынъ риджасы

- ¹⁸ Олар исе:
– Айдынъыз, Йирмеягъа къаршы келишейик, – дедилер. – Къанун руханийлернен къаладжакъ, насиат акъыллы адамлардан кетмейджек, пейгъамберлер хабер этип береджеклер. Келинъиз, оны лафнен урып йыкъайыкъ, айткъанларына къулакъ асмайыкъ.

- ¹⁹ – Динъле мени, я РАББИ,
душманларымнынъ сесини эшит!
²⁰ Яхшылыккъъа яманлыкъ япылырмы?
Олар исе джаныма чукъур къазалар.
Юзюнь огюнде тургъанымны,
олар ичюн яхшылыкъ тилегенимни,
олардан гъазабынъны къайтаргъанымны унутма.
²¹ Бунынъ ичюн огъуллаарына ачлыкъ ёлла,
оларны къылычнен ольдюр;
апайлары баласыз, тул къалсын,
акъайлары ольдюрильсин,
йигитлери дженкте къылычтан ольсюн.
²² Апансыздан оларгъа душман аскерлерини ёлла,
эвлеринден агълавлар эшитильсин.
Мени тутмакъ ичюн, чукъур къазалар,
аякъларыма гизли къапкъан къойдылар.
²³ Мени ольдюрмеге эписи ниетлерини билесинъ, я РАББИ!
Къабаатларыны багъышлама,
оларнынъ гунасы эр вакъыт огюнде олсун.
Сенинъ огюнде йыкъылып къалсынлар,
оларны гъазабынънен джезала.

Къырылгъан бардакъ акъкъында

- 19** ¹РАББИ манъа бойле деди:
– Бар, чельмекчиден бир балчыкъ бардакъ сатын ал. Халкънынъ ве руханийлернинъ акъсакъалларыны чагъыр ²ве Чамур Череплернинъ Къапусына *

* 19.2 Къ. еуд. «Харшит Къапусына».

якъын Бен-Хинном вадийине бар. Анда санъа айтаджакъ сёзлеримни къычырып айт:

³«Ехуда падишалары ве Ерусалимде яшагъанлар! РАББИнинъ хабери динъленъиз! Израильнинъ Алласы, Ордуларнынъ РАББИси бойле дей: Бакъынъыз, бу ерге бир бея тюшюреджегим. Онынъ акъкъында эр эшиткеннинъ къулакълары къоркъудан чынълайджакъ. ⁴Олар Мени ташлап кеттилер, бу ерни ябанджы бир ерге чевирдилер; озьлерине, деделерине ве Ехуда падишаларына белли олмагъан башкъа аллаларгъа бу ерде къокъулы отларны якътылар; бу ерни къабаатсызларнынъ тёкюльген къанына толдурдылар. ⁵Огъуллаарыны атеште Баалгъа къурбан этип якъмакъ ичюн, ибадет тёпеликлерини къурдылар. Бойле шейни Мен не буюрдым, не айттым, бунынъ акъкъында тюшюнмедим биле. ⁶Онынъ ичюн ойле кунълер келеяталар ки, бу ер Тофет я да Бен-Хинном вадийи бир даа адланмайып, Ольдюрюв вадийи деп адланаджакъ, – дей РАББИ.

⁷Ехуда ве Ерусалимнинъ бутюн тюшюнип-чыкъаргъанларыны бу ерде ёкъ этерим. Душманлары оларны къылычнен ольдюреджеклер, джанларыны къыдыргъанлар оларны ерге йыкътыраджакълар. Мевталарыны кок къушларынен кийик айванларгъа аш оларакъ береджегим. ⁸Бу шеэрни харап этеджегим, оларны корьгенлер хор бакъаджакълар. Андан эр кечкен шашып къаладжакъ, шеэрден къалгъан йыкътырмагъа бакъып, сызгыраджакъ. ⁹Оларгъа огъуллаарынынъ ве къызларынынъ этини ашаттыраджагъым. Сыкъынты вакътында, джанларыны къыдыргъан душманлар оларны алкъагъа алгъанда, олар бири-бирлерини ашайджакълар».

¹⁰Сонъ сеннен кельген акъайларнынъ козю огюнде бардакъны къыр ¹¹ве оларгъа: «Ордуларнынъ РАББИси бойле дей: Балчыкъ бардагъы къырылгъанда, янъыдан япылмайджакъ. Мен бу халкъны ве бу шеэрни де ойле къыраджагъым. Ер къалмагъанындан себеп, олюлери Тофетте джыйыладжакълар», – айт.

¹²Бу шеэрнен ве анда яшагъанларнен ойле япададжагъым, – дей РАББИ, – шеэрни де, Тофет киби, арам этеджегим. ¹³Ерусалимнинъ эвлери ве Ехуда падишаларынынъ сарайлары, Тофет киби, арам сайыладжакълар, чюнки бу эвлернинъ дамларында бутюн кок ордуларына къокъулы отларны якътылар ве башкъа аллаларгъа ичимлик бахшышларыны кетирдилер.

¹⁴РАББИнинъ буюргъанына коре пейгъамберлик эткен сонъ, Йирмея Тофет еринден къайтты, РАББИ Эвининъ азбарында турды ве бутюн халкъкъа:

¹⁵– Израильнинъ Алласы, Ордуларнынъ РАББИси бойле дей: Бакъынъыз! Мен бу шеэрге ве чевресиндеки эписи койлерге айткъан бутюн беяларны тюшюреджегим. Олар энъселерини къаттырып, инат олдылар, сёзлеримни динълемедилер, – деди.

Йирмея ве Пашхур

20 ¹Иммернинъ огълу Пашхур руханий, РАББИ Эвининъ баш незаретчиси Йирмеянынъ бойле пейгъамберлик эткенини эшиткен сонъ, ²Йирмея пейгъамберни урды ве РАББИ Эвининъ юкъары Биньямин Къапусы янынъда къалыпкъа къойды. ³Айланыр куню Пашхур Йирмеяны къалыптан чыкъарды. Йирмея онъа:

– РАББИ сенинъ Пашхур адынъны Магор-Миссавив* адына чевирди, – деди. ⁴– РАББИ бойле дей: Бакъ! Санъа да, сени севгенлерге де къоркъунчлы шей оладжакъ. Козълеринънинъ огюнде душманлар оларны къылычнен ольдюреджеклер. Вавилон падишасынынъ къолуна бутюн Ехуданы береджегим, о, базыларыны къылычнен ольдюреджек, базыларыны Вавилонгъа сюрдююгю этеджек. ⁵Душманларнынъ къолларына бу шеэрнинъ бутюн байлыгъыны: бутюн барлыкъ-вариетини, эписи къыйметли шейлерини, Ехуда падишаларынынъ эписи зенгинликлерини береджегим. Олар эписини чайпап аладжакълар ве Вавилонгъа алып кетеджеклер. ⁶Сен, Пашхур, ве эвинъде эписи яшагъанлар сюрдююгликке кетеджексинъиз. Вавилонгъа келип, анда оледжексинъ ве анда джыйыладжакъсынъ. Сен ялан пейгъамберлик эткен севимли достларынь да сеннен оладжакълар.

Йирмеянынъ айтылувы

⁷ – Мени алдаттынъ, я РАББИ, мен алдандым;
менден кучлю олып, мени енъдинъ.

Эр кунъ устюмден кулелер,
эр кес мени мыскъыллай.

⁸ Лафымны башлар-башламаз,
зорбалыкъ акъкъында багъырам,
хырсызлыкъ акъкъында къычырам.
РАББИнинъ сёзю ичюн мени яманлайлар,
эр кунъ меним устюмден кулелер.

⁹ «Бир даа РАББИни акъылларына кетирмейджегим,
Ады акъкъында бир даа айтмайджагъым», – деп тюшюндим,
амма юрегимде бир атеш киби янды,
кемиклеримни якъкъан дайын олды.
Оны ичимде тутмагъа тырыштым,
амма оламадым.

¹⁰ Этрафымда чокъ лафларны эшиттим,
орталыкъны къоркъу къаплады.

«Оны чакъынъыз! Эр кеске айтып берсинлер», – дейлер.

* **20.3** *Пашхур* – къ. еуд. бу сёзнинъ айтылувы «орталыкъ аманлыкъ ичинде» манасыны анълата. *Магор-Миссавив* – къ. еуд. бу ибаренинъ айтылувы «орталыкъны къоркъу къаплады» манасыны анълата.

Меннен муаббет яшагъанларнынъ эписи
энди абынгъанымны беклеп отуралар;
«Бельки, алданаджакъ да,
сонъ оны енъип, джезалармыз», – дейлер.

- ¹¹ Амма меннен РАББИ,
къоркъунчлы дженкчи кибидир.
Бунунъ ичюн мени къувалагъанлар абынырлар
ве мени енъалмазлар, буюк масхара оладжакълар.
Ниетлерини беджермейджеклер,
лякин эбедиен масхара оладжакълар,
ич бир вакъыт адамларнынъ акъылларындан чыкъмайджакъ.
- ¹² Ордуларнынъ РАББИси! Сен догъру адамны сынайсынъ,
акъылыны ве юрегини коресинъ.
Оларны джезалайджагъынъны корейим,
давамны Сенинъ къолунъа бердим де!
- ¹³ РАББИге йырланъыз,
РАББИни макътанъыз!
О, фукъаренинъ джаныны яманларнынъ къолундан къуртарды!
- ¹⁴ Догъгъан кунюм лянет олсун!
Анам мени тапкъан куню хайырлы олмасын!
- ¹⁵ Бабама: «Огълунъ олды!» – хаберини кетирген,
оны пек къувандыргъан адам лянет олсун!
- ¹⁶ О адам, РАББИ аджымаздан йыкътыргъан шеэрлер киби олсун!
Саба къычырувларны, уйледе телюке багъырувны эшитсин!
- ¹⁷ О мени анамнынъ къурсагъында ольдюргейди,
анам манъа мезар олгъайды,
къурсагъы да эбедий юкю къалгъайды.
- ¹⁸ Анамнынъ къурсагъындан неге чыкътым?
Дерт ве къааръ коръмеге,
кунълеримни масхаралыкъ ичинде битирмегеми?

Ерусалимнинъ йыкъылувы акъкъында хабер

21 ¹РАББИден Йирмеягъа кельген хабер. О вакъыт Цидкия падиша Йирмеягъа Малкиянынъ огълу Пашхурны ве Маасеянынъ огълу Цефанья руханийни ёллады ве олар:

²– Бизим адымыздан РАББИге ялвар. Вавилон падишасы Невукъаднецар бизге къаршы дженк этмеге кельди. Бельки РАББИ бизлерге насылдыр, Онынъ аджайип шейлерине ошагъан, бир шей яратыр да, Невукъаднецар бизден чекилир, – дедилер.

³Йирмея оларгъа бойле джевап берди:

– Цидкиягъа айтынъыз: ⁴Исраильнинъ Алласы, РАББИ бойле дей: Бакъынъыз, къолунъыздаки дженк алетлеринъизни сизден аладжагъым, диварларынъызны алкъагъа алгъан Вавилон падишасына ве къасдийлилерге къаршы дженк эткен сияларынъызнынъ эписини бу шеэрнинъ ортасында топлайджагъым. ⁵Къолумны сизге къаршы котерип, Мен Озюм къудретнен, хышымнен, гъазапнен ве буюк ачувнен сизге къаршы дженк этеджегим. ⁶Бу шеэрде яшагъанларны ёкъ этеджегим: адамлар да, айванлар да къоркъунчлы хасталыкътан оледжек. ⁷Ондан сонъ да, – дей РАББИ, – Ехуда падишасы Цидкияны ве хызметчилерини, бу шеэрде сагъ къалгъанларны, ольдюрюджи хасталыкътан, къылычтан ве ачлыкътан къуртулгъан халкъны Вавилон падишасы Невукъаднеццарнынъ къолуна, жанларыны къыдыргъан душманларынынъ къолуна береджегим. Олар халкъны аджымайып, къылычнен ольдюреджеклер, жанларыны багъышламайджакъ, мерамет этмейджеклер.

⁸Халкъкъа буны айт: РАББИ бойле дей: Сизинъ огюнъизде омюр ёлу ве олюм ёлу бар. ⁹Бу шеэрде къалгъанлар къылычтан, ачлыкътан, ольдюрюджи хасталыкътан оледжек. Шеэрден чыкъкъанлар ве сизни алкъагъа алгъан къасдийлилерге озълери берильгенлер исе яшайджакълар ве жанларыны къуртараджакълар. ¹⁰Мен бу шеэрге чевирилип, яхшылыкъ япмам, яманлыкъ япаджагъым, – дей РАББИ. – Бу шеэр Вавилон падишасынынъ къолуна кечеджек, ве падиша шеэрни якъаджакъ.

¹¹Ехуда падишасынынъ эвине айт:

– РАББИнинъ сёзюни динъленъиз:

¹²Эй, Давутнынъ эви! – дей РАББИ. –

Сабадан адалетнен суд этинъиз,

белягъа къалгъан адамны зорбанынъ къолундан къуртарынъыз.

Ёкъса, гъазабым атеш киби туташаджакъ,

япкъан яманлыкъларынъыз ичюн янаджакъ,

кимсе оны сёндюрюп оламайджакъ.

¹³Эй, вадийде яшагъан, тюзлюктеки къая!

Мен санъа къаршым! – дей РАББИ. –

«Бизге къаршы ким чыкъаджакъ,

эвлеримизге ким киреджек?» – дейсинъиз.

¹⁴Амма япкъанларынъызгъа коре

сизни джезалайджагъым, – дей РАББИ. –

Сизинъ орманынъызда атеш туташтыраджагъым,

бутюн чевресини якъып ёкъ этеджегим.

Тёвбе этмеге чагъырув

22 ¹РАББИ бойле деди:

– Ехуда падишанынъ эвине барып, шу хаберни айт:

²«Давутнынъ тахтында отургъан Ехуда падишасы! Сен, хызметчилеринъ ве бу къапулардан кирген халкъ, РАББИнинъ хаберини динъленъиз!

³РАББИ бойле айта: Адалетнен ве догърулыкънен арекет этинъиз; джаны агъыргъанларны зорбанынъ къолундан къуртарынъыз; кельмешекнинъ, оксюзнинъ ве тул апайнынъ джаныны агъырттырманъыз, оларгъа акъсызлыкъ этменъиз. Бу ерде къабаатсыз къанны төкменъиз. ⁴Бу сёзлерни беджерсенъиз, бу эвнинъ къапуларындан эм Давутнынъ тахтында отургъан, арабаларында ве атлар устюнде юрген падишалар, эм де хызметчилери ве халкъы киреджеклер. ⁵Лякин бу сёзлерни динълемесенъиз, Озюмнен ант этем ки, – дей РАББИ, – бу эв харап оладжакъ».

⁶РАББИ Ехуда падишасынынъ эвине бойле дей:

Сен Манъа, Гилад дагълары киби,
Ливан тёпелери киби, гузельсинъ,
лякин Мен сени адамсыз шеэрлерге,
бакъымсыз сахрагъа чевиреджегим.

⁷Санъа къаршы гъайып этиджилерни азырладым,
эр бирининъ къолуна алетлерни бердим.

Олар энъ яхшы кедр тереклеринъни кесип,
атешке атаджакълар.

⁸Чокъ халкълар бу шеэрден кечип, бири-биринден: «Не ичюн РАББИ бу буюк шеэрге буны япкъан экен?» – деп сорайджакълар. ⁹Оларгъа: «Олар Алласынынъ, РАББИнинъ васиетини къалдырдылар, башкъа аллаларгъа ибадет этилер, оларгъа хызмет этилер», – деп джевап береджеклер.

¹⁰Ольгеннинъ артындан агъламанъыз,
онъа янманъыз;
сюрюнликке кеткеннинъ артындан
аджджы-аджджы агъламанъыз,
о энди къайтмайджакъ,
тувгъан топрагъыны коръмейджек.

¹¹Бабасы Ёшиядан сонъ Ехуда падишасы олгъан ве мындан чыкъып кеткен Ёшиянынъ огълу Шаллум акъкъында РАББИ бойле айта: «О мында башкъа къайтмайджакъ, ¹²сюрюнликке кеткен ерде оледжек, бир даа бу топракъны коръмейджек».

¹³Эвини яланнен,
юкъары одаларыны адалетсизликнен къургъан,
башкъа адамны парасыз чалыштыргъан,
акъкъыны бермеген адамнынъ башына бея!

¹⁴«Озюме балабан бир эв,
бол-сал юкъары одалар япаджагъым» дегеннинъ башына бея!
Эвинде пенджерелер ачар,
кедр агъачынен къаплар,
къырмызы боянен боялар.

¹⁵Чевре-четинъни кедр агъачынен къаплагъанынъ ичюн падиша олмагъа истейсинъми?

Бабанъ тойгъандже ашап-ичти,
 амма адалетли ве догъру шейлер япты,
 онынъ ичюн ишлери онъундан кельди.

16 О ёкъсул ве фукъаренинъ ишлерини адалетнен суд этти,
 онынъ ичюн ишлери онъундан кельди.
 Бойле япып, о, Мени бильмеге не олгъаныны косътерди! – дей
 РАББИ.

17 – Сенинъ не козьлеринъ, не акъылынъ бар!
 Сен тек арам къазанчкъа ынтыласынъ,
 къабаатсыз къанны тёкесинъ,
 зулум ве зорбалыкъ япасынъ.

18 Бунунъ ичюн РАББИ Ехуда падишасы, Ёшиянынъ огълу Ехояким
 акъкъында бойле дей:

Онынъ артындан:

«Ах, къардашым! Вах, къызкъардашым!» – деп агъламайджакълар.

Онынъ артындан:

«Ах, эфендим! Вах, дженаплары!» – деп агъламайджакъ.

19 Оны, эшек киби, джыяджакълар,
 Ерусалим къапуларындан суйреп чыкъараджакълар,
 тышары атаджакълар.

Ерусалимнинъ дерди

20 Ливан дагъларына чыкъып къычыр,
 сесинъ Башан еринде эшитильсин.
 Аварим дагълыгъындан агъла.
 Эписи ойнашларынъ енъильди.

21 Тынчлыкъ кунълеринъде сеннен лаф эткенде,
 сен: «Динълемейджегим», – дединъ.
 Озюньни яшлыгъынъдан бойле туттынъ,
 сёзюмни ич динълемединъ.

22 Ель бутюн чобанларынъны бакъаджакъ,
 ойнашларынъ эсирликке кетеджеклер.
 О заман бутюн яманлыкъларынъ ичюн утанаджакъсынъ,
 масхара оладжакъсынъ.

23 Сен Ливан дагъларында яшайсынъ,
 юванъны кедр тереклеринде къурасынъ!
 Догъгъан къадыннынъ дерди киби азап башынъа тюшкенинде,
 не де аджыныкълы алгъа къаладжакъсынъ!

Еконья акъкъында

24 – Озюмнен ант этем, – дей РАББИ. – Эй, Ехуда падишасы, Ехояким-
 нинъ огълу Еконья сагъ элимдеки юзюк олсанъ да, сени андан чыкъа-
 рып атар эдим. ²⁵ Джанынъны къыдыргъанларнынъ къолларына, сен

къоркъкъан адамларгъа, Вавилоннынъ падишасы Невукъаднецарнынъ ве къасдийлилернинъ къолуна сени береджегим. ²⁶Сени де, сени догъгъан ананъны да сиз догъмагъан бир ябанджы мемлекетке атаджакъым, ве анда оледжексинъиз. ²⁷Джанынъыз къайтмагъа истеген топракъкъа исе бир даа къайтмаджакъсынъыз.

²⁸ – Бу адам Еконья – хор олгъан, сынгъан савутмы, аджеба?
 Я да о, бир шейге кечмеген бардакъмы?
 Оларны не ичюн котерип аттылар?
 Оны да, сой-сопларыны да
 не ичюн оларгъа белли олмагъан мемлекетке котерип аттылар?

²⁹ Ах, топракъ, топракъ, топракъ!

РАББИнинъ сёзюни динъле!

³⁰ РАББИ бойле дей:

Бу адамны баласыз оларакъ язынъыз,
 омурбилля о огъурсыз оладжакъ.
 Эвлятларындан ич кимсе бахыт коръмейджек,
 Давутнынъ тахтында отурмайджакъ,
 Ехудада бир даа падишалыкъ этмейджек.

Чобанларнынъ башына беля

23 ¹– Отлагъымнынъ къойларыны дагъыткъан ве ёкъ эткен чобанларгъа беля! – дей РАББИ. ²Онынъ ичюн РАББИ, Исраильнинъ Алласы, халкъымны бакъкъан чобанларгъа бойле дей:

– Сизлер къойларымны дагъыттынъыз, оларны къачырдынъыз, оларны бакъмадынъыз. Бакъынъыз! Яман ишлеринъиз ичюн сизни джезалайджагъым, – дей РАББИ. ³– Халкъымдан къалгъанларны бутюн олар къувулгъан мемлекетлерден топлайджагъым, отлакъларына къайтарайджагъым. Олар анда балалы олып артаджакълар. ⁴Оларгъа чобанларны къояджагъым, бу чобанлар къойларымны бакъадыкълар. Ондан сонъ олар бир даа къоркъмайджакълар, отълери патламайджакъ ве джоюлмайджакълар, – дей РАББИ.

⁵ – Мына, бойле кунълер келеята ки,
 Мен Давутнынъ эвлядыны, Инсафлы Пытакъны
 юксельтеджегим,
 – дей РАББИ. –

Падиша падишалыкъ этмеге башлайджакъ.

О, акъыллы олып, ер юзюнде адалетнен суд этеджек.

⁶ Онынъ кунълеринде Ехуда къуртуладжакъ,
 Исраиль къоркъусыз яшайджакъ.

Онъа: «РАББИ бизни акълай», – айтаджакълар.

⁷Онынъ ичюн бойле кунълер келеята ки, – дей РАББИ, – энди: «Исраиль огъулларыны Мысыр топрагъындан чыкъаргъан РАББИ тиридири!» –

дегенлер тапылмайджакъ. ⁸Бунынъ ерине: «Исраиль огъуллаарыны шимал мемлекетинден ве бутюн башкъа Озю къувалагъан мемлекетлерден чыкъаргъан ве алып кетирген РАББИ тириди!» – дейджеклер. Олар озю топракъларында яшайджакълар.

Яланджы пейгъамберлер

⁹Пейгъамберлер акъкъында.

Юрегим ичимде сызлай,
кемиклерим титрей.

РАББИнинъ огюнде, Онынъ азиз сёзлери ичюн,
мен сархош киби олдым,
башыны шарап айландыргъан адамгъа чевирильдим.

¹⁰Мемлекет ороспулыккъкъа толу,
къаргъыш ичюн окюр-окюр агълай,
чёл отлакълары къуруды.
Олар яманлыкъ япмагъа ниетленелер,
яланда кучъ тапалар.

¹¹Эм пейгъамберлер, эм руханийлер бозулды,
Эвимде биле яманлыкъларыны корьдим, – дей РАББИ.

¹²– Онынъ ичюн юреджек ёллары
къаранлыккъта тайгъакъ ерлер киби оладжакъ.
Оларны итеп, олар анда йыкъыладжакълар.
Башларына яман беля тюшюреджегим,
джеза вакъты якъынлаша, – дей РАББИ.

¹³– Самарие пейгъамберлери арасында чиркин шей корьдим:
олар Баалнынъ адынен пейгъамберлик этип,
Меним халкъымны, Исраильни ёлдан урдылар.

¹⁴Ерусалим пейгъамберлери арасында да къоркъунчлы шейни
корьдим:

ороспулыкъ этелер, яланнен яшайлар,
яманлыкъ эткенлерге къол туталар,
кимсе яманлыгъындан къайтмай.
Меним ичюн эписи – Содом киби,
шеэрнинъ халкъы – Гомора киби олды.

¹⁵Онынъ ичюн Ордуларнынъ РАББИси
пейгъамберлер акъкъында бойле дей:

– Бакъынъыз! Оларгъа адджы отларны ашатаджагъым,
зеэрли сув ичиреджегим,
чюнки Ерусалим пейгъамберлеринден чыкъкъан имансызлыкъ
бутюн мемлекетке джайрады.

¹⁶Ордуларнынъ РАББИси айта ки:

– Сизге пейгъамберлик эткен пейгъамберлернинъ айткъанларыны
динълеменъиз,

олар сизни алдаталар,
РАББИнинъ агъзындан чыкъкъан шейлерни дегиль де,
юреклериндеки истеклерини айталар.

¹⁷ Манъа хор бакъкъан адамларгъа даима:

«РАББИ дей: Сизде аманлыкъ оладжакъ!» – айталар.
Юреклерининъ инатлыгъына коре арекет эткенлерге:
«Башынъызгъа беля тюшмейджек», – дейлер.

¹⁸ Амма РАББИнен акъыл танышып,
эписини корип, Онынъ сёзюни ким эшитти?
Онынъ сёзюне къулакъ асып эшиткен ким?

¹⁹ Бакъынъыз! РАББИнинъ гъазабынен боран къопты,
къоркъунчлы боран яманларнынъ башына тюшеджек.

²⁰ Юрегининъ ниетлерини беджермегендже,
РАББИнинъ ачувы ятышмаз.
Сиз буны сонъки кунълерде ачыкъ анълайджакъсынъыз.

²¹ Мен бу пейгъамберлерни ёлламадым,
олар озьлери чапып кельдилер.
Оларгъа ич бир шей айтмагъа буюрмадым,
олар озьлери пейгъамберлик эттилер.

²² Меним ниетлеримни бильселер,
сёзлеримни халкъыма бильдирир эдилер,
оларны яман ёлларындан
ве яман ишлеринден къайтарыр эдилер.

²³ Аджеба, Мен тек янынъызда олгъанымда, Алла оламмы?
Узакъ олгъанымда, Алла дегилимми? – дей РАББИ.

²⁴ – Адамлар Меним козьлеримден
гизли ерге сакъланып олурмы? – дей РАББИ. –
Мен коклернен ерни толдурмайыммы? – дей РАББИ.

²⁵ Меним Адымдан ялан пейгъамберлик эткен пейгъамберлерининъ
айткъанларыны эшиттим. «Мен тюш корьдим! Тюш корьдим!» – дейлер.

²⁶ Бу даа чокъкъа бараджакъмы? Ялан ве алдавен пейгъамберлик эт-
кен пейгъамберлернинъ акъылларында бир шей къалдымы? ²⁷ Деделери
Баал ичюн Адымны насыл унуткъан олсалар, олар да бири-бирлерине
тюшлерини анълатып, халкъыма Адымны унуттырмагъа истейлерми?

²⁸ Тюш корьген пейгъамбер оны тюш киби анълатсын, амма Меним сё-
зюмни алгъан адам оны догъру бильдирсин. Богъдайнынъ янында са-
ман недир? – дей РАББИ. ²⁹ – Меним сёзюм атеш киби дегильми? Къая-
ларны парлагъан чёкюч киби дегильми? – дей РАББИ.

³⁰ – Онынъ ичюн Мен пейгъамберлерге къаршым, – дей РАББИ. – Олар
сёзлеримни бири-биринден хырсызлайлар. ³¹ Бакъынъыз! Мен пей-
гъамберлерге къаршым. Олар озь сёзлерини айтып: «РАББИ бойле де-
ди», – дейлер, – дей РАББИ. ³² – Бакъынъыз! Ялан тюшлер корьген пей-
гъамберлерге къаршым, – дей РАББИ. – Бу тюшлерни айтып, яланнен

ве бош лафларынен халкъымны ёлдан уралар. Мен оларны ёлламадым, айтмагъа оларгъа буюрмадым. Олардан бу халкъкъа бир тюрлю файда ёкъ, – дей РАББИ.

³³– Халкътан бири, бир пейгъамбер я да руханий сенден: «РАББИ санъа насыл пейгъамберлик буюрды?» – деп сораса, оларгъа РАББИнинъ хаберини айт, бойле джевап бер: «Насыл пейгъамберлик? “Мен сизлерни ташлап кеттим”, – дей РАББИ». ³⁴Эгер бир пейгъамбер, руханий я да халкътан башкъа бирев: «Бу – РАББИнинъ хабери», – десе, Мен бу адамны да, эвини де джезалайджагъым. ³⁵Бири-биринъизге, агъа къардашына: «РАББИ насыл джевап берди?» я да: «РАББИ не деди?» – айттынъыз. ³⁶Бир даа РАББИнинъ хаберини акъылларынынъызда тутмайджакъсынъыз. Эр кеснинъ сёзю озь пейгъамберлик хабери олды, Тири Алланынъ, Ордулар РАББИСининъ, Алланъызнынъ сёзлерини исе боздынъыз. ³⁷Пейгъамберден бойле деп сора: «РАББИ санъа насыл джевап берди?» я да «РАББИ не деди?» ³⁸Эгер сизлер: «РАББИнинъ хабери», – десенъиз, РАББИ айта ки: Мен сизге: «РАББИнинъ хабери» деп айтманъыз, дедим, сизлер исе: «РАББИнинъ хабери» айтасынъыз. ³⁹Шунынъ ичюн Мен сизлерни бутюнлей унутаджагъым, сизни ташлап кетеджегим, деделеринъизге берген шеэрден де юзюмни чевиреджегим. ⁴⁰Сиз эбедиен хор ве масхара оладжакъсынъыз, масхаралыгъынъыз ич бир вакъыт унутылмайджакъ.

Инджир толу эки сепет

24¹Вавилон падишасы Невукъаднецар Ехуданынъ падишасыны Ехоякимнинъ огълу Еконьяны ве Ехуданынъ башлыкъларыны, усталарыны, демирджилерини Ерусалимден сюрдюню этип, оларны Вавилонгъа алып кетирген сонъ, РАББИ манъа Сарайынынъ огюнде къоюлгъан эки сепет инджир косьтерди. ²Сепетлернинъ биринде пек яхшы, биринджи джыйылгъан инджирлер бар эди; экинджисинде ярамай, ашамагъа чареси олмагъан ярамай инджирлер бар эди.

³РАББИ менден:

– Йирмея, не коресинъ? – деп сорады.

– Инджир, – деп джевап бердим. – Пек яхшы инджирлерни ве пек ярамай инджилерни корем. Ойле ярамай ки, ашалмайджакъ къадар ярамай.

⁴Бунъа РАББИ манъа бойле деди:

⁵– РАББИ, Исраильнинъ Алласы бойле дей: Мындан къасдийлилернинъ топрагъына къувалангъан Ехуда сюрдюнюлерини, бу яхшы инджирлер киби, яхшы саяджагъым. ⁶Оларгъа бакъып, яхшылыкъ этеджегим, бу мемлекетке къайтараджагъым. Оларны яхшы ерлештиреджегим, ёкъ этмейджегим; терекни киби, оларны сачаджагъым, тамырларынен чыкъармайджагъым. ⁷Мен – РАББИ олгъанымны бильсинлер деп, оларнынъ акъылларыны ачаджагъым. Олар Меним халкъым оладжакълар, Мен де оларнынъ Алласы оладжагъым. Бутюн джан-юрегинен Манъа бериледжеклер.

⁸Амма ашалмайджакъ, ярамай бозукъ инджирлер акъкъында РАББИ бойле дей: Ехуданынъ падишасы Цидкияны, онынъ башлыкъларыны, Ерусалимде къалгъанларны, эм мемлекетте отургъанларны, эм Мысыр топрагъында яшагъанларны ярамай инджир киби япаджагъым. ⁹Бутюн ер юзюндеки падишалыкъларынынъ козюнде олар джиренч ве къоркъунчлы бир шей оладжакълар. Оларны яманлайджакълар, устьлеринден куледжеклер, эр къувалангъан ерлерде оларны мыскъыллайджакъ ве къаргъайджакълар. ¹⁰Оларгъа къаршы къылыч, ачлыкъ, ольдюрюджи хасталыкъларны ёллайджакъым ве оларгъа ве баба-деделерине берген топракътан ёкъ этедегим.

Сюргюнликнинъ етмиш йылы

25 ¹Ёшиянынъ огълу Ехояким дёртюнджи йылы Ехуданынъ падишасы олгъанда, Невукъаднецар биринджи йылы Вавилонда падишалыкъ эткенде, Йирмеягъа РАББИден бутюн Ехуда халкъы акъкъында хабер этильди. ²Йирмея пейгъамбер бу хаберни Ехуда халкъына ве Ерусалимнинъ бутюн адамларына еткизип, бойле деди:

³– Амоннынъ огълу Ёшия 13-юнджи йылы Ехудада падишалыкъ эткенден башлап бу кунъгедже, 23 йыл РАББИ манъа хаберлер берип, мен бу хаберлерни сизге еткизе эдим. Оларны сизге къайта-къайта текрарлай эдим, сизлер исе динълемей эдинъиз. ⁴РАББИ сизлерге къайта-къайта бинълердже пейгъамбер къулларыны ёллады, амма сиз динълемей ве къулакъ асмай эдинъиз. ⁵Сизлерге: «Эр биринъиз яман ёлунъыздан, яман ишлеринъизден къайтынъыз ве РАББИ асырдан асыргъа деделеринъизге берген топракъта яшанъыз, – дедилер. ⁶– Башкъа аллаларнынъ артындан юрменъиз, оларгъа хызмет ве ибадет этменъиз, эткен ишлеринъизнен Мени гъазапландырманъыз, Мен де сизлерге яманлыкъ этмем».

⁷– Амма сиз Мени динълемединъиз, – дей РАББИ. – Эткен ишлеринъизнен Мени гъазапландыра эдинъиз ве озълеринъизге яманлыкъ эттинъиз.

⁸Онынъ ичюн Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– Меним сёзлеримни динълемегенинъиз ичюн, ⁹Мен эписи шималъ халкъларыны чагъырып, топлайджагъым ве къулума, Вавилон падишасы Невукъаднецаргъа ёллайджагъым, оларны бу мемлекетке, анда яшагъанларгъа, чевресиндеки бутюн халкъларгъа къаршы алып кетиреджегим ве оларны ёкъ этедегим. Оларны къоркъунчлы шей этип, масхара этедегим, ве олар эбедиен харап оладжакълар, – дей РАББИ. ¹⁰– Оларнынъ арасында севинч ве къуванч сеслери, киев-келин сеслери, дегирмен ташларынынъ давушлары кесиледжеклер, къандиллер де ярыгъыны бермейджеклер. ¹¹Бутюн бу топракъ бакъымсыз ве харап оладжакъ. Бу халкълар Вавилон падишасына етмиш йыл девамында хызмет этедеклер. ¹²Етмиш йыл кечкен сонъ, – дей РАББИ, – къабаатлары ичюн Вавилон падишасыны ве халкъыны, эм де къасдийлилерининъ

топрагъыны джезалайджагъым, эбедий бакъымсыз сахрагъа чевиреджегим. ¹³О топракъ акъкъында айткъан бутюн сѣзлеримни беджереджегим, Йирмеянынъ бу халкъларгъа айткъан ве бу китапта язылган бутюн пейгъамберлик сѣзлерини ерине кетиреджегим. ¹⁴Чокъ сайылы халкълар ве буюк падишалар оларны да къул этеджек. Япкъан ишлери ве къолларындан чыкъкъан эр шейлерине коре акъларыны береджегим.

Алла халкъларны суд эте

¹⁵РАББИ, Израильнинъ Алласы манъа бойле деди:

– Элимден хышым шарабына толу савутны ал да, Мен сени ёллайджакъ эписи халкъларгъа ичир. ¹⁶Олар шарап ичип, салланаджакълар ве Мен оларгъа къаршы ёллайджакъ къылычнынъ огюнде делиреджеклер.

¹⁷Мен РАББИнинъ элинден савутны алып, РАББИ мени ёллагъан эписи халкъларны ичирдим. ¹⁸Ерусалим шеэри, Ехуда шеэрлери, падишаларынен башлыкълары ондан ичти ве, бугунъ корюнгени киби, харап ве бакъымсыз олдылар, масхарагъа ве къаргъышкъа чевирильдилер. ¹⁹Эм де Мысыр падишасы фыравунгъа ве хызметчилерине, башлыкъларына ве бутюн халкъына, ²⁰эписи ябанджыларына; Уц топрагъынынъ эписи падишаларына, Фелестин топрагъынынъ эписи падишаларына – Ашкелон, Гъаза ве Экрон шеэрлерине, Ашдодда сагъ къалгъанларына; ²¹Эдомгъа, Моавгъа, Аммон огъуллаарына; ²²Тир шеэрининъ эписи падишаларына, Сидон шеэрининъ эписи падишаларына; денъизнинъ башкъа тарафындаки мемлекетлернинъ падишаларына; ²³Дедан, Тема топракъларына, Буз халкъына, зулюф сачларыны кырккъан эписи халкъларгъа; ²⁴Арабистаннынъ эписи падишаларына, сахарада яшагъан чешит тюрлю халкъларнынъ эписи падишаларына; ²⁵Зимрийнинъ эписи падишаларына, Элам топрагъынынъ эписи падишаларына ве Мадай топрагъынынъ эписи падишаларына; ²⁶бири-бирине якъын ве узакъ олгъан эписи шималь падишаларына; ер юзюндеки эписи халкъларнынъ падишаларына РАББИнинъ гъазап савутындан ичирдим. Эр кестен сонъ Шешах* падишасы да ичеджек.

²⁷Оларгъа бойле айт:

– Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы бойле дей: «Ичинъыз, сархошланынъыз, къусунъыз ве ерге йыкылынынъыз. Мен сизге къаршы ёллайджакъ къылычнынъ огюнде ерден турманъыз». ²⁸Эгер олар къолунъдаки савутны алмагъа ве ичинден ичмеге истемеселер, оларгъа айт: «Ордуларнынъ РАББИси бойле дей: Мытлакъа ичеджексинъиз! ²⁹Бакъынъыз! Адымнен адлангъан шеэрге бея кетирмеге башлайым. Джебасыз къаладжакъсынъызмы? Ёкъ, джебасыз къалмайджакъсынъыз! Ер юзюнде яшагъанлар эписининъ башларына къылычны чагъырам, – дей Ордуларнынъ РАББИси».

* 25.26 Мында Вавилон козьде тутула. Даа 51.41 бакъ.

³⁰ Онынъ ичюн бутюн бу пейгъамберлик сёзлерини оларгъа бильдирип, бойле айт:

РАББИ юксекликтен гудюрдейджек,
мукъаддес еринден сес береджек,
Озюнинъ къой аранына дешетли гурълейджек,
юзюм эзгенлер киби,
ер юзюнде яшагъанларнынъ устуне кычыраджакъ.

³¹ Гудюрди ер юзюнинъ четлерине къадар етеджек.
РАББИ халкъларнен дава этеджек,
эр бир джанны суд этеджек,
яманларны кылычнен ольдюреджек, – дей РАББИ.

³² Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:
– Бакъынъыз, беля халкътан халкъкъа кече,
дюньянынъ четлеринден буюк боран котериле.

³³ О куню РАББИ адамларны дюньянынъ бир четинден башкъа четинде ольдюреджек. Оларнынъ артындан кимсе козяш тёмейджек, оларны кимсе топлап джыймайджакъ. Ер юзюнде кубре киби оладжакълар.

³⁴ Эй, чобанлар, агъланъыз, адджы-адджы агъланъыз!
Сюрю ёлбашчылары, тозгъа йыкылынынъыз!
Сизни соймагъа ве дагъытмагъа куньлер кельди.
Паалы савут киби тюшип, чиль-парча оладжакъсынъыз.

³⁵ Чобанлар къачып оламайджакъ,
къойларны бакъкъан ёлбашчылары къртулып оламайджакълар.

³⁶ Чобанларнынъ агълавы,
къойларны бакъкъан ёлбашчыларынынъ кычырувы эшитиле.
РАББИ оларнынъ отлакъларыны ёкъ эте,

³⁷ РАББИнинъ аевли гъазабы тынч эвлерни гъайып эте.

³⁸ Арслан къобасындан киби,
РАББИ Озь еринден чыкъты,
Онынъ аевли гъазабындан ве ёкъ этиджи ачувындан
оларнынъ топрагъы сахрагъа чевирильди.

Йирмеянынъ суд этильмеси

26¹ Ёшиянынъ огълу Ехояким Ехудада падишалыкъ этип башлагъанда, РАББИден Йирмеягъа бойле хабер кельди:

² – РАББИ бойле дей: РАББИ Эвининъ азбарында тур да, Ехуданынъ шеэрлерининъ эписинден ибадет этмек РАББИнинъ Эвине кельген эр кеске, санъа буюраджакъ эписи сёзлеримни айт, бир сёзни къачырма.

³ Бельки, олар сени динълерлер ве яман ёлларындан къайтырлар. О заман фикиримни денъштиреджегим ве оларнынъ яман ишлери ичюн башларына тюшюреджек беляны ёлламайджагъым. ⁴ Оларгъа айт: РАББИ

бойле дей: Эгер Мени динълемесенъиз ве сизге берген Къануныма коре яшамасанъыз, ⁵ сизге ёллагъан къулларым-пейгъамберлернинъ сёзлерине къулакъ асмасанъыз (Мен оларны сизге къайта-къайта ёллайым, сиз исе оларны динълемейсинъиз), ⁶ бу Эвнен Шилогъа япкъанымны япарым, ве бутюн ер юзюндеки халкълар бу шеэрни къаргъайджакълар.

⁷Йирмея бу сёзлерни РАББИнинъ Эвинде беян этти, ве руханийлер, пейгъамберлер ве бутюн халкъ оларны эшиттилер. ⁸Йирмея бутюн халкъкъа РАББИ буюргъанларынынъ эписини айтып битирген сонъ, руханийлер, пейгъамберлер ве бутюн халкъ оны тутып: «Сен ольмек керексинъ! – дедилер. ⁹ – Не ичюн сен РАББИнинъ Адындан пейгъамберлик этип, бу Эв Шило дайын оладжакъыны ве бу шеэр харап ве адамсыз къаладжакъыны айтасынъ?» Бутюн халкъ РАББИнинъ Эвинде Йирмеянынъ къаршысында топланды.

¹⁰Ехуда башлыкълары бунунъ акъкъында эшиткен сонъ, падишанынъ сарайындан чыкътылар да, РАББИнинъ Эви янына келип, РАББИ Эвининъ янғы къапуларынынъ янында отурдылар. ¹¹Руханийлер ве пейгъамберлер башлыкъларгъа ве бутюн халкъкъа:

– Бу адам олюм джезасына ляйыкъ! Сиз озь къулакъларынъызнен эшиткенлеринъиз дайын, о, бу шеэрге къаршы пейгъамберлик эте, – дедилер.

¹²Йирмея исе эписи башлыкъларгъа ве бутюн халкъкъа:

– Бу Эвге ве шеэрге къаршы сиз эшиткен пейгъамберлик этмеге мени РАББИ ёллады, – деди. ¹³ – Энди арекетлеринъизни ве ишлеринъизни яхшы этинъиз, РАББИнинъ, сизинъ Алланъызнынъ сесини динъленъиз. Сонъ РАББИ сизни аджып, сизге азырлагъан беляны япмаз. ¹⁴Манъа кельгенде исе – мен къолунъыздадырым. Козьлеринъизде не яхшы ве адалетли олып корюнесе, манъа япынъыз. ¹⁵Лякин шуны къатиен билинъиз ки, мени ольдюрсенъиз, озьлеринъиз, бу шеэр ве шеэрлилер къабатсыз къанымны тёккенинъиз ичюн къабаатлы оладжакъсынъыз. Керчектен де, эписи бу сёзлерни сизге айтмагъа мени сизге РАББИ ёллады!

¹⁶Сонъ башлыкълар ве бутюн халкъ руханийлернен пейгъамберлерге:

– Бу адам олюм джезасына ляйыкъ дегильдир! О бизлерге РАББИнинъ, Алламызнынъ Адындан айткъан эди, – дедилер.

¹⁷Ерли акъсакълалардан базылары ерлеринден турып, бутюн халкъ джемаатына:

¹⁸ – Ехуда падишасы Хизкиянынъ куньлеринде морешетли Микъа пейгъамберлик этип, бутюн Ехуда халкъына бойле деди: «Ордуларнынъ РАББИси бойле дей: Сион дагъы, тарла киби, сюрюледжектир, Ерусалим таш обасына чевириледжектир, бу Эв тургъан дагъ да орман байыры оладжакътыр!» ¹⁹Лякин Ехуданынъ падишасы Хизкия ве бутюн ехудалы оны бунунъ ичюн ольдюрдилерми? Падиша РАББИден къоркъып, Онъа ялвармадымы? Сонъ РАББИ оларны аджып, оларгъа айткъан беляны ёлламады. Бизлер исе озь джанларымызгъа буюк яманлыкъ япамыз, – дедилер.

²⁰ Даа бир адам, Кирьят-Ярим шеэринде яшагъан Шемаянынъ огълу Урия, РАББИнинъ Адындан пейгъамберлик этти. О да бу шеэрге ве бу топраккъа къаршы, Йирмеянынъ бутюн айткъаны киби, пейгъамберлик этти. ²¹ Ехояким падиша, эписи башлыкълары ве аскерлери онынъ сёзлерини эшитип, оны ольдюрмеге истеди. Буны эшиткен Урия къоркъып, Мысыргъа къачып кетти. ²² Лякин Ехояким падиша Акъборнынъ огълу Элнатанны ве башкъларны онынъ артындан Мысыргъа ёллады. ²³ Урияны Мысырдан чыкъарып, Ехояким падишагъа кетирдилер. Падиша оны къылычнен ольдюрип, мевтаны халкъ мезарлыгъына атты.

²⁴ Амма Шафаннынъ огълу Ахикъам Йирмеягъа къол тутты ве Йирмеяны ольдюрмеге халкъкъа ёл бермеди.

Ехуда Вавилоннынъ падишасына хызмет этеджек

27 ¹ Ёшиянынъ огълу Цидкия * Ехудада падишалыкъ этип башлагъанда, РАББИден Йирмеягъа бойле хабер кельди:

² – РАББИ манъа бойле деди: Озюнге тыршав ве боюндырыкъ яп ве бойнунъа кечир. ³ Сонъ Ерусалимге, Ехуда падишасы Цидкиягъа кельген эльчилер ярдымынен Эдомнынъ падишасына, Моавнынъ падишасына, Аммон огъулларынынъ падишасына, Тир шеэрининъ ве Сидон шеэрининъ падишаларына айны ойле сойларыны ёлла. ⁴ Озь падишаларына бойле айтмагъа эльчилерге буюр:

Ордулар РАББИси, Израильнинъ Алласы, эфендилеринъизге бойле дей: ⁵ «Мен ер юзюни, адамларны ве ер юзюндеки айванларны Озюнинъ буюк къудретимнен, кучлю къолумнен яраттым ве Озюм истеген адамнынъ къолуна бердим. ⁶ Шимди бутюн бу топракъларны къулума Вавилон падишасы Невукъаднеццаргъа берем, тарла айванларны биле, онъа хызмет этсинлер деп, берем. ⁷ Онынъ ве мемлекетининъ йыкъыладжакъ вакъты-саати кельмегендже, бутюн халкълар онъа, огълуна ве торунына хызмет этеджеклер. Онъа чокъ халкълар ве буюк падишалар хызмет этеджеклер.

⁸ Эгер насылдыр бир халкъ я да падишалыкъ Вавилон падишасына Невукъаднеццаргъа хызмет этмеге истемесе, бойнуны Вавилон падишасынынъ боюндырыгъына эгмесе, бу халкъны Мен къылычнен, ачыкънен ве ольдюриджи хасталыкънен джезалайджагъым, – дей РАББИ. – Оларны падишанынъ къолунен бутюнлей ёкъ этеджегим. ⁹ Сизлерге: «Вавилон падишасына хызмет этмейджесинъиз», – деген пейгъамберлеринъизни, ырымджыларынъизни, тюшлерни корьгенлеринъизни, аляметлерни бакъып келеджекни айткъанларынъизни ве этнеджилеринъизни динълеменъиз. ¹⁰ Олар сизлерге ялан пейгъамберлик этелер. Оларны динълесенъиз, сизлерни мемлекетлеринъизден узакълаштыраджагъым, къувалайджагъым ве гъайып этеджегим. ¹¹ Бойнуны Вавилон

* 27.1 Базы къадимий эльязмалар бу ерде «Ехояким» адыны берелер.

падишанынъ боюндырыгына эгген ве онъа хызмет эткен халкъны исе Мен онынъ топрагында къалдырырым. О халкъ озь топрагыны ишлетип, анда яшайджакъ», – дей РАББИ.

¹²Эписи бу сёзлерни мен Ехуда падишасы Цидкиягъа айтып:

– Бойнунъызны Вавилон падишасынынъ боюндырыгына эгинъиз, онъа ве онынъ халкъына хызмет этинъиз ве сагъ къалынъыз, – къоштым. ¹³– РАББИнинъ айткъанына коре, Вавилон падишасына хызмет этмеген эр бир халкъ къылычтан, ачыкътан ве ольдюрджи хасталыкътан ёкъ оладжакъ. Санъа ве халкъынъа ойле ольмеге не керек? ¹⁴Сизлерге: «Вавилон падишасына хызмет этмейджексинъиз», – деген пейгъамберлерининъ сёзлерине къулакъ асманъыз, олар сизге ялан пейгъамберлик этелер. ¹⁵РАББИ: «Мен оларны ёлламадым, – дей. – Олар Меним Адымдан ялан пейгъамберлик этелер. Оларны эшитсенъиз, Мен сизни ве сизге пейгъамберлик эткен пейгъамберлеринъизни къуваларым, ве сизлер гъайып олурсынъыз».

¹⁶Руханийлерге ве бутюн бу халкъкъа мен бойле дедим:

– РАББИ бойле дей: Сизге пейгъамберлик этип: «Мына, тезден РАББИ Эвининъ савутлары Вавилондан арткъа къайтарыладжакъ», – деген пейгъамберлернинъ сёзлерине къулакъ асманъыз, олар сизге ялан пейгъамберлик этелер. ¹⁷Оларны динълеменъиз, Вавилон падишасына хызмет этинъиз де, сагъ къалынъыз. Не керек бу шеэрни харап этмеге? ¹⁸Олар пейгъамберлер олсалар, РАББИнинъ Адындан лаф этселер, Ордулар РАББИсине ялварсынлар да, РАББИнинъ Эвиндеки, Ехуда падишасынынъ эвиндеки ве Ерусалимдеки савутлар Вавилонгъа алып кетирильмесинлер.

¹⁹⁻²⁰Бу шеэрде диреклер, «Денъиз» адландырылгъан бакъыр хавуз, савут аякълары ве башкъа шейлер даа къалдылар. Вавилон падишасы Невукъаднецар Ехуданынъ падишасыны Ехоякимнинъ огълу Еконьяны ве Ехуданынъ ве Ерусалимнинъ эписи мырзаларыны Ерусалимден Вавилонгъа сюрдюгюн эткенде, бу шейлерни алмады. Ордуларнынъ РАББИси бу шейлернинъ акъкъында хабер бере. ²¹РАББИнинъ Эвинде, Ехуда падишасынынъ эвинде ве Ерусалимде къалгъан савутлар акъкъында Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы бойле дей: ²²«Оларны Вавилонгъа алып кетерлер, ве олар анда оладжакълар. Мен баргъанда исе, – дей РАББИ, – оларны андан аладжакъым ве бу ерге къайтараджакъым».

Йирмея ве Хананья

28 ¹Айны йылда, дёртюнджи йылнынъ бешинджи айында, Ехуда падишасы Цидкиянынъ падишалыгынынъ башында, Гивон шеэринден Аззурнынъ огълу Хананья пейгъамбер РАББИнинъ Эвинде, эписи руханийлернинъ ве бутюн халкънынъ козьлери огюнде манъа бойле деди:

²– Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы бойле дей: «Вавилон падишасынынъ боюндырыгыны йыкъаджакъым, ³Вавилон падишасы

Невукъаднецар бу ерден Вавилонгъа алып кеткен РАББИ Эвининъ бутюн бу савутларны эки йылдан сонъ ерине къайтараджагъым. ⁴Ехуდანынъ падишасыны Ехоякимнинъ огълу Еконьяны ве Вавилонгъа сюрдюгон этильген эписи ехудалыларны бу ерге къайтараджагъым, – дей РАББИ. – Вавилон падишасынынъ боюндырыгъыны йыкъаджагъым».

⁵Йирмея пейгъамбер РАББИнинъ Эвинде тургъан руханийлернинъ ве бутюн халкънынъ козьлери огюнде Хананья пейгъамберге «бойле деди: – Амин, ойле олсун! РАББИ буны япсын, сенинъ айткъанынъны беджерсин! РАББИнинъ Эвиндеки савутларынен бутюн сюрдюгон этильгенлерни Вавилондан мында къайтарсын! ⁷Ялынъыз шимди санъа ве бутюн халкъкъа айтаджакъ сёзюмни динъле. ⁸Эвель-эзельден, менден ве сенден эвель олгъан пейгъамберлер чокъ топракъларгъа ве буюк падишалыкъларгъа дженк, бея ве ольдюрджиджи хасталыкъ акъкъында хабер эте эдилер. ⁹Эгер къайсыдыр пейгъамбер аманлыкъ акъкъында пейгъамберлик этсе эди ве онынъ сёзю ерине кельсе эди, оны о заман керчектен де РАББИ ёллагъан пейгъамбер сая эдилер.

¹⁰О заман Хананья пейгъамбер Йирмея пейгъамбернинъ бойнундан боюндырыкъны чыкъарып парчалады. ¹¹Сонъ халкънынъ козю огюнде айтты:

– РАББИ бойле дей: «Эки йылдан сонъ Вавилон падишасы Невукъаднецарнынъ боюндырыгъыны, бутюн халкъларнынъ боюнларына такъкъан боюндырыгъыны бойле парчалайджакъым».

Йирмея пейгъамбер исе кетти.

¹²Хананья пейгъамбер Йирмея пейгъамбернинъ бойнундаки боюндырыкъны чыкъарып парчалагъан сонъ, РАББИ Йирмеягъа бойле деди:

¹³– Бар да, Хананьягъа айт: «РАББИ бойле дей: Сен агъач боюндырыкъны йыкътынъ да, онынъ ерине демирден боюндырыкъ япаджакъсынъ. ¹⁴Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы, бойле дей: Бутюн бу халкъларнынъ боюнларына демир боюндырыкъ такъаджагъым, ве олар Вавилон падишасы Невукъаднецаргъа хызмет этеджеклер. Тарла айванларыны биле онъа береджегим».

¹⁵Бундан сонъ Йирмея пейгъамбер Хананья пейгъамберге:

– Хананья, мында бакъ, – деди. – РАББИ сени ёлламады. Сен халкъны ялан айтып ишандырасынъ. ¹⁶Буннынъ ичюн РАББИ бойле дей: Мына, сени ер юзюнден ёкъ этерим, Манъа къаршы айткъанларынъ ичюн, бу йылы оледжексинъ.

¹⁷Хананья пейгъамбер шу йылнынъ единджи айында да ольди.

Вавилонгъа сюрдюгон этильгенлерге язылгъан Йирмеянынъ мектюби

29 ¹Йирмея пейгъамбер сюрдюгонликте сагъ къалгъан акъсакъларгъа, руханийлерге, пейгъамберлерге ве Невукъаднецар Ерусалимден Вавилонгъа къувалагъан бутюн халкъкъа мектюп язып, Ерусалимден ёллады. ²Бундан эвель Еконья падиша, падишанынъ апайы, везирлери,

Ехуда ве Ерусалим башлыкълары, усталар ве демирджилер Ерусалимден чыккъан эди. ³Йирмея бу мектюпни Ехуданынъ падишасы Цидкия Вавилон падишасына Невукъаднеццаргъа йиберген Шафаннынъ огълу Эласа ве Хилкиянынъ огълу Гемарья ярдымынен ёллады.

⁴Ордуларнынъ РАББИси, Исраильнинъ Алласы, Ерусалимден алып Вавилонда ерлештирген эписи сюргюн этильгенлерге бойле дей:

⁵– Эвлер кзурып яшанъыз, багъчалар осьтюрип мейваларыны ашанъыз. ⁶Эвленинъиз, огъуларынъыз ве кызларынъыз олсун. Огъуларынъызгъа апай алынъыз, кызларынъызны да акъайгъа беринъиз, оларнынъ да огъулары ве кызлары олсун. Анда чокълашынъыз, алашманъыз. ⁷Мен сизлерни яшамакъ ичюн ерлештирген шеэрни бакъынъыз, онынъ ичюн РАББИге дува этинъиз. Шеэр аманлыкъта олса, сизлерде де тынчлыкъ-аманлыкъ олур.

⁸Ордуларнынъ РАББИси, Исраильнинъ Алласы, бойле дей:

– Аранъызда олгъан пейгъамберлеринъиз ве ырымджыларынъыз сизни алдатмасынлар. Корьген тюшлеринъизге де ишанманъыз. ⁹Олар сизге Меним Адымдан ялан пейгъамберлик этелер, Мен исе оларны сизге ёлламадым, – дей РАББИ.

¹⁰РАББИ бойле девам эте:

– Сизлер Вавилонда етмиш йыл олгъанынъызда, Мен сизлерге келерим де, яхшы сёзюмни беджеририм ве сизни бу ерге къайтараджагъым. ¹¹Мен ниетлеримни ве сизлерге япаджакъларымны билем, – дей РАББИ. – Мен сизге яманлыкъ дегиль де, яхшылыкъ этмеге, келеджек ве ишанч бермеге ниетленем. ¹²Мени чагъырып, Манъа дувалар этеджексинъиз, Мен де сизлерни эшитирим. ¹³Эгер Мени джан-юректен къыдырсанъыз, Мени къыдырып тапарсынъыз. ¹⁴Мен сизинъ огюнъизде пейда оладжагъым, – дей РАББИ, – ве сизлерни эпинъизни эсирликтен, Мен сизни къувалагъан эписи ерлерден ве халкълардан топлайджагъым, сизни сюргюнликтен ерлеринъизге къайтараджагъым, – дей РАББИ.

¹⁵Сизлер: «РАББИ бизлер ичюн Вавилонда да пейгъамберлерни ёллады», – дейсинъиз.

¹⁶Давутнынъ тахтында отургъан падиша акъкъында, бу шеэрде яшагъан бутюн халкъ, сизнен берабер сюргюн этильмеген агъа-къардашларынъыз акъкъында РАББИ айтып, ¹⁷Ордуларнынъ РАББИси бойле дей: – Бакъынъыз! Мен оларгъа къаршы къылыч, ачлыкъ ве ольдюрюджи хасталыкъны ёлларым, оларны ашамагъа чареси олмагъан чюрюген инджир киби япарым. ¹⁸Оларнынъ артындан къылычнен, ачлыкънен ве ольдюрюджи хасталыкънен къуваджагъым. Ер юзюндеки эписи падишалыкъларда оларгъа ачувланаджакълар, Мен оларны къувалагъан халкъларнынъ арасында оларны къаргъайджакъ ве харап этеджеклер, мыскыллайджакъ ве яманлайджакълар. ¹⁹Олар Меним сёзлериме къулакъ асадылар, – дей РАББИ, – оларгъа къайта-къайта ёллагъан

кзулларым пейгъамберлерни динълемедилер, – дей РАББИ. ²⁰– Сизлер исе, Мен Ерусалимден Вавилонгъа ёллагъан сюрдюлер, РАББИнинъ сёзюни динъленъиз! ²¹Меним Адымдан ялан пейгъамберлик эткен Къолаянынъ огълу Ахав ве Маасеянынъ огълу Цидкия акъкъында Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы, бойле дей:

– Бакъынъыз! Мен оларны Вавилоннынъ падишасы Невукъаднецарнынъ къолуна береджегим де, о, оларны козьлеринъизнинъ огюнде ольдюреджек. ²²Бундан сонъ Вавилондаки бутюн Ехуданынъ сюрдюлер бойле къаргъайджакълар: «Вавилон падишасы атешке Цидкиянен Ахавны якъкъаны дайын, РАББИ санъа айны шейни япсын!» ²³Олар Израильде арам шейлернен огъраштылар, якъынларынынъ апайларынен ороспулыкъ эттилер, Мен оларгъа буюрмагъан шейлерни айтып, Меним Адымдан ялан айттылар. Мен буны билем, Мен бунъа шаттым! – дей РАББИ.

Шемагъа хабер

²⁴Нехелам шеэринден олгъан Шемагъа бойле айт:

²⁵– Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы, бойле дей: Ерусалимде олгъан бутюн халкъкъа, Маасеянынъ огълу Цефанья руханийге ве эписи руханийлерге озъ адынъдан мектюп ёллап, бойле язгъан эдинъ: ²⁶«Ехояда руханийнинъ ерине РАББИ сени руханий къойды. РАББИнинъ Эвинде баш олып, акъылдан тайгъан, пейгъамберлик этмеге тырышкъан адамларны тутып да, оларны къалыпкъа къойып, зынджырларнен багълайджакъ эдинъ. ²⁷Не ичюн сен анатотлы Йирмеягъа аранъызда пейгъамберлик этмеге разылыкъ бересинъ?» ²⁸О бизлерге Вавилонгъа бойле хабер ёллады: “Сюрдюлигинъиз узун оладжакъ, онынъ ичюн эвлер къурып яшанъыз, багъчалар осьтюрип мейваларыны ашанъыз”».

²⁹Цефанья руханий бу мектюпни Йирмея пейгъамберге окъугъанда, ³⁰РАББИден Йирмеягъа бойле сёзлер кельди:

³¹– Бутюн сюрдю олгъанларгъа бойле хабер ёлла: «РАББИ нехеламлы Шемая акъкъында бойле дей: Шемая сизлерге пейгъамберлик эте, Мен исе оны ёлламадым. О, сизлерни ялан ишандыра. ³²Шунынъ ичюн РАББИ бойле дей: Бакъынъыз! Мен нехеламлы Шемаяны ве бутюн союны джезалайджагъым. О, Манъа къаршы чыкъып, лаф юрсеткени ичюн, бу халкънынъ арасында онынъ эвлятларындан бир адам къалмайджакъ; о, халкъыма япаджакъ эйилигимни коръмейджек».

Алла Озь халкъына берген сёзлери

30 ¹РАББИден Йирмеягъа бойле хабер кельди:

²– РАББИ, Израильнинъ Алласы, бойле дей: Мен санъа айткъан бутюн бу сёзлерни китапкъа яз. ³Мына, ойле куньлер келеята ки, – дей РАББИ, – Мен халкъымны, Израильни ве Ехуданы эсирликтен къайтараджагъым, – дей РАББИ. – Мен оларны кене баба-деделерине

берген топраккъа къайтараджагъым, ве олар о топракънынъ сабылары оладжакълар.

⁴Исраиль ве Ехуда акъкъында РАББИнинъ айткъан сѣзлери мына.

⁵РАББИ бойле дей:

– Къоркъу ве дешет сесини эшиттик,
тынчлыкъ-аманлыкъ ёкъ.

⁶Соранъыз да, бакъынъыз,

акъай киши бала тапып олурмы?

Ойле олса, не ичюн догъгъан апай киби

эр акъайнынъ къолларыны беллеринде корем?

Не ичюн чырайлар ап-акъ кесильди?

⁷Ах, бея! О кунь буюктир!

Онъа ошагъан кунь ёкъ!

Якъуп ичюн бу сыкъынты заман!

Амма о, ондан къуртуладжакъ!

⁸ – О куню, – дей Ордуларнынъ РАББИси, –

боюндаки боюндырыкъны йыкъаджагъым,

багъларынъны йыртаджагъым,

олар бир даа ябанджыларгъа хызмет этмейджеклер.

⁹ Лякин РАББИге, оларнынъ Алласына,

ве Мен береджек Давут падишагъа хызмет этеджеклер.

¹⁰ – Сен де, къулум Якъуп, къоркъма, – дей РАББИ, –

отюнъ патламасын, Исраиль!

Бакъынъыз, Мен сени къуртараджагъым,

сени ве эвлятларынъны узакъ мемлекеттен,

эсирлик топрагъынъдан къайтараджагъым.

Якъуп къайтып, тынч ве аман-эсен яшайджакъ,

оны кимсе къоркъузмайджакъ.

¹¹ Мен сеннен, сени къорчалайджагъым, – дей РАББИ. –

Араларында сени дагъыткъан

бутюн халкъларны ёкъ этеджегим,

сени исе ёкъ этмейджегим.

Сени адалетнен джезалайджагъым,

джезасыз сени къалдырмайджагъым.

¹² РАББИ бойле дей:

– Сенинъ яранъ яхшы олмаз,

хасталыгъынъ агъыр.

¹³ Сенинъ ишинъ акъкъынъда ич кимсе къасеветленмез,

яранъны яхшы этмез,

сенинъ ичюн шифа ёкъ.

¹⁴ Эписи достларынъ сени унуттылар,

сени къыдырмайлар.

Мен душманларынъны ёллап, башынъны урдым,
 чокътан-чокъ акъсызлыкъларынъ
 ве гуналарынъ чокълашкъаны ичюн,
 сени къатты джезаладым.

15 Не ичюн яраларынъ,
 аджджы хасталыгъынъ ичюн къычырасынъ?

Чокътан-чокъ акъсызлыкъларынъ
 ве гуналарынъ чокълашкъаны ичюн,
 Мен буны башынъа тюшюрдим.

16 Амма сени ашагъан эр кес
 озълери аш оладжакъ;
 бутюн душманларынъ эсирликке кетеджек;
 сени талагъанлар озълери таланаджакълар;
 сени чайпагъан эр кес озълери чайпаланаджакъ!

17 Мен санъа шифа берерим,
 яраларынъны яхшы этерим, – дей РАББИ. –
 Санъа «ред этильген,
 кимсе сорамагъан-арамагъан Сиондыр», – дей эдилер.

18 РАББИ бойле дей:

– Мына Якъуп чадырларыны эсирликтен къайтарырым,
 койлерине мерамет этерим.

Харабелер устюнде кене шеэр къурулуыр,
 Сарай кене озъ еринде тураджакъ.

19 Андан кене шукюрлер
 ве шенъ адамларнынъ сеси котериледжек!

Мен оларны чокълаштырырым,
 олар азлашмайджакъ,
 оларны шуретлерим,
 олар ашаланмайджакъ!

20 Огъуллеры эвельки киби оладжакъ,
 джемиети кене Меним огюмде тураджакъ,
 оларны чекиштиргенлернинъ эписини джезалайджагъым.

21 Ёлбашчысы озълеринден бири оладжакъ,
 падишасы араларындан чыкъаджакъ.

Оны озюме якъынлаштырырым,
 О да Манъа якъынлашаджакъ.

Манъа озю-озюнден якъынлашмагъа
 кимнинъ джесюрлиги етеджек? – дей РАББИ.

22 – Сиз Меним халкъым оладжакъсынъыз,
 Мен де сизинъ Алланъыз оладжагъым.

23 Иште РАББИден аджджы боран,
 дешетли фуртуна келе,

- о, яманларнынъ башына тюшеджек.
 24 РАББИнинъ атешли гъзабы къайтмайджакъ,
 юрегининъ ниетлерини беджереджек,
 Сонъки кунълерде буны анълайджакъсынъыз!

Исраильнинъ сюрюнликтен къайтувы

- 31** 1– О заман, – дей РАББИ, –
 Мен бутюн Исраиль къабилелерининъ Алласы оладжакъым,
 ве олар Меним халкъым оладжакълар.
 2 РАББИ бойле дей:
 – Къылычтан сагъ къалгъан халкъ
 сахрада мерамет тапты.
 Исраильге раатлыкъ бермеге кетем.
 3 РАББИ манъа узакътан корюнди ве деди:
 – Сени эбедий севгинен севдим,
 онынъ ичюн санъа мерамет эйлейим.
 4 Сени кене къавийлештиририм,
 ве къавий олурсынъ, эй, Исраиль къызы!
 Кене къолунъа дарелерни аладжакъсынъ,
 къуванчнен ойнайджакъсынъ.
 5 Самарие дагъларында кене юзюм багъларыны осьтюреджексинъ,
 оларны сачкъанлар мейваларыны ашайджакълар.
 6 Ойле кунъ келеджек ки,
 Эфраим дагъындаки къаравуллар:
 «Турунъыз, Сионгъа котерилейик,
 РАББИге, бизим Алламызгъа кетейик!»
 7 РАББИ бойле дей:
 – Якъуп акъкъында къуванчнен йырланъыз!
 Халкълар башы огюнде къычырынъыз!
 Халкъларгъа бильдиринъыз,
 Раббини макътанъыз;
 «Я РАББИ, халкъынъны,
 къалгъан Исраильни къуртар!» – денъыз.
 8 Бакъынъыз! Мен оларны шималь мемлекетинден кетиририм,
 ер юзюнинъ кенарларындан топларым.
 Оларнынъ арасында кёр ве топаллар,
 юкю ве локъса апайлар оладжакътыр.
 Буюк джемаат олып, къайтаджакълар.
 9 Агълай-агълай келеджеклер,
 мерамет этип, оларны алып кетиреджегим,
 сув бою дос-догъру ёлдан алып келеджегим,
 сюрюнмезлер.
 Мен – Исраильнинъ бабасыдырым,

- Эфраим – биринджи догъгъан баламдыр.
- ¹⁰ РАББИнинъ сёзюни динъленъиз, эй, халкълар!
Четте къалгъан адаларгъа хабер этип:
«Исраильни ким дагъыткъан олса,
о да оны топлайджакъ,
чобан озь айванларыны киби,
оларны къорчалайджакъ», – айтынъыз.
- ¹¹ РАББИ Якъупны къуртараджакъ,
кучълудже олгъандан оны къорчалайджакъ.
- ¹² Олар келеджек,
Сионнынъ тёпесинде къуванчнен кычыраджакъ,
РАББИнинъ кысметине:
богъдайгъа, янъы шарапкъа, тазе зейтюн ягъына,
къозуларгъа ве бузавларгъа къуванаджакълар.
Джанлары сувгъа тойгъан багъчаларгъа ошайджакъ,
бир даа хор олмайджакълар.
- ¹³ О заман кыызлар ойнап къуванаджакълар,
яшлар къартларнен берабер шенъленеджеклер,
агълавларыны къуванчкъа чевиреджегим,
гонъюллери аладжагъым,
чеккен хорлукъларындан сонъ оларны къувандыраджагъым.
- ¹⁴ Руханийлерни ягъгъа тойдуарарым,
халкъым да бол-берекетиме тояджакъ, – дей РАББИ.

Исраильге косьтерильген Раббининъ мерамети акъкъында

- ¹⁵ РАББИ бойле дей:
– Рама шеэринде бир сес эшитиле,
агълав ве адджы кыыамет!
Балалары артындан Рахель агълай,
тынчланмагъа истемей;
онынъ балалары ёкъ энди!
- ¹⁶ РАББИ бойле деди:
– Агъламакътан озюньни тут,
козьлеринъден козьяш чыкъмасын,
ишинъ ичюн мукъяфат бардыр, – дей РАББИ, –
олар душман топрагъындан къайтаджакълар.
- ¹⁷ – Келеджегинъ ичюн умют бар, – дей РАББИ, –
огъуллаарынъ озь топрагъына къайтаджакълар.
- ¹⁸ Эфраимнинъ фигъан къопааргъаныны эшитем:
«Сен мени джезаладынъ,
инат бузав дайын, мен джезландым.
Къайтар мени, ве мен къайтарым,
Сен – РАББИ, меним Алламсынъ.

- 19 Ёлдан урулгъанымдан сонъ тѳвбе эттим,
акъыл огретильгенимден сонъ озюмни янбашымдан урдим;
масхара олдым, ашаландым,
яшлыгъымда ишлеген гунам башымдадыр».
- 20 Эфраим къыйметли огълум дегильми, аджеба?
Джан-юректен севген балам дегильми?
Онъа кършы чокъ кере айткъан олсам да,
оны ич бир вакъыт унутмадым,
онынъ ичюн ичим-багърым яна,
онъа мерамет косътерирум, – дей РАББИ.
- 21 Ёл бою озюмъе косътергичлерни ве диреклерни къой,
кеткен ёлунъа мукъайт ол!
Эй, Израиль къызы, артка къайт, бу шеэрлеринъе къайт!
- 22 Даа чокъ долашаджакъсынъмы, имансыз къыз?
РАББИ ер юзюнде насылдыр янъы шей яратаджакъ,
апай акъайны къртараджакъ!
- Алла халкъынынъ илериде боллукъ ичинде яшайышы акъкъында*
- 23 Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы, бойле дей:
– Халкъымны эсирликтен къайтаргъанымда,
Ехуда топрагъында ве шеэрлеринде кене бойле дейджеклер:
«РАББИ сени багъышласын,
эй, догърулыкъ булунгъан ер, эй, азиз дагъ!»
- 24 Бу топракъта ехудалылар
ве оларнынъ эписи шеэрлери ерлешеджек,
топракны ишлегенлер
ве айванларны бакъкъанлар анда юреджек.
- 25 Болдургъанларгъа сувны береджегим,
такъаттан кесильгенлерни ашкъа тойдураджагъым.
- 26 Бу ерде уянып, козьлеримни ачтым. Юкъум татлы эди.
- 27 – Бакъ, ойле куньлер келеята ки, – дей РАББИ, –
Израильни ве Ехуданы адамларгъа ве айванларгъа
толдураджагъым.
- 28 Кечмиште олардан козь алмай эдим,
оларны топракътан къувалай ве ёкъ эте эдим,
ерге ура, йыкъа ве хараплай эдим.
Ойле де олардан козь алмайып,
оларны къавийлештиреджегим ве абаданлаштыраджагъым, –
дей РАББИ.
- 29 – О куньлерде энди:
«Деделери экши юзюм ашай эдилер,

балаларынынъ тишлери исе къамаша эди», – айтмазлар.

³⁰ Эр кес озь къабааты ичюн оледжек.

Ким экши юзюм ашаса, онынъ тишлери къамашаджакъ.

Янъы васиет

31 – Бакъынъыз! Ойле куньлер келеята ки, – дей РАББИ, –

Исраиль ве Ехуда халкъларына янъы бир васиет береджегим.

³² Деделеринъизни къолларындан тутып,

Мысыр топрагъындан чыкъаргъанда,
оларгъа бир васиет бердим.

Мен оларнынъ Сабысы олсам да*,

олар о васиетни боздылар, – дей РАББИ.

³³ – Лякин о куньлерден сонъ Исраиль халкъына башкъа васиетни
береджегим, – дей РАББИ. –

Къанунымны ичлерине ерлештиреджегим,
юреклерине язаджагъым.

Мен оларнынъ Алласы оладжагъым,

олар да меним халкъым оладжакълар.

³⁴ Эндиден сонъ кимсе бири-бирине,

ич кимсе достуна: «РАББИни билинъиз», – деп акъыл
огретмейджек,

олар эписи, яшы-къарты, Мени биледжеклер, – дей РАББИ.

– Мен оларнынъ къабаатларыны багъышлайджагъым,
гуналарыны да бир даа акъылыма кетирмейджегим.

³⁵ Куньдюз парылдамагъа кунешни берген,

геджеде парылдамакъ ичюн айнен йылдызларгъа
низамнамелерни буюргъан,

далгъалары окюрсин деп, денъизни котерген РАББИ бойле дей.

Онынъ Ады – Ордуларнынъ РАББИсидир!

³⁶ – Бу низамнамелер денъишильмегени киби,

Исраиль халкъы да Меним халкъым эбедиен оладжакъ, – дей
РАББИ.

³⁷ РАББИ бойле дей:

– Юкъарыдаки коклерни ольчемеге чареси олмаз,
ернинъ темеллери ашагъыда огренильмез;

Мен де бутюн Исраиль халкъындан

бутюн эткен ишлери ичюн вазгечтем, – дей РАББИ.

³⁸ – Бакъынъыз, ойле куньлер келелер ки, – дей РАББИ, – Хананел
къуллесинден башлап Коше Къапусына къадар шеэр РАББИнинъ Адына
янъыдан къуруладжакъ. ³⁹ Ольчю йипини андан Гъарев байырына догъру

* 31.32 Я да «Мен оларнынъ ишанчлы акъайы олгъаныма бакъмадан».

чекеджеклер ве Гоат ерине буруладжакълар. ⁴⁰Олюлерге ве кульге толу бутюн вадийи, Кидрон озенине баргъандже бутюн тарлалар, куньдогъушта олгъан Атлар Къапусынынъ кошесине къадар РАББИнинъ азизлиги оладжакъ. Омюрбилля харап олмайджакъ ве йыкълмайджакъ!

Йирмея тарла сатын ала

32¹Цидкия онунджи йылы Ехудада падишалыкъ эткенде, Невукъад-нецар 18-инджи йылы падиша олгъанда, РАББИден Йирмеягъа хабер кельди. ²О заман Вавилон падишасынынъ ордусы Ерусалимни алкъада тута эди. Йирмея пейгъамбер исе Ехуда падишанынъ эвиндеки къаравуллар азбарында къапалы эди. ³Ехуданынъ падишасы Цидкия оны анда къапаткъан эди. О, Йирмеядан бойле сорады:

– Не ичюн пейгъамберлик этип, бойле дейсинъ: «РАББИ айта: Бу шеэрни мытлакъа Вавилон падишасынынъ къолуна береджегим, о онынъ сабысы оладжакъ. ⁴Ехуданынъ падишасы Цидкия къасдийлилернинъ къолундан къуртулып оламайджакъ, о, мытлакъа Вавилон падишасынынъ къолуна бериледжек, онен юзьме-юзь лаф этеджек, козьлери де онынъ козьлерини кореджек. ⁵Вавилоннынъ падишасы Цидкияны Вавилонгъа алып кетеджек, ве о, Мен онъа кельмегендже, анда къаладжакъ, – дей РАББИ. – Сиз къасдийлилернен дженк этсенъиз де, енъ мейджексинъиз?»

⁶Йирмея джевап берди:

– РАББИ манъа деди: ⁷Мына, Шаллум эмдженънинъ огълу Ханамел санъа: «Анатот шеэриндеки тарламны сатын ал. Сой-соплукъ акъкъынен оны сен сатын алмакъ керексинъ», – айтмагъа янынъа келе.

⁸РАББИ айткъаны дайын, эмджемнинъ огълу Ханамел, къаравуллар азбарында яныма келип: «Биньямин топрагъындаки Анатот шеэринде ерлешкен тарламны сатын ал, – деди. – Оны сатын алмагъа ве онынъ сабысы олмагъа акъ сенинъдир. Оны сатын ал».

О заман бу – РАББИнинъ сёзю олгъаныны анъладым ⁹ве эмджемнинъ огълу Ханамелден Анатотта ерлешкен тарланы сатын алдым. Онъа он еди кумюш* чекип бердим. ¹⁰Буны кягъыткъа яздым да, печат къойдым. Шаатларны чагъырып, кумюшни теразеде чектим. ¹¹Сонъ мен сатыш кягъытынынъ эки копиясыны: эм къанунгъа ве низамнамеге коре печат къоюлгъан копияны, эм ачыкъ къалгъан союны алдым да, ¹²Махсеянынъ торунуна, Нериянынъ огълуна Барукъкъа бердим. Буны корьгенлернинъ арасында эмджемнинъ огълу Ханамел, сатыш кягъытында язгъан шаатлар ве къаравуллар азбарында отургъан бутюн ехудалылар эди. ¹³Эписилернинъ козьлери огюнде мен Барукъкъа бойле буюрдым:

¹⁴– Ордуларнынъ РАББИси, Исраильнинъ Алласы бойле дей: Бу языларны: эм печат къоюлгъан сатыш кягъытыны, эм ачыкъ копияны ал

* 32.9 Он еди кумюш – къ. еуд. «еди шекель кумюш ве он кумюш».

да, чокъ вакъыткъа бардакъкъа къой. ¹⁵Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы, бойле дей: Бу мемлекетте эвлер, тарлалар ве юзюмликлер кене сатын алынаджакълар.

Йирмеянынъ дуvasы

¹⁶Сатыш кягъытыны Нериянынъ огълу Барукъкъа берип, мен РАББИге дува эттим:

¹⁷РАББИ-ТААЛЯ! Сен буюк кучюнънен, къудретинънен
коклерни ве ер юзюни яраттынъ!

Сенинъ къолунъдан кельмейджек бир шей ёкъ!

¹⁸Сен бинълер адамларгъа мерамет эйлейсинъ,

бабаларнынъ къабаатлары ичюн

балаларыны джезалайсынъ.

Буюк ве кучлю Алла!

Сенинъ Адынъ – Ордуларнынъ РАББИСидир!

¹⁹Ниетлери – буюк, ишлери – эсапсыз!

Козьлеринъ инсан огъуллари туткъан бутюн ёлларына
ачыкътыр.

Эр кеске туткъан ёлуна

ве эткен ишлерине коре бересинъ!

²⁰Сен Мысыр топрагъында аляметлерни косътердинъ,

аджайип ишлерни яптынъ,

бу кунъге къадар эм Израильде,

эм халкълар арасында шуны япасынъ.

Сен Озюнъе буюк Нам къазандынъ.

²¹Аляметлерни косътерип, аджайип ишлерни япып,

кучлю къолунънен ве къудретинънен,

орталыкъта буюк къоркъу сачып,

Израильни Мысыр топрагъындан чыкъардынъ,

²²деделерине бермеге ант эткен бу топракъны,

сют ве бал акъкъан мемлекетни оларгъа бердинъ.

²³Олар келип, топракънынъ сабылары олдылар,

амма Сенинъ сёзюнъни динълемедилер,

Къанунунъа коре арекет этмедилер,

Сен оларгъа буюргъан шейлерни беджермедилер,

ве Сен бутюн бу белялары башларына тюшюрдинъ.

²⁴Бакъынъыз! Шеэрни алмакъ ичюн,

диварлары янында топракъ обаларыны къурдылар;

шеэр къылычтан, ачлыкътан ве ольдюриджи хасталыкътан
чекише,

онъа къаршы дженк эткен къасдийлилернинъ къолуна кече.

Бутюн Сенинъ айткъанларынъ ерине келе,

мына, Сен буны коресинъ!

²⁵ Сен де, РАББИ-ТААЛЯ, манъа:

«Тарланы озюнъе кумюшке сатын ал да,
шаатларны чагъыр», – дейсинъ,
о вакъытта исе шеэр къасдийлилернинъ къолуна кече.

Раббининъ джевабы

²⁶ РАББИ Йирмеягъа джевап берди:

²⁷ – Мен – РАББИм, бутюн тири жанларнынъ Алласыдырым! Меним къолумдан кельмейджек шей бармы? ²⁸ Онынъ ичюн РАББИ бойле дей: Бакъынъыз, Мен мытлакъа бу шеэрни къасдийлилерге ве Вавилоннынъ падишасына Невукъаднецаргъа береджегим, олар оны запт этеджеклер. ²⁹ Шеэрге къаршы дженк эткен къасдийлилер ичери киреджеклер, оны ве эвлерини якъаджакълар. Эвлерининъ дамларында Баалгъа къо-къулы отларны якъа эдилер, ябанджы аллаларгъа ичимлик бахшышларыны кетире эдилер ве бойле этип, Мени ачувландырдылар. ³⁰ Яшлыкъ чагъындан берли Израиль ве Ехуда огъуулары козюм огюнде тек яманлыкъ япа эдилер; къоллары япкъан ишлеринен Израиль огъуулары Мени тек ачувландыра эдилер, – дей РАББИ. ³¹ – Къурулгъан кунюнден башлап бугунъегдже бу шеэр Мени ачувландыра ве гъазапландыра эди, шунунъ ичюн Мен ондан юзюмни чевиреджегим. ³² Израиль огъуулары ве Ехуда огъуулары чокъ яманлыкъ яптылар, падишалары, башлыкълары, руханийлери, пейгъамберлери, ехудалылар ве Ерусалимде яшагъанлар Мени ачувландырдылар. ³³ Олар Мангъа юзьлерини дегиль, аркъаларыны чевирдилер. Мен оларны огрете эдим, къайта-къайта оларны огрете эдим, олар Мени динълемей, огютлериме къулакъ асмай эдилер. ³⁴ Адымны ташыгъан Эвнинъ ичине олар тюрлю джиренч шейлерини къойдылар ве оны арамадылар. ³⁵ Бен-Хинном вадийинде Баалгъа ибадет тѐпелерини къурдылар, Молекке къурбан оларакъ огъууларыны ве къызларыны атеште якъа эдилер. Мен исе буны буюрмадым, олар бу писликлерни япаджакъларыны ве ехудалыларны ёлдан ураджакъларыны тюшюммедим биле.

³⁶ Сизлер шеэр акъкъында: «Къылычтан, ачлыкътан ве ольдюрюджи хасталыкътан чекишип, шеэр Вавилоннынъ падишасына кече», – дейсинъиз. Энди РАББИ, Израильнинъ Алласы, бойле айта:

³⁷ – Бакъынъыз, Мен оларны эписи мемлекетлерден, ачувнен, гъазабымнен, буюк хышымнен къувалагъан ерлерден топлайджагъым ве бу ерге къайтараджагъым, оларгъа къоркъусыз яшайыш береджегим. ³⁸ Олар Меним халкъым олурлар, Мен де оларнынъ Алласы оладжакъым. ³⁹ Оларгъа бир ёл ве бир юрек береджегим; олар омюрбилля Менден къоркъаджакълар, ве бойле этип, озълери ве эвлятлары яхшылыкъ кореджеклер. ⁴⁰ Мен оларгъа эбедий васиет береджегим, оларгъа бир даа аркъамны чевирмейджегим, эр вакъыт эйилик япаджакъым, Менден ич айырылмасынлар деп, юреклерине къоркъу сахарым. ⁴¹ Жан-юректен

оларгъа къуванаджагъым, чокъ эйилик этеджегим, оларны бу мемлекетте ерлештирип къавийлештиреджегим.

⁴²РАББИ бойле дей:

– Бу халкъкъа буюк яманлыкъ алып кетирдим, Мен энди оларгъа айткъан эйиликни де япаджагъым. ⁴³Сизлер: «Бу топракъ бакъымсыз, адамсыз, айвансыз олгъан сахрадыр, къасдийлилернинъ къолуна берильгендир», – дей эдинъиз, амма бу топракъта кене тарлалар сатын аладжакълар. ⁴⁴Биньяминнинъ топрагъында, Ерусалимнинъ чевресинде, Ехуданынъ шеэрлеринде, дагълыкъ шеэрлеринде, Шефела шеэрлеринде ве Негев шеэрлеринде кумюш берип, тарларарны сатын аладжакълар, шаатларны чагъырып, сатыш къагъытларына печат къоюджакълар. Мен оларны эсирликтен къайтараджагъым, – дей РАББИ.

Исраильнинъ гъайрыдан тикленюви

33 Йирмея даа къаравуллар азбарында къапалы олгъанда, РАББИ онъа экинджи кере бойле деди:

²– Ер юзюни яраткъан РАББИ, оны ерлештирип къавийлештирген, Ады РАББИ олгъан, бойле дей:

³ Мени чагъыр – джевабымны берерим,
сен бильмеген аджайип гизли шейлерни косътеририм.

⁴Бу шеэрнинъ эвлери ве Ехуда падишаларынынъ эвлери бозула, оларны уджюм обаларына ве къылычларгъа къаршы къулланалар. Оларнынъ акъкъында РАББИ, Исраильнинъ Алласы, бойле дей:

⁵Олар къасдийлилернен дженк этмеге кетелер, амма оларнынъ эвлери мевталаргъа толаджакълар, Мен оларны ачув ве гъазаппен ураджагъым. Бутюн эткен яманлыкълары ичюн, Мен юзюмни шеэрден чевирдим.

⁶Лякин Мен бу шеэрге илядж ве шифа береджегим, оны яхшы этеджегим, оларгъа аманлыкъ ве акъикъат байлыгъыны ачаджагъым. ⁷Ехудалыларны ве исраиллилерни эсирликтен къайтараджагъым, эвельки киби къавийлештиреджегим. ⁸Огюмде къазангъан бутюн гуналарындан ве эткен яманлыкъларындан оларны темизлейджегим; огюмде къазангъан гуналарыны ве Менден айырылгъанларыны багъышларым. ⁹Ер юзюндеки бутюн халкъларнынъ огюнде бу шеэр Мангъа къуванчлы нам, макътав ве урьмет кетиреджек. Ерусалим халкъына эткен яхшылыгъым акъкъында эшиткенде, бу халкълар шашып къаладжакълар, бу халкъкъа багъышлагъан тынчыкъ-аманлыкъ акъкъында билип, титрейджеклер.

¹⁰РАББИнинъ сёзлери бойледир:

– Сизлер: «Бу ер бакъымсыз, адамсыз ве айвансыздыр», – дединъиз, амма о ерде, эм Ехуда шеэрлеринде, эм де бакъымсыз, адамсыз, сакинсиз, айвансыз Ерусалим сокъакъларында кене ¹¹къуванч ве шеньлик сеслери, киев-келин сеслери, «Ордуларнынъ РАББИсини макътанъыз! РАББИ яхшыдыр! Онынъ буюк севгиси эбедийдир!» – дегенлернинъ сеслери, РАББИнинъ Эвинде шукюр къурбаныны кетиргенлернинъ сеслери

эшитиледжек. Бу мемлекетнинъ къысметини къайтараджагъым, оны эвельки киби этеджегим, – дей РАББИ.

¹²Ордулар РАББИсининъ сѣзлери бойледир:

– Бу бакъымсыз, адамсыз, айвансыз ерде, бутюн шеэрлерининъ янында кене отлакълар оладжакъ, чобанлар анда къой-эчкилерине раатлыкъ береджеклер.

¹³Дагълыкъ шеэрлеринде, Шефела шеэрлеринде, Негев шеэрлеринде, Биньямин топрагъында, Ерусалимнинъ чевресинде ве Ехуданынъ шеэрлери янында чобанлар кене къой-эчкилерини айван азбарына топлап саяджакълар, – дей РАББИ.

¹⁴Ойле кунълер келеджек ки, Мен Израиль ве Ехуда халкъларына сѣз берген яхшылыкъны беджереджегим, – дей РАББИ.

¹⁵ – О кунълерде, о заманда Мен Давутнынъ эвлядыны,
Инсафлы Пытакъны юксельтеджегим.

О, ер юзюнде адалетнен ве догърулыкънен суд этеджек.

¹⁶ О кунълерде Ехуда къуртуладжакъ,

Ерусалим къоркъусыз яшайджакъ,

онъа: «РАББИ бизни акълай», – дейджеклер.

¹⁷РАББИ бойле дей:

– Давутнынъ эвлятлары кесильмейип, эбедиен Израильге падишалыкъ этеджеклер. ¹⁸Юзюмнинъ огюнде бутюнлей якъыладжакъ къурбанларыны кетирген, ашлыкъ бахшышларыны якъкъан ве къурбан чалгъан левийли руханийлерде де эписи кунълерде акъайлар эксик олмайджакъ.

¹⁹РАББИден Йирмеягъа бойле хабер кельди:

²⁰– РАББИ бойле дей: Меним къарарыма коре кунъдюз ве гедже озъ вакъты-саатинде келелер, ве сизге бу низамнамени бозмагъа мумкюн дегиль. ²¹Къулум Давуткъа берильген васиетим де ойле олып, бозулмаз. Онынъ эвляды тахтта отурып, падишалыкъ этеджек, ве левийли руханийлер Манъа хызмет этеджеклер. ²²Кок ордусы сайылмаз, деньиз къуму данелери эсапланмаз. Къулум Давутнынъ эвлятларыны да, эм де Манъа хызмет эткен левийлилерни де ойле чокъ сайылы этеджегим.

²³РАББИден Йирмеягъа бойле хабер кельди:

²⁴– Бу халкънынъ: «РАББИ сайлагъан эки къабиле ред этильмедими?» – деп сорагъанларыны эшитмейсинъми? Бунинъ ичюн халкъыма нефретнен бакълар, оны халкъ биле саймайлар. ²⁵РАББИ бойле дей: Мен кунъдюзге ве геджеге къарар бердим, коклерге ве ер юзюне берген низамнамени къавий эттим. ²⁶Якъупнынъ ве къулум Давутнынъ эвлятларыны да ред этмейджегим, Давутнынъ эвлятларындан падишаны сайлайджагъым, ве о, Ибраимнинъ, Исхакънынъ ве Якъупнынъ эвлятларына башлыкъ этеджек. Мен оларны эсирликтен къайтараджагъым, оларгъа мерамет этеджегим.

Цидкия акъкъында пейгъамберлик

34 ¹Вавилоннынъ падишасы Невукъаднецар ве бутюн ордусы, онынъ къолунда олгъан ернинъ бутюн падишалыкълары ве халкълары

Ерусалимге ве чевресиндеки эписи шеэрлерине кършы дженк эткенлеринде, РАББИден Йирмеягъа бойле хабер кельди:

² – РАББИ, Израильнинъ Алласы бойле дей: Бар да, Ехуданынъ падишасына Цидкиягъа айт: «РАББИ бойле дей: Бакъ, Мен бу шеэрни Вавилон падишасынынъ къолуна береджегим, ве о оны якъаджакъ. ³Сен де онынъ къолундан къачып оламазсынъ, мытлакъа сени тутаджакълар ве онынъ къолуна береджеклер. Вавилон падишасыны козюньнен корип, онен юзьме-юзь лаф этеджексинъ ве Вавилонгъа кетеджексинъ».

⁴Эй, Ехуданынъ падишасы, Цидкия! РАББИнинъ сёзюни динъле! РАББИ сенинъ акъкъынъда бойле дей: Сен къылычтан ольмейджексинъ, ⁵аманлыкъта оледжексинъ. Сенден эвель олгъан къадимий падишаларны, баба-деделеринъни джыйгъанда, къокъулы отларны насыл якъкъан олсалар, сенинъ ичюн де ойле якъаджакълар ве: «Вай-вай-вай, падиша-эфендим!» – деп агълайджакълар. Мен буны айтам, – дей РАББИ.

⁶Йирмея пейгъамбер бутюн бу сёзлерни Ерусалимде Ехуданынъ падишасы Цидкиягъа айтып берди. ⁷О арада Вавилон падишасынынъ ордусы Ерусалимге ве даа енъильмеген Ехуданынъ шеэрлерине: Лакиш ве Азекъа шеэрлерине кършы дженк эте эди. Ехуданынъ шеэрлеринден тек бу эки къавийлештирильген шеэр къалды.

Къуллаарнынъ азат этилюви акъкъындаки васиетнинъ бозулувы

⁸РАББИден Йирмеягъа хабер кельди. О заман Цидкия падиша Ерусалимдеки бутюн халкънен азатлыкъ шартнамесини тизди. ⁹Шартнамеге коре эр кес озь еудий къуллаарыны, эм акъайларны, эм къадынларны азатлыккъа йибермек керек эди, ич кимсе ехудалы кърдашыны къул этип тутмайджакъ эди. ¹⁰Эписи башлыкълар ве бутюн халкъ бунъа разылыкъ бердилер, шартнамени къабул эттилер, эр бири озь къуллаарыны азатлыккъа йибердилер, бир даа оларны къул этип тутмадылар. Разылыкъ бердилер ве йибердилер. ¹¹Лякин сонъундан, азатлыккъа йиберген къуллаарны кене къайтардылар ве оларны къуллукъ этмеге меджбур эттилер.

¹²Шунинъ ичюн РАББИден Йирмеягъа хабер кельди:

¹³ – РАББИ, Израильнинъ Алласы бойле дей: Мен баба-деделеринъизни Мысыр топрагъындан, къуллукъ эвинден чыкъаргъанымда, оларгъа васиет берип: ¹⁴«Эгер еудий кърдашынъыз озюни сизге сатса, алты йыл сизге чалышсын, единджи йылнынъ сонъунда исе оны азатлыккъа йиберинъиз». Амма баба-деделеринъиз Мени динълемедилер, Мангъа къулакъ асмадылар. ¹⁵Эр биринъиз озь кърдашларынъызны азатлыккъа йиберип, Адымнен адлангъан Эв ичинде Меним огюнде шартнамени тизип, сиз тевбе эттинъиз ве козюмнинъ огюнде догъру арекет эттинъиз. ¹⁶Сонъундан исе айткъанынъыздан къайтып, азатлыккъа йиберильген, жанларынынъ истегенине коре кеткен къуллаарны озьлеринъизге къайтарып ве къуллукъ этмеге меджбур этип, Меним Адымны масхара эттинъиз.

¹⁷Онынъ ичюн РАББИ бойле дей: Сизлер къардашларынъызны ве къомшуларынъызны азатлыкъкъа йибермейип, Мени динълемеди-нъиз. Онынъ ичюн Мен де сизге азатлыкъ багъышларым, – дей РАБ-БИ. – Къылыч, ольдюрджи хасталыкъ ве ачлыкъ сизинъ аранъызда азат оладжакълар, бутюн ер юзюндеки падишалыкълар джезанъызны корип, къоркъаджакълар. ¹⁸⁻¹⁹Эм Ехуданынъ башлыкълары, эм Ерусалим башлыкълары, эм везирлер, эм руханийлер, эм де топракнынъ бутюн халкъы Меним огюмде бузавны экиге болип, бузавнынъ экиге болюнген парчаларынынъ арасындан кечип, васиетни тутмагъа сёз бердилер, лякин васиетимни боздылар, васиетнинъ сёзлерини беджермедилер. Шунунъ ичюн Мен оларны береджегим, ²⁰оларнынъ джанларыны къыдыргъан душманларынынъ къолларына береджегим. Джебсетлери кок къушларынынъ ве ер айванларынынъ ашлары оладжакъ.

²¹Ехуданынъ падишасы Цидкияны ве онынъ башлыкъларыны душманларына, джанларыны къыдыргъанларнынъ къолларына ве сизден четке чекильген Вавилон падишасынынъ аскерлерине береджегим. ²²Бакъынъыз! Меним истегиме коре, – дей РАББИ, – олар мында, бу шеэрге къайтаджакълар. Олар бу шеэрге уджюм этип, оны запт этеджеклер ве якъаджакълар. Ехуданынъ шеэрлерини бакъымсыз ве адамсыз этеджегим.

Йирмея ве рекъавлылар

35 ¹Ёшиянынъ огълу Ехояким Ехудада падишалыкъ эткенде, РАББИден Йирмеягъа хабер кельди:

²– Рекъавлыларнынъ эвлерине бар да, оларнен лаф эт. Оларны РАББИ Эвининъ бир одасына кетирип, оларгъа шарап бер.

³Мен Хавацциньянынъ торуны, Йирмеянынъ огълу Язаныяны, онынъ агъа-къардашларыны, эписи огъуллаарыны – рекъавлыларнынъ бутюн союны – алдым да, ⁴РАББИнинъ Эвине, Ханан огъуллаарынынъ одасына кетирдим. Ханан Игъдальянынъ огълу олып, Алланынъ адамы эди. Онынъ одасы башлыкъларнынъ одасы янында, къапуда къаравул тургъан Шаллумнынъ огълу Маасеянынъ одасы устюнде эди. ⁵Рекъавлылар союнынъ огъуллаары огюне шарап толу савутларны ве къаделерни къойып, оларгъа:

– Шарап ичинъиз, – дедим.

⁶Лякин олар:

– Бизлер шарап ичмеймиз, – дедилер. – Рекъавнынъ огълу Ёнадав бабамыз бизге бойле буюрды: «Омюрбилля не сиз, не де балаларынъыз шарап ичменъиз, ⁷эвлер къурманъыз, урлукъ сачманъыз, юзюм багъларыны асраманъыз. Бу шейлер сизде олмасын, лякин омюрбилля чадырларда яшанъыз. О заман долашып юрген топрагынъызда узун вакъыт девамында яшайджакъсынъыз». ⁸Рекъавнынъ огълу Ёнадав бабамызны бутюн бизге буюргъан шейлерини динълеймиз, ве не бизлер, не апайларымыз, не огъуллаарымыз, не де къызларымыз шарап ичмеймиз,

9 яшамакъ ичюн эвлер кърмаймыз. Бизде не юзюм багъы, не тарла, не ашлыкъ бар. 10 Бизлер чадырларда яшаймыз, Ёнадав бабамызнынъ буюргъанларыны динълеп, беджеремиз. 11 Вавилон падишасы Невукъаднец-цар бу топраккъа кельгенде исе, бизлер: «Арамлыларнынъ ве къасдий-дилернинъ ордусундан кетип, Ерусалимге барайыкъ», – дедик. Мына, биз Ерусалимде яшаймыз.

12 Бундан сонъ РАББИден Йирмеягъа бойле хабер кельди:

13 – Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы, бойле дей: Бар да, Ехуда халкъына ве Ерусалимде яшагъанларгъа айт: «Аджеба, сизлер бу огютни анъламазсынъызмы? Меним айткъанларымны беджеремезсинъизми?» – дей РАББИ. 14 Рекъавнынъ огълу Ёнадав озь огъуларына шарап ичмемеге буюрды, ве олар бабаларынынъ буюргъаныны беджерелер, бу куньге къадар шарап ичмейлер. Мен исе сизлерге токътамаздан, саба-танъдан текрарлап отурам да, сизлер Меним айткъанларымны динълемейсинъиз. 15 Дефаларджа сизлерге къулларым пейгъамберлерни ёлладым, къайтарып-къайтарып ёлладым ве: «Эр биринъиз яман ёлунъыздан къайтынъыз, ишлеринъизни яхшы этинъиз, башкъа аллаларнынъ артындан юрменъиз, оларгъа хызмет этменъиз, Мен сизге ве баба-деделеринъизге берген топракъта яшанъыз», – дедим. Сизлер исе къулакъ асмадынъыз, айткъанларымны динълемединъиз. 16 Рекъавнынъ огълу Ёнадав озь эвлятларына эмир берди, ве олар буюргъаныны беджерелер. Бу халкъ исе Меним айткъанларымны динълемей! 17 Шунынъ ичюн РАББИ, Ордуларнынъ Алласы, Израильнинъ Алласы, бойле дей: Бакъынъыз! Эвельден айткъан бутюн яманлыкъны Ехуданынъ ве Ерусалимде яшагъанларнынъ башларына тюшюрим, чюнки Мен оларгъа айткъанымда, олар динълемедилер, оларны чагъыргъанымда, джевап бермедилер.

18 Рекъавлыларнынъ союна исе Йирмея бойле деди:

– Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы, бойле дей: Ёнадав бабанъызнынъ буюргъаныны динълегенлеринъиз, эписи эмирлерини беджергенлеринъиз, о сизге буюргъанына коре арекет эткенлеринъиз ичюн, 19 шунынъ ичюн Рекъавнынъ огълу Ёнадавнынъ эвлятлары эр вакъыт Меним огюмде тураджакълар, онынъ сою ич бир вакъыт кесильмейджек, – дей Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы.

Ехояким Йирмеянынъ къягъытыны якъа

36 1 Ёшиянынъ огълу Ехояким Ехудада дёртюджи йылы падишалыкъ эткенде, РАББИден Йирмеягъа бойле хабер кельди:

2 – Озюнге бир бурулгъан къягъыт ал да, анда Израиль, Ехуда ве эписи халкълар акъкъында эписи айткъан сёзлеримни, Ёшиянынъ куньлеринден, Мен сеннен лаф этип башлагъан кунюнден бу куньгедже айткъанларымны яз. 3 Бельки Ехуданынъ халкъы, Мен оларнынъ башларына тюшюрмеге ниетленген белялар акъкъында эшитип, яман ёлларындан

къайтырлар, ве Мен оларнынъ акъсызлыкъларыны ве гуналарыны багъышларым.

⁴Йирмея Нериянынъ огълу Барукъны чагъырып, РАББИнинъ озюне айткъан бутюн сёзлерни кягъыткъа яздырды. ⁵Сонъ Йирмея Барукъкъа бойле эмир берди:

– Мен къапалым ве РАББИнинъ Эвине барып оламайым. ⁶Бар да, мен санъа яздыргъан сёзлерни, РАББИнинъ айткъанларыны ораза куню РАББИнинъ Эвинде кягъыттан окъу. Сени бутюн халкъ, озь шеэрлеринден кельген эписи ехудалылар эшитсинлер. ⁷Бельки олар РАББИге ялварырлар да, эр бири яман ёлундан чевирилер. РАББИнинъ бу халкъкъа бильдирген гъазабынен ачувы пек буюктир.

⁸Нериянынъ огълу Барукъ Йирмея пейгъамбернинъ буюргъанынынъ эписини беджерди, бурулгъан кягъытта язылгъан РАББИнинъ сёзлерини РАББИнинъ Эвинде окъуды.

⁹Ёшиянынъ огълу Ехояким бешинджи йылы Ехудада падишалыкъ эткенде, докъузунджи айында Ерусалимдеки ве Ерусалимге кельген бутюн халкъ ичюн РАББИнинъ юзю огюнде ораза илян этильди. ¹⁰Барукъ Йирмеянынъ сёзлерини РАББИнинъ Эвинде, Шафан языджынынъ огълу Гемаряхунынъ одасында, юкъары азбарында, РАББИ Эвининъ Янъы Къапусы огюнде кягъыттан окъуды. Бутюн халкъ оны эшитти.

¹¹Шафаннынъ торуны, Гемаряхунынъ огълу Микъая кягъытта язылгъан бутюн РАББИнинъ сёзлерини эшитип, ¹²падишанынъ эвине тюшти, языджыларнынъ одасына кирди. Анда эписи башлыкълар отура эдилер: Элишама языджы, Шемаянынъ огълу Делая, Акъборнынъ огълу Элнатан, Шафаннынъ огълу Гемаряху, Хананьянынъ огълу Цидкия ве башкъа башлыкълар. ¹³Микъая Барукънынъ халкъкъа окъугъан бутюн эшиткен сёзлерини оларгъа айтып берди. ¹⁴О заман эписи башлыкълар Нетаньянынъ огълу Ехудийни (Нетанья – Шелемьянынъ огълу, Хушийнинъ торуны эди) Барукъкъа ёллап, онъа бойле айттылар: «Халкъкъа окъугъан кягъытны ал да, кель».

Нериянынъ огълу Барукъ кягъытны алып, оларгъа кельди.

¹⁵Олар Барукъкъа:

– Отур да, бизге окъу, – дедилер.

Барукъ оларгъа окъуды. ¹⁶Барукънынъ бутюн окъугъанларыны эшиткен сонъ, отълери патлап, бири-бирине бакътылар ве Барукъкъа:

– Бизлер бу сёзлерни мытлакъа падишагъа айтып берермиз, – дедилер. ¹⁷Барукътан исе:

– Айтса, сен бу сёзлерни кимнинъ агъзындан алып яздынъ? Йирмеянынъмы? – деп сорадылар.

¹⁸– Онынъ. О манъа бутюн бу сёзлерни айтты, мен исе оларны кягъыткъа мерекепнен яздым, – деп джевап берди Барукъ.

¹⁹О заман башлыкълар Барукъкъа:

– Кет, сен де, Йирмея да гизленинъиз, къайда олгъанынъызны кимсе бильмесин, – дедилер.

²⁰Бурулгъан кягъытны Элишама языджынынъ одасында къалдырып, башлыкълар падишагъа бардылар, бутюн бу сёзлерни онъа айтып бердилер. ²¹Падиша, бурулгъан кягъытны кетирсин деп, Ехудийни ёллады. Ехудий кягъытны Элишама языджынынъ одасындан кетирди ве падишагъа ве янында тургъан эписи башлыкъларгъа окъуды. ²²Докъузынджы ай олып, падиша къышлыкъ эвде эди, огюнде де оджакъта атеш яна эди. ²³Ехудий кягъыттан учь-дёрт болюкни окъугъан сайын, падиша языджы пычагъынен оларны кесип алып, оджакътаки атешке ата эди. Бойледже, бутюн кягъыт оджакътаки атеште янып битти. ²⁴Бу сёзлернинъ эписини эшиткен не падиша, не бутюн хызметчилери къоркъмадылар, урбаларыны йыртмадылар. ²⁵Элнатан, Делая ве Гемарьяху кягъытны якъмамагъа ялварсалар да, падиша оларгъа къулакъ асмады. ²⁶Падиша озь огълуна Ерахмеэлге, Азриэлнинъ огълу Серагъа, Авдеэлнинъ огълу Шелемьягъа Барукъ языджыны ве Йирмея пейгъамберни тутмагъа буюрды, амма РАББИ оларны сакълады.

Экинджи бурулгъан кягъыт

²⁷Падиша Йирмеянынъ Барукъкъа яздыргъан сёзлеринен олгъан кягъытны якъкъан сонъ, РАББИден Йирмеягъа бойле хабер кельди:

²⁸– Башкъа бир кягъыт алып, устуне эвельки, Ехуданынъ падишасы Ехояким якъкъан кягъытнынъ сёзлерини яз. ²⁹Ехуданынъ падишасы Ехоякимге исе айт: «РАББИ бойле дей: Сен Йирмеягъа: “Не ичюн сен о кягъытта, Вавилон падишасы мытлакъа келеджек ве бу топракъны харап этип, адамларынен айванларыны ёкъ этедегенини яздынъ?” – деп, бу кягъытны якътынъ». ³⁰Онынъ ичюн Ехуда падишасы Ехоякимнинъ акъкъында РАББИ бойле дей: Онынъ эвлятлары Давутнынъ тахтында отурмайджакъ. Олюси де уйле сыджагъына ве гедже сувугъына ташланаджакъ. ³¹Эткен акъсызлыкълары ичюн эм падишаны, эм эвлятларыны, эм хызметчилерини джезаларым. Оларнынъ, Ерусалимде яшагъанларнынъ ве ехудалыларнынъ башларына яман беляларны тюшюреджегим. Мен бу белялар акъкъында эвельден айта эдим, олар исе Мени динъ-лемедилер.

³²Йирмея башкъа бир кягъыт алып, Нериянынъ огълу Барукъ языджыгъа берди. Ехуда падишасы Ехоякимнинъ атеште якъкъан кягъыттаки бутюн сёзлерни Барукъ Йирмеянынъ агъзындан кягъыткъа алып язды. Бу сёзлерге ошагъан даа чокъ хаберлер къошулды.

Йирмея зинданда

37 ¹Ехоякимнинъ огълу Еконьядан сонъ Ёшиянынъ огълу Цидкия падиша олды. Вавилон падишасы Невукъаднецар оны Ехуданынъ падишасы этти. ²Не Цидкия, не хызметчилери, не мемлекетнинъ халкъы РАББИнинъ Йирмея пейгъамбер ярдымынен айткъан сёзлерине къулакъ асмадылар.

³Цидкия падиша Шелемьянынъ огълу Ехукъалны ве Маасеянынъ огълу Цефанья руханийни Йирмея пейгъамберге бойле сѣзлернен ёллады: «РАББИге, бизим Алламызгъа биз акъкъында дува эт».

⁴О вакъыт Йирмея халкънынъ арасында сербест юре эди, оны даа зиндангъа атмагъан эдилер. ⁵О вакъыт фыравуннынъ ордусы Мысырдан чыкъты ве Ерусалимни алкъада туткъан къасдийлилер бу хаберни эшиткен сонъ, Ерусалимден чекильдилер.

⁶РАББИден Йирмея пейгъамберге хабер кельди:

⁷– РАББИ, Исраильнинъ Алласы, бойле дей: Сизни Меним истегимни сорамагъа ёллагъан Ехуданынъ падишасына айтынъыз: «Мына, фыравуннынъ ордусы сизге ярдым этмек ичюн ёлгъа чыкъты, лякин аскерлер кене озь топрагъына, Мысыргъа къайтаджакъ. ⁸Къасдийлилер исе мында къайтып, бу шеэрге къаршы дженк этеджеклер, оны запт этеджеклер ве якъаджакълар».

⁹РАББИ бойле дей: Озълеринъизни алдатманъыз, къасдийлилер мындан кетеджек, деп тюшонменъиз. Олар кетмейджеклер. ¹⁰Сизге къаршы дженк эткен къасдийлилернинъ бутюн ордусыны енъген олсанъыз ве оларда тек яралы сойлары къалгъан олсалар, олар биле озь чадырындан чыкъып, бу шеэрни якъар эдилер.

¹¹Фыравуннынъ ордусы ичюн къасдийлилернинъ ордусы Ерусалимден чекильгенде, ¹²Йирмея Ерусалимден чыкъты ве халкънынъ арасында джоюлмакъ ичюн*, Биньямин топрагъына кетти. ¹³Амма о, Биньямин Къапусындан кечкенде, анда олгъан Хананьянынъ торуны, Шелемьянынъ огълу Иреия адлы къаравуларнынъ башлыгъы Йирмея пейгъамберни токътатып:

– Къасдийлилернинъ тарафына кечмеге истейсинъми? – деп сорады.

¹⁴– Ялан! – деди Йирмея. – Къасдийлилернинъ тарафына кечмеге истемейим.

Амма Иреия оны динълемеди. Оны тутып, башлыкъларгъа алып кетирди. ¹⁵Башлыкълар Йирмеягъа ачувланды. Оны котеклеп, зиндангъа ташладылар, Ехонатан языкъынынъ эвине къапаттылар. Бу эвни зиндан эттилер. ¹⁶Йирмеяны зиндангъа аттылар, ве баягъы вакъыт девамьнда о, анда къалды. ¹⁷Сонъ Цидкия адамларны ёллап, Йирмеяны кетиртти. Падиша озь сарайында:

– РАББИден насылдыр хабер бармы? – деп гизлиден ондан сорады.

– Бар, – деди Йирмея. – Сен Вавилон падишасынынъ къолуна тюшеджексинъ.

¹⁸Сонъ Йирмея Цидкия падишадан:

– Мен сенинъ, хызметчилеринъ ве бу халкънынъ огюнде не гуна къазандым да, сиз мени зиндангъа аттынъыз? – деп сорады. ¹⁹– Сизинъ: «Вавилон падишасы сизге къаршы ве бу топракъгъа къаршы кетмез», –

* 37.12 Я да «халкънынъ арасында топракъ пайыны алмакъ ичюн».

деп пейгъамберлик эткен пейгъамберлеринъиз къайда? ²⁰Шимди исе, эфендим падиша, мени динъле! Ялварувымны эшит. Мени Ехонатан языджынынъ эвине къайтарма. Ёкъса, мен анда оледжегим.

²¹Цидкия падишанынъ буюргъанына коре Йирмеяны къаравуллар азбарында къапаттылар. Шеэрде отъмек битмегендже, эр кунъ онъа фунджылар сокъагъындан бир пите бере эдилер. Бойледже, Йирмея къаравуллар азбарында къалды.

Йирмея къуюда

38 ¹Маттаннынъ огълу Шефатъя, Пашхурнынъ огълу Гедалъя, Шелемянынъ огълу Ехукъал ве Малкиянынъ огълу Пашхур Йирмеянынъ бутюн халкъкъа айткъан сёзлерини: ²«РАББИ бойле дей: Бу шеэрде къалгъанлар къылычтан, ачлыкътан, ольдюріджи хасталыкътан оледжек. Шеэрден къасдийлилерге чыкъкъанлар исе сагъ къаладжакълар. Олар жанларыны къуртарып, яшайджакълар. ³РАББИ бойле дей: Вавилон падишасы бу шеэрни запт этеджек, шеэр мытлакъа онынъ ордусына бериледжек», – эшиткен сонъ, ⁴башлыкълар падишагъа:

– Бу адам ольдюрильсин, – дедилер. – О, бойле сёзлерни айтып, бу шеэрде къалгъан аскерлерни ве бутюн халкъны рухтан тюшюре. Бу адам халкъкъа аманлыкъ дегиль де, яман бея тилей.

⁵Цидкия падиша исе:

– Мына, о сизинъ къолунъыздадыр, – деди. – Падиша сизге къаршы бир шей япып оламаз.

⁶Йирмеяны туттылар ве къаравуллар азбарындаки къуюгъа ташладылар. Бу къую падишанынъ огълу Малкиянынъ къуюсы эди. Йирмеяны анда йиплернен тюшюрдилер. Къую ичинде сув ёкъ эди, тек балчыкъ бар эди, Йирмея да балчыкъкъа батты.

⁷Падишанынъ эвинде бир хушлу хызметчи бар эди, ады Эвед-Мелек. О, Йирмеяны чукъургъа йибергенлери акъкъында эшитти. Падиша исе о заман Биньямин Къапусы огюнде отура эди. ⁸Эвед-Мелек падишанынъ эвинден чыкъып, падишагъа:

⁹– Падиша-эфендим! – деди. – Бу адамлар Йирмея пейгъамберни къуюгъа атып, пек яман шей яптылар. О, къуюда ачлыкътан олер, шеэрде энди отъмек къалмады да.

¹⁰Падиша хушлу Эвед-Мелекке:

– Янынъа отуз адам ал да, Йирмея пейгъамбер ольмезден эвель, оны къуюдан чыкъар, – деп буюрды.

¹¹Эвед-Мелек янына отуз адам алып, падиша эвининъ тюбюнде олгъан урба килерине кирип, андан эски урбаларны, бир шейге ярамагъан чул-чубурларны алды ве оларны Йирмеягъа къуюгъа йипнен тюшюрди.

¹²Хушлу Эвед-Мелек Йирмеягъа:

– Бу эски атылгъан чул-чубурларыны алып, къолтукъларынынъ тюбюне, йиплер тюбюне къой, – деди.

Йирмея ойле де япты. ¹³Йирмеяны йиплернен чекип, къуюдан чыкъардылар. Сонъ Йирмея къаравуллар азбарында къалды.

Цидкия Йирмеянен акъыл таныша

¹⁴Цидкия падиша адамларны ёллады, ве олар Йирмея пейгъамберни РАББИ Эвининъ учюнджи киришине алып кетирдилер. Падиша Йирмеягъа:

– Мен сенден бир шей сорайджагъым, – деди. – Менден бир шей гизлеме.

¹⁵– Эгер санъа эр шейни ачыкъ-ачыкътан айтсам, мени ольдюрмезсинъми? – деп джевап берди Йирмея Цидкиягъа. – Акъыл огретсем биле, мени динълемейджесинъ.

¹⁶Цидкия падиша Йирмеягъа:

– Бизге омюр берген РАББИнинъ огюнде ант этем! Сени ольдюрмем, джанынъны къыдыргъан адамларнынъ къолуна сени бермем, – деп гизлиден ант этти.

¹⁷О заман Йирмея Цидкиягъа:

– РАББИ, Ордуларнынъ Алласы, Израильнинъ Алласы, бойле дей: Эгер Вавилон падишасынынъ башлыкъларына чыкъсанъ, сагъ къаладжакъсынъ, шеэр де атеште якъылмайджакъ. Сен де, къорантанъ да сагъ къаладжакъсынъыз. ¹⁸Лякин Вавилон падишасынынъ башлыкъларына чыкъмасанъ, къасдийлилер бу шеэрни запт этеджеклер ве якъаджакълар, сен де къуртулмайджакъсынъ, – деди.

¹⁹– Мен къасдийлилернинъ тарафына кечкен ехудалылардан къоркъам, – деди Цидкия падиша Йирмеягъа. – Мени оларнынъ къолуна берселер, олар мени хорлайджакълар.

²⁰– Бермезлер, – деди Йирмея. – Мен санъа айткъан РАББИнинъ сёзюни динъле. О заман эписи яхшы олур, ве сен джанынъны къуртараджакъсынъ.

²¹Амма шеэрден чыкъмакътан вазгечсенъ, РАББИнинъ манъа ачкъаны ерине келеджек. ²²Бакъ! Ехуда падишасынынъ эвинде къалгъан эписи апайларны Вавилон падишасынынъ башлыкъларына алып кетелер. Олар санъа: «Ишанчлы достларынъ сени къандырдылар, сени алдаттылар, – дейлер. – Аякъларынъ балчыкъкъа батты да, олар аркъаларыны чевирип, сени ташлап кеттилер».

²³Эписи къадынларынънен балаларынъны къасдийлилерге алып кетеджеклер, сен де оларнынъ къолундан къуртулып оламайджакъсынъ. Вавилон падишасы сени тутаджакъ, шеэрни де якъаджакъ.

²⁴– Манъа айткъанларынъны кимсе бильмесин, о заман сагъ къалырсынъ, – деди Цидкия Йирмеягъа. ²⁵– Эгер башлыкълар мен сеннен лаф эткенимни билип, санъа кельсе ве: «Падишагъа не айттынъ? Падиша да санъа не айтты? Гизлемейип бизге айтса, биз сени ольдюрмемиз», – деселер, ²⁶оларгъа: «Мени Ехонатаннынъ звине къайтармасынлар деп, падишагъа ялвардым, ёкъса анда олерим», – айт.

²⁷Эписи башлыкълар Йирмеягъа келип, оны сораштыргъанларында, о оларгъа падиша буюргъан сёзлернен джевап берди. Башлыкълар оны рат къалдырдылар, онынъ падишанен лафынынъ темелини бильмедилер.

²⁸Ерусалим запт этильмегендже, Йирмея къаравуллар азбарында кълды.

Мына, Ерусалим запт этильди.

Ерусалимнинъ йыкъылувы

39 ¹Цидкия докъузынджы йыл Ехудада падишалыкъ эткенде, онунджы айында Вавилон падишасы Невукъаднеццар бутюн ордусынен Ерусалимге кельди ве оны сарып алды. ²Цидкия падишанынъ 11-инджи йылында, дёртюджи айнынъ докъузынджы кунюнде шеэр запт этильди. ³Вавилон падишасынынъ эписи башлыкълары Ерусалимге кирип, Орта Къапунынъ янында ерлештилер. Анда Нергълал-Сар-Эцер, Самгъар-Нево, баш везир Сар-Секим, сераскер Нергълал-Сар-Эцер ве эписи кългъан башлыкълар бар эдилер.

⁴Ехуданынъ падишасы Цидкия ве эписи аскерлер оларны корип, къачтылар, геджесинен падишанынъ багъчасындан эки дивар арасындаки къапудан кечип, Арава ёлунен кеттилер. ⁵Амма къасдийлилернинъ ордусы оларнынъ артындан къувалады ве Ерихон тегизликлеринде Цидкиянынъ артындан еттилер. Оны тутып, Вавилон падишасы Невукъаднеццаргъа, Ривла шеэринде, Хамат ерине алып кетирдилер. Анда Невукъаднеццар оны суд этти. ⁶Вавилоннынъ падишасы Ривла шеэринде, Цидкиянынъ козьлери огюнде огъуллаарыны ольдюрди, эписи ехудалы мырзаларыны да сойды. ⁷Цидкиянынъ козьлерини ойды, Цидкияны бакъыр зынджырнен багълап, Вавилонгъа алып кетти. ⁸Къасдийлилер падишанынъ эвини ве халкънынъ эвлерини якътылар, Ерусалимнинъ диварларыны йыкътылар. ⁹Къаравулларнынъ башлыгъы Невузарадан шеэрде сагъ кългъан халкъны, онынъ тарафына кечкенлерни ве башкъа адамларны Вавилонгъа сюрдюен этти. ¹⁰Бир шейлери олмагъан халкътан чыкъкъан фукъарелерни исе къаравулларнынъ башлыгъы Невузарадан Ехуда топрагъында кълдырды, эм де оларгъа юзюмликлерни ве тарлаларны берди. ¹¹Йирмея акъкъында исе Вавилон падишасы Невукъаднеццар къаравулларнынъ башлыгъы Невузарадангъа:

¹² – Оны козь огюнге ал, онъа бир яманлыкъ этме. О санъа не айтса, оны яп, – буюрды.

¹³Къаравуллар башлыгъы Невузарадан, баш везир Невушазбан, сераскер Нергълал-Сар-Эцер ве Вавилон падишасынынъ эписи буюкклери ¹⁴адамларны ёллап, къаравуллар азбарындан Йирмеяны алдылар ве Шафаннынъ торунына, Ахикъамнынъ огълу Гедальягъа оны эвине алып кетмеге буюрдылар. Бойледже, Йирмея халкъ арасында кълды.

¹⁵Йирмея даа къаравуллар азбарында къапалы олгъанда, РАББИден онъа бойле хабер кельди:

¹⁶ – Бар да, хушлу Эвед-Мелекке айт: «Ордуларнынъ РАББИси, Исраильнинъ Алласы, бойле дей: Бакъ, бу шеэр акъкъында айткъанларымны

беджереджегим. Онъа яхшылыкъ дегиль, яман беля келеджек. О куню эписи айткъанларым козюнь огюнде беджериледжеклер. ¹⁷Лякин сени Мен о куню къуртараджагъым, – дей РАББИ, – сен къоркъкъан адамларнынъ къолуна берильмейджексинъ. ¹⁸Сен Манъа ишангъанынъ ичюн, Мен сени мытлакъа къорчалайджакъым. Сен къылычтан ольмейджексинъ, джанынъны къуртараджакъсынъ, – дей РАББИ».

Йирмея Гедальянен къала

40 ¹Ерусалимде яшагъанлар ве ехудалылар Вавилонгъа сюрдюн этильгенде, къаравулар башлыгъы Невузарадан оларнынъ арасында зынджырларнен багълангъан Йирмеяны тапып, оны Рама шеэринден азат эткен сонъ, РАББИден Йирмеягъа хабер кельди. ²Къаравулар башлыгъы Невузарадан Йирмеяны алды ве онъа:

– РАББИ, сенинъ Алланъ, бу ерге яман беля тюшеджегини эвельден бильдирди, – деди. ³– Энди РАББИ беляны тюшюрюп, айткъаныны япты. Сизлер РАББИнинъ сесини динълемединъиз, Онынъ огюнде гуна къазандынъыз, онынъ ичюн булар башынъызгъа тюшти. ⁴Мына, мен бугунъ къолларында олгъан зынджырлардан сени азат этем. Эгер меннен Вавилонгъа кетмеге истесенъ, юр, мен сени бакъарым. Меннен Вавилонгъа кетмеге истемесенъ исе, къал. Мына, бутюн топракъ козюнь огюнде. Джанынъ къайда истесе, анда кет. ⁵Эгер къаладжакъ олсанъ*, Шафаннынъ торунына, Ахикъамнынъ огълу Гедальягъа кет ве онен халкъ арасында къал. Вавилон падишасы оны Ехуда шеэрлерине башлыкъ этип къойды. Я да джанынъ къайда истесе, анда кет.

Сонъ къаравулар башлыгъы Йирмеягъа аш-сув ве бир бахшыш берип, оны йиберди. ⁶Йирмея Ахикъамнынъ огълу Гедальягъа, Мицпа шеэринде кельди ве онен берабер мемлекетте къалгъан халкъ арасында яшап башлады.

Гедальянынъ олюми

⁷Чёллерде сакълангъан эписи орду башлыкълары ве оларнынъ адамлары, Вавилон падишасы Ахикъамнынъ огълу Гедальяны мемлекетке башлыкъ этип къойгъаныны, ве акъайларны, апайларны, балаларны ве Вавилонгъа сюрдюн этильмеген фукъарелерни онынъ къолларына берильгенини эшиткенде, ⁸олар Мицпа шеэринде Гедальягъа кельдилер. Нетаньянынъ огълу Исмаил, Къареахнынъ огъуллары Ёханан ве Ёнатан, Танхуметнинъ огълу Серая, нетофалы Офайнынъ огъуллары, маакъалынынъ огълу Изанья ве оларнынъ адамлары кельдилер. ⁹Шафаннынъ торуны, Ахикъамнынъ огълу Гедалья оларнынъ ве адамларнынъ огюнде ант этип:

– Къасдийлилерге хызмет этмеге къоркъманъыз. Бу ерде къалып, Вавилоннынъ падишасына хызмет этинъиз, ве сизде эписи яхшы олур. ¹⁰Мен

* 40.5 Я да «Йирмея кетмезден эвель, Навузарадан къошты».

Мицпада къалып, бизге келеджек къасдийлилерге хызмет этеджегим. Сизлер исе шарап, яз мейваларыны, зейтюн ягъыны топланъыз, савутларыныъызгъа къоюнъыз ве ерлешкен шеэрлеринъизде яшанъыз, – деди.

¹¹Вавилон падишасы ехудалыларнынъ базиларыны къалдырып, оларгъа Шафаннынъ торуныны, Ахикъамнынъ огълу Гедальяны башлыкъ этип къойгъаныны Моав топрагъында, Аммон огъуларынынъ мемлекетинде, Эдомда ве башкъа мемлекетлерде яшагъан ехудалыларнынъ эписи эшиттилер, ¹²къувалангъан ерлеринден къайтып, Ехуда топрагъына, Мицпа шеэринде, Гедальягъа кельдилер, пек чокъ шарап ве яз мейваларыны джыйдылар.

¹³Къареахнынъ огълу Ёханан ве чёллерде сакълангъан эписи орду башлыкълары Мицпагъа, Гедальягъа кельдилер ¹⁴ве онъа:

– Билесинъми, Аммон огъуларынынъ падишасы Баалис Нетаньянынъ огълу Исмаилни сени ольдюрмеге ёллады? – дедилер.

Амма Ахикъамнынъ огълу Гедалья оларгъа инанмады. ¹⁵О заман Къареахнынъ огълу Ёханан Мицпа шеэринде Гедальягъа гизлиден:

– Манъа Нетаньянынъ огълу Исмаилни ольдюрмеге разылыкъ бер, – деди. – Кимсенинъ хабири олмаз. Онъа сени ольдюрмеге ёл бермеге керекми? Ёкъса, сенде топлангъан эписи ехудалылар дагъыладжакъ, Еху-дадан къалгъаны да гъайып оладжакъ.

¹⁶Амма Ахикъамнынъ огълу Гедалья Къареахнынъ огълу Ёханангъа:

– Буны этме! Исмаил акъкъында айткъанынъ яландыр, – деди.

41 ¹⁰О йылнынъ единджи айында падиша союндан олгъан Исмаил (о, Элишаманынъ торуны, Нетаньянынъ огълу эди), падишанынъ буюк-лери ве даа он акъай Мицпа шеэринде, Ахикъамнынъ огълу Гедальягъа кельдилер. Анда, Мицпада, олар берабер аш ашадылар. ²Сонъ Нетаньянынъ огълу Исмаил ве онен берабер олгъан он акъай ерлеринден турып, Вавилон падишасы мемлекетке башлыкъ этмеге къойгъан Шафаннынъ торуныны, Ахикъамнынъ огълу Гедальяны къылычнен ольдюрдилер. ³Исмаил Мицпада Гедальянен берабер олгъан эписи ехудалыларны ве анда ерлешкен къасдийли аскерлерни де ольдюрди.

⁴Гедалья ольдюрильгенининъ айланыр куню, даа кимсенинъ хабири олмагъанда, ⁵Шекем, Шило ве Самарие шеэрлеринден сексен адам кельди. Сакъаллары тыраш этильген, урбалары йыртылгъан, тенлерини яралангъан эдилер. Олар РАББИнинъ Эви ичюн ашлыкъ бахшышларыны ве темиз къокъулы майны кетирген эдилер. ⁶Нетаньянынъ огълу Исмаил Мицпа шеэринден оларгъа къаршы чыкъып, агълай-агълай кельди. Оларгъа якъынлашкъанда:

– Ахикъамнынъ огълу Гедальягъа кетинъиз, – деди.

⁷Шеэрге киргенлеринен, Нетаньянынъ огълу Исмаил ве оннынъ янын-да олгъанлар оларны ольдюрдилер ве сув чукъурына ташладылар. ⁸Лякин олардан он адам ялварып, Исмаилге:

– Бизни ольдюрме! Бизим тарлада сакълы богъдайымыз, арпамыз, зейтюн ягъымыз ве балымыз бар, – дедилер.

Исмаил озкони тутып, оларны къалгъан агъа-къардашларынен берабер ольдюрмеди.

⁹Бир заманлар Аса падиша Израильнинъ падишасы Баашадан къоркъып, сув чукъурыны къаздыргъан эди. Гедалья ичюн ольдюрильген адамларнынъ беденлерини Исмаил шу буюк чукъургъа ташлады. Бойле этип, Нетаньянынъ огълу Исмаил чукъурны олюлерге толдурды.

¹⁰Сонъ Исмаил Мицпадаки бутюн къалгъан халкъны: эм падишанынъ къызларыны, эм Мицпа шеэринде къалгъан башкъа адамларны эсир этти. Къаравуллер башлыгъы Невузарадан Ахикъамнынъ огълу Гедальяны бу халкъкъа башлыкъ олмагъа къойгъан эди. Нетаньянынъ огълу Исмаил оларнынъ эписини тутып, Аммон огъуллаарынынъ топрагъына ёл алды. ¹¹Лякин Къареахнынъ огълу Ёханан ве онен берабер олгъан эписи орду башлыкълары Нетаньянынъ огълу Исмаилнинъ эткен яманлыкълары акъкъында эшиткенде, ¹²бутюн аскерлерини топлап, Нетаньянынъ огълу Исмаилнен дженк этмеге чыкътылар ве онынъ артындан Гивондаки Буюк Хавузнынъ янында еттилер. ¹³Исмаилнинъ янында олгъан бутюн халкъ Къареахнынъ огълу Ёханан ве эписи орду башлыкъларыны корип, къувандылар. ¹⁴Исмаил Мицпадан эсирликке алгъан бутюн халкъ арткъа чевирилип, Къареахнынъ огълу Ёханангъа кетти. ¹⁵Нетаньянынъ огълу Исмаил исе секиз адамнен берабер Ёханандан къачты ве Аммон огъуллаарына кетти.

¹⁶Нетаньянынъ огълу Исмаил Ахикъамнынъ огълу Гедальяны ольдюрген сонъ, Мицпа шеэринден аскерлерни, апайларны, балаларны ве хызметчилерни алып къувды. Къареахнынъ огълу Ёханан ве онынъ янында олгъан бутюн орду башлыкълары бутюн бу къалгъан адамларны азат этип, Гивон шеэринден алып чыкъты да, ¹⁷Мысыргъа кетмеге истеп, Вифлеем янында ерлешкен Герут-Кимхам коюнде ерлештилер. ¹⁸Нетаньянынъ огълу Исмаил Вавилон падишасы мемлекетке башлыкъ этип къойгъан Ахикъамнынъ огълу Гедальяны ольдюрген сонъ, олар къасдийлилернинъ япаджакъларындан къоркъа эдилер.

Халкънынъ риджасы

42¹Эписи орду башлыкълары, Къареахнынъ огълу Ёханан, Хошаянынъ огълу Изанья ве бутюн халкъ, буюк-кучюк якъынлашып, ²Йирмея пейгъамберге: – Ялварамыз, истегимизни беджер! – дедилер. – РАББИге, сенинъ Алланъа, бу къалгъан халкъ акъкъында дува э! Бизлер чокъ эдик, лякин корьгенинъе коре, бизлер пек аз къалдыкъ. ³РАББИ, сенинъ Алланъ, къайда кетеджегимизни ве не япаджагъымызны бизге огретсин.

⁴Йирмея пейгъамбер исе:

– Яхшы, – деди, – айткъанынъыз дайын, РАББИге, сизинъ Алланъызгъа, дува этерим. Сонъ РАББИ манъа не десе, бир сёз гизлемейип, сизлерге айтарым.

⁵ – РАББИ арамызда садыкъ ве акъикъый шаат олсун: РАББИ, сенинъ Алланъ, сеннен бизге не хабер ёлласа, эписини беджерирмиз, – дедилер олар Йирмеягъа. ⁶ – Биз сени ёллагъан РАББИнинъ, Алламызнынъ сёзю яхшы олса да, яман олса да, динълейджекмиз, ве бизге яхшылыкъ олур. Биз РАББИнинъ, Алламызнынъ сесини динълейджекмиз.

Раббининъ джевабы

⁷Он кунъ кечкен сонъ РАББИден Йирмеягъа хабер кельди. ⁸Йирмея Къареахнынъ огълу Ёхананны, онен олгъан эписи орду башлыкъларыны ве бутюн халкъны, буюк-кучюкни чагъырып, ⁹оларгъа деди:

– Сиз мени ялвармагъа ве дува окъумагъа ёллагъан РАББИ, Израильнинъ Алласы, бойле дей: ¹⁰Эгер бу топракъта къалсанъыз, Мен сизлерни яхшы ерлештиреджегим ве ёкъ этмейджегим, сизлерни сачаджагъым ве тамырынъыздан чыкъармайджагъым. Сизге япкъан яман бея ичюн аджынам. ¹¹Сизлер къоркъкъан Вавилон падишасындан къоркъманъыз. Ондан къоркъманъыз, – дей РАББИ. – Мен сизнен! Сизлерни къорчалайджагъым, онынъ къолундан къуртараджагъым. ¹²Мен сизлерге мерамет этеджегим, о да сизлерни аджып, топрагъынъызны къайтарыр. ¹³Амма эгер сизлер: «Бу топракъта яшамагъа истемеймиз», – десенъиз ве РАББИнинъ, Алланъызнынъ сёзюни динълемейип: ¹⁴«Ёкъ, биз Мысыр топрагъына бараджакъмыз. Анда не дженк кореджекмиз, не де боразан сесини эшитеджекмиз. Ачлыкъ коръмейип, анда яшайджакъмыз», – айтсанъыз, ¹⁵о заман, эй, Ехуданынъ къалгъанлары, РАББИнинъ хаберини динъленъиз: Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы, бойле дей: Эгер сизлер керчектен де Мысыргъа кетмеге къарар этсенъиз ве анда келип, яшасанъыз, ¹⁶сиз къоркъкъан къылыч сизни анда, Мысыр топрагъында артынъыздан етер. Эм де сиз къоркъкъан ачлыкъ артынъыздан Мысыргъа кетип, сизден къалмаз, ве сиз анда оледжексинъиз. ¹⁷Мысырда яшамакъ ичюн кетмеге къарар эткен эр бир адам къылычтан, ачлыкътан ве ольдюрюджи хасталыкътан оледжек. Бири сагъ къалмаз, Мен башына тюшюреджек беядан сакъланып оламаз.

¹⁸Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы, бойле дей: Ачувымнен гъазабым Ерусалимде яшагъанларгъа тюшкени киби, сизлер Мысыргъа киргенинъизде, гъазабым устюнъизге тюшеджек. Сизлерни къаргъайджакълар, сизден къоркъаджакълар, сизни масхара этеджеклер ве яманлайджакълар, ве бу ерни бир даа коръмейджексинъиз. ¹⁹Эй, сагъ къалгъан ехудалылар! РАББИ сизге: «Мысыргъа кетменъиз!» – деди. Унутманъыз ки, Мен сизлерни бугунъ сакъындырдым. ²⁰Мени РАББИге, сизинъ Алланъызгъа, ёллап, сизлер озълеринъизге къаршы гуна къазандынъыз. Сиз: «РАББИге, Алламызгъа бизим адларымыздан дува эт. РАББИ, бизим Алламыз нени айтса, бизге бильдир де, бизлер япармыз», – дединъиз. ²¹Бугунъ мен сизлерге эр шейни бильдирдим, сиз исе РАББИнинъ, Алланъызнынъ сесини динълемединъиз, сизге айтмагъа

буюргъанына къулакъ асмадынъыз. ²²Энди билинъиз ки, сизлер яшмакъ ичюн кетмеге истеген еринъизде кылычтан, ачлыкътан ве ольдюріджи хасталыкътан оледжексинъиз.

Йирмеяны Мысыргъа алып кетелер

43 ¹Йирмея РАББИнинъ, оларнынъ Алласынынъ бутюн бу сёзлерини, Аллалары РАББИнинъ оларгъа ёллагъан сёзлерининъ эписини бутюн халкъкъа айткъандан сонъ, ²Хошаянынъ огълу Азарья, Къареахнынъ огълу Ёханан ве башкъа бетсиз адамлар Йирмеягъа:

– Сен ялан айтасынъ, – дедилер. – РАББИ, бизим Алламыз, сени бизлерге: «Мысырда яшамагъа кетменъиз», – айтмагъа ёлламагъан. ³Нериянынъ огълу Барукъ исе сени бизге къаршы къозгъалай, бизлерни къасдийлилернинъ къолуна бермеге истей. Олар бизни ольдюреджеклер я да Вавилонгъа сюрдюен этеджеклер.

⁴Бойледже, Къареахнынъ огълу Ёханан, эписи орду башлыкълары ве бутюн халкъ, Ехуда топрагъында къалсынлар, деген РАББИнинъ буюргъаныны динълемедилер. ⁵Къареахнынъ огълу Ёханан ве эписи орду башлыкълары эписи ехудалыларны топладылар. Къувалангъан ерлеринден, башкъа халкълардан Ехуда топрагъында яшмакъ ичюн къайткъан ехудалыларнынъ къалгъанларыны: ⁶акъайларны, апайларны, балаларны, падишанынъ къызларыны, къаравуллар башлыгъы Невузарадан Шафаннынъ торуны, Ахикъамнынъ огълу Гедалянен къалдыргъан эр кесни, Йирмея пейгъамберни ве Нериянынъ огълу Барукъны алды да, ⁷Мысыр топрагъына кеттилер, РАББИнинъ сесини динълемедилер. Тахпанхес шеэринде бардылар.

⁸Тахпанхес шеэринде РАББИден Йирмеягъа хабер кельди:

⁹– Ехудалыларнынъ козю огюнде эки балабан таш ал да, Тахпанхесте ерлешкен фыравун эвининъ киришинде балчыкъ ичине сакъла ¹⁰ве оларгъа айт: Ордуларнынъ РАББИси, Исраильнинъ Алласы, бойле дей: Бакъынъыз! Мен къулумны, Вавилон падишасы Невукъаднецарны алып кетиреджегим ве онынъ тахтыны Мен гизлеген бу ташлар устюнде къояджагъым. Падиша озъ аджайип чадырыны оларнынъ устюнде къояджакъ. ¹¹О келип, Мысыр топрагъыны ураджакъ: къысметлерине коре, базылары оледжек, башкъалары эсирликке кетеджек, даа башкъалары кылычтан оледжеклер. ¹²Мысыр аллаларынынъ эвлерини атешке береджегим, падиша аллаларны запт этип, якъаджакъ. Чобан урбасыны биттен темизлегени дайын, Невукъаднецар да Мысыр топрагъыны бутюнлей темизлейджек* ве раат-раат кетеджек. ¹³Мысыр топрагъындаки Бет-Шемеш* шеэринде тургъан диреклерни йыкъаджакъ, Мысыр аллаларынынъ эвлерини атеште якъаджакъ.

* **43.12** Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Чобан устюне урбасыны кийген дайын, Невукъаднецар да устюне Мысыр топрагъыны киеджек».

* **43.13** *Бет-Шемеш* – Гелиополис шеэри; къ. еуд. бу ад «Кунеш Эви» манасыны анылата.

Мысырда яшагъан еудийлер акъкъында Раббининъ сёзю

44 ¹Мысыр топрагъындаки Мигдол, Тахпанхес, Ноф шеэрлеринде ве Патрос еринде ерлешкен эписи ехудалылар акъкъында Йирмеягъа кельген хабер:

²– Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы, бойле дей: Мен Ерусалимге ве бутюн Ехуда шеэрлерине тюшюрген яман беляни корьдинъиз. Энди олар бакъымсыз, кимсе анда яшамай. ³Олар яманлыкъ этип, Мени ачувландырдылар. Не озьлери, не баба-деделери бильген башкъа аллаларнынъ артындан юре эдилер, оларгъа къокъулы отларны якъып, хызмет эте эдилер. ⁴Мен сизлерге къайта-къайта къулларымны пейгъамберлерни ёллап: «Ойле джиренч ишлерни этменъиз! Оларны кореджек козюм ёкъ!» – дей эдим. ⁵Амма олар динълемедилер, къулакъ асмадылар, яман ишлеринден къайтмадылар, башкъа аллаларгъа къокъулы отларны эп якъа бере эдилер. ⁶О вакъыт ачувымнен гъазабым чыкъып, Ехуда шеэрлеринде ве Ерусалимнинъ сокъакъларында янып башлады, ве, бугунь корьгенинъиз киби, олар бакъымсыз ве харап олдылар.

⁷Энди РАББИ, Ордуларнынъ Алласы, Израильнинъ Алласы, бойле дей: – Не ичюн сизлер, несилинъиз кесильсин деп, джанларынъыз ичюн о къадар буюк яманлыкъ этесинъиз? Акъайларны, апайларны, балаларны ве сабийлерни Ехудадан айырып, озьлеринъизге ич бир адамны къалдырмайджакъсынъыз! ⁸Япкъанларынъызнен Мени ачувландырасынъыз, Мысыр топрагъында башкъа аллаларгъа къокъулы отларны якъасынъыз. Мында яшамагъа кельдинъиз, лякин озьлеринъизни гъайып этеджексинъиз, ер юзюндеки эписи халкълар сизни къаргъайджакъ, сизге хор бакъаджакълар. ⁹Баба-деделеринъизнинъ яман ишлерини, Ехуда падишаларынынъ ве апайларынынъ яман ишлерини, озьлеринъизнинъ ве апайларынъызнынъ яман ишлерини, Ехуда топрагъында ве Ерусалимнинъ сокъакъларында эткен яманлыкъларынъызны унуттынъызмы? ¹⁰Даа бугуньгедже тевбе этмединъиз, Менден къоркъмайсынъыз, сизге ве баба-деделеринъизге берген къануныма ве низамна-мелериме коре арекет этмейсинъиз.

¹¹Онынъ ичюн Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы, бойле дей: Мына, сизге яман беляны ёлламагъа ве бутюн Ехуданы ёкъ этмеге къарар чыкъардым. ¹²Мысыр топрагъында яшамагъа кетмеге къарар эткен ехудалыларнынъ къалгъаныны тутаджакъым ве Мысыр топрагъында оларны бутюнлей ёкъ этеджегим. Олар къылычтан ве ачыкътан оледжеклер, яшы-къарты къылычнен ольдюрiledжеклер, ачыкътан гъайып оладжакълар. Олар лянетли ве къоркъунчлы шейге чевириледжеклер, масхаралыкъкъа ве яман лафларгъа огърайджакълар. ¹³Ерусалимни джезалагъаным дайын, Мысыр топрагъында яшагъанларны да ойле, къылычнен, ачыкънен ве ольдюриджи хасталыкънен джезалайджакъым. ¹⁴Мысыр топрагъына яшамагъа кельген ехудалылардан

кимсе къртуламайджакъ, сагъ къалмайджакъ. Олар бутюн джаны-юрегинден Ехуда топрагъына къайтмагъа ве анда яшамагъа истей эдилер, лякин къайтмайджакълар. Ялынъыз андан къачкъан сойлары къайтаджакълар.

¹⁵Апайлары башкъа аллаларгъа къокъулы отларны якъкъанларыны бильген акъайлар, анда буюк топлашувда тургъан апайлар, Мысыр топрагъында, Патрос еринде яшагъан бутюн халкъ Йирмеягъа бойле джевап берди:

¹⁶ – РАББИнинъ Адындан бизге айткъан сёзлеринъни динълемейджекмиз. ¹⁷Амма сёз берген бутюн шейлеримизни япа береджекмиз. Ехуда шеэрлеринде ве Ерусалимнинъ сокъакъларында бизлер, баба-деделеримиз, падишаларымыз, башлыкъларымыз эткенлери дайын, Коклернинъ Къыраличесине къокъулы отларны якъаджакъмыз, ичимлик бахшышларыны кетиреджекмиз. О заман биз токъ ве частлы олып, бея не олгъаныны бильмедик. ¹⁸Лякин Коклернинъ Къыраличесине къокъулы отларны якъмакътан, ичимлик бахшышларыны кетирмектен вазгечкенимизден сонъ, эр шейде ёкълукъ коремиз, къылычтан ве ачлыкътан гъайып оламыз.

¹⁹Апайлар исе:

– Бизлер Коклернинъ Къыраличесине къокъулы отларны якъып, ичимлик бахшышларыны кетиргенимиз, онынъ ресиминен отъмеклер пиширип, ичимлик бахшышларыны кетиргенимиз акъкъында акъайларымызнынъ хабери олмадымы? – дедилер.

²⁰О заман Йирмея бутюн халкъкъа, акъай-апайларгъа, бойле шейлер айткъан эписи адамларгъа:

²¹ – Ехуда шеэрлеринде ве Ерусалимнинъ сокъакъларында сизлер, баба-деделеринъиз, падишаларынъыз, башлыкъларынъыз ве мемлекетнинъ халкъы къокъулы отларны якъа эдинъиз. РАББИ акъылында къокъулы отларны якъкъанларынъызны тутты, акъылына олар кельдилер! – деди. ²² – Сизинъ яман ишлеринъизни ве джиренч якъкъанларынъызны чыдап отурмагъа РАББИнинъ сабыры етмеди. Онынъ ичюн, бугунъ корьгенинъиз киби, топрагъынъыз харап олып, лянетли, бакъымсыз ве адамсыз ерге чевирильди. ²³Сизлер къокъулы отларны якъып, РАББИнинъ огюнде гуна яптынъыз, РАББИнинъ айткъанларыны динълемединъиз, Онынъ къанунларына, низамнамелерине ве шаатлыкъларына коре арекет этмединъиз. Шунунъ ичюн, корьгенинъиз киби, бу бея башларынъызгъа тюшти.

²⁴Йирмея бутюн халкъкъа ве апайларгъа:

– Мысыр топрагъында олгъан эписи ехудалылар! РАББИнинъ сёзюни динъленъиз! – деди. ²⁵ – Ордуларнынъ РАББИси, Исраильнинъ Алласы, бойле дей: «Сизлер ве апайларынъыз агъзынъыздан чыккъаныны къолларынъызнен япасынъыз. Сизлер: “Коклернинъ Къыраличесине къокъулы отларны якъаджакъмыз, ичимлик бахшышларыны кетиреджекмиз,

берген сёзлеримизни тутып, адакъларымызны мытлакъа беджереджек-миз”, – дединъиз. Э, адакъларынъызны яхшы тутып, оларны мытлакъ беджеринъиз!» ²⁶Онынъ ичюн, Мысырда яшагъан эписи ехудалылар, РАББИнинъ сёзюни динъленъиз:

Мына, буюк Адымнен ант этем, – дей РАББИ. – Эндиден сонъ бутюн Мысыр топрагъында ич бир ехудалы Адымны айтмайджакъ, «РАББИ-ТААЛЯнен ант этем!» – деп ант этмейджек. ²⁷Мына, энди Мен сизден козюмни алмайджагъым, яхшылыкъ япмам, яманлыкъ япадагъым. Мысыр топрагъындаки эписи ехудалылар кылычтан ве ачыкътан оледжеклер ве бутюнлей гъайып оладжакълар. ²⁸Кылычтан къуртулып, Мысыр топрагъындан Ехуда топрагъына къайткъан ехудалыларнынъ сайысы пек аз оладжакъ. О вакъыт Мысырда яшамагъа кельген эписи кългъан ехудалылар кимнинъ сёзю, Меним я да оларнынъ сёзю ерине келеджегини анълайджакълар.

²⁹Мына сизге даа бир алямет, – дей РАББИ. – Бу ерде сизни джезалайджагъым. О заман биледжексинъиз ки, айткъан сёзлерим мытлакъа беджериледжек ве сизге яман беля кетиреджек. ³⁰РАББИ бойле дей: Бакъынъыз! Мен Ехуданынъ падишасы Цидкияны джаныны кыдыргъан душманына, Вавилоннынъ падишасы Невукъаднеццаргъа бергеним дайын, Мысырнынъ падишасы Хофра фыравунны да джаныны кыдыргъан душманларына береджегим.

Барукъкъа берильген Алланынъ вадеси

45 ¹Ёшиянынъ огълу Ехояким дёртюджи йыл Ехудада падишалыкъ эткенде, Нериянынъ огълу Барукъ Йирмея пейгъамбернинъ шу сёзлерини кягъыткъа язгъан сонъ, Йирмея онъа деди:

²– Барукъ! РАББИ, Израильнинъ Алласы, санъа бойле дей: ³Сен: «Вай-вай-вай, башыма беля! РАББИ агърыма къасевет къошты, ах чекип, такъаттан кесильдим, раатлыкъ тапамайым!» – дединъ.

⁴Онъа бойле айт: «РАББИ бойле дей: Къургъан шейлеримни йыкъаджагъым, сачкъан шейлеримни тамырындан чыкъараджагъым. Бутюн ер юзюнде бойле этеджегим. ⁵Сен исе озюнде чокъ шей сорайсынъ. Со-рама! Мына, Мен эр бир тири джаннынъ башына яман беля тюшюреджегим, – дей РАББИ. – Эр юреджек еринъде исе сенинъ джанынъны кърчалайджагъым».

Мысырнынъ харап олувы акъкъында эвельден хабер этилюв

46 ¹РАББИден Йирмея пейгъамберге халкълар акъкъында хабер кельди.

²Мысыр акъкъында. Ёшиянынъ огълу Ехояким Ехудада дёртюджи йыл падишалыкъ эткенде, Вавилоннынъ падишасы Невукъаднеццар Къаркемиш шеэри янында, Фират дерьясы янында Мысырнынъ падишасы Неконынъ ордусыны урып енъди. Неко фыравуннынъ ордусы акъкъында.

- 3 – Буюк ве кичик къалкъанларны азырланъыз,
дженк этмеге чыкъынъыз!
- 4 Атларынъызны екинъиз,
атларгъа мининъиз!
Демир башлыкъларны кийип турынъыз,
мызракъларынъызны къайранъыз,
зырхларынъызны кийинъиз.
- 5 Недир Меним корьгеним?
Олар къоркъты, арткъа чевирильди,
кучлю аскерлери де урулды,
артына бакъмайып, къачалар,
орталыкъны къоркъу къаплады, –
дей РАББИ.
- 6 – Аягъы тез олгъан къачып оламаз,
кучлю къуртулмаз.
Шимальде, Фират дерьясы янында
сюрюнип йыкъылырлар.
- 7 Нил дерьясы киби юксельген,
акъымлар киби сувлары далгъалангъан ким?
- 8 Дерья киби юксельген Мысырдыр,
акъымлар киби сувлары далгъаланды.
О: «Котерилирим ве ер юзюни къапларым,
шеэрни ве анда яшагъанларны ёкъ этерим», – дей.
- 9 Атлар, сычранъыз!
Ат арабалары, тез кетинъиз!
Къалкъаннен сиялангъан
Хуш ве Путтан кучлю аскерлер,
йй чеккен Луд окъчулары, огге чыкъынъыз!
- 10 Бу кунь – Раббининъ, Ордулар РАББИсининъ
джезасы кунюдир.
О, душманларыны джезалайджакъ,
къылычы тойгъандже ашайджакъ,
къанларыны тойып ичеджек!
Бу, шималь топракъта, Фират дерьясы янында
Раббиге, Ордулар РАББИсине, чалынгъан къурбандыр.
- 11 Эй, къыз! Мысыр къызы!
Гилад дагъларына кетип, мелем ал!
Лякин бошуна иляджларны чокълаштырдынъ,
сен ичюн шифа ёкъ!
- 12 Халкълар масхаралыгъынъ акъкъында эшиттилер,
къычырувларынъ ер юзюни толдурды!

Кучьлю аскерлер сюрюнди,
ерге йыкъялдылар.

*Невукъаднеццарнынъ басып келюви акъкъында эвельден
хабер этилюв*

¹³Мысыр топрагъыны урмакъ ичюн Вавилон падишасы Невукъаднеццарнынъ келюви акъкъында РАББИден Йирмея пейгъамберге бойле хабер кельди:

¹⁴ – Мысырда хабер этинъиз, Мигдолда бильдиринъиз,
Ноф ве Тахпанхес шеэрлеринде бильдиринъиз!

«Турунъыз, азырланынъыз,
къылыч чевре-четинъни ашай», – айтынъыз!

¹⁵ Не себептен кучьлю аскерлеринъ йыкъялды,
не ичюн аякъта турамады?

Оларны РАББИ къувалады.

¹⁶ О, йыкъялгъанларнынъ сайысыны чокълаштырды,
олар атта бири-бирининъ устюне йыкъялып:

«Турунъыз, гъайып этиджи къылычтан сакъланып,
халкъымызгъа, тувгъан топрагъымызгъа къайтайыкъ», –
дейлер.

¹⁷ Анда бойле къычыралар:

«Фыравун, Мысырнынъ падишасы баягъы шамата котерди,
лякин келишкен вакъытны къачырды!»

¹⁸ – Озюмнен ант этем,

– дей Падиша.

Онынъ Ады – Ордуларнынъ РАББИси.

– Дагълар арасында Тавор дагъы насыл юксек олса,
Къармел дагъы денъиз ялысында насыл буюк олса,
сизге келеджек де ойле олур!

¹⁹ Эй, къыз! Мысырда яшагъанлар!

Сюрюглик ичюн шейлеринъни топла!

Ноф бакъымсыз этиледжек,
адамсыз къалып, харап оладжакъ.

²⁰ Мысыр – пек гузель бир танадыр!

Шимальден онъа къаталакъ чибини учып келеята.

²¹ Парагъа тутулгъан аскерлери –

бесленген бузавлар киби,

лякин олар да арткъа чевирилип,
турып оламайып, къачтылар.

Башларына беля куню кельди,

джеза вакъты якъынлашты!

²² Мысыр, йылан киби, сызгырып, кете,
ордулар келе,
орманны кесиджилер онъа къаршы
балталарынен чыкъалар.

²³ Орманыны кестилер, – дей РАББИ. –
Чытырман олса да, оны йыкътылар.
Олар сарынчкъадан чокъ,
саймагъа чареси ёкъ!

²⁴ Мысыр кызы масхара олды,
шималь халкъынынъ къолуна берильди.

²⁵ Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы, бойле дей:
– Мына, Но шеэрининъ Амон алласыны, фыравунны, Мысырны, ал-
лаларыны, падишаларыны, фыравуннен онъа ишангъанларыны дже-
залайджагъым. ²⁶ Джанларыны кыдыргъан Вавилоннынъ падиша-
сы Невукъаднеццаргъа ве онынъ хызметчилерине оларны береджегим.
Лякин ондан сонъ, эвель кунълерде олгъаны дайын, адамлар кене Мы-
сырда яшайджакъ.

²⁷ – Сен исе, къулум Якъуп, къоркъма,
эй, Израиль, отюнъ патламасын!
Бакъ! Мен сени узакъ мемлекеттен къуртараджагъым,
эвлятларынынъ да эсирлик топрагъындан къайтараджагъым.
Якъуп арткъа къайтып, эсен-аман раат яшайджакъ
ве кимседен къоркъмайджакъ.

²⁸ – Сен исе, къулум Якъуп, къоркъма, – дей РАББИ. –
Мен сеннен!
Сени къувалагъан эписи халкъларны ёкъ этеджегим,
сени исе бутюнлей ёкъ этмейджегим.
Сени адалетнен джезалайджагъым,
джезасыз сени къалдырмайджагъым.

Фелестинлилер акъкъында къарар

47 ¹ Фыравун Гъаза шеэрини урмаздан эвель, РАББИден Йирмея пей-
гъамберге фелестинлилер акъкъында бойле хабер кельди:

² – РАББИ бойле дей:

Мына, шималь тарафтан сувлар юкселелер,
ташкъын бир дерья олып,
ер юзюни, устюндеки шеэрни
ве анда яшагъанларны къаплайджакъ.

О заман адамлар ярдымгъа чагъыраджакълар,
мемлекетте бутюн яшагъанлар адджы агълайджакъ.

- ³ Кучлю атларнынъ котерген тапырдысы,
ат арабаларынынъ шаматасы,
копчеклернинъ гудюрдиси эшитиледжек.
Бабалары балаларына айланып бакъмайджакъ,
эллеринде кучь къалмайджакъ.
- ⁴ О куню фелестинлилернинъ эписине олюм келеджек,
Тир ве Сидоннынъ къалгъан ярдымджылары ёкъ этиледжек,
РАББИ Къафтор адасында къалгъан фелестинлилерни харап
этеджек.
- ⁵ Гъазада яшагъанларнынъ башлары тыраш этиледжек,
Ашкелон шеэринде сеслер эшитильмейджек.
Вадийде къалгъанлар!
Беденлерингъизни даа чокъ яралайджакъсызмы?
- ⁶ Вай-вай-вай, РАББИнинъ къылычы,
не заман ятышаджакъсынъ?
Къынынъа къайтып,
вазгеч ве тынчлан!
- ⁷ Амма ятышмакънынъ чареси бармы?
Ашкелон шеэринде ве денгъиз ялысында яшагъанларны
уджюм этмеге РАББИ буюрды!
Оны анда РАББИ ёллады!

Моав акъкъында къарар

48 ¹Ордуларнынъ РАББИси, Исраильнинъ Алласы, Моав акъкъында бойле дей:

- Вай-вай-вай, Нево шеэри!
О харап этильди!
Кирьятаим шеэри запт этилип,
масхара олды,
къалеси йыкъылып, масхара олды.
- ² Энди моавлыларнынъ шурети ёкъ олды;
Хешбон шеэринде:
«Айдынгъыз, оларны халкълар арасындан ёкъ этейик», – деп,
олагъа къаршы яманлыкъ япмагъа тюшюнелер.
Сен де, Мадмен шеэри, гъайып оладжакъсынъ!
Къылыч артынъдан келе!
- ³ Хоронаим шеэринде:
«Зорбалыкъ! Эр шей харап этильди!» –
деп, ярдымгъа къычырып чагъырлар.
- ⁴ Моав йыкъылды,
уфакъ балалары фигъан къопарды!
- ⁵ Лухит ерине котерильгенде,
токътамайып агълайлар!

- Хоронаимден тюшкенде,
адджы фигъанлар эшителер!
- 6 Къачынъыз, джанынъызны къуртарынъыз!
Чельдеки тикенли чалыгъа ошайджакъсынъыз!
- 7 Ишлеринъе ве байлыгъынъа ишангъанынъ ичюн,
сен де запт этиледжексинъ,
Кемош алласы да озь руханийлеринен ве башлыкъларынен
берабер
сюргюнликке кетеджек.
- 8 Ёкъ этиджи эр шеэрге келеджек,
бир шеэр къуртулмайджакъ.
Вадий гъайып оладжакъ,
тюзлюк бошап къаладжакъ, – дей РАББИ.
- 9 – Моавнынъ къабирине чечек алып кетинъиз,
о мытлакъа бу яшайыштан кетеджектир*,
шеэрлери къоркъунчлы шейге чевириледжек,
оларда ич кимсе яшамайджакъ.
- 10 РАББИнинъ ишини абул-къубул эткен лянет олсун!
Къан тёмектен къылычыны токътаткъан да лянет олсун!
- 11 Яшлыгъындан берли Моав къасеветсиз эди,
боткъасыны къыбырдатмагъан,
савуттан савуткъа тёмюльмеген шарап киби эди,
сюргюнликке кетмеди.
Онынъ ичюн дадыны джоймады,
къокъусы бозумлады.
- 12 – Лякин, бакъынъыз, – дей РАББИ, –
ойле кунълер келеята ки,
оны тёмеджек адамларны ёллайджагъым.
Онынъ савутларыны бошатаджакълар,
бардакъларыны парлайджакълар.
- 13 Ишангъан Бет-Эль шеэри ичюн Израил халкъы насыл масхара
олгъан олса,
Моав да Кемош алласы ичюн ойле масхара оладжакъ.
- 14 Сизлер бошуна: «Бизлер кучлю аскерлер,
дженкке азыр адамлармыз», – айтасынъыз.
- 15 Моав йыкъылды, шеэрлерине уджюм этильди,
энь яхшы йигитлери къурбан кетти, –
дей Падиша, Ады – Ордуларнынъ РАББИСидир.
- 16 Моав якъында гъайып оладжакъ,

* 48.9 Я да «учып кетсин деп, Моавгъа къанат беринъиз».

- белялар онъа ашыкъып якъынлаша!
 17 Къомшуларынынъ эписи ве адыны таныгъан эр кес,
 агъланъыз!
 «Къудрет таягъы, шуретли аса парчаланды», – денъиз.
- 18 Эй, Дивон шеэринде яшагъан къыз!
 Шуретли еринъден тюш,
 къуру топракъ устюнде отур;
 Моавны ёкъ этиджи санъа келеджек,
 къалелеринъни йыкъаджакъ.
- 19 Эй, Арозрде яшагъан къыз!
 Ёл кенарында тур да бакъ!
 Къачкъан адамдан, къуртулгъан союздан:
 «Не олды?» – деп сора.
- 20 Моав масхара олды, харапланды.
 Аджджы-адджджы агъланъыз,
 Моавнынъ йыкъылгъаны акъкъында
 Арнон вадийинде илян этинъиз.
- 21 Тюзлюкке джеза кельди;
 Холон, Яхца, Мефаат,
 22 Дивон, Нево, Бет-Диблатаим,
 23 Кирыятаим, Бет-Гъамул, Бет-Меон,
 24 Кериот, Боцра шеэрлери,
 эм узакъ, эм якъын олгъан
 Моав топрагъынынъ шеэрлери суд этильди.
- 25 Моавнынъ такъаты кесильди,
 кучю къырылды, – дей РАББИ.
- 26 Моавны сархошлатынъыз,
 РАББИге къаршы котерильди де!
 Къускъагъы ичинде ятсын,
 масхара олсун.
- 27 Тутулгъан хырсызларнынъ устюнден киби,
 Израильнинъ устюнден кульмединъми?
 Не ичюн онынъ акъкъында лаф эткенде,
 башынъны салладынъ?
- 28 Эй, Моав адамлары!
 Шеэрлеринъзни ташлап кетинъиз,
 къаялар арасында сакъланынъыз!
 Гогерджинлер киби олып,
 тюпсюз чукъур устюнден юва япынъыз!
- 29 Моавнынъ гъурурлыгъы,

- буюк кѳопайлыгы,
онынъ озюни юксек туткѳаны,
кибирлилиги ве магѳурурлыгы акѳкъында,
бурнуны котергени акѳкъында эшиттик.
- 30 – Мен онынъ арсызлыгыны билем! – дей РАББИ. –
Макѳтангѳаны да бош, ишлери де боштыр!
- 31 Онынъ ичюн Моав акѳкъында агѳлайым,
бутюн Моав акѳкъында фигѳан кѳопарам,
Кир-Херес шеэри акѳайлары артындан ынѳранам.
- 32 Эй, Сивма шеэрининъ юзюмлиги,
сенинъ ичюн Язер халкъындан чокѳ агѳлайджагѳым!
Пытакѳларынъ денѳизнинъ башкъа тарафына узанып,
Язернинъ денѳизине ете эди.
Ёкъ этиджи яз махсулларынъны,
пишкен юзюминъни ёкъ этти.
- 33 Моавнынъ багѳчасындан ве топрагѳындан
кѳуванч ве шенълик алынды.
Юзюм сыкъкъан ерлерни шарапсыз къалдырдым;
кимсе кѳуванчнен кѳычырмайып, юзюм басмай.
Адамлар кѳычыралар, амма кѳуванчнен дегиль.
- 34 Хешбондан Элале шеэринедже ярдымгѳа чагѳыралар;
Цоардан Хоронаимгедже,
Эглат-Шелишьягѳадже,
тап Яхац шеэрине баргѳандже кѳычырувлар эшитиле,
Нимримнинъ сувлары да кѳуруйджакъ.
- 35 Моавда ибадет тѳепелеринде кѳурбан чалгѳанларны,
озь аллаларына кѳокѳулы отларны якѳкъанларны ёкъ этерим,
– дей РАББИ.
- 36 – Онынъ ичюн юрегим, кѳавал киби,
Моав ичюн инълей,
юрегим, кѳавал киби,
Кир-Херес адамлары ичюн агѳлай.
Бутюн кѳазангѳан байлыгы
гѳайып олды.
- 37 Эр кеснинъ башы тыраш этильген,
сакѳалы алынгѳан,
эр кеснинъ кѳоллары яралангѳан,
устѳлерине чувал урбасы кийильген.
- 38 Моавнынъ эписи дамларында
ве эписи сокѳакѳларында тек агѳлав эшитиле.
Бегенмеген савутны киби,
Мен Моавны кѳырдым, – дей РАББИ.
- 39 Моав йыкъылды. Адамлар аджджы-аджджы агѳлай.

Аркъасыны чевирип,
насыл масхаралыккъа огърады!
Чевре-четтекилернинъ эписи Моавны мыскъыллай,
о, оларгъа къоркъунчлы шей олды!

40 РАББИ бойле дей:

– Мына, бир къартал киби,
душман Моавгъа тез учаджакъ,
Моавнынъ устюнде къанатларыны ачаджакъ.

41 Моавнынъ шеэрлери алынаджакъ,
къалелери запт этиледжек.

Дерди туткъан къадын киби,
о куню кучъю моавлылар къалтырайджакъ.

42 РАББИге къаршы котерильгени ичюн,
Моав халкъларнынъ арасындан ёкъ оладжакъ.

43 Эй, Моавда яшагъанлар!

Къоркъу, чукъур ве къапкъан –
сенинъ къысметинъ! – дей РАББИ.

44 – Къоркъудан къачкъан чукъургъа тюшеджек,
чукъурдан чыкъкъан къапкъангъа тюшеджек!

Моавнынъ башына
джезалав йылыны ёллайджагъым, – дей РАББИ.

45 Къачакълар такъаттан кесилип,
Хешбон диварларынынъ талдасында токътадылар.

Амма Хешбондан атеш янды,
Сихоннынъ ортасындан алев чыкъты,
Моавнынъ четини,
инат адамларнынъ башларыны якъты.

46 Вай-вай-вай, Моав!

Кемошкъа табынгъан халкъ гъайып олды.
Огъуллерынъ эсирликке кетти,
къызларынъ да алынды.

47 Амма сонъки кунълерде

Моавны эсирликтен къайтараджагъым, – дей РАББИ.

Моав акъкъында къарарнынъ сонъю.

Аммон акъкъында къарар

49 ¹Аммон огъуллеры акъкъында РАББИ бойле дей:

– Израильнинъ огъуллеры ёкъмы, аджеба?
Ёкъмы мирасчысы?

- Ойле олса, не ичюн Милкъом алласы Гъад топрагъыны запт этти?
 Не ичюн онъа ибадет эткенлер Гъаднынъ шеэрлеринде яшай?
- ² Онынъ ичюн, – дей РАББИ, –
 ойле кунълер келеяталар ки,
 Аммон огъуллаарынынъ Рабба шеэринде
 дженк давушлары эшитиледжек,
 Рабба бакъымсыз байыргъа чевириледжек
 янындаки шеэрлери якъыладжакъ,
 ве исраиллилер эвельки сабыларына башлыкъ этеджеклер, – дей
 РАББИ.
- ³ – Эй, Хешбон, агъла!
 Ай шеэри харап этильди!
 Рабба къызлары, ярдымгъа чагъырынъыз,
 чувал токъумаларына сарылып, агъланъыз,
 къораларны бойлап юрюнъиз.
 Милкъом алласы
 руханийлери ве башлыкъларынен берабер
 сюрдюликке кетеджек.
- ⁴ Вадийлеринънен не макътанасынъ?
 Вадийинъ гъайып оладжакъ!
 Эй, саткъын къыз!
 Сен байлыгъынъа ишанып:
 «Манъа къаршы ким чыкъып олур?» – дей эдинъ.
- ⁵ Бутюн чевре-четинъден
 башынъа дешет тюшюреджегим, –
 дей Ордуларнынъ РАББИ-ТААЛЯсы. –
 Сизлерни къувалап, чевре-четке дагъытаджакълар,
 къачкъанларны кимсе топлап оламайджакъ.
- ⁶ Сонъунда исе Аммон огъуллаарыны
 эсирликтен къайтараджагъым, – дей РАББИ.

Эдом акъкъында къарар

- ⁷ Ордуларнынъ РАББИси Эдом акъкъында бойле дей:
 – Энди Теман шеэринде акъыл къалмадымы?
 Акъыллы адамларда огют биттими?
 Икметлери бозулдымы?
- ⁸ Аркъаларынъызны чевирип, къачынъыз!
 Къобаларда сакъланынъыз,
 эй, Дедан топрагъында яшагъанлар!
 Исавнынъ белясыны башларына тюшюреджегим.
 Вакъты-саати кельди,
 Мен Эдомны джезалайджагъым.
- ⁹ Юзюм джыйгъанлар санъа кельсе эди,

- мытлакъа бир къач салкъым къалдырыр эди.
Гедже хырсызлар кельсе эди,
керегини алыр эди.
- 10 Мен исе Исавны чыр-чыплакъ этерим,
гизли ерлерини ачарым,
сакъланып оламайджакъ!
Эвлятлары, агъа-къардашлары, къомшулары –
эписи гъайып олды,
озълери ёкъ олды.
- 11 Оксюз балаларынъны ташлап кет,
Мен джанларыны сакъларым,
Манъа тул къадынларынъ да ишансын.
- 12 РАББИ бойле дей:
– Гъазабыма толу къадеден къабаатсызлар биле ичеджеклер.
Сен исе джезадан къачынаджакъсынъмы?
Ёкъ! Джебасыз къалмайджакъсынъ!
Гъазабыма толу къадеден мытлакъа ичеджексинъ!
- 13 Озюмнен ант этем, – дей РАББИ, –
Боцра шеэри харап ве масхара оладжакъ,
бакъымсыз олып, оны къаргъайджакълар,
эписи шеэрлери де эбедиен йыкъыкъ оладжакълар.
- 14 РАББИден бир хабер алдым,
халкъларгъа хаберджи ёлланды:
«Топланынъыз да, онъа къаршы кетинъиз,
дженкке чыкъынъыз!»
- 15 – Мен сени халкълар арасында уфакъ этерим,
адамлар санъа хор бакъаджакъ.
- 16 Сен къая чатлакъларында,
байыр тёпелеринде яшадынъ,
лякин шефкъатсызлыгъынъ ве юрек къопаилыгъынъ сени
алдатты.
Сен, къартал киби,
юксек ерлерде юванъны яптынъ,
амма сени андан да ашагъы тюшюрим, – дей РАББИ.
- 17 – Эдом къоркъунчлы шейге чевириледжек,
янындан кечкен эр кес шашып къаладжакъ,
башына тюшкен беляларны корип,
тап сызгъырып аладжакъ!
- 18 Содом, Гомора ве чевредеки шеэрлер
насыл йыкъылгъан олса, – дей РАББИ, –

- анда да кимсе ерлешмейджек,
инсан огълу анда яшамайджакъ.
- 19 Иорданнынъ чалылыгъындан
ешиль отлакъларгъа арслан чыккъъаны киби,
Мен де апансыздан оларгъа атылып,
эдомлыларны къувалайджакъым,
ёлбашчыларыны джезаларым*.
- Манъа ошагъан ким бар?
Менден ким сорап олур?
Манъа къаршы тураджакъ ёлбашчы бармы?
- 20 Шунунъ ичюн Эдом акъкъында РАББИнинъ къарарыны,
Теман шеэринде яшагъанлар акъкъында ниетини эшитингиз!
Керчектен де, къой-эчкилернинъ энъ уфакъларыны да
хырсызлайджакъ,
яшагъан ерлерини бом-бош къалдыраджакълар.
- 21 Йыкъылгъанларынынъ гудюрдисинден ер сарсыладжакъ,
ярдымгъа чагъыргъанларнынъ сеслери
тап Къызыл денгизге къадар эшитиледжек.
- 22 О, къартал киби, котерилип, тез учаджакъ,
къанатларыны Боцранынъ устюнде ачаджакъ.
Дерди туткъан къадын киби,
о куню кучлю эдомлылар къалтырайджакъ.

Дамаск акъкъында къарар

- 23 Дамаск акъкъында.
- Хамат ве Арпад шеэрлери масхара олды;
яман бир хабер эшитип,
рухтан тюштилер,
далгъалангъан денгиз дайын,
тынчланып оламайлар.
- 24 Дамаск такъаттан кесильди,
аркъасыны чевирип, къачмагъа азырланды,
къоркъу тюбюнде къалды,
дерди туткъан къадынны киби,
оны сыкъынты ве агъры сарды.
- 25 Насыл олды да, шуретли шеэр,
къуванчымнынъ шеэри бакъымсыз къалды?
- 26 Яш огъланлары сокъакъларда ольдюриледжек,
о куню эписи аскерлери гъайып оладжакъ, –

* 49.19 Я да «сайлагъан адамымны оларгъа ёлбашчы этерим».

дей Ордуларнынъ РАББИси.

- 27 – Дамаскнынъ диварларыны якъаджагъым,
атеш Бен-Хададнынъ сарайларыны ёкъ этеджек.

Кедар ве Хацор халкълары акъкъында къарар

28 Вавилон падишасы Невукъаднецар ургъан Хацор падишалыкълары ве Кедар акъкъында РАББИ бойле дей:

- Турунъыз, Кедаргъа къаршы чыкъынъыз,
кунъдогъуш тарафында яшагъанларны ёкъ этинъыз!

- 29 Чадырларынен къой-эчкилери тутуладжакъ,
чадыр перделери, савут-сабалары ве девелери алынаджакъ;
оларгъа: «Орталыкъны къоркъу къаплады!» – деп
кычыраджакълар.

- 30 Къачынъыз, долашынъыз,
терен чукъурларда сакъланынъыз,
эй, Хацор адамлары, – дей РАББИ. –
Вавилон падишасы Невукъаднецар
сизге къаршы къарар чыкъларды,
яманлыкъ япмагъа тюшюнди.

- 31 Турунъыз, эсен-аман, гъамсыз-къасеветсиз
яшагъан халкъгъа къаршы чыкъынъыз, – дей РАББИ. –
Оларнынъ не къапулары, не килитлери бар,
олар озълери яшайлар.

- 32 Девелери гъаниметке алынаджакъ,
къой-эчкиленинъ чокъусы хырсызланаджакъ.
Зулюф сачларыны кырккъъанларны
ернинъ дёрт тарафына дагъытаджагъым,
эр тарафтан оларгъа беля кетиреджегим, – дей РАББИ.

- 33 Хацор шакъалларнынъ яшагъан ери оладжакъ,
эбедий сахрагъа чевириледжек,
анда кимсе ерлешмейджек,
инсан огълу анда яшамайджакъ.

Элам мемлекети акъкъында къарар

34 Цидкия Ехудада падишалыкъ этип башлагъанда, РАББИден Йирмея пейгъамберге Элам акъкъында бойле хабер кельди:

- 35 – Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:
Бакъынъыз! Мен Эламнынъ яйыны,
эсас кучюни кыыраджагъым.

- ³⁶ Коклернинъ дёрт тарафындан
Эламгъа кършы дёрт ель кетиреджегим,
Эламы алып, чевре-четке дагъытаджагъым.
Къувалангъан эламлылар
чешит тюрлю халкъларнынъ арасында ерлешеджеклер.
- ³⁷ Ойле япарым ки,
эламылар душманлары огюнде къркъаджакълар,
жанларыны кыдыргъанларнынъ огюнде
оларнынъ отълери патлайджакъ,
оларгъа яман беляны, ачувымнен гъазабымны тюшюреджегим, –
дей РАББИ. –
Артларындан кылычны ёллайджагъым,
оларны бутюнлей ёкъ этеджегим.
- ³⁸ Эламда тахтымны кърояджагъым,
андаки падишаны ве башлыкъларны ёкъ этеджегим, – дей
РАББИ.
- ³⁹ – Амма сонъки кунълерде
Эламы эсирликтен кърыйтараджагъым, – дей РАББИ.

Вавилон акъкъында кърарар

50¹ Вавилон ве кърасдийлилернинъ топрагъы акъкъында РАББИнинъ
Йирмея пейгъамбернен берильген хабери:

- ² – Халкъларгъа хабер этинъиз ве бильдиринъиз!
Байракъ котерип, илян этинъиз, гизлеменъиз!
«Вавилон алынды, – айтынъыз, –
Бел алласы масхара олды,
Меродакъ алласы йыкъылды,
путлары масхара олды,
аллалары чиль-парча олды».
- ³ Шимальден онъа кършы бир халкъ котерильди,
о, онынъ топрагъыны бакъымсыз этеджек,
анда не адамлар, не айванлар яшайджакъ,
эписи долашып кетеджек.

Эсирликтен кърыйтув акъкъында

- ⁴ – О кунълерде ве о заманларда, – дей РАББИ, –
Ехуда огъулларынен берабер Исраиль огъуллары келеджек,
агълап-сызлап юреджеклер,
РАББИни, оларнынъ Алласыны, кыдыраджакълар.
- ⁵ Сионгъа кеткен ёл акъкъында сорайджакълар,
юзълерини онъа тараф чевирип:
«Айдынъыз, РАББИге кърешулайыкъ,
збедий унутылмыз васиетини кърбул этейик», – дейджеклер.

- 6 – Халкъым гъайып олгъан къойлар киби эди,
чобанлары оларны ёлдан урдылар,
дагъларда дагъыттылар;
олар дагъ-байыр долашып,
тургъан ерлерини унуттылар.
- 7 Оларны тапкъан эр кес оларны ашай эди,
оларны хорлагъанлар:
«Бизлер къабаатлы дегильмиз!
Олар озьлери РАББИнинъ огюнде гуна яптылар,
адалет чокърагъы, баба-деделерининъ ишанчы огюнде,
РАББИнинъ огюнде гуна ишледилер», – дей эдилер.
- 8 Вавилондан къачынъыз,
къасдийлилернинъ топрагъындан кетинъыз,
къойларнынъ башында текелер киби олунъыз.
- 9 Мына, Мен буюк халкъларны котерип ве топлап,
оларны шималь топрагъындан Вавилонгъа кетиреджегим.
Олар шеэрге къаршы ерлешип,
оны запт этеджеклер.
Окълары – уста аскерлер кибидир,
бири гъаниметсиз къайтмайджакъ.
- 10 Къасдийлилернинъ мемлекети оларнынъ гъанимети оладжакъ,
оны чайпагъанлар малына тояджакълар, – дей РАББИ.
- 11 Сизлер шенъленип, къувана эдинъыз,
Меним топрагъымны харап эттинъыз.
Таналар киби, отлакъ устюнде
къуванчнен секире эдинъыз,
женк атлары дайын, кишней эдинъыз.
- 12 Сизинъ ананъыз пек утанаджакъ,
сизни тапкъан къадын масхара оладжакъ.
Бакъынъыз! О халкъларнынъ келеджеги – сахара,
къуру топракъ ве сувсуз чельдир.
- 13 РАББИнинъ гъазабындан анда кимсе яшамайджакъ,
о, бакъымсыз ерге чевириледжек.
Вавилоннынъ янындан кечкен эр кес шашып къаладжакъ,
беяларыны корьген сызгъырып аладжакъ.
- 14 Вавилоннынъ чевресинде сырагъа тизилинъыз;
ййны чеккенлернинъ эписи,
окъларны аджымаздан, онъа атынъыз!
О, РАББИге къаршы гуна ишледи.
- 15 Эр тарафтан онъа къаршы багъырынъыз!

Шеэр ярдым сорай, амма кьуллелери бозулды,
диварлары ерге йыкътырылды.

Бу – РАББИнинъ джезасы!

Оны джезаланъыз!

О насыл япкъан олса,
сиз онъа да айны япынъыз!

- ¹⁶ Вавилонда эм сачкъанларны,
эм оракъ вакътында берекет джыйгъанны ёкъ этинъиз.
Гъайып этиджи къылычтан къоркъып,
эр бири озь халкъына къайтсын,
эр бири озь топрагъына къачсын.

Исраильнинъ къайтувы акъкъында

- ¹⁷ Исраиль – дагъылгъан къойлар кибидир,
оларны арсланлар къувалады.
Эвель Ашшурнынъ падишасы оны ашай эди,
бу сонъкиси исе,
Вавилон падишасы Невукъаднецпар
онынъ кемиклерини къырды.
- ¹⁸ Онынъ ичюн Ордуларнынъ РАББИси, Исраильнинъ Алласы, бойле дей:
– Мына, Ашшурнынъ падишасыны насыл джезалагъан олсам,
Вавилон падишасыны ве онынъ мемлекетини де ойле
джезаларым.
- ¹⁹ Исраильни отлагъына къайтараджагъым,
ве о, Къармел дагъларында ве Башан еринде отлайджакъ.
Эфраим ве Гилад дагъларында
джаныны тойдураджакъ.
- ²⁰ О кунълерде ве о заманларда, – дей РАББИ, –
Исраильнинъ къабаатыны къыдырсалар да,
о, ич бир ерде олмайджакъ;
Ехуданынъ гуналарыны къыдырсалар да,
оларны тапамайджакълар.
Мен сагъ кълдыргъанларымны багъышлайджагъым.
- ²¹ Мератаим топрагъына къаршы дженкнен кет,
Пекъод адамларыны джезала,
оларны ольдюр, артларындан бир шей кълдырма, – дей
РАББИ. –
Мен санъа бутюн буюргъанларымны беджер.
- ²² Мемлекетте дженк шаматасы эшитиле,
орталыкъ пек харап этиле.
- ²³ Бутюн ер юзюни ургъан токъмакъ къырылды,

чиль-парча олды!

Халкълар арасында Вавилон къоркъунчлы шейге чевирильди!

24 Сенинъ ичюн къапкъан къойдым, Вавилон,
бильмезден, сен къапкъангъа тутулдынъ!

РАББИге къаршы чыкъкъанынъ ичюн,
Сени тапып туттылар!

25 РАББИ озь сияханесини ачты,
андан гъазабынынъ сияларыны алды,
Рабби, Ордулар РАББИСининъ
къасдийлилернинъ мемлекетинде япаджакъ иши бар.

26 Эписи тарафлардан онъа барынъыз,
анбарларыны ачынъыз,
богъдай кебени киби, эписини бир ерге топланъыз,
оны бутюнлей ёкъ этинъыз,
ондан бир шей къалдырманъыз.

27 Эписи бугъаларыны ольдюринъыз,
союлмагъа кетсинлер!

Башларына бея!
Оларнынъ куню,
джеза аладжакъ заманлары кельди!

28 Вавилон топрагъындан къуртулгъанларнынъ,
къачкъанларнынъ сеслери эшитиле.
Олар Сионда РАББИнинъ джезасы акъкъында,
Сарайы ичюн Алламызнынъ джезасы акъкъында хабер этелер.

29 Вавилонгъа къаршы эписи окъчуларны чагъырынъыз!

Онынъ чевресинде ордунен ерлешинъыз,
андан кимсе къачып къуртулмасын.

Ишлерине коре акъларыны беринъыз,
о, насыл арекет эткен олса,
онъа да айнысыны япынъыз.

О, РАББИге, Израильнинъ Азизине къаршы
арсызлыкънен котерильди.

30 Шунинъ ичюн яш огъланлары сокъакъларында сериледжек,
эписи аскерлер о куню ёкъ этиледжеклер, – дей РАББИ.

31 – Бакъ, Мен сангъа къаршы чыкъам, эй, макътанчакъ!

– дей Ордуларнынъ РАББИ-ТААЛЯсы. –

Сенинъ кунюнъ,
джеза вакътынъ кельди.

32 Макътанчакъ сюрюнир ве йыкъылыр,

оны кимсе котермейджек.

Шеэрлерини атешке береджегим,
бутюн чевресини якъып ёкъ этеджек.

³³ Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– Израильнинъ ве Ехуданынъ огулларыны хорлайлар;
исраиллилерни ве ехудалыларны эсирликке алгъанлар оларны
эсирликте туталар,
йибермеге истемейлер.

³⁴ Амма оларнынъ Къуртарыджысы кучлюдир,

Онынъ Ады – Ордуларнынъ РАББИси.

О, оларнынъ ишини мытлакъа чезеджек,
топракъларына раатлыкъ береджек,
Вавилонда яшагъанларны сарсытаджакъ.

³⁵ – Къасдийлилерге ве Вавилонда яшагъанларгъа,
башлыкъларгъа ве акъыллы адамларгъа къаршы
къылыч котерильди! – дей РАББИ.

³⁶ – Ялан пейгъамберлерге къаршы къылыч котериледжек,
ве олар акъылдан таяджакълар.

Аскерлерине къаршы къылыч чыкъаджакъ,
ве олар рухтан тюшеджеклер.

³⁷ Атларына ве арабаларына къаршы,
араларында яшагъан чешит халкъларгъа къаршы къылыч
котериледжек,

ве олар къадынлар киби оладжакълар.

Байлыкълары устуне къылыч котерильген,
шу байлыкълар хырсызланаджакъ.

³⁸ Сувларына къургъакълыкъ келеджек,

ве олар сувсуз къаладжакъ;

бу – путлар топрагъыдыр,
къоркъунчлы путлардан олар делиреджеклер.

³⁹ Анда чёл махлюкълары шакъалларнен бирликте,

ве девекъушуларнынъ балалары яшайджакъ.

Эбедиен ич кимсе анда яшамайджакъ,
несильден несильге топракъ адамсыз къаладжакъ.

⁴⁰ Алла Содомнен Гомораны ве къомшу шеэрлерини

насыл йыкъкъан олса, – дей РАББИ, –

мында да бир адам яшамайджакъ,
инсан огълу ерлешмейджек.

⁴¹ Бакъынъыз! Шимальден бир халкъ,

- буюк бир миллет келе.
 Ернинъ кенарларындан
 чокъ падишалар котерилелер,
 42 къолларында яй ве мызракъ туталар,
 олар шефкъатсыз ве мераметсиздир.
 Сеслери, денъиз киби, шамата къопаралар;
 аскерлер атларында секирелер,
 бир адам киби, сыра-сыра тизилелер,
 санъа къаршы, эй, Вавилон халкъы,
 дженкнен чыкъалар.
- 43 Вавилон падишасы олар акъкъында хабер алды,
 ве эллеринде такъат къалмады.
 Оны агъры сарды,
 ве догъургъан къадынны киби,
 оны дерди тутты.
- 44 Иорданнынъ чалылыгъындан
 ешилъ отлакъларгъа арслан чыкъкъяны киби,
 Мен де апансыздан оларгъа атылып,
 къасдийлилерни къувалайджагъым,
 ёлбашчыларыны джезаларым*.
 Манъа ошагъан ким бар?
 Менден ким сорап олур?
 Манъа къаршы тураджакъ ёлбашчы бармы?
- 45 Шунунъ ичюн Вавилон акъкъында РАББИнинъ къарарыны,
 къасдийлилернинъ топрагъы акъкъында ниетини эшитингиз!
 Керчектен де, къой-эчкилернинъ энъ уфакъларыны да
 хырсызлайджакъ,
 яшагъан ерлерини бом-бош къалдыраджакълар.
- 46 Вавилон йыкъылувынынъ гудюрдисинден ер сарсыладжакъ,
 ярдымгъа къычырувларнынъ сеслери
 халкъларнынъ арасында эшитиледжек.

Вавилоннынъ йыкъылувы

51 1РАББИ бойле дей:

– Бакъынъыз! Мен Вавилонгъа ве Лев-Камайгъа* къаршы
 ёкъ этиджи ельни котереджегим.

2 Вавилонгъа къаршы ябанджыларны ёлларым да,

* 50.44 Я да «сайлагъан адамымны оларгъа ёлбашчы этерим».

* 51.1 *Лев-Камай* – къ. еуд. бу ибаренинъ айтылувы «Манъа къаршы тургъанларнынъ юреклери» манасыны ташыгъан ибареге ошай. Йирмея бойле къасдийлилерни адлай эди.

- орманда богъдайны савургъан киби, олар оны савураджакълар,
топрагъыны бошатаджакълар,
яман беля кельген куню онъа эр тарафтан уджюм этеджеклер.
- ³ Окъчугъа яйны тартмагъа
ве зырх киймеге ёл берменъиз,
йигитлерини аджыманъыз,
эписи аскерлерини ёкъ этинъиз.
- ⁴ Къасдийлилернинъ топрагъында ве шеэрнинъ сокъакъларында
ольдюрилъгенлер ве окънен яралангъанлар ятаджакълар.
- ⁵ Алла, Ордуларнынъ РАББИси, Израильни ве Ехуданы ташлап
кетмеди;
Израильнинъ Азизи огюнде топракълары гуналаргъа толу
олса да,
олар тул къадын олмадылар.
- ⁶ Вавилон шеэринден къачынъыз,
эр биринъиз джанынъызны къуртарынъыз,
ёкъса Вавилоннынъ акъсызлыгъы ичюн гъайып оладжакъсынъыз!
О вакъыт РАББИ оны джезалайджакъ,
къазангъанына коре къаршылыкъ береджек.
- ⁷ Вавилон РАББИнинъ элинде
алтын савут киби эди;
о, бутюн ер юзюни сархошлатты.
Халкълар ондан шарап ичип,
акъылындан айырылдылар.
- ⁸ Вавилон апансыздан йыкъылып, чиль-парча олды!
Артындан агъланъыз,
яралары ичюн мелем алынъыз,
бельки о, яхшы олур.
- ⁹ – Биз Вавилонны бакъа эдик,
амма о, яхшы олмады.
Айдынъыз, оны ташланъыз,
эр биримиз озь топрагъымызгъа кетейик.
Онынъ акъкъындаки къарар
коклерге тараф котерилип,
булутларгъа къадар етти.
- ¹⁰ РАББИ бизни къорчалап, акълады,
айдынъыз, кетейик,
Сионда Алламыз РАББИмизнинъ ишлерини хабер этейик.
- ¹¹ Окъларынъызны къайранъыз,

- окълукъларынъызны толдурынъыз.
 РАББИ Мадай падишаларынынъ рухуны къозгъады,
 Вавилонны ёкъ этмеге ниетленди.
 РАББИ оны джезалай,
 Озь Сарайы ичюн джезалай.
- 12 Вавилон диварларынынъ къаршысында байракъ котеринъиз,
 сакъчыларны къавийлештиринъиз,
 къаравулларны ерлештиринъиз,
 къапкъанларны азырланъыз.
 РАББИ Вавилоннынъ халкъы акъкъында не айткъан олса,
 тюшюнгенини ерине кетирир.
- 13 Сен буюк сувлар янында яшайсынъ,
 байлыгъынъ пек буюк олды!
 Сонъунъ кельди,
 ачкъозликнинъ заманы толды.
- 14 Ордуларнынъ РАББИси Озюнен ант этти:
 – Сарынчкъалар киби, адамлар сени толдураджакълар,
 санъа къаршы къычыраджакълар!

Аллагъа шан-шурет бильдирген гимн

- 15 Рабби Озь кучюнен ерни яратты,
 акъылынен дюньяны пекитти,
 анълавынен коклерни джайды.
- 16 О гудюрдесе, коктеки сувлар шувулдар,
 ер юзюнинъ кенарындан О, булутларны кетирир,
 ягъмур арасында яшын яратыр,
 анбарларындан ель уфюртир.
- 17 Эр бильгисиз адам акъылсыздыр;
 путларны яраткъан уста утаныр;
 онынъ ириткени – ялан, онда рух ёкътыр.
- 18 Олар бош, кулькюнчли бир шейдир,
 джеза вакъты кельгенде, олар ёкъ оладжакълар.
- 19 Якъупнынъ пайы исе оларгъа ошамаз.
 Алла эр шейни яратты,
 ве Израиль – Онынъ шахсий халкъы.
 Алланынъ Ады – Ордуларнынъ РАББИси.

Раббининъ токъмагъы

- 20 Сен меним токъмагъым, дженк алетимсинъ!
 Сеннен халкъларны урдым,
 сеннен падишалыкъларны харап эттим.
- 21 Сеннен атнен атлыны йыкътым,
 сеннен эм дженк арабасыны, эм арабаджыны урдым.

- 22 Сеннен акъайны ве апайны урдым,
сеннен эм яшны, эм къартны урдым,
сеннен эм йигитни, эм къызыны урдым.
- 23 Сеннен чобанны ве айванларыны урдым,
сеннен топракъны ишлегенни ве малыны урдым,
сеннен виляет башларыны ве акимлерни урдым.

Вавилоннынъ джезасы

- 24 – Козюнъиз огюнде Сионда бутюн яманлыкъ эткенлери ичюн, Вавилонгъа ве къасдийлилернинъ топрагъында яшагъанларнынъ эписине къазангъанларыны берерим, – дей РАББИ.
- 25 – Мен сангъа къаршым, эй, олюм дагъы! – дей РАББИ. –
Сен бутюн ерни гъайып эткенинъ ичюн,
сангъа къаршы къолумны котеририм,
сени къаялардан ашагъы авдарырым,
якъылгъан бир дагъгъа чевиририм.
- 26 Коше ве темель ичюн сенден ташлар алынмайджакъ,
эбедиен бакъымсыз оладжакъсынъ, – дей РАББИ.
- 27 Ер юзюнде байракъны котеринъиз!
Халкълар арасында боразан чалынъыз!
Вавилонгъа къаршы дженк этмек ичюн халкъларны айырып
элялланъыз.
- Онъа къаршы Арарат, Минний ве Ашкеназ падишалыкъларыны
чагъырынъыз,
онъа къаршы бир ёлбашчыны къоюнъыз,
къоркъунчлы сарынчкъа киби, атларны топланъыз.
- 28 Онъа къаршы халкъларны багъышланъыз,
Мадай падишаларыны,
виляет башлыкъларыны ве эписи акимлерини,
къолларындаки бутюн мемлекетлерни айырып
элялланъыз.
- 29 Ер юзю сарсыла ве титрей,
РАББИнинъ ниети ерине келе,
Вавилон топрагъы бакъымсыз,
адамсыз ер оладжакъ.
- 30 Вавилоннынъ аскерлери дженк этмектен вазгечти,
къалелеринде отуралар,
кучълери битти-тюкенди,
къадынлар киби такъатсыз олдылар.
Эвлери атешке берильди,
мандаллары къырылды.
- 31 Чапар чапаргъа,

- хаберджи хаберджиге хабер этип,
Вавилоннынъ падишасына бильдирелер:
Шеэр эр тарафтан запт этильди,
32 дерьянынъ сай ерлери тутулды,
къалелери* атешке берильди,
аскерлери къоркъу тубюнде къалды.
- 33 Ордуларнынъ РАББИси, Израильнинъ Алласы, бойле дей:
– Вавилон къызы – басыляйткъан арман кибидир,
аз къалды да, оракъ вакъты келеджек.
- 34 – Вавилон падишасы Невукъаднецар
мени ашай, кемире эди.
Аждерха киби, мени ашады,
бош савуткъа чевирди;
къарныны татлы ашларымнен толдурды,
сонъ мени къусты.
- 35 Бедениме япылгъан зорбалыкъ
Вавилонгъа этильсин, – дейджек Сион халкъы. –
Тёкюльген къаным къасдийлилернинъ башында олсун, –
дейджек Ерусалим.

Рабби Израильге ярдым эткени акъкъында

- 36 Онынъ ичюн РАББИ бойле дей:
– Бакъынъыз! Мен сенинъ даванъны чезерим,
сенинъ тарафынъны тутып, оны джезаларым,
денъизини харап этерим,
чокъракъ сувларыны къурутырым.
- 37 Вавилон таш обасы, шакъалларнынъ ювасы оладжакъ,
бакъымсыз ве адамсыз къаладжакъ,
къоркъунчлы шейге чевириледжек.
- 38 Арсланлар дайын, къычыралар,
яш арсланлар киби, ырылдайлар.
- 39 Амма олар къызышкъанларында,
Мен оларгъа байрам япып,
эписини сархош этеджегим.
Олар кейфленип,
эбедий юкъугъа даладжакълар
ве уянмайджакълар, – дей РАББИ.
- 40 – Къозуларны, къочкъарларны ве текелерни киби,
оларны соймагъа алып кетерим.

* 51.32 Я да «от баскъан батакълыкъ».

Вавилоннынъ такъдири

- 41 – Шешах* насыл алынды!
 Бутюн ер юзюнинъ шурети запт этильди!
 Халкълар арасында Вавилон насыл бакъымсыз олды!
- 42 Денъиз Вавилонны басты,
 къабаргъан далгъалар оны къаплады.
- 43 Шеэрлери бакъымсыз къалды,
 сувсуз топракъкъа, бош чельге, адамсыз ерге чевирилди;
 инсанлар ондан кечмейджек.
- 44 Вавилонда Бел путуны джезалайджагъым,
 юткъаныны къустураджагъым.
 Энди халкълар мында кельмейджек,
 Вавилоннынъ диварлары биле йыкъыладжакъ.
- 45 – Ортасындан чыкъ, эй, халкъым!
 эр биринъиз РАББИнинъ алевли гъазабындан
 джанынъызны къуртарынъыз.
- 46 Ер юзюнде эшитильген хаберлерден
 тавшан юрек олманъыз, къоркъманъыз.
 Бир йыл бир хабер даркъалыр,
 келеджек йылы – башкъасы:
 «Ер юзюнде зорбалыкъ,
 падишагъа къаршы падиша чыкъа!»
- 47 Динъленъиз! Ойле кунълер келеджек ки,
 Мен Вавилон путларыны джезалайджагъым,
 бутюн мемлекети масхара оладжакъ,
 ольдюрильгенлер ерге тюшеджек.
- 48 Вавилонгъа шимальден ёкъ этиджилер келеджек,
 ве ер, кок ве оларда олгъан эр шей къуванаджакълар, – дей
 РАББИ.
- 49 Вавилон исраиллилерни ольдюрдени ичюн,
 Вавилонда да бутюн мемлекет бою ольдюрильгенлер ятаджакъ.

Вавилон сакинлерининъ келеджеги акъкъында хабер

- 50 Эй, къылычтан къуртулгъанлар!
 кетинъиз, токътаманъыз!
 Даа узакъта олгъанда, РАББИни акъылынъызда тутунъыз,
 Ерусалим акъкъында тюшюнинъиз.
- 51 Бизни яманлагъанларда, утана эдик;

* 51.41 Мында Вавилон козьде тутула. Даа 25.26 бакъ.

ябанджылар РАББИ Эвининъ азиз ерлерине киргенде,
масхаралыкъ бетлеримизни къаплады.

⁵² Онынъ ичюн ойле куньлер келеята ки, – дей РАББИ, –
Мен путларыны джезалайджакъым,
бутюн мемлекетинде яралылар ынъранаджакълар.

⁵³ Вавилон коклерге котерильсе де,
юксекликте къалесини къавийлештирсе де,
эписи бир онъа Менден
ёкъ этиджилер келеджек, – дей РАББИ.

⁵⁴ Вавилонда ярдымгъа чагъыралар,
къасдийлилернинъ топрагъы буюк харабеге огърады.

⁵⁵ РАББИ Вавилонны йыкъаджакъ,
къопай сесини кеседжек.
Буюк сувлар киби, далгъалары шувулдай,
шаматалы сеслери гудюрдей.

⁵⁶ Вавилонгъа къаршы ёкъ этиджи чыкъаджакъ,
кучлю аскерлери алынаджакъ,
ййлары къырыладжакъ.
РАББИ, джезалагъан Алла,
эр кеске акъларыны береджек.

⁵⁷ Вавилоннынъ башлыкъларыны, акъыллы адамларыны,
вилает башлыкъларыны, акимлерини
ве аскерлерини сархош этерим де,
эбедий юкъугъа даладжакълар
ве бир даа уянмайджакълар, – дей Падиша,
Онынъ Ады – Ордулар РАББИСидир!

⁵⁸ Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:
– Вавилоннынъ къалын диварлары
темелине къадар йыкъыладжакъ,
юксек араба къапулары якъыладжакъ.
Халкълар бошуна чалыштылар,
миллетлер нафиле къыйналдылар,
эр шей янаджакъ!

⁵⁹ Цидкия Ехудада дёртюджи йыл падишалыкъ эткенде, Йирмея пей-
гъамбер Махсеянынъ торунына, Нериянынъ огълу Сераягъа бойле ха-
бер этти. Серая, Цидкиянынъ баш вазифедары олып, о вакъыт онен бе-
рабер Вавилонгъа кете эди. ⁶⁰Йирмея Вавилоннынъ башына келеджек
бутюн беляларны бир китапкъа язды. Оларнынъ эписи, Вавилон акъ-
къында бутюн сёзлер, мында язылгъандыр. ⁶¹Йирмея Сераягъа:

– Вавилонгъа кельгенде, бакъ, бутюн бу язылгъан шейлерни окъу, – де-ди, ⁶² – ве айт: «Я РАББИ! Бу ерни ёкъ этеджегинъни, ичинде не инсан, не айван къаладжагъыны, о ер эбедиен бакъымсыз оладжагъыны айттынъ».

⁶³ Бу кягъытны окъугъан сонъ, онъа бир таш багълап, Фират дерьясынынъ ортасына фырлат. ⁶⁴ Сонъ айт: «Вавилон да бойле батып кетеджек, ве Мен онынъ башына тюшюрген белядан ич бир вакъыт котерип олмайджакъ, асыл такъаттан кесиледжек».

Йирмеянынъ сёзлери мында бите.

Ерусалимнинъ йыкъылувы

52 ¹ Цидкия падиша олгъанда, 21 яшында эди. О, Ерусалимде 11 йыл девамында падишалыкъ этти. Анасы – Ливна шеэринден олгъан Йирмеянынъ къызы Хамутал. ² РАББИнинъ огюнде Ехояким киби, Цидкия ярамай шейлер япып яшады. ³ РАББИ Ерусалимге ве Ехудагъа гъазап-лангъаны ичюн, оларны Озюнден ред этти.

Цидкия Вавилон падишасына къаршы котерильди. ⁴ Цидкия докъузынджы йыл падишалыкъ эткенде, онунджы айынынъ онунджы кунюнде Вавилон падишасы Невукъаднецар бутюн ордусынен Ерусалимге кельди ве оны сарып алды. Шеэрнинъ чевре-четине уджюм обаларыны обалады. ⁵ Шеэр Цидкия падишалыгъынынъ 11-инджи йылына къадар алкъада къалмакъта эди.

⁶ Дёртюнджи айнынъ докъузынджы кунюнде шеэрдеки ачлыкъ пек къуветленди, халкъта отъмек уфагъы биле къалмады. ⁷ Душман шеэрге сокъулды. Геджеси аскерлернинъ эписи шеэрден кетип, падиша багъчасынынъ янындаки эки дивар арасында олгъан араба къапусындан чыкъып къачтылар. Къасдийлилер исе шеэрнинъ этрафында тура эдилер. Падиша Арава ёлунен къачып кетти. ⁸ Къасдийлилер ордусы падишанынъ артындан къувалап, Ерихон тегизликлеринде Цидкиянынъ артындан еттилер. Падишанынъ бутюн ордусы къачып дагъылды. ⁹ Къасдийлилер падишаны тутып, Вавилон падишасына, Хамат топрагъындаки Ривла шеэринде кетирдилер. Анда оны суд эттилер. ¹⁰ Сонъ Вавилоннынъ падишасы Ривла шеэринде Цидкиянынъ козю огюнде огъуллаарыны ве эписи Ехуданынъ башлыкъларыны къылычнен ольдюртти. ¹¹ Цидкиянынъ козьлерини ойдылар, аягъыны-къолуны бакъыр зынджырнен багъладылар, ве Вавилон падишасы оны Вавилонгъа алып кетти ве ольгендже аписханеде тутты.

Харамнынъ виран этильмеси

¹² Бешинджи айнынъ онунджы кунюнде, Вавилон падишасы Невукъаднецар 19-ынджи йыл падишалыкъ эткенде, Вавилон падишасынынъ огюнде тургъан хызметчи, къаравулла башлыгъы Невузарадан, Ерусалимге кельди. ¹³ О, РАББИнинъ Сарайыны, падишанынъ эвини ве Ерусалимдеки эвлернинъ эписини якъты. Эр бир буюк эвни о, атеште якъты.

¹⁴Къаравуллар башлыгъынен кельген бутюн къасдийли ордусы Ерусалимининъ диварларыны йыкъты. ¹⁵Сонъ къаравулларнынъ башлыгъы Невузарадан фукъарелерни, шеэрде къалгъан халкъны да, Вавилон падишасы тарафына кечкен адамларны да, башкъа къалгъан адий халкъны да шеэрден сюрگون этти. ¹⁶Къаравулларнынъ башлыгъы Невузарадан ялынъыз энъ фукъаре халкънынъ бир къач адамларыны топракъны ишлемеге ве багъчаджылыкъ япмакъ ичюн къалдырды.

¹⁷Къасдийлилер РАББИнинъ Сарайы янындаки бакъыр колонналарны, буюк аякъларны ве РАББИнинъ Сарайындаки «Денъиз» адландырылгъан бакъыр хавузны парлап, бутюн бакъырыны Вавилонгъа алып кеттилер. ¹⁸Ибадетте къулланылгъан легенлер, куречиклер, мельте макъаслары, чанакълар, лотоклар ве бутюн бакъыр савутларны алдылар. ¹⁹Къаравулларнынъ башлыгъы алтындан ве кумюштен япылгъан легенлер, комюр табакълары, чанакълар, къопкъалар, къандиллер, лотоклар ве мешребелерни алды. ²⁰Ондан гъайры эки дане колоннанынъ бакъыры, бир дане «Денъиз»нинъ, РАББИнинъ Эви ичюн Сулейман яптыргъан аякълар олгъан он эки бугъанынъ бакъыры, бутюн бу бакъыр шейлернинъ агъырлыгъы эсапсыз эди. ²¹Эр колоннанынъ юксеклиги докъуз метр, чевреси алты метр эди. Эр бирининъ къалынлыгъы дёрт пармакъ * эди, ичи де бош эди. ²²Устюнде бир бакъыр капитель бар эди. Капительнинъ юксеклиги эки бучукъ метр * эди. Капительнинъ чевре-четиндеки нарлар ве агъ бутюни бакъырдан эди. Экинджи колонна да биринджиси киби нарлы эди. ²³Чевре-четинде 96 нар бар эди, агънынъ чевресинде исе, умумен 100 нар бар эди.

Ехуданынъ озь топрагъындан сюргон этильмеси

²⁴Къаравулларнынъ башлыгъы руханийлернинъ башлыгъы олгъан Серайны, экинджи руханий Цефаньяны ве къапуда къаравул тургъан учь адамны алды. ²⁵Шеэрден о, аскерлернинъ башлыгъы олгъан бир везирни, шеэрде тапылгъан падишанынъ еди меслеатчысыны, халкъны аскерликке яздыргъан баш арбий язиджысыны ве шеэрде тапылгъан халкъ арасындан 60 адамны алды. ²⁶Къаравулларнынъ башлыгъы Невузарадан оларны алып, Ривла шеэрини, Вавилон падишасына кетирди. ²⁷Вавилон падишасы оларны Хамат топракъларындаки Ривлада ольдюрди. Бойледже, Ехуда озь топракъларындан узакъ ерлерге сюргон этильди.

²⁸Единджи йылында Невукъаднеццар 3 023 ехудалыларны сюргон этти. ²⁹Невукъаднеццарнынъ 18-инджи йылында Ерусалимден 832 джан сюргон этильди. ³⁰23-юнджи йылында къаравулларнынъ башлыгъы Невузарадан 745 джан ехудалыны сюргон этти. Эписи оларакъ 4 600 джан олды.

³¹Эвил-Меродакъ Вавилоннынъ падишасы олды. Озь падишалыгъынынъ биринджи йылында, Ехуда падишасы Ехоякиннинъ сюргондеки

* 52.21 Докъуз метр; алты метр; дёрт пармакъ – къ. еуд. «18 аммах», «12 аммах», «дёрт эцба».

* 52.22 Эки бучукъ метр – къ. еуд. «5 аммах».

37-нджи йылында, 12-нджи айында, айнынъ 25-инджи кунюнде, о, Еху-данынъ падишасы олгъан Ехоякинни юксельтти ве зиндандан чыкъарды. ³²Онен яхшы лакъырды этти ве онынъ тахтыны башкъа Вавилонгъа кельген падишаларнынъ тахтындан юксек къойды. ³³Ехоякин озь зиндан урбаларыны денъиштирди ве бутюн яшайышы девамында падишанынъ софрасындан ашады. ³⁴Вавилоннынъ падишасындан онъа эр кунь, тап олюм кунюне къадар, омюрбою ашамалыкъ-ичмелик берильди.

Йирмеянынъ агълав йырлары

Бу китап беш шириий бабдан ибареттир, эр бир баб – харабеге чевирильген Ерусалим акъкъында агълав йыры. Бойле джеза ехудалыларнынъ чокътан-чокъ гуна ве акъсызлыкълары ичюн берильгендир. Узун заман девамында ехудалылар Алладан эп узакълаша эдилер, Онынъ васиетлерини боза ве пейгъамберлернен берильген тенбиелерине къулакъ асмай эдилер. Милыттан эвель 586-нджы сенеси Рабби вавилонлыларгъа Ерусалимни запт этмеге ве Алла Сарайыны бозмагъа ёл бере, ве ехудалыларнынъ чокъусы эсирликке сюрдюн этиле.

Шимдики кунде де еудийлер Ерусалим бозулмасынынъ аджыныкълы вакъиасыны хатырлап, эр йыл бир кунь девамында ашмай-ичмей ве бу китапны окъуйлар (еудий Ав айынынъ 9-ынджы куню).

Ильки дёрт баб акрошиир шеклинде язылгъандыр: эгер эр бир строфанынъ биринджи арифини язып алсакъ, еудий элифбеси мейдангъа келеджек. Бу эсас язынынъ услубий хусусиетини косьтермек ичюн, терджиме эткенде, эр бир строфанынъ башында еудий элифбесининъ арифиде къоюла. Бешинджи поэмада, о, еудий элифбесининъ арифиде сайысына коре 22 аеттен ибарет олса да, бу усул ишлетильмегендир.

Буюк Ерусалим бозулды (1 б.). Ехуданынъ джезасы – Алла гъазабынынъ нетиджесидир (2 б.). Йирмея аджына (3 б.). Бозулуннынъ акъибетлери (4 б.). Алланынъ мерамети акъкъында дува (5 б.).

Ерусалим тул къадын киби къалды

1 Алеф

¹ Инсан толу олгъан шеэр

бир озю къалды;
 халкълар арасында буюк олгъан шеэр
 тул къадын киби олды;
 виляетлер арасындаки башлыкъ
 къулгъа чевирильди.

Бейт

² Геджелери аджджы-аджджы агълай,
 янакъларында козьяшы;
 оны севгенлернинъ арасында
 гонъюль аладжакъ сою ёкъ;
 достлары эписи онъа хаинлик этип,
 душмангъа чевирильди.

Гимел

³ Ехуда беля ве агъыр къуллукъ ичинде
 сюрюнликке огърады;
 халкълар арасында отура,
 раатлыкъ ерини тапамай;
 сыкъынты вакътында
 оны къувалагъанлар артына етти.

Далет

⁴ Сион ёллары агълайлар,
 чюнки байрамгъа кеткенлер ёкъ;
 эписи къапулары янларында ич ким къалмады,
 руханийлери ич чекелер;
 къызлары гъам-къасевет чекелер,
 озю де аджджы алда.

Хе

⁵ Оны чекиштиргенлер башлыкъларына чевирильди,
 душманлары раат олды;
 яман япкъанлары чокъ олгъаны ичюн,
 РАББИ башына беля тюшюрди;
 душманларынынъ огюнде
 балалары сюрюнлик этильди.

Вав

⁶ Сион къызынынъ * бутюн гузеллиги учып кетти,
 башлыкълары отлакъ тапамагъан сыгъынлар киби олды;
 такъаттан кесилип,
 къувалагъанларынынъ огюнде кеттилер.

Зайин

⁷ Ерусалим беля вакътында, азап чеккен кунълеринде
 эвель кунълериндеки байлыгъыны хатырлады;

* 1.6 Сион къызы – Сион дагъында тургъан Ерусалим шеэри ве анда яшагъан адамлар.

лякин душманлар халкъны енъдилер,
халкъкъа кимсе ярдым этмеді;
душманлар шеэрге бакъалар,
харап олгъанындан кулелер.

Хет

⁸ Ерусалим буюк гуна япты,
онынъ ичюн арам олды;
оны шуретлеген эр кес, айыбыны корип,
энди оны мыскъыллайлар;
шеэр озю де ич чекип,
юзюни чевире.

Тет

⁹ Этегинде арамлыкъ бар эди,
амма не оладжагъыны тюшюнмеді;
башкъаларны шашырып, пек ашаланды,
гонъюль аладжакъ кимсеси де ёкъ эди.
«Я РАББИ! Беяма бакъ!
Душманым кучълю олды!»

Ёд

¹⁰ Душман энъ къыйметли шейлерине
къолуны узатты;
О, коре ки,
Мукъаддес Ерине миллетлер кирелер;
Сен исе, я Рабби, Сенинъ джемаатынъда олмагъа
олагъа разылыкъ бермединъ.

Каф

¹¹ Бутюн халкъы отъмек къыдырып,
ич чекелер;
джаныны къуртармакъ ичюн,
ашкъа къыйметли шейлерини берелер.
«Я РАББИ, корь мени,
не къадар ашалангъаныма бакъ».

Ламет

¹² Эй, сизлер, ёлдан кечкенлер!
Башларынъызгъа бу тюшмесин!
Бакъынъыз да корюнъиз,
хасталыгъыма ошагъан хасталыкъ бармы?
Бу хасталыкъны РАББИ башыма
гъазабы алевленген куню ёллады!

Мим

¹³ Кемиклериме атешни юксекликтен ёллады,
бутюн беденимни къаплады;
аякъларыма къапкъан къойды,

мени къачмагъа меджбур этти;
мени бакъымсыз этти,
эр бир кунъ хаста олам.

Нун

¹⁴ Рабби Озь къолунен яманлыкъларымны
боюндырыкъ киби, бойнума багълады;
бири-бирине багъланып,
бойнума асалар;
Рабби такъатымны алды,
ойле адамларнынъ къолуна берди ки,
оларны енъип оламайым!

Самек

¹⁵ Меним эписи кучълю адамларымны
Рабби ёкъ этти;
йигитлеримни йыкъмакъ ичюн,
манъа къаршы чокъ адамны топлады;
юзюмни баскъаны киби,
Рабби Ехуда къызыны таптады.

Айин

¹⁶ Бунынъ ичюн агълайым,
козьяшларымны тёкем;
мени жанландыраджакъ бири,
меним гонъюль алыджым узакъ;
балаларым ольдюрилелер,
душманларым енъелер.

Пе

¹⁷ Сион къолларыны узата,
амма гонълюни аладжакъ ёкъ.
РАББИ буюрды,
ве душманлар Якъупны алкъагъа алды;
Ерусалим араларында арам олды.

Саде

¹⁸ РАББИ адалетлидир,
мен сёзюне бойсунмадым.
Эй, бутюн халкълар! Динъленъиз,
меним азапларыма бакъынъыз;
къызларымнен
огъланларым эсирликке кетелер.

Коф

¹⁹ Достларымны чагъырам,
амма олар мени алдатты;
руханийлеримнен акъсакъларым

шеэрлерде гъайып олалар,
джанларыны къуртармакъ ичюн
аш кыдыралар.

Реш

²⁰ Бакъ, я РАББИ,
мен ярамайым;
ичим-багърым тарсыкъа,
юрегим яна;
инатлыкънен Санъа къаршы чыкътым,
шимди исе тышарыда кылыч балаларны кесе,
эвимде олюм мени беклей.

Шин

²¹ Ич чеккенимни эшиттилер,
амма гонъюль алыджым ёкъ;
эписи душманларым белягъа огърагъанымны
эшиттилер,
буны манъа Сен япкъанынъа
къувандылар.
Сен эвельден айткъан кунь кельди,
олар да мен киби олгъайды!

Тав

²² Яманлыкъларынынъ эписини коръ;
акъсыз япкъанларым ичюн
манъа бутюн эткенлеринъни оларгъа да яп.
Инъильтилерим артыкъ агъыр,
юрегим де такъаттан кесиле.

Ерусалимининъ джезасы акъкъында

2 *Алеф*

¹ Рабби гъазабында Сион кызыны
къара булутларнен къаплады;
Исраильнинъ дюльберлигини
коклерден ерге ташлады;
ачувангъан куню аякълары тургъан ерни
акъылына биле кетирмеди!

Беит

² Рабби Якъупнынъ яшагъан ерини
гъайып этти, аджымады;
гъазапнен Ехуда кызынынъ
къавий къалелерини йыкъты;
падишалыкъларнен башлыкъларыны да
ерге урды, арам этти.

Гимел

³ Къызгъын гъазабында
 Израильнинъ бутюн кучлю адамларыны къырды;
 душманларындан къорчаламакътан вазгечти,
 орталыкъны якъып йыкъкъан атеш киби,
 Якъупнынъ ичинде алевленип янды.

Далет

⁴ Душман киби, яйыны керди,
 залым киби, къолуны котерди;
 козьге корюнген энъ яхшы шейлерни ёкъ этти,
 Сион къызынынъ Чадырына
 атеш киби, гъазабыны ёллады.

Хе

⁵ Рабби душман киби олды,
 Израильни ёкъ этти;
 эписи сарайларыны харап этти,
 къалелерини йыкъып ташлады;
 Ехуда къызыны
 такъмакъ ве агълавгъа толдурды!

Вав

⁶ Багъчаны киби, яшагъан ерини йыкъты,
 топлашув ерини къырды;
 РАББИ байрамларны ве раатлыкъ кунълерини
 Сионда унуттырды;
 гъазабы къайнагъанда,
 падишанен руханийге де нефретнен бакъты.

Зайн

⁷ Рабби къурбан ерини ред этти,
 Мукъаддес Еринден вазгечти;
 къавийлештирильген сарайларынынъ диварларыны
 душманларынынъ къолуна берди;
 РАББИнинъ Эвинде олар байрам куню дайын
 шамата эттилер.

Хет

⁸ РАББИ Сион къызынынъ диварыны йыкъмагъа къарар этти;
 ольчю йипини тартты,
 йыкъмакътан къол чекмедиди;
 къавийлештирильген диварларыны чытырдатты,
 олар бирликте кучьсюз олды.

Тет

⁹ Араба къапулары ерге тюшти,
 Рабби мандалларыны йыкъып, къырып ташлады!
 Шеэрнинъ падишасынен башлыкълары

башкъа халкъларгъа сюргюнликке кетти;
 Къанун ёкъ олды,
 пейгъамберлер де РАББИден хаберлерни алмай.

Ёд

¹⁰ Сион кызынынъ акъсакъллары ер устюнде
 индемезден отуралар;
 башларына топракъ септи,
 устьлерине чувал токъумаларыны кийдилер;
 Ерусалим кызылары да
 бетлеринен ерге йыкъылдылар.

Каф

¹¹ Козьлерим агъламакътан кёр олды,
 ичим-багърым къайнай,
 халкъымнынъ кызы гъайып олгъаны ичюн,
 юрегим яна;
 балаларнен сабийлер
 шеэр сокъакъларында ачлыкътан эслерини джоялар.

Ламет

¹² «Ашлыкънен шарап къайда?»
 – деп сорайлар аналарындан;
 шеэр сокъакъларында
 яралылар киби яталар,
 аналарынынъ багърында
 сонъки нефес алалар.

Мим

¹³ Эй, Ерусалим кызы! Санъа не айтайым?
 Сени неге ошатайым?
 Эй, Сион кызы! Сени неге бенъзетейим?
 Гонълюнъни насыл этип алайым?
 Яранъ денъиз къадар балабандыр,
 сени ким яхшы этип олур?

Нун

¹⁴ Пейгъамберлеринъ санъа
 ялан ве бош хабер этилер;
 къабаатларынынъ косьтермедилер,
 сюргюнликтен къорчаламадылар;
 санъа бош яланлар айтып,
 сени ёлдан урдылар.

Самек

¹⁵ Ерусалим кызы акъкъында
 ёлдан кечкен эр кес эль чырпып, устьлеринден кулип,
 сызгъыраджакъ, баш саллайджакъ ве:
 «Энъ дюльбер айтылгъан,

бутюн ернинъ къуванчы сайылгъан шеэр бумы?»
– деп сорайджакълар.

Пе

¹⁶ Душманларынъ эписи агъызларыны керип,
сени мыскъыллайлар;
сызгъыралар,
тишлерини гъыджырдаталар;
«Биз оны ёкъ эттик!
Тек бу кунни беклей эдик, энди корьдик!» – дейлер.

Айин

¹⁷ РАББИ ниетини беджерди,
къадимий куньлерде айткъан Сёзюни ерине кетирди;
аджымаздан, ерге урды,
душманларынъа сенинъ алынъа къуванмагъа,
сени чекиштиргенлерге енъмеге ёл ачты.

Саде

¹⁸ Эй, Сион къызынынъ диварлары,
Раббиге юректен ялварынъыз;
дерья киби,
гедже-куньдюз козьяш тёкюнъиз;
раатлыкъ бильменъиз,
козьлеринъ козьяштан къурумасын.

Коф

¹⁹ Къаранлыкъта туруп,
токътамайып, геджелери къычыр;
Раббининъ огюнде
юрегинъни бошат;
къолларынъны Онъа узат,
эр сокъакъ башында ачлыкътан ольген
балаларынънынъ джанлары ичюн ялвар.

Реш

²⁰ Я РАББИ, бакъ да корь!
Кимге бойле яптынъ?
Къадынлар озь балаларыны,
эмиздирген бебейлерини ашайлар;
Раббининъ Мукъаддес Еринде
душманлар руханийлернен пейгъамберлерни ольдюрелер.

Шин

²¹ Балалар ве къартлар сокъакъларда,
ерде ята;
къызларымнен огъулларым
къылычнен ольдюрильди;
гъзаплангъан кунюнде оларны ольдюрдинъ,

оларны аджымаздан сойдынъ.

Тав

- ²² Байрам кунюне адамларны киби,
манъа эр тарафтан къоркъуларымны чагъырдынъ;
РАББИ ачувлангъан куню
ич кимсе къачып къуртуламады, сагъ къалмады;
беслеп осьтюрген балаларымны
душманларым ёкъ этти.

Йирмеянынъ къасевети

3 *Алеф*

- ¹ Мен – къасевет корьген адамым,
РАББИ гъазапнен мени урды.
² О мени къувды,
ярыкъкъа дегиль, къаранлыккъа алып кетти;
³ манъа чевирилип,
бутюн кунъ къолуны менден алмай.

Беит

- ⁴ Тенимнен теримни ёкъ этти,
кемиклеримни къырды;
⁵ мени алкъагъа алды,
чевре-четиме адджы бея къойды;
⁶ чокътан ольген адамны киби,
мени къаранлыккъ ерде ерлештирди.

Гимел

- ⁷ Чевре-четиме дивар къойды,
чыкъып оламайым,
агъыр зынджырнен багълады;
⁸ мен къычырып, ярдымгъа чагъыргъанда,
дуваларымны къабул этмеди;
⁹ ёлларымны ташларнен къапатты,
туткъан ёлларымны къыйыш япты.

Далет

- ¹⁰ О, сакъланып беклеген аюв киби,
гизли ерде отургъан арслан киби олды;
¹¹ меним ёлумны къапатты,
мени парчалады, ярдымсыз къалдырды;
¹² яйыны чекти,
окълары ичюн мени нишан этип къойды.

Хе

- ¹³ Окълугъындан окъларыны алып,
бюйреклериме атты;
¹⁴ бутюн халкъ огюнде масхара олдым,

мени эр кунь йырларнен мыскъыллайлар.

- ¹⁵ Рабби манъа аджджы отьлер ашатты,
зафра ичирди.

Вав

- ¹⁶ Тишлеримни ташларнен къырды,
мени ерге таптады,
¹⁷ джанымнынъ раатлыгъы гъайып олды,
аманлыкъ не олгъаныны унуттым.
¹⁸ «Кучюм битти,
РАББИге олгъан умютим кесильди», – дедим.

Зайин

- ¹⁹ Чеккен азабымны ве раатсызлыгъымны,
зафра киби аджджы алымны акъылынъда тут.
²⁰ Буны акъылыма кетиргенimde,
джаным сукъыла.
²¹ Юрегиме джевап берип,
бунъа умют этем:

Хет

- ²² «РАББИнинъ буюк севгиси битмеди,
Онынъ мерамети гъайып олмады;
²³ олар эр саба янъыдан келелер;
Сенинъ ишанчлыгъынъ буюктир!»
²⁴ «РАББИ – меним къысметим, – дей джаным.
– Онынъ ичюн Онъа ишанаджагъым!»

Тет

- ²⁵ РАББИге ишангъанларгъа,
Оны къыдыргъан джангъа О, яхшылыкънен бакъа.
²⁶ РАББИден сабырнен къуртулуш беклемек –
яхшыдыр!
²⁷ Яшлыкътан сабыр этмеге огренген адамгъа
яхшы олур!

Ёд

- ²⁸ Рабби адамны тербиелегенде,
о, индемейип, бир озю къалсын;
²⁹ бетинен ерге тюшип:
«Бельки, умютим кесильмеди», – деп тюшонсин;
³⁰ оны ургъанларгъа янагъыны чевирсин,
айыпкъа толсун.

Каф

- ³¹ Рабби эр вакъыт юзь чевирмез;
³² бея ёлласа да,
буюк севгисинен мерамет де эйлер.
³³ Инсан огъуллаарыны джезаламагъа,

оларгъа дерт бермеге севмей.

Ламет

- ³⁴ Ер юзюнде бутюн къапатылгъанларны
аякъларнен таптагъанларда,
³⁵ Юдже Алланынъ огюнде
адамны адалетсиз суд эткенлерде,
³⁶ адамнынъ дапасыны янълыш чезгенлерде,
Рабби буны корьмезми, аджеба?!

Мим

- ³⁷ Рабби буюрмаса,
адам бир шей айтып, беджерирми?
³⁸ Яманлыкъ да, яхшылыкъ да
Юдже Алланынъ эмиринден олгъанда,
³⁹ яшагъанлар не ичюн агъланалар?
Эр кес озь гуналары ичюн агълансын!

Нун

- ⁴⁰ Туткъан ёлларымызны сынап огренейик
ве РАББИге къайтайыкъ;
⁴¹ коклердеки Аллагъа юреклеримизни чевирейик,
Онъа къолларымызны котерейик;
⁴² «Биз Санъа къаршы чыкътыкъ, инатландыкъ,
ве Сен бизни багъышламадынъ», – айтайыкъ.

Самек

- ⁴³ Ачувланып, бизни къувалайсынъ,
аджымайып, ольдюресинъ;
⁴⁴ дуваларымыз Санъа етмесин деп,
булутларнынъ артында сакъланасынъ;
⁴⁵ халкълар арасында
чёплюк ве ташлантылар олдыкъ.

Пе

- ⁴⁶ Бутюн душманларымыз
бизге къаршы агъызларыны ачтылар;
⁴⁷ къоркъугъа ве чукъурларгъа тюштик,
беля-къазагъа огърадыкъ;
⁴⁸ халкъым гъайып олгъаны ичюн
козьяшларым дерья киби акъа.

Айин

- ⁴⁹ Козьяшларым токътамаздан акъа,
эр вакъыт агълайым;
⁵⁰ РАББИ коклерден бакъып, корьмегендже,
токътатмайджагъым;
⁵¹ шеэримнинъ бутюн къызларына бакъкъанда,
юрегим яна.

Саде

- ⁵² Бир тюрлю себеп олмайып,
душманларым мени, бир къуш киби, авлайлар;
⁵³ мени сагъ алымда чукъургъа ташладылар,
устюме таш аттылар;
⁵⁴ сувлар башыма къадар котерильди,
«Гъайып олдым», – деп тюшюндим.

Коф

- ⁵⁵ Я РАББИ, терен чукъурдан
Сени Адынънен чагъырдым.
⁵⁶ Сен сесимни эшиттинъ,
«Къулагъынъны къапатма, къуртар, ярдым эт манъа», –
дедим.
⁵⁷ Сени чагъыргъанымда, якъынлаштынъ,
ве: «Къоркъма!» – дединъ.

Реш

- ⁵⁸ Рабби, Сен меним ишимни чездинъ,
джанымны сатын алып, къуртардынъ.
⁵⁹ Я РАББИ, чекишкенимни корьдинъ,
давамны адалетли суд эт.
⁶⁰ Оларнынъ бутюн ачувларыны,
манъа къаршы къара ниетлерини корьдинъ.

Шин

- ⁶¹ Я РАББИ, оларнынъ мыскъылларыны эшиттинъ,
манъа къаршы къара ниетлерини бильдинъ;
⁶² душманларым мени яманлайлар,
эр кунъ мени мыскъыллайлар;
⁶³ бакъ, отурсалар да, турсалар да,
эр вакъыт йырлап, мени кулелер.

Тав

- ⁶⁴ Джебала оларны, я РАББИ,
къоллары япкъанларына коре бер акъларыны;
⁶⁵ акъылларыны ал,
оларны къаргъа;
⁶⁶ ачувнен къувала,
ер юзюнден ёкъ эт оларны, я РАББИ!

Йыкългъан Ерусалим

4 *Алеф*

- ¹ Вай-вай-вай! Алтын бозулды,
энь яхшы алтын къара олды;
азиз ташлар эр сокъакъ бою
тёкип-сачылды.

Бейт

² Сион огъулары
 энъ яхшы темиз алтын киби къыйметли эди;
 насыл этип, оларнынъ къыймети
 балчыкъ бардакъкъа, чельмекчининъ япкъанына
 тенъ олды?

Гимел

³ Шакъаллар биле меме берип,
 кучелеклерини эмиздирелер,
 халкъымнынъ къызы исе,
 сахрадаки девекъушу киби, мераметсиз олды.

Далет

⁴ Къундакъ балаларнынъ тили
 сувсузлыкътан тамакъларына япыша;
 балалар отъмек сорай,
 береджек сою ёкъ.

Хе

⁵ Бир вакъыт яхшы ашларны ашагъанлар
 шимди сокъакъларда бакъымсыз юрелер;
 бир вакъыт паалы урба кийип оськенлер
 шимди кубре обаларында яталар.

Вав

⁶ Халкъымнынъ джезасы
 Содомнынъ гунасы ичюн джезадан буюктир;
 Содом бирден гъайып олды,
 адам къолу онъа токъунмады.

Зайин

⁷ Аллагъа багъышлангъанлар* къардан темиз,
 сюттен без аздилер;
 тенлери – гульден ал-гульгюлидир,
 корюнишлери кок якъут киби темиз эди.

Хет

⁸ Шимди исе бетлери комюрден къара,
 сокъакъларда оларны танымайлар;
 терилери кемиклерине япышты,
 терекнинъ къабугъы киби, къуру олды.

Тет

⁹ Къылычнен ольдюрильгенлер
 ачыкътан ольгенлерден бахтлыдыр;
 тарла берекети олмагъанындан
 чекишип, ирип кетелер.

* 4.7 Я да «Ерусалимининъ башлыкълары».

Ёд

¹⁰ Мераметли къадынлар
озь балаларыны пиширелер;
сабийлер ашкъа чевирильди,
халкъым гъайып ола.

Каф

¹¹ РАББИ бутюнлей гъазабыны тѣкти,
къызгъын ачувыны ёллады;
темелини якъып ташлагъан атешни
Сионда туташтырды.

Ламет

¹² Ер юзюнинъ падишалары,
дюньяда яшагъан эр кес
Ерусалимнинъ къапудан душман киреджегине
инанмай эдилер.

Мим

¹³ Бунунъ эписи – пейгъамберлернинъ гунасы,
руханийлернинъ къабааты ичюн джезадыр,
чюнки олар шеэрнинъ ортасында
догъру адамларнынъ къаныны тѣктилер.

Нун

¹⁴ Шимди, кёрлар киби, сокъакълар бою юрелер,
къаннен арамлангъанлары ичюн,
урбаларына биле токъунмагъа олмаз.

Самек

¹⁵ «Кетингъиз мындан, арамлар!»
– деп къычыралар оларгъа;
«Кетингъиз! Кетингъиз мындан! Токъунмангъыз!»
ве олар салланып къачалар.
Халкълар арасында:
«Олар мында къалмасын!» – дейлер.

Пе

¹⁶ РАББИ Озю оларны къачакъ этти,
энди оларгъа бакъмайджакъ;
олар руханийлерни урьмет этмедилер,
къартларгъа мерамет косътермедилер.

Айин

¹⁷ Козьлеримиз кёр олды,
ярдымны бошуна бекледик;
къаравул къуллесинден бакъып,
бизни къорчалайджакъ халкъны бекледик,
олар исе бизни къорчалап оламады.

Саде

- ¹⁸ Олар сакъланып, бизлерни тутмакъ ичюн беклейлер,
сокъакълар бою юргеге къоркъамыз;
сонъумыз якъынлашты,
кунълеримиз битти,
бизим сонъумыз кельди.

Коф

- ¹⁹ Бизни къувалагъанлар
кок къарталларындан чабик эди;
дагълар бою артымыздан къуваладылар,
сахрада бизге къапкъан къойдылар.

Реш

- ²⁰ Омюримизнинъ нефеси,
РАББИнинъ Месихи чукъурда тутулды;
бизлер исе: «Халкъларнынъ арасында,
онынъ колеткесинде яшайджакъмыз», – дедик.

Шин

- ²¹ Уц топрагъында яшагъан
Эдом къызы, шенълен ве къуван!
Санъа да къаде келеджек,
сархошланып, союнаджакъсынъ.

Тав

- ²² Эй, Сион къызы!
Гуналарынъ ичюн джеза битти,
Рабби сени бир даа сюргюн этмейджек.
Эдом къызы исе! Къабаатларынъ ичюн
Рабби сени джезалайджакъ,
гуналарынъны мейдангъа чыкъараджакъ.

Мерамет ичюн дува

- 5** ¹ Я РАББИ, бизнен не олгъаныны унутма!
Бакъ да, масхаралыгъымызны коръ.
² Мал-мулькюмиз – душманларымызгъа кечти,
эвлеримиз ябанджыларгъа тюшти.
³ Оксюз, бабасыз къалдыкъ;
аналарымыз – тул къадынлар кибидир.
⁴ Сувумызгъа кумюш беремиз;
акъча берип, одунларымызны аламыз.
⁵ Къувалайджымыз артымыздан къувалай,
раатлыкъ бильмезден чалышамыз.
⁶ Мысыргъа къол узатамыз,
ашлыкъ ичюн Ашшургъа ялварамыз.
⁷ Бабаларымыз гуна япты ве ёкъ олды,

- оларнынъ къабаатлары ичюн биз джезаланамыз.
- 8 Къуллаз бизге башлыкъ этелер,
оларнынъ къолундан къуртараджакъ ёкъ.
- 9 Отъмек ичюн джан бермеге азырмыз,
сахрада бизни къылыч къоркъуза.
- 10 Якъыджы ачлыкътан
теримиз соба киби сыджакъ.
- 11 Сионда апайларамызнынъ,
Ехуда шеэрлеринде къызларымызнынъ намусына токъуналар.
- 12 Душманлар башлыкъларымны астылар,
акъсакълаларны урьмет этмейлер.
- 13 Дегирмен ташларнен йигитлер ун чекелер,
агъыр одун юкю ташып, яш огъланлар сюрюнелер.
- 14 Шеэр къапуларында акъсакълалар отурмай,
йигитлер энди йырламай.
- 15 Юрегимизнинъ къуванчы битти,
оунларымыз агълавгъа чевирильди.
- 16 Таджымыз башымыздан тюшти;
бизге бея; гуна яптыкъ!
- 17 Шунунъ ичюн юреклеримиз сызлай,
козьлеримиз бунарланды.
- 18 Сион дагъы бакъымсыз къалды,
устюнде тилькилер юрелер.
- 19 Я РАББИ, Сен эбедиен падишалыкъ этесинъ!
Тахтынъ несиллерден несиллерге турар!
- 20 Не ичюн бизни бутюнлей унутасынъ?
Нечюн бизни о къадар чокъ вакъыткъа къалдырасынъ?
- 21-22 Я РАББИ, бизни бутюнлей терк эткен олсанъ да,
бизге къарардан зияде ачувлангъан олсанъ да,
эвель куньлеримизни къайтар,
бизни Озюнъе чевир,
ве биз къайтармыз.

Ехезкель пейгъамбернинъ китабы

Пейгъамбер ве руханий Ехезкель Вавилон эсирине м. э. VI-нджы асырнынъ башында сюргюн этильгендир. Бираз вакъыт кечкен сонъ, Алла Ехезкельден сюргюн этильген ве Ерусалимде къалгъан Исраиль халкъынен лаф этип башлай. Ехезкель Исраиль халкъыны къабаатлай. О, эр бир адамны рухий темизликке ве япкъан къануниетсизликлери ичюн джевапкъяр олмагъа чагъыра. 587–586 сенелери вавилонлылар Ерусалимни бозгъанларындан сонъра, Ехезкель, Алла Озь халкъыны эбедиен терк этмегени ве вакътынен оны эсирден азат этип, эвельки ерине къайтарар, деп умют эте. Ехезкель ваазынынъ эки меркезий мевзусы – тек Ерусалимде дегиль, Алла истеген башкъа ерде ола билъген Алланынъ Шуретидир, ве бир кунь ола мытлакъа тикленеджек Алланынъ Сарайыдыр.

Китапны алты къысымгъа больмек мумкюндир: 1) Алла Шуретининъ эсрарлы корюниши ве Ехезкельнинъ чагъырылмасы (1–3 б.); 2) халкънынъ гуналары ичюн къабаатланмасы, Ерусалимнинъ келеджектеки йыкъылмасы ве бозулмасы (4–24 б.); 3) душман халкъларнынъ келеджекте джезаланмасы акъкъында пейгъамберлик (25–32 б.); 4) Исраиль халкъына келеджекте теселли берильмеси ве Алланынъ тынч-аман яшайыш акъкъында вадеси (33–37 б.); 5) душман халкъларны темсиль эткен Гог акъкъында руя (38–39 б.); 6) келеджек Сарайнынъ ве халкъ яшайджакъ вакъыттаки Исраиль топрагъынынъ тасвири (40–48 б.).

Алланынъ Шурети акъкъында корюниши ве Ехезкельнинъ пейгъамберлик хызметине чагъырылувы (1–3 б.). Ехудалыларгъа къаршы он учъ сёзю ве Ерусалимнинъ йыкъылувыны косьтерген символлик арекетлер (4–24 б.).

Ехуда янындаки къомшу халкъларына (25 б.) ве Тир сакинлерине къаршы къабаатлайдыжы сёзлер (26–28 б.). Тир падишасы – Аллагъа къаршы исьянынъ темсили (28 б.). Мысырлылар акъкъында пейгъамберлик (29–32 б.). Ерусалимнинъ йыкъылувындан сонъраки пейгъамбернинъ вазифеси – теселли бермек ве къол тутмакъ (33 б.). Рабби – гъайрыдан тикленген Исраильнинъ чобаны (34 б.). Эдомнынъ джезасы акъкъында (35 б.). Исраильнинъ гъайрыдан тикленюви акъкъында (36 б.). Къуру кемиклернинъ джанланмасы – олюлернинъ тирильмеси акъкъында пейгъамберлик (37 б.). Иманлылар джемаатына къаршы олгъан халкъларнынъ акъкъында ве Гог ордуларынынъ ёкъ этилюви акъкъында апокалиптик пейгъамберликлер (38–39 б.). Алланынъ янъы эбедий Падишалыгъы ве янъы Сарайы акъкъында (40–48 б.).

Ехезкельге Раббининъ Шурети корюне

1 130-ындыжы йылы, дёртюджи айынынъ бешинджи кунюнде мен Кевар озенининъ ялысында сюрдюн этильгенлернинъ * арасында эдим. О вакъыт коклер ачылды, ве мен Алладан кельген руяларны корьдим.

² Айнынъ бешинджи кунюнде – Ехоякин падиша эсирге тюшкен сонъра бешинджи йылында, – ³къасдийлилернинъ топрагъында, Кевар озени ялысында РАББИ Бузийнинъ огълуна, руханий Ехезкельге хабер этти. Анда РАББИнинъ къолю онынъ устюнде эди.

⁴ Апансыздан мен кучъюлю ель шимальден кельгенини, яшын яшынлагъаныны ве буюктен-буюк булутны алып кетиргенини корьдим. Булут нурлар ичинде эди. ⁵ Онынъ ортасында, атешнинъ ичинде сары хашмал ташына ошагъан бир шей бар эди. Ичинде де дёрт айвангъа ошагъан бир кимселер бар эди. Оларнынъ корюниши инсангъа бенъзей эди. ⁶ Эр бирисининъ дёрт бети, ве эр бирисининъ дёрт къанаты да бар эди. ⁷ Аякълары дос-догъру, табанлары – бузавнынъ туякълары киби олып, йылтырагъан бакъыр дайын парылдай эди. ⁸ Дёрт тарафында, къанатларынынъ тюбюнде инсан къоллары бар эди. ⁹ Дёртюнинъ бетлери де, къанатлары да бар эди. Оларнынъ къанатлары бири-бирине тие эди, озьлери исе айланмайып, огге бакъып кете эдилер.

¹⁰ Оларнынъ бетлери огден бакъкъанда инсан бетине бенъзей эдилер. Сагъ тарафтан дёртюнинъ де – арслан бети, сол тарафтан дёртюнинъ де – бугъа бети, арттан исе дёртюнинъ де – къартал бети бар эди. ¹¹ Бетлери бойле эди. Қанатлары исе юкъарыгъа котерильген эди. Эр айваннынъ эки къанаты эки тарафтан башкъа айваннынъ къанатларына тие эди, оларнынъ башкъа эки къанаты да беденлерини къапата эди. ¹² Эр бири юзю бакъкъан тарафкъа дос-догъру кете эди. Рух къайда кетмеге истесе, олар да анда кете эдилер. Ич бир тарафкъа бурулмайып кете эдилер. ¹³ Бу айванларнынъ корюниши алевленип янгъан комюр киби

* 1.1 Мында Вавилонгъа сюрдюн этильген ехудалылар козьде тутула.

парылдай эди, янгъан атеш диреклери киби эди. Оларнынъ арасында токътамай атеш бирисинден башкъасына кече эди. Атеш козь къамаштырыджы ярыкъ эди, ве андан йылдырым ялкъылдай эди. ¹⁴Айванлар, йылдырым киби, огге-арткъа тез чапа эдилер.

¹⁵Мен айванларгъа бакъкъанда, эр бирининъ янында, ерде, дёртюнинъ эр бир бетининъ янында бирер копчек корьдим. ¹⁶Копчеклернинъ корюниши ве япылувы парылдагъан сары хризолит ташы киби эди, дёрт копчек де бири-бирине бенъзей эди. Копчеклернинъ корюниши де, япылувы да бири-бирининъ ичине кирген бир копчек киби эди. ¹⁷Арекет эткенде, эр дёрт тарафкъа тыгъыра эдилер ве четке бурулмай эдилер. ¹⁸Копчеклернинъ къыршавлары буюк ве къоркъунчлы олып, дёртю де чевресинден козьлернен толу эдилер.

¹⁹Айванлар арекет эткенде, янларындаки копчеклер де арекет эте эдилер. Айванлар ер устюнден котерильгенде исе, копчеклер де котериле эдилер. ²⁰Рух къайда кетмеге истемесин, олар да анда догъру кете эдилер, копчеклер де оларнен берабер котериле эдилер, чюнки айванларнынъ руху шу копчеклерде эди. ²¹Айванлар арекет эткенде, копчеклер де арекет эте эдилер. Айванлар токътагъанда, копчеклер де токътай эдилер. Айванлар ерден котерильгенде, оларнен берабер копчеклер де котериле эдилер, чюнки айванларнынъ руху шу копчеклерде эди.

²²Айванларнынъ башлары устюнде къуббеге бенъзеген шей бар эди. Шу къуббе башларынынъ устюнде яйылып, къоркъунчлы джамгъа ошай эди. ²³Къуббенинъ тюбюнде бири-бирине тийип, къанатлары ачылгъан эди. Эр айванны къапаткъан даа эки къанаты бар эди. Эр айваннынъ беденини къапаткъан экишер къанаты бар эди. ²⁴Айванлар кеткенде, мен къанатларынынъ шувултысыны эшите эдим. Бу шувулты буюк акъкъан сувларнынъ гурюльтиси киби, Къудретли Алланынъ сеси киби, ордунынъ гурюльтиси киби, кучлю шувулты эди. Айванлар токътагъанда, къанатларыны тюшюре эдилер.

²⁵Башлары устюндеки къуббенинъ устюнден бир сес янгъырай эди. Айванлар токътагъанда, къанатларыны тюшюре эдилер. ²⁶Башлары устюндеки къуббенинъ устюнде лазурит ташындан ясалгъан бир тахтнынъ бенъзевеви бар эди. Тахтнынъ бенъзевеви устюнде адамгъа ошагъан бир кимсе отура эди. ²⁷Корьдим ки, о, бельге ошагъан ерден юкъары сары хашмал ташы киби эди, онынъ ичинде ве тышында атеш янгъан киби эди. Бельге ошагъан ерден ашагъы исе атеш киби бир шей корьдим. Онынъ чевре-чети парылдай эди, ²⁸ве бу парылдав ягъмур ягъгъан куню булутларда пейда олгъан кок къушагъы киби эди. Чевре-четинде парылдагъан нурлар шойле эди.

Алла Ехезкельни хызметке чагъыра

2 ¹РАББИнинъ Шурети мангъа бойле корюнди. Мен буны корип, бетимнен ерге йыкълдым. Сонъ айткъаннынъ сесини эшиттим. О, ма-нъа шойле деди:

– Инсан огълу, аякъларыңа тур. Мен сеннен лаф этеджегим.

²О, манъа айтаяткъанда, ичиме Рух кирди ве мени аякъларыма тургъузды. Мен меннен лаф эткенни динъледим.

³О, манъа бойле деди:

– Инсан огълу! Мен сени Израильнинъ огъуллагына, Манъа къаршы чыкъкъан халкъкъа йиберем. Бугунъге къадар оларнынъ озълери де, баба-деделери де Манъа къаршы чыкъып, гуна япалар. ⁴Олар бойсунмаз ве таш юрекли балалардыр. Мен сени оларгъа йиберем. Сен оларгъа РАББИ-ТААЛЯнынъ сёзлерини хабер этеджексинъ. ⁵Олар сени динълесе – динълесинлер, динълемесе – динълемесинлер. Олар инат халкъ олса да, оларнынъ араларында РАББИнинъ пейгъамбери олгъаныны бильсинлер. ⁶Сен исе, инсан огълу, олардан къоркъма, оларнынъ сёзлеринден де къоркъма. Олар сенинъ чевре-четинъде тикенлер ве когем чалылары киби олса да, сен чаянлар арасында яшасанъ да, оларнынъ айтджакъларындан къоркъма ве къоркъунчлы юзлеринден дешетленме. Олар исьянджы халкътыр. ⁷Олар сени истесе – динълесинлер, истемесе – динълемесинлер, амма сен Меним сёзлеримни бу инат халкъкъа хабер эт.

⁸Инсан огълу, Мен санъа айтджакъларымны динъле! Шу инат халкъ киби, инат олма. Агъзынъны ач да, Мен санъа береджек шейни аша.

⁹Бакъсам, манъа узангъан бир къолны коръдим, ичинде де бир бурулгъан кягъыт бар эди. ¹⁰О, меним огюмде кягъытны ачты. Кягъытнынъ ичи де, тышы да язылгъан эди. Анда агълавлар, инъильтилер ве гъамкъасеветлер акъкъында язылгъан эди.

3 ¹Манъа:

– Инсан огълу! Огюнъдеки шейни аша. Бурулгъан бу кягъытны аша ве Израиль халкъына кетип, оларнен лаф эт, – деди.

²Мен агъзымны ачтым да, О, бурулгъан бу кягъытны манъа ашамагъа берди.

³Сонъра О, манъа:

– Инсан огълу! Мен санъа берген бу кягъытны тойгъандже ашап, ашкъазанынъны толдур! – деди. Мен оны ашадым. Ашагъанда, агъзым бал киби татлы олды. ⁴Сонъра О, манъа бойле деди:

– Инсан огълу! Израиль халкъына кет ве Меним сёзлеримни оларгъа айтып бер. ⁵Лафы анълашылмаз адамларгъа, тили кыйын олгъан халкъкъа Мен сени йибермейим. Мен сени Израиль халкъына йиберем. ⁶Лафлары анълашылмаз, тиллери кыйын, сёзлери эшитильмеген чокъ халкъларгъа сени йибермейим. Сени бойле халкъларгъа йиберген олсам да, олар сени динълер эди. ⁷Амма, Мени динълемеге истемегени ичюн, Израиль халкъы сени де динълемеге истемейджек. Бутюн Израиль халкъы къатты манълайлы, таш юрекли бир халкътыр. ⁸Лякин Мен санъа да къатты бетни ве къатты манълайынъны береджегим, ве сен оларгъа ошайджакъсынъ. ⁹Сенинъ манълайынъны эльмаз киби къавий, чакъ-

макъташ киби къатты япаджагъым. Олар исьянджы халкъ олса да, оларнынъ огюнде къоркъма, олар ичюн дешетленме.

¹⁰Сонъра О, манъа деди:

– Инсан огълу! Санъа айтаджакъларыма къулакъ ас ве юрегинъе къой!
¹¹Тур да, сюрдюникте яшагъан халкъынъа кет. Истесе – сени динълесинлер, истемесе динълемесинлер, амма оларгъа шуны айт: «РАББИ-ТААЛЯ шойле дей...»

¹²Бундан сонъ ель * мени котерди, ве РАББИнинъ Шурети еринден котерилеяткъанда, мен дешетли зельзеленинъ сесини эшиттим, ¹³эм де айванларнынъ бири-бирине урулгъан къанатларынынъ шувултысыны, эм де янындаки копчеклернинъ гурюльтисини ве дешетли зельзеленинъ сесини эшиттим. ¹⁴Ель мени юкъарыгъа котерип, алып кетти. Мен къасевет ве ачувнен кеттим. РАББИнинъ кучлю къолу устюмде эди. ¹⁵Мен Кевар озени ялысындаки Тель-Авив шеэринде яшагъан сюрдюн этильгенлерге кельдим. Анда, олар яшагъан еринде, оларнынъ арасында буюк шашкъынлыкъ ичинде еди кунъ къалдым.

Ехезкель Израиль халкъыны тенбиелей

¹⁶Еди кунъ кечкен сонъ, РАББИ манъа шойле деди:

¹⁷– Инсан огълу! Мен сени Израиль халкъына къаравул этип къойдым. Сен Меним сёзлеримни динълейджексинъ ве Меним Адымдан оларны тенбиелейджексинъ. ¹⁸Эгер Мен ярамай кишиге: «Сен мытлакъа оледжексинъ!» – десем, сен исе оны тенбиелемесенъ ве, джаныны къуртармакъ ичюн, оны озь ярамай ишлеринден къайтармасанъ, о адам гуналары ичюн мытлакъа оледжек. Онынъ къаны ичюн исе Мен сенден джевап сорайджагъым. ¹⁹Амма сен ярамай адамны тенбиелесенъ, о исе озь ярамай ишлеринден ве яман ёлундан вазгечмесе, о, гуналары ичюн мытлакъа оледжек, сен исе джанынъны къуртараджакъсынъ. ²⁰Эгер де инсафлы бир киши догърулыгъындан къайтса ве акъсыз ишлер япса, Мен онынъ ёлуны къапатаджагъым, ве о, сюрюнуп оледжек. Эгер сен оны тенбиелемесенъ, онынъ догъру ишлери анъылмайып, о озь гунасы ичюн ольсе, онынъ къаны ичюн исе Мен сенден джевап сорайджагъым. ²¹Эгер исе сен инсафлы кишини, гуна япмасын деп, тенбиелесенъ, ве о, гуна япмаса, о, сагъ къаладжакъ, сен де джанынъны къуртараджакъсынъ.

²²Мен анда олгъанда, РАББИнинъ къолу меним устюмде эди. О, манъа: – Тур да, вадийге чыкъ. Анда Мен сеннен лаф этеджегим, – деди.

²³Мен турдым да, вадийге кеттим. О ерде РАББИнинъ Шурети, Кевар озенинде корьгеним киби, тура эди. Мен бетимнен ерге тюштим. ²⁴Рух меним ичине кирди ве мени аякъларым устуне къойды ве манъа шойле деди:

* 3.12 Мында ве 14 аетте къадимий еудий «руах» сёзю къулланыла, оны эм «рух», эм де «ель» киби терджиме этмек мумкюн.

– Эвинъе кетип, къапуларынъны къапат. ²⁵Инсан огълу, сени аркъанларнен багълайджакълар, ве сен халкъкъа чыкъамайджакъсынъ. ²⁶Мен тилинъни танълайынъа япыштыраджагъым, ве сен лаф этип ве оларны къабаатлап оламайджакъсынъ. Олар инат халкътыр! ²⁷Амма Мен сеннен лаф эткенде, дудакъларынъ ачыладжакъ ве сен оларгъа: «РАББИ-ТААЛЯ бойле дей...» – дейджексинъ. Ким динълесе – динълесин, ким динълемеге истемесе – динълемесин. Олар инат халкътыр.

Ерусалимнинъ алкъагъа алынувы акъкъында пейгъамберлик

4 ¹– Инсан огълу, бир кирпич алып, огюнъе къой да, онынъ устюнде Ерусалим шеэрининъ ресимини яп. ²Оны алкъагъа ал, онынъ чевресинде уджюм къуллелерини къур, онынъ чевресине топракъ обалары яп, янында ордуларны ерлештир ве шеэрге къаршы дивар йыкътыргъан алетлерни къой. ³Бир демир тава ал. Оны демир дивар киби озюнънен шеэр арасына къой. Юзюнъни онъа чевир. Шеэр алкъада олсун, сен исе оны алкъада тут. Бу, Израиль халкъына бир бельги олсун.

⁴Сен сол тарафынъа ят ве устюнъе Израиль халкъынынъ гуналарыны къой. Сол янынъда не къадар ятсанъ, шу къадар Израильнинъ гуналарыны устюнъде ташыйджакъсынъ. ⁵Олар къач йыл гуна япкъан олсалар, сен шу къадар кунъ ятаджакъсынъ: 390 кунъ ичинде сен Израильнинъ гуналарыны устюнъде ташыйджакъсынъ.

⁶Буны беджерген сонъ, кене ят, энди сагъ янынъа ят. 40 кунъ ичинде Ехуданынъ гуналарыны устюнъде ташы. Эр йыл ичюн санъа бир кунъ олсун. Мен бойле бельгиледим. ⁷Алкъада олгъан Ерусалимге юзюнъни чевир, онъа тараф чыплакъ къолунъны узат ве онъа къаршы пейгъамберлик яп. ⁸Мына, Мен сени аркъанларнен багълайджагъым. Алкъа кунълери битмегендже, бир янынъдан о бир янынъа айланмайджакъсынъ.

⁹Озюнъе богъдай ве арпа, бакъла ве берджимек, туй ве къызыл богъдайны ал да, бир савуткъа къой. Булардан озюнъе отъмек яп. Отъмеклернинъ сайысы янынъда ятаджакъ кунълернинъ сайысы олсун. 390 кунъ сен оларны ашайджакъсынъ. ¹⁰Эр кунъ белли бир вакъытта ашайджакъ ашынъ бир чаначыкъ* олсун. ¹¹Эр кунъ белли бир вакъытта ичеджек сувунъ да учь мешребе* олсун. ¹²Япылгъан отъмеклерни арпа пителери киби аша. Адам бокъуны якъып, оларны халкънынъ огюнде пишир.

¹³РАББИ бойле деди:

– Мен Израиль халкъыны башкъа халкъларнынъ арасына сюрдюген этеджегим. Анда Израиль халкъы бойлеликнен озюнинъ арам отъмегини ашайджакъ.

¹⁴О заман мен:

– Я РАББИ-ТААЛЯ! Мен ич бир вакъыт арам шей ашамадым, арамланмадым! Олю айваннынъ я да йыртыджы айван ольдюрген айваннынъ

* **4.10** Бир чаначыкъ – къ. еуд. «20 шекель».

* **4.11** Учь мешребе – къ. еуд. «хиннинъ алтыда бир пайы».

этини мен яшлыгъымдан ич бир вакъыт бугунъгедже ашамадым. Арам олгъан эт агъзыма кирмеди! – дедим.

¹⁵– Яхшы, – деди О. – Адам бокъу ерине айван тезегини алмагъа санъа разылыкъ берем. Оны якъып, отъмегинъни пишир.

¹⁶Сонъра О, даа бойле деди:

– Инсан огълу! Мен ойле япарым ки, Ерусалимге отъмек алып кетир-мейджеклер. Адамлар отъмекни азар-азар чекеджеклер ве оны къасевет ичинде ашайджакълар. Сувуны да азар-азар ольчейджеклер ве къоркъудан къалтырап ичеджеклер. ¹⁷Олар ачлыкъ ве сувсузлыкъ чекеджеклер, бири-бирине къоркъып-шашып бакъаджакълар ве гуналары ичюн азып-арыкълап ёкъ оладжакълар.

5 ¹Энди исе, инсан огълу, кескин бир къылыч ал да, бербернинъ устрасы киби къулланып, башынъны ве сакъалынъны тыраш эт. Сонъра теразе алып, сачларынъны къысымларгъа боль. ²Алкъагъа алынув вакъты биткенде, сачларнынъ учъте бир къысмыны шеэрнинъ ортасында якъ. Даа учъте бир къысмыны алып, оны шеэрнинъ чевре-четинде къылычнен парча-парча кес. Къалгъан учъте бир къысмыны ельге савур. Мен ачыкъ къылычымнен оларны къувалайджагъым. ³Янъгъыз бир къач сач алып, оны урбанънынъ этеги ичине къой. ⁴Булардан да бир къач данесини кене атешке атып якъ. Андан чыкъаджакъ атеш бутюн Исраиль халкъына даркъайджакъ.

⁵РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Бу – Ерусалим. Мен оны халкъларнынъ арасында ерлештирдим. Чевре-четини мемлекетлернен сардым. ⁶Амма о, Меним къарарларыма ве низамнамелериме къаршы чыкъты, халкълардан ве чевре-четиндеки мемлекетлерден бетер олды. О, Меним къанунларымны ред этти, низамнамелеримни беджермеди.

⁷Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Чевре-четинъизде яшагъан халкълардан даа да бетер олгъанынъыз, низамнамелеримни беджермегинъиз ве къанунларымны тутмагъанынъыз, къомшу халкъларнынъ къанунларыны биле тутмагъанынъыз ичюн, ⁸РАББИ-ТААЛЯ бойле дей: «Энди Мен Озюм сизлерге къаршы чыкъаджагъым. Къомшу халкъларнынъ козю огюнде Мен сизлерни джезалайджагъым. ⁹Сизинъ пис ишлеринъиз ичюн, эвель япмагъан ве келеджекте япмайджакъ шейлерни сизге япаджагъым. ¹⁰Сизинъ арнъызда бабаларынъыз балаларыны, балалары исе бабаларыны ашайджакълар. Мен сизлерни джезалайджагъым, сагъ къалгъанны исе ельге савураджагъым».

¹¹– Мен ант этем, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Меним Азиз Еримни писликлеринъизнен ве арамлыкъларынъизнен арамлагъанынъыз ичюн, Мен Озюм сизни ашалайджагъым, сизни аджымайджагъым, мерамет этмейджегим. ¹²Халкъынънынъ учъте бир къысмы хасталыкътан ве

ачлыкътан ёкъ оладжакъ, учте бир къысмы шеэрнинъ чевре-четинде къылычтан оледжек, учте бир къысмыны исе Мен ельге савураджагъым ве ачыкъ къылычнен артындан къувалайджагъым.

¹³Бундан сонъ гъазабым сёнеджек, ачувым ятышаджакъ, ве о заман Мен къанаатленеджегим. Оларнынъ башларына гъазабымны тюшюргенимден сонъра, олар биледжеклер ки, Мен – РАББИМ, мераметнен оларнен лаф эттим.

¹⁴Мен сени харап этеджегим. Чевренъизде яшагъан халкъларнынъ ве эр бир ёлджунынъ огюнде сени масхара япаджагъым. ¹⁵Гъазапнен ве ачувнен Мен сени джезалагъанымда, сени мыскъыллайджакъ ве яманлайджакълар, чевренъдеки халкъларгъа сен дерс ве къоркъунчлы шей оладжакъсынъ. Мен, РАББИ, буны айттым. ¹⁶Ачлыкънынъ аджджы окъларыны атып, сизлерни ёкъ этеджегим. Оларны йиберип, сизлерни ольдюреджегим. Ачлыкъны арттыраджагъым, отъмек кетирилювини кеседжегим. ¹⁷Санъа ачыкъ ве йыртыджы айванларны ёллайджагъым, олар сени эвлятсыз къалдырыр. Ольдюрюджи хасталыкълар ве олюм башларынъызгъа тюшеджек. Сизлерни къылычнен ольдюреджеклер. Мен, РАББИ, буны айттым.

Исраиль дагълары акъкъындаки пейгъамберлик

6 ¹РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Юзюнъни Исраиль дагъларына чевир де, оларгъа къаршы пейгъамберлик эт ³ве бойле айт:

– Эй, Исраиль дагълары! РАББИ-ТААЛЯнынъ сёзлерини динъленъиз. Дагъларгъа ве байырларгъа, вадийлерге ве дерелерге РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Бакъынъыз, Мен сизлерге къаршы къылыч ёллайджагъым, ибадет тёпелеринъизни бербат этеджегим. ⁴Къурбан ерлеринъиз бозуладжакъ, къокъулы отларны якъув ерлеринъиз къырыладжакъ. Путларынъызнынъ тюбюне олюлеринъизни атаджагъым. ⁵Исраиллилернинъ джесетлерини оларнынъ путлары янына къоярым, кемиклеринъизни къурбан ерлеринъизнинъ чевресинде дагъытырым. ⁶Эр бир яшагъан еринъизде эписи шеэрлеринъиз йыкътырыладжакъ, ибадет тёпелеринъиз бозуладжакъ. Къурбан ерлеринъиз бом-бош къалсын ве бозулсын, путларынъыз къырылып ёкъ олсун, къокъулы отларны якъув ерлеринъиз парчалансын, къолларынъызнынъ якъанлары ёкъ олсун. ⁷Эр ерде ольдюриледжексинъиз. Сонъра Мен РАББИ олгъанымны биледжексинъиз.

⁸Амма бир къысмынъызны сагъ къалдыраджагъым. Чешит мемлекетлерде даркъатылгъан, халкъларнынъ арасында яшагъан базыларынъыз къылычтан къуртуладжакъ. ⁹Сагъ къалгъанлар, ят мемлекетлерге сюрдюен этильгенлер Мени акъылгъа кетиреджеклер. Оларнынъ ороспу юрекleri Менден вазгечкени, козьлери путларнынъ артындан ороспулангъанлары ичюн, Мен насыл агъры чеккенимни анълайджакълар,

олар якъан бутюн писликлери ве яманлыкълары ичюн озь-озьлеринден игренеджеклер. ¹⁰Сонъра Мен РАББИ олгъанымны биледжеклер. Бу беляларны башларына тюшюреджегимни айткъанда, бошуна айтмадым.

¹¹РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Эллеринъизни чырпынъыз, аякъларынъызны ерге урунъыз, Израиль халкъынынъ бутюн яман пис ишлери акъкъында: «Вай!» – денъиз. Олар къылычтан, ачылыкътан ве ольдюриджи хасталыкълардан ёкъ оладжакълар! ¹²Узакъ олгъанлар ольдюриджи хасталыкътан оледжек, якъын олгъанлар къылычтан йыкъыладжакъ, сагъ къалып къуртулгъанлар исе ачылыкътан оледжектир. Бойле этип, гъазабымны башларына тюшюреджегим. ¹³О заман Мен РАББИ олгъанымны билирсинъиз! О заман путларнынъ арасында, къурбан ерлеринъизнинъ чевресинде, эр бир юксек байырда, эр бир дагънынъ тёпесинде, эр бир ешил терекнинъ тюбюнде ве даллы эменнинъ тюбюнде, эписи путларына къокъулы отлар якъкъан эр бир ерде олю ятаджакъсынъыз. ¹⁴Оларгъа къаршы къолумны узатып, сахрадан Ривлагъадже къадар эписи яшагъан ерлерни къоркъунчлы харап этеджегим, бом-бош этеджегим. О заман Мен РАББИ олгъанымны биледжеклер!

Сонъу кельди

7 ¹РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! РАББИ-ТААЛЯ Израиль топрагъына бойле дей: «Олюм! Мемлекетнинъ дёрт кошесине олюм келе! ³Сенинъ сонъунъ кельди. Мен ачувымны устюнъе ягъдыраджагъым, якъан ишлеринъ ичюн сени суд этеджегим, ишлеген пис шейлеринъ ичюн сени джезалайджагъым. ⁴Санъа мераметнен бакъмам, сени аджымам, якъан ишлеринъ ве ишлеген пис шейлеринъ ичюн сени джезалайджагъым. Сонъ Мен РАББИ олгъанымны билирсинъиз!»

⁵РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Беля! Беля артындан беля келе*! ⁶Олюм келе! Келе олюм! Сенинъ сонъунъ кельди! Бакъынъыз, о, кельди! ⁷Эй, мемлекетте яшагъанлар! Сизге олюм кельди. Шашмалав вакъты кельди, шамата куню якъынлашты. Дагъларда къуванч сеси ёкъ. ⁸Тезден гъазабымны устюнъизге тёкеджегим, ачувымны сизге тюшюреджегим, сизлерни якъан ишлеринъиз ичюн суд этеджегим, ишлеген пис шейлеринъиз ичюн сизни джезалайджагъым. ⁹Санъа мераметнен бакъмам, сени аджымам, якъан ишлеринъ ве ишлеген пис шейлеринъ ичюн сени джезалайджагъым. Сонъ Мен Джезалайджи РАББИ олгъанымны билирсинъиз.

¹⁰Бакъынъыз, шу кунъ кельди! Башынъызгъа олюм кельди! Таякъ чечекленди, юзьсюзлик чокълашты. ¹¹Зулумлыкъ котерильди, яманлыкъ кетирген таякъ пейда олды...* Оларнынъ кимсеси къалмайджакъ...

* 7.5 Я да «дюнъяда корюльмеген феякет келе».

* 7.11 Я да «яманлыкъны урмакъ ичюн, зулумлыкъ котерильди».

Оларнынъ сюрюлеринден кимсе къалмайджакъ... Байлыгы олмайджакъ... Буюклери ёкъ оладжакъ... ¹²Вақыт кельди, кунь якъынлашты! Сатын алгъан къуванмасын, саткъан агъламасын. Оларнынъ бутюн сюрюсине гъазап тюшеджек. ¹³Олар сагъ къалса биле, саткъан шейини къайтарып оламаз*. Оларнынъ бутюн сюрюси акъкъындаки пейгъамберлик руюсы мытлакъа ерине келеджек, акъсызлыкъта яшагъан ич кимсе джаныны къуртармайджакъ. ¹⁴Олар боразан чаладжакъ, эр шейни азырлайджакъ, амма кимсе дженкке чыкъмайджакъ, чюнки оларнынъ бутюн сюрюсине гъазап тюшеджек.

¹⁵Шеэрнинъ чевресинде къылыч, ичинде исе ольдюріджи хасталыкънен ачлыкъ. Тарлада олгъанлар къылычтан оледжек, шеэрде олгъанларны исе ачлыкъ ве хасталыкъ ёкъ этеджек. ¹⁶Къуртарылып, сагъ къалгъанлар чапсалар да, вадий гогерджинлери киби дагъларда сакъланаджакълар. Эр бириси акъсыз ишлери ичюн ынъранып агълайджакъ. ¹⁷Эписининъ къоллары такъаттан кесиледжек, эписининъ аякълары сийдиктен сылакъ оладжакъ. ¹⁸Олар беллерини чувалнен багълайджакъ, къалтырапитрейджеклер. Масхаралыкъ юзьлерини къаплайджакъ, эписининъ башлары тыраш оладжакъ. ¹⁹Кумюшлерини сокъакъкъа атаджакълар, алтынлары да арам эсапланаджакъ. РАББИнинъ гъазабы куню не кумюшлери, не алтынлары оларны къуртарып оламайджакъ. Кумюшлери ве алтынлары оларгъа аш бермез, къарынларыны тойдурмаз. Байлыгы оларны акъсызлыкъкъа алып кельди. ²⁰Паалы ильванларынен олар гъурурландылар, олардан пис джиренч путларны яптылар. Шунынъ ичюн Мен ильванларыны олар ичюн арам япадагъым. ²¹Оны ябанджыларнынъ элине береджегим, дюньянынъ ярамазлары оны чайпап аладжакълар ве арам этеджеклер. ²²Мен олардан юзюмни чевиреджегим, ве олар Меним къыйметли еримни арамлайджакълар. Айдутлар анда кирип, оны арам этеджеклер.

²³Зынджырны азырланъыз. Мемлекет олюм джезасынен джезаланаджакъ джинаетлерге толды, ве зулумлыкъ шеэрни сарды. ²⁴Мен халкъларнынъ энъ ярамайларыны кетиреджегим, олар эвлеринъизни тартып аладжакълар. Кучьлюлернинъ гъуруры битеджек, ве сизинъ азиз ерлеринъиз арамланаджакъ. ²⁵Къоркъунчлы бея келеята. Олар аманлыкъ къыдыраджакъ, лякин тапалмайджакълар. ²⁶Бея артындан бея, ярамай хабер артындан ярамай хабер келеджек. Олар пейгъамберлерден рую истейджеклер, амма руханийлер къанунны огретмейджек, акъсакъаллар насиат бермейджек. ²⁷Падиша яс тутаджакъ, мырзаларны къоркъу басаджакъ, мемлекет халкъынынъ эллери титрейджек. Мен оларны япкъан ишлерине коре джезалайджагъым, суд эткенлерине коре оларны суд этеджегим. О заман Мен РАББИ олгъанымны билірлер.

* **7.13** Мусанен берильген къанунгъа коре, борджларыны одемек ичюн озь топрагъыны саткъан адам оны юбилей йылында арткъа къайтарып олур эди. (Лев 25, 27 бакъ.)

Раббининъ Сарайында путперестлик

8¹Алтынджы йылы, алтынджы айынынъ бешинджи куню* мен эвимде отургъанда, Ехуда акъсакъаллары да огюмде отура эдилер. Апансыздан РАББИ-ТААЛЯнынъ эли манъа тийди. ²Мен бакъып, адамгъа ошагъан бир кимсени корьдим. Белине ошагъан ерден ашагъы о, атешке бенъзей эди, бельден юкъары исе сары хашмал ташы киби йылтырай эди. ³О, дерсинъ, элини узатып, мени сачларымдан тутты. Сонъра ель* мени ернен кок арасына котерип, Алланынъ руясында мени Ерусалимге, шималге бакъкъан ич къапусына кетирди. Анда Алланынъ куньджюлигини къозгъагъан пут эйкелининъ ери бар эди. ⁴Мына, вадийде эвелькиси корьгеним киби, анда манъа Исраиль Алласынынъ Шурети корюнди. ⁵РАББИ манъа шойле деди:

– Инсан огълу! Козьлеринъни котерип, шималге бакъ!

Мен козьлеримни котерип, шималге бакътым. Къурбан къаршысындаки къапунынъ шималинде мен куньджюлик къозгъагъан бу пут эйкелини корьдим. О, кириште тура эди.

⁶РАББИ манъа:

– Инсан огълу! Оларнынъ не япкъаныны коресинъми? Исраиль халкъы мында пек джиренч ишлер япа. Шунынъ ичюн Мен Азиз Еримден узакълашырым. Сен даа да бетер пис шейлерни кореджексинъ.

⁷Сонъра О мени азбарнынъ киришине алып кельди. Мен бакътым да, дивардаки тешикни корьдим. ⁸О манъа:

– Инсан огълу, дивардаки тешикни кенълештир, – деди. Мен дивардаки тешикни кенълештирдим ве дивар тешигинден кечмек ичюн ер яптым. ⁹О манъа шойле деди:

– Ичери кир де, оларнынъ мында насыл пис шейлерни япкъанларыны корь.

¹⁰Мен ичери кирип бакътым. Бутюн диварларда чешит суйрекленип юрген махлюкъларнынъ ресимлерини, джиренч айванларнынъ ресимлерини ве Исраиль халкъынынъ ташта оюлып ясалгъан чешит путларынынъ ресимлерини корьдим. ¹¹Оларнынъ огюнде Исраиль халкъындан етмиш акъсакъалы тура эдилер. Оларнынъ ортасында Шафаннынъ огълу Язання тура эди. Эр бирининъ элинде къокъулы шейлерни якъмакъ ичюн бирер савут бар эди, ве олардан булут киби къокъулы тютюн котериле эди.

¹²РАББИ манъа шойле деди:

– Инсан огълу, Исраиль акъсакъаллары къаранлыкъта, чевре-чети оюлып ясалгъан путларнынъ ресимлеринен толу озь одасында не япкъанларыны коресинъми? Олар: «РАББИ бизни корьмей. О, бу мемлекетни ташлап кетти», – дейлер.

* 8.1 Къарарнен м. э. 592 с., сентябрь айы.

* 8.3 Я да «Рух».

¹³Сонъра О кене манъа:

– Бакъ, оларнынъ япкъан даа да пис шейлерини кореджексинъ, – деди.

¹⁴Сонъра О мени РАББИнинъ Эвине, шималь къапусына кетирди. Анда агълавларнен Таммузгъа* ибадет этип къадынлар отура эдилер.

¹⁵РАББИ манъа:

– Инсан огълу, буларны коресинъми? Даа да пис шейлерни кореджексинъ, – деди.

¹⁶Сонъра О мени РАББИ Эвининъ ичери азбарына киргизди. Анда, РАББИнинъ Сарайы киришинде, Эйван ве къурбан ерининъ арасында 25-ке якъын акъай тура эди. Олар РАББИнинъ Сарайына аркъасыны айландырып, бетлерини куньдогъуш тарафына чевирип, кунешке ибадет эте эдилер.

¹⁷РАББИ манъа шойле деди:

– Инсан огълу, буларнынъ эписини коресинъми? Ехуда халкъы мында япкъан пис шейлери чокътыр. Амма олар бутюн мемлекетни де хорлавларгъа батырдылар, Мени текрар-текрар ачувландыралар. Бакъ, олар Мени мыскъыллайлар*. ¹⁸Шунынъ ичюн Меним ачувым оларгъа тѣкюледжек! Оларны аджымам, мерамет этмем. Къулакъларыма чокъ къычырсалар биле, оларны динълемем!

Путперестлернинъ ёкъ этилюви

9 ¹Сонъра Онынъ юксек сеснен манъа айткъаныны эшиттим:

– Эй, шеэрни джезалайджакъ адамлар! Озь ёкъ этиджи сияларынынъизнен мында келинъиз!

²О вакъыт шималий Юкъары Къапу тарафындан келеяткъан алты кишини корьдим. Эр бирисининъ къолунда ёкъ этиджи сиясы бар эди. Оларнен берабер даа бир кимсе келе эди, онынъ устюнде кетен урбасы, белинде де кяттининъ алетлери бар эди. Олар келип, бакъыр къурбан ерининъ янында турдылар.

³Керувнынъ устюнде булунгъан Исраиль Алласынынъ Шурети ондан энди ве Эвнинъ босагъасына кельди. РАББИ кетен урба кийген ве белинде кяттип алетлери олгъан кишини чагъырып, ⁴онъа шойле деди:

– Бутюн Ерусалим шеэрини кечип, оларнынъ арасында япылгъан пис шейлер акъкъында къайгъырып къасевет эткен адамларнынъ манълайына тамгъа къой.

⁵Башкъаларына исе:

– Онынъ артындан шеэрни кечип кетинъиз де, къалгъанларны аджымайып, мерамет этмейип ольдюринъиз, – дегенини эшиттим. ⁶– Эписини ёкъ этинъиз: къартларны да, къызларны ве огъланларны, апайларны

* **8.14** Таммуз – вавилонлыларнынъ берекет ве ягъмур кетирген алласы, ашагъыдаки дюньянынъ башлыгъы. Инанчларына коре, о, къургъакълыкъ вакътында оле ве ягъмур ягъгъанда тириле эмиш.

* **8.17** Къ. еуд. бу ибаре сѣзо-сѣзюне «олар пытакъларны озь бурунлары огюне къоялар» я да «олар пытакъларны Меним бурнума тыкъалар» манасыны анълата.

ве балаларны ёкъ этинъиз. Амма манълайында бельгиси олгъанларны тийменъиз. Меним Азиз Еримден башланъыз, – деди.

Олар Эвнинъ янында олгъан акъсакъаллардан башладылар. ⁷РАБ-БИ оларгъа:

– Эвни араманъыз, азбарларыны олюерге толдурынъыз. Айды, кетинъиз! – деди.

Олар чыкъып кеттилер ве шеэрдеки адамларны ольдюрп башладылар. ⁸Олар ольдюрп башлагъанда, мен бир озюм къалдым ве бетимнен ерге йыкъылып:

– Я РАББИ-ТААЛЯ! Гъазабынъны Ерусалимге тёкип, Израиль халкъынынъ эписини ёкъ этеджексинъми?! – деп къычырдым.

⁹О, манъа джевапланды ве:

– Израиль ве Ехуда халкъынынъ гуналары пек чокъ, къабааты пек буюк. Мемлекет къангъа толды, шеэр акъсызлыкъкъа толудыр. Олар: «РАБ-БИ мемлекетни ташлап кетти. РАББИ ич бир шейни коръмей», – дейлер. ¹⁰Шунынъ ичюн Мен оларны аджымам, мерамет косътермам. Якъанларыны озьлерининъ башына тюшюреджегим, – деди.

¹¹Бундан сонъ устюнде кетен урбасы ве белинде кяттип чёльмеги олгъан киши джевапланып:

– Сен манъа буюргъанынъны яптым, – деди.

Раббининъ Шурети Сарайдан кете

10 ¹Мен бакътым ве Керувларнынъ башы устюндеки къуббенинъ устюнде лазуриттен ясалгъан тахткъа ошагъан бир шейни коръдим. ²РАБ-БИ кетен урба кийген кишиге шойле деди:

– Керувларнынъ тюбюндеки копчеклернинъ арасына кир. Керувларнынъ арасындан янгъан комюрлерни авучларына толдур да, шеэрге ат, – деди.

Сонъ мен о киши анда киргенини коръдим.

³О киши киргенде, Керувлар Алланынъ Эвининъ сагъ тарафында тура эдилер. Булут ичери азбарны толдура эди. ⁴РАББИнинъ Шурети Керувларнынъ устюнден котерилип, Эвнинъ босагъасына кетти. Булут Эвни толдурды, ве азбарда РАББИнинъ Шурети парылдап башлады. ⁵Керувларнынъ къанат шувултысы тышкъы азбарда биле эшитиле эди. О, Къудретли Алланынъ кучлю сесине ошай эди. ⁶РАББИ кетен урба кийген кишиге: «Керувларнынъ тюбюндеки копчеклернинъ арасындан атеш ал», – деп буюргъан сонъ, о киши кирип, копчекнинъ янында турды. ⁷Керувларнынъ бириси элини атешке узатты да, Керувларнынъ арасында олгъан атешни алды ве оны кетен урба кийген кишининъ авучларына къойды. О, атешни алып кетти. ⁸Керувларнынъ къанатлары тюбюнде къолларгъа ошагъан шекиллер бар эди.

⁹Мен бакътым ве Керувларнынъ янында дёрт копчекни коръдим, эр бир Керувнынъ янында бирер копчек бар эди. Копчеклер сары хризолит

киби парылдай эдилер. ¹⁰Дёрт копчекнинъ корюниши бири-бирине ошай ве бири-бирисининъ ичине кирген киби эди. ¹¹Копчеклер арекет эткенде, дёрт тарафкъа бурулмайып кетип ола эди. Керувларнынъ башлары бакъкъан тарафкъа копчеклер бурулмайып кетип ола эдилер. ¹²Керувларнынъ беденлери, аркъалары, эллери, къанатлары ве копчеклери козьлернен толу эди. Дёрт копчеги козьлернен толу эди. ¹³Копчеклерге «галгал» дегенлерини эшиттим. ¹⁴Эр бирининъ дёрт бети бар эди. Биринджиси – Керув бети, экинджиси – инсан бети, учюнджиси – арслан бети, ве дёртюджиси – къартал бети эди.

¹⁵Керувлар юкъарыгъа котерильдилер. Олар мен эвель Кевар озенинде корьген айванлар эди. ¹⁶Керувлар кеткенде, оларнынъ янында олгъан копчеклер де арекет эте эдилер. Керувлар ерден котерильмек ичюн къанатларыны кергенде, копчеклер олардан айырылмай, оларнынъ янында къала эдилер. ¹⁷Керувлар токътагъанда, копчеклер де токътай эдилер, Керувлар юкъарыгъа котерильгенде, копчеклер де котериле эди, чюнки копчеклерде айванларнынъ руху бар эди.

¹⁸РАББИнинъ Шурети Эвнинъ босагъасындан кетип, Керувларнынъ устюнде токъталды. ¹⁹Козьлерим огюнде Керувлар къанатларыны керип, ерден котерильдилер. Олар кеткенде, копчеклер де оларнен берабер арекет этти. Керувлар РАББИ Эвининъ куньдогъуш къапусынынъ киришинде токътадылар. Исраиль Алласынынъ Шурети де оларнынъ устюнде эди.

²⁰Мен бу айванларны Кевар озени ялысында, Исраиль Алласынынъ тюбюнде корьген эдим. Мен оларнынъ Керувлар олгъаныны анъладым. ²¹Эр бирисининъ дёрт бети, дёрт къанаты, къанатлары тюбюнде де къолларгъа ошагъан шейлер бар эди. ²²Оларнынъ бетлери мен Кевар озенинде корьген бетлер киби эди. Корюнишлери де, озьлери де айны эди. Эр бири бети бакъкъан тарафкъа кете эди.

Исраиль акъсакъаллары суд этиле

11 ¹Рух мени юкъарыгъа котерип, РАББИнинъ Эвине, куньдогъушкъа бакъкъан шаркъ къапусына кетирди. Қъапунынъ киришинде 25 киши бар эди. Оларнынъ арасында халкънынъ ёлбашчылары олгъан Аззурнынъ огълу Язаныяны ве Бенаянынъ огълу Пелатьяны корьдим. ²РАББИ манъа шойле деди:

– Инсан огълу! Мына булар – ярамайлыкъ тюшюнген ве бу шеэрде ярамай акъыл огреткен адамлардыр. ³Олар: «Эвлер кърмакъ вакъты узакъмы? Биз бу шеэрде, къазандаки эт киби сакълымыз», – дейлер. ⁴Шунынъ ичюн оларгъа пейгъамберлик эт. Инсан огълу, пейгъамберлик эт!

⁵Сонъра РАББИнинъ Руху манъа энди ве шойле деди:

– Айт: «РАББИ бойле дей: Исраиль халкъы! Мен сизинъ нелер айткъанларынынъизни эшиттим, нелер тюшюнгенлеринъизни Мен билем. ⁶Бу шеэрде чокъ адамы ольдюрдинъиз, онынъ сокъакъларыны олюлерге

толдурдынъыз. ⁷Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Шеэрде атып ташлагъан олюлеринъиз – эт, шеэр исе – къазандыр. Амма Мен сизлерни шеэрден чыкъарып атаджагъым. ⁸Сизлер къылычтан къоркъасыз – Мен сизлерге къылычны ёллайджагъым. Бойле дей РАББИ-ТААЛЯ. ⁹Сизлерни шеэрден чыкъарып, ябанджыларнынъ къолуна береджегим ве сизлерни джезалайджагъым. ¹⁰Къылычтан оледжексинъиз. Сизлерни Исраиль сынъырларында суд этеджегим. О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирсинъиз. ¹¹Бу шеэр сизинъ ичюн къазан олмайджакъ, сизлер де онынъ ичинде эт олмайджакъсыз. Сизлерни Исраиль сынъырларында суд этеджегим. ¹²О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирсинъиз. Низамнамелериме коре сиз яшамайсынъыз, къарарларымны беджермейсинъиз, амма чевренъиздеки халкъларнынъ къанунларына коре яшайсынъыз».

¹³Мен пейгъамберлик япаяткъанда, Бенаянынъ огълу Пелатъя ольди. Мен бетим устюне йыкъылдым ве:

– Я РАББИ-ТААЛЯ! Исраиллилернинъ къалгъаныны бутюнлей ёкъ этмеге истейсинъми? – деп къычырдым.

¹⁴РАББИ манъя шойле джевап берди:

¹⁵– Инсан огълу! Ерусалимде яшагъанлар сенинъ сойларынъя, сенинъ догъмушларынъя, сюргюн этильгенлерге ве эписи исраиллилерге: «РАББИден узакъ олунъыз, бу мемлекет бизге мулък оларакъ берильгендир», – дейлер. ¹⁶Шунынъ ичюн оларгъя шойле айт: «РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Мен оларны узакъ халкъларгъя сюргюн эттим, чешит мемлекетлерге дагъыттым, лякин олар кеткен топракъларда Мен оларгъя кучюк Азиз Ер олдым». ¹⁷Сонъра шойле айт: «РАББИ-ТААЛЯ бойле дей: Мен сизлерни башкъа халкълар арасындан топлайджагъым, дагъытылгъан мемлекетлерден сизни топлап къайтараджагъым ве Исраиль топрагъыны сизге береджегим».

¹⁸Олар анда къайткъанда, андан эр арамлыкъны ве эр писликни котерип атаджакълар. ¹⁹Мен оларгъя бир юрек береджегим, ичлерине янъы рух къояджагъым. Ичлериндеки таш юрекни чыкъарып, онынъ ерине йымшакъ юрекни къояджагъым. ²⁰Бундан сонъ олар Меним низамнамелериме коре яшайджакълар, къарарларымны беджерип тутаджакълар. Олар Меним халкъым оладжакъ, ве Мен оларнынъ Алласы оладжакъым. ²¹Пис арамлыкъларнынъ артындан кеткенлерге исе Мен япкъанларына коре акъкъыны береджегим. Бойле дей РАББИ-ТААЛЯ.

²²Бундан сонъ Керувлар къанатларыны котерип кердилер, копчеклери де янында эди, ве Исраиль Алласынынъ Шурети оларнынъ устюнде эди. ²³РАББИнинъ Шурети шеэрнинъ ортасындан котерилип, шеэрнинъ кунъдогъуш тарафындаки дагънынъ устюнде токътады. ²⁴Меним руямда Алланынъ Руху мени котерип, къасдийлилернинъ мемлекетине, сюргюн этильгенлернинъ арасына кетирди. Бундан сонъ мен коръген шейлер битти.

²⁵О вакъыт мен РАББИнинъ манъа ачкъан эписи шейлерини сюрюн этильгенлерге айтып бердим.

Эсирге алынув эвельден бильдириле

12 ¹РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Сен исъанджылар арасында яшайсынъ. Оларнынъ корьмек ичюн козьлери бар, амма олар корьмейлер. Оларнынъ эшитмек ичюн къулакълары бар, амма эшитмейлер. Бу инат халкътыр.

³Шуннынъ ичюн сен, инсан огълу, сюрюнликке кетмеге азырлап, шейлеринъни топла да, куньдюз оларнынъ козю огюнде ёлгъа чыкъ. Шимди булунгъан еринъден башкъа бир ерге сюрюнликке кет. Олар сени корьсюн ве бельки, инат халкъ олса да, эписини анъларлар. ⁴Куньдюз оларнынъ козю огюнде сюрюнликке топрагъан шейлеринъни алып чыкъ. Акъшам оларнынъ козю огюнде де, сюрюнликке кетеджек киби, чыкъып кет. ⁵Оларнынъ козю огюнде диварда тешик япып, шейлеринъни алып чыкъ. ⁶Оларнынъ козю огюнде шейлеринъни омузынъа юкле де, къаранлыкъта кет. Топракъны корьмек ичюн, бетинъни къапат. Мен сени Израиль халкъына бельги деп яптым.

⁷Мен берильген эмирге коре яптым. Куньдюз шейлеримни, санки сюрюнликке кетеджек киби, чыкъардым. Акъшам къолумнен диварны парлап, къаранлыкъта тешиктен шейлеримни чыкъардым ве оларнынъ козю огюнде омузыма юкледим.

⁸Саба РАББИ манъа шойле деди:

⁹– Инсан огълу! Шу инат Израиль халкъы сенден: «Сен не япасынъ?» – деп сорамадымы? ¹⁰Оларгъа шойле айт: «РАББИ-ТААЛЯ бойле айта: Бу – Ерусалимнинъ башлыгъы ве шеэрде олгъан бутюн Израиль халкъы ичюн пейгъамберликтир». ¹¹Айт: «Мен сизлер ичюн бир бельгим». Мен насыл япкъан олсам, оларнен де ойле япыладжакъ. Олар сюрюнликке, эсирликке кетеджеклер. ¹²Оларнынъ башлыгъы къаранлыкъта озь шейлерини омузына къойып, ёлгъа чыкъаджакъ. Оны чыкъармакъ ичюн, диварны тешеджеклер. Топракъны корьмек ичюн, о, бетини къапатаджакъ. ¹³Мен тузагъымны къоярым, оны къапкъаныма тутаджакъым. Мен оны Вавилонгъа, къасдийлилернинъ топрагъына алып кетеджегим. Амма о, оны корьмейип, анда оледжек. ¹⁴Онынъ янында килерининъ эписини – ярдымджыларыны ве эписи ордусыны – елге савурып дагъытаджакъым. Оларнынъ артындан ачыкъ къылычнен къуваляйджакъым.

¹⁵Оларны халкълар арасында дагъыткъан сонъ, мемлекетлер арасына савургъан сонъ, олар Мен – РАББИ олгъанымны анъларлар. ¹⁶Амма, олар озь пис адетлери акъкъында башкъа халкъларгъа айтып берсинлер деп, оларнынъ базыларыны къылычтан, ачлыкътан ве ольдюрджи хасталыкътан сакълайджакъым. О заман олар Мен – РАББИ олгъанымны анъларлар.

¹⁷РАББИ манъа шойле деди:

¹⁸– Инсан огълу! Отъмекни ашагъанда къалтыра, сувны ичкенде, гъамнен титре! ¹⁹Мемлекетнинъ халкъына айт:

РАББИ-ТААЛЯ Ерусалимде яшагъанлар акъкъында, Израиль топрагъы акъкъында бойле дей: Олар къасевет ичинде отъмек ашайджакъ ве къоркъу ичинде сув ичеджеклер. Мемлекетте яшагъанларнынъ акъсыз япкъанлары ичюн топракънынъ берекети гъайып оладжакъ. ²⁰Олар яшагъан шеэрлер ернен эксан этиледжек, мемлекет бозуладжакъ. О заман Мен РАББИ олгъанымны анъларсынъыз.

²¹РАББИ манъа шойле деди:

²²– Инсан огълу! Израиль топрагъынъызда «Кунълер кечип кетер, пейгъамберлернинъ сёзлери де беджерильмез», айтылгъан сёзлер неге керек? ²³Оларгъа айт: «РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Мен шу сёзлерни ёкъ этерим, ве Израильде бир даа бойле айтмайджакълар».

Оларгъа даа айт: «Ойле кунълер якъынлаша ки, эр бир пейгъамберлик сёзю ерине келеджек. ²⁴Ве Израиль халкъында башкъа ялан руя ве оларны алдаткъан юкъарыдан энген хаберлер олмайджакъ. ²⁵Энди Мен, РАББИ, айтаджам, эм де Меним сёзлерим кечикмейип ерине келеджектир. Исьянджы халкъ, сизинъ кунълеринъизде эр бир айткъан сёзюмни ерине кетиреджегим! Бойле дей РАББИ-ТААЛЯ».

²⁶РАББИ манъа шойле деди:

²⁷– Инсан огълу! Мына, Израиль халкъы айта ки: «Онынъ корьген руясы чокъ йылдан сонъ оладжакъ. О, узакъ келеджек акъкъында пейгъамберлик эте».

²⁸Шунынъ ичюн оларгъа бойле айт: «РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Айткъан сёзлеримнинъ ич бири энди кечикмейджек, оларнынъ эр бири ерине келеджектир. Бойле дей РАББИ-ТААЛЯ».

Рабби яланджы пейгъамберлерни къабаатлай

13 ¹РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Израильнинъ пейгъамберлик япкъан пейгъамберлерине къаршы пейгъамберлик яп, озълери тюшюнип чыкъаргъан шейлерни пейгъамберлик сайгъан пейгъамберлерге: «РАББИнинъ сёзюни динълениз! – айт. ³– РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Ич бир шей корьмеген, амма озь рухларына инангъан акъылсыз пейгъамберлерге беля олсун!» ⁴Эй, Израиль! Сенинъ пейгъамберлеринъ – харап олгъан ерлер арасындаки тилькилер кибидир. ⁵Сизлер диварларнынъ тешиклерине бармайсынъыз, РАББИнинъ кунюнде дженкте къавий турмакъ ичюн, Израильнинъ чевресини диварларнен къавийлештирмейсинъиз. ⁶Олар бош шейлерни корелер, ялан хабер этелер. Олар: «Бу – РАББИнинъ сёзю», – дейлер, РАББИ исе оларны ёлламады. Бунъа бакъмадан, олар айткъан сёзлерининъ ерине келеджегини беклейлер. ⁷Сизинъ корьген шейлеринъиз бош! Эткен хаберлеринъиз ялан! Сизлер: «РАББИ бойле айта», – дейсинъиз, амма Мен бойле айтмадым.

⁸Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Сизинъ бош сёзлеринъиз ичюн, корьген ялан руяларынъыз ичюн Мен сизлерге къаршы чыкъам. – РАББИ-ТААЛЯ бойле дей. ⁹– Къолум бош руяларны корьген, ялан хаберлерни эткен пейгъамберлерге къаршы оладжакъ. Олар Меним халкъымнынъ топлашувунда олмайджакълар, Исраиль халкъынынъ несиль китабына язылмайджакълар, Исраиль топрагъына да кирмейджеклер. О заман Мен – РАББИ-ТААЛЯ олгъанымны анъларсынъыз.

¹⁰Олар меним халкъымны догъру ёлдан урдылар, аманлыкъ олмагъан вакътында олар: «Шимди аманлыкъ», – дедилер. Халкъым зайыф диварлар къура, олар исе диварны сылавнен сылайлар. ¹¹Диварны сылагъанларгъа айт ки, дивар йыкъыладжакъ. Ягъмур къуйып ягъаджакъ, таш бурчакъ тюшеджек ве кучлю ель диварны чатлатаджакъ, ¹²ве дивар йыкъыладжакъ. Адамлар сизден: «Сизинъ сылагъан сылавнынъыз къайда?» – деп сорамайджакъмы?

¹³Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Гъазабымда боран елини йибереджегим, ачувымда ягъмур къуйып ягъаджакъ, хышымымдан таш бурчакълар тюшеджек, ве дивар ёкъ оладжакъ. ¹⁴Сылавнен сылангъан диварынъызны Мен бозаджагъым, оны ерге йыкътыраджагъым, темелине къадар ёкъ этеджегим. Дивар йыкъыладжакъ, сизлер де онен берабер ёкъ оладжакъсыз. О заман Мен – РАББИ олгъанымны анъларсынъыз. ¹⁵Мен ачувымны диваргъа ве оны сылавнен сылагъанларгъа тёкеджегим ве сизлерге: «Дивар гъайып олды, оны сылагъанлар да ёкъ олдылар. ¹⁶Ерусалимге пейгъамберлик эткен ве аманлыкъ олмагъан вакътында онъа аманлыкъ акъкъында айткъан Исраильнинъ пейгъамберлери ёкъ олдылар», – дейджегим. РАББИ-ТААЛЯ бойле дей.

¹⁷Инсан огълу! Озь-озюнден пейгъамберлик япкъан халкъынънынъ къызларына тараф айлан ве оларгъа къаршы пейгъамберлик эт. ¹⁸Оларгъа айт:

– РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

Сиз эр кеснинъ билегине багъ ясайсыз, башларына чешит узунлыкъта марамалар тикесиз, инсанларнынъ джанларыны къапкъангъа тутмагъа тырышасыз. Сизни беля алсын! Халкъымнынъ джанларыны тутып да, озь джанларынъызны сагъ къалдыраджакъсызмы? ¹⁹Бир къач авуч арпа, бир къач кесек отьмек ичюн сизлер Мени халкъым арасында ашалайсыз, яшамакъ керек олгъан адамгъа «сен оледжексинъ» дейсиз, ольмек керек олгъан адамгъа «сен яшайджакъсынъ» айтасыз. Ялан динълеген халкъымны сиз алдатасыз.

²⁰Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Инсанларнынъ джанларыны къуш киби тутмакъ ичюн япылгъан багълавларынъызгъа Мен къаршым. Мен бу багълавларны сизинъ къолларынъыздан узип атаджагъым, сиз къуш киби туткъан адамларнынъ джанларыны бошатаджагъым. ²¹Мен марамаларынъызны йыртаджагъым, Меним халкъымны сизинъ къолларынъыздан къуртараджагъым.

Халкъым бир даа сизге ав олмайджакъ. О заман Мен – РАББИ олгъанымны анъларсынъыз. ²²Сизлер яланынъызнен инсафлы адамларнынъ гонълюни къырдынъыз, Мен исе оларнынъ джанларыны агъыртмагъа истемедим. Ярамай адамларгъа исе къол туттынъыз ве оларны къавийлештирдинъыз, ве олар озь яман ёлундан чевирильмедим. ²³Шунынъ ичюн эндиден сонъ ялан руяларны корьмейджексинъыз, аджайип хаберлерни этмейджексинъыз. Мен халкъымны сизинъ къолунъыздан къуртараджагъым. О заман Мен – РАББИ олгъанымны анъларсынъыз.

Рабби путперестлерни къабаатлай

14 ¹Исраиль акъсакълаларындан бир къач киши келип, меним огюмде отурдылар. ²РАББИ манъа шойле деди:

³– Инсан огълу! Бу адамларнынъ юрекleri путларгъа берильгендир. Оларны ёлдан ургъан ве къабаатлы эткен шейлерни олар козьleri огюне къойдылар. Оларгъа Мени чагъырмагъа разылыкъ берейимми? ⁴Сен оларгъа айланып, бойле айт: «РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Исраиллилернинъ бирде-бири юрегинен путларгъа берильсе, ёлдан ургъан ве къабаатлы эткен шейлерни козьleri огюне къойса, сонъра исе пейгъамберге кельсе, Мен, РАББИ, онынъ буюк путперестлиги ичюн оны джезалайджагъым. ⁵Исраиллилер юреклеринде анъласынлар, путлары себебинден олар Манъа ят-ябан олдылар».

⁶Шунынъ ичюн Исраиль халкъына айт: «РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Тёвбе этинъиз! Путлардан вазгечинъиз, пис арамлыкъларынъыздан юзьлеринъизни чевиринъиз! ⁷Эгер исраиллилернинъ бириси я да Исраильде яшагъан башкъа халкъларнынъ бириси Менден чевирильсе, юрегинен путларгъа берилип, ёлдан ургъан ве къабаатлы эткен шейлерни козьleri огюне къойса, амма сонъ Мени чагъырмакъ ичюн бир пейгъамберге кельсе, Мен, РАББИ, Озюм оны джезалайджагъым. ⁸Мен о адамгъа къаршы чыкъаджагъым, оны, башкъаларгъа дерс ве икяе олсун деп, джезалайджагъым. Оны халкъым арасындан ёкъ этедегем. О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирсинъиз!

⁹Эгер бирде-бир пейгъамбер озь-озюни алдатып, сёз айтса, Мен онъа озь-озюни алдатмагъа ёл бердим. Мен элимни онъа къаршы узатаджагъым ве оны халкъым Исраиль арасындан ёкъ этедегем. ¹⁰Олар эписи озь къабааты ичюн джевап береджеклер: сорагъан адам – озь къабааты ичюн, пейгъамбер де – озь къабааты ичюн джевап береджек. ¹¹Бойлеликнен, Исраиль халкъы башкъа Менден чевирильмейджек ве озюни акъсыз япкъанларынен арамламайджакъ, лякин Меним халкъым оладжакълар, Мен исе оларнынъ Алласы оладжагъым. РАББИ-ТААЛЯ бойле дей».

Раббининъ Исраильге гъазабы

¹²РАББИ манъа шойле деди:

¹³– Инсан огълу! Эгер бир мемлекет Менден вазгечип, гуна япса, ве Мен оны къолумнен джезаласам, отъмек кетирилювини токътатсам,

онъа ачлыкъ ёлласам ве мемлекетте эм инсанларны ве айванларны ёкъ этип башласам, ¹⁴анда учь акъай Нух, Даниял ве Эюп олса, олар озь инсафлыгынен тек озь джанларыны къуртарып олурлар. РАББИ-ТААЛЯ шойле дей.

¹⁵Я да эгер Мен шу мемлекетке кийик айванларны йиберсем ве оны адамсыз къалдырсам, айванлар олгъаны ичюн бир кимсе андан кечип оламаса, ¹⁶шу учь адам мемлекетте яшаса биле, – Мен, РАББИ-ТААЛЯ, Озюмнен ант этем! – олар не озь огъуллаарыны, не де къызларыны къуртарып олур. Тек озьлерини къуртарып олурлар, мемлекет исе йыкъылып харап олур.

¹⁷Я да эгер Мен шу мемлекетке дженк йиберсем ве: «Къылыч мемлекетни ярсын, мемлекеттеки инсанларны ве айванларны ёкъ этсин», – десем, ¹⁸шу учь акъай мемлекетте яшаса биле, – Мен, РАББИ-ТААЛЯ, Озюмнен ант этем! – олар не озь огъуллаарыны, не де къызларыны къуртарып олур. Тек озьлерини къуртарып олурлар.

¹⁹Я да эгер Мен шу мемлекетке къырыджы хасталыкъны ёлласам ве ачувымны анда йиберсем ве къан тёкип, анда эм инсанларны, эм айванларны ёкъ этип башласам, ²⁰Нух, Даниял ве Эюп анда яшасалар биле, – Мен, РАББИ-ТААЛЯ, Озюмнен ант этем! – олар не озь огъуллаарыны, не де къызларыны къуртарып олур. Озь инсафлыгынен олар тек озьлерини къуртарып олурлар.

²¹РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Дёрт агъыр олум джезасыны: дженкни, ачлыкъны, кийик айванларны ве ольдюриджи хасталыкъны, – Ерусалим шеэрини йиберем. Оларнынъ себебинден эм инсанлар ве айванлар гъайып олсун. ²²Амма анда бир къач адам, огъланлар ве къызлар сагъ къаладжакъ. Адамлар оларны шеэрден чыкъарып кетеджеклер. Олар сизге келеджеклер, ве сиз оларнынъ яшайышларыны ве ишлерини кореджексиз. О заман Мен Ерусалимге йиберген белялар, шеэрге тюшкен белялар акъкъында аджынмайджакъсынъыз ве къасевет этмейджексинъиз. ²³Сиз оларнынъ яшайышларыны ве ишлерини корьген сонъ, юрек тапарсынъыз ве анъларсынъыз ки, Мен Ерусалимде ич бир шейни себепсиз япмадым. РАББИ-ТААЛЯ бойле дей.

Файдасыз терек

15 ¹РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Юзюм пытагъы ормандаки тереклернинъ агъачындан яхшымы? ³Бир керекли шей япмакъ ичюн, юзюмнинъ агъачыны ишлетелерми, аджеба? Я да шейлерни ильмек ичюн юзюм агъачындан ильмек япалармы? ⁴Ёкъ, оны атешке одун оларакъ аталар. Атеш онынъ эки уджуны якъып, ортасыны комюрлештирген сонъ, о бир шейге ярармы? ⁵Эгер о, янмаздан эвель бир шейге ярамаса, янып комюр олгъандан сонъра о неге ярар?

6Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Мен орман тереклери арасында юзюм агъачыны атешке бергеним киби, Ерусалимде яшагъанларнен де ойле япарым. 7Мен оларгъа къаршы чыкъаджагъым. Олар бир ерде атештен къуртулгъан олса да, атеш эписи бир оларны якъып ёкъ этеджек. Мен оларгъа къаршы чыкъаджакъ вакъытта олар Мен – РАББИ олгъанымны анъларлар. 8Олар Менден вазгечкенлери ичюн, Мен мемлекетни бакъымсыз этеджегим. РАББИ-ТААЛЯ бойле дей.

Ерусалим Аллагъа къаршы хаинлик япты

16 1РАББИ манъа шойле деди:

2– Инсан огълу! Ерусалимге онынъ пислик япкъанларыны косътер 3ве бойле айт:

РАББИ-ТААЛЯ Ерусалимге шойле дей:

Сенинъ тамырларынъ, келип чыкъышынъ Ханаан топрагъындандыр. Сенинъ бабанъ – аморлы, ананъ исе – хитли эди. 4Сенинъ догъгъан кунюнде кобегинъ кесильмеген эди, сени темизлемек ичюн ювмадылар, тузнен окъаламадылар, эм де къундакъламадылар. 5Санъа кимсе аджып бакъмады, мерамет этип керек шейлерни япмады. Сени чельде ташлап кеттилер, догъгъан кунюнде сенинъ джанынъдан джирендилер.

6Мен янынъдан кечип кете эдим, сени къан ичинде чапаланып яткъанынъны корьдим. Қъанлар ичинде яткъанынъда, Мен санъа: «Сен яшарсынъ!» – дедим. Қъанлар ичинде олгъанынъда, Мен санъа: «Сен яшарсынъ!» – дедим. 7Мен ойле яптым ки, сен чель оту киби осип кетинъ. Сен осип буюдинъ, юксек олдынъ, гузеллернинъ гузели олдынъ. Кокюслеринъ осьти, сачларынъ узун олды. Амма чыр-чыплакъ эдинъ.

8Мен янынъдан кечейткъанда, сени корьдим. Севги чагъынъ кельген эди. Урбамнынъ этегини устюнъден кердим, ве чыплакъ беденинъни къапаттым. Санъа ант эттим ве санъа васиет бердим. – Бу – РАББИ-ТААЛЯнынъ сёзлери. – Бойлеликнен, сен Менимки олдынъ.

9Мен сени сувнен ювдым, устюндеки къанны темизледим, зейтюн ягъынен сени сюрттим. 10Устюнге орьнекли антер кийдирдим, аягъынъа сахтиян аякъкъап кийгиздим. Мен сени къыйметли индже кетенге орадым, дегерли йипекнен орьттим. 11Паалы ильванларнен сени безеттим, эллеринъе билезликлер, бойнунъа герданлыкъ такътым. 12Бурнунъа алкъа, къулакъларынъа купелер такътым. Башынъа да гузель тадж къойдым. 13Сен алтын ве кумюшлернен безендинъ, урбаларынъ индже кетенден, къыйметли йипектен ве паалы орьнекли безлерден тикильген эди. Энъ яхшы уннен, балнен ве зейтюн ягъынен беслендинъ. Гузеллернинъ гузели олдынъ, падишалыкъ эйбетине яраштынъ. 14Мен санъа багъышлагъан дюльберлигинъ сенинъ гузеллигинъни къусурсыз япты, ве о, халкъларгъа белли олды. РАББИ-ТААЛЯ бойле дей.

15Амма сен озь гузеллигинъе ишандынъ ве санъа нам кетирген шейлерни озь ороспулыгъынъда файдаланып башладынъ. Кеткен-кельген

эр бирине озюньни бутюнлей бердинъ. ¹⁶Урбаларынъны алып, озюнье ренкли тёпелер яптынъ, анда да ороспулыкъ яптынъ. Ойле шейлер бундан эвель олмагъан эди, сонъра да олмаз. ¹⁷Мен санъа берген, алтын ве кумюшимден япылгъан къыйметли шейлерни алдынъ, олардан эркек путлары япып, оларнен ороспулыкъ эттинъ. ¹⁸Орьнекли урбаларынъны алдынъ ве путларгъа кийсеттинъ, оларнынъ огюнде Меним зейтюн ягъымны тѣктинъ ве гузель къокъулы отларымны якътынъ. ¹⁹Санъа ашамагъа берген ашларымны: энъ яхшы унны, зейтюн ягъыны ве балны, – сен оларгъа хош къокъулы бахшыш оларакъ кетирдинъ. Мына ойле шейлер олды! Бу – РАББИ-ТААЛЯнынъ сѣзлери.

²⁰Сен Манъа догъгъан огул ве къызларны алып, путларгъа аш оларакъ къурбан чалдынъ. Ороспулыкъ эткенинъ аз олдымы санъа? ²¹Сен Меним эвлятларымны сойып, оларны путларгъа багъышладынъ. ²²Бутюн бу писликлеринъни ве ороспулыгъынъны этип, сен яшлыкъ кунлеринъни, чыр-чыпакъ олгъанынъны, къанлар ичинде чапалангъанынъны акъылынъа кетирмединъ.

²³Бея! Сени бея алсын! – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Эписи яман ишлеринъден гъайры, ²⁴сен озюнье тёпелерни яптынъ, эр мейданда юксек ерлерни къурдынъ. ²⁵Эр бир ёлнынъ башында юксек ерлерни къурдынъ, гузеллигинъни харапладынъ, эр кеткен-кельгеннинъ огюнде аякъларынынъ керип, ороспулыгъынъны чокълаштырдынъ. ²⁶Буюк органлары олгъан къомшуларынънен мысырлыларнен сен ороспулыкъ яптынъ. Ороспулыгъынъны арттырып, Мени зияде ачувландырдынъ. ²⁷Шунынъ ичюн Мен элимни узатып, пайынъны эксильттим ве сени кореджек козю олмагъан фелестинли къызларнынъ къолуна бердим. Олар сенинъ намуссыз ишлеринъден утандылар. ²⁸Сен ашшурлыларнен ороспулыкъ яптынъ, амма тоймадынъ. Оларнен берабер ороспу эдинъ, лякин тойып оламадынъ. ²⁹Ханаан мемлекетине, къасдийлилернинъ топрагъына къадар сен чокъ ороспулыкъ эттинъ, амма кене де тоймадынъ.

³⁰– Юрегинъ не къадар бозукъ олмакъ керек!* – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Сен эр шейни юзъсюз къанджыкъ киби яптынъ. ³¹Сен эр бир ёлнынъ башында озь тёпелеринъни яптынъ, эр бир мейданда юксекликлеринъни къурдынъ, лякин ороспу киби арекет этмединъ, парасыны нефретнен къабул этмединъ. ³²Амма сен акъайына садыкълыгъыны бозгъан къадынсынъ! Акъайынъ олып, башкъа эркеклерни къабул этесинъ! ³³Эр бир ороспугъа бахшышлар берелер, сен исе озюнь ойнашларынъа бахшышлар бересинъ, чешит ерлерден санъа кельсин, сеннен ороспулыкъ этсинлер деп, оларгъа къапарлар йибересинъ. ³⁴Ороспулыгъынъда башкъа апайларгъа ошамадынъ, чюнки сенинъ артынъдан кимсе юрмеди, санъа ороспулыкъ япмагъа кимсе ялвармады. Бахшышлар берювде де

* 16.30 Я да «санъа пек ачувлым!»

сен фаркълы олдынъ, чюнки санъа кимсе бахшыш бермеди. Шунунъ-нен сен башкъа апайларгъа ошамадынъ.

³⁵Шунунъ ичюн, эй, ороспу, РАББИнинъ сёзюни динъле! ³⁶РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Сен байлыкъларынъны ельге савурдынъ, ороспулыкъларып, чыплакълыгъынъны ойнашларынъа ве чешит тюрлю пис путларгъа косътердинъ, балаларынънынъ къаныны тёкип, оларны путларгъа бердинъ. ³⁷Шунунъ ичюн зевкъ чатып кейфленген ойнашларынъны топлайджагъым, эр бир севгенлеринъни де, эр бир нефрет эткенлеринъни де эписини топлайджагъым. Эписини санъа къаршы топлайджагъым, оларгъа сенинъ чыплакълыгъынъны косътереджегим, олар сенинъ эписи айып ерлеринъни коръсюнлер. ³⁸Акъайына садыкълыгъыны бозгъан ве къан тёккен къадынны киби, сени суд этеджегим. Ачувымда ве кунджюлигимде къанынъны тёкип, сени олюмге береджегим. ³⁹Мен сени ойнашларнынъ къолуна береджегим, олар сенинъ тёпелеринъни бозаджакъ, юксекликлеринъни йыкъаджакълар, сенинъ урбаларынъны устюнъден чыкъарып, сенинъ гузель ве къыйметли шейлеринъни тартып аладжакълар, сени чыр-чыплакъ къалдыраджакълар. ⁴⁰Олар санъа къаршы халкъны топлайджакъ, сени ташларнен ураджакълар ве къылычларнен чиль-парча этеджеклер. ⁴¹Олар эвлеринъни якъаджакъ, бир чокъ къадынларнынъ козю огюнде сени джезалайджакълар. О вакъыт Мен сенинъ ороспулыгъынъа сонъ къояджагъым, бир даа ойнашларынъа бахшышларны бермейджексинъ. ⁴²Бундан сонъ Меним санъа къаршы гъазабым кесиледжек, кунджюлигим ятышаджакъ. Мен тынчланып, башкъа ачувланмайджагъым.

⁴³Яшлыкълар кунълеринъни акъылда тутмагъанынъ ичюн, арекетлеринънен Мени гъазапландыргъанынъ ичюн, бакъ, Мен якъанларынъны сенинъ башынъа авдараджагъым, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Сен пис ишлер якъанынъны тюшюнмединъ де.

⁴⁴Бакъ, икяе эткенлернинъ эписи сенинъ акъкъынъда бойле айтаджакълар: «Анасы насыл олса, къызы да ойле». ⁴⁵Сен – ананънынъ акъикъый къызысынъ, – о, акъайыны ве балаларыны ташлап кетти. Сен – таталарынънынъ ве къызкъардашларынънынъ акъикъый къызкъардашысынъ, – олар да акъайларыны ве балаларыны ташлап кеттилер. Ананъ – хитли, бабанъ – аморлыдыр. ⁴⁶Сенинъ татанъ Самарие шеэри сенден шимальде къызларынен яшады. Сенинъ къызкъардашынъ Содом шеэри сенден дженюпте къызларынен яшады. ⁴⁷Лякин сен оларнынъ ёлларынен юрмединъ, аз олгъаны киби, оларнынъ пис ишлерини этмединъ. Сенинъ ороспулыгъынъ оларнынъ ороспулыгъындан беш къат бетер эди. ⁴⁸Озюмнен ант этем, – дей РАББИ-ТААЛЯ, – къызкъардашынъ Содом къызларынен берабер сенинъ ве къызларынъ якъан ишлерине ошагъан шейни япмадылар.

⁴⁹Къызкъардашынъ Содомнынъ къабааты шунда эди: о ве онынъ къызлары юкселип, эр шейнинъ боллугъында ве раатлыкълар-тынчлыкъларта яшай

эди, лякин фукъарелерге ве ёкъсулларгъа ярдым этмей эдилер. ⁵⁰Олар къопай олып, Меним огюмде пис ишлерни япып башладылар. Мен буну корип, оларны инкяр эттим. ⁵¹Самарие исе сенинъ яры гуналарынынъ да ишлемеди. Сен пис ишлеринънен оларны да бастырдынъ. Сенинъ писликлеринъе бакъкъанда, олар янынъда къабаатсыз корюнелер. ⁵²Сен де масхаралыгъынъны ташы! Озь гуналарынынънен озь къызкъардашларынынъ суд эттинъ. Сенинъ писликлеринъ оларнынъ писликлеринден бетер олгъаны ичюн, олар сенден къабаатсыз корюнелер. Утан! Къызкъардашларынынъ акълап, масхаралыгъынъны ташы!

⁵³Амма Мен сюрдюгюн этильген Содомны ве онынъ къызларыны сюрдюгюнликтен къайтарырым, эм де сюрдюгюн этильген Самариени ве къызларыны сюрдюгюнликтен къайтарырым, ве оларнен бирликте сени сюрдюгюнликтен къайтарырым. ⁵⁴Сен озь масхаралыгъынъны ташымакъ ве бутюн япкъан шейлеринъ ичюн утанмакъ ве бу шейде оларгъа гонъюль бермек керексинъ. ⁵⁵Къызкъардашларынъ Содом ве онынъ къызлары эвельки алына къайтаджакълар, Самарие ве онынъ къызлары да эвельки алына къайтаджакълар, сен де къызларынынънен берабер эвельки алынъа къайтаджакъсынъ. ⁵⁶Къопайлыкъ кунълеринъде сен къызкъардашынынъ Содом акъкъында ошек айта эдинъ. ⁵⁷О вакъыт сенинъ намуссызлыгъынъ даа ачылмагъан эди. Лякин Арамнынъ къызлары ве Арамнынъ къомшулары, фелестинлилернинъ къызлары сени масхара эткен сонъ, намуссызлыгъынъ ачылды. Чевренъдекилернинъ сени кореджек козю олмады. ⁵⁸Озюнь яманлыгъынъ ве пис ишлеринъ ичюн джезасыны чекесинъ, – дей РАББИ.

⁵⁹РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Сен Мангъа насыл япкъан олсанъ, Мен де сангъа шай япаджагъым. Сен антынъдан възгечтинъ, васиетни боздынъ. ⁶⁰Амма Мен яшлыкъ кунълеринъде сангъа берген васиетимни акъылыма кетиреджегим, васиетиме эр вакъыт ишанчлы оладжагъым. ⁶¹О вакъыт сен озь ишлеринъни акъылынъа кетиреджексинъ, ве буюк таталарынъны ве кучюк къызкъардашларынынъ янынъа алгъанда, сангъа берген васиетиме коре олмаса да, Мен сангъа къыз бергенде, сен утанаджакъсынъ. ⁶²Мен сангъа кене васиет береджегим, ве о заман Мен – РАББИ олгъанымны билирсинъ. ⁶³О заман сен эр шейни хатырлап утанаджакъсынъ. Мен сенинъ эписи япкъанларынынъ багъышлагъан сонъ, сен айыбынъдан бир даа агъзынъны ачмайджакъсынъ, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

Эки къартал ве юзюм пытагъы акъкъында тапмаджа

17 ¹РАББИ мангъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Израиль халкъына бир тапмаджа айт ве бир икяе айттып бер. ³Оларгъа айт:

РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Къанатлары буюк, тюклери узун, бол, чешит ренкли буюк бир къартал Ливангъа келе ве кедрнинъ тѣлесини

тутып, ⁴терекнинъ баш пытагъыны къопара ве оны алыш-веришчилернинъ мемлекетине* алып кете де, базиргянларнынъ шеэринде отурта.

⁵Шу топракънынъ урлукъларындан алып, оны чѣльге сача, тал теригини киби, оны буюк сувларнынъ янында ерлештире. ⁶Урлукъ осип, юзюм пытагъы ола. Пытакъ гурь, лякин алчакъ ола. Онынъ пытакълары онъа таба джайыла, тамырлары исе тубюнден джайрай. Бойлеликнен, юзюм далы пейда ола, филислеп япракълана.

⁷Амма даа бир буюк къартал бар экен. Онынъ да къанатлары буюк, тюклерери гурь экен. Мына шу юзюм пытагъы къарталгъа тамырларыны ата ве пытакъларыны онъа узата, о, оны баразналардан сувармасыны истей.

⁸Бу юзюм буюк сувларнынъ янына, яхшы топраккъа сачылгъан эди, ве филислемеге, мейва бермеге ве яхшы юзюм пытагъы ола билир эди.

⁹Оларгъа айт:

РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Юзюм пытагъы буюк осип олурмы? Оны тамырларынен чыкъарып атарлар, мейвасыны узип ташларлар, ве о озю къуруп къалыр. Мытлакъа, онынъ эписи тазе филислери къуру оладжакъ. Оны тамырынен чыкъарып атмакъ ичюн, буюк кучъ ве чокъ адамлар керек олмаз. ¹⁰Яхшы тамыр аткъан олса да, яшап-осип олурмы? Куньдогъуш тарафындан ель келип, онъа эскенде, о, къуруп. Оскен еринде къуруп къалыр.

¹¹РАББИ манъа шойле деди:

¹²– Бу инат халккъа бойле айт: «Бунынъ манасыны анъламайсызмы?» Оларгъа айт:

Мына, Вавилон падишасы Ерусалимге кельди ве Ерусалимнинъ падишасыны ве башлыкъларыны эсир алды, оларны озюне, Вавилонгъа алып кетти. ¹³Сонъра падиша союндан башкъасыны алып, онен шартнаме япты, онъа ант эттирди ве о мемлекетнинъ эписи башлыкъларыны эсир алды, ¹⁴падишалыкъ боюн эгсин ве илериде баш котермесин, лякин шартнаме беджерилип, къавий олсун. ¹⁵Лякин Ерусалим падишасы Вавилон падишасына къаршы исьян котерди, мысырлылар онъа атларны ве чокъ аскерлерни берсин деп, Мысыргъа хабержилерини йиберди. Амма о енъиш къазанырмы? Бу ишни япкъан сагъ къалырмы? Шартнамени бозса, сагъ къаладжакъмы я?

¹⁶Озюмнен ант этем, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – О, оны тахткъа отурткъан падишанынъ мемлекетинде гъайып оладжакъ. Антыны ве шартнамесини бозгъаны ичюн, о, Вавилонда оледжек. ¹⁷Алкъагъа алынган вакътында топракъ обалары япылганда, уджюм къуллелери къурулганда, чокъ адамлар ольдюрильгенде, фыравун озъ буюк кучюнен ве чокъ аскерлеринен бу дженкте онъа ярдым этип оламаз. ¹⁸О, сѣз берип, къолуны узатты, лякин антыны ве шартнамесини бозды. Бунынъ эписини япкъаны ичюн о, къуртулмаз.

* 17.4 Къ. еуд. «Ханаан мемлекетине».

¹⁹Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Озюмнен ант этем: Меним огюмде берген антыны инкяр эткени ичюн, Меним огюмде япкъан шарт-намесини бозгъаны ичюн, Мен онынъ япкъанларыны онынъ башына авдараджагъым. ²⁰Мен агъымны джаярым да, оны къапкъангъа тюсю-ририм, оны Вавилонгъа кетиреджегим ве анда Мангъа къаршы хаинлик япкъаны ичюн оны суд этеджегим. ²¹Ордусынынъ энъ яхшы аскерлери къылычтан гъайып оладжакъ, сагъ къалгъанлар исе бутюн дюньягъа дагъыладжакъ. О заман билирсингиз ки, Мен, РАББИ, буны айттым.

²²РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Мен Озюм кедр терегининъ тёпесинден бир филис алып, оны сачаджагъым. Онынъ тёпесинден назик филис-ни къопарып, оны буюк ве юксек дагъда ерлештиреджегим. ²³Исраиль дагъынынъ тёпесинде оны сачаджагъым. О, пытакъланып, мейва бер-джек ве кучлю кедр оладжакъ. Чешит къушлар онынъ пытакъларында яшайджакъ, далларынынъ талдасында озьлерине ер тападжакълар. ²⁴О заман ормандаки эписи тереклер биледжек ки, Мен, РАББИ, юксек те-рекни алчакъ этем, алчакъ терекни исе юксельтем. Мен ешилъ терекни къурутып ташлайым, къуругъан терекни исе ешилъ этем.

Мен, РАББИ, буны айттым ве айткъанымны япаджагъым.

Догъру киши яшайджакъ

18 ¹РАББИ мангъа шойле деди:

²– Исраиль мемлекетинде не ичюн бойле сёзлерни айтасынгыз: «Ба-балар экши юзюм ашады, балаларынынъ исе тишлери къамашты?»

³Озюмнен ант этем, – дей РАББИ-ТААЛЯ, – эндиден сонъ бу сёзлерни Исраиль топрагъында айтмайджакъсыз. ⁴Мына, эр бир джан Меним-кидир: бабанынъ джаны да, огъулнынъ джаны да – Менимкидир. Гуна япкъан джан оледжектир.

⁵ Эгер бирде-бир инсан инсафлы яшаса,
адалетли ве акълы ишлер япса,

⁶ дагъларда путларгъа кетирильген къурбанларны ашамаса,
Исраиль халкъынынъ путларына ибадет этмесе,
башкъасынынъ апайына токъунмаса,
озь апайына устю кирленген вакъытта якъынлашмаса,

⁷ кимсени хорламаса,
онгъа борджлу олгъангъа залогыны къайтарып берсе,
кимсени чайпамаса,
отъмегини ачларгъа берсе
ве чыпкакъларны кийиндирсе,

⁸ файдасы ичюн параны бермесе,
параны бергенде исе, фаиз истемесе,
акъсыз ишлерни япмаса
ве давалашкъан адамларны адалетли суд этсе,

⁹ Меним низамнамелеримни тутса

ве кърарларымны гъайретнен беджерсе,
бойле киши догърудыр,
шубесиз, о киши яшайджакъ, –
дей РАББИ-ТААЛЯ.

¹⁰Амма эгер шу адамнынъ огълу ёлбасар олса, башкъасынынъ къаныны тѣксе ве башкъа бойле ярамазлыкъ япса ¹¹(бабасы исе ойле ишлер япмагъан олса да):

дагъларда путларгъа кетирильген кърбанларны ашаса,
башкъасынынъ апайына токъунса,

¹²фукъаре ве ёкъсулларны хорласа,
бирини таласа,
онъа борджлу олгъангъа залогыны къайтарып бермесе,
путларгъа ибадет этсе,
пис шейлер япса,

¹³файдасы ичюн параны берсе,
параны бергенде де, фаиз истесе, –
бойле инсан яшармы?

Ёкъ! Бойле пис шейлерни япкъан эр бир инсан мытлакъа оледжек. Олюминде о, озю къабаатлы оладжакъ.

¹⁴Амма адамнынъ огълу бабасынынъ эписи япкъан гуналарыны коръсе, лякин бу гуналарнынъ ич бирисини япмаса:

¹⁵дагъларда путларгъа кетирильген кърбанларны ашамаса,
Исраиль халкъынынъ путларына ибадет этмесе,
башкъасынынъ апайына токъунмаса,

¹⁶кимсени хорламаса,
онъа борджлу олгъандан залог алмаса,
кимсени таламаса,
отъмегини ачларгъа берсе
ве чыпкакъларны кийиндирсе,

¹⁷фукъаренинъ джаныны агъыртмаса,
файдасы ичюн параны бермесе,
параны бергенде исе, фаиз истемесе,
Меним кърарларымны беджерсе
ве низамнамелеримни тутса, –

ойле инсан бабасынынъ гуналары ичюн ольмейджек.

Шубесиз, о киши яшайджакъ. ¹⁸Онынъ бабасы исе, башкъаларны хорлагъаны, кърдашларыны чайпагъаны ве халкъынынъ арасында ярамайлыкъ япкъаны ичюн, озюнинъ гуналары ичюн оледжек.

¹⁹Сиз: «Нечюн огъул бабасынынъ гунасы ичюн джевапкяр дегиль?» – деп сорарсынъыз. Чюнки бу огъул адалетли ве догъру ишлер япа ве Меним эписи низамнамелеримни беджерип тута. Бойле адам мытлакъа яшайджакъ. ²⁰Гуна япкъан адам исе оледжек. Огъул бабасынынъ къабааты ичюн джевапкяр олмаз, ве баба да огълунынъ къабааты ичюн

джевапкяр олмаз. Догъру кишининъ догърулыгъы онен къаладжакъ, яман кишининъ яманлыгъы исе ондан кечмейджек.

²¹Лякин яманлыкъ япкъан киши эписи гуналарындан чевирильсе ве Меним эписи низамнамелеримни тутса, адалетли ве догъру шейлерни япып башласа, о, мытлакъа яшайджакътыр. Бу киши ольмейджек.

²²Онынъ эр бир япкъан акъсызлыгъы унутыладжакъ. Онынъ япкъан догърулыгъы ичюн о, яшайджакъ. ²³Мен яман бир кишининъ олюмини истейимми, аджеба? – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Ёкъ, Мен оннынъ ярамай ёлундан чевириледжегини ве яшайджагъыны истейим.

²⁴Амма догъру киши догърулыгъыны ташлап, акъсыз ишлерни япса, яман адамнынъ япкъан эписи пис ишлерини япып башласа, ойле киши яшармы? Онынъ япкъан эр бир догъру иши унутыладжакъ. Япкъан акъсыз ишлери ве гуналары ичюн о, оледжек.

²⁵Сизлер: «Раббининъ ёлу догъру дегиль», – дерсинъиз. Эй, Исраиль халкы, динъле! Меним ёлум догъру дегильми? Сизлернинъ ёлларынынъ догъру дегиль! ²⁶Эгер догъру киши догърулыгъыны ташласа ве адалетсиз ишлер япып, ольсе, озюнинъ адалетсиз ишлери ичюн оледжектир. ²⁷Лякин яман бир киши яманлыгъындан чевирильсе ве адалетли ве догъру ишлерни япып башласа, бу киши джаныны къуртараджакъ. ²⁸Озюнинъ япкъан эписи акъсызлыкъларыны корип, олардан вазгечсе, о, шубесиз, яшайджакъ. О киши ольмейджек.

²⁹Исраиль халкы исе: «Раббининъ ёлу догъру дегиль!» – дей. Эй, Исраиль халкы, Меним ёлларым догъру дегильми? Сизлернинъ ёлларынынъ догъру дегиль!

³⁰Шунынъ ичюн, эй, Исраиль халкы, Мен сизлерни суд этеджегим, эр биринъизни япкъан ишинъизге коре суд этеджегим, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Тёвбе этинъиз! Къабаатларынынъиз сизни ёлдан урмасынлар деп, эписи акъсызлыкъларынынъиздан вазгечинъиз. ³¹Эписи япкъан акъсызлыкъларынынъизни ташланъыз, озюнъизге янъы юрек ве янъы рух япынъыз. Исраиль халкы! Нечюн сиз ольмек керексиз? ³²Мен кимсенинъ олюмини истемейим, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Тёвбе этинъиз де яшанъыз!

Исраиль башлыкълары акъкъында агълав

19 ¹– Сен исе Исраиль башлыкълары акъкъында агъла ²ве айт:

Не аджайип эди сенинъ ананъ!

Арсланлар арасында о, ята эди,
яш арсланларнынъ арасында
озь балаларыны осьтюре эди.

³Осьтюрген балаларындан бири
бир яш арслан олды.

О, авгъа кетмеге огренди
ве адамларны ашап башлады.

⁴Халкълар оннынъ акъкъында эшитти,

- чукъур къазып, оны анда тутты
ве Мысыр топрагъына
ыргъакъларнен алып кетти.
- ⁵ Арслан анасы умютлерининъ гъайып олгъаныны корип,
башкъа баласыны осьтюрди,
о да яш арслан олды.
- ⁶ О, башкъа арсланларнен долашты,
яш арслан олды.
О, авыны авламагъа огренди,
адамларны ашады.
- ⁷ О, оларнынъ тул къалгъан къадынларынен ята эди*,
шеэрлерини бошата эди.
Мемлекет ве онынъ эр ери бакъымсыз къалды,
онынъ кучъюлю окюрювинден титреди.
- ⁸ Лякин чевре-четтен халкълар келип,
агъларыны къойдылар,
оны чукъурда туттылар.
- ⁹ Оны ыргъакъларнен алып, къафеске къойдылар
ве Вавилон падишасына кетирдилер.
Онынъ окюрюгени Исраиль дагъларында бир даа эшитильмесин
деп,
оны къалеге къападылар.
- ¹⁰ Сенинъ ананъ сув башында сачылгъан
юзюм далы киби эди.
Сувнынъ боллугъындан
далланды ве буюк берекет берди.
- ¹¹ Даллары пек къатты эди,
падишаларнынъ таягъына ярады.
Бол-бол япракъларнынъ устюнде
о, юксекке узанды.
Юксек боюннен ве
бол далларынен корюмли олды.
- ¹² Амма оны ачувнен ерден чекип чыкъардылар,
ерге аттылар.
Кунъдогъуш ели мейвасыны къурутты.
Къавий даллары узюльди ве къуруды,
атешке аш олдылар.
- ¹³ Шимди оны сахрагъа отурттылар,
къургъакъ сувсуз бир ерге тыкътылар.
- ¹⁴ Онынъ къатты пытакъларынынъ темелинден
атеш кельди ве

---

* 19.7 Я да «о, оларнынъ къалелерини боза эди».

мейвасыны якъып ташлады.
Падиша таягъыны япмагъа ярайджакъ
къалмады устюнде бир къавий дал.

Бу – бир агълав. Бу сёзлер агълав тюркюси олып къаладжакътыр.

Исьянджы Исраиль

20¹Единджи йылы, бешинджи айынынъ 11-инджи куню Исраиль акъ-сакъалларынынъ базылары, РАББИнинъ истегини бильмек ичюн, кельдилер ве меним огюмде отурдылар.

²РАББИ манъа шойле деди:

³– Инсан огълу! Исраиль акъсакъалларына айт:

РАББИ-ТААЛЯ бойле дей: Меним истегенимни бильмеге кельдинъизми? Озюмнен ант этем, Менден ич бир джевап алмайджакъсынъыз! Бойле дей РАББИ-ТААЛЯ.

⁴Оларны суд этеджексинъми? Инсан огълу! Оларны суд этеджексинъми? Оларгъа деделерининъ пис ишлерини бильдир ⁵ве оларгъа бойле айт:

РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Мен Исраильни сайлагъан куню къолумны котерип, Якъупнынъ союна ант эттим ве Мысыр мемлекетинде оларгъа Озюмни ачтым. Къолумны котерип, оларгъа шойле дедим: «Мен – РАББИ, сизлернинъ Алланъызым». ⁶Шу куню Мен къолумны котерип, оларгъа ант эттим ки, оларны Мысырдан чыкъараджагъым, Озюм сайлагъан топракъкъа, сютнен бал акъкъан, энъ гузель топракъкъа оларны алып кетиреджегим. ⁷Мен оларгъа шойле дедим: «Эр кес ибадет эткен писликлерни четке ташласын, Мысыр путларынен араманмасын. Мен – РАББИ, сизлернинъ Алланъызым».

⁸Амма олар Манъа къаршы чыкътылар, Мени динълемеге истемедилер. Оларнынъ ич бири ибадет эткен писликлерини четке ташламады ве Мысыр путларындан вазгечмедилер. О заман Мен оларгъа гъазабымны тёммеге ве Мысыр топрагъында Озь ачувымны ягъдырмагъа сёз бердим. ⁹Лякин Намым ичюн, халкълар Намымны яманламасынлар деп, буны япмадым. Исраиллилер оларнынъ араларында яшагъан вакъытта, израиллилерни Мысырдан чыкъаргъанымда, Мен Озюмни оларнынъ козю огюнде ачкъан эдим. ¹⁰Шунынъ ичюн Мен оларны Мысырдан чыкъардым ве сахрагъа кетирдим, ¹¹оларгъа низамна мелеримни бердим, къарарларымны бильдирдим. Оларны беджерип, инсан оларнынъ ярдымынен яшайджакътыр. ¹²Мен оларгъа афталыкъ раатлыкъ кунълеримни тутмагъа айттым, олар бизим арамызда бельги олсунлар ве израиллилер Мен – оларны азиз эткен РАББИ олгъанымны бильсинлер.

¹³Амма Исраиль халкъы сахрада Манъа къаршы чыкъты, Меним низамна мелеримни беджермедилер ве къарарларымны ред эттилер (оларны беджерип, инсан оларнынъ ярдымынен яшайджакъ), Меним афталыкъ

раатлыкъ куньлериме сайгъы косътермедилер. Шунунъ ичюн Мен сахрада оларгъа ачувымны ягъдырмагъа ве оларны ёкъ этмеге сёз бердим. ¹⁴Лякин Намым ичюн, халкълар Намымны яманламасынлар деп, буны япмадым, чюнки олар Мен исраиллилерни Мысырдан чыкъаргъанымны корьген эдилер. ¹⁵Бундан гъайры Мен къолумны котерип, сахрада ант эттим ки, олар ичюн сайлангъан, сютнен бал акъкъан энъ гузель топракъкъа оларны алып кирмейджегим. ¹⁶Чюнки олар Меним къарарларымны ред этилер, низамнамелеримни беджермедилер, афталькъ раатлыкъ куньлеримни тутмадылар. Оларнынъ юреклерни путларына берильген эди. ¹⁷Сонъ кене де Мен оларны аджыдым, сахрада оларны бутюнлей гъайып этмедим. ¹⁸Оларнынъ балаларына сахрада шойле дедим: «Деделерингъизнинъ низамнамелерине коре яшамангъыз, оларнынъ къарарларыны беджерменгъиз, оларнынъ путларынен озьлерингъизни арамангъыз. ¹⁹Мен – РАББИ, сизингъ Аллангъызым. Меним низамнамелериме коре яшангъыз, къарарларымны беджерингъиз. ²⁰Афталькъ раатлыкъ куньлеримни азизликнен тутунгъыз, олар бизим арамьзда бир бельги олсунлар. Бойле этип, Мен – РАББИ, сизингъ Аллангъыз олгъанымны билингъиз».

²¹Амма оларнынъ балалары да Мангъа къаршы чыкътылар, Меним низамнамелериме коре яшамадылар ве къарарларымны беджермедилер ве тутмадылар. Амма оларны беджерип, инсан оларнынъ ярдымынен яшайджакъ. Олар афталькъ раатлыкъ куньлериме сайгъы косътермедилер. О заман Мен оларгъа гъазабымны тёкмеге ве сахрада оларгъа Озь ачувымны ягъдырмагъа сёз бердим. ²²Лякин Мен оларны джезаламадым, Намым ичюн, халкълар Намымны яманламасынлар деп, буны япмадым, чюнки олар Мен исраиллилерни Мысырдан чыкъаргъанымны корьген эдилер. ²³Сонгъра сахрада къолумны котерип, оларны халкъларнынъ арасында даркъатмагъа ве мемлекетлернинъ арасында дагъытмагъа ант эттим, ²⁴чюнки олар Меним къарарларымны беджермедилер, низамнамелеримни ред этилер, афталькъ раатлыкъ куньлериме сайгъы косътермедилер, деделерининъ путларына ибадет этилер. ²⁵Сонгъра Мен оларгъа яхшы олмагъан низамнамелерни ве къарарларны бердим; оларны беджерип, олар яшамайджакъ. ²⁶Мен оларгъа эр биринджи догъгъан баласыны атеште якъып, озь бахшышларынен араманмагъа ёл бердим, оларны харапламагъа ниетлендим, олар Мен – РАББИ олгъанымны бильсинлер.

²⁷Шунунъ ичюн, инсан огълу, Израиль халкъына айт:

РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Деделерингъиз Менден вазгечип, даа шунда Мангъа къаршы яманлыкъ яптылар: ²⁸Мен къолумны котерип, оларгъа топракъны бермеге ант эттим ве оларны анда алып кельдим, олар исе эр бир юксек тёпе ве талдалы терек тапып, анда къурбанларыны чалып башладылар, Мени ачувландыргъан бахшышларны анда кетирдилер, хош къокъуларны анда чыкъардылар ве тёкюледжек бахшышларыны

кетирдилер. ²⁹Мен олардан: «Сиз бараяткъан ибадет төпеси не?» – деп сорадым. Шу ер шимдигеде Бама* адыны ташымакъта.

Джеза ве янъыдан яратылу

³⁰– Шунунъ ичюн Израиль халкъына айт:

РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Сизлер деделеринъизге ошап, озьлери-нъизни арамламагъа истейсизми, оларнынъ писликлерине берилип, ороспуланмагъа истейсизми я? ³¹Бахшышларынъызны кетиргенде, балаларынъызны атеште якъкъанда, сизлер бугунъгедже озьлеринъиз-ни путларынъыз ичюн арамлайсынъыз. Израиль халкъы, Менден бир шей бильмеге истегенинъизде, сизге джевап береримми? Озюмнен ант этем, – дей РАББИ-ТААЛЯ, – Менден бир шей бильмеге истеген вакъыт-та сизге джевап бермейджегим.

³²Сизлер: «Биз, башкъа халкълар киби, мемлекетлернинъ къабиле-лери киби, тереклерге ве ташларгъа ибадет этмеге истеймиз», – дейси-нъиз. Амма юреклеринъизнинъ истеги ич бир вакъыт олмаз. ³³Озюмнен ант этем, – дей РАББИ-ТААЛЯ, – Мен сизни къавий къолнен тутаджа-гъым, къудретли кучьнен ве буюк ачувымнен сизге падишалыкъ этедже-гим. ³⁴Мен сизни башкъа халкълардан айыраджагъым, къавий къолнен, къудретли кучьнен ве буюк ачувымнен сизни дагъылгъан мемлекетлер-нинъ арасындан топлайджагъым. ³⁵Сизлерни халкъларнынъ сахрасы-на кетиреджегим, анда юзьме-юзь давалашаджагъым. ³⁶Сизинъ деде-леринъизнен Мысыр сахрасында давалашкъаным киби, сизлернен де давалашаджагъым, – дей РАББИ-ТААЛЯ. ³⁷– Мен сизлерни чобан тая-гъынынъ тюбюнден кечиреджегим, васиетнинъ багълавларынен сизни багълайджагъым. ³⁸Манъа къаршы чыкъкъанларны ве боюн эгмеген-лерни аранъыздан айыраджагъым. Оларны яшагъан мемлекетлерден чыкъараджагъым, амма оларны Израиль топрагъына кирсетмейдже-гим. О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирсинъиз.

³⁹Израиль халкъы! – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Мени динълемеге истеме-сенъиз, путларынъызгъа барынъыз, хызмет этип, оларнынъ артындан кетинъиз. Амма Меним мукъаддес Адымны озь бахшыш ве путлары-нъизнен арамламанъыз. ⁴⁰Меним азиз дагъымда, Израильнинъ юксек дагъында бутюн Израиль халкъы, ерде олгъанларнынъ эписи Манъа хызмет этеджеклер, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Анда Мен оларны къуванч-нен къабул этеджегим. Анда котериледжек къурбанларынъызны, би-ринджи берекетлеринъизни ве бутюн азизликлеринъизни истейджегим. ⁴¹Сизлерни башкъа халкълардан айыргъанда ве сиз дагъылгъан башкъа мемлекетлерден сизни топлагъанда, хош къокъу оларакъ сизни къабул этеджегим. Сизге япылгъан ишлеримде халкъларнынъ огюнде Озь му-къаддеслигимни косьтереджегим. ⁴²Мен сизлерни Израиль топрагъына

* 20.29 Бама – къ. еуд. бу сёз «тёпе», «ибадет төпеси» манасыны ташый.

кетиргенде, Мен – РАББИ олгъанымны билирсингъыз. Бу топракны Мен къолумны котерип, сизинъ деделерингъызге бермеге ант эттим. ⁴³Анда сиз эписи япкъанларынгъызны, озюнгъизни арамагъан ишлерингъизни акъылынгъызга кетиреджексингъыз, озьлерингъизден ве эписи яман ишлерингъизден игренеджексингъыз. ⁴⁴Сизинъ ярамай ёлларынгъызга ве бозукъ ишлерингъызге коре япмайджагъым, лякин Намыма сайгъы косътерип арекет этеджегим. О вакъыт Мен – РАББИ олгъанымны билирсингъыз, эй, Израиль халкъы! – дей РАББИ-ТААЛЯ.

Дженюбий топраклар акъкъында пейгъамберлик

⁴⁵РАББИ манъа шойле деди:

⁴⁶– Инсан огълу! Темангъа тараф бакъ. Даром ерине къаршы айт, Негев чёлюнинъ чалылыгъына къаршы пейгъамберлик эт. ⁴⁷Негев чалылыгъына бойле айт: «РАББИнинъ сёзюни динъле. РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Бакъ, сенинъ ичинъде атеш туташтыраджагъым. О, эр ешил терегингъни ве эр къуру терегингъни якъаджакъ. Алевленген атеш сёнмейджек ве Негевден шималгедже бутюн ерни якъаджакъ. ⁴⁸Эр бир джан кореджек ки, Мен, РАББИ, атешни якътым, ве о сёнмейджек».

⁴⁹Мен айттым:

– Ах, РАББИ-ТААЛЯ! Олар манъа: «О, тек икяелер айтып бере!» – дейлер.

Вавилон – Раббинингъ укюм къылычы

21 ¹РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Ерусалимге айланып бакъ да, азизликлерге къаршы айт, Израиль топрагъы акъкъында пейгъамберлик эт. ³Израиль топрагъына бойле айт:

РАББИ шойле дей: Бакъ, Мен санъа къаршы чыкъаджагъым, къындан къылычымны чыкъараджагъым ве сенинъ догъру адамларынгъны да, яман адамларынгъны да ёкъ этеджегим. ⁴Догъру адамны да, яман адамны да ёкъ этмек ичюн, къындан чыкъарылгъан къылычым дженюптен шималгедже эр кесни ураджакъ. ⁵Эр бир джан биледжек ки, Мен, РАББИ, къылычымны чыкъардым. Къылычым энди къынына къайтмайджакъ.

⁶Сен исе, инсан огълу, агъла! Баджакъларынгъны шамарла да, къасевет ичинде оларнынъ огюнде агъла. ⁷Олар сенден: «Сен нечюн агълайсынъ?» – деп сорагъанда, оларгъа бойле джевап бер: «Къоркъунчлы бир шей якъынлаша. Эр бир юрек ирийджек, эр бир эль кучъсюз къаладжакъ, эр бир адам рухтан тюшеджек, эр бир тиз сийдиктен сылакъ оладжакъ». Бу шей якъынлаша, ве бу шейлер мытлакъа оладжакътыр, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

⁸РАББИ манъа шойле деди:

⁹– Инсан огълу! Пейгъамберлик эт де айт:

Рабби шойле дей:

Къылыч,
къайралгъан къылыч парылдай.

¹⁰ Соймакъ ичюн къайралгъан,
яшын киби ялтырасын деп, парылдай!

Къуванайыкъмы?

Огълумнынъ таягъы эр бир теректен кучлю олур.

¹¹ Къылыч темизленмек ичюн,
эльге алмакъ ичюн берильди.
Эм къайралгъан, эм темиз къылыч
ольдюргеннинъ элине берильди.

¹² Инсан огълу! Къычырып агъла,
чюнки къылыч халкъыма къаршы,
Исраильнинъ эписи башлыкъларына къаршы чыкъа.
Олар халкъымнен берабер
къылычкъа ашкъа бериледжек.
Шунынъ ичюн къасеветтен озюнънинъ баджакъларынъны шамарла!

¹³ Сынав кельди. Падишалыкъ таягъы ёкъ этильсе ве гъайып олса, не оладжакъ? * – дей РАББИ-ТААЛЯ.

¹⁴ Сен исе, инсан огълу, пейгъамберлик эт,
элинъни элинъе ур.
Къылыч эки кере, учь кере урсун.
Бу къылыч –
кесмек ве ольдюрмек ичюн къылычтыр.
Бу къылыч – буюк кесюв ичюндир,
терен далгъан къылычтыр о.

¹⁵ Юрекleri ирисин,
йыкъылып ольгенлер чокълашсын деп.
Бутюн къапуларында
къылычнынъ агъзыны къойдым.
Бея! Къылыч яшын киби парылдай,
ольдюрмек ичюн къайралгъандыр.

¹⁶ Сагъгъа ур!
Солдан ольдюр!
Агъзынъ къайда бакъса, анда ольдюр.

¹⁷ Мен де элимни элиме ураджагъым,
гъазабымны бутюнлей тёкеджегим.
Мен, РАББИ, буны айттым.

¹⁸ РАББИ манъа шойле деди:

* 21.13 Я да «Падишалыкъ таягъы ёкъ этильсе, не оладжакъ? О гъайып оладжакъ».

¹⁹– Сен исе, инсан огълу, Вавилон падишасынынъ къылычы кельсин деп, эки ёлны бельгиле. Экиси де бир мемлекетте башласын. Ёл шеэрге бурулгъан ерде бир косътергич къой. ²⁰Къылыч аммонлыларнынъ Рабба шеэринге кетеджек ёлны бельгиле. Эм де экинжи ёлны – Ехудагъа, къавийлештирилген Ерусалимге кетеджек ёлны бельгиле. ²¹Вавилон падишасы эки ёлнынъ айырылгъан еринде, ёлларнынъ чаталашкъан еринде фал бакъмакъ ичюн токътайджакъ. О, окъларыны саллайджакъ, кичик путларындан сорайджакъ, айван джигеринден бакъаджакъ. ²²Онынъ сагъ къолунда «Ерусалимге кетмек» деген фал оладжакъ: анда диварларны йыкътыргъан алетлерни къоймакъ, уджюм этмеге буюрмакъ, дженк сигналы янъгъырамакъ, къапуларгъа къаршы диварларны йыкътыргъан алетлерни къоймакъ, диварларнынъ янында топракъ обаларыны япмакъ ве уджюм къуллелерни къурмакътыр. ²³Башкъаларнынъ козю огюнде бу фал ялан корюнеджек. Олар ант эткен эди, амма сонъра хаинлик эттилер. Шуны акъылда туткъанда, о, оларны запт этмеге къарар этеджек.

²⁴Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Япкъан ишлерингизде акъсызлыкъларынъыз ачыкъ олгъанлары, гуналарынъыз корюнгени ичюн, сизлерни эсир аладжакълар.

²⁵Сен исе, Израильнинъ яман башлыгъы, ольдюриледжексинъ. Сенинъ вакътынъ кельди, джеза аладжакъ вакъыт якъынлашты.

²⁶РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Сарыгъынъны чез, таджынъны ташла. Ич бириси энди керек олмайджакъ. Ашалангъанны юксельт, юксек олгъаны ашала. ²⁷Мен оны харап, харап, харап этерим! Къолунда суд олгъаны кельмегендже, о олмайджакъ! О заман Мен шеэрни къолуна береджегим.

²⁸Сен исе, инсан огълу, пейгъамберлик эт де, айт:

РАББИ-ТААЛЯ аммонлылар акъкъында ве оларнынъ акъаретлери акъкъында шойле дей:

Къылыч, къылыч
соймакъ ичюн къынындан чыкъарылгъан,
ёкъ этмек ичюн
темизленип, яшын киби парылдай!

²⁹Сенинъ акъкъынъда руялар бош,
санъа ачкъан фаллар – ялан олгъанда,
олюмге укюм этильген яман адамларнынъ
боюнларына къылыч тюшеджек.
Сенинъ вакътынъ кельди,
джеза аладжакъ вакъыт якъынлашты.

³⁰Къылыч къынына къоюлсын!
Яратылгъан еринъде,
догъгъан топрагъынъда
сени суд этеджегим.

- ³¹ Ачувымны санъа тѣкеджегим,
гъзабымнынъ атешини санъа эседжегим.
Сени мераметсиз адамларнынъ къолуна,
ольдюрге усталаргъа береджегим.
- ³² Сен атешке аш оладжакъсынъ,
къанынъ ерге тѣкюледжек,
сени бир кимсе анъмайджакъ.
Мен, РАББИ, буны айттым.

Ерусалимнинъ гуналары

22 ¹РАББИ манъа шойле деди:

² – Инсан огълу! Суд этеджексинъми? Къан шеэрини суд этеджексинъми? Эписи писликлерини онъа косътер де, ³айт:

РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Сен – къан тѣккен шеэрсинъ, сен сонъунъны якъынлаштырасынъ, озюнъе путларны япасынъ, озюнъни арамлайсынъ. ⁴Сен тѣккен къан ичюн сен къабаатлы олдынъ, сен япкъан путларынъ ичюн арамландынъ. Сен озъ сонъки кунюнъни якъынлаштырдынъ, йылларынъ сонъуна етти. Шунунъ ичюн Мен сени халкъларгъа береджегим, ве олар сени яманлайджакъ, эписи мемлекетлерде сени мыскыллайджакълар. ⁵Санъа узакъ ве якъын олгъанлар сенинъ устюнъден куледжек. Сен буюк инатлыгъынънен озъ адынъны арам эттинъ.

⁶Бакъ, Израилъ башлыкълары, эр бирининъ кучю еткени къадар, къан тѣктилер. ⁷Сенинъ ичинъде анасы-бабасыны урьмет этмейлер, башкъа халкълардан олгъанларны чекиштирелер, оксюз балаларны ве тул апайларны хорлайлар. ⁸Сен Меним азиз шейлеримни саймайсынъ, афталыкъ раатлыкъ кунълериме сайгъы косътермейсинъ. ⁹Сенинъ ичинъде ифтираджылар башкъасынынъ къаныны тѣкелер. Дагъ тѣпелеринде къурбанларны кетирип, ашайлар. Сенинъ ортанъда джиренч ишлер япыла. ¹⁰Сенде адамлар озъ бабасынынъ ятагъыны масхара этелер*, устю кирли апайларнынъ намусына токъуналар. ¹¹Бириси башкъасынынъ апайынен ятып, джиренч иш япа, башкъасы утанмайып келининен арамлана, учюнджиси де бабасынынъ къызы олгъан къызкъардашынынъ намусына токъуна. ¹²Сенде яшагъанлар къан тѣкмек ичюн, къапарларны берелер. Сен файдасы ичюн пара бересинъ, пара бергенде, фаиз истейсинъ, якъынынъны зорлап, ондан акъча тутьп аласынъ. Мени исе сен къалдырдынъ, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

¹³Бакъ, зорлап арам акъча алгъанынъ ве къан тѣккенинъ ичюн, Мен эллеримни бири бирине ураджагъым. ¹⁴Мен санъа къаршы чыкъкъанда, джесаретинъ къаладжакъмы? Эллеринъде кучъ оладжакъмы, аджеба? Мен, РАББИ, буны айттым ве буны япаджагъым. ¹⁵Мен сени халкълар арасында дагъытаджагъым, башкъа мемлекетлерге сюрдюн этеджегим,

* 22.10 Къ. еуд. сѣзю-сѣзюне «бабасынынъ чыпакълыгъыны ачалар» демектир.

сенинъ пис ишлеринъе сонъ къояджагъым. ¹⁶Башкъа халкъларнынъ ко-
зюнде масхара оладжакъсынъ. О заман Мен – РАББИ олгъанымны бил-
леджексинъ.

¹⁷РАББИ манъа шойле деди:

¹⁸– Инсан огълу! Исраиль халкъы Меним ичюн чыкъынты киби олды.
Оларнынъ эписи – оджакътаки бакъыр, къалай, демир ве къуршун ки-
билер, кумюш иритильген сонъ чыкъынты олдылар. ¹⁹Шунынъ ичюн
РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

Эпинъиз къалымты киби олгъанынъыз ичюн, мына Мен сизлерни
Ерусалимде топлайджагъым. ²⁰Иритмек ичюн атешни якъып, оджакъ-
къа кумюш, бакъыр, демир, къуршун ве къалай насыл атылса, Мен де
гъазап ве ачув ичинде сизлерни топлап, иритеджегим. ²¹Сизлерни топ-
лайджагъым ве гъазабымнынъ атешини сизге уфюреджегим, сизлер де
шу атеште ирийджексинъиз. ²²Кумюш оджакъта иригени киби, сизлер
де анда ирийджексинъиз. О заман Мен, РАББИ, устюнъизге ачувымны
тёккенимни билирсинъиз.

²³РАББИ манъа шойле деди:

²⁴– Инсан огълу! Мемлекетке бойле айт: «Сен – темизленмеген, ягъ-
мурнен ювулмагъан мемлекетсинъ, шунынъ ичюн гъазап куню санъа
кельди!» ²⁵Анда пейгъамберлери къара акъыл танышалар, окюрген,
авыны парчалап йырткъан арсланларгъа ошайлар: джанларны ольдюр-
релер, байлыкъларны ве къыйметли шейлерни тартып алалар, тул къа-
дынларнынъ сайысыны чокълаштыралар. ²⁶Мемлекетнинъ руханийле-
ри Меним Къанунымны бозалар, Меним азиз шейлеримни арамлайлар,
азиз ве азиз олмагъан шейлерни айырмайлар, эялнынъ арамдан фар-
къыны косътермейлер, афталыкъ раатлыкъ кунълеримден козьлерини
чевирелер. Олар Мени урьмет этмейлер. ²⁷Ёлбашчылары авыны йырт-
къан къашкъырларгъа ошай: акъсыз акъча алмакъ ичюн къан тёкелер,
адамларны ольдюрелер. ²⁸Пейгъамберлери эписини сылавнен сылай-
лар*, бош шейлерни корелер, ялан хабер этип: «РАББИ-ТААЛЯ бойле
айта», – дейлер, РАББИ исе буларны айтмады. ²⁹Мемлекетнинъ халкъы
бири-бирини хорлайлар, мал-мулькюни тутып алалар, ёкъсулларны ве
фукъарелерни чекиштирелер, башкъа халкълардан олгъанларгъа ада-
летсизлик япалар.

³⁰Мен оларнынъ араларындан бир кишини къыдырдым; Мен мемле-
кетни гъайып этмейим деп, мемлекетнинъ чевресинде къора япкъан
кишини, Меним огюмде мемлекетни къорчалагъан адамны къыдыр-
дым. Лякин бойле адамны тапалмадым. ³¹Шунынъ ичюн Мен гъаза-
бымны оларгъа тёкеджегим, ачувымнынъ атешинен оларны бутюнлей
ёкъ этеджегим, оларнынъ япкъанларыны озъ башларына авдараджа-
гъым, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

* 22.28 Бакъ. 13.10-15.

Хиянетлик эткен къызкъардашлар

23 ¹РАББИ манъа шойле деди:

² – Инсан огълу! Бир заманда эки апай бар экен, бир ананынъ эки кызы бар экен. ³Олар яшлыкътан Мысырда ороспулыкъ япкъан. Анда кокуслери эзилген, анда оларнынъ кызылыкъ мемелери эзилген эди. ⁴Буюгининъ ады Охола, кучюгининъ ады Охолива* эди. Олар Менимки эдилер ве огъуларнен кызыларны догъа эдилер. Адлары Охола – бу Самарие шеэри, Охолива исе – Ерусалимдир.

⁵Охола даа Менимки олгъанда, ороспулыкъ этип башлады ве ойнашлары олгъан къомшу ашшурлыларгъа юрекнен берилип, истекнен артындан кетти. ⁶Оларнынъ эписи: виляет башлыкълары ве ёлбашчылар, яш аскерлер, – мор урбалар кийген, эписи истенильген дюльбер йигитлер, атлы аскерлер эди. ⁷О, ашшурлыларнынъ эписинен, кимни истесе, эр кеснен, энъ яхшы акъайларынен ороспулыкъ япты, оларнынъ путларынен о озюни арамлады. ⁸Мысырда башлагъан ороспулыкъыны ташламады. Яшлыкъындан берли мысырлыларнен ятты, ве олар онынъ кокуслерини охшадылар, онен чокъ ороспулыкъ эттилер.

⁹Шунынъ ичюн Мен оны ойнашларынынъ къолларына, о истеген ашшурлыларнынъ къолларына бердим. ¹⁰Олар онынъ аврет ерлерини ачтылар, огълан-кызыларыны тартып алдылар, озюни кыылычнен ольдюрдилер ве бойле этип, оны джезаладылар. О, эписи къадынлар арасында масхара олды.

¹¹Онынъ кыызкъардашы Охолива буны коръди, амма ороспулыкъында кыызкъардашындан даа бозукъ ве бетер олды. ¹²О, къомшулары ашшурлыларнынъ, виляет башлыкъларынынъ ве ёлбашчыларнынъ, пек яхшы кийинген, атларда юрген атлыларнынъ ве эписи энъ яхшы ве истенильген йигитлернинъ артындан истекнен кетти. ¹³Озюни не къадар арамлагъаныны коръдим. Оларнынъ экиси де бир ёлдан кеттилер.

¹⁴Охолива озъ ороспулыкъыны даа да чокълаштырды. О, диварда оюлып ясалгъан акъайларнынъ ресимлерини, къырмызы боянен боялангъан къасдийлилернинъ ресимлерини коръди. ¹⁵Беллеринде къушакълар, башларында буюк сарыкълар бар эди; оларнынъ эписи орду башлыкъларына, къасдийлилернинъ топрагъында догъгъан Вавилон адамларына ошай эдилер. ¹⁶Тек оларны корип, онынъ ичинде истек догъды, ве о, къасдийлилернинъ мемлекетине эльчилерни йиберди. ¹⁷Вавилонлылар онынъ севги ятагъына келип кирдилер ве онен ороспулыкъ япып, оны арамладылар. Олар онъа джиренч олмагъандже, о, оларнен арамлана эди. ¹⁸Охолива ачыкътан-ачыкъ ороспулыкъкъа берильген сонъ, озъ чыпкакълыгъыны косътерген сонъ, Мен ондан джирендим, татасындан

* **23.4** *Охола* – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «оннынъ чадыры» манасыны анълаткъан ибаренинъ айтылувына ошай. *Охолива* – къ. еуд. бу аднынъ айтылувы «оннынъ ичиндеки меним чадырым» манасыны анълаткъан ибаренинъ айтылувына тенъ келе.

юзюмни чевиргеним киби, ондан да юзюмни чевирдим. ¹⁹О исе, яшлыгъында Мысыр топрагъындаки ороспулыкъ эткенини акъылында туткъанда, ороспулыгъыны чокълаштырды. ²⁰Эркек органлары эшек органларына ошагъан, тухумлары айгъырларнынъ тухумы киби атылып чыккъан ойнашларынынъ артындан истекнен кетти.

²¹Бойле этип, яшлыгъында Мысырдаки ороспулыгъынъны, анда мысырлылар яш кокюслеринънинъ мемелерини ошагъан вакътыны хатырлады.

²²Шунынъ ичюн, Охолива, РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Бакъ, сен джиренип ташлагъан ойнашларынынъ санъа къаршы котереджегим ве оларны эр тарафтан кетиреджегим – ²³вавилонлыларны ве эписи къасдийлилерни, Пекъод, Шоа ве Къоа адамларыны, оларнен берабер де эписи ашшурлыларны кетиреджегим. Оларнынъ эписи – истенильген йигитлер, виляет башлыкълары ве ёлбашчылар, орду башлыкълары ве намлы адамлар, эписи атлылар. ²⁴Олар санъа къаршы силясынен, дженк арабаларынен ве чокътан-чокъ халкъынен чыкъаджакълар. Буюк ве кучюк къалкъанлары ве демир башлыкълары олгъан аскерлер сени эр тарафтан сараджакълар. Мен сени оларнынъ джезасына береджегим, олар сени озъ истегине коре суд этеджеклер. ²⁵Мен кунъджюлигимни санъа къаршы чевиреджегим, ве олар санъа ачувларына коре яманлыкъ япаджакълар: сенинъ бурнунъны ве къулакъларынъны кесип атаджакълар, къалгъаныны исе къылычнен кеседжеклер, огълан-къызларынъны аладжакълар, къалгъаныны исе атеште якъаджакълар, ²⁶урбаларынъны устюнден чыкъараджакълар, гузель къыйметли шейлеринъни тартып аладжакълар. ²⁷Мысыр топрагъындан кетирильген сенинъ масхаралыгъынъа ве ороспулыгъынъа сонъ къояджагъым. Бундан сонъ оларнынъ тарафына бакъмайджакъсынъ, Мысырны акъылынъа биле кетирмейджексинъ.

²⁸РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Бакъ, сени кореджек козю олмагъанларгъа, санъа джиренч олгъан адамларнынъ къолларына Мен сени берем. ²⁹Олар сеннен мераметсизликнен арекет этеджеклер, сенинъ чалышып къазангъанынынъни тартып аладжакълар, сени чыр-чыпакъ къалдыраджакълар. О вакъыт сенинъ чыпакълыгъынъ, ороспулыгъынъ, масхаралыгъынъ ве бозукъ арекетлеринъ ачыладжакъ. ³⁰Ороспулыгъынъ ичюн, путларгъа ибадет этип, озюнъни арамагъанынынъ ичюн, буларнынъ эписи сенинъ башынъа келеджек. ³¹Буюк татанънынъ ёлундан кеткенинъ ичюн, Мен сенинъ къолунъа онынъ джеза къадесини береджегим.

³²РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

Сен татанънынъ къадесинден ичеджексинъ,
терен ве кениш о къаде.

Сени куледжек, масхара этеджеклер,
буюктир о къаде.

- ³³ Сен сархош оладжакъсынъ,
гъамгъа тояджакъсынъ.
Бу къаде къоркъугъа ве олюмге толу,
о – татанъ Самариенинъ къадесидир.
- ³⁴ Сен оны ичип бошатаджакъсынъ,
онынъ парчаларыны ялайджакъсынъ
ве коксюнъни тырмалайджакъсынъ.
Буны Мен айттым, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

³⁵Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Мени унуткъанынъ ве Менден вазгечкенинъ ичюн, масхаралыгъынъ ве ороспулыгъынъ ичюн джезаны ал.

³⁶РАББИ манъа шойле деди:

– Инсан огълу! Охоланы ве Охоливаны суд этеджексинъми? Оларгъа пис ишлерини косътер. ³⁷Олар ороспулыкъ эттилер, къолларыны къангъа батырдылар. Путларынен ороспулыкъ яптылар, Манъа догъулгъан огъулларыны биле атеште якъып, путларына ем оларакъ къурбан эттилер. ³⁸Олар даа шуларны Манъа къаршы яптылар: Меним Азиз Еримни арамладылар, Меним афталыкъ раатлыкъ кунълериме сайгъы косътермедилер. ³⁹Балаларыны путларгъа къурбан эткен куню Меним Азиз Ериме кирип, оны арамладылар. Меним Эвимде буны яптылар!

⁴⁰Бундан гъайры, узакъта яшагъан адамларны чагъырттылар. Оларны эльчилернен чагъырттылар, ве олар кельгенде, сен ювунып, козьлеринъни сюрмелей, гузель ильванларынъны такъа эдинъ. ⁴¹Донатылгъан софранынъ башында парлакъ ятакъкъа ятып, софрагъа Меним гузель къокъулы ягъымны ве зейтюн ягъымны къойдынъ.

⁴²Анда къасеветсиз халкънынъ сеслери янъгъырай эди. Халкъ сюрюсининъ акъайларына сахрадан ичкиджилер кетириле эди. Оларнынъ элдерине билезликлер такъа, башларына гузель тадж къоя эдилер.

⁴³О заман ороспулыкътан ёрулгъан, тутмагъа ери къалмагъан апай акъкъында Мен шойле дедим: «Энди оны ороспу киби къуллаансынлар». ⁴⁴Онъа, ороспугъа киби, кирип, онен яттылар. Эки ороспунен – Охола ве Охоливанен яттылар. ⁴⁵Лякин догъру адамлар оларны суд этеджеклер. Бу экиси ороспулыкъ япкъанлары, озь къолларынен къан тёккенлери ичюн, оларны ороспулар киби, къан тёккен апайлар киби, джезалайджакълар.

⁴⁶РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Оларгъа къаршы халкъны топла, олар къоркъсунлар, оларны чайпап таласынлар. ⁴⁷Халкъ оларны ташларнен ольдюрсин, къылычларнен парчаласын, огъул-къызларыны ёкъ этсин, эвлерини де якъсын.

⁴⁸Бойле этип, мемлекеттеки масхаралыкъкъа сонъ къоюджагъым. Бу, башкъа къадынларгъа дерс олсун; олар сизинъ масхара ишлеринъизни япмасынлар. ⁴⁹Ороспулыкъ ве путперестлик гуналарынъыз ичюн олар

сизни джезалайджакълар. О заман Мен – РАББИ-ТААЛЯ олгъанымны биледжексингиз.

Къазан акъкъында икяе

24 ¹Докъузынджы йылы, онунджы айнынъ онунджы куню РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Бу кунни, бугуньки куннинъ адыны яз. Бу куню Вавилон падишасы Ерусалимни алкъагъа алды. ³Бу инат халкъкъа шу икяени айтып бер. Оларгъа айт: РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

Къазанны алып къой,
ичине сув толдур.

⁴⁻⁵ Энь яхшы къойларны алып сой,
къазаннынъ ичине эт къой,
энь яхшы этни – арт аякъ ве курегини къой,
энь яхшы кемиклернен оны толдур.

Къазаннынъ тюрбуне одун къой.
Къазан яхшы къайнасын,
кемиклер анда пишсин.

⁶ РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:
Къан тѣккен шеэрге беля олсун!
Бу къазан тотлангъан,
тоттан темизленмеген къазан!
Оны бошатынъыз,
этни кесек-кесек ичинден чыкъарынъыз,
джереп чекменъиз.

⁷ Онынъ ичинде къан тѣкюльди.
Бош къаяда къан тѣкюльди.
Оны топракъ олмагъан ерде тѣктилер,
шунунъ ичюн топракъ оны къапаталмады.

⁸ Ачувымны алевлендирмек ичюн,
акътыманымны алмакъ ичюн,
Мен къанны бош къаяда къалдырдым,
оны гизлемеге мумкюн олмасын деп.

⁹ Шунунъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:
Къан тѣккен шеэрге беля олсун!
Мен атеш якъмакъ ичюн, чокъ одун къояджагъым.

¹⁰ Чокъча одунларны топла,
атешни якъ,
этни яхшы пишир.
Ягъы къайнап битсин,
кемиклер къавурылып, янсынлар.

¹¹ Сонъра бош къазанны комюрлер устуне къой,

къазан къызсын,
онынъ бакъыры къызарсын,
ичиндеки кири ирисин,
тоту исе янып битсин.

¹²Амма эписи эмегим бошуна кетти:
къазаннынъ къалын тоту кетмеди,
атеш биле оны темизлеп оламады.

¹³Арамлыгъынъ пек буюк. Мен сени чокъ темизлей эдим, амма сен темизленмединъ. Энди Меним гъазабым санъа тюшип, ятышмагъандже, сен арамлыгъынъдан темизленип оламазсынъ.

¹⁴Мен, РАББИ, буны айтам. Вакъыт якъынлаша, ве Мен буны япаджагъым. Энди Мен арткъа къайтмам, аджымам, пешман да эттем. Сен юрген ёлларынъа коре ве ишлеринъе коре джезаланаджакъсынъ, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

Ехезкельнинъ апайынынъ олюми

¹⁵РАББИ манъа шойле деди:

¹⁶– Инсан огълу! Бакъ, сенинъ севимли кишинъни сенден хасталыкънен аладжагъым. Амма сен аджынма ве агълама, козьаш да тѣкме. ¹⁷Сесинъни чыкъармайып, яс тут, лякин дженазе адетлерини япма. Башынъа сарыкъ багъла, аякъкъапларынъны кий, мыйыгъынъны къапатма, ве адамлар санъа кетирген ашыны ашама.

¹⁸Саба мен халкънен лаф эттим, акъшам исе апайым кечинди. Эрте си куню манъа буюрылгъаныны яптым. ¹⁹Адамлар менден сорадылар: – Шу япкъанларынънынъ биз ичюн не манасы бар?

²⁰Мен оларгъа бойле джевап бердим:

– РАББИнинъ хабери манъа кельди.

²¹РАББИ-ТААЛЯ Израиль халкъына шойле дей: «Бакъ, Мен бойле япаджагъым ки, Меним Азиз Еримни, кучюнъизнинъ къуванчыны, козь бебегинъизни, жанларынъызнынъ севинчини арамлайджакълар. Сизлерде къалгъан огъулларынъыз ве къызларынъыз исе къылычтан оледжеклер». ²²О вакъыт сизлер мен япкъаным киби япаджакъсынъыз. Агъызларынъызны къапатмайджакъсынъыз, биревлернинъ ашларыны ашамайджакъсынъыз. ²³Башларынъызда сарыкълар, аякъларынъызда аякъкъаплар оладжакъ. Сиз аджынмайджакъсынъыз ве агъламайджакъсынъыз, амма озь гуналарынъыз ичюн азып-тозаджакъсынъыз, бир-биринъизнинъ огюнде ынъранаджакъсынъыз. ²⁴«Ехезкель сизге бельги олсун: сиз онынъ япкъаны киби япаджакъсынъыз. Буларнынъ эписи олып кечкен сонъ, Мен – РАББИ-ТААЛЯ олгъанымны биледжексинъиз».

²⁵Сен исе, инсан огълу, бекле. Мен оларнынъ къалесини, къуванчыны ве шуретини, козь бебеклерини ве жанларынынъ севинчи олгъан огъулларыны ве къызларыны тартып алгъан куню ²⁶сагъ къалгъан санъа

келип, хабер кетиреджек. ²⁷О куню, сагъ къалгъан санъа кельген вакъытта, сен лаф этип башлайджакъсынъ, бир даа индемейип отурмайджакъсынъ, ве сен оларгъа бир бельги оладжакъсынъ. О заман Мен – РАББИ олгъанымны биледжеклер.

Аммон халкъы акъкъында пейгъамберлик

25 ¹РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Аммонлыларгъа юзюнъни чевир де, оларгъа къаршы пейгъамберлик эт. ³Аммон огъулларына бойле айт: «РАББИ-ТААЛЯнынъ сёзлерини динъленъиз. РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Меним Азиз Ерим арамлангъанда, Исраиль топрагъы харап олгъанда, Исраиль халкъы сюрдюнюкке кеткенде кульгенинъиз ичюн, ⁴Мен сизлерни шаркъ халкъларынынъ элине береджегим. Олар топракъларынъызда ордуларыны ве чадырларыны къураджакълар, махсулынъызны ашайджакъ, сютюнъизни ичеджеклер. ⁵Рабба шеэрини девелер отлагъан ер япаджагъым, аммонлыларнынъ топрагъыны исе къойларнынъ раатлангъан ери япаджагъым. О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирсинъиз. ⁶РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Сен, Аммон, Исраиль топрагъынынъ белясыны корьгенде, нефретленип пек къуванасынъ, эль чырпасынъ ве аякъларынъны ерге урасынъ. ⁷Шунынъ ичюн Мен санъа къаршы къолумны котерип, башкъа халкъларгъа сени чайпамагъа ёл ачаджагъым. Сени халкълар арасындан ёкъ этеджегим, мемлекетлер арасындан чыкъарып ташлайджагъым, бутюнлей сени гъайып этеджегим. О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирсинъ».

Моав халкъы акъкъында пейгъамберлик

⁸РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Моав ве Сеир халкъы: «Бакъынъыз, Ехуданынъ башкъа халкълардан фаркъы ёкъ», – дегени ичюн, ⁹Мен Моавнынъ сынъырларыны къаравулсыз къалдыраджагъым, топрагъынынъ шурети олгъан кенар шеэрлерини Бет-Ешимот, Баал-Меон ве Кирьятаимни ¹⁰аммонлыларнен брабер шаркъ халкъларгъа мульк оларакъ береджегим, башкъа халкълар арасында аммонлылар башкъа анъылмасынлар. ¹¹Мен Моавны джезалайджакъым, о заман Мен – РАББИ олгъанымны билирлер.

Эдом халкъы акъкъында пейгъамберлик

¹²РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Эдом Ехуда халкъына чокъ яманлыкъ япкъаны ичюн, буюк къабат къазанды. ¹³Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Мен Эдомгъа къаршы къолумны котереджегим, онынъ эм халкъыны, эм айванларыны ёкъ этеджегим. Оны бом-бош этеджегим, Темандан Дедангъадже эр кес къылычтан гъайып оладжакъ. ¹⁴Мен Исраиль халкъымнынъ къоларынен Эдомны джезалайджакъым. Исраиллилер оларнен ачувыма ве

гъзабыма коре арекет этеджеклер. Меним джезам не олгъаныны билирлер, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

Фелестинлилер акъкъында пейгъамберлик

¹⁵РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Фелестинлилер яманлыкъ яптылар, олар юрегиндеки нефретнен джезалайлар, сонъсуз душманлыкънен олюм кетирелер. ¹⁶Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Бакъ, Мен фелестинлилерге къаршы къолумны узатаджагъым ве эм керетлилерни, эм денъиз ялы боюнда къалгъанларнынъ эписини ёкъ этеджегим. ¹⁷Мен аджымайып, олардан интикъам аладжагъым ве буюк джезагъа огъратаджагъым. Оларны джезалагъан сонъ, Мен – РАББИ олгъанымны билирлер.

Тир шеэри акъкъында пейгъамберлик

26 ¹¹инджи йылында, айнынъ биринджи куню РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Тир шеэри Ерусалим акъкъында бойле дей: «Аха-а! Чокъ халкълар кечип кеткен къапулар бозулгъан! Шимди эписи манъа догъру келеджек! Энди мен бай олурым, о исе харап къаладжакъ!» ³Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: «Эй, Тир, Мен санъа къаршы чыкъаджагъым. Денъизнинъ далгъалары насыл котерильсе, ойле де Мен чокъ халкъларны санъа къаршы котереджегим. ⁴Олар Тир шеэрининъ диварларыны йыкъаджакъ, къуллелерини бозаджакълар. Мен Тирден къалгъан тозны биле сипирип атаджагъым, шеэрни бош къаягъа чевиреджегим. ⁵Онынъ еринде денъиз ортасында балыкъчылар озь агъларыны къурутмагъа къоюджакълар. Мен сёз берем, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Халкълар шеэрни чайпап кетеджеклер, ⁶онынъ тарафындаки койлерде яшагъанлар исе къылычнен ёкъ этиледжек. О заман Мен – РАББИ олгъанымны биледжеклер».

⁷РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Бакъынъыз, Мен шимальден Тирге къаршы падишаларнынъ падишасыны, Вавилон падишасы Невукъаднецарны алып келеджегим, атларны ве дженк арабаларыны, атлыларынен орду сыны ве чокътан-чокъ аскерлерни кетиреджегим. ⁸О тарафтаки койлерде яшагъанларны о, къылычнен ёкъ этеджек, санъа къаршы уджюм къуллелерини къураджакъ, диварларынъ тюбюнде топракъ обаларыны япаджакъ ве санъа къаршы къалкъанларыны котереджек. ⁹О, сенинъ диварларынъны дивар йыкътыргъан алетлернен урып йыкътырмагъа буюраджакъ, къалелеринъни къылычларынен бозаджакъ. ¹⁰Онынъ атлары о къадар чокъ оладжакъ ки, аякъларынынъ котерген тозу сени къаплайджакъ. О, шеэрнинъ къапуларына киргининен, атлыларынынъ, дженк арабаларынынъ ве копчеклерининъ шаматасындан сенинъ диварларынъ къалтырайджакъ, ве о, шеэрге, йыкъылгъан шеэрге киби, киреджек. ¹¹Атларынынъ туякълары эписи сокъакъларынынъ таптайджакъ.

О, сенинъ халкъынъны къылычынен ольдюреджек, кучлю колонналарынынъ ерге йыкътыраджакъ. ¹² Душманларынъ байлыгынъны тартып аладжакъ, малларынъны хырсызлайджакъ, диварларынъны бозаджакъ, гузель эвлеринъни харап этеджек. Сенинъ ташларынъны, агъачларынъны ве сенден къалгъан тоз-топрагынъны денъизге атаджакълар. ¹³ Мен сенинъ шаматалы йырларынъа сонъ къояджагъым, ве сантырларынънынъ сеслери башкъа эшитильмез. ¹⁴ Сени бош къая япаджагъым, балыкъчылар агъларыны къурутмагъа къойгъан бир ер оладжакъсынъ. Бир даа къурулмайджакъсынъ. Мен, РАББИ, бойле айттым, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

¹⁵ РАББИ-ТААЛЯ Тир шеэринешойле дей: Сенинъ йыкъылгъанындан, яралыларнынъ ынъранувларындан, сенинъ ичинъде япылгъан олюм-къалым дженктен бутюн ялы бою къалтырайджакъ. ¹⁶ Ялы боюнда яшагъан бутюн укюмдарлар тахтларындан энеджек, япынджаларыны ве ренкли урбаларыны чыкъараджакълар. Олар къалтырап-титреп ерде отураджакъ, эр дакъкъасы сескенип, сенинъ къоркъунчлы алынъа шашаджакълар. ¹⁷ Олар сенинъ акъкъынъда агълайджакъ ве шойле айтаджакълар:

«Эй, денъизджилернинъ шеэри, намлы шеэр!

Насыл олды да, гъайып олдынъ!

Сен ве шеэрлилеринъ
денъизде кучлю эдинъиз,
бутюн ялы боюны
къоркъуза эдинъиз.

¹⁸ Энди сен йыкъылгъан куню
ялы мемлекетлери къалтырай.
Денъиздеки адалар
сенинъ гъайып олгъанынъа шашалар».

¹⁹ РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Мен сени бакъымсыз шеэрге, кимсе яшамагъан шеэрге чевиреджегим, тюзсюз денъизни устюнъе авдараджагъым, сени буюк денъиз далгълары къаплайджакъ. ²⁰ Мен сени, олюм чукъурына тюшкенлерни киби, эвель заман яшагъан халкъларынынъ янына тюшюреджегим; ашагъы дюньягъа, даимий йыкътырылгъан ерлер арасына, мезаргъа тюшкенлернинъ янына сени ерлештиреджегим. Бир даа сенде адамлар яшамайджакъ, сен ер юзюндеки халкъларгъа шан-шуретинъни башкъа косътермейджексинъ. ²¹ Сенинъ сонъунъ къоркъунчлы оладжакъ, сен гъайып оладжакъсынъ. Сени къыдыраджакъ, лякин тапалмайджакълар, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

Тир шеэри акъкъында агълав

27 ¹ РАББИ манъа шойле деди:

² – Инсан огълу! Тир акъкъында агълав тюркюси йырла, ³ денъиз киришинде ерлешкен, чокъ ялы халкъларнен алыш-вериш япкъан Тир шеэринешойле айт: РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

- Эй, Тир, сен: «Меним гузеллигим къусурсыз», – дейсинь.
- ⁴ Сенинъ кенарларынъ узакъкъа денъизнинъ ичине узаналар;
къуруджыларынъ сенинъ гузеллигинъни
даа гузель яптылар:
- ⁵ эписи тахталарынъны
Сенир ардычларындан ясадылар,
мачта япмакъ ичюн,
Ливан кедрини алдылар,
- ⁶ Башан эменлеринден
къайыкъ куреклерини яптылар,
Киттим ялыларынынъ кипарислеринден
геми когертесини ясадылар,
фильтишнен донаттылар.
- ⁷ Елькенинъ ренкли Мысыр кетенинден тикильди,
сени елькенлеринъден таный эдилер.
Элиша ялыларындан
мор ве мавылы къырмызы безлернен
сенинъ устюнъни япа эдилер.
- ⁸ Сидонлылар ве арвадылар
сенинъ курекчилеринъ олды,
сенинъ акъыллы усталарынъ, Эй, Тир,
гемиджилер эди.
- ⁹ Гивал шеэринден теджрибели усталар
сенинъ тешиклеринъни къапата эдилер.
Денъиздеки бутюн гемилер ве денъизджилер
санъа мал алмакъ ичюн келе эдилер.
- ¹⁰ Фарс, Луд ве Пут мемлекетлеринден аскерлер
сенинъ ордунъда хызмет эттилер,
диварларынъа къалкъанларыны ве демир башлыкъларыны астылар,
санъа шурет кетирдилер.
- ¹¹ Арвад ве Хелектен кельген адамлар
эр ерде диварларынънынъ устюнде турдылар.
Гъаммад адамлары
къуллелеринъни къорудылар.
Олар озь къалкъанларыны эр ерде диварларынъа астылар,
гузеллигинъни къусурсыз яптылар.

¹² Сенинъ чешит тюрлю малынъ олгъаны ичюн, Таршиш шеэри сеннен алыш-вериш япты, сенинъ малларынъ ичюн кумюш, демир, къалай ве къуршун бере эди.

¹³ Яван, Тувал ве Мешек сеннен тиджарет япа эди. Олар сенинъ малларынъ ичюн санъа адамларнынъ джанларыны ве тунч шейлерини бере эдилер.

¹⁴Бет-Тогъарма сакинлери сенинъ малларынъ ичюн атларны ве дженк атларыны, эм де къатырларны бере эди.

¹⁵Дедан адамлары сеннен тиджарет яптылар, бир чокъ ялы халкълары сенинъ малларынъны сатын алдылар, малларынъ ичюн санъа фильтиш ве къара терек бере эдилер.

¹⁶Сенинъ пек чокъ ве чешит малларынъ олгъаны ичюн, Арам сеннен тиджарет япты. О, сенинъ малларынъ ичюн карбункул ташларыны, мавылы къырмазы безлерни, ренкли кийимлер, индже кетен, мерджан ве къыйметли ташларны бере эди.

¹⁷Ехуда ве Израиль сеннен тиджарет эттилер. Олар сенинъ малларынъ ичюн Миннит богъдайыны, татлыларны, бал, зейтюн ягъы ве мелемлер бере эдилер.

¹⁸Сенинъ чокътан-чокъ малларынъ ве буюк зенгинлигинъ бар олгъаны ичюн, Дамаск санъа Хелбон шарабы ве Цахар юнюни бере эди.

¹⁹Ведан ве Узалдан Яван сенинъ малларынъ ичюн дёгюльген демир, кидда ве къокъулы къамышны бере эди.

²⁰Дедан сенинъ малларынъ ичюн ат аркъасына япылгъан безлер бере эди.

²¹Арабистан ве Кедар башлыкълары сеннен алыш-вериш яптылар, санъа къозуларны, къочкъарларны ве текелерни сата эди.

²²Шева ве Раама сатыджылары сеннен алыш-вериш япа эдилер. Олар сенинъ малларынъ ичюн чешит тюрю къокъулы отларнынъ энъ яхшысыны, чешит тюрю къыйметли ташларны ве алтын бере эдилер.

²³Харан ве Къанне шеэрлери ве Эден ери, эм де Шевадан, Ашшурдан ве Килмаддан алыш-веришчилери сеннен тиджарет яптылар. ²⁴Олар сенинъ базарларынъда паалы кийимлерни, мор ве орьнекли безлерни, ренкли килимлерни ве къатты орюльген йиплерни сата эдилер.

²⁵Таршиш гемилери

сенинъ малларынъны ташыдылар.

Денъизлер арасында сен чокъ байлыккъа толдынъ,

буюк намнен агъыр олдынъ.

²⁶Курекчилеринъ сени ачыкъ денъизге чыкъарды.

Амма кунъдогъуш ели денъизнинъ арасында

сени парчалады.

²⁷Сен къазагъа огърайджакъ куню

зенгинлигинъ, малларынъ ве барлыгъынъ,

денъизджилеринъ ве геми айдавджыларынъ,

тешик къапаткъанларынъ,

туджджарларынъ ве эписи кучлю аскерлеринъ, –

сенинъ эписи олгъанларынъ

денъизнинъ теренлигине батаджакъ.

²⁸Геми айдавджыларнынъ къычыргъанындан

ялылар титрейджек.

- ²⁹ Курекчилер гемилерден тюшеджек,
денъизджилер ве геми айдавджылары ялыда тураджакъ,
³⁰ сенинъ акъкъынъда юксек сеснен агълайджакълар,
аджынып ынъранаджакълар.
Башларына куль сепип,
топракъта юварланаджакълар.
³¹ Олар сенинъ ичюн башларыны тыраш этеджеклер,
чувалдан япылгъан урбаларны киеджеклер,
адджы козьяшлар тѣкип,
юреклери сызлап, сенинъ акъкъынъда агълайджакълар.
³² Къаарь-къасевет ичинде,
агълав йырыны сѣйлейджеклер
ве: «Ким, Тир киби, денъиз арасында гъайып олды? – деп,
сенинъ акъкъынъда агълайджакълар.
³³ – Малларынъ денъизден кельгенде,
сен бир чокъ халкъларны тойдура эдинъ.
Байлыгъынънынъ ве малларынынъ чокълугъынен
сен дюнья падишаларыны зенгинлештирдинъ.
³⁴ Энди исе денъизнинъ теренлигинде
дарма-дагъын олдынъ,
малларынъ ве сенинъ аранъдаки эписи адамлар
денъизнинъ тубюне батты.
³⁵ Ялыларда яшагъанларнынъ эписи
сенинъ такъдиринъе шашты-къоркътылар.
Падишаларынынъ отълери патлады,
юзълери акъ кесильди.
³⁶ Халкъларнынъ сатыджылары
шашкъанларындан сызгъырырлар.
Сенинъ сонъунъ къоркъунчлы олды,
бир даа сен олмайджакъсынъ».

*Тир падишасынынъ гуналары ичюн гъайып
оладжакъ акъкъынъда пейгъамберлик*

28 ¹РАББИ манъа шойле деди:

² – Инсан огълу! Тирнинъ башлыгъына бойле айт: РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Юрегинъ къопайды,

сен: «Мен – аллам!

Денъизлернинъ ортасында

мен алланынъ тахтында отурам», – дединъ.

Озюнъни Алла киби акъыллы сайдынъ,

лякин сен инсансынъ, Алла дегильсинъ.

- ³ Сен Даниялдан икметлисинъ,
санъа белли олмагъан шей ёкъ.
- ⁴ Акъылынънен ве анълавынънен
озюнъе байлыкъ къазандынъ.
Алтынгъа ве кумюшке
хазинелеринъни толдурдынъ.
- ⁵ Буюк акъылынънен, алыш-вериш усталыгъынънен
байлыгъынъны чокълаштырдынъ.
Шу байлыгъынъ ичюн де
юрегинъ гъуругъа толып ташты.

⁶Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

- Сен акъылынъны Алланен бир деп сайгъанынъ ичюн,
⁷бакъ, Мен ябанджыларны,
энь къоркъунчлы халкъларны санъа алып келеджегим.
Олар сенинъ гузеллигинъе ве акъылынъа къаршы
къылыч котерип келеджеклер,
сенинъ парылдагъан буюклигинъни арамлийджакълар.
- ⁸ Олар сени олюм чукъурына атаджакълар.
Денъизлернинъ ортасында ольдюрюлип, оледжексинъ.
- ⁹ О заман сени ольдюргенлернинъ огюнде:
«Мен – аллам», – айтарсынъмы?
Сени яралагъанларнынъ къолунда
сен инсансынъ, алла дегильсинъ.
- ¹⁰ Ябанджыларнынъ къолундан
сюннетсизлер киби оледжексинъ.
Мен, РАББИ, бойле дедим, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

¹¹РАББИ манъа шойле деди:

¹²– Инсан огълу! Тир падишасы акъкъында агъла да, онъа шойле айт:
РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

- Сен – къусурсызлыкънынъ мисали,
акъылгъа толу,
гузелликте энь яхшы эдинъ.
- ¹³ Сен Эдемде, Алланынъ багъчасында эдинъ.
Чешит тюрлю къыйметли ташлар:
якъут, сары якъут, эльмаз,
хризолит, шохам, яспис,
лазурит, карбункул, зумрут
сени безете эди.
Энь гузель ве паалы алтыннен безетильген эдинъ.

Буларнынъ эписи сен дюньягъа кельген куню япылгъан эди.

¹⁴ Къорчалайыджы Керув олмакъ ичюн,
сен ягънен сюртюльген эдинъ,
сени Мен къойгъан эдим.

Сен Алланынъ мукъаддес дагъында,
янгъан ташлар арасында юрдинъ.

¹⁵ Яратылгъан кунюнден башлап
ёлларынъ къусурсыз эди.
Лякин бир кунъ сенде яманлыкъ ачылды.

¹⁶ Алыш-веришинънинъ чокълугъындан
ичинъ залымгъа толу олды,
ве сен гуна яптынъ.

Шунынъ ичюн Мен сени, арам олгъанны киби,
Алланынъ дагъындан къувдым,
эй, къорчалайыджы Керув,
янгъан ташларнынъ арасындан сени ёкъ эттим.

¹⁷ Гузеллигинъ ичюн
юрегинъ къопай олды,
шан-шуретинъ ичюн
акъылынъ гъайып олды.
Мен сени ерге аттым,
падишаларнынъ козю огюнде масхара эттим.

¹⁸ Гуналарынъ чокълугъынен,
тиджаретте алдаткъанынънен
сен азиз ерлеринъни арамладынъ.
Мен сенинъ ичинъден бир атеш чыкъардым,
ве о атеш сени якъты.
Эписи бакъкъанларнынъ козю огюнде
сени ер юзюндеки кульге чевирдим.

¹⁹ Сени бильген халкълар,
сенинъ такъдиринъе дешетте къалдылар.
Сенинъ сонъунъ къоркъунчлы олды,
бир даа сен олмайджакъсынъ.

*Сидоннынъ гуналары ичюн гъайып оладжагъы
акъкъында пейгъамберлик*

²⁰ РАББИ манъа шойле деди:

²¹ – Инсан огълу! Сидонгъа бакъ да, онъа къаршы пейгъамберлик эт

²² ве шойле айт:

РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

Эй, Сидон, Мен санъа къаршым.

Сенинъ ичинъде Мен нам къазанаджагъым.

Сени джезалагъанда,
азиз олгъанымны косътергенде,
адамлар Мен – РАББИ олгъанымны биледжеклер.

²³ Мен о шеэрге ольдюріджи хасталыкъны йибереджегим,
ве сокъакъларындан къан акъаджакъ.

Онынъ ичинде эр тарафкъа ургъан къылычтан
олюлер серилип ятаджакъ.

О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирлер.

²⁴ О вакъыттан башлап о бир даа Израильни
когем чалысы киби, санчмайджакъ,
тикен киби, башкъа къомшулардан бетер оны хорламайджакъ.
О заман Мен – РАББИ-ТААЛЯ олгъанымны билирлер.

²⁵ РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Башкъа халкълар арасында дагъытыл-
гъан Израиль халкъыны топлагъанымда, халкъларнынъ козю огюнде
Озь мукъаддеслигимни косътереджегим. Олар озь топрагъында, Мен
къулум Якъупкъа берген топракъта яшайджакълар. ²⁶ Олар анда раат
яшайджакъ, эв къураджакъ, юзюмликлерини сачаджакълар. Оларны
кореджек козю олмагъан къомшуларыны Мен джезалайджагъым, ве
олар къоркъмайып яшайджакълар. О заман Мен – РАББИ, оларнынъ
Алласы олгъанымны биледжеклер.

*Мысырнынъ гуналары ичюн гъайып оладжагъы
акъкъында пейгъамберлик*

29 ¹ Онунджи йылы, онунджи айнынъ 12-нджи кунюнде РАББИ ма-
нъа шойле деди:

² – Инсан огълу! Юзюнъни Мысыр падишасы фыравунгъа чевир де,
онъа къаршы ве бутюн Мысыр мемлекетине къаршы пейгъамберлик
эт. ³ Оларгъа бойле айт: РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Фыравун, Мысыр падишасы! Мен санъа къаршым!

Сен озенлернинъ ичинде яткъан буюк джанаварсынъ.

Сен: «Нил дерьясы менимки, мен оны озюме яптым», – дейсинъ.

⁴ Мен исе сенинъ ченгелеринъден къармакъ кечиреджегим,
озенлеринънинъ балыкъларыны сенинъ пулларынъа
япыштыраджагъым,

пулларынъа япышкъан эписи балыкъларнен берабер
сени озенлеринъден чыкъараджагъым.

⁵ Сени сахрагъа атаджагъым,
сени де, озенинънинъ балыкъларыны да чыкъарып атаджагъым.

Ачыкъ чельге тюшеджексинъ,

сени топламайджакъ, котерип алмайджакълар.

Ер айванларына ве коклердеки къушларгъа

сени аш оларакъ береджегим.

⁶ О заман Мысырнынъ бутюн халкъы
Мен – РАББИ олгъанымны билир.

Шуны япаджагъым, чюнки сен Исраиль халкъына къамыштан ясалгъан таякъ киби таянч эдинъ. ⁷Олар сени туткъанда, таякъ парчаланды, ве ярчыкълары оларнынъ омузыны яралады. Олар сангъа таянганда, сен сындынъ ве баджакъларыны яраладынъ.

⁸Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Бакъ, Мен сангъа къаршы къылыч алып келеджегим, сенинъ халкъынъны да, айванларынъны да ёкъ этеджегим. ⁹Мысыр мемлекети бакъымсыз сахра оладжакъ. О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирлер.

«Нил дерьясы менимки, мен оны озюме яптым», – дегенинъ ичюн, ¹⁰Мен сангъа ве сенинъ озенлеринге къаршы оладжагъым. Мигдол шеэринден Севене шеэринедже, тап Хушнынъ сынъырларына къадар Мысыр топрагъыны бакъымсыз кзуру сахрагъа чевиреджегим. ¹¹Анда не инсан аягъы, не де айван аягъы басмайджакъ, къыркъ йыл девамында топракъ адамсыз къаладжакътыр. ¹²Мен Мысыр топрагъыны бом-бош топракъларнынъ арасында энъ бакъымсыз япаджагъым. Онынъ шеэрлери бошакъ къалгъан шеэрлернинъ арасында къыркъ йыл девамында бакъымсыз къаладжакъ. Мен мысырлыларны халкълар арасында дагъытаджакъым, мемлекетлер арасында ерлештиреджегим.

¹³РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Къыркъ йыл кечкен сонъра, Мен дагъытылгъан мысырлыларны башкъа халкъларнынъ арасындан топлайджагъым. ¹⁴Сюргюн этильген мысырлыларны арткъа къайтараджакъым ве Патрос еринде, оларнынъ юртунда ерлештиреджегим. Олар анда кучъсюз бир падишалыкъ оладжакълар, ¹⁵падишалыкълар арасында энъ алчакъ оладжакълар ве эндиден сонъ башкъа халкълардан бир даа юксек олмайджакълар. Мен оларны ойле алчакъ япаджагъым ки, бир даа башкъа халкъларгъа падишалыкъ этип оламайджакълар. ¹⁶Мысыр бир даа Исраиль халкъынынъ ишанчы олмайджакъ. Тек олардан ярдым сорап, насыл алданганларыны акъылда тутаджакълар. О заман Мен – РАББИ-ТААЛЯ олгъанымны билирлер.

Вавилонлылар Мысырны запт этеджеклер

¹⁷27-нджи йылы, биринджи айнынъ биринджи кунюнде РАББИ мангъа шойле деди:

¹⁸– Инсан огълу! Вавилон падишасы Невукъаднеццар Тир шеэрини алкъагъа алгъанда, озь ордусыны чокъ къыйнады: эписининъ башы таз олды, агъыр иштен омузларынынъ териси сыдырылды. Амма не озю, не де ордусы агъыр эмеги ичюн Тирден бир къазанч корьмедилер.

¹⁹Шунынъ ичюн РАББИ-Тааля шойле дей: Бакъ, Мен Вавилон падишасы Невукъаднеццаргъа Мысыр топрагъыны берем, о, онынъ байлыкъларыны тартып алсын, оны чайпасын. Ордусына къазанчыны бермек ичюн, Мысыр тутып алгъан шейлерини тартып алсын. ²⁰Мысырда япкъан иши ичюн Мен онъа Мысырнынъ топрагъыны берем. О ордусынен берабер буны Меним ичюн япалар, – дей РАББИ-ТААЛЯ. ²¹– Шу куню Мен Исраиль халкъыны кучлю япаджагъым*, ве олар къоркъмайып, мысырлыларнен лаф этеджелер. О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирлер.

Мысыр акъкъында агълав

30 ¹РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Пейгъамберлик эт ве бойле айт: РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Агълангъыз, «Вай, бея куню!» – денгъиз.

³ О кунь якъын,

РАББИнинъ куню якъындыр.

Къара булут, боран куню,

халкъларнынъ джеза вакъты якъынлаша.

⁴ Мысыргъа къаршы къылыч котериледжек.

Анда ольдюрильгенлер ерге йыкъыладжакъ,

Мысырнынъ байлыкълары алынаджакъ,

темеллери ёкъ оладжакъ.

О вакъят дешетли къоркъу Хуш мемлекетини сараджакъ.

⁵ Хуш ве Пут, Луд, башкъа тюрлю халкълар ве Къув,

васиет топрагъынынъ адамлары да

оларнен берабер къылычтан гъайып оладжакълар.

РАББИ шойле дей:

⁶ – Мысыргъа къол туткъанлар ёкъ оладжакъ,

онынъ макътангъан къудрети йыкъыладжакъ.

Мигдолдан Севенегедже

адамлар къылычнен къырыладжакълар, –

дей РАББИ-ТААЛЯ.

⁷ – Харап олгъан мемлекетлернинъ арасында

Мысыр энъ зияде харап оладжакъ.

Шеэрлери де виран олгъан шеэрлернинъ арасында

виранеге чевириледжек.

⁸ О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирлер.

* 29.21 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «Исраиль ичюн бойнузны осьтюреджегим» демектир.

О вакъыт Мысырны атешнен якъаджагъым,
онынъ эписи ярдымджылары гъайып оладжакъ.

⁹О куню гъамсыз Хушны къоркъузмакъ ичюн, Мен хаберджилеримни
гемилерде йибереджегим. Мысырнынъ гъайып оладжакъ куню оларны
къоркъу басаджакъ. О кунь келеята!

¹⁰РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Мен Вавилон падишасы Невукъаднецарнынъ къолунен
Мысырнынъ ордуларыны ёкъ этеджегим.

¹¹Мен оны ве онынъ халкъыны –
халкъларнынъ энъ къоркъунчлысыны –
мемлекетни ёкъ этмек ичюн алып келеджегим.

Олар Мысыргъа къаршы кылыч котереджеклер
ве мемлекетни олюлерге толдураджакълар.

¹²Мен Нил къолларыны къуру топракъкъа чевиреджегим,
мемлекетни ярамазларнынъ къолларына береджегим.

Ябанджыларнынъ къолларынен
Мен мемлекетни де, ичиндеки эр шейни де
йыкътыраджагъым.
Буны Мен, РАББИ, айттым.

¹³РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Мен Ноф шеэрининъ путларыны ёкъ этеджегим,
ялан аллаларына сонъ къояджагъым.
Мысыр топракъларында артыкъ падиша олмайджакъ,
Мен Мысырны дешет ичинде къалдыраджагъым.

¹⁴Мен Патросны бакъымсыз ерлерге чевиреджегим,
Цоан шеэрини якъып ёкъ этеджегим ве
Но шеэрини джезалайджагъым.

¹⁵Мысырнынъ къалесине, Син шеэринен
гъазабымны бошатаджагъым,
Но шеэрининъ ордуларыны ёкъ этеджегим.

¹⁶Мысырны атешнен якъаджагъым,
Син азабындан дёрт букленеджек.
Но йыкъымгъа огърайджакъ,
душманлар купе-кундюз Ноф шеэринен уджюм этежеклер.

¹⁷Авен ве Пи-Бесет шеэрлерининъ йигитлери
кылычнен ольдюриледжек,
кызылары исе сюрдюен этиледжеклер.

¹⁸Мен о ерде Мысырнынъ кучюни бозгъанда,

Техафнехесте кунь ярыгъы сёнеджек,
о макътангъан къудрети кесиледжек.
Шеэрни булут къаплайджакъ,
ве къызлары сюржюн этиледжектир.

¹⁹ Бойле этип, Мен Мысырны джезалайджагъым,
о заман Мен – РАББИ олгъанымны билирлер.

²⁰ 11-инджи йылы, биринджи айынынъ единджи кунюнде РАББИ манъа шойле деди:

²¹ – Инсан огълу! Мен Мысыр падишасы фыравуннынъ кучлю къолуны къырдым. О тюзельсин деп, къылыч тутаджакъ къадар яхшы олсун деп, оны даа кимсе багъламады, илядж бермеди, саргъы сармады. ²² Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Мен Мысыр падишасы фыравунгъа къаршым. Мен онынъ эки къолуны: эм сагълам къолуны, эм къырылгъан къолуны сындыраджагъым, къылычыны къолундан къакъып тюшуреджегим. ²³ Мен мысырлыларны халкъларнынъ арасына дагъытаджагъым, башкъа топракъларгъа ёллайджагъым. ²⁴ Вавилон падишасынынъ къолларыны исе къавийлештиреджегим, Меним къылычымны онынъ къолуна къояджагъым. Фыравуннынъ къолларыны исе къыраджагъым, ве о, падишанынъ огюнде агъыр инъильдейджек. ²⁵ Мен Вавилон падишасынынъ къолларыны къавийлештиреджегим, фыравуннынъ къолу исе кучьсюз къаладжакъ. Мен Вавилон падишасынынъ къолуна къылычымны къойгъанда, о исе къылычны Мысыргъа къаршы котергенде, олар Мен – РАББИ олгъанымны билирлер. ²⁶ Мен мысырлыларны халкълар арасына дагъытаджагъым, оларны башкъа топракъларгъа ёллайджагъым. О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирлер.

Ливан кедри

31 ¹ 11-инджи йылы, учюнджи айынынъ биринджи кунюнде РАББИ манъа шойле деди:

² – Инсан огълу! Мысыр падишасы фыравунгъа ве онынъ ордуларына бойле айт:

– Сен киби буюк ким бар?

³ Ашшургъа бакъ! О, Ливанда бир кедр тереги киби эди.

Гузель даллы,
япракълары кольгели ве юксек бойлу.
Озь даллы тёпесинен
булутларгъа узанды.

⁴ Оны сувлар беслеген,
ерасты акъымы оны осьтюрген.
Озенлер онынъ оськен ерининъ
чевресинден акъа эди,

- башкъа дагъ тереклерини исе
тек ирмакълар суvara эди.
- ⁵ Шунунъ ичюн о, дагъ тереклерининъ эписинден юксек олды.
Сувнынъ боллугъындан
даллары чокълашты, пытакълары узанды.
- ⁶ Кок къушларынынъ эписи
онынъ пытакъларында ювалар яптылар.
Тюрлю кийик айванлар
даллары тубюнде балаларыны догъдылар.
Чешит чокъ сайылы халкълар
онынъ кольгесинде яшадылар.
- ⁷ Юксек бойлу,
узун даллы, о пек гузель эди.
Тамырлары бол-бол сув ала эди.
- ⁸ РАББИнинъ багъчасындаки кедр тереклери
онъа тень кельмеди:
кипарислернинъ даллары онынъкилерине ошамады,
платанларнынъ пытакълары да онынъкилери киби олмады.
РАББИнинъ багъчасындаки тереклернинъ арасында
о киби гузель терек ёкъ эди.
- ⁹ Мен оны сыкъ-сыкъ далларнен гузеллештирдим,
РАББИнинъ багъчасындаки эписи Эдем тереклери
оны кунълей эдилер.

¹⁰ Шунунъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: О, юксек бойлу олгъаны ичюн, даллы тѣпесинен булутларгъа узангъаны ичюн, юксеклигинден гъурургъа толгъаны ичюн, ¹¹ Мен оны мемлекетлерге башлыкъ эткен уюмдарнынъ элине бердим. Япкъан акъсызлыгъына коре о, акъкъыны алды. Мен оны четке атып ташладым. ¹² Халкъларнынъ арасында энъ къоркъунчлы олгъан ябанджылар оны кесип, дагъларгъа аттылар. Онынъ даллары эписи вадийлерге йыкъылып тюшти, пытакълары сынып, эписи дерелерге авдарылды. Ер юзюндеки бутюн халкълар онынъ талдасы тубюнден чыкъып, оны ташлап кеттилер. ¹³ Онынъ авдарылгъан кевдесине чешит кок къушлары ерлешти, пытакълары арасында кийик айванлар яшай эди. ¹⁴ Шунунъ ичюн сувларнынъ янында оськен тереклер озь юксеклигинен макътанмасын, даллы тѣпесинен булутларгъа узанмасын, сувларнен сувлангъан ич бир терек юксек олмасын. Оларнынъ эписи олюмге бериледжек, мезаргъа тюшкен инсан огъуларынен бирликте олар ернинъ терен чукъурына тюшеджек.

¹⁵ РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Кедр тереги олюлер дюньясына кеткен кунюни Мен агълав куню яптым. Мен ерасты теренликни къапаттым, озенлерни токътаттым, буюк сувларгъа акъмагъа ёл бермедим. Мен Ливангъа къаранлыкъ ёлладым, ве бутюн дагъ тереклери сарарды-солдылар.

¹⁶Оны ерге тышюргенде, йыкъялувынынъ гудюрдисинен Мен халкъларны титреттим. Олюлер дюньясына, мезаргъа кеткенлернинъ арасына оны тышюргенде, ашагъы дюньяда эписи Эдем тереклери, Ливаннынъ энъ гузель, сув ичкен эписи яхшы тереклери къувандылар. ¹⁷Онынъ кучю олгъан, онынъ кольгесинде яшагъан халкълар да онен берабер олюлер дюньясына, къылычнен ольдюрильгенлернинъ янына тыштилелер.

¹⁸Эдем багъчасындаки къайсы бир терекнинъ шан-шурети ве буюк-лиги сенинъкиге тенъ олур? Амма сен де, Эдем тереклери киби, ашагъы дюньягъа кетеджексинъ, сюннетсизлернинъ арасында ятаджакъсынъ, къылычтан ольгенлернинъ янында оладжакъсынъ.

Фыравуннынъ ве ордуларынынъ сонъу бойле оладжакътыр, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

Фыравун акъкъында агълав

32 ¹12-нджи йылы, 12-нджи айнынъ биринджи кунюнде РАББИ ма-нъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Мысыр падишасы фыравун акъкъында агъла ве онъа бойле айт:

– Сен халкъларнынъ арасында озюньни арслан деп сайдынъ.

Озюнь исе денъиз джанаварына ошайсынъ.

Сен озенлеринъде бир тарафтан экинджи тарафкъа атыласынъ, аякъларынънен сувларны булатасынъ, озенлерини буландырып таптайсынъ.

³Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Чокъ халкъларны топлап,

Мен устюнъе агъ атаджагъым,

ве олар сени Меним агъымнен чекип чыкъараджакълар.

⁴Сени ерде къалдыраджагъым,

ачыкъ чель ортасына атаджагъым.

Мен чешит къушларгъа устюнъе къонмагъа,

тюрю айванларгъа сени ашап тоймагъа ёл береджегим.

⁵Этинъни дагъларда джайратаджагъым,

къалгъан кесеклеринънен вадийлерни толдураджагъым.

⁶Тап дагъларгъа къадар

къанынънынъ акъымларыны ичмеге ерге береджегим,

дерелер сенинъ къанынънен толаджакъ.

⁷Мен сени сёндюрген вакъытта

коклерни къара япаджагъым,

къаранлыкъ йылдызларны къапатаджакъ.

Кунешни булутларнен орьтеджегим,

ай да ярыкъ бермейджек.

- ⁸ Кокте нур сачкъан бутюн ай-йылдызларны устюнде Мен къарартаджагъым, мемлекетинъе къаранлыкъ ёллайджагъым, – дей РАББИ-ТААЛЯ.
- ⁹ Мен сенинъ къалгъанынъны халкъларнынъ арасына, олар танымагъан мемлекетлерге сюрдюен эткенimde, чокъ халкъларнынъ юреги къасеветке толаджакъ.
- ¹⁰ Падишаларнынъ огюнде къылычымны саллагъанымда, чокъ халкълар сенинъ ичюн къоркъаджакъ, падишаларнынъ отълери сенинъ ичюн патлайджакъ. Сен йыкъылгъан куню оларнынъ эр бири джаны ичюн эр дакъкъасы титреп къалтырайджакъ.

¹¹ РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

- Вавилон падишасынынъ къылычы сени ураджакъ.
- ¹² Кучлю аскерлернинъ къылычларындан сенинъ ордуларынъ ерге йыкъыладжакъ. Халкъларнынъ арасында олар – энъ къоркъунчлыдыр. Олар Мысырнынъ гъуруруны таптайджакъ, ордуларыны ёкъ этеджеклер.
- ¹³ Бол сувларнынъ янында отлагъан Мысырнынъ айванларыны ёкъ этеджегим. Бир даа инсан аягъы я айван туягъы сувларны буландырмайджакъ.
- ¹⁴ Сонъра сувларны тындырып, озенлер зейтюн ягъы киби акъаджакъ, – дей РАББИ-ТААЛЯ.
- ¹⁵ – Мен Мысыр топрагъыны бакъымсыз сахрагъа чевиргенде, мемлекетни эр шейден бошаткъанда, анда яшагъанларнынъ эписини ёкъ эткенде, олар Мен – РАББИ олгъанымны анъларлар.

¹⁶ – Мына олар йырлайджакъ агълав тюркюси. Оны йырлап, халкъларнынъ къызлары Мысыр ве онынъ бутюн ордулары акъкъында агълайджакълар, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

¹⁷ 12-нджи йылы, айнынъ 15-инджи кунюнде РАББИ манъа шойле деди:

¹⁸ – Инсан огълу! Мысыр халкъы ичюн агъла, оларны ве намлы халкъларнынъ къызларыны ашагъы дюньягъа, мезаргъа кеткенлернен берабер ат. ¹⁹ Оларгъа айт: «Сен кимден гузельсинъ? Ашагъы тюш де, сюннет-сизлерге къошул». ²⁰ Мысыр халкъы къылычнен ольдюрильгенлернинъ

арасына тюшеджек. Къылыч азыр – Мысырны бутюн ордуларынен берабер алып кетелер. ²¹Энъ кучлю аскерлер Мысыр акъкъында ве онъа къол туткъанлар акъкъында олюлер дюньясындан айтаджакъ: «Олар ашагъы тюштилер, энди шу сюннетсизлер къылычтан ольгенлернинъ янында яталар».

²²Ашшур да озюнинъ ордусынен анда. Онынъ чевре-четинде мезарлар. Оларнынъ эписи къылычнен ольдюрильди. ²³Мезарлары олюм чукъурынынъ энъ терен еринде ерлеше. Ордусы мезарынынъ чевресинде ята. Оларнынъ эписи ольди, къылычнен ольдюрильди. Бир заманда олар тирилернинъ дюньясында олюм къоркъусыны сачкъан эди.

²⁴Элам озь ордуларынен берабер онынъ мезары этрафында ята. Оларнынъ эписи ольген, къылычнен ольдюрильгендир. Сюннетсиз олып, олар ашагъы дюньягъа тюштилер. Бир заманда олар тирилернинъ дюньясында олюм къоркъусыны сачкъан эди. Энди олар масхара олып, олюм чукъурына тюшкенлерге къошулдылар. ²⁵Эламгъа ольдюрильгенлер арасында ятакъ азырланды, онынъ ордулары да мезарынынъ чевресинде. Оларнынъ эписи сюннетсиз, къылычтан ольгенлер. Бир заманда олар тирилернинъ дюньясында олюм къоркъусыны сачкъан эди. Энди олар масхара олып, олюм чукъурына тюшкенлерге къошулды, ольдюрильгенлернинъ арасына къоюлдылар.

²⁶Мешек, Тувал да анда, бутюн ордулары – оларнынъ мезарлары чевресиндедир. Оларнынъ эписи сюннетсиз, къылычнен ольдюрильген. Бир заманда олар тирилернинъ дюньясында олюм къоркъусыны сачкъан эди. ²⁷Амма ольдюрильген сюннетсиз къараманларнынъ арасында олар ятмайлар. Къараманлар олюлер дюньясына дженк силяларынен тюшкен, къылычлары башлары тюбуне къоюлгъан, къалкъанлары* да кемиклерининъ устуне къоюлгъандыр. Бир заманда олар къараманлар олып, тирилернинъ дюньясында олюм къоркъусыны сачкъан эдилер.

²⁸Фыравун! Сен де къырыладжакъсынъ, сюннетсизлернинъ арасына къоюладжакъсынъ, къылычнен ольдюрильгенлернинъ арасында ятаджакъсынъ.

²⁹Эдом да, падишалары ве ёлбашчылары да андалар. Не къадар джесюр олсалар да, къылычнен ольдюрильгенлернинъ арасындадалар. Олар сюннетсизлернинъ ве мезаргъа тюшкенлернинъ янында яталар.

³⁰Шималь ёлбашчыларынынъ эписи ве сидонлыларнынъ эписи де анда. Олар да ольдюрильгенлернен берабер мезаргъа тюштилер. Къоркъунчлы ве кучлю олса да, масхара олдылар, сюннетсиз олып, ве къылычтан ольдюрильгенлернен яталар, олюм чукъурына тюшкенлернен берабер масхаралыгъыны ташыйлар.

³¹Фыравун оларны корип, эм озю ичюн, эм къылычтан ольген ордусы ичюн теселли тападжакъ, – дей РАББИ-ТААЛЯ. ³²– Мен тирилернинъ

* 32.27 Я да «акъсызлыкълары».

дюньясында олюм кьоркьусыны сачам. Фыравун ве онынъ ордулары сюннетсизлернинъ арасында, кылычнен ольдюрильгенлернинъ янын- да кьоюладжакътыр, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

Къаравул Ехезкель

33 ¹РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Халкьынънен лаф этип, оларгъа бойле айт: Эгер Мен бир мемлекетке къаршы кылыч котергенде, шу мемлекетнинъ халкьы бир адам сайлап, оны озюне къаравул этип кьойса, ³ве шу адам мемлекетке къаршы дженк якъынлашкъаныны корип, боразан чалса ве халкькъа бильдирсе, ⁴ким боразан сесини эшитип де, сакъынмаса ве кылычнен адамлар келип, оны ольдюрсе, шу адам олюминде озю къабаатлы. ⁵Боразан сесини эшитип де, сакъынмагъан олса, олюминде озю къабаатлы. Сакъынгъан адам исе сагъ къаладжакъ. ⁶Лякин къаравул дженкинъ якъынлашкъаныны корип, боразан чалмаса ве халкькъа бильдирмесе, ве кылычнен адамлар келип, халкьнынъ арасындан бирисини ольдюрсе, шу адам озь гунасы ичюн ольдюрiledжек, амма онынъ олюми ичюн Мен къаравулны къабаатлы япаджагъым.

⁷Инсан огълу! Мен сени Израиль халкьына къаравул деп кьойдым. Меним сёзюмни динълейджексинъ де, халкькъа Меним сёзлеримни анълатаджакъсынъ. ⁸Эгер Мен яман бир кишиге: «Эй, яман адам, сен мытлакъа оледжексинъ», – десем, сен исе оны янълыш ёлундан къайтармакъ ичюн, онъа бир шей айтмасанъ, бу яман адам озь къабаатлары ичюн оледжек. Онынъ олюми ичюн исе Мен сени джевапкъа чекеджем. ⁹Амма сен яман адамны ярамай ёлундан къайтармакъ ичюн, оны тенбиелеген олсанъ, о исе ёлундан къайтмагъан олса, о, озь къабаатлары ичюн оледжек, сен исе джанынъны кьуртараджакъсынъ.

¹⁰Инсан огълу! Израиль халкьына бойле айт: Сизлер: «Акъсыз япкъанларымыз ве гуналарымызнынъ юкю бизим устюмизде, олар ичюн янып-куемиз. Насыл яшап олурмыз?» – дейсинъиз. ¹¹Оларгъа шойле джевап бер: «Озюмнен ант этем, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Мен гунакярнынъ олюмини истемейим, амма онынъ ярамай ёлларындан къайтып, яшайджагъыны истейим. Къайтыныз! Озь яман ёлларыныздан къайтынъыз! Израиль халкьы, сиз ольмек керексинъизми?»

¹²Инсан огълу, сен халкьынъа айт: Догъру киши гуна япса, онынъ догърулыгъы оны кьуртарып оламаз. Ярамай киши ярамайлыгъындан къайтса, онынъ ярамайлыгъы оны гъайып этмез. Догъру киши гуна япса, сагъ къалдырылмайджакъ. ¹³Эгер Мен догъру кишиге: «Мытлакъа яшайджакъсынъ», – десем, о исе, озь догърулыгъына ишанып, яманлыкъ япса, онынъ япкъан яхшы ишлерининъ ич бириси анъылмайджакъ. О, япкъан яманлыгъы ичюн оледжек. ¹⁴Эгер Мен бир яман адамгъа: «Сен мытлакъа оледжексинъ», – десем, о исе гуналарындан чевирилип, яхшы ве догъру ишлер япып башласа: ¹⁵залогны къайтарып

берсе, хырсызлагъан шейлер ичюн одеме этсе, яшайыш берген низамнамергерге коре яшаса ве ярамайлыкъ япмаса, о, мытлакъа яшайджакъ, ольмейджектир. ¹⁶Япкъан гуналарынынъ бириси онъа къаршы анъылмайджакъ. О адалетли ве догъру ишлер япса, мытлакъа сагъ оладжакъ.

¹⁷Сенинъ халкъынъ: «Раббининъ ёлу догъру дегиль», – дей. Оларнынъ ёлу исе догъру дегиль. ¹⁸Эгер догъру киши догърулыгъыны ташлап, ярамай шейлер япып башласа, ярамайлыгъы ичюн оледжек. ¹⁹Эгер ярамай киши ярамайлыгъындан къайтып, адалетли ве догъру ишлер япып башласа, япкъан догъру ишлери ичюн яшайджакъ. ²⁰Сизлер исе: «Раббининъ ёлу догъру дегиль», – дейсинъиз. Исраиль халкъы! Мен сизлернинъ эр биринъизни япкъан ишлеринъиз ичюн суд этеджегим.

Ерусалимнинъ йыкъылувы

²¹Сюрдюн этильгенимизден 12-нджи йылында, онунджи айнынъ бешинджи кунюнде Ерусалимден къачып къуртулгъан бир киши манъа келип: «Ерусалим йыкъылды», – деди. ²²Амма къачып къуртулгъан адамнынъ кельмесинден эвель акъшам РАББИнинъ къолу устюмде эди, ве О, саба къачакънынъ кельмесинден эвель тилимни чезди. Меним тилим чезильди, ве мен айтып башладым.

²³РАББИ манъа шойле деди:

²⁴– Инсан огълу! Исраиль топрагъынынъ йыкътырылгъан ерлеринде яшагъанлар шойле дейлер: «Ибраим бир озю эди, амма шу топракънынъ сабысы олды. Бизлер исе чокъмыз, эбет, бу топракълар бизге мулк олакъ берильди». ²⁵Шунынъ ичюн оларгъа бойле айт: «РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Сизлер этни къанынен берабер ашайсыз, путларгъа ибадет этесиз ве къан тёкесиз. Ве шу топракънынъ сабылары олмагъа истейсизми? ²⁶Сизлер къылычларынъызгъа ишанасыз, пис шейлер япасыз, бири-биринъизнинъ апайларыны арамлайсыз. Ве шу топракънынъ сабылары олмагъа истейсизми?»

²⁷Оларгъа шуны айт: «РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Озюмнен ант этем, йыкътырылгъан ерлерде яшагъанлар къылычтан оледжеклер. Тарлада яшагъанларны кийик айванларгъа аш этеджегим, къалелерде ве къобаларда яшагъанлар исе ольдюрюджи хасталыкътан ёкъ оладжакълар. ²⁸Мен бу топракъларны бакъымсыз сахрагъа чевиреджегим, о макътангъан кучю-къувети гъайып оладжакъ, Исраиль дагълары бом-бош къаладжакъ, андан кимсе кечмейджек. ²⁹Мен оларнынъ япкъан писликлери ичюн шу топракъларны бакъымсыз сахрагъа чевирген сонъ, олар Мен – РАББИ олгъанымны билерлер».

³⁰Инсан огълу! Халкъынъ озь эвлерининъ диварлары янынъда ве къапуларнынъ туюнде сенинъ акъкъынъда лаф этелер, бири-бирине, агъа къардашына бойле айталар: «Айды, барып, РАББИден кельген хаберни динълейик». ³¹Меним халкъым сюрю-сюрю санъа келе, сенинъ огюнъде отурып, сёзлеринъни динълей, амма оларны беджермей. Олар тек

беден истеклери акъкъында лаф этелер, тек озь файдасы ичюн иш япар. ³²Бакъ, сен олар ичюн татлы сеснен беден истеклери акъкъында тюркюлер сёйлеген йырджы кибисинъ, гузель чалгъан чалгъыджысынъ. Олар сёзлеринъни динълей, амма ич бирини беджермейлер.

³³Буларнынъ эписи дюньягъа кельгенде, – шу мытлакъа беджериле-джек, – олар араларында пейгъамбер олгъаныны анъларлар.

Чобанлар ве къойлар

34 ¹РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Израиль чобанларынынъ олюми акъкъында пейгъамберлик эт. Пейгъамберлик этип, оларгъа, чобанларгъа бойле айт: РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Израиль чобанларына бея олсун! Олар тек озьлерини бакъалар! Лякин чобанлар айванларыны бакъмагъа керекмейлерми?

³Сизлер ягъ ашайсыз, юнь киесиз, энъ яхшы айванларны соясыз, амма къойларны бакъмайсыз. ⁴Сиз кучьсюзлерни такъатландырмайсыз, хасталарны яхшы этмейсинъиз, яралыларнынъ яраларыны багъламайсынъыз, ёлдан адашкъанларны арткъа къайтармайсынъыз, гъайып олгъанларны кыдырмайсынъыз. Сиз оларгъа серт ве мераметсизликнен башлыкъ этесинъиз. ⁵Олар чобансыз къалып, дагъылып кеттилер, дагъылгъандан сонъ исе, чешит тюрлю кийик айванларгъа ем олдылар. ⁶Меним къойларым эписи дагъларда ве юксек байырларда быралкъыланалар. Меним къойларым бутюн ер юзюне дагъылдылар, оларны не сорагъан, не кыдыргъан бар.

⁷Шунынъ ичюн, эй, чобанлар, РАББИнинъ сёзюни динъленъиз. ⁸РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: «Озюмнен ант этем. Къойларымнынъ чобаны олмагъаны себебинден, къойларым авгъа чевирилип, кийик айванларгъа ем олдылар, Меним чобанларым къойларымны кыдырмадылар, къойларымны дегиль, тек озьлерини бакътылар». ⁹Шунынъ ичюн, эй, чобанлар, РАББИнинъ сёзюни динъленъиз. ¹⁰РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: «Бакъынъыз, Мен чобанларгъа къаршым. Къойларым ичюн олардан джевап сораиджагъым. Мен оларгъа къойларымны бир даа бакъмагъа ёл бермейджегим, эндиден сонъ чобанлар тек озьлерини бакъмайджакълар. Мен къойларымны оларнынъ ач агъзындан чыкъараджагъым, артыкъ оларгъа ем олмайджакълар».

¹¹РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Мен Озюм къойларымны кыдырып тапдажагъым, оларны Озюм бакъаджагъым. ¹²Дагъылгъан къойларнынъ арасындаки бир чобан къойларыны насыл бакъса, Мен де Озь къойларымны бакъаджагъым. Булутлы, къаранлыкъ бир кунде дагъылгъан эр ерден Мен оларны тапып къуртараджагъым. ¹³Оларны халкъларнынъ арасындан чыкъараджагъым, мемлекетлерден топлайджагъым, оларны озь топракъларына кетиреджегим ве Израиль дагъларында, акъымлар янында ве бутюн яшайджакъ ерлерде отлатаджагъым. ¹⁴Мен оларны яхшы яйлаларда отлатаджагъым, Израильнинъ юксек дагъларында олар

ерлешеджек. Анда, яхшы отлакъта олар ятып раатланаджакълар, Израиль дагъларынынъ берекетли чайырларында отлайджакълар. ¹⁵Мен Озюм къойларымны бакъаджагъым, оларгъа Озюм раатлыкъ береджегим, – дей РАББИ-ТААЛЯ. ¹⁶– Гъайып олгъанны кыдырып тападжагъым, адашкъанны арткъа къайтараджагъым, яралынынъ ярасыны багълайджагъым, хастаны тедавийлейджегим, амма семиз къавгъаджы союны ёкъ этеджегим. Оларны адалетли бакъаджагъым.

¹⁷РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Эй, къойларым! Бакъынъыз, Мен сизни къойнен къой арасында, къочкъар ве теке арасында суд этеджегим. ¹⁸Яхшы отлакъта отлагъанынъыз сизге аз олдымы? Нечюн кългъаныны аякъларынъызнен таптап чыкъасыз? Темиз сув ичкенинъиз аз олдымы? Нечюн кългъаныны аягъынъызнен буландырасыз? ¹⁹Меним къойларым аякъларынъызнен тапталгъан отны ашасынмы? Аякъларынъыз буландыргъан сувларны ичсинми?

²⁰Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ оларгъа шойле дей: Бакъынъыз, Мен Озюм семиз ве арыкъ къойлар арасында суд этеджегим. ²¹Сиз омуз ве янбашынъызнен итешесиз, бойнузларынъызнен эписи кучъсюз къойларны тюртесиз ве оларны къувып чыкъарасыз. ²²Мен къойларымны къртараджагъым, ве энди оларны хорламайджакълар. Къой къойнынъ арасында Мен суд этеджегим. ²³Къойларымны бакъмакъ ичюн Мен оларгъа тек бир чобанны, кълум Давутны къояджагъым. О, къойларымны бакъаджакъ ве оларнынъ чобаны оладжакътыр. ²⁴Мен, РАББИ, оларнынъ Алласы оладжакъым, кълум Давут исе оларнынъ ёлбашчысы оладжакъ. Мен, РАББИ, сёз берем.

²⁵Мен оларгъа аманлыкъ васиетини береджегим, топракътан яман кийик айванларны ёкъ этеджегим, ве къойларым къркъмайып, чёллерде яшайджакълар ве орманларда юкълайджакълар. ²⁶Оларны да, Меним дагъымнынъ чевресини де берекетли япаджагъым ве вакътында ягъмурларны ягъдыраджагъым. Ягъмурлар берекет кетиреджеклер. ²⁷Тереклер мейваларыны кетиреджек, топракъ махсулыны береджек. Халкъ топрагъында къркъмайып яшайджакъ. Боюндырыкъларынынъ багълавларыны кърпаргъанымдан, оларны къл эткенлернинъ кълундан къртаргъанымдан сонъ, Мен – РАББИ олгъанымны билірлер. ²⁸Эндиден сонъ халкълар оларны таламайджакъ, кийик айванлар оларны ашамайджакъ. Къркъмайып яшайджакълар, кимсе оларны къркъзмайджакъ. ²⁹Мен оларгъа боллугъынен нам къазангъан топракълар береджегим, топракъларында ачлыкътан бир даа ольмейджеклер. Халкълар оларны бир даа яманламайджакълар. ³⁰О заман Мен – РАББИ, оларнынъ Алласы, оларнен берабер олгъанымны билірлер, эм де Израиль халкы – Меним халкъым олгъаныны билірлер, – дей РАББИ-ТААЛЯ. ³¹«Сизлер – Меним къойларымсынъыз, Мен отлаткъан къойларсынъыз. Сиз – инсанларсынъыз, Мен исе – сизинъ Алланъызым», – дей РАББИ-ТААЛЯ.

Эдом акъкъында пейгъамберлик

35 ¹РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Юзюнъни Сеир дагъына чевир ве онъа къаршы пейгъамберлик эт. ³Онъа бойле айт:

РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Сеир дагъы, Мен санъа къаршым! Къолумны санъа къаршы узатаджагъым, сени бакъымсыз йыкътырылгъан ерлерге чевиреджегим. ⁴Шеэрлеринъни харап этеджегим, ве сен бакъымсыз къаладжакъсынъ. О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирсинъ.

⁵Сен исраиллилерге даима душманлыкъ яптынъ, олар белягъа огърагъан вакъытта, джезалангъан вакъытта оларны къылычкъа бердинъ. ⁶Шунунъ ичюн Мен Озюмнен ант этем, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Мен сенинъ къанынъны акъызаджагъым, къан тѣкюв сенинъ артынъдан къуваджакъ. Сен къан тѣкювден нефретленмегенинъ ичюн, къан тѣкюв сенинъ артынъдан къуваджакъ. ⁷Мен Сеир дагъыны бакъымсыз харабеге чевиреджегим, анда келип-кеткенни ѳкъ этеджегим. ⁸Сеир дагълыгъыны олюлерге толдураджагъым, байырларынъ ве вадийлеринъде, эр бир деренъде къылычтан ольгенлер йыкъылып ятаджакъ. ⁹Сени эбедий сахарагъа чевиреджегим, шеэрлеринъде бир кимсе яшамайджакъ. О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирсинъиз.

¹⁰Сен: «Шу эки халкъ ве шу эки мемлекет менимки оладжакъ. РАББИ анда олса да, мен оларнынъ сабысы оладжагъым», – дегенинъ ичюн, ¹¹Озюмнен ант этем, – дей РАББИ-ТААЛЯ, – халкъымны кореджек козюнъ олмагъаны ичюн, ачувынъа ве хиянетлигинъе коре сени джезалайджакъым. Мен сени суд эткенде, исраиллилерге Озюмни косътереджегим. ¹²О заман сен билирсинъ ки, Мен, РАББИ, сенинъ Израиль дагъларыны насыл мыскъыллагъанынъны, сенинъ: «Олар бакъымсыз олды, бизге ашамагъа берильдилер!» – айткъанынъны эшиттим. ¹³Сизлер Меним огюмде макътандынъыз, Манъа къаршы чокъ лаф эттинъиз. Мен буны эшиттим. ¹⁴Шунунъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Бутюн ер юзю къувангъанда, Мен сени бакъымсыз этеджегим. ¹⁵Израиль халкъынынъ топракъ пайы бакъымсыз ерлерге чевирильгенде, сен пек къувандынъ. Шунунъ ичюн Мен санъа ойле де япаджагъым. Эй, Сеир дагъы ве бутюн Эдом! Сен бакъымсыз оладжакъсынъ. О заман адамлар Мен – РАББИ олгъанымны билирлер.

Израиль дагълары акъкъында пейгъамберлик

36 ¹Инсан огълу! Израиль дагъларына пейгъамберлик эт ве бойле айт: Израиль дагълары! РАББИнинъ сѣзлерини динъленъиз! ²РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Душманлар сизинъ акъкъынъызда: «Аха! Эбедий тѣпелер энди бизимки олды», – деди.

³Шунунъ ичюн пейгъамберлик эт ве бойле айт: РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Сизлерни эр тарафтан якъып-йыкъа, сизинъ мал-мулькюнъизни

тутып ала эдилер, башкъа халкълар сизге башлыкъ эте эдилер, сизлерни сёге ве яманлай эдилер.

⁴Шунынъ ичюн, Израиль дагълары, РАББИ-ТААЛЯнынъ сёзюни динъ-ленъиз! РАББИ-ТААЛЯ дагъларгъа ве байырларгъа, дере ве вадийлерге, бакъымсыз къалгъан йыкътырылгъан ерлерге, къомшу халкълар мыс-къыллагъан ве ягъмалангъан бош шеэрлерге дей.

⁵РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Гъазабым алевленип, Мен бутюн Эдомгъа ве башкъа халкъларгъа Озь укюмимни чыкъарам. Олар Меним топрагъымны озьлерине алды, юреклери къуванчкъа, ичлери нефретке толды. Олар топрагъымны озюне алдылар, озь гъанимети яптылар.

⁶Шунынъ ичюн Израиль топрагъы акъкъында пейгъамберлик эт ве дагъларгъа ве байырларгъа, дере ве вадийлерге бойле айт:

– РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Бакъынъыз, сиз халкълардан хорлав корь-генинъиз ичюн, Мен буларны буюк гъазап ве ачувнен айтам.

⁷Шунынъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Къолумны котерип ант этем ки, чевренъиздеки халкълар озьлери хор оладжакълар.

⁸Амма сиз, Израиль дагълары, даллы тереклернен къапланаджакъсынъыз ве Меним халкъыма Израильге мейвалар береджексинъиз; олар якъында къайтып келеджек. ⁹Бакъынъыз, Мен сизлерге бетимни чеви-реджегим, ве адамлар сизни сачаджакъ ве ишлейджеклер. ¹⁰Мен сизлерде чокъ адамы, бутюн Израиль халкъыны ерлештиреджегим. Шеэрлерде янъыдан адамлар ерлешеджек, йыкътырылгъан ерлер гъайрыдан тикленеджек. ¹¹Адамларнынъ ве айванларнынъ сайысыны чокълаштыраджакъым, олар берекетли оладжакъ, сайысы артаджакъ. Эвельде олгъаны киби, топрагъынъыз адам толу оладжакъ. Сизге эвелькисинден даа да чокъ яхшылыкъ япадажакъым. О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирсинъиз.

¹²Мен сизинъ устюнъизге Израиль халкъымны кетиреджегим. Олар сизинъ сабыларынъыз оладжакъ, сиз де оларнынъ пайы ве мулъкю оладжакъсынъыз. Сиз бир даа оларны баласыз къалдырмайджакъсынъыз.

¹³РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Сизинъ топрагъынъыз акъкъында: «Шу топракъ инсанларны ашай, озь халкъыны баласыз къалдыра», – дейлер.

¹⁴Эндиден сонъ исе шу топракъ адамларны ашамайджакъ, озь халкъыны бир даа баласыз къалдырмайджакъ, – дей РАББИ-ТААЛЯ. ¹⁵– Топракъ артыкъ башкъа халкъларнынъ яманлагъаныны эшитмейджек, башкъа халкъларнынъ огюнде масхара олмайджакъ, озь халкъыны баласыз къалдырмайджакъ, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

¹⁶РАББИ манъа шойле деди:

¹⁷– Инсан огълу! Израиль халкъы озь топрагъында яшагъанда, о топракъны озь ишлеринен ве арекетлеринен арамады. Меним козюмде халкънынъ япкъанлары къадыннынъ айлыкъ кирлилиги киби эди.

¹⁸Олар шу топракъя башкъаларнынъ къаныны тѣктилер, топракъны путларынен арамладылар. Шунунъ ичюн Мен Озь гъзабабымны оларнынъ устьлерине тѣктим. ¹⁹Мен оларны халкъларнынъ арасына дагъыттым, ят мемлекетлерге сюргюн эттим. Мен оларны япкъан ишлерине коре, юрген ёлларына коре джезададым. ²⁰Олар чешит тюрлю халкъларгъа кельгенде, Меним мукъаддес Адымны арам эттилер; адамлар оларнынъ акъкъында: «Бу – РАББИнинъ халкъымы?! Онынъ топрагъындан къувулгъанлар я!» – айттылар. ²¹Исраиль халкъы баргъан халкъларнынъ арасында мукъаддес Адымны арам эткени ичюн, Мен къасеветлендим.

²²Шунунъ ичюн Исраиль халкъына бойле айт:

– РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Эй, Исраиль халкъы! Мен япаджагъымны сизлер ичюн дегиль, мукъаддес Адым ичюн япаджагъым. Сиз Меним Адымны башкъа халкъларнынъ арасында арам эттинъиз, ²³оны арамладынынъыз, лякин Мен халкъларнынъ арасында арам олгъан улу Адымны азиз этеджегим. О заман халкълар Мен – РАББИ олгъанымны билирлер, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Оларнынъ козю огюнде сизлер аркъалы Озь мукъаддеслигимни косътереджегим.

²⁴ Мен сизлерни халкъларнынъ арасындан чыкъараджагъым, эписи мемлекетлерден сизлерни топлайджагъым ве сизни топрагъынъызгъа алып келеджегим.

²⁵ Мен устюнъизге темиз сув сепеджегим, ве сизлер эписи озь писликлеринъизден темизленеджексинъиз. Сизни даа эписи путларынъыздан темизлейджегим.

²⁶ Мен сизге янъы юрек береджегим, ичинъизге янъы рух къояджагъым. Таш юреклеринъизни беденлеринъизден чыкъарып, сизге йымшакъ юрек береджегим.

²⁷ Ичинъизге Озь Рухумны къояджагъым ве ойле япарым ки, сизлер низамнамелериме коре яшайджакъсынъыз, къарарларымны беджереджексинъиз.

²⁸ Мен баба-деделеринъизге берген топракъя яшайджакъсынъыз, Меним халкъым оладжакъсыз, Мен исе сизинъ Алланъыз оладжакъсыз.

²⁹ Мен сизни эписи арамлыкъларынъыздан къуртараджагъым, сизге бол-бол ашлыкъ берекетини береджегим. Бир даа ач олмайджакъсынъыз.

³⁰ Тереклернинъ мейвасыны бол этеджегим, тарла берекетини чокълаштыраджагъым. Бир даа ачлыкъ ичюн халкъларнынъ арасында масхара олмайджакъсынъыз.

³¹ О заман яман ёлларынъызны, ярамай ишлеринъизни хатырлайджакъсынъыз, озь къабаатларынъыз ве пис ишлеринъиз ичюн озюнъизден

джиренеджексинъиз. ³²Лякин билинъиз ки, бунынъ эписини сизинъ хатиринъиз ичюн япмайджагъым, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Исраиль халкъы! Япкъан ишлеринъиз ичюн утан-арланынъыз!

³³РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Сизлерни къабаатларынъыздан темизлендирген кунюнде, шеэрлеринъизде адамларны ерлештиреджегим, ве йыкътырылгъан ерлер гъайрыдан тикленеджек. ³⁴Кеткен-кельгеннинъ козюнде бакъымсыз олып къалгъан топракъ кене ишленеджек. ³⁵Сонъ шойле дейджеклер: «Бакъымсыз къалгъан бу топракъ Эдем багъчасы киби олды; харабеге чевирильген, йыкъылгъан бакъымсыз шеэрлер янъыдан къурулды, къавийлештирильди, адамгъа толды». ³⁶Сонъ чевре-четинъизде къалгъан халкълар биледжек ки, Мен, РАББИ, йыкътырмаларны гъайрыдан къурам, бакъымсыз къалгъан ерлерни янъыдан сачам. Мен, РАББИ, айтам ве айткъанымны япаджагъым.

³⁷РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Мен Исраиль халкъынынъ бу ялваруварына да джевап береджегим: онынъ халкъыны къойлар киби чокълаштыраджагъым. ³⁸Байрам куньлери Ерусалимде азиз къурбан къойлары насыл чокъ олса, йыкътырылгъан шеэрлер де шу къадар чокъ адам сюрюлерине толаджакъ. О заман Мен – РАББИ олгъанымны билерлер.

Кемиклер вадийи

37 ¹РАББИнинъ къолу меним устюмде эди. О, мени Озь Рухунен тышары чыкъарды ве вадийнинъ ортасына къойды. Вадий кемиклерге толу эди. ²О, мени кемиклернинъ чевре-четинден айландырды. Мен вадийде яткъан чокътан-чокъ кемиклерни корьдим, олар пек къуругъан эдилер. ³РАББИ менден:

– Инсан огълу! Шу кемиклер тирильмек мумкюнми? – деп сорады. Мен исе:

– РАББИ-ТААЛЯ! Буны тек Сен билесинъ, – дедим.

⁴О заман мангъа шойле деди:

– Бу кемиклер акъкъында пейгъамберлик эт, оларгъа бойле айт:

Эй, къуругъан кемиклер, РАББИнинъ сёзюни динъленъиз! ⁵РАББИ-ТААЛЯ кемиклерге шойле дей: «Бакъынъыз, Мен сизлерге яшайыш рухуны ёллайджагъым, ве сизлер тириледжексинъиз. ⁶Сизлерге дамарджылылар береджегим, устюнъизде эт осьтюреджегим, этинъизни теринен къаплайджагъым, ичлеринъизге яшайыш рухуны къояджагъым, ве сизлер тириледжексинъиз. О заман Мен – РАББИ олгъанымны биледжексинъиз».

⁷Мангъа буюргъанына коре мен пейгъамберлик этип башладым. Пейгъамберлик этеяткъанда, гурюльги эшитильди. Кемиклер къыбырдап башлады ве кемик кемикке бирлешип башлады. ⁸Мен бакъсам, кемиклерде дамар-джылыларнынъ пейда олгъаныны корьдим, сонъ джылыларнынъ устюнде эт осип чыкъты, оларны да тери къаплады. Амма оларнынъ ичинде яшайыш руху ёкъ эди.

⁹О заман О, манъа шойле деди:

– Инсан огълу! Рух акъкъында пейгъамберлик эт. Пейгъамберлик этип, Рухкъа бойле айт: РАББИ-ТААЛЯ бойле дей: «Рух! Дёрт ельден кель, шу ольдюрильгенлерге уфюр, олар тирильсинлер».

¹⁰Буюргъанына коре мен пейгъамберлик яптым, ве Рух оларнынъ ичине кирди. Олар тирильди, аякъ устюне турдылар. Чокътан-чокъ бир джемаат олды.

¹¹О манъа шойле деди:

– Инсан огълу! Бу кемиклер – бутюн Исраиль халкъыдыр. Олар: «Кемиклеримиз къуруп кетти, умютимиз гъайып олды, биз яшайыштан кесильдик», – дейлер. ¹²Шунынъ ичюн пейгъамберлик эт де, оларгъа бойле айт:

РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Меним халкъым, бакъынъыз! Мен къабирлеринъизни ачаджагъым, сизлерни андан чыкъараджагъым, сизлерни Исраиль топрагъына алып келеджегим. ¹³Меним халкъым! Къабирлеринъизни ачып, сизлерни андан чыкъаргъанымда, Мен – РАББИ олгъанымны билирсинъиз. ¹⁴Мен сизлерге Озь Рухумны къояджагъым, сонъ сизлер яшайджакъсынъыз. Мен сизни озь топрагъынъызда ерлештиреджегим. О заман Мен – РАББИ олгъанымны билирсинъиз. Мен буны айттым ве буны япадажагъым, – дей РАББИ-Тааля.

Бир халкъ, бир падиша

¹⁵РАББИ манъа шойле деди:

¹⁶– Инсан огълу! Бир таякъ ал да, устюнде яз: «Ехуда ве онен бирликте олгъан Исраиль огъулары». Сонъ даа бир таякъ ал ве «Юсуф, Эфраимнинъ сою ве онен бирликте олгъан бутюн Исраиль халкъы» яз. ¹⁷Эки таякъны бири-бирине къош, олар къолунъда бир таякъ киби олсун.

¹⁸Сенинъ халкъынъдан базылары сенден: «Бизге анълатмазсынъмы? Бу шейлернинъ манасы не?» – деп сорасалар, ¹⁹оларгъа бойле айт: «РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Эфраимнинъ элинде олгъан Юсуф ве онен бирлешкен Исраиль къабилелерининъ таягъыны алырым да, оны Ехуданынъ таягъына къошарым. Экисинден бир таякъ япадажагъым. Меним къолумда оларнынъ экиси бир оладжакъ».

²⁰Язылары олгъан эки таякъны оларнынъ огюнде къолунъда тут ²¹ве оларгъа бойле айт:

РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Мына, Мен исраиллилерни олар баргъан халкъларнынъ арасындан чыкъараджагъым, эр ерден оларны топлайджагъым ве озь топракъларына алып келеджегим. ²²Шу топракъта, Исраиль дагъларында оларны бир халкъ япадажагъым. Оларнынъ падишасы эписине падиша оладжакъ. Эндиден сонъ эки халкъ олмайджакълар, эки падишалыкъкъа болюнмейджеклер. ²³Олар бир даа озьлерини путларнен, писликлернен,

чешит яманлыкъларынен арамламайджакълар. Мен оларны гуна япып яшагъан ерлернинъ эписинден азат этедегем, оларны темизлейдегем. Олар Меним халкъым оладжакъ, Мен исе оларнынъ Алласы оладжакъым.

²⁴Меним къулум Давут оларнынъ падишасы, эписининъ бир чобаны оладжакътыр. Олар Меним къарарларыма коре яшайджакълар, низамнамелеримни беджереджеклер. ²⁵Мен къулума Якъупкъа берген, баба-деделеринъиз яшагъан топракъларда олар яшайджакълар. Анда эм олар, эм оларнынъ балалары, эм торунлары даима яшайджакълар. Меним къулум Давут исе омюрбилля оларнынъ ёлбашчысы оладжакъ. ²⁶Мен оларгъа аманлыкъ васиетини бередегем. Бу васиет оларгъа эбедий оладжакъ. Оларны ерлештирип, чокълаштыраджагъым. Оларнынъ арасында Меним Азиз Еримни эбедиен къояджагъым. ²⁷Меним яшагъан ерим оларнынъ арасында оладжакъ. Мен оларнынъ Алласы, олар исе Меним халкъым оладжакъ. ²⁸Меним Азиз Ерим оларнынъ арасында эбедиен олгъанда, халкълар биледжеклер ки, Мен, РАББИ, Озюм ичюн Исраильни азиз эттим.

Гог акъкъында пейгъамберлик

38 ¹РАББИ манъа шойле деди:

²– Инсан огълу! Юзюньни Гог тарафына, Магог мемлекетине, Рошнынъ *, Мешекнинъ ве Тувалнынъ ёлбашчысына чевир де, онъа къаршы пейгъамберлик этип, ³бойле айт:

РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Мен санъа къаршым, эй, Рошнынъ, Мешекнинъ ве Тувалнынъ ёлбашчысы Гог! ⁴Сени ёлунъдан чевиредегем, ченгелеринъе къармакъ кечиредегем. Сени ордунънен берабер, атларынъ ве атлыларынъны, эписи дженк силяларынънен берабер буюк ордунъны, зырхлары ве къалкъанларынен, къылычнен силялангъан эписини алып кетедегем. ⁵Эм де оларнен берабер Фарс, Хуш ве Пут аскерлерининъ эписини къалкъанларынен ве демир башлыкъларынен берабер, ⁶Гомерни бутюн ордусынен берабер, шималь четлеринден Бет-Тогъарма халкъыны ве онынъ эписи ордуларыны, эм де бир чокъ башкъа халкъларны да чыкъараджагъым.

⁷Азырлан! Янынъда топлангъан бутюн ордуларынънен бирликте азырлан. Сен оларнынъ къаравулы оладжакъсынъ. ⁸Чокъ кунълер кечкен сонъ, сен чагъырыладжакъсынъ. Сонъки йылларда сен къылычтан къуртулгъан топраккъа, чешит халкъларнынъ арасындан алып кетирильген халкънынъ ерине, Исраиль дагъларына киреджесинъ. Чокъ вакъыт о ерлер бакъымсыз олгъан эди, лякин оларнынъ халкъы башкъа халкъларнынъ арасындан алып кетирильди, ве эписи ич бир шейден къоркъмайып яшап башлады. ⁹Сен бутюн ордунънен берабер ве

* 38.2 Рош – къ. еуд. бу сёзнинъ башкъа манасы «башлыкъ»тыр.

башкѡ халкѡларынънен берабер боран киби котериледжексинъ, булут киби ерни кѡпатып келеджексинъ.

¹⁰РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– О куню акѡлынѡ яман тюшюнджелер келеджек, ве сен ярамай ишлер япмагѡ ниетленеджексинъ. ¹¹Сен: «Кѡорчаланмагѡн койлерге барайым, кѡасеветсиз яшагѡн тынч халкѡкѡ уджюм этейим. Оларнынъ не диварлары, не килитлери, не де кѡапулары бар, – деп тюшюнеджексинъ. ¹²– Оларны чайпап ягѡмалайджагѡым, байлыгѡны тартып аладжагѡым, йыкѡтырылгѡн ве янѡыдан кѡурулгѡн шеэрлерге, халкѡларнынъ арасындан топлангѡн халкѡкѡ кѡаршы элимни узатаджагѡым. Бу халкѡнынъ айван-маллары чокѡ, олар дюньянынъ ортасында яшайлар». ¹³Шева ве Дедан, Таршишнинъ алыш-веришчилери ве яш аскерлери сенден сорайджакѡлар: «Сен ягѡмаламакѡ ичюн кельдинъми? Хырсызламакѡ, алтын-кумюшни алып кетмек, айван ве маларны тартып алмакѡ ичюн орду топладынъмы? Чокѡ гѡанимет эльде этмек истейсинъми?»

¹⁴Шунынъ ичюн, инсан огѡлу, пейгѡамберлик эт ве Гогѡ бойле айт: РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– О вакѡыт Меним халкѡым Исраиль кѡоркѡмайып, кѡасеветсиз яшайджакѡ, сен исе ёлгѡ чыкѡаджакѡсынъ. ¹⁵Сен яшагѡн еринъден, узакѡ шимальден келеджексинъ. Сеннен берабер чокѡ халкѡлар, эписи атлангѡн, буюктен-буюк орду, кѡудретли аскерлер келеджек. ¹⁶Сен Исраильге, Меним халкѡыма кѡаршы, ерни кѡпаткѡн булут киби, бастырып келеджексинъ. Сонѡки куньлерде, Гог, Мен сени топрагѡыма алып кетиреджегим. Халкѡларнынъ козю огюнде Мен мукѡаддеслигимни сен аркѡалы косьтергенимде, халкѡлар Мени билерлер.

Гогнынъ енѡилюви

¹⁷РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Эвель заманлардан берли Мен кѡулларым Исраиль пейгѡамберлери ярдымынен сенинъ акѡкѡынѡда айта эдим. Олар о заманларда сени исраиллилерге кѡаршы ёллайджагѡым акѡкѡынѡда пейгѡамберлик эте эдилер. ¹⁸Гог Исраиль топрагѡына бастырып келеджек куню, – дей РАББИ-ТААЛЯ, – Меним атешли гѡзабым алевленеджек. ¹⁹Гѡзабымнынъ алеви янып, Мен куньджюлигимде шойле дейим: шу куню Исраиль топрагѡынѡда буюк бир ер тепренмеси оладжакѡ. ²⁰О куню денѡиздеки балыкѡлар, коктеки кѡушлар, кийик айванлар, ерде сѡйрелип юрген эр бир махлюкѡ, ер юзюндеки эр бир адам Меним огюмде титрейджек. Дагѡлар авдарыладжакѡ, кѡаялар йыкѡыладжакѡ, эр бир дивар ерге тюшеджек. ²¹Бутюн Меним дагѡларымда Гогѡ кѡаршы кетмеге кѡылычлы аскерлерни чагѡыраджагѡым, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Эр бир кишининъ кѡылычы кѡардашына кѡаршы чыкѡаджакѡ. ²²Оны ольдюрюджи хасталыкѡнен ве ольдюрювнен джезалайджагѡым. Онынъ озюне, ордусына,

янында олгъан чокъ сайылы халкъларгъа Мен къоркъунчлы ягъмур, ташлы бурчакъ, атеш ве кукюрт ягъдыраджагъым. ²³Мен Озюмнинъ буюклигимни ве мукъаддеслигимни косътереджегим, бир чокъ халкъларгъа Мен белли олурым. О заман олар Мен – РАББИ олгъанымны билирлер.

39 ¹– Инсан огълу! Гоггъа къаршы пейгъамберлик эт де, бойле айт: РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Эй, Рошнынъ, Мешекнинъ ве Тувалнынъ ёлбашчысы Гог! Мен санъа къаршым. ²Мен сени четке чевиририм, шималъ кенарларындан сени алып кетиреджегим, Израиль дагъларына сени кирсетеджегим. ³Сол къолунъдан яйынъны урып тюшюреджегим, сагъ къолунъдан окъларны чыкъарып атаджагъым. ⁴Сен Израиль дагъларында аскерлеринънен ве халкъларынънен берабер йыкъыладжакъсынъ. Мен сени чешит тюрюлю кийик айванларгъа ве къушларгъа аш оларакъ береджегим. ⁵Ачыкъ чельде йыкъыладжакъсынъ. Мен бойле дедим, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – ⁶Магогнынъ ве ялыда тынч яшагъан халкънынъ устуне атеш ягъдыраджагъым. О заман олар Мен – РАББИ олгъанымны билирлер.

⁷Израильге, Меним халкъыма, Меним мукъаддес Адымны белли этеджегим. Бундан сонъра Меним мукъаддес Адымны яманламагъа ёл берем. О заман халкълар Мен, РАББИ – Мукъаддесим, Израильде булунгъанымны билирлер. ⁸Бакъынъыз, о кунь якъынлаша! Эр шей оладжакъ, – дей РАББИ-ТААЛЯ, – Бу кунь – Мен айткъан куньдир.

⁹О заман Израиль шеэрлеринде яшагъанлар эвлеринден чыкъаджакъ ве дженк сияларыны: къалкъан ве зырхларны, яй ве окъларны, чокъмар ве мызракъларны топлап, атеште якъаджакълар. Еди йыл девамында оларны якъаджакълар. ¹⁰Чельге чыкъып одун топламайджакълар, ормангъа кетип одун кесмейджеклер. Тек дженк сияларыны якъаджакълар. Башкъаларны чайпагъанларны чайпайджакълар, ягъмалагъанларны ягъмалайджакълар, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

Гогнынъ мезарлыгъы

¹¹– О куню Израиль топрагъында Гоггъа бир мезарлыкъ ери береджегим, Оверим вадийинде*, денъизнинъ куньдогъуш тарафында оны ерлештиреджегим. О ер эписи кеткен-кечкенлернинъ ёлуны кеседжек, чюнки Гог ве онынъ ордулары анда комюледжек. Шунунъ ичюн шу еринъ ады Хамон-Гог вадийи* оладжакъ.

¹²Израиль халкъы, ерни темизлемек ичюн, оларны еди ай девамында комеджек. ¹³Бутюн мемлекетнинъ халкъы оларны комеджек. Меним шан-шуретим ачылгъан куню ичюн олар намлы оладжакълар, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

* 39.11 Я да «Кеткенлернинъ вадийи».

* 39.11 *Хамон-Гог вадийи* – къ. еуд. «Ге-Хамон-Гог» ибареси «Гог ордуларынынъ вадийи» манасыны ташый.

¹⁴– Топракъны темизлемек ичюн адамлар тайин этиледжек. Олар эр вакъыт ерде юрип, кечингенлернинъ джесетлерини, топракъ устюнде къалгъанларны комеджеклер. Еди ай кечкен сонъ олар къалгъан олюлерни къыдырып башлайджакълар. ¹⁵Олар эр ерни айлангъанда, бир адам кемиги тапкъанда, онынъ янында бир косътергич къояджакъ. Сонъ дефн этиджилер келип, оны Хамон-Гог вадийинде комеджеклер. ¹⁶Хамона* – шеэрнинъ ады да. Бойлеликнен, олар топракъны темизлейджек.

¹⁷Сен исе, инсан огълу, – дей РАББИ-ТААЛЯ, – чешит къушларгъа ве тюрлю кийик айванларгъа шойле айт:

– Эр ерден топлашынъыз да, Мен сизлер ичюн сояджакъ къурбаныма келинъиз. Израиль дагъларында бу буюк къурбандыр. Эт ашайджакъсынъыз, къан ичеджексинъиз! ¹⁸Къудретли аскерлернинъ этини ашайджакъсынъыз, ер юзю башлыкъларынынъ къаныны ичеджексинъиз. Оларнынъ эписи – берекетли Башан топракъларында бесленген къочкъарлар ве къозулар, текелер ве бузавлар кибидир. ¹⁹Мен сизлерге сояджакъ къурбаннынъ ягъыны тойгъандже ашайджакъсынъыз, онынъ къаныны сархошлангъандже ичеджексинъиз. ²⁰Меним софрамда атларны ве арабаджыларны, чешит тюрлю къудретли аскерлерни ве арбийлерни ашап тояджакъсынъыз, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

²¹Мен халкъларгъа шан-шуретимни косътереджегим. Мен япкъан судумны бутюн халкълар кореджек, къолумнен берген джезаны эр кес кореджек. ²²Бу кунъден башлап, Израиль халкъы Мен – РАББИ, оларнынъ Алласы олгъанымны билирлер. ²³Халкълар да биледжек ки, Израиль халкъы озъ къабааты ичюн, Менден вазгечкенлери ичюн сюрдюен этильди. Шунунъ ичюн Мен юзюмни олардан чевирдим, душманларынынъ къолларына оларны бердим, ве оларнынъ эписи къылычнен ольдюрильди. ²⁴Оларнынъ писликлери ве япкъан акъсызлыкълары ичюн Мен оларгъа буны яптым ве юзюмни олардан сакъладым.

²⁵Шунунъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Энди сюрдюен этильген Якъупнынъ эвлятларыны къайтараджагъым, бутюн израиллилерге мерамет эйлейджегим, мукъаддес Адымны къорчалайджакъым. ²⁶Озь топракъларында тынч-аман яшагъанда, оларны кимсе къоркъузмагъанда, олар Манъа къаршы япкъан масхара ишлерини ве эписи акъсызлыкъларыны унутаджакълар. ²⁷Оларны халкъларнынъ арасындан арткъа къайтаргъанда, душманларынынъ топракъларындан топлагъанда, оларгъа япкъан ишлеримде Мен чокъ халкъларгъа мукъаддеслигимни косътереджегим. ²⁸Мен оларны халкъларнынъ арасына дагъыткъан олсам да, оларнынъ бирисини къалдырмайып, кене топрагъына топлайджакъым. О заман Мен – РАББИ, оларнынъ Алласы олгъанымны биледжеклер. ²⁹Олардан бир даа юзюмни сакъламайджакъым, лякин Рухумны Израиль халкъына тѣкеджегим, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

* 39.16 Хамона – къ. еуд. бу сѣз «ордулар» манасыны ташый.

Янғы Сарай ичюн ер

40¹Сюргюн этильгенимизден сонъ 25-инджи йылында, йылнынъ башында, айнынъ онунджи куню, Ерусалим шеэри йыкъылгъандан сонъ 14-юнджи йылында, тамам шу куню РАББИнинъ къолу устюмде эди. О, мени анда кетирди. ²Меним руямда Алла мени Исраиль топрагъына кетирди ве пек юксек бир дагънынъ тѣпесине къойды. Дагънынъ дженюбий этегинде шеэрге ошагъан биналар бар эди. ³Алла мени анда кетирди. Шу ерде корюниши тунчкъа ошагъан бир адамны коръдим. Шу адам къапунунъ киришинде тура эди, къолунда кетен аркъан ве бир ольчю таягъы бар эди. ⁴Адам манъа:

– Инсан огълу! Козълеринънен бакъ ве къулакъларынънен динъле, – деди. – Санъа косътереджек шейлерге дикъкъат эт, сени мында, мен санъа эр шейни косътерейим деп, кетирдилер. Бутюн корьгенлеринъни Исраиль халкъына айтып береджексинъ.

Тышкъы азбарнынъ шаркъ къапусы

⁵Мен Сарайнынъ чевре-четиндеки диварны коръдим, дивар оны эр тарафтан сара эди. Адамнынъ къолунда учъ бучукъ метр* узунлыгъында ольчю таягъы бар эди. Адам диварны ольчеди. Диварнынъ къалынлыгъы бир ольчю таягъы, юксеклиги де бир ольчю таягъы эди.

⁶Сонъ о, куньдогъуш тарафына чыкъкъан къапугъа кетти. Къапугъа басамакълардан котерилип, ольчю таягъынен къапу босагъасынынъ кенълигини ольчеди. Босагъанынъ кенълиги бир ольчю таягъынынъ узунлыгъында эди. ⁷Къаравул одаларынынъ эр бирининъ узунлыгъы ве кенълиги бир ольчю таягъы эди. Одаларнынъ арасындаки диварларнынъ къалынлыгъы эки бучукъ метр* эди. Аят янындаки къапунунъ босагъасы ички тарафтан бир ольчю таягъы кенълигинде эди.

⁸Адам къапу янындаки аятны ичтен ольчеди. О, бир ольчю таягъынынъ узунлыгъында эди. ⁹Сонъ о, къапу янындаки аятны ольчеди. О, дѣрт метр эди, торецлернинъ кенълиги бирер метр* эди. Къапу янындаки аят ичте эди.

¹⁰Куньдогъуш тарафына чыкъкъан къапунунъ эр бир янында учер ода бар эди. Одаларнынъ эписи бир ольчюде эди. Одаларнынъ арасындаки торецлер де бир ольчюде эдилер. ¹¹Адам къапунунъ кенълигини ольчеди. Къапунунъ кенълиги беш метр, ич аятнынъ кенълиги исе алты бучукъ метр* эди. ¹²Аятнынъ эки тарафында ярым метр кенълигинде сынъыр бар эди. Аятнынъ эки тарафындаки одаларнынъ эр тарафы учъ метр* эди. ¹³Сонъра о, киришлери къаршы-къаршы олгъан одаларнынъ

* **40.5** *Учъ бучукъ метр* – къ. еуд. «алты аммах, бир аммах – аммах ве тофах».

* **40.7** *Эки бучукъ метр* – къ. еуд. «5 аммах».

* **40.9** *Дѣрт метр; бир метр* – къ. еуд. «8 аммах», «2 аммах».

* **40.11** *Беш метр; алты бучукъ метр* – къ. еуд. «10 аммах», «13 аммах».

* **40.12** *Ярым метр; учъ метр* – къ. еуд. «бир аммах», «6 аммах».

арт диварларынынъ арасыны ольчеди. Бир дивардан экинжи диваргъа-
дже 12,5 метр* эди. ¹⁴Сонъ о, аятнынъ узунлыгыны* ольчеди. 30 метр*
чыкъты. Азбар къапусынынъ эки колонналарыны да эки тарафтан оль-
чеди. ¹⁵Къапу киришинден башлап, ич къапугъа, аятнынъ сонъуна къа-
дар узунлыгы 25 метр* эди. ¹⁶Къаравул одаларынынъ тышкъы дивар-
ларында, одаларнынъ арасындаки диварларда ве аятнынъ эр тарафында
да пенджерере бенъзеген долафлар бар эди. Одаларны больген ве аяткъа
бакъкъан торецлер пальма тереклерининъ ресимлеринен безетилген эди.

Тышкъы азбар

¹⁷Адам мени тышкъы азбаргъа алып кирди. Анда одалар бар эди. Ер-
ден юкъары япылгъан таш темелинде азбарнынъ этрафында 30 ода ер-
леше эди. ¹⁸Таш темели къапунынъ эки тышкъы тарафына къошула эди.
Онынъ кенълиги къапуларнынъ узунлыгынен бир эди. Бу – ашагъы
темельдир. ¹⁹Сонъра адам ашагъы къапусындан ички азбарнынъ тыш-
къы киришине къадар олгъан араны ольчеди. Бу ара эм шаркъта, эм ши-
мальде 50 метр* эди.

Шималь къапусы

²⁰Сонъра о, тышкъы азбарнынъ шимальге бакъкъан къапусынынъ
узунлыгыны ве кенълигини ольчеди. ²¹Эки янында къурулгъан учер
къаравул одаларыны, эм де оларнынъ торецлерини ве аятны ольчеди.
Олар биринджи къапунынъ ольчюсинен бир эди. Узунлыгы 25 метр,
кенълиги 12,5 метр эди. ²²Эм оларнынъ пенджерере бенъзеген долаф-
лар, эм аят, эм пальмаларнынъ ресимлери кунъдогъушкъа бакъкъан
къапунен айны эди. Къапугъа еди басамакъ котериле эди, ве аят олар-
нынъ огюнде эди. ²³Кунъдогъушкъа бакъкъан къапунынъ къаршысын-
да олгъаны киби, шимальге бакъкъан къапунынъ къаршысында да бир
ички азбаргъа кирсеткен къапу бар эди. Тышкъы азбарнынъ къапусын-
дан ички азбарнынъ къапусынадже 50 метр эди.

Дженюп къапусы

²⁴Сонъра адам мени дженюп тарафкъа, дженюп къапусына алып бар-
ды. О, торецлерни ве аятны ольчеди. Оларнынъ ольчюси башкъалары-
нен айны эди. ²⁵Аятнынъ эр янында чевре-четинде, башкъа къапулар-
нынъ янында олгъаны киби пенджерере бенъзеген долафлар бар эди.
Аятнынъ узунлыгы 25 метр, кенълиги 12,5 метр эди. ²⁶Къапугъа еди
басамакъ котериле эди, ве аят оларнынъ огюнде эди. Торецлерде бирер

* 40.13 12,5 метр – къ. еуд. «25 аммах».

* 40.14 Я да «колонналарны».

* 40.14 30 метр – къ. еуд. «60 аммах».

* 40.15 25 метр – къ. еуд. «50 аммах».

* 40.19 50 метр – къ. еуд. «100 аммах».

пальма тереклерининъ ресими бар эди. ²⁷Ички азбарнынъ дженюп тарафындан да къапу бар эди. Тышкъы азбарнынъ дженюп къапусундан ички азбарнынъ дженюп къапусынадже 50 метр эди.

Ички азбарнынъ къапусы

²⁸Сонъра адам мени дженюп къапудан ички азбаргъа кетирди ве къапуны ольчеди. Онынъ ольчюси де башкъаларынен айны эди. ²⁹Къаравул одалары, торецлер ве аят айны ольчюде эди. Аятнынъ эр янында чевре-четинде пенджерере бенъзеген долафлар бар эди. Аятнынъ узунлыгъы 25 метр, кенълиги 12,5 метр эди. ³⁰⁻³¹ *Аяты тышкъы азбаргъа бакъа эди. Торецлерде пальма ресимлери бар эди. Онъа секиз басамакъ котериле эди.

³²Сонъра бу адам мени кунъдогъуш къапусундан ички азбаргъа алып барды. Бу къапунынъ ольчюси башкъаларынен айны эди. ³³Къаравул одалары, одалар арасындаки диварлар ве аят айны ольчюде эди. Аятнынъ эр янында чевре-четинде пенджерере бенъзеген долафлар бар эди. Аятнынъ узунлыгъы 25 метр, кенълиги 12,5 метр эди. ³⁴Аят тышкъы азбаргъа бакъа эди. Торецлерде эки тарафында да пальма ресимлери бар эди. Онъа секиз басамакъ котериле эди.

³⁵Сонъра мени шималь къапусына алып барды. Оны ольчеди. Къапунынъ ольчюси башкъаларынен айны эди. ³⁶Эм къаравул одалары, эм торецлер, эм аят, эм чевре-четлериндеки пенджерере бенъзеген долафлар айны эди. Узунлыгъы 25 метр, кенълиги 12,5 метр эди. ³⁷Аят* тышкъы азбаргъа бакъа эди. Торецлерде эки тарафында да пальма ресимлери бар эди. Къапугъа секиз басамакъ котериле эди.

Къурбанларны соймакъ ичюн одалар

³⁸Къапунынъ аяты* янында, аяткъа ачылгъан бир ода бар эди. Анда бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар ювула эди. ³⁹Къапу янындаки аятнынъ эки тарафында экишер маса бар эди. Масаларда бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны, гуналар ичюн къурбанларны ве къабаатлар ичюн кетирильген къурбанларны соя эдилер. ⁴⁰Аятнынъ тышы янында, шималь къапусы киришининъ янында, эки тарафында экишер маса бар эди. ⁴¹Бойлеликнен, къапунынъ бир янында дёрт маса бар эди, ве къапунынъ башкъа янында дёрт маса бар эди. Эписи оларакъ, къурбанларны соймакъ ичюн секиз маса бар эди. ⁴²Бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар ичюн дёрт маса ёнулгъан ташлардан ясалгъан эди. Эр бири метрнинъ дёртте учю узунлыкъта, метрнинъ дёртте учю кенъликте ве ярым метр* юксекликте эди. Шу масаларгъа бутюнлей якъыладжакъ

* 40.30-31 Базы эльязмаларда 30-ынджы ает бойледир: «Чевре-четте аятлар бар эди. Оларнынъ узунлыгъы – 12,5 метр, кенълиги – 2,5 метр эди».

* 40.37 Я да «торецлер».

* 40.38 Я да «къапунынъ торецлери».

* 40.42 *Метрнинъ дёртте учю; ярим метр* – къ. еуд. «бир бучукъ аммах», «бир аммах».

къурбанларны ве башкъа къурбанларны соймакъ ичюн керек алетлер къоюла эди. ⁴³Этрафтаки диварларгъа ченгеллер асылгъан эди, эр бири авуч* кенълигинде эди. Масаларгъа исе къурбан эти къоюла эди.

Руханийлернинъ одалары

⁴⁴Ички къапуларнынъ тыш тарафында, ички азбарда эки ода* бар эди. Бир ода шималъ къапусынынъ янында олып, дженюпке бакъа; башкъа ода дженюп къапусынынъ янында олып, шималъге бакъа эди. ⁴⁵Адам манъа шойле деди:

– Дженюпке бакъкъан ода Сарайнынъ хызметинде булунгъан руханийлер* ичюндир. ⁴⁶Шималъге бакъкъан ода исе къурбан еринде хызмет эткен руханийлер* ичюндир. Бу руханийлер – Цадокънынъ эвлятларыдыр. Левий союздан тек олар РАББИге хызмет этмек ичюн, Онъа якъынлашмакъ мумкюн эди.

⁴⁷Сонъ адам азбарны олъчеди. Азбар дёрт кошели, 50 метр узунлыкъта ве 50 метр кенъликте эди. Къурбан ери Сарайнынъ алдында тура эди.

Алланынъ Сарайы

⁴⁸Адам мени Сарай аятына кетирди ве аятнынъ торецлерини олъчеди. Эр эки тарафтан торецлернинъ кенълиги эки бучукъ метр эди. Киришнинъ кенълиги еди метр эди, эки тарафтаки диварларнынъ кенълиги бир бучукъ* метр эди. ⁴⁹Аятнынъ узунлыкъы он метр, кенълиги алты метр* эди. Онъа он басамакъ котериле эди. Торецлернинъ янында колонналар бар эди, бириси киришнинъ бир янында, экинджиси исе экинджи янында эди.

41 ¹Адам мени Сарайнынъ ичине кетирип, анда алып баргъан къапунынъ торецлерини олъчеди. Торецлернинъ кенълиги эр тарафтан учь метр эди. Эр торецнинъ кенълиги учь метр эди. ²Киришнинъ кенълиги беш метр эди, киришнинъ диварлары эр тарафтан эки бучукъ метр эди. Адам Сарайны олъчеди, ве о, йигирми метр узунлыкъта ве он метр* кенъликте чыкъты.

³Сонъра адам ички оданынъ ичине кирди ве киришнинъ торецлерини олъчеди. Торецлернинъ эр бири бир метр кенълигинде эди. Кириш учь метр кенълигинде эди, эки тарафта диварларнынъ олъчюси учь бучукъ

* 40.43 Авуч – къ. еуд. «бир тофах».

* 40.44 Я да «йирджыларнынъ одалары».

* 40.45 Я да «Сарайны къоругъан руханийлер».

* 40.46 Я да «къурбан ерини къоругъан руханийлер».

* 40.48 Эки бучукъ метр; еди метр; бир бучукъ метр – къ. еуд. «5 аммах», «14 аммах», «3 аммах».

* 40.49 Он метр; алты метр – къ. еуд. «20 аммах», «12 аммах».

* 41.1-2 Учь метр; беш метр; эки бучукъ метр; йигирми метр; он метр – къ. еуд. «6 аммах», «10 аммах», «5 аммах», «40 аммах», «20 аммах».

метр эди. ⁴Сонъра о, ички оданынъ кенълигини ве узунлыгъыны олъчеди. Ода он метр узунлыкъта ве он метр * кенъликте эди.

Сонъ о, манъа шойле деди:

– Бу Энь Мукъаддес Ер.

⁵Сонъ адам Эвнинъ диварыны олъчеди. Диварнынъ къалынлыгъы учь метр къалынлыгъында эди. Сарайнынъ бутюн чевресинде одалар бар эди. Одаларнынъ кенълиги эки метр * эди. ⁶Одалар учь къатта ерлешип, эр бир къатта 30 ода бар эди *. Сарайнынъ дивары ашагъы басамакъ-басамакъ тюше эди, Сарайнынъ чевресиндеки одаларнынъ тѣпесине кѳоюлгъан агъачлар исе шу басамакъларда ерлеше эди. Шу агъачлар Сарайнынъ диварларына кирсетильмеген эди. ⁷Сарай чевресиндеки ян одалар юкъары къаткъа чыкъкъан сайын кенишлене эдилер. Сарайнынъ этрафыны саргъан биналар кенишлеген къатлар шеклинде къурулгъан эди, юкъарыгъа чыкъкъан ян одалар кеткен сайын кенишлене эдилер. Ашагъы къаттан, орта къаткъа догъру, орта къаттан юкъары къаткъа мердивен чыкъа эди.

⁸Сарайнынъ котерильген платформа устюнде тургъаныны коръдим. Платформа ян одаларнынъ да темели олып, учь метр юксеклигинде эди. ⁹Ян одаларнынъ тышкъы дивары эки бучукъ метр къалынлыкъта эди. Сарайнынъ ян одаларынынъ ¹⁰ве башкъа, чевреси боюнджа баргъан одаларнынъ арасындаки бош мейдан он метр * кенъликте эди. ¹¹Ян одаларнынъ кириши платформанынъ бош мейданына бакъа эди, бир къапу шимальге, дигер къапу исе дженюпке бакъа эди. Платформанынъ бош мейданы эки бучукъ метр кенъликте Сарайнынъ чевре-четинде эди.

¹²Гъарп тарафтан Сарайнынъ артындаки бош ерге бина кѳошула эди. О, 35 метр кенъликте эди. Диварларынынъ къалынлыгъы эр тарафтан эки бучукъ метр эди. Бинанынъ узунлыгъы 45 метр эди.

¹³Сонъра адам Сарайны олъчеди. Узунлыгъы 50 метр * эди. Сарайнынъ азбары, Сарайнынъ артындаки бош ер ве бина диварларынен берабер де 50 метр узунлыкъта эдилер. ¹⁴Кунъдогъуш тарафында Сарай азбары мейданынынъ кенълиги 50 метр эди. ¹⁵Сонъ адам Сарайнынъ артында олгъан ве азбаргъа бакъкъан бинанынъ ве эки тарафындаки галереянынъ узунлыгъыны олъчеди. 50 метр чыкъты.

Азиз Ернинъ ичи, азбаргъа бакъкъан аят, ¹⁶босагъалар, пенджеререге бенъзеген долафлар, бинанынъ этрафындаки учь къатлы галереялар табандан башлап, пенджеререге бенъзеген долафларгъа къадар эр шей агъачнен къаплангъан эди. Дивардаки пенджерелерге ошагъан долафлар

* 41.3-4 Бир метр; учь метр; учь бучукъ метр; он метр – къ. еуд. «2 аммах», «6 аммах», «7 аммах», «20 аммах».

* 41.5 Учь метр; эки метр – къ. еуд. «6 аммах», «4 аммах».

* 41.6 Я да «учь къатта 30 ода бар эди».

* 41.8-10 Учь метр; эки бучукъ метр; он метр – къ. еуд. «6 аммах», «5 аммах», «20 аммах».

* 41.12-13 35 метр; эки бучукъ метр; 45 метр; 50 метр – къ. еуд. «70 аммах», «5 аммах», «90 аммах», «100 аммах».

да агъачнен къаплангъан эди. ¹⁷Сарайнынъ ички ве тышкъы къапуларнынъ устюне къадар эр шей агъачнен къаплы эди. Сарайнынъ ичиндеки ве тышындаки бутюн диварлар оймаларнен: ¹⁸Керувларнен ве пальмаларнен безетильген эди. Эр эки Керув арасында бирер пальма бар эди. Эр бир Керувнынъ эки бети бар эди: ¹⁹бир тарафтан пальмагъа бакъкъан инсан бети, ве экинджи тарафтан пальмагъа бакъкъан арслан бети. Сарайнынъ эписинде ойле япылгъан эди. ²⁰Табандан башлап, къапунынъ устюне къадар Сарайнынъ диварларында Керувларнынъ ве пальмаларнынъ ресимлери бар эди.

²¹Сарай къапуларынынъ черчивелери дёрт коше эди. Азиз Ернинъ огюнде бир шей бар эди, ²²о, агъачтан ясалгъан къурбан ерине ошай эди. Онынъ юксеклиги – бир бучукъ метр, узунлыгъы ве кенълиги – бир метр* эди. Онынъ кошелери, темели ве янлары да агъачтан эди. Адам манъа: «Бу – РАББИнинъ огюнде тургъан столдыр», – деди. ²³Эм Сарайнынъ, эм Азиз Ернинъ къапусы эки къанатлы эди. ²⁴Эр бир къапунынъ къанаты экишер къысымлы эди. Эки къысмы да ильмеклерде айлана эди. ²⁵Сарайнынъ къапуларында, диварларда олгъаны киби, Керувлар ве пальмалар оюлып ясалгъан эди. Тышарыда аятнынъ огюнде агъач сачакъ бар эди. ²⁶Аятнынъ диварларында, эки тарафтан да, эм Сарайнынъ ян одалары устюнде, эм сачакънынъ устюнде пенджереге бенъ-зеген долафлар ве пальмалар бар эди.

Руханийлернинъ одалары

42 ¹Сонъра адам мени шималь къапудан тышкъы азбаргъа алып кельди. Сарайнынъ ве шимальдеки тышкъы диварнынъ къаршысындаки одаларгъа кетирди. ²Къапулары шимальге бакъкъан бинанынъ узунлыгъы 50 метр ве кенълиги 25 метр эди. ³Бу бина ички азбарнынъ он метр* узунлыгъындаки мейданнынъ ве тышкъы азбарнынъ таш темелининъ арасында ерлеше эди. О, учъ къатлы эди, онынъ галереялары бир-бири устюнде ерлешкен эди. ⁴Одаларнынъ огюндеки кечит ёл беш метр кенъликте ве 50 метр* узунлыкъта эди. Одаларнынъ къапулары шимальге бакъа эди. ⁵Юкъары къаттаки одалар тарджа эдилер, чюнки анда галереялар, орта ве ашагъы къаттаки одаларгъа коре, чокъча ер ала эдилер. ⁶Бина учъ къатлы эди. Азбарлардаки олгъан колонналар киби мында ёкъ эди. Шунунъ ичюн, бина юкъарыгъа котерильген сайын тарлаша эди, орта къаты ашагъы къаттан тар, юкъары къат исе орта къаттан тар эди. ⁷Тышкъы азбарнынъ тарафындан бу бинанынъ къаршысында бир дивар бар эди. Онынъ узунлыгъы 25 метр эди. ⁸Тышкъы азбардаки одаларнынъ сырасы 25 метр узунлыкъта эди, шунунъ ичюн Сарай огюндеки олгъан одаларнынъ сырасы 50 метр узунлыгъында эди.

* 41.22 Бир бучукъ метр; бир метр – къ. еуд. «3 аммах», «2 аммах».

* 42.2-3 50 метр; 25 метр; он метр – къ. еуд. «100 аммах», «50 аммах», «20 аммах».

* 42.4 Беш метр; 50 метр – къ. еуд. «10 аммах», «100 аммах».

⁹Бинанынъ ашагъы одаларына тышкъы азбардан, къапудан, куньдогъуш тарафындан кирмек мумкюн эди. ¹⁰Къапу диварнынъ башында эди. Бош мейданнынъ дженюбий тарафында, Сарайнынъ артында, Сарай артындаки бинанынъ дженюбий тарафында башкъа одалар да бар эди. ¹¹Бу одаларнынъ огюнде де бир кечит ёл бар эди. Одаларнынъ узунлыгъы ве кенълиги айны эди, чыкъышлары ве ольчюлери шимальдеки одаларгъа ошай эди. ¹²Дженюптеки одаларнынъ къапуларына куньдогъуш тарафындан, дивар тешкиль эткен аятнынъ башындаки кириштен кирмек мумкюн эди.

¹³Адам манъа шойле деди:

– Сарайнынъ азбарына чыкъкъан шимальдеки ве дженюптеки одалар – азиз одалардыр. Анда РАББИнинъ огюнде хызмет эткен руханийлер энъ азиз олгъан къурбанларны ве бахшышларны ашайлар. Олар анда да къурбанларнынъ энъ азизини, ашлыкъ бахшышларыны, гуналар ве къабаатлар ичюн кетирильген къурбанларны къоялар. Бу ер азиздир. ¹⁴Руханийлер Азиз Ерге кирселер, олар хызмет эткенден сонъ, тышкъы азбаргъа чыкъмаздан эвель устюндеки урбаларыны чыкъармакъ ве анда къалдырмакъ кереклер, чюнки бу урбалар азиздир. Сонъ башкъа урбаларны кийип, олар халкъ олгъан ерге чыкъмакъ мумкюнлер.

¹⁵Адам Сарайнынъ ичини ольчеп битирген сонъ, мени куньдогъуш къапусындан тышкъа алып чыкъты ве диварнынъ узунлыгъыны ольчеп башлады. ¹⁶О, куньдогъуш тарафыны озь ольчю таягъынен ольчеди. О, 250 метр* эди. ¹⁷Сонъ ольчю таягъынен шималь тарафыны ольчеди. О да 250 метр эди. ¹⁸Ольчю таягъынен дженюп тарафыны ольчеди. О, 250 метр эди. ¹⁹Сонъра гъарп тарафкъа айланып, оны да ольчю таягъынен ольчеди. О, 250 метр эди. ²⁰Бойлеликнен, о, диварны эр дёрт тарафындан ольчеди. Диварнынъ эр бир тарафы 250 метр эди. Дивар азиз олгъанны азиз олмагъандан айырмакъ ичюн тура эди.

Раббининъ Шурети Сарайгъа къайта

43 ¹Сонъра адам мени куньдогъуш къапусына алып кетирди. ²Мына, Израиль Алласынынъ Шурети куньдогъуш тарафындан келеята эди. Онынъ сеси къудретли сувларнынъ гурюльтиси киби эди, ер юзю исе Онынъ Шуретинен ярыкъланды. ³Мен корьген бу руя эвельки корьген руяларнен бир эди. Мен бунъа ошагъан руяны, Алла шеэрни ёкъ этмек ичюн кельгенде, Кевар озенининъ янында корьген эдим. Мен бетимнен ерге йыкъылдым. ⁴РАББИнинъ Шурети куньдогъуш къапусындан Сарайгъа кирди. ⁵Рух мени котерип, ички азбаргъа алып кельди. Мына, РАББИнинъ Шурети Сарайны толдурды.

⁶О вакъыт Сарайнынъ ичинден меннен лаф эткен сесни эшиттим. Сарайны ольчеген исе янымда тура эди. ⁷Сес манъа:

* 42.16 250 метр – къ. еуд. «500 аммах».

– Инсан огълу! Меним тахтым, аякъларым баскъан ерим мындадыр. Израиль халкъынен эбедиен яшайджакъ ерим будыр. Израиль халкъы бир даа Меним мукъаддес Адымны арам этмейджек, не олар, не падишалары путларнен ороспулыкъ этмейджек, ольген падишаларына тёперлерде къурбан кетирмейджек. ⁸Олар босагъаларыны Меним босагъам янына къурдылар, къапуларынынъ первазыны Меним къапум первазынынъ янына ерлештирдилер. Меннен оларнынъ арамызда тек бир дивар бар эди. Олар озьлерининъ япкъан писликлеринен Меним мукъаддес Адымны арам эттилер. Шуннынъ ичюн ачувымда Мен оларны ёкъ эттим. ⁹Энди исе олар ороспулыкъларыны, падишаларынынъ джесетлерини Менден узақлаштырсынлар. О вакъыт Мен араларында эбедиен яшайджагъым.

¹⁰Инсан огълу! Израиллилерге Сарай акъкъында хаберни айтып бер, олар къабаатларындан утансынлар ве Сарайнынъ ольчюсини алсынлар. ¹¹Эгер бутюн япкъан ишлеринден утансалар, оларгъа Сарайнынъ корюнишини ве ерлешювини, киришлерини ве чыкъышларыны, бутюн къыяфетини косъгер. Планыны, къарар ве низамнамелерини оларгъа бильдир. Буларнынъ эписини оларнынъ огюнде язып бер, олар плангъа коре япсынлар, къарарларыны беджерсинлер.

¹²Мына Сарайнынъ къануны: дагъ тёпесинден этеклерине къадар бутюн ерлер – улу азизликтир. Сарай акъкъында къанун будыр.

Къурбан ери

¹³– Къурбан ерининъ ольчюси* шудыр: улукънынъ теренлиги – ярым метр, кенълиги – ярым метр, чевресинде кенарлыкъ бир къарыш* кенълигинде олсун. Къурбан ерининъ юксеклиги: ¹⁴улукънынъ тубюнден башлап ашагъыдаки тюртип чыкъкъан кенаргъа къадар – бир метр. (Ашагъы кенар ярым метр кенъликте.) Ашагъы тюртип чыкъкъан еринден юкъары тюртип чыкъкъан ерге къадар – эки метр*. (Юкъары кенар ярым метр кенъликте.) ¹⁵Къурбан ерининъ оджагъы эки метр юксекликте, андан дёрт бойнуз чыкъа. ¹⁶Оджакъ дёрт коше, алты метр узунлыкъта ве алты метр кенъликте. ¹⁷Оджакъ тургъан мейданчыкъ да дёрткошели, еди метр узунлыкъта ве еди метр кенъликте. Чевресинде – черик метр кенъликте кенарлыкъ. Кенарлыкъ бутюн чевре боюнджа ярым метр* теренликте улукъны япа. Онынъ шаркъ тарафындан басамакълар котериле.

¹⁸Адам манъа бойле деди:

– Инсан огълу! РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Булар къурбан ери акъкъында низамнамелер. О, япылгъан сонъ, руханийлер оларгъа коре бутюнлей

* 43.13 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «аммахнен ольчегенде, бир аммах – аммах ве тофах» демектир.

* 43.13 *Ярым метр; бир къарыш* – къ. еуд. «бир аммах», «бир зерет».

* 43.14 *Бир метр; ярым метр; эки метр* – къ. еуд. «2 аммах», «бир аммах», «4 аммах».

* 43.16-17 *Алты метр; еди метр; черик метр; ярым метр* – къ. еуд. «12 аммах», «14 аммах», «ярым аммах», «бир аммах».

якъыладжакъ къурбанларны кетирсинлер ве къан сепсинлер. ¹⁹Меним огюмде хызмет этеджек Цадокъ союздан левийли руханийлерге, гуна ичюн къурбан оларакъ, бир яш бузавны бер, – дей РАББИ-ТААЛЯ. ²⁰– Сонъ бузавнынъ къаныны алып, къурбан ерининъ дёрт бойнузуна, мейданчыкънынъ дёрт кошесине ве чевресиндеки кенарлыкънынъ устюне сюрт. Бойле этип, сен къурбан ерини темизлейджексинъ ве онынъ ичюн одеме этеджексинъ. ²¹Гуналар ичюн къурбан оларакъ кетирильген бузавны ал да, оны Сарайнынъ бельгиленген еринде, Азиз Ернинъ тышында якъ.

²²Экинджи куню гуналар ичюн къурбан оларакъ бир къусурсыз теке кетир. Сонъ къурбан ери, бузавнынъ къанынен темизленгени киби, темизленсин. ²³Къурбан ерини темизлеген сонъ, къусурсыз яш бузавны ве бир къусурсыз къочкъарны кетир. ²⁴Оларны РАББИнинъ огюне къой. Руханийлер оларнынъ устюне туз сепсинлер ве бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ оларны РАББИге кетирсинлер.

²⁵Еди кунь девамында гуналар ичюн къурбан оларакъ эр кунь бирер теке кетир. Руханийлер эр кунь даа бирер яш къусурсыз бузавны ве бирер къусурсыз къочкъарны кетирсинлер. ²⁶Еди кунь девамында олар къурбан ери ичюн одеме этсинлер, оны темизлесинлер. Бойлеликнен, олар оны озъ вазифесини беджерсин деп, азырласынлар. ²⁷Еди кунь кечкен сонъ, секизинджи куню ве ондан сонъра руханийлер къурбан еринде бутюнлей якъыладжакъ къурбанларынъызны ве аманлыкъ къурбанларынъызны кетирип башлайджакълар. О заман Мен сизлерге мераметнен бакъаджагъым, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

Ёлбашчы, левийлилер ве руханийлер

44 ¹Бундан сонъ шу киши мени арткъа, Сарайнынъ шаркъ тарафындаки тышкъы къапугъа алып кельди. Къапу къапалы эди.

²РАББИ манъа шойле деди:

– Бу къапу къапалы къаладжакъ, о, ачылмайджакътыр. Шу къапудан кимсе кирмейджек. Мен, РАББИ, Израильнинъ Алласы, шу къапудан кирдим, шунинъ ичюн къапу къапалы къаладжакътыр. ³Ялынъыз ёлбашчы къапунынъ янында отурмакъ ве РАББИнинъ огюнде отъмек ашамакъ мумкюн. О, къапу янындаки аяттан кирсин, шу ёлнен де чыкъып кетсин.

⁴Сонъра адам мени шималь къапудан Сарайнынъ алдына алып кельди. Бакъсам, не корейим, РАББИнинъ Шурети бутюн РАББИнинъ Эвини толдурды. Мен бетнен ерге йыкъылдым.

⁵РАББИ манъа шойле деди:

– Инсан огълу! Козъ-къулакъ ол ве эр шейге дикъкъат эт! Мен санъа айтаджакъ РАББИнинъ Эви ичюн бутюн низамнамелерни ве къанунларны юрегинъе къой. Ве къарарларны айтып береджегим. Эм Эвнинъ киришлерине, эм Азиз Ернинъ эписи чыкъышларына дикъкъат эт.

⁶Исраильнинъ инат халкъына бойле айт:

– РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Исраиль халкъы! Чешит писликлер япкъанынъыз етер! ⁷Ябанджыларны, юреги ве бедени сюннет этильмегенлерни Азиз Ериме кирсетип, сиз Эвимни арамлайсынъыз. Манъа ашымны – ягъ ве къан кетиргенде, чешит тюрлю писликлеринъизнен васиетимни бозасынъыз. ⁸Сиз Меним азиз адетлеримни беджермейсинъиз, лякин озь еринъизге Азиз Еримде оларны беджермек ичюн башкъаларны къоясыз. ⁹РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Юреги ве бедени сюннет этильмеген ич бир ябанджыгъа Меним Азиз Ериме кирмек мумкюн дегиль. Бу ябанджы Исраиль халкъынынъ арасында яшаса да, анда кирмек олмаз.

¹⁰Лякин исраиллилер ёлундан урулгъанда, Менден узакълашкъан, Мени къалдырып путларнынъ артындан кеткен левийлилер джезала-наджакълар. ¹¹Олар Азиз Еримде хызмет этеджеклер, Эвнинъ къапуларында къаравул тураджакълар, Эв ишлерини япаджакълар. Олар халкънынъ бутюнлей якъыладжакъ ве башкъа къурбанларны сояджакълар, халкънынъ огюнде турып, оларгъа хызмет этеджеклер. ¹²Олар путларнынъ огюнде халкъгъа хызмет эте эдилер ве бойле этип, Исраиль халкъыны ёлдан урдылар, гунагъа батырдылар. Шунынъ ичюн Мен оларгъа къаршы къолумны котереджегим, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – Олар къабаатлары ичюн джевап береджеклер. ¹³Олар Манъа якъынлашмайджакълар, Меним руханийлерим олмайджакъ, Меним не азизликлериме, не Энь Мукъаддес Ериме якъынлашмайджакълар. Олар масхара олып, япкъан писликлери ичюн джезаларыны ташыйджакълар. ¹⁴Мен оларны Эвнинъ хызметчилери япаджагъым, олар Эвде эр бир хызмет беджереджеклер, эр бир иш япаджакълар.

¹⁵Исраиллилер Менден вазгечкенде, Цадокънынъ союздан олгъан левийли руханийлер исе Азиз Еримде хызмет этмеге девам этилер. Шунынъ ичюн олар Манъа якъынлашып, хызмет этеджеклер, Меним огюмде турып, Манъа къурбанларнынъ ягъларыны ве къанларыны кетиреджеклер, – дей РАББИ-ТААЛЯ. ¹⁶– Тек олар Азиз Ериме киреджеклер. Тек олар Меним софрама якъынлашаджакълар, Манъа хызмет этеджеклер ве Меним вазифелеримни беджереджеклер.

¹⁷Ички азбаргъа къапудан киреяткъанда, руханийлер кетен урбада олмакъ кереклер. Ички азбарнынъ къапусы янында хызмет эткенде я да Эвде хызмет эткенде, юнь урбаларны киймесинлер. ¹⁸Башларында – кетен сарыкълары, беллеринде – кетен штаны олсун. Олар терлеткен урбаларны киймесинлер. ¹⁹Тышкъы азбаргъа, халкънынъ огюне чыккъандан эвель, олар хызмет эткен урбаларыны чыкъарсынлар, шу урбаларны руханийлернинъ азиз одаларында къалдырсынлар ве башкъа урба кийсинлер. Руханийлернинъ урбалары аркъалы халкъ азизликке тиймесин.

²⁰Руханийлер башларыны тыраш этмесинлер, узун сачлар да йибермесинлер, лякин сачларыны мытлакъа къыркъсынлар. ²¹Ички азбаргъа

кирмезден эвель, ич бир руханий шарап ичмесин. ²²Оларгъа тул апайларгъа ве айырылгъан апайларгъа эвленмеге олмаз. Олар тек исраилли къызларгъа я да руханийден тул къалгъан апайгъа эвленсинлер. ²³Олар Меним халкъыма азиз шейлерни азиз олмагъан шейлерден, арамны элялдан айырмагъа огретсинлер.

²⁴Руханийлер эр бир даваны суд этсинлер, оны Меним къарарларыма коре чезсинлер. Байрамларнен багълы къанунларымны ве низамнамелеримни беджерсинлер, Меним афталыкъ раатлыкъ куньлеримни сакълап тутсунлар.

²⁵Руханий олюнинъ янына якъынлашмасын, озюни арамламасын. Янгъызыз олю ана-бабасы олса, огълу я да къызы олса, къардашы я да эвленмеген къызкъардашы олса, онъа янына кельмек ве озюни арамламакъ мумкюн. ²⁶Сонъра о, темизленсин ве даа еди кунь беклесин. ²⁷Бундан сонъ, ички азбаргъа, Мукъаддес Ерге хызмет этмек ичюн, киргенде, гунасыны ювмакъ ичюн, къурбан кетирсин, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

²⁸ – Руханийлернинъ пайы акъкъында айткъанда, Мен оларнынъ бирден-бир пайы оладжагъым. Оларгъа Исраильде мулък берме. Мен – оларнынъ мулъкюм. ²⁹Олар ашлыкъ бахшышларыны, гуналар ве къабаатлар ичюн кетирильген къурбанларны ашасынлар. Исраильде РАББИге айырылып багъышлангъан эр шей оларнынъки оладжакътыр. ³⁰Эписи биринджи махсуллар ве чешит тюрлю котериледжек бахшышларнынъ эписи руханийлернинъки олсун. Янгы унунъыздан пиширильген пителерни де руханийлерге беринъиз. О вакъыт эвлеринъизде берекет оладжакъ. ³¹Руханийлер чешит тюрлю олюлерни, кийик айван парчалагъанларны: не ольген къушны, не ольген айванны ашамасынлар.

Топракънынъ пай этильмеси

45 ¹Джерепке коре топракъны пайлагъанда, РАББИге азиз котериледжек бахшыш оларакъ топракънынъ бир къысмыны айырынъыз. Он эки бучукъ километр узунлыгъында ве он километр* кенълигинде пайны айырынъыз. Бу пай эписи сынъырларында азиз топракъ оладжакъ. ²Пайнынъ 250 метр узунлыкъта ве 250 метр кенъликте бир квадрат парчасы Азиз Ер ичюн айырылсын, этрафында 25 метр* къадар бош ер къалсын. ³Пайда он эки бучукъ километр узунлыкъта ве беш километр кенъликте бир парчаны ольчеп айырынъыз. Шу ерде Азиз Ер, Энь Мукъаддес Ер олсун. ⁴Мемлекетнинъ бу азиз пайы Мукъаддес Ерге хызмет эткен ве РАББИге якъынлашып хызмет эткен руханийлернинъ пайы олсун. Мында руханийлернинъ эвлери ве Мукъаддес Ер ичюн айырылгъан Азиз Ер олсун. ⁵Он эки бучукъ километр узунлыкъта ве беш километр кенъликте олгъан пайнынъ башкъа парчасы Эвде

* **45.1** Он эки бучукъ километр; он километр – къ. еуд. «25 000 (аммах)», «20 000 (аммах)».

* **45.2** 250 метр; 25 метр – къ. еуд. «500 (аммах)», «50 (аммах)».

хызмет эткен левийлилернинъ мулъкю олсун. Мында оларнынъ яшагъан шеэрлери олсун*.

⁶Азиз пайнынъ янындаки эки бучукъ километр* кенълигинде ве он эки бучукъ километр узунлыгъында топракъ пайыны шеэр ичюн айырынъыз, бу бутюн Исраиль халкъы ичюн олсун.

Ёлбашчынынъ пайы

⁷Азиз топракъ пайынынъ ве шеэрге айырылгъан топракъ пайынынъ эки янындаки топракъ пайыны ёлбашчыгъа беринъиз. Шу топракъ азиз ернинъ ве шеэр топрагъынынъ гъарп сынъырындан гъарп тарафкъа ве шаркъ сынъырындан шаркъ тарафкъа узансын. Ёлбашчы пайынынъ узунлыгъы Исраиль къабилелерине тюшкен пайларнынъ узунлыгъы киби олсун, о, мемлекетнинъ гъарп кенарындан шаркъ кенарынадже узансын. ⁸Бу топракъ онынъ Исраильдеки пайы оладжакъ. Илериде ёлбашчылар халкъымны хорламасынлар ве Исраиль халкъына къабилелерине коре топракъ айырсынлар.

Теразе ве ольчулер

⁹РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Исраиль ёлбашчылары, етер! Зулумлыкъ этмеге ве хорламагъа токътанъыз! Адалетли ве догъру арекет этинъиз. Меним халкъымны топракъларындан къувманъыз, – дей РАББИ-ТААЛЯ. ¹⁰– Догъру теразелерни къулланынъыз, эфа ве бат ольчулеринъиз догъру олсун. ¹¹Эфа ве бат бир ольчюде олсунлар. Бат – хомернинъ онда бир къысмы, эфа – хомернинъ онда бир къысмы. Эм эфанынъ, эм батнынъ ольчюси хомерге коре олсун. ¹²Бир шекельде – 20 гера, бир манеде 60 шекель* олсун.

Бахшышлар

¹³Сизлер бойле бахшышларны кетирмек керексинъиз: эр беш чувал богъдайдан бир бучукъ чанакъ богъдай, эр беш чувал арпадан бир бучукъ чанакъ* арпа, ¹⁴эр беш чапчакъ зейтюн ягъындан бир чанакъ* ягъ кетиринъиз. (Эр кор ве хомерде он бат бар.) ¹⁵Исраиль отлакъларындаки айванларындан 200 къойдан бир къой берильсин. Булар ашлыкъ бахшышлары, бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар ве аманлыкъ бахшышлары оларакъ кетирильсин, олар ичюн одеме этильсин, – дей РАББИ-ТААЛЯ. ¹⁶– Бутюн мемлекет халкъы бу бахшышларны Исраильнинъ ёлбашчысына кетирсинлер. ¹⁷Ёлбашчы Исраильде кечирильген бутюн байрамларына – янъы ай байрамларына, афталыкъ раатлыкъ

* 45.5 Я да «Мында оларнынъ йигirmi одалары олсун».

* 45.6 Эки бучукъ километр – къ. еуд. «5 000 (аммах)».

* 45.12 60 шекель – къ. еуд. «20 шекель, 25 шекель ве 15 шекель».

* 45.13 Эр беш чувалдан бир бучукъ чанакъ – къ. еуд. «эр бир хомерден эфанынъ алтыда бири».

* 45.14 Эр беш чапчакътан бир чанакъ – къ. еуд. «эр бир кордан батнынъ онда бири».

куньлерине ве Исраиль халкъы ичюн тайинленген башкъа тантаналы мерасимлерге бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны, ашлыкъ бахшышларыны ве тѣкюледжек бахшышларны кетирмек борджлу. О, гуналар ичюн къурбанларны, ашлыкъ бахшышларыны, бутюнлей якъыладжакъ ве аманлыкъ къурбанларыны, Исраиль халкъы ичюн одеде этильсин деп, бермек керек.

¹⁸РАББИ-ТААЛЯ шойле дей: Биринджи айнынъ биринджи куню къусурсыз бир яш бузавны ал да, Азиз Ерни темизле. ¹⁹Руханий, гуналар ичюн кетирильген бу къурбаннынъ къаныны алып, Эвнинъ къапу первазларына, къурбан ери мейданчыгъынынъ дѣрт кошесине ве ички азбар къапусынынъ первазларына оны сепсин. ²⁰Айнынъ единджи куню айны шу шейлерни яп. Эр бир янълышып я да бильмейип гуна япкъан адам ичюн шуны яп. Бойле этип, сиз Эв ичюн одеде этеджексинъиз.

²¹Биринджи айнынъ 14-юнджи куню сизде Песах Байрамы олсун. Бу байрамда еди кунь девамында маясыз пителерни ашамакъ керек. ²²Шу куню ёлбашчы озюнинъ ве бутюн мемлекет халкъынынъ гуналары ичюн къурбан оларакъ яш бузавны чалсын. ²³Байрамнынъ еди кунюнинъ эр биринде ёлбашчы РАББИге бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ едишер къусурсыз бузавны ве едишер къусурсыз къочкъарны берсин. Гуналар ичюн къурбан оларакъ эр кунь бир текени берсин. ²⁴Ашлыкъ бахшышлары оларакъ, эр бузав ве къочкъар ичюн ярым чувал ун кетирсин. Эр ярым чувал уннен эки чанакъ * зейтюн ягъыны берсин.

²⁵Единджи айнынъ 15-инджи куню башлангъан ве еди кунь девам эткен байрамда ёлбашчы айны къурбанларны ве бахшышларны кетирсин: гуналар ичюн къурбанларны, бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны, ашлыкъ бахшышларыны ве зейтюн ягъыны берсин.

46 ¹РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Ички азбаргъа алып баргъан шаркъ къапусы алты иш куню девамында къапалы турсун. Раатлыкъ куню исе оны ачсынлар. Янъы ай куню де о ачыкъ олсун. ²Ёлбашчы тышкъы азбардан къапу янындаки аяткъа кирсин ве къапунынъ первазлары янында турсун. Руханийлер онынъ адындан бутюнлей якъыладжакъ къурбаныны ве аманлыкъ къурбаныны кетирсинлер. Ёлбашчы исе къапунынъ босагъасында РАББИге бель букип ибадет этсин, сонъ чыкъып кетсин. Къапу исе акъшамгъа къадар ачыкъ къалсын. ³Мемлекет халкъы раатлыкъ куньлери ве янъы ай куньлери къапунынъ киришинде РАББИнинъ огюнде бель букип ибадет этсинлер. ⁴Раатлыкъ куню ёлбашчы бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ алты къусурсыз къозуны ве бир къусурсыз къочкъарны РАББИге кетирсин. ⁵Къочкъарнен берабер ашлыкъ бахшышы оларакъ ярым чувал ун берсин, къозуларнен берабер исе ашлыкъ бахшышы оларакъ юрегинде истегени къадар ун берсин. Эр ярым чувал уннен эки чанакъ зейтюн

* 45.24 Ярым чувал; эки чанакъ – къ. еуд. «бир эфа», «бир хин».

ягъыны кетирсин. ⁶Янъы ай куню ёлбашчы къурбан оларакъ бир къусурсыз яш бузавны, алты къусурсыз къозуны ве бир къусурсыз къочкъарны кетирсин. ⁷Эр бузав ве къочкъарнен берабер ашлыкъ бахшышы оларакъ ярым чувал ун берсин, къозулар ичюн исе ашлыкъ бахшышы оларакъ берип олгъаны къадар ун берсин. Эр ярым чувал уннен эки чанакъ зейтюн ягъы олсун. ⁸Ёлбашчы киргенде, къапу янындаки аяттан кирсин, шу ёлнен де чыкъып кетсин.

⁹Байрам куньлеринде мемлекетнинъ халкъы РАББИге ибадет этмеге кельгенде, шималь къапусындан киргенлер дженюп къапусындан чыкъып кетсинлер. Дженюп къапусындан киргенлер исе шималь къапусындан чыкъып кетсинлер. Адамлар кирип кельген къапудан чыкъмасынлар, амма къаршы тарафтаки къапудан чыкъып кетсинлер. ¹⁰Ёлбашчы оларнен берабер олсун. Олар киргенде, о да кирсин. Олар чыкъкъанда, о да чыкъсын.

¹¹Байрам куньлери ве бельгиленген вакъытларда ашлыкъ бахшышы оларакъ ёлбашчы эр яш бузавнен ве къочкъарнен ярым чувал ун берсин, къозулар ичюн исе берип олгъаны къадар ун берсин. Эр ярым чувал уннен эки чанакъ зейтюн ягъы олсун. ¹²Эгер ёлбашчы озь истеги-нен РАББИге бутюнлей якъыладжакъ я да аманлыкъ къурбанларыны кетиреджек олса, онъа шаркъ къапусыны ачсынлар. О, раатлыкъ куню япкъаны киби, озь бутюнлей якъыладжакъ ве аманлыкъ къурбаныны берсин, сонъра чыкъып кетсин, къапу исе онынъ артындан къапатылсын.

¹³Эр кунь РАББИге бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир йылыкъ къусурсыз къозуны кетир, эр саба шу къурбанны чал. ¹⁴Онен берабер эр саба ашлыкъ бахшышы оларакъ бир чанакъ ве чанакънынъ учте экиси ун кетир, ве унгъа къарыштырмакъ ичюн, чанакънынъ учте экиси* зейтюн ягъыны къош. РАББИге кетириледжек ашлыкъ бахшышларынынъ бу низамнамеси эбедийдир. ¹⁵Бойлеликнен, эр саба бутюнлей якъыладжакъ къурбан оларакъ бир къозуны, ашлыкъ бахшышыны ве зейтюн ягъыны эр вакъыт кетирсинлер.

¹⁶РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Эгер ёлбашчы озь топрагъындан огъуларынынъ бирине бир пай берсе, бу пай онынъки къаладжакъ, торунларына да кечеджек. ¹⁷Эгер де ёлбашчы озь топрагъындан къуллаарынынъ бирине бир пай берсе, шу пай тек азат этильген йылынадже онынъ къолунда къаладжакъ, сонъра исе ёлбашчыгъа къайтаджакъ. Ёлбашчынынъ топракъ пайы тек огъуларына кечмек мумкюн. ¹⁸Ёлбашчы халкъны топракъларындан къувмасын, оларнынъ топракъ пайларыны тартып алмасын. Огъуларына тек озь пайындан топракъ пайы айырмакъ мумкюн. Меним халкъымдан ич бири озь топракъ пайындан къувулмасын.

¹⁹Сонъ адам мени къапунынъ янында олгъан кириштен шималь галереясындаки руханийлернинъ одаларына кетирди. Анда гъарп тараф-таки бир ерни косътерди.

* 46.14 Бир чанакъ ве чанакънынъ учте экиси; чанакънынъ учте экиси – къ. еуд. «эфанынъ алты-да бир пайы», «хиннинъ учте бир пайы».

²⁰О манъа шойле деди:

– Бу ерде руханийлер къабаатлар ве гуналар ичюн кетирильген къурбанларны пиширсинлер. Мында да, тышкъы азбаргъа чыкъмайып, халкъ азиз шейлерге токъунмасын деп, олар ашлыкъ бахшышларыны пиширсинлер.

²¹Сонъра мени тышкъы азбаргъа алып чыкъты ве азбарнынъ дёрт кошесинден кечирди. Азбарнынъ эр бир кошесинде даа бирер азбарчыкъ корьдим. ²²Азбарнынъ эр бир кошесинде къоралангъан кучюк азбарлар бар эди. Оларнынъ узунлыгъы 20 метр ве кенълиги 15 метр* эди. Дёрт кошедеки эр бир азбар бир ольчюде эди. ²³Азбарларнынъ чевре-чети диварнен къоралангъан эди ве диварнынъ тюбюнде чевре-четинде де оджакълар бар эди.

²⁴Адам манъа:

– Бу – ашханелердир. Алланынъ Эвинде хызмет эткенлер халкънынъ кетирген къурбанларыны мында пиширеджеклер, – деди.

Сарайдан акъып чыкъкъан озен

47 ¹Бундан сонъра адам мени арткъа, Эвнинъ киришине алып кельди. Мен Эвнинъ босагъасындан куньдогъуш тарафына акъкъан сувларны корьдим. Эв куньдогъушкъа бакъа эди, ве сувлар онынъ сагъ тарафындан, къурбан ерининъ дженюбинден ашагъы акъып чыкъа эди. ²Адам мени шималъ къапусындан чыкъарып, тыш ёлдан куньдогъушкъа бакъкъан тышкъы къапугъа алып кетирди. Анда мен сув сагъ тарафтан акъкъаныны корьдим.

³Адам куньдогъуш тарафына кетти, онынъ къолунда ольчю аркъаны бар эди. О, 500 метр* ольчеди, сонъ мени сувдан кечирди. Сувлар тобукъларыма къадар етти. ⁴Даа 500 метр ольчеди, кене мени сувдан кечирди. Сувлар тизлериме къадар етти. Сонъ даа 500 метр ольчеди, кене де мени сувдан кечирди. Сувлар белиме къадар етти. ⁵О, даа 500 метр ольчеди. Сувлар энди кечип оламагъан дерья олды. Сув ойле котерильди ки, мен юрип кечечалмаз эдим, сувны тек ялдап кечмеге мумкюн эди.

⁶О манъа:

– Инсан огълу! Корьген шейни акълындя тут! – деди.

Сонъра мени сувдан арткъа, ялыгъа алып кетирди. ⁷Мен сувдан ялыгъа чыкъкъан сонъ, озеннинъ эки ялысында чокътан-чокъ терек корьдим.

⁸О манъа шойле деди:

– Бу сувлар куньдогъуш топракъларына акъа. Олар Арава тарафына тюшеджек ве Олю денъизге, онынъ кирли сувларына тёкюледжек де, денъиз суву татлы оладжакъ. ⁹Озен акъаджакъ ерлерде чешит айванлар къайнашаджакъ. Анда пек чокъ балыкъ оладжакъ, чюнки мында бу озеннинъ акъымы

* **46.22** 20 метр; 15 метр – къ. еуд. «40 (аммах)», «30 (аммах)».

* **47.3** 500 метр – къ. еуд. «1 000 аммах».

келеджек. Озен акъкъан ерде яшайыш оладжакъ. ¹⁰Ялыда балыкъчылар пейда оладжакъ. Эн-Гедиден башлап Эн-Эгълаимге къадар балыкъ тутып, агъларны къурутмагъа къояджакълар. Анда Акъ денъиздеки олгъаны киби, пек чокъ чешит тюрлю балыкъ оладжакъ. ¹¹Лякин батакълар ве гольчиклернинъ суву татлы олмайджакъ. Олар туз чокърагъы олып къаладжакъ. ¹²Озеннинъ эки ялысында чешит тюрлю мейва тереклери оседжек. Оларнынъ япракълары солмайджакъ, мейвалары битмейджек. Оларны Азиз Ерден акъкъан сувлар суваргъаны ичюн, олар эр ай янғы мейва береджек. Тереклернинъ мейвалары аш оладжакъ, япракълары исе шифалы оладжакълар.

Мемлекетнинъ янғы сынғырлары

¹³РАББИ-ТААЛЯ шойле дей:

– Израильнинъ он эки къабилесине айырыладжакъ топракъ пайларынынъ сынғырлары булардыр. Юсуф къабилесине эки пай оладжакъ.

¹⁴Къабилелернинъ арасында топракъны эписине тенъ болюнъиз. Мен къолумны котерип, бу топракъларны сизинъ деделеринъизге бермеге ант эткеним ичюн, бу топракъ сизинъки оладжакътыр.

¹⁵Мына мемлекетнинъ сынғырлары:

Шимальде Акъ денъизден башлап, Хетлон ве Лево-Хамат шеэри ёлундан Цедад шеэрине, ¹⁶сонъ Берота ве Сивраим шеэрине (о, Дамаск ве Хамат ортасындаки сынғырда ерлешкендир), тап Хавран сынғырындаки Хацер-Хаттикон шеэрине къадар узана. ¹⁷Бойле этип, сынғыр денъизден башлап, Хацар-Энон шеэрине (демек, Дамаскнынъ шималь сынғырына) къадар узанаджакъ. Шимальде Хамат шеэрининъ сынғыры оладжакъ. Бу шималь сынғыры.

¹⁸Шаркъта сынғыр Хавран ве Дамаск арасындан башланып, Гилад ве Израиль арасындан кечеджек, сонъ Иордан озени бою шаркъ денъизине ве Тамар шеэрине къадар узанаджакъ. Бу шаркъ сынғыры.

¹⁹Дженюпте Тамардан башлап, Мериват-Къадеш шеэрининъ сувларына къадар узанаджакъ, андан озен бою Акъ денъизге къадар узанаджакъ. Бу дженюп сынғыры.

²⁰Гъарпта Акъ денъиз топракънынъ сынғыры оладжакъ. О, дженюп сынғырындан Лево-Хамат къаршысындаки ерге узанаджакъ. Бу гъарп сынғыры.

²¹Бу топракъны озюнъизге, Израиль къабилелери арасында болюнъиз.

²²Озюнъизге де, сизлерде ерлешкен ве сизде балалары догъгъан башкъа халкъларнынъ адамларына да топракъ пайларыны айырынъыз. Олар сизинъ аранъызда Израиль огъуллаы киби олсунлар. Оларнынъ топракъ пайлары Израиль къабилелерининъ арасында олсунлар. ²³Израилли олмагъан адам къайсы къабиледе яшаса, онъа анда топракъ пайы берильсин, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

Топракънынъ пайлаштырылмасы

48 ¹Къабилелернинъ адлары булардыр. Шималь сынғырындан, Хетлон ёлу тарафында, Лево-Хаматкъа ве Хацар-Энон шеэрине (демек,

Дамаскнынъ шималий сынъырында ве Хаматнынъ сынъырында) къадар, шаркътан гъарпкъадже узангъан топракъ Даннынъ пайы оладжакъ.

²Даннынъ пайынен сынъырлангъан, шаркътан гъарпкъадже узангъан топракъ Ашернинъ пайы оладжакъ.

³Ашернинъ пайынен сынъырлангъан, шаркътан гъарпкъадже узангъан топракъ Нафталийнинъ пайы оладжакъ.

⁴Нафталийнинъ пайынен сынъырлангъан, шаркътан гъарпкъадже узангъан топракъ Менашшенинъ пайы оладжакъ.

⁵Менашшенинъ пайынен сынъырлангъан, шаркътан гъарпкъадже узангъан топракъ Эфраимнинъ пайы оладжакъ.

⁶Эфраимнинъ пайынен сынъырлангъан, шаркътан гъарпкъадже узангъан топракъ Рубеннинъ пайы оладжакъ.

⁷Рубеннинъ пайынен сынъырлангъан, шаркътан гъарпкъадже узангъан топракъ Ехуданынъ пайы оладжакъ.

⁸Ехуданынъ пайынен сынъырлангъан, шаркътан гъарпкъадже узангъан 12,5 километр* кенълигинде РАББИге багъышлангъан топракъ пайы оладжакъ. Шаркътан гъарпкъадже узунлыгъы эр бир къабилеге тюшкен пайнынъ узунлыгъы киби оладжакъ. Онынъ ортасында Азиз Ер ерлешеджек.

⁹РАББИге багъышланаджакъ топракъ пайы 12,5 километр узунлыкъта ве беш километр* кенъликте оладжакъ. ¹⁰Бу, руханийлерге берильген азиз топракъ бахшышы оладжакътыр. О, шималъ тарафтан 12,5 километр узунлыкъта, гъарп тарафтан беш километр кенъликте, шаркъ тарафтан беш километр кенъликте, ве дженюп тарафтан 12,5 километр узунлыкъта оладжакътыр. Онынъ ортасында РАББИнинъ Азиз Ери ерлешеджектир. ¹¹Бу пай Цадокъ союздан олгъан, азиз этильген руханийлерге багъышлангъандыр. Олар Меним хызметимде булундылар. Исраиллилер ёлдан урулгъанда, левийлилер де ёлдан урулдылар, Цадокънынъ огуулары исе Менден вазгечмедилер. ¹²Оларгъа багъышлангъан пайы, улу азизлик, РАББИге багъышлангъан топракъ пайында оладжакъ. Оларнынъ пайы левийлилернинъ топракъ пайынен сынъырланаджакъ.

¹³Левийлилернинъ топракъ пайы руханийлернинъ топрагъы янында, 12,5 километр узунлыкъта ве беш километр кенъликте оладжакъ. Бутюн бу эки топракъ пайынынъ узунлыгъы 12,5 километр, ве кенълиги он километр* оладжакъ. ¹⁴Бу пайларнынъ топрагъыны не сатмагъа, не де башкъа пайгъа денъиштирге, не башкъаларнынъ къолуна кечирмеге мумкюн дегиль. Бу топракъ – РАББИнинъ азиз топрагъыдыр.

¹⁵2,5 километр* кенълигинде ве 12,5 километр узунлыгъында къалгъан топракъ азиз дегиль, анда шеэр олсун. Топракъта халкъ ерлешсин

* 48.8 12,5 километр – къ. еуд. «25 000 (аммах)».

* 48.9 Беш километр – къ. еуд. «10 000 (аммах)».

* 48.13 Он километр – къ. еуд. «20 000 (аммах)».

* 48.15 2,5 километр – къ. еуд. «5 000 (аммах)».

ве айванларыны отлатсын, ортасында исе шеэр олсун. ¹⁶Шеэрнинъ ольчулери бойле олсун: шималь тарафы 2,25 километр*, дженюп тарафы 2,25 километр, шаркъ тарафы 2,25 километр ве гъарп тарафы да 2,25 километр. ¹⁷Шеэрнинъ чевресинде ачыкъ мейдан олсун: шимальде 125 метр*, дженюпте 125 метр, шаркъта 125 метр, гъарпта 125 метр. ¹⁸Азиз топракънен сынъырлангъан, шеэрнинъ эки тарафында къалгъан топракъ шаркъ тарафына беш километр ве гъарп тарафына да беш километр узунлыгында оладжакъ. Бу топракълар левийлилерге берильген азиз топракънен сынъырланаджакъ. Шу топракънынъ берекети шеэрде чалышкъанларны ашатаджакъ. ¹⁹Шеэрде чалышкъанлар Исраильнинъ эписи къабилелеринден оладжакъ. Олар да топракъны ишлейджеклер.

²⁰Бутюн топракъ пайы дёрт коше олып, шеэр топрагынен ве РАББИге бериледжек азиз топракъ бахшышынен бирликте 12,5 километр узунлыкъта ве 12,5 километр кенъликте олсун.

²¹Азиз топракъ пайынынъ ве шеэр топракъларынынъ тышында къалгъан эки тарафындаки топракъ ёлбашчынынъ пайы оладжакъ. Онынъ пайы 12,5 километр кенъликте олып, азиз топракъ пайындан шаркъ сынъырына къадар узанаджакъ. 12,5 километр кенъликте олып, азиз топракъ пайындан гъарп сынъырына къадар да узанаджакъ. Бу эки топракъ пайы ёлбашчынынъки оладжакъ. Оларнынъ узунлыгы къабилелернинъ пайларынынъ узунлыгынен бир оладжакъ. Ёлбашчынынъ топракъ пайлары арасында РАББИге багъышлангъан азиз топракъ пайы ве Эвнен Азиз Ер ерлешеджеклер. ²²Левийлиернинъ топракъ пайы ве шеэр топракъ пайы ёлбашчынынъ топракъ пайлары арасында ерлешеджек. Ёлбашчынынъ топракъ пайы Ехуда пайынынъ ве Биньямин пайынынъ арасында ерлешеджек.

²³Къалгъан къабилелерге кельгенде, шаркътан гъарпкъадже узангъан топракъ Биньяминнинъ пайы оладжакъ.

²⁴Биньяминнинъ пайынен сынъырлангъан, шаркътан гъарпкъадже узангъан топракъ Шимеоннынъ пайы оладжакъ.

²⁵Шимеоннынъ пайынен сынъырлангъан, шаркътан гъарпкъадже узангъан топракъ Йиссакъарнынъ пайы оладжакъ.

²⁶Йиссакъарнынъ пайынен сынъырлангъан, шаркътан гъарпкъадже узангъан топракъ Зевулуннынъ пайы оладжакъ.

²⁷Зевулуннынъ пайынен сынъырлангъан, шаркътан гъарпкъадже узангъан топракъ Гъаднынъ пайы оладжакъ.

²⁸Гъаднынъ пайы мемлекетнинъ дженюбий топрагы оладжакъ. Онынъ сынъыры Тамардан Мериват-Къадешнинъ сувларына къадар, сонъра озен бою Акъ денъизге къадар узанаджакъ.

* 48.16 2,25 километр – къ. еуд. «4 500 (аммах)».

* 48.17 125 метр – къ. еуд. «250 (аммах)».

²⁹Мемлекетнинъ Исраиль къабилелерине бериледжек топрагъы ве болонген пайлары будыр, – дей РАББИ-ТААЛЯ.

Шеэр къапулары

³⁰Мына шеэр чыкъышлары.

2,25 километр узунлыгъындаки шималь тарафта ³¹учь дане къапу оладжакъ. Шеэрнинъ къапулары Исраиль къабилелерининъ адларыны ташый: Рубен Къапусы, Ехуда Къапусы ве Левий Къапусы.

³²2,25 километр узунлыгъындаки шаркъ тарафта учь дане къапу оладжакъ: Юсуф Къапусы, Биньямин Къапусы ве Дан Къапусы.

³³2,25 километр узунлыгъындаки дженюп тарафта учь дане къапу оладжакъ: Шимеон Къапусы, Йиссакъар Къапусы ве Зевулун Къапусы.

³⁴2,25 километр узунлыгъындаки гъарп тарафта учь дане къапу оладжакъ: Гъад Къапусы, Ашер Къапусы ве Нафталий Къапусы.

³⁵Диварнынъ умумий узунлыгъы докъуз километр* оладжакъ.

Бундан сонъ шеэрнинъ ады «РАББИ анда!» оладжакъ.

* 48.35 Докъуз километр – къ. еуд. «18 000 аммах».

Даниял пейгъамбернинъ китабы

Невукъаднеццар биринджи кере Ерусалимни алгъанда (милятан эвель 606 с.), Даниял башкъа израиллилернен берабер Вавилон эсирине тюше. Учъ аркъадашынен о, падиша хызметине тайин этиле. Алла Даниялгъа тюшлерни ве руяларны анъламакъ ве тариф этмек къабилиетини бере, ве о, Невукъаднеццарнынъ тюшлерини анълатып, бу къабилиетини косътере. Вавилоннынъ йыкъылувындан сонъра, Даниял падишанынъ сарайында къала ве мадайлы Дарьявеш ве фарслы Кореш падишаларнынъ меслеатчысы ола.

Китапны эки эсас къысымларгъа айырмакъ мумкюн. Биринджисинде (1–6 баблар) Вавилонда олгъан Даниял ве онынъ достлары акъкъында алты икяе бериле. Олар телюке олгъан алда биле Аллагъа ве Онынъ Къанунына садыкълыгыны сакълайлар.

Экинджи къысымда (7–12 баблар), еудийлернинъ башкъа халкълар арасында келеджек такъдирини ачмакъ ичюн, Рабби Даниялгъа косътерген руялар бериле. Бу руялар символик шекильде бир залым ве джанавар девлетнинъ ерине башкъасы кельгенини, амма эр бирининъ акимдарлыгы эбедий олмагъаны косътериле. Ахыры сонъу, Рабби хусусий падиша йибереджек, бу падиша «Инсан Огълуна» ошайджакъ, онынъ Израильге ве башкъа халкъларгъа падишалыкъ эткени эбедий оладжакъ.

Бу китапнынъ буюк къысмы еудий тилинде дегиль, арабий тилинде язылгъан, бу тиль о замандаки Якъын Шаркънынъ чешит халкълары арасында лакъырды тили эди.

Даниял ве онынъ достлары Вавилонгъа келе (1 б.). Невукъаднеццарнынъ буюк пунт акъкъындаки тюшю, бу пунт дагъдан тюшкен ташнен парчалана (2 б.). Пунтгъа табынмагъа истемегенлери ичюн, Даниялнынъ учъ достуны собагъа ташлайлар (3 б.). Невукъаднеццарнынъ терек

акъкында тюшю (4 б.). Диварда язгъан къол (5 б.). Даниялны арсланлар толу чукъургъа аталар (6 б.). Даниялнынъ дёрт айван акъкында руясы (7 б.). Даниялнынъ къочкъар ве теке акъкында руясы (8 б.). 490 йыл акъкында хабер (9 б.). Даниял ве Микъаиль (10 б.). Дженубий ве шималий падишалар акъкында (11 б.). Дюнъянынъ сонъки кунълери акъкында пейгъамберлик (12 б.).

Даниял Вавилонда

1 ¹Ехуда падишасы олгъан Ехояким учюнджи йыл падишалыкъ эткенде, Вавилон падишасы Невукъаднеццар Ерусалим янына келип, онынъ этрафыны сарды. ²Рабби онынъ къолуна Ехуда падишасы Ехоякимни ве Алла Сарайынынъ савутларындан бир къысмыны берди. Невукъаднеццар оларны Шинар ерине, озь алласынынъ сарайына ёллап, бу савутларны озь алласынынъ сарайындаки хазинесине кирсетти. ³Падиша озь баш везири Ашпеназгъа:

– Исраиллилерден, падиша ве мырза союндан олгъан орта яшлы огъланларны алып кель. ⁴Оларда ич бир тюрлю вуджут къусурлыгъы олмасын. Олар дюльбер къыяфетли, эр бир бильгиге зийрек, илимлерни анълагъан, акъыл-идракълы олгъан ве падиша сарайында хызмет этмеге лыйкъ олсунлар. Оларны къасдийлилернинъ китапларына ве тилине огрет, – деп эмир этти.

⁵Падиша оларгъа озюнинъ софрасындан эр кунълюк ашны ве озю ичкен шарапны тайинледи. Эм де оларнынъ учь йыл тербиеленмелерини эмир этти. Учь йыл кечкен сонъ, олар падишагъа хызмет этмеге азыр олмакъ керек эдилер. ⁶Оларнынъ арасында Ехуда огъуллаарындан Даниял, Хананья, Мишаэл ве Азарья бар эдилер. ⁷Баш везир оларнынъ адларыны денъиштирди: Даниял – Белтешаццар, Хананья – Шадракъ, Мишаэл – Мешакъ ве Азарья – Авед-Него олдылар.

⁸Даниял падишанынъ софрасындаки ашларнен ве падиша ичкен шарапларнен арамланмамагъа озь юрегинде къарар берди. Онынъ ичюн, арамланмамакъ ичюн, шуларны ашамамагъа баш везирден разылыкъ сорады. ⁹Алла бойле этти ки, баш везир Даниялгъа мерамет ве урьметнен бакъа эди. ¹⁰Баш везир Даниялгъа:

– Сизге аш ве шарапны озю тайинлеген падиша-эфендимден къоркъам. Эгер о, бетлеринъиз акъранларынынъ олгъан огъланлардан арыкъча олгъаныны коръсе, падишанынъ огюнде мен башымнен джевап береджегим, – деди.

¹¹Баш везир Даниялнынъ, Хананьянынъ, Мишаэлнинъ ве Азарьянынъ артындан бакъмакъ ичюн бир къаравул къойды. Даниял онъа:

¹²– Он кунъ ичинде бизни, къулларынынъ, сына. Бизге ашамагъа емиш ве ичмеге сув берсинлер. ¹³Сонъ бизим къыяфетимизге ве падишанынъ ашыны ашагъан огъланларнынъ къыяфетине бакъ. Сонъ кореджегинъе коре бизге яп, – деди.

¹⁴Къаравул оларны динъледи ве он кунъ сынады. ¹⁵Он кунъ кечкен сонъ исе, оларнынъ къыяфети ве вуджутлары падишанынъ ашыны ашагъан огъланлардан дюльбердже ве мазаллыджа эди. ¹⁶О заман къаравул оларнынъ ашларыны ве ичмеге берильген шарапларыны озюне алып башлады, огъланларгъа исе емиш бере эди. ¹⁷Алла бу дёрт огълангъа бильги, акъыл ве эр бир китапны анъламакъны берди. Даниялгъа исе даа тюрю рую ве тюшлерни анъламакъны берди.

¹⁸Падиша тайинлеген кунъ кельген сонъ, баш везир огъланлары Невукъаднеццаргъа алып кельди. ¹⁹Падиша оларнен лакъырды этти, ве эписи огъланлардан Даниялгъа, Хананьягъа, Мишаэлге ве Азарьягъа тенъ кельген огъланлар тапылмады. Сонъ олар падишагъа хызмет этмеге башладылар. ²⁰Падиша олардан акъыл ве бильги керек олгъан эр бир иш акъкъында сорай эди, ве бутюн падишалыгъындаки эписи тылсымджылардан ве фалджылардан оларнынъ он къат акъыллы олгъанларыны коре эди.

²¹Даниял Кореш падишанынъ биринджи йылынадже ойле хызмет этти.

Невукъаднеццарнынъ тюшю

2 ¹Экинджи йыл падишалыкъ эткенде, Невукъаднеццар тюшлер корьди. Онынъ юреги тарсыкъты, ве о, юкълап оламады. ²Падиша, онъа онынъ тюшлерини икяе этмек ичюн, эписи тылсымджыларны, фалджыларны, ырымджыларны ве къасдийлилерни чагъыртты. Олар келип, падишанынъ огюнде турдылар.

³Падиша оларгъа:

– Мен тюш корьдим, юрегим тарсыкъа, бу тюшнинъ манасыны бильмеге истейим, – деди. Къасдийлилер падишагъа арабий тилинде:

⁴– Падиша! Эбедий яша! Къуллаарынъа тюшюнъни айт, ве биз онынъ манасыны тарифлермиз, – дедилер.

⁵Падиша джевап берип, къасдийлилерге:

– Сёзюм къатты. Эгер сизлер манъа тюшни ве онынъ манасыны айтмасангъыз, парча-парча кесиледжексингиз, эвлерингиз де кубре обалары олур. ⁶Амма, эгер тюшюмни ве онынъ манасыны айтып берсенгиз, мен сизлерге бахшышлар, муляфатлар ве буюк шерефлер багъышларым. Бойлеликнен, тюшни ве онынъ тарифини манъа айтып берингиз, – деди.

⁷Олар экинджи кере джевап берип:

– Падиша озь къуллаарына тюшюни айтсын, ве биз онынъ тарифини берермиз, – дедилер.

⁸– Ачыкъ-айдын билем ки, вакъыт созмагъа истейсингиз, чюнки сёзюм къатты олгъаныны коресингиз. ⁹Сиз манъа тюшюмни айтып бермесенгиз, сизге тек бир джеза олур. Бир шей денъишмегендже, манъа ялан ве алдавын айтмагъа истейсингиз. Тюшни манъа айтып берингиз, ве о заман сиз манъа онынъ тарифини де айтып оладжагъынъызны билirim, – деп джевап берди падиша.

¹⁰Къасдийлилер исе падишагъа джевап берип:

– Падишагъа бу ишни ачып оладжакъ адам дюньяда ёкъ. Онынъ ичюн ич бир буюк ве кучь-къуветли падиша ич бир тылсымджыдан, фалджыдан ве къасдийлиден бунъа ошагъан бир шейни талап этмегендир. ¹¹Падиша талап эткен иш ойле къыйын ки, адамларнен яшамагъан аллалардан гъайры бу тюшни падишагъа ич бир кимсе ачып оламай, – дедилер.

¹²Падиша бунъа гъазапланды ве пек ачувланды. О, Вавилондаки эписи акъыллы адамларны къырмагъа эмир этти. ¹³Акъыллы адамларны ольдюрмек акъкъында эмир чыкъкъан сонъ, Даниялны ве онынъ учь достуны ольдюрмек ичюн къыдырып башладылар.

Алла тюшнинъ манасыны Даниялгъа ача

¹⁴Падиша къаравулларынынъ башлыгъы Арьёкъъ эди. О, Вавилондаки акъыллы адамларны ольдюрмеге чыкъты. ¹⁵Даниял насиат ве акъылнен падишанынъ буюк адамындан Арьёкътан:

– Не ичюн падиша бойле мераметсиз къарар чыкъарды? – деп сорады.

О вакъыт Арьёкъъ Даниялгъа бутюн ишни айтып берди. ¹⁶Даниял падишагъа кирип, тюшнинъ тарифини айтмакъ ичюн озюне вакъыт бермеге риджа этти. ¹⁷Сонъ Даниял эвине келип, достлары олгъан Хананья, Мишаэл ве Азарьягъа бутюн ишни айтып берди. ¹⁸Олар Коктеки Алладан мерамет сорап башладылар, Алла бу сырны ачсын ве Даниял достларынен ве Вавилондаки башкъа акъыллы адамларнен берабер гъайып олмасын.

¹⁹О геджеси сыр Даниялгъа руюда ачылды, ²⁰ве Даниял Коктеки Аллагъа шукюр этип бойле деди:

– РАББИнинъ Ады асырдан-асыргъа шан-шуретли олсун, чюнки акъыл ве къудрет Онынъкидир!

²¹ О, заман ве йылларны денъиштире,
падишаларны алып ташлай ве тахткъа чыкъара,
акъыллы адамларгъа – акъыл,
бильгили адамларгъа – бильги бере.

²² О, сырлы ве гизли шейлерни ача,
къаранлыкъта не олгъаныны биле,
ярыкъ Онен яшай!

²³ Мен Санъа, баба-деделеримнинъ Алласына,
шукюрлер ве макътавлар этем.
Сен манъа акъыл ве къудрет берип,
шимди Сенден сорагъанымызны ачтынъ.
Сен бизге падишанынъ ишини ачтынъ!

Даниял тюшнинъ манасыны падишагъа анълата

²⁴Бундан сонъ Даниял Арьёкъкъа кельди (падиша Арьёкъкъа Вавилоннынъ акъыллы адамларыны ольдюрмеге буюргъан эди). Онъа келип:

– Вавилондаки акъыллы адамларны ольдюрме. Мени падишагъа кирсет, ве мен онъа тюшнинъ манасыны тарифлерим, – деди.

²⁵Арёкъ ашыкъып, Даниялны падишагъа алып кельди ве онъа:

– Сюрюн этильген Ехуда огъулларындан мен падишагъа тюшнинъ манасыны тарифлеп олгъан бир адамны таптым, – деди.

²⁶Падиша Белтешацар адынен адланылгъан Даниялгъа:

– Мен корьген тюшюмни ве онынъ тарифини сен манъа айтып олурсынъмы? – деди. ²⁷Даниял падишагъа бойле джевап берди:

– Падиша сорагъан сырны падишагъа не акъыллы адамлар, не фалджылар, не тылсымджылар, не де ырымджылар ачып оламазлар. ²⁸Амма коклерде сырларны ачкъан Алла бардыр. О санъа, Невукъаднецар падиша, ахыр заманда не оладжагъыны ачты. ²⁹Сен тешегинъде олгъанында, корьген тюшюнъ ве руюларынь бойле эди:

Сен, падиша, тешегинъде яткъанда, не оладжагъыны тюшюне эдинъ. Сырларны ачкъан Алла не оладжагъыны санъа косътерди. ³⁰Бу сырны РАББИ манъа да ачты. Мен эписи адамлардан акъыллы дегилим. Амма сен, падиша, онынъ тарифини анъла деп ве не акъкъында тюшюнениньни биль деп, манъа бу сыр ачылды. ³¹Санъа, падиша, бойле рую олды:

Мына бир буюк пут. О пут балабан эди. О, сенинь огюнъде пек парылдап тура эди. Онынъ корюниши къоркъунчлы эди. ³²Бу путнынъ башы темиз алтындан эди, онынъ кокреги ве къоллары – кумюштен, къурсагъы ве баджакълары – бакъырдан, балдырлары – демирден, ³³аякъларынынъ табанлары исе – ярысы демирден, ярысы чамурдан япылгъандырлар. ³⁴Сен онъа бакъкъанда, къолларнынъ ярдымы олмайып, дагъдан бир таш къопып путкъа урды, онынъ демир ве чамурдан япылгъан аякъларынынъ табанларыны парлады. ³⁵О заман демир, чамур, бакъыр, кумюш ве алтын, – эписи бирден чиль-парча олдылар ве яз арманнынъ тозуна чевирильдилер. Оларны ель алып кетти. Олардан из биле къалмады. Путны парлагъан таш исе балабан дагъ олып, бутюн ер юзюни къаплады.

³⁶Мына тюш! Энди падишагъа онынъ тарифини де айтайыкъ.

³⁷Сен – падишасынъ, падишаларнынъ падишасысынъ! Коклердеки Алла санъа падишалыкъ, акимьет, къудрет ве шурет берди. ³⁸О, даа эписи адам огъуларыны, къайда яшамасалар да, кийик айванларны ве кок къушларыны сенинь къолунъа берди ве сени оларнынъ эписине акимдар этти. Бу алтын баш – сенсинъдир! ³⁹Сенден сонъ сенинь падишалыгъынъдан бетер олгъан башкъа падишалыкъ оладжакътыр. Сонъ даа учонджи, бакъыр падишалыкъ бутюн дюньяда акимдарлыкъ этеджектир. ⁴⁰Дёртюджи падишалыкъ исе демир дайын къатты оладжакътыр. Демир эр шейни насыл парлап-парчаласа, о падишалыкъ да ойле эр шейни йыкъкъан демирге ошап, парчалайджакъ ве йыкъаджакътыр. ⁴¹Ярысы бардакъ чамурындан, ярысы демирден олгъан аякъларынынъ табанларыны ве аякъ пармакъларыны корьгенинь исе, о, болюнген падишалыкъ

оладжакътыр. Сен бардакъ чамурынен къарыштырылгъан демир корьгенинъ киби, онда бираз демир къаттылыгы оладжакътыр. ⁴²Аякъ пармакълары ярысы демирден, ярысы исе чамурдан олгъаны киби, падишалыкъ да ойле: ярысы къавий, ярысы морт оладжакътыр. ⁴³Сен бардакъ чамурынен къарыштырылгъан демирни корьгенинъ исе – олар акъайнынъ урлугъынен, инсанлыкъ союнен къарышырлар, амма, демир чамурнен къарышып бирлешмегени дайын, бири-биринен бирлешмезлер демектир. ⁴⁴О падишалыкъларнынъ заманларында Коклердеки Алла эбедиен йыкъылмайджакъ падишалыкъ къураджакътыр. Бу падишалыкъ башкъа халкъкъа кечмейджектир. О, эписи падишалыкъларны йыкъып гъайып этеджек, озю исе эбедий тураджакътыр. ⁴⁵Бунунъ ичюн, къолларнынъ ярдымы олмайып, дагъдан бир таш къопып, демир, бакъыр, чамур, кумюш ве алтынны парчалагъаныны сен корьдинъ.

Буюк Алла падишагъа келеджекте не оладжагъыны бильдирди. Тюш де догъру, тарифи де керчектир.

⁴⁶О заман Невукъаднеццар падиша бет устюне йыкъылып, Даниялгъа урьмет косьтерди, эм де онъа бахшышларны ве къокъулы шейлерни кетирмеге эмир этти. ⁴⁷Падиша Даниялгъа:

– Сен бу сырны ачып олгъанынъ себебинден, керчектен сизинъ Алланъыз – аллаларнынъ Алласы, падишаларнынъ Раббисидир ве сырларны ачкъан Алладыр! – деди.

⁴⁸Сонъ падиша Даниялны юксельтти ве онъа чокъ буюк бахшышлар берди. Оны бутюн Вавилон виляетине акимдар этип къойды ве эписи Вавилондаки акъыллы адамларгъа баш везир этип къойды. ⁴⁹Даниял падишагъа риджа этти, ве падиша Шадракъны, Мешакъны ве Авед-Негоны Вавилон виляетининъ ишлерине башлыкъ этип къойды. Даниял исе падишанынъ сарайында къалды.

Даниялнынъ учь досту атеш соба ичинде

З ¹Невукъаднеццар падиша бир алтын пут ясады. Онынъ юксеклиги 30 метр, кенълиги учь метр* эди. Падиша оны Дура чёлюнде, Вавилон виляетинде къойды. ²Невукъаднеццар падиша, къойгъан путнынъ тантаналы ачылувына кельсинлер деп, эписи виляетлер башлыкъларыны, везирлерни, акимлерни, меслеатчыларны, хазинедарларны, къанунджыларны, къадыларны ве эписи виляетлер мемурларыны топламагъа адамларны ёллады. ³Невукъаднеццар къойгъан путнынъ ачылувына эписи виляетлер башлыкълары, везирлер, акимлер, меслеатчылар, хазинедарлар, къанунджылар, къадылар ве эписи виляетлер мемурлары топландылар. Олар эписи Невукъаднеццар къойгъан путнынъ къаршысына турдылар. ⁴О заман бир адам кычырып, бойле айтты:

– Эписи халкълар, миллетлер ве тиллер! Сизге эмир этиле:

* 3.1 30 метр; учь метр – къ. араб. «60 аммах», «6 аммах».

⁵«Боразан, къавал, кифара, арфа, сантыр, тулуп-зурнанынъ ве чешит тюрлю чалгъы алетлерининъ сеслерини эшиткенинъизде, йыкъылып, Невукъаднеццар къойгъан алтын путкъа табынынъыз! ⁶Ким йыкъылып табынмаса, бирден къызгъан соба атешине ташланаджакътыр».

⁷Бунынъ ичюн боразан, къавал, кифара, арфа, сантырнынъ ве чешит тюрлю чалгъы алетлерининъ сесини эшитип, эписи халкълар, миллетлер ве тиллер йыкъылып, Невукъаднеццар падиша къойгъан алтын путкъа табындылар.

⁸Тамам бу вакъытта къасдийлилерден бирлери Невукъаднеццаргъа келип, ехудалыларны чакътылар. ⁹Олар:

– Падиша, эбедий яша! ¹⁰Падиша, сен бойле эмир бердинъ: «Боразан, къавал, кифара, арфа, сантыр, тулуп-зурнанынъ ве чешит тюрлю чалгъы алетлерининъ сеслерини эшиткен эр бир адам йыкъылып, алтын путкъа табынсын! ¹¹Ким йыкъылып табынмаса исе, о, къызгъан соба атешине ташлансын».

¹²Шадракъ, Мешакъ ве Авед-Него деген ехудалы акъайлары бар. Сен оларны Вавилон виляети ишлерине башлыкъ этип къойдынъ. Бу акъайлар, падиша, сенинъ эмиринъе бойсунмайлар, сенинъ аллаларынъа ибадет этмейлер, эм де сен къойгъан алтын путкъа табынмайлар, – дедилер.

¹³Невукъаднеццар гъазапланып ве ачувланып, Шадракъ, Мешакъ ве Авед-Негоны кетирмеге эмир этти. Бу акъайлар падишагъа кетирильдилер. ¹⁴Невукъаднеццар оларгъа:

– Шадракъ, Мешакъ ве Авед-Него! Сиз меним аллаларыма ибадет этмейип, мен къойгъан алтын путкъа табынмагъанынъыз догърумы?

¹⁵Шимди, эгер сиз азыр олсанъыз, боразан, къавал, кифара, арфа, сантыр, тулуп-зурнанынъ ве чешит тюрлю чалгъы алетлерининъ сеслерини эшиткенде, йыкъылып, мен япкъан алтын путкъа табынынъыз. Эгер табынмасанъыз, къызгъан соба атешининъ ортасына бирден ташланаджакъсынъыз. О заман насыл алла сизни меним къолумдан къуртарыр? – деди.

¹⁶Шадракъ, Мешакъ ве Авед-Него, джевап берип, Невукъаднеццар падишагъа:

¹⁷– Бизим сангъа бунгъа джевап бермеге кереги ёкъ. Башымызнынъ язысы олса, биз ибадет эткен Алламыз бизни къызгъан соба атешинден къуртара биле ве сенинъ къолунъдан да, падиша, къуртарыр. ¹⁸Бойле олмаса биле, падиша, биз сенинъ аллаларынъа ибадет этмейджекмиз ве сен къойгъан алтын путкъа табынмайджакъмыз. Оны биль! – дедилер.

¹⁹О вакъыт Невукъаднеццар Шадракъ, Мешакъ ве Авед-Негогъа гъазапланды, ве олар онынъ козюнден чыкътылар. О, собаны адети узьре якъкъанларындан еди къат кучьлюдже якъмагъа эмир этти. ²⁰Озь ордусынынъ энъ кучьлю акъайларына Шадракъны, Мешакъны ве Авед-Негоны багъламагъа ве къызгъан соба атешине ташламагъа эмир этти.

²¹О заман устьлериндеки урбалары: шалварлары ве камзоллары такъым

ве чалмалары олгъан акъайларны багълап, къызгъан соба атешине ташладылар. ²²Падишанынъ эмири серт олып, соба пек зияде къыздырылгъан эди, ве онынъ ичюн атешнинъ алеви Шадракъ, Мешакъ ве Авед-Негоны ташлагъан адамларны ольдюрди. ²³Бу учъ акъай исе: Шадракъ, Мешакъ ве Авед-Него, – къызгъан соба атешине багълы алда тюштилер.

²⁴Сонъ Невукъаднеццар падиша шашты ве аджелеликнен турып, озюнинъ меслеатчыларына:

– Биз атешке багълы учъ акъайны ташламадыкъмы? – деди.
 – Эльбетте, падиша! – деп олар падишагъа джевап бердилер. ²⁵Бунъа о:
 – Иште, мен дёрт багълы олмагъан, атешнинъ ортасында юрген акъайны корем. Оларгъа да бир тюрю зарар ёкъ. Дёртюдджисининъ кыяфети исе аллаларнынъ огълуна ошай, – деди.

²⁶О заман Невукъаднеццар атештен къызгъан собанынъ къапусы янына барып:

– Шадракъ, Мешакъ ве Авед-Него! Алла-Таалянынъ къуллары! Чыкъынъыз ве яныма келинъиз, – деди.

²⁷Шадракъ, Мешакъ ве Авед-Него атештен чыкътылар. Эм де виляетлер башлыкълары, везирлер, акимлер ве падишанынъ меслеатчылары топланып, бу акъайларнынъ беденлерине атеш зарар кетирмегенини корьдилер. Оларнынъ башларындаки сачлары биле янмагъан, урбалары денъишмеген, ве оларда атешнинъ къокъусы биле ёкъ эди. ²⁸О заман Невукъаднеццар:

– Шадракъ, Мешакъ ве Авед-Негонынъ Алласы шан-шуретлидир! О, Озюнинъ Мелегини ёллады ве Озюнинъ Онъа умют эткен къулларыны къуртарды. Олар падишанынъ эмирине бойсунмадылар ве озъ Алласындан гъайры башкъа аллагъа ибадет этмемек ве онъа табынмакъ ичюн, озъ беденлерине атешке бердилер. ²⁹Мен бойле эмир этем:
 «Эр бир халкътан, миллеттен, тильден ким Шадракъ, Мешакъ ве Авед-Негонынъ Алласына къаршы яман сёзлер айтса, о, парча-парча кесилджек, онынъ эви кубре обалары оладжакъ!»

Бойле къуртаргъан башкъа алла ёкътыр, – деди.

³⁰О вакъыт падиша Шадракъны, Мешакъны ве Авед-Негоны Вавилон виляетинде юксельтти.

Невукъаднеццарнынъ терек акъкъында тюшю

³¹Невукъаднеццар падиша ер юзюндеки бутюн халкъларгъа, сойлар ве къабилелерге бойле деди:

– Сизге аманлыкъ ве бол берекет олсун! ³²Алла-Таала манъа косътерген аджайип ишлерни сизге бильдирмеге истейим. ³³Онынъ аляметлери не буюктир, Онынъ аджайип ишлери не къудретлидир! Онынъ падишалыгъы – эбедий падишалыкъ, Онынъ укъумдарлыгъы – даимийдир.

4 ¹– Мен, Невукъаднеццар, озъ эвимде – раатлыкъ ве тынчлыкъта, сарайымда – боллукъта яшай эдим. ²Амма мени къоркъузгъан тюшни

корьдим. Тёшегимде олгъан тюшонджелерим ве корьген руюларым мени кьоркьуздылар. ³Сонъ мен, тюшюмнинъ манасыны манъа тарифлеп берсинлер деп, Вавилонда яшагъан эписи акъыллы адамларыны манъа кетирмеге эмир эттим.

⁴О заман тылсымджылар, фалджылар, къасдийлилер ве ырымджылар кельдилер. Мен оларгъа тюшюмни икье эттим, лякин олар онынъ манасыны манъа тарифлеп оламадылар. ⁵Ахыр-сонъу Даниял кирди. (О, алламнынъ адына багъышлап Белтешаццар деп адлангъан, ичинде мукъаддес аллаларнынъ руху булуна.) Мен онъа тюшюмни айтып бердим:

⁶– Белтешаццар, тылсымджыларнынъ башлыгъы! Сенде мукъаддес аллаларнынъ руху олгъаныны ве санъа эр бир сырны ачмагъа къыйын олмагъаныны мен билем. ⁷Корьген тюшюмнинъ руюларыны ве онынъ манасыны манъа тарифле. Тёшегимде корьген руюларым бойле эди:

⁸Мына, ернинъ ортасында пек юксек терек бар эди. Бу терек осип, балабан ве къавий олды, юксеклиги тап кокке етти. О, бутюн ернинъ кенарларына къадар корюне эди. ⁹Онынъ япракълары аджайип эди, ве устюндеки мейвалары чокъ эди. Устюндеки ашы эр кес ичюн эди. Онынъ тюбюнде кийик айванлар талда тапа эдилер, пытакъларында да кок къушлары яшай эдилер. Ондан эр бир джан ашай эди. ¹⁰Сонъ тёшегимде, корьген руюларымда, коктен Мукъаддес Мелек энгенини корьдим. ¹¹Юксек сеснен къычырып, о, бойле айтты:

«Бу терекни кесинъиз, онынъ пытакъларыны пытанъыз, япракъларыны силькинъиз, мейваларыны чевре-четке котерип атынъыз. Онынъ тюбюнден айванлар ве пытакъларындан къушлар кетсинлер. ¹²Тек онынъ кутюгини тамырларынен ерде къалдырынъыз. О, демир ве бакъырнен багъланып, тарла оту арасында коктеки чыкънен сылансын. Онынъ къысмети тарла оту ичинде айванларнен берабер олсун. ¹³Ондан адам юреги алыныр, ве онъа кийик айван юреги берилир, ве онынъ башындан еди йыл кечер. ¹⁴Бу эмир – Мелеклернинъ къарарыдыр, бу иш Мукъаддеслернинъ айткъанына коре япылгъандыр. Эписи яшагъанлар бильсинлер ки, Алла-Таала адамларнынъ падишалыгъына акимдарлыкъ эте, падишалыкъны истегенине бере, адамлардан алчакъгонъюллини онъа башлыкъ этип къоя».

¹⁵Мен, Невукъаднеццар падиша, бойле тюшни корьдим. Сен исе, Белтешаццар, онынъ тарифини айт. Падишалыгъымдаки акъыллы адамлардан ич бир кимсе онынъ манасыны тарифлеп оламады. Сен исе айтып олурсынъ, чюнки сенде мукъаддес аллаларнынъ руху бар.

¹⁶О заман Белтешаццар адлы Даниял бир къач вакъыт шашып къалды, ве онынъ тюшонджелери оны кьоркьуздылар. Падиша:

– Белтешаццар! Бу тюш ве онынъ тарифи сени кьоркьузмасынлар, – деди. Белтешаццар джевап берди:

– Падишам! Бу тюш сени кореджек козю олмагъан адамларгъа, онынъ тарифи де душманларынъа олгъайды! ¹⁷Сен корьген терегинъ балабан

осип ве къавий олып, юксеклигинен кокке тийген ве бутюн ер юзюнде корюнген эди. ¹⁸Онынъ япракълары аджайип эди, устюндеки мейвалары номай олып, эр кес ичюн аш эди. Тюбюнде кийик айванлар ве пытакъларында кок къушлары яшай эдилер. ¹⁹Падиша, бу терек – сенсинъ! Сен буюк ве къудретли олдынъ. Сенинъ буюклигинъ артты ве кокке етти, акимиединъ де ернинъ кенарынадже даркъалды.

²⁰Сонъ, падиша, сен коктен энген Мукъаддес Мелекни коръдинъ. О: «Терекни кесинъиз ве оны ёкъ этинъиз, тек онынъ кутюгини тамырларынен ерде къалдырынъыз. О, демир ве бакъырнен багъланып, тарла оту ичинде олсун. Оны чыкъ сылатсын. Еди йыл кечмегендже, онынъ къысмети кийик айванларнен берабер олсун», – деди.

²¹Падиша, мына бу тюшнинъ тарифи, Алла-Тааланынъ падишама кельген къарары будыр:

²²Сени адамлардан къуваджакълар. Сен кийик айванларнен яшайджакъсынъ. Санъа, бугъагъа киби, от ашатаджакълар. Сен коктеки чыкънен сыланаджакъсынъ. Алла-Таала адамларнынъ падишалыгъына акимдарлыкъ эткенини ве оны истегенине бергенини сен анъламагъандже, устюнден еди йыл кечеджектир. ²³Терекнинъ кутюги тамырларынен къалдырмакъ эмир этильгени исе – Коклер падишалыкъ эткенини сен анълагъан сонъ, падишалыкъ сенде къаладжакъ демектир.

²⁴Бунынъ ичюн, падиша, насиатыма къулакъ ас: адалетли ишлер япып, гуналарындан арын, фукъарелерге мераметликнен акъсызлыкъларынъны къапла. Бельки сонъра сенинъ акимиединъ узар.

Тюш ерине келе

²⁵Невукъаднеццар падишанен буларнынъ эписи олды. ²⁶Он эки ай кечкен сонъ, Вавилондаки озюнинъ сарайында кезинип, падиша:

²⁷– Бу – буюк Вавилон дегильми? Мен оны падиша отургъан ер олмагъа ве буюклигимни шерефлемеге кучлю къудретимнен къурдым, – деди.

²⁸Бу сёзлер даа падишанынъ агъзында олгъанда, коктен сес эшитильди: «Невукъаднеццар падиша, санъа айталар! Падишалыкъ сенден кетти! ²⁹Сени адамлардан къуваджакълар. Сен кийик айванларнен берабер яшайджакъсынъ. Санъа, огюзге киби, от ашатаджакълар. Алла-Таала адамларнынъ падишалыгъына акимдарлыкъ эткенини ве оны истегенине бергенини сен анъламагъандже, устюнден еди йыл кечеджектир!»

³⁰Бу сёзлер шу дакъкъасы беджерильди: Невукъаднеццар адамлардан къувулгъан эди. Бугъа дайын, отны ашай эди. Онынъ бедени коктеки чыкънен сылана эди. Сонъ сачлары – гриф къанатлары киби, тырнакълары – къушнынъ тырнакълары киби осьтилер.

³¹О кунълер кечкен сонъ исе, мен, Невукъаднеццар, кокке бакътым, ве меним акъыл-идрагъым озюме къайтты. Мен Алла-Таалагъа шукюрлер эттим. Эбедий Яшагъанны урьмет эттим ве Оны намлы сайдым. Онынъ акимдарлыгъы эбедиендир, Онынъ падишалыгъы несильден несильге

кече. ³²Ер юзюнде эписи яшагъанлар бир шей дегиллер. О, эм коктеки ордунен, эм ер юзюнде яшагъанларнен Озю истегенини эте. Онынъ къудретли къолуны кимсе токътатып оламаз! Ондан: «Сен не япасынъ?» – деп кимсе сорап оламаз!

³³О заман акъыл-идрагъым манъа къайтты, ве падишалыгъымнынъ шерифи ичюн юксек шаным ве эвельки буюкклигим манъа къайтты. Сонъ меслеатчыларым ве мырзаларым мени таптылар, ве мен озь падишалыгъыма къайтарылдым, ве меним буюкклигим даа зияде юксельди. ³⁴Шимди мен, Невукъаднецар, эписи ишлери акъикъый ве ёллары адалетли олгъан Коктеки Падишаны макътайым, юксельтем ве шеревлейим. О, кибиrlenген адамларны алчакъгонъюлли япа биле.

Дивардаки сёзлер

5 ¹Белшацар падиша озюнинъ бинъ мырзасы ичюн буюк зияфет япты. Бинънинъ козю огюнде шарап иче эди. ²Белшацар шарапны ичкенде, о, къартбабасы Невукъаднецар Ерусалимдеки Сарайдан чыкъаргъан алтын ве кумюш савутларны кетирмеге эмир этти. Олардан падиша, онынъ мырзалары, апайлары ве джариелери ичмеге истедилер.

³О заман Ерусалимдеки Сарайдан, Алла Эвинден алынгъан алтын савутларны кетирдилер. Олардан падиша, мырзалары, апайлары ве джариелери ичтилер. ⁴Шарап иче эдилер ве алтын, кумюш, бакъыр, демир, агъач ве таштан япылгъан аллаларыны макътай эдилер. ⁵Тамам о вакъыт бир къол пейда олды ве лампатнынъ къаршысында падиша сарайы диварынынъ киречинде пармакълары бир шей яздылар. Падиша язгъан къолны коръди. ⁶О вакъыт падишанынъ чырайы денъишти, онынъ тюшюнджелери оны шашырдылар, онынъ бель багъламлары такъаттан кесильдилер, тизлери де бири-бирине урунып башладылар. ⁷Падиша: «Фалджыларны, къасдийлилерни ве ырымджыларны чагъырынъыз», – деп пек къычырды. Падиша айтып башлады ве Вавилоннынъ акъыллы адамларына: – Ким бу языны манъа окъуса ве онынъ манасыны тарифлесе, онъа ал урба кийдириледжек, бойнуна алтын зынджыр такъыладжакъ. О, падишалыкъта учюнджи адам оладжакътыр, – деди.

⁸Падишанынъ эписи акъыллы адамлары кирдилер, амма падишагъа языларны окъуп, онынъ тарифини айтып оламадылар. ⁹Белшацар падиша пек къоркъты, ве онынъ чырайы ап-акъ кесильди, мырзалары да шаштылар. ¹⁰Падишанынъ анасы огълунынъ ве онынъ мырзаларынынъ сеслерини эшитип, зияфет эвине кирди ве бойле деди:

– Падиша, эбедий яша! Тюшюнджелеринъ сени къоркъузмасын, чырайынъ да ап-акъ кесильмесин! ¹¹Сенинъ падишалыгъынъда бир акъай бар, онда мукъаддес аллаларнынъ руху бар. Къартбабанънынъ кунълеринде онда ярыкъ, бильги ве аллаларнынъ акъылына тенъ олгъан акъыл тапылгъан эди. Къартбабанъ падиша Невукъаднецар оны тылсымджылар, фалджылар, къасдийлилер ве ырымджаларнынъ башлыгъы этип къойды.

¹²Къартбабанъ падиша буны япты, чюнки Даниялда (падиша онынъ адыны Белтешацаргъа денъиштирген) буюк рух, бильги ве акъыл-идракъ бар эди. О, тюшлерни тарифлеп, сырларны ачып, меселелерни чезип ола. Бойлеликнен, Даниялны чагъыртсынлар. О, онынъ тарифини айтар.

¹³О заман Даниял падишанынъ огюне кетирильген эди. Падиша Даниялгъа:

– Меним къартбабам падиша Ехуда мемлекетинден сюрдюн этильген ве мында кетирильген еудийлерден бири Даниял сенсинъми? ¹⁴Сенинъ акъкъынъда, сенде аллаларнынъ руху олгъаныны ве сенде эм ярлыкъ, эм бильги, эм буюк акъыл олгъаныны мен эшиттим. ¹⁵Мына, бу языларны окъумакъ ве манъа онынъ тарифини айтмакъ ичюн, манъа акъыллы адамлар ве фалджылар кетирильген эдилер. Амма олар манъа буны тарифлеп оламадылар. ¹⁶Сенинъ акъкъынъда исе, сен тарифни айтып ве меселелерни чезип олгъанынъны эшиттим. Бойлеликнен, эгер языларны окъуп, тарифини манъа айтып олсанъ, ал урбагъа кийиндирилсинъ, бойнунъда алтын зынджыр олур, падишалыкъта да учюнджи адам олурсынъ, – деди.

¹⁷Даниял джевап берип, падишагъа бойле деди:

– Бахшышларынъ сенде къалсынлар, мукафатларынъны да башкъасына бер. Языларны исе падишагъа окъурым ве тарифини айтарым.

¹⁸Падиша! Алла-Таала къартбабанъа Невукъаднецаргъа падишалыкъ, буюклик, шерев ве шан-шуретни багъышлады. ¹⁹Онъа берген буюклигининъ огюнде эписи халкълар, миллетлер ве тиллер къалтырай ве ондан къоркъа эдилер. О, истегенини ольдюре эди, истегенини сагъ къалдыра эди, истегенини юксельте эди, истегенини алчата эди. ²⁰Амма онынъ юреги кибирилгенде, руху мераметсиз олып, о, макътанып юзьсюз шейлер япкъанда, о, падиша тахтындан алып ташлангъан, эм де шурети ондан алынган эди. ²¹О, адамлардан къувулган эди, ве онынъ юреги кийик айван юреги дайын олды. Алла-Таала адамларнынъ падишалыгъына акимдарлыкъ эткенини ве падишалыкъкъа озю истегенини къойгъаныны анъламагъандже, о, кийик эшеклернен яшады, онъа, бугъагъа киби, от ашата эдилер, бедени исе коктеки чыкънен сылана эди. ²²Сен де, онынъ торуну Белшацар, бунынъ эписини билип, алчакъгонъюлли олмадынъ ²³ве Коклер Раббисине къаршы котерильдинъ. Онынъ Сарайындаки савутларны санъа кетирдилер. Эм сен, эм сенинъ мырзаларынъ, эм апайларынъ, эм джариелеринъ олардан шарап ичтилер. Эм де сен кумюш, алтын, бакъыр, демир, агъач ве таштан япылган, козьлери корьмеген, къулакълары эшитмеген, акъыллары олмагъан аллаларны шуретлей эдинъ. Нефесинъни ве такъдиринъни къолунда туткъан Алланы исе сен шуретлемединъ. ²⁴Бунынъ ичюн санъа Ондан эль ёлланган ве бу язы язылган эди. ²⁵Язылары исе будыр:

Мене, Мене, Текел у-Парсин.

²⁶Мына оларнынъ тарифи:

Мене – падишалыкъ эткен куньлеринъни Алла сайды ве онынъ сонъуна чекти.

²⁷Текел – сен теразеде чекильдинъ ве къусурлы олгъанынъ ачылды.

²⁸Перес – падишалыгъынъ болюнген ве мадайлыларнен фарслыларгъа берильгендир.

²⁹О заман Белшаццарнынъ буюргъанына коре Даниялны ал урбагъа кийиндирдилер, бойнуна алтын зынджыр такътылар ве оны падишалыкъта учюнджи адам деп илян эттилер. ³⁰О геджеси де къасдийлилернинъ падишасы Белшаццар ольдюрильди, ³¹ве алтмыш эки яшында олгъан мадайлы Дарьявеш падишалыкъны къабул этти.

Даниял арсланлар толу къую ичинде

6 ¹Падишалыкъкъа башлыкъ этмек ичюн, Дарьявеш 120 виляетлер башлыкъларыны, олар бутюн падишалыкъта башлыкъ этсинлер деп, къоймагъа истеди. ²Оларнынъ устуне исе, падишалыкъкъа ич бир тюрлю зарар олмасын деп, падиша учъ баш везирни къойды. Виляетлер башлыкълары оларгъа эсабат бермеге керек эди. Везирлернинъ бири Даниял эди. ³Даниял башкъа виляетлер башлыкъларындан ве баш везирлерден устюн келе эди, чюнки онда юксек рух бар эди. Падиша энди оны бутюн падишалыкъ устуне къоймакъ акъкъында тюшуне эди. ⁴О заман баш везирлер ве виляетлер башлыкълары Даниялны, падишалыкъкъа ярамай башлыкъ эткени себинден къабаатламакъ ичюн, мана къыдырдылар, амма бир мана ве янълыш тапып оламай эдилер, чюнки Даниял ишанчлы эди ве ич бир тюрлю янълыш я да къабаат онда тапылмай эди. Бу адамлар:

⁵– Эгер биз Даниялгъа къаршы мананы онынъ Алласынынъ къанунында тапалмасакъ, биз онъа къаршы ич бир мана тапалмайджакъмыз, – дедилер.

⁶Сонъра бу баш везирлер ве виляетлер башлыкълары падишагъа сюрюнен келип, онъа:

– Дарьявеш падиша! Эбедий яша! ⁷Падишалыкънынъ эписи везирлери, назирлери, виляетлер башлыкълары, меслеатчылары ве акимлери озъара бойле келиштилер: «Падиша, ким отуз куньде санъа дегиль де, насылдыр бир аллагъа я да адамгъа дува этсе, о адам арсланлар толу къуюгъа ташлансын», – деген падишанынъ къарары чыкъарылсын ве эмир этильсин. ⁸Бойлеликнен, о, мадайлыларнынъ ве фарслыларнынъ къануны киби денъишмесин, ве оны кимсе бозмасын деп, бу эмирни бер ве бу къыгъыткъа имза къой, – дедилер.

⁹Бойлеликнен, Дарьявеш падиша бу эмирни берди ве къыгъыткъа имза къойды. ¹⁰Даниял исе бойле къыгъыт имзалангъаныны бильсе де, эвине кетти ве одасынынъ Ерусалимге бакъкъан пенджерелерини ачып, эвель япкъаны киби, куньде учъ кере тиз чёкип, озъ Алласына дува ве

шукюрлер эте эди. ¹¹О заман шу адамлар сюрюнен келип, Даниялнынъ озь Алласына дува этип мерамет сорагъаныны корьдилер. ¹²Сонъра падишагъа кетип, онынъ огюнде турып, эмири акъкъында бойле айттылар:

– Отуз куньде, сенден гъайры, падиша, насылдыр аллагъа я да адамгъа дува этеджек эр бир адамны арсланлар толу къуюгъа ташламакъ акъкъында эмирни имзалагъан сен дегильсиньми?

Падиша джевап берди ве:

– Мадайлы ве фарслыларнынъ къануны денъиштирилъмез киби, бу сёз де къаттыдыр, – деди.

¹³Олар джевап берип, падишагъа бойле айттылар:

– Сюргюн этильген Ехуда огъулларындан олгъан Даниял не санъа, падиша, не де сен имзалагъан эмиринъе къулакъ асмай, амма куньде учь кере озь дуваларыны окъуй.

¹⁴Падиша буны эшитип, пек къасеветленди ве юрегинде Даниялны къуртармакъ къарарына кельди ве атта кунь къавушкъандже оны къуртармагъа гъайретнен тырыша эди. ¹⁵Амма о адамлар падишагъа сюрюнен келип:

– Падиша, мадайлы ве фарслы къанун боюнджа, падиша чыкъаргъан ич бир эмир я да къарар денъишип оламагъаныны унутма, – дедилер.

¹⁶О заман падиша буюрды, ве Даниялны кетирип, арсланлар толу къуюгъа аттылар. Сонъ падиша Даниялгъа:

– Сен даима ибадет эткен Алланъ сени къуртарсын! – деди. ¹⁷Сонъ таш кетирильген эди ве къуюнынъ агъзы устюне къоюлгъан эди. Эм де Даниял акъкъындаки эмирде ич бир шей денъишмесин деп, падиша озь юзюгинен ве мырзаларнынъ юзюклеринен ташкъа тамгъа къойды. ¹⁸Сонъ падиша сарайына кетип, акъшамлыкъ ашамайып юкъламагъа ятты ве эгленджелерни биле ред этти, лякин онынъ козюне юкъу кирмеди. ¹⁹Сабалайын исе падиша тангъда турып, ашыкъып арсланлар толу къую янына барды. ²⁰Къуюгъа якъынлашып, о, аджыныкълы сеснен Даниялны чагъырды. Падиша Даниялгъа:

– Даниял, Тири Алланынъ къулу! Сен даима ибадет эткен Алланъ сени арсланлардан къуртарып олдымы? – деди. ²¹Даниял падишагъа:

– Падиша! Эбедий яша! ²²Аллам Озь Мелегини ёллады. О, арсланларнынъ агъзыны къапатты, ве олар мангъа зарар кетирмедилер, чюнки мен Алланынъ огюнде къабаатлы дегилим. Эм сенинъ огюнде де, падиша, мен джинает япмадым, – деди.

²³О заман падиша бунгъа пек къуванды ве Даниялны къуюдан чыкъармагъа буюрды. Даниялны къуюдан чыкъардылар. Онынъ устюнде ич бир яра ёкъ эди, чюнки о, озь Алласына иман эте эди. ²⁴Сонъ падиша эмир этти ве Даниялны къабаатлагъан адамлар кетирилип, арсланлар толу къуюгъа ташландылар. Оларнынъ озьлерини, эм балаларыны, эм апайларыны къуюгъа ташладылар. Олар къую тюбюне етмезден, арсланлар оларгъа атылып, кемиклерини парчаладылар. ²⁵Ондан сонъ Дарьявеш

падиша бутюн ер юзюнде яшагъан эписи халкъларгъа, миллетлерге ве тиллерге бойле деп язды:

«Сизге буюк тынчылыкъ-аманлыкъ олсун!

Мен бойле эмир берем:

²⁶Падишалыгъымнынъ эр бир виляетинде Даниялнынъ Алласы огюнде эр кес къалтырасын ве Ондан къоркъсун! ²⁷О, – тири ве эбедий яшагъан Алладыр. Онынъ падишалыгъы гъайып олмаз, ве акимдарлыгъы сонъсуздыр. О, къорчалай ве къуртара. Эм кокте, эм ер юзюнде аджайип ишлерни япа ве аляметлерни косътере. О, Даниялны арсланларнынъ кучюнден къуртарды».

²⁸Эм Дарьявеш, эм фарслы Кореш падишалыкъ эткенде, Даниялнынъ ишлери онъундан келе эдилер.

Даниялнынъ дёрт айван акъкъында руясы

7 ¹Вавилон падишасы Белшаццарнынъ падишалыкъ эткенининъ биринджи йылында Даниял тёшегинде яткъанында бир тюш ве руялар коръди. О, руясыны язып алды ве онынъ эсас манасыны анълатты.

²Даниял бойле деди:

– Геджедеки руямда мен, Даниял, шуны коръдим: кокнинъ дёрт ели буюк денъизни пек далгъаландырды, ³ве денъизден бири-бирине ошамагъан дёрт балабан айван чыкъты.

⁴Биринджи айван арслангъа ошай эди, лякин къартал къанатлары бар эди. Мен бакъып тургъанда, онынъ къанатлары оськен ерлеринден чекип чыкъарылды, о, ерден котерильди ве адам киби аякъкъа къоюлды. Онъа бир адам юреги де берильди.

⁵Экинджи айван аювгъа ошай эди. Бир тарафы башкъа тарафына бакъкъанда, чокъ котерильген эди. Агъзында, тишлери арасында учъ къабургъа кемиги бар эди. Онъа: «Тур, тойгъандже чокъ эт аша!» – айтылгъан эди.

⁶Сонъ бакъсам, леопардгъа ошагъан бир айванны коръдим. Аркъасында дёрт къуш къанаты бар эди. Бу айваннынъ дёрт башы да бар эди. Бу айвангъа падишалыкъ япмагъа кучю берильген эди.

⁷Бундан сонъ гедже руяларымда бакъсам, дёртунджи айванны – къоркъунчлы, дешетли ве артыкъ кучлю бир айванны коръдим. Онынъ буюк демир тишлери бар эди. О, парчалай ве боза, къалгъаныны да аякълары тюбюне таптай эди. Эвельки бутюн айванларгъа ошамай эди. Онынъ он бойнузы бар эди.

⁸Мен бу бойнузларгъа бакъкъанда, оларнынъ арасындан даа кучюк бир башкъа бойнуз чыкъты, ве онынъ огюнде учъ эвельки бойнуз тамырынен чыкъарылгъан эди. Кучюк бойнузнынъ адамнынъ киби козьлери ве къопай лаф эткен бир агъзы бар эди.

⁹Мен бакъкъанда, тахтлар къоюлды, ве эвель-эзельден Бар Олгъан ери не отурды. Урбалары – къар киби беяз, башындаки сачлар – юнь киби

ап-акъ эди. Тахты – атеш ялыны, копчеклери – къызгъын атеш киби-дир. ¹⁰Ондан атеш озени чыкъып акъа эди. Бинълердже бинълер Онъа хызмет эте эдилер. Он бинълердже он бинълер Онынъ огюнде тура эдилер. Къадылар отурды, ве бурулгъан къыгъытлар ачылды.

¹¹Бойнузнынъ къопай лаф эткени ичюн, козюм огюнде айван ольдюрильди, бедени ёкъ этильди ве атешке атылды. ¹²Къалгъан айванлардан да падишалыкъ япмакъ кучю алынды, лякин белли бир вакъыткъа яшамагъа разылыкъ берильди.

¹³Гедже руяларымда мен даа шуны корьдим: Инсан Огълуна ошагъан бири кокнинъ булутларынен кельди. Эвель-эзельден Бар Олгъаннынъ янына догъру келип, Онынъ огюне якъынлашты. ¹⁴Онъа акимием, урьмет ве падишалыкъ берильди. Бутюн халкълар, миллетлер ве тиллер онъа ибадет этилер. Онынъ акимиеми – ич битмейджек эбедий бир акимиемтир, ве падишалыгъы – ич йыкъылмайджакъ бир падишалыкътыр.

Тюшнинъ тарифи

¹⁵Меним (Даниялнынъ) рухум тенимде титреди, корьген руяларым мени раатсыз этти. ¹⁶Мен анда тургъанларнынъ бирине якъынлаштым ве бутюн буларнынъ керчек манасыны сорадым. О да манъа руянынъ манасыны анълатты:

¹⁷– Бу дёрт буюк айван – ер юзюнде тураджакъ дёрт падишалыкътыр. ¹⁸Олардан сонъ Юдже Алланынъ азизлери падишалыкъны аладжакъ ве эбедиен падишалыкъны тутаджакълар.

¹⁹Бундан сонъ башкъаларындан фаркълы, пек къоркъунчлы, демирден тишлери, бакъырдан тырнакълары олгъан, парчалап ашагъан, артып къалгъаныны аякъларынен таптагъан дёртюджи айваннынъ ачыкъ-айдын тарифлемесини истедим. ²⁰Онынъ башында олгъан он бойнузнынъ ве башкъа бойнузнынъ, огюнден учъ бойнуз тюшкен бойнузнынъ не олгъаныны бильмеге истедим. Бу бойнузнынъ козьлери ве къопай лаф эткен бир агъзы бар эди. О, башкъаларындан буюк корюне эди. ²¹Мен бакъсам, бу бойнуз азизлерге къаршы дженк этти ве оларны енъип башлады. ²²Лякин эвель-эзельден Бар Олгъан, Юдже Алла пейда олды ве Озь азизлерини адалетнен къорчалады, ве падишалыкъ азизлернинъ къолуна кечти.

²³О манъа бойле деди:

– Дёртюджи айван ер юзюнде пейда оладжакъ дёртюджи падишалыкътыр. О, бутюн башкъа падишалыкълардан фаркълы оладжакъ, бутюн ер юзюни урып йыкъаджакъ, аякънен таптайджакъ ве ашап битиреджек. ²⁴Он бойнуз исе бу падишалыкътан чыкъаджакъ он падишадыр. Булардан сонъ эвелькилеринден фаркълы бир падиша пейда оладжакъ ве учъ падишаны ёкъ этеджек. ²⁵О, Юдже Аллагъа къаршы сёзлер айтаджакъ, Онынъ азизлерини чокъ вакъыт хорлайджакъ. Бундан гъайры, о, оларнынъ байрам куньлерини ве къануныны биле

ёкъ этмеге истейджек. Азизлер учь бучукъ йыл* девамында онынъ къолунда оладжакълар.

²⁶Лякин коклердеки къадылар топлашып, онынъ къолунда олгъан гъайып этиджи акиметини тутып аладжакълар ве тюбю-тамырынен оны ёкъ этеджеклер. ²⁷О вакъыт Юдже Алла Озь азиз халкъына падишалыкъ япмагъа кучюни береджек, ве олар бутюн ер юзюндеки падишалыкъларнынъ устюнде акиметнен ве улулыкънен падишалыкъ этеджек. Онынъ падишалыгъы эбедий оладжакъ, ве бутюн акиметлер онъа бойсунып хызмет этеджеклер.

²⁸Мына, айтылгъан сёзлер мында бите. Тюшюнджелерим мени (Даниялны) пек раатсыз этти. Чырайым бозулды, амма айтылгъан сёзлерни мен юрегимде сакъладым.

Къочкъар ве теке акъкъында тюш

8 ¹Белшацар падишалыкъ эткенининъ учюнджи йылында, мен, Даниял, звель корьген руюдан башкъа руюны корьдим. ²Руюмда мен Элам виляетиндеки Шушан къалесинде, Улай дерьясы янында эдим. ³Козьлеримни котерип бакъсам, дерья ялысында тургъан бир къочкъарны корьдим. Онынъ эки узун бойнузы бар эди. Бойнузларнынъ экинджи чыкъкъан сою биринджисинден узун эди. ⁴Къочкъарнынъ куньбатышкъа, шимальге ве дженюпке тараф тюрткенини корьдим. Ич бир айван онъа къаршы турамай эди, кимсе ондан къуртарамай эди. Къочкъар истегенини япты ве даа къуветлешти.

⁵Мен бунынъ акъкъында тюшюнгенде, куньбатыш тарафындан кельген бир текени корьдим. О, ер юзюнде юре эди, аякълары ерге тиймей эди. Бу текенинъ козьлери арасында пек буюк бойнузы бар эди. ⁶О, буюк ачувнен эки бойнузлы къочкъаргъа атылды (мен бу къочкъарны дерья янында тургъаныны корьген эдим). ⁷Сонъ корьдим ки, теке къочкъарнынъ янына якъынлашып, буюк ачувнен оны урды ве эки бойнузыны сындырды. Къочкъарнынъ текеге къаршы турмагъа кучю ёкъ эди, ве теке къочкъарны ерге урып, таптады. Къочкъарны текеден къуртармагъа кимсе ёкъ эди. ⁸Теке пек юксельди, лякин о къуветлешкен вакъытта буюк бойнузы къырылды ве къырылгъан бойнузнынъ ерине дёрт тарафкъа бакъкъан дёрт буюк бойнуз чыкъты.

⁹Бойнузларнынъ биринден башкъа бир кучюк бойнуз чыкъты ве дженюпке, куньдогъушкъа ве гузель топракъкъа* догъру узанды. ¹⁰О, ойле къуветлешти ки, кучю коклернинъ ордусына къадар етти. О, коктеки ордудан ве йылдызлардан базыларыны ерге тюшюрди ве аякънен таптады. ¹¹О, Ордуларнынъ Башлыгъына къаршы чыкъты, Онъа чалынгъан эр куньлюк къурбанны кетирмесини токътатты ве Мукъаддес Ерини

* 7.25 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «заман, эки заман ве яры заман» демектир.

* 8.9 Гузель топракъ – Израиль топрагъы.

арамлады. ¹²Озьлери арамлыгы ичюн ордулар эр куньлюк къурбанынен берабер бойнузга берильген эди*. Ве бойнуз, Алла акъкъында акъикъатны ерге таптап, эр истеген шейни беджерди.

¹³Сонъ бир азиз мелек башкъасындан:

– Руядаки вакъиалар не къадар вакъыт сюреджек? Эр куньлюк къурбаны даа чокъ вакъыт кетирильмейджекми? Акъсызлыкъ арамлыкънынъ себеби даа чокъ вакъыт оладжакъмы? Мукъаддес Ернен коклернинъ ордулары даа чокъ вакъыт тапталаджакъмы? – деп сорагъаныны эшиттим, ве бу азиз мелекнинъ ¹⁴о манъа:

– 2 300 акъшам ве саба. Сонъ Мукъаддес Ер янъыдан азиз этиледжек, – дегенини эшиттим.

Джебраиль руяны анълата

¹⁵Мен, Даниял, корьген руямнынъ манасыны тюшюнип отургъанымда, акъайгъа ошагъан бири къаршымда турды. ¹⁶Мен Улай дерьясынынъ тарафындан кельген сесни эшиттим:

– Джебраиль! Бу руянынъ манасыны онъа анълат!

¹⁷О мен тургъан ернинъ янына кельгенинде, мен къоркъудан бетимнен ерге йыкъылдым. О, манъа:

– Инсан огълу, бу руя ахыр замангъа багълыдыр, – деди.

¹⁸О меннен лаф эткенде, мен эсимни джойып, бетимнен ерге ята эдим. Лякин о манъа токъунып, мени аякъкъа турсатты ¹⁹ве манъа бойле деди:

– Мына, Алла ачувы куньлерининъ сонъкилеринде не оладжакъыны сангъа айтаджакъым. Бу вакъиалар заманнынъ ахыр-сонъунда, белли бир вакъытта оладжакъ. ²⁰Сен корьген къочкъарнынъ эки бойнузы – мадайлыларнынъ ве фарслыларнынъ падишаларыдыр. ²¹Юнъю теке исе – юнанларнынъ падишасыдыр. Онынъ козьлери арасындаки буюк бойнуз – биринджи юнан падишадыр. ²²Бойнуз къырылды, ве къырылгъан бойнузнынъ ерине башкъа дёрт бойнуз чыкъты. Бу дёрт бойнуз – юнан халкътан чыкъаджакъ дёрт падишадыр, амма олар биринджи падиша къадар кучлю олмайджакълар.

²³Падишалыкъларынынъ сонъу келеяткъанда, акъсызлыкъ эр ерде даркъалгъанда, мераметсиз ве алдатмагъа уста бир адам падиша оладжакъ. ²⁴О, пек кучлю оладжакъ, лякин кучю – озюнинъ кучю дегиль. О, дешетли зарар кетиреджек ве эр истеген шейни беджереджек. О, эм кучлю адамларны, эм азиз халкъны ёкъ этеджек. ²⁵Айнеджиликнен ве алдавенен о, истеген эр шейни беджереджек ве озюни пек юксек тутаджакъ. Хабери олмагъан адамларны о, ёкъ этеджек ве раббилернинъ Раббисине къаршы биле чыкъаджакъ, амма озю ёкъ этиледжек, лякин адам къолундан дегиль. ²⁶Акъшамлар ве сабалар акъкъында руя

* 8.12 Мында даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Ордунинъ озю эр куньлюк къурбан ве гуналар ичюн къурбан оларакъ берильген эди».

керчектир. Лякин бу руя гизли олсун, чюнки о, даа чокъ вакъыт ичинде ерине кельмейджек.

²⁷Мен, Даниял, такъаттан тюшип, бир къач кунъ хаста яттым. Сонъра турып, падишанынъ ишлеринен огъраштым. Бу руя мени пек раатсызлады, мен оны анълап оламай эдим.

Даниял Израиль ичюн дува эте

9¹Ахашверошнынъ огълу Дарьявеш, Мадай союндан олып, къасдийли падишалыгына падиша олды. Падиша олгъанынынъ биринджи йылында ²мен, Даниял, китаплардан анъладым ки, Ерусалим 70 йыл бакъымсыз оладжакъ. Буну РАББИ Йирмея пейгъамберге хабер эткен эди.

³О вакъыт мен юзюмни Рабби-Таалягъа чевирдим, чувал безинден япылгъан урбаны кийип, кульде отурдым, аштан-сувдан вазгечтим, Аллагъа ялварып, дува окъудым. ⁴РАББИ-Тааляма дува окъугъанда, пешман этип бойле дедим:

– Я Раббим, юдже ве къоркъунчлы Алла! Сени севген ве эмирлерини туткъан адамлар ичюн Сен васиетини беджересин ве оларгъа ишанчлысын! ⁵Биз гуна къазандыкъ, яманлыкъ яптыкъ, ярамазлыкънен арекет эттик, Сени динълемедик, эмирлеринден ве къарарларындан вазгечтик. ⁶Къулларынъ пейгъамберлер Сенинъ Адынъдан падишаларымызгъа, башлыкъларымызгъа, деделеримизге, мемлекеттеки бутюн халкъкъа айткъан олса да, биз оларны динълемедик. ⁷Сен догърусунъ, я Рабби! Биз исе буюк масхара олдыкъ. Ехуда мемлекетинде, Ерусалим шеэринде, бутюн Израильде, узакъ ве якъын ерлерде, Сенден айырылгъанымыз ичюн Сен бизни сюрдюк эткен эр бир мемлекетте яшагъан еудийлер масхара олды. ⁸Я РАББИ, Санъа къаршы ишлеген гуналарымыз ичюн, падишаларымыз, башлыкъларымыз ве деделеримиз – биз эпимиз утанамыз.

⁹Биз Рабби-Таалямызгъа къаршы чыкъкъан олсакъ да, О, мерамет этсин ве бизни багъышласын! ¹⁰РАББИ-Таалямызнынъ сёзюне къулакъ асмадыкъ, къуллары пейгъамберлер ярдымынен бизге берген къанунларгъа коре яшамадыкъ.

¹¹Бутюн Израиль Сенинъ Къанунынъны бозды, Сенинъ сесини эшитмемек ичюн сыртыны чевирди. Санъа къаршы гуна ишлегенимиз ичюн, Алланынъ къулу Мусанынъ Къанунында язылгъан, антнен берильген къаргъышлар башымызгъа тюшти.

¹²Башымызгъа буюктен-буюк бея тюшюрп, Сен бизге ве башлыкъ эткен къадыларымызгъа айткъан сёзлерини беджердинъ. Ерусалимге кельген бея кок тюбюнде ич бир вакъыт корюльмеген эди. ¹³Муса Къанун Китабында язылгъаны киби, бу бея башымызгъа тюшти, лякин бизлер Санъа, РАББИ-Таалямызгъа, ялвармадыкъ, къабаатларымыздан къайтмадыкъ ве Сенинъ акъикъатынъа къулакъ асмадыкъ. ¹⁴РАББИ бу беяны башымызгъа тюшюрмеге ниетленди ве ойле де япты.

РАББИ-Таалямыз эр япкъан ишинде адалетлидир, биз исе Онынъ сёзюне кёулакъ асмадыкъ. ¹⁵Рабби-Таалямыз, Сен кучлю кёолунънен Оз халкъынъны Мысыр топрагъындан чыкъардынъ, бизге бугунге къадар шуретинъни косътердинъ, бизлер исе гуна ишледик, яманлыкъ яптыкъ. ¹⁶Я Раббим! Сен адалетли олсанъ да, Ерусалим шеэринъден, азиз дагъынъдан буюк гъазабынъны чевир! Гуналарымыз ичюн ве деделеримизнинъ къабааты ичюн, чевремизде яшагъан халкълар Ерусалим шеэрини ве Сенинъ халкъынъны яманлайлар.

¹⁷Шимди, Алламыз, кёулунънынъ дуvasыны ве ялваргъаныны эшит! Я Рабби, Озюнъни тюшюнп, айдын юзюнъни бозулгъан Азиз Еринъе чевир. ¹⁸Эй, Аллам, кёулакъ бер ве эшит! Козьлеринъни ач ве бозулгъан шеэримизге, Намынъ булунгъан еринъе бакъ! Биз догърулыгъымызгъа ишанып оламаймыз ве шунынъ ичюн Санъа ялварып оламаймыз, амма Сенинъ буюк мераметинъе умют багълаймыз. ¹⁹Я Рабби, эшит! Я Рабби, багъышла! Эшит ве арекет эт, я Рабби! Аллам, Озюнъни тюшюнп, кечикме, чюнки эм шеэр, эм халкъ – Сенинъкидир, анда Намынъ булуна!

490 йыл

²⁰Мен лаф этип дува эткенимде, гуналарыма ве Исраиль халкъынынъ гуналарына пешман олгъанда, Алламнынъ азиз дагъы ичюн РАББИ-Тааляма ялваргъанымда, ²¹даа дувамны окъугъанымда, къарарнен акъшам кёурбаны саатында, эвель руямда корьген, адамгъа ошагъан Джебрайль тез учып кельди ве манъа токъунды. ²²О, меннен лаф этип, манъа акъыл огретти:

– Даниял, санъа бильги ве анълайыш бермеге кельдим. ²³Сен дуванъны башлагъанынънен, сени пек севгени ичюн, Алла санъа хабер ёллады, ве мен оны бильдирмеге кельдим. Сёзге диккъят эт ве руянынъ фаркъына бар.

²⁴Сенинъ халкъынъа ве азиз Ерусалим шеэринъе 70 кере еди йыл* берильди. Бу вакъыт сонъуна акъсызлыкълар битеджек, гуналар кесиледжек, къабаатлар ичюн одеме этиледжек, эбедий акъикъят тикленеджек, руялар ве пейгъамберликлер беджериледжек ве азизлернинъ Азизи ягънен сюртюледжек. ²⁵Буны биль ве анъла: Ерусалимни янъыдан кёурмагъа буюргъан вакътындан Месих башлыкънынъ кельгенине къадар еди кере еди йыл ве 62 кере еди йыл кечеджек. Шеэр мейданы янъыдан кёуруладжакъ, ве шеэрнинъ чевре-четиндеки чукъур янъыдан къазыладжакъ. Бу къыйын заманларда оладжакъ. ²⁶62 кере еди йылдан сонъ Месих ольдюриледжек ве гъайып оладжакъ. Келеджек ёлбашчынынъ халкъы исе Ерусалим шеэрини ве Азиз Ерни ёкъ этеджек. О, санки сув ташкъынындан гъайып оладжакъ. Къараргъа коре, дженкнинъ сонъуна къадар чокъ ерлер ёкъ этиледжек. ²⁷Келеджек ёлбашчы

* 9.24 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «70 кере еди (заман)» демектир.

чокъ халкъларнен еди йылгъа бирлешеджек. Учъ бучукъ йылдан сонъ о, къурбанларны ве бахшышларны кетирмеге ёл бермейджек. Азиз Ернинъ яхшы корюнген бир еринде о, пис арамлыкъны ерлештиреджек, лякин сонъунда Алла, Озь эвельки къарарына коре, ёкъ этиджининъ башына беля тюшуреджек.

Даниялнынъ Хиддекель дерьясы янында корьген тюшю

10 ¹Фарс падишасы Кореш учюнджи йыл падишалыкъ япкъанда, Алла Даниялгъа (онынъ башкъа ады Белтешаццар эди) бир хабер ёллады. Бу хабер догъру олып, буюк дженк акъкъында эди*. Лякин Даниял бу хаберни яхшы анълады, корьген шейлернинъ фаркъына барды. ²О кунълери мен, Даниял, учъ афта матем тута эдим. ³Учъ афта ичинде мен агъзыма не леззетли аш, не эт къойдым, не шарап ичтим, не де башымны ягънен ягъладым.

⁴Биринджи айнынъ 24-юнджи куню мен буюк Хиддекель дерьясы ялысында тура эдим. ⁵Козьлеримни котерип бакъсам, кетен урбасына кийинген, белине темиз алтындан* къушакъ багълангъан бирини корьдим. ⁶Бедени – сары хризолит киби эди, юзю – йылдырым киби парылдай эди, козьлери – янгъан лампатлар киби эди. Къолларынен аякълары – йылтыравукъ бакъыр киби парылдай, сеси – чокъ адамнынъ давушы киби эди.

⁷Янъгъыз мен, Даниял, буны корьдим. Янымда олгъан адамлар исе ич бир шейни корьмеди, амма олар пек къоркътылар ве сакъланмагъа къачтылар. ⁸Мен янъгъыз къалдым ве бу аджайип шейни корьдим. Мен такъаттан кесильдим, чырайым ап-акъ кесильди, менде кучъ къалмады. ⁹Сонъ мен шу адамнынъ сесини эшиттим. Оны эшиткенде, мен сезгисиз къалдым ве, бетимнен ерге тюшип, бойле алда яттым. ¹⁰Сонъ манъа бир къол токъунды, мени котерди, ве мен тизлеримнен къолларымда турдым. ¹¹Адам манъа:

– Эй, Даниял, Алла севген адам! Аякъкъа тур. Мен санъа ёлландым. Айтаджакъ сёзлеримни яхшы этип динъле, – деди.

О манъа бу сёзлерни айткъанда, мен титреп аякъкъа турдым.

¹²Лякин о манъа бойле деди:

– Къоркъма, Даниял! Аллагъа алчакъ гонъюльнен кельмеге ве окъугъан шейлерни анъламагъа юрегинъде къарар эткенинънен, биринджи куню де дуванъ эшитильди. Шунынъ ичюн де мен кельдим. ¹³Фарс падишалыгъынынъ башлыгъы 21 кунъ манъа къаршы турды. Мен фарслы башлыкъларгъа къаршы бир озюм олгъанда, буюк башлыкълардан олгъан Микъаиль манъа ярдымгъа кельди. ¹⁴Шимди исе сонъки кунълерде

* **10.1** Мында даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Хабер оладжакъ шейлер акъкъында эди, ве шу хаберни анъламагъа пек къыйын эди».

* **10.5** Къ. еуд. «Уфаз алтыны».

халкъынънен не оладжагъыны санъа бильдирмеге кельдим. Сен корьген руя келеджек кунълер акъкъындадыр.

¹⁵О манъа бу сёзлерни айткъанда, мен бетимнен ерге ятым да, тилим тутулды. ¹⁶Амма адам огълуна ошагъан бири дудакъларыма тийди, ве мен агъзымны ачып, лаф этип башладым. Къаршымда тургъангъа:

– Эфендим! Мен корьген шей мени пек эджанландырды, ве мен такъаттан кесильдим. ¹⁷Мен, къулунъ, сеннен, эфендим, насыл лаф этеим? Мен такъаттан кесильдим, нефесим токътады, – дедим.

¹⁸Инсангъа ошагъан бирев кене манъа тийип, мени къуветлендирди ¹⁹ве бойле деди:

– Къоркъма, Алла севген адам! Сенде эр шей эсен-аман олсун! Джесаретли ве кучьлю ол!

О меннен лаф эткенде, мен къуветлендим ве онъа бойле дедим:

– Айт, эфендим! Сен манъа кучь бердинъ.

²⁰– Санъа не ичюн кельгенимни билесинъми? – деп сорады о. – Шимди мен къайтып, Фарс башлыгъынен дженк этеджегим. Дженкни битиргенимнен, Юнанистан башлыгъы келеджек. ²¹Лякин башта Акъикъат китабында нелер язылгъаныны санъа бильдиреджегим. Оларгъа къаршы турмакъ ичюн башлыгъынъыз Микъаильден гъайры манъа къол тутаджакъ ёкъ.

Дженюп ве шималь падишалары акъкъында*

11 ¹Мадай падишасы Дарьявеш биринджи йыл падишалыкъ япкъанда, мен Микъаильге таянч ве аркъа олдым. ²Шимди исе санъа акъикъатны ачайым: Фарста даа учь падиша пейда оладжакъ. Сонъ дёртюнджи падиша келип, анавы учюнден бай оладжакъ. Онынъ байлыгъы онъа буюк къудрет береджек, ве о, эр кесни Юнанистан падишалыгъына къаршы турсатаджакъ. ³Сонъра къудретли бир падиша чыкъаджакъ. Буюк акимиетнен о, падишалыкъ этеджек ве озь истегине коре арекет этеджек. ⁴Лякин о, кучю арткъан заманында, онынъ падишалыгъы айырыладжакъ, кокнинъ дёрт ели олгъаны киби, дёрт парчагъа болюнеджек. Падишалыкъ онынъ эвлятларына кечмейджек ве онынъ вакътында олгъан кучю даа олмайджакъ. Падишалыгъы парча-кесек олып, башкъа адамларгъа бериледжек.

⁵Дженюп падишасы кучьлю оладжакъ. Лякин башлыкъларындан бири ондан даа зияде къуветленеджек ве буюк кучьнен озь падишалыгъыны этеджек. ⁶Бир къач йылдан сонъ исе олар бирлешеджек. Бирлешмени къавийлештирмек ичюн, дженюп падишасы озь къызыны шималь падишасына береджек. Амма бирлешмени сакъламагъа къызынынъ кучю олмайджакъ. Онынъ эвлятлары да сагъ къалмайджакъ. Къызынынъ

* 11.1 Яни Мысыр падишасы ве Сурие падишасы акъкъында.

озю де, онынъ тарафдары да, эвляды* да, о заманларда онъа къол туткъанлар да ольдюрiledжеклер.

⁷Лякин къызынынъ тамырындан олгъан бири келеджек. О, шималъ падишасынынъ ордусына уджюм этип, къалесини аладжакъ. Оларгъа къаршы чыкъып, о, енъеджек ⁸ве оларнынъ аллаларыны, путларыны, къыйметли алтын ве кумюш савутларыны алып, Мысыргъа кетеджек. Бир къач йыл о, шималъ падишасындан устюн оладжакъ. ⁹Сонъра шималъ падишасы дженюп падишасынынъ падишалыгъына кетеджек ве сонъ озь топрагъына къайтаджакъ. ¹⁰Шималъ падишасынынъ огъулары дженкке азырланып, чокъ сайылы бир орду топлайджакълар. Орду, дерья киби, ташып кечеджек ве дженюп падишасынен дженк этип, онынъ къалесине къадар барып чыкъаджакъ.

¹¹Дженюп падишасы ачувланып, шималъ падишасына къаршы дженк этеджек. Онда буюк бир орду олса да, ордусы душманнынъ къолуна тюзюджек. ¹²Бу буюк ордуны енъген сонъ, дженюп падишасы кибирленеджек. О бинълердже адамларны ольдюреджек, амма бутюнлей енъмейджек. ¹³Шималъ падишасы къайтып, эвельки ордусындан даа буюк бир орду топлайджакъ ве бир къач йылдан сонъра буюк ордунен ве яхшы силаларнен келеджек.

¹⁴О заманларда бир чокълары дженюп падишасына къаршы чыкъаджакъ. Сенинъ халкъынъдан базылары да, руя ерине кельсин деп, онъа къаршы чыкъаджакълар, амма енъиледжеклер. ¹⁵Сонъра шималъ падишасы келип, диварларгъа чыкъмакъ ичюн, тюрюнде топракъны обалап, къавийлештирильген шеэрни запт этеджек. Дженюп падишасынынъ кучю бунъа къаршы турамайджакъ. Онынъ энъ яхшы ордусы да къаршы турып оламайджакъ. ¹⁶Запт этиджи истегине коре арекет этеджек, онъа къаршы кимсе туралмайджакъ. Гузель топракъта о, ордусыны къояджакъ, ве о топракъны бутюнлей ёкъ этмеге кучю оладжакъ. ¹⁷Падишалыгъынынъ бутюн кучюни топлап, шималъ падишасы дженюп падишасынынъ огюне бармагъа ниетленеджек ве онен бирлешеджек. Шималъ падишасы озь къызыны онъа акъайгъа береджек ве падишалыгъыны бозмагъа ниетленеджек. Лякин истегени ерине кельмейджек, бундан бир шей чыкъмайджакъ. ¹⁸Сонъра о, юзюни денъиз ялы боюндаки мемлекетлерге тараф чевиреджек де, оларнынъ чокъусыны запт этеджек. Амма насылдыр башлыкъ онынъ къопай ишлерини токътатаджакъ ве къопайлыгъынынъ къаршылыгъыны береджек. ¹⁹Сонъра шималъ падишасы юзюни озь топрагъынынъ къавийлештирильген шеэрлерине чевиреджек, амма енъиледжек ве гъайып оладжакъ.

²⁰Онынъ ерине келеджек падиша падишалыгъынынъ дюльберлигини* сыдырмакъ ичюн берги топлайджыны ёллайджакъ. Бир

* 11.6 Я да «онинъ бабасы».

* 11.20 Мында бельки де Алланынъ Эви акъкъында лаф кете.

къач вакъыт ичинде бу падиша ёкъ этиледжек. О, не адамларнынъ козю огюнде, не дженкте гъайып оладжакъ.

Шималь падишалыгъынынъ яман падишасы

²¹Сонъ онынъ ерине урьмет этильмеген адам падиша оладжакъ. Онъа ич кимсе падишалыкъ сайгъысыны косътермейджек*. Аманлыкъ вакъ-тында келип, о, ялан ярдымынен падишалыкъны эльге аладжакъ. ²²О, буюк ордуларны, сув ташкъынынен киби, ёкъ этеджек ве къырып таш-лайджакъ. Васиет башлыгъы* биле гъайып оладжакъ. ²³Шу адам васиет башлыгъынен бирлешме тизгенинден сонъра, о яланнен арекет этеджек ве, онынъ тарафдарлары аз олса да, о, кучлю оладжакъ. ²⁴Аманлыкъ вакътында о, бол-берекетлик ичинде яшагъан мемлекетлерге келеджек ве баба-деделерининъ япмагъан шейлерини япаджакъ: тарафдарларына гъаниметни, чайпап алынган мал-мулкни ве байлыкъны дагъы-таджакъ, къавийлештирилген шеэрлерге къаршы кетмеге планларны япаджакъ, амма онынъ вакътына сонъу келеджек.

²⁵Кучюни ве рухуны топлап, о, буюк бир ордунен дженюп падишасына къаршы чыкъаджакъ. Дженюп падишасы да буюк ве чокъ кучлю ордунен дженк этеджек, лякин фитне себебинден о, енъиледжек. ²⁶Соф-расындан ашагъанлар оны ольдюреджеклер, ве ордусы дагъыладжакъ, бир чокълары ольдюриледжек. ²⁷Эки падишанынъ юрегинде хаинлик оладжакъ, бир софра башына отурып, бири-бирине ялан айтаджакълар, лякин истеген ишлерини беджермейджеклер, чюнки сонъу вакъты даа кельмеген. ²⁸Шималь падишасы буюк бир байлыкънен топрагъына къайтаджакъ, лякин ниети азиз васиетке къаршы оладжакъ. Оны ерине кетирип, о, озь топрагъына къайтаджакъ.

²⁹Белли бир заманда о кене дженюпке тараф ёл аладжакъ, амма шу сефер звелькиси киби олмайджакъ. ³⁰Онен берабер Киттим гемилери* келип, оны рухтан тюшюреджеклер, ве о, кери къайтаджакъ. Азиз васиетке ачувы чыкъып, о, озь ниетини беджереджек ве азиз васиетнинъ душманларынен келишеджек.

³¹Онынъ ордусы Азиз Ернинъ дагъ къалесини арамлайджакъ, кунъделик къурбаныны токътатаджакъ ве пис арамлыкъны къояджакъ. ³²Шималь падишасы Алланынъ васиети саймагъан адамларны ялтакълыкънен озюне чекеджек, амма Алласыны бильген адамлар кучлю олып, онъа къаршы тураджакъ.

³³Халкънынъ арасындаки акъыллы адамлар чокъусына акъыл огретеджек. Амма бир къач вакъыт ичинде оларны къылычнен ве атешнен ольдюреджек, эсир этеджек ве оларнынъ мал-мулкюни тартып

* 11.21 Я да «О, асылзаде падиша табакъасындан олмайджакъ».

* 11.22 Алланынъ васиети сакълагъан баш руханий.

* 11.30 Ехуданынъ кунъбатыш тарафындан, яни Акъ денъизнинъ шималий ве кунъбатыш виляетлеринден кельген ордуларнен гемилер.

оладжакълар. ³⁴Азап чеккен вакъытларында олар азачыкъ ярдым кореджеклер. Чокъ адам, темиз юреккли олмайып, оларгъа къошуладжакъ. ³⁵Акъылы адамлардан базылары ёлдан уруладжакълар, лякин сынавдан кечеджек, арынаджакъ ве сонъки вакъыт кельмезден эвель темизленеджек. Белли бир вакъыткъа даа вакъыт бар.

³⁶Падиша истегенине коре арекет этеджек. О, пек юкселеджек, озюни эписи аллалардан даа буюк саяджакъ, аллаларнынъ Алласы акъкъында куфюр сёзлер айтаджакъ ве, Алла бутюнлей ачуванмагъандже, истеген ишлерини беджереджек. Къарар этильген шей оладжакъ. ³⁷Падиша бабаларынынъ аллаларыны акъылына кетирмейджек, не къадынлар севген аллагъа*, не де ич бир башкъа аллагъа сайгъы косътермейджек, озюни эр кестен устюн тутаджакъ. ³⁸Лякин къалелернинъ алласына шурет косътереджек, бабалары бильмеген аллагъа алтын, кумюш, дегерли ташлар ве чешит тюрлю къыйметли шейлерни бахшыш этеджек. ³⁹Бу ябанджы алланынъ ярдымынен о, энъ кучлю къалелерни енъеджек. Оны къабул эткенлерге о, буюк урьмет косътереджек ве оларны бир чокъларынынъ устуне башлыкъ этип къояджакъ, оларгъа бахшыш оларакъ топракъ береджек.

⁴⁰Сонъ-сонъунда дженюп падишасы онен дженк этеджек. Шималь падишасы дженк арабаларынен, атлыларынен, бир чокъ гемилеринен, боран киби, онъа къаршы чыкъаджакъ ве, сув ташкъыны киби, виляетлерини басаджакъ ве олардан кечеджек. ⁴¹Гузель топракъкъа да киреджек. Чокъ мемлекет енъиледжек, лякин Эдом, Моав ве Аммон огъууларынынъ башлыкълары къолундан къуртуладжакъ*. ⁴²О, чокъ мемлекетлерге къаршы чыкъаджакъ, Мысыр мемлекети биле къолундан къуртулмайджакъ. ⁴³О, Мысырнынъ алтын ве кумюш байлыгъыны, бутюн къыйметли шейлерини запт этеджек. Ливиялылар ве хушлулар онынъ къуулары оладжакъ. ⁴⁴Лякин кунъбатыштан ве шимальден кельген хабберлер оны раатсыз этеджеклер, ве о, чокъусыны къырып ёкъ этмек ичюн, буюк ачувнен ёлгъа чыкъаджакъ. ⁴⁵Падиша Акъ денъизнинъ ве гузель азиз дагънынъ* арасында озь буюк чадырларыны къураджакъ. Лякин онынъ сонъу келеджек, ве онъа кимсе ярдым этмейджек.

Ахыр заман акъкъында

12¹О заман сенинъ халкъынъны къорчалагъан буюк башлыкъ Микъаиль келеджек. Адамлар дюньяда яшап башлагъан вакъыттан берли шу вакъыткъадаже олмагъан беля заманлары оладжакъ. Лякин бу заманда сенинъ халкъынъдан Китапта язылгъанларнынъ эписи къуртуладжакъ.

* 11.37 Мында гъалиба Таммуз алласы козьде тутуладыр. Адамларнынъ ишангъанына коре, о, апайларнынъ юкке къалув къысметини бере эди.

* 11.41 Даа бойле терджиме этмеге мумкюн: «Бинълернен бинълер ольдюриледжек, тек Эдом, Моав ве аммонлыларнынъ чокъусы къуртуладжакълар».

* 11.45 Сион дагъы. Онынъ тёпесинде Алланынъ Сарайы тура.

²Ер юзюнинъ топрагъында юкъялагъан адамларнынъ чокъусы уянаджакъ. Базыларына эбедий омюр бериледжек, башкъалары исе эбедийен айып ве масхаралыкъ алтында къаладжакъ. ³Акъяллы адамлар кокъуббесининъ ярыгъы киби оладжакъ, чокъ адамны акъикъяткъа чевиргенлер, йылдызлар киби, эр вакъыт, эбедийен парылдайджакълар.

⁴Амма сен, Даниял, бу сёзлерни гизле ве китапкъа печат къойып, ахыр замангъадже оны сакъла. Чокъусы ёлдан урулгъанда, бу китап адамларгъа бильги береджек.

⁵О заман мен, Даниял, бакътым ве башкъа эки кишини корьдим. Оларнынъ бири озеннинъ бу ялысында, башкъасы исе обир ялысында тура эди. ⁶Бири озеннинъ о тарафында тургъан кетен урбалы адамдан:

– Бу аджайип шейлер не вакъыт битеджек? – деп сорады.

⁷Сонъ мен озеннинъ сувлары устюнде тургъан кетен урбалы адамнынъ джевабыны эшиттим. О, сагъ ве сол къолуны кокке котерип ве эбедий Яшагъаннынъ адынен ант этип, бойле деди:

– Учъ бучукъ йыл * кечкенинен ве азиз халкънынъ кучю бутюнлей биткенинен *, буларнынъ эписи беджериледжек!

⁸Адамнынъ айткъанларыны эшиттим, амма анъламадым, бунынъ ичюн:

– Эфендим! Бунынъ сонъу не оладжакъ? – деп сорадым.

⁹О манъа бойле джевап берди:

– Сен кет, Даниял. Бу сёзлернинъ манасы ахыр замангъадже гизли олсун. ¹⁰Чокъусы арынаджакъ, темизленеджек ве сынавдан кечеджек. Яман адамлар исе яман ишлерини япа береджеклер. Яманларнынъ ич бири анъламайджакъ, акъыллы адамлар исе анълайджакълар.

¹¹Кунъделик къурбанлары токътатылгъан ве пис арамлыкъ къоюлгъан сонъ, 1 290 кунъ кечеджек. ¹²Сабыр эткен ве 1 335 кунъге къадар беклеген адам не къадар бахтлыдыр!

¹³Сен исе, Даниял, яшай бер. Сен оледжексинъ, лякин кунълернинъ сонъунда тураджакъсынъ ве озъ акъкъынны аладжакъсынъ.

* 12.7 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «заман, эки заман ве яры заман» демектир.

* 12.7 Я да «азиз халкънынъ сынавы бутюнлей биткенинен».

Хошеа пейгъамбернинъ китабы

Хошеа Алланынъ Сёзюни Исраиль халкъына миляттан эвель VIII-инджи асырнынъ экинджи ярысында беян эте эди. Бу вакъытта шималий Исраиль падишалыгъы (онъа даа Эфраим дей эдилер, энъ буюк къабиленинъ адына коре) дагъылув алда эди (4 Пад 14.23–17.23 бакъынъыз). Бир къач падиша фитне ве исьян нетиджесинде бир-бири артындан ольдюрильген эди. Ашшур империясы яваш-яваш Исраильнинъ топракъларынынъ буюк къысымыны запт этти. Мемлекет адалетсизликке толды, халкъ Ханан аллаларына ве алтын огюзлернинъ путларына табына эди ве оларны Алланынъ тасвири деп тюшюне эди.

Хошеа Исраиль халкъынынъ ахлякый алыны аиле садыкълыгъыны бозувнен къыяслай эди (о, аятында озю башындан кечирген ал). Алла ве Онынъ халкъы арасындаки мунасебетлер бири-бирини севген акъай-апай киби олмакъ керек, амма халкъ озюни ороспу апай киби гута эди. Башкъа аллалар ве къомшу халкълар Исраильнинъ ойнашлары киби эди, Исраиль оларнен озь Раббисине садыкълыгъыны боза эди.

Хошеа исаиллилерни гуналары ичюн тевбеге чагъыра, джангонъюльден Аллагъа ынтылмагъа, Онен бирликни тиклемеге чагъыра. Пейгъамбер руханийлерни де къабаатлай, чюнки олар Аллагъа иманыны джансыз адетлерге чевирдилер, халкъны Алланынъ къанунларына огретмедилер. Лякин халкъ сёз динълемей. Ве ахыры сонъу фелякет къопа: шималий падишалыкънынъ баш шеэри Самарие ашшурлылар тарафындан виран этиле, чокътанчокъ халкъ эсирликке сюрюн этиле (м.э. 722–721 с.).

Бунынънен бирликте, пейгъамбер коре ки, сонъки кунълернинъ беляларындан сонъра, Алланынъ халкъы бутюнлей янъы оладжакъ, белялар ве олюмнинъ озю де ёкъ этиледжек.

Хошеанынъ садыкъсыз апайы ве Исраильнинъ Аллагъа садакъатсызлыгъы акъкъында (1–2 б.). Алланынъ садыкълыгъы акъкъында (3 б.). Исраильнинъ къабаатланмасы (4–7 б.). Алла Исраильни суд эте (8–10 б.). Алла Исраильни сева, амма онынъ гуналары ичюн пек ачувлана (11–14 б.). Иманлылар къуртарыладжакълар (14 б.).

Хошеанынъ къадыны ве балалары

1 ¹Уззия, Ётам, Ахаз ве Хизкия Ехудада падишалыкъ япкъанда, Ёашнынъ огълу Еровоам Исраильде падиша олгъанда, Беэрийнинъ огълу Хошеагъа РАББИнинъ бойле хабери кельди.

²РАББИ Хошеагъа айткъан сёзюнинъ башы. РАББИ Хошеагъа бойле деди:

– Бар да, ороспу къадынгъа эвлен. О, ороспулыгъындан балаларыны коръсюн. Бутюн бу мемлекет Менден айырылды ве ороспу киби, башкъа аллаларгъа ибадет этип башлады.

³Хошеа кетип, Дивлаимнинъ кызы Гомерге эвленди. О юкке къалып, онъа огълан бала тапты.

⁴РАББИ Хошеагъа:

– Адыны Йизреэл къой, чюнки чокъ вакъыт кечмезден, Мен Йизреэл вадийинде тёкюльген къанны Ехунынъ эвинден сорарым* ве Исраиль эвининъ падишалыгъыны токътатырым. ⁵О куню Йизреэл вадийинде Исраильнинъ яйларыны сындыраджакъым.

⁶Гомер кене юкке къалды ве кыыз бала тапты. РАББИ Хошеагъа:

– Адыны Ло-Рухама* къой, чюнки энди Мен Исраиль эвине мерамет этмейджегим, оларнынъ къабаатларыны энди багъышламайджакъым. ⁷Лякин Ехуда эвине мерамет этеджегим. Не яй, не къылыч, не дженк, не атлар ве атлылар оларны къуртараджакъ, олар Алласы РАББИнинъ кучюнен къуртуладжакъ.

⁸Гомер Ло-Рухаманы кокюстен кестирген сонъ, кене юкке къалды ве огълан бала тапты. ⁹РАББИ Хошеагъа:

– Адыны Ло-Амми* къой, чюнки сиз Меним халкъым дегильсиз. Мен де сизинъ Алланъыз олмам.

Исраильнинъ гъайрыдан тикленюви

¹⁰Амма исраиллилер, денгиз къуму киби, чокъ оладжакъ. Оларны ич кимсе ольчемез, ич кимсе саймаз. «Сиз Алланынъ халкъы дегильсинъыз», – деген ерде оларгъа: «Сиз Тири Алланынъ огъуллаарысынъыз», – дейджеклер. ¹¹Ехудалылар ве исраиллилер берабер топлашып, озьлери не бир башлыкъ сайлайджакъ ве ер юзюнде эсен-аман яшайджакълар. Йизреэл куню азиз оладжакъ!

* **1.4** Еху Йизреэл вадийинде Ёрам падишаны ольдюрди (бакъ. 4 Пад 9.24).

* **1.6** *Ло-Рухама* – къ. еуд. бу ибаре «аджылмагъан, мерамет корьмеген» манасыны ташый.

* **1.9** *Ло-Амми* – къ. еуд. бу ибаре «меним халкъым дегиль» манасыны ташый.

2 ¹О куню агъа-къардашларынъызгъа – «Амми*», къызкъардашларынъызгъа – «Рухама*» дерсинъиз.

Исраиль – садакъатсыз келин

- ² Исраиль-ананъызгъа къаршы суд ишини башланъыз.
 О, энди Меним апайым дегиль,
 Мен де онынъ акъайы дегилим.
 О, не юзюни, не кокюслерини
 ороспулыкъ хызметине бермесин.
- ³ Ёкъса, Мен оны чыр-чыплакъ союндыраджагъым,
 догъгъан куню олгъаны киби этеджегим,
 бош сахра киби япаджагъым,
 оны къуру топракъкъа чевиреджегим
 ве сувсузлыкътан ольдюреджегим.
- ⁴ Онынъ балаларыны да аджымайджагъым,
 чюнки олар – ороспулыкънынъ балаларыдыр.
- ⁵ Оларнынъ анасы ороспулыкъ этти,
 оларгъа юкке къалгъан къадын масхара олды.
 О: «Ойнашларым манъа отъмек, сув, юнь, кетен,
 зейтюн ягъы, ичимликлерни берелер.
 Мен оларнынъ артындан кетеджегим», – деди.
- ⁶ Бунынъ ичюн Мен онынъ этрафыны когемликнен сараджагъым,
 озъ ёлуны тапалмасын деп,
 чевре-четинде таш дивар къураджагъым.
- ⁷ О, ойнашларынынъ пешинден чападжакъ,
 амма артларындан еталмайджакъ,
 оларны къыдыраджакъ,
 амма тапалмайджакъ.
 О вакъыт о: «Биринджи акъайыма къайтайым,
 чюнки о заманки алым шимдикисинден хайырлы эди!» –
 дейджек.
- ⁸ Мен онъа богъдай, янъы шарап, зейтюн ягъыны бердим,
 бундан онынъ хабери исе ёкъ эди.
 Мен онынъ алтын-кумюшини чокълаштырдим,
 олар исе оларны Баал путуна берди.
- ⁹ Бунынъ ичюн богъдайны озъ вакътында бермейджегим,
 янъы шарап озъ заманында олмайджакъ.
 Чыплакъ беденини къапаткъан юньюмни
 ве кетенимни тартып аладжагъым.

* 2.1 Къ. еуд. «меним халкъым» демектир.

* 2.1 Къ. еуд. «мерамет этильген» демектир.

- 10 Шимди ойнашларынынъ огюнде масхарасыны ачаджагъым,
ич кимсе оны къолумдан къуртарамайджакъ.
- 11 Бутюн къуванчыны токътатаджагъым,
о, бир даа озь байрамларыны,
яны айларыны, раатлыкъ куньлерини тутмайджакъ,
тайин этильген ич бир топлашувыны япмайджакъ.
- 12 Бутюн юзюмликлерини ве инджир тереклерини бакъымсыз
къалдыраджагъым,
чюнки о: «Мен буларны къазандым,
олар – ойнашларым манъа берген бахшышлардыр» – деди.
Мен оларны орманлыккъа чевиреджегим,
олар кийик айванларгъа аш оладжакъ.
- 13 Мен оны джезалайджагъым,
чюнки о, Баал путларына хызмет эте,
оларгъа къокъулы отларны якъа,
юзюклер ве герданлыкъларнен безенип,
ойнашларынынъ артындан кетти,
Мени исе унутты, – дей РАББИ.

Раббининъ Озь халкъына севгиси

- 14 Бунунъ ичюн Мен оны алдатып чыкъараджагъым,
сахрагъа алып кетеджегим,
онъа татлы лафлар айтаджагъым.
- 15 Анда онъа юзюмликлерни береджегим,
Акъор* вадийини онынъ ичюн умют къапусу япададжагъым.
Анда о, яшлыгъында киби,
Мысырдан чыккъан куньлерде киби,
тюрюклер йырайджакъ*.
- 16 – О куню, – дей РАББИ, –
сен Манъа «акъайым» дейджексинъ,
бир даа манъа «эфендим» демейджексинъ.
- 17 Агъзынъдан Баал путларынынъ адларыны
узакълаштыраджагъым,
ве адлары бир даа анъылмайджакъ.
- 18 О куню Мен кийик айванларгъа, коктеки къушларгъа,
ер юзюндеки махлюкъларгъа
халкъымнен муаббет яшамагъа буюраджагъым.
Мен о мемлекеттен эм яйны,
эм къылычны, эм дженкни узакълаштыраджагъым,

* 2.15 Акъор – къ. еуд. бу ад «бея кетирмек» манасыны анълата (бакъ. Ехо 7.1-26).

* 2.15 Я да «о, джевап береджек».

олагрѣа раат яшамагѣа береджегим.

¹⁹ Сен эбедиен меним нишанлым оладжакъсынъ.

Акѣикѣат, адалет, севги ве мераметнен

Мен санѣа нишанланаджагѣым.

²⁰ Мен санѣа ишанчлы оладжагѣым,
ве сен РАББИни биледжексинъ.

²¹ – О куню, – дей РАББИ, –

Мен джевап береджегим.

Мен коклерге дейджегим,

ве коклер ерге ягѣмур ягѣдыраджакъ.

²² Ер юзю богѣдай, янѣы шарап ве зейтюн ягѣы берекетини
береджек.

Олар номай берекетлеринен Йизреэлни* толдураджакъ.

²³ Мен бу мемлекетте Израильни,

урлукъ киби, Озюме сачаджагѣым,

мерамет этильмегенлерге мерамет этеджегим*,

халкѣым олмагѣанларгѣа: «Сиз – Меним халкѣымсыз», –
дейджегим*.

Олар исе Манѣа: «Сен – бизим Алламызсынъ», –
дейджеклер.

Алла ишанчсыз Израильни багѣышлай

3 ¹РАББИ манѣа бойле деди:

– Бар да, кене апайынѣа озь севгинѣни косѣтер. О башкѣасынен ороспуланса да, оны, РАББИ израиллилерни севгени дайын, сев. Олар башкѣа аллаларгѣа ибадет этелер, оларнынъ юзюм пителерини севелер, Алла исе оларны севе. Сен де озь апайынѣны бойле сев.

²Бойледже, мен оны озюме он беш кумюшке, еди бучукъ чувал арпагѣа* сатын алдым. ³Онѣа бойле дедим:

– Сен меним эвимде чокъ яшайджакъсынъ. Ороспулыкъ этме, башкѣа акѣайларнен ятма. Мен де санѣа бойле янашаджагѣым.

⁴Израиллилер чокъ вакъыт ичинде падишасыз, ёлбашчысыз яшайджакъ. Оларнынъ не кѣурбанлары, не кѣурбан ери, не эфод, не эв путлары оладжакъ. ⁵Бундан сонъ Израиль огѣуллеры кѣайтаджакъ ве РАББИни, оларнынъ Алласыны, эм де Давут падишасыны кѣыдыраджакълар. Олар РАББИден кѣоркѣаджакълар ве сонѣки куньлериндеки Онынъ зйилигини буюк урѣмет этеджеклер.

* 2.22 Йизреэл – кѣ. еуд. бу ад «Алла сача» манасыны ташый. (1.4 кѣыяс.)

* 2.23 Кѣ. еуд. «Ло-Рухаманы мерамет этеджегим» демектир.

* 2.23 Кѣ. еуд. «Ло-Аммиге “сен Меним халкѣымсынъ” дейджегим» демектир.

* 3.2 Он беш кумюш; еди бучукъ чувал арпа – кѣ. еуд. «15 (шекель) кумюш», «бир хомер арпа ве бир летек арпа».

Рабби Израильни къбаатлай

- 4** ¹Эй, Израиль огъулары! РАББИнинъ сёзюни динъленъиз!
 РАББИ бу ерде яшагъанларны къбаатлай,
 чюнки мемлекетте не акъикъат, не мерамет бар,
 ве адамлар Алланы бильмейлер.
- ² Адамлар къаргъайлар, ялан айталар,
 башкъаларны ольдюрелер,
 хырсызлайлар ве ороспулыкъ япалар.
 Къан эр ерде тёкюле.
- ³ Бунинъ ичюн шу топракъ агълайджакъ,
 анда яшагъанларнынъ эписи такъаттан кесиледжек;
 эм кийик айванлар, эм коктеки къушлар,
 эм денъиздеки балыкълар биле гъайып оладжакъ.
- ⁴ Амма ич кимсе давалашмасын,
 ич бир адам башкъасыны къбаатламасын!
 Сенинъ халкъынъ – руханийни къбаатлагъан
 халкъ кибидир.
- ⁵ Кунъдюз сен сюрюнеджексинъ,
 гедже сеннен берабер пейгъамбер абынаджакъ.
 Ве Мен сенинъ Израиль-ананъны ёкъ этедегем.
- ⁶ Кереги къадар бильгиси олмагъан халкъым гъайып олур.
 Сен бильгини ред эткенинъ ичюн,
 Мен сени руханийлик этмектен ред этедегем.
 Сен Алланънынъ Къануныны унуткъанынъ ичюн,
 Мен де сенинъ балаларынъны унутаджакъым.
- ⁷ Руханийлер чокълашкъан сайын,
 Манъа къаршы гуналары да арта.
 Мен оларнынъ шуретини масхаралыккъа чевиредегем.
- ⁸ Халкъым гуналары ичюн къурбанларыны кетиргенде,
 олар ашайлар.
 Халкъ даа чокъ къбаатларны къазангъанда,
 олар джан-юректен къувана.
- ⁹ Халкънен оладжакъ шейлер
 руханийлернинъ башына да тюшеджек.
 Мен оларны арекетлери ичюн джезалайджагъым,
 япкъанлары ичюн акъларыны къайтараджагъым.
- ¹⁰ Олар ашайджакълар, амма тоймайджакълар,
 ороспуланаджакълар, амма бала коръмейджеклер,
 чюнки РАББИге хызмет этмектен вазгечтилер.
- ¹¹ Ороспулыкъ, шарап ве юзюм шырасы адамларны
 акъылдан айыра.

Исраильнинъ путларгъа ибадет эткени

- ¹² Халкъым агъач путунен акъыл таныша,
таягъындан джевап ала,
ороспулыкъ руху оларны ёлдан урды.
Олар Алласына къаршы ороспулыкъ япып,
Оны къалдырды.
- ¹³ Олар дагъ тёпелеринде къурбан чалалар,
эр бир байыр устюнде,
эмен, сельби, эр бир буюк терек тюбюнде,
кольгелери яхшы олгъаны ичюн,
къокъулы отларны якъалар.
Шунунъ ичюн къызларынъыз ороспулана,
келинлеринъиз де къоранта садъкълыгъыны боза.
- ¹⁴ Ороспулыкълары ичюн къызларынъызны джезаламайджагъым,
къоранта садъкълыгъыны бозгъанлары ичюн,
келинлеринъизни де джезаламайджагъым.
Чюнки акъайларынъыз ороспуларнен келише,
путханедеки ороспуларнен къурбан чала.
Анъламагъан халкъ исе гъайып олып кете!
- ¹⁵ Эй, Исраиль, сен ороспулыкъ этсенъ де,
Ехуда гуна къазанмагъайды.
Гилгал шеэринде барманъыз,
Бет-Авен шеэринде чыкъманъыз,
Тири РАББИнен ант этменъиз.
- ¹⁶ Исраиль инат тана киби олды.
РАББИ оларны, къозуны киби,
ачыкъ отлакъта бакъармы, аджеба?
- ¹⁷ Эфраим путларгъа япышты.
Быракъ оны!
- ¹⁸ Ичип сархошлангъан сонъ,
ороспуларны къыдыра,
намуснынъ ерине айып шейлерни бегенелер.
- ¹⁹ Ель оларны учурып кетеджек,
олар путларгъа кетирильген къурбанларындан утанаджакъ.

Рабби Эфраимнен Ехуданы ёкъ этеджек

- 5** ¹ Эй, руханийлер, буны эшитинъиз!
Эй, Исраиль халкъы, дикъкъатнен динъленъиз!
Эй, падишанынъ эви, къулакъ асынъыз!
Сизлер укюм этиледжексинъиз,

- чюнки сиз озь путларынъызнен Мицпа шеэринде халкъны
къапкъангъа тюшюрдинъыз,
Тавор дагъында къоюлгъан бир агъ киби олдынъыз.
- ² Мангъа къаршы чыкъкъанлар пек харапландылар,
амма Мен оларнынъ эписини джезалайджагъым.
- ³ Мен Эфраимни билем,
Исраиль де Менден сакъланмаз.
Эй, Эфраим, сен ороспулыкъ япасынъ,
эй, Исраиль, сен арамландынъ.
- ⁴ Япкъан ишлери оларгъа Алласына къайтмагъа ёл бермейлер,
чюнки оларнынъ ичинде ороспулыкъ руху булуна,
ве олар РАББИни танымай.
- ⁵ Исраильнынъ къопайлыгъы – озюне къаршы шааттыр,
Исраильнен Эфраим озь гуналарындан йыкъылыр,
Ехуда да оларнен берабер абыныр.
- ⁶ Къойларынен ве огюзлеринен олар РАББИни къыдырмагъа
кетеджек,
амма Оны тапамайджакъ,
чюнки О, олардан узакълашты.
- ⁷ Олар РАББИге хиянетлик этти,
башкъалардан пич балаларны тапты.
Шимди янъы ай эм оларны,
эм мал-мульклерини ашап битиреджек.
- ⁸ Гива шеэринде бору чалынъыз,
Рама шеэринде боразан чалынъыз,
Бет-Авенде дженкке чагъырынъыз:
«Огге, Биньямин! Биз артынъдан кетемиз!»
- ⁹ Джеза куню Эфраим бакъымсыз сахрагъа чевириледжек.
Мен Исраиль къабилелери арасында мытлакъа оладжагъыны
бильдирдим.
- ¹⁰ Ехуда башлыкълары меджаларны денъиштирген адамлар киби
олды,
шунынъ ичюн Мен устьлерине ачувымны сув киби тёкеджегим.
- ¹¹ Эфраим енъильди,
джезасы оны йыкъты,
чюнки бош путларнынъ артындан кетмеге истеди.
- ¹² Мен Эфраимни сюме киби ашайджагъым,
Ехуда халкъыны къурт киби кемиреджегим.
- ¹³ Эфраим озь хасталыгъыны корьгенде,
Ехуда озь ярасына бакъкъанда,

- Эфраим Ашшургъа кетти,
 буюк падишадан* ярдым сорады.
 Амма онынъ сизни яхшы этмеге кучю ёкъ,
 о, яраларынъызны тедавийлемез.
- 14 Мен Эфраимге арслан киби оладжагъым,
 Ехуда халкъына яш арслан киби атыладжагъым.
 Мен оларны парчалайджакъым,
 алыр да кетерим, кимсе оларны къуртармаз.
- 15 Сонъра Мен кетип, ериме къайтаджакъым.
 Олар озь къабаатларыны танып, Мени къыдырмагъандже,
 Мен еримде къаладжакъым.

Исраильнинъ ве Ехуданынъ экиюзьлюлиги

6 1 Беля вакътында олар Менден ярдым сораиджакъ ве:

- «Айдынъыз, РАББИмизге къайтайыкъ!
 О, хасталыкъ берди – О да тедавийлер,
 О, урды – О да яраларымызны сарар, – дейджек.
- 2 – Эки кунъде бизни яхшы этер,
 учюнджи куню аякъкъа турсатыр,
 ве биз Онынъ огюнде яшармыз.
- 3 Айдынъыз, РАББИни таныйыкъ,
 Оны бильмеге тырышайыкъ.
 Ярыкъ танъда пейда олгъаны киби,
 О да пейда оладжакъ.
 Ягъмур кельгени киби,
 О бизге келир.
 Баарьнинъ сонъунда ягъмур киби,
 О, топракъны суварыр».
- 4 – Эй, Эфраим, не япайым санъа?
 Эй, Ехуда, санъа не япайым?
 Сизинъ севгинъиз саба думанына ошай,
 тез гъайып олгъан чыкъны акъылгъа кетире.
- 5 Бунынъ ичюн Мен оларны пейгъамберлер ярдымынен
 парчалай эдим,
 агъзымдан чыкъкъан сёзлернен ольдюре эдим.
 Меним къарарларым – саба ярыгъыдыр.
- 6 Мен къурбанларынъыздан ве бахшышларынъыздан зияде
 ишанчлы севгинъизден разым,
 бутюнлей якъыладжакъ къурбанларынъыздан зияде

* 5.13 Къ. еуд. «Ярев падиша».

Алланы биледжегинъизни истейим.

⁷ Олар исе Адемге ошап,
васиетимни бозды,
анда Менден вазгечти.

⁸ Гилад – яманлыкъ япкъанларнынъ шеэридир,
къан излерине толудыр.

⁹ Руханийлернинъ сюрюси –
айдутлар такъымы кибидир:
олар сакъланып, бирисини беклейлер,
Шекем ёлунда ольдюрелер,
пис шейлерни япалар.

¹⁰ Израиль эвинде дешетли шейлерни коръдим:
Эфраим анда ороспулыкъкъа батты,
Израиль арамланды.

¹¹ Халкъымны сюрдюнликтен къайтаргъанымдан сонъ,
санъа да, Ехуда, джеза куню, оракъ вакъты киби,
келеджек.

7 ¹ Мен Израильге шифа берген вакътында,
Эфраимнинъ къабааты
ве Самариенинъ ярамазлыгъы ачыла.
Олар алдата,
хырсызлар эвлерге кире,
сокъакъ бою айдутлар сыдыра.

² Мен оларнынъ яманлыкъларыны унутмайджагъым,
олар исе бунынъ акъкъында тюшюнмей.
Энди япкъан ишлери оларны сарар,
козюм огюнден кетмез.

*Акъыл огретювге Израиль садакъатсызлыкъ
бильдире*

³ Олар яманлыкъларынен – падишаны къувандыра,
яланларынен – башлыкъларыны шеньлендире.

⁴ Оларнынъ эписи фурундаки атешке ошай:
фурунджы атешни якъкъан сонъ,
хамырны баса ве онъа минмеге ёл бере,
алевни исе бир даа къарыштырмагъа керекмей.
Олар да сёнмейип, ороспулыкътан къызара.

⁵ Падишанынъ байрамларында
башлыкълар шараптан хасталана.
Падиша исе макътанчакъларнен анълаша.

⁶ Фитнелерден юреклери, фурун киби, яна,

- бутюн гедже ачувлары кыбырдай,
сабасына исе, алев киби, парылдай.
- ⁷ Оларнынъ эписи – фурун киби кыызгын,
ёлбашчыларны ютып битирелер.
Оларнынъ эписи падишалары йыкылды,
лякин кимсе Мени ярдымгъа чагъырмай.
- ⁸ Эфраим халкъы башкъа халкъларнен къарышты,
Эфраим чевирильмеген отьмекке ошады.
- ⁹ Ябанджылар онынъ кучюни ашады,
о исе буны бильмеди.
Башы чаларды,
онынъ хабер исе ёкъ.
- ¹⁰ Исраильнинъ къопайлыгъы – озюне къаршы шааттыр.
Бунгъа бакъмадан да,
олар РАББИге, Алласына къайтмады,
Оны кыдырмады.
- ¹¹ Эфраим акъылсыз гогерджин киби олды:
де мысырлыларны ярдымгъа чагъыра,
де Ашшургъа кете.
- ¹² Олар кеткен вакътында,
Мен агъымны устьлерине атаджагъым,
кокте учкъан къушларны киби,
оларны ерге тюшюреджегим.
Джемаат эшиткен якъан яманлыкълары ичюн,
Мен оларны джезаларым.
- ¹³ Менден узакълашкъанлары ичюн,
башларына беля!
Менден вазгечкенлери ичюн,
олар ёкъ этиледжек!
Мен оларны къуртардым,
олар исе Меним акъкъымда ялан айтты.
- ¹⁴ Олар тешеклеринде агълагъанда,
джан-юректен Менден ярдым сорамай.
Отъмек ве шарап ичюн топланалар,
Менден исе узакълашалар.
- ¹⁵ Мен оларгъа акъыл огреттим,
къолларына кучь бердим,
олар исе Мангъа къаршы яманлыкъ тюшюнди.
- ¹⁶ Олар къайтты, амма Юдже Раббиге дегиль*,

* 7.16 Я да «олар Баал путундан ярдым истеди».

ишанчсыз яй киби олды.
 Башлыкъларыны арсыз тиллери ичюн
 къылычнен ольдюрюр,
 бунунъ ичюн оларнынъ устунден Мысыр топрагъында
 кулерлер.

Исраиль путларгъа ибадет эткени ичюн суд этиле

- 8** ¹Бору чалынъыз!
 Исраиллилер васиетимни бозгъанлары ичюн,
 Къанунума къаршы чыккъанлары ичюн,
 душманлар, къартал киби, РАББИнинъ Эвине келеджек.
- ² Исраиллилер менден ярдым истейджек:
 «Алламыз! Биз Санъа инанамыз!»
- ³ Лякин Исраиль яхшылыкъны ред этти,
 шунунъ ичюн душманлар оларны къувалайджакъ.
- ⁴ Менден сорамайып, озьлерине падишаларны къойдылар,
 хаберим олмайып, башлыкъларыны сайладылар.
 Кумюш ве алтынларындан озьлерине путлар ясады,
 шунунъ ичюн де олар гъайып олды.
- ⁵ Эй, Самарие, сенинъ бузав путунъ ред этильди!
 Оларгъа къаршы ачувым чыккъты.
 Олар даа не къадар темиз оламайджакъ?
- ⁶ Бу – Исраильнинъ ишидир.
 Бир уста шу бузавны япты,
 шунунъ ичюн о, Алла дегильдир.
 Самариенинъ бузавы чиль-парча оладжакъ.
- ⁷ Олар елни сачкъаны ичюн, боранны джыяр.
 Оларнынъ урлукълары берекет бермейджек,
 богъдай унны бермез.
 Унны берсе биле,
 чет адамлар оны ашап битирир.
- ⁸ Исраиль енъильди.
 Шимди о, халкълар арасында
 бир шейге ярамагъан савут киби олды.
- ⁹ Янъгъыз быралкъылангъан кийик эшек киби,
 олар Ашшургъа кеттилер;
 Эфраим башкъларнынъ урьмет-севгисини
 сатын алмагъа тырышты.
- ¹⁰ Олар халкъларгъа бахшышларны йиберсе де,
 энди Мен оларны бир ерге топлайджакъым,
 ве олар къудретли падишанынъ къатты къолу алтында
 чекишмеге башлайджакъ.

- ¹¹ Эфраим гуналарыны багъышламакъ ичюн чокъ къурбан ерлерини къургъан олса да,
бу къурбан ерлери исраиллилерни гунагъа батырды.
- ¹² Мен оларгъа чокъ муим къанунларымны язып бердим,
олар исе озьлерини санки оларнынъ бир иши ёкъ деп, туталар.
- ¹³ Мангъа къурбан-бахшышларыны кетиргенде,
айванларны соялар ве этлерини ашайлар.
РАББИ оларны къабул этмез.
Шимди О, къабаатларыны акъылгъа кетирир,
гуналары ичюн джезалар,
ве олар Мысыргъа къайтар.
- ¹⁴ Исраиль Яратыджысыны унутты,
путларгъа ибадетханелерни ясады,
Ехуда бир чокъ янына барылмаз шеэрни къурды.
Амма Мен оларнынъ шеэрлерине атеш ёллайджагъым,
ве о, къалелерини ашап битиреджек.

Исраильнинъ джеза куньлери акъкъында

- 9** ¹ Эй, Исраиль, къуванма!
Башкъа халкълар киби, чокъ севинме!
Сен озь Аллангъдан възгечкенингънен, ороспу олдынъ,
эр бир арманда ороспулыгъынъ ичюн къазанч алмагъа
бегендинъ.
- ² Арман ве юзюм басылгъан ер оларгъа аш бермез,
юзюм шырасы оларнынъ ишанчыны беджермез.
- ³ Олар РАББИнинъ топрагъында яшамаз,
лякин Эфраим Мысыргъа къайтар,
Ашшурда да арам шейлерни ашар.
- ⁴ Олар РАББИге шарап бахшышларыны кетирмез.
РАББИ оларнынъ къурбанларыны къабул этмез.
Байрам къурбанлары дженазе отьмеги киби оладжакъ.
Оларны ашайджакъ адамларнынъ эписи арамладжакъ;
олар аш бахшышларыны озь къадирлери ичюн кетиреджек,
РАББИнинъ Эвине исе шу бахшышлар кирмейджек.
- ⁵ Азиз топлашув куньлеринде
ве РАББИнинъ байрам куньлеринде не япаджакъсынъыз?
- ⁶ Бутюнлей ёкъ олмакътан къуртулмагъа чаре тапсалар биле,
Мысыр мемлекети оларны топлайджакъ,
онынъ баш шеэри Ноф оларны комеджек.
Кийик отлар къыйметли кумюш эшьяларыны
сараджакъ,

когемлик чадырларыны басаджакъ.

⁷ Оларнынъ джеза кунълери кельди,
эсап кунълери башланды.

Исраиль бильсин ки,
гуналары чокълугъындан,
душманлыгъы буюклигинден
пейгъамберлерни – ахмакъ,
рухландырылгъан адамларны – дели саялар.

⁸ Пейгъамбер Алланен бирликте Эфраимни къоруй,
амма онынъ ёлларында къапкъанлар къурула,
Алланынъ Эвинде душманлыкъ булуна.

⁹ Олар чокъ бозулды,
Гивада олгъаны киби, харап олды.
Оларнынъ къабаатлары Алланынъ акълына келеджек,
гуналары ичюн О, джезалайджакъ.

Гунанынъ акъибетлери

¹⁰ Исраильни тапкъан вакъытта,
Мен сахрада бир салкъым юзюмни киби таптым,
терекнинъ биринджи инджир данесини киби корьдим.
Бабаларынъызны корьдим,
амма олар Баал-Пеоргъа кеттилер,
озьлерини масхара путкъа багъышлады,
озьлери де, севген путлары киби,
пис шейге чевирильдилер.

¹¹ Эфраимлилернинъ шурети, бир къуш киби, учып
кетеджек.
Олар не юкке къаладжакъ, не юклю оладжакъ,
не бала тападжакъ.

¹² Балаларыны осьтюрип-буютселер де,
эп бир оларны баласыз япаджагъым.
Мен олардан узакълашаджакъ вакъытта
башларына буюк беля олур!

¹³ Мен корьдим ки, Эфраим, Тир шеэри киби,
гузель бир ерде ерлештирильди.
Лякин Эфраим озь балаларыны ольдюрильмеге алып
кетиреджек.

¹⁴ Я РАББИ, береджегинъни бер оларгъа.
Сен оларгъа не береджексинъ?
Бала тапмагъан къурсакъны
ве сютсюз эмчеклерни бер оларгъа.

- ¹⁵ Оларнынъ яманлыкълары – Гилгалда.
 Анда япылгъан яман ишлери ичюн
 Меним юрегим олардан къайтты.
 Мен оларны Эвимден къувалайджагъым,
 бир даа оларны севмейджегим.
 Оларнынъ эписи ёлбашчылары Менден вазгечти.
- ¹⁶ Эфраим урулды,
 тамырлары къуруды.
 О, бир даа берекет бермейджек.
 Бала тапсалар биле,
 Мен оларнынъ севимли эвлятларыны ольдюреджегим.
- ¹⁷ Олар Алламны динълемегенлери ичюн,
 О, оларны ред этеджек.
 Халкълар арасында олар эвсиз гъурбетчи оладжакъ.

*Исраиль озь имансызлыгъы ичюн чокъ
 яманлыкъ кореджек*

- 10** ¹ Исраиль – чокъ пытакълы юзюм,
 о, чокъ берекет озюне бере.
 Берекети чокълашкъан сайын,
 о, къурбан ерлерини де чокълаштыра.
 Топракънынъ байлыгъы арткъан сайын,
 о къадар зияде олар пут ташларыны яраштыра.
- ² Ичлери ялангъа толды,
 онынъ ичюн олар къабаатланаджакъ.
 РАББИ къурбан ерлерини йыкъаджакъ,
 пут ташларыны ёкъ этеджек.
- ³ Энди олар: «Биз РАББИден къоркъмагъанымыз ичюн,
 бизде энди падиша ёкъ.
 Падишамыз олса да,
 о, бизге не япып олур эди?» – дейджеклер.
- ⁴ Олар бош лафлар айталар,
 алдатып, ант этелер,
 барышыкъ шартнамелерини япалар.
 Бунунъ ичюн давалар,
 сюрюльген тарлада зеэрли отлар киби, бой берелер.
- ⁵ Самариеде яшагъанлар
 Бет-Авендеки бузавнен олгъаныны корип къоркъаджакъ.
 Халкъ онынъ артындан зар чекеджек.
 Онъа къуванчнен ибадет эткен руханийлер
 шурети ондан айырылгъаны ичюн агълайджакъ.

- 6 Бузав путуны бахшыш оларакъ буюк падишагъа*,
Ашшур мемлекетине алып кетеджеклер.
Эфраим масхара оладжакъ,
озь къара ниети ичюн Израиль утанаджакъ.
- 7 Самарие шеэри падишасынен берабер,
сув устюндеки копюк киби, гъайып оладжакъ.
- 8 Авен шеэринде Израильни гунагъа батыргъан ибадет
тёпелери ёкъ оладжакъ,
къурбан ерлеринде когемликнен кийик отлар оседжек.
О вакъыт анда яшагъанлар дагъларгъа:
«Бизни къапатынъыз!»,
байырларгъа: «Устьлеримизге тюшюнъыз!» –
дейджеклер.
- 9 Эй, Израиль, Гива куньлерингден башлап,
сен чокъ гуна яптынъ.
Ойле де къалдынъ.
Амма Гивада гунакярларгъа къаршы дженк башларына
тюшмедими?*
- 10 Истегиме коре Мен оларны джезалайджакъым.
Халкълар оларгъа къаршы топланаджакъ
ве оларны эки къабааты ичюн зынджырларнен багълайджакъ.
- 11 Эфраим – яхшы огренген юваш тана эди,
арман ишини чокъ бегенди.
Амма Мен семиз бойнуна боюндырыкъ такъаджакъым,
Эфраимни екеджем.
Ехуда ер сюреджек,
Якъуп топракны тырнайджакъ.
- 12 Озьлерингиз инсафлы ишлер сачынъыз
ве ишанчлы севгини джыярсынъыз.
Юреклерингизнинъ къазылмагъан топрагъыны къазынъыз,
чюнки РАББИни къыдырмагъа вакъыт кельди.
О заман РАББИ кельгенде,
сизге акъикъатны ягъдыраджакъ.
- 13 Сиз исе яманлыкъ осьтюрдингиз,
шунунъ ичюн къабаат джыйдынъыз.
Сиз ялан мейвасыны ашадынъыз,
чюнки озь ёлунъызгъа,
ёлдашларынъызнынъ чокълугъына ишандынъыз.

* 10.6 Къ. еуд. «Ярев падиша».

* 10.9 Я да «Гивада баш котерген огъуларгъа къаршы олгъан дженк оларнынъ эписини ёкъ этмеди, олар сагъ къалдылар».

- ¹⁴ Шунунъ ичюн халкъынъыз арасында
 дженк дешетлери пейда оладжакъ.
 Шалман дженкте Бет-Арбелни йыкъкъаны киби,
 бутюн къавий къалелеринъиз йыкъыладжакъ.
 О куню аналар балаларынен берабер ольдюрильди.
- ¹⁵ Эй, Бет-Эль, буюк яманлыгъынъ ичюн,
 башынъа да айнысы тюшеджек.

Ашшурдаки сюрдюник

- 11** ¹ Танъ агъаргъанда,
 Израильнинъ падишасы мытлакъа гъайып оладжакъ.

Исраиль яш бала олгъанда,

Мен оны пек севдим.

Мен огълумны Мысырдан чагъырдым.

- ² Мен израиллилерни чокъ чагъырдым,
 олар исе эп узакълаша эди.

Олар Баалларгъа къурбанларны кетире,
 путларгъа къокъулы отларны якъа эди.

- ³ Мен Озюм Эфраимни юргеге огреттим,
 оны къолларымда алып юрдим.

Амма Мен оларгъа шифа бергенимден
 оларнынъ хаберлери олмады.

- ⁴ Мен оларны инсан мераметинен,
 севги багъларынен Озюме чектим.

Бойнундан боюндырыкъны ала,
 эгилип, агъызларына аш къоя эдим.

- ⁵ Олар Мысыр мемлекетине къайтмайджакъ,
 лякин, Менден юзь чевиргенлери ичюн,
 оларнынъ падишасы Ашшур оладжакъ.

- ⁶ Кылыч оларнынъ шеэрлерини ураджакъ,
 къапу мандалларыны ёкъ этеджек,
 къара ниетлери ичюн оларны ашайджакъ.

- ⁷ Халкъым Менден даима узакълашмакъта.
 Оларны акъылларынен коклерге айланмагъа чагъыралар,
 амма кимсе бунъа ынтылмай.

Алла Озь халкъыны аджый

- ⁸ Сени насыл къалдыраджагъым, эй, Эфраим?
 Насыл ташлайджагъым сени, эй, Исраиль?
 Сени, Адма шеэрини киби, къалдырмагъа мумкюними?
 Цевоим шеэрини япкъанымны санъа япайыммы?

Ичимде юрегим сызлады,

аджыгъан дуйгъуларым алевленди!

- ⁹ Къызгъын ачувыма коре япмайджагъым,
бир даа Эфраимни къырып ташламайджагъым.
Мен – Аллам, Мен инсан дегилим.
Сизинъ аранъызда Мен – Мукъаддес Аллам.
Ачувланып, Мен шеэрге кирмейджегим.

- ¹⁰ Олар РАББИнинъ артындан кетеджеклер.

Арслан киби, О, ырылдайджакъ.

О, сесини береджек,

ве огуллары титреп, гъарптан келеджек.

- ¹¹ Къушлар киби, абдырайджакъ

ве Мысырдан къайтаджакъ.

Гогерджинлер киби,

Ашшур мемлекетинден учаджакъ.

Мен оларны эвлерине ерлештиреджегим, – дей РАББИ.

Алла Израильни ве Ехуданы къабаатлай

- ¹² Эфраим этрафымны яланнен сарды,

Израиль халкъы алдавлен Мени ортагъа алды.

Ехуда исе даа Алланен,

о, Азиз Аллагъа даа садыкъ.

12 ¹Эфраим бошуна ельни отлата,

кунъ бою шаркъ ельнинъ артындан къувалай.

О, яланны ве амансызлыкъны чокълаштыра,

Ашшурнен барышыкъ япа,

Мысыргъа зейтюн ягъыны алып кете.

- ² РАББИ Ехуданы да суд этеджек,

Якъупны да япкъан ишлерине коре джезалайджакъ,

япкъанларына коре акъкъыны береджек.

- ³ Якъуп ана къурсагъында биле къардашыны тепти,

буюген сонъ исе Алланен курешти.

- ⁴ О, Мелекнен курешти ве енъди,

агълап, Онынъ мераметини къыдырды.

О, Алланы Бет-Эльде тапты

ве анда Онен лакъырды этти.

- ⁵ РАББИ исе – Ордуларнынъ Алласыдыр,

Онынъ Ады – РАББИдир.

- ⁶ Бунынъ ичюн Алланъа къайтынъыз,

мерамет эйленъиз ве адалетли суд этинъиз,

эр вакъыт Алланъа ишанынъыз.

Алла гуна ичюн к̄баатлай

- 7 Ялан теразени к̄олда тутк̄ан
 алыш-веришчилер* алдатмаг̄а север.
- 8 Эфраим де бойле дей:
 «Мен бай олдым,
 чок̄ барлык̄ топладым,
 Бутюн эткен ишлеримде
 гуна сайыладжак̄ ич бир к̄баатны тапамайджак̄лар».
- 9 Амма Мен, Мысырдан башлап, –
 сенин̄ Аллан̄ олг̄ан РАББИМ,
 байрам кун̄леринде киби,
 сени бир даа чадырларда ерлештиреджегим.
- 10 Мен пейг̄амберлернен лаф эттим,
 Мен Озюм чок̄ руя оларг̄а косьтердим,
 пейг̄амберлернен кинаели икяелерни айттым.
- 11 Гилад шеэринде яманлык̄ бармы?
 Олар мытлак̄а г̄айып оладжак̄!
 Гилгал шеэринде бузавларны к̄урбан чалалармы?
 К̄урбан ерлери тарла меджасындаки таш обаларына
 чевириледжек.
- 12 Як̄уп Арам тарлаларына к̄ачты,
 Израиль бир апай ичюн хызмет этти,
 апайына эвленмек ичюн, о, к̄ой бак̄ты.
- 13 РАББИ Израильни пейг̄амбернин̄ ярдымынен
 Мысырдан чык̄арды,
 пейг̄амбернин̄ ярдымынен О, оларны к̄орчалай эди.
- 14 Эфраим Алланы пек ачувландырды,
 шунын̄ ичюн О, онын̄ к̄бааатыны баг̄ышламаз,
 Рабби Озь джезасыны онын̄ башына тюшюрюп.

Израиль устюнде сон̄ки суд

- 13** 1 Эфраим лаф эткенде, эр кес титрей эди.
 О, Израильде юксельди,
 лякин Баал ичюн к̄баат ишлеп, г̄айып олды.
- 2 Шимди де олар гунаг̄а гуна к̄ошалар,
 кумюшини ирите
 ве озьлерине, ак̄ылллары еткенине коре,
 путларны япалар.
 Усталар путларнын̄ эписини ясайлар ве:
 «К̄урбан кетирген адам

* 12.7 К̄. еуд. «ханаанлылар».

- бузав путуны опьсюн!» – дейлер.
- ³ Бунунъ ичюн олар саба думаны киби,
тез гъайып олгъан чыкъ киби оладжакъ,
арман еринден савурылгъан саман чёпуне,
собадан чыкъкъан тютюнге ошайджакълар.
- ⁴ Амма Мен – сени Мысырдан чыкъаргъан РАББИМ,
сенинъ Алланъ Мен.
Санъа Менден гъайры башкъа алланы билъмеге керекмей.
Менден гъайры башкъа къуртарыджи ёкътыр.
- ⁵ Мен сахрада,
сувсуз топракъта сени бакъа эдим.
- ⁶ Мен оларгъа чобанлыкъ эттим,
ве олар тойгъандже ашадылар.
Тойгъан сонъ исе юреклери къопайды,
ве олар Мени унутты.
- ⁷ Мен оларгъа къаршы арслан киби оладжакъым,
леопард киби, ёл четинде беклеп ятаджакъым.
- ⁸ Балаларындан айырылгъан аюв анасы киби,
оларгъа атыладжакъым
ве кокреклерини йыртаджакъым.
Арслан киби, оларны анда ашайджакъым,
кийик айванлар оларны парчалайджакъ.
- ⁹ Эй, Израиль, сен ёкъ оладжакъсынъ.
Санъа тек Менден ярдым келир.
- ¹⁰ Энди сенинъ падишанъ къаерде?
О, эписи шеэрлеринъде яшагъанларны къуртарсын!
Сенинъ ёлбашчыларынъ да не ерде?
Сен озюнь: «Бизге падиша ве башлыкъларны бер», – деп,
оларны Менден истединъ.
- ¹¹ Мен ачувланып, санъа бир падиша бердим,
ве гъазапланып, оны сенден алып ташладым.
- ¹² Эфраимнинъ къабааты язып алынды,
гуналары топланып сакъланды.
- ¹³ Догъаяткъан къадыннынъ дерди
Эфраимнинъ башына тюшер.
О исе – акъылсыз огълудыр;
вакъты-саати кельгенде,
ачылгъан къарындан чыкъмай.
- ¹⁴ Оларны олюлер дюньясы акиминден къуртарайыммы?
Оларны олюмден къорчалайыммы?

Ёкъ! Эй, олюм, озь азапларынъны башларына тюшюр!
 Олюлер дюньясы, айды, урып-йыкъ!
 Ич аджымайджагъым оларны!*

- 15 Агъа-къардашлары арасында Эфраим бол къысметли олса да,
 шаркътан къуру рузгяр келеджек,
 сахранан эскен РАББИнинъ ели котериледжек,
 онынъ чокъракълары къуруйджакъ,
 чешмелерининъ суву битеджек.
 Оларнынъ къыйметли шейлернинъ бутюн хазинеси
 тартып алынаджакъ ве бошатыладжакъ.

- 14** 1 Аллагъа къаршы чыкъкъаны ичюн,
 Самарие шеэри джезаланаджакъ.
 Анда яшагъанлар къылычтан оледжек,
 къучакъ балалары парчаланаджакъ,
 юкю къадынларынынъ къурсакълары ярыладжакъ.

Аллагъа къайтмагъа чагъырув

- 2 Эй, Израиль! РАББИге, сенинъ Алланъа къайт!
 Къабаатларынъдан сен йыкъылдынъ.
 3 РАББИге къайтынъыз, Оны чагъырынъыз,
 Онъа айтынъыз:
 «Бутюн къабаатларымызны багъышла,
 эйиликнен бизни къабул эт,
 ве биз тиллеримизнен Санъа шукюр этеджекмиз».
 4 Ашшур энди бизни къуртармайджакъ,
 биз бир даа дженк атлары устюне минмейджекмиз.
 Шимди къолларымызнен япкъан шейлеримизге:
 «Сиз – бизим аллаларымыз», – айтмайджакъмыз.
 Оксюз тек Сенде мераметни тападжакъ.

Алла яхшылыкъ япмагъа сёз бере

- 5 Оларны Менден узакълашмагъа истеклеринден тедавийлерим,
 джан-юректен оларны севедегем,
 оларгъа къаршы ачувым ятышаджакъ.
 6 Мен Израиль ичюн чыкъ киби оладжагъым.
 Ве о, занбакъ киби, чечек ачаджакъ,
 Ливандаки кедр киби, тамыр атаджакъ.
 7 О, далланып пытакъланаджакъ,
 дюльберлиги зейтюн тереги киби оладжакъ,

* 13.14 Бу аетни даа бойле тариф этмеге мумкюн: «Оларны олюлернинъ дюньясындан къуртараджагъым, олюмден оларны сатын аладжагъым. Эй, олюм! Сен берген азапларынъ къаерде? Эй, олюлер дюньясы! Сен берген хасталыгъынъ къайда? Козьлерим сени аджымаз!»

къокъулары Ливан дагъларына ошайджакъ.

- ⁸ Бир даа адамлар кольгесинде яшайджакъ
ве чокъ богъдай берекетини джыяджакъ.
Олар, юзюм чубугъы киби, чечек ачаджакъ,
Ливан шарабы киби, нам къазанаджакъ.
⁹ «Путлар манъа неге керек?» – дейджек Эфраим.
Мен оны эшитеджегим ве оны бакъаджагъым.
Мен гуръ кипарис тереги киби оладжагъым,
сен берекетинъни Менден кореджексинъ.

Сонъки сёзлер

- ¹⁰ Акъыллы адам бу шейлерни анъласын,
икметли адам буны бильсин.
РАББИнинъ ёллары догъру,
ве инсафлы адамлар бу ёлларда юрер,
РАББИге къаршы чыкъкъанлар исе анда йыкъылыр.

Ёэль пейгъамбернинъ китабы

Озь китабынынъ ильк эки бабында Ёэль пейгъамбер мемлекетине сарынчкъаларнынъ къоркъунчлы басып кельгенини ве къургъакълыкъ олгъаныны тасвир эте. Пейгъамбер Израиль халкъына Алланынъ тевбе этмеге чагъырувыны беян эте, Онынъ халкъкъа яхшы мунасебетини гъайрыдан тикленмеси акъкъында вадесини айтып бере. Ёэль къаршы чыкъкъан эсас яманлыкъ – анъаневий къануннынъ джансыз беджерилуви-дир. О заманларда диндар падиша Ёаш Ехудада динни тиклемеге гъайрет эте, лякин, эсасен, онынъ тек тышкъы къыяфетини беджерильмесинде енъиш къазана. Пейгъамбер келеджекте путперест хурафатларнынъ кескинлешювини ве, бунынъ нетиджеси оларакъ, Алланынъ джезасыны коре. О заман Алла Онынъ халкъына кетирген зарары ичюн эписи халкъларны чагъыраджакъ. Къабаатлылар джезаланаджакъ, Алланынъ халкъы исе бол-бол багъышланаджакъ.

Сарынчкъанынъ басып келюви (1 б.). Алланынъ куню якъынлашуву акъкъында; тевбеге чагъырув; Алланынъ мерамети ве рухий тикленюв акъкъында (2 б.). Бутюн халкъларнынъ суд этилюви ве Израильнинъ къуртулышы (3 б.).

Халкънынъ къаарь-къасевети

1 ¹Петуэлнинъ огълу Ёэлыге РАББИнинъ айткъан сёзю.

- ² – Эй, акъсакъаллар, буны динъленъиз,
бу топракъта яшагъан эр кес, къулакъ асынъыз:
Сизинъ заманынъызда я да деделеринъизнинъ заманында
бойле бир шей олдымы?

- ³ Буны балаларынъызгъа анълатынъыз,
балаларынъыз озъ балаларына,
оларнынъ балалары да келеджек несильге анълатсынлар.
- ⁴ Тыртырлардан къалгъаныны сарынчкъалар ашады,
сарынчкъалардан къалгъаныны чегерткилер ашады,
чегерткилерден къалгъаныны къонъузлар ашап битирди.
- ⁵ Эй, сархошлар, уянынъыз!
Эй, шарап ичкенлер, агъланъыз ве сызланъыз, –
агъызларынъыздан юзюм шырасыны тартып алдылар!
- ⁶ Меним топрагъыма бир халкъ кельди,
о кучлю, оны саймагъа чаре ёкъ.
Тишлери – арсланнынъ тишлери,
ченгелери – ыргъачы арсланнынъ ченгелеридир.
- ⁷ Олар юзюм кутюгимни къырды,
инджир терегимни йыкъты,
къабукъларыны айырып ерге атты,
пытакъларыны бем-безъ къалдырды.
- ⁸ Яшлыгъында акъайыны джойып, тул къалгъан апай киби,
чувал безинен къушангъан къыз киби агъланъыз!
- ⁹ РАББИнинъ Эвине кетириледжек
ашлыкъ ве ичерлик бахшышлары кесильди.
РАББИге хызмет эткен руханийлер агълайлар.
- ¹⁰ Тарлалар харап олды, топракъ зарлана,
ашлыкъ гъайып олды,
янъы шарап къуруды, зейтюн ягъы ёкъ олды.
- ¹¹ Эй, ыргъатлар, бетлеринъизни къызартынъыз,
эй, багъджылар, агъланъыз, –
тарлаларнынъ берекети гъайып олды,
богъдай ве арпа ич къалмады.
- ¹² Юзюм кутюклери къуруды,
инджир тереги солып къалды.
Нар, хурма ве алма, бутюн тарладаки тереклер къуруды.
Адам огъуллерынынъ шенълиги де ёкъ олды.
- ¹³ Эй, руханийлер, чувал безинен къушанып, агъланъыз!
Къурбан ерининъ янында хызмет эткенлер, зар чекинъиз!
Эй, Алламнынъ хызметчилери,
Алланынъ Эвине кирынъиз, чувал безинде геджеленъиз.
Алланынъизнинъ Эвинде ашлыкъ ве ичерлик бахшышы къалмады.
- ¹⁴ Ашаманъыз-ичменъиз, эр бирини топлашувгъа чагъырынъыз.
Акъсакъларны ве мемлекетте эписи яшагъанларны

Алланъыз олгъан РАББИнинъ Эвине чагъырынъыз
ве РАББИге ялварынъыз.

¹⁵ Ах, насыл кунь!

РАББИнинъ куню якъындыр.

О куню Къудретли Алла эр бир шейни ёкъ этеджек.

¹⁶ Козюмиз огюнде ашымыз алынды,

Алламызнынъ Эвинден шеньлик ве къуванч айырылды.

¹⁷ Урлукълар буюк топракъ кесеклери тюбюнде чюрюди;
ашлыкъ къуругъаны ичюн, анбарлар бошап къалды,
килерлер йыкъылды.

¹⁸ Ах, айванлар насыл инълейлер!

Тувар сюрюлери шашмалады, –
олагъа отлакъ къалмады.

Къой-эчки сюрюлери де къыйнала.

¹⁹ Санъа, я РАББИМ, ялварам,

чюнки атеш чель отлакъларыны якъып ташлады,

алев тарладаки бутюн тереклерни кульге чевирди.

²⁰ Кийик айванлар биле Санъа ялваралар,

чюнки акъкъан сувлар къуруды,

ве атеш чель отлакъларыны ёкъ этти.

Ордуларнынъ келюви

2 ¹ Сионда бору чалынъыз,

азиз дагъымда телюке сигналыны беринъиз.

Топракъта яшагъан эр кес къоркъудан титресин,

РАББИнинъ куню келеята, энди о якъындыр.

² Къюю къаранлыкъ куню,

булут ве тютюн кунюдир о.

Чокъ сайылы ве кучлю халкъ,

танъ ярыгъы киби, дагълар бою даркъала.

Бойле сою ич бир вакъыт олмады,

эм келеджекте яшайджакъ адамларнынъ заманында да
олмайджакъ.

³ Оларнынъ огюнде атеш якъа,

артында алев яндыра.

Огдеки топракълар – Эдем багъчасы кибидир,

артларындан исе бош чёллерге чевирилир.

Ич бир шей олардан къуртулып оламаз.

⁴ Оларнынъ корюниши атларгъа ошай,

озълери дженк атлылары киби сычрайлар.

⁵ Дженк арабаларынынъ тасырдысынен киби,

дагъларнынъ тепелеринден сычрайлар.

Оларнынъ шаматасы тобанны якъаяткъан атешнинъ
чытырдысына ошай.

Олар – дженкке азырлангъан кучълю бир халкъ кибидир.

- 6 Оларнынъ огюнде халкълар къоркъудан дёрт буклене,
эр кеснинъ бети агъара.
- 7 Батырлар киби, чапалар,
джесюр аскерлер киби, диваргъа тырмашалар.
Эр бири ёлуны шашырмайып,
озь ёлундан урулмай.
- 8 Бири-бирини басмадан,
эр бири озь ёлуны тута.
Мызракъларнен къорчалангъанларгъа атылалар
ве сагъ-селямет къалалар.
- 9 Шеэр бою чапкъалайлар,
диварларгъа тырмашалар,
эвлернинъ устюне чыкъалар,
хырсызлар киби, пенджерелерден кирелер.
- 10 Оларнынъ огюнде ер юзю кыбырдай,
коклер титрей,
кунеш ве ай сёне,
йылдызлар ярыгъыны джоя.
- 11 РАББИ кучълю сесинен Озь ордусына буюра.
Онынъ аскерлери пек чокъ сайылыдыр,
Онынъ буюргъанларыны беджергенлер къудретлидир.
Не де къоркъунчлыдыр РАББИнинъ буюк куню!
Онъа ким даянып олур?

Тёвбеге чагъырув

- 12 Амма шимди де РАББИ айта ки:
– Ашамайып-ичмейип, агълап ве зар чекип,
джан-юректен Манъа къайтынъыз.
- 13 Урбаларынъызны йыртмагъа керекмей,
юреклеринъиз исе сызласынлар.
Алланъыз РАББИге къайтынъыз,
О, мераметли ве шефкъатлыдыр,
чокъ сабырлы ве ишанчлыдыр.
О, джезасыны ёлламай.
- 14 Ким бильсин, бельки О, фикирини денъиштирир
ве сизни аджыр,
сизге берекет берер,
Алланъыз РАББИге ашлыкъ
ве ичерлик бахшышларыны кетирмеге ёл ачар.

- 15 Сионда бору чалынъыз,
ашаманъыз-ичменъыз,
эр бирини топлашувгъа чагъырынъыз.
- 16 Халкъны топланъыз, топлашув япынъыз,
акъсакъалларны чагъырынъыз,
яшларны ве къундакъ балаларыны топланъыз.
Киев озь ханесинден ве келин озь одасындан
келип чыкъсын.
- 17 Руханийлер, РАББИнинъ хызметчилери,
Эйваннен къурбан ерининъ арасында агъласынлар
ве бойле деп ялварсынлар:
«Я РАББИ, халкъынъны аджы.
Сенинъ мирасынъны масхара этмесинлер,
халкълар оны мыскъылламасынлар.
Миллетлер арасында:
“Аллалары къайда?” – демесинлер».

Къуртулыш

- 18 О заман РАББИ Озь топрагъыны къорчалайджакъ,
Озь халкъыны аджыйджакъ.
- 19 РАББИ халкъына джевап береджек:
– Мына, Мен сизге ашлыкъ, янъы шарап,
зейтюн ягъыны береджегим,
ве сиз оларгъа тояджакъсынъыз.
Бир даа сизни ашаламагъа
халкъларгъа ёл бермейджегим.
- 20 Шимальден кельген душманларны сизден узакълаштыраджагъым,
сувсуз ве бош бир топраккъа къувалайджагъым.
Огден кеткенлерни Олю денъизге котерип атаджагъым,
арттан кельгенлерни Акъ денъизге ташлайджагъым.
Олар яман къокъу даркъатаджакъ,
сасыкъ къокъулары котериледжек,
чюнки олар чокъ яманлыкъ эттилер.
- 21 Къоркъма, топракъ! Къуван ве шенълен!
РАББИ буюк ишлер япты!
- 22 Эй, кийик айванлар, къоркъманъыз!
Чель отлакълары отны осътюир,
тереклер мейва берер,
инджир ве юзюм де озь берекетини кетирир.
- 23 Эй, Сион халкъы,
Алланъыз РАББИде къуван ве шенъленинъиз!
О, ягъмурны сизге тамам кереги къадар береджек,
ве, эвельки киби, кузьде ве баарьде ягъмурны ягъдыраджакъ.

- ²⁴ Арманлар ашлыккъа толаджакъ,
юзюм ве зейтюн басылгъан ерлерден
янъы шарап ве зейтюн ягъы тѣкюлип ташаджакъ.
- ²⁵ Берекетинъизни тыртыр, сарынчкъа, чегертки
ве къонъузлар ашагъан йыллары ичюн,
сизге къаршы ёллагъан буюк ордум ичюн
акъкъынъызны къайтарырым.
- ²⁶ О заман сиз тойгъандже ашарсынъыз,
сизлер ичюн аджайип шейлер япкъан
Алланъыз РАББИнинъ Адыны шуретлейджексинъиз.
Сонъ халкъым эбедиен масхара олмайджакъ.
- ²⁷ О вакъыт Мен Израильнинъ арасында олгъанымны
биледжексинъиз,
Мен – РАББИм, сизинъ Алланъыз,
башкъа бири ёкъ.
Халкъым омюрлик бир даа масхара олмайджакъ.

Раббиге иман эткенлер ичюн къуртулыш

- ²⁸ – Ондан сонъ Мен эр бир джангъа Рухумны береджегим,
ве огулларынъызнен къызларынъыз пейгъамберлик этеджек,
сизинъ къартларынъыз тюшлер кореджек,
ве йигитлеринъиз руялар кореджек.
- ²⁹ О куньлерде къул ве къулкъаларынъызгъа да
Рухумны береджегим.
- ³⁰ Коклерде ве ер юзюнде
бельгилеримни косътереджегим:
къан, атешни ве думан диреклерини ёллайджагъым.
- ³¹ Кунешни къаранлыкъ къаплайджакъ,
ай къангъа бояладжакъ.
Ве ондан сонъ РАББИнинъ буюк
ве къоркъунчлы куню келеджек.
- ³² О заман РАББИнинъ Адыны айтып чагъыргъан эр кес
къуртуладжакъ.
Сион дагъында Ерусалимде къуртулгъанлар топланаджакъ*.
РАББИ айткъаны киби, сагъ къаладжакъ адамлар
РАББИ чагъыргъан халкъ оладжакъ.

Алла халкъларны суд эте

- 3** ¹Мына, о куньлерде ве о заманларда
Ехуда ве Ерусалим халкъыны
сюргюнликтен къайтараджагъым.

* 2.32 Я да «Ерусалимде къуртулыш оладжакъ».

- 2 Мен эписи халкъларны топлайджагъым
ве Ехошафат вадийине алып кетиреджегим.
Анда Мен оларны мирасым ичюн,
Исраиль халкъым ичюн суд этеджегим, –
олар Исраильни халкъларнынъ арасында дагъытты
ве Меним топрагъымны пай эти.
- 3 Олар халкъымны джереп чекип болюштилер,
яш огъланларны ороспуларгъа денъиштирдилер,
яш къызларны шарапкъа саттылар
ве сархошлангъандже ичтилер.
- 4 Эй, Тир ве Сидон шеэрлери, бутюн Фелестин
виляетлери,
Манъа япаджагъынъыз недир?
Сиз Мени джезаламагъа истейсинъизми?
Акъкъымны береджек оласынъызмы?
Манъа япаджакъ олгъанларынъызны
Мен тез ве къолайлыкънен башларынъызгъа
тюшюреджегим.
- 5 Сиз алтынымны ве кумюшимни алдынъыз,
энь яхшы къыйметли шейлеримни
сизинъ ибадетханелеринъизге кирсеттинъиз.
- 6 Ехудалыларны ве Ерусалим огъуллаарыны
юнанларгъа саттынъыз,
озь мемлекетинден оларны узакълаштырдынъыз.
- 7 Мына, Мен оларны сиз саткъан еринъизден
къайтараджагъым,
оларгъа япкъанларынъызны сизге япаджагъым.
- 8 Мен огъуллаарынъызны ве къызларынъызны
ехудалыларгъа сатаджагъым,
олар исе оларны узакъта яшагъан бир халкъкъа,
шевалыларгъа сатаджакълар.
Бу – РАББИнинъ айткъаныдыр.
- 9 Халкълар арасында буны илян этинъиз:
Дженкке азырланынъыз!
Батырларны котеринъиз!
Эписи аскерлер кельсинлер,
дженкке чыкъсынлар!
- 10 Сабан тишлеринъизден къылычларны япынъыз,
пычакъларынъыздан мызракъларны ясанъыз.
Къуветли олмагъан:
«Мен – батырым!» – десин.

- 11 Эй, кьомшу халкълар,
тез келинъиз, анда топлашынъыз!
- Я РАББИ! Батырларынъны алып кель!
- 12 Халкълар чыкъсынлар
ве Ехошафат вадийинде топлансынлар.
Мен анда отураджагъым
ве чевре-четтеки эписи халкъларны суд этедегем.
- 13 Оракъларынъызны ишлетинъиз, –
ашлыкъ пишти.
Келинъиз, юзюмни басынъыз, –
юзюм сыкъылгъан ерлер толу,
шарап фычылары ташалар.
Халкъларнынъ яманлыкълары пек буюк!
- 14 Укюм чыкъарылгъан вадийинде – адам сюрюлери,
РАББИнинъ куню укюм чыкъарыладжакъ ерге якъынлашты!
- 15 Кунеш ве ай къарараджакъ,
йылдызларнынъ парылдысы гъайып оладжакъ.

Алла Израильни багъышлай ве акълай

- 16 РАББИ Сиондан гудюрдейджек,
Ерусалимден сесини чыкъараджакъ.
Коклер ве ер тепренеджек.
Лякин РАББИ Озь халкъыны къорчалайджакъ,
Израиль огъулларына сакъланув ери оладжакъ.
- 17 О заман биледжексинъиз ки,
Мен – РАББИм, сизинъ Алланъыз.
Мен Сионда, азиз дагъымда ерлештим.
Ерусалим шеэри азиз ер оладжакъ,
чет адамлар бир даа оны таптамайджакъ.
- 18 О куню дагълардан юзюм шырасы тамлайджакъ,
байырлардан сют акъаджакъ,
Ехуданынъ эписи озенлери сувгъа толаджакъ.
РАББИнинъ Эвинден бир чокъракъ чыкъаджакъ
ве Шиттим вадийине сув береджек.
- 19 Амма Мысыр мемлекети къуру сахра оладжакъ,
Эдом топрагъы бош чельге чевириледжек,
чюнки олар Ехуда огъулларыны чекиштирди,
топракъларында къабаатсыз адамларнынъ къаныны
тёктилер.

²⁰ Ехудалылар эбедий яшайджакъ,

Ерусалим шеэри несильден несильге къаладжакъ.

²¹ Къан тѣккенлери ве къабаатлы олгъанлары ичюн Мен оларны даа
багъышламадым,

лякин эписи бир Мен оларны багъышлайджагъым.

Мен, РАББИ, Сионда булунам.

Амос пейгъамбернинъ китабы

Амос Алладан кельген хаберни беян эткенде (м. э. VIII-инджи асырда), Исраиль халкъы эки девлетке болюнген эди. Дженюпте Ехуда, онынъ пайтахты Ерусалим эди. Шимальде Исраиль девлети бар эди, онынъ сиясий пайтахты Самарие эди, энъ муим диний меркез исе Бет-Эль шеэри эди. Амоснынъ озю Ехуданынъ Вифлеемине якъын олгъан бир койде чобан эди. Алла Амосны шималий Исраиль девлетине, анда исраиллилерге Алла олардан беклеген шейлерни анылатсын деп, йибере. Пейгъамбер факъыр-фукъарелернинъ эзиетленгени акъкъында пек къайгъыра, хызметчилерге айлыкънынъ толусынен берильмегенине, къадыларнынъ адалетсиз олгъаны ве къапарлар алгъанына, укъумдарларнынъ ахлякъсызлыгъына, руханийлернинъ тертипсиз олгъанына къасевет эте. Алланынъ джезасындан къачынмакъ ичюн, энъ эвеля догъру суд этмекнинъ тикленмеси керек, деп тюшюне. Исраиль халкъы Амоснынъ тенбиелерини динълемей. Нетиджеде, м.э. 722-нджи сенеси Ашшур империясы Самариени запт эте, ве исраиллилернинъ чокъусыны чешит мемлекетлерге кочюре.

Алла Исраильнинъ къомшу халкъларыны суд этеджек (1–2 б.). Алла исраиллилерни къабаатлай, тевбеге чагъыра, оларгъа кършы шаатларны давет эте (3–5 б.). Алла кибирли ве гзурурлы адамларны укъом эте (6 б.). Сарынчкъа, атеш, саркъма акъкъында руюлар (7 б.). Исраильнинъ джезаланмасы ве йыкъылувы, сонъра онынъ гъайрыдан тикленюви (8–9 б.).

Алланынъ суду акъкъында

1 ¹Амоснынъ пейгъамберлик сёзлери. О, Текъоя шеэринде бир айванасравджы эди. Амос Ехуда падишасы Уззиянынъ кунълеринде ве Исра-

иль падишасы Ёашнынъ огълу Еровоам куньлеринде, зельзеледен эки йыл эвельси, Исраиль акъкъында руялар корьди.

² Амос бойле деди:

– РАББИ Сиондан гудюрдей,
Ерусалимден сес бере.

Чобанларнынъ отлакълары къуруп къала,
Къармел дагъынынъ устюнде олгъан бутюн ешиллик
къаврап къала.

³ РАББИ бойле дей:

– Гуна устуне гуна къазангъанлары ичюн*,
Дамаскта яшагъанларны мытлакъа джезалайджагъым.
Чюнки олар Гилад халкъына,
ашлыкъны демир алетлернен бастыргъан дайын,
шефкъатсыз янаштылар.

⁴ Хазаэлнинъ эвине атеш ёллайджагъым,
о, Бен-Хададнынъ къавийлештирильген сарайларыны
якъып ташлайджакъ.

⁵ Дамаскнынъ араба къапу мандалларыны урып-парлайджагъым,
Авен вадийинде яшагъанларны
ве Бет-Эденден падишаны къырып ташлайджагъым,
ве арамылар Кир шеэринде сюрюн этиледжек, –
дей РАББИ.

⁶ РАББИ бойле дей:

– Гуна устуне гуна къазангъанлары ичюн,
Гъазада яшагъанларны мытлакъа джезалайджагъым.
Чюнки олар бутюн халкъны сюрюн этти
ве эдомлыларнынъ къолларына берди.

⁷ Гъаза шеэрининъ диварларына атеш ёллайджагъым,
о, къавийлештирильген сарайларыны якъып ташлайджакъ.

⁸ Ашдод шеэринде яшагъанларны
ве Ашкелон падишасыны къырып ташлайджагъым.
Экрон шеэрини юмругъымнен ураджагъым,
ве эр бир къалгъан фелестинли гъайып оладжакъ, –
дей РАББИ-ТААЛЯ.

⁹ РАББИ бойле дей:

– Гуна устуне гуна къазангъанлары ичюн,
Тир шеэринде яшагъанларны мытлакъа джезалайджагъым.

* 1.3 Мында ве ашагъыда къ. еуд. сёзю-сёзюне «учь джинаети ве дёрт (джинаети) ичюн» демектир.

Чюнки олар эписи сюргюн этильгенлерни эдомлыларнынъ
кьолларына берди,
достлукъ мунасебетлерини акъылгъа кетирмеди.

¹⁰ Тир диварларына атеш ёллайджагъым,
о, къавийлештирильген сарайларыны якъып ташлайджакъ.

¹¹ РАББИ бойле дей:

– Гуна устуне гуна къазангъанлары ичюн,
эдомлыларны мытлакъа джезалайджагъым.

Чюнки олар къардашлары исраиллилернинъ артындан
къылычнен къувалады,
мераметсиз олды,
ачувына чыкъмагъа ёл берди, ве гъазабы сонъсуз эди.

¹² Теман шеэринине атеш ёллайджагъым,
о, Боцранынъ къавийлештирильген сарайларыны якъып
ташлайджакъ.

¹³ РАББИ бойле дей:

– Гуна устуне гуна къазангъанлары ичюн,
аммонлыларны мытлакъа джезалайджагъым.

Чюнки олар, озь мемлекетине башкъа топракъларны къошмакъ
ичюн,

Гиладда юклю къадынларнынъ къурсакъларыны яра эди.

¹⁴ Рабба шеэрининъ диварларында атеш якъаджагъым,
о, къавийлештирильген сарайларыны якъып ташлайджакъ.
О уруш куню адамлар чокъ багъыраджакъ,
уджюм куню боран къутураджакъ.

¹⁵ Оларнынъ падишасы сюргюнликке кетеджек,
онынъ башлыкълары да онен берабер оладжакъ, – дей РАББИ.

2 ¹РАББИ бойле дей:

– Гуна устуне гуна къазангъанлары ичюн,
моавлыларны мытлакъа джезалайджагъым.

Чюнки олар Эдом падишасынынъ кемиклерини якъты,
кулюни сылавгъа къошты.

² Моавгъа атеш ёллайджагъым,
о, Кериот шеэрининъ къавийлештирильген сарайларыны якъып
ташлайджакъ.

Моав шамата ичинде, уджюм эткенлернинъ шаматасында,
бору сеслери арасында гъайып оладжакъ.

³ Мен оларнынъ ёлбашчысыны ёкъ этедегим,
онен берабер эписи башлыкъларыны ольдюредегим, –
дей РАББИ.

Ехуда ве Израиль акъкъында

4 РАББИ бойле дей:

– Гуна устюне гуна къазангъанлары ичюн,
ехудалыларыны мытлакъа джезалайджагъым.
Чюнки олар РАББИнинъ Къанунындан вазгечти,
низамнамелерини беджермеди.
Деделери яланджы путларнынъ артындан кетти,
путлар оларны да ёлдан урды.

5 Ехудагъа атеш ёллайджагъым,
о, Ерусалимнинъ къавийлештирильген сарайларыны якъып
ташлайджакъ.

6 РАББИ бойле дей:

– Гуна устюне гуна къазангъанлары ичюн,
исраиллиерни мытлакъа джезалайджагъым.
Чюнки олар инсафлы адамны кумюшке сата,
фукъарени бир чифт сандалетке бере.

7 Олар ярдымсыз къалгъан адамларны топракъ ичине таптайлар,
алчакъгонъюллиерни четке итейлер.
Бабасынен огълу бир къадынгъа къатнай,
Меним азиз Адымны яманлай.

8 Олар эр къурбан ери янында
залогъа алынган урбалар устюне ята*,
джеза оларакъ алынган шарапны
аллаларнынъ эвлеринде ичелер.

9 Мен оларнынъ огюнде аморлыларыны ёкъ эттим.
Олар кедр тереги къадар бойлу,
эмен къадар кучлю олсалар да,
Мен тёпесинден махсулыны,
тюбюнден тамырларыны къуруттым.

10 Мен сизни Мысыр мемлекетинден чыкъардым,
къыркъ йыл сахрада юрсеттим,
аморлыларнынъ топрагъыны сизге бердим.

11 Огъулларынгыздан пейгъамберлерни сайладым,
йигитлерингизден назарейлерни* сечип алдым.
Ойле дегильми, эй, Израиль огъуллары? – дей РАББИ.

12 Сиз исе назарейлерге шарап ичирдингиз,
пейгъамберлерге: «Пейгъамберлик этменгиз!» – деп буюрдынгыз.

* 2.8 Къанунгъа коре, залогъа алынган урба акъшамгъадже сабысына къайтырылмакъ керек эди. (Чыкъ 22.26-27 бакъ.)

* 2.11 Назарей – озюни Алланынъ хызметине багъышлагъан адам.

- ¹³ Богъдайнен юклю араба киби,
Мен сизни ерге басаджагъым.
- ¹⁴ Чабик адамнынъ къачмагъа кучю олмайджакъ,
кучълонинъ кучю къалмайджакъ,
джесюр джаныны къуртарамайджакъ.
- ¹⁵ Окъчу аякъ устюнде турамайджакъ,
аягъы тез олгъан къачып оламайджакъ,
атлы озь джаныны къуртарамайджакъ.
- ¹⁶ О куню батырларнынъ энъ юреклиси де чыр-чыплакъ олып
къачаджакъ, – дей РАББИ.

Якъупнынъ бутюн эвине укюм

3 Эй, Израиль огъулла, бу сёзлерни динъленъиз! РАББИ сизге, Мысырдан чыкъаргъан бутюн халкъкъа шойле дей:

- ² – Ер юзюндеки эписи халкълардан Мен тек сизни сайладым.
Шунынъ ичюн къабаатларынъыз ичюн сизни джезалайджагъым.
- ³ Эки адам озъара келишмейип, берабер кетерми?
- ⁴ Мына-мына атылып ашайджакъ айванны тапкъан арслан орманда
окюрерми?
Бир шей тутмагъан яш арслан озь къобасындан сес ыкъарырма?
- ⁵ Тузакъта ем олмаса,
къуш ердеки къапкъангъа тюшерми?
Ичине бир шей тюшмеден,
къапкъан ерден къыбырдарми?
- ⁶ Шеэрде телюке сигналыны бору чалгъанда,
халкъ къоркъмазмы?
РАББИнинъ разылыгъы олмайып,
бир шеэрнинъ башына беля тюшерми?
- ⁷ РАББИ-ТААЛЯ Озь ниетлерини
къулла, пейгъамберлерге ачмагъандже,
бир шей япмаз.
- ⁸ Арслан окюрсе, ким титремез?
РАББИ-ТААЛЯ айтса, ким пейгъамберлик этмез?
- ⁹ Ашдогъ шеэрининъ къавийлештирильген сарайларында
ве Мысыр топрагъынынъ къавийлештирильген сарайларында
яшагъанларгъа буны бильдиринъиз:
– Самарие дагъларында топланынъыз,
ичиндеки чокътан-чокъ къалабалыкъ
ве амансызлыкъкъа бакъынъыз.

- 10 – Олар яхшылыкъны япмагъа бильмейлер, – дей РАББИ.
– Озь сарайларыны хырсызлангъан ве зорбалыкънен алынгъан шейлерге толдуралар.
- 11 Шунунъ ичюн РАББИ-ТААЛЯ бойле дей:
– Душманлар топрагъынъызнынъ этрафыны сараджакъ,
байлыгъынъызны тартып аладжакъ,
сарайларынъызны чайпайджакъ.
- 12 РАББИ бойле дей:
– Бир чобан арсланнынъ агъзындан айваннынъ эки кемигини
я да къулагъынынъ парчасыны къуртаргъаны киби,
Самариеле * яшагъан Исраиль огъуллеры да ойле
къуртарыладжакъ.
Оларда тек тешекнинъ кошеси,
диваннынъ аягъы къаладжакъ.
- 13 – Динъленгъиз ве Якъупнынъ эвине къаршы шаатлыкъ этингиз, –
дей РАББИ-ТААЛЯ, Ордуларнынъ Алласы.
- 14 – Бир кунъ Мен Исраильни гуналары ичюн джезалайджагъым,
Бет-Эльдеки къурбан ерлери ичюн де джезалайджагъым.
Къурбан ерининъ бойнузлары кесиледжек
ве ерге тюседжек.
- 15 Эм къышлыкъ, эм язлыкъ эвлерини йыкъаджагъым,
фильтишнен яраштырылгъан эвлер гъайып оладжакъ,
ве даа чокътан-чокъ эвлер ёкъ оладжакъ, – дей РАББИ.
- 4** 1Эй, Самарие дагъында яшагъан,
Башан сыгъырлары киби, семиз олгъан къадынлар!
Фукъарелерни хорлагъан,
факъырларны чекиштирген,
акъайларына: «Бизге бир шей ичмеге кетир!» – деген апайлар,
бу сёзлерни динъленгъиз.
- 2 РАББИ-ТААЛЯ азизлигинен ант этип бойле деди:
– Шимди ойле кунълер келир ки,
сизлерни ыргъакъларнен,
къалгъанларыны да къармакъларнен алып кетеджеклер.
- 3 Эр бирингизни догъру дивар чатлагъындан чыкъараджакъ
ве Хармон ерине ташлайджакълар, – дей РАББИ.

---

* 3.12 Я да «Самариеле ве Дамаскта».

Алланың тенбиелевине эмиет бермемезлик

- 4 – Бет-Эльге кетинъиз, къанунсыз ишлеринъизни япынъыз,
Гилгалда чокъча гуна къазанынъыз.
Эр саба къурбанларынъызны чалынъыз,
эр учюнджи куню онда бир пайларынъызны кетиринъиз.
- 5 Шукюр бахшышы оларакъ эки хамырдан пишкен
пителерни якъынъыз,
озь истегинен кетирген бахшышларынъыз акъкъында
эр кеске айтынъыз!
Сиз буны пек севесинъиз, эй, Исраиль огъуллаары! –
дей РАББИ-ТААЛЯ.
- 6 – Шунунъ ичюн Мен бутюн шеэрлеринъизге
ачлыкъ йибердим,
эписи яшагъан ерлеринъизде ашлыкъ къытлыгъы олды,
лякин сиз Манъа къайтмадынъыз, – дей РАББИ.
- 7 – Мен оракъ вакътындан учъ ай эвель
ягъмур ягъдырмадым.
Бир шеэрге Мен ягъмур ягъдырдым,
башкъа шеэрге исе ягъдырмадым.
Бир топракъ пайы ягъмургъа тойды,
башкъа пай исе ягъмурны корьмейип къуруды.
- 8 Сувны ичмек ичюн,
эки-учъ шеэр бир шеэрге топландынъыз,
амма сувгъа тоялмадынъыз.
Лякин сиз Манъа къайтмадынъыз, – дей РАББИ.
- 9 – Мен сизге къурутыджы ельни,
ашлыкъларынъызгъа кѳфни ёлладым.
Багъча ве юзюм багъчаларынъызны,
инджир ве зейтюн тереклеринъизни сарынчкъа ашады,
лякин сиз Манъа къайтмадынъыз, – дей РАББИ.
- 10 – Мысырда яшагъанларгъа киби,
сизге йыкъыджы хасталыкъны ёлладым,
йигитлеринъизни къылычнен ольдюре эдим,
атларынъызны душман къолуна бердим,
бурунларынъыз ордуларынъыздаки олю беденлернинъ яман
къокъуларыны дуйды,
лякин сиз Манъа къайтмадынъыз, – дей РАББИ.

- 11 – Содом ве Гомора шеэрлерини насыл йыкъкъаны киби,
 Мен, Алла, сизинъ шеэрлеринъизни де бойле йыкътым.
 Сагъ къалгъанларынъыз атештен чыкъарылгъан кусев
 киби олдынъыз,
 лякин сиз Манъа къайтмадынъыз, – дей РАББИ.
- 12 – Шунунъ ичюн Мен сени джезалайджагъым, эй, Исраиль.
 Япаджакъларым ичюн
 Алланъны къаршыламагъа азырлан, эй, Исраиль!
- 13 Бакъ! Алла дюньянынъ юксек ерлеринден келеята!
 О, дагъларны ясагъан
 ве ельни яраткъан.
 О, адамгъа Озь тюшюнджелерини анълата,
 танъ ярыгъыны къаранлыккъа чевире.
 Онынъ Ады – РАББИ, Ордуларнынъ Алласыдыр.

Тевбе этмеге чагъырув

5 1Эй, Исраиль эви, Меним сизлер ичюн
 агълав йырымны динъленъиз:

- 2 – Исраиль къыз йыкъылды,
 бир даа турып оламаз.
 О, озь топрагъында къалдырылды,
 оны турсатаджакъ кимсе ёкъ.
- 3 РАББИ-ТААЛЯ бойле дей:
 – Исраильде бир шеэрден бинъ адам дженкке чыкъса,
 юз адам сагъ къаладжакъ,
 юз адам дженк этмеге чыкъса,
 он адам сагъ къаладжакъ.
- 4 Шунунъ ичюн РАББИ Исраиль эвине бойле дей:
 – Манъа къайтынъыз, ве сагъ къалырсынъыз.
- 5 Бет-Эльге кетменъиз,
 Гилгалгъа кирменъиз,
 Беэр-Шева шеэрини кечменъиз.
 Гилгал шеэри сюрдюн этиледжек,
 Бет-Эль шеэри гъайып оладжакъ.
- 6 РАББИге къайтынъыз, ве сагъ къалырсынъыз.
 Ёкъса О, атеш киби, Юсуф эвине атыладжакъ
 ве Бет-Эльни якъып ёкъ этеджек.
 Янгъынны сёндюреджек кимсе олмаз.

- ⁷ Эй, адалетни зеэрге чевиргенлер,
акъикъатны ерге ургъанлар!
- ⁸ Алла Улькер ве Орион йылдыз такъымларыны яраткъан.
О, зифт къаранлыкъны саба ярыгъына чевире,
куньдюзни геджеге айландыра,
денъиз сувларыны чагъырып,
оларны ер юзюне тѣке.
Онынъ Ады – РАББИдир!
- ⁹ О, кучълю адамны бирден йыкъа,
къалелерни ёкъ эте.
- ¹⁰ Сиз исе адалетли суд эткенлерни нефрет этесиз,
догърусыны айткъанларны кореджек козюнъиз ёкъ.
- ¹¹ Сиз фукъарелерни таптайсынъыз,
олардан богъдай бергисини аласынъыз.
Шунынъ ичюн паалы таш эвлер къурарсыз,
лякин анда яшамазсыз,
гузель юзюм багъларыны сачарсыз,
лякин оларнынъ шарабыны ичмесиз.
- ¹² Къанунсыз ишлеринъиз не къадар чокъ,
гуналарынъыз не къадар буюк олгъаныны билем.
Сиз инсафлы адамларгъа душманлыкъ япасыз,
къапар аласыз ве фукъарелерни адалетли суд этмейсиз!
- ¹³ Шунынъ ичюн акъыллы адам бойле вакъыт агъзыны ачмаз,
чюнки заман ямандыр.
- ¹⁴ Яманлыкъны япманъыз,
амма эйиликке ынтылынъыз.
О вакъыт сиз сагъ къалырсыз,
ве Ордуларнынъ РАББИ-Таалясы сизнен олур,
Онынъ сизнен олгъаныны айткъанынъыз догъру оладжакъ.
- ¹⁵ Яманлыкъны кореджек козюнъиз олмасын,
лякин эйиликни севинъиз,
шеэр араба къапусы янында адалетли суд этинъиз.
Бельки о вакъыт РАББИ, Ордуларнынъ Алласы,
Юсуфнынъ эвинден сагъ къалгъанларгъа
мерамет косътерир.
- ¹⁶ Шунынъ ичюн РАББИ-Тааля, Ордуларнынъ Алласы, бойле дей:
– Бутюн мейданларда кычырып агълайджакълар,
эписи сокъакъларда: «Ах, вай-вай-вай!» – дейджеклер,
койлюлерни матем тутмагъа,
такъмакъчыларны такъмакъламагъа чагъыраджакълар.

- 17 Бутюн юзюм багъларында кычырып агълайджакълар,
чюнки Мен аранъыздан джезанен кечеджегим, – дей РАББИ.
- 18 РАББИнинъ куню келювини истегенлерге беля олсун!
РАББИнинъ куню сизге неге керектир?
О ярыкъ дегиль, къаранлыкъ оладжакътыр.
- 19 О вакъыт бири насыл арсландан къачар да,
огюне аюв чыкъар,
эвине къайтып къолунен диваргъа таяныр да,
къолуны йылан тишлер.
- 20 РАББИнинъ куню ярыкъны дегиль,
къаранлыкъны кетиреджек.
О – гъамлы къаранлыкътыр,
бир парылды биле ёкъ.
- 21 Байрамларынъызны кореджек козюм ёкъ,
оларны ред этем,
азиз топлашувларынъызны къабул этмейим.
- 22 Манъа бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны
ве ашлыкъ бахшышларыны кетирсенъиз,
Мен олардан разы олмайджагъым,
бакъылгъан бузавларынъыздан чалгъан
аманлыкъ къурбанларынъызны къабул этмейджегим.
- 23 Йырлар шаматасыны Менден узакъ тутунъыз,
арфаларынъызнынъ сесини динълемейджегим.
- 24 Лякин адалет, сув киби, акъсын,
акъикъат да, къурумайджакъ озен киби, олсун.
- 25 Эй, Израиль эви, къыркъ йыл сахрада
Манъа къурбан ве ашлыкъ бахшышларыны кетирдинъизми?
- 26 Сиз падишанъыз Сикъкъутнынъ ве Киййуннынъ путларынъызны,
озюнъиз ичюн япкъан аллаларынъызнынъ йылдызыны алып
ташыдынъыз*.
- 27 Шунинъ ичюн Мен сизни Дамасктан узакъ ерге сюрдюм
этеджегим, – дей РАББИ.
Онынъ Ады – Ордуларнынъ Алласыдыр!

Израильнинъ ёкъ этилюви

- 6** 1 Сионда гъамсыз яшагъанларгъа беля!
Самарие дагъында къоркъусыз отургъанларгъа беля!

* 5.26 Септ. эльязмасында: «Сиз Молек падишанъызнынъ чадырыны ве алланъыз Рефаннынъ йылдызыны, озюнъиз ичюн япкъан аллаларынъызны котерип юре эдинъиз».

Сиз – миллетнинъ энъ намлы адамларысыз,
Исраиль эви сизге ишанып келе.

² Къалне шеэринне кечинъ ве бакъынъ,
андан буюк Хаматкъа кетинъ,
фелестинлилернинъ Гъат шеэринне тюшюнъ.

Бу шеэрлер сизинъ эки падишалыкъларынынъыздан яхшымы?
Топракълары сизинъ топракъларынынъыздан буюкми?

³ Сизлер беля кунюнинъ келювини узакъ саясыз,
амансызлыкъ акимиятини якъынлаштырасыз.

⁴ Сизлер фильтишнен япылгъан ятакълар устюнде ятасыз,
диванларынынъызда кейф чатасыз,
энъ яхшы къозуларны
ве бакъылгъан бузавларны ашайсынъыз.

⁵ Арфада чалып йырлайсыз,
Давут киби, чалгъы алетлеринде чалгъанынынъызны тюшюнесиз.

⁶ Чанакъларнен шарап ичесиз,
энъ яхшы ягъларнен сюртюлесиз,
лякин Юсуф эвлятларынынъ келеджек белясыны къасевет
этмейсиз!

⁷ Шунунъ ичюн шимди олар
сургюнликке кеткенлернинъ башында кетеджеклер,
ве кейфленгенлернинъ зияфети сонъуна етеджек.

⁸ РАББИ-ТААЛЯ Озю-Озюнен ант этти.

РАББИ, Ордуларнынъ Алласы, бойле дей:

– Якъупнынъ къопайлыгъындан джиренем,
къавийлештирилген сарайларындан юрегим къайта.
Шеэрни ве ичиндеки эр шейини
душман къолуна береджегим.

⁹ Бир эвде он адам къалса, оларнынъ эписи оледжек. ¹⁰ Олюлернинъ эмджеси я да дженазе ичюн джевапкъяр адам кемиклерни эвден алып чыкъмагъа кельгенде, эвнинъ янындаки адамдан: «Эвде даа бирев сагъ къалдымы?» – деп сорайджакъ, о да: «Ёкъ», – деп джевап къайтараджакъ. Кельген исе: «Тынч ол! Шимди РАББИнинъ Адыны анъмагъа олмаз», – дейджек.

¹¹ Мына, РАББИ буюраджакъ,
ве буюк эвлер харабеге чевириледжек,
кичик эвлер парча-парча оладжакъ.

¹² Атлар къая устюне чапармы?
Къаяларны бугъаларнен сюрмеге олурмы?

Сизлер исе адалетни зеэрге чевирдинъыз,
акъикъат мейвасыны аджджыгъа айландырдынъыз.

¹³ Сизлер Ло-Девар шеэрини енгенинъызге къуванасыз
ве: «Къарнаим* шеэрини озь кучюмизнен запт эттик», – дейсиз.

¹⁴ РАББИ, Ордуларнынъ Алласы, бойле дей:

– Бакъынъыз, эй, Израиль эви!

Мен сизге къаршы бир душман халкъны чыкъараджагъым,
олар сизни Лево-Хаматтан Арава озенине къадар чекиштиреджек.

Сарынчкъа, атеш ве саркъма акъкъында руя

7 ¹РАББИ-ТААЛЯ манъа шуны косътерди:

Мына, падишанынъ пайына тюшкен пичен вакътындан сонъ, отлар
янъыдан ешерип башлагъанда, РАББИ сарынчкъаны ёллады. ²Сарынч-
къалар мемлекеттеки отны ашап битиргенде, мен бойле дедим:

– РАББИ-ТААЛЯ! Ялварам, багъышла! Якъупнынъ халкъы бунъа на-
сыл даяныр? Кичик бир халкътыр о!

³РАББИ фикирни денъиштирди.

– Бу шей япылмайджакъ, – деди РАББИ.

⁴РАББИ-ТААЛЯ манъа шуны косътерди:

Мына, РАББИ-ТААЛЯ адамларны джезаламагъа атешни ёллады. Атеш
терен денъизни ве топракънынъ бир къысымыны якъып битирди. ⁵О за-
ман мен бойле дедим:

– РАББИ-ТААЛЯ, ялварам, токътат буны! Якъупнынъ халкъы бунъа
насыл даяныр? Кичик бир халкътыр о!

⁶РАББИ фикирни денъиштирди.

– Бу шей де япылмайджакъ, – деди РАББИ-ТААЛЯ.

⁷О, манъа даа буны косътерди:

Мына, Рабби саркъма* ярдымынен къурулгъан диварда тура, къолун-
да да бир къуршун саркъма бар. ⁸РАББИ менден:

– Амос, сен не коресинъ? – деп сорады.

Мен:

– Бир саркъманы, – дедим.

Бунъа Рабби бойле деди:

– Мына, Мен халкъым Израильнинъ ортасына бир саркъма къояджа-
гъым*. Бир даа оларны багъышламайджакъгъым.

* **6.13** Ло-Девар – къ. еуд. бу ибаренинъ айтылувы «олмайджакъ шей» манасыны анълаткъан ибаренинъ айтылувына ошай. Къарнаим – къ. еуд. бу сёз «эки бойнуз» манасыны анълата.

* **7.7** Саркъма – къурулгъан бинанынъ догърулыгъыны тайинленмек ичюн къулланылгъан алет.

* **7.8** Бу метафоранынъ манасы бойледир: «Диварнынъ догъру къурулгъаныны саркъманен на-
сыл бакъсалар, Мен де, саркъма ярдымынен, халкъым Израиль догъру я да къыйыш ёлдан кет-
кенини бакъаджакъгъым».

⁹ Исхакънынъ ибадет тёпелери ёкъ этиледжек,
Израильнинъ азиз ерлери йыктыладжакъ,
Еровоамнынъ эвине къаршы Мен кылычнен чыкъаджакъым.

Амос ве Амацья

¹⁰ Бет-Эльдеки руханий Амацья Израиль падишасы Еровоамгъа бойле хабер ёллады:

– Амос Израиль халкъынынъ ортасында санъа къаршы халкъны котере. Топракъ онынъ бу къадар сёзлерини котерип оламаз. ¹¹ Амос бойле дей: «Еровоам кылычнен ольдюриледжек, Израиль исе, мытлакъа, озь топрагъындан сюрдюн этиледжек».

¹² Амацья Амоскъа бойле деди:

– Пейгъамбер! Бар, тез Ехуда топрагъына къайт. Анда ашап яша, анда да пейгъамберлик эт. ¹³ Бир даа Бет-Эльде пейгъамберлик этме. Бу шеэр – падиша ибадет эткен азиз ердир ве падишалыкънынъ сарайыдыр.

¹⁴ Амос Амацьягъа бойле джевап берди:

– Мен пейгъамбер дегилим, пейгъамберлик япмагъа да – меним зенаатым дегиль. Мен айванасравджым ве хурма тереклерини осьтюрем.

¹⁵ Лякин РАББИ мени къой-эчкилерден алды ве манъа: «Бар, Меним халкъыма Израильге пейгъамберлик эт», – деди. ¹⁶ Шимди РАББИнинъ сёзюне къулакъ ас. Сен: «Израильге къаршы пейгъамберлик этме, Исхакъ эвине къаршы бир сёз айтма», – дейсинъ. ¹⁷ Шунунъ ичюн РАББИ бойле дей:

– Апайынъ шеэрнинъ бир ороспусы оладжакъ,
огъуллаарынънен къызларынъ кылычнен ольдюриледжек,
сенинъ топрагъынъ ольчю йипинен пай этиледжек,
сен исе арам ерде оледжексинъ.

Израиль исе мытлакъа озь мемлекетинден сюрдюн этиледжек.

Мейвагъа толу сепет акъкъында руя

8 ¹ РАББИ-ТААЛЯ манъа буны косътерди:

Мына, бир сепет пишкен мейва. ² О, менден:

– Амос, сен не коресинъ? – деп сорады.

– Бир сепет пишкен мейваны, – деп джевап къайтардым мен. О заман РАББИ манъа:

– Израиль халкъымнынъ сонъу кельди*. Бир даа оларны багъышламайджакъым, – деди.

³ – О кунь Алланынъ сарайындаки йырлар агълавларгъа айланаджакъ, – дей РАББИ-ТААЛЯ. – О вакъыт чокъ адам ольдюриледжек. Эр бир ерде олюлерни сес-солукъсыз котерип атаджакълар.

* 8.2 Къ. еуд. «кайиц» (мейва) ве «кец» (сонъу) сёзлерининъ айтылувы бири-бирине ошай. Пишкен мейваларны джыйгъан вакъты насыл кельген олса, Израиль халкъыны джезаламакъ вакъты да ойле кельди.

Исраильнинъ джезасы акъкъында укюм

- ⁴ Эй, фукъарелерни таптагъанлар,
заваллыларны чекиштиргенлер,
буны динъленъиз!
- ⁵ Сизлер айтасыз:
– Янъы ай тездже кечсин!
Биз ашлыгъымызны сатмагъа истеймиз!
Раатлыкъ куню тездже кечсин!
Богъдайымызны сатувгъа чыкъараджакъмыз,
ольчюни уфакълаштыраджакъмыз,
фиятыны арттыраджакъмыз,
ялан ташларны къулланып алдатаджакъмыз.
- ⁶ Ёкъсулларны кумюшке сатын аладжакъмыз,
фукъарелер ичюн бир чифт сандалет береджекмиз,
богъдай ерине кепек сатаджакъмыз.

⁷РАББИ Якъупнынъ шуретинен ант этти:
– Керчектен де, онынъ япкъан ишлеринден ич бирини бир вакъыт
унутмайджагъым.

- ⁸ Шунунъ ичюн ер юзю сарсылмайджакъмы?
Устюнде яшагъан эр кес агъламазмы?
Бутюн ер, Нил дерьясы киби, котериледжек,
Мысыр дерьясы киби къабарып, ашагъы тюшюджек.
- ⁹ – О куню, – дей РАББИ-ТААЛЯ, –
уйледе кунешни батыраджагъым,
купе-кунъдюз ер юзюни къарартаджагъым.
- ¹⁰ Байрамларынъызны агълавгъа айландыраджагъым,
эписи тюркюлеринъизни дженазе иляхийлерине чевиреджегим.
Эр кесни чувал урбасы киймеге меджбур этеджегим,
эр кеснинъ баш сачлары тыраш оладжакъ.
О куню бирден-бир огълунынъ артындан
агълагъанлар киби оладжакъсынъыз.
Бу кунни сонъуна къадар аджджы япаджагъым.
- ¹¹ – Мына, бойле кунълер келе ки, – дей РАББИ-ТААЛЯ,
– ер юзюне ачлыкъ ёллайджагъым.
Лякин адамлар отъмекни ашамагъа
ве сувны ичмеге дегиль,
РАББИнинъ сёзлерини динълемеге истейджек.
- ¹² РАББИнинъ сёзюни тапмакъ ичюн,

адамлар денъизден денъизгедже,
шимальден гъарпкъадже долашаджакъ да,
эписи бир тапамайджакъ.

- ¹³ О куню гузель кызылар ве йигитлер
сувсузлыкътан эслерини джояджакъ.
¹⁴ Самариенинъ пис путларынен ант эткенлер,
Даннынъ ве Беэр-Шеванынъ аллаларына ишангъанлар*
йыкъыладжакъ ве бир даа турып оламайджакъ.

Раббининъ суду

9 Мен Раббининъ къурбан ери янында тургъаныны корьдим. О, бой-
ле деди:

– Колонналарнынъ башларына ур,
къапу башы сарсылсын,
тёпеси адамларнынъ башына тюшсюн.
Сагъ къалгъанларны исе Мен кыылычнен ольдюреджегим.
Оларнынъ кимсеси къачып оламайджакъ,
къуртулмагъа истегенлери де къуртулмайджакъ.

² О бир дюньягъа къадар къазып етселер,
къолумнен оларны андан чыкъараджагъым.
Коклерге котерильселер,
оларны андан тюшюреджегим.

³ Къармел дагъынынъ тёпесинде сакълансалар,
анда да оларны тапып, тутаджагъым.
Козюмнинъ огюнден денъизнинъ тюбюнде гизленселер,
денъиз йылананына оларны тишлемеге буюраджагъым.

⁴ Душманлары оларны сюрюгюн этселер,
анда оларны кыылычнен ольдюрмеге эмир береджегим.
Козьлеримни оларгъа чевиреджегим,
лякин ярдым дегиль, джеза береджегим.

⁵ Ордуларнынъ РАББИ-Тааласы
ерге тийгенинен, ер ирер,
устюнде яшагъан эр кес агълар.
Бутюн ер, Нил дерьясы киби, котериледжек,
Мысыр дерьясы киби къабарып, ашагъы тюшеджек.

⁶ Рабби Озь эвини коклерде ерлештирген,
къуббесини ернинъ устюнде къургъан.
О, денъизнинъ сувларыны чагъыра

* 8.14 Къ. еуд. сёзю-сёзюне «Олар бойле дейлер: “Даннынъ тири алласынен емин этем!” ве “Беэр-Шеванынъ (алласына кеткен) ёлунен ант этем!”» демектир.

ве оларны ер юзюне төкип ёллай.
Онынъ Ады – РАББИ!

7 – Эй, Исраиль огъуллаары,
сиз Меним ичюн хушлулар киби дегильмисиз? – дей РАББИ.
– Мен исраиллилерни – Мысыр мемлекетинден,
фелестинлилерни – Къафтор адасындан,
арамлыларны – Кир шеэринден алып чыкъардым!

8 – Мына, РАББИ-ТААЛЯнынъ козьлери
бу гуналы падишалыкъны коре.
Оны ер юзюнден къырып ташлайджагъым,
амма Якъупнынъ эвини бус-бутюн ёкъ этмейджегим, – дей
РАББИ.

9 – Мына, Мен буюраджагъым
ве Исраиль эвини бутюн халкълар арасында сачаджагъым.
Элекнен ун элеген киби, Мен оларны элп темизлейджегим,
бир урлукъ исе ерге тюшмейджек.

10 Халкъымнынъ гунакярлары эписи оледжек;
«Бея бизге кельмез,
башымызгъа тюшмез», – дегенлер къылычнен ольдюриледжек.

Давут падишалыгъынынъ гъайрыдан тикленмеси

11 – О куню йыкъыкъ эвге ошагъан Давутнынъ падишалыгъыны
Мен янъыдан тиклейджегим,
диварларыны тюзетеджегим,
йыкъылгъан ерлерни янъыдан къураджагъым,
оны эски замандаки киби япаджагъым.

12 Сонъ олар Эдомнынъ къалгъан топрагъыны енъеджек
ве Меним Адымнен адландырылгъан бутюн халкъларны запт
этеджек,
– дей бунунъ эписини япаджакъ РАББИ.

13 – Мына, бойле куньлер келир ки, – дей РАББИ, –
сабанджылар топракъ сюрмеге кельгенде, берекетни джыйып
етиштирмеген оракъчыларгъа расткеледжек,
урлукъ сачмагъа кельген адамлар исе юзюмни басып
етиштирмегенлерни расткетиреджеклер.
Юзюм шырасы дагълардан тамлайджакъ,
бутюн байырлардан акъаджакъ.

14 Халкъым Исраильни сюрюнликтен къайтараджагъым,
ве олар бош шеэрлерни янъыдан къурып,
анда яшайджакълар,
юзюм багъларыны сачып,

шарабыны ичеджеклер,
багъчалар япып,
махсулыны ашайджакълар.

- ¹⁵ Мен оларны озълерининъ топрагъында ерлештиреджегим,
ве бир даа Мен оларгъа берген топракътан оларны
къуваламайджакълар, – дей РАББИ, сизинъ Алланъыз.

Овадья пейгъамбернинъ китабы

Бу кыскъа пейгъамберлик, бесе-белли, Ерусалимнинъ Вавилон ордусы тарафындан йыкътырылмасындан сонъ м.э. 586-нджы сенеси язылгъандыр. Пейгъамберлик Эдомгъа мураджаат эте. Эдомлылар исраиллилер ичюн тувгъан халкъ эди, олар исраиллилернинъ эждаты Якъупнынъ агъасы Исавдан келип чыкътылар. Эки халкъ къомшу яшай эдилер. Лякин Ерусалимнинъ йыкътырылувы вакътында, къан къардашларына ярдым этмек я да аджымакъ ерине, эдомлылар ох чала ве шеэрнинъ дарма-дагъын этилювине къувана эдилер. Алла Эдом халкъыны Онынъ сечип алгъан халкъына къаршы япкъан гуналары ичюн джезалайдагъа акъкъында Овадья пейгъамберлик эте.

Керчектен де, бир къач асырдан сонъра, исраиллилер озь топрагъына къайтып кельдилер, эдомлылардан исе Инджиль заманында энди тек бир виляетнинъ ады сакъланып къалды. Эдом халкъынынъ озю исе къомшу халкъларнынъ арасында, шу джумледен, еудийлер арасында да къарышып кетти.

Эдом устюнден суд. Сионнынъ къуртулышы (1 б.).

*Эдомнынъ ёкъ этилюви акъкъында
Раббининъ айткъанлары*

1 ¹Овадьянынъ руясы.

РАББИ-ТААЛЯнынъ Эдом акъкъында айткъанлары будыр.

– Биз РАББИден бир хабер алдыкъ, халкъларгъа хаберджи ёллангъан:

«Турунъыз, Эдомгъа кършы дженккe чыкъайыкъ!»

- ² Мына, Мен сени халкълар арасында кучьсюз япаджагъым,
ве санъа хор бакъаджакълар.
- ³ Юрегинъдеки къопайлыкъ сени алдатты.
Юксек ерде, къая чатлакъларында яшайсынъ, ичинъден:
– Мени ерге ким тюшюрп олур? – дейсинъ.
- ⁴ – Лякин сен, къртал киби, юксек котерильсенъ де,
юванъны йылдызлар арасында кърсанъ да,
андан да сени ашагъы тюшюрим, – дей РАББИ.
- ⁵ – Сен бус-бутюн ёкъ этиледжексинъ!
Хырсызлар келип, гедже сени чайпагъан олсалар,
тек кереклерини алыр эди.
Юзюм джыйгъан адамлар санъа кельген олсалар,
бир къач салкъым кълдырыр эди.
- ⁶ Амма Исавнынъ * эр шейи хырсызланыр,
гизли хазинелери акътарылыр!
- ⁷ Сеннен бирлик якъланларнынъ эписи сени топрагъынъдан
къуваджакълар.
Сеннен дост олып яшагъанлар сени алдатаджакъ ве
енъеджеклер.
Сенинъ отъмегинъни ашагъанлар сени ураджакъ.
Бунынъ не себептен олгъаныны бир кимсе анъламаз.
- ⁸ – О куню Мен Эдомнынъ икметли адамларыны,
Исавнынъ дагъларындаки акъыллы адамларны ёкъ этеджегим, –
дей РАББИ.
- ⁹ – Эй, Теман* ери, сенинъ джесюр аскерлеринъ пек
къркъаджакълар,
Исавнынъ дагъларында булунгъанларнынъ эписи
ольдюриледжек.

Исав джезасынынъ себеплери

- ¹⁰ Сен Якъуп кърдашынъа яманлыкъ яптынъ.
Шунынъ ичюн масхара оладжакъсынъ,
эбедиен къырылып битеджексинъ.
- ¹¹ О куню ябанджылар Якъупнынъ ордусыны эсирликке алып кетти,
кельмешеклер шеэр кълпуларындан ичери кирди
ве Ерусалим акъкъында джереп чекти.

* 1.6 Исав – Эдомнынъ башкъа ады.

* 1.9 Теман – Эдом мемлекетининъ баш шеэрлеринден ве районларындан бири.

Сен исе о куню якъын турып, ярдым этмединъ,
оларнынъ бири киби олдынъ.

- ¹² Къардашынъ белягъа огърагъан куню
онъа къара къуванчнен бакъмагъайдынъ;
Ехуда огъуллеры ёкъ этильген куню кульмегейдинъ;
онынъ агъыр кунюнде агъыз кермегейдинъ.
- ¹³ О, белягъа огърагъан куню
халкъымнынъ шеэрини къапуларындан кирмегейдинъ;
беля куню онынъ яманлыкъкъа огърагъанына бакъмагъа санъа
керекмей эди;
беля куню онынъ барлыгъына токъунмагъайдынъ.
- ¹⁴ Ёл чатышмаларында турмагъа
ве къачмагъа тырышкъанларны ольдюрмеге санъа керекмей эди,
онынъ агъыр кунюнде сагъ къалгъанларны душманнынъ
къолуна бермегейдинъ.

Эписи халкъларнынъ суд этилюви

- ¹⁵ Бутюн халкълар ичюн РАББИнинъ куню якъынлашты.
Не якъан олсанъ, санъа да айнысы япыладжакъ.
Япкъанларынъ сенинъ башынъа тюшеджек.
- ¹⁶ Азиз дагъымда ачувыма толу къадени насыл ичкен олсанъыз,
бутюн халкълар да оны ичип-ичип, ичип битиреджеклер
ве санки де асыл олмагъан киби оладжакълар.

Сионнынъ къуртулышы ве Раббининъ Падишалыгъы

- ¹⁷ Сион дагъында исе къуртулгъанлар топланаджакъ*.
Шу дагъ азизлик оладжакъ,
ве Якъупнынъ эвлятлары озь пайларынынъ сабысы оладжакъ.
- ¹⁸ Якъупнынъ эви атеш киби оладжакъ,
ве Юсуфнынъ эви – алев.
Исавнынъ эви исе тобангъа ошайджакъ.
Якъуп ве Юсуф Исавны якъып ёкъ этеджеклер.
Исав эвинден ич бир адам къалмайджакъ.
Бу – РАББИнинъ сёзлери.
- ¹⁹ Негевде яшагъан халкъ Исавнынъ дагъларыны тартып аладжакъ,
Шефелада яшагъанлар Фелестин топрагъыны запт этеджек.
Олар Эфраим ве Самарие топракъларыны басып аладжакълар.
Биньямин Гиладнынъ сабысы оладжакъ.
- ²⁰ Сюргюн этильген Исраиль огъуллерынынъ ордусы къайтаджакъ
ве Ханаан топрагъыны Царефаткъа къадар тартып аладжакъ.

* 1.17 Я да «Сион дагъында исе къуртулыш оладжакъ».

Ерусалимден сюргюн этильген ве Сефарадда ерлешкенлер Негев
шеэрлерининъ сабылары оладжакъ.

²¹ Енъгенлер* Сион дагъына чыкъаджакъ
ве Исавнынъ дагъында яшагъанларны суд этеджек.
Сонъра РАББИ падишалыкъ япаджакъ.

---

* 1.21 Я да «къуртарылгъанлар».

Юнус пейгъамбернинъ китабы

Бу вакъиа м.э. VIII-инджи асырда олып кече. Алла Юнускъа залым ве мераметсиз Ашшур империясынынъ пайтахты Ниневе шеэринге кетип, шеэр сакинлерини къабаатламагъа буюра. Лякин Юнус исаиллилернинъ къан душманлары ниневелилер гуналары ичюн тевбе этмесини ве Алланынъ оларны багъышламасыны истемей. Ахыры сонъу, Юнус Ниневеде вааз этип башлай, амма ниневелилер Алланынъ багъышламасыны алгъанлары ичюн пек кедерлене.

Рабби шуны косьтере ки, эгер адамлар Онынъ хаберини къабул этмеге азыр олсалар, О, эписи адамларгъа мерамет эйлей, гунакарларнынъ олюмини дегиль де, оларнынъ тевбесини истей. Рабби – тек Исраиль халкъынынъ дегиль, бутюн дюнъянынъ Алласыдыр, айванлар, осюмликлер ве джансыз табиаат да Онынъ эмирине бойсуна ве Онынъ ичюн бош ер дегильдир.

Алла Юнусны Ниневеге кетмек ичюн чагъыра; Юнус Алланы динглемей, нетиджеде, балабан балыкънынъ ичине тюше (1 б.). Юнус Аллагъа дува эте, ве Алла оны къуртара (2 б.). Юнус Ниневеде вааз эте (3 б.). Юнус, Алла ниневелилерге мерамет эйлегени ичюн, ачувлана (4 б.).

Юнус Алла-Тааланынъ сёзюни динглемей

1 Бир кунь РАББИ Амиттай огълу Юнускъа бойле деди:

2 – Тез буюк Ниневе шеэринге кет ве оны къабаатла. Мангъа бу шеэрнинъ ярамай ишлери акъкъында хабер келип етти.

3 Юнус исе РАББИден Таршишке* къачмагъа истеди. Яфагъа* келип, Таршишке кетеджек бир гемини тапты. Ёл парасыны берди, РАББИден

* 1.3 Таршиш – узакъ гъарпта ерлешкен ер.

* 1.3 Яфа – Акъ денгизнинъ ялысындаки шеэр.

къачайым деп, денъизджилернен берабер Таршишке бармакъ ичюн, гемиге минди. ⁴О заман РАББИ денъизде буюк бир ель котерди. Денъизде буюк бир фуртуна къопты, геми парчаланаджакъ киби олды. ⁵Денъизджилер пек къоркътылар, эр бири ярдым сорап, озь алласына ялвардылар. Гемини энгиллештирмек ичюн, денъизге гемидеки юкни ташлай башладылар. Юнус исе гемининъ ичине тюшип, яткъан ве терен юкбугъа далгъан эди. ⁶Гемининъ капитаны онынъ янына келип:

– Сен не юкълайсынъ? Тез ярдым сорап, озь алланъа ялвар! Бельки шу алла бизни къуртарып, ве биз эляк олмамыз, – деди.

⁷Сонъра денъизджилер бири-бирлерине:

– Айды, башымызгъа бу къаза-бея ким ичюн кельгенини билейик деп, келинъ, джереп чекейик, – дедилер.

Джереп чектилер, ве о, Юнускъа чыкты.

⁸О вакъыт денъизджилер Юнустан:

– Айтса бизге, башымызгъа бу къаза-бея ким ичюн кельди? Зенаатынъ не? Къайдан келесинъ? Мемлекетинъ не ерде? Къайсы халкътансынъ? – деп сорадылар.

⁹– Мен еудийим, денъизни ве ерни яраткъан коклердеки РАББИ-Таалягъа ибадет этем, – деп джевап берди Юнус.

¹⁰Юнус озю оларгъа РАББИден къачып юргенини айтып берди. Буны эшиткен денъизджилер пек къоркътылар ве ондан:

– Не ичюн сен бойле яптынъ? – деп сорадылар.

¹¹Денъиз исе эп далгъаланмакъта эди. Бунынъ ичюн денъизджилер:

– Денъиз тынчлансын деп, санъа не япайыкъ? – дедилер.

¹²– Мени алып, денъизге ташланъыз. О вакъыт денъиз тынчланыр. Билем ки, бу кучъю фуртунагъа мен ичюн огърадынъыз, – деди Юнус.

¹³Лякин Юнусны денъизге ташламакъ ерине, акъайлар ялыгъа къайтмагъа истеп, геми куреклерини гъайретнен чектилер, амма бир шей япып оламадылар. Денъиз оларгъа къаршы къутурмагъа эп девам этмекте эди.

¹⁴О заман денъизджилер РАББИге ялварып, айттылар:

– Я РАББИ, Санъа ялварамыз, бу адамнынъ джаны ичюн бизим джанларымыз гъайып олмасын. Эгер бу адам къабаатсыз олса, онынъ къаныны башымызгъа тюшюрме! Сен, РАББИ, насыл истеген олсанъ, ойле де яптынъ.

¹⁵Сонъ Юнусны алып, денъизге ташладылар. Шу анъ денъиз фуртунасы тынчланды. ¹⁶Буны корьген адамлар РАББИден пек къоркътылар, Онъа къурбан чалып, адакълар ададылар.

Юнуснынъ дувасы

2 ¹РАББИ буюк бир балыкъны йиберди, ве балыкъ Юнусны ютты. Юнус балыкънынъ ичинде учь кунь ве учь гедже отурды. ²Балыкънынъ ичинден РАББИ-Таалясына дува этип, ³бойле деди:

- Къаза-белягъа огърагъанымда,
мен РАББИге ялвардым,
ве О, манъа джевап берди.
Мезар къапусы огюнде тургъанымда,
къыямет къопардым,
ве Сен меним сесимни эшиттинъ.
- 4 Сен мени теренликлерге, денъиз тюрбуне ташладынъ.
Акъар сувлар мени сарды,
бутюн Сенинъ къуветли далгъаларынъ устюрден кечти.
- 5 О вакъыт: «Сенинъ огюнъден къувулдым,
амма кене Мукъаддес Сарайынъа бакъаджагъым», – дедим.
- 6 Сувлар мени бус-бутюн къаплады,
буюк теренлик чекип алды,
башымны ешилъ денъиз отлары сарды.
- 7 Дагъларнынъ темелине къадар тюрштим,
ер мени эбедиен къапатты.
Лякин Сен, РАББИ-Таалям,
джанымны о бир дюньядан къуртардынъ.
- 8 Джаным такъатсыз олгъанда,
Сени, РАББИмни, хатырлап, дува эттим,
ве Сен дуваларымны Мукъаддес Сарайынъда эшиттинъ.
- 9 Бош шейлерге инангъан адамлар
Санъа садъкълыгъыны унуттылар.
- 10 Мен исе Санъа макътав йырымнен къурбан чаладжагъым,
берген сёзюмни беджереджегим.
Ялынъыз Сен, РАББИ, къуртара билесинъ!
- 11 Сонъ РАББИ балыккъа буюрды, ве балыкъ Юнусны ичинден ялыгъа тюркюрп ташлады.

Юнус Аллагъа бойсуна

- 3** ¹РАББИ Юнускъа экинджи кере шай деди:
²– Тез буюк Ниневе шеэрини кет. Анда санъа берген хаберимни айт.
³РАББИ айткъаны киби, Юнус Ниневе шеэрини ашыкъып кетти. Ниневе шеэри пек буюк шеэр эди. Бутюн шеэрни айланьп чыкъмакъ ичюн, учъ кунъ керек эди. ⁴Юнус шеэрге кирип, кунъ бою шеэрде юрип олгъаны къадар юре ве бойле айта эди:
– Къыркъ кунъден сонъ Алла Ниневе шеэрини ёкъ этеджек!
⁵Ниневелилер Аллагъа иман этип, бир шей ашамайджакъ-ичмейджеклерини илян эттилер, оларнынъ буюги-уфагъы эписи къаба токъулгъан басмадан урба кийдилер. ⁶Хабер Ниневенинъ падишасына барьп етти. О, тахтындан турып, урбаларыны чыкъарды, къаба токъулгъан басмадан урба кийди ве куль обасына отурды. ⁷Сонъ падиша озъ адындан ве буюк адамларынынъ адындан бойле илян этмеге буюрды:

– Халкъ бир шей ашамасын-ичмесин. Айванлар, туварлар ве къой-эчкилер де бир шей ашамасын, отлакъкъа бармасын, сув ичмесин. ⁸Эм адамлар, эм айванлар къаба токъулгъан басмадан урба кийсинлер ве гъайретнен ярдым сорап, Аллагъа ялварсынлар. Эр кес озь яман ёлундан чевирильсин ве озь акъсызлыгъыны къалдырсын. ⁹Ким бильсин, бельки Алла къарарыны денъиштириве бизге языкъсыныр, Озь атешли гъазабыны бизден чевирир, ве биз эляк олмамыз.

¹⁰Алла оларнынъ ишлерини, яман ёлларындан чевирильгенлерини корип, оларгъа эвельден айткъан фелякетни ёллайджагъына языкъсынды ве беяны ёлламады.

Алла мерамет эте, лякин Юнус ондан разы олмай

4 ¹Бу шей Юнусны пек ачувландырды, ачувындан о, патлайджакъ къарарына кельди. ²РАББИге дува этип, о бойле деди:

– Я РАББИ! Даа мемлекетимде олгъанымда, бойле оладжагъыны биллип тура эдим. Бунынъ ичюн де Таршишке къачтым. Сенинъ хайырсевер ве шефкъатлы, чокъ сабырлы ве мераметли олгъанынъны ве фелякет ёллайджагъынъа языкъсынаджагъынъны биле эдим. ³Шимди, РАББИ, джанымны менден ал. Яшагъанымдан ольгеним яхшы.

⁴РАББИ:

– Ачувлангъанынъ яхшымы? – деди.

⁵Юнус шеэрден чыкъты, шеэрнинъ шаркъ тарафында ерлешти. Анда озюне бир чадыр япып, шеэрнен энди не оладжагъыны кореджек олып, чадырнынъ талдасына отурды. ⁶О вакъыт РАББИ-Таала бир осюмлик осьтюрди. Осюмлик, Юнуснынъ башы устюнде талда олсун, гъамы да даркъасын деп, устюнден котерильди. Юнус осюмликке пек къуванды. ⁷Экинджи куню исе танъ аткъанда, Алла бир къурт йиберди, о, осюмликни кемирди, ве осюмлик къуруды. ⁸Кунеш чыкъкъандан сонъ, Алла шаркътан сыджакъ бир ель уфюртти. Кунеш Юнуснынъ башыны пиширип башлады. Юнус эсини джояджакъ киби олды. Озюне олюм сорап:

– Яшагъанымдан ольгеним яхшы, – деди.

⁹Алла Юнускъа:

– Бир осюмлик ичюн ачувлангъанынъ яхшымы? – деди.

– Тек ачувлангъаным дегиль, ольгеним биле яхшы, – деди Юнус.

¹⁰О вакъыт РАББИ бойле деди:

– Сен эмек сарф этмеген, осьтюргемен, бир геджеде буюген ве бир геджеде гъайып олгъан осюмликке языкъсынасынъ. ¹¹Я Мен яхшылыкъны яманлыкътан айырып оламагъан 120 бинъден зияде халкъы ве чокътан-чокъ айванлары олгъан буюк Ниневе шеэрини насыл аджынмайым?

Микъа пейгъамбернинъ китабы

Микъа Ешяя пейгъамбернинъ замандашы эди, м.э. VIII-инджи асырнынъ сонъунда Исраиль халкъына вааз эте эди. Бу йылларда кучлю Ашшур империясынынъ ордусы еудий халкъынынъ эки девлетини – Исраиль ве Ехуданы бир къач кере къоркъузды.

Микъа Ерусалимни тенбиелеп, еудийлернинъ гуналары ичюн, Ерусалим Алладан Самарие алгъан джезасыны аладжакъ: шеэр ёкъ этиледжек, сакинлери исе башкъа мемлекетке сюрдюн этиледжек акъкъында хабер эте. О, халкънынъ ёлбашчыларыны авам халкъны эзиетлегенлеринде, адий халкъны айнеджилик якъанларында, пейгъамберлерни исе халкъкъа ялан сёзлернен теселли бергенлеринде къабаатлай. Яманлыкънынъ тамыры – бирден-бир Аллагъа ибадет этмек ерине путларгъа ве путперест аллаларгъа табынмакътадыр.

Алланынъ суду акъкъында сёзлер (1.1–2.11; 3.1–12; 6.1–7.7) къуртулыш акъкъындаки умют сёзлернен ян-янаша келе (2.12–13; 4.1–5.15; 7.8–20). Алла сечип алгъан халкъына берген васиетине садыкъ. Ойле кунъ келир ки, Давут падишанынъ эвляды халкъкъа озь душманлары устюнден енъиш берер, о заман халкъ озюнинъ бутюн писликлеринден темизленер (5 баб).

Ерусалим ве Самарие шеэрлерининъ йыкътырылувы (1–2 б.). Ехуда сакинлерининъ гуналары (3 б.). Месихнинъ Падишалыгъы акъкъында (4 б.). Вифлеемде Месихнинъ догъувы (5 б.). Халкъларнынъ суд этилюви акъкъында (6 б.). Иманлыларгъа мерамет акъкъында (7 б.).

Алла Озь халкъына ачувлана

1 ¹Ехуда падишалары Ётамнынъ, Ахазнынъ ве Хизкиянынъ заманларында РАББИ морешетли Микъагъа Самарие ве Ерусалим акъкъында берген хабер ве руйа.

- 2 – Эй, халкъларнынъ эписи, эшитинъиз!
 Дюнъя ве дюнъяда яшагъан эр ким, къулакъ асынъыз!
 РАББИ-ТААЛЯ сизлерге къаршы шаат олсун,
 Рабби Озюнинъ Мукъаддес Сарайындан шаатлыкъ берсин!
- 3 РАББИ Озь еринден чыкъаджакъ,
 ашагъы энеджек,
 ернинъ ибадет тёпелерини басаджакъ, –
- 4 Онынъ аягъы астында дагълар ирип кетеджек,
 вадийлер, атештен ириген балавуз киби,
 юксек къаядан тюшкен сувлар киби,
 дагъылып кетеджеклер.
- 5 Буларнынъ эписи Якъупнынъ яман ишлери ичюн,
 Израиль эвининъ гуналары ичюн оладжакъ.
 Якъуп нечюн яман ишлер япты?
 Бунунъ себепчиси Самарие дегиль эдими?
 Ехудада ибадет тёпелерини ким къурды?
 Ерусалим дегильми?
- 6 Шунунъ ичюн Самариени ачыкъ чельдеки чёплюк обасына
 чевиреджегим,
 оны юзюм сачыладжакъ ер япарым,
 онынъ ташларыны вадийге ташларым
 ве шеэрнинъ диварларыны темеллерине къадар бозарым.
- 7 Онынъ эписи таш путлары къырыладжакъ,
 ороспулыкънен къазангъан бахшышларнынъ эписи атеште
 якъыладжакъ.
 Онынъ бутюн путларыны ёкъ этеджегим.
 О, путларны ороспулыкънен къазангъан бахшышлардан
 топладылар,
 ве олар кене ороспуларнынъ къазанчы оладжакъ.

Микъя Израильнинъ ве Ехуданынъ енъильгени ичюн агълай

- 8 Шунунъ ичюн мен окюр-окюр агълайджагъым,
 чыплакъ ве ялынаякъ юреджегим,
 шакъал киби улуйджагъым,
 байкъуш киби къычыраджагъым.
- 9 Самариенинъ яралары яхшы олмаз;
 хасталыкъ Ехудагъа да кельди,
 меним халкъымнынъ къапусына,
 Ерусалим шеэрини якъынлашты.
- 10 Бу хаберни Гъат шеэринде бильдирменъиз,
 анда къычырып агъламанъыз.
 Бет-Леафрада къасеветнен тоз ичинде юварланып ятынъыз.

- ¹¹ Эй, Шафирде яшагъанлар,
чыплакъ ве масхара олып кетингиз.
Цаананда яшагъанлар шеэринден чыкъмайлар.
Бет-Эцел шеэри агълавгъа толгъан,
о да сизге ярдым этмез.
- ¹² Маротта яшагъанлар агърыдан дёрт буклене,
теселли келеджегини беклейлер.
РАББИден кельген беля Ерусалим къапусунда тура.
- ¹³ Эй, Лакиш халкъы, атларны арабаларгъа ек.
Сен Израильнинъ яманлыкъларыны япып башладынь
ве биринджи олып, Сион къызыны * гунагъа батырдынь.
- ¹⁴ Шунунъ ичюн сен сагълыкълашкъанда,
Морешет-Гъат шеэринде бахшышлар йибереджексинъ,
Акъзив шеэри Израиль падишаларыны алдатаджакъ.
- ¹⁵ Эй, Мареша шеэринде яшагъанлар,
Мен сизни запт этеджек биревни алып келеджегим.
Израильнинъ намлы башлыкълары Адуллам шеэринде къачып
кетеджек.
- ¹⁶ Севимли балаларынъны тартып алгъанлары ичюн сачларынъны
тыраш эт.
Сенинъ башынъ, леш къарталынынъ башы киби, таз олсун,
чюнки балаларынъ сенден сюрдюн этиледжек.

Фукъарелерни хорлагъанларнынъ джезасы

- 2** ¹ Яманлыкъ япкъанларгъа беля олсун.
Олар озь ятакъларында яманлыкъ тюшюне,
сабасы кунеш ярыгъында оны беджерелер,
буну япмагъа къолларынынъ кучю ете.
- ² Олар тарлаларны истесе, оларны тартып алалар,
эвлерни истесе – тартып алалар.
Инсанны хорлайлар, эвини талайлар,
адамны ве онынъ барлыгъыны чайпайлар.
- ³ Шунунъ ичюн РАББИ шойле дей:
- Мына, Мен шу халкъкъа ойле беля ёлларым ки,
озь боюнларынъызыны къуртарып оламазсынъыз,
башынъызыны котерип юрип оламазсынъыз,
ве заманлар пек фена оладжакъ.
- ⁴ Шу куню адамлар сизни мыскъыллайджакъ,
устюнгизден шойле агълав йырынен куледжеклер:
«Бизни парчаладылар,

* 1.13 Сион къызы – Ерусалим шеэри ве анда яшагъан халкъ.

халкъымызнынъ топрагъы башкъаларгъа берильди.
 О, энди кери къайтарыладжакъмы?
 Бизим тарлаларымыз саткъынларгъа пай этильди!»

⁵ Шу себептен РАББИнинъ халкъы топлашкъанда,
 топракъ пайы ичюн джереп чекеджек адамынъыз олмаз.

⁶ «Эй, пейгъамберлер! Пейгъамберлик япманъыз,
 бойле шейлерни айтманъыз!
 Биз масхара олмамыз!

⁷ Эй, “Якъупнынъ эви” деп адландырылгъанлар!
 РАББИнинъ сабыры биткенми?
 Онынъ япкъанлары шойлеми?»

Меним сёзлерим догъру яшагъан адамларгъа
 файдалы дегильми?

⁸ Энди исе Меним халкъым душмангъа чевирильди.
 Сизлер дженктен къайткъанларнынъ,
 янынъыздан къоркъмай кечкенлернинъ устюнден урбасыны
 сыдырып аласынъыз.

⁹ Халкъымнынъ апайларыны озь гузель эвлеринден
 къувалайсынъыз,
 балаларындан эбедиен Мен береджек шуретимни тартып
 аласынъыз.

¹⁰ Турынъ да, кетинъиз мындан, –
 бу мемлекет раатлыкъ ери дегиль.
 Пислиги ичюн онъа фена оладжакъ,
 о, дешетли ёкъ этиледжек.

¹¹ Яланджы яланлар уйдурып,
 бол шарап ве ички акъкъында пейгъамберлик япса,
 шу халкъ бойле адамны, пейгъамбер деп, саяр эди.

¹² Эй, Якъуп огъулары!
 Сизлернинъ эпинъизни мытлакъа топлайджакъым,
 мытлакъа Израильнинъ къалгъанларыны
 бирлештиреджегим,
 оларны къошта къой-эчкилерни киби,
 отлакъ ортасына сюрю киби къоярым.
 Олар шаматалы адам сюрюси оладжакълар.

¹³ Оларнынъ огюнде ёлны ачып, бирев кетеджек.
 Олар ёлны къапаткъан шейлерни алып ташлайджакъ,
 къапулардан тышары чыкъаджакъ.
 Алдында оларнынъ падишасы кетеджек,
 башында исе РАББИ тураджакътыр.

Исраиль ёлбашчылары къабаатлана

3 ¹ Мен бойле дедим:

– Якъуп огъуллаы ве Исраиль эвининъ башлыкълары!
Динъленъиз!

Сизге догърусыны бильмеге керекми?

² Сизлер исе эйиликни севмейип,
яманлыкъларны севесинъиз.

Халкъымнынъ терисини сыдырып,
кемиклеринден этини айырасыз.

³ Халкъымнынъ этини ашайсыз,
терисини сыдырасыз.

Кемиклерини къырып, тавагъа къояджакъ киби парчалайсыз,
этини къазангъа къояджакъ киби догърайсынъыз.

⁴ Олар РАББИден ярдым истейджек,
амма О, оларгъа джевап бермейджек,
олар яманлыкъ япкъанлары ичюн,
олардан бетини чевиреджек.

⁵ РАББИ яланджы пейгъамберлер акъкъында шойле дей:

– Олар Меним халкъымны ёлдан уралар,
оны тишлеринен тишлейлер.

Ким оларны ашатса, онъа аманлыкъ ваде этелер,
ким исе агъызларына бир шей къоймаса,
онъа къаршы дженк башлайлар.

⁶ Шунынъ ичюн руялар ерине къара геджени кореджексинъиз,
фалджылыкъ ерине къаранлыкъларны аладжакъсынъыз.
Пейгъамберлернинъ башы устюнде кунеш ярыкъ бермейджек,
куньдюзлери къара оладжакъ.

⁷ Гизли шейлерни бильгенлер утанаджакъ,
фалджылар масхара оладжакъ.

Оларнынъ эписи агъызларыны къапатаджакъ,
РАББИден оларгъа ич бир джевап олмайджакъ.

⁸ Мен исе РАББИнинъ Руху къудретине,
догърулыккъа ве джесаретке толу оладжакъым,

Якъуп огъуллаына – къанунсызлыгъларны,

Исраильнинъ огъуллаына – гуналарыны косътереджегим.

⁹ Эй, Якъуп эвининъ башлыкълары
ве Исраиль эвининъ ёлбашчылары,
буны динъленъиз!

- Сизлер адалетни севмейсинъиз,
эр бир догъру шейни къыйыш этесинъиз,
10 ольдюрп ве ялан айтып,
Сиондаки Ерусалимни къурасынъыз.
11 Шеэрнинъ башлыкълары къапар алып, суд этелер,
руханийлери парагъа огретелер,
пейгъамберлери акъчагъа фал бакълар.
Айны заманда олар РАББИге таяналар,
«РАББИ бизим арамызда,
башымызгъа бир беля тюшмейджек», – дейлер.
12 Шунунъ ичюн сизлер себебинден Сион, тарла киби, сюрюледжек,
Ерусалим чёплук обасына чевириледжек,
РАББИНинъ Эви тургъан дагъны орманлар басаджакъ.

Ер юзюндеки Раббининъ падишалыгъы

- 4 1 Сонъки кунълерде РАББИНинъ Эви тургъан дагъ
дагъларнынъ башы оладжакъ,
байырлардан юксек котериледжек,
ве онъа тараф халкълар, озенлер киби, акъып келеджеклер.
2 Халкъларнынъ чокъусы барып, шойле дейджек:
«Айдынъыз, РАББИНинъ дагъына котерилейик,
Якълупнынъ Алласынынъ Эвине кирейик.
О бизге Озь ёлларыны корьсетеджек,
ве бизлер Онынъ ёлларындан юреджекмиз».
О заман РАББИ Сиондан Къанунны огретеджек,
Ерусалимден Озь Сёзюни ёллайджакъ.
3 РАББИ чокъ халкъларны суд этеджек,
узакъ ерлердеки чокъ миллетнинъ даваларыны чезеджек.
Сонъра олар кылычларындан сабан тишлерини дёгеджек,
мызракъларындан пычакъларны япаджакъ.
Бир даа халкъ халкъкъа къаршы кылыч котермейджек,
энди дженк этмеге огренмейджек.
4 Лякин эр кес озь юзюм пытагъы тубюнде,
озь инджир береги тубюнде отураджакъ,
ве оларны къоркъутаджакъ киши олмайджакъ.
Ордуларнынъ РАББИси шойле айтты.
5 Эр бир халкъ озь алласынынъ адынен юрсе де,
бизлер омюрлик Алламыз РАББИНинъ Адынен юреджекмиз.

Исраильнинъ гъурбетликтен къайтувы акъкъында

- 6 РАББИ бойле дей:
– Шу куню Мен топал халкъымны топлайджагъым,

сюргюн этильгенлерни ве Мен джезалагъанларны арткъа
къайтараджагъым.

- 7 Топал халкъымны сагъ къалдыраджагъым,
узакъларгъа сюргюн этильгенлерни кучлю халкъкъа
чевиреджегим.

Шу куньден башлап, РАББИ оларгъа Сион дагъындан
омюрбилля падишалыкъ япаджакъ.

- 8 Эй, Сион къызы, Ерусалим шеэри,
къойлар ичюн къаравуллыкъ къуллеси,
сен, эвельки киби, падишалыкънынъ баш шеэри оладжакъсынъ,
ве Ерусалим халкъы падишалыкъ этеджек.

- 9 Не ичюн сен о къадар къычырып агълайсынъ?
Сенинъ падишанъ ёкъмы?

Не ичюн догъурайткъан къадын киби къычырасынъ?
Сенинъ меслеатчынъ гъайып олдымы?

- 10 Эй, Ерусалим халкъы! Догъурайткъан къадын киби,
чекиш ве агърыдан дёрт буклен;
шимди сен шеэрден чыкъаджакъсынъ
ве тарлада яшайджакъсынъ.
Сен Вавилонгъа кетеджексинъ,
анда сен къуртуладжакъсынъ.
Анда РАББИ сени душманларынънынъ къолундан
сатын аладжакъ.

- 11 Шимди чокъ халкъ сангъа къаршы чыкъты ве:
«Сион арамлансын,

козьлеримиз де бунгъа бакъып тойсун», – дейлер.

- 12 Амма олар РАББИнинъ тюшюнджелерини бильмейлер,
Онынъ ниетлерини анъламайлар.
О исе оларны, армангъа богъдай культелери киби, топлады.

- 13 Эй, Сион къызы! Тур да, арманны бас.
Мен сени кучлю япарым.
Сен, демир бойнузлары ве бакъыр туякълары олгъан бугъа киби,
кучлю оладжакъсынъ.
Сен чокъ халкъны къырып ташлайджакъсынъ,
оларнынъ арам мулькюни ве байлыгъыны
РАББИге, дюньянынъ Эфендисине багъышлайджакъсынъ.

- 5** 1 Шимди исе, ордуларнынъ шеэри, ордуларынъны котер!

Бизни алкъагъа алдылар;
Исраиль ёлбашчысынынъ янагъына
падиша таягъынен ураджакълар.

Месихнинъ келеджеги акъкъында ваде

- ² Сен де, Вифлеем-Эфрата,
Ехуданынъ баш шеэрлери арасында кичик олсанъ да,
сенден Мен ичюн Израильнинъ Башлыгъы чыкъаджакъ.
Онынъ тамырлары заманларнынъ башындан,
эбедийликтен келип чыкъа.
- ³ Агъыраякълы къадын огъул тапмагъандже,
РАББИ Израильни къалдыраджакъ.
О вакъыт исраиллилернинъ къалгъан къардашлары оларгъа
къайтып келеджек.
- ⁴ О, келип, РАББИнинъ кучюнен,
Алласынынъ, РАББИнинъ шуретли Адынен халкъына
чобанлыкъ япаджакъ,
олар тынчлыкъ ичинде яшайджакълар,
Онынъ буюклиги дюньянынъ четлерине етеджек.

Якъуп эвлятларындан къалгъанлар

- ⁵ О, оларгъа аманлыкъ чокърагъы оладжакъ.
Ашшур мемлекетимизге басып кельгенде
ве сарайларымызгъа киргенде,
биз оларгъа къаршы еди башлыкъны, секиз ёлбашчыны биле
чыкъараджакъмыз.
- ⁶ Олар Ашшур топрагъыны, Нимроднынъ* ачыкъ ерлерини
къылычнен чобанлыкъ япаджакъ.
Ашшурнынъ аскерлери бизим топрагъымызгъа басып кельгенде,
сынъырларымызны бозгъанда,
О, бизни Ашшурдан къуртараджакъ.
- ⁷ Якъупнынъ сагъ къалгъан огъуулары бир чокъ халкъларнынъ
арасында
РАББИ ёллагъан чыкъ киби,
отларгъа ягъгъан ягъмур киби оладжакъ.
Олар ич бир адамгъа таянмаз,
ич кимсени беклемез.
- ⁸ Якъупнынъ къалгъан огъуулары халкъларнынъ арасында,
чокъ миллетлернинъ арасында
кийик айванларнынъ арасында арслан киби оладжакъ,
къой сюрюсинде яш арслан киби оладжакъ.

* 5.6 Нимрод – Ашшурнынъ башкъа ады. (Баш 10.8-12 бакъ.)

О, атыладжакъ, таптайджакъ ве парчалайджакъ,
къртулмагъа имкян къалдырмайджакъ.

⁹ Сенинъ къолунъ душмаларынъа къаршы котериледжек,
ве бутюн душманларынъ ёкъ этиледжек.

¹⁰ РАББИ бойле дей:

– Шу куню атларынъны ёкъ этедегем,
дженк арабаларынъны бозаджагъым.

¹¹ Мемлекетинъдеки шеэрлеринъни бербат этедегем,
эписи пекитильген ерлеринъни йыкъаджагъым.

¹² Сенинъ ырымджылыкъ кучюнъни тартып аладжагъым,
булутлардан фал бакъкъанлар къалмайджакъ.

¹³ Мен сенинъ путларынъны,
сен табынгъан таш путларынъны къырып ташлайджагъым.
Бир даа къолларынънен япылгъан путларгъа
табынмайджакъсынъ.

¹⁴ Ашера путуна табынма диреклеринъни ёкъ этедегем,
шеэрлеринъни бозаджагъым.

¹⁵ Мени динълемеген миллетлерни
ачувланып гъазапнен джезалайджагъым.

Алла Израильни къабаатлай

6 ¹Энди РАББИнинъ сёзлерини динъленъиз:

– Тур, дагъларнынъ огюнде озь даванъ акъкъында айтып бер,
байырлар сенинъ сёзлеринъни эшитсин!

² Эй, дагълар ве ернинъ сарсылмаз темеллери!
РАББИнинъ къабаатлавыны эшитинъиз, –
РАББИ Озь халкъынен, Израильнен давалаша.

³ Эй, халкъым! Мен санъа не яптым?
Санъа насыл агъырлыкъ эттим?
Манъа джевап бер.

⁴ Мен сени Мысыр топракъларындан чыкъардым,
къуллукъ еринден сени сатын алдым,
сенинъ огюнде Мусаны, Харунны ве Меръемни йибердим.

⁵ Эй, халкъым! Акълынъа кетир:
Моав падишасы Балакъ сизге къаршы нелер тюшюнди?
Беорнынъ огълу Белам онъа насыл джевап берди?
Шиттимден Гилгалгъа къадар не олды?
Мен, РАББИ, сизге ишанчлыгъымны косътердим.

⁶ РАББИни насыл къаршылайым?
Юдже Аллагъа насыл ибадет этейим?

- Онынъ огюне бутюнлей якъыладжакъ къурбанларнен,
бир йыллыкъ таналарнен чыкъайыммы?
- ⁷ Бинълернен къочкъар кетирсем,
дерья-дерья зейтюн ягъыны акъызсам,
РАББИнинъ разылыгъыны къазанырыммы?
Къанунсыз ишлерим ичюн биринджи огълумны берейимми?
Джаным ишлеген гуналары ичюн Онъа балаларымны алып
кетирейимми?
- ⁸ Эй, инсан! Эй依лик не олгъаны санъа бильдирильди,
РАББИ сенден не истегени де хабер этильди:
адалетли арекет этмек, мераметни севмек
ве Алланънынъ огюнде юваш юрекнен яшамакъ.
- ⁹ РАББИ шеэрни чагъыра.
Сенинъ Адынъдан къоркъмагъа – акъыллы шейдир.
Къолунда падишанынъ акимиети олгъанны
ве шу акиметни онъа берген Биревнинъ сёзлерини динълениз.
- ¹⁰ Ярамайларнынъ эвлери арам къазангъан байлыккъа толу,
анда да пис яланджы теразелери.
- ¹¹ Яланджы теразелерини ве ялан ташларыны Мен къабул этмем.
- ¹² Шеэр байлары залымлыккъа толу,
анда яшагъанлар ялан айталар,
озь тиллеринен алдаталар.
- ¹³ Шунынъ ичюн Мен гуналарынъыз ичюн ойле урарым ки,
бир даа аяккъа турып оламазсынъ.
Сени бутюнлей ёкъ этеджегим.
- ¹⁴ Ашайджакъсынъ, амма тоймайджакъсынъ,
ашкъазанынъ бош къаладжакъ.
Сакълайджакъсынъ, амма сакълап оламайджакъсынъ.
Сакъланып къалгъанны да сизден къылычнен тартып аладжакълар.
- ¹⁵ Урукъ сачаджакъсынъ, амма берекет алмайджакъсынъ,
зейтюн сыкъаджакъсынъ,
амма ягъынен сюртюнмейджексинъ.
Юзюм шырасыны сыкъаджакъсынъ,
амма шарап ичмейджексинъ.
- ¹⁶ Сизлер Омрийнинъ низамнамелерини беджере эдинъиз,
Ахав эвининъ бутюн якъанларыны япа эдинъиз,
оларнынъ ишлерине коре яшай эдинъиз.
Шунынъ ичюн Мен сени ёкъ этмеге,
сакинлеринъни мыскъылламагъа ёл береджегим,
сизлер Меним халкъым олсанъыз да,
ашаланаджакъсынъыз.

Адамларнынъ бозукълыгы

- 7** ¹ Вай, башыма бея тюшти!
 Юзюм джыйылгъан сонъ багъчагъа кирген адамгъа ошадым,
 язда мейва джыйылгъандан сонъ багъчагъа кирген,
 амма бир шей тапалмагъан адамгъа ошадым.
 Ашамагъа бир салкъым юзюм ёкъ,
 джаным истеген бир дане пишкен инджир ёкъ.
- ² Эрде мераметли адамлар къалмады,
 адамлар арасында догъру сою ёкъ.
 Эр кес, къан тёмек ичюн, къапкъан къоя,
 къардаш къардашына къаршы тузакъ къура.
- ³ Къоллары яманлыкъ япмагъа уста олды.
 Башлыкъ бахшыш истей,
 къады къапар алып, суд эте,
 халкънынъ буюклери джан истегини бильдире,
 озь планларыны берабер беджере.
- ⁴ Оларнынъ энъ яхшысы – когем киби,
 энъ адалетлиси – тикенли къорадан бетердир.

Сенинъ къаравулларынъ бильдирген вакъыт келеята,
 джеза вакъты тез якъынлаша.
 Энди олар шашмалап къаладжакълар.

- ⁵ Достунгъа ишанма, танышынгъа таянма,
 янынгда яткъан къадынынгъа биле
 бир шей айтма.
- ⁶ Огъул бабасыны урьмет этмей,
 къыз – анасына къаршы,
 келин – къайнанасына къаршы чыкъа.
 Инсаннынъ къорантасы – онынъ душманларыдыр.

- ⁷ Мен исе РАББИден ярдым беклейджегим,
 Къуртарыджым Аллама умют этеджегим,
 Аллам да мени эшитеджек.

Къуртулыш – Раббиден

- ⁸ Эй, душманым, меним устюмден кульме!
 Йыкъылсам биле, аякъкъа турарым.
 Къаранлыкъта олсам биле,
 РАББИм мангъа ярыкъ оладжакъ.
- ⁹ РАББИнинъ огюнде гуна япкъаным ичюн,
 Онынъ ачувына даянаджакъым,

- Онынъ ишиме къарар чыкъараджагъыны,
мени акълайджагъыны беклейджегим.
О вакъыт О, мени ярыкъкъа чыкъараджакъ,
ве мен Онынъ акъикъатыны кореджегим.
- ¹⁰ Бунынъ эписини душманым кореджек,
манъа: «Къайда РАББИ, сенинъ Алланъ?» – деп
айткъан душман утанаджакъ.
Оны, сокъакътаки чамур киби, таптайджакълар,
козьлерим буны корип тояджакъ.
- ¹¹ Диварларны къурмагъа вакъыт келеджек,
сынъырларны кенишлетмеге заман оладжакъ.
- ¹² Шу куню санъа Ашшурдан ве Мысыр шеэрлеринден,
Мысырдан Фират дерьясына къадар олгъан ерлерден,
денъизден денъизгедже,
дагълардан дагъларгъадже олгъан ерлерден
адамлар келеджек.
- ¹³ Бутюн ер исе халкъларнынъ япкъанлары,
оларнынъ ишлери ичюн бакъымсыз сахрагъа чевириледжек.

Раббининъ Израильге олгъан мерамети

- ¹⁴ Я РАББИ, Озь халкъынъа падиша таягъынен чобанлыкъ яп,
Къармел дагъларында айры яшагъанларны,
сенинъ мулъкюнъ олгъан къойларынынъ бакъ.
Эвель-эзель олгъаны киби,
олар Башан ве Гиладда отласынлар.
- ¹⁵ Мысыр топрагъындан сиз чыкъкъан вакъытта киби,
Мен сизге аджайип ишлеримни косътереджегим.
- ¹⁶ Миллетлер буны кореджеклер
ве озьлерининъ къуветинден утанаджакълар.
Къолларынен агъызларыны къапатаджакъ,
къулакълары сагъыр оладжакъ.
- ¹⁷ Олар, йыланлар киби,
ерде сюйрекленген махлюкълар киби,
ер тозуны ялайджакъ.
Олар озь пекинген ерлеринден чыкъаджакъ,
Алламыз РАББИден къоркъаджакълар.
Сенинъ алдынъда олар титрейджек.
- ¹⁸ Сен киби башкъа Алла ёкъ.
Сен адамларнынъ къабаатыны багъышлайсынъ,
Сенинъ къысметинъни, халкънынъ къалгъанларыны
къанунсыз ишлери ичюн джезаламайсынъ.

Онынъ ачувынынъ сонъу бар,
О, севгисини косьтермеге севе.

¹⁹ О, кене бизлерни аджыйджакъ
ве къабаатларымызны багъышлайджакъ.

Сен бутюн гуналарымызны терен денъизге батыраджакъсынъ,
²⁰ ишанчлыгъынъны – Якъупкъа,
севгинъни – Ибраимге косьтереджексинъ,
эвель-эзельден бабаларымызгъа берген сёзюнъни
беджереджексинъ.

Нахум пейгъамбернинъ китабы

Бу кыска китап – Ашшур империясынынъ пайтахты Ниневенинъ ёкъ этилюви акъкъында пейгъамберлик. Миляттан эвель IX-ынджы асырдан башлап, Ашшур, Якъын Шаркънынъ кучюк мемлекетлерини озюне бойсундырып, оларны къатты эзиетлей эди. Шу мемлекетлернинъ арасында Исраиль де бар эди, онынъ халкъыны ашшурлылар VIII-инджи асырнынъ сонъунда эсирликке сюрдюню эткен эди, Ехуда да бу такъдирден зорнен къачынды (4 Пад 18–19 бакъынъыз). Ниневе шеэри Алланынъ къолунда еудий халкъына джеза ве акъыл берюв ичюн бир алет эди, шунунъ ичюн о, Алла гъазабынынъ таягъы ве къолундаки къамчысы деп адландырылды. Къазангъан гъалебелерден сархошлангъан ашшурлылар, бойсундыргъан халкъларнен гъает кибирили ве залым эдилер. Нахум пейгъамбер о замандаки Ниневенинъ ахлякъий алыны косьтергенде, онъа «къанлы ве ишанчсыз шеэр» деп айта. Пейгъамбернинъ козюнде шеэрнинъ келеджектеки аладжакъ джезасы – о, къабаатсыз къанны тёккени ичюн джезадыр. Ойле де олды: 612-нджи сенеси Ниневе вавилон-мадайлы ордусынынъ уджюми нетиджесинде йыкъылды. Бундан сонъра кучлю Ашшур империясы дагъылып кетти. Нахум пейгъамбер айткъаны киби, Ниневе озь йыкъылувындан сонъра ер юзюнден тамамынен ёкъ олды.

Ниневенинъ бозулувы (1–2 б.). Ниневеге берильген джезанынъ себеплери (3 б.).

Ниневе шеэрининъ ёкъ этилюви

1 ¹Ниневе шеэри акъкъында пейгъамберлик. Элкъошлу Нахумнынъ руялар китабы.

- ² РАББИ адамларгъа путларгъа ибадет этмеге ёл бермез,
Алла адамларнынъ акъларыны берер.
РАББИ джезалай, Онынъ гъазабы дешетлидир.
РАББИ душманларыны джезалар,
Озь душманларына къаршы чыкъар.
- ³ РАББИ тез ачувланмаз, Онынъ къудрети буюк.
РАББИ ич кимсени джезасыз къалдырмаз.
О, боран ве фуртуна ичинде кете,
булутлар – Онынъ аягъы тюбюндеки тоздыр.
- ⁴ Денъизге эмир этсе, денъиз къуруй,
бутюн озенлер къуруп кете,
Башан ери ве Къармел дагълары сола,
Ливаннынъ чечеклери ренкини джоя.
- ⁵ Дагълар РАББИнинъ огюнде къалтырай,
байырлар ирий,
Онынъ огюнде ер титрей,
дюнья ве дюньяда яшагъанларнынъ эписи титрей.
- ⁶ Онынъ гъазабы огюнде ким турып олур?
Гъазабынынъ алевине ким даянып олур?
Онынъ гъазабы, атеш киби, джайрай,
Онынъ огюнде къаялар йыкъыла.
- ⁷ РАББИ хайырлыдыр, беля вакътында сакъланув еридир.
Онъа ишангъанларны О, биле.
- ⁸ Лякин О, Ниневе шеэрини сув ташкъынынен бутюнлей ёкъ
этеджек,
Озь душманларыны къаранлыкъкъа батыраджакъ.
- ⁹ Сизлер РАББИге къаршы нелер тюшюнесингъиз?
О, эпингъизни бутюнлей ёкъ этеджек,
ве беля бир даа текрарланмаз.
- ¹⁰ Олар сыкъ тикенлик ичинде къарышып къаладжакълар,
сархош олгъандже шарап ичеджеклер.
Оларнынъ эписи, къуру тобан киби, янып кетеджек.
- ¹¹ Ниневе шеэри! Сенден чыккъан адам РАББИге къаршы
яманлыкъ тюшюнир,
ярамай огютлер берер.
- ¹² РАББИ шойле дей:
– Олар кучълю ве чокъ сайылы олса да,
олар ёкъ этилип кетеджеклер.
Мен сени азапларгъа огъраткъан олсам да,
энди огъратмам.

¹³ Шимди Мен олар сизге такъкъан боюндырыгъыны парчаларым,
зынджырларыны узип ташларым.

¹⁴ Санъа исе, Ашшур, РАББИ шуны буюра:
– Энди сенинъ адынъны ташыгъан эвлятларынъ олмайджакъ,
таштан ве иритильген маденден япылгъан путларны
алланънынъ эвинден ёкъ этеджегим,
анда санъа къабир япаджагъым,
ве сен масхара оладжакъсынъ.

¹⁵ Мына, къуванчлы хаберни бильдиреяткъан,
тынчлыкъ-аманлыкъны илян эткен адам дагълардан кечер.
Эй, Ехуда! Байрамларынъны яп ве адакъларынъны беджер;
ярамай адам сенинъ топрагъынъдан бир даа кечмейджек,
о, бутюнлей ёкъ этиледжек.

Ниневе шеэри акъкъында пейгъамберлик

2 ¹ Санъа къаршы йыкъыджы котериле!
Къавийлештирильген ерлеринъни къорчала, ёлларынъны къору,
дженкке азырлан, кучюнъни топла!

² Душманлар Исраильни ве Якъупны хараплагъан олсалар да,
юзюм пытакъларыны сыдырып алгъаны киби,
оларнынъ барлыгъыны тартып алгъан олсалар да,
РАББИ эм Исраильнинъ шерефини,
эм Якъупнынъ шерефини гъайрыдан тиклейджек.

³ Кучлю къараманларнынъ къалкъанлары къырмазы,
орду аскерлери къызыл кийгенлер,
дженк арабалары уруш ичюн азырлангъан,
оларнынъ мадени атеш киби парылдай,
мызракълар орманы саллана.

⁴ Дженк арабалары сокъакълар бою ашыкъа,
кенъ мейданларда тез кетелер.
Олар алев киби йылтырайлар,
йылдырым киби парылдайлар.

⁵ О, озь батырларыны чагъыра,
амма олар ёлунда срююнелер.
Шеэр диварларына чыкъмагъа ашыкъалар,
амма шеэр энди алкъагъа алынды.

⁶ Озенлерни токътаткъан къапулар ачыла,
ве сарай йыкъыла.

- ⁷ Къарар чыкъарылды:
 къыраличени союздыралар ве алып кетелер.
 Онынъ къадын къуллары, гогерджин киби инъильдеп,
 кокюслерине гъамнен уралар.
- ⁸ Эвель-эзельден Ниневе шеэри сувгъа толу хавуз киби эди,
 шимди исе эр кес, акъып кеткен сув киби, къача.
 «Токъта, токъта!» – деп оларгъа къычыралар,
 амма кимсе артына бакъмай.
- ⁹ Тартып алынъыз кумюшни, чайпанъыз алтынны!
 Къыйметли шейлернинъ сонъу ёкъ.
 Чешит тюрю паалы шейлер чокъ!
- ¹⁰ Шеэрни чайпай, бошата, ёкъ этелер.
 Юреклер ирий, тизлер къалтырай.
 Эр кеснинъ бедени агъыра,
 эр кеснинъ бети къарара.
- ¹¹ Къайда энди арслан къобасы?
 Арслан балалары авгъа чыкъкъан ер къайда?
 Арсланлар къорантасы ич кимседен къоркъмайып юрген ерлери
 къайда?
- ¹² Арслан, озъ балаларыны тойдурмакъ ичюн, чокъ парчалады,
 хырсызлады,
 ыргъачылары ичюн чокъ богъды,
 озъ къобасыны авгъа толдурды,
 яшагъан ерлерини парчалангъан этке толдурды.
- ¹³ – Мен санъа къаршы чыкътым,
 – дей Ордуларнынъ РАББИси.
 – Дженк арабаларынъны якъаджагъым,
 арслан балаларынъ къылычнен ольдюриледжек.
 Энди сен ер юзюнде авгъа чыкъмайджакъсынъ,
 эльчилерининъ сеси башкъа эшитильмейджек.

Ниневенинъ ёкъ этилюв себеби

- 3** ¹ Къан тёккен шеэрге беля!
 О, ялангъа ве ягъмагъа толу,
 мында ягъмаджылыкъ токътамай.
- ² Къамчы къакъылмасы
 ве айлангъан копчеклернинъ сеси,
 ат туякъларынынъ патырдысы
 ве дженк арабасынынъ гудюрдиси эшитиле.
- ³ Атлылар чапа, къылыч парылдай,

- мызракълар ялтырай.
 Чокътан-чокъ олюлер, оба-оба джесетлер ята.
 Олюлернинъ сайысы ёкъ,
 адамлар юргенде, олюлерге сюрюне.
- ⁴ Бу, фаишенинъ буюк ороспулыгъы ичюн олды.
 О – дюльбер, усталыкънен этне япа,
 ороспулыкъларынен халкъларны алдата,
 этнесинен къабилелерни озюне къул япа.
- ⁵ – Мен санъа къаршы чыкъам!
 – дей Ордуларнынъ РАББИси.
 – Урбаларынънынъ этегини бетинъе котерип,
 халкъларгъа аврет ерлеринъни корьсетеджегим,
 айыбынъны падишалыкъларгъа ачаджагъым.
- ⁶ Сени писликлерге булаштыраджагъым,
 сени ашалайджагъым ве масхара этеджегим.
- ⁷ Сени корьген эр ким сенден къачып:
 – Ниневе харап олды!
 Оны ким аджыйджакъ?
 Сенинъ гонъюнъни аладжакъ кимни тапайым? – дейджек.
- ⁸ Сен Но-Амон шеэринден яхшысынъмы?
 О, озенлер арасында ерлешкен эди,
 чевре-чети сув эди,
 денъиз оны къорчалай,
 Нил дерьясы онынъ дивары эди.
- ⁹ Хуш мемлекети – онынъ къудрети,
 Мысыр да онъа сынъырсыз кучь берди.
 Пут мемлекети ве ливиялылар онъа ярдымгъа келе эдилер.
- ¹⁰ Амма оны да сюрюгюн эттилер, эсир алдылар.
 Сабийлери биле эр бир сокъакъларнынъ кошелеринде
 ольдюрильди,
 мырзалары ичюн джереп чекильди,
 онынъ буюк акъайлары зынджырнен багъланды.
- ¹¹ Сен де сархош оладжакъсынъ,
 сен де гизленип,
 душманларындан сакъланув ерини къыдыраджакъсынъ.
- ¹² Сенинъ къалелеринъ пишкен инджир мейваларына толу терекке
 бенъзей:
 эгер оны сильксенъ,
 ашамагъа истегеннинъ агъзына догъру тюшеджек.
- ¹³ Бутюн аскерлеринъ – апайлар киби.

Мемлекетинъ душманларынъа ачыкъ,
атеш шеэрнинъ къапу мандалларыны ашайджакъ.

- ¹⁴ Алкъагъа алынаджакъ вакътына сув ташып къой,
къалелеринъни къавийлештир.
Чамур тап, балчыкъ тапта,
кирпичлер ичюн къалыфларны азырла.
- ¹⁵ Сени анда атеш ашап битиреджек,
къылыч сени кеседжек.
Озюнь тыртыр я да сарынчкъа киби чокъ олсанъ да,
атеш тыртырларгъа ошап, сени ашайджакъ.
- ¹⁶ Алыш-веришчилеринъ кок йылдызларындан чокъ олды,
амма олар, сарынчкъа киби,
мемлекетинъни талайджакъ ве учып кетеджеклер.
- ¹⁷ Къаравулларынъ – чегертки киби чокъ,
орду башлыкъларынъ да – сарынчкъа сюрюси кибидир.
Сувукъ олгъанда, олар ташлар арасында аралыкъларда
сакъланалар,
кунеш чыкъкъанда исе, учып кетелер,
ве къайда олгъанларыны бильмезсинъ де.
- ¹⁸ Эй, Ашшур падишасы! Сенинъ ёлбашчыларынъ юкълай,
мырзаларынъ раатлана,
халкъынъ дагъларда дагъылды,
оны топлайджакъ киши ёкъ.
- ¹⁹ Сенинъ яранъа илядж ёкъ,
сени ургъан уруш – олюм ярасыдыр.
Сенинъ акъкъынъда эшитеджек эр ким къуванып, эль
чырпаджакъ,
чюнки битмез ачувынъны дуймагъан кимсе къалмады.

Хавакъкъукъ пейгъамбернинъ китабы

Миляттан эвель VII-нджи асырнынъ сонъуна догъру шималий Израиль падишалыгъы душманлар тарафындан бутюнлей ёкъ этилди, ве тек дженубий Ехуда падишалыгъы даа сакъланып къалды. Амма о да гуналаргъа ве акъсызлыккъа толып ташты, шунинъ ичюн бу халкъны беклеген тышкъы белялар мемлекетнинъ ичинде олгъан яманлыкънынъ догърудан-догъру нетиджеси олды.

Тамам шу вакъытта къасдийлилер идареси алтындаки Вавилон девлети кучьке кирип башлады. Кучлю Ашшур империясыны магълубиетке огъратып, вавилонлылар озь салтанатыны Якъын Шаркъкъа джайратмагъа девам эттирдилер ве Ехудагъа якъынлаштылар. О замандаки Якъын Шаркънынъ башкъа халкълары киби, вавилонлылар путларгъа табына ве озь киббирлигинде Алладан къоркъмай эдилер.

Хавакъкъукъ шойле суаль бере: «Не ичюн Алла Озюнинъ сечип алгъан халкъына къаршы биле чешит яманлыкъ ве зорбалыкларгъа ёл къоя?» Биринджи ве экинджи бабларда бу меселе Алла ве Хавакъкъукъ арасындаки диалог шеклинде ачыла.

Хавакъкъукъ пейгъамбер шуны огрете ки, инсафсыз ве акъсызлыкъ япкъан адам гъайып оладжакъ, инсафлы исе Месихнинъ Падишалыгъында озь иманынен къуртулыш тападжакъ: «Мына, къопай адамнынъ джаны догъру ёлда дегиль, инсафлы адам исе Аллагъа ишанчлыкънен яшар» (2.4). Китапнынъ учюнджи бабы – зебурдыр. Буны бабнынъ башында къоюлгъан серлева ве бабнынъ сонъунда берильген иджра этюв тарзы косътере. Бу йырда Алла образлы шекильде къудретли аскер киби тасвир этиле. О, кок гудюрдиси ичинде Озь халкъына ярдым этмеге келе. Бу йырнынъ образлары Алланынъ Синай дагъында пейда олмасыны анъдыра (Чыкъыш китабыны бакъынъыз).

*Пейгъамбер акъсызларнынъ не ичюн енъиш къазангъаныны анъламай;
Алла онъа джевап бере (1–2 б.). Къасдийлилернинъ япкъан джанаварлыгъы ичюн беля оладжакъгы бильдириле (2 б.). Аллагъа шукюр йыры (3 б.).*

1 ¹Хаваккьзукъ пейгъамберге руясында берильген пейгъамберлик.

Хаваккьзукънынъ Раббиге биринджи шикъети

- ² – Я РАББИ! Мен Сени чагъырам.
Сен мени даа не къадар эшитмейджесинъ?
Зорбалыкъ акъкъында къычырам.
Не къадар мени къуртармайджакъсынъ?
- ³ Нечюн яманлыкъны манъа косътересинъ,
нечюн бу беляларны козьлерим коре?
Козюм огюнде йыкылув ве зорбалыкъ,
душманлыкъ ве къавгъалар токътамай.
- ⁴ Шу себептен къанун озъ кучюни джойды,
адалетли суд ёкъ.
Яманлыкъ япкъан адам инсафлыны енъе,
ве адамлар догърулыкъны бозалар.

Раббининъ джевабы

- ⁵ – Башкъа халкъларгъа бакъынъыз,
къулакъ асынъыз ве шашып къалынъыз!
Сизинъ кунълеринъизде ойле бир иш япаджакъым ки,
эгер сизге айтып берселер, инанмаз эдинъиз.
- ⁶ Мен шимди къасдийлилерни котереджегим.
Бу халкъ – мераметсиз ве фикирсиз,
олар ер юзюнде долашалар,
озълерининъ олмагъан топракъларны тартып аалар.
- ⁷ Бу, къоркъунчлы ве вахший бир халкътыр.
Олар озъ-озюне къанун язалар
ве озълерини юксельтелер.
- ⁸ Оларнынъ атлары леопардлардан тез,
акъшам чыккъан къашкъырлардан вахшийдир.
Атлар туякъларынен ерни ура,
атлылары узакълардан келелер,
авына атылгъан къартал киби,
учып келелер.
- ⁹ Оларнынъ эписи зорбалыкъ япмакъ ичюн келе,
оларнынъ ордулары шаркъий ель киби огге кече
ве къумдан чокъча эфирлер ала.
- ¹⁰ Къасдийлилер падишаларны мыскъыллай,

башлыкъларнынъ устюнден куле.

Эр бир къавийлештирильген къале устюнден кулип,
диварларнынъ тѣлесинедже топракъ обалап,
къалелерни эллерине алалар.

- ¹¹ Олар боран киби келип кечелер,
лякин къабаатлы олурлар,
чюнки оларнынъ алласы – озь кучюдир.

Хаваккьзукънынъ экинджи шикяети

- ¹² – РАББИ-Таалям, меним Мукъаддес Аллам!
Чокътан берли Сен булунасынъ!
Биз ольмейджекмиз!
Я РАББИ, Сен къасдийлилерни тек бизни суд этмеге ёлладынъ.
Меним Къаям! Оларны Ехуда халкъыны джезаламагъа йибердинъ.
- ¹³ Сенинъ саф козьлеринъ яманлыккъкъа бакъып оламаз,
Сен акъсызлыккъкъа даянып оламайсынъ.
Айса не ичюн имансызларгъа бакъып отурасынъ?
Ярамазлар инсафлыларны ёкъ эткенде, не ичюн индемейсинъ?
- ¹⁴ Не ичюн адамларны денъиздеки балыкълар киби эттинъ,
сюйрелип юрген махлюкълар киби ёлбашчысыз къалдырдынъ?
- ¹⁵ Душман оларны къармакънен тута,
сачмаларнен сувдан чыкъара, балыкъ агъларынен авлай,
бу себептен де къувана ве севине.
- ¹⁶ Шунынъ ичюн олар сачмаларына къурбан кетирелер,
балыкъ агъларына къокъулы отларны якълалар, –
агълар оларны бай эте, бол-бол ашлар кетире.
- ¹⁷ Не вакъыткъадже олар агъларыны толдурадjackъ
ве бошатаджакълар,
не вакъыткъадже токътамайып,
халкъларны аджымайып ольдюреджеклер?

- 2** ¹ Мен къулледе къаравуллыкъ этеджегим,
къавий ерде тураджагъым,
РАББИнинъ джевабыны беклейджегим.
Шикяетиме насыл джевап береджегини беклеп отураджагъым.

Раббининъ Хаваккьзукъкъа берген джевабы

- ² РАББИ манъа шойле джевап берди:
– Кореджек шейлеринъни язып ал,
леваларда ачыкъ-айдын язып къой,
оларны окъуйджакълар бир кереден окъусынлар*.

* 2.2 Я да «хаберджи оны эр кеске бильдирсин».

- 3 Руянынъ ерине келеджек вакъты даа кельмеди.
 О, сонънынъ келеджегини бильдире ве ялан дегиль.
 Эгер кечикип кельген дайын олса биле,
 эписи бир бекле, – о, мытлакъа оладжакъ.
- 4 Мына, къопай адамнынъ джаны догъру ёлда дегиль,
 инсафлы адам исе Аллагъа ишанчлыкънен яшар.
- 5 Керчектен де, къопай адам – алдаткъан шараптыр.
 О, тынчланмаз, онынъ джаны о бир дюнья киби къызгъанч,
 олюм киби тоймаз.
 Эписи миллетлерни озюне топлай
 ве эписи халкъларны запт эте.
- 6 Амма шу халкъларнынъ эписи онынъ устюнден шакъа этеджек,
 оны мыскъыллайджакъ:
 – Башкъасынынъ барлыгъыны тартып аласынъ,
 борджкъа алып зенгинлешесинъ.
 Амма чокъкъамы? Алынъ фена!
- 7 Апансыздан санъа борджкъа берген адамлар аякъкъа
 тураджакълар,
 сени титретеджек адамлар уянаджакълар
 ве сенинъ мал-мулькюнъни чайпап аладжакълар.
- 8 Сен чокъ халкъларны талагъанынъ ичюн,
 халкъларнынъ къаныны тѣккенинъ,
 мемлекетлерни ве шеэрлерни бозгъанынъ,
 анда яшагъанларны ёкъ эткенинъ ичюн,
 энди халкъларнынъ эписи сени таларлар.
- 9 Эвинъни арам алынгъан шейлернен толдурасынъ,
 белялардан къачмакъ ичюн юванъны юксеклерде къурасынъ.
 Алынъ фена!
- 10 Сен чокъ халкъларны ёкъ этип,
 бунынънен эвинъни масхара эттинъ,
 озь джанынъа къаршы гуна яптынъ.
- 11 Диварларнынъ ташлары кычыраджакъ,
 агъач керишлер оларгъа джевапланаджакъ:
- 12 «Къан тѣкип, шеэрлерни къурдынъ,
 акъсызлыкънен къасабаларны яптынъ. Алынъ фена!»
- 13 Халкълар агъыр чалышаджакълар,
 лякин атеш эписини якъаджакъ.
 Къабилелер бошуна ишинден ёруладжакълар.
 Мына бу иш Ордуларнынъ РАББИсинден дегильми я?
- 14 Денъиз сувларгъа толгъаны киби,
 ер юзю РАББИнинъ шан-шуретини бильгенлернен толаджакъ.
- 15 Сен якъынынъа шарап бересинъ,
 озь ачувынъа къошасынъ,

аврет ерлерини корьмек ичюн, оны сархош япасынъ!
Сенинъ алынъ фена!

¹⁶ Урьмет ерине утанч аладжакъсынъ.

Энди сен де ич, озь сюннет этильмеген аврет ерлеринъни корьсет.

РАББИнинъ онъ къолундаки гъзапа къадеси санъа
якъынлашаджакъ,

масхаралыкъ сенинъ урьметинъни къаплайджакъ.

¹⁷ Ливанда япкъан зорбалыгъынъ,

айванларны къоркъузгъан залымлыгъынъ озюнънинъ башынъа
тюшеджек,

чюнки сен инсан къаныны тѣктинъ,

мемлекетлерни боздынъ, шеэрлерни ве анда яшагъанларны ѳкъ
эттинъ.

¹⁸ Агъач я да таштан япылгъан,

я да инсан къуйгъан маден путтан не файда?

Онынъ огреткени – ялан.

Уста озь япкъан шейине ишанса да, о, тек тильсиз бош путтыр.

¹⁹ Тахтадан япылгъан путкъа: «Тур», – деген адамнынъ алы фена.

Тильсиз ташкъа: «Уян», – деген кишининъ де алы фена.

Пут бир шей огрете билирми?

О, алтынгъа ве кумюшке къаплангъан, онынъ джаны ѳкъ.

²⁰ РАББИ исе Озюнинъ Мукъаддес Сарайында.

Онынъ огюнде бутюн дюнья тынч олсун!

Хаваккькьукънынъ дуvasы

3 ¹ Хаваккькьукъ пейгъамбернинъ дуvasы. Шиггайон.

² Я РАББИ! Сенинъ ишлеринъ акъкъында эшиттим ве къоркътым!

Я РАББИ! Бизим кунълеримизде Сенинъ ишлеринъни яп,

олар бизим кунълеримизде корюнсинлер!

Амма гъзабынъда мераметни акъылда тут.

³ Алла Темандан келеята,

Мукъаддес Алла Паран дагъларындан келе.

Сэла

Онынъ улулыгъы коклерни къаплай,

Онынъ шан-шурети дюньяны толдура.

Сэла

⁴ Онынъ улулыгъы кунеш киби парылдай.

Эллеринден нурлар сачыла,

анда Онынъ къудрети сакълана!

⁵ Онынъ эмиринен йыкъыджы хасталыкъ келе,

Онынъ буюргъанынен ольдюрджи атеш якъа.

- 6 О турды, ве дюнья салланды,
 О бакъты, ве халкълар титреди.
 Къарт дагълар йыкъылды,
 эски байырлар тер-тегиз олды.
 Онынъ ёллары эбедий.
- 7 Хушан чадырлары гъамлы алда олгъаныны корьдим,
 Мидьян топрагъындаки чадыр перделери къоркъудан титреди.

- 8 Я РАББИ, гъазабынъ озенлерге эдими?
 Озенлерге ачувландынъмы ёкъса?
 Ачувынъ денъизге къозгъадымы?
 Не ичюн Сен атларынъа миндинъ,
 душманларны енъеджек арабаларынъда бардынъ?

- 9 Сен къабилелерге берген антынъны беджерип,
 яйынъны кердинъ.

Сэла

Озенлернен ерни ярдынъ.

- 10 Сени корьгенде, дагълар къалтырады,
 коклерден ягъмурлар ягъды.
 Буюк теренлик окюрди,
 тюпсюзлик къолларыны котерди.
- 11 Учкъан окъларынънынъ нурундан,
 йылтырагъан мызракъларынънынъ ярыгъындан
 кунешнен ай озь еринде токътады.
- 12 Гъазап ичинде ер юзюнден кечесинъ,
 ачувынъда халкъларны таптап ташлайсынъ.
- 13 Сен халкъынъны къуртармакъ ичюн чыкътынъ,
 сайлагъан падишанъны къорчаламакъ ичюн кеттинъ.
 Яман эвнинъ башлыгъыны ёкъ эттинъ,
 темелине къадар кестинъ,
 масхаралыгъыны ачтынъ.

Сэла

- 14 Манъа къаршы дженкке чыкъкъан аскерлернинъ башлыгъыны
 Сен онынъ таягъынен тештинъ.
 Олар, фуртуна киби, бизге атылдылар,
 санки сакълангъан еринде факъырны ёкъ этмек ичюн,
 бизни енъмеге къуванчнен ниетлендилер.
- 15 Сен исе атларынънен денъизни кечтинъ,
 буюк сувларнынъ далгъаларыны копюртинъ.
- 16 Сени эшитип, юрегим титреди,

дудагъым къалтырап, кемиклерим агъырды.

Аягъым тюбюнде ер саллангъандай олды.

Амма меним халкъыма уджюм эткен душманнынъ башына

тюшеджек беля кунюни

сабырнен беклейджегим.

¹⁷ Инджир береги ачмаса да,

юзюм пытагъы емиш бермесе де,

зейтюн берекет бермесе де,

тарлада отъмек етишмесе де,

къошта къойлар къалмаса да,

аранда тувар къалмаса биле –

¹⁸ эписи бир РАББИме къуванырым,

мени къуртаргъан Аллама севинирим!

¹⁹ РАББИ-Таалям – меним къуветим!

О, аякъларымны сыгъын аякълары киби тез япаджакъ

ве мени юксек ерлерге алып бараджакъ!

Баш чалгъыджы ичюн. Телли чалгъы алетлеринде.

Цефанья пейгъамбернинъ китабы

Цефанья пейгъамбер Алланынъ Сёзюни м.э. VII-нджи асырынъ экинджи ярысында Ехудада беян эте; бесе-белли, бу йыллар Ёшия падишанынъ диний реформалар кечирген вакътындан эвельки йыллар эди (4 Пад 22–23 бакъынъыз). Цефанья адамларнынъ эп артаяткъан рухий вахшийлигине ве путперест хурафатларгъа авеслигине къаарь-къасеветнен бакъа. О, халкънынъ яшайышы ичюн ёлбашчы олмагъа ве догъру орьнек корьсетмеге джевакяр олгъан башлыкъларны – Ехуда мырзаларыны, къады ве руханийлерни къатты къабаатлай. Бундан да башкъа, Цефанья къомшу халкъларнынъ Алладан джеза аладжагъыны да беян эте. Бойледже, китапнынъ эсас мевзусы – Алланынъ суд этеджек куню. Бу къоркъунчлы кунь кельгенде, Рабби Онъа бойсунмагъан эр кесни джезалайджакъ, шу джумледен, Ехуда ве къомшу халкъларны да: шаркъта яшагъан моавлы ве амонлыларны, шимальде яшагъан ашшурлыларны, дженюпте яшагъан эфиопиялыларны да джезалайджакъ. Бу кунь гуналар ве итаатсызлыкънынъ токътатылув куню киби, Алланынъ халкъы ичюн акъикъий темизленюв куню киби таныла. Сакинлерининъ джезасыны алгъан сонъ, Ерусалим гъайрыдан тикленеджек, ве анда юваш ве инсафлы халкъ яшайджакъ. Ондан сонъ Ерусалим халкъынынъ яшайышы къуванч ве намускъа толу олып, оларнынъ арасында Раббининъ Озю падишалыкъ этеджек.

Алла Ерусалимни суд эте (1–2 б.). Къомшу халкъларнынъ суду (2 б.). Кене Ерусалимнинъ суду ве халкънынъ багъышланмасы акъкъында (3 б.). Месих ве дюньянынъ къуртулышы акъкъында (3 б.).

Раббининъ кѡркѡунчлы куню акѡкѡында пейгѡамберлик

1 ¹Амоннынъ огълу Ёшия Ехуданынъ падишасы олгѡанда, РАББИ Хушийнинъ огълу Цефаньягѡа (Хуший – Гедалянынъ огълу, Гедаля – Амарьянынъ огълу, Амарья – Хизкиянынъ огълу) бойле хабер берди:

2 – Бу, РАББИнинъ сѡзлери:

Мен мытлакѡа ер юзюнден эр шейни ёкѡ этеджегим.

3 Адамларны ве айванларны,
коклерде учкѡан кѡушларны

ве денъизде ялдагѡан балыкѡларны ёкѡ этеджегим.

Яман адамларны ве ёлдан ургѡан эр бир шейни де ёкѡ этеджегим.

Мен инсаниетни ер юзюнден ёкѡ этеджегим, – дей РАББИ.

4 – Мен Ехудагѡа ве Ерусалимде яшагѡанларгѡа кѡаршы
чыкѡаджагѡым

ве шу ерде Баалгѡа ибадет ерининъ изини биле
кѡалдырмайджагѡым,

путларгѡа табынгѡан руханийлернинъ адларыны да силеджегим.

5 Эм эвлернинъ тѡпелеринде коклернинъ ордусына ибадет
эткенлерни,

эм РАББИге садыкѡлыгѡына ант этип,

шу анъде Милкѡомгѡа * садыкѡ кѡалгѡанларны,

6 эм РАББИден юзѡ чевиргенлерни,

эм РАББИнинъ истегини кѡыдырмагѡанларны,

эм де Онынъ ярдымыны сорамагѡанларны ёкѡ этеджегим.

7 РАББИ-ТААЛЯнынъ огюнде тынч ол!

РАББИнинъ куню якѡынлаша. РАББИ энди кѡурбан азырлады,
чагѡырыладжакѡ адамларны азиз этти.

8 РАББИнинъ кѡурбан кунюнде Мен башлыкѡларны ве
падишаларнынъ огѡулларыны,

ябанджыларнынъ урбасына кийинген эписини джезалайджагѡым.

9 Мен о куню путларгѡа ибадет эткенлерни * ве ёфендисининъ звини
зорбалыкѡкѡа ве яланларгѡа толдургѡан адамларны

джезалайджагѡым.

¹⁰ О куню, – дей РАББИ, – Балыкѡ Кѡапусы янынъда кѡычырып

* 1.5 Милкѡом – аммонлыларнынъ путу, онынъ башкѡа ады – Молек.

* 1.9 Кѡ. еуд. сѡзю-сѡзюне «босагѡадан атлагѡанларны» демектир. Мында бес-белли фелестин путу олгѡан Дагоннынъ руханийлери козьде тутула ве онынъ Ашдодаки путханесине ибадет этмеге кельгенлер козьде тутула. 1 Пад 5.1-5 аетлеринде бу адетнинъ тамырлары икѡе этиле.

- ярдымгъа чагъыраджакълар,
янындаки Мишне мааллесинде* де багъыраджакълар,
Ерусалим байырларында шиддетли шатыр-гудюрдилер
эшитиледжек.
- 11 Шеэрнинъ Махтеш мааллесинде* яшагъанлар, агъланъыз!
Алыш-веришчилернинъ эписи* ольдюриледжеклер,
кумюшке саткъан эр бири ёкъ этиледжек.
- 12 Шу вакъыт Мен лампатларнен бутюн Ерусалимни
гъайретнен бакъып чыкъаджагъым
ве шарапнынъ къюю тортасына ошагъан къопай адамларны,
«РАББИ не яхшылыкъ, не яманлыкъ япар», – юреклеринде
айткъанларны джезалайджагъым.
- 13 Оларнынъ зенгинлиги тартып алынаджакъ,
оларнынъ эвлери бакъымсыз къаладжакъ.
Олар эвлер къураджакъ да, эвлеринде яшамайджакълар.
Юзюм багъчаларыны сачаджакъ да, шарабыны ичмейджеклер.
- 14 РАББИнинъ буюк куню якъын.
О, якъын ве ашыкъып келе.
РАББИнинъ куню гъамлы кунь оладжакъ.
О вакъыт джесюр аскерлер биле гъамнен къычыраджакъ!
- 15 Бу кунь – гъазап куню,
гъам ве сыкъынты куню,
ёкъ этилюв ве бозулув куню,
къюю къаранлыкъ куню, булут ве тютюн куню.
- 16 О куню бору чалынаджакъ,
къавийлештирилген шеэрлерге ве юксек къуллелерге къаршы
къычырувларнен дженк этеджеклер.
- 17 РАББИге къаршы гуна япкъанлары ичюн,
Мен адамларгъа буюк бея ёллайджагъым,
ве олар кёр киби юреджеклер.
Оларнынъ къанлары, топракъ киби, тёкюледжек,
ичеклери, кубре киби, сепиледжек.
- 18 РАББИнинъ гъазабы кунюнде оларны
не кумюшлери, не алтынлары къуртараджакъ.
РАББИнинъ ачув атеши бутюн ерни ютаджакъ.
РАББИ ер юзюнде яшагъанларнынъ эписини ёкъ этеджек,
оларнынъ сонъу апансыздан келеджек.

* 1.10 Мишне маалле – бесе-белли, байлар яшагъан Ерусалимнинъ янъы мааллеси.

* 1.11 Махтеш маалле – Ерусалимнинъ ашагъы къысмындаки маалле. Бу ер, бесе-белли, базар ери эди. Къ. еуд. «махтеш» сёзю «кели» манасыны ташый.

* 1.11 Алыш-веришчилернинъ эписи – къ. еуд. сёзю-сёзюне «бутюн Ханаан халкъы» демектир.

Төвбе этмеге чаггыруу

2¹⁻²Эй, юзьсюз халкы!

Бельгиленген вакъыт кельмезден эвель,
кунь, учып кеткен тоз киби, кечип кетмезден эвель,
РАББИнинъ къызгъын гъазабы башынъызгъа тюшмегендже,
РАББИнинъ хышым куню кельмегендже,
озюньызге келинъиз, эсинъизни топланъыз!

³Эй, ер юзюнде яшагъан эписи алчакъгонъюллилер,
РАББИнинъ къарарларыны беджерген адамлар!
РАББИни къыдырынъыз! Акъикъатны къыдырынъыз,
РАББИнинъ огюнде боюн эгинъиз!
Бельки РАББИнинъ гъазабы кунюнде О, сизни сакълар.

Исраильнинъ къомшу халкъларына чыкъарылган укюм

⁴Гъаза бом-бош къаладжакъ,
Ашкелон да йыкъыладжакъ,
Ашдод купе-куньдюз сюрдюн этиледжек,
Экрон да бутюнлей ёкъ этиледжек.

⁵Денъиз боюнда яшагъан халккъа,
керетлилернинъ миллетине беля!
Эй, ханаанлылар, Фелестин топрагъы!
РАББИнинъ сёзю сизге къаршы:
«Мен сени ёкъ этеджегим, ич биринъиз сагъ къалмаз!»

⁶Денъиз боюндаки виляет къой отлаткъан яйла
ве къой-эчкилер ичюн къош оладжакъ.

⁷Бу виляет Ехуда халкъындан къалгъанларгъа къаладжакъ.
Олар анда къойларыны отлатаджакъ,
акъшамлары Ашкелон эвлеринде раатланаджакъ.
РАББИ, оларнынъ Алласы оларны бакъаджакъ,
сюрдюн этильгенлерни арткъа алып кетиреджек.

⁸Мен Моавнынъ сёгюшлерини,
Аммон огъуллаарынынъ кувюр сёзлерини эшиттим.
Олар Меним халкъымны мыскъылладылар,
халкъымнынъ топракъларында къопаидылар.

⁹Мен ант этем, – дей Ордуларнынъ РАББИси,
Исраильнинъ Алласы,
– Моав Содом киби оладжакъ, Аммон огъуллаары Гомора киби
оладжакълар.
Топракъ кийик отларнынъ ерине ве туз чукъурларына
чевириледжек,

омюрлик бакъымсыз къаладжакъ.

Сагъ къалгъан халкъым оларнынъ шейлерини тартып аладжакъ,
Меним сагъ къалгъан миллетим топракъларынынъ саиплери
оладжакъ.

¹⁰ Шу, оларнынъ башларына къопайлыгъы ичюн тюшеджек,
чюнки олар Ордулар РАББИсининъ халкъыны мыскъылладылар
ве акъаретледилер.

¹¹ РАББИ оларнынъ эписи аллаларыны ёкъ этип,
олар ичюн пек къоркъунчлы оладжакъ.
Бутюн дюньяда эр бир халкъ,
эр бири озь еринде Онъа ибадет этеджек.

¹² Сизлер де, хушлулар,
Меним къылычымдан оледжексинъиз.

¹³ Сонъ О, шимальге къаршы чыкъаджакъ
ве Ашшурны ёкъ этеджек,
Ниневе шеэрини бакъымсыз топракъкъа чевиреджек,
оны сахра киби къурутаджакъ.

¹⁴ О ерлерде сюрюлер раатланаджакъ,
чешит тюрлю кийик айванлар ятаджакъ.
Пугъулар ве кирпичлер шеэр диреклерининъ капителлеринде
къонаджакъ,
пенджерелеринден оларнынъ сеслери эшитиледжек,
босагъалар оба-оба чёплукке толаджакъ,
къапуларнынъ кедр къаплары ёкъ оладжакъ.

¹⁵ Тантаналы шеэр, гъамсыз шеэр, озь ичинде:
«Мен барым, меним киби башкъасы ёкъ», – деген шеэр бойле
харабеге чевириледжек.
Бу шеэр къоркъунчлы харабе олды,
кийик айванларнынъ къобасына чевирильди!
Янынъдан кечкен эр бири сызгъырып,
къолуны саллайджакъ.

Ерусалимнинъ гунасы ве халкънынъ багъышланувы

3 ¹ Пис, арамлангъан шеэрге,
башкъаларны эзиетлеген шеэрге беля олсун!

² О, сёз динълемей, тенбие алмай,
РАББИсине ишанмай, Алласына якъынлашмай.

³ Онынъ башлыкълары – окюрген арсланлар,
онынъ къадылары – акъшам авгъа чыкъкъан къашкъырлар киби,
сабагъадже ич бир шей къалдырмай.

- 4 Онынъ пейгъамберлери – тюшюнджесиз ве ишанчсыз адамлар.
Руханийлери исе азиз шейлерни арамай, Къанунны бозалар.
- 5 Онынъ ичиндеки РАББИ адалетлидир.
О, акъсызлыкъ япмаз.
Эр саба О, Озь догърулыгъыны косътере.
Яман ишлерни япкъанлар исе утанмаз.
- 6 Мен халкъларны ёкъ эттим,
оларнынъ къалелерини йыкътым,
сокъакъларыны бом-бош эттим,
энди кимсе шу сокъакълардан юрмей.
Оларнынъ шеэрлери виран этильди,
бакъымсыз олды, анда яшагъан адам къалмады.
- 7 Мен: «Олар мытлакъа Менден къоркъаджакъ,
тенбие аладжакълар, – дедим.
– О заман эвлери йыкъылмаз,
Мен тайинлеген бея башларына тюшмез».
Амма олар эр бир ишлеринде гъайретнен яманлыкъ яптылар.
- 8 – Шунунъ ичюн энди Мени бекленъиз! – дей РАББИ.
– Шу куню Мен шаат оларакъ тураджагъым.
Меним къарарыма коре, халкълар топланаджакъ,
падишалыкълар чагъыртыладжакъ,
ве бутюн Меним гъазабым,
къызгъын ачувым оларнынъ башына тюшеджек.
Меним гъазабым ичюн чыкъкъан атеш бутюн ер юзюни
ашайджакъ.
- 9 О вакъыт Мен кене халкъларгъа темиз тиллерни берерим,
ве оларнынъ эписи РАББИнинъ Адыны чагъыраджакъ,
бирликте Манъа хызмет этеджек.
- 10 Хуш улькесиндеки озенлернинъ о бир тарафындан
Манъа ибадет этеджек адамлар,
дагъытылгъан балаларым Манъа бахшышлар кетиреджек.
- 11 О куню сен Манъа къаршы япкъан яманлыкъларынънен
озюньни масхара этмейджексинъ.
Мен сенинъ арангъдан къопай
ве бурун котерген эр бир адамны узакълаштыраджагъым.
Сен Меним мукъаддес дагъымда
башкъа озюньни юксек тутмайджакъсынъ.
- 12 Амма тек саде ве алчакъгонъюлли халкъны сагъ
къалдыраджагъым,
олар РАББИге ишанып яшайджакъ.

¹³ Къалгъан исраиллилер акъсызлыкъ этмейджек, ялан
айтмайджакъ,
оларнынъ арасында алдаткъан агъыз олмайджакъ.
Олар, къойлар киби, тынч-аман яшайджакълар ве
раатланаджакълар;
оларны раатсызлагъан бири олмайджакъ.

Эй, Израиль, къуван!

- ¹⁴ Сион къызы, къуван! Израиль, севин!
Ерусалим къызы, джан-юректен къуванып шенълен!
- ¹⁵ РАББИ санъа къаршы чыкъаргъан къарарыны четке ташлады,
душманынъны къувалап йиберди!
Израильнинъ падишасы олгъан РАББИ сеннен,
энди сен яманлыкъ бир даа корьмейджексинь!
- ¹⁶ О куню Ерусалимге: «Къоркъма, Сион! Рухтан тюшме! –
дейджеклер.
- ¹⁷ – Сенинъ Алланъ РАББИ сеннен,
Онынъ сени къуртармагъа кучю бар.
О, сен ичюн къуванаджакъ,
Озь севгисинен сени тынчландыраджакъ,
пек къычырып санъа севинеджек».
- ¹⁸ – Байрам куньлерини сагъынгъанларны Мен топлайджагъым,
энди Мен сиз ичюн масхаралыкъ ве агъырлыкъ олгъан гъамны
алып четке ташлайджагъым.
- ¹⁹ О вакъыт Мен сени хорлагъанларнынъ эписинден акъкъыны
аладжагъым,
топалларны къуртараджагъым, дагъылгъан адамларны
топлайджагъым.
Оларны масхара эткен ерде
энди оларны урьмет этеджеклер ве юксельтеджеклер.
- ²⁰ О заман Мен сизни топлайджагъым, арткъа къайтараджагъым.
Сизинъ козьлерингиз огюнде сюрюн этильген
адамларынъызны къайтараджагъым,
эписи халкълар арасында сизни
намлы ве урьметли этеджегим, – дей РАББИ.

Хагъгъай пейгъамбернинъ китабы

Хагъгъай пейгъамбер Фарс падишасы I Дарьявеш заманларында (м.э. 522–486 с.) Ехудада пейгъамберлик эте эди.

Миляттан эвель 586 сенеси Ерусалимдеки Алланынъ Сарайы Вавилон ордусы тарафындан ёкъ этильген эди. Фарслылар Вавилонны запт эткен сонъ ве Фарс падишасы Кореш 537 сенеси еудийлерге эсирликтен ветанына къайтмагъа разылыкъ берген сонъ, еудийлер Алла ичюн янъы Сарай къурмагъа башладылар. Амма пара етишмегени ве къомшу халкъларнынъ бунъа кедер эткени себебинден, тезден бу ишни ташладылар. 520-нджи сенеси Алла Хагъгъай пейгъамберден еудий халкъына Озь хаберини беян эте (Хагъгъай – Зекерья пейгъамбернинъ замандашы). Хагъгъай пейгъамбер еудийлерни Сарай къурмагъа девам этмеге къандыра. О, янъы Сарайгъа Месих келеджегини ве Озюнинъ зияретинен Сарайгъа буюк шурет кетиреджеги акъкъында айта, бу шурет биринджи Сарайнынъ шуретинден даа да буюк оладжагъы акъкъында да айта (2.5-9).

Алла халкъкъа Сарайны гъайрыдан тиклемеге буюра (1 б.). Янъы Сарайнынъ шурети. Зеруббавел – Алланынъ сечип алгъан адамы (2 б.).

Рабби Сарайны гъайрыдан къурмагъа буюра

1 Падиша Дарьявешнинъ падишалыгъынынъ экинджи йылында, алтынджи айнынъ биринджи куню Хагъгъай пейгъамберге РАББИден бойле хабер кельди. О, Ехуда акимине Шеалтиэлнинъ огълу Зеруббавелге ве баш руханийге Ехоцадакънынъ огълу Ехошуагъа шуну айтты:

²Бу – Ордулар РАББИсининъ сёзлери:

– Шу халкъ: «РАББИнинъ Эвини гъайрыдан къурмагъа вакъыт даа кельмеди», – деди.

³РАББИ Хагъгъай пейгъамбернен исраиллилерден шойле сорады:

⁴– Бу Эв йыкылып яткъанда, сиз гузель эвлерде яшагъанынъыз яхшымы?

⁵Шунынъ ичюн Ордуларнынъ РАББИси шимди шойле дей:

– Япкъан ишлеринъизни яхшы тюшюнинъиз. ⁶Сиз чокъ сачтынъыз, амма аз берекет алдынъыз. Ашайсынъыз, амма тоймайсыз. Ичесиз, амма даа ичмеге истейсиз. Кийинесинъиз, амма къызынмайсынъыз. Пара къазанасынъыз, лякин оны тешик кисеге къоясынъыз.

⁷Ордуларнынъ РАББИси шойле дей:

– Япкъан ишлеринъизни яхшы тюшюнинъиз. ⁸Дагъларгъа чыкыныз, агъач кетиринъиз, Меним Эвимни гъайрыдан къурунъыз. Сонъра анда Меним разылыгъым ве Шуретим оладжакъ, – дей РАББИ.

⁹– Чокъ беклединъиз, амма аз алдынъыз, эвлеринъизге кетиргенинъизни Мен ельге савурдым. Не ичюн? Чюнки Меним Эвим йыкылып ята, – дей Ордуларнынъ РАББИси. – Сизлер исе эр биринъиз озь эвинъизнен огърашасынъыз. ¹⁰Шу себептен де коктен ягъмур ягъмай, чыкъ тюшмей, топракъ да озь махсулыны бермей. ¹¹Мен топракъкъа ве дагъларгъа къургъакълыкъ ёлладым. Шунынъ ичюн топракънынъ ич бир берекети – не богъдай, не янъы шарап, не тазе зейтюн ягъынынъ берекети ёкъ. Эм адамлар, эм айванлар къыйнала, къолларынъызнынъ ишлери де файдасыз.

Халкъ Раббининъ эмирини беджере

¹²Шеалтиэлнинъ огълу Зеруббавел, баш руханий Ехоцадакънынъ огълу Ехошуа ве бутюн къалгъан халкъ Алласы РАББИнинъ сёзлерини ве Алласы РАББИ ёллагъан Хагъгъай пейгъамбернинъ сёзлерини динъледилер. Халкъ РАББИден къоркъып башлады.

¹³Сонъ РАББИ ёллагъан РАББИнинъ хаберджиси Хагъгъай халкъкъа шойле деди:

– «Мен сизлернен!» – дей РАББИ.

¹⁴РАББИ Ехуданынъ акими Шеалтиэл огълу Зеруббавелнинъ рухуны, баш руханий Ехоцадакъ огълу Ехошуанынъ рухуны ве бутюн къалгъан халкънынъ юрегини котерди. Олар келип, озь Алласынынъ, Ордулар РАББИсининъ Эвинде ишни башладылар. ¹⁵Бу, падиша Дарьявеш падишалыгъынынъ экинджи йылында, алтынджы айнынъ 24-юнджи куню олып кечти.

Янъы Сарайнынъ шурети

2 ¹Единджи айнынъ 21-инджи кунюнде РАББИ Хагъгъай пейгъамбернен бойле деди:

² – Ехуданынъ акимине Шеалтиэлнинъ огълу Зеруббавелге, баш руханийге Ехоадакънынъ огълу Ехошуагъа ве бутюн къалгъан халкъкъа бойле айт:
³ «Шу Эвни эвельки шуретинде корьгенлер арангызда къалдымы? Онынъ шимдики алыны коресизми? Бу Эв козюнъизде ич бир шей киби корюнмейми?»
⁴ Амма РАББИ дей: «Шимди къуветли ол, Зеруббавел! Сен де, Ехоадакънынъ огълу Ехошуа, баш руханий, къуветли ол! Бу ернинъ бутюн халкъы, къуветли олунгыз ве ишке башлангыз! Мен сизлернен!»
 Бу – Ордулар РАББИсининъ сёзлери.
⁵ «Сизлер Мысырдан чыкъаяткъанда, Мен сизлерге берген васиет даа тура. Рухум да сизингъ арангызда булуна. Къоркъмангыз!»

⁶ Ордуларнынъ РАББИси шойле дей:

– Къыскъа заманда Мен даа бир кере коклерни ве ерни, денгизни ве къуру ерни титретеджегим.

⁷ Мен бутюн халкъларны тепретеджегим! Эписи миллетлернинъ къыйметли шейлери мында кетириледжек! Мен бу Эвни шан-шуретнен толдураджагъым! – дей Ордуларнынъ РАББИси.

⁸ – Кумюш Меним, алтын да Менимки, – дей Ордуларнынъ РАББИси.

⁹ – Бу сонъки Эвнинъ шан-шурети эвелькисинден буюк оладжакъ! – дей Ордуларнынъ РАББИси. – Шу ерде Мен тынчлыкъ-аманлыкъ береджегим!
 Бу – Ордулар РАББИсининъ сёзлери.

Пейгъамбер руханийлерге суаллер бере

¹⁰ Докъузынджы айнынъ 24-юнджи куню, Дарьявеш падишалыгънынъ экинджи йылында, РАББИ Хагъгъай пейгъамбернен шуны айтты:

¹¹ – Ордуларнынъ РАББИси шойле дей:

Руханийлерден къанун акъкъында шуны сора: ¹² «Эгер бир адам урбасынынъ этегинде Аллагъа багъышлангъан къурбан этини кетиреяткъанда, урбасынынъ этегинен отъмекке я да башкъа бир пишкен шейге, я да шарапкъа, я да зейтюн ягъына я да башкъа ашкъа тийсе, шу шей Аллагъа багъышлангъан шей киби олурмы?»

– Ёкъ, – деди руханийлер.

¹³ Сонъ Хагъгъай сорады:

– Эгер бир олюге токъунгъан ве бойледже озюни арамлагъан адам бутюн бу шейлерге токъунса, булар арам олурмы?

Руханийлер джевапланып:

– Арам олур, – дедилер.

¹⁴ О заман Хагъгъай джевап берип шойле деди:

– «Бу халкъ ойле де темиз дегиль, шу миллет Меним козюмде арам! Япкъан ишлери де арамдыр! – дей РАББИ. – Оларнынъ анда кетирильген эр бир шейи де арам!»

Сёз дингълемемек – беляларнынъ себебидир

¹⁵ – Шимди эвельки заманны, бу кунгедже не олгъаныны акъылгъа кетирингиз. РАББИнинъ Сарайында даа таш устуне таш къоюлмагъан

вакът акъкъында тюшюнинъиз. ¹⁶Ойле ола эди ки, ашлыкъ обасындан 20 ольчю ерине тек он ольчюни ала эдилер, юзюм басылгъан ерден 50 ольчю шарап ерине тек 20 ольчюни ала эдилер.

¹⁷Мен сизге къурутыджы ельни, ашлыкъларынъызгъа куфни, къолларынъызнынъ ишлерине бурчакъны ёлладым. Амма сиз Манъа къайтмай эдинъиз, – дей РАББИ. ¹⁸– Шимди эвельки заманны, бу кунъгедже не олгъаныны акъылгъа кетиринъиз. Бугунъден, докъузынджы айнынъ 24-юнджи кунюнден, РАББИнинъ Сарайына темель къоюлгъан кунюнден башлап, бу вакъытны акъылда тутунъыз. ¹⁹Анбарларынъызда аля даа ашлыкъ урлугъы къалдымы? Бугунъгедже не юзюм пытагъы, не инджир береги, не нар береги, не зейтюн береги емиш бердилер. Амма бугунъден башлап, Мен сизлерге берекет береджегим.

Зеруббавел – Рабби сайлагъан адам

²⁰Шу айнынъ 24-юнджи кунюнде Хагъгъай экинджи кере РАББИнинъ сёзлерини эшитти:

²¹– Ехуданынъ акимине Зеруббавелге бойле айт:

Мен коклерни ве ерни титретеджегим, ²²падишаларнынъ тахтларыны котерип атаджагъым, башкъа миллетлернинъ падишалыкъ кучюни ёкъ этеджегим, дженк арабаларыны ве арабаджыларны авдараджагъым. Атлар уруладжакъ, атлылары исе бири-бирини къылычнен ольдюреджеклер. ²³Шу куню, – дей Ордуларнынъ РАББИси, – Мен сени, къулумны, Шеалтиэлнинъ огълу Зеруббавелни алып кетиреджегим ве, сени сайлап алгъаным ичюн, сени Озюме юзюк-нишан япадажагъым. Бу – Ордулар РАББИсининъ сёзлеридир.

Зекерья пейгъамбернинъ китабы

Зекерья пейгъамбер м.э. 520–518 сенелери Алланынъ Сёзюни Вавилон эсиринден къайткъан Хагъгъай пейгъамбернен еудийлерге беян эте эди. Шу вакъытта Зеруббавелнинъ (Давут падишанынъ эвляды) ве баш руханий Ехошуанынъ ёлбашчылыгъында, халкъ йыкыылгъан Алланынъ Сарайыны гъайретнен тиклемеге башлады. Зекерья Хагъгъай пейгъамбернен бирликте Алланынъ къайгъырувыны ве имаесини хатырлатып, халкъны рухландыра эдилер.

Китапны эки баш къысымгъа больмек мумкюн. 1) 1–8 бабларда секиз руя тасвирлене ве оларнен багълы Алланынъ Зекерьягъа ёллагъан огют ве ваделери бериле. Бу руялар эсасен Ерусалим ве Сарайнынъ гъайрыдан тикленмесинен ве еудий халкъынынъ гуналардан арынып, онынъ парлакъ келеджегинен багълыдыр. 2) 9–14 бабларда Алла душманларынынъ суд этилюви акъкъында ве адалетнен барышыкъны тиклемек ичюн, Онынъ сечип алгъан падишанынъ келюви акъкъында пейгъамберлик топлангъандыр.

Алла халкъны Онъа къайтмагъа чагъыра (1 б.). Руялар: мирт тереклери арасындаки Мелек; дёрт бойнуз (1 б.); ольчев йипи (2 б.); баш руханий Ехошуа (3 б.); алтын къандиль (4 б.); учкъан бургъу кягъыт ве савуттаки къадын (5 б.); дёрт араба ве Месих (6 б.). Догъру олмагъан ораза ве адалетли суд (7 б.). Тынчлыкъ вадеси (8 б.). Къуртарыджы Месихнинъ кельмеси ве халкънынъ къуртулушы (9–11 б.). Ерусалим къуртуладжакъ (12 б.). Раббининъ келюви ве Онынъ ер юзюнде падишалыгъы (13–14 б.).

Рабби халкъны Озюне къайтмагъа чагъыра

1 ¹Дарьявеш падишалыгъынынъ экинджи йылында, секизинджи айында РАББИ Иддонынъ торунына, яни Берекиянынъ огълуна, Зекерья пейгъамберге бойле деди:

- ² – РАББИ деделеринъизге пек ачувланды. ³Халкъкъа бойле айт:
 Бу – Ордулар РАББИСининъ сёзлери.
 – Манъа къайтынъыз, – дей Ордуларнынъ РАББИСи.
 – Мен де сизге къайтарым, – дей Ордуларнынъ РАББИСи. ⁴ – Деделеринъиз киби олманъыз! Эвельки пейгъамберлер оларгъа бойле айта эдилер: «Ордуларнынъ РАББИСи сизлерге: “Яман ёлларынъыздан ве яман ишлеринъизден вазгечинъиз”, – дей». Лякин олар динълемедилер ве Манъа къулакъ асмадылар, – дей РАББИ.
⁵Къана, деделеринъиз къайдалар? Пейгъамберлер де эбедий яшармы?
⁶Лякин Мен къуллаарыма пейгъамберлерге айткъан сёзлерим ве буюргъан низамнамелерим деделеринъизнинъ яшайышларында беджерильди. О вакъыт олар Манъа тёвбенен къайтып: «Ордуларнынъ РАББИСи бизни яшайыш ёлларымыз ичюн ве япкъан ишлеримиз ичюн джезалады», – дедилер.

Биринджи руй. Атлар

⁷Дарьявеш падишалыгъынынъ экинджи йылында, 11-инджи айында (Шеват айында), 24-юнджи кунюнде РАББИ Иддоннынъ торунына, яни Берекиянынъ огълуна, Зекерья пейгъамберге, Озь сёзлерини ёллады.

⁸Геджесинен коръгеним будыр: мына, сары аткъа минген адам вадийде, мирт тереклери арасында отура. Аркъасында исе сары, къаверенки ве без атлар бар эди.

⁹ – Эфендим, олар недир? – деп сорадым мен.

Меннен лаф эткен Мелек:

– Олар не олгъаныны санъа косътереджегим, – деди.

¹⁰Мирт тереклери арасында тургъан адам:

– РАББИ оларны ер юзюни юрип бакъмагъа ёллады, – деди.

¹¹Олар мирт тереклери арасында тургъан РАББИнинъ Мелегине бойле дедилер:

– Ер юзюни юрип бакътыкъ. Бутюн ер юзю раат ве тынчтыр.

¹²Сонъ РАББИнинъ Мелеги:

– Ордуларнынъ РАББИСи! Ерусалимге ве Ехуданынъ шеэрлерине къаршы ачувлангъанынъ етмиш йылдыр. Оларгъа не вакъыт шефкъатлы бакъаджакъсынъ? – деди.

¹³О вакъыт меннен лаф эткен Мелекке РАББИ татлы ве мераметли сёзлернен джевап берди.

¹⁴Меннен лаф эткен Мелек бойле деди:

– Ордулар РАББИСининъ сёзлерини хабер эт: «Мен Ерусалим ве Сион ичюн пек къасеветлендим. ¹⁵Тынч яшагъан халкъларгъа къаршы исе ачувым къайнай. Мен чокъ ачувланмагъанымда, олар яманлыкъкъа яманлыкъ къоштылар. ¹⁶Онынъ ичюн РАББИ бойле дей: Ерусалимге мераметнен къайтаджагъым. Анда Меним Эвим къуруладжакъ, –

дей Ордуларнынъ РАББИси. – Ерусалим гъайрыдан къуруладжакъ *». ¹⁷Даа Ордуларнынъ РАББИСининъ бойле сёзлерини илян эт: «Меним шеэрлерим кене боллукъкъа толып ташаджакъ, РАББИ кене Сионгъа теселли береджек, кене Ерусалимни сайлап аладжакъ».

Экинджи руя. Бойнузлар

¹⁸Сонъ мен козьлеримни котерип бакътым: мына, дёрт бойнуз. ¹⁹Меннен лаф эткен Мелектен:

– Бу недир? – деп сорадым.

О да манъа:

– Бу – Ехуданы, Израильни ве Ерусалимни дагъыткъан бойнузлар, – деди.

²⁰Сонъ РАББИ манъа дёрт демирджини косътерди. ²¹Мен Ондан:

– Олар не япмагъа келелер? – деп сорадым.

– Шу бойнузлар Ехуданы ойле дагъыттылар ки, кимсе башыны котерип оламай. Бу демирджилер исе Ехуда топрагъыны дагъытмакъ ичюн бойнузларыны котерген халкъларны къоркъузмагъа ве бойнузларыны ерге урмакъ ичюн кельдилер.

Учюнджи руя. Ольчев йипи

2 ¹Мен кене козьлеримни котерип бакътым: мына, къолунда ольчев йипни туткъан бир адам.

²– Сен къайда кетесинъ? – деп сорадым.

– Ерусалимнинъ кенълигинен узунлыгъыны бильмек ичюн, оны ольчеге кетем, – деп джевап къайтарды о манъа.

³Мына, меннен лаф эткен Мелек чыкъты, къаршысына даа башкъа бир Мелек чыкъты. ⁴О, онъа бойле деди:

– Тез-тез кетип, бу огълангъа бойле айт: «Адам чокълугъы ве айванларынынъ номайлыгъы себебинден Ерусалим диварсыз оладжакъ ве бутюн чевре-четни басып аладжакъ». ⁵РАББИ даа бойле деди: «Мен Озюм онынъ чевре-четине атештен дивар оладжагъым. Онынъ ичинде Меним Намым янъгъырайджакъ».

Сюрюн этильгенлернинъ эвге чагъырылмасы

⁶– Эй, эй! Шималь мемлекетинден къачынъыз! – дей РАББИ. – Мен сизлерни дюньянынъ дёрт тарафына дагъыттым, – дей РАББИ.

⁷– Эй, Вавилон къызында яшагъан Сион, джанынъны къуртар!

⁸Мени ёллагъан шуретли Ордуларнынъ РАББИси сизни чайпагъан халкъларгъа бойле дей, чюнки сизге зарар кетиреджек адам РАББИНинъ энъ къыйметлисине зарар кетирген адамгъа ошар*:

* **1.16** Къ. еуд. сёзю-сёзюне «Ерусалимде бойдан-бой ольчев йипи чекиледжек» демектир.

* **2.8** Къ. еуд. сёзю-сёзюне «сизге тийген адам Онынъ козь бебегине тийген адамгъа ошар» демектир.

⁹– Мына, оларгъа кършы къолумны котереджегим, ве оларнынъ къулары оларны чайпайджакъ. Сонъ Ордуларнынъ РАББИси мени ёллагъаныны биледжексинъиз.

¹⁰– Эй, Сион кызы, шенълен ве къуван! Мен келеджегим ве аранъызда яшайджагъым, – дей РАББИ.

¹¹– О куню чокъ халкълар РАББИге къошуладжакъ ве Меним халкъым оладжакъ. О заман Мен аранъызда яшайджагъым. О вакъыт сиз Ордуларнынъ РАББИси мени ёллагъаныны биледжексинъиз. ¹²Ехуда азиз топракъта РАББИнинъ пайы оладжакъ. О, кене Ерусалимни сайлап аладжакъ.

¹³Эй, эр тири джан, РАББИнинъ огюнде сесинъизни чыкъарманъыз! О, Озь азиз мескенинден чыкъып келе!

Дёртюджи руй. Баш руханий

3 РАББИ манъа Мелегининъ огюнде тургъан баш руханий Ехошуаны ве оны къабаатламакъ ичюн сагъ тарафында тургъан Къабаатлайдыжыны* косьтерди. ²РАББИнинъ Мелеги Къабаатлайдыжыгъа:

– Къабаатлайдыжы, РАББИ сени сёгсюн! Ерусалимни сайлагъан РАББИ сени сёгсюн! О адам атештен чыкъарылгъан яры янгъан одун парчасы киби заваллы дегильми? – деди.

³Ехошуа исе Мелекнинъ огюнде кирли урбанен тура эди. ⁴Мелек огюнде отургъанларгъа:

– Кирли урбаларыны устюнден чыкъарынъыз, – деди. Сонъ Ехошуагъа:
– Бакъ, къабаатынъны устюнден алдым ве санъа байрамлыкъ урба кийдирем, – деди.

⁵Даа бойле деди:

– Башына темиз бир сарыкъ сарынъыз.

Онъа урба кийдирдилер ве башына темиз сарыкъ сардылар. РАББИнинъ Мелеги де янынъда тура эди.

⁶РАББИнинъ Мелеги тенбиелеп, Ехошуагъа бойле деди:

– Ордуларнынъ РАББИси бойле дей: ⁷Эгер сен Меним ёлларымдан юрсенъ ве Манъа хызмет этсенъ, адалетнен Эвимни башлыкъ этеджексинъ ве азбарымны къоруйджакъсынъ. Мында тургъанларнынъ арасында юрге Мен санъа ёл береджегим.

⁸Эй, баш руханий Ехошуа, сен ве огюндеки, мында олгъанлары яхшы бельги олгъан аркъадашлар, динъленъиз! Бакъынъыз, Мен «Пытакъ»* къулумны алып кетирем. ⁹Мен Ехошуанынъ огюне таш къойдым! Бу ташнынъ устюнде еди козь бар. Онынъ устюне бир язы ояджагъым, – дей Ордуларнынъ РАББИси, – ве бир кунде бу топракънынъ гунасыны алып ташлайджагъым. ¹⁰О куню эпинъиз

* **3.1** *Къабаатлайдыжы* – къ. еуд. мында «сатан» сёзю къулланыла.

* **3.8** Бу аетте Алланынъ къулу олгъан «Пытакъ» – теректен осип чыкъкъан яны пытакъка ошагъан Ехуда халкъынынъ падишасыдыр, Давут падишанынъ эвлядыдыр.

бири-биринъизни озь юзюм ве инджир тереги тубюнде отурмагъа чагъыраджакъсыз, – дей Ордуларнынъ РАББИси.

Бешинджи руя. Къандиль

4¹ Меннен лаф эткен Мелек къайтты ве юкъудан уяндыргъан киби мени уяндырды.

² – Не коресинъ? – деп сорады о.

– Мына, бутюнлей алтындан япылгъан бир къандильни корем, – деп джевап бердим. – Тёпесинде зейтюн ягъы ичюн бир чаначыкъ, къандильнинъ устюнде де еди лампат, устюндеки лампатларда еди улукъ бар.

³ Даа эки зейтюн терегини корем: бири чаначыкънынъ сагъ тарафында, экинджиси сол тарафындадыр.

⁴ Меннен лаф эткен Мелектен:

– Эфендим, бу не демектир? – деп сорадым.

⁵ Меннен лаф эткен Мелек манъа:

– Бунынъ не олгъаныны бильмейсинъми? – деди.

– Бильмейим, эфендим, – деп джевап къайтардым.

Зеруббавелге берильген адакъ

⁶ О заман о манъа бойле деди:

– Бу – РАББИнинъ Зеруббавелге айткъан сёзю: «Къудретнен ве кучьнен дегиль, амма Меним Рухумнен ишинъни беджереджексинъ». Ордуларнынъ РАББИси бойле дей. ⁷Эй, буюк дагъ, Зеруббавелнинъ огюнде сен ким оласынъ? Сен – тегиз ерсинъ. Шамата ичинде о, Сарайнынъ темельташыны алып кетиреджек, ве джемаат: «Алла разы олсун! Алла разы олсун!» – деп кычыраджакъ.

⁸ РАББИ манъа даа бойле деди:

⁹ – Зеруббавелнинъ къоллары бу Эвнинъ темельташыны къойды, онынъ къоллары да Эвни къурып битиреджек. О заман мени сизге Ордуларнынъ РАББИси ёллагъаныны биледжексинъиз.

¹⁰ Бу кунни ким уфакъ деп саяр? Зеруббавелнинъ къолундаки ташкъа ве къуруджылыкъ саркъмасына бу еди козь къуванчнен бакъа. (Олар бутюн ер юзюни корьген РАББИнинъ козьлеридир.)

¹¹ О вакъыт мен ондан:

– Къандильнинъ онъ ве сол тарафында эки зейтюн терегининъ манасы недир? – деп сорадым.

¹² – Алтын киби ягъ акъызгъан эки алтын улукънынъ янындаки эки зейтюн пытагъынынъ манасы недир? – деп къайтарып сорадым.

¹³ – Олар не олгъаныны бильмейсинъми? – деди о манъа.

– Ёкъ, эфендим, – дедим мен.

¹⁴ – Булар бутюн дюньянынъ РАББИСине хызмет эткен, зейтюн ягъынен сюртюльген эки адамдыр, – деп джевап берди.

Алтынджы руя. Учкъан бургъу кягъыт

5¹ Козьлеримни кене котерип бакъкъанда, учкъан бир бургъу кягъыт корьдим.

² Мелек менден:

– Не коресинь? – деп сорады.

– Мен бир учкъан бургъу кягъытны корем, – дедим. – Узунлыгъы он метр, кенълиги беш метр*.

³ О, манъа:

– Бу – бутюн ер юзюне тюшеяткъан къаргъыштыр, – деди. – Бургъу кягъытнынъ бир янында язылгъаны киби, хырсызлыкъ эткен эр ким къырыладжакъ. Обир янында язылгъанына коре, ант этип ялан айткъан адам да ёкъ оладжакъ.

⁴ – Мен бу къаргъышны ёллайджакъым, – дей Ордуларнынъ РАББИ-си. – Ве къаргъыш хырсызнынъ эвине ве Меним Адымнен ант этип ялан айткъан адамнынъ эвине киреджек. Къаргъыш о эвде къаладжакъ ве эм агъач омургъаларыны ве о япылгъан ташларны къырып ташлайджакъ.

Единджи руя. Савуттаки къадын

⁵ Сонъ меннен лаф эткен Мелек келип, манъа бойле деди:

– Козьлеринъни котерип бакъ, ортагъа чыкъаяткъан бу шей недир?

⁶ – Бу недир? – деп сорадым мен.

– Бу – бир ольчев савутыдыр*, – деди. – Бу бутюн ер юзюндеки халкънынъ къабаатларыдыр.

⁷ Мына, къуршун къапагъы котерильди, ве анда, савутнынъ ортасында, бир къадын отура эди.

⁸ – Бу – яманлыкънынъ озюдир, – деди Мелек ве къадынны савутнынъ ичине атты да, савутнынъ агъзыны къуршун къапагъынен къапатты.

⁹ Козьлеримни котерип бакъсам, мына къанатларында ельнен учып кельген эки къадын пейда олды. Къанатлары лейлек къанатларына ошай эди. Олар савутны котердилер ве ернен кок арасында алып кеттилер.

¹⁰ Меннен лаф эткен Мелектен:

– Бу савутны къайда алып кетелер? – деп сорадым.

¹¹ – Шинар* топрагъына. Анда олар къадынгъа эв къураджакъ, – деп джевап берди о. – Эр шей азыр олгъанда, олар савутны анда озь ибадет ерине къояджакъ.

* 5.2 Он метр; беш метр – къ. еуд. «20 аммах», «10 аммах».

* 5.6 Ольчев савуты – къ. еуд. «эфа», ашлыкъ сакъламакъ ичюн буюк балчыкъ савут.

* 5.11 Шинар – Вавилон мемлекети.

Секизинджи руя. Дёрт дженк арабасы

6 ¹Кене козьлеримни котерип бакътым ве мына, эки бакъыр дагъларнынъ арасындан чыкъкъан дёрт дженк арабасыны корьдим. ²Биринджи дженк арабасында – сары атлар, экинджи арабада – къара атлар, ³учюнджи арабада – без атлар, дёртюнджи арабада – ала атлар бар эди. Атларнынъ эписи кучьлю эди.

⁴Меннен лаф эткен Мелектен сорадым:

– Булар недир, эфендим?

⁵– Булар – коклернинъ дёрт руху. Олар бутюн дюньянынъ Раббиси огюнде турды ве шимди чыкъаяталар, – деп джевап берди манъа Мелек. ⁶– Къара атлары олгъан араба шималь мемлекетке чыкъаята, без атлары олгъан араба оларнынъ артындан кете, ала атлары олгъан араба исе дженюп мемлекетке тараф чыкъаята.

⁷Кучьлю атлар ёлгъа чыкътылар ве ер юзюни бойдан-бой юрип бакъмагъа беклеп истемедилер.

Мелек оларгъа:

– Айдынъыз, ер юзюни бойдан-бойгъа юрип бакъынъыз, – деди. Олар ойле де эттилер.

⁸Сонъра Мелек мени чагъырды ве бойле деди:

– Бакъ, шималь мемлекетке кеткенлер Меним рухумны шималь мемлекетте тынчландырдылар.

Ехошуагъа таджны кийдирмеге эмир

⁹РАББИ манъа бойле деди:

¹⁰– Сюрюнликтен Вавилондан къайткъан Хелдай, Товья, Едаядан алтын ве кумюш ал да, шу куню Цефаньянынъ огълу Ёшиянынъ эвине кет. ¹¹Олардан кумюш ве алтын ал да, таджлар яп ве Ехоадакънынъ огълунынъ, баш руханий Ехошуанынъ башына къой. ¹²Онъа бойле айт:

Ордуларнынъ РАББИси бойле дей: Мына, бу адам – Онынъ Ады «Пытакъ». О тамырындан филис киби оседжек ве РАББИнинъ Сарайыны къураджакъ. ¹³РАББИнинъ Сарайыны къураджакъ ве шан-шуретли оладжакъ. О, падиша оладжакъ ве тахтында башлыкъ этеджек. Оз тахтында руханий де отураджакъ. Оларнынъ экиси бирлик ве муаббет арекет этеджек.

¹⁴Таджлар исе, РАББИнинъ Сарайында эслетме оларакъ, Хелемге, Товьягъа, Едаягъа ве Цефаньянынъ огълу Хенге берильсин. ¹⁵Узакъта яшагъанлар келеджек ве РАББИнинъ Сарайыны къурмагъа ярдым этеджек. О вакъыт сиз анълайджакъсынъыз ки, Ордуларнынъ РАББИси мени сизге ёллады. Эгер сиз Алланъыз РАББИнинъ сёзюни динълесенъиз, буларнынъ эписи олып чыкъаджакъ.

*Экиюзлюлернинъ аштан-сувдан вазгечкени
акъкъында*

7 ¹Дарьявеш падишалыгынынъ дёртюджи йылда, докъузынджи айында (Кислев айында), дёртюджи кунюнде РАББИнинъ сёзю Зекерьягъа кельди. ²О вакъыт Бет-Эльде яшагъанлар Сар-Эцерни, Регем-Мелекни ве оларнынъ адамларыны РАББИге дува этмеге ³ве Ордуларнынъ РАББИси Эвинде хызмет эткен руханийлерден ве пейгъамберлерден: «Чокъ йыллар ичинде япкъаным киби, бешинджи айда да аштан-сувдан вазгечмеге ве агъламагъа бизге керекми?»* – деп сорамагъа ёлладылар.

⁴Ордуларнынъ РАББИси манъа бойле деди:

⁵– Бу топракънынъ бутюн халкъына ве руханийлерге бойле айт: «Етмиш йыл ичинде бешинджи ве единджи айларда аштан-сувдан вазгечип агълагъанынъызда, сиз буны Меним ичюн яптынъызмы? ⁶Ашاپ-ичкенинъизде, сиз озьлеринъиз ичюн ашайсынъыз ве ичесинъиз. ⁷Ерусалимнинъ сакинлери раат ве тынч яшагъан вакъытта, этрафтаки шеэрлеринде, Негевде ве гъарпта яткъан дагъ этеклеринде* адамлар яшагъан вакъытта, РАББИ эвельки пейгъамберлернинъ ярдымынен айны шу сёзлерни айта эди».

Исраиль ёкъ этильгенининъ себеби

⁸РАББИ Зекерьягъа бойле деди:

⁹– Ордуларнынъ РАББИси бойле дей: Адалетли суд этинъиз, бири-биринъизге мерамет ве шефкъатнен янашынъыз. ¹⁰Тул апайны ве оксюзни, кельмешекни ве фукъарени хорламанъыз. Юреклеринъизде бири-биринъизге къаршы яманлыкъ олмасын.

¹¹Лякин олар динълемеге истемедилер, Менден бетлерини чевирдилер, эшитмемек ичюн де къулакъларыны тыкъаттылар. ¹²Юреклерини таш киби къатты яптылар, ве Ордуларнынъ РАББИси Озь Рухунен эвельки пейгъамберлернен ёллагъан Къанунны ве эмирлерини олар динълемеди. Онынъ ичюн Ордулар РАББИСининъ буюк ачувы оларнынъ башына тюшти.

¹³Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– Мен чагъыргъанда, олар динълемеди. Шунунъ ичюн де олар Мени чагъыргъанда, Мен оларны динълемедим. ¹⁴Мен оларны танымагъан халкълар арасында дагъыттым. Бу топракъ олардан сонъ бакъымсыз къалды, анда кимсе бармай, кимсе къайтмай эди. Олар истенильген мемлекетни дешетли ерге чевирдилер.

* **7.3** Бу кунь Алланынъ Сарайы йыкъылгъан куню эди.

* **7.7** Къ. еуд. сёзю-сёзюне «Шефелада» демектир.

Тынчлыкъ ве аманлыкънынъ ваде этильмеси

8¹Ордуларнынъ РАББИси бойле деди:

²– Ордуларнынъ РАББИси бойле дей: Мен Сион ичюн пек къасеветлендим. Мен онынъ ичюн пек ачувландым ве къасеветлендим.

³РАББИ бойле дей:

– Мен Сионгъа къайтаджагъым ве Ерусалим ичинде яшайджагъым. Ерусалимге «Акъикъат шеэри» дейджеклер, Ордулар РАББИСининъ дагъы «Азиз дагъ» деп адланаджакъ.

⁴Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– Къартлар ве къартийлер кене Ерусалимнинъ сокъакъларында отураджакъ. Омюрлери узун олгъанындан олар къолларында таячыкълар тутаджакъ. ⁵Яш огъланлар ве къызлар кене шеэрнинъ мейданларында ойнап къуванаджакъ.

⁶Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– Бу куньлерде къалгъан халкънынъ козюнде бу шей асыл олмайджакъ киби корюне, лякин Мен эр бир шейни япа билем, – дей Ордуларнынъ РАББИси.

⁷Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– Мына, Мен Озь халкъымны шаркъ мемлекеттен ве кунеш къавушкъан мемлекеттен къуртараджагъым ⁸ве оларны алып келеджегим. Олар Ерусалимде яшайджакъ ве Меним халкъым оладжакъ. Мен оларнынъ адалетли ве ишанчлы Алласы оладжагъым.

⁹Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– Юрекленинъиз! Бу куньлерде сиз пейгъамберлернинъ шу сёзлери эшитесинъиз. Олар исе Сарай къурулгъандан эвель, Ордуларнынъ РАББИСининъ Эви темели къоюлгъанда, анда булундылар. ¹⁰Бу куньлерден эвель не адам, не де айван къазанчы ёкъ эди, кельген-кеткенге душмандан раатлыкъ ёкъ эди. Мен эр кимге башкъасына къаршы душманлыкъ этмеге ёл бердим. ¹¹Шимди исе къалгъан бу халкъкъа, кечкен куньлерде киби, янашмайджагъым, – дей Ордуларнынъ РАББИси. ¹²– Адамлар тынчлыкъта урлукъларны сачаджакъ. Юзюм чубугъы озь махсулыны береджек, топракъ берекетини кетиреджек, коклер чыкъыны ёллайджакъ. Мен бунинъ эписини къалгъан бу халкъкъа береджегим. ¹³Эй, Ехуда халкъы ве Исраиль халкъы! Сиз халкълар арасында къаргъыш киби олдынъыз. Лякин Мен сизни къуртараджагъым ве, сизлерни анъып, яхшылыкъ тилейджеклер. Къоркъманъыз, юрекленинъиз!

¹⁴Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– Деделеринъиз Мени ачувландыргъанда, Мен сизни джезаламагъа истедим ве фикиримни денъиштирмедим, – дей Ордуларнынъ РАББИси. ¹⁵– Бойле де бу куньлери Ерусалимге ве Ехуда халкъына эйилик япмагъа истедим. Къоркъманъыз! ¹⁶Япаджакъ шейлеринъиз будыр:

бири-биринъизге догърусыны айтынъыз, шеэр къапулары янында адаетли ве къавгъа-давасыз суд этинъиз, ¹⁷юреклеринъизде якъынынъызгъа къаршы биринъиз яманлыкъ япмагъа тюшонменъиз, ант эткенде ялан айтмагъа ынтылманъыз; бунынъ эписинден Меним юрегим къайта, – дей РАББИ.

¹⁸Ордуларнынъ РАББИсинден манъа даа бир хабер кельди.

¹⁹Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– Дёртюджи, бешинджи, единджи ве онунджи айларнынъ аштан-судан вазгечкен кунълери Ехуда халкъы ичюн къуванч ве шеньли байрам оладжакъ. Акъикъатны ве аманлыкъны севинъиз.

²⁰Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– Чокъ халкъ, чокъ шеэрлерде яшагъанлар келеджек. ²¹Бир шеэрде яшагъанлар башкъа шеэрде яшагъанларгъа бараджакъ ве: «Айдынъыз, келинъиз, РАББИге дува этейик, Ордуларнынъ РАББИсини чагъырайыкъ. Биз кетемиз», – дейджек. ²²Чокъ халкълар ве кучлю миллетлер Ордуларнынъ РАББИСине ялвармагъа ве РАББИге дува этмеге Ерусалимге келеджек.

²³Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– О кунълерде чешит тилли халкълардан олгъан он адам бир ехудалынынъ урбасы этегинден тутаджакъ ве: «Биз сизнен кетеджекмиз, чюнки Алла сизнен олгъаныны эшиттик», – дейджеклер.

Алла Израильнинъ душманларыны джезалай

9 ¹Хадракъ топрагъы акъкъында РАББИнинъ пейгъамберлик сёзю. О, Дамаск шеэри акъкъында да. Инсаниетнинъ козьлери, айрыджа бутюн Израиль къабилелерининъ козьлери, РАББИге бакъа. ²Озь козьлеринде пек акъыллы олсалар да, бу сёзлер эм Дамаскнынъ янындаки олгъан Хамат шеэрини, эм де Тир ве Сидон шеэрлерине де ёллангъан.

³ Тир озюне къале япты,

тоз къадар кумюш обалады

ве сокъакътаки чамур къадар алтын топлады.

⁴ Амма Рабби онынъ барлыгъыны ёкъ этеджек,

денъиздеки кучюни гъайып этеджек.

Шеэрнинъ озю исе атешнен якъыладжакъ.

⁵ Ашкелон шеэри буны корьгенде,

пек къоркъаджакъ;

Гъаза шеэри буны корьгенде,

къоркъудан пек къалтырайджакъ,

Экрон шеэри де буны корип, къоркъаджакъ;

онынъ ишанчы масхара оладжакъ.

Гъазанынъ падишасы гъайып оладжакъ,

Ашкелонда адам яшамайджакъ.

- 6 Ашдод шеэринде ят къабиле яшайджакъ.
Мен фелестинлилернинъ къопайлыгыны къырып
ташлайджагъым.
- 7 Агъызларындан къандан япылгъан ашларыны,
тишлеринден арам ашларыны тартып аладжагъым.
Сагъ къалгъанлар Алламызгъа бериледжек
ве Ехудада сой киби оладжакъ.
Экрон шеэри де евуслылар киби оладжакъ.
- 8 Мен Эвимнинъ янында ерлешеджегим
ве ордуларгъа къаршы,
кельген-кеткенлерге къаршы къаравуллыкъ этеджегим.
Хорлагъан адамгъа бир даа кечмеге ёл бермейджегим,
Озь козюмнен бунгъа мукъайт оладжагъым.

Исраильнинъ келеджек падишасы

- 9 Эй, Сион къызы, чокъ къуван!
Къуванчтан къычыр, эй, Ерусалим къызы!
Мына, сенинъ падишанъ сангъа келе!
О, къабаатсыз. О, къуртарув бере.
О, алчакъгонъюлли,
эшек устюнде, эшек баласы устюнде отура!
- 10 О заман Эфраимнинъ дженк арабаларыны,
Ерусалимдеки атларны ёкъ этеджегим,
ве дженк яйлары къырыладжакъ.
О, халкъларгъа тынчлыкъ-аманлыкъ бильдиреджек.
Онынъ падишалыгъы денъизден денъизге,
дерьядан ер юзюнинъ уджуна къадар оладжакъ.
- 11 Сизге кельгенде исе,
сизлерге берген васиетнинъ къаны ичюн,
Мен эсирлеринъизни сувсуз чукъурдан чыкъарып
къуртараджагъым.
- 12 Къаленъизге къайтынъыз,
эй, сиз, умют эткен эсирлер!
Бугунъ бильдирем ки,
сизден алынгъанны эки къат этип,
сизге береджегим.
- 13 Ехуданы, яй киби, кереджегим,
ве Эфраимни, окъ киби, къулланаджагъым.
Эй, Сион! Мен сенинъ огулларынынъ
юнанларнынъ огулларына къаршы къояджагъым,
сени дженкчининъ къылычы киби япаджагъым.
- 14 О заман РАББИ оларнынъ устюнде корюнеджек,
Онынъ окъу, йылдырым киби, ураджакъ.

- РАББИ-Тааля бору чаладжакъ
 ве дженюп буранларында адымлайджакъ.
- 15 Ордуларнынъ РАББИси оларны къорчалайджакъ.
 Олар душманларыны ёкъ этеджек,
 сапан ташларыны таптайджакъ.
 Шарап киби, душманларнынъ къаныны ичеджеклер
 ве шамата чыкъараджакълар.
 Къурбан чанакълары киби,
 къурбан ерининъ кошелери киби,
 толу оладжакълар.
- 16 О куню РАББИ, оларнынъ Алласы оларны къуртараджакъ.
 Къойларны киби, Озь халкъыны къорчалайджакъ.
 Олар, таджда къыйметли ташлар киби,
 Онынъ топрагъында йылтырайджакъ.
- 17 Бу пек яхшы ве аджайип олур!
 Йигитлер ве къызлар богъдай отъмегини ашайджакъ,
 янғы шарап ичеджек
 ве оларнынъ эр шейи яхшы оладжакъ.

Алла халкъынынъ къуртулувы акъкъында

- 10** 1 РАББИден баарьки ягъмурны сорангъыз.
 РАББИ кучлю елни ве сагъанакъны ёллайджакъ
 ве эр кеске тарласына осюмликлерни береджек.
- 2 Эв путчыкъларнынъ лафы бош,
 фалджылар яланларны коре
 ве ялан тюшлерни анълата.
 Олар бош лафнен теселли бере.
 Онынъ ичюн, къой-эчкилер киби, долашалар,
 чобаны ёкъ олгъаны ичюн, хорланалар.
- 3 – Ачувым чобанларгъа къаршы къайнады,
 Мен ёлбашчыларны джезалайджакъым.
 Ордуларнынъ РАББИси Озь сюрюсине,
 Ехуда халкъына келеджек,
 оларны шанлы дженк аты киби япаджакъ.
- 4 Олардан темельташ,
 олардан мых,
 олардан дженк яйы,
 олардан бутюн халкъ башлыкълары чыкъаджакъ.
- 5 Олар батырлар киби олур,
 сокъакълардаки чамур киби,
 дженкте душманларыны басаджакъ.
 РАББИ оларнен олгъаны ичюн,

- дженкшешеджеклер
 ве атлыларны масхара этеджеклер.
- 6 Ехуда халкъыны кучьлю этеджегим,
 Юсуф эвлятларыны къртараджагъым
 ве сюрюнликтен къайтараджагъым,
 чюнки Мен оларны аджыдым.
 Санки оларны къалдырмагъаным киби оладжакълар.
 Мен – РАББИм, оларнынъ Алласы.
 Мен оларгъа джевап береджегим.
- 7 Эфраим къараман киби оладжакъ.
 Шарап ичкен киби, юреклери шенъленеджек.
 Огуллары буны корип, къуванаджакъ,
 юреклери РАББИде севинеджек.
- 8 Мен оларгъа бельги береджегим
 ве оларны топлайджагъым,
 Мен оларны сатын аладжакъым.
 Эвель олгъаны киби,
 олар чокъ сайылы оладжакъ.
- 9 Оларны халкълар арасында ерлештиреджегим,
 узакъ мемлекетлерде олар Мени хатырлайджакъ.
 Олар анда балаларынен берабер яшайджакъ,
 лякин арткъа къайтаджакъ.
- 10 Мен оларны Мысырдан алып къайтараджагъым,
 Ашшурдан топлайджагъым,
 оларны Гилад топрагъына
 ве Ливангъа алып кетиреджегим,
 лякин оларгъа мында да еткендже ер тапылмайджакъ.
- 11 Олар белялар денъизинден кечеджек,
 ве денъизнинъ далгъалары ятышаджакъ,
 Нил дерьясынынъ бутюн терен ерлери къуруйджакъ.
 Ашшурнынъ къопайлыгъы азлашаджакъ,
 Мысырнынъ падишалыкъ таягъы алынаджакъ.
- 12 Мен оларны РАББИнинъ кучюнен кучьлю этеджегим.
 Олар Адымнен яшап, арекет этеджек, – дей РАББИ.

Месихнинъ келюви ве ред этилюви акъкъында

11 ¹Эй, Ливан, къапуларынынъ ач,
 атеш кедрлеринъни якъып ёкъ этсин.

²Эй, кипарис тереги, агъла!
 Кедр тереги йыкъылды,
 юксек тереклер ёкъ олды!
 Агълангъыз, эй, Башан эменлери!
 Чытырман дагъ йыкъылды!

³ Чобанларнынъ агълагъанлары эшитиле,
чюнки отлакълары бошاپ къалды.
Яш арсланларнынъ ырылдысы эшитиле,
чюнки Иорданнынъ гъуруры ёкъ олды.

⁴РАББИ-Таалям бойле дей:

– Соймакъ ичюн айырылгъан къойларны отлат. ⁵Сатын алгъан адамлар къойларны соялар, амма джеза къазанмайлар. Саткъанлар исе: «Аллагъа шукюр, бай олдым!» – дейлер. Чобанлар да оларны аджымайлар.

⁶Бу ерде яшагъанларны башкъа аджымайджагъым, – дей РАББИ. – Мына, Мен эр кесни якъын адамнынъ ве падишанынъ къолуна береджегим. Олар мемлекетни хорлайджакъ, Мен исе оларны оларнынъ кълундан къуртармайджагъым.

⁷Соймакъ ичюн айырылгъан, керчектен де заваллы къойларнынъ чобаны олдым. Озюме эки таякъ алдым, бирини – Мерамет деп, башкъасыны – Бирлик деп адландырдым. Оларнынъ ярдымынен къойларны бакътым. ⁸Бир айда учь чобанны ёкъ эттим. Мен олардан бездим, олар да Менден юзь чевирдилер. ⁹Къойларгъа бойле айттым: «Сизни башкъа бакъмайджагъым. Олеяткъан ольсюн, гъайып оладжакъ гъайып олсун, къалгъанлар исе бири-бирининъ этини ашасын».

¹⁰Сонъ Мерамет таягъыны алдым ве экиге сындырдым. Бойле этип, бутюн халкъларгъа берген васиетимни боздым. ¹¹О куню васиетим бозулды, ве Мени беклеген заваллы къойлар бу, РАББИнинъ сёзю олгъаныны анъладылар.

¹²Оларгъа: «Бу сизинъ козюнъизде яхшы олгъаны корюнсе, къазанчымны беринъиз, истемесенъиз – берменъиз», – дедим. Олар манъа къазанч оларакъ отуз кумюш бердилер.

¹³РАББИ манъа: «Параны чельмекчиге ат*, – деди. – Манъа бойле бир юксек фиатны кестилер!»

Мен отуз кумюшни алдым ве РАББИнинъ Эвине аттым, о, чельмекчи ичюн олсун.

¹⁴Сонъ экинджи таягъымны, Бирлик таягъыны, экиге сындырдым. Бойле этип, Ехуда иле Исраиль арасындаки кърдашлыгъыны боздым.

Ялан пейгъамберлерге кършы олгъан Алланынъ ачувы

¹⁵РАББИ манъа бойле деди:

– Кене акъылсыз чобаннынъ алетлерини кълунгъа ал. ¹⁶Мен бу топракта даа бир чобанны кълуджагъым. О, олеяткъанларнынъ къасеветини чекмейджек, яш кълузучыкъларны кълудырмайджакъ, хасталарны бакъмайджакъ, сагъламларгъа аш бермейджек, лякин семиз кълорнынъ тырнакъларыны кълпараджакъ ве этини ашайджакъ.

* 11.13 Септ.: «Параны Сарай хазинесине ат».

¹⁷ Къойларны ташлагъан
ярамай чобаннынъ башына беля!
Къылыч онынъ къолуны ве онъ козюни урсун!
Къолу бутюнлей къуруйджакъ,
онъ козю кёр оладжакъ.

Ерусалимнинъ къуртулышы акъкъында пейгъамберлик

12 ¹Израиль акъкъында РАББИнинъ пейгъамберлик сёзю. Коклерни керген, ер юзюнинъ темелини къойгъан, адамнынъ ичиндеки рухны яраткъан РАББИ бойле дей:

² – Мына, Мен Ерусалимни бутюн этрафтаки халкъларны тепрете-джек къаде япаджагъым. Ерусалимни алкъагъа аладжакъ вакъытта, Ехуда да шунинъ ичюн титрейджек. ³О куню Ерусалимни бутюн къабилелер ичюн агъыр бир таш япаджагъым. Оны котермеге тырышкъан эр кеснинъ кобеги мытлакъа тюшеджек. Ер юзюнинъ бутюн миллетлери Ерусалимге къаршы бирлешеджек. ⁴О куню, – дей РАББИ, – эр атны къутуртаджагъым, атлыны исе делиртеджегим. Ехуда халкъыны козьлеримнен бакъаджагъым, башкъа халкъларнынъ бутюн атларыны исе кёр этеджегим. ⁵О заман Ехуда башлыкълары юреклеринде: «Ерусалимде яшагъанлар Ордуларнынъ РАББИСининъ, Алласынынъ кучюнен кучлюдир», – деп тюшюнеджек. ⁶О куню Ехуда башлыкъларыны одунларнынъ ортасында комюр табагъы киби, тобан сарпалары арасында янгъан атеш киби япаджагъым. Олар онъдан-солдан олгъан бутюн этрафтаки халкъларны ёкъ этеджеклер. Ерусалимде исе кене адамлар яшайджакъ, ве Ерусалим озь еринде тураджакъ.

⁷Башта РАББИ Ехуданынъ чадырларыны къуртараджакъ. Бойледже, Давут союнынъ шурети ве Ерусалимде яшагъанларнынъ шурети Ехуданынъ шуретинден буюк олмайджакъ. ⁸О куню РАББИ Ерусалимде яшагъанларны къорчалайджакъ. О куню араларында энъ зайыф олгъан сою Давут киби оладжакъ, Давутнынъ сою исе оглеринде Алла киби, РАББИнинъ Мелеги киби оладжакъ. ⁹О куню Ерусалимге уджюм эткен эписи халкъларны къырып ташлайджагъым. ¹⁰Давутнынъ союна ве Ерусалимде яшагъанларгъа исе мерамет ве ярдым рухуны ёллайджагъым. Олар Онъа, озьлери тешип ольдюрген инсангъа бакъаджакълар ве Онынъ ичюн, бирден-бир ольген огълу артындан агълагъанлар киби, агълайджакъ, ольген биринджи догъгъан балагъа киби янаджакъ. ¹¹О куню Ерусалимде буюк агълав оладжакъ. Бу агълав Мегиддо вадийиндеки Хадад-Риммон артындан агълавгъа ошайджакъ. ¹²Ер юзю пек агълайджакъ, эр сой айры агълайджакъ. Давут эвининъ сою айры, оларнынъ апайлары айры; Натан эвининъ сою айры, оларнынъ апайлары айры; ¹³Левий эвининъ сою айры, оларнынъ апайлары айры; Шимий эвининъ сою айры, оларнынъ апайлары айры агълайджакъ. ¹⁴Бутюн къалгъан сойлар да, эр бир сой айры, оларнынъ апайлары да айры агълайджакъ.

13¹О куню Давутнынъ сою ичюн ве Ерусалимде яшагъанлар ичюн бир чокъракъ ачыладжакъ. Онынъ ярдымынен адамларгъа гуналарындан ве арамлыкъларындан темизленмеге мумкюн оладжакъ. ²О куню Мен бу мемлекетте путларнынъ адларыны силип ташлайджагъым, ве олар бир да анъылмайджакълар, – дей Ордуларнынъ РАББИси. – Бундан гъайры, Мен пейгъамберлерни ве арамлыкъ рухуны да топракътан узакълаштыраджагъым. ³О заман бирев кене пейгъамберлик этеджек олса, оны догъгъан бабасынен анасы онъа: «РАББИнинъ Адындан ялан айткъанынъ ичюн, яшамагъа акъкъынъ ёкъ», – дейджеклер. О пейгъамберлик эткенде, озъ бабасынен анасы оны ольдюреджеклер.

⁴О куню эр бир пейгъамбер пейгъамберлик этмектен ве озъ корьген руяларындан утанаджакъ, ве адамларны алдатмакъ ичюн, устуне пейгъамбер урбасыны, сачтан япылгъан урбасыны киймейджек. ⁵О: «Мен пейгъамбер дегилим. Мен топракътан чалышам. Балалыгъымдан берли мени къуллукъкъа саттылар», – дейджек. ⁶Ондан: «Беденинъде яралар неден?» – деп сорагъанда исе, о: «Бу мени севгенлернинъ эвинде мени ургъанлары ичюндир», – деп джевап береджек.

Буюк чобаннынъ олюми ве къалгъанларынынъ арынмасы

⁷ – Эй, къылыч!

Меним чобаныма,

Манъа якъын адамгъа къаршы котериль! –
дей Ордуларнынъ РАББИси.

– Чобанны ур да,

къойлар тараф-тараф къачсын.

Мен кичик къозуларгъа къаршы чыкъаджакъым.

⁸ – Бутюн ер юзюнде, – дей РАББИ, –

халкънынъ учътен эки пайы къырыладжакъ
ве ёкъ этиледжек,

учътен бир пайы исе сагъ къаладжакъ.

⁹ Къалгъан учъте бир пайыны атешке алып кетиреджегим,

оларны, кумюш киби, иритип темизлейджегим,
алтын киби, сынайджагъым.

Олар Мени Адымнен чагъыраджакъ,

ве Мен оларгъа джевап береджегим.

Мен: «Олар – Меним халкъым», – дейджегим.

Олар да: «РАББИ – Алламыз», – дейджеклер.

Ерусалим ве халкълар

14¹Мына, РАББИнинъ куню келе! Сизден тартып алынгъан шейлер козюнъиз огюнде пай этиледжек.

²Ерусалимге къаршы дженк этмеге бутюн халкъларны топлайджагъым. Шеэр запт этиледжек, эвлер таланаджакъ, къадынларнынъ намусына

токъунаджакълар. Шеэрде яшагъанларнынъ ярысы сюрдюонликке кетеджек, къалгъанлары исе шеэрде къаладжакъ, оларны ольдюрмейджеклер.

³О заман РАББИ дженк вакътында япкъаны киби, чыкъаджакъ ве бу халкъларгъа къаршы дженк этеджек.

Раббининъ келюви акъкъында

⁴О куню РАББИнинъ аякълары Ерусалимнинъ шаркъ тарафында, Зейтюн дагъында тураджакъ. Зейтюн дагъы шаркътан гъарпкъа тараф экиге болюнеджек, ве пек буюк бир вадий пейда оладжакъ. Дагънынъ ярысы шимальге, ярысы да дженюпке чекиледжек. ⁵Дагълардаки вадий Ацел ерине къадар узанаджакъ, ве сиз Меним дагъларымнынъ вадийинден къачаджакъсынъыз. Ехуда падишасы Уззиянынъ кунълеринде олгъан зельзеледен насыл къачкъан олсанъыз, ойле къачаджакъсынъыз. О заман Аллам РАББИ ве Онен берабер эписи азизлер келеджек!

⁶О куню ярыкъ олмайджакъ, ярыкълаткъан эр шей къатып къаладжакъ*. ⁷Бу, бир кунь оладжакъ. О, насыл оладжагъыны тек РАББИ биле. Не куньдюз, не гедже оладжакъ, тек акъшам устю ярыкъ пейда оладжакъ.

Ер юзюндеки Алланынъ падишалыгъы

⁸О куню Ерусалимнинъ ичинден тири сувлар акъаджакъ. Сувларнынъ ярысы шаркъкъа Олю денъизге, ярысы гъарпкъа Акъ денъизге акъаджакъ. Олар эм язда, эм къышта акъаджакъ.

⁹РАББИ бутюн дюнъянынъ падишасы оладжакъ. О куню тек бир РАББИ оладжакъ, Онынъ тек бир Ады къаладжакъ.

¹⁰Бутюн бу топракъ Гевадан башлап, Ерусалимнинъ дженюбиндеки Риммонгъа къадар тегизлик киби оладжакъ. Ерусалим исе озь еринде юксек тураджакъ. Биньямин Къапусындан Биринджи Къапугъа, Коше Къапусына, Хананел Къуллесинден падишанынъ юзюм басылгъан ерлерине къадар адамлар яшайджакъ. ¹¹Адамлар шеэрде яшайджакъ, ве шеэр бир даа бутюнлей ёкъ этильмейджек. Ерусалим раат тураджакъ.

¹²Ерусалимге къаршы дженк эткен бутюн халкъларны РАББИ бойле белянен джезалайджакъ: олар даа аякъ устюнде тураджакъ вакъытта беденлери ирийджек, козьлери козь чукъурларында ве тиллери агъызларында чюрип кетеджек. ¹³О куню РАББИ адамларгъа буюк къалабалыкъ ёллайджакъ. Эр кес янында олгъан адамны къолундан тутаджакъ, башкъа адамгъа къаршы къол котереджек. ¹⁴Ехуданынъ озю Ерусалимде дженк этеджек. Этрафтаки бутюн халкъларнынъ байлыгъы: чокътан-чокъ алтын, кумюш ве урба – топланаджакъ. ¹⁵Душман ордусындаки бутюн айванлар да: атлар, къатырлар, девелер, эшеклер – айны белягъа огърайджакъ.

¹⁶Ерусалимге къаршы чыкъкъан халкълардан сагъ къалгъанларынынъ эписи Ордуларнынъ РАББИси олгъан Падишагъа ибадет этмеге

* 14.6 Септ. эльязмасында: «Не ярыкъ, не сувукъ, не аяз оладжакъ».

ве Чалашлар Байрамыны япмагъа йылдан-йылгъа Ерусалимге келеджеклер. ¹⁷Эгер ер юзюндеки халкъларындан къайсы бири Ордуларнынъ РАББИси олгъан Падишагъа ибадет этмеге Ерусалимге кетмесе, оларда ягъмур ягъмайджакъ. ¹⁸Мысыр халкъы Ерусалимге кетмесе, Чалашлар Байрамыны япмагъа Ерусалимге кетмеген бутюн халкъларнынъ башларына тюшкен беляны РАББИ оларнынъ башына да тюшюреджек. ¹⁹Мысырлыларнынъ гуналары ичюн ве Чалашлар Байрамыны япмагъа Ерусалимге кетмеген бутюн халкъларнынъ гуналары ичюн бериледжек джеза будыр.

²⁰О куню атларнынъ чанъчыкълары устюнде: «РАББИнинъ азизлиги», – деп языладжакъ. РАББИнинъ Эвиндеки къазанлар да къурбан ерининъ огюндеки къыйметли чанакълар киби оладжакъ. ²¹Ерусалимде ве Ехудада эр къазан Ордулар РАББИСининъ азизлиги оладжакъ. Онынъ ичюн къурбан кетиргенлер эписи бу къазанларны аладжакъ ве оларда пиширеджек. О куню Ордулар РАББИСининъ Эвинде бир хананлы алыш-веришнен огърашмайджакъ.

Малакий пейгъамбернинъ китабы

Исраиль халкъынынъ бир къысмы Вавилон эсиринден къайтты, Ерусалимдеки Сарай энди тикленди, амма Исраиль халкъынынъ яшайшы идеалдан пек узакъ эди. Аллагъа ибадет я да формаль суретте, я да абул-къубул япыла эди, халкъ Алланынъ имаесинде шубелене эди ве Къанунны беджермек ерине озь куньделик ишлеринен чокъча мешгъуль эдилер.

Малакийнинъ эсас макъсады – Алланынъ буюк севгиси акъкъында хатырлатмакъ ве адамларны Алла ве Исраиль арасында япылгъан вадеге садъкълыгъыны янъыдан тиклемектир. Бундан гъайры, о, шуны ваде эте ки, Рабби Озюнинъ келювине ёл азырламакъ ичюн, Озь пейгъамберини ёллайджакътыр. Инджильде Исанынъ Озь халкъына келювини азырлагъан Ягъянынъ хызмети тамам Малакийнинъ пейгъамберликлеринен багълыдыр.

Халкъ ве руханийлер Алланы урьмет этмейлер, Онынъ ваделерине къулакъ асмайлар (1–2 б.). Раббининъ келюви акъкъында. Он пайда бир пайы акъкъында. Алланынъ суду акъкъында (3 б.). Алланынъ куню якъынлаша (4 б.).

Раббининъ Исраильге олгъан севгиси

1 Пейгъамберлик. РАББИ Малакийнен Исраильге бойле хабер берди:
²– Мен сизни седем, – дей РАББИ. – Сиз исе: «Бизни насыл севесинъ?» – деп сорарсынъыз.

Исав Якъупнынъ агъасы дегиль эдими? – дей РАББИ. – Мен Якъупны севдим. ³Исавны исе кореджек козюм олмады. Онынъ дагъларыны парчалап ташладым, яшагъан ерини сахранынъ шакъалларына бердим.

⁴Эдомлылар: «Душманлар шеэрлеримизни бозды, амма биз йыкътыр-маларны гъайрыдан къураджакъмыз», – дейлер. Ордуларнынъ РАББИ-си исе бойле дей:

– Олар къурарлар, Мен исе йыкъаджагъым. Оларнынъ топрагъыны «яман виляет» деп адландыраджакълар, халкъына «эр вакъыт РАББИ-нинъ къаргъышы астында яшагъан халкъ» дейджеклер. ⁵Козьлеринъиз буны кореджек де: «РАББИнинъ буюклиги Исраильнинъ сынъырларындан узакъ даркъайджакъ», – дейджексинъиз.

Алла руханийлерни опъкелей

⁶– Огъул озь бабасына, къул озь эфендисине сайгъы косътере. Мен – сизинъ Бабанъыз, лякин не ичюн сиз Манъа сайгъы косътермейсинъиз? Мен – Раббим, лякин не ичюн сиз Менден къоркъмайсынъыз? – дей Ордуларнынъ РАББИси сизге, Онынъ Адына урьметсизлик косътерген руханийлерге.

– Сиз: «Адынъа насыл этип урьметсизлик косътеремиз?» – деп сорайсынъыз.

⁷Сиз къурбан ериме арам къурбанларны ве бахшышларны кетиресинъиз де, «Насыл этип Санъа урьметсизлик косътеремиз?» – деп сорайсынъыз. «РАББИге кетирильген къурбанлар урьметке ляйыкъ дегильдир», – дегенинъизнен, Манъа урьметсизлик косътересинъиз.

⁸Кёр айванны къурбан чалгъанынъыз ярамай дегильми? Топал я да хаста айванны къурбан чалгъанынъыз ярамай дегильми? Буны акиминъизнинъ огъуне алып кетиринъиз. О, сизден мемнюн олурмы, сизни яхшы къаршылармы? – дей Ордуларнынъ РАББИси.

⁹– Шимди Аллагъа ялварынъыз, О, сизге мерамет этсин. Лякин сиз бойле япып да, О сизни мераметнен къаршылармы? – дей Ордуларнынъ РАББИси.

¹⁰– Къурбан якъылгъан еримде атеш бошуна янмасын деп, сизинъ биринъиз Сарай къапуларыны къапатаджагъынъыз яхшы олур эди. Мен сизден разы дегилим, – дей Ордуларнынъ РАББИси. – Сиз кетирген бахшышларынъызны да Мен истемейим. ¹¹Кунь догъгъан тарафындан кунь баткъан тарафынадже Меним Адым халкълар арасында буюк оладжакъ! Эр ерде Меним Адыма къокъулы отларны якъаджакълар, элял бахшышларны кетиреджеклер. Халкълар арасында Меним Адым азиз оладжакъ! – дей Ордуларнынъ РАББИси.

¹²– «Раббиге кетирильген къурбанлар бир шей дегиль, бахшышлардан кельген файда да олмайджакътыр», – деп, сиз РАББИнинъ Адыны яманлайсынъыз. ¹³Сиз даа: «Не де агъырлыкъ бу! Бездик бу иштен!» – деп, ондан бет чевиресинъиз, – дей Ордуларнынъ РАББИси. – Сиз къурбан оларакъ хырсызлангъан, топал ве хаста айванларны алып кетиресинъиз, бахшышларны бересинъиз. Мен буны элинъизден къабул этейимми? – дей РАББИ.

¹⁴– Бир адамнынъ сюрюсинде бутюнлей сагъ айван олгъанда, о, адакъ берсе ве сагъ айваннынъ ерине хаста айванны къурбан оларакъ Раббиге кетирсе, шу яланджы лянет олсун! Мен – улу Падишам, – дей Ордуларнынъ РАББИси. – Халкълар Меним Адымдан къоркъсунлар.

2 ¹– Шимди, руханийлер, бу эмир сиз ичюндир. ²Эгер сиз Мени динъ-лемесенъиз ве Адымны джан-юректен шуретлемесенъиз, – дей Ордуларнынъ РАББИси, – башынъызгъа къаргъыш ягъдыраджагъым, хайыр дуваларынъызны къаргъышларгъа чевиреджегим. Оларны энди къаргъышкъа чевирдим, чюнки джан-юректен Мени шуретлемеге истемейсинъиз. ³Мен сизинъ эвлятларынъызны къувалайджагъым*. Бетлеринъызге къурбанларнынъ кубресини, байрамларда къурбан чалынгъан айванларнынъ кубресини сачаджагъым. Сонъ сизни кубренен берабер котерип атаджакълар. ⁴О вакъыт сиз билирсинъиз ки, левийлилерге берген васиетим турсун деп, Мен сизге бу эмирни бердим, – дей Ордуларнынъ РАББИси. ⁵– Мен оларгъа берген васиетим яшайыш ве тынчлыкъ-аманлыкъ васиети эди. Олар Менден къоркъсунлар деп, Мен бу васиетни бердим. Олар Менден къоркъа ве Адыма урьмет косътере эди. ⁶Акъикъат къанунлары оларнынъ агъзында эди. Тиллеринден ич ялан чыкъмады. Олар аманлыкъ ве догърулыкъ ичинде Меннен яшай эди, чокъ адамны гуна ёлундан къайтарды.

⁷Руханий Ордулар РАББИсининъ хаберджиси олгъаны ичюн, онынъ дудакълары бильгини сакъламакъ керек, адамлар онынъ агъзындан къанун кыдырмакъ кереклер. ⁸Лякин сиз бу ёлдан урулдынъыз, огреткелеринъизнен чокъ адамны гуна ёлуна къойдынъыз, Левийге берильген васиетни боздынъыз, – дей Ордуларнынъ РАББИси. ⁹– Мен бутюн халкънынъ огюнде сизни ашалап, масхара этеджегим, чюнки сиз ёлларымдан юргеге истемейсинъиз, Къанун ишлеринде адалетли суд этмейсинъиз.

Ич биринъиз апайына хаинлик этмесин!

¹⁰Эпимизнинъ Бабасы бир дегильми? Бизни яраткъан Алла бир дегильми? Ойле олса, не ичюн бири-биримизге хаинлик япамыз? Не ичюн деделеримизге берильген васиетни бозамыз?

¹¹Ехуда хаинлик япты. Израильде ве Ерусалимде пис ишлер япылды: ехудалылар ябанджы аллагъа ибадет эткен кызыларгъа эвленди ве РАББИнинъ севген азиз Сарайыны арамлады. ¹²РАББИ буны япкъан эр бир адамны, о адам оны озю эткенине, я да башкъасына бакъып япкъанына бакъмадан, Якъупнынъ чадырларындан ёкъ этсин. Ордуларнынъ РАББИсине бахшышлар ве къурбанлар кетиреджек эвлятлары биле сагъ къалмасын.

* 2.3 Септ. эльязмасында: «Сизден къурбаннынъ руханий пайыны, айваннынъ омузыны тартып аладжагъым».

¹³Сиз даа буны япасынъыз: кычырып агълайсынъыз, РАББИнинъ кърбан ерине козьяшлар тѣкесинъыз, лякин РАББИ бахшышларынынъызгъа бакъмай, ве кърбанларынъыз кетирген кърбанлар Онынъ разылыгъыны къазанмай. ¹⁴«Не ичюн?» – деп сорайсынъыз. Чюнки сен яш олгъанда апайынъа эвленген вакъытта РАББИ бунынъ шааты эди. Шимди сен апайынъа хаинлик яптынъ. О исе сенинъ ёлдашынъ ве къанун боюнджа апайынъдыр.

¹⁵РАББИ акъайнен апайны бир бутюнлик оларакъ яратты ве оларгъа Озь Рухуны берди. Неге? Оларда Алланынъ ёлундан кеткен балалары олсун деп*. Онынъ ичюн рухларынъызгъа мукъайт олунъыз, ич биринъиз яшлыгъында эвленген апайына хаинлик этмесин.

¹⁶– Кимнинъ озь апайыны кореджек козю олмайып, онен айырылса, о, зорбалыкъ япа, – дей РАББИ, Израильнинъ Алласы. – Онынъ ичюн рухларынъызгъа мукъайт олып, хаинлик этменъиз, – дей Ордуларнынъ РАББИси.

¹⁷Сиз сѣзлеринъизнен РАББИни ачувландырдынынъыз. «Оны не ичюн ачувландырдыкъ?» – деп сорарсыз. Чюнки сиз: «Яманлыкъ эткен эр кес РАББИнинъ козюнде яхшыдыр. О, олардан разы», я да «Адалетли суд япкъан Алла не ерде?» – дейсинъиз.

Раббининъ келеджеги акъкъында

3¹– Мына, Мен хаберджимни ёллайым. О, Меним огюмде ёлны азырлайджакъ. О вакъыт сиз кыдыргъан Рабби апансыздан Озь Сарайына келеджек. Сиз истеген васиет хаберджиси шимди келеята, – дей Ордуларнынъ РАББИси.

²Онынъ келеджек кунюне ким даянып олур? О, пейда олгъанда, ким аякъ устуне турып олур? О, эр шейни ириткен ве арындырткъан атеш киби, эр шейни темизлеген сильте киби оладжакъ. ³О, темизлемеге башлайджакъ ве кумюшни иритип темизлейджек. О, Левийнинъ огъуларыны темизлейджек, алтын ве кумюш киби иритип арындыраджакъ, ве олар догърулыкънен РАББИге бахшышларны ве кърбанларны кетиреджек. ⁴О заман, къадимий куньлерде, кечмиш йылларда олгъаны киби, РАББИ Ехудада ве Ерусалимде кетирильген бахшышлардан разы оладжакъ.

⁵Ордуларнынъ РАББИси бойле дей:

– Суд этмек ичюн сизге келеджегим ве этнеджилерни, къроранта сарайлыгъыны бозгъанларны, ялан шаатлыкъ эткенлерни, ыргъатнынъ къазанчыны озь вакътына бермегенлерни, тулны ве оксюзни кыйнагъанларны, кельмешеклерден адалет акъкъыны тартып алгъанларны, Менден къркъмагъанларны тез мейдангъа чыкъараджагъым.

* **2.15** Бу джумленинъ даа бойле манасы бар: «Рухнынъ аз пайы олгъан ич бир кимсе буны япып оламаз. О не япаджакъ? О, Алладан бала сорайджакъ».

Алла халкъны опъкелей

6 – Мен – РАББИМ, Мен денъишмем. Онынъ ичюн сиз ёкъ олмадынъыз, эй, Якъупнынъ огуллары! ⁷Деделеринъизнинъ кунълеринден башлап, сиз Меним низамнамелеримден чекильдинъиз ве оларны беджермединъиз. Манъа къайтынъыз, Мен де сизге къайтарым, – дей Ордуларнынъ РАББИси.

– Сиз исе: «Насыл къайтайыкъ?» – деп сорарсыз.

⁸Адам Алладан хырсызлап олурмы? Сиз исе Менден хырсызлайсынъыз. «Насыл этип Сенден хырсызладыкъ?» – деп сорарсыз.

Онда бир пайны ве къурбанларны кетирмейип, сиз Менден хырсызлайсынъыз. ⁹Сиз къаргъышкъа огърадынъыз, чюнки сиз, бутюн халкъ, Менден хырсызлайсынъыз. ¹⁰Эвимде аш олсун деп, эпинъиз онда бир пайларынъызны анбар ханелерине кетиринъиз. Мени, ич олмагъанда, бунен сынанъыз, – дей Ордуларнынъ РАББИси. – Кореджексинъиз ки, коклернинъ къапуларыны сизге ачаджагъым, устьлеринъизге толыпташкъан берекет ягъдыраджагъым. ¹¹Эписини ёкъ эткен боджеклерге буюраджагъым, ве олар топракъ махсулларынъызны бозмайджакъ. Багъдаки юзюм кутюклеринъиз де берекетсиз къалмайджакъ, – дей Ордуларнынъ РАББИси. ¹²– Эписи халкълар сизни бахтлы деп саяджакълар, чюнки топрагъынъыз истенильген ер оладжакъ, – дей Ордуларнынъ РАББИси.

Алладан къоркъкъан ве къоркъмагъанлар акъкъында

¹³– Манъа къаршы юзьсюз сёзлер айттынъыз, – дей РАББИ.

– Сиз исе: «Санъа къаршы не айттыкъ?» – деп сорарсынъыз.

¹⁴Сиз бойле дединъиз: «Аллагъа хызмет этмек бошунадыр. Онынъ къарарларыны беджергенимизден, Ордулар РАББИсининъ огюнде гъамнен агълап юргенимизден не файда? ¹⁵Шимди биз къопай адамларны бахтлы саямыз. Яманлыкъ эткенлернинъ иши юре, олар РАББИни сынасарлар да, оларгъа бир шей олмай».

¹⁶РАББИден къоркъкъанлар исе бири-биринен лаф эте, РАББИ эшите ве динълей эди. Ондан къоркъкъанлар ве Онынъ Адына сайгъы косътергенлер акъкъында хатыра китабы РАББИнинъ огюнде язылды.

¹⁷– Олар Менимки оладжакълар, – дей Ордуларнынъ РАББИси. – О куню Мен оларны Озюмнинъки, Меним барлыгъым деп япадажагъым. Баба озюне хызмет эткен огълуны насыл аджыса, Мен де оларны ойле аджыйджагъым. ¹⁸О заман сиз инсафлынен инсафсыз адам, Аллагъа хызмет эткеннен этмеген адам арасындаки фаркъны кореджексинъиз.

Раббининъ куню келеята

4 ¹– Мына, фурун киби янгъан кунь келе. О вакъыт эписи къопайлар ве яманлыкъ япкъанлар тобан киби оладжакълар, ве келеяткъан кунь

оларны якъаджакъ, – дей Ордуларнынъ РАББИси. – Оларда не тамыр, не пытакъ къалдырылмайджакъ. ²Амма Адыма сайгъы косътергенлер ичюн, догърулыкъ кунеш догъаджакъ ве нурларынен шифа кетиреджек. Ве сиз чыкъып, бакъылгъан бузавлар киби, сычрайджакъсынъыз. ³Сиз яманлыкъ якъанларны басаджакъсынъыз, ве олар Мен арекет этеджек кунюмде аякъларынынъзнынъ тюбюнде тоз оладжакълар, – дей Ордуларнынъ РАББИси.

⁴– Къулум Мусанынъ Къануныны акъылларынынъзда тутунъыз. Мен бу Къанунны, эм де низамнамелерни ве къарарларны Хорев дагъында бутюн Исраиль ичюн буюрдым.

⁵РАББИнинъ буюк ве къоркъунчлы куню кельмезден эвель, Мен сизге Ильяс пейгъамберни ёллайджагъым. ⁶О, бабаларнынъ юреклерини балаларына, балаларынынъ юреклерини бабаларына чевиреджек. Ёкъса Мен келип, топракъны къаргъайджагъым ве ёкъ этеджегим.

Инджилъ

Маттанен берильген Инджиль

Бу Инджиль къысмынынъ муэллифи Матта Левий эди. Онынъ иши салым топламакъ эди. Амма Иса Месих оны чагъыргъан сонъ, о, Онынъ издеши ве сонъунда он эки эльчиден бири олды.

Матта эсасен Месихнинъ издешлери олгъан еудий окъуйыджыларына язгъан. О, озь риваетини назаретли Исанынъ баба-деделеринден башлай. Несиллер джедвелине коре, Иса Ибраимнинъ ве Давут падишанынъ догърудан-догъру сою эди. Матта сыкъ-сыкъ Тевратны хатырлай. Шунунънен о, косьтере ки, Иса – пейгъамберлер тарафындан хабер этильген, Алла сайлагъан Падиша ве Къуртарыджыдыр.

Матта чокъ диккъятны Исанынъ сёзлери ве огретювлерине (бутюн китапнынъ дёртте бир къысмыны) айыра, Онынъ яшайышы акъкъында да чокъ шей айта ве Инджильнинъ башкъа китапларында олмагъан Исанынъ он дане кинаели икяесини бере. Иса Озюне хас шекильде Алланынъ Къануныны анълата ве Онынъ Падишалыгъы акъкъында огрете, Алланынъ Къануныны ве пейгъамберлернинъ айткъанларыны беджере. Исада Исраил халкъынынъ тарихы энъ юксек нокътасына котериле.

Бу китапта Исанынъ сёзлери беш мевзулы джыйынтыкъкъа айырыла:

- 1) Кок Падишалыгъы акъкъында дагъ устюнде айтылгъан вааз (5–7 б.);
- 2) Он эки шегиртине берильген насиат (10 б.);
- 3) Кок Падишалыгъы акъкъында кинаели икяелер (13 б.);
- 4) Месихнинъ издеши олмакъ ичюн не япмакъ кереги акъкъында огретюв (18 б.);
- 5) Келеджекте дюньяда оладжакъ шейлер акъкъында пейгъамберлик (24–25 б.).

Исанынъ несиллер джедвели ве догъулувы (1 б.). Тылсымджы алим-лернинъ келюви; Исанынъ Мысыргъа къачувы ве къайтувы (2 б.). Ягъя Исаны сувгъа батырып чыкъара (3 б.). Шейтан Исаны сынавдан кечире (4 б.). Исанынъ дагъ устюндеки ваазы (5–7 б.). Иса адамларны тедавийлей (8–9 б.). Иса 12 шегиртини сайлай (10 б.). Ягъянынъ хызмет макъсады (11 б.). Исанынъ къыймети (12 б.). Кок Падишалыгъы акъкъында кинаели икяелер (13 б.). Ягъянынъ олюми. Иса 5 000 адамны тойдура (14 б.). Иса 4 000 адамны тойдура (15 б.). Пётр Исагъа «Месих» дей (16 б.). Исанынъ денгишюви (17 б.). Мераметсиз хызметчи акъкъында кинаели икяе (18 б.). Айрылышув акъкъында (19 б.). Ишчилер акъкъында кинаели икяе (20 б.). Иса бир эшек устюнде Ерусалимге келе (21 б.). Той акъкъында кинаели икяе. Берги тѣлеви акъкъында (22 б.). Фериселерге беля (23 б.). Дюнъя сонъунунъ бельгилери (24–25 б.). Исагъа къаршы фитне. Исанынъ шегиртлеринен берабер сонъки акъшамлыкъ ашы. Исаны якъалайлар ве суд этелер (26 б.). Исаны хачкъа мыхлайлар (27 б.). Иса тириле (28 б.).

Иса Месихнинъ несиллер джедвели

1 ¹Ибраимнинъ ве Давутнынъ союздан олгъан Иса Месих акъкъында ривает. Мына Онынъ баба-деделери:

²Ибраим – Исхакънынъ бабасы, Исхакъ – Якъупнынъ бабасы, Якъуп – Ехуданынъ ве агъа-къардашларынынъ бабасы эди. ³Ехудадан ве Тамардан Перец ве Зерах догъулдылар. Перец – Хецроннынъ бабасы, Хецрон – Рамнынъ бабасы, ⁴Рам – Амминадавнынъ бабасы, Амминадав – Нахшоннынъ бабасы, Нахшон – Салмоннынъ бабасы эди. ⁵Салмондан ве онынъ апайы Рахавдан Боаз догъулды. Боаздан ве онынъ апайы Руттан Овед догъулды. Овед – Йишайнынъ бабасы, ⁶Йишай – Давут падишанынъ бабасы эди. Давут падишадан ве Уриянынъ сабыкъ апайындан Сулейман догъулды. ⁷Сулейман – Реховоамнынъ бабасы, Реховоам – Авиянынъ бабасы, Авия – Асанынъ бабасы, ⁸Аса – Ехошафатнынъ бабасы, Ехошафат – Ехорамнынъ бабасы, Ехорам – Уззиянынъ бабасы, ⁹Уззия – Ётамнынъ бабасы, Ётам – Ахазнынъ бабасы, Ахаз – Хизкиянынъ бабасы, ¹⁰Хизкия – Менашшенинъ бабасы, Менашше – Амоннынъ бабасы, Амон – Ёшиянынъ бабасы эди.

¹¹Исраиллилер Вавилонгъа сюрдюн этильгенде, Ёшиядан Еконья ве онынъ агъа-къардашлары догъулды. ¹²Вавилонгъа сюрдюн этильгенден сонъ, Еконьядан Шеалтиэл догъулды. Шеалтиэлден Зеруббавел, ¹³Зеруббавелден Авиуд, Авиуддан Эльяким, Эльякимден Азор, ¹⁴Азордан Цадокъ, Цадокътан Ахим, Ахимден Элиуд, ¹⁵Элиуддан Элазар, Элазардан Маттан, Маттандан Якъуп догъулды. ¹⁶Якъуптан Мерьемнинъ акъайы Юсуф догъулды. Мерьемден Месих деп адлангъан Иса догъулды.

¹⁷Бойледже, эписи олып, Ибраимден Давуткъа къадар – он дѣрт несиль, Давуттан Вавилонгъа сюрдюнликкедже – он дѣрт несиль, Вавилонгъа сюрдюнликтен сонъ Месих догъгъандже – он дѣрт несильдир.

Иса Месихнинъ догъувы

¹⁸Иса Месих бойле догъды:

Онынъ анасы Мерьем Юсуфкъа нишанлы эди. Амма оларнынъ нияхларындан эвель Мерьемнинъ Мукъаддес Рухтан бала беклегени белли олды. ¹⁹Онынъ киеви Юсуф инсафлы адам олгъаны себебинден, Мерьемден айырылмакъ ниетине кельди, лякин гизли, чюнки къадынны масхара этмеге истемеди. ²⁰Бойле фикирге кельген вакъытта, гедже онынъ тюшюнде Раббиден бир мелек келип:

– Эй, Давутнынъ огълу Юсуф! Сен Мерьемге эвленмектен асыл къоркъма. Онынъ къарнындаки Бала – Мукъаддес Рухтандыр. ²¹Мерьем огъул догъаджакъ, ве сен Онынъ Адыны Иса къояджакъсынъ. О, Озь халкъыны гуналарындан къуртараджакъ, – деди.

²²Буларнынъ эписи, Раббининъ пейгъамбер ярдымынен айткъан сёзлери ерине кельмеси ичюн олды: ²³«Бакъынъыз, къыз юклю олып, огъул догъаджакъ, Адыны Иммануэл къояджакълар». Иммануэл – «Алла бизнен» демектир.

²⁴Юсуф уянгъанынен, Раббининъ мелеги онъа буюргъаныны япты ве Мерьемге эвенди, ²⁵амма апайы огъул тапмагъандже онен ятмады. Догъгъан огълунынъ Адыны Иса къойды.

Тылсымджы алимлер Падишагъа ибадет этмеге келелер

2 ¹Иса Еудие виляетининъ Вифлеем шеэринде догъгъан сонъ, шаркътан Ерусалимге тылсымджы алимлер кельдилер. О девирде Еудиенинъ падишасы Ирод эди. ²Тылсымджы алимлер:

– Янъы догъгъан еудийлернинъ Падишасы къаерде? Биз шаркъта Онынъ йылдызыны коръдик, шунунъ ичюн Онъа бель букмеге кельдик, – дедилер. ³Буны эшиткен Ирод падиша ве онен берабер бутюн Ерусалим де буюк къасеветке тюшти. ⁴О, халкънынъ эписи баш руханийлерини ве Къанун оджаларыны топлап, олардан Месихнинъ не ерде догъулмакъ керегини сорады. ⁵Олар онъа:

– Еудиенинъ Вифлеем шеэринде, – деп джевап бердилер. – Пейгъамбер шойле язгъан:

⁶ «Сен де, Вифлеем, Ехуда топрагъы,
Ехуданынъ баш шеэрлеринден эксик дегильсинъ.

Сенинъ ичинъден Башлыкъ чыкъаджакъ.

О, Меним Исраиль халкъыма чобанлыкъ япаджакъ».

⁷О вакъытта Ирод тылсымджыларны гизлиден озюне чагъырып, олардан йылдызнынъ пейда олгъан догъру вакътыны билип алды ⁸ве оларны Вифлеемге ёллап:

– Барынъыз, Балачыкъ акъкъында эр шейни сораштырып билинъиз. Оны тапкъан сонъ, манъа хабер этинъиз. Мен де анда барып, Онъа бель букерим, – деди.

⁹Тылсымджы алимлер падишанынъ сёзлерини динълеп, ёлгъа чыкътылар. Шу анъ оларгъа шаркъта корюнген йылдыз тылсымджыларнынъ огюне чыкъты ве Бала яткъан ер устуне келип токътады. ¹⁰Тылсымджы алимлер йылдызны корип, пек къувандылар, оларнынъ къуванчы сынъырсыз эди. ¹¹Эвге кирип, Баланы ве Онынъ анасы Меръемни корьдилер де, тиз чёкип, Онъа бель буктилер. Сонъ хазинелерини ачып, Онъа алтын, либан ве мюр* багъышладылар. ¹²Гедже тылсымджылар тюшлеринде Алладан: «Ироднынъ алдына къайтманъыз», – деген эмир алдылар ве озь юртларына башкъа ёлнен къайтып кеттилер.

Мысыргъа къачув

¹³Тылсымджы алимлер кеткен сонъ, Раббининъ бир мелеги Юсуфкъа тюшюнде келип:

– Еринъден тур! Баланен анасыны алып, Мысыргъа къач ве, мен санъа айтмагъанымдже, о ерде къал. Ирод Баланы къыдырып тапып, Оны ольдюрмеге истей, – деди.

¹⁴Юсуф турды ве шу геджеси Баланен анасыны алып, Мысыргъа ёл алды. ¹⁵Олар, Ирод ольгендже, анда къалдылар. Бойледже, бу шей, Раббининъ: «Мен Огълумны Мысырдан чагъырып алдым», – деп, пейгъамбер аркъалы айткъан сёзю беджерильмеси ичюн олды.

Сабийлернинъ ольдюрюлюви

¹⁶Ирод исе, тылсымджы алимлер оны алдаткъанларыны корип, пек ачувланды ве, олардан билип алгъан вакъыткъа коре, Вифлеемде ве онынъ этрафында эки яшына етмеген эписи огълан балаларны ольдюрмек ичюн аскер ёллады. ¹⁷Бойледже, Йирмея пейгъамбер ярдымынен айтылгъан сёзлер ерине кельди:

¹⁸ «Рама шеэринде бир сес эшитиле,
агълав ве адджы къыямет!
Рахель балалары артындан агълай,
тынчланмагъа истемей;
онынъ балалары ёкъ энди!»

Мысырдан къайтув

¹⁹Ирод падиша ольген сонъ, Мысырда Юсуфкъа тюшюнде Алланынъ мелеги корюнди ве:

²⁰– Еринъден тур, Баланы ве Онынъ анасыны ал да, Израиль мемлекетине къайт. Баланы ольдюрмеге истегенлер озьлери ольдилер, – деди.

* 2.11 Либан – дженюбий Аравияда оськен теректен азырлангъан къокъулы сакъыз, Алланынъ Сарайында къокъусы чыкъарылып якъыла. Мюр – дженюбий Аравияда оськен теректен азырлангъан къокъулы май, эм ибадетханелерде, эм тиббиетте къулланыла.

²¹Шу анъ Юсуф турды, Баланы ве Онынъ анасыны алып, Израильге кельди. ²²Амма Еудиеде Ироднынъ ерине онынъ огълу Архелай тахткъа отургъаныны бильген сонъ, Юсуф анда бармагъа къоркъты. Тюшюнде эмир алып, о Галилея виляетине кетти. ²³Анда барып, Назарет шеэринде ерлешти. Бойлеликнен: «Онъа “назаретли” дейджерек», – деген пейгъамбер сёзю ерине кельди.

Сувгъа Батырып Чыкъарыджи Ягъянынъ огреткени

3 ¹Шу куньлерде Еудиенинъ сахрасында Сувгъа Батырыджи Ягъя пейда олды. О адамларгъа:

²– Тёвбе этинъиз! Кок Падишалыгъы энди пек якъын! – деп илян эте эди.

³Ешая пейгъамбер Ягъянынъ акъкъында шойле айткъан:

Сахрада бир адам кычыра:

– Раббининъ ёлуны азырланъыз,

кечеджек ерлерини тюм-тюз этинъиз!

⁴Ягъя деве юнүнден орюльген урба кийип, белине мешин къушакъ багълап юре эди. Онынъ ашагъан ашы исе чегертки ве кийик бал эди.

⁵Ерусалимде, бутюн Еудие ве Иордан озенининъ этрафында яшагъанлар онынъ алдына келе эдилер, ⁶озь гуналарыны айта эдилер. Ягъя кельгенлерни Иордан озенининъ сувуна батырып чыкъара эди.

⁷Ягъянынъ алдына чокъ ферисе ве саддукий де сувгъа батырылып чыкъмагъа кельгенлерини корип, о оларгъа:

– Эй, йылан союндан олгъанлар! Башынъызгъа келеяткъан Алланынъ гъазабындан къачып къуртуладжагъынъызны сизге ким огретти? – деди. ⁸– Тёвбе эткенинъизни озь ишлеринъизнен исбат этинъиз! ⁹Лякин ичинъизден: «Ибраим бизим бабамыз!» – деп, ич тюшюнменъиз. Мен сизлерге шуны айтам: Алла Ибраимге балаларны мына бу ташлардан япа биле.

¹⁰Шимди тереклернинъ тамырлары янынъда балта азыр ята. Яхшы мейва бермеген эр бир терекни кесип, атешке ташларлар. ¹¹Мен сизни сувгъа батырып темизлейим. Бу – төвбе бельгисидир. Амма артымдан Келеяткъан менден къудретлидир. Мен Онынъ аякъкъапларыны котерип, пешинден кетмеге биле ляйыкъ дегилим. О сизлерни Мукъаддес Рухнен ве атешнен темизлейджерек.

¹²О энди Озюнинъ махсус курегинен богъдайны кепектен айырмагъа азыр. О, Озь арманыны темизлейджерек: богъдайны анбаргъа топлап, кепекни сёнмез атеште якъаджакъ.

Ягъя Исаны сувгъа батырып чыкъара

¹³О вакъыт Ягъянынъ огюне, сувгъа батырылмакъ ичюн, Галилеядан Иордан озени янына Иса кельди. ¹⁴Ягъя башта Оны токътатмагъа истеп:

– Мен озюм Санъа барып сувгъа батырылмакъ керегим. Сен исе манъа кельгенсинъ! – деди. ¹⁵Иса онъа джевап берип:

– Шимди шай олсун, бизге Алланынъ истегенини япмакъ керек, – деди. Ягъя разы олды.

¹⁶Батырылгъан сонъ, Иса аман сувдан чыкъты. Шу анъ Онынъ огюнде кок ачылды да, Иса Алланынъ Рухуны коръди: О, гогерджин киби ашагъа энип, Исагъа къонды. ¹⁷Коклерден:

– Бу – Меним севимли Огълумдыр! Мен Ондан разым! – деген сес эшитильди.

Исаны Шейтан сынай

4 ¹Сонъ Шейтаннынъ сынавындан кечмек ичюн, Рух Исаны сахрагъа алып барды. ²Иса къыркъ кунъ ве къыркъ гедже аштан вазгечип, пек ач олды. ³Онынъ янына Сыनावджи кельди де:

– Эгер Сен Алланынъ Огълу олсанъ, айтчы, бу ташлар отъмек олсунлар! – деди. ⁴Иса онъа джевап берип, шойле деди:

– Алланынъ Китабында бойле язылгъан: Яшамакъ ичюн адамгъа ялынъыз аш ашамакъ етерли дегиль, онъа Алланынъ агъзындан чыкъкъан эр сёз керек.

⁵Сонъ Шейтан Исаны Ерусалимге, мукъаддес шеэрге кетирди, Алланынъ Сарайы тёпесине къойып, ⁶бойле деди:

– Эгер Сен Алланынъ Огълу олсанъ, Озюньни ашагъа ташлачы. Алланынъ Китабында язылгъан ки, О, Сенинъ акъкъынъда Озь мелеклерине эмир этер, ве олар Сени къолларында котерип кетерлер, аякъларынъ ташкъа сюрюнмез.

⁷Иса онъа:

– Анда даа язылгъан: Раббинъни, сенинъ Алланъны сынама, – деди.

⁸Сонъ Шейтан Исаны пек юксек къая устюне чыкъартты. Дюньянынъ бутюн падишалыкъларыны ве оларнынъ шуретини Онъа косътерип:

⁹– Эгер тиз чёкип, манъа ибадет этсенъ, Санъа буларнынъ эписини берерим, – деди. ¹⁰Иса исе деди:

– Козюмден ёкъ ол, Шейтан! Алланынъ Китабында бойле язылгъан: Раббинъе Алланъа белинъни бук, тек Онъа ибадет эт.

¹¹Бундан сонъ Шейтан Исадан кетти. Шу анъ мелеклер келип, Онъа хызмет эттилер.

Иса адамларны огретмеге башлай

¹²Иса Ягъянынъ апске алынгъаныны эшитип, Галилеягъа къайтып кельди. ¹³Назарет шеэринден кетип, Зевулун ве Нафталий топракъларында, Галилея голю янындаки Къафарнаум шеэринде ерлешти. ¹⁴Бойледже, Ешая пейгъамбернинъ сёзю эда олунды:

¹⁵ Эй, Зевулун топрагъы ве Нафталий топрагъы,

голь ёлунда, Иордан аркъасы!

Чокъ миллетнинъ юрту Галилея!

¹⁶ Къаранлыкъта яшагъан халкъ

буюк ярыкъ коръди!

Олюм топрагъында, олюм саесинде яшагъан адамлар ичюн

ярыкъ парылдады.

¹⁷О вакъыттан сонъ Иса:

– Тёвбе этинъиз! Кок Падишалыгъы якъын кельди, – деп, адамларгъа Алланынъ шейлерини огретип башлады.

Исанынъ биринджи шегиртлери

¹⁸Галилея голю боюндан кечаяткъанда, Иса эки агъа-къардашны: Пётр деп адлангъан Симонны ве онынъ къардашы Андрейни коръди. Олар балыкъчы эди ве сувгъа сачмаларыны атып турмакъта эдилер.

¹⁹Иса оларгъа:

– Меним артымдан юрюнъиз. Сиз балыкъ дегиль де, инсан тутаджакъ-сынъыз, – деди.

²⁰Агъа-къардаш шу анъ балыкъ сачмаларыны ташлап, Исанынъ пешинден кеттилер.

²¹Бираз юрген сонъ, Иса башкъа эки агъа-къардашны: Зебедайнынъ огълу Якъупны ве къардашы Юханны коръди. Олар бабасы Зебедайнен берабер къайыкъ ичинде балыкъ сачмаларыны тюзетмекте эдилер. Иса оларны да чагъырды. ²²Олар шу анъ къайыкъны ве бабасыны къалдырып, Исанынъ артындан кеттилер.

Иса огрете, пейгъамберлик яна ве тедавийлей

²³Иса бутюн Галилеяны айланып чыкъа башлады. Синагогаларда халкъны огретип, Алланынъ Падишалыгъы акъкъында хабер эте, адамларны тюрлю хасталыкълардан ве дертлерден тедавийлеп юре эди.

²⁴Онынъ шурети бутюн Суриеге даркъалды. Исанынъ алдына тюрлю хасталыкъларнен ве агъыр дертлернен чекишип юргенлерни, джин ургъанларны, паралич ургъанларны ве тутарыкъ хасталарыны кетире эдилер. Иса оларнынъ эписини тедавийлей эди. ²⁵Онынъ артындан Галилея, Он Шеэр, Ерусалим, Еудие ве Иордан аркъасы тарафындан кельген чокъ адамлар юре эдилер.

Иса дагъ устюнде адамларны огрете

5 ¹Бир кунъ Иса, адамларнынъ чокълугъыны корип, дагънынъ тёпесине чыкъып отурды. Шегиртлери Онынъ янына кельдилер. ²Иса оларны огретип башлады:

Бахтлылар акъкъында

³– Не де бахтлыдыр, озюнде кучлю руху олмайып, Аллагъа ишангъанлар. Кок Падишалыгъы оларнынъки!

⁴Не де бахтлыдыр агълагъанлар. Олар теселли тападжакълар!

⁵Не де бахтлыдыр ювашлар. Оларгъа ер юзю мирас оладжакълар!

⁶Не де бахтлыдыр акъыкъаткъа ач олгъан ве сувсагъанлар. Олар тояджакълар!

⁷Не де бахтлыдыр мераметлилер. Оларгъа мерамет эйленеджек!

⁸Не де бахтлыдыр саф юреклилер. Олар Алланы кореджеклер!

⁹Не де бахтлыдыр барыштырыджылар. Олар Алланынъ огууллары дениледжеклер!

¹⁰Не де бахтлыдыр акъикъат ичюн къувулгъанлар. Кок Падишалыгъы оларнынъки!

¹¹Мен ичюн адамлар сизни къувгъанда-къаралагъанда, сиз акъкъынъызда яман яланлар айткъанда, бахтлы оладжакъсыз! ¹²Къуванынъыз ве шенъленинъиз! Коклерде сизинъ мукафатынъыз буюктир! Сизден эвель яшагъан пейгъамберлер де шойле къувулгъан эдилер.

Туз ве ярыкъ

¹³Сиз – дюньянынъ тузусынъыз. Амма туз тузлугъыны джойса, онынъ лезетини насыл къайтараджанъ? О артыкъ ич бир шейге ярамаз, оны кельген-кеткенлернинъ аякълары астына аталар!

¹⁴Сиз – дюньянынъ нурусунъыз. Дагъ тѣпесинде ерлешкен шеэр гизли оламаз. ¹⁵Чыракъ якъкъанда, онынъ устюни савутнен къапатмайлар, аксине, оны шамдан устюне ерлештирелер, ве о, ярыгъыны эвдекилернинъ эписине бере. ¹⁶Ойле де, сизинъ нурунъыз инсанлар огюнде парылдасын, олар исе яхшы ишлеринъизни корип, Коклердеки Баба-нъызны шуретлесинлер.

Къанун акъкъында

¹⁷Мени, Алланынъ Къануныны я да Пейгъамберлернинъ Языларыны ёкъ этмек ичюн кельди, деп тюшюнменъиз. Мен оларны ёкъ этмек ичюн дегиль, беджермек ичюн кельдим. ¹⁸Сизге айткъаным догърудыр: ернен кок джоюлмагъандже, Къанундан не бир уфакътан-уфакъ ариф, арифнинъ чызычыгъы биле ёкъ олмаз. Бу шейлернинъ эписи оладжакъ.

¹⁹Ким бу эмирлернинъ энъ уфагъыны бозып, башкъаларны да буны япмагъа огретсе, Кок Падишалыгъында эписинден кучюк оладжакъ. Лякин ким бу эмирлерни беджерип, башкъаларгъа огретсе, Кок Падишалыгъында буюк оладжакъ. ²⁰Сизлерге шуны айтам: эгер сизлер фериселер ве Къанун оджаларындан инсафлы олмасанъыз, Кок Падишалыгъына кирип оламазсыз.

Ольдюрюв ве ачувланув акъкъында

²¹Баба-деделерге: «Адамнынъ джаныны алма!» ве «Ким адамны ольдюрсе, махкемеде къабаатлы сайыладжакъ», – денильгенини эшиттинъиз. ²²Мен исе сизге айтам: ким агъа-къардашына кин тутса биле, махкемеде къабаатлы сайыладжакъ. Ким бирисине «къабакъ баш» десе, Юксек Шура огюнде къабаатлы сайыладжакъ. Ким бирисине «акъылсыз къяфир» десе, джеэннем атешине огърамагъа ляйыкъ оладжакъ. ²³Бойледже, сен къурбан ерине бахшыш кетиргенде, анда къардашынънынъ санъа джаны

агъыргъаны акъылынъа кельсе, ²⁴бахшышынъны о ерде къалдыр ве барып, къардашынънен муаббетлеш. Бундан сонъ келип, бахшышынъны бер.

²⁵Эгер бириси сени къадыгъа джевап бермек ичюн алып кетсе, даванъызны даа вакъыт олгъанда, ёл бою чезинъиз. Ёкъса ракъибинъ сени къадыгъа, къады исе аписхане аскерине береджек. Сонъ сени зиндангъа ташларлар. ²⁶Санъа догърусыны айтам: сонъки капигинъни берменгендже о ерден чыкъып оламазсынъ!

Оросулыкъ акъкъында

²⁷Сиз: «Аиле садыкълыгъыны бозма», – денильгенини эшиттинъиз. ²⁸Мен исе сизге айтам: ким бир къадынгъа бозукъ ниетнен бакъса биле, гонълюнде о къадыннен гуна ичине энди баткъан ве садыкълыгъыны бозгъан. ²⁹Эгер онъ козюнъ сени ёлдан урса, оны чыкъарып ал да, озюнъден узакъча ташла. Бир къысмынъ гъайып олса да, бу сен ичюн бутюн беденинъ джеэннемге ташлангъанындан яхшыдыр. ³⁰Эгер онъ къолунъ сени ёлдан урса, оны кесип, озюнъден узакъча ташла. Бир къысмынъ гъайып олса да, бу сен ичюн бутюн беденинъ джеэннемге огърагъанындан яхшыдыр.

Айрылышув акъкъында

³¹Даа шойле айтылгъан: «Ким апайындан айырылса, онъа айрылышув къагъытыны берсин». ³²Лякин Мен сизге айтам: ким апайындан, аиле садыкълыгъы бозувындан башкъа себеп тапып, айырылса, онынъ апайы исе башкъасына акъайгъа чыкъса, о, апайыны аиле садыкълыгъыны бозув гунасына ёллай. Айырылгъан къадынгъа эвленген адам да шу гунагъа огърай.

³³Даа баба-деделерге: «Берген антынъны бозма. Раббинъ алдында ант эткенинъни ерине кетир», – денильгенини эшиттинъиз. ³⁴Лякин Мен сизге айтам: ич бир вакъыт ич бир шейнен ант этменъиз! Кокнен ант этме, чюнки о – Алланынъ тахтыдыр. ³⁵Ернен де ант этме, чюнки о – Алланынъ аякъ баскъан ери. Ерусалимнен де ант этме, чюнки о – Улу Падишанынъ шеэридир. ³⁶Озь башынънен де ант этме, чюнки сен бир сачынъны биле без я да къара этип оламазсынъ. ³⁷Сенинъ айткъан сёзюнъ тек «эбет» ве «ёкъ» олсун. Эбет олса – эбет олсун, ёкъ олса – ёкъ олсун. Бундан башкъасы яман Шейтандан келе.

Ант этюв акъкъында

³⁸Сиз: «Козъ ичюн козъ ве тиш ичюн тиш», – денильгенини эшиттинъиз. ³⁹Мен исе сизге айтам: сизге япылгъан яманлыкъкъа къаршы яманлыкъ къайтарманъыз. Кимде-ким сенинъ сагъ янагъынъа урса, онъа сол янагъынъны къой. ⁴⁰Ким де сени махкемеге чекип, тюр урбанъны тутып алмагъа истесе, онъа усть урбанъны да чыкъарып бер. ⁴¹Ким де, озюни озгъарып, сени бинъ адым кечмеге меджбур этсе, онен эки бинъ адым кеч.

⁴²Сенден сорагъангъа бер, сенден борджкъа алмакъ истегенден де юзь чевирме.

Душманларгъа севги акъкъында

⁴³Сиз: «Якъынынъны сев ве душманынъдан нефретлен», – денильгенини эшиттинъиз. ⁴⁴Мен исе сизге айтам: душманларынынъизны севинъиз эм сизни къувалагъанлар огъруна дувалар окъунъиз. ⁴⁵Ана ондан сонъ Коклердеки Бабанъизнынъ огъулары олурсынъиз. О, Озь кунешине эмир эте, ве кунеш эм яхшы адамлар, эм яман адамлар устуне догъа. Алла инсафлылар ве инсафсызлар устуне ягъмур ягъдыра. ⁴⁶Эгер сиз тек сизни севген адамларны севсенъиз, Алладан мукъяфат беклемек олурмы? Салым топлайджылар да бойле этмейлерми? ⁴⁷Эгер сиз тек дин къардашларынынъызгъа селям берсенъиз, бунен буюк иш яптынъизмы? Аллагъа инанмагъанлар да бойле япмайлармы? ⁴⁸Бойледже, Коктеки Бабанъиз киби, сиз де мукеммель олунъиз.

Садакъа акъкъында

6 ¹Сакът олунъиз, эйи ишлеринъизни адамларнынъ огюнде, олар сизни коръсюн деп, япманъиз. Акис алда Коклердеки Бабанъиздан мукъяфат алып оламазсыз.

²Бойлеликнен, садакъаны бергенде, эр кеснинъ дикъкъатыны джелъп этме. Буны экиюзлюлер япалар. Адамлар оларны макътасын деп, эйилиги акъкъында синагога ве сокъакъларда макътанып юрелер. Сизге догърусыны айтам: олар энди мукъяфатларыны бутюнлей алалар. ³Сен садакъа бергенде исе, сол къолунъ онъ къолунъ не япкъаныны бильмесин. ⁴Сонъ сенинъ садакъанъ гизлиден олсун. О вакъыт эр гизли ишни коръген Бабанъ сени мукъяфатлар.

Дува акъкъында

⁵Дува окъугъанда, экиюзлюлер киби япма. Олар синагога ве кенъ сокъакъларнынъ кошелеринде токътап, эр кес коръсюн деп, дува этмеге севелер. Сизге догърусыны айтам: олар мукъяфатыны алалар. ⁶Сен исе дува окъугъанда, эвнинъ арттаки одасына кир ве къапуны къапатып, гизли олгъан Бабанъа дува окъу. О вакъыт эр гизли ишни коръген Бабанъ сени мукъяфатлар.

⁷Дува окъугъанынынъызда, Аллагъа инанмагъанлар киби, сёзлерни чокъ текрарлап отурманъиз. Олар: «Чокъ айтсам, дувам эшитилир», – деп тюшюнелер. ⁸Оларгъа ошаманъиз. Бабанъиз, сиз Ондан сорамаздан эвель, сизге не керек олгъаныны биле. ⁹Дуваны бойле окъунъиз:

Бизим Коклердеки Бабамыз,

Сенинъ Мукъаддес Адынъны эр кес сайсын!

¹⁰ Сенинъ Падишалыгъынъ кельсин!

Кокте олгъаны киби,

ерде де Сенинъ ираденъ олсун!

¹¹ Бугунъ бизге кунъделик отъмегимизни бер.

¹² Бизге къаршы гуна япкъан
адамларны багъышлагъанымыз киби,
Сен де бизим Санъа къаршы япкъан
гуналарымызны * багъышла.

¹³ Бизге ёлдан урулмагъа берме,
яманлыкътан къорчала.

¹⁴Эгер сиз башкъаларнынъ сизге къаршы япылгъан гуналарыны багъышласанъыз, Коктеки Бабанъыз сизни де багъышлар. ¹⁵Аксине, эгер сиз адамларны багъышламасанъыз, Бабанъыз да сизни багъышламаз.

Аштан-сувдан вазгечюв акъкъында

¹⁶Аштан-сувдан вазгечкенде, экиюзлюлер киби чырайынъызны сытып юрменъиз. Олар, аштан вазгечкенлерини адамларгъа бильдирмек ичюн, юзьлеринден къар ягъдырып юрелер. Сизге догърусыны айтам: олар энди мукъяфатыны алалар. ¹⁷Лякин сен аштан-сувдан вазгечкенде, башынъны зейтюн ягъынен ягълап, бетинъни ювып юр. ¹⁸Сенинъ аштан вазгечкенинъни адамлар дуймасын, оны тек гизли олгъан Бабанъ бильсин. О вакъытта, эр гизли ишни корьген Бабанъ сени мукъяфатлар.

Коктеки хазине акъкъында

¹⁹Озьлеринъизге байлыкъ ер юзюнде топланманъыз. Бу ерде оны сюме ве тот боза, хырсызлар да эвинъизни басып, талайлар. ²⁰Аксине, озьлеринъизге байлыкъ кокте топланъыз. Онъа сюме де тюшмез, оны тот да бозмаз, хырсызлар да басып алмаз. ²¹Байлыгъынъ къайда олса, юрегинъ шу ерде де олур.

Беден ичюн къандиль

²²Козь – беденнинъ нурудыр. Эгер сенинъ козюнъ сагълам олса, бутюн беденинъ де ярыккъа толу олур. ²³Амма козюнъ сагълам олмаса, бутюн беденинъ де къаранлыккъа толур. Эгер де ичинъдеки нур къаранлыкъ олса, къаранлыкънынъ озю насыл экен?!

Алла ве байлыкъ

²⁴Эки эфендиге кимсе хызмет эталмаз. Я бирисинден нефретленип, башкъасыны север, я бирисине садъкъ олып, башкъасыны кореджек козю олмаз. Сиз эм Аллагъа, эм зенгинликке хызмет этип оламайсыз.

²⁵Шунынъ ичюн сизге айтам: яшамакъ ичюн бизге аш-сув, кийинмек ичюн исе урба керек, деп къасевет этменъиз. Джанынъыз аштан, тенинъиз

* 6.12 Эльязмада «бордж» сёзю къулланыла. Мында бу сёз «гуна» манасыны ташый: «Бизге борджлу олгъанларны багъышлагъанымыз киби, Сен де бизим борджларымызны багъышла».

урбадан кыйметли дегильми? ²⁶Кокте учкъан къушларгъа бакъынъыз: олар не сачалар, не оралар, не анбаргъа ашлыкъ джыялар. Амма оларнынъ ашыны Коктеки Бабанъыз бере. Сиз исе олардан не къадар кыйметлисиз. ²⁷Къайсы биринъиз къасеветленип, озь омрюни ич олмадым бир сатке узата билир? ²⁸Сонъ урба ичюн о къадар къасеветленмек олурмы? Тарладаки чечеклернинъ насыл оськенлерине бакъынъыз: олар не чалышарлар, не орелер. ²⁹Амма сизге шуны айтам: Сулейман биле озюнинъ бутюн шуретли улулыгъында бу чечеклернинъ бириси киби кийинмеген эди. ³⁰Эгер Алла бугунъ оськен, ярын исе оджакъкъа атыладжакъ тарла отуны ойле кийиндирсе, сизни олардан яхшы кийиндирмезми, эй, иманы аз олгъанлар?! ³¹Шунынъ ичюн: «Не ашайджамыз? Не ичеджемиз? Не киеджемиз?» – деп къасеветленменъиз. ³²Буларнынъ эписини Алланы бильмеген халкълар къыдыра. Сизинъ Коктеки Бабанъыз исе бу шейлерге мухтадж олгъанынъызны биле. ³³Сиз башта Алланынъ Падишалыгъыны ве Онынъ инсафлыгъыны къыдырынъыз, сизге бу шейлернинъ эписи де бериледжек. ³⁴Бунъа коре ярынки кунъ акъкъында къайгъырманъыз. Озю ичюн ярынки кунъ озю къайгъырыр. Эр бир куннинъ къасевети озюне етер.

Башкъаларны къабаатлав акъкъында

7 ¹Кимсени укюм этменъиз, сизни де укюм этмезлер. ²Насыл укюм этсенъиз, шойле де укюм этилирсиз. Насыл ольчювнен ольчесенъиз, ана шу ольчювни де алырсыз.

³Сен не ичюн къардашынънынъ козюндеки чёпке бакъасынъ, озь козюнде исе агъачны коръмейсинъ? ⁴Насыл этип, къардашынъа: «Бер, козюндеки чёпни чыкъарып алайым», – дейсинъ? Бакъса, сенинъ козюнде агъач бар! ⁵Эй, экиюзлю! Башта агъачны озь козюнден чыкъарып ал да, сонъ чёпни къардашынънынъ козюнден насыл чыкъараджагъынъны корерсинъ.

⁶Мукъаддес олгъан шейни копеклерге берменъиз – олар устюнъизге атылып, сизни парчаларлар. Инджилеринъизни домузлар огюне сепменъиз – оларны таптап ташларлар.

Соранъыз, къыдырынъыз, къакъынъыз

⁷Соранъыз – сизге бериледжек. Къыдырынъыз – тападжакъсыз. Та-къырдатынъыз – сизге ачыладжакъ. ⁸Эр бир сорагъан ала, къыдыргъан тапа, такъырдаткъангъа къапуны ачалар.

⁹Огълу бабасындан отъмек сорагъанда, сизинъ аранъызда онъа таш берген адам тапылырмы? ¹⁰Балыкъ сораса исе, онъа йылан берген сою бармы? ¹¹Сиз, яман адамлар олып, балаларынъызгъа яхшы бир шей бере билесинъиз. Коклердеки Бабанъыз да Ондан сорагъангъа яхшы шейлерни багъышлар. ¹²Шунынъ ичюн, адамлар сизге не япкъаныны истесенъиз, сиз де оларгъа шуны япынъыз. Бунда бутюн Къанун ве Пейгъамберлернинъ Язылары тура.

Тар къану

¹³Тар къапудан киринъиз! Олюмнинъ къапусы кенъ, ве анда алып баргъан ёл пек бол. Шу ёлдан юргенлер де чокъ. ¹⁴Омюр къапусы исе пек тарашлыкъ, ёлу да тар, бу ёлны тапкъанлар да аз.

Терек ве онынъ мейвалары

¹⁵Ялан пейгъамберлерден сакът олунъыз! Олар сизинъ алдынъызгъа къозу терисинен къапланып келелер, лякин ичинде йыртыджы къашкъырлардыр. ¹⁶Оларны япкъан ишлери мейваларындан танырсыз. Когемден юзюм, я да тикенектен инджир джыялармы? ¹⁷Эр бир яхшы терек яхшы мейва бере, ярамай терек исе ярамай мейва бере. ¹⁸Яхшы терек ярамай мейва бермей, ярамай терек исе яхшы мейва бермей. ¹⁹Яхшы мейва бермеген эр бир терекни пычып, атешке ташлайлар. ²⁰Бойледже, ялан пейгъамберлерни ишлерининъ мейваларындан танырсыз.

Къанун бозгъанлар акъкъында

²¹Манъа: «Раббим, Раббим!» – дегенлернинъ арасындан Кок Падишалыгъына тек базылары кирип оладжакъ. Анда тек Коклердеки Бабамнынъ истегенини беджергенлер киреджеклер. ²²Шу куню чокъ адамлар Манъа: «Раббим, Раббим! Биз Сенинъ Адынънен пейгъамберлик этмедикми? Сенинъ Адынънен джинлерни къувып чыкъармадыкъмы? Сенинъ Адынънен чокъ аджайип шейлер япмадыкъмы?» – дейджеклер. ²³О вакъыт Мен оларгъа: «Мен сизни бир вакъыт бильмедим. Эй, Къанунны бозгъанлар, Меним янымдан кетинъиз!» – деп джевап береджем.

Эки эв къуруджы акъкъында

²⁴Энди, ким Меним бу сёзлеримни эшитип, оларны беджерсе, озь эвини таш устюнде къургъан акъыллы адамгъа ошайджакъ. ²⁵Ягъмур ягъып, озенлер ташып, еллер эсип, эвнинъ устюне тюшселер биле, таш устюнде къурулгъаны ичюн, эв бозулмаз. ²⁶Ким Меним сёзлеримни эшитип, оларны беджермесе, озь эвини къум устюнде къургъан акъылсыз адамгъа ошайджакъ. ²⁷Ягъмур ягъып, озенлер ташып, еллер эсип, эвнинъ устюне тюшселер, эв эшилип, дагъылып кетеджек.

²⁸Иса бу сёзлерни айтып битиргенинен, адамлар Онынъ огреткенине шаштылар. ²⁹Иса оларны Къанун оджалары киби дегиль, буюк къудрет берильген адам киби огрете эди.

Иса лепрагъа огърагъан адамны тедавийлей

8¹Иса дагъдан тюшкен сонъ, Онынъ артындан чокъ адам кетти. ²Шу арада лепра хасталыгъынен чекишкен бир адам Онъа якъынлашып, тиз чёкти де: – Эфендим, эгер истесень, мени эляллап тедавийлерсинь, – деди. ³Иса къолуны узатты ве онъа тийдирип:

– Мен истейим, элял ол, – деди. Шу дакъкъасы лепра хасталыгъы ёкъ олып, адам элял олды. ⁴Иса онъа:

– Сакъын, буны кимсеге айтма! Лякин барып, озюнъни руханийге косъ-тер ве Муса буюргъан бахшышны кетирип бер; о, эписине шаатлыкъ олсун, – деди.

Иса римли юзбашынынъ хызметчисини тедавийлей

⁵Иса Къафарнаум шеэрини кельгенде, Рим ордусынынъ бир юзбашы Онынъ алдына кельди ве ялварып:

⁶– Эфендим, меним хызметчим эвде пек къыйналып ята, оны паралич урды, – деди. ⁷Иса онъа:

– Мен барып, оны тедавийлерим, – деди. ⁸Юзбашы джевап берип:

– Эфендим! Меним эвиме келип киргенинъе ляйыкъ дегилим. Сен бир сёзнен буюрсанъ биле, хызметчим тедавийленир. ⁹Мен де бойсунам, ма-нъа да бойсунгъан аскерлер бар. Бирисине: «Кет», – десем, кете. Башкъасына: «Кель мында», – десем, келе. Хызметчима: «Шуны яп», – десем, япа, – деди.

¹⁰Иса буны эшитип, шашты ве артындан юргенлерге:

– Сизге догърусыны айтам: Мен о къадар буюк иманны Израильде ич бир кимседе тапмадым. ¹¹Сизге шуны айтам: шаркътан ве гъарптан чокъ адам келип, Кок Падишалыгъында Ибраим, Исхакъ ве Якъупнен берабер софра башында ер аладжакълар. ¹²Падишалыкъ исраиллилер ичюн азырлангъан эди, амма олар тышкъа, къаранлыкъкъа къувуладжакълар. Анда агълап, тишлерини гъыджырдатаджакълар, – деди.

¹³Сонъ Иса юзбашыгъа:

– Эвинъе бар, сенинъ иманынъа коре олсун, – деди. Юзбашынынъ хызметчиси исе шу анъ тюзельди.

Иса Пётрнынъ къайнанасыны тедавийлей

¹⁴Иса Пётрнынъ эвине кельгенде, онынъ къайнанасы юксек сыджакънен яткъаныны коръди. ¹⁵Иса онынъ къолуна тийгенинен, къадыннынъ сыджагъы тюшти. О турып, Исагъа софраны донатты.

¹⁶Акъшам устю Исанынъ алдына джин ургъан бир талай адамларны кетирдилер. Иса Озь сёзюнен арам рухларны къувып чыкъарды ве эписи хасталарны тедавийледи. ¹⁷Бойледже, Ешая пейгъамбер ярдымынен айтылгъан сёзлери беджерильди:

«О хасталыкъларымызны Озюне алды, дертлеримизни Озь омузларына къойды».

Исанынъ артындан барув акъкъында

¹⁸Иса этрафында чокъ адам топлангъаныны корип, шегиртлерине гольнинъ къаршы ялысына кечмесини буюрды. ¹⁹Шу вакъытта бир Къанун оджасы якъынлашып:

– Оджа! Къайда барсанъ да, мен Сенинъ артынъдан юрмеге азырым, – деди. ²⁰Иса онъа:

– Тилькилернинъ къобалары бар, коктеки къушларнынъ ювалары бар. Лякин Инсан Огълунынъ башыны ястыкъкъа къойып ятвагъа ери ёкъ, – деди.

²¹Сонъ шегиртлеринден бири Исагъа:

– Эфендим, башта барып бабамны дефн этмеге разылыкъ бер, – деди.

²²Лякин Иса онъа:

– Сен Меним артымдан юр. Олюлер озь олюлерини дефн этсинлер, – деди.

Иса фуртунаны ятыштыра

²³Иса къайыкъкъа мингенде, Онынъ пешинден шегиртлери де чыкътылар. ²⁴Апансыздан гольде кучлюю фуртуна къопты, къайыкъны юксек далгъалар толдура башладылар. Иса исе юкъугъа далгъан эди. ²⁵Шегиртлери Онынъ янына барып, уяттылар ве:

– Раббим! Бизни къуртар, богъулып оледжекмиз! – деп къычырдылар. ²⁶Иса исе:

– Не ичюн сиз бойле къоркъакъсынъыз, аз иманлылар? – деди оларгъа. Сонъ еринден турып, фуртуна ве гольни тынчландырды. Шу вакъыт эр шей бутюнлей тынды.

²⁷Адамлар шашып къалдылар ве бир-бирлерине:

– Кимдир бу я? Ель де, голь де Онъа бойсуналар! – дедилер.

Иса джин ургъан эки адамны тедавийлей

²⁸Иса гольнинъ башкъа ялысына, гъадаралыларнынъ юртуна етип кельгенде, къабирлернинъ арасындан Онынъ къаршысына джин ургъан эки адам чыкъты. Олар пек ачувлы олгъанлары ичюн, о ердеки ёлдан кимсе кечип оламагъан.

²⁹– Эй, Алланынъ Огълу, бизде не ишинъ бар? Бу ерге бизни, вакъты кельмезден эвель, чекиштирмеге кельдинъми? – деп къычырды олар.

³⁰Узакъта буюк бир домуз сюрюси отлап юре эди. ³¹Джинлер Исагъа ялвардылар:

– Эгер бизлерни къувып чыкъараджакъ олсанъ, анавы домуз сюрюси не ёлла, – дедилер. ³²Иса оларгъа:

– Барынъыз! – дегенде, джинлер адамлардан чыкъып, домузларгъа кирдилер. Шу анъ бутюн домуз сюрюси тик къаядан гольге атылды ве сувда богъулып ольди. ³³Домузларны бакъкъанлар исе къачып кеттилер. Шеэрге барып, олып кечкен адисени ве джин ургъанларгъа не олгъаныны эписине айтып бердилер. ³⁴Онынъ ичюн Исанынъ къаршысына бутюн шеэр сакинлери чыкъты. Исаны корьгенлеринен, юртларындан чыкъып кетсин деп, риджа эттилер.

Иса паралич ургъан адамны тедавийлей

9 ¹Иса къайыкъкъа минип, кене гольнинъ къаршы ялысына кечти, озь яшагъан шеэринде къайтты. ²Шу арада Онынъ алдына тешекте яткъан

бир адамны котерип кетирдилер. Оны паралич ургъан эди. Иса, хастаны кетирген адамларнынъ иманыны корип, онъа:

– Джесюр ол, огълум, гуналарынь багъышланды! – деди.

³О вакъыт Къанун оджалары ичлеринден: «Бу адам куфюр сёзлерни айта!» – деп тюшондилер. ⁴Иса исе оларнынъ фикирлерини билип: – Сиз не ичюн юреклерингизде бойле яман фикирлер тутасыз? – деди. ⁵– Айтыладжакъ сёзлерден къайсы къолайджа: «Гуналарынь багъышланды» я да «Еринъден тур ве кет», – демекми? ⁶Шимди Инсан Огълунынъ ер юзюнде гуналарны багъышламакъ къудрети олгъаныны билирсиз.

Сонъ Иса хастагъа:

– Еринъден тур, тёшегинъни алып, эвинъе кет! – деди. ⁷Шу вакъытта паралич ургъан адам еринден турып, озь эвине кетти.

⁸Бу адисени корьген адамлар шашып къалдылар, инсанларгъа бойле къудрет берген Алланы шуретледилер.

Иса Маттаны чагъыра

⁹Сонъ ёлуны девам эткен Иса салым топлангъан ерде отургъан бир адамны корьди. Онынъ ады Матта эди. Иса онъа:

– Меним артымдан юр! – деди. О, шу анъ еринден турып, Исанынь артындан кетти.

¹⁰Олар эвде, уйлелик ашны ашамакъ ичюн софра башына отургъанда, бир сыра салым топлайджылар ве башкъа гуналы адамлар келип, Исанен ве Онынъ шегиртлеринен берабер отурдылар. ¹¹Фериселер буну корип, Исанынь шегиртлеринден:

– Сизинъ Оджангъыз салым топлайджылар ве гуналы адамларнен ашап-ичип отургъаны недир? – деп сорадылар.

¹²Иса буну эшитип:

– Эким сагъламларгъа дегиль, хасталаргъа керек, – деди. ¹³– Сизлер барып: «Мен къурбан истемейим, мерамет истейим», – деген сёзлернинъ манасыны анъламагъа тырышынъыз. Мен инсафлы адамларны дегиль, гуналыларны чагъырмага кельдим.

Аштан-сувдан вазгечюв акъкъында

¹⁴Сонъ Исанынь алдына Ягъянынъ шегиртлери келип:

– Биз ве фериселер Алла ичюн ськъ-ськъ аштан-сувдан вазгечемиз. Не ичюн Сенинъ шегиртлеринъ ойле япмайлар? – дедилер.

¹⁵Иса оларгъа:

– Тойгъа чагъырылгъан мусафирлер, киев оларнен олгъанда, къайгъыралармы? Амма киевни олардан аладжакъ кунълер кельгенде, олар аштан-сувдан вазгечеджеклер, – деди.

¹⁶– Кимсе эски урбагъа янъы, даа джыйылмагъан парчадан ямав къоймай, чюнки янъы ямав эски урбаны озюне тартып, тешикни даа бетер алгъа кетирир. ¹⁷Эм кимсе яш шарапны эски мешин торбаларгъа толдурмай,

чюнки эски торбалар ярыладжакъ – эм шарап төкюледжек, эм торбалар гъайып оладжакъ. Аксине, яш шарапны янъы мешин торбаларгъа толдуралар. О вакъытта эм шарап, эм торбалар сакъланып къалырлар.

Башлыкънынъ къызы ве Исанынъ урбасына къолуны тийдирген къадын

¹⁸Иса оларгъа бу сөзлерни айткъанда, башлыкълардан бири Онынъ алдына кельди ве тиз чёкип:

– Меним къызым шимди ольди. Амма Сен келип, онъа къолунны тийдирсенъ, о яшайджакъ, – деди.

¹⁹Иса еринден турып, шегиртлеринен берабер о адамнынъ артындан барды. ²⁰Ёл бою кеткенде, бир къадын Онынъ артындан етип, урбасынынъ этегине тийди. О апай он эки йылдан берли къан джоя экен. ²¹О озюндже: «Эгер урбасына бир тийип алсам биле, тедавийленирим», – деп тюшюнген.

²²Иса айланып, къадынны коръди ве:

– Джесюр ол, къызым, сени иманынъ тедавийледи, – деди. Къадын шу анъ тюзельди.

²³Иса башлыкънынъ эвине келип киргенде, дженазелерде къавал чалгъан усталарны ве шамата къопаргъан чокъ адамларны коръди. ²⁴О:

– Бу ерден кетинъиз! Къызчыкъ ольмеген, о юкълай! – деди. Адамлар исе Онынъ устюнден кульдилер.

²⁵Эписи тышкъа чыкъкъан сонъ, Иса ода ичине кирип, къызчыкънынъ къолундан тутты. Шу анъ бала еринден турды. ²⁶Бу адисе акъкъында хабер шу ерининъ бутюн этрафларына даркъалды.

Иса эки кёр адамны тедавийлей

²⁷Иса о ерден кеткенде, Онынъ артындан эки кёр адам такъылды.

– Эй, Давут Огълу Иса, бизге мерамет эт! – деп къычырып ялвардылар.

²⁸Иса эвге кирген сонъ, Онынъ янына кёр адамлар кельдилер. Иса олардан:

– Мен истегинъизни япа биледжегиме инанасызмы? – деп сорады.

– Инанамыз, Эфендим! – деп джевап берди олар.

²⁹Иса оларнынъ козьлерине тийип:

– Сизинъ иманынъызгъа коре олсун, – деди. ³⁰Сокъурларнынъ козьлери ачылды. Иса исе оларгъа къатты сеснен тенбиелеп:

– Буны ич кимсе бильмесин! – деди.

³¹Амма олар кетип, Онынъ акъкъында хаберни бутюн этрафларда даркъаттылар.

Иса тильсизни тедавийлей

³²Олар кеткен сонъ, Исанынъ алдына бир джин ургъан тильсизни кетирдилер. ³³Джин къувып чыкъарылгъан сонъ, тильсиз лаф этип башлады. Адамлар исе шашып къалдылар.

– Израильде бойле адисени даа корьмеген эдик, – деди олар.
³⁴Фериселер исе Онъа къаршы чыкъып:
 – О, джинлерни джинлер башлыгъы къуветинен къувып чыкъара, – дедилер.

Иса халкъны аджый

³⁵Иса эписи шеэрлер ве къасабаларда юрип, синагогаларда адамларны огрете, Алланынъ Падишалыгъы акъкъында Къуванчлы Хаберни даркъата ве тюрлю хасталарны ве дертлерни тедавийлей эди.

³⁶Адам къалабалыгъыны корип, Иса оларны аджыды. Чобансыз къойлар киби, олар шашкъын ве кучътен кесильген эдилер. ³⁷О вакъытта Иса Озь шегиртлерине:

– Ашлыкъ чокъ, ишчилер исе аз. ³⁸Озь ашлыгъыны ораджакъ ишчилерни даа ёлласын деп, ашлыкънынъ Саибине ялварынъыз, – деди.

Он эки шегирт

10 ¹Иса Озюнинъ он эки шегиртини янына чагъырып, оларгъа джинлернинъ устюнден укум этмеге къудрет берди. Буны, адамлардан джинлерни къувып чыкъармакъ, чешит хасталыкъларны ве дертлерни тедавийлемек ичюн япты.

²Бу он эки эльчининъ адлары шойле: биринджиси Пётр адынен белли олгъан Симон ве онынъ къардашы Андрей, сонъ Зебедайнынъ огъулары Якъуп ве онынъ къардашы Юхан, ³Филип, Бартоломай, Тома, салым топлайджы Матта, Алфейнинъ огълу Якъуп ве Фадда, ⁴Ветанпервер Симон ве сонъундан Исагъа хаинлик япкъан Иуда Искариот.

Он эки шегиртке насиат

⁵Иса он экини ёллагъанда, оларгъа бойле насиат берди:

– Башкъа миллетлернинъ топракъларына барманъыз ве самариелернинъ шеэрлерине кирменъиз. ⁶Лякин ёлуны джойгъан къойларгъа – Израиль халкъынынъ алдына барынъыз. ⁷Кетинъиз ве: «Кок Падишалыгъы якъынлашты», – деп илян этинъиз. ⁸Хасталарны тедавийленъиз, олюлерни тирильтинъиз, лепра хасталыгъына огърагъанларны эяллап тедавийленъиз, джинлерни къувып чыкъарынъыз. Бедава алдынъыз – бедава беринъиз.

⁹Къушагъынъызгъа алтын, кумюш ве бакъыр акъча биле алманъыз. ¹⁰Ёлгъа не торба, не эки дане урба, не аякъкъап ве таякъ биле алманъыз. Чалышкъан адам озь отъмегини къазаныр. ¹¹Шеэр я да къасабагъа келип, о ерде ляйыкъ бир адам тапынъ ве шу ерден чыкъмагъандже, онынъ эвинде къалынъыз. ¹²Эвге киргенде, селям беринъиз. ¹³Эгер о эв бунъа ляйыкъ олса, тилеген барышыгъынъыз анда кирсин, ляйыкъ олмаса исе, сизге къайтып кельсин. ¹⁴Ким исе сизни къабул этмесе ве сёзлеринъизге къулакъ асмаса, о эвден я да шеэрден чыкъып кетейткъанда, аякъларынъыздан

тозны биле къакъып кетинъыз. ¹⁵Сизге айтам: Ахирет кунюнде бойле шеэрнинъ алына коре, Содом ве Гоморанынъ алы енгиль олур.

Оладжакъ къувгъунлыкълар акъкъында

¹⁶Мына, Мен сизлерни къашкъыр сюрюсине къойлар киби ёллайым. Сиз йыланлар киби акъыллы ве гогерджинлер киби саде олунъ. ¹⁷Инсанлардан сакът олунъыз. Сизлерни акъсакъаллар шурасында махкеме этеджеклер, синагогаларда къамчылайджакълар. ¹⁸Меним Адым ичюн сизни акимлер ве падишаларнынъ алдына алып бараджакълар. Сиз оларнынъ огюнде ве Алланы бильмеген халкъларнынъ огюнде Меним шаатларым оладжакъсыз. ¹⁹Сизнен бу шейлерни япкъанларда, не айтайым ве насыл айтайым, деп къасевет этменъиз. О вакъытта айтыладжакъ сёзлеринъиз белли оладжакъ. ²⁰Озьлеринъиз дегиль, ичинъиздеки Бабанъызнынъ Руху айтаджакъ. ²¹Агъасы – къардашыны, бабасы – огълуны олюмге береджеклер. Балалар озь ана-бабаларына къаршы баш котерип, оларны ольдюреджеклер. ²²Меним Адым ичюн эписинде сизлерни кореджек козю олмас. Лякин сонъунадже сабыр эткен адам къуртуладжакъ. ²³Эгер сизлерни бир шеэрден къувсалар, башкъасына къачынъ. Сизге догърусыны айтам: сиз Израильнинъ эписи шеэрлерини айланып чыкъкъандже, Инсан Огълу ер юзюне къайтып келеджек.

²⁴Шегирт озь оджасындан юкъары олмас, хызметчи исе – озюнинъ эфендисинден. ²⁵Шегирт озюнинъ оджасы киби, хызметчи эфендиси киби олсалар, етерлик.

Эгер эв саибини Беэльзебул адынен адландырсалар, эв сакинлери акъкъында даа бетер сёзлер айтмазлармы? ²⁶Амма олардан къоркъманъыз! Эр бир сакъланылгъан шей озь вакътында ачыладжакъ, ве эр бир сыр белли олур. ²⁷Сизге къаранлыкъта айткъанларымны ярыкъта айтынъыз. Къулагъынъызгъа фысылдап айткъанларымны эвлернинъ дамлары устюнден илян этинъиз. ²⁸Беденини ольдюрип, джаныны исе ольдюрип оламагъанлардан къоркъманъыз. Амма джаныны да, беденини де джеэннемде гъайып этмеге кучю еткен Алладан къоркъунъыз. ²⁹Эки торгъай бир капикке сатылмаймы? Лякин Бабанъыз разы олмаса, оларнынъ бириси биле ерге тюшмез. ³⁰Сизлерде исе башынъыздаки сачларынъыз эписи сайылгъан. ³¹Шунунъ ичюн къоркъманъыз, сизлер чокъ торгъайдан паалысынъыз!

Месихни танув ве Ондан вазгечюв акъкъында

³²Мени адамларнынъ алдында таныгъан эр бир адамны Мен Коклердеки Бабамнынъ алдында танийджам. ³³Менден инсанлар алдында вазгечкен адамдан исе Мен Коклердеки Бабамнынъ алдында вазгечеджем.

Барышыкъ дегиль, къылыч

³⁴Мени ер юзюне барышыкъ кетирмек ичюн кельген, деп тюшюнменъиз. Мен барышыкъ дегиль, къылыч кетирмек ичюн кельдим. ³⁵Огълуны ба-

басындан, кызыны анасындан, келинни кыайнаасындан айырмакъ ичюн кельдим. ³⁶Адамгъа озь эвдекилери душман оладжакъ.

³⁷Бабасыны я да анасыны Менден зияде севген Мангъа ляйыкъ дегиль! Огълуну я да кызыны Менден зияде севген Мангъа ляйыкъ дегиль! ³⁸Ким озь хачыны алмаса ве Меним артымдан кетмесе, о Мангъа ляйыкъ дегиль. ³⁹Озь джаныны кьуртармагъа истеген адам оны джоджакъ. Мен ичюн джаныны берген адам исе оны тападжакъ.

Мукаяфатлар акъкъында

⁴⁰Сизни кыабул эткен адам Мени де кыабул эте. Мени кыабул эткен исе Мени Ёллагъанны кыабул эте. ⁴¹Ким пейгъамберни, о – пейгъамбер олгъаны ичюн, кыабул этсе, пейгъамбер киби, мукаяфатланаджакъ. Ким инсафлы адамны, о – инсафлы олгъаны ичюн, кыабул этсе, инсафлы адам киби, мукаяфатланаджакъ. ⁴²Ве ким бу адий ве кучюк адамларнынъ бирисине, о – Меним шегиртим олгъаны ичюн, бир мешребе сув берсе, сизге догърусыны айтам: о, мукаяфатсыз квалмаз.

Иса Ягъя акъкъында айта

11 ¹Иса он эки шегиртине бу эмирлерни берген сонъ, оларнынъ шеэрлеринде адамларны огретмек ве Алланынъ Сёзюни анълатмакъ ичюн, Озь ёлуну девам этти.

²Зинданда яткъан Ягъя исе, Месихнинъ япкъан ишлери акъкъында эшитип, Онынъ алдына озь шегиртлерини ёллады ве:

³– Келеджек Бириси Сенсинъми? Я да биз башкъасыны беклейикми? – деп Ондан соратты. ⁴Иса джевап берип оларгъа:

– Барынъыз, сиз эшиткен ве корьген шейлерни Ягъягъа хабер этинъиз. ⁵Кёрлар корелер, топаллар юрелер, лепра хасталыгъына огърагъанлар эялланып тедавийленелер, сагъырлар эшителер, олюлер тирилелер ве фукъарелер Къуванчлы Хаберни эшителер. ⁶Мен ичюн ёлдан урулмагъан адам бахтлыдыр! – деди.

⁷Ягъянынъ шегиртлери кетейткъанда, Иса адамларгъа Ягъя акъкъында айтып башлады:

– Сиз не ичюн сахрагъа бардынъыз? Ельде саллангъан кыамышны корьмегеми? ⁸Айса, не ичюн сахрагъа бардынъыз? Паалы урба кийген адамны корьмегеми? Амма паалы урба кийгенлер падишалар сарайларында яшайлар! ⁹Айса, кимни корьмеге бардынъыз? Пейгъамберними? Эбет, пейгъамберни! Мен сизге айтам: о, пейгъамберден де буюк. ¹⁰Алланынъ Китабында бу адам акъкъында язылгъан эди: «Мен Сенден эвель хаберджимни ёллайым. О, Сенинъ огюньде ёл азырлайджакъ».

¹¹Сизге догърусыны айтам: эписи анадан догъгъан адамлар арасында Сувгъа Батырыджы Ягъядан буюги пейда олмагъан. Бунгъа бакъмадан, Кок Падишалыгъында энъ кучюк сайылгъан биле ондан буюктир. ¹²Сувгъа Батырыджы Ягъя пейда олгъан куньлерден башлап

шимдигедже адамлар Кок Падишалыгъына къаршы курешип келелер ве зорлайдыжылар оны басып алмагъа тырышалар. ¹³Ягъядан эвельки пейгъамберлер ве Къанун Кок Падишалыгъы акъкъында айткъанлар. ¹⁴Эгер бильмеге истесенъиз, Ягъя – къайтып келеджек олгъан Ильястыр. ¹⁵Къулагъы барлар буны эшитсинлер!

¹⁶Бу заманнынъ адамларыны кимге ошатайым? Олар, мейданда отурып, бир-бирине: ¹⁷«Биз сизге къавал чалдыкъ, сиз ойнамадынъыз! Биз такъмакълар окъудыкъ, сиз исе агъламадынъыз», – деп къычыргъан балаларгъа ошайлар.

¹⁸Ягъя келип, ашамады-ичмеди, ве: «Онда джин яшай», – дейлер. ¹⁹Инсан Огълу келип, эм ашай, эм иче, ве олар: «Бу ачкозь ве ичкиджиге бакъынъыз! О – салым топлайдыжылар ве гуналыларнынъ досту!» – дейлер. Лякин икмет озь ишлеринен тасдыкълана.

Инанмагъан шеэрлер акъкъында

²⁰Сонъ Иса базы шеэрлернинъ сакинлерини къабаатлады, чюнки аджайип шейлернинъ чокъусы анда япылгъан олса да, олар гуналарына тевбе этмедилер.

²¹– Сенинъ алынъ беля, эй, Хоразин! Сенинъ алынъ беля, эй, Бетсайда! Сизлерде олгъан аджайип шейлер Тир ве Сидон шеэрлеринде олгъан олса, олар чокътан чувал токъумасына сарылып, устьлерине куль сепип, тевбе этер эдилер. ²²Шунынъ ичюн, сизлерге айтам: Ахирет кунюнде Тир ве Сидоннынъ алы сизинъкиден енгильдже оладжакъ. ²³Сен де, Къафарнаум, сен кокке юкселирсинъми? Ёкъ! Сен олюлер дюньясына тюшип кетерсинъ! Сенде олгъан аджайип шейлер Содомда олгъан олса, о ер шу куньгедже сакъланып къалыр эди. ²⁴Шунынъ ичюн, сизлерге айтам: Ахирет кунюнде Содомнынъ алы сенден енгильдже олур.

Иса – раатлыкъ бериджи

²⁵О вакъытта Иса сёзюни девам этти:

– Бабам, кок ве ернинъ Раббиси! Шуретлейим Сени, чюнки Сен шуны акъыллылар ве бильгилер ичюн гизли эттинъ, кучюк балаларгъа исе ачтынъ! ²⁶Эбет, Бабам, Сенинъ эйи ираденъ шойле эди!

²⁷Бабам Манъа эр шейни берди. Бабадан башкъа кимсе Огълуну бильмей. Огълундан башкъа эм де Огълу ачамагъа истеген адамдан гъайры кимсе Бабаны бильмей.

²⁸Агъыр юк тюбюнде къыйналгъан ве болдургъанлар! Меним яныма келинъиз – Мен сизге раатлыкъ берерим. ²⁹Мен буюргъан шейлерни бойнунъызгъа алып, Манъа бойсунунъыз ве Менден огренинъиз, чюнки Мен йымшакъ ве алчакъгонъюллим. Сонъ джанларынъыз раат олур. ³⁰Меним сизге берген эмирлеримни беджермек къолай, Меним сизге берген юкюм енгиль!

Раатлыкъ куню акъкъында

12 ¹Бир раатлыкъ куню Иса богъдай тарласындан кечип кетейта эди. Онынъ шегиртлери ач олып, богъдай башакъларыны къопарып ашамагъа башладылар. ²Фериселер буны корип, Исагъа:

– Бакъ, Сенинъ шегиртлеринъ раатлыкъ кунюнде япмагъа мумкюн олмагъан шейни япалар! – дедилер.

³– Я сиз Давут озю ве онынъ адамлары ач къалгъанда, не япкъанлары акъкъында окъумадынъызмы? – деди оларгъа Иса. ⁴– Алланынъ Эвине кирип, Давут озю ве янындакилери тек руханийлерге ашамагъа мумкюн олгъан теклиф пителерини ашагъанлар. ⁵Алланынъ Сарайында руханийлер раатлыкъ кунюни бозсалар да, гуналы сайылмагъанлары акъкъында Мусанынъ Къанунында окъумадынъызмы? ⁶Мен сизлерге айтам: бу ерде Алланынъ Сарайындан да буюк Адам бар. ⁷Эгер сизлер «Мен къурбан истемейим, мерамет истейим» деген сёзлернинъ манасыны бильген олсанъыз, къабаатсыз адамларны къабаатламаз эдинъиз. ⁸Инсан Огълу – раатлыкъ кунюнинъ Раббисидир.

Иса сакъат адамнынъ къолуны тедавийлей

⁹Иса о ерден кетип, оларнынъ синагогасына кельди. ¹⁰Анда къолу сакъатланып къуругъан бир адам бар эди. Исадан:

– Къанунгъа коре, раатлыкъ куню хастаны тедавийлемек мумкюнми? – деп сорадылар. Керчектен, Оны къабаатламагъа бир себеп къыдыра эдилер.

¹¹Иса оларгъа:

– Тасавур этинъиз: сизде бир къой бар, ве о, раатлыкъ куню къуюгъа тюшип кете. Аранъызда оны барып тартып чыкъармагъан адам тапылырмы? – деди. ¹²– Инсан исе къойдан не къадар чокъ къыйметлидир! Шунунъ ичюн, Къанун боюнджа раатлыкъ кунюнде яхшылыкъ япмагъа мумкюн.

¹³Сонъ Иса о адамгъа:

– Къолунъны узат! – деди. Адам сакъат къолуны узаткъанынен, къуругъан къолу экинджи къолу киби сагълам олды. ¹⁴Фериселер исе кетип топлаштылар ве Исаны насыл этип ольдюрмеге акъыл таныштылар.

Алла сайлагъан Къул

¹⁵Иса буны билип, о ерден кетти. Онынъ пешинден чокъ адам юрди. О эписини тедавийледи, ¹⁶амма Озю акъкъында кимсеге бир шей айтмагъа ясакъ этти. ¹⁷Шунунънен Ешяя пейгъамбер аркъалы айтылгъан сёзлер мейдангъа кельди:

¹⁸ Мына – Мен сайлагъан Къулум,
севгилим ве джанымнынъ чырагъы!
Мен Онъа Озь Рухумны береджегим,

- О, эписи халкъларгъа адалетликни илян этеджек.
- 19 Давалашмаз О ве къычырмаз,
кимсе Онынъ сесини эшитмейджек.
- 20 Адалетликни гъалебеге кетирмегендже,
къопармаз О чатлакъ къамышны,
сѣндюрмез тютѣп тургъан фитильни.
- 21 Халкълар Онынъ Адына уют багълар.

Иса ве фериселер

22 Шундан сонъ Исанынъ алдына бир адамны кетирдилер. О кѣр ве сагъыр тильсиз эди, чюнки оны джин ургъан. Иса оны тедавийледи, ве шу адам лаф этмеге ве коръмеге башлады. 23 Буны коръген адамлар шашып къалдылар. Олар бир-бирине:

– Бу – Давутнынъ Огълу дегильми? – дедилер.

24 Фериселер буны эшитип:

– О, джинлерни тек джинлернинъ башлыгъы Беэльзебулнынъ къуветинен къувып чыкъара, – дедилер.

25 Оларнынъ фикирлерини билип, Иса деди:

– Озь ичинден болюнген эр бир падишалыкъ йыкъылып бошар. Озь ичинде болюнген эр бир шеэр я да эв аякъта туралмаз. 26 Эгер Шейтан Шейтанны къувып чыкъарса, о болюнип озь озюнен дженклеше. Сонъ онынъ падишалыгъы насыл тураджакъ?

27 Эгер Мен джинлерни Беэльзебулнынъ кучюнен къувсам, сизинъ огъуллаарнынъыз оларны кимнинъ кучюнен къувып чыкъаралар? Шуннынъ ичюн, сизлерни озълери укюм этеджеклер. 28 Эгер Мен Алланынъ Рухунен джинлерни къувып чыкъарсам, демек, Алланынъ Падишалыгъы сизлерге етип кельген. 29 Эвнинъ саиби кучлю бир адам олса, онынъ эвине хырсыз насыл тюшеджек? Амма башта кучлю адамны багъласа, бутюн мал-мулькюни хырсызлап кетер.

30 Ким Меннен берабер олмаса, Манъа къаршы олур. Ким Меннен берабер джыймаса, о дагъыта. 31 Шуннынъ ичюн сизлерге айтам: инсанларнынъ эр бир гунасы ве куфюр сѣзлери биле багъышланыр. Лякин Мукъаддес Рухкъа къаршы айтылгъан куфюр сѣзлер багъышланмаз. 32 Ким Инсан Огълуна къаршы сѣз айтса, багъышланыр. Лякин куфюр сѣзни Мукъаддес Рухкъа къаршы айтса – не бу дюньяда, не келеджек дюньяда багъышланаджакъ.

Терек ве онынъ мейвалары

33 Эр бир терек озь мейвасындан танылыр. О вакъытта терекни ве мейвасыны яхшы я да ярамай, деп сайынъыз.

34 Эй, йыланлар сойлары! Сиз яман олып, яхшы сѣзлерни насыл айттып олурсынъыз? Адамнынъ юрегинде не олса, оны тили айта! 35 Яхшы адам яхшылыкъ хазинесинден яхшылыкъ чыкъара. Яман адам озюнинъ

яманлыкъ хазинесинден яманлыкъ чыкъара. ³⁶Мен сизге шуны айтам: Ахирет куню инсанлар агъызларындан чыкъкъан эр бир бош сёз ичюн джевап береджеклер. ³⁷Сёзлеринъиз иле сизни акълайджакълар я да къабаатлайджакълар.

Бельги косьтерюв талаплары

³⁸О вакъытта бир къач Къанун оджасы ве ферисе Исагъа:

– Оджа, бизге бир бельги косьтергенинъни истеймиз, – дедилер.

³⁹Иса оларгъа джевап берип, шойле деди:

– Ярамай ве ороспу несиль бельги къыдыра, лякин Юнус пейгъамбернинъ бельгисинден гъайры оларгъа бельги берильмейджек. ⁴⁰Юнус учъ кунъ ве учъ гедже буюк балыкънынъ къурсагъы ичинде олгъаны киби, Инсан Огълу да шойле учъ кунъ ве учъ гедже топракънынъ юрегинде оладжакъ. ⁴¹Ниневе шеэринде яшагъанлар Ахирет кунюнде бу несильнен берабер котерилип, оны къабаатлайджакълар. Олар Юнуснынъ огреткенини эшитип, тевбе эткенлер. Мында исе Юнустан буюкчеси бар! ⁴²Дженюп къыраличеси Ахирет кунюнде бу несильнен берабер котерилип, оны къабаатлайджакъ. О, Сулейманнынъ икметли лафларыны динълемек ичюн, дюньянынъ о бир четинден кельген. Мында исе Сулеймандан буюкче Сою бар!

Арам рухнынъ къайтувы

⁴³Арам рух инсандан чыкъкъан сонъ, сувсуз ерлерде быралкъыланып юре, озюне раатланмагъа ер къыдыра, амма тапалмай. ⁴⁴Сонъ озюне: «Мен чыкъкъан эвиме къайтып барайым да», – дей. Къайтып кельгенде исе, эвини бош, сипирильген ве джыйыштырылгъан алда тапа. ⁴⁵О вакъыт джин бара да, озюнинъ янына башкъа, даа бетер еди джинни ала ве оларнен эвге кирип ерлеше. Сонъра, о адамнынъ алы эвелькисинден бетер ола. Бу ярамай несильнинъ алы да шойле оладжакъ.

Иса анасы, огълан ве къызкъардашлары акъкъында

⁴⁶Иса адамларнен субетлешип тургъан вакъытта, Онынъ анасыннен къардашлары эвинъ огюнде, тышта турмакъта эдилер: олар Исанен лаф этмеге истегенлер. ⁴⁷Кимдир Исагъа:

– Анда, тышарыда, ананънен къардашларынъ, Сеннен лаф этмеге истейлер, – деди.

⁴⁸Иса буны айткъан адамгъа джевап берип:

– Меним анам ким? Къардашларым ким? – деди ⁴⁹ве къолунен шегиртлерини косьтерип:

– Мына, Меним анам ве къардашларым! – деди. ⁵⁰– Ким Коклердеки Бабамнынъ ирадесини беджерсе, о Меним къардашым, къызкъардашым ве анамдыр.

Урлукъ сачыджы акъкъында кинаели икяе

13 ¹Шу куню Иса эвден чыкъып, голь янында отурды. ²Онынъ этрафында баягъы адам топланды. Иса къайыккъа чыкъып отурмагъа меджбур олды, бутюн халкъ исе ялыда турды. ³Иса оларгъа чокъ шейлер акъкъында кинаели икяелер айтты:

– Бир урлукъ сачыджы тарлагъа чыкъа. ⁴О, урлукъ сачкъанда, базы урлукълар ёл кенарына тюше. Шу арада къушлар учып келелер де, урлукъларны чокъуп, ёкъ этелер. ⁵Башкъа урлукълар ташлы, топракъ аз олгъан ерге тюше ве тезден осип чыкъалар, чюнки топракъ бу ерде юфкъа экен. ⁶Кунеш чыкъкъан сонъ исе, оларны якъа ве яхшы тамыр амагъанларындан, фиданлар къуруп къалалар.

⁷Башкъалары тикенлер арасына тюше, тикенлер тез осип урлукъларыны богъып ташлайлар.

⁸Даа башкъа урлукълар исе яхшы топракъкъа тюшип, бир урлукъ – юз къат, башкъасы – алтмыш ве даа башкъасы – отуз къат арткъач берекет берелер.

⁹Къулагъы барлар буны эшитсинлер!

Кинаели икяелернинъ макъсады

¹⁰Шегиртлер Исанынъ янына келип:

– Сен не ичюн оларнен кинаели икяелер айтып лаф этесинъ? – деп сорадылар.

¹¹О, оларгъа джевап берип:

– Кок Падишалыгъынынъ сырлары сизге ачылгъан, оларгъа исе къапалы, – деди. ¹²– Кимде бар олса, онъа даа бериледжек, ве онда арткъач оладжакъ. Кимде ёкъ олса, олгъаны да тутып алынаджакъ. ¹³Оларнен кинаели икяелер ярдымынен лаф этем, чюнки олар бакъа ве корьмейлер, динълей ве эшитмейлер, ве анъламайлар. ¹⁴Ешянынъ пейгъамберлиги оларда эда этиле:

Къулакъларынъызнен эшитеджексиз,

амма анъламайджакъсыз,

козьлеринъизнен бакъаджакъсыз,

амма корип оламайджакъсыз.

¹⁵ Бу халкънынъ юреги бир шей анълап оламай,

къулакълары агъыр эшите,

оларнынъ козьлери де юмулгъан.

Бойледже, олар козьлеринен корьмезлер,

къулакъларынен эшитмезлер,

акъылларынен анъламазлар.

Оларны тедавийлесин деп,

Аллагъа кельмезлер.

¹⁶Сизинъ козьлеринъиз бахтлы, чюнки олар корелер. Къулакъларынъыз да бахтлы, чюнки эшителер.

¹⁷Сизге догърусыны айтам: чокъ пейгъамберлер ве инсафлы адамлар сиз корьгенинъизни корьмеге истей эдилер, лякин корьмедилер, сиз эшиткенлеринъизни эшитмеге истей эдилер, лякин эшитмедилер.

Урлукъ сачыджы акъкъында кинаели икяенинъ анълатувы

¹⁸Энди урлукъ сачыджы акъкъында кинаели икяенинъ манасыны динъленъиз. ¹⁹Алланынъ Падишалыгъы акъкъында сёзни эшиткен, амма оны анъламагъан эр бир адамгъа яман Шейтан келип, онынъ юрегинде сачылгъан сёзни-урлукъларны хырсызлап кете. Бойле адамлар тюшкен урлукъны алгъан ёл кенарындаки топраккъа ошайлар. ²⁰Урлукъ сачылгъан ташлы топракъ исе – сёзни эшитир-эшитмез къуванчен къабул эткен сою. ²¹О, де бир шейге, де башкъа шейге дикъкъат этип, урлукъкъа озюнде тамыр атмагъа ёл бермей. Онынъ башына шу сёз ичюн къаза-беля кельсе ве оны къуваласалар, о бирден ёлундан къайта. ²²Башкъалары исе, урлукъны алгъан, тикенли топракъ киби: олар сёзни эшителер, амма оны аят къасеветлери ве зенгинликнен алданув басып богъа, ве урлукъ берекет бермей. ²³Урлукъны алгъан яхшы топракъ исе сёзни эшиткен, онынъ манасына еткен адамларгъа ошай. Олардан базы адамлар – юз къат, башкъалары – алтмыш къат ве даа дигерлери – отуз къат зияде берекет берелер.

Зеэрли отлар акъкъында кинаели икяе

²⁴Иса оларгъа даа бир кинаели икяе айтты:
– Кок Падишалыгъы неге ошай? Бир адам тарласына яхшы урлукъ сачты. ²⁵Гедже, эписи ятып юкълагъанда, онынъ душманы келип, богъдай арасына зеэрли отларны сачып кетти. ²⁶Богъдай осип, башакъ чыкъаргъанда, зеэрли отлар да пейда олдылар. ²⁷Къуллеры келип, эфендисинден: «Эфендимиз, сен тарланъа яхшы урлукъ сачтынъ да! Айса бу зеэрли отлар къайдан келип чыкъкъан?» – деп сорадылар. ²⁸«Бу – душманнынъ ишидир», – деди о. «Истесенъ, биз барып оларны тартып чыкъарырмаз», – деди къуллер. ²⁹«Керекмей. Зеэрли отларны ёкъ эткенде, оларнен берабер богъдайны да бозарсыз. ³⁰Оракъ вакъты кельгендже, оларгъа тийменъиз, берабер осе берсинлер. Оракъ вакъты кельгенде, мен оракъчыларгъа: “Башта зеэрли отларны джыйынъыз ве обалап багъланъыз да, якъынъыз. Богъдайны исе меним анбарыма алып барынъыз”, – дейдем».

Хардал урлугъы акъкъында кинаели икяе

³¹Иса оларгъа даа бир кинаели икяе айтып берди:
– Кок Падишалыгъы бир хардал урлугъына ошай. Адам оны алып, озь тарласына сача. ³²Эписи урлукълардан кичкене олса да, осип чыкъкъан сонъ, бостандаки осюмликлер арасында энъ юксек ола. Терек киби оськен сонъ, къушлар учып келип, онынъ пытакъларында юва ясайлар.

Мая акъкъында кинаели икяе

³³Сонъ Иса оларгъа даа бир кинаели икяе айтты:
– Кок Падишалыгъы бир къашыкъ маягъа ошай. Къадын оны алып,
учь буюк савут* унгъа ташлай ве бутюн хамырыны къабарта.

Иса адамларгъа кинаели икяелерни айта

³⁴Иса буларнынъ эписини адамларгъа кинаели икяелернен ачып анъ-
латты. О оларгъа эр шейни кинаели икяелернен айта эди, ³⁵чюнки пей-
гъамбер ярдымынен айтылгъан сёз беджериледжек эди:

Агъзымны ачып, кинаели икяелерни айтарым,
дюнья яратылгъандан берли гизли сырларны анълатаджакъым.

Зеэрли отлар акъкъындаки кинаели икяенинъ анълатувы

³⁶Шундан сонъ Иса, адамларны йиберип, эвге къайтты. Шегиртлери
Онынъ алдына барып:

– Бизлерге тарладаки зеэрли отлар акъкъында кинаели икяени анъ-
латып берсе, – дедилер.

³⁷Иса оларгъа джевап берип:

– Яхшы урлукъны сачкъан – Инсан Огълудыр. ³⁸Тарла исе – дюнья.
Яхшы урлукълар – Алла Падишалыгъынынъ огъуллары, зеэрли отлар
исе – яман Шейтаннынъ огъулларыдыр. ³⁹Оларны сачкъан – Шейтандыр.
Оракъ вакъты – дюньянынъ сонъу, оракъчылар исе – мелеклер. ⁴⁰Зеэр-
ли отларны насыл джыйып атеште якъсалар, бу дюньянынъ сонъунда
да шойле оладжакъ. ⁴¹Инсан Огълу Озь мелеклерини ёллайджакъ, ве
олар гунагъа себеп олгъан ве яманлыкъ япып юргенлерни Онынъ Па-
дишалыгъындан сайлап алып, ⁴²алевленип тургъан оджаккъа ташлай-
джакълар. О ерде агълав ве тиш гъыджыртысы оладжакъ.

⁴³О вакъытта инсафлы адамлар озь Бабаларынынъ Падишалыгъын-
да кунеш киби парылдайджакълар. Къулагъы барлар буны эшитсин-
лер! – деди.

Сакълангъан хазине акъкъында кинаели икяе

⁴⁴– Кок Падишалыгъы тарлада сакълангъан хазинеге ошай. Бир адам
оны тапып, кене сакълай ве къувана-къувана барып, бутюн мал-муль-
кюни сата да, шу тарланы ала.

Инджи акъкъында кинаели икяе

⁴⁵Кок Падишалыгъы даа неге ошай? О бунъа ошай: бир алыш-вериш-
нен огърашкъан адам яхшы инджилер къыдыра. ⁴⁶Бир къыйметли ин-
джини тапкъанда, о барып, бутюн мал-мулькюни сатып, оны ала.

Балыкъ сачмасы акъкъында кинаели икяе

⁴⁷Кок Падишалыгъы даа денъизге атылгъан балыкъ сачмасына ошай. О чешит тюрлю балыкъларны тута. ⁴⁸Сачма балыкъкъа толгъан сонъ, оны ялыгъа тартып чыкъаралар ве отурып, яхшы балыкъларны сайлап, сепетлерге къоялар, ярамай сойларыны исе котерип аталар. ⁴⁹Дюнъянынъ сонъунда да ойле оладжакъ: мелеклер чыкъып, яман адамларны инсафлы адамларнынъ арасындан айырып, ⁵⁰оларны алевленип тургъан оджакъкъа ташлайджакълар. О ерде агълавлар ве тиш гъыджыртысы оладжакъ. ⁵¹Буларнынъ эписини анъладынынъызмы? – деп сорады Иса.

– Эбет, – деди олар.

⁵²Иса оларгъа:

– Демек, Кок Падишалыгъы акъкъында огретювни къабул эткен эр бир Къанун оджасы озъ хазинесинден янъы ве эски шейлерни чыкъаргъан эв саибине ошай, – деди.

Исаны Назарет шеэринде ред этелер

⁵³Иса бу кинаели икяелерни айткъан сонъ, о ерден кетти. ⁵⁴Озюнинъ юртуна келип, ерли халкънынъ синагогасында огрете башлады. Оны динълегенлер шашып къала эдилер.

– О къадар акъыл ве къудрет Онъа къайдан кельген? – дей эди олар. ⁵⁵– Дюльгернинъ огълу дегильми О? Анасыннынъ ады Меръем, къардашлары исе Якъуп, Юсуф*, Симон ве Иуда дегильми? ⁵⁶Онынъ эписи къыз къардашлары мында, бизим янымызда яшамайлармы?

⁵⁷Шунынъ ичюн олар Оны ред эттилер. Иса исе оларгъа:

– Пейгъамберге эр ерде урмет этелер, тек озъ ветанында ве озъ эвинде онынъ къадрине етмейлер, – деди.

⁵⁸Оларнынъ иманы олмагъаны ичюн, о ерде Иса чокъ аджайип шейлер япмады.

Ягъянынъ олюми

14 ¹Шу вакъытта виляет укюмдары Ирод Иса акъкъында эшитип, ²озюнинъ хызметчилерине:

– Бу – Сувгъа Батырыджы Ягъядыр! О, олюлерден къайтып тирильген! Шуннынъ ичюн онда аджайип шейлер япмагъа кучю бар, – деди.

³⁻⁴Мына бу Ирод озъ къардашы Филипнинъ сабыкъ апайы Иродияны озюнинъ апайы этип алгъан эди. Сонъ Ягъя онъа: «Къанун боунджа санъа бу къадынны апай этип алмагъа олмай», – деген. Шуннынъ ичюн Ирод Ягъяны якъалап, элини-аягъыны зынджырларнен багълап, зиндангъа аткъан. ⁵Ирод Ягъяны ольдюрмеге истеген, амма халкътан къоркъа экен. Олар Ягъяны пейгъамбер, деп сая эдилер.

* **13.55** Юсуф – базы эльязмаларда «Йосе» ве «Юхан» адларынен косътериле.

⁶Ироднынъ догъгъан кунюне багъышлангъан зияфетте мусафирлер огюне Иродиянынъ къызы чыкъып ойнады. Падиша онынъ ойнагъаныны пек бегенип, ⁷о не истесе бермеге азыр олгъанына ант этти. ⁸Къыз исе анасы огреткени киби: «Манъа мында Сувгъа Батырыджы Ягъянынъ башыны табакъта кетирип бер!» – деди.

⁹Падишаны къайгъы басса да, янында олгъан мусафирлер огюнде ант эткени ичюн, башны кетирсинлер, деп эмир этти.

¹⁰Джеллятны йиберип, Ягъянынъ башыны алдырды. ¹¹Онынъ башыны табакъта кетирип, къызгъа бердилер, о исе анасына алып барды. ¹²Ягъянынъ шегиртлери келип, онынъ беденини алып дефн эттилер. Сонъ барып, бу акъта Исагъа хабер эттилер.

Иса беш бинъ адамны тойдура

¹³Иса буны эшиткенинен, бир Озю къайыкъкъа отурып, андан адам олмагъан бир ерге кетти. Амма адамлар бу акъта бильдилер, озъ шеэрлеринден чыкъып, Онынъ артындан джаяв кеттилер. ¹⁴Иса къайыкътан чыкъып, чокъ адамларны коръди. О адамларны аджыды ве оларнынъ арасында олгъан хасталарны тедавийледи.

¹⁵Акъшам тюшкенинен, шегиртлери Онынъ янына келип:

– Бу ерде кимсе яшамай экен, эм энди кеч олды. Адамларны йибер, этрафтаки койлерге барып, озълерине аш сатын алсынлар, – дедилер.

¹⁶Лякин Иса:

– Олар кетмесе де олур, сизлер оларгъа аш беринъиз, – деди.

¹⁷– Бу ерде бизде тек беш отъмек ве эки балыгъымыз бар, башкъа бир шей ёкъ, – дедилер Онъа.

¹⁸– Оларны бу ерге, Манъа кетиринъиз, – деди Иса.

¹⁹Сонъ О адамларгъа от устюне отурмакъны буюрды. Беш отъмекнен эки балыкъны алды, козьлерини коклерге котерип, шукюр дуvasыны окъуды. Отъмеклерни больди ве шегиртлерине берди, олар исе адамларгъа даркъаттылар. ²⁰Эр кес ашап тойды. Даа артып къалгъан отъмеклернинъ парчаларыны толу он эки сепет джыйдылар. ²¹Ашагъанлар исе къадынлар ве балалардан гъайры беш бинъ адам эди.

Иса сув устюнде юре

²²Бундан сонъ Иса шегиртлерине, тез-тез къайыкъкъа отурып, гольнинъ къаршы ялысына Ондан эвель кечмеге буюрды. Озю исе адамларны йибереджек эди. ²³Адамларны йиберген сонъ, бир Озю дува окъумакъ ичюн дагъгъа чыкъты. Акъшам олгъанда, о ерде ялынъыз Озю эди.

²⁴Къайыкъ ялыдан узакъта олып, далгъаларнен куреше эди, ель исе къайыкъкъа къаршы эсмекте эди. ²⁵Танъ атмаздан эвель Иса шегиртлери тарафына ёл алды, голь устюнден юрип кетти. ²⁶Шегиртлер Онынъ голь устюнден юрип келеяткъаныны корип, пек къоркътылар.

– Бу – бир хаялеттир! – деп, къоркъкъанларындан къычырдылар.

²⁷Лякин Иса шу анъ оларнен лаф этип башлады:

– Джесюр олунъыз! Бу – Меним! Къоркъманъыз! – деди.

²⁸О вакъытта Пётр:

– Я Раббим, эгер бу Сен олсанъ, манъа буюр, мен Сенинъ янынъа сув устюнде юрип барайым! – деди. ²⁹Иса:

– Кель! – деди.

Пётр къайыкътан чыкъып, Исагъа таба сув устюнден кетти.

³⁰Лякин ельнинъ кучюни сезип, къоркъты ве бата башлады.

– Я Раббим, мени къуртар! – деп багъырды.

³¹Иса шу анъ къолуны узатып, оны тутты да:

– Эй, иманы аз олгъан, сен не ичюн шубелендинъ? – деди.

³²Олар къайыкъкъа отургъанларынен, ель тынды. ³³Къайыкътаки шегиртлер исе Исагъа бель букип:

– Керчектен де Сен – Алланынъ Огълусынъ! – дедилер.

Иса Геннесаретте хасталарны тедавийлей

³⁴Гольни кечип, олар Геннесаретте ялыгъа етип кельдилер. ³⁵О ернинъ адамлары Исаны таныдылар. Бутюн этрафларгъа хабар ёллап, Онынъ алдына эписи хасталарны кетирдилер. ³⁶Тек урбасынынъ этегине тиймек ичюн Ондан рухсет сорай эдилер, тийгенлер эписи тедавийлене эдилер.

Баба-деделернинъ урф-адетлери акъкъында

15 ¹О вакъытта Къанун оджалары ве фериселер Ерусалимден Исанынъ алдына келип, суаль бердилер:

²– Сенинъ шегиртлеринъ баба-деделеримизнинъ урф-адетлерини не ичюн бозалар? Аш ашамаздан эвель къолларыны ювмайлар...

³Иса оларгъа джевап берип:

– Я сизлер озъ урф-адетинъиз ичюн Алланынъ эмирини не ичюн бозасыз? – деди. ⁴– Алла: «Ана-бабанъны урьмет эт» ве «Бабасыны я да анасыны къаргъагъан адам ольдюрильсин», – деди. ⁵Амма сиз: «Ким бабасына я да анасына: “Меним санъа береджек олгъан ярдымым Аллагъа багъышлангъан бахшыш”, – десе, ⁶о бабасыны я да анасыны урьмет этмесе де олур», – дейсиз. Шунинънен, сиз озюнъизнинъ урф-адетинъиз ичюн Алланынъ Сёзюни ред этесиз. ⁷Эй, экиюзлюлер! Сизинъ акъкъынъызда айткъан Ешая пейгъамбернинъ сёзлери яхшы:

⁸ Бу халкъ Мени тильнен урьмет эте, юреклери исе Менден пек узакъ.

⁹ Манъа бошуна табыналар, инсан эмирлерини берип огретелер.

Адамны не арам эте

¹⁰Сонъ Иса халкъны янына чагъырып, оларгъа:

– Мени динълеп, анъламагъа тырышынъыз! ¹¹Агъызгъа кирген шей дегиль, агъыздан чыкъкъан шей исе инсанны арам эте, – деди.

¹²О вакъытта шегиртлери Онынъ янына келип:
– Фериселер бу сёзлеринъни эшитип, пек ачувлангъанларыны биле-синъми? – дедилер.

¹³Иса оларгъа джевап берип:

– Меним Бабам сачмагъан эр бир осюмлик тюбю-тамырынен сувурылып ташланаджакъ. ¹⁴Оларны къалдырынъыз! Олар – сокъурларнынъ кёр етекчилеридир. Эгер сокъур сокъурны етеклеп юрсе, олар экиси де чукъургъа тюшип кетерлер, – деди.

¹⁵Пётр Онъа:

– Бизге бу кинаели икяени анълатып бер! – деди. ¹⁶Иса:

– Сизлер де ойле акъылсызларсынъызмы? ¹⁷Агъызгъа кирген эр бир шей ашкъазангъа кечип, аякъёлгъа чыкъып кеткенини даа анъламадынъызмы? ¹⁸Амма агъыздан чыкъкъан шейлер юректен чыкъалар. Адамны булар арам этелер. ¹⁹Адамнынъ юрегинде яман фикирлер, адам ольдюрюв, аиле садыкълыгъыны бозув, ороспулыкъ, хырсызлыкъ, ялан шаатлыкъ, куфюр сёзлер догъып, ондан чыкъалар. ²⁰Мына бу шейлер адамны арам эте. Кирли къолларнен аш ашамакъ исе адамны арам этмей.

Ханаанлы къадыннынъ иманы

²¹Иса о ерден чыкъып, Тир ве Сидон юртларына кетти. ²²Анда Онынъ алдына шу ерлерде яшагъан бир ханаанлы къадын кельди.

– Эфендим, Давутнынъ Огълу, мени аджы! Къызымны джин урды, ве пек къыйнай, – деп къычырды.

²³Лякин Иса онъа бир сёз биле къайтармады. Шегиртлери келип:

– Айтса онъа, кетсин! Артымыздан къычырып юре, – деп Исагъа риджа эттилер. ²⁴Иса:

– Мен тек Исраиль халкъынынъ адашкъан къойларына йиберильген эдим, – деди.

²⁵Амма къадын якъынджа келип, Исанынъ алдында озюни ерге ташлады ве:

– Эфендим, манъа ярдым эт! – деди.

²⁶– Балалардан отъмекни алып, копеклерге ташламакъ яхшы дегиль, – деди Иса.

²⁷– Эбет, Эфендим, амма копеклер де эфендисининъ софрасындан тюшкен отъмек уфакъларыны ашайлар! – деди къадын. Сонъ Иса:

²⁸– Эй, къадын, сенинъ иманынъ буюк! Истегенинъ олсун! – деди.

Къадыннынъ къызы шу анъ тедавийленди.

Иса чокъ адамны тедавийлей

²⁹Иса о ерден кетти ве, Озь ёлуны Галилея голю боюнда девам этип, андаки бир дагъгъа чыкъты ве отурды. ³⁰Онынъ янына пек чокъ адам топланды. Олар озьлеринен топал, кёр, сакъат, сагъыр тильсиз ве чокъ-

тан-чокъ башкъа хасталарны алып келип, Исанынъ аякълары алдына къойдылар. Иса исе оларны тедавийледи. ³¹Тильсизлер лаф эткенлерини, сакъатлар сагълам олгъанларыны, топаллар юргенлерини, кёрларнынъ козьлери ачылгъаныны корип, халкъ шашып къалды ве Исраильнинъ Алласыны алгъышлады.

Иса дёрт бинъ адамны тойдура

³²Иса, шегиртлерини янына чагъырып, оларгъа:

– Халкъны аджыйым. Меним алдымда учъ кунъ туралар, ашамагъа исе ич бир шейлери ёкъ. Мен оларны ач алында йибермеге истемейим, даа ёлда такъаттан кесильмесинлер, – деди.

³³Шегиртлери Онъа:

– Бу сахрада о къадар адамны тойдурмакъ ичюн отъмекни къайдан алайыкъ? – дедилер.

³⁴– Не къадар отъмегинъиз бар? – деп сорады Иса.

– Еди дане отъмек ве бир къач балычыгъымыз бар, – деди олар.

³⁵Иса адамларгъа ерге отурмакъны буюрып, ³⁶еди отъмекни ве балыкъларны алды, шукюр этип пителерни парчалады ве шегиртлерине берди, олар исе халкъкъа даркъаттылар. ³⁷Эписи ашап тойдылар ве артып къалгъан отъмек парчаларындан даа толу еди буюк сепет толадылар. ³⁸Ашагъанлар исе къадынлар ве балалардан гъайры дёрт бинъ адам эди. ³⁹Иса халкъны йиберип, къайыкъкъа чыкъты ве Магдала этрафларына кетти.

Фериселер ве саддукийлер бельги талап эте

16 ¹Фериселер ве саддукийлер Исаны сынамакъ макъсадынен Онынъ алдына келип, коктен бельги косьтергенини талап этилер. ²Иса исе оларгъа джевап берип:

– Акъшам тюшкенде, сиз: «Кок къырмызы тюсте, ава ачыкъ оладжакъ», – дейсиз. ³Саба эрте исе: «Кок къою къырмызы тюсте ве оны булутлар къапаткъан, бугунъ фуртуна оладжакъ», – дейсиз. Сиз кок юзюне бакъып, оладжакъ аваны айта билесиз, заманнынъ аляметлерини исе айырып оламайсызмы? ⁴Ярамай ве ороспу несиль бельги къыдыра, лякин Юнуснынъ бельгисинден гъайры оларгъа бельги берильмейджек, – деди ве оларны къалдырып кетти.

Фериселернинъ ве саддукийлернинъ «маясы»

⁵Башкъа ялыгъа етип кельген шегиртлер янларына отъмек алмагъа унуткъанлар. ⁶Иса оларгъа:

– Бакъынъыз, фериселернен саддукийлернинъ маясындан сакъынынъыз! – деди.

⁷Олар исе озъара: «Буны отъмек алмагъанымыз ичюн айтты», – деди-лер. ⁸Иса, бу акъта билип, оларгъа:

– Эй, иманы аз олгъанлар! Сиз не ичюн озъара, янымызда отъмек ёкъ, дейсиз? ⁹Буны даа анъламайсынъызмы? Беш дане отъмекни беш бинъ адам ашап, даа не къадар сепет отъмек парчаларыны джыйып алгъанынъыз акъылынъыздамы? ¹⁰Я еди отъмек дёрт бинъ адам ичюн? О вакъыт къач буюк сепет джыйдынъыз? ¹¹Мен сизлерге: «Фериселер ве саддукийлернинъ маясындан сакът олунъыз», – дегеним отъмек акъкъында олмагъаныны насыл анъламайсынъыз? – деди.

¹²Шундан сонъ шегиртлер, Иса оларгъа отъмек маясындан дегиль, фериселер ве саддукийлернинъ огретювинден сакът олмакъ кереклигини айткъаныны анъладылар.

Пётр Исагъа «Месих» дей

¹³Филиппинъ Кайсарейсы этрафларына кельген Иса Озь шегиртлеринден:

– Адамлар Инсан Огълуны ким деп саялар? – деп сорады.

¹⁴– Базылары Сени Сувгъа Батырыджи Ягъя, башкъалары – Ильяс, дигерлери исе – Йирмея, я да пейгъамберлерден бириси деп саялар, – деди шегиртлер. ¹⁵Иса олардан:

– Я сиз Мени ким деп саясыз? – деп сорады.

¹⁶Симон Пётр джевап берип:

– Сен – Месихсинъ, Тири Алланынъ Огълусынъ! – деди. ¹⁷Иса онъа:

– Сен бахтлы адамсынъ, Симон Бар-Йона! Бу сырны санъа къан ве беден дегиль, Меним Коклердеки Бабам ачты. ¹⁸Шунынъ ичюн Мен санъа айттам: сен – Пётрсынъ*, ве бу къаянынъ устюнде Мен Озь Топлашувымны* къураджам. Оны олюлер дюньясынынъ кучълери биле енъип оламайджакълар. ¹⁹Санъа Кок Падишалыгъынынъ анахтарларыны береджем. Нени ер юзюнде ясакъ этсенъ, шуны коклерде де ясакъ этеджеклер. Нени ер юзюнде рухсет этсенъ, шуны коклерде де рухсет этеджеклер, – деди.

²⁰Сонъ Иса шегиртлерине Озюни Месих олгъаны акъкъында кимсеге айтмагъа кесен-кес ясакъ этти.

Иса Озь азаплары, олюми ве тирилюви акъкъында эвельден айта

²¹Шу вакъыттан башлап, Иса шегиртлерине Онъа Ерусалимге бармагъа кереклигини, анда акъсакълалар, баш руханийлер ве Къанун оджалары къолунда чокъ азап чекип, ольдюриледжегини, амма учюнджи кую тириледжегини ачыкъ-айдын айтып башлады.

²²Пётр Оны четке чекип:

– Алла сакъласын, Раббим! Сеннен бойле шей ич бир вакъыт олмаз! – деп, Оны азарлап башлады.

²³Иса исе айланып:

* **16.18** Пётр – къ. юн. «петрос» сёзю «къая» манасыны ташый.

* **16.18** Топлашув – Аллагъа инангъан ве Исанынъ огретювини къабул эткен адамларнынъ топлашуву.

– Ёкъ ол козюмден, Шейтан! Сен Мени ёлдан урасынь! Сен Алланынь ишлерини дегиль, адам ишлерини тюшюнесинъ, – деди Пётргъа.

²⁴Сонъ Иса Озь шегиртлерине:

– Эгер ким Меним артымдан кетмеге истесе, озюнден вазгечип, озь хачыны котерип, Меним артымдан юрсюн! – деди. ²⁵– Ким озь джаныны къртурмагъа истесе, оны джояджакъ. Лякин ким Мен ичюн джаныны берсе, о, джаныны тападжакъ. ²⁶Эгер инсан бутюн дюньяны басып алса да, озь джанына зарар кетирсе, бунынъ файдасы не олур? Инсан, озь джаныны къртурмакъ ичюн, не берер? ²⁷Инсан Огълу Озь Бабасы Шуретининъ нурунда, Онынъ мелеклеринен берабер келеджек ве эр кимни япкъанына коре мукъфатлайджакъ. ²⁸Сизге догърусыны айтам: бу ерде тургъанлардан базылары даа олюм не олгъаныны бильмейип, Инсан Огълунынъ Озь Падишалыгъынен берабер кельгенини кореджеклер.

Исанынь корюниши денъише

17 ¹Алты кунь кечкен сонъ, Иса янына Пётрны, Якъупны ве онынъ кърдашы Юханны алды ве тек оларнен берабер бир дагъгъа котерильди. ²Исанынь бутюн корюниши оларнынъ козьлери огюнде денъишти: Онынъ бети кунеш киби парылдады, урбасы исе козь къамаштырып бем-беяз олды. ³Бакъса, оларнынъ огюнде Муса ве Ильяс пейда олдылар да, Исанен субетлешип башладылар.

⁴Пётр Исагъа:

– Раббим, бу ерде бизге не яхшы я! Эгер истесенъ, мен мында учь чалаш кърурайым: бириси Санъа, бириси Мусагъа ве бириси Ильяскъа олсун, – деди.

⁵Пётр бу сёзлерни даа айткъанда, апансыздан бир нур сачкъан булут пейда олып, оларны кольгесинен къапатты. Шу булут ичинден бир сес чыкъты:

– Бу Меним севимли Огълумдыр, Мен Ондан разым! Оны динъленъиз!

⁶Бу сесни эшиткен шегиртлер буюк бир кърккъуда юзьлерини ерге берип йыкъылдылар. ⁷Иса оларнынъ янына келип, оларгъа тийди де:

– Кърккъманъыз, турунъыз! – деди.

⁸Шегиртлер козьлерини котерип, янларында Исадан гъайры кимсени корьмедилер. ⁹Дагъдан тюшкенде, Иса шегиртлерине:

– Инсан Огълу олюлерден тирильмегендже, мында корьген шейлерни кимсеге айтманъыз, – деп буюрды.

¹⁰Шегиртлери Ондан:

– Не ичюн Къанун оджалары: «Башта Ильяс кельмек керек», – дейлер? – деп сорадылар. ¹¹Иса оларгъа джевап берип:

– Бу керчек, башта Ильяс келип, эр шейни азырламакъ керек, – деди.

¹²– Мен сизлерге айтам: Ильяс энди кельди, амма оны танымадылар ве онен истеген шейлерни яптылар. Шойле де Инсан Огълу оларнынъ къолларындан чокъ азап чекмеге меджбур.

¹³О вакъытта шегиртлер, Иса оларгъа Сувгъа Батырыджы Ягъя акъкъында айткъаныны анъладылар.

Иса джин ургъан баланы тедавийлей

¹⁴Олар халкъкъа къайтып кельгенде, Исагъа бир адам якъынлашып, тиз чёкти де:

¹⁵– Эфендим, огълума мерамет эт! Онда тутарыкъ хасталыгъы бар, о пек чекише. Сыкъ-сыкъ де атешке, де сувгъа дала, – деди. ¹⁶– Баламны Сенинъ шегиртлеринъе кетирдим, амма олар оны тедавийлеп оламадылар.

¹⁷– Эй, имансыз ве бозукъ адамлар! Не вакъыткъадже сизлернен оладжам?! Не къадаргъадже сизлерге даянаджам?! Баланы бу ерге, Меним алдыма кетиринъиз! – деди Иса.

¹⁸Иса джинге чыкъмагъа эмир берди, ве джин чыкъты, бала исе шу анъ тедавийленди. ¹⁹Сонъ шегиртлер, Иса бир Озю къалгъанда, Онъа якъынлашып:

– Биз джинни не ичюн къувып чыкъаралмадыкъ? – деп сорадылар. ²⁰⁻²¹Иса оларгъа:

– Сизинъ иманынъыз аз. Сизге догърусыны айтам: сизинъ бир хардал урлугъы къадар иманынъыз олгъанда, сиз мына бу дагъгъа: «Бу ерден о ерге кочь», – дейджекисиз, ве о кочеджек. Сонъ сиз япалмайджакъ шей олмайджакъ, – деди.

Иса кене Озь олюми ве тирилюви акъкъында айта

²²Иса шегиртлеринен Галилеяда олгъанда, О, оларгъа:

– Инсан Огълуну адамларнынъ къолуна тутып береджеклер ²³ве ольдюреджеклер, амма учюнджи куню О, тириледжек, – деди. Сонъ шегиртлерни буюк бир гъам басты.

Алла Сарайынынъ салымы акъкъында

²⁴Олар Къафарнаумгъа кельгенлеринде, Алла Сарайынынъ салымыны* топлайджылар Пётрнынъ алдына келип:

– Сизлернинъ Оджанъыз Сарай салымыны беремиз? – деп сорадылар. Пётр:

– Бере! – деди.

²⁵О эвге кирген сонъ, Иса биринджи лаф ачты:

– Симон, сенинъ фикиринъ насыл? Бу дюнъя падишалары салым я да бергини кимден алалар? Озь огъулларынданмы я да ябанджыларданмы?

²⁶– Ябанджылардан, – деди Онъа Пётр.

– Ойле олса, озь огъулары салымдан азат экен де, – деди Иса. ²⁷– Амма салым топлайджыларнынъ джаныны агъыртмамакъ ичюн, сен

* **17.24** Алла Сарайынынъ салымы – къ. юн. «дидрахмон», яни эки драхме. Еудийлер Алланынъ Сарайы ичюн эр йыл эки кунълук иш акъкъына тенъ кельген салымны бере эдилер.

гольге барып балыкъ къармагъы ташла. Биринджи тутулгъан балыкъны алып, агъзыны ачсанъ, бир акъча* тапарсынъ. Акъчаны алып, экимиз ичюн оларгъа салым бер, – деди Иса.

Ким буюкче?

18¹О вакъытта шегиртлер, Исанынъ алдына келип:

– Кок Падишалыгъында энъ буюк адам ким оладжакъ? – деген суальни бердилер.

²Иса янына бир баланы чагъырып, оны оларнынъ арасына къойды ве:

³– Сизлерге догърусыны айтам: эгер сиз денъишмесенъиз ве балалар киби олмасанъыз, Кок Падишалыгъына кирмесиз. ⁴Ким бу бала киби озюни ашада тутып юрсе, Кок Падишалыгъында энъ муим оладжакъ, – деди. ⁵– Адым огъруна бойле балалардан бирисини къабул эткен Мени де къабул эте.

⁶Ким исе Манъа инангъан бу кучюклерден бирисини ёлдан урса, онынъ бойнуна эшек айландыргъан дегирмен ташыны асып денъизнинъ чукъур еринде богъсалар, о ичюн яхшыджа олур эди.

Ёлдан ургъан шейлер акъкъында

⁷Бу дюньянынъ алына беля, чюнки инсанны гунагъа тюшюрген шейлер чокъ! Бойле шейлер олмакъ керек. Амма гунагъа себепчи олгъан адамнынъ алына беля! ⁸Эгер къолунъ я да аягъынъ сени ёлдан урса, оны кесип, озюнден узакъча ташла. Сен чолакъ я да топал олсанъ да, эбедий аяткъа киреджексинъ. Бу, эки къолнен, эки аякънен эбедий атешке ташлангъанынъдан яхшыдыр. ⁹Эгер козюнъ сени ёлдан урса, оны чыкъарып ал да, озюнден узакъча ташла. Сен бир козьнен олсанъ да, эбедий аяткъа киреджексинъ. Бу, эки козьнен джеэннем атешине ташлангъанынъдан яхшыдыр.

¹⁰⁻¹¹Бакъынъыз, бу кучюклерден бирисини биле ред этменъиз. Мен сизге айтам: оларнынъ мелеклери эр вакъыт Меним Коктеки Бабамнынъ огюнде туралар.

¹²Сизлернинъ фикиринъиз насыл? Эгер бир адамнынъ юз баш къою олып, олардан бириси адашса, о, докъсан докъузыны дагъларда къалдырып, адашкъан союны къыдырмагъа бармазмы? ¹³Оны тапкъанда исе, сизге догърусыны айтам: шу бир къой ичюн адашмагъан докъсан докъузындан зияде къуванаджакъ. ¹⁴Ойле де Коклердеки Бабанъыз бу кучюклерден бирисининъ биле ольгенини истемей.

Гуна япкъан дин къардаш акъкъында

¹⁵Эгер сенинъ дин къардашынъ санъа къаршы гуна япса, онынъ алдына барып, тек юзь-юзьге лаф этип, къабаатыны онъа косьтер. О сени динълесе,

* **17.27** Акъча – къ. юн. «статер», демек, дёрт драхме.

сен агъанъны озюнье къайтардынъ. ¹⁶Эгер сени динълемесе, озюньен даа бир я да эки адамны алып бар. Эр бир олгъан шей эки я да учъ шаатнен тасдыкъланмакъ керек. ¹⁷Эгер оларгъа да къулакъ асмаса, иманлыларнынъ топлашувына айт. Эгер иманлыларнынъ топлашувына да къулакъ асмаса, о санъа Аллагъа инанмагъан я да салым топлайджы киби олсун.

Ясакъ этмек ве разылыкъ этмек кучю

¹⁸Сизге догърусыны айтам: ер юзюнде сизлер нени ясакъ этсенъиз, кокте де ясакъ этиледжек. Нени ер юзюнде рухсет этсенъиз, кокте де рухсет этиледжек. ¹⁹Сизге даа айтам: эгер экинъиз мында, бу дюньяда бир шей акъкъында дува окъумагъа келишсенъиз, Меним Коктеки Бадам шуны беджерир. ²⁰Меним ичюн эки я да учъ адам топланса, шу ерде оларнынъ арасында Мен де олурым.

Борджкъа берген мераметсиз адам акъкъында кинаели икяе

²¹Шу вакъытта Пётр Исагъа келип:

– Раббим, эгер дин къардашым манъа къаршы гуна япса, мен къач кере оны багъышлайджам? Еди кереме? – деди. ²²Иса онъа:

– Ёкъ, еди кере дегиль, етмиш кере едишер, – деди. ²³– Бунынъ ичюн Кок Падишалыгъы бунъа ошай: бир падиша озъ хызметчилеринден борджларыны алмагъа истеген. ²⁴Пара сайып башлангъанда, онъа он бинъ чувал алтын* борджу олгъан бир адамны онынъ алдына кетирдилер. ²⁵Борджуны одемеге бир шейи олмагъаны ичюн, падиша онъа озюни, апайыны, балаларыны ве бутюн мал-мулькюни сатып, борджуны бермесини буюрды. ²⁶Хызметчи исе ерге йыкъылып, падишагъа ялварды: «Сабыр этинъ, мен сизге эписини къайтарырым!» – деди. ²⁷Озъ хызметчисини аджып, падиша оны ййберди ве борджуны багъышлады. ²⁸Хызметчи исе кетип, озюне юз динар борджу олгъан бир аркъадашыны тапты ве онынъ богъазына япышып: «Менден алгъан борджунъны къайтар!» – деп богъып башлады. ²⁹Аркъадашы исе онынъ аякълары янына ерге йыкъылып: «Сабыр эт, мен санъа эписини къайтарырым!» – деп ялварды. ³⁰Амма о бунъа разы олмады, барып, борджуны къайтармагъандже аркъадашыны зиндангъа къапаттырды. ³¹Бу вакъианы корьген башкъа хызметчилернинъ джанлары пек агъырды, ве олар барып, падишагъа олгъан шейни айттылар. ³²О вакъыт падиша хызметчисини алдына чагъырып: «Эй, ярамай къул! Манъа ялваргъанынъ ичюн, мен сенинъ бутюн борджунъны багъышладым. ³³Мен сени аджыгъаным киби, сен де аркъадашынынъ аджысанъ олмаз эдими?» – деди. ³⁴Сонъ бутюн борджуны телемегендже, ачувангъан падиша хызметчисини аписхане джезалайыджыларнынъ къолуна берди. ³⁵Бойледже, эгер сизлернинъ эр биринъиз озъ аркъадашынынъ джанюректен багъышламасанъыз, Меним Коктеки Бадам да сизлерге ойле япар.

* 18.24 Он бинъ чувал алтын – къ. юн. «он бинъ талантон».

Айрылышув акъкъында Исанынъ огретюви

19 ¹Иса бу сѣзлерни айтып битиргенинен, Галилеядан кетип, Иордан озенининъ артындаки Еудие топракъларына кельди. ²Онынъ пешинден чокъ адамлар кеттилер, ве О оларны анда тедавийледи.

³Исаны сынамакъ ниетинен, фериселер Онынъ алдына келип:

– Акъайгъа олур-олмаз себепке коре озъ апайындан Къанун боюнджа айырылмакъ мумкюнми? – деген суальни бердилер. ⁴Иса оларгъа шойле джевап берди:

– Я сиз окъумадынъызмы? Яратыджы тап башындан адамларны эр киши ве къадын киши оларакъ яратты ⁵ве: «Шу себептен акъай ана-бабасыны къалдырып, озъ апайына япышаджакъ, ве олар экиси бир вуджут оладжакълар», – деди. ⁶Бойледже, олар энди эки дегиль, бир беден сайылалар. Алла къошкъаныны адам айырмасын.

⁷Олар Исагъа:

– Ойле олса, Муса не ичюн, акъай апайындан айырылса, айрылышув кягъытыны язып бермеге эмир эткен? – дедилер. ⁸О оларгъа:

– Юреклеринъиз таш киби олгъаны ичюн, Муса сизлерге апайларынынъыздан айырылмагъа рухсет берген, – деди. – Лякин башта бойле дегиль эди.

⁹– Мен сизлерге айтам: ким аиле садыкълыгъыны бозувдан башкъа себеп тапып, озъ апайындан айырылса ве башкъасына эвленсе, садыкълыкъны бозып гуна япа, – деди Иса. ¹⁰Шегиртлери Исагъа:

– Эгер акъай эвленювге шойле бакъса, эвленмегени яхшы олур эди! – дедилер. ¹¹Иса оларгъа:

– Бу айткъанны эр кес къабул этип оламай. Оны тек Алла къабилиет берген адамлар анълай. ¹²Базы адамлар догъгъан кунюнден акъайлыгъыны косътерип оламайлар. Башкъаларыны исе адамлар ойле япалар. Даа башкъалары Кок Падишалыгъы ичюн озълери эвленювден вазгечелер. Ким буны къабул этип олса, къабул этсин! – деди.

Иса ве балалар

¹³О вакъытта Исагъа, башларына къолларыны къойып дува окъусын деп, балаларны кетирдилер. Шегиртлери исе оларгъа ёл бермедилер. ¹⁴Иса оларгъа:

– Балаларгъа кельмеге ёл ачынъыз, оларны токътатманъыз, Меним алдыма кельсинлер. Алланынъ Падишалыгъы оларнынъкидир, – деди ¹⁵ве оларнынъ башларына къолларыны къойгъан сонъ, о ерден кетти.

Бай огълан

¹⁶Бир кунъ Онъа бир адам келип:

– Оджа! Эбедий аяткъа кирмек ичюн насыл яхшылыкъ япайым? – деп сорады. ¹⁷Иса онъа:

– Сен Менден яхшылыкъ акъкъында не сораисынъ? Тек бир Алла яхшыдыр. Эгер эбедий аяткъа кирмеге истесенъ, эмирлерни беджер, – деди.

¹⁸– Къайсыларны? – деп сорады о. Иса онъа:

– Адамнынъ джаныны алма, аиле садыкълыгыны бозма, хырсызлама, ялан шаатлыкъ этме, ¹⁹ана-бабанъны урьмет эт ве якъын адамны озюньни севгенинъ киби сев, – деди. ²⁰Йигит Онъа:

– Мен буларнынъ эписини япам. Манъа даа не етишмей? – деди. ²¹Иса онъа:

– Эгер эксиксиз олмагъа истесенъ, бар, эписи мал-мулькюнъни сатып, акъчасыны фукъарелерге болип бер. О вакъыт зенгинлигинъ кокте оладжакъ. Сонъ кель де, артымдан юр, – деди.

²²Йигит бу сёзлерни эшитип, къайгъы ичинде о ерден чыкъып кетти. Оннынъ байлыгъы буюк эди де.

²³Иса исе шегиртлерине:

– Сизге догърусыны айтам: зенгин адамнынъ Кок Падишалыгъына киргени къыйын оладжакъ. ²⁴Даа сизге айтам: зенгин адамнынъ Алла Падишалыгъына киргенинден девенинъ ине тешигинден кечкени къолайдыр, – деди.

²⁵Шегиртлер буны эшитип, джандан тааджиplenдилер ве:

– Ойле олса, ким къуртарыладжакъ экен? – деп сорадылар.

²⁶Иса оларгъа дикъкъатнен бакъып:

– Адамларнынъ имкяны ёкъ, лякин Алланынъ ярдымынен эр шей олмакъ мумкюн, – деди.

²⁷Бу сёзге джевап берип, Пётр Исагъа:

– Мына, биз эр шейни къалдырып, Сенинъ артынъдан кеттик. Бунынъ ичюн бизге не оладжакъ? – деди. ²⁸Иса оларгъа:

– Сизге догърусыны айтам: дюньянынъ янъы догъувында Инсан Огълу шан-шуретли тахткъа отургъанда, Меним артымдан кельген сизлер де он эки тахткъа отуруп, Израильнинъ он эки къабилесине укум этерсиз. ²⁹Мен ичюн эв-баркъ, агъа-къардаш, тата-къызкъардаш, ана-баба, апай-бала ве ер-мулькюни ташлап кеткен эр бир адам булардан юз кере чокъ тападжакъ ве эбедий аятны мирас киби аладжакъ. ³⁰Лякин шимди биринджи олгъан чокъ адамлар сонъунда оладжакъ, сонъунда олгъанлар исе биринджи оладжакълар, – деди.

Юзюм багъындаки ыргъатлар акъкъында кинаели икяе

20 ¹Бойледже, Кок Падишалыгъы бунъа ошай: бир эфенди саба эрте озю юзюм багъына ыргъатларны кирагъа тутмакъ ичюн кете. ²О ыргъатларнен кунюне бир динар бермеге келишип, оларны озюнинъ юзюм багъына йиберди. ³Саат докъузларда о кене чыкъып, базар майданында ишсиз тургъан башкъа адамларны корип, ⁴оларгъа: «Сизлер де меним юзюм багъыма барынъыз, мен сизлерге ляйыкъ акъкъынъызны берерим», – деди. Олар бардылар. ⁵Саат он экиде ве уйледен сонъ саат учте о чыкъып, кене шойле

япты. ⁶Саат бешлерде де, акъшам устю даа бир кере мейдангъа чыкъып, анда ишсиз тургъан адамларны коръди де: «Не ичюн сизлер бу ерде кунь бою ишсиз турасыз?» – деп сорады. ⁷Олар исе: «Бизлерни кимсе чалышмакъ ичюн кирагъа тутмады да», – дедилер. О оларгъа: «Сизлер де меним юзюм багъыма барынъыз», – деди. ⁸Акъшам олгъанда, багънынъ саиби озюнинъ идаре хызметчисине: «Бргъатларны чагъырып, оларгъа, сонъкилерден башлап биринджилеринедже иш акъларыны бер», – деп буюрды. ⁹Саат бешлерде иш башлагъанлар келип, бирер динар алдылар. ¹⁰Биринджи кельгенлер исе чокъча аладжамыз, деп тюшюндилер. Амма олар да бирер динар алдылар. ¹¹Олар иш акъкъыны алып, багъ саибине наразылыкъ бильдире башладылар: ¹²«Бу сонъунда кельгенлер бир саат ишледилер, сен исе оларны, бутюн кунь кучлю кунеш тюбюнде чалышкъан бизлернен тенъ кординъ». ¹³Бунъа джевап берип багъ саиби олардан бирисине: «Достум, мен сени алдатмайым. Сен меннен бир динаргъа келишкен эдинъми?» ¹⁴Энди акъкъынъны алып кет. Мен исе санъа бергеним къадар бу сонъки кельген адамгъа да бермеге истейим. ¹⁵Озь парамны истегенимдже масраф этмеге акъкъым ёкъмы? Я да мен бойле мераметли олгъанымны пахыллайсынъмы?» – деди. ¹⁶Бойлеликнен, сонъундакилер биринджи ве биринджилер исе сонъунда оладжакълар.

Иса учюнджи кере Озь олюми ве тирилюви акъкъынды айта

¹⁷Иса Ерусалимге ёл алгъанда, тек он эки шегиртини четке чагъырып, оларгъа:

¹⁸– Шимди биз Ерусалимге келип киреятамыз. Анда Инсан Огълуну баш руханийлер ве Къанун оджаларынынъ къолуна тутып береджеклер. Олар Оны олюмге укъом этеджеклер. ¹⁹Масхара этмек, къамчыламакъ ве хачкъа мыхламакъ ичюн, Оны Аллагъа инанмагъан адамларгъа береджеклер. Учюнджи куню исе О, тириледжек, – деди.

Зебедай огъуллаары анасынынъ истеги

²⁰Сонъ Якъупнынъ ве Юханнынъ анасы, Зебедаинынъ къадыны озь огъуллаарынен берабер Исанынъ янына кельди. Бир шей истемек ниетинен, Онъа бель букти. ²¹Иса ондан:

– Сен не истейсинъ? – деп сорады.

– Сен Падиша олгъанда, бу меним эки огълумнынъ бириси онъ тарафынъда, экинджиси сол тарафынъда отураджакъларына сёз бер, – деди Онъа къадын.

²²Иса агъа-къардашкъа джевап берип:

– Сизлер не истегенинъизни бильмейсиз. Мен ичеджек къадени ичип олурсызмы? – деди.

– Олурмыз! – деди олар. ²³Иса исе:

– Керчектен де, сизлер Мен ичеджек къадени ичеджексиз, амма Меним онъ ве сол тарафымда отурмагъа разылыкъ бермек Меним къолумда дегиль. Бадам бу ерни кимлерге азырлагъан олса, оларгъа береджек, – деди.

²⁴Башкъа он шегирти буны эшитип, эки агъа-къардашкъа ачувландылар. ²⁵Иса исе оларны янына чагъырып:

– Сиз билесиз, башкъа миллетлернинъ башлыкълары оларгъа башлыкъл оларар, ве буюк адамлары оларнынъ устюнде укюм сюрелер. ²⁶Амма сизлернинъ аранъызда бойле олмасын. Ким сизде буюк олмагъа истесе, сизге хызметчи олсун. ²⁷Ким исе сизлернинъ аранъызда биринджи олмагъа истесе, сизинъ къулунъыз олсун. ²⁸Шойле де Инсан Огълу, Озюне хызмет эттирмек ичюн кельмеди. Озю хызмет этмек ве Озь джаныны къурбан этип, чокътан-чокъларны къуртармакъ ичюн кельди, – деди.

Иса эки кёр адамны тедавийлей

²⁹Олар Ерихон шеэринден чыккъанда, Исанынъ артындан чокъ адам кетти. ³⁰Ёл четинде эки кёр отура эди. Иса оларнынъ огюнден кечип кеткенини эшитип:

– Я Рабби! Давутнынъ Огълу, бизге мерамет эт! – деп багъыра башладылар.

³¹Адамлар оларнынъ агъызларыны къапатмагъа меджбур этмеге истеселер де, олар даа зияде къычырып:

– Я Рабби! Давутнынъ Огълу, бизге мерамет эт! – деп ялвардылар.

³²Иса токътап, оларны янына чагъырды да:

– Сизлер Менден не истейсиз? Сизге не япайым? – деп сорады. ³³Олар:

– Рабби, козьлеримиз ачылсын! – дедилер.

³⁴Иса оларны аджып, козьлерине къол тийдирди. Шу анъ оларнынъ козьлери ачылды, ве олар Исанынъ артындан кеттилер.

Исанынъ Ерусалимге тантананен киргени

21 ¹Ерусалимге якъынлашкъанда, Зейтюн дагъы этегиндеки Бетфаге шеэринде етип кельдилер. Иса эки шегиртини ёллап:

²– Къаршынъыздаки койге барынъыз, анда бир кереден багълы тургъан эшекни ве онынъ янында эшечикни корерсиз. Оларны чезип, Меним алдыма кетиринъиз. ³Эгер бир кимсе сизге бир шей айтса, «Булар Раббимизге керек», – деп джевап беринъиз, ве о шу анъ сизге оларны алмагъа рухсет этер, – деди.

⁴Бу олгъан шей пейгъамбер аркъалы айтылгъан сёзлер беджериль-меси ичюн олды:

⁵ Сион къызына* айтынъыз:

– Мына, Озю алчакъгонъюлли, яш эшекнинъ ве юк ташыгъан эшекнинъ баласы устюнде янынъа сенинъ Падишанъ келе.

⁶Шегиртлер ёлгъа чыккъып, Исанынъ оларгъа буюргъаныны яптылар. ⁷Эшекнен баласыны кетирип, оларнынъ устюне кийимлерни тешедилер,

* 21.5 Сион къызы – Ерусалим шеэри. О, Сион дагъы устюнде ерлешкен эди.

ве урбалар устюне Иса минди. ⁸Халкънынъ чокълугъы озь урбаларыны ёлгъа джайдырды. Базылары исе терек пытакъларыны кесип, ёлгъа тешедилер. ⁹Онынъ огюнде ве артында юргенлер:

– Давут Огълуна шукюр! Раббининъ Ады иле Келеяткъанны шуретленъиз! Коклерде Аллагъа бинъ шукюрлер! – деп кычыра эдилер.

¹⁰Иса Ерусалимге кирип кельгенде, бутюн шеэр:

– Бу ким я? – деп арекетке кельди. ¹¹Халкъ исе:

– Бу – Галилеянынъ Назарет шеэринден олгъан Иса пейгъамбер! – деп джевап берди.

Иса Алланынъ Сарайында

¹²Иса Алланынъ Сарайына келип, анда алыш-вериш япкъанларнынъ эписини къувып чыкъарды. Акъча алмаштырыджыларнынъ масаларыны, герджин сатыджыларнынъ курсюлерини авдарып йиберди. ¹³Иса оларгъа: – Языда: «Эвиме “Ибадет Эви” дейджеклер», – деп язылгъан. Сизлер исе оны айдутлар къобасына чевиргенсиз! – деди.

¹⁴Сарайда Исанынъ алдына сокъурлар ве топаллар кельди. О оларны тедавийледи. ¹⁵Лякин баш руханийлер ве Къанун оджалары Исанынъ япкъан аджайип ишлерини ве Сарайда: «Давут Огълуна шукюр олсун!» – деп кычыргъан балаларны корип, ачувландылар ¹⁶ве Исагъа:

– Булар не айталар, эшитесинъми? – дедилер. Иса оларгъа:

– Эбет! Я сизлер: «Сени сабийлер ве уфакъ балалар макътай», – деген сёзлерни окъумадынъызмы? – деди.

¹⁷Сонъ Иса оларны къалдырып, шеэрден чыкъты ве Бетаниягъа барып, о ерде геджеледи.

Къуруп къалгъан инджир тереги

¹⁸Саба эрте Иса шеэрге къайтып келеяткъанда ач олды. ¹⁹Ёл четинде бир инджир терегини корип, онынъ янына барды. Иса япракълардан гъайры ич бир шей тапмайып, терекке:

– Энди сенинъ мейванъ эбедий олмасын! – деди. Инджир тереги исе шу анъ къуруп къалды. ²⁰Буны корьген шегиртлер шашып:

– Насыл этип инджир тереги бирден къуруп къалды? – дедилер.

²¹Иса оларгъа джевап берип:

– Сизлерге догърусыны айтам: эгер иманлы олсанъыз ве шубеленменъиз, тек инджир терегинен япкъанымны дегиль де, мына бу дагъгъа: «Еринъден котерилип, денъизге атыл!» – десенъиз, айткъанынъыз киби оладжакъ. ²²Сизлер дува окъугъанда, ишанчнен не сорасанъыз, оны аладжакъсыз, – деди.

Исанынъ къувети акъкъында суаль

²³Иса Алланынъ Сарайына кирип, адамларны огреткенде, Онынъ алдына халкътан баш руханийлер ве акъсакълалар келип:

– Бу ишлерни япмагъа Сенинъ акъкъынъ бармы? Санъа бу акъны ким берди? – деп сорадылар. ²⁴Иса оларгъа джевап берип:

– Мен де сизлерге бир суаль береджем. Манъа джевап берсенъиз, бу ишлерни япмагъа насыл акъкъым олгъаныны сизлерге айтарым. ²⁵Ягъя халкъны сувгъа батырып чыкъаргъаны кимден эди? Алладан я да адамларданмы? – деди.

Олар исе озъара давалашып башладылар: «Эгер “Алладан”, – десек, О бизлерден: “Не ичюн Ягъягъа инанмадынъыз?” – деп сорайджакъ. ²⁶Эгер “Адамлардан”, – десек...? Биз халкътан къоркъамыз. Эписи Ягъяны пейгъамбер деп саялар». ²⁷Олар Исагъа:

– Бильмеймиз, – деп джевап бердилер. Иса оларгъа:

– Мен де буларны япмагъа насыл акъкъым олгъаныны сизлерге айтам, – деди.

Эки огъул акъкъында кинаели икяе

²⁸ – Сизлернинъ фикиринъиз насыл? Бир адамнынъ эки огълу бар экен. О биринджисине барып: «Огълум, бугунъ барып юзюм багъымызда ишле», – дей. ²⁹Амма о: «Истемейим!» – деп сёз къайтара. Сонъ пешман этип, бара. ³⁰О адам экинджи огълуна барып, онъа да шойле дей. Огълу онъа джевап берип: «Барам, эфендим», – дей, лякин бармай. ³¹Экисинден къайсы бири бабасынынъ истегини беджере?

Исагъа:

– Биринджиси, – дедилер. О оларгъа:

– Сизге догърусыны айтам: салым топлайыджылар ве ороспулар сизден эвель Алланынъ Падишалыгъына кирерлер, – деди. ³² – Ягъя сизге догъру ёлны косътерип кельди, лякин сизлер онъа инанмадынъыз. Салым топлайыджылар ве ороспулар исе онъа инандылар. Сизлер буны корьген сонъ да, пешман этмединъиз ве инанмадынъыз, – деди.

Яман юзюмджилер акъкъында кинаели икяе

³³ – Энди башкъа бир кинаели икяе динъленъиз: бир ер саиби бар экен. О, юзюм багъы сачып, этрафыны къоралады, юзюм сыкъмакъ ичюн чукъур къаздырды, сонъ къаравул къуллесини къурып, багъны юзюмджилерге кирагъа берди, ве озю ёлгъа чыкъты. ³⁴Юзюмлер пишкен вакъты кельгенде, о озюнинъ берекетини алмакъ ичюн, юзюмджилернинъ алдына хызметчилерини ёллады. ³⁵Юзюмджилер исе онынъ хызметчилерини туттылар ве бирисини котекледилер, даа бирисини ольдюрдилер, учюнджисини ташларнен урдылар. ³⁶Багънынъ саиби башкъа хызметчилерини, биринджи кереден зияде хызметчилерини ёллады. Юзюмджилер исе оларнен де шойле яптылар. ³⁷Сонъунда багъ саиби: «Огълумдан утанырлар», – деп, оларнынъ алдына озю огълуну ёллады. ³⁸Лякин юзюмджилер онынъ огълуну корип, бир-бирине: «Бу – мирасчы! Барып, оны ольдюрейик ве мирасыны алайыкъ», – дедилер. ³⁹Оны тутып,

багъдан тышарыгъа чыкъарып, ольдюрдилер. ⁴⁰Юзюм багъынынъ са-
иби къайтып кельгенде, бу юзюмджилернен не япар экен?

⁴¹Динълегенлер Исагъа:

– Бу яман адамларны къоркъунчлы ольдюреджек, багъыны исе башкъа,
онъа махсулларны озъ вакътында берген юзюмджилерге берер, – дедилер.

⁴²Иса оларгъа айтты:

– Я сиз Языда:

«Къуруджылар келишиксиз деп четке ташлагъан таш
бинанынъ темельташы олды.

Козюмиз огюнде япылгъан аджайип шей –

Алланынъ ишидир!» – денитьгенини окъумадынъызымы?

⁴³Шунынъ ичюн сизлерге айтам: Алланынъ Падишалыгъы сизден
алынып, махсул кетирген халкъкъа бериледжек. ⁴⁴Бу ташкъа тюшкен-
лер эписи парчаланып кетеджек. Таш кимнинъ устюне тюшсе, оны эзип
ташлайджакъ.

⁴⁵Баш руханийлер ве фериселер Исанынъ кинаели икяелерини динъ-
леген сайын, олар акъкъында айтылгъаныны анъладылар. ⁴⁶Олар Иса-
ны якъаламагъа истедилер, амма халкътан къоркътылар, чюнки халкъ
Исаны пейгъамбер деп сая эди.

Той акъкъында кинаели икяе

22 ¹Иса оларгъа даа кинаели икяелер айтты:

²– Кок Падишалыгъы бунъа ошай: бир падиша озъ огълуна никях тою
япа. ³Тойгъа давет этильген адамларны чагъыртмакъ ичюн, хызметчи-
лерини ёллай. Мусафирлер исе кельмеге истемейлер. ⁴Падиша башкъа
хызметчилерини ёллап: «Давет этильгенлерге айтынъыз ки, мен зияфет
софрасыны азырладым, огюзлерим ве башкъа бесленген айванларым
союлгъан, эписи азыр. Никях тоюна келинъиз!» – дей. ⁵Амма мусафир-
лер даветке къулакъ асмай, озъ ишлерини япалар: бириси озъ тарласына,
башкъасы – тюкянына кете. ⁶Къалгъанлары исе падишанынъ хызметчи-
лерини тутып, хорлап ольдюрелер. ⁷Падиша пек ачувлана. Аскерлерини
ёллап, адам ольдюрген джинаетчилерни ёкъ этип, шеэрни кульге чевире.

⁸Сонъ хызметчилерине: «Никях тою азыр, лякин мусафирлер бунъа
ляйыкъ дегиль экенлер. ⁹Ёллар айырылгъан ерлерге барып, кимни раст-
кетирсенъиз, тойгъа чагъырынъыз», – деп буюра. ¹⁰Хызметчилер ёлгъа
чыкъып, расткельгенлернинъ эписини алып келелер: яхшы адамларны
да, яманларны да. Бутюн той одасы мусафирлерге тола. ¹¹Падиша муса-
фирлерни корьмек ичюн киргенде, той урбасыны киймеген бир адамны
коре. ¹²О онъа: «Достум, сен не ичюн бу ерге той урбасыз кельдинъ?» –
деп сорай. Адам исе индемей. ¹³О вакъыт падиша хызметчилерине:
«Онынъ къол-аякъларыны багълап, тышарыгъа, къаранлыкъкъа, агъ-
лав ве тиш гъыджыртысы ерине ташланъыз», – дей. ¹⁴Давет этильген-
лер чокъ, амма сайлангъанлар аздыр.

Салым берюв акъкъында суаль

¹⁵Шундан сонъ фериселер кетип, Исанынъ айткъан сёзюне насыл илишеджеклерини анълаштылар. ¹⁶Исанынъ алдына озь шегиртлеринен берабер Ироднынъ тарафдарларыны ёлладылар. Олар Исагъа:

– Оджа, биз билемиз ки, Сен догъру адамсынъ ве Алланынъ ёлуны догъру огретесинъ. Адамлар Сенинъ акъкъынъда не тюшюнгенлери, адам муим олгъаны я да муим олмагъаны Санъа эп бир. ¹⁷Энди бизлерге айт. Сенинъдже, Къанун боюнджа Римнинъ императорына салым бермек мумкюнми я да мумкюн дегильми? – деп сорадылар.

¹⁸Лякин Иса оларнынъ яманлыгъыны билип:

– Экиюзлюлер! Сиз Мени не ичюн сынайсыз? ¹⁹Къана, Манъа салым бериледжек параны косьтеринъиз, – деди. Олар Исагъа бир динар кетирдилер.

²⁰– Бу ресим ве язылар кимнинъки? – деп сорады Иса.

²¹– Императорнынъ, – деди олар.

– Ойле олса, императорнынъ акъкъыны императоргъа, Алланынъ акъкъыны Аллагъа беринъиз, – деди Иса. ²²Олар, бу сёзлерни эшитип, шаштылар ве Исаны къалдырып кеттилер.

Олюернинъ тирилюви акъкъында суаль

²³Шу куню де олюер тирильмей деген саддукийлер Исанынъ алдына келип, Онъа суаль бердилер:

²⁴– Оджа! Муса бизге деди ки, эгер бир адам, бала корьмейип, ольсе, къардашы агъасынынъ апайына эвленсин ве агъасынынъ ерине онъа бала берсин. ²⁵Мында еди агъа-къардаш бар экен. Биринджиси эвленип, бала корьмей ольген, апайыны исе къардашына къалдыргъан. ²⁶Экинджисинен, учюнджисинен ве единджисинедже эписинен ойле олгъан. ²⁷Олардан сонъ къадын да ольген. ²⁸Тирилюв куню кельгенде, бу къадын едисинден къайсы бирисининъ апайы оладжакъ? Оларнынъ эписи де онъа эвленген эдилер!

²⁹Иса оларгъа джевап берип:

– Сизлер пек янълышасыз. Не Языларны, не Алланынъ къудретини билесиз. ³⁰Тирилюв куню кельгенде, адамлар не эвленеджеклер, не акъайгъа чыкъаджакълар. Олар коктеки мелеклер киби оладжакълар. ³¹Олюернинъ тирилювини алсакъ исе, Алла сизге айткъаныны окъумадынъызмы? ³²О: «Мен Ибраимнинъ Алласым, Исхакънынъ Алласым ве Якъупнынъ Алласы олам», – деген. Алла олюернинъ дегиль, тирилернинъ Алласыдыр, – деди.

³³Халкъ буны эшитип, Исанынъ огретювине пек шашты.

Энъ муим эмир

³⁴Фериселер, Иса саддукийлернинъ агъызларыны къапаткъаныны билип, эписи топландылар. ³⁵Олардан бириси, Къанун оджасы, Исаны сынамакъ ниетинде Ондан:

³⁶ – Оджа! Къанунда энъ муим эмир къайсыдыр? – деп сорады. ³⁷Иса онъа:

– Рабби-Тааляньны бутюн юрегинънен, бутюн джанынънен ве бутюн акъылынънен сев. ³⁸Мына бу биринджи ве энъ муим эмирдир. ³⁹Экинджи-си де шойле: якъын адамны озюнъни севгенинъ киби сев. ⁴⁰Шу эки эмирде бутюн Къанун ве Пейгъамберлернинъ Язылары тура, – деп джевап берди.

Месих акъкъында суаль

⁴¹Фериселер Исанынъ янында топлангъанда, О олардан:

⁴² – Месих акъкъында насыл фикиринъиз бар? О, кимнинъ огълу? – деп сорады.

– Давутнынъ, – деп джевап бердилер. ⁴³Иса оларгъа:

– Ойле олса, не ичюн Давут Мукъаддес Рухтан ильхамланып, Онъа «Рабби» дей? О бойле деген:

⁴⁴ РАББИ меним Раббиме айтты:

– Душманларыньны аякъларынь астына йыкътырмагъанымдже, Меним онъ тарафымда отур!

⁴⁵Демек, Давут Онъа «Рабби» дей. Насыл олып О, Давутнынъ огълу олур? – деди.

⁴⁶Кимсе Исагъа бир сёз айтып джевап берип оламады. Шу кунъден башлап, ич бир адамнынъ Онъа суаль бермеге джесарети етмеді.

Къанун оджаларындан ве фериселерден сакъынмакъ керек

23 ¹Ондан сонъ Иса халкъкъа ве шегиртлерине шойле деди:

² – Къанун оджалары ве фериселер Мусанынъ ерине отурдылар. ³Шунынъ ичюн олар сизге не беджермекни эмир этселер, беджеринъиз. Айткъанларыны япынъыз, лякин япкъанларыны япманъыз! Олар озь айткъанларыны беджермейлер. ⁴Агъыр ве ташымагъа къолайсыз олгъан юкни юк устуне юклеп, инсанларнынъ омузларына ташлайлар, лякин озьлери оларгъа бир пармакънен биле тиймейлер. ⁵Олар бутюн ишлерни, инсанларгъа корюнемек ичюн япалар. Дува къутуларыны кенъдже ве урбаларынынъ пускюллерини* узунджа япалар. ⁶Зияфетлерде тёрде ве синагогаларда энъ сайгъылы ерде отурмакъны, ⁷базар мейданларында урьметнен селям бермесини ве адамлар тарафындан «Равви*» дегенлерини истейлер. ⁸Сизлерге исе «Равви» демесинлер, чюнки сизинъ бир Оджанъыз бар. Сиз бир-биринъизге – агъа-къардашсынъыз. ⁹Ер юзюнде кимсеге «Баба» деменъиз, чюнки сизинъ тек бир Коклердеки Бабанъыз бар. ¹⁰Кимсе сизге «Ёлбашчы» демесин, чюнки сизинъ бир Ёлбашчынъыз бар – Алланынъ Месихи.

* **23.5** Дува къутулары – еудийлер дува окъугъанда, манълайына ве сол къолуна териден ясалгъан къутучыкълар такъа эдилер. Оларнынъ ичинде Алланынъ Китабындан аетлер ола эди. Пускюллер – урбанынъ четине пекитилген. Алланынъ эмирлерини анъдыргъан асмалар.

* **23.7** Равви – къ. еуд. бу сёз «Оджам» манасыны ташый.

¹¹Аранъыздаки энъ буюк сою сизлерге хызмет этсин. ¹²Ким озюни юк-сек тутса, алчакъта оладжакъ. Ким озюни алчакъ тутса, юксельтиледжек.

Иса Къанун оджаларыны ве фериселерни экиюзьюликте къабаатлай

¹³⁻¹⁴Эй, Къанун оджалары ве фериселер! Экиюзьюлер! Алынъызгъа бея! Кок Падишалыгъыны инсанларнынъ огюнде къапатып, озьлеринъиз де кирмейсиз, кирмеге истегенлерни де йибермейсиз.

¹⁵Эй, Къанун оджалары ве фериселер! Экиюзьюлер! Алынъызгъа бея! Бир адамны озь дининъизге дѣндюрмек ичюн, денъизлер ве топракъларны айланып чыкъасыз. Лякин оны дѣндюрген сонъ, озюнъизден эки къат бетер джеэннемнинъ огълу япасыз.

¹⁶Эй, сокъур етекчилер! Алынъызгъа бея! Сизлер: «Алланынъ Сарайынен ант этсенъиз, бунынъ эмиети ёкъ олур, лякин Алланынъ Сарайындаки алтыннен ант этсенъиз, берильген сѣзни беджермек керексиз», – дейсиз. ¹⁷Кѣр акъылсызлар! Къайсы бири къыйметлидже: Сарайнынъ алтынымы, я да алтынны азиз япкъан Сарайнынъ озюми? ¹⁸Даа: «Къурбан еринен ант этсенъиз, бунынъ эмиети ёкъ олур, лякин къурбан ериндеки бахшышнен ант этсенъиз, оны беджермек керексиз», – дейсиз. ¹⁹Сокъурлар! Къайсы бири къыйметлидже: бахшышмы я да бахшышны азиз япкъан къурбан ерими? ²⁰Бойледже, къурбан еринен ант эткен адам эм къурбан еринен, эм ондаки эписи шейлернен ант эте. ²¹Алланынъ Сарайынен ант эткен адам эм Сарайнынъ озюнен, эм анда яшагъан Алланен ант эте. ²²Кокнен ант эткен адам эм Алланынъ тахтынен, эм де онынъ устюнде Отургъанынен ант эте.

²³Эй, Къанун оджалары ве фериселер! Экиюзьюлер! Алынъызгъа бея! Нане, таракъот ве зиранынъ ондан бир пайыны бересиз, лякин Къануннынъ энъ муимини: адалетлик, мераметлик ве садыкълыкъны – котерип атасыз. Биринджисини беджерип, башкъасыны да унутмамакъ керек.

²⁴Эй, кѣр етекчилер! Чиркийни ичимлигинъизден сюзип ташлап, девени ютасыз!

²⁵Эй, Къанун оджалары ве фериселер! Экиюзьюлер! Алынъызгъа бея! Пиала ве табакънынъ тышыны темизлейсиз, амма оларнынъ ичи хырсызлыкъ ве къызгъанчылыкъкъа толып таша. ²⁶Эй, кѣр ферисе! Башта пиаланынъ ичини темизле, о вакъыт онынъ тышы да темиз олур.

²⁷Эй, Къанун оджалары ве фериселер! Экиюзьюлер! Алынъызгъа бея! Сизлер акълангъан дюрбелер киби: олар тыштан дюльбер корюнер, лякин ичи олю кемиклерге ве тюрлю арам шейлерге толу. ²⁸Сиз де ойле: тыштан адамларгъа инсафлы корюнесиз, ичинъиз исе экиюзьюлик ве адалетсизлик толу.

²⁹Эй, Къанун оджалары ве фериселер! Экиюзьюлер! Алынъызгъа бея! Пейгъамберлерге дюрбелер къурып, азиз-эвлияларнынъ дефн этильген ерлерини донатып юресиз. ³⁰«Эгер бабаларымыз девринде яшагъан олсакъ, биз пейгъамберлернинъ къаныны тѣкювинде иштирак этмез

эдик», – дейсиз. ³¹Бунен сиз озюнъизге къаршы шаатлыкъ бересиз, пейгъамберлерни ольдюргенлернинъ огъулары экенинъизни озюнъиз тасдыкълап турасыз. ³²Къана, бабаларынъыз башлагъан ишни битиринъиз!

³³Сиз йыланлар ве йылан союндансыз! Джебннем джезасындан къуртуламазсынъыз!

³⁴Динъленъиз: Мен сизге пейгъамберлерни, акъыллы адамларны ве Къанун оджаларыны ёллайджам. Сизлер исе олардан кимни ольдюрисиз, кимни хачкъа мыхларсыз, кимни исе синагогаларынъызда къамчылап, шеэрден шеэрге къуварсыз. ³⁵Бойледже, инсафлы адам Хабильнинъ къанындан башлап, Алланынъ Сарайы ве къурбан ери арасында сизлер ольдюрген Берекиянынъ огълу Зекъарьянынъ къанынадже ер юзюнде тёкюльген бутюн гунасыз адамларнынъ къаны сизинъ бойнунъызда!

³⁶Сизге догърусыны айтам: буларнынъ эписи шу несильнинъ бойнуна тюшеджек.

Иса Ерусалим ичюн агълай

³⁷Эй, Ерусалим, Ерусалим! Пейгъамберлерни ольдюрген ве онъа ёлланылгъан адамларны ташларнен ургъан шеэр! Тавукъ озъ чипчелерини къанатлары астында насыл топласа, Мен де къач кере сенинъ балаларынъны Озь яныма топламагъа истедим, сизлер исе истемединъиз. ³⁸Мына, сизинъ эвинъиз сизге къалдырылгъан ве бош тура! ³⁹Сизге айтам: «Раббининъ Ады иле Келеяткъанны шуретленъиз!» – демегендже, Мени коръмейджексыз.

Иса Алланынъ Сарайы бозуладжагъы акъкъында эвельден айта

24 ¹Иса Алланынъ Сарайындан чыкъып кететкъанда, Онынъ янына шегиртлери келип, Сарайнынъ биналарына дикъкъатыны джелъп эттилер.

²Иса оларгъа:

– Буларнынъ эписини коресизми? Сизге догърусыны айтам: бу ерде таш устюнде таш къалмайджакъ, эписи бозуладжакъ, – деди.

Бея ве къувгъунлыкълар акъкъында

³Иса бир Озю Зейтюн дагъында отургъан вакъытта шегиртлери Онынъ янына келип, сорадылар:

– Бизлерге айт: бу шейлер не вакъыт оладжакъ? Сенинъ келишинъни ве ахыр заман якъынлашкъаныны косътерген бельги насыл оладжакъ?

⁴Иса джевап берип оларгъа:

– Ич кимсе сизлерни алдатмасын деп, сакът олунъыз! ⁵Чокъ адамлар Меним Адым иле келип: «Мен Месихим», – деп, чокъ адамларны алдагъаджакълар, – деди. ⁶– Сиз якъын дженк шаматасыны ве узакъ дженк акъкъында хаберлерни эшитирсиз. Амма къоркъманъыз: ойле олмакъ керек. Лякин бу даа сонъу дегиль. ⁷Халкъ халкъкъа къаршы, падишалыкъ падишалыкъкъа къаршы котериледжек. Тюрлю топракъларда

ачлыкълар ве ер тепренювлери оладжакъ. ⁸Буларнынъ эписи исе – тек буюк азапларнынъ башланувы. ⁹О вакъытта сизлерни къыйнайджакълар ве ольдюреджеклер. Мен ичюн эписи халкъларнынъ адамлары сизлерден нефретленеджек. ¹⁰Чокъ адам иманындан вазгечеджек, бир-бирини сатаджакъ, бир-бирини кореджек козьлери олмайджакъ. ¹¹Чокътан-чокъ ялан пейгъамберлер пейда олып, чокъ адамларны алдатаджакъ. ¹²Адалетсизлик чокълашкъаны себебинден чокъбусынынъ севгиси пек азлашаджакъ. ¹³Лякин сонъунадже сабыр эткен адам къуртарыладжакъ. ¹⁴Ондан эвель исе бутюн дюньяда Алла Падишалыгъы акъкъында бу Къуванчлы Хабер илян этиледжек. Бу хабер эписи халкъларгъа шаатлыкъ оладжакъ. О вакъыт сонъу келеджек.

Буюк беля

¹⁵Шунынънен, Даниял пейгъамбер айткъан «пис арамлыкъ» Азиз Ерде тургъаныны корьсенъиз (окъугъан адам озю анъласын!), ¹⁶Еудиеде олгъан адамлар дагъларгъа къачсынлар. ¹⁷Дам устюнде тургъан адам эвинден бир шей алмакъ ичюн ашагъа тюшмесин. ¹⁸Тарлада олгъан адам усть урбасыны алмагъа къайтып бармасын. ¹⁹О куньлерде юклю ве бала эмиздирген къадынларгъа беля оладжакъ! ²⁰Къачувынъыз къышта я да раатлыкъ куню олмасын деп, дувалар окъунъыз. ²¹О вакъытта, дюньянынъ биринджи куньлерден башлап бу куньлерге къадар олмагъан ве даа бир кере олмайджакъ буюк белялар оладжакъ.

²²Эгер о куньлернинъ сайысы азлаштырылмагъан олса, ич бир джан къуртулып оламаз эди. Лякин сайлангъан адамлар ичюн о куньлернинъ сайысы азлаштырыладжакъ. ²³Эгер о вакъыт кимдир сизге: «Бакъынъыз, Месих мында!» я да «О, анда!» – десе, инанманъыз. ²⁴Ялан месихлер ве ялан пейгъамберлер пейда олып, имкяны олса, сайлангъанларны биле ёлдан урмакъ ичюн, буюк аджайип шейлер япаджакълар ве бельгилер косьтереджеклер. ²⁵Мына, Мен буны сизлерге эвельден айтып бердим. ²⁶Шунынънен, эгер сизлерге: «Бакъса, О сахарада», – деселер, анда барманъыз. Я да «Бакъса, О бу эв ичинде», – деселер, инанманъыз. ²⁷Инсан Огълунунъ къайтып келиши шаркътан гъарпкъадже кокте яшнагъан йылдырым киби оладжакъ.

²⁸Олю беден къайда олса, леш къарталлары да шу ерде топланаджакълар.

Инсан Огълунунъ келюви

²⁹Бирден шу куньлернинъ буюк мусибетинден сонъ

«Кунеш къара оладжакъ,

ай да ярыкъ бермейджек.

Йылдызлар коктен тюшеджеклер

ве коклердеки кучьлер сарсыладжакълар».

³⁰О вакъытта кокте Инсан Огълунунъ бельгиси пейда оладжакъ. Ер юзюндеки эписи миллетлер окюр-окюр агълайджакълар, коктеки

булутлар устюнде къудрет ве буюк шан-шурет иле келеяткъан Инсан Огълуны кореджеклер. ³¹О, Озюнинъ мелеклерини ёллайджакъ. Олар, кучълю бору чалдырып, сайлагъан адамларыны кокнинъ бир четинден башкъа четинедже, дюньянынъ дёрт тарафындан топлап келеджеклер.

Инджир терегининъ орьнеги

³²Инджир тереги сизге кинаели дерс олсун: онынъ пытагъы къабарып, япракълары ачылгъанда, яз якъынлашкъаныны билесиз. ³³Сиз де буларнынъ эписини корсенъиз, билинъиз: О энди якъын, босагъада тура.

³⁴Сизлерге догърусыны айтам: шимдики несиль ёкъ олмаздан эвель, буларнынъ эписи оладжакъ. ³⁵Кок ве ер из къалдырмайып кечерлер, лякин Меним сёзлерим кечмез.

Кунь ве саат акъкъында кимсе бильмей

³⁶Бу къайсы куню ве саат къачта оладжакъ акъкъында не Огъул, не коклердеки мелеклер билелер. Тек Баба биле. ³⁷Нух куньлеринде насыл олгъан олса, Инсан Огълу келеджек куньлеринде де ойле оладжакъ. ³⁸Сув ташкъыны кельмезден эвель олгъан куньлерде, Нух сандыкъкъа кирмегендже, адамлар ашап-иче, эвлене ве акъайгъа чыкъа эдилер. ³⁹Сув ташкъыны келип, эр кесни ёкъ этмегендже, асыл да тюшюнмей эдилер. Инсан Огълу келеджек кунюнде тамам ойле де оладжакъ.

⁴⁰О вакъытта эки адам тарлада олгъанда, Алла бирисини аладжакъ, экинчисини исе къалдыраджакъ. ⁴¹Дегирмен ташында ун чеккен эки къадындан бириси алынаджакъ, бириси къалдырыладжакъ. ⁴²Бунунъ ичюн эр заман азыр олунъыз. Раббинъиз не заман келеджегини бильмейсинъиз. ⁴³Лякин шуны билинъиз: эв саиб хырсыз гедженинъ къайсы саатинде келеджегини бильсе, юкъламайып, хырсызгъа эвине кирмеге ёл бермез эди. ⁴⁴Бойледже, сизлер де азыр олунъыз. Инсан Огълу сиз беклемеген саатте къайтып келеджек.

Ишанчлы ве яман къуллар акъкъында

⁴⁵Ишанчлы ве акъыллы къул ким? Эфендисини оны эв къуллары устюнде башлыкъ этип, оларгъа керек вакътында ашларыны бермеге къойды. ⁴⁶Эфендисини кельгенде, онынъ бойле япкъаныны коръсе, о къул не къадар бахтлы! ⁴⁷Сизге догърусыны айтам: эфенди оны озюнинъ бутюн мал-мулькюне бакъыджи этип къояр. ⁴⁸Эгер де бу яман къул озь гоньлюнде: «Эфендим якъын арада кельмейджек», – деп тюшюнсе, ⁴⁹башкъа къулларны урмагъа башласа, ичкиджилернен берабер ашап-ичсе, ⁵⁰о къулнынъ эфендисини бекленильмеген бир куньде, тюшюнмеген бир саатте къайтып келир ⁵¹ве оны къылычнен экиге болип, онъа экиюзлюлернинъ арасында ер береджек. Анда агълав ве тиш гъыджыртысы оладжакъ.

Он къыз акъкъында кинаели икяе

25 ¹О вакъытта Кок Падишалыгъы бунъа ошайджакъ: он къыз лампат алып, киевни къаршыламагъа чыкътылар. ²Олардан беши акъылсыз, беши исе акъыллы экен. ³Акъылсыз сойлары лампатларны алып, янына зейтюн ягъы алмагъанлар. ⁴Акъыллы сойлары исе лампатларнен бардачыкъларда ягъ алгъанлар. ⁵Киев кеч къалгъаны себебинден, эписи къызлар юкъусырай-юкъусырай юкълап къалдылар. ⁶Яры гезде бир сес янгъырады: «Киев келе! Оны къаршыламагъа чыкъынъыз!» ⁷Къызларнынъ эписи турып, яхшы янсын деп, лампатларыны догъурттылар. ⁸Акъылсызлар акъыллыларгъа: «Лампатларымыз сёне, бизлерге ягъларынынъыздан беринъиз!» – дедилер. ⁹Акъыллылар джевап берип: «Ёкъ, бизлерге де, сизлерге де ягъымыз етмейджек. Сиз тюкянгъа барып, озьлеринъизге ягъ сатын алынъыз», – дедилер. ¹⁰Олар ягъ алмагъа кеткенде, киев кельди. Азыр тургъан къызлар киевнен тойгъа кирдилер ве оларнынъ артындан къапу япылды. ¹¹Сонъ къалгъан къызлар келип: «Эфендим, эфендим! Бизге ачып бер!» – дедилер. ¹²Лякин о, оларгъа джевап берип: «Сизге догърусыны айтам: ким олгъанынъызны бильмейим», – деди. ¹³Бойлеликнен, эр вакъыт козь-къулакъ олунъыз, чюнки не кунюни, не саатини билесиз.

Алтынлар акъкъында кинаели икяе

¹⁴О вакъытта Кок Падишалыгъында олгъан шейлер бунъа ошайджакълар: бир адам ёлгъа чыкъаджакъ олып, къулларыны чагъырып, озь малмулькюни оларгъа авале эте. ¹⁵Бирисине беш, башкъасына эки, учюнджисине бир бинъ алтын* бере – эр бирине къабилиетине коре. Озю исе кете. ¹⁶Беш бинъ алгъан сою парасыны ишлете ве даа беш бинъ къазана. ¹⁷Онъа ошап, эки бинъ алгъаны да эки бинъ къоша. ¹⁸Бир бинъ алтын алгъан адам исе барып, чукъур къаза ве эфендисининъ парасыны сакълай. ¹⁹Чокъ вакъыт кечкен сонъ, къулларнынъ эфендиси къайтып келе ве олардан джевап сорай. ²⁰Беш бинъ алгъаны башкъа беш бинъни де кетирип: «Эфендим! Манъа беш бинъ берген эдинъ. Мына, мен оларгъа къошып даа беш бинъ арттырдым», – дей. ²¹Эфенди онъа: «Аферин! Сен яхшы ве садыкъ къул экенсинъ! Кучюк бир иште ишанчлы олгъанынъ ичюн, энди санъа буюк ишлер де берерим. Кель ве меним къуванчымны меннен боль!» – дей. ²²Эки бинъ алгъан адам да келип: «Эфендим! Манъа эки бинъ берген эдинъ. Мына, мен оларгъа къошып даа эки бинъ арттырдым», – дей. ²³Эфенди онъа: «Аферин! Сен яхшы ве садыкъ къул экенсинъ! Сен кучюк бир иште ишанчлы олгъанынъ ичюн, энди санъа буюк ишлер де берерим. Кель ве меним къуванчымны меннен боль», – дей. ²⁴Бир бинъ алгъаны да келип: «Эфендим! Мен сени къатты адам экенинъни билем. Сен сачмагъан

* **25.15** *Беш, эки, бир бинъ алтын* – къ. юн. «беш, эки, бир талантон» демектир.

ерден орасынъ, сепмеген ерден джыясынъ. ²⁵Шунунъ ичюн, мен сенден къоркъкъанымдан, барып, бинъ алтынны топракъкъа комип, сакъладым. Мына, озъ паранъны ал», – дей. ²⁶Эфенди онъа джевап берип: «Эй, яман ве дембель къул! Мен сачмагъан ерден оргъанымны, сепмеген ерден джыйгъанымны биле экенсинъ. ²⁷Ойле олса, парамны фаизджилерге борджкъа берген олсанъ, мен келип, оны фаизнен алып эдим. ²⁸Энди, ондан бир бинъни алып, он бинъи олгъан адамгъа беринъиз! ²⁹Кимде бар олса, онъа даа бериледжек ве онда арткъач олур. Кимде ёкъ олса, ондан олгъаны да тартып алынаджакъ. ³⁰Энди бу файдасыз хызметчини тышарыгъа, къаранлыккъа, агълав ве тиш гъыджыртысы ерине котерип атынъыз», – дей.

Сонъки суд акъкъында

³¹Инсан Огълу шурети ичинде эписи мелеклеринен барабер кельгенде, Озюнинъ шуретли падиша тахтына отураджакъ. ³²Онынъ огъуне эписи халкълар топланаджакълар. Чобан къойларны эчкилерден айыргъаны киби, Инсан Огълу оларны эки къысымгъа боладжек. ³³Къойларны онъ тарафына, эчкилерини сол тарафына турсатаджакъ. ³⁴О вакъытта Падиша онъ тарафындакилерине:

– Эй, Меним Бабамдан хайыр алгъанлар, келинъиз! Дюнъя яратылгъанындан берли сизлер ичюн мирас олып азырлангъан Падишалыкънынъ саиби олунъыз. ³⁵Мен ач эдим, Мангъа аш бердинъиз. Сувсагъан эдим, Мангъа сув ичирдинъиз. Чет адам эдим, Мени эвлерингъизде къабул эттинъиз. ³⁶Чыплакъ эдим, Мени кийиндирдинъиз. Хаста эдим, Мени бакътынъыз. Зинданда эдим, Мени келип корьдинъиз, – дейджек.

³⁷Инсафлы адамлар Онъа джевап берип:

– Я Рабби! Не вакъыт Сени ач олгъанынъны корип, ашаттыкъ? Я да сувсагъанынъны корип, сув ичирдик? ³⁸Не вакъыт Сени чет олгъанынъны корип, эвлеримизде къабул эттик? Я да чыплакъ олгъанынъны корип кийиндирдик? ³⁹Не вакъыт Сени хаста олгъанынъны корьдик, я да зинданда олгъанынъда сангъа кельдик? – дейджеклер. ⁴⁰Падиша оларгъа джевап берип:

– Сизге догърусыны айтам: шу кучюк къардашларымдан бирисине япкъанынъыз – Мангъа япкъанынъыздыр, – дейджек.

⁴¹Сонъ сол тарафындакилерине:

– Эй, лянетлилер! Ёкъ олунъ козюмден! Шейтангъа ве онынъ мелеклерине азырланылгъан эбедий атешке тюшюнъиз! ⁴²Мен ач эдим, аш бермединъиз. Сувсагъан эдим, сув ичирмединъиз. ⁴³Чет адам эдим, Мени эвлерингъизде къабул этмединъиз. Чыплакъ эдим, Мени кийиндирмединъиз. Хаста эдим, зиндангъа тюштим, Мени бакъмадынъыз, – дейджек. ⁴⁴Онъа джевап берип, олар да:

– Я Рабби! Сени ач, сувсагъан, чет, чыплакъ, хаста я да зинданда олгъанынъны не вакъыт корип, Сангъа ярдым этмедик? – деп сорайджакълар. ⁴⁵О джевап берип, оларгъа:

– Сизге догърусыны айтам: шу кучюклернинъ бирисине япмагъанынъыз – Мангъа япмагъанынъыздыр, – дейджек.

⁴⁶Шунынъ ичюн, олар эбедий джезагъа, инсафлы адамлар исе эбедий аяткъа бараджакълар.

Исаны гизлиден тутып ольдюрмеге истейлер

26¹Иса лафыны битирген сонъ, шегиртлерине:

²– Эки куньден сонъ Песах Байрамы оладжагъыны билесиз. Инсан Огълу сатыладжакъ ве хачкъа мыхланаджакъ, – деди.

³О вакъыт баш руханийлер ве халкъларнынъ акъсакъаллары Каяфа деген баш руханийнинъ азбарында топлашып, ⁴Исаны гизлиден тутып ольдюрмекни озъара анълаштылар. ⁵Амма: «Тек бу иш байрам куньлеринде олмасын, ёкъса халкъ исян котереджек», – дедилер.

Бир къадын Бетанияда Исанынъ башына къокъулы ягъ тёке

⁶Иса Бетания къасабасында, лепра хасталыгъынен чекишкен Симоннынъ эвинде олгъанда, ⁷Онынъ алдына бир къадын кельди. Алебастрдан ясалгъан савутта пек паалы къокъулы ягъ кетирип, Онынъ башына тёкти. Иса о вакъыт софра башында отура эди. ⁸Шегиртлери буны корип, ачувландылар ве: – Бу масрафларнынъ неге кереги бар? ⁹Бу ягъны буюк парагъа сатып, акъчасыны фукъарелерге бермеге мумкюн эди! – дедилер.

¹⁰Иса буны эшитип, оларгъа:

– Не ичюн къадынны раатсыз этесиз? О Мен ичюн яхшы иш япты. ¹¹Фукъарелер эр вакъыт сизлернен, лякин Мен эр вакъыт сизлернен берабер олмайджам. ¹²Къадын бу ягъны тениме тёкип, Мени дефн этмеге азырлады. ¹³Сизге догърусыны айтам: Къуванчлы Хаберни дюньянынъ къайсы еринде илян этселер, бу къадыннынъ япкъан ишини де икяе этип, оны хатырлатаджакълар, – деди.

Иуда ве баш руханийлер

¹⁴Сонъ он экиден бириси Иуда Искариот деген адам баш руханийлернинъ алдына барып:

¹⁵– Исаны къолунъызгъа тутып берсем, мангъа не берерсиз? – деп сорады. Олар Иудагъа отуз кумюш сайып бердилер. ¹⁶Шу вакъыттан башлап, Иуда Исагъа хиянетлик этмек ичюн келишкен вакъыт къыдыра башлады.

Иса шегиртлеринен берабер Песах ашыны ашай

¹⁷Маясыз Пишкен Пите Байрамынынъ биринджи кунюнде шегиртлер Исанынъ алдына келип:

– Сангъа Песах ашыны къайда азырлайыкъ? – деп сорадылар.

¹⁸– Шеэрге кирип, анавы бир адамгъа барынъыз ве онгъа шойле айтынъыз: «Оджа: “Меним вакъыт-саатим якъынлашты, – дей. – Песах Байрамыны шегиртлеримнен берабер сенинъ эвинде япаджам”», – деди Иса.

¹⁹Шегиртлери, Иса оларгъа буюргъаны киби, Песах ашыны азырладылар.

²⁰Акъшам тюшкенде, Иса он эки шегиртинен софра башына отурды.

²¹Аш ашагъанда, Иса:

– Сизге догърусыны айтам: сизден биринъиз Мени сатаджакъ, – деди.

²²Шегиртлер пек кедерленип, бир-бири артындан Ондан:

– Рабби, о мен дегильдирим я? – деп сорай башладылар.

²³О исе, джевап къайтарып:

– Меннен чанакъкъа къолундаки питесини батыргъан адам Мени сатаджакъ. ²⁴Язылгъаны киби, Инсан Огълу кетейта. Лякин Инсан Огълуну саткъан адамгъа буюк бея оладжакъ! О адам догъмагъан олса, озю ичюн яхшыджа олур эди, – деди.

²⁵О вакъытта Исагъа хиянетлик япаджакъ Иуда сорады:

– Равви, о мен дегильдирим я?

– Буны сен айтасынъ, – деди Иса.

²⁶Олар ашап отургъанда, Иса отъмекни алды, шукюр этип парчалады ве шегиртлерине берип:

– Алынъыз, ашанъыз. Бу – Меним тенимдир, – деди.

²⁷Къадени де алып, шукюр этти ве оларгъа узатып:

– Бундан эпинъиз ичинъиз, – деди. ²⁸– Бу – Меним къаным, васиет къаны. О, чокъ адамнынъ гуналары багъышланмасы ичюн тѣкюледжек.

²⁹Мен сизге шуны айтам: Бабамнынъ Падишалыгъында Мен сизлернен янъы ичимлик ичеджек кунгедже, Мен юзюм мейвасынынъ ичимлигини ичмейджем.

³⁰Сонъ олар йырлап, Зейтюн дагъы тарафына кеттилер.

Иса Пётрнынъ инкяр этеджеги акъкъында эвельден айта

³¹Шу арада Иса шегиртлерине:

– Бу гедже эпинъиз Меним ичюн ёлдан уруладжакъсыз. Языда шойле язылгъан: Чобанны урып йыкъсам – сюрюдеки къойлар да дагъытыладжакъ.

³²Амма Мен олип тирильген сонъ, сизлер Галилеягъа бармаздан эвель анда барарым, – деди.

³³Пётр джевап берип Онъа:

– Эписи Сенинъ ичюн ёлдан урулсалар биле, мен ич бир вакъыт ёлдан урулмайджам! – деди. ³⁴Иса онъа:

– Санъа догърусыны айтам: шу геджеси, хораз къычырмаздан эвель, сен Менден учь кере вазгечеджексинъ, – деди. ³⁵Пётр Онъа:

– Манъа Сеннен берабер ольмеге керек олса биле, Сенден вазгечмейджем! – деди. Башкъа шегиртлери де шойле дедилер.

Гетсимани багъчасында Исанынъ дувазы

³⁶О вакъытта Иса шегиртлеринен Гетсимани деген бир ерге барды. Оларгъа:

– Мында отурынъыз. Мен барып, дува окъуйым, – деди.

³⁷Озюнен Пётрны ве Зебедайнынъ эки огълуны алып, барды. Оны къасевет ве гъам атеши къыйнай башлады. ³⁸О, яыннда олгъан адамларгъа:

– Джаным сыкъылып, олю гъамынен тола. Мында къалынъыз ве Меннен берабер козь-къулакъ олунъыз, – деди.

³⁹Бираз узакълашып, ерге йыкъылды ве дува окъуп башлады:

– Бабам! Эгер мумкюн олса, Мени бу азап къадесинден къуртар! Амма Меним истегеним дегиль, Сенинъ истегенинъ олсун, – деди.

⁴⁰Иса, шегиртлерининъ янына къайтып, оларнынъ юкълагъаныны коръди ве Пётргъа:

– Демек, сизлер Меннен берабер бир саат биле козь-къулакъ оламадынъыз? – деди. ⁴¹– Сынавдан кечмек ичюн, козь-къулакъ олып, дува окъунъыз. Рух джесюр, беден исе такъатсыз!

⁴²Иса экинджи кере барып:

– Бабам! Эгер Мени бу азапларгъа толу къадеден къуртармагъа чаре олмаса, Манъа оны ичмек керек олса, Сенинъ истегинъ эда олсун, – деп дува окъуды.

⁴³Къайтып кельгенде, шегиртлерини кене юкълагъан алда тапты: оларнынъ козьлерини юкъу баскъан. ⁴⁴Иса оларны къалдырып, кене узакълашты ве ана шу сёзлерни текрарлап, учюнджи сефер дува окъуды. ⁴⁵Шундан сонъ Озь шегиртлерининъ янына келип, оларгъа:

– Сиз эп юкълайсынъызмы, раатланасынъызмы? Вакъты-саати кельди: мына, Инсан Огълуны гуналы адамларнынъ къолуна берелер. ⁴⁶Турунъыз, кетейик! Бакъынъыз, Манъа хиянетлик япкъан адам якъынлашты, – деди.

Исанынъ якъаланувы

⁴⁷Шу анъ, Иса даа бу сёзлерни айткъанынен, он экиден бири Иуда пейда олды. Иуданен берабер къылыч ве таякъларнен сиялангъан чокъ адам кельди. Оларны баш руханийлер ве халкънынъ акъсакъаллары ёллагъан.

⁴⁸Хаин Иуда: «Мен кимни опысем, сизге керек Адам будыр. Оны якъаланъыз», – деп, оларгъа насыл бельги береджегини эвельден айткъан эди.

⁴⁹Сонъра о, Исанынъ къаршысына кельди ве:

– Мераба, Равви! – деп, Оны опыти. ⁵⁰Иса исе ондан:

– Достум, сен не ичюн мындасынъ? – деп сорады. О вакъыт адамлар якъынлашып, Исаны якъаладылар.

⁵¹Шу арада Исанынъ бир шегирти къылычыны чекип, баш руханийнинъ къулуны урып, онынъ къулагъыны кести. ⁵²Лякин Иса онъа:

– Къылычынъны къынына къой! Эр бир къылыч котерген адам къылычтан гъайып оладжакъ. ⁵³Я да сен, Мен Бабама риджа этип оламам деп беллейсинъми? О Манъа шу анъ он эки мелек ордусындан чокъ йиберер эди. ⁵⁴Амма бойле олса, Языларда язылгъаны насыл эда этиледжек? Булар эписи олмакъ керек, – деди.

⁵⁵Ондан сонъ Иса чокъ адамларгъа:

– Мени якъаламакъ ичюн, айдут тутаджакъ киби, къылыч ве таякъларнен селяланып кельдинъиз. Мен эр кунъ Алланынъ Сарайында олып, окъута эдим, сизлер исе Мени якъаламадынъыз, – деди. ⁵⁶– Лякин буларнынъ эписи, Пейгъамберлернинъ Язылары беджерильмеси ичюн, олды. О вакъытта эписи шегиртлери Исаны къалдырып, къачып кеттилер.

Иса Юксек Шура алдында

⁵⁷Исаны якъалагъанлар Оны баш руханий Каяфанынъ алдына кетирдилер. О ерде Къанун оджалары ве акъсакъаллар топландылар.

⁵⁸Пётр исе Исанынъ пешинден узакътан барып, баш руханийнинъ азбарынадже кельди. Ичериге кирип, бу вакъианынъ сонъуны коръмек ичюн хызметчилернен отурды.

⁵⁹Исагъа олюм джезасыны бермек ичюн, баш руханийлер ве бутюн Юксек Шура Онъа къаршы ялан шаатлыкъ къыдырсалар да, ⁶⁰чокъ адам ялан шаатлыкъ этселер де, тапып оламадылар. Сонъунда эки шаат сёзге чыкъып, бойле дедилер:

⁶¹– Мына бу адам: «Мен Алланынъ Сарайыны йыкъып, учъ кунъде кене къурып олурым», – деди.

⁶²Биринджи баш руханий еринден турып, Исагъа:

– Сен не ичюн джевап къайтармайсынъ? Оларнынъ Санъа къаршы шаатлыкъларына не айтаджанъ? – деди.

⁶³Иса индемени. Баш руханий Онъа:

– Тири Алланынъ огюнде Сени емин эттирем, бизлерге айт, Месих, Алланынъ Огълу – Сенсинъми? – деди. ⁶⁴Иса онъа:

– Озюнь айттынъ. Сизге даа айтам: бундан сонъ

Инсан Огълу Къудретли Алланынъ онъ тарафында отургъаныны ве коктеки булутлар устюнде кельгенини кореджексиз, – деди.

⁶⁵О вакъытта баш руханий озъ устюнде урбаларыны йыртып:

– Куфюр! Бизлерге башкъа шаатларнынъ неге кереги бар? Мына энди О, Аллагъа куфюр эткенини озълеринъиз эшиттинъиз. ⁶⁶Сизлер не къараргъа кельдинъиз? – деди. Олар джевап берип:

– Къабаатлы ве олюмге ляйыкъ! – дедилер.

⁶⁷Сонъ олар Исанынъ юзюне тюкюрп, Оны урдылар ве котеклеп:

⁶⁸– Эй, Месих! Пейгъамберлигинъни косътер, Сени ким ургъаныны бизге айт! – дедилер.

Пётр Исадан вазгече

⁶⁹Пётр исе тышта, азбарда отура эди. Бир хызметчи къыз онынъ янына келип:

– Сен де галилеялы Исанен берабер эдинъ! – деди.

⁷⁰Лякин Пётр эписининъ алдында инкяр этип:

– Сен айткъан шейни мен бильмейим, – деди.

⁷¹Сонъ къапу тарафкъа кечкенде, башкъа бир хызметчи къызы да оны корип, этрафтакилерине:

– Бу да назаретли Исанен эди! – деди.

⁷²Пётр исе ант этип кене инкяр этти:

– Мен бу адамны танымайым! – деди.

⁷³Бираздан сонъ шу ерде тургъанлар келип, Пётргъа:

– Керчектен де, олардан бириси сен де оласынь. Лафыньдан белли, – дедилер. ⁷⁴Сонъ Пётр ант этип, сёз берди:

– Алла бойнумны урсун! Мен бу адамны танымайым! – деди.

Шу анъ хораз къычырды.

⁷⁵О дакъкъада Исанынь онъа: «Хораз къычырмаздан эвель, сен учь кере Менден вазгечеджексинъ», – деген сёзлери Пётрнынъ эсине тюшти. Тышкъа чыкъып, о окюр-окюр агълады.

Исаны аким Пилатнынъ огюне алып баралар

27 ¹Саба эрте баш руханийлер ве халкънынъ акъсакъаллары, Исаны ольдюрмек къарарыны чыкъармакъ ичюн, бирлешип топландылар. ²Оны багъладылар ве аким Пилатнынъ огюне алып бардылар.

Иуданынь олюми

³Исаны саткъан Иуда исе, Онынъ олюмге укюм этильгенини билип, пешман этти ве отуз кумюшни баш руханийлер ве акъсакъалларгъа къайтарып:

⁴– Мен гуна яптым, къабаатсыз адамны саттым, – деди. Олар исе:

– Бундан бизлерге не? О сенинь ишинъ! – дедилер.

⁵Иуда исе акъчаларны Сарайда котерип атты ве о ерден кетип, озюни асты.

⁶Баш руханийлер акъчаны алып: «Бу парада къан бар, оны хазинеге къоймагъа Къанун разылыкъ бермей», – дедилер. ⁷Озьара анълашып, бу акъчагъа чет адамлар комюледжек мезарлыкъ ичюн чельмекчининъ тарласыны сатын алдылар. ⁸Шунынъ ичюн о тарла бу куньлерге къадар «Къан Тарласы» деп адлана. ⁹Шунынънен Йирмея пейгъамбернинъ агъзындан айтылгъаны беджерильди:

Исраиль огъуулары Онъа фиат къойгъан отуз кумюшни алды.

¹⁰ Алла мангъа буюргъан киби, чельмекчининъ тарласыны сатын алдылар.

Пилат Исаны соргъу япа

¹¹Иса исе акимнинъ огюнде турды. Аким Ондан:

– Еудийлернинъ Падишасы Сен оласыньмы? – деп сорады.

– Буну сен озюнь айтасынь, – деди онъа Иса.

¹²Баш руханийлер ве акъсакъаллар Исаны къабаатлагъанда, О ич бир шей айтмай эди. ¹³Пилат Онъа:

– Эшитмейсинъми, Санъа къаршы не къадар шаатлыкъ япалар! – деди.

¹⁴Лякин Иса бу лафларгъа бир сёз биле джевап къайтармады. Аким пек шашты.

Халкъ Бараббаны сайлай

¹⁵Эр Песах Байрамында акимнинъ халкъ истеген бир мабюсни азат эткен адети бар эди. ¹⁶Бу сефер зинданда намлы бир айдут бар эди, онынъ ады Иса Барабба эди. ¹⁷Халкъ топлангъанда, Пилат олардан:

– Сизлер кимни азат эткенимни истейсиз? Иса Бараббаны, я да Месих деп адлангъан Исанымы? – деп сорады.

¹⁸О, олар Исаны пахыллап теслим эткенлерини анълай эди. ¹⁹Пилат къады курсюсине отургъанда, апайындан хабер кельди: «О инсафлы адамгъа ич бир шей япма. Бугунь мен тюшюмде О ичюн пек азап чектим».

²⁰Баш руханийлер ве акъсакъллар халкъны къандырдылар, ве халкъ Бараббаны азат этмесини ве Исаны ольдюрильмесини талап эттилер. ²¹Аким олардан:

– Сизлер экисинден къайсы бирини азат эткенимни истейсиз? – деп сорады.

– Бараббаны! – деп джевап бердилер.

²²Пилат оларгъа:

– Я Месих деп адлангъан Исанен не япайым? – деди.

– Хачкъа мыхлансын! – деди олар.

²³– О не яманлыкъ япты? – деп сорады аким. Лякин олар даа зияде багъырып:

– Хачкъа мыхлансын! – дедилер.

²⁴Пилат ич бир шей ярдым этмегенини, аксине исьян котериледжегини корип:

– Мен бу адамнынъ къаны тѣкюледжегинде къабаатлы дегилим. Бу ишни озьлерингъиз бакъынгъыз! – деди де, халкънынъ козю огюнде сув кетиртип, эллерини ювды.

²⁵Бутюн халкъ бунъа джевап берип:

– Онынъ къаны бизим ве балаларымызнынъ башында олсун! – деди.

²⁶Бундан сонъ Пилат Бараббаны чыкъарып йиберди, Исаны исе къамчылап хачкъа мыхламагъа эмир берди.

Исаны масхара этелер

²⁷Акимнинъ аскерлери Исаны преториягъа* алып бардылар. Исанынъ этрафында бутюн арбий болюкни* топладылар. ²⁸Онынъ урбаларыны

* 27.27 Претория – укюмдар Пилатнынъ яшагъан ве римли аскерлер яткъан ер.

* 27.27 Арбий болюк – къ. юн. «спейра» – «легион»нынъ он пайындан бир пайы, 600 аскер.

чыкъарып, устюне къырмызы тюсю урба* кийдирдилер. ²⁹Тикенлерден тадж орип, башына такътылар. Онъ къолуна таякъ берип, Онынъ алдында тиз чёктилер ве:

– Яшасын еудийлернинъ Падишасы! – деп масхара эттилер. ³⁰Сонъ Онынъ устюне тюрюрип, таякъ алып башына урдылар. ³¹Масхаралап тойгъан сонъ, устюнден урбасыны чыкъарып, Озюнинъ урбаларыны кийдирдилер ве хачкъа мыхламакъ ичюн алып кеттилер.

Исаны хачкъа мыхлайлар

³²Олар чыкъып кететкъанларда, киренели Симон деген бир адамны расткетирдилер. Оны Исанынъ хачыны котерип бармагъа меджбур эттилер. ³³«Къафа Ери» манасыны анълаткъан, Голгофа деген ерге кельдилер. ³⁴Анда Исагъа ичмек ичюн отъ къарыштырылгъан шарап* бердилер. Иса оны дудакъларына тийдирди, амма ичмеге истемеди.

³⁵Сонъ Оны хачкъа мыхлап къойдылар. Урбалары ичюн джереп чекип, озъара пайлаштылар ³⁶ве отурып, Оны къаравулладылар. ³⁷Онынъ башы тѣпесинде: «Бу – Иса, еудийлернинъ Падишасы», – деп, къабаатыны косътерген языны къойдылар.

³⁸Исанен даа эки айдутны – бирисини онъ тарафында, экинджисини сол тарафында хачкъа мыхлап къойдылар. ³⁹Кечип кететкъанлар башларыны саллап, Исагъа куфюр сѣзлер айта эдилер:

⁴⁰– Эй, Сен, Алланынъ Сарайыны йыкъкъан ве учъ кунъ ичинде къургъан адам! Озюнъни къуртарса! Эгер Сен Алланынъ Огълу олсанъ, хачтан тюшсе!

⁴¹Баш руханийлер, Къанун оджалары ве акъсакъаллар да Оны мыскъыллай эдилер:

⁴²– Башкъаларны къуртара эди, Озюни исе къуртарып оламай! О – Израильнинъ Падишасы! Хачтан тюшсюн, о вакъытта биз Онъа инанырмыз! ⁴³О, Аллагъа ишанды. Эгер Алла Оны истесе, Оны къуртарсын! О: «Мен Алланынъ Огълу олам», – деген!

⁴⁴Исанен берабер хачкъа мыхлангъан айдутлар да Оны шойле сѣге эдилер.

Исанынъ олюми

⁴⁵Уйледен башлап саат учъке къадар бутюн дюньяны къаранлыкъ басты. ⁴⁶Саат учълерде Иса къатты сеснен къычырып:

– Эли, Эли, лема савахани? – деди. Бу сѣзлернинъ терджимеси: «Аллам, Аллам! Сен не ичюн Мени къалдырып кеттинъ?» – демектир.

⁴⁷О ерде тургъанлардан базылары буны эшитип:

* 27.28 Бунъа ошагъан урбаны тек падишалар кие эдилер.

* 27.34 *Шарап* – агърыгъа чыдамагъа енгильдже олсун деп, юзюм шарабына адджы бир илядж къоша эдилер.

– О, Ильясны чагъыра, – дедилер.

⁴⁸Олардан бириси тез-тез чапып барып, сюнгерни экиши шарапкъа батырып, таякъ уджуна илиштирди де, Исагъа узатты. ⁴⁹Башкъалары исе:

– Токъта бакъайыкъ, Ильяс келип Оны къуртараджакъмы? – дедилер.

⁵⁰Иса исе даа бир кере къатты сеснен къычырып, сонъки нефесини чыкъарды.

⁵¹Шу анъ Алла Сарайындаки перде тѣпеден ашагъадже йыртылып, экиге болюнди. Ер титреди, къаялар ярылды. ⁵²Къабирлер ачылды ве чокъ раметли азизлер тирильди. ⁵³Олар къабирлеринден чыкъып, Иса тирильген сонъ мукъаддес шеэрге кирдилер ве чокъ адамларгъа корюндилер.

⁵⁴Исаны къаравуллагъан юзбашы ве онынъ аскерлери ер титрегенини ве башкъа вакъиаларны корип, пек къоркътылар ве:

– Акъикъатен О – Алланынъ Огълу экен! – дедилер.

⁵⁵Анда чокъ къадынлар да узакътан бакъып турмакъта эдилер. Олар Галилеядан башлап Исанынъ пешинден кетип, Онъа хызмет эткен эдилер. ⁵⁶Оларнынъ арасында магалалы Меръем, Якъупнен Юсуфнынъ анасы Меръем эм де Зебедай огъуллерынынъ анасы бар эди.

Исанынъ дефн этилюви

⁵⁷Акъшам Ариматея шеэринден олгъан Юсуф адлы бир зенгин адам кельди. О да Исанынъ шегирти эди. ⁵⁸Пилатнынъ огюне барып, Исанынъ беденини сорады. Пилат беденни онъа берильмесини буюрды. ⁵⁹Юсуф джесетни алып, темиз кетен безге сарды ⁶⁰ве озюнинъ къаяда оюлгъан янъы къабринде дефн этти. Къабирнинъ агъзыны балабан бир ташнен къапатып, кетти. ⁶¹Магалалы Меръемнен башкъа Меръем исе къабирнинъ къаршысында отурмакъта эдилер.

Къабир янында сакъчылар

⁶²Эртеси куню – раатлыкъ куню – баш руханийлер ве фериселер Пилаткъа кельдилер ве:

⁶³– Эфендимиз, шу яланджы даа сагъ олгъанда: «Мен учъ куньден олюлер арасындан турарым», – дегенини хатырладыкъ. ⁶⁴Шунынъ ичюн учюнджи куню кечмегендже, Онынъ мезарыны къорумагъа эмир эт. Ёкъса, Онынъ шегиртлери келип, джеседини хырсызлар да, халкъкъа: «О олюлер арасындан тирилип турды», – дерлер. Эм бу ялан биринджи-синден де бетер олур, – дедилер.

⁶⁵Пилат оларгъа:

– Сизде сакъчылар бар. Барып, бильгенинъиз киби къабирни къаравулланъыз, – деди.

⁶⁶Олар барып, къабир ташына мууръ бастылар ве къабирни къорумагъа къаравулларны къойдылар.

Исанынъ тирилюви

28 ¹Раатлыкъ куню кечкен сонъ, афтанынъ биринджи кунюнде*, саба танъда магдалалы Меръемнен башкъа Меръем къабирни бакъ-магъа бардылар. ²Бирден кучъю зельзеле олды. Бу Алланынъ мелеге коктен энди ве къабирнинъ янына барып, ташны четке авдарды ве устуне отурды. ³Онынъ корюниши яшынга ошай, урбалары исе къар киби бем-безд эди. ⁴Къобаны къаравуллагъан аскерлер къоркъудан къалтырадылар ве ольген киби олдылар. ⁵Мелек исе къадынларга:

– Къоркъманъыз! Хачкъа мыхлангъан Исаны къыдыргъанынъызны билем. ⁶О мында ёкъ. Сизлерге айткъаны киби, О тирильди. Келинъиз, Рабинъиз яткъан ерини бакъынъыз. ⁷Энди тез барынъыз да, Онынъ шегиртлерине: «Иса тирильди! О сизлерден эвель Галилеягъа барджакъ. Сиз Оны анда корерсиз», – денъиз. Энди Мен сизлерге эписини айттым, – деди.

⁸Къадынлар тез-тез къабирден чыкъып, буюк къуванчнен къоркъугъа толып, Исанынъ шегиртлерине хабер этмеге чаптылар. ⁹Апансыздан оларнынъ къаршысына Исанынъ Озю чыкъып:

– Мерабанъыз! – деди. Къадынлар Онынъ янына чапып бардылар ве аякъларыны къучакълап, теменна эттилер. ¹⁰Иса оларга:

– Къоркъманъыз! Барып, къардашларыма айтынъыз, Галилеягъа барсынлар. Олар Мени анда корерлер, – деди.

Къаравулла баш руханийлерде

¹¹Къадынлар ёлда олгъанда, къабирни къоругъан бир къач къаравул барып, баш руханийлерге олгъан шей акъкъында хабер эттилер. ¹²Олар акъсакъалларнен топланып, акъыл таныштылар ве аскерлерге чокъ пара берип:

¹³– «Гедже юкълагъанымызда, Онынъ шегиртлери келип, джеседини хырсызлап кеттилер», – денъиз, – деп оларны огреттилер. ¹⁴– Эгер бу иш акимнинъ къулагъына етсе, бизлер оны ишандырырмыз ве сизлерни белядан къуртарырмыз.

¹⁵Аскерлер акъчаны алып, баш руханийлер оларны огреткени киби яптылар. Бу хабер еудийлер арасында кенъ даркъалып, бугунъки куньлергедже яшап кельмекте.

Буюк вазифе

¹⁶Он бир шегирт Галилеягъа, Иса оларга буюргъан дагъга кеттилер. ¹⁷Исаны корип, Онъа табындылар. Базылары исе шубелендилер. ¹⁸Иса оларга якъынлашып, лафыны башлады:

* **28.1** *Афтанынъ биринджи куню* – раатлыкъ кунюнден сонъ кельген кунъ, шимдики базар куню.

– Мангъа кокте де, ерде де бутюн акимьет берильди. ¹⁹⁻²⁰Шунынъ ичюн барып, эписи халкълардан адамларны Меним шегиртлерим япынъыз. Оларны Коклердеки Баба, Огъул ве Мукъаддес Рух Адынен сувгъа батырып чыкъарынъыз, Мен сизлерге буюргъан эр шейни тутмагъа огретинъиз. Унутмангъыз ки, Мен эр вакъыт, дюнъянынъ сонъунадже сизлернен олурым!

Маркнен берильген Инджиль

Бу китапнынъ муэллифи Юхан Марк. О, Исанынъ он эки эльчисинден бири дегиль эди, амма о, Павелнен ве сонъ Пётрнен берабер Иса акъкъында огрете эди.

Инджильдеки китаплардан энъ къыскъасы будыр. Чокъусы земаневий теткъикъатчыларнынъ фикирине коре, Инджильдеки бу китап биринджи олып язылды, ве Маттанен Лука озь китапларыны язгъанда, Маркнынъ китабынен файдалангъанлар. Бу китапнынъ меркезий къысмы Исанынъ азаплары акъкъында эвельден бильдирювнен багълыдыр (8 б.).

Эсас дикъкъатны Марк Исанынъ ишлерине, хусусан Онынъ Ерусалимде бу дюньяда кечкен сонъки афтасына айыра. Марк косътергенине коре, Иса Озь олюминден эвель хасталыкъ, азап ве олюмни енъе. Буннынъ эписи Иса акъикъатен Алланынъ Огълу олгъаныны косътере. Шуннынънен берабер, Марк не Исанынъ догъгъаныны, не Онынъ тирильгенинден сонъ олып кечкен вакъиаларны тариф эте.

Марк чешит халкъларнынъ окъуйыджыларына мураджаат эте. Риваетини о, юнан тилинде яза, амма базыда о девирде Фелестинде къулланылгъан арабий тилинден эм де римли мемурлар ве аскерлерден алынгъан латин ибарелерини къуллана.

Ягъя Исаны сувгъа батырып чыкъара. Иса биринджи шегиртлерини чагъыра ве аджайип шейлерни япып башлай (1 б.). Иса Маттаны Озь нешинден кетмеге чагъыра (2 б.). Иса 12 шегиртини сайлай (3 б.). Урлукъ сачыджы, шамдан устюнде чыракъ, хардал урлугъы акъкъында кинаели икяелер (4 б.). Иса джин ургъанны тедавийлей ве къызчыкъны тирильте (5 б.). Ирод Ягъяны джезалай. Иса 5 000 адамны тойдура (6 б.). Арам ве элял шей акъкъында (7 б.). Иса 4 000 адамны тойдура (8 б.). Исанынъ денъишюви (9 б.). Айрылышув акъкъында. Зенгин адам (10 б.). Иса бир шек устюнде Ерусалимге кире. Иса Алланынъ Сарайыны темизлей

(11 б.). Кирагъа алынган хызметчилер акъкъында кинаели икяе. Салым акъкъында (12 б.). Дюнъя сонъунунъ бельгилери (13 б.). Къадын Исанынъ башына къокъулы ягъ тѣке. Исанынъ шегиртлеринен берабер сонъки Песах ашы. Исаны якъалайлар ве суд этелер (14 б.). Иса Пилатнынъ алдында. Исаны хачкъа мыхлайлар (15 б.). Иса тириле (16 б.).

Ягъя Алланынъ Сѣзюни анълата

1 ¹⁻² Алланынъ Огълу Иса Месих акъкъында Къуванчлы Хабернинъ башланувы.

Ешая пейгъамбер китабында Алланынъ бойле сѣзлери язылган:

Мына, Мен Сенинъ огюнъден хаберджимни ёллайым.

О, сенден эвель барып, Сенинъ ёлунъны азырлайджакъ.

³ Сахрада онынъ сеси янъгъырайджакъ:

– Раббининъ ёлуны азырланъыз,

кечеджек ерлерини тюм-тюз этинъиз!

⁴ Бойлеликнен, сахрада Ягъя пейда олып, адамларны сувгъа батырып чыкъара башлады. Адамларны гуналарынынъ багъышланмасы ичюн тѣвбе этип, сувгъа батырылып чыкъмагъа давет эте эди.

⁵ Адамлар Ягъягъа бутюн Еудие мемлекетинден ве Ерусалим шеэринден келе эдилер ве озъ гуналарыны айта эдилер. Ягъя кельгенлерни Иордан озенининъ сувуна батырып чыкъара эди.

⁶ Ягъя деве юнунден орюльген урба, белинде мешин къушакъ такъып юре эди. Ашагъан ашы – чегертки ве кийик бал эди. ⁷О, шойле хитап этип айта эди:

– Меним пешимден менден Къудретлиси келеята. Мен эгилип, Онынъ аякъкъапарынынъ багъыны чезмеге биле ляйыкъ дегилим. ⁸Мен сизлерни сувгъа батырып темизлейим, О исе, сизлерни Мукъаддес Рухнен темизлейджек.

Исанынъ сувгъа батырылып чыкъувы ве сынавы

⁹О кунълерде Галилеянынъ Назарет шеэринден Иса келип чыкъты. Ягъя Оны Иордан озенине батырып чыкъарды. ¹⁰Иса сувдан чыкъкъанда, кок ярылды да, О, Алланынъ Рухуны коръди. Рух Исагъа гогерджин киби эне эди.

¹¹Коклерден:

– Сен Меним севимли Огълумсынъ, Сенден пек мемнюним, – деген бир сес эшитильди.

¹²Шу анъ Рух Исаны сахрагъа алып барды. ¹³Анда къыркъ кунъ девамында Шейтан Оны сынавгъа огърата эди. Иса кийик айванлар арасында яшай эди; Онъа мелеклер хызмет эте эдилер.

Иса Галилея балыкъчыларыны чагъыра

¹⁴Ягъя зиндангъа тюшкен сонъ, Иса Галилеягъа кельди, Алладан Къуванчлы Хаберни даркъатып юре башлады.

¹⁵ – Вакъты-саати кельди! Алланынъ Падишалыгъы якъынлашты! Тёвбе этинъиз, Къуванчлы Хаберге инанынъыз! – дей эди Иса.

¹⁶Галилея голю боюндан кечечаткъанда, Иса Симонны ве къардашы Андрейни коръди. Олар балыкчы олып, балыкъ сачмаларыны гольге атмакъта эдилер. ¹⁷Иса оларгъа:

– Меним артымдан юрюнъиз. Шимди сиз балыкъ дегиль де, инсан тутаджакъсынъыз, – деди.

¹⁸Агъа-къардашлар аман сачмаларыны ташлап, Исанынъ пешинден кеттилер. ¹⁹Бираз юрген сонъ, Иса Зебедайнынъ огълу Якъупны ве онынъ къардашы Юханни коръди. Олар къайыкъ ичинде отурып, балыкъ сачмаларыны тюзетмекте эдилер. ²⁰Иса агъа-къардашны чагъырды, ве олар бабалары Зебедайны ыргъатларнен берабер къайыкъта къалдырып, Онынъ пешинден кеттилер.

Джин ургъан адам

²¹Олар Къафарнаум шеэринде кельген сонъ, биринджи раатлыкъ куню Иса синагогагъа кирип, адамларны огретип башлады. ²²Онынъ айткъан сёзлерини эшиткенлер эписи шашып къалдылар. О, Къанун оджалары киби дегиль, буюк къудрет берильген адам киби огрете эди. ²³Шу арада синагогагъа джин ургъан бир адам кирди.

²⁴– Эй, назаретли Иса, Сен бизден не истейсинъ? Бизни гъайып этмек ичюн кельдинъми? Мен Сенинъ ким олгъанынъны билем! Сен Алланынъ Азизисинъ! – деп къычырды о.

²⁵Иса джинге шойле эмир этти:

– Сус да, бу адамдан чыкъ!

²⁶Джин адамны сарсытып, къаба бир сеснен багъырып, онынъ ичинден чыкъты. ²⁷Буны корьгенлер эписи шашып къалдылар. Бир-биринден: – Бу насыл шей? – деп сорай эдилер. – Насылдыр бир яп-яны огретюв... Онынъ къудрети о къадар буюк ки, О, арам рухларгъа эмир эте, олар исе Онъа бойсуналар.

²⁸Онынъ акъкъында хабер бутюн Галилея топракъларына тез-тез даркъалды.

Иса Пётрнынъ къайнанасыны ве джин ургъан адамларны тедавийлей

²⁹Иса синагогадан чыкъар-чыкъмаз, Якъуп ве Юханнен берабер Симон ве Андрейнинъ эвине кирдилер. ³⁰Симоннынъ къайнанасы юксек сыджакънен хаста ята эди. Шуны ашыкъып Исагъа айттылар. ³¹О, хастанынъ янына барып, оны къолундан тутып турсатты. Къадыннынъ сыджагъы шу дакъкъасы тюшти. О турып, оларгъа софраны донатты.

³²Акъшам олып, кунеш къонгъан сонъ, Исанынъ огюне бутюн хасталарны ве джин ургъанларны кетирдилер. ³³Бутюн шеэр эалиси оларнынъ къапусы огюнде топланды. ³⁴Иса чешит тюрлю хасталарны тедавийледи, чокъ шейтанларны къувып чыкъарды, амма оларгъа ич бир шей айтмагъа ясакъ этти. Олар исе Онынъ ким олгъаныны биле эдилер.

Иса Галилеяда Алланынъ Сёзюни анълата

³⁵Саба, танъ атмаздан эвель турып, Иса эвден чыкъты ве адам олмагъан бир ер тапып, дувалар окъуп башлады. ³⁶Симон аркъадашларынен берабер Исаны эр ерде къыдырып башладылар. ³⁷Оны тапып:

– Эписи Сени къыдыралар, – дедилер.

³⁸– Айдынъыз, башкъа ерлерге барайыкъ, – деди оларгъа Иса. – Къом-шу къасабаларгъа барып, анда да Алланынъ Сёзюни анълатаджагъым. Мен шу макъсатнен ёлгъа чыкътым.

³⁹Бойледже, Иса оларнынъ синагогаларында Алланынъ Сёзюни анълатып ве шейтанларны къувып чыкъарып, бутюн Галилея топрагъыны айланып чыкъты.

Иса лепрагъа огърагъанны тедавийлей

⁴⁰Куньлернинъ биринде Исагъа бир адам кельди. Онынъ бутюн тенини арам лепра хасталыгъы баскъан. О, Исанынъ янына барып, тиз чёкип ялварды:

– Эгер истесенъ, мени эляллап тедавийлерсинъ.

⁴¹Иса оны аджыды, къолуны узатып хастагъа тийди де, шойле деди:

– Мен истейим, сени эляллап тедавийлейим.

⁴²Шу дакъкъасы лепра хасталыгъы ёкъ олып, адам элял олды. ⁴³⁻⁴⁴Иса оны сертликнен тенбиелеп:

– Сакъын, кимсеге бир шей айтма! Руханийге барып корюн де, тедавийленгенинъ ичюн Муса буюргъан шейни бер де, шу эписине шаатлыкъ олсун, – деди.

⁴⁵Амма о адам кетип, озюнен олгъан вакъианы орталыкъкъа даркъатып башлады. Нетиджеде, Иса энди шеэр ичине ачыкъ кирип оламайып, адамсыз ерлерде къала эди. Лякин адамлар Онъа анда да эр ерден келе эдилер.

Иса паралич ургъан адамны тедавийлей

2¹Бир къач куньден сонъ Иса кене Къафарнаум шеэринде кельди. Онынъ энди эвде олгъаныны эшитип, ²о къадар чокъ адам топланды ки, къапунынъ огюнде, азбарда биле ер къалмады. Иса оларгъа Алланынъ Сёзюни анълатып башлады. ³Шу арада дёрт адам паралич ургъан бир инсанны котерип кельдилер. ⁴Адам чокълугъындан Исагъа якъынлашмакъ имкяныны тапалмайып, Иса олгъан эвнинъ дамыны ачтылар, хастаны яткъан тёшеги устюнде яваштан тюшюрдилер. ⁵Иса, оларнынъ иманыны корип, хастагъа:

– Огълум, гуналарынъ багъышланды! – деди.

⁶Бу ерде бир къач Къанун оджалары да отура эдилер. Олар ичинден шойле тюшюндилер:

⁷«Бу адамнынъ айткъанлары недир? Бойле сёзлер куфюрдир! Гуналары Алладан башкъа ким багъышлай биле?»

⁸Иса бир кереден Озь рухунен оларнынъ фикирлерине далды да, оларгъа шойле деди:

– Сизинъ юреклерингъыздеки тюшонджелер недир! ⁹Хастагъа айтыладжакъ сѣзлерден къайсы къолайджа: «Гуналарынъ багъышланды», – я да «Тур, тѣшегинъни ал да, бар», – демекми? ¹⁰Амма, Инсан Огълунынъ ер юзюнде гуналарны багъышламагъа къудрети олгъаныны билингъиз! – деди. Сонъ хастагъа: ¹¹– Сангъа айтам: еринъден тур, тѣшегинъни ал да, эвинъе кет! – деди.

¹²Адам шу дакъкъасы турды, тѣшегини котерди ве эписининъ козю огюнде чыкъып кетти. Буны корьгенлер шашып къалдылар.

– Биз бойле шейлерни ич бир вакъыт корьмедик! – деп, Аллагъа шукюрлер этилер.

Иса Левийни (Маттаны) чагъыра

¹³Иса кене Галилея голю боюна кетти. Халкъ Онынъ янында топланды, ве Иса оларны огретти.

¹⁴Шу ерлерден кечкенде, Иса салым топлангъан еринде отургъан Алфейнинъ огълу Левийни корьди.

– Меним артымдан юр! – деди онгъа Иса. Левий турып, Исанынъ артындан кетти.

¹⁵Сонъ Иса Левийнинъ эвинде эди. Бир софра башында Онен ве Онынъ шегиртлеринен берабер чокъ салым топлайыджылар ве гунакярлар да ашап-ичип отура эдилер. Онынъ артындан юргенлернинъ сайысы ёкъ эди.

¹⁶Исанынъ салым топлайыджылар ве гунакярларнен отурып ашап-ичкенини корьген фериселер ве Къанун оджалары Онынъ шегиртлерине: – Бу насыл шей? О салым топлайыджылар ве гунакярларнен ашап-ичип отура да! – дедилер.

¹⁷Буны эшиткен Иса оларгъа шойле деди:

– Эким сагъламларгъа дегиль, хасталаргъа керек. Мен инсафлы адамларны дегиль, гуналыларны чагъырмагъа кельдим.

Аштан-судан вазгечюв акъкъында

¹⁸Бир кунъ Ягъянынъ шегиртлери ве фериселер урф-адет боюнджа аштан-судан вазгече эдилер. Адамлар, Исагъа келип, бойле суаль бердилер:

– Ягъянынъ ве фериселернинъ шегиртлери аштан-судан вазгечкенде, Сенинъ шегиртлеринъ ашап-ичип юргенлери недир?

¹⁹Иса оларгъа шойле джевап берди:

– Тойгъа чагъырылгъан киевнинъ мусафирлери, киев оларнен олгъанда, ашны ред этерлерми? Ёкъ, киев оларнен олгъандже, ашап-ичерлер!

²⁰Амма ойле кунълер келеджек ки, киевни араларындан аладжакълар. Иште олар о вакъытта аштан вазгечеджеклер. ²¹Кимсе эски урбагъа янъы парчадан ямав къоймаз, чюнки янъы ямав эски урбадан йыртылып, тешикни даа бетер алгъа кетирир. ²²Эм, кимсе яш шарапны эски мешин

торбаларына толдурмай, чюнки яш шарап джарты торбаны да йыртаджакъ, шарап да бозуладжакъ, торба да гъайып оладжакъ. Яш шарапны янгы мешин торбаларгъа толдуралар.

Раатлыкъ куню акъкъында

²³Раатлыкъ куньлерининъ биринде Иса богъдай тарласындан кечип кетейта эди. Онынъ шегиртлери ёл бою башакъларны къопарып башладылар. ²⁴Буны корьген фериселер Исагъа:

– Бакъ сен оларны! Раатлыкъ куню япмагъа мумкюн олмагъан шейлерни не ичюн япалар? – дедилер.

²⁵Иса оларгъа шойле джевап берди:

– Сиз Давут падиша ве онынъ адамлары ач ве мухтадж олгъанда не япкъанлары акъкъында окъумадынъызмы? ²⁶Авиатар баш руханий олгъан заманда Давут Алланынъ Эвине кирип, тек руханийлерге ашамагъа мумкюн олгъан теклиф пителерини ашагъан ве адамларына да берген.

²⁷Сонъ Иса шойле деди:

– Инсан раатлыкъ куню ичюн дегиль, раатлыкъ куню инсан ичюн яратылгъан. ²⁸Шунынъ ичюн Инсан Огълу – раатлыкъ кунюнинъ де Раббисидир.

Иса сакъат адамнынъ къолуны тедавийлей

3 ¹Иса кене синагогагъа кирди. Анда бир къолу сакъатланып къуругъан адам бар эди. ²Раатлыкъ куню бу сакъатны тедавийлер экенми, деп, Оны къабаатламакъ ичюн, артындан бакъып адамлар тура эдилер.

³Иса, къолу сакъат олгъан адамгъа:

– Ортагъа чыкъ! – деди.

⁴Сонъ оларгъа бойле суаль берди:

– Раатлыкъ куню яхшылыкъ я да яманлыкъ япмакъ мумкюнми? Къанун нени рухсет эте? Джан къуртармакъмы я да ольдюрмекми?

Олар индемедилер. ⁵Иса адамларнынъ о къадар таш юрекли олгъанларына къайгырып, этрафына кедер ве ачувнен бакъты. Къолу сакъат адамгъа исе:

– Къолунъны узат! – деди. О, сакъат къолуны узаткъанынен, къолу тюзельди.

⁶Фериселер исе кетип, шу саат Ироднынъ тарафдарларынен бирликте топлашып, Исаны насыл этип ольдюрмеге акъыл таныштылар.

Иса гольнинъ ялысында чокъ адамны тедавийлей

⁷Иса шегиртлеринен берабер голь тарафкъа ёл алды. Онынъ артындан Галилея ве Еудиеден пек чокъ адам юрмекте эди. ⁸Онынъ япкъанларыны эшитип, тап Ерусалим, Идумея, Иордан аркъасындан, Тир ве Сидон виляетлеринден адам акъынтысы кельди. ⁹Къалабалыкъта сыкъылып къалмамакъ ичюн, Иса шегиртлерине бир къайыкъ азырламакъ

керегини айтты. ¹⁰Чокъ адамны тедавийлегенини билип, чешит хаста-лыкъларгъа огърагъанлар бир-бирини итеклеп, Онъа токъунмакъ истей эдилер. ¹¹Джинлер исе Оны корьгенде, ерге йыкъылып:

– Сен – Алланынъ Огълусынъ, – деп кыгычыра эдилер.

¹²Амма Иса, Озю ким олгъаныны бильдирмеге кесен-кес ясакъ эте эди.

Иса он эки шегиртни сайлай

¹³Ондан сонъ Иса дагъ устуне чыкъып, шегиртлеринден Озю сайлап алгъанларыны чагъырды. Олар Исанынъ янына кельдилер. ¹⁴⁻¹⁵Янында бутюн вакъыт олсунлар, Алла Сёзюни даркъатсынлар ве инсанлар ичинден джин къувмакъ къудретини алсынлар деп, Иса Озюне он эки эльчини сайлап алды. ¹⁶О, он эки шегирт сайлагъанларнынъ адлары: Симон (Иса онъа Пётр адыны берди), ¹⁷Зебедайннынъ огълу Якъуп, онынъ къардашы Юхан (Иса оларгъа Боанергес, я да «Гурюльдюннинъ огъуллары» адыны берди), ¹⁸Андрей, Филип, Бартоломай, Матта, Тома, Алфейнинъ огълу Якъуп, Фадда, Ветанпервер Симон ¹⁹ве сонъундан Исагъа хаинлик япкъан Иуда Искариот.

Мукъаддес Рухкъа къаршы айтылгъан куфюр сёзлер акъкъында

²⁰Бундан сонъ Иса эвине къайтты. Анда кене о къадар адам топланды ки, оларгъа бир тилим отъмек ашамагъа биле вакъыт олмады. ²¹Исанынъ якъын адамлары буны эшитип:

– О акъылдан азды, – деп, Оны алып кетмеге кельдилер.

²²Ерусалимден кельген Къанун оджалары:

– Онынъ ичинде Беэльзебул шейтан бар! Шунунъ ичюн О, джинлерни джинлер башлыгъы къуветинен къувып чыкъара! – дедилер.

²³Иса исе, оларны янына чагъырып, кинаели икяелер айтып башлады:

– Шейтан Шейтанны насыл къувып чыкъараджакъ? ²⁴Эгер бир падишалыкъ озь ичинден болюнсе, о падишалыкъ аякъта туралмаз. ²⁵Эгер бир эв озь ичинден болюнсе, о эв аякъта туралмаз. ²⁶Эгер Шейтан озюне къаршы чыкъса, о, аякъ устунде туралмаз, амма онынъ сонъки куню якъынлашты. ²⁷Кимсе, кучьлю адамнынъ эвине кирип, онынъ малыны хырсызламаз. Амма башта кучьлю адамны багъласа, бутюн мал-мулкюни хырсызлап кетер. ²⁸Сизге догърусыны айтам: адамларнынъ япкъан гуналары ве айткъан куфюрликлери багъышланаджакъ. ²⁹Амма куфюр сёзлерни Мукъаддес Рухкъа къаршы айткъан адам эбедий багъышланмайджакъ, эбедий джезагъа махкъом этиледжек.

³⁰Иса бу сёзлерни айткъанынынъ себеби шунда ки, базылары:

– Оны джин урды, – дей эдилер.

Иса анасы, огълан ве кызыкъардашлары акъкъында

³¹Исанынъ анасынен къардашлары келип чыкътылар. Озьлери эвге кирмейип, Оны чагъырмакъ ичюн бир адамны ёлладылар. ³²Исанынъ этрафында пек чокъ адам бар эди. Олар Онъа:

– Ананънен къардашларынъ ве къызкъардашларынъ тышарыда турып, Сени чагъыралар, – дедилер.

³³Иса оларгъа:

– Меним анам ве къардашларым кимдир? – деди. ³⁴Сонъ этрафында отургъанларгъа бакъып:

– Мына, булар Меним анам ве къардашларым! ³⁵Ким Алланынъ истегини беджерсе, о Меним къардашым, къызкъардашым ве анам, – деди.

Урлукъ сачыджы акъкъында кинаели икяе

4 ¹Иса кене голь боюнда адамларны огрете эди. Онынъ янына о къардар чокъ адам топланды ки, Иса къайыккъъа отурып сувгъа тюшмеге меджбур олды. Адамлар исе ялыда къалдылар. ²Иса чокъ кинаели икяе айтып, халкъкъа насиатлар берди.

³– Шуны динъленъиз, – деди Иса. – Бир урлукъ сачыджы тарлагъа чыкъа. ⁴О урлукъ сачкъанда, базы урлукълар ёл кенарына тюше. Шу арада къушлар учып келелер де, урлукъларны чокъуп ёкъ этелер. ⁵Башкъа урлукълар ташлы, топракъ аз олгъан ерге тюше ве тезден осип чыкъалар, чюнки топракъ бу ерде юфкъа экен. ⁶Кунеш чыккъан сонъ исе, олар сарара-солалар ве яхшы тамыр атып олмагъанларындан, къуруп къалалар. ⁷Урлукъларнынъ бир къысмы тикенликке тюше, тикенлер тез оселер ве фиданларны богъып, гъайып этелер. ⁸Яхшы топракъкъа тюшкен урлукълар исе чыкъалар ве буюк олып оселер, яхшы берекет берелер: бир урлукътан отуз къат, башкъалары алтмыш ве дигерлери юз къат арткъач берекет кетирелер. ⁹Къулагъы барлар буны эшитсинлер! – деди Иса.

Кинаели икяелернинъ макъсады

¹⁰Адамлар даркъалып, Исанынъ янында тек он эки шегирти ве Онынъ артындан эр вакъыт юргенлер къалгъанда, олар Исадан кинаели икяелернинъ манасыны сорадылар.

¹¹Иса оларгъа бойле деди:

– Алла Падишалыгъынынъ сыры сизге белли. Тышарыда къалгъанлары исе эр шейни кинаели икяелер ярдымынен анълайлар.

¹²Оларгъа кинаели икяелерни айтылгъанынынъ макъсады шундадыр:

Олар, козьлеринен бакъып – коръмесинлер,
къулакъларынен эшитип – анъламысынлар,
сонъ тевбе этмесинлер, гуналары багъышланмасын!

Урлукъ сачыджы акъкъында кинаели икяенинъ анълатувы

¹³Бу кинаели икяени анъламадынъызмы? Ойле олса, башкъа икяелерни насыл анълайджакъсыз? – деди оларгъа Иса. ¹⁴– Урлукъ сачыджынынъ сачкъаны – Алланынъ Сёзюдир. ¹⁵Базы адамлар ёл кенарындаки топракъкъа ошайлар. Олар сёзни динълегенде, Шейтан бирден келип, бу

адамларнынъ юрегине сачылгъан сѣзни – урлукъны – хырсызлап кете. ¹⁶Дигерлери исе урлукъны алгъан, ташлы топракъкъа ошайлар. Сѣзни эшитип, оны тезликнен ве къуванчен къабул этелер. ¹⁷Лякин де бир шейге, де башкъа шейге дикъкъат этип, урлукъкъа тамыр атмагъа ёл бермейлер. Шу сѣз ичюн оларнынъ башына къаза-бея кельсе, олар аман ёлундан къайталар. ¹⁸Башкъалары исе, урлукъны алгъан, тикенли топракъ киби: олар сѣзни эшителер, ¹⁹амма аят къасеветлери, зенгинликнен алданув ве башкъа шейлер истеклери келип, сѣзни бастыралар, ве урлукълар берекетсиз къалалар. ²⁰Урлукъны алгъан, яхшы топракъкъа ошагъан адамлар да бар. Олар, сѣзни эшитип, оны къабул этелер. Олардан базылары отуз къат, башкъалары алтмыш къат ве дигерлери юз къат берекет берелер.

Къопкъа тюбюндеки чыракъ акъкъында

²¹Иса сѣзюни девам этти:

– Чыракъны эвге кетирип, оны къопкъа я да ятакъ тюбюне къоярсызмы? Ёкъ, оны шамдан устюне къоялар! ²²Эр бир шей озь вакътында айтылмакъ ичюн, гизлене. Эр бир шей, озь вакътында чыкъарылмакъ ичюн, сакълана. ²³Къулагъы барлар буны эшитсинлер!

²⁴Иса сѣзюни девам этти:

– Эшиткенинъизге дикъкъат этинъиз. Сиз насыл ольчев иле ольчесенъиз, айны шу ольчевнен сизге де ольчеп бериледжек ве даа къошуладжакъ. ²⁵Кимде бар олса, онъа даа бериледжек. Кимде ёкъ олса, олгъаны да тутып алынаджакъ.

Урлукъ акъкъында кинаели икяе

²⁶Сонъ Иса шойле деди:

– Алланынъ Падишалыгъы бунъа ошай:

Бир адам топракъкъа урлукъ сача. ²⁷О, гедже юкълап, кунъдюз тура. Урлукънынъ насыл осип-узангъанындан онынъ хаберы ёкъ. ²⁸Топракъ озь-озюнден башта ешилъ сапчыкъны, сонъ башакъны, ондан сонъ башакъта толгъан ашлыкъны чыкъара. ²⁹Ашлыкъ пишкен сонъ, адам оракъны къолуна ала – берекетни джыймагъа вакъыт кельди.

Хардал урлугъы акъкъында кинаели икяе

³⁰Сонъ Иса шойле деди:

– Алланынъ Падишалыгъыны ненен къыяслайыкъ? Оны насыл кинаели икяенен ифаделейикъ? ³¹Мына, Алланынъ Падишалыгъы бир хардал урлугъына ошай: оны топракъкъа сачкъанда, ер юзюнде бу урлукътан уфакъ урлукъ олмай. ³²Амма, сачылгъан сонъ ойле осип котериле ки, бостандаки бутюн осюмликлерден юксек ола. Онынъ пытакълары о къадар буюк олалар ки, къушлар оларнынъ салкъынында юва къуралар.

³³Иса, даа чокъ кинаели икяелер айтып, адамларгъа, сыгъдыргъанлары къадар, Алланынъ Сѣзюни анълата эди. ³⁴О, эр шейни кинаели

икяелернен айта эди. Тек шегиртлеринен бир Озю кълалгъанда, бу шейлерни оларгъа ачыкъ анълата эди.

Иса фуртунаны ятыштыра

³⁵ Шу куню акъшам устю Иса шегиртлерине:

– Гольнинъ о бир ялысына ялдап кечейик, – деди.

³⁶ Олар, адамларны кълалдырып, кълыйкъта отургъан Исаны озьлеринен берабер алдылар. Янларында башкъа кълыйкълар да бар эди.

³⁷ Сонъ бирден ойле бир кучлю фуртуна къопты ки, кълыйкъкъа далгълар урулып, оны толдурып башладылар. ³⁸ Иса исе башыны ястыкъкъа кълыйып, кълыйкънынъ кълуйругъы тарафында юкъламакъта эди. Шегиртлери Оны уятып:

– Оджам! Биз сувгъа баткъанымыз Сен ичюн эп бирми? – дедилер.

³⁹ Иса уянып, еринден турды да, фуртуна елине:

– Токъта! – деди ве гольге тынчланмагъа эмир этти. Шу анъ ель тынды, гольге тынчлыкъ чёкти.

⁴⁰ Ондан сонъ О, шегиртлерине:

– Не ичюн сизлер бойле къркъакъсынъыз? Сизинъ иманынъыз къаерде? – деди.

⁴¹ Шегиртлери къркъып шашып кълалдылар. Бири-бирлеринден:

– Кимдир бу я? Ель де, голь де Онъа бойсуналар! – деп сораштылар.

Иса джинлер ургъанны тедавийлей

5 ¹ Олар гольнинъ кършы тарафындаки герасалыларнынъ юртуна келип чыкътылар. ² Иса кълыйкътан тюшкенинен, бирден Онъа таба шу ердеки къабирлернинъ арасындан джин ургъан бир адам чыкъты. ³ Мезарлыкъта яшагъан бу адамны кимсе зынджырларнен биле багълап оламай эди. ⁴ Оны чокъ керелер зынджырларнен багълап, аякъларына бугъавлар кирсетселер де, о зынджырларны узип, бугъавларны сындырып ташлай эди. Онъа кимсенинъ кучю етмей эди. ⁵ Гедже-куньдюз токътамайып, къабирлер арасында, кърлар устюне чыкъып, озюни ташларнен урып, багъырып юре эди. ⁶ О, Исаны узакътан корип, чапып кельди де, Онынъ аякълары огюне бель букип, ⁷ бар сесинен ялварды:

– Эй, Иса, Юдже Алланынъ Огълу, менде не ишинъ бар? Алланынъ акъкъы ичюн, мени кълыйнама!

⁸ (Иса джинге: «Эй, джин, бу адамдан чыкъып кет!» – деген эди.)

⁹ Иса ондан:

– Адынъ не? – деп сорады.

– Адым Орду*, чюнки бизлер чокъмыз, – деп джевап берди о.

¹⁰ Джинлер, Иса оларны бу юрттан айдап чыкъармамасы ичюн, Онъа чокъ ялварды.

* 5.9 Орду – къ. юн. «легион», Рим ордусынынъ, 6 000 аскери олгъан, бир кълысы.

¹¹Шу ерлердеки бир байыр төпесинде буюк бир домуз сюрюси отлап юре эди. ¹²Джинлер Исагъа ялварып:

– Бизни бу домузларгъа ёлла, оларгъа кирейик, – дедилер.

¹³Иса оларгъа разылыкъ берди. Джинлер адамдан чыкъып, домузларгъа кирдилер. Сонъ эки бинъге якъын домуз тик къая устюнден гольге секирип, сув ичинде богъулып ольдилер.

¹⁴Домузларны отлаткъан адамлар къачып кетип, бу адисе акъкъында шеэрде ве онынъ этрафларындаки къасабаларда биле айтып чыкътылар. Бутюн адамлар не олгъаныны бакъмагъа кельдилер. ¹⁵Олар Исанынъ янына келип, бакъсалар, анавы, бир орду джин ургъан адамнынъ акъылы озюне кельгенини, озю де кийинип-къушанып отургъаныны коръдилер ве пек къоркъытылар. ¹⁶Бу вакъианы коръгенлер о адам джинлеринден насыл къуртулгъаныны ве домузлар неге огърагъанлары акъкъында халкъкъа тариф эттилер. ¹⁷Онынъ ичюн бу ернинъ сакинлери Исаны оларнынъ юртундан кеткенини истедилер.

¹⁸Иса къайыккъа отургъанда, джинлеринден къуртулгъан адам Онен берабер кетмеге разылыкъ сорады. ¹⁹Амма Иса разылыкъ бермедиди.

– Озь эвинъе, якъынларынъа бар, оларгъа Рабби сени аджып, не япкъаныны ве санъа мерамет косьтергенини айтып бер, – деди онъа.

²⁰Адам кетти, Иса онъа не япкъаныны Он Шеэр* топракъларында айтып юре башлады. Буны эшиткенлер шашып къала эдилер.

*Яирнинъ къызы ве Исанынъ урбасына къолуны
тийдирген къадыннынъ тедавийленюви*

²¹Иса кене гольнинъ башкъа ялысына къайыккънен барды. Онынъ этрафында чокъ адам топланды. Иса гольнинъ ялысында олгъанда, ²²Онынъ янына синагога башлыкъларындан Яир адлы бир адам кельди. Исаны коръгенинен, Онынъ аякъларына йыкъылды да, ²³ярдым истеп ялварды:

– Къызым олюм алында ята. Эвиме келип, онъа эллеринъни къойсанъ, о, сагъ къалып, тюзеледжек! – деди.

²⁴Иса онен берабер кетти. Онынъ артындан пек чокъ адам кеткени ичюн, этрафында буюк къалабалыкъ эди. ²⁵Адамларнынъ арасында он эки йыл къан акъувынен чекишкен бир къадын бар эди. ²⁶О чешит экимлерден чокъ азап чеккен, бутюн мал-мулькюни масраф эткен, амма ич бир файда коръмеген, аксине, алы даа бетер олгъан. ²⁷Шу къадын Иса акъкъында эшитип, адам къалабалыгъында Онынъ артындан барып, гизлиден Онынъ кийимине тийди. ²⁸Озюнджесине: «Эгер мен Онынъ урбасына биле тийсем, тюзелирим», – деп тюшонген.

²⁹Шу анъ къадыннынъ къан акъувы токътады. Хасталыгъындан къуртулгъаныны бутюн беденинен дуйды. ³⁰Иса исе Озюнден кучъ чыкъкъаныны дуйды ве этрафындаки адамларгъа чевирилип:

* 5.20 Он Шеэр – къ. юн. «Декаполис».

– Меним кийимлериме ким тийди? – деп сорады.

³¹Шегиртлери Онъа:

– Сенинъ эр тарафынъда адамлар къалабалыгъыны корип турасынъ да, кийимлериме ким тийди, деп сорайсынъмы? – дедилер.

³²Амма Иса буны япкъан къадынны этрафында козьлеринен къыдыра эди. ³³Озюне не олгъаныны анълагъан къадын къоркъып-къалтырап Исанынъ алдына кельди де, Онынъ аякълары тубюне озюни ташлап, бутюн акъикъатны айтып берди.

³⁴Иса исе онъа:

– Къызым, сени иманынъ тедавийледи. Тынчлыкънен бар ве хасталыгъынъдан азат ол, – деди.

³⁵Иса бу сёзлерни айткъанда, синагога башлыгъынынъ эвинден адамлар келип, онъа:

– Къызынъ ольди. Оджаны къасевет эттирме, – дедилер.

³⁶Амма Иса, бу сёзлерге къулакъ асмай, синагога башлыгъына Яирге:

– Къоркъма, тек инан! – деди.

³⁷Пётр, Якъуп ве онынъ къардашы Юхандан гъайры Иса Озюнинъ артындан кетмеге кимсеге разылыкъ бермеди. ³⁸Синагога башлыгъы Яирнинъ эвине келип чыкъты, анда шашкъынлыкъны ве кескин сеслернен такъмакълап агълагъанларны коръди.

³⁹Иса эвге киргинен:

– Сизлер неден кедерленесинъиз? Не ичюн агълайсынъыз? Бу бала ольмеген, о юкълап ята, – деди.

⁴⁰Онынъ устунден кульгенлер де олды. Амма Иса, эписини тышарыгъа чыкъарып, тек къызчыкънынъ ана-бабасынен Озь шегиртлеринен берабер къызчыкъ яткъан одагъа кирди. ⁴¹Анда баланынъ къолуны алды ве:

– Талита, кум! – деди. Бу сёзлернинъ терджимеси: «Эй, къызчыкъ, сәнъа айтам: тур еринъден!» – демектир.

⁴²Къызчыкъ шу дакъкъасы еринден турды ве юрип кетти. О, энди он эки яшларында эди. Бу аджайип шейни коръген адамлар эписи шашып къалдылар. ⁴³Иса исе оларгъа:

– Буны кимсе бильмесин, – деп, къатты эмир этти. Къызчыкъкъа да аш берильмесини буюрды.

Исаны Назаретте ред этелер

6 ¹Иса шу ерден чыкъып, Озь юртуна кельди. Шегиртлери де Онынъ артындан бардылар.

²Раатлыкъ кунюнде Иса синагогада адамларны огрете башлады. Оны динълегенлерден чокъ адам шашып:

– Бу бильгиге О къайдан малик олгъан экен? Онъа бойле акъылны ве бойле аджайип шейлерни япмакъ къуветини ким берген? ³Меръемнинъ огълу, Якъуп, Йосе, Иуда ве Симоннынъ агъасы, адий бир дюльгер Иса

дегильми я? Онынъ къызкъардашлары да мында, бизим арамызда турмайлармы? – деди ве Исаны ред эттилер. ⁴Иса исе оларгъа:

– Пейгъамберни эр ерде урьмет этелер, тек озь ветанында, озь эвинде ве озь сой-сопларынынъ арасында онынъ къадрине етмейлер, – деди.

⁵Анда ич бир аджайип шей яраталмады. Тек бир къач хастагъа къолларыны тийдирип, оларны сагълам этти. ⁶О, оларнынъ имансызлыгъына шашып къала эди.

Иса он эки шегиртини ёллай

Иса кой-койден юрип адамларны огрете эди. ⁷Он эки шегиртини янына чагъырып, оларны экишер-экишер болип, халкъ арасына ёллады. Оларгъа арам рухларны къувмакъ ичюн къудрет берди. ⁸Ёлгъа таякъларын-дан гъайры ич бир шей: не торба, не пите, не де къушагъындаки бакъыр акъча алмагъа, ⁹тек аякъларына чарыкъ кийип чыкъмагъа эмир этти.

– Эки дане урба биле алманъыз. ¹⁰Эгер бирде-бир ерде эвге кирсенъиз, шу ерден чыкъмагъандже, о эвде къалынъыз. ¹¹Эгер бир ернинъ адамлары сизни къабул этмеселер ве динълемеселер, шу ерден чыкъаяткъанда, аякъларынынъыздан тозны къакъып кетинъиз. Бу, оларгъа къаршы шаатлыкъ олур, – деди Иса.

¹²Бойлеликнен, шегиртлер ёлгъа чыкъып, халкъны тевбе этмеге чагъырып юрдилер. ¹³Баягъы джинлерни къувып чыкъардылар ве чокъ хасталарны зейтюн ягъынен сюртип тедавийледилер.

Ягъянынъ олюми

¹⁴Иса акъкъында Ирод падиша эшитти. Исанынъ намы белли олды, ве адамлар Онынъ акъкъында: «Сувгъа Батырыджы Ягъя тирильди! Шунынъ ичюн онда аджайип шейлер япмагъа кучю бар», – айта эдилер. ¹⁵Башкъалары исе: «О – Ильяс», – деп сая, даа башкъалары: «О – эвельки пейгъамберлер киби бир пейгъамбердир», – дей эдилер.

¹⁶Ирод исе, буны эшитип:

– Бу, мен башыны кестирген Ягъядыр. О тирилип кельген, – деп тура эди.

¹⁷Ирод озь къардашы Филипнинъ сабыкъ апайы олгъан Иродиягъа эвленген сонъ, Ягъяны зиндангъа ташлагъан эди. ¹⁸Ягъя Иродгъа:

– Къанун боюнджа санъа бу къадынны апай этип алмагъа олмай, – деп, юре эди. ¹⁹Иродия Ягъягъа тиш къайрап, оны ольдюрильмесини истесе де, озь ниетине еталмай эди. ²⁰Ирод Ягъянынъ инсафлы ве азиз адам олгъаныны билип, ондан къоркъа ве оны къорчалай эди. Ягъянынъ сёзлерини бегенип, динълей эди, амма бу сёзлер оны буюк бир шашкъынлыкъ ичинде къалдыра эдилер.

²¹Бир куню къолай фырсап тапылды. Ирод догъгъан куню мунасебетинен озюнинъ буюклери, бинъбашылары ве Галилея башлыкълары ичюн зияфет япты. ²²Анда Иродиянынъ къызы келип, оюнгъа тюшти. Онынъ ойнагъаныны эм Ирод, эм мусафирлер пек бегендилер. Сонъ падиша къызгъа:

– Не истесенъ, исте, мен санъа берерим, – деди. ²³Эм сѣз берди: – Менден не сорасанъ, береджем, падишалыгъымнынъ ярысыны биле береджем, – деди.

²⁴Къыз андан чыкъып, анасына:

– Нени истейим? – деди.

– Сувгъа Батырыджы Ягъянынъ башыны сора! – деди анасы.

²⁵Къыз шу анъ падишанынъ янына чапып барып:

– Манъа шимди Ягъянынъ башыны алып, бир табакъ устюнде кетирсинлер, – деди.

²⁶Падиша пек буюк къасеветке тюшти. Амма янында олгъан мусафирлер огюнде ант эткени ичюн, къызнынъ риджасыны ред этмеге истемеди. ²⁷Джеллятны йибери, Ягъянынъ башыны кетирмесини буюрды. Джеллят зиндангъа барып, Ягъянынъ башыны кести ²⁸ве табакъ устюнде кетирип, къызгъа берди; къыз исе оны анасына алып кетти. ²⁹Ягъянынъ шегиртлери бу хаберни эшитип, онынъ джеседини келип алдылар ве дефн эттилер.

Иса беш бинъ адамны тойдура

³⁰Эльчилер Исанынъ янына къайтып, насыл ишлер япкъанларыны, халкъкъа нелер огреткенлерини айтып бердилер.

³¹Иса оларгъа:

– Энди тынч ве адамсыз бир ерге барынъыз, бир озюнъиз къалып, ратланынъыз, – деди. Келип-кеткенлернинъ чокълугъындан оларнынъ аш ашамагъа биле вакъты ёкъ эди.

³²Иса шегиртлеринен къайыкъкъа минип, адам олмагъан бир ерге ёл алды. ³³Амма адамлар оларнынъ кететкъанларыны корьдилер, ве чокъ адамлар Исаны таныдылар. Якъын шеэрлернинъ сакинлери джаяв ёлгъа чыкъып, Исанен шегиртлери бараяткъан ерге ялыдан чапып, олардан эвель етип кельдилер. ³⁴Иса къайыкътан чыкъып, чокъ адамларны корип, оларны аджыды. Олар чобансыз къойларгъа ошай эдилер. Иса оларгъа чокъ шейлерни огретип башлады. ³⁵Баягъы вакъыт кечкен сонъ, шегиртлери Исанынъ янына келип:

– Бу ерде кимсе яшамай экен, эм энди кеч олды. ³⁶Халкъны йибер, этрафтаки койлерге барып, озьлерине аш сатын алсынлар. Оларнынъ ашамагъа ич бир шейлери ёкъ да, – дедилер.

³⁷Иса исе:

– Сизлер оларгъа аш беринъиз! – деди.

– О къадар пара къайдан алайыкъ? Бу адамларны тойдурмакъ ичюн, эки юз динар* керек! – дедилер Онъа.

³⁸Иса:

– Не къадар отьмегинъиз бар? Барып бакъынъыз, – деди. Олар бакъып келип:

* 6.37 Эки юз динар – къ. юн. «200 денарион», я да 200 кунъ чалышкъан адамнынъ къазанчы.

– Беш дане отъмек ве эки дане балыкъ бар, – дедилер.

³⁹Иса шегиртлерине халкъны топ-топ этип ешилъ отлар устюне отуртмакъны буюрды. ⁴⁰Адамлар юзер ве эллишер олып, группаларнен отурдылар. ⁴¹Иса беш отъмекнен эки балыкъны алды, козьлерини коклерге котерип, шукюр дуvasыны окъуды. Отъмеклерни болип, адамларгъа даркъатмакъ ичюн шегиртлерине берди. Эки балыкъны да эписине болип берди. ⁴²Эр кес ашап тойды. ⁴³Сонъ артып къалгъан отъмек парчаларынен ве балыкъларнен даа он эки сепет топладылар. ⁴⁴Отъмек ашагъанларнынъ арасында тек акъайлардан беш бинъ эди.

⁴⁵Бундан сонъ, Иса шегиртлерине, тез-тез къайыкъкъа отуруп, Ондан эвель гольнинъ къаршы ялысындаки Бетсайда шеэрини кечмеге буюрды. Озю исе адамларны йибереджек эди. ⁴⁶Халкънен сагълыкълашкъан сонъ, Иса дува окъумагъа дагъгъа чыкъты.

⁴⁷Акъшам олгъанда, къайыкъ энди гольнинъ ортасында эди, Иса исе ялынъыз Озю ялыда къалды. ⁴⁸Ель шегиртлернинъ къайыгъына къаршы эсмекте эди. Иса оларнынъ къайыкъта ельге къаршы ялдап къыйналгъанларыны корип, танъ атмаздан сув устюне басып, шегиртлери тарафкъа ёл алды. Оларгъа якъынлашып, янларындан кечип кеткен киби олды. ⁴⁹Шегиртлер исе голь устюнде юрген Исаны корип, Оны хаялет беллеп, къычырышып башладылар. ⁵⁰Оны корьгенде, эписининъ юреклери къоркъудан ойнады. Амма Иса шу анъ оларгъа:

– Джесюр олунъыз! Бу – Меним! Къоркъманъыз! – деди.

⁵¹Шойле дегенинен, барып къайыкъкъа чыкъты. Шу дакъкъасы ель тынды. Бу шей шегиртлерни даа бетер шашырды. ⁵²Олар отъмекнен олып кечкен аджайип адисени анъламадылар, юреклери де ачылмагъан эди.

Иса Геннесаретте хасталарны тедавийлей

⁵³Гольни кечип, олар Геннесаретте ялыгъа етип кельдилер ве анда токътадылар. ⁵⁴Къайыкътан тошкенлеринен, адамлар оларны таныды. ⁵⁵Тезден бу хабер бутюн этрафкъа даркъалды. Исанынъ къайда олгъаныны эшиткенлер хасталарны тешеклер устюнде котерип кетире эдилер. ⁵⁶О къайда бармаса да – койлерде, шеэрлерде – адамлар хасталарны ачыкъ мейданларгъа чыкъарып яткъыза эдилер. Урбасынынъ бир этегине тиймек ичюн разылыкъ сорай эдилер. Онъа къол тийдирип олгъанлар эписи тюзеле эдилер.

Баба-деделернинъ урф-адетлери акъкъында

7 ¹Исагъа Ерусалимден бир къач Къанун оджасы ве фериселер кельдилер. ²Олар, Исанынъ шегиртлеринден базылары кирли къолларынен, яни эллерини ювмайып, отъмек ашагъанларыны корьгенлер.

³Фериселер ве эписи еудийлер баба-деделерининъ урф-адетлерини сакълап, къолларыны яхшы этип ювмагъандже, аш ашамагъа отурмайлар. ⁴Базаргъа барып кельген сонъ да, башта ювуналар, сонъ аш ашайлар.

Шунынънен, пиалалар, бардакълар, бакъыр чанакъ-чѣльмеклерни ве ятакъларны ювып, даа чокъ адетлерни кутелер.

⁵Фериселер ве Къанун оджалары Исадан:

– Сенинъ шегиртлеринъ баба-деделеримизнинъ адетлерини не ичюн бозалар? Не ичюн ювулмагъан къолларынен отъмек ашайлар? – деп сорадылар.

⁶Иса оларгъа шойле джевап берди:

– Экиюзлюлер! Ешай пейгъамбернинъ Язысында сизлер акъкъында айткъан сѣзлер пек яхшы экен:

Бу халкъ Мени тильнен урьмет эте, юреклери исе Менден пек узакъ.

⁷ Манъа бошуна табыналар, инсан эмирлерини берип огретелер.

⁸Сиз Алланынъ эмирини быракъып, инсан урф-адетлерини тутасыз.

⁹Усталыкънен Алланынъ эмирини четке чекип ташлайсыз да, озь урф-адетлеринъизни кутесиз, – деди Иса. ¹⁰– Муса шойле айткъан эди: «Бабасыны я да анасыны къаргъагъан адам ольдюрильсин». ¹¹Амма сиз: «Эгер бир адам ана я да бабасына: “Меним санъа береджек ярдымым – къурбан, Аллагъа багъышлангъан бахшыш”, – десе, ¹²о ана-бабасына ич бир яхшылыкъ япмаса да ола», – дейсиз. ¹³Шунынънен, сиз озюнъизнинъ урф-адетлеринъизнен Алланынъ Сѣзюни ёкъ этесиз. Бунъа ошагъан даа чокъ шейлер япасыз.

¹⁴Сонъ Иса халкъны кене янына чагъырып, шойле деди:

– Эпинъиз Мени динъленъиз де, айткъанларымны анъламагъа тырышынъыз! ¹⁵⁻¹⁶Тышарыдан инсан ичине кирген ич бир шей оны арам этип оламай. Аксине, адамнынъ ичинден чыккъан шей оны арам эте.

¹⁷Иса, адамларнынъ арасындан чыкъып, эвге кирген сонъ, шегиртлери Ондан бу кинаели икяенинъ манасыны сорадылар. ¹⁸О оларгъа:

– Гъалиба сиз де ойле акъылсызларсынъыз? – деди. – Тышарыдан адамнынъ ичине кирген ич бир шей оны арам этип оламагъаныны анъламайсызмы? ¹⁹Бу шейлер адамнынъ юрегине дегиль, ашкъазанына кире ве аякъѣлгъа кете.

Бунынънен Иса эписи ашларны элял этти. ²⁰Сонъ О:

– Адамнынъ ичинден чыккъан шейлер исе оны арам этелер, – деди. ²¹– Ичтен, я да инсаннынъ юрегинден яман фикирлер, ороспулыкъ, хырысызлыкъ, адам ольдюрюв, ²²аиле садыкълыгъыны бозув, ачкозлюлик, яманлыкъ, алдав, ахлякъсызлыкъ, пахыллыкъ, куфюр сѣзлер, менменлик, акъылсызлыкъ чыкъа. ²³Мына бу яманлыкъларнынъ эписи адамнынъ ичинден чыкъып, оны арам этелер.

Сурие-Феникеден олгъан къадыннынъ иманы

²⁴Иса шу ерден чыкъып, Тир шеэри тарафкъа кетти. Анда бир эвге кирди. Буны ич кимсе бильмегенини истеди, амма эп бир гизленип оламады.

²⁵Къызыны джин ургъан бир къадын, Иса акъкъында эшитип, тез-тез

келип, Онынъ аякълары туюбуне йыкъылды. ²⁶Бу къадын Сурие-Феникеден олгъан ве еудий дегиль экен. Исагъа риджа этип, къызындан шейтанны къувып чыкъармасыны истеди. ²⁷Иса онъа:

– Башта балалар тойсун. Балалардан отъмекни алып, копеклерге ташламакъ яхшы дегильдир, – деди.

²⁸Къадын Онъа:

– Лафынъ догъру, Оджам, лякин копеклер де балалардан софра туюбуне тюшкен отъмек уфакъларыны ашайлар да, – деп джевап берди.

²⁹Иса къадынгъа:

– Эвинъе бар, бу сёзлеринъ ичюн шейтан къызынъдан чыкъып кетти, – деди.

³⁰Къадын эвине кельгенде, къызыны, шейтандан къуртулып, тёшекте яткъаныны коръди.

Иса сагъыр тильсизни тедавийлей

³¹Сонъ, Тир шеэринден къайткъанда, Иса Сидон шеэринден кечип, Он Шеэр тарафындан Галилея голюне барып чыкъты. ³²Исанынъ огюне бир сагъыр тильсизни кетирип, онъа къолларыны тийдиргенини истедилер. ³³Иса оны адамлар арасындан алып чыкъып, бир четке чекти де, пармакъларыны онынъ къулакъларына тыкъты, сонъ тюкюрп, хастанынъ тилине тийдирди. ³⁴Сонъ кокке бакъып, агъыр нефес алып: – Эффата! – деди. Бу сёзнинъ манасы «Ачыл!» демектир.

³⁵Шу дакъкъасы о адамнынъ къулакълары ачылды, тили къыбырдап башлады, ве айткъан сёзлери анълашылды. ³⁶Иса:

– Бу аджайип шей акъкъында кимсеге айтманъыз, – деп буюрды. Амма О, не къадар: «Айтманъыз», – десе де, халкъ даа чокъ айтып юре эди.

³⁷Оларнынъ шашкъанларынынъ сынъыры ёкъ эди.

– О, эр шейни яхшы япа, сагъырларны эшиттире, тильсизлерни лаф эттире, – дей эди олар.

Иса дёрт бинъ адамны тойдура

8 ¹Шу кунълерде кене чокътан-чокъ адам топланды. Ашамагъа бир шей къалмагъаны ичюн, Иса шегиртлерини янына чагъырып:

²– Халкъны аджыйым. Учъ кунъ Меним алдымда туралар, ашамагъа исе ич бир шейлери ёкъ. ³Эгер оларны эвлерине ач къалдырып йиберсем, ёлда такъаттан кесилирлер. Базылары узакъ ерлерден кельгенлер, – деди. ⁴Шегиртлери бунъа:

– Оларны тойдурмакъ ичюн бу сахрада ким, къайдан шу къадар отъмек аладжакъ? – деп, джевап бердилер.

⁵– Не къадар отъмегинъиз бар? – деп сорады Иса.

– Еди дане, – деди шегиртлер.

⁶Сонъ Иса халкъкъа ерге отурмакъны буюрды. Еди отъмекни алып, шукюр этип парчалады ве даркъатмакъ ичюн шегиртлерине берди.

Шегиртлер халкъкъа даркъаттылар. ⁷Оларда бир къач балыкъ да бар эди. Иса шукюр дуvasыны окъуп, оларны да даркъаттырды. ⁸Халкъ ашап тойды. Артып къалгъан кесеклерни джыйып, еди сепет толдурдылар. ⁹Шу ерде дёрт бинъге якъын адам бар эди. Сонъ Иса адамлары йибериp, ¹⁰Осю шегиртлеринен берабер тез-тез къайыкъкъа отурып, Далманута юртуна кельди.

Фериселер бельги талап эте

¹¹Фериселер чыкъып, Онен давалашып башладылар. Оны сынамакъ ичюн, коктен бир бельги косьтергенини истей эдилер. ¹²Лякин Иса, агъыр нефес алып, оларгъа:

– Не ичюн бу несиль бельги талап эте? Сизлерге догърусыны айтам: бу несильге ич бир бельги косьтерильмейджек! – деди.

¹³Сонъ, оларны къалдырып, кене къайыкъкъа минди ве къаршы ялыгъа ёл алды.

Ирод ве фериселернинъ «маясы» акъкъында

¹⁴Исанынъ шегиртлери ёлгъа отъмек алмагъа унуткъанлар. Къайыкъта бир отъмектен башкъа бир шей къалмады. ¹⁵Шу арада Иса, шегиртлерине эмирлер берип:

– Манъа бакъынъыз, фериселернен Ироднынъ маясындан сакъынынъыз! – деди. ¹⁶Олар исе бир-бирине: «Буны отъмек алмагъанымыз ичюн айтты», – дедилер. ¹⁷Иса, буны билип, оларгъа:

– Сиз не ичюн озъара, янымызда отъмек ёкъ, дейсиз? Даа бир шей анъламайсынъызмы? Бунъа акъылынъыз етмейми? Юреклеринъиз даа кёрмы? ¹⁸Козълеринъиз бар, амма коръмейсизми? Къулакъларынъиз бар, амма эшитмейсизми? – деди. – Сиз хатырлап оламайсызмы? ¹⁹Мен беш отъмекни парчалап, беш бинъ адамгъа болип бергенимде, сизлер ашап битирильмеген отъмекни къач сепетке джыйдынъыз?

– Он эки сепет, – деди олар.

²⁰– Мен еди отъмекни парчалап, дёрт бинъ адамгъа болип бергенимде, къач сепет отъмек къалды?

– Еди сепет, – дедилер.

²¹– Ондан сонъ да анъламайсынъызмы? – деди оларгъа Иса.

Иса Бетсайдада кёр адамны тедавийлей

²²Иса Бетсайда коюне кельгенде, Онынъ алдына бир кёр адамны кетирип, онъа тийгенини истедилер. ²³Иса, сокъурнынъ къолундан тутып, койнинъ ичинден алып чыкъты. Козълерини тюкюрikleп, къолларыны онынъ башына къойды да:

– Бир шейлер коресинъми? – деп сорады.

²⁴Сокъур башыны котерип:

– Адамларны корем, олар тереклерге ошайлар, амма юрелер, – деди.

²⁵Иса даа бир кере кёрнынъ козьлерине къолларыны тийгизди. Кёр дикъкъатнен бакъып, эр шейни ачыкъ коре башлады. О энди бутюнлей тедавийленди. ²⁶Иса оны эвине ёллагъанда:

– Койге кирме, – деди.

Пётр Исагъа Месих дей

²⁷Иса озь шегиртлеринен берабер Филипнинъ Кайсарейсы этрафындаки койлерге кетти. Ёлда шегиртлеринден:

– Адамлар Мени ким деп саялар? – деп сорады.

²⁸Шегиртлери:

– Базылары Сени Сувгъа Батырыджы Ягъя, башкъалары – Ильяс, дигерлери исе – пейгъамберлерден бириси деп саялар, – дедилер.

²⁹Иса олардан:

– Я сиз Мени ким деп саясыз? – деп сорады. Пётр Онъа:

– Сен Месихсинъ, – деди.

³⁰Бундан сонъ Иса шегиртлерине Озю акъкъында кимсеге айтмагъа кесен-кес ясакъ этти.

*Иса Озюнинъ азаплары, олюми ве тириледжеги
акъкъында эвельден айта*

³¹Иса шегиртлерини огретип башлады ки, Инсан Огълу чокъ азап чекмек, акъсакъаллар, баш руханийлер ве Къанун оджалары тарафындан ред этильмек, ольдюрильмек, амма учюнджи куню тирильмек керек. ³²Иса буны ачыкъ-айдын айта эди. Буны эшиткен Пётр, Исаны четке чекип, Оны азарлап башлады. ³³Амма Иса, айланып, шегиртлерине бакъты да, Пётрнынъ сёзюни болип:

– Ёкъ ол козюмден, Шейтан! Сен Алланынъ ишлерини дегиль, адам ишлерини тюшюнесинъ, – деди.

³⁴Сонъ Иса халкъны ве шегиртлерини янына чагъырып:

– Ким Меним артымдан кетмеге истесе, озюнден вазгечип, озь хачыны котерип, Меним артымдан юрсюн. ³⁵Ким озь джаныны къуртармагъа истесе, оны джояджакъ. Ким Мен ве Къуванчлы Хабер ичюн джаныны берсе, джаныны къуртараджакъ. ³⁶Эгер инсан бутюн дюньяны запт этип, озь джанына зарар кетирсе, онъа бундан файда бармы? ³⁷Инсан, озь джаныны къуртармакъ ичюн, не берер? ³⁸Ким бу ороспу ве гунакяр несиль арасында Менден ве Меним сёзлеримден utanса, Инсан Огълу да, Алланынъ мукъаддес мелеклеринен берабер Бабасынынъ Шурети иле кельгенде, ондан utanыр, – деди.

9 ¹Иса девам этти:

– Сизлерге догърусыны айтам: бу ерде тургъанлардан базылары даа олюм не олгъаныны бильмейип, Алланынъ Падишалыгъыны бутюн къудретинен кельгенини кореджеклер.

Исанынъ корюниши денъише

²Алты кунъ кечкен сонъ, Иса Пётрны, Якъупны ве Юханны янына алып, юксек бир дагъгъа чыкъты. Анда олардан гъайры кимсе ёкъ эди. Исанынъ бутюн корюниши оларнынъ козьлери огюнде денъишти. ³Онынъ урбасы йылтырап, къар киби безз олды, ер юзюнде ич бир адам урбаны бойле агъартып оламаз эди. ⁴Шу арада Ильяс ве Муса корюнип, Исанен субетлеше башладылар.

⁵Пётр Исагъа:

– Равви, бу ерде бизге не яхшы я! Учъ чалаш къурайыкъ да, бириси Санъа, бириси Мусагъа, бириси Ильяскъа олсун, – деди. ⁶О, не айтаджагъыны бильмей эди, олар эписи пек къоркъкъан эдилер.

⁷Шу вакъытта бир булут пейда олып, оларны кольгесинен къапатты. Булут ичинден:

– Бу Меним севимли Огълумдыр, Оны динъленъиз! – деген бир сес кельди.

⁸Бирден, шегиртлер этрафларына бакъкъанда, озьлерининъ янында Исадан башкъа кимсени корьмедилер.

⁹Дагъдан тюшкенде, Иса оларгъа:

– Инсан Огълу олюерден тирильмегендже, корьген шейлеринъизни ич кимсеге айтманъыз, – деп буюрды. ¹⁰Олар бу эмирге бойсунсалар да, олюмден тирильмек не экени акъкъында бири-биринен акъыл таныша эдилер. ¹¹Исадан:

– Не ичюн Къанун оджалары: «Башта Ильяс кельмек керек», – дейлер? – деп сорадылар. ¹²Иса оларгъа шойле деди:

– Догъру, Ильяс эвель келип, эр шейни азырламакъ керек. Амма не ичюн Инсан Огълу чокъ азап чекип хорланаджакъ, деп язылгъан? ¹³Мен сизге айткъаным шудыр: язылгъаны киби, Ильяс энди кельди, адамлар исе онынънен истегенлерини яптылар.

Иса джин ургъан баланы тедавийлей

¹⁴Иса, къалгъан шегиртлерининъ янына къайтып кельгенде, оларнынъ этрафында чокъ адам ве оларнен давалашкъан Къанун оджаларыны корьди. ¹⁵Адамлар Исаны корип, Онынъ алдына къуванчлы шашкъынлыкънен чапып барып, селям бердилер. ¹⁶Иса шегиртлеринден:

– Сиз оларнен не акъкъында давалашасыз? – деп сорады. ¹⁷Адамлардан бириси:

– Оджам! Мен Санъа огълумны кетирдим; о тильсиз, онынъ ичине яман рух кирди. ¹⁸Шейтан онъа уджюм эткенде, оны ерге йыкътыра, баланынъ агъзындан копюк чыкъа, о, тишлерини гъыджырдатып, къатып къала, – деди. – Сенинъ шегиртлеринъе, шейтанны къувып чыкъарыныыз, деп ялвардым, лякин олар беджералмадылар.

¹⁹Иса:

– Эй, имансыз адамлар! Не вакъыткъадже сизлернен оладжам?! Не къадаргъадже сизлерге даянаджам?! Баланы огюме кетиринъиз! – деди.

²⁰Баланы Исанынъ янына кетирдилер. Шейтан Исаны корьгенинен, баланы къалтыратып башлады. Огъланчыкъ ерге йыкъылып, юварланды, агъзындан копюк чыкъа башлады.

²¹Иса онынъ бабасындан:

– О, бу алгъа тюшкенинден не къадар вакъыт кечти? – деп сорады.

– Балалыгъындан шойле, – деди бабасы. ²²– Баланы ольдюрмеге истеп, шейтан оны чокъ кере де атешке, де сувгъа ташлады. Эгер къолунгъдан кельсе, бизлерни аджып, ярдым эт, – деди.

²³Иса онъа:

– «Къолунгъдан кельсе»?! Иманлы адам эр шейни япа билир, – деди.

²⁴Шу анъ баланынъ бабасы:

– Инанам! Иманым аз олса, ярдым эт! – деп къычырды.

²⁵Халкъ чапып келип топлангъаныны корьген Иса арам рухкъа эмир этти:

– Эй, тильсизлик ве сагъырлыкъ руху, Мен санъа эмир этем: баладан чыкъ ве онъа къайтып кирме! – деди.

²⁶Шейтан, баланы бар кучюнен къалтыратып, айгъырып чыкъып кетти. Огъланчыкъ исе олю киби къыбырдамайып ятып къалды. Чокъ адам оны ольди деп сайдылар. ²⁷Амма Иса оны къолундан тутып котерди, бала аякъкъа турды.

²⁸Сонъ, Иса эвге киргенде, шегиртлери, О, бир озю къалгъаныны беклеп:

– Не ичюн биз бу джинни къувып чыкъаралмадыкъ? – деп сорадылар.

²⁹Иса оларгъа:

– Бойле джинлерни тек дува ярдымынен къувмакъ мумкюн, – деди.

Иса кене Озь олюми ве тирилюви акъкъында айта

³⁰Олар шу ерден кетип, Галилеядан кечтилер. Иса оларнынъ олгъан ерини бир кимсе бильгенини истемей эди. ³¹О, шегиртлерини огретип, шойле деди:

– Инсан Огълуны адамлар къолуна тутып береджеклер, Оны ольдюрреджеклер. О, оледжек, амма учъ куньден сонъ тириледжек.

³²Шегиртлер бу сёзлерни анъламай, амма Ондан сорамагъа къоркъа эдилер.

Ким буюкче?

³³Олар Къафарнаум шеэрини къайтып кельдилер. Эвде Иса шегиртлеринден:

– Ёл бою сиз не акъкъында лаф эте эдинъиз? – деп сорады.

³⁴Олар индемедилер. Ёлда, ким энъ буюк, деп давалашкъан эдилер.

³⁵Иса отурып, он эки шегиртини янына чагъырды:

– Ким биринджи олмагъа истесе, эписинден сонъ олсун ве эписине хызмет этсин, – деди.

³⁶Сонъ бир баланы алып, оны оларнынъ арасына къойды. Баланы къучакълап, шегиртлерине:

³⁷– Адым огъруна бойле балалардан бирисини къабул эткен Мени де къабул эте. Ким Мени къабул этсе, о тек Мени дегиль, Мени Ёллагъаны да къабул эте.

«Ким бизге къаршы олмаса, о бизим тарафымызда»

³⁸Юхан Исагъа:

– Оджам! Биз Сенинъ Адынъ ярдымынен шейтанларны къувуып чыкъаргъан бир адамны коръдик. О, бизнен берабер юмегени ичюн, биз онъа бу шейни япмагъа ясакъ эттик, – деди.

³⁹Иса шойле деди:

– Онъа ясакъ этменъиз! Меним Адым ярдымынен аджайип шей япкъан адам Мени бир кереден яманлап оламаз. ⁴⁰Ким бизге къаршы олмаса, о, бизим тарафымызда! ⁴¹Ким сизге Меним Адым ичюн, сиз Месихнинъ шегиртлери олгъанынъыз ичюн, бир мешребе сув берсе, сизге догърусыны айтам: о, муяфатсыз кълмаз.

Ёлдан урулмакъ акъкъында

⁴²Ким Манъа инангъан бу кучюк балалардан бирисини ёлдан урса, онынъ алы бойнуна дегирмен ташыны асылып, деньизге ташлангъан адамнынъ алындан агъыр оладжакъ. ⁴³⁻⁴⁴Эгер сени кълунъ ёлдан урса, оны кесип ташла! Сен сакъат олсанъ да, эбедий аяткъа киредженъ. Бу, эки кълунънен джеэннемге, сёнмеген атешке огърагъанынъдан яхшыдыр. ⁴⁵⁻⁴⁶Эгер сени аягъынъ ёлдан урса, оны да кесип ташла! Сен чолакъ олсанъ да, эбедий аяткъа киредженъ. Бу, эки аягъынънен джеэннемге атылгъанынъдан яхшыдыр. ⁴⁷Эгер сени козюнъ ёлдан урса, оны оюп чыкъар. Сенинъ бир козюнъ олса да, Алланынъ Падишалыгъына киредженъ. Бу, эки козюнънен джеэннемге атылгъанынъдан яхшыдыр. ⁴⁸Джеэннемде оларны кемирген къртурлар ольмейджек ве оларны якъкъан атеш сёнмейджек. ⁴⁹Эписи, тузнен темизленген къртурбан киби, атешнен темизленеджеклер. ⁵⁰Туз – яхшы шей. Амма туз тузлугъыны джойса, онынъ леззетини насыл къайтараджакъсыз? Ичинъизде туз олсун! Ве бир-биринъизнен муаббет яшанъыз.

Айрылышув акъкъында Исанынъ огретюви

10 ¹Иса, о ерден чыкып, Иордан озенининъ артындаки Еудие мемлекетине кельди. Онынъ этрафында кене де пек чокъ адам топланды. Озь адети боюнджа Иса адамларны огрете башлады.

²Базы фериселер Оны сынамакъ ниетинен якъынлашып:

– Къанун боюнджа акъайгъа озь апайындан айырылмакъ мумкюнми? – деп сорадылар.

³Иса исе олардан:

– Муса сизлерге не буюргъан? – деп сорады.

⁴– Муса, акъай айрылышув кягъытыны язып апайындан айырылмагъа мумкюн, деп, разылыкъ берген, – деди фериселер.

⁵Иса оларгъа джевап берип:

– Юреклеринъиз таш киби олгъаны ичюн, сизлерге бу эмирни язып къалдырды, – деди. ⁶– Аслында, Алла дюньяны яраткъанда, адамларны эр киши ве къадын киши оларакъ яратты. ⁷Шу себептен акъай, анабабасыны къалдырып, озь апайына япышаджакъ, ⁸ве олар экиси бир вуджут оладжакълар. Бойледже, олар энди эки дегиль, бир беден сайылалар. ⁹Алла къошкъаныны адам айырмасын.

¹⁰Эвге кельген сонъ, шегиртлери Исадан кене шу шейни сорадылар.

¹¹О, оларгъа:

– Ким, озь апайындан айырылып, башкъасына эвленсе, сабыкъ апайына нисбетен аиле садыкълыгъыны боза, – деди. ¹²– Апай да, озь акъайынен айырылып, башкъасына чыкъса, аиле садыкълыгъыны боза.

Иса ве балалар

¹³Исанынъ алдына, къолларынен тийип, хайыр дувасыны окъусын деп, балаларны кетирдилер. Шегиртлер исе оларгъа ёл бермедилер. ¹⁴Иса буну корьгенде, ачувланып:

– Балаларгъа Мангъа кельмеге ёл ачынъыз, оларны токътатманъыз. Алланынъ Падишалыгъы оларнынъкидир. ¹⁵Сизлерге догърусыны айтам: ким Алланынъ Падишалыгъыны бала киби къабул этмесе, анда киралмайджакъ, – деди.

¹⁶Сонъ, балаларны къучакълап, эллерини башларына къойып, хайыр дувасыны окъуды.

Зенгин адам

¹⁷Иса ёлгъа чыкъаяткъанда, кимдир чапып келип, Онынъ огюнде тиз чёкти ве:

– Яхшы Оджам! Эбедий аяткъа насип олмакъ ичюн не япмакъ керек? – деп сорады. ¹⁸Иса онъа:

– Мангъа не ичюн «яхшы» дейсинъ? Бир Алладан башкъа ич кимсе яхшы дегиль. ¹⁹Сен эмирлерни билесинъ: адамнынъ джаныны алма, аиле садыкълыгъыны бозма, хырсызлама, ялан шаатлыкъ этме, алдатма, анабабанъны урьмет эт, – деди.

²⁰О адам, Исагъа джевап къайтарып:

– Оджам! Буларны эписини яшлыгъымдан берли япып келем, – деди.

²¹Иса онъа бакъты ве бир кереден оны бегенди.

– Сангъа бир шей етишмей. Бар, бутюн мал-мулькюнъни сатып, акъчасыны фукъарелерге болип бер. О вакъыт зенгинлигинъ кокте оладжакъ. Сонъ кель де, артымдан юр, – деди.

²²Лякин, бу сёзлерни эшиткенинен, адам къайгъы ичинде о ерден чыкъып кетти. Онынъ байлыгъы буюк эди де.

²³Иса, этрафына козь ташлап, шегиртлерине:

– Зенгин адамларгъа Алланынъ Падишалыгъына кирмеге агъыр! – деди.

²⁴Шегиртлер бу сёзлерни эшитип, шашып къалдылар. Иса исе, текрарлап:

– Балаларым, Алланынъ Падишалыгъына кирмеге пек агъыр! ²⁵Зенгин адамнынъ Алланынъ Падишалыгъына киргенинден девенинъ ине тешигинден кечкени къолайдыр, – деди.

²⁶Шегиртлер даа бетер шашып, бир-биринден:

– Ойле олса, ким къуртарыладжакъ экен? – деп сорадылар.

²⁷Иса, оларгъа козьлерини тикип:

– Адамларгъа бунынъ имкяны ёкъ, лякин Алланынъ ярдымынен имкяны бар. Алла ичюн эр шей мумкюн ола, – деди.

²⁸Пётр, сёз алып, Исагъа:

– Мына, биз эр шейлеримизни къалдырып, Сенинъ артынъдан кеттик, – деди.

²⁹Иса онъа:

– Сизлерге догърусыны айтам: ким Мен ве Къуванчлы Хабер ичюн эвини, агъа-къардашларыны, тата-къызкъардашларыны, ана-бабасыны, балаларыны, озь тарлаларыны ташлап кетсе, ³⁰шимди, бу дюньяда, чекеджек зулумларнен берабер, юз кере зияде эвлер, агъа-къардашлар, тата-къызкъардашлар, аналар, балалар ве тарлаларгъа саип оладжакъ. Эбедий дюньяда исе эбедий аяткъа малик оладжакъ. ³¹Лякин шимди биринджи олгъан чокъ адамлар сонъунда оладжакъ, сонъунда олгъанлар исе биринджи оладжакълар, – деди.

Иса учюнджи кере Озь олюми ве тирилюви акъкъында айта

³²Энди олар Ерусалимге ёл алдылар. Иса эписининъ огюнде кетмекте эди. Шегиртлери теляшланмакъта, башкъалары исе къоркъа-къоркъа Онынъ артындан юрмекте эдилер. Иса он эки шегиртини янына чагъырып, кене Озюнен не оладжакъ акъкъында айтып башлады:

³³– Шимди биз Ерусалимге келип киреятамыз. Анда Инсан Огълуны баш руханийлер ве Къанун оджаларынынъ къолуна тутып береджеклер. Олар Оны олюмге укюм этип, Алланы билъмеген адамларгъа береджеклер. ³⁴Олар Оны масхара этип, Онъа тюкюреджеклер, Оны къамчылайджакълар ве ольдюреджеклер. Амма учюнджи куню О, тириледжек, – деди.

Якъуп ве Юханнынъ риджасы

³⁵Зебедаининъ огъулары Якъуп ве Юхан, Исанынъ алдына келип:

– Оджам, бир истегимиз бар, оны биз ичюн япкъанынъны пек истеймиз, – дедилер.

³⁶– Сизлер ичюн не япкъанымны истейсиз? – деп сорады Иса. ³⁷Олар:

– Сен улу олгъан сонъ, биримиз Сенинъ онъ тарафынъда, экиндимиз исе сол тарафынъда отургъанымызгъа разылыкъ бер, – дедилер.

³⁸Иса оларгъа:

– Сизлер не истегенинъизни бильмейсиз. Мен ичеджек къадеден сиз ичип олурсызмы? Мен батып чыкъаджакъ терен сувларгъа батып чыкъып олурсызмы? – деди. ³⁹Олар:

– Олурмыз, – деп джевап бердилер. Иса исе оларгъа:

– Сиз Мен ичеджек къадеден ичеджексиз, Мен батып чыкъаджакъ терен сувларгъа батаджакъсыз. ⁴⁰Амма Меним онъ ве сол тарафымда отурмагъа разылыкъ бермек Меним къолумда дегиль. Бу ерлерни Алла кимге азырлагъан олса, олар отураджакълар.

⁴¹Башкъа он шегирти буны эшитип, Якъуп ве Юхангъа ачувландылар. ⁴²Иса оларны янына чагъырып:

– Сиз билесиз, башкъа миллетлернинъ башлыкълары оларакъ сайылгъан адамлар оларгъа башлыкъ япалар, ве буюклери оларнынъ устюнде укюм сюрелер. ⁴³Амма сизлернинъ аранъызда бойле шей олмасын! Ким сизде буюк олмагъа истесе, сизге хызметчи олсун. ⁴⁴Ким исе сизлернинъ аранъызда биринджи олмагъа истесе, эписине къул олсун. ⁴⁵Инсан Огълу да Озюне хызмет эттирмек ичюн кельмеди, Озю хызмет этмек ве Озь джаныны къурбан этип, чокътан-чокъларны къуртармакъ ичюн кельди, – деди.

Сокъур Бартимайнынъ тедавийленюви

⁴⁶Иса Ерихон шеэрин кельди. Шеэрден шегиртлеринен ве чокъ адамнен берабер чыкъып кетяйткъанда, ёл кенарында Тимай огълу сокъур Бартимай, садакъа сорап, отурмакъта эди. ⁴⁷Назаретли Исанынъ кечип кеткенини эшитип:

– Эй, Давут Огълу Иса! Манъа мерамет эт! – деп къычырды.

⁴⁸Чокъ адамлар онынъ агъзыны къапатмагъа истедилер, амма о, даа бетер къычырды:

– Эй, Давут Огълу! Манъа мерамет эт!

⁴⁹Иса токътап:

– Оны мында чагъырынъыз, – деди. Кёрны чагъырып, онъа:

– Джесюр ол, еринъден тур! О, сени чагъыра, – дедилер.

⁵⁰Бартимай усть урбасыны чыкъарып четке атты, еринден сычрап турды да, Исанынъ янына барды. ⁵¹Иса ондан:

– Сен Менден не истейсинъ? – деп сорады.

– Раввуну*, козьлерим коръсюн! – деди кёр адам. ⁵²Иса онъа:

– Бар, сени иманынъ къуртарды, – деди. Бартимай шу анъ коре башлады ве Исанынъ артындан ёл бою кетти.

Исанынъ Ерусалимге тантананен киргени

11 ¹Ерусалимге якъынлашып, Зейтюн дагъынынъ этегинде ерлешкен Бетфаге ве Бетания койлерине кельгенде, Иса шегиртлеринден экисни ёллап:

* **10.51** Раввуну – кь. еуд. бу сёз «Оджам», «Эфендим» манасыны ташый.

² – Къаршынъыздаки койге барынъыз. О ерге киргенинъизнен, ич кимсе минмеген, багълы тургъан яш эшекни тапарсыз. Оны чезип, мында кетиринъиз. ³Эгер сизлерден: «Не япасыз?» – деп сорасалар, «О, Раббиге керек, О, оны тез къайтараджакъ», – деп джевап беринъ, – деди.

⁴Олар барып, сокъакъта къапугъа багълы тургъан эшекни таптылар. Оны чезип алгъанда, ⁵шу ерде тургъан бир къач адам оларгъа:

– Сиз не япасыз? Не ичюн бу эшечикни чезесиз? – дедилер.

⁶Шегиртлер Иса буюргъаны киби джевап берген сонъ, адамлар оларны йибердилер. ⁷Яш эшекни Исанынъ алдына алып кельдилер. Шегиртлер онынъ аркъасына озь урбаларыны къойдылар, Иса да устюне минди. ⁸Чокъ адамлар озь кийимлерини ёлгъа тёшедилер. Башкъалары исе ёлгъа тарлада кесильген пытакъларны ташладылар.

⁹Онынъ огюнде ве артында юргенлер:

– Аллагъа шукюр! Раббининъ Ады иле Келеяткъанны шуретленъиз!

¹⁰Бабамыз Давутнынъ якъынлашкъан Падишалыгъыны шуретленъиз! Коклерде Аллагъа бинъ шукюрлер! – деп къычыра эдилер.

¹¹Иса Ерусалимге келип, Алланынъ Сарайына кирди. Эр шейни козьден кечирип, вакъыт энди кеч олгъанда, он эки шегиртинен берабер Бетаниягъа къайтып кельди.

Иса инджир терегини къаргъай ве Алланынъ Сарайыны темизлей

¹²Эртеси куню Бетаниядан чыкъкъанларында, Иса ач олды. ¹³О, узакъта япракъларынен къаплангъан бир инджир терегини коръди. Бирде бир емиш тапылырмы, деп, терекнинъ янына кельгенде, япракълардан гъайры бир шей тапмады. Инджир джыймагъа вакъты даа кельмеген эди. ¹⁴Иса терекке бакъып:

– Энди сенинъ мейваларынъны ашагъанлар эбедиен олмасын! – деди. Шегиртлери де бу сёзлерни эшиттилер.

¹⁵Сонъ олар Ерусалимге кельдилер. Алланынъ Сарайынынъ азбарына киргенде, Иса анда алыш-веришнен огърашкъанларны къувмагъа башлады. Акъча алмаштырыджыларнынъ масаларыны, гогерджин сатыджыларнынъ курсюлерини авдарып йиберди. ¹⁶Сарайнынъ азбары ичинден бир шейни котерип кечмеге биле рухсет бермеди.

¹⁷Иса огретип:

– Языда: «Эвиме “Бутюн халкълар ичюн Ибадет Эви” дейджеклер», – деп язылмагъанмы? – деди. – Сизлер исе оны айдутлар къобасына чевирдинъиз!

¹⁸Баш руханийлер ве Къанун оджалары буны эшитип, Исаны ольдюрмек ичюн чаресини къыдыра эдилер. Бутюн халкъ Онынъ огретювине шашкъаны ичюн, олар Ондан къоркъа эдилер.

¹⁹Акъшам устю Иса шегиртлеринен берабер шеэрден чыкъып кетти.

Исанынъ иман ве багъышлав акъкъында огретюви

²⁰Саба олар кене инджир тереги янындан кечкенде, бакъсалар, шу терек тамырындан башлап бутюнлей къуруп къалгъан. ²¹Пётр, эвельки вакъианы хатырлап, Исагъа:

– Равви! Бакъса, Сен къаргъагъан инджир тереги къуруп къалгъан, – деди.

²²Иса оларгъа джевап берип:

– Аллагъа инанынъыз! ²³Сизлерге догърусны айтм: эгер бириси мына бу дагъгъа: «Еринъден котерилип, денъизге атыл!» – десе, озь къальбинде ич шубеленмейип, айткъаны беджериледжегине инанса, айткъаны оладжакъ! ²⁴Шунынъ ичюн Мен сизге айтм: сиз дуваларынъызда не сора-санъыз, оны аладжакъынъызгъа инанынъыз ве истегинъиз ерине келир. ²⁵⁻²⁶Дува окъуп тургъанынъызда, биревге ачувлы олсанъыз, оны багъышланъыз. Сонъ Коктеки Бабанъыз да гуналарынъызны багъышлар, – деди.

Исанынъ акимieti акъкъында суаль

²⁷Олар кене Ерусалимге кельдилер. Иса, Сарайнынъ азбарында айла-нып юргенде, Онынъ янына баш руханийлер, Къанун оджалары ве акъ-сакъаллар келип, ²⁸суаль бердилер:

– Бу ишлерни япмагъа Сенинъ акъкъынъ бармы? Шуны япмагъа Санъа бу акъны ким берди?

²⁹Иса оларгъа шойле джевап берди:

– Сизлерге бир суаль береджем. Джевап берсенъиз, Мен де сизлерге бу ишлерни япмагъа насыл акъкъым олгъаныны айтарым. ³⁰Ягъа халкъны сувгъа батырып чыкъаргъаны Алладан я да адамларданмы? Манъа джевап беринъ.

³¹Олар озъара давалаша башладылар: «Эгер “Алладан”, – десек, О: “Не ичюн Ягъагъа инанмадынъыз?” – деп сораиджакъ. ³²“Адамлардан”, – десек исе...?»

Амма олар халкътан къоркъа эдилер. Эписи адамлар Ягъаны пейгъамбер деп сая эдилер. ³³Онынъ ичюн олар Исагъа:

– Бильмеймиз, – дедилер. Иса оларгъа:

– Мен де сизлерге буларны япмагъа насыл акъкъым олгъаныны айтам, – деп джевап берди.

Аман юзюмджилер акъкъында кинаели икяе

12 ¹Иса халкъкъа кинаели икяелер айтып башлады:

– Бир адам юзюм багъы сачып, этрафыны къоралады, юзюмни сыкъмакъ ичюн чукъур къазды, къаравулламакъ ичюн бир къулле къурды да, багъыны юзюмджилерге кирагъа берип, озю ёлгъа чыкъты.

²Мевсими кельгенде, берекеттен озю пайыны алмакъ ичюн, юзюмджилерге бир хызметчисини ёллай. ³Юзюмджилер исе оны тутып котеклейлер

ве бир шей бермейип къайтарып йиберелер. ⁴Багънынъ саиби даа башкъа бир хызметчисини оларгъа ёллай. Олар исе, онынъ башыны урып тешелер ве масхаралап къувалайлар. ⁵Адам башкъасыны ёллай, оны ольдюрелер. О исе, хызметчилерини ёллай бере, амма юзюмджилер оларнынъ бирисини котеклей, дигерини ольдюрелер. ⁶Багъ саибининъ даа бир адамы къала; о, севимли огълу экен. Саип: «Огълумдан утанырлар», – деп, оны сонъунда ёллай. ⁷Лякин юзюмджилер бир-бирине: «Бу – мирасчы! Барып, оны ольдюрейик, ве бутюн мирас бизге къаладжакъ!» – дейлер. ⁸Огълуну тутып ольдюрелер ве багъдан тышарыгъа чыкъарып ташлайлар. ⁹Энди багънынъ саиби не япар экен? О, келип юзюмджилерни ольдюреджек, багъны исе башкъаларына береджек.

¹⁰Сиз Языда:

«Къуруджылар келишиксиз деп четке ташлагъан таш бинанынъ темельташы олды.

¹¹ Козюмиз огюнде япылгъан аджайип шей – Алланынъ ишидир!» – окъумадынъызмы?

¹²Иса бу кинаели икяени оларгъа къаршы айткъаныны анълап, Оны якъаламагъа истедилер. Амма халкътан къоркъкъанларындан, Онъа тиймейип кеттилер.

Салым акъкъында суаль

¹³Исанынъ айткъан сёзлерине илиשמек ичюн, янына бир къач ферисени ве Ироднынъ тарафдарларыны ёлладылар. ¹⁴Олар келип:

– Оджа, биз билемиз ки, Сен догъру адамсынъ, адамлар Сенинъ акъкъынъда не тюшюнгенлери ве адам муим я да муим олмагъаны Санъа эп бир. Адамларгъа Алланынъ ёлуны догъру огретесинъ. Сенджесине, императоргъа салым телемек мумкюнми, я мумкюн дегильми? Бизлер берейикми, я бермейикми? – деп сорадылар.

¹⁵Иса, оларнынъ экиюзлюлигини корип:

– Мени не ичюн сынайсyz? Бир динар кетиринъиз, бир бакъайым, – деди. ¹⁶Олар алып кельдилер. Иса:

– Бу ресим ве язылар кимнинъки? – деп сорады.

– Императорнынъ, – деди олар. ¹⁷Иса оларгъа:

– Императорнынъ акъкъыны императоргъа, Алланынъ акъкъыны Аллагъа беринъиз, – деди.

Буны эшиткенлер шашып къалдылар.

Олюернинъ тирилюви акъкъында

¹⁸Исанынъ янына саддукыйлер кельдилер. (Олар ольген адамларнынъ тирильгенине инанмай эдилер.) Онъа бойле суаль бердилер:

¹⁹– Эй, Оджа! Муса язгъан ки, эгер бир адам, апайына ич бир баланы бермейип, ольсе ве оны янгъгъыз къалдырса, бу адамнынъ къардашы агъасынынъ апайына эвленсин ве онъа агъасынынъ ерине бала берсин.

²⁰Мына, еди агъа-къардаш бар экен. Биринджиси апай алып, бала къалдырмай ольген. ²¹Экинджиси де шу апайны алгъан ве баласыз олып, обир дюньягъа кечкен. Учюнджисинен де бойле олгъан. ²²Шунынънен, агъа-къардашларнынъ эписи бир-бир артындан шу апайгъа эвленгенлер, амма едиси де баласыз къалып, ольгенлер. Ахыр-сонъу апай да ольген. ²³Сонъ, тирилюв куню кельгенде, олар эписи тирильсе, бу къадын къайсы бирисининъ апайы оладжакъ? Едиси де онъа эвленген эдилер де!

²⁴Иса оларгъа шойле джевап берди:

– Бунда сизлер пек янълышасыз. Не Языларны, не Алланынъ къудретини билесиз. ²⁵Ольгенлер тирильгенде, не эвленеджеклер ве не де акъайгъа чыкъаджакълар. Амма коктеки мелеклер киби оладжакълар. ²⁶Олюлернинъ тирилюви акъкъында сёз юрсетсек, сиз Мусанынъ китабында, Алла Мусагъа янып тургъан чалы ичинден не айткъаныны окъумадынъызмы? Алла онъа: «Мен Ибраимнинъ Алласым, Исхакънынъ Алласым ве Якъупнынъ Алласым», – деген. ²⁷Алла олюлернинъ дегиль, тирилернинъ Алласыдыр. Сизлер пек янълышасыз.

Энъ муим эмир

²⁸Къанун оджаларындан бири, оларнынъ давасыны эшитип, Исанынъ яхшы джевап бергенини коръди. Онынъ янына келип:

– Алла эмирлерининъ энъ муими къайсы? – деп сорады.

²⁹Иса онъа:

– Бутюн эмирлерден энъ муими будыр: Динъле, Исраиль! Рабби-Таалямыз – бирден-бир Раббидир. ³⁰Рабби-Таалягъны бутюн юрегинънен, бутюн джанынънен, бутюн акъылынънен ве бутюн къуветинънен сев. ³¹Экинджиси исе бойле: якъын адамны озюньни севгенинъ киби сев. Булардан даа буюк эмир ёкъ, – деди.

³²– Яхшы айттынъ, Оджа, – деди Къанун оджасы. – Алла – бирден-бирдир, Ондан башкъа кимсе ёкъ, деп догъру айттынъ. ³³Оны бутюн юрек, джан, акъыл ве къуветинънен севмек, якъын адамны да озюньни севгенинъ киби севмек – эписи бутюнлей якъылгъан къурбанлардан ве бахшышлардан муимдир.

³⁴Иса, онынъ акъыллы джевап бергенини корип:

– Сен Алланынъ Падишалыгъындан узакъ дегильсинъ, – деди.

Бундан сонъ кимсенинъ Онъа суаль бермеге джесарети етмеди.

Месих акъкъында суаль

³⁵Иса Алланынъ Сарайында адамларны огреткенде, шойле деди:

– Насыл олып, Къанун оджалары: «Месих – Давутнынъ огълудыр», – дейлер? ³⁶Давутнынъ озю, Мукъаддес Рухтан ильхам алып, бойле деген:

РАББИ меним Раббиме айтты:

– Душманларынъны аякъларынъ астына йыкътырмагъанымдже, Меним онъ тарафымда отур!

³⁷Давутнынъ озю Онъа «Рабби» дей. Сонъ насыл олып О, Давутнынъ огълу олур?

Пек чокъ адамлар Онынъ сёзлерини бегенип динълей эдилер.

Къанун оджаларындан сакъзындырув

³⁸Иса халкъны огретип, шойле деди:

– Къанун оджаларындан сакът олунъыз! Олар узун урбалар кийип юрмекни, халкънынъ оларгъа шеэрдеки базар мейданларында урьметнен селям бермесини, ³⁹синагогаларда – энъ сайгъылы ерде, зияфетлерде – тёрде отурмакъны пек бегенелер. ⁴⁰Олар тул апайларнынъ мал-мулькюни ашап битирелер, козьге корюнмек ичюн узун дувалар окъуйлар. Бу адамларнынъ джезасы къаттыджа оладжакъ.

Тул апайнынъ капиги

⁴¹Сонъ Иса, садакъа сандыгъынынъ къаршысында отурып, халкънынъ къутугъа пара насыл ташлагъаныны бакъмакъта эди. Чокъ зенгинлер чокъ пара ташладылар. ⁴²Бир фукъаре тул къадын келип, эки капик* ташлады.

⁴³Иса шегиртлерини янына чагъырып:

– Сизлерге догърусуну айтам: бу фукъаре тул къадын къутугъа эписинден чокъ акъча ташлады. ⁴⁴Оларнынъ эписи озълерининъ буюк барлыгъынынъ кучюк бир къысмыны ташладылар. Амма бу къадын фукъаре олса да, яшамакъ ичюн олгъан бутюн парасыны багъышлады, – деди.

Иса Алланынъ Сарайы бозуладжагъы акъкъында эвельден айта

13 ¹Иса Алланынъ Сарайындан чыкъаяткъанда, шегиртлеринден бириси:

– Оджам, бакъ, не къадар дюльбер ташлар ве биналар! – деди.

²Иса онъа джевап берип:

– Бу буюк биналарны коресинъми? Амма бу ерде таш устюнде таш къалмайджакъ, – деди.

Оладжакъ беля ве къувгъунлыкълар акъкъында

³Иса Зейтюн дагъында, Алла Сарайынынъ къаршысында отургъан вакъытта Пётр, Якъуп, Юхан ве Андрей бир озълери къалып, Ондан сорадылар:

⁴– Бизлерге айт, бу шейлер не вакъыт оладжакъ? Буларнынъ эписининъ биткенини насыл бельги бильдиреджекъ? – дедилер.

⁵Иса лафыны бойле башлады:

– Ич кимсе сизлерни алдатмасын деп, сакът олунъыз! ⁶Чокъ адамлар Меним Адым иле келип: «Мен Месихим», – деп, чокъ адамларны алдатджакълар.

* 12.42 Эки капик – къ. юн. «эки лептос, демек бир кодрантес», пек уфакъ акъча.

⁷Сиз якъын дженк шаматасыны ве узакъ дженк акъкъында хаберлерни эшитирсиз. Амма къоркъманъыз: оиле олмакъ керек. Лякин бу даа сонъу дегиль. ⁸Халкъ халкъкъа къаршы, падишалыкъ падишалыкъкъа къаршы котериледжек. Тюрлю топракъларда ер тепренювлери ве ачыкълар оладжакъ. Лякин булар тек буюк азапларнынъ башланувыдыр. ⁹Сизлер козь-къулакъ олунъыз. Сизни махкемеге береджеклер, синагогаларда котеклейджеклер. Мен ичюн сизни акимлер ве падишаларнынъ алдына турсатып, Мен акъкъымда шаатлыкъ яптыраджакълар. ¹⁰Башта эписи халкълар Къуванчлы Хаберни эшитмек кереклер. ¹¹Сизни махкемеге берген вакъытта, не айтаджагъым экен, деп тюшюнменъыз. Шу саатте сизлерге не берильсе, оны айтынъыз. Анда сиз дегиль, Мукъадес Рух джевап береджек. ¹²Агъасы – къардашыны, бабасы – баласыны олюм панджасына береджеклер. Балалар озь ана-бабаларына къаршы чыкъып, оларны ольдюреджеклер. ¹³Мен ичюн эр кес сизлерден нефретленеджек. Лякин сонъунадже сабыр эткен адам къуртарыладжакъ.

Буюк беля

¹⁴Эгер «пис арамлыкъ» ляйыкъ олмагъан ерде тургъаныны корьсенъыз (окъугъан адам озю анъласын!), Еудиеде олгъан адамлар дагъларгъа къачсынлар. ¹⁵Дам устюнде тургъан адам ашагъа тюшип, бир шей алмакъ ичюн эвине кирмесин. ¹⁶Тарлада олгъан адам усть урбасыны алмагъа къайтып бармасын. ¹⁷О куньлерде юкю ве бала эмиздирген къадынларгъа беля оладжакъ! ¹⁸Къачувынъыз къышта олмасын деп, дувалар окъунъыз. ¹⁹Шу куньлерде, Алла дюньяны яраткъан вакъыттан башлап бу куньлерге къадар олмагъан ве даа бир кере олмайджакъ буюк белялар оладжакъ. ²⁰Эгер Рабби о куньлернинъ сайысыны азлаштырмагъан олса, ич бир джан къуртулып оламаз эди. Лякин О, сайлагъан адамларнынъ хатири ичюн, шу куньлерни азлаштырды. ²¹Эгер о вакъыт кимдир сизге: «Бакъынъыз, Месих мында!» я да: «О, анда!» – десе, инанманъыз. ²²Ялан месихлер ве ялан пейгъамберлер пейда олып, имкяны олса, сайлангъанларны биле ёлдан урмакъ ичюн, аджайип шейлер япаджакълар ве бельгилер косътереджеклер. ²³Сизлер исе сакът олунъыз. Мен буны сизлерге эвельден айтып берем.

Инсан Огълунынъ келюви акъкъында

²⁴Шу куньлерде, шу буюк мусибеттен сонъ

«Кунеш къара оладжакъ,
ай да ярыкъ бермейджек.

²⁵Йылдызлар коктен тюшеджеклер,

ве коклердеки кучьлер сарсыладжакълар».

²⁶О вакъытта булутлар устюнде, буюк къудрет ве шан-шурет иле келеткъан Инсан Огълуны кореджеклер. ²⁷Сонъ О, мелеклерни ёллап, дюньянынъ дёрт тарафындан, кокнинъ четинден ернинъ четинедже олгъан, Озю сайлагъан адамларыны топлайджакъ.

Инджир тереги акъкъында кинаели икяе

²⁸Инджир тереги сизге кинаели дерс олсун: онынъ пытагъы къабарып, япракълары ачылгъанда, яз якъынлашкъаныны билесиз. ²⁹Сиз де, буларнынъ эписи мейдангъа кельгенини корсенъиз, билинъиз: О энди якъын, босагъада тура. ³⁰Сизлерге догърусыны айтам: шимдики несиль ёкъ олмаздан эвель, буларнынъ эписи оладжакъ. ³¹Кок ве ер из къалдырмайып кечерлер, лякин Меним сёзлерим кечмез.

Кунь ве саат акъкъында кимсе бильмей

³²Бу къайсы куню ве саат къачта оладжакъы акъкъында не Огъул, не коктеки мелеклер билелер. Тек Баба биле.

³³Сакът олунъыз! Козь-къулакъ олып турунъыз, чюнки бу заман не вакъыт келеджегини бильмейсиз. ³⁴Бу бунгъа ошай: бир адам, сеферге кетип, озь эвини къулларына къалдырып, эр бирине махсус вазифе бере. Къапу къаравулына исе козь-къулакъ олмакъны буюрып, ёлгъа чыкъа. ³⁵Бунынъ ичюн эр заман азыр олунъыз. Эв саиби не вакъыт келеджегини – акъшаммы, яры геджедеми, хоразлар къычыргъандамы, я да саба эртеми – бильмейсиз. ³⁶О, апансыздан келип, сизлерни юкълап къалгъанынъызны тапмасын! ³⁷Сизлерге не айткъан олсам, эписине де шуны айтам: козь-къулакъ олунъыз!

Исаны гизлиден тутып ольдюрмеге истейлер

14 ¹Песах ве Маясыз Пишкен Пите Байрамына эки кунь къалгъан эди. Баш руханийлер ве Къанун оджалары Исаны гизли тутып, ольдюрмеге имкяныны къыдыра эдилер. ²Олар: «Тек бу иш байрам куньлеринде олмасын. Ёкъса халкъ башыны котерир», – дей эдилер.

Бир къадын Бетанияда Исанынъ башына къокъулы ягъ тёке

³Иса Бетания къасабасында, лепра хасталыгъынен чекишкен Симоннынъ эвинде софра башында олгъанда, бир къадын алебастрдан ясалгъан савут ичинде, пек паалы темиз къокъулы ягъ алып кельди. О савутны парлап, ягъны Исанынъ башына тёкти. ⁴Базы адамлар ачувланып, бир-бирине:

– Бу паалы ягъны бойле зиян этмек мумкюнми? ⁵Оны учь юз динардан* зиядеге сатып, парасыны фукъарелерге бермеге мумкюн эди, – деп, къадынны сёгип башладылар. ⁶Амма Иса:

– Къадынны раатсызламанъыз! Онъа не илише бересиз? О, Мен ичюн гузель шей япты. ⁷Фукъарелер эр вакъыт сизлернен оладжакълар. Истегенде, оларгъа яхшылыкъ эте билесиз. Лякин Мен эр вакъыт сизлернен олмайджам. ⁸Къадын къолундан кельгенини япты, Меним тениме

* 14.5 Учь юз динар – къ. юн. «300 денарион», 300 кунь чалышкъан адамнынъ къазанчы.

къокъулы ягъны сюртип, шимдиден дефн этмеге азырлады. ⁹Сизге догъ-русны айтам: Къуванчлы Хаберни дюнъянынъ къайсы еринде илян этселер, бу къадыннынъ япкъан ишини де икяе этип, оны хатырлата-джакълар, – деди.

Иуда баш руханийлерде

¹⁰Шу арада, Исаны сатмагъа истеп, он эки шегиртинден бириси Иуда Искариот баш руханийлернинъ алдына барды. ¹¹Руханийлер Иуданы динълеп, сеиндилер ве пара береджеклерини айттылар. Сонъ Иуда, Исагъа хиянетлик япмакъ ичюн, келишкен вакъыт къыдыра башлады.

Исанен шегиртлернинъ Песах ашы

¹²Еудийлернинъ Маясыз Пишкен Пите Байрамынынъ биринджи кую кельди. Онда адамлар Песах къозусыны къурбан чала эдилер. Шегиртлер Исагъа:

– Песах ашыны ашамакъ ичюн, биз къайда барып ер азырлагъанымызны истейсинъ? – дедилер.

¹³Иса шегиртлеринден экисини ёллап, оларгъа:

– Шеэрге барынъыз, анда сизлерге бир бардакъ сув котерип кеткен адам расткеледжек. Онынъ пешинден барынъыз. ¹⁴О кирген эвнинъ саибине: «Оджамыз: “Шегиртлеримнен Песах ашыны ашайджакъ одамыз къайда?» – деп сорай», – денъиз. ¹⁵О адам сизлерге юкъары къатта, энди эр шейи азырлангъан, бир балабан оданы косътерир. Анда биз ичюн керек шейлерни азырланъыз, – деди.

¹⁶Шегиртлер кетти. Шеэрге киргенлеринде, Иса айткъаны киби, эр шейни таптылар ве Песах ашыны азырладылар.

¹⁷Акъшам устю, Иса он эки шегиртинен берабер кельди. ¹⁸Олар ашап отургъан вакъытта, Иса:

– Сизге догърусны айтам: Меннен отурып ашагъанлардан биринъиз Мени сатаджакъ, – деди. ¹⁹Шегиртлер кедерленип:

– Мен дегильдирим, я? – деп бирер-бирер сорап башладылар. ²⁰Иса джевап берип:

– Он экиден бири, Меннен чанакъкъа къолундаки питесини батыргъан адам, – деди. ²¹– Язылгъаны киби, Инсан Огълу кетейта. Лякин Инсан Огълуны саткъан адамгъа буюк беля оладжакъ! О адам догъмагъан ола, озю ичюн яхшыджа олур эди!

²²Олар ашап отургъанда, Иса отъмекни алды, шукюр этип парчалады ве шегиртлерине берип:

– Алынъыз. Бу – Меним тенимдир, – деди.

²³Сонъ, къадени алып, шукюр этти ве оларгъа берди. Эписи ондан ичтилер. ²⁴Иса оларгъа:

– Бу – чокъ адамлар ичюн тѣкюледжек Меним къанымдыр, ва-сиет къаны, – деди. ²⁵– Сизге догърусны айтам: энди Алланынъ

Падишалыгъында Мен сизлернен янъы ичимлик ичеджек куньгедже, юзюм мейвасынынъ ичимлигини ичмейджем.

²⁶Сонъ олар йырлап, Зейтюн дагъы тарафына кеттилер.

Иса Пётрнынъ ёлдан уруладжагъы акъкъында эвельден айта

²⁷Иса шегиртлерине:

– Сиз эпинъиз ёлдан уруладжакъсыз. Языда шойле язылгъан:

Чобанны урып йыкъсам – къойлар да дагъытыладжакъ.

²⁸Амма Мен олип тирильген сонъ, сизлерден эвель Галилеягъа барарым, – деди.

²⁹Пётр Исагъа:

– Эгер эписи ёлдан урулсалар биле, мен ёлдан урулмайджам! – деди.

³⁰Иса онъа:

– Санъа догърусыны айтам: бугунъ, шу геджеси, хораз эки кере кычырмаздан эвель, сен Менден учь кере вазгечеджексинъ, – деди.

³¹Лякин Пётр даа бетер кызып:

– Манъа Сеннен берабер ольмеге керек олса биле, Сенден вазгечмейджем, – деди. Къалгъанлары да шойле дедилер.

Иса Гетсимани багъчасында

³²Сонъ олар Гетсимани деген бир ерге кельдилер. Иса шегиртлерине:

– Мен дува окъугъандже, сизлер мында отурынъыз, – деди.

³³О, Озюнен Пётрны, Якъупны ве Юханны алды. Оны буюк дерт ве гъам атеши кыйнай эди. ³⁴Шегиртлерине:

– Джаным сыйкылып, олю гъамынен тола. Мында къалынъыз, козькъулакъ олунъыз, – деди.

³⁵Бираз узакълашып, ерге йыкъылды ве, эгер мумкюн олса, бу саат Онъа тиймейип кечсин деп, дува окъуды.

³⁶– Баба-Бабачыгъым! Сен эр шейни япа билесинъ! Бу азаплар къадесини Менден ал! Лякин Меним истегеним дегиль, Сенинъки олсун, – деди О.

³⁷Иса, шегиртлерининъ янына къайтып, оларнынъ юкълагъаныны коръди. Пётргъа:

– Симон, сен юкълайсынъмы? Бир саат биле козькъулакъ оламадынъмы? – деди. ³⁸– Сынавдан кечмек ичюн, козькъулакъ олып, дува окъунъыз! Рух джесюр, беден исе такъатсыз!

³⁹Шегиртлеринден четке кетип, О, кене шу дуvasыны окъуды. ⁴⁰Къайтып кельгенде исе, шегиртлерини кене юкълагъан алда тапты: оларнынъ козьлерини юкъу басгъан. Онъа не айтаджакъларыны бильмей эдилер. ⁴¹Учюнджи сефер барып кельгенде де, шегиртлери юкълай эди. Иса оларгъа:

– Сиз эп юкълайсынъызмы, раатланасынъызмы? Етер! Энди юкълама-нъыз! Вакъты-саати кельди: мына, гуналы адамларнынъ къолуна Инсан

Огълуны берелер. ⁴²Турунъыз, кетейик! Бакъынъыз, Манъа хиянетлик япкъан адам якъынлашты, – деди.

Исанынъ якъаланувы

⁴³Шу анъ, Иса бу сёзлерни айткъанынен, он экиден бири Иуда пейда олды. Иуданен берабер къылыч ве таякъларнен сиялангъан адамлар кельди. Оларны баш руханийлер, Къанун оджалары ве халкънынъ акъсакъаллары ёллагъан. ⁴⁴Хаин Иуда: «Мен кимни опъсем, сизге керек Адам будыр. Оны якъаланъыз ве яхшы къаравуллап алып кетинъиз», – деп, оларгъа эвельден насыл бельги береджегини айткъан эди. ⁴⁵Сонъра о, Исанынъ къаршысына кельди ве:

– Равви! – деп, Оны опыти.

⁴⁶Шу анъ Исаны якъаладылар. ⁴⁷Онынъ янында тургъанлардан бири-си къылычыны чекип, баш руханийнинъ къулуны урып, онынъ къулагъыны кести. ⁴⁸Иса оларгъа:

– Мени якъаламакъ ичюн, айдут тутаджакъ киби, къылыч ве таякъларнен сияланып кельдинъиз. ⁴⁹Мен эр кунъ Алланынъ Сарайында сизинъ аранъызда олып, окъута эдим, сизлер исе Мени якъаламадынъыз. Амма Язылар беджерильмек керек.

⁵⁰О вакъытта эписи, Исаны къалдырып, къачып кеттилер. ⁵¹Исанынъ артындан чыплакъ тенине орътю саргъан бир яш огълан кетти. Аскерлер оны тутмагъа истедилер. ⁵²Лякин о, орътюни оларнынъ къолларында къалдырып, чыр-чыплакъ олып къачып кетти.

Иса Юксек Шура алдында

⁵³Исаны баш руханийнинъ алдына алып кельдилер. Анда эписи баш руханийлер, акъсакъаллар ве Къанун оджалары топлангъанлар. ⁵⁴Пётр исе Исанынъ пешинден узакътан барып, баш руханийнинъ азбарына кирди ве, хызметчилернен берабер атеш янында отурып, къызына башлады. ⁵⁵Баш руханийлер ве бутюн Юксек Шура, Исагъа олюм джезасы чыкъармакъ ичюн, Оны къабаатлагъан шаатны къыдырсалар да, тапып оламадылар. ⁵⁶Оларда чокъ ялан айткъан шаатлар олса да, лафлары бир-бирине келишмей эди. ⁵⁷Ялан шаатлардан базылары сёзге чыкъып:

⁵⁸– О: «Инсан къолунен къурулгъан Алланынъ бу Сарайыны бозып, учъ кунде адам къолунен къурулмагъан, башкъа Сарайны къурарым», – дегенини эшиттик, – дей эдилер. ⁵⁹Лякин бу шаатлар бир-биринен келишмей эди.

⁶⁰Биринджи баш руханий еринден турып, ортагъа чыкъты ве Исадан сорады:

– Сен не ичюн джевап къайтармайсынъ? Оларнынъ Санъа къаршы шаатлыкъларына не айтаджанъ?

⁶¹Иса исе индемеди ве ич бир джевап къайтармады. Баш руханий Онъа даа бир суаль берди:

– Шуретли Алланынъ Огълу, Месих – Сенсинъми? – деди. ⁶²Иса:
– Меним, – деди. – Инсан Огълу Къудретли Алланынъ онъ тарафын-
да отургъаныны ве коктеки булутларнен берабер кельгенини коре-
джексиз.

⁶³Буны эшиткен баш руханий устюндеки урбаларыны йыртып:
– Бизлерге башкъа шаатларнынъ неге кереги бар? ⁶⁴Куфюр сёзлерни
озьлеринъиз эшиттинъиз. Бунъа не дейджексиз? – деди.

Эписи Исаны, олюмге лыйкъ, деп, джезагъа укъюм эттилер. ⁶⁵Базы-
лары Онъа къаршы тюкюре башладылар. Онынъ бетини къапатып, ба-
шына урдылар ве:

– Пейгъамберлигинъни косътер! – деп къычырдылар.
Сонъ хызметчилер де Оны урмагъа башладылар.

Пётр Исадан вазгече

⁶⁶О вакъытта Пётр ашада, азбарда турмакъта эди. Анда баш руханий-
нинъ хызметчи къызларындан бириси кельди. ⁶⁷Къызынып тургъан
Пётрны корип, онъа дикъкъатнен бакъты да:

– Сен де назаретли Исанен берабер эдинъ, – деди.

⁶⁸Лякин Пётр буны инкъар этти:

– Сен не айтасынъ шу, мен бир шей бильмейим, бир шей анълама-
йым, – деди де, тышкъа, огдеки азбаргъа чыкъты. Шу арада хораз къы-
чырды.

⁶⁹Хызметчи къызы оны анда да коръди ве о ерде тургъанларгъа:

– Бу – олардан бириси, – деди.

⁷⁰Пётр кене инкъар этти. Бираздан сонъ о ерде тургъанлар Пётргъа ай-
та башладылар:

– Керчектен де, сен олардан бириси оласынъ. Сен Галилеядансынъ
да! – дедилер.

⁷¹Пётр исе, ант этип:

– Алла бойнумны урсун! Сизлер айткъан бу адамны мен танымайым! –
деди.

⁷²Тамам шу вакъытта хораз экинджи сефер къычырды. Исанынъ: «Хо-
раз эки кере къычырмаздан эвель, сен учь кере Менден вазгечеджек-
синъ», – деген сёзлери Пётрнынъ эсине кельди, ве онынъ козьлерин-
ден яшлар төкюле башлады.

Иса аким Пилатнынъ огюнде

15¹Саба танъ аткъанынен, баш руханийлер, акъсакъллар, Къанун
оджалары ве бутюн Юксек Шура топланып, мушавере яптылар. Сонъ,
Исанынъ къолларыны багълап, Пилатнынъ огюне алып бардылар.

²Пилат Исадан:

– Еудийлернинъ Падишасы Сен оласынъмы? – деп сорады. Иса онъа:
– Буны сен озюнь айтасынъ, – деп джевап берди.

³Баш руханийлер Оны чокъ шейлерде къабаатлай эдилер. ⁴Пилат Онъа даа бир кере:

– Сенинъ ич бир джевабынъ ёкъмы? Бакъса, Санъа къаршы къабаатлавлар пек чокъ! – деди.

⁵Лякин Иса ич бир джевап бермеди. Бу, Пилатны пек шашырды.

Иса хачкъа мыхланмакъ ичюн бериле

⁶Эр Песах Байрамында Пилат халкъ истеген бир мабюсни азат эткен.

⁷О вакъыт Барабба ве башкъа исьянджылар зинданда отура эди. Олар исьян котерип, бир адам ольдюргенлер. ⁸Халкъ Пилаткъа келип, ондан эр даим япкъан ишни эда эткенини сорай башлады. ⁹Пилат олардан:

– Истейсизми, сизге еудийлернинъ Падишасыны азат этейим? – деп сорады. ¹⁰О, баш руханийлер Исаны пахыллап теслим эткенлерини анълай эди. ¹¹Баш руханийлер исе, Онынъ ерине Бараббаны азат эткенини талап этинъ деп, халкъны къозгъалдылар.

¹²Пилат олардан кене:

– Сизлер еудийлернинъ Падишасы деп адландыргъан адамнен не япайым? – деп текрарлап сорады.

¹³– Оны хачкъа мыхлап къой! – деп къычырды олар. ¹⁴Пилат исе:

– О не яманлыкъ япты? – деди.

Амма олар даа бетер багъырып:

– Оны хачкъа мыхлап къой! – дедилер.

¹⁵Халкънынъ козюне кирмеге истеген Пилат оларнынъ огюне Бараббаны чыкъарып йиберди. Исаны исе къамчылап, хачкъа мыхламакъ ичюн аскерлерге берди.

Исаны масхара этелер

¹⁶Аскерлер Исаны преториягъа* алып бардылар ве анда бутюн арбий болюкни* топладылар. ¹⁷Исанынъ устюне мор тюсю урба* кийдирдилер ве башына тикенден орюльген тадж кечирдилер. ¹⁸Сонъ:

– Яшасын еудийлернинъ Падишасы! – деп къычырдылар. ¹⁹Таякъларнен Онынъ башына урып, бетине тюкюрп ве алдында тиз чёкип, седжде эттилер. ²⁰Оны шойле масхара эткен сонъ, мор тюсю урбасыны чыкъарып, Озюнинъ урбаларыны кийдирдилер ве хачкъа мыхламакъ ичюн алып кеттилер.

Исаны хачкъа мыхлайлар

²¹Эскендер ве Руфуснынъ бабасы, киренели Симон адлы бир адам тарладан келип, шу ерден кечип кетейта эди. Бу адамны Исанынъ хачыны котерип бармагъа меджбур эттилер.

* **15.16** Претория – уюмдар Пилат яшагъан ве римли аскерлер яткъан ер.

* **15.16** Арбий болюк – къ. юн. «спейра» – «легион»нынъ он пайындан бир пайы, 600 аскер.

* **15.17** Бунъа ошагъан урбаны тек падишалар кие эдилер.

²² Исаны «Къафа Ери» манасыны анълаткъан, Голгофа деген ерге алып кельдилер. ²³ Онъа мюр къошулгъан шарап бердилер, лякин О ичмеди. ²⁴ Бундан сонъ Исаны хачкъа мыхлап астылар ве, джереп чекип, ким не аладжакъ деп, Онынъ урбаларыны пайлаштырдылар.

²⁵ Оны хачкъа мыхлап аскъанда, саба саат докъуз эди. ²⁶ Хачта: «Еудийлернинъ Падишасы» – деп, Онынъ къабаатыны косътерген язы бар эди. ²⁷⁻²⁸ Исанен берабер эки айдутны – бирисини Онынъ онъ тарафында, башкъасыны сол тарафында хачкъа мыхладылар. ²⁹ Кечип кетейткъанлар башларыны саллап, Исагъа куфюр сёзлер айта эдилер:

– Эй, Сен, Алланынъ Сарайыны йыкъкъан ве учъ кунъ ичинде къургъан адам! – дедилер. ³⁰ – Озюньни къуртарса, хачтан тюшсе!

³¹ Баш руханийлер ве Къанун оджалары да, оларгъа къошулып, Оны мыскъыллай эдилер. Олар бир-бирине:

– Башкъаларны къуртара эди, Озюни исе къуртарып оламай! ³² Бу Месих, Израильнинъ Падишасы, хачтан тюшсюн. О вакъыт биз буны корип, инанырмыз! – дей эдилер. Исанен берабер хачларгъа мыхлангъанлар да Оны сёге эдилер.

Исанынъ олюми

³³ Уйле вакътындан саат учъке къадар бутюн дюньяны къаранлыкъ басты. ³⁴ Саат учъте Иса къатты сеснен:

– Элои, Элои, лема савахтани? – деп къычырды.

Бу сёзлернинъ терджимеси: «Аллам, Алла! Сен не ичюн Мени къалдырып кеттинъ?» – демектир.

³⁵ О ерде тургъанларнынъ базылары, буны эшитип:

– Бакъынъыз, О, Ильясны чагъыра, – дедилер.

³⁶ Бириси исе, чапып барып, сюнгерни экиш шарапкъа батырып, таякъ уджуна илиштирди де, Исагъа узатты. Сонъ:

– Токътанъыз, бакъайыкъ, Ильяс келип, Оны хачтан тюшюрор экенми? – деди.

³⁷ Амма Иса, даа бир кере къычырып, сонъки нефесини чыкъарды. ³⁸ Шу анъ Алланынъ Сарайындаки перде тёпеден ашагъадже йыртылып, экиге болюнди. ³⁹ Исанынъ къаршысында тургъан юзбашы, Онынъ джан бергенини корип:

– Акъикъатен бу Адам – Алланынъ Огълу экен! – деди.

⁴⁰ О ерде узакътан бакъып тургъан къадынлар бар эди. Олар арасында мағдалалы Меръем, кучюк Якъупнен Йосенинъ анасы Меръем ве Саломе бар эдилер. ⁴¹ Иса Галилеяда олгъанда, олар Онъа хызмет этип, пешинден юре эдилер. О ерде Исанен Ерусалимге кельген башкъа къадынлар да бар эди.

Исанынъ дефн этилюви

⁴² Энди акъшам олгъан эди. Бу – азырланув куню, яни раатлыкъ кунюнинъ арфеси эди. ⁴³ Шуранынъ итибарлы азасы, Алла Падишалыгъыны

беклеген ариматеялы Юсуф, бутюн джесюрлигини топлап, Пилатнынъ огюне барды ве Исанынъ джеседини сорады. ⁴⁴Пилат Исанынъ бойле тез ольгенине шашты. Юзбашыны чагъырып:

– О, чокътан ольдими? – деп сорады.

⁴⁵Юзбашыдан джевап алгъан сонъ, джесетни Юсуфкъа берди. ⁴⁶Юсуф кетен без сатын алды, Исаны хачтан тюшюрп, безнен Онынъ тенини сарды. Сонъ Исаны къаяда оюлгъан къабирде дефн этти, бир ташны юварлатып кетирип, къабирнинъ агъзыны къапатты. ⁴⁷Магдалалы Меръем ве Йосенинъ анасы Меръем Исанынъ дефн этильген ерини коръдилер.

Исанынъ тирилюви

16¹ Раатлыкъ куню кечкен сонъ, магдалалы Меръем, Якъупнынъ анасы Меръем ве Саломе барып, Исанынъ тенине сюртмек ичюн къокъулы ягълар сатын алдылар. ²Афтанынъ биринджи кунюнде*, пек эрте олар къабирге бардылар. ³Бир-бирине:

– Къабир агъзындаки ташны бизге ким юварлатып четке чекип берджек? – дедилер.

⁴Башларыны котерип, бакъсалар, таш пек балабан олса да, юварлатылгъан ве четке чекильген эди. ⁵Къабир ичине кирип, устюнде узун беяз урбасы олгъан бир йигитни онъ тарафта отургъаныны коръдилер ве пек шаштылар. ⁶Йигит исе:

– Къоркъманъыз! Сизлер хачкъа мыхлангъан Назаретли Исаны къыдырасыз. О тирильди, О мында ёкъ. О эвель мына бу ерге къоюлгъан эди. ⁷Сиз исе барып, Пётргъа ве Исанынъ башкъа шегиртлерине айтынъыз: «О сизлерден эвель Галилеягъа бараджакъ. Озю айткъаны киби, Оны анда корерсиз», – деди.

⁸Къадынлар къабирден чыкъып, къачып кеттилер. Оларны буюк бир шашкъынлыкъ басып къалтыратты. Къоркъкъанларындан кимсеге бир шей айтмадылар.

Иса магдалалы Меръемге ве эки шегиртине корюне

⁹Афтанынъ биринджи кунюнде, саба эрте тирильген Иса башта магдалалы Меръемге корюнди. Ондан О, еди джинни къувгъан эди. ¹⁰Меръем барып, эвель Исанен берабер олгъан, энди исе матем тутьп агълагъан шегиртлерине хабер этти. ¹¹Амма олар Исанынъ тири олгъаныны ве Меръем Оны коръгенини эшитип, инанмагъа истемей эдилер.

¹²Ондан сонъ Иса башкъа къыяфетте бир къасаба тарафына кетяйткъан эки шегиртине корюнди. ¹³Олар къайтып келип, башкъаларына хабер эттилер, лякин шегиртлер бу хаберге де инанмадылар.

* **16.2** Афтанынъ биринджи куню – раатлыкъ кунюнден сонъ кельген кунъ, шимдики базар куню.

Иса он бир шегиртине корюне

¹⁴Сонъунда Иса, аш вакътында янбашлап отургъан он бир шегиртине корюнди. Иса оларны имансызлыгъында ве юреклери таш киби олгъанында айыплады, чюнки олар тирильген Исаны корьген адамларгъа инанмагъан эди. ¹⁵Иса шегиртлерине:

– Бутюн дюньяны айланып чыкъынъ ве яратылгъаннынъ эписине Къуванчлы Хаберни илян этинъ! ¹⁶Ким инанып, сувгъа батырылып чыкъса, къртарыладжакъ. Инанмагъан исе укъом этиледжек. ¹⁷Къайда инангъанлар олса, анда бойле бельгилер оладжакъ: Меним Адымдан олар джинлерни къувып чыкъараджакълар, эвель бильмеген тиллерде лаф этеджеклер, ¹⁸къолларынен йыланларны аладжакълар. Эгер ольдюрджи зеэр ичселер, оларгъа зарар олмайджакъ. Хасталаргъа къолларыны къояджакълар, ве олар сагълам оладжакълар, – деди.

Иса кокке котериле

¹⁹Оларнен лаф эткен сонъ, Рабби Иса кокке котерильди ве Алланынъ онъ тарафында отурды. ²⁰Шегиртлер исе кетип, эр ерде Алланынъ шейлерини анълатып юре эдилер. Рабби оларнен берабер олып, эписи ишлерни япа эди ве бельгилернен Алланынъ Сёзюни тасдыкълай эди. *

* 16.20 Бу парча 16.9-20 энъ къадимий ве нуфузлы эльязмаларда ёкъ.

Луканен берильген Инджиль

Бу китапнынъ муэллифи – Лука, эльчи Павелнинъ ёлдашларын-дан бири, зенааты боюнджа эким. О, Исанен багълы эсас вакъиаларны корьмеген, атта Исраиль халкъына аит дегиль эди. Амма буюк дикъкъатнен шаатларнынъ айткъанларыны динълеп, Месихнинъ яшайышы ве ишлери акъкъында шубе догъурмагъан малюмат топлады. Буны о, Месихке иман эткен чешит халкъларнынъ окъуйдыжылары ичюн япты. Озь китабыны о, Матта ве Марктан сонъ язды. Лука Исанынъ яшайышыны о девирдеки тарихий вакъиаларнен багълай. Бойлеликнен, о, месихчилер иманынынъ къатты тарихий темелини косътере.

Лука озю эдебий юнан тилини пек яхшы биле эди, эм де оны яхшы анълагъан окъуйдыжыларгъа мураджаат эте. Биринджи бабда о, Зебурнынъ йырларына ошагъан ильхамлы гимнлерни бере. Махсус дикъкъатны кинаели икяелернинъ анълатмасына айыра (14–16 б.), Исанынъ Ерусалимге баргъаны акъкъында тафсилятлы шекильде тариф эте (9.51–19.27).

Лука фукъаре ве гъариплерге олгъан Алланынъ къайгъырувына, Месихке хызмет эткен къадынларгъа, бутюн халкълар ичюн Алла Падишалыгъы ачыкъ олгъанына айры ер бере.

Ягъянынъ ве Исанынъ догъгъаны акъкъында пейгъамберликлер (1 б.). Исанынъ догъулувы ве сюннет этилюви. 12 яшындаки Иса Алланынъ Сарайында (2 б.). Ягъя ве Иса. Ягъя Исаны сувгъа батырып чыкъара. Исанынъ несиллер джедвели (3 б.). Шейтан Исаны сынавдан кечире. Иса биринджи аджайип шейлерни яна (4 б.). Иса биринджи шегиртлерини чагъыра. Иса адамларны чешит хасталыкълардан тедавийлей (5 б.). Иса 12 шегиртини сайлай. Иса халкъны огрете (6 б.). Юзбашынынъ иманы. Ягъя Иса акъкъында айта (7 б.). Урлукъ сачыджы, шамдан устюнде чыракъ акъкъында кинаели икяелер. Иса къызчыкъны тирильте (8 б.). Иса

5 000 адамны тойдура (9 б.). Мераметли самариели акъкъында (10 б.). Дува акъкъында (11 б.). Акъылсыз зенгин акъкъында кинаели икяе. Раббининъ келювине азыр олып къасевет этмемек акъкъында огют (12 б.). Дёрт букюльген къадыннынъ тедавийленюви. Алланынъ Падишалыгы акъкъында (13 б.). Иса ферисенен акъшамлыкъ ашыны ашай. Исанынъ артындан юрмекнинъ фиаты (14 б.). Адашкъан къой, джоюлган акъча ве ёлуны шашырған огъул акъкъында кинаели икяелер (15 б.). Акъылы эв идареджиси акъкъында кинаели икяе. Зенгин ве Лазар (16 б.). Гуна ве иман акъкъында. Алла Падишалыгынынъ келюви (17 б.). Тул къадын, ферисе ве салым топлайджы акъкъында кинаели икяелер (18 б.). Иса ве Закий. Динарлар акъкъында кинаели икяе. Иса бир эшек устюнде Ерусалимге кире. Иса Алланынъ Сарайында (19 б.). Кирагъа алынган юзюмджилер акъкъында кинаели икяе. Салым акъкъында (20 б.). Дюнъя сонъунинъ бельгилери (21 б.). Исанынъ шегиртлеринен берабер сонъки акъшамлыкъ ашы. Исаны якъалайлар ве суд этелер. Пётр Исадан вазгече (22 б.). Иса Пилат ве Ироднынъ алдында. Исаны хачкъа мыхлайлар (23 б.). Иса тириле. Иса ве эки шегирти Эммаус ёлунда (24 б.).

1 ¹Арамызда олып кечкен вакъиалар акъкъында чокъ адам икяе этмеге башлагъанлар. ²Бизлер исе эр шейни озъ козюнен корьген адамлардан, Сёзнинъ хызметчилеринден билип, ³мен де, эписини гъайретнен огренген сонъ, бу вакъиаларны санъа, урьметли Теофил, бирер-бирер язып бермек къарарына кельдим. ⁴Шунынънен, санъа берильген хабер акъикъий олгъаныны анъларсынъ.

Ягъянынъ догъгъаны акъкъында хабер

⁵Еудиенинъ падишасы Ироднынъ кунълеринде Авиянынъ болюгинден Зекъарья адлы бир руханий бар эди. Онынъ Элизабет адлы апайы Харун союздан эди. ⁶Олар экиси Алланынъ огюнде инсафлы адамлар олып, Раббининъ эписи эмир ве къанунларыны къатиен тута эдилер. ⁷Лякин оларнынъ балалары ёкъ эди. Элизабет къысыр, олар экиси де энди къартайгъан эдилер.

⁸Кунълернинъ биринде Зекъарья, болюгининъ небетинде, Аллагъа ибадет этмек керек эди. ⁹Руханийлернинъ адети боюнджа джереп чекип, Зекъарья Алланынъ Сарайына кирди ве къокъулы отларны якъа башлады. ¹⁰Бутюн халкъ исе, къокъулы отларны якъкъан вакъытта тышарыда турып дува окъуй эди.

¹¹Бирден Алланынъ мелеги пейда олды, къокъулы отлар якъыладжакъ ернинъ онъ тарафында турды. ¹²Мелекни корьген Зекъарья шашмалалды ве къоркъты. ¹³Амма мелек онъа:

– Къоркъма, Зекъарья! Сенинъ ялварувынъ эшитильди. Апайынъ Элизабет санъа огъул догъаджакъ, ве сен онынъ адыны «Ягъя» къояджакъсынъ, – деди.

¹⁴ – О санъа къуванч ве буюк сеvinc береджек,

чокъ адам онынъ догъгъянына къуванаджакълар.

- 15 О, Раббининъ козюнде улу оладжакъ,
шарап ве ички ичмейджек,
даа анасынынъ къарнында олгъанда, Мукъаддес Рухкъа
толаджакъ.
- 16 Исраиль халкъындан чокъларыны
оларнынъ Раббисине Аллагъа къайтараджакъ.
- 17 Ильяснынъ руху ве къудретине толып,
Раббиден эвель кетеджек,
бабаларнынъ юреклерини балаларына бакътырып,
бойсунмагъанларны инсафлы ёлгъа къайтараджакъ,
Раббиге яхшы азырландырылгъан халкъны теслим этеджек.

18 Зекъарья мелекке:

– Я мен буны насыл биледжем? Мен къартым, апайым да энди багъгы яшындадыр, – деди.

19 Мелек онъа шойле джевап берди:

– Мен – Алланынъ огюнде тургъан Джебраилим. О, мени сеннен лаф этмек ве бу къуванчлы хаберни санъа бильдирмек ичюн ёллады. 20 Мен санъа айткъаным озъ вакътында оладжакъ. Амма меним сёзлериме инанмагъанынъ ичюн, сенинъ тилинъ тутуладжакъ, ве бу шейлер мейдангъа кельмегендже, лаф этмейджексинъ.

21 Халкъ исе Зекъарьяны беклей, онынъ Алланынъ Сарайында бу къадар чокъ отургъанына шаша эди. 22 Сонъ Зекъарья чыкъты, лякин лаф этип оламай эди. Халкъ о анда руя корьгенини анълады. Зекъарья оларгъа къолларынен ишаретлер эте, озю исе тильсиз олып къала эди.

23 Хызмет вакъты биткен сонъ, Зекъарья эвине къайтып кельди. 24 Бундан сонъ онынъ апайы Элизабет юкю олды ве биринджи беш ай ичинде эвден чыкъмады. 25 О: «Буны мен ичюн Рабби япты. Устюмден адамлардан корьген масхаралыгъымны алмагъа истеди», – дей эди.

Иса Месихнинъ догъзулувы акъкъында къуванчлы хабер

26 Алтынджы ай кельгенде, Алла Джебраиль мелекни Галилеяда ерлешкен Назарет шеэринде, 27 Давутнынъ союздан олгъан Юсуф адлы адамгъа нишанлы олгъан бир къызгъа ёллады. Къызнынъ ады Мерьем эди.

28 Онынъ янына келип, мелек:

– Селям санъа, эй, хайыр корьген! Рабби сеннен! – деди.

29 Мерьем шашмалады. Мелек онъа берген селямнынъ манасы не анълаткъаныны бильмей эди.

30 Мелек онъа:

– Къоркъма, Мерьем! Сен Алланынъ хайырыны таптынъ!

31 Сен юкю оладжакъсынъ, Огъул кореджексинъ
ве Онынъ Адыны «Иса» къояджакъсынъ.

32 О улу оладжакъ,

Оны «Юдже Алланынъ Огълу» деп адландыраджакълар,
Алла Оны Давут дедесининъ тахтына отуртаджакъ.

³³ О, Якъупнынъ союна эбедиен Падиша оладжакъ,

Онынъ падишалыгъынынъ сонъу олмайджакъ, – деди.

³⁴ Меръем исе мелекке:

– Бойле шей олурмы? Мен даа акъай коръмедим! – деди.

³⁵ Мелек онъа:

– Санъа Мукъаддес Рух энеджек, сени Юдже Алланынъ къудрети къаплайджакъ. Шунынъ ичюн сенден догъаджакъ Бала азиз оладжакъ, Оны «Алланынъ Огълу» деп адландыраджакълар. ³⁶ Мына, союнь Элизабет, къарт олса да, алтынды ай юкю олып, бала беклей. Амма онъа къысыр дей эдилер. ³⁷ Алланынъ япып оламагъан иши ёкъ, – деди.

³⁸ – Мен Раббининъ къулум, эр шей дегенинъ киби олсун, – деди Меръем. Сонъ мелек ондан кетти.

Меръем ве Элизабет

³⁹ Бундан сонъ Меръем бирден аджеле алда дагълы топрагъына, Ехунданынъ бир шеэринде ёл алды. ⁴⁰ Зекъарьянынъ эвине кельди ве Элизабетнен селямлашты. ⁴¹ Элизабет Меръемнинъ селямыны эшиткенинен, онынъ ичиндеки бала секирди, ве Элизабет Мукъаддес Рухкъа толды. ⁴² О, кучълю сеснен:

– Сен къадынлар арасында энъ шуретлисинъ! Сенинъ къарнынъдаки бала да шуретли! ⁴³ Мен ким экеним де, манъа Эфендимнинъ анасы кельди? ⁴⁴ Сенинъ сесинъ къулагъыма еткенинен, ичимдеки бала къуванып секире башлады. ⁴⁵ Алланынъ айткъан сёзлери ерине келеджегине инангъан къадын бахтлыдыр!

Меръемнинъ макътав йыры

⁴⁶ Меръем исе деди:

– Меним джаным Раббини шуретлей!

⁴⁷ Рухум Къуртарыджым олгъан Аллада буюк къуванч тапты.

⁴⁸ Алла къулунынъ алчакъгонъюллигини коръди.

Шимдиден сонъ адамларнынъ бутюн несиллери
манъа «бахтлы» дейджеклер.

⁴⁹ Къудретли Алла мен ичюн улу шей япты.

Онынъ Ады Мукъаддес!

⁵⁰ Несильден несильге Оны урьмет эткенлерге О, мерамет эте.

⁵¹ Озюнинъ къудретли къолуны узатты да,
юрегинде кибир фикирлери олгъанларнынъ эписини дагъытты.

⁵² Укъумдарларны тахтларындан алып ташлады,
алчакъгонъюллилери исе юксельтти.

⁵³ Яхшы шейлерни ач олгъанларгъа берди,
зенгинлерни исе бом-бош ёллады.

54-55 Аталарымызгъа, Ибраимге ве онынъ эвлядына
эбедиен мераметли олмагъа сѣз бергенини хатырлады,
Озь къулуна Исраильге ярдымгъа кельди.

56 Меръем учь ай къадар Элизабетнинъ янында къалды. Сонъ озюнинъ
эвине къайтып кельди.

Ягъянынъ догъулувы

57 Элизабетнинъ бала тападжакъ вакъты кельди, ве о, огълан догъур-
ды. 58 Онынъ къомшулары ве сой-соплары, Рабби онъа бойле буюк ме-
рамет япкъаныны эшитип, онен берабер къувана эдилер. 59 Секизинджи
куню баланы сюннет этмеге кельдилер ве онынъ адыны, бабасынынъ
ады киби, «Зекъарья» къоймагъа истедилер.

60 Амма анасы бунъа:

– Ёкъ, онынъ ады Ягъя оладжакъ, – деди.

61 Онъа:

– Сенинъ союнь арасында бойле ады олгъан ич кимсе ёкъ да, – деди-
лер 62 ве баланынъ бабасындан ишаретлернен, онъа насыл ад бермеге
истегенини сорадылар.

63 Зекъарья, язув тахтачыгъыны сорап: «Онынъ ады “Ягъя”», – деп яз-
ды. Эр кес шашып къалды. 64 Шу анъ Зекъарьянынъ агъзы ачылды, ти-
ли чезильди. О, лаф этип башлады, Аллагъа шукюр этти. 65 Эписи къом-
шулар пек къоркътылар. Бу вакъиалар акъкъында бутюн дагълы Еудие
топрагъында лаф эттилер. 66 Буны эшиткенлер эписи тюшюнджеге да-
лып, ичинден: «Бу бала ким олур экен?» – дей эдилер. Эм керчек, онен
Раббининъ къудрети бар эди.

Зекъарьянынъ пейгъамберлиги

67 Баланынъ бабасы Зекъарья Мукъаддес Рухкъа толып, пейгъамбер-
лик этти:

68 – Исраильнинъ Алласыны, Раббимизни шуретленъиз!

О, Озь халкъына ярдымгъа кельди ве оны азат этти!

69-70 Къадимий заманларда

азиз пейгъамберлернинъ бильдиргенине коре,

О бизге Озюнинъ къулу Давутнынъ союндан

къудретли Къуртарыджыны ёллады.

71 О бизни душманларымыздан, бизни кореджек козю

олмагъанлардан къуртараджакъ.

72 Оны ёллагъанда, Алла баба-деделеримизге мерамет этти,

Озюнинъ мукъаддес васиетини,

73-75 атамыз Ибраимге берген антыны хатырлады.

О бизге, биз душманларымызнынъ къолундан къуртулып,

кимседен къоркъмайып, азиз ве инсафлы олып,

омрюмиз боюнджа Онъа ибадет этип олурмыз, деп ант этти.

- 76 Санъа исе, балам, «Юдже Алланынъ пейгъамбери» дейджеклер,
Раббиден эвель кетип,
Онынъ ёлуны азырлайджакъсынъ
- 77 ве Онынъ халкъына къуртулыш гуналарнынъ багъышланувына
багълы олгъаны акъкъында хабер даркъатаджакъсынъ.
- 78 Бизим Алламызнынъ буюк мерамети ичюн
бизге юксеклерден айдын шефакъ келеджек,
79 къаранлыкъ ве олюм кольгеси тюбюнде яшагъанларны
ярыкълатаджакъ,
бизге барышыкъ ёлуны косътереджек.
- 80 Бала осип, рухунен къуветлене эди. Исраиль халкъы алдына чыкъа-
джакъ вакъты кельмегендже, сахрада яшай эди.

Иса Месихнинъ догъулувы

2 ¹О вакъыт Римнинъ императоры Август бутюн эалини джедвельге чекмеге эмир этти. ²Суриде Кириний укъюмдарлыкъ япкъанда, бу джедвель биринджи эди. ³Эр кес озь шеэрлерине язылмакъ ичюн кеттилер. ⁴Юсуф да, Галилея виляетининъ Назарет шеэринден чыкъып, Еудиедеки Давут Шеэринде Вифлеемге ёл алды, чюнки о, Давутнынъ союндан олып, онынъ эвлятларындан бири эди. ⁵О, юклю олгъан нишанлысы Меръемнен берабер язылмагъа кетти. ⁶Олар Вифлеемде олгъанда, Меръемнинъ догъураджакъ вакъты кельди. ⁷Мусафирханеде оларгъа ер тапылмагъаны ичюн, о биринджи огълуны ахырда догъурды ве къундакълап айван ашлавнына яткъызды.

Чобанлар ве мелеклер

⁸О ернинъ этрафларында чобанлар бар эди, олар чёльде яшап, геджелери къой сюрюсини къаравуллай эдилер. ⁹Оларнынъ огюнде Алланынъ мелеги пейда олды, оларны Алланынъ Шурети къаплап алды. Чобанлар пек къоркътылар. ¹⁰Амма мелек оларгъа:

– Къоркъманъыз! Мен сизге къуванчлы хаберни алып келем. О, бутюн халкъ ичюн буюк къуванчтыр! ¹¹Бугунъ Давутнынъ Шеэринде сизинъ Къуртарыджынъыз догъды. О – Месих, Раббидир! – деди. ¹²– Мына онынъ бельгиси: бир ашлавда яткъан къундакъ баласыны тапарсыз.

¹³Шу анъ мелекнинъ янында коклер ордусы пейда олды. Олар Алланы шуретлеп:

¹⁴– Юкъары коклерде Аллагъа шан-шурет! О мемнюн олгъан адамларгъа ер юзюнде барышыкъ олсун! – дедилер. ¹⁵Мелеклер кокке котерильген сонъ, чобанлар бир-бирине:

– Айды, Вифлеемге барайыкъ да, анда не олгъаныны, Раббиден бизге бильдирильген шейлерни бакъайыкъ, – дедилер. ¹⁶Олар тез-тез ёлгъа чыкътылар ве барып Меръемни, Юсуфны ве ашлавда яткъан баланы таптылар. ¹⁷Оны корип, бу бала акъкъында оларгъа насыл

хабер этильгенини айттылар. ¹⁸Буны динълегенлернинъ эписи чобанларнынъ айткъанларына шашып къалдылар. ¹⁹Меръем исе эр шейни акъылында тутып, бу акъта тюшюне эди. ²⁰Чобанлар, эшиткен ве корьген шейлери ичюн Аллагъа шукюрлер айтып ве Оны алгъышлап, къайттылар. Эр шей оларгъа бильдирильгени киби олып чыкъкъан эди.

Баланынъ Адыны «Иса» къоялар

²¹Секиз кунъ кечкен сонъ, баланы сюннет этиледжек вакъты кельгенде, Онынъ Адыны «Иса» къойдылар. Бу адны Онъа, Меръем даа юкюю олмаздан эвель, мелек къойгъан эди.

Симеон ве Анна

²²Муса Къанунда буюргъаны киби, оларнынъ эялланмакъ вакъты кечкенде, баланы Ерусалимге, Раббининъ огюне кетирдилер. ²³Раббининъ Къанунында язылгъанына коре, эр бир биринджи догъгъан огълан бала Раббиге багъышланмакъ керек эди. ²⁴Алланынъ Къанунында даа айтылгъаны киби, бир чифт гогерджинни, я да эки яш гогерджинни къурбанлыкъ оларакъ кетирмек керек эдилер.

²⁵О вакъыт Ерусалимде Симеон деген бир адам бар эди. О, инсафлы ве диндар адам олып, Израиль ичюн теселли беклей. Онда Мукъаддес Рух бар эди. ²⁶Мукъаддес Рух онъа, Раббининъ Месихини корьмегендже, ольмейджегини бильдирген эди. ²⁷Рухтан ильхамланып, Симеон Алланынъ Сарайына кельди. Ана-бабасы кичкене Исаны Къанун буюргъаныны ерине кетирмек ичюн анда алып кельгенде, ²⁸Симеон Оны къолуна алып, Аллагъа шукюр этти:

²⁹ – Укюмдар! Берген сёзюнъни тутып,

Сен энди мени, Озъ къулунъны, тынчлыкънен йиберсинъ.

³⁰⁻³¹ Козълерим эписи халкълар огюнде азырландырылгъан къуртарувынъны корьди.

³² О – башкъа миллетлерни ярыкълатаджакъ Нурдыр,

Сенинъ Израиль халкъынънынъ шуретидир.

³³Исанынъ эм бабасы, эм анасы бала акъкъында айтылгъаныны эшитип, шаштылар. ³⁴Симеон оларгъа яхшылыкъ тиледи ве Исанынъ анасы Меръемге:

– Мына бу ерде яткъан бала ичюн Израильде чокълары йыкъыладжакъ, чокълары исе тураджакълар. О, Алланынъ алямети олып, Онъа къаршы адамлар баш котереджеклер. ³⁵Сенинъ джанынъны да къылыч яраджакъ. Сонъ чокъ адамнынъ фикирлери ачыладжакъ, – деди.

³⁶Анда Ашер къабилесинден Фануэлнинъ къызы Анна пейгъамбер бар эди. О пек къарт къадын эди. Акъайгъа чыкъкъан сонъ, къоджасынен еди йыл яшагъан, ³⁷тул къалгъан ве сексен дёрт йылдан берли тул олгъан эди. О, ич бир вакъыт Алланынъ Сарайындан тышарыгъа чыкъмай,

гедже-куньдюз дувалар окъуп ве аштан-сувдан вазгечип, Аллагъа ибадет эте эди. ³⁸О вакъыт Анна да, оларнынъ янына барып, Аллагъа шукюр этти ве Ерусалимнинъ къуртуладжагъыны беклеп тургъанларнынъ эписине бала акъкъында айтып башлады.

Назаретке къайтув

³⁹Алланынъ Къануны буюргъан шейлернинъ эписини беджерген сонъ, Юсуфнен Меръем Галилеягъа, озьлерининъ Назарет шеэринине къайттылар. ⁴⁰Бала исе осип, икмет ве кучь топлай эди. Алла баладан разы эди.

Яш Иса Алланынъ Сарайында

⁴¹Исанынъ ана-бабасы эр йыл Ерусалимге Песах Байрамына бара эдилер. ⁴²Иса он эки яшыны толдургъанда, олар адетиндже байрамгъа кеттилер. ⁴³Байрамдан сонъ Юсуф ве Меръем эвге къайттылар, огълан Иса исе Ерусалимде къалды. Ана-бабасы буны бильмеди. ⁴⁴Олар Оны, ёлджулар арасында кетедир, деп тюшюндилер. Бир кунълюк ёлны кечкен сонъ, Исаны сой-соп ве танышлар арасында къыдыра башладылар. ⁴⁵Оны тапамагъан сонъ, олар Ерусалимге къайттылар ве анда да къыдырмакъны девам эттилер. ⁴⁶Учь кунъден сонъ олар Исаны Алланынъ Сарайында таптылар. О, оджалар арасында отура ве оларны динълеп суаллер бере эди. ⁴⁷Оны динълегенлер эписи Исанынъ эр шейни анълагъанына ве берген джевапларына шаша эдилер.

⁴⁸Ана-бабасы Оны корип шаштылар. Анасы Онъа:

– Огъланчыгъым, бизге буны не ичюн яптынъ? Бабанъ ве мен чокъ къасеветленип Сени къыдырдыкъ, – деди.

⁴⁹О исе оларгъа:

– Мени не ичюн къыдырдынъыз? Я Мен Бабамнынъ эвинде олмакъ кереклигимни бильмей эдинъизми? – деди.

⁵⁰Амма олар Онынъ айткъаныны анъламадылар. ⁵¹Иса оларнен кетти ве Назаретке къайтты. Ана-бабасынынъ сёзюнден бир вакъыт чыкъмады. Анасы исе бир шей унутмайып, оларнынъ эписини юрегинде тута эди. ⁵²Иса осе эди. Яшы арткъанынен, икмети де арта эди. Исагъа Алланынъ ве адамларнынъ хайыры да чокълаша эди.

Ягъянынъ огретюви

3 ¹Император Тиберийнинъ падишалыгъынынъ он бешинджи йлында, Понтий Пилат – Еудиеде акимлик япкъанда, Ирод – Галилеяда, онынъ къардашы Филип – Итурея ве Трахонит виляетлеринде, Лисаний – Авиленеде укумдарлыкъ эте эдилер. ²Аннас ве Каяфа баш руханий вазифесинде эдилер.

О вакъыт Зекъарьянынъ огълу Ягъя сахрада олгъанда, онъа Алланынъ Сёзю кельди. ³Ягъя Иордан озенининъ этрафларыны айланып юре ве адамларны гуналарынынъ багъышланмасы ичюн тевбе этип, сувгъа

батырылып чыкъмагъа давет эте башлады. ⁴Бу акъкъында Ешая пейгъамбернинъ китабында язылгъан эди:

Сахрада бир сес гудюрдей:

– Раббининъ ёлуны азырланъыз,
кечеджек ерлерини тюм-тюз этинъиз!

⁵ Эписи вадийлер толдурылсынлар,
байырлар ве дагълар алчакъ этильсинлер.

Къыйыш ёллар догърултылсын,
чукъурлы ёлчыкълар тегиз этильсинлер!

⁶ О вакъыт яшагъанларнынъ эписи
Алладан къуртарувны кореджеклер.

⁷Сувгъа батырылып чыкъмакъ ичюн, онъа топларнен кельген адамларгъа Ягъя:

– Эй, йылан союндан олгъанлар! Башынъызгъа келеяткъан Алланынъ гъазабындан къачып къуртуладжагъынъызны сизге ким огретти? ⁸Тёвбе эткенинъизни озь ишлеринъизнен исбат этинъиз! Тек ичинъизден: «Ибраим бизим бабамыз!» – деп отурманъыз. Мен сизлерге шуны айтам: Алла Ибраимге балаларны мына бу ташлардан япа биле. ⁹Шимди тереклернинъ тамырлары янынъда балта азыр ята. Яхшы мейва бермеген эр бир терекни кесип, атешке ташлайлар, – дей эди.

¹⁰Халкъ ондан:

– Биз не япмакъ керекмиз? – деп сорады.

¹¹Ягъя оларгъа:

– Кимде эки чифт тюп урбасы олса, мухтадж олгъаннен пайлашсын. Кимнинъ ашы олса, о да бойле япсын, – деди.

¹²Салым топлайджылар да сувгъа батырылмагъа кельдилер ве ондан:

– Оджамыз, биз не япайыкъ? – деп сорадылар.

¹³Ягъя оларгъа:

– Ольчюсинден зияде салым алманъыз, – деди.

¹⁴Аскерлер де ондан:

– Я биз не япайыкъ? – деп сорадылар.

– Зорнен параларны тутып алманъыз, ялан шаатлыкъ берменъиз, озь къазанчынъызгъа разы олунъыз, – деди Ягъя.

¹⁵Халкъ Месихни пек беклей эди. Эписи адамларнынъ гонълюнде: «Ягъя Месих дегиль экенми?» – деген тюшюнджелер бар эди. ¹⁶Ягъя исе эписине:

– Мен сизни сувгъа батырып темизлейим. Амма менден къудретлиси келеята, мен Онынъ аякъкъапарынынъ багъыны чезмеге биле ляйыкъ дегилим. О сизлерни Мукъаддес Рухнен ве атешнен темизлейджек.

¹⁷Онынъ къолунда махсус куреги бар. О, Озь арманыны темизлейджек: богъдайны анбарына топлап, кепекни исе сёнмез атеште якъаджакъ, – деп джевап берди.

¹⁸Ягъя пейгъамбер бойле ве чокъ башкъа сёзлернен халкъкъа Къуванчлы Хаберни бильдире эди.

¹⁹Ягъя виляет укюмдары Иродны, озь къардашынынъ сабыкъ апа-йы Иродиягъа эвленгени ве эписи яман якъъан ишлери ичюн, къабатлай башлады. ²⁰Ирод исе Ягъяны зиндангъа атты ве бунынънен даа бир джинает япты.

Ягъя Исаны сувгъа батырып чыкъыра

²¹Бутюн халкъ сувгъа батырылып чыкъкъанда, Иса да шуны япты. О, дува окъугъанда, кок ачылды да, ²²Мукъаддес Рух беден корюнишинде, гогерджин сымасында Онынъ устуне энди. Коктен:

– Сен Меним севимли Огълумсынъ, Мен Сенден разым, – деген сес эшитильди.

Исанынъ баба-деделери

²³Иса Озь хызметини башлагъанда, къарарнен отуз яшларында эди. Адамлар Оны Юсуфнынъ огълу беллей эдилер. Юсуф – Элийнинъ огълу, ²⁴Элий – Маттатнынъ огълу, Маттат – Левийнинъ огълу, Левий – Мелхийнинъ огълу, Мелхий – Яннайнынъ огълу, Яннай – Юсуфнынъ огълу, ²⁵Юсуф – Маттатиянынъ огълу, Маттатия – Амоснынъ огълу, Амос – Намнынъ огълу, Наум – Эслийнинъ огълу, Эслий – Нагъгъайнынъ огълу, ²⁶Нагъгъай – Маатнынъ огълу, Маат – Маттатиянынъ огълу, Маттатия – Шимийнинъ огълу, Шимий – Ёсехнинъ огълу, Ёсех – Ёданынъ огълу, ²⁷Ёда – Ёананнынъ огълу, Ёанан – Ресанынъ огълу, Реса – Зеруббавелнинъ огълу, Зеруббавел – Шеалтиэлнинъ огълу, Шеалтиэл – Нерийнинъ огълу, ²⁸Нерий – Мелхийнинъ огълу, Мелхий – Аддийнинъ огълу, Аддий – Къосамнынъ огълу, Къосам – Эльмадамнынъ огълу, Эльмадам – Эрнинъ огълу, ²⁹Эр – Ёшуанынъ огълу, Ёшуа – Элиезернинъ огълу, Элиезер – Ёримнинъ огълу, Ёрим – Маттатнынъ огълу, Маттат – Левийнинъ огълу, ³⁰Левий – Шимеоннынъ огълу, Шимеон – Ехуданынъ огълу, Ехуда – Юсуфнынъ огълу, Юсуф – Ёнамнынъ огълу, Ёнам – Эльякимнинъ огълу, ³¹Эльяким – Мелеанынъ огълу, Мелеа – Меннанынъ огълу, Мена – Маттатанынъ огълу, Маттата – Натаннынъ огълу, Натан – Давутнынъ огълу, ³²Давут – Йишайнынъ огълу, Йишай – Оведнинъ огълу, Овед – Бозанынъ огълу, Боаз – Салмоннынъ огълу, Салмон – Нахшоннынъ огълу, ³³Нахшон – Амминадавнынъ огълу, Амминадав – Админнинъ огълу, Админ – Арнийнинъ огълу, Арний – Хецроннынъ огълу, Хецрон – Перецнинъ огълу, Перец – Ехуданынъ огълу, ³⁴Ехуда – Якъупнынъ огълу, Якъуп – Исхакънынъ огълу, Исхакъ – Ибраимнинъ огълу, Ибраим – Терахнынъ огълу, Терах – Нахорнынъ огълу, ³⁵Нахор – Серугнынъ огълу, Серуг – Реунынъ огълу, Реу – Пелегнинъ огълу, Пелег – Эвернинъ огълу, Эвер – Шелахнынъ огълу, ³⁶Шелах – Кенаннынъ огълу, Кенан – Арпакъшаднынъ огълу, Арпакъшад – Шемнинъ огълу, Шем – Нухнынъ огълу, Нух – Ламехнинъ огълу, ³⁷Ламех – Метушелахнынъ огълу, Метушелах – Ханокънынъ огълу, Ханокъ – Ереднинъ огълу, Еред – Махалалэлнинъ

огълу, Махалалэл – Кенаннынъ огълу, ³⁸Кенан – Эношнынъ огълу, Энош – Шетнинъ огълу, Шет – Адемнинъ огълу, Адем – Алланынъ огълу эди.

Исаны сахрада Шейтан сынаи

4 ¹Иса Мукъаддес Рухкъа толып, Иордан озенинден къайтты. Рух Оны сахрагъа алып кетти. ²Анда Шейтан Исаны къыркъ кунь девамында сынавдан кечирди. О куньлерде Иса бир шей ашамай эди ве сонъунда пек ач олды. ³Шейтан Онъа:

– Эгер Сен Алланынъ Огълу олсанъ, мына бу ташкъа айт, отъмек олсун, – деди.

⁴Иса онъа джевап берип:

– Алланынъ Китабында язылгъан ки, яшамакъ ичюн адамгъа ялынъыз аш ашамакъ етерли дегиль.

⁵Сонъ Шейтан Исаны юксек бир ерге чыкъарып, бир анъ ичинде Онъа дюньянынъ эписи падишалыкъларыны косътерди. ⁶Шейтан Исагъа:

– Мен бу падишалыкъларны, оларнынъ бутюн къудретинен ве шаншуретинен берабер Санъа берерим. Олар эписи манъа берильгенлер, ве мен оларны истегениме береджем. ⁷Шунынъ ичюн, Сен манъа бель буксенъ, эписи Сенинъки оладжакъ, – деди.

⁸Иса онъа джевап берип:

– Алланынъ Китабында бойле язылгъан: Раббинъе Алланъа белинъни бук, тек Онъа ибадет эт, – деди.

⁹Сонъ Шейтан Оны Ерусалимге алып кельди ве Алла Сарайынынъ тѣпесине турсатып:

– Эгер Сен Алланынъ Огълу олсанъ, Озюнъни бу ерден ашагъа ташла.

¹⁰Алланынъ Китабында язылгъан ки, О, Сени къорчаламагъа Озь меклерине эмир этер, ¹¹олар Сени къолларында котерип кетерлер, аякъларынъ ташкъа сюрюнмез.

¹²Иса онъа:

– Бойле деп язылгъан: Раббинъни, сенинъ Алланъны сынама, – деди.

¹³Шейтан, Исаны сынамагъа битирип, вакътынджа Оны къалдырып кетти.

Иса Галилеяда хызмет этмеге башлай

¹⁴Иса Мукъаддес Рухнынъ къудретинен Галилеягъа къайтып кельди. Онынъ акъкъында хабер бутюн этрафларда даркъалды. ¹⁵Иса оларнынъ синагогаларында адамларны окъута, ве эписи адамлар Оны шуретлей эди.

Исаны Назаретте ред этелер

¹⁶Бир кунь Иса Назарет шеэринен кельди. О, анда осип-буюген эди. Эр вакъыт япкъаны киби, раатлыкъ куню синагогагъа барды. Алланынъ Китабыны окъумакъ ичюн тургъанда, ¹⁷Онъа Ешая пейгъамбернинъ китабыны бердилер. Иса китапны ачып:

18-19 – Устюмде Раббининъ Руху булуна;

О, мени ягънен сюртип, алчакъгонъюллилерге хайырлы хабер бермеге,

эсирлерге – азатлыкъ, сокъурларгъа – козьлери ачылгъаны акъкъында айтмагъа,

азап чеккенлерни къуртармагъа,

Раббининъ разылыкъ йылы кельгенини беян этмеге ёллады, – деп язылгъан ерини тапып окъуды.

²⁰Сонъ Иса, китапны къапатып, хызметчиге берди ве ерине отурды. Синагогадакилер эписи Онъа дикъкъатнен бакътылар. ²¹Иса оларгъа: – Язылгъан сёзлер сиз Мени динълеген вакъытта, бугунъ беджерильди, – деди.

²²Эписи Онынъ акъкъында яхшы шейлер айта эдилер, Онынъ агъзындан чыккъан хайырлы сёзлерге шаша эдилер. Лякин бир-биринден: – Я О, Юсуфнынъ огълу дегильми? – деп сорай эдилер.

²³Иса оларгъа:

– Сиз эльбетте Манъа: «Эй, эким, озюньни озюнь тедавийле», деген ибарени айтаджакъсыз. «Биз Къафарнаумда олгъан шейлерни эшиттик. Энди буны Озь ветанынъда да яп», дейджексиз, – деди. ²⁴Сонъ Иса девам этти: – Сизге догърусыны айтам: озь ветанында къабул этильген пейгъамбер ёкъ. ²⁵Керчектен, сизге айтам: Ильяснынъ девринде, учь бучукъ йыл ягъмур ягъмагъанда ве бутюн ерлерде буюк ачлыкъ олгъанда, Израильде чокъ тул къадынлар бар эди. ²⁶Амма Ильяс оларнынъ ич бирисине ёлланылмагъан, тек Сидон янынъдаки Царефат шеэринде яшагъан бир тул къадынгъа ёлланылгъан эди. ²⁷Эль-Яса пейгъамбернинъ девринде Израильде лепра хасталыгъына огърагъанлар чокъ эди. Амма олардан ич бириси эляллап тедавийленмеген эди, тек бир суриели Нааман тедавийленген эди.

²⁸Бу сёзлерни эшитип, синагогадакилер эписи ачувландылар. ²⁹Олар атылып турдылар ве Исаны шеэрден чыкъарып, Назарет ерлешкен дагънынъ тёпесине кетирдилер. Оны къаядан ашагъа атмагъа истедилер. ³⁰Лякин Иса оларнынъ арасындан кечип, о ерни къалдырды.

Иса арам рухны къувалай

³¹Иса Галилеядаки Къафарнаум шеэринде кельди. Раатлыкъ кунълери адамларны огрете эди. ³²Эписи Исанынъ огретювине шаша, чюнки О, къудретнен айта эди.

³³Синагогада, ичинде арам рух олгъан бир адам бар эди. О, кучлю сеснен багъырып:

³⁴– Эй, назаретли Иса, Санъа бизден не керек? Сен бизни гъайып этмеге кельдинъми? Мен Сенинъ ким олгъанынъны билем. Сен Алланынъ Азизисинъ!

³⁵Иса джинге шойле эмир этип:

– Сус да, бу адамдан чыкъ! – деди.

Джин адамны эписининъ огюнде йыкътырды ве онъа ич бир зарар кетирмейип, ичинден чыкъты. ³⁶Эписи шашып къалдылар ве бир-бирине:

– Бу насыл шей? Онынъ о къадар укюми ве къудрети бар ки, О, арам рухларгъа биле буюра, олар исе чыкъалар, – дедилер.

³⁷Онынъ акъкъында хабер бутюн этрафларгъа даркъалды.

Иса Пётрнынъ къайнанасыны тедавийлей

³⁸Иса синагогадан чыкъып, Симоннынъ эвине кетти. Симоннынъ къайнанасы юксек сьджакънен хаста ята эди. Онъа ярдым этсин деп, Исагъа риджа эттилер. ³⁹Иса къадыннынъ янына барып, эгильди ве хасталыкъкъа токътамагъа буюрды, ве хасталыкъ шу анъ къадынны къалдырды. Къадын бирден турып, оларгъа софраны донатты.

⁴⁰Кунь баткъанда, адамлар Исанынъ алдына чешит тюрлю хасталыкъларнен къыйналгъан сой-сопларыны алып кельдилер. О, эр бир хастагъа къолларыны къойып, оларны тедавийледи.

⁴¹Чокъ адамнынъ ичинден джинлер чыкъып: «Сен Алланынъ Огълу-сынъ!» – деп къычыра эдилер. Иса оларны сусмагъа меджбур этти, буны айтмагъа ясакъ этти. Олар исе, О, Месих олгъаныны биле эдилер.

Иса синагогаларда огрете

⁴²Танъ аткъанда, Иса шеэрден чыкъып, адам олмагъан ерге кетти. Халкъ исе Оны къыдырып башлады. Оны тапып, меджбур этип къалдырмагъа тырыштылар. ⁴³Амма Иса оларгъа:

– Мен Алланынъ Падишалыгъы акъкъында Къуванчлы Хаберни башкъа шеэрлерде де даркъатмакъ керегим. Мен шунынъ ичюн ёлланылгъаным, – деди.

⁴⁴Бойледже, О, Еудиенинъ синагогаларында адамларны огретмеге девам этти.

Иса биринджи шегиртлерни чагъыра

5 ¹Бир куню Иса Геннесарет голю янында тургъанда, халкъ Оны сарып алгъанда, Алланынъ Сёзюни динълей эдилер. ²Бакъса, гольнинъ ялысында тургъан эки къайыкъны корьди. Балыкъчылар къайыкъларындан чыкъып, балыкъ сачмаларыны ювмакъта эдилер. ³Иса бир къайыкъкъа, Симоннынъ къайыгъына минип, ялыдан бираз узакълашмасыны риджа этти ве, къайыкънынъ ичинде отурып, адамларны андан огретмеге девам этти. ⁴Битирген сонъ исе, Симонгъа:

– Сувнынъ терендже ерине бар да, балыкъ тутмакъ ичюн сачмаларны тюшюринъиз, – деди. ⁵Симон джевап берип:

– Саибим, биз бутюн гедже чалыштыкъ, амма бир шей тутуп оламадыкъ. Лякин Сен буюрсанъ, мен сачмаларны ташларым, – деди.

⁶Ташлагъанынен, о къадар чокъ балыкъ туттылар ки, тап балыкъ сачмалары йыртыла башладылар. ⁷Олар башкъа къайыкътаки аркъадашларына къолларыны саллап, оларны ярдымгъа чагъырдылар. Аркъадашлары келип, эки къайыкъны балыкъкъа толдурды. Къайыкълар чёкеджек киби олды. ⁸Симон Пётр буны коръди де, Исанынъ алдында тиз чёкип: – Раббим, менден кет. Мен гуналы адамым, – деди.

⁹⁻¹⁰Симон ве онынъ янындакилери бу къадар тутулгъан балыкъны корип, къоркътылар. Симоннынъ аркъадашлары, Зебедаининъ огуллары Якъуп ве Юхан да къоркътылар. Лякин Иса Симонгъа:

– Къоркъма, сен энди балыкъ дегиль, адамларны тутаджакъсынъ, – деди.

¹¹Олар къайыкъларны ялыгъа чыкъардылар да, эр шейни къалдырып, Исанынъ артындан кеттилер.

Иса лепрагъа огърагъанны тедавийлей

¹²Иса бир шеэрде олгъанда, Онынъ янына бутюн бедени лепра хасталыгъынен къаплангъан бир адам кельди. О, Исаны корип, ерге йыкъылып: – Эфендим, эгер истесенъ, мени эляллап тедавийлерсинъ, – деп ялварды.

¹³Иса къолуны узатты ве онъа тийип:

– Мен истейим, элял ол! – деди. Шу анъ лепра адамны къалдырды. ¹⁴Иса онъа кимсеге бир шей айтмамакъны буюрды ве:

– Руханийге бар, о сени бакъсын да, тедавийленгенинъ ичюн, Муса буюргъан бахшышны бер, о, эписине шаатлыкъ олсун, – деди.

¹⁵Иса акъкъындаки лафлар эп чокълаша эди. Оны динълемек ве хасталыкъларындан къуртулмакъ ичюн, халкъ Онъа топнен келе башлады.

¹⁶Иса Озю исе адам ёкъ олгъан ерлерге барып, дува окъуй эди.

Иса паралич ургъан адамны тедавийлей

¹⁷Иса адамларны огреткен кунълернинъ биринде, Оны динълегенлер арасында Галилеянынъ ве Еудиенинъ эписи къасабаларындан ве Ерусалим шеэринден кельген фериселер ве Къанун оджалары отура эдилер. Исанен берабер Алланынъ тедавийлеген къувети эди.

¹⁸Бир къач адам тешек устюнде яткъан, паралич ургъан бир хастаны котерип кельдилер. Олар оны Исанынъ алдына къоймакъ ичюн, эвге алып кирмеге тырыштылар. ¹⁹Лякин адам чокълугъындан оны ичериге кирсетмеге чаресини тапамайып, эвнинъ дамына чыкътылар ве кираметни дагъытып, хастаны тешегинен берабер оданынъ ортасына, тамам Исанынъ огюне яваштан тюшюрдилер. ²⁰Иса оларнынъ иманыны корип:

– Акъай, гуналарынъ багъышланды! – деди.

²¹Къанун оджалары ве фериселер озъара тюшюнип: «Бойле куфюр шей япкъан бу адам ким экен? Гуналарны багъышламагъа Алладан башкъа кимнинъ акъкы бар?» – дедилер. ²²Иса оларнынъ не тюшюнгенлерини билип:

– Сизинъ юреклеринъиздеки тюшюнджелер недир!²³ Айтыладжакъ сёзлерден къайсы къолайджа: «Гуналарынъ багъышланды» я да «Еринъден тур ве кет», – демекми?²⁴ Шимди Инсан Огълунынъ ер юзюнде гуналарны багъышламакъ къудрети олгъаныны билирсиз, – деди. Сонъ паралич ургъан адамгъа:

– Мен санъа айтам: тур, тёшегинъни ал да, эвинъе кет, – деди.

²⁵Адам, эписининъ козю огюнде бирден турып, яткъан тёшегини алды да, Алланы шуретлеп, эвине кетти. ²⁶Эписи шашып къалдылар. Олар Алланы шуретледи, къоркъа-къоркъа:

– Биз бугунъ оламайджакъ шейлерни коръдик, – дедилер.

Иса Левийни (Маттаны) чагъыра

²⁷Бундан сонъ Иса о ерден чыкъты. Салым топлангъан еринде чалышкъан Левий адлы салым топлайдыжыны коръди ве онъа:

– Меним артымдан юр! – деди.

²⁸Левий еринден турды, эр шейни ташлап, Исанынъ артындан кетти. ²⁹Сонъ озъ эвинде Иса ичюн буюк той япты. Мусафирлер арасында пек чокъ салым топлайдыжылар ве башкъа адамлар бар эди. ³⁰Фериселер ве Къанун оджалары Исанынъ шегиртлерине:

– Сиз не ичюн салым топлайдыжыларнен ве башкъа гуналыларнен бирликте ашап-ичесиз? – деп мырылдап башлады.

³¹Иса оларгъа:

– Эким сагъламларгъа дегиль, хасталаргъа керек. ³²Мен инсафлы адамларны дегиль, гуналыларны тевбе этмеге чагъырмакъ ичюн кельдим, – деп джевап берди.

Аштан-судан вазгечюв акъкъында

³³Олар Исагъа:

– Ягъянынъ шегиртлери сыкъ-сыкъ аштан-судан вазгечелер ве дувалар окъуйлар. Фериселернинъ шегиртлери де бойле япалар. Сенинъкилер исе эм ашайлар, эм ичелер! – дедилер.

³⁴Иса оларгъа:

– Тойдаки мусафирлерни, киев оларнен олгъанда, аштан-судан вазгечмеге меджбур этмек мумкюнми?³⁵ Амма ойле кунълер келеджек ки, киевни олардан тутып аладжакълар. Ана о вакъыт, о кунълерде аштан-судан вазгечерлер, – деди.

³⁶Иса оларгъа бир кинаели икяе де айтып берди:

– Кимсе эски урбасына ямав къоймакъ ичюн, янъы урбадан парча кесмез, чюнки о, янъы урбаны да бозар, эски урбасына да янъы ямав келишмез. ³⁷Кимсе яш шарапны эски мешин торбаларына толдурмай, чюнки яш шарап эски торбаларны патлатыр: эм шарап тёкюлир, эм торбалар гъайып олур. ³⁸Яш шарапны янъы мешин торбаларгъа толдурмакъ керек. ³⁹Эски шарапны ичкенлерден ич бириси яш шарапны истемез, о: «Эскиси яхшы», – дер, – деди.

Раатлыкъ куню акъкъында

6 ¹Бир раатлыкъ куню Иса богъдай тарласындан кечип кетейткъанда, Онынъ шегиртлери башакъларны къопарып авучлары ичинде темизлеп ашай башладылар. ²Базы фериселер исе:

– Сиз раатлыкъ куню япмагъа мумкюн олмагъан шейни не ичюн япасыз? – дедилер. ³Иса оларгъа:

– Я сиз, Давут ве онынъ янындакилери ач къалгъанда не япкъанлары акъкъында окъумадынъызмы? ⁴О, Алланынъ Эвине кирип, тек руханийлерге ашамагъа мумкюн олгъан теклиф пителерини алып, озю ашагъан ве янындакилерине де берген, – деп джевап берди. ⁵Сонъ девам этип: – Инсан Огълу – раатлыкъ кунюнинъ Раббисидир, – деди.

Иса сакъат адамнынъ къолуны тедавийлей

⁶Башкъа бир раатлыкъ куню Иса синагогагъа келип, адамларны огрете башлады. Анда онъ къолу сакъатланып къуругъан бир адам бар эди. ⁷Къанун оджалары ве фериселер Исаны къабаатламакъ ичюн, О, раатлыкъ куню хастаны тедавийлер экенми, деп, Онынъ артындан бакъып тура эдилер. ⁸Иса исе, оларнынъ фикирлерини билип, къолу сакъат адамгъа:

– Тур! Мында, ортагъа чыкъ! – деди. Адам турды.

⁹Иса башкъаларгъа:

– Мен сизден сорайым: раатлыкъ кунюнде не япмакъ мумкюн – яхшылыкъмы я да яманлыкъмы? Джан къуртармакъмы я да гъайып этмекми? – деди.

¹⁰Иса оларны эписини козьден кечирип, сакъаткъа:

– Къолунъны узат! – деди. Сакъат бойле япкъанынен, къолу тюзельди.

¹¹Олар исе, ачувындан къутурып, Исагъа не япайкъ деп, озъара фикрлеше башладылар.

Иса он эки шегиртни сайлай

¹²О куньлерде Иса дува окъумакъ ичюн дагъгъа чыкъты ве бутюн гедже Аллагъа дува окъуй эди. ¹³Танъ аткъанда исе, шегиртлерини янына чагъырды, оларнынъ ичинден он экисини сайлап алды да, оларны «эльчилер» деп адландырды. ¹⁴Оларнынъ адлары: Симон (Иса онъа Пётр адыны берди), онынъ къардашы Андрей, Якъуп, Юхан, Филип, Бартоломай, ¹⁵Матта, Тома, Алфейнинъ огълу Якъуп, Ветанпервер лагъабыны ташыгъан Симон, ¹⁶Якъупнынъ огълу Иуда ве сонъунда Исаны саткъан Иуда Искариот.

Иса огрете ве тедавийлей

¹⁷Оларнен ашагъа тюшип, Иса тегиз бир ерде токъталды. Анда Онынъ пек чокъ шегиртлери ве бутюн Еудиеден, Ерусалимден, Тир ве Сидоннынъ,

голь бою ерлешкен виляетлеринден кельген чокъ адамлар топлашкъан. ¹⁸Олар Исаны динълемек ве хасталыкъларындан тедавийленмек ичюн кельгенлер. Иса арам рухлардан къыйналгъанларны яхшы этти. ¹⁹Адамларнынъ эписи Исагъа тиймеге тырыштылар, чюнки Ондан эписини тедавийлеген кучъ чыкъа эди.

Не къадар бахтлысыз...

²⁰Иса, шегиртлерине бакъып:

– Эй, фукъарелер, не къадар бахтлысыз!

Алланынъ Падишалыгъы сизинъкидир!

²¹ Шимди ачлыкъ чеккенлер, не къадар бахтлысыз!

Сиз ашап тояджакъсыз!

Шимди агълагъанлар, не къадар бахтлысыз!

Сиз куледжексиз!

²²Инсан Огълу ичюн адамлар сизден нефретленгенде, сизни ред эткенде, акъаретленгенде, масхара этип адынъызны къаралагъанда, бахтлы оласынъыз. ²³О куню къуванынъыз ве шенъленинъиз! Сизни коклерде буюк мукъфат беклей! Бу адамларнынъ баба-деделери исе пейгъамберлерге де бойле япкъанлар.

²⁴ Лякин зенгинлер, алынъыз бея!

Сиз энди теселли таптынъыз!

²⁵ Шимди токъ олгъанлар, алынъыз бея!

Сиз ач оладжакъсыз!

Шимди кульгенлер, алынъыз бея!

Сиз окюрип агълайджакъсыз!

²⁶ Сизни эписи адамлар макътаса, алынъыз бея!

Бу адамларнынъ бабалары ялан пейгъамберлерни де бойле макътагъанлар!

²⁷Лякин сизге, Мени динълегенлерге, айтам: душманларынъызны севиъиз, сизден нефретленгенлерге яхшылыкъ япынъыз. ²⁸Сизни къаргъагъанларгъа эйилик тиленъиз, сизни ынджыткъанларгъа дувалар окъунъыз.

²⁹Бир янагъынъа шамар ургъан адамгъа башкъасыны бер. Усть урбанъны тутып алсалар, тюп урбанъны да алмагъа кедер этме. ³⁰Сенден сорагъангъа бер ве сенинъкини тутып алгъандан къайтарып бергенини талап этме.

³¹Адамлар сизге не япкъаныны истесенъиз, сиз де оларгъа шуны япынъыз. ³²Эгер сизни севгенлерни севсенъиз, бунен насыл савап къазанаджакъсынъыз? Гуналылар да озълерини севгенлерни севелер! ³³Эгер озюнъизге яхшылыкъ эткенлерге яхшылыкъ этсенъиз, бунен насыл савап къазанаджакъсынъыз? Гуналылар да бойле япалар. ³⁴Эгер сиз къайтарып алмакъ умютинен борджкъа берсенъиз, бунен насыл савап къазанаджакъсынъыз? Гуналылар да, берген борджуны сонъ къайтарып

алмакъ ичюн, гуналыларгъа борджкъа берелер. ³⁵Сиз исе душманлары-нъызны севинъиз, оларгъа яхшылыкъ япынъыз, ич бир къаршылыкъ беклемейип, оларгъа борджкъа беринъиз, чюнки Алла Озю шукюр этмеген яман адамларгъа биле мерамет эте. О вакъыт сизни буюк мукъяфат беклейджек, ве сиз Юдже Алланынъ огъулары оладжакъсынъыз. ³⁶Бабанъыз мераметли олгъаны киби, сиз де мераметли олунаыз.

Адамларгъа олгъан мунасебет акъкъында

³⁷Кимсени укюм этменъиз, сизни де укюм этмезлер. Кимсени къабаатламанъыз, сизни да къабаатламазлар. Багъышланъыз, сизни де багъышларлар. ³⁸Беринъиз, сизге де береджеклер, толу ольчюнен береджеклер: яхшы силькип, бастырып, толып-ташкъан ольчюнен урбанъызнынъ этегине толдураджакълар. Сиз насыл ольчюнен ольчесенъиз, сизге де шойле ольчейджеклер.

³⁹Иса оларгъа бир кинаели икяени айтып берди:

– Кёр кёрны етеклеп юрип олурмы? Олар экиси де чукъургъа тюшмезлерми? ⁴⁰Шегирт озь оджасындан юкъары олмас. Амма окъувынынъ со-нъуна еткен эр бир шегирт оджасы киби олур.

⁴¹Сен не ичюн къардашынънынъ козюндеки чёпке бакъасынъ да, озь козюндеки агъачны корьмейсинъ? ⁴²Сен озь козюндеки агъачны корьмей турып, насыл ола да къардашынъа: «Кель, къардашым, козюндеки чёпчюкни чыкъарайым», – дейсинъ? Эй, экиюзлю! Башта агъачны озь козюнден чыкъар, сонъ чёпни къардашынънынъ козюнден насыл этип чыкъараджагъынъны ачыкъ-айдын корерсинъ.

Терек ве онынъ мейвалары

⁴³Яхшы терек ярамай мейва бермез, ве, аксине, ярамай терек яхшы мейва бермез. ⁴⁴Эр бир терек озь мейвасындан билинир. Тикенлерден инджир джыймайлар, когемден юзюм кесмейлер.

⁴⁵Яхшы адам озюнинъ юрегиндеки яхшылыкъ хазинесинден яхшылыкъ чыкъара. Яман адам яманлыкъ хазинесинден яманлыкъ чыкъара. Адамнынъ юреги неге толу олса, онынъ агъзындан шу чыкъар.

Эки эв къуруджы акъкъында

⁴⁶Не ичюн сиз Мени: «Раббим, Раббим!» – деп чагъырасыз да, буюргъанымны япмайсыз?

⁴⁷Меним алдыма кельген ве сёзлеримни динълеп, оларны беджерген эр бир адам кимге ошай? ⁴⁸Эв къургъан адамгъа ошай. О, терен чукъур къазып, къая устюнде темель къойды. Озеннинъ сувлары ташып, о эвге урулдылар, лякин оны къыбырдатып оламадылар, чюнки эв къавий къурулгъан эди. ⁴⁹Сёзлеримни динълеп, оларны беджермеген адам исе эвини топракъ устюнде темельсиз къургъан адамгъа ошай. Озеннинъ сувлары эвге урулгъанда, эв бирден дагъылып кетти. Ондан тек виран олгъан бир оба къалды.

Иса римли юзбашынынъ къулуны тедавийлей

7 ¹Иса сѣзюни халкъкъа айтып битирген сонъ, Къафарнаум шеэрини келип чыкъты.

²Анда бир юзбашынынъ энъ севимли къулу хасталанып, олюм алында ята эди. ³Юзбашы, Иса акъкъында эшитип, О, келип къулумны къуртарсын деп риджа этмек ичюн, Онынъ алдына еудийлернинъ акъсакъалларыны ёллады. ⁴Олар Исанынъ янына кельдилер ве гъайретнен риджа этип:
– Бу адам Сенинъ ярдымынъа ляйкъътыр. ⁵О, халкъымызны севе; бизге синагоганы о, къурды, – дедилер.

⁶Иса оларнен кетти. Олар юзбашынынъ эвине якъынлашкъанда, юзбашы Онъа достларыны ёллап, бойле деди:

– Эфендим, замет этме, Сен эвине киргенинъе мен ляйкъъ дегилим.

⁷Шунынъ ичюн Сенинъ алдынъа озюм бармадым. Озюмни, бунъа ляйкъъ дегилим, деп саям. Сен тек буюрсанъ, къулум тедавийленир. ⁸Мен озюм бойсунам, манъа да бойсунгъан аскерлер бар. Бирисине: «Кет», – десем, кете. Башкъасына: «Кель мында», – десем, келе. Хызметчине: «Шуны яп», – десем, япа, – деди.

⁹Иса бу сѣзлерни эшитип, тааджиленди ве артындан кельген адамларгъа айланып:

– Сизге айтам: Мен бойле иманны Исраильде биле тапмадым, – деди.

¹⁰Ёлланылгъанлар исе, эвге къайтып кельгенде, къулнынъ тюзельгенини коръдилер.

Иса тул къадыннынъ огълуны тирильте

¹¹Арадан чокъ вакъыт кечмей, Иса Наин деген шеэрге кетти. Онен берабер шегиртлери ве пек чокъ адам кетти. ¹²Иса шеэрнинъ къапусына якъынлашкъанда, шеэрден бир ольген адамны чыкъармакъта эдилер. О, тул къадыннынъ бирден-бир огълу эди. Къадыннен берабер шеэрнинъ чокъ адамлары кетмекте эдилер. ¹³Рабби къадынны коръгенинен, оны аджыды.

– Агълама! – деди де, ¹⁴дженазе табутына якъынлашып, къолунен тийди. Табутны алып кеткен адамлар токътадылар.

– Эй, йигит, санъа айтам: тур еринъден! – деди Иса.

¹⁵Олю котерилип отурды да, лаф этип башлады. Иса оны анасына къайтарды. ¹⁶Эр кесни буюк бир къоркъу басты. Олар Алланы шуретлеп:
– Арамызда буюк пейгъамбер пейда олгъан. Алла Озь халкъына ярдым этмеге кельген, – дедилер.

¹⁷Иса акъкъында бу хабер бутюн Еудие ве онынъ этрафларына даркъалды.

Иса Ягъя акъкъында

¹⁸Ягъянынъ шегиртлери онъа бутюн олып кечкен вакъиалар акъкъында хабер эттилер. Ягъя шегиртлеринден экисини чагъырып: ¹⁹«Келеджек

Бириси Сенсинъми? Я да биз башкъасыны беклейикми?» – деп сорамакъ ичюн оларны Раббининъ алдына ёллады. ²⁰Акъайлар, Исанынъ алдына келип:

– Бизни Сувгъа Батырыджы Ягъя ёллады. О Сенден: «Келеджек Бириси Сенсинъми? Я да биз башкъасыны беклейикми?» – деп сорай, – дедилер.

²¹О вакъыт Иса чокъ адамларны хасталыкълардан ве оларны чекиш-тирген дертлерден тедавийлей, яман рухлардан къуртара, чокъ сокъурларнынъ козьлерини ача эди. ²²Иса джевап берип:

– Барынъ да, корип эшиткенлеринъизни Ягъягъа айтынъыз: кёр адамлар кене корелер, топаллар юрелер, лепра хасталыгъына огърагъанлар эялланып тедавийленелер, сагъырлар эшителер, олюлер тирилелер, фукъарелер Къуванчлы Хаберни эшителер. ²³Мен ичюн ёлдан урулмагъан адам бахтлыдыр! – деди.

²⁴Ягъянынъ ёллагъан адамлары кеткен сонъ, Иса халкъкъа Ягъя акъкъында айтып башлады:

– Сиз не ичюн сахрагъа бардынъыз? Ельде саллангъан къамышны коръмегеми? ²⁵Айса, не ичюн сахрагъа бардынъыз? Паалы урба кийген адамны коръмегеми? Лякин паалы урба кийип, байлыкъта яшагъанлар падишалар сарайларында олалар. ²⁶Айса, кимни коръмеге бардынъыз? Пейгъамберними? Эбет, пейгъамберни! Мен сизге айтам: о, пейгъамберден де буюк. ²⁷Алланынъ Китабында бу адам акъкъында язылгъан эди:

Сенден эвель хаберджимни ёллайым.

О, Сенинъ огюнъде ёл азырлайджакъ.

²⁸Сизге айтам: эписи догъгъан адамлардан Ягъядан буюк олгъаны ёкътыр. Бунъа бакъмадан, Алланынъ Падишалыгъында энъ кучюк сыйылгъан биле ондан буюктир.

²⁹Буны эшиткен бутюн халкъ, салым топлайыджылар биле, Алланынъ ёлу догъру, деп, Ягъянынъ алдында сувгъа батырылып чыкътылар. ³⁰Фериселер ве Къанун оджалары исе Алланынъ истегенини ред этип, Ягъягъа барып сувгъа батырылып чыкъмагъа разы олмадылар.

³¹Иса девам этип:

– Бу адам несилини неге ошатайым? Олар кимге ошайлар? ³²Олар, мейданда отурып, бир-бирине: «Биз сизге къавал чалдыкъ, сиз исе ойнамадынъыз. Биз такъмакълар окъудыкъ, сиз исе агъламадынъыз», – деп къычыргъан балаларгъа ошайлар. ³³Сувгъа Батырыджы Ягъя келип, аш ашамады, шарап ичмедиди. Сиз исе: «Онда джин яшай», – дейсиз. ³⁴Инсан Огълу келип, эм ашай, эм иче, ве сиз: «Бу ачкозь ве ичкиджиге бакъынъыз! О – салым топлайыджылар ве гуналыларнынъ досту!» – дейсиз. ³⁵Лякин икмет бутюн озъ балаларынен тасдыкълана, – деди.

Иса ферисе Симоннынъ эвинде

³⁶Фериселерден бири Исаны озюнен аш ашамагъа давет этти. Иса, ферисенинъ эвине кирип, софра башында ер алды. ³⁷Шу арада шеэрде

гуналы деп белли олгъан бир къадын, Иса ферисенинъ эвинде ашагъаныны билип, алебастрдан ясалгъан савут ичинде паалы къокъулы ягъ алып кельди. ³⁸Исанынъ артында, аякълары янында турып, окюр-окюр агълай башлады. Козь яшлары Исанынъ аякъларына тамлай, къадын сачларынен оларны сюрте башлады, опе-опе къокъулы ягънен ягълады.

³⁹Исаны давет эткен ферисе буны корип: «Эгер бу адам пейгъамбер олса, Онъа тийген шу къадыннынъ ким олгъаныны билир эди. О, гуналы къадын да!» – деп тюшюнди. ⁴⁰Иса ферисеге айланып:

– Симон, санъа бир айтаджакъ шейим бар, – деди.

– Айт, Оджам, – деди о.

⁴¹– Эки адам бир инсандан акъча борджкъа алгъан. Бирисининъ борджу беш юз, башкъасынынъ – элли динар эди. ⁴²Амма олар борджларыны къайтарып оламагъанлары ичюн, о, экисининъ борджларыны багъышлады. Айт манъа, олардан къайсы бири оны чокъча севеджек? – деди Иса.

⁴³Симон джевап берип:

– Меним фикиримдже, чокъ борджу багъышлангъан сою, – деди.

– Сенинъ къарарынъ догъру, – деди Иса. ⁴⁴Сонъ къадынгъа таба айланып, Симонгъа:

– Бу къадынны коресинъми? Мен сенинъ эвинъе кельгенимде, аякъларымны ювагъа сув бермединъ. О исе, озюнинъ козь яшларынен аякъларымны ювып, сачларынен сюртти. ⁴⁵Сен Мени къаршылагъанда, опьмединъ. Амма бу къадын кельгенимден берли аякъларымны опип токътамай. ⁴⁶Сен Меним башымны зейтюн ягъынен ягъламадынъ, о исе, паалы къокъулы ягънен аякъларымны ягълады, – деди. ⁴⁷– Шунунъ ичюн Мен санъа айтам: онынъ чокъ гуналары багъышланды, чюнки онынъ севгиси буюк. Кимге аз багъышланса, о, аз сева.

⁴⁸Сонъ Иса къадынгъа:

– Гуналарынъ багъышланды, – деди.

⁴⁹Башкъа мусафирлер исе озъара: «Ким олгъан бу, гуналарны биле багъышлай?» – деп тюшюндилер. ⁵⁰Иса исе къадынгъа:

– Сени иманынъ къуртарды. Тынч олып бар, – деди.

Исанынъ артындан юрген къадынлар

8 ¹Бундан сонъ Иса ёлгъа чыкъып, шеэрлер ве койлерде Алланынъ шейлерини анълатып ве Алланынъ Падишалыгъы акъкъында Къуванчлы Хаберни даркъатып юре эди. Он эки шегиртинден гъайры, ²Онынъ янында бир къач къадын бар эди. Иса оларны яман рухлардан ве хасталыкълардан къуртаргъан эди. Булар – ичинден еди джин чыкъкъан Меръем (онъа «Магдалалы» дей эдилер), ³Ироднынъ идаре хызметчисе Хузанынъ апайы Ёанна, Сусанна ве башкъалары. Олар озь байлыгъынен Исагъа хызмет эте эдилер.

Урлукъ сачыджы акъкъында кинаели икяе

⁴Куньлернинъ биринде Исанынъ янында пек чокъ адам топлана башлады. Олар тюрю шеэрлерден келе эдилер. Иса оларгъа бир кинаели икяе айтып берди:

⁵– Бир сачыджы тарлагъа урлукъ сачмагъа чыкъа. О, урлукъ сачкъанда, базы урлукълар ёл кенарына тюшип таптала, ве кок къушлары оларны чокъуп, ёкъ этелер. ⁶Башкъа урлукълар ташлы ерге тюше ве осип чыкъкъанларынен къуруп къалалар, чюнки топракъ сувсуз экен. ⁷Башкъалары тикенлер арасына тюше. Тикенлер оселер ве фиданлары богъып гъайып этелер. ⁸Даа башкъалары яхшы топракъкъа тюше ве осип юз къат арткъач берекет берелер, – деди. Буны айткъан сонъ Иса: – Къулагъы барлар буны эшитсинлер! – деп къычырды.

Кинаели икяелернинъ макъсады

⁹Шегиртлери Исадан:

– Бу кинаели икяенинъ манасы недир? – деп сорадылар.

¹⁰О оларгъа:

– Алла Падишалыгъынынъ сырлары сизге ачылгъан, – деди. – Къалгъанларына исе олар кинаели икяенен берильген. Сонъ олар козьлеринен бакъып – корьмесинлер, къулакъларынен эшитип – анъламасынлар.

Урлукъ сачыджы акъкъында кинаели икяенинъ анълатувы

¹¹Бу икяенинъ манасы бойле: урлукъ – Алланынъ Сёзюдир, ¹²ёл кенарында олгъанлар – сёзни эшиткен адамлардыр. Амма Шейтан келе де, олар инанып къуртулмасынлар деп, сёзни юреклеринден алып кете. ¹³Ташлар арасында олгъанлар – сёзни эшитип къуванчнен къабул эткен адамлар. Лякин олар тамыр атмагъанлары ичюн, бир вакъыткъа къадар инаналар, сынав куньлеринде исе ёлундан къайталар. ¹⁴Тикенлер арасына тюшкенлер – сёзни эшиткен, амма пишкен берекет бермеген адамлар. Оларны аятынынъ къасеветлери, байлыгъы ве кейф кетирген шейлери богъалар. ¹⁵Яхшы топракъта олгъанлар исе – сёзни эшитип, оны яхшы ве темиз юрегинде сакълагъан, чыдамлы олып, берекет берген адамлардыр.

Къопкъа тюбюндеки чыракъ акъкъында

¹⁶Ич кимсе чыракъ якъып, оны савутнен къапатмаз я да ятакъ тюбюне къоймаз. Аксине, киргенлер ярыкъны корьсюн деп, чыракъны шамдангъа къоялар. ¹⁷Эр бир сыр ачыладжакъ, эр бир гизли шей белли оладжакъ ве ярыкъкъа чыкъаджакъ. ¹⁸Шу себептен насыл динълегенинъизге дикъкъат этинъиз. Кимде бар олса, онъа къошулып даа бериледжек. Кимде ёкъ олса, «озюмде бар», деп беллегени биле тартып алынаджакъ.

Иса анасы ве огълан къардашлары акъкъында

¹⁹Сонъ Исагъа анасынен къардашлары кельдилер, амма адам чокълугъы ичюн янына якъынлашып оламадылар. ²⁰Исагъа:

– Ананъ ве къардашларынь тышарыда туралар, Сени корьмеге истейлер, – деп хабар эттилер. ²¹Иса оларгъа бойле джевап берди:

– Алланынь Сёзюни динълеген ве беджерген адамлар – Меним анам ве къардашларым.

Иса фуртунаны ятыштыра

²²Шу кунълернинъ биринде Иса Озь шегиртлеринен берабер къайыкъкъа минди ве оларгъа:

– Гольнинъ о бир ялысына ялдап кечейик, – деди. Олар ёлгъа чыкътылар. ²³Ялдап кеткенде, Иса юкълугъа далды. Гольде ойле кучълю фуртуна къопты ки, далгъалар къайыкъкыны толдура башладылар. Къайыкътакилернинъ алы хавфлы олды. ²⁴Исанынь янына барып, Оны уяттылар ве:

– Саип, Саип, биз гъайып оламыз! – дедилер. Иса уянгъанынен, ельге ве далгъаларгъа токътамакъны буюрды. Олар токътадылар, голь де тынчланды.

²⁵Иса шегиртлерине:

– Сизинъ иманыньыз къайда? – деди.

Шегиртлер исе къоркъып ве шашып бир-бирине:

– Кимдир бу я? О, ельге ве сувгъа буюра, ве олар Онъа бойсуналар! – дедилер.

Иса джинлер ургъанны тедавийлей

²⁶Олар Галилеянынъ къаршысындаки герасалыларнынъ юртуна кельдилер. ²⁷Иса ялыгъа чыкъкъанынен, оны шеэрден кельген бир адам къаршылады. Онынъ ичинде джинлер олгъаны ичюн, о, чокътан берли чырчыплакъ юре ве эвинде дегиль, дюрбелерде яшай эди. ²⁸Исаны корип, о, кычырды да, озюни Онынъ аякълары астына ташлап, кучълю сеснен:

– Эй, Иса, Юдже Алланынь Огълу, менде не ишинъ бар? Санъа ялвара, мени чекиштирме! – деди.

²⁹Иса арам рухкъа адамдан чыкъып кетмекни буюргъан.

(Арам рух чокъ выкъыт девамында адамны кыйнай экен. Адамны, къолларыны ве аякъларыны зынджырларнен багълап, къаравуллай экенлер, лякин о, зынджырларны узе экен, ве джин оны бакъымсыз ерлерге айдай экен.)

³⁰Иса ондан:

– Адынъ не? – деп сорады. О исе:

– Адым Орду*, – деди. Онъа чокъ джин кирген эди.

* 8.30 Орду – кь. юн. «легион», Рим ордусынынъ, 6 000 аскери олгъан бир къысмы.

³¹Джинлер, оларны буюк теренликке ёлламасын деп, Исагъа ялвардылар. ³²Шу дагънынъ тёпесинде буюк бир домуз сюрюси отлап юре эди. Джинлер домузларгъа кирмеге истедилер. О, оларгъа рухсет берди. ³³Джинлер адамдан чыкъып, домузларгъа кирдилер. Домузлар исе тик къаядан голъге атылып, сувда богъулдылар.

³⁴Чобанлар олгъан шейни корьгенлеринен, чапып барып, бу акъта шеэрде ве онынъ этрафларында хабер эттилер. ³⁵Адамлар олып кечкен адисени корьмеге кельдилер. Исанынъ янына келип бакъсалар, анавы адам джинлерден къуртарылгъан. Кийинип, акъылыны башына топлап, Исанынъ аякълары янында отурмакъта эди. Олар пек къоркътылар. ³⁶Шу вакъианы корьгенлер оларгъа джин ургъан адамнынъ насыл къуртулгъаныны айтып бердилер. ³⁷Герасалыларнынъ виляетинде яшагъанларнынъ эписини буюк къоркъу басты. Шунунъ ичюн олар Исадан шу ерлерден кетмесини истедилер. Сонъ Иса къайыккъа минип, къайтып кетти.

³⁸Джинлерден къуртулгъан адам Исанынъ янында къалмакъ ичюн Ондан разылыкъ сорады. Лякин Иса оны ёллап:

³⁹– Озь эвинъе къайтып, Алла сен ичюн не япкъаныны айтып бер, – деди. О адам барып, Иса онъа не япкъаныны бутюн шеэрге илян этти.

Яирнинъ къызы ве Исанынъ урбасына къолуны тийдирген къадын

⁴⁰Иса къайтып кельгенде, халкъ Оны къаршылап, хошкельдинъ деди. Эписи Оны беклей эдилер. ⁴¹Шу вакъыт синагоганынъ башлыкъларындан бири, Яир адлы бир адам келип, Исанынъ аякъларына йыкъылды да, Оны эвине чагъырып, ялварды. ⁴²Онынъ он эки яшларында олгъан бирден-бир къызы олжум тёшегинде ята эди. Иса Яирнен берабер кеткенде, Оны чевре-четинден пек чокъ адам сыкъыштыра башлады.

⁴³Бир къадын он эки йыл къан акъувынен чекишип, бутюн параларыны экимлерге сарф эткен, амма кимсе оны тедавийлеп оламагъан. ⁴⁴О, Исанынъ артындан барып, Онынъ урбасынынъ уджуна тийди. Къан акъувы бирден кесильди.

⁴⁵– Манъа ким тийди? – деди Иса. Эписи, бу мен дегиль эдим, дедилер. Пётр исе:

– Саибим, Сени этрафынъдаки адамлар сыкъыштырып туралар, – деди.

⁴⁶Амма Иса:

– Ёкъ, кимдир Манъа тийди. Мен Озюмден кучъ чыкъкъаныны дуйдым, – деди.

⁴⁷Япкъаныны гизлеп оламайджагъыны анълагъан къадын къоркъудан къалтырап, чыкъты, Исанынъ аякъларына йыкъылып, бутюн халкъ огюнде Исагъа не себептен тийгенини ве бирден тюзельгенини айтты.

⁴⁸Иса онъа:

– Къызым, сени иманынъ тедавийледи. Тынчлыкънен бар, – деди.

⁴⁹Иса бу сёзлерни даа айтып битирмегенде, синагога башлыгъынынъ эвинден бир адам келип:

– Къзынынъ ольди. Оджаны къасевет эттирме, – деди. ⁵⁰Лякин Иса бу сёзлерни эшитип, Яирге:

– Къоркъма, тек инан, къзынынъ яхшы оладжакъ, – деди.

⁵¹Иса о эвге кирип, янына тек Пётрны, Якъупны, Юханны, къызчыкънынъ анасыны ве бабасыны алды. Башкъаларына исе кирмеге ясакъ этти.

⁵²Эписи, озьлерини кокреклерине урып, ольген къызчыкъ ичюн агълай эдилер. Иса исе:

– Агъламанъыз, о, ольмеген. О, юкълай, – деди.

⁵³Олар къызчыкънынъ ольгенини билип, Онынъ устюнден кульдилер.

⁵⁴Иса хастанынъ къолуны алды ве:

– Эй, къызчыкъ, еринъден тур! – деди.

⁵⁵Къызчыкънынъ джаны беденине къайтты, ве о бирден турды. Иса онъа аш бермеге буюрды. ⁵⁶Къызнынъ ана-бабасы шашып къалдылар. Иса исе оларгъа олып кечкен вакъиа акъкъында ич кимсеге айтмамакъны буюрды.

Иса он эки шегиртини ёллай

9 ¹Иса он эки шегиртини янына чагъырып, оларгъа джинлернинъ эписини къувмакъ ве хасталыкъларны тедавийлемек ичюн къудрет ве акимлик берди. ²Оларны Алланынъ Падишалыгъыны илян этмек ве дертлерни тедавийлемек ичюн ёллап:

³– Ёлгъа ич бир шей алманъыз: не ёл таягъы, не торба, не отъмек, не акъча, эки дане урба биле алманъыз, – деди. ⁴– Къайсы эвге кирсенъиз, о ерден кеткендже, шу эвде къалынъыз. ⁵Ёгер сизни къабул этмеселер, о шеэрден чыкъкъанда, аякъларынъыздаки тозны биле къакъып кетинъиз. Бу, оларгъа къаршы шаатлыкъ олуру.

⁶Шегиртлер кеттилер. Олар къасабадан-къасабагъа кечип, эр ерде Къуванчлы Хаберни илян эте ве эр бир ерде хасталарны тедавийлей эдилер.

Ироднынъ англап оламагъаны

⁷Виляет укумдары Ирод бу вакъиалар акъкъында эшитип, шашма-лап къалды. Базылары: «Ягъя олюлерден тирильди», ⁸башкъалары исе: «Ильяс пейда олды», даа башкъалары: «Къадимий пейгъамберлерден бириси тирильди», – дей эдилер. ⁹Ирод: «Мен Ягъянынъ башыны кестирген эдим де. Амма мен бойле шейлер эшиткен бу адам ким экен?» – деди ве Исаны коръмеге чаре къыдыра башлады.

Иса беш бинъ адамны тойдура

¹⁰Эльчилер къайтып кельген сонъ, Исагъа япкъан ишлери акъкъында айтып бердилер. Иса оларны янына алып, оларнен бир Озю олып, Бетсайда шеэрини кетти. ¹¹Амма халкъ буны билип, Онынъ артындан кетти. Иса оларны яхшы къаршылап, Алланынъ Падишалыгъы акъкъында оларнен лаф этти ве мухтадж олгъанларны тедавийледи.

¹²Акъшам оляяткъанда, Исанынъ он эки шегирти Онынъ алдына келип:
– Бу ерде кимсе яшамай экен. Халкъны йибер, этрафтаки къасаба ве кой-
лерге барып, озьлерине ятмагъа ер ве ашамагъа аш тапсынлар, – дедилер.

¹³– Сизлер оларгъа аш берингиз! – деди Иса.

– Бизим беш отъмек ве эки балыкътан гъайры ич бир шейимиз ёкъ. Я да барып, о къадар адам ичюн аш сатын алайыкъмы? – деди олар. ¹⁴О ерде беш бинъге якъын акъай бар эди. Иса шегиртлерине:

– Халкъны эллишер-эллишер болип, топнен отуртынъыз, – деди.

¹⁵Шегиртлери бойле япып, эписини отурттылар. ¹⁶Иса беш отъмекнен эки балыкъны алды ве кокке бакъып, шукюр дуvasыны окъуды. Сонъ ашны парчалады ве адамларгъа даркъатмакъ ичюн шегиртлерине берди. ¹⁷Эр кес ашап тойды. Артып къалгъан парчаларны топлагъанда, он эки буюк сепет толды.

Пётр Исагъа Месих дей

¹⁸Кунълернинъ биринде Иса ялынъыз Озю къалып дува окъугъанда, Онынъ янына шегиртлери кельди. Иса олардан:

– Халкъ Мени ким деп сая? – деп сорады.

¹⁹Олар джевап берип:

– Базылары Сени Сувгъа Батырыджы Ягъя, башкъалары – Ильяс деп саялар, даа башкъалары: «Къадимий пейгъамберлерден бириси тирильди», – дейлер, – дедилер.

²⁰Иса олардан:

– Я сиз Мени ким деп саясыз? – деп сорады. Пётр Онъа:

– Алланынъ Месихи, – деп джевап берди.

Иса Озюнинъ олюми ве тириледжеги акъкъында эвельден айта

²¹Иса буларны бир кимсеге айтмагъа ясакъ этти. ²²О:

– Инсан Огълу чокъ азаплар чекип, акъсакъаллар, баш руханийлер ве Къанун оджалары тарафындан ред этильмек керек. Оны ольдюреджеклер, амма учюнджи куню кельгенде, О, тириледжек, – деди.

²³Сонъ эр кеске:

– Эгер ким Меним артымдан кетмеге истесе, озюнден вазгечип, эр кунь озь хачыны котерип, Меним артымдан юрсюн. ²⁴Озь джаныны къртармагъа истеген адам оны джояджакъ. Ким исе Мен ичюн джаныны берсе, оны къртараджакъ. ²⁵Эгер инсан бутюн дюньянынъ сайби олып, озюни джойса я да озю гъайып олса, бундан насыл файда кореджек? ²⁶Ким Менден ве Меним сёзлеримден утанса, Инсан Огълу да, Озюнинъ шерифи иле, Бабасынынъ шерифи иле ве мукъаддес мелеклернинъ шерифи иле кельгенде, ондан утаныр. ²⁷Сизге догърусыны айтам: мында тургъан адамлар арасында, олюм не олгъаныны бильмейип, Алланынъ Падишалыгъыны кореджек сойлары бар.

Исанынъ корюниши денъише

²⁸Иса бу сёзлерни айткъан сонъ, секиз кунъ къадар кечти. Янына Пётрны, Юханны ве Якъупны алып, Иса дува окъумакъ ичюн дагъгъа чыкъты. ²⁹Дува окъугъан вакъытта, Исанынъ юзю денъишти, урбалары козь къамаштырып бем-без олдылар. ³⁰⁻³¹Бакъса, кок шуретинде келип, эки адам – Муса ве Ильяс – Исанен субетлеше башладылар, Онынъ Ерусалимге барып, бу дюньядан кетеджеги акъкъында айта эдилер.

³²Пётр ве онынъ янындакилери терен юкъуда эдилер. Уянгъанда, Исанынъ Шуретини ве Онынъ янында тургъан эки адамны коръдилер. ³³Муса ве Ильяс Исанен сагълыкълашкъанда, Пётр Исагъа:

– Саип, бу ерде бизге не яхшы я! Биз учъ чалаш къурайыкъ да, бири-си Санъа, бириси Мусагъа ве бириси Ильяскъа олсун, – деди. О, не айткъаныны озю де бильмей эди.

³⁴Пётр лафыны даа битирмегенде, бир булут пейда олып, оларны кольгесинен къапатты. Шегиртлер булут тюрюнде къалып, пек къоркътылар. ³⁵Булутнынъ ичинден бир сес чыкъып: «Бу Меним Огълумдыр; Оны Мен сайладым; Оны динъленъиз!» – деди. ³⁶Сес кесильген сонъ, Иса кене бир Озю къалды. Шегиртлер буны гизли туттылар ве корьгенлери акъкъында о кунълери ич кимсеге айтмадылар.

Иса джин ургъан баланы тедавийлей

³⁷Эртеси куню олар дагъдан тюшкенде, Исаны пек чокъ адам къаршылады. ³⁸Бирден халкъ ичинден бир адам багъырып:

– Оджам, Санъа ялварам, огълумны бакъса, о меним бирден-бир балам! ³⁹Онъа джин уджюм эте, ве о пек къычыра. Джин оны, дудакъларында копок чыкъкъандже, сарсыта, оны пек чекиштирип, зорнен къалдыра. ⁴⁰Мен Сенинъ шегиртлеринъе джинни къувмагъа ялвардым, лякин оларнынъ къолундан кельмеди, – деди.

⁴¹Иса бунъа джевап берип:

– Эй, имансыз ве бозукъ адамлар! Мен сизнен даа не къадар оладжам? Сизге не къадар чыдап тураджам? Огълунъны бу ерге кетир! – деди.

⁴²Бала Исагъа якъынлашкъанда, джин оны ерге йыкътырып сарсытты. Лякин Иса арам рухкъа баланы къыйнамагъа ясакъ этти, баланы тедавийледи ве бабасына берди.

Иса кене Озь олюми акъкъында айта

⁴³Эр кес Алланынъ улулыгъына шаша эди. Эписи адамлар Исанынъ япкъан ишлеринден тааджиplenген вакъытта, О, Озь шегиртлерине:

⁴⁴– Меним сёзлеримни дикъкъатнен динъленъиз: Инсан Огълуну адамларнынъ къолуна тутып береджеклер, – деди. ⁴⁵Олар исе бу сёзлерни анъламай эдилер. Оларны анъламасын деп, манасы оларгъа гизли эди. Исадан сорамагъа исе къоркътылар.

Ким буюкче?

⁴⁶Шегиртлер арасында, олардан къайсы бири энъ буюк, деген дава чыкъты. ⁴⁷Юреклеринде не тюшонгенлерини бильген Иса бир баланы алып, Озюнинъ янына турсатты да, ⁴⁸оларгъа:

– Адым огъруна бу баланы къабул эткен Мени де къабул эте. Ким Мени къабул этсе, Мени Ёллагъанны да къабул эте. Аранъызда энъ кучюк сою эписинден буюктир, – деди.

⁴⁹Юхан исе Исагъа:

– Саип, биз Сенинъ Адынънен джинлерни къувгъан бир адамны коръдик. О, бизнен берабер юрмегени ичюн, биз онъа бу шейни япмагъа ясакъ эттик, – деди.

⁵⁰– Онъа ясакъ этменъиз! Ким сизге къаршы чыкъмаса, о сизинъ тарафынъызда, – деди Иса.

Коктен кельген атеш акъкъында

⁵¹Исанынъ кокке котериледжек вакъты якъынлашкъанда, О, Ерусалимге бармакъ къарарына кельди. ⁵²Озюнден эвель хаберджилерини ёллады. Олар, Исагъа керек шейлерни азырламакъ ичюн, бир самариели коюне кельдилер. ⁵³Амма анда Исаны къабул этмедилер, чюнки О, Ерусалимге кететкъаны корюнип тура эди. ⁵⁴Онынъ шегиртлери Якъуп ве Юхан буны корип:

– Рабби, буларны ёкъ этмек ичюн коктен атеш тюшсюн деп, айткъанымызны истейсинъми? – дедилер. ⁵⁵Иса исе оларгъа айланып, ясакъ эти. ⁵⁶Сонъ олар башкъа койге кеттилер.

Исанынъ артындан юрмек акъкъында

⁵⁷Ёлны девам эткен вакъытта, кимдир Исагъа:

– Къайда барсанъ да, мен Сенинъ артындан юрмеге азырым, – деди.

⁵⁸Иса онъа:

– Тилькилернинъ къобалары бар, коктеки къушларнынъ ювалары бар. Лякин Инсан Огълунынъ башыны ястыкъкъа къойып ятмагъа ери ёкъ, – деп джевап берди.

⁵⁹Башкъасына исе:

– Артымдан юр! – деди. Лякин о:

– Эфенди, башта барып бабамны дефн этмеге разылыкъ бер, – деди.

⁶⁰Иса онъа:

– Олюлер озь олюлерини дефн этсинлер. Сен исе барып, Алланынъ Падишалыгъыны илян эт, – деди.

⁶¹Башкъа бир адам Онъа:

– Эфенди, мен Сенинъ артындан юреджем. Тек башта барып эвдекилеримнен сагълыкълашмагъа рухсет эт, – деди. ⁶²Иса онъа:

– Къолларыны сабанда тутып ве артына айланып бакъкъан эр бир адам Алланынъ Падишалыгъы ичюн келишикли дегиль, – деп джевап берди.

Иса етмиш эки шегиртини ёллай

10 ¹Бундан сонъ Рабби даа етмиш эки адам сайлап айырды да, оларны Озю бармагъа истеген эписи шеэрлер ве ерлерге Озюнинъ огюнден экишер-экишер ёллады. ²Оларгъа бойле деди:

– Ашлыкъ чокъ, ишчилер исе аз. Озь ашлыкъыны ораджакъ ишчилерни даа ёлласын деп, ашлыкъынынъ Саибине ялварынъыз. ³Барынъыз! Сизни къашкъырлар арасына къозулар киби ёллайым. ⁴Янынъызгъа не акъча кисеси, не торба, не аякъкъап алынъыз. Ёлда ич кимсеге селям берменъиз. ⁵Къайсы эвге кирсенъиз, башта: «Эвинъызге барышыкъ олсун», – денъиз. ⁶Эгер о ерде барышыкъ севген адам яшаса, барышыгъынъыз онъа къаладжакъ. Олмаса исе – сизге къайтып келеджек. ⁷Бу эвде къалынъыз ве оларда олгъаныны ашап-ичинъиз. Чалышкъан адам акъкъыны алмагъа ляйыкътыр. Эвден-эвге кечип юрменъиз. ⁸Бирде-бир шеэрге кельгенинъизде, сизге хошкельдинъиз айтсалар, не берселер ашанъыз, ⁹оларнынъ хасталарыны тедавийленъиз ве: «Алланынъ Падишалыгъы энди янынъызда!» – денъиз. ¹⁰Эгер бир шеэрге кельгенинъизде, сизни къабул этмеселер, о шеэрнинъ сокъакъларындан кечип, шу сёзлерни айтынъыз: ¹¹«Шеэринъизде аякъларымызгъа япышкъан тозны биле къакъып, озюнъызге къалдырып кетемиз. Бунъа бакъмадан, билинъиз: Алланынъ Падишалыгъы энди янынъызда».

¹²Сизге айтам: о куню о шеэрден Содом шеэрининъ алы енгильдже оладжакъ.

Алланы ред эткенлернинъ такъдири

¹³Сенинъ алынъ бея, эй, Хоразин! Сенинъ алынъ бея, эй, Бетсайда! Сизлерде олгъан аджайип шейлер Тир ве Сидон шеэрлеринде олгъан олса, олар чокътан чувал токъумасына сарылып, устьлерине куль сепип, отурып тёвбе этер эдилер. ¹⁴Шунынъ ичюн, Ахирет кунюнде Тир ве Сидоннынъ алы сизинъкиден енгильдже оладжакъ. ¹⁵Сен де, Къафарнаум, сен кокке юкселирсинъми? Ёкъ! Сен олюлер дюньясына тюшип кетерсинъ! ¹⁶Сизни динълеген адам Мени динълей. Сизни ред эткен адам исе Мени ред эте. Мени ред эткен исе Мени Ёллагъанны ред эте.

Етмиш эки шегиртнинъ къайтувы

¹⁷Етмиш эки шегирт къуванчнен къайтып кельдилер. Олар:

– Рабби, Сенинъ Адынъ ичюн бизге джинлер биле бойсуналар! – дедилер.

¹⁸Иса оларгъа:

– Мен Шейтанны коклерден яшын киби тюшкенини коръдим. ¹⁹Мына, Мен сизге йыланлар ве акъреплер устюне басмагъа ве душманнынъ бутюн кучю устюнден укюмни бердим. Ич бир шей сизге зарар эталмай.

²⁰Амма джинлер сизге бойсунгъанына къуванмангъыз, сизинъ адлары-
нъыз коклерде язылгъанына къуванынгъыз! – деди.

Исанынъ къуванчы

²¹Шу анъ Иса Мукъаддес Рухта пек къуванды ве:

– Бабам, кок ве ернинъ Раббиси! Шуретлейим Сени! Сен шуны акъыллылар ве бильгилер ичюн гизли эттинъ, кучюк балаларгъа исе ачтынъ! Эбет, Бабам, Сенинъ эйи ираденъ шойле эди! – деди. ²²– Бабам эр шейни Мангъа берди. Огълунынъ ким олгъаныны Бабасын-
дан гъайры кимсе бильмей, Бабанынъ ким олгъаныны да Огълундан
ве Огълу ачмагъа истеген адамдан гъайры кимсе бильмей, – деп де-
вам этти Иса. ²³Сонъ шегиртлерине айланып, тек оларгъа: – Корьге-
нинъизни корьген козьлер бахтлыдыр. ²⁴Сизге айтам: пек чокъ пей-
гъамбер ве падишалар сиз корьгенинъизни корьмеге истедилер, лякин
корьмедилер, сиз эшиткенлеринъизни эшитмеге истедилер, лякин
эшитмедилер, – деди.

Мераметли самариели акъкъында

²⁵О вакъыт бир Къанун оджасы пейда олды. Исаны сынамакъ ичюн,
Онъа суаль берди:

– Оджа, эбедий аят къазанмакъ ичюн не япайым? – деди. ²⁶Иса онъа:

– Я бу акъта Къанунда не айтылгъан? Сен анда не окъуйсынъ? – деди.

²⁷О адам джевап берип:

– Рабби-Таалаянъны бутюн юрегинънен, бутюн джанынънен, бутюн
къуветинънен ве бутюн акъылынънен сев. Якъын адамны да озюнъни
севгенинъ киби сев, – деди.

²⁸Иса онъа:

– Догъру джевап бердинъ. Бойле япсанъ – яшарсынъ, – деди. ²⁹Амма
о адам, озюни акъламакъ ичюн, Исадан:

– Я мангъа якъын адам кимдир? – деп сорады. ³⁰Иса онъа бойле дже-
вап берди:

– Бир адам Ерусалимден Ерихонгъа кеткенде, айдутларнынъ къолуна
тюше. Олар ёлджунынъ урбасыны алалар, оны котеклейлер, олю алында
къалдырып кетелер. ³¹Ойле олды ки, шу ёлдан бир руханий кете. Амма
о адамны корьгенинен, башкъа тарафкъа кечип кете. ³²О ерден кечкен
бир левилийи де шойле япа: яралы яткъан ерге барып, оны коре ве ёлнынъ
башкъа тарафындан кечип кете. ³³Сонъ шу ёлдан кечкен бир самариели
гъарипнинъ яткъан ерине келип, оны коре ве аджый. ³⁴Онынъ янына
бара да, яраларыны шарапнен юва ве зейтюн ягъынен ягълап, багълап
къоя. Сонъ оны озь къатырынынъ аркъасына отуртып, мусафирханеге
алып бара ве анда бакъып тура. ³⁵Эртеси куню, озь ёлуна чыкъкъанда,
мусафирханенинъ сайбине эки динар чыкъарып берип: «Бу адамны ях-
шы бакъ. Эгер бундан зияде масраф этсенъ, мен къайтып кельгенимден

сонъ, санъа берерим», – дей. ³⁶Сенинъдже, учевинден къайсы бириси айдутларнынъ къолуна тюшкен адамгъа якъын олды?

³⁷Къанун оджасы:

- Онъа мерамет эткен адам, – деп джевап берди. Иса онъа:
- Бар да, сен де бойле яп, – деди.

Иса Марта ве Мерьемнинъ эвинде

³⁸Озь ёлуны девам эткенде, Иса шегиртлеринен берабер бир койге кирди. Бу ерде Марта адлы бир къадын Онъа хошкельдинъ деп, эвинде къабул этти. ³⁹Онынъ Мерьем адлы бир къызкъардашы бар эди. О, Раббининъ аякълары алдында отурып, Онынъ лафларыны динълей башлады.

⁴⁰Марта исе мусафирни сыйламакъ ичюн чапкъалай эди. Исанынъ янына келип:

– Эфендим, къызкъардашым бутюн ишни манъа къалдыргъанына бакъмайсынъмы? Айтса онъа, манъа ярдым этсин! – деди.

⁴¹Рабби онъа джевап берип:

– Марта, Марта, сен чокъ шей акъкъында къайгъырасынъ ве къасевет этесинъ, ⁴²амма керек шей тек бир дане. Мерьем энъ яхшысыны сайлады ве буны ондан тутып алмазлар.

Исанынъ дува акъкъында огретюви

11 ¹Куньлернинъ биринде Иса бир ерде дува окъуй эди. Дуваны окъуп битирген сонъ, шегиртлеринден бири Онъа:

– Рабби, Ягъа озь шегиртлерини огреткени киби, бизни де дува окъумагъа огрет, – деди. ²Иса оларгъа:

– Дува окъугъанда шойле денъиз:

Баба! Сенинъ Мукъаддес Адынъны эр кес сайсын!

Сенинъ Падишалыгъынъ кельсин!

³ Эр кунь бизге куньделик отъмегимизни бер.

⁴ Гуналарымызны багъышла,
чюнки биз де озюмизге къаршы
гуна* якъан эр бир адамны багъышлаймыз.

Бизге ёлдан урулмагъа берме, – деди.

⁵Сонъ Иса оларгъа бойле деди:

– Биринъизнинъ досту олса, сен яры геджеде онъа келип: «Достум, манъа учь дане отъмек борджкъа берсе. ⁶Шимди бир достум ёлдан кельди, мен исе онъа бир шей теклиф этип оламайым», – десенъ, ⁷о эв ичинден: «Мени раатсыз этме, къапум энди япыкъ, озюм де балаларымнен тёшекте ятам. Турып санъа отъмек берип оламам», – деп джевап берерми? ⁸Сизге догърусыны айтам: достлугъы ичюн турып бир

* 11.4 Эльязмада «бордж» сёзю къулланыла. Мында бу сёз «гуна» манасыны ташый: «...чюнки биз де озюмизге борджлу олгъан эр бир адамны багъышлаймыз».

шей бермесе биле, сенинъ исрарлыгъынъ ичюн эп бир турып, истеген шейинъни берер.

⁹Мен сизге айтам: соранъыз – сизге бериледжек. Къыдырынъыз – тападжакъсыз. Такъырдатынъыз – сизге ачыладжакъ. ¹⁰Эр бир сорагъан ала, къыдыргъан тапа, такъырдаткъангъа къапуны ачалар. ¹¹Аранъыздан, огълу балыкъ сораса, онъа балыкъ ерине йылан берген баба тапылырмы? ¹²Я да огълу йымырта сораса, онъа йымырта ерине акъреп берерми? ¹³Эгер сиз, яман адамлар, балаларынъызгъа яхшы бир шей бере бильсенъыз, Коклердеки Бабанъыз да Ондан сорагъангъа Мукъаддес Рухны багъышлар.

Иса ве Беэльзебул

¹⁴Бир кунъ Иса тильсизлик джинини къувып чыкъарды. Джин чыкъкъан сонъ, тильсиз адам лаф этип башлады. Халкъ шашты. ¹⁵Амма ара-ларын-дан базылары:

– О, джинлерни джинлер башлыгъы Беэльзебулнынъ къуветинен къувып чыкъара, – дедилер.

¹⁶Башкъалары исе Исаны сынап, коктен бир бельги косьтергенини талап этилер. ¹⁷Лякин Иса, оларнынъ фикирлерини билип:

– Озь ичинден болюнген эр бир падишалыкъ йыкъылып бошар, озь ичинден болюнген эв де йыкъылып кетеджек. ¹⁸Эгер Шейтан озь ичинден болюнсе, онынъ падишалыгъы насыл тураджакъ? Сиз Меним акъкъымда: «О, джинлерни Беэльзебулнынъ къуветинен къувып чыкъара», – дейсиз. ¹⁹Эгер Мен джинлерни Беэльзебулнынъ ярдымынен къувып чыкъарсам, кимнинъ ярдымынен джинлерни сизинъ огъулла-рынъыз къувып чыкъара экенлер? Сизни олар укюм этерлер! ²⁰Эгер Мен джинлерни Алланынъ къуветинен къувып чыкъарсам, демек, Алланынъ Падишалыгъы сизлерге этип кельген. ²¹Кучълю адам сияланып озь звини къаравулласа, онынъ мал-мулькю хавф астында олмаз. ²²Амма онъа ондан даа кучълюси уджюм этсе ве енъсе, о ишангъан сияны тутып алып ве басып алгъан мал-мулькюни болер.

²³Ким Меннен олмаса, Мангъа къаршыдыр. Ким Меннен берабер джый-маса, о дагъыта.

Арам рухнынъ къайтувы акъкъында

²⁴Арам рух инсандан чыкъкъан сонъ, сувсуз ерлерде быралкъыла-нып юре, озюне раатланмагъа ер къыдыра ве тапмайып, озюне: «Мен чыкъкъан эвиме къайтып барайым да», – дей. ²⁵Къайтып кельгенде исе, звини сипирильген ве джыйыштырылгъан алда тапа. ²⁶О вакъыт джин бара да, озюнинъ янына башкъа, даа бетер еди джинни ала ве оларнен эвге кирип ерлеше. Сонъра, о адамнынъ алы эвелькисинден бетер ола.

²⁷Иса бу сёзлерни айткъанда, халкъ арасындан бир къадын къычырып: – Сеннен юкю олгъан ве Сени кокюснен эмиздирген апай бахтлыдыр! – деди. ²⁸Иса онъа:

– Мен шойле дер эдим: Алланынъ Сёзюни динълеп, оны беджергенлер бахтлылар! – деп джевап берди.

Бельгилер акъкъында

²⁹Исанынъ чевре-четинде адамлар топланып, эп арта эдилер. О, оларгъа мураджаат этип, бойле деди:

– Бу несиль – яман несильдир! Олар бельги талап этелер, амма оларгъа Юнуснынъ бельгисинден гъайры башкъа бельги берильмейджек. ³⁰Юнус Ниневе шеэринде яшагъанлар ичюн насыл бельги олгъан олса, Инсан Огълу да бу несиль ичюн шойле оладжакъ. ³¹Дженюп къыраличеси Ахирет кунюнде бу несильнинъ адамларынен берабер тирилип, оларны къабаатлайджакъ. О, Сулейманнынъ икметли лафларыны динълемек ичюн, дюньянынъ о бир четинден кельген. Мында исе Сулеймандан буюкче Сою бар! ³²Ниневе адамлары Ахирет кунюнде бу несильнен берабер турып, оны къабаатлайджакълар, чюнки олар Юнуснынъ огреткенлеринден сонъ тевбе эттилер. Мында исе Юнустан да буюги бар!

Чыракъ акъкъында

³³Ич кимсе чыракъ якъып, оны гизли ерге я да бир савут тубюне къоймай. Аксине, киргенлер ярыкъны корьсюн деп, оны шамдангъа къоялар. ³⁴Козь – беденинъ нурудыр. Эгер сенинъ козюнь сагълам олса, бутюн беденинъ де ярыкъкъа толу олур. Козьлеринъ яман олса исе, беден де къаранлыкъкъа толу олур. ³⁵Шунынъ ичюн, бакъ, ичинъдеки ярыкъ къаранлыкъ олмасын! ³⁶Эгер бутюн беденинъ ярыкъкъа толу олса, сенде ич бир къара къысым олмаса, чыракъ парылдавынен сени ярыкълаткъан киби, эр бир еринъ яп-ярыкъ олур.

Иса ферисе ве Къанун оджаларынынъ экиюзлюлиги акъкъында айта

³⁷Иса буны айткъан сонъ, бир ферисе Оны эвине ашамагъа давет этти. Иса ферисенинъ эвине кирип, софра башында ер алды. ³⁸О, аштан эвель абдест алмагъаныны корьген ферисе пек тааджиленди.

³⁹Амма Рабби онъа:

– Сиз, фериселер, пиала ве табакънынъ тышыны темизлейсиз, амма ичинъиз саранлыкъ ве яманлыкъкъа толу. ⁴⁰Акъылсызлар! Эм тышыны, эм ичини бир Яратыджы яратмадымы? ⁴¹Джан-юректен садакъа беринъиз, сонъ эр шей сиз ичюн элял олур! – деди. ⁴²– Эй, фериселер, алынъыз бея! Сиз нане, седеф оту ве эписи башкъа ешилликлернинъ ондан бир пайыны бересиз, амма адалет ве Алла севгиси акъкъында унутасыз! Буларнынъ бирисини беджере турып, экинджисини де унутмамакъ керек. ⁴³Фериселер, алынъыз бея! Сиз синагогаларда энъ сайгъылы ерде отурмакъны ве базар мейданларында халкътан урьметли селям алмакъны севесиз. ⁴⁴Алынъыз бея! Сиз корюнмеген къабирлер кибисиз: адамлар сезмейип, оларнынъ устюнден басып кечелер.

⁴⁵О вакъыт Къанун оджаларындан бириси Исагъа джевап берип:
– Оджа, бу сёзлерни айтып, бизим джанымызны да агъыртасынъ, – деди. ⁴⁶Иса исе:

– Къанун оджалары, сизинъ де алынъыз бея! Сиз инсанларгъа агъыр юклерни юклейсиз, озьлеринъиз исе, оларгъа ярдым этмек ичюн пармакънен биле кыбырдатмайсыз. ⁴⁷Алынъыз бея! Сиз, бабаларынъыз ольдюрген пейгъамберлерге дюрбелер къурасыз, ⁴⁸шунунънен бабаларынъызнынъ япкъанларына шаат ве оларнен разы оласыз. Олар пейгъамберлерни ольдюргенлер, сиз исе шу пейгъамберлерге дюрбелер къурасыз! ⁴⁹Онынъ ичюн Алланынъ икмети шойле деген:

Мен оларгъа пейгъамберлерни ве хабержилерни ёлларым. Олардан базыларыны ольдюреджеклер, базыларыны къуваджакълар. ⁵⁰Дюнъя яратылгъанындан берли эписи пейгъамберлернинъ тёкюльген къаны ичюн бу несильге джеза олсун, ⁵¹Хабильнинъ къанындан башлап, къурбан еринен Алланынъ Сарайы арасында ольдюрильген Зекъарьянынъ къанына къадар.

Эбет, сизге айтам: эр шей ичюн бу несиль джевап береджек!

⁵²Къанун оджалары, алынъыз бея! Сиз бильги анахтарыны къолгъа алдынъыз, лякин къапугъа озьлеринъиз де кирмединъиз, кирмеге истегенлерге де ёл бермединъиз, – деди.

⁵³Сонъ Иса шу ерден кетти.

Къанун оджалары ве фериселер Исагъа душманлыкънен бакъып, Онъа бир чокъ суаль бере эдилер, ⁵⁴айткъан сёзюнде тутмагъа гъайретнен тырыша эдилер.

Къанун оджалары ве фериселерден сакъындырув

12 ¹Шу арада дюнъянынъ адамы топланып, къалабалыккъта бир-бирининъ аякъларына басып тура эдилер. Иса башта Озь шегиртлерине айтып башлады:

– Фериселернинъ маясындан, яни экиюзлюликтен сакъынынъыз!
²Эр бир сакъланылгъан шей озь вакътында ачыладжакъ, ве эр бир сыр белли олур. ³Къаранлыккъта сёйлегенинъизни кунъ ярыгъында эшитеджеклер, ичери одада фысылдагъанларынъызны эвлернинъ дамлары устюнден кычырып айтаджакълар.

Кимден къоркъмакъ керек

⁴Мен сизге, достларыма айтам: беденни ольдюрип, сонъ башкъа бир шей япып оламагъанлардан къоркъманъыз. ⁵Кимден къоркъмакъ керек, сизге анълатаджам: ольдюрмеге ве сонъ джеэннемге ташламагъа къудрети Олгъандан къоркъунъыз. Эбет, сизге айтам: Ондан къоркъунъыз!
⁶Беш дане торгъай эки капикке сатылмаймы? Алла исе оларнынъ бирисини унутмай. ⁷Сизинъ башынъыздаки сачларынъыз биле эписи сыйылгъан. Къоркъманъыз! Сиз чокъ торгъайдан кыйметлисиз!

Исаны танув ве Ондан вазгечюв акъкъында

⁸Сизге айтам: Мени адамларнынъ алдында таныгъан эр бир адамны Алланынъ мелеклери огюнде Инсан Огълу да танийджакъ. ⁹Амма Менден инсанлар алдында вазгечкен адамдан О, Алланынъ мелеклери огюнде вазгечеджек. ¹⁰Инсан Огълуна къаршы сёз айткъанларнынъ эписи багъышладжакълар. Лякин ким куюфюр сёзлерни Мукъаддес Рухкъа къаршы айтса, багъышланмайджакъ. ¹¹Сизни синагогаларгъа, башлыкълар ве укъумдарларнынъ алдына кетиргенлерде, насыл джевап бермек ве не айтмакъ акъкъында къайгъырмангъыз. ¹²О вакъыт не айтаджагъынгъызны сизге Мукъаддес Рух огретеджек, – деди.

Акъылсыз зенгин акъкъында кинаели икяе

¹³Адамларнынъ ичинден кимдир Исагъа:
– Оджам, агъама айт, мирасны меннен больсюн, – деди. ¹⁴Иса онгъа джевап берип:
– Акъай, Мени сизге къады олмакъ я да даваларынгъызны чезмек ичюн ким къойды? – деди. ¹⁵Сонгъ эписине мураджаат этип:
– Бакъынгъыз, эр тюрлю нефисхорлыкътан сакът олунгъыз. Инсан омрю онынъ мал-мулкюнинъ чокълугъына багълы дегиль, – деди.
¹⁶Иса оларгъа бир кинаели икяени айтып берди:
– Бир зенгин адамнынъ тарлалары пек яхшы берекет бергенлер. ¹⁷«Не япайым экен? Берекетни къояджакъ ерим ёкъ», – деп тюшонген зенгин. ¹⁸Сонгъ: «Мына бойле япарым: анбарларымны бозып, балабанджаларыны къуарарым, бутюн богъдай ве бутюн малымны шу ерге ерлештирirim, ¹⁹джаныма: “Джаным, энди сенде чокъ йылларгъа етеджек малынъ бар. Раатлан, ашап-ич ве къуванчлы ол”, – дейджем», – деген. ²⁰Лякин Алла онгъа: «Эй, акъылсыз адам! Бу гедже джанынгни алмагъа келеджеклер. Бу азырлагъанларынъ кимге къаладжакъ?» – деген.
²¹Озю ичюн байлыкъ топлап, Алла ичюн зенгинлешмеген эписи адамларнынъ къысмети шойле оладжакътыр.

Аллагъа умют этюв акъкъында

²²Озгъ шегиртлерине исе Иса бойле деди:
– Шунынъ ичюн Мен сизге айтам: яшамакъ ичюн бизге аш керек, беденимиз ичюн урба керек, деп къасевет этменгъиз. ²³Джан – аштан, беден исе – урбадан муимдир. ²⁴Къаргъаларгъа бакъынгъыз: олар не сачалар, не оралар, оларнынъ не килерлери, не анбарлары бар. Оларгъа Алла аш бере. Сиз исе къушлардан чокъ къыйметлисиз! ²⁵Къайсы бирингъиз къасеветленип, озгъ омрюни ич олмадым бир саатке узата билир? ²⁶Эгер сиз бойле кучюк шейни биле япып оламасангъыз, не ичюн башкъа шейлер акъкъында къасевет этесиз?
²⁷Тарладаки чечеклернинъ насыл оськенлерине бакъынгъыз: олар не чалышалар, не орелер. Амма сизге айтам: озюнинъ бутюн шуретли

улулыгъында Сулейман биле бу чечеклернинъ бириси киби кийинмеген эди. ²⁸Эгер Алла бугунъ оськен, ярын исе оджакъкъа атыладжакъ тарла отуны ойле кийиндирсе, сизни олардан яхшы кийиндирмезми, эй, иманы аз олгъанлар?! ²⁹Сиз не ашамагъа, не ичмеге къыдырманъыз, шу акъкъында къайгъырманъыз. ³⁰Буларнынъ эписини Алланы бильмеген дюньянынъ халкълары къыдыра. Лякин сизинъ Бабанъыз буларгъа мухтадж олгъанынъызны биле. ³¹Сиз Онынъ Падишалыгъыны къыдырынъыз, сизге бу шейлернинъ эписи де бериледжек.

Коклердеки хазине акъкъында

³²Эй, аз олгъанлар, къоркъманъыз! Сизге Падишалыкъны багъышламакъ – Бабанъызнынъ истегенидир. ³³Мал-мулькюнъизни сатып, фукъарелерге ярдым этинъиз. Озюнъизге эскирмеген пара киселерини алып, битмейджек байлыкъны Кокте топланъыз. О ерде оларгъа хырсыз да якъынлашмаз, сюме де тюшмез. ³⁴Байлыгъынъыз къайда олса, шу ерде юрегинъиз де оладжакъ.

Юкъламагъан кзуллар

³⁵Эр вакъыт бутюнлей азыр олунъыз: урбаларынъыз кзушакънен багълы ве чыракъларынъыз янып турсун. ³⁶Эфендининъ тойдан къайткъаныны беклеген, о келип, къапуны такъылдаткъанынен ачмагъа азыр тургъан хызметчилер киби олунъыз. ³⁷Эфенди кельгенде, юкъламайып отургъан кзулларыны тапкъанда, олар бахтлы олурлар. Сизге догърусыны айтам: эфенди азырланып белине кзушагъыны байлар да, хызметчилерини софрагъа отуртып, оларгъа озю хызмет этеджек. ³⁸Эфенди яры геджеде я да танъ аткъанда кельсе, хызметчилерини юкъламагъан алда тапса, олар не къадар бахтлылар. ³⁹Шуны билинъиз: эв саиби, хырсыз не вакъыт келеджегини бильсе, о хырсызгъа эвине кирмеге ёл бермез эди. ⁴⁰Сизлер де азыр олунъыз, чюнки Инсан Огълу сиз беклемеген саатте къайтып келеджек.

Ишанчлы ве яман кзуллар акъкъында

⁴¹Пётр Исадан:

– Рабби, Сен бу кинаели икяени биз ичюн айтасынъмы я да эр кес ичюми? – деп сорады.

⁴²Иса джевап берип:

– Ишанчлы ве акъыллы эв идареджиси ким? Эфендиси оны эв кзуллары устюнде башлыкъ этмеге ве керек вакътында оларнынъ аш пайларыны бермеге къойса ⁴³ве кельгенде, онынъ бойле япкъаныны коръсе, о кзул не къадар бахтлы! ⁴⁴Сизге догърусыны айтам: эфенди оны озюнинъ бутюн мал-мулькюне бакъыджи этип къояр. ⁴⁵Эгер де бу кзул озь гонълюнде: «Эфендим якъын арада кельмейджек», – деп тюшюнсе ве кзулларны ве кзул къадынларны урмагъа башласа, ашап-ичсе ве

ичкиджиликнен огърашса, ⁴⁶о къулнынъ эфендисе бекленильмеген бир кунъде, тюшюнеген бир саатте къайтып келир ве оны къылычнен экиге болип, онъа имансызларнынъ арасында ер береджек. ⁴⁷Эфендисининъ истегенини бильген, амма азыр олмагъан ве эфендисининъ истегенини беджермеген къул чокъ котек ашайджакъ. ⁴⁸Бильмей турып, джезагъа лйыкъ бир шей япкъан къулнынъ котеги исе азда олур. Кимге чокъ берильген олса, ондан чокъ сорарлар. Кимге чокъ ишанылса, ондан даа зияде талап этилир.

Иса – айырылыкънынъ себепчиси

⁴⁹Мен ер юзюне атеш кетирмек ичюн кельдим. Бу атеш тездже алев-ленгенини о къадар истейим ки! ⁵⁰Сувгъа батырылып чыкъмакъ киби, манъа буюк азаплагъа батырылып чыкъмакъ керек. О беджерильмегендже, юрегим пек сыкъыла! ⁵¹Мени, ер юзюне барышыкъ кетирмек ичюн кельген, деп тюшюнесизми? Сизге айтам: барышыкъ дегиль, айырылыкъ кетирмеге кельдим. ⁵²Энди бундан сонъ бир эвде беш адам олса, олар озъара болюнеджеклер. Учю экисине ве экиси учюне къаршы оладжакълар.

⁵³ Баба – огълуна къаршы, огълу – бабасына къаршы,
ана – кызына къаршы, кызы – анасына къаршы,
къайнана – келинине къаршы,
келин – къайнанагына къаршы оладжакълар, – деди.

Вакъытнынъ бельгилери

⁵⁴Халкъкъа исе Иса:

– Сиз гъарпта булут котерильгенини корьгенде, бирден: «Ягъмур ягъаджакъ», – дейсиз, ве ойле де ола. ⁵⁵Дженюп ели эскен вакъытта сиз: «Сыджакъ оладжакъ», – дейсиз, ве ойле ола. ⁵⁶Эй, экиюзлюлер! Ер ве кокке бакъып ава насыл оладжакъыны билесиз де, шимди насыл заман кельгенини анълап оламайсызми?

Озь душманынънен муаббетлеш

⁵⁷Сиз ичюн догъру олгъан шейни озюнъиз не ичюн чезип оламайсыз? ⁵⁸Сен давалашкъан адамнен укюмдаргъа кеткенде, ёл бою онен келишмеге пек тырышып арекет эт. Акис алда о сени къады огюне алып бараджакъ, къады сени джезалайдыжынынъ элине береджек, джезалайдыжы исе сени зиндангъа ташлайджакъ. ⁵⁹Санъа догърусыны айтам: борджунънынъ сонъки капигини бермегендже, андан чыкъамазсынъ, – деди.

Тёвбе этмесенъиз, оледжексиз

13 ¹⁰О вакъыт бир къач адам Исагъа келип, галилеялылар акъкъында айттылар. Къурбан чалгъан вакъытта бу галилеялыларны Пилат оль-

дюрген ве бойле этип, къурбанларнынъ къаныны оларнынъ къанынен къарыштыргъан эди. ²Иса адамларгъа джевап берип:

– Сиз, эписи башкъа галилеялылардан бу адамлар гуналы олгъаны ичюн оларнен бойле шей олды, деп тюшюнесизми? ³Ёкъ! Лякин тѳвбе этмесенгиз, эпингиз олар киби гъайып олурсыз. ⁴Я анавы он секиз адамнынъ устюне Силоам шеэриндеки къулле йыкъылып, ольдюргени? Сиз оларны Ерусалимде яшагъан эписи адамлардан даа къабаатлы деп тюшюнесизми? ⁵Сизге ёкъ дейим. Лякин тѳвбе этмесенгиз, эпингиз олар киби гъайып олурсыз, – деди.

Мейвасыз инджир тереги акъкъында кинаели икяе

⁶Иса бойле бир кинаели икяени айтты:

– Бир адамнынъ юзюм багъында инджир тереги сачылгъан экен. О адам анда барып, терекнинъ устюнде мейва къыдыра, лякин тапалмай. ⁷Сонъ юзюмджиге: «Мен учъ йыл девамында мында келип, бу инджирнинъ устюнде мейва къыдырам, лякин оны тапмайым. Оны кесип ташла, топракънынъ кучюни не ичюн алсын?» – дей. ⁸Юзюмджи исе онъа джевап берип: «Эфенди, оны даа бир йылгъа къалдырса. Мен онынъ чевре-четини къазып, топракъны кубрелерим, ⁹бельки келеджек йылгъа мейва берип башлар. Эгер бермесе, кесип ташларсынъ», – дей.

Иса дѳрт букюльген къадынны раатлыкъ кунюнде тедавийлей

¹⁰Раатлыкъ куню Иса бир синагогада адамларны огрете эди. ¹¹О ердеки бир къадын он секиз йыл девамында арам рухтан къыйналып хасталангъан, дѳрт букюльген, белини догъуртып оламай экен. ¹²Иса оны корьгенинен, янына чагъырып:

– Сен хасталыгъынъдан къуртарылдынъ, – деди. ¹³Сонъ къолларыны къадыннынъ башына къойды. Къадын бирден догърулып, Аллагъа шукюр этти.

¹⁴Исанынъ раатлыкъ куню къадынны тедавийлегенине ачувланып, синагоганынъ башлыгъы халкъкъа:

– Иш ичюн алты кунъ бар. Тедавийленмеге раатлыкъ куню дегиль, шу кунълери келингиз, – деди.

¹⁵Рабби исе онъа джевап берип:

– Эй, экиюзьлюер! Раатлыкъ куню олгъанына бакъмайып, эр бирингиз огюзингизни я да эшегингизни ашлавдан чезип сувармагъа алып бармаймы? ¹⁶Я бу къадын Ибраимнинъ къызы. Шейтан оны он секиз йыл девамында багълап туткъан. Аджеба онынъ багъларыны раатлыкъ кунюнде чезмек мумкюн дегильми? – деди.

¹⁷Исанынъ бу сѳзлери Онъа къаршылыкъ косътергенлернинъ эписини утандырды. Бутюн халкъ исе Иса япкъан эписи аджайип ишлерге къуванна эди.

Хардал урлугъы акъкъында кинаели икяе

¹⁸Иса:

– Алланынъ Падишалыгъы неге ошай? Оны нenen тенъештирейим?
¹⁹О, бир хардал урлугъына ошай. Бир адам оны алып озь багъчасында сача. Урлукъ осип терек киби юксек ола. Онынъ пытакълары арасында къушлар ювалар ясайлар, – деди.

Мая акъкъында кинаели икяе

²⁰Сонъ къошып:

– Алланынъ Падишалыгъыны нenen тенъештирейим?²¹О, маягъа ошай. Къадын оны алып, учь буюк савут * унгъа ташлай ве бутюн хамырыны къабарта, – деди.

Тар къапу

²²Иса Ерусалим тарафына ёл алып, шеэр-койлерден кечип адамларны огрете эди. ²³Насылдыр бир адам Онъа суаль берди:

– Рабби, тек аз адамлар къуртарыладжакълармы? – деди. Иса оларгъа:

²⁴– Тар къапудан кирмек ичюн арекет этинъиз. Сизге айтам: чокъ адам анда кирмеге арекет этеджеклер, амма кирип оламайджакълар. ²⁵Эв Са-иби турып къапуны къапаткъанда, сиз тышарыда къалып: «Рабби! Бизге ачып бер!» – деп къапуны такъылдата башлайджакъсыз. Лякин О сизге: «Ким ве къайдан олгъанынъызны бильмейим», – деп джевап береджек. ²⁶О вакъыт сиз: «Биз Сеннен берабер ашап-ичтик. Сен бизим мейданларымызда огрете эдинъ», – дейджексыз. ²⁷О исе: «Сизге айтам: ким ве къайдан олгъанынъызны бильмейим. Эй, инсафсыз шейлерни япкъанлар, козюмден ёкъ олунъыз!» – деп джевап береджек. ²⁸Ибраимни, Исхакъны, Якъупны ве эписи пейгъамберлерни – Алланынъ Падишалыгъында, озюнъизни исе – тышарыгъа къувулгъанынъызны корьген вакъытта агълап, тишлеринъизни гъыджырдатаджакъсыз. ²⁹Шаркъ ве гъарптан, шималь ве дженюптен адамлар келип, Алланынъ Падишалыгъында софра башында ер аладжакълар. ³⁰О вакъыт бир къач сонъундакилер биринджи, биринджилер исе сонъунда оладжакълар, – деди.

Иса Ерусалим ичюн агълай

³¹Шу вакъыт бир къач ферисе келип:

– Чыкъ, кет мындан. Сени Ирод ольдюрмеге истей, – дедилер. ³²Иса оларгъа:

– Барып, о тилькиге айтынъ: Мен бугунъ ве ярын джинлерни къувып, адамларны тедавийлейджем. Учюнджи куню исе Озь ишимни битиреджем. ³³Амма бугунъ, ярын ве о бир кунъ Озь ёлумны девам этмек

* 13.21 Учь буюк савут – къ. юн. «3 сатон».

керегим. Пейгъамберни Ерусалимден башкъа ерде ольдюрильмеси олмайджакъ шейдир, – деди. ³⁴– Эй, Ерусалим, Ерусалим! Пейгъамберлерни ольдюрген ве онъа ёлланылгъан адамларны ташларнен ургъан шеэр! Тавукъ озь чипчелерини къанатлары астында насыл топласа, Мен де къач кере сенинъ балаларынъны Озь яныма топламагъа истедим, сизлер исе истемединъиз. ³⁵Мына, сизинъ эвинъиз сизге къалдырылгъан тура! Сизге айтам: «Раббининъ Ады иле Келеяткъанны шуретленъиз!» – демегендже, Мени корьмейджексиз.

Иса сув хасталыгъынен чекишкен адамны тедавийлей

14 ¹Бир раатлыкъ куню Иса ферисе башлыкъларындан бирининъ эвине ашамагъа кельди. Анда адамлар Онынъ артындан дикъкъатнен бакъа эди. ²Исанынъ къаршысында сув хасталыгъынен чекишкен бир адам отурды. ³Иса Къанун оджаларына ве фериселерге мураджаат этип: – Къанунгъа коре раатлыкъ куню тедавийлемек мумкюнми, я да мумкюн дегильми? – деп сорады.

⁴Олар индемедилер. Иса хастагъа тийип, оны тедавийледи де, йиберди. ⁵Сонъ Къанун оджаларына:

– Сизден биринъизнинъ огълу я да огъизи къуюгъа тюшип кетсе, раатлыкъ куню олгъанына бакъмайып, оны шу анъ чыкъарып алмаз эдинъизми? – деди.

⁶Олар бунъа ич бир джевап тапып оламадылар.

Алчакъгонъюллик ве мусafirсеверлик акъкъында

⁷Мусafirлер энъ сайгъылы ерлерде отурмагъа тырышкъаныны корьген Иса оларгъа кинаели икяе айтты:

⁸– Эгер сени тойгъа чагъырсалар, сайгъылы ер алма, чюнки мусafirлер арасында сенден урьметли адам олмакъ мумкюн. ⁹О вакъыт экинъизни чагъыргъан эв саибни келип, санъа: «Бу ерни онъа бошатып бер», – дер. Сен исе утана-утана, энъ арттаки ерге кечмеге меджбур оладжанъ. ¹⁰Аксине, давет олунгъан сонъ, барып ашагъыдаки ерге ерлеш. О вакъыт сени чагъыргъан адам келип, санъа: «Достум, мында, тёрге чыкъ», – дер. Сонъ башкъа мусafirлернинъ козюнде сенинъ урьметинъ артаджакъ. ¹¹Эр бир озюни юксельткен адам алчакълатыладжакъ. Озюни алчакълаткъан исе юксельтиледжек.

¹²Сонъ Иса Оны чагъыргъан ферисеге:

– Уйлелик я да акъшамлыкъ япкъанда, достларынъны, агъа-къардашларынъны, сой-сопларынъны ве зенгин къомшуларынъны давет этме. Чюнки сонъ олар да сени чагъырып къаршылыгъынъны берерлер, ве о, санъа мукаяфат олур. ¹³Аксине, байрам япкъанда, фукъаре, сакъат, топал ве кёрларны чагъыр. ¹⁴О вакъыт сен бахтлы олурсынъ, чюнки олар санъа яхшылыкъ къайтарып оламазлар. Инсафлы адамлар тирильгенде исе, санъа яхшылыкъ къайтаджакъ, – деди.

Акъшам ашына чагъырылгъанлар акъкъында кинаели икяе

¹⁵Мусафирлерден бириси буны эшитип, Исагъа:

– Алланынъ Падишалыгъында ашап-ичеджек адам бахтлыдыр! – деди. ¹⁶Иса исе онъа бойле деди:

– Бир адам буюк акъшам ашы берип, чокъ мусафир чагъыргъан. ¹⁷Акъшам ашыны ашамагъа вакъыт кельгенде: «Буюрынъыз, эр шей азыр», – деп, чагъырылгъан адамларны давет этмек ичюн къулуны ёллай. ¹⁸Амма эписи бири-бири артындан афу сорап башлайлар. Биринджиси: «Мен тарла сатын алдым, оны барып бакъмакъ керегим. Риджа этем, мени багъышла», – дей. ¹⁹Экинджиси: «Мен беш чифт огюз сатын алдым, яхшы экенлерми, деп, оларны сынамакъ керегим. Риджа этем, мени багъышла», – дей. ²⁰Учюнджиси: «Мен эвлендим, шунунъ ичюн келялмайджам», – дей. ²¹Къул къайтып келип, эфендисине буларны айта. Эв саиби ачувланып, къулуна: «Тез ол, шеэрнинъ сокъакъ ве сокъачыкъларына бар да, фукъаре, сакъат, кёр ве топалларны бу ерге алып кель», – дей. ²²Къул барып келип: «Эфендим, буюргъанынъны беджердим, амма даа бош ерлер бар», – дей. ²³О вакъыт эфенди къулуна: «Ёллар ве ёлчыкълар боу кечип, эписини мында кельсинлер, деп къандыр. Эвим толсун, – дей. ²⁴– Сизге айтам: башта чагъырылгъан адамлардан ич бириси меним акъшамлыкъ ашымны ашамайджакъ!»

Исанынъ артындан юрмекнинъ фиаты

²⁵Исанен берабер чокътан-чокъ адам юре эди. О оларгъа таба чевирилип:

²⁶– Эгер Манъа кельген адам озюнинъ ана-бабасыны, апайыны, балачагъасыны, агъа-къардашыны, тата-къызкъардашыны ве озь джаныны биле кореджек козю олмаса, о, Меним шегиртим оламаз. ²⁷Ким озь хачыны котерип артымдан юрмесе, Меним шегиртим оламаз. ²⁸Сизден биринъиз къулле къурмагъа истесе, оны битирмек ичюн пара етерми, деп башта отурып чекеджек масрафларыны саймазмы? ²⁹Ойле олмаса, темельни къойып, ишни битирмек къолундан кельмесе, буны корьген эписи адамлар: ³⁰«Бу адам къуруджылыкъны башлады да, битирип оламады», – деп масхара этеджеклер.

³¹Бир падиша башкъа падишагъа къаршы дженк этмеге азырланса, он бинъ аскеримнен манъа къаршы кельген падишанынъ йигирми бинъ аскеринен дженкешмеге кучюм етер экенми, деп башта отурып тюшюнмек керек. ³²Кучю етмесе, душман даа узакъ олгъанда, онынъ алдына эльчилерни ёллап барышыкъ сорар. ³³Шойле де, сизден ич биринъиз озюнинъ бутюн барлыгъыны къалдырмагъандже, Меним шегиртим оламаз.

Ярамай туз

³⁴Туз – яхшы шей. Амма туз тузлугъыны джойса, онынъ леззетини насыл къайтармакъ мумкюн? ³⁵Бойле тузны не топракъкъа, не кубреге

къошмагъа ярашмай. Оны алып аталар. Къулагъы барлар буны эшитсинлер! – деди.

Адашкъан къой акъкъында кинаели икяе

15 ¹Исаны динълемек ичюн, Онынъ алдына эписи гуналы адамлар ве салым топлайыджылар келе эдилер. ²Фериселер ве Къанун оджалары мырылдап:

– Бу адам гуналыларны къабул этип, оларнен берабер аш да ашай! – дей эдилер.

³Иса оларгъа бойле бир кинаели икяени айтып берди:

⁴– Сизден биринъиз юз къой саиби олып, оларнынъ бирисини джойса, докъсан докъуз къоюны чёлде къалдырып, гъайып олгъаныны тапмагъандже къыдырмагъа кетмезми? ⁵Тапкъан сонъ исе, оны къуванчнен елкесине алып, ⁶эвине къайтып, достларыны, къомшуларыны чагъырыр да: «Меннен берабер къуванынъыз, мен джоюлгъан къоюмны таптым!» – дер. ⁷Сизге догърусыны айтам: Коклерде де шойле. Докъсан докъуз тевбеге мухтадж олмагъан инсафлылар ичюн къуванчтан, тевбе эткен бир гуналы адам ичюн къуванч буюк оладжакъ, – деди.

Джоюлгъан кумюш акъча акъкъында

⁸– Он кумюш акъчасы олгъан ве олардан бир данесини джойгъан къадынны алайыкъ. О, чыракъ якъып, акъчаны тапмагъандже эвини сипирип, оны гъайретнен къыдырмазми? ⁹Тапкъан сонъ исе, достларыны ве къомшуларыны чагъырып: «Меннен берабер къуванынъыз, мен джоюлгъан акъчамны таптым», – дер. ¹⁰Сизге айтам: тевбе эткен бир гуналы ичюн Алланынъ мелеклери бойле де къуванаджакълар.

Ёлуны шашыргъан огъул акъкъында кинаели икяе

¹¹Иса девам этип шойле деди:

– Бир адамнынъ эки огълу бар экен. ¹²Кучюги бабасына: «Баба, мал-мулькюнъден манъа тиеджек пайымны айырып бер», – дей. О адам бутюн мал-мулькюни огъуллаарына болип бере. ¹³Бир къач кунъден сонъ кучюк огълу барлыгъыны топлап, узакъ бир мемлекетке кете. О ерде бозукъ ёлгъа тюшип, олгъан параларыны кокке савурып битире. ¹⁴Эр шейни масраф эткен сонъ, о яшагъан мемлекетте кучлю бир ачлыкъ башлана, йигит исе ёкъсузлыкъкъа огърай. ¹⁵Ерли сакинлеринден бирисине ыргъатлыкъкъа бара. Сакин йигитни озъ тарласындаки домузларны бакъмагъа ёллай. ¹⁶Яш огълан домузларнынъ емини тойгъандже ашамагъа пек истей, амма онъа ич бир шей бермейлер. ¹⁷О вакъыт акъылыны топлап, озъ озюне: «Меним бабамнынъ о къадар чокъ ыргъаты бар, олар эписи тойгъандже аш ашайлар, даа артып къала, мен исе бу ерде ачлыкътан олеятм. ¹⁸Барып, бабама къайтайым ве онъа: “Бабам, мен Коклер ве сенинъ алдынъда гуна яптым. ¹⁹Эндиден сонъ сенинъ

огълунъ денильмеге ляйыкъ дегилим. Мени озюнънинъ бир ыргъа-тынъ деп сай», – дейм», – дей. ²⁰Бундан сонъ о, бабасына къайта. О даа узакъта келеяткъанда, бабасы огълуну коре ве аджый. О, чапып барып, огълунунынъ бойнундан къучакълап опе. ²¹Огълу исе онъа: «Бабам, мен Коклер ве сенинъ алдынъда гуна яптым. Эндиден сонъ сенинъ огълунъ денильмеге ляйыкъ дегилим», – дей. ²²Амма бабасы къуллаарына: «Тез олунъ, энъ яхшы урба кетирип, оны кийиндирынъиз, къолуна юзюк такъынъыз, аякъларына аякъкъап кийсетинъиз. ²³Сонъ, бесленген бир бузавчыкъны кетирип, союнъыз: ашайыкъ да къуванайыкъ. ²⁴Меним бу огълум олю эди – тирильди, гъайып олды – тапылды», – дей. Сонъ олар байрам япа башлайлар.

²⁵Буюк огълу о вакъытта тарлада экен. Къайтып эвине якъынлашкъанда, чалгъы ве оюн-кулькю давушларыны эшите. ²⁶Къуллаарындан бирини чагъырып, не олаяткъаныны сорай. ²⁷О: «Къардашынъ къайтып кельди, бабанъ оны сагъ-селямет корьгени ичюн, бесленген бузавчыкъны сойды», – дей. ²⁸Агъасы пек ачувланып, эвнинъ ичине кирмеге истемей. Бабасы тышарыгъа чыкъып, онъа ялвара. ²⁹Амма о бабасына джевап берип: «Мен къач йылдан берли санъа къул киби хызмет этем, бир кере биле сёзюнъден чыкъмадым. Лякин достларымнен шеньленмек ичюн сен манъа ич бир вакъыт улачыкъны биле бермединъ. ³⁰Амма бутюн мал-мулькюнъни ороспуларнен берабер сарф эткен анавы огълунъ къайткъанда, сен онъа бесленген бузавчыкъны сойгъансын!» – дей. ³¹Сонъ бабасы онъа: «Огълум! Сен бутюн вакъыт янымдасынъ, меним эр шейим сенинъки. ³²Бизге къуванмакъ ве шеньленмек керек. Сенинъ бу къардашынъ олю эди – тирильди, гъайып олды – тапылды», – дей.

Яман эв идареджиси акъкъында кинаели икяе

16 ¹Сонъ Иса Озь шегиртлерине:

– Бир зенгин адамнынъ эв идареджиси бар экен. Бир кунъ зенгинге, эв идареджиси онынъ мал-мулькюни сарф эткенини айтып, оны къабаатлайлар. ²Эфенди эв идареджисини чагъырып: «Сенинъ акъкъынъда эшиткенлерим недир? Ишлеринънинъ эсабыны бер, сен энди эвимде идарелик япмайджанъ», – дей. ³Эв идареджиси озь-озюне: «Не япайым экен? Эфендим идареликни къолумдан ала. Ер къазмагъа кучюм етмей, тиленмеге утанам», – дей. ⁴Сонъ: «Анъладым, не япаджагъымны билем. Ойле япмакъ керек ки, эв идареджилигинден бошатылгъанымдан сонъ адамлар мени озь эвлерине къабул этсинлер», – дей. ⁵Бирер-бирер эфендисине борджлу олгъанларыны янына чагъыра. Биринджисинден: «Эфендиме не къадар борджунъ бар?» – деп сорай. ⁶О: «Юз чапчакъ зейтюн ягъы», – деп джевап бере. Эв идареджиси онъа: «Бордж кягъытынъны ал, тез отур да, элли чапчакъ * деп яз», – дей. ⁷Сонъ башкъасындан:

* **16.6** Юз чапчакъ; элли чапчакъ – къ. юн. «100 батос» ве «50 батос».

«Я сенинъ не къадар борджунъ бар?» – деп сорай. О: «Бинъ чувал богъ-дай», – деп джевап бере. Эв идареджиси: «Бордж кягъытынъны ал, секиз юз чувал* деп яз», – дей. *Сонъ эфенди бу намуссыз эв идареджисини акъылнен иш япкъаны ичюн макътай.

Бу дюньянынъ адамлары озьлерине ошагъанлар арасында иш алып баргъанда, ярыкънынъ огъуллаарына коре акъыллыджа олалар. ⁹Мен сизге айтам: намуссыз байлыкъ ярдымынен достларынъызны чокълаштырынъыз. Сонъ, акъчанъыз къалмагъанда, сизни эбедий тургъан эвлерге къабул этеджеклер. ¹⁰Кучюк иште ишанчлы олгъан адам буюк иште де ишанчлы олур. Кучюк иште инсафсыз олгъан адам буюк иште де инсафсыз олур. ¹¹Эгер сизге бу намуссыз байлыкъны ишанып олмасалар, ким сизге акъикъий байлыкъны ишанаджакъ? ¹²Эгер сиз башкъасынынъ малынен ишанчлы олмасанъыз, ким сизге озь малынъызны береджек? ¹³Бирден эки эфендиге ич бир хызметчи хызмет эталмаз. О, я бирисинден нефретленип, башкъасыны север, я да бирисине садыкъ олып, башкъасыны кореджек козю олмаз. Сиз де эм Аллагъа, эм зенгинликке хызмет этип оламайсыз, – деди.

Иса фериселер ве Къанун акъкъында

¹⁴Пара севген фериселер буны эшитип, Исаны мыскъыллап башладылар. ¹⁵Амма Иса оларгъа:

– Сиз адамларнынъ огюнде озюнъизни инсафлы этип косътересиз, лякин Алла юреклеринъизни биле. Адамларда кокке котерильген шей Алланынъ огюнде пистир, – деди. ¹⁶– Ягъя кельгендже, Къанун ве Пейгъамберлернинъ Язылары кучлю эди. Шимди исе Алланынъ Падишалыгъы акъкъында Къуванчлы Хабер илян этиле, ве бу Падишалыкъкъа эписи кирмеге тырыша. ¹⁷Амма Къанундан бир чызычыкъ ёкъ олгъанындан коре, ер ве кокнинъ ёкъ олувы къолайдыр.

¹⁸Кимде-ким озь апайындан айырылып, башкъасына эвленсе, аиле садыкълыгъыны бозып, гуна япа. Акъайындан айырылгъан къадын-гъа эвленген адам да бойле гунагъа огърай.

Зенгин адам ве Лазар

¹⁹Индже кетенден япылгъан мор урбалар кийип, эр кунъ кейф-сефа сюрип яшагъан бир зенгин адам бар экен. ²⁰Зенгиннинъ араба къапусы огюнде, бутюн тинини къотур къаплагъан Лазар адлы бир фукъаре ята экен. ²¹О зенгиннинъ софрасындан тюшкен уфакъларнен кърсагъыны тойдурмагъа арзу эткен, копеклер исе келип онынъ къотурларыны ялай экенлер.

²²Бир кунъ фукъаре ольген. Мелеклер оны Ибраимнинъ янына алып баргъанлар. Сонъ зенгин де ольген. Оны комъгенлер. ²³Олюлер

* 16.7 Бинъ чувал; секиз юз чувал – къ. юн. «100 корос» ве «80 корос».

дюньясында, азапларны чеккенде, зенгин башыны котерип узакъта Ибраимни ве онынъ янындаки Лазарны корьген. ²⁴О кычырып: «Эй, Ибраим баба! Мерамет эт, манъа Лазарны йибер, о, пармагынынынъ уджуны сувгъа батырып, тилиме сув тамызсын. Мен бу атеште чокъ азап чекем», – деген. ²⁵Ибраим онъа шойле джевап берген: «Унутма, огълум, сен аятынъда яхшылыкъ пайынъны алып олдынъ, Лазар исе – яманлыкъ пайыны. Энди о бу ерде теселли тапа, сен исе азап чекесинъ. ²⁶Бундан гъайры, сизнен бизим арамызда тьюбу олмагъан чукъур бар. Бу ерден сизинъ тарафынъызгъа кечмеге истегенлер кечип оламазлар, ве о ерден бизим тарафымызгъа да кечмезлер». ²⁷Зенгин адам: «Ойле олса, эй, баба, сенден ялварып сорайым, Лазарны бабамнынъ эвине ёлла. ²⁸Меним беш агъа-къардашым бар. Олар да бу азаплы ерге тюшмемек ичюн, оларны барып тенбиелесинъ», – деген. ²⁹Ибраим онъа: «Оларда Муса ве пейгъамберлер бар, оларны динълесинлер», – деген. ³⁰Зенгин исе: «Ёкъ, Ибраим баба! Оларнынъ алдына тек ольгенлерден бириси барса, о вакъыт тевбе этерлер», – деген. ³¹Ибраим онъа: «Эгер Муса ве пейгъамберлерни динълемеселер, ольгенлерден бириси тирилип барса да, инанмазлар», – деген.

Гуна акъкъында

17 ¹Иса Озь шегиртлерине бойле деди:

– Адамны гунагъа тюшюрген шейлер чокъ, олар эр вакъыт олур. Лякин бунъа себепчи олгъаннынъ алына бея! ²Бу кучюклерден бирисини ёлдан ургъанындан коре, онынъ бойнуна дегирмен ташыны асып, денъизге атылгъаны о ичюн яхшыджа олур эди. ³Озьлеринъизге сакът олунъыз! Эгер къардашынъ гунагъа огъраса, оны тенбиеле. Эгер тевбе этсе, оны багъышла. ⁴Эгер санъа къаршы бир кунъ ичинде еди кере гуна япса да, санъа еди кере къайтып келип: «Тевбе эттим», – десе, оны багъышла.

Иман акъкъында

⁵Эльчилер Раббиге:

– Иманымызны къуветлештир, – дедилер. ⁶Рабби джевап берип:
– Эгер иманынъыз бир хардал урлугъы къадар олса, бу дут терегине: «Тамырынънен къопарылып чыкъ ве денъизге кочип тамыр ат», – десе, терек сизге бойсуныр.

Къулгъа буюрылгъан ишлер

⁷Биринъизнинъ чобанлыкъ япкъан я да ер сюрген хызметчинъиз тарладан къайткъанда, аранъызда къайсы онъа: «Тез келип, софрагъа отур», – дер? ⁸Аксине: «Ашымны азырла, ишке бель багълап, аш ашагъанымдже манъа хызмет эт, ондан сонъ озюнъ ашап-ичерсинъ», – демезми? ⁹Эфенди буюргъан ишлерни беджерген къулгъа тешекюр

этерми? ¹⁰Сиз де бунъа ошап, буюрулгъан эр бир ишни беджергенден сонъ: «Биз макътавгъа ляйкъкъ олмагъан къуллаармыз, япаджагъымызны яптыкъ», – денъиз, – деди.

Иса лепрагъа огърагъан он адамны тедавийлей

¹¹Иса Самарие ве Галилеянынъ сынъырлары бою кечип, Ерусалимге ёл алды. ¹²Бир койге киреяткъанда, лепра хасталыгъына огърагъан он адамны расткетирди. Олар узакъта токътап, ¹³кучълю сеснен къычырдылар: – Эй, саибимиз Иса, бизге мерамет эт! – дедилер. ¹⁴Оларны корьген Иса: – Барып, озьлеринъизни руханийлерге косътеринъиз, – деди. Олар даа ёлда олгъанда, лепрадан темиз олдылар. ¹⁵Олардан бириси, озюнинъ тедавийленгенини корип, кучълю сеснен Алланы шерефлеп артына къайтты. ¹⁶Исанынъ аякъларына йкъылып, Онъа тешеккюр бильдирди. Бу адам самариели эди. ¹⁷Иса:

– Темиз олгъанлар он адам эди де? Къалгъан докъузы къайда? ¹⁸Алланы шерефлемек ичюн бу ябанджы адамдан башкъа ич кимсе къайтып кельмедими? – деди. ¹⁹Сонъ о адамгъа:

– Еринъден тур да кет, сени иманынъ къуртарды, – деди.

Алланынъ Падишалыгъы акъкъында

²⁰Фериселер Исагъа:

– Алланынъ Падишалыгъы не вакъыт келеджек? – деген суальни бердилер. Иса оларгъа джевап берип:

– Алланынъ Падишалыгъы козьге корюнип кельмейджек. ²¹«Бакъ, о бу ерде» я да «Ана о ерде», – деп оламазлар. Бакъынъыз, Алланынъ Падишалыгъы сизинъ аранъыздадыр, – деди.

²²Сонъ Иса шегиртлерине айланyp:

– Ойле кунълер келеджек ки, Инсан Огълунынъ бир кунюни корьмеге авес этерсиз, амма корип оламазсыз, – деди. ²³– Сизге: «Мына, О бу ерде» я да «Мына шу ерде», – деселер, барманъыз, оларнынъ артындан чапманъыз. ²⁴Йылдырым кокни бир уджундан о бир уджуна къадар ярыкълаткъан киби, Инсан Огълу да Озь кунюнде ойле пейда оладжакъ. ²⁵Лякин ондан эвель О чокъ азап чекип, бу несиль тарафындан ред этильмек керек.

²⁶Нух кунълеринде насыл олгъан олса, Инсан Огълу келеджек кунълеринде де ойле оладжакъ. ²⁷Нух сандыкъкъа кирмегендже, адамлар ашап-иче, эвлене, акъайгъа чыкъа эдилер. Сонъ сув ташкъыны келип, эписини гъайып этти. ²⁸Лутнынъ кунълеринде де ойле олды: адамлар ашап-иче, алыш-вериш япа, сача ве къуруджылыкънен мешгъуль ола эдилер. ²⁹Лякин Лут Содом шеэринден чыкъкъан куню коктен атеш ве кукюрт ягъып, эписини гъайып этти. ³⁰Инсан Огълу Озюни косътереджек кунюнде де тамам ойле оладжакъ. ³¹О куню дам устюнде олгъан адам эвинде къалдырылгъан шейлерни алмакъ ичюн ашагъа тюшмесин.

Тарлада олгъан адам къайтып кельмесин. ³²Лутнынъ апайыны акъылы-нъызда тутунъыз. ³³Ким озь джаныны къуртармагъа истесе, оны джояр. Ким озь джаныны гъайып этсе, оны къуртарыр. ³⁴Сизлерге айтам: шу геджеси бир тешекте олгъан эки адамдан Алла бирисини аладжакъ, бирисини къалдыраджакъ. ³⁵⁻³⁶Ун чеккен эки къадындан бириси алы-наджакъ, экинджиси къалдырыладжакъ.

³⁷Шегиртлер Исадан:

– Рабби, бу вакъиалар къайда оладжакъ? – деп сорадылар.
– Олю беден къайда олса, леш къарталлары да анда топлашаджакъ-лар, – деди Иса.

Тул къадын ве яман къады акъкъында кинаели икяе

18 ¹Бир кунь Иса шегиртлерине, эр вакъыт дува окъуп умют джойма-макъ кереклиги акъкъында бойле кинаели икяени айтып берди:

²– Бир шеэрде не Алладан къоркъкъан, не адамлардан утангъан бир къады бар экен. ³Шу шеэрде бир тул къадын да яшай экен. О, къады-нынъ алдына бара берип: «Давамны адалетли чез, мени къабаатлагъан адамдан мени къорчала», – деп ялвара экен. ⁴Къады чокъ вакъыт буны япмагъа истемеген. Сонъундан о озь-озюне: «Мен Алладан къоркъма-йым, адамлардан да утанмайым. ⁵Лякин бу тул къадын мени раатсыз эткени ичюн, онынъ давасыны адалетнен чезерим, ёкъса о, келе берип джанымны якъар», – деген.

⁶– Эшиттинъизми, адалетсиз къады не айткъан? – деп сорады Рабби. ⁷– Аджeba Алла да Озю сайлагъан ве Онъа гедже-куньдюз ялварып отур-гъанларны къорчаламазми? Оларны чокъ беклеттиреджекми? ⁸Сизге айтам: О, оларны тез къорчалайджакъ. Амма Инсан Огълу кельгенин-де, ер юзюнде иман тапар экенми?

Ферисе ве салым топлайдыджи акъкъында кинаели икяе

⁹Озюнинъ инсафлыгъыны юкъары сайып, башкъаларына юксектен бакъкъан базы адамларгъа Иса бойле бир кинаели икяени айтып берди:

¹⁰– Бириси ферисе, башкъасы салым топлайдыджи олгъан эки адам, дува окъумакъ ичюн, Алланынъ Сарайына киргенлер. ¹¹Ферисе озюнджесине бойле дува окъуп башлагъан: «Алла! Мен башкъа адамлар: айдутлар, имансызлар, бозукъ ве мына бу салым топлайдыджи киби олмагъаным ичюн Санъа чокъ шукюр! ¹²Афтада эки кере аштан-сувдан вазгечем. Бутюн къазангъанымнынъ ондан бир пайыны айырам». ¹³Салым топлайдыджи исе узакъта турып, козьлерини кокке котермеге биле къоркъып, кокрегине ура-ура: «Алла! Мен гуналым, лякин манъа ме-раметли ол!» – деген.

¹⁴Сизге айтам: бу адам, фериседен зияде акъланып, эвине къайтты. Озюни юксельткен эр бир адам алчакъта оладжакъ, озюни алчакъ тут-къан исе юксельтиледжек.

Иса ве балалар

¹⁵Исанынъ огюне, хайыр дуvasыны окъусын деп, оларгъа къолуны тийдирсин деп, сабийлерни кетирдилер. Шегиртлер буны корип, кетиргенлерге ёл бермеди. ¹⁶Иса исе балаларны янына чагъырып, шойле деди:
– Балаларгъа Манъа кельмеге ёл ачынъыз, оларны токътатманъыз. Алланынъ Падишалыгъы оларнынъкидир. ¹⁷Сизлерге догърусыны айтам: ким Алланынъ Падишалыгъыны бала киби къабул этмесе, анда киралмайджакъ.

Иса ве зенгин адам

¹⁸Башлыкълардан бири Исадан сорады:
– Яхшы Оджам! Эбедий аяткъа насип олмакъ ичюн, манъа не япмакъ керек?
¹⁹Иса онъа:
– Сен Манъа не ичюн «яхшы» дейсинъ? Бир Алладан башкъа ич кимсе яхшы дегиль. ²⁰Сен Онынъ эмирлерини билесинъ: аиле садыкълыгъыны бозма, адамнынъ джаныны алма, хырсызлама, ялан шаатлыкъ этме, ана-бабанъны урьмет эт, – деди.

²¹– Буларнынъ эписини яшлыгъымдан берли япып келем, – деди о Исагъа. ²²Буны эшитип, Иса:
– Санъа даа бир шей етишмей: бутюн мал-мулькюнъни сатып, акъчасыны фукъарелерге болип бер. О вакъыт зенгинлигинъ кокте олур. Сонъ келип, Меним артымдан юр, – деди.

²³Башлыкъ бу сёзлерни эшитип, пек къайгъырды. О пек зенгин эди де. ²⁴Иса онынъ къайгъыргъаныны корип:
– Зенгин адамларгъа Алла Падишалыгъына кирмек не къадар агъырдыр! ²⁵Зенгин адамнынъ Алла Падишалыгъына киргенинден девенинъ ине тешигинден кечкени къолайдыр, – деди. ²⁶Буны эшиткенлер исе:
– Ойле олса, ким къуртарыладжакъ экен? – деп сорадылар.

²⁷– Адамлар япып оламагъан шей Алланынъ ярдымынен олмакъ мумкюн, – деди Иса.

²⁸– Мына, биз мал-мулькюмизни къалдырып, Сенинъ артынъдан кельдик! – деди Пётр. ²⁹Иса шегиртлерине:
– Сизге догърусыны айтам: Алла Падишалыгъы ичюн эвини, ана-басыны, агъа-къардашыны, тата-къызкъардашыны я да апайыны ве балаларыны къалдырып кеткен эр бир адам ³⁰бу заманда къат-къат яхшылыкълар тападжакъ, келеджек заманда исе эбедий аяткъа киреджек.

Иса учюнджи кере Озь олюми ве тириледжеги акъкъында айта

³¹Иса, он эки шегиртини четке чагъырып, оларгъа:
– Биз энди Ерусалимге кетемиз. Анда пейгъамберлернинъ Инсан Огълу акъкъында язгъанлары ерине келеджек. ³²Оны Алланы билмеген

адамларнынъ къолуна береджеклер, мыскъыллап акъаретлейджеклер, Онынъ бетине тюкюрреджеклер, ³³Оны къамчылап ольдюрреджеклер. Амма учюнджи куню О тириледжек, – деди.

³⁴Шегиртлер бу сёзлерден бир шей анъламадылар. Бу сёзлернинъ мана-сы олардан гизли эди, Исанынъ айткъанларына оларнынъ акъылы етмеди.

Иса кёр фукъарени тедавийлей

³⁵Иса Ерихон шеэрини келеяткъанда, бир кёр адам ёл кенарында отурып садакъа сорай эди. ³⁶Онынъ алдындан халкъ кечип кеткенини эшитип: – Не олды? – деп сорады.

³⁷– Назаретли Иса келе, – деп онъа джевап бердилер.

³⁸Кёр адам:

– Эй, Давут Огълу Иса, манъа мерамет эт! – деп къычырды. ³⁹Огде кеткенлер оны сусмагъа меджбур эттилер. Лякин о даа зияде къычырып: – Эй, Давут Огълу, манъа мерамет эт! – деди.

⁴⁰Иса токътап, кёрны Онынъ янына кетиргенлерини буюрды. Кёр кельген сонъ, ⁴¹Иса ондан:

– Сен не япкъанымны истейсинъ? – деп сорады.

– Рабби, козьлерим коръсюн! – деди о. ⁴²Иса онъа:

– Козьлеринъ ачылсын! Сени иманынъ къуртарды, – деди.

⁴³Шу анъ кёрнынъ козьлери коре башлады. О, Алланы алгъышлап, Исанынъ пешинден кетти. Буны корьген бутюн халкъ Аллагъа шукюрлер этти.

Иса ве Закий

19 ¹Иса Ерихон шеэрини кирип, сокъакълар бою кете эди. ²Бу ерде салымджыларнынъ башы, Закий адлы зенгин бир адам, ³Исаны корьмек ве Онынъ ким экенини бильмек истеди. Амма Исаны пек чокъ адам сарып алгъанындан себеп, Оны корип оламады, чюнки пек алчакъ бойлу эди. ⁴Исаны корьмек ичюн, Закий огге чапып, Иса кечеджек ёлнынъ четинде оськен дут терегине минди. ⁵Иса о ерге келип чыкъкъанда, башыны котерди де, Закийни корьди.

– Эй, Закий, тез тюш андан. Бугунъ Мен сенинъ эвинъде олмакъ кергим, – деди О.

⁶Закий ашыкъып теректен тюшти ве Исаны буюк бир къуванчнен къабул этти. ⁷Буны корьгенде, базы адамлар мырылдап башладылар:

– Иса гуналы адамнынъ эвине барды, – дедилер. ⁸Закий исе Раббининъ огюнде турып:

– Рабби, мен фукъарелерге барлыгъымдан ярысыны береджегим. Эгер кимнидир алдаткъан олсам, оларгъа дёрт къат къайтараджагъым, – деди. ⁹Бунъа Иса:

– Бугунъ Закийнинъ эвине къуртулув кельди, чюнки о да Ибраимнинъ огълудыр, – деди. ¹⁰– Инсан Огълу гъайып олгъанларны къыдырып тапмакъ ве къуртармакъ ичюн кельди.

Он кзул ве оларгъа берильген акъча акъкъында кинаели икяе

¹¹ Иса Ерусалимге якъынлашкъанда, Оны динълеген халкъ, Алланынъ Падишалыгъы мына шимди келеджек, деп тюшюне эди. Шунынъ ичюн Иса оларгъа даа бир кинаели икяени айтып берди:

¹² – Мырза бир адам тахткъа минмек ве сонъ къайтмакъ ичюн узакъ мемлекетке бараджакъ ола. ¹³ Озюнинъ он кзулларыны чагъырып, оларгъа бир юзер динар* бере де: «Мен къайтып кельгенимдже, бу параларны ишлетип турунъыз», – деп кете. ¹⁴ Мемлекетининъ халкъы исе мырзадан нефретлене экен. Олар онынъ артындан эльчилерни ёллап: «Бу адам бизге падиша олгъаныны истемеймиз», – деп илян этелер. ¹⁵ Бир вакъыттан сонъ мырза тахткъа минип, озъ ветанына къайтып келе. Берген акъчаларынен ким не къадар файда корьгенини бильмек ичюн, кзулларыны янына чагъырта. ¹⁶ Биринджиси келип: «Эфендим, сенинъ юз динарынъ даа бинъ динар файда кетирди», – дей. ¹⁷ Падиша онъа: «Аферин! Сен яхшы кзул экенсинъ! Кучюк иште ишанчлыкъ косътергенинъ ичюн, шимди он шеэрнинъ укюмдары олурсынъ», – дей. ¹⁸ Экинджиси келип: «Эфендим, сенинъ юз динарынъ беш юз динар файда кетирди», – дей. ¹⁹ Онъа да: «Сен де беш шеэрге укюмдарлыкъ этерсинъ», – дей. ²⁰ Учюнджиси келип: «Эфендим, мына сенинъ юз динарынъ, мен оны явлукъкъа сарып сакъладым. ²¹ Мен сенден къоркъа эдим. Сен къатты къолсынъ, бермейип аласынъ, сачмайып орасынъ», – дей. ²² Падиша онъа: «Эй, яман ве дембель кзул! Сени озъ агъзынъдан чыккъан сёзлеринънен укюмге чекеджем. Мени къатты къол олгъанымны эм де бермейип алгъанымны, сачмайып оргъанымны бильген олсанъ да, ²³ не ичюн парамны фаизджилерге бермединъ? Мен келип, ич олмадым парамны фаизнен алыр эдим», – дей. ²⁴ Сонъ падиша янында тургъанларгъа бакъып: «Онынъ къолундан юз динарыны алып, бинъ динары олгъангъа беринъиз», – дей. ²⁵ «Эфендим, онынъ бинъи бар да!» – дей олар. ²⁶ «Мен сизге айтам: кимде бар олса, онъа даа бериледжек. Кимде ёкъ олса, къолунда бар олгъаны биле ондан тутып алынаджакъ. ²⁷ Энди меним падиша олгъанымны истемеген анавы душманларымны мында кетиринъиз де, козюм огюнде ольдюринъиз», – дей.

Исанынъ Ерусалимге тантананен киргени

²⁸ Бу икяени айткъан сонъ, Иса Ерусалимге таба ёлуны девам этти. ²⁹ Зейтюн дагъынынъ этегинде ерлешкен Бетфаге ве Бетания койлерине якъынлашкъанда, О, эки шегиртини ёллап:

³⁰ – Къаршыныыздаки койге барыныыз. Койге киргенинъизнен, багълы тургъан, шимдигеде устюне адам минмеген яш эшекни тапарсыз. Оны чезип, мында кетиринъиз. ³¹ Эгер сизден: «Эшечикни не ичюн чезесиз?» – деп сорасалар, «О, Раббимизге керек», – деп джевап беринъиз, – деди.

* 19.13 Юз динар – къ. юн. «мна».

³²Иса ёллагъан шегиртлер барып, эр шейни О айткъаны киби таптылар. ³³Эшечикни чезеяткъанларда, онынъ саиплери:

– Сиз не ичюн эшечикни чезесиз? – деп сорадылар. ³⁴Шегиртлер:
– О, Раббимизге керек, – дедилер.

³⁵Эшечикни Исанынъ алдына кетирдилер де, онынъ устюне озъ урбаларыны ташлап, Исаны миндирдилер. ³⁶Иса минип кетееяткъанда, шегиртлер урбаларыны ёлгъа тёшедилер. ³⁷Иса энди Зейтюн дагъындан тюшкен ёлгъа якъынлашкъанда, Онынъ пек чокъ шегиртлери, корьген аджайип шейлерни хатырлап, къуванчкъа толдылар ве кучълю сеслернен Алланы шеревлеп башладылар:

³⁸– Раббининъ Ады иле Келеяткъанны, Падишаны шуретленъиз! Кокте барышыкъ, юкъары Коклерде – шеревлер олсун! – дедилер.

³⁹Халкънынъ арасында тургъан бир къач ферисе Исагъа:

– Оджа, шегиртлеринънинъ сеслерини кестир! – дедилер. ⁴⁰О исе оларгъа джевап берип:

– Сизге айтам: эгер оларнынъ сеслери кесильсе, ташлар къычыраджакълар! – деди.

⁴¹Иса Ерусалимге якъынлашкъанда, шеэрни корип, онынъ алына козь яш тёкти ве:

⁴²– Сен ич олмадым, шу кунюнде барышыкъ ичюн нелер керек олгъаныны бильсе эдинъ! Амма шимди бу шей козьлеринъден сакълангъандыр. ⁴³Башынъа ойле куньлер келеджек ки, душманларынъ этрафынъны узун топракъ обаларынен сарып, алкъагъа алып, эр тарафтан басаджакълар. ⁴⁴Сени харап этип, ичинъдеки эвлятларынъны къыраджакълар, таш устюнде таш къалдырмайджакълар, чюнки Мен санъа кельген вакътыны танымадынъ, – деди.

Иса Алланынъ Сарайында

⁴⁵Иса Алланынъ Сарайынынъ азбарына киргенде, анда алыш-веришнен огърашкъанларны къувамгъа башлады. ⁴⁶Оларгъа:

– Алланынъ Китабында: «Эвиме “Ибадет Эви” дейджеклер», – деп язылгъан. Сизлер исе оны айдутлар къобасына чевиргенсиз! – деди.

⁴⁷Иса эр кунь Алланынъ Сарайында адамларны огрете эди. Баш руханийлер, Къанун оджалары ве Исраиль халкъынынъ акъсакъллары исе Оны ольдюрмеге истей эдилер, ⁴⁸лякин бунынъ чаресини тапамадылар. Бутюн халкъ Исаны джан-юрекнен динълеп, артындан юре эди.

Исанынъ акъкъы акъкъында суаль

20 ¹Куньлернинъ биринде Иса Алланынъ Сарайында халкъны огретип, Къуванчлы Хаберни илян этмекте эди. Баш руханийлер ве Къанун оджалары акъсакълларнен берабер келип, ²Онъа суаль бердилер:
– Бизлерге айт, бу ишлерни япмагъа Сенинъ акъкъынъ бармы? Санъа бу акъны ким берди? – дедилер.

³Иса оларгъа шойле джевап берди:

– Мен де сизге бир суаль береджем. Манъа айтынъыз: ⁴Ягъя халкъны сувгъа батырып чыкъаргъаны Алладан я да адамларданмы?

⁵Олар озъара давалашып, бир-бирине: «Эгер “Алладан”, – десек, О: “Не ичюн Ягъягъа инанмадынъыз?” – дейджек. ⁶Эгер “Адамлардан”, – десек, бутюн халкъ бизни ташларнен ураджакъ. Халкъ Ягъянынъ пейгъамберлигине къатты инана», – дей эдилер.

⁷Сонъ Исагъа джевап берип:

– Кимден олгъаныны бильмеймиз, – дедилер. ⁸Иса оларгъа:
– Мен де сизлерге буларны япмагъа насыл акъкъым олгъаныны айтмам, – деди.

Яман юзюмджилер акъкъында кинаели икяе

⁹Сонъ Иса халкъкъа бойле кинаели икяе айтып берди:

– Бир адам юзюм багъыны сачып, оны юзюмджилерге кирагъа берди де, озю узакъ вакъыткъа башкъа мемлекетке кетти. ¹⁰Мевсими кельгенде, берекеттен озъ пайыны алмакъ ичюн, юзюмджилернинъ алдына бир хызметчисини ёллай. Лякин юзюмджилер оны котеклеп, бир шейсиз къайтаралар. ¹¹Юзюм багъынынъ саиби даа бир хызметчисини йибере. Оны да котеклеп, масхара этип, бир шей бермейип къайтарып йиберелер. ¹²О кене, энди учюнджисини йибергенде, оны да яралап, къувып чыкъаралар. ¹³О вакъыт юзюм багъынынъ саиби: «Не япайым экен? Севимли огълумны ёллайым. Бельки ондан утанырлар», – дей. ¹⁴Амма юзюмджилер онынъ огълуны корьгенлеринен, бир-бирине: «Бу – мирасчы! Оны ольдюрейик, ве бутюн мирас бизге къаладжакъ», – дейлер. ¹⁵Сонъ огълуны юзюм багъындан тышарыгъа айдап, ольдюрелер. Бундан сонъ, юзюм багъынынъ саиби оларгъа не япар экен? ¹⁶О келип, бу юзюмджилерни ёкъ этеджек, юзюм багъыны исе башкъаларына береджек.

Буны эшиткенлер:

– Алла сакъласын! – дедилер. ¹⁷Иса исе оларгъа бакъып, шойле деди:
– Айса Алланынъ Китабындаки: «Къуруджылар келишиксиз деп четке ташлагъан таш бинанынъ темельташы олды», – деп язылгъан сёзлер нени анълата? ¹⁸Бу ташкъа тюшкен эр кес парчаланып кетеджек. Таш кимнинъ устюне тюшсе, оны эзип ташлайджакъ.

Салым берюв акъкъында суаль

¹⁹Иса бу кинаели икяени оларгъа къаршы айткъаныны анълап, баш руханийлернен Къанун оджалары Оны шу анъ якъаламагъа истедилер, лякин халкътан къоркътылар.

²⁰Шунынъ ичюн олар Исанынъ артындан излеп башладылар. Онынъ алдына, озьлерини инсафлы киби косътерген изджилерни ёлладылар. Исанынъ айткъан лафларына илишип, оны якъаламакъ ве римли акимнинъ къолуна, онынъ укюмине бермеге истей эдилер. ²¹Олар Исадан:

– Оджа! Биз билемиз ки, Сенинъ сёзлеринъ ве огреткенинъ догърудыр. Адам муим олгъаны я да муим олмагъаны Санъа эп бир, Сен адамларгъа Алланынъ акъикъый ёлуны огретесинъ. ²²Императоргъа салым бермек Къанун боюнджа бизге мумкюнми я мумкюн дегильми? – деп сорадылар.

²³Иса оларнынъ хиянетлигини корип:

²⁴– Манъа бир динар косътеринъиз! Бу акъчадаки ресим ве язув кимнинъки? – деди.

– Императорнынъ, – деп джевап берди олар. ²⁵Иса:

– Ойле олса, императорнынъ акъкъыны императоргъа, Алланынъ акъкъыны Аллагъа беринъиз, – деди.

²⁶Бойледже, олар халкъ огюнде айткъан Исанынъ бир сёзюне биле илишип оламадылар. Онынъ джевабындан шашып, индемедилер.

Олюлернинъ тирилюви акъкъында

²⁷Исанынъ янына бир къач саддукий келип (олар олюмден сонъ тирильмекни инкяр эте эдилер), бойле суаль бердилер:

²⁸– Оджа! Муса бизге язгъан ки, эгер бирисининъ эвли олгъан агъасы бала къалдырмайып ольсе, къардашы агъасынынъ апайына эвленсин ве онъа агъасынынъ ерине бала берсин. ²⁹Мына, еди агъа-къардаш бар экен. Биринджиси эвленип, баласыз къалып ольген. ³⁰Экинджиси де, ³¹учюнджиси де бу апайгъа эвленгенлер. Бойледже, единджисине къадар эписи шу апайны алып, бала къалдырмайып олип кеткенлер. ³²Эписинден сонъ апай да ольген. ³³Тирилюв куню кельгенде, бу къадын къайсы бирисининъ апайы оладжакъ? Едиси де онъа эвленген эдилер де!

³⁴Иса оларгъа джевап берип:

– Бу заманнынъ адамлары эвленелер ве акъайгъа чыкъалар. ³⁵Лякин келеджек заманда яшамагъа ве тирильмеге ляйкък олгъанлар эвленмейджеклер ве акъайгъа чыкъмайджакълар. ³⁶Олар энди олип оламайып, мелеклер киби оладжакълар. Олюлер арасындан тирильгенлер Алланынъ эвлятларыдыр. ³⁷Олюлернинъ тирильгенини исе янайткъан чалы акъкъындаки икяеде Муса озю косътере. Анда о, Раббиге «Ибраимнинъ Алласы, Исхакънынъ Алласы ве Якъупнынъ Алласы» дей. ³⁸Алла олюлернинъ дегиль, тирилернинъ Алласыдыр. Алла ичюн эписи тиридилер, – деди.

³⁹О вакъыт Къанун оджаларындан базылары:

– Оджа, Сен яхшы айттынъ, – дедилер. ⁴⁰Ондан сонъ Исадан даа бир шей сорамагъа кимсенинъ джесарети етмеди.

Месих акъкъында суаль

Иса оларгъа:

⁴¹– Насыл олып, адамлар: «Месих – Давутнынъ огълудыр», – дейлер?
⁴²Мына, Зебур китабында Давут озю бойле деген:

⁴³ РАББИ меним Раббиме айтты:

– Душманларынъны аякъларынъ астына йыкътырмагъанымдже,
Меним онъ тарафымда отур!

⁴⁴Демек, Давут Онъа «Рабби» дей. Насыл олып О, Давутнынъ огълу олур? – деди.

Къанун оджаларындан сакъзындырув

⁴⁵Бутюн халкъ Оны динълеп тургъанда, Иса озь шегиртлерине:

⁴⁶– Узун урбалар кийип юрген, базар мейданларында халкънынъ урьметли селямыны алмагъа, синагогаларда энъ сайгъылы ерде ве зияфетлерде тёрде отурмагъа севген Къанун оджаларындан сакът олу- нъыз! ⁴⁷Олар тул къадынларнынъ эвлерини тутып алалар, козьге ко- рюнемек ичюн узун дувалар окъуйлар. Оларнынъ джезасы энъ агъыр оладжакъ, – деди.

Тул апайнынъ капиги

21 ¹Иса бакъып, садакъа сандыгъына акъча бахшышларыны ташла- гъан зенгинлерни коръди. ²Олардан гъайры, бир фукъаре тул къадын- нынъ эки капик* ташлагъаныны коръди. ³Иса:

– Сизлерге догърусыны айтам: бу фукъаре тул къадын эписинден чокъ акъча ташлады. ⁴Оларнынъ эписи озьлерининъ буюк барлыгъынынъ кучюк бир къысмыны бахшыш оларакъ бердилер. Амма бу къадын, фукъаре олса да, озюнинъ яшамакъ ичюн олгъан бутюн парасыны багъышлады, – деди.

Иса Алланынъ Сарайы бозуладжакъ акъкъында эвельден айта

⁵Базы адамлар Алланынъ Сарайы не къадар гузель ташларнен къу- рулгъаны ве насыл зенгин бахшышларнен яраштырылгъаны акъкъын- да айта эдилер. Иса исе:

⁶– Ойле кунълер келеджек ки, сиз шу ерде корьген биналар эписи бо- зуладжакъ, мында таш устюнде таш биле къалмайджакъ, – деди.

Бея ве къувгъунлыкълар акъкъында

⁷Олар Исадан:

– Оджа, бу шейлер не вакъыт оладжакъ? Буларнынъ якъында оладжа- гъыны къайдан биледжемиз? Бельги насыл оладжакъ? – деп сорадылар.

⁸Иса оларгъа:

– Ич кимсе сизлерни алдатмасын деп, сакът олу- нъыз! Чокъ адамлар: «Мен Месихим» ве «Вакъыт кельди», – деп, Меним Адым иле келеджек- лер. Оларнынъ артындан бармангъыз. ⁹Дженк ве исьянлар акъкъында эшиткенде, къоркъмангъыз. Булар эвельден олып кечмелери керек, ля- кин сонъу бирден кельмейджек, – деди.

* 21.2 Эки капик – къ. юн. «эки лептос», пек уфакъ акъча.

¹⁰ Сонъ Иса девам этип:

– Халкъ халкъкъа къаршы, падишалыкъ падишалыкъкъа къаршы котериледжеклер. ¹¹ Шиддетли ер тепренювлери келеджек, тюрлю топракъларда ачлыкълар ве веба хасталыкълары оладжакъ. Коклерде къоркъунчлы вакъиалар ве буюк бельгилер корюнеджеклер. ¹² Лякин буларнынъ эписинден эвель сизни якъалайджакъ ве къуваляйджакълар, синагогаларгъа береджеклер ве зинданларгъа ташлайджакълар. Меним Адым ичюн сизни падишалар ве акимлернинъ алдына алып бараджакълар. ¹³ О вакъыт Меним акъкъымда шаатлыкъ этерсиз. ¹⁴ Акъылынъызда буны тутунъыз: озюмизни насыл къорчалайыкъ, деп эвельден азырланманъыз. ¹⁵ Мен сизни ойле бир лафкъа уста ве икметли этерим ки, сизге къаршы чыкъкъанлардан ич бириси къаршынъызгъа турьп, ич бир шей айтып оламаз. ¹⁶ Ана-бабаларынъыз, агъа-къардашларынъыз, достларынъыз ве сой-сопларынъыз сизни сатаджакълар, базыларынъызны исе ольдюреджеклер. ¹⁷ Меним Адым ичюн эписи сизден нефретленеджеклер. ¹⁸ Амма башынъыздан бир дане сач биле гъайып олмайджакъ. ¹⁹ Сабырлы олсанъыз, озъ джанынъызны къуртараджакъсыз, – деди.

Иса Ерусалимнинъ бозуладжакъы акъкъында эвельден айта

²⁰ – Ерусалимни ордулар сарып алгъаныны корьгенде, билинъиз: шеэрнинъ гъайып оладжакъ вакъты якъынлашкъан. ²¹ О вакъыт Еудиеде олгъан адамлар дагъларгъа къачсынлар, шеэрнинъ ичинде олгъанлар андан чыкъсынлар, этрафларында олгъанлар шеэрге асыл къайтмасынлар. ²² Бу куньлер джеза куньлери оладжакълар. О вакъыт Алланынъ Китабында язылгъаны ерине келеджек. ²³ Шу куньлерде юкю ве бала эмиздирген къадынларгъа беля оладжакъ! Ер юзюни буюк мусибетлер беклей. Бу халкънынъ башына Алланынъ гъазабы ягъаджакъ. ²⁴ Базылары къылычтан кечирилип оледжеклер, башкъаларыны эсирге алып, тюрлю мемлекетлерге ёллайджакълар. Халкъларнынъ вакъты битмегендже, олар Ерусалимни аякъларынен таптайджакълар.

Инсан Огълунунъ келюви акъкъында

²⁵ Кунеш, ай ве йылдызларда бельгилер пейда оладжакълар. Денъиз ве буюк далгъалар шувулдагъаныны эшитип, ер юзюндеки халкълар гъам-къасеветленип чаресизликке тюшеджеклер. ²⁶ Адамлар, ер юзюне келейткъан мусибетлерни беклеп, къоркъудан нефес алмайып йыкъыладжакълар. Коклердеки кучьлер сарсыладжакълар. ²⁷ О вакъытта булут устюнде, къудрет ве буюк шан-шурет иле келейткъан Инсан Огълуну кореджеклер. ²⁸ Бу вакъиалар юзь берип башлагъанда, догъру турьп башынъызны котеринъиз, чюнки энди къуртуладжакъ вакътынъыз якъындыр!

Инджир тереги акъкъында кинаели икяе

²⁹Иса оларгъа бир кинаели икяе айтып берди:

– Инджир ве башкъа тереклерге бакъынъыз. ³⁰Оларнынъ япракълары корюнгенде, сиз бакъып, яз энди якъынлашкъаныны билесиз.

³¹Бойлеликнен, шуларнынъ эписи мейдангъа кельгенини корсенъиз, билинъиз: Алланынъ Падишалыгъы энди якъын. ³²Сизлерге догърусыны айтам: шимдики несиль ёкъ олмаздан эвель, буларнынъ эписи оладжакъ. ³³Кок ве ер из къалдырмайып кечерлер, лякин Меним сёзлерим кечмез.

Козь-къулакъ олып турмакъ кереклиги акъкъында

³⁴Озюнъизге бакъынъыз, юреклеринъиз ахлякъсыз ишлер, сархошлыкъ ве аят къайгъылары ичюн агъыр олмасынлар. О кунь, тузакъ киби, сизге апансыздан кельмесин! ³⁵О кунь ер юзюнде яшагъан эр бир адамны басып аладжакъ. ³⁶Шу себептен эр вакъыт козь-къулакъ олып турунъыз. Бу келеджек мусибетлерден къуртулмагъа кучъ тапмакъ, Инсан Огълунынъ алдында турмагъа ляйыкъ олмакъ ичюн, эр вакъыт дува окъунъыз.

³⁷Иса куньдюз Алланынъ Сарайында адамларны огрете, акъшам кельгенде исе, шеэрден чыкъып, геджесини Зейтюн дагъында кечире эди. ³⁸Исаны динълемек ичюн, бутюн халкъ саба эрте Сарайгъа, Онынъ алдына келе эди.

Баш руханийлернинъ гизли ниетлери

22 ¹Песах денильген Маясыз Пишкен Пите Байрамы якъынлаша эди. ²Баш руханийлернен Къанун оджалары халкътан къоркъып, Исаны ольдюрмеге имкъан къыдыра эдилер. ³О вакъыт он экиден бириси олгъан, Искариот деп адландырылгъан Иуданынъ ичине Шейтан кирди. ⁴Иуда барып, баш руханийлернен ве Сарай къаравулларынынъ башлыкъларынен Исаны насыл этип якъаламакъ акъкъында анълашты. ⁵Олар севинип, Иудагъа пара бермек къарарына кельдилер. ⁶Иуда бунъа разы олды. Халкъ олмагъанда, оларгъа Исаны сатмакъ ичюн келишкен вакъыт къыдыра башлады.

Песах ашына азырланув

⁷Маясыз Пишкен Пите Байрамынынъ куню кельди. Онда адамлар Песах къозусыны къурбан чала эдилер.

⁸Иса Пётрнен Юханны ёллап:

– Барынъыз да, бизге Песах ашыны азырланъыз, – деди. ⁹Олар Исадан: – Ашны къайда азырлайджагъымызны истейсинъ? – деп сорадылар.

¹⁰Иса оларгъа:

– Шеэрге киргенинъизде, сизге бир бардакъ сув котерип кеткен адам расткеледжек, – деди. – Онынъ пешинден барып, о кирген эвге киригъиз

¹¹ве эв саибине шойле денъиз: «Оджа сенден: “Шегиртлеримнен Песах ашыны ашайджакъ одамыз къайда?” – деп сорай». ¹²О адам сизлерге юкъары къатта, энди эр шейи азырлангъан, бир балабан оданы косътерир. Анда керек шейлерни азырлангъыз, – деди.

¹³Шегиртлер барып, эр шейни Иса айткъаны киби таптылар ве Песах ашыны азырладылар.

Иса шегиртлеринен берабер Песах ашыны ашай

¹⁴Вакъты-саати кельгенде, Иса он эки эльчинен берабер софра этрафында ер алды ¹⁵ве оларгъа:

– Сизнен бу Песах ашыны ашамакъны азап чекмезден эвель пек арзу эттим. ¹⁶Сизлерге айтам: Алланынъ Падишалыгъында Песах олмагъандже, бу ашны ашап оламайджам, – деди.

¹⁷Къадени элине алып, шукюр этти ве:

– Буны алынъыз да, озъара пайлашынъыз. ¹⁸Сизлерге айтам: Алланынъ Падишалыгъы кельмегендже, Мен бу вакъыттан башлап, юзюм мейвасынынъ ичимлигини ичмейджем, – деди.

¹⁹Сонъ отъмекни алды, шукюр этип парчалады, шегиртлерине берип:

– Бу сиз ичюн берильген Меним тенимдир. Мени анъмакъ ичюн буны япынъыз, – деди. ²⁰Аштан сонъ оларгъа къадени узатып, шойле деди:

– Бу къаде – сиз ичюн тѣкюлеяткъан къанымнен кучъке кирген янъы васиеттир. ²¹Амма бакъынъыз! Мени саткъан адам Меннен берабер бир софрада отурмакъта. ²²Эбет, Инсан Огълунынъ кетеджеги эвельден тайин этильди. Лякин Оны саткъан адамнынъ алына бея!

²³Эльчилер, олардан къайсы бири буны япаджакъ экени акъкъында бир-биринден сорап башладылар.

Ким буюкче?

²⁴Шегиртлернинъ арасында, олардан къайсы энъ буюк олгъаны акъкъында бир тартышма чыкъты. ²⁵Лякин Иса оларгъа:

– Башкъа миллетлернинъ падишалары озъ халкълары устюнде эфендилик этелер. Оларнынъ укюмдарлары «яхшылыкъ япкъанлар» деп адланалар. ²⁶Сизде исе ойле олмасын! Аранъыздан ким буюк олса, озюни энъ кучюк киби тутсун. Ким башлыкъ олса, хызметчи киби олсун. ²⁷Къайсы бири буюк? Софра башында ер алгъанмы я да хызмет этип тургъанмы? Софра башында ер алгъан дегильми? Мен исе аранъызда хызмет эткен киби олдым! ²⁸Сынав кечкен вакъытларымда Меннен берабер сиз эдингъыз. ²⁹Шу себептен, Падишалыкъта башлыкъ этмеге акъкъыны Бадам Мангъа бергени киби, Мен бу акъны сизге берем. ³⁰Сонъ Меним Падишалыгъымда софрада отурып ашап-ичерсиз, тахтларгъа отурып, Израильнинъ он эки къабилесине укюм этеджексиз, – деди.

Иса Пётрнынъ ёлдан уруладжагъы акъкъында эвельден айта

³¹Иса:

– Симон, Симон! Мына, Шейтан сизни сынамакъ ве ун киби электен кечирмек ичюн рухсет сорады. ³²Лякин Мен, имандан таймасын, деп сен ичюн ялвардым. Сен Манъа къайтып кельгенинъде, къардашларынънынъ иманыны къавийлештир, – деди.

³³Симон Исагъа джевап берип:

– Рабби! Мен Сеннен зиндангъа да, олюмге де бармагъа азырым! – деди. ³⁴Иса онъа:

– Санъа шуны айтам, Пётр: бугунъ хораз къычырмаздан эвель, сен Менден учъ кере вазгечеджексинъ, – деди.

Чувал, торба ве къылыч

³⁵Иса шегиртлерине:

– Мен сизни акъчасыз, торбасыз, аякъкъапсыз ёллагъанымда, бир шейде эксиклигинъиз олдымы? – деди.

– Ич бир шейде олмады! – деп джевап берди олар.

³⁶– Энди кимнинъ акъчасы олса, озюнен алсын. Кимнинъ торбасы олса, оны да алсын. Кимнинъ къылычы олмаса, урбасыны сатып, къылыч сатын алсын. ³⁷Сизлерге айтам: «джинаетчилернен бир сайылды» язылгъан сёзлер Менде беджерильмек керек. Меним акъкъымда айтылгъан сёзлернинъ эписи ерине кельмек керек, – деди оларгъа Иса.

³⁸Шегиртлер:

– Рабби, мына бу ерде эки къылыч бар! – дедилер.

– Етер! – деди Иса.

Зейтюн дагъында

³⁹Эвден чыкъып, адети боюнджа Иса Зейтюн дагъына кетти. Шегиртлери де Оннынъ артындан кеттилер. ⁴⁰О ерге кельгенде, Иса оларгъа:

– Сынавдан кечмек ичюн, дува окъунъыз, – деди. ⁴¹Озю исе олардан бир таш атув месафесине четке барды да, тиз чёкип дува окъуп башлады:

⁴²– Баба! Эгер истесенъ, бу азаплар къадесини Менден ал! Амма Меним дегиль, Сенинъ истегинъ эда этильсин!

⁴³Шу арада коктен бир мелек Исагъа корюнип, Онъа къувет бере башлады. ⁴⁴Иса олюм азабында олып, даа буюк кучьнен дува окъуй башлады. Ондан чыкъкъан тер ерге тамгъан къан тамчыларына ошай эди.

⁴⁵Дува окъугъан сонъ турып, Иса шегиртлерининъ янына кельди. Оларны къайгъыдан юкълап къалгъан алда корьди. ⁴⁶Оларгъа:

– Сиз не ичюн юкълайсыз? Къана турынъыз да, сынавдан кечмек ичюн, дува окъунъыз, – деди.

Исаны якъалайлар

⁴⁷Иса даа бу сёзлерни айткъанда, топлашып кельген адамлар пейда олдылар. Он экиден бири Иуда адлы адам, башкъаларнынъ огюне чыкъып, Исагъа якъынлашты да, Оны опымеге ынтылды. ⁴⁸Иса онъа:

– Иуда, сен Инсан Огълуны опип сатасынъмы? – деди.

⁴⁹Исанынъ янындаки шегиртлери не оладжагъыны анълап:

– Рабби, къылычларнен урайыкъмы? – дедилер. ⁵⁰Олардан бириси баш руханийнинъ къулуны урып, онынъ онъ къулагъыны кести. ⁵¹О вакъыт Иса:

– Етер, токътанъыз! – деди де, къулнынъ къулагъына къол тийдирип, оны тедавийледи. ⁵²Сонъ Оны алмагъа кельген баш руханийлерге, Сарай къаравулларынынъ башлыкъларына ве акъсакъларгъа:

– Сизлер айдут тутаджакъ киби, къылыч ве таякъларнен сияланып кельдинъыз! ⁵³Мен эр кунъ Алланынъ Сарайында сизинъ аранъызда олгъанымда, Манъа къол котермей эдинъыз. Амма шимди сизинъ вакътынъыз, къаранлыкънынъ укюми, – деди.

Пётр Исадан вазгече

⁵⁴Олар Исаны якъалап, баш руханийнинъ эвине алып бардылар. Узакътан оларнынъ пешинден Пётр кетти. ⁵⁵Азбарнынъ ортасында атеш якъып, этрафында адамлар отурмакъта эдилер. Пётр о адамларнынъ арасында отурды. ⁵⁶Бир хызметчи къыз онынъ атеш янында отургъаныны корип, онъа тикилип бакъты да:

– Онен берабер бу адам да эди! – деди. ⁵⁷Пётр къадынгъа:

– Эй, къадын, мен Оны танымайым! – деп инкяр этти.

⁵⁸Бираздан сонъ башкъа бир адам Пётрны корип:

– Сен де олардан бириси оласынъ! – деди. Пётр онъа да:

– Адам, мен олардан бириси дегилим! – деди.

⁵⁹Бир саат къадар кечкен сонъ, даа бириси:

– Акъикъатта, Онен берабер бу адам да олгъан. О Галилеядан да, – деди ишанчнен. ⁶⁰Пётр онъа да:

– Акъай, сен не айткъанынъны бильмейим, – деди. О вакъыт, Пётр лафыны даа битирмегенде, хораз къычырды. ⁶¹Рабби Иса айланып, Пётргъа бакъты. Шу анъ Пётр Раббининъ онъа: «Бугунъ хораз къычырмаздан эвель, сен учь кере Менден вазгечеджесинъ», – деген сёзлерини хатырлады. ⁶²Азбардан чыкъып, окюр-окюр агълай башлады.

⁶³Исаны тутып тургъан адамлар исе Оны мыскъыллап котеклей башладылар. ⁶⁴Онынъ козьлерини багълап:

– Пейгъамберлигинъни косътер, бизге Сени ким ургъаныны айт! – дейдилер. ⁶⁵Онъа даа чокъ куфюр сёзлер айта эдилер.

Иса Юксек Шура алдында

⁶⁶Сабадан халкънынъ акъсакъаллары ве баш руханийлернен Къанун оджалары топланып, Исаны озьлерининъ Юксек Шурасына алып бардылар.

⁶⁷– Месих Сенсинъми? Бизлерге джевап бер! – дедилер. Иса оларгъа: – Сизлерге айтсам, инанмайджакъсынъыз. ⁶⁸Суаль берсем, джевап бермейджексинъыз. ⁶⁹Лякин бундан сонъ Инсан Огълу Къудретли Алланынъ онъ тарафында отураджакъ, – деди.

⁷⁰О вакъыт эписи бирден:

– Демек, Сен Алланынъ Огълусынъмы? – деп сорадылар.
– Мен О экенимни озюньиз айтасыз, – деди оларгъа Иса. ⁷¹Олар исе: – Бизге даа насыл шаатлыкъ керек? Онынъ агъзындан озюмиз эшиттик! – дедилер.

Иса Пилатнынъ огюнде

23 ¹Оларнынъ эписи турып, Исаны Пилатнынъ алдына алып кеттилер. ²Оны къабаатламагъа башлап:

– Бу Адам халкъымызны ёлдан ура. Озюни Месих Падиша деп, императоргъа салым тѐлемекке кедер эте, – дедилер. ³Пилат Исадан:

– Еудийлернинъ Падишасы Сен оласынъмы? – деп сорады. Иса онъа джевап берип:

– Буны сен озюнь айтасынъ, – деди.

⁴Пилат баш руханийлерге ве халкъкъа:

– Мен бу адамда ич бир къабаат тапмайым, – деди.

⁵Лякин олар айткъанында къатты турып:

– Галилеядан башлап бу ергедже, бутюн Еудиезде озь огретювини даркъатып, О, халкъны баштан чыкъара, – дедилер.

Исаны Иродгъа ёллайлар

⁶Буны эшитип, Пилат:

– Бу адам Галилеяданмы? – деп сорады. ⁷Исанынъ Иродгъа бойсунгъан виляеттен олгъаныны билип, Оны шу куньлерде Ерусалимде олгъан Иродгъа ёллады.

⁸Ирод Исаны корип пек къуванды. О, Иса акъкъында баягъы хаберлер эшитип, чокътан берли Оны корьмеге истей ве О япкъан бирдебир аджайип шейни озь козюнен корьмеге умют эте эди. ⁹Ирод Исагъа бир чокъ суаль берди, амма Иса бирине де джевап къайтармады. ¹⁰Этрафында тургъан баш руханийлер ве Къанун оджалары исе Онынъ устюне къабаатлар ягъдыра эдилер. ¹¹Ирод аскерлеринен берабер Исаны ашалап масхара этти, Онъа ачыкъ тюсте паалы урбалар кийдирип, Пилатнынъ алдына къайтарып йиберди. ¹²Бу адиседен эвель бир-бирине душманлыкъта олгъан Ирод ве Пилат шу куньден башлап дост олдылар.

Исаны хачкъа мыхламакъ ичюн берелер

¹³Пилат баш руханийлерни, башлыкъларны ве халкъны бир ерге чагъырып, ¹⁴оларгъа:

– Сиз бу адамны манъа: «Халкъны баштан чыкъара», – деп кетирдинъиз. Амма мен Ондан козьлеринъиз огюнде эр шейни сорадым ве сиз Онъа юклеген къабаатлардан бирисини биле тапмадым, – деди. ¹⁵– Ирод да ич бир къабаат тапмагъаны ичюн, Оны бизге къайтарып ёллады. Бойлеликнен, бу адам олюм джезасына ляйыкъ ич бир шей япмагъан. ¹⁶⁻¹⁷Мен Оны бир джезалап, бошатып йибереджем, – деди.

¹⁸Халкъ исе бир агъыздан:

– Буны гъайып эт! Бизге Бараббаны чыкъарып йибер! – деп къычырды.

¹⁹Барабба исе шеэрде исьян котергени ве адам ольдюрдени ичюн зиндангъа атылгъан эди. ²⁰Пилат Исаны бошатмакъ истеп, лафыны девам этеджек олды, ²¹амма топлангъанлар эп:

– Оны хачкъа мыхлап къой! Хачкъа! – деп къычырдылар. ²²Пилат учюнджи кере оларгъа:

– О не яманлыкъ япты? Мен Онда олюмге ляйыкъ ич бир къабаат тапмайым. Мен Оны бир джезалап, бошатып йибереджем, – деди.

²³Лякин олар бар сеслеринен къычырып, Исаны хачкъа мыхланмасыны талап эттилер. Ахыр-сонъу халкънынъ ве баш руханийлернинъ къычыргъанлары устюн чыкъты, ²⁴ве Пилат оларнынъ талабыны ери не кетирмеге къарар чыкъарды. ²⁵Олар сорап тургъан, адам ольдюрдени ичюн зиндангъа атылгъан исьянджыны азатлыккъкъа чыкъарды, Исаны исе оларнынъ элине берди.

Исаны хачкъа мыхлайлар

²⁶Исаны алып кетяеткъанларда, тарладан келеяткъан Симон адлы киренели бир адамны туттылар, онъа Исанынъ хачыны юкледилер, Исанынъ артындан бармагъа меджбур эттилер.

²⁷Исанынъ артындан пек чокъ адам кетмекте эдилер. Чокъ къадын Онынъ ичюн кокюслерине урып, агъламакъта эдилер. ²⁸Иса оларгъа айланып:

– Эй, Ерусалим къызлары! Меним огърумда агъламанъыз. Озюнъиз ве балаларынъыз огърунда агъланъыз. ²⁹Мына ойле кунълер келеята ки: «Не де бахтлыдыр ич догъурмагъан, къысыр ве бала эмиздирмеген къадынлар», – дейджеклер. ³⁰О вакъыт дагъларгъа: «Устьлеримизге тюшюнъиз!» ве байырларгъа: «Бизни къапатынъыз!» – дейджеклер. ³¹Шуны ем-ешиль терекке япсалар, къуругъан терекке не япар экенлер? – деди.

³²Исанен бирликте олюмге эки айдутны да алып кете эдилер. ³³Къафа деген ерге кельген сонъ, Исаны ве Онен бирликте эки джинаетчини, бирисини Онынъ онъ тарафында, башкъасыны сол тарафында хачларгъа мыхлап астылар.

³⁴Иса:

– Баба! Оларны багъышла. Не япкъанларыны озьлери де бильмейлер, – деди. Аскерлер джереп чекип, Исанынъ урбаларыны озъара пайлаштылар. ³⁵Халкъ исе анда турып сейир эте эди. Башлыкълар Исаны мыскъыллап:

– Башкъаларыны къуртара эди де, барсын энди, эгер О, акъикъатен Алла сайлагъан Месих олса, Озюни къуртарсын! – деп куле эдилер. ³⁶Онынъ устюнден аскерлер де къылына эдилер. Исанынъ янына келип, Онъа экши ичимлик берип:

³⁷– Еудийлернинъ Падишасы олсанъ, Озюнъни къуртарса! – дей эдилер.

³⁸Исанынъ башы устуне: «Бу – еудийлернинъ Падишасы» деген язы бар эди.

³⁹Хачкъа асылып тургъан джинаетчилерден бириси Иса акъкъында куфюр сёзлер айтып:

– Сен Месих дегильсинъми? Озюнъни де, бизни де къуртар! – деди.

⁴⁰Экинджиси исе оны токътатып:

– Сен Алладан къоркъмайсынъмы? Сен озюнъ О киби хачкъа мыхлангъансынъ, – деди. ⁴¹– Биз япкъан ишлеримиз ичюн укюм этильдик ве акъкъымызны аламыз. Амма бу адам ич бир ярамазлыкъ япмагъан.

⁴²Сонъ о:

– Иса! Озь Падишалыгъынъа киргенде, мени унутма! – деди. ⁴³Иса онъа джевап берип:

– Санъа догърусыны айтам: сен даа бугунъ Меннен берабер дженнет багъчасында оладжакъсынъ, – деди.

Исанынъ олюми

⁴⁴Бу вакъиа саат он экилерде олды. Сонъ саат учке къадар бутюн дюньяны къаранлыкъ басты, ⁴⁵ве кунеш къарарды. Алла Сарайынынъ Энъ Мукъаддес Одасында перде тёпеден ашагъадже экиге болюнип йыртылды. ⁴⁶Иса къатты сеснен къычырып:

– Бабам! Рухумны Сенинъ къолунъа берем! – деди. Бу сёзлернен джан берди.

⁴⁷Буны корьген юзбашы:

– Акъикъатен, бу адам къабаатсыз экен! – деп, Алланы шерефледи.

⁴⁸Сейир этмек ичюн топланып кельген бутюн халкъ олгъан шейни корип, кокрегине ура-ура эвлерине къайтты. ⁴⁹Исаны бильгенлер ве Галилеядан Онынъ пешинден кельген къадынлар узакъта турып, бакъмакъта эдилер.

Исанынъ дефн этилюви

⁵⁰Еудий Шуранынъ азасы Юсуф яхшы ве инсафлы бир адам олып, ⁵¹еудийлернинъ Ариматея шеэринде яшап, Алланынъ Падишалыгъыны

умютнен беклей эди. О, Шуранынъ къарарындан ве ишинден разы олмаи эди.

⁵²Юсуф Пилаткъа барып, Исанынъ тенини истеди. ⁵³Оны хачтан тюшюрип, кетен безге сарды ве къая ичинде оюлгъан, даа ич кимсе дефн этильмеген къабирге яткъызды. ⁵⁴О кунь джума кунюнинъ акъшамы эди, еудийлернинъ раатлыкъ кунюнинъ башланмасына аз вакъыт къалгъан эди.

⁵⁵Исанен бирликте Галилеядан кельген къадынлар Юсуфнынъ артындан кетип, къабирни ве Исаны дефн этильгенини корьдилер. ⁵⁶Эвлерине къайтып, дефн ичюн къокъулы ягъларнен мюр азырладылар. Амма раатлыкъ куню олар Къанунгъа бойсунып, бир иш япмадылар.

Исанынъ тирилюви

24 ¹Афтанынъ биринджи кунюнде саба эрте, къадынлар, азырлагъан къокъулы ягъларыны алып, къабирге кельдилер. ²Анда келип, къабирнинъ агъзыны къапаткъан ташнынъ четке сюрип ташлангъаныны корьдилер. ³Къабирге кирип, Рабби Исанынъ беденини тапмадылар. ⁴Къадынлар шашып тургъан вакъытта, оларнынъ огюнде апансыздан парылдагъан без урба кийген эки адам пейда олды. ⁵Къадынлар къоркъудан ерге бакъып тургъанда, мелеклер оларгъа:

– Тири Олгъанны не ичюн олюлер арасында къыдырасыз? ⁶О мында ёкъ, О тирильди. Даа Галилеяда олгъанда, О сизге не айткъаныны хатырланъыз: ⁷«Инсан Огълу гуналыларнынъ элине берильмек, хачкъа мыхланмакъ, амма учюнджи куню тирильмек керектир», – дедилер.

⁸Къадынлар Исанынъ бу сёзлерини хатырладылар. ⁹Къабирден къайтып, олар бутюн бу олгъан шейлерни он бир шегиртине ве о ерде олгъан башкъаларнынъ эписине бильдирдилер. ¹⁰Шуны эльчилерге айткъанлар бу къадынлар эди: магдалалы Мерьем, Ёанна, Якъупнынъ анасы Мерьем ве оларнен бирликте олгъан башкъа къадынлар. ¹¹Амма бу сёзлер эльчилерге бош уйдурма киби корюндилер, олар къадынларгъа инанмадылар.

¹²Пётр исе бирден къабирге чапты. Эгилеп бакъса, тек дженазе безлеринден башкъа бир шей корьмеди. О олгъан шейден пек шашып, эвине къайтып кельди.

Эммаус коюне баргъан ёлда

¹³Шу куню шегиртлерден экиси Ерусалимден он эки километр* къадар узакълыкъта олгъан Эммаус коюне кетип, ¹⁴бутюн бу олгъан шейлер акъкъында озъара лакъырды эте эдилер. ¹⁵Олар бойле лаф эткен вакъытта, оларгъа Иса Озю якъынлашып, янларында кетти. ¹⁶Амма козьлери кёр киби олып, олар Оны танымадылар. ¹⁷Иса оларгъа:

– Ёл бою не акъкъында лаф этесинъиз? – деди.

* 24.13 Он эки километр – къ. юн. «60 стадиос».

Олар кедерли корюнип, токътадылар. ¹⁸Шегиртлеринден бириси Клеопас Онъа:

– Сен Ерусалимде ябанджысынъмы? Анда бу кунълерде олып кечкен шейлерни бильмейсинъми? – деди.

¹⁹Иса олардан:

– Насыл шейлерни? – деп сорады.

– Назаретли Исанен олып кечкен шейлерни, – дедилер Онъа. – О, Алланынъ ве бутюн халкънынъ огюнде сёзюнен ве ишинен къудретли олгъан бир пейгъамбер эди. ²⁰Лякин бизим баш руханийлеримиз ве Шура азаларымыз Оны олюмге бердилер ве хачкъа мыхлаттылар. ²¹Биз исе Оны Исраильни къурта-раджакъ Месих, деп умют эте эдик. Амма даа бир шей олды: энди учь кунъ кечкенде, ²²къадынларымыз бизни шашырдылар. Саба эрте къабирге барып, ²³олар Онынъ тенини тапамадылар, бизге къайтып, мелеклерни корьгенлерини айттылар. Мелеклер оларгъа Исанынъ тири олгъаныны айткъанлар. ²⁴О вакъыт бизимкилерден базылары къабирге барып, эписини шу къадынлар айткъанлары киби таптылар, амма Исанынъ Озюни корьмедилер.

²⁵Иса оларгъа:

– Эй, акъылсызлар! Пейгъамберлернинъ айткъанларына иманы агъыр адамлар! ²⁶Месих бу азаплардан кечип, Озь шерефине кирмек керекмей эдими? – деди.

²⁷Сонъ Муса ве эписи Пейгъамберлернинъ Языларындан башлап, Иса оларгъа анда Озю акъкъында язылгъан шейлерни анълатты.

²⁸Олар ёл туткъан койге якъынлашкъанда, Иса Озь ёлуны девам этеджек киби олды. ²⁹Лякин олар:

– Бизнен къал. Кунъ битеята, энди акъшам олды, – деп Онъа ялвардылар. Иса эвге кирип, оларнен къалды.

³⁰Оларнен софрада ер алып, Иса отьмекни алып, шукюр этти ве парчалап оларгъа берди. ³¹О дакъкъасы шегиртлернинъ козьлери ачылды, ве олар Оны таныдылар. Амма Иса бирден оларнынъ козьлеринден гъайып олды.

³²Олар бир-бирине:

– О бизнен ёл бою лаф эткенде ве Языларны анълаткъанда, юрегимиз къуванып янмай эдими?! – дедилер.

³³Олар шу ань ерлеринден турып, Ерусалимге къайттылар. Он бири ве аркъадашларынынъ топлангъан ерине келип киргенлерде, ³⁴анда топлашкъанлар: «Раббимиз акъикъатен тирилип, Симонгъа корюнген», – дедилер. ³⁵Кельген шегиртлер ёлда олып кечкен шейлерни, отьмекни парчалагъан дакъкъасы Исаны насыл таныгъанларыны айттылар.

Иса он бир эльчиге корюне

³⁶Олар буны тариф эткенде, Исанынъ Озю келип, ортагъа турды да, оларгъа:

– Селям алейкум! – деди.

³⁷Олар шашып, бир хаялет корьгенлерини тюшюнип, пек къоркътылар. ³⁸Иса оларгъа:

– Сиз неден къоркътынъыз? Юреклеринъизде не ичюн бойле шубелер бар? ³⁹Эллериме, аякъларыма бакъынъыз – бу Меним! Манъа тийип бакъсанъыз, корерсиз. Эт ве кемик рухта олмай, Менде исе бар, – деди.

⁴⁰Буны айткъан сонъ, оларгъа къолларыны ве аякъларыны косътерди. ⁴¹Къуванып тааджипленген ве даа инанып оламагъан шегиртлеринден Иса:

– Сизде ашаладжакъ бир шей бармы? – деп сорады.

⁴²Олар Онъа пишкен балыкъ кесегини бердилер. ⁴³Иса оны алып, козьлери огюнде ашады. ⁴⁴Сонъ оларгъа шойле деди:

– Мен даа сизнен берабер олгъанда, Мусанынъ Къанунында, Пейгъамберлернинъ Языларында ве Зебур китабында Меним акъкъымда язылгъанларнынъ эписи беджерильмек керектир, дей эдим.

⁴⁵Сонъ Иса акъылларына Мукъаддес Языларны анъламагъа кучъ берди. ⁴⁶О оларгъа:

– Мукъаддес Языларда, Месих азаплар чекеджек ве учюнджи куню олюлер арасындан тураджакъ, деп язылгъандыр. ⁴⁷Ерусалимден башлап, эписи халкъларгъа илян этиледжектир ки, Месихнинъ Адынен тевбе этселер, гуналары багъышланаджакълар. ⁴⁸Сиз бу шейлерге шаат оладжакъсыз. ⁴⁹Мен сизге Бабам ваде эткен шейни берейим. Лякин юкъарыдан келеджек къудреттен кучъ алмагъандже, шеэрде къалынъыз, – деди.

Иса кокке котериле

⁵⁰Иса шегиртлерини шеэрден тышарыгъа чыкъарып, Бетаниягъадже алып кельди. Анда эллерини котерип, оларгъа хайыр дувасыны окъуды.

⁵¹Дува окъугъанда, олардан узакълашып, кокке котерильди. ⁵²Шегиртлери Онъа бель букип, буюк къуванчнен Ерусалимге къайтып кельдилер.

⁵³Бутюн вакъыт Алланынъ Сарайында олып, Алланы шерейлей эдилер.

Юханнен берильген Инджиль

Бу китапнынъ муэллифи чокъ вакъыттан берли Юхан сайыла. О, Исагъа энъ якъын олгъан эльчилерден бири эди. Онынъ акъкъында, Иса оны айрыджа севген, деп язылгъан. Он эки эльчиден тек Юхан Исагъа иманы ичюн ольдюрильмеди ве къартайгъандже омюр сюрди. Бу китап башкъа Инджильнинъ китапларындан сонъ язылды.

Юханнынъ макъсады – Иса Алланынъ Огълу олгъаныны ве Оныа иман эткенлерге янъы яшайыш ачкъаныны косътермектир. Юханнынъ риваети Исанынъ яшайышында олгъан вакъияларны кескин хронологик тертипте косътермеге ынтылмай. О, муреккеп диний фикирлер ве ширий образларнен толу. Юхан эсас ерни Исанынъ сёзлерине, якъын шегиртлерине къалдыргъан диний огретювлерине айыра. Къыскъа афоризмлер ве кинаели икяелер мында ёкъ.

Китапны дёрт къысымгъа больмек мумкюн:

- 1) Кириш: Иса – инсанлыкъны къртармакъ ичюн адам олгъан Алланынъ Озю (1.1-18);
- 2) Исанынъ еди аджайип иши – Онынъ Алланынъ табиаты ве вазифесининъ исбаты (1.19–12.50);
- 3) Иса яшайышынынъ сонъки кунълерининъ тафсилатлы икяеси, Онынъ хачкъа мыхланувы ве тирилюви (13–20 б.);
- 4) Сонъки сёз: тирильген Исанынъ шегиртлеринен лакъырдысы (21 б.).

Алланынъ Сёзю адамларгъа Исанен кельди. Ягъя Исаны сувгъа батырып чыкъара. Исанынъ биринджи шегиртлери (1 б.). Иса шарапны сувгъа чевире (2 б.). Иса ве Никодим (3 б.). Иса ве самариели къадын кзую янында (4 б.). Бетзата хавузында паралич ургъанны тедавийлев (5 б.).

Иса 5 000 адамны тойдура. Иса – яшайыш чокърагъы (6 б.). Иса Чалашлар Байрамында (7 б.). Иса ве оросу къадын (8 б.) Иса кёрны тедавийлей (9 б.). Иса – мераметли чобан (10 б.). Лазарнынъ олюми ве тирилюви (11 б.). Къадын Исанынъ аякъларына кьокъулы ягъ якъа. Иса бир эшек устюнде Ерусалимге кире (12 б.). Исанынъ шегиртлеринен берабер сонъки акъшамлыкъ ашы. Иса шегиртлерининъ аякъларыны юва. Иса Озь олюмини ве Пётрнынъ ред этеджесини эвельден айта (13 б.). Иса шегиртлерине Мукъаддес Рухны ёлламагъа сёз бере (14 б.). Юзюм асмасы ве пытакълары акъкъында. Иса шегиртлерине оларны бу дюнья къабул этмейджеги акъкъында эвельден айта (15 б.). Мукъаддес Рухнынъ иши (16 б.) Иса Озю, шегиртлери ве бутюн иманлылар ичюн дува окъуй (17 б.). Исаны якъалайлар ве суд этелер (18 б.). Исаны хачкъа мыхлайлар (19 б.) Иса тириле. О, магалалы Мерьемге ве сонъ Озь шегиртлерине корюне (20 б.). Иса голь ялысында. Пётрнен субет (21 б.).

Аят Сёзю

1 ¹Башта Сёз бар эди, ве Сёз Алланен бирликте эди, ве Сёзнинъ Озю – Алла эди. ²О башта Алланен бирликте эди. ³Эр бир шей Онынъ ярдымынен яратылгъан эди, ич бир яратылгъан шей Онсуз яратылмагъан эди. ⁴Онда омюр бар эди, ве бу омюр инсанларгъа ярыкъ эди. ⁵Ярыкъ къаранлыкъта парылдай. Къаранлыкъ исе ярыкъны къап-лап оламады.

⁶Куньлернинъ биринде бир адам пейда олды. Оны Алла ёллагъан эди. Ады Ягъядыр. ⁷Ягъя, адамларнынъ эписи онынъ ярдымынен имангъа кельсин деп, ярыкъ акъкъында шаатлыкъ этмеге кельди. ⁸О озю ярыкъ дегиль эди, амма ярыкъ акъкъында шаатлыкъ этмек ичюн кельди. ⁹Адамларнынъ эписини ярыкълатаджакъ акъикъый ярыкъ исе дюньягъа келеята эди. ¹⁰О, дюньяда бар эди. Дюнья Онынъ ярдымынен яратылгъан олса да, Оны танымады. ¹¹О, Озюнкилерине кельди, лякин Озюнкилери Оны къабул этмедди. ¹²Оны къабул эткенлерге исе, – Адына иман эткенлернинъ эписине, – О, Алланынъ эвляды олмакъ чаресини берди. ¹³Олар не къарындан, не бедений истек ичюн, не акъайнынъ къарары ичюн догъдылар. Лякин олар Алладан догъды.

¹⁴Сёз джан-тен олды ве бизим арамызда яшап башлады. Биз Онынъ шеревли ишлерини коръдик, Бабасынынъ бирден-бир Олгъанынынъ шеревли ишлерини. О, яхшылыкъкъа ве акъикъяткъа толу эди.

¹⁵Ягъя О акъкъында шаатлыкъ эте ве къычырып айта эди:

– Мен: «Меним артымдан Келеяткъан менден буюк, чюнки О менден эвель бар эди», – дей эдим. Буны мен бу адам акъкъында айттым.

¹⁶Онынъ ачыкъ къоллулыгъындан биз эпимиз яхшы бахшышлар бир-бири артындан алдыкъ. ¹⁷Алла Озь Къануныны Мусанен берген эди, эйлигини ве акъикъатыны исе Иса Месихнен ачып косътерди. ¹⁸Ич кимсе ич бир вакъыт Алланы корьмеген; тек Бабасына энъ якъын, бирден-бир Алла, О, Озю Оны танытты.

Сувгъа Батырып Чыкъарыджы Ягъянынъ шаатлыгъы

¹⁹Мына Ягъянынъ шаатлыгъы.

Еудийлер Ерусалимден руханийлер ве левийлилерни ёллап, Ягъядан: – Сен кимсинъ? – деп сорадылар. ²⁰Ягъя джеваптан къачмады. О, ачыкъ-айдын айтты:

– Мен Месих дегилим.

²¹Олар ондан:

– Ойле олса, сен Ильяс оласынъмы? – деп сорадылар.

– Ёкъ, мен о дегилим! – деди о.

– Анавы Пейгъамберсинъми*?

– Ёкъ! – деп джевап берди о.

²²– Ахыр-сонъу, сен кимсинъ? Бизни ёллагъанларгъа джевап бермек керекмиз. Сен озюнь акъкъынъда не айтасынъ? – деп сорадылар.

²³Ешая пейгъамбернинъ айткъаны киби, Ягъя шай деди:

– Раббининъ кечеджек ёлуны тюм-тюз этинъиз, – деп, сахрада бир сес къычыра. Мен бу сес олам.

²⁴Ягъягъа ёлланылгъанларнынъ арасында фериселер бар эди. ²⁵Олар Ягъядан:

– Эгер сен не Месих, не Ильяс, не Анавы Пейгъамбер олсанъ, не ичюн халкъны сувгъа батырып чыкъарасынъ? – деп сорадылар. ²⁶Ягъя оларгъа джевап берип:

– Мен адамларны сувгъа батырып чыкъарам. Лякин аранъызда сизлерге белли олмагъан бириси бар. ²⁷О, меним артымдан келеята. Мен Онынъ аякъкъапынынъ багъыны чезмеге биле ляйыкъ дегилим, – деди.

²⁸Бу шейлер Бетания еринде, Иордан озенининъ ялысында олды. Ягъя анда адамларны сувгъа батырып чыкъара эди.

Алланынъ Къозусы

²⁹Эртеси куню Ягъя Исанынъ якъынлашкъаныны корип, шойле деди:

– Мына Алланынъ Къозусы! О, Озюне дюньянынъ гунасыны ала. ³⁰«Артымдан келеяткъан Акъай менден буюк, чюнки О менден эвель бар эди», – Онынъ акъкъында айта эдим. ³¹Мен Оны танымай эдим, лякин О, Израильге ачылсын деп, мен адамларны сувгъа батырып чыкъармагъа кельдим.

³²Сонъ Ягъя шойле шаатлыкъ берди:

– Мен коръдим ки, коклерден гогерджин киби, Рух энди ве Онынъ устюне къонды. ³³Мен Оны танымай эдим. Лякин адамларны сувгъа батырып темизлемек ичюн мени Ёллагъан: «Рух кимнинъ устюне энеяткъаныны коръсенъ, Мукъаддес Рухнен Темизлейиджи Одыр», – деген

* **1.21** Анавы Пейгъамбер – базы еудийлер Месихнинъ келеджегини илян этеджек пейгъамбер пейда оладжагъына инана эдилер.

эди манъа. ³⁴Энди мен корьдим ве шаатлыкъ эттим: мына бу Адам – Алланынъ Огълудыр.

Исанынъ биринджи шегиртлери

³⁵Эртеси куню Ягъя эки шегиртинен берабер кене шу ерде турмакъта эди. ³⁶Кечип кетейткъан Исагъа дикъкъатнен бакъып:

– Мына Алланынъ Къозусыдыр! – деди.

³⁷Эки шегирт Ягъянынъ бу сёзлерини эшитип, Исанынъ артындан кеттилер. ³⁸Иса айланып, артындан кельгенлерни корьди ве олардан:

– Сизлерге не керек? – деп сорады.

– Равви, сен къаерде яшайсынъ? – деди олар. (Равви – «Оджам» демектир.)

³⁹– Келип бакъынъыз, – деди Иса.

Саат дёрт къарарларында эди. Олар барып, Исанынъ яшагъан ерини корьди ве шу куню Онен къалдылар.

⁴⁰Ягъянынъ Иса акъкъында айткъаныны эшиткен ве Онынъ артындан кельген эки акъайдан бири, Симон Пётрнынъ къардашы Андрей эди.

⁴¹О, биринджиден агъасы Симонны тапа да, онъа: «Биз Месихни таптыкъ», – дей. (Месих – «Христос» демектир.) ⁴²Андрей агъасыны Исанынъ алдына алып кельди. Иса онъа дикъкъатнен бакъып:

– Сен Юхан огълу Симонсынъ, энди адынъ Кифа оладжакъ, – деди. (Кифа* – «Пётр» демектир.)

Иса Филипни ве Натанельни чагъыра

⁴³Эртеси куню Иса Галилеягъа бармагъа истеди. Филипни тапып, онъа: «Айды, юр меннен!» – деди. ⁴⁴Филип Бетсайда шеэринден, Андрей ве Пётр яшагъан еринден эди. ⁴⁵Филип барып Натанельни тапты, онъа:

– Биз Муса Къанунда, башкъа пейгъамберлер де язгъан адамны таптыкъ. О адам – Юсуф огълу назаретли Иса, – деди.

⁴⁶– Назарет шеэринден яхшы бир шей чыкъар экенми? – деп сорады Натанель ондан.

– Барып озюнь бакъ! – деди онъа Филип.

⁴⁷Иса, Натанельнинъ Онъа якъынлашкъаныны корип:

– Бакъынъыз, мына ич айнеджиликни бильмеген акъикъый исраиллидир! – деди.

⁴⁸Натанель Исадан:

– Сен мени къайдан билесинъ? – деп сорады.

– Филип сени чагъырмаздан эвель, Мен сени инджир береги тюбюнде олгъанынъны корьдим, – деп джевап берди Иса. ⁴⁹О вакъыт Натанель:

– Равви, Сен Алланынъ Огълусынъ, Исраильнинъ Падишасысынъ! – деди.

* 1.42 Кифа – къ. араб. «Кифа» ве къ. юн. «Петрос» сёзлери «къая» манасыны ташый.

⁵⁰Иса онъа джевап берип:

– Мен санъа: «Сени инджир тереги тьобюнде корьдим», – дегеним ичюн инанасынъмы? Сен бундан буюк ишлерни кореджексинъ! – деди.

⁵¹Сонъ онъа:

– Сизлерге керчектен догърусыны айтам: коклернинъ ачылгъаныны ве Алла мелеклерининъ Инсан Огълуна тьושкенлерини ве Ондан котерильгенлерини кореджексиз, – деди.

Галилеянынъ Кана шеэринде никях тою

2¹Учюнджи куню Галилеянынъ Кана шеэрчигинде никях тою олды. О ерде Исанынъ анасы бар эди. ²Тойгъа Иса шегиртлеринен де чагъырылгъан эдилер. ³Шарап биткен сонъ, Исанынъ анасы Онъа:

– Оларда шарап къалмагъан, – деди. ⁴Иса онъа:

– Къадын, бу бизим ишимиз дегиль. Меним вакъыт-саатим даа кельмеди, – деди. ⁵О вакъыт анасы хызметчилерге:

– О, сизге не айтса, оны япынъыз, – деди.

⁶О ерде еудийлернинъ элялланув адети ичюн, эр бири дёрт-алты буюк къопкъа* сув сыгъдыргъан алты дане таш савут бар эди.

⁷Иса хызметчилерге:

– Савутларны сувгъа толдурынъыз, – деди. Олар савутларны четлеринедже толдурдылар. ⁸Сонъ Иса оларгъа:

– Энди чомучлап алынъыз да, тойбашына алып барынъыз, – деди. Олар ойле де япты.

⁹Тойбашы шарап олгъан сувны ичип бакъты. Шарап къайдан кельгенини о бильмей эди, тек сувны чекип кельген хызметчилер биле эди. Тойбашы киевни чагъырып, онъа:

¹⁰– Эр кес башта яхшы шарапны къоя, мусафирлер ичип тойгъан сонъ, ярамайджа союны бере. Сен исе яхшы шарапны шу вакъыткъадже сакълап туткъансынъ! – деди.

¹¹Иса буны Галилеянынъ Кана шеэрчигинде япты; бу шей Онынъ аджайип бельгилерининъ башы олды. Бойле этип, Иса Озь шуретини косьтерди, ве шегиртлери Онъа иман эттилер.

¹²Бундан сонъ Иса, анасы, къардашлары ве шегиртлери Къафарнаум шеэринде кельдилер ве о ерде бир къач кунь отурдылар.

Иса Алланынъ Сарайында

¹³Еудийлернинъ Песах Байрамы якъынлашкъаны ичюн, Иса Ерусалим шеэринде кетти. ¹⁴Алланынъ Сарайы азбарына киргенинен, бугъалар, къойлар, гогерджинлер саткъанларны ве пара алмаштырыджыларнынъ отургъаныны корьди. ¹⁵Иса аркъандан бир къамчы ясады да, Сарайнынъ азбарындан эписини бугъаларынен ве къойларынен берабер

* 2.6 Дёрт-алты буюк къопкъа – къ. юн. «эки-учь метретес».

къувьп чыкъарды, пара алмаштыргъанларнынъ масаларыны авдарып, акъчаларыны септирип йиберди. ¹⁶Гогерджинлерни саткъанларгъа:

– Буларны бу ерден ёкъ этинъ, Бабамнынъ Эвини базиргян эвине айландырманъыз! – деди.

¹⁷О вакъыт Онынъ шегиртлери: «Ичимде Сенинъ Эвинъе олгъан шевкъим яна», – язылгъан сёзлерни хатырладылар.

¹⁸Сонъ еудий башлыкълары джевап берип:

– Бойле шейлерни япасынъ, амма бизге насыл бельги береджексинъ? – деди. ¹⁹Иса оларгъа:

– Бу Сарайны йыкъынъыз, ве Мен оны учъ кунъ ичинде тиклейджем, – деди.

²⁰Олар Исагъа:

– Бу Сарай къыркъ алты йылда къурулгъан, Сен исе оны учъ кунъде тиклемеге истейсинъ?! – деди. ²¹Иса «Сарай» деп, Озь бедени акъкъында дей эди. ²²О, олип тирильген сонъ, шегиртлери бу сёзлерни хатырладылар ве Мукъаддес Языгъа да, Исанынъ сёзюне де инандылар.

Иса адамларнынъ юреклерини биле

²³Иса Ерусалимде Песах Байрамында олгъанда, чокъ адамлар Онынъ япкъан аджайип бельгилерини корип, Онъа иман эттилер. ²⁴Амма еписи адамларнынъ юреклерини бильгени ичюн, Иса Озю оларгъа ишанмай эди. ²⁵Исагъа адамлар акъкъында шаатлыкъ бермек керекмей эди. Адамнынъ юрегинде не олгъаныны О, Озю биле эди.

Иса ве Никодим

3 ¹Еудий башлыкъларындан Никодим адлы бир ферисе бар эди. ²Бу адам бир геджеде Исанынъ алдына келип, Онъа:

– Равви! Сен Алладан кельген бир оджа олгъанынъны биз билемиз. Ич кимсе, эгер Алла онен олмаса, Сен косътерген бельгилерни япалмаз, – деди.

³Иса онъа шойле джевап берди:

– Санъа керчектен догърусыны айтам: эгер ким юкъарыдан догъмаса *, Алланынъ Падишалыгъыны корип оламаз.

⁴– Къарт адам насыл янъыдан догъаджакъ? Анасынынъ къурсагъына экинджи кере кирип догъаджакъмы? – деп сорады Никодим. ⁵Иса джевап берип:

– Санъа керчектен догърусыны айтам: эгер ким сувдан ве Рухтан догъмаса, Алланынъ Падишалыгъына кирип оламаз, – деди. ⁶– Беденден догъгъан – бедендир, Рухтан догъгъан исе – Рухтыр. ⁷«Сизлер юкъарыдан догъмакъ керексиз», дегениме шашма. ⁸Ель * истеген еринде эсе. Онынъ

* 3.3 Я да «янъыдан догъмаса».

* 3.8 Ель – къ. юн. «пневма» сёзюнинъ эки манасы бар: «ель» ве «Рух».

давушыны эшитсенъ де, къайсы тарафтан келип, къайсы тарафкъа кетеджегини бильмейсинъ. Рухтан догъгъан эр бир адам да бойледир, – деди.

⁹– Бу шей насыл олмакъ мумкюн? – деп сорады Никодим. ¹⁰Иса онъа джевап берип:

– Сен Израильнинъ оджасы олып, буны бильмейсинъми? ¹¹Санъа керчектен догърусыны айтам: биз бильгенимизни айтамыз, корьгенимиз акъкъында шаатлыкъ этемиз. Лякин сиз бизим шаатлыгъымызны къабул этмейсиз. ¹²Эгер сиз ердеки шейлер акъкъында айткъаныма инанмасангъыз, коктеки шейлер акъкъында айткъаныма насыл инанаджакъсыз? – деди. ¹³– Ич бир кимсе коктен тюшмеген ве кокке чыкъмагъан, тек Инсан Огълу. ¹⁴Муса сахрада йыланни юкъарыгъа насыл котерген олса*, бойле де юкъарыгъа Инсан Огълуны котереджеклер. ¹⁵О вакъыт Онъа инангъан эр бир адам гъайып олмайджакъ, лякин эбедий омюрни аладжакъ. ¹⁶Алла дюньяны ойле севди ки, Озюнинъ бирден-бир Огълуны берди, Онъа инангъан эр бир адам гъайып олмасын, лякин эбедий омюрни алсын. ¹⁷Алла Огълуны, дюньяны суд этмек ичюн дегиль, Онынъ ярдымынен дюньяны къуртармакъ ичюн, ёллады. ¹⁸Онъа иман эткен адам суд этильмейджек. Иман этмеген адам исе энди суд этильген эди, чюнки о, Алланынъ бирден-бир Огълунынъ Адына иман этмеген.

¹⁹Мына бу суд: дюньягъа ярыкъ кельген олса да, адамлар ярыкътан зияде къаранлыкъны севдилер, чюнки оларнынъ япкъан ишлери яманлыкъ эди. ²⁰Ким ярамайлыкъ япып юрсе, ярыкътан нефретлене ве, яман ишлери ачыкъ олмасын деп, ярыкъкъа якъынлашмай. ²¹Акъикъатнен яшагъан эр ким исе, ишлери белли олсун деп, ярыкъкъа якъынлаша, чюнки олар Алланынъ истегине коре япылгъан эдилер.

Иса ве Ягъя

²²Бундан сонъ Иса шегиртлеринен берабер Еудие мемлекетине кетти. О ерде оларнен къала ве адамларны сувгъа батырып чыкъара эди. ²³Ягъя исе халкъны Салим якъынларында олгъан Айнон деген ерде сувгъа батырып чыкъара эди, чюнки о ерде сув чокъ эди. Адамлар Ягъягъа келе, ве о оларны сувгъа батырып чыкъара эди. ²⁴О вакъыт Ягъя зиндангъа даа ташланмагъан эди.

²⁵Бир кунъ Ягъянынъ шегиртлери бир еудийнен элялланув адетлери акъкъында давалаша башлады. ²⁶Олар Ягъянынъ алдына барып:

– Равви! Сеннен берабер Иордан озенининъ башкъа тарафында олгъан, сен шаатлыкъ берген адам шимди халкъны сувгъа батырып чыкъара, эр кес де Онъа бара, – дедилер.

²⁷Ягъя джевап берип:

– Эгер коктен берильмесе, адам ич бир шей алып оламай. ²⁸«Мен Месих дегилим, тек Онынъ огюнден ёлланылгъаным», – дегениме озюнгъиз

* **3.14** Израиль халкъы сахрада исьян котергенде, Рабби оларгъа зеэрли йыланларны ёллагъан эди. Муса бакъырдан бир йылан ясап, халкънынъ огюнде оны юкъарыгъа котерди. Бу йылангъа бакъкъанлар эписи тедавильене эдилер.

шаатсыз. ²⁹Келинни аладжакъ адам – киевдир. Лякин киевнинъ янынъ да тургъан ве оны динълеген досту киевнинъ сесини эшитип пек къувана. Мен де бойле бутюнлей къуванам. ³⁰О менден буюк олмакъ, ма-нъа исе Ондан уфакъ олмакъ керек.

Юкъарыдан кельген

³¹Юкъарыдан кельген эр кестен устюндир. Ерден пейда олгъан ерге аит-тир ве ердеки шейлер акъкъында лаф эте. Коктен кельген исе эр кестен устюндир. ³²О, корьгени ве эшиткени акъкъында шаатлыкъ япа, амма ич кимсе Онынъ шаатлыгъыны къабул этмей. ³³Онынъ шаатлыгъыны къабул эткен адам исе Алланынъ акълыгъыны тасдыкълай. ³⁴Алла ёллагъан адам Алланынъ сёзлерини айта, чюнки Алла Озь Рухуны аджымайып бере. ³⁵Баба Огълуны сева. О, Онынъ къолуна эр шейни берди. ³⁶Алланынъ Огълуна иман эткен адам эбедий омюрге саиптир. Огъулнынъ сёзюни тутмагъан адам исе омюрни корьмейджек, лякин Алланынъ гъазабы астында къала.

Иса ве самариели къадын

4 ¹Иса Ягъядан чокъ адамны сувгъа батырып чыкъаргъаны ве шегиртлерини арттыргъаны акъкъында хабер фериселернинъ къулагъына барып етти, ве бу Исагъа белли олды. ²(Аслында, Иса Озю халкъны сувгъа батырып чыкъармай эди, буны Онынъ шегиртлери япа эдилер.) ³Иса Еудиеден кетип, кене Галилеягъа ёл алды. ⁴Ёлда Самарие топрагъындан кечмек керек эди. ⁵Иса Самариенинъ Сихар деген шеэрини кельди. Бу шеэр Якъуп озь огълу Юсуфкъа берген топраккъа якъын эди. ⁶О ерде Якъупнынъ чокърагъы бар эди. Иса ёлдан ёрулып, раатланмакъ ичюн къуюнынъ янына отурды. Къарарнен уйле вакъты эди. ⁷Шу вакъыт самариели бир къадын сув чекмеге кельди. Иса онъа:

– Манъа ичмеге сув берсе, – деди. ⁸Исанынъ шегиртлери исе аш сатын алмакъ ичюн шеэрге кеткенлер.

Самариели къадын:

⁹– Сен еудий олып, насыл ола да, менден, самариели бир къадындан сув сорайсынъ? – деди. Еудийлер самариелилернен ич бир мунасебетте булунмай эдилер де.

¹⁰Иса къадынгъа джевап берип:

– Эгер сен Алланынъ бахшышыны ве «Манъа ичмеге сув берсе», дегенинъ ким олгъаныны билъсенъ, Ондан сен озюнь сув истер эдинъ, ве О санъа тири сув берер эди, – деди.

¹¹– Эфендим! – деди къадын. – Сенде сув алмагъа къопкъа ёкъ, къую исе терен. Бу тири сувны къаерден чекесинъ? ¹²Бу къуюны бизге бабамыз Якъуп берген, о озю, балалары ве айванлары да ондан сув ичкенлер. Сен ондан буюксинъми, аджеба?

¹³Иса къадынгъа шойле джевап берип:

– Бу сувны ичкен адам кене сувсайджакъ. ¹⁴Лякин ким Мен береджек сувны ичсе, ич бир вакъыт сувсамайджакъ. Мен береджек сувны ичкен адамнынъ ичинде эбедий омюрге ынтылган чокъракъ пейда оладжакъ, – деди.

¹⁵– Эфендим, манъа бу сувдан берсе, мен энди сувсамайып, бу ерге сув чекмеге кельмейим, – деди къадын.

¹⁶– Барып, бу ерге акъайынъны чагъырып кель, – деди Иса.

¹⁷– Акъайым ёкъ, – деди къадын.

– «Акъайым ёкъ», деп, сен догърусыны айттынъ, – деди Иса. ¹⁸– Сен беш кере акъайгъа чыкъкъансынъ, шимди сеннен яшагъан адам исе акъайынъ дегиль. Буны сен догъру айттынъ!

¹⁹– Эфендим, мен корем ки, Сен пейгъамберсинъ, – деди къадын. ²⁰– Баба-деделеримиз бу дагъ устюнде табынгъанлар. Амма сизинъ айткъанларынъызгъа коре, табынмагъа Ерусалимде керек.

²¹Иса онъа:

– Манъа инан, къадын! Ойле бир вакъыт келеята ки, Бабагъа не бу дагъда, не Ерусалимде табынаджакъсыз, – деди. ²²– Сиз неге табынгъанынъызны бильмейсиз, биз исе неге табынгъанымызны билемиз. Къуртулыш еудийлернинъ ярдымынен келир де. ²³Амма ойле заман келеята ве энди кельген ки, акъикъий табынгъанлар Бабагъа Рухнен ве акъикъатнен табынаджакълар. Баба Озюне бойле табынгъанларны къыдыра. ²⁴Алла – Рухтыр, ве Онъа табынгъанлар Рухнен ве акъикъатнен табынмакъ кереклер.

²⁵Къадын Исагъа:

– Билем ки, Месих келеята. Демек, Христос. О кельгенде, эр шейни бизге анълатып береджек, – деди. ²⁶Иса къадынгъа:

– Сеннен лаф эткен Мен – Одырым, – деди.

²⁷О дакъкъасы Исанынъ шегиртлери къайтып кельдилер. Онынъ бир къадыннен лаф эткенине шаштылар. Лякин ич бири: «Ондан не истейсинъ?» я да: «Онен не акъкъында лаф этесинъ?» – деп сорамады.

²⁸Къадын исе савутыны шу ерде къалдырды да, шеэрге барып, адамларгъа:

²⁹– Барынъыз, мен япкъан бутюн ишлеримни айтып берген адамны корюнъиз! Бельки О, Месихтир? – деди.

³⁰Адамлар шеэрден чыкъып, Исанынъ алдына келип башладылар.

³¹Шу арада шегиртлери:

– Равви, аш ашаса, – деп Исаны чагъырдылар.

³²Амма Иса оларгъа:

– Меним башкъа ашым бар, сиз оны бильмейсиз, – деди.

³³Шегиртлер озъара:

– Бельки, бириси Онъа аш кетиргендир? – дедилер. ³⁴Иса исе оларгъа шай деди:

– Меним ашым – Мени Ёллагъаннынъ ирадесини беджермек ве Онынъ ишини битирмектир. ³⁵Сиз: «Ормакъ вакътына даа дёрт ай бар», –

демейсизми? Энди сизге айтам: козьлеринъизни котерип, тарлаларгъа бакъынъыз. Ашлыкъ чокътан агъарып, ормакъ ичюн азыр тура! ³⁶Оракъчы иш акъкъыны ала ве эбедий омюр берекетини джыя. Бойледже, сачкъан адам оракъчынен берабер къуваналар. ³⁷«Бириси сача, башкъасы ора», – деген аталар сёзю шу вазиетте догърудыр. ³⁸Мен сизни озюнъиз замет чекмеген берекетни ормагъа ёллайым. Башкъалары замет эткен, сиз исе оларнынъ заметине къошасынъыз.

³⁹О шеэрде яшагъан бир талай самариелилер Исагъа иман эттилер, чюнки олар къадыннынъ: «Бу адам мен япкъан ишлеримнинъ эписини айтып берди», – деген шаатлыгъына инангъан эдилер. ⁴⁰Бойледже, самариелилер Исанынъ алдына келип, оларда къалмасыны истедилер, ве О, о ерде эки кунь къалды. ⁴¹Исанынъ сёзюни эшитип, даа чокъ адамлар иман этти. ⁴²Олар къадынгъа:

– Энди иман эткенимиз сенинъ айткъанынъ ичюн дегиль. Озюмиз эшиттик ве билемиз ки, бу, керчектен де дюньянынъ Къуртарыджысыдыр, – дедилер.

Иса падиша мемурынынъ огълуну тедавийлей

⁴³Эки кунь кечкен сонъ, Иса о ерден Галилеягъа кетти. ⁴⁴(О, Озю: «Пейгъамбер озъ ветанында урьметсиз къала», – дей эди.) ⁴⁵Галилеягъа кельгенде, галилеялылар Оны яхшы къабул эттилер. Олар Ерусалимдеки байрамгъа барып, о ерде Исанынъ бутюн япкъан ишлерини корьген эдилер.

⁴⁶Сонъ Иса кене Галилеянынъ Кана шеэрчигине кельди. Анда О, сувны шарапкъа чевирген эди.

Къафарнаум шеэринде исе огълу хаста олгъан бир падишанынъ мемуры бар эди. ⁴⁷Бу адам Исанынъ Еудиеден Галилеягъа къайткъаныны эшитип, Онынъ алдына барды ве олюм тёшегинде яткъан огълуну келип тедавийлемеси ичюн Исагъа ялварды.

⁴⁸– Сиз аджайип шейлер ве бельгилерни корьмегендже инанмайджакъсыз! – деди онъа Иса.

⁴⁹– Эфендим, – деди Онъа падишанынъ мемуры, – огъланчыгъым ольмезден эвель, етип кель!

⁵⁰– Эвинъе бар, огълунъ сагъ-селямет оладжакъ, – деди Иса.

О адам Исанынъ айткъанына инанып, кетти. ⁵¹О, даа ёлда олгъанда, къуллары оны къаршылап:

– Баланъ сагъ-селямет! – дедилер.

⁵²– Саат къачта алы енгиллешти? – деп сорады о.

– Сыджагъы тюневин саат бирде тюшти, – деди къуллар.

⁵³Баланынъ бабасы, Иса онъа: «Огълунъ сагъ-селямет оладжакъ», – дегени шу вакъыт олгъаныны анълады. О озю ве бутюн эв халкъы Исагъа иман эттилер.

⁵⁴Бу, Исанынъ Еудиеден Галилеягъа келип косьтерген экинджи бельгиси эди.

Бетзата хавузында тедавийленюв

5 ¹Бундан сонъ еудийлернинъ бир байрамына Иса Ерусалимге барды. ²Ерусалимнинъ Къойлар Къапусы янында еудийдже Бетзата деген беш софалы бир хавуз бар эди. ³⁻⁴Бу софаларда пек чокъ хаста, кёр, топал ве паралич ургъан адамлар ята эдилер. * ⁵Бу ерде отуз секиз йыл девамында хаста олып яткъан бир адам бар эди. ⁶Иса онынъ яткъаныны коръди, чокъ вакъыттан берли хаста олгъаныны бильди де, ондан:

– Сагъ олмагъа истейсинъми? – деп сорады. ⁷Хаста Исагъа джевап берип: – Эфендим! Сув чалкъангъанда, мени хавузгъа тюшюрген адам ёкъ. Мен баргъандже, менден эвель башкъасы тюше, – деди.

⁸– Еринъден тур, тёшегинъни алып бар! – деди Иса хастагъа. ⁹Хаста шу анъ сагъ олды. Тёшегини алып, юрип кетти.

О кунь раатлыкъ куню эди. ¹⁰Шунынъ ичюн еудийлер сагъ олгъан адамгъа:

– Бугунь раатлыкъ куню. Санъа тёшегинъни алып кетирмеге мумкюн дегиль! – деди.

¹¹– Мени тедавийлеген адам манъа: «Тёшегинъни алып бар», – деди, – джевап берди о адам.

¹²– «Тёшегинъни алып бар», – деген адам ким? – деп сорадылар олар ондан. ¹³Сагъ олгъан адам исе Онынъ ким олгъаныны бильмей эди. О ерде халкъ чокълугъы себебинден Иса андан кимсеге дуйдурмайып кеткен эди.

¹⁴Сонъ Иса о адамынъ Алланынъ Сарайында тапты.

– Мына, сен сагъ олдынъ. Энди гуна япма, ёкъса санъа даа да бетер шей оладжакъ, – деди онъа.

¹⁵Бу адам барып, еудийлерге оны тедавийлеген Иса олгъаныны бильдирди. ¹⁶Бунынъ ичюн еудийлер Исаны къувалап башладылар, чюнки О, бойле ишлерни раатлыкъ кунюнде япа эди. ¹⁷Амма Иса оларгъа шойле деди:

– Меним Бабам шимдигеде чалыша, Мен де чалышам.

¹⁸Шунынъ ичюн еудийлер Исаны ольдюрмек ичюн, даа чокъ арекет эте башладылар, чюнки Иса раатлыкъ кунюни бозгъанындан гъайры Аллагъа «Бабам» дей эди ве шунынънен Озюнинъ Аллагъа тенъ олгъаныны косътере эди.

Огъулнынъ къувети

¹⁹Иса еудийлерге къаршы чыкъып, шай деди:

– Сизге керчектен догърусыны айтам: Огъул Бабасынынъ япкъан ишлерини коръмегендже, Озю ич бир шей япалмаз. Бабасы не япса, Огълу да тамам шу шейлерни япа. ²⁰Баба Огълуны севе ве Огълуна Озю

* 5.3 Бир къач эльязмаларда бойле сёзлер де бар: «Олар сувнынъ чалкъанмасыны беклей эдилер. 5.4 Чюнки Раббининъ бир мелеги хавузгъа тюше-тюше, сувны арекетке кетире эди. Сув чалкъангъанынен хавузгъа биринджи олып ким тюше, эр бир хасталыкътан къуртула эди».

япкъан эр шейни косътере. О, сизни шашыртып, бундан да буюк шейлерни косътереджек. ²¹Баба насыл этип олюлерни тирильтсе ве оларгъа аят берсе, Огъул да кимни истесе, оны тирильте. ²²Баба ич кимсени суд этмей, лякин суд этмеге акъкъыны бутюнлей Огълуна берди. ²³Шунынъ ичюн, адамларнынъ эписи Бабаны урьмет эткени киби, Огълуны да урьмет этсинлер. Огълуны урьмет этмеген адам исе Оны ёллагъан Бабаны да урьмет этмей.

²⁴Сизге керчектен догърусыны айтам: Меним сёзлеримни динълеген ве Мени Ёллагъангъа иман эткен адам эбедий аятны ала. О, суд этильмейджек, лякин энди олюмден аяткъа кечкендир. ²⁵Сизге керчектен догърусыны айтам: ойле заман келеята ве энди кельди ки, олюлер Алла Огълунынъ сесини эшитеджек, ве Онынъ сесини эшиткенлер тири оладжакълар. ²⁶Алланынъ Озю аят чокърагъы олгъаны киби, аят чокърагъы олмагъа Огълуна да ёл берди. ²⁷Баба Огълуна суд этмек акъкъыны да берген, чюнки О – Инсан Огълудыр. ²⁸Бунъа шашмангъыз. Ойле заман келеята ки, мезарлыкъта олгъанларнынъ эписи Онынъ сесини эшитеджек ²⁹ве тышарыгъа чыкъаджакълар. Яхшылыкъ япкъанлар тирилип, эбедий омюрни аладжакълар, ярамайлыкъ япкъанлар исе тирилип, судгъа кетеджеклер.

Иса акъкъында шаатлыкълар

³⁰Мен Озь-Озюмден ич бир шей япып оламайым. Насыл эшитсем, ойле суд этем. Меним судум адалетлидир, чюнки Мен Озь истегенимни дегиль, Мени Ёллагъаннынъ истегенини беджермеге истейим. ³¹Эгер Озюм акъкъымда Мен Озюм шаатлыкъ япсам, шаатлыгъым керчек дегиль. ³²Меним акъкъымда шаатлыкъ япкъан башкъасы бар, ве билем ки, Онынъ Меним акъкъымда шаатлыгъы керчектир.

³³Сиз Ягъянынъ алдына адамларны ёлладынгъыз, ве Ягъя акъкъаткъа шаатлыкъ этти. ³⁴Мен Озюм инсанларнынъ шаатлыгъыны къабул этмейим, лякин сиз буны эшитип къуртулсын деп, Мен буны айтам. ³⁵Ягъя – къандиль, о, яна ве нур сача эди. Сиз онынъ ярыгъында аз олса да, къувана эдингъыз. ³⁶Амма Менде Ягъя япкъан шаатлыкътан даа буюк шаатлыкъ бар. Меним акъкъымда Мени Бадам ёллагъанына Баба Мангъа берген, Мен беджерген ишлернинъ озълери шаатлыкъ этелер.

³⁷Меним акъкъымда Мени ёллагъан Бадамнынъ Озю де шаатлыкъ этти. Сиз Онынъ сесини ич бир вакъыт эшитмедингъиз, къыяфетини де корьмедингъиз. ³⁸Онынъ Сёзю юрегингъизде яшамай, чюнки О ёллагъан Инсангъа инанмайсыз. ³⁹Сиз Мукъаддес Языларны дикъкъатнен огренесиз, оларнынъ ярдымынен эбедий аятны алмагъа тюшюнесиз. Бу Язылар исе Меним акъкъымда шаатлыкъ этелер. ⁴⁰Амма сиз эбедий аятны алмакъ ичюн, Мангъа кельмеге истемейсиз.

⁴¹Мен адамлардан шерэфни къабул этмейим. ⁴²Лякин сизни билем: юреклерингъизде Аллагъа севги ёкъ. ⁴³Мен Бадамнынъ Адындан кельдим, лякин

сиз Мени къабул этмейсиз. Озь адындан келеджек башкъасыны къабул этерсиз. ⁴⁴Сиз бир-биринъизден шереф алмагъа бегенесиз, лякин бирден-бир Алланынъ шерефини къазанмагъа арекет этмейсиз. Шу алда насыл этип иман этеджексиз? ⁴⁵Мен сизни Бабамнынъ алдында къабаатларым, деп тюшонменъиз. Сизни сиз умют эткен Муса къабаатлар. ⁴⁶Эгер Мусагъа инансанъыз, Мангъа да инаныр эдинъиз, чюнки о, Меним акъкъымда язгъан. ⁴⁷Мусанынъ язгъанларына инанмасанъыз, Меним сёзлериме насыл инанаджакъсыз?

Иса беш бинъ адамны тойдура

6 ¹Бундан сонъ Иса Галилея голюнинъ (яни Тиберия голюнинъ) башкъа ялысына кетти. ²Онынъ пешинден чокъ адам юре эди. Олар Исанынъ хасталаргъа япкъан аджайип ишлерини корьмеге истей эдилер. ³Иса дагъгъа чыкъып, о ерде озь шегиртлеринен отурды. ⁴Еудийлернинъ Песах Байрамы якъынлаша эди. ⁵Иса бакъып, чокъ халкъ топлашып, Онынъ тарафына келеяткъаныны корьди. О, Филиптен:

– Бу адамларны тойдурмакъ ичюн къайдан отьмек сатын алайыкъ? – деп сорады. ⁶Иса бу сёзлерни оны сынамакъ ичюн айтты, Озю исе не япаджагъыны биле эди.

⁷– Эки юз динаргъа* отьмек сатын алсакъ биле, оларнынъ эр бирине бирер парча тиймейджек! – деп джевап берди Филип.

⁸О вакъыт шегиртлеринден бири, Симон Пётрнынъ къардашы Андрей Исагъа:

⁹– Бу ерде бир огъланда беш арпа отьмек ве эки балыкъ бар, лякин бу къадар адам ичюн о недир? – деди.

¹⁰– Адамларны ерге отуртынъыз, – деди Иса.

О ерде чокъ от бар эди. Адамлар ерге отурдылар. Анда акъайларнынъ сайысы беш бинъге якъын эди. ¹¹Иса отьмеклерни алып, шукюр дува-сыны окъуды да, отургъанларгъа, ким не къадар истесе, даркъатты. Балыкъларны да даркъатты.

¹²Адамлар ашап тойгъан сонъ, Иса Озь шегиртлерине:

– Къалгъан парчаларны джыйып алынъыз, ич бир шей ёкъ олмасын, – деди.

¹³Шегиртлер, адамлар ашагъан беш арпа отьмегинден къалгъан парчаларны джыйып, он эки сепет толдурдылар. ¹⁴Адамлар, Иса косътерген бельгини корип:

– Керчектен де, бу – дюньягъа келеяткъан Пейгъамбердир, – дедилер.

¹⁵Иса исе, адамлар келип, Оны тутмагъа ве падиша япмагъа истегенлерини билип, кене бир Озю дагъгъа котерильди.

Иса сув устюнде юре

¹⁶Акъшам олгъан сонъ, Исанынъ шегиртлери голь боюна бардылар. ¹⁷Къайыкъкъа минип, гольнинъ о бир тарафындаки Къафарнаум

* 6.7 Эки юз динар – къ. юн. «200 денарион», 200 кунъ чалышкъан адамнынъ къазанчы.

шеэринь ёл алдылар. Энди къаранлыкъ тюшкен, Иса исе оларнынъ алдына даа кельмеген эди. ¹⁸Кучъю ель котерилип, гольнинъ сувларыны далгъаландырды. ¹⁹Олар ялыдан беш-алты километр* узакълашкъан сонъ, голь устюнден юрген, къайыкъкъа якъынлашкъан Исаны корьдилер ве пек къоркътылар.

²⁰ – Бу – Меним! Къоркъманъыз! – деди оларгъа Иса.

²¹Олар Исаны къайыкъкъа алмагъа истедилер, ве шу анъ къайыкъ олар бараджакъ ялыгъа етти.

Иса – омюр отъмеги

²²Эртеси куню гольнинъ башкъа тарафында къалгъан халкъ о ерде олгъан къайычыкътан гъайры къайыкъ олмагъаныны, Иса шегиртлеринен берабер къайыкъкъа минмегенини, шегиртлери ялынъыз озълери кеткенлерини корьди. ²³О вакъыт башкъа къайыкълар Тибериядан кетип, халкъ Рабби шукюр эткен отъмекни ашагъан ерге кельди. ²⁴Халкъ не Исанынъ, не шегиртлерининъ о ерде олгъанларыны корип, къайыкъларгъа минип, Исаны къыдырып, Къафарнаумгъа кельдилер. ²⁵Оны гольнинъ о бир тарафында тапып:

– Равви, Сен бу ерге не вакъыт кельдинъ? – деп сорадылар.

²⁶Иса оларгъа шойле джевап берди:

– Сизге керчектен догърусыны айтам: сиз Мени бельгилеримни корьгенинъиз ичюн дегиль, отъмек тойгъандже ашагъанынъыз ичюн къыдырасыз. ²⁷Сиз кечип-кетеджек аш ичюн дегиль, эбедий омюрге етеджек аш ичюн чалышынъыз. Оны сизге тек Инсан Огълу берип олур. Алла Баба Озь разылыкъ муурини Онъа басты.

²⁸Халкъ Исадан:

– Алла ичюн насыл ишлер япып беджермек керекмиз? – деп сорады. Иса:

²⁹ – Алла ичюн бойле иш япмакъ керек: Онынъ Ёллагъанына иман этмектир, – деди.

³⁰ – Биз корейик ве иман этейик деп, насыл бельги косьтереджексинъ? Не иш беджереджексинъ? – деди халкъ. ³¹ – Язылгъаны киби, «оларгъа коктей отъмекни берди», ве баба-деделеримиз сахрада маннаны ашай эдилер.

³²Иса оларгъа:

– Сизге керчектен догърусыны айтам: сизге коктей отъмекни берген киши Муса дегиль эди. Акъикъый коктей отъмекни сизге Бабам бере. ³³Алла берген отъмек коктен тюше ве дюньягъа омюр багъышлай, – деди.

³⁴Олар Исагъа:

– Эфенди, бойле отъмекни бизге эр вакъыт берип тур! – дедилер. ³⁵Иса исе оларгъа:

– Аят отъмеги – Мендирим. Манъа кельген адам ич бир вакъыт ач къалмаз, Манъа иман эткен адам ич бир вакъыт сувсамаз. ³⁶Лякин Мен сизге айткъан

* 6.19 Беш-алты километр – къ. юн. «25-30 стадиос».

олсам да, Мени корьген олсанъыз да, иманынъыз даа ёкъ. ³⁷Бабам Манъа берген эр бир адам Манъа келеджек. Манъа келеджек адамны исе ич бир вакъыт къувып чыкъармам. ³⁸Мен Озь истегимни дегиль, Мени ёллагъан Бабамнынъ истегини беджермек ичюн коктен тюштим. ³⁹Мени Ёллагъаннынъ ирадеси исе – Онынъ Манъа берильген адамларындан ич бирини джоймамакъ ве сонъки кунюнде эр бирини тирильтмектир. ⁴⁰Бабамнынъ ирадеси даа шунда ки, Онынъ Огълуны корьген ве Онъа иман эткен эр бир адам эбедий омюрни алсын. Мен оларны сонъки кунде тирильтеджем, – деди.

⁴¹Сонъ еудийлер Исагъа къаршы мырылдап башладылар, чюнки О: «Мен коктен тюшкен отъмек олам», – деген эди. Олар:

⁴²– Бу, Юсуфнынъ огълу Иса дегильми? Биз Онынъ бабасыны да, анасыны да танымаймызмы? Сонъ О: «Мен коктен тюштим», – деп насыл айта билир? – дей эдилер.

⁴³– Озьара мырылдаманъыз! – деди оларгъа Иса. ⁴⁴– Адамны Мени ёллагъан Бабам джелъп этмесе, о, Манъа келип оламаз. Манъа кельген адамны исе сонъки кунде тирильтеджем. ⁴⁵Пейгъамберлернинъ Языларында язылгъаны киби, Алла оларнынъ эписини огретеджек. Бабамны эшиткен ве Ондан огренген эр бир адам Манъа келе. ⁴⁶Алладан Кельгенден гъайры ич бир адам Бабаны корьмеди. Бабаны тек О, корьди.

⁴⁷Сизге керчектен догърусыны айтам: Манъа иман эткен эр ким эбедий аяткъа саиптир.

⁴⁸Мен – аят отъмеги олам. ⁴⁹Бабаларынъыз сахрада маннаны ашаса да, ольдилер. ⁵⁰Амма коктен кельген отъмек ойле дегиль: оны ашагъан адам ольмейджек. ⁵¹Мен – коктен кельген тири отъмек олам. Бу отъмекни ашагъан адам эбедий яшайджакъ. Мен береджек отъмек – беденимдир, оны дюньягъа аят багъышламакъ ичюн береджем.

⁵²О вакъыт еудийлер:

– Бу адам Озь беденини бизге ашамагъа насыл этип бере билир? – деп озъара давалашып башладылар. ⁵³Иса оларгъа шай деди:

– Сизге керчектен догърусыны айтам: эгер Инсан Огълунынъ беденини ашамасанъыз ве Онынъ къаныны ичмесенъиз, сизде аят олмаз. ⁵⁴Меним беденимни ашагъан ве къанымны ичкен адамда эбедий аят бар. Мен оны сонъки кунде тирильтеджем. ⁵⁵Меним беденим – акъикъий аш, къаным – акъикъий ичимликтир. ⁵⁶Беденимни ашагъан ве къанымны ичкен адам Менде яшай, онда Мен де яшайым. ⁵⁷Мени тири Баба ёллады, ве Мен Бабамнынъ ярдымынен яшайым. Бойле де, Мени ашайджакъ адам да Меним ярдымымнен яшайджакъ. ⁵⁸Коктен тюшкен отъмек будыр. О, бабаларынъыз ашагъан отъмекке ошамай. Олар оны ашаса да, ольдилер. Бу отъмекни ашайджакъ адам исе эбедий яшайджакъ.

Эбедий аятнынъ сёзлери

⁵⁹Иса бу сёзлерни Къафарнаумдаки синагогада адамларны огреткен вакъытта айтты. ⁶⁰Онынъ чокъ шегиртлери бу лафларны эшитип:

– Сёзлеринъ пек къыйындыр! Оларны ким динълейджек? – дедилер.
⁶¹Иса ичинде шегиртлерининъ мырылдагъаныны билип:

– Сёзлерим сизни ёлдан урамы? ⁶²Я Инсан Огълунынъ эвель олгъан ерине котерильгенини корьсенъиз, не оладжакъ? ⁶³Рух аятны багъышлай, беден исе ич бир файда кетиралмай. Меним сизге айткъан сёзлерим – Рух ве аяттыр. ⁶⁴Лякин аранъызда имансыз къалгъанлар да бар, – деди. Ким имансыз олгъанларыны ве ким Оны сатаджагъыны Иса башындан биле эди. ⁶⁵– Шунынъ ичюн де Мен: «Бадам ёл бермесе, ич кимсе Манъа келип оламаз», – дегеним, – деди О.

⁶⁶Бундан сонъ чокъ шегиртлери арткъа къайтты ве энди Исанынъ пешинден юрмей эдилер. ⁶⁷Иса он эки шегиртинден:

– Сиз де кетмеге истейсизми? – деп сорады.

⁶⁸– Рабби, – деди Симон Пётр. – Биз кимге барайыкъ? Сенде эбедий аятнынъ сёзлери бар. ⁶⁹Биз инандыкъ ве бильдик ки, Сен – Алланынъ Азизи оласынъ.

⁷⁰Иса оларгъа деди:

– Сизни он эки этип сайлагъан Озюм дегильми? Лякин аранъыздан бири – Шейтандыр.

⁷¹Иса буны Симон Искариот огълу Иуда акъкъында айтты. О, он эки шегирттен бири олып, Исаны сатаджакъ эди.

Иса ве Онынъ агъа-къардашлары

7 ¹Бундан сонъ Иса Галилея топрагъында юре эди. Еудие топрагъына бармагъа истемей эди, чюнки еудийлер Оны ольдюрмеге чаресини къыдыра эдилер.

²Еудийлернинъ Чалашлар Байрамы якъынлаша эди. ³Исанынъ къардашлары Онъа:

– Бу ерден чыкъып, Еудиеге бар, шегиртлеринъ япкъан ишлеринъни корьсюнлер. ⁴Белли олмагъа истеген ич бир адам гизли ишлер япып юрмей! Сен бу ишлерни япсанъ, Озюнъни дюньягъа косътер, – дедилер.

⁵Къардашлары биле Онъа инанмай эдилер. ⁶Иса оларгъа шойле деди: – Меним вакътым даа кельмеди. Лякин сиз ичюн эр вакъыт келише. ⁷Дюнья сизден нефретленип оламай, лякин Мени кореджек козю ёкъ, чюнки Мен онъа къаршы ве онынъ ишлери яман олгъанына шаатлыкъ этем. ⁸Сиз озюнъиз байрамгъа барынъыз. Мен бу байрамгъа бармайым, чюнки Меним вакътым даа кельмеди.

⁹Шу сёзлерни айтып, Иса Галилеяда къалды.

Иса Чалашлар Байрамында

¹⁰Исанынъ къардашлары байрамгъа кеткен сонъ, О, Озю де анда барды. Амма ачыкъ дегиль, гизленип барды. ¹¹Байрамда еудий башлыкълары Исаны къыдыра эдилер ве: «О адам къайда?» – деп соращтыра эдилер. ¹²Халкъ арасында Иса акъкъында чокъ мырылдагъанлар бар эди.

Базылары: «О, яхшы адам», – дей, башкъалары: «Ёкъ! О, халкъны ёлдан ура», – дей эдилер. ¹³Лякин еудий башлыкъларындан къоркъкъанлары ичюн, О акъкъында ич кимсе ачыкъ лаф этмей эди.

¹⁴Байрамнынъ ярысы кечкенде, Иса Алланынъ Сарайы азбарына кирип, халкъны огретмеге башлады. ¹⁵О вакъыт еудийлернинъ башлыкълары:

– Бу адам бир ерде окъумагъан олса, Мукъаддес Языларны о къадар яхшы къайдан бильди? – деп, шаша эдилер. Иса оларгъа джевап берип, шойле деди:

¹⁶– Мен огреткен шейлерим Меним дегиль, лякин Мени Ёллагъанындандыр. ¹⁷Ким Онынъ истегини беджермеге истесе, бу огретюв Алладанмы я да Мен Озюмден айткъанымны биледжектир. ¹⁸Ким озь адындан лаф этсе, озюне шурет истей. Ким Оны Ёллагъангъа шурет истесе, О, акъкъыйдир, ве Онынъ юрегинде инсафсызлыкъ ёкъ. ¹⁹Муса сизге Къанунны бермедими? Лякин ич бирингиз Къанунны беджерип яшаймайсынъыз. Не ичюн Мени ольдюрмеге чаресини къыдырасыз?

²⁰– Сени джин ургъан! Ким Сени ольдюрмеге чаресини къыдыра? – деди халкъ. ²¹Иса исе Озь лафыны девам этип:

– Мен бир аджайип иш яптым, эпингиз бунъа шаштынъыз. ²²Муса сизге сюннет адетини берген. (Сюннет аслы Мусадан дегиль, баба-деделерден къалгъан адеттир.) Ве сиз огълан баланы раатлыкъ кунюнде биле сюннет этесиз. ²³Мусанынъ Къануны бозулмасын деп, огълан бала раатлыкъ куню сюннет этилсе, не ичюн Мангъа, адамны раатлыкъ куню бутюнлей тедавйлегеним ичюн ачувланасыз? ²⁴Корюнишине коре суд этменгиз, лякин адалетли суд этингиз, – деди.

О Месихми?

²⁵О вакъыт базы ерусалимдилер айтып башладылар:

– Олар ольдюрмеге чаресини къыдырайткъан адам бу дегильми? ²⁶Мына О, ачыкътан-ачыкъ лаф эте, ве Онгъа къаршы ич кимсе ич бир шей айтмай. Бельки башлыкълар Онынъ акъкъый Месих олгъаныны бильгендилер? ²⁷Амма Онынъ къаерден олгъаныны эпимиз билемиз. Месих кельгенде исе, Онынъ къаерден олгъаныны ич кимсе бильмейджек.

²⁸Сонгъ Сарай азбарында огреткен Иса къычырды:

– Сиз Мени де, къаерден олгъанымны да билесиз! Мен Озь-Озюмден кельмедим. Мени Ёллагъан акъкъыйдир, лякин сиз Оны бильмейсиз. ²⁹Мен исе Оны билем, чюнки Мен Ондан, Мени О ёллагъан.

³⁰Сонгъ Исаны якъаламагъа истедилер. Амма ич кимсе Онгъа тийме-ди, чюнки Онынъ вакъты даа кельмеген эди. ³¹Халкънынъ чокъусы исе Онгъа иман этти. Олар:

– Месих кельгенде, бу адам косътерген бельгилерден чокъча бельги косътермез экенми? – дей эдилер.

³²Фериселер Иса акъкъында халкънынъ мырылдагъаныны эшитти. Баш руханийлер ве фериселер Исаны якъаламакъ ичюн Сарай аскерлерини * ёлладылар.

³³Иса халкъкъа:

– Мен сизнен чокъ вакъыт олмайджакъым. Мени Ёллагъаннынъ янына къайтып бараджакъым. ³⁴Сиз Мени къыдыраджакъсыз, лякин тапып оламайджакъсыз. Мен оладжакъ ерге де барып оламайджакъсыз, – деди.

³⁵О вакъыт еудийлер:

– О къайда бараджакъ экен де, биз Оны тапалмайджакъмыз? – дедилер озъара. – Бельки О, юнанлар арасында даркъалып кеткен еудийлерге барып, юнанларны огретмеге истейдир? ³⁶«Сиз Мени къыдыраджакъсыз, лякин тапып оламайджакъсыз. Мен оладжакъ ерге де барып оламайджакъсыз», – деген сёзлерининъ манасы недир?

Тири сувнынъ озенлери

³⁷Байрамнынъ сонъки, энъ улу кунюнде Иса турды да, къычырып:

– Ким сувсагъан олса, Манъа келип ичсин. ³⁸Языда айтылгъаны киби, Манъа иман эткеннинъ ичинден «тири сув озенлери акъаджакъ», – деди.

³⁹Иса буны Мукъаддес Рух акъкъында айтты. Исагъа иман эткенлер Рухны якъын арада аладжакъ эдилер. О вакъыт Рух даа берильмеген эди, чюнки Иса шуретини даа алмагъан эди.

Халкънынъ болюнюви

⁴⁰Халкъ арасындан базылары бу сёзлерни эшитип:

– Акъикъатен, бу адам – анавы Пейгъамбердир, – дедилер. ⁴¹Башкъалары: – Бу Месих, – дегенде, даа башкъалары: – Месих Галилеядан келип олурмы? ⁴²Языда, Месих Давутнынъ союндан, Давутнынъ юрту Вифлеемден чыкъып келеджек, деп язылмагъанмы? – дедилер.

⁴³Бойлеликнен, Иса ичюн халкъ арасында къавгъа чыкъты. ⁴⁴Базылары Оны якъаламагъа истедилер, амма ич кимсе Онъа къол котермеди.

Еудий башлыкъларыннынъ имансызлыгъы

⁴⁵О вакъыт Сарай аскерлери руханийлер ве фериселернинъ алдына къайтып кельдилер.

– Сиз не ичюн Оны алып кельмединъиз? – деп сорадылар.

⁴⁶– Бу Адам киби ич бир вакъыт ич кимсе лаф этмеген! – деди аскерлер.

⁴⁷– О, сизни де ёлдан ургъан! – деди фериселер. ⁴⁸– Башлыкълар я да фериселерден бириси Онъа иман эткенми? ⁴⁹Къанунны бильмеген бу адам сюрюси лянет олсун!

* 7.32 Сарай аскерлери – Алланынъ Сарайында озь аскер болюги бар эди. Шу аскерлер Сарай башлыгъына бойсунып, этрафтаки тертипни къоруй эдилер.

⁵⁰Фериселерден бири Никодим, эвель Исагъа кельген адам, оларгъа шай деди:

⁵¹– Къанунымызгъа коре, башта адамны эшитмек ве онынъ ишини бильмек, сонъ исе оны суд этмек керек.

⁵²– Я сен де Галилеядан оласынъмы? Яхшы тюшюнип бакъ, Галилеядан Пейгъамбер чыкъмайджагъыны биледжексинъ, – дедилер онъа.

⁵³Бундан сонъ эписи эв-эвлерине даркъалып кеттилер.

Ороспулыкъ вакътында якъалангъан къадын

8¹Иса Зейтюн дагъына кетти. ²Саба эрте О, кене Сарай азбарына къайтып кельди. Онынъ алдына бутюн халкъ кельди. Иса отурып, адамларны огретмеге башлады. ³Шу арада Къанун оджаларынен фериселер Исанынъ янына бир къадынны кетирдилер. Оны ороспулыкъ япкъан вакъытта якъалагъанлар. Къадынны ортагъа чыкъарып:

⁴– Оджа! – дедилер. – Бу апай аиле садыкълыгъыны бозгъан вакъытта якъаланды. ⁵Муса Къанунымызда бойле къадынларны ташнен урып ольдюрмеге буюргъан. Я Сен бунъа не айтарсынъ?

⁶Бу суальни Исагъа илишмек ве къабаатламакъ ичюн бердилер. Иса эгилип, пармагъынен ерде бир шейлер язып башлады. ⁷Олар бу акъта сорай бергенлери ичюн, Иса башыны котерип:

– Аранъызда ким гунасыз олса, о, къадынгъа биринджи олып, таш атып, – деди. ⁸Сонъ кене эгилип, ерге язмакъны девам этти.

⁹Олар бу лафны эшитип, бирер-бирер чыкъып кеттилер. Биринджи кеткенлер энъ къарт сойлары эди. Ахыр-сонъу Исанен ялынъыз ортада тургъан къадын къалды. ¹⁰Иса башыны котерди де, къадындан башкъа ич кимсени кормейип:

– Эй, къадын! – деди. – Олар къайда? Сени ич кимсе къабаатламадымы?

¹¹– Ич кимсе, эфендим! – деп джевап берди къадын.

– Мен де сени къабаатламайым, – деди Иса. – Бар да, бундан сонъ даа гуна япма.*

Иса – дюньянынъ ярыгъы

¹²Иса кене халкънен лаф этип:

– Мен дюньянынъ ярыгъы олам. Ким Меним пешимден кетсе, къаранлыкъта юрмез, лякин онен аят ярыгъы оладжакъ, – деди.

¹³Фериселер бунъа къаршы:

– Сен Озюнь Озюнге шаатлыкъ япасынъ. Сенинъ шаатлыгъынъ акъикъий дегиль, – дедилер. ¹⁴Иса бойле джевап берди:

– Мен Озюме Озюм шаатлыкъ япсам да, меним шаатлыгъым акъикъийдир, чюнки Мен къайдан кельгенимни ве къайда кететкъанымны билем. Сиз исе Меним къайдан кельгенимни ве къайда кететкъанымны

* 8.11 Бу парча 7.53–8.11 энъ къадимий ве нуфузлы эльязмаларда ёкъ.

бильмейсиз. ¹⁵Сиз тышкъы корюнишке бакъып суд этесиз; Мен исе ич кимсени суд этмейим. ¹⁶Эгер Мен суд этсем де, адалетли суд этем, чюнки Мен ялынъыз дегилим, Мени ёллагъан Бабам Меннен. ¹⁷Сизинъ Къанунынъызда язылгъан ки, эки адамнынъ шаатлыгъы акъикъийдир. ¹⁸Мен Озюм Озюме шаатлыкъ этем, Мени ёллагъан Бабам да Манъа шаатлыкъ эте.

¹⁹– Сенинъ Бабанъ къаерде? – деп сорадылар Исадан. О, джевап берип: – Сиз не Мени, не Бабамны таныйсыз. Эгер Мени таныгъан олсанъыз, Бабамны да таныр эдинъиз, – деди.

²⁰Бу сёзлерни Иса Алланынъ Сарайы азбарында адамларны огреткен вакъытта, садакъа сандыгъы янында турып айтты. Оны ич кимсе якъаламады, чюнки Онынъ вакъты даа кельмеген эди.

«Мен бараджакъ ерге сиз барып оламайджакъсыз»

²¹Иса оларгъа кене:

– Мен якъында кетеджем. Сиз Мени къыдыраджакъсыз, амма гуналы олып оледжексиз. Мен бараджакъ ерге сиз барып оламайджакъсыз, – деди.

²²– Бельки О, Озюни ольдюрмеге истейми? «Мен бараджакъ ерге сиз барып оламайджакъсыз», – дей де, – деди озъара еудийлер. ²³Иса оларгъа шойле деди:

– Сиз ашагъыдансыз, Мен исе юкъарыданым. Сиз бу дюньядансыз, Мен исе бу дюньядан дегилим. ²⁴Шунынъ ичюн: «Сиз гуналы олып оледжексиз», – дедим сизге. Мен – Одырым. Эгер бунъа инанмасанъыз, гуналы олып оледжексиз.

²⁵– Я Сен кимсинъ? – деп сорадылар Исадан. Иса шойле деди:

– Башындан сизге не айткъан олсам, айны О олам. ²⁶Сизинъ акъкъынъызда айтмагъа ве суд этмеге чокъ шейим бар. Амма Мени Ёллагъан – акъикъийдир. Мен Ондан не эшиткен олсам, шуны дюньягъа бильдирем.

²⁷Олар Иса Озь Бабасы акъкъында айткъаныны анъламадылар. ²⁸Иса Озь сёзюни девам этти:

– Инсан Огълуны юкъарыгъа котергенинъизде, биледжексиз ки, Мен – Барым ве Озь-Озюмден ич бир шей япмайым. Аксине, Бабам Манъа не огреткен олса, ойле де айтам. ²⁹Мени Ёллагъан Озюмнен. О, Мени ялынъыз къалдырмагъан, чюнки Мен эр вакъыт О бегенген ишлерни япам.

³⁰Иса бу сёзлерни айткъанда, Онъа чокъ адам иман этти.

Азат адамлар ве къуллар

³¹Онъа иман эткен еудийлерге Иса шай деди:

– Меним сёзюмнен яшай берсенъиз, сиз акъикъий шегиртлерсинъиз. ³²Акъикъатны биледжексиз, ве акъикъат сизни азат этеджек.

³³– Биз Ибраимнинъ звялтарымыз, – деп джевап берди олар. – Ич бир вакъыт ич кимсеге къул олмадыкъ. «Азат оладжакъсыз», – деп насыл айта билесинъ?

³⁴– Сизге керчектен догърусны айтам, – деди Иса. – Гуна япаяткъан эр бир адам гунанынъ къулудыр. ³⁵Къул эвде омюр бою яшамай, огул исе эр вакъыт яшай. ³⁶Шунынъ ичюн, эгер Огул сизни азат этсе, акъикъатен азат олурсыз. ³⁷Ибраимнинъ эвлятлары олгъанынъызны билем. Амма Мени ольдюрмеге чаресини къыдырасыз, чюнки сиз Меним сёзюмни анълап оламайсyz. ³⁸Мен Бабанен олгъан вакъытта нени корьген олсам, оны да айтам. Сиз исе озь бабанъыздан эшиткенлеринъизни беджересиз.

³⁹Олар Исагъа джевап берип:

– Бизим бабамыз – Ибраимдир, – дедилер.

– Эгер сиз Ибраимнинъ балалары олса эдинъиз, Ибраимнинъ япкъан ишлерини япар эдинъиз, – деди Иса оларгъа. ⁴⁰– Мен сизге Алладан эшиткен акъикъатны айтып берем, сиз исе шимди Мени ольдюрмеге чаресини къыдырасынъыз. Ибраим бойле шейлер япмай эди! ⁴¹Сиз озь бабанъызнынъ ишлерини япасыз!

– Биз ороспулыкътан догъмадыкъ да, бизим бир Бабамыз бар. О – Алладыр, – деп джевап бердилер Исагъа. О, оларгъа шойле деди:

⁴²– Эгер Бабанъыз Алла олса эди, Мени север эдинъиз. Мен Алладан чыкъып кельдим, Озь-Озюмден кельмедим, Мени О, ёллады. ⁴³Айткъанларымны не ичюн анъламайсyz? Чюнки Меним сёзюмни эшитип оламайсyz. ⁴⁴Сизинъ бабанъыз – Шейтандыр. Сиз озь бабанъызнынъ бутюн истеклерини беджермеге истейсиз. Шейтан башындан адам ольдюрджиси эди. О, акъикъатта яшамай, чюнки онда акъикъат ёкъ. Ялан айткъанда, озюне ярашкъан шей айта. О, яланджыдыр, яланнынъ бабасыдыр.

⁴⁵Мен акъикъатны айткъаным ичюн, Мангъа инанмайсыз. ⁴⁶Къайсы биринъиз Мени бир гунада къабаатлап олур? Мен акъикъатны айтсам, не ичюн Мангъа инанмайсыз? ⁴⁷Ким Алладан олса, Алланынъ сёзлерини эшите. Сиз исе Алладан олмагъанынъыз ичюн, эшитмейсиз.

Иса Ибраим акъкъында

⁴⁸Бунгъа джевап берип, еудийлер:

– Биз догърусны айтамыз: Сен – самариелисинъ, ве Сени джин ургъан! – дедилер.

⁴⁹– Мени джин урмады, – деди Иса. – Мен Бабамны урьмет этем. Сиз исе Мени урьмет этмейсиз. ⁵⁰Мен Озь шуретимни къыдырмайым. Лякин Башкъасы бар, О шуретини къыдыра ве суд эте. ⁵¹Сизге керчектен догърусны айтам: ким Меним сёзюмни тутса, о, ич бир вакъыт олюмни корьмейджек.

⁵²– Энди биз билемиз ки, Сени джин ургъан! – деди еудийлер Онгъа. – Ибраим ве пейгъамберлернинъ эписи ольдилер, Сен исе: «Ким Меним сёзюмни тутса, ич бир вакъыт олюмни сынап бакъмайджакъ», – дейсинъ! ⁵³Я Сен бабамыз Ибраимден буюк оласынъмы? О, ольген, пейгъамберлер де ольгенлер! Сен Озюнгъни ким деп саясынъ?

⁵⁴Иса джевап берди:

– Эгер Мен Озюмни Озюм шуретлесем, Меним шуретим боштыр. Мени Бабабнынъ Озю шуретлей. Сиз онъа «Алламыз» дейсиз. ⁵⁵Амма Оны ич бир вакъыт бильмединъиз. Мен исе Оны билем. Эгер «Оны бильмейим», – десем, сизге ошагъан яланджы олур эдим. Амма Мен Оны билем ве Онынъ Сёзюни тутам. ⁵⁶Бабанъыз Ибраим Меним кунюмни кореджегини билип, пек къувангъан эди. Оны корип, севинген.

⁵⁷– Сен даа элли яшына биле кирмединъ де! Ибраимни насыл этип корьдинъ? – деди еудийлер Онъа. ⁵⁸Иса оларгъа:

– Сизге керчектен догърусыны айтам: Ибраим даа олмаздан эвель, Мен Барым, – деди.

⁵⁹О вакъыт олар, Исагъа атмакъ ичюн къолларына таш алдылар. Лякин Иса гизленип, Сарайдан чыкъты.

Догъма кёрнынъ тедавийленюви

9 ¹Иса кечип кеткенде, бир догъма кёр адамны корьди. ²Шегиртлери Исадан:

– Равви, о, кёр олып догъгъаны озюнинъ я да ана-бабасынынъ гунасы ичюнми? – деп сорадылар. ³Иса бойле джевап берди:

– Озюнинъ де, ана-бабасынынъ да гунасы ичюн дегиль. Алланынъ ишлери онда белли оладжагъы ичюн, о кёр олып догъды. ⁴Даа куньдюз олгъанда, Мени Ёллагъаннынъ ишлерини япмакъ керекмиз. Гедже келеята, о вакъыт ич кимсе чалышып оламайджакъ. ⁵Мен даа дюньяда олгъанымда, дюньянынъ ярыгъы олам.

⁶Иса бу сёзлерни айтып, ерге тюкюрди ве тюкюрликтен чамур япып, кёрнынъ козьлерине якъты.

⁷– Барып, Силоам хавузында ювун, – деди онъа. (Силоам – «ёлланылгъан» демектир.)

Кёр адам барып ювунды ве корип башлагъан козьлеринен эвине кельди.

⁸Къомшулары ве эвельден онынъ кёр олып тиленгенини корьген адамлар:

– Бу, анавы тиленип отургъан кёр адам дегильми? – деп сорадылар.

⁹Базылары:

– Эбет, одыр, – деселер, башкъалары:

– Ёкъ, лякин онъа ошай, – дедилер. Адамнынъ озю исе:

– Догъру, бу меним, – деди.

¹⁰– Ойле олса, козьлеринъ насыл ачылды? – деп сорадылар. Адам:

¹¹– Иса адлы акъай чамур япып, козьлериме якъты да, манъа: «Барып, Силоам хавузында ювун», – деди. Мен барып ювундым ве корип башладым, – деди.

¹²– О адам къаерде? – деп сорадылар.

– Бильмейим, – деп джевап берди о.

¹³Сонъ кёр олгъан адамны фериселернинъ алдына кетирдилер. ¹⁴Иса чамур япып, кёр адамнынъ козьлерини ачкъан кунъ исе еудийлернинъ

раатлыкъ куню эди. ¹⁵Фериселер де кёр адамдан козьлери насыл ачылгъаныны сорадылар.

– О, козьлериме чамур якъты. Мен ювундым, ве энди козьлерим коре, – деди адам.

¹⁶– Бу адам Алладан дегиль, чюнки О, раатлыкъ кунюни тутмай, – деди базы фериселер. Башкъалары исе:

– Гуналы адам бойле бельгилерни насыл косьтерип олур? – дедилер. Бойледже, араларында дава пейда олды.

¹⁷– Сенинъ фикиринъдже, козьлеринъни ачкъан адам кимдир? – деп, кене кёр адамдан сорадылар.

– О, пейгъамбердир, – деди о.

¹⁸Амма еудийлернинъ башлыкълары, козьлери ачылгъан адамнынъ эвельден кёр олгъанына ве козьлери ачылгъанына инанмадылар, козьлери корьген адамнынъ ана-бабасыны чагъыртып:

¹⁹– Кёр олып догъды, деген огълунъыз шуму? Я энди насыл этип онынъ козьлери коре? – деп сорадылар. ²⁰Ана-бабасы бойле джевап бердилер:

– Бу бизим огълумыз, онынъ кёр олып догъгъаныны билемиз. ²¹Лякин насыл корип башлагъаныны бильмеймиз, козьлерини ким ачкъаныны да бильмеймиз. О акъыл-балигъ яшында, озюнден соранъыз. Озю ичюн озю джевап берсин.

²²Кёрнынъ ана-бабасы бойле дедилер, чюнки еудийлернинъ башлыкъларындан къоркъа эдилер. Еудийлернинъ башлыкълары бундан эвель, ким Исаны Месих деп таныса, синагогадан айырылсын, деген къарарны чыкъаргъан эдилер. ²³Шу себептен кёрнынъ ана-бабасы: «О акъыл-балигъ яшында, озюнден соранъыз», – дедилер.

²⁴Бундан сонъ, эвельден кёр олгъан адамны экинджи кере чагъыртып: – Алланынъ огюнде догърусыны айт! Биз о адамнынъ гуналы олгъаныны билемиз, – дедилер.

²⁵– О, гуналымы, ёкъмы, мен бильмейим, – деп джевап берди о. – Мен тек шуны билем: кёр эдим, энди исе корем.

²⁶– О санъа не япты? Козьлеринъни насыл ачты? – деп сорадылар ондан.

²⁷– Мен сизге энди айткъан эдим де, сиз динълемединъиз! Буны даа эшитмеге истейсиз? Я сиз де Онынъ шегиртлери олмагъа истейсизми? – деди о адам.

²⁸Еудийлернинъ башлыкълары оны акъаретлеп:

– Сен Онынъ шегиртисинъ, биз исе – Мусанынъ шегиртлеримиз! ²⁹Биз билемиз ки, Алла Мусанен лаф эткен. Бу адам исе къаерден олгъаныны бильмеймиз, – дедилер.

³⁰– Шашыладжакъ бир шей! – деп джевап берди о. – Сиз Онынъ къаерден олгъаныны бильмейсиз, лякин О меним козьлеримни ачты! ³¹Биз билемиз ки, Алла гуналы адамларны динълемей. Ким Алладан къоркъып, Онынъ истегенини беджерсе, Алла тек оны динълей. ³²Догъма кёрнынъ козьлерини бир кимсе ачкъаныны дюнья тургъандан берли эшитильмеген. ³³Эгер о адам Алладан олмагъан олса, ич бир шей япып оламаз эди.

³⁴Еудий башлыкълары бунъа джевап берип:
– Сен бутюнлей гуна ичинде догъгъан олсанъ да, энди бизге акъыл огретесинъми? – деп, оны къувып чыкъардылар.

Рухий кёрлукъ

³⁵Иса о адамнынъ къувып чыкъарылгъаныны эшитип, оны къыдырып тапты.
– Сен Алланынъ Огълуна иман этесинъми? – деп сорады ондан. О адам Исагъа:

³⁶– Эфендим, – деди, – мен Онъа иман этмек ичюн, О ким олгъаныны бильмек керегим.

³⁷– Сен Оны корьдинъ, мына сеннен лаф эткен – Онынъ Озю, – деди Иса. ³⁸О вакъыт адам:

– Иман этем, Рабби! – деди де, Исанынъ огюнде озюни ерге ташлады.

³⁹Иса:

– Корьмегенлер корьсюнлер, корьгенлер исе кёр олсунлар деп, Мен бу дюньягъа суд этмеге кельдим, – деди. ⁴⁰Онынъ этрафында базы фериселер тура эдилер. Олар бу лафны эшитип:

– Биз кёр дегильмизми? – деп сорадылар. ⁴¹Иса оларгъа:

– Эгер кёр олсанъыз, гунанъыз олмаз эди. Лякин сиз, козьлеримиз керелер, дегенинъиз ичюн, гунанъыз сизде къала, – деди.

Чобан акъкъында кинаели икяе

10 ¹Сизге керчектен догърусны айтам: ким къой къошуна къапудан кирмейип, башкъа ёл тапып тюссе, о хырсыз ве айдуттыр. ²Къапудан кирген адам исе къойларнынъ чобаныдыр. ³Къаравул онъа къапуны ача, къойлар онынъ сесине къулакъ асалар. О озь къойларыны чагъыра ве тышарыгъа алып чыкъа. ⁴Озь къойларынынъ эписини чыкъаргъанынен, оларнынъ огюнде кете. Чобаннынъ сесини танып, къойлар онынъ артындан юрелер. ⁵Ябанджы адамнынъ артындан кетмезлер, аксине, ондан къачарлар, чюнки ябанджынынъ сесини танымайлар.

⁶Иса бу кинаели икяени айткъанда, динълегенлер Онынъ не бильдирмеге истегенини анъламадылар.

Иса – мераметли чобан

⁷Шу себептен Иса кене шай деди:

– Сизге керчектен догърусны айтам: Мен – къойларнынъ къапусы олам. ⁸Менден эвель кельгенлернинъ эписи хырсыз ве айдут эдилер. Лякин къойлар оларгъа къулакъ асмадылар. ⁹Мен – къапудырым. Ким Менден кирсе, къуртарыладжакъ. Кирип чыкъып, озюне отлакъ да тапдажакъ. ¹⁰Хырсыз тек хырсызламакъ, ольдюрмек, йыкъмакъ ичюн келе. Мен исе оларгъа аят, толу аят бермек ичюн кельдим.

¹¹Мен яхшы чобаным. Яхшы чобан къойлары ичюн джаныны бере. ¹²⁻¹³Чобан олмагъан, шахсий къойлары олмагъан, пара ичюн чалышкъан

адам къашкъырнынъ кельгенини коръсе, къойларны ташлай да къача, чюнки о парагъа чалыша ве къойлар ичюн ич къайгъырмай. Къашкъыр исе къойларны талай ве дагъыта. ¹⁴Мен яхшы чобаным. Мен Озь къойларымны билем, олар исе Мени билелер. ¹⁵Бабам Мени насыл билъсе, Мен де Бабамны шойле билем. Мен къойларым ичюн джанымны берем. ¹⁶Меним башкъа, бу къоштан олмагъан къойларым да бар. Оларны да алып кельмек керегим. Олар да Меним сесимни эшитеджеклер, ве бир чобаннен бир сюрю оладжакъ. ¹⁷Джанымны янъыдан эльге алмакъ ичюн, оны берем. Шунунъ ичюн Бабам Мени сева. ¹⁸Меним джанымны Менден кимсе тартып алмай. Мен оны Озь истегимнен берем. Оны бермеге де, къайтарып алмагъа да укюмим бар. Бу эмирни Мен Бабамдан къабул эттим.

¹⁹Бу сёзлери ичюн еудийлернинъ арасында кене дава чыкъты. ²⁰Араларындан чокълары:

– Оны джин ургъан, О, акъылдан айырылгъан! Оны не ичюн дингълейсиз? – дей эдилер. ²¹Башкъалары исе:

– Джин ургъан адам бойле сёзлерни айтмаз. Кёр адамнынъ козьлери ни джин ачып олурмы? – дедилер.

Еудийлер Исаны ред этелер

²²Сонъ Ерусалимге Алланынъ Сарайыны Янъыдан Эляллава Байрамы кельди. Къыш эди. ²³Иса Сарайда Сулейманнынъ Эйванында айланып юре эди. ²⁴Онынъ этрафыны еудийлернинъ башлыкълары сарып алдылар.

– Даа не къадар Сен бизим сабырымызны сынайджакъсынъ? Эгер Сен Месих олсанъ, бизге ачыкътан-ачыкъ айт, – дедилер олар.

²⁵Иса оларгъа джевап берди:

– Мен сизге айттым, амма сиз инанмадынъыз. Бабамнынъ Адынен япкъан ишлерим Манъа шаатлыкъ этелер. ²⁶Сиз исе инанмайсыз, чюнки сиз Меним къойларым дегильсиз. ²⁷Къойларым сесимни эшителер. Мен оларны билем, ве олар Меним артымдан юрелер. ²⁸Мен оларгъа эбедий аят берем, ве олар ич бир вакъыт гъайып олмайджакълар. Ич кимсе оларны къолумдан тартып аламаз. ²⁹Оларны Манъа берген Бабам эпсинден буюктир. Бабанынъ къолундан оларны ич кимсе тартып аламаз. ³⁰Мен ве Бабам – бирмиз.

³¹О вакъыт еудийлернинъ башлыкълары Исаны ташларнен ольдюрмек ичюн, кене таш алып башладылар. Иса:

³²– Мен сизге Бабамнынъ Адындан чокъ яхшы ишлер косьтердим. Оларнынъ къайсы бири ичюн Мени ташларнен ольдюрмеге истейсиз? – деди. ³³Еудийлернинъ башлыкълары Онъа джевап берип:

– Сени яхшы ишлеринъ ичюн дегиль, куфюр сёзлеринъ ичюн ташларнен ольдюрмеге истеймиз. Сен адам олып, Озюньни Алла саясынъ! – дедилер. ³⁴Иса шойле джевап къайтарды:

– Сизинъ Къанунунъызда: «Мен айттым: “Сиз – аллаларсынъыз”», – деп язылмагъанмы? ³⁵Алланынъ Сёзю кельген адамлар «аллалар» деп

адландырылгъан эди. Мукъаддес Язы исе бозулмаз. ³⁶Бабам Мени азиз этип, дюньягъа ёллады. «Мен Алланынъ Огълу олам», – дегеним ичюн, «Куфюр сёзлер айта», – деп, Мени къабаатлайсызмы? ³⁷Эгер Мен Бабамнынъ ишлерини япмасам, Мангъа иман этменъиз. ³⁸Эгер Онынъ ишлерини япсам, Мангъа инанмасангъыз да, ишлериме инанынъыз. Сонъ бирсиз ве инанырсыз ки, Баба Менде ве Мен Бабада олам.

³⁹Сонгъра еудийлер кене Исаны якъаламагъа чаресини къыдыра эдилер, лякин Иса оларнынъ къолларындан къртулып кетти, ⁴⁰кене Иордан озенининъ башкъа тарафына, башта Ягъя адамларны сувгъа батырып чыкъаргъан ерге барды ве шу ерде къалды. ⁴¹Онынъ алдына чокъ адамлар кельди. Олар дей эдилер ки, Ягъя ич бир бельги косътермеген олса да, онынъ Иса акъкъында айткъанларынынъ эписи акъикъый чыкъты. ⁴²О ерде чокъ адам Исагъа иман этти.

Лазарнынъ олюми

11 ¹Бетания деген койде Лазар адлы бир адам хаста ята эди. Мерьем ве Марта адлы тата-къардаш да бу койден эдилер. ²Раббиге къокъулы ягъ якъаджакъ ве Онынъ аякъларыны сачларынен сюртип кърутаджакъ шу Мерьем эди. Хаста яткъан Лазар Мерьемнинъ агъасы эди. ³Татакъардаш Исагъа: «Рабби, Сенинъ севимли достунъ хаста олып ята», – деп хабер ёлладылар. ⁴Иса буны эшитип:

– Бу хасталыкъ олюмнен битмейджек, лякин о, Алланынъ шуретине себеп оладжакъ. Алланынъ Огълу онынъ ярдымынен шурет къазанаджакъ, – деди.

⁵Иса Мартаны, онынъ къызкъардашыны ве Лазарны севе эди. ⁶Амма Лазарнынъ хаста олып яткъаныны бильсе де, олгъан еринде даа эки кунъ къалды. ⁷Бундан сонъ О, шегиртлерине:

– Кене Еудиеге барайыкъ, – деди.

⁸– Равви, – деди шегиртлери, – якъында еудийлер Сени ташларнен ольдюрмеге чаресини къыдыра эдилер. Сен кене о ерге бармагъа истейсинъми?

⁹Иса бойле джевап берди:

– Бир кунъде он эки саат олмаймы? Ким кунъдюз юрсе, сюрюнемей, чюнки бу дюньянынъ ярыгъыны коре. ¹⁰Гедже юрген исе сюрюне, чюнки онда ярыкъ ёкъ. ¹¹– Бу сёзлерни айтып, оларгъа: – Достумыз Лазар юкълап къалды, лякин Мен оны уятмагъа кетем, – деди.

¹²– Рабби, эгер о юкълап къалгъан олса, тюзелир, – деди шегиртлери.

¹³Лякин Иса Лазарнынъ ольгени акъкъында айта эди. Шегиртлер исе, Иса адий юкъу акъкъында айтты, деп тюшюне эдилер.

¹⁴Сонъ Иса оларгъа ачыкътан айтты:

– Лазар ольди. ¹⁵Мен о ерде олмагъаныма сиз ичюн къуванам, чюнки шимди иман этеджексиз. Энди айдынгъыз, онынъ янына барайыкъ.

¹⁶О вакъыт «Эгиз» адландырылгъан Тома башкъа шегиртлерге:

– Айдынъыз, биз де кетейик, Онен берабер олейик! – деди.

Иса – тирилюв ве омюр

¹⁷Иса о ерге барып, Лазарнынъ къабирде яткъанына дёрт кунь олгъаныны бильди. ¹⁸Бетания кою Ерусалимге якъын, къарарнен учь километр* узакълыгъында эди. ¹⁹Мартагъа ве Меръемге, агъасынынъ ольгени себебинен оларнынъ гонълюни алмакъ ичюн, чокъ еудийлер кельген эдилер. ²⁰Марта Исанынъ кельгенини эшитип, Оны къаршыламагъа чыкъты. Меръем исе эвде отура эди.

²¹– Рабби! – деди Марта Исагъа. – Эгер Сен бу ерде олгъан олсанъ, меним агъам ольмез эди. ²²Амма шимди де билем ки, Сен Алладан не истесенъ, Алла Санъа береджек.

²³– Сенинъ агъанъ тириледжек, – деди Иса.

²⁴– Билем, эписи тириледжек вакъытта, сонъки куньде тириледжек, – деди Марта. ²⁵Иса онъа шойле деди:

– Мен тирилюв ве аят олам. Манъа иман эткен адам ольсе де, яшайджакъ. ²⁶Яшайышында Манъа иман эткен эр ким ич бир вакъыт ольмейджек. Бунъа инанасынъмы?

²⁷– Эбет, Рабби, – деди Марта. – Дюнъягъа келеяткъан Месих, Алланынъ Огълу Сен олгъанынъа инанам.

Иса Лазарнынъ артындан агълай

²⁸Буны айткъан сонъ, Марта барып, къызкъардашы Меръемни чагъырды. – Оджа бу ерде, О сени чагъыра, – деди гизлиден Меръемге.

²⁹Меръем буны эшиткенинен, ашыкъып еринден турды да, Исанынъ янына барды. ³⁰Иса даа койге кирмезден, Марта Оны къаршылагъан ерде беклеп тура эди. ³¹Меръемнен берабер эвде отургъан, онъа теселли берген еудийлер онынъ ашыкъып еринден турып тышарыгъа чыкъкъаныны корьдилер ве, Меръем къабирге барып агъламагъа кетти, деп, онынъ артындан бардылар.

³²Меръем Иса тургъан ерге келип, Оны корьди де, аякълары туюбуне озюни ташлап:

– Рабби! – деди. – Эгер Сен шу ерде олгъан олсанъ, Меним агъам ольмез эди!

³³Иса Меръемнинъ де, онен кельген еудийлернинъ де агълагъанларыны корьгенинен, руху чорланды, юреги сызлады.

³⁴– Оны не ерге къойдынъыз? – деп сорады о.

– Эфенди, барып корь, – дедилер онъа.

³⁵Исанынъ козьлери яшланды. ³⁶Еудийлер:

– Бакъынъыз, оны не къадар севе экен, – дедилер. ³⁷Лякин олардан базылары:

* 11.18 Учь километр – къ. юн. «15 стадиос».

– Мына бу адам кёрнынъ козьлерини ачты. Лазарны да ольмейип къал-
масы ичюн бир шей япар экенми? – дедилер.

Лазарнынъ тирилюви

³⁸Исанынъ руху кене чорланды. Иса къабирге кельди. Къабир бир къо-
ба ичинде олып, онынъ агъзына таш къоюлгъан эди. ³⁹Иса:

– Ташны алып четке къоюнъыз! – деди. Олюнинъ татасы Марта Онъа:

– Рабби, о къабир ичине къоюлгъанына дёрт кунь олды, энди къокъу-
сы чыкъкъандыр, – деди.

⁴⁰– «Эгер иман этсенъ, Алланынъ шерифини кореджексинъ», – деп са-
нъа айтмадыммы? – деди Иса.

⁴¹Сонъра адамлар ташны четке чектилер. Иса исе козьлерини кокке
котерип:

– Баба, Мени эшиткенинъ ичюн Санъа шукюр, – деди. ⁴²– Сен Мени эр
вакыт эшиткенинъни билем, лякин бу сёзлерни шу ерде тургъан халкъ
ичюн, олар Мени Сен ёллагъанынъа инанаджакълары ичюн дедим.

⁴³Шойле деди де, къатты сеснен:

– Лазар, тышарыгъа чыкъ! – деп кычырды.

⁴⁴О вакыт, къоллары-аякълары безге сарылгъан, бетине явлукъ багъ-
лангъан, эвель олю олгъан адам чыкъып кельди.

– Оны чезинъиз, кетсин, – деди Иса адамларгъа.

Исагъа къаршы фитне

⁴⁵Меръемнен кельген еудийлернинъ чокълугъы Исанынъ япкъан иши-
ни корип, Онъа иман эттилер. ⁴⁶Базылары исе барып, Исанынъ япкъа-
ныны фериселерге айтып бердилер. ⁴⁷Ондан сонъ баш руханийлер ве
фериселер Шуранынъ топлашувыны яптылар.

– Бу адам чокъ бельгилер косътере. Биз не япайыкъ? – дедилер озъара.
⁴⁸– Эгер О, бойле девам этсе, биз исе кедер этмесек, Онъа эписи иман
этеджек. Римлилер келип, топрагъымызны да, миллетимизни де ба-
сып алырлар.

⁴⁹Олардан бири, о йылы биринджи баш руханий олгъан Каяфа:

– Сиз ич бир шей бильмейсиз! ⁵⁰Бутюн миллет гъайып олгъанындан,
халкъ ичюн бир адам оледжеги яхшы олур. Буны тюшонмединъиз-
ми? – деди.

⁵¹Бу сёзлерни о озъ истегинден айтмагъан эди. Амма о йыл биринджи
баш руханий олып, пейгъамберлик япты, Исанынъ еудий миллети ичюн
оледжегини эвельден айтты. ⁵²Исагъа тек шу миллет ичюн дегиль, дюнья-
да даркъалып кеткен, Алланынъ бутюн эвлятларыны да топлап бирлеш-
тирмек ичюн ольмек керек эди. ⁵³О куньден башлап, олар Исаны ольдюр-
мек къарарына кельдилер. ⁵⁴Шунынъ ичюн Иса энди еудийлер арасында
ачыкъ юрмей эди. О ерден чыкъып, сахрагъа якъын олгъан топрагъына,
Эфраим шеэрини барды. Шу ерде шегиртлеринен берабер къалды.

⁵⁵Еудийлернинъ Песах Байрамы якъынлаша эди. Байрамдан эвель элялланмакъ ичюн, адамлар мемлекетнинъ эр тарафындан Ерусалимге кельдилер. ⁵⁶Олар Исаны къыдыра эдилер, Алланынъ Сарайы азбарында топлашып, бири-биринден: «Насыл тюшюнесиз, О, байрамгъа кельмез экенми?» – деп сорай эдилер. ⁵⁷Баш руханийлер ве фериселер исе Исаны якъаламагъа истеп, кимде-ким Онынъ къаерде олгъаныны билъсе, хабер этсин, деген эмирин чыкъардылар.

Бетанияда Исанынъ аякъларына ягъ якъалар

12¹ Песах Байрамындан алты кунъ эвель Иса Бетаниягъа кельди. Анда Иса олюлерден тирильткен Лазар яшай эди. ²О ерде Иса ичюн акъшамлыкъ ашыны азырладылар. Марта хызмет этмекте эди, Лазар Исанен берабер ашагъан адамлардан бири эди. ³О вакъыт Мерьем бир кучюк бардачыкъ * темиз, паалы къокъулы ягъ кетирип, Исанынъ аякъларына якъты ве сачларынен Онынъ аякъларыны сюртип къурутты. Ягънынъ къокъусына бутюн эв толды.

⁴Исанынъ шегиртлеринден бири, Оны сатаджакъ Иуда Искариот:

⁵– Бу ягъны учъ юз динаргъа * сатып, фукъарелерге болип берсе, яхшыджа олмаз эдими? – деди.

⁶Бу сёзлерни о фукъарелерге къайгъыргъаны ичюн дегиль, хырсыз олгъаны ичюн айтты. Онда ортакъ акъча къутусы эди, ве о къутугъа къоюлгъан паралардан озюне алып хырсызлай эди.

⁷– О къадынны раатсызлама! – деди Иса. – О, бу ягъны Меним дефн этиледжек кунюм ичюн сакълады. ⁸Фукъарелер сизинъ арангъызда эр вакъыт оладжакълар, Мен исе эр вакъыт олмайджам.

Лазаргъа къаршы фитне

⁹Исанынъ не ерде олгъаныны билип, о ерге чокъ еудийлер кельдилер. Олар тек Исаны дегиль, Иса олюлерден тирильткен Лазарны да корьмеге истей эдилер. ¹⁰Баш руханийлер Лазарны да ольдюрмеге тырыша эдилер, ¹¹чюнки онынъ ичюн чокъ еудийлер кетип, Исагъа иман эте башладылар.

Исанынъ Ерусалимге тантананен киргени

¹²Эртеси куню байрамгъа кельген чокъ адамлар Исанынъ Ерусалимге келеяткъаныны эшиттилер. ¹³Пальма терегининъ пытакъларыны алып, Оны къаршыламагъа чыкътылар ве кучлю сеслернен кычырып башладылар:

– Аллагъа шукюр! Рабининъ Ады иле Келеяткъанны, Израильнинъ Падишасыны шуретленъиз!

* 12.3 Бир кучюк бардачыкъ – къ. юн. «бир литра».

* 12.5 Учъ юз динар – къ. юн. «300 денарион», я да 300 кунъ чалышкъан адамнынъ къазанчы.

¹⁴Иса бир яш эшекни тапып, устюне минди. Бу акъкъында эвельден бойле язылгъан эди: ¹⁵«Эй, Сион къызы, къоркъма! Сенинъ Падишанъ яш эшекке минип келеята!»

¹⁶Шегиртлери буны башта анъламадылар. Иса Озь шуретине тек иришкен сонъ, бу сѣзлер Онынъ акъкъында язылгъаныны ве халкъ Оны бойле къаршылагъаныны хатырладылар. ¹⁷Иса Лазарны къабирден чагъыргъан ве олюлерден тирильткен вакъытта Онен берабер олгъан халкъ бу акъкъында шаатлыкъ эте эди. ¹⁸Иса бойле бельгини косьтергени акъкъында эшиткен халкъ Оны къаршыламагъа чыкъты.

¹⁹Фериселер исе бир-бирине:

– Коресизми, энди ич бир шей япып оламайсыз. Онынъ артындан бутюн дюнья кетти! – дей эдилер.

Исаны юнанлар къыдыралар

²⁰Ибадет этмек ичюн байрамгъа кельгенлер арасында юнанлар да бар эди. ²¹Олар Галилеянынъ Бетсайда шеэринден олгъан Филиппинъ алдына барып ялвардылар:

– Эфенди, биз Исаны коръмеге истеймиз.

²²Филип барып, бу акъта Андрейге айтты, сонъ Андрейнен Филип экиси Исанынъ алдына барып, Онъа айттылар. ²³Иса оларгъа шойле джевап къайтарды:

– Инсан Огълу шуретленеджек вакъты кельди. ²⁴Сизге керчектен догърусыны айтам: эгер богъдайнынъ урлугъы топракъкъа тюшип ольмесе, о тек адий бир урлучыкъ олып къаладжакъ. Амма ольсе, чокъ берекет береджек. ²⁵Ким озь джаныны севсе, оны гъайып этеджек. Ким бу дюньяда озь джаныны аджымаса, оны эбедий аят ичюн сакълап къалдыраджакъ. ²⁶Ким Манъа хызмет этмеге истесе, Меним артымдан кельсин. Мен къаерде олсам, хызметчим де о ерде оладжакъ. Манъа хызмет эткенни Баба урьмет этеджек.

Иса Озюнинъ гъалебеси акъкъында айта

²⁷Энди юрегим сызлай. Мен не айтсам экен? «Эй, Баба, Мени бу сааттен къуртар», – дейимми? Лякин Мен шу саат ичюн кельдим. ²⁸Эй, Баба, Озь Адынъны шеревле!

Иса буны айткъанынен, коктен:

– Мен оны шеревледим ве даа шеревлейджегим, – деген сес кельди. ²⁹О ерде тургъан халкъ буны эшитип, кок гудюрдиси белледи. «Ёкъ, Онен мелек лаф этти!» – деди башкъалары.

³⁰Бунъа джевап берип Иса деди:

– Бу сес Мен ичюн дегиль, сиз ичюн олды. ³¹Шимди бу дюнья суд этиледжек, шимди бу дюньянынъ башлыгъы* тышарыгъа чыкъарылып

* 12.31 Мында Шейтан козьде тутула.

къувуладжакъ. ³²Мен ерден юкъарыгъа котерильгенимде, Озюме эр кесни чекеджегим.

³³Бу сёзлерни Иса Озюнинъ насыл оледжегини бильдирмек макъсадынен айтты. Халкъ бунъа джевап берип деди:

³⁴– Биз Къанундан Месих эбедий бизнен оладжакъны эшиттик. Насыл этип Сен: «Инсан Огълуна юкъарыгъа котерильмеге керек», – дейсинъ? Ким бу Инсан Огълу?

Халкънынъ имансызлыгъы

³⁵Иса оларгъа деди:

– Даа къыскъа бир вакъыт ичинде ярыкъ сизнен оладжакъ. Къаранлыкъ сизни басмасын деп, ярыкъта юрюнъиз. Къаранлыкъта юрген адам къаерге кететкъаныны бильмей. ³⁶Ярыкъ даа сизнен олгъанда, ярыкъкъа иман этинъиз, сонъ ярыкънынъ огъулары оладжакъсыз.

Бу сёзлерни айтып, Иса узакълашып гизленди.

³⁷Иса халкънынъ козу огюнде о къадар чокъ бельгилерни косьтерген олса да, олар Онъа иман этмей эдилер. ³⁸Ешая пейгъамбернинъ сёзлери беджериледжек эди: «Я Рабби! Бизим хаберимизге ким инанды? РАБ-БИНинъ къудрети кимге ачылды?»

³⁹Олар ана шу себептен инанып оламай эдилер. Ешая пейгъамбер даа айткъаны киби: ⁴⁰«Рабби бу халкънынъ козьлерини кёр этти, юрегини де бир шей анъламагъан киби этти. Бойледже, олар козьлеринен корьмезлер, акъылларынен анъламазлар, оларны тедавийлесин деп, Онъа кельмезлер». ⁴¹Ешая буны айткъанда, Месихнинъ шуретини корип, Онынъ акъкъында айта эди.

⁴²Бунъа бакъмадан, чокъ башлыкълар Исагъа иман этилер. Лякин, синагогалардан айырылмасынлар деп, олар фериселер ичюн Исаны ачыкъ танымай эдилер. ⁴³Башлыкълар Алланынъ шуретинден адамларнынъ шуретини зияде севе эдилер.

Сонъки кунюнде Исанынъ Сёзю имансыз адамларны укюм этеджек

⁴⁴Иса къычырып:

– Манъа иман эткен адам Манъа дегиль, Мени Ёллагъангъа иман эте. ⁴⁵Мени корьген адам Мени Ёллагъанны коре. ⁴⁶Манъа иман эткен эр бир адам къаранлыкъта къалмасын деп, Мен дюньягъа ярыкъ олып кельдим. ⁴⁷Ким Меним сёзлеримни эшитип иман этмесе, оны Мен суд этмейим. Мен дюньяны суд этмек ичюн дегиль, къуртармакъ ичюн кельдим. ⁴⁸Мени ред этип, сёзлеримни къабул этмеген адамнынъ суд этиджиси бар – оны ахыр заманда Меним айткъан Сёзюм суд этеджек. ⁴⁹Мен Озь Адымдан айтмадым. Мени ёллагъан Баба Манъа не айтмакъны ве насыл айтмакъны буюрды. ⁵⁰Онынъ эмири исе эбедий аят олгъаныны билем. Мен не айтсам, Манъа Баба буюргъаныны айтам, – деди.

Иса шегиртлерининъ аякъларыны юва

13 ¹Песах Байрамындан эвель Иса бу дюньядан Бабанынъ янына кет-мек вакъты кельгенини биле эди. О, бу дюньяда Озюнъкилерни севген эди ве шимди оларны сонъунадже севди. ²Акъшамлыкъ ашы вакъты эди. Шейтан энди Симон Искарриот огълу Иуданынъ юрегине Исаны сатмакъ ниетини къойгъан эди. ³Баба эр шейни Исанынъ къолуна бергенини, Алладан чыкъып, кене Алланынъ янына къайтаткъаныны биллип, ⁴Иса софра башындан турды, усть урбасыны чыкъарды, бир эльбез алды да, белине багълады. ⁵Легенге сув къойып, шегиртлерининъ аякъларыны юва, белине багълагъан эльбезнен сюртип къурута башлады.

⁶Симон Пётрнынъ янына кельгенде:

– Рабби! Сен меним аякъларымны ювагъа истейсинъми?! – деди Пётр.

⁷– Не япкъанымны шимди анъламайсынъ. Сонъ анълайджакъсынъ, – деди Иса онъа джевап берип.

⁸– Меним аякъларымны ич бир вакъыт ювмайджакъсынъ! – деди Пётр.

– Эгер ювсам, Меннен бирликте пайынъ олмайджакъ, – деди Иса.

⁹О вакъыт Симон Пётр:

– Рабби, тек аякъларымны дегиль, къолларымны, башымны да юв! – деди. ¹⁰Иса онъа:

– Ювулгъан адам бутюнлей темиз, онынъ тек аякъларыны ювамакъ керек. Сиз темизсиз, амма эпинъиз дегиль, – деди. ¹¹Иса Оны сатаджакъ адамны биле эди, шунынъ ичюн: «Эпинъиз темиз дегильсиз», – деди.

¹²Шегиртлерининъ аякъларыны ювгъан сонъ, Иса усть урбасыны кийип, ерине ерлешти. Шегиртлерине деди:

– Мен сизге не япкъанымны анъладынъызмы? ¹³Сиз Манъа «Оджа» ве «Рабби» дейсиз, эм догъру айтасыз, чюнки Мен бу олам. ¹⁴Эгер Мен Рабби ве Оджа олып, аякъларынъызны ювгъан олсам, сизге де бир-биринъизнинъ аякъларынъызны ювамакъ керек. ¹⁵Мен сизге орьнек косътердим. Энди Мен сизге не япкъан олсам, сизге де ойле япмакъ керек. ¹⁶Сизге керчектен догърусыны айтам: къул озъ эфендисинден устюн дегиль, ёлланылгъан да оны ёллагъандан устюн дегильдир. ¹⁷Эгер буны анъласанъыз, буны беджерип бахтлы олурсыз!

¹⁸Мен эпинъиз акъкъында айтмайым, – девам этти Иса. – Мен сайлагъан адамларымны билем. Лякин отъмегимни ашагъан адамнынъ Манъа къаршы табаныны котергени акъкъында Языда язылгъан сёзлер беджерильмек керек. ¹⁹Шимдиден, даа бу вакъиалар олмаздан эвель, Мен буны сизге айтам, чюнки бу вакъиалар олгъан сонъ, сиз иман этеджексиз ки, Мен – Одырым. ²⁰Сизге керчектен догърусыны айтам: ким Мен ёллайджакъ адамны къабул этсе, Мени къабул эте. Мени къабул эткен исе Мени Ёллагъанны къабул эте.

Иса шегиртлеринден бири Оны сатаджагъы акъкъында айта

²¹Бу сёзлерни айткъан сонъ, Исанынъ джаны пек сыкъылды. Энди ачыкътан-ачыкъ айтып башлады:

– Сизге керчектен догърусыны айтам: Мени сизден биринъиз сатаджакъ.
²²Шегиртлери исе, О, ким акъкъында айткъаныны бильмейип, шашкъын-
 лыкънен бир-бирине бакъып тура эдилер. ²³Олардан бири Исанынъ янынъ
 да ята эди. Иса оны пек севе эди. ²⁴Симон Пётр онъа, Иса ким акъкъында айт-
 къаныны сораса, деп ишмар этти. ²⁵О, Исанынъ кокрегине башыны къойып:
 – Рабби, о кимдир? – деп сорады. ²⁶Иса джевап берип:
 – Мен бу пите парчасыны ашкъа батырып кимге берсем, одыр, – деди.
 Сонъ О, бир пите парчасыны батырып, Симон Искариот огълу Иудагъа
 берди. ²⁷Шу анъ, Иуда питени алгъанынен, онынъ ичине Шейтан кирди.
 – Япаджагъынъны тез-тез яп, – деди онъа Иса.
²⁸Иса бу сёзлерни не ичюн айткъаныны софра этрафындакилерден ич
 кимсе анъламады. ²⁹Акъча къутусы Иудада олгъаны ичюн, базылары
 тюшондилер ки, Иса онъа: «Байрам ичюн бизге керек олгъан шейлер-
 ни сатын ал» я да «Фукъарелерге бир шей бер», – деди. ³⁰Иуда исе пи-
 тени алып, бирден тышарыгъа чыкъып кетти. Энди гедже тюшкен эди.

Янъы эмир

³¹Иуда чыкъып кеткен сонъ, Иса деди:
 – Шимди Инсан Огълу шерефленди, Инсан Огълунда Алла да шереф-
 ленди. ³²Эгер Алла Инсан Огълунда шерефленген олса, Алла Озюнде
 Инсан Огълуну шерефлейджек, Оны тез арада шерефлейджек. ³³Бала-
 лар! Мен сизлернен берабер даа аз вакъыт оладжагъым. Мени къыды-
 раджакъсыз. Еудийлернинъ башлыкъларына айткъаным киби, сизге де
 айтам: Мен кетаяткъан ерге сиз барып оламайсыз.
³⁴Сизге янъы эмир берем: бир-биринъизни севинъиз. Мен сизни на-
 сыл севген олсам, сиз де бир-биринъизни шойле севинъиз. ³⁵Эгер ара-
 нъызда бир-биринъизге севги олса, сиз Меним шегиртлерим олгъаны-
 нъызны эписи биледжек.

Иса Пётрнынъ ёлдан уруладжагъы акъкъында эвельден айта

³⁶Симон Пётр Исагъа деди:
 – Рабби, Сен къаерге кетесинъ?
 – Мен кетаяткъан ерге сен артымдан шимди барып оламайсынъ, амма
 сонъ бараджакъсынъ, – деп джевап берди онъа Иса.
³⁷– Рабби, – деди онъа Пётр, – не ичюн артынъдан шимди барып ола-
 майым? Мен Сен ичюн джанымны береджегим!
³⁸Иса джевап берип:
 – Мен ичюн джанынъны береджексинъми? Санъа керчектен догърусыны ай-
 там: хораз кычырмаздан эвель, сен Менден учь кере вазгечеджексинъ, – деди.

Иса – ёл, акъикъат ве аят

14 ¹– Юреклеринъиз сыкъылмасын. Аллагъа иман этесиз, Манъа да
 иман этинъиз! ²Бабамнынъ эвинде ода чокъ. Ойле олмаса эди, Мен сизге

ер азырламагъа кетем, дер эдимми? ³Мына, Мен барып сизге ер азырлайджагъым да, кене келип, сизни яныма алып кетеджегим. Сонъ Мен олгъан ерде сиз де оладжакъсынъыз. ⁴Сиз Мен бараджакъ ёлны билесиз.

⁵– Рабби! – деди Онъа Тома. – Къаерге кетейткъанынъны биз бильмеймиз. Ёлуны да насыл билейик?

⁶Иса онъа деди:

– Мен – ёл, акъикъат ве аят олам. Бабагъа келеджек эр ким тек Меним вастамнен келе. ⁷Эгер Мени бильген олсанъыз, Бабамны да биледжексиз. Шимди Оны билесиз ве Оны корьдинъыз.

⁸Филип Онъа деди:

– Рабби, бизге Бабаны косътер, бу биз ичюн етерли!

⁹– Филип, – деди Онъа Иса. – Мен о къадар вакъыттан берли сизнен берабер олдым, ве Мени бильмейсинъми? Мени корьген адам Бабамны да корьди. Сен насыл этип, «Бизге Бабаны косътер», дейсинъ? ¹⁰Мен Бабада, Баба исе Менде олгъанына инанмайсынъмы? Мен сизге айткъан сёзлерни Озюмден айтмайым, Менде олгъан Баба шу ишлерни беджере. ¹¹Мен Бабада ве Бабам Менде олгъанына, Манъа инанынъыз. Эгер бунъа инанмасанъыз, ич олмадым япкъан ишлерим ичюн Манъа инанынъыз. ¹²Сизге керчектен догърусыны айтам: Манъа иман эткен адам Мен япкъан ишлеримни озю япаджакъ ве атта бундан буюк ишлер де япаджакъ, чюнки Мен Бабанынъ янына кетейтам. ¹³Меним Адымдан бир шей сорасанъыз, оны беджереджегим, ве Баба Огълунда шерефленеджек. ¹⁴Меним Адымдан не сорасанъыз, Мен беджереджегим.

Мукъаддес Рухнынъ келеджеги

¹⁵Эгер Мени севсенъиз, эмирлеримни тутаджакъсынъыз. ¹⁶Мен Бабадан сорайджагъым, ве О, эбедий сизнен къаладжакъ башкъа Къорчалайыджыны бедрежек. ¹⁷О – Акъикъат Рухудыр. Дюнъя Оны къабул этип оламаз, чюнки Оны корьмей ве бильмей. Сиз исе Оны билесиз, чюнки О, сизнен булуна ве ичинъызде къаладжакъ. ¹⁸Сизни оксюз къалдырмам, янынъызгъа къайтып келеджем. ¹⁹Бираздан сонъ дюнъя Мени корьмейджек. Амма сиз Мени кореджексиз. Мен яшамакътам, сиз де яшайджакъсыз. ²⁰Шу куню биледжексиз ки, Мен Бабамда, сиз Менде ве Мен сизде олам. ²¹Меним эмирлеримни тутып беджерген адам Мени севе. Мени севген адамны Бабам да севеджек. Мен де оны севеджем ве онъа Озюмни косътереджем, – деди Иса.

²²Сонъ Иуда (Искарриот дегиль):

– Рабби, Сен не ичюн Озюмни дюнъягъа дегиль, лякин бизге косътермеге истейсинъ? – деди.

²³Иса онъа шойле джевап берди:

– Мени севген адам сёзюмни тутаджакъ, ве Бабам оны севеджек. Биз онъа келип, онен яшайджакъмыз. ²⁴Мени севмеген адам сёзлеримни тутмайджакъ. Сиз эшиткен сёз Меним дегиль, Мени ёллагъан Бабанынъ

сёзюдир. ²⁵Буны Мен даа сизнен олгъанымда айттым. ²⁶Къорчалайыджы исе, Меним Адымдан Баба ёллайджакъ Мукъаддес Рух, сизге эр шейни огретеджек ве Меним сизге айткъан эписи сёзлеримни акъылыныызгъа кетиреджек.

²⁷Мен сизге барышыкъ къалдырам, Озь барышыгъымны сизге берем. Дюнъя бергени киби Мен бермейим. Юреклерингъыз сыкъылмасын, къоркъмангъыз.

²⁸Сизге айткъанымны: «Мен сизден кетейтам ве кене къайтаджам», – эшиттингъыз. Эгер Мени севген олсангъыз, «Бабамнынъ янына кетейтам», – дегениме къуваныр эдингъыз, чюнки Бабам Менден буюктир. ²⁹Бу шейлер ерине кельгенинен иман этингъыз деп, олар даа олмаздан эвель, Мен шуны сизге айттым. ³⁰Сизнен лаф этмек ичюн чокъ вакътым къалмады. Бу дюньянынъ башлыгъы* келеята. Онынъ пайы Менде ёкъ. ³¹Лякин дюнья бильсин ки, Мен Бабаны севем ве Бабанынъ Манъя буюргъаныны беджерем. Энди турунгъыз, бу ерден кетейик.

Акъикъий юзюм асмасы

15 ¹Мен – акъикъий юзюм асмасы олам, Бабам исе – багъджыдыр. ²Мендеке мейва бермеген эр бир пытакъны О, кесип ташлай. Мейва берген эр бир пытакъны исе, даа чокъ мейва берсин деп, пытап темизлей. ³Меним сизге айткъан сёзюм ичюн сиз энди темизсингъыз. ⁴Менде олунгъыз, Мен де сизде оладжагъым. Асмада къалмагъан пытакъ озь-озюнден мейва берип оламай; сиз Менде къалмасангъыз, мейва берип оламазсыз.

⁵Мен – юзюм асмасы олам, сиз – пытакъларысынгъыз. Менде олгъан, Мен де онда олгъан адам чокъ мейва бере. Менсиз исе ич бир шей япып оламайсыз. ⁶Ким Менде олмаса, кесильген пытакъ киби атыладжакъ ве къуруйджакъ. Бойле пытакъларны джыйып, атешке атып якъалар. ⁷Эгер сиз Менде къалсангъыз ве сёзлерим сизде къалса, истегенингъизни сорангъыз, сизге бериледжек. ⁸Сиз чокъ мейва берсенгъиз ве Меним шегиртлерим олсангъыз, Бабам шерепленеджек.

⁹Бабам Мени насыл севген олса, Мен де сизни ойле севдим. Меним севгимде булунынгъыз. ¹⁰Мен Бабамнынъ эмирлерини тутып, Онынъ севгисинде булунам. Сиз де Меним эмирлеримни тутсангъыз, Меним севгимде булунаджакъсыз.

¹¹Меним къуванчым сизде олсун ве сизингъ къуванчынгъыз бутюнлей олсун деп, Мен бу сёзлерни сизге айттым. ¹²Меним эмирим шудыр: Мен сизни насыл севген олсам, сиз де бир-бирингъизни ойле севингъыз. ¹³Ким озьджаныны достлары ичюн берсе, бундан юксек севги ёкъ. ¹⁴Эгер сиз буюргъанларымны беджерсенгъыз, сиз Меним достларымсыз. ¹⁵Мен сизге энди «къул» демейим. Къул эфендисининъ не якъаныны бильмей де. Сизге «достларым» дедим, чюнки сизге Бабамдан эшиткен эр шейни бильдирдим.

* 14.30 Мында Шейтан козьде тутула.

¹⁶Сиз Мени сайлагъанынъыз дегиль, сизни Мен Озюм сайладым, юрге ве гъайып олмайджакъ мейва бермеге тайин эттим. Шунунъ ичюн, Меним Адымдан Бабадан не истесенъиз, О, сизге береджек.

Дюнъянынъ нефрети

¹⁷Мен сизге буюрам: бир-биринъизни севинъиз! ¹⁸Эгер дюнъянынъ сизни кореджек козю олмаса, билинъиз ки, сизден эвель онынъ Мени кореджек козю ёкъ эди. ¹⁹Сиз бу дюнъядан олгъан олсанъыз, дюнъя сизни озюнъки киби север эди. Амма сиз бу дюнъядан олмагъанынъыз, Мен сизни дюнъядан сайлап алгъаным ичюн, дюнъянынъ сизни кореджек козю ёкъ. ²⁰«Къул озь эфендисинден устюн дегиль», – деген лафны акъылынъызда тутунъыз. Эгер Мени къувгъан олсалар, сизни де къуваджакълар. Эгер Меним сёзлеримни туткъан олсалар, сизинъкилерини де тутаджакълар.

²¹Адамлар сизге бунынъ эписини Меним Адым ичюн япаджакълар, чюнки Мени Ёллагъанны бильмейлер. ²²Эгер Мен келип оларгъа айтмагъан олсам, оларда гуна олмаз эди. Энди исе гунасына сылтав къалмады. ²³Мени кореджек козю олмагъан адамнынъ Бабамны да кореджек козю ёкъ. ²⁴Эгер Мен оларнынъ арасында башкъалары асыл япып олмагъан ишлерни япмагъан олсам, оларда гуна олмаз эди. Энди исе ишлеримни корип, Мени де, Бабамны да кореджек козю олмады. ²⁵Лякин себепсиз Мени кореджек козьлери къалмагъаны акъкъында Къанунынъда язылгъан сёзлер беджерильмек керек.

²⁶Бабамдан Мен сизге Къорчалайыджыны ёллайджам. О, Бабамдан чыкъаяткъан Акъикъат Рухудыр. О кельгенде, Меним акъкъымда шаатлыкъ этеджек. ²⁷Сиз де шаатлыкъ этеджексиз, чюнки сиз башындан Меннен берабер эдинъиз.

16 ¹Сиз ёлдан урулманъыз деп, Мен буны сизге айттым. ²Сизни синагогадан айыраджакълар. Ойле заман келеята ки, сизни ольдюрген эр бир адам, буны япып, Аллагъа хызмет этем, деп тюшюнеджек. ³Бу ишлерни япаджакълар, чюнки олар не Бабамны, не Мени таныдылар. ⁴Вакътысаати кельгенде, сёзлеримни хатырланъыз деп, Мен буны сизге бильдирдим. Сизге буны эвельден айтмадым, чюнки сизнен берабер эдим.

Къорчалайыджы

⁵Энди Мени Ёллагъаннынъ янына кетем. Аранъыздан ич кимсе Менден: «Къайда кетесинъ?» – деп сорамай. ⁶Лякин буны сизге айткъаным ичюн, юреклеринъиз гъам-къайгыгъа толды. ⁷Сизге акъикъатны айттам: Меним кететкъаным сиз ичюн файдалыдыр. Эгер Мен кетмесем, Къорчалайыджы сизге кельмез. Эгер кетсем, Оны сизге ёллайджагъым. ⁸О келип, гуна, инсафлыкъ ве суд акъкъында дюнъянынъ къабаатыны белли этеджек. ⁹Гуна акъкъында, чюнки адамлар Манъа иман этмейлер.

¹⁰Инсафлыкъ акъкъында, чюнки Мен Бабагъа кетейтам, ве сиз Мени энди корьмейджек сиз. ¹¹Суд акъкъында, чюнки бу дюньянынъ башлыгы* суд этильгендир.

¹²Сизге даа чокъ шей айтмакъ керегим, лякин шимди оны анълап оламайсыз. ¹³Амма Акъикъат Руху кельгенде, О, сизни бутюн акъикъат ёлуна алып бараджакъ. О, Озюнден айтмайджакъ. Не эшитсе, шуны айтаджакъ ве келеджекте оладжакъларны ачыкъ-айдын этеджек. ¹⁴О, Мени шерефлейджек, чюнки Менден эшиткен шейлерни сизге ачыкъ-айдын этеджек. ¹⁵Бабанынъ олгъан эр шейи Менимкидир. Ана шу себептен, О, Менден эшиткен шейлерни сизге ачыкъ-айдын этеджек, дейим. ¹⁶Бираздан сиз Мени корьмейджек сиз, бираздан да кене Мени кореджек сиз.

Къайгы ве къуванч

¹⁷О вакъыт Исанынъ шегиртлери озъара:

– Онынъ бизге: «Бираздан сиз Мени корьмейджек сиз, бираздан да кене Мени кореджек сиз» ве «Мен Бабамнынъ янына кетем», – айткъанынынъ манасы не? – дедилер.

¹⁸Сонъ олар:

– «Бираздан» дегенинен не айтмагъа истей? Биз анълап оламаймыз! – дей эдилер.

¹⁹Иса, шегиртлери Ондан бу шейлер акъкъында сорамагъа истегенлерини билип, деди:

– «Бираздан Мени корьмейджек сиз, бираздан да кене Мени кореджек сиз», – деген сёзлерим акъкъында деп сорашасызмы? ²⁰Сизге керчектен догърусыны айтам: сиз агълайджакъсыз ве юреклеринъиз янаджакъ, дюнья исе къуванаджакъ. Сиз дертлер чекеджек сиз, лякин дертлеринъиз къуванчкъа айланаджакъ. ²¹Бала догъгъан къадын дертлер чеке, чюнки онынъ вакъты кельди. Амма бала догъгъандан сонъ, дертлерини унута, чюнки дюньягъа янгы адамнынъ кельгенине къувана. ²²Сиз де шимди дертлер чекесиз. Лякин Мен сизни кене кореджем, юреклеринъиз къуванчкъа толаджакъ, ве къуванчынъизны сизден ич кимсе тутып аламаз.

²³О куню Менден ич бир шей сорамайджакъсыз. Сизге керчектен догърусыны айтам: эгер Меним Адымдан Бабадан не сорасанъыз, О, сизге береджек. ²⁴Шимдигеже Меним Адымдан Бабадан ич бир шей сорамадынъыз. Соранъыз ве аладжакъсыз, ве къуванчынъыз там оладжакъ.

Дюнья устюнден гъалебе

²⁵Бу шейлерни Мен сизге кинаенен айттым. Лякин ойле бир вакъыт келе ки, энди сизге кинаенен айтмайджагъым, Баба акъкъында ачыкътан-ачыкъ айтаджагъым. ²⁶О куню Меним Адымдан сорайджакъсыз. Мен, сиз ичюн Бабадан сорайджагъым, демейим. ²⁷Баба Озю сизни сева,

* 16.11 Мында Шейтан козьде тутула.

чюнки сиз Мени севип, Алладан чыккъъаныма инандынъыз. ²⁸Мен Бабадан чыкъып, дюньягъа кельдим. Энди кене дюньядан кетип, Бабагъа къайтам.

²⁹– Мына, шимди Сен ачыккъ-айдын айтасынъ, кинаенен лаф этмейсинъ, – деди шегиртлер Исагъа. ³⁰– Шимди билемиз ки, Сен эр шейни билесинъ ве ич бир адамгъа Сенден сорамакънынъ кереги ёкъ. Шунунъ ичюн биз Сен Алладан кельгенинъе инанамыз.

³¹– Энди инанасынъызмы? – деди Иса оларгъа. ³²– Мына, ойле вакъыт келеята ве энди кельди ки, эр биринъиз озъ тарафынъызгъа къача-джакъсыз, ве Мен бир Озюм олып къаладжагъым. Амма Мен ялынъыз дегилим, чюнки Баба Меннен берабер. ³³Сиз Менде барышыкъ тапмакъ ичюн буларны сизге айттым. Дюньяда къаза-беля ичинде яшарсынъыз. Лякин джесюр олунъыз: Мен бу дюньяны енъдим.

Исанынъ шегиртлери ичюн окъугъан дуvasы

17 ¹Шу сёзлерден сонъ Иса козьлерини кокке котерип, деди:

– Эй, Баба! Вакъыт кельди. Огълунъ Сени шерефлесин деп, Огълунъны шерефле. ²Сен Огълунъа берген адамларнынъ эписине О, эбедий аят берсин деп, Сен Онъа бутюн яшагъанларнынъ устюнде къудрет бердинъ. ³Эбедий аят исе – Сени, бирден-бир акъыкый Алланы, эм де Сен ёллагъан Иса Месихни танып-бильмектир.

⁴Манъа берген вазифенъни беджерип, Мен Сени ер юзюнде шерефледим. ⁵Мына, Баба, Сенинъ огюнъде Мени шерефле. Дюнья яратылмаздан эвель Сенинъ огюнъде Менимки олгъан шерефни Манъа къайтар.

⁶Сен дюньядан Манъа берген адамларгъа Сенинъ Адынъны ачтым. Олар Сенинъ эдилер, ве Сен оларны Манъа бердинъ, ве олар Сенинъ Сёзюнъни сакъладылар. ⁷Олар энди билелер ки, Сен Манъа берген эр шей Сенден келе. ⁸Манъа берген сёзлеринъни оларгъа айттым. Олар сёзлеринъни къабул этип, Мен Сенден чыкъып кельгенимни керчектен анъладылар, Мени Сен ёллагъанынъа инандылар.

⁹Мен олар ичюн сорайым. Дюнья ичюн дегиль, Сен Манъа берген адамлар ичюн сорайым, чюнки олар Сенинъкидир. ¹⁰Меним эр бир шейим – Сенинъки, Сенинъ эр бир шейинъ исе – Менимкидир. Меним шерефим оларнен багълы.

¹¹Мен энди бу дюньяда олмайджам. Олар бу дюньяда къалалар, Мен исе Санъа къайтам. Эй, Мукъаддес Баба! Оларны Сен Манъа берген Адынъда сакъла, олар да Биз киби бирлик олсунлар. ¹²Мен оларнен олгъанымда, оларны Сен Манъа берген Адынъда сакълап къорчаладым. Олардан ич бири гъайып олмады. Тек джезнемге тюшеджек адам гъайып олды, чюнки Язы беджерильмек керек эди.

¹³Энди Санъа къайтам. Меним къуванчым оларда там олмакъ ичюн, даа дюньяда олгъанымда, шуны айтам. ¹⁴Мен оларгъа Сенинъ Сёзюнъни бильдирдим. Дюньянынъ оларны кореджек козю ёкъ, чюнки Мен бу

дюньядан олмагъаным киби, олар да бу дюньядан дегиллер. ¹⁵ «Оларны дюньядан ал», – демейим, лякин «Оларны яманлыкътан къорчала», – дейим. ¹⁶ Мен бу дюньядан олмагъаным киби, олар да бу дюньядан дегиллер. ¹⁷ Оларны акъикъат кучюнен азиз эт. Сенинъ Сёзюнъ – акъикъаттыр. ¹⁸ Сен Мени дюньягъа ёллагъанынъ киби, Мен де оларны дюньягъа ёлладым. ¹⁹ Олар акъикъатта азиз олсунлар деп, Мен Озюмни олар ичюн Санъа багъышлайым.

²⁰ Мен тек олар ичюн сорамайым, оларнынъ лафыны эшитип Манъа иман этеджеклер ичюн де сорайым. ²¹ Оларнынъ эписи бирлик олсунлар. Эй, Баба, Сен Менде ве Мен Сенде олгъаным киби, олар да Бизде олып, бирлик олсунлар. Сонъ дюнья Мени Сен ёллагъанынъа инанаджакъ. ²² Биз бирлик олгъанымыз киби, олар да бирлик олсунлар деп, Сен Манъа берген шеревинъни Мен оларгъа да бердим. ²³ Сен Менде, Мен исе оларда олам. Олар там бирлик олсунлар. Сонъра дюнья Мени Сен ёллагъанынъны ве, Мени насыл севсенъ, оларны да ойле севгенинъни биледжек.

²⁴ Эй, Баба! Сен Манъа берген адамлар Меннен берабер бир ерде оладжакъларыны истейим. Мени дюнья яратылмаздан эвель севгенинъ ичюн, Сен Манъа берген шеревинъни олар коръсюнлер. ²⁵ Эй, адалетли Баба! Дюнья Сени танымагъан олса да, Сени Мен таныдым. Бу адамлар да Мени Сен ёллагъанынъны бильдилер. ²⁶ Оларда Манъа олгъан севгинъ олсун ве Мен оларда олайым деп, Мен оларгъа Сенинъ Адынъны бильдирдим ве даа бильдиреджегим.

Исанынъ якъаланувы

18 ¹ Бу сёзлерни айткъан сонъ, Иса Озь шегиртлеринен о ерден чыкъып, Кидрон вадийининъ башкъа тарафына кечти. Шу ерде бир багъ бар эди. Иса шегиртлеринен берабер багънынъ ичине кирдилер. ² Исаны саткъан Иуда о ерни биле эди, чюнки Иса шегиртлеринен берабер о ерде сыкъ-сыкъ топлаша эдилер.

³ Бойлеликнен, Иуда бир арбий болюкни эм де баш руханийлерден ве фериселерден мемуларны алып, о ерге кельди. Къолларында лампатлар, мешъаллер ве силя бар эди.

⁴ Иса, Озюне оладжакъ эр шейни биле эди. О, адамларнынъ огюне чыкъып, сорады:

– Кимни къыдырасыз?

⁵ – Назаретли Исаны, – деп джевап берди олар.

– Бу Меним, – деди Иса. (Исаны саткъан Иуда оларнынъ арасында эди.)

⁶ Иса: «Бу Меним», – дегенинен, олар арткъа чекилип, озьлерини ерге ташладылар. ⁷ Иса олардан кене сорады:

– Кимни къыдырасыз?

– Назаретли Исаны, – дедилер олар.

⁸ – Сизге айттым да, бу Меним. Эгер Мени къыдырсангъыз, бу адамларны йиберингъиз, кетсинлер, – деди оларгъа Иса. ⁹ Шунынънен, Онынъ

эвельден: «Сен Манъа берген адамлардан ич бирисини гъайып этмедим», – деген сёзлери беджерильмек керек эди.

¹⁰Шу анъ Симон Пётр озь кылычыны чыкъарды да, баш руханийнинъ къулуны урып, онынъ онъ къулагъыны кести. Къулнынъ ады Малхос эди.

¹¹Иса Пётргъа:

– Кылычынъны кынына сакъла! Бабам Манъа берген къадени ич-мемми? – деди.

Иса Аннаснынъ огюнде

¹²О вакъыт болюкнинъ аскерлери, бинъбашы ве еудийлернинъ мемурулары Исаны якъалап багъладылар. ¹³Оны башта Аннаснынъ алдына алып кельдилер. Аннас о йылы баш руханий олгъан Каяфанынъ къайнатасы эди. ¹⁴Эвельден еудий башлыкъларына: «Халкъ ичюн бир адамнынъ ольгени яхшыджа», – деп акъыл огреткен адам Каяфа эди.

Пётр Исадан вазгече

¹⁵Исанынъ артындан Симон Пётр ве даа башкъа бир шегирт кеттилер. Бу шегирт баш руханийнен таныш эди, шунынъ ичюн о, Исанен берабер баш руханийнинъ азбарына кирди. ¹⁶Пётр исе тышарыда, къапунынъ янында токътап къалды. Сонъ баш руханийнен таныш олгъан шегирт чыкъты ве къапуны къаравул эткен къызгъа бир шейлер айтып, Пётрны ичериге алып кирди. ¹⁷О вакъыт, къапуны къаравул эткен къыз Пётрдан:

– Сен де о адамнынъ шегиртлеринден дегильсинъми? – деп сорады.

– Ёкъ! – деди Пётр.

¹⁸Ава сувукъ олгъаны ичюн, о ерде тургъан къулла ве мемурулар ко-мюрден атеш якъып, къызына эдилер. Пётр да оларнен берабер къызынып тура эди.

Баш руханий Исаны соргъу япа

¹⁹О вакъыт баш руханий Исагъа Онынъ шегиртлери ве огретюви акъкъында суаллер бере эди. ²⁰Иса онъа джевап берди:

– Мен бутюн дюньягъа ачыкъ айттым. Эр вакъыт еудийлернинъ эписи топлашкъан синагогаларда ве Алланынъ Сарайында огреттим, гизли ич бир шей айтмадым. ²¹Не ичюн Менден сорайсынъ? Меним лафларымны эшиткенлерден сорап биль, олар айткъанымны билелер.

²²Иса буларны айткъан вакъытта, якъын тургъан мемурулардан бири Исанынъ бетине урып:

– Баш руханийге насыл джевап бересинъ? – деди. ²³Иса джевап берип:

– Эгер Мен янълыш айткъан олсам, о, янълыш олгъаны акъкъында шаатлыкъ бер. Эгер догъру айткъан олсам, не ичюн Мени урасынъ? – деди.

²⁴Бундан сонъ Аннас Исаны багълангъан алда баш руханий Каяфагъа ёллады.

Пётр экинджи кере Исадан вазгече

²⁵Симон Пётр исе даа къызынып тура эди.

– Сен де Онынъ шегиртлеринден дегильсинъми? – деп сорадылар ондан.

– Ёкъ! – деп инкяр этти о.

²⁶Баш руханийнинъ къуллерындан бири Пётр къулагъыны кесип ташлагъан адамнынъ сою эди. Бу къул Пётргъа:

– Багъчада Онен берабер сени коръмедимми? – деди. ²⁷Пётр кене инкяр этти. Шу анъ хораз къычырды.

Иса Пилатнынъ огюнде

²⁸Исаны Каяфанынъ эвинден преториягъа* алып бардылар. Саба эрте эди. Песах ашыны ашамагъа истеп, еудийлер араманмакъ истемедилер ве преториягъа кирмедилер. ²⁹Шу себептен Пилат тышарыгъа, оларнынъ алдына чыкъты.

– Бу адамны неде къабаатлайсыз? – деп сорады.

³⁰– Эгер О, яманлыкъ япмагъан олса, Оны санъа алып кетирмез эдик, – деп джевап берди олар.

³¹– Оны озюнгъиз алынъыз да, озь Къанунынъыз боюнджа суд этинъиз, – деди Пилат.

– Бизим ич кимсени олюм джезасына бермеге акъкъымыз ёкъ, – деди онъа еудийлер.

³²Шунынънен, Исанынъ келеджек олюми акъкъында айткъан сёзлери ерине кельмек керек эди.

³³Пилат преториягъа къайтып, Исаны чагъырды да:

– Еудийлернинъ Падишасы Сен оласынъмы? – деп сорады.

³⁴– Бу лаф озюнгден чыкътымы, я да Меним акъкъымда санъа башкъалары айттылармы? – деп сорады Иса.

³⁵– Не, мен еудийимми? Сени манъа Озь халкъынъ, Озь баш руханийлеринъ якъалап бердилер. Сен насыл иш яптынъ? – деди Пилат. ³⁶Иса джевап берди:

– Меним Падишалыгъым бу дюньядан дегиль. Эгер Падишалыгъым бу дюньядан олгъан олса, Мен еудий башлыкъларынынъ къолуна берильмемек ичюн, хызметчилерим курешир эдилер. Ёкъ, Меним Падишалыгъым бу ерден дегиль.

³⁷– Демек, Сен Падишасынъмы? – деди Пилат.

– Буны сен озюнг айтасынъ, – деди Иса. – Мен акъикъат акъкъында шаатлыкъ этмек ичюн догъдым ве шу макъсатнен дюньягъа кельдим. Ким акъикъат тарафында олса, Меним сесимни эшите.

³⁸– Акъикъат недир? – деп сорады Пилат. Буны айтты да, кене тышарыгъа, еудийлернинъ алдына чыкъты. – Мен Онда ич бир къабаат

* 18.28 Претория – укумдар Пилат яшагъан ве римли аскерлер яткъан ер.

тапмайым, – деди оларгъа. ³⁹– Сизинъ бир адетинъиз бар: сиз ичюн Песах Байрамында бир мабюсни азат этем. Истейсизми, сизге еудийлернинъ Падишасыны азат этейим?

⁴⁰Лякин олар кене кычырып:

– Оны дегиль, Бараббаны азат эт! – дедилер.

Барабба исе айдут эди.

Исаны суд этелер ве къамчылайлар

19 ¹О вакъыт Пилат Исаны къамчыламагъа буюрды. ²Аскерлер тикенлерден тадж ясап, Онынъ башына кечирдилер, устюне мор тюсю урба * кийдирдилер. ³Исанынъ янына келип:

– Яшасын еудийлернинъ Падишасы! – деп, Онынъ бетине ура эдилер.

⁴Сонъ Пилат кене тышарыгъа чыкъып, халкъкъа:

– Мына, Оны огюнъизге чыкъараджам. Билинъиз: мен Онда ич бир къабаат тапмадым! – деди.

⁵О вакъыт, башына тикенли тадж, устюне мор тюсю урба кийильген Иса тышарыгъа чыкъты.

– Мына, о адам! – деди Пилат оларгъа. ⁶Баш руханийлер ве мемулар Исаны корип:

– Оны хачкъа мыхла, хачкъа! – деп кычырдылар.

– Оны сиз алынъыз да, хачкъа мыхланъыз! Мен Онда ич бир къабаат тапмадым, – деди Пилат оларгъа. ⁷Еудийлер онъа джевап берип:

– Бизде Къанун бар. Къанунымыз боюнджа Онъа ольмек керек, чюнки О, Озюни Алланынъ Огълу япты, – дедилер. ⁸Пилат буны эшитип, даа чокъ къоркъты. ⁹Къайтып, преториягъа кирди ве Исадан:

– Сен къаерденсинъ? – деп сорады. Лякин Иса онъа джевап бермедиди.

¹⁰– Манъа джевап бермейсинъми? – деди Пилат. – Сени хачкъа мыхламагъа да, азат этмеге де къудретим олгъаныны бильмейсинъми?

¹¹Иса джевап берди:

– Эгер санъа юкъарыдан берильмеген олса, сенде Меним устюмде ич бир къудретинъ олмаз эди. Шу себептен Мени сенинъ къолунъа бергеннинъ гунасы сенинъ гунанъдан буюк.

¹²Бу сёзлерден сонъ Пилат Исаны азат этмеге чаресини кыдырып башлады. Амма еудийлер кычырып:

– Эгер Оны азат этсенъ, Сен императорнынъ досту дегильсинъ! Озюне падиша деген эр бир адам императоргъа къаршыдыр! – дедилер.

¹³Пилат бу сёзлерни эшитип, Исаны тышарыгъа алып чыкъты, озю исе еудийдже «Габбата» деген Таш Тёшеме устюндеки къады курсюсине отурды. ¹⁴Шу куню азырланув куню, Песах Байрамынынъ арфеси эди. Вакъыт уйлеге якъын эди. Пилат еудийлерге:

– Мына, Падишанынъиз! – деди.

* 19.2 Бунъа ошагъан урбаны тек падишалар кие эдилер.

- 15 – Ёкъ эт Оны, ёкъ эт! Хачкъа мыхла! – деп кычырды олар.
 – Сизинъ Падишанъызны хачкъа мыхлайыммы? – деп сорады Пилат.
 – Императордан башкъа падишамыз ёкъ, – деди баш руханийлер.

Хачкъа мыхланув

16 Ахыр-сонъу Пилат Исаны хачкъа мыхламакъ ичюн оларгъа берди. Олар Исаны алып кеттилер. 17 Иса Озь хачыны котерип, «Къафа Ери», еудийдже Голгофа деген ерге кельди. 18 О ерде Исаны хачкъа мыхладылар. Онен берабер даа эки адамны мыхладылар, Иса ортада, бириси онъ, экинджиси сол тарафта эдилер. 19 Пилат: «Назаретли Иса, еудийлернинъ Падишасы» деп яздырды да, языны хачнынъ тёпесине астырды. 20 Иса хачкъа мыхлангъан ер шеэрге якъын олгъаны ичюн, бу языны чокъ адам окъуды. Язы еудий, латин ве юнан тиллеринде язылгъан эди.

21 Еудийлернинъ баш руханийлери Пилаткъа барып, шойле дедилер: – «Еудийлернинъ Падишасы» деп язма. «Бу адам: “Мен еудийлернинъ Падишасым”, – деди» деп яз.

22 – Нени язгъан олсам, шуны яздым, – деди Пилат.

23 Аскерлер Исаны хачкъа мыхлагъан сонъ, Онынъ урбасыны алдылар. Эр бир аскерге айырып, усть урбасыны дёрт парчагъа больдилер. Тюп урбасы исе къалды. О, бойдан-бойгъа тикишсиз токъулгъан эди.

24 Аскерлер бир-бирине:

– Буны йыртмайыкъ, о ичюн джереп чекейик, кимге тюшсе, онынъ-ки олсун, – дедилер.

Шунынънен, Язынынъ сёзлери: «Урбаларымны озъара болелер, кийимлерим ичюн джереп чекелер», – беджерильмек керек эди. Аскерлер бойле де яптылар.

25 Исанынъ хачы янында Онынъ анасы, анасынынъ татасы, Клопаснынъ апайы Мерьем ве магдалалы Мерьем тура эдилер. 26 Иса анасыны ве янында Озюнинъ севимли шегирти тургъаныны коръди де, анасына:

– Эй, къадын, мына бу сенинъ огълунъ! – деди. 27 Сонъ шегиртине:

– Мына бу сенинъ ананъ! – деди. О вакъыттан башлап, о шегирт Мерьемни озъ эвине алды.

Исанынъ олюми

28 Бундан сонъ Иса энди эр шей беджерильгенини билип, Язы сонъунадже беджерильсин деп:

– Сувсадым! – деди.

29 О ерде эки шарапкъа толу бир савут бар эди. Аскерлер сюнгерни эки шарапкъа батырдылар ве эзов отунынъ деметине илиштирип, Исанынъ агъзына узаттылар. 30 Иса бир ютум шарап ичип:

– Эр шей ерине кельди! – деди де, башыны эгип джан берди.

31 О куню – азырланув куню, раатлыкъ кунюнинъ арфеси эди. Беденлер хачларда раатлыкъ кунюнде, хусусий буюк бир байрам кунюнде

къалмасынлар деп, еудийлер Пилаттан, хачкъа мыхлангъан адамларнынъ балдырларыны сындырып, беденлерини хачлардан аладжакъларыны истедилер. ³²Аскерлер барып, Исанен берабер хачкъа мыхлангъан биринджи, сонъ экинджи адамнынъ балдырларыны сындырдылар. ³³Исанынъ янына барып, Онынъ энди ольгенини корьдилер ве балдырларыны сындырмадылар. ³⁴Лякин аскерлерден бири Исанынъ багърыны мызракънен тешти. Шу дакъкъасы Онынъ багърындан къан ве сув акъып чыкъты.

³⁵Буны корьген адам, сиз де иман этинъиз деп, шаатлыкъ этти. Онынъ шаатлыгъы догърудур, о, акъикъатны айткъаныны биле.

³⁶Бу шейлер, кемиклери сындырылмайджакъ акъкъында деген Язы беджерильсин деп, олды. ³⁷Язынынъ башкъа бир еринде айтылгъан ки, олар «озълери тешип ольдюрген инсангъа бакъаджакълар».

Дефн этюв

³⁸Бундан сонъ ариматеялы Юсуф Пилаттан Исанынъ беденини хачтан тюшюрмеге разылыкъ сорады. Юсуф Исанынъ шегирти эди, лякин гизлиден, чюнки еудийлерден къоркъа эди. Пилат онъа разылыкъ берди. О вакъыт Юсуф барып, Исанынъ беденини хачтан алды. ³⁹Онен берабер Никодим де кетти. О, эвельден, гедже Исагъа кельген эди. О, бир буюк бардакъ * мюрнен алоэ къарышмасыны алып кельди. ⁴⁰Олар экиси Исанынъ беденини алып, еудийлернинъ дефн адетлерине коре, Оны бу къокъулы шейлернен кетен безге сардылар. ⁴¹Иса хачкъа мыхлангъан ерде бир багъча бар эди. О багъчада даа ич бир кимсе дефн этильмеген янъы къабир бар эди. ⁴²Еудийлернинъ раатлыкъ кунюне азырланув куню олгъаны ичюн, олар, бу ер якъын, деп, Исаны шу къабирге къойдылар.

Бош къабир

20 ¹Афтанынъ биринджи куню саба эрте, даа къаранлыкъ олгъанда, мадалалы Мерьем къабирнинъ янына келип, къабир агъзындаки ташнынъ авдарылгъаныны корьди. ²О, чапып, Симон Пётргъа ве башкъа, Исанынъ севимли шегиртине кельди де:

– Олар Раббини къабирден алып кеткенлер, Оны не ерге къойгъанларыны бильмеймиз, – деди.

³Шу анъ Пётр ве башкъа шегирт чыкъып, къабир тарафына кеттилер. ⁴Экиси берабер чапып бардылар. Амма о шегирт Пётрдан тездже чапып, къабирге биринджи барып етти. ⁵О эгилип ичериге козь ташлады, о ерде тек кетен безлер яткъаныны корьди, лякин озю къабирге кирмеди. ⁶Онынъ артындан Симон Пётр келип чыкъты ве къабирге кирип, ерде яткъан кетен безлерни корьди. ⁷Исанынъ башына сарылгъан

* 19.39 Бир буюк бардакъ – къ. юн. «100 литра».

явлукъ исе кетен безлернен берабер дегиль, айыры ерде сарылып къо-
юлгъан эди. ⁸О вакъыт эвель кельген шегирт де къабирге кирди ве бу-
ны корип, иман этти. ⁹Лякин Иса олюлерден тириледжек, деген Языны
олар даа анъламай эдилер. ¹⁰Сонъ шегиртлер кене озъ эвлерине къай-
тып кеттилер.

Иса магдалалы Меръемге корюне

¹¹Меръем исе къабирнинъ янында турып, агълай эди. Агълай-агълай,
бир эгилип къабир ичине бакъты. ¹²Анда безз урба кийген эки мелек-
ни коръди. Бири Исанынъ бедени яткъан ернинъ башы уджунда, экин-
джиси исе аякъ уджунда отура эди. ¹³Олар Меръемге:

– Эй, къадын, сен не ичюн агълайсынъ? – дедилер.

– Раббимни алып кеткенлер, Оны къаерге къойгъанларыны бильме-
йим, – деди о. ¹⁴Буны айткъанынен, артына айланып, онынъ янында
тургъан Исаны коръди. Лякин Онынъ Иса олгъаныны бильмеди.

¹⁵– Эй, къадын, сен не ичюн агълайсынъ? Кимни къыдырасынъ? – де-
ди онъа Иса. Меръем Оны багъчаджы белледи. Онъа:

– Эфенди, эгер сен Оны алып кеткен олсанъ, къаерге къойгъанынъны
манъа айт, мен Оны барып алайым, – деди. ¹⁶Иса онъа:

– Меръем! – деди. Меръем айланып, еудий тилинде:

– Раввунни! – деди. (Демек, «Оджам».)

¹⁷– Манъа тийме! – деди Иса Меръемге. – Мен Бабамнынъ янына даа
котерильмедим. Бар да, агъа-къардашларыма шойле айт: «Мен Озь Ба-
бама ве сизинъ Бабангъызгъа, Меним Аллама ве сизинъ Аллангъызгъа
котерилем».

¹⁸О вакъыт магдалалы Меръем шегиртлерге барып:

– Мен Раббини коръдим! – деди, Иса онъа нелер айткъаныны да икяе
этти.

Иса шегиртлерине корюне

¹⁹Шу куннинъ акъшамында, афтанынъ биринджи кунюнде шегирт-
лер, еудий башлыкъларындан къоркъып, эвнинъ къапуларыны къапа-
тып отура эдилер. О вакъыт Иса пейда олды. Шегиртлернинъ ортасын-
да турып, оларгъа:

– Селям алейкум! – деди. ²⁰Буны айтып, оларгъа къолларыны ве багъ-
рыны косътерди. Шегиртлер Раббини корип, пек севиндилер.

²¹Иса оларгъа кене:

– Селям алейкум! Бабам Мени ёллагъан киби, Мен де сизни ойле ёл-
лайым, – деди.

²²Шойле деп, оларнынъ устюне уфюрди ве:

– Мукъаддес Рухны къабул этингиз, – деди. ²³– Кимнинъ гуналары-
ны багъышласангъыз, олар багъышлангъан олур. Кимнинъ гуналары-
ны багъышламасангъыз, олар багъышланмагъан къалыр.

Иса ве Тома

²⁴Он эки шегиртинден бири, «Эгиз» адландырылгъан Тома, Иса кельген вакъытта о ерде шегиртлернинъ арасында ёкъ эди. ²⁵Башкъа шегиртлер онъа:

– Биз Раббини коръдик, – дедилер. Тома оларгъа шойле деди:
– Мен Онынъ къолларындаки мых яраларыны коръмегенимдже, Онынъ мых яраларына озь пармагъымны тийдирмегенимдже, къолумны Онынъ багърына къоймагъанымдже, инанмам.

²⁶Секиз куньден сонъ Исанынъ шегиртлери кене эвде топлаштылар. Оларнен берабер Тома да эди. Къапулары къапалы олгъан олса да, Иса кельди ве оларнынъ ортасында туруп:

– Селям алейкум! – деди. ²⁷Сонъ Томагъа бакъып:
– Пармагъынъны мында къой, Меним къолларыма бакъ. Къолунъны узат да, оны багърыма къой. Энди имансыз олма, иманлы ол! – деди. ²⁸Тома Исагъа:

– Меним Раббим ве меним Аллам! – деп джевап берди.

²⁹Иса онъа шойле деди:
– Сен Мени коръгенинъ ичюн инандынъ. Коръмейип инанаджакълар не къадар бахтлылар!

Бу китапнынъ макъсады

³⁰Иса шегиртлерининъ огюнде даа чокъ башкъа, бу китапта язылмагъан бельгилер косътерди. ³¹Шу исе, Иса – Месих, Алланынъ Огълу олгъанына инанынъыз деп ве инанып, Онынъ Адындан аятны алынъыз деп, язылгъандыр.

Иса еди шегиртине корюне

21 ¹Бундан сонъ Тиберия голю ялысында Иса кене шегиртлерине корюнди. Озюни бойле этип косътерди:

²Симон Пётр, «Эгиз» адландырылгъан Тома, Галилеянынъ Кана шегиртинден олгъан Натанель, Зебедайнынъ огъулары ве башкъа эки шегирт бир ерде эдилер. ³Симон Пётр башкъаларына:

– Мен балыкъ тутмагъа кетем, – деди.
– Биз де сеннен берабер барайыкъ, – деди олар.

Сонъ барып, олар къайыкъкъа миндилер. Лякин шу геджеси ич бир шей тутмадылар.

⁴Кунь догъгъанда, Иса ялыда турмакъта эди. Шегиртлер Онынъ Иса олгъаныны анъламадылар.

⁵– Достлар, сиз балыкъ тутмадынъызмы? – деп сорады Иса олардан.
– Ёкъ, – деди олар.

⁶– Балыкъ сачманъызны къайыкънынъ онъ тарафындан ташланъыз, тутарсыз, – деди Иса.

Олар сачманы ташладылар ве, балыкъ о къадар чокъ олгъанындан, оны чыкъарып оламадылар. ⁷О вакъыт Исанынъ севимли шегирти:

– О, Раббидир! – деди Пётргъа.

Симон Пётр Онынъ Рабби олгъаныны эшиткенинен, эвельден чыкъарып ташлагъан усть урбасыны кийди де, озюни гольге атты. ⁸Башкъа шегиртлер исе балыкъкъа толу сачманы чекип, къайыкъта кельдилер. Олар ялыгъа якъын, къарарнен 100 метр* авлакъта эдилер. ⁹Ялыгъа чыкъкъанларында, янгъан комюрнинъ устюнде къавурылгъан балыкъны ве янында тургъан отъмекни коръдилер. ¹⁰Иса оларгъа:

– Бир къач шимди туткъан балыкъларынынъызны кетириноиз, – деди.

¹¹Симон Пётр барып, сачманы ялыгъа чекип чыкъарды. Онынъ ичинде 153 дане балабан балыкъ бар эди. Балыкълар чокъ олгъанына бакъмадан, сачма йыртылмагъан.

¹²Иса шегиртлерине:

– Айдынъыз, сабалыкъ ашанъыз, – деди. Олардан ич бирининъ: «Сен кимсинъ?» – деп сорамагъа джесарети олмады, Онынъ Рабби олгъаныны анъладылар. ¹³Иса якъынджа келип, отъмекни алды ве оларгъа берди. Балыкъны да шойле болип берди.

¹⁴Бойледже, Иса олюлерден тирильген сонъ, учюнджи кере шегиртлерине корюнди.

Иса ве Пётр

¹⁵Сабалыкъ ашагъан сонъ, Иса Симон Пётрдан сорады:

– Юхан огълу Симон, сенинъ Манъа олгъан севгинъ буларнынъ севгисинден зиядеми?

– Эбет, Рабби! Мен Сени севгенимни Озюнь билесинъ де, – деди Онъа Пётр.

– Къозуларымны ашат, – деди онъа Иса.

¹⁶Экинджи кере Иса Пётрдан кене сорады:

– Юхан огълу Симон, сен Мени севесинъми?

– Эбет, Рабби! Сени севгенимни Озюнь билесинъ де, – деди Пётр Онъа.

– Къойларымны бакъ, – деди онъа Иса.

¹⁷Сонъ учюнджи кере Пётрдан сорады:

– Юхан огълу Симон, сен Мени севесинъми?

Озюнден учюнджи кере: «Мени севесинъми?» – деп сорагъанына Пётрнынъ джаны агъырды.

– Рабби! Сен эр шейни билесинъ, мен Сени севгенимни де билесинъ, – деди Пётр. Иса онъа шойле деди:

– Къойларымны ашат! ¹⁸Санъа керчектен догърусыны айтам: яш олгъан вакътынъда къушагъынъны озюнь багълап, истеген ерге бара эдинъ. Лякин къартайгъан вакътынъда къолларынынъ узатаджакъсынъ ве

* 21.8 100 метр – къ. юн. «200 пехус».

башкъа бириси санъа къушакъны багълап, сени истемеген ерге алып бараджакъ.

¹⁹Иса бу сёзлерни, Пётр насыл олюмнен олип, Алланы шерейфлейджегини бильдирмек ичюн, айтты. Сонъ онъа:

– Меним артымдан юр! – деди.

Исанынъ севимли шегирти

²⁰Пётр айланып, оларнынъ пешинден Исанынъ севимли шегирти кельгенини коръди. Эвельден бу шегирт акъшамлыкъ ашагъанда, Исанынъ кокрегине башыны къойып: «Рабби, Сени ким сатаджакъ?» – деп сорагъан эди.

²¹Пётр оны корип, Исадан:

– Рабби, онъа не оладжакъ? – деп сорады.

²²Иса онъа:

– Эгер Мен кене кельгенимдже, онынъ яшагъаныны истесем, сенинъ ишинъ не? Сен Меним артымдан юре бер, – деди.

²³Бойледже, иманлылар арасында, бу шегирт ольмейджек, деген лаф даркъалды. Амма Иса онынъ ольмейджегини айтмады. О, тек: «Эгер Мен кене кельгенимдже, онынъ яшагъаныны истесем, сенинъ ишинъ не?» – деди.

²⁴Мына бу шегирт бу ишлернинъ эписине шаатлыкъ этип, оларны язып алды. Онынъ шаатлыгъы акъыкъат олгъаныны билемиз.

Сонъки сёзлер

²⁵Иса япкъан даа чокъ ишлер бар. Олар бирер-бирер язылгъан олса, фикиримдже, язылгъан китаплар бутюн дюньягъа биле сыгъмаз эди.

Эльчилернинъ фаалиети

Бу китапны, озь биринджи китабынынъ девамы киби, эльчи Павелнинъ аркъадашы эким Лука язды. Китапта Рим падишалыгында пейда олгъан ве даркъалгъан месихчилернинъ джемиети акъкъында тариф этиле.

Китапнынъ биринджи къысмы (1–7 б.) Месих эльчилерининъ огреткенлери ичюн Ерусалимде, Еудиеде ве Самариеде иманлыларнынъ биринджи джемиетлери чокълашкъаны акъкъында тариф эте (м.с. 30–40 с.). Экинджи къысмы (8–28 б.) Къуванчлы Хаббер Фелестин сынъырларындан тап Римге къадар даркъалгъаны ве чешит тюрлю халкълар месихчи олгъанлары акъкъында аңлата. Ерусалимде Берекет Байрамында Исагъа иман эткенлерининъ устюне Мукъаддес Рух эне ве бу вакъыттан башлап, месихчилер джемиетини къавийлештирип, идаре эте.

Генчлигинде Исагъа иманнынъ атешли душманы олса да, о вакъытта (м.с. 40–60 с.) башкъа халкъларгъа месихчилер иманынынъ эсас даркъатыджысы Павел олды. О, Якъын Шаркъта сеяат этип, Месих акъкъында огрете эди. Авропагъа кечкенде, онынъ садыкъ ярдымджысы олгъан Лука къошулды.

Павел императорнынъ суду алдында турмакъ ичюн Римге кельген вакътыны косътеририп, китап озь икяесини битире. Къадимий месихчи тарихчилерге коре, Павел махкемеден сонъ азат этилди ве Римден гъарбий ерлерде огретмеге девам этти. Амма бир къач йылдан сонъ, Рим акимиети оны кене зиндангъа атты ве, о месихчи олгъаны ичюн, олюм джезасына берди.

Иса коклерге котериле (1 б.). Мукъаддес Рухнынъ келюви. Пётр адамларны огрете (2 б.). Пётр топалны тедавийлей (3 б.). Пётр ве Юхан еудийлернинъ Шурасы огюнде (4 б.). Анания ве Сапфира. Исанынъ

шегиртлерине къаршы къувгъунлыкънынъ башланувы (5 б.). Стефан огрете. Оны ташларнен уралар (6–7 б.). Филип Иса акъкъында хаберни даркъата. Филип ве везир (8 б.). Саул Исагъа иман эте (9 б.). Корнелий Пётрнен корюше (10 б.). Антиохиядаки иманлылар джемиети (11 б.). Мелек Пётрны зиндандан чыкъара (12 б.). Барнаба ве Саул, Месих акъкъында огрети, сеферге чыкълар (13–14 б.). Ерусалимде эльчилернинъ топлашувы, башкъа халкъларгъа мектюп (15 б.). Тимотей Павел ве Силагъа къошула (16 б.). Павел Тессалонике, Бероя, Афина ве Коринтте (17–18 б.). Павел Эфесте (19 б.). Павел Евтихни тирильте. Павел Эфес джемиетинден сагълъкълаша (20 б.). Павел Ерусалимде (21–23 б.). Павел Кайсарейда Феликс, Фест ве Агриппанынъ огюнде (24–26 б.). Павелнинъ Римге япкъан сефери (27–28 б.).

Кириш сёз

1 ¹⁻²Эй, Теофил! Баштан кокке котерильген кунюне къадар Иса насыл шейлер япкъаны ве огреткени акъкъында мен биринджи китапта яздым. Кокке котерильмезден эвель, О, сайлагъан эльчилерине Мукъаддес Рухнынъ ярдымынен эмирлер берген эди. ³Азаплар чеккен сонъ, Озю тири олгъанына чокъ исбатлар косътерип, Иса къыркъ кунъ девамьнда эльчилери огюнде пейда олып тура ве оларнен Алланынъ Падишалыгъы акъкъында лаф эте эди.

⁴Куньлернинъ биринде, олар берабер аш ашагъанда, Иса бойле эмир этти:

– Ерусалимден кетменгъиз, Баба сёз берген шейни бекленгъиз. Мен оны сизге эвель айттым. ⁵Ягъа адамларны сувгъа батырып темизлей эди, сиз исе бир къач куньден Мукъаддес Рухнен темизленеджексингъиз.

Иса кокке котериле

⁶Сонъ анда топлашкъанлар Ондан:

– Рабби, Исраильге падишалыкъны энди къайтараджакъсынъмы? – деп сорадылар.

⁷Иса оларгъа:

– Сизге Бабамнынъ Озь акиметинен бельгилеген заманны ве вакътыны бильмеге керекмей. ⁸Мукъаддес Рух устюнъизге тюшкен сонъ, сиз кучь-къувет аладжакъсыз, Ерусалимде, бутюн Еудиее, Самариеде ве дюньянынъ кенарынадже Меним шаатларым оладжакъсыз, – деди.

⁹Бу сёзлерден сонъ, Иса эльчилернинъ козю огюнде кокке котериле башлады ве булут ичинде гъайып олды. ¹⁰Иса котерильген сонъ, эльчилер бакъып тургъанда, оглеринде апансыздан беяз урба кийген эки адам пейда олды. ¹¹Олар:

– Эй, Галилея акъайлары! Кокке не тикилип къалдынъыз? Сизден кокке алынган Иса, козь огюнъизде кокке котерильгени киби, къайтып келеджек, – дедилик.

Маттиянынъ сайланувы

¹²Бундан сонъ эльчилер Зейтюн дагъындан тюшип, Ерусалимге къайтып кельдилер. Бу дагъ Ерусалимден бир километрге * якъын месафедде эди. ¹³Олар шеэрге кирип, яшагъан эвине бардылар ве экинджи къаткъа чыкътылар. Булар Пётр, Якъуп, Юхан ве Андрей, Филип ве Тома, Бартоломай ве Матта, Алфей огълу Якъуп, Ветанпервер Симон ве Якъуп огълу Иуда. ¹⁴Оларнынъ эписи апайларынен, Исанынъ анасы Мерьемнен эм де Исанынъ къардашларынен берабер токътамайып бир юрекнен дува окъуй эдилер.

¹⁵Шу куньлерде Пётр юз йигирмиге якъын дин къардашларынынъ топлашувы алдында турды да, сёзге чыкъып:

¹⁶⁻¹⁷– Дин къардашларымыз! Мукъаддес Рухнынъ Иуда акъкъында Давутнен эвельден берильген Язынынъ хабери беджерильмек керек эди. Бу Иуда биримиз олып, бизнен берабер хызмет этмеге къысметни алды. Амма сонъ Исаны якъалагъанларга ёл косътерди.

¹⁸(Адалетсизликнен къазанылгъан парасына Иуда бир тарла сатын алды ве шу ерге ойле йыкъылды ки, тап къурсагъы ярылып, эписи ичеклери чыкъып кетти. ¹⁹Буны Ерусалимде яшагъанлар эписи бильди, ве о ер халкънынъ тилинде «Акелдама», я да «къан тарласы», деп адландырылды.)

²⁰Зебур китабында язылгъанына коре, онынъ эви бош олып къалсын, анда яшагъанлар ёкъ олсун, онынъ ерини исе башкъасы алсын.

²¹⁻²²Бойледже, бизлернен берабер Исанынъ тирильгенине шаат олмакъ ичюн, бизге бир адам къошулмакъ керек. Шу адам Ягъя Исаны сувгъа батырып чыкъаргъан замандан башлап, Рабби Иса арамызда яшагъан вакъытта, тап О, кокке алынгъан куньге къадар бизлернен берабер юрген адамлардан бири олсун, – деди.

²³Шунъа коре эки адамны: Юст адыны ташыгъан ве Барсабба адландырылгъан Юсуфны, эм де Маттияны теклиф эттилер.

²⁴⁻²⁵Сонъ дува окъуп:

– Эй, эписи адамларнынъ юреклерини бильген Рабби! Иуда, озь ерине бармакъ ичюн, бу хызметни ве эльчилигини ташлады. Шунунъ ичюн бу къысметни алсын деп, эки адамдан къайсыны сайлагъанынынъны косътер! – дедилер.

²⁶Сонъ олар джереп чектилер. Къысмет Маттиянынъ тарафында олды, ве о, он бир эльчиге къошулды.

Мукъаддес Рухнынъ энгени

2 ¹Берекет Байрамы кельгенде, шегиртлернинъ эписи бир ерде топлашып тура эдилер. ²Апансыздан коктен кучлю ельнинъ уфюргенине

* 1.12 Бир километр – еудийлернинъ раатлыкъ кунюнде юрге мумкюн олгъан бир куньлюк месафе.

ошагъан бир увулты чыкъты да, олар тургъан эвни бутюнлей толдурды. ³Оларгъа атешке ошап айры-айры олгъан тиллер корюнди, эр бирининъ устуне къонды. ⁴Эписи Мукъаддес Рухкъа толдылар ве Рух оларгъа муим шейлер айтмагъа берген къабилиетинен эджнебий тиллерде лакъырды этип башладылар.

⁵Шу вакъыт Ерусалимде дюньянынъ эр бир халкъындан кельген иманлы еудийлер булуна эдилер. ⁶Бу шамата чыкъкъанда, чокъ адам топлашты. Эр бири озъ тилинде лакъырды эткенини эшитип, шаштылар. ⁷Эписи тааджиленип ве айретте къалып, озъара:

– Бу лакъырды эткенлернинъ эписи галилеялылар дегильми? ⁸Насыл ола да, эр биримиз озъ ана тилимизни эшитемиз? ⁹Партлылар, мадайлылар ве эламлылар, Месопотамия, Еудие, Къаппадокия, Понт ве Кучюк Асияда яшагъан, ¹⁰Фригия, Памфилия, Мысыр ве Ливиянынъ Кирене этрафындаки ерлерде яшагъан, Римден кельген ¹¹еудийлер ве еудий динини къабул эткенлер, критлилер ве араплар олып, биз тиллеримизде Алланынъ буюк ишлери акъкъында айткъанларыны эшитемиз, – дедилер. ¹²Эписи шашып къалып, бир-бирине:

– Бу насыл шей? – деп тааджилендилер. ¹³Башкъалары исе масхара этип: – Олар татлы шарап ичип тойгъанлар, – дедилер.

Пётрнынъ нуткъу

¹⁴О вакъыт Пётр он бир эльчинен берабер турып, кучлю сеснен халкъкъа мураджаат этти:

– Эй, Еудие акъайлары ве Ерусалимде яшагъан эписи адамлар! Сёзлериме къулакъ асып, шуны билинъиз: ¹⁵бу адамлар, сиз тюшонгенинъиз киби, сархош дегиллер. Шимди даа саба саат докъуз! ¹⁶Мында олгъан шей исе Ёэль пейгъамбернен бильдирилъген эди:

¹⁷ Мына, сонъки кунълерде бойле шей оладжакъ, – дей Алла:

– Мен эписи адамларнынъ устуне

Озь Рухумны ягъдыраджагъым.

Сизинъ огъул ве къызларынъыз пейгъамберлик япаджакълар, йигитлеринъиз руялар кореджеклер, къартларынъыз беджериледжек тюшлер кореджеклер.

¹⁸ О кунълерде къулларымнынъ устуне де

Озь Рухумны ягъдыраджагъым,

олар да пейгъамберлик япаджакълар.

¹⁹ Юкъарыда кокте аджайип шейлер япаджагъым,

ашагъыда ер юзюнде бельгилер береджегим,

къан, атеш ве къою думан киби тютюн ёллайджагъым.

²⁰ Раббининъ улу ве шанлы куню кельмезден эвель,

кунеш къаранлыкъ оладжакъ,

ай къан киби оладжакъ.

²¹ О вакъыт Раббининъ Адыны айтып чагъыргъан

эр бир адам къуртуладжакъ.

²²Эй, Израиль акъайлары, бу сёзлерни динъленъиз! Назарет шеэринден олгъан Исанынъ вастасынен Алла къудретли ве аджайип шейлер япты ве бельгилер косътерди. Сиз буларнынъ эписини билесиз. Оларнынъ эсасында Алла Исаны тасдыкълады. ²³Алла эвельден къарар чыкъаргъаны ве эвельден бильгени киби, Иса сатылгъан эди, ве сиз адалетсиз адамларнынъ къолунен Оны хачкъа мыхлап ольдюрдинъиз. ²⁴Лякин Алла олюм зынджырларыны узип, Оны тирильтти, чюнки олюм Оны тутып оламаз эди. ²⁵Давут Иса акъкъында шойле деген:

– Раббини эр вакъыт огюмде коре эдим:

Мен ич бир шейден къоркъмайым деп,

О, меним онъ тарафымдадыр.

²⁶ Шунунъ ичюн юрегим къуванчкъа толды,

тилимден шадлыкъ тёкюльди.

Теним умют иле раатнен яшайджакъ.

²⁷ Сен джанымны олюлер дюньясында ташлап кетмесинъ,

Азизинъе чюрюп ёкъ олмагъа ёл бермесинъ.

²⁸ Манъа аят ёлларыны бильдирдинъ,

Озь огюнъде мени бахыт-къуванчнен толдураджакъсынъ.

²⁹Дин къардашларымыз! Сизлерге бабамыз Давут акъкъында догъ-рудан-догъру айтмагъа рухсет этинъиз: о ольди, оны дефн эттилер ве онынъ къабри бугунъгедже бизде бардыр. ³⁰О, пейгъамбер олгъаны ичюн, шуны биле эди ки, Алла онынъ союздан олгъан бирини тахткъа отуртаджагъына ант этти. ³¹Давут Месихнинъ тириледжегини эвельден корип, Онынъ олюлер дюньясына ташланмайджагъы, бедени исе чюрюмейджеги акъкъында бильдирген эди. ³²Алла бу Исаны тирильтти, бунъа биз эпимиз шаат олдыкъ. ³³О, Алланынъ къудретинен юксельтильгенден сонъ, Бабанынъ вадеси боюнджа Мукъаддес Рухны алып, бизге ягъдырды. Шимди сизлер буны корип, эшитип турасыз. ³⁴⁻³⁵Давут озю кокке котерильмеген эди, амма бойле деген:

РАББИ меним Раббиме айтты:

– Душманларынъны аякъларынъ астына йыкътырмагъанымдже,

Меним онъ тарафымда отур.

³⁶Бойледже, бутюн Израиль халкъы буны къатты бильсин ки, Алла сизлер хачкъа мыхлагъан бу Исаны Рабби ве Месих япты!

³⁷Бу сёзлерни эшиткенлер юреклерине окъ санчылгъан киби олдылар, Пётр ве башкъа эльчилерге:

– Дин къардашларымыз, биз не япайыкъ? – дедилер. ³⁸Пётр оларгъа:

– Тёвбе этинъиз, гуналарынъыз багъышланмасы ичюн эр биринъиз Иса Месих Адындан сувгъа батырылып чыккынъыз. О вакъыт Мукъаддес Рух сизге бахшыш олып бериледжек. ³⁹Бу ваде сизлернен балаларынъызгъа ве даа узакъта олгъан, бизим Алла Раббимиз чагъыргъан эписи адамларгъа берильген, – деди.

⁴⁰Пётр даа чокъ башкъа сёзлернен оларны тенбиелеп, насиат берип:
– Озюнъизни бу бозукъ несильден къуртарынъыз! – дей эди.

⁴¹Бойледже, онынъ сёзюни ачыкъ гонъюльден къабул эткенлер сувгъа батырылып чыкътылар. Шу куню учъ бинъге якъын джан иманлыларгъа къошулды. ⁴²Олар эльчилернинъ талиматыны огренип, эр вакъыт бирликте яшай ве хызмет эте, отъмек боле ве дува окъуй эдилер. ⁴³Эр бир джан Алладан къоркъа эди. Эльчилернинъ ярдымынен чокъ аджайип шей ве бельгилер косътерильди.

Иманлыларнынъ яшайышы

⁴⁴Эписи иманлылар бирлик олып, эр шейлерини болип яшай эдилер. ⁴⁵Мал-мульклерини сатып, эписине, эр кеснинъ ихтияджына коре пай этип, ярдым эте эдилер. ⁴⁶Олар эр кунъ бир юрекнен Алланынъ Сарайында топлаша, эвлеринде отъмек болип, къуванчнен ве адийликнен ашай ⁴⁷ве Аллагъа шукюр эте эдилер. Оларны бутюн халкъ севе эди. Алла кунъ сайын иманлылар сырасына къуртарылгъанларны къоша эди.

Топалнынъ тедавийленюви

3 ¹Кунълернинъ биринде дува вакътында, саат учъте Пётр ве Юхан Алланынъ Сарайына кете эдилер. ²Анда анадан догъма юрип оламагъан бир адам бар эди. Оны, Сарайгъа киреяткъанлардан садакъа тилемек ичюн, эр кунъ Сарайнынъ Гузель адлы къапусы янына кетирип къоя эдилер. ³Сарайгъа кирип келеяткъан Пётр ве Юханны корьгенинен, сакъат олардан да садакъа истеди. ⁴Пётрнен Юхан онъа козьлерини тиктилер.
– Бизлерге бакъ! – деди Пётр.

⁵Бир шей аладжагъына умют этип, адам оларгъа дикъкъатнен бакъты. ⁶Пётр онъа:

– Менде кумюш ве алтын ёкъ, амма санъа озюмде олгъаныны берем: назаретли Иса Месихнинъ Адындан санъа айтам: еринъден турып юр! – деди де, ⁷онынъ онъ къолуны тутып, аякъ устюне турсатты. Сакъатнынъ табанларынен балдырлары бирден къавийлештилер. ⁸О атылып турды да, юре башлады. Аллагъа шукюр этип, къувангъанындан секире-секире, оларнен Сарайгъа кирди. ⁹Бутюн халкъ о адамнынъ Аллагъа шукюр этип кельгенини корьди. ¹⁰Сарайнынъ «Гузель» деген къапусы янында садакъа тилеп отургъан адамнынъ озю олгъаныны анълагъан сонъ, онен олгъан шейни корип, эписи тааджиленди ве пек шашып къалдылар.

Пётр Алланынъ Сарайында огрете

¹¹Тедавийленген адам Пётрнен Юханнынъ артындан къалмагъаны ичюн, бутюн тааджиленген халкъ оларнынъ янына, Сулейманнынъ Эйванына чапып кельди. ¹²Пётр буны корип, халкъкъа деди:

– Эй, Израиль акъайлары! Не ичюн бунъа тааджилендинъиз? Бизлерге ойле бакъасыз ки, санки биз о адамгъа юрмеге къабилиетини озь

къудретимиз я да диндарлыгъымызнен бердик. ¹³Мына, Ибраимнинъ, Исхакънынъ ве Якъупнынъ Алласы, бабаларымызнынъ Алласы, Озюнинъ къулу Исаны юксельтип шеревфледи. Сизлер Оны саттынъыз, Пилат Оны йибереджек олгъанда, онынъ огюнде Исадан ред эттинъиз.

¹⁴Адам ольдюрген джинаетчининъ афу этильмесини сорап, Мукъаддес ве Инсафлы Олгъанындан ред эттинъиз. ¹⁵Сиз Аят Башлайдыжысыны ольдюрдинъиз. Амма Алла Оны олюлер арасындан чыкъарды, ве биз бунъа шаатлыкъ этемиз. ¹⁶Сизлер корьген ве бильген бу адам Исанынъ Адынен, Онынъ Адына инангъаны себинден къавийлешти. Исадан кельген иманнен о, эпинъизнинъ козю огюнде сап-сагълам олып турды.

¹⁷Амма, дин къардашларым, сизлер, башлыкъларынъыз киби, бу ишни бильмегенинъизден якъанынъызны билем. ¹⁸Алла эписи Озь пейгъамберлернинъ агъызлары иле Месихнинъ азап чекеджегини эвельден хабер этип, Озь сёзюни беджерди. ¹⁹Бунынънен, гуналарынъыз багъышланмасы ичюн тевбе этинъиз ве Алланынъ ёлуна къайтынъыз. ²⁰Алла сизлерге раатлыкъ вакътыны багъышласын ве эвельден сизге тайинленген Иса Месихни ёлласын. ²¹Бутюн дюньяны янъыдан къурмагъа вакъыт кельмегендже, коклер Исаны алмакъ керек эди. Алла шуны азиз пейгъамберлернен къадимий вакъытлардан берли бильдирген эди. ²²Муса деди ки, Рабинъиз олгъан Алланъыз сизлерге агъа-къардашларынъыз арасындан Мусагъа ошагъан Пейгъамберни ёллайджакъ; сизлерге нени айтса, Онъа бутюн ишлерде къулакъ асынъыз. ²³О Пейгъамберге къулакъ асмагъан эр бир джан озь халкъы арасындан къырылып кетеджек. ²⁴Бу куньлер акъкъында Смаил пейгъамберден башлап, ондан сонъ хабер эткен бутюн пейгъамберлер де айткъанлар. ²⁵Сиз исе пейгъамберлернинъ эвлятларысынъыз ве Алла баба-деделеринъизге берген васиетнинъ мирасчыларысынъыз. Алла Ибраимге айткъанына коре, ер юзюндеки бутюн халкълар онынъ эвляды ичюн яхшылыкъ кореджеклер. ²⁶Алла, Озюнинъ къулуны тирильтип, эр биринъизни яман ишлеринъизден къайтарып, бойле яхшылыкъ япсын деп, Оны башта сизлерге ёллады.

Пётр ве Юхан еудийлернинъ Шурасы огюнде

4 ¹Пётрнен Юхан халкънен лакъырды этип тургъанда, оларгъа руханийлер, Алла Сарайынынъ къаравул башы ве саддукийлер якъынлаштылар. ²Оларны Пётрнен Юханнынъ халкъны огреткенлери ве Исанынъ ярдымынен олюлернинъ тирильгени акъкъында айткъанлары пек ачувландырды. ³Олар Пётрнен Юханны туттылар, энди вакъыт кеч олгъаны ичюн, сабагъадже апске алдылар. ⁴Хаберни эшиткенлернинъ чокълары исе иман эттилер, ве бу адамларнынъ сайысы беш бинъге якъын олды.

⁵Эртеси куню еудийлернинъ башлыкълары, акъсакълары ве Къанун оджалары Ерусалимде топландылар. ⁶Шу ерде баш руханий Аннас ве баш руханийнинъ союздан олгъан Каяфа, Юхан, Эскендер ве башкъалары эдилер. ⁷Эки эльчини ортагъа турсатып, олардан:

– Сизлер насыл къудретнен ве кимнинъ адындан бу шейлерни яптынъыз? – деп сорадылар.

⁸Мукъаддес Рухкъа толгъан Пётр оларгъа:

– Эй, халкънынъ башлыкълары ве акъсакълалары! ⁹Эгер хаста адамгъа япылгъан эйилигимиз, онынъ насыл тедавийленгени акъкъында бугунъ бизден джевап талап этсенъиз, ¹⁰эпинъизге ве бутюн Исраиль халкъына белли олсун ки, бу адам сизлер хачкъа мыхлап къойгъан, Алла исе тирильткен назаретли Иса Месихнинъ Ады ярдымынен огюнъизде сап-сагълам тура. ¹¹Бу Иса – таштыр. Сиз, къуруджылар, Оны четке ташладынынъыз, лякин О, бинанынъ темельташы олды. ¹²Башкъа ич кимседе къртурарув ёкъ. Кок тюрбюнде адамларгъа берильген адларнынъ арасында тек Онынъ Адынен къртурулмакъ мумкюнмиз, – деди.

¹³Руханийлер, Пётр ве Юханнынъ джесаретини корип, олар окъумагъан, адий адамлар олгъаныны билип, пек тааджиplenдилер. Сонъ оларнынъ Исанен олгъанларыны анъладылар. ¹⁴Тедавийленген адамны да оларнен берабер тургъаныны корип, оларгъа къаршы ич бир шей айтып оламадылар. ¹⁵Эльчилерге Шурадан тышарыгъа чыкъмакъны буюрып, озъара музакере эттилер.

¹⁶– Бу адамларгъа не япайыкъ? Оларнынъ къолунен ачыкътан-ачыкъ бир аджайип шей япылгъаныны Ерусалимде яшагъанларнынъ эписи билип алды! Бизлер буны ред эталмамыз. ¹⁷Лякин халкъ арасында бу лаф даа чокъ даркъалмамасы ичюн, оларны кърккъузармыз, бу ад акъкъында башкъа ич кимсеге айтмасынлар, – дедилер.

¹⁸Сонъ оларны чагъырып, Исанынъ Адыны тильге алып ич кимсени огретменъиз, деп буюрдылар. ¹⁹Лякин Пётр ве Юхан оларгъа джевап берип: – Озьлеринъиз къарар чыкъарынъыз, Алладан зияде сизлерни динълемеге Алланынъ огюнде догъру оладжакъмы? ²⁰Биз корьген-эшиткенлеримизни айтмайып оламамыз, – дедилер.

²¹Руханийлер акъайларны джезаламакъ ичюн ич бир мана тапмайып, оларны даа бир кере кърккъузып, йибердилер. Олар халкътан кърккъа эдилер. Эписи адамлар олгъан шей ичюн Аллагъа шукюр эте эдилер. ²²Аджайип шей нетиджесинде тедавийленген адамнынъ яшы кърккътан кечкен эди.

Иманлылар джесюрлик ичюн дува окъуйлар

²³Пётрнен Юхан азат олунгъан сонъ, достларынынъ янына барып, оларгъа баш руханийлернен акъсакълаларнынъ айткъанларыны хабер эттилер. ²⁴Буны эшиткенлер бир агъыздан Аллагъа:

– Эй, Укумдар, ерни, кокни, денъизни ве оларнынъ ичиндеки эр шейни яраткъан Алла! ²⁵Сен Мукъаддес Рухнен, Озь къулунъ олгъан бабамыз Давутнынъ агъзынен айткъансынъ:

– Башкъа миллетлер не ичюн исьян котерелер?

Халкълар не ичюн бош шейни уйдуралар?

²⁶ Дюнъя падишалары баш котерди,
 башлыкълар бирликте
 Рабби ве Месихке къаршы топлаштылар.

²⁷Эм акъикъатен, Ироднен Понтий Пилат бу шеэрде Исраиль халкъынен ве башкъа миллетлернен берабер, Сен Месих деп тайинлеген азиз къулунъ Исагъа къаршы бирликте чыкътылар, ²⁸Сен Озь къудретинънен ве ираденънен эвельден бельгилеген ишлернинъ эписини беджердилер. ²⁹Энди, Рабби, оларнынъ къоркъузгъанларына бакъ ве Сенинъ Сёзюнъни толу джесаретнен айтмакъ къуветини къулларынъа бер. ³⁰Къолунъны узат! Азиз къулунъ Исанынъ Адынен адамлар тедавийленсинлер, тюрлю бельгилер, аджайип шейлер япылсынлар, – дедилер. ³¹Дува окъугъан сонъ, олар топлашкъан ер тепренди. Эписи Мукъадес Рухкъа толып, Алланынъ Сёзюни джесаретнен айта башладылар.

Иманлыларнынъ умумий мулъкю

³²Инангъанларнынъ бутюн джемиети бир джан ве бир юрек эди. Ич бир адам мулъкюнден ич бир шейге менимки демейип, эписини умумий деп сая эди. ³³Эльчилер Рабби Исанынъ тирилюви акъкъында буюк кучънен шаатлыкъ эте эди. Оларнынъ эписине чокъ хайыр бериле эди. ³⁴Араларында мухтадж адам ёкъ эди. Топрагъы я да эвлери олгъанлар мулъкюни сатып, акъчасыны кетире ³⁵ве эльчилернинъ аякълары алдына къоя эдилер. Сонъ акъча эр кеске, ихтияджына коре дагъытыла эди. ³⁶Анда Юсуф адлы, Къыбрыста * догъгъан бир левийли бар эди. Эльчилер онъа Барнаба, яни «Гонъюль Алыджы» деген ад бергенлер. ³⁷Онынъ бир тарласы бар эди. Оны сатып, акъчасыны эльчилернинъ аякълары алдына кетирип къойды.

Анания ве Сапфира

5 ¹Анания адлы бир адам ве онынъ апайы Сапфира бар эдилер. Анания топрагъыны сатып, ²акъчанынъ бир къысмыны алып сакълады, апайы да буны биле эди. Башкъа бир къысмыны кетирип, эльчилернинъ аякълары алдына къойды.

³Пётр онъа:

– Эй, Анания, насыл олды да, сен юрегинъни Шейтангъа берип, Мукъаддес Рухкъа ялан айттынъ ве тарланынъ акъчасындан бир къысмыны алып сакъладынъ? ⁴Сатмаздан эвель эписи сенинъки эди. Сатылгъандан сонъ да акъчанынъ эписи сенинъ къолунъда эди. Не ичюн юрегинъде бойле ниет беслединъ? Сен адамларгъа дегиль, Аллагъа ялан айттынъ.

⁵Анания бу сёзлерни эшиткенинен, джан берип ерге йыкъылды. Буны бильгенлернинъ эписини къатты бир къоркъу къаплап алды. ⁶Йигитлер олюни сардылар, тышарыгъа чыкъарып, дефн эттилер.

* 4.36 Къыбрыс – Кипр адасы.

⁷Къарарнен учь саат кечкен сонъ, олып кечкен вакъиадан хабери олмагъан Ананиянынъ апайы да кельди. ⁸Пётр онъа:

– Айт манъа, тарланъызны бойле фияткъа саттынъызмы? – деди.

– Эбет, бойле фияткъа, – деди къадын. ⁹Пётр:

– Сиз не ичюн Алланынъ Рухуны сынап бакъмагъа анълаштынъыз? Мына, шимди къапу янында акъайынъны дефн эткенлернинъ адымлары эшитилелер. Энди сени де тышарыгъа алып чыкъаджакълар, – деди.

¹⁰Шу анъ къадын, джан берип, Пётрнынъ аякълары алдына йыкъылды. Йигитлер ичериге кирип, онынъ ольгенини корьдилер. Олюсини тышарыгъа чыкъарып, акъайынынъ янында дефн эттилер.

¹¹Бу вакъиаларны эшиткен бутюн иманлылар топлашувуны ве башкъаларнынъ эписини къатты бир къоркъу къаплап алды.

Бельгилер ве аджайип шейлер

¹²Халкъ арасында эльчилернинъ къолларынен чокъ аджайип шейлер ве бельгилер яратыла эди. Эписи иманлылар бир-биринен разы олып, Сулейманнынъ Эйванында топлаша эдилер. ¹³Халкъ эльчилерни шеревлеген олса да, тышарыдан ич кимсенинъ оларгъа къошулмагъа джесарети етмей эди. ¹⁴Раббиге иман эткенлернинъ исе, эркек ве къадынларнынъ сайысы эп арта эди. ¹⁵Пётр кечип кететкъанда, ич олмадым онынъ кольгеси биле базыларнынъ устюне тюшсюн деп, хасталарны сокъакъларгъа чыкъарып, сетлер ве тешеклер устюне яткъызып къоя эдилер. ¹⁶Ерусалимнинъ этрафындаки шеэрлерден де чокъ адам келип, озьлерининъ хасталарыны ве арам рухлардан къыйналгъан адамларны кетире эдилер. Чекишкенлернинъ эписи исе тедавийлене эдилер.

Эльчилерге къаршы къувгъунлыкъ

¹⁷О вакъыт баш руханий ве онен берабер саддукий фыркъасынынъ эписи азалары пахыллап, ¹⁸эльчилерни якъалап, шеэр зинданына ташладылар. ¹⁹Лякин гедже зинданнынъ къапуларыны Раббининъ мелеги ачты, эльчилерни тышарыгъа чыкъарды.

²⁰– Барынъыз да, Алланынъ Сарайында турып, омюр берген сёзлернинъ эписини халкъкъа айта беринъиз! – деди мелек.

²¹Эльчилер онынъ сёзлерини динълеп, саба эрте Алланынъ Сарайына келип, адамларны огрете башладылар.

Баш руханий ве онен берабер олгъанлар Исраиль халкъынынъ эписи акъсакълалларыны ве Юксек Шураны топладылар, эльчилерни кетирмек ичюн, зиндангъа адамларны йибердилер. ²²Лякин хызметчилер барып, зинданда оларны тапмайып, къайтып кельдилер ве:

²³– Биз зинданны буюк мукъайтлыкънен килитленген ве къаравуларны къапулар алдында тургъан алда корьдик. Амма ачып бакъкъанымызда, ичинде ич кимсени тапмадыкъ, – деген хаберни бердилер.

²⁴Сарайнынъ къаравул башы ве баш руханийлер бу сёзлерни эшитип, шу вакъианынъ манасыны анъламайып, шаштылар. ²⁵О вакъыт бир адам хабер кетирип:

– Мына, сизлер зиндангъа ташлагъан адамлар Алланынъ Сарайында халкъны огретелер, – деди.

²⁶Къаравул башы хызметчилеринен берабер барып, оларны алып кельди. Лякин, халкъ бизлерни ташларнен урар, деп, къоркъкъанлары ичюн, оларны зорламайып кетирдилер. ²⁷Эльчилерни алып келип, Юксек Шура алдына турсаттылар. Баш руханий оларгъа суаль берди:

²⁸– Бу ад эсасында огретменъиз, деп, сизлерге къаттыдан ясакъ этмеген эдикми? Бунъа бакъмадан, огретювинъизнен бутюн Ерусалимни толдурдынъыз ве о адамнынъ къаныны бизим бойнумызгъа юклемеге истейсиз, – деди. ²⁹Пётр ве башкъа эльчилер джевап берип:

– Адамлардан эвель Аллагъа бойсунмакъ керек. ³⁰Сизлер агъачкъа асып ольдюрген Исаны баба-деделеримизнинъ Алласы тирильтти. ³¹Израиль халкъы гуналарындан тевбе этсин ве багъышлав алсын деп, Алла Исаны Озь къудретинен юксельтип, Укюмдар ве Къуртарыджы этип къойды. ³²Бизлер бу ишлернинъ шаатлары оламыз. Алланынъ Сёзюни туткъанларгъа берильген Мукъаддес Рух да бунъа шаат, – дедилер.

³³Шура азалары буны эшитип, пек ачувландылар, эльчилерни ольдюрмеге истедилер. ³⁴Лякин о вакъыт бир ферисе, бутюн халкънынъ урьметини къазангъан Гъамалиэл адлы Къанун оджасы, Шурада еринден турып, эльчилерни къыскъа вакъыткъа тышарыгъа чыкъармакъны буюрды. ³⁵Сонъ Шура азаларына:

– Эй, Израиль акъайлары, бу адамларгъа не япаджагъынъызны яхшы этип тюшюнинъиз! ³⁶Якъынларда озюни бир буюк адам киби косътерген Тевда пейда олды, ве онъа дёрт юз адам къошулды. О ольдюрильди, онъа къошулгъанларнынъ эписи исе даркъалып, ёкъ олып кеттилер. ³⁷Ондан сонъ, эалини джедвельге алув кечирильген вакъытта галилеялы Иуда пейда олып, озюнинъ артындан баягъы халкъны алып кетти. Лякин о да гъайып олды, ве онынъ артындан кеткенлер даркъалып кеттилер. ³⁸Энди сизлер бу адамлардан къол тартынъыз, дейим, оларны йиберинъиз! Эгер бу ниет-арекет инсан иши олса, озь-озюнен гъайып оладжакъ. ³⁹Амма Алладан олса, сизлер оны бозып оламазынъыз. Аллагъа къаршы дженк эткенлер арасында олып къалманъыз! – деди.

Шура азалары Гъамалиэлнинъ сёзюне къандылар. ⁴⁰Эльчилерни чагъырып, оларны къамчыламагъа буюрдылар. Сонъ Иса Адындан адамларны огретмеге ясакъ этип, оларны йибердилер. ⁴¹Эльчилер, Рабби Исанынъ Ады ичюн масхара олдыкъ, деп къуванып, Шурадан чыкъып кеттилер. ⁴²Эр кунь Алланынъ Сарайында ве эвлерде адамларны огретип, Иса Месих акъкъын-даки Къуванчлы Хаберни токътамайып даркъата эдилер.

Куньделик ярдым бермек ичюн еди адамнынъ сайланувы

6 ¹Исанынъ шегиртлери эп чокълашкъанда, юнан тилинде лаф эткен еудийлер, оларнынъ арасында тул къадынларгъа куньделик ярдым

башкъаларындан аз бериле, дегенде, ерли еудийлерге къаршы мемнюниетсизлигини косътере башладылар. ²Ана шу себептен, он эки эльчи Исанынъ эписи шегиртлерини чагъырып:

– Алланынъ Сёзюни огретюв ишини четке къалдырып, софрагъа хызмет этмеге бизге яхшы дегиль. ³Дин къардашларымыз, озълерини яхшы тарафтан косътерген, Мукъаддес Рух ве акъылгъа толып-ташкъан еди адамны аранъыздан сайлап алынъыз; оларны софра хызметине тайин этермиз. ⁴Бизлер исе дуваларнен ве Алланынъ Сёзюни огретюв хызметинен мешгъуль олайыкъ, – дедилер.

⁵Бу теклифни бутюн джемиет бегенди, иманлары къатты олгъан ве Мукъаддес Рухкъа толгъан Стефанны, Филипни, Прохорны, Никанорны, Тимонны, Парменни ве еудий динини къабул эткен антиохиялы Николайны сайладылар. ⁶Оларны эльчилернинъ алдына турсатып къойдылар. Эльчилер оларнынъ башларына къолларыны къойып, дува окъудылар.

⁷Алланынъ Сёзю даркъатылгъан сайын, Ерусалимде Исанынъ шегиртлерининъ сайысы эп арта эди. Руханийлернинъ де чокълары имангъа бойсундылар.

Стефан еудийлернинъ Шурасы алдында

⁸О вакъыт Алланынъ хайырына ве къудретине толгъан Стефан халкъ арасында буюк бельгилер косътере ве аджайип шейлер япа эди. ⁹Азат олгъанларнынъ синагогасындан* базылары, эм де Киренеден, Эскендериеден, Киликиядан ве Кучюк Асиядан олгъан адамлар Стефаннен дава этип башладылар, ¹⁰амма онынъ сёзюндеки икметке ве Рухкъа къаршы чыкъып оламай эдилер. ¹¹Шунынъ ичюн Стефаннынъ Мусагъа ве Аллагъа къаршы куфюр сёзлер айткъаныны эшиткенини десинлер деп, базы адамларгъа пара бердилер. ¹²Бойле этип, халкъны ве акъсакъларнен Къанун оджаларыны къозгъадылар, Стефангъа уджюм этилер, оны тутып, Шуранынъ алдына кетирдилер. ¹³Ялан айткъан шаатларны кетирип, оларгъа буны айттырдылар: – Бу адам эр вакъыт бу Азиз Ерни ве Къанунны яманлап юре. ¹⁴Назаретли Иса бу ерни виран этип, Мусанынъ бизлерге берген урф-адетлерини денъиштиреджек, дегенини эшиттик.

¹⁵О вакъыт Шурада отургъанларнынъ эписи Стефангъа тикилип бакъкъанда, бети бир мелекнинъ бетине ошап къалгъаныны коръдилер.

Стефаннынъ нуткъу

7 ¹Баш руханий Стефандан:

– Бу сёзлер догърумы? – деп сорады. ²Стефан сёз алып, бойле деди:
– Эй, дин къардашлар ве бабалар, мени динъленъиз! Ибраим бабамыз Харан шеэрини кочип, анда ерлешмезден эвель, даа Месопотамияда

* **6.9** Азат олгъанларнынъ синагогасы – «либертинлернинъ синагогасы», еудийлер арасындан олып, озюне сербестлик къазангъан къулларнынъ синагогасы.

олгъанда, онъа шеревли Алла корюнди ³ве: «Озь юртунъдан чыкъып, сой-сопларынъны къалдыр да, Мен санъа косътереджек ерге кет», – деди. ⁴О вакъыт Ибраим къасдийлилернинъ топрагъындан чыкъып, Харан шеэринде ерлешти. Бабасы ольген сонъ, Алла Ибраимни о ерден мында, сизлер яшагъан ерге кочюрди. ⁵Бу ерде онъа аякъ басмагъа оладжакъ бир парча топракъны биле бермеди. Лякин онынъ баласы даа олмаса да, Алла бу ерни онъа ве онынъ эвлядына береджегине сёз берди. ⁶Алла онъа:

– Сенинъ эвлятларынъ гъурбетликте кельмешек оладжакълар;
оларны къул этип дёрт юз йыл зулум этеджеклер.

⁷ Амма оларны къул эткен миллетни Мен махкеме этеджегим.

Бундан сонъ олар андан кетеджек,
бу ерде Манъа ибадет этеджеклер, – деди.

⁸Сонъ Алла оларгъа сюннет васиетини берди. Ибраим Исхакънынъ бабасы олып, огълуны секиз кунъюк олгъанда сюннет эти. Исхакъ Якъупны, Якъуп он эки къабилемизнинъ бабаларыны сюннет эти.

⁹Бабаларымыз Юсуфны пахыллап, оны Мысыргъа саттылар. Лякин онен Алла эди. ¹⁰О, Юсуфны бутюн белялардан азат этип, Мысыр падишасы фыравуннынъ козюнде онъа буюк мерамет ве акъыл берди. Фыравун Юсуфны Мысыр ве бутюн сарайы устюнде аким этип къойды. ¹¹Ондан сонъ бутюн Мысыр ве Ханаан улъкелеринде ачлыкъ ве буюк къайгъы девири башланды. Бабаларымызда ашамагъа аш къалмады. ¹²Якъуп, Мысырда богъдай олгъаныны эшитип, биринджи кере бабаларымызны анда ёллады. ¹³Экинджи кере баргъанларында, Юсуф озюни агъа-къардашларына танытты. Бойлеликнен, фыравун Юсуфнынъ сой-сопларыны бильди. ¹⁴Юсуф хабер ёллап, бабасы Якъупны ве етмиш беш адамдан олгъан бутюн сой-сопларыны чагъыртып алды. ¹⁵Якъуп Мысыргъа барды, озю ве бабаларымыз о ерде кечинди. ¹⁶Оларнынъ джесетлери Шекем шеэринде кетирилип, Ибраимнинъ Шекемде Хамор огъуларындан кумюш парагъа сатын алгъан къабринде дефн этильдилер.

¹⁷Алла Ибраимге сёз бергенини беджермек вакъты якъынлашкъанда, Исраиль халкъы Мысырда осе ве чокълаша эди. ¹⁸О вакъыт Мысырда Юсуфны бильмеген башкъа бир падиша тахткъа чыкъты. ¹⁹Бу падиша халкъымызгъа къаршы зулум, бабаларымызгъа хаинлик япа башлады, янъы догъгъан балаларны ташлатып, оларны олюм панджасына берди. ²⁰Шу вакъыт Алла пек гузель этип яраткъан Муса догъды, учъ ай бабасынынъ эвинде бакъылды. ²¹Мусаны ташлап кеткенлерден сонъ, оны фыравуннынъ къызы тапты ве озь огълу киби тербие эти. ²²Мусагъа мысырлыларнынъ бутюн илимини огреттилер; о эм сёзде, эм иште усталыкъ косътере эди.

²³Муса къыркъ яшыны толдургъанда, онынъ юрегинде къардашларыны, Исраиль огъуларыны барып коръмек арзусы догъды. ²⁴Котек ашагъан бир адамны коръгенде, онынъ тарафыны алып, мысырлыны ольдюрди, джаны агъырткъаннынъ акъкъыны алды. ²⁵О, Алла меним

ярдымымнен оларгъа къуртулыш береджегини агъа-къардашларым анълар, деп тюшюне эди. Лякин олар анъламадылар. ²⁶Эртеси куню Муса базыларнынъ котеклешкенлерини коръди. Оларны муаббетлештирмеге истеп:

– Акъайлар, сизлер агъа-къардаш олып, не ичюн бир-биринъизнинъ джанынъызны агъыртасынъыз? – деди. ²⁷Лякин къардашынынъ джаныны агъырткъан адам Мусаны итеп:

– Сени бизге башлыкъ ве къады этип ким къойды? ²⁸Тюневин мысырлыны ольдюргининъ дайын, мени де ольдюрмеге истейсинъми? – деди. ²⁹Бу сёзлерни эшитип, Муса къачып кетти. Мидьян деген ерде ябанджы олып яшады, ве анда онынъ эки огълу догъды.

³⁰Къыркъ йыл кечкен сонъ, Синай дагъы янындаки сахрада янаяткъан чалынынъ алеви ичинден Мусагъа Мелек корюнди. ³¹Муса бу аджайип шейни корип, пек тааджипленди. Оны яхшыджа бакъмакъ ичюн якъынлашкъанда, Раббининъ сеси эшитильди.

³²– Мен бабаларынънынъ Алласы, Ибраимнинъ, Исхакънынъ ве Якъупнынъ Алласы олам, – деди О. Муса къоркъудан къалтырап, козьлерини котерип бакъмагъа джесарет этмеди. ³³Рабби онъа:

– Аякъларындан аякъкъапларынынъ чыкъар. Сен тургъан ер – мукъаддес ердир. ³⁴Мен Мысырда олгъан халкъымнынъ зулумыны корип, инъильтисини эшиттим ве оларны къуртармакъ ичюн коктен тюштим. Энди бар, Мен сени Мысыргъа ёллайджагъым, – деди.

³⁵Адамлар: «Сени бизге башлыкъ ве къады этип ким къойды?» – деп ред эткен мына бу Муса эди. Чалыда Мусагъа корюнген Мелекнинъ ярдымынен Алла Мусаны башлыкъ ве къуртарыджы этип ёллады. ³⁶Бу адам Мысыр топрагъында, Къызыл денъизде, эм де къыркъ йыл девамьында сахрада аджайип шейлер япып ве бельгилер косьтерип, Исраиль халкъыны чыкъарып юрсете эди. ³⁷Кене де Муса Исраиль огъулларына деди ки, Алла оны чагъырып кетиргени киби, бойле де этип, оларгъа агъа-къардашлары арасындан Пейгъамберни чагъырып кетиреджек эди. ³⁸Шу Муса сахрада халкъ топлашувы огюнде турып, Синай дагъында Мелекнен берабер лаф этти, бизим баба-деделеримизнен юре эди ве бизге еткизмек ичюн джанлы сёзлерни алды. ³⁹Онъа да баба-деделеримиз бойсунмагъа истемейип, оны ред эттилер, гонъюллерини Мысыр тарафкъа айландырдылар, ⁴⁰Харунгъа: «Бизге огюмизден кетеджек аллаларны яп, чюнки бизни Мысыр топрагъындан чыкъаргъан бу Мусанен не олгъаныны бильмеймиз», – дедилер. ⁴¹О куньлерде бир бугъаны ясадылар, путкъа къурбан чалып, озь къолларынен яраткъанына къувандылар. ⁴²Алла исе юзь чевирип, оларгъа коктеки кунешке, айгъа ве йылдызлар ордусына ибадет этмеге ёл берди. Пейгъамберлер китабында язылгъаны киби:

– Эй, Исраиль эви! Къыркъ йыл сахрада кезгенлеринъизде, къурбан чалып, Мангъа бахшыш бердинъизми?

⁴³ Сиз Молохнынъ чадырыны ве алланъыз Рефаннынъ
йылдызыны котерип юре эдинъыз.
Озьлеринъызге пут эйкеллерини ясап, оларгъа бель буктинъыз.
Шу себептен Мен сизлерни Вавилондан узакъча сюрюн
этеджегим.

⁴⁴Сахрада бабаларымызда Шаатлыкъ Чадыры бар эди. Бу Чадырны Алла Мусагъа, онъа косътерильген орьнекке коре ясамагъа буюргъан эди. ⁴⁵Бабаларымыз Ехошуанен берабер Чадырны алды да, Алла делелеримизнинъ огюнден къувгъан халкъларнынъ топракъларына алып бардылар. Давутнынъ кунълерине къадар Чадыр оларнынъ араларында къалды. ⁴⁶Алланынъ хайырыны тапкъан Давут, Якъупнынъ несилине бир Мескен къурып берейим деп, разылыкъ сорады. ⁴⁷Амма Аллагъа Сулейман эв курып берди.

⁴⁸Лякин Юдже Алла инсан къолунен япылгъан эвлерде яшамай. О пейгъамбер агъзы иле айткъаны киби:

⁴⁹ – Коклер – тахтым, ер юзю – аякъларыма таяма.
Сизлер Манъа насыл эв къурарсынъыз? – деп сорай Рабби. –
Я да Манъа раатланмакъ ичюн насыл ер бар экен?

⁵⁰ Буларнынъ эписини яраткъан Меним къолум дегильми?

⁵¹Эй, энъсеси къаткъанлар! Юреги ве къулакълары сюннет олмагъанлар! Бабаларынъыз киби сизлер де эр вакъыт Мукъаддес Рухкъа къаршы чыкъасынъыз. ⁵²Бабаларынъыз пейгъамберлерден къайсы бирисини къувмадылар? Олар Инсафлы Олгъаннынъ келеджегини хабер эткенлерни ольдюрдилер. Сизлер де энди Оны саткъан ве ольдюрген адамлар олдынъыз! ⁵³Алладан мелеклер сизге Къанунны кетирдилер, амма сиз оны беджермединъыз! – деди.

Стефанны ташларнен уралар

⁵⁴Шура азалары бу сёзлерни эшиткенде, къутурдылар ве Стефангъа къаршы тишлерини гъыджырдаттылар. ⁵⁵Мукъаддес Рухкъа толгъан Стефан исе кокке тикилип бакъты да, Алланынъ парылдагъан Шуретини ве Онынъ онъ тарафында тургъан Исаны коръди.

⁵⁶– Мына, мен кокнинъ ачылып кеткенини ве Алланынъ онъ тарафында тургъан Инсан Огълуны корем! – деди о.

⁵⁷Олар исе къулакъларыны къапатып, эписи къычыра-къычыра бирлешип, Стефаннынъ устюне атылдылар, ⁵⁸оны шеэрден тышарыгъа сюреклеп чыкъардылар ве ташларнен урып башладылар. Онъа къаршы шаатлыкъ эткен адамлар усть урбаларыны Саул деген бир огъланнынъ аякълары алдына ташладылар. ⁵⁹Ташларнен урулгъан вакъытта, Стефан дува окъуп:

– Рабби Иса, рухумны къабул эт! – деди.

⁶⁰Ахырында тиз чёкип, къатты сеснен къычырып:

– Рабби, бу гунаны оларнынъ бойнуна юклем! – деди.

Буны айтып, джан берди.

Саул иманлылар джемиетини къувалай

8¹Саул Стефаннынъ ольдюрильмесине разы эди.

О куннинъ озюнде Ерусалимдеки иманлыларнынъ джемиетини пек къуваламагъа башладылар. Эльчилерден гъайры эписи иманлылар Еудие ве Самариенинъ эр тарафына дагъылып кеттилер.

²Стефанны диндар адамлар дефн этип, онынъ артындан пек агълаштылар.

³Саул исе иманлылар топлашувуны тар-мар эте башлады. Эв-эвден юрип, акъаймы, къадынмы, эписини суюреклеп зиндангъа ташлай эди.

Къуванчлы Хаберни Самариеде даркъаталар

⁴Шу арада дагъылып кеткенлер Къуванчлы Хаберни ер юзюнде даркъатып башладылар. ⁵Филип бир Самарие шеэрине келип, онынъ сакинлерине Месих акъкъында айтты. ⁶Филипнинъ сёзюни эшитип ве о косьтерген бельгилерни корип, бутюн халкъ бир джан олып, оны динъ-леди. ⁷Чокъ адамлардан арам рухлар кучлю сеснен къычырып чыкъа эдилер, чокъ паралич ургъанлар ве сакъатлар тедавийлене эдилер. ⁸Бойледже, о шеэрде буюк къуванч бар эди.

⁹Бу шеэрде тылсымджылыкъ япкъан, озюни буюк бир адам киби туткъан, Самарие мемлекетининъ халкъыны шашырып къалдыргъан Симон адлы бир адам бар эди. ¹⁰Буюктен кучюгинедже эписи оны дикъкъатнен динълеп: «Бу адам – Алланынъ къудрети, о, “Балабан Къудрет” дениле!» – дей эдилер. ¹¹Симон чокъ вакъыттан берли озь тылсымларынен халкъны шашыргъаны ичюн, эписи оны динълей эди. ¹²Лякин Филип Алланынъ Падишалыгъы ве Иса Месих акъкъындаки Къуванчлы Хаберни кетиргенде, акъайлар ве къадынлар онынъ сёзюне инанды ве сувгъа батырылып чыкътылар. ¹³Симоннынъ озю де инанып, сувгъа батырылып чыкъты. О, Филип косьтерген бельгилерини ве къудретнен япкъан аджайип шейлерини корьген сайын шашып, Филипнинъ янындан кетмей эди.

¹⁴Ерусалимде къалгъан эльчилер, Самарие сакинлери де Алланынъ Сёзюни къабул эткенлерини эшиткенде, оларнынъ алдына Пётрнен Юханны ёлладылар. ¹⁵Олар о ерге келип, самариелер Мукъаддес Рухны къабул этмек ичюн дува окъудылар. ¹⁶Оларнынъ ич бирисине Мукъаддес Рух энмеген. Олар тек Рабби Исанынъ Адына сувгъа батырылып чыкъкъанлар. ¹⁷Эльчилер оларнынъ башына къол тийдирдилер, ве олар Мукъаддес Рухны къабул эттилер. ¹⁸Эльчилернинъ къол тийдиргенинен Мукъаддес Рух берильгенини корип, Симон оларгъа акъча кетирди де:

¹⁹– Мангъа да бу къудретни берингиз, кимнинъ башына къолларымнен тийсем, Мукъаддес Рухны къабул этсин! – деди. ²⁰Лякин Пётр онгъа: – Кумюшинъ сеннен берабер гъайып олсун, чюнки сен Алланынъ бахшышыны парагъа алмакъ мумкюн, деп беллей эдинь! ²¹Бу иште сенинъ

не акъкъынъ, не къысметинъ бар, чюнки Алланынъ огюнде юрегинъ догъру дегиль. ²²Энди бу яманлыгъынъдан тевбе этип, Аллагъа ялвар, бельки юрегинъдеки ниетинъни багъышлар. ²³Сенинъ аджджы зеэрге толгъанынъны ве адалетсизлик зынджырына багълангъанынъны корем, – деди.

²⁴Симон бунъа джевап берип:

– Мен ичюн Раббинъизге ялварып сизлер дува окъунъыз, айткъанларынъыздан бириси башыма тюшмесин! – деди.

²⁵О ерде Раббининъ Сёзюни илян эткен, шаатлыкъ берген сонъ, олар Ерусалимге таба кеттилер ве Самариенинъ чокъ койлеринде Къуванчлы Хаберни даркъаттылар.

Филип ве эфиопиялы везир

²⁶Филипке Раббининъ Мелеги келип:

– Еринъден тур! Дженюп тарафкъа, Ерусалимден Гъазагъа баргъан сахара ёлуна бар! – деди. ²⁷Филип турып, ёлгъа чыкъты.

О вакъыт Эфиопия къыраличеси Кандакенинъ везири, къыраличенинъ бутюн хазинелерине мудир олгъан эфиопиялы бир хадим озь ветанына къайтып кететкъан эди. О, Аллагъа бель букмек ичюн, Ерусалимге барып кельген. ²⁸Арабасында отурып, Ешая пейгъамбернинъ китабыны окъуй эди.

²⁹Мукъаддес Рух Филипке:

– Бу арабагъа якъынлашып, янынъда кет! – деди. ³⁰Филип эфиопиялынынъ янына чапып барды. Онынъ Ешая пейгъамбернинъ китабыны окъуп отургъаныны эшитип:

– Окъугъанынъны анълайсынъмы? – деп сорады.

³¹– Манъа ёл косътерген адам олмаса, насыл анълайым? – деди эфиопиялы. Сонъ Филипни озь янына чыкъып отурмагъа давет этти. ³²Онынъ Языдан окъугъан ери бу эди:

– Оны къой киби соймагъа айдап кетирдилер, къозу юнъ къырккъан адамнынъ алдынъда индемейип тургъан киби, О Озь агъзыны ачмады.

³³ Оны масхараладылар. О, акъикъаттан къуру къалды, Оны ашалап къабаатладылар.

Онынъ несилини ким анъаджакъ? Ер юзюндеки омрю узюльди.

³⁴Везир Филипке бакъып:

– Риджа этем, пейгъамбер буны ким акъкъынъда айта? Озь акъкъынъдамы, я да башкъа адам акъкъынъдамы? – деди.

³⁵Филип агъзыны ачып, шу язылгъан парчадан башлап, онъа Иса акъкъынъдаки Къуванчлы Хаберни анълатты. ³⁶⁻³⁷Ёлны девам этип кететкъанларынъда, сув олгъан бир ерге кельдилер. Везир:

– Мына, сув! Меним сувгъа батырылып чыкъкъаныма не кедер эте? – деди.

³⁸О вакъыт арабаны токътатмагъа буюрып, Филипнен везир экиси сувгъа кирдилер, ве Филип оны сувгъа батырып чыкъарды. ³⁹Олар сувдан чыкъкъанда, Филипни Мукъаддес Рух котерип кетти. Везир оны бир даа коръмейип, къуванып озь ёлуны девам этти.

⁴⁰Филип исе Ашдод шеэринде пейда олды ве Кайсарегъа кельмегендже, эписи шеэрлерде Къуванчлы Хаберни даркъата эди.

Саул – Раббиге иман эткенлернинъ бири

9 ¹Саул, Раббининъ шегиртлерине олюм джезасыны истеп, ачувнен нефес алып эп юре эди. Баш руханийнинъ алдына барып, ²Дамаск шеэриндеки синагогалар ичюн мектюплерни сорады. «Ёл» адлангъан огретювнинъ изинден баргъан кимни тапса, акъай я да къадын олгъанына бакъмайып, оларны якъалап, Ерусалимге кетирмек ниетинде эди. ³Ёлгъа чыкъып, Дамасккъа якъынлашкъанда, онынъ этрафыны апансыздан коктен тюшкен нур ярыкълатты. ⁴Саул ерге йыкъылып:

– Саул, Саул! Сен Мени не ичюн айдайсынъ? – деген сесни эшитти.

⁵– Я Рабби, Сен ким оласынъ? – деди Саул.

– Мен сен айдагъан Исадырым. ⁶Энди тур да, шеэрге бар. Анда санъа не япаджагъынъны айтарлар, – деди О.

⁷Саулнынъ ёл аркъадашлары сесни эшитип, лякин ич кимсени коръмейип, къатып къалдылар. ⁸Саул ерден турып козьлерини ачкъанда, ич бир шей корип оламады. Оны къолундан тутып, Дамаск шеэринде кетирдилер. ⁹Учъ кунге къадар Саулнынъ козьлери коръмей эди, ве о, ич бир шей ашмай-ичмей эди.

¹⁰Дамаск шеэринде Анания деген Исанынъ шегирти бар эди. Рабби онъа руяда корюнип:

– Эй, Анания! – деди.

– Мен мындам, Раббим! – деди о. ¹¹Рабби онъа:

– Еринъден тур ве «Догъру» деген сокъакъкъа барып, Иуданынъ эвиндеки Тарс шеэрли Саул адлы адамны сора. Шимди о дува окъуй. ¹²Онъа руяда корюнди ки, онынъ янына Анания адлы адам кельген ве, козьлери ачылмасы ичюн, онынъ башына къолларыны къойгъан, – деди.

¹³Анания джевап берип:

– Рабби, чокъ адамлардан эшиттим ки, бу адам Ерусалимде Сенинъ азизлеринъе не къадар яманлыкъ япкъан. ¹⁴Бу ерде де Сенинъ Адынъа инанып чагъыргъанларнынъ эписини якъаламакъ ичюн, баш руханийлерден рухсет алгъан, – деди.

¹⁵Рабби Иса онъа:

– Адымны тюрлю халкълар, падишалар ве Исраиль огъуллаарынынъ огюнде илян этмек ичюн, Мен бу адамны сайладым. ¹⁶Меним Адым ичюн онъа не къадар азап чекмек керек олгъаныны косътереджем, – деди.

¹⁷Анания барып, эвге кирди. Саулнынъ башына къолларыны къойып: – Къардашым Саул! Мени Рабби ёллады. Сен келеяткъан ёлунгда сәнъа корюнген Иса Одыр. Шимди козьлеринъ кене кореджек, сен Мукъаддес Рухкъа толаджакъсынъ, – деди.

¹⁸Шу анъ Саулнынъ козьлеринден перде тюшкен киби олып, о коре башлады. Еринден турып, сувгъа батырылып чыкты. ¹⁹Сонъ аш ашап, такъатланды. Бир къач кунъ Дамаскта Исанынъ шегиртлеринен берабер эди ²⁰ве бирден Иса Алланынъ Огълу олгъаны акъкъында синагогаларда огретип башлады. ²¹Оны эшиткенлер шашып:

– Ерусалимде шу Адгъа инанып чагъыргъанларны къырып ташлай эди. Бу ерде де оларны якъалап, баш руханийлерге алып бармакъ ичюн, мында кельмедими? – дей эдилер.

²²Саул исе эп къудретке кирип, Иса – Месих олгъанына делиллерни кетирип, Дамаскта яшагъан еудийлерни шашмалата эди.

²³Арадан баягъы вакъыт кечкен сонъ, еудийлер Саулны ольдюрмеге келиштилер. ²⁴Оны ольдюрмек ичюн, гедже-кунъдюз шеэрнинъ къапурлары алдында къаравуллай эдилер. Лякин оларнынъ анълашмасы Саулгъа белли олды. ²⁵Гедже шегиртлер оны буюк сепетке къойып, шеэр диварындан тюшюрип йибердилер.

Саул Ерусалимде

²⁶Саул Ерусалим шеэрин кельгенинен, о ердеки Исанынъ шегиртлерине къошулмагъа арекет этти. Лякин о Исанынъ шегирти олгъанына ич кимсе инанмайып, эписи ондан къоркъа эдилер. ²⁷О вакъыт Барнаба Саулны эльчилернинъ алдына алып кельди ве онынъ ёлда Исаны насыл корьгенини, Иса не айткъаныны, Дамаскта Исанынъ Адынен насыл девюрекли олып адамларны огреткенини оларгъа айтып берди. ²⁸Бундан сонъ Саул энди оларнен берабер Ерусалимде эр вакъыт юрип, Рабби Исанынъ Адынен къоркъмайып огрете эди. ²⁹Юнан тилинде лаф эткен еудийлернен де субетлешип давалаша эди, олар исе Саулны ольдюрмеге истедилер. ³⁰Дин къардашлары буны эшитип, Саулны Кайсарегъа алып кеттилер ве андан Тарс шеэрин кельдилер.

³¹О вакъыт, Еудие, Галилея ве Самариеде иманлылар джемиети ичюн тынчлыкъ девири кельди. Иманлылар Раббиден къоркъып, иманда къавийлешип яшай эди. Мукъаддес Рухнынъ ярдымынен оларнынъ сайысы эп арта эди.

Пётр Лидда ве Яффа шеэрлеринде

³²Пётр ер-ерден юрип, Лидда шеэринде яшагъан азизлернинъ алдына барды. ³³О ерде секиз йылдан берли тёшегинден турмагъан Айнея адлы бир паралич ургъан адамы корьди. ³⁴Пётр онъа:

– Айнея, Иса Месих сени тедавийлей. Еринъден тур, тёшегинъни джый! – деди.

Айнея шу ань еринден турып кетти. ³⁵Лидда ве Шарон шеэрлеринде яшагъанларнынъ эписи о адамнынъ алыны корьдилер де, Исаны Раб-бимиз деп таныдылар ве имангъа кельдилер.

³⁶Яффада Исанынъ шегирти олгъан Табита адлы бир къадын бар эди. Онынъ адынынъ терджимеси «гъазель» демектир. Бу къадын эйилик ишлерине берилип, фукъарелерге чокъ садакъа бере эди. ³⁷О куньлерде о хасталанып ольди. Онынъ олюсини ювып, юкъарыдаки одагъа къой-дылар. ³⁸Лидда шеэри Яффагъа якъын олгъаны ичюн, Пётрнынъ о ерде олгъаныны эшитип, шегиртлер онынъ алдына эки адамны ёлладылар да: – Тез ол, бизим алдымызгъа кель! – деп ялвардылар.

³⁹Пётр вакъыт джоймайып, оларнен берабер кетти. Анда кельгенинен, оны юкъарыдаки одагъа алып бардылар. Эписи тул къадынлар онынъ янында топлашып, агълай-агълай, Гъазельнинъ оларнен берабер тири олгъанда тиккен усть ве тюр урбаларыны косътердилер. ⁴⁰Пётр эписини тышарыгъа чыкъаргъан сонъ, тиз чёкип дува окъуды ве олюге бакъып: – Табита, еринъден тур! – деди.

Къадын козьлерини ачты да, Пётрны корип отурды. ⁴¹Пётр къолуны узатып, онъа аякъ устуне турмагъа ярдым этти. Сонъ азизлернен берабер тул къадынларны чагъырып, оларгъа тири къадынны косътерди. ⁴²Бу адисе бутюн Яффагъа белли олды, ве чокъ адамлар Исагъа инанып, имангъа кельдилер. ⁴³Пётр даа чокъ вакъыт Яффада Симон адлы бир териджининъ эвинде яшай эди.

Пётр ве Корнелийнинъ руялары

10 ¹Кайсарей шеэринде Корнелий адлы бир адам бар эди. О, «Италик» деген арбий болюгининъ* бир юзбашы олып хызмет эте, ²ве бутюн эвдекилеринен берабер Алладан къоркъкъан ве диндар бир адам эди. Халкъкъа чокътан-чокъ садакъа берип, эр вакъыт Аллагъа дува окъуй эди. ³Куньлернинъ биринде саат учьлерде, о, руяда онынъ алдына Алланынъ бир мелеги кельгенини ачыкътан-ачыкъ корьди. Мелек онъа: – Корнелий! – деди. ⁴Корнелий мелекке къоркъунен бакъып:

– Не, Эфендим? – деп сорады. Мелек онъа:

– Сенинъ дуваларынъ ве берген садакъаларынъ Алланынъ акъылына кельди. ⁵Энди Яффагъа адамларны ёллап, Пётр адыны ташыгъан Симон деген адамны алдынъа чагъырт. ⁶О, эви денъиз ялысында олгъан Симон адлы териджиде мусафир олып отура, – деди.

⁷Онен лаф эткен мелек кеткен сонъ, Корнелий эки хызметчисини ве озюнинъ аскер ярдымджысыны, диндар бир адамны чагъырды. ⁸Оларгъа эр шейни анълатып, Яффагъа ёллады.

⁹Эртеси куню, бу адамлар даа ёлда олып шеэрге якъынлашкъанда, Пётр уйлеге якъын вакъытта дува окъумакъ ичюн дамгъа чыкъты. ¹⁰О,

* **10.1** *Арбий болюк* – къ. юн. «спейра» – «легион»нынъ он пайындан бир пайы, 600 аскер.

ач олгъаныны дуйып, аш ашамагъа истеди. Аш азырлангъан вакъытта, о рухланып руя корьди. ¹¹Коклер ачылып, балабан чаршафкъа ошагъан бир шейни корьди. О, дёрт кошесинден асылгъан алда ашагъа тюшип келеята эди. ¹²Чаршафнынъ ичинде тюрлю дёрт аякълы ве ер юзюнде суйрекленген махлюкълар эм де кокте учкъан къушлар бар эди. ¹³Бир сес онъа:

– Пётр, тур да, сой ве аша! – деди. ¹⁴Пётр:

– Ёкъ, асла, Раббим! Мен ич бир вакъыт кирли я да арам шей ашамадым, – деди.

¹⁵Сес кене онъа экинджи сефер эшитилип:

– Алла эляллагъаныны арам сайма! – деди.

¹⁶Бу шей учь кере текрарланды. Сонъ чаршаф бирден кокке котерильди.

¹⁷Пётр даа ич бир шей анъламайып, онъа корюнген руянынъ не мана-сы бар экен, деп отургъанда, Корнелий ёллагъан адамлар Симоннынъ звини сораштырып, къапунынъ босагъасында токътадылар. ¹⁸Олар къычырып, Пётр адыны ташыгъан Симон о ерде мусафирликте олгъаныны сорадылар. ¹⁹Пётр исе эп руя акъкъында тюшюнип отура эди. Мукъаддес Рух онъа:

– Мына, учь адам сени къыдыра. ²⁰Еринъден тур да, ашагъа тюш ве шубеленмейип оларнен кет. Оларны Мен ёлладым, – деди. ²¹Пётр ашагъа тюшип, адамларгъа:

– Сиз къыдыргъан адам меним. Бу ерге насыл себепнен кельдинъиз? – деди. ²²Олар Пётргъа:

– Корнелий адлы, бутюн еудий халкъы урьмет эткен, диндар, Алладан къоркъкъан бир юзбашы бар. Мукъаддес мелек онъа, сени озь звине чагъыртып, айткъанларынъны динълемеге буюрды, – дедилер.

²³Сонъ Пётр оларны ичериге чагъырып, мусафир этти. Эртеси куню Пётр азырланып, кельгенлернен берабер ёлгъа чыкъты. Онынъ артындан Яффадаки дин къардашлардан базы адамлар да кеттилер. ²⁴Экинджи куню олар Кайсарегъа кельдилер. Корнелий озь сой-сопларыны ве якъын достларыны бир ерге топлап, оларны беклей эди. ²⁵Пётр ичериге киргенде, Корнелий оны къаршылап, аякълары огюнде йыкылып, бель букти. ²⁶Пётр исе:

– Тур, мен де бир инсаным, – деди де, оны аякъ устюне турсатты. ²⁷Пётр Корнелийнен субетлешип эвге кирди ве анда чокъ адам топлашкъаныны корьди. ²⁸О оларгъа:

– Башкъа халкълардан олгъан адамларнен алякъа тутмакъ ве онынъ звине кирмек, еудий ичюн ясакъ олгъаныны билесинъиз. Лякин манъа Алланынъ ич бир адамны кирли я да арам деп саймамагъаны ачылды. ²⁹Шунынъ ичюн мени чагъыргъан сонъ, сёз къайтармайып кельдим. Энди айтынъыз, мени не ичюн чагъырдынъыз? – деди.

³⁰Корнелий джевап берип:

– Бундан дёрт кунъ эвель, айны шу вакъытта, саат учьте, мен эвимде дува окъумагъта эдим. Бирден йылтырагъан урба кийген бир адам огюмде

пейда олды. ³¹О манъа бойле деди: «Корнелий! Алла дуваларынъны эшитти, сен берген садакъаларынъ Алланынъ акъылына кельди. ³²Энди Яффагъа адам ёлла, денъиз боюндаки териджи Симоннынъ эвинде мусафир олгъан Пётр адыны ташыгъан Симонны чагъырт». ³³Мен шу анъ сенинъ алдынъа адамларны ёлладым, ве ниает, кельгенинъ яхшы олды. Энди Рабби санъа буюргъан сёзлерининъ эписини динълемек ичюн, биз эпимиз бу ерде Алланынъ огюнде топланып турамыз.

Пётрнынъ нуткъу

³⁴Пётр лафыны башлап, бойле деди:

– Керчектен, Алла адамларны айырмай. ³⁵Эписи миллетлерде Ондан къоркъкъан ве адалетли ишлер якъанларнынъ эписинден О, разыдыр. ³⁶Алла Озь Сёзюни Исраиль огъулларына ёллап, Иса Месихнинъ ярдымынен барышыкъ илян этти. Шу Иса – эписининъ Раббисидир. ³⁷Ягъя пейгъамбер адамларнынъ сувгъа батырылып чыкъкъаныны огреткен сонъ, Галилеядан башлап бутюн Еудиеде олгъан шейлерни сизлер билесиз. ³⁸Назарет шеэринден олгъан Исаны Алла Мукъаддес Рухнен ве къудретнен ягълады. Сонъ О, чокъ яхшы шейлер япып ве Шейтан ургъанларнынъ эписини тедавийлеп юре эди. Исанен берабер Алланынъ Озю эди. ³⁹Еудийлернинъ топрагъында ве Ерусалим шеэринде Исанынъ якъан ишлерине биз шаат оламыз. Адамлар Оны агъачкъа асып ольдюрдилер. ⁴⁰Амма Алла Оны учюнджи куню тирильтип, козьге корюнге кучъ берди. ⁴¹Иса бутюн халкъкъа дегиль, тек бизге, шаатларгъа, Алланынъ огюнде сайлангъан адамларгъа корюнди. О, олюлерден тирильген сонъ, биз Онен ашап-ичтик. ⁴²Алла Исаны тирилернинъ ве олюлернинъ Къадысы этип тайин этти. Иса бизге буны илян этмеге ве халкъкъа Къуванчлы Хаберни огретмеге буюрды. ⁴³Буны пейгъамберлернинъ эписи илян этелер: Исагъа инангъан эр бир адамнынъ гуналары Онынъ Адынен багъышланалар.

⁴⁴Пётр даа лаф этип тургъанда, Хаберни динълеген эписининъ устюне Мукъаддес Рух энди. ⁴⁵Пётрнен кельгенлер Исагъа инангъан сюнет этильген еудийлер эди. Олар Мукъаддес Рух башкъа халкъларнынъ устюне энгенини корип, шашып къалдылар, ⁴⁶о адамларнынъ башкъа тиллерде лаф этип, Алланы шеревлегенлерини эшитип тура эдилер. О вакъыт Пётр сёз алып:

⁴⁷– Биз киби Мукъаддес Рухны къабул эткен бу адамларнынъ сувгъа батырылып чыкъмасына ким кедер этер? – деди де, ⁴⁸оларгъа Иса Месихнинъ Адынен сувгъа батырылып чыкъмагъа буюрды. Сонъ олар Пётргъа бир къач кунъ къалмагъа риджа эттилер.

Пётрнынъ Ерусалимдеки иманлылар джемиетине берген хабери

11 ¹Алланынъ Сёзюни башкъа халкълар да къабул эттилер, деген хабер эльчилернинъ ве Еудиедеки дин къардашларнынъ къулагъына барып

етти. ²Шу себептен, Пётр Ерусалим шеэринне баргъанда, сюннет этильгенлернинъ базылары онъа къаршы чыкъып:

³– Сен сюннет япылмагъан адамларнынъ арасына кирип, оларнен ашап-ичкенсинъ! – дедилер.

⁴Пётр исе башындан башлап, олып кечкен шейлерни оларгъа айтып берди:

⁵– Мен Яффа шеэринде дува окъугъан вакъытта рухланып, бир руя корьдим: манъа балабан чаршафкъа ошагъан бир шей дёрт кошесинден асылгъан алда кокте тюшип, тап огюме кельди. ⁶Оннынъ ичине бир козь ташласам, ер юзюнинъ дёрт аякълы ве йыртыджы айванларны ве сюйрекленген махлюкъларны, эм де кокте учкъан къушларны корьдим. ⁷О вакъыт: «Пётр, тур да, сой ве аша!» – деген бир сес эшиттим. ⁸Мен исе: «Ёкъ, асла, Раббим! Меним агъзыма ич бир вакъыт кирли я да арам шей кирмеди», – дедим. ⁹Сес экинджи кере кокте эшитилип: «Алла эялялагъаныны арам сайма», – деди манъа. ¹⁰Бу шей учь кере текрарланды. Сонъ эписи кене кокте котерильди. ¹¹Шу дакъкъада мен яшагъан эвнинъ огюнде Кайсараядан манъа ёллангъан учь адам токътадылар. ¹²Рух манъа, ич шубеленмейип оларнен берабер кетмеге буюрды. Бойлекикнен, бу алты дин къардашлар меним артымдан кеттилер. Оларнен берабер о адамнынъ эвине кельдик. ¹³О бизлерге эвинде пейда олгъан мелекни насыл корьгенини айтып берди. Мелек онъа: «Яффагъа адамларны ёлла, Пётр адыны ташыгъан Симонны чагъырт. ¹⁴О санъа айтаджакъ сёзлери сени ве бутюн эвдекилерининъни къуртараджакълар», – деди. ¹⁵Мен лафымны башлагъанымнен, устюмизге энген Мукъаддес Рух оларнынъ устуне де энди. ¹⁶О вакъыт мен Раббимиз Исанынъ: «Ягъа адамларны сувгъа батырып темизлей эди, сизлер исе Мукъаддес Рухнен темизленджексинъиз», – деген сёзюни эсиме кетирдим. ¹⁷Бизге, Рабби олгъан Иса Месихке инангъанларгъа, Алла бахшыш берген. Эгер Алла бу бахшышны мына буларгъа да берген олса, мен Аллагъа къаршы чыкъмакъ ичюн ким олам?

¹⁸Бу сёзлерни эшитип, олар тынчландылар ве:

– Алла башкъа миллетлерге де төвбе этип эбедий аяткъа кирмеге разылыкъ берди, – деп Алланы алгъышладылар.

Антиохиядаки иманлылар джемети

¹⁹Стефаннынъ ольдюрильмесинен башлангъан айдалув нетиджесинде даркъалып кеткен иманлылар Алланынъ Сёзюни еудийлерден гъайры ич кимсеге бильдирмейип, Фенике, Къыбрыс ве Антиохиягъа барып чыкътылар. ²⁰Лякин оларнынъ базылары къыбрыслы ве киренели олып, Антиохия шеэринне кельдилер ве Рабби Исанынъ Къуванчлы Хаберины о ердеки юнан тилинде лаф эткен еудийлерге бильдире башладылар. ²¹Раббининъ кучю оларнен олгъаны ичюн, чокътан-чокъ адам Раббиге иман эттилер. ²²Бу акъта хабер Ерусалимдеки иманлылар

топлашувьнынь къулагъына барып еткенде, Антиохиягъа Барнабаны ёлладылар. ²³Барнаба о ерге кельгенде, Алланынь мераметини корип къуванды. Раббиге бутюн гонълюнен берилинъиз деп, эписини чагъырды. ²⁴О, Мукъаддес Рухкъа ве имангъа толгъан, мераметли адам эди, ве халкънынъ баягъы къысмы Раббиге къошулды. ²⁵Сонъ Барнаба Саулны къыдырып, Тарс шеэринде барды ²⁶ве оны тапып, Антиохиягъа кетирди. Бир йыл девамында олар иманлылар топлашувьнда чокъ адамны огрете эдилер. Биринджи сефер Антиохия шеэринде Исанынь шегиртлерине «месихчилер» дедилер.

²⁷О куньлерде Антиохиягъа Ерусалимден базы пейгъамберлер кельди. ²⁸Олардан Хагъап дегени Мукъаддес Рухтан ильхамланып, бутюн дюньяда буюк ачлыкъ оладжагъыны бильдирди. Сонъ бу ачлыкъ император Клавдийнынъ девринде олды. ²⁹Шегиртлернинъ эр бири къолундан кельгенине коре Еудиеде яшагъан дин къардашларына ярдым йибермеге къарар чыкъардылар. ³⁰Буны япып, топлагъан бахшышларыны Барнаба ве Саулнен акъсакъларгъа ёлладылар.

Якъупнынъ ольдюрилюви ве Пётрнынъ якъаланувы

12 ¹О куньлерде Ирод падиша иманлылар джемиетининъ базиларына яманлыкъ япып башлады. ²О, Юханнынъ агъасы Якъупны къылычнен ольдюрмеге буюрды. ³Еудийлер бу шейни бегенгенини корип, онынъ артындан Пётрны да якъалады. Шу вакъиа Маясыз Пишкен Отъмек Байрамында эди. ⁴Пётрны якъалап, зиндангъа ташлады, оны къаравулламакъ ичюн эр бири дёрт аскерден ибарет олгъан дёрт группагъа буюрды. Ирод Пётрны Песах Байрамындан сонъ халкънынъ огюне чыкъарып, уком этмеге истей эди. ⁵Пётр зинданда яткъан вакъытта иманлылар топлашувьы токътамайып, онынъ ичюн Аллагъа дува окъуй эди. ⁶Ирод оны халкънынъ огюне чыкъармагъа истеген куньден эвельки геджеси Пётр эки аскернинъ ортасында, эки зынджырнен багъланып юкълай эди. Къапунынъ янындаки къаравулламар исе зинданны къаравулламай эдилер. ⁷Шу арада Раббининъ мелеги пейда олды, зинданны нур басты. Мелек Пётрнынъ къабургъасына тюртип:

– Тез ол, тур! – деп оны уятты. Шу анъ Пётрнынъ къолларындаки зынджырлар тюшип кетти. ⁸Мелек Пётргъа:

– Къушагъынны багъла, аякъкъапларынны кий! – деди. Пётр онынъ айткъаныны япты. Сонъ мелек:

– Усть урбанъны кий де, меним артымдан юр! – деди. ⁹Пётр чыкъып, онынъ артындан кетти. Тек, мелек япкъан ишнинъ акъикъий экенини анъламайып, бир тюш корьгенини беллей эди. ¹⁰Биринджи ве экинджи къаравул олгъан ерден кечип, шеэрге чыкъкъан демир къапугъа кельдилер. Къапу озь-озюнден ачылды. Олар тышарыгъа чыкъып, бир сокъакъны кечтилер. Шу анъ Пётрнынъ янындаки мелек гъайып олды.

¹¹Пётр озюне келип:

– Энди мен керчектен билем: Рабби мелегини ёллап, мени Ироднынъ къолундан, еудий халкъы беклеген эписи шейлерден къуртарды, – деди.

¹²Буны анълагъан сонъ, Пётр Меръемнинъ эвине етип кельди. (Шу Меръем Марк адыны ташыгъан Юханнынъ анасы эди.) О ерде бир таллай адам топланып, дува окъуй эдилер. ¹³Пётр къапуны къакъкъанда, Рода адлы бир хызметчи къыз къапугъа чыкъты. ¹⁴Онынъ сесини танып, къувангъанындан къапуны ачмайып, ичериге чапып кетти ве Пётрнынъ кельгенини бильдирди.

¹⁵– Сенинъ акъылынъ ериндеми? – дедилер онъа. Лякин къыз озъ айткъанындан къайтмады. Олар исе:

– Бу онынъ мелегидир, – дедилер.

¹⁶Шу арада Пётр къапуны къакъмагъа девам эте эди. Олар барып, къапуны ачтылар ве оны корип шаштылар. ¹⁷Пётр оларны тынчландырып, къолуны котерди ве Рабби оны зиндандан насыл чыкъаргъаныны айтты берди. Сонъ:

– Буларны Якъупкъа ве башкъа дин къардашларгъа бильдирингиз! – деп, о ерден чыкъты да, башкъа ерге кетти. ¹⁸Кунъдюз, Пётргъа не олгъаныны бильмеген аскерлер арасында буюк бир къалабалыкъ башланды. ¹⁹Ирод исе оны къыдырып тапмагъанындан сонъ, къаравуллерны соравгъа чекип, олюм джезасына укюм этти. Бундан сонъ Ирод Еудиеден кетип, Кайсарей шеэринде барды ве о ерде къалды. ²⁰Онынъ Тир ве Сидон сакинлерине буюк ачувы бар эди. Олар исе озъара анълашып, онынъ алдына кельди. Падишанынъ сарай хызметчиси Бластны озъ тарафларына чекип, барышмагъа истедилер. Чюнки олар ичюн керек олгъан аш-сув падишанынъ топрагъындан алына эди.

Ироднынъ олюми

²¹Бельгиленген кунъде Ирод, падиша урбасыны кийип, къады курсюсине отурды да, халкъкъа бакъып сёзюни башлады. ²²Халкъ исе къычыра-къычыра:

– Бу адамнынъ сеси дегиль, бу Алланынъ сесидир! – деп, оны алгъышлай башлады. ²³Шу анъ Иродны Раббининъ мелеги урды. Ирод шерифини Аллагъа бермегени ичюн, тенини къуртлар кемирди, ве о, джан берди.

²⁴Алланынъ Сёзю исе кунъ-кунъден зияде даркъала эди. ²⁵Барнабанен Саул оларгъа берильген вазифени беджерген сонъ, Марк адыны ташыгъан Юханны янларына алып, Ерусалимге къайтып кельдилер.

Барнаба ве Саулнынъ хызметке сайланувы

13 ¹Антиохия шеэриндеки иманлылар топлашувында пейгъамберлер ве оджалар бар эдилер: Барнаба, лагъабы «Нигер» олгъан Симон, киренели Лукий, виляет акими Ироднен тербиеленген Манаэн ве Саул. ²Олар Раббиге ибадет эткенде ве аштан-сувдан вазгечкенде, Мукъадес Рух оларгъа:

– Барнабанен Саул Мен сайлагъан ишни япсынлар деп, оларны айырып Мангъа берингиз! – деди. ³Даа аштан-сувдан вазгечкен ве дува окъугъан сонъ, Барнабанен Саулнынъ башына къолларыны къойдылар да, оларны йибердилер.

Къыбрыста

⁴Мукъаддес Рух ёллагъаны киби, Барнабанен Саул ёлгъа чыкъып, Селевкея шеэрини кельдилер. О ерден Къыбрыс адасына кечтилер. ⁵Саламис шеэрини келип, еудийлернинъ синагогаларында Алланынъ Сёзюни илян эттилер. Юхан да оларнынъ хызметинде эди. ⁶Бутюн аданы айланып чыкъып, Пафос шеэрини етип кельдилер. О ерде тылсымджы ве ялан пейгъамбер олгъан Бар-Иса адлы бир еудийни расткетирдилер. ⁷Бар-Иса виляет акими Сергей Павелнинъ хадими эди. Акъыллы адам олгъан аким Барнабанен Саулны чагъыртып, Алланынъ Сёзюни динъ-лемеге истеди. ⁸Амма Бар-Иса (онынъ экинджи ады Элима, яни «тылсымджы» эди) оларгъа къаршылыкъ косьтерип, акимни имандан тайдырмагъа тырышты. ⁹О вакъыт Мукъаддес Рухкъа толгъан Саул, яни Павел, онъа козьлерини тикип:

¹⁰– Эй, Шейтан огълу! Юрегинъ эр тюрюю ялан ве утанмазлыкъкъа толгъан, сен эр бир акъыкъатнынъ душманысынъ! Раббининъ догъру ёлларыны къыйыштырмакътан вазгечерсинъми? ¹¹Энди Рабби сангъа къаршы къол котерди. Сен кёр оладжакъсынъ ве бир къач вакъыткъа-дже кунешни корьмейджексинъ, – деди.

Шу анъ бу адамнынъ козьлери думангъа ве къаранлыкъкъа толды. Энди о анда-мында урулып, озюне етекчи къыдыра башлады. ¹²Аким буны корьди ве Раббининъ огретювине тааджиленип, имангъа кельди.

Писидиядаки Антиохияда

¹³Павел ве онынъ янында олгъанлар Пафос шеэринде гемиге минип, Памфилиянынъ Перге шеэрини кельдилер. Юхан исе олардан айырылып, Ерусалимге къайтты. ¹⁴Олар Пергеден кене ёлгъа чыкъып, Писидиядаки Антиохия шеэрини бардылар. Раатлыкъ кунюнде еудийлернинъ синагогасына кирип отурдылар. ¹⁵Къанундан ве Пейгъамберлернинъ Языларындан парчаларны окъугъан сонъ, синагоганынъ башлыкълары оларгъа адам ёллап:

– Дин къардашларымыз, эгер халкъкъа береджек насиат сёзлерингиз олса, буюрынгыз, айтынгыз, – дедилер.

¹⁶Павел аякъ устуне турды ве, къолуны котерип, деди:

– Эй, Исраиль акъайлары ве Алладан къоркъкъанлар, динъленгиз! ¹⁷Исраиль халкъынынъ Алласы баба-деделеримизни сайлады. Олар Мысыр топрагъында, гъурбетте яшагъанда, Алла оларны юксельтти. Сонъ Озюнинъ къудретли къолунен оларны о ерден алып чыкъты. ¹⁸Сахрада къыркъ йыл девамында оларнынъ япкъанларына чыдай эди. ¹⁹Ханаан

топрагъында еди миллетни ёкъ этип, оларнынъ ерлерини Исраиль халкъына берди. ²⁰Бу ал 450 йыл девам этти. Ондан сонъ Смаил пейгъамбер заманына къадар Алла оларгъа башлыкъларны бере эди. ²¹Сонъ халкъ падишаны истеди, ве Алла оларгъа Биньямин къабилесинден Киш огълу Шаул деген акъайны берди. О, къыркъ йыл девамында падишалыкъ япты. ²²Оны тахттан алып ташлагъан сонъ, оларгъа Давутны падиша этип берди. Алла Давут акъкъында шаат этип: «Меним юрегиме яткъан адамны – Йишай огълу Давутны таптым. О, бутюн истеклеримни беджереджек», – деди. ²³Алла берген сёзюни тутып, Давут союздан Исраильге Къуртарыджы Исаны ёллады. ²⁴Исанынъ келишинден эвель Ягъя пейгъамбер бутюн Исраиль халкъыны тевбе этмеге ве сувгъа батырылып чыкъмагъа чагъыра эди. ²⁵Ягъя озъ ёлунынъ сонъунда: «Сизлер мени ким деп саясынъыз? Мен о дегилим. Лякин менден сонъ Келеяткъан бар, мен Онынъ аякъкъап багъларыны чезмеге биле ляйыкъ дегилим», – деди.

²⁶Эй, дин къардашларымыз, Ибраимнинъ несилинден олгъанлар ве аранъызда Алладан къоркъкъанлар! Бу Къуртулыш акъкъындаки хабер бизге ёлландырылгъандыр! ²⁷Ерусалим сакинлери ве оларнынъ башлыкълары Исаны танымадылар. Оны олюмге укюм этип, эр раатлыкъ куню окъулгъан пейгъамберлернинъ сёзлерини озълери беджердилер. ²⁸Онда олюмге ляйыкъ ич бир къабаатны тапмайып, Пилаттан Оны ольдюрильмесини истедилер. ²⁹Онынъ акъкъында язылгъан бутюн языларны шойле беджерген сонъ, Оны хачтан тюшюрип къабирге къойдылар. ³⁰Лякин Алла Оны олюерден тирильтти. ³¹Иса чокъ кунлер девамында Озюнен берабер Галилеядан Ерусалимге баргъанларгъа корюнип тура эди. Энди олар халкънынъ алдында Онынъ шаатларыдыр. ³²⁻³³Биз сизлерге кетирген Къуванчлы Хабаримиз бойле: Алла Исаны тирильтип, бабаларымызгъа берген сёзюни бизлер, оларнынъ балалары ичюн беджерди. Зебур китабынынъ экинжи йырында язылгъаны киби: «Сен Меним Огълумсынъ. Бугунъ Мен Санъа Баба олдым».

³⁴Исаны тирильткени ве асла чюрюмесине ёл бермейджеги акъкъында исе Алла деди ки, Давуткъа ваде эткен мукъаддес, денъишмез бахшышларны сизге бедержек.

³⁵Шунынъ ичюн, Зебур китабынынъ башкъа бир еринде: «Озь Азизинъе мезарда чюрюмеге ёл бермесинъ», – деп язылгъан.

³⁶Давут Алланынъ эмиринен озъ несилине хызмет эткен сонъ, вефат этти ве бабаларына къошулды. Онынъ бедени чюрюп кетти. ³⁷Амма Алла тирильткеннинъ бедени чюрюмеди.

³⁸Энди, дин къардашларымыз, сизлерге белли олсун ки, гуналарынынъызнынъ багъышлангъаны Исанынъ Адынен илян этиле. ³⁹Мусанынъ Къануны ярдымынен акъланып оламагъан адам иман этип, Исанынъ ярдымынен эр бир шейде акъланув тапа. ⁴⁰Мукъайт олунгъыз, пейгъамберлернинъ айткъан бу сёзлери башынъызгъа тюшмесин:

41 – Эй, мыскъылджылар, бакъынъыз, шашып къалып гъайып олунъыз!

Сизинъ кунълеринъизде ойле бир иш япаджагъым ки, эгер сизге айтып берселер, инанмаз эдинъиз.

42Бундан сонъ Павелнен Барнаба синагогадан чыкъып кеткенде, халкъ оларны бу акъта субетни келеджек раатлыкъ куню девам этмеге давет этти. 43Джемаат синагогадан чыкъып, еудийлернинъ ве Алладан къоркъып еудий динини къабул эткенлернинъ чокълары Павел ве Барнабанынъ артындан кеттилер. Олар бу адамларнен субетлешип, оларны Алланынъ хайырында даа яшамагъа къандырдылар.

44Келеджек раатлыкъ куню шеэрлилернинъ аман-аман эписи Алланынъ Сёзюни динълемек ичюн топландылар. 45Лякин о къадар халкъны корьген еудийлер пахыллап, Павелни акъаретлеп, онынъ айткъан сёзлерине къаршы лаф эте башладылар. 46О вакъыт Павелнен Барнаба джесюрликнен джевап берип:

– Алланынъ Сёзюни биринджи невбетте сизге кетирмек керек эди. Амма сизлер Оны ред этип, озьлеринъизни эбедий аяткъа ляйкъъ корьмесеңиз, биз башкъа халкъларгъа мураджаат этеджекмиз. 47Рабби бизге буны буюрды:

– Сен тюрлю халкълар ичюн ярыкъ оладжакъсынъ,
ер юзюнинъ четлерине къадар къуртарув кетиреджексинъ, – деди.

48Башкъа миллетлер буны эшитип, пек севиндилер ве Раббининъ Сёзюни шуретледилер, эбедий аяткъа тайинленгенлернинъ эписи имангъа кельдилер. 49Раббининъ Сёзю бутюн мемлекетке даркъала эди. 50Лякин еудийлер диндар ве итибарлы къадынларнен шеэрнинъ сайгъылы адамларыны Павел ве Барнабагъа къаршы къойып, оларны озь ерлеринден къувып чыкъардылар. 51О вакъыт Павел ве Барнаба аякъларынынъ тозуны оларгъа къаршы къакъып, Иконий шеэринге кеттилер. 52Шегиртлер исе къуванчкъа ве Мукъаддес Рухкъа толып-таша эдилер.

Иконий шеэринде

14 1Иконий шеэринде Павелнен Барнаба эр ерде япкъанлары киби, еудийлернинъ синагогасына кирип, ойле сёзлер айта эдилер ки, нетиджеде еудийлернинъ ве юнанларнынъ чокълары имангъа кельдилер. 2Лякин инанмагъан еудийлер башкъа миллетлер адамларынынъ юреклерини зеэрлеп, оларны дин къардашларгъа къаршы котердилер. 3Павелнен Барнаба исе чокъ вакъыт Раббининъ Адындан джесаретнен Алланынъ Сёзюни тариф эте эдилер. Рабби оларнынъ къолларынен аджайип шейлер ве бельгилер яратып, Озюнинъ мераметли Сёзюни тасдыкълай эди. 4Бойлеликнен, шеэр сакинлери экиге болюнди: базылары еудийлернинъ ве базылары эльчилернинъ тарафына кечтилер. 5Башкъа миллетлер адамлары ве еудийлер озь башлыкъларынен анълаштылар ве

эльчилерни акъаретлемеге ве ташларнен урмагъа истедилер. ⁶Олар исе буны билип, Ликаониянынъ Листра ве Дербе шеэрлерине ве этрафтаки топракъларгъа къачып кеттилер. ⁷О ерде Къуванчлы Хаберни даркъатмагъа девам эттилер.

Листра ве Дербеде

⁸Листра шеэринде бир сакъат адам бар эди. Онынъ аякълары догъма сакъат олып, омрюнде юрмеген. ⁹О, Павелнинъ айткъан сёзлерини динълеп отургъанда, Павел онъа козь тикип, тедавийленмек ичюн адамнынъ иманы олгъаныны дуйды. ¹⁰О, къатты сеснен:

– Аякъ устюне догъру тур! – деди. Шу анъ о адам еринден атылып турды да, юре башлады.

¹¹Халкъ Павел якъкъан ишни коръди ве Ликаония тилинде къычырып: – Адам къыяфетини алып, алдымызгъа аллалар тюштилер! – дедилер.

¹²Барнабагъа «Зевс», Павелге исе «Хермес»* дедилер, чюнки Павел лаф эткенде баш эди. ¹³Шеэрнинъ огюндеки Зевс ибадетханесининъ руханий шеэрнинъ къапуларына бугъаларны ве гуль чемберлерни кетирип, халкънен берабер къурбан чалмагъа истеди.

¹⁴Эльчилер Барнаба ве Павел буны эшитип, урбаларыны йырттылар ве озьлери халкънынъ арасына атылып:

¹⁵– Акъайлар, бу ишлерни не ичюн япасынъыз? Биз – сизлерге ошагъан инсанлармыз! Сизлер бош шейлерден вазгечип, ер, кок, денъиз ве олардаки эр шейни яраткъан Тири Аллагъа айланынъыз деп, биз сизге Къуванчлы Хаберни алып кетиремиз. ¹⁶Кечкен заманларда Алла халкъларгъа озь ёлларынен юргеге ёл берген олса да, ¹⁷Озюни эр вакъыт акъылларына кетире эди. Коктен ягъмур ягъдырып, берекетли заманлар бере, тенинъизни аш-сувнен, юреклеринъизни къуванчнен толдурып, сизлерге эйилик япа эди, – деп къычырдылар.

¹⁸Эльчилер бу сёзлерни айтып, халкъны зорнен тынчландырдылар ве озьлерине къурбан чалмамагъа къандырдылар.

¹⁹Сонъ Антиохия ве Иконий шеэрлеринден кельген еудийлер халкъны озь тарафына тартып, Павелни ташларнен урдылар. Оны ольген, деп сайып, шеэрден тышарыгъа чыкъарып ташладылар. ²⁰Лякин шегиртлер онынъ этрафында топлашкъанда, Павел еринден турып, шеэрге къайтып кирди. Эртеси куню о Барнабанен Дербе шеэринде кетти.

Суридеки Антиохиягъа къайтув

²¹Къуванчлы Хаберни Дербе шеэринде даркъатып, чокъ шегирт артыргъанларындан сонъ, Листра, Иконий ве Антиохия шеэрлерине къайтылар. ²²Шегиртлернинъ джанларыны къавийлештирип, иманда эр

* 14.12 Зевс – къадимий юнанларнынъ баш алласы. Хермес – юнанларнынъ алларындан бири, аллаларнынъ хаберджиси.

вакъыт олмагъа оларгъа мураджаат эте эди. Олар: «Алланынъ Падишалыгъына кирмек ичюн, биз чокъ азаплар чекмек керекмиз», – дей эдилер. ²³Эр бир иманлыларнынъ джемиети ичюн акъсакъалларны сайлап, башларына къолларыны къойдылар. Аштан-судан вазгечип, дува окъугъан сонъ, Раббиге иман эткен бу адамлары Раббининъ къолуна бердилер.

²⁴Сонъ Писидия топрагъындан кечип, Памфилиягъа кельдилер. ²⁵Перге шеэринде Алланынъ Сёзюни айткъан сонъ, Атталиягъа кеттилер. ²⁶Андан къайыкъкъа минип, Антиохиягъа ёл алдылар. (Анда олар махсус вазифе ичюн Алланынъ хайырына берильген эдилер, энди исе бу ишлерини битирген эдилер.) ²⁷О ерге келип, иманлылар топлашувны толадылар, Алланынъ оларнен не япкъаныны, башкъа миллетлерге иман къапусыны насыл ачкъаныны айтып бердилер. ²⁸Шу ердеки шегиртлернинъ янында чокъ вакъыт къалдылар.

Ерусалимдеки топлашув

15 ¹Еудиеден кельген базы адамлар дин къардашларына: «Эгер Мусанынъ адети боюнджа сюннет этмесенъиз, къуртулып оламазсынъыз», – деп огрете эдилер. ²Павел ве Барнаба оларнен чокъ тартышып дава эттилер. Ахыр-сонъу Павелнен Барнабаны ве араларындан даа бир къач адамны, бу меселени эльчилер ве акъсакъалларнен чезмек макъсадынен, Ерусалимге ёлламагъа къарар чыкъардылар. ³Олар топлашув тарафындан ёлланылгъан сонъ, Фенике ве Самариеден кечип, о ердеки дин къардашларына башкъа халкъларнынъ Аллагъа иман эткенлерини айтып берип, эписине буюк севинч багъышладылар. ⁴Ерусалимге кельгенде, иманлылар топлашувнынъ, эльчилер ве акъсакъалларнынъ тарафындан къабул этильдилер, озьлеринен берабер Алланынъ япкъан бутюн ишлерини оларгъа бильдирдилер. ⁵Лякин ферисе фыркъасындан имангъа кельген базылары оларгъа къаршы чыкъып:

– Оларны сюннет этмек ве Мусанынъ Къанунына бойсундырмакъ керек, – дедилер.

⁶Эльчилер ве акъсакъаллар бу меселени бакъмакъ ичюн топлаштылар. ⁷Чокъ давалардан сонъ Пётр еринден туруп, оларгъа:

– Дин къардашларымыз! Сизлерге белли олгъаны киби, башкъа миллетлер Къуванчлы Хаберни менден эшитип, имангъа кельсинлер деп, Алла аранъыздан мени сайлагъанына чокъ вакъыт кечти. ⁸Адамларнынъ юреклерини бильген Алла бизге берген Мукъаддес Рухны оларгъа да бергенинен, оларны къабул эткенини косътерди. ⁹Оларнен бизим арамызда ич бир фаркъ коръмейип, имангъа кельгенлери ичюн юреклерини темизледи. ¹⁰О алда, сизлер не ичюн Алланы сынап, не бабаларымыз, не бизлер котерип оламагъан юкни шегиртлернинъ бойнуна юклемеге истейсиз? ¹¹Амма инанамыз ки, эм биз, эм олар бир тарзда Рабби Исанынъ хайырынен къуртуладжакъмыз, – деди.

¹²О вакъыт бутюн джемаат сесини кесип, Барнабанен Павелни динъ-лей башладылар. Олар исе Алла башкъа миллетлер арасында оларнынъ ярдымынен насыл аджайип шейлер ве бельгилер косътергени акъкъын-да айттылар.

¹³Олар лафыны битирген сонъ, Якъуп сёз алды:

– Дин къардашларымыз, мени динъленъиз! ¹⁴Симон анълатты ки, Алла башта миллетлерге бакъып, Озюне бир халкъны сечип алды. ¹⁵Пей-гъамберлернинъ сёзлери де бунъа келише, Мукъаддес Китапта бойле язылгъан:

¹⁶ – Бундан сонъ Мен къайтып келеджегим, Давутнынъ йыкъылгъан эвини къураджагъым.

Онынъ виранелерини янъыдан къурып, гъайрыдан тиклеп къояджагъым.

¹⁷⁻¹⁸ Сонъ къалгъан адамлар, Меним Адымны чагъырып таныгъан халкълар Мени, Раббини, къыдырып тападжакълар, – дей Рабби. О, эвельден белли олгъан шейлерни беджере.

¹⁹Онынъ ичюн мен бойле къараргъа кельдим: башкъа миллетлерден Аллагъа иман эткенлерини зорламайкъ. ²⁰Путларгъа союлгъан арам къурбанлыкъ этлеринден, ороспулыкътан, богъулып ольдюрильген ай-ваннынъ этинден ве къан ашавдан озълерини сакъласынлар, деп оларгъа мектюп язайыкъ. ²¹Мусанынъ Къануны къадимий заманлардан берли эр бир шеэрде илян этиле, эр раатлыкъ куню синагогаларда окъула да.

Башкъа халкълардан олгъан дин къардашларына мектюп

²²О вакъыт бутюн топлашувнен эльчилер ве акъсакъаллар тюшюнип, озъ араларындан адамларны сайламагъа, оларны Павел ве Барнабанен Антиохиягъа ёлламагъа къарар чыкъардылар. Дин къардашлар арасында урьмет къазангъан башлыкъларны: Барсабба адыны ташыгъан Иуданы ве Силаны сайладылар. ²³Оларнен шу мектюпни язып ёлладылар:

«Эльчилер, акъсакъаллар ве дин къардашлары –

Антиохия, Сурие ве Киликияда яшагъан миллетлерден дин къардашларына:

Селям алейкум!

²⁴Эшиткенимизге коре, бизден чыкъкъан базы адамлар озълерининъ лафларынен башынъызны айландырып, гонълюнъизни бозгъанлар. Биз исе буны буюрмагъан эдик. ²⁵Шу себептен озъ арамыздан сайлангъан базы бир адамларны севгили Барнаба ве Павелнен берабер сизлернинъ алдынъызгъа ёлламагъа бир фикирге кельдик. ²⁶Булар Рабби Иса Месихнинъ Ады ичюн озъ джанларыны аджымагъан адамлардыр. ²⁷Къарарымыз боюнджа алдынъызгъа Иуданен Силаны да ёллаймыз; олар сизлерге буларны агъзавий анълатырлар.

²⁸Мукъаддес Рух ве бизлер, сизинъ бойнунъызгъа беджермеге зарур олгъан шейлерден башкъа ич бир шей юклемеге керекмей, деп саямыз,

яни: ²⁹путларгъа союлгъан къурбанлыкъ этлеринден, богъулып ольдюрильген айваннынъ этинден ве къан ашавдан, ве ороспулыкътан озьлеринъизни сакъланъыз. Буларны тутып юрсенъиз, яхшы иш япарсынъыз. Сагълыкънен къалынъыз!»

³⁰Бойледже, бу адамлар ёлгъа чыкъып, Антиохия шеэринде кельдилер. О ердеки джемаатны топлап, оларгъа мектюпни бердилер. ³¹Олар бу юреклендириджи насиатны окъуп, сеиндилер. ³²Пейгъамберлер Иуда ве Сила дин къардашларына агъзавий насиатны айтып берди ве рухларыны къавийлештирдилер. ³³⁻³⁴Бу ерде бир къач вакъыт къалгъан сонъ, дин къардашлары оларны аман-эсен озгъарып, ёллагъанларнынъ алдына къайтардылар. ³⁵Павелнен Барнаба исе Антиохияда къалдылар. Олар башкъа бир чокъ адамларнен берабер Раббининъ Къуванчлы Хаберины огретмеге ве даркъатмагъа девам эттилер.

Павелнен Барнабанынъ айырылувы

³⁶Бир къач вакъыт кечкен сонъ, Павел Барнабагъа:
– Энди къайтып барып, Раббининъ Сёзюни даркъаткъан эр бир шеэрдеки дин къардашларымызны бакъайыкъ, оларнынъ ал-эвалыны билейик, – деди. ³⁷Барнаба озюнен берабер Марк деген Юханны алмагъа истеди. ³⁸Лякин Павел бу адамны янына алмагъа разы олмады, чюнки о, Памфилияда оларны ташлап, вазифеден баш тарткъан. ³⁹Нетиджеде араларында кескин бир дава чыкъты, ве олар бир-биринден айырылып кеттилер. Барнаба Маркны алып, Къыбырыс адасына ёл алды. ⁴⁰Павелнинъ озю исе Силаны сайлады. Дин къардашлары Павелни Алланынъ хайырына къалдыргъан сонъ, о да кетти. ⁴¹Павел Суриеден ве Киликиядан кечип, иманлылар джемиетлерини иманда къавийлештире башлады.

Тимотейнинъ чагъырылувы

16 ¹Павел Дербе ве Листра шеэрлерине етип кельди. О ерде Тимотей адлы шегирт яшай эди. Онынъ анасы иман тапкъан еудий, бабасы исе юнан эди. ²Бу адам Листра ве Иконийде яшагъан дин къардашлары арасында яхшы нам къазангъан эди. ³Тимотейни озюнен берабер алып кетмеге истеген Павел шу этрафтаки еудийлер ичюн оны сюннет этти. Тимотейнинъ бабасы юнан олгъаныны эписи биле эди. ⁴Олар шеэр-шеэрден кечип, Ерусалимдеки эльчилер ве акъсакъаллар тарафындан чыкъарылгъан къарарларны иманлыларгъа анълатып, оларны тутмагъа буюра эдилер. ⁵Бойледже, топлашувларнынъ иманы къуветленип, сайысы кунь-куньден артты.

Троас шеэринде Павелге руя корюне

⁶Сонъ олар Фригия ве Галатия топракъларыны кечтилер, Мукъаддес Рух исе оларгъа Кучюк Асияда Алланынъ Сёзюни даркъатмагъа ёл бермеди. ⁷Мисия сынъырларына якъынлашкъанда, Битиниягъа бармагъа ынтылдылар, лякин Исанынъ Руху оларгъа рухсет бермеди. ⁸Шунынъ ичюн,

Мисияны кечип, Троас шеэрини кельдилер. ⁹Шу геджеси Павелге руяда македониялы бир адам корюнди. О, Павелнинъ къаршысында турып: «Македониягъа келип, бизге ярдым эт!» – деп ялвара эди. ¹⁰Павел бу руяны корьген сонъ, Рабби бизни о ерде Къуванчлы Хаберни илян этмеге чагъыр-гъанында эмин олып, биз бирден Македониягъа бармагъа арекет эттик.

Лидия иман эте

¹¹Троас шеэринде гемиге минип, догъру Самотракеге ёл алдыкъ ве эр-теси куню Неаполь шеэрини келип чыкътыкъ. ¹²О ерден Македониянынъ шу къысындаки биринджи шеэри ве Рим колониясы олгъан Филиплер шеэрини кельдик ве анда бир къач кунъ къалдыкъ. ¹³Раатлыкъ куню биз шеэрнинъ араба къапуларындан тышарыгъа чыкъып, озенге бардыкъ. Дува окъумакъ ичюн ер анда олгъаныны тюшондик. О ерде топлашкъан къадынларнен субетлешип башладыкъ. ¹⁴Динълегенлер арасында Аллагъа ибадет эткен Лидия адлы къадын бар эди. О, Тиатира шеэринден олып, мор тюсте паалы къумач сата эди. Рабби онынъ юрегини ачты; о, Павелнинъ айткъанларыны эшитип, эр шей анълады. ¹⁵Лидия озюнинъ эвиндекилеринен берабер сувгъа батырылып чыкъкъан сонъ, бизни мусафирликке чагъырды. О: «Эгер сизлер мени Раббиге инангъан деп сайсанъыз, эвиме келип яшанъыз», – деп бизни къандырды.

Павелнен Силаны якъалайлар

¹⁶Кунълернинъ биринде дува окъулгъан ерге кетяйткъанымызда, бизге ичинде фалджылыкъ руху олгъан бир хызметчи къыз расткельди. О, адамларгъа фал ачып келеджегини костере ве эфендилерине чокъ къазанч кетире эди. ¹⁷Павелнен эпимизнинъ артымыздан юрип:

– Бу адамлар Юдже Алланынъ къуллаарыдыр, сизге къуртулыш ёлуны илян этелер, – деп багъыра эди. ¹⁸Чокъ кунълер девамында буны текрарлай эди. Ахырында, Павелнинъ джанына тийди, ве о, рухкъа айланып:

– Иса Месихнинъ Адындан санъа буюрам: бу къызынынъ ичинден чыкъып кет! – деди, ве рух шу анъ чыкъып кетти. ¹⁹Хызметчи къызынынъ эфендилери энди къазанч умюти ёкъ олгъаныны корип, Павелнен Силаны тутып, меркезий мейдангъа, шеэр башлыкъларына суйреклеп кетирдилер. ²⁰Оларны махкемеджилернинъ алдына чыкъарып:

– Бу адамлар еудий ола турып, шеэримизде алекет къопара! ²¹Бизге, римлилерге, къабул этмек ве беджермек мумкюн олмагъан адетлерни огретелер, – дедилер.

²²О ерде топлашкъан халкъ да Павелнен Силагъа къаршы чыкъты. Махкемеджилер оларнынъ усть урбаларыны йыргтып, оларны котеклемеге буюрдылар. ²³Оларны пек котеклеген сонъ, зиндангъа ташладылар, зиндан къаравулына яхшы къаравулламагъа буюрдылар. ²⁴Алгъан эмирине коре, къаравул оларны зинданнынъ ички болюгинде къапап, аякъларыны зынджырнен томрукъкъа пекитти.

²⁵Яры геджеде Павелнен Сила дува окъуп, Алланы шеревлеп йырлай эдилер; зинданда яткъан джинаетчилер оларны динълей эди. ²⁶Апансыздан шиддетли ер тепренмеси башланды да, зинданны тепретти. Шу анъ эписи къапулар ачылып, эр кеснинъ зынджырлары бошاپ къалдылар. ²⁷Къаравул уянгъанынен, зиндан къапуларынынъ ачылып къалгъаныны коръди. Къапалгъанлар къачып кеттилер, деп тюшюнди. Къылычыны чыкъарып, озюни ольдюрмеге истеди. ²⁸Лякин Павел къатты сеснен къычырып:

– Озюнге зарар кетирме, биз эпимиз шу ердемир! – деди.

²⁹Къаравул ярыкъ сорап, зиндангъа чапып кирди, титреп, озюни Павелнен Силанынъ аякълары алдына ташлады. ³⁰Оларны тышарыгъа чыкъарып:

– Эфендилерим, къуртарылмакъ ичюн мангъа не япмакъ керек? – деп сорады. ³¹Олар:

– Рабби Исагъа инансанъ, сен озюнгъа ве эвинъдекилер къуртарыладжакъсынъыз, – дедилер. ³²Сонъ онгъа ве эвиндекилерининъ эписине Раббининъ Сёзюни айтып бердилер.

³³Къаравул гедженинъ шу саатинде Павелнен Силаны алып, оларнынъ яраларыны ювды. Шу анъ де озю эвдекилеринен берабер сувгъа батырылып чыкъты. ³⁴Оларны озь эвине кетирип, софрагъа давет этти. Алагъа иман таптым деп, бутюн эвдекилеринен берабер пек къуванды.

³⁵Саба ачылгъанда, махкемеджилер: «О адамларны зиндандан бошатынъыз», – деп хызметчилерини ёлладылар. ³⁶Зиндан къаравулы Павелге хабер этип:

– Махкемеджилер сизлерни азат этмек ичюн адам ёлладылар, энди чыкъып аман-эсен кетинъиз, – деди. ³⁷Павел оларгъа шойле джевап берди:

– Рим гражданлары олсакъ да, бизни суд этмедилер, халкънынъ козю огюнде урып, зиндангъа ташладылар. Энди бизни гизлиден бошатмагъа истейлерми? Ёкъ, озьлери келип, бизни чыкъарсынлар! – деди.

³⁸Хызметчилер бу сёзлерни махкемеджилерге айтып бердилер. Павелнинъ ве Силанынъ Рим гражданы олгъанларыны эшиткен махкемеджилер пек къоркътылар. ³⁹Келип, олардан афу сорадылар. Сонъ оларны озгъарып, шеэрден кеткенлерини риджа эттилер. ⁴⁰Павелнен Сила зиндандан чыкъып, Лидиянынъ эвине бардылар. Дин къардашларынен корюшип, оларгъа насиат берген сонъ, андан кеттилер.

Павел ве Сила Тессалоникедде

17 ¹Амфиполь ве Аполлония шеэрлеринден кечип, олар Тессалонике шеэринде кельдилер. О ерде еудийлернинъ синагогасы бар эди. ²Павел озюнинъ адети боюнджа еудийлернинъ алдына барып, учь раатлыкъ куню девамында оларгъа Мукъаддес Языларны анълата эди, ³Месихнинъ азаплангъаны ве олюлерден тирильгени кереклигини ача ве исбатлар-

нен бильдире эди. О: «Мен сизлерге Иса акъкъында илян этем. Бу Иса – Месихтир», – дей эди. ⁴Еудийлернинъ базылары, Алладан къоркъкъан пек чокъ юнанлар ве бир талай урьметли къадынлар инанып, оларгъа къошулдылар.

⁵Лякин инанмагъан еудийлер пахыллап, мейданлардан ярамаз адамларны алдылар, бир талай адам топладылар да, бутюн шеэрни аякъкъа турсаттылар. Олар Ясоннынъ эвине уджюм этип, Павелнен Силаны халкънынъ алдына алып чыкъкъанларыны талап эттилер. ⁶Оларны тапмагъан сонъ, Ясон ве базы дин къардашларыны шеэр башлыкълары алдына сюйреклеп кетирдилер, къычырып:

– Дюнъяны авдаргъан адамлар мына бу ерге де кельдилер! – дедилер. ⁷– Ясон оларны эвинде къабул этти. Буларнынъ эписи, Иса деген башкъа бир падиша бар, деп, императорнынъ эмирлерине къаршы чыкъалар, – дедилер.

⁸Бу сёзлер халкъны ве шеэр башлыкъларыны пек къасеветлендирди. ⁹Лякин Ясон ве башкъаларындан баягъы кефалет акъчасыны алгъан сонъ, оларны бошатып йибердилер.

Бероя шеэринде

¹⁰Шу геджеси дин къардашлары Павелнен Силаны Бероя шеэринде ёлладылар. Олар о ерге келип, еудийлернинъ синагогасына бардылар. ¹¹Бу еркеди еудийлер Тессалонике сакинлерине бакъкъанда, адам сайгъан халкъ эди. Алланынъ Сёзюни буюк азырлыкънен къабул этип, бу огретюв догъру экенми, деп, кунъ-кунъден Мукъаддес Языларны араштырып тешкере башладылар. ¹²Бойледже, оларнынъ чокълары ве бир талай асылзаде юнан къадын ве акъайлары да имангъа кельдилер. ¹³Павел Алланынъ Сёзюни Бероя шеэринде илян эткенини эшиткенде, Тессалоникедки еудийлер о ерге келип, халкъны аякъкъа котере башладылар. ¹⁴О вакъыт дин къардашлары Павелни тез-тез денъиз тарафкъа ёлладылар. Сила ве Тимотей исе о ерде къалдылар. ¹⁵Павелни озгъаргъанлар оны Афина шеэринедже алып бардылар, Павелден, Силанен Тимотей янына тездже кельсинлер, деген эмирни алгъандан сонъ, кери къайтып кельдилер.

Афина шеэринде

¹⁶Павел Афинада Силанен Тимотейни беклеп тургъанда, бу шеэр путларнен толгъаныны корип, гонъюлю янды. ¹⁷Еудий синагогасында Павел еудийлернен ве Алладан къоркъкъан башкъа адамларнен тартыша эди, базар мейданында онъа расткельгенлернен эр кунъ субетлеше эди.

¹⁸Эпикурейнинъ ве стоиклернинъ фельсефеси тарафдарлары онен далашып башладылар. Олардан бириси:

– Бу бошбогъаз не айтмагъа истей экен? – деди. Башкъалары:

– О гъалиба худжур бир путлар акъкъында айта, – дедилер.

(Павел исе оларгъа Иса ве тирилюв акъкъындаки Къуванчлы Хаберни илян эте эди.)

¹⁹Павелни Арес-тёпеге * алып бардылар ве онъа:

– Сен огреткен бу янъы огретювнинъ не олгъаныны бизге де бильмеге мумкюнми? ²⁰Къулагъымызгъа худжур сёзлер эшитиле, биз оларнынъ не олгъаныны бильмеге истеймиз, – дедилер.

²¹Эписи афиналылар ве шеэрде яшагъан ябанджылар эр шейден зияде бутюн вакъытларыны янъылыкъларны айтмакънен я да динълемекнен кечирмеге бегене эдилер.

²²Павел Арес-тёпенинъ ортасында турып:

– Эй, Афина акъайлары! Мен сизлерни эр тарафтан пек диндар олгъанынъызыны корем. ²³Кезе-кезе, азиз ерлеринъизни козьден кечирип: «Белли олмагъан Аллагъа», – деп язылгъан бир къурбан ерини биле расткетирдим. Мына мен сизлерге сизлер бильмейип урьмет эткен бу Алланы илян этмеге истейим.

²⁴Дюньяны ве онынъ барлыгъыны яраткъан Алла, ер ве кокнинъ Раббиси олып, инсан къолунен яратылгъан сарайларда яшамай. ²⁵Онынъ, инсан къолларынен хызмет этилип япылгъан ич бир шейге мухтаджи ёкъ. О, Озю эписине аят, нефес ве эр бир шейни бере. ²⁶Бир адамдан эписи халкъларны яратып, оларгъа бутюн ер юзюнде даркъалып яшамагъа ёл берди, оларнынъ эвельден бельгиленген девирлерини, сынъырларынен яшайджакъ ерлерини тайин этти, ²⁷оларнынъ Алланы къыдыраджакъларыны, ич олмадым Оны дуйгъуларынен тападжакъларыны истеди. Аслында, Алла эр биримизден узакъ дегильдир. ²⁸Биз Онынъ ярдымынен яшаймыз, аракет этемиз, бармыз. Шаирлеринъизден базылары да айткъаны киби: «Биз Онынъ эвлятларымыздыр».

²⁹Энди биз Алланынъ эвлятлары олгъанымыз ичюн, Алланы инсан усталыгъынен яраткъан я да инсан тюшюнджесинен ишленген алтын, кумюш я да ташнен япылгъан шейнен тенъештирмеге керекмей. ³⁰Алла джаиллик заманларына козь юмгъан олса да, энди эр ерде эписи адамларгъа тевбе этмеге буюрмакъта. ³¹Озю къойгъан адамнен О, дюньяны адалетли суд этмек ичюн бир кунни тайин этти. Бу адамны олюлерден тирильтип, эр кеске шаатлыкъ этти, – деди.

³²Олюлернинъ тирилюви акъкъында эшитип, базылары оны масхара этип кулдылер. Башкъалары исе:

– Бу акъта сени башкъа сефер динълермиз, – дедилер.

³³О вакъыт Павел оларнынъ ортасындан чыкъып кетти. ³⁴Базы адамлар исе онъа къошулып, имангъа кельдилер, оларнынъ арасында Арес-тёпе шурасынынъ азасы Дионисий, Дамар адлы бир къадын ве башкъалары да бар эди.

Коринт шеэринде

18 ¹Бу адиселерден сонъ Павел Афинадан кетип, Коринт шеэринге кельди.

²Бу шеэрде Понтта догъгъан Акила адлы бир еудийни ве онынъ апайы

* 17.19 Арес-тёпе – къ. юн. «Арео Пагос», Афинадаки байырнынъ ады. Бу байырнынъ устюнде махкеме топлашувлары, тасиль, дин ве намуслыкъ меселелери музакере этиле эди.

Прискилланы тапты. Император Клавдий бутюн еудийлерге Римден чыкып кетмеге эмир эткени ичюн, олар якъында олгъан Италиядан кельген эдилер. Павел оларнынъ алдына барды. ³Зенаатлары бир олгъаны ичюн, оларнынъ янында къалып ишлеп башлады. Олар чадыр тикювинен огъраша эдилер.

⁴Павел эр раатлыкъ куню еудийлернинъ синагогасында субетлешип, еудийнен юнанларны имангъа кетирмек ичюн аракет эте эди.

⁵Силанен Тимотей Македониядан кельгенлеринден сонъ, Павел озюни бутюнлей Сёзни илян этювине багъышлап, Исанынъ Месихлигини еудийлерге исбатлап бере эди. ⁶Лякин олар къаршы чыкып, оны сёгмеге башлагъанда, Павел урбасындан тозуны къакъып:

– Гъайып олгъанынъызда озюнъиз къабаатлы оладжакъсыз! Мен темизим. Бу куньден сонъ башкъа миллетлерге бараджагъым, – деди.

⁷Павел о ерден кетип, Алладан къоркъкъан Титий Юст адлы бир адамнынъ эвине кельди. Онынъ эви синагоганынъ янында эди. ⁸Синагога башлыгъы олгъан Крисп эписи эвиндекилеринен берабер Раббиге имангъа кельди. Оны динълеген коринтликлерден чокълары да инанып, сувгъа батырылып чыктылар.

⁹Геджелернинъ биринде Рабби Павелге руяда: «Къоркъма! Айта бер, сусып къалма! ¹⁰Мен сеннен бераберим, ич кимсе сангъа яманлыкъ япмайджакъ, чюнки бу шеэрде чокъ адамларым бар», – деди. ¹¹Павел ондан сонъ даа бир бучукъ йыл шу ерде яшап, Алланынъ Сёзюни огретти.

¹²Гъаллион Ахаянынъ акими олгъан девирде еудийлернинъ эписи бир олып, Павелге уджюм этти. Оны къады курсюси янына кетирип:

¹³– Бу адам Аллагъа ибадет этмекни Къанунгъа коре дегиль, башкъаджа огрете, – дедилер.

¹⁴Павел агъзыны ачаджакъта, Гъаллион еудийлерге:

– Эй, еудийлер! Эгер бир акъсызлыкъ я да агъыр джинает меселеси олса эди, о вакъыт сизлерни динълемек ичюн менде бир мана олур эди.

¹⁵Амма меселе сёзлер, адлар ве Къанунынъыз акъкъында олгъаны ичюн, оны озьлеринъиз чезинъиз. Мен бу ишлернинъ къадысы олмагъа истемейим, ¹⁶– деди де, оларны къады курсюси огюнден къувды.

¹⁷О вакъыт адамлар синагога башлыгъы Сосфенни тутып, къады курсюси алдында ура башладылар. Гъаллион исе бунгъа кедер этмедди.

Антиохиягъа къайтув

¹⁸Павел даа баягъы вакъыт шеэрде къалгъанындан сонъ, дин къардашларынен сагълыкълашып, Акила ве Прискилланен берабер Суриеге кеткен гемиге минди. Адакъ бергенине коре, Кенхрея шеэринде сачларыны къыркътыргъан эди.

¹⁹Эфес шеэринде етип баргъанда, Павел Акиланен Прискилланы бир ерде къалдырды. Озю исе синагогасына кирип, еудийлернен субетлешмеге башлады. ²⁰Павелден чокъча вакъыт оларнен къалгъаныны истеселер де, о разы олмады. ²¹Оларнен сагълыкълашып:

– Алла кыысмет этсе, янынъызгъа кене къайтып келирим, – деди де, Эфестен кетти.

²²Кайсарейгъа етип келип, Павел барып, иманлылар топлашувунен корюшти. Сонъ Антиохия шеэринен кетти. ²³О ерде бир къач вакъыт отурып, кене ёлгъа чыккыты. Галатия ве Фригия топракларыны бир-бир артындан айланып чыккып, Исанынъ шегиртлерини иманында къавийлештирди.

Аполлос Эфес ве Коринт шеэрлеринде

²⁴Шу арада Эфес шеэринен Эскендериеде догъгъан Аполлос адлы бир адам кельди. О, лафкъа уста, Мукъаддес Языларны яхшы бильген бир еудий эди. ²⁵Бу адам Раббининъ Ёлунда тербие алгъан ве бу акъта атешли рухнен Иса акъкъында догъру огрете эди. Лякин сувгъа батырып чыкъармакъ акъкъында о тек Ягъянынъ адетини биле эди. ²⁶О, еудий синагогасында джесаретнен огретип башлады. Аполлосны динълеген Акиланен Прискилла оны озьлерине чагъырып, Алланынъ Ёлуны бутюнлей анълатып бердилер.

²⁷Аполлос Ахаягъа бармагъа ниет эткенде, дин къардашлары онынъ тарафыны туттылар ве о ердеки шегиртлерге мектюп язып, оны яхшы къабул этеджеклерини истедилер. Аполлос Ахаягъа барып, Алланынъ мераметинен имангъа кельгенлерге чокъ ярдым этти. ²⁸Мукъаддес Язылары эсасында Исанынъ Месих олгъаныны исбатлап, эписининъ козю огюнде еудийлернинъ делиллери янълыш олгъаныны косътерди.

Павел Эфес шеэринде

19 ¹Аполлос Коринт шеэринде олгъанда, Павел дагълы виляетлерден кечип, Эфес шеэринен кельди. О ерде бир къач Исанынъ шегиртлерини тапып, олардан:

²– Сизлер имангъа кельгенинъизде, Мукъаддес Рухны къабул этти-нъизми? – деп сорады.

– Мукъаддес Рух акъкъында биз ич бир вакъыт эшитмедик биле, – деп джевап берди олар.

³– Ойле олса, сизлер не эсасында сувгъа батырылып чыккытынъыз? – деп сорады Павел.

– Ягъянынъ огретюви эсасында, – деп джевап бердилер.

⁴– Ягъя халкъны озенге батырып чыкъарып, тевбе эттире, халкъкъа: «Менден сонъ келеджек Инсангъа, Исагъа инанынъыз», – дей эди, – деди Павел.

⁵Олар буны эшитип, Рабби Исанынъ Адынен сувгъа батырылып чыккытылар. ⁶Павел оларнынъ башына къолларыны къойгъанынен, оларнынъ устюне Мукъаддес Рух келип энди. Олар башкъа тиллерде лаф этип, пейгъамберлик этип башладылар. ⁷Оларнынъ сайысы къарарнен он эки адам эди.

⁸Павел учъ ай девамьнда джесаретнен синагогада адамларны огрете ве оларнен субетлешип, Алланынъ Падишалыгы акъкъында ишанчлы делиллер кетире эди. ⁹Амма базылары инатланып, иманны ред эттилер ве халкънынъ огюнде Раббининъ Ёлуны яманладылар. Павел олардан кетип, янына шегиртлерни алды ве эр кунъ Тираннус деген бир адамнынъ мектебинде субетлер кечире башлады. ¹⁰Шу, эки йыл девам этти, ве ахырында эм еудий, эм юнанлар, – Кучюк Асия виляетинде яшагъанларнынъ эписи Рабби акъкъында Хаберни эшиттилер.

Скеванынъ огъуллаары

¹¹Алла Павелнинъ къолларынен чокъ аджайип шейлер япа эди. ¹²Онынъ беденине тийген явлукълар ве оглюклер хасталарнынъ устюне япылгъанда, олар хасталыкътан къуртула, ичлериндеки шейтанлар чыкъып кете эдилер. ¹³Ерни долашкъан, джинлерни айдап чыкъаргъан еудийлернинъ базылары да яман рухлар ургъан адамларнынъ устюнде Рабби Исанынъ Адыны чагъыра ве: «Павел илян эткен Исанынъ Адынен сизлерге буюрамыз», – дей башладылар. ¹⁴Буны япкъанлар арасында баш руханий Скева адлы бир еудийнинъ еди огълу бар эди. ¹⁵Лякин бир кунъ яман рух оларгъа джевап берип: «Исаны билем, Павелни де билем, сизлер исе ким оласынъыз?» – деди. ¹⁶Буны айткъанынен, ичинде арам рух олгъан адам оларнынъ устюне атылып, бир-бирининъ артындан эписини енъди. Олар чыплакъ ве яралы олып, о эвден къачып къуртулдылар. ¹⁷Бу хабер Эфесте яшагъан еудийлернен юнанларнынъ эписине барып етти. Эписини къоркъу басып, Рабби Исанынъ Адыны шерефлей башладылар. ¹⁸Имангъа кельгенлерден чокълары келип, озь япкъанларыны ачыкътан айта башладылар. ¹⁹Тылсымджылыкъ япкъанлардан да чокълары озь китапларыны топлап, эписининъ козю огюнде якътылар. Китапларнынъ фиатыны сайгъанда, элли бинъ кумюш акъчагъа тенъ кельди. ²⁰Ойле олып, Раббининъ Сёзю къудретнен даркъалып, тесири кунъ-кунъден арта эди.

Эфестеки исьян

²¹Бу вакъиалар олып кечкен сонъ, Павел озь гонълюнде Македония ве Ахайдан кечмеге ве сонъ Ерусалимге бармагъа къарар этти. «О ерге баргъанымдан сонъ, Римни де барып коръмеге керек», – деди. ²²Павел озюне хызмет этип юргенлерден эки адамны, Тимотей ве Эрастны, Македониягъа ёллады, озю исе вакътынджа Кучюк Асия виляетинде къалды.

²³О вакъыт Раббининъ Ёлуна къаршы буюк бир исьян котерильди. ²⁴Деметрий адлы бир кумюшчи уста олып, кумюштен Артемис* ибадетханечиклерини ясап, башкъа усталаргъа да чокъ иш берип, оларгъа буюк файда кетире эди. ²⁵Деметрий усталарны топлап:

* 19.24 Артемис – къадимий юнанларнынъ берекетлик алласы. Онынъ ибадетханеси дюньядаки муджизелерден бири сайыла эди.

– Достларым! Сизлерге белли олгъаны киби, бизим къазанчымыз бу зенаатнен багълы. ²⁶Амма тек Эфесте дегиль, бутюн Кучюк Асияда биле бу Павел, инсан къолунен ясалгъан путлар Алла дегиль, дегенини озълеринъиз корип, эшитип турасыз. Шу лафларнен о чокъ адамларны къандырып ёлдан урды. ²⁷Бу шейден тек бизим зенаатымыз итибарсыз олып къалмайджакъ, бундан гъайры бутюн Кучюк Асия ве бутюн дюнья ибадет эткен улу алла Артемиснинъ ибадетханеси де бош шейге айланyp, онынъ улулыгъы да ёкъ оладжакъ, – деди.

²⁸Адамлар буны эшитип, пек ачувландылар ве:

– Эфеснинъ Артемиси улудыр! – деп къычыра башладылар.

²⁹Бутюн шеэр къалабалыкъкъа толды, эписи бирлешип, Павелнинъ ёлдашларыны, македониялы Гай ве Аристархны, туттылар, театр тарафкъа алып кеттилер. ³⁰Павел халкънынъ огюне чыкъмагъа истегенде, шегиртлери онъа ёл бермедилер. ³¹Кучюк Асия башлыкъларындан бирлери, Павелнинъ досту олгъаны себебинден, онъа хабер ёллап, театрде корюнмесин деп, риджа этти. ³²Шу арада адамлардан бири о десе, башкъасы бу деп къычыра эди. Топлашув тертипсиз олды, чокълары не ичюн кельгенлерини биле бильмей эди. ³³Еудийлернинъ теклифине коре, халкънынъ ичинден Эскендер деген бир адамны огге сюрдилер. Эскендер къолунен бир шейлер косътерип, халкънынъ огюнде озюни къорчаламагъа истеди. ³⁴Лякин халкъ онынъ еудий олгъаныны биллип, эписи бир агъыздан эки саат девамнда:

– Эфеснинъ Артемиси улудыр! – деп къычыра эдилер.

³⁵Ахыр-сонъу шеэр ребери халкъны тынчландырып:

– Эй, Эфес акъайлары! Эфес шеэри улу Артемис сарайынынъ ве онынъ коктен тюшкен азизининъ бекчиси олгъаныны бильмеген адам бармы экен? ³⁶Буны ич кимсе инкяр этмесе, сизлер тынчланынъыз да, тюшюнмейип арекет этменъиз. ³⁷Ана, ибадетханени таламагъан ве алланъызны сёгмеген адамларны бу ерге кетирдинъиз. ³⁸Эгер Дементрий ве онен берабер олгъан усталар кимгедир шикъет этмеге истеселер, махкемелер ве акимлер бар, шикъетлерини анда берсинлер. ³⁹Башкъа бир шейни талап этмеге истесенъиз, бу меселени къануний топлангъан топлашув чезсин. ⁴⁰Бугунъ олып кечкен ишлер ичюн бизге исъянджылар демеклери мумкюн, чюнки бойле къалабалыкъкъа ич бир себеп ёкъ ве биз озюмизни акъламакъ ичюн бир шей айтып оламайджакъмыз, – деди.

Шу сёзлерни айтып битирген сонъ, кятти топлашувны даркъатып йиберди.

Павелнинъ Македониягъа ве Юнанистангъа япкъан сефери

20 ¹Къалабалыкъ ятышкъан сонъ, Павел шегиртлерни чагъырып, насиат берди ве оларнен сагълыкълашып, Македониягъа кетти.

²Кечип кеткен ерлердеки иманлыларгъа чокъ огют-насиат берип, Юнанистангъа кельди. ³Учъ ай о ерде отурды. Суриеге денъиз ёлунен кетеджек олгъанда, еудийлер онъа къаршы бир фитне азырлагъанларыны бильди. Шунунъ ичюн кене Македонияны кечип къайтмакъ къарарына кельди. ⁴Бероядан Пирр огълу Сопатр, Тессалоникеден Аристарх ве Секунд, Дербеден Гай ве Тимотей, Кучюк Асиядан олгъанлардан Тихик ве Трофим онен берабер кеттилер. ⁵Олар эвельдже чыкъып, бизлерни Троаста бекледилер. ⁶Бизлер исе Маясыз Пишкен Отъмеклер Байрамындан сонъ Филиплер шеэринден чыкъып, беш куньден сонъ оларнынъ алдына, Троас шеэрине етип кельдик. О ерде еди кунь отурдыкъ.

Павел Евтихни олюлерден тирильте

⁷Афтанынъ биринджи кунюнде биз отъмек болип ашамакъ ичюн бир ерде топлаштыкъ. Павел эртеси куню ёлгъа чыкъаджакъ олгъаны ичюн, иманлыларны огретип, сёзюни яры геджегедже девам эттирди. ⁸Бизлер топлашкъан юкъары къаттаки одада пек чокъ къандиль яна эди. ⁹Евтих адлы бир огълан ачыкъ пенджерере янында отурмакъта эди. Павелнинъ нуткъу узун олгъаны ичюн, о огъланни къатты юкъу басты. О, юкъугъа далып, учюнджи къаттан ашагъа йыкъылып кетти. Оны ерден котергенде, о, энди ольген эди. ¹⁰Павел ашагъа тюшип, огъланнинъ устуне озюни ташлады да, оны къучакълап: «Къасевет этменъиз, онынъ джаны озюндедир!» – деди. ¹¹Сонъ кене юкъарыгъа чыкъып, отъмек парчалап аш ашады. Танъ аткъандже субетлешти, сонъ ёлга чыкъты. ¹²Къалгъан адамлар исе буюк къуванчен тири генчни эвине алып кеттилер.

Троастан Милетке

¹³Бизлер эвель барып гемиге миндик, Асс шеэрине бардыкъ. Биз Павелни о ерден аладжакъ эдик. О, озю джаяв бараджакъ олып, бизлерге шойле буюргъан. ¹⁴Бизлер Асста корюшип, онен Митилене шеэрине бардыкъ. ¹⁵О ерден гемиде кетип, эртеси куню Хиос адасынынъ къаршысына кельдик. Учюнджи куню Самос адасына бардыкъ. Даа бир кунь ёлда олып, Милет шеэрине келип чыкътыкъ. ¹⁶Павел Кучюк Асияда чокъ вакъыт джоймамакъ макъсадынен Эфес шеэрине кирмейип, оны кечип кетмек къарарына кельген эди. Чареси олса, Берекет Байрамында Ерусалимде олмагъа ашыкъа эди.

Павел Эфестеки акъсакъларнен сагълыкълаша

¹⁷Милеттен Эфеске адам ёллап, Павел иманлылар топлашувунынъ акъсакълларыны чагъыртты. ¹⁸Олар онынъ алдына кельгенде, о:
– Мен Кучюк Асия топрагъына кельген биринджи кунюмден берли, янынъызда бутюн вакъыт девамында насыл яшагъанымны озьлеринъиз

билесиз. ¹⁹Еудийлернинъ фитнелери ичюн башыма сынавлар келип кечти, оларнынъ ичинде алчакъгонъюллик ве козюмнинъ яшынен Раббиге хызмет эте эдим. ²⁰Сизлерни файдалы олгъан ич бир шейден четте къалдырмайым деп, халкъ огюнде ве эв-эвден юрип огрете ве сизлерге Алланынъ Сёзюни илян эте эдим. ²¹Тёвбе этип, Аллагъа къайтынъыз ве Рабби Исагъа иман этинъиз, деп, еудийлернен юнанларгъа джиддий насиат берип тура эдим. ²²Мына энди Мукъаддес Рух мени Ерусалимге чагъырып чеке. О ерде мени не беклегенини бильмейим. ²³Амма эр бир шеэрде манъа Мукъаддес Рух бильдиргенине коре, мени зынджырлар ве азаплар беклей. ²⁴Лякин яшайышымнынъ къыймети мен ичюн бир шей дегиль. Тек ишимни битирмеге, Алланынъ хайырыны анълаткъан Къуванчлы Хаберни даркъятмакъ ичюн, Рабби Исадан алгъан вазифени беджермеге истейим. ²⁵Энди билем ки, эй, Алланынъ Падишалыгъыны мен илян эткен адамлар, ич биринъиз меним юзюмни бир даа коръмейджек сиз. ²⁶Шунынъ ичюн бугунъ сизге меним сёзюм: мен ич кимсенинъ олюминде къабаатлы олмайджакъым. ²⁷Мен сизлерге Алланынъ истегенини бутюнлей бильдирдим. ²⁸Озюнъизге ве бутюн сюрюге, яни Алланынъ иманлылар джемиетине, козь-къулакъ олунъыз. Мукъаддес Рух сизлерни джемиетке къаравул ве чобан этип къойды, Алла оны Озь къанынынъ фиятына сатын алды. ²⁹Билем ки, мен кеткен сонъ, аранъызгъа сюрюни аямагъан йыртыджы къашкъырлар сокъулып киреджеклер. ³⁰Атта озь араларынъыздан чыкъкъан адамлар да ялан сёзлеринен шегиртлерни ёлдан урып, пешинден алып кетмеге истейджеклер. ³¹Шунынъ ичюн козь-къулакъ олунъыз. Мен учъ йыл девамында гедже-кундюз, козьлеримнинъ яшынен эр биринъизге насиат бергенимни унутманъыз. ³²Энди сизлерни Аллагъа ве Онынъ Хайыр Сёзюне авале этем. Бу Сёзнинъ сизлерни къавийлештирмеге ве Алланынъ эписи азизлеринен берабер сизлерге мирасны бермеге кучю бар. ³³Мен ич кимсенинъ кумюш-алтыныны я да урбасыны истемей эдим. ³⁴Озюме ве янымда олгъанларгъа керек шейлерни бермек ичюн бу къолларым хызмет эткенини озьлеринъиз яхшы билесинъиз. ³⁵Бойле чалышып, мен сизлерге кучъсюз адамларгъа ярдым бермек кереклигини эр шейде косьтердим. Рабби Исанынъ: «Алмакътан коре бермекнинъ бахты буюктир», – деген сёзлерини де акъылда тутмагъа керек, – деди.

³⁶Бу сёзлерни айткъан сонъ, Павел эписинен берабер тиз чёкип, дува окъуды. ³⁷Сонъ эписи окюр-окюр агълап, Павелни къучакълап опе башладылар. ³⁸Павелнинъ: «Меним юзюмни бир даа коръмейджек сиз», – деген сёзлери оларны хусусан гъам-къасеветке кетирди. Ниает, оны гемиге озгъарып бардылар.

Павелнинъ Ерусалимге япкъан сефери

21 ¹Олардан айырылып, гемиде кеттик ве Къос адасына догъру ёл алдыкъ. Эртеси куню Родос адасына кельдик, о ерден Патара шеэринен

бардыкъ. ²Анда Феникеге кеткен бир геми тапып, онъа миндик ве денъизге чыкътыкъ. ³Къыбыры корюнгенде, аданынъ сол тарафындан кечип, Суриеге таба ёлны девам эттик ве Тир шеэринеге етип кельдик. Мында геми юклерини бошатмакъ керек эди. ⁴Анда базы шегиртлерни тапып, оларнынъ янында еди кунъ къалдыкъ. Олар Рухтан ильхамланып, Павелге Ерусалимге бармагъа керекмей, дей эдилер. ⁵Бу кунълер кечкен сонъ, биз кене ёлгъа чыкътыкъ. Иманлылар апайлары ве бала-чагъаларынен берабер шеэрден чыкъып бизнен бардылар. Ялыда тиз чёкип, дува окъудыкъ. ⁶Биз бири-биримизнен сагълыкълашып, гемиге чыкътыкъ, олар исе эвлерине къайтып кеттилер.

⁷Тир шеэринден кетип, денъиздеки сеяатымызны девам эттик ве Птолемай шеэринеге етип кельдик. О ердеки дин къардашларымызгъа барып, оларда бир кунъ отурдыкъ. ⁸Эртеси куню бизлер ёлгъа чыкъып, Кайсарегъа кельдик. Едисинден * бири олгъан, Къуванчлы Хаберни илян эткен Филиппинъ эвине кирип, анда къалдыкъ. ⁹Онынъ пейгъамберлик япкъан, даа акъайгъа чыкъмагъан дёрт къызы бар эди. ¹⁰О ерде бир къач кунъ отургъанымыздан сонъ, Еудиеден Хагъап адлы бир пейгъамбер кельди. ¹¹О, алдымызгъа киргенинен, Павелнинъ къушагъыны алды да, озюнинъ къол-аякъларыны багълап:

– Мукъаддес Рух буны айта: «Ерусалимдеки еудийлер бу къушакънынъ саибини бойле багълап, халкъларынынъ къолуна береджеклер», – деди.

¹²Бу сёзлерни эшитип, биз о ердеки иманлыларнен Павелге, Ерусалимге бармасын деп, ялвардыкъ. ¹³Лякин Павел джевап берип:

– Не япасыз? Не ичюн агълап, юрегимни парчалайсыз? Мен Ерусалимге барып тек эсир олмагъа дегиль, Рабби Иса ичюн ольмеге биле азырым, – деди.

¹⁴Павелни къандырып оламагъанымызны анълап:

– Рабби истегени киби олсун! – деп индемедик.

¹⁵Ана шу кунълерден сонъ ёлгъа азырланып, Ерусалимге бардыкъ. ¹⁶Бизнен Кайсарейдан бир къач шегиртлер кеттилер. Олар бизлерни, яшап турмакъ ичюн, Исанынъ эски шегиртлеринден олгъан къыбырылы Мнасоннынъ эвине кетирдилер. ¹⁷Ерусалимге кельгенимизде, дин къардашларымыз бизни ачыкъ чырайнен къабул эттилер.

Павел Якъупнен корюше

¹⁸Эртеси куню Павелнен берабер Якъупкъа бардыкъ. Акъсакъларнынъ эписи де кельди. ¹⁹Олардан ал-хатир сорагъан сонъ, Павел озь хызмети вакътында Алланынъ башкъа миллетлер арасында япкъан ишлерини бирер-бирер айтып берди. ²⁰Буларны эшитип, Алланы шуретледилер ве Павелге:

* 21.8 Едиси – 6.1-6 болюгинде ашны даркъатмакъ ичюн сайлангъан еди адам.

– Эй, къардашымыз, еудийлер арасында имангъа кельген бинълердже адам олгъаныны билесинъ. Оларнынъ эписи Къанунны гъайретнен туталар. ²¹Олар эшиткен сёзлерге коре, сен башкъа миллетлер арасында яшагъан еудийлерге: огъуллаарынъызны сюннет этменъиз, урф-адетлерни кутъменъиз, Мусанынъ Къанунындан чыкъынъыз, деп огреткенсинъ. ²²Шимди исе не япайыкъ? Сенинъ кельгенинъни эшитип, халкъ мытлакъа топланыр. ²³Шунынъ ичюн, сангъа айтаджагъымызны яп. Бизде адакъ берген дёрт адам бар. ²⁴Оларны янынъа алып, оларнен берабер эялланув адетини яп ве сачларыны алдырмакъ ичюн масрафларны озъ бойнунгъа ал. О вакъыт сенинъ акъкъынъда эшиткенлери ялан олгъаныны, аксине, Мусанынъ Къанунына коре яшагъанынъны биледжеклер. ²⁵Башкъа миллетлерден имангъа кельгенлер акъкъында айткъанда, биз оларгъа мектүпте эмирлеримизни яздыкъ. Къарарымызгъа коре, олар путларгъа къурбан кетирилген этлерден, къандан, богъулып ольдюрильген айваннынъ этинден ве ороспулыкътан озълерини сакъласынлар, – дедилер.

²⁶Эртеси куню Павел шу адамларны янына алып, оларнен берабер эялланув адетини кечирди. Сонъ Алланынъ Сарайына кирип, эялланув кунълери не вакъыт битеджеклерини, эр бири ичюн къурбанлыкъ кетириледжегини бильдирди.

Павелнинъ якъаланувы

²⁷Еди кунълукъ муддет битеткъанда, Павелни Алланынъ Сарайында Кучюк Асиядан кельген еудийлер корьдилер. Олар бутюн халкъны котерип, Павелни туттылар да:

²⁸– Эй, Исраиль акъайлары, ярдым этинъиз! Бакъынъыз, эр ерде халкъымызгъа, Къанунгъа ве бу Азиз Ерге къаршы адамларны огреткен инсан шудыр! Бундан гъайры, юнанларны да Сарайгъа алып кирип, бу Азиз Ерни арам эткен! – деп къычыра башладылар.

²⁹Буны айткъанларынынъ себеби, эвель шеэрде Павелнен берабер эфесли Трофимни корип, оны Алланынъ Сарайына алып кирген, деп тюшондилер.

³⁰Бутюн шеэр арекетке келип, халкъ топланды. Павелни тутып, Сарайдан тышарыгъа сюйреклеп чыкъардылар. Шу анъ къапулар къапатылды. ³¹Олар Павелни ольдюрмеге истедилер. О вакъыт бутюн Ерусалим исьян котерди, деген хабер арбий болюкнинъ * бинъбашынынъ къулагъына етип барды. ³²О, бирден аскерлерни ве юзбашыларны алып, халкъкъа уджюм этти. Адамлар бинъбашынен аскерлерни корип, Павелни урмагъа токътадылар. ³³Бинъбашы якъынлашты, Павелни тутып, эки зынджырнен багъламагъа буюрды. О: «Бу ким, ве не япты?» – деп сорады. ³⁴Адамларнынъ арасындан бириси «бойле», деп къычырса,

* 21.31 Арбий болюк – къ. юн. «спейра», «легион»нынъ он пайындан бир пайы, 600 аскер.

башкъасы «шойле», деп кычыра эди. Буюк шамата олгъанындан, бинъ-башы акъикъятны билип оламайып, Павелни къалеге алып бармагъа буюрды. ³⁵Павел энди мердивенге еткенде, адамларнынъ ачувы пек кучлю олгъаны себебинден, аскерлер оны котерип бардылар. ³⁶Халкъ исе онынъ артындан кетип:

– Ольдюр оны! – деп багъыра эди.

Павелнинъ халкъкъа айткъан нуткъу

³⁷Къалеге киреяткъанда, Павел бинъбашыгъа:

– Санъа бир шей айтмагъа мумкюнми? – деди. Бинъбашы:

– Сен юнан тилини билесинъми? ³⁸Бир къач кунъ эвельси исьян котерип, дёрт бинъ башкесерни сахрагъа алып чыкъкъан мысырлы сен дегильсинъми? – деди. ³⁹Павел джевап берип:

– Мен еудийим, Киликия виляетининъ о къадар эмиетли олгъан Тарс шеэрининъ гражданым. Санъа бир риджам бар, манъа халкъкъа бир къач сёз айтмагъа разылыкъ бер, – деди.

⁴⁰Бинъбашы разылыкъ берген сонъ, Павел мердивенде турып, халкъны тынчландырмакъ ичюн къолуны котерди. Терен бир сюкюнет олгъанда, еудийлернинъ тилинде лаф этип башлады:

Павел озь иман эткени акъкъында айтып бере

22¹– Эй, дин къардашлар ве бабалар! Энди огюнъизде озюмни акълагъан сёзлеримни динъленъиз!

²Павелнинъ оларгъа еудийлернинъ тилинде айткъаныны эшиткенде, орталыкъ чым-чырт олды. О девам этти:

³– Мен еудий акъайым. Киликиянынъ Тарс шеэринде догъдым, мында Гъамалиэлнинъ янында тербиелендим. Баба-деделеримизнинъ Къануны эсасында джиддий тербиеленип, бугунъ бу ерде топлашкъан эпинъиз киби мен де Алланынъ истегенини гъайретнен беджермеге истей эдим. ⁴Бу Ёлнынъ тарафдарларыны – акъаймы, къадынмы демей, эписини багълап зиндангъа ташлай, ольгендже айдай эдим. ⁵Ана, баш руханийнен акъсакъалларнынъ эписи меним шаатларымдыр. Мен олардан Дамасктаки дин къардашларына язылгъан мектүплерни алып, о ерде яшагъан бу адамларны джезаламакъ ичюн Ерусалимге кетирмек ниетинен ёлгъа чыкътым. ⁶Уйлеге якъын бир маальде мен ёл басып, Дамасккъа якъынлашаяткъанымда, апансыздан коктен тюшкен бир нур этрафымны парылдатты. ⁷Мен ерге йыкъылдым да, бир сеснинъ манъа: «Саул, Саул, сен Мени не ичюн айдайсынъ?» – дегенини эшиттим. ⁸Мен: «Я Рабби, Сен ким оласынъ?» – деп сорагъанда, О: «Мен сен айдагъан назаретли Иса олам», – деп джевап берди. ⁹Ёлдашларым нурны корьген олсалар да, манъа айтылгъан сёзлерни эшитмедилер. ¹⁰О вакъыт мен: «Я Рабби, манъа не япмакъ керек?» – дедим. Рабби манъа: «Еринъден турып, Дамасккъа бар, япмагъа керек олгъан эр шейни о ерде

айтаджакълар», – деди. ¹¹О нурнынъ йылтырагъанындан кёр олгъаным ичюн, ёлдашларым мени къолумдан тутып, Дамасккъа етеклеп алып бардылар. ¹²О ерде яшагъан эписи еудийлер арасында нам къазангъан, Къанунгъа коре диндар, Анания адлы бир адам бар эди. ¹³О, яныма келип турды да, манъа: «Къардашым Саул, козьлеринъ ачылсын!» – деди. Мен шу анъ оны коре башладым. ¹⁴О манъа: «Сени бабаларымызнынъ Алласы сайлады. Сен, Онынъ истегенини билип ве Инсафлы Олгъанны корип, Онынъ сесини эшитип, ¹⁵корьген ве эшиткен шейлернинъ эписи акъкъында бутюн адамлар огюнде Онынъ шаты оладжакъсынъ. ¹⁶Энди даа не беклейсинъ? Еринъден тур ве, Исанынъ Адыны чагъырып, сувгъа батырылып чыкъ да, гуналарындан темизлен!» – деди.

¹⁷Мен Ерусалимге къайтып кельгенден сонъ, Алланынъ Сарайында дува окъугъанымда, руйда олып, ¹⁸Раббини корьдим. О, манъа: «Къана, тез ол да, Ерусалимден чыкъып кет, чюнки бу ерде Мен ичюн берген шаатлыгъынъны къабул этмейджеклер», – деди. ¹⁹Мен: «Я Рабби! Санъа инангъанларны синагогаларда ургъан ве зиндангъа ташлагъан адам олгъанымны олар билелер де. ²⁰Сенинъ шаатынъ олгъан Стефаннынъ къаныны тёккенлерде, о ерде мен де тура эдим. Мен онынъ ольдюргенлерине разы олып, оларнынъ урбаларына къаравул олдым», – дедим. ²¹О исе: «Сен бара бер! Мен сени узакъкъа, башкъа миллетлернинъ алдына ёллайджагъым», – деди.

²²Бу вакъыткъадже Павелни динълеп тургъанлар къычыра башладылар. Олар:

– Бойле адамны ер юзюнден ёкъ этинъ! Онъа яшамагъа мумкюн дегиль! – дедилер. ²³Олар ойле къычырып, усть урбаларыны ташлап, авагъа тоз сачып тургъанларда, ²⁴бинъбашы Павелге къаршы бойле багъыргъанларнынъ себебини бильмек ичюн, оны къалеге алып барып къамчыламагъа ве соргъу кечирмеге буюрды. ²⁵Оны къушакъларнен багълап кергенде, Павел янында тургъан юзбашыгъа:

– Рим гражданыны суд этмейип къамчыламакъ мумкюнми? – деп сорады.

²⁶Юзбашы буну эшиткенинен, барып бинъбашыгъа хабер этип:

– Бакъ, сен не япмагъа истейсинъ? Бу адам Рим гражданы экен де, – деди. ²⁷О вакъыт бинъбашы Павелнинъ янына келип:

– Манъа айт, сен Рим гражданы оласынъмы? – деп сорады.

– Эбет, – деди Павел. ²⁸Бинъбашы:

– Мен бу гражданлыкъкъа чокъ акъча берип саип олдым, – деди.

– Мен исе догъгъан кунюнден башлап бу мемлекетнинъ гражданы эдим, – деп джевап берди Павел.

²⁹О вакъыт Павелни соргъугъа чеккенлер онынъ янындан тез-тез чекильдилер. Бинъбашы да онынъ Рим гражданы олгъаныны билип, багълап къойгъаны ичюн пек къоркъты.

Павел Юксек Шура алдында

³⁰Эртеси куню бинъбашы, еудийлер Павелни неде къабаатлагъанларыны эминликнен бильмек макъсадынен, оны зынджырлардан бошатгы. Еудий баш руханийлерине ве бутюн Юксек Шура азаларына топланмагъа буюрды. Павелни кетирип, оларнынъ къаршысына къойды.

23 ¹Павел Шура азаларына козьлерини тикип:

– Эй, дин къардашларымыз! Мен бу куньге къадар Алланынъ алдында темиз инсафнен яшай эдим, – деди. ²Буны айткъанынен, баш руханий Анания Павелнинъ янында тургъанларгъа онынъ агъзына урмагъа буюрды. ³Павел онъа:

– Эй, акълангъан дивар, сени Алла ураджакъ! Сен Къанун эсасында укум чыкъармакъ ичюн отурасынъ, амма Къанунгъа къаршы мени урмагъа буюрасынъ! – деди.

⁴Онынъ огюнде тургъанлар:

– Алланынъ баш руханийини акъаретлейсинъми? – дедилер. ⁵Павел оларгъа:

– Агъа-къардашлар! Онынъ баш руханий олгъаныны бильмедим. Языда: «Халкъынънынъ башлыгъыны яманлама», – деп язылгъан, – деди.

⁶Оларнынъ бир къысмы саддукий ве башкъа къысмы фериселер олгъаныны анълагъан Павел Шурагъа къатты бир сеснен:

– Дин къардашларымыз! Мен ферисем, эм ферисенинъ огълу олам. Мени олюлернинъ тирильгенине ишангъаным ичюн укум этелер, – деди.

⁷О, буны айткъан сонъ, фериселернен саддукийлер арасында буюк дава чыкъып, топлашув экиге болюнди. ⁸(Саддукийлер олюмден тирильмекни де, мелеклерни де, рухны да ёкъ, деп саялар. Фериселер исе буларнынъ эписине инаналар.) ⁹Топлашувда буюк шамата котерильди. Фериселерден олгъан бир къач Къанун оджасы сёзге чыкъып, ачувнен:

– Бизлер бу адамда ич бир яманлыкъ тапмаймыз. Эгер рух я да мелек онъа бир шей айткъан олса, не олгъан? – дедилер.

¹⁰Дава ойле шиддетли олды ки, Павелни парча-парча этмесинлер деп, къоркъкъан бинъбашы аскерлерине ашагъа тюшип, оны адамларнынъ араларындан чыкъарып, къалеге алып кирмеге буюрды.

¹¹О геджеси Рабби Иса Павелге корюнип: «Джесюр ол! Меним акъкъымда Ерусалимде насыл шаатлыкъ япкъан олсанъ, ойле шаатлыкъ Римде де этмек керексинъ», – деди.

Павелге къаршы фитне

¹²Эртеси куню базы еудийлер ант этип, Павелни ольдюрмегендже ашап-ичмемезликке сёз бердилер. ¹³Бойле ант эткенлернинъ сайысы къыркъ адамдан зияде эди. ¹⁴Олар баш руханийлернен акъсакълаларнынъ янына келип:

– Павелни ольдюрмегенимиздже, ант этип ич бир шей ашамайджакъ-мыз. ¹⁵Энди сизлер Шура азаларынен берабер бинъбашынынъ янына барынъыз ве, Павелнинъ меселесини даа яхшыджа огренмек ичюн, оны ярын алдынъызгъа чыкъармасыны риджа этинъиз. Бизлер исе, о етип кельмезден эвель, оны ольдюрмеге азыр турармыз, – дедилер.

¹⁶Павелнинъ къызкъардашынынъ огълу бу фитне акъкъында эшитип, къалеге кирди де, онъа хабер этти. ¹⁷Павел юзбашылардан бири-сини чагъырып:

– Бу йигитни бинъбашынынъ янына алып бар, онъа айтаджакъ бир лафы бар, – деди.

¹⁸О, йигитни алды ве бинъбашынынъ янына кетирип:

– Мабюс Павел мени янына чагъырып, бу йигитни сенинъ алдынъа кетиргенимни риджа этти, санъа айтаджакъ бир лафы бар экен, – деди. ¹⁹Бинъбашы йигитнинъ къолундан тутып, оны бир четке чекти де:

– Манъа не айтаджакъ эдинъ? – деп сорады. ²⁰Йигит джевап берип:

– Еудийлер Павелнинъ ишини даа яхшыджа огренмек ичюн, оны ярын Шура алдына чыкъармакъны сенден риджа этмеге келиштилер. ²¹Лякин сен оларгъа инанма. Къыркътан зияде адам Павелни беклеп туралар; оны ольдюрмегендже ашап-ичмемеге ант эттилер. Мына шимди сенинъ эмиринъни беклеп, азыр олып туралар, – деди. ²²Бинъбашы:

– Манъа бу хаберни бильдиргенинъни ич кимсеге айтма! – деп йигитни йиберди.

Павелни Кайсарегъа ёллайлар

²³Бинъбашы юзбашылардан экисини чагъырып:

– Кунъ баткъан сонъ саат докъузда Кайсарегъа шеэринеге бармакъ ичюн эки юз аскер, етмиш атлы ве эки юз мызракълы аскер азырланъыз. ²⁴Павелни миндирип, виляет акими Феликснинъ алдына сагъ-селямет алып бармакъ ичюн, юклю айванларны беринъиз, – деп буюрды.

²⁵Бинъбашы бойле бир мектүпни язып берди:

²⁶«Клавдий Лисий –

Сайгъылы аким Феликске:

Селям!

²⁷Еудийлер бу адамны тутып ольдюрмеге истедилер. Амма онынъ Рим гражданы олгъаныны билип, мен аскерлернен берабер етип келип, онынъ джаныны къуртардым. ²⁸Сонъ оны неде къабаатлагъанларыны бильмеге истеп, оларнынъ Шурасына алып бардым. ²⁹Нетиджеде, оны озълерининъ Къанунына коре меселелер боюнджа къабаатлагъанларыны бильдим, лякин онда олюмге я да апске лыйыкъ ич бир къабаатны тапмадым. ³⁰Бу адамгъа къаршы азырлагъан фитнеден хабердар олып, мен тез-тез оны сенинъ янынъа ёлладым. Алдынъда онъа къаршы олгъан даваларыны оны къабаатлагъанларгъа да айтмагъа эмир эттим».

³¹Алгъан эмирине коре, аскерлер Павелни алып, гедже Антипатрис шеэринеге бардылар. ³²Эртеси куню онен берабер бараджакъ атлыларны

къалдырып, озьлери къалеге къайтып кеттилер. ³³Атлылар Кайсарей-гъа барып, мектюпни акимге бердилер, Павелни де онъа теслим эттилер. ³⁴Аким мектюпни окъуп, Павелден къайсы виляеттен олгъаныны сорады. Киликиядан олгъаныны билип, онъа:

³⁵– Сени къабаатлагъанлар кельген сонъ, ишинъни бакъарым, – деди де, Павелни Ироднынъ преториясында * къаравуллап тутмагъа буюрды.

Еудийлернинъ Павелге къаршы къабаатлавлары

24¹Арадан беш кунъ кечкен сонъ, баш руханий Анания ве базы акъса-къаллар, Тертулл адлы бир укъукъчынен Кайсарей шеэринге келип, Павелге къаршы къабаатлавларыны акимнинъ огюне къойдылар. ²Сонъ Павелни чагъырдылар. Тертулл оны къабаатламакъ ичюн сёз алды:

– Эй, мухтерем Феликс, сенинъ укюмдарлыгъынъда аманлыкъ ичинде яшаймыз, халкъымыз ичюн янъы къанунлар чыкъарып, чокъ къайгъырасынъ. ³Эр даим ве эр ерде буны миннетдарлыкънен къабул этемиз.

⁴Сени чокъ раатсыз этмемек ичюн, мераметли олып бир къач сёзюмизни динълегенинъе риджа этем. ⁵Биз бу адамны беля кетириджи деп саямыз. Мына о, назаретлилер фыркъасынынъ башлыкъларындан бири олып, дюньянынъ бутюн еудийлерини аякъкъа турсата. ⁶⁻⁷О, Алланынъ Сарайыны да арам этмеге тырышты, амма биз оны туттыкъ. ⁸Бу адамны соргъу этсенъ, биз оны нелерде къабаатлагъанымызны озюнден билип алырсынъ.

⁹Еудийлер, айтылгъанларнынъ догъру олгъаныны бильдирип, къабаатлавларыны тасдыкъладылар.

Павел Феликснинъ алдында

¹⁰Аким Павелге сёзге чыкъмакъ ичюн ишарет этти. О вакъыт Павел бойле деди:

– Сен чокъ йыллардан берли бу халкъны махкеме эткенинъ ичюн, мен озь ишимни эминликнен къорчалайджам. ¹¹Озюнь билип олурсынъ ки, мен бель букмек ичюн Ерусалимге кельгениме даа он эки кунъден чокъ дегиль. ¹²Не Сарайда, не синагогаларда, не Ерусалим шеэринде биле ич бир адамнен дава эткенимни я да халкъны аякъкъа котергенимни олар коръмедилер. ¹³Шимди мени къабаатлагъанда, ич бир шейни исбат этип оламайлар. ¹⁴Огюньде шуны ачыкъ айтмагъа истейим: олар Ёлгъа ялан дейлер, мен исе онъа коре яшап, бабаларымызнынъ Алласына ибадет этем. Къанунгъа коре олгъан эр бир шейге ве Пейгъамберлернинъ Языларында язылгъанларнынъ эписине инанам. ¹⁵Бу адамларнынъ озьлери киби мен де, Аллагъа умют этип, инсафлыларнен инсафсызларнынъ тирильтеджегине инанам. ¹⁶Шунынъ ичюн Алла ве инсанларнынъ алдында инсафымны эр вакъыт саф тутмагъа тырышам.

* 23.35 Претория – римли укюмдарнынъ яшагъан ве аскерлер яткъан ер.

¹⁷Чокъ йыллардан берли мында олмагъанымдан сонъ, халкъыма садакъалар ве бахшышлар кетирмек ичюн, Ерусалимге къайтып кельдим. ¹⁸Олар мени Алланынъ Сарайында эялланув адетини япкъанымдан сонъ таптылар. О ерде мен ичюн не топлашув, не къалабалыкъ бар эди. ¹⁹Анда тек Кучюк Асиядан олгъан бир къач еудий бар эди. Аслында шу адамлар, оларнынъ манъа къаршы бир шейи олса, сенинъ огюнъде турмакъ ве мени къабаатламакъ керек эди. ²⁰Я да мында олгъанлар озьлери айтсынлар, Шура алдында тургъанымда, менде насыл акъсызлыкъ таптылар? ²¹Мен оларнынъ арасында турып, къатты сеснен: «Бугунъ алдынъызда олюлернинъ тирилишине инангъаным ичюн укюм этилем», – дедим. Ихтимал, шу сёзюм ичюн къабаатлы сайыладырым.

²²О вакъыт Феликс:

– Бинъбашы Лисий кельген сонъ, меселенъни чезерим, – деп, махкемени башкъа кунге къалдырды. Феликс озю Ёл акъкъында яхшы хабардар эди. ²³Павелни юзбашынынъ къолуна берип: «Къапалсын, лякин бираз енгиллик берильсин, онъа хызмет этмеге истеген достларына ич бир къаршылыкъ костерильмесин», – деп буюрды.

Павел Феликс ве Друсилланынъ алдында

²⁴Бир къач кунден сонъ Феликс озюнинъ еудий олгъан апайы Друсилланен берабер кельди. Павелни чагъыртып, онынъ Иса Месихке иман этиув акъкъында айткъаныны динълей башлады. ²⁵Павел инсафлыкъ, озюни тутув ве келеджек Ахирет куню акъкъында айткъанда, Феликс къоркъып:

– Энди кет, вакъыт тапкъанымда, сени кене чагъырырым, – деди.

²⁶Айны заманда, Павел онъа пара берер деген умютте, оны сыкъ-сыкъ чагъыртып субетлеше эди.

²⁷Эки йылдан сонъ Феликснинъ ерине Поркий Фест кельди. Еудийлернинъ мераметини къазанмакъ ичюн, Феликс Павелни къапалы къалдыра эди.

Павел Фестнинъ алдында

25¹Фест, виляетине кельгенинден учъ кунъ кечкен сонъ, Кайсарейдан Ерусалимге барды. ²Анда олгъанда, акимнинъ алдына баш руханийлернен энъ урьметли еудийлер барып, Павелге къаршы къабаатлавларны кетирдилер. ³Эйилик косьтерип, Павелни Ерусалимге кетирильмеси ичюн ялвардылар. Ёлда оны беклеп ольдюрмеге истей эдилер. ⁴Фест исе оларгъа Павел Кайсарейда къапалы къалгъаныны ве озю о ерге якъында къайтып бараджагъыны бильдирди. ⁵О:

– Аранъыздан урьметли адамлар меннен берабер кетсинлер. Бу адамда бир яманлыкъ олса, оны къабаатласынлар, – деди.

⁶Фест оларнынъ янында секиз-он кунден зияде турмайып, Кайсарейгъа къайтты. Эртеси куню къады курсюсине отурып, Павелни

алып кельгенлерини буюрды. ⁷Павел ортагъа чыкъкъанда, Ерусалимден кельген еудийлер оны сарып алдылар, онынъ устуне озьлери исбат этип оламайджакъ бир чокъ агъыр къабаатлавларны юкледилер. ⁸Павел озюни къорчалап:

– Мен не еудийлернинъ Къанунына, не Сарайгъа, не императоргъа къаршы ич бир джинает япмадым, – деди. ⁹Фест, еудийлернинъ мераметини къазанмакъ ичюн, Павелден:

– Ерусалимге барып, о ерде меним алдымда бу хусуста укъом этильмеге истейсинъми? – деп сорады. ¹⁰Павел онъа:

– Мен императорнынъ къады курсюси огюнде турам, мени мында укъом этмек керек. Мен еудийлерге ич бир акъсызлыкъ япмагъанымны озюнь де яхшы билесинъ. ¹¹Эгер мен олюмге лайыкъ бир джинаетте къабаатлы олсам, олюмден баш тартмам. Эгер де бу адамлар мени къабаатлагъан шейлерни япмагъан олсам, мени оларнынъ къолуна бермеге ич кимсенинъ акъкъы ёкъ. Мен императорнынъ укюмини талап этем, – деди.

¹²Фест меслеатчыларынен акъыл танышкъан сонъ, Павелге джевап берип:

– Сен императорнынъ укюмини талап эткенинъ ичюн, императорнынъ алдына бараджакъсынъ, – деди.

Павел Агриппа ве Берникенинъ алдында

¹³Бир къач куньден сонъ, Агриппа падиша ве Бернике, Фестнен селямлашмакъ ичюн Кайсарейгъа кельдилер. ¹⁴Олар о ерде бир къач кунь отургъан сонъ, Фест Павелнинъ ишини падишагъа айтып берди:

– Бу ерде бир адам бар, Феликс оны къапалы къалдырып кеткен. ¹⁵Мен Ерусалимде олгъанымда, еудийлернинъ баш руханийлери ве акъсакъаллары шикяетнен алдыма келип, оны суд этмекни талап этилер. ¹⁶Мен оларгъа: «Биринджиден, къабаатлангъан адамнынъ къабаатлагъанларнен корюшмеге ве онъа юклеген къабаатлавлардан озюни къорчаламагъа имкяны олмакъ керек. Ойле олмаса, адамны къабаатлайыджыларынынъ къолуна бермеге римлилернинъ адети дегиль», – деп джевап бердим. ¹⁷Шунынъ ичюн олар бу ерге кельгенде, мен, вакъыт джоймайып, эртеси куню къады курсюсине отурып, бу адамны алып кельгенлерини буюрдым. ¹⁸Лякин къабаатлагъанлар оны сарып алып, мен беклеген къабаатлавлардан ич бирини онынъ бойнуна юклеп оламадылар. ¹⁹Тек озь дининен багълы меселелер ве насылдыр ольген Иса адлы бир адам акъкъында давалары бар эди. Павел Оны тири, деп тасдыкълай эди. ²⁰Мен бу меселени насыл этип чезмеге бильмегеним ичюн, Павел Ерусалимге барып, анда бу ишни укюм этильмесини истер-истемегенини сорадым. ²¹Лякин Павел бу ишни императорнынъ махкемесине къалдырылмасыны талап эткени себебинден, оны императорнынъ алдына ёлламагъандже, къапалы тутмакъ акъкъында эмир бердим, – деди.

²²Агриппа Фестке:

– Бу адамны мен де динълемеге истер эдим, – деди.

– Сен оны ярын динълерсинъ, – деди Фест.

²³Эртеси куню Агриппанен Бернике буюк тантананен келип, бинъбашылар ве шеэрнинъ энъ урьметли адамларынен берабер корюшюв ода сына кирдилер. Фестнинъ эмиринен Павелни алып кетирдилер. ²⁴Фест сѣз алып:

– Агриппа падиша ве бизлернен берабер бу ерде топлашкъан эписи адамлар! Мына бу адамны корип турасынъыз. Ерусалимде ве шу ерде еудийлернинъ эписи манъа мураджаат этип, бу адам ольмек керек, деп къычырдылар. ²⁵Мен исе онынъ олжумге ляйыкъ ич бир иш япкъаныны тапмадым. Онынъ озю императорнынъ махкеме этильмесини талап эткени ичюн, оны онъа ёлламагъа къарар бердим. ²⁶Тек эфендиге онынъ акъкъында не язаджагъымны бильмейим. Шунунъ ичюн оны эпинъизнинъ алдынъызгъа, ве айрыджа, Агриппа падиша, сенинъ алдынъа бу ишни бакъып чыкъкъандан сонъ язмакъ ичюн бир шейлер тапылыр деп, оны чыкъардым. ²⁷Мабюске къаршы къоюлгъан къабаатлавларыны косътермейип, оны ёлламагъа мантыкъсыз саям.

Павелнинъ къорчалав нуткъу

26 ¹Агриппа Павелге:

– Санъа озюньни акъламакъ ичюн сѣз бериле, – деди. О вакъыт Павел къолуны котерип, озюни къорчаламакъ ичюн лафыны башлады:

²– Агриппа падиша! Бугунъ сенинъ алдынъда еудийлернинъ манъа къаршы къоюлгъан эписи къабаатлавларындан къорчалангъаным ичюн озюмни бахтлы саям. ³Хусусан сен еудийлернинъ эписи адетлерини ве давалы меселелерини яхшы бильгенинъни козьде тутам. Шунунъ ичюн мени сабыр-такъатнен динълемеге риджа этем.

⁴Яшлыгъымдан халкъым арасында кечирген аятымны эм де Ерусалим шеэринде кечкен омрюмни еудийлернинъ эписи билелер. ⁵Мени чокътан берли таныйлар ве эгер истеселер, динимизнинъ энъ джиддий фыркъасы олгъан фериселик боюнджа яшап кельгениме шаат олур эдилер. ⁶Энди исе, Алланынъ баба-деделеримизге берген сѣзюне умют эткеним ичюн, мен махкеме огюнде турам. ⁷Он эки къабилемиз гедже-кунъдюз джан-юрекнен Аллагъа ибадет этип, О берген сѣзнинъ беджерильмесини корьмеге умют этелер. Мына бу умют ичюн, падиша, еудийлер мени къабаатлайлар. ⁸Алла олюлерни тирильткенини сизлер не ичюн инанылмаз бир шей деп саясыз? ⁹Догърусы, озюм де назаретли Исагъа къаршы къолумдан кельгенини япмакъ керек, деп тюшюне эдим. ¹⁰Буны да Ерусалимде япа эдим. Баш руханийлерден разылыкъ алып, чокъ азиз адамларны зиндангъа ташладым ве, оларны ольдюрейткъанларда, мен бунъа сесимни берип, разы ола эдим. ¹¹Эписи еудий синагогаларында оларны чокъ чекиштирип джезагъа тартып, Раббини

къараламагъа меджбур эте эдим. Оларгъа къаршы ойле къутура эдим ки, оларны атта башкъа шеэрлерде де къувалай эдим.

Павел озь иман эткени акъкъында айта

¹²Куньлернинъ биринде мен баш руханийлерден разылыкъ ве вазифе алып, Дамаск шеэринде ёл алдым. ¹³Падишам, куньдюз куню ёлда кетяйткъанымда, кунеш нурундан да ярыкъ бир нур коктен парылдагъаныны корип къалдым. Нур мени ве ёлдашларымны ярыкъкъа батырды. ¹⁴Биз эпимиз ерге йыкъылгъан сонъ, манъа еудийлернинъ тилинде лаф эткен бир сес эшитильди: «Саул, Саул, сен Мени не ичюн айдайсынъ? Оладжакъ шейге къаршы чыкъсанъ, тек озюнъе зарар кетиреджексинъ», – деди. ¹⁵Мен: «Я Рабби, Сен ким оласынъ?» – деп сорасам, О: «Мен сен айдагъан Исадырым, – деди. ¹⁶– Шимди аякъкъа тур! Сени меним хызметчим ве шаатым деп къоймакъ ичюн, Мен санъа корюндим. Энди корьген эм даа Мен санъа корюнеджек шейлерге шаатлыкъ этеджексинъ. ¹⁷Мен сени миллетинънинъ къолундан ве башкъа, Мен сени ёллагъан халкъларнынъ къолундан къуртараджагъым. ¹⁸Сен оларнынъ козьлерини ачып, оларны къаранлыкътан нургъа ве Шейтаннынъ акимиединден Аллагъа къайтараджакъсынъ. Олар Манъа иман этип, гуналары багъышланаджакъ, азизлер арасында къысмет аладжакълар», – деди.

Павел озь хызмети акъкъында айта

¹⁹Шунынъ ичюн, Агриппа падиша, мен коктен корюнген бу руюгъа къаршы чыкъмадым. ²⁰Башта Дамаскта, сонъ Ерусалимде ве бутюн Еудие топракъларында яшагъанларны, сонъ башкъа ерлердеки миллетлерни тевбе эттирип, Аллагъа къайтмагъа ве тевбеге ярашкъан ишлерни беджермеге чагъыра эдим. ²¹Бу иш ичюн еудийлер мени Алланынъ Сарайында тутуп ольдюрмеге тырыштылар. ²²Лякин Алладан алгъан ярымнен мен шу куньге къадар буюк-кучюкке шаатлыкъ этем, Мусанынъ ве пейгъамберлернинъ оладжакъ шейлер акъкъында хаберинден башкъа ич бир шейни айтмайым. ²³Олар: «Озь миллетине де, башкъа миллетлерге де ярыкъ акъкъында хабер этмек ичюн, Месих азап чекмеге ве олюлер ичинден биринджи олып тирильмеге керек эди», – дей эдилер.

²⁴Павел озюни бойле къорчалагъанда, Фест къатты сеснен онынъ сёзюни больди де:

– Акъылдан тайгъансынъ, Павел! Буюк алимлик сени акъылдан азырды! – деди. ²⁵Павел исе:

– Мен акъылдан таймадым, сайгъылы Фест, – деди. – Аксине, акъикъат ве мантыкъ сёзлерини айтам. ²⁶Падиша буны билъгени ичюн, онен джесаретнен лаф этем. Бу вакъиалардан ич бириси онынъ назарындан къачмады, деп тюшюнем. Бу шейлер эписининъ козю огюнде япылгъан эди. ²⁷Агриппа падиша, сен пейгъамберлерге инанасынъмы? Билем, инанасынъ!

²⁸Агриппа Павелге:

– Сен мени кыскъа вакъытта Месихнинъ тарафдары япмагъа истейсинъ! – деди.

²⁹– Кыскъаamy, узунмы, тек озюнь дегиль, бугунь мени динълегенлернинъ эписи де мен киби, амма зынджырсыз, олмакъ ичюн, Аллагъа дува окъуйым! – деди Павел.

³⁰Сонъ падиша, виляет акими, Бернике ве оларнен берабер отургъанлар ерлеринден турдылар. ³¹Четке чыкъып, олар бири-биринен фикир-лештилер ве:

– Бу адам олюмге я да апске ляйкък ич бир иш япмагъан, – дедилер.

³²Агриппа да Фестке:

– Эгер бу адам императорнынъ укюмини талап этмеген олса, оны азат этмек мумкюн олур эди, – деди.

Павел Рим шеэринге кете

27 ¹Италиягъа геминен кетмеге къарар чыкъарылгъанда, Павелни ве башкъа бир къач мабюслерни императорнынъ арбий болюгининъ бир юзбашы Юлийге бердилер. ²Биз Кучюк Асиянынъ ялыларына бармакъ ичюн, Адрамиттиум гемисине отурып, денъизге чыкътыкъ. Бизнен берабер Тессалоникеден кельген бир македониялы Аристарх да бар эди. ³Эртеси куню Сидон шеэринге келип токътадыкъ. Юлий Павелге яхшы мунасебетте олып, онъа достларына бармагъа ве керек шейлерни алмагъа разылыкъ берди. ⁴О ерден чыкъып, ель къаршымызгъа эскени ичюн, Кыбырыс адасыны ельден сакълы тарафындан айланып кечтик. ⁵Киликия ве Памфилия виляетининъ янындан кечип, Ликиядаки Мира шеэринге кельдик. ⁶Юзбашы о ерде Италиягъа кетеджек Эскендериенинъ гемисини тапып, бизни онъа миндирди. ⁷Чокъ кунъ яваш ялдагъан сонъ, гемимиз Книд шеэрининъ ялысына барып етти. Ель ёлумызны девам этмеге ёл бермегени ичюн, бизлер Салмоне бурнуны айланып, Крит адасынынъ ельден сакълы тарафындан кечтик. ⁸Ялыдан узакъкъа кетмейип, зорнен «Гузель Лиманлар» деген ерге кельдик. Ласая шеэри бу ерге пек якъын эди.

⁹Энди чокъ вакъыт кечкен эди, еудийлернинъ аштан-судан вазгечкен куню * де кечип кеткен. Денъиз ёлу бу вакъытта хавфлы эди. Шунынъ ичюн Павел акъыл огретип:

¹⁰– Акъайлар, мен корем ки, ёлумызны девам этсек, эм гемиге, эм юклеримизге буюк зарар оладжакъ, джанларымыз да телюкеге огърайджакъ, – деди.

¹¹Лякин юзбашы Павелнинъ сёзлерине коре, геми айдавджысына ве гемининъ саибине чокъча инана эди. ¹²Лиман кышны кечирмеге келишмегени ичюн, чокъусы ёлджулар о ерден тездже денъизге чыкъып,

* 27.9 Одеме Куню, кузьде къайд этильген мераметлик куню.

мумкюн олса, Критнинъ Фойникс лиманына барып, къышны анда кечирмеге истедилер. Фойникс дженюбий-гъарп ве шималий-гъарп тарафларда ачылгъан эди.

Денъизде фуртуна

¹³Енгиль дженюбий ель эсип башлагъанда, гемиджилер, беклегенлерине иришкенини тюшюнип, ленгер котерип, ёлгъа чыкътылар, Крит ялысындан чокъ узакълашмайып кете башладылар. ¹⁴Лякин бираз вакъыттан сонъ, ада тарафындан «Евракилон» * деген къатты бир фуртуна бастырып кельди. ¹⁵Фуртуна гемини къаплап алды, ельге къаршы кетмеге ич бир чаре ёкъ еди. Биз фуртунагъа берилип, ялдап кеттик. ¹⁶Къавда деген кучюк бир ада янындан кечкенимизде, гемининъ къайыгъыны зорнен тутып сакъладыкъ. ¹⁷Къайыкъны котерип алгъандан сонъ, гемини аркъанларнен орап багъладыкъ. Сиртнинъ сай ерлеринде отурып къалмакътан къоркъып, елькенни тюшюрдик, озюмиз ельге берильдик. ¹⁸Фуртуна пек къуветленгени себбинден, эртеси куню гемиден юкни атып башладыкъ. ¹⁹Учюнджи куню исе озъ къолумызнен гемининъ такъымларыны сувгъа ташладыкъ. ²⁰Чокъ кунъ девамында не кунеш, не йылдызлар корюнди. Буюк фуртуна даа къу тура эди, ве биз къуртарыладжагъымыз умяутини джойдыкъ.

²¹Гемидекилер чокътан берли аш ашамагъанлары себбинден, Павел оларнынъ ортасында турып:

– Акъайлар! Мени динълеп Криттен кетмеген олсакъ, геми бозулмаз, юкюнъиз джоулмаз эди. ²²Энди сизлерге риджа этем: джесюр олунъыз. Бизлерден ич бир джан гъайып олмайджакъ, тек геми гъайып оладжакъ. ²³Мына бу гедже мангъа Алланынъ мелеги корюнди. Мен бу Аллагъа айт олам, Онъа ибадет этем. ²⁴Мелек: «Къоркъма, Павел! Сен императорнынъ алдында турмакъ керексинъ. Алла сангъа геми ёлдашларынынъ эписини багъышлады», – деди. ²⁵Шунынъ ичюн, акъайлар, джесюр олунъыз! Мен Аллагъа инанам. Эр шей мангъа айткъаны киби оладжакъ. ²⁶Бирде-бир адагъа барып тюшермиз, – деди.

²⁷Адриа денъизинде юргенимизнинъ он дёртюджи геджесинде, энди яры гедже вакътында денъизджилер насылдыр бир ялыгъа якъынлашкъанларыны дуйдылар. ²⁸Чукъурлыкъны ольчеп, къыркъ метр къадар олгъаныны бильдилер. Бираздан сонъ кене ольчеп, отуз метрге * якъын олгъаныны таптылар. ²⁹Ташлы ерге тюшмектен къоркъып, гемининъ арт тарафындан дёрт ленгер ташладылар ве, тездже танъ атсын, деп дува окъудылар. ³⁰Денъизджилер гемиден къачмакъ ниетинде, гемининъ бурнундан ленгер атаджакъ киби япып, къайыкъны денъизге тюшюре башладылар. ³¹Павел исе юзбашыгъа ве аскерлерге бакъып:

– Эгер олар гемиде къалмасалар, сизлер къуртуламазсыз, – деди.

* 27.14 *Евракилон* – шималий-шаркъ ель.

* 27.28 *Къыркъ метр; отуз метр* – къ. юн. «20 оргюя», «15 оргюя».

³²О вакъыт аскерлер къайыкънынъ аркъанларыны кесип, оны сув-
гъа тюшюрдилер. ³³Танъ атмаздан эвель, Павел эр кесни аш ашамагъа
чагъырып:

– Къасевет этип беклегенинъиз ве ич бир шей ашамайып отургъаны-
нъызгъа бугунъ он дёрт кунъ олды. ³⁴Шунынъ ичюн риджа этем, аш
ашанъыз; бу къуртуладжагъынъыз ичюн керектир. Сизлерден ич ким-
сенинъ башындан бир сач биле тюшмейджек, – деди.

³⁵Бу сёзлерни айткъан сонъ, Павел отъмек алды да, эписининъ ал-
дында Аллагъа шукюр этип, оны болип ашамагъа башлады. ³⁶О ва-
къыт эписи джесаретленип, аш ашадылар. ³⁷Гемиде эпимиз 276 джан
эдик. ³⁸Ашкъа тойгъанымыздан сонъ, богъдайны денъызге атып, ге-
мини енгиллештирдилер.

Геми къазагъа огърай

³⁹Кунъдюз олгъанда, денъызджилер корьген ялыны танымадылар.
Къумлу ялысы олгъан бир бухтаны корьдилер. Мумкюн олса, геминен
о ерге барып токътамагъа истедилер. ⁴⁰Ленгерни кесип, денъызде къал-
дырдылар. Шу вакъыт дюменлернинъ йиплерини чезип, огдеки елькенни
ельге къаршы ачып, ялыгъа кеттилер. ⁴¹Геми сай бир ерге тюшип, къум-
гъа отурды. Гемининъ бурну къумгъа батып къыбырдамайып къалды,
къуйругъы исе далгъаларнынъ кучюнден парчаланып башлады. ⁴²Ас-
керлер, мабюслерден бирде-бир адам ялдап къачмасын деп, оларны оль-
дюрмеге истедилер. ⁴³Лякин юзбашы Павелни къуртараджакъ олып,
оларгъа ниетлерини беджермеге ёл бермеди, ялдамагъа бильгенлерге
биринджи олып озьлерини гемиден ташлап ялыгъа чыкъмагъа, ⁴⁴къал-
гъанларгъа тахталар ве гемининъ сыныкъ парчалары устюнде бармагъа
буюрды. Бойлеликнен, эписи сагъ-селямет ялыгъа барып чыкътылар.

Мальта адасында

28 ¹Къуртулгъанымыздан сонъ, аданынъ Мальта олгъаныны бильдик.
²Ерли халкъ бизге адеттен тыш инсаниетлик косътерди. Ягъмур ягъып
сувукъ олгъаны ичюн, олар атеш якъып, эпимизни къабул эттилер. ³Па-
вел бир къучакъ пытакъ топлап, атешнинъ устюне къойгъанда, онынъ
къолуна янгъындан къачаяткъан бир зеэрли йылан сарылып къалды.
⁴Павелнинъ къолуна йылан асылгъаныны корьген ерлилер бири-би-
рине: «Бу адам къатиль, гъалиба. Денъызден къуртулса да, адалет ал-
ласы оны тири къалдырмайджакъ!» – дедилер. ⁵Павел исе ич бир зарар
корьмейип, йыланни атешке силькип ташлады. ⁶Аданынъ сакинлери
онынъ шишип кеткенини я да олип къалып, бирден ерге йыкъылгъаны-
ны бекледилер. Лякин чокъ вакъыт беклеп, онъа ич бир шей олмагъаны-
ны корьген сонъ, башкъаджа фикир этип: «О, бир алладыр», – дедилер.

⁷О ернинъ янында аданынъ башлыгъы олгъан Публий адлы бир адам-
нынъ топрагъы бар эди. О, бизни къабул этип, учь кунъ ачыкъ гонъюльнен

мусафир этти. ⁸Публийнинъ бабасы къанлы исалгъа огърап, юксек сыджагъынен хаста ята эди. Павел онынъ янына кирди, къолларыны онынъ устюне къойгъанда, дува окъуп, оны тедавийледи. ⁹Бу адиседен сонъ аданынъ башкъа хасталары да онъа келип, тедавийлендилер. ¹⁰Олар бизге буюк урьмет косътердилер, ёлгъа чыкъкъанымызда, керек оладжакъ шейлерни бердилер.

Мальта адасындан Рим шеэрини

¹¹Учь айдан сонъ, Эскендериеден кельген, шу адада къышны кечирген Эгизлер* адлы бир гемиде ёлгъа чыкътыкъ. ¹²Сиракузагъа барып, о ерде учь кунь отурдыкъ. ¹³О ерден чыкъып, Регийге кельдик. Бир куньден сонъ дженубий ель эсип башлагъанда, эки куньде ПUTEОЛЛАР шеэрини етип бардыкъ. ¹⁴О ерде базы дин къардашларымызны таптыкъ. Оларнынъ риджасынен разы олып, анда еди кунь мусафир олдыкъ. Сонъ Римге етип кельдик. ¹⁵О ердеки дин къардашларымыз кельгенимизни эшитип, Аппий Форумына ве Учь Мусафирханеге къадар келип, бизни къаршылап алдылар. Павел оларны корип, Аллагъа шукюр этти, ве онынъ гонълю котерильди.

Павел Рим шеэринде

¹⁶Римге киргенимизден сонъ, Павелге айры яшамагъа разылыкъ бердилер. Онен берабер тек оны къаравуллагъан бир аскер отурмакъ керек эди.

¹⁷Учь куньден сонъ Павел бир ерге еудийлернинъ энъ сайгъылы адамларыны чагъырды. Олар топлашкъанда, о:

– Дин къардашларымыз! Мен халкъымызгъа ве бабаларымызнынъ адетлерине къаршы ич бир шей япмасам да, мабюс олып, Ерусалимде римлилернинъ къолуна берильдим. ¹⁸Олар мени соргъу япып, азат этмеге истедилер, чюнки олюмге ляйыкъ ич бир къабаатымны тапмадылар. ¹⁹Лякин еудийлер бунъа къаршы чыкъкъаны ичюн, мен императорнынъ укюмини талап этмеге меджбур олдым, халкъымны бир шейде къабаатламагъа исе истемедим. ²⁰Шу себептен сизлернен корюшип лаф этмеге истедим. Израильнинъ умюти огърунда бу зынджырларнен багълым да, – деди.

²¹Олар джевап берип:

– Сенинъ акъкъынъда Еудиеден ич бир мектюп алмадыкъ, о ерден кельген дин къардашларымыз да бизге ич бир хабер я да яман сёз айтмады. ²²Бунъа бакъмадан, насыл фикир эткенинъни сенден эшитмеге истеймиз, чюнки бу огретювге эр ерде къаршы чыкъкъанларыны билемиз, – дедилер.

²³Павел ичюн бир кунь тайинлеп, о яшагъан эвге пек чокъ адам кельди. Сабадан акъшамгъадже Павел оларгъа Алланынъ Падишалыгъы

---

* **28.11** Эгизлер – Зевсинъ огъуллары, эгизлер Кастор ве Поллукс. Бу путларгъа эксериетнен дёнъиздилер табына эди. Оларнынъ эйкеллери гемининъ бурнунда ерлештирилген эди.

акъкъында айтып, анълата эди. Мусанынъ Къанунындан ве Пейгъамберлернинъ Языларындан алып, Иса акъкъында ишанчлы делиллерни кетире эди. ²⁴Онынъ айткъанларына базылары инанды, базылары исе инанмадылар. ²⁵Олар озъара анълашмайып къайтаджакъ олгъанда, Павел оларгъа бир сёз айтты:

– Ешя пейгъамбернен бабаларымызгъа Мукъаддес Рух догъру айткъан:

²⁶ Бу халкъкъа барып айт:

«Къулакъларынъызнен эшитеджексиз, амма анъламайджакъсыз, козьлеринъизнен бакъаджакъсыз, амма корип оламайджакъсыз».

²⁷ Бу халкънынъ юреги бир шей анълап оламай, къулакълары агъыр эшите, оларнынъ козьлери де юмулгъан.

Бойледже, олар козьлеринен корьмезлер, къулакъларынен эшитмезлер, акъылларынен анъламазлар.

О бизлерни тедавийлер, деп, Мангъа кельмезлер.

²⁸⁻²⁹Шуны билинъ ки: Алланынъ бу къуртарувы акъкъында хабер энди башкъа халкъларгъа ёлланылгъан; олар эшитеджеклер!

³⁰Павел кирегъа алгъан эвинде толу эки йыл отурды. Онынъ алдына кельгенлернинъ эписини къабул эте эди, ³¹къаршылыкъ корьмейип, джесаретнен Алланынъ Падишалыгъыны илян эте ве Рабби Иса Месих акъкъында огрете эди.

Эльчилернинъ
язылары

Якъупнынъ мектюби

Бу мектюпни, бесе-белли, Исанынъ якъын сою, Ерусалимдеки месихчилер джемиетининъ башы язгъандыр (Исанынъ он эки шегирти арасында даа эки Якъуп бар эди, амма бу олардан дегиль).

Якъуп озь мектюбини кечмиште еудий динини кутькен месихчилер ичюн яза, шу себептен оларгъа Тевраттан таныш олгъан мисаль ве орьнеклерни къуллана. О, месихчилер кунъделик яшайышында насыл арекет эткени акъкъында тафсилятлы фикир юрсете, зенгинлик ве фукъарелик, ошек ве ифтира, сабыр ве дуванынъ эмиетини анълата. Якъупнынъ эсас фикри – эгер бирде-бир адам Аллагъа иман этсе, лякин ич бир яхшы иш этмесе, ойле иман къуртулыш кетирмез. Ким керчектен Аллагъа иман этсе, Алла разы олгъан шейлерни япа.

*Иман ве икмет, сынавлар, дингълев ве беджерюв акъкъында (1 б.).
Экиюзъюлик акъкъында. Иман ве ишлер (2 б.). Тильнинъ кучю (3 б.).
Дюньянен достлукъ (4 б.). Сабыр ве инсафлынынъ дуvasы акъкъында (5 б.).*

Селямлашув

1 ¹Якъуп, Алланынъ ве Рабби Иса Месихнинъ къулу – дюньяда даркъалгъан еудийлернинъ он эки къабилесине: Селям алейкум!

Иман ве икмет

²Дин къардашларым, чешит тюрлю сынавларгъа огърагъанынъызда, чокъ къуванынъыз. ³Сиз билесинъиз ки, иманынъызнынъ сыналгъанындан сабыр догъа. ⁴Сабыр исе бол берекет кетирсин, о вакъыт сизлер ич бир шейден эксик олмайып, эр тарафтан яхшы ве къусурсыз оладжакъсынъыз.

⁵Эгер биринъизнинъ икмети эксик олса, Алладан истенъиз, ве Алла сизге икмет берер. Алла опькелемейип, эписине боллукънен бере. ⁶Лякин адам шубеленмейип, иманнен истесин. Шубеленген адам ельнен ко-терильген ве анда-мында айдалгъан денъиз далгъасына ошай. ⁷Бойле адам Раббиден бир шей алмагъа умют этмесин. ⁸Онынъ акъылы экиге болюнген, о, бутюн ишлеринде де буны, де башкъасыны истей.

Байлыкъ эбедий дегиль

⁹Фукъаре дин къардаш озь фукъарелигинен макътансын, чюнки о, Алланынъ козьлеринде юксек бир севиеде ола. ¹⁰Бай дин къардаш да макътансын, чюнки о, биле ки, Алланынъ огюнде ашагъы алда ола ве, чель чечеги киби, ёкъ оладжакъ. ¹¹Кунеш чыкъып, якъыджи сыджагъынен отларны къурута. Чечекнинъ япракълары тюше, ве дюльберлиги джоюла. Бай адам да бойле, озь ишлери ичинде къуруп къаладжакътыр.

Сынавлар

¹²Не де бахтлыдыр сынавгъа даянгъан адам. Сынавдан кечкен сонъ, о, тадж киби, эбедий яшайышны аладжакъ. Алла бу мукъфатны Оны севгенлерге бермеге сёз берди. ¹³Сынавгъа огърагъанда, ич кимсе: «Мени Алла ёлдан ура», – демесин. Алланы яманлыкънен ёлдан урмакъ мумкюн дегиль, Алла Озю де ич кимсени ёлдан урмай. ¹⁴Лякин эр кес озь истеклеринен ёлдан урула, алданып кете. ¹⁵Сонъ истек эп артып, гунагъа алып кетире, япылгъан гуна исе адамны олюмге алып кетире.

¹⁶Севимли дин къардашларым, алданманъыз! ¹⁷Эр бир яхшы ве мукеммель бахшыш юкъарыдан, коклердеки ярыкъларны яраткъан Бабадан келе. О, денъишип тургъан кольеге ошамаз, ич бир вакъыт денъишмез. ¹⁸Алла истеп, акъикъат Сёзю ярдымынен бизге яшайыш берди, биз Онынъ яраткъанлары арасында биринджи ерни аладжакъымызны истеди.

Сёзлер ве ишлер

¹⁹Севимли дин къардашларым, буны акъылынъызда тутунъыз: эр бир адам динълемеге азыр олсун, айтмагъа исе ашыкъмасын, ачувланмагъа да ашыкъмасын. ²⁰Ачувлангъан адам Алла истеген инсафлы ишлерни япмаз да. ²¹Шунынъ ичюн эр бир арамыкътан ве дюньяда чокълашкъан яманлыкътан вазгечинъиз, Алла юрегинъизге къойгъан Сёзни алчакъгонъюлликнен къабул этинъиз. Бу Сёз джанларынъызны къуртара биле.

²²Алланынъ Сёзю буюргъан шейлерни беджеринъиз. Оны тек эшиткен, амма беджермеген адамлар озьлерини алдаталар. ²³Сёзюни динълеген, амма беджермеген адам озюни кузьюде корьген адамгъа ошай: ²⁴о, озюне бакъа, амма кеткенинен бети насыл олгъаныны бирден унута. ²⁵Амма Алланынъ азатлыкъ берген къусурсыз Къануныны гъайретнен окъугъан ве Оны туткъан адам эр бир япкъан ишинде бахтлы оладжакъ. О, эшиткен ве унуткъан адам дегиль, динълеп беджерген адамдыр.

²⁶Ким озюни диндар сайса, лякин тилини тутып оламаса, о, озь озюни алдата, ве онынъ диндарлыгыъ боштыр. ²⁷Лякин беля куньлеринде тул къадынларны ве оксюзлерни бакъсанъыз ве бу дюньянынъ арамлыкъларындан сакълансанъыз, сизинъ диндарлыгынъыз Алла Бабанынъ козю огюнде темиз ве къусурсыз оладжакъ.

Адам айырмангъыз

2 ¹Агъа-къардашларым, шуретли Раббимиз Иса Месихке иман этип, адамларнынъ эписине бир бакъынъыз. ²Эгер сизинъ топлашувынъызгъа алтын юзюк ве паалы урба кийген бир адам кирсе, эм кирли урбада фукъаре бир адам да кельсе, ³ве сизлер, паалы урба кийгенге бакъып: «Буюрынъыз, тѳрге отурынъыз», – десенъиз, фукъареге исе: «Сен о ерде тур» я да «Шу ерде, аякъларым астында отур», – десенъиз, ⁴сизлер адам айырып, яман ниетнен суд этмейсизми?!

⁵Севимли агъа-къардашларым, динъленъиз: бу дюньянынъ фукъарелерини сайлагъан Алла Озю дегильми? О, оларны иманда зенгин япты ве севгенлерге сѳз берильген Падишалыгъыны берди. ⁶Лякин сизлер фукъареге урметсизлик косьтересиз. Сизлерни къыйнагъан, судгъа чекип алып баргъан байлар дегильми? ⁷Сиз адлангъан эйи Месихнинъ Адыны яманлагъан олар дегильми?

⁸Языда: «Якъын адамны озюнъни севгенинъ киби сев», – деп буюрылгъан. Эгер Падишанынъ бу эмирини беджерсенъиз, яхшы япасынъыз. ⁹Амма адам айырсанъыз, гуна япасынъыз ве Алланынъ Къануныны бозып, къабаатлы оладжакъсынъыз. ¹⁰Ким Къанунны толусынен беджерсе, амма тек бир шейде гуна япса, о, бутюн Къанунны бозгъан киби къабаатлы ола. ¹¹«Аиле садыкълыгъыны бозма», – деген Алла даа «Адамнынъ джаныны алма», – деди. Эгер сен аиле садыкълыгъыны бозмасанъ, амма адамнынъ джаныны алсанъ, эп бир Къанунны бозгъан адам оласынъ.

¹²Шунынъ ичюн, лаф эткенинъизде ве арекет эткенинъизде, азатлыкъ берген къанун боюнджа суд этиледжегинъизни унутманъыз. ¹³Мерамет косьтермеген адам мераметсизликнен суд этиледжек. Мерамет исе укюмден устюн келе.

Иман ве хайырлы ишлер

¹⁴Агъа-къардашларым, эгер бир адам иманы акъкъында айтса, амма хайырлы ишлер япмаса, бунынъ не файдасы бар? Бойле иман оны къуртарып олурмы? ¹⁵Бир иманлы акъайнынъ я да къадыннынъ киймеге урбасы ве куньделик ашы олмаса, ¹⁶биринъиз оларгъа: «Аман-эсен барынъыз. Къызынынъыз ве тойгъандже аш ашанъыз», – десенъиз, лякин оларнынъ беденине керек олгъан шейни бермесенъиз, бунынъ не файдасы бар? ¹⁷Бойле де иман: эгер иман эткен адам хайырлы ишлерни япмаса, онынъ иманы озю олюдир.

¹⁸Амма бириси: «Сенде иман бар, менде исе хайырлы ишлер бар», – демек мумкюн. Мангъа хайырлы ишлерсиз иманынъны косьтер, мен исе

санъа озь иманымны ишлерим ярдымынен косътеририм! ¹⁹Сен Алланынъ бир олгъанына инанасынъ. Догъру япасынъ! Амма шейтанлар да инаналар ве къоркъудан къалтырайлар!

²⁰Эй, акъылсыз адам, ишлерсиз иман файдасыз олгъаныны анъламайсынъмы? ²¹Дедемиз Ибраим къурбан ерине Исхакъ огълуны багълап кетиргенде, озь хайырлы ишлеринен акъланды! ²²Коресинъми? Хайырлы ишлеринен бирликте онынъ иманы арекет этти ве ишлери ярдымынен къусурсыз олды. ²³Бойле этип: «Ибраим Аллагъа иман этти, ве Алла тарафындан бу онъа инсафлыкъ деп сайылды», – язылгъаны ерине кельди, ве Ибраим Алланынъ досту олып адланды. ²⁴Анълашыла ки, адам тек иманынен дегиль, озь хайырлы ишлеринен акълана.

²⁵Ороспу Рахавнен де бойле эди: о, шеэрни гизлиден козеткен исраиллилерни къабул этип, оларгъа башкъа ёлнен къачып къуртулмагъа ярдым этти ве бу хайырлы иши ичюн акъланды. ²⁶Джансыз беден олю олгъаны киби, хайырлы ишлерсиз иман да олюдир.

Тиль акъкъында

3 ¹Агъа-къардашларым, сизинъ аранъыздан оджа олмагъа чокъусы арекет этмесин. Билесинъиз ки, биз, оджалар, къаттыджа суд этиледжекмиз. ²Эпимиз чокъ янълышамыз. Эгер бириси лаф эткенде къабаат къазанмаса, о, къусурсыз адам ола ве бутюн беденини тутта биле.

³Биз атны бойсундырмакъ ичюн агъзына югенни такъамыз ве онынъ бутюн беденини идаре этемиз. ⁴Бакъынъыз, гемилер де пек балабан олса да, кучълю еллер ярдымынен айдалса да, гемиджининъ гонълю къайсы тарафкъа бармагъа истесе, оларны кичкене бир дюменнен о тарафкъа да идаре эте. ⁵Тиль де ойле, беденнинъ кучюк бир мучеси олса да, пек чокъ макътана. Бакъынъыз, кичкене бир атешчик не къадар буюк орманны якъа! ⁶Тиль де – бир атештир, башкъа мучелеримиз арасында яманлыкъкъа толу дюнья кибидир. О, бутюн беденимизни арамай. Джеэннемден алевленип, о, бутюн яшайыш ёлуны якъа.

⁷Адам эр бир айван, къуш, ер юзюнде сюйрекленген махлюкъны, эм де денъиз махлюкъларыны бойсундыра ве энди бойсундырды. ⁸Амма кимсе тильни бойсундырып оламаз. О, анда-мында чапкъан яманлыкътыр, ольдюрюджи зеэрге толудыр. ⁹Тилимизнен биз Рабби ве Алла Бабаны макътаймыз, тилимизнен де Аллагъа ошатып яратылгъан адамларны къаргъаймыз. ¹⁰Макътав ве къаргъыш бир агъыздан чыкъа. Агъа-къардашларым, бойле олмамакъ керек! ¹¹Бир чокъракътан татлы ве тузлу сув чыкъып олурмы? ¹²Агъа-къардашларым, инджир тереги зейтюн я да юзюм асмасы инджир берип олурмы? Тузлу чокъракъ да татлы сув берmez!

Эки тюрлю икмет

¹³Аранъызда акъыллы ве анълагъан адамлар бармы? Олар, алчакъгонъюлликнен ве анълавлен япылгъан яхшы арекетлерини ве ишлерини

косьтерсинлер. ¹⁴Лякин эгер юрегинъизде къара пахыллыкъ ве тек озюни тюшюнюв олса, акъыллы олгъанынъыз акъкъында макътанманъыз ве акъикъатны ред этменъиз. ¹⁵Бойле икмет юкъарыдан дегиль, дюньядан, адамлардан ве шейтандан келе. ¹⁶Къайда пахыллыкъ ве тек озюни тюшюнюв олса, о ерде тертипсизлик ве эр бир ярамазлыкъ пейда ола. ¹⁷Юкъарыдан кельген икмет исе биринджиден темиз-пак, сонъ тынчлыкъсевер, йымшакъ, сёз динълеген, мераметке ве хайырлы ишлерге толу, темиз юреккли ве адамларны айырмагъан икметтир. ¹⁸Тынчлыкъ-аманлыкъ яраткъан адамлар инсафлы берекетни берген урлукъларны тынчлыкънен даркъаталар.

Аллагъа бойсунынъыз

4 ¹Аранъыздаки къавгъа ве давалар къайдан чыкъа? Беденинъизде дженк эткен истеклеринъизден дегильми? ²Сизде олмагъан шейлерни истейсиз; адам ольдюресиз ве пахыллайсыз, амма даа алып оламайсынъыз; котеклешесиз ве дженк этесиз. Сизлерде ич бир шей ёкъ, чюнки Алладан истемейсинъиз. ³Истейсинъиз ве алып оламайсыз, чюнки яхшылыкъ ичюн дегиль, озь истеклеринъизни беджермек ичюн истейсиз.

⁴Эй, Алладан вазгечкен адамлар, дюньянен дост олгъаны Аллагъа душман олгъаныны бильмейсизми? Шунунъ ичюн, дюньянен дост олмагъа истеген адам Аллагъа душман ола. ⁵Фикирлеринъизге коре, Языда язылгъан сёзлер: «Алла ичимизге къойгъан рух бизни тек озю ичюн истей»*, – деп бошуна язылгъанмы? ⁶Амма О, бизге даа зияде эйиликни бере. Бойлеликнен, Языда айтылгъан ки, Алла къопайларгъа къаршы чыкъаджакъ, алчакъгонъюллилерге исе эйилик япаджакъ.

⁷Шунунъ ичюн, Аллагъа бойсунынъыз. Шейтангъа къаршы чыкъынъыз, ве о, сизден къачар. ⁸Аллагъа якъынлашынъыз, ве О, сизлерге якъынлашыр. Эй, гуналылар, къолларынъызны ювунъыз! Эй, акъылы болюнген адамлар, юреклеринъизни темизленъиз! ⁹Кедерленинъиз, окюрип агъланъыз! Кулькюнъиз агълавгъа, къуванчынъыз къасеветке айлансын. ¹⁰Раббининъ огюнде алчакъгонъюлли олунъыз, ве О, сизни юксельтир.

Дин къардашынъызны суд этменъиз

¹¹Агъа-къардашларым, бири-биринъизни яманламанъыз! Озь агъа-къардашыны яманлагъан я да оны суд эткен адам Алланынъ Къануныны яманлай ве Къанунны суд эте. Эгер сен Къанунны суд этсенъ, сен Къанунны беджермекнинъ ерине суд этиджи оласынъ. ¹²Лякин тек бир Къанун Яратыджысы ве Суд Этиджи бар. О, эм къуртара, эм де ёкъ эте биле. Я сен ким оласынъ? Башкъа адамны не ичюн суд этесинъ?

* 4.5 Я да «Алла ичимизге къойгъан рухны кунъджюликнен севе», я да «Алла ичимизге къойгъан рух кунъджюлик ве атешин истеклернен толдура». (Бакъ. Чыкъ 20.5)

Макътанчакъ олманъыз

¹³Энди мени динъленъыз! Базыларыньыз: «Бугунь я да ярын бир ше-эрге барып, о ерде бир йыл яшап, алыш-вериш япып, файда корермиз», – дейсиз. ¹⁴Сизлер ярын не оладжагъыны бильмейсиз де! Яшайышыньыз озю недир? Бир ань ичинде пейда олып, гъайып олгъан був кибидир. ¹⁵Бунь ерине бойле айтынъыз: «Эгер Рабби къысмет этсе, биз яшармыз ве бойле-бойле ишлер япармыз». ¹⁶Сиз исе шимди макътанасыз, бурун котерип юресиз. Эр бир бойле макътанчакълыкъ ямандыр. ¹⁷Демек, ким хайырлы иш япмагъа керек олгъаныны билип, япмаса, гуна къазана.

Байларгъа тенбие

5 ¹Эй, байлар, шимди сизлер динъленъыз! Башынъызгъа тюшеджек белялардан окюрип агъланъыз! ²Байлыгъынъыз чюрюп кеткен, урбаларынъызны сюме ашагъан. ³Алтын ве кумюшлеринъызни тот баскъан. Бу тот сизге къаршы шаатлыкъ этеджек ве беденинъызни, атеш киби, ютаджакъ. Сизлер сонъки куньлерде байлыкъ топладынъыз. ⁴Тарлаларынъызны оргъан ыргъатлардан къазанчыны тутып алдынъыз. Динъленъыз! Олар агълайлар, ве оракъчыларнынъ агълавлары Ордулар Раббисининъ къулакъларына еткен. ⁵Сизлер ер юзюнде кейф ве боллукъ ичинде яшай эдинъыз. Санки, къурбан кунюне озюнъызни пек беслединъыз. ⁶Сиз къабаатсыз адамны къабаатлап ольдюрдинъыз, о, исе сизлерге къаршы чыкъмады*.

Сабырлы олунъыз

⁷Агъа-къардашларым, Раббининъ къайтаджагъына къадар сабыр этинъыз. Бакъынъыз, топракъны ишлеген адам топракънынъ къыйметли берекетини беклей, кузь ве баарь ягъмурлары ягъаджагъына ишанып сабыр эте. ⁸Сизлер де сабыр этинъыз, юреклеринъызни кучълештиринъыз, чюнки Раббининъ келеджеги якъынлаша. ⁹Агъа-къардашларым, къабаатлы олмамакъ ичюн, бири-биринъызнинъ устюне шикъет этменъыз. Бакъынъыз, Суд Этиджи къапу огюнде тура.

¹⁰Агъа-къардашларым, Раббининъ Адындан лаф эткен пейгъамберлернинъ азабы ве сабыры сизлерге мисаль олсун. ¹¹Сонъунадже сабыр эткенлерни биз бахтлы саямыз. Эюпнынъ сабыры акъкъында эшиткенсиз ве сонъунда Рабби нелер япкъаныны билесиз. Рабби пек мераметли ве шефкъатлыдыр.

Ант этменъыз

¹²Энь эвеля, агъа-къардашларым, не кок, не ер, не башкъа бир шейнен ант этменъыз. Къабаатлы олмамакъ ичюн, «эбет» олгъан ерде «эбет» сейленъыз, «ёкъ» олгъан ерде «ёкъ» сейленъыз.

* 5.6 Я да «Алла сизге къаршы чыкъмайджакъмы?»

Дуванынъ къвети

¹³Эгер аранъыздан бириси чекише, дува этсин. Эгер бириси бахтлы олса, макътавлар йырласын. ¹⁴Эгер сизлерден бириси хаста олса, иманлылар джемиетининъ акъсакъалларыны чагъырсын. Олар Раббининъ Адынен онынъ ичюн дува окъусынлар ве хаста адамгъа зейтюн ягъыны сюртсюрлер. ¹⁵Иманнен окъулгъан дува хастаны тедавийлер, Рабби оны аякъкъа котерир. Эгер хаста гуна япкъан олса, Рабби оны багъышлар. ¹⁶Бойлеликнен, тедавийленмек ичюн, бири-биринъизге гуналарынъызны айтынъыз ве бири-биринъиз ичюн дува этинъиз. Инсафлы адамнынъ дуvasы чокъ шей япа биле. ¹⁷Ильяс бизге ошагъан бир адам эди. Ягъмур ягъмасын деп, о гъайретнен дува окъуды, ве ер юзюне уч йыл алты ай девамьнда ягъмур ягъмады. ¹⁸Сонъ о кене дува эткенде, коктен ягъмур ягъды ве топракъ берекет берди.

Акъикъат ёлундан урулгъанлар акъкъында

¹⁹Агъа-къардашларым, эгер сизлерден биринъиз акъикъат ёлундан урулса ве бир кимсе оны кене акъикъаткъа къайтарса, ²⁰билинъиз ки, гунакярны янълыш ёлундан къайтаргъан онынъ джаныны олюмден къуртарыр ве чокъ гуналарнынъ багъышлангъаныны кетирир.

Пётрнынъ биринджи мектюби

Биринджи мектюбининъ эльчи Пётр, бесе-белли, Римден язгъан. Сила, эльчи Пётрнынъ кятиби олып, онъа язмагъа ярдым эткен. Мектюп Павелнинъ огретюви саесинде пейда олгъан Кучюк Асия (земаневий Тюркие) месихчилерининъ джемиетине язылгъан.

О вакъытта халкъ арасында месихчилернинъ вазияти эп агъыр-лаша: иманлары ичюн оларны хорлай ве мыскъыллай эдилер. Пётр Месихке иман эткенлерге, Исанынъ озю киби, озь иманы ве яшайышы ичюн азап чекмеге азыр олмагъа кереклигини айта. Рабби мытлакъа оларны садакъат ичюн мукъфатлайджакъ, ве бу умют иманлыларгъа бутюн аятий къыйынлыкъ ве телюкелерни чыдамагъа кучь береджек.

Инсафлы яшайышкъа чагъырув (1 б.). Тири таш акъкъында; Исанынъ орънеги (2 б.). Акъай ве апайларгъа насиат. Яхшы ишлер ичюн азап-лар (3 б.). Алланынъ истегине коре яшайыш (4 б.). Алланынъ чобанлары Онынъ сюрюсини бакъмакъ кереклер (5 б.).

Селямлашув

1 Пётр, Иса Месихнинъ эльчиси, –

Понт, Галатия, Къаппадокия, Кучюк Асия ве Битиния виляетлеринде дагъылгъан, шу ерлерде ябанджы олып яшагъанларгъа ² (Алла Баба эвельден бильгени киби, сиз сайлангъан эдинъиз, Мукъаддес Рух сизни азиз этти, ве сиз итаат эттинъиз, Иса Месихнинъ къанынен темизлендинъиз): Эйилик ве гынчлыкъ-аманлыкъ сизде чокълашсын!

Коктеки мирас

³ Аллагъа, Раббимиз Иса Месихнинъ Бабасына, шукюрлер олсун! Иса Месихни олюлерден тирильтип, О, буюк мераметине коре, бизге янъы

омюрни берди, тири уютни, ⁴коклерде сизлер ичюн сакъланаяткъан, ёкъ олмайджакъ, темиз-пак, чюрюмейджек бир мирасны азырлады. ⁵Сизинъ къуртулышынъыз сонъки вакъытларда ачылмагъа азырдыр. Сиз къуртулынъыз деп, иманынъызгъа коре сизни Алланынъ къудрети къорчалай. ⁶Шу себептен шимди тюрлю сынавлардан кереги киби кечип, бираз къайгъы чексенъиз де, къуванынъыз. ⁷Сыналгъан иманынъыз ёкъ оладжакъ алтындан къыйметли олсун – алтын атешнен сыналса да, эпбир ёкъ оладжакъ – ве, Иса Месих кельгенде, сизлерге макътав, шурет ве урьметни къазандырсын. ⁸Сиз Месихни коръмеген олсанъыз да, Оны севесинъиз. Шимди Месихни коръмейип, Онъа инанасынъыз ве сёзнен анълатып олмагъан шуретли бир къуванчнен севинесинъиз ⁹ве иманынъызнынъ макъсадыны, жанларынъыз ичюн къуртулышны алмакътасынъыз. ¹⁰Пейгъамберлер сизлерге бериледжек къуртулышны гъайретнен огрене, анъламагъа тырыша ве сизге азырланаджакъ эйилик акъкъында эвельден айта эдилер. ¹¹Олар тешкере эдилер: Месихнинъ азапларыны ве сонъра келеджек шуретини эвельден бильдирген Рух, яни пейгъамберлернинъ ичинде олгъан Месихнинъ Руху, къайсы ве насыл вакъытны косъгермеге истей эди? ¹²Эвельки пейгъамберлерге ачылгъан эди ки, коклерден ёлланылгъан Мукъаддес Рухнынъ ярдымынен сизлерге шимди бильдирилъген Къуванчлы Хабер оларгъа дегиль, лякин сизлерге файдалы олды. Атта мелеклер де шуны анъламагъа истейлер.

Азиз олунгъыз

¹³Шунынъ ичюн акъылларынъызны арекетке азырлангъыз ве айыныкъ олунгъыз. Иса Месих кельген вакътында сизлерге бериледжек эйиликке бутюнлей уют багълангъыз. ¹⁴Сёз динълеген балалар олып, бильгисиз олгъан вакъыттаки, эвельки бозукъ истеклерге къайтмангъыз. ¹⁵Сизлерни чагъыргъан Алла насыл азиз олса, сизлер де бутюн арекетлеринъизде азиз олунгъыз, ¹⁶чюнки: «Азиз олунгъыз, чюнки Мен азизим», – деп язылгъандыр. ¹⁷Алла адамларны бири-биринден айырмай, эр бирини япкъан ишлерине коре суд эте. Эгер сиз Онъа «Баба» десенгъиз, бу дюньяда вакътынджа яшагъанынъызда, Ондан къоркъунгъыз. ¹⁸Сизлер билесингъиз ки, бабаларынъыз сизге берген бош яшайышынъыздан не бозуладжакъ алтынгъа, не кумюшке сатын алындынъыз, ¹⁹лякин Месихнинъ къыйметли къанына, яни къабаатсыз ве темиз-пак къозунынъ къанына сатын алындынъыз. ²⁰О, дюньянынъ яратылмасындан эвель сайлангъан эди, лякин тек заманнынъ сонъунда сизлер ичюн пейда олды. ²¹Сизлер Онен Аллагъа инандынъыз. Алла Месихни олюлерден тирильгити ве Онъа шурет берди, шунынъ ичюн сиз Аллагъа инандынъыз ве Онъа уют багъладынъыз.

²²Акъикъаткъа бойсунып, сиз жанларынъызны эялладынъыз ве экиюзлю олмагъан агъа-къардашлыкъ севгисинен севмеге башладынъыз.

Шунынъ ичюн бир-биринъизни гъайретнен темиз юректен севинъиз. ²³Сизлер бозуладжакъ урлукътан дегиль, лякин ольмейджек урлукътан, Алланынъ тири ве эбедий Сёзюнен янъыдан догъулдынъыз.

²⁴ «Бутюн инсанлыкъ откъа ошай, онынъ дюльберлиги – тарла чечеги киби.

От къуруй, чечек тюше, ²⁵Раббининъ Сёзю исе эбедиен яшай».

Бу Сёз – сизлерге берильген Къуванчлы Хабердир!

2 ¹Бойлеликнен, эр бир яманлыкъ, айнеджилик, экиюзлюлик, пахыллыкъ ве яман лафларны бир четке ташланъыз ²⁻³ве янъы догъгъан балалар киби, темиз рухий сютни истенъиз. Сонъ Рабби эйилигининъ лезетини билип, оседжексинъиз ве къуртулышкъа иришеджексинъиз.

Тири Къая ве сайлангъан халкъ

⁴Сиз Онъа, тири Къаягъа якъынлашынъыз. Адамлар Оны бир четке ташладылар, Алла исе Оны сайлады ве къыйметли япты. ⁵Озьлери-нъизден, тири ташлардан киби, Алла рухий бинаны къура. Сонъ сиз, азиз руханийлер олып, Иса Месихнинъ ярдымынен Аллагъа хош кельген рухий къурбанларны кетиреджексинъиз. ⁶Языда бойле айтылгъан:

– Бакъынъыз! Мен Сионда темельташны къояйым.

Мен Оны сайладым ве къыйметли яптым.

Онъа инангъан адам ич утанмаз.

⁷Сизлер, инангъанлар ичюн, бу таш къыйметлидир. Амма инанмагъанлар ичюн:

– Къуруджылар бир четке ташлагъан,
лякин бинанынъ темельташы олгъан бу таш

⁸ адамларны сюрюндирген таш ве йыкътыргъан къая олды.

Олар сюрюнелер, чюнки Алланынъ Сёзюне инанмайлар. Оларнынъ къысмети бойледир. ⁹Амма сизлер – сайлангъан бир сой, падишалыкъ якъан руханийлер, азиз миллет, Алла Озюнинъ халкъысынъыз. Сизлер Онынъ энъ гузель чизгилерини бильдиринъиз деп, Алла сизлерни къаранлыкътан Озюнинъ аджайип ярыгъына чагъырды. ¹⁰Бир вакъытларда сизлер халкъ дегиль эдинъиз, энди исе Алланынъ халкъысынъыз. Бир вакъытларда Алла сизге мерамет косътермей эди, энди исе О, сизге Озь мераметини косътерди.

Алланынъ къуллеры

¹¹Севимлилерим, мен сизлерге, бу дюньяда ябанджы ве вакътынджа яшагъанларгъа ялварам: джангъа къаршы дженк эткен беден истеклеринден узакълашынъыз. ¹²Алланы бильмеген адамларнынъ арасында аркетлеринъиз энъ яхшы олсун. Олар шимди сизлерни яманлыкъ якъанларны киби яманласалар да, сизинъ яхшы ишлеринъизни кореджеклер ве Алланы Онынъ келеджек кунюнде шуретлейджеклер.

¹³Рабби ичюн эр бир инсаний тертипке бойсунынъыз: падишагъа, чюнки о, устюн акимиеетир, ¹⁴ве онъа хызмет эткен башлыкъларгъа, чюнки о, оларны яманлыкъ япкъанларны джезаламагъа ве яхшылыкъ япкъанларны макътамагъа йибере. ¹⁵Шунда Алланынъ истеги: биз яхшылыкъ япкъанымызнен, акъылсыз ве бильгисиз адамларнынъ агъзыны къапатайыкъ. ¹⁶Азат адамлар киби яшанъыз, амма азатлыкъ астында сакъланып, яманлыкъ этменъиз, Алланынъ къуллары киби яшанъыз. ¹⁷Эписи адамларны урьмет этинъиз, иманлы агъа-къардашларынъызны севинъиз, Алладан къоркъунъыз, падишагъа сайгъы косътеринъиз.

Месихтен орьнек алынъыз

¹⁸Къуллар, буюк сайгъынен эфендилеринъизге бойсунынъыз. Тек яхшы ве мераметли эфендилеринъизге дегиль, намуссыз союна да таби олунъыз. ¹⁹Эгер бир адам, Алланы акълында туткъанда, азапларгъа къатланса ве адалетсиз шейлерге чыдаса, Алланынъ разылыгъыны тападжакъ. ²⁰Эгер япкъан гунанъыз ичюн таякъ ашап чыдасанъыз, бу сизге насыл шерейф кетиреджек? Амма яхшылыкъ япкъанынъыз ичюн, азапкъа чыдасанъыз, Алланынъ разылыгъыны тападжакъсынъыз. ²¹Алла сизлерни бунъа чагъырды, чюнки Месих де сизлер ичюн азап чекти ве, биз Онынъ артындан юрейик деп, бизге нумюне косътерди. ²²О ич бир гуна япмады, агъзындан ялан чыкъмады. ²³Оны яманлай эдилер, О исе джевап берип, ич кимсени яманламай эди. О, азап чеккенде, ич кимсени къоркъузмай эди, лякин эр шейни адалетли суд эткен Алланынъ къолуна бере эди. ²⁴О, гуналарымызны Озь беденине юклеп, оларны терекке котерди. Шунунъ ичюн биз гуналардан айырылдыкъ ве инсафлыкънен яшамагъа башладыкъ. Сизни Онынъ яралары тедавийледилер. ²⁵Сиз ёлуны джойгъан къойларгъа ошай эдинъиз, энди исе джанларынъызнынъ Чобанына ве Бакъыджысына къайтып кельдинъиз.

Акъайларгъа ве апайларгъа

3 ¹⁻²Бойлеликнен, къадынлар, озь акъайларынъызгъа бойсунынъыз. Эгер акъайларынъызнынъ базылары Алланынъ Сёзюне инанмасалар, олар сизинъ Алладан къоркъкъанынъызны ве азиз яшагъанынъызны кореджеклер ве сёзсюз озь къадынларынынъ арекетлеринен енъиледжеклер. ³Сизинъ дюльберлигинъиз орюльген сачлардан, такъылгъан алтынлардан, гузель урбалардан кельмесин, ⁴амма эбедий дюльберлигинъиз юрегинъизде сакълангъан юваш ве йымшакъ рух олсун. Алланынъ огюнде бунунъ къыймети буюк. ⁵Кечкен заманларда Аллагъа умют эткен азиз къадынлар озьлерини бойле яраштырып, озь акъайларына бойсуна эдилер. ⁶Бойлеликнен, Саре Ибраимни динълей эди ве онъа «эфендим» дей эди. Эгер сизлер яхшылыкъ япсанъыз ве ич бир шейден къоркъмасанъыз, сизлер Саренинъ къызлары олурсынъыз.

⁷Акъайлар, апайларынынъизнен, олар зайыфча олгъаныны анълап, яшаныыз. Оларны урьмет этинъиз, чюнки олар да сизнен берабер эйи эбедий аятны мирас киби аладжакълар. О вакъытта дуваларынъызгъа ич бир шей кедер этмез.

Акъыкъат ёлунда азаплар

⁸Сонъунда, сиз эпинъиз бир фикирде ве шефкъатлы олунъыз, бири-биринъизни агъа-къардаш киби севинъиз. Бири-биринъизге мераметлик ве алчакъгонъюллик косьтеринъиз. ⁹Яманлыкъкъа яманлыкъ япманъыз, акъаретке акъаретнен джевап къайтарманъыз. Аксине, адамларгъа яхшылыкъ тиленъиз, чюнки яхшылыкъны мирас оларакъ алмакъ ичюн, Алла сизлерни шунъа чагъырды.

¹⁰ – Ким бахтлы яшамагъа ве яхшы кунълерни коръмеге истесе, тилини яман сёзден сакъласын, агъзыны яландан къорчаласын,

¹¹ яманлыкътан юзь чевирсин, яхшылыкъ япсын, тынчлыкъ-аманлыкъ къыдырсын ве онъа ынтылсын.

¹² Чюнки Раббининъ козьлери инсафлыларны коре, Онынъ къулакълары оларнынъ дуваларыны эшите. Яманлыкъ япкъанларгъа исе Рабби къаршыдыр.

¹³Эгер яхшылыкънынъ тарафдары олсанъыз, ким сизлерге яманлыкъ япаджакъ? ¹⁴Лякин акъыкъат ёлунда азап чексенъиз де, бахтлы олурсынъыз. Душманларынъыз къоркъкъан шейден къоркъманъыз, къалтыраманъыз. ¹⁵Юреклеринъизде Рабби Месихке айры ер беринъиз. Сизден умятинъиз акъкъында эр бир сорагъан адамгъа джевап бермеге эр вакъыт азыр олунъыз. ¹⁶Амма буну назикликнен ве сайгъынен япынъыз, виджданынъызны темизликте тутунъыз. О вакъыт Месихке иманнен яхшы яшайышынъызны яманлагъанлар озьлерининъ яман лафларындан ута-наджакълар. ¹⁷Яхшылыкъ япкъанлары ичюн Алланынъ истегинен азап чекмеге – яманлыкъ япкъанлары ичюн азап чекмектен яхшыдыр. ¹⁸Месих де бир кере гуналарымыз ичюн азап чекти. Сизни Аллагъа якъынлаштырмакъ ичюн, инсафлы олгъан инсафсызлар ичюн къыйналды. Онынъ бедени ольдюрильди, Рухнынъ ярдымынен исе О, тирильди. ¹⁹Рухнынъ ярдымынен О, барып, зинданда олгъан рухларгъа хабер берди. ²⁰Бир заманда, Нух сандыкъны къурайткъан кунълерде, Алла сабырнен беклеген вакъытта, олар боюн эгмегенлер. О сандыкъта аз адам, яни секиз джан сувдан къуртулгъанлар. ²¹Шунъа сувгъа батырылып чыкъув ошай; о, шимди бизни Иса Месихнинъ тирилювинен къуртара. Онынъ манасы – беденни кирден темизлемек дегиль, Алладан темиз-пак видждан тилемектир*. ²²Месих исе кокке котерилип, шимди Алланынъ онъ тарафында оляята; Алла Онъа мелеклерни, акимиетлерни ве кучьлерни бойсундырды.

* 3.21 Я да «темиз виджданнен яшамагъа Аллагъа сёз бермектир».

Алланынъ истегинен кечирильген яшайыш

4 ¹Месих Озь беденинен азап чекти. Сизлер де фикирлеринъизде бунъа азыр олунъыз, чюнки озь беденинен азап чеккен адам гуна япмакъны токътата ²ве бу дюньяда къалгъан вакъытта инсаний истеклерни дегиль, Алланынъ истегини тюшюнип яшай. ³Кечмиште сизлер Алланы бильмегенлернинъ истегенине коре етерлик арекет эте эдинъиз, озьлеринъиз ахлякъсызлыккъа, бозукъ ниетлерге, ичкиджиликке, намуссыз отурышларгъа, эм де арам путперестликке бериле эдинъиз. ⁴Энди сизлер оларнен бойле бозукъ яшайыш сюрмегенинъиз оларгъа худжур бир шей киби корюне, ве олар сизлерни яманлайлар. ⁵Олар тирилери ве олюлерни суд этмеге азыр олгъан Аллагъа эсабат береджеклер. ⁶Шунынъ ичюн Къуванчлы Хабер олюлерге де бильдирильген эди, олар, эр бир адам киби, озь беденинен олюм джезасына огърагъан олса да, Алланынъ истегинен рухнен яшасынлар. ⁷Эр шейнинъ сонъу якъындыр. Шунынъ ичюн акъыллы олмакъ ве, дува окъумакъ ичюн, айыныкъ олунъыз. ⁸Эр шейден эвель бири-биринъизни джан-юректен севинъиз, чюнки севги чокъ гуналарны багъышлай. ⁹Мырмылдамайып, бири-биринъизге мусафирчен олунъыз. ¹⁰Алла сизлерге эр тюрюлю къабилиетлерни багъышлады. Эр биринъиз оларны ишлетип, Алла эйилигининъ яхшы хызметчилери киби бири-биринъизге хызмет этинъиз. ¹¹Ким сёзге чыкъса, Алланынъ сёзлеринен лаф этсин. Ким хызмет этсе, Алла берген кучьнен хызмет этсин. О вакъыт Алла эр бир шейде Иса Месих ярдымынен шуретленеджек. Асырдан-асыргъа шурет ве акимиет Онынъкидир. Амин.

Месих ичюн азаплар

¹²Севгиллерим, сизлерни сынамакъ ичюн башынъызгъа келеяткъан атешли сынагъа, худжур бир вакъиагъа киби шашманъыз. ¹³Аксине, Месихнинъ азапларына къошулгъанынъызгъа къуванынъыз! О вакъытта Онынъ шурети ачылгъанда, чокъ къуванчкъа толаджакъсынъыз. ¹⁴Эгер сизлерни Месихнинъ Ады ичюн яманласалар, сиз бахтысынъыз, чюнки сизлерде шурет Руху, яни Алланынъ Руху булуна. ¹⁵Сизлерден ич кимсе къатилъ, хырсыз, яман ишлер япкъан я да башкъасынынъ малыны тутып алмагъа тырышкъан киби олып, азап чекмесин. ¹⁶Амма сизлерден ким месихчи олгъаны ичюн азап чексе, утанмасын, аксине, бойле ад ичюн Алланы шуретлесин. ¹⁷Алланынъ Озь эвиндекилерини суд этмек вакъты кельди. Эгер биз биринджи невбетте суд этиледжек олсакъ, Алланынъ Къуванчлы Хаберине къулакъ асмагъанларнынъ сонъу не оладжакъ? ¹⁸Эгер инсафлы адам зорнен къуртулса, имансыз ве гунакарнынъ алы не олур?

¹⁹Бойлеликнен, Алланынъ истегине коре азап чекеяткъанлар яхшылыкъ япмагъа девам этсинлер ве джанларыны ишанчлы Яратыджыгъа багъышласынлар.

Алланынъ сюрюси

5 ¹Сизинъ ортанъыздаки акъсакъалларгъа мен ялварам, – мен де акъсакъалым ве Месих чеккен азапларнынъ шаатым; мен де тезден пейда оладжакъ шуретке къошуладжакъым, – ²сизлерге берильген Алланынъ сюрюсини яхшы бакъынъыз. Бу ишни меджбурый дегиль, Алла бегенген киби, озъ истегинъизнен япынъыз. Озь файдасы ичюн дегиль, акъикъий истекнен япынъыз. ³Сизге ишанып берильген сюрюни хорламанъыз, лякин оларгъа яхшы орьнек косьтеринъиз. ⁴О вакъытта, Баш Чобан коктен пейда олгъанда, сизлер эбедий шурет таджыны аладжакъсынъыз.

⁵Яшлар, акъсакъалларны динъленъиз. Эпинъиз бири-биринъизге алчакъгонъюллик косьтеринъиз. Алла къопаиларгъа къаршы чыкъа, алчакъгонъюллилерге исе эйилик япа.

⁶Бойлеликнен, Алланынъ къудретли къолу астында алчакъгонъюлли олунъыз, ве озъ вакътында О, сизлерни юксельтеджек. ⁷Алагъа бутюн къасеветлеринъизни беринъиз; Онынъ Озь сизлерни къайгъыра.

⁸Айыныкъ ве козь-къулакъ олунъыз. Душманынъыз Шейтан, окюрген арслан киби, юре ве биревни ютмакъ ичюн къыдыра. ⁹Къатты иманнен онъа къаршы чыкъынъыз, дюньянынъ эр ериндеки агъа-къардашлары-нъыз бойле азаплар да чеккенини унутманъыз. ¹⁰Эр бир эйиликнинъ сабиби олгъан Алла бизни Иса Месихте Озь эбедий шуретине чагъырды. Сиз къыскъа бир вакъыт ичинде азап чеккенинъизден сонъ, Алла Озь сизлерни котереджек, къуветлендиреджек, къавийлештиреджек ве темеллештиреджек. ¹¹Акимет эбедеиен Онынъкидир! Амин.

Селямлар

¹²Буны мен Силуаннынъ* ярдымынен (меним фикримдже, о, сизинъ ишанчлы къардашынъыз) сизлерге къыскъадан язып алдым, сизлернинъ гонълюнъизни алмагъа ве сизге бойле шаатлыкъ бермеге истедим: шу – Алланынъ акъикъий эйилигидир. Ондан узакълашманъыз!

¹³Сизнен берабер сайлангъан Вавилондаки иманлылар джемиети ве огълум Марк сизлерге селям ёллайлар. ¹⁴Бири-биринъизни севгинен опип селямлашынъыз. Сизге, Иса Месихке инангъанларгъа, тынчлыкъ-аманлыкъ олсун!

* 5.12 Силуаннынъ башкъа ады – Сила.

Пётрнынъ экинджи мектюби

Бу мектюп язылгъан вакъытта месихчилер джемиетлери ара-сында яланджы оджалар пейда олды. Олар Месихке иман эткен-лерни ёлдан урып, гуналы истеклернинъ беджерювине алып ба-ра эдилер. Олар, Раббининъ якъында дюньягъа къайтаджагъы акъкъында вадесини джиддий къабул этмей эдилер. Пётр ме-сихчилерни бойле шубелерге берильмемеге чагъыра. Месихке иман эткенлер илериде де Алла разы олгъан аятны кечирип, бу-тюн умютлерини Раббиге ишанмакъ кереклер.

Къадимий месихчи тарихчилерге коре, эльчи Пётр, Нерон импера-тор олгъанда, иманлары ичюн олюм джезасына берильди (м.с. 66 с.).

Алланынъ давети (1 б.). Ялан оджалар акъкъында (2 б.). Раббининъ къайтаджагъы акъкъында ваде (3 б.).

Селямлашув

1 ¹Симон Пётр, Иса Месихнинъ къулу ве эльчиси, – Алламызнынъ ве Къуртарыджы Иса Месихнинъ догърулыгъына ко-ре сизнен берабер къыйметли имангъа кельгенлерге:

²Алланы ве Раббимиз Исаны бильгенинъиз сайын, Алланынъ эйили-ги ве тынчлыкъ-аманлыкъ сизде чокълашсын!

Алланынъ давети

³О бизни Озюне Озь шуретинен ве гузель ахлягъынен чагъыргъаныны бильгенимизде, Онынъ Алла дайын къудрети бизге яшайышкъа ве иман-лы арекетлерге керекли эр бир шейни багъышлады. ⁴О, бизге къыймет-ли ве улу ваделерни багъышлады. Бойлеликнен, яман истеклер себеп-тен дюньяда булунгъан бозукълыкътан къачкъан сонъ, сиз оларнынъ

ярдымынен Алланынъ табиатына къошулмагъа имкян алдынъыз. ⁵Шу себептен эр тюрлю гъайрет этип, иманынъызгъа ахлякъны, ахлякъкъа бильгини, ⁶бильгиге озюни къолда тутувны, озюни къолда тутувгъа сабырны, сабыргъа диндарлыкъны, ⁷диндарлыкъкъа агъа-къардаш муаббетини, агъа-къардаш муаббетине севгини къошунъыз. ⁸Эгер бу шейлер сизде олса, эм де артып турса, о вакъытта сиз Раббимиз Иса Месихни бильмек ёлунда файдасыз ве мейвасыз кълмазсынъыз. ⁹Амма бу шейлер биревде олмаса, о, кёр ве узакътан корьмей, эвельки гуналарындан темизленгенини унуткъандыр. ¹⁰Шунынъ ичюн, агъа-къардашлар, Алланынъ сизлерни сайлагъаныны ве чагъыргъаныны къавий этмеге гъайретнен тырышынъыз. Бойле арекет этсенъиз, ич бир вакъыт сюрюнмезсинъиз. ¹¹Бойлеликнен, Раббимиз ве Къуртарыджы Иса Месихнинъ эбедий Падишалыгъына кириш ёлу сизлерге кенъ ачыладжакъ. ¹²Шунынъ ичюн, сизлер бу шейлерни бильсенъиз де, акъикъатта къатты турсанъыз да, мен эр вакъыт буларны сизлерге акъылгъа кетиреджегим. ¹³Бу беденимде олгъанымда, буларны акъылгъа кетирмекнен сизлерни уятып турмагъа догъру шей деп тюшюнем, ¹⁴чюнки мен тезден беденимден айырылмакъ кереклигини билем. Буны манъа Раббимиз Иса Месих ачып берди. ¹⁵Бу дюньядан кеткенимден сонъ да сизлер эр вакъыт буларны акъылларынынъызда тутмакъ ичюн, шимди кълумдандан кельгенини япаджагъым.

Месих шуретининъ шаатлары

¹⁶Раббимиз Иса Месихнинъ къудрети ве келеджеги акъкъында сизлерге айтып бергенимизде, усталыкънен уйдурылгъан масалларны айтып кельмедик, амма Онынъ улулыгъыны озь козюмизнен корьгенлер оларакъ кельдик. ¹⁷Улу ве шуретли Алладан: «Бу Меним севимли Огълумдыр! Мен Ондан разым!» – деген сес кельгенинен, Месих Алла Бабадан урьмет ве шуретни къабул этти. ¹⁸Онен берабер азиз дагъда олгъанымызда, коктен кельген бу сесни биз озюмиз эшиттик. ¹⁹Бундан гъайры, бизде пейгъамберлернинъ ишанчлы сёзлери де бар. Олар – кунъ догъмагъандже ве сизинъ юрегинъизде танъ йылдызы чыкъмагъандже, къаранлыкъ ерде нур сачкъан чыракътыр. Сизлер оларгъа къулакъ аскъанынъызда, яхшы иш япасынъыз. ²⁰Энъ эвеля шуны билинъиз: Языда олгъан ич бир пейгъамберлик бир адамнынъ озь фикиринден кельмей, ²¹чюнки ич бир пейгъамберлик сёзю адам истегинен айтылмады, лякин адамлар Мукъаддес Рухтан рухланып, Алланынъ сёзлерини айта эдилер.

Яланджы оджалар

2 ¹Исраиль халкъы арасында яланджы пейгъамберлер бар эди, сизинъ аранъызда да яланджы оджалар оладжакъ. Олар сизинъ аранъызда гизлиден пек зарарлы огретювлерни даркъатаджакълар. Оларны сатын алгъан Эв Саибинден вазгечип, бу адамлар озь башларына тез олюм

кетиреджеклер. ²Чокъ адамлар оларнынъ бозукъ ёлларына къошуладжакълар, ве оларнынъ себебинден Акъикъат Ёлуны яманлайджакълар. ³Олар къызгъанчлы олгъанындан, ялтакъ сёзлернен сизни къапкъангъа тутаджакълар, амма оларнынъ джезасы чокътан берли азыр тура, оларнынъ олюми де кеч къалмаз.

⁴Алла гуна япкъан мелеклерни биле аджымады, лякин оларны джеэн-немнинъ къаранлыкъ зынджырларынен багълады ве суд кунюне къадар сакълады. ⁵Алла къадимий дюньяны да аджымады, лякин имансызларнынъ дюньясы устюне сув ташкъыныны кетиргенде, тек Нухнынъ секиз адамлы къорантасыны къуртарды. Оларнынъ секизинджиси – Нух, инсафлыкъ ёлунынъ бильдириджиси эди. ⁶Алла келеджекте имансызларгъа тюшеджек беля къайсы оладжакъыны косътерип, Содом ве Гомора шеэрлерини суд этти ве кульге чевирди, ⁷къанунсыз адамларнынъ бозукъ арекетлеринден азап чеккен инсафлы Лутны исе къуртарды. ⁸Шу халкъ арасында яшагъан бу инсафлы адам эр кунъ оларнынъ къанунсыз ишлерини корьгенде ве эшиткенде, озюнинъ инсафлы джаныны къыйнай эди. ⁹Бундан анълашыла ки, иманлыларны сынавлардан насыл къуртармагъа, джезагъа суд этильген инсафсызларны исе джеза кунюнедже насыл сакъламагъа Рабби биле. ¹⁰Айрыджа, озъ беденининъ пис истеклерине берилип, акимьетке сайгъы косътермеген адамларгъа джеза оладжакъ. Олар къопай ве къыйыштыр, коктеки кучьлерни яманламакътан да къоркъмайлар. ¹¹Мелеклер исе, олардан не къадар кучьлю ве къудретли олгъанда, Раббининъ огюнде бу адамларны яманламайлар ве оларны суд этмейлер.

¹²Шу адамлар акъылсыз айванларгъа ошайлар. Олар тутулмакъ ве ёкъ этильмек ичюн догъгъанлар, истеклери оларны алып баралар. Олар бильмеген шейлерни яманлайлар, озъ бозукълыгъында ёкъ олып кетеджеклер. ¹³Олар япкъан яманлыкълары ичюн джезаланаджакълар. Олар куньдюз ярыгъында кейф чатмакъны озьлери ичюн догъру саялар. Лекели ве кирли олгъанда, олар сизлернен софра башында отургъанда, озъ яланларындан кейф чаталар. ¹⁴Козьлери ороспулыккъа толалар, токътамайып гуна япалар. Олар зайыф адамларны ёлдан уралар; юреклери къызгъанчлыкъны яхшы огренгенлер. Олар – лянет балаларыдыр. ¹⁵Догъру ёлны къалдырып, Босорнынъ огълу Белам* ёлундан кетип, джоюлдылар. Белам яманлыкънен тапылгъан акъчаны севди, ¹⁶амма озъ къанунсыз ишлери ичюн сёгюльди: тильсиз эшек адам синен айтып, бу пейгъамбернинъ акъылсызлыгъыны токътатты. ¹⁷Шу адамлар – сувсуз чокъракълардыр, боран айдагъан тумандыр. Олар ичюн энъ къою къаранлыкъ азырлангъан. ¹⁸Къопай ве бош лафларны эткенде, олар адамларны беден истеклерине ве бозукълыккъа чекелер ве янълыш ёлунда яшагъанлардан энди къачып къуртулгъанларны алдатып

* 2.15 Я да, Тевраткъа коре, Беорнынъ огълу Белам.

къолгъа кечирелер. ¹⁹Озьлери бозукълыкънынъ къуллары олып, оларгъа азатлыкъны ваде этелер. Амма адам неден енъильсе, онынъ къулу ола. ²⁰Эгер олар, Раббимизни ве Къуртарыджымыз Иса Месихни бильгенде, дюньянынъ пислигинден къачып къуртулып, бундан сонъ кене шойле ишлерге къарышып енъильселер, о вакъытта оларнынъ сонъки алы эвельки алындан бетер оладжакъ. ²¹Эгер олар инсафлыкъ ёлуны билип, оларгъа берильген азиз эмирден баш чевирселер, шу инсафлыкъ ёлуны ич бильмемек оларгъа яхшыджа олур эди. ²²Лякин мына бу ишанчлы аталар сёзю оларгъа келише: «Копек озь къускъанына къайтыр» ве «Ювундырылгъан domuз балчыкъ ичинде юварланыр».

Исанынъ къайтувы акъкъында

3 Севгилилерим, энди сизлерге бу экинджи мектюпни язам. Эвель айтылгъанны акъылгъа кетирип, сизде темиз-пак фикирлерни уятмагъа арекет этем ²ве шуны истейим: азиз пейгъамберлернинъ эвельки вакъытларда айткъан сёзлерини ве сизинъ эльчилеринъизнен берильген Къуртарыджи Раббининъ эмирини акълынъызда тутунъыз.

³Башта шуны билинъиз: сонъки куньлерде озь истеклерининъ артындан юрген юзьсюз мыскъылджылар пейда оладжакъ. ⁴Олар: «О, айткъан “Озь къайтувына” не олды? Мына, баба-деделеримиз энди козь юмдылар, лякин эр шей дюнья яратылгъан куньден башлап, ойле де тура», – дейджеклер. ⁵Амма олар шуны эсинден чыкъаргъанлар ки, Алланынъ Сёзюнен коклер чокътан пейда олдылар, ер сувдан чыкъты ве сувнынъ ярдымынен яратылды. ⁶Сонъ сув ташкыны о вакъыттаки дюньяны ёкъ этти. ⁷Айны шу Сёз шимдики ерни ве коклерни джеза кунюнедже, имансыз адамларнынъ ёкъ олувы кунюнедже атеш ичюн сакълап къалдыра.

⁸Севгилилерим, шуны эсинъизден чыкъарманъыз: Рабби ичюн бир кунь – бинъ йыл кибидир, ве бинъ йыл – бир кунь кибидир. ⁹Базылары тюшонгенине коре, Рабби берген сёзюни беджермеге вакъытны узата. Лякин О, вакъытны узатмай. Аксине, О, ич кимсенинъ ёкъ оладжгъыны истемей, эписи тевбе этсин деп, бизни чокъ сабырнен беклей.

¹⁰Раббининъ куню, хырсыз киби, апансыздан келеджек. Шу куню кок гудюрдеп, гъайып оладжакъ, дюньянынъ эсас шейлери янып ирип кетеджеклер, ер ве ер юзюнде япылгъан эр бир шей ачыладжакъ. ¹¹Эгер эр шей бойле этип, ирип кетсе, сизге не къадар азиз ве инсафлы яшмакъ керек? ¹²Сиз Алланынъ кунюни беклейсинъиз ве онынъ келювини тезлештиресинъиз. О куню коклер янып ёкъ оладжакъ, эсас шейлер къызып, ирип кетеджеклер. ¹³Лякин Алла берген сёзюне коре, биз яны ерни ве яны коклерни – догърулыкъ булунгъан ерни беклеймиз. ¹⁴Шунынъ ичюн, севгилилерим, буны беклегенинъизде, Алланынъ огюнде муаббетликте яшап, лекесиз ве къабаатсыз олмагъа гъайрет этинъиз ¹⁵ве Раббининъ буюк сабырыны къуртулыш деп сайынъыз. Севимли дин къардашымыз Павел де онъа берильген икметнен сизлерге айны

шуны язды. ¹⁶О, шунунъ акъкъында бутюн мектюплеринде айта. Оларда анъламагъа агъыр олгъан шейлер бар, ве окъумыш олмагъан ве къатты турмагъан адамлар, башкъа Языларны бозгъанлары киби, оларны да бозып анълаталар ве бойле этип, олюмине якъынлашалар. ¹⁷Сиз исе, севгилилерим, буны эвельден бильгенинъиз ичюн, мукъайт олунъыз. Ёкъса, сиз къанунсыз яшагъан адамларнынъ яланынен ёлдан урулджакъсыз ве къатты тургъан еринъизни джояджакъсыз. ¹⁸Раббимиз ве Къуртарыджы Иса Месихнинъ эйилигинде яшанъыз, Оны даа зияде билинъиз. Шимди ве эбедиен Онъа шурет олсун! Амин.

Юханнынъ биринджи мектюби

Юханнынъ мектюплери озь мундеридже ве услубине коре Юхан язгъан Инджильнинъ къысмына пек якъынлар. Олар I-инджи асырнынъ сонъунда язылгъан; о вакъытта месихчи джемиетлеринде Иса Месих ве онъа олгъан иман акъкъында янълыш огретювлер сыкъ-сыкъ даркъатыла эдилер.

Биринджи мектюбинде Юхан месихчилер иманынынъ акъикый огретювини анълата: Алла инсан олып, адамларгъа Озь севгисини косьтерди ве бизлер ичюн Озь джаныны берди. Акъикый месихчилер Исанен сыкъ мунасебетте булуналар, Онынъ севгисини анълайлар ве шу севгини башкъа адамларгъа багъышламагъа истейлер.

Алла – ярыкътыр (1 б.). Месих – бизим Къорчалайыджымыз. Севги акъкъында эмир. Месихнинъ душманлары акъкъында (2 б.). Алланынъ балалары насыл? (2–3 б.) Алла – севгидир (4 б.). Иман ве эбедий омюр акъкъында (5 б.).

Аят Сёзю

1 Башындан шимдигедже булунгъан шейни, биз эшиткен ве озь козьлеримизнен корьгенимизни, сейир эткен ве къолларымызнен тийгенимизни, Аят Сёзюни бильдиремиз. **2** Бу Аят косьтерильген эди, ве биз оны корьдик. Бунъа шаатлыкъ этемиз, сизге бу эбедий омюрни беян этемиз. О, Бабасынен эди, эм бизге косьтерильген эди. **3** Бизим сизнен араларымыз якъын олсун деп, биз эшиткен ве корьген шейлеримизни сизлерге беян этемиз. Биз исе Бабанен ве Онынъ Огълу Иса Месихнен якъын мунасебетлерде булунамыз. **4** Биз къуванчкъа бус-бутюн толайыкъ деп, буларны язамыз.

Алла – ярыкътыр

⁵Биз Ондан эшиткен ве энди сизге бильдирген хаберимиз бойледир: Алла – ярыкъ, ве Онда ич бир къаранлыкъ ёкъ. ⁶Эгер биз: «Бизим Онен араларымыз якъын», – десек, лякин къаранлыкъта юрсек, биз ялан айтамыз ве догъру шей япмаймыз. ⁷Амма О, Озо ярыкъта олгъаны киби, биз де ярыкъта юрсек, бизим араларымыз якъын олур ве Онынъ Огълу Исанынъ къаны бизни эр бир гунадан темизлер. ⁸Эгер: «Гунамыз ёкъ», – десек, озь-озюмизни алдатамыз ве ичимизде акъикъат булунмай. ⁹Эгер исе: «Гуналарымыз бар», – десек, О, ишанчлы ве адалетли олып, бизим гуналарымызны багъышлар ве бизни эр тюрлю яман ишлеримизден темизлер. ¹⁰Эгер: «Биз гуна япмадыкъ», – десек, Оны яланджы этип косъ-теремиз ве Онынъ Сёзю ичимизде булунмай.

Месих – бизим Къорчалайыджымыз

2 ¹Балаларым, бу шейлерни, сиз гуна япманъыз деп, язам. Амма бириси гуна япкъан олса, Бабанынъ алдында Къорчалайыджымыз бар – адалетли Иса Месихтир. ²О, бизим гуналарымыз ичюн одев олды. О, тек бизим гуналарымыз ичюн дегиль, бутюн дюнъянынъ гуналары ичюн одев олды. ³Биз билемиз: эгер биз Онынъ эмирлерини беджерсек, биз Оны акъикъатен билемиз. ⁴«Мен Оны билем», – деген, лякин Онынъ эмирлерини беджермеген адам яланджыдыр, ве онда акъикъат ёкъ. ⁵Ким исе Онынъ сёзюни тутса ве беджерсе, о адамда акъикъатен де Алланынъ севгиси тер-темиз олды. Бундан биз Онда булунгъанымызны билемиз. ⁶Ким Алланен булунам десе, Иса киби, аракет этмек керек.

Севги акъкъында

⁷Севгили достларым, сизге янъы бир эмир дегиль, лякин эски эмирни, сизде башындан олгъан эмирни язаятам. Эски эмир – сиз чокътан эшиткен хабердир. ⁸Шунынънен берабер, сизге янъы эмирни язаятам. О, эм Онда, эм де сизде акъикъыйдир. Чюнки къаранлыкъ кечеята, акъикъый ярыкъ энди парылдай.

⁹Ким ярыкъта олгъаныны айтып, озь агъа-къардашыны кореджек козю олмаса, о але даа къаранлыкътадыр. ¹⁰Ким озь агъа-къардашыны севсе, ярыкъ ичинде яшай ве онда гунагъа ич бир себеп олмаз. ¹¹Амма озь агъа-къардашыны кореджек козю олмагъан адам къаранлыкътадыр. О, къаранлыкъта юре ве къайда кеткенини бильмей, чюнки къаранлыкъ онынъ козьлерини кёр этти.

¹²Балалар, сизге язам: Онынъ Адынен гуналарынъыз багъышлангъан.

¹³Бабалар, сизге язам: сиз башындан Бар олгъан Алланы бильдинъиз. Йигитлер, сизге язам: сиз яманны* енъдинъиз.

* 2.13 Яман – Шейтан. Юхан бу сёзни бу аетте ве 2.14, 3.12, 5.18, 5.19 къуллана.

Балачыкълар, сизге язам: сиз Бабаны бильдинъиз.

¹⁴Бабалар, сизге яздым: сиз башындан Бар олгъан Алланы бильдинъиз. Йигитлер, сизге яздым: сиз къуветлисинъиз; сизинъ ичинъизде Алланынъ Сёзю булуна, ве сиз яманы енъдинъиз.

¹⁵Дюнъяны ве дюнъядаки шейлерни севменъиз. Ким дюнъяны севсе, онынъ ичинде Бабанынъ севгиси булунмай. ¹⁶Дюнъядаки эр шей: беден истеклери, козьлер истеклери, зенгинликнен макътанув, – Бабадан дегиль, лякин дюнъядандыр. ¹⁷Дюнъя да, дюнъянынъ истеклери де кечип кетейта. Лякин Алланынъ истегенини беджерген адам эбедиен яшай.

Месихнинъ душманы акъкъында

¹⁸Балачыкълар, вакъытнынъ сонъки саати кельди! Сиз Месихнинъ душманы келеяткъаныны эшиткенинъизге коре, шимди Месихнинъ чокъ душманлары пейда олды. Бундан биз сонъки саат кельгенини билемиз. ¹⁹Олар озюмизнинъ арамыздан чыкътылар, лякин олар бизден дегиллер. Эгер олар бизден олгъан олса, бизнен къалыр эдилер. Оларнынъ бизден айырылып кеткени олар эписи бизден олмагъаныны косътере.

²⁰Мукъаддес Олгъан сизни ягънен сюртти*, шунунъ ичюн сиз эр шейни билесиз. ²¹Мен: «Сиз акъикъатны бильмейсиз», – деп язмадым. Аксине: «Сиз акъикъатны билесиз, ве акъикъатта ич бир ялан ёкътыр», – деп яздым. ²²Яланджы кимдир? «Иса – Месих дегиль», – айткъан адам яланджыдыр. Бойле адам Месихнинъ душманы олып, Бабаны ве Онынъ Огълуны инкяр эте. ²³Ким Огъулны инкяр этсе, онда Баба да ёкъ. Ким Огъулны къабул этсе, онда Баба да бар.

²⁴Сиз башындан эшиткен шейлер сизинъ ичинъизде къалсын. Эгер башындан эшиткен шейлер сизинъ ичинъизде къалса, сиз эм Огъулда, эм Бабада булунаджакъсынъыз. ²⁵Онынъ бизге берген сёзю будыр – эбедий омюрдир.

²⁶Буларны сизни ёлдан ургъанлар акъкъында яздым.

Алланынъ балалары

²⁷Сиз ягънен сюртюлип, бу ягълав сизнен къалыр. Энди сизге ич кимсенинъ огреткени кереги ёкъ. Бу ягълав озю сизге эр шейни огретир. О, акъикъийдир, онда ялан ёкъ. О, сизни огреткени киби, Месихте къалынъыз.

²⁸Шимди, балалар, Онда къалынъыз, ве О, пейда олгъанда, джесюр олайыкъ, О, къайтып келеджек вакъытта утанып чекильмейик.

²⁹Эгер Онынъ адалетли олгъаныны бильсенъиз, буны да билинъиз: догъру иш япкъан эр бир адам Онынъ догъгъан баласыдыр.

3 ¹Бакъынъыз, биз «Алланынъ балалары» адландырылайыкъ деп, Баба бизге не къадар буюк севги косътерди! Керчектен де, биз Онынъ

* 2.20 Сизни ягънен сюртти – «сизге Мукъаддес Рухны берди» демектир.

балаларымыз! Лякин дюнья бизни танымай, чюнки о, Бабаны танымагъан. ²Севгили достларым, шимди биз Алланынъ балаларымыз! Лякин келеджекте не оладжагъымыз шимди даа белли дегиль. Биз тек шуны билемиз ки, О, пейда олгъанда, биз Онъа ошайджакъмыз, чюнки Оны, О олгъаны киби, кореджекмиз. ³О, насыл эял олса, Онъа бойле умют багълагъан эр бир адам да эяллана.

⁴Гуна япкъан эр бир адам Къанунны боза. Гуна – къанунсызлыкъ демектир. ⁵Сиз билесиз ки, Иса бизим гуналарымызны бойнуна алып кетмек ичюн пейда олды ве Онда ич бир гуна ёкъ. ⁶Онда булунгъан эр бир адам гуна ичинде яшамай. Гуна ичинде яшагъан эр бир адам исе Оны корьмеген ве Оны бильмеген.

⁷Балалар, кимсе сизни ёлдан урмасын! О насыл адалетли олса, догъру япкъан адам да о къадар адалетлидир. ⁸Гуна ичинде яшагъан адам – Шейтандандыр. Шейтан башындан берли гуна япып тура. Алланынъ Огълу исе Шейтаннынъ ишлерини ёкъ этмек ичюн пейда олды. ⁹Алладан догъулгъан эр ким гуна ичинде яшамай, чюнки онынъ ичинде Алланынъ урлугъы къала. О, гуна ичинде яшап оламай, чюнки о, Алладан догъулгъан. ¹⁰Алланынъ балалары да, Шейтаннынъ балалары да бундан билине: догъру япмагъан эр ким, эм де озь агъа-къардашыны севмеген эр ким Алладан дегиль.

Бири-бирингизни севингиз

¹¹Башындан сиз эшиткен хабер бойледир: бири-биримизни севейик! ¹²Хаинге ошамайыкъ. О, ямандан эди ве озь къардашыны ольдюрди. Къардашыны не ичюн ольдюрди? Чюнки онынъ ишлери яман, къардашынынъ ишлери исе догъру эди.

¹³Агъа-къардашларым, эгер дюньянынъ сизни кореджек козю олмаса, шашманъыз. ¹⁴Биз олжумден яшайышкъа кечкенимизни билемиз, чюнки биз агъа-къардашларымызны севемиз. Озь агъа-къардашларыны севмеген адам исе олжумде къалыр. ¹⁵Озь агъа-къардашыны кореджек козю олмагъан эр бир адам – башкъасыны ольдюрген адамдыр. Башкъасыны ольдюрген ич бир адамда исе эбедий омюр булунмагъаныны билесингиз.

¹⁶Иса бизлер ичюн озь джаныны берди, бундан биз севгини бильдик. Биз де агъа-къардашларымыз ичюн джанымызны бермеге борджлумыз. ¹⁷Эгер бир адамда бу дюньянынъ зенгинликлери олса, ве о, озь агъа-къардашыны ёкъсуллыкъта олгъаныны корип, юрегини таш киби япса, бу адамда Алланынъ севгиси насыл этип ер аладжакъ? ¹⁸Балалар, севгимизни сёзлернен я да тильнен дегиль, акъикъат ве ишлеримизнен косътерейик.

Алланынъ огюнде юрегимиз раат

¹⁹Бойлеликнен, биз акъикъат ичинде олгъанымызны биледжекмиз, ве Онынъ алдында виджданымыз раат оладжакъ. ²⁰Эгер виджданымыз бизни къабаатласа, виджданымыздан Алла устюндир; О, эр шейни биле.

²¹Севгили достларым, эгер виджданымыз бизни к̄баатламаса, Алланын̄ алдында джесюр олурмыз, ²²ве Ондан нени сорасак̄, Ондан алырмыз, чюнки биз Онын̄ эмирлерини беджерип, Оны мемнюн эткен ишлерни япамыз. ²³Онын̄ эмири исе – Онын̄ Ог̄луу Иса Месихнин̄ Адына инанмак̄ ве, О бизге буюрг̄аны киби, бири-биримизни севмектир. ²⁴Онын̄ эмирлерини беджерген адам Аллада булуна, Алла да онда булуна. О, бизге Рухны бергени ичюн, О, ичимизде яшаг̄аныны билемиз.

Ак̄ык̄ят Руху ве ялан руху

4 ¹Севгили достларым, эр бир рухк̄а инанманг̄ызы. Лякин, Алладан олг̄аны я да олмаг̄аныны бильмек ичюн, рухларны сынавдан кечиринг̄ызы. Дюньяда чок̄ яланджы пейг̄амберлер пейда олды. ²Алланын̄ Рухуны бойле танырсыз: адамнын̄ беденинде кельген Иса Месихни к̄абул эткен эр бир рух Алладандыр. ³Исаны к̄абул этмеген эр бир рух Алладан дегиль. Бу – Месих душманынын̄ рухудыр. Онын̄ келеджегини сиз эшиткен эдинг̄ызы. Мына, о энди дюньядадыр. ⁴Балалар, сиз Алладансыз ве оларны енг̄ынг̄ызы. Ичинг̄ызде олг̄ан дюньяда олг̄андан буюктир. ⁵Олар бу дюндандыр, шунун̄ ичюн олар бу дюньянын̄ тилинде лаф этелер, ве дюнья оларны динг̄лей. ⁶Биз исе Алладанмыз. Ким Алланы таныса, о, бизни динг̄лей. Алладан олмаг̄ан исе бизни динг̄лемей. Бойлеликнен, биз ак̄ык̄ят Рухуны ве ялан рухуны таныймыз.

Алла – севгидир

⁷Севгили достларым, бир-биримизни севейик, чюнки севги Алладандыр. Эр бир севген адам Алладан дог̄улг̄ан ве Алланы биле. ⁸Севмеген адам Алланы бильмеген, чюнки Алланын̄ Озю – севгидир. ⁹Алланын̄ бизге олг̄ан севгиси бунда ачык̄ кос̄терильди: Алла бирден-бир Ог̄луны дюньяг̄а ёллады, бизге Онын̄ ярдымынен яшамаг̄а ёл ачты. ¹⁰Мына бу севгидир: биз Алланы севдик дегиль, лякин бизни О севди ве Озь Ог̄луны гуналарымыз ичюн одев оларак̄ ёллады.

¹¹Севгили достларым, Алла бизни бу к̄адар чок̄ севсе, биз де бири-биримизни севмеге борджлумыз. ¹²Ич кимсе ич бир вак̄ыт Алланы корьмеген. Эгер бири-биримизни севсек, Алла бизим ичимизде булуныр ве Онын̄ севгиси бизде тер-темиз олур.

¹³Биз Онда булунамыз, ве О ичимизде булуна. Буны билемиз, чюнки О бизге Озь Рухуны берди. ¹⁴Баба Озь Ог̄луны дюньянын̄ Кьуртарыджысы оларак̄ ёллады. Биз буны корьдик ве бунг̄а шаатлык̄ беремиз. ¹⁵Иса Алланын̄ Ог̄лу олг̄аныны к̄абул эткен адамда Алла булуна, о да Аллада булуна. ¹⁶Алланын̄ бизге олг̄ан севгисини бильдик ве бунг̄а инандык̄. Алла – севгидир. Севгиде булунг̄ан адам Аллада булуна, ве онда Алла булуна. ¹⁷Бойлеликнен, севги бизде тер-темизлик тапа,

шунунъ ичюн биз къыямет куню джесюр олурмыз, чюнки биз бу дюньяда, О яшагъаны киби, яшаймыз. ¹⁸Севгиде къоркъу ёкъ, аксине, тертемиз севги къоркъуны къувып чыкъара, къоркъу исе джезанен багълыдыр. Къоркъакъ адамда севги тер-темиз олмады.

¹⁹Биз севемиз, чюнки эвельден О, бизни севди. ²⁰«Алланы севем», – деген, лякин озь агъа-къардашыны кореджек козю олмагъан адам – яланджыдыр. О, корьген озь агъа-къардашыны севмесе, корьмеген Алланы насыл севмек мумкюн? ²¹Биз Ондан бойле эмирни алдыкъ: «Ким Алланы севсе, озь агъа-къардашыны да севмеге борджлудыр».

Иман дюньяны енъер

5 ¹Исанынъ Месих олгъанына инангъан эр бир адам Алладан догъулгъандыр. Бабаны севген эр бир адам Онынъ Баласыны да севе. ²Биз Алланы севип, Онынъ эмирлерини беджерсек, Алланынъ балаларыны севгенимизни билемиз. ³Алланы севмек – Онынъ эмирлерини беджермектир. Онынъ эмирлери исе агъыр дегиль, ⁴чюнки Ондан догъулгъан эр ким дюньяны енъе. Дюньяны енъген гъалебе – иманымыздыр. ⁵Дюньяны ким енъип ола? Иса – Алланынъ Огълу, деп инангъан адамдыр!

Иса Месих акъкъында шаатлыкъ

⁶Сув ве къанны кечип кельген – Иса Месихтир. О, тек сувны дегиль, сув ве къанны кечип кельди. Онъа Рух шаатлыкъ япа, ве Рух – акъикъаттыр. ⁷Шунунънен, учю шаатлыкъ япа: ⁸Рух, сув ве къан. Олар учю бирлик. * ⁹Биз адамларнынъ шаатлыкъларыны къабул этсек, Алланынъ шаатлыгъы олардан устундир. Чюнки бу – Алланынъ шаатлыгъыдыр, Озь Огълу акъкъында берген шаатлыкътыр. ¹⁰Ким Алланынъ Огълунан инанса, онынъ юрегинде Алланынъ шаатлыгъы бар. Аллагъа инанмагъан исе Алланы яланджы этип косътере, чюнки Онынъ Озь Огълу акъкъында берген шаатлыгъына инанмай. ¹¹Шаатлыкъ исе будыр: Алла бизге эбедий омюр берди, ве бу омюр – Онынъ Огълундадыр. ¹²Кимде Онынъ Огълу олса, онда омюр бар. Кимде Алланынъ Огълу олмаса, онда омюр ёкъ.

Эбедий омюр

¹³Мен буны сизге, Алла Огълунунъ Адына инангъанларгъа яздым. Онынъ ичюн билинъиз: сиз эбедий омюрге саип олдынъыз. ¹⁴Биз де Онынъ огюнде о къадар джесюр оламыз ки, Онынъ ирадесине коре бир шей истеп сорасакъ, О, бизни эшите. ¹⁵Эгер Алла истеклеримизни эшиткенини билъсек, истеклеримизни О беджереджегини де билемиз.

* 5.8 Орта асырлардаки базы эльязмаларда 7-нджи ве 8-инджи ает бойледир: «Шунунънен, учю кокте шаатлыкъ япа: Баба, Сёз ве Мукъаддес Рух. Ве бу учю бирдир. Ерте де учю шаатлыкъ япа: Рух, сув ве къан. Олар учю бирлик».

¹⁶Эгер бир адам озь агъа-къардашынынъ олюм кетирмейджек гуна япкъаныны корьсе, онынъ ичюн дува окъусын. Алла олюм кетирмейджек гуна япкъан адамгъа омюр багъышлар. Лякин олюм кетиреджек гуна да бар. Онынъ акъкъында дува окъунъыз демейим. ¹⁷Эр бир яманлыкъ – гунадыр, амма олюм кетирмейджек гуна бар.

¹⁸Алладан догъулгъан эр бир адам гуна ичинде яшамагъаныны билемиз. Оны Алладан Догъулгъан къорчалай; яман онъа тиймей. ¹⁹Биз Алладан олгъанымызны билемиз, бутюн дюнья исе яманнынъ укюминдедир. ²⁰Даа шуны билемиз: Алланынъ Огълу кельди ве, биз Акъикъий Олгъанны таныйыкъ деп, бизге акъыл берди. Биз акъикъий Аллада, Онынъ Огълу Иса Месихте булунамыз. Бу – акъикъий Алла ве эбедий омюрдир.

²¹Балалар, путлардан сакъынынъыз.

Юханнынъ экинджи мектюби

Бу мектюп Алла сайлагъан ханымгъа ве онынъ балаларына язылгъан; бойле кинаенен бир месихчи джемиети ве онынъ азары адландырылгъан.

Биринджи мектюбинде киби, Юхан окъуйджыларны акъикъат ве севгиге коре яшамагъа къандыра. О, даа Иса Месих акъкъында янълыш огретювден сакъынмагъа тенбиелей.

Акъикъат ве севги акъкъында (1 б.).

Селямлашув

1 ¹Акъсакъал –

Сайлангъан ханымгъа ве онынъ балаларына (мен оларны акъикъатта севем, эм ялынъыз мен дегиль де, акъикъатны бильгенлернинъ эписи оларны севелер, ²чюнки акъикъат ичимизде яшай ве эбедиен бизнен оладжакъ):

³Алла Баба ве Бабанынъ Огълу олгъан Иса Месих бизге хайыр ве ме-раметни, акъикъат ве севгинен аманлыкъны берсин.

Акъикъат ве севги

⁴Сенинъ балаларынъдан базыларыны, Баба бизге буюргъаны киби, акъикъат ёлундан юргенлерини корьгенимде, пек къувандым.

⁵Энди санъа риджа этем, ханым, бири-биримизни севейик. Мен санъа янъы бир эмир язмайым, бизде башындан олгъан эмирни язам. ⁶Севмек – Онынъ эмирлерини беджерип яшамакътыр. Сиз башындан эшиткенинъиз киби, бу эмир – севгиде арекет этмектир.

⁷Дюнъяда чокъ алдатыджылар пейда олдылар. Олар инсан беденинде кельген Иса Месихни танымайлар. Булар – алдатыджы ве Месихнинъ душманларыдыр. ⁸Япкъан ишинъизнинъ берекетини джоймамакъ ве

мукяфатны бутюнлей алмакъ ичюн, озюнъизге мукъайт олунъыз. ⁹Озь артындан алып баргъан ве Месихнинъ огретювинден узакълашкъан эр бир адамда Алла ёкъ. Бу огретювге коре яшагъан адамда исе эм Баба, эм Огъул бардыр. ¹⁰Эгер бир адам алдынъызгъа келип, бу огретювни кетирмесе, оны эвинъизге кирсетменъиз, онъа селям да берменъиз. ¹¹Онъа селям берген адам исе онынъ яман ишлерине къошула.

Селямлар

¹²Сизге язаджакъ чокъ шейим бар эди, амма буны кягъытта мерекепнен язмагъа истемейим. Амма, бизим къуванчымыз толу олсун деп, мен алдынъызгъа бармагъа ве козьме-козь сизлернен лаф этмеге умют этем.

¹³Сайлангъан къызкъардашынънынъ балалары санъа селям ёллайлар.

Юханнынъ учюнджи мектюби

Юхан бу мектюбини, бир месихчи джемиетининъ Гай адлы азасына яза. Онынъ севгиси ичюн макътай ве бир Диотреф адлы адамнынъ бозукъ арекетлери акъкъында тенбиелей.

Акъикъий иманлыларнынъ макътавы ве укъом севгенлернинъ тенкъиди (1 б.).

Селямлашув

1 ¹Акъсакъал –

Акъикъатен меним севимли достум Гайгъа:

²Севимли достум, сенинъ рухий сагълыгъынъ яхшы олгъаны киби, эр тарафтан мувафакъиетли ве сагъ-селямет оладжагъынъ ичюн дува окъуйым. ³Агъа-къардашларымыздан базылары келип, сенинъ ишанчлы къалгъанынъ ве акъикъат ёлунда юргенинъ акъкъында айтып бердилер, бунъа мен пек къувандым. ⁴Манъа балаларымнынъ акъикъат ёлунда юргенлерини эшитмектен даа буюк бир къуванч ёкъ.

Гайгъа макътав

⁵Севимли достум, агъа-къардашларгъа, олар ябанджы олсалар да, япкъан хызметлеринъ сенинъ садъкълыгъынъны косътере. ⁶Олар иманлылар джемиети алдында сенинъ севгинъ акъкъында айтып бердилер. Сен оларны, Алланынъ огюнде кереги киби, ёлгъа азырласанъ, яхшы иш япарсынъ. ⁷Олар башкъа халкълардан ич бир ярдым къабул этмейип, Иса Месихнинъ Ады ичюн ёлгъа чыкътылар. ⁸Бойлеликнен, бизим борджумыз – акъикъат ёлунда хызмет эткенлернинъ ишине къол тутмакъ ичюн, бойле адамларгъа ярдым этмектир.

Диотреф ве Деметрий

⁹Мен иманлылар джемиетине базы шейлерни язгъан эдим. Амма оларнынъ арасында биринджи олмагъа севген Диотреф бизни къабул этмей.
¹⁰Шунынъ ичюн, эгер мен кельсем, онынъ япкъанларыны хатырлатырым. О, бизим акъкъымызда яман лафлар даркъатып, адымызны къаралай. Бундан да гъайры башкъа агъа-къардашларны озю къабул этмей, къабул этмеге истегенлерге ёл бермей ве атта оларны джемиеттен къувып чыкъара.

¹¹Севимли достум, сен яманлыкътан орьнек алма, яхшылыкътан орьнек ал. Яхшылыкъ япкъан адам – Алладандыр. Яманлыкъ япкъан исе Алланы корьмеген. ¹²Деметрий акъкъында эр кес, акъикъатнынъ озю биле яхшы лаф эте. Биз де бунгъа къошамыз, бизим шаатлыгъымыз догъру олгъаныны озюнъиз билесинъиз.

Селямлар

¹³Сангъа язаджакъ чокъ шейлерим бар эди, амма мерекеп ве къалемнен язмагъа истемейим. ¹⁴Якъында сени корьмеге умют этем, о вакъыт козьме-козь лаф этермиз.

¹⁵Сангъа селяметлик тилейим. Достлар сангъа селям ёллайлар. Сен де достларгъа эр бирине айры селям эт.

Иуданынъ мектюби

Иуда ады о куньлерде кенъ даркъалгъан эди. Бу Мектюпнинъ муэллифи, бесе-белли, Ерусалимдеки месихчилер джемиетининъ башлыгъы олгъан Якъупнынъ къардашыдыр. Олар экиси Иса Месихнинъ якъын сойлары эди.

Озь мектюбинде Иуда месихчилер джемиетини Исанынъ огретювини бозгъан ве ахлякъсыз аят кечирген базы яланджы оджалар акъкъында тенбиелей. Иуда месихчилерге, Раббиге садыкъ къалып, тербиели олмагъа тевсие эте.

Яланджы оджалар акъкъында (1 б.).

Селямлашув

1 ¹Иуда, Иса Месихнинъ къулу ве Якъупнынъ къардашы, – Алла Баба севген ве Иса Месих сакълагъан, Алла чагъыргъан адамларгъа:

²Мерамет, тынчлыкъ-аманлыкъ ве севги сизде чокълашсын!

Яланджы огретиджилер

³Севгилилерим, эр биримизнинъ къуртулышы акъкъында язмагъа чокъ истеген олсам да, бир вакъытта азизлерге берильген иман ичюн курешмеге сизге ялварып язмагъа кереклигини корьдим. ⁴Базы алласыз адамлар сизинъ аранъызгъа гизлиден сокъулып киргенлер. (Оларнынъ джесасы чокътан берли язылгъан эди.) Олар Алламызнынъ эйлигини бозукъ яшамагъа имкянына денъиштирелер ве Иса Месихни, бирден-бир Эфендини ве Раббимизни ред этелер.

⁵Сизлер бунынъ эписини бильсенъиз де, мен сизинъ акълынъызгъа кертirmeге истейим: Рабби Исраиль халкъыны Мысырдан къуртаргъан сонъ, кечче Онъа инанмагъанларны ёкъ этти. ⁶Озь укюмини сакъламагъан,

озьлерининъ яшагъан ерини ташлап кеткен мелеклерни де Рабби буюк суд кунюне къадар эбедий зынджырларнен багълап, зифт къаранлыкъ-та сакълай. ⁷Оларгъа ошап, Содом ве Гомора ве оларнынъ этрафындаки бутюн шеэрлерде яшагъанлар да чокъ ороспуландылар ве башкъа бедени олгъанларнен ятмагъа истедилер. Энди эбедий атеште оларнынъ джезалангъаны адамларгъа орьнек олды.

⁸Бу адамлар да, озь тюшлерине таянып, беденлерини арамайлар, Раббининъ акимиятини ред этелер ве шуретли коктеки кучьлерни яманлайлар. ⁹Лякин баш мелек Микъаиль, Мусанынъ бедени акъкъында Шейтаннен давалашкъанда, оны яманламагъа ве суд этмеге джесарет этмеди, тек: «Рабби сени сөгсю!» – деди. ¹⁰Амма бу адамлар анъламагъан шейлерни яманлайлар. Айванлар киби, базы шейлерни табиат ярдымынен анълайлар, бу шейлернен исе озьлерини гъайып этелер. ¹¹Оларнынъ алы беля! Олар Хаиннинъ ёлундан кетмектелер, Белам киби, акъча къапкъанына тюшелер, Къорахкъа ошап, исьян ичюн гъайып оларар. ¹²Севги акъшамларынъызда бу адамлар – къара лекелердир. Олар сизлернен берабер къоркъмайып ашап-ичелер, лякин тек озьлерини бакъалар. Олар – ельнен алып кетирильген ягъмурсыз булутлардыр, кеч кузьде мейвасыз къалгъан, тамырынен чыкъарылып ташлангъан, эки кере ольген тереклердир. ¹³Олар – денъизнинъ къутургъан далгъалары, озь айып ишлерини, далгъалар озь копюгини киби, этрафкъа сачалар. Олар – бош кезген йылдызлардыр. Оларгъа эбедиен энъ къою къаранлыкъ азырлангъандыр.

¹⁴Адемден сонъ единджи олгъан Ханокъ бу адамлар акъкъында пейгъамберлик япып, шойле деди:

«Мына, Рабби келеята; он бинглер азизлери де келеяталар.

¹⁵ О, бутюн адамларны суд этеджек, эр бир инсанны – имансыз ишлери ичюн,

алласыз гунакярларны – Онынъ акъкъында бутюн юзьсюз лафлар айткъанлары ичюн джезалайджакъ».

¹⁶Олар – мырылдагъан адамлар, ич бир шейден разы дегиллер, тек озь истеклерининъ артындан юрелер, агъызларындан къопай лафлар чыкъа, озь файдасы ичюн башкъаларына ялтакъланалар.

Тенбиелер ве огютлер

¹⁷Сизлер исе, севгилилерим, Раббимиз Иса Месихнинъ эльчилери тарафындан эвельден айтылгъан сёзлерни акъылынъызда тутунъыз. ¹⁸Олар сизлерге: «Сонъки вакъытта озь алласыз истеклерининъ артындан юрген мыскъылджылар пейда оладжакъ», – дедилер. ¹⁹Олар адамларнынъ араларыны бозалар, догъма истеклерине коре яшайлар, озьлери – Руху олмагъан адамлардыр. ²⁰Сизлер исе, севгилилерим, азизден-азиз иманынъызда осьмеге бири-биринъызге ярдым этинъыз, Мукъаддес Рухнен дува окъунъыз, ²¹озюнъизни Алланынъ севгисинде сакъланъыз, Раббимиз Иса Месихнинъ мераметини, О, береджек эбедий омюрни бекленъыз.

²²Шубеленген адамларгъа мераметли олунъыз. ²³Базыларны атештен чыкъарып къуртарынъыз. Башкъаларына къоркъа-къоркъа мераметли олунъыз, оларнынъ гунакяр ишлеринден арам олгъан урбаларындан биле нефрет этинъыз.

Шукюр дувасы

²⁴Сизлерни йыкъылувдан сакъламагъа, Озюнинъ Шурети огюне сизни къабаатсыз алда буюк къуванчнен къоймагъа Бильгенге, ²⁵Бир Аллагъа, бизни Раббимиз Иса Месихнинъ ярдымынен Къуртаргъангъа асырларнынъ башындан, шимди ве эбедиен шурет ве улулыкъ, къудрет ве акимьет олсун! Амин.

Рим шеэринде яшагъан иманлыларгъа мектюп

Бу мектюпнинъ муэллифи – еудий Павел, окъумыш ферисе. Тирильген Месих Озю онъа корюнген сонъ, Павел месихчи олды.

Павел бу мектюпни язгъанда, Римдеки месихчилер джемиети энди бир къач йыл девамында бар эди. О, озю даа Римде олмагъан, амма джемиетнинъ базы азаларынен таныш эди. Павел мектюбини Римге Феба адлы бир иманлы къадыннен ёллады. Бу мектюпнинъ биринджи болюгининъ эсас мевзусы (1–11 б.) – Исанынъ олюми аркъалы Алла адамларны гуна ичюн оладжакъ джезадан къуртаргъаны акъкъында Къуванчлы Хабердир. Адам Иса Месих акъкъында Хаберге иман эткенде, Алла онъа акъланув ве барышыкъ бере, оны огъул эте ве Озь Рухуны бере. Мусанынъ Къануны бу эйиликлерни берип оламай эди, чюнки адамларнынъ эписи бу Къанунгъа къаршы гуна яптылар. Еудийлерге озь аслы ве Къанунына ишанмакъ олмай. Тек Месихке олгъан иман эр бир адамынъ Алланынъ огюнде темиз япа.

Мектюпнинъ экинджи болюгинде (12.1–15.13), Павел окъуйдыжыларгъа месихчилер бир-бирине севги ве урьмет иле яшамакънынъ кереклигини хатырлата.

Сонъунда (15.14–16.27), Павел якъында Римге кельмек ниети акъкъында яза ве джемиет азаларына селям ёллай.

Къуванчлы Хабернинъ кучю. Инсанлыкънынъ гунакярлыгъы. Инсанлыккъа Алланынъ гъазабы (1–2 б.). Алланынъ садыкълыгъы. Иманда акъланув (3 б.). Ибраимнинъ акълануву ве иман акъкъында (4 б.). Адем ичюн олюм, Месих аркъалы яшайыш (5 б.). Гунагъа коре олюм (6 б.). Гунанен куреш ве Алланынъ Рухунен яшайыш (7–8 б.). Алла кимни багъышлайджагъыны Озю бельгилей (9–10 б.). Алла сакълагъан Исраиль ве ашылангъан пытакълар (11 б.). Алла разы олгъан

яшайыш (12 б.). Акимиетке бойсунгъаны акъкъында (13 б.). Адамларнынъ кучъсюз ве кучълю иманы (14–15 б.). Селямлар ве насиатлар (16 б.).

Селямлашув

1 ¹Иса Месихнинъ къулу Павел (Алла мени эльчи оларакъ сайлап, Къуванчлы Хаберни даркъатмагъа ёллады. ²Мукъаддес Языларда Алла Озь пейгъамберлери ярдымынен бу Хаберни ёлламагъа сёз берген эди. ³⁻⁴Бу хабер – Онынъ Огълу, Раббимиз Иса Месих акъкъында хабердир. Догъгъанына бакъсакъ, О, Давутнынъ эвляды эди, амма олюерден тирилип, азизлик Рухунынъ ярдымынен Алланынъ къудретли Огълу оларакъ ачылды. ⁵Алла бизге Иса аркъалы эйилик япып, эльчилик багъышлады, эписи халкъларнынъ адамлары имангъа келип, Онынъ Адынен Аллагъа бойсунсынлар; ⁶сизлер де – Иса Месих чагъыргъан адамларсынъыз.) – ⁷Алла севген ве азиз олмагъа чагъыргъан, бутюн Рим шеэринде яшагъан иманлыларгъа:

Алла Бабамыз ве Рабби Иса Месих сизге эйилик ве тынчлыкъ-аманлыкъ берсин!

Павелнинъ Римге бармакъ ниети

⁸Энъ эвеля, Иса Месих аркъалы эпинъиз ичюн Аллама шукюр этем, чюнки иманынъыз акъкъында хабер бутюн дуньягъа беллидир. ⁹Огълунынъ Къуванчлы Хаберини даркъатып, Мен бутюнлей Аллагъа берилип, хызмет этем. Алла шааттыр, мен сизлерни акъылымда эр вакъыт тутам, ¹⁰Алланынъ истегинен бир кунъ ола кунълернинъ биринде янынъызгъа барып олурым деп, Онъа ялварып, дувалар окъуйым. ¹¹Сизлерни коръмеге, Алланынъ Рухундан бирде-бир бахшышны берип, сизлерни иманда къавийлештирмеге, ¹²бойле этип, сизинъ иманынъызгъа къол тутмагъа ве иманымда юрекленмеге истейим. ¹³Агъа-къардашлар, сизлер бильгенинъизни истейим: чокъ кере янынъызгъа кельмеге ве, башкъа халкъларда олгъаны киби, сизлерде япкъан ишлеримнинъ мейвасыны коръмеге истей эдим, амма шимдигеде бунъа къаршылыкъ коре эдим. ¹⁴Мен эм юнанларнынъ, эм башкъа халкъларнынъ, эм акъыллы, эм акъыллы олмагъанларнынъ огюнде борджлум. ¹⁵Бойлеликнен, Римде булунгъан сизлерге де Къуванчлы Хаберни илян этмеге пек истейим.

¹⁶Мен Къуванчлы Хаберден утанмайым. О – Алланынъ къудретиدير, онынъ ярдымынен эписи инангъанлар: биринджиден еудийлер, сонъ башкъа халкълар, – къуртулышны тапалар. ¹⁷Къуванчлы Хаберде Алла бизге бильдире ки, биз Алланынъ огюнде тек иманымыз ярдымынен акъланып оламыз. Языда да бойле айтылгъан: «Ким иманы ярдымынен инсафлы олса, яшайджакъ»*.

* 1.17 Я да «Инсафлы адам Аллагъа ишанчыкънен яшар».

Алланынъ гъзабы

¹⁸Коклерде булунгъан Алла косътере ки, О, Озь хышымыны арам ишлеринен Алла акъкъында акъикъатны баскъан адамларгъа, чешит-тюрюлю имансызлыкъкъа ве адамларнынъ инсафсызлыкъгына тѣкмеге азыр. ¹⁹Алланынъ акъкъында олар энди билелер, Алла Озю оларгъа Озюни ачты. ²⁰О, корюнемесе де, Онынъ эбедий къудрети ве Онынъ Аллалыгъы дюнъя яратылгъанындан берли Онынъ япкъанындан анълашыла ве ачыкътан корюнип тура. Бойлеликнен, олар озьлерини акъламакъ ичюн, ич бир шей айтып оламайлар. ²¹Алла акъкъында бильген олсалар да, Онъа Аллагъа ляйыкъ шурет бермедилер, Онъа шукюр этмедилер. Бунынъ ерине бош тюшюнджелерге берильдилер, ве оларнынъ анъламагъан акъылларины къаранлыкъ къаплады. ²²Озьлерини акъыллы сайсалар да, акъылсыз олдылар, ²³ольмейджек Аллагъа ибадет этмекнинъ ерине, оледжек адамларгъа, къушларгъа, дѣрт аякълы ве сюйрекленген махлюкъларгъа ошагъан путларгъа ибадет этип башладылар.

²⁴Шунынъ ичюн Алла оларны ве юреклериндеки масхаралыкъ истеклерини арамлыкъкъа берди, ве олар озь беденлерини арамладылар. ²⁵Алланынъ акъикъатына аркъасыны чевирип, олар ялангъа инандылар. Эбедиен шуретли Яратыджыгъа ибадет этмекнинъ ве Онъа хызмет этмекнинъ ерине Онынъ яраткъан шейлерине ибадет этип башладылар. Керчектен де, ойле олды. ²⁶Шу себептен Алла оларны масхаралыкъ истеклерине ташлады. Оларнынъ арасындаки апайлар, акъайларнен ятмагъа истемейип, башкъа къадынларнен ятып башладылар. ²⁷Оларнынъ арасындаки акъайлар да, къадынларнен ятмакътан вазгечип, башкъа акъайларнен ятмагъа кучълю истеклерине берильдилер, айып ишлерни акъайларнен яптылар ве бозукълыкъларины коре джезаны къазандылар. ²⁸Алланы акъылда тутмагъа бир шей саймагъанлары ичюн, Алла оларны бозукъ акъыл укюмине берди, ве олар разылыкъ олмагъан ишлерни япып башладылар. ²⁹Олар эр тюрюлю акъсызлыкъ, ороспулыкъ, ачкъозьлик ве яманлыкъкъа толдылар. Олар пахыллай, ольдюре, къавгъалаша, айнеджиликнен ялан ве ошек айталар, ³⁰башкъаларны яманлайлар, Алланы кореджек козьлери ёкъ. Адамларнынъ джаныны агъырталар; озьлери къопай, макътанчакъ адамлардыр. Яманлыкъ уйдуралар, ана-бабасыны динълемейлер. ³¹Олар фикирсиз, имансыз, къатты юрекли ве мераметсиз адамлар.

³²Олар билелер ки, бойле арекет эткенлер Алланынъ инсафлы Къанунына коре олюм джезасыны алмакъ кереклер, амма эп бир шай этелер, бундан да гъайры, шай эткенлерни макътайлар.

Алланынъ адалетли укюми

2 ¹Шунынъ ичюн, эгер сен башкъаларны суд этсенъ, ким олсанъ ол, озюньни акъламакъ ичюн ич бир джевап берип оламайджакъсынъ.

Башкъа адамны суд эткенде, сен укум джезасыны озюнье бересинъ. Башкъасыны суд этип, озюнь де суд этильген ишлерни япасынъ!² Билемиз ки, бойле ишлер япкъанларны Алла адалетнен суд этеджек.³ Бойле ишлерни суд этип, оларны озюнь япсанъ, Алланынъ укюминден къуртулып оладжакъсынъмы, эй, адам?⁴ Алланынъ сынъырсыз яхшылыгъы, мерамети ве буюк сабыры сизлер ичюн ич бир шей дегильми? Онынъ эйилиги сизни тевбеге кетиреяткъаныны анъламайсынъызмы?⁵ Мына, сен тевбе этмейип, инат олатурсанъ, озюнье дешетли джеза азырлайсынъ. Алла адалетнен бу дюньяны суд эткенде, бу джеза Алланынъ гъзабы куню санъа келеджек.⁶ О, эр кимни япкъанына коре такъдирлейджек.⁷ Яхшы ишлер эр вакъыт япып, шурет, урьмет ве эбедий яшайышны къыдыргъан адамларгъа эбедий омюрни береджек.⁸ Амма тек озюни тюшюнген, акъикъаткъа инанмагъан, акъсызлыккъа берильген адамларнынъ башына ачув ве гъзап тюшеджек.⁹ Яманлыкъ япкъан эр бир адам, эм еудийлер, эм башкъа халкълар кедерни ве азапны къазанаджакъ.¹⁰ Яхшылыкъ япкъан эр бир адам исе, эм еудийлер, эм башкъа халкълар шуретни, урьмет ве тынчылыкъ-аманлыкъны къазанаджакъ.¹¹ Алла адамларны айырмай.

Къанун олгъаны суддан къорчаламай

¹² Алланынъ Къануны берильмеген халкълар гуна япса, Къанундан четте гъайып оладжакълар. Къанун берильген халкълар гуна япса, Къанунгъа коре суд этиледжеклер.¹³ Къанунны тек эшиткен адамлар Алланынъ огюнде акълы олмайджакъ, Къанунны беджергенлер акъланаджакълар.¹⁴ Къануны олмагъан халкълар Къанун буюргъан шейлерни озю-озюнден япсалар, Къанун оларгъа берильмеген олса да, озълери Къануннынъ буюргъанларына коре яшайлар.¹⁵ Бойлеликнен анълашыла ки, Къануннынъ буюргъанлары оларнынъ юреклеринде язылгъандыр. Виджданлары ве фикирлери оларны де къабаатлап де акълап, бунъа шаат олалар.¹⁶ Мен илян эткен Къуванчлы Хаберге коре, Алла адамларнынъ гизли ишлерини Иса Месих аркъалы суд этеджек кунъде бойле оладжакъ.

Еудийлер ве Къанун

¹⁷ Мына, сизлер озюнгизге «еудий» дейсинъиз, Къанунгъа таянасынъыз, Алланен макътанып юресинъиз.¹⁸ Сиз Алланынъ истегини билесинъиз ве яхшыны айырмагъа Къанундан огрендинъиз,¹⁹ кёр адамларгъа ёл косьтергенинъизге ве къаранлыкъта къалгъанларгъа ярыкъ олгъанынъызгъа эминсинъиз.²⁰ Къанундаки билъги ве акъикъатны анълап, насиаткъа мухтадж олгъанларны тербилейсинъиз ве балаларны огретесинъиз.²¹ Лякин башкъаларыны огретип, не ичюн озълеринъиз огренмейсинъиз? «Хырсызлама», – деп, не ичюн озълеринъиз хырсызлайсынъыз?²² «Ороспулыкъ япма», – деп, не ичюн озълеринъиз ороспулыкъ

япасынъыз? Путларны кореджек козюнъыз олмайып, не ичюн путханелерни чайпап, шейлерини озьлеринъызге аласынъыз? ²³Къануннен макътанып, не ичюн Къанунны бозасынъыз ве Аллагъа урьметсизлик косътересинъыз? ²⁴Языда язылгъаны киби, башкъа халкълар Алланынъ Адыны сизлерден себеп яманлайлар.

²⁵Сюннет тек Къанунны туткъан адамларгъа файда кетире. Амма эгер Къанунны тутмасанъыз, сюннет олмагъан адам киби оласынъыз. ²⁶Шунынъ ичюн, эгер сюннет олмагъанлар Къанун буюргъан эмирлерини тутсалар, оларнынъ сюннет олмагъаны сюннет олгъаны киби къабул олунмазмы? ²⁷Сонъ сюннет олмагъан, амма Къанунны туткъанлар сизни, Къанун ве сюннет олгъан, амма оны тутмагъанларны суд этеджеклер. ²⁸Къыяфетине коре еудий олгъанлар даа акъикъий еудий дегиль, бедени сюннет этильген де даа акъикъий сюннет олгъан дегиль. ²⁹Акъикъий еудий – юрегинден еудий олгъан адамдыр. Акъикъий сюннет – адамнынъ юрегиндедир. Бу, язылы Къануннынъ дегиль, Рухнынъ ишидир. Бойле адам адамларнынъ дегиль, Алланынъ макътавыны къазаныр.

Алланынъ акълылыгъы ве адамларнынъ акъсызлыгъы

3 ¹Еудий олгъанынынъ ве сюннет олгъанынынъ не устюнлиги ве файдасы бар?

²Эр тарафтан чокътыр. Бу устюнлик энъ эвеля бойледир: оларгъа Алланынъ сёзлери ишанып берильди.

³Эгер исе олардан базылары имандан вазгечкен олсалар, вазгечкенлери ичюн Алла олардан вазгечеджекми?

⁴Эльбетте ёкъ! Эр бир адам яланджы олса да, Алла сёзюни тута. Язылгъаны киби, Алла сёзлерини беджереджек ве Оны къабаатлагъанлардан устюн оладжакъ.

⁵Амма бизим акъсызлыгъымыз Алланынъ акълылыгъыны даа зияде косътерсе, не айтайыкъ? Адамнынъ фикрине коре айтам: башымызгъа хышымыны ягъдыргъанда, Алла акъсыз олмазмы?

⁶Эльбетте ёкъ! Ойле олса, Алла дюньяны насыл суд этмек мумкюн?

⁷Эгер меним догъру олмагъаным ярдымынен Алланынъ догърулыгъы даа буюк ве шуретли олса, мени, гунакяр оларакъ, даа суд этмек мумкюнми?

⁸Сонъ, яхшылыкъкъа айлансын деп, яманлыкъ япайыкъмы? Базылары мени яманлап, бизим огреткенimiz акъкъында бойле дейлер. Бу адамларны адалетли джеза беклей.

Алланынъ козю огюнде ич бир инсафлы ёкъ

⁹Бойлеликнен, башкъа халкъларгъа бакъкъанда, бизде, еудийлерде, устюнлик бармы?

Асыл ёкъ! Косътергенимизге коре, эм еудийлер, эм башкъа халкълар эписи гуна астындалар. ¹⁰Бойле де язылгъан:

– Ич бир инсафлы адам ёкъ.

¹¹ Ич бир акъыллы олгъан, Алланы къыдыргъан кимсе ёкъ.

¹² Эписи ёлдан урулды, бозулдылар.

Яхшылыкъ япкъан ич кимсе ёкъ, бир адам биле ёкъ!

¹³ Оларнынъ богъазы – ачыкъ табуттыр, озь тиллеринен алдатарлар, дудакъларында къара йыланнынъ зеэридир.

¹⁴ Агъызлары лянетке ве аджджы сёзлерге толу.

¹⁵ Къан тёмек ичюн олар тез чапалар.

¹⁶ Юрген ерлерине къаза ве белялар кетирелер,

¹⁷ тынчлыкъ-аманлыкъ ёлуны бильмейлер,

¹⁸ оларнынъ козьлеринде Алладан къоркъу ёкътыр.

¹⁹Энди биз билемиз, Къанун нени буюргъан олса, Къанунгъа коре яшагъанлар ичюн буюра. О вакъытта ич кимсе озюни акъламакъ ичюн бир сёз айтып оламаз ве Алланынъ огюнде бутюн дюнья къабаатлы оладжакъ. ²⁰Онынъ огюнде ич кимсе Къанунны беджергенинен акъланып оламаз. Къанун адамларгъа гунанынъ не олгъаныны тек косьтере.

Иманда акъланув

²¹Амма шимди, Къанунгъа багълы олмагъан, Алла берген акъланув ёлу ачылды. Бу ёл акъкъында эм Къанун, эм пейгъамберлер хабер этелер. ²²Алла Иса Месихке инангъан эр бир адамны оларнынъ иманы ичюн акълай. Ве бунда адамларнынъ арасында ич бир фаркъ ёкъ. ²³Эр кес гуна япты ве Алла берген шуретни алып оламай, ²⁴амма Алланынъ эйилигинен гунакярлар бедава акъланув алалар, чюнки Иса Месих оде ме берип, оларны къуртарды. ²⁵Эписи адамларнынъ козю огюнде Алла Исанынъ тёмюльген къанына инангъанларнынъ гуналары ичюн Исаны оде ме оларакъ берди. Шунынънен, Озюнинъ акълыгъыны ачыкътан косьтерди ве адамларнынъ эвельден япылгъан гуналарыны акълады. ²⁶Кечкен заманларда Алла гуналаргъа сабырнен чыдай эди, шимди исе Озюнинъ акълылыгъыны ве адалетли олгъаныны косьтере ве Исая иман эткенлерни акълай.

²⁷Энди макътанмагъа бир шейимиз къалдымы? Къалмады!

Къайсы къанунны беджергенинен макътанайыкъ? Ишлер истеген къанунны беджергениненми? Ёкъ, иманны истеген къануннен макътанайыкъ! ²⁸Биз шуны тасдыкъ этемиз: адам Къанун истеген ишлерни япкъанынен дегиль, иманынен акъланыр.

²⁹Алла тек еудийлернинъ Алласымы? О, башкъа халкъларнынъ да Алласы дегильми? Эльбетте, О, башкъа халкъларнынъ да Алласы! ³⁰Алла бирдир. О, сюннет олгъанларны оларнынъ иманы ярдымынен акълай, сюннет олмагъанларны да Иса Месихке олгъан иманы ичюн акълай.

³¹Демек, биз иман ярдымынен Къанунны ёкъ этемизми?

Асыл ёкъ! Иман ярдымынен биз Къанунны къавийлештиремиз.

Ибраим иманы ярдымынен акъланды

4 ¹Дедемиз Ибраим акъкъында не айтайыкъ? О неге иришти? ²Эгер Ибраим ишлери ярдымынен озюни инсафлы олып косътерген олса, озюнинъ огюнде макътанмакъ мумкюн. Амма Алланынъ огюнде макътанып оламай. ³Языда не айтылгъан? Ибраим Аллагъа иман этти ве Алла тарафындан бу онъа инсафлыкъ деп сайылды. ⁴Иш япкъан адамгъа берильген акъкъы бахшыш дегиль, къазанч оларакъ сайыла. ⁵Амма адам ишлерине таянмаса ве инсафсызны акълагъан Аллагъа ишанса, онынъ иманы инсафлыкъ деп сайылыр. ⁶Ишлерине таянмайып, Алла тарафындан инсафлы сайылгъан адамгъа Давут да «бахтлы» дей:

⁷Эгер адамнынъ къанунсыз ишлери багъышланса,
онынъ гуналары афу этильсе,
не де бахтлыдыр бойле адам!

⁸РАББИ тарафындан гуналары сайылмагъан адам не де бахтлыдыр!

⁹Бу бахыт сюннет этильгенлер ичюн, я да сюннет этильмегенлер де ичюнми? Биз: «Ибраимнинъ иманы онъа инсафлыкъ деп сайылды», – айтамыз. ¹⁰Не вакъыт сайылды? Сюннеттен эвель, я да сюннеттен сонъмы? Сюннеттен сонъ дегиль, сюннеттен эвель сайылды, ¹¹ве тек сонъра Ибраим сюннет олды, демек, инсафлыкъ бельгисини алды. Инсафлыгъы исе иманынен, сюннет олмагъан вакътында кельди. Бойле этип, Ибраим даа сюннет этильмеген, амма иман эткен эписининъ бабасы олды, ве Алла оларны да инсафлы деп сайды. ¹²Айны вакъытта, Ибраим сюннет олгъанларнынъ да, демек, иманлары Ибраимнинъ сюннет олмагъан вакътындаки иманына тенъ олып, сюннет олгъанларнынъ бабасы олды.

Ибраимге берильген сёз бутюн иманлыларгъа ляйыкъ

¹³Алла Ибраимге ве онынъ эвлятларына бутюн дюньянынъ сабылары оладжакъларына сёз берди, амма Къанунны туткъанлары ичюн дегиль, иманынен инсафлы сайылгъанлары ичюндир. ¹⁴Эгер Къанунны туткъанларгъа сабы олмагъа мумкюн олса эди, иман бошуна олур эди, берильген сёзнинъ къувети де ёкъ олур эди. ¹⁵Къанун тек Алланынъ джезасына ёл ача, къанун олмагъан ерде исе къануннынъ бозулувы да олмай. ¹⁶Шунунъ ичюн иман керек. Сонъра Алла эйилигини косътерип, эпимизнинъ бабамыз Ибраимнинъ бутюн эвлятлары: тек Къанунны туткъанлар дегиль, Ибраим дайын иман эткенлер де, – мытлакъа Алланынъ вадеси беджериледжегини корерлер. ¹⁷Ибраим акъкъында бойле язылгъан эди: «Мен сени сайысыз халкъларнынъ бабасы-дедеси этеджегим». Бойлеликнен, Ибраим Аллагъа инанып, Онынъ огюнде бизим бабамыз олды. (Алла олюерни тирильте ве олмагъан шейлерни сёзнен ярата!) ¹⁸Умют къалмагъанда, Ибраим ишанчнен иман этти ве йылдызлар сайысыз олгъаны киби, «сенинъ эвлятларынъ да бойле оладжакътыр» айтылгъанына коре чокътан-чокъ халкъларнынъ бабасы

олды. ¹⁹Къарарнен юз яшында олгъанда, Ибраим озь бедени ве Саренинъ къурсагъы олю киби олгъаныны корип, иманы кучьсюз олмады. ²⁰Ибраим Алланынъ сёзюнден шубеленмеди. Аксине, иманы онъа кучь берди, ве о, Аллагъа шукюр этти. ²¹Ибраим Алланынъ берген сёзни беджереджегине бутюнлей эмин эди. ²²Шунынъ ичюн бу «инсафлыкъ деп сайылды». ²³«Инсафлыкъ деп сайылды» сёзлери тек Ибраим акъкъында дегиль, ²⁴⁻²⁵бизлер акъкъында да, гуналарымыз ичюн олюмге берильген ве бизни акъламакъ ичюн тирильген Рабби Исаны тирильткен Аллагъа инангъанлар акъкъында язылгъан эди. Иمانымыз да инсафлыкъ деп сайыладжакъ.

Акъланувнынъ нетиджеси

5 ¹Иمانымыз ичюн акъланып, Раббимиз Иса Месихнинъ ярдымынен бизим Алланен арамизда тынчлыкъ-аманлыкъ кельди. ²Онынъ ярдымынен бизге иманымыз ичюн Алланынъ эйилигини алмагъа чареси ачылды. Шимди биз артыкъ онен яшаймыз ве Алланынъ шуретине къошулмакъ ишанчынен макътанамыз. ³Тек бунен дегиль, азапларнен де макътанамыз, чюнки билемиз ки, азаплар сабырны ярата, ⁴сабыр теджрибени, ве теджрибе ишанчны ярата. ⁵Ишанч исе бизни алдатмаз, чюнки бизге берильген Мукъаддес Рух юреклеримизни Алланынъ севгисинен толдурды.

⁶Биз даа кучьсюз олгъанымызда, бельгиленген вакъытта Месих имансызлар ичюн ольди. ⁷Инсафлы адам ичюн оледжек биревни тапмакъ пек къыйын. Амма кимдир, бельки, яхшы адам ичюн ольмеге разы олур. ⁸Лякин даа гунакяр олгъанымызда, бизим еримизге Месих ольгиненен, Алла бизге Озь севгисини исбатлады. ⁹Бундан гъайры, энди Исанынъ къанынен акълангъан олып, биз Месихнинъ ярдымынен Алланынъ хышымындан къуртуладжакъмыз. ¹⁰Алланынъ душманлары олгъанымызда, Огълунунъ олюминен Озюнен барышкъан олсакъ, даа да Огълунунъ омрюнен къуртулушны тападжакъмыз ¹¹ве, бундан гъайры, Иса Месихнинъ ярдымынен Алланынъ барышыгъыны тапып, Раббимизнинъ ярдымынен Алланен макътанаджакъмыз.

Адем ве Месих

¹²Дюньягъа гуна бир адамнен кельди, гунанен олюм кельди ве эписи адамларгъа кечти, чюнки эписи гуна япты. ¹³Гуна дюньяда Къанун берильмезден эвель де бар эди, амма сайылмай эди, чюнки онъа къаршы къанун ёкъ эди. ¹⁴Лякин Адемнинъ гунасыны япмагъан адамлар бар олса да, Адемден башлап Мусагъа къадар яшагъан адамлар эп бир олюмининъ акиметинде ола эдилер. Адем – келеджек Адамнынъ ошавыдыр. ¹⁵Алланынъ эйилигининъ арекети ве Адемнинъ гунасынынъ арекети бир-бирине ошамай. Бир адамнынъ гунасы ичюн пек чокъ адамлар ольген олса да, Алланынъ эйилигинен ве бир Адам Иса Месихнинъ

эйилигинен берильген бахшыш буюк олып, чокътан-чокъ адамларгъа боллукънен берильди.

¹⁶Амма бир адамнен пейда олгъан гуна бахшыш дегиль. Бир тарафтан, бир гуна суднен джезаны кетире, башкъа тарафтан, чокъ гуна эйиликнинъ ярдымынен акъланувны кетире. ¹⁷Бир адамнынъ гунасы ичюн олюм дюньягъа кирип, падишалыкъ этип башлагъан олса да, эйиликнинъ боллугъыны ве инсафлыкъ бахшышыны алгъанлар бир Адам Иса Месихнинъ ярдымынен эбедий омюр алып, падишалыкъ этеджеклер.

¹⁸Бойлеликнен, бир гуна бутюн адамларгъа джезаны бергени киби, бир инсафлы иш бутюн адамларгъа акъланув ве эбедий омюрни берди. ¹⁹Бир адамнынъ сёз динълемегенинден чокъ адамлар гунакяр олгъаны киби, бойле де бир Адамнынъ сёз динълегенинден чокъ адамлар инсафлы оладжакълар.

²⁰Къанун чокъ гуналарны косьтермек ичюн пейда олды. Амма гуналар чокълашкъанынен, Алланынъ эйилиги де даа зияде артты; ²¹гуна олюмнен падишалыкъ эткени киби, Алланынъ эйилиги де, Раббимиз Иса Месих аркъалы эбедий омюр берсин деп, инсафлыкъ ярдымынен падишалыкъ этип башлады.

Гуна ичюн олю, амма Месихнен бирликте тири

Б ¹Айса не айтайыкъ? Эйилик чокълашсын деп, гуна япа берейикми?

²Асыл ёкъ! Олю адам бир даа гуна япамагъаны киби, биз де гунагъа олю киби олып, насыл этип, даа гуна япа береджекмиз? ³Сизлер бильмейсизми? Сувгъа батырылып чыккъанларнынъ эписи Иса Месихке иман эткен джемиетнинъ бир къысмы олып, Онен берабер ольген киби олдылар. ⁴Биз сувгъа батырылып, олюлерден тирильген Месих киби олып, Месихнен берабер ольген киби оламыз ве тирилип, янъыдан яшап башлаймыз.

⁵Эгер биз Месихнен берабер ольген киби олсакъ, Онен берабер тириледжекмиз. ⁶Биз билемиз ки, гуна япмагъа истеген беденимиз ёкъ олсун ве биз энди гунагъа къул олмайыкъ деп, Месихнен берабер бизим эски джанымыз хачкъа мыхланды. ⁷Ольген адам гуна япмакътан азат олды. ⁸Эгер биз Месихнен берабер ольген олсакъ, Онен берабер яшайджагъымызгъа инанамыз ⁹ве билемиз ки, Месих олюлерден тирилип, бир даа ольмейджек ве бир даа олюмнинъ къувети тюбюнде олмайджакъ. ¹⁰О, ольди, бир кере гуна ичюн ольди. Тирилип исе, Алла ичюн яшай. ¹¹Сизлер де озлерингъизни гунагъа олю сайынъыз, лякин Иса Месихнен берабер тири олып, Алла ичюн яшанъыз.

¹²Бойлеликнен, гунагъа сизинъ оледжек беденлерингъизге падишалыкъ япмагъа ёл берменгъиз ве беден истеклерине бойсунмангъыз. ¹³Беденлерингъизнинъ ич бир мучесинен инсафсыз иш япмангъыз, гунагъа берильменгъиз. Аксине, олю олып, лякин тирильген адамлар киби, Алланынъ огюнде яшангъыз ве беденлерингъизнинъ мучелеринен инсафлы

ишлер япып, Аллагъа берилинъиз. ¹⁴Гуна сизге бир даа падишалыкъ эт-
мез. Къанунгъа коре дегиль, Алланынъ эйилигине коре яшайсынъыз.

Энди гунанынъ къулу дегильсиз

¹⁵Айса не япайыкъ? Къанунгъа коре дегиль, Алланынъ эйилигине ко-
ре яшап, гуна япайыкъмы? Асыл ёкъ! ¹⁶Сизлер бильмейсизми? Озле-
ринъизни къул киби бир кимнинъ къолуна берсенъиз, о адамгъа бой-
сунгъан къул оласынъыз. Гунанынъ къулу олсанъыз, оледжексинъиз.
Алланы динълеген къул олсанъыз, инсафлы сайыладжакъсынъыз. ¹⁷Сиз-
лер гунанынъ къуллары эдинъиз, лякин Аллагъа шукюр, сизге бериль-
ген огретювни джан-юректен динълединъиз, ¹⁸гунадан къуртулып, ин-
сафлыкънынъ къуллары олдынъыз. ¹⁹Акъылларынъыз зайыф олгъаны
ичюн, адамджа лаф этем. Бир вакъытлары сиз писликнинъ ве ахлякъ-
сызлыкънынъ къуллары олып, къанунсызлыкъ эте эдинъиз. Энди исе
инсафлыкънынъ къулу олып, азиз ишлер япынъыз.

²⁰Гунанынъ къулу олгъанынъызда, инсафлыкънынъ къулу оламай
эдинъиз. ²¹Лякин о вакъыт не ишлер япа эдинъиз? Шимди олардан
озюнъиз утанасыз. О ишлернинъ сонъу – олюмдир. ²²Амма шимди гу-
надан къуртулып ве Алланынъ къуллары олып, азизлик кетирген иш-
лерни япып башладынъыз. Буларнынъ сонъу – эбедий омюрдир. ²³Гуна
япып, тек олюм къазанмакъ мумкюн. Алла берген бахшыш исе – Раб-
бимиз Иса Месихнен берабер эбедий омюрдир.

Эндиден сонъ Къануннынъ къуллары дегильмиз

7 ¹Къанунны бильгенлерге айтам: дин къардашлар, Къанун тек ти-
ри адамларнынъ яшайышында падишалыкъ эткенини бильмейсизми?
²Къанунгъа коре, эвли къадын тири акъайына багълы. Амма акъайы
ольсе, къадын оны акъайына багълагъан къанундан къуртула. ³Шу-
нынъ ичюн, акъайы тири олгъан къадын башкъа акъайнен ятса, орос-
пу сайыла. Амма акъайы ольсе, къадын къанундан къуртула. Башкъа
акъайнен ятса да, ороспу сайылмай.

⁴Агъа-къардашларым, сизлер де бойле, Месихнинъ олюми ичюн Къа-
нуннынъ огюнде олю олдынъыз ве Алланынъ файдасына берекет бермек
ичюн, олюмден тирильген Месихке къошулдынъыз. ⁵Бедений истекле-
рине коре яшагъанымызда, Къанунгъа коре гуналы истеклер беденле-
римизнинъ мучелеринде арекет эте эдилер, ве олар кетирген берекет
олюм эди. ⁶Энди исе, бизни багълап тургъан Къануннынъ огюнде олип,
ондан къуртулдыкъ ве эвельки киби Къанун арифине дегиль, Рухнынъ
ярдымынен янъы ёлунда Аллагъа хызмет этмеге имкян алдыкъ.

Къанун ве гуна

⁷Шунынъ ичюн не айтайыкъ? Къанун – гунадырмы? Асыл ёкъ! Ама
Къанун олмаса эди, мен гуна не олгъаныны бильмез эдим. Къанун

«истеме», деп буюрмаса, мен «истек» не олгъаныны бильмез эдим. ⁸Эмирнинъ ярдымынен гуна фырсаат тапып, меним юрегимде эр тюрлю истекни уятты. Къанун олмагъанда исе, гуна олюдир. ⁹Бир вакъытлары мен Къанунны бильмейип яшай эдим, амма эмир пейда олгъан сонъ, гуна тири олды, ¹⁰мен исе ольдим, ве омюр кетиреджек олгъан эмир олюмни кетирди. ¹¹Эмирнинъ ярдымынен гуна фырсаат тапып, мени алдатты ве эмирнинъ ярдымынен мени ольдюрди. ¹²Бойлеликнен, Къанун азиздир, онынъ эмирлери де азиз, адалетли ве яхшыдыр.

¹³Сонъ, яхшы бир шей манъа олюмни кетирдими? Мытлакъа ёкъ! Буны гуна япты. Яхшы бир шей ярдымынен манъа олюмни кетирип, гуна озюни ачыкътан косътерди. Бойле этип, эмирнинъ ярдымынен гуна буюк къувет алды.

Гунанен олгъан куреш

¹⁴Биз билемиз ки, Къанун Рухтан келе, мен исе бедени ве къаны олгъан адамым. Гуна мени сатып алды ве озюне къул япты. ¹⁵Озюм япкъан ишлеримни анълап оламайым. Нени истесем, оны япмайым, нени кореджек козюм олмаса, оны япам. ¹⁶Эгер истемеген шейни япсам, Къанун яхшы олгъаныны къабул этем. ¹⁷Лякин бу ишлери мен озюм дегиль, ичимде яшагъан гуна япа. ¹⁸Билем ки, менде, яни беденимде яхшы шей олмай. Ичимде яхшылыкъ япмакъ истеги бар, амма оны япмагъа кучюм ёкъ. ¹⁹Мен истеген яхшы ишни япмайым, истемеген яман ишни исе япам. ²⁰Эгер истемеген ишни япсам, бу ишни мен озюм дегиль, ичимде яшагъан гуна япа.

²¹Шунынъ ичюн, мен бойле бильдим: яхшылыкъ япмагъа истесем де, тек яманлыкъ япып олам. ²²Ичимдеки джаным Алланынъ Къанунына къуванна да. ²³Мен корем ки, беденим ве акъылым душманлыкъ эткен эки тюрлю къанунгъа коре арекет этелер, ве гуна мени беденимде арекет эткен къанунгъа коре эсир япа. ²⁴Мен не къадар заваллым! Олюм кетирген бу беденден мени ким къуртараджакъ? ²⁵Раббимиз Иса Месих ярдымынен Алла къуртараджакъ! Онъа шукюрлер олсун!

Бойлеликнен, бир тарафтан, акъылым Алланынъ Къанунына къул олып, арекет эте, башкъа тарафтан исе, беденим гуна къанунынынъ къулу олып къала.

Алланынъ Рухуна коре яшайыш

8 ¹Бойледже, Иса Месихнен бир олгъанларгъа гуналары ичюн джеза олмайджакъ. ²Гуна ве олюм къанунындан сени Иса Месихнен яшайыш берген Рухнынъ къануны къуртарды. ³Къанун, адамларнынъ кучъсюз-лигинден кучъсюз олды. Шунынъ ичюн Алла Озь Огълуны ёллады, Оны гунакяр адамгъа ошатып, гуна ичюн къурбан этти ве бедендеки гунаны ёкъ этти. ⁴Бойле этип, энди биз беденге коре дегиль, Рухкъа коре яшагъан адамлар олып, Къануннынъ адалетли буюргъанларыны беджерейик.

⁵Беден истегенине коре яшагъанлар тек беден истеклерини тюшюнелер. Алланынъ Руху истегенине коре яшагъанлар исе Рухнынъ истеклерини тюшюнелер. ⁶Беден акъкъында тюшюнджелер олюмни кетирелер, Алланынъ Руху акъкъында тюшюнджелер исе яшайыш ве тынчлыкъ-аманлыкъны кетирелер, ⁷чюнки беден акъкъында тюшюнджелер Аллагъа къаршы дженк этелер. Олар Аллагъа бойсунмайлар, эм де бойсунып оламайлар. ⁸Тек озь бедени акъкъында тюшюнгенлер Алланынъ разылыгъыны тапып оламайлар. ⁹Сизлер исе беден истеклерине коре дегиль, Алланынъ Рухуна коре яшайсыз, чюнки ичинъизде Алланынъ Руху булуна. Кимде Месихнинъ Руху олмаса, о, Месихнинъ дегиль. ¹⁰Месих ичинъизде олгъаны ичюн, беденинъиз гуна ичюн олюдир, рухунъыз исе акълангъанынъыз ичюн тиридир. ¹¹Ичинъизде Иса Месихни Тирильткеннинъ Руху булунса, Месихни олюерден тирильткен Алла ичинъиздеки Озь Рухунынъ къудретинде сизинъ оледжек беденлеринъизни де тирильтеджек.

Келеджек шурет

¹²Бойлеликнен, агъа-къардашлар, беден истеклерине коре яшамагъа меджбур дегильмиз. ¹³Эгер беден истеклерине коре яшасанъыз, оледжек-сиз. Амма беден истеклерини Рухнынъ кучюнен ольдюрсенъиз, яшайджакъсыз. ¹⁴Алланынъ Рухунен юргенлернинъ эписи – Алланынъ огъулларыдыр. ¹⁵Сизлер Алланынъ Рухуны алып, кене къоркъуда яшагъан къуллар олмадынъыз. Лякин сиз Рухуны алып, огъуллар олдынъыз. Бу Рухнен биз Аллагъа «Бабамыз!» деймиз. ¹⁶Алланынъ Руху бизим руху-мызнен берабер бизге Алланынъ балалары олгъанымыз акъкъында айта. ¹⁷Эгер Алланынъ балалары олсакъ, мирасчылар да оламыз. Алланынъ берекетинден Месихнен берабер мирас аладжакъмыз. Эгер биз Месихнинъ азапларына къошулсакъ, Онынъ шуретине де къошуладжакъмыз.

¹⁸Мен тюшюнем ки, бизим шимдики азапларымыз келеджек шуретимизнинъ янында ич бир шей дегильдир. ¹⁹Эр яратылгъан шей Алла Озь огъулларыны ачыкъ косътереджегини умютнен беклей. ²⁰Бутюн барлыкъ бош яшайыш ичинде къалды, бунъа озь истегинен бойсунмады, лякин Алланынъ истегинен бойсунды ве умют этти ки, ²¹эр яратылгъан шей де олюмнинъ къуллугъындан къртуладжакъ ве Алланынъ балаларынынъ шуретине ве азатлыгъына къошуладжакъ.

²²Биз билемиз, эр яратылгъан шей шимдиге къадар догъуш азабыны чекип, чекишип агълай. ²³Тек дюнья дегиль, биз озюмиз де ичимизден агълаймыз. Алланынъ биринджи бахшышы олгъан Рухны алгъан олсакъ да, Алла бизни огъуллары киби аладжакъыны ве беденлеримизнинъ къртулышыны беклеп, ах чекемиз. ²⁴Бизни бизим умютимиз къртара. Козьнен корьмек – умют этмек дегиль. Эгер адам бир шейни корьсе, оны корьмеге умют этерми? ²⁵Эгер даа корьмеген шейни корьмеге умют этсек, оны сабырнен беклермиз.

²⁶Биз кучьсюз олгъанымызда, бизге Рух ярдым эте. Биз насыл ве не акъкъында дува окъумакъ кереклигини бильмеймиз, амма Рухнынъ Озю инъильдеп, айтылмагъан сѣзлернен биз ичюн Алланы чагъыра. ²⁷Юреклерни сынагъан Алла исе Рухнынъ тюшонгенини биле, чюнки Рух азиз халкъны Алланынъ истегине коре къорчалай.

Алланынъ севгиси

²⁸Биз билемиз ки, Алланы севген ве Онынъ истегинен чагъырылгъан адамлар ичюн Алла яхшылыкъкъа эр шейни чевире. ²⁹Эвельден белли олгъан адамларны Алла Огълунынъ къыяфетине ошатмагъа чокътан берли къарар чыкъарды. Бойлеликнен, Огълу биринджи олып, чокъ къардашларынынъ Агъасы олды. ³⁰Алла эвельден къарар чыкъарып бельгилеген адамларны чагъырды, чагъыргъанларны акълады, акълагъанларгъа шурет берди.

³¹Энди бунъа не айтайыкъ? Бизим тарафымызда Алла олса, бизге къаршы ким чыкъар экен?

³²Озь Огълуны аджымагъан, Оны эпимиз ичюн олжюмге берген Алла Онен берабер бизге эр шейни бермезми?

³³Алла сайлагъан адамларны ич кимсе къабаатлап олмаз, чюнки оларны Алла Озю акълай. ³⁴Оларны ич кимсе де джезагъа укюм этип олмаз, чюнки бизни ольген, лякин тирильген ве Алланынъ онъ тарафында булунгъан Иса Месих къорчалай.

³⁵Алланынъ севгисинден бизни не айырып олур? Беялар, къыйын ва къытлар, зулум, аш ве урба ёкълулгъы, телюке, ольдюріджи къылычмы? ³⁶Язылгъаны киби: «Бизни эр кунъ Сенинъ ичюн ольдюрелер, къурбанлыкъ къойлар, деп саялар».

³⁷Амма бизни Севгеннинъ къуветинен биз эр шейни бутюнлей енъемиз. ³⁸⁻³⁹Мен эминим: Раббимиз Иса Месихнен берильген Алланынъ севгисинден бизни не олюм, не яшайыш, не мелеклер, не коклердеки башлыкълар, не шимдики ве келеджек заманлар, не кучьлер, не юкъары дюнья, не ашагъы дюнья, не яратылгъан башкъа ич бир шей айырып оламаз.

Исраиль ве Алланынъ ваделери

9¹Месихнинъ огюнде догърусыны айтам, ялан айтмайым; Мукъаддес Рухнен берабер виджданым да бунъа шааттыр: ²юрегим буюк гъамнен ве битмез дертнен сызлай. ³Агъа-къардашларым ве сойдашларым олгъан исраиллилер ичюн мен, эгер мумкюн олса, лянет олмагъа, Месихтен айырылмагъа биле истер эдим. ⁴Алла оларны огъуллыкъкъа алды, оларгъа Озь Шуретини косьтерди, васиетлерини ве Къанунны берди, ибадет этмеге огретти ве ваделерини берди. ⁵Буюк баба-деделер – оларнынъкидир, Месих де олардан догъды. Эр шейнинъ устюнден олгъан Аллагъа эбедиен макътавлар олсун!* Амин!

* 9.5 Я да «О, эр шейге падишалыкъ эткен, эбедиен макътавларгъа ляйыкъ олгъан Алладыр!»

⁶Алла Озь сёзюни беджермеди, демеге янълыштыр. Исраиллилернинъ арасында акъикъый исраиллилер бар, лякин эписи дегиль. ⁷Ибраимнинъ огъуллаы арасында акъикъый огъуллаы бар, лякин эписи дегиль. Язылгъаны киби: «Сенинъ эвлятларынъ оларакъ Исхакътан чыккъанлар сайыладжакълар». ⁸Демек, Алланынъ балалары – догъмуш балалар дегильдир. Лякин акъикъый балалар оларакъ вадеге коре догъгъанлар сайылыр. ⁹Ваденинъ сёзлери исе бойле: «Келеджек йылы тамам бу вакъытта Мен кене келирим. О вакъыт Саредде огълан бала догъаджакъ».

¹⁰Бундан да гъайры, Рефикъа бир акъайдан, буюк баба-дедемиз Исхакътан агъыраякълы олды. ¹¹⁻¹²Эгизлер даа догъмагъан, яхшы я да яман ич бир иш япмагъан эдилер, амма Алланынъ ниети адамнынъ ишлерине коре дегиль, Алланынъ сайлагъанына ве чагъыргъанына коре беджерильсин деп, Сареге бойле айтылды: «Кичкенесине буюги хызмет этеджек». ¹³Язылгъаны киби: «Мен Якъупны севдим, Исавны исе кореджек козюм олмады».

¹⁴Бунъа не айтаджакъмыз? Алла адалетсизми? Асыл ёкъ! ¹⁵О, Мусагъа бойле дей: «Кимни аджымагъа истесем – оны аджырым, кимге мерамет эйлемеге истесем – онъа мерамет эйлерим».

¹⁶Бойлеликнен, Алланынъ сайлавы адамнынъ истегенине я да арекетине дегиль, Алланынъ мераметине багълыдыр. ¹⁷Языда Алла фыравунгъа бойле айта: «Санъа къудретим корюнсин ве Адым бутюн ер юзюнде белли олсун деп, Мен сени юксельттим».

¹⁸Демек, Алла кимге мерамет эйлемеге истесе, онъа мерамет эте, ве кимнинъ юрегини къатты этмеге истесе, онынъ юрегини таш киби япа.

Алланынъ мераметини ве хышымы

¹⁹Сен менден сорарсынъ: «Не ичюн Алла биревни къабаатлай? Онынъ истегенине къаршы чыккъан адам бармы?» ²⁰Эй, адам, сен кимсинъ? Аллагъа сёз къайтарысынъмы? Чельмек чельмекчиге: «Мени не ичюн бойле ясадынъ?» – дерми? ²¹Я да эм паалы савутны, эм адий чельмекни айны бир чамурдан ясамагъа чельмекчининъ акъкъы ёкъмы?

²²Бельки, гъазабыны косьтермеге ве къудретини бильдирмеге истеп, Алла чокъ сабыр этип, гъазабынен ёкъ этеджек базыларына (демек, гъазап савутларына) чыдай эди. ²³Бойле этип, О, бельки, мерамет косьтермеге ве эвельден шурет ичюн азырлангъан адамларгъа (демек, мерамет савутларына) шуретининъ боллугъыны бильдирмеге истей эди. ²⁴Бу мерамет савутлары – бизмиз. Алла бизни эм еудийлерден, эм башкъа халкълардан имангъа чагъырды. ²⁵Бунунъ акъкъында Алла Хосеанынъ китабында бойле айта:

Халкъым олмагъанларгъа: «Сиз – Меним халкъымсыз»,

севгилим олмагъанларгъа: «Сиз – Меним севгилимсиз», – дейджегим.

²⁶ «Сиз Алланынъ халкъы дегильсинъиз», – деген ерде оларгъа: «Сиз Тири Алланынъ огъуллерысынъыз», – дейджеклер.

²⁷Ешая да Израиль акъкъында бойле кычырып дей:

Израиль огъуллерынынъ сайысы денъиз къуму къадар олса да, къртулуш пек азы тападжакъ.

²⁸ Рабби ер юзюнде тез ве бутюнлей Озь судуны этеджек.

²⁹Ешая пейгъамберлик япкъаны киби:

Ордуларнынъ РАББИси базыларымызны сагъ къалдырмагъан олса,

биз де Содом киби олып, Гоморагъа ошар эдик.

Ишлер ичюн дегиль, иман ичюн акъланув

³⁰Энди не айттайкъ? Акъланувны кыдырмагъан халкълар иманлары ичюн акъланды. ³¹Исраиллилер исе, Къанунны беджергенинен акъланмагъа тырышкъан олса да, бунъа етмедилер. ³²Не ичюн? Чюнки олар имангъа дегиль, ишлерине таянды. Олар «адамларны сюрюндирген ташкъа» сюрюндилер. ³³Язылгъаны киби:

Мына, Мен Сионда сюрюндирген ташны, йыкътырыджи къаяны къоям.

Онъа иман эткен адам утанмайджакъ.

10 ¹Агъа-къардашлар, мен керчектен джан-юректен исраиллилернинъ къртулушы акъкъында Аллагъа ялварам. ²Мен шаатым: олар Аллагъа хызмет этмеге пек истейлер, амма догъру бильгини анъламайлар. ³Алланынъ адамларны акълагъаныны анъламайып, озь арекетлеринен инсафлы олмагъа тырышалар ве, бойле этип, Алланынъ инсафлы истегине бойсунмайлар. ⁴Месих исе – Къануннынъ сонъудыр. Иман эткен эр адам Алланынъ огюнде акълана. ⁵Къанунны беджергенинен акъланмакъ акъкъында Муса бойле яза: «Низамнамелеримни ве къарарларымны беджерген адам оларнынъ ярдымынен яшайджакъ». ⁶Иманы ичюн берильген инсафлыкъ акъкъында исе бойле айтыла: «Юрегинъде: “Месихни ерге кетирмек ичюн, кокке ким чыкъаджакъ?” – деп тюшюмме. ⁷Я да “Месихни тирильтмек ичюн, ернинъ тюпсюзлигине ким тюшеджек?” – деп сорама». ⁸Язы не айткъаныны эшитинъиз: «Алланынъ Сёзю санъа якъындыр, о сенинъ агъзынъда ве юрегинъдедир». Мына бу – биз огреткен иман акъкъындаки хабердир. ⁹Эгер озь агъзынънен Исагъа Рабби десенъ ве юрегинънен Алла Оны тирильткенине инансанъ, къртуладжакъсынъ. ¹⁰Юрекнен иман этип, адам инсафлы деп сайыла, агъызынен Исагъа Рабби деп, къртулуш ала.

¹¹Языда айтыла ки, Онъа иман эткен ич кимсе утанмаз. ¹²Мында еудийлернен башкъа халкълар арасында фаркъы ёкъ. Рабби – эписининъ

Раббисидир, Онынъ къолу Оны чагъыргъан адамларнынъ эписине ачыкътыр. ¹³Раббининъ Адыны айтып чагъыргъан эр кес къуртуладжакъ.

¹⁴Амма иманы олмагъанлар Оны насыл чагъыраджакълар? Онынъ акъкъында эшитмегенлер Онъа насыл иман этеджеклер? Хабер эткен адам олмаса, насыл эшитеджеклер? ¹⁵Хабер этмеге ёлланылмасалар, насыл хабер этеджеклер? Язылгъаны киби, хайырлы хаберни кетиргеннинъ келюви не къадар хоштыр!

Исраиллилернинъ тек базылары Къуванчлы Хаберни къабул этти

¹⁶Амма Къуванчлы Хаберни эписи къабул этмеди. Ешай бойле айта: «Я Рабби! Бизим хаберимизге ким инанды?» ¹⁷Инанмакъ ичюн, биринджиден эшитмек керек, Месихнинъ сёзлерини эшитмектир. ¹⁸Амма буны сорайым: олар эшитмедилерми? Эльбетте, эшиттилер! Языда айтыла ки, оларнынъ сеси бутюн ер юзюнден кечти, оларнынъ хабери дюньянынъ четине етти.

¹⁹Даа сорайым: Исраиль анъламадымы? Биринджи олып, Муса бойле дей: «Мен сизлерни сиз танымагъан халкънен кунъджю этеджегим, ахмакъ бир миллетнен ачувландыраджагъым».

²⁰Ешай да догърудан Алланынъ сёзлерини айта: «Къыдырмагъанлар Мени тапты, истемегенлерге Озюмни ачыкъ косътердим».

²¹Амма Исраиль акъкъында Алла бойле дей: «Бойсунмагъан ве сёз динълемеген халкъкъа бутюн кунъ къолларымны узатып тура эдим».

Алла Озь халкъыны ред этмеди

11 ¹Мен сорайым: Алла Озь халкъыны ред этими? Асыл ёкъ! Мен озюм Ибраимнинъ союздан, Биньямин къабилесинден бир исраиллим. ²Алла эвельден бильген Озь халкъыны ред этмеди. Исраильге къаршы чыкъып, Языда Ильяс не айткъаныны бильмейсинъизми?

³– Я Рабби! Олар Сенинъ пейгъамберлерининъни ольдюрдилер, къурбан ерлерининъни къырдылар. Ялынъыз мен къалдым, мени де ольдюрмеге истейлер.

⁴Алла онъа насыл джевап берди?

– Мен Озюм ичюн Баал путуна тиз чёкмеген 7 000 адамны сакъладым.

⁵Шимдики вакъытта да бойле: Алланынъ эйилигинен сайлангъан бир къач адам бардыр. ⁶Яхшы ишлери ичюн дегиль, Алланынъ эйилиги ичюн сайлангъанлар. Акис алда эйилик энди эйилик олмаз эди.

⁷Сонъ не? Исраиль истеген шейни алмады. Лякин оны бир къач сайлангъанлар алдылар, къалгъанларнынъ юректери исе къатты олды.

⁸Язылгъаны киби, Алла оларгъа къатты юкъу рухуны ёллады. Бу кунъ-гедже козьлери коръмей, къулакълары эшитмей.

⁹Давут да бойле дей:

– Оларнынъ софрасы озьлери ичюн тузакъ ве къапкъан, гунагъа себеп ве джеза олсун.

¹⁰ Козьлерини къаранлыкъ бассын, корьмесинлер, беллери эбедиен букюлип къалсын.

Пытакълар акъкъында

¹¹Шунынъ ичюн мен сорайым: еудийлер сюрюнген олсалар да, йыкъыладжакълармы? Асыл ёкъ! Амма куньджюлиги къозгъалсын деп, еудийлернинъ гунасы себебинден къуртулуш башкъа халкъларгъа кельди. ¹²Эгер еудийлернинъ гунасы бутюн дюньягъа эйилик олды исе, ве оларнынъ бозулувы башкъа халкъларгъа эйиликни кетирди исе, бутюн Исраиль къайткъанда, не къадар эйилик олур?!

¹³Энди сизлерге, башкъа халкълардан олгъанларгъа айтам: мен халкъларгъа ёлланылгъан эльчи олып, хызметимнен гъурурланам. ¹⁴Бельки, сойдашларымнынъ куньджюлигини къозгъайджагъым ве олардан базыларыны къуртараджагъым. ¹⁵Оларнынъ ред этилюви бутюн дюньяны Алланен барыштырды; Алла оларны къабул этеджек вакъытта адамлар олюмден яшайышкъа къайтмазмы? ¹⁶Эгер Аллагъа багъышлангъан хамырнынъ биринджи парчасы азиз олса, бутюн хамыр да азиздир. Эгер тамыр азиз олса, пытакълары да азиздир. ¹⁷Амма багъчадаки зейтюн терегининъ базы пытакълары сындырылгъан олса, сен исе, кийик зейтюн пытагъы олып, оларнынъ арасына ашылангъан ве тамырдан кельген терекнинъ шырасына къошулгъан олсанъ, ¹⁸пытакъларнынъ огюнде макътанма. Макътансанъ, шуны биль: сен тамырны дегиль, тамыр сени котерип тура.

¹⁹Бельки сен: «Мени ашыламакъ ичюн, пытакълар сындырылды», – дерсинъ. ²⁰Догъру, Исраиль халкъы имансызлыгъы себебинден сындырылды, сен исе иманынъда къатты турасынъ. Бунъа бакъмадан, макътанма, лякин Алладан къоркъ. ²¹Эгер Алла терекнинъ озь пытакъларыны аджымагъан олса, сени де аджымаз. ²²Эм Алланынъ мераметини, эм де сертлигини акъылынъда тут. Йыкъылгъанларгъа О, серт бакъа, санъа исе мераметини косътере. Лякин эгер Онынъ мераметинде булунмасанъ, сен де кесилип ташланырсынъ. ²³Еудийлер имансызлыкътан вазгечселер, кене ашыланырлар. Алланынъ оларны кене ашыламагъа кучю бар. ²⁴Эгер сен озь кийик зейтюн терегинъден кесилип, озюнъки олмагъан яхшы зейтюн терегине ашылангъан олсанъ, озь терегине пытакъларны кене ашыламакъ не къадар къолай олур.

Исраильнинъ илеридеки къуртулушы

²⁵Агъа-къардашларым, сиз озюнъизни акъыллы тюшюнменъиз деп, бу сырны бильгенинъизни истейим: башкъа халкълардан тайинленген адамлар Аллагъа иман этмегендже, Исраиль халкъынынъ юреги вакътынджа къатты олур. ²⁶Сонъ бутюн Исраиль къуртуладжакъ. Язылгъаны киби: – Сиондан Къуртарыджы келеджек ве Якъупнынъ союндан имансызлыкъны узакълаштыраджакъ.

²⁷ Мен оларнынъ гуналарыны ёкъ эткенимде,
олагъа бу васиетни береджегим.

²⁸ Олар Къуванчлы Хаберни къабул этмедилер ве Аллагъа сиз ичюн душман олдылар. Амма олар Алла тарафындан сечильгенлер, ве Алла оларны баба-деделери ичюн сева. ²⁹ Алланынъ эйлиги ве чагъырувы денъишмез.

³⁰ Бир вакъытлары сизлер Алланынъ Сёзюни тутмай эдинъиз, амма еудийлер Сёз тутмагъаны ичюн, шимди мерамет корьдинъиз. ³¹ Амма сизге мерамет кетиргенлер, энди Алланы динълемейип тургъанлар да мерамет кореджеклер. ³² Эписине эйилик косътермек ичюн, Алла эписине сёз динълемемеге ёл берди.

³³ Алланынъ зенгинлиги, Онынъ икмети
ве бильгиси не къадар сынъырсыз!
Онынъ къарарларына ич кимсенинъ акъылы етмез!
Онынъ ёлларыны ич кимсе анъламаз!

³⁴ Алланынъ акъылыны ким бильген?
Онынъ меслеатчысы ким олгъан?

³⁵ Ким Аллагъа бир шей берген?
Кимге Алла къайтармакъ борджлудыр?

³⁶ Эр шей Ондан чыкъып,
Онынъ ярдымынен бардыр
ве Онынъ ичюндир.
Онъа эбедиен шурет олсун! Амин!

Месихнинъ издешлерине ляйыкъ олгъаны киби яшангъыз

12 ¹ Агъа-къардашларым, сизге Алланынъ мераметинен ялварам: тири ве азиз, Алла бегенген къурбанлыкъ киби, джанларынъызны Аллагъа беринъиз. Бойле ибадет акъикъийдир. ² Бу дюньягъа уймангъыз, амма, акъылынъыз янъы олгъан сайын, денъишинъиз ве Алланынъ яхшы, гузель ве къусурсыз истегенини сынап анълангъыз.

³ Манъа берильген эйиликнен эр биринъизге буны айтам: озюнъиз акъкъында олгъанынъыздан зияде тюшюнменъиз. Амма Алла эр бир адамгъа не къадар иман берген олса, шунъа коре алчакъгонъюлликнен озюнъизни тюшюнинъиз. ⁴ Бир беденнинъ мучелери чокъ, эр мученинъ исе озь иши бар. ⁵ Биз де, Месихнен берабер бир беден олып, бири-биримизге коре беденнинъ башкъа-башкъа мучелеримиз. ⁶ Бизге Алланынъ эйилигинен берильген къабилиетлер де башкъа-башкъадыр. Биревнинъ къабилиети пейгъамберлик этмек олса, иманына коре пейгъамберлик япсын. ⁷ Эгер хызмет этмек къабилиети олса, хызмет этсин; огретмек къабилиети олса, огретсин. ⁸ Ким гонъюль алмагъа уста олса, алсын. Бермеге севген адам ачыкъ юрекнен берсин. Ким башлыкъ олса, гъайретнен башлыкъ олсун. Мераметли олса, къуванчнен мераметлик япсын.

⁹ Севгинъиз джан-юректен олсун. Яманлыкъны кореджек козюнъиз олмасын, лякин яхшылыкъкъа япышынъыз. ¹⁰ Бири-биринъизни

агъа-къардаш киби сыджакъ севгинен севинъиз, башкъаларына озюнъизден зияде сайгъы косътеринъиз, ¹¹гъайретинъизни эксилътменъиз, ичинъизде яшагъан Рухтан къызынъыз, ¹²умютнен къуванынъыз, кедерде сабырлы олунъыз, токътамайып дува окъунъыз, ¹³ихтияджи олгъан иманлыларгъа ярдым этинъиз, мусафирчен олунъыз. ¹⁴Сизлерни къувалагъанларгъа яхшылыкъ тиленъиз. Яхшылыкъ тиленъиз ве къаргъаманъыз.

¹⁵Къувангъанларнен берабер къуванынъыз, агълагъанларнен берабер агъланъыз. ¹⁶Озьара бир фикирде олунъыз. Къопай олманъыз, алчакъгонъюлли адамларнен дост олунъыз. Озюнъизни пек акъыллы деп сайманъыз. ¹⁷Ич кимсенинъ яманлыгъына яманлыкънен къайтарманъыз. Бутюн адамлар яхшы сайгъан шейлерни япынъыз.

¹⁸Эгер мумкюн олса, къолунъыздан кельгендже, бутюн адамларнен муаббет яшанъыз. ¹⁹Севимли агъа-къардашларым, озьлеринъиз очь алманъыз, Алланынъ гъазабына ер беринъиз. Язылгъан ки:

– Очь алмакъ Меним къолумда,
джезасыны Мен берерим, – дей Рабби.

²⁰Аксине, «душманынъ ач олса, онъа аш бер, сувсагъан олса, сув бер. Бойле япып, башына янгъан куллер киби топларсынъ».

²¹Яманлыкъ сени енъмесин, лякин яманлыкъны яхшылыкънен енъ.

Акимьет акъкъында

13 ¹Эр бир адам юксек акимиетлерге бойсунсын. Алла къоймагъан акимьет ёкъ. Эр бир акимиетни Алла тайинледиди. ²Шунынъ ичюн акимьетке къаршы чыкъкъан адам Алланынъ буюргъанына къаршы чыкъа. Къаршы чыкъкъанлар джеза аладжакъ. ³Акимлер яхшылыкъ япкъанларны дегиль, яманлыкъ япкъанларны къоркъугъа кетирелер. Акимьеттен къоркъмамагъа истесенъ – яхшы ишлерни яп, о вакъытта акимлер сени макътар. ⁴Сенинъ хайырынъ ичюн акимлер – Алланынъ хызметчилеридир. Амма яман иш япсанъ, къоркъ. Аким къылычыны бошуна котерип юрмей. О, Алланынъ хызметчисидир ве яманлыкъ япкъанны ачувнен джезалай. ⁵Шунынъ ичюн акимиетлерге бойсунмакъ керек, тек джезадан къоркъкъанындан дегиль де, видждан борджудандыр. ⁶Онынъ ичюн де сиз налог бересинъиз. Олар Алланынъ хызметчилери олып, токътамайып озь вазифелерини беджерелер. ⁷Эр бир адамгъа озь акъкъыны беринъиз: налог джыйгъангъа – налог; берги алгъангъа – берги беринъиз. Къоркъугъа ляйыкъ олгъандан къоркъунъыз, урьметке ляйыкъ олгъанны урьмет этинъиз.

Агъа-къардаш севгиси

⁸Ич кимсеге ич бир шейде борджлу олманъыз. Тек бири-биринъизни севмеге борджлу олунъыз. Башкъасыны севген адам Къанунны беджерди де. ⁹Зина этме, адам ольдюрме, хырсызлама, башкъасынынъ малыны истеме. Булар ве башкъа эмирлернинъ эписи бир эмирде бирлешелер:

«Якъын адамны озюньни киби сев». ¹⁰Якъынны севген адам онъа яманлыкъ япмай. Якъынны севмек – Къанунны беджермектир.

Сонъки кунь якъын

¹¹Бундан гъайры, вакъыт не олгъаныны билинъиз. Энди сизге юкъудан уянамакъ вакъты кельди. Биз иман эткен вакъыткъа коре, шимдики вакъытта къуртулышымыз якъынджадыр. ¹²Гедже кечейта, куньдюз якъынлашты. Шунунъ ичюн къаранлыкъ ишлеринден вазгечип, ярыкъ сияларыны алайыкъ. ¹³Куньдюзге ярашкъан инсафлы яшайышны кечирейик; намуссыз отурышлар ве ичкиджиликке, ороспулыкъ ве ахлякъсызлыкъкъа, къавгъа ве пахыллыкъкъа берильмейик. ¹⁴Эр биринъиз Месихнинъ табиатыны алдынъыз. Беденлери-нъизни бакъкъанынъызда, беден истеклери сизге падишалыкъ этмесинлер.

Суд этменъиз

14 ¹Фикирлери акъкъында давалашмайып, иманы кучъсюз олгъан адамны къабул этинъиз. ²Кимдир эр шейни ашамагъа мумкюн олгъанына эмин. Иманны кучъсюз адам исе тек себзе ашай. ³Эр шейни ашагъан адам ашамагъанны ашаламасын. Эр шейни ашамагъан адам да ашагъанны къабаатламасын. Алла оны къабул этти де. ⁴Онынъ ичюн сен ким олгъансынъ да, башкъасынынъ къулуны къабаатлайсынъ? О, озь Раббисининъ алдында я тура, я йыкъыла. Йыкъылса да, тураджакъ, чюнки Раббининъ оны турсатмагъа кучю бар.

⁵Бирев бир кунни башкъа куньден буюк сая, башкъа адам эписи куньлер акъкъында бир фикирде ола. Эр бир адам озь фикринде къатты турсун. ⁶Бир кунни итибар эткен адам Раббининъ шерефи ичюн итибар этсин. Эр шейни ашагъан адам Рабби ичюн де ашай ве Аллагъа шукюр эте. Эр шейни ашамагъан адам да Рабби ичюн ашамай ве Аллагъа шукюр эте. ⁷Бизден ич кимсе озю ичюн яшамай ве ич кимсе озю ичюн ольмей. ⁸Эгер яшасакъ, Рабби ичюн яшаймыз, эгер ольсек, Рабби ичюн олемиз. Демек, эм яшагъанымызда, эм ольгенимизде, Раббининъки къаламыз. ⁹Месихнинъ эм яшагъаны, эм ольгенининъ макъсады – олюлернинъ ве тирилернинъ Раббиси олмакътыр. ¹⁰Ойле олса, сен не ичюн къардашынъны суд этесинъ? Я сен? Не ичюн къардашынъны ашалайсынъ? Месихнинъ суд тахты алдында биз эпимиз тураджакъмыз да! ¹¹Язылгъаны киби:

– Озюмнен ант этем, – дей Рабби.

– Эр бир тиз Меним алдымда чёкеджек, Аллагъа эр бир тиль шукюр этеджек.

¹²Эр биримиз Аллагъа озюмиз акъкъымызда эсабат береджекмиз.

Башкъа адамны ёлдан урманъыз

¹³Шунунъ ичюн бири-биримизни энди суд этмейик. Лякин буны ямагъа тырышынъыз: агъа-къардашларынъызны ёлдан ураджакъ я да гунагъа себеп оладжакъ ич бир шейни япманъыз. ¹⁴Мен билем ве, Рабби Исагъа инанып, къатты эминим ки, ич бир шей озь-озюнден арама дегиль.

Лякин адам бир шейни арам сайса, о шей онъа арамдыр. ¹⁵Сен ашагъан аш агъа-къардашынъны раатсызласа, демек, сен оны севмейсинъ. Месих бу адам ичюн ольди, шунунъ ичюн оны ашагъан ашынънен гъайып этме.

¹⁶Сизлер яхшы сайгъан шейлерингъиз яманланмасын. ¹⁷Алланынъ Падишалыгъында ашагъанымыз ве ичкенимиз муим дегиль, Мукъаддес Рухкъа толып, инсафлы яшайышнен муаббетликте ве къуванчнен яшагъанымыз муимдир. ¹⁸Ким бойле этип, Месихке хызмет этсе, Алланынъ разылыгъыны тапар, ве адамлар оны макътарлар.

¹⁹Шунунъ ичюн тынчлыкъ-аманлыкъкъа ынтылайыкъ ве бири-биримизнинъ иманымызны къавийлештирге арекет этейик. ²⁰Ашагъан ашымызнен Алланынъ ишини бозмайыкъ! Бутюн ашлар темиздир, амма озь ашынен башкъа бир адамны гунагъа огъраткъан адам яманлыкъ япа*. ²¹Эгер буны япып, агъа-къардашынъны гунагъа огъратсанъ, эт ашамакътан, шарап ичмектен, эм де къардашны ёлдан ургъан ич бир шейни япмакътан вазгечмеге яхшы олур. ²²Бу акъта сенинъ фикирлеринъ насыл олса да, оларны сакълап тут, оны тек Алла бильсин. Не де бахтлыдыр туткъан ёлунда озюни укюм этмеген адам! ²³Лякин бирде-бир адам бир шей ашагъанда, «гуна япам», деп тюшюнсе, о, озюни энди суд эткендир, чюнки иманына коре япмай. Эгер биз бирде-бир ишни иманымызгъа къаршы япсакъ, гуна къазанамыз.

Аллагъа шурет

²⁴ Сизлерни къавий ве къатты имангъа кетирип олгъан Аллагъа шурет!

Буны сизге мен огрете эдим, Иса Месих де бильдире эди.

Бу сыр эски заманларда ачылмагъан олса да,

²⁵ шимди эбедий Алланынъ истегине коре, пейгъамберлернинъ китапларындан анълашылды ве халкъларны имангъа кетирмек ичюн, эписи адамларгъа илян этильди.

²⁶ Шунунъ ичюн Иса Месихке олгъан имангъа коре, бирден-бир икметли Аллагъа бинъ шукюрлер олсун! Амин!

15 ¹Бизге, иманы кучълю олгъанларгъа, файдамызны къыдырмагъа дегиль, иманы кучъсюз олгъанларгъа ярдым этмеге керек. ²Эр биримиз агъа-къардашымызнынъ эйи файдасыны къыдырмагъа ве иманыны къавийлештирге керекмиз. ³Месих Озюнинъ файдасыны къыдырмай эди. Язылгъаны киби: «Сени яманлагъанларнынъ сёзлери меним башыма тюшти». ⁴Языда язылгъаны бизни огретмек ичюн язылгъан. Шунунъ ичюн сабыр этип ве Мукъаддес Язылардан юрекленип, биз ишанч тапмакъ мумкюнмиз.

---

* 14.20 Я да «Эр бир аш темиздир, амма бу ашны ашап, гуна япам, деп тюшюнген адам ичюн, о арамдыр».

⁵Сабыр берген ве юреклендирген Алла сизге, Иса Месих огреткени киби, бири-бирингизнен бир фикирде олмагъа ёл ачсын. ⁶Сонъ Раббимиз Иса Месихнинъ Бабасы олгъан Алланы бир юрекнен ве бир агъызнен шуретлеп олурсынгыз.

Иса эм еудийлер, эм башкъа халкълар ичюн кельди

⁷Месих сизлерни къабул эткени киби, сизлер де бири-бирингизни къабул этингиз ве бойле этип, Алланы шуретленгиз. ⁸Дингеленгиз: Алланынъ адалетлигини косътермек ичюн, Месих еудийлернинъ хызметчиси олды ве бабаларымызгъа берильген ваделерни тасдыкълады. ⁹Ондан гъайры, башкъа халкълар да оларгъа берильген эйилик ичюн Алланы шуретлемеге имкян таптылар. Язылгъаны киби:

«Шунынъ ичюн чешит тюрлю миллетлернинъ огюнде

Сангъа шукюрлер этеджегим,

Адынъа шан йырларыны йырлайджамъ».

¹⁰Даа бойле айтылган: «Эй, халкълар! Алланынъ халкъынен берабер къуванынгыз!»

¹¹Ве даа:

«Эй, бутюн миллетлер, Раббини макътангыз!

Эй, бутюн халкълар, Оны шуретленгиз!»

¹²Ешая да айта ки, Йишайнынъ союндан * Бири пейда оладжакъ, миллетлерге падишалыкъ япмагъа котериледжек; халкълар Онъа ишанджакълар.

¹³Ишанч берген Алла сизлерни къуванч ве тынчлыкъ-аманлыкъкъа толдурсын; сизингъ ишанчынгыз Мукъаддес Рухнынъ кучюнен бол олсун!

Павел – башкъа халкъларгъа ёлланылгъан эльчи

¹⁴Агъа-къардашларым, мен эминим ки, сизлер яхшылыкъкъа толусыз, эр шейни билесиз ве бир-бирингизге акъыл огретип оласыз. ¹⁵Амма, агъа-къардашларым, бу мектюпте мен сизге бир къач шейлерни ачыкъ-айдын язып, Алла мангъа берген эйилигини акъылыннгызгъа кетирмеге истедим. ¹⁶Алланынъ эйилигинен Иса Месих мени халкъларгъа хызмет этмеге ёллады, ве, Мукъаддес Рух халкъларны азиз этсин ве Алла оларны, истегенине бахшыш киби, къабул этсин деп, мен руханийге ошاپ, Алланынъ Къуванчлы Хаберини бильдирем.

¹⁷Бойлеликнен, Иса Месихнен бирликте мен Алланынъ ёлунда япкъан ишлеримнен макътансам олур. ¹⁸⁻¹⁹Месих меним ярдымынен япкъанларыннан гъайры ич бир шейни айтмагъа юрекленмейим. Сёзнен ве ишнен, бельгилерни косътерип ве аджайип ишлерни япып, Алланынъ Рухунунгъ кучюнде Месих меним вастамнен халкъларны имангъа кетире эди. Бойле этип, Месих акъкъында Къуванчлы

* 15.12 Къ. еуд. «Йишайнынъ тамырындан». Йишай – Давутнынъ бабасы эди.

Хаберни Ерусалимден башлап, тап Иллирик дагъларына къадар бутюнлей илян эттим. ²⁰Бойлеликнен, башкъалары къургъан темель устуне бина къурмайып, Къуванчлы Хаберни Месихнинъ Ады даа белли олмагъан ерлерде бильдирмеге тырыштым. ²¹Язылгъаны киби, Ондан хаберсиз олгъанлар корерлер, Онынъ акъкъында эшитмегенлер анъларлар.

²²Шунынъ ичюн сизге бармагъа чокъ кере ниет этсем де, келип оламадым.

Павелнинъ Римге бармакъ ниети

²³Энди бу ерлерде манъа иш къалмады. Амма чокъ йыллардан берли сизлерни коръмеге истей эдим. ²⁴Испаниягъа кетсем, кечип кеткенде сизнен корюшмеге ве сизнен бираз субетлешип, ёлумны девам этмеге ишанам. ²⁵Амма шимди Алланынъ азизлерине хызмет этмеге Ерусалимге кетем. ²⁶Македония ве Ахаядаки иманлылар Ерусалимдеки фукъаре иманлыларгъа ярдым ёлламагъа истедилер. ²⁷Истеген олсалар да, керчектен еудийлерге борджлулар. Еудийлер башкъа халкъларнен Алланынъ бахшышларыны пайлаштылар, шунынъ ичюн халкъларнынъ иманлылары да еудийлернинъ яшайышына керек олгъан шейлерни бермеге борджлулар. ²⁸Демек, топлангъан ярдымны оларгъа берип, бу ишни беджергенимден сонъ, сизинъ еринъизден кечип, Испаниягъа бараджагъым. ²⁹Билем ки, сизге кельгенде, Месихнинъ бол бахшышыны кетиреджегим.

³⁰Агъа-къардашларым, Раббимиз Иса Месих Адындан Рухнынъ севгисинен сизге ялварам: меннен берабер гъайретнен меним ичюн Аллагъа дува окъунъыз: ³¹Еудиедеки имансызлардан къуртулайым, Ерусалимдеки азизлер хызметимден разы олсунлар, ³²Алланынъ истегинен мен къуванчнен сизге келип, сизнен берабер раат олайым. ³³Тынчлыкъ-аманлыкъ берген Алла эпинъизнен олсун. Амин.

Селямлар

16 ¹Сизни Фебанен таныштырам. О, иманда бизим къызкъардашымыз, Кенхрея шеэриндеки иманлылар джемиетининъ хызметчисидир. ²Оны Раббининъ Адынен, азизлерге лайыкъ къабул этинъиз. Онъа не керек олса, ярдым этинъиз. О, чокъ адамларгъа ве манъа ярдым этти.

³Меннен берабер Иса Месихке хызмет эткен Приска ве Акилагъа селям этинъиз. ⁴Олар меним джанымны сакъламакъ ичюн, озьлерини олюм телюкесине огърата эдилер. Оларгъа ялынъыз мен дегиль, халкъларнынъ иманлылар джемиетлери де миннетдарлыкъ бильдире. ⁵Оларнынъ эвинде топлашкъан джемиетке де селям этинъиз.

Кучюк Асияда Месихке биринджи олып иман эткен севимли къардашым Эпайнетке селям этинъиз.

⁶Сизлер ичюн чокъ чалышкъан Мерьемге селям этинъиз.

⁷Меним сойдашларыма, меннен берабер тюръмеде яткъан, эльчилер арасында белли олгъан, Месихке менден эвель иман эткен Андроник ве Юниягъа селям этинъиз.

⁸Раббининъ севгисинен мен севген достума Амплиаткъа селям этинъиз.

⁹Бизнен берабер Иса Месихке хызмет эткен Урбангъа ве севимли Статиске селям этинъиз.

¹⁰Месихке ишанчлы олгъан Апеллеске селям этинъиз.

Аристобулнынъ эвдекилерине де селям этинъиз.

¹¹Сойдашым Иродионгъа селям этинъиз.

Наркиссининъ эвдекилеринден Месихке инангъанларгъа селям этинъиз.

¹²Раббиге чокъ хызмет эткен Трифена ве Трифосагъа селям этинъиз.

Раббиге пек чокъ хызмет эткен севимли Персидагъа да селям этинъиз.

¹³Раббининъ сайлангъан къулу Руфускъа ве онынъ анасына селям этинъиз. О, мангъа да ана киби олды.

¹⁴Асинкрит, Флегонт, Хермес, Патробас, Хермас ве оларнен берабер олгъан агъа-къардашларгъа селям этинъиз.

¹⁵Филологнен Юлиягъа, Нерей ве онынъ къызкъардашына, Олимпаскъа ве оларнен олгъан бутюн азизлерге селям этинъиз.

¹⁶Бири-биринъизнен азиз опюшнен селямлашынъыз.

Бутюн Месих джемиетлери сизлерге селям этелер.

¹⁷Агъа-къардашларым, ялварам сизге: сизлер огренген бильгиге къаршы чыкъкъан, аранъызгъа айырылыкъ кетирген ве ёлдан ургъан адамларгъа мукъайт олунъыз, оларгъа аркъанъызны чеvirинъиз. ¹⁸Бойле адамлар Раббимиз Иса Месихке дегиль, озъ къурсакъларына хызмет этелер ве темиз юрекли адамларны татлы сёзлернен ве ялтакълыкънен алдаталар. ¹⁹Сизинъ ишанчлыгъынъызны эр кес биле. Мен бунгъа къуванам, амма сизлер акъылнен яхшылыкъ япынъыз ве эр бир яманлыкътан вазгечинъиз. ²⁰Тынчлыкъ-аманлыкъ берген Алла тез арада Шейтанны аякъларынъыз астына ташлайджакъ. Рабби Иса Месихнинъ эйилиги сизлернен олсун.

²¹Меним ишдешим Тимотей ве сойдашларым Лукий, Ясон ве Сосипатр сизлерге селям ёллайлар.

²²Бу мектупни язып къойгъан мен, Тертый, сизлерге Раббиде селямларымны ёллайым.

²³Мангъа ве бутюн иманлылар джемиетине мусафирченлик косьтерген Гай да сизлерге селям эте.

Шеэрнинъ хазинеджиси Эраст ве дин къардашымыз Кварт сизлерге селям этелер.

²⁴Раббимиз Иса Месихнинъ эйилиги эпинъизнен олсун. Амин.

Коринт шеэринде яшагъан иманлыларгъа биринджи мектюп

Коринт шеэри къадимий Юнанистаннынъ муим бир медений, сиясий ве икъгисадий меркези эди. Павел экинджи сефери вакътында анда ильк кере Къуванчлы Хаберни илян этти. Павел Коринттен кеткен сонъ, янъы месихчилер джемиетинен мектюплешип башлады. Коринт джемиетинде пек чокъ къыйынлыкълар пейда олды: Павел кеткен сонъ, Коринт джемиетининъ чокъусы азалары месихчи унванына ляйкъ олып яшап башламадылар. Ондан гъайры, базылары Павелнинъ огретюви ве итибарынынъ керчеклигине инанмай эдилер.

Мектюпнинъ биринджи къысмында (1–6 б.) Павел окъуйыджыларны болюнмектен сакътынмагъа ве иманнен инсафлы яшайыш кечирмеге огрете. Сонъ (7.1–16.4) коринтлилер онъа язгъан мектюплеринде олгъан базы шахсий суаллерге джевап бере: акъай ве къадын арасындаки мунасебетлер, путларгъа багъышлангъан аш, отъмек парчаланувы, рухий бахшышлар, беденнинъ тирилюви, Ерусалимдеки месихчилер ичюн садакъа акъкъында лаф юрсете. Энь меракълы – 13-юнджи баб, анда о, иманлыларнынъ аятында энь муим олгъан севгини шуретлей.

Болюнювден тенбие ве иманнен яхшы яшайыш акъкъында огретюв (1–6 б.). Апай-акъай мунасебетлери акъкъында (7 б.). Путларгъа багъышлангъан ашлар акъкъында (8 б.). Эльчининъ акъ-укъукълары (9 б.). Путперестлик ве отъмек болюви акъкъында (10 б.). Баш къапатылмасы акъкъында (11 б.). Рух берген бахшышлар ве иманлылар джемиетининъ бирлиги акъкъында (12 б.). Севги акъкъында (13 б.). Рух берген къабилиетлер ве иманлыларнынъ топлашувында тертип акъкъында (14 б.). Олюлернинъ тирилюви акъкъында (15 б.). Ерусалим джемиети ичюн топлангъан акъча акъкъында (16 б.).

Селямлашув

1 ¹Павел (Алланынъ истегинен Иса Месих мени эльчи олмагъа чагъырды) ве дин къардашымыз Сосфен –

²Коринт шеэриндеки Алланынъ иманлылар джемиетине, Иса Месих ярдымынен эяллангъанларгъа, чагъырылгъан азизлерге ве эр ерде, эм сизде, эм бизде Раббимиз Иса Месихнинъ Адына инангъанларнынъ эписине:

³Алла Бабамыз ве Рабби Иса Месих сизге эйилик ве тынчлыкъ-аманлыкъ берсин!

Миннетдарлыкъ дувасы

⁴Мен сиз ичюн Аллагъа токътамайып шукюрлер айтам, чюнки Иса Месих ярдымынен сизге Алланынъ эйилиги берильди ⁵ве Онынъ ичюн Алла сизге Озь Сёзюни ачты ве чокъ бильги берди. ⁶Сиз Месих акъкъында эткен хаберимизге къатты иман эттинъиз, ⁷шунунъ ичюн сизде Алланынъ эр бир бахшышы бар ве сиз Раббимиз Иса Месихнинъ пейда оладжагъыны беклейсинъиз. ⁸О, сизинъ иманынъызны бутюнлей къавийлештиреджек, ве Раббимиз Иса Месих къайтаджакъ кунюнде сиз къабаатсыз олурсынъыз. ⁹Озь Огълуны, Раббимиз Иса Месихни якъындан бильмеге сизлерни чагъыргъан Алла ишанчлыдыр.

Иманлылар джемиетининъ болюнюви

¹⁰Дин къардашларым, Раббимиз Иса Месихнинъ Адынен сизлерге ялварам, эпинъиз разылыкънен яшанъыз. Аранъызда къавгъаларгъа ёл берменъиз, амма акъылларынъызда ве фикирлеринъизде бир олунъыз.

¹¹Агъа-къардашларым, сизинъ аранъызда къавгъалар олгъаны акъкъында манъа Хлоининъ эвдекилери хабер этти. ¹²Аранъызда: «Мен Павелнинъ издеши», «Мен Аполлоснынъ», «Мен Кифанынъ», «Мен Месихнинъ», – деген лафлар бар. Мен шуны айтмагъа истейим: ¹³Месих болюндими? Я да сизлер ичюн Павелни хачкъа мыхладылармы? Бельки сизлер Павелнинъ адына сувгъа батырылып чыкъарылгъандырсыз? ¹⁴Аллагъа шукюр, мен Крисп ве Гайдан гъайры сизлерден ич кимсени сувгъа батырып чыкъармадым. ¹⁵Шунунънен ич кимсенъиз меним адыма сувгъа батырылып чыкъкъаныны айтып оламазсыз. ¹⁶Мен Стефанаснынъ эвдекилерини де сувгъа батырып чыкъардым. Бундан башкъа кимни сувгъа батырып чыкъаргъанымны бильмейим. ¹⁷Месих мени сувгъа батырып чыкъармагъа дегиль, Къуванчлы Хаберни даркъатмагъа ёллады. Месихнинъ хачы бош шей олмасын деп, мен буны акъыллы лафларнынъ ярдымынен япмайым.

Дюньянынъ «икмети» ве хачнынъ «акъылсызлыгъы»

¹⁸Гъайып оляйткъанлар ичюн хач акъкъындаки хабер акъылсызлыкъ-тыр. Амма къуртулышны аляйткъан бизге бу хабер – Алланынъ къудретидир. ¹⁹Бойле язылгъан:

«Акъяллыларнынъ икметини ёкъ этерим, анълагъан адамларнынъ анълавыны четке ташларым».

²⁰Акъяллы адам къайда? Къанун оджасы къайда? Бу дюньянынъ алими къайда? Алла дюньянынъ икметини акъялсызлыкъкъа айландырмадымы? ²¹Алланынъ истегине коре, дюнья озь акъялынен Оны анълап оламады, ве шунунъ ичюн Алла имангъа кельген адамларны «акъялсыз» хабер ярдымынен къуртармагъа къарар этти. ²²Еудийлер аджайип шейлерни истейлер, юнанлар икметни къыдыралар. ²³Биз исе хачкъа мыхлангъан Месих акъкъында хаберни даркъатамыз. Шу хабер еудийлерни ёлдан ура, юнанлар ичюн исе о, акъялсызлыкътыр. ²⁴Амма Алла чагъыргъанлар ичюн, эм еудийлер, эм юнанлар ичюн Месих – Алланынъ къудрети ве Алланынъ икметидир. ²⁵Алланынъ «акъялсызлыгъы» адамларнынъ акъялындан устундир, Алланынъ «къуветсизлиги» адамларнынъ къуветинден кучлюдир.

²⁶Агъа-къардашлар, тюшюнинъиз, Алла сизни чагъыргъан вакъытта сиз насыл адамлар эдинъиз? Аранъызда инсан ольчюсине коре акъяллы олгъанлар чокъ дегиль, къуветли олгъанлар чокъ дегиль, мырза олгъанлар да чокъ дегиль. ²⁷Лякин Алла дюньянынъ акъялсызларыны сайлап, акъяллыларны масхара этти, дюньянынъ къуветсизлерини сайлап, къуветлилерни масхара этти. ²⁸Эм де дюньянынъ урьметсиз, хор ве эмиетсиз шейлерини сайлап, эмиетли шейлерни четке ташлады, ²⁹ич кимсе Алланынъ огюнде макътанмасын. ³⁰Сиз Алланынъ арекети ичюн Иса Месихнен бирлештинъиз. Иса бизим ичюн Алланынъ икмети олды, бизни акълады, азиз этти ве къуртарды. ³¹Бойлеликнен, язылгъанына коре, макътангъан адам Раббинен макътансын.

Павелнинъ Коринтке эвельки келюви

2¹Дин къардашларым, мен сизге кельгенде, Алланынъ шаатлыгъыны бильдиргенде, буны лафкъа усталыкънен ве икметнен япмадым. ²Амма аранъызда олгъанда, мен Иса Месихтен ве Онынъ хачкъа мыхлангъанындан башкъа эр шейни унутмагъа къарар эттим. ³Аранъызда олгъанда, мен къуветсиз эдим, къоркъудан къалтырай эдим. ⁴Акъяллы, къандыргъан сёзлернен огретмей эдим, лякин Рухнынъ къудретинен огрете эдим, ⁵иманынъыз адамларнынъ акъялына дегиль, Алланынъ къудретине таянгъаныны истедим.

Алланынъ икмети

⁶Биз анълагъан адамлар арасында икметли сёзлерни айтамыз, амма бу икмет – дюньянынъ икмети дегиль, дюньядаки кечиджи акимлернинъ икмети де дегиль. ⁷Биз Алланынъ гизли ве сакълангъан икмети акъкъында айтамыз. Бизге шурет бермек ичюн, О, бу икметни дюнья яратылмаздан эвель азырлады. ⁸Бу икметни дюнья акимлеринден ич бириси анъламады. Эгер оны анълагъан олсалар, шуретли Раббини хачкъа мыхламаз эдилер. ⁹Амма Языда язылгъаны киби олды:

Алла Оны севгенлерге козь корьмеген, кьулакь эшитмеген, адамнынъ юреги тюшонмеген шейлерни азырлады.

¹⁰Бизлерге исе Алла буны Озь Руху ярдымынен бильдирди. Рух бутюн шейлерни, атта Алланынъ терен тюшонджелерини тешкерип бакъа. ¹¹Адамнынъ тюшонджелерини онынъ ичиндеки рухундан башкъа ич кимсе бильмей. Алланынъ тюшонджелерини де Алланынъ Рухундан башкъа ич кимсе бильмей. ¹²Бизлер исе дюньянынъ рухуны дегиль, Алладан Рухны къабул эттик. Шунунъ ичюн Алла бизге бедава берген шейлерни билип анълаймыз. ¹³Буны биз адамларнынъ акъыллы сёзлеринен дегиль, Рух огреткен сёзлернен бильдиремиз, Рухкъа толгъан адамларгъа рухий акъикъатны анълатамыз. ¹⁴Озю ичюн яшагъан адам Алланынъ Руху огреткен шейлерни къабул этип оламай. О, буларны акъылсызлыкъ деп сая ве оларны анъламай, чюнки оларны тек Алланынъ Руху ярдымынен анъламакъ мумкюн. ¹⁵Шунунъ ичюн Алланынъ Руху олгъан адам эр шейнинъ кыйметини кесмек мумкюн, рухсузларнынъ тарафындан исе онынъ кыймети кесильмез. ¹⁶Раббининъ акъылыны ич кимсе бильмез, ич кимсе Оны огретмез. Бизде исе Месихнинъ акъылы бар.

Иманлылар джемиетининъ болюнюви акъкъында

3 ¹Агъа-къардашлар, мен сизлернен, Алланынъ Рухуна толгъан адамларнен киби, лаф этип оламадым. Мен сизнен дюньядай тюшонген адамларнен киби, Месихке иманда уфакъ балаларнен киби субетлештим. ²Сизлерге агъыр аш дегиль, сют бердим, чюнки агъыр ашны ашамагъа даа кучюнъиз етмей эди. Шимди де кучюнъиз етмей, ³чюнки сизлер даа бу дюньянынъ адамлары кибисинъиз. Аранъызда пахыллыкъ ве къавгъа олса, сиз бу дюньянынъ адамлары киби дегильсинъизми? Дюньянынъ адамлары киби аркет этмейсинъизми? ⁴Сизлерден бири-си: «Мен Павелнинъ издешим», башкъасы: «Мен Аполлоснынъ», – десе, дюньянынъ адамларындан насыл фаркъынъыз бар? ⁵Аполлос ким? Павел де ким? Олар тек хызметчилердир. Сизлер бу хызметчилернинъ ярдымынен имангъа кельдинъиз. Рабби эр биримизге айры хызметни берди. ⁶Мен урлукъ сачтым, Аполлос суварды, амма Алла осьтюрди. ⁷Шунунъ ичюн не сачкъан, не суваргъан адамнынъ эмиети ёкъ. Тек эр шейни осьтюрген Алланынъ эмиети бар. ⁸Эм сачкъан, эм суваргъан адамлар бирликте чалыша. Лякин эр бири озь ишине коре мукъфатны аладжакъ. ⁹Биз Алланен берабер чалышамыз, сизлер исе – Алланынъ тарласы, Алла къурайткъан бинасынъыз.

¹⁰Алланынъ эйилигинен мен, акъыллы къуруджы киби, темель кьойдым. Башкъа адам исе онынъ устюнде бир шейлер къура. Эр кес насыл къургъанына дикъкъат этсин. ¹¹Иса Месих – энди кьоюлгъан темельдир. Ич кимсе башкъа темель кьойып оламаз. ¹²Бу темель устюнде кимдир алтындан, кимдир кумюш я да кыйметли ташлардан, кимдир исе

агъач, пичен ве тобандан бина кърмакъта. ¹³Эр кимнинъ иши исе белли оладжакъ. Къыямет куню оны косътереджек, чюнки атеш оны ачыкъ-айдын япаджакъ. О вакъытта эр кимнинъ иши насыл экенини атеш сынайджакъ. ¹⁴Кимнинъ кърургъан бинасы атешке даянса, о мукафат аладжакъ. ¹⁵Кимнинъ кърургъан бинасы янса, о, зарар кореджек. Озю къртуладжакъ, амма атештен къртулып чыкъкъан киби оладжакъ.

¹⁶Сиз Алланынъ сарайы олгъанынъызны ве сизинъ ичинъизде Алланынъ Руху яшагъаныны бильмейсинъизми? ¹⁷Ким Алланынъ сарайыны бозса, Алла оны ёкъ этеджек. Алланынъ сарайы азиздир. Бу сарай исе – сизлерсиз.

¹⁸Ич кимсе озь-озюни алдатмасын. Биринъиз бу дюньяда акъыллы олмагъа истесенъиз, акъыллы олмакъ ичюн, акъылсыз олмакъ керексиз. ¹⁹Бу дюньянынъ икмети Алланынъ огюнде акъылсызлыкътыр. Язылгъан:

«О, акъыллы адамларны оларнынъ айнеджилигинен тутып алып».

²⁰Даа бойле язылгъан:

«РАББИ инсанларнынъ фикирлерини, оларнынъ бош олгъаныны биле».

²¹Шунынъ ичюн ич кимсе адамларнен макътанмасын. Эр шей сизинъкидир. ²²Эм Павел, эм Аполлос, эм Кифа, эм дюнья, эм аят ве олюм, эм шимдики ве келеджек заман – эписи сизинъкидир. ²³Сизлер исе – Месихнинъки, Месих исе – Алланынъкидир.

Эльчилернинъ хызмети

4 ¹Бойлеликнен, адамлар бизни Месихнинъ хызметчилери ве Алланынъ сырларыны бильдирген бакъыджылар киби, деп сайсынлар. ²Эр бир бакъыджы ишанчлы олмакъ керек. ³Сизлер я да башкъа адамлар мени насыл суд эткени манъа эпбир. Мен озюм озюмни суд этмейим. ⁴Озюмде ич бир къабаат коръмесем де, бунен озюмни акъламайым. Мени Рабби тешкерип, суд эте. ⁵Шунынъ ичюн, бельгиленген вакъыттан эвель, Рабби кельмегендже, асыл суд этменъиз. О келип, къаранлыкъта сакълангъан шейлерни чыкъараджакъ, юректеки ниетлерни ачаджакъ. О вакъытта эр ким Алладан озюне ярашкъан макътавны аладжакъ.

⁶Дин къардашлар, мен айткъан шейлерни сизинъ файданъыз ичюн биринджиден озюм акъкъында, эм де Аполлос акъкъында айттым. Шунынъ ичюн сизлер «язылгъан шейлерден гъайры ич бир шей уйдурмагъа» бизден огренинъиз ве ич бир адамнен башкъасынынъ зарарына макътанманъыз. ⁷Ким сизни башкъалардан юксек къойды? Эр бир шейинъизни сизге Алла бермедими? Эгер эр шейинъиз сизге бахшыш олакъ берильген олса, олар бахшыш олмагъан киби не ичюн макътанасыз?

⁸Сизлер энди токъ олдынъыз, энди зенгинлештинъиз, бизсиз падишалыкъ япа башладынынъиз! Керчектен де, сиз падиша олгъайдынъыз, сизлернен берабер биз де падишалыкъ япар эдик! ⁹Фикиримдже, Алла

бизни, эльчилерни, энъ сонъки сырагъа къойып, олюм джезасына укюм этильгенлерни киби, ёллады. Бизни мелеклер, адамлар ве бутюн дюнъя сейир эте. ¹⁰Бизлер Месих ичюн акъылсыз, сизлер исе Месихте акъыллысыз! Биз зайыфмыз, сизлер исе кучълю! Сизлер шуретли, биз исе урьметсиз оламыз! ¹¹Шимдигедже ач ве сувсуз оламыз. Урбаларымыз ярамай. Бизни котеклейлер; биз эвсиз яшаймыз. ¹²Биз озъ къолларымызнен чалышамыз. Бизни сёгелер, биз исе яхшылыкъ тилеймиз. Бизни къувалар, биз исе сабыр этемиз. ¹³Бизни яманлайлар, биз исе йымшакъ джевап беремиз. Биз дюнъянынъ чёплюги киби, шимдигедже эписилернинъ къалымтысы киби олдыкъ.

¹⁴Мен буны сизлерни утандырмакъ ичюн дегиль, севгили балаларыма киби акъыл огретмек ичюн язам. ¹⁵Месих ёлунда сизге бинълернен адамлар ёлбашчылыкъ япса да, бабаларынъыз чокъ дегиль. Мен сизлерге Къуванчлы Хаберни бильдирип ве сизни Иса Месихке имангъа кетирип, сизинъ бабанъыз киби олдым. ¹⁶Шунунъ ичюн сизлерге ялварам: менден орьнек алынъыз! ¹⁷Шу макъсатнен мен сизге Тимотейни ёлладым. Раббининъ иманында о, меним севимли ве ишанчлы огълум олды. Эр ерде ве эр бир иманлылар джемиетинде огреткеним киби, Месихке инанып мен дайын насыл яшамакъны о сизинъ акълынъызгъа кетирип.

¹⁸Аранъыздаки базы адамлар къопайдылар; олар, мен сизлерге тез кельдем, деп тюшонелер. ¹⁹Амма Рабби истесе, мен алдынъызгъа якъында барарым. О вакъытта къопайларнынъ сёзюни дегиль, рухий кучюни сынап бакъарым. ²⁰Алланынъ Падишалыгъы – сёзлерде дегиль, кучъте корюне. ²¹Сиз не истейсинъиз? Янынъызгъа таякънен, я да севгинен ве муляйимлик рухунен барайыммы?

Иманлылар джемиетиндеки ахлякъсызлыкъ

5 ¹Аранъыздаки ороспулыкъ акъкъында хабер пейда олды. Ойле бир ороспулыкъ ки, башкъа халкълар арасында биле бойле сою олмагъан: кимдир бабасынынъ апаыйнен ята! ²Сизлер ойле къопайсынъыз! Сиз агъламакъ ве бойле иш япкъан адамны аранъыздан чыкъарып ташламакъ керексинъиз! ³Мен беденимнен башкъа ерде олсам да, рухумнен эр вакъыт сизлернен бераберим. Шунунъ ичюн, янынъызда олгъаным киби, бу ишни япкъан адам акъкъында энди къарар чыкъардым: ⁴Раббимиз Исанынъ Адынен топлашмакъ (мен де рухумнен сизнен берабер олурым), Раббимиз Исанынъ къудретинен ⁵бу адамны Шейтангъа бермек керексинъиз. Онынъ бедени гъайып олсун, руху исе Раббининъ кунюнде къуртулсын.

⁶Макътангъанынъыз яхшы дегиль. Азачыкъ мая бутюн хамырны къабарткъаныны бильмейсизми? ⁷Эски маяны чыкъарып атынъыз, маясыз олып, янъы хамыр олунъыз. Песах къурбанымыз Месих энди къурбан олды да. ⁸Шунунъ ичюн эски маянен, яни яманлыкъ ве ярамайлыкъ маясынен дегиль, маясыз пителернен, яни темизлик ве догърулыкънен байрам япайыкъ.

⁹Мен сизлерге эвель мектюп язгъанда, ахлякъсыз адамларнен алякъада олманъыз, дедим. ¹⁰Буны айткъанда, бу дюньянынъ ахлякъсыз, къызгъанч адамларыны, айдутларны ве путперестлерни козьде тутмай эдим. О алда сизлер бу дюньядан кетмек керек олур эдинъиз! ¹¹Лякин эгер насылдыр бир адам озюни дин къардаш деп адландырса, озю исе ахлякъсыз я да къызгъанч къалса, путларгъа ибадет этип, башкъаларны яманлай, ичкиджиликнен огъраша я да башкъаларнынъ барлыгъыны басып ала берсе, язгъаныма коре, бойле адамларнен ич достлашманъыз. Шулларнен берабер аш ашаманъыз биле. ¹²Иманлылар джемиетинден тыш олгъанларны суд этмеге меним не акъкъым бар? Иманлылар джемиетинде олгъанларны исе суд этмек керек. ¹³Иманлылар джемиетинден тыш олгъанларны Алла суд этер. Сиз исе озь аранъыздан ярамай адамны чыкъарып ташланъыз.

Иманлылар арасындаки суд давалары акъкъында

6 ¹Биринъизнинъ башкъа адамнен даvasы олса, даваларынъызны чезмек ичюн имансызларгъа кетменъиз, азизлернинъ огюне кетинъиз. ²Азизлер дюньяны суд этеджеклерини сизлер бильмейсизми? Эгер сизлер келеджекте дюньяны суд этсенъиз, базы эмиетсиз ишлерни де чезмеге ляйкъкъ олмайсынъызмы? ³Биз мелеклерни суд этеджегимизни бильмейсизми? Ойле олса, кунъделик даваларыны да чезмеге мумкюнмиз. ⁴Сизлер исе, аранъызда кунъделик яшайышы акъкъында давалар олгъанда, иманлылар джемиетининъ козюнде урьметсиз адамларны озь къадыларынъыз этип къоясынъыз. ⁵Сизлерни утандырмакъ ичюн, буны айтам. Дин къардашларнынъ ишини чезип олгъан бир акъыллы адам аранъызда ёкъмы? ⁶Амма дин къардашлар бири-бирине къаршы суд ишини башлайлар! Бундан да гъайры, буны имансызлар огюнде япалар! ⁷Бири-биринъизнен давалашкъаны озю – сизлер ичюн бир масхаралыкътыр. Башкъаларгъа сизге къаршы яманлыкъ япмагъа ве шейлеринъизни тутып алмагъа ёл берген олсанъыз, яхшыджа олур эди. ⁸Амма сизлер, аксине, озь дин къардашларынъызнынъ джаныны агъыртасынъыз ве оларнынъ шейлерини тутып аласынъыз.

⁹Сизлер бильмейсизми? Яманлыкъ япкъанлар Алланынъ Падишалыгъыны мирас оларакъ алмайджакълар. Алданманъыз, Алланынъ Падишалыгъына не ахлякъсызлар, не путларгъа ибадет эткенлер, не къоранта садакълыгъыны бозгъан адамлар, не котверенлер, не апай ерине акъайнен яткъан адамлар, ¹⁰не хырсызлар, не къызгъанчлар, не ичкиджилер, не башкъаларны яманлагъанлар, не айдутлар киреджеклер. ¹¹Базыларынъыз бойле эдинъиз, амма ювундынъыз, азиз олдынъыз, Рабби Иса Месихнинъ Адынен ве Алламызнынъ Рухунен акъландынъыз.

¹²«Манъа эр шей мумкюн», – дейсинъиз, амма эр шей фйдалы дегиль. «Манъа эр шей мумкюн», амма мен ич бир шейнинъ къулу олмайым. ¹³«Аш – ашкъазан ичюн, ашкъазан да – аш ичюн», – дейсинъиз, амма

Алла оны да, буны да ёкъ этер. Беден ахлякъсыз ишлер ичюн дегиль, Рабби ичюндир. Рабби де – беден ичюн. ¹⁴Алла Рабби Исаны тирильти, Озь къудретинен бизни де тирильтир. ¹⁵Сизлер бильмейсизми? Беденлеринъиз – Месихнинъ беденининъ азаларыдыр. Месих беденининъ азаларыны алып, оларны ороспу беденининъ азалары япсам, бу яхшы олурмы? Олмайджакъ шей! ¹⁶Ороспунен яткъан акъай онен бир беден олгъаныны бильмейсизми? Берабер яткъан акъай ве апай бир вуджут оладжакъ, деп язылгъан да. ¹⁷Раббинен къавушкъан исе Онен бир рух оладжакъ. ¹⁸Ороспулыкътан къачынъыз! Адамнынъ япкъан эр бир гунасы беденинден тышарыдадыр. Ороспу исе озь шахсий беденине къаршы гуна япа. ¹⁹Сизлер бильмейсизми? Сизинъ беденинъиз – озюнъизде яшайткъан Мукъаддес Рухнынъ сарайыдыр. Оны сизге Алла берген. Сизлер озьлеринъизки дегильсинъиз, ²⁰лякин паалы фиаткъа сатын алындынъыз. Шунынъ ичюн беденинъизнен Алланы шуретленъиз.

Акъай-апай мунасебетлери акъкъында

7 ¹Энди сизлер мангъа язгъан шейлерге кечейик: «Къадыннен ятмакъ адам ичюн яхшыдыр». ²Амма ороспулыкъкъа ёл бермемек ичюн, эр бир акъайнынъ озь апайы олсун, ве эр бир апайнынъ озь акъайы олсун. ³Эр бир акъай озь апайына нисбетен ве апай озь акъайына нисбетен акъай-апай вазифесини беджерсин. ⁴Апайнынъ бедени устюнден апай дегиль, акъайы акимлик япа. Бойле де, акъайнынъ бедени устюнден акъай дегиль, апайы акимлик япа. ⁵Бири-биринъизден баш тартманъыз. Тек озьара келишкен сонъ, аштан-судан вазгечмек ве дува окъумакъ ичюн, вакътынджа айры олмакъ мумкюн. Сонъ кене берабер олунъыз, ёкъса озюнъиз берабер ятмагъанынъыздан файдаланып, Шейтан сизлерни ёлдан ураджакъ. ⁶Мен буны эмир киби дегиль, тевсие киби айтам. ⁷Бутюн адамлар мен киби олгъанларыны истер эдим. Амма эр бир адамнынъ Алладан алгъан озь къабилиети бар, бириси бойле олса, башкъасы дигер.

⁸Апайыны джойгъан акъайларгъа ве тул къадынларгъа айтам: мен киби къалсалар, олар ичюн яхшыдыр. ⁹Амма озюни тутып оламасалар, эвленсинлер. Джожкъун атеште янмакътан эвленмек яхшыдыр.

¹⁰Эвленгенлерге буюрам, яни Рабби буюра: апай акъайындан айырылмасын. ¹¹Эгер айырылса, акъайсыз къалсын, я да озь акъайынен барышсын. Акъай да озь апайыны ташлап кетмесин.

¹²Башкъаларгъа Рабби дегиль, мен айтам: бир иманлы акъайнынъ апайы имансыз олса да, акъайынен яшамагъа разы олса, акъай апайыны ташламасын. ¹³Бирде-бир апайнынъ акъайы имансыз олса ве апайынен яшамагъа разы олса, апай акъайындан айырылмасын. ¹⁴Иманлы апай имансыз акъайны азиз эте, ве иманлы акъай имансыз апайны азиз эте. Бойле олмаса, балаларынъыз арам олур эдилер, шимди исе азизлер. ¹⁵Эгер имансыз акъай я да апай айырылмагъа истесе, айырылсын.

О вакъыт, иманлы акъайнынъ я да апайнынъ башы багълы дегиль. Рабби бизни муаббетликке чагъыргъан. ¹⁶Эй, апайлар ве акъайлар, сиз бильмейсинъиз, бельки акъайынъызны я да апайынъызны къуртараджакъсынъыз!

¹⁷Эр бир адамгъа Рабби насыл къысмет берген олса, Алла оны насыл алда чагъыргъан олса, бойле омюр кечирсин. Мен буны бутюн иманлыларнынъ джемиетлерине буюрам. ¹⁸Бириси сюннетли олып чагъырылгъанда, сюннетини сакъламасын. Башкъасы сюннетсиз олып чагъырылгъанда, сюннет япмасын. ¹⁹Сюннетлилик де, сюннетсизлик де – ич бир шей дегиль. Амма Алланынъ эмирлерини беджермек керек. ²⁰Эр ким насыл алда чагъырылгъан олса, шу алда къалсын. ²¹Эгер къул олгъанында чагъырылгъан олсанъ, эеджанланма. Амма азат олмагъа имкянынъ олса, фырдатнен файдалан. ²²Рабби чагъыргъан къул – Рабби азат эткен адамдыр. Рабби чагъыргъан азат адам – энди Месихнинъ къулудыр. ²³Сизлер паалы фияткъа сатын алындынъыз. Шунунъ ичюн адамларнынъ къулу олманъыз. ²⁴Агъа-къардашлар, ким насыл алда чагъырылгъан олса, Алланынъ огюнде шу алда къалсын.

²⁵Эвленмегенлер акъкъында Раббиден эмир алмадым. Амма Раббиден алгъан мераметке коре, ишанчлы адам киби акъыл огретем. ²⁶Шимдики агъыр вазият себебинден, адамгъа эвельки алында къалмакъ яхшыдыр, деп тюшюнем. ²⁷Сенинъ апайынъ олса, айрылышувны къыдырма. Бойдакъ къалсанъ, апай къыдырма. ²⁸Амма эвленсенъ де, гунакяр олмазсынъ. Эгер къыз да акъайгъа чыкъса, гунакяр олмаз. Амма бойле адамларнынъ башы къайгъыда оладжакъ, ве мен бу шейден сизлерни сакъламагъа истейим. ²⁹Дин къардашларым, мен сизлерге шуны айтмагъа истейим: энди аз вакъыт къалды. Шунунъ ичюн апайлары олгъан акъайлар апайлары олмагъанлар киби яшасынлар. ³⁰Агълагъанлар – агъламагъанлар киби, къувангъанлар – къуванмагъанлар киби, сатын алгъанлар – алмагъанлар киби олсунлар, ³¹бу дюньядан файдалангъанлар исе – бутюнлей файдаланмагъанлар киби яшасынлар. Биз корьген дюнья гъайып олып кете де. ³²Мен сизлернинъ къасеветсиз олгъанынъызны истейим. Эвленмеген адам, Раббини насыл разы этейим, деп, Онынъ ишлери акъкъында къайгъыра. ³³Эвленген адам исе, апайымны насыл разы этейим, деп, кунъделик шейлер акъкъында къайгъыра ³⁴ве эм Аллагъа, эм озь апайына хызмет этмеге тырыша. Акъайгъа чыкъмагъан къыз Раббининъ ишлери акъкъында къайгъыра; о, эм беденинен, эм рухунен азиз олмагъа тырыша. Амма акъайы олгъан апай, акъайымны насыл разы этейим, деп, дюньявий ишлер акъкъында къайгъыра. ³⁵Мен буны сизинъ файданъызны тюшюнип айтам. Сизинъ сербестлигинъизни багъламагъа истемейим, лякин ич бир башкъа шейге берильмейип, эдеп иле яшап, токътамадан садыкълыкънен Раббиге хызмет эткенинъизни истейим.

³⁶Эгер кимде-ким озь севгилисине адалетсизлик япкъаны деп сайса, къызнынъ яшы еткен олса, о эвленмеге сёз берсе, истегенини япсын.

Эвленсин, бу гуна олмаз. ³⁷Амма ким къатты къарар чыкъарса, оны ич кимсе зорламай, озь истеклерининъ сабысы олса ве келинининъ намусыны сакъламагъа истесе, о адам яхшы иш япаджакъ. ³⁸Бойледже, ким озь севгилисине эвленсе, яхшы иш япаджакъ. Эвленмеген исе даа яхшы иш япаджакъ.

³⁹Акъайы тири олгъанда, апай акъайына багълыдыр. Эгер акъайы ольсе, апай азат олып, истеген адамына акъайгъа чыкъа биле. Тек о адам Раббиге инангъан адам олсун. ⁴⁰Амма апай тул къалса, о даа бахтлы олур. Бу – меним фикрим, ве мен тюшюнем ки, Алланынъ Руху менде де бар.

Путларгъа багъышлангъан ашлар акъкъында

8 ¹Шимди путларгъа багъышлангъан ашлар акъкъында лаф этейик. Бизим эпимизде бильгимиз бар, амма бильги адамны къолай эте, севги исе къавийлештире. ²Эгер бир адам озюни бильгили сайса, о, бильмеге керек олгъан шейлерни даа бильмей. ³Алла Оны севген адамны биле.

⁴Путларгъа багъышлангъан ашларны ашамакъ акъкъында айтсакъ, биз шуны билемиз: пут дюньяда ич бир шей дегиль, ве бирден-бир Алладан башкъа алла ёкъ. ⁵Ерде ве кокте «алла» деп адландырылгъанлар олса да (керчектен де, чокъ «аллалар» ве «раббилер» бар), ⁶биз ичюн бир Алла Баба бар. Эр шей Ондандыр, ве биз О ичюн яшаймыз. Ве бир Рабби Иса Месих бар. Эр шей Онынъ ярдымынен яратылгъан, ве биз Онынъ ярдымынен яшаймыз.

⁷Амма бу бильги бутюн адамларда ёкъ. Базы адамлар шимдигеже, кечмиште япкъаны киби путларгъа багъышлангъан ашларны ашагъанда, озь иманлары зайыф олгъаны себебинден озьлерини арам олдыкъ, деп саялар. ⁸Биз ашагъан я да ашамагъан ашлар бизни Аллагъа якъынлаштырмакъ мумкюн дегиль. Эгер ашамасакъ, ич бир шей джоймаймыз, ашасакъ да, ич бир шей къазанмаймыз.

⁹Амма мукъайт олунъыз, сизинъ сербестлигинъиз иманы къуветсиз олгъанларны ёлдан урмасын. ¹⁰Эгер сенинъ бильгинъ олса да, иманы къуветсиз олгъан бир адам сени путханеде ашап отургъанынъны коръсе, онынъ къуветсиз иманы путларгъа багъышлангъан ашларны ашамагъа онъа разылыкъ берер, ¹¹ве сенинъ бильгинъ ичюн иманы къуветсиз олгъан шу адам гъайып олур. Месих исе сенинъ дин къардашынъ ичюн ольди. ¹²Бойлеликнен, дин къардашларынъызгъа къаршы гуна япып, оларнынъ къуветсиз иманларыны бозгъанда, сизлер Месихке къаршы да гуна япасынъыз. ¹³Онынъ ичюн, эгер ашагъан ашым дин къардашларымны ёлдан урса, ич бир гунагъа себеп олмайым деп, омюрбилля эт ашамам.

Эльчининъ акъ-укъукълары

9 ¹Мен азат дегилимми? Мен эльчи дегилимми? Раббимиз Иса Месихни коръмедимми? Рабби ёлунда япкъан ишимнинъ махсуллары сизлер

дегильсинъизми? ²Эгер башкъалары ичюн эльчи олмасам, керчектен де, сизлер ичюн мен эльчидирим. Сизлернинъ Раббиге иманнен яшайшынынъиз меним эльчи олгъанымны тасдыкълай.

³Мени соргъу япкъанларгъа бойле джевап берерим. ⁴Бизим ишимиз ичюн аш ве сув алмагъа акъкъымыз ёкъмы? ⁵Башкъа эльчилер, Раббининъ къардашлары ве Кифа ёлгъа чыкъып, озь иманлы апайларыны янларына алалар. Бизим де бойле акъкъымыз ёкъмы? ⁶Я да тек мен ве Барнаба ашымызны чалышып къазанмакъ керекмизми?

⁷Аскерге хызмети ичюн керек шейни берелер. Юзюм сачкъан адам юзюм ашай. Сюрю отлаткъан адам исе сют иче. ⁸Бельки мен буны тек адам тюшюнджесине коре айтаммы? Лякин Къанун да шуны айта! ⁹Мына, Мусанынъ Къанунында: «Арман баскъан бугъанынъ агъзыны къапатма», – деп язылгъан. Мында Алланынъ къасевети бугъалар акъкъындамы? ¹⁰Эльбетте, бу шейлернинъ эписи бизлер ичюн айтылгъан! Булар биз ичюн язылгъан. Тарланы сюрген адам уютнен сюрмек керек, арман чеккен адам да озь акъкъыны алмакъ уютнен чалышмакъ керек. ¹¹Биз арангъызда Рухнынъ урлукъларыны сачкъан сонъ, сизлерден беден ичюн берекет алсакъ, адалетсиз олурмы? ¹²Эгер башкъаларнынъ сизлерден файдаланмакъ акъкъы олса, бизим акъкъымыз даа чокъча дегильми? Амма биз бу акътан файдаланмадыкъ. Аксине, Месихнинъ Къуванчлы Хаберине кедер этмесин деп, эр шейге сабыр этип юремиз. ¹³Алланынъ Сарайында хызмет эткен руханийлер андан аш алып ашагъанларыны бильмейсинъизми? Къурбан еринде хызмет эткенлер къурбанлардан бир пайыны алгъанларыны бильмейсинъизми? ¹⁴Бойлеликнен, Рабби бойле буюрды: Къуванчлы Хаберни даркъаткъанлар ондан алгъан берекетинен яшасынлар.

¹⁵Амма мен бу акъларнынъ ич биринден файдаланмадым. Эм мангъа бойле япылсын деп, буны язадым. Бедава огреткенимден макътанмагъа чарем олмаса, ольгеним яхшыдыр! ¹⁶Амма мен Къуванчлы Хаберни даркъаткъанымнен макътанмагъа акъкъым ёкъ, чюнки буны япмагъа – меним борджумдыр. Эгер Къуванчлы Хаберни даркъатмасам, меним алым беля! ¹⁷Бу ишни озь истегимнен япсам, мукъфат алырым. Амма буны истексиз япсам, демек, мен тек берильген вазифени япам. ¹⁸Шунынъ ичюн мангъа насыл мукъфат бар? Месихнинъ Къуванчлы Хаберни бедава даркъатып, ондан кельген акъкъымдан файдаланмасам, бу меним мукъфатым олур.

¹⁹Мен эписинден азат олсам да, чокъ адамны Аллагъа алып кельмек ичюн, озюмни эписине къул эттим. ²⁰Еудийлерни Аллагъа алып кельмек ичюн, мен еудийлерге еудий киби олдым. Озюм Къанунгъа коре яшама-сам да, Къанунгъа коре яшагъанлар ичюн мен Къанунгъа бойсунгъан киби олдым. ²¹Алланынъ огюнде къанунсыз олмасам да, Месихнинъ Къанунына бойсунам. Амма Къанунны бильмегенлерни Аллагъа алып кельмек ичюн, Къанунны бильмеген адам киби олдым. ²²Къуветсиз

адамларны Аллагъа алып кельмек ичюн, мен къуветсиз олдым. Мумкюн олгъаны къадар базыларны къуртармакъ ичюн, эр кеске эр шей олдым. ²³Буларнынъ эписини Къуванчлы Хабер ичюн япам, онда меним къысметим де олсун.

²⁴Ярыш мейданында эписи чапа, амма тек бир адам мукъфат алгъаныны бильмейсизми? Сизлер де мукъфат алмакъ ичюн, чапынъыз! ²⁵Ярышта иштирак эткен эр бир адам эр шейде озь беденини дикъкъатнен тертипте тутта. О, буны соладжакъ бош бир тадж алмакъ ичюн япа. Биз исе солмайджакъ тадж алмагъа арекет этемиз. ²⁶Шунынъ ичюн, ойле чапам ки, чапкъаным макъсатсыз олмасын. Ойле котеклешем ки, юмругъым авагъа урмасын. ²⁷Беденимни къыйнайым, оны озюме къул япам, башкъаларыны огреткенимнен, озюм ляйкъсыз олып къалмайым.

Путперестликтен сакъынынъыз

10 ¹Дин къардашлар, сизлер бу шейден хаберсиз къалгъанынъызны истемейим: бабаларымызнынъ эписи булут астында юре эдилер, ве эписи Къызыл денгизден кечтилер. ²Оларнынъ эписи, денгизден кечип ве булутнынъ астында юрип, санки Мусанен бирлештилер. ³Олар эписи бир рухий ашны ашай эдилер. ⁴Эписи бир рухий ичимликни иче эдилер, оларнен берабер баргъан рухий къаядан сув иче эдилер. О къая исе Месих эди. ⁵Амма Алла оларнынъ чокъусундан разы олмады, шунынъ ичюн олар сахрада гъайып олдылар.

⁶Оларнен олгъан шейлер бизге орьнек олды. Биз оларгъа ошамайкъ, яман ишлерни япмагъа истемейик. ⁷Оларнынъ базыларына ошап, путперест олманъыз. Олар акъкъында язылгъан ки, халкъ ашамакъ ве ичмек ичюн отурды, сонъ ойнамагъа турды. ⁸Ороспулыкъ япмайкъ. Олардан базылары ороспулыкъ яптылар, ве бир кунде олардан йигирми учь бинъ адам ёкъ олды. ⁹Месихке сынав япмайкъ. Олардан базылары Алланы сынадылар ве йыланлардан гъайып олдылар. ¹⁰Шикъет этменъиз. Олардан базылары шикъет эттилер, ве ёкъ этиджи оларны ольдюрди. ¹¹Оларнен олгъан шейлер адамларгъа орьнек олды ве бизни, ахыр заманда яшагъанларны, огретмек ичюн язылды. ¹²Шунынъ ичюн, эгер бир адам аякъта къатты тургъанына ишанса, о, йыкъылмакътан сакъынсын. ¹³Башынъызгъа кельген сынавлар – адий инсаний сынавлардыр. Алла ишанчлыдыр, О, кучюнъизден зияде сынавгъа тюшмеге ёл бермез, амма сынав вакътында агъыр вазиеттен чыкъаргъан ёлны косътерир.

¹⁴Шунынъ ичюн, севимли къардашларым, путперестликтен къачынъыз! ¹⁵Мен сизлернен, акъыллы адамларнен киби, лаф этем. Айткъанымны озюнъиз тюшюнинъиз. ¹⁶Биз топлашкъанда, шукюр къадесини алгъанда, Аллагъа шукюр этемиз ве бирликте Месихнинъ къаныны къабул этемиз. Отъмекни парчалагъанымызда, бирликте Месихнинъ беденини къабул этемиз. ¹⁷Бир отъмек олгъаны киби, биз

де чокъ олгъанымызгъа бакъмадан, бир беденмиз. Эпимиз бир отъ-мекни пайлашамыз.

¹⁸Исраиль халкъына бакъынъыз: къурбанлыкъ этини ашагъан адамлар къурбан еринен бирлешелер. ¹⁹Мен нени айтмагъа истейим? Путкъа багъышлангъан ашларнынъ бир эмиети бармы? Я да пут бир шей олып сайыламы? ²⁰Ёкъ! Амма халкълар къурбанларыны кетиргенде, олары Аллагъа дегиль, шейтанларгъа багъышлайлар. Сизлернинъ шейтанларнен араларынъыз олгъаныны истемейим. ²¹Сизлер эм Раббининъ къадесинден, эм шейтанларнынъ къадесинден ичип оламазсыз; эм Раббининъ софрасындан, эм шейтанларнынъ софрасындан ашлары пайлашып ашамагъа оламазсынъыз. ²²Биз Раббининъ гъазабыны къозгъамагъа истеймизми? Я да биз Ондан къуветлимизми?

Эр бир шейни Алланынъ шуретине япынъыз

²³«Эр шейни япмакъ мумкюн», – дейсинъиз, амма эр шей айдалы дегиль. «Эр шейни япмакъ мумкюн», амма эр бир шей иманны къавийлештирмей. ²⁴Эр ким озюнинъ дегиль, башкъасынынъ файдасыны къыдырсын.

²⁵Виджданынъыз раат олсун деп, базарда сатылгъан эр шейни суаль бермейип ашанъыз. ²⁶Ер юзю ве онда яшагъанларнынъ эписи – РАББИ-нинъдир! ²⁷Эгер Аллагъа инанмагъанлардан бири сизлерни озюнен ашамагъа чагъырса ве сиз бармагъа истесенъиз, виджданынъыз раат олсун деп, огюнъизге къоюлгъан эр бир шейни суаль бермейип ашанъыз. ²⁸Амма насылдыр бир адам сизлерге: «Бу аш къурбан я да бахшыш оларакъ бир путкъа багъышлангъандыр», – десе, шуны бильдирген адамны ёлдан урмасын деп ве видждан раат олсун деп, буны ашаманъыз. ²⁹«Видждан раат олсун» деп, озюмнинъ дегиль, башкъа адамнынъ виджданыны козьде тутам. Не ичюн башкъа адамнынъ виджданы меним азатлыгъымны суд этмек керек? ³⁰Эгер мен Аллагъа шукюр этип аш ашасам, мен шукюр эткен ашлар ичюн мени яманламакъ керекмей.

³¹Бойлеликнен, ашайсызмы, ичесизми, башкъа бир шей япасызмы, эр шейни Алланы шуретлемек ичюн япынъыз. ³²Не еудийлерни, не юнандарны, не иманлыларнынъ джемиетини ёлдан ургъан ич бир шей япманъыз. ³³Мен эр бир шейни, адамлар разы олсун деп, япмагъа тырышам. Озь файдамны къыдырмайым, лякин, олар къуртулсын деп, чокъусынынъ файдасыны къыдырам.

11 ¹Мен арекетлеримде Месихке ошамагъа тырышкъаным киби, сиз де арекетлеринъизде мангъа ошанъыз.

Апайларнынъ башы къапатылмасы акъкъында

²Сизлер мени эр вакъыт хатырлагъанынъыз ичюн ве мен берген огретювимни туткъанынъыз ичюн сизлерни макътайым. ³Шуны

бильгенинъизни де истейим: эр бир акъайнынъ башлыгъы – Месих, апайнынъ башлыгъы – онынъ акъайы, Месихнинъ башлыгъы исе – Алладыр. ⁴Башыны къапатып дува окъугъан я да пейгъамберлик япкъан эр бир акъай озь Башлыгъыны масхара эте. ⁵Амма башыны къапатмайып дува окъугъан я да пейгъамберлик япкъан эр бир апай озь башлыгъыны масхара эте. Бойле къадын башы тыраш этильген къадынгъа тенъ. ⁶Эгер къадын башыны къапатмагъа истемесе, сачларыны кессин. Амма къадынгъа сачларыны кесмек я да тыраш этмек айып олса, башыны къапатсын. ⁷Акъайгъа башыны япмагъа керекмей, чюнки о, Алланынъ образы ве шуретидир. Апай исе – акъайнынъ шурети. ⁸Чюнки акъай апайдан дегиль, апай акъайдан яратылгъан. ⁹Ве акъай апай ичюн дегиль, апай исе акъай ичюн яратылгъан. ¹⁰Шунынъ ичюн, мелеклер себебинден, апайнынъ башында устюндеки акимлик алямети олмакъ керек.

¹¹Не де олса, Раббининъ халкъында не апай акъайындан, не акъай апайындан азат дегиль. ¹²Апай акъайдан яратылгъан эди, амма акъай апайдан дюньягъа келе. Эр шей исе – Алладандыр.

¹³Озьлеринъиз тюшюнип бакъынъыз: къадын башыны къапатмайып, Аллагъа дува окъугъаны догърумы? ¹⁴Табиатнынъ озю сизни огрете: акъай сачларыны осьтюрге, бу онъа урьметсизликтир, ¹⁵амма къадын сачларыны осьтюрге, бу о ичюн шуреттир, чюнки сач онъа баш къапламакъ ичюн берильген. ¹⁶Эгер бир кимсе бу акъта тартышмагъа истесе, бильсин ки, бизде де, Алланынъ ич бир джемиетинде де бойле адет ёкъ.

Раббининъ софрасы акъкъында

¹⁷Энди сизге буны буюргъанымда, сизлерни шу акъта макътамайым: сизинъ топлашкъанларынъыз яхшылыкъ дегиль, зарар кетирелер. ¹⁸Бириндиден, иманлылар джемиети топлашкъанда, аранъызда къавгъалар олгъаныны эшитем ве бунгъа, азчыкъ олса да, инанам. ¹⁹Аранъызда тюрлю фикирлер олмакъ керек, ве вакъыт оларны сынап косътереджек.

²⁰Сизлер бир ерде аш ашамагъа топлангъанда, бойле ашкъа «Раббининъ акъшамлыкъ софрасы» айтмагъа олмаз. ²¹Эр ким башкъаларны беклемейип, озь ашыны ашай. Шунынъ ичюн бири ач къала, башкъасы исе сархош ола. ²²Ашамакъ ве ичмек ичюн сизинъ эвлеринъиз ёкъмы? Я да Алланынъ джемиетине сайгъысызлыкъ косътересизми, ёкъсулларны ашалайсызми? Сизлерге не айтайым? Сизлерни макътайыммы? Ёкъ, бу акъта сизлерни макътамам.

²³Мен Раббининъ Озюнден алгъан ве сизлерге эткен хабер бойле: Рабби Иса хаинликнен сатылмаздан эвель, геджеде отъмекни алды, ²⁴шукюр этип, оны парчалады ве: «Бу – сизлер ичюн берильген Меним беденимдир. Акълынъызда Мени тутып, отъмекни ашанъыз», – деди. ²⁵Эм де акъшам ашындан сонъ къадени алып: «Бу къаде – къанымнен кучъке кирген янъы васиеттир. Ондан эр кере ичкенинъизде, акълынъызда Мени тутып, ичинъиз», – деди. ²⁶Сизлер бу отъмекни эр кере

ашагъанынъызда ве бу къадеден ичкенинъызде, Раббининъ келеджегине къадар Онынъ олюмини илян этесинъыз.

²⁷Демек, ким ляйкъкъ олмагъан ёлда бу отъмекни ашаса я да Раббининъ къадесинден ичсе, Раббининъ бедени ве къаны огюнде къабаатлы оладжакъ. ²⁸Шунынъ ичюн адам озь-озюни сынасын, ондан сонъ отъмектен ашасын ве къадеден ичсин. ²⁹Ким ляйкъкъ олмагъан ёлда ашаса ве ичсе, Раббининъ беденини урьмет этмейип, озюни ашагъанынен ве ичкенинен суд эте. ³⁰Шу себептен чокъунъыз зайыф ве хаста оласынъыз, ольгенлер де аз дегиль. ³¹Эгер озь-озюмизни догъру суд эткен олакъ, Алла бизни суд этмез эди. ³²Бизни дюньянен берабер суд этмесин деп, Рабби бизни шимди суд этип, бизге джезамызны бере.

³³Бойлеликнен, дин къардашларым, акъшамлыкъ софрасына топлангъанынъызда, бири-биринъизни бекленъиз. ³⁴Эгер бир адам ач олса, озь эвинде ашасын. О вакъыт сизинъ топлашкъанынъыз суд этильмейджек. Мен сизге баргъанда, къалгъан меселелер акъкъында лаф этерим.

Рух берген бахшышлар

12 ¹Дин къардашлар, Рухнынъ бахшышлары акъкъында хаберсиз къалгъанынъызны истемейим. ²Билесинъиз ки, сизлер Алланы бильмегенде, тильсиз путлар, не де олса, сизни ёлдан ура эдилер. ³Шунынъ ичюн сизлерге бильдирмеге истейим: Алланынъ Рухунен айткъан ич кимсе Исаны къаргъамаз. Ве Исаны Рабби деп адландырмакъ адам тек Мукъаддес Рухнен мумкюн.

⁴Бахшышлар чешит тюрлю ола, Рух исе бирден-бир. ⁵Хызметлер де чешит тюрлю ола, Рабби исе бирден-бир. ⁶Арекетлер де чешит тюрлю ола, амма эписинде эр бир арекетни яраткъан бирден-бир Алладыр. ⁷Рух эписининъ файдасы ичюн эр кимде арекет косътере. ⁸Бири Рухнен акъыллы сёзлер айта, башкъасы айны шу Рухнен бильги даркъата. ⁹Айны шу Рухнен бирине иман бериле, ве айны шу Рух башкъа адамгъа хасталарны тедавийлемеге кучъ бере. ¹⁰Биревге аджайип ишлер этмеге, башкъасына пейгъамберлик япмагъа, даа башкъасына рухларнынъ фаркъына бармагъа, бирине чешит тиллерде лаф этмеге, башкъасына бу тиллерни терджиме этмеге къабилиетини бере. ¹¹Буларнынъ эписи – айны шу Рухнынъ ишидир. О, бу къабилиетлерни истегенине коре айры-айры багъышлай.

¹²Бир беденде чокъ мучелер бар. Беденнинъ мучелери чокъ олса да, оларнынъ эписи – бир беден. Месих де ойле. ¹³Биз ким олмасакъ да – еудийми, юнанмы, къулмы, азатмы – эпимиз бир Рухнынъ ярдымынен бир беденде бирлештик, ве эпимиз бир Рухны къабул эттик.

¹⁴Эр беденде бир муче дегиль, чокъ муче бар. ¹⁵Эгер аякъ: «Мен къол дегилим, шунынъ ичюн беденнинъ къысмы да дегилим», – десе, о, беденден айры олурмы? ¹⁶Эгер къулакъ: «Мен козь дегилим, шунынъ ичюн беденнинъ къысмы да дегилим», – десе, о, беденден айры олурмы? ¹⁷Эгер

бутюн беден козь олса, адам насыл этип эшитир? Эгер бутюн беден къялакъ олса, насыл этип къякълар? ¹⁸Алла мучелернинъ эр бирини беденде Озь истегенине коре ерлештирди. ¹⁹Эгер эписи бир муче олса эди, беден къяйда къялыр эди? ²⁰Сонъ шимди мучелер чокъ, беден исе бир дане. ²¹Козь къяолгъа: «Сен манъа керекмейсинъ», – я да баш аякъларгъа: «Сизлер манъа керекмейсинъиз», – деп оламайлар. ²²Аксине, беденнинъ зайыфча корюнген мучелери пек кереклидир. ²³Биздже беденнинъ урьметсиз корюнген мучелерине айры урьмет беремиз ве корюмсиз аврет ерлеримизни буюк къяйгъырувнен къяпатамыз. ²⁴Амма корюмли мучелеримизнен буны япмакъ керекмей. Алла Озю беденни бойле этип яратты ве урьмети олмагъан мучелерге урьмет берди. ²⁵Шунунъ ичюн беденде болюнюв олмасын, ве эписи мучелер бири-бирини бакъсын. ²⁶Эгер бир муче азап чексе, бутюн мучелер онен берабер азап чеке. Эгер бир муче макътав къязанса, бутюн мучелер онен берабер къяувана.

²⁷Сизлер – Месихнинъ беденисинъиз, ве эр биринъиз – беденнинъ мучесисинъиз. ²⁸Алла иманлылар джемиетине биринджиден эльчилерни сайлады, экинджиден пейгъамберлерни, учюнджиден оджаларны сайлап къяйды. Сонъ базыларгъа аджайип ишлер япмакъ, хасталарны тедавийлемек, ярдым этмек, башлыкъ этмек, чешит тиллерде лаф этмек къябилиетини багъышлады. ²⁹Эписи эльчилерми? Эписи пейгъамберлерми? Эписи оджаларми? Эписи аджайип ишлер япамы? ³⁰Эписине хасталарны тедавийлемек къябилиети багъышландымы? Эписи чешит тиллерде лаф этеми? Эписи бу тиллерни чевирмеге билеми?

³¹Сизлер даа буюк къябилиетлерни бахшыш оларакъ алмагъа ынтылынъыз. Энди мен сизлерге энъ яхшы ёлны косътерджегим.

Севги акъкъында

13 ¹Эгер мен адамларнынъ ве мелеклернинъ тилинде лаф этсем, амма севмеге бильмесем, мен тек шатырдагъан бакъыр я да янъгъырагъан зиль киби олурым. ²Эгер пейгъамберлик япмагъа къябилиетим олса, эр бир сырны ве эр бир шейни бильсем, я да иманнен дагъларны кочюрюп олсам, амма севмеге бильмесем, мен ич бир шей дегилим. ³Эгер мен бутюн байлыгъымны алып, фукъарелерге берсем, атта макътав къязанмакъ ичюн беденимни якъмагъа берсем *, амма севмеге бильмесем, манъа ич бир файдасы олмаз.

⁴Севги чокъ сабырлы ве мераметлидир. Севги пахылламаз, макътанмаз ве къяпаймаз. ⁵О, къяба олмаз, озь файдасыны къядырмаз, къяозгъалмаз, онъа къяршы япкъан яманлыкъны акълында тутмаз. ⁶Севги акъсызлыкъкъа севинмез, аксине, акъикъаткъа севинир. ⁷Севги эр шейни багъышлар, эр шейге инаныр, эр вакъыт умют этер, эр шейге даяныр.

* 13.3 Бу аетнинъ башкъа терджимеси ола биле: «Эгер мен бутюн байлыгъымны алып, фукъарелерге берсем, атта беденимни къяурбан оларакъ берсем, бунен макътанып олурым».

⁸Пейгъамберликлер битеджек, тиллер токътайджакъ, бильги ёкъ оладжакъ, севги исе ич бир вакъыт гъайып олмаз. ⁹Биз бильген ве пейгъамберлик эткен шейлер – бутюннинъ тек бир къысмыдыр. ¹⁰Бутюнлик пейда олгъанда исе, къысмен олгъан шейлер битеджек. ¹¹Мен кучюк бала олгъанымда, бала киби лаф эте, бала киби фикир юрсете, бала киби тюшюне эдим. Акъай олгъан сонъ, бала ишлерини къалдырдым. ¹²Шимди биз эр шейни бунарлы кузъгюде киби коремиз, амма о вакъытта бетбетке кореджекмиз. Шимди мен къысмен билем, амма о вакъытта Алла мени бильгени киби, озюм ойле де биледжегим.

¹³Дюнъя тургъандже бу учъ шей турар: иман, умют, севги. Ве оларнынъ арасында энъ буюги – севгидир.

*Пейгъамберлик япмакъ ве башкъа тиллерде лаф
этмек къабилиети*

14 ¹Эр шейден зияде севгиге ынтылынъыз, Рухнынъ бахшышларыны да, айрыджа пейгъамберлик япмакъ къабилиетини алмагъа истенъиз. ²Ким белли олмагъан тильде лаф этсе, адамларгъа дегиль, Аллагъа айта. Рухнынъ кучюнен сырларны айтса да, оны ич кимсе анъламай. ³Пейгъамберлик япкъан исе адамларны огрете, юреклендире ве оларнынъ гонъюллерини ала. ⁴Белли олмагъан тильде лаф эткен адам озюни огрете, пейгъамберлик япкъан исе иманлылар джемиетини огрете. ⁵Энди сиз эпинъиз белли олмагъан тиллерде лаф эткенинъизни истейим, лякин пейгъамберлик япкъанынъызны даа зияде истейим. Пейгъамберлик япкъан адам белли олмагъан тиллерде лаф эткен адамдан буюк. Амма айтылгъан шейлерни терджиме эте бильген адам олса, терджиме этсин ве бойле этип, иманлылар джемиетини огретсин.

⁶Сонъ, дин къардашларым, мен сизге келип, белли олмагъан тиллерде лаф этип башласам, амма не Алланынъ сёзлерини анълатсам, не акъыл огретсем, не пейгъамберлик япсам, не сизни ич бир шейге окъутсам, сизлерге насыл файда кетиририм? ⁷Тамам бойле джансыз чалгъы алетлери де, меселя къавал я да арфа фаркълы сеслер чыкъармаса, адам къавал я да арфада чалынгъаныны къайдан биледжек? ⁸Эгер боразан дженкке чагъыргъанда, бельгисиз сес чыкъарса, ким дженкке азырланаджакъ? ⁹Бойлеликнен, эгер башкъа тильде айткъанда, сизинъ лафынъыз анълашылмаса, сизни динълегенлер не айткъанынъызны къайдан биледжеклер? Сизлер авагъа айткъан киби олурсыз. ¹⁰Дюнъяда чокъ ве чешит тюрлю тиллер бар, ве олардан ич бириси манасыз дегиль. ¹¹Амма мен бир тильнинъ манасыны анъламам, мен о тильде лаф эткен адам ичюн эджебий олам, лаф эткен адам да мен ичюн эджебийдир. ¹²Сизнен де ойле: Рухнынъ бахшышларыны истеп, иманлылар джемиетини къавийлештиреджек къабилиетлернен зенгин олунъыз.

¹³Шунынъ ичюн, белли олмагъан тильде лаф эткен адам оны анълатмакъ къабилиетини алмакъ ичюн дува окъусын. ¹⁴Мен белли олмагъан

тильде дува окъугъанда, рухум дува окъуса, акъылым исе дувагъа къошулмай. ¹⁵Айса не япайым? Рухнен дува окъурум, акъылнен де дува окъурум. Рухнен макътавлар йырларым, акъылнен де йырларым. ¹⁶Эгер сен тек Рухнен Аллагъа шукюр этсенъ, буны анъламагъан адам сенинъ шукюр дувангъа насыл «Амин» дейджек? О, сенинъ не айткъанынъны бильмей де! ¹⁷Сен яхшы шукюр этсенъ де, башкъа адам файда корьмей. ¹⁸Аллагъа шукюр, мен эпинъизден чокъ белли олмагъан тиллерде лаф этем. ¹⁹Иманлылар джемиетинде исе анълашылмаз тильде бинълернен сёз айткъаныма коре, башкъаларыны огретмек ичюн анълайышлы беш сёз айткъаным яхшыдыр.

²⁰Дин къардашлар, балалар киби тюшюнменъиз. Яманлыкъкъа коре, бала киби къабаатсыз олунъыз, акъылгъа коре исе буюк адамлар киби олунъыз. ²¹Къанунда Раббининъ бойле айткъанлары язылгъан:

Мен шу халкънен башкъа тиллерде, башкъа агъызларнен лаф этеджегим. Амма о вакъытта да олар Мени динълемезлер.

²²Демек, тиллер иманлылар ичюн дегиль, Аллагъа инанмагъанлар ичюн аляметтир. Пейгъамберлик исе – инанмагъанлар ичюн дегиль, иманлылар ичюндир. ²³Эгер бутюн иманлылар джемиети бир ерде топланып, эписи башкъа тиллерде лаф этип башласалар ве тиллерни анъламагъан я да инанмагъанлардан кимдир о ерге кирсе: «Сизлер акъылдан тайдынъыз», – демезми? ²⁴Амма эписи пейгъамберлик япкъанда, Аллагъа инанмагъан я да башкъа тиллерни анъламагъан адам кирсе, эшиткен эр шей оны гунакяр олгъанында къабаатлар ве суд этер. ²⁵О вакъыт онынъ юрек сырлары ачыкъ-айдын олур, ве о, бетинен ерге атылып: «Алла керчектен аранъыздадыр!» – деп, Аллагъа ибадет этер.

Алланынъ хызметинде тертип

²⁶Демек, дин къардашларым, бундан насыл нетидже чыкъараджакъ-мыз? Топлашкъанынъызда, сизлерден кимде макътав йыры, огретюв, Алладан бир хабер, башкъа тильде бир къач сёзлер я да терджимеси бар олса, буларнынъ эписи иманлылар джемиетини къавийлештирсин. ²⁷Эгер ким башкъа тильде лаф этмеге истесе, эки я да энъ чокъ учь адам бирер-бирер айтсын, ве бир адам айткъанларыны чевирсин. ²⁸Эгер тильни чевирген адам олмаса, башкъа тильде лаф эткен адам иманлылар джемиетинде сесини чыкъармайып отурсын, озюне ве Аллагъа айтсын. ²⁹Пейгъамберлер де экиси я да учю лаф этсин, къалгъанлар исе айтылгъанларны тюшонип динълесинлер. ³⁰Эгер отургъанларнынъ бирине Алладан бир хабер кельсе, биринджи лаф эткен индемесин. ³¹Эр биринъиз небетнен пейгъамберлик япа билесинъиз, ве эписи огренсин ве юрекленсин. ³²Пейгъамберлернинъ рухлары пейгъамберлерге бойсуна. ³³Алла тертипсизлик Алласы дегиль, муаббетлик Алласыдыр. Алланынъ бутюн азизлер джемиетлеринде олгъаны киби, ³⁴сизинъ джемиетлеринъизде де къадынлар сесини чыкъармасынлар. Къанунда айтылгъаны

киби, къадынларгъа сёзге чыкъмагъа мумкюн дегиль, олар башлыкъ этмесин. ³⁵Эгер бир шейни огренмеге истеселер, бу акъта эвде озь акъайларындан сорасынлар. Иманлылар джемиетинде къадынгъа лаф этмек – масхаралыкътыр.

³⁶Сизге коре, Алланынъ Сёзю сизден башлангъанмы? Я да тек сизге етип кельгенми? ³⁷Эгер бириси озюни пейгъамбер я да рухий адам сайса, сизлерге язгъанларым – Раббининъ эмирлери олгъаныны анъласын.

³⁸Ким буны къабул этмесе, оны да къабул этмесинлер.

³⁹Бойлеликнен, дин къардашлар, пейгъамберлик япмагъа ынтылынъыз, амма башкъа тиллерде лаф этмеге де ясакъ этменъыз. ⁴⁰Тек эр шей догъру ве тертипли олсун.

Павел Къуванчлы Хабер акъкъында

15 ¹Дин къардашлар, мен сизлерге бильдирген Къуванчлы Хаберни акълынъызгъа кетирмеге истейим. Сизлер оны къабул этип, онъа къатты инандынъыз, ²ве, эгер меним сёзлеримни бутюнлей тутсанъыз, оларнынъ ярдымынен къуртулыш тапарсыз. Акис алда иманынъыз бошуна олур.

³Биринджиден мен къабул эткен хаберимни сизлерге айттым: Языда язылгъаны киби, Месих бизим гуналарымыз ичюн ольди, ⁴дефн этильди ве, Языда язылгъаны киби, учюнджи куню тирильди. ⁵Бундан сонъ Кифагъа, сонъра он эки эльчиге корюнди. ⁶Ондан сонъ бир вакъытта беш юзден зияде дин къардашлар Оны корьди. Олардан чокъусы шимдиге къадар тири, базылары исе дюньядан козь юмып кеттилер. ⁷Ондан сонъ Якъуп, сонъра эписи эльчилер Оны корьди. ⁸Эписинден сонъ исе, вакътындан эвель догъгъан балагъа ошагъан мен де Оны корьдим. ⁹Мен эльчилернинъ энъ кичкенесим, эльчи адыны ташымагъа ляйыкъ дегилим, чюнки мен Алланынъ джемиетини къувалай эдим. ¹⁰Энди не олгъан олсам, Алланынъ эйилигинен олдым. Онынъ манъа косьтерген эйилиги бошуна чыкъмады, чюнки мен эльчилернинъ эписинден чокъ чалыштым. Даа догърусы чалышкъаным озюм дегиль, манъа берильген Алланынъ эйилиги чалышты. ¹¹Не де олса, мен бильдирдимми я да олар бильдиргенлерми, биз эпимиз айны шу хаберни бильдирдик, ве сиз онъа инандынъыз.

Олюлернинъ тирилюви

¹²Месих олюлерден тирильгени акъкъында хабер бильдириле. Айса базыларынъыз не ичюн: «Олюлер тирильмез», – дейсинъиз? ¹³Эгер олюлер тирильмесе, Месих де тирильмеген. ¹⁴Сонъ эгер Месих тирильмеген олса, бизим хаберимиз боштыр, сизинъ иманынъыз да бошуна. ¹⁵Бойле алда биз Алла акъкъында ялан айтамыз, чюнки биз: «Алла Месихни тирильгити», – деп шаатлыкъ этип юремиз. Эгер олюлер керчектен де тирильмесе, о вакъыт Алла Месихни де тирильтмеген. ¹⁶Эгер олюлер тирильмесе, о вакъыт Месих де тирильмеген. ¹⁷Эгер Месих тирильмеген

олса, сизинъ иманынъыз файдасыздыр ве Алла сизинъ гуналарынъызны даа багъышламады, ¹⁸Месихке инанып козь юмгъанлар да эбедигъайып олдылар. ¹⁹Эгер биз ялынъыз бу омюр ичюн Месихке умют багъласакъ, биз энъ аджнынкълы бир алдамыз.

²⁰Амма Месих керчектен де олюлерден тирильди! О, олюлерден биринджи олып тирильди. ²¹Олюм бир адамнен дюньягъа кирди. Олюлернинъ тирилюви де бир инсаннен кельди. ²²Адемге къошулып, эр бир адам оле. Ойле де, Месихке къошулып, эр бир адам тириледжек. ²³Эр ким озъ небетинде тириле: биринджи – Месих, сонъра, О келеджек сонъ, Месихке инангъанлар тириледжек. ²⁴Бундан сонъ ахыр заман келеджек. О вакъыт Месих эр бир башлыкъны, эр бир акиметни ве кучъни кучътен кестиреджек ве Падишалыкъны Алла Бабагъа береджек. ²⁵Алла бутюн душманларыны Месихнинъ аякълары астына ташлагъандже, Месих падишалыкъ япмакъ керек. ²⁶Сонъки йыкъыладжакъ душман исе – олюмдир. ²⁷Алла Месихнинъ аякълары астына бутюн барлыкъны ташлады. Амма «бутюн барлыкъны ташлады» дегенде, белли ки, бутюн барлыкъны Месихке бойсундыргъан Алланы козьде тутмай. ²⁸Алла эр шейни Месихке бойсундыргъан сонъ, Онъа эр шейни бойсундыргъан Аллагъа Огъул Озю де бойсунаджакъ, ве Алла эр бир шейнинъ башлыгъы олур.

²⁹Эгер тирилюв олмаса, олюлер ичюн сувгъа батырылып чыкъкъанлар насыл файда беклейлер? Эгер олюлер ич тирильмесе, олар ичюн сувгъа батырылып чыкъмакъ керекми? ³⁰Не ичюн бизлер эр бир саатте озюмизни беяларгъа огъратамыз? ³¹Мен эр кунъ олюм панджасы астында олам, амма дин къардашларым, мен Раббимиз Иса Месихнинъ огюнде сизлер ичюн макътанам. ³²Инсанларнынъ тюшюнджесине коре, эгер олюлер тирильмесе, не ичюн мен Эфес шеэринде айван олгъанларнен курештим? Ойле олса, айдынъыз, ашап-ичейик, ярын оледжекмиз де!

³³Амма алданманъыз: «Яман ёлдашлар яхшы адамны бозар».

³⁴Энди кереги киби, озюнъизни къолгъа алынъыз ве гуна япманъыз! Сизинъ айыбынъызгъа, сизлерден базыларынъыз Алланы бильмейлер.

Ер ве кок беденлери

³⁵Амма бириси: «Олюлер насыл тириледжек экен? Насыл беденде пейда оладжакъ экенлер?» – дер. ³⁶Эй, акъылсыз! Сенинъ сачкъан урлугъынъ ольмесе, тирильмейджек. ³⁷Сен сачкъанда, оладжакъ осюмликни дегиль, тек богъдай я да башкъа бир урлукъны сачасынъ. ³⁸Алла урлукъкъа Озю истеген беденни бере, эр бир урлукътан башкъа беден ярата. ³⁹Эр бир беден бир дегиль, амма адамларнынъ бедени башкъа, айванларнынъ башкъа, къушларнынъ башкъа ве балыкъларнынъ да башкъа бедени бар.

⁴⁰Коклердеки беденлер ве дюньядаки беденлер бар. Амма коклердеки беденлер дюльберлигининъ дюньядаки беденлер дюльберлигинден фаркъы бар. ⁴¹Кунешнинъ шурети башкъа, айнынъ шурети башкъа,

йылдызларнынъ шурети де башкъадыр. Шуретине коре йылдыз йылдыздан фаркъ эте.

⁴²Олюернинъ тириллови де бунъа ошай: чюрюк оладжакъ беден сачыла ве ольмейджек алда тириле. ⁴³Урьметсизликте сачыла, шуретте тириле; зайыф олып сачыла, къудретли олып тириле. ⁴⁴Эти ве къаны олгъан беден сачыла, рухий беден тириле. Эти ве къаны олгъан беден олса, рухий беден де бар.

⁴⁵Язылгъанына коре, биринджи адам Адем тири джан олды. Сонъки Адем* исе омюр берген рух олды. ⁴⁶Биринджи олып, рухий дегиль, эти ве къаны олгъан беден келе. Рухий беден сонъ келе. ⁴⁷Биринджи адам ерден, топракъ тозундан пейда олды. Экинджи адам исе коктен кельди. ⁴⁸Топракътан яратылгъан биринджи адам насыл олса, башкъа адамлар да ойледир. Коклердеки адам насыл олса, коклердекилер де ойледир. ⁴⁹Шимди биз топракътан яратылгъан адамлармыз, келеджекте исе коклердеки адамлар олурмыз.

⁵⁰Дин къардашлар, сизлерге шуны айтам: эти ве къаны олгъанлар Алланынъ Падишалыгъыны мирас этип аламаз. Оледжек беден ольмейджек мирасны аламаз. ⁵¹Мына, мен сизлерге бир сыр айтайым: эпимиз ольмемиз, амма эпимиз денъиширмиз. ⁵²Бир анъде, козь ачып юмгъандже, сонъки боразан вакътында, боразан чалынгъанда, олюер ольмейджек беденлерде тириледжеклер, биз исе денъишеджекмиз. ⁵³Чюрюйджек беден чюрюмейджек беденге чевирильмек керек, ве оледжек беден ольмейджек беденге чевирильмек керектир. ⁵⁴Бу чюрюйджек беден чюрюмейджек беденге чевирильген сонъ, ве оледжек беден ольмейджек беденге чевирильген сонъ, Языда айтылгъан сёзлер ерине келеджек:

Олюм енъильди ве ёкъ олды!

⁵⁵ Эй, олюм, сенинъ енъгенинъ къайда?

Эй, олюм, сен берген азапларынъ къаерде?

⁵⁶Олюм азабы – гунадыр. Гунанынъ къувети исе Къанундан келе. ⁵⁷Амма Аллагъа шукюр! О, Раббимиз Иса Месихнен бизге гъалебени багъышлады.

⁵⁸Шунынъ ичюн, севимли дин къардашларым, къатты ве къавий олунынъыз. Раббининъ хызметинде олып, эр вакъыт гъайретнен чалышынынъыз ве буны билинъиз: Рабби ёлунда япкъан ишинъиз файдасыз олмаз.

Ерусалим джемиети ичюн топлангъан акъча акъкъында

16 ¹Энди азизлер ичюн акъча топланмасына кельсек, сизлер Галатиядаки иманлылар джемиетлерине буюргъанымны япынъыз. ²Афтанынъ биринджи кунюнде эр биринъиз озь барлыгъына коре бир къысым акъчаны айырып сакъланъыз. Сонъ мен сизге кельгенде, акъча топламагъа керек олмаз. ³Алдынъызгъа кельгенде, сизлер сайлагъан адамларгъа

* 15.45 Демек, Иса Месих.

мектюплер берерим ве бахшышынъызны Ерусалимге ёлларым. ⁴Эгер меним бараджагъым да керек олса, мен де оларнен берабер кетерим.

⁵Мен бутюн Македонияны доланып чыккъъан сонъ, сизге бараджагъым. Македонияны доланып чыкмагъа истейим. ⁶Бельки янынъызда бираз вакъыткъа къалырым, я да къышны кечиририм, сонъ сизлерге мени кетеджек ериме озгъармакъ мумкюн олур. ⁷Сизлернен аз корюшип кетмеге истемейим. Рабби ёл ачса, янынъызда чокъча къалмагъа умют этем.

⁸Берекет Байрамына къадар мен Эфес шеэринде къаладжагъым. ⁹Манъа къаршы чыккъъанлар чокъ олса да, о ерде буюк ве гъайретли хызмет ичюн манъа кенъ бир къапуча ачылды.

¹⁰Эгер Тимотей алдынъызгъа кельсе, о, аранъызда ич бир шейден къоркъмайып яшагъанына диккъъат этинъиз. О, мен киби, Раббининъ хызметинде булуна. ¹¹Кимсе онъа юкъарыдан бакъмасын. О, манъа кельсин деп, оны аманлыкънен озгъарынъыз; мен оны дин къардашларнен берабер беклейим.

¹²Дин къардашымыз Аполлоскъа, озь достларынен берабер сизге кельмеге ялвардым, амма шимди бармагъа ич истеги ёкъ. Къолай бир вакъыт тапса келеджек.

¹³Юкъламанъыз, иманда къатты турунъыз, джесюр ве кучлю олунъыз. ¹⁴Бутюн ишлеринъизни севгинен беджеринъиз.

¹⁵Дин къардашлар, Стефанаснынъ эвдекилерини билесинъиз: Ахаяда биринджи иман эткенлер олар эди, озьлери азизлерге хызмет этиюрге берильдилер. Энди сизлерге ялварам: ¹⁶бойле адамларгъа, оларнынъ ярдымджыларына ве чокъ чалышкъан эр бир инсангъа бойсунынъыз.

¹⁷Стефанас, Фортунат ве Ахаикнинъ кельгенине къувандым; сизинъ еринъизге олар меним янымда эдилер. ¹⁸Олар эм мени, эм сизни юреклендирдилер. Бойле адамларны урьмет этинъиз.

¹⁹Кучюк Асиядаки иманлылар джемиетлери сизлерге селям ёллайлар. Акиланен Приска ве оларнынъ эвинде топлангъан джемиет Раббиден сизлерге чокъ селямлар ёллайлар. ²⁰Бутюн дин къардашлар сизлерге селям ёллайлар. Азиз опюшнен селямлашынъыз.

²¹Мен, Павел, озь къолумнен бу селямны язам. ²²Ким Раббини севмесе, онъа лянет олсун! Марана та – я Рабби, кель *! ²³Рабби Исанынъ эйлиги сизлернен олсун! ²⁴Иса Месихнен мен эпинъизни севем!

Коринт шеэринде яшагъан иманлыларгъа экинджи мектүп

Павелнинъ огретюв ве огютлери Коринт джемиетининъ иманлыларына кучлю тесир этти. Чокъусы гуналы коринтликлер озь къабаатыны бойнуна алып, Павелнен муаббетлешмеге истедилер. Амма базылары Павелнинъ итибарына къаршы баш котермекни девам эттилер. Шунинъ ичюн Павел Македонияда олгъанда, Коринтке бармаздан эвель, оларгъа даа бир мектүп язмагъа меджбур олды.

Шу мектүпни учь эсас болюкке айырмакъ мумкюн: Коринт джемиетинен муаббетлешкен Павелнинъ къуванчы ве онынъ Месих ичюн япкъан эльчилик хызметининъ тасвири (1–7 б.); Ерусалимдеки фукъаре месихчилерге коринтликлер озь чаресинен бол ярдым этмекнинъ кереклиги акъкъында огютлер (8–9 б.); ялан оджаларнынъ къабаатлавларындан къорчалав ве коринтликлерни оларгъа инанмагагъа чагъырув (10–13 б.).

Павелнинъ Коринт джемиетинен аралары (1–2 б.). Янгы васиетнинъ хызметчилери акъкъында (3–7 б.). Дин къардашларына ярдым акъкъында (8–9 б.). Павелнинъ ялан оджаларнынъ къабаатлавларындан къорчаланувы ве коринтликлерни оларгъа иман этмемеге чагъырувы (10–13 б.).

Селямлашув

1 Павел (Алланынъ истегинен Иса Месихнинъ эльчиси) ве дин къардаш Тимотей –

Коринт шеэриндеки Алланынъ иманлылар джемиетине ве Ахаянынъ этрафларында яшагъан эписи азизлерге:

² Алла Бабамыз ве Рабби Иса Месих сизге эйилик ве тынчлыкъ-аманлыкъ берсин!

Миннетдарлыкъ дуwasы

³Аллагъа, Раббимиз Иса Месихнинъ Бабасына, шукюрлер олсун! О – мераметли Баба, эр тюрлю ярдым берген Алладыр. ⁴О, бизни чешит тюрлю беляларымызда юреклендире. Сонъ биз де, Алладан ярдым алып, эр тюрлю беляларгъа огърагъан адамларны юреклендире билемиз. ⁵Месих ичюн азапларымыз не къадар чокълашкъан олса, Месих бизни о къадар чокъ юреклендире. ⁶Бизим беляларгъа огърагъанларымыз сизни юреклендирсин ве къуртулышкъа догърултсын. Биз юрек алгъанларымыз да сизни юреклендирсин, азапларымызгъа къошулгъанынъызда, сизге сабырлы олмагъа ярдым берсин. ⁷Сизлерге олгъан ишанчымыз къавий, чюнки азапларымызгъа къошулгъанынъыз киби, бизнен берабер гонъюль аладжагъынъызны билемиз.

⁸Дин къардашлар, Кучюк Асияда башымызгъа кельген беляны бильгенинъизни истеймиз. Биз пек азапландыкъ, такъаттан кесильдик, сагъ къалмагъа умютимизни биле джойдыкъ. ⁹Биз ичюн олюм джезасы азыр олгъаны акъкъында тюшюне эдик. Онынъ ичюн биз озюмизге дегиль, олюлерни тирильткен Аллагъа умют багъладыкъ. ¹⁰О, бизни буюк олюм телюкесинден къуртарды ве даа къуртараджакъ. О бизни кене къуртараджакъ, деп Онъа ишанамыз. ¹¹Сизлер де биз ичюн дува окъусанъыз, ярдым этерсиз, ве о вакъыт чокъ адамнынъ ярдым сорагъаны себебинден Алла бизге эйилик косьтереджек ве чокъ адам Онъа шукюр этеджек.

Павелнинъ планлары денъише

¹²Биз шунен гъурурланамыз, темиз виджданымыз да тасдыкълай ки, биз ачыкъ юрекнен ве Алладан кельген темизликнен яшай эдик, бу дюньяда ве айрыджа сизлернен олгъанымызда, инсаний акъылнен дегиль, лякин Алланынъ эйилигинен арекет эте эдик. ¹³Сизлерге язгъанымызнынъ эписини окъуп анълап олурсыз, ве умют этем ки, сизлер бизни бутюнлей анъларсынъыз. ¹⁴Сизлер энди, азчыкъ олса да, бизни анълайсынъыз: Иса Раббимизнинъ кунюнде биз сизинъ акъкъынъызда, сиз исе бизим акъкъымызда гъурурланырсынъыз.

¹⁵Бу ишанчнен, сиз экинджи кере эйилик алынъыз деп, мен башта сизге кельмеге ниетлене эдим. ¹⁶Сизден сонъ Македониягъа кечмеге ве Македониядан кене сизге къайтмагъа истей эдим. О вакъыт сизлер бизни Еудиеге ёллар эдинъиз. ¹⁷Шуны япмагъа ниетленип, мен эвельден эр шейни яхшы тюшюндим. Чюнки мен бир къараргъа кельгенимде, буны озъ истегимнен япмайым. Де «япарым», де «япмам», деп арекет этмейим. ¹⁸Ишанчлы Алланынъ огюнде ант этем: сизлерге айтылгъан бизим сёзюмиз де «эбет», де «ёкъ» дегильдир. ¹⁹Алланынъ Огълу Иса Месих де «эбет», де «ёкъ» демей эди. Онынъ акъкъында сизге мен, Сиуан ве Тимотей бильдиргенимизге коре, Онда тек «эбет» бар. ²⁰Алла не къадар сёз берген олса, Месих эбет-эбет эр бир шейни ерине кетирди.

Шунынъ ичюн биз Аллагъа шукюр этип, Месихнинъ Адынен «Амин» деймиз. ²¹Бизни сайлагъан, сизинъ ве бизим Месихке олгъан иманымызны къавийлештирген – Алла Озюдир. ²²О, устюмизге Озь тамгъасыны къойды ве юреклеримизге Озь Рухуны, бизге бериледжек байлыгъынынъ биринджи къысмыны киби, ёллады.

²³Алланы шаат олмагъа чагъырам: сизлерге даа зияде дерт ве азап кетирмеге истемейип, Коринтке кельмедим. ²⁴Сизлерге иманда насыл яшамакъ кереклиги акъкъында айтмагъа истемеймиз. Лякин сизнен берабер чалышамыз ве къуванамыз, чюнки иманынъыз къавийдир.

2 Иш шунда ки, сизлерни кене раатсызламамакъ ичюн, мен сизге бир даа бармамагъа къараргъа кельдим. ²Эгер мен сизлерни ынджытсам, мени ким къувандыраджакъ? Тек сиз, мен ынджыткъан адамлар, мени къувандырып олурсыз! ³Айны бу акъта мен сизлерге яздым ве янынъызгъа кельгенимде мени къувандыраджакъ адамлар ичюн къайгъы корьмеге истемедим. Мен сизлерге ишана эдим, ве сиз меннен берабер къуванаджакъсынъыз, деп эмин эдим. ⁴Мен терен къайгъы ве юрек аджджысынен, эм де токътамагъан козьяшларнен яздым. Лякин сизлерни ынджытмагъа ниетленмей эдим, сизлерге олгъан буюк севгимни биледжегинъизни истей эдим.

Тёвбе эткен адамны багъышланъыз

⁵Зияде арттырмайып айтам: ынджыткъан адам тек мени дегиль, эпинъизни де ынджытты. ⁶Шу адамгъа чокъусынынъ тарафындан берильген джеза етер. ⁷Шунынъ ичюн бу адамны энди къарарсыз къайгъы гъайып этмесин деп, оны багъышланъыз ве онъа юрек беринъиз. ⁸Сизге ялварам, онъа олгъан севгинъизни арекетлеринъизнен косътеринъиз.

⁹Мектюпни язгъанда, сизни сынамагъа ве сизлер эр шейни динълейджегинъизни бильмеге истей эдим. ¹⁰Эгер сиз бир адамны багъышласанъыз, оны мен де багъышларым. Мен кимни багъышлагъан олсам, оны сизлер ичюн Месихнинъ огюнде багъышладым. ¹¹Ёкъса Шейтан бизни алдатаджакъ. Биз онынъ ниетлерини яхшы билемиз.

Павел Троаста ве Македонияда

¹²Троас шеэринге кельгенимде, анда Рабби манъа Месихнинъ Къуванчлы Хаберини даркъатмагъа ёл ачты, ¹³лякин о ерде дин къардашым Титни тапмайып, рухум раат олмады. Шунынъ ичюн о еркекилернен сагълыкълашып, Македониягъа кеттим.

Месихте шурет

¹⁴Аллагъа шукюрлер олсун! О, бизни эр вакъыт Месихнинъ тантаналы юрюшинде алып бараята ве эр ерде бизим ярдымымызнен Озь акъкъындаки бильгини, хош къокъуны киби, даркъата. ¹⁵Базы адамлар

къртулышкъа, башкъалары олюмге кетелер, биз исе оларнынъ арасында Месихнинъ Аллагъа бахшышы оларакъ кетирилген хош къокъусы оламыз. ¹⁶Базылар ичюн биз – олюм сасыгъы, башкъалары ичюн исе – яшайыш берген къокъу. Ойле хызметни даа ким япа биле?! ¹⁷Чокъусы Алланынъ Сёзюни озъ файдасы ичюн илян этселер де, биз исе Алланынъ тарафындан ёлланылып ве Месихнен олып, Алланынъ огюнде саф юрекнен лаф этемиз.

Янъы васиетнинъ хызметчилери

3 ¹Биз ким олгъанымыз акъкъында сизлерге айтмагъа кереги ёкъ. Сизлерге кельгенлерден базылары озълерини макътагъан мектюплерни кетирелер, базылары исе ойле мектюплерни сизлерден алалар. Бизге исе ойле мектюплер керекмей.

²Бизни макътагъан мектюбимиз – сизлерсинъиз. Бу мектюп бизим юрегимизге язылгъан, ве оны бутюн адамлар таный ве окъуй. ³Ачыкътан корюнип тура ки, сизлер – бизим хызметимиз аркъалы язылгъан Месихнинъ мектюбисинъиз. Бу мектюп къалемнен дегиль, Тири Алланынъ Рухунен язылгъан, тегиз ташларда дегиль, адамларнынъ юреклеринде язылгъандыр.

⁴Биз бунъа Месихнинъ ярдымынен Алланынъ огюнде ишанамыз. ⁵Бизим озюмизде ич бир шейге къабилиетимиз ёкъ, бу шей бизден чыкъмай. Бизим къабилиетимиз – Алладандыр. ⁶О, бизге янъы васиетнинъ хызметчилери олмагъа къабилиетини берди. Бу васиет язылгъан къанунларгъа дегиль, лякин Алланынъ Рухуна таяна, чюнки язылгъан къанунлар адамларны олюмге алып келе, Рух исе омюр багъышлай.

⁷Ташларда язылгъан Къанун адамларгъа олюм кетирсе де, онынъ хызмети ойле бир шуретнен башлангъан эди ки, атта Исраиль халкъы Мусанынъ шурет сачып (чокъ вакъыт олмаса да) тургъан юзюне бакъып оламай эдилер. ⁸Рухнынъ хызмети исе даа шуретли олур! ⁹Гунакярларны къабаатлагъан хызмет шуретли олса да, гунакярларны акълайджакъ хызмет ондан даа чокъ шуретлидир! ¹⁰Шуретли сайылгъан шейнинъ шурети ёкъ олды, чюнки ондан даа шуретли олгъаны пейда олды. ¹¹Вакътынджа олгъан шей шуретнен кельген, лякин эбедий булунаджакъ шей даа шуретли олур!

¹²Ойле умютнен биз ачыкъ-айдын арекет этемиз, ¹³Мусанынъ япкъаныны япмаймыз. Исраиль халкъы шуретнинъ сёнгенини коръмесин деп, Муса озъ бетини ортыюнен къапата эди де. ¹⁴Лякин оларнынъ акъыллары кёр олды, ве Эски Васиетни окъугъан вакъытта о ортыю бугунге къадар акъылларыны къапатып тура, чюнки ортыюни тек Месих алып четке ташламакъ мумкюн. ¹⁵Шимдигедже, Мусанынъ китабыны окъугъан вакъытта ортыю оларнынъ юреклерини къапатып тура. ¹⁶Амма бирев Раббиге айлангъанда, бу ортыю ачыла. ¹⁷Рабби – Рухтыр. Раббининъ Руху къайда олса, о ерде азатлыкъ бар. ¹⁸Биз эпимиз ачыкъ бетнен

Раббининъ шуретине бакъамыз, оны, кузъгю киби, косътеремиз ве шуретимизни чокълаштырып, Раббининъ Рухунен Онъа ошап денъишемиз.

Балчыкътан япылгъан савутларда олгъан хазине

4 ¹Бойлеликнен, Алланынъ мераметинен бойле хызметте булунып, рухтан тюшмеймиз. ²Амма адамларнынъ гизли ве айып ишлерини ред этип, шимди айнеджиликнен арекет этмеймиз, Алланынъ Сёзюни бозмаймыз. Биз акъикъатны ачыкъ-айдын этемиз ве Алланынъ огюнде эр бир адамнынъ виджданына бизге кыймет кесмеге ёл беремиз. ³Эгер Къуванчлы Хаберимиз анълашылмаса, о, тек олюмге кететкъанлар ичюн анълашылмаз, ⁴чюнки имансызларнынъ акъылларындан Хаберни анъламагъа къабилиетини бу дюньянынъ алласы * хырсызлады, ве олар Месихнинъ шурети акъкъында Къуванчлы Хабернинъ ярыгъыны корип оламайлар. Месих исе – Алланынъ къыяфетидир, ⁵ве биз озюмиз акъкъында дегиль, Иса Месих Рабби олгъаны акъкъында хабер этемиз, озюмиз исе Иса ичюн сизинъ къулларыныыз оламыз. ⁶Къаранлыкътан ярыкъ янсын деп, буюргъан Алла бизим юреклеримизни де ярыкълатты, бизге Иса Месихнинъ юзюнде янып тургъан Озюнинъ шуретини бильдирип косътерди.

⁷Бу кыйметли ярыкъны биз озь къуветсиз беденлеримизде, балчыкъ савутларда киби, алып юремиз, чюнки аджайип къудретимиз бизден дегиль, лякин Алладан келе. ⁸Эр тарафтан бизге белялар келе, амма олар бизни ерге басмады. Ёлумызны шашыргъан киби олдыкъ, амма умют джоймадыкъ. ⁹Бизни къувалайлар, амма Алла бизни къалдырмай. Адамлар бизни ерге йыкътыра, амма биз ольмеймиз. ¹⁰Иса беденлеримизде яшасын деп, биз эр вакъыт Исаны олюмге алып кетирген азапларны озь беденлеримизде чекемиз, ¹¹бизим оледжек беденимизде Исанынъ омюри ачылсын деп, биз эр вакъыт Иса ичюн озюмизни тири алда олюмге беремиз, ¹²ве бойлеликнен, бизде олюм, сизде исе омюр арекет эте.

¹³«Мен инандым, шунунъ ичюн лаф этмеге башладым», – деп язылгъаны киби, биз айны шу иманнынъ рухуны алдыкъ ве инандыкъ, шунунъ ичюн де лаф этмеге башладыкъ. ¹⁴Билемиз ки, Рабби Исаны тирильткен Алла бизни де Исанен берабер тирильтеджек ве сизлернен берабер Озь янына къояджакъ. ¹⁵Буларнынъ эписи – сизлер ичюндир, Алланынъ эйилиги даа чокъ адамларгъа кечсин ве Онынъ шурети ичюн айтылгъан шукюрлер даа артсын.

Иманнен яшайыш

¹⁶Шунунъ ичюн биз рухтан тюшмеймиз. Корюнген беденимиз къартайса да, ички рухумыз кунь-куньден къуветлене. ¹⁷Кечиджи ве уфакъ азапларымыз бизге бутюн боллукънен эбедий ве буюк шурет кетиреджек.

* 4.4 Мында Шейтан козьде тутула.

¹⁸Биз козьге корюнген шейлерге дегиль, козьге корюнмеген шейлерге тикленип бакъамыз, чюнки корюнген шей кечиджи, корюнмеген исе эбедийдир.

5 ¹Биз билемиз ки, бу дюньядаки эвимиз, биз яшагъан чадырымыз йыкъылгъан сонъ, Алла бизге коклерде эбедий бир эв, къолнен япылмагъан эвни береджек*. ²Шунунъ ичюн биз коктеки эвимизге кирмеге истеп, ах чекемиз. ³О вакъыт коклердеки эвге кирип, биз эвсиз олмамыз. ⁴Дюньядаки эвде олгъанымызда, агъырлыкъ астында агълаймыз. Бу эвден чыкъмагъа истемеймиз, лякин коктеки беденге кийинмеге, эбедий яшайыш оледжек шейни енъеджегини истеймиз. ⁵Шу макъсатнен Алла бизни яратты ве, бериледжек байлыкънынъ биринджи къысмы киби, бизге Озь Рухуны берди.

⁶Шунунъ ичюн биз эр вакъыт эмин оламыз ве буны билемиз: бу беденде яшагъанымызда, биз Раббиден узакъта къаламыз ⁷ве козь корьген шейлерге таянмаймыз, лякин иманнен яшаймыз. ⁸Эбет, биз джесюрмиз, беденимизден чыкъмагъа ве Раббининъ янына кочьмеге истер эдик, ⁹амма я бу дюньядаки беденде олсакъ да, я ондан тыш олсакъ да, Раббини къувандырмагъа чокъ тырышамыз. ¹⁰Эпимиз Месихнинъ судтахты огюнде тураджакъмыз ве беденде яшагъан вакъытта япкъан яхшы я да яман ишлеримизге коре акъкъымызны аладжакъмыз.

Месих адамларны Алланен барыштыра

¹¹Раббиден къоркъмакъ не олгъаныны билип, биз Ондан къоркъмагъа башкъа адамларны да огретемиз. Алла бизим не олгъанымызны яхшы биле. Мен ишанам ки, сизинъ виджданынъызда сиз де бизни билесинъиз. ¹²Биз сизлерге озюмизни ким олгъанымызны кене косътермеге тырышмаймыз, амма сизлерге бизнен макътанмагъа ёл ачамыз. О вакъыт ичинде олгъан шейлерни гизлеген, лякин къыяфетинен макътангъан адамларгъа джевап берип олурсыз. ¹³Биз акъылдан азгъан киби корюнсек, бу, Алла ичюндир. Акъыллы лафлар этсек, бу, сизлер ичюндир. ¹⁴Бизге Месихнинъ севгиси башлыкъ эте, ве биз бойле тюшюнемиз: эгер бир адам бутюн адамлар ичюн ольген олса, булар эписи ольгенлер. ¹⁵Месих эписи ичюн ольди, ве энди яшагъан адамлар озьлери ичюн дегиль, амма оларнынъ файдасына ольген ве тирильген Месих ичюн яшасынлар.

¹⁶Онынъ ичюн биз энди ич кимсеге адам ольчюсинен къыймет кесип оламаймыз. Эвельден Месихке де адам ольчюсинен къыймет кескен олсакъ да, шимди бойле къыймет кесмеймиз. ¹⁷Демек, Месихке инангъан адам – янъы яратылгъан инсандыр. Эски олгъаны ёкъ олды, энди

* 5.1 Бу аетте Павел «эв, чадыр» сёзюни «беден» манасында къуллана. Шунунъ ичюн бу джумлени бойле терджиме этмеге мумкюн: «Бизим бу дюньядаки беденимиз ольген сонъ, Алла бизге коклерде янъы эбедий беден береджек».

янъы олгъаны пейда олды. ¹⁸Эр шей Алладандыр. О, Месихнинъ ярдымынен бизни Озюнен барыштырды ве бизге барышыкъ хызметини берди. ¹⁹Эбет, адамларнынъ гуналарыны эсапкъа алмайып, Алла дюньяны Озюнен Месихнинъ ярдымынен барыштырды ве бизге барышыкъ хаберини даркъатмагъа буюрды.

²⁰Бойделикнен, биз – Месихнинъ эльчилеримиз, бизим ярдымымызнен адамларны Алла чагъыра. Месихнинъ Адындан ялварамыз: Алланен барышынъыз! ²¹Месихнинъ ярдымынен Алланынъ огюнде инсафлы сайылайыкъ деп, Алла гуна бильмеген Месихни гуналарымыз ичюн къурбан оларакъ кетирди.

6 ¹Алланынъ ишдешлери олып, сизге Онынъ эйилигини бошуна къабул этмеге ялварамыз. ²Чюнки Алла шойле дей:

«Келишикли вакъытта сени эшиттим, о куню санъа ярдым бердим, сени къуртардым».

Мына энди келишикли вакъыт кельди! Мына энди къуртулыш куню кельди!

³Ич кимсе хызметимизни яманламасын деп, биз бир кимсенинъ джаныны агъырткъан ич бир шейни япмамагъа тырышамыз ⁴ве эр бир алда Алланынъ хызметчилери олгъанымызны косътеремиз: беляларда, хорфакъыр олгъанымызда, къыйын вакъытта чокъ сабыр этемиз, ⁵котек ашагъанымызда, зынджырларда отургъанымызда, бизге къаршы чыкъкъанларгъа котерильгенимизде, агъыр иш эткенимизде, юкъусыз олгъанымызда, аштан-сувдан вазгечкенимизде, хызмет этемиз. ⁶Биз анълавнен темиз яшайыш кечиремиз, чокъ сабыр этемиз, эйилик япамыз, Мукъаддес Рухкъа ишанамыз, саф юрекнен севемиз, ⁷догърусыны айтамыз, Алланынъ къудретине таянамыз, къолларымыздаки сила – бизим догърулыгъымыз. ⁸Бизни урьмет ве масхара этелер, яманлайлар ве макътайлар. Бизни яланджы деп саялар, амма биз догърусыны айтамыз. ⁹Биз белли дегильмиз, амма бизни таныйлар. Бизни ольген деп саялар, амма мына, биз тиримиз. Бизни джезалайлар, амма биз ольмеймиз. ¹⁰Бизни ынджыталар, амма биз эр вакъыт къуванамыз. Озюмиз фукъаремиз, амма чокъ адамларны бай этемиз. Ич бир шейимиз ёкъ, амма эр шей бизимкидир.

¹¹Эй, коринтлилер, сизлернен ачыкъ-айдын лаф этемиз, сизни бутюн юрекнен севемиз. ¹²Биз сизлерге юреклеримизни ачтыкъ, сиз исе юреклерингизни къапалы тутасыз. ¹³Балаларыма киби айтам: биз сизлерни севгенимиз ичюн, сизлер де бизге юреклерингизни кенъдже ачынъыз.

Ярыкънынъ къаранлыкънен бирлиги ёкъ

¹⁴Имансызларнен берабер бир боюндырыкъ тюбюне кирменгиз. Инсафлыкънен къанунсызлыкъ арасында насыл алякъа бар? Ярыкънен къаранлыкъ арасында насыл бирлик олмакъ мумкюн? ¹⁵Месихнен

Белиар* арасында насыл разылыкъ ола биле? Иманлынен имансыз арасында насыл бирлик олмакъ мумкюн? ¹⁶ Алланынъ Сарайынен путлар арасында насыл алякъа бар? Сизлер исе – Тири Алланынъ Сарайысынъыз. Алла бойле деди:

– Мен сизинъ ичинъизде яшайджагъым, аранъызда юреджегим, сизинъ Алланъыз оладжагъым, сиз исе Меним халкъым оладжакъсынъыз.

¹⁷ Шунунъ ичюн оларнынъ арасындан чыкъынъыз, олардан айрылып кетинъиз, – дей Рабби.

– Арам шейлерге токъунманъыз.

О вакъыт Мен сизлерни къабул этерим, ¹⁸ сизлерге Баба олурым. Сизлер Меним огул ве къызларым олурсыз, – дей Къудретли Рабби.

7 ¹ Севимли дин къардашларым, Алладан бойле буюк сёзлерни алгъан сонъ, беденимизни ве рухумызны арам эткен эр бир шейден озюмизни темизлейик, Алладан къоркъып, бутюнлей азиз олайыкъ.

Павелнинъ къуванчы

² Бизлерге юреклеринъизни ачынъыз. Биз ич кимсенинъ джаныны агъыртмадыкъ, ич кимсеге зарар кетирмедик, ич кимсени алдатмадыкъ. ³ Буны айткъанда, сизлерни къабаатламагъа истемейим. Эвель айткъаным киби, сизлер бизим юрегимиздесиз, ве биз сизнен берабер эм яшамагъа, эм ольмеге азырмыз. ⁴ Сизлерге чокъ ишанам, сизлернен чокъ макътанам. Беяларымыз не къадар чокъ олса да, меним юрегим теселлиге толып таша, къуванчым да пек буюк.

⁵ Македониягъа кельгенде, беденимизге ич бир раатлыкъ тапмай эдик, чюнки эр тарафтан сыкъыла эдик: тышарыда къавгъалар, юректе къоркъулар бар эди. ⁶ Амма алчакъгонъюллилерни юреклендирген Алла янымызгъа Титни ёллап, бизим гонъюмизни алды. ⁷ Биз тек Титнинъ кельгенине дегиль, оны юреклендиргенинъиз акъкъында эшиткенине де къувандыкъ. Тит бизге сизинъ мени насыл сагъынгъанынъыз, къасевет эткенинъиз, косьтерген гъайретинъиз акъкъында хабер эткен сонъ, мен даа зияде севиндим. ⁸ Шу себептен, эгер мектюбимнен сизинъ джанынъызны агъырткъан олсам, шимди пешман этмейим. Лякин башта мен пешман эттим, чюнки корем ки, къыскъа бир вакъыт ичинде о мектюп джанынъызны агъырткъан эди. ⁹ Энди исе мен къуванам, лякин джанынъыз агъыргъанына дегиль, бу джан агърысы сизлерни тевбеге кетиргенине къуванам. Бу шей Алланынъ истегине коре олды, шунунъ ичюн бизден ич бир зарар корьмединъиз. ¹⁰ Алланынъ истегине коре олгъан джан агърысы адамларны тевбеге кетире, къуртулыш тапмагъа

* 6.15 Я да «Белиал». Шейтаннынъ даа бир ады.

имкян бере. Дюнъядаки шейлер акъкъында къасевет исе тек олюмни кетире. ¹¹Бакъынъыз, Алланынъ истегине коре джан агърысы себебинден сизлерде озюнъизни акъламакъ ичюн насыл гъайрет пейда олды, насыл гъазап, къоркъу, корюשמек арзусы, къабаатлыны джезаламакъ истеги пейда олды! Буларнынъ эписинен озюнъиз темиз олгъанынъызны косътердинъиз. ¹²Эр алда, мен сизлерге мектюп язгъанда, къабаатлыны мейдангъа чыкъармагъа я да къабаатлангъанны къорчаламагъа ниетим ёкъ эди. Лякин Алланынъ огюнде сизлер бизге насыл садыкъ олгъанынъызны косътермеге истей эдим. ¹³Бойлеликнен, биз юрек алдыкъ. Юрек алгъанымыздан гъайры, бизни даа зияде Титнинъ къуванчы севиндирди, чюнки эпинъиз онынъ рухуны пек котердинъиз. ¹⁴Мен онынъ алдында сизлерни макътагъан эдим ве энди бундан утанмадым. Сизлерге эр шейде догърусны айткъанымыз киби, Титнинъ огюнде макътангъанымыз да акъикъат олып чыкъты. ¹⁵Эпинъиз оны динълегенинъизни, насыл къоркъунен ве титревнен къабул эткенинъизни акълында туткъанда, Титнинъ сизлерге олгъан севгиси даа арта. ¹⁶Эр бир шейде сизлерге ишанып бильгеним ичюн къуванам.

Гонъюльден бахшыш

8 ¹Шимди, дин къардашларымыз, сизлерге Македониядаки иманлыларнынъ джемиетлерине Алла берген эйилик акъкъында бильдирмеге истеймиз. ²Олар агъыр сынавлардан кечкен олсалар да, буюк къуванчкъа толып ташалар, терен фукъареликте олсалар да, буюк бахшышлары бермеге истегини косътерелер. ³Олар озь истеклеринен къолларындан кельгени къадар, атта имкянларындан да зияде ярдым эткенлерине мен шаатым. ⁴Олар бизден Алланынъ азиз халкъына ярдым бермеге чокъ ялварып сорадылар. ⁵Олар биз ишангъанымыздан зияде яптылар ве озьлерини башта Раббиге, сонъ, Алланынъ истегинен, бизге багъышладылар. ⁶Шунынъ ичюн сизинъ аранъызда бу яхшы ишни битирмеге биз Титке риджа эттик, чюнки о озю оны башлагъан эди. ⁷Сизлер эр шейде бай оласынъыз – эм иманда, эм лафкъа усталыкъта, эм бильгиде, эм эр тюрлю гъайретте, эм де бизни севгенинъизде. Бу хайырлы иште де устюн олунъыз.

⁸Буны япмагъа сизге буюрмайым, лякин башкъаларнынъ гъайрети ярдымынен севгинъизнинъ акъикъийлигини сынайым. ⁹Сизлер Раббимиз Иса Месихнинъ эйилигини билесиз: О, зенгин олса да, сизлер ичюн фукъаре олды, ве шунынъ ичюн сиз онынъ фукъарелиги ярдымынен зенгин олдынъыз.

¹⁰Бу акъта меним фикирим бойле, ве мен айткъан ишни битирсенъиз, сизге файда олур. Кечкен йылы сиз биринджи олып, бу ишни башладынъыз, бундан гъайры биринджи олып оны япмагъа истединъиз. ¹¹Энди бу ишни битиринъиз. Бойле этип, буюк истегинъизнен къолунъыздан кельгенине коре беджеринъиз. ¹²Эгер керчектен ярдым этмеге истесенъиз,

бахшышы къабул этильсин деп, эр бир адам озь бахшышыны къолунда олгъанына коре берсин.

¹³Башкъаларына енгиллик, сизлерге исе агъырлыкъ тюшеджеги керекмей, эр шей тенъ олсун. ¹⁴Шимди сизлердеки боллукъ оларнынъ къытлыгъыны толдурсын, башкъа вакъытта олардаки боллукъ сизинъ къытлыгъынъызны толдурыр. Бойлеликнен, эр шей тенъ олур. ¹⁵Азылгъаны киби:

«Эм чокъ джыйгъан союзда арткъач ёкъ эди, эм аз джыйгъан союзда да эксиклиги олмады».

Тит ве онынъ ишдешлери

¹⁶Сизлер ичюн Титнинъ юрегине бойле гъайретни берген Аллагъа шукюр олсун! ¹⁷Мен онъа риджа эткен олсам да, о озь истегинен ве буюк гъайретнен сизинъ янынъызгъа кетти. ¹⁸Онен берабер бир дин къардашымызны да ёлладыкъ. Оны Къуванчлы Хаберни даркъаткъаны ичюн бутюн иманлыларнынъ джемиетлеринде макътайлар. ¹⁹Бундан гъайры, иманлылар джемиетлери озьлери оны сайладылар. О, бу хайырлы иште бизге ярдым эте. Раббини шуретлемек ичюн, биз бирликте бу ишни озь истегимизнен япамыз ²⁰ве, бизге ишанып берильген бу бахшышларнен не япкъанымызда ич кимсе бизни къабаатламасын деп, мукъайт оламыз. ²¹Биз тек Раббининъ огюнде дегиль, адамларнынъ огюнде де догъру ишлер япмагъа аракет этемиз. ²²Оларнен берабер биз даа бир къардашымызны ёлладыкъ. О, чокъ кере тюрлю алларда сыналды ве гъайретини косътерди. Шимди онынъ гъайрети даа зияде, чюнки сизлерге пек буюк ишанчы бар. ²³Тит акъкъында айткъанда, о меним достум ве сизинъ аранъызда чалышкъан ишдешим. Башкъа къардашларымыз – иманлылар джемиетлерининъ элчилери ве Месихнинъ шуретидир. ²⁴Шунынъ ичюн, джемиетлер огюнде севгинъизни ве сизни макътагъанымызны керчек олгъаныны косътеринъиз.

Месихке инангъан дин къардашларгъа ярдым

9 ¹Азизлерге ярдым этмек акъкъында сизлерге язмакъ мен ичюн арткъачтыр. ²Ярдым этмеге истегинъизни билем, шунынъ ичюн македониялылар огюнде сизлернен макътанып юрем ве Ахаяда яшагъанлар былтырдан берли ярдым этмеге азыр олгъаныны айтам. Сизинъ гъайретинъиз себебинден чокъусы аракетке кельди. ³Энди сизинъ акъкъынъызда макътавым бошуна чыкъмасын ве, мен айткъаным киби, сиз азыр олунъыз деп, агъа-къардашларны ёллайым. ⁴Эгер македониялылар меннен берабер барып, сизлерни азыр олмагъан алда коръселер, биз масхара олурмыз. Сизлер исе бу иште даа бетер масхара олурсыз. ⁵Шунынъ ичюн мен агъа-къардашларгъа, олар сизлерге эвельден барсынлар деп, риджа этмек къарарына кельдим. О вакъыт сизинъ сёз берген бахшышларынъыз эвельден азыр олур, ве бахшышынъыз зорнен берильген бахшыш дегиль, керчектен де бахшыш олур.

⁶Шуны унутманъыз: къызгъанып сачкъан аз джыяр, бол сачкъан исе бол берекет джыя. ⁷Эр ким зорланып я да меджбур олып дегиль, юрегинде ниет эткенини берсин. Алла къуванчнен берген адамларны се-
ве. ⁸Алланынъ сизлерге эр бир эйи шейни бермеге кучю бар. О вакъыт сизлерде эр вакъыт эр керек шей олур, ве сиз эр тюрлю хайырлы ишке азыр олурсынъыз. ⁹Язылгъаны киби, къолуны ачып, ёкъсулларгъа берген адамнынъ инсафлыгъы эбедий олур.

¹⁰Сачыджыгъа урлукъ ве ашагъангъа отъмек беряйткъан Алла сизинъ сачкъанынъызны бол япаджакъ, инсафлыкъ берекетинъизни де чокълаштыраджакъ. ¹¹О вакъыт сизлер бай олып, эр шейни боллукънен береджексинъиз, адамлар исе бизден бахшышынъызны къабул этип, Аллагъа шукюрлер айтаджакъ. ¹²Сизинъ хызметинъиз фукъаре азизлерге ярдым эте, бундан да гъайры чокъ адамларгъа Аллагъа чокътан-чокъ шукюр этмеге себеп ола. ¹³Бу хызметинъизни корип, олар Месихнинъ Къуванчлы Хаберине бойсунгъанынъыз ичюн ве башкъаларгъа берильген бол бахшышларынъыз ичюн Алланы шуретлейджек, ¹⁴сизлер ичюн дува окъуйджакъ ве, Алла сизге арткъач эйилик бергенине къуванып, сизлерге юрекен бериледжеклер. ¹⁵Анълатылмаз бахшышы ичюн Аллагъа шукюр!

Павел озь хызметини къорчалай

10 ¹Мен, Павел, сизинъ аранъызда юваш, сизден узакъта исе джесюр олып, шимди сизлерге Месихнинъ алчакъгонъюллиги ве йымшакълыгъынен мураджаат этем. ²Базы адамлар, биз озь истеклеримизге коре яшаймыз, деп саялар. Сизге бараджакъ вакъытта мен оларнен джесюр ве къатты сёзлернен лаф этмеге ниетленем. Лякин сизден ялварып со-
райым, буны ялмагъа мени меджбур этменъиз! ³Биз бу дюньяда яшасакъ да, дюньяда дженк эткенлери киби дженк этмеймиз. ⁴Биз бу дюньянынъ къуветлеринен дегиль, Алланынъ къуветлеринен дженк этемиз. Алланынъ къувети къавий къалелерни йыкъып ола, ве онынъ ярдымынен биз эр бир фикирни ве ⁵Алланынъ бильгисине къаршы баш котерген эр бир къопайлыкъны ёкъ этемиз, эр бир ниетни эсирге аламыз ве Месихке бойсундырамыз. ⁶Сизлер Месихке бутюнлей берильген сонъ, биз эр бир исьянджыны джезаламагъа азыр олурмыз.

⁷Сизлер тек корюнген шейлерге бакъасынъыз. Эгер бир адам озюни Месихке инангъан адам деп сайса, о, шуны акълында тутсун: о, Месихнинъ тарафдары насыл олса, бизлер де Месихнинъ тарафдары оламыз. ⁸Рабби бизге сизинъ иманынъызны ёкъ этмеге дегиль, оны къавийлештирмеге акъкъыны берди. Мен бунынъ акъкъында не къадар чокъ макътансам да, масхара олмам. ⁹Мектюплеримнен сизлерни къоркъутмагъа истемейим. ¹⁰Базылары: «О, мектюплеринде серт ве кучъю, амма озю къуветсиз ве сёзге уста дегиль», – дейлер. ¹¹Бойле айткъанлар шуны бильсинлер ки, биз узакъта, мектюплеримизде насыл олсакъ, янынъызгъа кельгенде де ойле олурмыз.

¹²Базылары озьлерини макътайлар, биз оларнен берабер турмагъа я да озюмизни оларнен ольчештирге ич истемеймиз! Олар акъылсыз олып, озьлери озьлерине къыймет кеселер, озьлеринен тенъештирелер. ¹³Амма биз къарарсыз макътанмайджакъмыз. Алла бельгилеген къарар ичинде макътанаджакъмыз. Аранъыздаки хызметимиз – онынъ къысмыдыр. ¹⁴Биз янынъызгъа бармагъанлар киби дегильмиз. Биз озюмиз сизге Месих акъкъында Къуванчлы Хаберни алып кетирдик. ¹⁵Биз къарарсыз макътанмаймыз, башкъаларнынъ ишинен де макътанмаймыз. Амма умют этемиз ки, иманынъыз къатты олгъан сайын, аранъыздаки хызметимиз де, бизге берильген къарардан чыкъмайып, даа зияде артаджакъ. ¹⁶О вакъыт сизлерден узакъ ерлерде де Къуванчлы Хаберни даркъатаджакъмыз ве, базылары эткени киби, башкъалары япкъан хызметинен макътанмайджакъмыз. ¹⁷Макътангъан адам Рабинен макътансын. ¹⁸Озюни макътагъан дегиль, Рабби макътагъан адам урьметке ляйыкътыр.

Павел ве яланджы эльчилер

11 ¹Умют этем ки, сиз бир къач акъылсыз сёзлериме сабыр этерсиз! Бираз сабыр этинъиз. ²Мен сизлер акъкъынъызда Алла киби къасевет этем, чюнки мен сизлерни Месихке, бир акъайгъа киби, нишанладым ве сизни Онъа темиз къыз оларакъ бермеге истейим. ³Амма къоркъам ки, йылан айнеджиликнен Аваны алдаткъаны киби, сизинъ фикирлеринъиз де бозулып, Месихнинъ артындан адийликнен ве темизликнен юрмектен вазгечеджексинъиз. ⁴Адамлар сизге келип, Иса акъкъында башкъа шейлерни, биз сизге бильдирмеген шейлерни икяе эткенде, я да сизлер алгъан Рухтан башкъа бир рухны алгъанда, я да къабул эткен Къуванчлы Хаберден башкъа бир хаберни эшиткенде, сиз шуны, яхшы шейни киби, къабул этесинъиз! ⁵Мен ойле «буюк эльчилер»ден ич бир шейде къалмайым, деп тюшюнем. ⁶Мен сёзге уста олмасам да, бильгиде джайль дегилим. Буны биз сизлерге эр тарафтан ачыкъ косьтердик.

⁷Алланынъ Къуванчлы Хаберини сизлерге бедава огреткенimde, сизлерни юксельтмек ичюн озюмни алчакълаштыргъанымда, бельки мен гуна япкъандырым? ⁸Сизлерге хызмет этмек ичюн, башкъа иманлыларнынъ джемиетлеринден акъча ярдымыны ала эдим. ⁹Аранъызда олып, мухтадж олгъанымда да, ич кимсеге юк олмадым. Манъа керекли эр шейни Македониядан кельген дин къардашлар бердилер. Ич бир шейде сизлерге юк олмагагъа тырыша эдим ве даа тырышырым. ¹⁰Озюмдеки Месихнинъ акъикъаты иле айтам: Ахая мемлекетинде ич кимсе бу макътавны менден тутып аламаз. ¹¹Не ичюн ойле япам? Сизлерни севмегенимденми? Алла биле ки, мен сизни севем!

¹²Лякин бизнен бир олгъанына макътанмагъа ёл къыдыргъан адамларгъа имкян бермемек ичюн, мен не япкъан олсам, шуны келеджекте

де япаджагъым. ¹³Бойле адамлар – яланджы эльчилер, алдатыджы хызметчилер, озьлерине Месих эльчилери деп, яландан косьтерелер. ¹⁴Бунунъ шашыладжакъ шейи ёкъ: Шейтаннынъ озю ярыкъ мелегининъ къыяфетини ала. ¹⁵Демек, Шейтаннынъ хызметчилери акъикъат хызметчилерининъ къыяфетини алсалар, шашмагъа керекмей. Лякин оларнынъ сонъу япкъанларына коре оладжакъ.

Павел чеккен азаплар

¹⁶Даа шуны айтам: ич бир адам мени акъылсыз деп саймасын. Эгер ойле сайсанъыз, ич олмадым, мени, акъылсызны къабул эткенлер киби, къабул этинъиз, бираз макътанайым! ¹⁷Шимди айтаджакъ сёзлерим Раббининъ айткъаны дегиль. Макътанчакълыкъ ниетинде, акъылсыз бир адам киби айтаджакъым. ¹⁸Чокъусу бу дюньяда макътаналар, шунунъ ичюн мен де макътанырым. ¹⁹Сизлер акъыллы олып, акъылсызларгъа къатланасынъыз! ²⁰Бирде-бири сизни къул япкъанда, акъкъынызыны ашагъанда, мал-мулькюнъизни чайпап алгъанда, озюни юксек туткъанда*, сизлер бунъа даянасыз. ²¹Утанып айтам, бизим бойле ишлерге кучюмиз етмез эди!

Бойлеликнен, эгер бир адам бир шейде макътанмагъа истесе – акъылсыз адам киби айтам – о вакъытта мен де макътанырым. ²²Олар еудийми? Мен де еудийим. Олар исраиллими? Мен де исраиллим. Олар Ибраим несилинденми? Мен де Ибраим несилинденим. ²³Олар Месихнинъ хызметчилерими? Мен акълымны джойгъан киби айтам: мен олардан буюгим! Иш десенъиз, мен олардан чокъ чалыштым. Зиндан десенъиз, олардан чокъ зинданда яттым. Котек десенъиз, мен олардан чокъ котек ашадым, атта чокъ кере олюмге якъын олдым. ²⁴Еудийлер тарафындан беш кере отуз докъузар къамчы ашадым. ²⁵Мени учь кере таякънен, бир кере ташнен котекледилер, учь кере гемиде къазагъа огърадым, бир гедже ве бир кунь ачыкъ денъизде къалдым. ²⁶Чокъ кере ёлгъа чыкъа эдим. Озенлерде, айдутлардан, сойдашларымдан да, башкъа миллетлерден де телюкеде къалдым. Шеэрде телюке, сахара телюке, денъизде телюке, ялан агъа-къардашлар арасында телюкеге огърадым! ²⁷Агъыр иш яптым ве чокъ чекиштим, чокъ юкъусыз гедже корьдим, ачлыкъ ве сувсузлыкъ чектим, чокъ кере аштан-сувдан вазгечтим, сувукъ авада индже урбада юрдим. ²⁸Бундан гъайры мен айтмагъан башкъа шейлерге бакъмадан, мени бутюн иманлылар джемиетине олгъан куньделик къасеветим баса. ²⁹Эгер бир адам такъаттан тюшсе, мен де такъаттан тюшем! Бирев ёлдан урулса, юрегим яна!

³⁰Эгер макътанмакъ манъа керек олса, озь къуветсизлигимнен макътанам. ³¹Эбедиен шуретли Алла, Рабби Исанынъ Бабасы биле ки, мен ялан айтмайым. ³²Мына, Дамаскта виляет башлыгъы Аретас падиша,

* 11.20 Я да «сизни бетинъизге ургъанда».

мени якъаламакъ ичюн, шеэр къапусына къаравул къойды. Амма мени сепет ичинде дивардаки пенджеренден тюшюрдилер, ве мен онынъ къолундан къачып къуртулдым.

Павелнинъ руялары

12 ¹Файдасыз олса да, макътанмагъа меджбурым. Энди Рабби манъа косътерген шейлерни ве берген хаберлерни айтаджагъым. ²Мен Месихке инангъан бир адамны билем. Он дёрт йыл эвельси о адам ерден учонджи кокке къадар апансыздан алынды. О, бедендеми, беденден тыш эдими, бильмейим, Алла биле. ³Билем ки, шу адам (бедендеми, беденден тышмы, бильмейим, Алла биле) ⁴апансыздан дженнет багъчасына алынды ве инсангъа айтмагъа ясакъ олгъан сёзлерни эшитти. ⁵Бойле бир адамнен макътансам олур. Амма озюм акъкъымда макътанып олма, тек къуветсизлигимнен макътанырым. ⁶Эгер макътансам, акъылсыз олма, догърусыны айтаджагъым. Лякин озюмни тутып юрем, бирде-бир адам меним акъкъымда озюмде корьген я да эшиткенден зияде тюшюнеджегини истемейим. ⁷Манъа аджайип хаберлер берильген эди. Амма мен къопаймайым ве кибирленмейим деп, бедениме бир тикен, мени чекиштирген Шейтаннынъ хызметчиси берильди. ⁸Буны менден узакълаштырсын деп, Раббиге учь кере ялвардым. ⁹Амма О, манъа: «Санъа берген эйилигим етер. Адамлар озь къуветсизлигинде Манъа ишанса, оларда Меним бутюн къудретим арекет этип башлай», – деди. Шунынъ ичюн, менде Месихнинъ къудрети яшасын деп, къуванчнен озь къуветсизликлеримнен макътанаджагъым. ¹⁰Шу себептен мен къуветсиз олгъанымда, мени яманлагъанларда, мен мухтадж олгъанымда, Месих ичюн мени къувгъан ве чекиштиргенлерде, мен мемнюн олам. Къуветсиз олгъанымда, меним къудретим осе.

Павел коринтхилерни къайгъыра

¹¹Мен макътанып, акъылсыз киби олдым. Амма мени бунъа озьлеринъиз меджбур эттинъиз. Мени макътамакъ сизге керек эди. Мен ич бир шей олмасам да, анавы «буюк эльчилер»ден бетер дегилим. ¹²Сизинъ аранъызда эльчилигимнинъ бельгилери: буюк бир сабыр, аляметлер, аджайип ве къудретли ишлер косътерильди. ¹³Башкъа иманлылар джемиетлерине нени яптым да, оны сизлер ичюн япмагъаныммы? Тек бир шейни япмадым – сизлерден акъчаны истемедим! Бу къабаатым ичюн мени багъышланъыз!

¹⁴Мына, сизге учонджи кере бармагъа азырым, амма сизлерге юк олма; къолунгыздакини дегиль, озьлерингизни истейим. Балалар ана-бабаларына байлыкъ топламакъ керекмей, ана-бабалар балаларына топламакъ керек. ¹⁵Сизинъ джанларынъыз ичюн олгъанымны ве озюмни биле къуванчнен береджегим. Эгер мен зияде севсем, мени азджа северлерми?

¹⁶Ойле олсун, мен сизлерге юк олмасам да, дерсиз ки, мен сизни айнеджиликнен алдаткъаным. ¹⁷Бельки, ёллагъан адамларымнынъ ярдымынен сизлерден бир файда корьгендирим? ¹⁸Мен Титни ве онен берабер бир дин къардашны сизге ёллагъан сонъ, Тит сизлерден файдаландымы? Бизлер бир акъылнен тюшонмей эдикми? Бир тюрлю аркетлер этмей эдикми?

¹⁹Бельки, биз сизинъ алдынъызда озюмизни акълаймыз, деп тюшонедирсиз. Биз Месихнен бирликте Алланынъ огюнде айтамыз. Ве айтылгъаннынъ эписи, севгили къардашларым, сизни къавийлештирге керек. ²⁰Янынъызгъа кельгенимде, сизлерни мен истемеген алынъызда тапарым ве сизлер мени истемегенинъиз алымда тапарсыз, деп къоркъам. Кельгенимде, къавгъа, пахыллыкъ, гъазап, давалар, яман лафлар, ошек, къопайлыкъ, низамсызлыкъ корерим, деп къоркъам. ²¹Даа къоркъам ки, сизге кельгенимде, Аллам мени сизинъ алдынъызда ашалайджакъ ве мен чокъуларынынъ артындан агълайджагъым, чюнки олар эвель гуналар япкъан олсалар да, эткен ахлякъсызлыкъ, ороспулыкъ ве бозукълыкътан тевбе этмедилер.

Огютлер

13 ¹Мен энди учюнджи кере янынъызгъа келеям. Эр бир къабаат эки я да учъ шаатнынъ сёзлеринен тасдыкъланмакъ керек. ²Мен экинджи кере янынъызда олгъанымда, сизлерни тенбиелей эдим. Энди де, сизден узакъта олсам да, гуна япкъан адамларгъа ве башкъаларгъа эвельден айтам: сизге кельгенимде, ич биринъизни аджымам. ³Меним ярдымымнен Месих айткъанына делиль къыдырасыз. Месих такъаттан кесильмеди ве аранъызда Озь къудретини косътере. ⁴О, къуветсиз алында хачкъа мыхлангъан олса да, Алланынъ къудретинен тири яшай. Биз де Месихнен берабер къуветсиз олсакъ да, сизлер ичюн Алланынъ къудретинен Месихнен яшайджакъмыз.

⁵Озь-озюнъизден соранъыз: иманынынъизни джоймадынъызмы? Озюнъизни сынап бакътынъыз. Иса Месих ичинъизде олгъаныны бильмейсизми? Эгер сынавдан кечкен олсанъыз, эльбетте билесинъиз. ⁶Мен умют этем ки, биз сынавдан кечип оладжагъымызны озюнъиз корерсиз. ⁷Биз Аллагъа дува окъуймыз: ич бир яман иш япманъыз. Онынъ макъсады – сынавдан кечкенимизни косътермек дегиль. Аксине, биз сынавдан кечмеген киби корюнирмиз исе, яхшы иш япынъыз. ⁸Акъикъаткъа къаршы ич бир шей япып оламамыз, акъикъат ичюн эр бир шей япаджакъмыз.

⁹Бизлер къуветсиз, сизлер исе къуветли олгъанынынъизгъа севинемиз. Сизлер къусурсыз оладжагъынъыз ичюн дува окъуймыз. ¹⁰Шунынъ ичюн мен даа узакъта олгъанымда, буны язам. Сизге кельген вакъытта манъа берильген къуветни къулламанмагъа ве серт олмагъа истемейим. Рабби манъа шу къуветни сизни йыкъмакъ ичюн дегиль, иманынынъизни къавийлештирмек ичюн берди.

Селямлар

¹¹Ахыр-сонъу, дин къардашларым, къуванынъыз, къусурсыз олмагъа гъайрет этинъиз, бири-биринъизни юреклендининъиз, тюшонджелеринъизде бир олунъыз, аманлыкъны сакъланъыз. О вакъыт сизлернен севги ве аманлыкъ берген Алла олур.

¹²Азиз опюшнен селямлашынъыз. Алланынъ бутюн азизлери сизлерге селям этелер.

¹³Рабби Иса Месихнинъ эйилиги ве Алланынъ севгиси сизнен олсун, Мукъаддес Рухнен араларынъыз якъын олсунлар!

Галатияда яшагъан иманлыларгъа мектюп

Галатиянынъ (шимдики Тюркиенинъ орта къысмы) месихчилер джемиетлери милътнынъ 40-ынджы сенелерининъ сонъунда биринджи сефери вакътында Павел тарафындан тешкиль этильген эдилер. Павел Галатиядан кеткен сонъ чокъ кечмеден, янъы инангъанларгъа башкъа оджалар кельдилер. Олар, Алладан къуртулыш алмакъ ичюн, Мусанынъ Къануныны тутмакъ ве сюннет этильмек кереклиги акъкъында исрар эте эдилер. Ондан гъайры, Месих акъкъында Къуванчлы Хаберни илян этмек ве анълатмакъ акъкъыны Павелге ишанмай эдилер. Павел буны билип, пек кедерленди ве бу янълыш огретювге къаршы чыкъмакъ ичюн, Галатиядаки джемиетлерге язды.

Мектюпнинъ бир къач къысмы бар: Павел Месихнинъ эльчиси олгъаны акъкъында (1–2 б.); Алла адамларгъа Къанунны туткъанлары ичюн дегиль, Иса Месихке иман эткенлери себебинден къуртулыш бергенининъ исбатлары (3.1–5.12); Мукъаддес Рух тарафындан идаре этильген ве Къуванчлы Хабер саесинде севгинен кечирильген яшайышнынъ тасвири (5.13–6.10); нетидже (6.11–18).

Павел – Месихнинъ эльчиси (1–2 б.). Алла адамларгъа къуртулышны Къанун беджергенлери ичюн дегиль, Иса Месихке олгъан иманы ичюн бере (3–4 б.). Иманлынынъ азатлыгъы акъкъында. Инсафлы яшайыш огюти (5–6 б.).

Селямлашув

1 ¹Павел эльчи (меним эльчилигим не инсанлардан, не бирде-бир инсаннынъ ярдымынен кельди, мени Иса Месих ве Оны олюлерден тирильткен Алла Бабамыз эльчи яптылар) ²ве меннен берабер олгъан бутюн дин къардашларым –

Галатиядаки иманлылар джемиетлерине:

³Алла Бабамыз ве Рабби Иса Месих сизге эйилик ве тынчлыкъ-аманлыкъ берсин! ⁴Иса Месих, Алланынъ ве Бабамызнынъ истегенине коре, бизни шимдики яман замандан къуртарайым деп, Озюни бизим гуналарымыз ичюн берди. ⁵Аллагъа эр заман шан-шурет олсун! Амин.

Тек бир Къуванчлы Хабер бар

⁶Мен шашам, сизлер не къадар тез сизни Месихнинъ эйилигинен чагъыргъан Алладан «башкъа бир Къуванчлы Хаберге» чевирильдинъиз! ⁷Аслы башкъасы ёкъ. Тек базы адамлар сизни ёлдан уралар ве Месихнинъ Къуванчлы Хаберини бозмагъа истейлер. ⁸Сизге берильген Къуванчлы Хаберимизден башкъасыны биримиз я да коктен бир мелек кетирсе, онъа лянет олсун! ⁹Эвельден айткъанларымызгъа коре, шимди кене айтам: кимдир сизлер къабул эткен Къуванчлы Хаберге къаршы олгъан хаберни кетирсе, онъа лянет олсун!

¹⁰Шимди мен макътавыи адамлардан къыдыраммы, я Алладанмы? Мен адамларнынъ разылыгъыны къазанмагъа тырышаммы? Эгер мен але даа адамларнынъ разылыгъыны къазанмагъа тырышсам, Месихнинъ къулу олмаз эдим!

Павелнинъ эльчи олувы

¹¹Дин къардашларым, сизлерге айтам: мен бильдирген Къуванчлы Хабер – инсан тюшюнип тапкъан хабер дегиль. ¹²Мен оны инсандан къабул этмедим ве ич кимседен огренмедим, оны манъа Иса Месих ачты.

¹³Меним еудий дининде кечкен эвельки аятым акъкъында эшиттинъиз: мен Алланынъ иманлылар джемиетини къарардан зияде къувалай эдим, оны ёкъ этмеге тырыша эдим. ¹⁴Еудий динини туткъанымда, чокъ яшдашларыма коре мен биринджи эдим, баба-деденинъ урф-адетлерини гъайретнен тута эдим. ¹⁵Амма мен даа анамнынъ къурсагъында олгъанымда, Алла мени сайлап алды ве Озь эйилигинен мени чагъырды. ¹⁶Сонъ Онынъ Огълу акъкъындаки Къуванчлы Хаберни халкъларгъа бильдирейим деп, Алла Озь Огълуну меним ярдымымнен ачмагъа истеди. О вакъытта мен ич бир адамларнен акъыл танышмадым, ¹⁷озюмден эвель эльчи олгъанларнен корюшмек ичюн, Ерусалимге бармадым, амма Арабистангъа кеттим, сонъ кене Дамаскъа къайттым. ¹⁸Учъ йылдан сонъ, Кифанен корюшмек ичюн, Ерусалимге бардым ве онынъ янында он беш кунь олдым. ¹⁹Башкъа эльчилерден мен тек Якъупны, Раббимиз Исанынъ къардашыны, корьдим. ²⁰Алланынъ огюнде ант этем: мен сизлерге язгъанларым ялан дегиль.

²¹Ондан сонъ Сурие ве Киликия виляетлерине бардым. ²²Еудиедеки иманлылар джемиетлери мени бетимден бильмей эдилер, ²³олар тек: «Бир вакъытлары о, бизни къувалай эди, шимди исе о, озю ёкъ этмеге истеген иманны даркъата», – дегенини эшитип, ²⁴мен ичюн Алланы шуретледилер.

Павелнинъ башкъа эльчилернен корюшюви

2 ¹Он дёрт йыл кечкен сонъ, Барнабанен берабер кене Ерусалимге бардым, Титни де яныма алдым. ²О ерге бардым, чюнки мени Алла Озю ёллады. О ерде мен халкъларгъа бильдирген Къуванчлы Хаберни андакилерге айтып бердим. Оны урьметли адамларнен айры корюшюв вакътында анълаттым, меним кечкен ве шимдики хызметим бошуна я да бошуна олмагъаныны бильмеге истедим. ³Олар атта меннен берабер олгъан Титни, юнан олгъанына бакъмадан, сюннет этильмеге меджбур этмедилер. ⁴Лякин арамызгъа яланджы дин къардашлары гизлиден сокъулып кирген эдилер. Олар Иса Месих бизге берген азатлыкъны гизлиден бакъмагъа ве бизни къул этмеге истедилер. ⁵Биз исе, Къуванчлы Хабернинъ акъикъаты сизнен даа олсун деп, оларгъа бир анъ биле ёл бермедик, боюн эгмедик.

⁶Урьметли сайылгъан адамларнынъ акъкъында айткъанда (олар бир вакъытлары ким олса олсун, манъа эп бир, Алла адамларгъа тенъ бакъа), бу урьметли адамлар манъа ич бир шейде акъыл огретмедилер. ⁷Аксине, олар шуны коръдилер: Пётр сюннетли еудийлерге бильдиргени киби, мен Къуванчлы Хаберни сюннетсиз халкъларгъа бильдирмек керек эдим, ⁸чюнки Пётргъа сюннетлилерге эльчи олмагъа ярдым эткен Алла манъа башкъа халкъларгъа эльчи олмагъа ярдым эте эди. ⁹Шунынънен, иманлылар джемиетининъ диреклери сайылгъан Якъуп, Кифа ве Юхан, манъа берильген эйиликни корип, манъа ве Барнабагъа онъ къолуны узаттылар: биз халкъларгъа барайыкъ, олар исе сюннетли еудийлерге барсынлар, деп келиштилер. ¹⁰Олар тек биз фукъарелерни унутмайджагъымызны истедилер, ве мен буны япмагъа тырыштым.

Павел Пётрны къабаатлай

¹¹Кифа Антиохия шеэринде кельгенде, мен онъа къаршы ачыкътан ачыкъ чыкътым. О, озю къабаатлы эди. ¹²Якъупнынъ янындан базы адамлар кельмезден эвель, о, тюрлю халкълардан олгъанларнен берабер ашай эди. Амма олар кельген сонъ, о, бу сюннетлилерден къоркъып, четледи ве айырылды. ¹³О вакъыт башкъа еудийлер Пётргъа ошاپ, экиюзьюлик косътере башладылар, атта Барнаба оларнынъ экиюзьюлигине къошулды.

¹⁴Мен, олар Къуванчлы Хаберни догъру япмагъанларыны корип, эпisine эшиттирип, Кифагъа: «Эгер сен еудий олып, еудийлер киби дегиль, башкъа халкълардан олгъанлар киби яшасанъ, не ичюн оларны еудийлер киби яшамагъа меджбур этесинъ?» – дедим.

Иманда кзуртулыш

¹⁵Бизлер еудий олып догъдыкъ, башкъа халкълардан олгъан гунакярлар дегильмиз. ¹⁶Лякин биз шуны бильдик: эр инсан Къанунны

беджерювнен дегиль, амма Иса Месихке иманнен акълана. Сонъ бизлер, Къанунны беджерювнен дегиль, лякин Месихке иманнен акъланайыкъ деп, Иса Месихке иман эттик, чюнки ич кимсе Къанунны беджерювнен акъланмаз.

¹⁷Эгер биз, Месихте акъланувны кыдыргъанда, озюмиз гунакар олгъанымызны тапсакъ, Месих гунанынъ хызметчиси олурмы? Олмайджакъ шей! ¹⁸Эгер мен озюм бозгъанымны янъыдан тюзетмеге тырышсам, о вакъыт мен озюмни Къанун бозуджы деп япам.

¹⁹Къанун себебинден мен Къанун алдында олю олдым ве шимди Алла ичюн яшайым. Мен Месихнен берабер хачкъа мыхлангъаным, ²⁰ве энди мен яшамайым, лякин меним ичимде Месих яшай. Шимди беденде яшасам да, мени севген ве мен ичюн Озюни берген Алланынъ Огълуна иманым ярдымынен яшайым. ²¹Мен Алланынъ эйилигини инкар этмейим, амма эгер Къанунны беджерювнен акъланмагъа мумкюн олса эди, о вакъыт Месихнинъ олюми бошуна олур эди.

Къанун я да иман?

3 ¹Эй, акъылсыз галатиядакилер! Акъикъаткъа бойсунмамакъ ичюн, сизлерни ким назарлады? Сизге Иса Месихнинъ хачкъа мыхланылувы, козюнъиз огюндеки ресим киби, ачыкъ анълатылгъандыр!

²Сизлерден бир шейни бильмеге истейим: сиз Рухны насыл къабул эттинъиз – Къанунны беджерип я да эшиткенлеринъизге инаныпмы? ³Сизлер о къадар акъылсызларсызмы? Рухнен башлап, озь кучюнъизнен битиресинъизми? ⁴Сизлер о къадар чокъ бошуна кыйналдынъизмы? Шу бошуна олмакъ мумкюнми? ⁵Сизлерге Рухны багъышлагъан ве аранъызда аджайип шейлер япкъан Алла шуны не ичюн япа? Чюнки сиз Къанунны беджересиз я да чюнки сиз эшиткенлеринъизге инанасызмы?

⁶Ибраим Аллагъа иман этти ве бойле этип, Алланынъ тарафындан акъланды. ⁷Бундан билинъиз: Ибраимнинъ акъикъый огъулары – иман огъуларыдыр. ⁸Мукъаддес Китап эвельден шуны бильди: Алла башкъа халкъларны иманларына коре акълайджакъ. Шунынъ ичюн Ибраимге шу Къуванчлы Хабер берильди: «Сенинъ ярдымыннен ер юзюндеки бутюн халкълар эйилик тападжакълар». ⁹Бойледже, иман адамы Ибраимнен бирликте иман огъулары эйилик тапалар.

¹⁰Къанунны беджергенлер эписи исе – лянет астындамар. Язылгъанына коре, Къанун Китабында язылгъаннынъ эписини тутып беджермеген эр кеске лянеттир. ¹¹Алланынъ алдында ич кимсе Къанун ярдымынен акъланмайджакъ, чюнки инсафлы олгъан тек иманы ярдымынен яшайджакъ. ¹²Къанунны беджерювде тапылгъан акъланув имандан кельмей, аксине, низамнамелерни ве къарарларны беджерген адам оларнынъ ярдымынен яшайджакъ.

¹³Месих биз ичюн лянет олды ве бизни Къанун лянетинден сагъын алып къуртарды. Бу акъта язылгъан ки, теректе эр бир асылып

къалдырылгъан адам лянетлидир. ¹⁴Бунунънен, башкъа халкъларгъа Ибраимге ваде этильген эйилик Иса Месих ярдымынен даркъа-ладжакъ эди, ве биз ваде этильген Рухны иманымыз ярдымынен къабул этеджек эдик.

Къанун ве ваде

¹⁵Дин къардашларым, кунъделик яшайышындан бир мисаль кетирейим: адамнынъ васиети кереги киби япылса, онъа къаршы ич кимсе чыкъып ве онъа ич бир шей къошып оламай. ¹⁶Ибраимге ве оннынъ эвлядына ваделер берильген эдилер. «Эвлятларынъа» айтылмагъан эди, чокълукъ акъкъында айтылмады, аксине, бир эвляды акъкъында киби: «Сенинъ эвлядынъа *», – айтылгъан эди. Бу эвлят – Месихтир. ¹⁷Шуны айтмагъа истейим: Алла васиетни артыкъ тасдыкъ этти, ве 430 йылдан сонъ пейда олгъан Къанун васиетнинъ кучюни ёкъ этмеди, вадени де бозмады. ¹⁸Эгер мирас Къанунны беджерювден берильген олса, о, ваденинъ себебинден берильмез эди. Амма Алла мирасны Ибраимге ваденинъ себебинден берди.

¹⁹Ойле олса, Къанун неге керек? О, вадеге гуналар себептен къошулып берильди ве, ваде эвляды кельмезден эвель, арекетте булуна эди. Къанун мелеклернен ве араджынынъ къолунен берильген эди. ²⁰Эгер бир олса, онъа араджы керекмей. Алла исе бирдир.

Къануннынъ макъсады

²¹Демек, Къанун Алланынъ ваделерине къаршымы? Олмайджакъ шей! Эгер джанландыра бильген Къанун берильген олса, о вакъытта керчектен де, Къанунны беджерип акъланмагъа мумкюн олур эди. ²²Амма Языгъа коре, эр бир шей гуна астында олды, шунунъ ичюн ваде эписи иманлыларгъа оларнынъ Иса Месихке иманы ичюн бериледжек эди.

²³Иман кельмезден эвель, биз Къануннынъ къаравуллыгъында ола эдик. Бу иманнынъ ачылмакъ вакъты кельмезден эвель, къапалып отура эдик. ²⁴Бойлеликнен, иманымызнен акъланайыкъ деп, Къанун бизим тербиеджимиз олды ве бизни Месихке алып барды. ²⁵Амма иман кельген сонъ, биз энди бу тербиеджининъ астында дегильмиз.

²⁶Шунынънен, Иса Месихке иманынъыз ичюн, сизлер эпинъыз – Алланынъ огъулларысынъыз. ²⁷Сизлер эпинъыз сувгъа батырылып чыкъкъанда, Месихке къошулдынъыз, ве эр биринъиз Месихнинъ табиятыны алдынъыз. ²⁸Шимди не еудий бар не юнан, не къул бар не азат, не эркек бар не къадын. Иса Месихте сиз эпинъыз – бирсинъыз. ²⁹Эгер сиз Месихнинъки олсанъыз, сонъ сиз Ибраимнинъ де эвляды оласынъыз ве, берильген вадеге коре, мирасчысынъыз.

* 3.16 Къ. еуд. бу метинде (Баш 13.15) бу сёз эм «эвлят», эм «эвлятлар» манасыны анълата.

4 ¹Шуны да айтам: мирасчы даа яш бала олгъанда, о, эписининъ эфендиси олса да, къулдан фаркъланмай, ²лякин бабасы бельгилеген вакъыткъадже о, незаретчилернинъ ве эв бакъыджыларнынъ астындадыр.

³Бизлер де бала олгъанымызда, дюньянынъ рухий кучьлерине къул эдик. ⁴Амма вакъты-саати кельгенде, Алла Озь Огълуны, къадындан догъулгъанны ве Къанунгъа бойсунгъанны, ёллады. ⁵О, Къанунгъа къул олгъанларны сатын алып къуртараджакъ ве бизни озь огуллары этеджек эди. ⁶Сиз Алланынъ огуллары олгъанынъыз себептен, Алла юреклеримизге Озь Огълунынъ Рухуны ёллады, ве бу Рух: «Баба, Бабачыгъым!» – деп чагъыра. ⁷Шунынъ ичюн, сен энди къул дегильсинъ, амма огулсынъ. Огул олсанъ, Алла сени мирасчы да деп япты.

Павелнинъ галатиядакилерге олгъан къасевети

⁸Кечмиште сизлер Алланы бильмей эдинъиз, лякин аллалар олмагъан путларнынъ къуллары ола эдинъиз. ⁹Шимди исе, Алланы бильгенинъизде, даа догърусы, сизни Алла бильгенде, насыл этип, кене шу кучьсюз ве заваллы рухий кучьлерге къайтасынъыз? Янъыдан озьлеринъиз къуллукъкъа берильмеге истейсинъизми? ¹⁰Сизлер насылдыр кунълерни, айларны, мевсимлерни ве йылларны тутасынъыз! ¹¹Мен сизинъ ичюн къоркъам. Аджeba, мен сизлер ичюн о къадар чокъ бошун чалыша эдимми?

¹²Дин къардашларым, сизлерге ялварам: сизлер киби олгъаным ичюн, мен киби олунъыз. Сизлер манъа ич бир яманлыкъ япмадынъыз. ¹³Сиз билесиз ки, мен сизлерге Къуванчлы Хаберни биринджи сефер бильдиргенимде, мен озюм хаста эдим. ¹⁴Беден хасталыгъым сизлерге бир сынав олса да, сиз менден игренмединъиз, менден вазгечмединъиз, амма мени Алланынъ мелегини киби, Иса Месихни киби, къабул эттинъиз. ¹⁵Сизинъ о вакъыттаки бахтынъыз къаерде? Озюм сизлерге шаатым: эгер мумкюн олса эди, о вакъыт сиз озь козьлеринъизни чекип чыкъарыр ве манъа берер эдинъиз! ¹⁶Энди мен сизлерге акъикъатны айткъанымда, душманынъыз олдыммы?

¹⁷Бирилери сизлер ичюн пек къасеветленелер. Амма шу яхшы дегиль. Олар сизлерни бизден айырмагъа ве сизлернинъ олар ичюн къасеветленгенини истейлер. ¹⁸Эр вакъыт гузель ниетнен къасеветленмек яхшыдыр, лякин бу къасевет эр вакъыт, мен сизде олмагъанда да олсун. ¹⁹Балаларым, Месих сизлерде пекитильмегендже, сизлерни кене догъурайткъаным киби, къыйналам.

²⁰Сизни пек къасевет эткеним ичюн, шимди янынъызда олмагъа ве башкъаджа лаф этмеге истер эдим.

Хагъар ве Саре

²¹Сизлер, Къанун астында олмагъа истегенлер, манъа айтынъыз: сиз Къанунны анъламайсызми? ²²Ибраимнинъ эки огулу олгъан, бири –

къул къадыннан, башкъасы – азат, озь апайындан эди, деп язылгъан. ²³Къул къадыннынъ огълу башкъа балалар киби догъды, азат къадыннынъ огълу исе Алланынъ вадесине коре догъды. ²⁴Бунда гизли мана бар. Эки къадын – эки васиеттир. Биринджиси Синай дагъындан кельди ве балаларны къуллукъ ичюн догъура. Бу васиет – Хагъардыр. ²⁵Хагъар – Арабистандаки Синай дагъыдыр, о, шимдики Ерусалимге тенъдир, чюнки Ерусалим ве онынъ балалары шимди къуллукътадыр. ²⁶Тёпедекки Ерусалим исе азат, о, бизим анамыздыр, ²⁷чюнки бойле язылгъан:

«Эй, догъып оламагъан, баласыз къадын, къуван!

Багъыр, къуванчнен къычыр, эй, догъып азап чекмеген!

Къысыр къадыннынъ балалары акъайы олгъан къадыннынъ балаларындан чокътыр!»

²⁸Сиз исе, агъа-къардашлар, Исхакъ киби, ваде балаларысынъыз. ²⁹О вакъытларда башкъалары киби догъулгъан огъул Рухнен догъулгъанны къувалай эди. Шимди де ойле ола. ³⁰Амма Язы не айта? «Къул апайны огълунен берабер айдап йибер». Къул апайнынъ огълу азат къадыннынъ огълунен берабер мирасчы олмаз. ³¹Шунынънен, агъа-къардашлар, биз къул къадыннынъ балалары дегиль, азат къадыннынъ балаларымыз.

Месих бизге азатлыкъ берди

5 ¹Биз азат олайыкъ деп, Месих бизни азат этти. Шунынъ ичюн къатты турунъыз ве кене къуллукъ боюндырыгъыны такъманъыз.

²Мен, Павел, сизлерге буны айтам: эгер сизлер сюннет олсанъыз, Месих сизлерге файда этмез. ³Сюннет этильген эр бир адамгъа кене бильдирем: о, бутюн Къанунны беджермек керек. ⁴Къанунны беджерювде акъланув къыдыргъанлар! Сиз Месихтен айырылдынъыз ве Алланынъ эйилигини алмадынъыз. ⁵Биз Рухнынъ ярдымынен ве иманнен акъланаджагъымызны умют этип беклеймиз. ⁶Иса Месихте не сюннетнинъ, не сюннетсизликнинъ файдасы ёкъ, тек севгиде озюни косьтерген иманнынъ файдасы бар.

⁷Сизлер чапувны яхшы башладынынъыз. Лякин акъикъаткъа итаат этмеге сизге ким ёл бермеди? ⁸Ким сизлерни къандырды? Эбет, буны сизни чагъыргъан Алла япмады! ⁹Азачыкъ мая бутюн хамырны маялы эте! ¹⁰Раббиде эминим ки, сизлер бу акъта башкъаджа тюшюнмейджексинъиз. Амма сизни ёлдан шашыргъан, ким олса олсун, озь джезасыны аладжакъ. ¹¹Агъа-къардашлар, эгер мен але даа сюннетнинъ тарафдары олсам, не ичюн мени къувалайлар? Ойле олса, хач себебинден къавгъа токътар эди. ¹²Сизлерни ёлдан шашыргъан адамлар озьлерининъ бутюн шейлерини кесип ташласалар, яхшы олур эди!

¹³Агъа-къардашлар, сизлер азатлыкъкъа чагъырылгъан эдинъиз. Тек бу азатлыкъ беден истеклерини беджереджегине себеп олмасын, лякин бири-биринъизге севгинен хызмет этинъиз. ¹⁴Къануннынъ бутюни бир

эмирде бирлештириле: «Якъын адамны озюньизни киби севинъиз». ¹⁵Амма эгер сизлер бири-биринъизни тишлесенъиз ве ашасанъиз, сакът олунъыз, ёкъса сиз бири-биринъизни ёкъ этеджексинъиз!

Рухнынъ мейвасы ве беденнинъ ишлери

¹⁶Мен шуны айтам: Рухнынъ истегинен яшанъыз, о вакъыт беденинъизнинъ яман истеклерини беджермесиз. ¹⁷Инсан бедени Рухкъа къаршы олгъан шейлерни, Рух исе инсан беденине къаршы олгъанны истей. Олар бири-бирине къаршы чыкъалар; шунунъ ичюн сизлер истемен шейлеринъизни япасыз. ¹⁸Амма эгер Рух сизни алып барса, сиз Къанун астында дегильсиз.

¹⁹Беденнинъ ишлери беллидир, булар – ороспулыкъ, пислик, ахлякъсызлыкъ, ²⁰путперестлик, этне, душманлыкъ, къавгъа, пахыллыкъ, гъазап, давалар, бозгъунлыкълар, фыркъларгъа болюнювлер, ²¹нефрет, ичкиджилик, намуссыз отурышлар ве шунъа ошагъан ишлер. Сизлерни эвельден тенбиелей эдим, кене эвельден айтам: бойле ишлерни япкъанлар Алланынъ Падишалыгъыны мирас этип алмайджакълар.

²²Рухнынъ мейвасы исе – севги, къуванч, тынчлыкъ-аманлыкъ, сабыр, мерамет, яхшылыкъ, ишанч, ²³йымшакълыкъ ве озюни къолда тутув. Буларгъа къаршы ич бир къанун ёкъ.

²⁴Месихнинъкилер озь беденини яман арзуларнен ве истеклернен берабер хачкъа мыхлап къойдылар. ²⁵Эгер биз Рухнынъ истегинен яшасакъ, Рухнынъ истегинен аракет этейик. ²⁶Бош шуретни къыдырмайыкъ, бири-биримизни ачувландырмайыкъ, бир-биримизни пахылламайыкъ.

Бир-биринъизнинъ юклерини ташынъыз

Б ¹Агъа-къардашлар, эгер бир адамнынъ гуна япкъаны белли олса, сизлер, рухий олып, оны йымшакълыкънен тюзетинъиз ве, ёлдан урулмакъ ичюн, озюньизге сакът олунъыз. ²Бири-биринъизнинъ агъырылыкъларыны ташынъыз. Бойле япып, сиз Месихнинъ Къануныны беджерирсиз. ³Эгер бир адам, ич бир шейге ярамайып, озюни буюк, деп сайса, о, озь-озюни алдата. ⁴Эр ким озь ишини сынасын; о вакъытта о, озюни башкъаларынен къыясламайып, озь енъишлерине бакъып гъурурланып оладжакъ. ⁵Эр ким озю озь юкюни ташымакъ керек.

⁶Иманда огренген оны огреткен адамнен озюнинъ эр бир яхшы шейинен пайлашсын.

⁷Алданманъыз: Алланы алдатмазсынъыз. Адам не сачса, оны орар. ⁸Озь беден истеклерини япкъан адам озь беденинден олюм алыр. Рухнынъ истеклерини япкъан адам исе Рухтан эбедий аятны алыр. ⁹Яхшылыкъ япкъанда, рухтан тюшмейик. Эгер болдурып токътамасакъ, озь вакътында берекет орып алырмыз. ¹⁰Шунунъ ичюн, даа вакътымыз олгъанда, эписине ве эр шейден эвель озюмизнинъ иман аркъадашларымызгъа яхшылыкъ япайыкъ.

Сонъки огютлер

¹¹Бакъынъыз, сизлерге озь къолумнен насыл буюк арифлерни яздым!

¹²Озьлерини бу дюньяда яхшы тарафтан косътермеге истегенлер сизлерни сюннет олмагъа меджбур этелер, оларнынъ бирден-бир макъсады исе – Месихнинъ хачы ичюн къувалавдан къачмакътыр. ¹³Сюннетлилер озьлери биле Къанунны тутмайлар ве беджермейлер, амма, сизлернинъ беденлеринъизнен макътанмакъ ичюн, сизинъ сюннет этильгенинъизни истейлер. ¹⁴Мен Раббимиз Иса Месихнинъ хачындан гъайры башкъа ич бир шейнен макътанмайым. Онынънен бу дюнья мен ичюн хачкъа мыхлангъан, мен де бу дюнья ичюн хачкъа мыхлангъаным. ¹⁵Сюннетнинъ де, сюннетсизликнинъ де ич бир къыймети ёкъ, тек янъыдан яратылгъан инсан олмакъ керек. ¹⁶Бу къаиденен яшагъанларнынъ эписи не ве Алланынъ Исраилине тынчлыкъ-аманлыкъ ве мерамет олсун!

¹⁷Шимдиден сонъ ич кимсе мени раатсызламасын, чюнки мен Иса ичюн алгъан яраларны озь тенимде алып юрем.

¹⁸Агъа-къардашлар, Раббимиз Иса Месихнинъ эйилиги сизинъ рухунъызнен олсун. Амин.

Эфес шеэринде яшагъан иманлыларгъа мектюп

Эльчи Павел аписханеде олгъанда, Филиплер ве Колоссай шеэриндеки иманлыларгъа, эм де Филимонгъа мектюп язгъан вакътында бу мектюпни де язды.

Эфес – Рим виляети Асиянынъ баш шеэри эди (земаневий Тюркиенинъ гъарбий ялысы). Павел Къуванчлы Хаберни илян этип ве янгы месихчи джемиетининъ къурулушына ярдым этип, бу ерде эки йылдан зияде кечирди.

Мектюпни эки эсас къысымгъа айырмакъ мумкюн. Биринджи-синде (1–3 б.), Павел Иса Месихте беджерильген Алланынъ гизли ниети акъкъында окъуйдыжыларны огрете. Къуванчлы Хабер ве Онъа олгъан иман бутюн халкъларнынъ адамларыны къуртара ве бирлештире. Экинджи къысымда (4–6 б.), Павел иманлыларгъа къуртулыш ёлунда насыл бирлик, севги ве темизликте яшамакъ акъкъында насиат бере.

*Иса Месихте беджерильген Алланынъ гизли ниети акъкъында (1–3 б.).
Иманлыларнынъ бирлик, севги ве темизликте яшайышы акъкъында
(4–5 б.). Алланынъ сиясы (6 б.).*

Селямлашув

1 ¹Павел, Алланынъ истегенинен Иса Месихнинъ эльчиси, –
Эфес шеэриндеки азизлерге ве Иса Месихке инангъанларгъа:
²Алла Бабамыз ве Рабби Иса Месих сизге эйилик ве тынчлыкъ-аманлыкъ берсин!

Алланы макътав

³Алланы, Раббимиз Иса Месихнинъ Бабасыны, шуретленъиз! О, бизге Месихте эр бир коклердеки рухий бахшышны берди. ⁴Биз Онынъ

огюнде азиз ве севгиде къабаатсыз олайыкъ деп, Алла бизни Месихте дюнья яратылмасындан эвель сайлады. ⁵О, Озь эйи истегенинен бизни Иса Месихнинъ ярдымынен Озюнинъ огъулары япмагъа эвельден къарар этти. ⁶Онынъ шуретли эйилигине шукюрлер олсун, чюнки Озь севимли Огълунда О, бизге яхшылыкъ берди. ⁷Онынъ къанынен биз Онда къуртулыш таптыкъ, ве бизим гуналы ишлеримиз багъышланды, чюнки Онынъ эйилиги пек буюктир. ⁸Алла бутюн акъылданеликнен ве анълавленен бу эйилигини бизге боллукънен берди. ⁹Алла бизге Озь гизли истегини ачып берди; Озь эйи разылыгъына коре, О, истегини Месихтен беджермеге эвельден акъылына къойды. ¹⁰Алла шу ниетни, вакъты-саати кельгенде, ерине кетирмеге истеди: эр бир шейни – ердеки ве коктеки бутюнни – Онда, Месихнинъ башлыгъында бирлештирмектир. ¹¹Онда биз Алланынъ халкъы олдыкъ; эписини Озь истегинен беджерген Алла буны япмагъа эвельден къарар чыкъарды. ¹²Месихке ишангъанларнынъ биринджилери олгъанда, биз Онынъ шуретини юксельтмек керек эдик. ¹³Къуртулышынынъыз акъкъында Къуванчлы Хаберни эшиткенинъызде ве Месихке инангъанынъызда, сизлер Месихте акъикъат сёзюни, ваде этильген мууръни, яни Мукъаддес Рухны алдынъыз. ¹⁴Рух – Алланынъ адамлары къуртулсынлар ве Алланынъ шурети юксельсин деп – бизге бериледжек мираснынъ биринджи къысмыдыр.

Павелнинъ дуасы

¹⁵Шунынъ ичюн мен сизинъ Рабби Исагъа иманынъыз ве эписи азизлерге севгинъиз акъкъында эшиткенде, ¹⁶сизлер ичюн токътамайып Аллагъа шукюр этем ве сизлерни дуваларымда хатырлайым, ¹⁷эм де Раббимиз Иса Месихнинъ Алласына, шуретли Бабагъа ялварам: сиз Алланы билинъиз деп, О сизге рухий акъылданеликни ве анълавы берсин, ¹⁸юрегинъизнинъ козьлерини айдынлатсын. Сонъ сиз, О сизлерни къайсы бир умютке чагъыргъаныны, азизлернинъ арасында Онынъ шуретли мирасы насыл гузель олгъаныны, ¹⁹Алланынъ къудретининъ буюклиги насыл сынъырсыз олгъаныны да билирсинъиз. Биз Онынъ кучлю къуветининъ иши ичюн инанамыз. ²⁰Алла бу къуветни Месихте ишлетип, Оны олюлерден тирильтти ве коклерде, Озь онъ тарафына, ²¹эр бир башлыкътан ве акиметтен, кучътен ве салтанаттан юксекче отуртты, Оны тек бу дюньяда дегиль, келеджек дюньяда да айтылгъан эр бир адлардан юдже япты. ²²Алла Онынъ аякълары астына эписини къойды, Онынъ Озюни эписинден юксек ве иманлылар джемиетининъ башлыгъы оларакъ япты. ²³Иманлылар джемети исе – Месихнинъ бедени, эписини эписинде Толдургъаннынъ толулыгъыдыр.

Олюмден аяткъа

2 ¹Сизлер къанунсыз япкъанларынъыз ве гуналарынъыз ичюн олю эдинъиз, ²бир вакъытлары, бутюн бу дюнья киби, коклер тюбюндеки

падишалыкъ башлыгъынынъ эмиринен, итаатсыз адамларда чалышкъан рухнынъ истегенинен яшай эдинъиз. ³Бир вакъытлары биз эпимиз де бойле адамларнынъ арасында беден истеклеримизге коре яшай эдик, беден ве юрек истеклерини беджере эдик ве эбет, башкъалары киби, Алланынъ джезасына лайыкъ эдик. ⁴Амма мерамети бол олгъан Алла, Озюнинъ буюк севгисини бизге косътергенинен, ⁵бизни, бизим къанунсыз ишлеримиз ичюн олю олгъанларымызны Месихнен берабер джанландырды, – сизлер Алланынъ эйилигинен къуртарылгъансынъыз, – ⁶бизни Онен берабер тирильтти ве коклердеки ерлерге Иса Месихнен бирликте отуртты, ⁷ве бойлеликнен, бизге Иса Месихте яхшылыкъ этип, Озь эйилигининъ сынъырсыз байлыгъыны келеджек асырларгъа косътермеге ниетленди. ⁸Алла сизни Озь эйилигинен, иман ярдымынен къуртарды. Бу – сизинъ япкъанынъыз дегиль, Алланынъ бахшышыдыр. ⁹Ич кимсе макътанмасын деп, оны озь ишлеринен къазанмакъ мумкюн дегиль. ¹⁰Биз – Онынъ япкъанымыз, хайырлы ишлер япмакъ ичюн, Иса Месихте янъыдан яратылгъанмыз. Алла бизге бу ишлерни эвельден азырлап къойды.

Месихте бирлик

¹¹Бойледже, акъылынъызда тутунъыз: бир вакъытлары сиз чешит халкъларда догъдынъыз; инсан къолунен сюннет этильген ве озьлерини «сюннетли» деп адландыргъан еудийлер сизге «сюннетсиз» дей эдилер. ¹²Сизлер о вакъытта Месихтен айры ола эдинъиз, Израильнинъ ветандашлары дегиль эдинъиз, васиетлер ваделерине ябанджы эдинъиз, дюньяда уютсиз ве Алласыз яшай эдинъиз. ¹³Лякин, бир вакъытлары узакъ олсанъыз да, шимди сиз Иса Месихте, Месихнинъ къаны ярдымынен якъын олдынъыз. ¹⁴О, бизим тынчлыкъ-аманлыгъымыз олды, экиден бир япты ве оларны айыргъан диварны бозды. ¹⁵О, Озь беденинде душманлыкъны четке ташлады, эмирлернен ве низамнамелернен Къанунны ёкъ этти. Барышыкъ тюзгенинен, О, экисинден Онынъ Озюнде бир янъы адамны яратты ¹⁶ве, душманлыкъны хачта ёкъ этип, оларнынъ экисини бир беденде хач ярдымынен Аллагъа муаббетлештирди. ¹⁷Сонъ келип, тынчлыкъ-аманлыкъ акъкъында Къуванчлы Хаберни узакъ олгъан сизлерге ве якъын олгъанларгъа билдирди. ¹⁸Онынъ ярдымынен биз экимиз бир Рухнен Бабанынъ янына якъынлашып оламыз.

¹⁹Демек, сиз энди ябанджы дегильсиз, кельмешеклер де дегильсиз, ама азизлернен берабер ветандашларсынъыз ве Алланынъ эвдекилеринсинъиз, ²⁰эльчилернинъ ве пейгъамберлернинъ темелининъ устюнде къоюлгъансынъыз. Темельташ исе – Иса Месихнинъ Озюдир. ²¹Бутюн бина Онда къошулып осе ве Раббиде мукъаддес бир сарайгъа чевириле, ²²сиз озьлеринъиз Онда Рух ярдымынен Алланынъ Эви олып, бу бинанынъ къысмы олмакътасынъыз.

Павелнинъ хызмети

3 ¹Шу себептен мен, Павел, сиз ичюн, еудий олмагъан халкълар ичюн, Иса Месихнинъ мабюси олдым... ²Манъа сиз ичюн берильген Алланынъ эйилигини даркъатмакъ хызмети акъкъында сиз эшиттинъиз: ³Алла манъа сырны ачып бильдирди. Мен бу акъта энди къыскъадан яздым, ⁴ве сизлер буларны окъугъанда, мен Месихнинъ сырыны насыл анълагъанымны билип олурсыз. ⁵Бу сыр адамларнынъ эвельки несиллерине бильдирилъмеди, шимди исе Месихнинъ азиз эльчилерине ве пейгъамберлерге Мукъаддес Рухнен ачылды: ⁶Къуванчлы Хабернинъ ярдымынен башкъа халкълар да еудийлернен берабер мирасчылардыр, олар да бир беденнинъ къысмыдыр, оларгъа да Алланынъ эвельден берильген вадеси Иса Месихте берильди. ⁷Мен бу Къуванчлы Хабернинъ хызметчиси олдым, чюнки Алланынъ эйилик бахшышы манъа Онынъ къудрети ярдымынен берильди. ⁸Манъа, бутюн азизлер арасында энъ кучюкке, бойле эйилик берильгендир: Месихнинъ акъылгъа етмез гузеллиги акъкъында Къуванчлы Хаберни чешит тюрлю халкъларгъа бильдирмек ⁹ве Алланынъ сыры насыл ерине келеджегини эписине ачмакътыр. Эр бир шейни яраткъан Алла бу сырны чокъ асырлар девамында сакълай эди. ¹⁰Алланынъ чешит тюрлю икмети исе иманлылар джемиети ярдымынен коклердеки башлыкъларгъа ве акиметлерге шимди белли оладжакъ эди, ¹¹ве шу, Раббимиз Иса Месихте ерине кетирилъген эбдий плангъа коре олды. ¹²Онен бирликте олып, Месихке иманымызнен биз джесаретнен ве эминликнен Аллагъа якъынлашмакъ мумкюнмиз. ¹³Онынъ ичюн, сизге ялварам: меним сизлер ичюн азапларым себебинден рухтан тюшменъиз. Олар – сизинъ шуретинъиздир.

Месихнинъ севгиси

¹⁴⁻¹⁵Шу себептен, коклердеки ве ер юзюндеки эр бир сойгъа ад берген Бабанынъ огюнде* тиз чёкем. ¹⁶О, Озь шуретининъ байлыгъына коре, Озь Рухунен сизинъ ичинъизде олгъан инсанда сизге къуветли олмагъа такъат берсин, ¹⁷⁻¹⁸иманынъызнен Месих сизинъ юрегинъизде ерлешсин. Сонъ сиз, севги сизде тамыр аткъанда ве темеллешкенде, бутюн Алланынъ азизлеринен берабер бу севгининъ кенълиги, узунлыгъы, юксеклиги ве теренлигини бутюнлей анълайджакъсыз ¹⁹ве Месихнинъ акъылдан устюн олгъан севгисини биледжексиз, ве сизинъ яшайышынынъыз Алланен толаджакъ.

²⁰Алла бизде арекет эткен къудретинен бизим эписи истеклеримизден я да тюшюнгенимизден чокъча япмагъа кучлюдир! ²¹Онъа иманлылар джеметинде ве Иса Месихте, эр бир несильде, асырлардан-асырларгъа шуретлер олсун! Амин.

* 3.14 Базы эльязмаларда «Рабби Иса Месихнинъ Бабасы огюнде».

Месих беденининъ бирлиги

4 ¹Шу себептен мен, Рабби ичюн мабюс, сизлерге ялварам: сиз алгъан чагъырувгъа коре, ляйыкъ алда яшанъыз, ²бутюнлей алчакъгонъюлли, йымшакъ ве сабырлы олунъыз, севгинен бири-биринъизге чыданъыз, ³озъара тынчлыкъта яшагъанда, Рухнен берильген бирликни сакъ-ламагъа тырышынъыз. ⁴Беден – бир, Рух да – бир. Бир уютке де сиз чагъырылдынъыз. ⁵Рабби – бир, иман – бир, сувгъа батырылып чыкъув – бирдир. ⁶Алла ве эписининъ Бабасы – бир. О, эписинден устюн, эписининъ арасында ве эписининъ ичинде булуна. ⁷Эр биримизге Месихнинъ бахшышына коре эйлик берильди. ⁸Шу себептен айтылгъан ки, О, юксекликке котерильди, эсирлерни эсирге алды, инсанларгъа бахшышлар берди.

⁹Энди «котерильди» сёзю нени бильдире? О, Месих эвель ернинъ алчакъ ерлерине тюшкенини бильдире. ¹⁰О, тюшти ве Озю эр шейни толдурмакъ ичюн бутюн коклерден юксек котерильди. ¹¹О Озю базы адамларны эльчи, базыларны пейгъамбер, базыларны Къуванчлы Хаберни даркъатыджы, базыларны исе иманлылар джемиетине башлыкъ ве оджа этип къойды, ¹²олар азизлерни иман хызметине азырласынлар ве Месихнинъ беденини* къурсунлар, ¹³ве, эпимиз иманда ве Алланынъ Огълуну бильгенимизде бирликке кельмегендже ве пишкин бир адам олмагъандже, бойле олур. ¹⁴Сонъ бизлер сабийлер киби олмайыкъ, эр тюрлю огретювлерге берильмейик, далгъалар киби, анда-мында атылмайыкъ, адамларнынъ айнеджилигине ве оларнынъ бизни ёлдан урмагъа ялан ниетлерине де берильмейик, ¹⁵лякин севгинен толып, акъикъатны бильдирейик ве эр бир шейде Онъа ошамагъа тырышайыкъ. О – беденинъ Башы, Месихтир, ¹⁶ве Онъа бутюн беден багълы. Беден бирлешип къошула, эр бир къысмы къатты багъларнен багълана, онынъ эр бир азасы озъ ишини беджере, ве бутюн беден озюни севгинен къурып осе.

Янъы омюр

¹⁷Шунинъ ичюн, мен буны айтам ве Раббиден сизге ялварам: Алланы бильмеген халкълар киби, бош фикирлерге коре энди яшаманъыз. ¹⁸Оларнынъ акъылларыны къаранлыкъ къаплады; ичиндеки джаиллик ичюн олар Алла берген аяттан айрылып къалдылар, чюнки оларнынъ юреклери пек инаттыр. ¹⁹Олар дуйгъусыз олып, ахлякъсызлыкъкъа берильгендир ве тюрлю пис ишлерни ачкозьликнен япалар.

²⁰Амма буны сизлер Месихтен огренмединъиз, ²¹эгер сиз, керчектен де, Оны эшитип, Ондан огренген олсанъыз, – чюнки акъикъат Исададыр. ²²Ялан истеклернинъ ичинде гъайып олайткъан эски адамнынъ эвельки аятыны бир четке алып къоймакъ керексинъиз, ²³сизинъ акъылларынынъиз

* 4.12 Месихке инангъанларнынъ джемиети.

янъы олмакъ керек, ²⁴ве сиз, догърулыкънен ве азиз акъикъатнен Алла-
гъа коре яратылгъан янъы адамнынъ табиятыны алмакъ керексинъиз.

²⁵Шунынъ ичюн, яланни четке ташлап, эр биринъиз озь якъында-
килеринъизге догърусыны айтынъыз, чюнки биз бири-биримизге бир
беденнинъ азалары оламыз. ²⁶Гъазаплангъанда, гуна япманъыз. Ку-
неш баткъандже, гъазаптан къайтынъыз, ²⁷Шейтангъа фыршат берме-
нъиз. ²⁸Хырсызлыкъ япкъан адам башкъа хырсызлыкъ япмасын, амма
чалышып, озь къолларынен яхшылыкъ япсын ве мухтадж олгъанлар-
нен бир шейнен болюшсин.

²⁹Агъзынъыздан ич бир чиркин сёз чыкъмасын. Амма яхшы шейни
озь вакътында айтынъыз, динълейиджилерге эйилик берген сёзлерни
айтынъыз. ³⁰Алланынъ Мукъаддес Рухуны агъырттырманъыз; сизлер
къуртулуш куню ичюн шу Рухнынъ муурини алгъансыз. ³¹Эр бир къоз-
гъалув ве ачув, гъазап ве къычырув, ифтира ве эр бир яманлыкъ сизден
узакъ олсун. ³²Лякин бири-биринъизге мераметли ве шефкъатлы олу-
нъыз. Алла сизни Месихте багъышлагъаны киби, сизлер де бир-бири-
нъизни багъышланъыз.

Ярыкъта омюр

5 ¹Шунынъ ичюн, севимли балалар олып, Алладан орънек алынъыз,
²ве, Месих бизлерни севгени киби, сизлер де бойле севгинен яшанъыз.
О бизлер ичюн Озюни бахшыш ве къурбан оларакъ, гузель къокъулы
шей киби, Аллагъа берди.

³Сизинъ аранъызда ороспулыкъ, ич бир пислик я да ачкозьлик тильге
биле алынмасын, чюнки сиз азиз адамларсыз. ⁴Булашыкъ, акъылсыз ве
ахлякъсыз лаф сизге ярашмаз. Аксине, Аллагъа шукюр этинъиз. ⁵Шу-
ны билинъиз: ич бир ороспу, пис я да ачкозь адам (бойле адам – путпе-
ресттир) Месихнинъ ве Алланынъ падишалыгъында мирас алмайджакъ.

⁶Ич кимсе сизлерни бош сёзлернен алдатмасын; бу шейлер ичюн сёз
динълеменгернинъ башына Алланынъ гъазабы келеджек. ⁷Шу себеп-
тен оларгъа къошулманъыз. ⁸Сиз бир вакъытлары къаранлыкъ эдинъиз,
энди исе Раббиде ярыкъ олдынъыз. Ярыкъ балалары киби яшанъыз.
⁹Ярыкънынъ мейвасы – эр бир яхшылыкъ, догърулыкъ ве акъикъат-
тыр. ¹⁰Раббининъ разылыгъыны насыл тапмагъа бакъып огренинъиз.
¹¹Къаранлыкънынъ мейвасыз ишлерине къошулманъыз, аксине, оларны
ачыкъкъа чыкъарынъыз, ¹²чюнки оларнынъ гизли япылгъан шу ишле-
ри акъкъында айтмагъа биле айыптыр. ¹³Ачыкъкъа чыкъарылгъан эр
шей ярыкънен ачыла, ¹⁴чюнки эр ачылгъан шей – ярыкътыр. Шунынъ
ичюн бойле айтылгъан:

«Эй, юкълагъан, тур ве олюлерден котериль, ве Месих сени
ярыкълатыр».

¹⁵Шунынъ ичюн, насыл яшагъанынъызгъа дикъкъат этип бакъынъыз;
акъылсызлар киби дегиль, акъыллы адамлар киби аракет этинъиз, ¹⁶озь

вакътынъызны бошуна кечирменъиз, чюнки биз яшаяткъан кунълер – яман кунълер. ¹⁷Шунынъ ичюн, акъылсыз олманъыз, лякин Раббининъ истегени насыл олгъаныны анъланъыз. ¹⁸Сархош олгъандже шарап ичменъиз; шу, бозукълыкъкъа алып бара. Аксине, Мукъаддес Рухкъа толунъыз, ¹⁹зебурлар, макътав йырлары ве рухий тюркюлерни айтып, бири-биринъизнен лаф этинъиз, юреклеринъизде Раббиге йырланъыз ве макътавлар айтынъыз ²⁰ве эр вакъыт, эр бир шей ичюн Раббимиз Иса Месихнинъ Адынен Алла Бабагъа шукюр этинъиз.

Акъайлар ве апайлар

²¹Месихтен къоркъып, бири-биринъизге бойсунынъыз. ²²Апайлар, Раббиге киби, акъайларынынъызгъа бойсунынъыз. ²³Месих иманлылар джемиетининъ башы ве Озь беденининъ къуртарыджысы олгъаны киби, акъай да озь апайынынъ башыдыр. ²⁴Иманлылар джемети Месихке насыл бойсунса, апайлар да эр шейде озь акъайларына бойле бойсунсынлар.

²⁵Акъайлар, Месих иманлылар джемети севгени киби, озь апайларынынъызны бойле де севинъиз. О, Озюни джемети ичюн берди. ²⁶Оны сувнен ювып, Озь сёзюнен оны элялламагъа ве азиз этмеге, ²⁷ве оны Озюне, иманлыларнынъ шуретли джемети киби: лекесиз, бурюшкисиз, я да бунъа ошагъан эксикликсиз, азиз ве къабаатсыз косътермеге ниетленди. ²⁸Акъайларгъа апайларыны, озь беденлерини киби, севмеге керек. Озь апайыны севген озь озюни сева. ²⁹Ич кимсе ич бир вакъыт озь беденинден нефрет этмеген. Аксине, оны бакъа ве къайгъыра. Месих де Озь иманлылар джемети бойле бакъа ве къайгъыра, ³⁰чюнки биз – Онынъ беден къысымларымыз. ³¹Шу себептен акъай, ана-бабасыны къалдырып, озь апайына япышаджакъ, ве олар экиси бир вуджут оладжакълар. ³²Бу сыр буюк; мен Месих ве иманлылар джемети акъкъында айтам. ³³Бойлеликнен, эр биринъиз озь апайларынынъызны, озюнъизни киби, севинъиз. Апай исе озь акъайыны урьмет этсин.

Балалар ве ана-бабалар

Б ¹Балалар, Раббиге инанып, ана-бабанъызны динъленъиз. Бу, догърудыр. ²«Бабанъны ве ананъны урьмет эт». Вадеси олгъан эмирлерден бу эмир биринджидир. ³Сонъ сенинъ ишлеринъ онгундан келеджек, ве ер юзюндеки омрюнъ узун оладжакъ.

⁴Бабалар, балаларынъызны ачувландырманъыз, лякин оларны Раббининъ огюти ве огретювинен тербиеленъиз.

Къуллар ве эфендилер

⁵Къуллар, дюньядаки эфендилеринъизге къоркъунен, титревнен ве ачыкъ юрекнен, Месихке киби, бойсунынъыз. ⁶Козьге корюнмеге истеген ве башкъаларнынъ разылыгъыны къыдыраяткъан адамлар киби

олманъыз, амма, Месихнинъ къуллаы киби, Алланынъ истегенини темиз юрекнен беджеринъыз. ⁷Адамларгъа киби дегиль, Раббиге киби, гъайретнен хызмет этинъыз, ⁸чюнки билесиз ки, къул да, азат адам да, эр бир инсан Раббиден япкъан яхшылыкъкъа коре мукъфат аладжакъ.

⁹Эфендилер, сизлер де оларгъа шуны япынъыз ве къоркъутмагъа токътанъыз. Сиз билесиз ки, коклерде эм оларнынъ, эм сизлернинъ Эфендинъыз бар; О, адамларгъа тенъ бакъа.

Алланынъ сиясы

¹⁰Не исе, Раббинен ве Онынъ къудретли къуветинен кучлю олунъыз. ¹¹Шейтаннынъ айнеджиликлерине къаршы турмакъ ичюн, Алланынъ бутюн сияларыны алынъыз. ¹²Бизим курашимиз къангъа ве беденге къаршы дегиль, лякин башлыкълар, акиметлер, къаранлыкъ дюньянынъ укюмдарлары, коклер тюбюндеки яман рухий кучлерге къаршыдыр. ¹³Шу себептен, Алланынъ бутюн сияларыны алынъыз. О вакъыт сиз яман кунде къаршылыкъ косътерип оладжакъсынъыз ве къолуныздан кельгенини япып, къатты тураджакъсынъыз. ¹⁴Шунынъ ичюн, белинъизни акъикъатнен багъланъыз, кокрегинъизге догърулыкъ зырхыны такъынъыз, ¹⁵аманлыкъ берген Къуванчлы Хаберни даркъатмакъ ичюн, аякъларынъызгъа азырлыкъ аякъкъапыны кийинъиз. ¹⁶Бундан гъайры, иман къалкъаныны алынъыз, онен яманнынъ бутюн къыздырылгъан окъларыны сёндюрüp олурсыз. ¹⁷Къуртулыш башлыгъыны кийинъиз, Рухнынъ къылычыны да, яни Алланынъ Сёзюни алынъыз.

¹⁸Эр тюрлю дува ве ялварувларнен, эр вакъыт Рухнен дува окъунъыз. Буну акъылынъызда тутып, бутюн азизлер ичюн эр вакъыт гъайретнен ялварынъыз. ¹⁹Мен ичюн де дува окъунъыз: эр вакъыт агъзымны ачкъанымда, манъа керек олгъан сёз берильсин, Къуванчлы Хабернинъ сырыны къоркъмайып бильдирейим. ²⁰Мен Хабер ичюн зынджырларнен багълангъан эльчи олам. Кереги киби, джесарет ве ачыкълыкънен Къуванчлы Хаберни бильдирейим деп, дува окъунъыз.

Селямлар

²¹Меним ишлерим ве сагълыкъларым насыл олгъаныны билинъиз деп, сизлерге севимли къардашымыз ве Раббининъ ишанчлы хызметчиси Тихик эписини айтып береджек. ²²Шунынъ себебинден, сиз бизим ишлеримиз акъкъында билинъиз деп ве о, сизинъ гонълюнъизни алсын деп, мен оны сизге ёлладым.

²³Алла Баба ве Рабби Иса Месих агъа-къардашларыма тынчлыкъ-аманлыкъ, иман ве севги берсинлер. ²⁴Раббимиз Иса Месихни олюмсиз севгинен севгенлернинъ эписине Алланынъ эйилиги олсун.

Филиплер шеэринде яшагъан иманлыларгъа мектюп

Филиплер Рим виляети Македониянынъ (шимдики Юнанистаннынъ шимали ве Македония джумхуриети) энъ муим шеэрлеринден бири эди. Павел Авропада Къуванчлы Хаберни илян этмеге тамам шу ерде башлады.

Бу мектюпни Павел апсханеде олгъанда язды, онда тюрлю мевзулар ачыла. Павел бутюн къыйын шараитлерге къувана, онынъ якъаланувы Къуванчлы Хабернинъ даа кенъ даркъалувына имкъян бере. Озь азапларында Павел Исагъа ошамагъа истей ве окъуйдыжыларны да шунъа чагъыра. Филиплер сакинлерине бирлик сакъламагъа тевсие эте, оларнынъ севгинен бол бахшышлары ичюн миннетдарлыкъ бильдире. Мектюпте Исаны макътагъан йыр бар (2.5-11). Месих Алла олгъанына бакъмадан, инсанлыкъын къртармакъ ичюн, Озюни къул япа.

Павел ичюн зынджырларда яшайышнынъ манасы – Месихтир (1 б.). Месихнинъ орънеги (2 б.). Догъру инсафлыкъ (3 б.). Къуванчкъа чагъырув (4 б.).

Селямлашув

1 ¹Павел ве Тимотей, Иса Месихнинъ къуллары, –
Филиплер шеэриндеки Иса Месихте олгъан Алланынъ эписи азизлерине, иманлылар джемиетининъ башлыкъларына ве хызметчилерине:
²Алла Бабамыз ве Рабби Иса Месих сизге эйилик ве тынчылыкъ-аманлыкъ берсин!

Филиплер шеэринде яшагъан иманлылар ичюн Павелнинъ дуvasы

³⁻⁴Сиз меним акъылыма кельгенинъизде, бутюн дуваларымда эр вакъыт эпинъиз ичюн Аллама шукюр этем, къуванчнен дувалар окъуйым,

⁵чюнки сизлер биринджи куньден шимдиге къадар Къуванчлы Хабернинъ джайрав ишинде иштирак этесинъиз. ⁶Мен эминим ки, сизинъ ичинъизде хайырлы ишни япып башлагъан Алла оны Иса Месихнинъ кунюнедже япып битиреджек. ⁷Меним эпинъиз акъкъынъызда бойле тюшюнгеним догърудыр, чюнки сизлер меним юрегимдесиз, ве мен зинданда олгъанда, Къуванчлы Хаберни къорчалагъанда ве оны тасдыкъ эткенимде, эр биринъиз меннен берабер эйилик саиби оласынъыз. ⁸Алла шааттыр: мен сизлерни эпинъизни Иса Месихнинъ севгисинен сагъынам. ⁹Сизлернинъ севгинъиз даа артсын ве сизге эр бир бильги ве анълав берсин деп, дува окъуйым. ¹⁰Сонъ сиз не яхшы олгъаныны фаркъ эте билирсинъиз ве Месихнинъ кунюнде темиз ве къабаатсыз олурсынъыз, ¹¹эм де, Аллагъа шерейф ве шукюр олсун деп, Иса Месихтен кельген инсафлыкъ мейвасына толаджакъсынъыз.

Яшамакънынъ манасы Месихте

¹²Агъа-къардашлар, буны бильгенинъизни истейим: меним башымдан кечкен шейлер ичюн Къуванчлы Хабер даа чокъ джайрады, ¹³ве меним аписханеде отургъаным Месих ичюн олгъаны бутюн сарай къаравуларына ве къалгъан эписи адамларгъа белли олды. ¹⁴Шунынънен агъа-къардашларнынъ чокъусы меним аписханеде отургъаным ичюн Раббиде рухланып, Алланынъ Сёзюни даа буюк джесюрликнен, къоркъу бильмейип, даркъатып башладылар.

¹⁵Догъру, базы адамлар Месихни пахыллыкъ ве къавгъа-дава себебинден илян этелер, башкъалары яхшы ниетнен. ¹⁶Экиндилери, мен Къуванчлы Хаберни къорчаламакъ ичюн тайин этильгенимни билип, севгинен арекет этелер. ¹⁷Биринджилери Месихни темиз юрекнен дегиль, тек озьлерини тюшюнип илян этелер ве шунынънен меним аписханедеки азапларымны арттырмагъа истейлер. ¹⁸Ойле олса не бар? Истесе яландан, истесе темиз юрекнен олсун, эр алда Месих илян этиле, ве мен бунъа къуванам! Даа да къуванаджакъым. ¹⁹Билем ки, сизинъ дуваларынъыз ве Иса Месихнинъ Руху ярдымы себебинден бу вазиет меним къуртулышымнен битеджек. ²⁰Мен ич бир шейде масхара олмайджакъымны, амма шимди, эр вакъыт олгъаны киби, меним тири я да олю беденимде Месих ачыкъ-айдын шурет къазанаджакъыны буюк уютунен беклейим. ²¹Манъа омюр – Месих, ве олюм зарар олмаз. ²²Лякин беденде яшамакъ – чалышып, чокъ берекет кетирмектир. Нени сайлап алмагъа бильмейим. ²³Мени о да, бу да тарта. Мен бу дюньядан кетмеге ве Месихнен берабер олмагъа истер эдим. Бу пек яхшы олур эди. ²⁴Амма сизлер ичюн меним беденде къалгъаным даа кереклидир. ²⁵Бунъа меним ишанчым къатты. Шунынъ ичюн мен сагъ къаладжакъымны ве, сизинъ иманынъыз артсын ве сиз онда къуванынъыз деп, мен эпинъизнен берабер илериде де оладжакъымны билем. ²⁶Сонъ мен сизге кене кельгенимде, сиз мен аркъалы Иса Месихнен даа чокъ макътанаджакъсынъыз.

²⁷Тек Месихнинъ Къуванчлы Хаберине ляйыкъ олып яшанъыз. Я мен келип корьсем я да кельмесем де, бир рухта олгъанынъызны, бир джанда Къуванчлы Хабернинъ иманы ичюн бирликте курешкенинъизни эшитим. ²⁸Сизге къаршы чыкъкъанлардан ич де къоркъманъыз. Бу оларнынъ гъайып оладжакъларына, сизинъ исе къуртуладжакъынъызгъа бельгидир. Бу – Алланынъ ишидир, ²⁹сизлерге Месихке тек инанмакъ дегиль, Онынъ ичюн азап чекмек къысмет берильгендир. ³⁰Меним сиз корьген ве шимди эшиткен курешимде сизлер де иштирак этесинъиз.

Месихни масхара эттилер, лякин Алла Оны юксельтти

2 ¹Эгер сиз Месихте теселли тапсанъыз, эгер Онынъ севгиси сизни юреклендирсе, эгер Мукъаддес Рухнен сизинъ араларынъыз якъын олса, эгер сизинъ ичинъизде назик севги ве шефкъат олса, ²мени бутюнлей бахтлы этинъиз ве тюшонджелеринъизде бир олунъыз, айны бир севгинен севиныйиз, озъара бир джан ве бир фикирде олунъыз. ³Тек озюнъизни тюшонип, бош шурет къазанмакъ ичюн ич бир шей япманъыз, амма алчакъгонъюлли олып, башкъаларны озюнъизден юкъары сайыныйиз. ⁴Эр бир адам озъ файдасыны дегиль, башкъаларнынъ файдасыны да тюшонсин. ⁵Сизде Иса Месихнинъ тюшонджелери олсун. ⁶О, табиятынджа Алла олып, Аллагъа тенъ олгъаныны къаттыдан тутмакъ керек фикирде олмады, ⁷Озь истегинен эр шейден вазгечти, къул табиятына кирди ве адам киби олды, Озь къыяфетинен де адамгъа тенъ олды. ⁸О, алчакъгонъюлли олып, итаат этти ве олжумге кетти, хачта биле олды. ⁹Ана шу себептен Алла Оны юксельтти ве Онъа эр бир аднынъ устюнден Ад багъышлады, ¹⁰Исанынъ Адына коктеки, ер юзюндеки ве ер тюбюндеки эр ким тиз чёксюн ¹¹ве эр бир тиль: Иса Месих – Раббидир, деп танысын ве бойле этип, Алла Бабаны шуретлесин.

Сизлер коклердеки йылдызлар киби парылдайсынъыз

¹²Шунынъ ичюн, меним севимлилерим, сиз эр вакъыт меним сёзюмни динълегенинъиз киби, тек мен алдынъызда олгъанымда дегиль, амма шимди де, мен сизнен олмагъанымда, энди даа чокъ къоркъунен ве титревнен сизинъ къуртулышынъызны къазаныныйиз. ¹³Алла Озю сизлерде арекет эте ве Озь эйи ирадеси ичюн сизлерде истекни де, арекетни де ярата. ¹⁴⁻¹⁵Къабаатсыз ве темиз олмакъ ичюн, эр шейни мырылдамайып ве суаль бермейип япыныйиз. О вакъытта бу яланджы ве бозукъ несиля арасында Алланынъ къусурсыз балалары олурсынъыз. Сиз оларнынъ арасында, дюньяда йылдызлар киби, парылдап турасыз ¹⁶ве аят сёзюни къатты тутасыз. Бу, Месихнинъ кунюнде манъа макътанмагъа себеп ве меним огге ынтылгъаным ве агъыр чалышкъаным бошуна олмагъанына делиль олур. ¹⁷Эгер мен, ичерлик бахшышы киби, сизинъ къурбанлыгъынъыз ве иман хызметинъизнинъ устуне тёкюльсем биле, мен бунъа да къуванам ве сизинъ къуванчынъызгъа къошулам. ¹⁸Сизлер де бунъа къуваныныйиз ве меним къуванчыма къошулыныйиз.

Тимотей ве Эпафродитнинъ ишанчлыгы

¹⁹Якъын арада сизге Тимотейни ёлламагъа Рабби Исада умют этем. О вакъыт мен, сизинъ ишлеринъизнен хабердар олып, рухланаджагъым. ²⁰Тимотей сизинъ ишлеринъизни джан-юрекнен къайгъыра. Менде башкъа бойле гонъюльдеш ёкъ. ²¹Эписи Иса Месихнинъ дегиль, озь файдасыны тюшонелер. ²²Амма Тимотей озюни насыл косътергени сизлерге белли, чюнки о, огъул озь бабасынен киби, меннен берабер Къуванчлы Хаберни даркъатып, хызмет эте эди. ²³Меним вазietetим ачылып башлагъанынен, оны бирден ёлламагъа умют этем. ²⁴Мен Раббиде эминим: якъын арада озюм де сизге бараджагъым.

²⁵Лякин мен белледим ки, манъа сизге Эпафродитни ёлламакъ керек эди. О, меним къардашым, ишдешим, меннен берабер курешкен аркъадашым, сизинъ эльчинъиз ве ихтияджымда манъа хызмет эткен адамдыр. ²⁶О, эпинъизни коръмеге пек истеди. Онынъ хасталыгы акъкъында хабер сизге етип баргъаны оны пек раатсызлады. ²⁷Керчектен де, о, олюм алында хаста эди. Амма Алла оны аджыды. Ве тек оны дегиль де, мени де аджыды, ёкъса меним дердим чокълашыр эди. ²⁸Бойлеликнен, оны кене корип къуванынъыз деп, озюмни де бу къайгъырувдан бошатайым деп, мен оны тездже сизге ёлладым. ²⁹Раббинен бирликте олып, толу къуванчнен оны къабул этинъиз, бойле адамларны урьмет этинъиз. ³⁰О, Месихке хызмет эткени ичюн, олюмге якъын эди, сизлер манъа берип оламагъан ярдымны бере ве озь джаныны аджымай эди.

Догъру инсафлыкъ

3 ¹Бойлеликнен, агъа-къардашларым, Раббиде къуванынъыз! Айны бу шейлер акъкъында язмагъа мен эринмейим, олар сизни белядан къорчалайджакъ. ²О копеклерден сакът олунъыз! Яманлыкъ япкъанлардан сакът олунъыз! Беден кескенлерден де сакът олунъыз! ³Биз – акъикъий сюннетмиз: Рухнынъ вастасынен Аллагъа ибадет этемиз, Иса Месихнен макътанамыз ве беден бельгилерине ишанмаймыз. ⁴Амма манъа озь беден бельгилериме де ишанмагъа мумкюн. Эгер башкъа бир кимсенинъ озь беденине ишанмагъа себеби олса, ондан зияде меним себеплерим бар: ⁵секиз кунъюгимде мен сюннет олдым, Исраиль халкъындан, Биньямин къабилесинден чыкътым, мен темиз еудийим. Къанунны беджергенимде – ферисе олам. ⁶Буюк гъайретнен мен месихчилерни къувалай эдим, Къанун талап эткен инсафлыкъкъа коре къабаатсыз эдим. ⁷Амма къыйметли деп бильген шейлеримни Месихтен себеп мен файдасыз деп сайдым. ⁸⁻⁹Даа да Иса Месихни, Раббимни бильмек – эр шейден буюктир. Бунъа бакъкъанда, мен эр шейни файдасыз, деп саям. Месих ичюн мен эр шейден вазгечтим. Оны алмакъ ичюн ве Къанунны беджермектен кельген озь инсафлыгыма коре дегиль де, Месихке имандан кельген инсафлыкъкъа коре, яни инсаннынъ иманына коре Алла берген

инсафлыкъ саесинде озюмни Месихте тапмакъ ичюн, мен эр бир шейни чёплюк деп саям. ¹⁰Мен Месихни ве Онынъ тирилюв къудретини бильмеге истейим; Онъа олюмде ошап, О чеккен азапларны башымдан кечирмеге ¹¹ве олюлерден насылдыр тирильмеге истейим.

Макъсаткъа ынтылув

¹²Мен энди мукъяфатны алдым я да макъсаткъа ириштим, демейим. Амма Месих мени тапкъаны киби, мен де, мукъяфатны алмакъ ичюн, оге ынтылам. ¹³Агъа-къардашлар, мен озь мукъяфатымны алдым, деп тюшюнмейим, лякин тек бир шейни япам: артта къалгъан шейлерни унутып, огдеки шейлерге арекет этем ве ¹⁴сонъки макъсаткъа ынтылам. Бу коклердеки мукъяфатны алмакъ ичюн, Алла бизни Иса Месих аркъалы чагъырды. ¹⁵Бизден ким кемалаткъа еткен олса, бойле тюшюнсин. Лякин эгер сиз башкъаджа тюшюнсенъиз, Алла сизге буны ачар. ¹⁶Шимди исе бизлер неге иришкен олсакъ, бунъа коре яшайыкъ.

¹⁷Агъа-къардашлар, бирлик олып, менден орынек алынъыз. Биз арекет эткен киби яшагъанларгъа бакъынъыз. ¹⁸Мен сизлерге чокъ кере айттым, энди исе козьаш тёкип айтам: Месих хачынынъ душманлары киби яшагъан адамлар чокътыр. ¹⁹Оларнынъ сонъу – олюм, оларнынъ алласы – ашкъазан, олар масхара шейлернен макътаналар, ердеки шейлер акъкъында тюшюнелер. ²⁰Бизим ветанымыз исе коклердедир. О ерден биз Къуртарыджыны – Рабби Иса Месихнинъ келеджегини сабырсылыкънен беклеймиз. ²¹Эр шейни Онъа бойсундыраджакъ къудретинен, О, бизим заваллы беденимизни Озюнинъ шуретли беденине ошатып денъиштиреджек.

Павелнинъ огютлери

4 ¹Шунынънен, мен севген ве корьмеге истеген агъа-къардашларым, къуванчымы ве таджым! Раббинен бирликте олып, къатты турунъыз, эй, севимлилерим!

²Эводиягъа ялварам, Синтихиягъа да ялварам: Раббиде олып, муабетликте яшанъыз.

³Эбет, ишанчлы ёлдашым, санъа да ялварам, о къадынларгъа ярдым эт. Олар меннен, ве Клементнен, ве меннен берабер башкъа чалышкъанларнен Къуванчлы Хаберни даркъатмакъ ичюн арекет этелер. Оларнынъ адлары яшайыш китабында язылгъандыр.

⁴Раббиде олып, эр вакъыт къуванынъыз! Даа айтам: къуванынъыз!
⁵Сизинъ алчакъгонъюллигинъиз эписине белли олсун. Рабби якъын.
⁶Ич бир шейге къасевет этменъиз, амма эр вакъыт дува окъуп ве ялварып, эр бир истегинъизни Алланынъ алдында миннетдарлыкънен ачынъыз.
⁷О вакъыт сизинъ юреклеринъизни ве фикирлеринъизни адам акълына сыгъмагъан, Алла берген тынчылыкъ-аманлыкъ Иса Месихте сакълайджакъ.

⁸Сонъунда, агъа-къардашлар, эр бир акъикъый, намуслы, догъру, темиз, гузель, шуретли, мукеммель ве макътавгъа лыйкъ шейлер акъкъын-да тюшюннъиз. ⁹Сизлер менден нени огренип къабул эткен олсанъыз, нени эшитип, корьген олсанъыз, шуны япынъыз. О вакъыт сизлернен тынчлыкъ-аманлыкъ берген Алла оладжакъ.

Бахшышлар ичюн миннетдарлыкъ

¹⁰Мен Раббиде пек къувандым, чюнки сизлер кене мени къайгъыра башладынъыз. Сиз эвель де къайгъыра эдинъиз, амма буны косътерме-ге фырдат ёкъ эди. ¹¹Буларны мухтадж олгъаным ичюн айтмайым. Мен эр бир алда къуванмагъа огрендим. ¹²Ёкъсуллыкъта да, боллукъта да яшамагъа огрендим. Эм токъ, эм ач олып, боллукъта ве мухтаджлыкъ-та, эр бир алда яшамакънынъ сырларыны огрендим. ¹³Манъа кучъ берген Иса Месихнинъ ярдымынен эр шейни япып олам. ¹⁴Эр алда, сизлер меним къасеветиме къошулып, яхшы иш яптынъыз.

¹⁵Сиз билесиз, эй, Филиплер шеэринде яшагъанлар, мен Македония-дан чыкъып, Къуванчлы Хаберни биринджи кере даркъатып башлагъа-нымда, сизлерден башкъа иманлыларнынъ джемиетлеринден ич бириси манъа бир шей бермеди ве менден бир шей алмады. ¹⁶Тессалонике шеэ-ринде олгъанымда, сизлер бир-эки кере манъа керекли ярдымны ёлла-дынъыз. ¹⁷Мен сизден бахшыш истемейим, сизинъ эйилигинъиз ичюн мукъфат алгъанынъызны истейим. ¹⁸Менде эр шей бар, боллукъта би-ле яшайым. Сизлер ёллагъан шейлерни Эпафродиттен алдым, меним эр бир шейим бар. Бу шейлер – гузель къокъудыр, къабул этильген ве Ал-ланы разы эткен къурбандыр. ¹⁹Меним Аллам сизге керек олгъан шей-лерни Иса Месих аркъалы, Озюнинъ улу байлыгъындан берсин! ²⁰Ал-лагъа ве Бабамызгъа асырлар бою шуретлер олсун! Амин.

Селямлар

²¹Иса Месихте олгъан азизлернинъ эписине селям этинъиз. Сизлер-ге меннен берабер олгъан агъа-къардашлар селям ёллайлар. ²²Алла-нынъ бутюн азизлери ве айрыджа императорнынъ сарайында хызмет эткенлер селям ёллайлар. ²³Рабби Иса Месихнинъ эйилиги сизинъ ру-хунъызнен олсун!

Колоссай шеэринде яшагъан иманлыларгъа мектюп

Бу мектюпни Павел апсханеден язды. Колоссай шеэри Фригия виляетинде ерлешкен эди (шимдики Тюркиенинъ гъарбий къысмында), анда чешит тюрюлю путперест динлер даркъалгъан эди. Ерли месихчилер джемиетине де месихчи иманына зыт олгъан ялан огретювлер кирген. Базылары, къуртулуш ичюн тек бир къач икмет саибинде олгъан махсус бильги керек, деп огрете эдилер. Олар: бутюн маддий шейлерден азат олып, Алланынъ разылыгъыны алмакъ ичюн, конкрет адетлерни кутъмек керек, деп огрете эдилер.

Павел бу ялан огретюв акъкъында билип, Колоссай месихчилерини Иса Месихке олгъан акъикъий иманда къавийлештирмек ичюн, оларгъа бу мектюпни язды. Павел косътере ки, акъикъий икмет – Алланен инсанларны муаббетлештирген Исанынъ хызмети, олюми ве тирилюви акъкъында Къуванчлы Хабердир. Шунунъ ичюн, месихчилер диннинъ адет тарафыны чокъ тюшонмейип, олар ичюн муим Аллагъа иман ве бир-бирине севги акъкъында тюшонмек кереклер.

Акъикъий икмет – Иса Месихнинъ хызмети, олюми ве тирилюви акъкъында Къуванчлы Хабер (1–2 б.). Иманлынынъ инсафлы яшайышы акъкъында (3–4 б.).

Селямлашув

1 Алланынъ истегинен Иса Месихнинъ эльчиси Павел ве дин къардашымыз Тимотей –

2 Колоссай шеэриндеки азизлерге ве Месихке инангъан садыкъ агъа-къардашларымызгъа:

Алла Бабамыз сизге эйилик ве тынчлыкъ-аманлыкъ берсин!

Шукюр дуvasы

³Сизлер ичюн дува окъугъанымызда, Рабби Иса Месихнинъ Бабасына Аллагъа эр вакъыт шукюр этемиз, ⁴чюнки Иса Месихке иманынъыз ве бутюн азизлерге севгинъиз акъкъында эшиттик. ⁵Иманынъыз ве севгинъиз пейда олдылар, чюнки сиз коклерде сизге азырлангъан шейлерге умют эттинъиз. Бу умютни сизлер акъкъат сёзюнен, яни сизлерге кельген Къуванчлы Хабернен эшиттинъиз. ⁶Бу Хабер бутюн дюньяда даркъалаята ве берекет кетире, сизинъ аранъызда да, сизлер акъкъатта Алланынъ эйилигини эшиткен ве анълагъан куньден башлап, шуны япаята. ⁷Алланынъ эйилигини сиз Эпафрастан огрендинъиз. О, бизим севимли къул-ишдешимиз ве сизинъ ичюн Месихнинъ садыкъ хызметчиси. ⁸Сизинъ Рухтан берильген севгинъиз акъкъында о, бизге хабер этти.

⁹Шунынъ ичюн биз буны эшиткен кунюмизден берли сизлер ичюн токътамайып дува окъуймыз ве, сиз эр бир икметке ве рухий анълавгъа толып, Алланынъ истегини бутюнлей анълагъанынъыз ичюн, ялварамыз. ¹⁰Буны да истеймиз: Раббиге ярашкъаны киби, яшанъыз; эр бир шейде Онынъ разылыгъыны къыдырынъыз; эр тюрлю хайырлы иште берекет кетиринъиз; Алланы даа чокъча билинъиз; ¹¹Онынъ шуретли къудретинен къуветлешип, эр шейге сабырлы ве чыдамлы олунъыз; къуванчнен ¹²Бабагъа шукюр этинъиз. О, Озь азизлерине берген ярыкътаки мираснынъ къысмыны алмагъа сизге ёл берди, ¹³бизни къаранлыкъ укюмдарлыгъындан къуртарды ве севимли Огълунынъ Падишалыгъына алып кирди. ¹⁴О, бизге Исанынъ ярдымынен къуртулыш берди, гуналарымызны багъышлады.

Месихнинъ ве О якъан ишининъ муимлиги

¹⁵О – корюнмез Алланынъ къыяфетидир; О, биринджисидир, эр бир яратылгъан шейден буюктир. ¹⁶Коклердеки ве ердеки, корюнген ве корюнмеген эр бир шейлер: тахтлар, салтанатлар, башлыкълар ве акиметлер Онда яратылгъан. Эр шей Онынъ ярдымынен ве Онынъ ичюн яратылгъан. ¹⁷О, эр шейден эвельдир ве эр шейнинъ эсасыдыр. ¹⁸О, Озь беденининъ, яни иманлылар джемиетининъ башыдыр. О – башланув, олюлерден тирильгенлерден де биринджидир, ве эр бир шейде биринджилик Онынъкидир. ¹⁹Алла бутюн толулыкънынъ Онда булунаджыны истеди. ²⁰Озюнен эр бир шейни Онынъ ярдымынен барыштырмагъа, ердеки ве коклердеки эр бир шейлерге хачта тёкюльген къаны ярдымынен тынчлыкъ-аманлыкъ кетирмеге истеди.

²¹Бир вакъытлары сизлер Аллагъа ябанджы эдинъиз ве яман ишлерни якъанда, озь акълынъызда Онынъ душманлары эдинъиз, ²²лякин шимди О, Озь беденини олюмге берип, сизлерни Алланен барыштырды. О, сизлерни азиз, лекесиз ве къабаатсыз этип, Онынъ козю огюне кетиреджек, ²³эгер сиз иманынъызда къатты ве темелли олсанъыз ве

Къуванчлы Хабердеки уюттен юз чевирмесенъиз. Бу Къуванчлы Хаберни сиз эшиттинъиз; о, коклер астындаки яратылгъан эр бир шейге бильдирильди. Мен, Павел, онынъ хызметчиси олдым.

Павел – иманлылар джемиетининъ хызметчиси

²⁴Мен шимди, сизлер ичюн азаплангъанымда, къуванам. Месих Озь бедени ичюн, яни иманлылар джемети ичюн, але даа азаплана. Мен бу азапларны озь беденимде чекип толдурам. ²⁵Алла манъа сизни бакъ-магъа буюрды, ве мен иманлылар джемиетининъ хызметчиси олдым. Меним ишим Алланынъ Сёзюни бутюнлей бильдирмек олды. ²⁶Шу сёз кечкен асырларгъа ве несиллерге сыр эди, шимди исе Алланынъ азизлерине ачылды. ²⁷Алла дюнья халкълары ичюн бу сырнынъ зенгинлиги не къадар шуретли олгъаныны азизлерге бильдирмеге разы олды. Бу сыр бойледир: Месих ичинъиздедир, О, сизинъ келеджек шуретинъизнинъ уютидир. ²⁸Бу Месихни биз илян этемиз, эр бир адамгъа акъыл огретемиз ве бутюн икметимизнен эр бир адамны тербиелеймиз. Бунынъ макъсады – эр бир адамны Месихте мукеммель этмектир. ²⁹Менде къудретли арекет эткен Онынъ кучюни къулланып чалышам ве курашем.

2 ¹Мен сизлер ичюн, Лаодикея шеэриндекилер ичюн, эм де бетимни корьмегенлер ичюн не къадар буюк курашимни бильгининъизни истейим. ²О вакъыт юреклеринъиз севгинен бирлешип ве мукеммель анълавнынъ байлыгъыны алып, теселли тападжакъсынъыз ве Алланынъ сырыны – Месихни биледжексинъиз. ³Икметнинъ ве бильгининъ бутюн хазинелери тек Онда сакълылар. ⁴Буны мен, ич кимсе сизлерни инандырыджы сёзлернен ёлдан урмасын деп, айтам. ⁵Мен сизинъ аранъызда олмасам да, меним рухум сизлернен олып, тертибинъизни ве Месихке къатты иманынъизны корип къуванам.

Месихте аятнынъ толулыгъы

⁶Шунынъ ичюн, эгер сизлер Иса Месихни, Раббини, къабул эткен олсанъыз, Онда яшанъыз. ⁷Онда тамыр атып ве Онда озь омрюнъизни къурып, огренгининъиз киби, иманынъызда къатты олунъыз, чокъ шукюрлер этинъиз.

⁸Мукъайт олунъыз, ич кимсе сизлерни яланджы ве бош фельсефенен авес эттирмесин. Бойле сёзлер Месихтен дегиль, адамларнынъ урф-адетлеринден ве дюньянынъ рухий кучьлеринден келелер. ⁹Амма Алланынъ бутюн толулыгъы Месихте, Онынъ беденинде джанлана. ¹⁰Онда сизлер омюрнинъ толулыгъыны тапасынъыз. О, – эр тюрю башлыкънынъ ве акиметнинъ башыдыр. ¹¹Онда сизлер суннет олдынъыз, амма сизлерни адамнынъ къоллары суннет этмедилер, сизлер гуналы табиатынъыздан Месих суннет эткенинен азат олдынъыз.

¹²Сувгъа батырылып, Месихнен берабер дефн этильдингъыз; Месихни олюлерден тирильткен Алланынъ къудретине инанып, Онен берабер тирильдингъыз.

¹³Сизлер къанунсызлыкъ якъанларынгъыз ичюн ве беденлерингъизнинъ сюннетсизлиги ичюн олю эдингъыз, лякин О, бутюн гуналарымызны багъышлап, сизлерни Месихнен берабер джанландырды. ¹⁴О, бизге къаршы язылгъан, борджларымызны бильдирген эльязманы ёкъ этти, оны бизден алып, хачкъа мыхлады. ¹⁵О, башлыкъларны ве акиметлерни къуветтен кестирди, ачыкъ-айдын масхара этти, оларны хач ярдымынен енъди.

¹⁶Бойлеликнен, ашарлыкъ-ичерлик, байрамлар, янгы ай я да раатлыкъ кунълери къаиделерини тутмагъанынгъыз ичюн сизлерни ич кимсе къабаатламасын. ¹⁷Булар – келеджек шейлернинъ кольгесидир, акъикъий омюр исе Месихтедир. ¹⁸Озь истегинен озьлерини алчакъ къоймакътан ве мелеклерге табынмакътан кейф тапкъан адамлар сизинъ мукафатынгъызны алмасын. Олар озь корьген руюлар акъкъында фикир этелер, озь адам акълынен бошуна макътаналар. ¹⁹Олар Башнен алякъаны жойдылар. Бу Баштан исе бутюн беден, бугъумлар ве багъларнен темин этилип, Алланынъ макъсадына коре осе.

Месихнен олюм ве Алланен аят

²⁰⁻²¹Эгер сизлер Месихнен берабер ольген олсангъыз ве бу дюньянынъ рухий кучьлеринден азат этильген олсангъыз, не ичюн бу дюньядакилерге ошайсыз ве: «Тийме, ашама, тутма!» киби къаиделерге бойсунасыз? ²²Буларнынъ эписи тек къулламакъ ве ёкъ олмакъ керек. Бу – тек адамларнынъ эмирлери ве огретювлеридир. ²³Бутюн бу озю тюшюнип тапкъан диндарлыкъ, озюни алчакъгонъюлли киби косътерюв ве беденини азаплав, эльбетте, икметке ошай, лякин беденнинъ яман истеклерини бастыргъанда бунынъ файдасы ёкъ.

3 ¹Бойлеликнен, эгер сизлер Месихнен берабер тирильген олсангъыз, коклердеки шейлерни къыдырынгъыз; анда Месих Алланынъ онъ таурафында отура. ²Ер юзюндеки дегиль, коклердеки шейлерни тюшюнигъиз. ³Сизлер ольдингъиз, ве янгы омрюнгъиз Месихнен бирликте Аллада сакълыдыр. ⁴Сизинъ омрюнгъиз – Месих. О, пейда оладжакъ вакъытта сизлер Онен берабер шуретте пейда оладжакъсынъыз.

Эски ве янгы омюр

⁵Онынъ ичюн, сизинъ гуналы табиятынгъызны: ороспулыкъ, пислик, ахлякъсызлыкъ, яман арзулар ве путперестликке тенъ олгъан ачкозьликни ёкъ этингъиз. ⁶Булар ичюн Алланынъ гъазабы Онынъ сёзюни динъ-лемегенлернинъ башына тюшеджек. ⁷Сизлер де бир вакъытлары бойле ёллардан бара эдингъиз, оларнынъ арасында яшай эдингъиз.

⁸Шимди исе буларнынъ эписини: гъазап, ачув ве яманлыкъны бир четке къоюнъыз; агъзынъыздан ифтира ве сёгюш чыкъмасын. ⁹Бири-бири-нъызге ялан айтманъыз, чюнки сизлер ичинъыздеки эски адамны яман япкъанларынен берабер озюнъызден айырдынъыз ¹⁰ве янъы адамнынъ табиатыны алдынъыз; о, бильги ярдымынен Яратыджынынъ къыяфетине коре янъы ола. ¹¹Мында шимди не юнан бар не еудий, не сюннетли бар не сюннетсиз, не варвар бар не скиф, не къул бар не азат, лякин тек Месих бар. О – эр шей ве эр шейдедир.

¹²Шунынъ ичюн, Алланынъ азиз ве севимли сайлангъан адамлары олып, шефкъат, мераметлик, эйилик, алчакъгонъюллик, йымшакълыкъ ве сабыргъа кийининъыз. ¹³Бири-биринъызге чыданъыз; эгер бир адам экинджисине шикъет этсе, бири-биринъызни багъышланъыз. Месих сизлерни багъышлагъан киби, сизлер де бири-биринъызни багъышланъыз. ¹⁴Буларнынъ устюне севгини кийинъыз, чюнки о, буларнынъ эписини эр шейден яхшы багълай.

¹⁵Юрегинъызде Месихнинъ аманлыгъы падишалыкъ этсин; сизлер, бир беденнинъ азалары олып, бунъа чагъырылдынъыз.

Миннетдар олунъыз.

¹⁶Ичинъызде Месихнинъ сёзю бутюн зенгинлигинен яшасын. Бутюн икметнен бири-биринъызни огретинъыз ве тенбиеленъыз; сизинъ юреклеринъызде Аллагъа зебурлар, макътав йырлары ве рухий тюркюлерни миннетдарлыкънен йырланъыз. ¹⁷Не айтсанъыз я да не япсанъыз, эписини Рабби Исанынъ Адына япынъыз ве Онынъ ярдымынен Алла Бабагъа шукюр этинъыз.

Янъы омюрдеки бизим араларымыз

¹⁸Къадынлар, Раббиде яшагъанларгъа ярашкъаны киби, акъайлары-нъызгъа бойсунынъыз.

¹⁹Акъайлар, апайларынынъ севинъиз, оларгъа серт олманъыз.

²⁰Балалар, ана-бабаларынъызнынъ сёзюни эр шейде динъленъиз. Рабби буны бегене.

²¹Бабалар, балаларынъызны ачувландырманъыз, ёкъса олар рухтан тюшеджеклер.

²²Къулла, дюньядаки эфендилеринъизнинъ сёзюни эр шейде динъленъиз, козьге корюмге, адамларнынъ разылыгъыны къыдыргъанлар киби дегиль, буны саф юрекнен, Алладан къоркъып япынъыз. ²³Эр бир япкъан ишинъизни адамлар ичюн дегиль, Рабби ичюн киби, джан-юрекнен япынъыз. ²⁴Билесиз ки, сиз Рабби Месихке хызмет этесиз ве Раббиден мирас мукъфатыны аладжакъсынъыз. ²⁵Ким исе яманлыкъ япса, япкъанына коре джезасыны аладжакъ. Алла адамларгъа тенъ бакъа.

4 ¹Эфендилер, къулларынынъизнен догъру ве адалетли олунъыз. Билесиз ки, сизинъ де коклердеки Эфендинъиз бар.

Огютлер

²Эр вакъыт токътамайып дува окъунъыз, шукюр этип, дувада дикъ-къатлы олунъыз. ³Бизлер ичюн де дува окъунъыз: Алла, биз Месихнинъ сырыны бильдиреджегимиз ичюн, Озь Сёзюне бир къапуны ачып берсин (мен бу сыр ичюн тюръмеде отурам), ⁴ве мен бу сырны, кереги кибби, ачыкъ-айдын бильдирейим. ⁵Фырбаттан файдаланынъыз, инанмагъанларнен акъылнен арекет этинъиз. ⁶Эр вакъыт мераметнен, ерине келишкен лаф этинъиз, эр бир адамгъа керекли джевапны насыл этип тапмакъны билинъиз.

Селямлар

⁷Тихик сизлерге меним ишлерим акъкъында бутюн шейлерни бильдирир. О, сеvimли къардашым, Раббининъ ишанчлы хызметчиси ве меним къул-ишдешим. ⁸О, бизим ишлеримиз насыл олгъаныны билип, сизинъ гонъюллеринъизни алсын деп, мен оны сизге ёлладым. ⁹Садыкъ ве сеvimли дин къардашымыз, Тихикнен берабер алдынъызгъа сизлерден бириси олгъан Онисим де бараджакъ. Олар сизлерге бу ерде олгъан бутюн шейлерни айтып берерлер.

¹⁰Меннен берабер тюръмеде отургъан Аристарх, Барнабанынъ эки догъмуш къардашы Марк (онынъ акъкъында сизге буюрдылар: эгер о, сизге барса, оны къабул этинъиз), ¹¹ве Юст адлы Иса сизлерге селям ёллайлар. Олар мени юреклендирелер. Алланынъ Падишалыгъы ичюн чалышкъан башкъа еудий ишдешлерим ёкъ.

¹²Иса Месихнинъ къулу, сизлерден бириси олгъан Эпафрас, сизлерге селям ёллай. Сизлер къатты турып, Алланынъ сизлерден не истегенини къатты бильгенинъиз ичюн, Эпафрас эр вакъыт сиз ичюн гъайретнен дува окъуй. ¹³О, сизлер эм де Лаодикея ве Иераполь шеэрлериндекилери ичюн озюни аджымайып чалышкъанына мен шаатым.

¹⁴Сеvimли эким Лука ве Демас сизлерге селям ёллайлар.

¹⁵Лаодикея шеэриндеки агъа-къардашларымызгъа, Нимфагъа ве онынъ эвинде топлангъан джемиетке селям этинъиз.

¹⁶Бу мектубим аранъызда окъулгъан сонъ, оны Лаодикеядаки иманлылар джемиетине де окъумагъа эмир этинъиз. Сизлер Лаодикеядаки мектупни окъунъыз.

¹⁷Архипке буны айтынъыз: «Раббиде бойнунъа алгъан хызметни унутма, мытлакъа оны беджер».

¹⁸Мен, Павел, бу селямны озь къолумнен язам. Зиндан зынджырларымыны акъылда тутунъыз. Алланынъ эйилиги сизлернен олсун!

Тессалонике шеэринде яшагъан иманлыларгъа биринджи мектюп

Тессалонике (Павел Къуванчлы Хаберни даркъаткъан ери) Македония виляетининъ пайтахты эди. Бу шеэр (Салоники) шимди де Юнанистаннынъ шималинде бар. Павелнинъ душманлары оны Тессалоникени терк этмеге меджбур эткен сонъ, о, бу джемиетни къайгъысыз къалдырмады. Тессалоникедeki иманлылар джемиетининъ алыны бильмек ичюн, Павел анда озь ярдымджысы коринтли Тимотейни ёллай. Тимотей яхшы хабер кетирди: иманлыларны шеэрде зулумгъа огъратсалар да, олар Месихке олгъан иманында къатты тура эдилер. Онъа бакъмадан, Павел оларнынъ иманыны къавийлештирмек, гуналы яшайыштан вазгечтирмек ве онынъ эсабына олгъан шубелерни савурмакъ къарарына кельди. Ольген якъынлары ичюн кедерленген адамларгъа теселли бермек ичюн, Павел Месихнинъ экинджи келюви ве олюлернинъ тирилюви акъкъында тафсилятлы айта.

Павелнинъ Тессалоникедeki иманлыларнен мунасебетлери (1–3 б.). Алланынъ разылыгъыны къазангъан омюр. Месихнинъ экинджи келюви ве олюлернинъ тирилюви акъкъында (4–5 б.).

Тессалоникелилернинъ яшайышы ве иманы

- 1** ¹Павел, Силуан ве Тимотей – Тессалонике шеэриндеки Алла Бабанынъ ве Рабби Иса Месихнинъ иманлылар джемиетине:
Сизлерге эйилик ве аманлыкъ олсун!
²Дуваларымызда сизлерни унутмайып, биз эпинъиз ичюн эр вакъыт Аллагъа шукюр этемиз, ³сизинъ иманнен ишлеринъизни, севгинен аркетлеринъизни ве Раббимиз Иса Месихке умютнен олгъан сабырынъызны

Алланынъ ве Бабамызнынъ огюнде эр заман акъылда тутамыз. ⁴Алла севген дин къардашларым, биз билемиз ки, сизни Алла сайлады, ⁵чюн-ки Къуванчлы Хаберимиз сизлерге тек сёзлернен дегиль, къудретнен ве Мукъаддес Рухнен, толу эминликнен кельди. Биз сизинъ аранъызда насыл адамлар олгъанларымызны озълеринъиз билесиз. ⁶Сизлер чокъ белягъа огърагъан олсанъыз да, Мукъаддес Рухтан къуванч алып, Алланынъ Сёзюни къабул эттинъиз ве бизни ве Раббини орьнек этип алдынъыз, ⁷шунунънен Македония ве Ахая виляетлериндеки бутюн иманлыларгъа орьнек олдынъыз. ⁸Сизинъ ярдымынъызнен Раббининъ Сёзю ялынъыз Македония ве Ахаяда дегиль, сизинъ Аллагъа олгъан иманынъызнынъ шурети эр ерде даркъалды. Шунунъ ичюн энди бизге бир шей айтмагъа керекмей. ⁹Олар озълери, сиз бизни насыл къаршылагъанынъызны ве сиз насыл этип путлардан вазгечип, Аллагъа кельгенинъизни айтып берелер. Сиз Тири ве Акъикъий Аллагъа хызмет этмеге ¹⁰ве Онынъ олюлерден тирильген Огълунынъ коклерден келеджегини, Алланынъ келеяткъан гъазабындан бизни къуртаргъан Исаны беклемеге башладынъыз.

Павелнинъ Тессалоникедде хызмети

2 ¹Дин къардашларым, бизим сизге кельгенимиз бошуна олмагъаныны озюнъиз билесиз. ²Сиз бильгенинъиз киби, ондан эвель Филиплер шеэринде азап чектик ве акъаретлендик, амма Алланынъ Къуванчлы Хаберини сизлерге буюк къаршылыкъ ичинде бильдирмек ичюн, Алламызда джесарет таптыкъ. ³Бизим насиатымызда не хата, не яман ниет, не ялан бар. ⁴амма, Алла бизни сынагъаны ве Къуванчлы Хаберни бизге ишанып бергени ичюн, биз адамларнынъ разылыгъыны дегиль, аксине, бизим юреклеримизни сынагъан Алланынъ разылыгъыны къазанмакъ ичюн хабер этемиз. ⁵Сиз яхшы билесинъиз: биз ич бир вакъыт ялтакъланмай эдик, ачкозь ниетлеримиз де ёкъ эди. Алла бунъа шааттыр! ⁶Биз не сизлернинъ, не башкъаларнынъ, – ич бир адамнынъ макътавыны къыдырмай эдик.

⁷Месихнинъ эльчилери оларакъ, алдынъызгъа озъ истеклеримизнен кельмеге акъкъымыз бар эди, амма биз сизинъ аранъызда уфакъ балалар киби ола, озъ балаларыны яхшы бакъкъан анагъа ошай эдик. ⁸Бойле этип, сизлерге о къадар гонъюль багъладыкъ, тек Алланынъ Къуванчлы Хаберини дегиль, озъ джанымызны да бермеге бахтлы эдик, чюнки сизлерни пек севдик. ⁹Агъа-къардашлар, сиз бизим агъыр ишимизни ве къыйынлыкъларымызны мытлакъа унутмадынъыз: сизинъ ич биринъизге агъыр кельмесин деп, биз гедже-кунъдюз чалышып, сизге Алланынъ Къуванчлы Хаберини бильдире эдик. ¹⁰Биз сизнен, иманлыларнен, темиз, инсафлы ве къабаатсыз олып арекет эте эдик. Бунъа сиз де, Алла да шааттыр, ¹¹чюнки сиз билесиз: баба озъ балаларыны киби, биз де эр биринъизни ¹²тенбиелей эдик, Озь Падишалыгъына ве шуретине

сизлерни чагъыргъан Алланынъ разылыгъыны къазанмагъа инандыра ве ялвара эдик.

¹³Шунынъ ичюн биз токътамайып Аллагъа шукюр этемиз ки, сизлер бизден Алланынъ Сёзюни эшиткенинен, оны инсан сёзю киби дегиль, Алланынъ Сёзю оларакъ къабул эттинъиз. Бу хабер акъикъатен Алланынъ Сёзюдир, ве о, сизлерде, инангъанларда, арекет эте. ¹⁴Бойле этип, сизлер, дин къардашларым, Еудиедеки Иса Месихке инангъан Алланынъ джемиетлерине ошадынъыз. Олар еудийлерден насыл азап чеккен олса, сизлер де озъ юртдашларынъыздан шойле азаплар коръдинъиз. ¹⁵Еудийлер Рабби Исаны ве пейгъамберлерни ольдюрдилер, бизни де къувдылар. Олар Алланынъ разылыгъыны къыдырмайлар ве бутюн адамларгъа къаршы чыкъалар, ¹⁶бизге башкъа халкъларнен лаф этмеге, шу халкъларгъа къуртулмагъа ёл бермейлер ве, бойледже, озъ гуналарынынъ ольчюсини арттыралар. Лякин ахыр-сонъу Алланынъ гъазабы башларына тюшти.

Павелнинъ шурети ве къуванчы

¹⁷Агъа-къардашлар, къыскъа бир вакъыт ичинде сизлерден – юрегимизнен олмаса да, беденимизнен – айры олгъанымызда, сизинъ бетлеринъизни коръмеге даа чокъ истей эдик. ¹⁸Шунынъ ичюн сизлерге бармагъа истедик (мен, Павел – бир къач кере истедим), лякин Шейтан бизге ёл ачмады. ¹⁹Раббимиз Иса къайткъан куню Онынъ огюнде олгъанымызда, сиз олмайып, бизим уютимиз, къуванчымыз ве биз макътайджакъ таджымыз ким оладжакъ? ²⁰Эбет, бизим шуретимиз ве къуванчымыз – сизлерсинъиз!

3 ¹Биз даа беклеп оламайып, Афина шеэринде ялынъыз къалмагъа разы олдыкъ ²ве сизинъ алдынъызгъа дин къардашымыз Тимотейни, бизим къардашымызны ве Месихнинъ Къуванчлы Хаберини даркъаткъанымызда Алланынъ хызметчисини, сизинъ иманынъызны къавийлештирмек ве сизлерни юреклендирмек ичюн, ³бойле беляларда ич кимсе ёлдан урулмасын деп, ёлладыкъ. Сиз озюнъиз билесиз: бу азаплар – бизим баш язымыздыр. ⁴Биз янынъызда олгъанымызда, бизлер азаплар чекеджегимизни эвельден айта эдик. Бильгенинъиз киби, ойле де олды. ⁵Шунынъ ичюн мен даа беклеп оламайып, ёлдан уруджы сизни ёлдан урмадымы, бизим ишимиз бошуна кетмедими, деп, иманынъызнынъ алыны бильмек ичюн къардашымны ёлладым.

⁶Энди Тимотей алдынъыздан къайтып келип, иманынъыз ве севгинъиз акъкъында яхшы хабер кетирди ве биз сизлерни, сизлер де бизни коръмеге истегенинъизни, эр вакъыт биз акъкъында яхшы тюшюнгенинъизни айтып берди. ⁷Шу себептен, дин къардашларым, бутюн къайгъы ве беляларымыз ичинде олгъанымызда, сиз ве сизинъ иманынъыз акъкъында бильгенде, биз теселли таптыкъ, ⁸сизлер Раббиде

къатты тургъанынъыз бизни джанландырды. ⁹Алланынъ огюнде сизлернен тапкъан бутюн къуванч ичюн Онъа насыл этип шукюр этеджек-миз? ¹⁰Бетлеринъизни корьмек ве иманынъыздаки етишмемизликлерни толдурмакъ ичюн, гедже-куньдюз гъайретнен Аллагъа ялварамыз.

¹¹Алла Бабамыз Озю ве Раббимиз Иса бизим ёлумызны сизинъ тарафынъызгъа ачсын. ¹²Биз сизлерни не къадар чокъ севсек, Рабби бири-биринъызге ве бутюн инсанларгъа олгъан севгинъизни о къадар арттырсын ве толу япсын. ¹³Сонъ О, юреклеринъизни къавийлештиреджек, ве сиз Алла Бабамызнынъ огюнде, Раббимиз Иса Озюнинъ бутюн азизлеринен берабер кельгенде, къабаатсыз ве азиз оладжакъсынъыз. Амин.

Алланынъ разылыгъыны къазангъан омюр

4 ¹Сонъунда, дин къардашларым, сиз насыл арекет этмек ве Алланынъ разылыгъыны насыл къазанмакъ керек олгъаны акъкъында бизден огренгинъиз киби, бойле де яшанъыз. Рабби Исанен сизлерге ялварамыз ве сизлерни чагъырамыз: бундан зияде тырышынъыз. ²Биз Рабби Исанен сизлерге насыл эмирлерни буюргъанларымызны билесинъиз. ³Алланынъ истеги бойледир: азиз олунъыз, озюнъизни ороспулыкътан сакъланъыз, ⁴эр биринъиз озь беденини азизликте ве намуслыкъта тутунъыз, ⁵Алланы бильмеген халкълар киби, беден истеклерине берильменъиз. ⁶Бу ишлерде ич кимсе дин къардашларына акъсызлыкъ япмасын ве оларны алдатмасын, чюнки, эвельден сизлерге айткъанда тенбиелегенимиз киби, бутюн бу ишлер ичюн Алла джезалайджакъ. ⁷Алла бизлерни писликке дегиль, азизликке чагъырды. ⁸Шунынъ ичюн, буны къабул этмеген адам инсанны дегиль, сизге Мукъаддес Рухны берген Алланы ред эте.

⁹Агъа-къардашлыкъ севгиси акъкъында сизлерге язмакъ керекмей, чюнки Алла Озю сизни бири-биринъизни севмеге огретти, ¹⁰ве сизлер бутюн Македонияда яшагъан агъа-къардашларынынъызны бойле севсиз. Сизлерни чагъырамыз: бундан даа зияде тырышынъыз ¹¹ве, биз сизлерге буюргъанларымыз киби, тынчлыкъта яшамагъа гъайрет этинъиз, озь ишлеринъизнен огърашынъыз, озь къолунъизнен чалышынъыз. ¹²Сонъ сиз башкъа адамларнынъ урьметини къазанаджакъсынъыз ве ич бир шейге мухтадж олмайджакъсынъыз.

*Раббининъ келюви ве иманлылар джемиетининъ
коклерге котерилюви акъкъында*

¹³Агъа-къардашлар, умюти олмагъан башкъа адамлар киби кедерленменъиз деп, раметлилер акъкъында сизлерге буны бильдирмеге истеймиз: ¹⁴эгер биз Исанынъ ольгенине ве тирильгенине инансакъ, Алла Исагъа иманнен ольгенлерни Онен берабер алып кетиреджегине де инанамыз.

¹⁵Буны сизлерге Раббининъ сёзюнен айтамыз: биз, Раббининъ келеджегине къадар тири къалгъан адамлар, ольгенлерден биринджи

олмамыз. ¹⁶Гурюльтинен айтылган эмир эшитилгенде, баш мелекнинъ сеси янъгыраганда ве Алланынъ борусы чалганда, Рабби Озю коктен энеджек ве Месихке иманнен ольгенлер биринджи олып тириледжеклер. ¹⁷Сонъ о вакъытта биз, тири къалган адамлар да, оларнен берабер Раббини авада къаршыламакъ ичюн, апансыздан ашагыдан алынаджакъмыз, булутлар ичинде котериледжекмиз ве бойле этип, эбе-диен Раббинен берабер оладжакъмыз. ¹⁸Шунынъ ичюн, бойле сёзлернен бири-биринъизнинъ гонъюни алынъыз.

Тенбиелер

5 ¹Агъа-къардашлар, бу шейлер оладжакъ вакъты ве заманлары акъкъында сизлерге язмакъ керекмеймиз. ²Озьлеринъиз яхшы билесинъиз ки, Раббининъ куню, гедже хырсыз киби, келеджек. ³Адамлар: «Тынчлыкъ-аманлыкъ ве хавфсызлыкъ», – деп юргенде, о вакъыт олюм оларгъа апансыздан, догъаджакъ къадынъа агъры киби, келеджек, ве олар ондан къачып кетмейджеклер.

⁴Сизлер исе, агъа-къардашлар, къаранлыкъта дегильсиз, шу кунъ сизлерни, хырсыз киби, басып алмаз. ⁵Эпинъиз ярыкънынъ огъуларысынъыз ве кунъдюзнинъ огъуларысынъыз. Биз гедженинъки я да къаранлыкънынъки дегильмиз. ⁶Шунынъ ичюн, башкъалары киби, юкъламайкъ, лякин уяныкъ ве айыныкъ олайыкъ. ⁷Юкълагъанлар гедже юкълайлар, ве ичкиджилер гедже ичип тоялар. ⁸Лякин биз, кунъдюзнинъкилер олып, айыныкъ олайыкъ, иман ве севгини, кокрек къорчаламасы киби, ве къуртулыш умютини, башлыкъ киби, кийип отурайыкъ. ⁹Алла бизни гъазапкъа дегиль, Рабби Иса Месихнен къуртулышны алмагъа тайин этти. ¹⁰Иса биз ичюн ольди, ве шунынъ ичюн биз тири я да олю олсакъ да, Онен берабер яшайджакъмыз. ¹¹Шунынъ ичюн, шимди япкъанынъыз киби, бири-биринъизни юреклендиринъиз ве къавийлештиринъиз.

Огютлер ве селямлар

¹²Агъа-къардашлар, сизге ялварамыз: аранъызда чалышкъанларны, Раббиде сизлерге ёлбашчылыкъ япкъанларны ве огют бергенлерни урьмет этинъиз, ¹³япкъан ишлери ичюн оларгъа севгинен буюк сайгъы косътеринъиз. Бири-биринъизнен муаббет яшанъыз.

¹⁴Сизлерге даа ялварамыз, агъа-къардашлар: тенбеллерни огютленъиз, рухтан тюшкенлерни юреклендиринъиз, кучъсюзлерге ярдым этинъиз, эписине сабырлы олунъыз. ¹⁵Сакъынынъыз, ич кимсе яманлыкъкъа яманлыкънен къайтармасын. Аксине, эр вакъыт бири-биринъизге ве бутюн адамларгъа яхшылыкъ къыдырынъыз.

¹⁶Эр вакъыт къуванынъыз, ¹⁷даима дува окъунъыз, ¹⁸эр бир шей ичюн шукюр этинъиз. Буны сизлерден, Иса Месихке инанганлардан Алла истей. ¹⁹Рухнынъ алевини сёндюрменъиз, ²⁰пейгъамберлик сёзлерине

сайгъысызлыкъ косьтерменгиз, ²¹эр шейни сынап бакъынгыз, яхшылыкъкъа япышынгыз, ²²эр бир яманлыкълардан озюнгизни сакълангыз.

²³Аманлыкъ Алласы Озю сизлерни бутюнлей азиз этсин, ве, Раббимиз Иса Месих кельгенде, сизингъ рухунгыз, джанынгыз ве беденингиз бус-бутюн олып, къабаатсыз сакълансынлар. ²⁴Сизлерни чагъыргъан ишанчлыдыр, ве О, буны беджерир.

²⁵Агъа-къардашлар, бизлер ичюн дува окъунгыз.

²⁶Бутюн агъа-къардашларны азиз опюшнен селямлангыз. ²⁷Бу мектюпни бутюн агъа-къардашларгъа окъумагъа сизге Раббинингъ Адыннен буюрам.

²⁸Раббимиз Иса Месихнингъ эйилиги сизлернен олсун!

Тессалонике шеэринде яшагъан иманлыларгъа экинджи мектюп

Тессалоникедeki месихчилер джемиетининъ базы азалары Месихнинъ экинджи келишинен багълы олгъан Павелнинъ огретювини янълыш анъладылар. Олар Месих тез къайтаджагъыны тюшюнип, дюньянынъ сонъу акъкъында даа зияде къасевет этип башладылар. Бу экинджи мектюпте Месихнинъ экинджи келишинден эвель базы хас бельгилер юз береджеги акъкъында айтыла. Шунунъ ичюн, месихчилер сабырлы олмакъ кереклер ве якъында оладжакъ Исанынъ келиши бутюн дюньявий ишлерни манасыз этеджек, деп саймасынлар.

Рабби суд этиджи оларакъ келеджек (1 б.). Гуна адамы акъкъында (2 б.). Чалышмакъ борджу акъкъында (3 б.).

Селямлашув

1 ¹Павел, Силуан ве Тимотей –

Тессалонике шеэриндеки Алла Бабамызнынъ ве Рабби Иса Месихнинъ иманлылар джемиетине:

²Алла Бабамыз ве Рабби Иса Месих сизге эйилик ве тынчлыкъ-аманлыкъ берсин!

Рабби догъру суд этмеге келеджек

³Агъа-къардашлар, биз сизлер ичюн эр вакъыт Аллагъа шукюр этмек керекмиз. Бу догърудыр, чюнки иманынъыз къавийлеше, озъара агъа-къардашлыкъ севгинъиз эп арта. ⁴Шу себептен биз Алланынъ джемиетлери алдында сизлернен макътанамыз, чюнки сизлер бутюн зулум ве беляларгъа сабырнен ве ишанчнен чыдап турасынъыз. ⁵Бу, Алланынъ суду адалетли олгъаныны косътере: сизлер Алланынъ Падишалыгъына

ляйыкъ оладжакъсынъыз, онынъ ичюн бу азапларны чекесинъыз. ⁶Эгер Алла сизни азаплагъанларгъа беля берсе, бу, тек адалетли олур. ⁷Рабби Иса Озь къудретли мелеклеринен берабер коклерден кельгенде, Алла сизге, азап чеккенлерге, ве бизге раатлыкъ береджек. ⁸Алла Оны танымагъанларны ве Раббимиз Исанынъ Къуванчлы Хаберине бойсунмагъанларны алевленген атеш ичинде джезалайджакъ. ⁹Олар эбедий олюм джезасына огърайджакълар ве Раббиден ве Онынъ шуретли къудретинден айырыладжакълар. ¹⁰Шу куню О эписи азизлер арасында шурет къазанмагъа келеджек ве Онъа инангъанларнынъ эписини айретте къалдыраджакъ. Сиз де анда олурсынъыз, чюнки бизим шаатлыгъымызгъа инандынъыз.

¹¹Шу себептен биз эр вакъыт сизлер ичюн дува окъуймыз: Алла сизлерни сизинъ чагъырувынъызгъа ляйыкъ коръсюн ве Озь къудретинен бутюн яхшы истеклеринъизни ве иманынъызнынъ ишини беджерсин. ¹²О вакъыт Раббимиз Исанынъ Ады сизлерде шуретленеджек, Алламызнынъ ве Рабби Иса Месихнинъ эйилигине коре сизлер де Онда шуретленеджексинъиз!

Гуна адамы

2 ¹Раббимиз Иса Месихнинъ келеджеги ве бизим Онынъ янында топланаджагъымыз акъкъында айткъанда, агъа-къардашлар, сизлерге ялварамыз: ²акъылларынъыз тез ёлдан урулмасын, ич бир рухнынъ, я да лафнынъ, я да бизимки киби ич бир мектюпнинъ «Раббининъ куню кельди», – деген хабери сизлерни къоркъузмасын. ³Ич кимсе сизлерни чешит тюрлю ёлларнен алдатмасын. Башта Алладан вазгечюв вакъты келеджек, ве олюм огълу, къанунсыз ишлер япкъан адам пейда оладжакъ. ⁴О, эр шейге къаршы чыкъадажакъ, озюни «Алла» ве «азизлик» адлангъан эр шейден юксельтеджек ве Алланынъ Сарайында озюни отуртып, озюни Алла деп, косътереджек.

⁵Мен янынъызда олгъан вакъытта буларны сизлерге айткъаным акълынъызда ёкъмы? ⁶Озь вакътындан эвель пейда олмагъа онъа не ёл бермегини сиз билесинъиз. ⁷Къанунсызлыкънынъ сыры шимди артыкъ арекет эте, лякин оны тутып тургъан бар, ве ёлдан алынмагъандже, о, оны токътатаджакъ. ⁸Сонъ къанунсыз ишлер япкъан пейда оладжакъ, лякин Рабби Иса келип, Озюнинъ нефесинен оны ольдюреджек, корюнишинен онынъ къуветини ёкъ этеджек. ⁹Къанунсыз адамнынъ келюви Шейтаннынъ арекетлерине коре тюрлю кучънен, бельгилернен, сахте муджизелернен косътериледжек. ¹⁰О, озь олюмине кететякъанларны эр тюрлю яманлыкъларнен ёлдан урадажакъ. Олар къуртулыш береджек акъикъат севгисини къабул этмедилер. ¹¹Шу себептен Алла оларгъа къудретли бир ялан ёллайдажакъ, ве олар ялангъа инанадажакълар. ¹²Сонъ акъикъаткъа инанмагъанлар, яманлыкъ япмагъа севген бутюн адамлар суд этиледжеклер.

Къуртулышкъа сайлангъанлар

¹³Раббининъ севимли агъа-къардашлары, сизлер ичюн эр вакъыт Аллагъа шукюр этмек керекмиз, чюнки Алла эвельден сизлерни къуртулышкъа сайлады, ве сизлер Рух ярдымынен азиз олдынъыз ве акъикъаткъа инандынъыз. ¹⁴Раббимиз Иса Месихнинъ шуретине къошулгъанынъыз деп, О, сизлерни бунъа биз кетирген Къуванчлы Хабернен чагъырды.

¹⁵Шунунъ ичюн, агъа-къардашлар, къатты турунъыз ве я агъыздан, я мектюпнен бизден алгъан огретювлерни тутунъыз. ¹⁶Бизни севген, эбедиен теселли берген ве эйиликке яхшы умют берген Раббимиз Иса Месих ве Алла Бабамыз Озю ¹⁷сизге теселли этсин ве эр бир хайырлы иш ве сёз ичюн къувет берсин!

Дува окъумагъа чагъырув

3 ¹Ахыр-сонъу, агъа-къардашлар, бизим ичюн дува окъунъыз: Раббининъ Сёзю, сизлерде даркъалгъаны киби, тез даркъалсын ве шуретленсин, ²биз ярамай ве яман адамлардан къуртулайыкъ. Иманы олмагъан адамлар бар да. ³Рабби ишанчлыдыр. О, сизлерни къуветлештиреджек ве ямандан сакълайджакъ. ⁴Биз, Раббинен бирликте олып, эминмиз: буюргъанларымызны беджересинъыз ве илериде беджереджексинъыз. ⁵Рабби юреклеринъизни Алланынъ севгисине ве Месихнинъ сабырына догърултсын.

Иш акъкъында

⁶Агъа-къардашлар, Раббимиз Иса Месихнинъ Адынен сизлерге буюрамыз: бизден къабул эткен огретювни беджермеген, тенбель яшагъан эр бир агъа-къардаштан узакълашынъыз. ⁷Озьлеринъиз билесиз: сизге бизден орьнек алмакъ керек. Биз сизинъ аранъызда олгъанымызда, тенбель олмай эдик, ⁸ич кимсенинъ отъмегини бедава ашамай, лякин, сизинъ ич биринъизге агъыр кельмесин деп, биз гедже-кунъдюз токътамайып чалыша эдик. ⁹Бунъа акъкъымыз олмагъанындан дегиль, сизлерге мисаль косьтермек ичюн ве сиз бизден орьнек аладжагъынъыз ичюн, шуны япа эдик. ¹⁰Биз сизде олгъанда, сизге буны буюрдыкъ: ким чалышмагъа истемесе, аш ашамасын. ¹¹Лякин энди базыларынъыз тенбель олгъаныны эшитемиз. Олар ич бир иш япмайлар, амма башкъаларынынъ ишине къарышалар. ¹²Бойле адамларгъа Рабби Иса Месихнинъ Адындан ялварамыз ве буюрамыз: тынч олып, чалышсынлар ве озь къазангъан отъмеклерини ашасынлар.

¹³Сиз исе, агъа-къардашлар, яхшылыкъ япынъыз ве рухтан тюшменъиз. ¹⁴Эгер бир адам бу мектюпте язгъан сёзлеримизни динълемесе, оны козьде тутунъыз ве, о, утансын деп, ондан узакълашынъыз. ¹⁵Бойле адамны душман сайманъыз, амма оны, къардашынъызны киби, тенбиленъиз.

Сонъки сёзлер

¹⁶Аманлыкъ Раббиси Озю сизлерге эр вакъыт ве эр шейде тынчлыкъ-аманлыкъ берсин. Рабби сизинъ эпинъизнен олсун!

¹⁷Мен, Павел, озь къолумнен бу селямны язам. Эр бир мектубимде бу меним бельгимдир. Мен бойле язам. ¹⁸Раббимиз Иса Месихнинъ эйлиги сизинъ эпинъизнен олсун!

Тимотейге биринджи мектюп

Тимотейнинъ анасы еудий, бабасы юнан эди. О, Павелнинъ энъ садкъъ ярдымджыларындан бири олып, чокъ йыллар девамьнда Къуванчлы Хаберни илян этмек ичюн сеферлерде онынъ янында булунды. Бу мектюпте Павел озюнинъ генч эмекдашыны юреклендире ве онъа месихчилер джемиетини даа насыл яхшы бакъмакъ ичюн огютлер бере.

Мектюпни эки къысымгъа больмек мумкюн. Биринджисинде (1–3 б.) Павел Тимотейни янълыш огретювнен курешмек ихтияджы акъкъында тенбиелей. Бундан сонъ, о, месихчилер джемиетининъ яшайышында ве, айрыджа, Аллагъа ибадет этювде тертип акъкъында айта. О, джемиет башлыкълары ве оларнынъ ярдымджылары насыл олмагъа керек олгъаны акъкъында сёз юрсете. Экинджи къысымьнда (4–6 б.) Павел Тимотейни Месихке олгъан иманнынъ орьнеги олмагъа ве джемиет азаларынынъ догъру огретювине берильмеге чагъыра. О, даа Тимотейге иманлы къартларгъа, яшларгъа, тул къадынларгъа, къулларгъа аит олгъан насиатларны бере.

Ялан огретювге къаршы чыкъмакъ кереклиги акъкъында (1 б.). Иманлылар джемиетинде тертип акъкъында (2 б.). Иманлылар джемиетининъ бакъыджылары ве оларнынъ ярдымджылары насыл олмакъ кереклер (3 б.). Месихке иманнынъ орьнеги олмакъ (4 б.) ве иманлылар джемиетине догъру огретюв бермек акъкъында насиат. Къарт, яш, тул ве къуллар акъкъында насиатлар (5–6 б.).

Селямлашув

1 ¹Павел, Иса Месихнинъ эльчиси (Къуртарыджымыз Алланынъ ве умютимиз Иса Месихнинъ истегинен мен эльчи олдым), –

²Тимотейге, иманда акъикъий огълума:
Алла Баба ве Раббимиз Иса Месих санъа эйилик, мерамет ве тынч-
лыкъ-аманлыкъ берсин!

Ялан огретювлерден сакът ол

³Мен Македониягъа кеткенде, санъа айтып къандырдым: Эфес ше-
эринде къал да, базы адамларгъа ялан огретювлерини даркъатма-
магъа буюр, ⁴олар эфсанелернен ве сонъу олмагъан несиллернинъ
джедвеллеринен огърашмасынлар. Бойле шейлер бош тюшюндже-
лерге себеп олалар, Алланынъ иман ишине ярдым этмейлер. ⁵Ог-
ретювимизнинъ ниети – саф юрек, яхшы видждан, акъикъий иман
ве олардан кельген севгидир. ⁶Базы адамлар булардан узакълашып,
бош лафларгъа баткъанлар. ⁷Олар Къанун оджалары олмагъа ис-
тейлер, амма озълери не айткъанларыны, не тасдыкъ эткенлерини
бильмейлер.

⁸Биз исе билемиз ки, Къанун яхшы, амма оны догъру къуланмакъ
керек. ⁹Белли олсун ки, Къанун инсафлы адамлар ичюн дегиль, бойле
адамлар ичюн берильди: къанунсыз яшагъанлар ве Къанунгъа бойсун-
магъанлар, имансызлар ве гунакярлар, яманлар ве динсизлер, ана я да
бабасыны ольдюргенлер, къатиллер, ¹⁰ороспулар ве апай ерине акъай-
нен яткъан акъайлар, адамларны хырсызлап саткъанлар, яланджылар,
ялан шаатлар ве сагълам огретювге къаршы чыкъкъанлар ичюн бериль-
гендир. ¹¹Бунынъ эписи Мубарек Алла манъа ишанып берген шуретли
Яхшы Хаберге догъру келе.

Алланынъ мерамети ичюн шукюр этюв

¹²Манъа къувет берген Раббимиз Иса Месихке шукюр этем, чюнки О,
мени ишанчлы адам деп сайып, манъа бу хызметни авале этти. ¹³Мен
эвельден Оны яманлагъан, залым, джан агъырткъан адам эдим. Лякин
манъа мерамет костерильди, чюнки буны бильгисизликтен ве имансыз-
лыкътан япа эдим. ¹⁴Раббининъ эйилиги манъа бол тѣкюльди, ве онен
берабер Иса Месихте тапылгъан иман ве севги кельди.

¹⁵Иса Месих гунакярларны къуртармакъ ичюн дюньягъа кельди, мен
исе – гунакярларнынъ биринджисим! Бу сѣзлер догъру, ве оларны къа-
бул этмеге ляйкъктыр. ¹⁶Амма Иса Месих эписинден эвель манъа буюк
сабыр косътерсин деп, манъа мерамет этильди. Шу Онъа иман этеджек-
лерге, эбедий омюр тападжакъларгъа орьнек олсун. ¹⁷Асырларнынъ Па-
дишасына, эбедий яшайджакъкъа, козьнен корюльмегенге, бирден-бир
Аллагъа эбедиен шан-шурет олсун! Амин.

¹⁸Огълум Тимотей, эвельден сенинъ акъкъынъда айтылгъан пейгъам-
берликлерни акъылда тутып, санъа буны буюрам: пейгъамберликлер-
ге коре, яхшы аскер киби, дженк эт, ¹⁹иманны ве видждан темизлигини
сакъла. Базылары шуны четке чектилер, ве оларнынъ иманы, денъизде

геми киби, къазагъа огърады. ²⁰Хименай ве Эскендер оларнынъ арасында. Алланы яманламамагъа огретсинлер деп, мен оларны Шейтангъа бердим.

Дувалар акъкъында

2 ¹Эр шейден эвель, мен буны буюрам: адамларнынъ эписи ичюн дувалар окъумакъ, истеклерни беян этмек, ялвармакъ, эр бир адам ичюн, ²падишалар ве укъумдарлар ичюн шукюр этмек керек. О вакъыт биз тынч ве раат яшармыз, Алланы урьмет этип, намуслы олурмыз. ³Бу яхшыдыр, ве Къуртараджымыз Алла бундан разыдыр. ⁴О, эписи адамларнынъ къуртуладжагъыны ве акъикъатны биледжегини истей. ⁵Алла – бирдир, ве Алланен адамларнынъ арасында бир ишанчлы адам бар. Бу адам – Иса Месихтир. ⁶О, эписи адамлар ичюн Озюни одеде оларакъ берди. Шу, озь вакъты-саатинде кельген шаатлыкъ олды. ⁷Мен исе буннынъ хаберджи си ве эльчиси, тюрлю халкъларгъа иман ве акъикъатны огретмек ичюн оджа олып тайинлендим. Акъикъатны айтам, ялан айтмайым.

⁸Бойледже, шуны истейим: акъайлар эр ерде ачувсыз ве къавгъасыз, диндарлыкънен къолларыны котерип, дува окъусынлар. ⁹Къадынлар да, алчакъгонъюлли ве эдепли олып, саде урба кийсинлер, озьлерини сачларынынъ орювинен, алтыннен, инджилернен я да паалы урбаларнен яраштырмасынлар, ¹⁰амма озьлерини хайырлы ишлернен яраштырсынлар, чюнки Алланы урьмет эткен къадынларгъа бойле шейлер ляйыкътыр. ¹¹Къадын тынч олсун, онъа айтылгъан лафны динълесин ве огренсин. ¹²Мен къадынларгъа не огретмеге, не акъайгъа башлыкъ олмагъа разылыкъ бермейим. Къадын сесини чыкъармасын. ¹³Алла биринджи Адемни, сонъ Аваны яратты. ¹⁴Ве Адем алданмады, къадын исе алданды ве ёлдан урулды. ¹⁵Амма, эгер къадынлар иманнен, севгинен ве азизликнен озюни къолда тутып яшасалар, бала догъып, къуртуладжакълар.

Иманлылар джемиетининъ бакъыджылары

3 ¹Айткъанлары догъру: эгер ким иманлылар джемиетининъ бакъыджысы олмагъа истесе, хайырлы ишни истей. ²Амма бакъыджы къабаатсыз олсун, тек бир апайгъа эвленген, айыныкъ фикирли, акъыллы, эдепли, мусафирчен, огретмеге къабилиети олгъан адам олсун. ³О, ичкиджи ве къызматабан олмасын, лякин йымшакъ, къавгъа этмеген, акъчаны севмеген адам олсун. ⁴Къорантасына яхшы башлыкъ олгъан, балалары урьмет эткен ве сёзюни туткъан адам олсун. ⁵Эгер адам озь къорантасына башлыкъ этмеге бильмесе, Алланынъ джемиетини насыл бакъаджакъ? ⁶Бакъыджи оладжакъ адам имангъа якъында кельген адамлардан олмасын. Ёкъса, о, гъурурланаджакъ ве Шейтангъа ошاپ, джезасыны аладжакъ. ⁷Къабаатланмамакъ ве Шейтаннынъ къапкъанына тюшмемек ичюн, о, джемиетке къошулмагъан адамларнынъ огюнде яхшы намлы олсун.

Иманлылар джемиетининъ хызметчилери

⁸Иманлылар джемиетининъ хызметчилери де урьметли адамлар олсун. Олар экиюзлю, чокъ шарап ичмеге севген, арам акъчагъа тоймагъан сою олмасын, ⁹темиз виджданнен иман сырыны тутсунлар.

¹⁰Оларны башта сынамакъ керек. Эгер къабаатсыз олсалар, о вакъыт хызметлерини этмеге башласынлар. ¹¹Апайлары да урьметли олсун, ифти-раджы дегиль, айыныкъ фикирли, эр шейде ишанчлы олсунлар. ¹²Иманлылар джемиетининъ хызметчиси тек бир апайгъа эвленген адам олсун. О, балаларына ве озь эвине яхшы башлыкъ эткен сою олсун. ¹³Хызметлерини яхшы беджергенлер озьлери ичюн яхшы нам къазаналар ве Иса Месихке иманларында буюк джесарет косьтерелер.

Буюк сыр

¹⁴Мен буны язаяткъанда, санъа тез кельмеге умют этем. ¹⁵Амма эгер кеч къалсам, Алланынъ Эвинде насыл арекет этмеге биледжексинъ. Алланынъ Эви – Тири Алланынъ джемиетидир, акъикъатнынъ диреги ве таянчыдыр. ¹⁶Шубесиз, акъикъый диннинъ сыры буюктир:

Алла инсан беденинде корюнди, Онынъ догърулыгъы Рухта ачылды.

О, мелеклерге корюнди, халкъларгъа бильдирильген эди.

Дюнъяда Онъа инандылар; шурет ичинде О, коклерге котерильди.

Яланджы оджалар акъкъында

4 ¹Рух ачыкътан айта: сонъки вакъытларда базы адамлар имандан къайтаджакълар ве ёлдан ураджакъ рухларгъа, шейтанларнынъ огретювине къулакъ асаджакълар. ²Бойле адамлар виджданы олмагъан экиюзлю ве яланджыларнынъ тесирине тюшеджеклер. ³Олар эвленмеге ве базы ашларны ашамагъа ёл бермейлер. Лякин Алла эр бир ашларны, инангъан ве акъикъатны бильген адамлар шукюр этсинлер ве оларны ашсынлар деп, яраткъандыр. ⁴Алла яраткъан эр бир шей яхшыдыр. Эгер аш шукюрнен къабул олунса, ич бир шейни арам сайып ред этмеге керекмей; ⁵олар Алланынъ Сёзюнен ве дуванен эялланалар.

Иса Месихнинъ инсафлы шааты

⁶Сен буны дин къардашларынга огретсенъ, Иса Месихнинъ яхшы хызметчиси олурсынъ, ве иман сёзлери ве сен излеген яхшы огретюв санъа кучь берер. ⁷Алласыз масаллардан ве къартларнынъ эмиш-демишлеринден юзь чевир, Алла истеген ишлерни япмагъа азырлан. ⁸Беден мешгъулиетлерининъ файдасы олса да, аз. Алла истеген ишлер япмакънынъ файдасы исе буюк; олар эм шимдики, эм келеджек омюрде мукъяфатлар ваде эте. ⁹Мен айткъан сёзлер догъру ве бутюнлей къабул

олунмагъа ляйыкътыр. ¹⁰Шунунъ ичюн биз чалышамыз ве курешемиз, ве Тири Аллагъа ишанамыз. О – бутюн адамларнынъ ве биринджиден иманлыларнынъ Къуртарыджысыдыр.

¹¹Буны буюр ве огрет. ¹²Сен яш олсанъ да, кимсе санъа юкъарыдан бакъмасын. Амма сезде, яшайышта, севгиде, иманда, темизликте иманлыларгъа орьнек ол. ¹³Мен кельгенимдже, иманлылар джемиетине Языны сес чыкъарып окъу, насиат бер ве огрет. ¹⁴Пейгъамберлик боюнджа, акъсакъаллар башынъа къол къойгъанда, Рух санъа берген бахшышны четке ташлама. ¹⁵Бу ишлернен огъраш, оларгъа бутюнлей озюнъни багъышла. О вакъыт сенинъ мувафакъиетинъ эписине бес-белли оладжакъ. ¹⁶Озюнъе ве огретювинъе эр вакъыт мукъайт ол. Буны япкъанда, озюнъни де, сени динълегенлерни де къуртарырсынъ.

Иманлылар джемиети огюнде вазифелер акъкъында

5 ¹Акъсакъалны сѣгме, онъа, бабанъа киби, насиат бер. Яшларгъа – къардашынъа киби, ²къарт апайларгъа – ананъа киби, яш къызларгъа – къызкъардашынъа киби, бутюн темизликнен насиат бер.

³Акъикъий тул къадынларны урьмет эт. ⁴Амма тул къадыннынъ балалары я да торунлары олса, олар башта озь къорантасыны урьмет этмеге ве ана-бабасыны саймагъа огренсинлер. Буны Алла истей. ⁵Акъикъий тул ве ялынъыз къалгъан къадын Аллагъа ишана, гедже-кунъдюз дува окъуй ве ялвара. ⁶Амма кейф чатып яшагъан тул къадын тири олгъанда биле олюдир. ⁷Туллар къабаатсыз олсунлар деп, оларгъа буны буюр. ⁸Ким исе озь сой-сопларыны, хусусан къоранта азаларыны бакъмаса, о, имандан възгечкен, имансыздан да бетердир.

⁹Ярдымны алмакъ ичюн сайланаджакъ тул къадын тек бир кере эвленген, озь акъайына садыкъ ве алтмыш яшыннан буюк олсун. ¹⁰Бу къадын яхшы ишлеринен белли, балаларны осътюрген, мусафирлерни къабул эткен, азизлернинъ аякъларыны ювгъан, белягъа огърагъанларгъа ярдым эткен эм де хайырлы ишлерде гъайрет косьтерген къадын олмакъ керек.

¹¹Яш тул къадынларны сайлама. Оларнынъ беден истеклери оларны Месихтен узакълаштыргъанда, олар акъайгъа чыкъмагъа истейлер. ¹²Бойле этип, олар эвельден берген вадесини бозалар ве къабаатлы олалар. ¹³Бундан гъайры эвден эвге кезгенде, тенбель олмагъа огренелер. Олар тек тенбель дегиль, даа ошекчи олып, башкъаларнынъ ишине киришип, керек олмагъан шейлерни айталар. ¹⁴Шу себептен мен буны истейим: яш тул къадынлар акъайгъа чыкъсынлар, бала тапсынлар, эвлерини бакъсынлар, бойле этип, душмангъа яман лаф айтмагъа ич бир фырсаат бермесинлер. ¹⁵Базылары энди ёлдан урулып, Шейтаннынъ артындан кеттилер. ¹⁶Эгер бир иманлы адамнынъ тул къалгъан сой-соплары олса, оларгъа озю ярдым этсин, оларны иманлылар джемиетине юклемесинлер. О вакъыт иманлылар джемиети керчектен тул къалгъан къадынларгъа ярдым этип олур.

¹⁷Иманлылар джемиетине яхшы башлыкъ олгъан адамлар, хусусан Сёзни даркъаткъан ве огреткен акъсакълалар эки къат урьметке ляйыкъ олсунлар. ¹⁸Языда: «Арман баскъан бугъанынъ агъзыны къапатма» ве «Ишчи озъ къазанчына ляйыкътыр», – деп язылгъан.

¹⁹Эки я да учъ шаат олмаса, акъсакълалгъа къоюлгъан ич бир къабаатны къабул этме. ²⁰Гунада яшагъанларны эписининъ огюнде къабаатла, башкъалар да къоркъсун. ²¹Алланынъ огюнде, Иса Месихнинъ ве сайлангъан мелеклернинъ огюнде сени тенбиелейим: фаркъ этмейип, буларны бутюнлей сакъла, ич бир шейни айырмайып, эписини яп. ²²Бирде-бир адамнынъ башына къол къоймагъа (ве бойле этип, оны джемиетнинъ бакъыджысы я да хызметчиси япмагъа) ашыкъма, башкъаларнынъ гуналарына къошулма, озюньни темиз-пак сакъла.

²³Сувдан гъайры, ашкъазанынъ ве сыкъ хасталыкъларынъ ичюн бир раз шарап ич.

²⁴Базыларнынъ гуналары белли олып, адамларны къабаатланувгъа алып баралар. Башкъаларынынъ гуналары исе сонъунда белли олур. ²⁵Хайырлы ишлер де беллидир, белли олмагъан сойлары да гизли къалмаз.

6 ¹Къулларнынъ эписи озъ эфендилерини эр вакъыт урьмет этсинлер. О вакъыт адамлар Алланынъ Адыны ве огретювини яманламаз. ²Эгер бир къулнынъ эфендиси иманлы олса, эфендиси дин къардашы олса да, къул онъа урьмет косътерсин. Къуллар даа чокъ тырышып, хызмет этсинлер, чюнки иманлы ве севимли дин къардашлары бу хайырлы хызметтен файда корелер. Буны огрет ве буюр.

Бош давалар акъкъында

³Башкъаджа огреткен ве Раббимиз Иса Месихнинъ яхшы сёзлерине ве акъикъий дин огретювине къулакъ асмагъан адам ⁴къопайдыр ве ич бир шей анъламай. Ойле адам даваларны ве сёз къавгъаларыны се ве, бундан исе пахыллыкъ, къавгъа, яманлав ве ялан шубелер келелер. ⁵Акъылы бозукъ, акъикъаттан четте къалгъан адамлар эр вакъыт къавгъалашалар, динден акъча къазанмакъ истейлер.

Тимотейге насиатлар

⁶Керчектен де, Аллагъа инанмакънынъ ве озъ яшайышындан разы олмакънынъ буюк файдасы бар. ⁷Биз дюньягъа ич бир шей кетирмедик ве ондан ич бир шей алып кетип оламамыз. ⁸Бизим ашымыз ве урбамыз олса, ондан разы олайыкъ. ⁹Зенгин олмагъа истегенлер сынавларгъа ве къапкъангъа тюшелер, чокъ бош ве зарарлы истеклерге бойсуналар, ве бу истеклер адамларны олюмге ве эляк чукъурына ёллай. ¹⁰Акъчагъа севги – эр тюрлю яманлыкънынъ себебидир. Базылары акъча севгисине берилип, имандан вазгечтилер ве озълерини чокъ азапларгъа огъраттылар.

¹¹ Сен исе, Алланынъ адамы, олардан къач. Инсафлыкъ, диндарлыкъ, иман, севги, сабыр ве алчакъгонъюлликке ынтыл. ¹² Иман курешинде джан-юректен арекет эт, эбедий омюрни къатты тут. Алла сени шунъа чагъырды, ве сен чокъ шаатларнынъ огюнде иманынъны ачыкътан бильдирдинъ. ¹³ Эписине омюр берген Алланынъ огюнде ве Понтий Пилаткъа Озь иманыны ачыкътан косътерген Иса Месихнинъ огюнде санъа буюрам: ¹⁴ Раббимиз Иса Месих корюнмегендже, бу эмирни къусурсызлыкънен бутюнлей беджер. ¹⁵ Иса Месихнинъ келювини исе макътавгъа ляйыкъ бирден-бир Укюмдар, падишаларнынъ Падишасы, эфендилернинъ Эфендиси вакъты-саатинде косътерир. ¹⁶ Олюмсизликнинъ Саиби тек Одыр; О, якъынлашылмаз ярыкъта булуна, Оны ич бир адам корьмеген эм де корип оламай. Онынъ урьмети ве къудрети эбедийдир! Амин.

¹⁷ Бу дюньядаки зенгин адамларгъа буны буюр: олар гъурурланмасын, келип-кеткен зенгинликке дегиль, Аллагъа умют багъласынлар. О, бизге эр шейни бизим кейфленовимиз ичюн бол-бол бере. ¹⁸ Байлар яхшы ишлернен зенгин олсунлар, джумерт олмагъа ве пайлашмагъа азыр олсунлар, ¹⁹ эбедий омюрге иришмек ичюн, озьлерине келеджекте яхшы бир темель оладжакъ хазинени топласынлар.

²⁰ Эй, Тимотей, санъа ишанып берильгенни сакълап тут. Бош алласыз лафлардан ве «бильги» адландырылгъан яланджы фикирлерден узакълаш. ²¹ Базылары бу фикирлерге берилип, иман ёлундан урулдылар.

Эйилик сизнен олсун!

Тимотейге экинджи мектюп

Бу мектюбинде Павел кене озюнинъ садыкъ ярдымджысы Тимотейге мураджаат эте. Агъыр вазиетине бакъмадан, Павел оны бутюн омюри боюнджа къорчалагъан Алланы шуретлей. Олюм Павелни къоркъузмай, о, Месихнен берабер оладжакъ эбедий яшайыш оны беклегенине эминдир. Амма месихчилер джемиетлери де Исагъа иман эткенлери ичюн зулумгъа огърайджакъларыны билип, оларны къайгъыра. Шунунъ ичюн о, Тимотейни (ве онынънен берабер бутюн месихчилерни) азаплар къаршысында биле Исагъа олгъан иманларында къатты турмагъа огрете.

Месихке олгъан садыкълыкъта азаплар огюнде биле къатты турмакъ акъкъында огют (1–2 б.). Сонъки кунлер акъкъында (3 б.). Насиатлар (3–4 б.).

Селямлашув

1 Алланынъ истегинен Иса Месихнинъ эльчиси Павел (Иса Месихте тапкъан омюр вадесине коре) –

²севимли огълум Тимотейге:

Алла Баба ве Раббимиз Иса Месих сангъа эйилик, мерамет ве тынчлыкъ-аманлыкъ берсин!

Миннетдарлыкъ ве юреклендирюв

³Гедже-куньдюз дувалар окъугъанымда, мен сени эр вакъыт акълымда тутам ве Аллагъа шукюр этем, баба-деделерим киби, Онгъа саф виджданнен хызмет этем. ⁴Эсимде сенинъ козяшларынгъы тутам, сени корьмеге ве къуванчкъа толмагъа истейим. ⁵Сенинъ темиз иманынгъы унутмайым. Бу иман башта битанъ Лоида ве ананъ Эвниканынъ юреклеринде булуна эди. Энди шу иман сенинъ юрегингъе де яшагъанына эминим.

⁶Шу себептен санъа хатырлатам: къолларымны башынъа къойгъанымда, Алла санъа Рух бахшышынъны багъышлады. Онъа сёнмеге ёл берме. ⁷Алла бизге къоркъакълыкъ рухуны дегиль, кучь-къувет, севги ве низам рухуны берди. ⁸Бойлеликнен, Раббимиз акъкъында шаатлыкъ этмектен ве менден, Онынъ мабюсинден утанма. Амма Алла берген кучь-къуветнен Яхшы Хабер ичюн азапларгъа даян. ⁹Алла бизлерни къуртарды ве азиз даветнен чагъырды. Буны биз ишлеримизнен къазанмадыкъ. Аксине, Алла буны Озь истегинен, къадимий вакъытлардан эвель Иса Месихте бизге берильген Озь эйилигинен япты. ¹⁰Бу эйилик энди Къуртарыджымыз Иса Месихнинъ келювинен айдын олды. О, олюмни ёкъ этти, Къуванчлы Хабер ярдымынен эбедий омюрни берди. ¹¹Мен бу Къуванчлы Хаберни даркъяткъан хаберджи, эльчи ве огретиджи олып къоюлгъаным. ¹²Шу себептен бу азапларны чекем. Амма мен утанмайым. Кимге инангъанымны билем; эминим ки, манъа залог оларакъ берильген ишни о куньге къадар сакъламагъа Онынъ кучю бар.

¹³Сен менден эшиткен сагълам огретювден орьнек ал, Иса Месихте тапылгъан иман ве севгинен буны яп. ¹⁴Ичимизде яшагъан Мукъаддес Рухнынъ ярдымынен санъа берильген яхшы огретювни сакъла.

¹⁵Сен билесинъ ки, Кучюк Асиядакилернинъ эписи, шу джумледен Фюгел ве Хермоген, менден юз чевирдилер.

¹⁶Рабби Онисифорнынъ эвине мерамет этсин, чюнки о, чокъ кере меним гонълюмни алды ве зынджырларымдан утанмады, ¹⁷Римге барып, буюк гъайретнен мени къыдырып тапты. ¹⁸Рабби онъа о куню мерамет тапмагъа ёл берсин. Эфес шеэринде о манъа не къадар хызмет эткенини озюнь яхшы билесинъ.

Иса Месихнинъ яхшы аскери

2 ¹Огълум, Иса Месихте тапкъан эйиликнен къавийлеш. ²Чокъ шаатларнынъ огюнде менден эшиткен бутюн шейлерни ишанчлы адамларгъа айттып бер. О вакъыт олар да башкъаларны огретип олур. ³Иса Месихнинъ яхшы бир аскери киби, азапларгъа даян. ⁴Башлыгъынынъ разылыгъыны къазанмакъ ичюн, ич бир аскер куньделик ишлернен огърашмаз. ⁵Спорт ярышларына къошулгъан адам къанунларны бозса, енъиш таджыны киймез. ⁶Чалышкъан койлю берекеттен озь пайыны биринджи олып алмакъ керек. ⁷Айткъанларымны яхшы анъла. Рабби эр шейни санъа анълатыр.

⁸Давутнынъ союздан олгъан, Мен даркъатаяткъан Къуванчлы Хаберге коре олюлерден тирильген Иса Месихни акълынъда тут. ⁹Бу Къуванчлы Хабер ичюн мен, яманлыкъ япкъан адам киби, зынджырларгъа багъланып, азап чекем. Амма Алланынъ Сёзюни зынджырларнен багъламагъа мумкюн дегиль!

¹⁰Шу себептен, сайлагъан адамлар ичюн эр шейге даянам, олар да Иса Месихте олгъан къуртулышны ве эбедий шуретни алсынлар. ¹¹Бу сёзлер догърудыр:

- Эгер Онен берабер ольген олсакъ, Онен берабер яшайджакъмыз.
- ¹² Эгер сабыр этсек, Онен берабер падишалыкъ япаджакъмыз.
Эгер Оны инкяр этсек, О да бизни инкяр этеджек.
- ¹³ Эгер ишанчлы олмасакъ, О ишанчлы олып къаладжакъ,
чюнки О Озюни инкяр этип оламай.

Яхшы ишке ляйыкъ

¹⁴Бу шейлерни хатырлатып тур, адамларны Раббининъ огюнде тенбиеле, олар сёзлер акъкъында даваларны башламасынлар. Бойле даваларнынъ файдасы ёкъ, олар тек динълейиджилерни ёкъ этелер. ¹⁵Алланынъ козю огюнде ляйыкъ олмагъа гъайретнен тырыш, утанмайып чалышкъан ишчи ол, акъикъат сёзюни догъру къулланып огрет. ¹⁶Бош, алласыз лафлардан узакълаш. Бу лафларгъа берильгенлер баргъан сайын алласыз оларар. ¹⁷Оларнынъ лафлары гангрена киби даркъала. Мына, Хименай ве Филит бойле адамлардандыр. ¹⁸Тирилиш куню энди кельди, деп, олар акъикъат ёлундан урулып, базыларнынъ иманыны бозалар. ¹⁹Лякин Алла къойгъан темель къавийдир, онда бойле сёзлер печат киби къоюлгъан: «Рабби ким Онынъки олгъаныны биле» ве «Раббининъ Адыны тилине алгъан эр бир адам яманлыкътан узакълашсын!»

²⁰Буюк бир эвде тек алтындан ве кумюштен япылгъан савутлар дегиль, олардан гъайры агъачтан ве балчыкътан ясалгъан савутлар да олур. Оларнынъ базылары айры къулланув ичюн, башкъалары адий къулланув ичюндир. ²¹Озюни мен айткъан шейлерден темизлеген адам яхшы савут киби олур, эялланыр ве эр бир яхшы ишке ярар, ве Эфендиси онен файдалана билер.

²²Яшлыкънынъ истеклеринден къач. Раббини чагъыргъан бутюн адамларнен берабер темиз юректен инсафлыкъ, иман, севги ве тынчлыкъ-аманлыкъкъа ынтыл. ²³Ахмакъ ве джайл давалардан узакълаш. Олар тек къавгъагъа себеп олгъаныны билесинъ. ²⁴Алланынъ къулуна къавгъалашмагъа мумкюн дегиль. Аксине, Алланынъ къулу эписинен мераметли, огретмеге азыр, сабырлы олмакъ керек. ²⁵О, озюне къаршы тургъанларгъа йымшакълыкънен огют-насиат бермек керек. Бельки, Алла бойле адамларгъа тевбе этмеге ёл ачар, ве олар акъикъатны билер, ²⁶озюне келирлер ве оларны эсирге алгъан, озь истегенини япмагъа меджбур эткен Шейтаннынъ къапкъанындан къуртулырлар.

Сонъки куньлер акъкъында

3 ¹Даа шуны биль: сонъки куньлерде агъыр вакъытлар келеджек. ²Адамлар тек озьлерини ве акъчаны севеджеклер, макътанчакъ, къопай, куфюрагъыз, ана-бабаны урьмет этмеген, яхшылыкъ анъламагъан, яман, ³севгисиз, багъышламагъан, ифтираджы, озюни къолда тутмагъан, мераметсиз, яхшылыкъны кореджек козю олмагъан, ⁴саткъын, фикирсиз, къопай адамлар оладжакълар. Алланы дегиль, эгленджени севеджеклер.

⁵Озьлерини диндар косьтерип, диндар омюрнинь кучюни инкяр этеджеклер. Бойле адамлардан узакълаш.

⁶Оларнынъ арасында фикирсиз къадынларнынъ эвлерине сокъулып, оларны ёлдан ургъан адамлар да бар. Бу къадынлар гуна астындалар ве чокъ тюрлю истеклерге берильген. ⁷Олар эр вакъыт бир шейни огренелер, амма ич бир вакъыт акъикъатны билип оламайлар. ⁸Янн ве Ямбр Мусагъа насыл къаршы чыкъкъан олсалар, бу адамлар да акъикъаткъа къаршы чыкъалар. Акъыллары бозукъ, иманда сынавдан кечип оламагъан адамлардыр. ⁹Амма олар узакъкъа бармаз. Янн ве Ямбрнынъ акъылсызлыгъы белли олгъаны киби, оларнынъ акъылсызлыгъы да эписине ачыкъ-айдын олур.

Насиатлар

¹⁰Сен эр вакъыт меним артымдан юре эдинь, огретювимни, яшайышымны, макъсадымны, иманымны, сабырымны ве севгимни билесинь, ¹¹башыма кельген къувувларны ве азапларымны да билесинь. Антиохия, Иконий ве Листра шеэрлеринде мени къува эдилер, Рабби исе мени эписинден къуртарды.

¹²Иса Месихнен бирликте диндар яшамагъа истеген адамларнынъ эписи къувувгъа огърар. ¹³Яманлар ве доландырыджылар исе башкъаларыны алдата-алдата, озьлерини де алдатып, яман ишлерини девам этеджеклер.

¹⁴Сен исе огренген ве къатты инангъан шейлерде тур; бу огретювни кимден алгъанынъны билесинь. ¹⁵Сен Мукъаддес Языны балалыгъынъда огрендинь. Язы Иса Месихке иман ярдымынен къуртулышны насыл алмагъа акъыл огретмек мумкюн. ¹⁶Бутюн Язы Алланынъ Рухундан ильхам алып язылгъандыр ве огретмек, гунаны ярыкъкъа чыкъармакъ, адамларны догъру ёлгъа къоймакъ, инсафлыкъ ёлунда тербие бермек ичюн файдалыдыр, ¹⁷ве бойлеликнен, Алланынъ адамына эр шейни япмагъа къабилиетини бере, оны эр бир яхшы ишке азырлай.

4 ¹Сени Алланынъ огюнде ве падишалыкъ этмек ичюн келеджек, эм тирилерни, эм олюлерни суд этеджек Иса Месихнинъ огюнде тенбиелейим: ²Алланынъ Сёзюни огрет, келишкен ве келишмеген вакъытта азыр ол, буюк сабырнен ве насиатнен гуналарны ярыкъкъа чыкъар, тенбиеле ве юреклендир. ³Ойле бир вакъыт келеджек ки, адамлар догъру огретювден юз чевиреджеклер, оджаларыны озь истеклерине коре сайлайджакълар ве озь бегенген шейлерни динълейджеклер, ⁴къулакъларыны акъикъат сёзюнден чевирип, масаллар тарафына айланаджакълар. ⁵Амма сен эр шейге айыныкъ ол, агъырлыкъкъа даян, Къуванчлы Хаберни даркъат, хызметинъни яхшы беджер.

⁶Мен, Аллагъа кетирильген ичерлик бахшышы киби тёкюлем, бу дюньядан кетеджек вакъытым якъынлашты. ⁷Мен яхшы курештим, чапурнымны битирдим, иманымны сакълап къалдым. ⁸Энди мени инсафлыкъ

таджи беклей. Оны манъа адалетли къады олгъан Рабби о куню береджек, ве тек манъа дегиль, Онынъ келювини севгинен беклегенлернинъ эписине де береджек.

Шахсий тилеклер

⁹Манъа якъын арада кельмеге тырыш. ¹⁰Демас шимдики дюньяны севип, мени къалдырды ве Тессалонике шеэринге кетти. Креск – Галатиягъа, Тит – Далматиягъа кеттилер. ¹¹Янымда тек Лука къалды. Маркны озюньнен берабер алып кель, о манъа хызмет ичюн файдалыдыр. ¹²Тихикни мен Эфес шеэринге ёлладым. ¹³Сен мында кельгенде, Троас шеэринде Къарпнынъ янында мен къалдыргъан урбаны ве китапларны, айрыджа пергамент устюнде язылгъан эльязмаларны алып кель.

¹⁴Бакъырджы Эскендер манъа чокъ яманлыкъ этти. Рабби онъа япкъанларына ляйкъ олгъан джезасыны берсин. ¹⁵Сен ондан сакът ол, чюнки о бизим сёзлеримизге къатты къаршылыкъ косътерди.

¹⁶Озюмни биринджи кере къорчалагъанымда, ич кимсе меним тарафымны алмады, аксине, эписи мени ташлап кеттилер. Олар бунынъ ичюн джевап бермесин. ¹⁷Янымда Рабби турды ве манъа кучъ берди, ве шу себептен мен Къуванчлы Хаберни бутюнлей бильдирдим, ве оны бутюн халкълар эшитти. Мен арсланнынъ агъзындан къуртулдым. ¹⁸Рабби мени адамларнынъ эр бир яман япкъанларындан къорчалайджакъ ве Озюнинъ коктеки Падишалыгъына сагъ-селямет кирсетеджек. Онъа асырлардан асырларгъа шуретлер олсун! Амин.

Селямлар

¹⁹Прискагъа, Акилагъа ве Онисифорнынъ эвдекилерине селям эт. ²⁰Эраст Коринт шеэринде къалды. Трофимни хаста алында мен Милет шеэринде къалдырдым. ²¹Къыш башланмаздан эвель кельмеге тырыш. Эвбул, Пуд, Лин, Клавдия ве бутюн дин къардашлары санъа селям этелер. ²²Рабби сенинъ рухунънен бирликте олсун! Эйилик сизнен олсун!

Титке мектюп

Тит Павелнинъ якъын ярдымджысы эди. О, Коринт месихчилер джемиетинен Павелнинъ барышкъанында муим ер алды. Павел оны Крит адасында янъы месихчилер джемиетининъ башлыгъы этип къалдырды.

Мектюпте учъ эсас мевзу бар: месихчилер джемиетининъ башы насыл олмакъ керек; чешит ичтимаий группаларгъа аит олгъан джемиет азалары озьлерини насыл тутмакъ кереклер; Иса Месих акъкъында насыл огретмек керек.

Иманлылар джемиетининъ башлыгъы насыл олмакъ керек (1 б.). Тюрлю ичтимаий къатламлардан олгъан джемиет азалары озьлерини насыл тутмакъ кереклер (2 б.). Иса Месих акъкъында насыл огретмек керек (3 б.).

Селямлашув

1 ¹Павел, Алланынъ къулу ве Иса Месихнинъ эльчиси, –

Алла мени Онынъ сайлагъан адамларыны имангъа чагъырмагъа ве оларгъа диндар яшайыш акъкъында акъикъатны огретмеге ёллады. Бу акъикъат ²эбедий омюрни алмагъа умют бере. Ялан айтмагъан Алла дюньянынъ яраткъанындан эвель бу омюрни бермеге ваде этти, ³шимди исе Озь вакъты-саатинде О, шу акъкъында хаберини илян этти, Къуртарыджымыз Алла Озю бу хаберни бильдирмеге мангъа ишанып буюрды.

⁴Титке, иманымыз бир олгъан акъикъий огълума:

Алла Баба ве Къуртарыджымыз Иса Месих сангъа эйилик ве тынчлыкъ-аманлыкъ берсин!

Иманлылар джемиетининъ башлыкълары

⁵Мен сени Крит адасында къалдырдым, чюнки сангъа буюргъаныма коре, къалгъан ишлерни битиреджегингни ве эр бир шеэрде акъсакълаларны

тайин этеджегинъни истедим. ⁶Акъсакъал къабаатсыз ве тек бир апай-гъа эвленген адам олсун. Балалары иманлы олсун, бозукъ олып яшагъанлар я да ана-балаларыны динълемеген адамлар олмасынлар. ⁷Бакъыджы къабаатсыз олсун, чюнки о, иманлылар джемиети олгъан Алланынъ Эвинде башында булуна. О, инат, тез ачувлангъан, ичкиджи, къызматабан ве арам акъчагъа тоймагъан адам олмасын. ⁸Аксине, о, мусафирлерни къабул эткен, яхшылыкъ севген, айдын фикирли, адалетли, диндар, озюни къолда туткъан адам олсун. ⁹Онъа огретилген ишанчлы сезде къатты турсун. О вакъыт о, сагълам огретювнен юреклеңдирмек, эм де онъа къаршы чыккъанларны догъру ёлгъа къоймагъа бильген адам олсун.

Яланджы оджаларнен не япмакъ керек

¹⁰Адамларнынъ арасында, айрыджа сюннетли еудийлер арасында сёз динълемеген, бошбогъаз ве яланджы адамлар чокъ. ¹¹Оларнынъ агъзыны къапатмакъ керек, чюнки олар огретмеге керек олмагъан шейлерни огретип, арам къазанч ичюн бутюн къоранталарны ёлдан уралар. ¹²Оларнынъ бир пейгъамбери озю: «Критлилер эр вакъыт яланджы, яман джанаварлар, тенбель ачкозьлердир»*, – деген. ¹³Бу шаатлыкъ догъру. Шуннынъ ичюн, оларнынъ иманы сагълам олсун деп, сен оларгъа къатты тербие бер, ¹⁴олар еудийлернинъ масалларына ве акъикъаттан юзь чевирген адамларнынъ буюргъанларына къулакъ асмасынлар. ¹⁵Юреги темиз олгъанлар ичюн эр шей темиздир, амма юреги арам олгъанлар ве имансызлар ичюн ич бир шей темиз дегильдир. Оларнынъ эм акъыллары, эм виджданлары арамдыр. ¹⁶Олар Алланы къабул эткенлери акъкъында айталар, амма озь ишлеринен Оны ред этелер. Олар сёз динълемеген, ич бир яхшы шейге ярамагъан пис адамлардыр.

Иманлылар джемиети ичюн къаиделер

2 ¹Сен, Тит, сагълам огретювге ярагъан шейлерни огрет. ²Къарт акъайлар айдын фикирли, урьметли, акъыллы, иманда, севгиде ве сабырда сагълам адамлар олсунлар. ³Къарт апайлар Алланы урьмет этип яшасын, башкъаларны яманламасын, чокъ шарап ичмекнинъ къулу олмасын, яхшы ишлер япмагъа огретсинлер. ⁴Бойле этип, олар яш къадынларны озь акъайларыны ве балаларыны севмеге, ⁵айдын фикирли, темиз юрекли ве мераметли олмагъа, эвни бакъмагъа ве озь акъайларыны динълемеге огретсинлер. О вакъыт башкъа адамлар Алланынъ Сёзюни яманламайджакъ.

⁶Йигитлерни айдын фикирли олмагъа чагъыр. ⁷Хайырлы ишлер япып, оларгъа эр бир иште орьнек ол. Башкъаларны огреткенде, намуслы ве урьметли ол, ⁸ич бир шубеси олмагъан догъру сёзлерни айт. О вакъыт

* 1.12 Бу, критли фельсефеджи ве шаир Эпименидининъ сёзлеридир.

душманлар утанаджакъ ве бизим акъкъымызда яман сёз айтып ола-майджакъ.

⁹Къуллерны огрет: эр шейде озь эфендилерине бойсунсын, оларнынъ буюргъаныны япсын, сёз къайтармасынлар, ¹⁰хырсызлыкъ япмасын, лякин эр алда намуслы ве ишанчлы олсунлар. Бойле арекет этип, олар Къуртарыджымыз Алланынъ огретюви яхшы олгъаныны эр шейде косътереджеклер.

Иса Месихнинъ келеджегине умют этип, инсафнен яшангъыз

¹¹Алланынъ эйилиги бутюн адамларгъа къуртулышны кетирмек ичюн пейда олды. ¹²Бу эйилик бизге динсизликни ве гуналы истеклерни ред этмеге, озюни тутмагъа, бу шимдики дюньяда адалетли ве диндар олып яшамагъа огрете. ¹³Шунынънен биз умютимизнинъ бахтлы беджерилювини, улу Алланынъ ве Къуртарыджымыз Иса Месихнинъ шуретнен кельгенини беклейик. ¹⁴Бизни эр бир гунадан къуртармакъ, яхшы ишлерни гъайретнен япкъан темиз сайлангъан халкъны Озюне азырламакъ ичюн, О, Озюни бизим ичюн къурбан кетирди.

¹⁵Буны огрет, насиат бер, бутюн акиметнен тербиеле; ич кимсе сангъа юкъарыдан бакъмасын.

Яхшылыкъ яп

3 ¹Сен Крит иманлыларынынъ акъылына кетир, олар башлыкъларгъа ве акиметлерге бойсунсынлар ве оларны дингълесинлер, эр бир хайырлы ишке азыр олсунлар, ²ич кимсени яманламасынлар, къавгъа этмесинлер, лякин юваш олсун ве эписи адамларгъа бутюн алчакъгонъюллиликни косътерсинлер.

³Бир вакъытта бизлер акъылсыз, сёз дингълемеген, ёлдан урулгъан адамлар эдик. Чокъ тюрлю яман истек ве зевкъларгъа къул олып, яманлыкънен ве пахыллыкънен яшай эдик, пис олып, бир-биримизни кореджек козюмиз ёкъ эди. ⁴Амма Къуртарыджымыз Алла Озюнинъ эйилигини ве адамларгъа олгъан севгисини косътергенде, ⁵О, бизни къуртарды. Япкъан инсафлы ишлеримиз ичюн дегиль, Озю мераметли олгъаны ичюн къуртарды, сувнен ювып, янгыдан яратты, Мукъаддес Рух ярдымынен бизге янгы омюр берди. ⁶Алла бу Рухуны Къуртарыджымыз Иса Месихнинъ ярдымынен устюмизге бол-бол ягъдырды, ⁷ве энди, Алланынъ эйилигинен акъланып, бизге биз ишангъан эбедий яшайыш берильди. ⁸Бу сёзлер догърудыр. Сен буны эр вакъыт эминликнен айткъанынынъны истейим. О вакъыт Аллагъа инангъанлар хайырлы ишлерни гъайретнен япаджакълар. Адамларгъа бу, яхшы ве файдалыдыр.

Болюнювден къачын

⁹Лякин акъылсыз давалар, несиль джедвеллери, Къанун акъкъындаки тартышма ве къавгъалардан узакълаш; олар файдасыз ве боштыр.

¹⁰Джемиетнинъ бирлигини бозгъан адамны бир-эки кере тенбиеле, сонъ исе онъа аркъанъны чевир. ¹¹Биль ки, бойле адам бозулгъан, гуна япып, озюни озъ ишлеринен укюм эте.

Огют ве риджалар

¹²Артемасны я да Тихикни сенинъ янынъа ёллагъанымдан сонъ, сен меним яныма Никополь шеэрини кельмеге ашыкъ, чюнки мен къышны о ерде кечирмеге къарар эттим. ¹³Аполлосны ве Къанун оджасы Зенасны ёлгъа гъайретнен азырла, оларнынъ ич бир эксиклиги олмасын. ¹⁴Бизимкилер де озьлерини яхшы ишлерге берсинлер ве ихтияджы олгъанларгъа ярдым этмеге огренсинлер. О вакъытта оларнынъ яшайышы файдалы олур.

Селямлар

¹⁵Меним янымда олгъанларнынъ эписи санъа селям ёллайлар. Бизни севген иманлыларгъа селям эт. Эйилик эпинъизнен олсун!

Филимонгъа мектюп

Бу мектюпни Павел аписханеде олгъан вакъытта язды. Римде булунгъанда, Павел Онисим адлы бир къачакъ къулнен таныш олды. Павелден Къуванчлы Хаберни эшитип, Онисим Месихке иман этти. Павел Онисимге, агъыр джеза телюкесине бакъмайып, саиби Филимонгъа кери къайтмагъа керек олгъанына къарар чыкъара. Павел, месихчилер ичюн агъа-къардаш севгиси Римнинъ къуллукъ къанунларындан муим олгъаныны косътере.

Къул ичюн риджа (1 б.).

Селямлашув

1 ¹Павел (Иса Месихнинъ мабюси) ве дин къардаш Тимотей – севимли ишдешимиз Филимонгъа, ²эм де къызкъардашымыз Апфиягъа, бизнен берабер курешкен аркъадашымыз Архиппке ве эвинъдеки иманлылар джемиетине:

³Алла Бабамыз ве Рабби Иса Месих сизге эйилик ве тынчлыкъ-аманлыкъ берсин!

Филимоннынъ севгиси ве садъкълыгъы

⁴Сен ичюн дува эткенимде, эр вакъыт Аллама шукюр этем, ⁵чюнки Рабби Исагъа олгъан иманынъ ве эписи азизлерге олгъан севгинъ акъкъында эшитип турам. ⁶Бизим сеннен берабер бир олгъан иманымыз Месих бизге берген эр бир эйиликни санъа анъламагъа ярдым этсин.

⁷Сенинъ севгинъ манъа буюк къуванч берди ве гонълюмни алды, чюнки сен, къардашым, азизлерни юреклендирдинъ.

Онисим ичюн риджа

⁸Шунынъ ичюн, керек шейни япмагъа мен санъа Месихнинъ Адын ачыкъ-айдын эмир этип олур эдим, ⁹лякин севгинен ялварам. Мен, Иса Месихнинъ эльчиси Павел, энди Онынъ мабюси, ¹⁰санъа огълум Онисим* ичюн ялварам. Зынджырларда олгъанымда, мен онынъ бабасы киби олдым. ¹¹Бир вакъытта о, санъа файдасыз эди, энди исе санъа да, манъа да файдалыдыр. Оны санъа къайтарып ёллайым. ¹²Мен оны пек севем. ¹³Онисим манъа сенинъ еринъе хызмет этсин деп, мен Къуванчлы Хабер ичюн зынджырларда олгъан вакъытта оны янымда алып къалмагъа истер эдим. ¹⁴Амма сенден разылыкъ алмайып, ич бир шей япмагъа истемедим. Сен япаджакъ эйилигинъ меджбурий дегиль, гонъюлли олгъаныны истедим. ¹⁵Бельки Онисим шимди сенинъ янынъда эбедиен олсун деп, о сенден вакътынджа айырылгъандыр. ¹⁶Лякин энди о, къул киби дегиль, къулдан юкъары, севимли дин къардаш оларакъ сеннен берабер оладжакъ. О меним севимли дин къардашым, даа зияде о сенинъ де севимли дин къардашынъ, эм адам киби, эм Раббиге инангъан къардаш киби.

¹⁷Шунынъ ичюн, эгер сен мени аркъадашынъ сайсанъ, Онисимни мени киби къабул эт. ¹⁸Эгер исе о санъа бир шейде яманлыкъ япкъан олса я да санъа борджлу олса, буны меним эсабыма юкле. ¹⁹Мен, Павел, буны озь къолумнен язам: мен телерим. Лякин сен де озюнъни манъа борджлу олгъанынъны акълынъа кетирмеге керекмей. ²⁰Эбет, къардашым, Рабби ичюн сенден бир файдаланайым! Месих ичюн юрегимни къуwandыр!

²¹Сен меним сёзлериме къулакъ асаджагъынъа ишанып, яздым. Айткъанларымдан зияде япаджагъынъны да билем. ²²Бундан гъайры, манъа мусафир олып къалмакъ ичюн бир ер азырла, чюнки дуваларынъызгъа коре кене санъа кельмеге манъа имкъан багъышланаджагъына уютюм этем.

Селямлар

²³Эпафрас санъа селям эте. (О Иса Месих ичюн меннен берабер тюремде ята.) ²⁴Ишдешлерим Марк, Аристарх, Демас, Лукадан да селям. ²⁵Рабби Иса Месихнинъ эйилиги сизинъ рухунъызнен олсун!

* 1.10 «Онисим» ады «файдалы» манасыны ташый.

Еудийлерге мектюп

Бу мектюпнинъ муэллифи озю акъкъында ич бир шей айтмай, шунынъ ичюн къадимий вакъытлардан берли онынъ акъкъында чокъ дава ве шубелер олды. Бу муреккеп диний язма иш еудий халкъынынъ месихчилери ичюн язылгъан. Муэллифининъ эсас макъсады – тамам Иса Месихте Мукъаддес Китапнынъ пейгъамберликлери ве еудий халкъынынъ беклегени ерине кельгенини косьтермектир. Иса адий бир пейгъамбер я да хызметчи дегиль. О, Алланынъ акъикъий Огълудыр, Озь беденини къурбан эткен гунасыз руханийдир. Бу къурбан оны къабул эткенлерни эбедиен гунадан темизледи. Шунинъ ичюн еудий месихчилер, атта зулум вакътында Месихке олгъан имандан вазгечмемек кереклер.

Бу мектюпнинъ акъикъий инджиси – иман акъкъында тариф эткен 11-инджи баб. Иман – тек базы фикирлернинъ къабул этюви я да адет беджерюви дегиль, бу, Алланынъ хызметине ве эр кунлюк Онынъ ишанчына бутюнлей берильген омюрдир.

Исанынъ мелеклерден устюнлиги (1 б.). Адамнынъ эмиети (2 б.). Исанынъ Мусадан устюнлиги (3 б.). Алла берген раатлыкъ (4 б.). Иса – баш руханий (5 б.). Сют ве къатты аш акъкъында (6 б.). Мелкиседек ве Иса (7–8 б.). Ер юзюндеки Азиз Ерте ибадет (9 б.). Бутюн инсанлыкъ ичюн Исанынъ къурбаны (10 б.). Иман акъкъында (11 б.). Алланынъ Онъа иман эткенлерге мунасебети (12 б.). Насиатлар (13 б.).

Алла Огълу ярдымынен айта

1 Эски заманларда Алла бир къач кере тюрлю ёлларнен баба-деделеримизге Озь истеклерини пейгъамберлернинъ ярдымынен бильдире эди.
2 Бу сонъки кунълерде исе О, бизге Озь сёзлерини Огълунунъ ярдымынен айта эди. Алла дюньядаки эр шейни Озь Огълунен яратып, Онъа

бутюн барлыкъны мирас оларакъ берген. ³Огълунда Алланынъ Шурети парылдай, ве Онда Алланынъ Озю дос-догъру бутюнлей корюне. О, Озь къудретли Сёзюнен дюнъядаки эр шейни бирликте багълап тура. Гуналар ичюн одеме эткен сонъ, О, юксекликтеки Юдже Алланынъ онъ тарафында ерлешти.

Огъул мелеклерден юкъары

⁴Мелеклерге бакъкъанда, Огъул зияде яхшы олды, ве оларгъа коре Онъа дюльбердже бир ад берильди. ⁵Алла мелеклернинъ ич бирине: «Сен Меним Огълумсынъ. Бугунъ Мен Санъа Баба олдым» я да: «Мен Онынъ Бабасы олурым, ве о – Меним Огълум олур», – демеген эди. ⁶Бундан гъайры, Алла Озь Биринджи Огълуну дюнъягъа алып кирсеткенде, даа дей ки, Алланынъ эр бир мелеклери Онъа ибадет этсин.

⁷Мелеклер акъкъында, Алла мелеклерини рухларгъа чевире, хызметчилерини алевленген атешке айландыра, дениле. ⁸Огъул акъкъында исе бойле айтыла:

«Эй, Алла, Сенинъ тахтынъ эбедийдир; догърулыкънен падишалыкъ япасынъ.

⁹ Сен адалетни севесинъ, акъсыз ишлерни исе кореджек козюнъ ёкъ эди.

Шунынъ ичюн Алла, Сенинъ Алланъ, Сенинъ башынъа къуванчнен ягъны тёкти,

Сени аркъадашларынъдан устюн къойды».

¹⁰Даа бойле язылгъан:

– Я Рабби, башында ерни Сен яраткъансынъ, коклер де – Сенинъ къолларынънынъ ишидир.

¹¹ Олар ёкъ олып кетеджек, амма Сен къаладжакъсынъ. Бир урба киби, эписи ипранаджакъ;

¹² Сен оларны, эски килимни киби, сараджакъсынъ, кирли урба дайын, денъиштиреджексинъ.

Сен Озюнъ исе денъишмейджексинъ, Сенинъ йылларынъ ич битмейджек.

¹³Алла ич бир вакъыт мелеклернинъ бирине: «Душманларынъны аякъларынъ ичюн курсю япмагъанымдже, Меним онъ тарафымда отур!» – демеген эди. ¹⁴Мелеклернинъ эписи – тек хызмет эткен рухлардыр, олар къуртулышны аладжакъ адамларгъа хызмет этмек ичюн ёлланылгъандыр.

Месихнинъ къуртулыш хаберини урьметсиз къалдырмайыкъ

2 ¹Шунынъ ичюн, имандан къайтмамакъ ичюн, биз эшиткен шейлеримизге чокъ дикъкъат олмакъ керекмиз. ²Кечкен заманларда мелеклернен берильген Къанун пек къатты эди, ве эр тюрю гуна ве Къануннынъ бозулувы адалетнен джезалана эди. ³⁻⁴Башта адамларгъа къуртулыш

акъкъында Рабби бильдирди, шуны бизге Оны эшиткенлер тасдыкълады, Алла оны бельгилернен, аджайип шейлернен ве эр тюрлю къудретли ишлернен исбатлады, эм де Озь истегинен адамларгъа Мукъадес Рухны берди. Эгер биз бу къуртулыш хаберине къулакъ асмасакъ, джезадан насыл этип къуртуладжакъмыз?

Бизни къуртармакъ ичюн Месих адам олды

⁵Биз айткъан келеджек дюньяны, олар дюньягъа башлыкъ этмек ичюн, Алла мелеклерге бермеди. ⁶Аксине, Язынынъ бир еринде бойле язылгъан:

– Адам недир? Сен оны не ичюн акъылда тутасынъ?

Инсан огълу недир? Оны не ичюн къайгъырасынъ?

⁷ Сен оны бираз вакъыткъа мелеклерден ашагъы яптынъ, онъа шурет ве урьмет таджыны бердинъ*,

⁸ онынъ аякълары астына бутюн барлыкъны къойдынъ.

Алла адамны эр шейнинъ башлыгъы япкъанда, онъа бойсунмагъан ич бир шейни къалдырмады. Шимди онъа эр шей бойсунгъаныны даа коръмеймиз. ⁹Амма коремиз ки, Иса мелеклерден бираз вакъыткъа ашагъы олды, Алланынъ эйилигинен О, эписи адамлар ичюн ольди, ве сонъ, олюм азабыны чеккени ичюн, О, шурет ве урьмет таджыны кийди.

¹⁰Эр шейни Озюне яраткъан Алла чокъ огъулларына шурет бермеге истей. Шунунъ ичюн, ве бу тек догъру ки, Алла огъулларнынъ Баш Къуртарыджысыны азаплардан кечирип, Оны къусурсыз япты. ¹¹Керчектен де, эм адамларны азиз эткен Иса, эм де азиз олгъанларнынъ эписи – бир Бабадандыр. Шу себептен Иса оларгъа «агъа-къардашларым» демеге утанмай. О бойле дей:

¹² «Сенинъ Адынъны агъа-къардашларыма айтып берерим, Сени топлашув ичинде макътарым!»

¹³Даа бир ерде бойле айтыла:

«Аллагъа ишанаджакъым».

Ве даа бойле язылгъан:

«Мына, Мен ве Алла Манъа берген балалардыр».

¹⁴Балаларнынъ беденлери олгъанлары ичюн, О, Озю оларгъа ошاپ, бойле бир беденде кельди. Олюм ярдымынен ольдюрмеге кучю олгъан Шейтанны кучъсюз япты ¹⁵ве олюмден къоркъкъан ве шунунъ ичюн омюр бою къул олгъан адамларны къуртарды. ¹⁶Эльбетте, О, мелеклерге дегиль, Ибраимнинъ эвлятларына ярдым къолуны узатмагъа кельди. ¹⁷Шунунъ ичюн Онъа эр шейде агъа-къардашларына ошамагъа керек эди. Бойле этип, О, Алланынъ огюнде мераметли ве ишанчлы баш руханий олды ве халкънынъ гуналары ичюн Озюни одеме этти. ¹⁸О, Озю сынавдан ве азаплардан кечкени ичюн, сынавдан кечейткъан адамларгъа ярдым этип ола.

* 2.7 Базы эльязмаларда даа бойле язылгъан: «ве Озюнъ яраткъанларнынъ устюнден оны къойдынъ».

Месих Мусадан юксек

3 ¹Шунынъ ичюн, азиз дин къардашларым, коклерден чагъырылгъан адамлар! Алланынъ Эльчисини, биз инангъан баш руханий Исаны тюшюнинъиз! ²Муса Алланынъ бутюн эвинде ишанчлы олгъаны киби, Эльчи де Оны ёллагъан Аллагъа ишанчлыдыр. ³Эвден эвни къургъан къуруджы урьметли олгъаны киби, Иса Мусадан чокъ шуретке ляйыкътыр. ⁴Эр бир эвнинъ къуруджысы бар, эр шейнинъ яратыджысы исе – Алла. ⁵Муса, хызметчи олып, Алланынъ бутюн эвинде ишанчлы эди ве келеджек шейлер акъкъында хабер эте эди. ⁶Месих исе, Огъул олып, Алланынъ Эвинде башлыкъ эте. Онынъ Эви исе – бизмиз. Лякин бизге ишанчымызны ве биз макътангъан умютимизни сонъунадже къатты тутмакъ керек.

Алланынъ халкъы ичюн раатлыкъ

7 Мына, Мукъаддес Рух айткъаны киби:

– Бугунъ Алланынъ сесини эшитсенъиз, ⁸юреклеринъизни таш этменъиз!

Манъа къаршы чыкъкъан вакътында киби, сахарада сынав заманында киби, олманъыз.

9 О ерде бабаларынъыз Мени сынавдан кечирдилер ве Мени сынап, къыркъ йыл ичинде ишлеримни корьдилер.

10 Шунынъ ичюн бу несильге ачувландым ве дедим:
«Бу халкънынъ юреклери эр вакъыт адаша, олар Меним ёлларымны огренмедилер».

11 Шунынъ ичюн Мен гъазапланып, ант эттим:
«Олар мытлакъа Меним раатлыкъ ерине кирмейджеклер».

¹²Эй, дин къардашларым, мукъайт олунъыз, ич биринъизде яман ве имансыз бир юрек олмасын, Тири Алладан вазгечменъиз. ¹³Ич кимсе гунагъа алданмасын, юрегини таш киби этмесин деп, «бугунъ» демеге даа мумкюн олгъанда, бири-биринъизге эр кунъ акъыл огретинъиз. ¹⁴Биз Месихнинъ аркъадашлары олдыкъ ве, эгер баштаки ишанчымызны сонъунадже сакъласакъ, ойле де къалырмыз. ¹⁵Айтылгъанына коре, бугунъ Алланынъ сесини эшитсенъиз, юреклеринъизни таш этменъиз! Онъа къаршы чыкъкъан вакъытта олгъанынъыз киби, олманъыз!

¹⁶Алланынъ сесини эшиткен, лякин Онъа къаршы чыкъкъан адамлар ким эди? Муса Мысырдан чыкъаргъанларнынъ эписи! ¹⁷Алла къыркъ йыл ичинде кимге ачувлана эди? Гуна япкъан адамларгъа! Шунынъ ичюн оларнынъ олю беденлери сахарада къалды. ¹⁸Алла: «Олар Меним раатлыкъ ерине кирмейджеклер», – деп, кимлер акъкъында ант этти? Оны динълемеген адамлар акъкъындадыр! ¹⁹Коремиз ки, олар имансыз олгъаны ичюн, раатлыкъ ерине кирип оламадылар.

4 ¹Шунынъ ичюн мукъайт олунъыз, Алланынъ раатлыкъ ерине кирмеге имкян даа олгъанда, сизлерден ич бир адам кеч къалмасын. ²Бизлер,

олар киби, бу яхшы хаберни эшиттик, амма олар эшиткен сёзлерни иманнен къабул этмегенлери ичюн, эшиткенлерининъ файдасы ёкъ эди. ³Лякин эгер биз инансакъ, раатлыкъ ерине кирермиз. Инанмагъанлар акъкъында исе Алла бойле деген:

«Мен гъазапланып, ант эттим:

«Олар мытлакъа Меним раатлыкъ ерине кирмейджеклер»».

Дюнъя яратылгъандан берли Алла бутюн ишлерини битирди. ⁴Язынынъ бир еринде еинджи кунъ акъкъында айтылгъан ки, Алла еинджи куню Озюнинъ бутюн ишлеринден раатланды. ⁵Амма кене, бойле айтылгъан: «Олар Меним раатлыкъ ерине кирмейджеклер». ⁶Демек, даа базылары кирмек мумкюнлер. Эвельден яхшы хаберни эшиткен адамлар имансызлыгъы ичюн раатлыкъ ерине кирмеди. ⁷Шунунъ ичюн чокъ вакъыттан сонъ Алла башкъа бир кунни, демек, «бугунъки кунни» айырды ве, юкъарыда айтылгъаны киби, Давутнен бойле деди:

«Бугунъ Алланынъ сесини эшитсенъиз, юреклеринъизни таш этменъиз!»

⁸Эгер Ехошуа* Исраиль огъуллаарыны раатлыкъ ерине кирсеткен олса, бундан сонъ Алла башкъа бир кунъ акъкъында айтмаз эди. ⁹Демек, Алланынъ халкъы ичюн даа раатлыкъ вакъты бар. ¹⁰Онынъ раатлыкъ ерине кирген адам, Алла Озь ишлеринден насыл раатлангъан олса, озь ишлеринден бойле де раатланаджакъ. ¹¹Бойлеликнен, раатлыкъ ерине кирмеге тырышайкъ, ве ич кимсе, олар киби, имансызлыкъкъа огърамасын. ¹²Алланынъ Сёзю тири ве къудретли, эр тюрлю эки тарафлы кескин къылычтан кескиндир. О, ичине, джаннен рух айырылгъан ерге, бугъумларнен кемиклери олгъан ерге сокъулып кире ве юреклернинъ тюшюнджелерини эм ниетлерини сынап бакъа. ¹³Ич бир яратылгъан шей Алланынъ козьлеринден сакъланмаз, Онынъ козю огюнде эр шей ачыкъ ве чыпакътыр. Ве биз Онъа джевап береджекмиз.

Иса – буюк баш руханий

¹⁴Коклерден Аллагъа кечип кеткен Иса, Алланынъ Огълу, бизим буюк баш руханийимиз олгъаны ичюн, иманымызны къатты тутайкъ. ¹⁵Бизим баш руханийимиз къуветсизлигимизни анълай. О, бизлер киби, эр тарафтан сыналгъан эди, амма бизге бакъкъанда, ич бир гуна япмады. ¹⁶Шунунъ ичюн, мераметли Алланынъ тахтына джесарет иле якъынлашайкъ ве вакътында ярдым ве мерамет тапайкъ.

5 ¹Эр бир баш руханий адамларнынъ арасындан сайланып алына, адамларнынъ адындан Аллагъа хызмет эте, гуналар ичюн Аллагъа бахшышлар ве къурбанларны кетире. ²Бильмеген, ёлдан урулгъан адамларгъа

* 4.8 Ехошуа Мусанынъ издеши эди. О, исраиллилерни Алла оларгъа ваде эткен мемлекетке кирсетджек эди.

о мераметнен бакъып ола, чюнки озю де гуналы адамдыр. ³Шу себептен халкънынъ гуналары ичюн киби, озь гуналары ичюн де къурбанны кетирмек керек. ⁴Ич кимсе бу урьметли ишни озь истегинен аламай. Адамны чагъырмакъ ве бу ишни онъа, Харунгъа киби, бермек тек Алла мумкюн. ⁵Месих де баш руханийнинъ шуретли хызметини Озю алмады, амма: «Сен Меним Огълумсынъ. Бугунъ Мен санъа Баба олдым», – айтып, Исагъа бу хызметни Алла берди.

⁶Башкъа бир ерде Алла: «Сен, Мелкиседек киби, эбедий руханий оладжакъсынъ», – деди.

⁷Ер юзюнде яшагъан кунълеринде Месих пек багъырып ве козьаш тѣкип, Оны олюмден къуртармагъа кучю олгъан Аллагъа ялварды ве дува окъуды. Иса юваш ве иманлы олгъаны ичюн, Алла Онынъ дуваларыны эшите эди. ⁸Лякин Алланынъ Огълу олса да, Иса азаплардан кечип, Алланы динълемеге огренди ⁹⁻¹⁰ве эр тарафтан къусурсыз олды. Алла Исаны, Мелкиседекни киби, баш руханий этип къойды ве Исагъа Оны динълеген эр кеске эбедий къуртулышны багъышламагъа имкян берди.

Ёлдан урулмангъыз

¹¹Бу акъта айтаджакъ лафымыз чокъ, амма сизге анълатмагъа агъыр, чюнки сиз ярамай анълайсынъыз. ¹²Бу вакъыткъадже сизлер оджа олмакъ керек эдинъиз, лякин сизлерге кене Алла Сѣзюнинъ башлангъыч эсасларыны огретмек керек. Сизге агъыр аш дегиль, сют керек. ¹³Тек сютни иче бильген адам – уфакъ баладыр. О, догърулыкъ не олгъаныны бильмей. ¹⁴Агъыр аш исе буюк адамларгъа, яхшылыкънен яманлыкъны айырмагъа теджрибелеринден огренген адамларгъа яраша.

Б ¹Шунынъ ичюн, Месих акъкъындаки башлангъыч огретювден буюк адамларгъа ляйкъкъ огретювге кечейик. Олюмге кетирген ишлеринден къайтув акъкъында айтмагъа ве Аллагъа иман этювнинъ темелини гъайрыдан къурмагъа керекмей. ²Абдестлер, къоллар къоювынен дувалар, олюлернинъ тирилюви ве эбедий укюм акъкъында огретювлерге де къайтмайкъ. ³Алла разы олса, буны япармыз. ⁴Эгер кимлер бир вакъыт Алланынъ ярыгъыны коръсе, коктеки бахшышнынъ леззетини бакъса, Мукъаддес Рухны алса, ⁵эм де Алланынъ хайырлы Сѣзюни ве келеджек асырнынъ къудретлерининъ дадыны алса, ⁶лякин бундан сонъ имандан къайтса, оларны кене тѣвбе эттирип тюзетмеге чаре ёкъ. Бойле адамлар Алланынъ Огълуны янъыдан хачкъа мыхлайлар ве масхара этелер. ⁷Устюне сыкъ-сыкъ ягъгъан ягъмурны синъдирген ве койлюлер ичюн айдалы осюмлик берген топракъ Алладан берекет ала. ⁸Зеэрли отларнен тикенни берген топракъ исе ярамай. О, къаргъышкъа огърайджакъ ве сонъунда якъыладжакъ.

⁹Сизге кельгенде исе, севимлилер, бойле айткъанымызгъа бакъмайып, эминмиз: сизинъ алынъыз бундан яхшыдыр, ве сиз къуртулыш

ёлундасыз. ¹⁰Алла адалетсиз дегиль. О, сизинъ ишинъизни, Онынъ Адына косьтерген севгинъизни унутмаз, азизлерге насыл хызмет эткенинъизни ве шимди де якъанынъызны акълында тутар. ¹¹Пек истеймиз ки, уютинъиз бутюнлей ерине кельсин деп, эр биринъиз сонъунадже гъайрет косьтереджексинъиз. ¹²Дембель олманъыз, Алла берген сёзнинъ беджериледжегини иман ве сабырнен беклеген адамлар киби олуныз.

Алланынъ ваделери

¹³Алла Ибраимге сёз бергенде, Озь Озюнен ант этти, чюнки Озюнден буюк ич бир шей ёкъ. ¹⁴О, бойле деди: «Озюмнен ант этем ки, санъа мытлакъа бол эйиликни берерим, эвлятларыны мытлакъа чокъ сайылы этерим». ¹⁵Ибраим чокъ сабыр этип, Алла берген сёзнинъ беджерильгенини коръди.

¹⁶Адамлар озьлеринден буюк олгъаннен ант этелер ве ант этип, айткъан шейини тасдыкълайлар ве эр бир къавгъаны токътаталар. ¹⁷Шу себептен, Алла да берген сёзюни ант этювнен къавийлештирди ве бойле этип, Озь истегининъ денъишмейджегини ве Озю берген сёзюни мытлакъа беджереджегини адамларгъа ачыкътан косьтерди. ¹⁸Алла берген сёз ве ант денъишмез, чюнки Алла ялан айтып оламаз. Бу сёз ве ант бизни, яни Аллада сакъланув тапкъанларны ве оладжакъ шейлерге уют эткенлерни, юреклендирелер. ¹⁹Шу уют – къайыкъкъа якъыр киби, о, джангъа ишанч ве хавфсызлыкъ бере. Бу уют ярдымынен биз Энь Мукъаддес Ернинъ пердеси артына * кечип оламыз. ²⁰О ерге Иса, Мелкиседек киби эбедий баш руханий олып, бизим ичюн биринджи кирди.

Мелкиседек руханий

7 ¹Мелкиседек Салим шеэрининъ падишасы ве Юдже Алланынъ руханийи эди. Ибраим падишаларны енъип къайтайткъанда, Мелкиседек оны къаршыламагъа чыкъты ве хайыр дувасыны окъуды. ²Ибраим онъа эр бир шейден онда бир пайыны берди. Мелкиседек адынынъ биринджи манасы – «догърулыкъ падишасы», сонъра о, Салим шеэрининъ падишасы, яни тынчлыкъ-аманлыкъ падишасыдыр. ³О, анасыз, бабасыз, сойларнынъ джедвелисиз. Омрюнинъ не башлануву, не сонъу бар. О, Алланынъ Огълу киби, эбедий руханийликте булуна.

⁴Онынъ не къадар буюк олгъанына бакъынъыз! Буюк деде Ибраим Мелкиседекке эльге кечирген малынынъ онда бир пайыны берди. ⁵Къанун буюргъаны киби, руханийлик хызметини эткен Левийнинъ эвлятлары халкътан, яни Ибраимнинъ союздан озь агъа-къардашларындан, онда бир пайыны алмакъ кереклер. ⁶Мелкиседек Левий союздан олмайып, Ибраимден онда бир пайыны алды, ве, Алла Ибраимге яхшылыкъ

* 6.19 Мында, Алланынъ Сарайында Азиз Оданы Энь Азиз Одадан айыргъан перде акъкъында айтыла. Энь Азиз Ода Алланынъ булунгъан ери сайыла эди. Анда тек йылда бир кере баш руханийнинъ кирмеге акъкъы бар эди.

япмагъа энди сёз берген олса да, Мелкиседек Ибраимге яхшылыкъ тиледи. ⁷Ич бир шубесиз, хайыр дуvasыны окъугъан адам яхшылыкъ тилевини къабул эткен адамдан буюктир. ⁸Бундан гъайры, он пайда бир пайыны халкътан оледжек адамлар алалар. Мында исе, язылгъанына коре, онда бир пайыны эбедий яшагъан инсан алды. ⁹Айтмагъа мумкюн ки, онда бир пайыны алгъан Левий озю Ибраим аркъалы онда бир пайыны берген; ¹⁰Мелкиседек Ибраимни къаршылап алгъанда, Левий даа догъмагъан, о бабасынынъ беденинде эди.

Мелкиседекке ошагъан руханий

¹¹Алланынъ Къануны халкъкъа левийлилернинъ руханийлик хызмети боюнджа берильди. Лякин Алла берген сёзлер левийлилернинъ руханийлик хызмети ярдымынен беджерильмеген эди, шунунъ ичюн Харунгъа дегиль, Мелкиседекке ошагъан башкъа руханий котерильмек керек эди. ¹²Алла руханийликни денъиштирсе, Къанунны да денъиштирмек керек. ¹³Биз айткъан Иса башкъа бир къабиледен чыкъкъан, ве бу къабиледен ич кимсе къурбан еринде хызмет этмеген эди. ¹⁴Белли ки, бизим Раббимиз Иса Ехуда къабилесинден келип чыкъты. Муса исе бу къабиле акъкъында айткъанда, руханийлик хызмети акъкъында ич бир шей айтмагъан эди. ¹⁵Энди Мелкиседекке ошагъан башкъа бир руханий пейда олса, шу даа ачыкътан-ачыкъ ола. ¹⁶О, руханий олды, амма Левий къабилесинден олгъаны ичюн дегиль, сонъсуз омюрнинъ къудретинен руханий олды. ¹⁷Язылгъан да: «Сен, Мелкиседек киби, эбедий руханий оладжакъсынъ».

¹⁸Бойлеликнен, эвельки берильген эмир кучъсюз ве файдасыз олгъаны ичюн, энди четке ташлангъан. ¹⁹Къанун ич бир шейни ерине кетирип оламагъан. Шунунъ ичюн энди яхшыджа бир умют мейдангъа кельди, ве биз бу умютнен Аллагъа якъынлаша билемиз.

²⁰Алла буны антнен тасдыкълады. Башкъалары руханий олгъанда, Алла ант этмей эди, ²¹амма Иса руханий олгъанда, Алла ант этти. Бойле язылгъан да:

«РАББИ ант эткен ве сёзюнден къайтмаз:

“Сен эбедий руханий оладжакъсынъ».

²²Бойледже, Иса сакълагъан васиет даа яхшыдыр! ²³Анавы руханийлернинъ сайысы чокъ эди, чюнки оларнынъ хызметини олюм токътата эди. ²⁴Амма Иса эбедиен къалгъаны ичюн, руханийлик хызметини эбедиен япа. ²⁵Шунунъ ичюн адамлар Исанынъ ярдымынен Аллагъа якъынлашкъанда, Иса оларны къуртара биле, чюнки О, эр вакъыт яшай ве Алланынъ огюнде оларнынъ тарафыны тутып, оларны къорчалай.

²⁶Бизлерге анавы бойле бир баш руханий керек. О, мукъаддес, къабаатсыз ве лекесиз, гуналы адамларнынъ арасындан олмагъан ве коклерден юксек котерильгендир. ²⁷Башкъа баш руханийлер эр кунъ башта озь гуналары ичюн, сонъ халкънынъ гуналары ичюн къурбан кетире

эди. Исагъа исе буны япмагъа керекмей, чюнки О, адамларнынъ гуналары ичюн къурбан оларакъ Озюни кетирди. ²⁸Къанунгъа коре, къвет-сизликлери олгъан адамлар руханий ола эдилер. Амма Къанундан сонъ антнен берильген ваде къусурсыз Огълуны эбедиен баш руханий япты.

Янъы васиетнинъ баш руханийи

8 ¹Айткъанларымызнынъ баш фикири шудыр: бизим баш руханийи-миз бар. О, коклерде Юдже Алланынъ тахтындаки онъ тарафында отура, ²Азиз Ерте, акъикъий Мукъаддес Чадырда хызмет эте. Бу Чадырны адамлар дегиль, Рабби Озю къургъан. ³Эр бир баш руханий бахшышлар ве къурбанлар кетирмек ичюн къоюла. Шунунъ ичюн Иса да бир шей кетирмек керек эди. ⁴Эгер О, ер юзюнде олгъан олса, О, руханий олмаз эди, чюнки анда Къанунда буюрылгъан бахшышларны кетирген руханийлер энди бар. ⁵Олар Азиз Ерте хызмет этелер. Шу Азиз Ер – коктеки Чадырнынъ кольгеси ве къыяфетидир, чюнки Муса Чадырны къурмагъа азырлангъанда, Алла онъа: «Бакъ, эр бир шейни Мен санъа байырда косътергениме коре яп», – деп буюргъан эди. ⁶Лякин Иса даа устюн бир руханийлик хызметини къабул этти. Ве Исанынъ ярдымынен даа яхшы васиет кельди, чюнки бу васиет даа яхшы ваделерге эсанлангъандыр.

⁷Эгер биринджи васиет къусурсыз олса эди, экинджиси керек олмаз эди. ⁸Амма Алла васиетнинъ къусуруны корип, шойле деген:

– Бакъынъыз! Ойле кунълер келеята ки, – дей Рабби.

– Исраиль ве Ехуда халкъларына янъы бир васиет береджегим.

⁹ О, эски васиетке ошамайджакъ.

Деделерингъизни къолларындан тутып,

Мысыр топрагъындан чыкъаргъанда, оларгъа бир васиет бердим.

Лякин олар васиетиме садыкъ къалмадылар,

ве Мен олардан юзь чевирдим, – дей Рабби.

¹⁰ – О кунълерден сонъ Исраиль халкъына башкъа васиетни береджегим, – дей Рабби.

– Къанунларымынъ башларынынъ ичине къоюджагъым, юреклерине язаджагъым.

Мен оларнынъ Алласы оладжагъым, олар исе Меним халкъым оладжакълар.

¹¹ Ич кимсе къомшусына ве агъа-къардашына:

«Раббини билингъиз», – деп акъыл огретмейджек.

Оларнынъ эписи, буюк ве кичиклери, Мени биледжеклер.

¹² Мен оларнынъ къабаатларыны багъышлайджагъым, гуналарыны энди акъылымда тутмайджагъым.

¹³Алла «янъы бир васиет» дегенде, биринджи васиетнинъ эскиргенини илян этти. Эскирип къартайгъан шей исе якъында ёкъ ола.

Ердеки ве коктеки Азиз Ер

9¹Биринджи васиетке коре, ибадет къаиделери ве ер юзюндеки Азиз Ер бар эди. ²Чадырнынъ биринджи болюги япылгъан эди. Онынъ ичинде къандиль, стол ве теклиф пителери бар эди. О, «Мукъаддес Ер» деп адландырылгъан эди. ³Экинджи перденинъ артында «Энъ Мукъаддес Ер» деген бир болюк бар эди. ⁴Бу ерде къокъулы отлар якъыладжакъ алтын ер, эм де эр тарафы алтыннен къаплангъан Васиет Сандыгъы бар эди. Онынъ ичинде манна къоюлгъан алтын чанакъ, Харуннынъ чечек ачкъан таягъы ве Васиет сёзлеринен таш левалары бар эди. ⁵Сандыкъ устюнде шуретли Керувлар бар эди. Олар Мерамет Ери къапагъыны къаплай эди. Амма шимди олар акъкъында чокъ айтмагъа керекмей.

⁶Эр шей бойле азырлангъанда, руханийлер озъ вакътына Чадырнынъ биринджи болюгине кирип, ибадет этелер. ⁷Чадырнынъ ички болюгине исе йылда бир кере тек баш руханий кире, ве о озюнинъ ве халкънынъ къабаатлары ичюн къурбан къаныны алып кетирмек керек.

⁸Бунен Мукъаддес Рух шуны косътере: ер юзюндеки Чадыр даа тургъанда, коклердеки Азиз Ерге кирген ёл даа ачылмагъан. ⁹Бу Чадыр – шимдики заман ичюн бир бельги: Аллагъа кетирилген бахшышлар ве къурбанлар ибадет эткен адамларнынъ виджданыны эляллап оламайлар. ¹⁰Олар – тек ашлар, ичимликлер ве эр тюрлю абдестлер. Булар – беден ичюн эмирлер, ве олар янъы тертип пейда олгъанына къадар къоюлгъан.

¹¹Амма Месих яхшылыкъ кетирген баш руханий оларакъ кельди. О, даа буюк ве мукеммель Чадыргъа, адам япмагъан ве ер юзюнде яратылмагъан Чадыргъа кирди. ¹²О, текелернинъ я да таналарнынъ къанынен дегиль, Азиз Ерге бир кере Озъ къанынен кирди ве адамларгъа эбедий къуртарувны къазанды. ¹³Текелернен бугъаларнынъ къаны ве якъылгъан къунанджыннынъ кулю арам олгъан адамларнынъ устюне сепильгенде, оларны азиз эте ве оларнынъ беденини темизлей, ¹⁴эбедий Рухнынъ ярдымынен Озюни къабаатсыз алда Аллагъа багъышлагъан Месихнинъ къаны исе олюмге алып баргъан ишлерден виджданымызны темизлей ве бизге Тири Аллагъа хызмет этмеге имкян ярата.

¹⁵Шу себептен Месихнинъ ярдымынен янъы васиет ерине кельди. Месих биринджи васиет заманында япылгъан гуналарына одеме этмек ичюн, ольди. Онынъ олюми себебинден Алла чагъыргъан адамлар О сёз берген эбедий мирасны алмакъ мумкюнлер. ¹⁶Къайда васиет олса, васиет эткеннинъ олюми де олмакъ керек. ¹⁷Васиет олюмден сонъ кучъке кире. Васиет этиджи даа тири олгъанда, васиетнинъ ич бир тесири ёкъ. ¹⁸Шунынъ ичюн биринджи васиет де къан тёкюльген сонъ кучъке кирди. ¹⁹Муса Къануннынъ эр бир эмирини бутюн халкъкъа окъугъан сонъ, бузавларнынъ ве текелернинъ къаныны, сувны, къырмызы юнни, эзов отуны алды да, эм китапнынъ устюне, эм де бутюн халкънынъ устюне септи ²⁰ве: «Бу – Алла сизлерге эткен васиетнинъ къаны», – деди. ²¹Ана

шай этип, къанны Чадырнынъ ве ибадетте къулланылгъан бутюн савутларнынъ устюне септи. ²²Къанун боюнджа къаннен деерлик эр шей эляллана. Къан тѣкюльмесе, багъышлав олмаз.

Месих Озюни къурбан этип, гуналарны ѳкъ этти

²³Коклерде олгъан шейлернинъ ердеки копиялары айванларнынъ къанынен элялланмакъ керек, коклердеки шейлер исе бу къурбанлардан яхшы союнен эляллана. ²⁴Адам къолунен япылгъан Азиз Ер акъикъий Азиз Ернинъ копиясы эди. Лякин Месих ердеки Азизликке кирмеди, О, коклерге кирди ве шимди бизлер ичюн Алланынъ огюне котерильди. ²⁵Баш руханий айванларнынъ къанынен Энъ Мукъаддес Ерге эр йыл кире. Месих исе Озь къаныны чокъ кере кетирмек керекмей. ²⁶Акис алда, О, дюнья яратылгъандан берли чокъ кере азап чекмек керек олур эди. О исе заманнынъ сонъунда бир кере пейда олды, Озюни къурбан этти ве адамларнынъ гуналарыны ѳкъ этти. ²⁷Адамларнынъ баш язысы – бир кере ольмек ве ондан сонъ Аллагъа джевап бермектир. ²⁸Месих де, чокъ адамларнынъ гуналарыны Озь бойнуна алмакъ ичюн, бир кере къурбан олды. Экинджи сефер кельгенде, кене гуналарны ѳкъ этмек ичюн дегил, Оны беклегенлерге къуртулыш кетирмек ичюн келеджек.

10 ¹Къанун оладжакъ хайырлы шейлерни тек косътере, оларны бермей. Шунинъ ичюн Къанун эр йыл токътамайып айны шу къурбанларнен кельген адамларны къусурсыз япып оламай. ²Акис алда, къурбанларны кетиргенлер оларны бир даа алып кетирмез эди, чюнки олар бир кереден элялланыр эди ве бир даа озьлерини гуналы саймаз эдилер. ³Амма къурбанларны кетирмек кереклиги эр йыл адамларгъа оларнынъ гуналарыны акъылына кетире, ⁴чюнки бугъаларнынъ ве текелернинъ къаны гуналарны ѳкъ этип оламай. ⁵Шунинъ ичюн Месих дюньягъа кирип, Аллагъа шойле дей:

– Къурбан ве бахшышларны Сен истемединъ,
amma Мен ичюн бир беден азырладынъ.

⁶ Бутюнлей якъыладжакъ къурбанлар
ве гуналар ичюн къурбанлар Сени къувандырмай.

⁷ О вакъыт Мен дедим:

– Мына, бурулгъан кягъытта Меним акъкъымда язылгъаны киби,
Мен Сенинъ истегинъни беджермеге кельдим, эй, Алла!

⁸Биринджиден О, айтты: «Сен не къурбанларны, не бахшышларны, не бутюнлей якъыладжакъ къурбанларны, не гуна ичюн къурбанларны истемединъ, олар Сени къувандырмай». ⁹Сонъ О: «Мына Мен Сенинъ истегинъни беджермеге кельдим, эй, Алла!» – деди. Экинджисини тасдыкъ этмек ичюн, О, биринджисини ѳкъ эте. ¹⁰Алланынъ истегинен, Иса Месих бир кере Озь беденини къурбан оларакъ кетирип, бизни азиз этти.

¹¹Эр бир руханий кунъ сайын хызметте булунып, айны къурбанларны къайта-къайта алып кетире. Бу къурбанлар ич бир вакъыт гуналарны

ёкъ этип оламаз. ¹²Месих исе гуналар ичюн бир къурбанны кетирген сонъ, Алланынъ онъ тарафында эбедиен отурды. ¹³О вакъыттан берли О, душманларынынъ енъильгенини ве аякъларынынъ астына атылгъаныны беклей. ¹⁴О, бир къурбан кетирип, эялланаяткъан адамларны эбедий къусурсыз япты. ¹⁵Мукъаддес Рух да бу акъта бизлерге шаатлыкъ япып, шойле дей:

¹⁶ – О кунълерден сонъ Исраиль халкъына башкъа васиетни береджегим, – дей Рабби.

– Къанунларымны оларнынъ юреклерининъ ичине къояджагъым, оларны фикирлеринде язаджагъым...

¹⁷ Мен оларнынъ гуналарыны ве къабаатларыны энди акъылымда тутмайджагъым.

¹⁸Эгер Алла гуналарыны багъышлагъан олса, олар ичюн башкъа къурбан керекмей.

Аллагъа якъынлашынгъыз

¹⁹Шунынъ ичюн, дин къардашлар, Иса Месихнинъ къаны ярдымынен Энъ Мукъаддес Ерге кирмеге джесаретимиз бар. ²⁰Иса бизге Чадырнынъ пердесинден янъы, омюр берген ёлны ачты. Бу ёл – Онынъ къурбан кетирилген беденидир. ²¹Иса – бизим буюк руханийимиздир. О, Алланынъ Эвине башлыкъ япа. ²²Шунынъ ичюн толу иманнен ве чин юрекнен Аллагъа якъынлашайыкъ, юреклеримизни яман видждандан темизлейик, беденимизни темиз сувнен ювайыкъ. ²³Биз инангъан умютимизни йыкъылмайып къатты тутайыкъ, чюнки сёз берген Алла ишанчлыдыр. ²⁴Бири-биримизге дикъкъатлы олайыкъ, бири-биримизни севмеге ве хайырлы ишлерни япмагъа юреклендирейик. ²⁵Базылары топлашмакътан вазгечселер де, биз берабер топлаша берейик ве, Раббининъ куню якъынлашкъаныны корип, бири-биримизни даа зияде юреклендирейик.

²⁶Эгер биз акъикъатны билип, эп бир гуна япа берсек, энди гуналар ичюн башкъа къурбан олмаз. ²⁷Бизге тек къоркъунчлы дуйгъунен джезаны беклемеге ве Алланынъ душманларыны куйдюреджек къызгъын атешнен якъылмагъа къалыр. ²⁸Мусанынъ Къануныны ред эткен адамны эки я да учь адамнынъ шаатлыгъынен аджымайып олюм джезасына берелер. ²⁹Тюшюнингъиз, эгер кимдир Алланынъ Огълуну таптаса, оны азиз эткен васиетнинъ къаныны азизлик деп саймаса, хайырлы Рухны яманласа, о, не къадар агъыр джезагъа ляйыкъ сайыладжакъ! ³⁰Биз шу сёзлерни айткъан Биревни яхшы билемиз:

– Джеза Меним къолумда, къаршылыгъыны Мен береджем.

Ве даа:

– Рабби Озь халкъыны суд этеджек. ³¹Тири Алланынъ къолуна тюшмек – къоркъунчлы бир шейдир!

³²Эвельки кунълерни акълынъызгъа кетирингъиз. О вакъытта бильги ярыгъыны корьген сонъ, сиз чекишип, чокъ азапаргъа даяндынгъыз.

³³Базыда сизни адамларнынъ огюнде масхара эте ве кыйнай эдилер, башкъа вакъытта сиз чекишкен адамларгъа ярдымджы ола эдинъиз. ³⁴Зиндангъа атылгъанларнен берабер азап чеке эдинъиз. Байлыгъынызыны тутьп алгъанларны къуванчнен къабул эте эдинъиз, чюнки сизни даа яхшы эбедий байлыкъ беклегенини биле эдинъиз. ³⁵Онынъ ичюн, джесаретинъизни джойманъыз. Келеджекте о, сизге буюк мукъфат береджек. ³⁶Сизлерге буюк сабыр керек. О вакъыт Алланынъ истегини беджерип, сиз Онынъ сёз бергенини аладжакъсынъыз.

³⁷ – Даа бираз, аз вакъыттан сонъ, келеяткъан Бирев келеджек ве кеч къалмайджакъ.

³⁸ Инсафлы адам Аллагъа иманнен яшайджакъ.

Имандан вазгечкен адамнен исе Меним джаным разы олмаз.

³⁹Бизлер исе имандан вазгечмемиз, ёкъ олмамыз. Лякин иманымызны сакълармыз, джанымызгъа къртулыш тапармыз.

Иман

11 ¹Иман – бекленильген шейни алмагъа ишанч ве корюльмеген шейде эминликтир. ²Эвель заманларда яшагъанлар Алладан макътав иманлары ичюн къазандылар.

³Иман ярдымынен анълаймыз ки, дюнья Алланынъ Сёзюнен яратылды ве корюнген шейлер корюнмегенлерден пейда олды.

⁴Хабиль Хаинге коре Аллагъа яхшыджа кърбанны иман ярдымынен кетирди. Хабиль иманнен инсафлы олып косътерильди, чюнки Алла онынъ бахшышларыны къабул этип, онъа разылыкъ бильдирди. Хабиль ольген олса да, иманнен але даа лаф эте.

⁵Ханокъ иман ярдымынен ольмейип, юкъарыгъа алынды. О тапылмады, чюнки Алла оны юкъарыгъа алгъан эди. Юкъарыгъа алынмаздан эвель, о, Алланынъ разылыгъыны къазангъаны акъкъында хабер алды.

⁶Адамнынъ иманы олмаса, Алланынъ разылыгъыны къазанмагъа мумкюн дегиль. Ким Аллагъа якъынлашмагъа истесе, Алланынъ бар олгъанына ве Оны къыдыргъанларгъа мукъфат бергенине инанмакъ керек.

⁷Нух даа корюнмеген, амма келеджек шейлер акъкъында хабер алгъанда, озь эв адамларыны къртармакъ ичюн, Алладан къркъып, иман ярдымынен буюк бир сандыкъ ясады. О, иман ярдымынен дюньяны укюм этти, озю исе иманы ичюн инсафлы деп сайылды.

⁸Ибраим Алланы иман ярдымынен динъледди. Алла оны чагъыргъанда, Ибраим къайда бараджагъыны бильмейип, онъа бериледжек мемлекетке ёлгъа чыкъты. ⁹Ибраим иман этип, Алла онъа бермеге сёз берген ерде ябанджы олса да, анда ерлшти. Алла огълу Исхакъкъа ве торуны Якъупкъа да шу мемлекетни бермеге сёз берген, лякин оларнынъ эписи анда, гърбетликте киби, чадырларда яшай эдилер. ¹⁰Ибраим башкъа ерни, Алла тюшюнип тапкъан ве кърургъан къавий темелли шеэрни беклей эди. ¹¹Саре де, бала тапып оламагъан ве яшы кечкен олса да,

иман этип, сёз берген Алланынъ садыкълыгына инанды ве юклю олмагъа кучь тапты. ¹²Шунынъ ичюн бир адамдан, энди пек къартайгъан Ибраимден, коктеки йылдызлар ве денъиз ялысындаки къум киби саъйысыз эвлятлар догъды.

¹³Бу адамларнынъ эписи оларгъа берген сёзлернинъ беджерилювини коръмейип, иманлы олып ольдилер. Олар ваделернинъ беджерилювини келеджекте олгъаныны коръди ве къувандылар, озьлери исе, ер юзюнде олар тек ябанджы ве кельмешеклер, дей эдилер. ¹⁴Бойле лаф эткен адамлар ветан къыдыргъаныны косътерелер. ¹⁵Эгер олар озьлери айырылгъан ветаныны акъылда тутсалар эди, анда къайтып бармагъа мумкюн олур эди. ¹⁶Амма олар даа яхшы коктеки ветангъа ынтыла эдилер. Шунынъ ичюн Алла оларнынъ Алласы олмагъа утанмай. О, оларгъа бир шеэр азырлады.

¹⁷⁻¹⁸Алла Ибраимни сынавдан кечиргенде, Ибраим иман этип, огълу Исхакъны къурбан оларакъ кетирди. Алла Ибраимге: «Сенинъ эвлятларынынъ оларакъ Исхакътан чыкъкъанлар сайыладжакълар», – деп сёз берген олса да, Ибраим бирден-бир огълуны къурбан оларакъ кетирмеге азыр эди. ¹⁹Ибраим, Алланынъ олюерни тирильтмеге кучю бар, деп тюшюнди. Шунынъ ичюн о санки Исхакъны олюмден къайтарып алды.

²⁰Исхакъ Якъуп ве Исав огъулларына иман ярдымынен яхшылыкъ тиледи ве оларгъа оладжакъ шейлер акъкъында айтты.

²¹Якъуп исе олеяткъанда, озь таягъына таянып, Аллагъа ибадет этти ве иман этип, Юсуфнынъ эр бир огълуна яхшылыкъ тиледи.

²²Юсуф да олеяткъанда, иман ярдымынен Исраиль огъулларынынъ Мысырдан чыкъып кетеджеклери акъкъында айтты ве онынъ кемиклерини андан алып кеткенлерини буюрды.

²³Муса догъгъан сонъ, ана-бабасы иман ярдымынен оны учь ай девамында сакъладылар, баланынъ дюльбер олгъаныны корип, фыравуннынъ эмиринден* къоркъмадылар. ²⁴Муса буюген сонъ, фыравун къызынынъ огълу олып къалмагъа иман ярдымынен разы олмады. ²⁵Гуна япып, вакътынджа кейфленир эди, лякин Алланынъ халкъынен азап чекмеге истеди. ²⁶О, оладжакъ мукъяфатыны коре эди, шунынъ ичюн Алланынъ Сайлангъаны ичюн азаплары Мысырнынъ къыйметли шейлеринден буюк байлыкъ олгъаныны сайды. ²⁷Фыравуннынъ гъазабындан къоркъмайып, о, иманнен Мысырны ташлап кетти. О, корюнмеген Алланы корьгени киби, къатты эди. ²⁸О, иман ярдымынен Песах къурбаныны чалды ве къапуларгъа къаныны сюртти. Шунынъ ичюн биринджи догъгъанларны ольдюрген мелек исраиллилерни тиймеди.

²⁹Исраиллилер Къызыл денъизден, къуру топрактан киби, иман ярдымынен кечтилер. Мысырлылар исе кечмеге арекет этип, богъулып ольдилер.

* 11.23 Фыравуннынъ буюргъанына коре, эписи догъгъан огъланчыкълар ольдюрильмек керек эдилер.

³⁰Исраиллилер еди кунь Ерихон шеэрининъ диварлары этрафында иман ярдымынен айланып кечкенден сонъ, диварлар йыккъылды.

³¹Ороспу Рахав джасусларны иман ярдымынен муаббетликнен къаршылады ве имансызларнен берабер гъайып олмады.

³²Даа не айтайым? Гидон, Баракъ, Шимшон, Йифтах, Давут, Смаил ве башкъа пейгъамберлер акъкъында икяе этмек ичюн вакътым етмез. ³³Олар иман ярдымынен падишалыкъларны енъе, адалетни сакълай, оларгъа берген сёзлернинъ беджерилювини коре, арсланларнынъ агъызларыны къапата, ³⁴атешнинъ кучюни сёндюре, къылыч уджундан къачып къуртула, кучьсюзликтен сонъ къуветке кире, дженкте къудретли ола, ябанджы ордуларны къува эдилер. ³⁵Къадынлар озь олюлерининъ тирильгенини корьдилер. Базылары исе, тирильген сонъ яхшыджа яшайышкъа ынтылып, азат этилювни къабул этмедилер ве азапларда ольдилер. ³⁶Башкъалары мыскъылларгъа ве котеклерге, эм де зынджырларгъа ве зинданларгъа даяна эдилер. ³⁷Оларны ташларнен ура, пычкъынен пыча, къыйнавгъа огърата, къылычнен ольдюре эдилер. Олар къой ве эчки терисине кийинип долаша, ёкъсуллыкъта, дертлерде ве азапларда яшай эдилер. ³⁸Олар сахраларда ве дагъларда долашып, къобаларда ве ернинъ дерелеринде омюрни кечире эдилер. Ярамай дюнья оларгъа ляйыкъ дегиль эди.

³⁹Оларнынъ эписи иманлары ичюн макътав къазандылар, амма оларгъа берильген сёзлернинъ беджерилювини корьмедилер, ⁴⁰чюнки, олар бизнен берабер къусурсыз олсунлар деп, Алла бизге де насылдыр бир яхшы шейни азырлады.

Алла – бизим Бабамыз

12 ¹Шунунъ ичюн биз де, чевре-четимизде не къадар чокъ шаат олгъанда, озь устюмизден эр бир агъырлыкъны ве бизни токътаткъан гунаны бир четке ташлайыкъ, бизге азырлангъан яшайыш ёлумызны сабырнен кечейик. ²Буны япкъанда, иман башлыгъына, иманымызны къусурсыз япкъан Исагъа козь тикейик. О, къуванчкъа ляйыкъ олса да, масхаралыкътан къачмайып, хач устюндеки олюмге кетти ве Алла тахтыннынъ онъ тарафында ерлешти. ³Иса гунакярларнынъ тарафындан къатты къаршылыкъ корьди, лякин сабыр этти. Сизлер шу акъта фикир этинъиз ве ёрулманъыз, рухтан тюшменъиз.

⁴Гунагъа къаршы курешкенинен, сизлер даа къан тёкюледжек къадар къаршылыкъ корьмединъиз. ⁵Амма Алла сизлерге огъуллаарына киби айткъан огютини унуткъансыз:

– Огълум, Раббининъ тербиесине урьметсиз бакъма, О, сени огреткенде, рухтан тюшме.

⁶ Рабби севген адамны тербиелей, къабул эткен эр огълуну джезалай.

⁷Эгер сиз тербие ве джеза чексенъиз, Алла сизлерге, огъуллаарына киби бакъа. Къайсы огъл бабасы тарафындан тербиеленмеген? ⁸Ич бир адам

тербиесиз кълмаз. Эгер сизлер тербиесиз кълсанъыз, сизлер акъикъий огъул дегильсинъыз, сиз – пич балаларсынъыз. ⁹Бизим бабаларымыз эпимизни тербиелей эди, ве биз оларны урьмет эте эдик. О алда, биз рухларнынъ Бабасына итаат этмеге керекмиз. Ойле япсакъ, яшайджакъмыз. ¹⁰Бабаларымыз бизни къыскъа вакъыт ичинде озъ истегенине коре тербиелей эдилер. Алла исе, бизнен Озь азизлигини пайлашмакъ ичюн, бизни файдамызгъа тенбиелей. ¹¹Эр бир тербие озъ вакъытанда къуванч дегиль, къайгъы киби корюне. Амма бир вакъыттан сонъ, тербие алгъанлар барышыкъ ве догърулыкъ берекетини джыялар.

¹²Шунынъ ичюн ашагъа тюшкен кълларынъызны котеринъиз ве буюльген тизлеринъизни къавийлештиринъиз. ¹³Топал аягъы олгъанлар ёлдан таймасын, аксине, шифа тапсын деп, аякъларынъызны догъру ёлгъа кълуюнъыз.

Алланы ред этменъиз

¹⁴Эр кеснен муаббет яшамагъа ве азиз олмагъа тырышынъыз. Азиз олмагъан ич кимсе Раббини корьмез. ¹⁵Ич биринъиз Алланынъ эйилигини ред этменъиз деп, дикъкъатлы олунъыз. Аранъызда аджджы тамыргъа ошагъан адам олмасын, ёкъса о сизге зарар кетиреджек ве чокъ адамларны арамайджакъ. ¹⁶Аранъызда ич бир ороспу я да Исавгъа ошагъан имансыз адам олмасын. Исав бир чанакъ аш ичюн биринджи огъул акъкъыны сатты, ¹⁷сонъ, бильгенинъизге коре, бабасындан яхшылыкъ тилеклерини истеди, амма ред этильди. Козьяш тёкип ялварса да, бабасынынъ фикирини денъиштирип оламады. ¹⁸Сизлер сезильген ве алевленип янгъан дагъгъа, зифт къларанлыкъкъа ве борангъа якъынлашмадынъыз. ¹⁹Эм де боразан сесине ве кълоркъунчлы даушккъа кельмединъиз. О ерде оны эшиткенлер даа бир сёз айтылмасын деп, ялвардылар. ²⁰«Дагъгъа токъунгъан эр кимни, айванны биле ташларнен ольдюринъиз», – буюргъанына олар даянып оламадылар. ²¹Олар корьген шей о къладар кълоркъунчлы эди ки, Муса озю: «Мен пек кълоркъып кълалтырайым», – деди.

²²Амма сизлер Сион дагъына ве Тири Алланынъ шеэрини – коктеки Ерусалимге якъынлаштынъыз, байрамгъа топлашкъан сайысы олмагъан мелеклернинъ янына кельдинъиз, ²³адлары кокте язылгъан биринджи догъгъан балаларнынъ топлашувына, эр кесни суд этиджи Аллагъа ве кълусурсыз олгъан инсафлы адамларнынъ рухларына якъынлаштынъыз, ²⁴эм де янъы васиетни алып кетирген Исагъа ве Онынъ септирилген къланына кельдинъиз. Шу кълан Хабильнинъ къланындан даа яхшы шейлерни илян эте.

²⁵Бакъынъыз, лаф эткен Биревден башынъызны чевирменъиз. Ер юзюнде айткъандан башыны чевиргенлер джезадан кълачмадылар. Эгер биз коктен лаф эткен Биревден башымызны чевирсек, даа агъыр джезагъа огърайджакъмыз. ²⁶О вакъытта Онынъ сеси ерни сарсытты. Энди исе О, бойле ваде бере:

– Мен даа бир кере тек ерни дегиль, кокни де титретеджегим.

²⁷«Даа бир кере» сёзлери бутюн яратылган барлыкънынъ ёкъ оладжагъыны ве сонъра тек сарсылмаз барлыкъ къаладжагъыны косътере. ²⁸Биз исе, сарсылмаз падишалыкънынъ сабылары олып, Аллагъа миннетдар олайыкъ ве Онъа ляйыкъ урьметнен ве къоркъунен ибадет этеийк, ²⁹чюнки бизим Алламыз – эписини якъып ёкъ эткен бир атештир.

Насиатлар

13¹Бири-биринъизни агъа-къардашларынъызны киби севинъиз. ²Мусафирлерни севип-саймагъа унутманъыз. Базы адамлар мусафирлерни къабул эткенде, бильмезден мелеклерни къаршылап алдылар. ³Тюръмеде яткъанларны, оларнен берабер озюнъиз де апис олгъанынъыз киби, акълынъызда тутунъыз. Азап чеккенлерни, озюнъиз чекишкенинъиз киби, хатырланъыз. ⁴Эпинъиз озь акъай-апакъайынъызны урьмет этинъиз ве яткъан тёшегинъизни араманъыз, чюнки Алла ороспуларны ве аиле садыкълыгъыны бозгъанларны джезалайджакъ. ⁵Параны севменъиз, къолунъызда олгъанынен разы олунъыз. Алла: «Сени къалдырмайджакъым ве ташламайджакъым», – деген.

⁶Шунунъ ичюн биз джесаретнен айтамыз:

«Рабби меним ярдымджымдыр, мен къоркъмайым. Инсан манъа не япа билир?»

⁷Алланынъ Сёзюни сизлерге айткъан башлыкъларынъызны акъылынъызда тутунъыз. Оларнынъ омюр сонъуна бакъып, иманлары сизге мисаль олсун. ⁸Иса Месих денъишмез. О, тюневин, бугунъ ве эбедиен айныдыр. ⁹Чешит тюрлю огретювлерге берильменъиз. Сизинъ юреклринъиз ашлар акъкъында къаиделернен дегиль де, Алланынъ эйлигинен къуветлендиргени яхшы олур эди. Бойле къаиделерге берильгенлер олардан ич бир файда коръмедилер. ¹⁰Бизим бир къурбан еримиз бар, ве Корюшюв Чадырында хызмет эткен руханийлернинъ андан ашамагъа акъкъы ёкъ. ¹¹Баш руханий гуналар ичюн къурбан оларакъ кетирильген айванларнынъ къаныны Энъ Мукъаддес Ерге алып кире, амма айванларнынъ олюси адамлар яшагъан ерден чыкъарылып якъыла. ¹²Шунунъ ичюн Иса да, Озь къанынен халкъны азиз этмек ичюн, шеэр араба къапусындан тышарыда азап чекип ольди. ¹³Энди бизлер Онынъ масхарасыны озюмизге алып, адамлар яшагъан ерден тышкъа Онъа чыкъайыкъ, ¹⁴чюнки бу ерде бизим даимий шеэримиз ёкъ, биз келеджектеки шеэрни къыдырамыз. ¹⁵Токътамайып, макътав къурбанларыны Аллагъа Иса аркъалы багъышлайыкъ, эр вакъыт бизим тиллеримизнен Онынъ Адына шукюр этеийк.

¹⁶Яхшы ишлерни япмагъа ве башкъаларнен пайлашмагъа унутманъыз; Алла бойле къурбанларны бегене.

¹⁷Озь башлыкъларынъызгъа бойсунынъыз ве оларнынъ сёзюни динъленъиз. Олар юкъламайып джанларынъызны бакъалар ве бунунъ

акъкъында джевап береджеклер. Эгер оларны динълесенъиз, олар озъ ишини инъильдеп дегиль, къуванчнен беджереджек. Ёкъса, сизлерге файдасы олмаз.

¹⁸Бизлер ичюн дува окъунъыз. Бизим виджданымыз темиз экенине эминмиз, чюнки биз эр шейни намуслыкънен беджермеге арекет этемиз.

¹⁹Мен тездже сизге къайтайым деп, айрыджа дува окъунъыз.

²⁰Эбедий васиетнинъ къанына бакъып, къойларынынъ буюк Чобаны, Раббимиз Исаны олюлерден тирильткен, тынчлыкъ-аманлыкъ берген Алла, ²¹Онынъ истеген ишлерини япынъыз деп, сизге эр бир эйи шейни берсин ве Иса Месих ярдымынен сизлерде бегенген шейини беджерсин. Иса Месихке эбедиен шан-шуретлер олсун! Амин.

²²Дин къардашларым, сизлерге ялварам, къыскъадан язгъан олсам да, бу насиат сёзюни сабырнен къабул этинъиз. ²³Къардашымыз Тимотей азат олгъаныны билинъиз. Эгер о тезден яныма кельсе, онен берабер сизлерни коръмеге барарым.

²⁴Джемиет башлыкъларынъызнынъ эписине ве бутюн азизлерге селям этинъиз. Италиядан олгъанлар сизлерге селям ёллайлар. ²⁵Эпинъизнен Алланынъ эйилиги олсун!

Сырларнынъ ачылувы

Бу китапнынъ муэллифи акъкъында эски заманлардан берли тартышмалар токътамай. Базылары, бу китапны эльчи Юхан, Инджильнинъ дёртюджи къысмынынъ ве учъ мектюпнинъ муэллифи язды, деп саялар. Муэллиф бу китапны, бесе-белли, миятнынъ 90-ынджы сенелеринде, император Домициан месихчилерни зулумгъа огъраткъанда, Патмос адасында экинджи кере сюрдюн этильген вакъытта язгъан.

Китап биринджиден Кучюк Асиядаки (шимдики Тюркие) месихчилер джемиетлерине мураджаат эте. О, къувулгъанларгъа келеджекте не оладжакъ суалине джевап бере: Иса Месих кене ер юзюне келеджек, Аллагъа ве Онынъ халкъына къаршы баш котергенлернинъ эписини енъеджек, Онъа садыкъ олгъан адамларгъа эбедий мукъяфат береджек. Китапнынъ саифелеринден даа месихчилер джемиетлери ичине сокъулгъан ялан оджаларгъа нисбетен тенбие сеси эшитиле.

Бу китап дюнья тарихынынъ сонъу ве яманлыкъ устюнден яхшылыкънынъ гъалебеси акъкъында кучюлю ве унутылмайджакъ суретлер яраткъан Мукъаддес Китапнынъ пейгъамберлернинъ адетлерини девам эте. Бу къыйын тарифленген ве анълашылгъан китап шириий образлар ве даа ерине келеджек пейгъамберликлерге толу.

Иманлыларнынъ еди джемиетине мектюплер (1–3 б.). Коклердеки тахт (4 б.). Бурулгъан къягъыт ве Къозу (5 б.). Бурулгъан къягъытнынъ печатлары (6 б.). Тамгъа къоюлгъан 144 000 исраилли. Тахтнынъ алдында сайысыз чокълукъ (7 б.). Еди боразан (8–9 б.). Китапчыкъ (10 б.). Эки шаат (11 б.). Къадын ве аждерха (12 б.). Денгъизден чыккъан джанавар ве ерден чыккъан джанавар (13 б.). Учъ мелек.

Алланынъ гъазабы ерге тѣкюле башлай (14 б.). Еди мелек ве Алланынъ гъазабынен толу еди пиала (15–16 б.). Айваннынъ аркъасында отургъан къадын (17 б.). Вавилоннынъ ёкъ этилюви (18 б.). Коктеки къуванч. Айван ве ялан пейгъамбернинъ якъаланувы (19 б.). Шейтаннынъ бинъ йылгъа къапалувы. Олюлерге чыкъарылгъан укюм (20 б.). Янъы шеэр Ерусалим (21 б.). Яшайыш озени. Исанынъ къайтаджагъы якъындыр (22 б.).

Иманлыларнынъ еди джемиетине селям

1 Алла келеджек шейлерни Иса Месихке ачкъан. Якъынларда оладжакъ шейлерни Алланынъ къуллаарына бильдирмек ичюн, Иса Месих Озь мелегини къулу Юхангъа ёллады ве бу хаберни айтты. ²Юхан Алланынъ Сѣзюни ве Иса Месих акъкъында хаберни, яни корьген шейлернинъ эписини бильдирди. ³Бу пейгъамберлик сѣзлерини окъугъан ве динълеген, эм де мында язылгъан шейлерни акъылда туткъан адам бахтлыдыр! Бекленильген вакъыт энди якъындыр!

⁴Юхан –

Кучюк Асиядаки еди иманлыларнынъ джемиетине:

Шимди ве эвельде бар олгъан, энди де келеяткъан Алла ве Онынъ тахты алдында тургъан еди Рухлар сизге зйилик ве тынчлыкъ-аманлыкъ берсин! ⁵Ишанчлы Шаат, олюлер ичинден биринджи олып тирилген ве ер юзюндеки падишаларнынъ Султаны олгъан Иса Месих де сизге зйилик ве тынчлыкъ-аманлыкъ берсин! О, бизни севгени ичюн, Озь къаныны тѣкип, бизни гуналарымыздан къуртаргъаны ⁶ве бизни Алла Бабанынъ падишалары ве руханийлери якъаны ичюн, Онъа эбедиен шан-шурет ве къудрет олсун! Амин.

⁷Мына, О, булутларнен келе!

Оны эр бир козь корер,

Онынъ беденини хачкъа мыхлагъанлар да Онъа бакъар.

Дюнъянынъ бутюн къабилелери

Онынъ ичюн гъамнен агълайджакъ.

Эбет, бойле оладжакъ! Амин.

⁸– Мен – Альфа ве Омега, Башланув ве Сонъ, – дей Рабби-Таала. – Мен барым. Эвельде бар эдим, энди де келеятам. Мен – Къудретли Аллам.

Юханнынъ Патмос адасында корьген руясы

⁹Мен – Юханым, дин къардашынъызым, Иса Месихнен бирликте олып, сизнен берабер къузулам, сизнен берабер Алланынъ падишалыгъында булунам, сизнен берабер сабыр этем. Алланынъ Сѣзюни ве Иса Месих акъкъында хаберни даркъаткъаным ичюн, мени Патмос адасына сюрюгюн эттилер. ¹⁰Раббининъ куню * мен Рухнынъ тесиринде эдим. Аркъамдан боразан сесине ошагъан кучлю бир сес эшиттим. ¹¹О:

– Корьгенлеринъни китапкъа яз ве Кучюк Асиядаки еди иманлыларнынъ джемиетине: Эфес, Смирна, Пергам, Тиатира, Сарда, Филадельфия ве Лаодикея шеэрлерине ёлла, – деди.

¹²Меннен лаф эткен ким олгъаныны корьмек ичюн, артыма айландым ве айлангъанымнен еди алтын лампат таягъыны корьдим. ¹³Лампат таякъларынынъ ортасында, табанына къадар узун урба кийген ве кокюсине алтын къушакъ такъкъан адамгъа ошагъан бириси корюнди. ¹⁴Онынъ башы ве сачлары безз юнь, къар киби ап-акъ, козьлери алевленип янгъан атеш киби эди. ¹⁵Аякълары атеште темизленген ве йылтыравукъ тунчкъа ошай, сеси терен сувларнынъ шувултысы киби эди. ¹⁶Онъ къолунда О, еди йылдызны тута, агъзындан эки тарафлы кескин къылыч чыкъып тура эди. Онынъ бети бутюн кучюнен парылдагъан кунеш киби эди.

¹⁷Оны корьгенимнен, аякълары астына олю киби йыкъылдым. О, онъ къолуны устюме къойып, бойле деди:

– Къоркъма! Мен Биринджи ве Сонъкидирим. ¹⁸Мен тирим. Ольген эдим, амма бакъ, энди Мен эбедиен тирим. Менде олюлерни тирильтмеге кучю бар, Мангъа олюлернинъ дюньясынынъ къапусыны ачып олгъан анахтарлары берильгендир. ¹⁹Шунынъ ичюн, сен корьгенлеринъни, шимди не олгъаныны ве бундан сонъ не оладжагъыны яз. ²⁰Онъ къолумда сен корьген еди йылдыз ве еди алтын лампат таягъынынъ сыры шунда: еди йылдыз – еди иманлылар джемиетининъ мелеклери, еди лампат таягъы исе – еди джемиеттир.

Эфес шеэриндеки иманлыларгъа мектюп

2 ¹Эфестеки иманлылар джемиетининъ мелегине яз:

«Еди йылдызны онъ къолунда Туткъан, еди алтын лампат таягъы ортасында Юрген бойле дей:

²Сенинъ ишлеринъ, эмегинъ ве сабырынъны билем, яман адамларгъа къатланмагъанынъны да билем. Эльчи олмагъан, лякин озьлерине эльчи дегенлерни сен сынадынъ ве олар яланджы олгъанларыны ачтынъ.

³Сен чокъ сабырлысынъ. Меним Адым ичюн башынъдан чокъ шей кечирдинъ ве болдурмадынъ. ⁴Амма сангъа къаршы бойле айтам: сен Мени ве башкъаларны эвельден севгенинъ киби севмейсинъ. ⁵Не къадар алчакъ тюшкенинъни тюшюн! Тёвбе эт ве эвельки ишлеринъни яп. Буны япмасанъ, төвбе этмесенъ, тезден сенинъ янынъа келип, лампат таягъынъны еринден алып ташларым. ⁶Лякин сенинъ яхшы тарафынъ бар: Николай тарафдарларынынъ ишлерини кореджек козюнъ ёкъ. Меним де оларны кореджек козюм ёкъ.

⁷Рухнынъ иманлылар джемиетлерине айткъан лафларыны къулагъы олгъан эр бири эшитсин. Енъеджек адамгъа Алланынъ дженнет багъчасындаки яшайыш тереги мейвасындан ашамакъ акъкъыны береджегим».

* 1.10 Яни базар куню, о девирдеки еудийлерде афтанынъ биринджи куню.

Смирна шеэриндеки иманлыларгъа мектюп

⁸Смирнадаки иманлылар джемиетининъ мелегине яз:

«Биринджи ве Сонъки, ольген ве тирильген Бири бойле дей:

⁹Сенинъ азапларынъны ве фукъарелигинъни билем. Амма сен зенгинсинъ! Озьлерине еудий дегенлернинъ сени яманлагъаныны да билем. Лякин олар еудий дегиль, олар – Шейтаннынъ топлашувудыр. ¹⁰Башынъа тюшеджек азаплардан къоркъма. Мына, Шейтан сизлерни сынамакъ ичюн, аранъыздан базыларны алып, тюрьмеге ташлайджакъ, ве он кунъ къадар сиз азап чекеджексиз. Ольгендже садыкъ къал, ве о вакъыт Мен санъа яшайыш берерим, о, санъа тадж дайын олур.

¹¹Рухнынъ иманлылар джемиетлерине айткъан лафларыны къулагъы олгъан эр бири эшитсин. Енъеджек адам экинджи олюмден ич бир зарар коръmez».

Пергам шеэриндеки иманлыларгъа мектюп

¹²Пергамдаки иманлылар джемиетининъ мелегине яз:

«Эки тарафлы кескин къылычнынъ Сабысы бойле дей:

¹³Яшагъан еринъни, Шейтаннынъ тахты олгъан ерде яшагъанынъны билем. Эм де билем ки, Меним Адыма япыша бересинъ, ве атта Шейтан яшагъан ерде, аранъыздаки ишанчлы шаатым Антипа ольдюрильген кунълерде де сен Манъа олгъан иманынъдан къайтмадынъ. ¹⁴Лякин санъа къаршы меним бираз айтаджагъым бар: аранъызда Беламнынъ огретювини туткъанлар бар. Белам Балакъны огреткен эди, ве Балакъ Исраиль огъуллаарыны ёлдан урды; олар путкъа къурбан этильген этни ашады ве ороспулыкъ яптылар. ¹⁵Сизинъ аранъызда Николай тарафдарларынынъ огретювини туткъанлар да бар. ¹⁶Шунынъ ичюн тевбе эт! Буны япмасанъ, Мен тезден алдынъа барып, Озь агъзымдаки къылычнен оларгъа къаршы дженк этерим.

¹⁷Рухнынъ иманлылар джемиетлерине айткъан лафларыны къулагъы олгъан эр бири эшитсин. Енъеджек адамгъа сакълангъан маннаны ашамагъа ёл берерим, оларгъа бир без ташны да берерим. Бу ташнынъ ус-тюне янъы бир ад языладжакъ, оны ташны алгъан адамдан башкъа ич кимсе бильmez».

Тиатира шеэриндеки иманлыларгъа мектюп

¹⁸Тиатирадаки иманлылар джемиетининъ мелегине яз:

«Алла Огълунынъ козьлери – аевленип янгъан атеш киби, аякълары йылтыратылгъан тунчкъа ошай. О, бойле дей:

¹⁹Сенинъ ишлеринъ, севгинъ, иманынъ, хызметинъ ве сабырынъны билем. Сонъки ишлеринъ эвелькисинден чокъ олгъаныны да билем. ²⁰Лякин санъа къаршы бойле айтам: сен Изевель къадынынынъ ишлерине къаршылыкъ косътермейсинъ. О, озюне пейгъамбер деп, Меним

кзулларыма ороспулыкъ япмагъа ве путкъа кзурбан этильген шейлерни ашамагъа огрете ве оларны догъру ёлдан ура.

²¹Онъа тевбе этмек ичюн вакъыт бердим, амма о, ороспулыгъындан тевбе этмеге истемеди. ²²Мына, о ве онен берабер ороспулыкъ япкъанлар тевбе этмеселер, Мен онъа хасталыкъны, башларына буюк беляларны тюзюририм. ²³Онынъ балаларыны ольдюрджегим, ве о вакъытта бутюн иманлылар джемиетлери биледжеклер ки, Мен адамларнынъ эм акъылларыны, эм юреклерини сынайм, эр биринъизге озъ ишине коре береджегим. ²⁴Къалгъанларынъызгъа исе, Тиатирада бу огретювге берильмегенлерге ве “Шейтан акъкъында терен огретювни” бильмегенлерге Мен бойле айтам: сизлерге башкъа юк бермем, ²⁵тек, Мен кельгендже, сизде олгъаныны къатты тутунъыз. ²⁶⁻²⁷Бадам Мангъа халкълар устюнден падишалыкъ япмагъа акъкъыны бергени киби, бу акъны енъеджек адамларгъа ве сонъунадже Меним буюргъанымны беджереджеклерге береджегим. Олар демир таякънен халкъларгъа падишалыкъ япаджакъ, ве халкълар, балчыкъ бардакълар киби, парчаланып кетеджеклер. ²⁸Енъеджек адамгъа танъ йылдызыны да береджегим.

²⁹Рухнынъ иманлылар джемиетлерине айткъан лафларыны кзулагъы олгъан эр бири эшитсин».

Сарда шеэриндеки иманлыларгъа мектюп

3 ¹Сарда шеэриндеки иманлылар джемиетининъ мелегине яз:

«Алланынъ еди Рухунынъ ве еди йылдызынынъ Сабысы олгъан бойле дей:

Сенинъ ишлеринъни билем. Сен тириге ошайсынъ, амма акъикъатен олюсинъ. ²Уяныкъ ол! Олюмге якъын олгъан шейлеринъден не къалса, оны къавийлештир, чюнки сенинъ япкъан ишлеринъ Алламнынъ огюнде етерли дегиль. ³Нени эшиткен ве къабул эткен олсанъ, акълынга кетир ве тевбе эт. Эгер уяныкъ олмасанъ, Мен, хырсыз киби, келирим, сен исе саат къачта сангъа келеджегимни бильмезсинъ. ⁴Амма Сарда шеэринде озъ урбаларыны арамламагъан бир къач адамынъ бар. Олар Меннен берабер без урбада юреджеклер, чюнки олар бунгъа ляйыкълар.

⁵Енъеджек адам без урба киеджек. Мен оннынъ адыны яшайыш китабындан сильмем, оннынъ адыны Алла Бадамнынъ ве Оннынъ мелеклерининъ алдында танырым. ⁶Рухнынъ иманлылар джемиетлерине айткъан лафларыны кзулагъы олгъан эр бири эшитсин».

Филадельфия шеэриндеки иманлыларгъа мектюп

⁷Филадельфиядаки иманлылар джемиетининъ мелегине яз:

«Мукъаддес ве Акъикъий, Давутнынъ анахтарына Сабы олгъан шойле дей (О, ачкъаныны ич кимсе къапатып оламай; О, къапаткъаныны ич кимсе ачып оламай):

⁸Сенинъ ишлеринъни билем. Мына, огюнъдеки къапуны ачтым, оны ич кимсе къапатып оламайджакъ. Сенинъ кучюнъ чокъ дегиль, амма Меним сёзюмни сакъладынь, Адымны инкяр этмединъ. ⁹Мына, Шейтаннынъ топлашувундан олгъанлар озьлерине еудий дейлер, амма олар еудий дегиллер, олар тек ялан айталар. Мен оларгъа ойле бир шей япарым ки, олар келип, сенинъ аягъынъа баш эгерлер, Мен сени не къадар севгенимни билирлер. ¹⁰Сен Меним сабыр этмеге буюргъанымны беджердинъ, шунунъ ичюн Мен сени бутюн ер юзюнде яшагъанларны сынамакъ ичюн келеджек белядан сакъларым. ¹¹Мен тезден келирим. Къолунъда не олса, къатты тут, ич кимсе таджынъны тартып алмасын. ¹²Енъеджек адамны Мен Алламнынъ Сарайында, къавий колонна киби, ерлештиреджегим, ве о, шу ерден тыш чыкъмайджакъ. Онынъ устюне Мен Алламнынъ Адыны, Алла шеэрининъ адыны – Алламдан коклерден энеджек янъы Ерусалимининъ адыны, ве Меним янъы Адымны да язарым. ¹³Рухнынъ иманлылар джемиетлерине айткъан лафларыны къулагъы олгъан эр бири эшитсин».

Лаодикея шеэриндеки иманлыларгъа мектюп

¹⁴Лаодикеядаки иманлылар джемиетининъ мелегине яз:

«Алланынъ истегини беджерген*», ишанчлы ве акъикъий Шаат, Алла яраткъан эр бир шейнинъ Башлыгъы бойле дей:

¹⁵Сенинъ ишлеринъни билем, сен не сувукъ, не сыджакъсынъ. Я сувукъ, я сыджакъ олгъайдынъ! ¹⁶Сен сыджакъ ве сувукъ дегиль, талыкъ олгъанынъ ичюн, Мен сени ред этерим. ¹⁷Сен: “Зенгиним мен, зенгинлештим, ич бир шейге мухтаджым ёкъ”, – дейсинъ, амма сен бахытсыз, заваллы, фукъаре, кёр ве чыплакъ олгъанынъны бильмейсинъ! ¹⁸Санъа акъыл огретем: зенгинлешмек ичюн Менден атеште темизленген алтын сатын ал, айып чыплакълыгъынъны косьтермемек ичюн Менден безя урба сатын ал ве корьмек ичюн козьге якъылгъан мелем сатын ал. ¹⁹Мен кимни севсем, оны сёгем ве джезалайым. Шунунъ ичюн гъайретли ол ве тевбе эт. ²⁰Мына, Мен къапу алдында турып, такъырдатам. Ким сесимни эшитип, къапуны ачса, Мен онынъ янына кирерим, ве биз экимиз акъшамлыкъ ашыны ашармыз. ²¹Енъеджек адамгъа Меннен берабер тахтымда отурмагъа ер берерим. Чюнки Мен де енъип, Бабамнен берабер Онынъ тахтын да отурдым.

²²Рухнынъ иманлылар джемиетлерине айткъан лафларыны къулагъы олгъан эр бири эшитсин».

* 3.14 Мында ад оларакъ «Амин» сёзю къулланыла. «Амин» сёзюнинъ манасы «ойле де олсун».

Коктеки ибадет

4 ¹Ондан сонъ бакъсам, кокте ачылаяткъан бир къапуны корьдим. Эвельден меннен лаф эткен боразан сесине ошагъан сес кене эшитильди: «Бу ерге чыкъ, ондан сонъ не оладжагъыны санъа косътеририрм».

²Шу анъ мен Рухнынъ тесиринде къалдым. Бакъсам, кокте бир тахт ве Тахтта Отургъанны корьдим. ³Тахтта Отургъаннынъ къыяфети яшма ве къырмызы сердолик къыйметли ташлары киби нур сачты. Тахтнынъ этрафында зумрут киби парлакъ кок къушагъы бар эди. ⁴Тахтнынъ чевресинде йигирми дёрт тахт тура, бу тахтларда беяз урба кийген йигирми дёрт акъсакъал отура эди. Оларнынъ башларында алтын таджлар бар эди. ⁵Тахттан йылдырымлар, давушлар ве кок гюдюрдиси келе эди. Тахтнынъ огюнде еди буюк лампат янып тура эди. Олар – Алланынъ еди Рухудыр. ⁶Тахтнынъ алдында джамгъа ошагъан, булюр киби тыныкъ денъиз бар эди. Тахтнынъ ортасы ве чевресинде дёрт айван бар эди, оларнынъ огю ве аркъасы козьлернен къаплангъан эди. ⁷Биринджи айван арслангъа, экинджиси бузавгъа ошай эди, учюнджи айваннынъ юзю адамнынъ киби эди, дёртюнджиси учкъан къарталгъа ошай эди. ⁸Бу дёрт айваннынъ эр биринде алтышар къанаты бар эди. Олар эм ичтен, эм тыштан бутюнлей козьлернен къаплангъан эди. Гедже куньдюз олар токътамайып шу сёзлерни текрарлай:

– Къудретли Рабби-Таала Мукъаддес, Мукъаддес, Мукъаддестир!
О, башта олгъан, шимди бар ве энди келеята!

⁹Айванлар Тахтта Отургъан Алланы, эбедий Яшагъанны шуретлеп ве шереплеп шукюр эткенлеринен, ¹⁰йигирми дёрт акъсакъал Тахтта Отургъаннынъ алдында ерге йыкъыла, эбедиен Яшагъаннынъ Адына ибадет эте ве озъ таджларыны Алланынъ тахты огюне ташлап, бойле дей эдилер:

¹¹ – Я Рабби, бизим Алламыз!

Сен шан-шурет ве шерепфи,

эм де кучъ-къудретни алмагъа ляйыкъсынъ!

Сен бутюн барлыкъны яраттынъ;

эр шей Сенинъ истегинънен яратылды ве тири олды.

Бурулгъан кягъыт ве Къозу

5 ¹Тахтта Отургъаннынъ онъ къолунда ичи де, тышы да язылгъан, еди печатнен басылгъан бир бурулгъан кягъытны корьдим. ²Сонъ къудретли бир мелекни корьдим. О, кучлю сеснен:

– Бурулгъан кягъытнынъ печатларыны бозмагъа ве кягъытны ачмагъа ким ляйыкъ? – деп илян этти.

³Амма не кокте, не ер юзюнде, не ер туюнде бурулгъан кягъытны ачмагъа ве ичине бакъмагъа кучю еткен ич бир кимсе ёкъ эди. ⁴Бурулгъан

кягъытны ачып окъумагъа я да ичине бакъмагъа ляйыкъ кимсе тапылмагъаны ичюн, мен чокъ агълап башладым. ⁵О вакъыт акъсакъаллардан бири мангъа:

– Агълама! Мына, Ехуда къабилесинден Арслан, Давутнынъ Эвляды, еньди ве энди еди печатны бозып ве бурулгъан кягъытны ачып ола, – деди.

⁶Бакъсам, дёрт айваннынъ арасында, тахтнынъ ортасында, акъсакъалларнынъ ортасында бир Къозу тургъаныны корьдим. О, къурбан чалынгъан киби эди. Къозунынъ еди бойнузы ве еди козю бар эди. Булар – Алланынъ ер юзюне ёллагъан еди Рухудыр. ⁷Къозу келип, бурулгъан кягъытны Тахтта Отургъаннынъ онъ къолундан алды. ⁸О, бурулгъан кягъытны алгъанда, дёрт айван ве йигирми дёрт акъсакъал Къозунынъ алдына ерге йыкъылдылар. Эр бирининъ къолунда арфа ве алтын чанакълар бар эди. Чанакълар къокъулы миске, азизлернинъ дуваларына толу эди. ⁹Олар янгы бири йыр йырлай башладылар:

– Сен бурулгъан кягъытны алмагъа,
онынъ печатларыны бозмагъа ляйыкъсынъ!

Чюнки Сен къурбан оларакъ союлдынъ,
ве Озь къанынъны тёкип, эр бир къабиледен,
эр бир тильде лаф эткен миллеттен ве халкътан
адамлар ичюн буюк фият тёледиңъ ве оларны Аллагъа
багъышладынъ.

¹⁰Сен оларны Алламыз ичюн падиша ве руханий яптынъ,
энди олар ер юзюнде падишалыкъ япаджакълар.

¹¹Сонъ бакъсам, тахтнынъ этрафында чокъ мелеклернинъ, айванларнынъ ве акъсакъалларнынъ селерини эшиттим. Оларнынъ сайысы бинълернен бинълер, он бинълернен он бинълер эди. ¹²Олар кучлю сеснен айттылар:

– Къурбан оларакъ союлгъан Къозу
кучь ве зенгинликке, икмет ве къудретке,
шан ве шуретке, эм де бинъ шукюрлерге ляйыкътыр!

¹³Кокте ве ер юзюнде, эм де ер тубюнде ве денъизде эр бир яшагъан айван, эр бир яратылгъан джан бойле дегенини эшиттим:

– Тахтта Отургъан Аллагъа ве Къозугъа
збедиен бинъ шукюрлер, шан-шурет ве къудрет олсун!

¹⁴Дёрт айван: «Амин!» – дедилер. Йигирми дёрт акъсакъал исе ерге йыкъылып ибадет эттилер.

Къозу печатлары боза

6 ¹Сонъ мен Къозу еди печаттан бирини бозгъаныны корьдим. О вакъытта дёрт айвандан бири кок гудюрдисине ошагъан сеснен:

– Кель мында! – дегенини эшиттим.

²Мен бакъсам, бир без атны, устюнде яйы олгъан атлыны корьдим. Онъа бир тадж берильген. О, енъиджи олып, душманларны енъмеге чыкъты.

³Къозу экинджи печатны бозгъанда, экинджи айван:

– Кель мында! – дегенини эшиттим.

⁴О вакъытта башкъа, джийрен ат кельди. Адамлар бир-бирини ольдюрсин деп, атлыгъа ер юзюне дженк ёлламагъа акъкъы берильген. Онъа буюк къылыч да берильген.

⁵Къозу учюнджи печатны бозгъанда, учюнджи айван:

– Кель мында! – дегенини эшиттим.

Бакъсам, къара бир ат келеяткъаныны корьдим. Онынъ устюндеки атлынынъ къолунда теразе бар эди. ⁶Мен дёрт айваннынъ арасындан бойле бир сес эшиттим:

– Бир кило богъдай бир динаргъа, учь кило арпа бир динаргъа * олсун. Амма зейтюн ягъына ве шарапкъа зарар берме!

⁷Къозу дёртюнджи печатны бозгъанда, дёртюнджи айваннынъ:

– Кель мында! – деген сесини эшиттим.

⁸Бакъсам, бир агъаргъан ат келеяткъаныны корьдим. Аتكъа минген атлынынъ ады Олюм эди. Онынъ артындан Олюлернинъ Дюньясы келеята эди. Оларгъа ернинъ дёртте бир къысмында къылычнен, ачлыкъ ве ольдюринджи хасталыкънен адамларны ольдюрмек ве оларгъа ернинъ кийик айванларыны йибермек акъкъы берильген.

⁹Къозу бешинджи печатны бозгъанда, къурбан ерининъ туюнде мен адамларнынъ жанларыны корьдим. Олар Алланынъ Сёзюни ве Онынъ акъкъында хаберни даркъаткъанлары ичюн ольдюрильген эди. ¹⁰Олар къычырып, кучлю сеснен бойле дедилер:

– Эй, Мукъаддес ве Акъикъий Укюмдар, не ичюн бу вакъыткъадже укюм этмейсинъ, тёкюльген къанымыз ичюн дюньяда яшагъанларны джезаламайсынъ?

¹¹Оларнынъ эр бирине без урба берильди ве къыскъа бир вакъыт даа беклемеге керек олгъаны айтылды, чюнки озьлери киби ольдюриледжек Алланынъ къулларынынъ ве дин къардашларынынъ сайысы толу олмагъа керек эди.

¹²Къозу алтынджи печатны бозгъанда, бакъсам, буюк зельзеле олды. Кунеш къара гедже киби къарарды, ай исе бутюнлей къан тюсте олды. ¹³Кучлю ель инджир терегини саллагъанда, пишмеген инджирлер ерге насыл тюшсе, коктеки йылдызлар ер юзюне ойле тюшти. ¹⁴Кок ярылды ве, бурулгъан кягъыт киби, бурулды. Эр бир дагъ ве ада озь еринден кочты. ¹⁵Дюньянынъ падишалары ве буюклери, бинъ-башылары, бай адамлары, къараманлары, къул ве азат олгъанлары

* 6.6 Къ. юн. сёзю-сёзюне «бир хойникс богъдай бир денарионгъа, учь хойникс арпа бир денарионгъа» демектир. Бир денарион – бир кунюлюк къазанч. Энь адий махсулнынъ паалыгъы косътериле.

къобаларда ве дагълардаки къаяларнынъ арасында сакъландылар.
¹⁶Олар дагъ ве къаяларгъа:

– Устюмизге авдарылынъыз, Тахтта Отургъандан ве Къозунынъ гъа-
 забындан бизни сакъланъыз! ¹⁷Алланынъ буюк гъазап куню кельди!
 Онъа ким даянып олур?! – деп ялвара башладылар.

Тамгъа къоюлгъан 144 000 адам

7 ¹Бундан сонъ ер юзюнинъ дёрт кошесинде тургъан дёрт мелекни коръ-
 дим. Олар ер юзюнинъ дёрт елини тутып тура эдилер. Ель не ерге, не
 денъизге, не бирде-бир терекке эсе эди. ²Сонъ мен башкъа бир мелек-
 ни коръдим. О, кунъдогъуш тарафтан чыкъаята, онынъ къолунда Тири
 Алланынъ тамгъа алетин бар эди. Ерге ве денъизге зарар кетирмек ичюн
 къудрет алгъан дёрт мелекке о, кучлю сеснен багъырды:

³– Алламызнынъ къулларынынъ манълайларына тамгъа басма-
 гъанымызджа, не ерге, не денъизге, не тереклерге ич бир зарар ке-
 тирменъиз!

⁴Мен тамгъа къоюладжакъ адамларнынъ сайысыны эшиттим. Исра-
 иль огъулларынынъ бутюн къабилелеринден 144 000 адамгъа тамгъа
 басылгъан эди.

⁵Ехуда къабилесинден 12 000 адамгъа тамгъа басылгъан эди,

Рубен къабилесинден – 12 000,

Гъад къабилесинден – 12 000,

⁶Ашер къабилесинден – 12 000,

Нафталий къабилесинден – 12 000,

Менашше къабилесинден – 12 000,

⁷Шимон къабилесинден – 12 000,

Левий къабилесинден – 12 000,

Йиссакъар къабилесинден – 12 000,

⁸Зевулун къабилесинден – 12 000,

Юсуф къабилесинден – 12 000,

Биньямин къабилесинден де 12 000 адамгъа тамгъа басылгъан эди.

Без урбалы адамлар

⁹Бундан сонъ бакъсам, буюк бир топлам, эр бир миллеттен, эр къаби-
 леден, эр халкътан ве тиллерден олгъан, эсабына етип олмагъан адам-
 лар тахтнынъ алдында, Къозунынъ огюнде тура эди. Эписи без урба
 кийип, къолларында пальма пытакъларыны тута эдилер. ¹⁰Олар кучлю
 сеснен:

– Тахтта отургъан Алламыз ве Къозу къуртара биле! – деп кычыра
 эдилер.

¹¹Эписи мелеклер тахт, акъсакълар ве дёрт айваннынъ этрафында
 турдылар. Тахтнынъ алдында йыкъылып, олар бетлеринен ерге тийди-
 лер ве Аллагъа ибадет етип дедилер:

¹² – Амин! Эйилик ве шурет,
икметлик, шукюр, шеревф, кучь ве кьудрет,
эбедиен бизим Алламыздадыр! Амин!

¹³ Акъсакъаллардан бири менден сорады:

– Безь урба кийген бу адамлар ким олгъаныны, олар къайдан кельгенини билесинъми?

¹⁴ – Эфендим, буны сен билесинъ, – дедим мен. О, манъа шойле деди:

– Булар – буюк белядан кечип кельгенлер. Олар озь урбаларыны Къозунынъ къанынен ювдылар, ве олар безь олдылар. ¹⁵Шунынъ ичюн олар Алланынъ тахты алдында туралар ве Онынъ Сарайында гедже-куньдюз Онъа хызмет этелер. Тахтта Отургъан оларгъа Озь чадырында бир ер береджек. ¹⁶Олар энди ач къалмайджакъ ве сувсамайджакълар. Оларны не кунеш, не сыджакъ якъаджакъ. ¹⁷Тахтнынъ ортасындаки Къозу, чобан киби, оларны бакъаджакъ ве яшайыш сувлары олгъан чокъракъларгъа алып бараджакъ. Алла оларнынъ козяшларыны бутюнлей силеджек.

Единджи печат ве алтын савут

8 ¹Къозу единджи печатны бозгъанда, кок ярым саат къадар тынчланды. ²Мен Алланынъ огюнде тургъан еди мелекни корьдим. Оларгъа еди боразан берильген.

³Башкъа бир мелек келип, къурбан ерининъ алдында турды. Онынъ къолунда къокъулы отлар ичюн алтын бир чанакъ бар эди. Онъа чокъ къокъулы отлар берильди, ве о, оларны бутюн азизлернинъ дуваларынен бирликте тахтнынъ огюндеки алтын къурбан еринде якъты. ⁴Янгъан къокъулы отларнынъ тютюни ве азизлернинъ дувалары мелекнинъ къолундан Алланынъ алдына котерильди. ⁵Мелек алтын чанакъны алып, оны къурбан ериндеки атешнен толдурды ве ер юзюне атты. О вакъыт кок гудюрдисе сеслери янгъгырап, яшын яшнады ве зельзеле башланды.

Еди боразан

⁶Сонъ къолларында еди боразан туткъан еди мелек чалмагъа азырландылар.

⁷Биринджи мелек боразан чалды. Къаннен къарышкъан бурчакъ ве атеш пейда олды ве ер юзюне ягъды. Ерининъ учъте бири, тереклернинъ учъте бири ве бутюн ешилъ отлар янды.

⁸Экинджи мелек боразан чалды. Денъизнинъ ичине алевленип янгъан буюк дагъ киби бир шей атылды, ве денъизнинъ учъте бири къангъа айланды. ⁹Денъизде яшагъан махлюкъларнынъ учъте бири ольди, ве гемилернинъ учъте бири ёкъ олды.

¹⁰Учюнджи мелек боразан чалды. Коктен лампат киби янгъан буюк бир йылдыз озенлернинъ устюне ве чокъракъларнынъ устюне тюшти.

¹¹Бу йылдызнынъ ады «адджы юшан» эди. Сувларнынъ учте бири юшан оту киби адджы олды. Бойле адджы сувны ичип, чокъ адам ольди.

¹²Дёртюнджи мелек боразан чалды. Кунешнинъ учте бири, айнынъ учте бири ве йылдызларнынъ учте бири зарарланды. Оларнынъ учте бири къарарды. Шунунъ ичюн куньдюзнинъ де, гедженинъ де учте бири ярыкъсыз къалды.

¹³Сонъ бакъсам, кокнинъ ортасында учкъан бир къартал кучлю сеснен айткъаныны эшиттим:

– Беля, беля, ер юзюнде яшагъанларнынъ алы беля! Боразанларыны чаладжакъ башкъа учь мелекнинъ боразан сесинден буюк беля оладжакъ!

9 ¹Бешинджи мелек боразан чалды. Коктен ерге тюшкен бир йылдызны корьдим. Онъа тюпсюзлик къуюсынынъ анахтары берильген эди. ²О, тюпсюзлик къуюсыны ачты. Тюпсюзлик къуюсындан буюк оджакътан чыкъкъан тютюнге ошагъан тютюн чыкъты. Тюпсюзликтен чыкъкъан тютюнден кунеш ве ава къарардылар. ³Тютюнден сарынчкъа чыкъты ве ер юзюне даркъалды. Оларгъа ер юзюндеки чаянларнынъ кучюне ошагъан бир кучь берильген эди. ⁴Сарынчкъаларгъа не ер юзюндеки отларгъа, не эр бир ешилликке я да терекке тиймеге, тек манълайында Алланынъ тамгъасы олмагъан адамларгъа зарар кетирмеге буюрылды. ⁵Сарынчкъаларгъа адамларны ольдюрмеге дегиль, тек оларгъа беш ай къадар чекиштирмеге разылыкъ берильди. Олар берген азап чаян адамны тишлегенде чеккен азабы киби эди. ⁶О куньлерде адамлар олюмни къыдыраджакълар, амма тапамайджакълар. Ольмеге истейджеклер, амма олюм олардан къачаджакъ.

⁷Сарынчкъаларнынъ корюниши дженкке азырлангъан атларгъа ошай эди. Оларнынъ башында алтын таджкъа ошагъан башлыкълар бар, юзьлери адам юзьлерине ошай эди. ⁸Сачлары къадынлар сачына, тишлери арслан тишине ошай эди. ⁹Кокреклери демир зырх киби, къанатларнынъ даушы урушкъа чапкъан атлы дженк арабаларынынъ даушыны хатырлата эдилер. ¹⁰Чаянларнынъ къуйрукъларына ошагъан къуйрукълары ве къуйрукъларнынъ ичинде инелери бар эди. Адамларгъа беш ай зарар кетирмек ичюн олгъан къудретлери шу къуйрукъларда эди. ¹¹Тюпсюзликнинъ мелеги оларгъа падишалыкъ япа. Бу мелекнинъ ады еудийдже Аваддон, юнанджа Аполлион* демектир.

¹²Биринджи беля кечти, мына ондан сонъ даа эки беля келеята.

¹³Алтынджы мелек боразан чалды. Алланынъ огюндеки алтын къурбан ерининъ дёрт бойнузы тарафындан бир сес эшиттим. ¹⁴Бу сес къолунда боразан олгъан алтынджы мелекке:

* 9.11 Аваддон; Аполлион – бу эки ад «виран этиджи» манасыны ташыйлар.

– Буюк Фират дерьясы боюнда багъланып къоюлгъан дёрт мелекни чезип йибер! – деди.

¹⁵Адамларнынъ учъте бирини ольдюрсинлер деп, шу саат, шу кунь, шу ай ве шу йыл ичюн азыр тургъан дёрт мелек чезилип йиберильди. ¹⁶Атлы ордунынъ сайысы эки юз миллион эди, мен оларнынъ сайысыны эшиттим. ¹⁷Мен руйада атларны ве атлыларны корьдим: атлыларнынъ атешли къырмызы, мавы ве сары, кукюрт тюсте зырхлары бар эди. Атларнынъ башы арслан башына ошай, агъызларындан атеш, тютюн ве кукюрт чыкъып тура эди. ¹⁸Инсаниетнинъ учъте бири бу учъ белядан – атларнынъ агъзындан чыкъаяткъан атеш, тютюн ве кукюрттен ольди. ¹⁹Атларнынъ кучю агъзы ве къуйрукъларындадыр. Къуйрукълары йыланларгъа ошай эди. Оларнынъ башлары бар эди, ве бу башларынен олар зарар кетире эдилер.

²⁰Белялардан ольмеген адамлар озь япкъанларына тевбе этмедилер. Олар шейтанларгъа ве корьмеген, эшитмеген, юрмеген алтын, кумюш, тунч, таш ве агъач путларгъа ибадет этмектен вазгечмедилер. ²¹Адам ольдюрмектен, этне этмектен, ороспулыкъ ве хырсызлыкътан да тевбе этмедилер.

Мелек ве китапчыкъ

10 ¹Сонъ мен коктен тюшеяткъан, булуткъа сарылгъан башкъа кучлю бир мелекни корьдим. Онынъ башы устюнде кок къушагъы бар эди. Бети, кунеш киби, йылтырай, аякълары, атеш колонналары киби, эди. ²Онынъ къолунда ачылгъан бир китапчыкъ бар эди. О, онъ аягъыны денъиз устуне, сол аягъыны ер юзюне къойып, ³арслан киби кучлю сеснен къычырды. О къычыргъан вакъытта еди кок гудюрдиси озь давушларынен лафкъа къошулдылар. ⁴Еди кок гудюрдиси лафкъа къошулгъанда, мен язмагъа истедим. Амма коктен:

– Еди кок гудюрдисининъ лафларыны язма, оларнынъ айткъанлары сыр олсун! – деген сесни эшиттим.

⁵Денъиз ве ер юзюнде тургъан, мен корьген мелек онъ къолуны кокке котерди. ⁶О, асырлардан асырларгъа Яшагъаннынъ огюнде, кок ве коктеки барлыкъны, ер ве ер юзюндеки барлыкъны, денъиз ве денъиздеки барлыкъны Яраткъаннынъ алдында ант этип деди:

– Энди вакъыт олмайджакъ. ⁷Лякин единджи мелек боразан чалгъан куню Алланынъ сырлы иши беджериледжек, Озь къулларына пейгъамберлерге эвельден айтылгъаны ерине келеджек.

⁸Коктен эшитильген сес манъа кене:

– Бар, денъиз ве ер устюнде тургъан мелекнинъ къолундаки ачыкъ китапчыкъны ал, – деди.

⁹Мен мелекнинъ янына барып:

– Китапчыкъны манъа берсе, – дедим. Мелек манъа:

– Китапчыкъны алып, оны аша! Къурсагъында адджы олур, амма агъзында бал киби татлы олур, – деди.

¹⁰Мен китапчыкъны мелекнинъ къолундан алып ашадым. Агъзымда бал киби татлы олды. Амма оны ашагъанымдан сонъ къурсагъым аджджыгъа толды. ¹¹Сонъ мелек манъа:

– Санъа кене чокъ халкълар, миллетлер, тиллер ве падишалар акъкъында пейгъамберлик япмагъа керек, – деди.

Эки шаат

11 ¹Манъа таякъкъа ошагъан бир ольчо берип, бойле дедилер:

– Тур, Алланынъ Сарайыны ве къурбан ерини ольче, анда ибадет эткенлерни де сай. ²Лякин Сарайнынъ тышкъы азбарыны къалдыр, оны ольчеме; о ер башкъа халкъларгъа берильген. Олар къыркъ эки ай ичинде азиз шеэрни хорлайджакълар. ³Мен эки шаатыма къудрет береджегим, ве олар чувал безинден тикильген урбада 1 260 кунъ пейгъамберлик япаджакълар.

⁴Олар дюньянынъ Раббиси огюнде тураджакъ эки зейтюн тереги ве эки лампат таягъыдыр. ⁵Эгер ким оларгъа яманлыкъ япмагъа истесе, агъызларындан атеш чыкъаджакъ ве душманларыны ашап ёкъ этеджек. Оларгъа яманлыкъ кетирмеге истеген ольдюрильмек керек. ⁶Олар пейгъамберлик япкъан кунълерде ерге ягъмур ягъмасын деп, кок юзюни багъламагъа къудретлери бардыр. Сувны къангъа айландырмагъа ве истеген вакъытта ер юзюни тюрлю беляларгъа огъратмагъа къудретлери де бардыр.

⁷Олар шаатлап битиргенден сонъ, тюпсюзликтен чыкъкъан джанавар оларнен дженк этеджек, оларны енъеджек ве ольдюреджек. ⁸Оларнынъ джесетлери буюк шеэрнинъ мейданына ташланаджакълар. Шеэрнинъ ибретли ады «Содом» ве «Мысыр»дыр. Бизим Раббимиз анда хачкъа мыхлангъан эди. ⁹Эр халкълардан, къабилелерден, тюрлю тиль ве миллетлерден олгъан адамлар учъ бучукъ кунъ оларнынъ джесетлерини сейир этеджек ве олюлерни дефн этмеге разылыкъ бермейджеклер. ¹⁰Ер юзюнде яшагъанлар бунъа севинип шеньленеджеклер ве бири-бирине бахшышлар ёллайджакълар, чюнки бу эки пейгъамбер ер юзюнде яшагъанларгъа чокъ азап берген эдилер. ¹¹Учъ бучукъ кунъден сонъ эки пейгъамбернинъ беденине Алла ёллагъан яшайыш руху кирди, ве пейгъамберлер аякъларына турдылар. Оларны корьгенлер буюк къоркъугъа далды. ¹²Эки пейгъамбер коктен кельген кучлю бир сеснинъ:

– Мында чыкъынъыз! – дегенини эшитип, душманларынынъ козю огюнде булут ичинде кокке котерильдилер.

¹³О саатте кучлю бир зельзеле олды, ве шеэрнинъ онда бири йыкъылды. Зельзеледе еди бинъ адам эляк олды. Къалгъанлары къоркъугъа далып, коктеки Алланы шуретледилер.

¹⁴Экинджи беля кечти. Мына, учюнджи беля тезден келеята.

Единджи боразан

¹⁵Единджи мелек боразан чалды. Кокте кучлю сеслер янъгырады: – Бу дюньянынъ падишалыгы Раббимизнинъ ве Онынъ Месихининъ падишалыгы олды. О, эбедиен падишалыкъ япаджакъ.

¹⁶Сонъ Алланынъ огюнде тахтларында отургъан йигирми дёрт акъсакъал ерге бетлеринен йыкъылдылар, Аллагъа ибадет эттилер ¹⁷ве бойле дедилер:

– Рабби-Таала, Къудретли Алла!

Санъа бинъ шукюрлер олсун!

Сен эвельден олгъансынъ ве шимди де барсынъ.

Сен буюк къудретинъден айдаланып,

Падиша олдынъ.

¹⁸ Халкълар гъазапланды,

Сенинъ де гъазабынъ чыкъты.

Олюлерни суд этмек вакъты кельди,

Сенинъ къулларынъа, пейгъамберлерге ве азизлерге,

эм де Сенден къоркъкъан буюклерге ве кичиклерге

озь акъларыны бермек вакъты кельди.

Ер юзюни харап эткенлерни ёкъ этмек вакъты да кельди!

¹⁹Сонъ Алланынъ коктеки Сарайы ачылды. Алланынъ Сарайында Онынъ Васиет Сандыгъы корюнди. О вакъытта яшын яшнады, сеслер янъгырады, кок гудюрдеди, зельзеле башланды, ве кучлю бурчакъ ягъды.

Къадын ве аждерха

12 ¹Кокте аджайип бир алямет – кунешке сарылгъан бир къадын пейда олды. Онынъ аякълары астында ай ве башында он эки йылдызлы тадж бар эди. ²Къадын юкю эди, агърыдан къычыра ве чекишип бала догъа эди.

³Сонъ кокте башкъа бир алямет корюнди: еди башлы, он бойнузлы, еди башына еди тадж кийген буюк къырмызы аждерха пейда олды. ⁴О, къуйругъынен коктеки йылдызларнынъ учъте бирини сыдырып, ерге ташлады. Сонъ аждерха догъаяткъан къадыннынъ огюнде турды, къадын догъгъанда, онынъ баласыны ютмагъа истеди. ⁵Къадын огъулны догъды. Онъа бутюн халкъларгъа демир таягъынен падишалыкъ япмагъа керек эди. Къадыннынъ баласы Алланынъ янына, Онынъ тахтына алынды. ⁶Къадын исе сахрагъа, Алла онъа азырлагъан ерге къачып кетти. О ерде о, 1 260 кунъ бакъыладжакъ эди.

⁷Кокте дженк олды. Микъаиль ве онынъ мелеклери аждерхагъа къаршы дженк эттилер. Аждерха озюнинъ мелеклеринен дженкке атылды.

⁸Амма аждерха етерли дереджеде кучлю дегиль эди, ве кокте оларгъа башкъа ер къалмады. ⁹Буюк аждерха, Иблис ве Шейтан адыны ташыгъан, бутюн дюньяны алдатып ёлдан ургъан къадимий йылан ер юзюне

ташланды. Ер юзюне онынъ мелеклери де ташландылар. ¹⁰О вакъытта коктен кучлю сеснен айтылгъан бу сёзлерни эшиттим:

– Энди Алламызнынъ къуртарувы, къудрети ве падишалыгъы, эм де Онынъ Месихининъ акимieti кельди.

Энди агъа-къардашларымызны къабаатлагъан,

Алламызнынъ огюнде оларны гедже-куньдюз яманлагъан бири котерип атылды.

¹¹ Олар оны Къозунынъ къанынен ве Онынъ акъкъында хаберинен енъдилер.

Олар озь джанларыны аджымадылар ве ольмеге азыр олдылар.

¹² Шимди къуванынъыз, эй, коклер ве анда яшагъанлар!

Амма ер ве денъизнинъ алы беля!

Шейтан алдынъызгъа тюшип, пек гъазапланды,

чюнки вакъыт аз къалгъаныны бильди.

¹³ Аждерха озюнинъ ер юзюне атылгъаныны корип, огълан бала догъгъан къадынны къувалап башлады. ¹⁴ Къадынгъа буюк къарталнынъ эки къанаты берильди, ве о, озь ерине сахрагъа учуп барды ве о ерде учь бучукъ йыл* йыландан сакъланып бакъыла эди. ¹⁵ Йылан исе, оны сувлар алып кетсин деп, къадыннынъ артындан озь агъзындан озен киби сув тёкти. ¹⁶ Амма ер къадынгъа ярдым этти; ер агъзыны ачып, аждерха озь агъзындан тёккен озенни ютты. ¹⁷ Аждерха къадынгъа къаршы гъазапланды. О, къадыннынъ сагъ къалгъан башкъа балаларынен, Алланынъ эмирлерини беджерген ве Иса Месих акъкъында хаберни даркъаткъанларнен дженк этип башлады.

Денъизден чыкъкъан джанавар

13 ¹ Аждерха денъиз ялысында турды*. Мен бакъсам, апансыздан еди башлы, он бойнузлы бир кийик айванны денъизден чыкъаяткъаныны корьдим. Бойнузларында он дане тадж бар эди, башларында куфюр адлар язылгъан эди. ² Мен корьген айван леопардгъа ошай эди. Аякълары аювнынъ аягъына, агъзы арсланнынъ агъзына ошай эди. Аждерха онъа озь къудретини, тахты ве буюк акимлигини берди. ³ Мен айваннынъ башларындан бирини оледжек алында яралангъаныны корьдим. Амма бу яра тедавийленди. Бутюн дюнья шашып, айваннынъ артындан кетти. ⁴ Олар аждерхагъа ибадет эте башладылар, чюнки о озь укюмини айвангъа берди. Адамлар:

– Бу айвангъа ошагъан даа ким бар экен? Онен ким дженклешип олур экен? – деп, айвангъа да ибадет эте башладылар.

⁵ Айвангъа къопай ве куфюр сёзлерни айткъан агъыз берильди, онъа къыркъ эки ай ичинде арекет этмеге де имкян берильди. ⁶ Айван Алланы,

* 12.14 Къ. юн. сёзю-сёзюне «заман, заманлар ве яры заман» демектир.

* 13.1 Базы эльязмаларда бойле айтыла: «Мен денъиз ялысында турдым».

Онынъ Адыны ве Онынъ Мескенини, эм де кокте яшагъанларны яманламакъ ичюн агъзыны ачты. ⁷Онъа Алланынъ азизлеринен дженк этмек ве оларны енъмеге разылыкъ берильди. Онъа эр бир къабиле, миллет, тиль ве халкъ устюнден акимлик берильди. ⁸Ер юзюнде яшагъанларнынъ эписи, адлары дюнья яратылгъанындан берли къурбан кетирильген Къозунунъ яшайыш китабына язылмагъанлар, айвангъа ибадет этеджек.

⁹Къулагъы олгъан адам эшитсин:

¹⁰ Кимнинъ баш язысы эсирликке тюшмек олса, эсирликке тюшеджек.

Кимнинъ къылычнен ольдюрильмек олса, къылычнен ольдюриледжек.

Алланынъ азизлери сабырлы ве иманлы олсун.

Ерден чыккъан джанавар

¹¹Сонъ мен ерден чыкъаяткъан башкъа бир кийик айванны корьдим. Къозунунъ киби эки бойнузы бар эди; о, аждрха киби лаф эте эди. ¹²О, биринджи айваннынъ бутюн къудретинен онынъ алдында арекет эте эди. Айван бутюн ер юзюни ве анда яшагъанларны оледжек алындаки ярасы тедавийленген биринджи айвангъа ибадет этмеге меджбур эте эди. ¹³О, буюк аляметлер косътере, адамларнынъ огюнде коктен ерге атеш ёллай, ¹⁴биринджи айваннынъ адындан аджайип ишлерни япа ве бойле этип, ер юзюнде яшагъанларны алдата эди. О, адамларгъа буюрды, ве олар биринджи айвангъа ошагъан путны яптылар. (Бу айван къылычтан яраланып, сагъ къалгъан эди.) ¹⁵Айван путнынъ ичине рухны кирсетти. Айваннынъ путу лаф этип башлады ве озюне ибадет этмегенлернинъ эписини ольдоре эди. ¹⁶О, эписининъ – буюк ве кичикнинъ, зенгин ве фукъаренинъ, азат ве къулнынъ онъ къолуна я да манълайына тамгъа басылсын, деп къарар чыкъарды. ¹⁷Бойлеликнен, ким айваннынъ тамгъасы, яни онынъ ады я да адынынъ сайысыны ташымаса, мытлакъа ич бир шей сатып я да сатын алып оламай эди.

¹⁸Мында акъыл керек. Акъылы еткен адам айваннынъ сайысыны сайып чыкъсын, чюнки бу сайы – адамнынъ сайысыдыр. Онынъ сайысы – алты юз алтмыш алтыдыр.

Къозу ве 144 000 адам

14 ¹Мен бакътым ве Сион дагъында тургъан Къозуны корьдим. Къозунен берабер 144 000 адам бар эди. Оларнынъ манълайында Онынъ ве Бабасынынъ Ады язылгъан эди. ²Сонъ мен коктен бир давуш эшиттим. О, чокъ сувларнынъ шувулдагъанына, кучлю кок гудюрдисине ошай эди. Бу давуш арфа чалаяткъан чалгъыджыларнынъ чыкъаргъан сесини анъдыра эди. ³Шу адамлар тахтнынъ алдында, дёрт айван ве акъсакълаларнынъ огюнде янъы бир йыр йырлай эдилер. Ер юзюнден сатын алынган бу 144 000 адамдан гъайры ич кимсе бу йырны огренип

оламай эди. ⁴Олар къадынларнен ятмагъан, темиз-пак адамлардыр. Къозу къайда барса, олар Онынъ артындан кете эдилер. Аллагъа ве Къозугъа биринджи багъышлангъан адамлар оларакъ, олар ерде яшагъанларнынъ арасындан сатын алынгъанлардыр. ⁵Оларнынъ тилинде ялан ёкъ, олар къусурсыздыр.

Учь мелекнинъ хабери

⁶Бундан сонъ кок ортасында учкъан башкъа бир мелекни корьдим. Бу мелек ер юзюнде яшагъан эр бир миллет, къабиле, тиль ве халкъкъа эбедий къуванчлы хаберни илян эте эди. ⁷О, кучлю сеснен бойле дей эди:
– Алладан къоркъунъыз, Оны шуретленъиз. Онынъ суд этеджек вакъты кельди. Ер ве кокни, денъиз ве чокъракъларны яраткъан Аллагъа ибадет этинъиз!

⁸Онынъ артындан башкъа бир мелек учып келе ве бойле дей эди:
– Ёкъ этильди! Бутюн халкъларгъа озь сынъырсыз ахлякъсызлыгъыны, сархош эткен шарапны киби, ичмеге берген буюк Вавилон шеэри ёкъ этильди!

⁹Оларнынъ артындан учюнджи мелек келип, кучлю сеснен бойле дей эди:

– Ким айвангъа ве онынъ путуна ибадет этсе ве манълайына я да къолуна тамгъаны къабул этсе, ¹⁰оннынъ башына Алланынъ гъазабы тюшеджек, о, сув къошулмагъан шарапны ичкен адам онынъ бутюн кучюни дуйгъан киби, Алла гъазабынынъ бутюн кучюни дуяджакъ. Ондан гъайры, о, атеш ве кукюрт ичине атыладжакъ ве азиз мелеклернен Къозунынъ алдында азап чекеджек. ¹¹Оларны чекиштирген атешнинъ тютюни эбедиен тютейджек. Айвангъа ве онынъ путуна ибадет эткен ве айван адынынъ тамгъасыны къабул эткен адамлар гедже-кунъдюз раат олмайджакълар.

¹²Алланынъ азиз халкъы сабырлы олсун, Алланынъ эмирлерини беджермектен ве Исагъа инанмакътан вазгечмесин.

¹³Сонъ коктен манъа айткъан бир сесни эшиттим:

– Буны язып ал: «Не къадар бахтлылар Рабби Исагъа садъкъ олып, шу аньден башлап ольгенлер!»

– Эбет, – дей Рух, – олар озь ишлеринден раат оладжакъ, артларындан оларнынъ япкъан ишлери келеджек.

Оракъ вакъты

¹⁴Мен бакъсам, бир беяз булутны корьдим. Булутнынъ устюнде инсан огълуну ошагъан Бири отура эди. Онынъ башында алтын тадж ве къолунда кескин оракъ бар эди. ¹⁵Башкъа бир мелек Алланынъ Сарайындан чыкъып, булутнынъ устюнде Отургъангъа кучлю сеснен бойле деди:
– Оракъ вакъты кельди. Ернинъ берекети пишти. Орагъынъны чалыштырып ор.

¹⁶Булутнын устюнде Отургъан орагъыны ерге бакътырды, ве ернинъ берекети чалынды.

¹⁷Коктеки Сарайдан башкъа бир мелек чыкъты. Онынъ кескин пычагъы бар эди. ¹⁸Атешке буюрып олгъан даа башкъа бир мелек къурбан еринден чыкъып кельди. О, кескин пычакълы мелекке кучълю сеснен кыгычырып, бойле деди:

– Ерге юзюмлер пишти. Кескин пычагъынны чалыштыр, ердеки юзюм салкъымларыны кесип ал.

¹⁹Мелек пычагъыны ерге бакътырды, ердеки юзюм салкъымларыны кести ве Алланынъ гъазабы сыкъып чалыштыргъан буюк чукъургъа атты. ²⁰Юзюм салкъымлары шеэрнинъ тышында сыкъылды. Ондан акъып чыкъкъан къан бир озен олып, 320 километр* узакълыгына барды, атнынъ югенине къадар котерильди.

Еди мелек ве еди беля

15 ¹Мен кокте даа бир буюк ве аджайип алямет коръдим: къолларын да сонъки еди белясы олгъан еди мелек. Шу беляларнен Алланынъ гъазабы битеджек эди.

²Сонъ мен атешнен къарышкъан джам денъизине ошагъан шейни коръдим. Айванны, онынъ путуны ве адынынъ сайысыны енъгенлер Алланынъ арфаларыны алып, бу джам денъизининъ устюнде тура эдилер. ³Олар Алланынъ къулу Мусанынъ йырыны ве Къозунунъ йырыны айтып, бойле дей эдилер:

– Рабби-Таала, Къудретли Алла!

Сенинъ ишлеринъ буюк ве аджайиптир.

Халкъларнынъ Падишасы!

Сенинъ япкъанларынъ догъру ве акътыр.

⁴Я Рабби! Сенден ким къоркъмаз,

Адынны ким шуретлемез?

Ялынъыз Сен Мукъаддессинъ.

Бутюн халкълар янынъа келип,

Санъа ибадет этеджеклер,

чюнки эр кеске адалетли арекетлеринъ ачылды.

⁵Ондан сонъ бакъсам, Шаатлыкъ Чадыры, коктеки Сарайнынъ ачылгъаныны коръдим. ⁶Еди беляны туткъан еди мелек темиз ве йылтыравукъ кетен урбасыны кийип, кокюсине алтын къушакълар такъып, Сарайдан чыкътылар. ⁷Дёрт айвандан бири еди мелекке эбедиен яшагъан Алланынъ гъазабына толу еди алтын пиаланы берди. ⁸Алланынъ Шуретинден ве Онынъ Къудретинден Сарай тютюнге толды. Еди мелекнинъ еди белясы битмегендже, ич кимсе Сарайгъа кирип оламады.

* 14.20 320 километр – къ. юн. «1 600 стадиос».

Алланынъ гъазабынен толу еди пиала

16 ¹Сонъ Алланынъ Сарайындан еди мелекке:

– Барынъыз, Алланынъ гъазабына толу еди пиаланы ер юзюне тѣкюнъиз, – деген кучълю бир сесни эшиттим.

²Биринджи мелек барып, озъ пиаласыны ерге тѣкти. Озюнде айваннынъ тамгъасы олгъан ве онынъ путуна ибадет эткен адамларда дешетли, игренч иринли яралар пейда олды.

³Экинджи мелек озъ пиаласыны денъизге тѣкти. Денъиз олюнинъ къанына ошагъан бир тюсте олды, ве денъиз ичиндеки бутюн джанлылар ольди.

⁴Учюнджи мелек озъ пиаласыны озенлерге ве сув чокъракъларына тѣкти, ве олар къангъа айланды. ⁵Сувларгъа буюргъан мелекнинъ бойле дегенини эшиттим:

– Я Рабби, Сен адалетлисинъ!

Сен шимди барсынъ, эвельден олгъансынъ!

Бойле джеза бергенинъде, Сен Мукъаддесинъ!

⁶Азизлернинъ ве пейгъамберлернинъ къаныны тѣккенлери ичюн,

Сен оларгъа къан ичирдинъ, оларгъа шай да керек!

⁷Къурбан еринден чыкъкъан бир сес бойле дегенини эшиттим:

– Эбет, Рабби-Таала, Къудретли Алла!

Сен догъру ве адалетли суд эттинъ!

⁸Дѣртюнджи мелек озъ пиаласыны кунеш устюне тѣкти, ве кунешке адамларны атешнен якъмакъ къудрети берильди. ⁹Къоркъунчлы сыджакъ адамларны якъып башлады, ве олар бу беляларны ёллагъан Алланынъ Адыны яманлап башлады. Тѣвбе этмейип, олар Алланы шуретлемеди.

¹⁰Бешинджи мелек озъ пиаласыны айваннынъ тахтына тѣкти, ве айваннынъ падишалыгъы къаранлыкънен къапланды. Адамлар чекишип, тиллерини тишледилер. ¹¹Азап ве яраларындан къыйналып, адамлар коктеки Алланы яманлай эдилер, лякин якъанларына тѣвбе этмей эдилер.

¹²Алтынджи мелек озъ пиаласыны буюк Фират дерьясына тѣкти. Кунъдогъуштаки падишаларгъа ёл ачылсын деп, дерьянынъ суву къуруды. ¹³Ондан сонъ аждерханынъ агъзындан, айваннынъ агъзындан ве ялан пейгъамбернинъ агъзындан чыкъаяткъан, бакъагъа ошагъан учъ арам рухны корьдим. ¹⁴Олар – аджайип ишлер япа бильген шейтан рухларыдыр. Олар бутюн дюнья падишаларыны топламакъ ичюн чыкътылар ве оларны Къудретли Алланынъ азиз кунюнде оладжакъ дженке топладылар.

¹⁵ – Мына, Мен, хырсыз киби, апансыздан келем!

Не де бахтлыдыр уяныкъ олгъан адам!

Эгер о, урбасыны сакълап турса,

чыплакъ юрмейджек, айып ерлери корюнмейджек.

¹⁶Рухлар падишаларны еудий тилинде Армагедон деген ерге топладылар.

¹⁷Единджи мелек озь пиаласыны авагъа тѣкти. Алланынъ Сарайындаки тахттан:

– Эр шей ерине кельди! – деген кучлю бир сес чыкты.

¹⁸О вакъыт яшынар яшнады, сеслер янъгъырады, кок гудюрдеди, ве бир кучлю зельзеле олды. Бу къадар кучлю зельзеле адамлар ер юзюнде яшагъандан берли олмагъан эди. ¹⁹Буюк шеэр учь къысымгъа болюнди. Миллетлернинъ шеэрлери ёкъ этильди. Алла буюк Вавилон шеэрини унутмагъан; О, онынъ башына Озь дешетли гъазабыны, ша-рапкъа толу къадесини киби, тѣкти. ²⁰Бутюн адалар ёкъ олды, ве дагъ-лар тегизликке чевирильди. ²¹О вакъыт коктен адамларнынъ устюне ири бурчакъ, балабан ташлар* киби, ягъды. Адамлар бурчакъ белясындан Алланы яманлап башладылар, чюнки бу беля пек къоркъунчлы эди.

Айваннынъ аркъасында отургъан къадын

17 ¹Еди пиаланен еди мелектен бири келип, манъа бойле деди:

– Яныма кель. Санъа чокъ сувлар устюнде отургъан буюк ороспунынъ суд этиледжегини косътеририм. ²Ер юзюнинъ падишалары онен ороспулыкъ япа эдилер, ер юзюнде яшагъанлар онынъ ороспулыкъ шарабындан сархош олдылар.

³Ондан сонъ мелек меним рухумны сахрагъа алып кетти. О ерде мен ачыкъ къырмызы бир айван устюнде отургъан къадынны корьдим. Айваннынъ еди башы, он бойнузы бар эди, озю исе куфюр адларнен толу эди. ⁴Къадын мор ве ачыкъ къырмызы урбагъа кийинген, алтын, къыйметли ташлар ве инджилернен донатылгъан эди. Онынъ къолунда игренч шейлернен ве ороспулыкъ арамлыкъларынен толу алтын къаде бар эди. ⁵Къадыннынъ манълайында сырлы ады язылгъан эди:

«БУЮК ВАВИЛОН, ЕР ЮЗЮНИНЪ ОРОСПУЛАРЫНЫНЪ ВЕ АРАМ-ЛЫКЪЛАРЫНЫНЪ АНАСЫДЫР».

⁶Къадын Алланынъ халкъы къанындан ве Исанынъ шаатлары къанындан сархош олгъаныны корьдим. Оны корьгенimde, пек шаштым.

⁷Мелек манъа бойле деди:

– Не ичюн шаштынъ? Мен санъа къадыннынъ ве оны котерип юрген айваннынъ сырыны, еди башлы, он бойнузлы айваннынъ сырыны айтып берерим. ⁸Сен корьген айван бар эди, энди исе ёкъ. О, бироздан сонъ тюпсюзликтен чыкъаджакъ ве озь олюмине кетеджек. Ер юзюнде яшагъанлар, дюнья яратылгъандан берли яшайыш китабына язылмагъан бутюн адамлар айванны корип шашаджакълар, чюнки о бар эди, шимди ёкъ, амма кене келеджек.

⁹Буны анъламакъ ичюн, акъыл ве икмет керек. Еди баш – еди дагъдыр, оларнынъ устюнде къадын отура. ¹⁰Олар эм еди падишадыр: беши энди ёкъ этильди, бири бар, башкъасы даа кельмеди. О, кельгенде, чокъ

* 16.21 Балабан ташлар – къ. юн. сёзю-сёзюне «бир талантон агъырлыгъында» демектир.

вакъыт турмайджакъ. ¹¹Эвельде олгъан, шимди ёкъ олгъан айван исе – еди падиша киби бири олып, секизинджидир; о, олюмине кете.

¹²Сен корьген он бойнуз – он падишадыр. Олар падишалыкъны даа къолгъа алмадылар. Олар айваннен берабер падиша олып, бир саатлыкъ акимликни аладжакълар. ¹³Бир фикирде олып, озь къудретини ве падишалыкъ япмагъа акъкъыны айвангъа береджеклер. ¹⁴Олар Къозунен дженк этеджеклер, амма Къозу оларны енъеджек, чюнки Къозу – раббилернинъ Раббиси ве падишаларнынъ Падишасыдыр. Онен берабер олгъанлар – чагъырылгъан ве сайлангъан ишанчлы адамлардыр.

¹⁵Мелек мангъа даа бойле деди:

– Устюнде ороспу отургъан, сен корьген сувлар – халкълар, топлашувлар, миллетлер ве тиллердир. ¹⁶Сен корьген айваннынъ ве он бойнузынынъ ороспуны кореджек козьлери олмайджакъ. Онда олгъан эр шейини тутып аладжакълар ве озюни чыр-чыпакъ этип союндыраджакълар. Этини ашайджакъ, къалгъан шейлерни атеште якъаджакълар. ¹⁷Алла оларнынъ юрегине Озь ниетини беджермек истегини къойгъан, шунинъ ичюн олар бир олып, Алланынъ ниетини беджереджек, падишалыкъ япмагъа озь акъкъыны айвангъа береджек ве Алланынъ сёзлерини ери не кетиреджеклер. ¹⁸Сен корьген къадын исе – ер юзюнинъ падишалары устюнден падишалыкъ япкъан буюк шеэрдир.

Вавилоннынъ ёкъ этилюви

18 ¹Ондан сонъ башкъа бир мелекнинъ коктен тюшеяткъаныны корьдим. О, буюк акимлик саиби олып, онынъ шуретинден ер юзю ярыкъланды. ²О, кучъю бир сеснен багъырып:

– Ёкъ этильди! Буюк Вавилон ёкъ этильди!

О, шейтанларнынъ эви, эр тюрю арам рухнынъ сакълангъан ери,
эр бир арам къушнынъ ювасы,
эр тюрю арам ве игренч айванларнынъ къобасы олды.

³ О, бутюн халкъларгъа озь сынъырсыз ороспулыкъ шарабыны ичирди,

ер юзюнинъ падишалары онен ороспулыкъ япты,
ер юзюнинъ алыш-веришчилери онынъ буюк байлыгъындан
зенгинлештилер, – деди.

⁴О вакъытта коктен башкъа бир сесни эшиттим. О, бойле деди:

– Эй, халкъым, ондан чыкъып кетингиз,
онынъ гуналарына къошулмангыз,
ёкъса онынъ башына тюшеджек белялар сизге тиеджек!

⁵ Онынъ гуналары кокке барып етти,

Алла онынъ акъсызлыгъыны унутмады.

⁶ Вавилон сизге насыл япкъан олса,
сиз де онгъа ойле япынгыз!

Япкъан ишлерине коре онгъа эки кере зияде къайтарынгыз!

О, озь къадесинде сизге шарап азырлады,
сизлер исе онъа айны шу къадеде эки кере чокъ шарап
азырланъыз!

⁷ О не къадар юкселип, байлыкъта яшагъан олса,
онъа о къадар чокъ азап ве гъам беринъиз!

Ороспу ичинден: «Мен падишалыкъ этем,
тул къадын дегилим,
ич бир вакъыт гъам корьмем», – дей.

⁸ Шунынъ ичюн онынъ башына келеджек беялар,
олюм, гъам ве ачлыкъ,
бир кунь ичинде келеджеклер.

О, атеште якъыладжакъ,
чюнки оны суд этеджек Рабби-Таала къудретлидир.

⁹ Вавилоннен ороспулыкъ япкъан, байлыкъта яшагъан ер юзюнинъ падишалары, оны якъкъан атешнинъ тютюнени корип, адджы агъ-лайджакълар. ¹⁰ Онынъ азапларындан къоркъа-къоркъа, узакъта турып айтаджакълар:

– Бея, бея буюк шеэрге!

Эй, Вавилон, къудретли шеэр!

Санъа джеза бир саат ичинде кельди!

¹¹ Ер юзюнинъ алыш-веришчилери онынъ алыны корип, агълап матем тутаджакълар, чюнки оларнынъ малларыны энди ич кимсе сатын алмай. ¹² Алтын, кумюш, къыйметли ташлар, инджи, индже кетен, йипек, мор ве ачыкъ къырмызы басмалар, эр тюрюк къокъулы агъачлар, фильтиштен ясалгъан чешит махсуллар, энъ паалы агъачтан, тунчтан, демирден ве мермерден япылгъан эр бир шейлер, ¹³ тарчын, къокъулы отлар ве паалы ягълар, либан ве мюр ягълары, шарап, зейтюн ягъы, энъ яхшы ун ве богъдай, туварлар ве къойлар, атларнен арабаларны ве шунынънен, адамларнынъ беденини ве джаныны сатын алгъан башкъа ич кимсе олмайджакъ.

¹⁴ – Сенинъ джанынъ истеген шейлер къолунъдан кетти. Бутюн паалы ве гузель корюнген малларынъ ёкъ олды. Адамлар оларны энди корьмейджек.

¹⁵ Бу малларны сатып зенгинлешкен алыш-веришчилер, Вавилоннынъ азабындан къоркъып, узакъта тураджакълар ве адджы агълап, гъамнен ¹⁶ дейджеклер:

– Бея, бея буюк шеэрге!

Индже кетен, мор ве ачыкъ къырмызы урбалар кийген,
алтын, къыйметли таш ве инджилернен яраштырылгъан!

¹⁷ Бойле байлыгъынъ бир саат ичинде ёкъ олды.

Эр бир капитан, гемиджи ве денъизджилик, денъизде алыш-вериш япкъанларнынъ эписи узакъта турып, ¹⁸ шеэрдеки янгъындан чыкъкъан тютюнге бакъып:

– Бу буюк шеэрге ошагъан шеэр бармы? – деп кыгычырдылар, ¹⁹башларына тоз сепип, кыгычырып, гъамнен агъладылар:

– Беля, беля буюк шеэрге!

Кимнинъ денъизде гемиси бар олгъан олса,
оларнынъ эписи онынъ кыйметли малларындан бай олды.

Шеэр бир саат ичинде ёкъ этильди!

²⁰ Эй, коклер, азизлер, эльчилер ве пейгъамберлер!

Энди къуванынъыз,
чюнки Алла шеэрни джезалады, акъкъынъызны алды.

²¹ Сонъ кучлю бир мелек дегирмен ташына ошагъан буюк ташны котерип, денъизге атты ве бойле деди:

– Буюк шеэр Вавилон бойле кучьнен атыладжакъ!

Энди о асла олмайджакъ.

²² Арфа, къавал, боразан чалгъанлар ве
йырджыларнынъ сеси энди сенде эшитильмез.

Энди усталар ве чешит-тюрю усталыкълар сенде олмаз,
дегирмен даушы да эшитильмез.

²³ Энди лампат сенде янмаз,
киевнен келиннинъ сеси де эшитильмез.

Алыш-веришчилеринъ ер юзюнинъ буюклери эди,
тылсымларынънен бутюн халкълар алдангъан эди.

²⁴ Вавилонда пейгъамберлернинъ ве азизлернинъ,
ер юзюнде ольдюрильгенлернинъ эписининъ къаны тапылды.

Коктеки къуванч

19 ¹ Ондан сонъ кокте буюк бир къалабалыкъкъа ошагъан кучлю селерни эшиттим:

– Эльхамдюлилля!

Алла – Къуртарыджымыздыр!

О, шуретли ве къудретлидир!

² О, догъру ве адалетли суд эте.

Ер юзюни озь ороспулыгъынен бозгъан буюк ороспуны

О, джезалады,

Озь къуллерынынъ къаны ичюн онъа акъкъыны берди.

³ Экинджи кере бойле дедилер:

– Эльхамдюлилля!

Вавилонны якъкъан атеш эбедиен тютейджек.

⁴ Шу вакъытта йигирми дёрт акъсакъал ве дёрт айван озьлерини ерге ташлап:

– Амин! Эльхамдюлилля! – деп, тахтта отургъан Аллагъа ибадет эттилер.

⁵ Сонъ тахттан бир сес чыкъты:

– Эй, Алламызнынъ бутюн къуллеры, Ондан къоркъкъан буюк ве кичиклер, Оны макътанъыз!

⁶Сонъ чокъ адамларгъа, шувулдагъан сувларгъа, кучъю кок гудюр-дилерине ошагъан сеслерни эшиттим. Олар бойле деди:

– Эльхамдюлилля!

Рабби-Таала, Къудретли Алла падишалыкъ япа!

⁷Къуванайыкъ, севинейик, Алланы шуретлейик!

Къозунынъ никях вакъты кельди,

Онынъ келини озю азырланды.

⁸Киймек ичюн келинге темиз,

йылтыравукъ индже кетен урба берильди.

(Индже кетен – азизлернинъ инсафлы ишлеридир.)

⁹Сонъ мелек манъа:

– Яз! – деди. – Не де бахтлылар Къозунынъ никях акъшамына чагъы-рылгъанлар!

Даа манъа:

– Булар Алланынъ акъикъий сёзлеридир, – деди.

¹⁰Мен, онъа ибадет этмек ичюн, аякъларына йыкъылдым. Лякин о манъа шойле деди:

– Ёкъ, буны япма! Мен, сен киби, Алланынъ бир къулум. Иса акъкъын-да хаберге ишангъан дин къардашларынъ киби, мен де Аллагъа хыз-мет этем. Аллагъа ибадет эт. Иса акъкъында хабер – пейгъамберлик-лернинъ рухудыр.

Без ат устюндеки атлы

¹¹Ондан сонъ кок ачылып, мына, бир без ат тургъаныны корьдим. Атлынынъ Ады Ишанчлы ве Акъикъий эди. О, адалетли суд ве дженк эте. ¹²Онынъ козьлери аевленген атеш киби. Башында чокъ таджы бар. Устюнде Озюнден башкъа ич кимсе бильмеген бир ад язылгъан. ¹³О, къан лекелери олгъан урбаны кийген. Онынъ Ады – Алланынъ Сёзюдир. ¹⁴Онынъ артындан без атлар устюнде коклернинъ ордулары кете эдилер. Оларнынъ эписи без, ап-акъ индже кетен кийген эди. ¹⁵Онынъ агъзындан бир кескин къылыч чыкъып тура; онен О, халкъларны ура. Демир таягъынен О, оларгъа падишалыкъ япа, Къудретли Алланынъ атешли гъазабыны душманларынынъ башларына тюшюре. Юзюм сыкъкъан ерден чыкъкъан шарап киби, оларнынъ устюне гъазабы акъа. ¹⁶Онынъ урбасы ве баджагъында ойле бир ад язылгъан: «Падишаларнынъ Падишасы ве раббилернинъ Раббиси».

¹⁷Ондан сонъ кунеш устюнде тургъан бир мелекни корьдим. О, кучъю сеснен кокте учкъан бутюн къушларгъа къычырып, бойле деди:

– Алланынъ буюк акъшамлыкъ ашына келинъиз! ¹⁸Падишаларнынъ джесетлерини, бинъбашыларынынъ олюлерини, ве кучъю аскерлернинъ джесетлерини, атларнынъ беденлерини ве атлыларнынъ этини, эписи азат ве къулларнынъ, буюк ве кичиклернинъ джесетлерини ашамагъа топланынъыз!

¹⁹Ондан сонъ мен айванны, ер юзюнинъ падишаларыны ве оларнынъ ордуларыны корьдим. Олар ат минген Атлы ве Онынъ ордуларына къаршы дженк этмек ичюн бир ерге топлангъан эдилер. ²⁰Айван ве онынъ алдында аджайип ишлер япкъан ялан пейгъамбер эсирге тюшти. (Ялан пейгъамбер адамларны озь аляметлеринен алдаткъан эди, ве олар айваннынъ тамгъасыны къабул эткен ве онынъ путуна ибадет эткен эдилер.) Олар экиси кукюртнен янгъан атеш голюне тири олып ташландылар. ²¹Башкъалары исе ат минген Атлынынъ агъзындан чыкъкъан къылычнен ольдюрильдилер. Бутюн къушлар оларнынъ этини ашап тойды.

Бинъ йыллыкъ падишалыгъы

20 ¹Сонъ мен коктен тюшеяткъан мелекни корьдим. Онынъ къолунда тюрсюзликни ачкъан анахтар ве буюк бир зынджыр бар эди. ²Мелек аждержаны, яни Иблис ве Шейтан деген къадимий йыланны тутып, оны бинъ йылгъа багълады, ³тюрсюзлик ичине ташлады, тюрсюзликни къапатты ве онынъ къапусы устюне печат басты. Энди бинъ йыл ичинде Шейтан халкъларны бир даа алдатып оламайджакъ. Бинъ йыл кечкен сонъ исе о, къыскъа бир вакъыткъа азат этильмек керек.

⁴О вакъыт мен тахтларны ве тахтта отургъанларны корьдим. Оларгъа суд этмек акъкъы берильген эди. Иса акъкъында хаберни ве Алланынъ Сёзюни даркъаткъаны ичюн башлары кесильгенлернинъ жанларыны да корьдим. Олар айвангъа ве онынъ путуна ибадет этмеген, манълайларына ве къолларына онынъ тамгъасыны къабул этмегенлер. Олар тирилип, Месихнен бинъ йыл падишалыкъ этилер. ⁵Къалгъан ольгенлер исе бинъ йыл кечмегендже тирильмеди. Бу – биринджи тирилювдир. ⁶Не къадар бахтлы ве азиздир биринджи тирилювде тириледжеклер! Экинджи олюм оларгъа тиймейджек. Олар Алланынъ ве Месихнинъ руханийлери олып, Онен бинъ йыл падишалыкъ этеджеклер.

Шейтаннынъ енъильгени

⁷Бинъ йыл кечкен сонъ, Шейтан озь зинданындан азат этиледжек ве ернинъ дёрт тарафындаки халкъларны, Гог ве Магогны алдатмагъа ве оларны дженкке топламагъа кетеджек. Мен оларнынъ сайысы, денъиз къуму киби, чокъ олгъаныны корьдим. ⁸Олар бутюн ер юзюни къапладылар, азиз халкънынъ ордусыны ве Алланынъ севимли шеэрини сарып алдылар. ⁹О вакъытта коктен атеш ягъды ве оларны къырып ташлады. ¹⁰Оларны алдаткъан Шейтан атеш ве кукюрт голюне, айваннен ялан пейгъамбер олгъан ерге ташланды. О ерде олар гедже-куньдюз эбедиен чекишеджеклер.

Олюлерге чыкъарылгъан укъом

¹¹Сонъ буюк бир беяз тахтны ве Тахтта Отургъанны корьдим. Онынъ огюнден ер ве кок ёкъ олды ве бир даа пейда олмады. ¹²Мен Алланынъ тахты алдында тургъан буюк ве кичик олюлерни корьдим. Китаплар ачылды. Яшайыш китабы деген башкъа бир китап да ачылды. Олюлернинъ эр бири китапларда язылгъан ишлерине коре суд этильди. ¹³Денъиз озюндеки олюлерни йиберди, олюм ве олюлернинъ дюньясы озьлериндеки олюлерни бердилер, эр бир адам ишлерине коре укъом этильди. ¹⁴Олюм ве олюлернинъ дюньясы атеш голюне ташланды. Мына бу атеш голю – экинджи олюмдир. ¹⁵Адлары яшайыш китабында язылмагъанларнынъ эписи атеш голюне ташланды.

Янъы ер ве кок

21 ¹Ондан сонъ мен янъы бир кок ве янъы бир ерни корьдим. Эвельки ер ве кок гъайып олды. Денъиз энди ёкъ эди. ²Мен мукъаддес шеэрни, янъы Ерусалимни корьдим. Киеви алдына безенип чыкъаяткъан келин киби, шеэр коктен, Алланынъ огюнден эне эди. ³Мен тахттан кельген кучьлю бир сесни эшиттим, о бойле деди:

– Энди Алланынъ мекияны адамларнынъ арасында оладжакъ, Алла адамларнен берабер яшайджакъ. Олар Алланынъ халкъы оладжакъ, ве Алла Озю, оларнынъ Алласы, оларнынъ арасында булунаджакъ. ⁴Алла оларнынъ козюндеки эр бир козьяшны силеджек, ве энди олюм олмайджакъ. Гъам да, агълав да, агъры да олмаз. Эвельки шейлер кечип кетти.

⁵Тахтта Отургъан:

– Мен эр шейни янъы этип яратам! – деди. Сонъ манъа: – Буны язып къой, бу сёзлер ишанчлы ве акъикъийдир! – деди.

⁶Сонъ манъа бакъып, деди:

– Эр шей ерине кельди! Мен – Альфа ве Омега, эр шейнинъ Башы ве Сонъу. Сувсагъан адамгъа яшайыш чокърагъындан бедава сув берерим. ⁷Енъеджек адам эр шейни аладжакъ. Мен онынъ Алласы олурым, ве о, Меним огълум олур. ⁸Амма къоркъакъ, имансыз, игренч, адамларны ольдюрген, ороспу, джады, путперест ве бутюн яланджыларнынъ къысмети – атеш ве кукюрт янъан гольдедир. Бу, экинджи олюмдир.

Янъы Ерусалим

⁹Сонъ алдыма сонъки еди белягъа толдурылгъан еди пиаланы туткъан еди мелектен бири кельди ве меннен лаф этип:

– Бакъ, санъа Къозугъа келин оладжакъ къадынны косътереджем, – деди.

¹⁰Мелек меним рухумны юксек балабан бир дагъгъа алып чыкъты ве манъа мукъаддес Ерусалим шеэрини косътерди. О, коктен, Алланынъ огюнден энеята эди. ¹¹Шеэр Алланынъ шуретинен нур сача, онынъ йылтырагъаны къыйметли таш, буллор яшмагъа ошай эди. ¹²Онынъ дивары

къалын ве юксек эди, он эки араба къапусы олып, къапулар устюнде он эки мелек отура эди. Араба къапуларында адлар, Израильнинъ он эки къабилесининъ адлары язылгъан эди. ¹³Куньдогъуштан учь араба къапу, шимальден учь араба къапу, дженюптен учь араба къапу ве куньбагыдан учь араба къапу бар эди. ¹⁴Шеэр диварларынынъ он эки темели олып, оларда Къозунунъ он эки эльчисининъ адлары язылгъан эди.

¹⁵Меннен лаф эткен мелекнинъ къолунда алтын бир ольчу таягъы бар эди, шеэрни, онынъ араба къапулары ве диварыны ольчемек керек эди. ¹⁶Шеэр дёрт коше шеклинде ерлешкен; онынъ узунлыгъы кенълигинен тенъ эди. Мелек шеэрни ольчюнен ольчеди, ве шеэр 2 400 километр* чыкъты. Онынъ узунлыгъы, кенълиги ве юксеклиги бир-бирине тенъ эди. ¹⁷Мелек шеэрнинъ диварларыны да ольчеди, о, адамлар ольчюсинде де, мелеклер ольчюсинде де 72 метр* чыкъты. ¹⁸Диварлары яшмадан, шеэр озю джам киби тыныкъ, темиз алтындан къурулгъан эди. ¹⁹Шеэр диварларынынъ темеллери тюрлю къыйметли ташларнен донатылгъан эди: биринджи темель – яшмадан, экинджиси – кок якъут, учюнджиси – халцедон, дёртюнджиси – зумруттан эди. ²⁰Бешинджиси – агаттан, алтынджысы – къырмызы сердолик, единджиси – сары якъут, секизинджиси – берилл, докъузынджысы – топаз, онунджысы – ешил хризопрас, он биринджиси – сюмбюль, он экинджиси – мор якъуттан япылгъан эди. ²¹Он эки араба къапу – он эки инджи эди. Эр бир къапу бир инджиден ясалгъан эди. Шеэрнинъ баш сокъагъы тыныкъ джамгъа ошагъан темиз алтындан эди.

²²Бу шеэрде Алланынъ Сарайыны коръмедим. Рабби-Тааля, Къудретли Алла ве Къозу – шеэрнинъ сарайыдыр. ²³Шеэрни ярыкълатмакъ ичюн не кунеш, не ай керек; оны Алланынъ Шурети ярыкълатаджакъ; шеэрге Къозу нур сачаджакъ. ²⁴Халкълар шеэрнинъ ярыгъында юреджеклер. Ер юзюнинъ падишалары онъа озь байлыкъларыны кетиреджеклер. ²⁵Шеэрнинъ араба къапулары эр вакъыт ачыкъ тураджакъ ве асла япылмайджакълар, чюнки о ерде гедже олмайджакъ. ²⁶Анда халкъларнынъ бутюн шурети ве байлыгъы кетириледжек. ²⁷Лякин ич бир арам шей, пис ишлер япкъан я да ялан айткъан ич бир адам онъа кирмейджек, тек Къозунунъ яшайыш китабында язылгъанлар анда киреджек.

Яшайыш озени

22 ¹Мелек мангъа буллюр киби тыныкъ яшайыш озенини косътерди. О, Алланынъ ве Къозунунъ тахтындан чыкъа ²ве шеэрнинъ баш сокъагындан акъаята эди. Озеннинъ о тарафында да, бу тарафында да бир яшайыш тереги бар эди. Эр айда, йылда он эки кере бу терек мейва бере, терекнинъ япракълары халкъларгъа шифа бермек ичюн эди. ³Ич бир

* 21.16 2 400 километр – къ. юн. «12 000 стадиос».

* 21.17 72 метр – къ. юн. «144 пехус».

арам, Алланынъ лянети устюнде олгъан шей анда къалмайджакъ, лякин шеэрде Алланынъ ве Къозунынъ тахты оладжакъ, ве Онынъ къуллары Онъа хызмет этеджеклер. ⁴Адамлар Онынъ бетини кореджек, ве Онынъ Ады оларнынъ манълайларында языладжакъ. ⁵О ерде гедже олмайджакъ, лампат ярыгъы да, кунеш ярыгъы да керек олмайджакъ. Оларгъа Раб-би-Тааля ярыкъ береджек, ве олар эбедиен падишалыкъ япаджакълар.

Иса келеята

⁶Мелек манъа шойле деди:

– Бу сёзлер догъру ве акъикъийдир. Якъын арада оладжакъ шейни къулларына бильдирмек ичюн, азиз пейгъамберлерге Озь Рухуны берген Раб-би-Тааля Озь мелегини ёллады.

⁷– Мына, Мен тезден келеджегим! Не де бахтлыдыр бу китапнынъ пейгъамберлик сёзлерини акъылда туткъан адам!

⁸Мен, Юхан, буны коръдим ве эшиттим. Буны корип эшиткенимде, шу шейлерни манъа косътерген мелекнинъ аякъларына йыкъылып, ибадет этмеге истедим. ⁹Амма о манъа:

– Ёкъ, буны япма! Мен, сен киби, пейгъамбер къардашларынъ ве бу китапнынъ сёзлерини акъылда туткъанлар киби, Алланынъ бир къулум. Аллагъа ибадет эт! – деди.

¹⁰Сонъ манъа даа бойле деди:

– Бу китапнынъ пейгъамберлик сёзлерине печат къойма, оларны сакълама. Вакъыт аз къалды. ¹¹Инсафсыз адам яманлыкъ япа берсин, арам адам арамлыкъ япа берсин. Инсафлы догъру иш япсын, азиз адам азиз олып къалсын.

¹²– Мына, Мен тезден келеджегим, береджек акъкъым ве джезам Озюмнен. Эр кимге ишлерине коре береджегим. ¹³Мен Альфа ве Омега, Биринджи ве Сонъки, эр шейнинъ эм Башы, эм Сонъудырым. ¹⁴Не къадар бахтлыдыр урбаларыны ювгъанлар! Оларнынъ шеэр араба къапуларындан кирмеге ве яшайыш тереги мейвасындан ашамагъа акъкъы бар! ¹⁵Тышарыда исе пис шейлерни япкъан адамлар, джадылар, ороспулар, адамларны ольдюргенлер, путперестлер, яланны севген ве ялан айткъанлар къаладжакълар.

¹⁶– Мен, Иса, иманлылар джемиетлериме бу хаберни айтмагъа сизге Озь мелегимни ёлладым. Мен – Давутнынъ тамырым ве несилим, ярыкъ танъ йылдызым.

¹⁷Рух ве келин:

– Кель! – дейлер. Эшиткен адам да:

– Кель! – десин.

Сувсагъан адам кельсин, истеген адам яшайыш сувуны бедава алсын.

¹⁸Бу китапнынъ пейгъамберлик сёзлерини эшиткен эр бир адамгъа бойле бильдирем: ким оларгъа бир шей къошса, Алла онъа бу китапта язылгъан белаярны къошаджакъ. ¹⁹Ким бу китаптаки пейгъамберлик

сёзлеринден бир шейни алып ташласа, Алла ондан бу китапта язылгъан яшайыш терегинден ашамагъа ве мукъаддес шеэрде яшамагъа акъкъыны алып ташлайджакъ.

²⁰Бу шейлерни хабер эткен:

– Эбет, Мен тезден келеджегим! – дей.

Амин! Кель, Рабби Иса!

²¹Рабби Исанынъ эйилиги эпинъизнен олсун!

Къошма
малюматлар

Алланынъ Адлары

Мезкюр неширде Алланынъ Адлары Эски Васиетнинъ (Теврат ве Зебурнынъ) къ. еуд. асыл нусхасы ве Янъы Васиетнинъ (Инджилънинъ) къ. юн. асыл нусхасы эсасында арды-сыралы терджиме этильген эдилер.

Ильк сефер Алла Мусагъа ве Исраиль халкъына Озь 𐤀𐤃𐤁𐤀 Адынен ачылды. Бу Ад дёрт арифтен ибарет олгъаны ичюн, оны базыда «тетраграмматон» деп адландыралар. Бу Адны сес чыкъарып теляффуз этмеге ясакъ эди, амма О, теляффуз этильгенде, «Яхве» оларакъ айтыла эди. Бу Аднынъ манасыны насыл этип анъламагъа кереклиги акъкъында Алла Озю Чыкъыш китабында (3.14) айта; Оны бойле сёзлернен терджиме этмек мумкюн: «Мен Барым», я да «Мен – бу Мендирим, Мен барлыкъны берем». Яни, *Яхве* – бу «бар олгъан сою», «барлыкъны берген сою», «даима олгъан сою»; буларнынъ эписи Алла табиаты ве хусусиетининъ даимийлигини акс этелер.

Окъугъанда, теляффуз этильмеси ясакъ олгъан бу Ад расткельгенде, агъзавий шекильде къ. еуд. *Адонай* сёзю къулланыла эди («рабби, акимдар, укюмдар» манасында). Кечче асыл нусханынъ метининде бу ал созукъ сеслерни косътерген диакритик ишаретлер ярдымынен акс олунгъан эди. Къ. еуд. *Адонай* сёзюне къ. юн. *Кюриос* сёзю тенъ келе. Сёзлернинъ экиси де ялынъыз Аллагъа нисбетен дегиль де, падиша, акимдар, сераскерлерге нисбетен де къулламанлары мумкюн эди; къуллар да шорбаджыларына бойле мураджаат эте эдилер. Къ. юн. *Кюриос* базыда мертбели адамгъа мураджаатнынъ урьметли шекили оларакъ къулланыла эди (къырымтатар тилинде бойле маналарда «эфенди, саип» сёзлери чыкъалар.)

Асыл нусхадаки *Яхве* тетраграмматоны ве *Адонай* сёзю арасында олгъан фаркъны языда косътермек ичюн, терджимеде тетраграмматонны биз бутюн сёзни буюк арифлернен беремиз – **РАББИ**, *Адонай* сёзюни исе тек биринджи буюк арифнен – **Рабби**.

Эм тетраграмматон, эм *Адонай* чокъусы алларда Алланынъ башкъа Адлары ве эпитетлеринен берабер кельмелери мумкюн:

РАББИ-ТААЛЯ – сёзю-сёзюне, къ. еуд. *Адонай-Яхве*.

РАББИ-Тааля – сёзю-сёзюне, къ. еуд. *Яхве-Элохим*. Мезкюр сёз бирикмеси мулькиет конструкцияларында баягъы сыкъ расткеле ве я «РАББИ-Таалямыз, РАББИ-Таалянъ» деп, терджиме этиле, я да бираз кенъ шекильде – «РАББИ олгъан Алланъ(ыз), РАББИ олгъан Алласы, РАББИ олгъан Алламыз» ве иляхре.

Ордуларнынъ РАББИси – сёзю-сёзюне, къ. еуд. *Яхве-Цеваот*. «Цеваот» сёзю «ордулар, арбий кучьлер» маналарыны бильдире, бу я коктеки кяинат кучьлерининъ ордусына аит, я да мукъаддес дженкке чыкъкъан исраиллилернинъ арбий къысылларына аиттир.

Рабби-Тааля – сёзю-сёзюне, къ. еуд. *Адонай-Элохим*, я да къ. юн. *Кюриос-Теос*.

Юкъарыда къайд этильген сёзлерден гъайры, асыл нусхада дюнья Яратыджысына нисбетен къ. еуд. *Эль, Элохим, Элоах*, къ. арам. *Элах* ве къ. юн. *Теос* сёзлери де сыкъ къулланылалар. Къырымтатар тилине бу сёзлер **Алла** сёзю ярдымынен терджиме этилелер. Эм еудий, эм юнан тилинде бу сёзлер эм Екяне Аллагъа нисбетен, эм путперестлернинъ аллаларына нисбетен (бойле алда биз бу сёзни уфакъ арифнен беремиз) къулланылмалары мумкюн эди.

Терджимеде **Алла** сёзюни тюрлю эпитетлернен бириккенини расткетирмек мумкюн, меселя:

Юдже Алла – сёзю-сёзюне, къ. еуд. *Эль-Элион*, къ. юн. *Теос-Хюпсистос*.

Къудретли Алла – сёзю-сёзюне, къ. еуд. *Эль-Шаддай*.

Эбедий Алла – сёзю-сёзюне, къ. еуд. *Эль-Олам*.

Тири Алла – сёзю-сёзюне, къ. еуд. *Элохим-Хаййим*.

Сёзлюк

Абдест – Эски Васиятте, бутюнлей сувнен ювунып (бой абдест) я да эль-аякъ ювып темизленюв адети. Еудийлер эр бир арам шейге ве арам-лангъан адамгъа тийген сонъ, къолларыны, чанакъларыны, урбаларыны ве башкъа шейлерни юва эдилер.

Ад – къадимий заманларда еудийлер адамнынъ адынен онынъ барлыгъыны багълай эдилер. Алланынъ Адыны айтмайып, Онъа сыкъ «Ад» (къ. еуд. *Шем*), дей эдилер. Шегиртлер бир шейни «Месихнинъ Адынен» япкъанларда, шуны Онынъ истегине коре ве Онынъ кучюнен япа эдилер.

Азиз – бакъ. **Мукъаддес**.

Акъсакъал – (къ. юн. *пресбютерой*) сёзю-сёзюне «къарт адам». Эвельде месихчилер джемиетинде акъсакъаллар рухий башлыкъ ве ребер ва-зифесини беджере эдилер. Эксерий алларда бир джемиетте бир къач акъсакъал бар эди. Эльчилер (я да оларнынъ издешлери) акъсакъалларнынъ башына къолларыны къойып, дува окъуй ве мувафакъиетли хызметлери ичюн Мукъаддес Рухнынъ эйилигини бере эдилер.

Алланынъ Къозусы – Алла исраиллилерге Мусанен берген Къанунгъа бойсунып, руханийлер эр саба ве эр акъшам Аллагъа бир къозуны къурбан чала эдилер. Къозунынъ къаны адамларны Алланен муаббетлештире, ве бу адетнен исраиллилернинъ гуналары багъышлана эди. Исагъа «Алланынъ Къозусы» деп, Ягъя Исанынъ бутюн халкъ ичюн къурбан оладжакъыны эвельден айтты.

Алланынъ Огълу – Исанынъ унванларындан бири, амма бу, Алланынъ апайдан олгъан огълуны анълатмай. Эски заманларда «Алланынъ огълу» Исраильнинъ падишаларына дей эдилер (бакъ. 2 Пад 7.14; Збр 2.6-7). Бу ад бекленильген Месихни, Алладан кельген инсафлы Падишаны, яни Иса Месихни де бильдире эди (бакъ. Юх 1.49; 11.27; 20.31). Бу ибаре Иса Месих ве Онынъ коктеки Бабасынен олгъан

мунасебетлерини, оларнынъ табиатларынынъ якъынлыгъы ве бирлигини косътере. Иса Бабанынъ ердеки векили олып, Оны адамларгъа ача. Бундан гъайры, эписи иманлылар Алланынъ балаларыдыр, чюнки олар Аллагъа Баба дейлер, Оны севелер ве ирадесини беджермеге тырышалар (бакъ. 1 Юх 2.23).

Алланынъ Падишалыгъы (Кок Падишалыгъы) – бу ибаре Алланы озъ Падишасы сайып, Онен къонушып яшагъан адамларнынъ Алланын мунасебетлерини анълата. Алланынъ Падишалыгъы толу дережде Исанынъ экинджи келишинден сонъ оладжакъ: о вакъытта Алла халкъынынъ душманлары енъиледжек, эски дюнья ёкъ оладжакъ, онынъ ерине янъы дюнья пейда оладжакъ, анда эр шей эбедий севгиге толаджакъ ве яманлыкъ олмайджакъ. Амма Алланынъ Падишалыгъы тек келеджекте дегиль, о шимди де, адамлар Алланынъ ирадесини беджерген ве бир-бирини севген эр бир ерде де бар. Алланынъ Падишалыгъы Иса Месихнинъ, Ягъянынъ ве эльчилернинъ огретювинде эсас ерни ала.

Алланынъ Сарайы – Израильнинъ пайтахты Ерусалимдеки мукъаддес биналарнынъ топلامыдыр. Сулейман падиша оны еудийлер Мусанынъ заманындан берли Аллагъа ибадет эткен Чадырнынъ ерине къурды. М. э. 586 с. Сулейманнынъ Сарайыны вавилонлылар виран этти. Бир къач он йыллыкътан сонъ Сарай гъайрыдан тикленди. Сонъ Буюк Ирод Сарайны баягъы кенълештирди. Алланынъ Сарайы Израиль яшайышынынъ меркези эди: къурбанлар тек анда чалына эди, мемлекетнинъ бутюн четлеринден ве тышындан кельген еудийлер мында муим байрамларны (Песах, Афталар Байрамы, Чалашлар Байрамы) къайд эте эдилер. Сарайнынъ эсас одасы Энъ Мукъаддес Ер эди. Анда йылда бир кере тек баш руханий кирип, айры ибадет эте эди. Бу ерни Мукъаддес Ерден буюк перде айыра эди. Мукъаддес Ерге тек руханийлер кире биле. Сарайнынъ бу эки къысымлары Алланынъ Эви оларакъ сайыла, анда адий адамларгъа кирмек ясакъ эди, олар тек Сарайнынъ азбарларында Аллагъа ибадет эте эдилер. Азбарларнынъ четлериндеки зйванларда адамлар топланып, тюрлю ишлернен огъраша эдилер. Иса Месих пейгъамберлик якъъанына коре, м. с. 70 с. римлилер Сарайны бутюнлей ёкъ эттилер, ве ондан сонъ Сарай гъайрыдан тикленмеди.

Алланынъ Шурети – бу ибаре дюньяда якъъан ишлеринде косътерильген Алланынъ улулыгъыны бильдире. Мукъаддес Китаптан корюнеки, базы вакъытта Алланынъ Шурети исраиллилерге кучлю ярыкъ киби корюнди. Амма Алланынъ Шурети Раббиге инангъан инсафлы адамларнынъ яшайышларында да корюнди. Энъ эвеля О, Иса Месихнинъ яшайышында, аджайип ишлеринде ве хусусан Онынъ хач устюнде олюминде ве тирилювинде косътерильди.

Алоэ – бакъ. **Къокъулы шейлер**.

Альфа ве Омега – юнан элифбесининъ биринджи ве сонъки арифлери (къырымтатар элифбесиндеки А ве Я арифлери киби). «Альфа ве Омега» ибареси «башы ве сонъу» манасыны ачып, толулыкъны, сонъунадже чыкъмакъны анълата. Сырларнынъ ачылувы китабынынъ контекстинде бу ибаре дюньянынъ яратылмасындан сонъки кунюне къадар тарихыны косътере.

Алямет – бакъ. **Бельги**.

Аманлыкъ (селямет) – Янъы Васиетте бу сёз тек дженк олмагъаныны дегиль, тынчлыкъ-аманлыкъны да бильдире. Еудийлер бир-бирини: «Селям алейкум!» (къ. еуд. *шалом алейхем*), деп къаршылай эдилер.

Амин – къ. еуд. «акъикъый» я да «акъикъат» манасыны анълата. Бу сёзнен вааз я да дува эм башланмакъ, эм битмек мумкюн.

Арес-тёпе – (къ. юн. *Арео Пагос*) акъсакъалларнынъ шурасы топлашкъан Афинанынъ меркезинде ерлешкен тёпелик. Шуранынъ озюни де бу тёпеликнинъ адына коре адландыра эдилер (бакъ. Фаал 17).

Афталар Байрамы – бакъ. **Байрамлар**.

Ахирет куню – бу дюньянынъ тарихы битеджек кунъ. Чокъусы еудийлер шу куню эвель ольген адамлар тириледжегине инана эдилер. О вакъытта эписи адамлар Алланынъ судуна барып, озълерининъ яшайышларына эсабат береджеклер. Инджиль китабына коре бу судда ич бир адам озюнинъ инсафлы ишлеринен акъланып оламайджакъ. Тек Иса Месихнинъ къурбанлыгъыны къабул эткен адамлар акъланып оладжакълар.

Аштан-сувдан вазгечюв – къадимий заманларда къыскъа бир вакъыт ичинде, адетиндже бир кунъ девамында, аштан ве сувдан вазгече эдилер. Бойлеликнен, адам озюни Аллагъа ишандыра, шунунънен Онъа олгъан садыкълыгъыны косътере ве тевбе этип ярдым сорай эди. Бир йылда бир кунюнде – Одеме Куню (еуд. *Йом-Куннур*) – эр бир адам мытлакъ аштан вазгечмек керек эди, еудийлер эписи озъ гуналары ичюн Аллагъа тевбе эте эдилер. Бу, Мукъаддес Язынынъ эмири эди. Базылары исе, энъ эвеля фериселер, даа башкъа кунълерде аштан-сувдан вазгече эдилер. Бирде-бир иманлылар джемиети айры бир себептен дува окъумакъ ичюн аштан-сувдан вазгечип ола эдилер.

Байрамлар – исраиллилер эсас учъ байрамны къайд эте эдилер: Мысырдан чыкъкъанларыны хатырлаткъан **Песах Байрамы**, **Биринджи Махсул Байрамы (Афталар Байрамы**, я да **Берекет Байрамы)** (махсул джыймагъа башлагъанларынды) ве **Чалашлар Байрамы** (махсул джыймакъны битиргенлеринде). Ондан гъайры олар даа **Одеме Кунюни** къайд эте эдилер. Шу куню бутюн халкъ аштан вазгечип Алладан озъ гуналарынынъ багъышланмасыны сорай эдилер. **Песах Байрамы** – (къ. еуд. *Песах*) еудийлернинъ энъ муим байрамы, еудийлерни Мысыр къуллугъындан къуртулгъанларыны анъдыра. Бу байрам Нисан айында 15-инджи кунюнде (март-апрель айында) отъкериле

эди. Къадимий заманларда еудийлер бутюн Исраиль мемлекетинден ве башкъа топракълардан Песах Байрамыны къайд этмек ичюн Ерусалимге келип, Аллагъа ибадет эте эдилер. Песахтан сонъ еди кунь девам эткен **Маясыз Пишкен Пите Байрамы** башлана эди. Бир афта ичинде еудийлер тек маясыз пишкен отъмек ашай эдилер. Инджильде бу эки байрам бир байрам сайыла. Шу куньлери Иса Месих хачкъа мыхланып ольдюрильди ве тирильди. Ондан сонъ Песах месихчилернинъ энъ буюк байрамы – Исанынъ Тирилюв Байрамы олды. Песах ашы олгъан къурбан къозусына да «песах» дей эдилер. **Чалашлар Байрамы** – (къ. еуд. *Сукъкъот*) баба-деделерининъ сахрада юрген вакъытта чалашларда яшагъанларнынъ хатырасына багъышланып отъкерильген байрам. Байрам Тишри айынынъ 15-бешинджи куню (кузьнинъ башы) башланып, еди кунь девам эте эди. Ондан сонъ секизинджи кунь – байрам раатлыгъы келе эди. **Биринджи Махсул Байрамы (Афталар Байрамы, Берекет Байрамы)** – (къ. юн. *Пентэкостэ*, сёзю-сёзюне «эллинджи кунь») Песах Байрамындан еди афта кечкен сонъ кечириле эди. Бу байрамны «Синай дагъында берильген Къанун» байрамы киби къайд эте эдилер. Шу куню тек Фелестинде яшагъан дегиль, башкъа ерлерден де бутюн еудийлер Ерусалимге кельмеге аракет эте эдилер. Исанынъ биринджи шегиртлери Берекет Байрамында Мукъаддес Рухкъа толдылар.

Баш руханий – бакъ. **Руханийлер.**

Бельги (алямет) – бирде-бир шейни исбатламакъ я да тасдыкъламакъ ичюн бельги оларакъ Алла япкъан муджизе. Инджильнинъ муэллифлеринден бири Юханнынъ язгъанына коре, бельгилер – Иса япкъан, Кок Падишалыгъынынъ келеяткъаныны косътерген аджайип шейлердир.

Берекет Байрамы – бакъ. **Байрамлар.**

Беэльзебул – бакъ. **Шейтан.**

Биринджи Махсул Байрамы – бакъ. **Байрамлар.**

Вавилон – Фират ве Хиддекель дерьясы арасында (земаневий Ирак топрагъында) ерлешкен, къоджаман империянынъ пайтахты олгъан, Якъын Шаркънынъ энъ буюк шеэридир. Вавилонда чокъ аллаларгъа табына эдилер. М. э. 587 с. вавилонлылар (къасдийлилер) Ерусалим шеэрини йыкътылар ве еудийлернинъ чокъусыны эсирге алып кеттилер. Янъы Васиетнинъ заманларында Вавилон шеэри энди виран этильген эди. Инджильде «Вавилон» сёзю Шейтаннынъ падишалыгъыны анълата. Бесе-белли, мында Рим шеэри козьде тутула эди. О заманда Рим Ерусалимни запт эткен янъы империясынынъ баш шеэри, путперест медениети ве тюрлю бозукълыкъларнынъ меркези эди.

Васиет – Синай дагъында Алла Мусанен бутюн еудий халкъына васиет этти, еудийлерге яхшылыкъ япмагъа, оларны душманлардан къорчаламагъа сёз берди. Еудийлер Аллагъа садыкъ олып, Къанунда

язылгъан Онынъ истегенини беджермек керек эдилер. Бу васиетке, онынъ япылмасы акъкъында тариф эткен китаплар топламына киби, «**Эски Васиет**» дейлер. Пейгъамберлер Алла адамларгъа янъы васиет береджеги акъкъында айта эдилер. Инджиль китабына коре, бу янъы васиет Иса Месихнинъ олюми ве тирилюви ярдымынен япылды. Энди Алланынъ халкъы – догъгъан ерине бакъмайып, Месихке иман эткен, Онынъ огретювине коре яшагъан адамларнынъ эписидир. Бу васиетке, Иса ве Онынъ биринджи издешлери акъкъында тариф эткен китапларнынъ джыйынтыгына да «**Янъы Васиет**» дейлер. Бу джыйынтыкъны м. с. I-инджи асырында чешит адамлар язды. Эски Васиетнен бирликте Янъы Васиет Мукъаддес Китапны тешкиль эте.

Васиет Сандыгъы – исраиллилернинъ эсас азизлиги: агъачтан япылып алтыннен къаплангъан мукъаддес Сандыкъ. Сандыкънынъ ичинде васиетнинъ таш левалары сакълана эдилер. Сандыкъ башта Мескеннинъ сонъунда, Сарайнынъ Энъ Мукъаддес Еринде тура эди. Исраиллилер оны, устюнде санки де Рабби отургъан, падишанынъ тахты ерине коре эдилер.

Васиетнинъ таш левалары – устьлеринде Он Эмир (Исраиль халкъына Алладан берильген эсас эмирлер) язылгъан таш левалардыр. Оларны Рабби Синай дагъында, Исраильге васиет бергенде, Мусагъа берди.

Галилея – Фелестиннинъ шимали. Чокъ асырлар девамында башкъа халкъларнынъ къолунда олгъаны ичюн, Галилеяда тюрю халкъларнынъ адамлары чокъ эди. Еудиенинъ сакинлери галилеялыларгъа юкъарыдан бакъа эдилер. Галилеянынъ Назарет шеэрчигинде Исанынъ яшлыгъы ве генчлиги кечти. Мында О, чокъ аджайип шейлер япты.

Давут – Шаулдан сонъ Исраильнинъ экинджи ве энъ намлы падишасы. О, тахткъа м. э. 1010 с. отурды. Давут Исраильни буюк девлет ве Ерусалим шеэрини Исраильнинъ пайтахты япты. О, кучлю аскер ве улу шаир эди. Давут Зебур китабынынъ (Аллагъа айтылгъан йырлар ве дувалар) муэллифлеринден бири эди. О, Аллагъа ишанчлы олгъаны ичюн, Алла Исраиль тахтыны тек онынъ эвлятларына береджегини сёз берди. Еудий пейгъамберлерине коре, келеджекте бутюн дюньянынъ Падишасы оладжакъ Месих Давутнынъ сою оладжакъ. Шунунъ ичюн Исагъа даа «**Давутнынъ Огълу**» дей эдилер.

Давутнынъ Огълу – Давут падишанынъ дос-догъру эвляды. Иса Месих Давутнынъ эвляды олгъаныны билип, еудийлер Онъа «Давутнынъ Огълу» дей эдилер.

Денъиз хавузы – Мескеннинъ азбарында тургъан буюк бакъыр савут. Аллагъа хызметлерини башламаздан эвель руханийлер шу савутта абдест ала эдилер.

Дженнет – (къ. юн. *Парадейсос*; къ. еуд. *Эден*; рус. *Эдем*) Башланув китабында (2 б.) пек дюльбер багъча тасвир олуна, анда биринджи адамлар Алланен къонушып яшай эдилер. Бу багъчагъа «дженнет» дейлер.

Адамлар Алланынъ Сёзюни тутмагъан сонъ, багъчадан къувулдылар ве энди агъыр иш япып ве ольдюрюджи хасталыкъларгъа огърап яшамагъа меджбур олдылар. Дженнет акъкъында айткъан Месих бу аджайип ве гъамсыз яшайышкъа къайтмакъны ве Алланен бирликте эбедиен къалмакъны козьде тута эди.

Джеэннем – бакъ. **Олюлернинъ дюньясы.**

Дин къардашлары – иманлылар эксериятнен бир-бирине «дин къардашлары» дейлер, бойле этип, оларнынъ бир Алла Бабасы олгъаныны косьтерелер. Олар бир-бирини къайгъырып, бир къорантада киби, муаббет яшайлар.

Еудие – Фелестин дженюбиндеки виляет, онынъ ады исраилли къабилелеринден бирининъ бабасы Ехуда адынен багълы.

Еудий – бу сёзю (менбаа метинде – «иврий») биринджи кере Ибраимге (Баш 14.13), сонъ Юсуфкъа (Баш 39.14) ве Якъупнынъ (Исраильнинъ) бутюн эвлятларына нисбетен къулланылды. Сонъ Исраиль халкъына аит олгъан эр кесни ойле адландырып башладылар. Къырымтатарджа бир «еудий» сёзю къулланылса да, къ. еуд. «иврий» сёзю этник аитликни, «еудий» сёзю исе диний аитликни косьтере.

Еудийлер – башында Якъупнынъ огълу Ехуданынъ къабилесиндеки адамлар. Амма Инджильнинъ заманына бутюн чуфутларгъа «еудий» деп башладылар. Юханнен берильген Инджильде «еудий» сёзюнен сыкъ-сыкъ чуфутларнынъ башлыкъларыны адландыра эдилер.

Ёл (Раббининъ Ёлу, Алланынъ Ёлу) – месихчилер джемиетининъ ве Иса Месихнинъ огретювининъ ильк адларындан бири (бакъ. Фаал 9.2; 22.4).

Иблис – бакъ. **Шейтан.**

Ибраим – Исраиль халкъынынъ биринджи баба-дедеси. Онынъ тарихы Башланув китабынынъ 12-25 бабларында икяе этиле. Алла оны сайлап, онъа васиет берди, тувгъан топракътан узакъ Ханаан топрагъына кочъмеге эмир берди, шу топракъны чокъсайылы несилине бермеге ваде этти. Башта онынъ ады Ибрам эди, амма сонъундан Алла онъа янъы «Ибраим» адыны берди. Ибраим ве онынъ апайы Саре Исхакъ огълунынъ догъувыны чокъ вакъыт бекледилер ве чокъ сынавлардан кечтилер. Ибраим исраиллилернинъ ве базы башкъа халкъларнынъ дедеси олды. Мукъаддес Китапта о – тюрюлю агъыр алларда Алланынъ бутюн эмирлерини беджермеге азыр олгъан, Раббиге ишанч толу орьнектир.

Иманлылар топлашувы (иманлылар джемиети) – бир ерде яшагъан, даима топлашып, Аллагъа ибадет эткен ве Языны огренип, къонушкъан джемиетнинъ ады. Бу сёз тек ерли джемиетни дегиль, бутюн дюньяда Иса Месихке иман эткенлерни де анълата биле.

Император – Рим империясынынъ баш укюмдары. Онъа айры виляетлернинъ акимлери ве падишалары (меселя, Пилат ве Ирод) бойсуна

эдилер. Биринджи императорнынъ ады Юлий Цезар олгъаны ичюн, башкъаларына да «кесар» дей эдилер.

Инджилъ – бакъ. **Къуванчлы Хабер.**

Инсан Огълу – еудий тилинде бу ибаренинъ биринджи манасы «адам» эди. Даниял пейгъамбер шойле келеджек Падишагъа дей эди. Онынъ айткъанына коре, Алла бу Падишагъа бутюн халкълар устюнде укюм береджек (Дан 7.13-14). Иса бойле ибаренен сыкъ-сыкъ Озюни адландыра эди.

Инсафлыкъ – Алла инсафлыдыр, демек, Онынъ бутюн арекетлери акъыкъаткъа ве адалетке эсаслана. Мукъаддес Китапкъа коре, Алла адамнынъ гуналарыны багъышласа, адам инсафлы ола. Адам Алланынъ истегенини беджерип, озь арекетлеринен инсафлыкъкъа ынтылмакъ керек.

Ирод – падишаларнынъ сюлялеси. Бу сюляле биринджи падиша Буюк Ироднынъ адынен адлана эди. **Буюк Ирод** – еудийлернинъ падишасы, м. э. 37-4 с. къадар бутюн Фелестин топрагъында акимлик япты. О, Исанынъ догъгъаны акъкъында эшитип, Вифлеемде янъы догъгъан балаларны ольдюрмеге эмир этти. **Ирод Антипа** – Буюк Ироднынъ огълу, м. э. 4 с. – м. с. 39 с. къадар Галилеяда акимлик япты. Ягъя оны къанунсыз эвленгенинде къабаатлагъаны ичюн, Ирод Антипа Ягъяны якъалап джезаламагъа эмир этти. Бундан гъайры, Ирод Антипа Исанен судда корюшти. **Ирод Агриппа I** – Буюк Ироднынъ торуны ве Ирод Антипа къардашынынъ огълу, м. с. 39-44 с. къадар Фелестинде акимлик япты. О, месихчилерни мераметсиз джезалап башлады. Онынъ эмиринен эльчи Якъуп ольдюрильди ве эльчи Пётр зиндангъа атылды. Фаалиет китабы Ирод Агриппанынъ олюмини бойле тасвирлей: путперест хызметчилери оны алла ерине корип, шерефлеп башладылар, ве о, шу шерефлерни къабул этти. Шу вакъыт Алланынъ мелеги Иродны азаплы хасталыкънен урды, ве Ирод шу хасталыкътан кечинди. **Ирод Агриппа II** – Ирод Агриппа I огълу. Эльчи Павел денгъиз янынъдаки Кайсарея шеэринде онынъ алдында чыккъышта булунды. Ирод Агриппа II м. с. 44-70 с. къадар Фелестиннинъ бир къач виляетинде акимлик япты. Сонъ о, Римге кочип, анда м. с. 100 с. къадар яшады.

Иса – (къ. еуд. *Ешу, Ешуа; Ехошуа* адынынъ къыскъартылгъан шекили) еудий адларындан бири. Онынъ манасы – «РАББИ къуртара».

Исраиль – бакъ. **Якъуп.**

Керувлар – мелеклернинъ хусусий бир чешити. Мукъаддес Китапта керувлар Аллагъа якъын ве Онынъ тахты янынъда хызмет эткен неселерни киби тасвирленелер. Онынъ ичюн Мескенде ве Сарайда керувларнынъ ресимлери бар эди.

Кинаели икяе – кенгелешкен къыяславдыр, о, эр вакъыт тапмаджа, тасавур этюв усуллары къулланыла. Еудийлернинъ адетинде тек акъыл

огреткен кыскыа икяе дегиль де, аталар сёзлери, айтымлар, тапмаджалар, къанатлы сёзлер, икметли сёзлер, аллегорияларгъа да «кинаели икяе» дей эдилер. Кинаели икяени анъламакъ ичюн башыны чалыштырмакъ керек. Кинаели икяелер Шаркътa кенъ даркългъан эди. Оларны уйдургъан ве анълагъан адамларгъа «икметли» дей эдилер.

Кок Падишалыгъы – бакъ. **Алланынъ Падишалыгъы.**

Корюшюв Чадыры – бакъ. **Мескен.**

Къадимий арабий тили – къадимий еудий тилине ве аз дереджеде арап тилине сойдаш тили. Бу тильде Даниял ве Узеир китабынынъ бир къач бабы язылды. Фелестинде, Иса Месихнинъ яшагъан вакытта, бу еудийлернинъ лакъырды тили эди.

Къадимий еудий тили – бу тильде деерлик бутюн Эски Васиет язылгъан. Янъы Васиет язылгъан заманында, Фелестин сакинлери онъа сойдаш олгъан арабий тильде лаф эте эдилер, башкъа халкъ векиллеринен исе сыкъ-сыкъ къадий юнан тилинде къонуша эдилер.

Къадимий юнан тили – Эскендер Зулъкарнаиннынъ запт этмелеринден сонъ, юнан тили шаркый Акъ денъиз алысында халкъара тиль олды. Янъы Васиет, чокъча адам окъуп олсун деп, юнан тилинде язылды.

Къандиль – Мескеннинъ ве сонъундан Сарайнынъ ичини ярыкълатмакъ ичюн къулланылгъан еди ягълы чыракълы лампа (бакъ. Чыкъ 25).

Къанун (Мусанынъ Къануны, Теврат) – Муса пейгъамбер вастасынен Исраиль халкъына берильген Алланынъ Къануны. Мукъаддес Китапнынъ биринджи беш китабына (Тевраткъа) да «Къанун» дейлер, чюнки анда эм къанун, эм онынъ берильген тарихы бардыр. Къанун исраиллилерге тафсиллятлы огютлер бере, оларнынъ диний ве ичтимаий яшайышыны бельгилей, яхшылыкъ ве адалет къаиделери тайинлей эди. Къанунда адамларгъа Алланынъ ирадеси ачыла. Амма озю озюнден Къанун оны бозгъан адамларны гуна джезасындан къорчалап оламай. Онынъ ичюн Янъы Васиетте Къанун хайыргъа къаршы кююла.

Къанун оджалары – Мукъаддес Языны ве биринджиден Мусанынъ Къануныны теренден огренип анълаткъан адамлар. Олар Къанунны язып ала, огрене, анълата, къуллана ве адамларгъа огрете эдилер. Бойле адамларны еудий джемиетинде буюк урьмет эте эдилер.

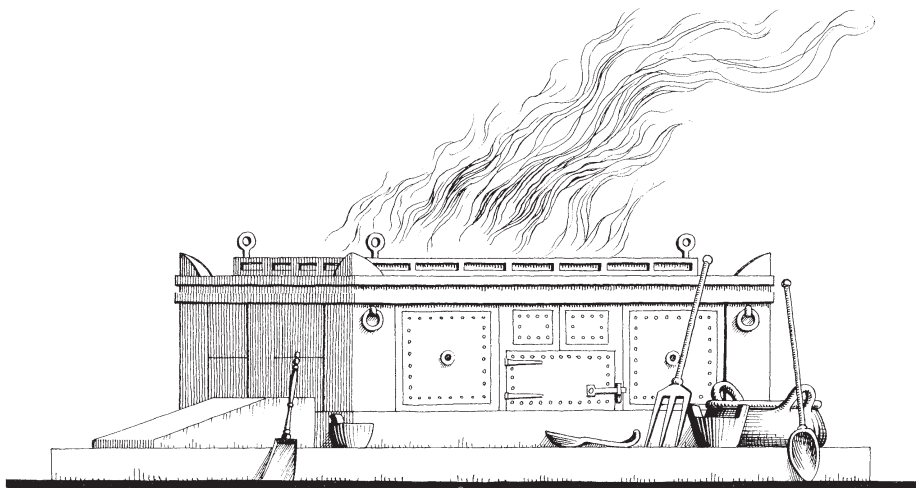
Къокъулы шейлер. Алоэ – осюмлик, онынъ япракъларындан кыйметли къокъулы ягъ япа эдилер. Дефн этмезден эвель олю сарылгъан

басмагъа бу къокъулы ягъны синъдире эдилер. **Либан** – экзотик осюмликнинъ къурутылгъан сакъызы. Оны якъкъанда къокъулы тютюн чыкъа эди. Либан тютетюви башта Чадырда, сонъ Ерусалим Сарайында бахшыш кетирювнинъ бир чешити эди. **Мюр** – паалы къокъулы ягъ, дженюбий тереклернинъ сакъызындан азырлана. Оны тиббиетте азапларны эксильтмек ве олюни дефн эткенде ягъламакъ ичюн къуллаана эдилер.

Къуванчлы Хабер – (къ. юн. *эвангелион*) Эски Васиетте анъылгъан, Иса Месихнинъ ер юзюне кельгенинен илян этильген хабер. Онынъ манасы шунда ки, Алла адамларны севгени ичюн, Озь Огълуны ерге ёллады, Онынъ хачта ольгени ве тирильгенинен бутюн адамларгъа гуналардан ве эбедий олюмден къуртулыш ёлу ачылды. Бу хабер месихчилер иманынынъ эсасы олды. «Эвангелион» сёзюнен «**Инджилъ**» сёзюнинъ пейда олувы да багълы. Кечче бу сёзнен Иса Месих акъкъында икяе эткен дёрт китапны адландырып башладылар.

Къурбан ери – бир тёпелик, онынъ устюнде къурбан чалынгъан айванларнынъ бутюнни я да бир къысмыны якъа эдилер. Къурбан ери эксериятнен ташларнен япыла эди, амма Корюшюв Чадырында еринден авуштырмагъа мумкюн олгъан, тахтадан япылып маденнен къаплангъан сою бар эди. Ондан гъайры, къокъулы отларны якъмакъ ичюн, маденден япылгъан кучюк къурбан ерлери де бар эди.

Къурбан чалув ве бахшыш кетирюв – Мусанынъ къануны боюнда еудийлер Аллагъа къурбан кетире эдилер. Айванны сойып, оны бутюнлей я да къысмен къурбан ерине къойып якъа эдилер. Эгер эт къалса, оны адамлар озьлери ашай эдилер. Мусанынъ заманындан

башлап, Алла къурбанлар тек бир ерде кетирильгенини талап этти: башта Корюшюв Чадырында, сонъ Алланынъ Сарайында. Къурбан чалмагъа тек руханийлернинъ акъкъы бар эди. Айванлардан гъайры, бахшыш оларакъ отъмек, шарап, зейтюн ягъы, берекетнинъ биринджи мейваларыны кетире эдилер. Къурбанларнынъ ве бахшышларнынъ бир къач чешити бар эди: япылгъан гуна ичюн къурбан, Алланынъ яхшылыкълары ичюн бахшыш, берильген адакъ ичюн къурбан, озъ истегинен кетирильген къурбан я да бахшыш. Бойле къурбанлар ве бахшышлар Алланен бирликте адамнынъ ашагъан ашы киби эди. Исраиллилер Аллагъа кетирген къурбанлар ве бахшышларнынъ бир къысмы руханийлерге ве левийлилерге бериле эди. Янъы Васиетке коре, Месихнинъ хач устюндеки олюми – бутюн инсаниетнинъ гуналары ичюн кетирильген къурбандыр.

Къуртарыджы – бакъ. **Къуртулыш**.

Къуртулыш – Мукъаддес Китапта бу сёз Алла адамгъа я да бутюн халкъгъа япкъан ярдымыны, оларны телюке ве душманлардан къуртаргъаныны анълата. Амма баш манада къуртулыш – иманлыларнынъ бутюн гуналарындан къуртулышы, Алланен мунасебетте булунув ве эбедий омюрдир. Янъы Васиетке коре, адамларгъа бу имкянны Иса Месихнинъ хач устюнде ольгени ве тирильгени бере, ве эр бир адам Месихке иман этип къуртулыш ала. Эски Васиекте Исраиль халкъыны Мысыр эсиринден къуртаргъан Аллагъа «**Къуртарыджы**» дей эдилер. Месихчилер бу адны Иса Месихке де берелер, чюнки О, Озюнинъ къурбанлыкъ олюминен Онъа иман эткенлерни гуна ве олюм укюмдарлыгъындан къуртарды.

Лепра хасталыгъы – бакъ. **Тери хасталыгъы**.

Либан – бакъ. **Къокъулы шейлер**.

Маясыз Пишкен Пите Байрамы – бакъ. **Байрамлар**.

Мелеклер – Аллагъа хызмет эткен рухлар. Олар адамларгъа Алланынъ эмирлерини бильдирелер ве ярдым этелер. Мукъаддес Китапта базы энъ белли мелеклернинъ адлары бар – Микъаиль, Джебраиль. Бир заманларда мелеклернинъ бир къысмы Аллагъа къаршы чыкътылар ве Иблисинъ тарафыны алып, Аллагъа ибадет этмектен вазгечтилер. Ойле мелеклерге «тюшкен мелеклер» деп айталар.

Мелкиседек – Салим шеэрининъ падишасы ве руханийи. Ибраим онъа арбий гъаниметнинъ он пайындан бир пайыны берген сонъ, Мелкиседек оны багъышлады (Баш 14.17-20). Еудийлерге мектюпте Мелкиседекнинъ руханийлиги Месихнинъ руханийлигине тенъ къоюла (Еуд 5.6).

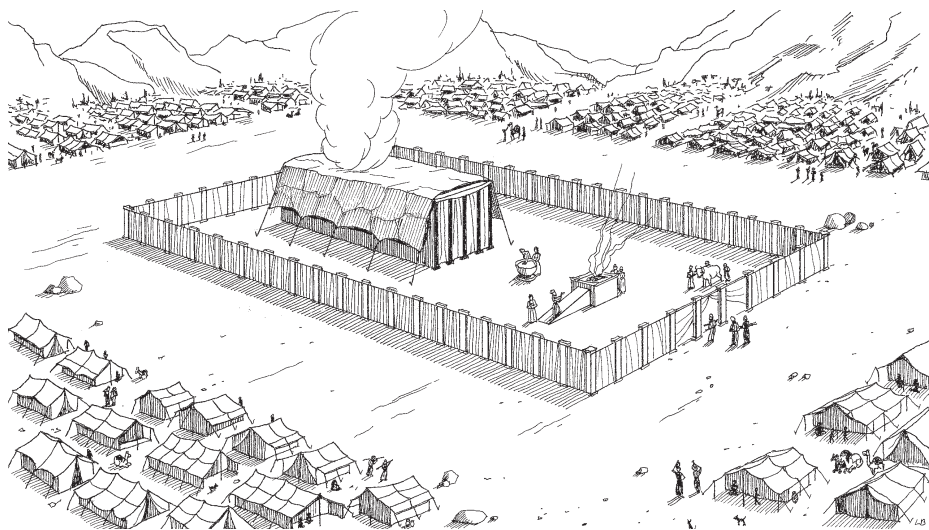
Месих – (къ. еуд. *Машиах*; къ. юн. *Христос*) сёзю-сёзюне «ягънен сюртюльген» манасыны анълата. Къадимий Исраильде Алла Озь хызметине сайлагъан руханийлер, пейгъамберлер ве падишалар зейтюн ягъынен сюртюле эдилер. Пейгъамберлернинъ ярдымынен

еудийлерге айткъанына коре, Алла дюнъягъа Месихни ёлламагъа сёз берди. О, Израиль халкъыны къртарып, дюнъянынъ халкъларына эбедиен падишалыкъ этеджек эди. Исанынъ вакътында еудийлер кергинликнен Къртарыджынынъ келеджегини беклей эдилер. Оларнынъ умют эткенине коре, О, оларны эжнебий баскъындылар – римлилерден азат этип, Израильнинъ эвельки шуретини тиклейджек эди. Амма дюнъягъа кельген Къртарыджы – Иса Месих – даа чокъ шей япты. О, бутюн инсаниетни гуна къллугъындан ве олюмден къртарды. Онынъ ярдымынен Алла адамларгъа янъы эбедий васиетни берди.

Месихнинъ душманы – (къ. юн. *антихристос*) яманлыкъ озю олгъан шахыс. О, дюнъягъа Месихнен дженк этмек ичюн келеджек, амма сонунда Месих оны енъеджек. Юхан Месих акъкъында ялан айткъанларгъа ве шунынънен Къуванчлы Хаберге къраршы чыккъанларгъа да «Месихнинъ душманлары» дей. Иса сонъки вакъытларда пейда оладжакъ «ялан месихлер» (къ. юн. текликте *псевдохристос*) акъкъында эвельден хабер бере.

Месихчи – Иса Месихнинъ тарафдары, Оны озь Къртарыджысы киби къабул эткен ве Онынъ огретювине коре яшамагъа тырышкъан адам.

Мескен (Корюшов Чадыры) – ерини денъиштирмеге мумкюн олгъан буюк Мукъаддес Чадыр. Алланынъ эмирине бойсунып, израиллилер оны ясап, сахада юрген вакътында озьлеринен ташый эдилер. Чадырда Васиет Сандыгъы сакълана эди. Израиллилернинъ ордусында бу ер Алланынъ Эви сайыла эди. Чадыр огюнде еудийлер Аллагъа ибадет эте ве кърбан чала эдилер. Сулейман Ерусалимде Алланынъ Сарайыны кърбгъан сонъ, Мукъаддес Чадыр анда кочты.

Мукъаддес (азиз) – бу сёз биринджиден Алланы анълата. Алла ичюн айырылгъан эр шей де мукъаддестир, булар: Алланынъ Сарайы, Аллагъа хызмет этмек ичюн къулланылгъан шейлер ве Онъа ибадет эткен адамлар (Тевратта – Израиль халкъы, Инджильде – иманлылар топлашувы). Инджильде бутюн месихчилер озьлерининъ дегиль, лякин Мукъаддес Алланынъки олгъанлары ичюн, «азизлер» деп адландырдылар. Ондан гъайры, бу сёз шахсий ве рухий темизликни косьтермек мумкюн.

Мукъаддес Рух – Алланынъ Руху. Онъа эм Бабасына, эм Огълуна Алланынъ бутюн хусусиетлери менсюптир. Инджиль китабына коре, Иса Месихке иман эткен адамлар Мукъаддес Рухны къабул этелер. О, оларны огрете ве кучь бере.

Мысыр – Египет, Фелестинден дженубий гъарп тарафында ерлешкен мемлекет. Къадимий еудийлер анда 400 йыл яшадылар. Мысырлыларнынъ зулумы чокълашкъанда, Рабби еудийлерни андан азатлыкъкъа алып чыкъты.

Мюр – бакъ. **Къокъулы шейлер.**

Нух – къадимий заманда Алла бозукъ инсаниетни ёкъ этмеге истеди. Тек бир инсафлы олгъан Нухны ве онынъ къорантасыны къалдырмагъа разы олды. Нух, Алланынъ эмирини алып, буюк бир сандыкъ къурды да, бутюн къорантасыны анда алды. Олар сандыкъкъа киргенинен, бутюн дюньяда сув ташкъыны башланды. Бу ташкъындан тек Нухнынъ къорантасы къуртулды. Сонъ олардан янъы инсаниет догъды (бак. Баш 6–9).

Одев (одеме) – пара тёлеп, бир адамнынъ я да бутюн халкънынъ къуллукътан я да эсирден азат этилюви. Иса Месихнинъ къурбан оларакъ берильген джаны Онъа иман эткенлерни гуна ве эбедий олюмнинъ къуветинден къуртаргъан одев олды.

Одеме Куню – бакъ. **Байрамлар.**

Олюлернинъ дюньясы (къ. еуд. *Шеол*; къ. юн. *Гадес*) – Тевратта язылгъанына коре, адам ольген сонъ олюлернинъ дюньясына тюше. Олюлер дюньясыны косьтермек ичюн даа бир сёз къулланыла эди – **джеэннем**. Инджильде джеэннем олюлер гуналары ичюн джезагъа огъратылгъан ер, деп сайыла. Келип чыкъышынен бу сёз Ерусалим янында олгъан Хинном вадийинен (къ. еуд. *Ге-Хинном*) багълы. Шу ерде эр вакъыт чёплюк ве къалымты якъа эдилер. Шунунъ ичюн джеэннем сёзюнинъ манасы гуналыларнынъ олюминден сонъ азап чекеджек ерини анълата.

Он пайда бир пай – берекетнинъ он пайда бир пайы. Израиллилер оны руханийлерге Раббиге бахшыш оларакъ бермек керек эдилер. Бу пай Сарайнынъ кечинмесине, руханийлернинъ тамакъларына ве озьлери озьлерини бакъып оламагъан адамларгъа ярдым оларакъ масраф этиле эди.

Пейгъамбер – Алланынъ ирадесини илян этмек ичюн, Рабби сайлагъан адам. Мукъаддес Рухнынъ тесиринде лаф эткен пейгъамберлер келеджекте оладжакъ вакъиаларны ачмакътан гъайры, огретиджи ве къабаатлайыджи олып, адамларны тевбе этмеге ве Аллагъа чевирилмеге чагъыра эдилер. Пейгъамберлер, Месих даа догъмаздан эвель, Онынъ келеджеги акъкъында айта эдилер. Эски Васиетте чокъ пейгъамберлер акъкъында тариф этиле ве оларнынъ пейгъамберликлери косьтериле; Эски Васиетнинъ чокъусы китаплары оларнынъ адынен адлангъан. Пейгъамберлер Янъы Васиетте де анъыла – бу, Мукъаддес Рухнынъ кучюнен лаф эткен ве Алла оларгъа ачкъаныны башкъаларына огреткен иманлылар.

Песах – бакъ. **Байрамлар.**

Понтий Пилат – римли аким, Иса джезалангъан вакъытта Еудиенинъ акими (м. с. 26-36 с.). Онынъ разылыгъыны алмайып, адамны джезаламагъа олмай эди. Тек Понтий Пилат олюм джезасыны тасдыкълай эди. Еудий башлыкъларынен яхшы мунасебетте олмаса да, исьян котермесинлер деп, эксериетнен оларнынъ талапларыны беджере эди.

Пут – халкълар табынгъан, бирде-бир аллагъа ошагъан эйкель я да даа башкъа бир шей.

Раатлыкъ куню – (къ. еуд. *шаббат*) джумаэртеси, исаиллилернинъ мукъаддес куню. Шу кунни олар бир тюрлю иш япмайып, Аллагъа багъышламакъ керек эдилер. Инджиль заманында раатлыкъ куню шеэр диварындан бир километрден зияде узакълыгъына кетмек ясакъ этиле эди. Единджи йыл да хусусий олып, шу йылы топракъ ишленильмейджек эди. Еди кере еди йыл кечкен сонъ, эллинджи йыл **Юбилей йылы** деп илян этиле эди. Шу йылы борджлар багъышлана эди, топракъ исе эвельки сабыларгъа къайтарыла эди.

Равви (Раввуни) – къ. еуд. сёзю-сёзюне «меним улу». Бойле сёзнен урьметли адамларгъа, эксериетнен оджаларгъа дей эдилер.

Рим – Янъы Васиетте тасвир олунгъан вакъыткъа къадар Рим шеэри Акъ денгъиз этрафындаки чокъ мемлекетлерни, шу джумледен Фелестин топракъларыны да бойсундырды ве буюк империянынъ пайтахты олды. Фелестин топрагъында, башкъа ерлерде киби, римлилер озь ордусыны къалдырып, эр бир къаршылыкъны таш юрекнен ёкъ эте эдилер. Бунынънен берабер, буюк империягъа менсюplik, икътисадият ве тюрлю къысымлар арасында фикир денгишювге ёл ача эди. Рим империясынынъ гражданларына (оларнынъ бири эльчи Павел де олды) бутюн империяда айры акъ-укъукъ бериле эди. Месея, суд да олар императорнынъ укюмини талап этип ола эдилер.

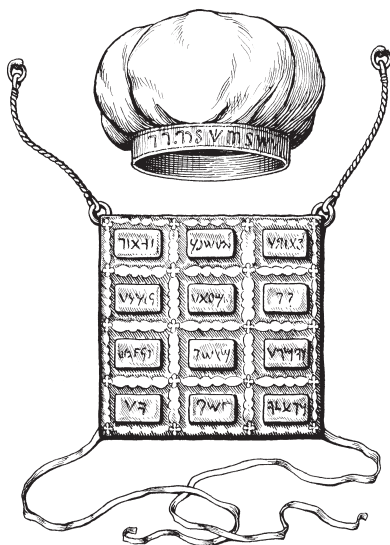
Руханийлер – Мескенде ве сонъунда Ерусалимнинъ Сарайында къурбанлар ве бахшышлар ичюн джевапкъар олгъан, Аллагъа хызмет эткен адамлар. Тек Харуннынъ эвлятлары руханий олмакъ мумкюн эдилер. Руханийлер он эки болукке айырылып, небетнен хызмет эте эдилер.

Олар Къанунда къайд этильген махсус урбаны кие эдилер. Бу урбанынъ эсас къысмы **эфод** эди. Онынъ огдеки ве арттаки къысмы бар эди. Бу къысымлар бир-бирине четлеринен къайышларнен пекитиле эди. Руханийлернинъ башында баш руханий олды; о, Алланынъ огюнде Исраиль халкъынынъ векили эди. Онынъ урбасы бунунъ темсили эди, хусусан устюнде он эки дегерли ташы олгъан оглюгидир. Шу ташлар устюнде он эки Исраиль къабилесининъ адлары язылгъан эди.

Саддукийлер – Янъы Васиет девринде еудийлернинъ эки диний фыркъасындан бири эди. Юксек Шуранынъ чокъусы азалары, баш руханийлер ве оларгъа якъын адамлар саддукийлер эди. Башкъа, ферисе фыркъасына, бакъкъанда, олар тек Мукъаддес Языны таний ве агъзавий риваетлерге инанмай эдилер. Меселя, къыямет куню эписи олюлер тирилип, Алланынъ огюнде тураджакъларына инанмай эдилер.

Салым топлайджы – Фелестинде Рим империясынынъ хазинесине берги топлагъан, ерли халкътан олгъан бир мемур. Олар Рим акиметине хызмет эткенлери ичюн (бойле хызмет Къанунгъа къаршы эди), еудийлер бу мемурларны севмей эди, чюнки салым топлайджылар халкътан арткъач акъча топлап, озьлерине къалдыра эдилер.

Самарие – Ерусалим шималинде, Галилеянынъ дженюбинде ерлешкен Фелестин виляети. Ассурие (Ашшур) укомдарлыгъы заманында Израильнинъ шималий къабилелеринден ве башкъа мемлекетлерден кочип кельген халкълар бу ерге сюрдюн этильдилер. Мемлекетте къалгъан еудийлернинъ эвлятлары ве кочип кельген халкълар самариедилер олдылар. Еудийлер киби, самариедилер Мусанынъ Къануныны къабул эте, амма чокъ шейни башкъаджа анълай эдилер. Месея, олар Аллагъа Ерусалимде дегиль, Геризим дагъында ибадет эте эдилер, анда оларнынъ баш ибадет ери бар эди. Еудийлер ве самариедилер бир-бирини имансыз сайып, къонушмай эдилер.

Саре – Ибраимнинъ апайы, Алла оны акъайынен берабер сайлады. Сайланмаздан эвель онынъ ады Сарей эди, сайлагъан сонъ Алла онъа Саре адыны берди. О, Аллагъа садъкъ олып ве Онынъ вадесини беклеп, акъайынен сеяат агъырлыкъларыны больди. Бутюн омюри баласыз олып, къартайгъан сонъ, Ибраимге Исхакъ огълуны догъурды.

Синагога – Языны окъумакъ, дува этмек ве диний адетлерни огренмек ичюн еудийлернинъ топлашуву, эм де бойле топлашувлар ичюн эв. Синагогада топлангъанда, адий иштиракчининъ биле Языдан парчану окъумагъа ве окъугъан парчану топлашувгъа анълатмагъа акъкъы бар эди. Сарайгъа бакъкъанда, синагогаларда къурбан чалынмай эди. Еудийлер яшагъан эр бир шеэрде ич олмадым бир синагога бар эди.

Синай – сахрадаки (земаневий Мысырда) дагънынъ ады. Шу дагънынъ устюнде Алла Мусагъа Он Эмирни багъышлады. Корюнсени киби, бу дагъ къадимий заманларда Хорев деп адлана эди, бугунъ исе Джебел-Муса деп адлана.

Сион – Ерусалим шеэри ерлешкен байырнынъ ады. Шунинъ ичюн «Сион» дегенде, эксериетнен Ерусалим козьде тутула. Кочъме манада бу сёз Алланен бирликте инсафлылар яшагъан коктеки Ерусалим шеэрини козьде тутула.

Сувгъа батырылып чыкъув – (къ. юн. *бантисма*) энъ муим диний мерасимлернинъ бири; диний джемиетке алынувны косьтере. Янъы Васиекте сувгъа батырылып чыкъувнынъ эки чешити косьтериле. Башта Ягъя, озьлерини Аллагъа багъышламакъ ве гуналарындан тевбе этмеге истеген адамларны сувгъа батырып чыкъара эди. Иса Месихнинъ олмуи ве тирилювинден сонъ сувгъа батырылып чыкъув даа терен мана ала: адам эвельки гуналы яшайышыннан вазгечип, санки оле, амма Месихнен бирликте янъы омюрге тириле. Бойле сувгъа батырылып чыкъувдан сонъ адам Мукъаддес Рухны къабул эте. Кочъме манада Янъы Васиектен Исанынъ «сувгъа батырылып чыкъуву»ны Онынъ азапларына къошулувны киби анълата, «Рухкъа батырылып чыкъув» акъкъында айткъанда, Мукъаддес Рухны къабул этювни козьде тутула.

Сулейманнынъ Эйваны – Сарайнынъ шаркъ тарафындаки къапалы колонналы бина. Анда чокъ адам топлаша биле эди.

Теврат – бакъ. **Къанун.**

Теклиф пителери ичюн стол – башта Мескеннинъ, сонъунда Сарайнынъ ичинде тургъан стол. Руханийлер онынъ устуне даима Раббиге бахшыш оларакъ, он эки пите къоя эдилер.

Тери хасталыгъы (лепра хасталыгъы) – Мукъаддес Китапта адлангъан чешит тюрлю тери хасталыгъы. Бойле хасталыкъ адамны арамлай эди, ве о, бутюнлей тедавийленмегендже, башкъа адамлардан айры яшамакъ керек эди.

Тёвбе этюв – адам эвельки яшайышы гуналы ве Алла онен разы олматгъаныны анълап, Алладан, гуналары ичюн афу сорай, келеджекте гуна япмайып, Аллагъа хызмет этмеге сёз бере.

Фериселер – Янъы Васиет девринде еудийлернинъ эки диний фыркъасындан бири. Башкъа, саддукийлер фыркъасына, бакъкъанда, олар тек Мукъаддес Язынынъ дегиль де, чокъ ягъзавий риваетлернинъ талапларыны да дикъкъатнен беджермеге тырыша эдилер. Къыямет куню олюлер тирилип, Алланынъ огюнде тураджакъларына да инана эдилер. Олар эял темизликни беджерип, халкъ арасында буюк итибарнен файдалана, диний ве къатты къаиделеринен гъурурлана, диний къаиделерини къатты тутмагъан адамларны исе севмей эдилер.

Хайыр – Янъы Васиетнинъ эсас диний терминлеринден бири. Бу сёзининъ манасы – Алладан адамгъа берильген хайырлы бахшыш. Алла оны бирде-бир ишлер ичюн дегиль де, Озь истегинен бере. Шунунъ ичюн хайыр Къанундан фаркъ эте. Къанун адалетликке коре Алланен адам арасында ве адамлар арасында олгъан мунасебетлерни тертипке къоя: эр бир адам озь акъкъыны ала. Энъ буюк хайыр – иманлыларгъа ачылгъан Алланен эбедий омюрдир.

Хач – Рим императорлыгъында Иса Месихнинъ вакътында энъ агъыр джинает япкъанларны хач устуне мыхлап, олюм джезасына огърата эдилер. Хачны, ерге сокъулгъан дирекке къалын бир тахта мыхлап, япа эдилер. Джезалангъанларны хачкъа мыхлап, я да багълап, чекишип ольмеге къалдыра эдилер. Бойле джеза энъ къоркъунчлы ве масхаралыкъ джезасы эди. Джинаетчи озь тахтасыны джезаланаджакъ ерине озю алып бара эди. О вакъытта «озь хачыны ташымакъ» ибареси пейда олды. Иса Месих хачкъа мыхлангъан сонъ, бу алет Иса берген къуртулыш ве омюрнинъ бельгиси олды.

Чалашлар Байрамы – бакъ. **Байрамлар.**

Шейтан (Иблис, Беэльзебул) – Мукъаддес Китапта Алланынъ эсас душманына нисбетен бир гъач сёз къулланыла. Къ. еуд. *сатан* сёзю (бундан «Шейтан» сёзю келип чыкъты) «душман» манасыны анълата. Къ. юн. *диаболос* (бельки, бу сёзден «Иблис» сёзю келип чыкъты) «алдатыджы, ийлекяр» манасыны ташый. Арам рухларнынъ башына нисбетен Беэльзебул ады да къулланыла. Шейтан ве онъа бойсунгъан

рухлар адамларны алдата, оларгъа Аллагъа кельмеге кедер этелер, оларны эбедий олжумге кетирмеге тырышалар. Аллагъа къаршы чыкъкъан адамлар Шейтаннынъ тесирине огърайлар. Сырларнынъ ачылувы китабында, бир кунъ ола, Шейтан бутюнлей енъиледжеги ве ёкъ этиледжеги акъкъында тариф этиле.

Эбедий омюр – Мукъаддес Китапкъа коре, бу дюньяда олжумсиз булунув дегиль де, Алланен бирликте янъы дюньядаки къасеветсиз омюрдир. Иманлылар ичюн оларнынъ Алланен бойле аралары артыкъ бу дюньяда башлана. Амма керчек эбедий омюр тек ердеки омюрлери биткен сонъ башлана.

Эзов оту – еудийлернинъ диний мерасимлеринде къулланылгъан от. Руханийлер эзов отунынъ япрагъы я да пытагъыны шингенликке (меселя, къурбаннынъ къанына) батырып, адамгъа я да бир шейге септирип, оны эялладылар ве азиз этилер.

Эльчи – къ. юн. *апостолос* «бирде-бир вазифенен ёлланылгъан адам, хаберджи» манасыны анълата. Инджильде бу, Иса Месих сайлап Къуванчлы Хаберни даркъатмакъ ичюн, ёллагъан адамдыр. Эльчи унваны адам ичюн буюк месулиет эди: Месих коктеки Падиша олгъаны киби, эльчи – Онынъ ер юзюнде олгъан векилидир. Биринджи эльчилер Исанынъ энъ якъын шегиртлери эди. Олар эр вакъыт Онынъ янында эдилер. Месих олип, тирильген сонъ, айны хызметке чагъырылгъан Павел де озюне «эльчи» деди. Къуванчлы Хаберни даркъаткъан башкъа адамларны да, меселя, Барнабаны, ойле адландырмакъ мумкюн эдилер.

Эял – Мусанынъ Къанунына коре, исраиллилер дикъкъатнен арамны эялдан айырмакъ керек эдилер. Базы айван, къуш, балыкълар ве чешит шейлер ве ашлар арам сайыла эди. Базы алларда адамлар да арам сайылды. Меселя, лепра хасталыгъынен хаста олгъан, олжуге тийген адам, я да къан акъувнен чекишкен я да якъынларда бала тапкъан къадын арам ола эдилер. Арам олгъан адамларгъа диний мерасимлерде иштирак этмеге ве эял шейлерге тиймеге мумкюн олмай эди. Арамлыкънынъ себеби ёкъ этильген сонъ, эял олмакъ ичюн, адам белли мерасимлерни кутъмеге ве темизленмеге керек эди.

Эски Васнет – бакъ. **Васнет**.

Эфод – бакъ. **Руханийлер**.

Юбилей йылы – бакъ. **Раатлыкъ куню**.

Юксек Шура – (къ. юн. *Синедрион*; къ. еуд. *Санхедрин*) руханийлер, къанунджылар ве башкъа урьметли адамларнынъ топлумына Юксек Шура дей эдилер. Онынъ эркъанына етмиш адам кире эди. Юксек Шурада тек диний дегиль, башкъа меселелер де чезиле эди; бу шура еудий халкъыны римлилер огюнде такъдим этип, юксек укум вазифесини де беджере эди. Янъы Васнет вакътында шуранынъ муим къарарларыны Рим акимиети тасдыкълай эди.

Ягълав – бир диний мерасим. Адамнынъ башына ягъ якъылып я да силинип, адамны Алла сайлап бир муим хызметке чагъыргъаныны косътере эди. Бундан сонъ адам падиша, руханий, базы вакъытта пейгъамбер олып, онъа берилген вазифелерни беджермеге башлай эди. Кочъме манада «ягълав» сёзю бир адам Алланынъ хызметине сайлангъаныны ве багъышлангъаныны анълата.

Язы (Язылар) – Янъы Васиетте Эски Васиетке «Язы» я да «Язылар» дей эдилер. Янъы Васиет язылгъан сонъ, Оны да Языгъа кирсеттилер.

Якъуп – Исхакъ ве Рефикъанынъ эки огъуллаарындан бири. Якъуп озъ эгиз агъасы Исавдан сонъ догъгъанына бакъмадан, Алла оны сайлап, биринджи огъул акъкъыны берди. Якъупнынъ он эки огълундан еудий халкъынынъ он эки къабилеси пейда олды. Алла онъа **Исраиль** адыны берди. Сонъ онынъ бутюн огъуллаарына – еудий халкъына «Исраиль» дей башладылар. Якъуп адыны башкъа адамлар да, месселя, эльчилерден экиси ташыдылар.

Якъын адам – сёзю-сёзюне «янынъда олгъан бирев». Тевратта айны койнинъ сакини, джемиетнинъ азасы, къабиледештир. Оларгъа нисбетен белли къаиделерни кутъмек керек эди. Янъы Васиетте Иса «якъын» сёзюнинъ манасыны кенълештирди ве таныш олмагъан адам биле якъын олмакъ мумкюнлигини косътерди.

Янъы Васиет – бакъ. **Васиет**.

Теврат ве башкъа тарихий китапларда къулланылгъан ольчюлер

Къадимий заманларда чешит халкъларда узунлыкъ, агъырлыкъ ве шингенлик ольчемек ичюн тюрлю системалар къулланыла эдилер. Бугуньки куньге базы ольчюлер меселесинде алимлер аля даа екяне бир фикирге кельмедилер.

Метиннинъ къолай къабул этильмеси ичюн, бу терджимеде биз ольчюнинъ земаневий метрик системасыны къулландыкъ. Эгер къадимий метинде ольчюлер къарарнен берильсе, биз оларны земаневий эквивалентине якъынлаштырдыкъ. Бунен берабер сноскарларда къадимий метиндеки ольчюлерни де бердик.

Узунлыкъ ольчюлери

Аммах (Баш 6.15) – тирсектен башлап орта пармакънынъ уджунадже олгъан узунлыкъ, къарарнен 45-50 сантиметр. (Бир аммах – бир тирсек узунлыгъы, я да ярым метр.)

Зерет (Чыкъ 28.16) – керильген къолнынъ баш пармагъынынъ уджундан чинатий пармакънынъ уджунадже олгъан узунлыкъ, къарарнен 23-25 сантиметр. (Бир зерет – бир къарыш, я да метрнинъ дёртте бири, я да черик метр.)

Тофах (Ехез 40.5) – авуч кенълиги, къарарнен 7,5-9 сантиметр.

Эцба (Йрм 52.21) – баш пармакънынъ кенълиги, къарарнен 2 сантиметр.

1 аммах = 2 зерет = 6 тофах = 24 эцба

Сепильген шейлернинъ ольчулери

Хомер (Лев 27.16) – бесе-белли, бу сѣзнинъ башлангъыч манасы – бир эшекнинъ юкю; къарарнен 220 литрге тенъ кельген ольчу. (Бир хомер – беш чувал.)

Летек (Хош 3.2) – бесе-белли, хомернинъ ярысы; къарарнен 110 литрге тенъ кельген ольчу. (Бир летек – эки бучукъ чувал.)

Эфа (Чыкъ 16.36) – Тевраттаки сепильген шейлернинъ эсас ольчюси, къарарнен 20-22 литрге тенъ кельген ольчу. (Бир эфа – бир буюк къопкъа, я да ярым чувал.)

Сea (Баш 18.6) – эфанынъ учъте бир къысмы, къарарнен 7 литрге тенъ кельген ольчу. (Бир sea – бир буюк савут.)

Омер (Чыкъ 16.16, 36) – эфанынъ онда бир пайы, эки литрге тенъ кельген ольчу. (Бир омер – бир чанакъ.)

Къав (4 Пад 6.25) – къарарнен, эфанынъ йигирмиде бир пайы, бир литрге якъын кельген ольчу. (Бир къав – ярым чанакъ.)

1 хомер = 2 летек = 10 эфа = 30 sea = 100 омер = 200 къав

Шингенлик ольчулери

Кор (3 Пад 4.22) – эм шинген, эм сепильген шейлернинъ ольчюси. Бир кор, къарарнен, бир хомерге (200-220 литрге) тенъ келе эди. (Бир кор – беш чувал, я да беш чапчакъ.)

Бат (3 Пад 7.26) – Тевраттаки шинген шейлернинъ эсас ольчюси. Ехезкель китабында 45.11 бат эфагъа тенъ келе. Бу ольчу, къарарнен, 20-22 литрге якъын эди. (Бир бат – бир буюк къопкъа.)

Хин (Чыкъ 29.40) – бесе-белли, батнынъ алтыда бир пайы, я да 3,7 литр. (Бир хин – эки чанакъ.)

Лог (Лев 14.10) – хиннинъ он экиде бир пайы, къарарнен 300 мл этрафында шинген шейлернинъ уфакъ ольчюси. (Бир лог – бир кучюк бардачыкъ.)

1 хомер = 1 кор = 10 эфа = 10 бат = 60 хин = 720 лог

Агъырлыкъ ольчулери

Къадимий заманларда пара ёкъ эди, эсаплашкъанда исе ольчюге коре я алтын, я даа эксериетнен кумюш т  лей эдилер. Окъумагъа къолай олсун деп, буюк микъдарларны косъгермек ичюн, метрик системасынынъ эквивалентлерини къулланалар. Эсас кумюш акъчаны (шекельни) бельги-лемек ичюн, терджимеде «кумюш» с  зю къулланыла. Сноскаларда къадимий метиннинъ догърудан-догъру с  злери бериле.

Киккар (Чыкъ 38.25) ве **шекель** – Теврат заманларындаки Сурие ве Фелестинде олгъан эсас ольчулер. Бир киккар – 30 килодан бираз зияде, бир шекель –10 граммдан бираз зияде эди. Чешит ерлерде там эквивалентлер бири-биринден фаркъ этмек мумкюн эди, шунунъ ичюн бир киккарда къач шекель олгъаныны догъру тайинлемек къыйындыр, умумий оларакъ 3 000 – 3 600. (Бир киккар – бир чувал; бир шекель – бир кумюш.)

Мане (3 Пад 10.17; Узеир 2.69) – орта бир ольчю, бесе-белли, Вавилондан келе, къарарнен 0,5-0,6 килограмм.

1 киккар = 60 мане = 3 000 шекель

Шекель гъает къыйметли мадделерни ольчегенде, даа да кучюк парцаларгъа болуне эди:

Бека (Баш 24.22) – ярым шекель.

Гера (Чыкъ 30.13) – шекельнинъ 1/20 къысмы.

1 шекель = 2 бека = 20 гера

Инджилъ язылгъан девирде къулланылгъан ольчулер

Инджилъ язылгъан заманда Якъын Шаркъ ольчулеринден гъайры юнан ольчулери де къулланыла эдилер. Кимерде юнан ольчулери, башкъа бир с  знен айтылгъан олса да, Якъын Шаркъ ольчулерине тенъ эдилер (**киккар** – юнанджа **талантон**). Базы ольчулер еудий медениетинен багълы эдилер, меселя, **раатлыкъ куню ёлу** (Фаал 1.12) – раатлыкъ куню акъкъындаки эмирни бозмайып, еудий юрип олгъан месафе, къарарнен 900-1000 метр.

Узунлыкъ ольчулери

Пехус (Юх 21.8) – тирсектен башлап орта пармакънынъ уджунадже олгъан узунлыкъ, къарарнен 45-50 сантиметр. (Бир пехус – бир тирсек узунлыгъы, я да ярым метр.)

Оргюя (Фаал 27.28) – къарарнен 180-200 сантиметр.

Стадион, стадиос (Лк 24.13; Сыр 21.16) – къарарнен 190-200 метр.

Сепильген шейлернинъ ольчулери ве шингенлик ольчулери

Хойникс (Сыр 6.6) – къарарнен битр литрге я да килогъа тенъ кельген сепильген шейлернинъ ольчюси. (Бир хойникс – ярым чанакъ.)

Метретес (Юх 2.6) – къарарнен 40 литрге тенъ кельген шингенлик ольчюси. (Бир метретес – бир чапчакъ.)

Батос (Лк 16.6) – шингенлик ольчюси. Тевратнынъ «бат» ольчюсине ошай, амма милятнынъ биринджи асырында ихтимал аджымы фаркълыдыр. Къарарнен 40 литр. (Бир батос – бир чапчакъ.)

Сатон (Мт 13.33) – къарарнен 13 литрге тенъ кельген шингенлик ольчюси. (Бир сатон – бир буюк савут.)

Корос (Лк 16.7) – эм шингенлик, эм сепильген шейлернинъ ольчюси. Тевратнынъ «кор» ольчюсине ошай, амма милятнынъ биринджи асырында аджымы фаркълыдыр. Къарарнен 400 литр. (Бир корос – он чувал, я да он чапчакъ.)

Литра (Юх 12.3) – къарарнен 330 мл я да 330 грамм этрафында эм шингенлик, эм сепильген шейлернинъ ольчюси. (Бир литра – бир кучюк бардачыкъ.)

Инджилъ девринде къулланылгъан агъырлыкъ ольчулери ве акъчалар

Ашагъыдаки юнан агъырлыкъ ольчулери Инджильде акъча шеклинде расткеле (кумюш микъдарына уйгъун фият).

Лептос (Лк 12.59) – Инджильде ангългъан энъ уфакъ акъча.

Талантон (Мт 18.24) – энъ буюк акъча, эм де къарарнен 30-35 килограммгъа тенъ агъырлыкъ ольчюси. (Бир талантон – бир чувал.)

Денарион – къарарнен, ишчининъ ортаджа бир кунлюк къазанчы олгъан римли акъча. Инджильде энъ сыкъ къулланыла (бизим терджимемизде «динар»). Денарион бойле кучюк парчаларгъа болюне эди:

1 денарион = 16 ассарион = 64 кодрантес

Драхме (Лк 15.8) – римли динаргъа тенъ юнан акъчасы, агъырлыгъына коре къарарнен 6 грамм. Драhme бойле акъчаларгъа тенъ эди:

1 статер = 2 дидрахмон = 4 драhme

Мна (Лк 19.13) – акъча ве агъырлыкъ ольчюси, къарарнен 550-600 грамм.

1 мна = 100 драhme = 100 денарион

1 талантон = 60 мна = 6 000 драhme = 6 000 денарион

Эски Васиет деври хронологиясы (м.э. 1050 – 400 с.)

Бир падишалыкъ
1 Пад 10 – 3 Пад 11

1050-1010
Шаул

1010-970
Давут

970-930
Сулейман

1000

Болонген падишалыкъ
3 Пад 12 – 4 Пад 17

930-909 Еровоам I
908-886 Бааша

Исраильнинъ падишалары

885-874 Омрий
874-853 Ахав
852-841 Ерам
841-814 Еху
793-753 Еровоам II
752-742 Менахем
742-732 Пекъях
732-722 Ешня

Исраильнинъ пейгамберлери

Илвас 875-848
Эль-Яса 848-797
Юрис 785-775
Амос 760-750
Хошеа 750-715

Сюргюнлик
Даниял

722 Шималий падишалыкънынъ йыкъылувы

700

Къайтув
Узеир – Эстер

538
Зеруббавел ёлбашчылыгында биринджи группа еудийлернинъ къайтувы

458
Узеир ёлбашчылыгында экинджи группа еудийлернинъ къайтувы

432
Нехемья ёлбашчылыгында учунджи группа еудийлернинъ къайтувы

500

400

930-913 Реховоам
910-869 Аса
872-848 Ехошафат
853-841 Ехорам

Ехуданынъ падишалары

841-835 Аталья
835-796 Еаш
792-740 Азарья (Уззия)
750-735 Етам
735-715 Ахаз
715-686 Хизкия

Ешня 740-681

Иирмея 626-585

Даниял 605-530

Овадия 605-585?

Ехезкель 593-571

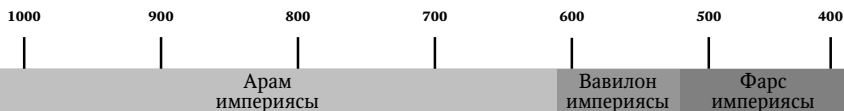
Зехарья 520-480

Малахий 440-430

Ехуданынъ пейгамберлери

697-642 Менашше
640-609 Ешня
609-598 Ехояким
597-586 Цидкия
586
Ерусалимнинъ йыкъылувы

Исраиль тарихине тесир эткен дунья девлетлери

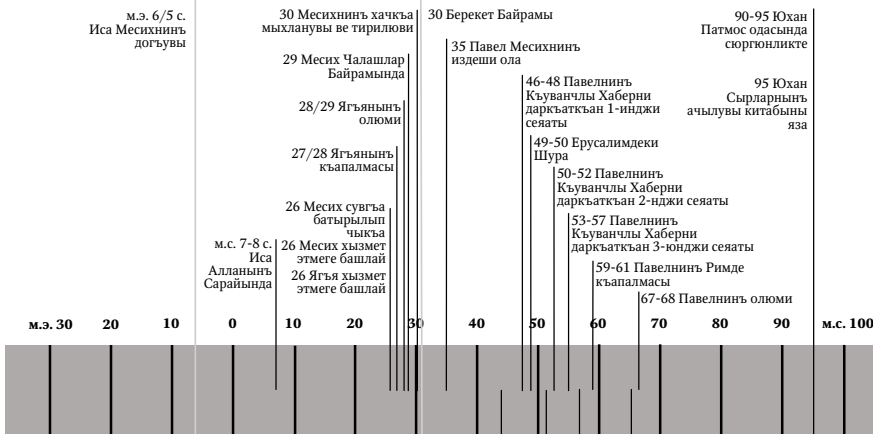

Инджилъ деври хронологиясы (м.э. 30 – м.с. 100 с.)

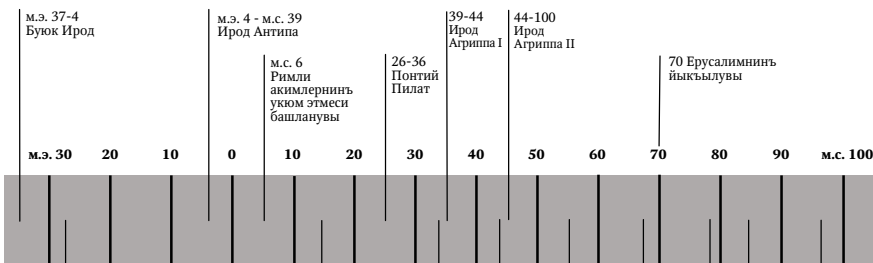
**Иса Месихнинг
балалыгы**
Мт 1–2; Лк 1–2

**Иса Месихнинг
хызмети**
Мт 2–28; Мк;
Лк 3–24; Юх

**Ильк иманлылар
джемиет заманы**
Фаал; Сыр

Фелестин акимлери

м.э. 27 - м.с. 14
Август

14-37
Тиберий

37-41
Калигула

41-54
Клавдий

54-68
Нерон

69-79
Веспасиан

79-81
Тит

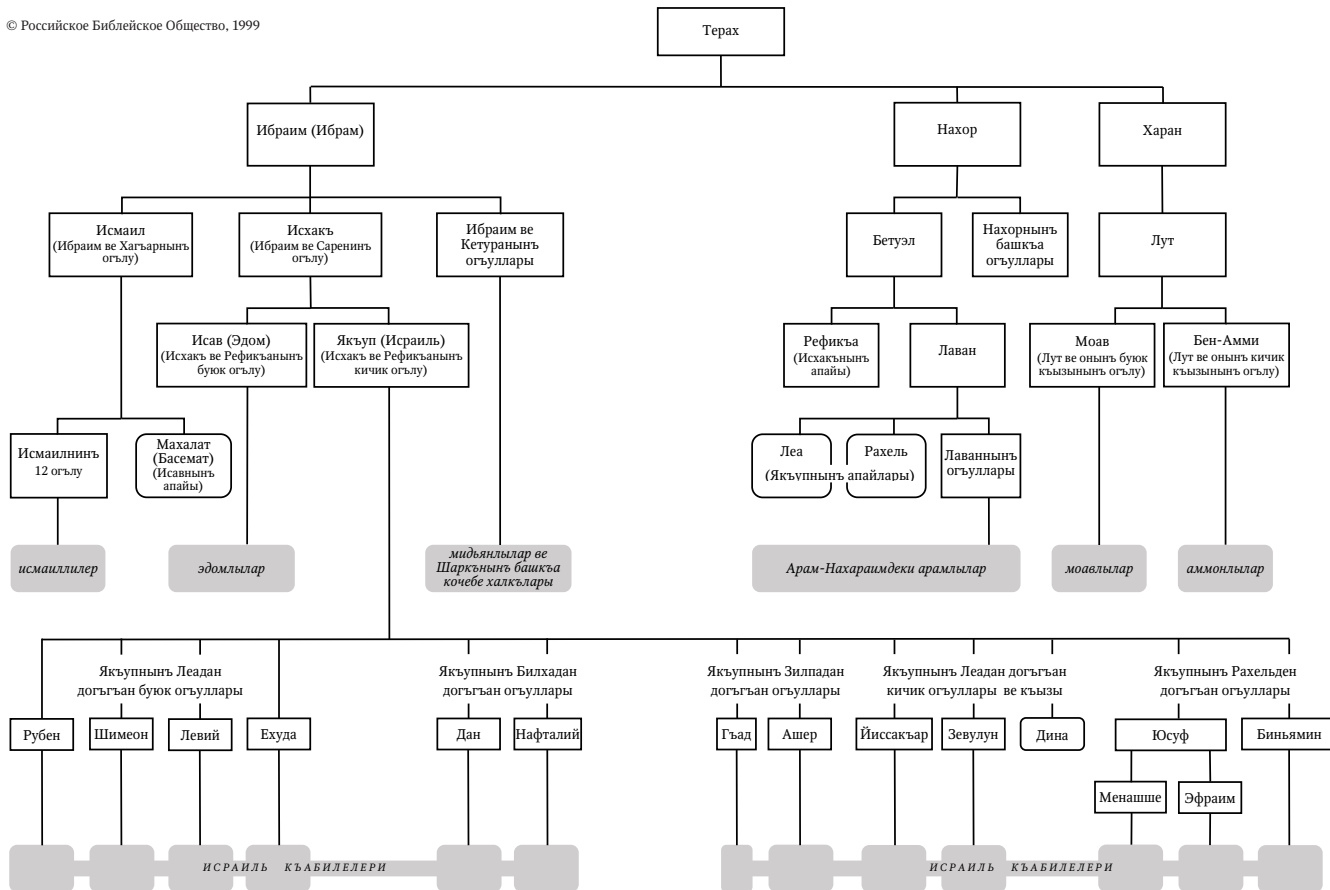
81-96
Домциан

96-98
Нерва

Рим императорлары

Ибраим ве агъа-къардашларынынъ эвлятлары

© Российское Библейское Общество, 1999

Теврат ве Зебур китапларында олгъан Иса Месих акъкъында базы пейгъамберликлер ве оларнынъ беджерилуви

Пейгъамберликлер		Пейгъамберликлернинъ беджерилуви
Баш 18.18 Ибраимден улу ве кучълю халкъ асыл оладжакътыр; Ибраим вастасынен ер юзюндеки бутюн халкълар эйилик тападжакълар.	Иса, Ибраимнинъ эвляды олып, бутюн халкъларгъа хайыр этеджек	Фаал 3.25 Сиз исе пейгъамберлернинъ эвлятларысынъыз ве Алла баба-деделеринъизге берген васиетнинъ мирасчыларысынъыз. Алла Ибраимге айткъанына коре, ер юзюндеки бутюн халкълар онынъ эвляды ичюн яхшылыкъ кореджеклер.
Микъа 5.2 Сен де, Вифлеем-Эфрата, Ехунданынъ баш шеэрлери арасында кичик олсанъ да, сенден Мен ичюн Исраильнинъ Башлыгъы чыкъаджакъ. Онынъ тамырлары заманларнынъ башындан, эбедийликтен келип чыкъа.	Исанынъ догъгъан ери	Мт 2.1 Иса Еудие виляетининъ Вифлеем шеэринде догъгъан сонъ, шаркътан Ерусалимге тылсымджы алимлер кельдилер. (Лк 2.4-7 бакъ.)
Еш 7.14 Мына, Рабби Озю сизге алямет береджек. Бакъынъыз, къыз юклю олып, огъул догъаджакъ, адыны Иммануэл къояджакълар.	Исанынъ къыздан догъулуви	Мт 1.18 Иса Месих бойле догъды: Онынъ анасы Меръем Юсуфкъа нишанлы эди. Амма оларнынъ никяхларындан эвель Меръемнинъ Мукъаддес Рухтан бала беклегени белли олды. (Лк 1.26-35 бакъ.)

Пейгъамберликлер		Пейгъамберликлернинъ беджерилуви
<p>Йрм 31.15 РАББИ бойле дей: – Рама шеэринде бир сес эшитиле, агълав ве аджджы къыямет! Балалары артындан Рахель агълай, тынчланмагъа истемей; онынъ балалары ёкъ энди!</p>	<p>Сабийлернинъ ольдюрлюви</p>	<p>Мт 2.16 Ирод исе, тылсымджы алимлер оны алдаткъанларыны корип, пек ачувланды ве, олардан билип алгъан вакъыткъа коре, Вифлеемде ве онынъ этрафында эки яшына етмеген эписи огълан балаларны ольдюрмек ичюн аскер ёллады. (Мт 2.18 бакъ.)</p>
<p>Еш 9.1-2 Кечкен заманда Зевулун ве Нафталий топрагъы ашалаңды, амма келджек заманда денъиз ёлу, Иорданнынъ башкъа тарафында яткъан мемлекет ве халкълар яшагъан Галилея шуретли оладжакъ. Къаранлыкъта юрген халкъ буюк ярыкъ коръди! Олюм топрагъында, олюм кольгесинде яшагъан адамлар ичюн ярыкъ парылдады.</p>	<p>Исанынъ Галилеядаки хызмети</p>	<p>Мт 4.12-16 Иса Ягъянынъ апске алынгъаныны эшитип, Галилеягъа къайтып кельди. Назарет шеэринден кетип, Зевулун ве Нафталий топракъларында, Галилея голю янындаки Къафарнаум шеэринде ерлешти. Бойледже, Ешя пейгъамбернинъ сёзю эда олунды: Эй, Зевулун топрагъы ве Нафталий топрагъы, голь ёлунда, Иордан аркъасы! Чокъ миллетнинъ юрту Галилея! Къаранлыкъта яшагъан халкъ буюк ярыкъ коръди! Олюм топрагъында, олюм саесинде яшагъан адамлар ичюн ярыкъ парылдады.</p>
<p>Текр 18.15 Алланъ олгъан РАББИ сизинъ арангъыздан, агъа-къардашларынгъыздан, сизге мангъа ошагъан бир Пейгъамберни асыл этеджек. Оны динъленъиз.</p>	<p>Бекленильген Пейгъамбер</p>	<p>Юх 6.14 Адамлар, Иса косътерген бельгини корип: – Керчектен де, бу – дюньягъа келейткъан Пейгъамбердир, – дедилер.</p>

Пейгъамберликлер		Пейгъамберликлернинъ беджерилуви
Еш 53.3 Адамлар Оны ашалады, Ондан башыны чевирди. Азап чеккен, чокъ хасталыкъ корьген акъай эди. Бизлер Ондан бетимизни чевире эдик, адамлар Оны ашалады, ве биз Оны адам ерине саймай эдик.	Иса еудийлернинъ тарафындан ред этильди	Юх 1.11 О, Озюнинъкилерине кельди, лякин Озюнинъкилери Оны къабул этмедиди. (Юх 5.43; Лк 4.29; 17.25; 23.18 бакъ.)
Еш 11.2 Онынъ ичинде РАББИнинъ Руху олып, Онъа акъыл ве анълав, на-сиат, кучъ ве бильги береджек ве Алладан къоркъмагъа огретеджек. (Збр 44.8; Збр 11.3-4 бакъ.)	Исанынъ икмети	Лк 2.52 Иса осе эди. Яшы арткъанынен, икмети де арта эди. Исагъа Алланынъ ве адамларнынъ хайыры да чокълаша эди. (Лк 4.18 бакъ.)
Зек 9.9 Эй, Сион кызы, чокъ къуван! Къуванчтан кычыр, эй, Ерусалим кызы! Мына, сенинъ падишанъ санъа келе! О, къабаатсыз. О, къуртарув бере. О, алчакъгонъюлли, эшек устюнде, эшек баласы устюнде отура! (Еш 62.11 бакъ.)	Исанынъ Ерусалимге тантаналы кириши	Юх 12.13-14 Пальма терегининъ пытакъларыны алып, Оны къаршыламагъа чыкътылар ве кучлю сеслернен кычырып башладылар: – Аллагъа шукюр! Раббининъ Ады иле Келляткъанны, Исраильнинъ Падишасыны шуретленъиз! Иса бир яш эшекни тапып, устюне минди. (Мт 21.1-11; Юх 12.12 бакъ.)
Збр 40.10 Мен ишангъан достум биле, отъмегимни ашап, манъа къаршы табаныны котерди.	Иса достунынъ тарафындан сатылды	Мк 14.10 Шу арада, Исаны сатмагъа истеп, он эки шегиртинден бириси Иуда Искариот баш руханийлернинъ алдына барды. (Мт 26.14; Мк 14.43-45 бакъ.)

Пейгъамберликлер		Пейгъамберликлернинъ беджерилуви
Збр 26.12 Яланджы шаатлар манъа къаршы баш котерди, агъызларындан зулум чыкъа, лякин душманларымынънъ къолуна мени берме.	Исаны яланджы шаатлар къабаатладылар	Мт 26.59-61 Исагъа олюм джезасыны бермек ичюн, баш руханийлер ве бутюн Юксек Шура Онъа къаршы ялан шаатлыкъ къыдырсалар да, чокъ адам ялан шаатлыкъ этселер де, тапып оламадылар. Сонъунда эки шаат сёзге чыкъып, бойле дедилер: – Мына бу адам: «Мен Алланынъ Сарайыны йыкъып, учъ кунъде кене къурып олурым», – деди.
Еш 53.7 Оны эзиегледи, къыйнадылар, О исе агъзыны ачмады. Оны къой киби соймагъа айдап кетирдилер, къозу юнъ къырккъъан адамнынъ алдында индемейип тургъан киби, О да агъзыны ачмады.	Иса Онъа къаршы айтылгъан къабаатлавларгъа джевап бермеди	Мт 26.62-63 Биринджи баш руханий еринден турып, Исагъа: – Сен не ичюн джевап къайтармайсынъ? Оларнынъ Санъа къаршы шаатларына не айтаджанъ? – деди. Иса индемедди. (Мт 27.12-14 бакъ.)
Еш 50.6 Мени ургъанларгъа аркъамны, сакъалымны алгъанларгъа янакъларымыны ачтым. Ашаламакътан ве тюкюриктен бетимни къапатмадым.	Исаны котеклеп, устуне тюкюрдилер	Мк 14.65 Базылары Онъа къаршы тюкюре башладылар. Онынъ бетини къапатып, башына урдылар ве: – Пейгъамберлигинъни косътер! – деп къычырдылар. Сонъ хызметчилер де Оны урмагъа башладылар. (Мк 15.17; Юх 19.1-3; 18.22 бакъ.)

Пейгъамберликлер		Пейгъамберликлернинъ беджерилюви
Збр 68.5 Себепсиз мени кореджек козьлери олмагъанлар башымдаки сачлардан да чокъ олды. Манасыз манъа къаршы чыкъкъанлар, меним душманларым кучъке кирди. Мен ич бир шей алмагъан олсам да, къайтарып бермеге меджбур этелер.	Исадан себепсиз нефретлендилер	Юх 15.24-25 Эгер Мен оларнынъ арасында башкъалары асыл япып оламагъан ишлерни япмагъан олсам, оларда гуна олмаз эди. Энди исе ишлеримни корип, Мени де, Бабамны да кореджек козю олмады. Лякин себепсиз Мени кореджек козьлери къалмагъаны акъкъында Къанунында язылгъан сёзлер беджерильмек керек.
Еш 53.4-5 «О хасталыкъларымызны Озюне алды, дертлеримизни Озь омузларына къойды». Бизлер исе, Оны Алла урды ве джезалады, деп тюшондик. Амма О гуналарымыз ичюн яраланды, къабаатларымыз ичюн урулып къырылды. Бизде тынчылыкъ-аманлыкъ олсун деп, джеза Онынъ устюне тюшти, Онынъ яраларынен бизлер яхшы олдыкъ.	Иса Озюне башкъа адамларнынъ хасталыкъларыны алды	Мт 8.16-17 Акъшам устю Исанынъ алдына джин ургъан бир талай адамларны кетирдилер. Иса Озь сёзюнен арам рухларны къувып чыкъарды ве эписи хасталарны тедавийледи. Бойледже, Ешя пейгъамбер ярдымынен айтылгъан сёзлери беджерильди: «О хасталыкъларымызны Озюне алды, дертлеримизни Озь омузларына къойды».
Еш 53.12 Шунынъ ичюн буюклернинъ арасында Онъа бир пай береджегим, кучълю адамларнен гъаниметни болюшеджек. О, джаныны олюмге берди, джинаетчилернен бир сайылды, устюне чокъ адамларнынъ гуналарыны алды, джинаетчилер ичюн ялварды.	Исаны гуналыларнен берабер хачкъа мыхладылар	Мт 27.38 Исанен даа эки айдутны – бирисини онъ тарафында, экинджисини сол тарафында хачкъа мыхлап къойдылар.

Пейгъамберликлер		Пейгъамберликлернинъ беджерилуви
Збр 21.17 Мына, копеклер мени сарып алды; ачувлы сюрю этрафымны сарды, олар къолларымны ве аякъларымны тештилер.	Исанынъ къолларыны ве аякъларыны тештилер	Юх 20.27 Сонъ Томагъа бакъып: – Пармагъынъны мында къой, Меним къолларыма бакъ. Къолунъны узат да, оны багърыма къой. Энди имансыз олма, иманлы ол! – деди. (Юх 19.37; 20.25-26 бакъ.)
Збр 21.7-9 Лякин мен акъай дегиль, къуртым мен; адамлар мени масхара эте, халкъ исе менден игрене. Мени корьген эр кес мени мыскъыллай, башларыны саллап, менден нефретленип, лаф этелер: «О, РАББИге ишанды! РАББИ оны сакъласын! РАББИ ондан разы олса, оны къуртарсын!»	Исаны масхара этип, акъаретледилер	Мт 27.39-40 Кечип кететкъанлар башларыны саллап, Исагъа куфюр сёзлер айта эдилер: – Эй, Сен, Алланынъ Сарайыны йыкъкъан ве учъ кунъ ичинде къургъан адам! Озюнъни къуртарса! Эгер Сен Алланынъ Огълу олсанъ, хачтан тюшсе! (Мт 27.41-44; Мк 15.29-32 бакъ.)
Зек 12.10 Давутнынъ союна ве Ерусалимде яшагъанларгъа исе мерамет ве ярдым рухуны ёллайджагъым. Олар Онъа, озьлери тешип ольдюрген инсангъа бакъаджакълар ве Онынъ ичюн, бирден-бир ольген огълу артындан агълагъанлар киби, агълайджакъ, ольген биринджи догъгъан балагъа киби янаджакъ.	Исанынъ багърыны тештилер	Юх 19.34 Лякин аскерлерден бири Исанынъ багърыны мызракънен тешти. Шу дакъкъасы Онынъ багърындан къан ве сув акъып чыкъты.

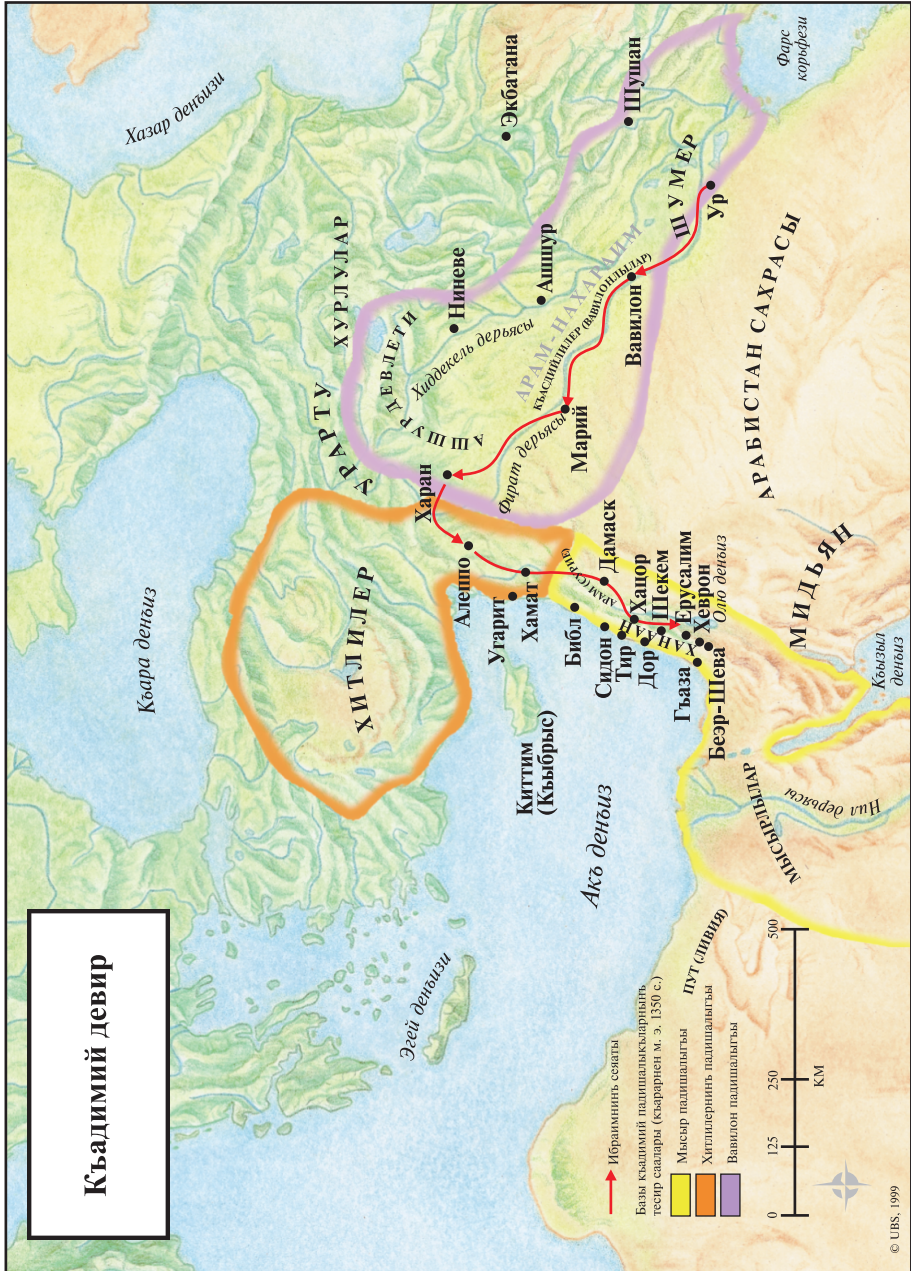

Пейгъамберликлер		Пейгъамберликлернинъ беджерилуви
Збр 21.19 Урбаларымны озъара болелер, кийимлерим ичюн джереп чекелер.	Аскерлер джереп чекип, Исанынъ урбаларыны пайлаштырдылар	Мк 15.24 Бундан сонъ Исаны хачкъа мыхлап астылар ве, джереп чекип, ким не аладжакъ деп, Онынъ урбаларыны пайлаштырдылар. (Юх 19.24 бакъ.)
Збр 33.21 Кемиклерининъ ич бириси сын-масын деп, О, оларнынъ эписини сакълар.	Исанынъ кемиклерини сындырмадылар	Юх 19.33 Исанынъ янына барып, Онынъ энди ольгенини коръдилер ве балдырларыны сындырмадылар.
Еш 53.9 Оны яман адамларнен мезаргъа къоймагъа ниетлендилер, лякин зенгининъ янында джыйылгъан эди. О ич бир яман шейни япмады, агъзындан ялан чыкъмады.	Исаны зенгин адамнынъ къабринде джыйдылар	Мт 27.57-60 Акъшам Ариматея шеэринден олгъан Юсуф адлы бир зенгин адам кельди. О да Исанынъ шегирти эди. Пилатнынъ огюне барып, Исанынъ беденини сорады. Пилат бедени онъа берильмесини буюрды. Юсуф джесетни алып, темиз кетен безге сарды ве озюнинъ къаяда оюлгъан янъы къабринде дефн этти. Къабирнинъ агъзыны балабан бир ташнен къапатып, кетти.
Збр 15.10 Сен олюлер дюньясында джанымны ташлап кетмесинъ, Озь азинъе мезарда чюрюмеге ёл бермесинъ. (Мт 16.21 бакъ.)	Исанынъ тирилуви	Мт 28.9 Апансыздан оларнынъ къаршысына Исанынъ Озю чыкъып: – Мерабанъыз! – деди. Къадынлар Онынъ янына чапып бардылар ве аякъларыны къучакълап, теменна эттилер. (Лк 24.36-48 бакъ.)

Пейгъамберликлер		Пейгъамберликлернинъ беджерилуви
Збр 67.19 Сен юксекликке котерильдинъ, эсирлерни эсирге алдынъ, инсанларнынъ ве исьянджыларнынъ бахшышларыны къабул эттинъ. РАББИ-Таала анда яшасын!	Исанынъ кокке котерилуви	Лк 24.50-51 Иса шегиртлерини шеэрден тышарыгъа чыкъарып, Бетаниягъадже алып кельди. Анда эллерини котерип, оларгъа хайыр дувасыны окъуды. Дува окъугъанда, олардан узакълашып, кокке котерильди. (Фаал 1.9 бакъ.)

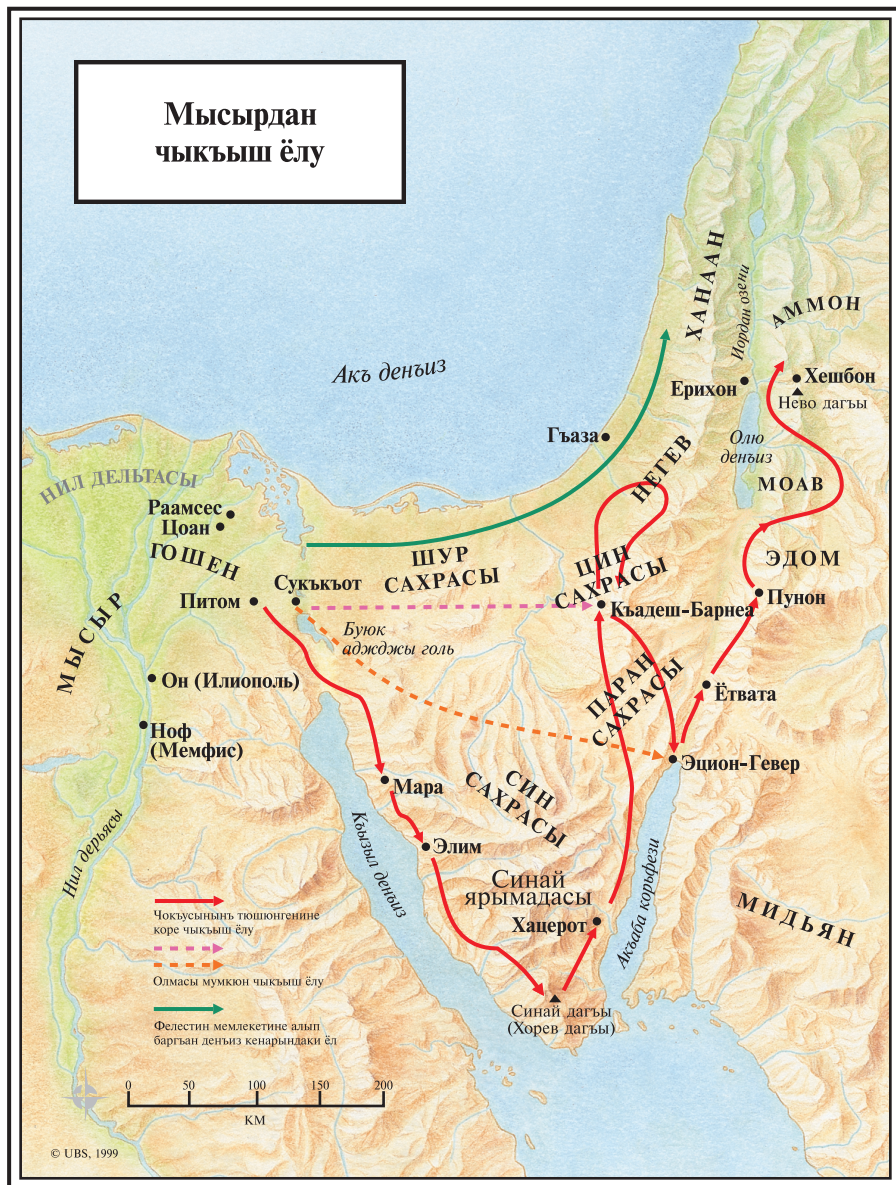
Хариталар

Къадимий девир

→ Ибраимийнъ селати
 Базы къадимий палишалакъларынынъ тешир сапары (къырагънен м. э. 1350 г. э.)
 Мисыр палишалакъларынынъ
 Хиттилерининъ палишалакъларынынъ
 Вавилон палишалакъларынынъ

Мысырдан чыккыш ёлу

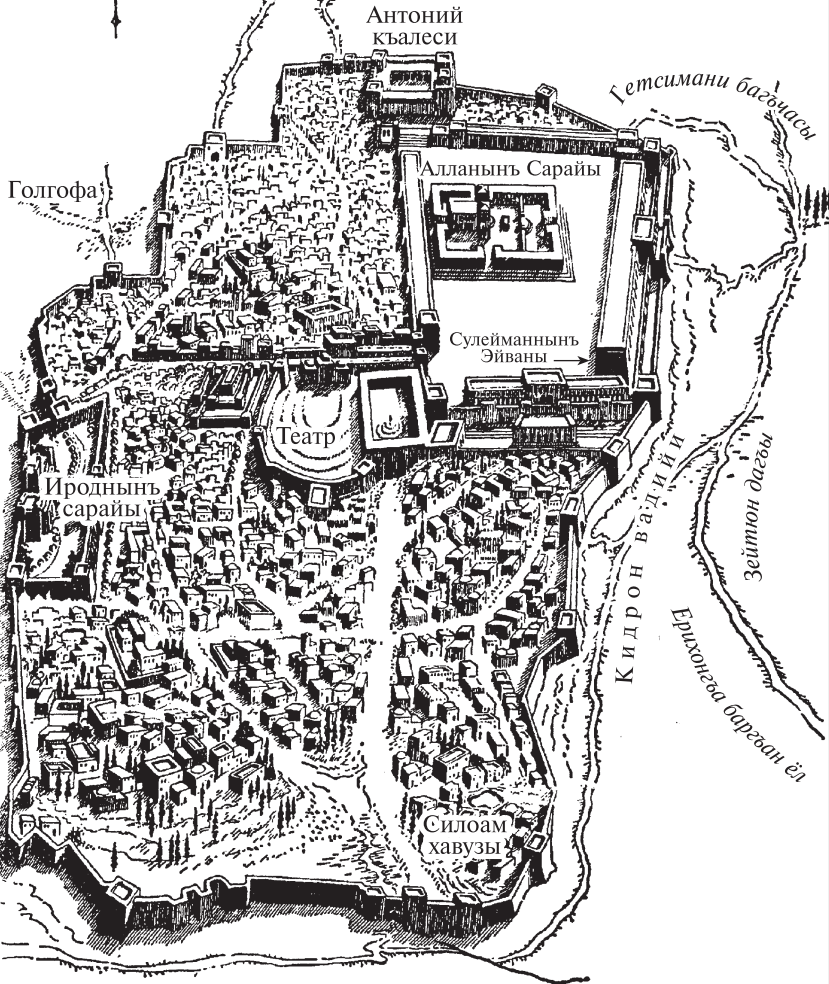

Horace Knowles © The British & Foreign Bible Society 1954, 1967, 1972

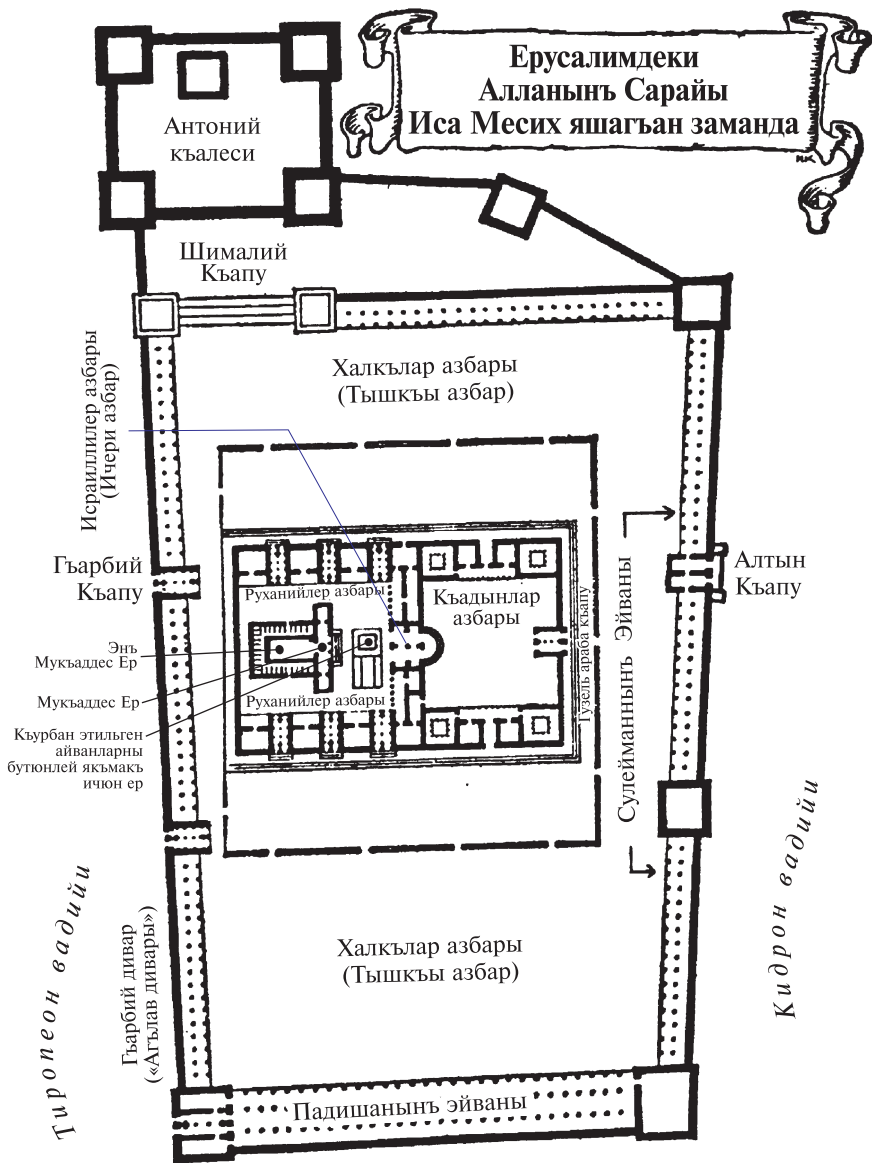
Шималь

Ерусалим Иса Месих яшагъан заманда

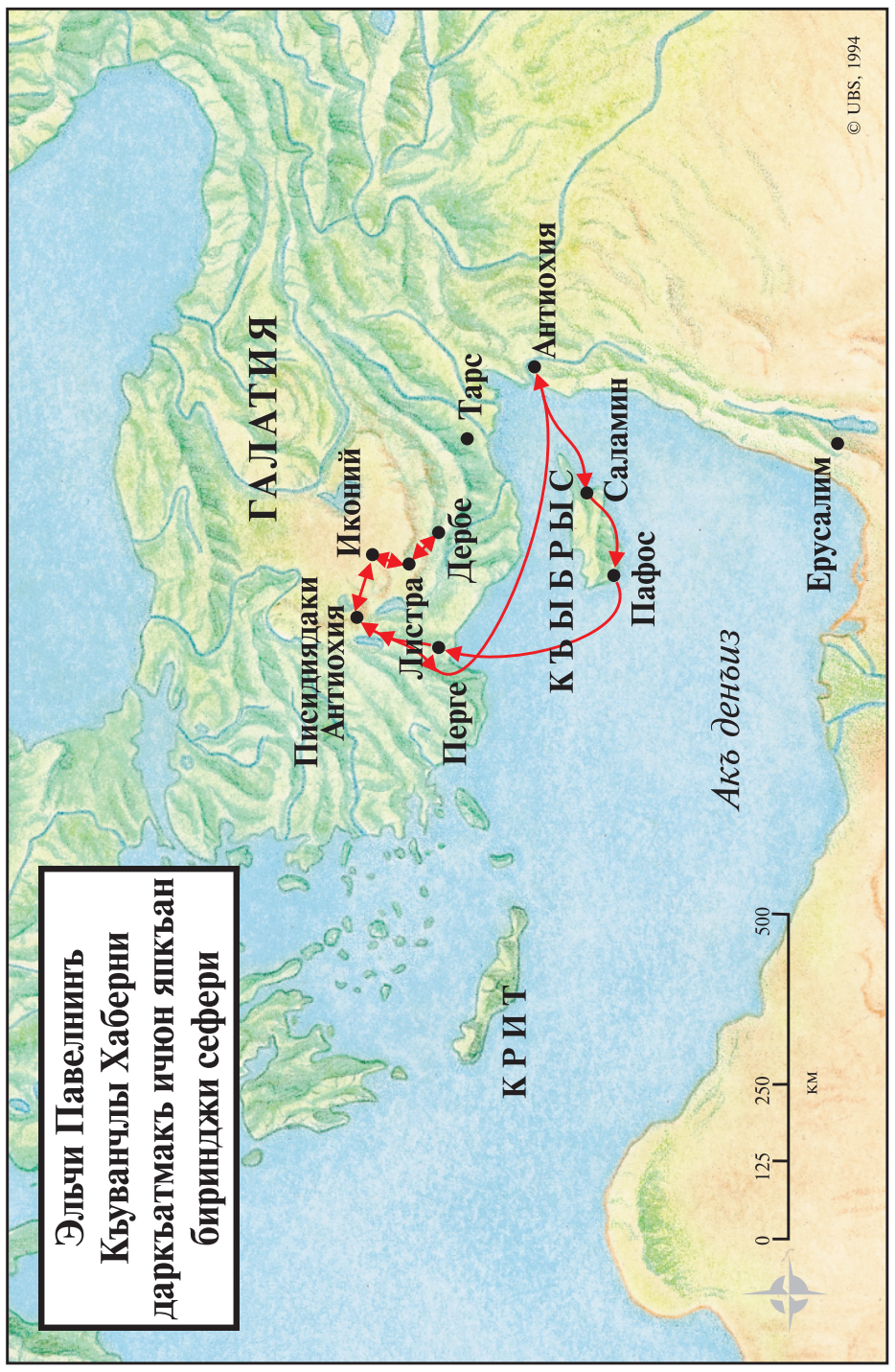

Хинном вадийи

**Әлчи Павелниңъ
Къуванчлы Хаберни
даркъатмакъ ичюн япкъан
биринджи сефери**

МАКЕДОНИЈА

Бероя
Тессалонике
Филипплер
Амфишопль

Троас

Коринт
Афина

Эфес

Писидијадаки
Антиохия

Иконий

Листра
Дербе

Перге

КРИТ

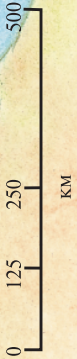
КЪ БЫ БРЫ С

Пафос
Саламин

Тарс

Антиохия

Акь денъиз

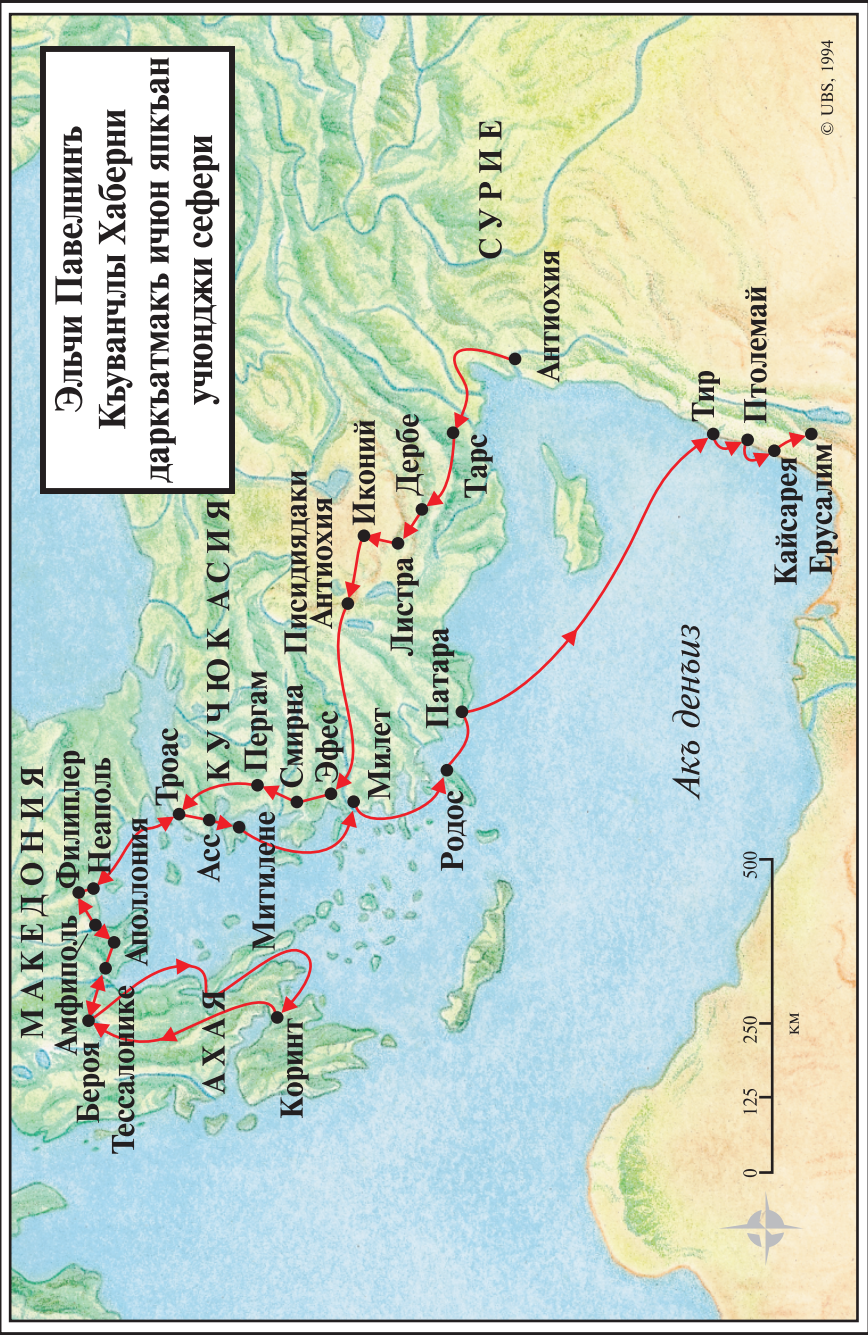
Самарие

Кайсарейя

Ерусалим

**Эльчи Павелнинъ
Къуванчлы Хаберни
даркъатмакъ ичюн япкъан
экинджи сефери**

**Эльчи Павелнинг
Къуванчлы Хабарни
даркъатмакъ ичюн япкъан
учюнджи сефери**

Эльчи
Павелнингъ
Римге сефери

